РУССКО-ЕВРЕЙСКИЙ (ДЖУУРИ)
СЛОВАРЬ

М. Н. НАФТАЛИЕВ

РУССКО-ЕВРЕЙСКИЙ (ДЖУУРИ) СЛОВАРЬ

СТМЭГИ

СОКОЛЬНИКИ
ОБЩИННЫЙ ЦЕНТР
ГОРСКИХ ЕВРЕЕВ

Москва
2023

М. Н. НАФТАЛИЕВ

ЛУГӘТ
УРУСИ-ЧУЊУРИ

СТМЭГИ

СОКОЛЬНИКИ
ОБЩИННЫЙ ЦЕНТР
ГОРСКИХ ЕВРЕЕВ

Москва
2023

Составитель словаря Нафталиев М.Н. сердечно благодарит президента Благотворительного фонда СТМЭГИ Захарьяева Г. Р. и Фонд президентских грантов за поддержку, благодаря которой стало возможным издание словаря

Нафталиев М.Н., составитель.

Русско-еврейский (джуури) словарь: свыше 30 000 слов / М.: Издательский дом СТМЭГИ, 2023. – 848 с.

ISBN 978-5-7164-1350-4

Словарь М. Нафталиева – это словарь современного языка горских евреев, снабженный лексикографическим аппаратом. При всех словах даются грамматические пометы, указывающие на сферу употребления слова. Словарь содержит свыше 30 тыс. слов и словарных статей языка джуури с подробным разбором их значений и оттенков. Он основан на лексике губинского диалекта языка, при этом в нём широко представлена общеупотребительная лексика и других диалектов языка (дербентского и кайтагского). Основная отличительная особенность словаря состоит в том, что он является не только переводным, двуязычным русско-джуури словарем, но и толковым: в словаре даётся краткое толкование каждого значения слова, приводятся примеры употребления слов в речи, фразеологические сочетания, указаны ударения слов и их форм. Словарь адресован носителям горско-еврейского языка (джуури), а также широкому кругу читателей, включая лингвистов разных специальностей, историков, этнографов, преподавателей и студентов вузов и всех интересующихся иранистикой и гебраистикой.

© Нафталиев М.Н., 2023

ISBN 978-5-7164-1350-4

ОТ СОСТАВИТЕЛЯ

В последние годы вырос интерес к горским евреям, их истории, быту и языку. Изданы многие книги, в том числе и словари. В этих работах евреи Кавказа именуются по разному: «горские евреи», «кавказские евреи», «джууро», «евреи-таты», «таты», а, соответственно, их язык — «горско-еврейский язык», «язык джуури», «еврейско-татский язык», «татский язык».

Евреи Восточного Кавказа наименование (определение) «горские» получили в XIX веке, как и все другие кавказские народности. В этот период в русских официальных документах все кавказские народы назывались горскими, поэтому и евреи назывались «горскими евреями», а их язык «горско-еврейским».

С конца XIX века закрепился этноним «тат», применяемый к трём различным, но родственным в языковом отношении этническим группам: горским евреям, ираноязычным мусульманам и небольшой группе татоязычных христиан армяно-григорианского вероисповедания. В то время ни один из этих народов не пользовался словом «тат» в качестве самоназвания.

В 30-е годы прошлого столетия идея о татском происхождении горских евреев получила широкое распространение при поддержке советской власти и при участии в этой политике некоторых представителей горских евреев. Между татами и горскими евреями, однако, существуют значительные антропологические, лингвистические, культурные и прочие различия.

Антрополог К.М. Курдов, исследователи языка М.Я. Агарунов, Е.М. Назарова и другие авторы в своих работах подтверждают, что таты и горские евреи разные этносы, а татский язык и язык джуури – это два разных и самостоятельных языка. С удовольствием можно отметить, что в настоящее время мало кто указывает на идентичность татов и горских евреев. Этнонимы «тат» и «татский язык» почти не применяются к горским евреям (джууро) и их языку (джуури).

Е.М. Назарова пишет: «Началась новая эпоха: в ней более нет места «татскому проекту», меняется настроение и поведение горских евреев, выросли новые молодые поколения носителей языка, появилась определенная степень свободы в стране, и в языковой сфере это проявилось достаточно ярко»[1].

Носители языка джуури говорят в основном на трёх диалектах: южном (губинском – гүбәји), среднем (дербентском – дәрбәнди) и северном (кайтакском – гәјтоги). Ширванский и варташенский говоры не изучены.

Настоящий словарь составлен на языковом материале губинского диалекта языка джуури и является переводным и толковым, т. е. совмещает в себе два подхода в опи-

[1] *Назарова Е.М.* Ошибочно полагать, что «татскую» проблему создали сами евреи // https://stmegi.com/gorskie_evrei/posts/100608/evgeniya-nazarova-oshibochno-polagat-chto-tatskuyu-problemu-sozdali-sami-evrei/ (дата обращения 30.11.2023).

сании лексических единиц языка. С одной стороны, словарь переводит слова с русского на язык джуури, является переводным двуязычным, а с другой стороны, дает в большей части слов обширные толкования русских слов, т. е. является и толковым словарём. При переводе слова с русского в словаре дается сначала его краткий перевод на язык джуури, т. е. эквивалент данного слова на русском языке, а затем даются лексические пояснения. Это продиктовано стремлением предоставить читателям возможно более точное понимание значений слова в случае его многозначности. В определенной мере автор ставил перед собой задачу восполнить пробелы, имеющиеся в ранее изданных словарях, ограничивающихся в основном только переводом слов без последующего разъяснения их значений.

В русском языке некоторые слова занимают две или больше лексические позиции. Например, 1. сущ. *побег* имеет два значения: 1. әз гәзәмот, әз плен вирихтәји, ә пәһәнүки вирихтә рафтәји; 2. шив (таза лүкә); слово *малоимущий* һони занимает две позиции: I сущ. һонијә одоми; II прил. јүрә әри зивистә кәрәк һистијо гәдәр пул нистијо.

В данном словаре такие слова даются как одна лексическая единица (лексема); т. е. один раз, но подразделяются при описании значений на разные части речи. Это позволяет более точно раскрыть морфологическую и семантическую природу слова в русском языке, показать его сложность как языковой единицы.

Несколько слов о графике словаря. В «Еврейско (джуури)-русском словаре» была использована графика «азербайджанская латиница». Учитывая мнения читателей, в этом словаре мы используем азербайджанскую кириллицу, которая является, как мне представляется, более удобной для русскоязычных пользователей.

В данное время горские евреи, проживающие в разных странах, применяют разные системы письма: латиницу, русскую кириллицу, азербайджанскую кириллицу.

Думаю, назрела необходимость исследователям языка джуури собраться и прийти к единому мнению, составить единый алфавит на одной графической основе и придать ему официальный характер.

С 1999 года я веду непрерывную работу над составлением словарей. Прочитал много книг, исследовательские работы о языке джуури, использовал много словарей (перечень использованной мной литературы указан в разделе «Лексикографические источники»). Но неоценимую помощь оказал мне основной источник лексической информации — люди, носители этого языка, жители Красной Слободы Азербайджанской Республики.

Благодарю всех, кто содействовал мне в работе по составлению этого словаря.

Перед вами моя вторая работа по родному языку. Не исключено, что в ней окажутся какие-то пробелы, недостатки, недоработки. Прошу всех, кто не безразличен к функционированию и развитию языка джуури, указать на них, написав мне на электронный адрес: mardakhay@rambler.ru . Я буду вам очень признателен и благодарен.

Мардахай Нафталиев

ПОСТРОЕНИЕ СЛОВАРЯ

Все заглавные русские слова располагаются в алфавитном порядке. Каждое из них с относящимся к нему материалом составляет отдельную словарную статью.

Словарная статья начинается с заглавного слова, за которым следуют грамматические специальные пометы, переводы значений на язык джуури, пояснительный материал.

В тех случаях, когда заглавное слово самостоятельно не употребляется, а встречается только в определенных случаях с другими словами, после них идет помета в сочет.

Буквы Ее и Ёё рассматриваются в Словаре как разные буквы.

После заглавного слова даётся грамматическая помета, отмечается принадлежность слова к той или иной части речи: сущ., прил., числит. и т.д.

Омонимы даются в самостоятельных статьях, напр.:

ГРАНАТ[1] сущ. онор,

ГРАНАТ[2] сущ. гранат (буҥолүjə сəнг).

Переводы, отражающие различные значения, отделяются точкой с запятой. Если заглавное слово многозначно, то каждое значение выделяется арабской цифрой. Когда многозначное русское слово переводится многозначным же еврейским словом, эквивалентным русскому, то соответствующие значения детализируются путём выделения их арабскими цифрами со скобкой: 1), 2) и т. д.

Пословицы и поговорки, а также словосочетания и идиомы, которые не относятся ни к одному из значений, приводятся в конце словарной статьи за знаком <>.

В случае, если пословица или поговорка имеют еврейский эквивалент, то он приводится в качестве перевода. При отсутствии такого эквивалента дается дословный перевод.

Все грамматические пометы и разного рода пояснения к словам даются мелким шрифтом.

С целью сокращения объёма словаря некоторые разряды производных слов помещаются под основным словом в его гнезде:

1) производные имена существительные, без суффикса и на *-ние, -тие, -ка, -ация*, напр.: *вы́ход* сущ. вəдарафтəjи, вəдироморəjи при **ВЫ́ХОДИТЬ**, **ВЫ́ЙТИ** вəдироморə, вəдарафтə, *холоще́ние* əхтə сохтəjи при **ХОЛОСТИ́ТЬ** əхтə сохтə, *накры́тие* дəкирдəjи при **НАКРЫ́ТЬ** дəкирдə, **ВЫ́ШИВКА** сущ. нəхүш (духтə оморијо) при **ВЫ́ШИВАТЬ**, **ВЫ́ШИТЬ**;

2) имена существительные уменьшительные, ласкательные и уничижительные с различными суффиксами, производные от имён существительных, напр: *городо́к, -ка́* уменьш. чүклə шəhəр, *городишко* унич. шəhəрлə;

3) отвлечённые имена существительные на *-ость, -ство, -изна*, производные от имён прилагательных: напр: *го́рькость* тəлһи́ при **ГО́РЬКИЙ** тəлһ, *достове́рность* дузи,

дүрүсти, иһтиборлүји при **ДОСТОВЕ́РНЫЙ** дуз, дүрүст, иһтиборлү, *крутизна́* тики при **КРУТО́Й** тик, тим-тик;

4) названия лиц женского пола, напр.: *арти́стка* әзини зән (духтәр) при **АРТИ́СТ** артист, *секрета́рша* әзини зән (духтәр) при **СЕКРЕТАРЬ** катиб (мәрд);

5) порядковые имена числительные, производные от количественных, напр.: *седьмой* ћофтимүн при **СЕМЬ** ћофт;

6) относительные имена прилагательные, производные от существительных и глаголов, напр.: *бе́дренный* буди, ән буд при **БЕДРО** буд, *питьевой* хурдәни при **ПИТЬ** хурдә.

В словах, сходных или близких по значению, основное толкование дается при том слове, которое является наиболее употребительным. В остальных словах такого рода вместо определения дается то слово, при котором дано толкование с указанием то же, что или см. напр.: **БИНТОВА́ТЬ** см. *забинтова́ть*.

Для ясности значений слов во многих случаях даются соответствующие примеры в виде предложений или словосочетаний[1].

Ударение в слове обозначается штрихом над гласной, напр. **МА́ЗАТЬ**, **МАЗИ́ЛА**, *малько́вый*, *мо́йщица*.

В русском языке ударение подвижное, не связанное с определённым слогом в слове. Существующие литературные варианты ударения даются как равноправные, напр. **ДА́БЫ** и **ДАБЫ́**; **ИЗРЕ́ЗАТЬ** и **ИЗРЕЗА́ТЬ**. В сложных словах, которые пишутся через дефис, может быть или одно, или два ударения, напр. **ГДЕ́-НИБУДЬ**, **КО́Е-КАКО́Й**.

В языке джуури ударение падает в основном на последний слог в слове. В Словаре в этих случаях ударения не поставлены. Бывают и исключения, напр. **ЗА́ВТРА** сущ. сә́бәћ.

Буква ё показывает одновременно и произношение, и место ударения, напр. **БЕРЁЗОВЫЙ**, **ЧЁРКАТЬ**. В некоторых сложных словах, в которых ударение не на ё, оно ставится над ударной гласной, напр. **ТРЁХПА́ЛЫЙ**.

[1] В переводных частях словарных статей использованы материалы нескольких словарей, перечень которых указан в разделе «Лексикографические источники».

ФОНЕТИКА

До начала прошлого века евреи Кавказа использовали древнееврейский алфавит. В 1929 году советским правительством было принято решение о переводе еврейско-татского языка (джуури), как и других национальных языков, на латинский алфавит. В 1940–1991 гг. использовались два варианта кириллицы (один с 1940 по 1958 год и другой с 1958 по 1991 год. В данном словаре использован последний вариант.

После выхода в свет «Еврейско (джуури)-русского словаря» автор получил много отзывов. Учитывая все замечания и рекомендации, составитель данного словаря счёл целесообразным использовать алфавит с кириллической графикой («Алфавит джуури»). Это алфавит в корне отличается от алфавита, используемого евреями Дагестана (см. раздел «Әлифбој чуһури»).

Первая буква алфавита языка джуури – Аа. Звук «а» – чистый, открытый, произносится как русский звук «а» под ударением (*звезда* астара, *змея* мар)

Звук «б» – губной, звонкий, смычный, соответствует русскому звуку «б» (*утка* бадбад, *брат* бирор, *носок* чуруб).

Звук «в» – губно-зубной, щелевой, аналогичен русскому «в» в слове виноград (*ветер* ворвори, *топор* тәвәр, *палас* һолов).

Звук «г» – крайний задненёбный, увулярный, смычный, образующийся при смыкании задней части языка с краем надгортанника (задней небной дуги), тождествен азербайджанскому «q» в слове «qar» (*казан* гәзгу, *ворона* гилог).

Звук «д» – звонкий, соответствующий русскому звуку «д» (*зуб* дәндү, *боль* дорд).

Звук «е» – открытое «е», похожий на русский звук «э» в слове «это». Вследствие взаимного влияния гласных возможно колебание в звуках «е» и «ә», т. е. в степени открытости «е» (*экскаватор* екскаватор). Закрытого «е» в вокализме джуури нет.

Звук «ә» менее открытый, чем «а», средний между «а» и открытым «е», ближе к «а», напоминает английский «а» в слове man и азербайджанский «ə» (*кольцо* әнкүшттәри, *телега* һәрәбә).

Звук «ж» тождествен русскому «ж», встречается только в словах, заимствованных из других языков.

Звук «з» тождествен русскому «з» (*морковь* зәрдә, *рынок* базар, *петух* хуруз).

Звук «ф» – губно-зубной, глухой, образуется смыканием верхних зубов с нижней губой, очень слабый и склонен переходить в «р» (*продать* фурухтә, *идти* рафтә, *снег* вәрф).

Звук «и» аналогичен русскому «и». Это закрытый «и» (*наперсток* имог, *больной* бимор, *засов* гили).

Звук «j» тождествен русскому звуку «й», согласный, выражаемый через «и» (*вила* јобо, *обезьяна* мәјму, *бабушка* мәмәј).

Звук «к» – заднеязычный, глухой, смычный, мгновенный, произносится как русский «к» перед «а, о, у» (радуга ковунә, один jәки, молоток кәчук).

Звук «к» – заднеязычный, смычный, произносится как русский «г» в слове «горе» и азербайджанский «g» в слове «gәlin *невестка*» (*волк* күрк, *взять* вәкүрдә, *лист* вәлк).

Звук «л» относится к плавным звукам — это боковой сонант, аналогичен открытому русскому «л» (*рот* ләһә, *труба* лулә, *лысый* кәчәл).

Звук «м» – губной звук, носовой сонант, похожий на русский звук «м» (*учитель* мәһлүм, *спина* кәмәр.).

Звук «н» переднеязычный (зубной) сонант, тождественный русскому «н» (*хлеб* нун, *пшеница* кәндүм).

Звук «о» есть открытое «о», как русское в слове «он» (*груша* омбуру, *удача* мозол).

Звук «п» – губной, смычный, похож на русский «п» (*бабочка* пәлпәлү, *репа* дуруп).

Звук «р» – сонант энергический, но почти без вибрации, принадлежит к альвеолярным, т. е. язык при артикуляции приближается к ячейкам верхних зубов (*масло* рүгән, *курица* кәрк, *брат* бирор).

Звук «с» – переднеязычный, щелевой, тождествен русскому «с» (*собака* сәк, *три* сәсә, *медведь* хүрс).

Звук «т» – звук глухой , мгновенный, при произношении которого кончик языка прикасается к верхним зубам, так как «т» языка джуури принадлежит к зубным (*весы* тирозу, *труп* мито, *кулак* мүшт).

Звук «у» – заднего ряда верхнего подъема, является закрытым, как русский «у» в слове «ум» (*утюг* уту, *воск* мум).

Звук «ү» средний между открытым «у» и закрытым «о», произносится как азербайджанский «ü» в слове сердце ürәk (*свет* үшүг, *терн* күкәм, *клевета* бүхтү).

Звук «f» – губно-зубной, глухой, образуется смыканием верхних зубов с нижней губой, очень слабый и склонен переходить в «р» (*продать* фурухтә, *шумовка* кәфкир, *пена* кәф;

Звук «х» произносится не как русский «х», но несколько глубже и резче, почти с храпом, тождествен с аэербайджанским «х» (*сестра* хәһәр, *доска* тәхтә, *колесо* чәрх).

Звук «h» – нижнефарингальный, щелевой, спирант гортани, напоминающий немецкий и азербайджанский «h» (*дрова* hүзүм , *бусинә* миhрә, *айва* биh).

Звук «ћ» – верхнефарингальный щелевой, тоже гортанный, спирант, но произносимый с большим напором и легкой хрипотцой. Это семитский звук, выражаемый древнееврейским «ח» (*животный* ћәjвон, *двор* мәћәлә, *шапка* килаћ).

«Звук ḥ» – верхнефарингальный щелевой, также семитский звук, произносится как древнееврейский «ע» (*ребёнок* ḥәjил, *черешня* бәḥәли, *ме* мәḥ). Можно замечать, что иногда «ḥ» звучит очень отчётливо и энергично, иногда же произноситься с меньшей энергией. Это случается, когда «ḥ» находится в середине слова (например: песня мәḥәни).

Звук «ч» – глухой губно-зубной звук, тождественный русскому «ч» (*четыре* чор, *ножницы* гәjчи, *поцелуй* моч).

Звук «ч» – звонкий губно-зубной звук, похожий на азербайджанский звук «с» (*ёж*, *ёжиха* чәчу, *корень* чыч).

Звук «ш» – переднеязычный щелевой, произносится как русский «ш» (*расчёска* шунә, *перед* пишо, *шесть* шәш).

Есть в фонетике языка джуури два звука, которые не были ранее учтены в алфавите, принятом нами за основу. При этом, как представляется составителю словаря, в языке джуури имеются слова со звуками, которые требуют особого оформления для того, чтобы их можно было правильно читать и произносить. Поэтому составитель счёл нужным их добавить. С этой целью были использованы две буквы из других алфавитов.

Один из них – «ы». Этот звук – открытый «и» как в северо-немецком Fisch. На слух производит впечатление звука твёрдого «ы» (*пропеллер* фырфыра, *щипок* быбына, *кишка* руры).

Второй – «ў». Звук «ў» – средний между открытым «у» и закрытым «о» (*волчок* дўмдўма, *гнездо* лўла, *отвислый* дўлўлў).

ЛЕКСИКОГРАФИЧЕСКИЕ ИСТОЧНИКИ, ИСПОЛЬЗОВАННЫЕ ПРИ СОСТАВЛЕНИИ СЛОВАРЯ

Агарунов Я. М., Агарунов М. Я. Большой словарь языка горских евреев (джуури). Пятигорск, 2010.

Азербайджанско-русский словарь / Под ред. М. Т. Тагиева. В 4 томах. Т. I. Баку: «Элм», 1986. Т. II. Баку: «Элм», 1989. Т. III. Баку: «Эргюн», 1997. Т. IV. Баку: «Мутарджим», 2000.

Бинчик Ю. А. Персидско-русский словарь. В 2 т. М.: «Русский язык», 1985.

Даль В. Толковый словарь живого русского языка. Т. 1–4. М.,1955.

Ефремова Т. Ф. Толковый словарь русского языка, электронная версия.

Лауден Э., Вайнбах Л. Super-словарь (иврит-русский-английский)». Тель-Авив: «Азриэль» (израильский фонд культуры и просвещения в диаспоре), 1993.

Миллер Б. В. Материалы для изучения еврейско-татского языка. СПб., 1892.

Миллер Б. В. Опыт грамматики татского языка. Ч 2. М., 1907.

Миллер В. Ф. О семитском элементе в татском наречии горских евреев // Древности восточные. Вып. 3. Т. II. Изд. Моск. археол. общ. М., 1903.

Назарова Е.М. Ошибочно полагать, что «татскую» проблему создали сами евреи // https://stmegi.com/gorskie_evrei/posts/100608/evgeniya-nazarova-oshibochno-polagat-chto-tatskuyu-problemu-sozdali-sami-evrei/ (дата обращения 30.11.2023).

Ожегов С. И., Шведова Н. Ю. Толковый словарь русского языка. М., 2005.

Русско-азербайджанский словарь / Под ред. А. А. Оруджева. Т. 1-3. Баку: «Элм», 1991.

Русско-таджикский словарь / Под ред. М. С. Асимова. М.: «Русский язык», 1985.

Таджикско-русский словарь / Под ред. В. Саймиддинова и др. Изд-во АН Республики Таджикистан, 2006.

Талибов Б. Б., Гаджиев М. М. Лезгинско-русский словарь. М., 1966.

Толковый словарь русского языка / Под. ред. Д. Н. Ушакова. Т. 1–4. М.: ГИС, 1935–1940.

СПИСОК УСЛОВНЫХ СОКРАЩЕНИЙ

анат. – анатомический
археол. – археология
астр. – астрономия, астрономический
биол. – биологический
бот. – ботанический
бран. – бранно, бранное
букв. – буквально, буквальный
вв. вводн. сл. – вводное слово
в знач. – в значении
воен. – военное
вульг. – вульгарное слово
геогр. – география, географический
геол. – геология, геологический
геом. – геометрия, геометрический
гл. – глагол
грам. – грамматика, грамматический
ед. – единственное число
звукоподр. – звукоподражание, звукоподражательный
зоол. – зоология, зоологический
ирон. – ирония
ист. – исторический
колич. – количество, количественный
ласк. – ласкательное, ласкательная форма
мат. – математика, математический
мед. – медицина, медицинский
межд. – междометие
мест. – местоимение
мн. – множественное число
муз. – музыкальный
нареч. – наречие
неодобр. – неодобрительное
обл. – область, областной
перен. – переносное значение
пов. нак. – повелительное наклонение
порядк. – порядковое числительное
посл. – пословица
прев. – превосходная степень
презр. – презрительное, презрительно
пренебр. – пренебрежительно, пренебрежительное
прич. – причастие
прост. – просторечие
разг. – разговорный
религ. – религиозный
сказ. – сказуемое
см. – смотри
собир. – собирательное
союзн. – сл. – союзное слово
спорт. – спортивный
срав. – сравнительный
срав. – ст. – сравнительная степень
стар. – старое, старинное
сущ. – имя существительное
театр. – театральный
техн. – техника
увел. – увеличительное
указ. – указательное
уменьш. – уменьшительное
уменьш.-ласк. – уменьшительно-ласкательное
унич. – уничижительное
устар. – устарелое
физ. – физика, физический
хим. – химия, химический
числ. – числительное
шутл. – шутливый

РУССКИЙ АЛФАВИТ
ӘЛИФБОЈ УРУСИ

Аа [а]	Кк [ка]	Хх [ха]
Бб [бэ]	Лл [эль]	Цц [цэ]
Вв [вэ]	Мм [эм]	Чч [че]
Гг [гэ]	Нн [эн]	Шш [ша]
Дд [дэ]	Оо [о]	Щщ [ща]
Ее [е]	Пп [пэ]	Ъъ [твёрдый знак]
Ёё [ё]	Рр [эр]	Ыы [ы]
Жж [жэ]	Сс [эс]	Ьь [мягкий знак]
Зз [зэ]	Тт [тэ]	Ээ [э]
Ии [и]	Уу [у]	Юю [ю]
Йй [и краткое]	Фф [эф]	Яя [я]

А

А союз. 1. Һи 1) (ә коф киникә човоб ән пүрсүшә бурбундә). *Почему ты не отвечаешь? А?* Что такое? Түәрчү човоб нәс дорә? Һи? Чүни бәкә? *Пойдем купаться, а?* Ә тәншуштә бурајм, һи?; 2) (мәһтәли, дүлхурди, рүхшәнд сохтәјирә бурбундә *А, попался?* Ә дәс мә офторәј, һи? *Куда мне деваться? А-а!* Мә әчә бурам? Һи-и? 2. Һо чиробәчиро дуразкәширәјирәво (ә разијәтирәво ә сәр офторәјирә вурбундә). *А-а, вы пришли!* Һо-о, ишму оморәјт!

АБАЖУ́Р сущ. абажур, рујләмпәји (әри сәр ләмпә колпак). II *абажурный* прил. абажури.

АБАЗИ́НСКИЙ прил. абазини: нә абазинһо, ән зувун үшү, ән зиндәкунишү, ән културашү, ән тарих үшү һистијо; ән абазинһо бирәнијорә хуно. *Абазинский язык* зувун абазини. II *по-абази́нски* нареч. ә абазини.

АБАЗИ́НЫ сущ. абазинһо (хәлг, ә Карачајево-Черкәсија нә Адикеја зивистәнүтһо одомиһо). II *абази́н* абазин (јәки әз и одомиһо). II *абази́нка* әзини зән (духтәр).

АББА́Т сущ. аббат 1. кәләј монастир ән католикһо; 2. ә дин католики гуллуг сохтәкорә одоми. II *абба́тский* прил. аббати.

АББАТИ́ССА сущ. аббат (зән).

АББА́ТСТВО сущ. аббатлуг (монастир католики).

АББРЕВИАТУ́РА сущ. абревиату́ра (ә кофкүнчундәји: әз тикәһој кофһо, әз әзини тикәһо вә битәвә кофһо, әз јәкимүн һәрфһој ән кофһо күнчундә оморәнијо нумһо). *Авиазавод* авиазавод, *ЭВМ* ЕһМ.

АБЗА́Ц сущ. абзас: 1. ә хәт, ә һәвәл чәркә һәрзо дорә оморәнијо чикә; 2. ә һәрәј дү әзини дәмундәнијо текст. *Второй абзац* дүјүмүн абзас.

АБИТУРИЕ́НТ сущ. абитуриент (ә институт, техникум дәрафтәнијо одоми). II *абитурие́нтка* әзини зән (духтәр). II *абитурие́нтский* прил. абитуриенти; ән абитуриент.

АБОНЕМЕ́НТ сущ. абонемент: 1. әри әз һәрчү кири, комини бисто гуллуг вәкир бирә ихтијор дорәнијо документ; 2. хүштәни ән и ихтијор. *Абонемент библиотеки* абонемент ән китобхонә. II *абонеме́нтный* прил. абонементи, ән абонемент.

АБОРИГЕ́Н сущ. абориген (бинәлүјә одоми ән јә дәвләт, ән јә хори). II *абориге́нка* әзини зән (духтәр).

АБОРИГЕ́ННЫЙ прил. аборикени (ә аборикенһо, ә зиндәкунишү, ә бинәлү зивистәнүтһо чикәһо һистијо; ә аборикенһо бирәнијорә хуно).

АБО́РТ сущ. аборт, хәто (әз вәхтү һәвәл пишој бордорирә вәкирдә, әз сәри хүштә, јә новкә ә гәстәво һәјил фушәндә).

АБРИКО́С сущ. гәјси: 1. овлүјә, ширинә, гингәлһојү дүрүчдә мәјвәһһо дорәнијо дор; 2. мәјвәһој ән и дор. | *Абрикосный* прил. гәјсији; ән гәјси.

АБРИКО́СОВЫЙ прил. прил. гәјсији: 1. ән гәјси; 2. әз гәјси сохтә оморијо. *Абрикосовое варенье* миробој гәјсији.

АБСЦЕ́СС сущ. абсес, дүмбәл (ә чәндәк рим кура биријо чикә).

АБХА́ЗСКИЙ прил. абхази: ән абхазһо, ән зувун үшү, ән зиндәкунишү, ән културашу, ә тарих үшү истијо; ән абхазһо, ә Абхазијә бирәнијорә хуно. *Абхазский язык* зувун абхази. II *по-абха́зски* нареч. ә абхази.

АБХА́ЗЫ, АБХА́ЗЦЫ сущ. абхазһо (хәлг, амбари одомиһој ән Абхазија). II *абха́з* абхаз (јәки әз и одомиһо). II *абха́зка* әзини зән (духтәр)

АБЫ́ союз. токи. *Делай как-н., абы быстрее закончил* һәр чүтам кири сох, токи зу вәраси.

АВАНГА́РД сущ. авангард: 1. ә пишо бирәнијо бәхш ән ләшкәр; 2. пишоји бәхш ән группај одомиһо.

АВА́НС сущ. овонс (ә пишо дорә оморәнијо бәхш ән ә киникә ә сохуһо кору киро расүһо мүзд). *Получить аванс* овонс вәкирдә, *делать аванс* овонс дорә. II *авансовый* прил. овонси.

АВАНСИ́РОВАТЬ гл. овонс дорә *(киникәрә овонс дорә).*

АВА́НСОМ нареч. овонс (овонсә хуно, әз сәр, пишотә). *Получить авансом двести долларов* дивист доллар овонс вәкирдә.

АВА́РИЯ сущ. ава́рија (ә кор сохтә вәхт, јә новкә рафтәнки хәрәб, хүрд бирәј ән мошин, ән механзм). *Потерпеть аварию* 1. ә аварија

офторə; 2. аварија бирə. II *аварийный* прил. ава́ријаји; ən аварија.

АВА́РСКИЙ прил. авари: ən аварһо, ən зувун үшү, ən миллəт үшү, ən тəһəр зиндəкунишү, ən культурашу, ə торих үшу ; ə аварһо бирəнијорə хуно. *Аварский язык* зувун авари. II *по-ава́рски* нареч. ə авари.

АВА́РЦЫ сущ. аварһо (əз бинəлүjə хəлгһој Догусту jəки). II *ава́рец* авар (əз одомиһој ən и хəлг jəки). II *ава́рка* əзини зəн (духтəр).

А́ВГУСТ сущ. а́вгуст (һəштимүн мəһ ən сал). II *а́вгустовский* прил. а́вгусти.

АВИА́ТОР сущ. авиа́тор (пар зəрənијо апаратһорə бəрдənијо (һəj сохтənијо вə ə уһо дəниширənијо сəниһəткор).

АВО́СЬ нареч. и сущ. ба́лкə (миданү бирə). *Он, авось, согласится* у, бəлкə рази бисто. *От авося добра не жди* бəлкəрə коштəт, нə вəромори.

АВО́СЬКА см. *сетка*[1] 2.

АВСТРАЛИ́ЙСКИЙ прил. австралијаји: ən ə Австралија зивистəкорһо, ən зувунһошү, ən зиндəкунишү, ən культурашү, ən хори Австралија, ən дəвлəт Австралија, ə тарихү; ən австралијаjиһо, ə Автралија бирənијорə хуно.

АВСТРАЛИ́ЙЦЫ сущ. австалијаjиһо: 1. нум ən бинəлүjə одомиһој Австралија; 2. нум ən ə Австралија зивистənијо одомиһо). II *австрали́ец* австралијаји (jəки əз и одомиһо). II *австрали́йка* əзини зəн (духтəр)

АВСТРИ́ЙСКИЙ прил. а́встријаји: ən австрајиһо, ən зувун үшү – нимиси, ən зиндəкүнишү, ə культурашү, ə торих үшү нəн Австрија, ə хори нə дəвлəт Австрија һистијо; ən австрајиһо нə Австрија бирənијорə хуно). *Австрийский вариант немецкого языка* вариант австријаји ən зувун нимиси. II *по-австри́йски* нареч. ə австријаји.

АВСТРИ́ЙЦЫ сущ. а́встрајиһо (хəлг, амбари одомиһој ən ə Австрија зивистəкорһо). II *австри́ец* а́встријаји (jəки əз и одомиһо II *австри́йка* əзини зəн (духтəр).

АВТОБИГРА́ФИЯ сущ. автобиографија (əз товунəj зиндəкуни хүштə нүjүстəjи). II *автобиогра́фический, автобиографи́чный* прил. автобиографијаји.

АВТО́ГРАФ сущ. автограф (ə дəсти дəс хүштəрəво нүjүстијо хəт jə новкə кəширијо гул ən киникə).

АВТОЗАВО́Д сущ. автозавод (кутəһə формај ən кофһој *автомобильный завод* завод автомобили). II *автозаводский* прил. автозаводи; ən автозавод.

АВТОМА́Т сущ. автомат (дəкəсундə бəгдə бəһзи корһорə əз сəри хүштə сохтənијо апарат). II *автома́тный* прил. автомати; ən автомат.

АВТОМА́ТИКА сущ. автоматика (бəхш ən һилм вə техника).

АВТОМОБИ́ЛЬ сущ. автомобил. II *автомоби́льный* прил. автобили; ən автомобил.

АВТОНО́МИЯ сущ. автономија.

А́ВТОР сущ. автор (əз товунəj чүникə: литература, музика, һилм вə jə чиһојкə нүjүстијо одоми). II *а́вторский* прил. автори; ən автор.

АВТОРИТЕ́Т сущ. авторитет, нум, һүрмəт: 1. ə jү һəммə һүрмəт сохтənијо, jүрə һəммə шинохтənијо одоми; 2. əз тараф ən һəммə бирənијо һүрмəт.

АВТОРИТЕ́ТНЫЙ прил. авторитетлү, нумлү, һүрмəтлү: 1. ə jү һəммə һүрмəт сохтənијо, jүрə һəммə шинохтənијо; 2. ə jү боворими һистијо. II *авторите́тность* сущ. авторитетлүји, нумлүји, һүрмəтлүји.

А́ВТОРСТВО сущ. автори.

АГА́ 1. межд. оһо. *Ага! Попался*! Оһо! Офторəj ə дəс мə*! Ага, вот в чем дело-то! Видишь*? Оһо, чүтами корһојикə! Винирəни? 2. частица үһү (əри ғоворимирə бурбундə). *Ага, вижу* үһү, ədəм винирə.

АГА́Т сущ. агат (буһолүjə сəнг). II *ага́товый* прил. агати: 1. ən агат; 2. əз агат, ə агатəво сохтə оморијо.

АГЕ́НТ сущ. агент. II *аге́нтский* прил. агенти; ən агент.

АГИТА́ЦИЯ сущ. агитасија (киникəрə əри чүникə боворими дорəји, ə jə рəһ овурдəји).

АГИТИРОВАТЬ гл. агитасија бəрдə (киникəрə əри чүникə боворими дорə, ə jə рəһ овурдə).

А́ГНЕЦ сущ. гузи, гузилə, чојилə куспəндлə (нодоворə хуно).

АГО́НИЯ сущ. нəшумодорə (һол ən пишој мүрдəjү иһстијо организм).

АГРОНО́М сущ. агроном. II *агроно́мша* агроном (зəн, духтəр).

АД сущ. кejном, разг. чəһəндəм. II *а́дский* прил. кejноми, чəһəндəми: 1. ən кejном (ən чəһəндəм); 2. ə кejном (ə чəһəндəм) һистијорə хуно; 3. зобу.

АДВОКА́Т сущ. вəкил. II *адвокате́сса* и *адвока́тша* əзини зəн (духтəр). II *адвока́тский* прил. вəкили; ən вəкил.

АДЖА́РСКИЙ прил. ачари: ән ачарһо, ән зувун үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ә културашу, ән торих үшу; ә ачарһо бирәнијорә хуно. *Аджарский язык* зувун ачари. II *по-аджа́рски* нареч. ә ачари.

АДЖА́РЦЫ сущ. ачарһо (хәлг, амбари ән одомиһој ән Ачарија). II *аджа́рец* ачар (јәки әз и одомиһо). II *аджа́рка* әзини зән (духтәр).

А́ДРЕС сущ. а́дрес. II *а́дресный* прил. адреси; ән адрес.

АДРЕСОВА́ТЬ гл. ә чү адресикә: 1. фирсорә; 2. куфтирә.

АДРЕСА́Т сущ. адресат (әри јү когоз, телеграм фирсорә оморијо одоми, идорә).

АДЪЮТА́НТ сущ. адјутант. II *адюта́нтский* прил. адјутанти; ән адјутант.

АДЫГЕ́ЙСКИЙ прил. адикеји: ән адикејиһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културашү; ә торих, ән хори Адикеја; ән адикејајиһо, ә Адикеја бирәнијорә хуно). *Адыгейский язык* зувун адикеји. II *по-адыгейски* нареч. ә адикеји.

АДЫГЕ́ЙЦЫ сущ. адикејһо (хәлг, амбари одомиһој ән Адикеја); II *адыге́й* јәки әз и одоми һо. II *адыге́йка* әзини зән (духтәр).

АЗА́РТ сущ. азарт, ћәвәс. *Работать с азартом* ә ћәвәсәво кор сохтә.

АЗА́РТНЫЙ прил. азарти, азартлү, ћәвәслү. <> *Азартные игры* гумор. II *аза́ртность* сущ. азартлүји, ћәвәслүји.

А́ЗБУКА сущ. әләфби, әлифбо. *азбука джуури* әлифбој чуһури.

АЗЕРБАЙДЖА́НСКИЙ прил. ахәрбајчани: ән Азәрбајчан, ән азәрбајчаниһо, ән ә унчо зивистәкорһо, ән зувунһошү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културашү, ән хоришү; ә дәвләт, ә тарих Азәрбајчан һистијо, ә Азәрбајчан бирәнијорә хуно. *Азербайджанский язык* зувун азәрбајчани. II *по-азербайджански* нареч. ә азәрбајчани.

АЗЕРБАЙДЖА́НЦЫ сущ. азәрбајчаниһо (хәлг, амбари ән ә Азәрбајчан зивистәнијо одомиһо). II *азербайджанец* азәрбајчани (јәки әз и одомиһо). II *азербайджа́нка* әзини зән (духтәр).

АЗО́Т сущ. азот (елемент кимјаји, бујсүзә, рәнгсүзә газ, амбари бәхш ән әвир). II *азотный* прил. азоти; ән азот.

А́ИСТ сущ. ћәсидо (дүрүчдә мүрг), ләјләк. II *аи́стовый* прил. ћәсидоји (ләјләки); ән ћәсидо (ән ләјләк).

АИСТЁНОК сущ. балај ән ћәсидо (ән ләјләк).

АИСТИ́ХА сущ. ћәсидо, ләјләк (дүши).

АЙВА́ сущ. биһ: 1. рәнгү зәрд , ә сиб ухшәш зәрәнијо бәһәр овурдәнијо дор дәроми; 2. бәһәр ән и дор; 3. һүзүм ән и дор II *айвовый* прил. биһи.

АЙДА́ гл. һојди. *Айда домой* һојди ә хунә.

А́ЙСБЕРГ сущ. а́јсберг (әз чилидиһо чиро биријо кәлә тикәј чилид). II *а́йсберговый* прил. а́јсберги; ән ајсберг.

АКАДЕ́МИК сущ. акаде́мик.

АКАДЕ́МИЯ сущ. акаде́мија.

АКА́ЦИЯ сущ. агас (дор, күлһојү, һүзүмү). *Белая акация* сипрә агас (хәрәгушт), *желтая акация* зәрдә агас. II *ака́циевый* прил. агаси; ән агас.

АКВАРЕЛИ́СТ сущ. акварелчи (ә акварелово кор сохтәнијо шикилкәш). II *акварели́стка* әзини зән (духтәр).

АКВАРЕ́ЛЬ сущ. акварел: 1. ә ов хуб ћәл бирәнијо рәнг; 2. ә әзини рәнгәво кәширә оморијо шикил. II *акваре́льный* прил. акварели; ән акварел.

АКВА́РИУМ сущ. аква́риум: әри чәһһо, ћәјвонһо вә савзиһој гәдовирә доштә һистијо палашә (амбари вәхт шишәјијә) гоб. II *аква́риумный* прил. аква́риуми; ән аквариум.

АККУРА́Т нареч. һә һәчу (һәчи), дуз. *Аккурат через час пришел* дуз јә сәһәт бәгдә омо.

АККУРАТИ́СТ сущ. разг. сәлигәлү, тәмиз, тәмизкор (әзини одоми). II *аккурати́стка* әзини зән (духтәр).

АККУРА́ТНЫЙ прил. сәлигәлү, тәмиз, тәмизкор. II *аккура́тность* сущ. сәлигәлүји, тәмизи, тәмизкори.

АКР сущ. акр. *Один акр равен 4047 кв. м.* јә акр 4047 кв. м.-ји.

АКСИО́МА сущ. аксиом (әри јә фикирикәһорә субут сохтә кор бирәнијо субутсүз гәбул биријо фикир).

АКТ сущ. акт: 1. јә бо бирәнијо кор; 2. чүникә, јә кор; 3. закон ән дәвләт; 4. һәги ән чүникәрә бурбундәнијо документ. II *а́ктовый* прил. акти.

АКТЁР сущ. актјор (*см. артист*). *Актёрка* әзини зән (духтәр). II *актёрский* прил. актјори; ән актјор.

АКТЁРСТВО сущ. актјори: 1. разг. сәниһәт, кор ән актјор; 2. перен. хүштәрә бурбундәји.

АКТЁРСТВОВАТЬ гл. актјори сохтә (хүштәрә бурбундә).

АКТИ́В сущ. актив.

АКТИВИ́СТ сущ. активист. II *активистка* әзини зән (духтәр).

АКТРИ́СА сущ. актјор (зән), актриса.

АКУШЕ́Р сущ. акушер (духтир ән акушери).

АКУШЕ́РКА сущ. акушер, момучә (зән). II *акуше́рский* акушери, момучәји.

АКУШЕ́РСТВО сущ. акушери, момучәји: 1. ә вәхт бордори ә организм ән зән кироштәнијо просесhорә вәмухтәнијо бәхш ән медисина; 2. кор ән акушер, ән момучә.

АЛБА́НСКИЙ прил. апбани: ән Албанија, ән албанhо, ән зувун үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ә културашү, ә хори, ә дәвләт, ә тарих Албанија hистијо; ән албанhо, ә Албанија бирәнијорә хуно). *Албанский язык* зувун албани; *по-албански* ә албани.

АЛБА́НЦЫ сущ. албанhо (хәлг, амбари одомиһој ән Албанија). *албанец* албан (јәки әз и одомиһо). II *албанка* әзини зән (духтәр).

А́ЛГЕБРА сущ. а́лгебра, ҷәбр (бәхш ән математика). II *алгебраи́ческий* прил. а́лгебраји, ҷәбри.

АЛЕБА́СТР сущ. алебастр: 1. минерал (донәвәрә сипрә гипс); 2. гипсә сухундәнкә һәмәл оморәнијо вә әри моделһој һәјкәлһорә гүч сохтә кор бирәнијо чи. II *алебастровый* прил. алебастри.

АЛЕ́ТЬ гл. 1. дијәш гирмизи бирә; 2. гирмизи вәди бирә.

АЛЕ́ТЬСЯ см *алеть* 2.

АЛЛА́Х сущ. аллаһ (ә мусулмуһо худо). *Одному аллаху известно* јә худорә хәбәри.

АЛЛИЛУ́ЙЯ сущ. һәләлијоһ (тәһәриф).

АЛЛО́ межд. ало (ә мәӈној ән «әдәм шинирә! шинит!»).

АЛМА́З сущ. алмас: 1. ә сәхтијү вә товушү киро әз һәммә минералһо зијод hистијо сәнг; 2. әри шишәрә бурра ә дәстәк вәнорә оморәнијо бызбызәјә лиһәһә тикәј ән әзини сәнг. II *алма́зный* прил. алмаси.

АЛО́Э сущ. алој (ә медисина кор бирәнијо, вәлкһојү голин, куштлү, тәнк-дураз hистијо завзәј тропики). II *ало́йный* прил. алоји.

АЛФАВИ́Т сущ. әләфби, әлиффбо (һәммә һәрфһо вә јә нүшунәјкәһој ән јә систем хәти). *Русский алфавит* әлиффбој уруси.

А́ЛЧНЫЙ прил. сәгәт, сәхт, тәмәһкор, чумтәнк. II *а́лчность* сущ. сәгәти, сәхти, тәмәһкори, чумтәнки.

А́ЛЫЙ прил. ол, гирмизи. *Алый сатин* гирмизинә сәтин.

АЛЫЧА́ сущ. әлүчә: 1. ә дәром вәроморәнијо дор мәјвәји; 2. мәјвәј ән и дор. *Кислая алыча* туршә әлүчә. II *алыча́вый* прил. әлүчәји: 1. ән әлүчә; 2. әз әлүчә, ә әлүчәрәво сохтә оморәнијо.

АЛЬБО́М сущ. албом: 1. китоб, јә нәбукә дәфтәрә хуно духтә оморијо тәмизә вәрәгһо (әри шикил кәширә, хәт нүјүстә, коллексијај маркәји, шикилһо вәчирә); 2. китобә хуно ә јә чикә кура сохтә оморијо репродуксијаһо, чертјожһо, шикилһо. II *альбо́мный* прил. албоми.

АЛЬМАНА́Х сущ. алманах. II *альманашный* прил. алманахи.

АЛЬПИНИ́ЗМ сущ. алпинизм (ә ә гугү расирә чәтин hистијо догһо вәрафтәји). II *альпини́стский* прил. алпинизми.

АЛЬПИНИ́СТ сущ. алпинист (ә ә гугү расирә чәтин hистијо догһо вәрафтәнијо спортсмен). II *альпини́стка* әзини зән (духтәр). II *альпини́стский* прил. алпинисти; ән алпинист.

АЛЮМИ́НИЙ сущ. алүмин (елемент кимјәји, куфтә бирәнијо субукә нүгрәјијә-сипрә метал). II *алюминиевый* прил. алүмини: 1. ән алүмин; 2. ә гәдү алүмин дәријо; 3. әз алүмин сохтә оморијо.

АМБА́Л сущ. нәтараз, дүрүчдә одоми.

АМБА́Р сущ. омбор (әри тәхүл, орд, хурдәнијә чиһо вә молһо доштә hистијо чикә (хунә). II *амба́рушка* уменьш. омборлә; II *амба́рный* прил. омбори; ән омбор.

АМЕРИКА́НСКИЙ прил. америкаји: ән Америка, ән хәлгһој америка, ән зувун үшү; ән милләт үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културашү; ән ҚША, ән хоријү, ән торихү; ән америкајиһо, ә ҚША hистијорә хуно.

АМЕРИКА́НЦЫ сущ. американhо, америкајиһој ән Күрдбирә Штатһој Америка (хәлг, амбари одомиһој ән ҚША). II *америка́нец* американ, америкаји (јәки әз и одомиһо). II *америка́нка* әзини зән (духтәр).

АМЕТИ́СТ сущ. аметист (буһолүјә сәнг, бәнәвшәји, јә нәбукә һоворәнги-бәнәвшәјијә палашә менерал). II *амети́стовый* прил. аметисти: 1. ән аметист; 2. әз аметист, ә аметистәво сохтә оморијо.

АМЁБА сущ. амоб: 1. һә јә чиро нәсмундәнијо јә клеткәји һәјвон; 2. гилигсүзә одоми.

АМИ́НЬ сущ. омин: 1. дү́зи, һә́ги; 2. әхир, мүрдәји.

АМНИСТИ́РОВАТЬ гл. аминист сохтә, ә аминист вәнкәстә киникәрә.

АМНИ́СТИЯ сущ. аминист (ə суд чозə вəкӳрдијо одомирə бəхширəји).

АМОРА́ЛКА сущ. зунојəти, корhој зуноји.

АМОРА́ЛЬНЫЙ прил. зуно (биһəдəтијə корhо сохтəнијо), биһəдəти. II *аморáльность* сущ. зуноји (биһəдəтијə корhо сохтəји), биһəдəтији.

АМПУТИ́РОВАТЬ гл. бурра (нəчогə поjə, дəсə, jə органикəhорə). II *ампутáция* сущ. бурраји (нəчогə поjə, дəсə, jə органикəhорə).

АМУЛЕ́Т сущ. чумəчару. II *амулéтный* прил. чумəчарӳји; ən чумəчару

АНА́ЛИЗ сущ. анализ.

АНАЛИЗИ́РОВАТЬ гл. анализ сохтə.

АНАРХИ́СТ сущ. анархист. II *анархи́стский* прил. анархисти; ən анархист.

АНА́РХИЯ сущ. анархија . II *анархи́ческий* прил. анархијаји; ən анархија.

АНАТО́МИЯ сущ. анатомија. *Анатомия человека* анатомијај одоми.

АНАША́ сущ. анаша əз хошхош вəкирдə оморəнијо наркотик).

А́НГЕЛ сущ. молох. *Он как ангел у* молохə хуноји; *не ангел* молох нисти (һовунсӳз нисти). II *ангело́чек* уменьш. молохлə (һəјил). II *ангело́к (-лка) и а́нгельчик* уменьш. молохлə (ə товунəj бала моλəхлəрə бурбундəји). II *а́нгельский* прил. молохи: 1. ən молох; 2. молохə хуно һистијо.

АНГИ́НА сущ. бугози, ангина (сəхтə инфексијајијə нəчоги ən һəсмуj лəһə вə бугоз). II *ангинный, ангинозный* прил. бугозији, ангинаји; ən бугози, ən ангина

АНГЛИ́ЙСКИЙ прил. инкилиси: ən инкилисhо, ən зувун ӳшӳ, ən миллəт ӳшӳ, ən тəһəр зиндəкунишӳ, ən культурашӳ, ən Англија, ən хоријӳ, ən тохиӳ; ən инкилисhо, ə Англија һистијорə хуно). *Английский язык* зувун инкилиси. II *по-английски* нареч. ə инкилиси.

АНГЛИЧА́НЕ сущ. инкилисhо (хəлг,амбари одомиһој ən Кəлəбританија. II *англича́нин* инкилис (jəки əз и одомиһо. II *англича́нка* əзини зəн (духтəр).

АНЕКДО́Т сущ. овсунə, *анекдот. Рассказать анекдот* овсунə хундə.

АНЕМИ́Я сущ. анеми́ја, хункəми. II *анеми́ческий* прил. анемијáји, хункəм.

АНКЕ́ТА сущ. анкет: 1. вəрəг пӳрсиши, əри əз товунəj урə пурсохтəкор мəһлӳмот вəкирдəји; 2. ə кəрəк һистијо пӳрсишһо ҷовоб вəкӳрдərəво мəһлӳмот вəчирəји. II *анке́тный* прил. анкети.

АННЕКСИ́РОВАТЬ гл. аннексија сохтə.

АННЕ́КСИЯ сущ. аннексија (əз тараф ən jə дəвлəт бəхш, jə новкə битəв хори ən jə дəвлəтикəрə ə кучəво вəкирдəји). II *аннексио́нный* прил. аннексијаји; ən аннексија.

АНОНИ́М сущ. аноним (нум хӳштəрə нə бурбундə əз товунəj чуникə нӳjӳстəкорə одоми)

АНОНИ́МКА сущ. аноним (нум нӳjӳстəкорӳ нəвəријо когоз, мəһлумот).

АНОНИ́МЩИК сущ. ирон. ананимчи (см. аноним). II *анони́мщица* əзини зəн (духтəр).

АНСА́МБЛЬ сущ. ансамбл. II *ансáмблевый* прил. ансамбли; ən ансамбл.

АНТЕ́ННА сущ. анти́нə. II *анте́нный* прил. антинəји; ən анти́нə.

АНТИБИО́ТИКИ сущ. антибио́тикһо.

АНТИКВА́Р сущ. əнтигшинох (əнтиг вəчирəкор, jə новкə фурухтəкор).

АНТИКВАРИА́Т сущ. əнтигəjə чиһо, чиһој əнтиги.

АНТИКВА́РНЫЙ прил. 1. əнтигə; 2. əнтиги.

АНТИЛО́П сущ. антилоп.

АНТИСЕМИ́Т сущ. антисемит, антишимит (шивдаһој Шимə нəхостəкор, чуһурнəхоһ). II *антисеми́тка* əзини зəн (духтəр). II *антисеми́тский* прил. антисемити.

АНТИСЕМИТИ́ЗМ сущ. антисемити (чуһурнəхоји вə ə чуһур дӳшмəјəти).

АНТИФАШИ́СТ сущ. антифашист (дӳшмəj фашистһо, ə фашистһорəво чəнк бəрдəкор). II *антифаши́стка* əзини зəн (духтəр).

АНТИФАШИ́СТСКИЙ прил. антифашисти.

АНТРА́КТ сущ. антракт: 1. ə һəрəj дӳ пəрдəj ən томошə, jə новкə ən дӳ бəхш ən консерт əри рəһəти сохтə вəхт; 2. ə һəрəj дӳ пəрдəj опера, пjес зəрə оморəнијо музика. II *антра́ктский* прил. антракти; ən антракт.

АНШЛА́Г сущ. аншлаг: 1. ə товунəj (ə консерт, ə томошə) битəв билетһо фурухтə оморəји һистијо хəбəр; 2. ə козит кəлə сəрнумə. II *аншла́говый* прил. аншлаги; ən аншлаг.

АПАРТЕИ́Д сущ. апартеид.

АПЕЛЛИ́РОВАТЬ гл. апелјасија дорə.

АПЕЛЛЯ́ЦИЯ сущ. апелјасија. II *аппеляцио́нный* прил. апелјасијаји.

АПЕЛЬСИ́Н сущ. апелсин, портохол: 1. дор ситруси; 2. туршə-ширинə бəһəр ən и дор. | *Апельсиновый* прил. апелсини, портохоли: 1. ən апелсин (ən портохол; 2. əз апелсин, ə апелсинəво сохтə оморијо; 3. ə рəнг апелсин һистијо.

АПЛОДИ́РОВАТЬ гл. чәк зәрә (әри разијәтирә бурбундә).

АПЛОДИСМЕ́НТЫ сущ. чәкәчәк (разијәти бурбундәнијо чәкһо).

АПО́СТОЛ сущ. апо́стол (тәлмид ән Христос).

АПОСТРО́Ф сущ. апастроф.

АППАРА́Т сущ. апарат. *Телефонный аппарат* апарат телефони. II *аппара́тный* прил. апарати.

АППАРА́ТНАЯ сущ. апаратхунә (апаратһо дәријо чикә).

АППАРАТУ́РА сущ. апаратһо. II *аппарату́рный* прил. апаратһоји.

АППЕ́НДИКС сущ. апендикс (ә курарури вәроморијо күрмә хуно чи). II *аппе́ндиксный* прил. апендикси; ән апендикс.

АППЕНДИЦИ́Т сущ. апендисит (нәчоги ән курарури), разг. курарури.

АППЕТИ́Т сущ. апетит, иштоһо. *Перебить аппетит* иштоһорә күштә.

АППЕТИ́ТНЫЙ прил. апетити, иштоһоји: 1. ән апетит, ән иштоһо; 2. дәһәмлү, иштоһо дорәнијо.

АПРЕ́ЛЬ сущ. апрел (чоримүн мәһ ән сал). II *апре́льский* прил. апрели; ән апрел.

АПТЕ́КА сущ. әптик. *Как в аптеке* ә әптикә хуно. II *апте́чка* уменьш. әптикчә. II *аптечный* прил. әптики; ән әптик.

АПТЕ́КАРЬ сущ. әптикчи. II *апте́карша* әзини зән (духтәр). II *апте́карский* прил. 1. әптикчији: 2. ән птикчи.

АПЧХИ́ межд. һәпчи (сәс ән сарбә бурбундә).

АРА́БСКИЙ прил. һәрәби: ән һәрәбһо, ән зувун үшү; ән милләт үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културашү, ән үшү зивистәнүтһо хориһо, ән торих үшү; ә һәрәбһо һистијорә хуно. *Арабская музыка* музикәј һәрәби; *арабский язык* зувун һәрәби. II *по-арабски* нареч. ә һәрәби.

АРА́БЫ сущ. һәрәбһо (ә Асијај Дәроми-Мәһәрови вә Африкај Софони зивистәнүтһо хәлгһој шими). II *ара́б* һәрәб; II *ара́бка* зән (духтәр) һәрәб.

АРА́П сущ. һәрәп (пустү сијәһ, тух һистијо одоми, негр (стар.); 2. дуллобә одоми. II *ара́пка* әзини зән (духтәр).

АРАТ сущ. арат (ә Монголстон кәндчи-молдор).

АРА́ХИС сущ. ара́хис, фундуг хорији. II *ара́хисовый* прил. ара́хиси: 1. ән арахис; 2. ә арахисәво; әз арахис сохтә оморијо.

АРБА́ сущ. һәрәбә (дүчәрхә).

АРБИ́ТР сущ. арбитр: 1. мүнсүф; 2. судја, һәким. *Футбольный арбитр* арбитр ән футбол.

АРБИТРА́Ж сущ. арбитраж (ә арбитрһорәво һүчәтијә мәсәләһорә һәл сохтәји. II *арбитра́жный* прил. арбитражи.

АРБУ́З сущ. гәрпүз. *Сладкий арбуз* ширинә гәрпүз, *выращивать арбузы* гәрпүз коштә. II *арбу́зный* прил. гәрпүзи, ән гәрпүз.

АРГЕНТИ́НСКИЙ прил. аргентинаји: ән аргентинајиһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културашү, ән Аргентина, ән хорију, ән торихү; ән аргентинајиһо, ә Аргентина һистијорә хуно. *Аргентинский диалект испанского языка* диалек аргентинаји ән зувун испани. II *по-аргентински* нареч. ә аргентинаји.

АРГЕНТИ́НЦЫ сущ. аргентинајиһо (хәлг, амбари одомиһој ән Аргентина). II *аргенти́нец* аргентинаји (јәки әз и одомиһо). II *аргенти́нка* әзини зән (духтәр).

АРГУМЕ́НТ сущ. дәстәвуч, аргемент (әри чүникәрә субут сохтә бурбундә оморәнијо сәбәб).

АРЕ́НА сущ. аре́на. *Арена цирка* аренај сирк. *На спортивной арене* ә аренај спорти. II *аре́нный* прил. аренаји; ән арена.

АРЕ́НДА сущ. киро: 1. чүникәрә әри корсохтә, јә новкә зивистәј хүштә ә һәгәво һәләлуги вәкирдәји); 2. һәг ән и вәкирдәји. II *аре́ндный* прил. кироји: 1. ән киро; 2. әри киро дорә оморәнијо; ә киро вәкирдә оморијо.

АРЕНДА́ТОР сущ. кирочи (чүникәрә ә киро вәкирдијо одоми). II *аренда́торша* әзини зән (духтәр).

АРЕНДОВА́ТЬ гл. ә киро вәкирдә.

АРЕ́СТ сущ. кирдәји, дустог сохтәји.

АРЕСТА́НТ сущ. дустог, кирдә оморијо одоми. II *ареста́нтка* әзини зән (духтәр). II *ареста́нтский* прил. дустоги; ән дустог.

АРЕСТОВА́ТЬ, АРЕСТО́ВЫВАТЬ сущ. кирдә, дустог сохтә.

АРИСТОКРА́Т сущ. аристократ, һәсүллү, һәсүлмәнд; II *аристокра́тка* әзини зән (духтәр). II *аристокра́тский* прил. аристократи; ән аристократ.

АРИСТОКРАТИ́ЧНОСТЬ сущ. аристократи.

АРИСТОКРАТИ́ЧНЫЙ прил. аристократи, аристократијаји; ән аристократ, ән аристократија.

АРИСТОКРА́ТИЯ сущ. аристокра́тија.

АРИТМИ́Я сущ. аритмија (дуз нәкуфтәји ән дүл). II *аритми́ческий* прил. аритмијаји (дуз нәс куфтәнијо).

АРИФМЕ́ТИКА сущ. арифме́тика, ћисоб. II *арифмети́ческий* прил. арифме́тикаји (ћисоби); ән арифме́тика (ән ћисоб).

А́РКА сущ. тог, зәвәрдәр. II *а́рочный* прил. тоги: 1. ә тогәво ћистијо; 2. тогә хуно ћистијо.

АРМАТУ́РА сущ. арматур. *Арматура печная* арматур печи. II *армату́рный* прил. арматури; ән арматур.

АРМАТУ́РЩИК сущ. арматурчи (арматур күнчундәнијо сәниһәткор). II *армату́рщица* әзини зән (духтәр). II *армату́рщицкий* прил. арматурчији; ән арматурчи.

А́РМИЯ сущ. ләшкәр. *Русская армия* ләшкәр урусћо; *целая армия помощников* јә битәвә ләшкәр кумәкчиһо. II *армейский* прил. ләшкәри; ән ләшкәр.

АРМЯ́НЕ сущ. әрмәниһо: хәлг, амбари одомиһој ән Әрмәнистон. II *армянин* әрмәни (јәки әз и одомиһо. II *армянка* әзини зән (духтәр).

АРМЯ́НСКИЙ прил. әрмәнији: ән , әнәрмәниһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културашү, ән Әрмәнистон, ән хоријү, ән торихү; ән әрмәниһо, ә Әрмәнистон ћистијорә хуно. *Армянский язык* әувун әрмәнији. II *по-армянски* нареч. ә әрмәнији.

АРОМА́Т сущ. аромат (хубә, хушә буј). *Аромат цветов* аромат ән күлһо. II *арома́тический* прил. аромати: 1. хубә, хушә буј дорәнијо; 2. әз ароматһо ћәзүр сохтә оморијо.

АРОМА́ТНЫЙ, АРОМАТИ́ЧНЫЙ прил. ароматлү (хубә, хушә буј лов сохтәнијо, ә ароматәво пур ћистијо). II *арома́тичность* ароматлүји.

АРСЕНА́Л сущ. арсенал*:* 1. омбор јәрәги вә ән чиһој ләшкәри); 2. әзини чиһо вәдәшәндә-нијо идорә . II *арсена́льный* прил. арсенали; ән арсенал.

АРТИ́СТ сущ. артист (актјор, мәһнихун, музикант). II *арти́стка* әзини зән, духтәр. *Оперный артист* артист ән опера, *артист кино* артист ән кино. II *артисти́ческий* прил. артисти; ән артист.

АРХА́НГЕЛ сущ. кәләји молох (ә христианһо).

АРХЕО́ЛОГ сущ. архео́лог (сәниһәткор ән археолокија).

АРХЕОЛО́ГИЯ сущ. археолоки́ја (хорирә вәкәндә, ә офтәнүтһо чиһо киро кироштијо торих ән инсонјәтирә вәмухтәнијо ћилм). II *археологи́ческий* прил. археолоки́јаји; ән археолоки́ја.

АРХИ́В сущ. архив; 1. әри күһнәјә документһорә, материалһој документирә доштә ћистијо идорә; 2. күһнәјә документһорә доштәнүтһо бәхш ән идорә. II *архи́вный* прил. архиви, ән архив.

АРХИВА́РИУС сущ. архивариус (корсох ән архив, архивә доштәкор).

АРХИВИ́СТ сущ. архивст, архивчи (кор архивә данүстәнијо одоми). II *архиви́стка* әзини зән (духтәр).

АРШИ́Н сущ. аршин: 1. дуразијү 0,711 м. ћистијо күһнә пәјмунә; 2. дуразијү һәчи ћистијо хиткәш. *Пять аршин ситца* пәнч аршин чит.

АРШИ́ННЫЙ прил. аршини 1. дуразијү јә аршин ћистијо ; 2. лап дураз, кәлә. *Писать аршинными буквами* лап ә кәлә ћәрфһорәво нүјүстә.

АСБЕ́СТ сущ. асбест. II *асбе́стовый* прил. а́сбести; ән асбест.

АСПИРА́НТ сущ. аспирант. II *аспира́нтка* әзини зән (духтәр). II *аспира́нтский* прил. аспиранти; ән аспирант.

АССИГНА́ЦИЯ сущ. пул когози ән Урусијәт (әз 1769 тә 1849 сал).

АССИГНОВА́ТЬ гл. әри комининикә хәрчһо кәрәк ћистијо гәдәр пул чиро сохтә.

АССИМИЛЯ́ЦИЯ сущ. ассимилја́сија: 1. јәки сохтәји, гәриш сохтәји; 2. зувун хүштәрә, културај хүштәрә вир сохтәрәво ә гәд јә хәлгикә вир (гәриш) бирәји ән хәлг.

АССИРИ́ЙСКИЙ прил. ашури, ән ашуриһо, ән зувун үшү; ән милләт үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културашү, үшү зивистәнүтһо, ән торих үшү;ән ашуриһорә хуно. *Ассирийский язык* зувун ашури. II *по-ассирийски* нареч. ә ашури.

АССИРИ́ЙЦЫ сущ. ашуриһо (хәлг: ә Түркијә, ә Ирак, ә Ирон, ә Сурија, ә Иорданија, ә әЛиван, ә КША зивистәнијо одомиһо. II *ассири́ец* ашури (јәки әз и одомиһо). II *ассири́йка* әзини зән (духтәр).

АССИСТЕ́НТ сущ. асистент (кор ћилми, чәррәћи сохдәнкә ә духтир, ә профессор, кумәки сохтәнијо одоми). II *ассисте́нтка* әзини зән (духтәр).

А́СТМА сущ. а́стма, тәнкәнәфәси (нәчоги).

АСТМА́ТИК сущ. астмаји (нәчог ән астма). II *астматичка* әзини зән (духтәр).

АСТРО́ЛОГ сущ. астарашумор.

АСТРОЛО́ГИЯ сущ. астарашумори.

АСТРОНА́ВТ сущ. астронавт; космонавт.

АСТРОНА́ВТИКА см. космона́втика.

АСТРОНО́М сущ. астроном.

АСТРОНО́МИЯ сущ. астроно́мија (әз товунәј ә космос вәријо чиһо, уһо һәмәл овурдиһо системһо вә ән битәв һилом һистијо һилм). II *астрономи́ческий* прил. астроно́мијаји; ән астроно́мија.

АСФА́ЛЬТ сущ. асвалт. II *асфальтовый* прил. асвалти; ән асвалт.

АСФАЛЬТИ́РОВАТЬ сущ. асвалт дорә (чичојикәрә). II *асфальти́рование* сущ. асвалтдорә, асвалт дорәји. II *асфальтиро́вка* сущ. асвалтдорә (асвалт дорәнкә сохтә оморәнијо кор).

АТА́КА гл. һүчум (ә сәр киникә, чүникә рафтәји).

АТАКОВА́ТЬ сущ. һүчум сохтә (ә сәр киникә, чүникә рафтә).

АТАМА́Н сущ. атаман. II *атама́нша* әзини зән (духтәр). II *атама́нский* прил. атамани; ән атаман.

АТЕИ́ЗМ сущ. атеизм (ә Худо боһоримирә рад сохдәнијо фикирһо).

АТЕИ́СТ сущ. атеист (ә Худо бовор нәс сохтәнијо одоми). II *атеи́стка* әзини зән (духтәр).

АТЕЛЬЕ́ сущ. ателјә (дәрзихунә вә үзкә гуллугикәһо вәровундәнијо корхунә).

А́ТЛАС сущ. атлас: 1. мол әврүшүми); 2. ә јә чикә күрд сохтә оморијо чәдвәлһо, картаһо, шикилһо. II *атласный* прил. атласи.

АТМОСФЕ́РА сущ. атмосфер, һово, әвир.

А́ТОМ сущ. а́том. *Атом водорода* атом ән һидрокен. II *а́томный* прил. а́томи; ән атом.

А́ТОМЩИК сущ. атомчи.

АТТЕСТА́Т сущ. атестат. II *аттеста́тный* прил. атестати; ән аттестат.

АУ́КАТЬ сущ. һорој зәрә – әј.

АУКЦИО́Н сущ. ауксион, тәһәр чи фурухтәји –«ки зијод?» (ки амбартә гимәт дорәникә, чирә у вәсторә). *Купить на аукционе* ә ауксион восторә, *продать на аукционе* ә ауксион фурухтә. II *аукцио́нный* прил. ауксиони; ән ауксион.

АУКЦИОНЕ́Р сущ. аукүионер (ә ауксон дәбирәнијо одоми).

АУКЦИОНИ́СТ сущ. ауксончи (ауксионә ә рәһ бәрдәнијо одоми).

АУ́Л сущ. аул (ә Кавказ нә Микләји Асија диһ). II *аульный* прил. аули; ән аул.

АУТСА́ЙДЕР сущ. аутсајдер (әз әхири чикәһо ә јәки һистијо спортсмен, јә нәбукә команда). II *аутса́йдерский* прил. аутсајдери; ән аутсајдер.

АФГАНИ́ сущ. әфгони (пул ән Әфгонистон).

АФГА́НСКИЙ прил. әфгони: ән әфгонһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән тәһәр зиндәкунишү,ән културашү, ән Әфганстон, ән хорију, ән торихү; ән әфгонһо, ә Әфганстон бирәнијорә хуно. *Афганский язык* зувун әфгони. II *по-афгански* нареч. ә әфгони.

АФГА́НЦЫ сущ. әфгонһо: 1. хәлг, амбари одомиһој ән Әфгонистон. II *афга́нец* әфгон (јәки әз и одомиһо. II *афга́нка* әзини зән, (духтәр); 2. ә 1979–1989 салһо ә Әфгонистон дәһво сохдәтһо салдатһој ән ләшкәр совети).

АФЕ́РА сущ. дуллоби. *Пускаться в аферу* дуллоби сохтә.

АФЕРИ́СТ сущ. дуллоб, аферист (дуллоби сохтәкор). II *аферистка* дуллобә зән (духтәр).

АФИ́ША сущ. афиша.

АФИШИ́РОВАТЬ сущ. бурбундә, һәчи бурбундә ки, һәммә винү.

АФОРИ́ЗМ гл. афоризм (јә мәһшоворә бурбундәнијо лап кутәһә кәлмә).

АФРИКА́НСКИЙ прил. африкаји: ән Африка, ән африкајиһо; ән зувунһошү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән үшү зивистәнүтһо чикәһо, ән торихһошү; ән африкајајиһо, ә Африка, һистијорә хуно. *Африканские языки* зувунһој африкаји, *африканский слон* фил ән африка.

АФРИКА́НЦЫ сущ. африкајиһо, африканһо (бинәлүјә одомиһој ән Африка). II *африка́нец* африкаји (јәки әз и одомиһо), II *африка́нка* әзини зән (духтәр).

АХ межд. ох. *Ах, как красиво!* ох, чү рачи!

А́ХАТЬ гл. ох кәширә.

АШУ́Г сущ. ошуг (шоир-хундәкор хәлги ән хәлгһој Кавказ). II *ашу́гский* прил. ошуги, ән ошуг.

АЭРОВОКЗА́Л сущ. аеровәгзол (вәгзол ән аеропорт).

АЭРОДРО́М сущ. аеродром. II *аэродромный* прил. аеродроми, ән аеродром.

АЭРОПЛА́Н сущ. аероплан. II *аэроплан* прил. аероплани; ән аероплан.

АЭРОПО́РТ сущ. аеропорт. II *аэропортный* прил. аеропорти; ән аэропорт.

АЯТОЛЛА́ сущ. аjатолла.

Б

БА межд. пох. *Ба! Кого я вижу!* Пох! Кирә винирәнүм мә!

БА́БА сущ. 1. шүвәрлүјә зән кәндчи; 2. зән (ән киникә); 3. кәләдәдәј, дәдәјхолу; 4. зәнчә (јүрә хосијәт зәни бирәкорә мәрд); 5. әри кәрмијүрә доштә вә дәм вәкурдәју чојникә дәпучундәнутһо голинә мол.

БА́БА-ЯГА́ сущ. баба-јага, бабајка (ә нәгүлһој уруси зобунә мәхәшифојә пирә зән,).

БАБЁНКА сущ. чојилә һашәријә зән.

БА́БКА[1] сущ. 1. см. бабушка; 2. мому.

БА́БКА[2] сущ. ошуг 1. остугуј ән пој һәјвон; 2. и остугу әри вози сохтә. *Играть в бабки* ошуг-ошуг возирә; 3. пул (амбар). *Бабки не хватает* пул вәс нәс сохтә.

БА́БНИК сущ. чумшур, зәнпәрәст.

БА́БОЧКА сущ. пәлпәлу: 1. дү чүфт гәнәт вәријә бүһүлү; 2. формајү ә пәлпәлү ухшәш зәрәнијо, банта хуно галстук.

БАБУ́ЛЯ см. *бабушка.*

БАБУ́СЬ см. *бабушка*

БАБУ́ШИ сущ. појпушһо (нәрмә мәһс).

БА́БУШКА сущ. 1. дәдәјхолу,кәләдәдәј; 2. кәләзән, пирәзән.

БАГА́Ж сущ. багаж (әри фирсорә (бәрдә) бәстә һазүр сохтә оморијо чиһо, шәлә). *Отправить багаж* багаж фирсорә; *ручной багаж* багаж дәси (ә хуштәрәво бәрдәнүтһо шәлә). II *Багажный* прил. багажи, ән багаж.

БАГА́ЖНИК сущ. багаждәни (ә мошин, мошинпоји, мотосикл әри чиһорә донорә, норә чикә).

БАГО́Р сущ. чонкол (гир вәријә бизбизәјә чубуг метали). II *багóрный* прил. чонколи: 1. ән чонкол; 2. чонколә хуно һистијо.

БАГРОВЕ́ТЬ гл. сәхт гирмизи бирә.

БАГРО́ВЫЙ прил. лап тухә гирмизи.

БАГРЯ́НЫЙ то же, что *багровый*. II *багря́ность* тухә гирмизији (ән чүникә).

БАДЬЯ́ сущ. бодјә (сарә фирәһә бәдрә). II *бадéйка* уменьш. бодјәлә. II *бадéйный* прил . бодјәји, ән бодјә.

БАДЕ́ЕЧНЫЙ прил . бодјәји: 1. ән бодјә; 2. бодјәрә хуно һистијо.

БА́ЗА сущ. ба́за: 1. бинә, бинәборуј ән һәрчү-кири; 2. молһо, хурдәнијә чиһо, материалһо доштә оморәнијо чикә, омбор. *Оптовая база* базај әзтупфурухи; 3. ә хори хүштә, јә новкә ә хори ән јә дәвләтһојкә јәрәглүһој хүштәрә доштәнијо чикәј ән ләшкәр. II *ба́зовый* прил. ба́заји; ән база.

БАЗА́Р сущ. базар: 1. әри дод-востод сохтә чикә. *Книжный базар* базар китоби; 2. һороj, бочәһ. *Устроить, поднять базар* базар вокундә. II *база́рный* прил. базари, ән базар.

БАЙ[1] сущ. бај (ә Миклəји Асија һоширә молдор, мүлкәдор). II *ба́йский* прил. баји: 1. ән бај; 2. чн бај һистијо.

БАЙ[2] *и* **БАЙ-БАЙ** сущ. нәнуј, нәнуј-нәнәм. *Идти бай-бай* ә нәнуј рафтә.

БАК сущ. бак (әри рушумә чиһорә доштә гоб). II *бачóк* уменьш. баклә (чүклә бак)

БАКАЛЕ́Я сущ. 1. хүшкә хурдәнијә чиһо; 2. әзини чиһо фурухтә оморәнијо туку. II *бакале́йный* прил. ә әзини туку фурухтә оморәнијо.

БАКЕНБА́РДЫ сущ. пиһәһо. II *бакенба́рдный* прил. пиһәји, ән пиһәһо.

БАКЛАЖА́Н сущ. бодомчон. II *баклажанный* прил. бодомчони, ән бодомчон

БАКТЕ́РИЯ сущ. бактерија. II *бактериа́льный и бактери́йный* прил. бактеријаји.

БАЛ сущ. бал (кәлә шәв ән вәчәстәјиһо). II *бальный* прил. сущ. бали; ән бал.

БАЛАГА́Н сущ. балаган: 1. әри зивистә, додвәстод јармаркаји сохтә, томошә бурбундә вокундә оморијо чи; 2. ә јармарка бурбундә оморәнијо томошәј театри; һәрсибазар; 3. тәлхәки, рүхшәнд, нәкүрүмә кор, зарфот. II *балага́нный* прил . балагани: 1. ән балаган; 2. ә балаган бирәнијо.

БАЛА́ГУР сущ. зарфотчи. II *балагу́рка* әзини зән (духтәр)

БАЛАГУ́РИТЬ гл. зарфот сохтә, хәндәјијә кофһо куфтирә. II *балагу́рство* сущ. зарфотчији, хосијәт ән хәндәјијә кофһо сохтәкор.

БАЛАЛА́ЙКА сущ. балалајка (карасти музикаји). II *балала́ечный* прил. балалајкаји, ән балалајка.

БАЛАМУ́Т сущ. ӏәрәгәришсох (ә гәд киӏоjикә гәришуги, шивиш вәнкәстәкорә одоми); ләгләг. II *баламу́тка* әзини зән (духтәр).

БАЛАМУ́ТИТЬ гл. ӏәрә гәриш сохтә (ә ӏәрәj киоjикә гәришуги, шивиш вәнгәстә); ләгләги сохтә.

БАЛА́НС сущ. баланс, тараз. II *балансовый* прил. баланси, тарази; ән баланс, ән тараз.

БАЛАНСИ́РОВАТЬ, СБАЛАНСИ́РОВАТЬ гл. балансә дуз овурдә; тараз сохтә, овурдә. II *балансирование* сущ. дуз овурдәjи, тараз сохтәjи. II *балансиро́вка* сущ. дуз оморәjи ән баланс; таразоморә.

БАЛАХО́Н сущ. балахон (фирәӏә дуразә хәләт). II *балахо́нный* прил. балахони, балахонә хуно.

БАЛБЕ́С сущ. нәдан, корнәдан.

БАЛБЕ́СНИЧАТЬ гл. нәдани сохтә, корнәдани бурбундә.

БАЛДА́ сущ. бихәjрә, оворәjә одоми.

БАЛДЕ́ТЬ гл. вәхтә ә буши киравундә, оворәji сохтә.

БАЛДЁЖ сущ. оворәji (вәхтә буш, мәӏносүз кировундәji). II *балдёжный* прил. 1. прост. шор; 2. прост. лап хуб, лап рач.

БАЛЕ́Т сущ. балет. II *бале́тный* прил. балети; ән балет.

БА́ЛКА[1] сущ. тир. *Железобетонная, металлическая, деревянная балка* тир бетони, метали, тәхтәji. II *ба́лочный* прил. тири: 1. ән тир; 2. әри тир ӏәмәл оморәниjо.

БА́ЛКА[2] сущ. дуразә чухурәки.

БАЛКА́РСКИЙ прил. балкари (ән балкарӏо, ән зувун үшү, ән зиндәкунишү, ән культурашү, ән үшү зивистәнүтӏо хориӏо, ән торих үшү; ән балкарӏо бирәниjорә хуно. *Балкарские диалекты* диалектӏоj балкари.

БАЛКА́РЦЫ сущ. балкарӏо 1. ә Кабардино-Балкариjа зивистәниjо хәлг, 2. одомиӏоj ән и хәлг. *Балкар* балкар (jәки әз и одомиӏо); *балкарка* әзини зән (духтәр).

БАЛКО́Н сущ. борохун. II *балконный* прил. борохуни, ән борохун.

БАЛЛО́Н сущ. балон: 1. әри рушуминә, әри газ ӏистиjо гоб; 2. ӏово пур сохтә оморәниjо камерај мошини, велосипеди. *Трехлитровый баллон* сә литрә балон; *газовый баллон* балон гази. II *балло́нный* прил. балони.

БАЛО́ВАННЫЙ прил. әркәвон. *Балованный ребенок* әркәвонә ӏәjил.

БАЛОВА́ТЬ гл. әркәвон сохтә, әркәвон вәрдүш сохтә. II *баловство* сущ. әркәвони сохтәji, әркәвон вәрдүш сохтәji.

БАЛОВА́ТЬСЯ гл. әркәвони сохтә. II *баловство* сущ. әркәвони (корӏо, хосиjәт ән әркәвон).

БА́ЛОВЕНЬ сущ. әркәвонбирә (әркәвон сохтә омориjо одоми).

БАЛОВНИ́К сущ. әркәвони сохдәкор, шулуг.

БАЛЫ́К сущ. ә мүнүк кирдә вә хушк сохтә омориjо кәмәр ән дүрүчдә чәӏ.

БАЛЬЗА́М сущ. балзам. II *бальза́мный* прил. балзами, ән балзам.

БАЛЬЗАМИРОВАТЬ гл. балзам зәрә (әри пишоj писирәjурә вәкирдә ә чәндәк мито бәӏзи кәрәкиjә чиӏо совустә).

БАНА́Н сущ. банан (дор вә мәjвәj ән и дор). II *бана́новый* прил. банани, ән банан.

БА́НДА сущ. ба́нда (дәстәj рәӏбәндӏо, одомикүшӏо, дуздӏо).

БАНДЕРОЛЬ сущ. бандерол.

БАНДИТ сущ. бандит (одоми ән банда). II *бандитка* әзини зән (духтәр).

БАНК[1] сущ. бонк: 1. идорәj финанси; 2. әзини идорә дәриjо хунә. II *ба́нковский* прил. бонки, бонкә хуно. II *ба́нковый* прил. бонки, ән бонк.

БАНК[2] сущ. бонк (ә возиӏоj горти ә миклә норә омориjо пулӏо). *Держать банк* ә бонк пул дирәморә.

БА́НКА[1] сущ. бонкә: 1. гоб силиндри; 2. ә тәӏәр омбуру ӏистиjо бала гобләj шишәji (әри хунә кәширә. II *ба́ночка* уменьш. бонкәлә. II *ба́ночный* прил. бонкәji: 1. ән бонкә; 2. әри ә бонкә дошта, әри ә бонкәрәво фурухтә ӏистиjо. *Баночное пиво* пивәj бонкәji.

БА́НКА[2] сущ. бонкә (ә зир дорjо ӈүндүрәки).

БАНКЕ́Т сущ. банкет, хурдә бәрдә, гиноглуги. II *банкетный* прил. банкети, ән банкет.

БАНКИ́Р сущ. бонкир (сәӏиб ән бонк, jә новкә ә бонк амбарә бәхш дәбирәкорә одоми). II *банки́рский* прил. бонкири, ән бонкир.

БАНКРО́Т сущ. банкрот, ихт (пулсүз бирәji киро гәрдиӏорә дорә нәс данүстәниjо гәрхундә одоми). *Банкротиться* банкрот (ихт) бирә.

БАНКРО́ТСТВО сущ. банкроти, ихти (пулсүзи) ән киникә.

БАНТ сущ. бант (әз микләjү jә чәнд бо әнкүл сохтә омориjо лент. II *бантик* уменьш. бантлә.

БА́НЩИК сущ. ӈомумчи (корсох ән ӈомум). II *ба́нщица* әзини зән (духтәр).

БА́НЯ сущ. ћомум (әри тән шуштә дуз бирijo чикә). *Истопить баню* ћомумә кәрм сохтә. II *ба́нный* прил. ћомуми, ән ћомум.

БАР сущ. бар (ә сәр дастулкә чи хурдәнүтћо чүклә ресторан).

БАРАБА́Н сущ. барабан, говол. II *бараба́нный* барабани, говоли, ән барабан, ән говол.

БАРАБА́НИТЬ гл. барабан (говол) зәрә.

БАРАБА́НЩИК сущ. говолчи (барабан, говол зәрәнijo одоми). II *барабанщица* әзини зән, (духтәр). II *бараба́нщицкий* прил. говолчијн; ән говолчи.

БАРА́К сущ. барак, гәзмә (әри һәләлуг зивистә вокундә оморijo сукә хунәлә). *Это не дом, а барак* и хунә нист, гәзмәји. II *бара́чный* прил. бараки, гәзмәји, ән барак, ән гәзмә.

БАРА́Н сущ. куспәнд (әркәк). *Глуп как баран* куспәндә хуно әгүлсүзи, *горный баран* куспәнд доги *барашек, барашка* уменьш. куспәндлә (гузи). II *бараний* прил. гуспәнди, ән куспәнд.

БАРА́НИНА сущ. кушт ән куспәнд, кушт куспәнди (хурдәнијә чирә хуно).

БАРАХЛИ́ТЬ гл. хәрәб кор сохтә (әз товунәј мотор, мошин).

БАРАХЛО́ сущ. 1. луку-рүштә, күһнә-мүһнә, күһнәјә чиһо; 2. чүникә күһнә, нәрәб. II *барахли́шко* уменьш. унич. күһнәлә, күһнә чилә, хәрәбә чилә. II *барахольный* прил. күһнә-мүһнәји: 1. ән күһнә-мүһнә; 2. әри күһнә-мүһнә фурухтә һистијо.

БАРАХО́ЛКА сущ. күһнә -мүһнә , ә дәс кирдә оморә чиһо фурухтә омрәнијо чикә, базар.

БАРАХО́ЛЬЩИК сущ. разг. пренеб. jүрә оводуни восторә хош оморәнијо одоми. II *барахольщица* әзини зән (духтәр).

БАРА́ХТАТЬСЯ гл. тартапил сохтә.

БАРБАРИ́С сущ. зиринч: 1. хүрдәјә гирмизинә туршә бәһәрһо овурдәнијо тәлү-тәлүјә кулә; 2. бәһәр ән и кулә. II *барбарисный, барбарисовый* прил. зиринчи, ән зиринч.

БАРД сущ. бард (мәһәниһоj хүштәрә хундәнијо шаир, музикант).

БАРДА́ сущ. пурчһо (әз әрәгикәширә, пивәдүшундә мундәнијо чиһо).

БАРДА́К сущ. 1. гәһбәхунә; 2. гәришмәтили, гәришуги. II *бардачо́к* уменьш. 1. гәһбәхунәлә; 2. ә мошин сәрвәријә чүклә гутилә (әри хүрдәји чиһо дәнорә). II *бардачный* прил. хәрәб һәзүр сохтә оморијо, гәтмәгәришуги.

БА́РИН сущ. ба́рин, ого. *Сидит как барин* огорә хуно нүшти; II *ба́рыня* баринја, хонум. II *ба́рынка* ласк. унич. баринлә, оголә. II *ба́рский* прил. барини, огоји; ән ба́рин, ән ого.

БАРИТО́Н сущ. баритон: 1. сәс мәрди; 2. jүрә әзини сәс бирәкорә мәрд. II *баритóнный и баритóновый* прил. баритони.

БА́РИЧ сущ. 1. кук ән барин, ән ого; 2. барин, ого.

БА́РМЕН сущ. бармен: 1. чибәхшсозтәкор ән бар; 2. сәһиббар; *барменша* кзини зән (духтәр). II *ба́рменский* прил. бармени; ән бармен.

БАРО́Н сущ. барон (әз граф дәрәтә һистијо нум, титул). *баронéсса* баронéсса (зән). II *баронский* прил. барони, ән барон.

БА́РРЕЛЬ сущ. баррел (ә ҚША, Англија вә ә jә дәвләтикәһо пәjмунә).

БАРРИКА́ДА сущ. баррикада (ә вәхт чәнкһоj кучәји әз ә зир дәс бирә материалһо вәчирәнүтһо пишокир). II *баррикадный* прил. баррикадаји, ән баррикада.

БАРРИКАДИ́РОВАТЬ гл. пишоj ән чүникәрә ә баррикадарәво кирдә, барикада вокундә.

БАРРИКАДИ́РОВАТЬСЯ гл. ә пәсәј баррикада појистә.

БАРС сущ. барс (дүрүчдә холхолијә вәһшијә һәjвон әз дәстәј пишикһо), леопард. II *ба́рсий, ба́рсовый* прил. барси, ән барс.

БА́РСТВО сущ. огојәти. 1. кор сохтә нә војистә; 2. кәләкәди, ә одомиһо ә такабурироо дәниширәји.

БАРСУ́К сущ. пурсуг (мујү сиг, дураз, бузу бизбизәјә вәһшијә һәjвон). II *барсучиха* дүшијә пурсуг. II *барсуковый, барсучный* прил. пурсуги, ән пурсуг.

БА́РТЕР сущ. бартер (молә ә моләво дәкиш сохтәји). *Получить товар по бартеру* ә бартерәво мол вәкирдә. II *бартерный* прил. бартери; ән бартер.

БА́РХАТ сущ. мәхбәр (нәрм, дуз вә сигә хов вәријә мол әврүшүми, jә новкә пәмбәји). II *ба́рхатный* прил. мәхбәри: 1. ән мәхбәр; 2. мәхбәрә хуно һистијо.

БАРХАТИ́СТЫЙ прил. мәхбәри (мәхбәрә хуно нәрм). *Бархатистая кожа* мәхбәријә пуст. II *бархати́стость* сущ. мәхбәрији.

БА́РХАТКА, БАРХО́ТКА сущ. тикәј мәхбәр, лент мәхбәри.

БА́РЩИНА сущ. бикор (ә хори ән мүлкәдор кәширәнүтһо мәчбурија зәһмәт ән кәндчиһо). II *ба́ршинный* прил. бикори.

БАРЫ́ГА сущ. прост. през. алвәрчи.

БАРЫ́Ш сущ. гәзонч, рувот. *Быт в барыше (в барышах)* гәзонч сохтә. II *барышный, барышовый* прил. гәзончи, рувотлү.

БАРЫ́ШНИК сущ. устар. 1. то же, что *перекупщик*; 2. ҳәсб дод-вәстод сохтәнијо одоми.

БАРЫ́ШНИЧАТЬ гл. алвәр, алвәрчији сохтә. II *барышничество* сущ. алвәрчији (кор ән алвәрчи).

БА́РЫШНЯ сущ. хонум (чојилә зән әз ҳоширә күфләт, јә новкә әз күфләт хундәкорҳо).

БАС сущ. бас 1. ән дәрәјә сәс мәрди; 2. сәсү әзини ҳистијо мәҳәнихун. II *ба́совый* прил. баси, ән бас.

БАСКЕТБО́Л сущ. баскетбол (вози командаји). II *баскетбо́льный* прил. баскетболи: 1. ән баскетбол; 2. әри баскетбол ҳистијо.

БАСКЕТБОЛИ́СТ сущ. баскетболчи (баскетбол возирәкорә возичи). II *баскетболи́стка* әзини зән (духтәр).

БА́СКИ сущ. баскҳо (ә бәҳзи рајонҳој ән Испанија вә Франсија зивистәнијо хәлг). II *баск* баск (јә одоми ән и хәлг). II *баско́нка* әзини зән (духтәр).

БА́СКСКИЙ, БАСКО́НСКИЙ прил. баски (ән баскҳо, ән зувун үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културашү; ән Хори Баскҳо, ән торихү; ән баскҳо, ә Хори Баскҳо ҳистијорә хуно). *Баскский язык* зувун баски. II *по-баски* нареч. ә баски.

БА́СМА сущ. басма (әри муј рәнг).

БАСНОСЛО́ВНЫЙ прил. әз гәдәр зијод; ә әгул нә дәрафтәни гәдәр кәлә (амбар). *Баснословные деньги* әз гәдәр зијодә пул.

БАССЕ́ЙН сущ. ҳовуз. *Зимний бассейн* чорҳовуз зимустунәји. II *бассе́йновый* прил. ҳовузи; ән ҳовуз.

БА́СТА частица разг. ба́ста (боҷәһ, ә мәһној вәсси, вәраст).

БАСТОВА́ТЬ гл. әри нәразији бурбундә: 1. кор нә сохтә; 2. корә појундә.

БАСУРМА́Н сущ. басурман (ҳәвәлҳо ә Урусијәт ә мәһној одоми ән јә дәвләтикә, амбари вәхт мусулму). II *басурма́нка* зән (духтәр) мусулму. II *басурманский* прил. мусулмуји, мусулмунәји, ән мусулму, ән мусулмуҳо.

БАТАЛЬО́Н сущ. баталјон. *Батальон состоит из трех-четырех рот* ә јә баталјон сә-чор рота дәбирә. II *батальонный* прил. баталјони; ән баталјон.

БА́ТЕНЬКА то же, что *батя и батюшка.*

БАТИ́СТ сущ. потис (јә кәм үшүг-үшүгә, нимәпалашә мол когози, јә новкә кәтони). II *бати́стовый* прил. потиси: 1. ән потис; 2. әз потис духтә оморијо.

БАТО́Н сущ. батон: 1. сипрә дуразә нун; 2. булул вә дураштә сохтә оморијо хурдәнијә чи. II *батончик* уменьш. батонлә.

БАТРА́К сущ. батрак, мүздур (ә муздәво күрдә омрију корсох). II *батра́чка* әзини зән (духтәр). II *батра́цкий, батра́ческий* прил. батраки, мүздури; ән батрак, ән мүздур.

БАТРА́ЧЕСТВО сущ. 1. батраки, мүздури (кор ән батрак, ән мүздур); 2. батракҳо.

БАТУ́Т сущ. батут (әри хүштәрә вошә-фушә сохтәј одомиҳо ҳистијо, сәхт кәширә оморәнијо турвәријә карасти спорти).

БА́ТЬКА то же, что *батя*.

БА́ТЮШКА сущ. 1. см. отец; 2. гуллугчи ән дин православи.

БА́ТЯ то же, что батюшка.

БАХ сущ. парт (ә товунәј дураз нәс кәширәнијо, назук вә кәлә сәс).

БАХВА́Л сущ. хүштәрә амбар тәһәриф дорәнијо одоми. II *бахва́лка* әзини зән (духтәр).

БАХВА́ЛИТЬСЯ гл. хүштәрә амбар тәһәриф дорә. II *бахва́льство* сущ. хүштәрә амбар тәһәриф дорәји.

БА́ХНУТЬ, БА́ХАТЬ гл. парт сохтә. *Бахнул стакан об пол* пәјлә парт сохтә вохурд ә хори.

БАХРОМА́ сущ. лүчү (ә чүниәкә вәбирәнијо вә дулулу бирәнијо чәркәј русмуҳо). *Бахрома скатерта* лүчүј ән сифро. II *бахромка* уменьш. лүчүлә.

БАХРО́МЧАТЫЙ прил. лүчүји: 1. лүчүвәри, ә лүчүрәво ҳистијо; 2. лүчүрә хуно ҳистијо.

БАХЧА́ сущ. бусту (говун, гәрпүз вә күдү коштә оморијо хори). II *бахчево́й* прил. бустүји; ән бусту.

БАХЧЕВО́Д сущ. бустучи (сәниһәткор ән бустукори).

БАЦ межд. звукоподр. шарп (әз товунәј кәлә, ширп бирәнијо сәс). *Бац его по спине* шарп јәки ә кәмәрү.

БА́ЦНУТЬ гл. шарп сохтә, шарп зәрә.

БАШКА́ см. *голова*.

БАШКИ́РСКИЙ прил. башгири (ән башгирҳо, ән зувун үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културашү, ән Башкирија (Башгирдстон), ән хоријү, ән торихү; ән башгирҳо, ә Башкирдстон ҳистијорә хуно. *Башкирский язык* зувун башгири. II *по-башкирски* нареч. ә башгири.

БАШКИ́РЫ сущ. башгирһо (хәлг, амбари одомиһој ән Башгирдстон) II *башки́р* башкир (јә одоми ән и хәлг). II *башки́рка* әзини зән (духтәр).

БАШКОВИ́ТЫЙ прил. сәрлүг, кәлләлүг (әгүлмәнд, һохмолүг). II *башковатость* сущ. сәрлүји, кәлләлүји (әгүлмәнди, һохмолүји).

БА́Ю сущ. нәнуј (һәјилә чумундәнкә, хисундәнкә хундәнүтһо мәһәни).

БА́Ю-БАЙ см. *баю*.

БАЮ́КАТЬ гл. нәнуј хундә-хундә (һәјилә) чумундә).

БА́Ю-БАЮ́ШКИ-БА́Ю см. *баю*.

БАЮ́ШКИ-БА́Ю см. *баю*.

БАЯ́Н сущ. бајан (карасти музикаји). II *бая́нный* прил. бајани, ән бајан.

БАЯНИ́СТ сущ. бајанчи (бајан зәрәнијо музикант). II *баяни́стка* әзини зән (духтәр).

БДЕТЬ гл. 1. то же, что *бодрствовать*; 2. үјәг бирә (ә киникә, чүникә чүм вәнорә). II *бде́ние* сущ. нәхисирәји, үјог мундәји.

БДИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. үјог, чумрәһо, амбар һитјот. II *бдительность* сущ. үјоги, чумрәһоји, амбар һитјоти.

БЕ межд. мәһ. *Ни бе, ни ме* нә вов, нә хих. 1. һич коф нәс сохтәнијо одоми; 2. әз чүникә һичиш ә сәр нәс офторәнијо одоми. *Он в математике ни бе, ни ме* у ә математика нә вови, нә хих.

БЕГ сущ. вирихвирих, видоввидов вирихтәји, видовустәји: 1. см. бегать, бежать; 2. ә субукә атлетика – ә чүрбәчиро мәмзүлһо вирихтәји. II *беговóй* прил. вирихвирихи: 1. ән виритәји; 2. әри сәхт вирихтә һистијо.

БЕ́ГАТЬ гл. вирихтә: 1. см. бежать 1,3; 2. әз ки, әз чү. *От дела не убегай* әз кор нә вирих; 3. дәс нә кәндә, ә пәсәј киникә, чүникә рафтә ә чү киројикә.

БЕГЕМО́Т сущ. кәркәдон (ә ширинә ов һој Африкај тропики зивистәнијо ширхурә һәјвон). II *бегемо́тный* прил. кәркәдони: 1. ән кәркәдон; 2. ән кәркәдон һистијо.

БЕГЛЕ́Ц сущ. вирихтәкор (вирихтијо одоми**,** әз чичојикә, әз чүникә хүштәрә хилос сохтијо одоми). II *бегля́нка* әзини зән (духтәр)

БЕ́ГЛЫЙ прил. 1. әз чичојикә вирихтәрәво (чун) хүштәрә хилос сохтәкор; 2. тәһәди, нәс појистәнијо. *Беглое чтение* тәһәдијә хундәји.

БЕГО́М нареч. вирих-вирих, вирихтә-вирихтә; видов-видов, видовустә-видовустә.

БЕГОТНЯ́ сущ. вирихәвирих, видов-видов. *Вес день прошел в беготне* битәв руз ә вирихә-вирихәво кирошти.

БЕ́ГСТВО сущ. вирихтәји: 1. әз пәһәники рафтәји, әз рәһ вәдарафтәји; 2. һәр чүтам кири пәсәво рафтәји.

БЕГУ́Н сущ. вирихтәкор (спортсмен), хуб вирихтәкор. II *бегунья* әзини зән (духтәр).

БЕДА́ сущ. бәди, хәрәби. см. несчастие. *Желать беду кому* бәди хостә әри ки. II *бедка* уменьш. бәдилә.

БЕДЛА́М сущ. гәтмәгәриши, гәришуги.

БЕДНЕТЬ см. *обеднеть*.

БЕДНОСТЬ сущ. һонији: 1. см. *бедный*; 2. ә тәнкирәво кирошtәнијо зиндәкуни. *Бедность не порок* һонији һәјб нист.

БЕДНОТА́ сущ. собир. һониһо, һонијә одомиһо.

БЕДНЫЙ прил. һони: 1. нәбирәкор; 2. чүникәјү вәс нәс сохтәнијо. *Лесом бедный край* әз вишә һонијә хори; 3. јозуг, мискин.

БЕДНЯ́ГА сущ. јозуг (ә јозугбәри лојиг һистијо одоми). II *бедня́жка* ласк. јозуглә.

БЕДНЯ́К сущ. һони (нәбирәкорә одоми). II *бедня́чка* әзини зән (духтәр). II *бедняцкий* прил. һонији; ән һони.

БЕДОКУ́Р сущ. хәтокор, нәдинч, шулуг. II *бедокурка* әзини зән (духтәр).

БЕДОКУ́РИТЬ, НАБЕДОКУ́РИТЬ гл. нәдинчи сохтә, ә нәдинчәрәво зарари зәрә, хәрәби сохтә.

БЕДОЛА́ГА сущ. прост. фәгир, јозуг, һони, бәдбәхтә одоми.

БЕДРО́ сущ. буд (зәвәри тараф ән пој; әз сәгри тә сугрә зани һистијо бәхш ән пој. II *бедренный* прил. буди, ән буд.

БЕ́ДСТВИЕ сущ. бәди, кәлә бәдбәхти.

БЕ́ДСТВОВАТЬ гл. һонији кировундә (сәхт миһточ бирә, һони зивистә).

БЕДУИ́НЫ сущ. бәдәвиһо (һәрәбһомолдорһо). II *бедуи́н* бәдәви (јә одоми әз бәдәвиһо). II *бедуи́нка* әзини зән (духтәр).

БЕЖА́ТЬ гл. вирихтә, видовустә: 1. зури-зури рафтә, вирихтә; 2. чиро бирә, ә гирог кирошtә әз киникә, әз чүникә; 3. хүштәрә хилос сохтә (ә вирихтәрәво); 4. тәһәди сохтә, пишово рафтә.

БЕ́ЖЕНЕЦ сущ. вирихтәкор (әри хүштәрә хилос сохтә әз зивистәнијо чикәј вирихтијо одоми). II *бе́женка* әзини зән (духтәр).

БЕЗ пред. би-, -сүз (киникә, чүникә нәбирәнки). *Пить чай без сахару* чојә шәкәрсүз хурдә; *болтать без толку* бихәјрә кофһо сохтә.

БЕЗАЛА́БЕРНЫЙ прил. бихәјр, пәтјорә. *Безалаберный человек* бихәјрә одоми. II *безала́берность* сущ. бихәјри, пәтјорәји.

БЕЗАЛКОГО́ЛЬНЫЙ прил. алкоголнәдәри, алкоголсүз (ә гәдү алклгол нәдәриjо).

БЕЗБИЛЕ́ТНИК сущ. билетсүз (билетсүз рафтәниjо одоми). II *безбиле́тница* әзини зән (духтәр).

БЕЗБИЛЕ́ТНЫЙ прил. билетсүз (jүрә билет нистиjо). *Безбилетный пассажир* билетсүзә одоми.

БЕЗБО́ЖИЕ сущ. худосүзи (бирәји Худорә нәһ сохтәји).

БЕЗБО́ЖНИК сущ. худосуз (динсүз, бирәји Худорә нәһ сохтәниjо одоми). II *безбо́жница* әзини зән (духтәр).

БЕЗБО́ЖНЫЙ прил. худосүз (ә бирәји Худо бовор нәс сохтәниjо). *Безбожные речи* худосүзә кофһо. II *безбо́жность* сущ. худосүзи (ә худо бовор нәсохтәји).

БЕЗБОЛЕ́ЗНЕННЫЙ прил. бидорд, дордсүз, дәрдсүз. 1. дорд, дәрд нәс дорәниjо, нәс овурдәниjо. 2. чәтини һәмәл нәс овүрдәниjо. II *безболе́зненность* сущ. бидорди, дордсүзи, дәрдсүзи.

БЕЗБРО́ВНЫЙ прил. гошнәвәри, гошсүз (jүрә гош нә вәриjо, jә новкә гошү ә кучәво вәди һистиjо).

БЕЗВЕ́СТИЕ сущ. бихәбәри, хәбәрсүзи (әз чүникә хәбәрү нә бирәји).

БЕЗВЕ́СТНОСТЬ сущ. бихәбәри, хәбәрсүзи (һол ән хәбәрсүзә одоми).

БЕЗВЕ́СТНЫЙ прил. нәшинох (jүрә јәкиш нәс шинохтәниjо). II *безве́стность* сущ. нәшинохи (jүрә јәкиш нә шинохтәји).

БЕЗВЕ́ТРЕННЫЙ прил. ворворинәвәри**,** ворворисүз (әз товунәј әвир). II *безве́тренность* сущ. ворворисүз (әз товунәј әвир).

БЕЗВЕ́ТРЕННОСТЬ сущ. ворворисүзи.

БЕЗВИ́ДНИЙ прил. бишәлк, шәлкимсүз. *Безвидный товар* бишәлкә мол.

БЕЗВИ́ННЫЙ прил. биһовун, һовунсүз. *Безвинно пострадавший* биһовун хәлолуши кәширијо. II *безви́нность* сущ. биһовуни, һовунсүзи (һол ән биһовун).

БЕЗВКУ́СНЫЙ прил. ләзәтсүз: 1. бидәһәм, дәһәмсүз (әз товунәј дәһәм нәдәриjә хурдәнијә чи); 2. рач нмстијо, һәз нәс дорәниjо. II *безвку́сность* сущ. бидәһәми, дәһәмсүзи, биләзәти, ләзәтсүзи.

БЕЗВО́ДНЫЙ прил. 1. овсүз (овү, нәмијү гит һистијо). *Безводная пустыня* овсүзә сәһро; 2. овнәдәри. II *безво́дность* сущ. овсүзи (ә чүчојикә ов нә бирәји).

БЕЗВО́ДЬЕ сущ. овсүзи (гити ән ов).

БЕЗВОЗДУ́ШНОСТЬ сущ. һовосүзи (һово нәдәбирәји, нәбирәји).

БЕЗВОЗДУ́ШНЫЙ прил һовонәдәри, һовосүз (ә һоворәво пур нистијо). II *безвоздуш-ность* сущ. һовосүзи (һово нәдәбирәји, нәбирәји).

БЕЗВОЗМЕ́ЗДНЫЙ прил. һовоји, бимүзд (бәдәлү дорә нәс оморәнијо). *Безвозмездная помощь* һовојијә кумәки. II *безвозме́здность* сущ. һовојији, бимүзди (бәдәлү дорә нәоморәји).

БЕЗВРЕ́ДНЫЙ прил. зарарсүз, хәлолшисүз (хәрәби, хәлолуши нәс овурдәнијо,нәс зәрәнијо).

БЕЗВРЕ́МЕННЫЙ прил. бивәхт, вәхтсүз, бивәһдә (әз вәхт пишо). *Безвременная кончина* бивәхтә мүрдәји. II *безвре́менность* сущ. вивәхти, вәхтсүзи(әз вәхт пишо бирәји).

БЕЗВЫХОДНЫЙ прил. рәһсүз: 1. әри вәдарафтә (вәдироморә) рәһү нистијо; 2. чорәсүз (әри вәдарафтә чорәјү нистијо). II *безвы́ходность* сущ. рәһсүзи, чорәсүзи.

БЕЗГЛА́ВЫЙ прил. сәрнәвәри, сәрсүз (сәрү бурра оморијо).

БЕЗГЛА́СНЫЙ прил. сәссүз, бәстәләһә, домомәст, ләһәбәстә. *Безгласная тварь* ләһәбәстәјә һәјвон. II *безгла́сность* сущ. сәссүзи, бәстәләһәји,домомәсти (һол ән сәссүз, ән бәстәләһә).

БЕЗГОЛО́ВЫЙ прил. сәрсүз: 1. сәрбурра, сәрнәвәри. *Безголовая рыба* сәрсүзә чәһ; 2. әгүлсүз, гог, нәһәчүстәкор.

БЕЗГРА́МОТНЫЙ прил. бисавод, саводсүз: 1. хундә, нүјүстә нә данүстәкор. *Безграмотный старик* бисаводә пирәмәрд; 2. амбарә гәләт ћәрзо сохдәкор, амбар гәләтдәри. *Безграмотный человек* бисаводә одоми, *безграмотная письменная работа* саводсүзә хәт. II *безгра́мотность* сущ. бисаводи, саводсүзи (һол ән бисавод, ән саводсүз).

БЕЗГРЕ́ШНЫЙ прил. 1. биһовун, һовунсүз, биһәјб, һәјбсүз . *Безгрешный человек* һәјбсүзә одоми; 2. тәмиз, сүфт. II *безгре́шность* сущ. биһовуни, һовунсүзи, биһәјби, һәјбсүзи.

БЕЗДА́РНЫЙ прил. талантсүз, биһинәр, һинәрсүз, сүст, корнәдан. II *бездáрность* сущ. талантсүзи, биһинәри, һинәрсүзи, сүсти, корнәдани.

БЕЗДЕ́ЛИЦА сущ. разг. 1. хүрдәјә чилә, гимәтсүзә чилә, кәрәксүзә чилә; 2. кәмә пул; 3. мәһносүзә кор (чи), һичиш. *Поссориться из-за безделицы* ә сәрбәти мәһносүзә кор чәнк кирдә.

БЕЗДЕЛУ́ШКА сущ. әри јәравуш һистијо бала рачә чилә.

БЕЗДЕ́ЛЬЕ сущ. бикори (бикор бирәји), оворәји.

БЕЗДЕ́ЛЬНИК сущ. бикор, сәбил, оворә, корсүз (бикор кәштәнијо, оворәји сохтәнијо одоми). II *безде́льница* әзини зән (духтәр).

БЕЗДЕ́ЛЬНИЧАТЬ гл. бикор, корсүз кәштә, оворәји, сәбили сохтә.

БЕЗДЕ́ЛЬНЫЙ прил. бикор, корсүз (јә кориш нә сохтәкор, оворә, сәбил). II *безде́льность* сущ. бикори, корсүзи, оворәји.

БЕЗДЕ́НЕЖНОСТЬ сущ. пулсүзи (һол ән пулү нәбирәкор, јә новкә ән кәмә пулү бирәкор).

БЕЗДЕ́НЕЖНЫЙ прил. пулсүз (пул нә бирәкор, јә новкә кәмә пулү бирәкор). *I Безде́нежность* сущ. пулсүзи.

БЕЗДЕ́НЕЖЬЕ сущ. пулсүзи (пул вәсс нәсохтәји, јә новкә пул нәбирәји кирә).

БЕЗДЕ́ТНЫЙ прил. һәјилсүз, фәрзәндсүз (јүрә һәјил нә бирәкор). *I Безде́тность* сущ. һәјилсүзи.

БЕ́ЗДНА[1] сущ. перен. теһүм (лап лугон, әхирү вәди нистијо лугони.

БЕ́ЗДНА[2] сущ. јә һилом, лап амбар. *В городе бездна цветов* ә шәһәр күлһо лап амбари.

БЕЗДО́ЖДЬЕ сущ. ворушсүзи, хүшки.

БЕЗДО́ЛЬНЫЙ прил. бибәхш, бәхшсүз, бәхшү нә бирәкор, бәдбәхт.

БЕЗДО́МНЫЙ прил. хунәсүз, сојил (әри зивистә хунәју, чикәјү нә бирәкор). II *безде́мность* сущ. хунәсүзи, сојили (әри зивистә хунәју, чикәјү нә бирәји).

БЕЗДОРО́ЖНЫЙ прил. рәһсүз (әз товунәј әри ә чүникә вәнүштә рафтә рәһ нистијо чикә). II *бездоро́жье* сущ. рәһсүзә чикә.

БЕЗДУ́МНЫЙ прил. фикирсүз, бификир, гәјгусүз (әз товунәј һичиш фикир нәс сохтәнијо). II *бездýмность* сущ. фикирсүзи, бификири (әз товунәј һичиш фикир нә сохтәји).

БЕЗДУ́ШНЫЙ прил. дүлнәдәри: 1. ә јәкиш, ә һичиш фикир нәс дорәнијо); 2. әз дүли хүштә кор нәссохтәнијо. II *бездýшность* сущ. дүлнәдәрији (ә јәкиш, ә һичиш фикир нә дорәји).

БЕЗДЫ́ХАННЫЙ прил. нәфәссүз, коһсүз (нәфәс нәс кәширәнијо, мүрдә). II *безды́ханность* нәфәссүзи, коһсүзи (һол ән нәфәс нәс кәширәнијо, мүрдијо одоми).

БЕЗЖА́ЛОСТНЫЙ прил. биинсоф, инсофсүз, сурул (ә јәкиш инсоф нә сохтәкор, залум). *Безжалостный человек* биинсофә одоми. II *безжа́лостность* сущ. биинсофи, инсофсүзи, сурули.

БЕЗЖИ́ЗНЕННЫЙ прил. чунсүз: 1. мито; 2. перен. чүмү-чару нәс сохтәнијо. II *безжи́зненность* сущ. чунсүзи

(чүмү-чару сохтә нәданүстәји).

БЕЗЗАБО́ТНЫЙ прил. гәјгусүз: 1. фикир ән һичишә нәс кәширәнијо; 2. әз гәјгу, әз фикир дур һистијо. II *беззабо́тность* сущ. гәјгусүзи (әз гәјгу, әз фикир дур бирәји).

БЕЗЗАКО́НИЕ сущ. бидини, бизакони (дин, закон нәбирәји).

БЕЗЗАКО́ННЫЙ прил. бидин, бизакон, законсүз. *Беззаконные действия* биднә (бизаконә) корһо. II *беззако́нность* сущ. бидини, бизакони

БЕЗЗАПЛА́ТНЫЙ прил. 1. бимүзд, мүздсүз, пулсүз, һовоји; 2. пәлүнәвәри, пәлүсүз, пәлүнәсохтә.

БЕЗЗАСТЕ́НЧИВЫЙ прил. һәјбнәдан (јүрә әз һичиш һәјб нәс оморәнијо), биһор, һорсүз. II *беззасте́нчивость* сущ. һәјбнәдани, биһори.

БЕЗЗВУ́ЧНЫЙ прил. сәссүз (ә кучәво шинирә оморәнијо, јә новкә һич шинирә нәс оморәнијо). II *беззвýчность* сущ. сәссүзи.

БЕЗЗЕМЕ́ЛЬЕ сущ. хорисүзи (әри коштә хори нәрасирәји, нәбирәји).

БЕЗЗЕМЕ́ЛЬНЫЙ прил. хорисүз (әри коштә хоријү нистијо).

БЕЗЗЛО́БНЫЙ прил. хотурхоһ, һоси нәс бирәнијо, дүлтәмиз.

БЕЗЗУБЫЙ прил. дәндүсүз: 1. јүрә дәндү нәвәријо; 2. перен. тич нистијо. II *беззубость* сущ. дәндүсүзи.

БЕЗЛЕ́СНЫЙ сущ. прил. вишәсүз (әчә вишә нистикә). II *безле́сье* сущ. вишәсүзи (вишә нистијо чикә). II *безле́сность* сущ. вишәсүзи (вишә нәбирәји).

БЕЗЛЮ́ДНЫЙ прил. одомисүз (әчә одоми һич нистикә , јә новкә сәхт кәмикә). *Безлюдная*

местность одомисүзə чикə. II *безлюдность* сущ. одомисүзи (ћол ən одоми нистијо чикə).

БЕЗЛЮ́ДЬЕ сущ. одомисүзи (одоми нəбирəји, јə новкə кəрək ћистијо одомићо нəбирəји.

БЕЗМЕ́Н сущ. тирозуј дəси.

БЕЗМЕ́РНЫЙ прил. гəдəрсүз (лап амбар, лап кəлə). *Безмерное счастье* лап кəлə хушбəхти. II *безме́рность* сущ. гəдəрсүзи (лап амбари, лап кəлəји).

БЕЗМО́ЗГЛЫЙ прил. мувəћнəдəри, мувəћсүз (сəхт əгүлсүз), кəј. II *безмозглость* сущ. мувəћсүзи.

БЕЗНАДЁЖНЫЙ прил. биимид, имидсүз (имид нəс дорəнијо). *Безнадежный больной* имидсүзə нəчог). II *безнадёжность* сущ. биимиди, имидсүзи.

БЕЗНАКА́ЗАННЫЙ прил. ӌозəсүз (ӌозə дорə нə оморијо). II *безнака́занность* сущ. ӌозəсүз мундəји.

БЕЗНАЛИ́ЧНЫЙ прил. нəгдсүз (əз ћисоб ən јəки ə ћисоб ən јəкикə кировундə оморəнијо).

БЕЗНАЧА́ЛИЕ прил. сəрбəрəћисүзи (ћүкмотсүзи, рəћбəрсүзи).

БЕЗНО́ГИЙ прил. појсүз, појнəвəри (појћојү, појү нəвəријо). II *безно́гость* сущ. појсүзи, појнəвəбирəји. II *безно́гость* сущ. појсүзи (ћол ən пој појћојү, појү нəвəријо).

БЕЗНО́СЫЙ прил. вининəвəри, винисүз (јүрə вини нə вəријо).

БЕЗНРА́ВСТВЕННЫЙ прил. əхлогсүз, бəдћəмəл, нəкүрүм. *Безнравственный поступок* нəкүрүмə кор. II *безнра́вственность* сущ. əхлогсүзи, бəдћəмəли.

БЕЗО́БЛАЧНЫЙ прил. булуднəвəри, булудсүз (ə товунəј ћəсму). II *безоблачность* сущ. булудсүзи.

БЕЗОБРА́ЗИЕ сущ. 1. бишəлки, бирачи; 2. биобури, обурсүзи, шулуги.

БЕЗОБРА́ЗИТЬ гл. 1. бишəлк, бирач сохтə; 2. биобури (обурсүзи, шулуги) сохтə.

БЕЗОБРА́ЗНИК сущ. биобур, обурсүз (биобури сохтəнијо одоми); шулуг. II *безобразница* əзини зəн (духтəр).

БЕЗОБРА́ЗНИЧАТЬ, НАБЕЗОБРА́ЗНИЧАТЬ гл. нəкүрүмə корћо сохтə; нəдинчи сохтə; биобури сохтə.

БЕЗОБРА́ЗНЫЙ прил. 1. бишəлк, бирач;2. биобур, обурсүз (биобури, шулуги сохтəнијо). II *безобра́зность* сущ. биобури, обурсүзи

БЕЗОГОВО́РОЧНЫЙ прил. кофсүз, кофсүзкəлəчсүз (ћич коф нəсохдə) ћистијо (бирəнијо).

БЕЗОПА́СНОСТЬ 1. см. *безопасный*; 2. тəрс нистијо ћол.

БЕЗОПА́СНЫЙ прил. нəтəрсирəни (тəрсирəни нистијо, тəрсү нистијо).

БЕЗОРУ́ЖНЫЙ прил. јəрəгсүз (ə јү јəрəг нистијо). II *безоружность* сущ. јəрəгсүзи (ə јү јəрəг нəбирəји).

БЕЗО́СТЫЙ прил. дасасүз (ə товунəј тəхүл). *Безостая пшеница* дасасүзə кəндүм.

БЕЗОТВЕ́ТНЫЙ прил. ӌовобсүз: 1. ӌовоб (ћој) нə дорəкор, ӌовоб (ћој) нə вəкүрдəкор; 2. киникəрə ӌовоб дорə нəданүстəкор, лап ћочиз. II *безответность* сущ. ӌовобсүзи, ћочизи.

БЕЗОТЦО́ВЩИНА сущ. бəбəсүзи (ћəјилə ə күфлəт бəбəсүз кəлə сохтəји).

БЕЗОШИ́БОЧНЫЙ прил. гəлəтсүз: 1. ə гəдү гəлəт нəдəријо, димдуз; 2. гəлəт рəћо нəс дорəнијо. II *безошибочность* сущ. гəлəтсүзи: 1. ə гəдү гəлəт нəдəбирəји, димдуз; 2. гəлəт рəћо нə дорəји.

БЕЗРАБО́ТИЦА сущ. бикори (бикорћо бирəји).

БЕЗРАБО́ТНЫЙ прил. бикор (гојимијə корү, моћошү нə бирəкор).

БЕЗРА́ДОСТНЫЙ прил. шорисүз (ћич шори нəдəријо). *Безрадостная жизнь* шорисүзə зиндəкуни.

БЕЗРАЗДЕ́ЛЬНЫЙ прил. бəхшнəбирəни (битəв ən киникə ћистијо, ə јəкирəвош бəхш нəсбирəнијо). II *безразде́льность* сущ. бəхшнəбирəнији.

БЕЗРАЗЛИ́ЧНЫЙ прил. тəфəћəтсүз: 1. бивəч. 2. мəћносүз (јə əзуни мəћнојү нистијо). *Ему все стало безразлично* нəр чү əри ən у мəћносүз бисто.

БЕЗРАССУ́ДНЫЙ прил. дəћот, фикүрсүз кор (коф) сохтəнијо.

БЕЗРАССУ́ДСТВО сущ. дəћоти, фикүрсүз кор (коф) сохтəји.

БЕЗРЕЗУЛЬТА́ТНЫЙ прил. əхирсүз, əгибəтсүз. II *безрезульта́тность* сущ. əхирсүзи, əгибəтсүзи.

БЕЗРЕ́ЛЬСОВЫЙ прил. релси нистијо (ə товунəј ə сəр релс нəс рафтəнијо транспорт).

БЕЗРО́ДНЫЙ прил. ришəсүз, бићəсүл, ћəсүлсүз (ћəсүлү нə бирəкор, ћəсүл хүштəрə

нә шинохтәкор). II *безродие, безродность* сущ. ришәсүзи, ҳәсүлсүзи, гоҳумсүзи

БЕЗРО́ПОТНЫЙ прил. тобиҳ (әз ҳичиш ҳоси нә бирәкор, ә ҳәр чи рази бирәкор). II *безропотность* сущ. тобиҳи.

БЕЗРУКА́ВКА сущ. гулнәвәриjә кофтә, jә новкә курткә.

БЕЗРУ́КИЙ прил. 1. гулсүз, дәссүз (кирә гул, дәс нә вәрикә). 2. дәссүз (ки ә кор дирноҳикә, әз дәсү кор нәс вәроморәкә). II *безрукость* . гулсүзи, дәссүзи.

БЕЗРЫ́ББЬЕ сущ. чәҳсүзи, чәҳгити (чәҳ нәдәбирәjи, jә новкә гит бирәjи). II *безрыбный* прил. чәҳсүз.

БЕЗУБЫ́ТОЧНЫЙ прил. зарарсүз (зарар нәсовүрдәнијо). II *безубы́точность* сущ. зарарсүзи.

БЕЗУКОРИ́ЗНЕННЫЙ прил. биҳәjб, ҳәjбсүз (ҳәjбү нә бирәкор). II *безукори́зненность* сущ. биҳәjби, ҳәjбсүзи (ҳәjбү нә бирәjи).

БЕЗУ́МЕЦ сущ. әгүлсүз, сәрсәри, сәрсон (әгүлсүзә одоми). II *безу́мница* әзини зән (духтәр).

БЕЗУ́МИЕ сущ. әгүлсүзи (ноҳмосүзи, ноҳмој хүштәрә битәв вир сохтәjи)

БЕЗУ́МНЫЙ прил. әгүсүз, сәрсәри, сәрсон (ноҳмој хүштәрә вир сохтәкор). II *безу́мность* сущ. әгүсүзи, сәрсәриjи, сәрсони.

БЕЗУ́МСТВО сущ. әгүлсүзи (ҳол, корноj ән әгүлсүз).

БЕЗУ́МСТВОВАТЬ гл. әгүлсүзи сохтә.

БЕЗУПРЕ́ЧНЫЙ прил. биҳәjб, ҳәjбсүз, тәмиз (кирә ҳәjбү нистикә, дәҳно зәрә кәрәк нистикә). II *безупре́чность* сущ. ҳәjбсүзи, тәмизи.

БЕЗУСЛО́ВНЫЙ прил. кофсүз, кофсүзкәләчсүз ҳистијо. II *безусло́вность* сущ. кофсүзи, кофсүз-кәләчсүзи.

БЕЗУСТА́ННЫЙ прил. мәндә нәсбирәнијо, мәндәjи (вомундәjи) нә данүстәнијо, нәс вомундәнијо. II *безустанность* сущ. мәндә нәбирәjи, нә вомундәjи.

БЕЗУ́СЫЙ прил. 1. бигнәвәри, бигсүз: 1) jүрә биг нә вәрijо); 2)лап чojилә кук; ҳәjил; 2. то же, что *безостый* . *Безусая пшеница* дасасүзә кәндүм. II *безу́сость* бигсүзи (ҳол ән бигсүз).

БЕЗЪЯЗЫ́КИЙ прил. зувуннәдәри, зувунсүз: 1. кирә зувун нистикә; 2. ки коф настәкә сохтә. II *безъязы́кость* сущ. зувунсүзи.

БЕЗЫМЯ́ННЫЙ прил. нумнәвәри, нумсүз (нумү мәҳүм нистијо, нумү норә нә оморијо). *Безымянная река* нумсүзә никәрә; *безымянный палец* нумсүзә әнкүшт (ә ҳәрәj микләjи нә гилинтә әнкүшт дәриjо). II *безымянность* сущ. нумсүзи.

БЕЗЫСХО́ДНЫЙ прил. әхирсүз, нәвәрастәни (әз товунәj ән әхирү нистијо, нәс вәрастәнијо дәрд, бәди).

БЕЙ, БЕК сущ. бәj, бәк (ә Нәзники вә Микләjи Мизрәҳ титул ән ә вәзифә вәбирәкорно) вә jүрә әзини титул ҳистијо одоми.

БЕ́ЙКА сущ. күбә. II *бе́ечный* прил. күбәjи, күбәзәрә.

БЕЙСБО́Л сущ. бejсбол (вози командаjи). II *бейсбольный* прил. бejсболи, ән бejсбол.

БЕКМЕ́С сущ. душоб.

БЕКО́Н сущ. бекон (кәм мүнүкбирә, jә новкә лошдорә кушт хуки). II *беко́нный* прил. бекони, ән бекон.

БЕЛЕБЕНИТЬ гл. вәнчирә, ловгоjи сохтә, нәпоjистә коф сохтә, ләгләги сохтә.

БЕЛЕ́ТЬ, ПОБЕЛЕ́ТЬ гл. 1. сипи, сипитә бирә; 2. сипи вәди бирә.

БЕЛЕ́ТЬСЯ см. белеть 2.

БЕЛЁНЫЙ прил. сипи, сипи сохтә оморијо.

БЕЛИБЕРДА́ сущ. буш-бушә кофно, мәҳносүзә кофно.

БЕЛИЗНА́ сущ. тәмизә, вәшәглүjә сипи.

БЕЛИ́ЛА сущ. белил, сипрә рәнг: 1. минерали;; 2. әри сифәт.

БЕЛИ́ТЬ, ПОБЕЛИ́ТЬ гл. сипи сохтә 1. белил, мил, ҳәк зәрә. *Белить стены, потолок* дуворә, бунә сипи сохтә; 2. сипрә рәнг совустә (ә сифәт); 3. Сипрә рәнг зәрә. *Белить холст* кәтонә сипи сохтә.

БЕ́ЛКА сущ. дәлә (чүклә ҳәjвон вишәjи вә хәзү). II *бе́личный* прил. дәләjи; ән дәлә.

БЕЛОБО́КИЙ прил. сипрәпәһлү (пәһлүjү сипи ҳистијо). Белобокая сорока сипрәпәһрлүjә гәчәлә.

БЕЛОГОЛО́ВЫЙ прил. сипрәсәр (муj сәрү сипи, очуг бирәкор).

БЕЛО́К[1] сущ. протеин. II *белковый* прил. протеини; ән протеин.

БЕЛО́К[2] сущ. сипиjи: 1. дүшундәнки сипи бирәнијо рушунә бәхш хоjә; 2. сипрә чикәj ән чум.

БЕЛОКА́МЕННЫЙ прил. сипрәсәнги (әз сипрә сәнг вокундә оморијо).

БЕЛОКУ́РЫЙ прил. зәрдәмуj (муj сәрү зәрд бирәкор).

БЕЛОКРО́ВИЕ то же, что *лейкоз*.

БЕЛОЛИ́ЦЫЙ прил. сипи, сипрәсифәт, сипрәруј (руjу лап сипи һистијо).

БЕЛОРУ́ССКИЙ прил. белоруси (ән белорусчо, ән зувун үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културәшү, ән Белорусија (Белорус), ән хоријү; ән белорусчо, ә Белорусија (Белорус) һистијорә хуно. *Белорусский язык* зувун белоруси. II *по-белорусски* нареч. ә белоруси.

БЕЛОРУ́СЫ сущ. белорусчо (хәлг, амбари одомиһој ән Белорусија. II *белору́с* белорус (јәки әз и одомиһо). II *белору́ска* әзини зән (духтәр).

БЕЛОРУ́ЧКА сущ. нәрмәназук (хүштәрә ә кор нәс вәнорәнијо, әз кор вирихтәнијо одоми); у, коми ки, јүрә әри кор сохтә мәчбур сохтә кәрәки.

БЕЛОРЫ́БИЦА сущ. сипрәчәһ (чәһ, әз моһијо јәки).

БЕЛОСНЕ́ЖНЫЙ прил. сипсипи, вәрфә хуно сипи. II *белоснéжность* сущ. сипсипији, вәрфә хуно сипији.

БЕЛОШВЕ́ЙКА сущ. дәрзи (зири оводуни вә руj лүһүф-дүшәк духтәнијо одоми).

БЕ́ЛЫЙ прил. сипи: 1. ә рәнг ән вәрф. *Белая бумага* сипрә когоз; 2. ә јә рәнгигәһо киро үшүглү (очуг). *Белый хлеб* сипрә нун.

БЕЛЬГИ́ЙСКИЙ прил. белгијаји (ән белгијајиһо, ән зувун үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културашү, ән Белгија, ән хоријү, ән торихү; ән белгијајиһһо ә Белгија һистијорә хуно. *Бельгийский франк* франк ән Белгија (пул). II *по- бельгийски* нареч. ә белгијаји.

БЕЛЬГИ́ЙЦЫ сущ. белгијајиһо (хәлг, амбари одомиһој ән белгија). II *бельги́ец* белгијаји (јәки әз и одомиһо). II *бельги́йка* әзини зән (духтәр).

БЕЛЬЁ сущ. 1. зири оводуни; 2. руj ән чомо (ән лүһүф-дүшәк).

БЕЛЬМО́ сущ. локој чум (ә сијәји чум әз нәчоги, вохурдәји бәгдә һәмәл оморијо сипрә локо).

БЕЛЯ́К сущ. зимусту тухә рәнг хәз хүштәрә ә сипи дәкиш сотәнијо хәркуш (довшон).

БЕНЗИ́НЬ сущ. бензин (әз нәфт вәкүрдә оморәнијо рангсүзә сухтәнијо рушуминә). II *бензи́нный, бензиновый* прил. бензини, ән бензин.

БЕНЗО́Л сущ. бензол (әз нәфт, әз күмүр кәширә оморәнијо сухтәнијә рушуминә). II *бензо́льный* прил. бензоли, ән бензол.

БЕРБЕ́РСКИЙ прил. бәрбәри (ән бәрбәрһо, ән зувунһошү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културашү, ән үшү зивистәнијо хориһо, ән торих үшү; ән бәрбәрһо, ә бәрбәрһо бирәнијорә хуно. *Берберские языки* зувунһој бәрбәри.

БЕРБЕ́РЫ сущ. бәрбәрһо (ә софон ән Африка зивистәнутһо бәһзи хәлгһо). II *бербер* бәрбәр (јә одоми ән и хәлгһо) II *берберка* әзини зән (духтәр).

БЕ́РЕГ сущ. гирог хори ә пәсә-пишој ов. *Берег реки* гирог никәрә. II *береговой* гирогови, ә гирог ов (ән дәрјо, ән никәрә, ән губи бирәнијо).

БЕРЕДИ́ТЬ гл. хунәричә сохтә. *Бередить рану* јарарә хунәричә сохтә; *бередить душу* дулә хунәричә сохтә.

БЕРЕЖЁНЫЙ прил. доштә оморәнијо (ә хәјолү бирә оморәнијо, пәһәнү сохтә оморәнијо, ә јү јәзугбәри бурбундә оморәнијо, кура сохтә оморәнијо).

БЕРЕЖЛИ́ВЫЙ прил. ә хәјол бирә-нәбирәј хүштә бирәнијо, зијодијә хәрчһо нәс сохтәнијо, пул доштәнијо.

БЕ́РЕЖНЫЙ прил. һитјоти бурбундәнијо, ә һитјотирәво дәниширәнијо.

БЕРЕ́МЕНЕТЬ гл. сущ. бордор бирә.

БЕРЕ́МЕННАЯ прил. бордор (ә шугәмү бала дәријо).

БЕРЕ́МЕННОСТЬ сущ. бордори (һол ән бордор).

БЕРЕ́МЯ сущ. бор, шәлә, курунди.

БЕРЕ́Т сущ. берет (ә сәр рәһәт нүштәнијо нәрмә сәрдәки). | *Беретный* прил. берети, ән берет.

БЕРЕ́ТКА см. берет.

БЕРЕ́ЧЬ гл. доштә (ә хәјол бирә, пәһәнү сохтә, јәзугбәри бурбундә, кура сохтә, әри хурдәјү чи дорә).

БЕРЕ́ЧЬСЯ гл. доштә оморә (ә хәјолү бирә оморә, пәһәнү сохтә оморә, ә јү јәзугбәри бурбундә оморә, кура сохтә оморә, јүрә әри хурдә чи дорә оморә).

БЕРЁЗА сущ. вәләс: вәлкијә дор ә сипрә (кәм-кәм ә сијә) пилкәрәво. *Белая береза* сипрә вәләс, чёрная береза сијә вәләс. II *берёзка, берёзонька* уменьш. вәләслә. II *берёзковый* прил. вәләси, ән вәләс.

БЕРЛО́ГА сущ. лүлај зимустунәји ән хүрс. II *берложный* прил. лүлаји, ән лүлај хүрс.

БЕРЦО́ВЫЙ прил. мојчәји, ән остугуј мојчә – әз дү луләјијә остугуј ән сугрә зани јәки (әз сугрәзани тә добон).

БЕС сущ. шəһəту: 1. шид, шидим; 2. бəчидə одоми

БЕСЕ́ДА сущ. коф, ихтилот. *Провести беседу* коф (ихтилот) сохтə.

БЕСЕ́ДОВАТЬ гл. коф (ихтилот) сохтə ə киникəрəво.

БЕСИ́ТЬ гл. кəһəз сохтə, сəхт əз хүштə (əз виһтə) вəдəшəндə кирə.

БЕСИ́ТЬСЯ гл. кəһəз бирə, сəхт əз хүштə (виһтə) вəдарафтə.

БЕСКОНЕ́ЧНЫЙ прил. əхирсүз, əхəрү нистијо, əхирү вəди нистијо. II *бесконе́чность* сущ. əхирсүзи, əхəрү нəбирəји, əхирү вəди нəбирəји

БЕСКОНФЛИ́КТНЫЙ прил. чəвгисүз, коф-кəлəчсүз (чəвги нəдəријо). II *бесконфли́ктность* сущ. чəвгисүзи, коф-кəлəчсүзи.

БЕСКО́РМИЦА сущ. əлəфсүзи (əри хурдəј мол-гəрə чи нəбирəји).

БЕСКО́СТНЫЙ прил. остугунəдəри, остугусүз.

БЕСКРА́ЙНИЙ, БЕСКРА́ЙНЫЙ прил. əхирсүз (əхиру вəди нистијо). II *бескра́йность* сущ. əхирсүзи.

БЕСКРО́ВИЕ сущ. хунсүзи (ə чəндəк хун нəдəбирəји).

БЕСКРО́ВНЫЙ прил. хунсүз: 1. хуннəдəри, јə новкə əз хун кəсод; 2. хун тиһи нə сохтə бирijo.

БЕСКРЫ́ЛЫЙ прил. гəнəднəвəри, гəнəдсүз (јүрə гəнəд нə вəријо). II *бескры́лость* сущ. гəнəд нəвəбирəји, гəнəдсүзи.

БЕСО́ВСКИЙ прил. шəһəтүји, шиди, шидими, ən шидим.

БЕСПА́ЛЫЙ прил. əнкүштнəвəри, əнкүштсүз (əнкүштү, əнкүштһојү нəвəријо).

БЕСПА́МЯТНЫЙ прил. јорфурмуш (əз јорү зу кор вəдарафтəнијо). II *беспа́мятность* сущ. јорфурмуши.

БЕСПА́СПОРТНЫЙ прил. паспортсүз (јүрə паспорт нə бирəкор, јə новкə паспортү əз дəсү вəкирдə оморијо). II *беспа́спортность* сущ. паспортсүзи.

БЕСПЕЧА́ЛЬНЫЙ прил. дəрдсүз, бидəрд. *Беспечапьное существование* дəрдсүз зивистəји. II *беспеча́льность* сущ. дəрдсүзи, бидəрби.

БЕСПЕ́ЧНЫЙ прил. биһор, һорсүз (ə кор хиник дəниширəкор). II *беспечность* сущ. биһори, һорсүзи.

БЕСПИ́СЬМЕННЫЙ прил. хəтсүз (хəтү нистијо). II *беспи́сьменные народы* хəтсүзə хəлгһо.

БЕСПЛА́НОВЫЙ прил. плансүз (плансүз сохтə оморəнијо). II *беспла́новость* сущ. плансүзи.

БЕСПЛА́ТНЫЙ прил. пулсүз, һовоји (əри чү пул нəс вəкирдə оморəкə). *Бесплатная учеба* һовојијə хундəји. II *беспла́тность* сущ. пулсүзи, һовојији.

БЕСПЛО́ДНЫЙ прил. бəһəрсүз; 1. бəһəр нəс овурдəнијо. 2. нəсданијо бала дорə; 3. хəјрсүз, бихəјр. *Бесплодные усилия* бихəјрə сəһəр. II *бесплóдие и бесплодность* сущ. бəһəрсүзи.

БЕСПОВОРО́ТНЫЙ прил. нəвокоштəни (нəс вокоштəнијо, нəс чарустəнијо). II *бесповоро́тность* нəвокоштəји.

БЕСПОДО́БНЫЙ прил. һичкəсəнəбу, тојсүз (əз һəммə һистијо, тојү нистијо). II *бесподо́бность* сущ. һичкəсəнəбу, тојсүз.

БЕСПОЗВОНО́ЧНЫЙ прил. шидрасүз (кирə, чүрə шидра нистикə). *Беспозвоно́чные животные* шидрасүзə һəјвонһо.

БЕСПОКОИТЬ прил. дүлəпəсə (бирəһəт, нəрəһəт) сохтə. *Мать беспокоит поведение сына* дəдəјə əдəј корһој кукү дүлəпəсə сохтə.

БЕСПОКО́ИТЬСЯ гл. дүлəпəсə (бирəһəт, нəрəһəт) бирə. *Беспокоиться о детях* əз һəјилһо дүлəпəсə бирə.

БЕСПОКО́ЙНЫЙ прил. дүлəпəсə, нəрəһəт, бирəһəт. II *беспоко́йность* сущ. дүлəпəсəји, нəрəһəти, бирəһəти.

БЕСПОКО́ЙСТВО сущ. дүлəпəсəји (нəрəһəтə һол).

БЕСПОЛЕ́ЗНЫЙ прил. бихəјр, хəјрсүз (хəјр нəс овурдəнијо, нəс дорəнијо). II *бесполе́зность* сущ. бихəјри, хəјрсүзи.

БЕСПО́ЛЫЙ прил. чинссүз (нүшунəһој чинсүјү мəһлүм нистијо). II *беспо́лость* сущ. чинссүзи.

БЕСПО́МОЩНЫЙ прил. кумəксүз, һочиз (ə кумəки миһточ һистијо, хүштəнијү əри хүштə һичиш сохтə нəстанијо). *Беспомощный ребенок* һочизə һəјил. II *беспо́мощность* сущ. кумəксүзи, һочизи.

БЕСПОРО́ЧНЫЙ прил. һəјбсүз, тəмиз, сəдиг. II *беспорочность* сущ. һəјбсүзи, тəмизи, сəдиги.

БЕСПОРЯ́ДОК сущ. бисəлигəји, сəлигəсүзи, гəриши, гəришмəтили.

БЕСПОРЯ́ДОЧНЫЙ при. бисәлигә, сәлигәсүз, гәриш, гәришмәтил. II *беспорядочность* сущ. бисәлигәји, сәлигәсүзи, гәриши, гәришмәтили.

БЕСПО́ЧВЕННЫЙ прил. бинәнәдәри, нәһәг, һәгсүз (ә фактһорәво дузијү субут нәбиријо). II *беспочвенный навет* нәһәгијә бүхтү.

БЕСПОЩА́ДНЫЙ прил. бирәһм, рәһмсүз, залум (рәһм нәданүстәкор). *Беспощадный враг* бирәһмә дүшмә. II *беспоща́дность* сущ. бирәһм, рәһмсүз, залум (рәһм нәданүстәји).

БЕСПРЕКОСЛО́ВНЫЙ прил. кофсүз, кофсүз-кәләчсүз. II *беспрекосло́вность* сущ. кофсүзи, кофсүз-кәләчсүзи.

БЕСПРЕРЫ́ВНЫЙ прил. һәрәрә нә бурра бирәнијо, пәс-пәсәјәки бирәнијо.

БЕСПРИДА́ННИЦА сущ. чиһизсүз (јүрә чиһиз нистијо духтәр).

БЕСПРИЗО́РНИК сущ. сојил, сәһибсүзә һәјил, ә јү дәниширәкор нистијо һәјил. II *беспризо́рница* әзини духтәрлә.

БЕСПРИЗО́РНИЧАТЬ гл. сәбили сохтә, сәһибсүзә хуно зивистә.

БЕСПРИЗО́РНЫЙ прил. сәбил, ә јү јәкиш нәс дәниширәнијо, әри јү јәкиш сәһиби нәс сохтәнијо. II *беспризо́рность* сущ. сојили, сәбили.

БЕСПРИМЕ́РНЫЙ прил. тојсүз (јүрә тој нистијо). II *беспреме́рность* сущ. тојсүзи (јүрә тој нәбирәји).

БЕСПРИЧИ́ННЫЙ прил . сәбәбсүз, нәһәг, һәгсүз. *Беспричиный смех* сәбәбсүзә (нәһәгијә) хәндә. II *беспричи́нность* сущ. сәбәбсүзи.

БЕСПРИЮ́ТНЫЙ прил. хунәсүз, чикәсүз (јүрә әри зивистә чикә нистијо). II *бесприю́тность* сущ. хунәсүзи, чикәсүзи.

БЕСПРО́ВОЛОЧНЫЙ прил . тәлсүз (тәлсүз кор сохтәнијо).

БЕСПУ́ТНИК сущ. оворә (оворәјә одоми). II *беспутница* әзини зән (духтәр).

БЕСПУ́ТНЫЙ прил. кәмәгүл, сук, оворә. *Беспутный малыш* оворәјә һәјил. II *беспу́тность* сущ. кәмәгүли, суки, оворәји.

БЕСПУ́ТСТВО сущ. кәмәгүли, суки, оворәји.

БЕССЕРДЕ́ЧНЫЙ прил . залум, инсофсүз, нәрмәдүли нә данүһо. II *бессердéчие и бессердéчность* сущ. залуми, биинсофи.

БЕССИ́ЛИЕ сущ. гувотсүзи, күвәһсүзи

БЕССИ́ЛЬНЫЙ прил . гувотсүз, күвәһсүз: 1. гувотү нистијо, зәһиф; 2. јүрә әри чүникә сохтә гувотү нәс расирәнијо.

БЕССМЕ́РТНЫЙ прил . нәмүрүм (нәс мүрдәнијо, һәмишә зивистәнијо). II *бессме́ртие и бессме́ртность* сущ. нәмүрүми (һич нә мүрдәји, һәмишә зивистәји).

БЕССМЫ́СЛЕННЫЙ прил . мәһносүз (ә әгүл нә дарафтәни). II *бессмы́сленность* сущ. мәһносүзи.

БЕССМЫ́СЛИЦА сущ. чүникә (һәр чү кири) мәһнсүзә чи.

БЕССО́ВЕСТНЫЙ прил . вичдонсүз (биһор, рујлүү). II *бессо́вестность* сущ. вичдонсүзи (биһори, рујлүји).

БЕССОЗНА́ТЕЛЬНЫЙ прил . сүст, ә хүштә нәдәријо. *Быть в бессознательном состоянии* ә хүштә нәдәбирә, *действовать бессознательно* корә ә хүштә нәдәри сохтә. II *бессознательность* сущ. сүсти, ә хүштә нәдәбирәји.

БЕЗСОЛЕВО́Й прил . мүнүкнәдәри, мүнүксүз (әз товунәј хурдәнијә чиһо).

БЕССО́ННИЦА сущ. ховсүзи (хов вирихтәји, ә нәчоги киро хисирә нәданүстәји).

БЕССО́ННЫЙ прил . ховсүз: 1. хисирә нәданүстәкор, ховсүз мундәкор. *Бессонный больной* ховсүзә нәчог; 2. ховсүз кироштијо. *Бессонные ночи* ховсүзә шәвһо.

БЕССРО́ЧНЫЙ прил . вәхтсүз, вәһдәсүз, һәмишәји. *Бессрочный паспорт* вәхтсүзә бәшбурт (паспорт). II *бессро́чность* сущ. вәхтсүзи, вәһдәсүзи, һәмишәји.

БЕСТРА́СТИЕ сущ. һәвәссүзи (һәвәс нә бирәји; хиники).

БЕССТРА́СТНЫЙ прил . һәвәссүз, вәшәгсүз, хиник. II *бесстра́стность* сущ. һәвәссүзи, вәшәгсүзи, хиники.

БЕССТРА́ШНЫЙ прил . нәтәрсирәкор, тәрснәдан, тәрссүз, икид, нәс тәрсирәнијо. II *бесстрашие и бесстрашность* сущ. тәрссүзи, тәрснәдани, икиди.

БЕССТЫ́ДНИК сущ. һәјбнәданә одоми, биһорә одоми; *бесстыдница* һәјбнәданә (биһорә) зән (духтәр).

БЕССТЫ́ДНОСТЬ сущ. һәјбнәдани, биһори (һол ән һәјбнәдан, ән биһор).

БЕССТЫ́ДНЫЙ прил . һәјбнәдан, биһор (һәјб нә данүстәкор, биобур).

БЕССТЫ́ДСТВО см. 1. *бесстыдный*; 2. биһорә кор.

БЕССТЫ́ЖИЙ см. *бесстыдный*.

БЕСТОЛКО́ВЫЙ прил . 1. гог, күмәһ (ә сәр нә офторәкор, әгүлсүз). *Бестолковый ребенок* гогә һәјил; 2. мәһносүз,јә чи вәрасирә

нәс бирәнијо. II *бестолковость* сущ. 1. гоги, кумәһи (һол ән ә сәр нә офтарәкор, ән әгүлсүз); 2. мәһносүзи,јә чи вәрасирә нәбирәји .

БЕСТРЕ́ПЕТНЫЙ прил . тәрссүз, ләхәссүз (нәтәрсирәни, нә ләрзирәни). II *бестрепетность* сущ. тәрссүзи, ләхәссүзи.

БЕСХАРА́КТЕРНЫЙ прил . хосијәтсүз, гилигсүз (ә сәр коф хүштә нә појистәкор, нәрмәдүл, кәмәгүл, һәмишә јә чиро нәс бирәнијо). II *бесхара́ктерность* сущ. хосијәтсүзи, гилигсүзи.

БЕСХА́ТНЫЙ см. *бездомный*.

БЕСХВО́СТЫЙ прил . дүмнәвәри, дүмсүз, дүмбурра (јүрә дүм нә вәријо: һәјвон,чи). *Бесхвостая овца* дүмсүзә (дүмбәсүзә) күспәнд.

БЕСХО́ЗНЫЙ прил . бисәһиб, сәһибсүз (кирә, чүрә сәһиб нистикә). *Бесхозный товар* бисәһибә мол. II *бесхо́зность* сущ. бисәһиби, сәһибсүзи (киникәрә, чүникәрә сәһиб нәбирәји).

БЕСХРЕБЕ́ТНЫЙ прил . 1. мүһрәсүз, шыдрасүз; 2. перен. ә сәр коф нәс појәстәнијо, зузу фикирә дәкиш сохтнијо. II *бесхребе́тность* сущ. 1. мүһрәсүзи, шыдрасүзи; 2. перен. ә сәр коф нәс појәстәји, зу-зу фикирә дәкиш сохтәји.

БЕСЦЕ́ННЫЙ прил . гимәтсүз: 1. лап гимәтлү; 2. һәзиз. II *бесценность* сущ. гимәтсүзи: 1. лап гимәтлүји; 2. һәзизи.

БЕСЦЕ́НОК, *за бесценок* лап учуз. *Купить (продать) за бесценок* лап учуз вәсторә (фурухтә).

БЕСЦЕРЕМО́ННЫЙ прил . биһәдәти: 1. ә һәдәтһо биһүрмәти сохтәнијо; 2. нәлојигә корһо сохтәнијо.

БЕСЧЕЛОВЕ́ЧНЫЙ прил . лап зобу, залум. II *бесчелове́чность* сущ. лап зобүји, залуми.

БЕСЧЕ́СТИТЬ, ОБЕСЧЕ́СТИТЬ гл. биобур, биһүрмәт сохтә кирә (ә нум ән киникә хәлолүши овурдә).

БЕСЧЕ́СТНЫЙ прил . биобур, биномус, биһүрмәт (ә хубә нум хәлолуши овурдәнијо). II *бесчестность* сущ. биобури, биномуси, биһурмәти.

БЕСЧЕ́СТЬЕ сущ. биобури, биномуси, биһүрмәти (ә хубә нум инсон хәлолуши овудәнијо һәр кор).

БЕСЧЕШУ́ЙНЫЙ прил . пилкәнәвәри, пулнәвәри, пилкәсүз, пулсүз (ә јү пилкә, пул нәвәријо).

БЕСЧИ́НСТВО сущ. хәрәбә, зобунә корһо, мәрдимәзари (сохтәји).

БЕСЧИ́НСТВОВАТЬ гл. хәрәбә, зобунә корһо, мәрдимәзари сохтә.

БЕСЧИ́СЛЕННЫЙ прил . гәдәрсүз (ә шуморуш киро лап амбар, шумордә нәс бирәнијо). *Бесчисленная толпа* гәдәрсүзә одоми. II *бесчи́сленность* сущ. гәдәрсүзи (ә шуморуш нә оморәји).

БЕСШУ́МНЫЙ прил . сәссүз (сәс нәсвәдәшәндәнијо, сәсү кәм һистијо). *Бесшумный мотор* сәссүзә мотор. II *бесшу́мность* сущ. сәссүзи.

БЕТО́Н сущ. бетон. II *бето́нный* прил. бетони: 1. ән бетон; 2. ә бетонәво сохтә оморијо.

БЕТОНИ́РОВАТЬ, ЗАБЕТОНИ́РОВАТЬ гл. бетон дорә чүчорә, бетон докундә әчә. II *бетони́рование* прил. бетон дорәји, бетон докундәји. II *бетони́ровка* сущ. бетон дорәнкә (докундәнкә) сохтә оморәнијо кор.

БЕТО́НКА сущ. рәһ бетони, бетон дорә оморијо рәһ.

БЕТОНОМЕША́ЛКА сущ. бетонгәришсох (бетон һәзүр сохтәнијо мошин).

БЕТО́НЩИК сущ. бетончи (бетонкори, корһој бетони сохтәнијо фәһлә). II *бетонщица* кзини зән (духтәр).

БЕЧЕВА́ сущ. раса (сәхтә голинә дуволә); канат. II *бечевой* прил. расаји, канати.

БЕЧЁВКА сущ. назукә дуволә.

БЕ́ШЕНСТВО сущ. гудузи: 1. нәчоги вируси ән одоми вә һәјвонһо; сәкунә; 2. лап сәхтә кәһәзи, һүрш.

БЕ́ШЕНЫЙ прил. гудуз: 1. гудузи кирдијо нәчог. *Бешеная собака* гудузә сәк; 2. зу әз хүштә вәдарафтәнијо, кәһәз бирәнијо, пишојурә кирдә нәс бирәнијо. *Бешеный характер* гудузә хосијәт. <> *бешеные деньги* ә һәсонтирәво ә дәс оморијо кәлә пулһо.

БИБЛИОТЕ́КА сущ. китобхонә, китобхунә (әри корсохтәј одомиһо китоб, үзкә дәфис бирә чиһорә кура сохтә вә доштәнијо идорә). II *библиотечка* китобхунәлә. II *библиотечный* прил. китобхунәји; ән китобхунә.

БИБЛИОТЕ́КАРЬ сущ. китобхунәчи (корсох ән китобхунә). II *библиотекарша* әзини зән (духтәр).

БИБЛИОФИ́Л сущ. библиофил (һәвәскор ән китоб).

БИ́БЛИЯ сущ. 1. Танах (мигдошә китобһој ән чуһурһо: Тиро, Новиһо, Нүјүстәһо); мигро); 2. Библија (мигдошә иитобһој ән христианһо).

БИГУДИ́ сущ. бигуди (әри муjhорә дуз сохтә луләләhо).

БИДО́Н сущ. бидон (метали, jә новкә пластмасијә гоб, ә формај силиндир, ә сәрпушәво). II *бидо́нчик* бидонлә. II *бидонный* прил. бидони, ән бидон.

БИ́ЗНЕС сущ. бизнес (гәзонч овурдәнијо кор).

БИЗНЕСМЕ́Н сущ. бизнесмен (бизнес сохтәнијо одоми). II *бизнесме́нский* прил. бизнесмени; ән бизнесмен.

БИКИ́НИ сущ. бикини (костјум зәни әри тәншуштә).

БИЛЕ́Т сущ. билет. II *биле́тик* билетлә. II *биле́тный* прил. билети; ән билет.

БИЛЕТЁР сущ. билетчи: 1. ә дәрафтәнки билетhорә дәниширәнијо одоми; 2. билет фурухтәнијо одоми. II *билетёрша* әзини зән (духтәр).

БИЛЛИО́Н сущ. биллион, милјард. II *биллионный* прил. биллиони.

БИНО́КЛЬ сущ. дубри, бинокл. <> *Следить, смотреть за кого-, чего-* л. киникәрә, чүникәрә дубри зәрә. II *бино́кленный* дубрији, бинкли; ән дубри, ән бинокл.

БИНТ сущ. бинт (тәнкә, дуразә лент әз чунәји, әз мол кәтони). *Наложить бинт на рану* jәрарә ә бинтәво бәстә. II *бинтово́й* прил. бинти, ән бинт.

БИНТОВА́ТЬ гл. ә бинтәво бәстә.

БИНТОВА́ТЬСЯ гл. ә бинтәво бәстә оморә.

БИО́ГРАФ гл. биографија нүjүстәкор.

БИОГРАФИ́ЧЕСКИЙ прил. биографијаји, ән биографија.

БИОГРА́ФИЯ сущ. биогра́фија: 1. зиндәкуни ән киникәрә нүjүстәји. *Биография Пушкина* биографијај ән Пушкин; 2. зиндәкуни ән киникә. II *биографи́ческий* прил. биографијаји, ән биографија.

БИО́ЛОГ сущ. био́лог (сәниһәткор ән биолокија).

БИОЛО́ГИЯ сущ. биоло́кија (әз товунәj чонлүho hистијо һилм). II *биологический* прил. биоло́кијаји; ән биолокија.

БИ́РЖА сущ. би́ржа (дод-вәстод ән гимәтлүjә когозho, ән валjута вә ән амбара мол фурухтә оморәнијо чикә). II *биржево́й* прил. би́ржаји; ән биржа.

БИРЮЗА́ сущ. фирузә (hоворәнги, jә новкә завзә буhолүjә сәнг). II *бирюзо́вый* прил. фирузәји: 1. ән фирузә; 2. ә фирузәрәво, әз фирузә гүч сохтә оморијо; 3. ә рәнг фирузә hистијо; hоворәнги.

БИРЮ́К сущ. 1. тәһнокүрк; 2. әз одоми hо дур кәштәнијо, нүштә-вәхиштә нәс сохтәнијо одоми.

БИ́СЕР сущ. бисер (рәнгәбәрәнгә шишәјијә расај чүклә миһрәләho), см. *бусы*. II *би́серный* прил. миһрәји, ән миһрә.

БИ́СЕРИНА сущ. донәj миһрә hо, jә миһрәлә.

БИССЕКТРИ́СА сущ. биссектри́са (ә математика әз кәлләj күнч вәдиморә, урә ә дү чикә сохтәнијо хит).

БИСТРО́ нареч. бистро (ә бәһзи дәвләтhоj ән Мәһәров чүклә ресторанлә).

БИ́ТВА сущ. чәнк, см. сражение.

БИТКО́М нареч. *битком набить* разг. тә ловләһә, гизәмә пур сохтә.

БИ́ТЫЙ прил. хүрд (хүрд биријо, хүрд сохтә оморијо). *Битая посуда* хурдә гоб-гичог, *битое зеркало* хүрдә кузки.

БИТЬ гл. куфтә: 1. дәдорә, зәрә. *Бить в дверь кулаком* дәрә ә мүштәво куфтә зәрә; 2. ә дәдорәрәво сәс вәдәшәндә. *Бить в барабан* говол зәрә; 3. ә зинкәво, ә сәсәво чүникәрә бурбундә. Часы *бьют пять часов* сәһәт пәнчә әдәj куфтә. <> *бить карту чью* гортә зәрә ән кирә;

БИ́ТЬСЯ гл. куфтә (хүштәрә): 1. хүштәрә дәдорә, зәрә. *Биться головой в стену* сәр хүштәрә ә дувор зәрә; 2. әз товунәj дүл. *Сердце бьется* дүл әдәj куфтә.

БИФШТЕ́КС сущ. бифштекс (вәбүрчирә тикәj кушт кови).

БЛА́ГО сущ. хәjр, хуби. *Стремиться к общему благу* әри хәjр һәммә чәһти сохтә.

БЛАГОВЕ́РНАЯ сущ. зән (ән киникә).

БЛАГОВЕ́РНЫЙ сущ. шүвәр (ән киникә).

БЛАГОВИ́ДНЫЙ прил. хошоморәни (дәниширәнки хош оморәнијо).

БЛАГОВОЛЕ́НИЕ сущ. хуш дәниширәји, һүрмәт.

БЛАГОВОЛИ́ТЬ гл. хүш дәнишира, хушә руj бурбундә, һүрмәт сохтә ә ки.

БЛАГОВО́НИЕ сущ. 1. хушә, хубә буj; 2. хубә буj дорәнијо чи.

БЛАГОВО́ННЫЙ прил. хушбуj, хушә буj дорәнијо. II *благово́нность* см. хушә, хубә буj дорәји.

БЛАГОВОСПИ́ТАННЫЙ прил. һәсүлмәнд, хүштәрә ә гәд чәһмәт хуб ә рәһ бәрдә данүстәнијо. II *благовоспи́танность* сущ. һәсулмәнди, хүштәрә хуб ә рәһ бәрдә данүстәји.

БЛАГОДАРЕ́НИЕ сущ. борухо сохтәји, разијәти, рәзимәнди.

БЛАГОДАРИ́ТЬ, ПОБЛАГОДАРИ́ТЬ гл. борухо сохтә кирә; разијәти, разимәнди сохтә; рәзијәти, разимәнди бурбундә ә ки.

БЛАГОДА́РНОСТЬ сущ. рәзијәти, разимәнди.

БЛАГОДА́РНЫЙ прил. рази, разимәнд (әз киникә, чүникә рази һистијо, јә новкә разимәнди сохтәнијо).

БЛАГОДА́РСТВОВАТЬ см. благодарить.

БЛАГОДАРЯ́ сущ. ә киникә, чүникә киро (кирдә), ә сәрбәти киникә, чүникә.

БЛАГОДА́ТНЫЙ прил. бәрәкәтлү, хәјрлү, бул.

БЛАГОДА́ТЬ сущ. хуби, були, хуши 1. әз товунәј бул һистијо чи; 2. әз товунәј хуш һистијо чүникә.

БЛАГОДЕ́НСТВИЕ то же, что *благополучие*.

БЛАГОДЕ́НСТВОВАТЬ гл. ә були, фирәһәвунирәво зивистә.

БЛАГОДЕ́ТЕЛЬ сущ. никисох (әри киникә рәһмбәри, сәһиби сохтәнијо одоми). II *благоде́тельница* әзин зән (духтәр).

БЛАГОДЕ́ТЕЛЬНЫЙ прил. хуби, хуши овурдәнијо, хәјрлү.

БЛАГОДЕ́ТЕЛЬСТВОВАТЬ гл. хуби, ники сохтә.

БЛАГОДЕЯ́НИЕ сущ. хубә кор, ники, кумәки.

БЛАГОДУ́ШЕСТВОВАТЬ гл. шори сохтә, вәхтә ә динчирәво, шорирәво кировундә.

БЛАГОДУ́ШНЫЙ прил. шор, динч, рази.

БЛАГОЖЕЛА́ТЕЛЬ сущ. никихо, хәјрхоһ (әри јәкикәһо ники, хуби хостәнијо одоми). II *благожела́тельница* әзини зән (духтәр).

БЛАГОЖЕЛА́ТЕЛЬНЫЙ прил. никихоһ, хәјрхоһ (әри јәкикәһо ники, хуби хостәнијо). II *благожела́тельность* сущ. никихоһи, хәјрхоһи (әри јәкикәһо ники, хуби хостәји).

БЛАГО́Й см. *хороший*. *Благое намерение* хубә фикир.

БЛАГОНАДЁЖНЫЙ прил. иһтшборлү (ә ки имбукә иһтибор сохтә, ә ки, ә чү имбукә бовор сохтә). *Благонадёжный человек* иһтиборлүјә одоми, *благонадёжный мост* иһтиборлүјә күрпи. II *благонадёжность* сущ. иһтиборлүји.

БЛАГОНРА́ВНЫЙ прил. тәрбијәлү, сәнуһо. II *благонра́вие* сущ. тәрбијәлүји, сәнуһоји бурбундәји. II *благонра́вность* тәрбијәлүји, сәнуһоји.

БЛАГОПОЛУ́ЧИЕ сущ. әхирники.

БЛАГОПОЛУ́ЧНЫЙ прил. әхирник (әхиру ә никирәво, хубирәво вәрастәнијо).

БЛАГОПРИЯ́ТНЫЙ прил. ник, хуб, хошморәни. *Благоприятный отзыв* хубә фикир (әз товунәј чүникә, киникә).

БЛАГОПРИЯ́ТСТВОВАТЬ гл. рәһ дорә, кумәк бирә әри киникә, әри чүникә. II *благоприя́тствование* сущ. рәһ дорәји, кумәк бирәји әри киникә, әри чүникә.

БЛАГОРАЗУ́МИЕ сущ. әгүлмәнди, әгүллүји, һоһмолүјү (сохуһо корә пишоки фикир сохтә данүстәји).

БЛАГОРАЗУ́МНЫЙ прил. әгүлмәнд, әгүллү, һоһмолү (сохуһо корә пишотә фикир сохтә данүстәнијо).

БЛАГОРАСПОЛОЖЕ́НИЕ сущ. устар. ә киникә, чүникә хуб дәниширәји, һүрмәт сохтәји.

БЛАГОРО́ДНЫЙ прил. һәсүлмәнд, һәсүллү.

БЛАГОРО́ДСТВО сущ. һәсулмәнди, һәсүллүји.

БЛАГОСКЛО́ННЫЙ прил. никихоһ, хотурхоһ. II *благоскло́нность* сущ. никихоһи, хотурхоһи.

БЛАГОСЛОВЕ́НИЕ сущ. борухо сохтәји, лово хостәји: 1. см. *благословить*; 2. әз худо лово хостәји, кумәки хостәји.

БЛАГОСЛОВЕ́ННЫЙ прил. борухобирә (мозолмәнд).

БЛАГОСЛОВИ́ТЬ гл. лово хостә әри ки, борухо сохтә кирә, чүрә.

БЛАГОСОСТОЯ́НИЕ сущ. бирәји, мозолмәнди.

БЛАГОСТНЫЙ сущ. устар. ник, хуб, ники, хуби овурдәнијо.

БЛАГОТВОРИ́ТЕЛЬ сущ. никисох, хубисох (ә кәс ники сохтәкорә одоми).

БЛАГОТВОРИ́ТЕЛЬНОСТЬ сущ. никисохи, хубисохи (корһој ән ники сохтәкор).

БЛАГОТВОРИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. никисохи, хубисохи (ә товунәј корһој ән ники сохтәкор): мүздсүз, ә хәјр чәһмәт сохтә оморәнијо.

БЛАГОУСТРО́ЕННЫЙ прил. оводу (һәр чијү, һәр корү ә чикәјү һистијо). *Благоустроенный дом* оводујә хунә.

БЛАГОУСТРО́ИТЬ, БЛАГОУСТРА́ИВАТЬ гл. оводу сохтә.

БЛАГОУХА́НИЕ сущ. аромат, хушә буј, хубә буј, рачә буј. *Разносятся благоухания* хубә буј әдәј оморә.

БЛАГОУХА́ННЫЙ прил. хубә, хушә буј дорәнијо, бујү хуб, хуш һистијо (әз чү хубә, хушә буј оморәникә). II *благоуха́нность* хубә, хушә буј дорәји, бујү хуб, хуш бирәји ән чүникә.

БЛАГОУХА́ТЬ гл. хубә, хушә буј дорә, аромат лов сохтә. II *благоуха́ние* сущ. хубә, хушә буј дорәји, аромат лов сохтәји.

БЛАЖЕ́ННЫЙ прил. 1.амбар мозолмәнд, шор; 2. прен. јә кәм нәмәки һистијо. II *блаже́нность* сущ. 1. амбар мозолмәнди, шори; 2. прен. јә кәм нәмәкији.

БЛАЖЕ́НСТВО сущ. Һонуг, кәјф, софә хушбәхти, мозолмәнди.

БЛАЖЕ́НСТВОВАТЬ гл. Һонуг винирә, кәјф сохтә, соф хушбәхт бирә, мозолмәнд бирә.

БЛАЖИ́ТЬ гл. нәмәкији сохтә.

БЛАНК сущ. бланк. II *бла́нковый* прил. бланки; ән бланк.

БЛАТ сущ. 1.зувун ән дүздһо; 2. тониши, коми ки, имбу ә хәјр хүштә чүникә сохтә.

БЛЕДНЕ́ТЬ, ПОБЛЕДНЕ́ТЬ гл. 1. рәнгү рәфтә, зәрд (сипи) бирә; 2. сүпәнч бирә.

БЛЕДНОЛИ́ЦЫЙ прил. сүпәнчәруј (рујү сүпәнч һистијо).

БЛЕ́ДНОСТЬ сущ. сүпәнчи (ћол ән сүпәнч).

БЛЕ́ДНЫЙ прил. сүпәнч, рәнграфтә. II *бледность* сущ. сүпәнчи.

БЛЕСК сущ. тов,товуш, үшүг, вәшәг.

БЛЕСНУ́ТЬ см. *блестеть*.

БЛЕСТЕ́ТЬ гл. тов, вәшәг дорә (вәшәглүјә үшүг дорә).

БЛЕСТЯ́ЩИЙ прил. тов-тови: 1.вәшәглүјә үшүг дорәнијо); 2. вәшәг дорәнијо.

БЛЕФ сущ. фурмундәки (дуркунәки, шигири, лоб), әри чәшмиш сохтә бирәнијо кор.

БЛЕ́ЯТЬ гл. мәҺ зәрә (әз товунәј гуспәндһо, кәчиһо).

БЛЁКЛЫЙ, БЛЕ́КЛЫЙ прил. сүпәнч (вәшәг хүштәрә, тазаји хүштәрә вир сохтијо). II *блёклость, бле́клость* сущ. сүпәнчи.

БЛЁКНУТЬ, БЛЕ́КНУТЬ гл. сүпәнч бирә, пачирә, овү рафтә, хүшк бирә.

БЛИЖА́ЙШИЙ прил. 1. ән нәзник (см. *близкий*); 2. дуз.

БЛИ́ЖНИЙ прил. нәзник: 1. ә киникәрәво нәзник һистијо одоми. *Ближняя родня* нәзникә гоһум.

БЛИЗ нареч. ә јон, ә бинә, ә нәзники ән ки, ән чү. *Близ школы* ә нәзники ошколә.

БЛИ́ЗИТЬСЯ гл. нәзник бирә, нәзник оморә.

БЛИ́ЗКИЙ прил. нәзник: 1. Ә Һәрәшү лап кәмә рәћ дәријо. *Близкий сосед* нәзникә гунши; 2. ә Һәрәшү кәмә вәхт дәријо. *Ночь близка* шәв нәзники; 3.ә товунәј гоһумһо: хун үшү әз јәки һистијо. *Близкий родственник* нәзникә гоһум; 4. ә Һәрәшү дусти дәријо. *Близкий приятель* нәзникә тониш. II *бли́зость* сущ. нәзники.

БЛИЗЛЕЖА́ЩИЙ прил. нәзник, ә нәзники һистијо. *Близлежаший город* нәзникә шәһәр.

БЛИЗНЕ́ЦЫ́ сущ. дүдунајиһо (ә јәки биријо балаһој ән амбари вәхт јә бала зәндәнијо инсон, јә новкә ћәјвон; ә јә вәхт зәндијо балаһој ән јә дәдәј.

БЛИЗОРУ́КИЙ прил. 1.дурә хәрәб винирәнијо; 2. басаратсүз, басаратү бәстә һистијо (бијовһо корһорә нәстанијо пишоки нәс винирәнијо). II *близору́кость* сущ. 1. дурә хәрәбвинирәји (ћол ән дурә хәрәб винирәкор); 2. басаратсүзи.

БЛИК сущ. гәшгә (ә сәр тухә рәнг очугә локој рәнги).

БЛИНДА́Ж сущ. блиндаж (ә хори вәкәндә вә рујү дәкирдә оморијо чикә).

БЛИСТА́ТЕЛЬНЫЙ см. *блестящий*.

БЛИСТА́ТЬ см. *блестеть*.

БЛОКНО́Т сущ. блокнот (әри хәт нүјүстә дәфтәр, јә новкә китобчәлә). II *блокно́тный* прил. блокноти, ән блокнот.

БЛОНД́ИН сущ. зәрдәмуј, мујһојү зәрд һистијо одоми. II *блондинка* әзини зән (духтәр).

БЛО́ХА сущ. шубучә. II *блошка* уменьш. шубучәлә. II *блоши́ный* прил. шубучәји; ән шубучә.

БЛУД сущ. зуноји, әз рәћ вәдарафтәј ән зән. II *блу́дный* прил. зуно, әз рәћ вәдарафтијо.

БЛУДИ́ТЬ[1] см. *распутничать*.

БЛУДИ́ТЬ[2] гл. рәћә вир сохтә.

БЛУДЛИ́ВЫЙ прил. әз рәћ вәдарафтәкор, оворәји, зуноји сохтәкор. II *блудли́вость* сущ. хосијәт ән әз рәћ вәдарафтәкор, оворәји, зуноји сохтәкор.

БЛУДНИ́ЦА сущ. оворәјә зән, зуно.

БЛУ́ЗА сущ. фирәһә рујшәјини.

БЛУ́ЗКА сущ. назукә руји шәји зәни.

БЛЮ́ДО сущ. 1. блуд (кәлә булулә, јәновкә тәнк-дуразә бүлмә, әри чирә ә сәр сифро норә); *Фарфоровое блюдо* блуд чини. 2.ћәзүр сохтә оморијо нухоруш.

БЛЮ́ДЦЕ сущ. 1. бүлмәј чојхур, чүклә бүлмә; 2. ә чүл ә хори булулә тәскә чухурәки.

БЛЮСТИ́ гл. ә хәјол бирә, гәрәвули кәширә ән чүрә.

БЛЮСТИ́ТЕЛЬ сущ. устар. ирон. гәрәвули әи чүникәрә кәширәкорә одоми, ә хәјол чүникә бирәкорә одоми. II *блюсти́тельница* әзини зәи, духтәр.

БОБ сущ. похлә. <> *Бобы разводит* похлә әдәј коштә (буш-бушә кофhо әдәј сохтә).

БОБЁР сущ. 1. хәз әи сичовул гәдови; 2.әз и хәз духтә оморијо чи.

БОБО́ВЫЙ прил. похләји: 1. әи похлә; 2. әз похлә сохтә оморәнијо.

БОБР сущ. сичовул гәдови (ә никәрә зивистәнијо хәзү буhолүјә hәјвоh). II *бобро́вый* прил. 1. әи сичовул гәдови; 2. әз хәз (пуст) әи и сохтә оморәнијо.

БОБРЁНОК сущ. балај әи сичовул гәдови.

БОГ сущ. худо (ә дин киро hиломә ә рәh бәрдәнијо, әз дәсү hәрчү вәрәморәнијо мәхлуг). *Принести жертву богу* әри худо гурбини дорә. <> *бог велик* худо кәләји; *бог помощь, да поможет бог* худо кумәк кәрдо; *ей богу...* ә худо ки...; *любимец бога* худо борухосохтә; *не дай бог* худо нә сохо; *слава богу* ә худо шүкүр. II *бо́жий* прил. худоји; әи худо. <> *божья коровка* ковхудоји; *свет божий* үшүгә hилом.

БОГАТЕ́Й сущ. hошир (пул-молү амбар бирәкорә одоми). II *богате́йский* прил. hошири; әи hошир.

БОГАТЕ́ТЬ, РАЗБОГАТЕ́ТЬ гл. hошир, hоширтә бирә.

БОГА́ТСТВО сущ. hошири, амбара пул-мол.

БОГА́ТЫЙ прил. hошир: I сущ. пулү, молү амбар hистијо одоми; II прил. пулү, молү амбар бирәкор); *бога́тая* hоширә зәи (духтәр).

БОГА́Ч см. *богатей*; *бога́чка* hоширә зәи (духтәр).

БОГИ́НЯ сущ. худо (зәи, духтәр): 1. см. бог; 2. әз товунәј лап рачә духтәр, зәи.

БОГОБОЯ́ЗНЕННЫЙ прил. диндор, ә дин бовор сохтәкор, әз худо тәрсирәкор. II *богабоя́зненность* сущ. диндори, ә дин бовор сохтәји, әз худо тәрсирәји.

БОГОМА́ТЕРЬ см. Богородица.

БОГОМО́ЛЕЦ сущ. диндор, тәфилохун, ә нимаз рафтәнијо одоми. *богомолка* әзини зәи (духтәр).

БОГОРО́ДИЦА сущ. ә христианhо Марија - Исус Христоса зәндијо зәи.

БОГОСЛО́В сущ. диндор, диндан, тирохун.

БОГОСЛО́ВИЕ то же, что сущ. диндори (битәв мисвоhој әи дин). II *богословский* прил. диндори; әи диндори.

БОДА́ТЬ, БОДНУ́ТЬ гл. сүрк зәрә, сүркәсүрк сохтә.

БОДА́ТЬСЯ гл. сүркәсүрк сохтә, ә сүркәсүрк сохтә вәрдүш бирә.

БОДРИ́ТЬ сущ. шор сохтә, ә hәвәс овурдә.

БОДРИ́ТЬСЯ гл. шор бирә, ә hәвәс оморә.

БО́ДРСТВОВАТЬ гл. нә хисирә, үјог мундә.

БО́ДРЫЙ прил. шор, hәвәслу. II *бо́дрость* сущ. шори, hәвәс.

БОДРЯ́К сущ. шорә, hәвәслүјә одоми.

БОДЯ́ГА сущ. буш-бушә зарфотhо, ләгләги.

БОЕВО́Й прил. дәhвоји, чәнки: 1. әи чәнк, әи дәhво; 2. әри дәhво, әри чәнк кәрәк бирәнијо; 3. перен. тәрснәдан, чәнкәсур.

БОЕПРИПА́СЫ сущ. әри дәhво, әри чәнк кәрәкијә чиhо, јәрәг-јәсәг.

БОЕСПОСО́БНЫЙ прил. әри дәhво сохтә, чәнк кирдә hәмәл бијовhо, јә новкә hәзүр бирijo. II *боеспосо́бность* сущ. әри дәhво сохтә, чәнк кирдә hәмәл оморәји, јә новкә hәзүр бирәји.

БОЕ́Ц сущ. ә дәhво, ә чәнк дәбирәкорә одоми, солдат; әри чүникә сәхт чәhти сохтәнијо одоми.

БО́ЖЕ сущ. ә Худо! Ә Худоләјмә! *Боже, как красиво!* ә Худоләјмә, чү рачи!

БОЖЕ́СТВЕННЫЙ прил. худоји (дини, нимази). *Божественные книги* китобhој дини.

БОЖЕСТВО́ то же, что *бог*. *Языческое божество* худој әи битпәрәстhо.

БО́ЖИЙ прил. 1. худоји, әи худо; 2. әи јәкиш, әри hәммә hистијо. *Божья вода* ов әи худо.

БОЖИ́ТЬСЯ см. ә худо сәвкәнд хундә.

БОЖО́К сущ. худолә (чүклә битлә). *Деревянный божок* худоләј тәхтәји.

БОЙ сущ. 1. чәнк, дәhво, јәкикүши; 2. бәhс, кәлә-кәләјә hүчәт; 3. дәдорәји, куфтәји; 4. молкүши; 5. хүрд сохтәји.

БО́ЙКИЙ прил. 1. зиндә, бәчид, кордан; 2. перен. нәтәрс, рәhдан; 3. перен. пур, одомијү амбар hистијо. II *бойкость* сущ. 1. зиндәји, бәчиди, кордани; 2. перен. нәтәрси, рәhдани; 3. перен. пури, одомијү амбар бирәји.

БОЙКО́Т сущ. бојкот, миһүс (ә нәразији киро ә киникәрәво дод-востодә, hәрәрә бурраји).

БОЙКОТИ́РОВАТЬ гл. бојкот, миһүс сохтә (кирә, киhорә).

БО́ЙЛЕР сущ. бојлер (ов кәрм сохтәнијо апарат). II *бо́йлерный* прил. бојлери; әи бојлер.

БО́ЙНЯ сущ. гәсоб, гәсобхунә, гәсобхонә: 1. мол-гәрә күштәнүтһо ҹикә; 2. амбара одомикүши.

БОК сущ. пәһлү, јон: 1.тараф чәпи, јә новкә расти ән ҹәндәк, ән тән одоми. *Боль в боку* дорд ән пәһлү; 2. тараф чәпи, јә новкә расти ән чүникә.

БОКА́Л сущ. бакал (појвәријә кәлә пәјлә; кәлә румкә әри шороб хурдә). II *бока́льный* прил. бокали, ән бокал.

БОКОВО́Й прил. пәһлүји, јони,ән пәһлү, ән јон: 1. См. *бок*; 2. ә тараф пәһлү һистијо (рафтәнијо), ә јон һистијо (рафтәнијо).

БО́КОМ нареч. јонәјон (дүшпишово, дүш ә пишо). *Пройти в дверь боком* әз дәр јонәјон кироштә.

БОКС[1] сущ. бокс (вози спорти, ә әлҹәкһој боксчијирәво мүштәмүшт).

БОКС[2] сущ. бокс (сәрчирәј мәрди: тараф пиһәһорә вә пәсәј сәрә кутәһ чирәји).

БОКС[3] сущ. бокс (ә болнисә әри нәчогә ҹиро сохдә һистијо ҹикә).

БОКСЁР сущ. боксчи (бокс возирәнијо спортсмен). II *боксёрский* прил. боксчији; ән боксчи.

БОКСИ́РОВАТЬ гл. бокс возирә.

БОЛГА́РСКИЙ прил. болгари (ән болкарһо; ән зувун үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културашү,ән Болгарија, ән хорију, ән торихү;ән болгарһо, ә Болгарија бирәнијорә хуно. *Болгарский язык* зувун болгари. II *по-болгарски* нареч. ә болгари.

БОЛГА́РЫ сущ. болгарһо (амбари ҹәһмәт ән Болгарија); *болгар* болгар (јәки әз и одомиһо; *болгарка* әзини зән (духтәр).

БОЛЕВО́Й прил. дорди, пишој дордә вәкирдәнијо.

БО́ЛЕЕ нареч. амбар, амбари, амбартә. *Более важный* амбартә кәрәки.

БОЛЕ́ЗНЕННЫЙ прил. 1. һолуш.(әз нәчоги бәгдә һәмәл оморијо, зу-зу нәчог бирәнијо); 2. дорд дорәнијо. *Болезненный укол* дорд дорәнијо дәрзә.

БОЛЕЗНЕТВО́РНЫЙ прил. нәчоги һәмәл овурдәнијо. *Болезнетворный микроб* нәчоги һәмәл овурдәнијо микроб.

БОЛЕ́ЗНЬ сущ. нәчоги, бимори (һолү хәрәб бирәји, ә тәһәрзү кор нә сохтәји ән организм). *Женские болезни* нәчогиһој зәни.

БОЛЕ́ЛЬЩИК сущ. һәвәскор (јүрә возиһој спортирә дәниширә, әз киникә, чүникә хош оморәнијо одоми). II *боле́льщица* әзини зән (духтәр).

БОЛЕТЬ[1] гл. нәчог, бимор бирә (чү нәчогиникә кирдә). *Болеть гриппом* грип кирдә, тумов бирә.

БОЛЕТЬ[2] гл. дорд дорә. *У меня болят глаза* чумһојмә әдәј дорд дорә.

БОЛЕУТОЛЯ́ЮЩИЙ прил. дордпојун, дорд појундәнијо. *Болеутоляющее лекарство* дордпојунә дәрму.

БОЛИВИ́ЙСКИЙ прил. боливијаји (ән болевијајиһо, ән зувун үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културашү, ән Боливија, ән хорију, ән торихү; ән боливијајиһо, ә Боливија һистијорә хуно. *Боливийский язык (испанский)* зувун боливијаји (испани). II *по-боливийски* нареч. ә боливијаји.

БОЛИВИ́ЙЦЫ сущ. боливијајиһо (амбари одомиһој ән Боливија. II *боливиец* боливијаји (јәки әз и одомиһо). II *боливийка* әзини зән (духтәр).

БОЛО́НЬЯ сущ. болон (назука капронијә мол плаши). II *болоньевый* прил. болони: 1. ән болон; 2.әз болон духтә оморијо. *Болоньевый плащ* плаш болони.

БОЛО́ТИНА сущ. губи, губијијә ҹикә.

БОЛО́ТИСТЫЙ прил. губији (ә чүҹо губи амбар һистикә).

БОЛО́ТНЫЙ прил. губији: 1. ән губи; 2. рәнгү ә рәнг губи ухшәш зәрәнијо.

БОЛО́ТО сущ. губи (овхоһә савзәһо вәбирәнијо, гиләти, әз гәдәр зијод нәмә ҹикә). II *боло́тице* уменьш. губилә.

БОЛТ сущ . болт (чәтәг сохтәнијо детал: чубуг метали ә резбарәво, әри гајкәрә чәрх дорә, бәстә). II *болтово́й* прил. болти, ә болтәво сәхт сохтә оморәнијо.

БОЛТА́НКА сущ . ләј-луј (пар зәрәки ә һовоји шовундә оморәји).

БОЛТА́ТЬ[1] гл. шовундә.

БОЛТА́ТЬ[2] гл. ләгләги сохтә, мәһносүзә кофһо амбар сохтә.

БОЛТЛИ́ВЫЙ прил. 1. ләгләг (амбар коф сохтәнијо); 2.сурнәдор (сур доштә нәс данүстәнијо). II *болтли́вость* сущ. ләгләги (һол ән ләгләг).

БОЛТОВНЯ́ сущ. ләгләги (мәһносүзә ихтилотһо, буш-бушә кофһо).

БОЛТУ́Н сущ. ләгләг (ләгләги сохтәнијо одоми). II *болтуни́шка* уменьш. ләгләглә. II *болту́нья* ләгләгә зән (духтәр).

БОЛТУ́ШКА то же, что болтун.

БОЛЬ сущ. дорд. *Боли в области сердца* дордһој ән тараф дүл.

БОЛЬНИ́ЦА сущ. болнисә, биморхунә. *Детская больница* болнисәј һәјили; *лечь в больницу* ә болнисә дәкәштә. II *Больничный* прил. болнисәји, ән болнисә, биморхунәји, ән биморхунә.

БОЛЬНИ́ЧКА сущ. болнисәлә (чүклә болнисә).

БОЛЬНО́Й нәчог, бимор I сущ. нәчог һистијо одоми. *Больного выписали из больницы* нәчогә әз болнисә рәһо дорәт; II прил. 1. у, коми ки нәчог бири. *Больная лошадь* нәчогә һәсб; *больной человек* нәчогә одоми; 2. чү нәчогиникә күрдиијо. *Больное сердце* нәчогә дүл; *больные почки* нәчогә дугиһо;.

БО́ЛЬШЕ нареч. 1. см. *большой и много*; 2. нареч. амбартә, кәләтә *Больше пяти дней* әз пәнч руз амбартә; 3. дијә, әз и бәгдә. *Больше не пью водки* дијә әрәги нәс хурдәнүм, *больше не буду!* дијә нисохум! 4. амбари. <> *ни больше ни меньше как* әз чүникә нә амбар, нә кәм.

БОЛЬШИНСТВО́ сущ. амбари, амбардәки (амбари бәхш ән чүникә). *Большинство голосов* амбари сәсһо; *большинство детей* амбари һәјилһо.

БОЛЬШО́Й прил. кәлә, дүрүчд. *Большой дом* кәлә хунә, *большая радость* кәлә шори, *большая земля* (*материк*) кәлә хори.

БОЛЯ́ЧКА сущ. јаралә, ләрбәлә.

БОЛЯ́ЩИЙсущ. разг. шутл.нәчог, бимор (нәчог һистијо одоми). II *болья́щая* әзини зән (духтәр).

БО́МБА сущ. бомбә. *Осколочная бомба* бомбәј гәлпәји, *зажигательная бомба* сухундәнијо бомбә, *подложить бомбу куда-н. подо что-н.* бомбә дәшәндә әчә, ә зир чү. II *бомбовый* прил. бомбәји; ән бомбә.

БОМБАРДИРОВА́ТЬ гл. бомбә шәндә (ә сәр ән киникә, ән чүникә әз туп, јә новкә әз новоји). II *бомбардиро́вка* сущ. бомбәшәндә (кор ән брмбә шәндәкор).

БОМБАРДИРО́ВЩИК сущ. бомбәшән, бомбәшәндәкор (самолјот, пилот ән и самолјот).

БОМБИ́ТЬ гл. бомба рихундә (әз новоји ә сәр ән ки, ән чү). II *бомбёжка* бомбашәни (әз новоји бомба рихундәнкә сохтә оморәнијо кор).

БОМБОВО́З см. *бомбардировщик*.

БОМЖ *(без определённого местажительства и работы)* сущ. бомж (нә чикәзивистәјү вә нә чикәкорү нистијо одоми).

БО́НДАРНЫЙ прил. бондари, ән бондар. *Бондарный цех* сех бондари.

БО́НДАРЬ, БОНДА́РЬ сущ. бондар (әз тәхтә кәлә гобһо: пишкә, гәтгә, логон гүч сохтәнијо уста). II *бо́ндарский* прил. бондари; ән кор бондар.

БОР[1] сущ. вишәј (дорһој) нарати.

БОР[2] сущ. бор (әри сулә вәкәндә чубуг метали).

БОРДЕ́ЛЬ сущ. гәһбәхонә (гәһбәхунә, зунохонә). II *бордельный* прил. гәһбәхунәји, зунохонәји); ән гәһбәхонә.

БОРДО́, БОРДО́ВЫЙ прил. тухә (тундә) гирмизи.

БОРЕ́Ц сущ. 1. ә хотур чүникә, әри киникә вәдирәморә чәнк бәрдәнијо одоми; 2. ә кишти дәрафтәнијо спортсмен.

БОРМОТА́НИЕ сущ. мыр-мыр сохтәји (ә чүклә сәсәво, зури-зури, нә вәрасирәнијә кофһо сохтәји); ә зирзувуни коф сохтә.

БОРМОТА́ТЬ гл. мыр-мыр сохтә (ә чүклә сәсәво, зури-зури, нә вәрасирәнијә кофһо сохтә); ә зирзувуни коф сохтәји. II *бормота́ние* сущ. мыр-мыр сохтәји (ә чүклә сәсәво, зури-зури, нә вәрасирәнијә кофһо сохтәји); ә зирзувуни коф сохтәји.

БОРМОТУ́Н сущ. мыр-мыр сохтәнијо одоми. II *бормоту́нья* әзини зән (духтәр).

БОРМАТУ́ХА сущ. учузә шороб мәјвәји.

БО́РОВ сущ. әхтәбирә әркәкә хук.

БОРОВИ́К сущ. сипрә суги.

БОРОДА́ сущ. руш. *Отпустить бороду* руш вәјиштә. II *боро́дка* уменьш. рушлә; II *боро́душка* ласк. рушлә.

БОРОДА́ВКА сущ. зикил. II *борода́вочный* прил. зикили, ән зикил.

БОРОДА́ВЧАТЫЙ прил. зикилвәри (ә чәндәкү зикилһо вәријо).

БОРОДА́ТЫЙ прил. рушвәри, рушлү (јүрә руш, јә новкә кәлә руш вәријо).

БОРОДА́Ч сущ. кәләрушһо (јүрә кәлә руш вәријо одоми).

БОРОЗДА́ сущ. чилгә: 1.ә кутон вә јә чиројкә карастирәво хори рундәнки вәкәндә оморәнијо чикә; 2. ә руј чүникә вәријо чи; 3. ә һәрәј локһо әри ов рафтә һистијо чикә; 4. ә пуст вәријо лугонә гүчи. II *боро́здка* уменьш. чилгәлә.

БОРОЗДИ́ТЬ, ВЗБОРОЗДИ́ТЬ гл. 1.хорирэ рундэнкэ дуразэ чухурэки hиштэ; 2. перен. эз нүштэ бэгдэ рыгаз (рымыз) hиштэ.

БОРОНА́ сущ. молэ (хори рундэ бэгдэ, эри хокэ сов сохтэ hистијо карасти).

БОРОНИ́ТЬ, ЗАБОРОНИ́ТЬ гл. э моларэво сов сохтэ, молэ кэширэ. II *бороньба́* сущ. моларэкори (э моларэво сов сохтэнкэ, молэ кэширэнкэ бирэнијо кор).

БОРОНОВА́ТЬ то же, что *боронить*.

БОРО́ТЬСЯ гл. чэнк бэрдэ: 1. эри куч хүштэрэ бурбундэ э киникэрэво э кишти дэрэфтэ; 2. э киникэрэво, э чуникэрэво дэhво сохтэ, эри бэрдэ; 3. киникэрэ, чүникэрэ эри күштэ, эз хори вэкирдэ чэhти сохтэ. II *борьба́ и боре́ние* чэнк бэрдэји.

БОРТ сущ. борт: 1 .гироги дувор эн кэми; 2. хүштэни кэми; 3. гироги дувор эн шэлэ бэрдэнијо автомобил; 4. сэхт сохтэ оморијо гирог эн рэh; 5. эз пишо бэстэ оморэнијо чэпи, jэ новкэ расти тараф эн оводуни. II *бо́ртик* бортлэ. II *бортово́й* борти: 1. эн борт; 2. бортвэри.

БОРЩ сущ. бурш (э кэлэм, чүгундур вэ үзкэ тэрэвэзикэhорэво бирэнијо овдэријэ чи хурдэни (суп). *Варить борщ* бурш сохтэ. II *борщо́к* уменьш. буршлэ. II *борщовый* прил. бурши; эн бурш.

БОРЬБА́ 1. см. *бороться*; 2.кишти, киштидэрафтэји (вози спорти).

БОСИКО́М нареч. пojбирэhнэ (э бирэhнэjэ пojhорэво, мэhссүз, чурубсүз). *Ходить босиком* пojбирэhнэ кэштэ.

БОСНИ́ЙСКИЙ прил. боснијаји: эн боснијајиhо, энзувун үшү, эн hадэтhошү, эн тэhэр зиндэкунишү; эн Босниja, эн хоријү, эн торихү; эн боснијајиhо, э Босниja бирэнијорэ хуно.

БОСНИ́ЙЦЫ сущ. боснијајиhо (э Босниja вэ hерсоговенија зивистэнијо хэлг: мусулмуhо). II *босниец* боснијаји (jэки эз и одомиhо). II *боснийка* эзини зэн (духтэр).

БОСО́Й прил. бирэhнэ (пojү бирэhнэ hистијо). *Надет туфли на босу ногу* мэhсэ э бирэhнэjэ пој вокундэ.

БОСОНО́ГИЙ прил. пojбирэhнэ (пojhojү бирэhнэ hистијо).

БОСС сущ. босс (сэhиб, сэhибкор).

БОСЯ́К сущ. hони, вэчивэчи (hони бирэ бэгдэ хүрд биријо одоми). II *босячка* эзини зэн (духтэр).

БОТА́НИК сущ. бота́ник (сэниhэткор эн ботаника).

БОТА́НИКА сущ. ботаника (hилм, эз товунэj э хори вэрэморэнијо чиhо). II *ботани́ческий* прил. ботаникаји, эн ботаника.

БО́ТВА сущ. вэлкhhо нэ гут эн мэjвэjү э хори дэбирэнијо тэрэвэзhо (чугундур, дуруп вэ jэ чиhojкэ).

БОЧА́Р см. бондарь.

БО́ЧКА сущ. пишкэ. II *бо́чечка* уменьш. пишкэлэ. II *бочко́вый* прил. пишкэји, эн пишкэ, э пишкэ дошто оморэнијо.

БОЧО́НОК сущ. чүклэ пишкэлэ.

БОЯЗЛИ́ВЫЙ прил. тэрсэнкоh, тэрсирэкор (эз hэрчү тэрсирэнијо). II *боязли́вость* сущ. тэрсэнкоhи (hол эн тэрсэнкоh).

БО́ЯЗНО нареч. тэрси (э э товунэj э дүл тэрс доkуфтэји). *Боязно идти одному* тэhно рафтэ тэрси.

БОЯ́ЗНЬ сущ. тэрс (эз чүникэ, киникэ дүлэпэсэји, тэрсирэји).

БОЯ́РЫШНИК сущ. зэhэрү. | *Боярышниковый* прил. зэhэрүји, эн зэhэрү.

БОЯ́ТЬСЯ, ПОБО́ЯТЬСЯ гл. тэрсирэ. *Бояться осы* эз hэнк тэрсирэ, *бояться сырости* эз нэмиши тэрсирэ, *бояться за жизнь* эз чун хүштэ тэрсирэ. <> *Бояться собственной тени* эз сојэj хүштэ тэрсирэ.

БРА сущ. бра (лэмпэj дувори).

БРАВИ́РОВАТЬ гл. хүштэрэ бурбундэ (нэдэнишире э hичиш икиди хүштэрэ бурбундэ, мэнэми сохтэ).

БРА́ВО сущ. бра́во (эз чүникэ разијэтирэ вэ мэhтэлирэ эри буобундэ кэлэ-кэлэ куфтирэ оморэнијо коф).

БРА́ВЫЙ сущ. икид. Бравый солдат икидэ солдат.

БРА́ГА сущ. бра́га (пивэj хунэји). II *бра́жка* уменьш. бра́галэ. II *бра́жный* прил. бра́гаји; эн бра́га.

БРАДА́ то же, что *борода*.

БРАЗИ́ЛЬСКИЙ прил. бразилијаји: эн бразилијајиhо, эн зувун үшү, эн культурашү, эн hадэтhошү; эн Бразилија, эн хоријү, эн торихү; эн бразилијајиhо, э Бразилија hистијорэ хуно. *Бразильский язык (португальский)* зувун бразилијаји (португалијаји).

БРАЗИ́ЛЬЦЫ сущ. бразилијајиhо (хэлг, амбари одомиhој эн Бразилија); *бразилец* бразилијаји (jэки эз и одомиhо; *бразильянка* эзини зэн (духтэр).

БРАК[1] сущ. мəhр (ə ћəрəj зəн нəн мəрд дəбирə нəзники ən зəн-шүвəри). II *брачный* прил. мəhри; ən мəhр.

БРАК[2] сущ. брак, тухох (ə стандартово дуз нəс оморəнијо вə хəрəб гүч биријо чи; ə əзини чи дəбирəнијо ћəјб).

БРАКЕРА́Ж сущ. бракераж (ə гүчбирə чиho брак дəбирə-нəдəбирəјирə дəниширəји).

БРАКЁР то же, что *браковщик*.

БРАКОВА́ТЬ гл. брак вəдəшəндə (ћəмəл нəоморəни ћисоб сохтə кирə, чурə). II *бракóвка* сущ. брак вəдəшəндəји (əри брак вəдəшəндə бирəнијо кор). II *бракóвочный* прил. браки; ən брак.

БРАКÓВЩИК сущ. бракеражчи (бракераж сохтəнијо фəћлə); *бракóвщица* əзини зəн (духтəр).

БРАКОДЁ́Л сущ. бракчи (тəмиз кор нəс сохтəнијо, брак ћəрзо сохтəнијо корсох).

БРАКОНЬЁР сущ. браконjер (браконjери сохтəнијо одоми). II *браконьёрский* прил. браконjери; ən браконjер.

БРАКОНЬЕРСТВО сущ. браконери (ə ихтијор нəбирə чикə, вəхт ћəјвон, мүрг зəрəји, чəћ күрдəји, ə вишə дор бурраји).

БРАКОНЬЁ́РСТВОВАТЬ гл. браконери сохтə. II *браконьёрство* браконери сохтəји.

БРАКОРАЗВÓДНЫЙ прил. тологи (толог дорəнкə сохтə оморəнијо)

БРАКОСОЧЕТА́НИЕ сущ. хупа, гидүши, мəhр.

БРАНИ́ТЬ, ВЫ́БРАНИТЬ гл. вəшмəрдə, нифри, гəргүш сохтə (нəразији хүштəрə ə кофhој нифријирəво бурбундə).

БРАНИ́ТЬСЯ, ВЫБРАНИТЬСЯ гл. дү-јəкирə вəшмəрдə (нəразијирə ə дү-јəки ə нифри, ə гəргүшəво расундə).

БРА́ННЫЙ[1] прил. нифри-гəргүши: 1. ən нифри гəргүш; 2. нифри-гəргүш дəријо).

БРА́ННЫЙ[2] прил. дəћвоји, чəнки.

БРА́НЫЙ прил. вəчирə-вəчирə, вəчирə оморə (ə узорhорəво).

БРАНЬ[1] сущ. нифри, гəргүш, вəшмəрдəнијə кофho.

БРАНЬ[2] сущ. дəћво, чəнк.

БРАСЛЕ́Т сущ. гулбəнд, базубəнд, гулбог.

БРАСЛЕ́ТКА сущ. гулбəндлə, базубəндлə, гулбоглə.

БРАСЛЕ́ТНЫЙ прил. гулбəнди, базубəнди, гулбоги; ən иho hистијо.

БРАТ сущ. бирор: 1.кук ən jə бəбə-дəдəj, jə новкə ən jəки ən иho ə у ћəјилојкəшү киро. *Родной брат* сугдə бирор; *сводный брат* укəhə бирор; *двоюродный брат* куклəлə, кукћəмə, кукхолу, кукхолə: 1. *сын дяди* куклəлə, кукхолу; 2. *сын тётки* кукћəмə, кукхолə; *брат мужа* шəвбирор; 2. ə јəкикəрəво нəзник hистијо одоми.

БРАТА́Н то же, что *брат*.

БРАТА́ТЬСЯ гл. бирор бирə 1. нəзникə дусти, бирори сохтə; 2. ə товунəј салдатhој дəћво сохтəнүtho лəшкəрho: чəнкə пojундə, ə јəки нəзники, бирори бурбундə).

БРАТВА́ сущ. бирорho, бирокилиho (нəзникə дустho, ћовурho, ћəрмəћho).

БРАТЕ́ЛЬНИК, БРАТУ́ХА см. брат 1.

БРАТОУБИ́ЙСТВО сущ. бироркүши (бирорə, бирорhорə күштəји).

БРАТОУБИ́ЙЦА сущ. бироркүш (бирор хүштəрə күштијо одоми).

БРА́ТСКИЙ прил. бирори 1.бирорə хуно, гоүhми; 2.дорунə, нəзникə дусти.

БРА́ТСТВО сущ. бирори, нəзники, дусти.

БРАТЬ гл. 1. кирдə: 1)кирə, чүрə ə дəсəво (jə новкə ə həрчү кирирəво сəхт кирдə), ə дəс кирдə; 2) киникəрə ə гомбур дəшəндə; 2. вəкирдə: 1) кирə, чүрə (ə дəсəво (jə новкə ə həрчү кирирəво). *Брать книгу со стола* китобə əз сəр стол вəкирдə: 2) ə хүштəрəво бəрдə. *Брать в дорогу чемодан* ə рəћ чемодон вəкирдə; 3) кирə чүрə гобул сохтə əри чү. *Брать специалиста на работу* сəнићəткорə ə кор вəкирдə; 4) сəћиб ən чүникə бирə. *Брать крепость* гəлəрə вəкирдə.

БРА́ТЬСЯ гл. 1. сəхт кирдə (дү-јəкирə, jə новкə чүникəрə ə дəсəво кирдə); 2. сəр кирдə (ə сəр чү коникə офторə). *Браться за чтение* сəр кирдə хундə.

БРЕВЕ́НЧАТЫЙ прил. гəјили (əз гəјилho сохтə оморијо).

БРЕВНÓ сущ. гəјил: 1. бурра оморијо вə лүкəhojү тəмиз сохтə оморијо дор, jə новкə jə бəхшү; 2. əз товунəј гогə одоми. II *брёвнышко* уменьш. гəјиллə.

БРЕД сущ. сојил-бојил; 1. ə сəр офторə нəсбирəнијо кофhој ən нəчог. *Больной в бреду* нəчог ədəj сојил-бојил хундə; 2. чүникə мəћносүз, дуз нəс оморəнијо кофho. *Рассуждение его сплошной бред* сохтə коф ən у битəв сојил-бојили. II *бредóвый* прил. сојил-бојили.

БРЁ́ДИТЬ гл. сојил-бојил хундə.

БРЕ́ДНИ сущ. сојил-бојил (мәһносүзә, мүһүчүзә кофһо, мәһшовоһо).

БРЕ́ЗГАТЬ, БРЕ́ЗГОВАТЬ гл. нәкирәји сохтә, нәкирә оморә (һәјб кәштә, вәдәшәндә, нәразији бурбундә әз чүникә, амбари вәхт әз хурдәнијә чи). *Станешь брезгать, будешь голодать* нәкирә омокә түрә, киснә мимуни.

БРЕЗГЛИ́ВЫЙ прил. нәкирәчи (әз һәр чи јүрә нәкирә оморәнијо). II *бре́згливость* сущ. нәкирәчији (хосијәт ән јүрә әз һәр чи нәкирә оморәнијо одоми).

БРЕЗЕ́НТ сущ. брезе́нт (пишој овә күрдәәнијо голинә мол кәтони, јә новкә пәмбәји). II *брезе́нтовый* прил. брезенти: 1. ән брезент; 2. әз брезент сохтә оморијо.

БРЕЗЕНТО́ВКА сущ. курткәј брезенти (әз брезент духтә оморијо курткә).

БРЕ́МЯ сущ. шәлә, курундә шәлә. *Нести свое бремя* шәлә хүштәрә бәрдә.

БРЕСТИ́ гл. ә кучәво, јә новкә јовош рәһ рафтә.

БРЕХА́ТЬ гл. 1. то же, что лаять; 2. перен. ловгоји сохтә, дурку коф сохтә.

БРЕХНЯ́ сущ. прост. ловгоји, дуркунәнки.

БРЕХУ́Н сущ. ловго, шигир. II *брехунья* әзини зән (духтәр).

БРЕШЬ сущ. тирак (ә чүникә һәрә).

БРИГА́ДА сущ. бригáда. II *бригáдный* прил. бригáдаји; ән бригада.

БРИГАДИ́Р сущ. бригадир (сәрнүш ән бригада). II *бригади́рша* әзини зән (духтәр). II *бригади́рский* прил. бригадири, ән бригадир.

БРИЛЛИА́НТ, БРИЛЬЯ́НТ сущ. бурлијант, брилиант (буһолүјә сәнг, пәртох зәрә, сохтә оморијо алмас).

БРИЛЛИА́НТОВЫЙ, БРИЛЬЯ́НТОВЫЙ прил. бурлијанти: 1. ән бурлијант; 2. ә бурлијантово, әз бурлијант гүч бирijo; 3. бурлијантә хуно һистијо.

БРИТА́НСКИЙ прил. британијаји: ән британијајиһо, ән зувун үшү, ән һәдәтһошү, ән тәһһәр зиндәкунишү, ән културашү, ән Британија, ән хоријү, ән торихү; ән британијајиһә, ә Британија һистијорә хуно). *Британские территории* хориһој ән Британија.

БРИТА́НЦЫ сущ. британијајиһо (одомиһој ән Кәләбританија). II *брита́нец* британијаји (јәки әз и одомиһо). II *брита́нка* әзини зән (духтәр).

БРИ́ТВА сущ. сәрчи (гәд бирәнијо кордә, карасти әри сәр-руш чирә). II *бри́твенный* прил. сәрчији; ән сәрчи.

БРИТЬ гл. сәр-руш чирә (мујһорә ә сәрчирәво әз бинә бурра).

БРИ́ТЬСЯ гл. сәр-руш хуштәрә чирә.

БРОВЬ сущ. гош (ә зәвәсәр чумһо). *Чёрные брови* сијәһә гошһо. <> *И бровью не повел* һич гошәш нә чумунд. II *бро́вка* умень. гошлә. II *бро́вный* прил. гоши, ән гош.

БРОД сущ. тәскә рәһ (ә никәрә, ә губи әри кирошто һәмәл бијовһо чикә).

БРОДИ́ТЬ[1] гл. кәштә, ә и тараф, у тараф чәрх дәрафтә.

БРОДИ́ТЬ[2] гл. туршов зәрә. *Вино бродит* шороб әдәј туршов зәрә.

БРОДЯ́ГА сущ. оворә, сәркәрду: 1. һони бирijo, хунәсузә одоми); 2. јүрә амбар кәштә, ә чүрбәчиро чикәһо зивистә хош оморәнијо одоми. II *бродя́жка* сущ. оворәлә. II *бродя́жий* прил. оворәји; ән оворә.

БРОДЯ́ЖИТЬ см. *бродяжничать*.

БРОДЯ́ЖНИЧАТЬ гл. оворә бирә, сәркәрдуји сохтә. II *бродя́жничество* сущ. оворәји, сәркәрдуни (һол, кор ән оворә, сәркәрду.

БРОДЯ́ЧИЙ глаг. сәркәрду,кәштәкор (һәмишә әз јә чикә ә јә чикәјкә рафтәнијо, күч сохтәнијо). *Бродячий шарманщик* сәркәрдујә шарманкачи.

БРОЖЕ́НИЕ сущ. туршбирәји, туршов бирәји, оморји.

БРО́КЕР сущ. брокер, дәлол (әри дод-вәстод ән гимәтлүјә когозһо һәрәчији сохтәнијо агент). II *бро́керский* прил. брокери,дәлоли; ән брокер, ән дәлол.

БРО́НЗА сущ. бүрүнч (гәришүг ән мүс ә гәләјәво вә ә јә елементикәһорәво). II *бро́нзовый* бүрүнчи, ән бүрүнч.

БРО́НХИ сущ. бронхһо (ә шүшлүкһо ново рафтәнијо луләһо). II *бронхальный* прил. бронхи, ән бронхо.

БРОНХИ́Т сущ. бронхит (нәчоги). II *бронхи́тный* прил. бронхити.

БРОСА́ТЬ гл. шәндә,: 1. киникәрә, чүникәрә ә күч дәсәво мәчбур сохтә әри әз новоји рафтә вә офторә; пәртово дорә; 2. әз дәс рәһо дорә; 3. зијодијә чирә нәдоштә; 4. чүникәрә әчә бисто норә; 5. һәрә- һәрә чәндәкә, гулһорә нәданүстәнки һәјәбо чүмундә; 6. әри дәһво сохтә ләшкәрә зу ә чүчојикә фирсорә; 7. киникәрә норә рафтә; әз јон киникә рафтә; 8. әз

хундәји, әз кор дәс кәндә; дијә нә хундә, кор хүштәрә нә сохтә. II *бросание* сущ. шәндәји, пәртово дорәји.

БРОСА́ТЬСЯ гл. 1. чүникәрә ә сәр киникә, јә новкә ә сәр дү-јәки шәндә; 2. бәдхәрчи сохтә; 3. ә чүчојикә тәһәди сохтә; хүштәрә әз зәвәр ә дәрә шәндә; 4. ә сәр киникә офторә, ә киникәрәво кофәкоф сохтә; 5. ә сәр чү корикә офторә; корә ә ћәвәсәво сохтә; 6. шәндә оморә.

БРО́СИТЬ см. *бросать*.

БРО́СИТЬСЯ см. *бросаться*.

БРО́СКИЙ прил. хуб вәди hистијо, ә чум вохурдәнијо, товушлү.

БРО́СОВЫЙ прил. шәндәни, лап хәрәб, әри hичиш ћәмәл нәс оморәнијо.

БРОСО́К сущ. пәртово, шәндәји.

БРО́ШКА и БРОШЬ сущ. күл сүрхи, јә новкә әз јә металикә (зәnho ә сәр синәј оводуни вәнорәнүtho).

БРОШЮ́РА сущ. брошјура (чүклә китоб: тә 25 ворәг). II *брошю́рка* уменьш. брошјуралә. II *брошю́рный* прил. брошјураји, ән брошјура.

БРУС сущ. тир, пәрдү.

БРУ́ТТО сущ. бру́тто (куринди ән мол ә гобүрәво).

БРЫ́ЗГАТЬ шәхтә сохтә, шәхтә шәндә. II *бры́зганье* сущ. шәхтә сохтә, шәхтә шәндә.

БРЫ́ЗГАТЬСЯ гл. шәхтә-шәхтә сохтә (ә сәр дү јәки ов шәндә). II *бры́зганье* сущ. шәхтә-шәхтә сохтәји.

БРЫ́ЗГИ сущ. шәхтә, әз зәрә ә гирог-бичог парустәнијо: 1. дугhој рушуминә); 2. лап хүрдәјә тикәләhој ән сәхтә чи.

БРЫЗНУТЬ гл. 1. hәјәбо, нәгәстәнки рихтә, фыш сохтә вәдәшәндә; 2. см. *брызгать*.

БРЫКА́ТЬ, БРЫКНУ́ТЬ гл. лындыз вошәндә, тәпикә-тәпик сохтә.

БРЫКА́ТЬСЯ, БРЫКНУ́ТЬСЯ гл. лындыз вошәндә, дүјәкирә лындызә-лындыз сохтә.

БРЫ́НЗА сущ. бринза (әз шир куспәнди тәћно, јә новкә ә кәчијирәво гәриш сохтә оморәнијо пәни). II *бры́нзовый* прил. бринзаји; ән бринза.

БРЫСЬ межд. пишт (әри пишикә гуј сохтә сәс). *Брысь, отсюда!* пишт әз инчо!

БРЮ́ЗГА сущ. дәјчи, музи (hәмишә, әз hәр чи нәразијә одоми).

БРЮЗГЛИ́ВЫЙ прил. дәјчи, музи, музи-музи (hәмишә, әз hәр чи нәрази hистијо, ә диг-дигији хүштәрәво кәсә визор сохдәнијо). II *брюзгли́вость* сущ. дәјчији, музији (хосијәт ән дәјчи).

БРЮЗЖА́ТЬ, ПРОБРЮЗЖА́ТЬ гл. дәјчији, музији сохтә.

БРЮ́КВА сущ. сипрәчугундур (сипијә чугундур). II *брю́квенный* прил. сипрәчугундури, ән сипрәчүгундур

БРЮ́КИ сущ. шовол (рүји). *Мужские брюки* шовол мәрди. II *брю́чный* прил. шоволи: 1. ән шовол; 2. әри шоволдухтә ћәмәл оморәнијо; 3. ә шоволәво hистијо.

БРЮНЕ́Т сущ. брүнет, сијәмүј (мүjhојү сијәh hистијо одоми). II *брюне́тка* әзини зән (духтәр).

БРЮХА́ТЫЙ прил. прост. шүгәмвәри, шүгәмлү, кәләшүгәм (шугәмү кәлә hистијо).

БРЮ́ХО сущ. шугәм. *Брюхо отрастил* шүгәм нори; на брюхо ползать перед кем-н. ә шүгәмо рафтә ә пишој киникә.

БРЮ́ЧИНА то же, что *штанина*.

БРЮШКО́ сущ. быдынә, кәләшүгәм (лап кәлә шүгәм ән мәрд).

БРЮШНО́Й прил. шүгәми; ән гәд шүгәм.

БУ́БЕН сущ. тәфт.

БУБЕНЦЫ сущ. зингировhо (ә дорујү тикәј метал дәбирәнијо, шовундәнки сәс дорәнијо шарләhој метали). II *бубе́нчики* уменьш. әзини чүклә шарләhо. II *бубе́нцовый* прил. зингирови: 1. ән зингиров; 2. ә зингировәво hистијо.

БУ́БНЫ сущ. бубинәhо (ә рујү шикил ромб вәријә гирмизинә гортho).

БУГА́Й сущ. бугә; см. *бык*.

БУГО́Р сущ. 1. кәлә нистијо hүндүрәки, кунәји; 2. чингол. II *бугоро́к* уменьш. тинколлә, дукумлә. II *бугорко́вый* прил. тинкол-тинкол, дукум-дукум.

БУГОРЧА́ТКА см. *туберкулез*.

БУГОРЧА́ТЫЙ прил. тинкол-тинкол, доћор-доћор hистијо. II *бугорча́тость* сущ. тинкол-тинколи, доћор- доћори.

БУДДИ́ЗМ сущ. буддизм, буддисти (әз сә кәлә динhој ћилом јәки). II *будди́йский* прил. буддизми, буддисти, ән дин буддисти.

БУДДИ́СТ сущ. буддист (тарафдор ән буддизм). II *будди́стка* әзини зән (духтәр). II *будди́стский* прил. буддисти; ән будист.

БУ́ДЕ то же, что *если*.

БУДИ́ЛЬНИК сущ. сәһәт (зинк зәрәнијо).

БУДИ́ТЬ, РАЗБУДИ́ТЬ гл. хәбәр сохтә (киникәрә әри әз хов хәбәр бирә мәчбур сохтә).

БУ́ДКА сущ. будкә. II *бу́дочка* уменьш. будкәлә. II *бу́дочный* прил. будкәји; ән будкә.

БУ́ДНИ сущ. мијорузһо (миһид нәбирә рузһо, рузһој кор). II *бу́дний*, II *бу́дничный и бу́днишний* прил. мијәрүзи, ән мијәруз.

БУДОРА́ЖИТЬ, ВЗБУДОРА́ЖИТЬ гл. бирәһәт сохтә, ә шивиш овурдә.

БУДОРА́ЖИТЬСЯ, ВЗБУДОРА́ЖИТЬСЯ гл. бирәһәт бирә, ә шивиш оморә.

БУ́ДТО союз. күјкә, хуно, һәчи дан ки. *Облака, будто клубы дыма* булудһо, дурәрә хунәји; *уверяет, будто сам видел* әдәј боворими дорә, һәчи дан ки, јү винири; *будто уж и в правду не понимает* күјкә, һә дузиш нәс вәрасирә.

БУ́ДУЩИЙ прил. оморәнијо, бијовһо (әзуни, коми ки, әз имуһојинә бәгдә оморәнини (бирәнини). *Будущий месяц* оморәнијо мәһ.

БУ́ДУЩНОСТЬ сущ. 1. әз и вәхт бәгдә оморәнијо вәһдә; 2. бијовһо гисмәт ән киникә, ән чүникә.

БУЗА́[1] сущ. шулуги, гәришуги, һорој-бочәһ.

БУЗА́[2] сущ. буза, әрәги конколуши (әз мәрчүмәк, әз чүј, әз әрзү кәширә оморәнијо әрәги).

БУЗА́[3] сущ. мүнүк сәнги.

БУЗИНА́ сущ. конколуш (дор, јә новкә кулә). II *бузи́нный и бузи́новый* прил. конколуши.

БУЗИ́ТЬ гл. шулуги сохтә, һорој-бочәһ дәшәндә.

БУЗОТЁР сущ. шулуг (гәришуги, һорој-бочәһ дәшәндәнијо одоми). II *бузотёрский* прил. шулуги; ән шулуг.

БУ́ЙВОЛ сущ. комиш (сәрү кәлә, кәрдәнү кутәһ, голин, појһојү кутәһ һистијо дүрүчдә һәјвон хунәји). II *буйволовый* прил. комиши; ән комиш.

БУЙВОЛЁНОК сущ. кәлчә (балај комиш).

БУЙВОЛИ́ЦА сущ. дүшијә комиш.

БУ́ЙНЫЙ прил. 1. сәрсон, чәнкәсур; 2. зу, амбар кәлә бирәнијо; 3. хуштәнхоһ, чәнчәл.

БУ́ЙСТВО сущ. 1. сәрсони, чәнкәсури; 2. зу, амбар кәлә бирәји; 3. хуштәнхоһи, чәнчәли.

БУ́ЙСТВОВАТЬ гл. 1. сәрсони сохтә, чәнкәсури бурбундә; 2. зу, амбар кәлә бирә; 3. хуштәнхоһи сохтә, чәнчәли сохтә.

БУК сущ. пип (һүзүмү сәхтә дүрүчдә дор). II *бу́ковый* прил. пипи, ән пип.

БУ́КВА сущ. һәрф. II *бу́ковка* уменьш. һәрфлә. II *буквенный* прил. һәрфи, ән һәрф.

БУКВА́ЛЬНЫЙ прил.: 1. дуз, чүтам һиистикә. *Буквальный перевод* чүтам һиистикә чарундәји.

БУКВА́ЛЬНО нареч. коф ә коф

БУКВА́РЬ сущ. әлифбо, әләфби (әри тазалә савод вомухтә китоб). *Букварь с картинками* шикилвәријә әләфби. II *буква́рный* прил. әләфбији, ән әләфби.

БУКЕ́Т сущ. букет: 1. дәстә (әјәки кура сохтә оморијо бурра, јә новкә чирәоморә күлһо). *Букет роз* букет гүзүлкүлһо; 2. дәст (ә јәки вәчирә оморијо чиһо, корһо). II *буке́тный* прил. букети, ән букет.

БУКИНИ́СТ сущ. букинист (күһнә китобһорә, дәфис бирә чиһорә восторә фурухтәнијо одоми). II *букини́стка* әзини зән (духтәр). II *букини́стский* прил. букинисти, ән букинист.

БУКИНИСТИ́ЧЕСКИЙ прил. букинисти (әри күһнә дәфүсбирә чиһорә дод-вәстод сохтә һистијо). *Букинистический магазин* тукуј букинисти.

БУКСИ́Р сущ. буксир: 1. јә кәмиһојкәрә ә расәрәво (тросәво) кәширәнијо кәми; 2. әри ә и корә сохтә һистијо раса (трос). | *Буксирный* прил. буксири; 1. ән буксир.

БУКСИ́РОВАТЬ гл. ә буксир кәширә (кәмирә, автомобилә). *букси́рование* см. *буксировка.*

БУКСИРО́ВКА сущ. јә кәмиһојкәрә ә расәрәво (тросәво) кәширәји.

БУЛА́ВКА сущ. сәнчәг. II *булавочный* прил. сәнчәги, ән сәнчәг.

БУЛА́Т сущ. булат: 1. күһнә, сәхт, гәд бирәнијо нәхүшвәријә полад (әри шимшил гуч сохтә); 2.шимшил, гилинч полади.

БУЛА́ТНЫЙ прил. булати: 1. ән булат: 2.әз булат гүч бириjо.

БУ́ЛКА сущ. булки (әз орд кәндүми бурчундә оморәнијо нунлә). *Сдобная булка* ширин, ә ширәво бириjо булки. II *бу́лочный* прил. булкији; ән булки.

БУ́ЛОЧНАЯ прил. тукуј нуни, булкији.

БУ́ЛОЧНИК сущ. 1. булкибурчу (булки бурчундәнијо одоми); 2. устар. сәһиб ән тукуј нуни, булкифурух. II *бу́лочница* әзини зән (духтәр).

БУЛЫ́ЖНИК сущ. сәнг никәрәји (ә рәһһо, кучәһо дәчирәнүтһо сәхтә сәнг). II *булы́жный*: 1. ән сәнг никәрәји; 2. ә рујү әзини сәнги дәчирә оморијо. *Булыжная дорога* рәһ сәнги.

БУЛЬО́Н сущ. булјон (ов ән дүширә күшт, чәһ, суги, тәрәвәз). *Куриный бульон* булјон

кәрки. II *бульо́нный* прил. булјони: 1. ән булјон; 2. әри булјон һистијо.

БУМА́ГА сущ. когоз: 1. әри нүјүстә, дәфис зәрә, әри јә корикәһо кәрәк бирәнијо материал). *Рулонная бумага* когоз рулони, *газетная бумага* когоз козити; 2.нүјүстәоморә мәһлумот, документ; дәсхәти. *Бумага за подписью директора* директор гул кәширијо когоз. II *бума́жка* уменьш. когозлә. II *бумажо́нка* унич. когозлә. II *бума́жный* прил. когози.

БУМА́ЖКА сущ. когоз: 1. см. *бумага*; 2. вәрәг, вәлк когоз. *Записать на бумажке* ә когоз нүјүстә;

БУМАЗЕ́Я сущ. помозин (ховлујә нәрмә мол пәмбәји). II *бумазе́йный* прил. помозини, ән помозин; 2. әз помозин духтә оморијо.

БУНТ[1] сущ. бунт (әз сәри хүштә вәхиштәнијо шивиш ән одомиһо). II *бунтово́й* прил. бунти, ән бунт.

БУНТ[2] сущ. дәстә (ә јә чикә бәстә оморијо јә чиро чиһо. *Товар в бунтах* мол дәстәји.

БУНТА́РЬ см. *бунтовщик*. II *бунтарка* әзини зән (духтәр).

БУНТОВА́ТЬ гл. бунт сохтә.

БУНТОВЩИ́К сущ. бунтчи, кәрдәнкәш, һәшәри (бунт сохтәнијо одоми). II *бунтовщица* сущ. әзини зән (духтәр).

БУР сущ. бур, буров (әри хоривәкәндә, хорирә суласохтә карасти).

БУРА́В сущ. буров (әри сула вәкәндә карасти).

БУРА́ВИТЬ гл. ә буровәво сула сохтә. II *бура́вчик* уменьш. буровлә.

БУРА́К сущ. чугундур. II *бурачо́к* уменьш. чугундурлә. II *бура́чный* прил. чугундири, ән чугундур, әз чугундур сохтә оморијо.

БУРА́Н сущ. бурон, зүһбә. II *бура́нный* прил. бурони ән бурон.

БУРДА́ сущ. разг. неодобр. бургов (лиһәһә дәһәмсүзә овлүјә чи). *Не суп, а какая-то бурда* суп нисти, бургови.

БУРДЮ́К сущ. хиз (әри пәни, шороб, гимиз вә јә чиһикәһо дошtә әз битәвә пуст һәјвон сохтә оморијо чәнтәј). II *бурдю́чный* прил. хизи, ән хиз, ә хиз дошtә оморијо. *Бурдючный сыр* пәни хизи.

БУРИ́ЛЬЩИК сущ. суласох (ә хори, ә дог сула вәкәндәнијо корсох, сәниһәткор).

БУРИ́ТЬ гл. сула сохтә, чол вәкәндә (ә хори, ә дог).

БУ́РКАТЬ см. *бормотать*.

БУ́РЯ сущ. туфон (дәкүрдәјијә әвир ә сәхтә ворворирәво). II *бурьево́й* прил. туфони; ән туфон.

БУРЯ́ТСКИЙ прил. бурјати: ән бурјатоһ, ән зувун үшү, ән һәдәтһошү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културашү; ән Бурјатија, ән хоријү, ән торихү; ән бурјатһә; ә Бурјатија һистијорә хуно. *Бурятская лошадь* һәсб бурјати. II *по-бурятски* нареч. ә бурјати.

БУРЯ́ТЫ сущ. бурјатһо (хәлг, амбари одомиһој ән Бурјатија). II *буря́т* бурјат (јәки әз и одомиһо). II *буря́тка* әзини зән (духтәр).

БУ́СИНА сущ. миһрә. *Бусинка* миһрәлә.

БУ́СЫ сущ. расәј миһрә, миһрә (ә русму вокүндәоморә миһрәһо).

БУТ сущ. сәнг бинәборуји. (дүрүчдә сәнг). II *бу́товый* прил. әри бинәбору һәмәл оморәнијо (ә товунәј сәнг).

БУТУ́З сущ. дабас (гобондә, дуручдә чүклә һәјиллә).

БУТЫ́ЛКА сущ. бутулкә, шишә (бугозү тәнк, дуразә гоб шишәји). *Винная бутылка* бутулкәј (шишәј) шорби.

БУТЫ́ЛОЧНЫЙ прил. бутулкәји, шишәји: 1. ән бутилкә; ән шишә, 2. ә бутулкә докундә оморијо; 3.тухә савз, ә рәнг бутулкә һистијо.

БУТЫ́ЛЬ сущ. кәлә бутулкә, кәлә шишә (чорәк, минә).

БУФЕ́Т сущ. буфет. II *буфетный* прил. буфети, ән буфет.

БУФЕ́ТЧИК сущ. буфетчи (корсох ән буфет). II *буфетчица әзини* зән (духтәр). II *буфе́тный* прил. буфети; ән буфет.

БУХА́НКА сущ. бухонкә (нун формаји-голуби). II *бухáночный* прил. бухонкәји.

БУХГА́ЛТЕР сущ. бухолтир, һисобдор. II *бухга́лтерша* әзини зән (духтәр). | *Бухга́лтерский* прил. бухолтири, һисобдори, ән бухолтир, ән һисобдор.

БУ́ХТЫ-БАРА́ХТЫ фраз. шарп-шурп, һә һәчи, фикир нәсохтә. *Сделать что-н. с бухты-барахты* ә чүникәрәрәво шарп-шурп сохтә.

БУШЕВА́ТЬ гл. 1. чолгу зәрә. *Всю ночь бушевала буря* битәв шәв бурон чолгу зәри; 2. см. *буйствовать*.

БУЯ́Н сущ. шулуг, чәвги сохтәнијо одоми.

БУЯ́НИТЬ гл. әз хүштә вәдарафтә, чәвги сохтә. II *буя́нство* сущ. әз хүштә вәдарафтәји, чәвги сохтәји.

БЫВА́ЛО гл. бирәнбу (әз товунәј һәвәлһһо чү бирикә ә јор дәшәндәји). *Сядет, бывало, и начнет рассказывать* бирәнбу, минүшт вә сәр микүрд ихтилот сохтә.

БЫВА́ЛЫЙ прил. 1. дирәкор, һилом винирәкор, әз ов-аташ вәдирәморәкор. *Он бывалый человек* у һилом винирәкорә одомини; 2. бирә. *Это дело бывалое* и бирә кори; 3.кирошшијо, һәвәли. *Былые времена* һәвәли вәһдәһо.

БЫВА́ТЬ прил. бирә: *Бывают и смельчаки, и трусы* икидһош, тәрсәнкоһош бирәни; *по вечерам он бывает дома* шәһәнкумһо у ә хунә бирә. <> *Как ни в чем не бывало* һәчи дан ки, һичиш нә бири; *не бывать* ни данү бирә, нибу.

БЫ́ВШИЙ прил. буһо, кирошшиһо, пишокини. *Бывший президент* пишокини президент.

БЫ́ДЛО сущ. ћәјвон (ә товунәј куфтирәј јәкикәһорә кофсүз-кәләчсүз ә чикә овурдәнијо одомиһо).

БЫК сущ.нарков, үкүз 1. дүрүчдә дүнәхүји, сүрквәријә ћәјвон. *Дикий бык* вәһшијә нарков, *домашний бык* нарков хунәји; 2. әркәк ән ков хунәји. II *бычок* уменьш. чүнкә. II *бычачий, бычий* прил. наркови, үкүзи.

БЫ́ЛО гл. бу (әри сәр кирдә, омо нәвәрастәји ән чүникәрә бурбундә кор бирә). *Пошел было, да остановился* рафтәни бу, омо појист, *стал было учителем, да не понравилось* мәһлүм бирәни бу, омо јүрә хош нә омо.

БЫЛО́Й прил. бирә, биријо, кирошшә, кирошшијо. *Былые дни* кирошшә рузһо

БЫЛЬ сущ. бирә, соф бирә кор. *Это быль, а не сказка*, и бирә кори, нәгүл нисти.

БЫСТРИ́НА́ сущ. шәх (ов сәхт рафтәнијо чикәј никәрә).

БЫ́СТРО нареч. зу, тәһәди, зури-зури.

БЫСТРОТА́ сущ. зуји: 1. см. *быстрый*; 2. гәдәр сәхт рафтәји.

БЫСТРОТЕ́ЧНЫЙ прил. зу рафтәнијо (рихтәнијо), зу кирошшәнијо.

БЫСТРОПРОХО́ДНЫЙ прил. зу рафтәнијо, зури-зури рафтәнијо, сәхт рафтәнијо. *Быстроходное судно* сәхт рәфтәнијо кәми.

БЫСТРОТЕ́ЧНЫЙ прил. то же, что *скоропреходящий*.

БЫСТРЫЙ то же, что *скорый*. II *быстрота́* сущ. зуји.

БЫТ сущ. зиндәкуни, зивистәји. II *бытово́й* прил. зиндәкунији: 1. ән зиндәкуни; 2. әри зиндәкуни һистијо.

БЫТИЕ́ сущ. 1. зивистәји, ә һилом бирәји; 2. ә данүстәји (вәрасирәји) одоми нәдәнширә һистијо чиһо; 3. әри зиндәкуни одомиһо чиһо, һәммә әјәки.

БЫ́ТНОСТЬ сущ. бирәји: 1. ән киникә, ән чүникә ә чүчојикә; 2. устар. зивистәји, зиндәкуни ән киникә, ән чүникә; *в бытность* бирәнкә; *в бытность мою студентом* мә тәләбә бирәнкә.

БЫТОВА́НИЕ сущ. бирәји, зивистәји, мундәји, појистәји (ә зиндәкуни).

БЫТОВА́ТЬ гл. бирә (ә зиндәкуни).

БЫТО́ВКА сущ. әри фәћләһо чикә.

БЫТОВО́Й прил. әри зиндәкуни кәрәк бирәнијо.

БЫТЬ гл. бирә. *Были люди в наше время* одомиһо бу ә вәһдәјму; *чему быть, того не миновать* поговорка бирәнијә кор бијо бу, *вчера был в гостях* шову ә гиноглуги бирүм; *хочу быть учителем* мәрә мәһлүм бирә војистә. <> *больше не буду:* 1. дијә ни сохум, дијә ни бошум; *будь что будет* чү бисто, бошку; *была, не была*! бисто имбу, нә бисто-нәһ!; *быть так* разинүм, буку.

БЫТЬЁ сущ. зиндәкуни, тәһәрз ән зиндәкуни. *К бытью цыганскому привык (Пушкин)* ә зиндәкуни гәрәчиһо вәрдүш бирәм (Пушкин).

БЫЧА́ТИНА сущ. кушт үкүзи (наркови).

БЫЧА́ЧИЙ, БЫ́ЧИЙ прил. үкүзи,(наркови): 1. ән үкүз (ән нарков); 2. ән үкүз (ән нарков) һистијорә хуно.

БЫ́ЧИТЬСЯ гл. 1. дурдумог тиһи сохтә; 2. ћилләји сохтә, јәһи бурбундә.

БЫЧОК[1] сущ. чүнкә (чојилә нарков).

БЫЧОК[2] см. *окурок*.

БЮДЖЕ́Т сущ. бүджә: *1.*әри кәрәк һистијо вәхт хәрчиһо вә гәзончһој ән дәвләтә, ән идорәрә, јә новкә ән тәһнојә одомирә әз пишоки нүјүстә; 2.киникәрә әри зивистәјү кәрәк буһо хәрчи. *Бюджет семьи* бүджәј ән куфләт. II *бюджетный* прил. бүджәји; ән бүджә.

БЮРОКРА́Т сущ. бүрократ. II *бюрокра́тка* бүрократ (зән). II *бюрократский* прил. бүрократи; ән бүрократ.

БЮРОКРАТИ́ЗМ сущ. бүрократизм.

БЮРОКРАТИ́ЧЕСКИЙ, прил. бүрократијаји, бүрократизми; ән бүрократија, ән бүрократизм

БЮРОКРАТИ́ЧНОСТЬ сущ. бүрократи (корһој ән бүрократ).

БЮРОКРАТИ́ЧНЫЙ то же, что *бюрократический*. II *бюрократичность* сущ. бүрократи (корһој ән бүрократ).

БЮРОКРА́ТИЯ сущ. бүрократија, бүракратһо.

БЮСТ сущ. бүст: 1. һәјкәл одоми әз синә, јә новкә әз кишт зәвәр; 2.синәј зән. II *бю́стик* уменьш. бүстлә. II *бю́стовый* прил. бүсти; ән бүст.

БЮСТГА́ЛЬТЕР сущ. бүстга́лтер, лифчик. II *бюстга́льтерный* прил. бүстга́лтери (лифчики); ән бүстгалтер, ән лифчик).

БЯЗЬ сущ. ог, бәз (мол пәмбәји). II *бязевый* прил. оги, бәзи: 1. ән ог, ән бәз; 2. әз ог духтә оморијо.

БЯ́КА сущ. дәһ, дәһә (ә зувун һәјил: хәрәбә чи). *Брось, это бяка* шән, и дәһи.

В

В пред. 1. ə 1) əчə, ə гəд-чӳ. *Учиться в школе* ə ошколə хундə, *положить бумаги в стол* когозhорə ə стол дəнорə, уехать в Баку ə Боку рафтə, *жить в Москве* ə Москов зивистə; 2) əри hол киникəрə бурбундə. *Весь день в работе битэв* руз ə кор; 3) əри чӳ чӳтам вəдибирəникə бурбундə. *Завернуть в бумагу* ə когоз дəпучундə, *ходить в шубе* ə шубарəво кəштə.; 4. əри вəhдəрə бурбундə. *В один день* ə jə руз; 2. –ə (əри бəхшhоj чӳникəрə бурбундəнијо ə əхир коф норə оморə). *Отряд в сто человек* сад одоминə дəстə; 3. ə ки, ə чӳ. *Весь в мать* ə дəдəj омори; *в душе радость* ə дӳл шори; 4. бəhзи бо чарундə нəс оморə. *Играть в футбол* футбол возирə; *в пять раз больше* пəнч бо амбар, *в случае необходимости* кəрəк бистокə, *в клетку* хунə-хунə, *в полосках в* зӳлəзул, *самом деле* дузи, софи, *разорвать в клочья* тикə-тикə сохтə.

ВА-БА́НК нареч. бо́нкə, ə бонк (ə гумор); бонкə возирə, əз бонк рафтə. *Идти (пойти) ва-банк* риск сохтə.

ВА́ГА сущ. кəлə тирозу, гопон.

ВАГО́Н сущ. вогун. II *вагончик* уменьш. вогунлə, чӳклə вогун. II *вагóнный* прил. вогуни, ən вогун. <> *Времени у нас вагон* имурə jə вогун вəхти.

ВАГОНЕ́ТКА сущ. вогунеткə (əри чи-чəм бəрдə чӳклə рəhоjə вогун).

ВАГОНЕ́ТЧИК сущ. вогунеткəрə бəрдəнијо (həj сохтəнијо корсох. II *вагоне́тчица* əзини зəн (духтəр).

ВАГОНОВОЖА́ТЫЙ сущ. трамвоj бəрдəнијо (həj сохтəнијо) одоми. II *вагоновожатая* əзини зəн (духтəр).

ВАГОНОСТРОЕ́НИЕ сущ. вогунгӳчсохтə, вогунвəчирə**.** II *вагоностро́ительный* прил. вогунвəчирəји: 1. ən вогунвəчирə; 2. əри вогунвəчирə hистијо.

ВАГО́НЧИК сущ. вогунлə (ə пəсəj чӳникə дəбəстə оморəнијо, əри həлəлуг зивистə ə тəhəрз вогун хунəлə).

ВА́ЖЕНКА сущ. салӳ кəлəjə дӳшијə марал; гӳсӳрə марал.

ВАЖНЕ́ЦКИЙ то же, что *важный* 4.

ВА́ЖНИЧАТЬ гл. кəлəкəди, тəкабӳри сохтə, хӳштəрə бурбундə.

ВА́ЖНОСТЬ сущ. 1. кəлəкəди, тəкəбури; 2. бӳзӳрки; 3. хӳштəбурбуни. <> *велика важность* кəлə ко́ри hо; кəлə одомини ки.

ВА́ЖНЫЙ прил. 1. кəрəки, гимəтлӳ. *Важное событие* кəрəкијə кор; 2. həлишон, вəзифəjӳ кəлə, hӳрмəтлӳ. *Важная персона* hӳрмəтлӳjə одоми; 3. ловго, тəкабур; 4. лап хуб, лап рач.

ВА́ЗА сущ. ваз, ва́за (əри кӳл, мəjвə вəравундə гоб). II *ва́зочка* уменьш. вазлə. II *ва́зовый* прил. вази, вазаји, ən ваз.

ВАЗЕЛИ́Н сущ. возилин (маз). II *вазели́новый* прил. возилини, ən возилин.

ВАЗО́Н сущ. əри кӳл гоб луги.

ВАКА́НСИЯ сущ. бушмундə вəзифə, чикə.

ВАКА́НТНЫЙ прил. буш, кӳрдə нəоморəриjо (ə товунəj вəзифə, чикəкор).

ВА́КСА сущ. вакс (əри мəhс чəрмирə зəрə сијə маз). II *ва́ксовый и ва́ксенный* прил. вакси, ən вакс.

ВА́КСИТЬ гл. вакс зəрə, вакс совустə (ə вакссəво тəмиз сохтə).

ВА́КУУМ сущ. ва́куум, буши. II *ва́куумный* прил. вакууми; ən вакуум.

ВАКЦИ́НА сущ. ваксин (əри пошоj əз jəки ə jəкикə кирошtəj нəчогирə вəкирдə кор hистијо дəрму). II *вакци́нный* прил. ваксини, ən ваксин.

ВАЛ[1] сущ. вал (ə сəр дəстəкоh чəрх дəрафтəнијо вə ӳзкə бəхшhоjкəj механизмə ə кор дəшəндəнијо чӳбӳг метали). II *вальный* прил. вали; ən вал.

ВАЛ[2] сущ. лап hӳндӳрə лəпӳр.

ВАЛАА́МОВ прил. билhоми, ən Билhом: *Валаамова ослица заговорила* (книжн. ирон.) хəр ən Билhом коф сохт (əз товунəj амбар сəссӳз поjистə вə ə əh jəбо hоси бирə, фикир хӳштəрə куфтирəкор).

ВАЛЕ́ЖНИК сущ. бəш (ə хори офторијо хӳшкə будогhо, дорhо).

ВА́ЛЕНКИ сущ. валенки́ (əз пəшм вошундəоморə нəрмə чəкмəhоj зимустунəји; нəмəри). II *валенок* jə тоj ən əзини чəкмəhо.

ВАЛЕРИА́НА, ВАЛЕРЬЯ́НА сущ. валериана (әз чычһојҥ дәрму- валеријанка һәзүр сохтә оморәнијо савзә).

ВАЛЕРЬЯ́НКА сущ. валеријанка (әз чычһој валериана һәзүр сохтә оморәнијо дәрму).

ВАЛЕ́Т сущ. валет (шикил јәрәглүјә чојилә мәрд вәријо горт возији). *Валетом лечь (спать)* валетә хуно дәкәштә (хисирә) - дү одоми ә јә чикә сәрәпојнә дәкәштә (хисирә).

ВАЛИ́ТЬ[1] гл. 1. вәнкәстә. *Ураган валит деревья* туфон дороһрә вәнкәстәни; 2. ә бисәлигәјирәво шәндә, дәнорә; 3. перен. ә сәр киникә вошәндә. *Валит на друзей* ә сәр һовурһо вошәндә;

ВАЛИ́ТЬ[2] гл. 1. рафтә, кура бирә (амбарһо); 2. перен. әз товунәј вәрф: ләпә-ләпә оморә; 3. вали́*(те)* сәр ки(рит).

ВАЛИ́ТЬСЯ[1] гл. офторә. *Деревья валятся под ударами ветра* дорһо әз куч ворвори әдәт офторә. <> *С ног валятся* мәндә бирә.

ВАЛИ́ТЬСЯ[2] то же, что *валить*[2].

ВА́ЛКА сущ. офторәји, офторәј ән чүникә.

ВА́ЛКИЙ прил. ләмләмәзу, һәсонт ә јон офторәнијо. II *ва́лкость* сущ. ләмләмәзүји (һол ән һәсонт ә јон офторәнијо).

ВАЛУ́Н сущ. кәлә сијә сәнг. II *валу́нный* прил. сәнги, ән кәлә сијә сәнг.

ВАЛЮ́ТА сущ. валүта, валјута: 1. ә јә дәвләт һистијо систем пули, јә новкә пул ән и систем; 2. пул ән јә дәвләтикә. II *валю́тный* прил. валүтаји, ән валүта.

ВАЛЮ́ТЧИК сущ. валүтачи (дод-вәстод валүтаји сохтәнијо одоми). II *валю́тчица* әзини зән, духтәр.

ВАЛЯ́ЛЬЩИК сущ. шиширә әз пәшм, әз пар чүникә һәзүр сохтәнијо уста. II *валя́льщица* әзини зән, духтәр.

ВА́ЛЯНЫЙ прил. әз пәшм, әз пар шиширә һәзүр сохтә оморијо.

ВАЛЯ́ТЬ гл. 1. кулу-кулу дорә, әз и тараф, ә ү тараф фирсорә, чәрх дорә; 2. војәрдә. *Валять тесто* хәмирә војордә; 3. шиширә (әз пәшм, әз пар); 4. чүникәрә әһр чүтам кири сохтә, сәлигәсүз сохтә.

ВАЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. ә дәкәштә чикә әз и тараф, ә у тараф чарустә; 2. дәкәштә мундә; 3. офторә, јә новкә шәндә оморә бәгдә ә чикәј хүштә мундә.

ВАМПИ́Р сущ. вампир: 1. дүрүчдә шәвпарә; 2. ә нәгүлоһ: әз говрә вәдирәморә, хун зиндәһорә хурдәнијо мито; 3. зобунә одоми, хунхур. II *ва́мпирский* прил. вампири, ән вампир.

ВАНДА́Л сущ. вандал, вәһши.

ВАНДАЛИ́ЗМ сущ. вандали, вандализм (әз инсонһо јоровуд мундә чиһорә һә нәһәги вәчарундәји). II *вандали́стский* прил. вандализми, ән вандализм.

ВАНИЛИ́Н сущ. ванилин (ә ванил дәбирәнијо, рачә бүј дорәнијо чи). II *ванили́новый* прил. ванилини, ән ванилин.

ВАНИ́ЛЬ сущ. ванил (ә тропикһо вәрәморәнијо савзи вә мәјвәһојү). *Ванильный* прил. ванили, ән ванил.

ВА́ННА сущ. ванна: 1. әри тәншуштә кәлә тәнкдуразә гоб. *Сесть в ванну* ә ванна нүштә; 2. ә әзини гоб тән шуштәји. *Крапивная ванна* ваннај кәзинәји; 3. ә кумәки ән офтоји, ән әвир, ән маладәво нәчогә хуб сохтәји. II *ва́нночка* уменьш. ванналә. II *ва́нный* прил. ваннаји: 1. ән ванна; 2. ванна дәријо.

ВА́ННАЯ сущ. ванна дәбирәнијо чикә.

ВАР сущ. дүшдүшијә ов.

ВА́РВАР сущ. ва́рвар: 1. ә гәдимиһо ә грекһһо нә ромајиһһо нум ән әз јә хорикәһһо бирәкорһһо; 2. бирәһм, гилигсүз, залумә одоми. II *ва́рварка* әзини зән (духтәр). II *ва́рварский* прил. ва́рвари, ән варварһо, варварә хуно ћистијо.

ВА́РВАРСТВО сущ. ва́рвари (ћол вә ћәмәлһој ән варвар).

ВА́РЕВО сущ. кәрмә, дүширә хурдәнијә чи; рушуминә.

ВА́РЕЖКА сущ. нәрмә әлчәк зимустунәји. *Вязаные, шерстяные варежки* бофтә, пәшмијә әлчәкһо.

ВАРЕНЕ́Ц сущ. мичәзәрә дүширә шир.

ВАРЕ́НИКИ сущ. дүшундә хурдә оморәнијо, ә гәдү творог, мәјвә дәбирәнијо, әз колә хәми бирәнијо чүклә гоголләһо.

ВАРЕ́НЬЕ сущ. миробо. *Ореховое варенье* миробој гәрәбәчи. II *варе́ньевый* прил. миробоји: 1. ән миробо; 2. әз миробо вәкирдә оморәнијо.

ВАРЁНЫЙ прил. дүширә, дүшундә (дүшундә оморијо). *Вареное яйцо* дүширә хојә.

ВАРИА́НТ сущ. вариант. II *вариантный* прил. ваианти.

ВАРИАТИ́ВНЫЙ прил. ваианти (дәкиш бирәнијо, дәкиш бирә данүстәнијо, вариант һәмәл овурдә данүстәнијо.

ВАРИ́ТЬ гл. 1. дӯшундэ. *Варить яйцо* хојэ дӯшундэ; 2. сохтэ (дӯшундэ, ћэзӯр сохтэ). *Варить суп* суп сохтэ; 3. ћэл сохтэ. *Варить масло* рӯгэн ћэл сохтэ. <> *Желудок варит* гоб чихур ћэл сохтэни. II *ва́рка* дӯшундэји. II *ва́рочный* прил. эри дӯшундэ ћистијо.

ВАРИ́ТЬСЯ гл. 1. дӯширэ. *Яйцо варится* хојэ эдэј дӯширэ; 2. бирэ. *Суп варится* суп эдэј бирэ; 3. ћэл бирэ. *Масло варится* ругэн эдэј ћэл бирэ. II *ва́рка* дӯширэји.

ВАРЯ́ГИ сущ. варјагћо: 1. э Урусијэт: эз Скандинавијо эри гэчэги вэ дод-вэстод сохтэ оморијо одомићо; 2. эри чӯникэрэ кучлӯ, гувотлӯ сохтэ эз гирог чикэ ћорэј зэрэ оморэнијо одомићо.

ВАРЯ́ЖСКИЙ прил. варјаги: 1. эн варјагћо; 2. эн варјагћо ћистијо.

ВАССА́Л сущ. вассал. II *вассальный* прил. вассали, эн вассал.

ВА́ТА сущ. пэмбэ. II *ватный* прил. пэмбэји: 1. эн пэмбэ; 2. эз пэмбэ, э пэмбэрэво сохтэ оморијо.

ВАТА́ГА сущ. вэтэкэ.

ВАТЕРПОЛИ́СТ сущ. ватерполчи (ватерпол возирэнијо спортсмен).

ВАТЕРПО́ЛО сущ. ватерпол (вози гэдови).

ВА́ТКА сущ. пэмбэлэ (тикэлэј пэмбэј медисинэји).

ВА́ТМАН сущ. ватман (сипрэ голинэ когоз). II *ва́тманский* прил. ватмани, эн ватман.

ВА́ТНИК сущ. лободэ, јэ новкэ чондуни (сириг зэрэ оморијо, пэмбэји).

ВА́ТНЫЙ, ВА́ТОЧНЫЙ прил. пэмбэји, эн пэмбэ, эз пэмбэ сохтэоморэ, духтэоморэ.

ВАТРУ́ШКА сущ. ватрушка (э рујӯ шур совустэ оморэнјо гогол).

ВАТТ сущ. ватт (пэјмунэј эн куч). II *ва́ттный* сущ. ватти: 1. эн ватт; 2. кучӯ јэ ватт ћистијо.

ВА́ФЕЛЬНИЦА сущ. вафлибурчу (эри вафли бурчундэ гоб, голуб).

ВА́ФЕЛЬНЫЙ прил. вафлији: 1. эн вафли; вафлирэ хуно; 2. эз товунэј э рујӯ хӯрдэјэ хонэлэћо кэширэ оморијо мол пэмбэји) .

ВА́ФЛИ сущ. вафли (рујӯ хунэ-хунэјэ хӯшкэ печени).

ВАХЛА́К сущ. лэћлэћи (тэнбэл, тэрбијэсӯз, боћијэ одоми).

ВА́ХТА сущ. нубот, э нубот бирэнијо дэстэ.

ВА́ХТЕННЫЙ прил. нуботи, эн нубот, эн э нубот бирэнијо дэстэ.

ВАХТЁР сущ. нуботчи, э нубот бирэкорэ одоми, гэрэвул. II *вахтёрша* эзини зэн (духтэр).

ВАШ мест. эн ишму. *Ваш дом* хунэј ишму (хунэшму). *Ваши (ваши родственники)* энишмунио (гоћумћошму). <> *По-вашему* – э ишму киро: 1) нареч. э војкэшмурэвро; 2) нареч. ишму сохтэнитћорэ хуно; 3) вводн. сл. э фикир ишму кӯрдэ.

ВАЯ́ТЕЛЬ сущ. устар. ћэјкэлтирош. II *вая́тельский* прил. ћэјкэлтироши; эн ћэјкэлтирош.

ВАЯ́ТЬ гл. ћэјкэл тироширэ, ћэјкэл гӯч сохтэ. II *вая́ние* сущ. ћэјкэл тироширэји, ћэјкэл гӯч сохтэји. II *вая́тельный* прил. ћэјкэлтироши; эри ћэјкэлтироширэ ћистијо.

ВБЕЖА́ТЬ, ВБЕГА́ТЬ гл. 1. вирих-вирих дэрафтэ; вирихтэ дэрафтэ; 2. вирих-вирих диморэ; вирихтэ диморэ.

ВБИРА́ТЬ см. *вобрать.*

ВБИТЬ, ВБИВА́ТЬ гл. зэрэ (э чӯникэрэво зэрэ, э дорӯј чӯникэ дэшэндэ). *Вбить гвоздь в стену* михэ э дувор зэрэ. <>*Вбить в голову* э сэрӯ дэшэндэ. *Вбить себе в голову* чего разг. неодобр. э мувэћ хӯштэ дэшэндэ (вэрасирэ, э сэр офторэ).

ВБИЛИЗИ́ нареч. э нэзники. *Вблизи нашего дома* э нэзники хунэјму.

ВБОК нареч. э јон, э гирог. *Смотреть вбок* э гирог (э јон) дэниширэ.

ВБРОД нареч. э тэски, э тэскэ чикэ; эз тэски, эз тэскэ чикэ. *Перейти речку вброд* никэрэрэ эз тэскэ чикэ кироштэ.

ВБРО́СИТЬ, ВБРА́СЫВАТЬ гл. шэндэ (э дорӯј, э гэд эн чӯникэ), дэшэндэ. II *вбра́сывание* сущ. шэндэји (э дорӯј, э гэд эн чӯникэ).

ВБУ́ХА́ТЬ, ВБУ́ХНУТЬ гл. вогундэ, дэгундэ (амбарэ чӯникэрэ донорэ, тићи сохтэ э чӯчојикэ).

ВВАЛИ́ТЬСЯ, ВВА́ЛИВАТЬСЯ гл. офторэ (э дорӯј эн чӯникэ). *Ввалиться в яму* э чол офторэ.

ВВЕДЕ́НИЕ сущ. сэркоф (сэр кӯрдэнијо бэхш эн чӯникэ: эн нӯјӯстэ оморијо чи, эникитоб, эн курс хундэји). *Введение к учебнику по физике* сэркоф эн китоб физика.

ВВЕЗТИ́, ВВОЗИ́ТЬ гл. дэбэрдэ, дирэвундэ (э чӯникэ вэнорэ, э дорӯј эн чӯникэ бэрдэ). II *ввоз* сущ. дэбэрдэји, дирэвундэји (э чӯникэ вэнорэрэво). II *ввозно́й и вво́зный* прил. 1. эн дэбэрдэји, эн дировундэји; 2. эри дэбэрдэ, эри дировундэ ћистијо.

ВВЕК нареч., то же, что *вовек*.

ВВЕ́РГНУТЬ, ВВЕРГА́ТЬ гл. дәшәндә (ә кучәво): 1. вогундә. *Ввергнуть в темницу* ә гомбур вогундә; 2. вәнкәстә. *Ввергнуть в отчаяние, скорбь* ә дәрд, овул дәшәндә.

ВВЕ́РНУТЬСЯ, ВВЕРГА́ТЬСЯ гл. дәрафтә (ә кучәво); офторә.

ВВЕ́РЗИТЬСЯ см. *ввалиться.*

ВВЕ́РИТЬ, ВВЕРЯ́ТЬ гл. гәдәгә зәрә (ә боворимирәво).

ВВЕ́РИТЬСЯ, ВВЕРЯ́ТЬСЯ гл. бовор, иһтибор сохтә.

ВВЕРХ нареч. зәвәро: 1. әз дәрә ә зәвәр. 2. ә никәрә сәр күрдәнијо тараф.

ВВЕРХУ́ нареч. ә зәвәр (ә зәвәри тараф ән чүникә).

ВВЕСТИ́, ВВОДИ́ТЬ гл. дәшәндә*:* 1. дировундә, дәбәрдә. *Ввести войска в город* ләшкәрә ә шәһәр дәбәрдә; 2. дәнорә. *Ввести тампон в рану* тампунә ә јара дәшәндә, *ввести в строй новый завод* таза заводә ә кор дәшәндә; 3. вәнкәстә. *Ввести в расход* ә хәрч дәшәндә. II *введе́ние* сущ. дәшәндәји.

ВВЕСТИ́СЬ, ВВОДИ́ТЬСЯ гл. дәрафтә, дироморә.

ВВЕЧЕРУ́ см. *вечером.*

ВВИДУ́ пред. ә чүникә киро. *Ввиду того, что* ә у киро, ки.

ВВОД сущ. 1. см. *ввести;* 2. әри чүникә кировундә, кирошта чикә).

ВВОДИ́ТЬ,-СЯ см. *ввести,-сь.*

ВВОДНО́Й см. *ввести.*

ВВО́ДНЫЙ прил. 1. см. *ввести;* 2. әри чүникә сәркоф һистијо.

ВВОЗ, ВВОЗИ́ТЬ, см. *ввезти.*

ВВО́ЗНЫЙ, ВВОЗНО́Й прил. 1. әз чој овурдә оморијо. *Ввозной товар* әз чој овурдә оморијо мол.; 2. ә әз чој дмроморәји киро һистијо.

ВВО́ЛЮ нареч. *вдоволь.*

ВВО́СЬМЕРО нареч. дәһгәд. *Ввосьмеро больше* дәһгәд зијод.

ВВОСЬМЕРО́М нареч. һәшт одоми ә јәки.

В-ВОСЬМЫ́Х нареч. һәштимүн.

ВВЫСЬ нареч. зәвәро, ә һүндүри.

ВВЯЗА́ТЬ, ВВЯ́ЗЫВАТЬ гл. бәстә: 1. ә чүникә (ә бофтәрәво); 2. ә кор вәнкәстә. II *вя́зывание и вя́зка* сущ. бәстәји. II *вя́зка* сущ. бәстәји: бәстәнкә сохтә оморијо кор; 2. ә јә чикә бәстә оморијо чиһо;

ВВЯЗА́ТЬСЯ, ВВЯ́ЗЫВАТЬСЯ гл. бәстә омрә: 1. ә чүникә (ә бофтәрәво); 2. ә кор офторә.

ВГИБА́ТЬ, -СЯ см. *вогнуть, -ся.*

ВГЛУБЬ нареч. ә дору, ә дорун. *Вглубь кармана* ә дорүј чиб.

ВГЛЯДЕ́ТЬСЯ, ВГЛЯ́ДЫВАТЬСЯ то же, что *всмотреться.*

ВГОНЯ́ТЬ см. *вогнать*

ВГОРЯЧА́Х нареч. ә сәр һүрш.

ВГРЫ́ЗТЬСЯ, ВГРЫЗА́ТЬСЯ гл. дәндү дәшәндә ә чүникә, һәнч вәкирдә, һәнчәһәнч сохтә чүникәрә.

ВДАВАТЬСЯ см. *вдаться.*

ВДАВИ́ТЬ, ВДА́ВЛИВАТЬ гл. шиширә: 1. ә кучәво дорунә гәд сохтә; 2. вогундә (ә кучәво ә дору дәшәндә).

ВДА́ВЛИНА то же, что *вмятина.*

ВДА́ЛБЛИВАТЬ см. *вдолбить*

ВДАЛЕКЕ́ см. *вдали.*

ВДАЛИ́ нареч. ә дур, ә дурә рәһ, чикә . дуртә. *Вдали от кого, что* әз ки., чү. дуртә.

ВДАЛЬ нареч. ә дур. *Смотреть вдаль* ә дур дәниширә.

ВДА́ТЬСЯ, ВДАВА́ТЬСЯ гл. амбар ә дору дәрафтә.

ВДВИ́НУТЬ, ВДВИГА́ТЬ гл. һүл зәрә ә дору норә, дәшәндә. *Вдвинуть ящик в стол* дәхүл ән столә дәшәндә.

ВДВО́Е нареч. дү бо; дүгәд; дүвојнә. *Вдвойне сильнее* дүгәд күчлү, гувотлү.

ВДВОЁМ нареч. дүдүшү, дүдүшү әјәки (дү одоми әјәки).

ВДВОЙНЕ́ нареч. дүгәд, дү бо зијод, разг. дүвојнә.

ВДЕВА́ТЬ см. *вдеть.*

ВДЕ́ВЯТЕРО нареч. нүһ бо. *Вдевятеро больше* нүһ бо зијод, амбар.

ВДЕВЯТЕРО́М нареч. нүһ одоми әјәки.

В-ДЕВЯ́ТЫХ нареч. нүһүмини.

ВДЕ́СЯТЕРО нареч. дәһ бо.

ВДЕСЯТЕРО́М нареч. дәһ одоми әјәки.

В-ДЕСЯ́ТЫХ нареч. дәһимиүни.

ВДЕТЬ гл. чүрә ә чүникә кировундә, вогундә. *Вдеть нитку в иголку* русмурә ә дәрзә вокундә. II *вдева́льный* прил. *әри* кировундә, вогундә һистијо

ВДЁРНУТЬ, ВДЁРГИВАТЬ гл. кировундә.

ВДОБА́ВОК нареч. зијоди, сәрзијоди.

ВДОВА́ сущ. олмонә (шүвәрү мүрдијо зән). II *вдо́вушка* уменьш. ласк. олмонәлә. II *вдо́вый* прил. олмонә (олмонә мундијо).

ВДОВЕ́ТЬ олмонә мундә (ә олмонәјирәво зивистә).

ВДО́ВЕЦ сущ. олмонэ (зэнӯ мӯрдијо мэрд).

ВДОВИ́ЦА см. *вдова.*

ВДО́ВОЛЬ нареч. тэ сироји, војистэ гэдэр, бул. *В доме всего вдоволь* 1. э хунэ војистэ гэдэр чи hисти; 2. э хунэ hэрчӯ були.

ВДО́ВСТВО сущ. олмонэји (ћол эн олмонэ).

ВДО́ВСТВОВАТЬ устар. см. *вдоветь.*

ВДО́ВЫЙ прил. олмонэ (олмонэ hистијо мэрд.

ВДОГО́Н нареч. э пэсэјӯ эн ки, эн чӯ. *Он побежал, я пустился вдогон* у вирихт, мэш э пэсэјӯ.

ВДОГО́НКУ то же, что *вдогон.*

ВДОЛБИ́ТЬ, ВДА́ЛБЛИВАТЬ гл. э мувэћӯ дэшэндэ, э сэр вэнкэстэ чӯрэ э ки.

ВДО́ЛЬ нареч. э дурвзи, дуразэвунэ. *Разрезать полотнище вдоль* молэ дуразэвунэ бурра.

ВДО́СТАЛЬ см. *вдоволь.*

ВДОХ сущ. нэфэс (јэ бо нэфэс кэширэ).

ВДОХНОВЕ́НИЕ сущ. ћэвэс.

ВДОХНОВЕ́ННЫЙ прил. э ћэвэс оморијо.

ВДОХНОВИ́ТЕЛЬ сущ. э ћэвэс овурдэкор, ћэвэс дорэкор. II *вдохнови́тельница* эзини зэн (духтэр).

ВДОХНОВИ́ТЬ, ВДОХНОВЛЯ́ТЬ гл. э ћэвэс овурдэ, ћэвэс дорэ.

ВДОХНОВИ́ТЬСЯ, ВДОХНОВЛЯ́ТЬСЯ гл. э ћэвэс оморэ.

ВДОХНУ́ТЬ[1], **ВДЫХА́ТЬ** гл. нэфэс кэширэ, hово вэкӯрдэ. *Вдохнуть свежий воздух* тэмизэ hово кэширэ. II *вдыха́ние* сущ. нэфэс кэширэји, hово вэкирдэји. II *вдыха́тельный* прил. нэфэси (эри нэфэскэширэ hистијо).

ВДОХНУ́ТЬ[2] гл. э ћэвэс овурдэ (эри чӯникэ киникэрэ).

ВДРЕ́БЕЗГИ нареч. лугэ-лугэ, лиђчим-лиђчим, тикэ-тикэ, лов-тум. *Рязбить вазу вдребезги* вазарэ лиђчим-лиђчим сохтэ.

ВДРУГ нареч. hэјэбо, нэгэстэнки, эз кузэт нэсохтэ чикэ.

ВДРЫЗГ нареч. сэлт, битэв, тэвэсэр.

ВДУ́МАТЬСЯ гл. дорун фикир сохтэ.

ВДУ́МЧИВЫЙ прил. дорун фикир сохтэ данӯстэнијо. II *вдумчивость* сущ. дорун фикир сохтэ данӯстэји.

ВДУВА́ТЬ см. *вдунуть.*

ВДУ́НУТЬ, ВДУТЬ и ВДУВА́ТЬ гл. пуф зэрэ (э дору hово дэшэндэ, hово зэрэ). II *вдува́ние* сущ. пуф зэрэ (э дору hово дэшэндэји, hово зэрэји). II *вдувно́й* прил. hово зэрэнијо (эри hовозэрэ hистијо).

ВДЫХА́ТЬ, ВДЫХА́НИЕ, и ВДЫХА́ТЕЛЬНЫЙ см. *вдохнуть*[1].

ВЕГЕТАРИА́НЕЦ сущ. вегетариан (куштинэ нэс хурдэнијо одоми). II *вегетариа́нка* эзини зэн (духтэр).

ВЕГЕТАРИА́НСТВО сущ. вегетариани (куштинэ нэхурдэји, энчэг чи шири нэ савзији хурдэји). II *вегетариа́нский* прил. вегетарианији; эн вегетариан, эн вегетариани.

ВЕ́ДАТЬ гл. 1. данӯстэ. *Не ведать страха* тэрс нэ данӯстэ; 2. э рэћ бэрдэ. *Ведать делами* корhорэ э рэћ бэрдэ.

ВЕ́ДЕНИЕ сущ. киникэ э рэћ бэрдэнијэ чикэ, кор.

ВЕДЕ́НИЕ см. *вести.*

ВЕДЁРНЫЙ бэдрэји, эн бэдрэ.

ВЕ́ДОМО *с ведома* кого чьего э разији, рэзијэти эн киникэрэво. *Сделать что-н. с ведома руководителя* э разијэти рэћбэрэво чӯникэ сохтэ; *без ведома* кого, чьего разијэтијӯ нэ бирэ эн ки. *Без ведома директора* рэзијэти директор нэ бирэ.

ВЕ́ДОМЫЙ прил. мэћлӯм hистијо, тониш. *Всякому ведомо* в знач. сказ. э hэммэ мэћлӯми.

ВЕДРО́ сущ. бэдрэ: 1. силиндрэ хуно гӯлпвэријэ гоб; 2. эри рушуминэрэ пэјмундэ hистијо кӯhнэ пэјмунэј уруси: 12 литр. II *ведёрко* уменьш. бэдрэлэ. II *ведёрный* прил. бэдрэји: 1. эн бэдрэ; 2. э јӯ јэ бэдрэ чи доштэнијо.

ВЕДУ́ЩИЙ прил. бэрдэнијо: 1. јӯрэ матор э кор вэнкэстэнијо; 2. э пишо рафтэнијо; 3. рэћбэр. II *ведущая* эзини зэн (духтэр).

ВЕДЬ частица эхи, ки. *Ведь не ребенок же ты* ту ки hэјил нисти, *ведь он старше тебя* эхи у эз тӯ кэлэји.

ВЕДЬМА сущ. мэхэшифо.

ВЕ́ЖЛИВЫЙ прил. эдэблӯ (тэрбијэлӯ, ћӯрмэт доштэнијо). II *вежливость* эдэблӯји.

ВЕЗДЕ́ нареч. э hэммэ чикэ, э hэр чикэ. *Везде побывал* э hэммэ чижэ бирэм; *везде и всюду* э hэммэ чикэho.

ВЕЗДЕСУЩИЙ прил. э hэммэ чикэho расирэнијо, э hэммэ корho дэбирэнијо.

ВЕЗЕ́НИЕ сущ. бэхт, бэхткӯрдэ. *Во всем ему сопутствует везение* эри hэр чӯ бэхт э урэво ћэрмэћи.

ВЕЗТИ́[1] гл. бэрдэ, овурдэ: 1. чӯникэрэ э кул, э сэр хуштэ, э кумэки чӯникэрово. *Везти песок на тачке* гумэ э hэрэбэј дэсирэво бэрдэ; *везти на такси* э таксирэво бэрдэ; 2. киникэ,

чүникә ә јү, ә јүрәво бирә. *Везти детей в лагерь* һәјилһорә ә лагер бәрдә.

ВЕЗТИ́[2] гл. бәхтү, мозолү күрдә, хундә. *Везет во всем кому-н.* ә һәрчү бәхтү күрдәни ән киникә.

ВЕЗУ́НЧИК, ВЕЗУНО́К сущ. бәхтәвәр, мозолмәнд (ә һәр кор бәхту, мозолү кирдәнијо, хундәнијо одоми).

ВЕЗУ́ЧИЙ прил. бәхтлү, мозолмәнд (ә һәр кор бәхтү, мозолү кирдәнијо). II *везучесть* сущ. бәхтлүји, мозолмәнди (ә һәр кор бәхтү, мозолү кирдәји).

ВЕК сущ. 1. садсали. *Десятый век* дәһимүн садсали; 2. дәвр. *Каменный век* дәвр ән сәнг; 3. зомонә. *Идти наравне с веком* ә зомонәрәво пој кәширә; 4. һүмүр. *Я много повидал на своем веку* мә ә һүмүрмә амбарә чиһо винирәм. II *вековóй* прил. садсали (сад сал бирijo, зивистијо).

ВЁКО сущ. мичә (бун ән чум). *Не моргнуть глазом (не спать)* мичә нәзәрә (нәхисирә).

ВЕКОВА́ТЬ гл. һүмүрә кировундә (һә һәчи, әчә бисто).

ВЕКОВЁЧНЫЙ прил. һүмүрбогији, һәмишәкији, зујинә, лап күһнә.

ВЕКОВО́Й прил. 1. садсали; 2. зујинә, лап күһнә.

ВЕЛИКА́Н то же, что *гигант*. II *великанша* әзини зән (духтәр).

ВЕЛИ́КИЙ прил. кәлә, дүрүчд, күбүр, бизүрк. *Великая радость* кәлә шори; *великий вождь* бизүркә рәһбәр. II *великость* сущ. кәләји, дүрүчди, күбүри, бизүрки.

ВЕЛИКОВО́ЗРАСТНЫЙ, ВЕЛИКОВОЗРА́СТНЫЙ прил. кәләтов, салү кироштијо.

ВЕЛИКОДУ́ШНИЧАТЬ гл. фирәһәдүли бурбундә, хәјр хүштәрә әри јәкикәһо гурбу дорә.

ВЕЛИКОДУ́ШНЫЙ прил. фирәһәдүл, хәјр хүштәрә әри јәкикәһо гурбу дорәнијо. II *великоду́шие* сущ. фирәһәдүли, хәјр хүштәрә әри јәкикәһо гурбу дорәји.

ВЕЛИКОРУ́ССКИЙ см. *русский*.

ВЕЛИКОРУ́СЫ см. *русские*.

ВЕЛИЧА́ВЫЙ прил. хүштәрә күбүр данүстәнијо, әри ә јү һүрмәт сохтә киникәрә мәчбур сохтәнијо.

ВЕЛИЧА́НИЕ сущ. 1. тәһәрифдорә, 2. нумдорә; 3. нумнорә.

ВЕЛИЧА́ТЬ гл. 1. нум дорә, ләгәб дорә; 2. тәһәриф дорә.

ВЕЛИ́ЧИЕ сущ. күбүри (ә чун киникә дәријо, чүникәрә һистијо кәләји).

ВЕЛИЧИНА́ сущ. кәләји: 1. кәлә-чүкләји, дурази, ә гәдү чи доштәји ән чүникә; 2. у, коио ки, имбу пәјмундә; 3. ә чү коникә күбүр һистијо одоми.

ВЕЛОСИПЕ́Д сущ. мишинпоји, разг. велосипед. II *велосипе́дный* прил. мишинпојији; ән мошинпоји.

ВЕЛЬВЕ́Т сущ. велвет (голинә ховвәријә мол пәнбәји). II *вельве́товый* прил. велвети: 1. ән велвет; 2. әз велвет сохтә оморијо.

ВЕЛЮ́Р сущ. велур (ә нәрмә сигә кутәһә ховәво һистијо драп, јә новкә мәхбәрә хуно һистијо нәрмә пуст). II *велю́ровый* прил. велури: 1. ән велур; 2. әз велур духтә оморијо.

ВЕ́НА сущ. ве́на (ә дүл хун бәрдәнијо рак). II *вено́зный* прил. ве́нәји; ән вена.

ВЕНГЕ́РСКИЙ прил. венкери: ән венкерһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културашү, ән Венкерија, ән хорију, ән торихү; ә Венкерија, ән венкерһо һистијорә хуно. *Венгерский язык* зувун венкери. *По-венгерски* нареч. ә венкери.

ВЕ́НГРЫ сущ. венкерһо (хәлг, амбари одомиһој ән Венкерија). II *венгр* ве́нкер (јәки әз и одомиһо). II *венгерка* әзини зән (духтәр).

ВЕНЕРИ́ЧЕСКИЙ прил. мосурәһи, венерајији (нәчоги).

ВЕНЕРО́ЛОГ сущ. венеролог (духтир ән нәчогихһој мосурәһи).

ВЕНЕРОЛО́ГИЯ сущ. венеролокија (нәчогиој мосурәһирә вәмүхтәнијо һилм).

ВЕНЕСУЭ́ЛЬСКИЙ прил. венесуелаји: ән венесуелајиһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културашү, ән Венесуела, ән хорију, ән торихү; ән венесуелајиһо, ә Венесуела һистијорә хуно.

ВЕНЕСУЭ́ЛЬЦЫ сущ. венесуелајиһо (амбари одомиһој ән Венесуела). II *венесуэлец* венесуелаји (јәки әз и одомиһо). II *венесуэлка* әзини зән (духтәр).

ВЕ́НИК сущ. чару. II *ве́никовый и ве́ничный* чарүји; ән чару.

ВЕНО́К сущ. точ (чәрхә хуно бофтә оморә күлһо, вәлкһо).

ВЕНТИЛИ́РОВАТЬ гл. 1. то же, что *проветривать*; 2. перен. әз товунәј чүникә коф сохтә.

ВЕ́НТИЛЬ сущ. ве́нтил. II *ве́нтильный* прил. вентили: 1. ән вентил; 2. вентилвәри,.

ВЕНТИЛЯ́ТОР сущ. вентилја́тор.

ВЕНЧА́НИЕ сущ. мәhр, мәhрсохтә (мәhр сохтәји, мәhр бирәји.

ВЕНЧА́ТЬ гл. 1. тоҷ вәнорә (ә сәр ки); 2. мәhр сохтә кирә ә кирево.

ВЕНЧА́ТЬСЯ гл. мәhр бирә ә кирево.

ВЕПРЬ см. *кабан* 1.

ВЕ́РА сущ. 1. боворими, ә ки, ә чуникә сәхт бовор сохтәји;. 2. имунә (ә бирәји худо бовор сохтәји; 3. дат.

ВЕРА́НДА сущ. бунвәријә борохун. *Застеклённая вера́нда* шишәбәнд. II *верандный* прил. борохуни, шишәбәнди; ән борохун, ән шишәбәнд.

ВЕРБА́ЛЬНЫЙ прил. сәрзувуни, ә кофәво бирәнијо. II *вербальность* сущ. сәрзувуни, ә кофәво бирәји.

ВЕРБЛЮ́Д сущ. дәвә. *Погонщик верблюдов* дәвәчи. II *верблю́жий и верблю́довый* прил. дәвәји: 1. ән дәвә; 2. әз пуст, пәшм дәвә бирәнијо; 3. ә рәнг пәшм дәвә.

ВЕРБЛЮ́ДИЦА сущ. дәвә (дүши), дүшијә дәвә.

ВЕРБЛЮЖО́НОК сущ. балај дәвә.

ВЕРБОВА́ТЬ гл. кура сохтә, вәчирә: 1. киһорә әри коми корикә, чү чикәјикә; 2. чү. *Вербовать в армию* ләшкәр вәчирә. II *вербо́вка* сущ. одоми кура сохтәји, вәчирәји

ВЕРБО́ВЩИК сущ. одоми курә сохтәкор, вәчирәкор. II *вербо́вщица* әзини зән (духтәр).

ВЕРЕНИ́ЦА сущ. кәрвон (ә пәс-пәсә јәки рафтәнүһо јә чиро чиһо. *Вереница журавлей* кәрвон ән дурнаһо.

ВЕРЁВКА сущ. раса, дуволә (әз дурәзә ворәһој русму војәрдә оморијо чи). *Капроновая верёвка* расај капрони. II *верёвочка* уменьш. расәлә, дуволәлә. II *верёвочный* прил. расаји, дуволәји ән расә, ән дуволә.

ВЕРЗИ́ЛА сущ. һиндол (дуразә одоми).

ВЕ́РИТЬ гл. бовор сохтә: 1. ә киникә, чуникә. Боворими, имид бирә кирә. *Не верить своим ушам* ә кушһој хүштә бовор нә сохтә; 2. ә чү. Чуникәрә дүз данүстә. *Верить каждому слову* ә һәр коф бовор сохтә; 3. ә Худо бовор сохтә.

ВЕ́РИТЬСЯ гл. боворими бирә. *Не верится, что это так* боворими нисти ки, и һәчини.

ВЕРМИШЕ́ЛЬ сущ. вермишел, мәрмәшил, кинәј. II *вермишельный и вермишелевый* прил. ән вермешили, кинәји; ән вермешил, ән кинәј; вермешилә хуно, жинәјә хуно.

ВЕ́РНОСТЬ сущ. дузи, расти, иһтиборлүји.

ВЕРНУ́ТЬ гл. вккәрдундә: 1. һәвәлһо вәкирдәрә дорә. *Вернуть долг* гәрдә вәкәрдундә; 2. пәсәво вәкирда. *Вернуть себе то, что отняли* чү вәкүрдәбүрүткә, урә ә хүштә вәкәрдундә; 3. һиштә, јә новкә мәчбур сохтә бијов, вәди бу кәнәш. *Вернуть беглеца домой* әз хунә вирихтәкорә вәкәрдундә.

ВЕРНУ́ТЬСЯ гл. вәкәштә: 1. пәсәво оморә, кәнәш вәди бирә. *Вернуться домой* ә хунә вәкәштә; 2. ә чүникә кәнә фикир дорә, дәниширә. *Вернуться к прежней мысли* ә һәвәли фикир вәкәштә.

ВЕ́РНЫЙ прил. дуз, раст, иһтиборлү. *Верная мысль* дузә мәһшово; *верный друг* иһтиборлүүә һовур; *Верный ответ* рәстә ҷовоб. II *ве́рность* сущ. дузи, расти, иһтиборлүји.

ВЕРОИСПОВЕ́ДАНИЕ сущ. дин (ә худо бовор сохтәји).

ВЕРОЛО́МНЫЙ прил. хоһин (ә рәһ дуркунәкирәво кор сохтәкор). *Вероломный льстец* хоһинә минәһәф.

ВЕРООТСТУ́ПНИК сущ. әз дат, әз дин хүштә дур биријо одоми. II *Вероотступница* әзини зән (духтәр).

ВЕРООТСТУ́ПНИЧЕСТВО сущ. әз дат, әз дин хүштә дур бирәји.

ВЕРОУЧЕ́НИЕ сущ. дин, мишно.

ВЕРОЯТНО нареч. јогин (ки), миданү бирә.

ВЕРОЯ́ТНОСТЬ сущ. јогини (ә сәр оморәј ән чүникә јогин бирәји).

ВЕРОЯ́ТНЫЙ прил. ә сәр оморәјү јогин һистијо.

ВЕ́РСИЯ сущ. әз ә товунәј ән јә кор, јә чи һистијо фикиһо јәки.

ВЕРСТА́ сущ. вәрс (әри дуразирә пәјмундә биријо күһнә пәјмунәј уруси – 1,06 км.). *За версту или за версту увидеть* әз јә вәрс винирә. II *верстовой* прил. вәрси; ән вәрс. *Верстовые столбы* појәһој вәрси.

ВЕРТЕ́Л сущ. бүск (әри ә сәр аташ кушт бурчундә чубуг метали).

ВЕРТЕ́ТЬ гл. 1. чәрх дорә; кирә, чүрә ә чәрх дәшәндә; 2. вәчовундә: 1)кирә, чүрә һәчинәво-һәчунәво чарундә). *Вертеть головой* сәрә вәчовундә; 2) војистәј хүштәрә хуно сохтә. *Вертела мужем как хотела* шүвәрә, чүтам војистәнбукә, вәчовундәнбу. II *верче́ние* сущ. чәрх дорәји, вәчәвундәји.

ВЕРТЕ́ТЬСЯ гл. 1. чәрх дәрафтә; 2. вәчәстә: 1) ки, чү һәчинәво-һәчунәво чәрх хурдә, чару-

стə. *Вертеться перед зеркалом* ə пишој кузки вəчəстə; 3. чəрх хурдə (һəмишə ə пишој чум бирə, киникəрə һоси сохтə). *Вертеться около старших* ə пəсə-пишој кəлəтəһо чəрх хурдə. II *верче́ние* сущ. чəрх дəрафтəји, вəчəстəји.

ВЕРТИХВО́СТКА сущ. шитə, назназијə зəн.

ВЕРТОДРО́М сущ. вертодром (əри вертолјотһо аеродром).

ВЕРТОЛЁТ сущ. вертолјот. II *вертолётный* прил. вертолјоти.

ВЕРТОЛЁТНЫЙ прил. вертолјоти, ən вертолјот.

ВЕРТОЛЁТЧИК сущ. вертолјотчи (сəниһəткор ən вертолјот гүч сохтəји, јə новкə һəј сохтəји). II *вертолётчица* əзини зəн (духтəр).

ВЕРТОПРА́Х сущ. разг. нəмəки, нəмəкијə одоми.

ВЕРТУ́ШКА сущ. 1. чəрх дəрафтəнијо чи; 2. см. *вертопрах*.

ВЕ́РУЮЩИЙ прил. дати, худошинох, ə бирəји Худо бовор сохтəкор.

ВЕРФЬ сущ. верф (кəмиһорə гүч вə ремонт сохтəнүтһо чикə. II *ве́рфенный и верфяно́й* прил. верфи; ən верф.

ВЕРХ сущ. 1. зəвəр (əз үһоникə ən һүндүр појистијо бəхш ən чүникə). *Жить на самом верху* ə ən зəвəр зивистə; 2. рујлуг. *Верх обуви* рујлуг ən мəһс; 3. руј (ən палтар, ən мол). *Где верх, где изнанка?* рујү комини, астарү комини? 4. в*ерхи* зəвəрһо, рəһбəрһо.

ВЕРХА́МИ то же, что *верхо́м*.

ВЕ́РХНИЙ прил. 1. зəвəри (əз үзкəјикəһо зəвəр појистијо); 2. руји (əз товунəј палтар): ə руј ən јəкикə вокундə оморəнијə).

ВЕРХО́ВНЫЙ прил. ən зəвəри.

ВЕРХОВО́Д сущ. рəһбəрјəти сохтəнијо, əри куфтирəј хүштəрə ə чикə овурдə мəчбур сохтəнијо одоми. II *верхово́дка* əзини зəн (духтəр).

ВЕРХОВО́ДИТЬ гл. рəһбəрјəти сохтə, əри куфтирəјүрə ə чикə овурдə мəчбур сохтə.

ВВЕРХОВО́Й[1] прил. 1. ən ə кул чүникə вəнүштə һəј сохтəји; 2. в знач. сущ. то же, что *всадник*.

ВВЕРХОВО́Й[2] прил. 1. зəвəри, əз зəвəр рафтəнијо; 2. ə зəвəрһо, ə һүндүрəкијо вəријо; 3. в знач. сущ. разг. ə һүндүрəкијо кор сохтəнијо одоми.

ВЕРХО́ВЬЕ сущ. зəвəр ən никəрə (ə сəр күрдəнијо чикə нəзникə чикə) вə пəсə-пишој ən и чикə.

ВЕРХОЛА́З сущ. ə һүндүрə чикəһо кор сохтəнијо сəниһəткор, фəһлə). II *верхола́зка* əзини зəн (духтəр).

ВЕ́РХОМ нареч. 1. əз һүндүри чикəј ən чүчојикə; 2. гизəмə (əз гирогһо һүндүр).

ВЕРХО́М нареч. 1. ə кул (кəмəр) ən чүникə; 2. перен. нүштијо чүникəрə ə појһорəво кирдəки.

ВЕРХОТУ́РА сущ. һүндүри (һүндүрə чикəј ən чүникə).

ВЕРХУ́ШКА сущ. зəвəр, зəвəри бəхш ən чүникə.

ВЕРШИ́НА сущ. гуг, кəллə (ən зəвəри чикəј ən чүникə). II *верши́нный* прил. гуги, кəллəји, ən гуг, ə гуг вəријо.

ВЕРШИ́ТЕЛЬ сущ. чүникəрə һəл сохтəкор, бурра,бəстəкорə одоми. II *верши́тельница* əзини зəн, духтəр

ВЕРШИ́ТЬ гл. 1. вəрасунə; 2. сохтə, һəл сохтə, ə чикə овурдə;

ВЕРШИ́ТЬСЯ см. *совершиться*.

ВЕРШКИ́ сущ. зəвəри бəхш ən чүникə.

ВЕРШО́К сущ. вершок (əри дуразирə пəјмундə күһнə пəјмунəј уруси: 4,4 см.). II *вершковый* прил. вершоки (дуразијү јə вершок һистијо.

ВЕС сущ. 1. куруни, курунди. *Весом в один килограмм* курунијү јə кило; 2. һүрмəт, нум. *Руководитель с большим весом* һүрмəтү амбар һистијо рəһбəр. <> *На вес золота* ə буһој сүрх; *прибавить в весе* курунд бирə, чог бирə;

ВЕСЕЛЕ́ТЬ гл. шор, шортə бирə.

ВЕСЕЛИ́ТЬ гл. шор сохтə, хəндундə. *Веселить публику* одомиорə хəндундə.

ВЕСЕЛИ́ТЬСЯ гл. шори сохтə (вəхтə ə шорирəво кировундə).

ВЕСЕ́ЛЬЕ . сущ. шори (шорə ковунə, вəхтə ə шорирəво кировундəји).

ВЕСЕЛЬЧА́К сущ. шор, зарфотчи, хəндəкүлə одоми.

ВЕСЕ́ННИЙ прил. вəсали, ən вəсал, ə вəсал бирəнијо.

ВЕСЁЛЫЙ прил. 1. шор, зарфотчи, хəндəкүл; 2. шор сохтəнијо, хəндундəнијо; 3. əри чум хуш һистијо.

ВЕ́СИТЬ гл. 1. кəширə (курунди ən чүникəрə ə тирозу пəјмундə); 2. оморə (куринди ən чүнкə чнд гəдəрикə). *Рыба весит три килограмма* чəһ сə кило омо.

ВЕСНА́ сущ. вəсал. II *весенний* прил. вəсали: 1. ən вəсал; 2. ə вəсал бирəнијо.

ВЕСНО́Й нареч. ə вəсал, ə вəхт вəсал.

ВЕСОВО́Й прил. килоjи: 1. ə тирозу кəширə (пəjмундə оморəнијо); 2. jəки-jəки нəҳ, ə тирозу кəширəрəво, ə килорəво фурухтə оморəнијо.

ВЕСОВЩИ́К сущ. тирозучи (шəлəҳорə пəjмундəнијо, ə тирозу кəштрəнијо фəҳлə). II *весовщи́ца* əзини зəн (духтəр).

ВЕСО́МЫЙ прил. курунд, курундијӯ амбар hистијо.

ВЕСТИ́ гл. бəрдə: 1. ə киникə əри рафтə кумəки сохтə; 2. кирə, чӯрə ə пишоj чӯникə рəфтə, рəҳбəри сохтə. *Вести за собой молодежь* чojилҳорə ə пəсəj хӯштə бəрдə; 3. həj сохтə. *Вести поезд* поездə бəрдə. <> *Вести себя* как, каким образом хӯштəрə (ə рəҳ) бəрдə чӯтам, чӯ чиро; *вести дело (речь)* к чему кор (ихтилот) бəрдə чичəво. II *ведение* сущ. бəрдəjи.

ВЕСТИБЮ́ЛЬ сущ. вестибӯл. II *вестибю́льный* прил. вестибӯли; əн вестибӯл.

ВЕ́СТНИК сущ. хəбəрчи: 1. хəбəр овурдəнијо одоми; 2. нум əн бəҳзи козитҳо. II *ве́стница* əзини зəн (духтəр).

ВЕ́СТОЧКА сущ. хəбəрлə.

ВЕСТЬ сущ. хəбəр. <> *Без вести пропал* вир бири (хəбəрсӯз). II *ве́сточка* уменьш. хəбəрлə.

ВЕСЫ́ сущ. тирозу, гопон (əри чӯникəрə пəjмундə hистијо механизм. II *весовой* прил. 1. пəjмунə; 2. ə пəjмундəрəво фурухтə вə вəсторə оморəнијо.

ВЕСЬ[1] местоим. битəв 1. həммə. *Всю ночь читал* həммəj шəв хундəм; 2. чӯ hистикə. *Это лучше всего* и əз həммə хуби; 3. вəраст, дијə нист. *Хлеб весь, ни крошки не осталось* нун битəв вəрасти, лəпəлəjӯш нə мунди. <> *Все в…* həчи дан ки, əз винијӯ офтори; həчи дан ки, jə одомини. *Всё равно* həммə jəкини, тəфəҳот нисти.

ВЕСЬ[2] сущ. кəнд, диҳ.

ВЕСЬМА́ то же, что *очень*.

ВЕТВИ́СТЫЙ прил. лӯкəвəри, лӯкəлӯ (амбарə лӯкə вəрijо). *Ветвистый дуб* лӯкəлӯjə палуд. II *ветви́стость* сущ. лӯкəлӯjи (амбарə лӯкə вəбирəjи).

ВЕТВИ́ТЬСЯ гл. лӯкə, шив шəндə.

ВЕТВЬ сущ. лӯкə: 1. см. ветка; 2. əз чӯникə ə гирог вəдарафтијо бəхш əн чӯникə. II *ветвяно́й* прил. лӯкəjи (əз лӯкəҳо гӯч, дуз сохтə оморијо.

ВЕ́ТЕР сущ. ворвори. *Сильный ветер* сəхтə ворвори; *стоять на ветру (там, где дует ветер)* ə ворвори (əчə ворври зəрəникə) пojистə. <> *бросать слова на ветер* буш-бушə кофҳо сохтə. *Бросать деньги на ветер* пулə həчинəво-həчунəво хəрч сохтə. II *ветро́к* уменьш. вор, ворворилə. II *ветрово́й* прил. ворворији: 1. əз ворвори бирəнијо; 2. əри əз ворвори дошtə hистијо.

ВЕТЕРА́Н сущ. ветеран. II *ветера́нка* əзини зəн. II *ветера́нский* прил. ветерани: 1. əн ветеран; 2. яри ветеранҳо hистијо.

ВЕТЕРИНА́Р сущ. ветеринар (сəниҳəткор əн ветеринарија). II *ветерина́рский* прил. ветеринари, əн ветеринар.

ВЕТЕРИНА́РИЯ сущ. ветеринарија (əз товунəj нəчогиҳоj ҳəjвонҳо hистијо ҷилм). II *ветерина́рный* прил. ветеринаријаjи, əн ветеринарија.

ВЕ́ТКА сущ. шох: 1. ə дор-дирəх вəроморијо чӯклə шивлə, лӯкəлə; 2. əз бинəлӯjə рəҳ чиро бирijо бала рəҳлə. II *ве́точка* сущ. шохлə, чӯклə шох.

ВЕТЛА́ сущ. сипрəсӯкӯд. II *ветло́вый* прил. сипрəсӯкӯди; əн сипрəсӯкӯд.

ВЕ́ТОШКА сущ. чурти; чурти-пурти, кӯҳнə луку, тикəj мол.

ВЕ́ТОШНИК сущ. чурти-пуртичи (чурти-пурти фурухтəнијо одоми). II *ветО́шница* əзини зəн (духтəр).

ВЕ́ТОШЬ сущ. чурти: 1. кӯҳнə оводуни; 2. луку (ə чӯрəво чӯникəрə тəмиз сохтəнӯткə). *Протереть станок ветошью* дəзкоҳə ə лукурəво тəмиз сохтə. II *ве́тошный* прил. чуртиjи; əн чурти.

ВЕ́ТРЕНИК сущ. нəмəкиjə, биҳорə одоми. II *ве́трениица* əзини зəн (духтəр).

ВЕ́ТРЕНЫЙ прил. ворворији: 1. ворворилӯ; 2. нəмəки, биҳор. II *ве́тренность* сущ. ворворији: 1. ворворилӯjи; 2. нəмəкиjи, биҳори.

ВЕТРОВО́Й прил. ворворији, əн ворвори, ə ворворирəво кор сохтəнијо.

ВЕТРОПРА́Х сущ. дəмдəмəки (сукя одоми).

ВЕТРЯ́К сущ. 1. мотор ворворији (ə ворворирəво кор сохтəнијо мотор); 2. jəсиjов ворворији.

ВЕТРЯ́НКА[1] сущ. jəсиjов ворворији.

ВЕТРЯ́НКА[2] сущ. лӯтӯр (нəчоги).

ВЕТРЯНО́Й прил. ворворији (ə куч ворворирəво кор сохтəнијо).

ВЕ́ТХИЙ прил. кӯҳнə: 1. лап кӯҳнə бирijо, ə кӯҳнəjи киро пысырijо. *Ветхий домик* кӯҳнə хунəлə; 2. əз дəс-поj офторијо (ə пири киро). *Ветхий старик* əз дəс-поj офторијопирəиəрд.

ВЕТЧИНА́ сущ. ветчинә (хүшк сохтә оморијо кушт ән буд хук). II *ве́тчинный* прил. ветчинәји; ән ветчинә.

ВЕТША́ТЬ гл. күһнә, сәхт күһнә бирә. *Дом ветшает* хунә әдәј күһнә бирә.

ВЕ́ЧЕР сущ. 1. шәһәнкум. *Он пришел домой под вечер* у ә хунә пишој шәһәнкум омори; 2. и вәхт дустһо, тонишһо ә јә чикә кура бирәји; 3. шәв. *Вечер балета* шәв ән балет. II *вечерок* уменьш. шәһәнкумлә. II *вече́рний* прил. шәһәнкуми: 1. ән шәһәнкум; 2. Шәһәнкум бирәнијо.

ВЕЧЕРЕ́ТЬ гл. шәһәнкум бирә. *День вечереет* руз әдәј шәһәнкум бирә.

ВЕЧЕ́РНИЙ прил. шәһәнкуми, шәви: 1. см. *вечер*; 2. ә товунәј хундәји (әз кор бәгдә сохтә оморәнијо). *Вечернее обучение* хундәји шәви.

ВЕЧЕ́РНИК сущ. ә шәви ошколә, институт хундәнијо тәләбә. II *вечерница* әзини зән (духтәр).

ВЕ́ЧЕРОМ нареч. шәһәнкум, ә шәһәнкум, ә вәһдәј шәһәнкум. II *вечерком* уменьш. шәһәнкумлә.

ВЕ́ЧНО нареч. һәмишә, һүмүрбоги. *Вечно живой* һәмишә зиндә; *вечно чем-то недовольный* һәмишә әз чүникә нәрази.

ВЕ́ЧНОСТЬ сущ. һәмишәји, һәмишәлуги (лап дураз, әхирү нистијо вәхт).

ВЕ́ЧНЫЙ прил. һәмишәји, шәмишәки: 1. һәмишә, амбарә садсалиһо мундәнијо. *Вечные льды* һәмишәји чилидһо; 2. һәмишә бирәнијо, һәрвәхти. *Вечные ссоры* һәмишәји чәвгиһо.

ВЕ́ШАЛКА сущ. гичә. *Снять пальто с вешалки* палтунә әз гичә вәкирдә.

ВЕ́ШАТЬ[1], **ПОВЕ́СИТЬ** гл. 1. чүникәрә вәнорә (дулулу сохтә). *Вешать картину на стену* шикилә ә дувор вәнорә; 2. вокоширә (ә горинә). II *ве́шание и пове́шание.* сущ. 1. чүнирә вәнорәји (дулулу сохтәји; 2. вокоширәји (ә горинә).

ВЕ́ШАТЬ[2], **СВЕ́ШАТЬ** гл. пәјмундә, кәширә (ә тирозу).

ВЕ́ШАТЬСЯ[1], **ПОВЕ́СИТЬСЯ** гл. хүштәрә ә горинә, ә манчар вокоширә.

ВЕ́ШАТЬСЯ[2], **СВЕ́ШАТЬСЯ** гл. хуштәрә ә тирозу кәширә, куринди хүштәрә ә тирозу пәјмундә.

ВЕ́ШНИЙ прил. вәсали (ә товунәј әвир, вәхт, ән тәбиәт).

ВЕ́ЩИЙ прил. новиј, новијәтиј.

ВЕЩЬ сущ. чи. *Сдать вещи в багаж* чиһорә ә бокоч дорә; *хорошая вещь* хубә чи. II *вещица и вещичка* уменьш. чилә. II *вещный и вещевой* прил. чиј; ән чи.

ВЕ́ЯЛКА сущ. ворди (тәхүлә вор дорәнијо механизм).

ВЕ́ЯЛЬЩИК сущ. ворди (тәхүлә вор дорәнијо корсох). II *веяльщица* әзини зән (духтәр).

ВЕ́ЯТЬ гл. 1. вор зәрә (әз товунәј буј, ворвори, һово). 2. вор (әз товунәј бирәнијоо короморә *Из сада веют запахи цветов, трав* әз бог әдәј вор ән буј күлһо, савзәһо оморә; *веет весной* буј вәсал әдәј оморә; 3. вор дорә (тәхүлә). II *ве́яние* сущ. вор дорәји, зәрәји, оморәји.

ВЁРТКИЙ прил. бәчид, разг. зиндә. *Вёрткий ребёнок* бәчидә һәјил. II *вёртkость* прил. бәчиди.

ВЖИ́ВЕ нареч. 1. устар. зиндә. *Остаться вживе* зиндә мундә; 2. то же, что *заживо.*

ВЗАД нареч. пәсәво. *Взад и вперёд* пәсәво вә пишово; *ни взад, ни вперёд* нә пәсәво, нә пишово.

ВЗАЙМНОСТЬ сущ. јәки ә јәкикә киро бирәји.

ВЗАЙМНЫЙ прил. әри һәр дү тараф јә чиро, јәки ә јәкикә бәстә һистијо (ә чү киројикә).

ВЗАИМОДЕ́ЙСТВИЕ сущ. ә дү- јәки киро кор сохтәји, ә дү јәки кумәки сохтәји.

ВЗАИМОПО́МОЩЬ сущ. ә дү-јәки кумәки.

ВЗАИМОПОНИМА́НИЕ сущ. дү јәкирә ә сәр офторә, вәрасирә, ә дү- јәкирәво разијәти.

ВЗАЙМЫ́ нареч. ә гәрд (пул дорә вә пәсәво вәкирдәји).

ВЗАМЕ́Н 1. нареч. ә чикәјү, ә бәдәлү ән ки, ән чү; 2. прев. предлог. то же, что *вместо.*

ВЗАПЕРТИ́ нареч. ә гилијә чикә, ә гилијә дәр.

ВЗАПРА́ВДУ то же, что *вправду.*

ВЗАСО́С нареч. ловһорә чиро нәсохтә.

ВЗАХЛЁБ нареч. тәрәтәһәди, тасирә-тасирә. *Рассказывать что-н. взахлёб* тәрәтәһәди чү кофикә сохтә.

ВЗБА́ДРИВАТЬ,-СЯ см. *взбодрить, -ся.*

ВЗБА́ЛТЫВАТЬ см. *взболтать.*

ВЗБЕЖА́ТЬ, ВЗБЕГА́ТЬ гл. вирих-вирих (вирихтә-вирихтә, видов-видов, видовустә-видовустә) ә чичојикә вәрафтә, вәроморә.

ВЗБЕСИ́ТЬ,-СЯ см. *беситься, -ся.*

ВЗБИРА́ТЬСЯ см. *взобраться.*

ВЗБИТЬ, ВЗБИВА́ТЬ гл. зәрә (јовошлә куфтәрәво вәмасундә, сов сохтә, кәф вәдәшәндә).

ВЗБОДРИ́ТЬ гл. чүрәһәт дорә, ә һәвәс овурдә.

ВЗБОДРИ́ТЬСЯ гл. ә ҹүрәһәт, ә һәвәс оморә.

ВЗБОЛТА́ТЬ гл. шовундә гәриш сохтә (ә кун гоб нүштијорә ә мундәји рушуминәрәво).

ВЗБРЕСТИ́, ВЗБРЕДА́ТЬ гл. ә куҹәво, ә чәтинирәво ә зәвәр вәрафтә (вәрәморә). <> *Взбрести в голову* или *на ум* һә ә јә бо ә сәрү, јә новкә ә әгүлү дәрафтә.

ВЗБУНТОВА́ТЬ см. *бунтовать.*

ВЗБУНТОВА́ТЬСЯ гл. бунт сохтә: 1. ә бунт вәхүштә, ә гәд бунт дәбирә; 2. сәлт нәразији бурбундә, сохтә.

ВЗБУ́ХНУТЬ то же, что *набухнуть.*

ВЗБУ́ЧКА сущ. ҹозә (хәрәбә дәһно, дәдорәји, сәрзәни).

ВЗВАЛИ́ТЬ, ВЗВА́ЛИТЬ гл. вәнорә: 1. тик кирдә, норә. *Взвалить ношу на спину* шәләрә ә кәмәр (ә кул) вәнорә;2. ә сәр киникә вәшәндә. *Взвалить свою вину на другого* тәхсир хүштәрә ә сәр јәкикә вәнорә.

ВЗВАР сущ. ов ән дүширә мәјвә ә хүштәни мәјвәрово.

ВЗВЕ́СИТЬ, ВЗВЕ́ШИВАТЬ гл. пәјмундә: 1. кирә, чүрә ә тирозу кәширә. *Взвесить товар* молә пәјмундә; 2. пишоки фикир, бини-вәки сохтә.

ВЗВЕ́СИТЬСЯ, ВЗВЕ́ШИВАТЬСЯ гл. пәјмундә оморә: 1. ки, чү ә тирозу кәширә оморә; 2. пишоки фикир, бини-вәки сохтә оморә.

ВЗВЕСТИ́ гл. вәшәндә: 1. тик кирдә, әри ә зәвәро вәрафтә кумәки сохтә; 2. ә сәр киникә (нәһәгијә тәхсирә , бүхтүрә).

ВЗВИТЬ, ВЗВИВА́ТЬ гл. зәвәро вәбәрдә (бучол-бучол сохтә-сохтә, чәрх дорә-дорә).

ВЗВИ́ТЬСЯ, ВЗВИВА́ТЬСЯ гл. 1. зәвәро вәрафтә (бучол-бучол, чәрх дарафтә-дәрафтә; 2. Перен. кәһәз бирә, әз хүштә вәдарафтә.

ВЗВОДИ́ТЬ см. *взвести.*

ВЗВОЛНОВА́ТЬ, -СЯ см. *волновать, -ся.*

ВЗГЛЯД сущ. фәһм: 1. дәнишкоһ. *Бросить взгляд на кого-, что-л.* ә фәһмәво дәниширәә киникә, чүникә; 2. фикир, мәһшәво. *Высказать свои взгляды* фәһм хүштәрә бурбундә.

ВЗГЛЯНУ́ТЬ, ВЗГЛЯ́ДЫВАТЬ гл. фәһм сохтә, дәниширә.

ВЗГО́РЬЕ сущ. һүндүрәки, доһор.

ВЗДЕТЬ[1] гл. 1. вошәндә, тик күрдә, тик күрдә. *Вздеть руки* дәсһорә тик күрдә; 2. вәнорә. *Вздеть очки на нос* чәшмәкә ә сәр вини вәнорә.

ВЗДЕТЬ[2] гл. 1. зәвәро вәшәндә, тик күрдә; 2. то же, что *надеть.*

ВЗДЁРНУТЬ гл. вәкоширә (кәширә зәвәро вошәндә). *Вздёрнуть кого-н. на виселицу (повесить)* киникәрә ә горинә вәкоширә.

ВЗГРЕТЬ, ВЗГРЕВА́ТЬ гл. вәшмәрдә, дәһно зәрә, ҹозә дорә.

ВЗГРУСТНУ́ТЬ гл. јә кәм дүлкир, дүлхүрд бирә.

ВЗДОР сущ. буш-буш, мәһносүз, әгүлсүзә кофһо; дуркуни. *Нести, молоть вздор* дуркуни куфтирә (вәнҹирә).

ВЗДО́РИТЬ, ПОВЗДО́РИТЬ гл. ҹәнк кирдә, дү-јәкирә вәшмәрдә.

ВЗДО́РНЫЙ прил. 1. буш-буш, мәһносүз. *Вздорный слух* буш-бушә сәс (хәбәр); 2. ләгләг, гүдгүд. *Вздорная старуха* гүдгүдә кәләзән. II *вздо́рность* сущ. 1. буши, мәһносүзи; 2. ләгләги, гүдгүди.

ВЗДОРОЖА́ТЬ см. *дорожать.*

ВЗДО́РЩИК сущ. ләгләг, гүдгүд (ләгләги, гүдгүди сохтәнијо одоми). II *вздо́рщица* әзини зән (духтәр).

ВЗДОХ сущ. 1. нәфәс, нәфәскәширә; 2. ох кәширә.

ВЗДОХНУ́ТЬ гл. нәфәс кәширә: 1. нәфәс вәкирдә; 2. рәһәти сохтә, әз пәсәј чүникә ә хүштә дироморә).

ВЗДРЕМНУ́ТЬ хисирә, јә кәм хисирә. *Вздремнут часок* јә сәһлә хисирә.

ВЗДРО́ГНУТЬ, ВЗДРА́ГИВАТЬ гл. хүштәрә вошәндә (һә ә јәбо сәһмүстә).

ВЗДУ́МАТЬ гл. һә ә јәбо, ә кузәт нәсохтә ҹикә чүникәрә ә әгүл, ә фикир овурдә, чүникә сохтә. *Не вздумай убежать* вирихтәрә ә әгүлтү нәјор.

ВЗДУ́МАТЬСЯ гл. кузәт нәсохтә ҹикә ә кгүл, ә фикир чүникә оморә.

ВЗДУ́ТЬ[1] гл. 1. һово зәрә, вәшәндә. *Ветер вздул пыль* ворвори зә,тузә вәшәнд; 2. пуф зәрә, дәкәсундә (аташә); 3. вәмасундә, әз гәдәр зијод кәлә сохтә.

ВЗДУ́ТЬ[2] гл. гәриш сохтә, ҹиро сохтә.

ВЗДУ́ТЬСЯ гл. 1. вәхүштә (ә һоворәво); 2. су кирдә, дәкәсирә (әз пуф, әз һово); 3. вәмасирә, әз гәдәр зијод хәлә бирә.

ВЗДЫМА́ТЬСЯ гл. зәвәро вәрафтә, вәхиштә. *Пыль вздымается от ветра* туз әз ворвори әдәј вәхиштә.

ВЗДЫХА́НИЕ сущ. 1. нәфәскәширә; 2. охкәширә.

ВЗДЫХА́ТЬ, ВЗДО́ХНУТЬ гл. 1. нәфәс кәширә; 2. әз товунәј ки, чү; әки, чү киро ох кәширә.

ВЗИМА́ТЬ гл. вәкирдә, ә кучәво вәкирдә. II *взимание* сущ. вәкирдәји, ә кучәво вәкирдәји.

ВЗИРА́ТЬ см. *смотреть.*

ВЗЛА́МЫВАТЬ см. *взломать.*

ВЗЛЕТЕ́ТЬ гл. парустә: 1. әз хори вәхүштә, пар зәрә; 2. лов-тум бирә.

ВЗЛЁТНО-ПОСА́ДОЧНЫЙ прил. әри нүштә-вәхүштәј парустәнијо апаратһо һистијо.

ВЗЛОМА́ТЬ, ВЗЛА́МЫВАТЬ гл. хүрд сохтә, вокундә (чү гили букә). *Взломать дверь* дәрә хүрд сохтә, вокундә. II *взлом* сущ. хүрд сохтә, вокундәји.

ВЗЛО́МЩИК сущ. дүзд (килитһорә хүрдсохтә, чүникәрә дүздирәкор).

ВЗЛОХМА́ТИТЬ, -ся см. *лохматить, -ся.*

ВЗЛУЩИ́ТЬ см. *лущить.*

ВЗМАНИ́ТЬ см. *манить.*

ВЗМОЛИ́ТЬСЯ гл. сәхт минәт сохтә., минәтсинәт сохтә.

ВЗМО́РЬЕ сущ. гирог дәрјо.

ВЗМОСТИ́ТЬСЯ гл. вәрафтә, чикә кирдә.

ВЗМУТИ́ТЬ см. *мутить.*

ВЗМЫТЬ гл. лап һүндүр вәрафтә (парустә).

ВЗНОС сущ. һәг (әри чүникә дорә, јә новкә кировундә оморәнијо пул).

ВЗОБРА́ТЬСЯ гл. вәрафтә (ә кучәво ә чичојикә вәрафтә).

ВЗОЙТИ́ гл. 1. вәрафтә (рафт-рафтә ә һүндүри расирә). *Взойти на гору* ә дог вәрафтә; 2. чәстә, вәдирәморә (әз товунәј мәнкһо, астарәһо). *Солнце взошло* офтоји вәдирәмо (чәст); 3. вәдирәморә, вәрәморә (әз товунәј коштәоморә тумһо). *Рассада взошла* шитилһо вәрәмори; 4. вәрәморә, күндәһиз бирә (әз товунәј хәми). <> *Взойти на престол* ә тәхт вәрафтә. II *восхожде́ние* сущ. 1. вәрафтәји; 2. чәстәји, вәдирәморәји; 3. вәдирәморәји, вәрәморәји; 4. вәрәморәји, күндәһиз бирәји.

ВЗОР то же, что *взгляд.*

ВЗОРВА́ТЬ, ВЗРЫВА́ТЬ гл. лов сохтә. *Взорвать мост* күрпирә лов сохтә. II *взрывно́й* прил. ән лов сохтәји, әри ловсохтә һистијо; 2. лов сохтәнкә һәмәл оморәнијо.

ВЗОРВА́ТЬСЯ, ВЗРЫВА́ТЬСЯ гл. лов бирә. *Бомба взорвалась* бомбә лов бисто (бири).

ВЗРАСТИ́ТЬ, ВЗРА́ЩИВАТЬ см. *вырастить.*

ВЗРЕ́ЗАТЬ, ВЗРЕЗА́ТЬ гл. бурра, јә новкә тикәјүрәрә бурра вәкундә.

ВЗРОСЛЕ́ТЬ гл. кәлә бирә, ә сал дәрафтә. *Дети взрослеют* һәјилһо әдәт кәлә бирә.

ВЗРОСЛИ́ТЬ гл. кәлә бурбундә. *Это причёска тебя взрослит* мујһојтү түрә әдәј кәлә бурбундә.

ВЗРО́СЛЫЙ прил. 1. кәлә, ә сал дәбирәкор; 2. в знач. сущ. кәләтә (салү амбартә һистијо одоми). *Слушаться взрослых* ә коф кәләтәһо дәнишрә. *взрослая* II салү кәлә һистијо зән.

ВЗРЫВ сущ. парт, ловбирә (лов бирәј ән чүникә вә сәс ән у). II *взрывно́й* см. *взорвать*.

ВЗРЫВА́ТЬ[1] см. *взрыть.*

ВЗРЫВА́ТЬ[2]**, - СЯ** см. *взорваться.*

ВЗРЫВНИ́К сущ. лов сохтәкор, и корә данүстәкорә сәниһәткор.

ВЗРЫВЧА́ТКА сущ. лов бирәнијо (сохтәнијо) чи.

ВЗРЫ́ВЧАТЫЙ прил. лов бирәнијо (сохтәнијо)

ВЗРЫХЛЯ́ТЬ см. *рыхлить.*

ВЗЫВА́ТЬ, ВОЗЗВА́ТЬ гл. һорој зәрә, һорој сохтә. *Взывать о помощи* ә кумәки һорој зәрә.

ВЗЫСКА́НИЕ сущ. 1. әз киникә һәг вәкирдәји; 2. киникәрә чозә дорәји; чозә.

ВЗЫСКА́ТЬ гл. 1. әз киникә һәг вәкирдә; 2. киникәрә . чозә дорә.

ВЗЯ́ТИЕ см. *брать.*

ВЗЯ́ТКА сущ. 1. рушвә(-т); 2. ә гортвози ә кәлә гортәво зәрә оморијо горт).

ВЗЯТКОДА́ТЕЛЬ сущ. рушвәтди (рушвәт дорәрәнијо, доријо одоми).

ВЗЯ́ТОЧНИК сущ. рушвәтхур (рушвәт вәкирдәнијо одоми). II *взя́точница* әзини зән (духтәр). II *взя́точнический* прил. рушвә(т) хури, ән рушвә(т)хур.

ВЗЯ́ТОЧНИЧЕСТВО сущ. рушвә(т)хури (рушвә(т) вәкирдәји). II *взя́точнический* прил. рушвә(т)хурији, ән рушвә(т)хури.

ВЗЯТЬ гл. вәкүрдә: 1. см. *брать;* 2. вәки, вәкирим. *Взять студентов: у них большая нагрузка* вәкирим тәләбәһорә: кор ән уһо курунди. <> *Взять за горло* бугозүрә кирдә; *взять себя в руки* хүштәрә ә дәс вәкирдә; *взять назад* пәсәво вәкирдә; *взять на себя* ә сәр (кәрдән) хүштә вәкирдә.

ВЗЯ́ТЬСЯ см. *браться.*

ВИГВА́М сущ. вигвам (ә индијајиһој ән Америка ә пустәво, пуст дорәво, вәлкһошүрәво дәкүрдә оморәнијо кумә, чордог, суко).

ВИД[1] сущ. 1. дәнишкоһ (буруни, вәди һистијотараф); 2. сифәт, һол. *На вид ему можно*

дать сорок лет ə сифəт киро урə чүл сал имбу дорə.

ВИД[2] сущ. чиро, тəhəрз.

ВИДА́ТЬ гл. 1. винирə. *Разве кто-н. видал динозавров?* Киникə динозвроhрə винири бəкə? 2. вəди́ни. *Его, видать, дома нет* вəдини, у ə хунə нə дəри; 3. *видал?! (видали?!)* винири?! (винирит?!) *За неделю истратил миллион?! Видал?!* ə jə ћофтə jə милjон хəрч сохт! –Винири?!

ВИДА́ТЬСЯ то же, что *видеться*.

ВИ́ДЕНИЕ сущ. винирəji, винирə данүстəji.

ВИДЕ́НИЕ сущ. ə пишоj чумhо, ə хов, ə хəjол оморəji.

ВИ́ДЕО сущ. видео (видеомагнитофон).

ВИДЕОМАГНИТОФО́Н сущ. видеомагнитофон (сəс нə шикилə нүjүстəниjо вə бурбундəниjо магнитофон).

ВИ́ДЕТЬ, ВИ́ДЫВАТЬ гл. винирə. *Хорошо видеть* хуб винирə, *видеть вдали горы* ə дур дорhорə винирə, *видеть сон* хов винирə, *видишь* винирəни. <> *вот увидишь* имуohj мивини; *там увидим* ə унчо мивиним.

ВИ́ДЕТЬСЯ, УВИ́ДЕТЬСЯ гл. 1. вəди, вəди бирə. *Вдали видны горы* əз дур дорhо вəдини; 2. винирə (дү jəкирə). *Видеться с друзьями* ховурhорə винирə.

ВИ́ДИМОСТЬ сущ. вəдиji, вəди бирəji, винирə бирəji.

ВИ́ДИМЫЙ прил. 1. вəди, вəди hистиjо, винирə бирəниjо; 2. бүзүрк, нумлү; 3. сəр-сəнболлү.

ВИДНЕ́ТЬСЯ гл. вəди бирə.

ВИ́ДНЫЙ прил. 1. вəди, вəди иhстиjо (винирə бирəниjо). *Дом виден издалека* хунə əз дур вəдини; 2. вəди, мəhлүм. *В его словах видна ложь* əз кофhоj ən у дуркунəки вəдини; 3. бүзүрк, нумлү. *Видный вождь* бүзүркə рəhбəр. II *ви́дно* в знач. сказ. вəдини. *Дела, как видно, идут хорошо* вəдини ки, корhо əдəт хуб рафтə.

ВИ́ДЫВАТЬ см. *видеть*.

ВИЗА́ВИ нареч. 1. нареч. рүjбəрүj. *Сидеть визави* рүjбəрүj нүштə; 2. сущ. у, коми ки рүjбəрүj нүшти, jə новкə поjисти).

ВИЗГ сущ. чув (сəс).

ВИЗГЛИ́ВЫЙ прил. 1. чув зəрəниjо; 2. jүрə чувзəрə хош оморəниjо, hороj-бочəh сохтəниjо.

ВИЗГОНИЯ сущ. чувəчув (дураз кəширəниjо чув).

ВИЗИРЬ сущ. вəзир.

ВИЗУА́ЛЬНЫЙ прил. ə чум вəди hистиjо, ə пишоj чум hистиjо. II *визуа́льность* сущ. ə чум вəди бирəji, ə пишоj чум бирəji.

ВИКТОРИ́НА сущ. викторина (вози, ə пүрсүшhо човоб дорə).

ВИ́ЛКА сущ. быз, вилкə, чонкол. *Серебряная вилка* вилкəj нүгрəji; *нож с вилкой* кордə ə вилкəрəво; *вилочка* вилекəлə. II *ви́лочный* прил. бызи, вилкəji, чонколи; ən быз, ən вилкə, ən чонкол.

ВИ́ЛЛА сущ. вилла (hоширə хунə ə богово, паркəво, амбари вəхт əз шəhəр ə гирог).

ВИ́ЛЫ сущ. jобо (корhоj кəндирə əри сохтə jə чənд дуразə дəндүhо метали вəрижо карасти, ə дүм тəхтəjирəво). II *ви́льный* прил. jобоji; ən jобо.

ВИЛЯ́ТЬ, ВИЛЬНУ́ТЬ гл. вəчовундə. *Вилять хвостом* дүмə вəчəвундə.

ВИНА́ сущ. 1. тəхсир, hовун. *Признать свою вину* тəхсир хүштəрə ə кəрдəн вəкүрдə; 2. сəбəб, бинəj ən чүникə.

ВИНЕГРЕ́Т сущ. винигрит (хиникə нухоруш əз хүрдə-хүрдə вəнчирə оморижо тəрəвəз,кушт (чəh), хоjə вə соус, jə новкə ə рүгənəво). II *винегре́тный* прил. винигрити; ən винигрит.

ВИНИ́ТЬ гл. тəгсиркор hисоб сохтə, тəхсиркор данүстə. *Во всем вини самого себя* əри həммə хүштəрə тəхсиркор hисоб сох.

ВИНИ́ТЬСЯ, ПОВИНИ́ТЬСЯ гл. хүштəрə тəхсиркор данүстə.

ВИНО́ сущ. шороб. *Красное вино* гирмизинə шороб, *виноградные вина* шоробhоj онкури. II *винцо́* уменьш. шороблə. II *ви́нный* прил. шороби, ən шороб. *Винный завод* завод шороби. <> *винные ягоды* ənчир. *Винный спирт* спирт етили.

ВИНОВА́ТИТЬ см. *винить*.

ВИНОВА́ТЫЙ прил. тəхсиркор, hовункор, hонкор (ə чү корикə тəхсирү бирəкор). II *винова́тость* сущ. тəхсиркори, hовункори (hол ən тəхсиркор, ən hовункор).

ВИНО́ВНИК сущ. 1. тəхсиркор, hовункор (ə чүникə киро тəсирү бирəкорə одоми). II *вино́вница* əзини зəн (духтəр).

ВИНО́ВНЫЙ прил. тəхсиркор, тəхсирлү, hовункор (ə ки тəхсир вəрикə, ки hовун сохтикə). *Признать виновным* тəхсирлү hисоб сохтə бижовку. II *виновность* сущ. тəхсир вəбирəji, jүрə hовун бирəji.

ВИНОГРА́Д сущ. онкур. II *виногра́дный* прил. прил. онкури: 1. ən онкур; 2. əз онкур, əз вəлкоjү сохтə оморижо.

ВИНОГРА́ДИНА сущ. онкур, кӀлэj онкур. II *виноградинка* онкурлэ, кӀлэлэj онкур.

ВИНОГРА́ДНИК сущ. бог онкури (онкур коштэ оморијо чикэ), онгурлуг.

ВИНОДЕ́Л сущ. шоробчи (шороб ћэзӀр сохтэнијо сэниӈэткор).

ВИНОДЕ́ЛИЕ сущ. шоробчији (эз онкур вэ эз jэ мejвэjкэћо шороб ћэзӀр сохтэji).

ВИНОКУ́Р сущ. устар. эрэгикэш (спирт кэширэнијо одоми)1.

ВИНОКУРЕ́НИЕ сущ. устар. эрэгикэши (эз э гэдӀ шэкэр вэ крахмол дэрijо чићо спирт кэширэji).

ВИНТ сущ. винт: 1. чӀуникэрэ сэхт сохтэнијо, бэстэнијо диликвэрijэ чубуг ћовуни; 2. кэмирэ, самалутэ, вертолутэ э кор овурдэнијо парпара. II *винтик* уменьш. винтлэ.

ВИНТИ́ТЬ гл. чэрх дорэ, бэстэ.

ВИНТО́ВКА сущ. туфанг. II *винто́вочный* прил. туфанги, эн туфанг.

ВИРТУА́ЛЬНЫЙ прил. нистијо, омо бирэнијо, э сэр бијовћо.

ВИ́РУС сущ. ви́рус (нэчогићорэ лов сохтэнијо микроб). II *вирусный* прил. вирруси; эн вирус.

ВИРУСО́ЛОГ сущ. вирусо́лог (сэниӈэткор эн вирусологија).

ВИРУСОЛО́ГИЯ сущ. вирусолокија (эз товунэj вирусћо ћистијо ћилм).

ВИ́СЕЛИЦА сущ. горинэ. II *ви́селичный* прил. горинэji, эн горинэ.

ВИ́СЕЛЬНИК сущ. горинэji: 1. э горинэ вэрijо одоми; 2. э горинэ лојиг ћистијо одоми.

ВИСЕ́ТЬ гл. дулулу бирэ. *Висеть на турнике* эз турник дулулу бирэ.

ВИ́СКИ сущ. ви́ски (тӀундэ эрэги эн Америка, эн Англија).

ВИСКО́ЗА сущ. вискоз. II *виско́зный* прил. вискози, эн вискоз, эз вискоз сохтэ, духтэ оморијо.

ВИ́СМУТ сущ. ви́смут (ћэсонт ћэл бирэнијо нүгрэрэнгијэ метал). II *ви́смутовый* прил. висмути: 1. эн висмут; 2. эз висмут бирijо.

ВИ́СНУТЬ, ПОВИ́СНУТЬ гл. дулулу бирэ. *Виснуть на шее* эз кэрдэнӀ дулулу бирэ.

ВИСОКО́СНЫЙ *высокосный год* дуразэ сал: 1. э лӀвэћ чӀуһури э сэ сал jэ бо сал э чикэj 12 мэћ 13 бирэ; 2. э ћэммэ гэбул сохтијо лӀвэћ э чор сал jэбо сал 365 руз нэћ, 366 руз бирэ (феврал 29 руз бирэ).

ВИСЯ́ЧИЙ прил. дулул, дулулу ћистијо.

ВИТАМИ́Н сущ. витамин. II *витами́нный* прил. витамини: 1. эн витамин; 2. витаминдэри. II *витамино́зный* прил. витамини (э гэдӀ амбарэ витамин дэрijо).

ВИТА́ТЬ гл. кэштэ, чэрх дэрафтэ, пар зэрэ. *Витать в облаках (в воздухе)* э овојиће кэштэ (эз дӀнjо бихэбэр бирэ).

ВИТО́Й прил. чэрх дэрафтэнијо (спиралэ хуно).

ВИТО́К сущ. йя бо чярх дярафтяйи ян спирал.

ВИТРА́Ж сущ. витраж (эз рэнгэбэрэнгэ шишэ дуз биријо шикил, jэ новкэ нэхүш). II *витра́жный* прил. витражи; эн витраж.

ВИТЬ гл. бофтэ, вошундэ. II *витьё* сущ. эри бофтэ, вошундэ сохтэ оморэнијо кор. II *свива́ние и сви́вка* сущ. бофтэji, вошундэji.

ВИХЛЯ́ТЬ гл. лэjлуj хурдэ, лэjлуj рафтэ. *Колесо вихляет* чэрх эдэj лэjлуj рафтэ.

ВИХЛЯ́ТЬСЯ гл. рафтэнкэ лэjлуj хурдэ

ВИХО́Р сущ. кэкүл, пэпүл.

ВИХРА́СТЫЙ прил. пэпүли. *Вихрастая голова* пэпүлијэ сэр.

ВИ́ШЕННИК сущ. бэћэлилуг, бог элүбэћэлији.

ВИШНЁВЫЙ прил. элүбэћэлији: 1. эн элүбэћэли; 2. эз элүбэћэли сохтэ оморэнијо. *Вишнёвое варенье* миробој элүбэћэлији; 3. э рэнг элүбэћэли ћистијо.

ВИ́ШНЯ сущ. элүбэћэли, разг. вишнэ. II *ви́шенка* уменьш. элүбэћэлилэ, разг. вишнэлэ; күлэлэj эн элүбэћэли.

ВИШЬ част. виниш, дэниш, дэниш виниш. *Вишь что выдумал* виниш чү фикир сохтикэ.

ВКА́ЛЫВАТЬ гл. 1. см. *вколоть;* 2. амбар кор сохтэ, сэћэр кэширэ. *Всю жизнь вкалывал для семьи* битэв ћүмүрмэ эри күфлэт сэћэр кэширэм.

ВКАПЫВАТЬ см. *вкопать.*

ВКАТИ́ТЬ гл. 1. кулукулу дорэрэво дэшэндэ; jэ хэрэбэ кор сохтэ, зэрэ. *Вкатить пощёчину* силлэ зэрэ.

ВКАТИ́ТЬСЯ гл. кулу-кулу э гэд чүникэ дэрафтэ.

ВКЛАД сущ. эмонэт (э чичојикэ норэ оморијо пул, бућолүjэ чиће).

ВКЛА́ДЧИК сущ. эмонэтчи (сэћиб эн омонэт). II *вкла́дчица* эзини зэн (духтэр).

ВКЛА́ДЫВАТЬ см. *вложить.*

ВКЛЕ́ИТЬ, ВКЛЕ́ИВАТЬ гл. вэкосундэ, э дорүj чүникэ э ширишэво вэкосундэ.

ВКЛЕ́ЙКА сущ. 1. см. *вклеить*; 2. ә доруј чүникә вәкосундә оморијо вәлк когоз.

ВКЛИ́НИТЬ, ВКЛИ́НИВАТЬ гл. вогундә, паз зәрә. *Вклинить доску в щель* ә парајн (ә сула) тәхтәрә вогундә.

ВКЛИ́НИТЬСЯ, ВКЛИ́НИВАТЬСЯ гл. дәрафтә, хүштәрә вогундә.

ВКЛЮЧА́Я пред. ә гәдү. *Собрались все, включая стариков* һәммә кура бирәбу, пирәмәрдһош ә гәд үшү.

ВКЛЮЧИ́ТЕЛЬНО нареч. ә гәдү, әјәки (ә әхир нумү күрдә оморәнијорәво әјәки). *С 1-го по 10-е включительно* әз 1-үм тә 10-үм, дәһмиш ә гәдү.

ВКЛЮЧИ́ТЬ, ВКЛЮЧА́ТЬ гл. 1. дәшәндә (ә гәд чүникә); 2. дәкәсундә. *Включить лампу* ләмпәрә дәкәсундә; 3. ә кор дәшәндә. *Включить мотор* матурә ә кор дәшәндә.

ВКЛЮЧИ́ТЬСЯ, ВКЛЮЧА́ТЬСЯ гл. 1. дәрафтә (ә гәд чүникә). *Включиться в работу* ә гәд кор дәрафтә; 2. дәкәсирә. *Лампа включилась* ләмпә дәкәси; 3. ә кор дәрафтә. *Мотор включился* матур ә кор офто.

ВКОЛОТИ́ТЬ, ВКОЛА́ЧИВАТЬ гл. зәрә, зәрә дәшәндә. *Вколотить кол в землю* појәрә ә хори зәрә.

ВКОЛО́ТЬ, ВКА́ЛИВАТЬ гл. дәшәндә, зәрә, вогундә (сула сохтә дәшәндә, зәрә). *Вколоть булавку* сәнчәгә дәшәндә.

ВКОНЕ́Ц нареч. лап, битәв. *Вконец устал* лап вәмундәм.

ВКОПА́ТЬ ВКА́ПЫВАТЬ гл. ә хори дәшәндә, сәхт сохтә. *Вкопать столб* тирә ә хори тәшәндә, сәхт сохтә.

ВКОРЕНИ́ТЬ, ВКОРЕНЯ́ТЬ гл. бинә дәшәндә, күк дәшәндә.

ВКОРЕНИ́ТЬСЯ, ВКОРЕНЯ́ТЬСЯ гл. бинәлү бирә.

ВКОСЬ нареч. чәп, чәпәвунә, јон, шәфт (дуз нәһ). *Взглянуть вкось* шәфт дәнишрә; чәп дәнишрә.

ВКРА́СТЬСЯ гл. 1. Нәгәстәнки оморә, омо вәди нәбирә; 2. ә чүчојикә әз пәхәнүки оморә, дәрафтә.

ВКРА́ТЦЕ нареч. кутәһ. *Изложить вкратце* кутәһ куфтирә.

ВКРИВЬ нареч. шәфт (дуз нәһ).

ВКРУГ нареч. ә пәсә-пишо.

ВКРУТИ́ТЬ, ВКРУ́ЧИВАТЬ гл. чәрх дорәрәво дәшәндә.

ВКРУТУ́Ю нареч. тә сәхт бирә (әз товунәј хојә душундәји).

ВКУ́ПЕ нареч. әјәки, ә јә чикә, һәрмәһи.

ВКУС[1] сущ. 1. дод, дәһәм. *Вкус хлеба* дәһәм ән нун; *пробовать на вкус* дәһәмүрә винирә; 2. һәз, ләзәт. *От этого вина я никакого вкуса не получил* әз и шороб мә һәз нә вәкирдүм.

ВКУС[2] сущ. рачә шинохтә, дәһәм ләһә танүстәји.

ВКУСИ́ТЬ, ВКУША́ТЬ гл. 1. хурдә; 2. ән чүрә дәһәмүрә данүстә, винирә.

ВКУ́СНОСТИ сущ. дәһәмһо (дәһәмлүјә хурдәнијә чиһо).

ВКУСНОТА́ сущ. разг. дәһәм (әз товунәј дәһәмлүјә, ләзәтлүјә чүникә. II *вкусноти́ща* увел. кәлә дәһәм.

ВКУ́СНЫЙ прил. дәһәмлү, ләзәтлү. II *вку́сность* сущ. дәһәмлүјә, ләзәтлүјә чиһо.

ВЛА́ГА сущ. ов, нәми, нәмиши (ә гәд чүникә дәријо ов). *Воздух, насыщенный влагой* амбар нәмиши дәријә һово.

ВЛАГА́ЛИЩЕ сущ. рәһ ән һәјилхунә.

ВЛАГА́ТЬ см. *вложить*.

ВЛАДЕ́ЛЕЦ сущ. сәһиб (јүрә чүникә һистијо одоми). II *владе́лица* әзини зән (духтәр). II *владе́льческий* прил. сәһиби; ән сәһиб.

ВЛАДЕ́НИЕ сущ. сущ. 1. сәһиби; 2. сәһиб бирәји; 3. устар. киникә сәхибү һистијо чиһо; 4. ә дәс киникә дәријо хори.

ВЛАДЕ́ТЕЛЬ сущ. 1. То же, что *правитель*; 2. то же, что *владелец*.

ВЛАДЕ́ТЬ гл. 1. сәһиб бирә; 2. огоји сохтә, сәһиби сохтә, 3. ә рәһ бәрдә, ә чүникәрәво кор сохтә данүстә; 4. данүстә. *Он владеет русским языком* у ә зувун урусирә данүстәни.

ВЛАЖНЕ́ТЬ, гл. нәм бирә, тар бирә.

ВЛА́ЖНОСТЬ сущ. нәми, тари.

ВЛА́ЖНЫЙ прил. нәм, тар. *Влажная одежда* нәмә палтар, *влажные глаза* нәмә чумһо, *влажный воздух* нәмә һово.

ВЛА́МЫВАТЬСЯ см. *вломиться*.

ВЛА́СТВОВАТЬ гл. огојәти сохтә ә сәр киникә.

ВЛАСЫ́ сущ. устар. мујһој одоми.

ВЛАЧИ́ТЬ гл. 1. см. *волочить*; 2. кировундә (рузһо, салһо, зиндәкунирә). *Влачить трудную жизнь* чәтинә зиндәкуни кировундә.

ВЛАЧИ́ТЬСЯ гл. 1. см. *волочиться*; 2. киро-штә (ә товунәј рузһо, салһо, зиндәкуни).

ВЛЕ́ВО нареч. ә чәп, ә чәпи тараф, ә тараф чәп.

ВЛЕЗТЬ, ВЛЕЗА́ТЬ гл. 1. вәрафтә (ә чәтинирәво, ә ә чүникә вәпүчирәрәво, әз пәһәнүки). *Влезть на дерево* ә дор вәрафтә; 2. дәрафтә, хүштәрә вогундә. *Воры влезли в дом* дүздһо ә хунә дәрафтәт; 3. дорушта. *Все книги влезли в сумку* һәммә китобһо ә сумкә дорушт. <> *Влезть в долги* ә гәрд дәрафтә.

ВЛЕПИ́ТЬ, ВЛЕПЛЯ́ТЬ гл. вәкосундә: 1. ә гәд чүникә (вәкосирәнијә, ширишә чирә); 2. зәрә, кәширә. *Влепить пощечину* силлә вәкосундә.

ВЛЕТЕ́ТЬ, ВЛЕТА́ТЬ гл. 1. дироморә, дәрафтә (пар зәрәрәво). *Птицы влетели в окно* гушһо әз пәнчәрә дироморут (дәрафтүт); 2. тәрә-тәһәди дәрафтә, дироморә әчәјикә.

ВЛЕЧЕ́НИЕ сущ. ә чүникә сәхтә һәвәс.

ВЛЕЧЬ, ВОВЛЕ́ЧЬ гл. 1. кәширә, кәширә бәрдә, кәшумолә бәрдә. *Влечь колесницу* һәрәбәрә кәширә; 2. ә тараф хүштә кәширә; 3. әхирү чүникә бирә. *Преступление влечёт за собой наказание* һовун ә пәсәј хүштә чозә овурдә.

ВЛЁТ[1] нареч. ә пар зәрәнки.

ВЛЁТ[2] сущ. пар зәрәрә дироморәји, дәрафтәји.

ВЛИ́ПНУТЬ, ВЛИПА́ТЬ гл. 1. вәкосирә; 2. ә чәтинә кор офторә.

ВЛИТЬ, ВЛИВА́ТЬ гл. 1. докундә чүрә, ә чү. *Влить воду в бочку* овә ә пишкә докундә; 2. Перен. зијод сохтә, сәрзијоди дәшәндә.

ВЛИ́ТЬСЯ, ВЛИВА́ТЬСЯ гл. дәрафтә, тиһи бирә. *Вода влилась в подвал* ов ә зирдәрә дәрафти.

ВЛИЯ́НИЕ сущ. 1. ә киникә кори сохтәји, куч вәнорәји; 2. авторитет, куч, һүрмәт.

ВЛИЯ́ТЬ, ПОВЛИЯ́ТЬ гл. кори сохтә, куч вәнорә.

ВЛОЖИ́ТЬ, ВКЛА́ДЫВАТЬ и ВЛАГА́ТЬ гл. дәшәндә: 1. дәнорә ә гәд ән чүникә). *Вложить письмо в конверт* когозә ә конверт дәшәндә; 2. норә, вәнорә. *Вложить капитал* мојә норә (вәнорә). II *вложе́ние* сущ. дәшәндәји.

ВЛОМИ́ТЬСЯ, ВЛА́МЫВАТЬСЯ гл. дәрафтә (ә куәчәво) ә чичојикә. *Вломиться в чужой дом* ә кучәво ә хунәј кәс дәрафтә.

ВЛЮБИ́ТЬ, ВЛЮБЛЯ́ТЬ ггл. кирә ошуг сохтә, һәчи сохтә ки, хојү, ошуг бу.

ВЛЮБИ́ТЬСЯ, ВЛЮБЛЯ́ТЬСЯ гл. ә ки ошуг бирә; хостә.

ВЛЮБЛЁННЫЙ прил. ошуг: ә киникә ошуг бириjо, урә сәхт хостәнијо. II *влюблённость* сущ. ә киникә ошуг бирәји, урә сәхтхостәји.

ВЛЮ́БЧИВЫЙ прил. зу-зу ошуг бирәнијо . II *влю́бчивость* сущ. зу-зу ошуг бирәји

ВМА́ЗАТЬ, ВМА́ЗЫВАТЬ гл. вәкосундә (чуникәрә ә вәкосирәнијо чирәво). *Вмазать стекло* шишәрә вәжосундә.

ВМА́ТЫВАТЬ гл. *вмотать.*

ВМЕНИ́ТЬ, ВМЕНЯ́ТЬ гл. ә сәрү вошәндә ән киникә.

ВМЕНЯ́ЕМЫЙ прил. әгүлү ә сәрү дәбирәкор; сохтә кор хүштәрә данүстәкор. II *вменя́емость* сущ. сохтә кор хүштәрә данүстәји.

ВМЕСИ́ТЬ, ВМЕ́ШАТЬ гл. ә муч овурдә-овурдә дәкундә, гәриш сохтә. *Вмесить изюм в тесто* ә хәми кишмиш гәриш сохтә.

ВМЕ́СТЕ нареч. әјәки, ә јә чикә. *Пришёл вместе с отцом* ә бәбәј хүштәрәво әјәки омори; *мы вместе с ним построили* иму ә урәво әјәки вокундәјм.

ВМЕСТИ́ЛИЩЕ сущ. гоб (әри чүникәрә докундә, дошта). *Вместилище для воды* әри ов гоб (гоб оби).

ВМЕСТИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. кәлә, дүрүчд, амбарә чи, амбарә одоми доруштӓнијо. II *вмести́тельность* сущ. кәләји, дүрүчди, ә јү амбарә чи, амбарә одоми доруштӓји.

ВМЕСТИ́ТЬ, ВМЕЩА́ТЬ гл. 1. ә хүштә *до*рундә, күнчундә, кирдә; 2. ә гәд чүникә *до*рундә, күнчундә.

ВМЕСТИ́ТЬСЯ, ВМЕЩА́ТЬСЯ гл. доруштӓ (ә гәд чүникә дәрафтә). *Вещи вместились в чемодан* чиһо ә чемодон дорушт.

ВМЕ́СТО нареч. ә чикәјү, ә чикәј ән кинкә, ән чүникә. *Взять одну книгу вместо другой* ә чикәј ән јә китоб, јә китобикәрә вәкирдә.

ВМЕТА́ТЬ, гл. бәхијә бәрдә.

ВМЕША́ТЕЛЬСТВО сущ. ә чү корикә, ә кор кикиникә гәриш бирәји.

ВМЕША́ТЬ, ВМЕ́ШИВАТЬ гл. гәриш сохтә: 1. ә чүникә. *Вмешать яйцо в тесто* хојәрә ә хәми гәриш сохтә; 2. јүрә нәвојистә ә чүкорикә. *Вмешать подростка в опасное дело* һәјилә ә тәрсә кор гәриш сохтә.

ВМЕША́ТЬСЯ, ВМЕ́ШИВАТЬСЯ гл. гәриш бирә ә чү. *Вмешаться в разговор, в драку* ә коф, ә чәнк гәриш бирә.

ВМЕ́РЗНУТЬ, ВМЕРЗА́ТЬ гл. ә бәјәзәрә хори, ә ов дәрафтә, вәкосирә мундә.

ВМИГ нареч. ә јә чумбәстәки; лап зу, ширп. *Вмиг всё понял* ширп һәр чирә вәрасирүм.

ВМИНА́ТЬ см. *вмять*.

ВМУРОВА́ТЬ гл. вәнорә, норә вә әз руjу сәнг кәширә, дәчирә.

ВМЯ́ТИНА сущ. гәди, ә шиширәрәво гәд бириjо чикә.

ВМЯТЬ гл. гәд сохтә, шиширә гәд сохтә.

ВНАЙМЫ́, ВНАЁМ нареч. ә киро, ә киророво. *Сдавать дом внаём* хунәрә ә киро дорә.

ВНАКИ́ДКУ нареч. ә сәр дүшhо. *Надеть пальто внакидку* палтунә ә сәр дүшhо вәнорә.

ВНАКЛА́ДЕ нареч. ә зарари, ә зир зарари. *Не остаться внакладе* ә зарари нә дәмундә.

ВНАЧА́ЛЕ нареч. hәвәл, әз сәр. *Вначале было трудно* әз сәр чәтин бу.

ВНЕ пред. гирог, ә гирог (ә буруj ән чүникә). *Вне города* әз шәhәр ә гирог.

ВНЕБРА́ЧНЫЙ прил. мәhрсүз, мәhрсүз бириjо.

ВНЕДРИ́ТЬ, ВНЕДРЯ́ТЬ гл. дәшәндә, кировундә. II *внедре́ние* сущ. дәшәндәjи, кировундәjи.

ВНЕДРИ́ТЬСЯ, ВНЕДРЯ́ТЬСЯ гл. дәрафтә, кирөштә.

ВНЕЗА́ПНЫЙ прил. кузәт нәсохтәни ә нәкуми, hәjәбо, , кузәт нә сохтә бириjо.

ВНЕЗА́ПНО нареч. ә нәкуми, ә jәбә, кузәт нә сохтә.

ВНЕКЛА́ССНЫЙ прил. әз вәхт нубо ә гирог кирөштәниjо.

ВНЕМАТОЧНЫЙ прил. *внематочная беременность* әз hәjилхунә ә гирог кирөштәниjо бордори.

ВНЕОЧЕРЕДНО́Й прил. әз нубот ә гирог, әз нубот зиjоди сохтә омориjо.

ВНЕПЛА́НОВЫЙ прил. әз план нә дәбириjо, ә план зиjоди сохтә омориjо.

ВНЕСТИ́, ВНОСИ́ТЬ гл. 1. дәбәрдә, дировундә. *Внести вещи в вагон* чиhорә ә вогун дәбәрдә (дировундә); 2. дәшәндә; 3. дорә. *Внести плату* пулә (әри чүникә) дорә. II *внесе́ние* 1. дәбәрдәjи, дировундәjи; 2. дәшәндәjи; 3. дорәjи.

ВНЕШКО́ЛЬНЫЙ прил. әз ошколә ә гирог бирәниjо, кирөштәниjо.

ВНЕ́ШНИЙ прил. буруjи, буруни. 1. әз чүникә ә гирог, ә буру hистиjо; 2. әнчәг бурурә бурбундәниjо; 3. руjи, ән руj, ән дору нистиjо; 4. әз товунәj ә jә дәвләтикәhорәво дод-вәсдод сохтәjи.

ВНЕ́ШНОСТЬ сущ. 1. буру, руj ән чүникә; 2. сәр-сәнбол ән одоми.

ВНЕШТА́ТНЫЙ прил. ә штат нәдәриjо.

ВНИЗ нареч. дәрәво, ә дәрә, дәрәтә. *Спуститься вниз* дәрәво фураморә; *спуститься вниз по лестнице* ә сүлмәрәво ә дәрә фураморә; *спуститься вниз от холма* әз доhор дәрәтә фураморә.

ВНИЗУ́ нареч. 1. ә дәрә, ә зир. *Жить внизу* ә дәрә зивистә; 2. ә дәрәj ән чүникә. *Внизу листа* ә дәрәj вәрәг.

ВНИКНУТЬ гл. вәрасирә, ә сәр офторә. *Вникнуть в слова учителя* кофhоj мәчлүмә ә сәр офторә.

ВНИМА́НИЕ сущ. 1. ә чүникә сәхт фикир дорәjи, дәниширәjи, куш вәнорәjи; 2. ә хәjол киникә, чүникә бирәjи.

ВНИМА́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. ә чүникә сәхт фикир дорәниjо, дәниширәниjо, куш вәнорәjниjо; 2. ә хәjол киникә, чүникә бирәниjо. II *внима́тельность* сущ. 1. ә чүникә сәхт фикир дорәjи, дәниширәjи, куш вәнорәjи; 2. ә хәjол киникә, чүникә бирәjи.

ВНИМА́ТЬ см. *внять.*

ВНИЧЬЮ́ нареч. hичиш ә hичишәво (әз товунәj возиː нә бәрдә нә вәнорә).

ВНОВЬ нареч. әз сәр, jәбojкәш. *Увидеться вновь* jәбojкәш дү-jәкирә винирә.

ВНОСИ́ТЬ см. *внести.*

ВНО́СКА сущ. дәшәндә, кирәвундә оморәниjо чи.

ВНУК сущ. нәвәː 1. кук ән кук, jә новкә ән духтәр; 2. hәjил ән кук, jә новкә ән духтәр. II *внучек, внучонок, внучок* уменьш. нәвәлә.

ВНУ́ТРЕННИЙ прил. доруни (ә дорүj чүникә дәриjо, күнчүстиjо). *Внутренняя сторона* доруни тараф.

ВНУ́ТРЕННОСТЬ сущ. дору, ә дорүj чүникә дәриjо чи (чиhо).

ВНУТРИ́ нареч. ә дору, ә гәд чүникә. *Внутри дома* ә гәд хунә.

ВНУЧА́ТЫЙ, прил. нәвәjи (әз товунәj нәвәj ән гоhум). *Внучатый племянник* (нәвәj ән бирор, ән хәhәр)

ВНУ́ЧКА сущ. нәвә (духтәр ән кук, jә новкә ән духтәр).

ВНУШЕ́НИЕ сущ. 1. см. *внушить*; 2. ә ә психикajү кори сохтәjи, hипноз.

ВНУШИ́ТЬ, ВНУША́ТЬ гл. 1. ә сәр киникә чү мәhшовоjикә дәшәндә; 2. киникәрә әри чүникә вомухтә мәчбур сохтә.

ВНЯ́ТНЫЙ прил. хуб, тәмиз шинирә оморәниjо. II *внятность* сущ. хуб, тәмиз шинирә оморәjи.

ВНЯТЬ, ВНИМА́ТЬ 1. шинирэ, куш доштэ; 2. куш доштэ, э сэр офторэ. *Внять чьей-н. просьбе* э хоhиш киникэрэ э сэр офторэ.

ВО[1] см. *в.*

ВО[2] пред., част. 1. ини, дэниш, виниш. *Во что потащил домой* виниш чү овурдикэ э хунэ; 2. кэзинини (шори сохторэ бурбундэ). *Во – фильм!* кзини киноjи!

ВОБРА́ТЬ гл. jовош-jовош э хүштэ кэширэ, вэчирэ. *Земля вобрала влагу* хори нэми вэчири.

ВОВЕ́К, ВОВЕ́КИ нареч. 1. hэмишэ, hүмүрбоги; 2. hич вэхт, hүмүрбоги. *Вовеки не забуду* hич вэхт (hүмүрбоги) эз jор ни вэдэшэнүм.

ВОВНЕ́ нареч. эз киникэ, чүникэ э гирог.

ВО-ВО́ см. *вот-вот* 2.

ВО́ВРЕМЯ нареч. э вэхтү (э вэhдэjү), э куфтирэ оморижо вэхт (вэhдэ). *Явиться вовремя* э вэхтү оморэ.

ВО́ВВСЕ нареч. hич. *Вовсе не требуется* hич кэрэк нисти.

ВОВСЮ́ нареч . эз битэв куч хүштэ; э битэв кучэво.

ВО-ВТОРЫ́Х нареч. дүjүмүн, дүjүмүни.

ВОГНА́ТЬ гл. вогундэ: 1. кирэ, чүрэ эчэ, э чичо гуj сохтэ, дэшэндhорэ э ковду вогундэ; 2. чүрэ э чү зэрэ, шиширэ. *Вогнать овец в сарай* куспэндhорэ э ковду вогундэ; 2. чүрэ э чү зэрэ, шиширэ. *Вогнать гвоздь в доску* михэ э тэхтэ вогундэ.

ВО́ГНУТЫЙ прил. вогундэоморэ, дэшэндэоморэ (вогундэ, дэшэндэ оморижо).

ВОГНУ́ТЬ, ВГИБА́ТЬ гл. шиширэ гэд сохтэ, шиширэ чухури вэнкэстэ э чүникэ.

ВОГНУ́ТЬСЯ, ВГИБА́ТЬСЯ гл. э дору гэд бирэ, чүхури hэмэл оморэ э чүникэ.

ВОДА́ сущ. ов. *Речная вода* ов никэрэjи; *родниковая вода* ов эн билог; *водопроводная вода* ов эн крант; *стакан воды* jэ пэjлэ ов. <> *водой не разольёшь* эз hэрэшү ов ни кирору; *живая вода* ов нэмүрүм; *как в воду кануть* вир (сур) бирэ; *набирать воды в рот* э лэhэ ов вэкирдэ, коф нэсохтэ; *прятать концы в воду* пэhэнү сохтэ; *чистой воды* соф, сүфт. II *води́ца и водичка* уменьш. овлэ. II *во́дный* прил. ови; эн ов. II *водяно́й* прил. ови: 1. эн ов; 2. э овэво кор сохтэнижо. *Водяная мельница* jэсижов ови.

ВОДИ́ТЕЛЬ сущ. бэрдэкор (мошин, самолут вэ jэ чижикэho бэрдэнижо, (hэj сохтэнижо) одоми). *Водитель трамвая* трамвај бэрдэкор. II *води́тельница* эзини зэн, духтэр.

ВОДИ́ТЬ гл. бэрдэ: 1. см. *вести;* 2. hэj сохтэ. *Вести детей* гулять hэjилhhорэ э кэштэ бэрдэ; *вести машину* мошин бэрдэ (hэj сохтэ). II *вожде́ние* бэрдэjи (hэj сохтэjи).

ВОДИ́ТЬСЯ гл. 1. дусти сохтэ; нүштэвэхүштэ сохтэ. *С ним больше не вожусь* э урэво дижэ дусти нэс сохтэнүм; 2. бирэ, дэбирэ, зивистэ, hист, hи́сти. *В лесу водится много дичи* э вишэ амбарэ гуш дэри.

ВО́ДКА сущ. эрэги. II *во́дочка* уменьш. эрэгилэ. II *во́дочный* прил. эрэгиjи: 1. эн эрэги; 2. эри эрэги hэзүрсохтэ кэрэк бирэнижо.

ВО́ДНОСТЬ сущ. овлүjи, гэдэр э ноурho ов курабирэjи.

ВОДОБОя́ЗНЬ то же, что *бешенство.*

ВОДОВО́З сущ. овбижор (э мошин, hэрэбэ, hэсб вэ jэ чижикэрэво).

ВОДОВО́ЗНЫЙ прил. эри ов овурдэ кэрэк нистижо.

ВОДОЁМ сущ. чикэов: ов кура биришо, jэ новкэ доштэ оморижо чикэ (дэрjо, нohур, hовуз). прил.

ВОДОЗАБО́Р сущ. эз чикэов ов вэчирэ (кэширэ); и овэ кэширэнижо вэ эри кор сохтэ hэрзо дорэнижо чикэ. II *водозабо́рный* прил. эн овкэширэjи, эри овкэширэ hистижо.

ВОДОЛА́З сущ. 1. э ов нэкироштэнижо костумэво э зир ов кор сохтэнижо сэниhэткор; 2. чинс эн сэк.

ВОДОЛА́ЗКА сущ. водолазка (назукэ чикэт).

ВОДОЛЮБИ́ВЫЙ прил. овхоh (э нэм вэ тарэ чикэho хуб вэрэморэнижо дор-дирэх).

ВОДОМЕ́Р сущ. овпэjму.

ВОДОНЕПРОНИЦА́ЕМЫЙ прил. ов нэскироштэнижо, ов рэho нэсдорэнижо, тар нэсбирэнижо. II *водонепроница́емость* сущ. ов нэ кироштэjи, ов рэho нэ дорэjи, тар нэ бирэjи.

ВОДОНО́С сущ. овбижор (овэ э дэс, э кул овурдэкорэ одоми). II *водоно́ска* эзини зэн, духтэр.

ВОДОНО́СНЫЙ прил. овлү, овдэри (э гэдү ов дэрижо). II *водоно́сность* сущ. овлүjи овдэриjи (э гэдү ов дэбирэjи).

ВОДООЧИСТИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. овтэмизсох (овэ тэмиз сохтэнижо).

ВОДООЧИ́СТНЫЙ, ВОДООЧИСТНО́Й прил. овтэмизсох (эри ов никэрэ вэ ноурhорэ тэмиз сохтэ hистижо).

ВОДОПО́Й сущ. мол-гэрэрэ ов дорэнүtho, jэ новкэ вэhшижэ hэjвонho эри овхурдэ оморэнүtho чикэ.

ВОДОПРОНИЦА́ЕМЫЙ прил. овкирову (эз хүштэ ов кировундэнижо).

ВОДОРО́Д сущ. һидрокен (ә оксикенәво әјәки ов һәмәл овурдәнијо ән субукә газ). II *водоро́дный* прил. һидрокени: 1. ән һидрокен; 3. ә гәдү һирожен дәријо; 4. ә һидроженәво кор сохтәнијо.

ВОДОХЛЁБ сущ. амбар ов, чој хурдәнијо одоми.

ВОДОХРА́НИЛИЩЕ сущ. омбор ови (әри ов кура сохтә вә дошта һистијо чикә).

ВОДРУЗИ́ТЬ чуникәрә ә һүндүри (һүндүрәки) вәнорә, бәстә. *Водрузить знамя* һәләм вәнорә.

ВОДЯНИ́СТЫЙ прил. овлү, рушум (ә гәдү ов амбар дәријо). II *водяни́стость* сущ. овлүји, рушуми (ә гәдү ов амбар дәбирәји).

ВОДЯ́НКА сущ. водәнка (нәчоги: ә тән ов амбар кура бирәји).

ВОДЯНО́Й[1] сущ. гәдови (ә мифолокијај славәнһо киро, ә гәд ов зивистәнијо пирәмәрд).

ВОДЯНО́Й[2] прил. гәдови; ән ов. *Водяной знак* нүшүнәј ови.

ВОЕВА́ТЬ гл. дәһво сохтә: 1. ә дәһво дәбирә; 2. перен. ә киникәрәво, чәнк кирдә; 3. перен. ә хунәјиjорәво, кофәкоф сохтә. *Воевать с домашними* ә хунәјиһорәво дәһво сохтә.

ВОЕДИ́НО нареч. әјәки, ә јә чикә.

ВОЕ́ННЫЙ прил. 1. дәһвоји, ән дәһво; 2. ләшкәри. 3. салдати. *Военная форма* формај (палтар) салдати.

ВОЖА́К сущ. 1. сәрвор (кирә, киһојикәрә ә пәсәј хүштә бәрдәнијо одоми), рәһбурбу; 2. ә пәсәј хүштә кәләрә, групә бәрдәнијо һәјвон.

ВОЖА́ТЫЙ сущ. рәһбурбу (рәһ бурбундәкор), сәрвор; вожатая әзини зән, духтәр. II *вожа́тая* әзини зән (духтәр).

ВОЖДЕЛЕ́ННЫЙ прил. војә вә әз дүли кузәт сохтә оморәнијо.

ВОЖДЕЛЕ́ТЬ гл. әз дүли војә сохтә, сәхт хостә. II *вожделе́ние* сущ. әз дүли војә сохтәји, сәхт хостәји.

ВОЖДЬ сущ. рәһбәр, сәрвор.

ВОЗ сущ. һәрәбә ә шәләрәво, киршә ә шәләрәво.

ВОЗБЛАГОДАРИ́ТЬ см. *благодарить.*

ВОЗБРАНИ́ТЬ, ВОЗБРАНЯ́ТЬ то же, что *запретить*.

ВОЗБРАНЯ́ТЬСЯ см. *запрещаться.*

ВОЗБУДИ́МЫЙ прил. зу һоси бирәнијо, ә кор оморәнијо. II *возбуди́мость* зу һоси бирәји, ә кор оморәји.

ВОЗБУДИТЕЛЬ сущ. 1. у, коми ки, киникәрә, чуникәрә һоси сохти, сохтәни, ә кор овурдәни; 2. у, коми ки, чуникә һәмә овурдәни.

ВОЗБУДИ́ТЬ, ВОЗБУЖДА́ТЬ гл. 1. киникәрә һоси сохтә, ә кор овурдә; 2. киникәрә ә һәвәс овурдә, хәбәр сохтә. II *возбужде́ние* сущ. 1. киникәрә һоси сохтәји, ә кор овурдәји; 2. киникәрә ә һәвәс овурдәји, хәбәр сохтәји.

ВОЗБУДИ́ТЬСЯ, ВОЗБУЖДА́ТЬСЯ гл. 1. һоси бирә, ә кор оморә; 2. ә һәвәс оморә, хәбәр бирә. II *возбужде́ние* сущ. 1. һоси бирәји, ә кор оморәји; 2. ә һәвәс оморәји, хәбәр бирәји.

ВОЗВЕЛИ́ЧИТЬ, ВОЗВЕЛИЧИВАТЬ гл. 1. јүрә күбүрә, дүрүчд бурбундә; 2. тәһәриф дорә, һүрмәтүрә вәшәндә. II *возвеличение*

ВОЗВЕСТИ́ гл. вәшәндә: 1. тик кирдә. *Возвести здание* хунә вошәндә (вәкундә); 2. то же, что *взвесить*; 3. ә куб, ә квадат. . <> *Возвести на престол* ә тәхт вәшәндә (нүшүндә).

ВОЗВЕСТИ́ТЬ гл. хәбәр дорә, расундә (ә шорирәво).

ВОЗВРАТИ́ТЬ, ВОЗВРАЩА́ТЬ гл. вәкәрдундә. *Возвратить долг* гәрдә вәкәрдундә. II *возвраще́ние* сущ. вәкәрдундәји. II *возвра́т* сущ. вәкәрдундәји (вәкәрдундәнкә сохтә оморәнијо кор).

ВОЗВРАТИ́ТЬСЯ, ВОЗВРАЩА́ТЬСЯ гл. вәкәштә. *Возвратиться к прежнему решению* ә һәвәли фикир вәкәштә.

ВОЗВРА́ТНЫЙ прил. 1. то же, что *обратный* 2.; 2. вәкәштәнијо, кәнә бирәнијо, әз пәсиш бирәнијо.

ВОЗВЫ́СИТЬ, ВОЗВЫША́ТЬ гл. вәшәндә:1. һүндүр сохтә, кәлә сохтә. *Возвысить цену* гимәтә вәшәндә; 2. гәдүрүрә зијод сохтә, вәзифәјүрә кәлә сохтә. II *возвыше́ние* сущ. вәшәндәји.

ВОЗВЫСИТЬСЯ, ВОЗВЫША́ТЬСЯ гл. вәрафтә: 1. һүндүр бирә, кәлә бирә: 2. гәдүрү зијод бирә, вәзифәјү кәлә бирә. II *возвыше́ние* сущ. вәрафтәји

ВОЗВЫШЕ́НИЕ сущ. 1. вошәндәји вә вәрафтәји; 2. һүндүри, һүндүрәки (һүндүрә чикә).

ВОЗВЫ́ШЕННОСТЬ сущ. 1. см. *возвышенный*; 2. һүндүри, һүндүрәки (әз пәсә-пишој хүштә һүндүртә һистијо бәхш ән хори);

ВОЗВЫ́ШЕННЫЙ прил. перен. һүндүр, һүндүр истијо: 1. әз пәсә-пишој хүштә һүндүртә

hистијо; 2. әз рузбәрузинә корhо зијодтә hистијо.

ВОЗГЛА́ВИТЬ, ВОЗГЛАВЛЯ́ТЬ гл. кәләјәти, рәhбәри сохтә, ә рәh бәрдә, ә сәр чү корикә појистә.

ВОЗГЛАВЛЯ́ТЬ см. *возглавить.*

ВО́ЗГЛАС сущ. кәлә сәс, hороj, буруч.

ВОЗГЛАСИ́ТЬ, ВОЗГЛАША́ТЬ гл. кәлә сәс сохтә, hороj сохтә, буруч дәшәндә.

ВОЗГОРДИ́ТЬСЯ гл. тәкабури, ловгоји сохтә, әз хүштә шори сохтә.

ВОЗГОРЕ́ТЬСЯ, ВОЗГАРА́ТЬСЯ гл. дәкәсирә: 1. су кирдә, сухтә; 2. перен. hә ә јәбо сәр кирдә. *Возгорелась война* дәһво сәр кирд.; 3. перен. ә әгүлү чуникә оморә, әз хүштә вәдарафтә.

ВОЗДА́ТЬ, ВОЗДАВА́ТЬ гл. дорә, бәдәлүрә дорә, гәрдијүрә, hәгүрә вәкәрдундә. II *воздая́ние* бәдәл ән чуникә, ә чү киројикә.

ВОЗДВИ́ГНУТЬ, ВОЗДВИГА́ТЬ гл. вәшәндә, тик кирдә, вокундә.

ВОЗДЕ́ЛАТЬ, ВОЗДЕ́ЛЫВАТЬ то же, что *обработать.*

ВОЗДЕ́РЖАННЫЙ прил. 1. хүштәрә доштә данүстәкор, сабурлү; 2. нәфс хүштәрә доштә данүстәкор, чумтух. II *воздéржанность* сущ. 1. хүштәрә доштә данүстәји, сабурлији; 2. нәфс хүштәрә доштә данүстәји, чумтухи.

ВОЗДЕРЖА́ТЬСЯ, ВОЗДЕ́РЖИВАТСЯ гл. 1. хүштәрә доштә, сабур сохтә; 2. нәфс хүштәрә доштә; 3. сәс нәдорә. II *воздéржание* сущ. 1. хүштәрә доштәји, сабур сохтәји; 2. нәфс хүштәрә доштәји; 3. сәс нәдорәји.

ВОЗДЕ́ТЬ, ВОЗДЕВА́ТЬ гл. дәchорә тик кирдә (әри лово хостә, әри ә дузи hороj зәрә).

ВО́ЗДУХ сущ. әвир, hово. *Дышать воздухом* hово кәширә; *бывать на воздухе* ә очугә hово бирә; *выйти на воздух* ә әвир (ә буру) вәдарафтә.

ВОЗДУ́ШНЫЙ прил. әвири, hовоји: 1. ән әвир, ән hово; 2. ә hоворәво кор сохтәнијо; 3. перен. сук, субук, пар hовоји; 4. ә hовоји кәштәнијо.

ВОЗДЫХА́НИЕ см. шикојәт, *нәразији.*

ВОЗЖЕ́ЧЬ, ВОЗЖИГА́ТЬ см. *зажечь.*

ВОЗЗВА́НИЕ сущ. киникәрә ә чуникә hороj зәрә.

ВОЗЗВА́ТЬ см. *взывать.*

ВОЗЗРИ́ТЬСЯ гл. чүмә ә киникә, чуникә дәкоштә.

ВОЗИ́ТЬ гл. бәрдә (овурдә) киникәрә, чуникәрә ә чүрәво, ә сәр чү бәрдә (овурдә). *Возить яблоки на завод* сибә ә завод бәрдә (овурдә). II *во́зка* сущ. әри киникәрә, чуникәрә ә чүрәво, ә сәр чү бәрдәји (овурдәји) сохтә оморәнијо кор.

ВОЗИ́ТЬСЯ писать 1. ә пәсәј кәрәксүзә кор мундә; 2. ә хәјол киникә, чуникә мундә.

ВО́ЗКА сущ. јә бо ә шәләрәво рәфтәји (оморәји).

ВОЗЛАГА́ТЬ см. *возложить.*

ВО́ЗЛЕ пред. ә јонү, ә бинәјү: 1. лап нәзник. *Он живёт рядом* у лап нәзник зивистә; 2. предлог ә ки, ә јон, ә нәзники ән ки, ән чү. *Рядом с лесом* ә бинәј вишә.

ВОЗЛЕЖА́ТЬ см. *лежать.*

ВОЗЛЕ́ЧЬ см. *лечь.*

ВОЗЛОЖИ́ТЬ гл. вәнорә: 1. норә (ә сәр чуникә hүндүрә чи); 2. ә сәр киникә чуникәрә, гәдәгә зәрә ә ки чүрә.

ВОЗЛЮБИ́ТЬ см. *полюбить.*

ВОЗМЕ́ЗДИЕ сущ. гисос (ә сохтә оморијо хәрәби киро гәhр вәдарафтәји).

ВОЗМЕСТИ́ТЬ, ВОЗМЕЩА́ТЬ гл. ә чикәјү норә; hәгүрә, бәдәлүрә дорә. *Возместить убытки* бәдәл зарариhорә дорә. || II *возме́здный* прил. ә чикәј (бәдәл) чуникә дорә (норә) оморијо.

ВОЗМЕЧТА́ТЬ гл. устар. војә сохтә. <> *Возмечтать о себе* әз товунәј хүштә ә кәлә мәһшовоhо бирә.

ВОЗМО́ЖНО нареч. имбу, миданү бирә, бәлкә. *Возможно, приду* миданү бирә нәјом.

ВОЗМО́ЖНОСТЬ сущ. 1. См. *возможный;* 2. бирәји (әри чуникә сохтә кәрәкијә чиhо).

ВОЗМО́ЖНЫЙ прил. 1. әзуни, коми ки, миданү бирә; 2. әгүлбурранини, ә сәрбәһәм оморәни.

ВОЗМУЖА́ЛЫЙ прил. мәрд биријо (кәлә биријо). II *возмужа́лость* сущ. мәрд бирәји (кәлә бирәји).

ВОЗМУЖА́ТЬ см. *мужать.*

ВОЗМУТИ́ТЕЛЬ сущ. hәрәгәришсох (гәришуги вәнкәстәнијо одоми). II *возмути́тельница* әзини зән (духтәр).

ВОЗМУТИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. нәкүрүм (әз хүштә вәдәшәндәнијо, hоси схтәнијо). *Возмутительный поступок* нәкүрүмә кор. II *возмути́тельность* сущ. нәкүрүми (әз хүштә вәдәшәндәји, hоси схтәји).

ВОЗМУТИ́ТЬ, ВОЗМУЩА́ТЬ гл. 1. әз хүштә вәдәшәндә, hоси сохтә; 2. вәхүсундә, гәришуги

вәнкәстә, ҳәрә гәриш сохтә. II *возмуще́ние* сущ. ҳоси сохтәји, әз хүштә вәдәшәндәји.

ВОЗМУТИ́ТЬСЯ, ВОЗМУЩА́ТЬСЯ гл. әз хүштә вәдарафтә, ҳоси бирә. *Возмутиться при виде несправедливости* нәшәрһи винирәнки әз хүштә вәдарафтә. II *возмуще́ние* сущ. ҳосији, әз хүштә вәдарафтәји.

ВОЗМУЩЁННЫЙ прил. ҳоси бириҗо, әз хүштә вәдарафтиҗо. II *возмущённость* сущ. ҳоси бирәји, әз хүштә вәдарафтәји.

ВОЗНЕСТИ́, ВОЗНОСИ́ТЬ гл. зәвәро вәшәндә, тик кирдә 1. кирә, чүрә *Вознести стяг* ҳәләм тик кирдә; 2. кирә (чүрә) *судьба вознесла его* мозол амбар вәшәнди урә.

ВОЗНЕСТИ́СЬ, ВОЗНОСИ́ТЬСЯ гл. 1. вәрафтә (зәвәро, ә ҳүндүряки). *Вознестись в небо* ә ҳәсму вәрафтә; 2. тәкабур бирә. *Чересчур вознёсся кто-н.* сәхт тәкабур бири киникә

ВОЗНИ́КНУТЬ, ВОЗНИКА́ТЬ гл. сәр кирдә, ҳәмәл оморә, ә мәјду вәдирәморә. *Откуда ты возник?* Тү әзчә вәдирәмори?

ВОЗНЯ́ сущ. чәкәвәк, сәрәдорди (әри чүникә).

ВОЗОБЛАДА́ТЬ гл. әз ки, әз чү зијод бирә; зәвәрдәс бирә.

ВОЗОБНОВИ́ТЬ, ВОЗОБНОВЛЯ́ТЬ гл. 1. әз сәр, дүборә сәр кирдә; 2. гүч сохтә, таза сохтә, ә ҳәвәли ҳол овурдә.

ВОЗОБНОВИ́ТЬСЯ, ВОЗОБНОВЛЯ́ТЬСЯ гл. таза бирә, ә ҳәвәли ҳол оморә.

ВОЗОБНОВЛЕ́НИЕ сущ. таза бирәји; дүборә сәр кирдәји; гүч бирәји, ә хәвәли ҳол оморәји.

ВОЗОМНИ́ТЬ гл. *возомнить о себе или себя кем* хүштәрә киникәрә хуно данүстә, бурбундә; әз товунәј хүштә ә кәлә фикирһо бирә, ловгоји сохтә.

ВОЗРА́ДОВАТЬСЯ см. *обрадоваться.*

ВОЗРАЖЕ́НИЕ сущ. нәразији (әз чүникә нәрази бирәји, нәразији бурбундәји).

ВОЗРАЗИ́ТЬ гл. нәразији бурбундә, сохтә; нәрази бирә.

ВО́ЗРАСТ сущ. сал (дәвр кәләбирәји ән киникә, ән чүникә). *Возраст человека, животного* сал ән одоми, ән ҳәјвон. *Возраст Земли* сал ән хори. *Ребёнок в возрасте пяти лет* пәнчсалә ҳәјил. <> *Войти в возраст (стать взрослым)* ә сал дәрафтә (кәлә бирә), *девица на возрасте* ә сал дәријә духтәр.

ВОЗРАСТИ́, ВОЗРАСТА́ТЬ гл. 1. кәлә бирә. *Дети возросли* ҳәјилһо кәлә бирәт; 2. амбар бирә. *Расходы возросли* хәрч амбар бири. II *возраста́ние* сущ. 1. кәлә бирәји; 2. амбар бирәји.

ВОЗРОДИ́ТЬ, ВОЗРОЖДА́ТЬ гл. ә хүштә дировундә, ә ҳәвәли ҳолү вәкәрдундә, зиндә сохтә. II *возрожде́ние* сущ. ә хүштә дировундәји, ә ҳәвәли ҳолү вәкәрдундәји, зиндә сохтәји.

ВОЗРОДИ́ТЬСЯ, ВОЗРОЖДА́ТЬСЯ гл. ә хүштә дирәморә, ә ҳәвәли ҳол хүштә вәкәштә, зиндә бирә. II *возрожде́ние* сущ. ә хүштә дирәморәји, ә ҳәвәли ҳол хүштә вәкәштәји, зиндә бирәји.

ВО́ЗЧИК сущ. ҳәрәбәчи, киршәчи (ә ҳәрәбә, ә киршәрәво шәлә бәрдәнијо одоми).

ВОЗЫМЕ́ТЬ гл. сәр кирдә, бирә. *Возыметь уважение к кому-н.* ә киникә ҳүрмәтү бирә.

ВО́ИН сущ. ләшкәри (ә ләшкәр дәбиркор, ә дүшмәрәво дәҳво сохтәкорә одоми).

ВО́ИНСКИЙ прил. ләшкәри: 1. ән ләшкәр; 2. ән кор, ән гуллуг ләшкәр.

ВОИ́НСТВЕННЫЙ прил. дәҳвокор: 1. икид, һәги хүштәрә ә чәнкәво, дәҳворәво бурбундә данүстәнијо; 2. чәнкәсур, чәнкхоһ.

ВО́ИНСТВО сущ. ләшкәр, ә ләшкәр дәбирәкорһо.

ВОИ́НСТВУЮЩИЙ прил. и прич. чәнк, дәҳво сохдәкор,

ВОИ́СТИНУ нареч. дузи, дузиш, һәги. *Воистину так* дузиш һәчини; *с ним, воистину, нельзя согласиться* ә урәво, дузиш, нибу рази бирә.

ВОИ́ТЕЛЬ сущ. дәҳвокор, дәҳвосох. II *воительница* әзини зән (духтәр).

ВОЙ сущ. 1. зуволи (дураз кәширәнијо бочәһ ән бәһзи ҳәјвонһо (ән күрк, ән сәк, ән чогол); 2. вој (дураз кәширәнијо кирјә, шивән); 3. тәрсијә сәсһо. *Вой ветра* сәс ән ворвори; *вой сирены* сәс ән сирена.

ВО́ЙЛОК сущ. кәчә. II *во́йлочный* прил. кәчәји: 1. ән кәчә; 2. әз кәчә сохтә оморијо.

ВОЙНА́ сущ. дәҳво, чәнк. *Вести войну* дәҳво сохтә, чәнк кирдә; *выиграть войну* дәҳворә бәрдә; *пойти на войну* ә дәҳво дәрәфтә; *вернуться с войны* әз дәҳво вәкәштә; *погиб на войне* ә дәҳво мүрди, ә дәҳво мунди. II *вое́нный* прил. дәҳвоји: 1. ән дәҳво; 2. әри дәҳво кәрәк ҳистијо

ВО́ЙСКО сущ. ләшкәр. II *войсково́й* прил. ләшкәри, ән ләшкәр.

ВОЙТИ́, ВХОДИ́ТЬ гл. 1. дәрафтә, дироморә: 1)ә доруј ән чүникә. *Войти в дом* ә хунә дәрфтә (дироморә); 2)ә чүникә, бәхш

ән чүникә бирә. *Войти в комитет* ә комитет дәрафтә; 3)ә нумһорәво әјәки сәр күрдәј ән у нумә бурбундә. *Войти в моду* ә дәб (муд) дәрафтә 2. дәрафтә, дорушта. *В шкаф вошло много книг* ә шкоб амбарә китоб дәрафт. <> *Войти в привычку* һәдәт бирә; *войти в доверие (милость)* ә гилигү дәрафтә; *войти в положение (чьё-нибудь)* һолүрә ә сәр офторә; *войти в долги* ә гәрди дәрафтә; *войти в дружбу* дуст бирә; *войти в историю* нумү ә торих дәрафтә; *войти в колею* (русло) ә рәһ хуштә дәрафтә, рәһ хуштәрә офтә; *войти в лета (в года, в возраст)* ә сал дәрафтә; *войти в роль* ә рул дәрафтә. II *вход* сущ. 1. дәрәфдәнкә (дироморәнкә) сохтә оморәнијо кор; 2. ри ә дору дәрафтә чикә. II *вхожде́ние* сущ. дәрәфдәји (дироморәји): дәрәфдәнкә (дироморәнкә) сохтә оморәнијо кор. II *входно́й* прил. ән дәрәфдәји (дироморәји): 1. әри дәрәфдә (дироморә) һистијо; 2. әри дәрафтә ихтијор дорәнијо. *Входной билет* әри дәрәфдә билет.

ВОКА́Л сущ. вокал

ВОКАЛИ́СТ сущ. вокалист (мәһәни хундәкор – сәниһәткор). II *вокалистка* әзини зән (духтәр).

ВОКА́ЛЬНЫЙ прил. вокали (мәһәнихуни, ән сәниһәт мәһәнихуни).

ВОКЗА́Л сущ. вәкзол. II *вокзальный* прил. прил. вокзоли: 1. ән вокзол; 2. ә вәкзол һистијо.

ВОКРУ́Г нареч. ә пәсә-пишо (ән киникә, чүникә). *Оглянуться вокруг* ә пәсә-пишо дәниширә; *ходить вокруг дома* ә пәсә-пишој хунә кәштә;

ВОЛ сущ. нарков, үкүз (әхтәбирә). II *во́ловый* прил. наркови, үкүзи: 1. нарков (ән үкүз); 2. перен. лап кучлү.

ВОЛА́Н сущ. волан: 1. ә палтар зәни духтә оморәнијо бүзмә-бүзмәјә субукә мол, јә новкә кружово; 2. әри бадминтон возирә парвәријә субукә туплә. II *вола́нный* прил. волани; ән волан.

ВО́ЛГЛЫЙ прил. нәм, тар. II *во́лглость* сущ. нәми, тари.

ВО́ЛГНУТЬ, НАВО́ЛГНУТЬ гл. нәми кәширә, тар бирә.

ВОЛДЫ́РЬ сущ. гәбәр. *Волдырь от ожога* гәбәр ән сухтәји.

ВОЛЕЙБО́Л сущ. волејбол (командәһо ә дәсәво возирәнүтһо вози тупи). II *волейбольный* прил. волејболи; ән волејбол.

ВОЛЕЙБОЛИ́СТ сущ. волејболист, волејболчи (волејбол возирәнијо спортсмен). II *волейболи́стка* әзини зән, духтәр.

ВО́ЛЕЙ-НЕВО́ЛЕЙ нареч. војист-нә'војист. *Волей-неволей приходится согласиться* војистнәвојист рази бирә кәрәки.

ВО́ЛЕНС-НО́ЛЕНС то же, что . *волей-неволей.*

ВОЛК сущ. күрк (вәһшијә һәјвон, әз сәкһо). *Волка ноги кормят* күркә појһојү хорундә; *волка бояться – в лес не ходить* әз күрк тәрсирәкор ә вишә нирав; *голоден как волк* киснәјә күркә хуноји; *к волку в пасть лезть* ә лаһәј күрк дәрафтә. II *волчо́к и волчи́шка* уменьш. ласк. күрклә. <> *Волком смотреть* ә һүршәво дәниширә; *волк в овечьей шкуре* ә пусткуспәнд дәрафтијо күрк; *хоть волком вой* војистәникә ә һоноји вара, пара бош. II *во́лчий* прил. күрки: 1. ән күрк; 2. әз пуст күрк сохтә оморијо; 3. перен. одоминәхоһ, ә дүлү әри одомиһо гәһр дәријо.

ВОЛНА́ сущ. шивиш, ләпүр. II *волнова́й* прил. шивиши, ләпүри: 1. ән шивиш, ән ләпүр; 2. шивиш, ләпүр һәмәл овурдәнијо.

ВОЛНЕ́НИЕ сущ. ә шивиш оморәји: 1. ләпүр зәрәји (ә руј ов); 2. сәхтә дүләпәсәји; ләхәс кировундәји; 3. нәразији бурбундәји (ән амбарә одомиһо.

ВОЛНИ́СТЫЙ прил. шивиши, ләпүри, ләпүрә хуно, сар-һүндүр.

ВОЛНОВА́ТЬ, ВЗВОЛНОВА́ТЬ гл. ә шивиш вәнкәстә: 1. ләпүр һәмәл овурдә; 2. дүләпәсә сохтә; 3. нәразији һәмәл овурдә.

ВОЛНОВА́ТЬСЯ, ВЗВОЛНОВА́ТЬСЯ гл. ә шивиш офторә: 1. ләпүр һәмәл оморә; 2. дүләпәсә бирә; 2. биразији бурбундә.

ВОЛНОЛО́М сущ. ләпүрхүрдсох. II *волнолóмный* прил. ләпүрхүрдсохи, әри ләпүр хүрдсохтә һистијо.

ВОЛНООБРА́ЗНЫЙ прил. ләпүри, ләпүрә хуно, сар-һүндүр һистијо. II *волнообра́зность* сущ. ләпүрији, ләпүрә хуно, сар-һүндүр бирәји.

ВОЛОКИ́ТА[1] сущ. нәһәги ә бура-бијо вәнкәстәји, корә дир сохтәји, јә новкә ә сәрбәти хүрдә, бала корлаһо дир бирәји ән кор.

ВОЛОКИ́ТА[2] сущ. зәнбаз (јүрә ә пәсәј зәнһо кәштә хош оморәнијо одоми).

ВОЛОКИ́ТЧИК сущ. нәһәги ә бура-бијо вәнкәстәнијо, сәбәб нә бирә корә дир сохтәнијо одоми. II *волоки́тчица* әзини зән (духтәр).

ВОЛОКНИ́СТЫЙ прил. ворə-ворə, ворəји һистијо. II *волокни́стость* сущ. ворə-ворə, ворəји бирəји.

ВОЛОКНО́ сущ. ворə (војəрдə нəоморə русму).

ВО́ЛОКОМ нареч. кəшүмолə (əз хори кəширə-кəширə).

ВОЛОНТЁР сущ. волонтјор. (то же, что *доброволец*). II *волонтёрка* əзини зəн (духтəр). II *волонтёрский* прил. волонтјори; ən волонтјор.

ВО́ЛОС сущ. муј. *Волосы* муј, мујһо. *Длинные волосы* дуразə мујһо; *волосы рвать на себе* мујһој хүштəрə вəдəшəндə. II *воло́сик и волосо́к* уменьш. мујлə. II *волосяно́й* прил. муји: 1. əз муј һəмəл оморијо; 2. əз муј (əз мујһо) сохтə оморијо.

ВОЛОСА́ТЫЙ прил. мујвəри, мујлү, амбарə муј вəријо. II *волосатость* сущ. мујвəрији, мујлүји, амбарə муј вəбирəји.

ВОЛОСИ́НКА сущ. мујлə (чүклə муј).

ВОЛОСНО́Й прил. мүјə хуно назук.

ВОЛОСО́К сущ. 1. муј, мујлə; 2. ə бəһзи механизһо мујə хуно нəзукə тəл, русму. <> *На волоске (висеть, держаться)* ə лап нəимидə һол бирə).

ВОЛОЧИ́ТЬ гл. 1. кəшүмолə бəрдə; 2. металə кəширə тəлə, луləрə хуно сохтə. II *волочение* сущ. 1. кəшүмолə бəрдəји; 2. металə кəширə тəлə, луləрə хуно сохтəји. II *волочи́льный* прил. əри металə кəширə тəлə, луləрə хуно сохтə һистијо.

ВОЛОЧИ́ТЬСЯ гл. 1. кəшумолə бəрдə оморə; 2. Дəниш ухаживать 2. түтүр бирə (ə пəсəј киникə).

ВОЛО́ЧЬ то же, что *волочить* 1.

ВОЛО́ЧЬСЯ то же, что *волочиться* 1.

ВОЛЧИ́ЦА, ВОЛЧИ́ХА сущ. дүшијə күрк.

ВОЛЧО́К[1] сущ. дўмдўма. *Вертеться волчком* дўмдўмарə хуно чəрх дəрафтə.

ВОЛЧО́К[2] сущ. күрклə

ВОЛЧО́НОК сущ. балај күрк.

ВОЛШЕ́БНИК сущ. мəхəшифо, сеһирчи. II *волше́бница* əзини зəн (духтəр).

ВОЛШЕ́БНЫЙ прил. сеһирлү (сеһирчији сохтəнијо). *Волшебная палочка* г сеһирлүјəчубу.

ВОЛШЕБСТВО́ сущ. мəхəшифоји, сеһирчији.

ВОЛЫ́НИТЬ гл. дир сохдə, пəс шəндə, ə пəскəрəву вəнкəстə.

ВОЛЫ́НКА[1] сущ. волинка (зурнов хизи).

ВОЛЫ́НКА[2] сущ. дирноһи (чү коријəрə јовош-јовош, дир-дир сохтəји, ə гəстəво дураз кəширəји).

ВОЛЫ́НЩИК[1] сущ. волинкачи (зурнов хизи зəрəнијо одоми).

ВОЛЫ́НЩИК[2] сущ. дирноһ (корə јовош-јовош сохтəнијо, ə гəстəво дураз кəширəнијо одоми). *Волы́нщица* əзини зəн (духтəр).

ВОЛЬГО́ТНО нареч. сəрсəбилирəво (динч, рəһəт, војистəј хүштəрə хуно).

ВОЛЬГО́ТНИЧАТЬ гл. сəрсəбили сохтə.

ВОЛЬГО́ТНЫЙ прил. сəрсəбил (динч, рəһəт, војистəј хүштəрə хуно сохтəнијо).

ВОЛЬЁРА, ВОЛЬЁР сущ. гəфəс (əри һəјвоһһорə дошта, пəсə-пишојү чапар метали кəширə оморијо мəјду). II *вольёрный* прил. гəфəси; ən гəфəс.

ВО́ЛЬНИЧАТЬ см. *своевольничать.*

ВО́ЛЬНОСТЬ сущ. сəр-сəбили, азади.

ВО́ЛЬНЫЙ прил. сəр-сəбил, азад.

ВО́ЛЯ[1] сущ. ихтијор, војкə. *По доброй воле* ə војкəј хүштəрəво; 2. <> *Воля ваша* ихтијор ən ишмуни: 1. чүтам војистəникə сохит; 2. ишму миданит.

ВО́ЛЯ[2] сущ. сəрсəбили, азади.

ВОН[1] нареч., 1. ə буру, ə дур. *Выйти вон* ə буру вəдарафтə; 2. сур бош, вəдарə. *Вон отсюда* сур бош əз инчо.

ВОН[2] част**.** 1. чуни (ə чичојикə бирəрə бурбундə). *Вон он идёт* уни у ədəj оморə; 2ви. ниш, ини. *Вон ты какой человек* виниш тү чүтами одоминикə; *вон сколько книг* ини, чəнгədə китобикə.

ВО́НА[1] 1. част. то же, что *вон*[2]; 2. Част. ини.

ВО́НА[2] сущ. вона (пул ən Кореја.

ВОНЗИ́ТЬ, ВОНЗА́ТЬ гл. вогундə, дəшəндə, шиширə, (бызбызəјə чирə). *Вонзить кинжал в грудь* хəнчəрə ə синə вогундə.

ВОНЗИ́ТЬСЯ, ВОНЗА́ТЬСЯ гл. вогундə оморə, дəрəфтə, шиширə оморə (ə бызбызəјирəво). *Иголка вонзилась в палец* дəрзə ə ənкүшт дəрафти.

ВОНЬ сущ. хəрəбə буј, һүрс. II *вони́ща* увел. лап хəрəбə буј.

ВОНЮ́ЧИЙ прил. бујкир (əз јү буј оморəнијо).

ВОНЯ́ТЬ, НАВОНЯ́ТЬ гл. хəрəбə буј рəһо дорə.

ВООБРАЖА́ЛА сущ. ловго, шигир, тəкабур, əз хүштə рази.

ВООБРАЖА́ТЬ гл. 1. см. *изобразить*; 2. əз товунə хүштə ə кəлə фикирhо бирə.

ВООБРАЗИ́ТЬ гл. 1. кирə, чүрə ə фикир, ə пишоj чум хүштə овурдə; 2. дуркунə фикир сохтə, дуз ћисоб нəсохтə.

ВООДУШЕВИ́ТЬ, ВООДУШЕВЛЯ́ТЬ гл. ə ћəвəс овурдə, дул дорə (əри чү; əри чүникə сохтə ћəвəслү сохтə. II *воодушевле́ние* сущ. ћəвəс, ə ћəвəс овурдəji.

ВООДУШЕВИ́ТЬСЯ, ВООДУШЕВЛЯ́ТЬСЯ гл. ə ћəвəс оморə, əри чүникə сохтə ћəвəслү бирə.). II *воодушевле́ние* сущ. ћəвəс, ə ћəвəс омоорəji.

ВООРУЖЕ́НИЕ сущ. 1. jəрəг (əри дəћвосохтə кəрək бирəнijo чиho); 2. jəрəг кура сохтəji.

ВООРУЖЁННОСТЬ сущ. jəрəглү (ə дəсү jəрəг дəбирəji).

ВООРУЖЁННЫЙ прил. jəрəглү (ə дəсү jəрəг дəбирəкор).

ВООРУЖИ́ТЬ, ВООРУЖА́ТЬ гл. 1. əри дəћво сохтə, чəнк кирдə кəрək бирəнijo чиho дорə кирə (jəрəг, техника); 2. əри кор сохтəjү кəрək ћистijo чиho дорə; 3. вəмухтə, ə киникə ћəлəво сохтə кирə.

ВООРУЖИ́ТЬСЯ, ВООРУЖА́ТЬСЯ гл. əри дəћəо сохтə, чəн кирдə кəрək бирəнijo чиho вəчирə (jəрəг, техника); 2. əри кор сохтəj хүштə кəрək бирəнijo чиhорə вəчирə.

ВОО́ЧИЮ нареч. 1. ə чумhоj хүштəрəво (винирə); 2. ə əвири.

ВО-ПЕ́РВЫХ нареч. jəкимүни.

ВОПИ́ТЬ гл. бочəћ, hороj, шивəн дəшəндə.

ВОПИЮЩИЙ прич. нəкүрүм, нəлоjиг, гəрhоморəни.

ВО́ПЛЕНИЦА сущ. кирjəчи, кирjəсох (ə овулхунəho кирjə сохтəнijo hороj зəн).

ВОПЛОТИ́ТЬ, ВОПЛОЩА́ТЬ гл. бурбундə, кировундə.

ВОПЛОТИ́ТЬСЯ, ВОПЛОЩА́ТЬСЯ гл. бурбундə оморə, кирошто (кировундə) оморə.

ВОПЛЬ сущ. кирjə, шивəн.

ВОПРЕКИ́ предлог ə чүникə нəдəниширə, чүникəрə ћисоб нəсохтə, əз гəhр киникə, чүникə.

ВОПРО́С сущ. 1. пүрүш, пүрсүш. *Задать вопрос* пүрсирə, пүрүш сохтə; 2. мəсəлə, проблем. *Национальный вопрос* мəсəлəj миллəти.

ВОПРОСИ́ТЬ то же, что *спросить*.

ВОПРО́СНИК сущ. əз товунəj чүникə ћистijo пүрсүшho ə jə чикə.

ВОР сущ. дүзд. II *вори́шка* уменьш. дүздлə. II *воро́вка* əзини зəн (духтəр). II *воровско́й* прил. дүзди: 1. ən дүзд; 2. ən дүзд ћистijорə хуно.

ВОРВА́ТЬСЯ, ВРЫРВА́ТЬСЯ гл. ə чичojикə ə кучəво дəрафтə.

ВОРОБЕ́Й сущ. морчикə. II *воро́бышек* и *воро́бушек* уменьш. морчикəлə. II *воробьи́ха* дүши ən морчикə. II *воробьи́ный* прил. морчикəji; ən морчикə.

ВОРОВА́ТЫЙ прил. 1. дəсшəфт, мəмизир; 2. тəрсəнкоh. II *воровáтость* сущ. 1. дəсшəфти, мəмизири; 2. тəрсəнкоhи.

ВОРОВА́ТЬ гл. дүздирə. *Воровать деньги* пул (пулə) дүздирə.

ВОРОВСКИ́ нареч. дүздhорə хуно, ən дүздho ћистijорə хуно.

ВОРОВСКО́Й прил. дүзди, ən дүзд. *Воровской язык* зувун ən дүздho.

ВОРОВСТВО́ сущ. дүзди (кор ən дүзд, ən дүздho).

ВО́РОГ то же, что *враг*.

ВОРОЖБА́ сущ. 1. ə фол дəниширəji; 2. фол, сиhир, həкəл-питик.

ВОРОЖЕЯ́ сущ. фолчи, ə фол дəниширəнijo зəн.

ВОРОЖИ́ТЬ гл. ə фол дəниширə.

ВО́РОН сущ. сијə гилог (həрчи хурдəнijo, сијəhə кəлə мүрг). *Ворон ворону глаз не выклюет* гилог чум гилогə ни вəкəнү. II *вороньё* собир. сијəhə гилогho. II *во́ронов* прил. ən сијəhə гилог ћистijo. II *во́роновый* прил. сијəhə гилоги; ən сијəhə гилог.

ВОРО́НА сущ. гилог: 1. həрчи хурдəнijo, рəнгү хокискəри ə сијəhəрəво,j ə новкə сијəhə мүрг); 2. перен. оворə, оворə-оворə кəштəнijo одоми. II *вороньё* собир. гилогho. II *воро́ний* прил. гилоги; ən гилог.

ВОРОНЁНОК сущ. балаj ən сијəhə гилог, jə новкə ən гилог.

ВОРО́НИТЬ гл. оворəji сохтə, оворə-оворə кəштə.

ВОРОНИ́ТЬ то же, что *чернить*.

ВОРО́НКА сущ. 1. рəћəти (əри рушуминəрə əз jə гоб ə jə гобикə тиhи сохтə конусə хуно чи); 2. əз бомбə бəгдə ə хори ћəмəл оморəнijo чолəки.

ВОРОНКООБРА́ЗНЫЙ прил. рəћəтиji (ə тəнəр рəћəти ћистijo).

ВОРОНО́Й прил. гилоги (əз товунəj рəнг ћəjвонh o, сијəh).

ВОРОНЬЁ сущ. сијəhə гилогho:1. чəндəк хурдəнijo вəћшijə мүргho; 2. перен. чүникəрə

әри хүштә вәкирдә војистәнијо тәмәһкор, сәгәт, зәлумә одомиһо.

ВО́РОТ[1] сущ. 1. јәхән. *Открытый ворот* рәһојә јәхән; 2. см. *воротник*.

ВО́РОТ[2] сущ. расарә, тросә вәпучундә оморәнијо чәрх; чәрх ән чол ови.

ВОРО́ТА, ВОРОТА́ сущ. дәрвозә. II *воро́тца* уменьш. дәрвозәлә. II *воро́тный* прил. дәрвозәји; ән дәрвозә.

ВОРОТИ́ЛА сущ. ә дәсү кәлә корһо дәријо, ә кәлә пулһорәво кор сохтәнијо одоми.

ВОРОТИ́ТЬ[1] см. *вернуть*.

ВОРОТИ́ТЬ[2] см. 1. чарундә. *Вороти назад* пәсәво чарун; 2. кәләјә, дүрүчдә чирә әз чикәјү чүмундә; 2. әри киникә нәһ овурдә, јүрә вәрәхширә дорә.

ВОРОТИ́ТЬСЯ см. *вернутся*.

ВОРОТНИ́К сущ. воротник (ә јәхән духтә, дәзәрә оморнијо бәхш ән оводуни). *Меховой воротник* воротник хәзи, *стоячий воротник* тикә воротник. II *воротничо́к* уменьш. воротниклә. II *воротниковый* прил. воротники; ән воротник.

ВО́РОХ сущ. гәм, кумә. *Ворох тряпья* јә гәм чурти. II *ворошо́к, -шка* уменьш. гәмлә, кумәлә.

ВОРО́ЧАТЬ гл. 1. чүмү-чару сохтә кирә, чүрә; 2. кәләји сохтә (кәлә корһо сохтә, ә рәһ бәрдә).

ВОРО́ЧАТЬСЯ гл. хүштәрә чүмү-чару сохтә.

ВОРОШИ́ТЬ гл. вәхорундә: 1. чүмундә, чарундә, чару-чару сохтә гәм ән чүникәрә. *Ворошить сено* кијовә чару-чару сохтә; 2. кироштәһорә ә јор дәшәндә (әз товунәј хәрәбә, чәтинә корһо). II *ворошéние* сущ. вәхорундәји.

ВОРС сущ. хов (ә руј ән мол, ән холинчә, ән бәһзи пустһо кутәһә муј, пар). *Гладить по ворсу* ә тараф хов уту зәрә. II *ворсово́й* и *во́рсовый* прил. хови, ховлү, ховвәри.

ВОРСИ́НКА сущ. муј, кутәһә мујлә; хов.

ВОРСИ́СТЫЙ прил. ховлү, ховвәри, ә ховәво һистијо. II *ворси́стость* сущ. ховлүји.

ВОРСОВА́ТЬ гл. ә чүникә хов вәнорә. II *ворсова́ние и ворсо́вка* ә чүникә хов вәнорәји. II *ворсова́льный* прил. әри хов вәнорә һистијо.

ВОРЧА́ТЬ гл. мигији, дәјчији, гүдгүди сохтә. II *ворчание* сущ. гүдгүди, гүдгүди сохтәји.

ВОРЧЛИ́ВЫЙ прил. миги, дәјчи, гүд-гүд, музи. II *ворчли́вость* сущ. мигији, дәјчији, гүдгүди, музији (хосијәт ән одоми).

ВОРЧУ́Н сущ. миги, дәјчи, гүд-гүд, музијә одоми. II *ворчу́нья* әзини зән (духтәр).

ВОРЮ́ГА прост. през. то же, что *вор*.

ВОСВОЯ́СИ нареч. 1. пәсәво (әз чү чој оморикә ә унчо; 2. ә хунәј (чикәј) хүштә . *Отправился восвояси* ә хунәј хүштә рәфт.

ВОСЕМНА́ДЦАТЬ числит. һәчдәһ. *Восемнадцать книг* һәчдәһ китоб. II *восемна́дцатый* порядк. һәчдәһимүн. *Восемнадцатый год* һәчдәһимүн сал.

ВО́СЕМЬ числит. ћәшт. II *восьмо́й* порядк. ћәштимүн.

ВО́СЕМЬДЕСЯТ числит. ћәштод. II *восьмидеся́тый* порядк. ћәштодимүн.

ВОСЕМЬСО́Т числ. ћәштсад. II *восьмисотый* порядк. ћәштсадимүн.

ВО́СЕМЬЮ нареч. и числ. ћәшт бо. *Восемью три - двадцать четыре* ћәштбо сәсәји бистчор бирә.

ВОСК сущ. мум. *Мять воск* мум вошундә; *топить воск* мум ћәл сохтә; *как воск* кто-н. (*мягок*) мумә хуноји (нәрми) киникә. II *восково́й* прил. муми: 1. ән мум; 2. әз мум дуз сохтә оморијо; з. мум вәдәшәндәнијо (ћәзүр сохтәнијо); 4. рәнгү ән мумә хуно һистијо; сүпәнчә зәрд.

ВОСКЛИ́КНУТЬ, ВОСКЛИЦА́ТЬ гл. 1. кәлә-кәлә куфтирә, бочәћ дәшәндә; 2. һорәј зәрә, сәс сохтә (киникәрә).

ВОСКО́ВКА сущ. когоз муми, мумзәрә когоз. II *воско́вочный* прил. прил. ән мумзәрә когоз; әри ә когоз мумзәрә һистијо.

ВОСКРЕСЕ́НИЕ сущ. зиндә бирәји: 1. см. *воскреснуть*; 2. ә дин христиани киро ә зиндәкуни вәкәштәји ән Иисус Христос.

ВОСКРЕСЕ́НЬЕ сущ. јәкшобот (ћофтүмүн руз ән ћофтә, ә лүвәћ чуһури киро – јәкимүн руз). II *воскре́сный* прил. јәкшоботи: 1. ән јәкшобот; 2. ә јәкшобот бирәнијо; 3. ә јәкшоботһо кор сохтәнијо.

ВОСКРЕСИ́ТЬ, ВОСКРЕША́ТЬ гл. зиндә сохтә: 1. чун дәшәндә; 2. перен. куч дорә, күвәћ дорә. II *воскресение* сущ. зиндә сохтәји.

ВОСКРЕ́СНУТЬ, ВОСКРЕСА́ТЬ гл. зиндә бирә: 1. ә дин киро әзиндәкуни вәкәштәји; 2. перен. куч вәчирәји, күвәћлү бирәји. II *воскресение* сущ. зиндә бирәји.

ВОСПАЛЕ́НИЕ сущ. вәмас, вәмасирә. *Воспаление легких* синәпәһлү, сәтәлчәћм.

ВОСПАЛЁННЫЙ прил. вәмасирijo (ә гирмизинирәво). *Воспалённые глаза* вәмасирijo чумһо. II *воспаленнность* сущ. вәмас, вәмасирәји.

ВОСПАРИ́ТЬ, ВОСПАРЯ́ТЬ гл. пар зәрә, ә зәвәро вәрафтә.

ВОСПЕТЬ, ВОСПЕВАТЬ гл. тәһәриф дорә. II воспевание сущ. тәһәриф, тәһәриф дорәји.

ВОСПИТАНИЕ сущ. тәрбијә. *Хорошее воспитание* хубә тәрбијә.

ВОСПИ́ТАННИК сущ. ки тәрбијә вәкүрдикә (әз ки, әз чү), ки хундәникә ә чичо (тәлмид). II *воспи́танница* әзини духтәр.

ВОСПИ́ТАННЫЙ прил. тәрбијәлү (хубә тәрбијә вәкирдијо, хүштәрә хуб бәрдә данүстәнијо. II *воспи́танность* сущ. тәрбијәлүји.

ВОСПИТА́ТЕЛЬ сущ. тәрбијәчи (киһојикәрә тәрбијә дорәнијо одоми). II *воспита́тельница* әзини зән (духтәр).

ВОСПИТА́ТЬ, ВОСПИ́ТЫВАТЬ гл. 1. тәрбијә дорә; 2. кәлә сохтә киникәрә.

ВОСПЛАМЕНЕНИЕ сущ. су күрдәји, сухтәји.

ВОСПЛАМЕНЁННЫЙ прил. сукүрдә, сухтә, сукүрдијо, сухтијо.

ВОСПЛАМЕНИ́ТЬ, ВОСПЛАМЕНЯ́ТЬ гл. дәкәсундә: 1. су дорә, сухундә; 2. перен. ә һәвәс вәнкәстә (овурдә).

ВОСПЛАМЕНИ́ТЬСЯ, ВОСПЛАМЕНЯ́ТЬСЯ гл. дәкәсирә: 1. сәр кирдә су сухтә, кирдә; 2. перен. ә һәвәс офторә (оморә).

ВОСПО́ЛНИТЬ, ВОСПОЛНЯ́ТЬ гл. ә чикәјү норә (чү вәс нәс сохтәкә норә, пур сохтә, бәдәлүрә норә).

ВОСПО́ЛЬЗОВАТЬСЯ см. *пользоваться*.

ВОСПОМИНА́НИЕ сущ. ә јор овурдәји.

ВОСПРЕПЯ́ТСТВОВАТЬ см. *препятствовать*.

ВОСПРЕТИ́ТЬ, ВОСПРЕЩА́ТЬ то же, что *запретить*.

ВОСПРИИ́МЧИВЫЙ прил. зу вәкирдәнијо, гобул сохтәнијо. II *воспри́имчивость* сущ. зу вәкирдәји, гобул сохтәји.

ВОСПРИ́НЯТЬ, ВОСПРИНИМА́ТЬ гл. ә сәр офторә,вәрасирә, ә әгүл дәбәрдә.

ВОСПРИЯ́ТИЕ сущ. ә сәр офторә дәнүстәји, ә әгүл дәбәрдәји.

ВОСПРОТИ́ВИТЬСЯ см. *проти́виться*.

ВОСПРЯНУ́ТЬ гл. 1. тик вәхиштә, һә ә јәбо хүштәрә вәшәндә; 2. ә хүштә дироморә, зиндә бирә.

ВОСПЫЛА́ТЬ гл. су кирдә (ә чү киројикә киро һоси бирә; әз хүштә вәдарафтә).

ВОССЕДА́ТЬ гл. ә такабурирәво нүштә.

ВОССЛА́ВИТЬ, ВОССЛАВЛЯ́ТЬ см. *прославить*.

ВОССОЕДИНИ́ТЬ, ВОССОЕДИНЯ́ТЬ гл. чиро, дур, һәрәлү бириһорә дүборә бәстә, нәзник овурдә, јәки сохтә.

ВОССОЕДИНИ́ТЬСЯ, ВОССОЕДИНЯ́ТЬСЯ сгл. чиро, дур, һәрәлу бирә бәгдә, әз пәси јәки бирә, нәзник бирә.

ВОССОЗДА́ТЬ, ВОССОЗДАВА́ТЬ гл. јәбојкәш дуз сохтә, ә һәсүл овурдә, ә јор вәнкәстә.

ВОССТА́ВИТЬ, ВОССТАВЛЯ́ТЬ гл. 1. јәбојкәш, дүборә дуз сохтә; 2. вәнорә, норә.

ВОССТА́НИЕ сущ. шивиш, гијом.

ВОССТАНОВИ́ТЬ, ВОССТАНА́ВЛИВАТЬ гл. дүборә дуз сохтә, ә һәвәли һолү овурдә. II *восстановле́ние* сущ. дүборә дуз сохтәји, ә һәвәли һолү овурдәји.

ВОССТАНОВИ́ТЬСЯ, ВОССТАНА́ВЛИВАТЬСЯ гл. дүборә дуз бирә, ә һәвәли һол хүштә вәкәштә.

ВОССТА́ТЬ, ВОССТАВА́ТЬ гл. һоси бирә; ә руј појистә; биразији хүштәрә бурбундә; ә чәнк вәхүштә, ә шивиш (ә гијом) офторә.

ВОСТО́К сущ. мизрәһ: 1. офтоји вәдироморәнијо, әз чор тараф ән һилом јәки.; 2. ә и тараф һистијо хориһо.

ВОСТОКОВЕ́Д сущ. мизрәһшинох (дәвләтһој михрәһә вәмухтәнијо сәниһәткор).

ВОСТОКОВЕ́ДЕНИЕ сущ. мизрәһшинохи (әх товунәј дәвләтһој ән Мизрәһ һистијо һилм).

ВОСТО́РГ сущ. шори сохтәји, һәјрүји.

ВОСТОРГА́ТЬ гл. һәјру сохтә, шор сохтә кирә (чүрә).

ВОСТОРГА́ТЬСЯ гл. һәјру бирә, шор бирә.

ВОСТО́РЖЕННЫЙ прил. һәјру (һәјру бирijo), шор (шори сохтәнијо). II *восто́рженность* сущ. һәјру (һәјру бирәји), шор (шори сохтәји).

ВОСТО́РЖЕСТВОВАТЬ гл. бәрдә (ә дәһво, ә возви), зијод, зәвәрдәс бирә әз киникә.

ВОСТО́ЧНЫЙ прил. мизрәһи: 1. ән мизрәһ; 2. ә мизрәһ һистијо; 3. ә мизрәһ һистијорә хуно.

ВОСТРЕПЕТА́ТЬ гл. чүмүстә, ләрзирә, ә ләрз офторә, ә чунү ләрз дәрафтә.

ВОСТРУ́ШКА, ВОСТРУ́ХА сущ. аташ-парпарајә духтәрлә, духтәр.

ВОСХВАЛЯ́ТЬ, ВОСХВАЛИ́ТЬ гл. тәһәриф дорә кирә, чүрә. II *восхвале́ние* сущ. тәһәриф дорә кирә, чүрә.

ВОСХИТИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. лап хуб, лап рач, ћәјру сохтәнијо. II *восхитите́льность* сущ. лап хуб, лап рач, ћәјру сохтәји.

ВОСХИТИ́ТЬ, ВОСХИЩА́ТЬ гл. ћәјру сохтә.

ВОСХИТИ́ТЬСЯ, ВОСХИЩА́ТЬСЯ гл. ћәјру бирә.

ВОСХИЩЕ́НИЕ сущ. ћәјру бирәји, ћәјру мундәји.

ВОСХО́Д сущ. 1. см. *взойти;* 2. офтоји, мәнк вәдирәморәнијо вәхт, чикә. *На восходе солнца* офтоји вәдирәморәнкә.

ВОСХОДИ́ТЕЛЬ то же, что *альпини́ст*

ВОСХОДИ́ТЬ гл. 1. вәдирәморә (ә товунәј офтоји, мәнк); 2. ә ћүндири вәрафтә. *Восходить на вершину горы* ә гуг дог вәрафтә.

ВОСХОДЯ́ЩИЙ прич. 1. и вәхт вәдирәморәнијо; 2. вәрафтәнијо, вәрәморәнијо.

ВОСШЕ́СТВИЕ см. *взойти.*

ВО́СЬМЕРО числ. 1. ћәшт донә. *Восьмеро мужчин* ћәшт мәрд; 2. ћәшт чүфт. *Восьмеро глаз* ћәшт чүфт чум.

ВОСЬМЁРКА сущ. ћәшти: 1. нум ән 8 вә әзини нумрә зәрә оморијо чи). *Сесть на восьмёрку (трамвай, троллейбус, автобус)* ә ћәштимүн (трамвој, троллејбус, автобус) вәнүштә; 2. нум ә хүштә әз јә чиро чи ћәшт донә доштәнијо. *Восьмёрка пик* ћәшти сијәћ (горт).

ВОСЬМИ-... ћәшт.. (јәкимүн бәхш ән кофћо, мәћнојү: 1. ә хүштә әз јә чиро чи ћәшт донә доштәнијо. *Восьмиугольник* ћәшткүнчә; 2. ән ћәшти, ән ћистијо. *Восьмичасовой (поезд)* сәћәтћәшти (појезд).

ВОСЬМИ́ДЕСЯТЫЙ числ. ћәштодимүн.

ВОСЬМИДНЕ́ВНЫЙ прил. ћәштрузи.

ВОСЬМИКЛА́ССНИК сущ. ћәјил ән ћәштимүн (клас). II *восьмиклассница* әзини духтәр.

ВОСЬМИКРА́ТНЫЙ прил. ћәштбоји, ћәшт бо бирәнијо.

ВОСЬМИЛЕ́ТИЕ: сущ. 1. ћәшт сали вәхт; 2. сәрсали ән ћәшт сал пишо биријо кор. *Восьмилетие завода* ћәштсали ән завод.

ВОСЬМИЛЕ́ТНИЙ прил. ћәштсали, ћәштсалә.

ВОСЬМИСОТЛЕ́ТИЕ сущ. ћәштсадсали: 1. ћәштсадсал кироштијо вәхт; 2. сәрсали ән әз и ћәштсад сал биријо чи (кор).

ВОСЬМИСОТЛЕ́ТНИЙ прил. ћәштсадсали, ћәштсадсалә.

ВОСЬМИУГО́ЛЬНИК сущ. ћәшткүнчә.

ВОСЬМИУГО́ЛЬНЫЙ прил. ћәшткүнчи.

ВОСЬМИЧАСОВО́Й прил. ћәштсәћәти: 1. ћәшт сәћәт бирәнијо; 2. ә сәћәт ћәшт ћистијо.

ВОСЬМО́Й числ. ћәштимүн.

ВОСЬМУ́ШКА сущ. ћәштјәк (әз ћәшт бәхш јә бәхш).

ВОТ част. 1. ини; дәниш; виниш; дәниш, виниш; дәниш, уни. *Вот наш дом* хунәјму ини; *вот они идут* ини ућо әдәт оморә; *вот где я живу* дәниш, мә әчә зивистәнүмкә; 2. әз «*тот*», «*этот*», «*такой*» ћәвәл, јә новкә бәгдә оморәнкә куч ән ућорә зијод сохтә: *этот* и; *вот тот* дәниш, у; *вот там* дәниш, ә унчо.

ВОТ-ВОТ 1. нареч. ћә имућој, ћәј сәћәт; ә и нәзники. *Он вот-вот придёт* у ћә имућој мијов; 2. частица ћә ћәчини.

ВОТИРОВА́ТЬ гл. 1. сәс дорә; 2. ә сәс норә. II *вотирова́ние* сущ. 1. сәс дорәји; 2. ә сәс норәји.

ВОТКНУ́ТЬ, ВТЫКА́ТЬ гл. вогундә, шиширә (бызбызәјә, назукә чирә).

ВО́ТУМ сущ. вотум (ә законћој дәвләти: ә сәс дорәво ә чү фикирикә оморәји).

ВОЦАРИ́ТЬСЯ, ВОЦАРЯ́ТЬСЯ гл. 1. ә тәхт нүштә, парчоћ бирә; 2. огојәти сохтәрә сәр кирдә. II *воцаре́ние* сущ. 1. ә тәхт нүштәји; ә парчојәти сәр күрдәји; 2. огојәти сохтәји.

ВОШЬ сущ. шубуч, рушк. II *во́шка* сущ. шубучлә (совялисәк).

ВОЩА́НКА сущ. мумзәрә мол, когоз.

ВОЩАНОЙ, ВОЩАНЫЙ см. *вощеный.*

ВОЩЁНЫЙ прил. муми, мумзәрә, мумсовустә, мумзәрә оморијо, мумсовустә оморијо. *Вощёная бумага* мумзәрә когоз.

ВОЩИ́НА сущ. 1. дәрәмум; 2. тәмизнәбирә мум.

ВОЩИ́ТЬ гл. мум зәрә, мум совустә (ә чүникә).

ВОЯ́Ж сущ. кәшт, кәштәји, ә чү чојикә рафтәји.

ВОЯ́КА сущ. чәнкәсурә одоми.

ВПАДА́ТЬ гл. 1. см. *впасть;* 2. рихтә, дәрафтә ә чүникә. *Волга впадает в Каспийское море* Волга ә дәрјој Хәзәр рихтә. II *впаде́ние* рихтәји, дәрафтәји ә чүникә.

ВПА́ДИНА сущ. чол, чоләки, чухурәки, чухури. II *впадинка* сущ. чолокилә, чухурәкилә.

ВПА́ИВАНИЕ сущ. чүрә ә гәд чүникә (ә лиһимәво) вокосундәји.

ВПА́ИВАТЬ гл. чүрә ә гәд чүникә вокосундә (ә лиһимәво).

ВПА́ЙКА сущ. 1. см. *впаивание;* 2. ә доруј чүникә ә лиһимәво вокосундә оморијо тикә).

ВПАСТЬ, ВПАДА́ТЬ гл. 1. ә чухури, чухурәки офторә, дәрафтә. *Щеки впали* гутинәһојү ә чухурәки дәрәфти; 2. ә јә (чәтин, хош нәоморәнијә) һол офторә. *Впасть в грех* ә һовун офторә.

ВПАЯ́ТЬ, ВПА́ИВАТЬ гл. вокосундә (чүрә ә доруј чүникә,).

ВПЕРВО́Й см. *впервые.*

ВПЕРВЫ́Е нареч. јәкимүн бо; јәкимүн дәс.

ВПЕРЕБО́Й см. *наперебой.*

ВПЕРЕВА́ЛКУ нареч. ләј-луј; јонә шиширә-шиширә. *Идти в перевалку* ләј-луј рафтә.

ВПЕРЕГИ́Б нареч. амбар гәд бирә-бирә.

ВПЕРЕГОНКИ́, ВПЕРЕГО́НКУ то же, что *наперегонки.*

ВПЕРЕДИ́ нареч. ә пишо: 1. ә чиҹојикә әз чүникә пишо. *Впереди болото* ә пишо губини;2. ә бијовһо вәхтһо. *У юноши всё впереди* һәммә корһој ән ҹојил ә пишоји; 3. ән чүникә. *Идти впереди всех* әз һәммә пишо рафтә.

ВПЕРЕМЕ́ЖКУ нареч. дәкиш сохтә-сәхтә (јәкирә ә јәкикәрәво), јә новкә дәкиш бирә-бирә (јәки ә јәкикәрәво).

ВПЕРЕМЕ́ШКУ нареч. гәриш-мәтил, чүтам бисто, гәтмә гәриш.

ВПЕРЁД нареч. 1. пишово. *Идти вперед по дороге* рәһә пишово рафтә; 2. пишоки. *Заплатить вперёд* пулә пишоки дорә; 3. әз и бәгдә, әзим бәгдә. *Вперед будьте осторожны* әзим бәгдә һитјот бошит.

ВПЕРИ́ТЬ, ВПЕРЯ́ТЬ гл. докоштә. *Вперить взор в кого-что* чумһорә докоштә ә ки, ә чу.

ВПЕЧАТЛЕ́НИЕ

ВПЕЧАТЛЯ́ТЬ

ВПИСА́ТЬ, г **ВПИ́СЫВАТЬ** л. 1. нүјүстә, дәшәндә чүрә, ә чү; 2. ә математика ә гәд јә фигур һәндәсәји јәкикәрә кәширә.

ВПИСА́ТЬСЯ, ВПИ́СЫВАТЬСЯ гл. күнҹүстә (ә пәсә-пишо һистијо чүһојикәрәво дуз оморә).

ВПИТА́ТЬ, ВПИ́ТЫВАТЬ гл. ә хүштә кәширә, вәчирә (чүникәрә).

ВПИ́ТЬСЯ ВПИВА́ТЬСЯ гл. 1. лап дорун дәрафтә, вәрафтә ә чүникә. *Иголка впилась в мое тело* дәрзә ә ҹәндәкмә вәрафти; 2. кирдә (ә дәндүрәво, нәхүһорәво). *Волк впился в шею лошади* күрк кәрдән һәсбә ә сәхт-сәхт күрди; 3. докоширә (чумһорә).

ВПИХНУ́ТЬ ВПИ́ХИВАТЬ гл. вогундә, шиширә (ә куҹәво дәшәндә).

ВПЛАВЬ нареч. үзкүм зәрә-зәрә (әз товунәј одоми вә һәјвон).

ВПЛЕСТИ́, ВПЛЕТА́ТЬ гл. јә чирә ә гәд јә чијикә бофтә, ә гәд-гәд јәки бофтә.

ВПЛОТНУ́Ю нареч. нәзник, лап нәзник, ә бинә-бинә јәки.

ВПЛОТЬ нареч. тә, тәјтә. *Дотянут кабель вплоть до деревни* кабелә тәјтә диһ кәширә.

ВПЛЫ́ТЬ, ВПЛЫВА́ТЬ гл. үзкүм зәрә (зәрә-зәрә) дәрафтә ә чүҹојикә.

ВПОВА́ЛКУ нареч. ә јон-јон јәки, ләшәләш. *Спать вповалку* ләшәләш хисирә.

ВПОЛГЛА́ЗА нареч. 1. зирчуми. *Смотреть, наблюдать вполглаза* зирчуми дәниширә; 2. чумә нимәбәстә (хисирә, пинәки бәрдә, нимәхисирә).

ВПОЛГО́ЛОСА нареч. јовош, ә чүклә сәсәво.

ВПОЛЗТИ́, ВПОЛЗА́ТЬ гл. ә чорчәнки, јә новкә ә рујшүгәми ә доруј чүникә дәрвфтә, јә новкә ә руј чүникә вәрафтә.

ВПОЛНАКА́ЛА нареч. 1. нимәкәрм, нимәторик (тәјтә сәхт кәрм вәроморә); 2. нимәторик (тәјтә сәхт үшүг бирә).

ВПОЛНЕ́ нареч. битәв, лап, амбар. *Я вполне доволен* мә амбар (лап) разинүм.

ВПОЛОВИ́НУ см. *наполовину.*

ВПОЛСЫ́ТА нареч. нимәсироји (сироји нәбирә).

ВПОПА́Д нареч. лап ә вәхтү, лап ә ҹикәјү. *Сказать что-н. впопад* чүникәрә лап ә ҹикәјү куфтирә.

ВПОПЫХА́Х нареч. тәһәди, тәрәтәһәди, шүшнәфәскирдә. *Вбежал домой впопыхах* шүшнәфәскирдә диромо ә хунә.

ВПОРХНУ́ТЬ гл. парустә (пар зәрә) дироморә. *Воробей впорхнул в окно* морчикә паруст әз пәнҹәрә диромо.

ВПОСЛЕ́ДСТВИИ нареч. бәгдә, әз пәси, ә әхир.

ВПОТЬМА́Х нареч. ә торики, нәвинирә, нәданүстә.

ВПРА́ВДУ нареч. дузи, дузиш, һә дузиш. *Вы и вправду едете?* Ишму һә дузиш рафтәнит?

ВПРА́ВЕ нареч. һа́ги, ду́зи (һәг һисти урә). *Он не вправе так поступить* урә әри һәчи сохтә һәг нисти.

ВПРА́ВИТЬ, ВПРАВЛЯ́ТЬ гл. ә чикәјҝ норә (дәнорә, дәшәндә). II *вправле́ние* сущ. ә чикәјҝ норәји (дәнорәји, дәшәндәји). II *впра́вка* сущ. ә чикәјҝ норәнкә (дәнорәнкә, дәшәндәнкә) бирәнијо кор.

ВПРА́ВО нареч. ә раст, ә тараф раст.

ВПРЕДЬ нареч. бәгдә, әз и бәгдә, әз им билә. *Впредь будь осторожным* әз и бәгдә ћитјот бош.

ВПРИГЛЯ́ДКУ нареч. разг. шутл. шәкәрсүз (әз товунәј чојхурдә). *Пить чай вприглядку* чојә шәкәрсүз хурдә.

ВПРИКУ́СКУ нареч. ә (тикәј) шәкәрәво (әз товунәј чојхурдә).

ВПРИПРЫ́ЖКУ нареч. хүштәрә вошәндәвошәндә, һоволәнк шәндә-шәндә.

ВПРИТИ́РКУ нареч. лап нәзник, лап ә јонү; ә бинәјү.

ВПРИТЫ́К нареч. ә бинәјү, ә јү вокосирәки.

ВПРО́ГОЛОДЬ нареч. нимәкиснә (тә сироји нәхурдә, нәхурә-нәбәрә).

ВПРОК нареч. 1. әри бәгдәји; 2. ә хәјр ән киникә. *Учение лентяю не впрок* хундәјирә әри тәнбәл јә хәјр нисти.

ВПРОСА́К нареч. *попасть впросак* ә чәшмиши, нәвәрасирәји хүштә киро ә хәрәбә ћол, ә чәтини, ә биобури офторә.

ВПРОСО́НКАХ см. *спросонья.*

ВПРО́ЧЕМ союз. 1. омо, һәчиникә, әз и бәхшәј. *Вот мой совет – впрочем, как хотите, так и делайте* мәслаћәт мә ини, омо чүтам војистәникә һәчу сохит; 2. хуби ки, кәнә дијә.

ВПРЫ́ГНУТЬ, ВПРЫ́ГИВАТЬ сгл. хүштәрә шәндә (ә дорујән чүникә).

ВПРЫ́СНУТЬ, ВПРЫ́СКИВАТЬ гл. дәрзә зәрә (ә дәрзәрәво ә чәндәк дәрму дәкундә).

ВПРЯМЬ нареч. дузи, расти, рәстәки, ә дузи, ә расти. *Ты впрямь болен* ту растәки нәчоги. *И впрямь* дузиш, растиш, растәкиш, һә дузиш, һә растиш, һә растәкиш. *И впрямь пора отдохнуть* һә дузиш вәћдәј рәћәти сохтәји.

ВПРЯЧЬ, ВПРЯГА́ТЬ гл. бәстә, дәбәстә (ћәјвонә ә ћәрәбә, ә киршә).

ВПУСТИ́ТЬ, ВПУСКА́ТЬ гл. ә дору дәјиштә (рәћо дорә). II *впуска́ние* сущ. ә дору дәјиштәји (рәћо дорәји).

ВПУСТУ́Ю нареч. ә нәһәги, ә нәһәги чикә, буш, буш-буш, ә һичиш нәрасирә, мәћносүз.

ВПУ́ТАТЬ, ВПУ́ТЫВАТЬ см. *путать.*

ВПУ́ТАТЬСЯ, ВПУ́ТЫВАТЬСЯ см. *путаться.*

ВПЯ́ТЕРО нареч. пәнч бо. *Впятеро больше* пәнч бо зијод.

ВПЯТЕРО́М нареч. пәнч одоми ә јәки. *Мы играли впятером* иму пәнч одоми (ә јәки) возирәјм.

В-ПЯ́ТЫХ нареч. пәнчимүн, пәнчимүни.

ВРАГ сущ. дүшмә, мидәвћи. *Заклятый враг* гәнимә дүшмә;

ВРАЖДА́ сущ. дүшмәји, мидәвћији, дүшмәјәти, мидәвћијәти

ВРАЖДЕ́БНЫЙ прил. дүшмәјәтији, мидәвћијәтији, дүшмәји ћистијо, мидәвћији; ән дүшмә, ән мидәвћи. II *враждебность* сущ. дүшмәји, мидәвћији, дүшмәјәтији (кор ән әзини одоми).

ВРАЖДОВА́ТЬ гл. дүшмәјәти сохтә, мидәвћији бурбундә.

ВРА́ЖЕСКИЙ, ВРА́ЖИЙ прил. дүшмәји, мидәвћији, ән дүшмә, ән мидәвћи. *Вражеская сила* куч ән дүшмә.

ВРАЗ нареч. ә јәбо: 1. һәммә ә јәки; 2. ширп.

ВРАЗБИ́ВКУ нареч. әзинчо-әзунчә, пәспәсәјәки нәћ.

ВРАЗБРО́Д нареч. чиро-чиро, ә јә чикә нәћ.

ВРАЗБРО́С нареч. чиро-чиро, инчо-унчо, әчә бисто. *Книги лежат вразброс* китобћо әчә бисто норә омори.

ВРАЗВА́ЛКУ нареч. ләј-луј хурдә-хурдә, јонә шиширә-шиширә. *Идти вразвалку* ләј-луј (хурдә-хурдә) рафтә.

ВРАЗНОБО́Й нареч. чиро-чиро; һәр кәс јүрә војистәрә хуно.

ВРАЗНО́С нареч. ә кучәћо, ә мәћәләћо кәрдундәрәво (әри фурухтә).

ВРАЗРЯ́ДКУ нареч. ћәрәј ћәрфћорә кәлә сохтәрәво.

ВРАЗУМИТЕЛЬНОСТЬ сущ. вәрасирәни; хуб ә сәр офторәни.

ВРАЗУМИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. ә әгүл дәрафтәни (вәрасирәни ћистијо; хуб ә сәр вәнкәстә оморијо). II *вразуми́тельность* сущ. ә әгүл дәрафтәни бирәји.

ВРАЗУМИ́ТЬ, ВРАЗУМЛЯ́ТЬ гл. әгүл дорә (ә сәр вәнкәстә; дәћно зәрә). *Вразумить шалуна* шулугә дәћно зәрә.

ВРАЛЬ сущ. дурку; шигир (һәмишә дуркунә кофћо сохтәнијо одоми).

ВРАНЬЁ сущ. дуркунәки, шигирә кофћо.

ВРАСКА́ЧКУ нареч. ләј-луј хурдә-хурдә.

ВРАСПЛО́Х нареч. һәјәбо; кузәт нәсохтәнки.

ВРАССЫПНУ́Ю нареч. ə чӏурбəчиро тарафhо(əз товунəj лов бирəнижо чиhо).

ВРАСТИ́, ВРАСТА́ТЬ гл. 1. вəрəморə (кəлə бирə) ə дорӏj чӏуникə дəрафтə; 2. jовош-jовош ə гəд чӏуникə дəрафтə. II *врастáние* сущ. 1. вəрəморə (кəлə бирə) ə дорӏj чӏуникə дəрафтəjи; 2. jовош-jовош ə гəд чӏуникə дəрафтəjи.

ВРАСТЯ́ЖКУ нареч. 1. битəв дураз бирə; 2. дураз кəширə-кəширə. *Говорить врастяжку* дураз кəширə-кəширə кофˈ сохтə.

ВРАТА́ то же, что *ворота.*

ВРАТЬ гл. 1. дурку куфтирə; дуркунə кофˈhо сохтə; фурмундə; 2. шигири сохтə, шигирə кофˈhо сохтə.

ВРАЧ сущ. духтир (институт медисинаjи вəрастижо сəниӈəткор). II *врачи́ха* əзини зəн (духтəр).

ВРАЧЕ́БНЫЙ прил. ən духтири (ən кор духтир, ən нəчоrhорə хуб сохтəjи.

ВРАЧЕВАТЬ гл. устар. духтири сохтə, нəчоrhорə хуб сохтə.

ВРАЩА́ТЬ гл. **Ч**əрх дорə, ə чəрх дəшəндə. II *враще́ние* сущ. **Ч**əрх дорəjи, ə чəрх дəшəндəjи.

ВРАЩА́ТЬСЯ гл. 1. чəрх дəрафтə; 2. чəрх хурдə (ə чӏчӏожикə зу-зу вəди бирə). *Вращаться среди молодёжи* ə ӈəрəj чӏojилhо чəрх хурдə. II *враще́ние* сущ. 1. чəрх дəрафтəjи; 2. чəрх хурдəjи

ВРЕД сущ. козили (зарар, зарари, хəрəби). <> *Во вред кому, чему* в знач. предлога ə зарари ən киникə, чӏуникə.

ВРЕДИ́ТЕЛЬ сущ. козил (зарари дорəкор, зарари зəрəкор.

ВРЕДИ́ТЕЛЬСТВО сущ. козили (зарари дорəjи, зарари зəрəjи).

ВРЕДИ́ТЬ, НАВРЕДИ́ТЬ гл. козили сохтə (зарари дорə, зарари зəрə).

ВРЕ́ДНИЧАТЬ гл. хӏштəрə хəрəб бəрдə, ə киникə ӈалово бирə, зəрəри зəрə.

ВРЕ́ДНОСТЬ сущ. 1. см. *вредный*; 2. ə кор əри чун зарар, ӈистижо ӈол.

ВРЕ́ДНЫЙ прил. 1. зарари дорəнижо, зарари овурдəнижо; 2. зобу, нəхоh.

ВРЕЗА́НИЕ *Врезать замок в дверь* ə дəр килит дəшəндə; *Врезать в ухо* əз кушӏ зəрə.

ВРЕ́ЗАТЬ, ВРЕЗА́ТЬ гл. 1. дəнорə, дəшəндə (ə бурра, вəкəндə оморижо чикə). *Врезать замок в дверь* ə дəр килит дəшəндə; 2. сəхт зəрə; ə рӏj зəрə, куфтирə. *Врезать в ухо* əз кушӏ зəрə. II *врезáние и вре́зка* сущ. 1. дəнорəjи, дəшəндəjи (ə бурра, вəкəндə оморижо чикə); 2. сəхт зəрəjи; ə рӏj зəрəфи, куфтирəjи.

ВРЕ́ЗАТЬСЯ, ВРЕЗА́ТЬСЯ гл. 1. ə бызбызəjи, назуки хӏштəрəво ə чӏуникə дəрафтə; 2. ə чӏуникə вогундə оморə; 3. ə чӏуникə сəхт вохурдə.

ВРЕМЕНА́МИ нареч. бəӈзи бо, ӈарə-ӈарə.

ВРЕМЕННО́Й прил. 1. вəхти, вəӈдəjи; 2. ə вəхтəво, вəӈдəрəво бирəнижо.

ВРЕ́МЕННЫЙ прил. ӈамишə нəс бирəнижо, кирошӏтəнижо. II *вре́менность* сущ. ӈамишə нə бирəjи, кирошӏтəjи.

ВРЕМЕЧКО сущ. вəхтлə, вəӈдəлə.

ВРЕМЯ сущ. вəхт, вəӈдə. *Во всякое время* ӈəр вəхт; *долгое время* амбарə вəхт, дуразə вəхт; *дать время* вəӈдə дорə; 2. замонə, дəвр. *В старые времена* ə кӏhнə дəврhо. <> *Время от времени, от времени до времени, по временам* ӈарəӈарə, бəӈзи бо; *во время* ə вəхтӏ: *в одно время* 1. jə вəхт, 2. ə jə вəхт; *всему свое время* ӈəр чирə вəхтӏни; *всё время* ӈамишə; *в скором времени* ə и зури, ə и нəзники; *в то же время* ӈə у вəхт; *до поры, до времени* ӈəлəлӏк, jə вəхт; *со временем* вəхтӏ оморənкə; *с течением времени* вəхт кирошӏтə-кирошӏтə, *убивать время* вəхтə кӏштə.

ВРЕМЯПРЕПРОВОЖДЕ́НИЕ сущ. вəхткировундə; тəӈарз ən вəхтə кировундəjи.

ВРО́ВЕНЬ нареч. 1. ə кирəво, ə чӏурəво ə jə гəдəр, тə jə хит; 2. ə jə буj.

ВРО́ДЕ пред. 1. хуно (ə шəлким ən ки-, ən чӏуникə); 2. ӈəчтанки (ӈəчи дан ки), куjкə.

ВРОЖДЁННЫЙ прил. əздəдəjоморə. *Врождённый талант* əздəдəjоморə талант.

ВРОЗЬ нареч. чиро, чиро-чиро, əjəки нəӈ.

ВРУН см. *враль.* II *врунья* дурку, шигирə зəн (духтəр). II *вруни́шка* уменьш. шигирлə.

ВРУЧИ́ТЬ, ВРУЧА́ТЬ гл. 1. дорə (əз дəс ə дəс); 2. иӈтибор сохтə, гəдəгə зəрə. II *вруче́ние* сущ. 1. дорəjи (əз дəс ə дəс); 2. иӈтибор сохтəjи, гəдəгə зəрəjи.

ВРУЧНУ́Ю нареч. ə дəсəво. *Обрабатывать деталь вручную* деталə ə дəсəво дуз сохтə.

ВРУ́ША, ВРУ́ШКА сущ. дурку, шигир (шигири сохтəкорə одоми).

ВРЫВА́ТЬСЯ[1] см. *ворваться.*

ВРЫВА́ТЬСЯ[2] см. *врыться*

ВРЫТЬ, ВРЫВА́ТЬ гл. дəшəндə вə сəхт сохтə (ə вəкəндə оморижо чухури). *Врыть столб в землю* ə хори тир дəшəндə.

ВРЫ́ТЬСЯ, ВРЫВА́ТЬСЯ гл. дəрафтə; вəкəндə вə дəрафтə.

ВРЯД, ВРЯД ЛИ част. чәтин, чәтин ки. *Вряд ли он придёт* чәтин ки, у бијов.

ВСАДИ́ТЬ, ВСА́ЖИВАТЬ гл. 1. дәшәндә, вогундә, шиширә чүрә ә чү. *Всадить топор в дерево* тәвәрә ә дор дәшәндә; 2. дәшәндә, хәрч сохдә. *Всадить все сбережение в дом* һәммә бирә пулә ә хунә дәшәндә.

ВСА́ДНИК сущ. һәсбәлү (ә кул һәсб рәфтәнијо одоми). II *вса́дница* әзини зән (духтәр).

ВСАМДЕ́ЛИШНЫЙ прил. ә зувун һәјили: соф, сүфт, дуз (һә ә дузиш бирәнијорә хуно).

ВСА́СЫВАНИЕ сущ. чумустәји (кәширә, ә хүштә, ә чун хүштә вәчирәји).

ВСА́СЫВАТЕЛЬНЫЙ прил. әри чумустә (кәширә, ә хүштә, ә чун хүштә вәчирә) һистијо.

ВСА́СЫВАТЬ, -СЯ см. *всосать, -ся*

ВСЕ см. *весь*[1].

ВСЕВЕ́ДУЩИЙ прил. һәр чирә данүстәнијо, әз һәр чи хәбәрү һистијо.

ВСЕВОЗМО́ЖНЫЙ прил. һәр чиро, чү мүмкүн һистикә.

ВСЕВЫ́ШНИЙ прил. нум Худо: әдиноj (һәшим), илоһим, милих һәмлахим).

ВСЕГДА́ нареч. һәмишә, һәр вәхт, һәр вәһдә.

ВСЕГДА́ШНИЙ прил. һәмишәји, һәмишәки, һәмишә һистијо.

ВСЕГО́ нареч. 1. һәммәјү; 2. һәммә, әнчәг. *Осталось всего два рубля* һәммә дү монәтлә мунди. *Всего на всего* һәммә тә һәммә.

ВСЕДЕРЖИ́ТЕЛЬ см. *всевышний.*

ВСЕДНЕ́ВНЫЙ прил. һәррузи, рузинә.

В-СЕДЬМЫ́Х нареч. һофтимүн, һофтимүни.

ВСЕЗНА́ЙКА сущ. хүштәрә һәр чирә дәнүстәкор һисоб сотәнијо одоми.

ВСЕЛЕ́ННАЯ сущ. 1. һилом; 2. дүнјо.

ВСЕЛЕ́НСКИЙ прил. һиломи, дүнјоји, ән һилом, ән дүнјо.

ВСЕМЕ́РНЫЙ прил. һәр чиро, әз дәс вәрәморә, һәр тарафи. *Всемерная помощь* һәртарафи кумәки.

ВСЕ́МЕРО нареч. 1. һофт бо, һофтгәд; 2. һофт бо зијод.

ВСЕМЕРО́М нареч. һофт одоми әјәки.

ВСЕМИ́РНЫЙ прил. һиломи, дүнјоји: 1. ән һилом, ән дүнјо; 2. ә һәммәј һилом (дүнјо) бирәнијо.

ВСЕМОГУ́ЩИЙ прил. 1. күбүр; 2. худо, илоһим әдиноj (һәшим).

ВСЕНАРО́ДНЫЙ прил. чәһмәти, хәлги; ән һәммәј чәһмәт, ән һәммәј хәлг.

ВСЕО́БЩИЙ прил. ән һәммә (һистијо).

ВСЕПРОЩА́ЮЩИЙ прил. һәр чирә бәхширәнијо, әз һәммә һовунһо кироштәнијо.

ВСЕПРОЩЕ́НИЕ сущ. һәммә һовунһорә бәхширәји, әз һәммә тәхсирһо кироштәји.

ВСЕРЬЁЗ нареч. соф, дузиш, бизарфот (зарфотсүз).

ВСЕСВЕ́ТНЫЙ см. *всемирный.*

ВСЕУСЛЫ́ШАНИЕ *во всеуслышание* ә кәлә сәсәво, әри ә һәммә расундә.

ВСЕСТОРО́ННИЙ прил. һәртарафи**.**

ВСЕЦЕ́ЛО нареч. битәв, һәммә әјәки.

ВСЕЯ́ДНЫЙ прил. һәр чи хурдәнијо (ә товунәј ћәјвонһо: савзәхур вә куштхур).

ВСЁ[1] нареч. 1. һәр вәхт, һәмишә. *Он всё в разъездах* у һәмишә ә рәһ дәри; 2. имуһојиш, тә имуһојиш. *Он всё (всё ещё болен* у имуһојиш (тә имуһојиш) нәчоги; 2. әнчәг. *Опаздали на футбол, всё из за тебя* ә футбол дир бисторим, әнчәг ә сәрбәти тү.

ВСЁ[2] см. *весь*[1].

ВСЁ Ж ТАКИ см**.** *все-таки*

ВСЁ-ТАКИ част. кәнәш, ә и нәдәниширә, әнчәг.

ВСКА́КИВАТЬ см. *вскочить*.

ВСКА́ПЫВАТЬ см. *вскопать*.

ВСКИ́НУТЬ, ВСКИ́ДЫВАТЬ гл. вәнорә: 1. тик кирдә ә чүчојикә күнчундә. *Вскинуть мешок на плечи* кисәрә ә дүш вәнорә; 2. тәрә тәһәди тик кирдә. II *вски́дывание и вски́дка* сущ. вәнорәји.

ВСКИПА́ТЬ гл. дүширә; ә дүширә сәр күрдә. *Вода в котелке вскипает* ов ә гәзгунчә сәр кирди дүширә.

ВСКИПЕ́ТЬ гл. 1. см. *кипеть;* 2. һоси бирә, әз хүштә вәдарафтә.

ВСКИПЯТИ́ТЬ см. *кипятить*.

ВСКИПЯТИ́ТЬСЯ см. *кипятиться.*

ВСКЛОКО́ЧИТЬ, ВСКЛОКО́ЧИВАТЬ гл. гәриш сохтә; кинкол сохтә (мујә, пәшмә).

ВСКЛО́ЧИТЬ ВСКЛО́ЧИВАТЬ см. **.** *всклокочить.*

ВСКОЛЫХНУ́ТЬ, ВСКОЛЫ́ХИВАТЬ гл. 1. чүмундә, шовундә, ләпә һәмәл овурдә; 2. ә кор овурдә.

ВСКОЛЫХНУ́ТЬСЯ, ВСКОЛЫ́ХИВАТЬ гл. 1. чүмүстә, шовундә оморә; 2. ә кор оморә.

ВСКОЛЬЗЬ нареч. кутәһ, әз руј, ә бәшзувини, һәчилә.

ВСКОПАТЬ, ВСКА́ПЫВАТЬ гл. вәкәндә (хорирә), бил зәрә. II *вска́пывание и вско́пка* сущ. вәкәндәји (хорирә), бил зәрәји.

ВСКО́РЕ нареч. ə и зури, ə и нəзники, jə кəм вəхт бəгдə.

ВСКОРМИ́ТЬ, ВСКА́РМЛИВАТЬ гл. хорундə; доштə, чи дорə (əри хурдə), сироjи сохтə. II *вска́рмливание* сущ. хорундəjи; доштəjи, чи дорəjи (əри хурдə), сироjи сохтəjи.

ВСКО́РОСТИ см. *вскоре.*

ВСКОЧИ́ТЬ, ВСКА́КИВАТЬ гл. 1. вəнуштə (хуштəрə вошондə, нуштə). *Вскочить на коня* ə həсб вəнуштə; 2. хуштəрə вошəндə (зу, h ə ə jə бо əз чикə вəхуштə). *Вскочить от испуга* əз тəрс хуштəрə вəшəндə.

ВСКРИК сущ. нəкумиjə hорој, бочəh.

ВСКРИ́КИВАТЬ см. *вскрикнуть*.

ВСКРИ́КНУТЬ, ВСКРИ́КИВАТЬ гл. ə нəкуми бочəh зəрə, hорој дəшəндə. II *вскри́кивание* сущ. ə нəкуми бочəh зəрəjи, hорој дəшəндəjи.

ВСКРИЧА́ТЬ гл. кəлə-кəлə, ə hорој-бочəhəво куфтирə; hоси бирə.

ВСКРУЖИ́ТЬ гл. *вскружить голову* сəрҷрə гəриш сохтə ən киникəрə (хуб фикир сохтə нəhиштə киникəрə).

ВСКРЫТЬ, ВСКРЫВА́ТЬ гл. 1. вокундə. *Вскрыть конверт* конвертə вокундə; 2. офтə, ə мəjду вəдəшəндə. *Вскрыть недостатки в работе* ə кор həjбhорə ə мəjду вəдəшəндə; 3. бурра. II *вскры́тие* сущ. 1. вокундəjи; 2. офтə, ə мəjду вəдəшəндəjи; 3. бурраjи.

ВСКРЫ́ТЬСЯ, ВСКРЫВА́ТЬСЯ гл. 1. вокундə оморə (ə буру вəдироморə, лов бирə). *Нарыв вскрылся* гəбəр лов бири; 2. вəди бирə. II *вскры́тие* сущ. 1. вокундə оморəjи (ə буру вəдироморəjи, лов бирəjи); 2. вəди бирəjи.

ВСЛАСТЬ нареч. ə лəзətəво, ə həзəво, тə сироjи. *Выспаться всласть* тə сироjи хисирə.

ВСЛЕД нареч. ə пəсə, ə пəсə-пəсə, бəгдə. *Иди вслед* ə пəсə-пəсəjҷ бура.

ВСЛЕ́ДСТВИЕ пред. ə чуникə киро, ə у киро, чуникə бирəjи киро.

ВСЛЕПУ́Ю нареч. нəвинирə, нəдирə, кура хуно. *Двигаться в темноте вслепую* ə торики нəвинирə рафтə.

ВСЛУХ нареч. кəлə-кəлə (həммə шинирəнки). *Читать вслух* кəлə-кəлə хундə.

ВСЛУ́ШАТСЯ, ВСЛУ́ШИВАТСЯ гл. куш докоштə. *Вслушаться в разговор* ə ихтилот куш докоштə.

ВСМОТРЕ́ТЬСЯ, ВСМА́ТРИВАТЬСЯ гл. чум докоштə (хуб-хуб дəниширə).

ВСМЯ́ТКУ нареч. хомбурч (əз товунəj хоjə душундə), нимədуш.

ВСО́ВЫВАТЬ см. *всунуть*.

ВСОСА́ТЬ, ВСА́СЫВАТЬ гл. чумустə (кəширə, ə хуштə, ə чун хуштə вəчирə).

ВСОСА́ТЬСЯ, ВСА́СЫВАТЬСЯ гл. чумустə оморə (кəширə оморə, ə чуникə вəчирə оморə).

ВСПА́ИВАТЬ см. *вспоить.*

ВСПА́РЫВАТЬ см. *вспороть*.

ВСПАХА́ТЬ см. *пахать.*

ВСПЕ́НИТЬ, -СЯ см. *пенить, -ся*.

ВСПЛАКНУ́ТЬ гл. киристə, jə кəм киристə.

ВСПЛЕСК, ВСПЛЁСК сущ. сəс (ов шəхтə сохтəнкə бирəниjо).

ВСПЛОШНУ́Ю нареч. əjəки, ə бинəjəки.

ВСПЛЫТЬ, ВСПЛЫВА́ТЬ гл. 1. əз лугони ə руj ов вəдирəморə, вəроморə; 2. ə руj вəдироморə, мəhлум бирə. II *всплы́тие* сущ. 1. əз лугони ə руj ов вəдирəморəjи, вəроморəjи; 2. ə руj вəдироморəjи, мəhлум бирəjи.

ВСПОИ́ТЬ, ВСПА́ИВАТЬ то же, что *выпоить*

ВСПОЛОШИ́ТЬ, -СЯ см. *полошить, -ся*.

ВСПО́ЛЬЕ сущ. гирог ən коштə оморијо хори.

ВСПОМНИТЬ, ВСПОМИНАТЬ гл. ə jор дəшəндə.

ВСПО́МНИТЬСЯ, ВСПОМИНА́ТЬСЯ гл. ə jор офторə, ə jор оморə.

ВСПОМОГА́ТЕЛЬНЫЙ прил. кумəкиjи (кумəки сохтəниjо, кумək бирəниjо),зиjоди.

ВСПОМЯНУ́ТЬ см. *вспомнить.*

ВСПОРО́ТЬ, ВСПА́РЫВАТЬ гл. 1. вəкəндə, вокундə; 2. пара сохтə, лов сохтə.

ВСПОРХНУ́ТЬ, ВСПА́РХИВАТЬ гл. пар зəрə рафтə.

ВСПОТЕ́ТЬ гл. ərəг сохтə.

ВСПРЫ́ГНУТЬ гл. хуштəрə вəшəндə (ə сəр киникə, чуникə).

ВСПУГНУ́ТЬ, ВСПУ́ГИВАТЬ гл. тəрсундə, гуj сохтə.

ВСПУ́ХНУТЬ, ВСПУХА́ТЬ гл. вəмасирə, фирəh бирə.

ВСПУЧИТЬ, -СЯ см. *пучить, -ся*.

ВСПЫЛИ́ТЬ гл. дултичи сохтə (hə əjəбо əз хуштə вəдарафтə; су кирдə) . *Вспылить из за пустяков* hичиш нəбирə чикə əз хуштə вəдарафтə.

ВСПЫ́ЛЬЧИВЫЙ прил. дултич: зу (зу-зу) əз хуштə вəдарафтəниjо). II *вспы́льчивость* сущ. дултичи: зу (зу-зу) əз хуштə вəдарафтəjи.

ВСПЫ́ХНУТЬ, ВСПЫ́ХИВАТЬ гл. су кирдə; су кирдə сухтə.

ВСПЯТЬ нареч. пэсэво, пэсэво-пэсэво.

ВСТА́ВИТЬ, ВСТАВЛЯ́ТЬ гл. дэшэндэ (э гэд чүникэ дэнорэ). *Вставить зубы* дэндүhорэ дэшэндэ.

ВСТА́ВКА сущ. дэшэндэ, дэнорэ оморијо чи.

ВСТАВНО́Й прил. дэшэндэоморэ, дэнорэоморэ, дэшэндэ оморијо, дэнорэ оморијо.

ВСТА́ВОЧНЫЙ прил. дэнорэни, дэшэндэни (эри дэнорэ, дэшэндэ hистијо)

ВСТАРЬ нареч. *в старину* э гэдимэ вэhдэhо, зэмунэhо; э күhнэ вэхтhо.

ВСТАТЬ, ВСТАВА́ТЬ гл. 1. вэхүштэ: 1) тик (э пој) појистэ. *Встать с места* эз чикэ вэхүштэ; 2)хэбэр бирэ. *Он слег и не встаёт* дэкэшти, нэс вэхүштэ; 3)э кэрэк hистијо расирэ бэгдэ фураморэ. *Сел в Москве, встал в Казани* Э Москва нушт, э Казан фурамо; 2. појистэ: 1) э сэр чүникэ. *Встать на ковёр* э сэр холинчэ појистэ; 2)сэр кирдэ (э гэрэвули, э нубот). *Встать на вахту* э нубот појистэ; 3. вэдироморэ 1) эз товунэј мэнк-офтоји). *Солнце встало* офтоји вэдиромо; 2) эри киникэ, э хэјолү бирэ; 4. нүштэ. *Покупка дорого встанет* восторэјмhо чиhо буhо минүшү.

ВСТАЩИ́ТЬ гл. кэшу-кэшу вэбэрдэ; кэшумолэ вэбэрэ.

ВСТОПОРЩИ́ТЬ, -СЯ см. *топорщить, -ся*.

ВСТРЕВА́ТЬ, ВСТРЯ́НУТЬ гл. э hэрэ дэрафтэ (э кор јэкикэhо гэриш бирэ).

ВСТРЕВО́ЖИТЬ, -СЯ см. *тревожить, -ся*.

ВСТРЕ́ТИТЬ, ВСТРЕЧА́ТЬ гл. 1. раст оморэ; 2. э пишојү (пишорэhијү) вэдарафтэ эн киникэ.

ВСТРЕ́ТИТЬСЯ, ВСТРЕЧА́ТЬСЯ гл. рэст оморэ, э дү-јэки раст оморэ, дү-јэкирэ винирэ.

ВСТРЕ́ЧА сущ. 1. рэст оморэји, э дү-јэки раст оморэји, дү-јэкирэ винирэји; 2. эри тониш бирэ, ихтилот сохтэ кура бирэји; 2. вози эн спортсменhо, эн командаhо.

ВСТРЕ́ЧНЫЙ прил. 1. э пишо оморэнијо. 2. рујбэруј оморэнијо.

ВСТРОИ́ТЬ гл. вокундэ, гүч сохтэ (э гэд чүникэ).

ВСТРЯ́СКА сущ. сэхт шовундэји (шовундэ оморэји).

ВСТРЯТЬ гл. э чүникэ (чү корикэ) гэриш бирэ.

ВСТРЯХНУ́ТЬ, ВСТРЯ́ХИВАТЬ гл. шовундэ. II *встря́хивание* сущ. шовундэји. II *встря́ска* сущ. шовундэнкэ сохтэ оморэнијо кор.

ВСТРЯХНУ́ТЬСЯ, ВСТРЯ́ХИВАТЬСЯ гл. шовундэ оморэ.

ВСТУПИ́ТЕЛЬНЫЙ прич. 1. эри э чикојикэ, э чүникэ дэрафтэ кэрэк бирэнијо; 2. сэрнумэ.

ВСТУПИ́ТЬ, ВСТУПА́ТЬ гл. 1. дэрафтэ, э дору дэрафтэ, пој дэшэндэ; 2. сэр кирдэ. <> *вступить в брак* зэн хостэ (э шүвэр рафтэ); *вступить в строй* 1. э чэркэ дэрафтэ; 2. э кор сэр кирдэ; *вступить в свои права* хүштэрэ бурбундэ; *вступить на престол* э тэхт вэрафтэ, э тэхт нүштэ.

ВСТУПИ́ТЬСЯ, ВСТУПА́ТЬСЯ гл. вэдироморэ, кумэк бирэ эри киникэ; кумэки сохтэ э ки; э зир гэнэд хүштэ вэкирдэ киникэрэ.

ВСУ́Е нареч. нэhэги (э товунэј нум эн күбүрэ одомирэ кирдэји).

ВСУ́НУТЬ, ВЫСО́ВЫВАТЬ гл. вогундэ, дэнорэ, дэшэндэ, шиширэ. *Всунуть руки в карманы* дэchорэ э чиhбо дэнорэ (дэшэндэ).

ВСУ́НУТЬСЯ гл. э кучэво: дэрафтэ, хүштэрэ вогундэ; гэриш бирэ (э чүникэ).

ВСУХОМЯ́ТКУ нареч. хүшк, хүшк-хүшк (овсүз, рушуминэсүз). *Есть всухомятку* хүшк-хүшк хурдэ (хүшкэ чи хурдэ).

ВСУЧИ́ТЬ, ВСУ́ЧИВАТЬ гл. 1. бофтэ (русму, эз јэ чэнд ворэ); 2. э кучэвоэ фурмундэрэво дорэ, фурухтэ.

ВСХЛИП сущ. hиркэ.

ВСХЛИ́ПНУТЬ, ВСХЛИ́ПЫВАТЬ гл. hиркэ сохтэ, э hиркэрэво киристэ. II *всхли́пывание* сущ. hиркэ сохтэји, э hиркэрэво киристэји.

ВСХОДИ́ТЬ 1. см. *взойти;* 2. оморэ, вэроморэ (хэми). *Тесто всходит* хэми эдэј оморэ.

ВСХОЛМЛЁННЫЙ то же, что *холмистый*.

ВСХРАП сущ. пих, сэс эн пих.

ВСХРАПНУ́ТЬ гл. 1. см. *всхрапывать*; 2. јэ кэм хисирэ.

ВСХРА́ПЫВАТЬ гл. пих зэрэ.

ВСЫПА́НИЕ сущ. дэкундэји, тиhи сохтэји чүрэ э чү.

ВСЫ́ПАТЬ, ВСЫПА́ТЬ гл. дэкундэ, тиhи сохтэ чүрэ э чү.

ВСЮ́ДУ нареч. э hэр чикэ, э hэр тараф, э hэммэ чикэhо, э hэммэ тарафhо.

ВСЯК мест. hэр ки, hэр кэс. *Всяк по-своему судит* hэр кэс э тирозуј хүштэрэво пэјмундэ.

ВСЯ́КИЙ мест. 1. hэр кэс, hэр ки. *Это всякий знает* ирэ hэр кэс данүстэни; 2. hэр. *Всякий раз* hэр бо; 3. hич јэ. *Без всяких причин* јэ сэбэб нэбирэ; 4. hэр чиро. *Продаются всякие товары* hэр чиро молhо эдэј фурухтэ оморэ.

ВСЯ́КО мест. hәр чи, hәр чү; hәчиш, hәчуш. *Всяко бывает* hәчиш бирәни, hәчуш.

ВСЯ́ЧЕСКИ нареч. hәр чиро, чүтам бисто, ә чиробәчиро рәћhорәво.

ВСЯ́ЧЕСКИЙ прил. hәр чиро, чиробәчиро.

ВСЯ́ЧИНА сущ. *всякая всячина* hәр чиро, чүрбәчиро чиhо; гәришмәтилә чиhо.

ВСЯ́ЧИНКА сущ. *со вся́чинкой* чү бисто, гәришуг ән hәр чиро чи, hәчиш, hәчуш.

ВТА́ЙНЕ нареч. ә пәћәнүки, хәлвәти, јәкиш нә данүстә.

ВТА́ЛКИВАТЬ см. *втолкнуть.*

ВТА́ПТЫВАТЬ см. *втоптать.*

ВТАЩИ́ТЬ, ВТА́СКИВАТЬ гл. 1. кәширә (кәшу-кәшу) дәбәрдә (дировундә); кәшумолә дировундә; 2. кәшу-кәшу вәбәрдә (вәрәвундә).

ВТАЩИ́ТЬСЯ, ВТА́СКИВАТЬСЯ гл. јовош-јовош, ә кучәво дәрафтә (дироморә) ә дору јә новкә вәрафтә (вәроморә) ә зәвәр.

ВТЕКА́ТЬ см. *втечь*.

ВТЕМЯ́ШИТЬ гл. ә кучәво, ә чәтинирәво ә сәр вәнкәстә, ә мувәћү дәшәндә.

ВТЕМЯ́ШИТЬСЯ гл. ә мувәћү дәрафтә, ә сәрү дәмундә.

ВТЕЧЬ гл. рихтә (ә гәд чүникә).

ВТЁМНУЮ то же, что *вслепую*.

ВТИ́СКАТЬ, ВТИ́СКИВАТЬ гл. дәнорә, дәшәндә (ә кучәво, јә чәнд бо чәћти сохтә бәгдә).

ВТИ́СКАТЬСЯ, ВТИ́СКИВАТЬСЯ гл. јә чәнд бо чәћти сохтә бәгдә: 1. дорушtә (ә кучәво); 2. дәрафтә, хүштәрә вогундә (ә кучәво).

ВТИ́СНУТЬ гл. дәнорә, дәрундә (ә кучәво, шиширә-шиширә).

ВТИ́СНУ́ТЬСЯ гл. 1. дорушtә (ә кучәво); 2. дәрафтә, хүштәрә вогундә (ә кучәво).

ВТИХАРЯ́, ВТИХУ́Ю то же, что *втихомолку.*

ВТИХОМО́ЛКУ нареч. сәссүз, ә пәћәнүки,

ВТОЛКА́ТЬ, ВТА́ЛКИВАТЬ гл. hүләhүл дәшәндә, вогундә (ә дору).

ВТОЛКНУ́ТЬ гл. hүл зәрә: дәшәндә, вогундә (ә дору).

ВТОЛКОВА́ТЬ, ВТОЛКО́ВЫВАТЬ гл. ә сәр вәнкәстә, ә сәр дәшәндә. *Втолковать правильно* дуз ә сәр дәшәндә.

ВТОПТА́ТЬ, ВТА́ПТЫВАТЬ гл. вошширә, ә појәво шиширә.

ВТОРГАТЬСЯ см. *вторгнуться.*

ВТОРГНУ́ТЬСЯ, ВТОРГА́ТЬСЯ гл. ә кучәво дәрафтә. *Вторгнуться на чью-н. территорию* ә хори киникә ә кучәво дәрафтә. II *вторже́ние* сущ. ә кучәво дәрафтәји; шиширә дәрафтәји.

ВТОРИЧНЫЙ прил. дүјүмүн бојн: дүјүмүн бо биријо (бирәнијо). II *втори́чность* сущ. дүјүмүн бо бирәји.

ВТО́РНИК сущ. сәшобот. II *вторничный* прил. сәшоботи: 1. ән сәшобот; 2. сәшобот бирәнијо.

ВТОРО-… јәкимүн бәхш ән кофhо, коми ки: 1. дүјүмини ән чүникәрә бурбундә. *Второклассник* hәјил ән дүјүмүн клас; 2. ән хуб нинәбирәјирә бурбундә. *Второсортный* дүјүмүн сорт.

ВТОРОГО́ДНИК сущ. ә клас дәмундијо hәјил. II *второго́дница* әзини духтәр.

ВТОРО́Й числ. дүјүмүн: 1. числит. порядк. әз јәкимүн бәгдә оморәнијо; 2. прил. јәкимүн нистијо; 3. ә чикәј јәкимүн бирәнијо.

ВТОРОКЛА́ССНИК сущ. hәјил. ән дүјүмүн клас; ә дүјүмүн хундәнијо hәјил. II *второкла́сница* әзини духтәр.

ВТОРОКЛА́ШКА то же, что *второклассник, второклассница.*

ВТОРООЧЕРЕДНО́Й прил. пәсини, ә дүјүмүн нубот сохтә оморәнијо.

ВТОРОПЯ́Х нареч. тәћәди, тәрә-тәћәди; ә сәрпоји.

ВТОРОСО́РТНЫЙ прил. дүјүмүн сорт hистијо, мијонә.

ВТРАВИ́ТЬ, ВТРА́ВЛИВАТЬ, ВТРАВЛЯ́ТЬ гл. вәмухтә, hәләво сохтә.

ВТРЕ́СКАТЬСЯ, ВТРЕ́СКИВАТЬСЯ то же, что *влюбиться.*

В-ТРЕ́ТЬИХ нареч. и вводн. сл. сәјимүн, сәјимүни.

ВТРИ́ДОРОГА нареч. сә бо буhо, сә гәд буhо.

ВТРО́Е нареч. сә бо, сә гәд. *Втрое больше* сә бо зијод.

ВТРОЁМ нареч. сәсәшү, сә одоми әјәки. *Жить втроём* сә одоми әјәки зивистә.

ВТРОЙНЕ́ нареч. сәвојнә, сә бо амбар. *Переплатить втройне* сәвојнә пул дорә

ВТУГУ́Ю нареч. сәхт, сәхт-сәхт, сиг.

ВТУ́НЕ нареч. бифојдә, бихәјр, буш.

ВТЫКА́ТЬ см. *воткнуть.*

ВТЮ́РИТЬСЯ, ВТЮ́РИВАТЬСЯ то же, что *влюбиться*.

ВТЯ́НУТЫЙ прил. дорунә дәрафтијо. II *втя́нутость* сущ. дорунә дәрафтәји.

ВТЯНУ́ТЬ, ВТЯ́ГИВАТЬ гл. 1. кәширә, кәширә овурдә; 2. кәширә, ә хүштә вәчирә; 3. хутә сохтә, вәмухтә.

ВТЯНУ́ТЬСЯ, ВТЯ́ГИВАТЬСЯ гл. 1. дорунә дәрафтә. *Щёки втянулись после болезни*

гутинəһо əз нəчоги бəгдə дорунə дəрафти; 2. чүникə вəмухтə, вəрдүш бирə. *Втянуться в работу* ə кор вəрдүш бирə.

ВУАЛЕ́ТКА сущ. пəрдəj тури (ə шлjапај зəни вəбирəнијо турлə).

ВУАЛИ́РОВАТЬ гл. пəрдə кəширə, пəһəнү сохтə, дəкирдə, ə гəстəво мəһлүм нə сохтə.

ВУА́ЛЬ сущ. 1. тур, пəрдə; 2. ə шлjапај зəни вəбирəнијо вə сифəтүрə дəкурдəнијо тур.

ВУЛКА́Н сущ. вулкан. II *вулкани́ческий* прил. вулкани.

ВУЛКАНИЗА́ЦИЯ сущ. вулканизасија (каучукə ə резин чарундəнијо просес). II *вулканизацио́нный* прил. вулканизасијаји; ən вулканизасија.

ВУЛКАНО́ЛОГ сущ. вулканолог (сəниһəткор ən вулканолокија).

ВУЛКАНОЛО́ГИЯ сущ. вулканолокија (һилм, ə товунəj вулканһо).

ВУЛЬГА́РНЫЙ прил. нəтəври, нəлојиг, һəjблү. *Вульгарное выражение* нəтəвријə коф.

ВУНДЕРКИ́НД сущ. вундеркинд (амбар һоһмолүjə һəjил).

ВУРДАЛА́К то же, что *вампир* 2.

ВХОД сущ. 1. см. *войти*; 2. ə чүчојикə əри дəрафтə чикə. II

ВХОДИ́ТЬ см. *войти.*

ВХОДНО́Й см. *войти и вход.*

ВХОДЯ́ЩИЙ прил и прич. дироморијо, оморијо, вəкирдə оморијо (əз товунəj ə идорəһо дироморəнијо кореспондесија).

ВХО́ЖИЙ прил. зу-зу ə чүчојикə бирəнијо; оморəjү əз дүли одомиһо бирəнијо.

ВХОЛО́ДНУЮ нареч. хиник-хиник (кəрм нəсохтə). *Ковка вхолодную* хиник-хиник куфтə.

ВХОЛОСТУ́Ю нареч. буш-буш, буш-бушинə, нəһəги, хəjрү нəбирə. *Мотор работает вхолостую* матур буш-буш ədəj кор сохтə.

ВЦЕПИ́ТЬСЯ, ВЦЕПЛЯ́ТЬСЯ гл. кирдə, вəпичирə. *Вцепиться друг в друга* дү ə jəки вəпичирə.

ВЧЕРА́ I нареч. ди: 1. əз имбурузи пишокинə руз. *Виделись вчера* ди дү-jəкирə винирəбирим; 2. ə и нəзникиһһо (ə кироштијо нəзникə рузһо). *Вчера он был студентом, а сегодня – уже учитель* ди у тəлəбə бу, имбуруз мəһлүми. II сущ. əз имбурузи пишокинə руз. *Договорились на вчера* əри дијинə руз рази бирəбирим.

ВЧЕРА́ШНИЙ прил. 1. см. *вчера;* 2. дијинə; 3. перен. күһнə, күһнə биријо.

ВЧЕРНЕ́ нареч. *начерно.*

ВЧЕ́ТВЕРО нареч. чор бо, чор гəд, чор дов. *Вчетверо больше* чор бо амбар.

ВЧЕТВЕРО́М нареч. чор одоми ə jəки. *Вчетвером работать* чор одоми ə jəки кор сохтə.

В-ЧЕТВЁРТЫХ нареч. чоримүн, чоримүни.

ВЧИСТУ́Ю нареч. тəмиз, битəв. *Проиграться вчистую* тəмиз вəнорə.

ВЧУ́ЖЕ нареч. əз гирог, дурə одоми дəнишүһорə хуно.

ВШЕ́СТЕРО нареч. шəш бо, шəш гəд, шəш дов. *Вшестеро больше* шəш бо амбар.

ВШЕСТРО́М нареч. шəш одоми əjəки.

В-ШЕСТЫ́Х нареч. шəшимүн, шəшимүни.

ВШИ́ВЕТЬ гл. шубуч шиширə кирə, шубучи бирə.

ВШИВНО́Й прил. духтə оморијо ə чүникə.

ВШИ́ВЫЙ прил. шубучи (ə чəндəкү амбарə шубуч дəријо). II *вши́вость* сущ. шубучији (ə чəндəк шубуч дəбирəји).

ВШИТЬ, ВШИВА́ТЬ гл. духтə, духтə вəкосундə чүрə ə чү.

ВЪЕДА́ТЬСЯ см. *въесться.*

ВЪЕЗД сущ. 1. см. *въехать;* 2. ə чичојикə дироморəнүтһо чикə.

ВЪЕ́СТЬСЯ гл. хурдə, ə хүштə вəчирə (кəширə).

ВЪЕ́ХАТЬ гл. ə чүникəрəво, ə чүникə вəнүштə: 1. дəрафтə (дироморə) ə дору. *Въехать в город* ə шəһəр дəрафтə (дироморə); 2. вəрафтə ə зəвəро. *Въехать в гору* ə дог вəрафтə (вəроморə).

ВЪЯВЬ см. *наяву.*

ВЫ мест. ишму, ишмуһо.

ВЫБА́ЛТЫВАТЬ см. *выболтать.*

ВЫ́БЕЖАТЬ, ВЫБЕГА́ТЬ гл. вирихтə вədарафтə (вədироморə).

ВЫ́БЕЛИТЬ см. *белить.*

ВЫБИРА́ТЬ, -СЯ см. *выбрать, -ся.*

ВЫ́БИТЬ, ВЫБИВА́ТЬ гл. 1. зəрə вədəшəндə, ə чəнкəво гуj сохтə. *Выбить из колеи* əз рəһү вədəшəндə; 2. түтүр сохтə (туз ən чүникəрə вədəшəндə). *Выбить ковер* холинчəрə түтүр сохтə; 3. куфтə (ə зəрəрəво лугони, нəхүш вəнкəстə ə чүникə). *Выбить медаль* медал куфтə; 4. ə кучəво вəкирдə, дədарундə чүрə əз ки.

ВЫ́БИТЬСЯ, ВЫБИВА́ТЬСЯ гл. 1. ə кучəво вədироморə, вədарафтə əз чү чој. *Выбиться из нужды* əз миһточи вədарафтə; 2. вədироморə (вəди бирə). *Волосы выбились из под шапки* муjһо əз зир килəһ вədиромори. <> *Выбиться*

из сил әз гувот офторә; *выбиться из графика* әз график вәдарафтә.

ВЫБОИНА сущ. чухурәки: 1. ә рәћ ћәмәл оморијо лугонићо; 2. ә чүникә куфтә оморијо лугони.

ВЫ́БОЛТАТЬ, ВЫБА́ЛТЫВАТЬ гл. ләгләги сохтәнкә әз ләћә коф рәћо сохтә, сура куфтирә.

ВЫ́БОР сущ. 1. см. *выбрать*; 2. вичирәни (әз чү имбукә вичирә); 3. вичирәоморә: ки (чү) вичирә оморикә.

ВЫ́БОРНОСТЬ сущ. вичирә оморәји.

ВЫ́БОРНЫЙ прил. вичирә оморәнијо.

ВЫ́БОРЩИК сущ. вичирәкор (вичирәнијо одоми).

ВЫ́БОРЫ сущ. вичирәји (әри ә сәс дорәрәво киникәрә вичирә сохтә оморәнијо корћо).

ВЫ́БРАКОВАТЬ, ВЫБРАКО́ВЫВАТЬ гл. брак (хәрәб) вәдәшәндә. II *выбрако́вка* сущ. брак, хәрәб сохтәји (вәдәшәндәји).

ВЫ́БРАНИТЬ, -СЯ см. *бранить, -ся.*

ВЫБРА́СЫВАТЬ, -СЯ см. *выбросить,-ся.*

ВЫ́БРАТЬ, ВЫБИРА́ТЬ гл. вичирә: 1. вәдәшәндә, вәкирдә. *Выбрать соринки из риса* дунәрә вичирә; 2. кәрәки хүштәрә вәкирдә. *Выбрать книгу* китоб вичирә; 3. ә сәс дорәрәво кирә, чүрә. *Выбрать депутата* депутат вичирә;

ВЫ́БРАТЬСЯ, ВЫБИРА́ТЬСЯ гл. вичирә оморә.

ВЫ́БРЕСТИ гл. вәдарафтә (кәштә-кәштә).

ВЫ́БРИТЬ, ВЫБРИВА́ТЬ гл. чирә (мујә, ә сәрчирәво).

ВЫ́БРИТЬСЯ, ВЫБРИВА́ТЬСЯ гл. чирә (мујә хүштәрә).

ВЫ́БРОСИТЬ, ВЫБРА́СЫВАТЬ гл. 1. шәндә; 2. вәдәшәндә шәндә. II *выбра́сывание* сущ. 1. шәндәји; 2. вәдәшәндә шәндәји.

ВЫ́БРОСИТЬСЯ, ВЫБРА́СЫВАТЬСЯ гл. шәндә оморә.

ВЫ́БЫТЬ, ВЫБЫВА́ТЬ гл. вәдарафтә; вәдарафтә рафтә. *Выбыть из города* әз шәћәр вәдарафтә. II *выбы́тие* сущ. вәдарафтәји; вәдарафтә рафтәји.

ВЫВА́ЖИВАТЬ см. *выводить.*

ВЫВА́ЛИВАТЬ,-СЯ см. *вывалить,-ся.*

ВЫ́ВАЛИТЬ, ВЫВА́ЛИВАТЬ гл. чарундә тији сохтә әз чүчојикә. *Вывалить песок из кузова* гумә әз кузов тићи сохтә. II *выва́ливание и вы́валка* сущ. чарундә тији сохтәји әз чүчојикә.

ВЫ́ВАЛИТЬСЯ, ВЫВА́ЛИВАТЬСЯ гл. офторә, офторә мундә.

ВЫ́ВАЛЯТЬ, ВЫВА́ЛИВАТЬ гл. киликәз сохтә (вәнкәстә ә чүникә билисмол сохтә).

ВЫ́ВАЛЯТЬСЯ, ВЫВА́ЛИВАТЬСЯ гл. киликәз бирә (офторә ә чүникә билисмол бирә).

ВЫ́ВАРИТЬ, ВЫВА́РИВАТЬ гл. дүшундә: 1. чи сохтә; 2. ә дүшундәрәво чиро сохтә, вәдәшәндә. *Выварить соль* мүнүк дүшундә; 3. тә кәрәк ћистијо гәдәр, јә новкә амбар. *Выварить мясо* куштә амбар дүшундә. II *выва́ривание* сущ. дүшундәји. II *вы́варочный* прил. ә дүшундәрәво бирәнијо, ћәмәл оморәнијо, вәкирдә оморәнијо.

ВЫВАРКА сущ. 1. дүшундәји (просес ән дүшундә) см. *выварить*; 2. гоб, әри оводуни дүшундә.

ВЫ́ВЕДАТЬ, ВЫВЕ́ДЫВАТЬ гл. 1. пүрсирә, әз товунәј чүникә данүстә, әри пәћәнүкијә сурћорә вомухтә чәћти сохтә; 2. ә дорун ән чүникә дәрафтә.

ВЫВЕДЕ́НИЕ сущ. 1. вәдәбәрдәји (ә мошинәво, ћәрәбәрәво вә ә јә чијикәрәво.). 2. вәдировундәји (ә хүштәрово овурдәји әз чүчојикә).

ВЫВЕЗТИ гл. 1. вәдәбәрдә (ә мошинәво, ћәрәбә вә ә јә чијикәрәво). *Вывезти детей из города* ћәјилћорә әз шәћәр вәдәбәрдә; 2. вәдировундә (ә хүштәрово овурдә әз чүчојикә).

ВЫ́ВЕРНУТЬ, ВЫВЁРТЫВАТЬ и ВЫВОРА́ЧИВАТЬ гл. 1. чәрх дорә вәдәшәндә; 2. чарундә. *Вывернуть руки* дәchojүрә чәрундә; 3. чарундә: 1)палтарә вә јә чићojкәрә; 2) ә рафтәнки (мошинә вә јә чићojкәрә). II *вывёртывание и выворáчивание* сущ. 1. чәрх дорә вәдәшәндәји; 2. чарундәји.

ВЫ́ВЕРНУТЬСЯ, ВЫВЁРТЫВАТЬСЯ и ВЫВОРА́ЧИВАТЬСЯ гл. 1. чәрх дорә оморәнки вәдироморә; 2. чарундә оморә (доруни тарафу ә руј вәдироморә); 3. әз чүникә (әз чәтини) вәдироморә.

ВЫ́ВЕСИТЬ[1], **ВЫВЕ́ШИВАТЬ** гл. 1. вошәндә (ә ћәрзојә чикә). *Вывесить бельё* оводуни вошәндә; 2. вәнорә (ћәммә винү куфтирә). II *вывéшивание* сущ. 1. вошәндәји (ә ћәрзојә чикә); 2. вәнорәји (ћәммә винү куфтирә).

ВЫ́ВЕСИТЬ[2], **ВЫВЕ́ШИВАТЬ** гл. пәјмундә (әри курундирә данүстә). II *вывéшивание* сущ. пәјмундәји (әри курундирә данүстәји).

ВЫ́ВЕСТИ[1], **ВЫВОДИ́ТЬ** гл. 1. вәдәбәрдә. *Вывести ребёнка на прогулку* ћәјилә ә кәштә вәдәбәрдә; 2. вәдәшәндә кирә, чүрә әз чү (ћолүрә дәкиш сохтә). *Вывести из терпения* әз

виħтә вәдәшәндә; 3. кирә, чүрә бәрдә (әз ħәрә вәкирдә, hич сохтә). *Вывести пятно* локорә бәрдә.

ВЫ́ВЕСТИ[2], **ВЫВОДИ́ТЬ** гл. вәдәшәндә 1. әз товунәј мүргhо, бүħүлүhhо вә јә ħәјвоникәhhо). *Наседка вывела цыплят* кәрк вәчә вәдәшәнди; 2. доштә, офуррә. *Вывести новый сорт пшеницы* таза сорт ән кәндүм вәдәшәндә.

ВЫ́ВЕСТИСЬ, гл. 1. вир бирә, әз дәб вәдәрафтә. *Вывелись старые обычаи* күhнә ħәдәтhо вәдарафти; 2. вир бирә, пуч бирә. *Клопы вывелись* шудhо вир бирәт.

ВЫ́ВЕТРИТЬ, ВЫВЕ́ТРИВАТЬ гл. 1. чарундә, вәчарундә (әз товунәј ворври вә ән вәрф-воруш); 2. ворвори дорә, ә hово норә.

ВЫ́ВЕТРИТЬСЯ, ВЫВЕ́ТРИВАТЬСЯ гл. 1. ә ворвори, ә тәмизә hово вир бирә. *Запах табака выветрился* буј томбоку вир бисто; 2. чарустә, вәчарустә (әз ворвори, әз вәрф- воруш).

ВЫВЕ́ШИВАТЬ[1,2] см. *вывесить*[1,2].

ВЫ́ВИНТИТЬ, ВЫВИ́НЧИВАТЬ гл. чәрх дорә вәдәшәндә.

ВЫ́ВИХ сущ. чәмүстәјиәји (чикәј ән әхир остугуhо дәкиш бирәји).

ВЫ́ВИХНУТЬ гл. чәмундә (дәсә, појә).

ВЫ́ВОД сущ. 1. см. вывести1; 2. нәтичә (ә јәфикир оморәји); 2. ә буру вәдироморәнијо, јә новкә вәдәшәндәнијо лулә, квраcти.

ВЫВОДИ́ТЬ[1-2] см. *вывести*[1-2]

ВЫВОДИ́ТЬСЯ[1-2] см. *вывестись*[1-2].

ВЫ́ВОДКА сущ. 1. см. *вывести*; *1 и* вы́водить; 2. ħәјвонhорә әри кәрдундә вә бурбундә ә буру вәдәбәрдә.

ВЫ́ВОДОК сущ. әз дәдәј чиро нәбиријә балај ән ширхурә ħәјвон.

ВЫ́ВОЗ, ВЫВОЗИ́ТЬ см. *вывезти.*

ВЫ́ВОЗИТЬ то же, что *вывалять.*

ВЫ́ВОЗИТЬСЯ см. *вываляться.*

ВЫ́ВОЛОЧЬ, ВЫВОЛА́КИВАТЬ гл. кәшу-кәшу, кәшумолә вәдәбәрдә (вәдировундә).

ВЫВОРА́ЧИВАТЬ гл. *вывернуть и выворотить.*

ВЫВОРА́ЧИВАТЬСЯ см. *вывернуться.*

ВЫ́ВОРОТ сущ. чарустәји ән органhој чәндәк.

ВЫ́ВОРОТИТЬ гл. 1. чәрх дорә вәдәшәндә; 2. чарундә вәдәшәндә. *Выворотить столб* тирә вәдәшәндә.

ВЫ́ВЯЗАТЬ, ВЫВЯ́ЗЫВАТЬ гл. бофтә, әнкүл вәшәндә.

ВЫ́ГАДАТЬ, ВЫГА́ДЫВАТЬ гл. доштә, офтә дәнүстә (пул, вәхт, мол вә јәчијикәhо).

ВЫ́ГИБ сущ. шәфти, гәди (ә шиширәрәво ħәмәл оморијо)

ВЫГИБА́ТЬ ,-СЯ см. *Выгнуть,-ся.*

ВЫ́ГЛАДИТЬ см. *гладить.*

ВЫ́ГЛЯДЕТЬ гл. вәди бирә (чүрә хунојикә). *Выглядить больным* нәчогә хуно вәди бирә.

ВЫ́ГЛЯНУТЬ, ВЫГЛЯ́ДЫВАТЬ гл. дәниширә, сәрә вәдәшәндә дәниширә. *Выглянуть из окна* әз пәнчәрә дәниширә.

ВЫ́ГНАТЬ[1], **ВЫГОНЯ́ТЬ**[1] гл. гуј сохтә; сур сохтә. 1. дур сохтә, ә чүчојикә фирсорә. *Выгнать из дома* әз хунә гуј сохтә; 2. вәдәшәндә . *выгнать с работы* әз кор гуј сохтә.

ВЫ́ГНАТЬ[2], **ВЫГОНЯТЬ**[2] гл. кәширә вәкирдә. *Выгнать спирт* спирт кәширә.

ВЫ́ГНИТЬ, ВЫГНИВА́ТЬ гл. тәħсирә, әз дору пысырә.

ВЫ́ГНУТЫЙ прил. и прич. гәдбирә, гәд сохтә оморијо.

ВЫ́ГНУТЬ, ВЫГИБА́ТЬ гл. гәд сохтә (әз дору).

ВЫ́ГНУТЬСЯ, ВЫГИБА́ТЬСЯ гл. гәд бирә, гәд сохтә оморә.

ВЫ́ГОВОР сущ. 1. тәhәрз кофә куфтирәји; 2. дәħно.

ВЫ́ГОВОРИТЬ, ВЫГОВА́РИВАТЬ гл. 1. куфтирә; 2. ә зувун кирдә, әри чүникә рази сохтә.

ВЫ́ГОВОРИТЬСЯ гл. тә әхир куфтирә чүникәрә.

ВЫ́ГОДА сущ. хәјр, гәзонч. *Думать о своей выгоде* әри хәјр хүштә фикир сохтә.

ВЫ́ГОДНЫЙ прил. хәјрлү, гәзончлү. II *вы́годность* сущ. хәјлүји, гәзончлүји.

ВЫ́ГОН сущ. 1. см. *выгнать*; 2. мол хорундәнүтhо хори, чикә.

ВЫГОНЯ́ТЬ[1,2] см. *выгнать*[1,2].

ВЫ́ГОРЕТЬ[1], **ВЫГОРА́ТЬ** гл. 1. битәв сухтә. *Деревня выгорела* диh битәв сухти; 2. сухтә (рәнгә вир сохтә, сүпәнч бирә).

ВЫ́ГОРЕТЬ[2] гл. *удаться.*

ВЫ́ГОРОДИТЬ, ВЫГОРА́ЖИВАТЬ гл. 1. чапар кәширә, пәсә-пишојүрә сәхт сохтә; 2. хилос сохтә, ә тәмизи вәдәшәндә.

ВЫ́ГРЕСТИ[1], **ВЫГРЕБА́ТЬ**[1] гл. вәдәшәндә, вәчирә (ә хијәhәво вә ә јә чијикәрәво). II *вы́греб и вы́гребка* сущ. вәдәшәндәји, вәчирәји (ә хијәhәво вә ә јә чијикәрәво).

ВЫГРЕСТИ[2], **ВЫГРЕБА́ТЬ**[2] гл. ә хијәһәво, хијәһ зәрә вәдиоәморә (әз гәд ов).

ВЫ́ГРУЗИТЬ, ВЫГРУЖА́ТЬ гл. фушәндә (вәдәшәндә норә), тиһи сохтә (шәләрә). II *вы́грузка* сущ. фушәндәји (вәдәшәндә норәји), тиһи сохтәји (шәләрә). II *вы́грузочный* прил. фушәндәни (әри фушәндә һистијо).

ВЫ́ГРУЗИТЬСЯ, ВЫГРУЖА́ТЬСЯ гл. 1. шәләј хүштәрә фушәндә; 2. фураморә (амбарә одомиһо). *Полк выгрузился из эшелона* полк әз ешелон фурамори. II *вы́грузка* сущ. 1. шәләј хүштәрә фушәндәји; 2. фураморәји (амбарә одомиһо).

ВЫ́ГРЫЗТЬ, ВЫГРЫЗА́ТЬ гл. ә дәндүрәво вәнчирә, сула (сула-сула) сохтә.

ВЫ́ГУЛЯТЬ, ВЫГУ́ЛИВАТЬ гл. ә кәрдундә вәдәбәрдә. II *выгу́ливание* сущ. ә кәрдундә вәдәбәрдәји. II *вы́гул* сущ. 1. һәјвоһһорә кәрдундәји; 2. әри һәјвоһһорә кәрдундә чикә.

ВЫ́ГУЛЯТЬСЯ, ВЫГУ́ЛИВАТЬСЯ гл. хуб хорундә оморә (ә товунәј һәјвоһһо). II *выгу́ливание* сущ. хуб хорундә оморәји (ә товунәј һәјвоһһо).

ВЫДАВА́ТЬСЯ гл. 1 см. *выдаться*; 2. ә гәд јәкикәһо вәди бирә.

ВЫ́ДАВИТЬ, ВЫДА́ВЛИВАТЬ гл. 1. шиширә вәдәшәндә. *Выдавить сок из лимона* ов лимонә вәдәшәндә; 2. шиширә хүрд сохтә. *Выдавить стекло из рамы* шишәрә әз рамка вәдәшәндә; 3. ә шиширәрәво кәширә (нәхүш, хәт).

ВЫДА́ИВАТЬ см. *выдоить*.

ВЫДА́ЛБЛИВАТЬ см. *долбить*.

ВЫ́ДАНЬЕ сущ. устар. прост. *на выданье* шүвәри (салү әри ә шүвәр дорә расиријо духтәр).

ВЫ́ДАТЬ, ВЫДАВА́ТЬ гл. 1. дорә. *Выдать зарплату* моһошә дорә, *выдать сообщников* һәрмәһһој хүштәрә ә дәс дорә, *выдать секрет* сурә дорә, *удачно выдала дочку* дүхтәрә ә хубә шүвәр дори; *ну и выдал он новость!* Омо хәбәр дори, ho!; 2. бурбундә. *Выдать себя за ревизора* хүштәрә ревизорә хуно бурбундә.

ВЫ́ДАТЬСЯ, ВЫДАВА́ТЬСЯ гл. 1. вәдиморә (вәдарафтә). *дом выдался углом на площадь* күнч хунә ә мәјду вәдиромори; 2. оморә, ухшәш зәрә. *Выдался в отца* ә бәбә омори; 3. бирә. *Выдалась хорошая погода* хубә hово бири.

ВЫ́ДАЧА сущ. 1. см. *выдать*; 2. дорә оморә пул. *Крупная выдача* амбарә пул.

ВЫДАЮ́ЩИЙСЯ прил. 1. ә чү корикә киро әз гәд јәкикәһо вәди бирәнијо; 2. бизүрк.

ВЫДВИЖЕ́НЕЦ сущ. пишово кәширә оморијо одоми. II *выдвиженка* әзини зән (духтәр).

ВЫДВИЖНО́Й. прил. кәширә, вәдәшәндә оморәнијо.

ВЫ́ДВИНУТЬ, ВЫДВИГА́ТЬ гл. 1. пишово дорә (кәширә). *Выдвинуть шкаф на середину комнаты* шкобә ә миклә хунә кәширә; 2. норә. *Выдвинуть задачу* мәсәлә норә; 3. ә кор пишово кәширә. II *выдвиже́ние* сущ. пишово дорәји (кәширәји).

ВЫ́ДВИНУТЬСЯ, ВЫДВИГА́ТЬСЯ гл. 1. пишово рафтә (оморә). *Ящик выдвинулся* јәшик пишово рафти (омори); 2. ә кор пишово рафтә.

ВЫ́ДВОРИТЬ, ВЫДВОРЯ́ТЬ гл. вәдәшәндә фирсорә, сур сохтә. II *выдворе́ние* сущ. вәдәшәндә фирсорәји, сур сохтәји.

ВЫ́ДЕЛАТЬ, ВЫДЕ́ЛЫВАТЬ гл. ә сәрү кор сохтәрәво һәзүр (әри чүникә һәмәломорәни) сохтә.

ВЫДЕЛЕ́НИЕ сущ. 1. см. *выделить*; 2. әз организм вәдиморәнијо чиһо (зијодијә ов, мүнүк вә јә чиһојкә).

ВЫ́ДЕЛИТЬ, ВЫДЕЛЯ́ТЬ гл. 1. чиро сохтә; 2. вичирә; 3. әз организм вәдәшәндә.

ВЫ́ДЕЛИТЬСЯ, ВЫДЕЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. чиро бирә; 2. вичирә оморә; 3. әз организм вәдәрафтә.

ВЫ́ДЕЛКА сущ. 1. см. *выделать*; 2. ә руј мол вәријо нәхүшһој релјефи).

ВЫ́ДЕРЖАННЫЙ прил. 1. тобиһ бирәкор; 2. тәрбијәлү, сабурлү. II *вы́держанность* сущ. 1. тобиһ бирәји; 2. тәрбијәлүји, сабурлүји.

ВЫ́ДЕРЖАТЬ, ВЫДЕ́РЖИВАТЬ гл. 1. тоб дорә, сәхт појистә. *Выдержать операцию* ә операсија тоб дорә; 2. дорә данүстә, вәдиморә. *Выдержать экзамен* әз имтоһон вәдиморә: 3. ә әхир вәдарафтә, ә әхир расундә; 4. хүштәрә доштә (кирдә) данүстә. *Он не выдержал и заплакал* у хүштәрә доштә нәданүст, кирист; 4. ә чикә овурдә, күзәт сохтә.

ВЫ́ДЕРЖКА[1] сущ. 1. см. *выдержать*; 2. сабур, хүштәрә ә дәс вәкирдә данүстәји; 3. үшүг ә фотоплонка кори сохтәнијо вәхт.

ВЫ́ДЕРЖКА[2] сущ. әз текст вәкирдә оморијо кофһо.

ВЫ́ДЕРНУТЬ, ВЫДЁРГИВАТЬ, гл. вәдәшәндә, кәширә вәдәшәндә.

ВЫ́ДИРАТЬ см. *выдрать*.

ВЫ́ДОИТЬ, ВЫДА́ИВАТЬ гл. душирэ (молгэрэрэ).

ВЫ́ДОЛБИТЬ см. долбить.

ВЫ́ДОХ сущ. нэфэс (эри jэ бо нэфэсэ рэћо дорэ бирэнијо кор).

ВЫ́ДОХНУТЬ, ВЫДЫХА́ТЬ гл. нэфэс дорэ (jэ бо нэфэсэ рэћо дорэ). II *выдыха́ние* сущ. нэфэсдорэ (jэ бо нэфэсэ рэћо дорэjи).

ВЫ́ДОХНУТЬСЯ, ВЫДЫХА́ТЬСЯ гл. 1. тундирэ jэ новкэ бујэ вир сохтэ. *Духи выдохлись* духи бујэ вир сохти; 2. перен. кучэ вир сохтэ.

ВЫ́ДРА сущ. 1. самур гэдови; 2. э товунэj бирачэ вэ лэгэрэ зэн.

ВЫ́ДРАТЬ, ВЫДИРА́ТЬ гл. 1. см. *драть*; 2. чурэ эз чү кэндэ (э кэширэрэво вэкэндэ, чиро сохтэ).

ВЫ́ДУВАТЬ см. см. *выдуть*.

ВЫ́ДУМАТЬ, ВЫДУ́МЫВАТЬ гл. 1. чуникэ фикир сохтэ; 2. эз хүштэjи (эз товунэj нэбирэ чи) фикир сохтэ.

ВЫ́ДУМКА сущ. 1. дуркунэки; 2. эз хүштэjи фикир сохтэjи. *Выдумать новую игру* таза вози фикир сохтэjи.

ВЫ́ДУМЩИК сущ. эз хүштэjи фикир сохтэкор, ловгоjи сохтэкор, бүхтункор, дуркунэ одоми. | *Выдумщица* эзини зэн (духтэр).

ВЫ́ДУТЬ, ВЫДУВА́ТЬ гл. 1. пуф зэрэ, пуф зэрэ вэдэшэндэ; 2. пуф зэрэ хиник сохтэ; 3. э пуфэво дуз сохтэ (шиширэ). <> *Выдуть огонь* пуф зэрэ аташэ дэкэсундэ.

ВЫДЫХА́ТЬ гл. *выдохнуть*.

ВЫДЫХА́ТЬСЯ см. *выдохнуться*.

ВЫ́ДЮЖИТЬ см. тоб дорэ.

ВЫЕДА́ТЬ см. *выесть*.

ВЫ́ЕДЕННЫЙ прил. эз дору хурдэ оморијо. *Выеденного яйца не стоит* э jэ пучэ гэрэбэчиш ни вэрзү.

ВЫ́ЕЗД сущ. 1. см. *выехать;* 2. эри вэдарафтэ, рафтэ hистијо чикэ.

ВЫ́ЕЗДИТЬ гл. э вэнүштэ, э hэjсохтэ вэрдүш сохтэ.

ВЫ́ЕЗДКА см. э вэнүштэ, э hэjсохтэ вэрдүш сохтэjи.

ВЫЕЗЖА́ТЬ см. *выездить и выехать*.

ВЫ́ЕМ то же, что *выемка* 2.

ВЫ́ЕМКА, 1. см. *вынуть*; 2. лугони, бурачикэ. *Выемка в стене* лугони э дувор.

ВЫ́ЕМЧАТЫЙ прил. сула-сула, чикэ-чикэ. *Выемчатый лист дуба* сула-сулаjэ вэлк эн палуд.

ВЫ́ЕСТЬ, ВЫЕДА́ТЬ гл. эз дору хурдэ; доруj чуникэрэ хурдэ.

ВЫ́ЕХАТЬ, ВЫЕЗЖА́ТЬ гл. вэдарафтэ (вэдироморэ), вэдарафтэ рафтэ (эз jэ чикэ э jэ чикэjкэ рафтэ). *Выехать из города* эз шээhр вэдарафтэ.

ВЫ́ЖАРИТЬ, ВЫЖА́РИВАТЬ гл. бүрчундэ, вэбүрчундэ.

ВЫ́ЖАРКИ сущ. говормэ, чиздог.

ВЫ́ЖАТЬ,[1] **ВЫЖИМА́ТЬ** гл. 1. чарундэ. *Выжать бельё* оводини чарундэ; 2. шиширэ, ов вэдэшэндэ. *Выжать сок из лимона* шиширэ, ов лимонэ вэдэшэндэ; 3. jовош-jовош тик кирдэ.

ВЫ́ЖАТЬ[2]**, ВЫЖИМА́ТЬ** гл. чирэ (бичин сохтэ) вэрастэ.

ВЫ́ЖДАТЬ, ВЫЖИДА́ТЬ гл. тэ эхир дэнишрэ, кузэт сохтэ. *Выждать некоторое время* jэ кэм вэхт кузэт сохтэ. II *выжида́ние* сущ. тэ эхир дэнишрэjи, кузэт сохтэjи.

ВЫ́ЖЕЛТИТЬ см. *желтить*.

ВЫ́ЖЕЧЬ, ВЫЖИГА́ТЬ гл. сухундэ: 1. битэв (тэ эхир) ; 2. э сухундэрэво, э сэхтэ кэрмирэво тэмиз сохтэ; 3. э кэрмэ чирэво нэхүш, нүшунэ вэнорэ э чү. *Выжечь клеймо* дэгмэ вэнорэ. II *выжига́ние* сущ. сухундэjи.

ВЫЖИВА́ЕМОСТЬ сущ. мундэjи (зиндэ), гэдэр эн зиндэ мундэтho.

ВЫ́ЖИГА сущ. мэмизир**,** одомифурму, сэгэт.

ВЫЖИМА́ТЬ см. *выжать*[1]

ВЫ́ЖИМКА гл. 1. см. *выжать*[1]; 2. документэ, текстэ кутэћтэ нүjүстэjи.

ВЫ́ЖИМКИ сущ. пүрчho (ов эн чуникэрэ вэдэшэндэ бэгдэ мундэнијо чиho). *Яблочные выжимки* пүрчhoj эн сиб.

ВЫЖИМА́ТЬ см. *выжать*[2].

ВЫ́ЖИТЬ, ВЫЖИВА́ТЬ гл. 1. мундэ; сог мундэ (эз нэчоги бэгдэ); 2. зивистэ (нэдэнишрэ э хэрэби зиндэкуни); 3. вэдэшэндэ; э кучэво вэдэшэндэ, гуj сохтэ (эз хунэ, эз кор).

ВЫ́ЗВАТЬ, ВЫЗЫВА́ТЬ гл. 1. hороj зэрэ: 1) эз чүчэ; э чүчо эри оморэ. *Вызвать из дома* эз хунэ hороj зэрэ; 2)эри чуникэ сохтэ боворими дорэ. *Вызвать на откровенность* э дузи hороj зэрэ; 2. hэмэл овурдэ, э чуникэ сэбэб бирэ.

ВЫ́ЗВАТЬСЯ, ВЫЗЫВА́ТЬСЯ гл. эз сэри хүштэ (э хост-вojист хүштэрэво) э чү корикэ кумэк бирэ.

ВЫ́ЗВОЛИТЬ, ВЫЗВОЛЯ́ТЬ гл. эз чуникэ хилос сохтэ; эз чэтини вэдэшэндэ.

ВЫЗДОРА́ВЛИВАЮЩИЙ прил. и прич. хуб бириjо (әз нәчоги).

ВЫЗДОРОВЕТЬ, ВЫЗДОРА́ВЛИВАТЬ гл. хуб бирә (әз нәчоги). II *выздоровле́ние* сущ. хуб бирәjи (әз нәчоги).

ВЫЗНАТЬ, ВЫЗНАВА́ТЬ гл. вомухтә; пүрсирә данүстә.

ВЫ́ЗОВ сущ. 1. см. *вызвать*; 2. hороj зәрәрәjи: 1)әз чүчә; ә чүчојикә әри оморә); 2) әри бәһс бәрдә, чәнк кирдә.

ВЫ́ЗОЛОТИТЬ см. *золотить.*

ВЫ́ЗРЕТЬ, ВЫЗРЕВА́ТЬ гл. расирә (ә товунәj мәjвә, тәхүл).

ВЫЗЫВА́ТЬ, -СЯ см. *вызвать,-ся.*

ВЫ́ИГРАТЬ, ВЫИ́ГРЫВАТЬ гл. бәрдә: 1. ә возиj, ә чәнк зәвәрдәс бирә; 2. ә лотореjа, ә возиj вәкирдә. *Выиграть много денег* амбарә пул бәрдә; 3. гәзонч сохтә, хәjр сохтә. *Выиграть от снижения цен* әз гимәтһо фураморә бәрдә.

ВЫ́ИГРЫШ сущ. 1. см. *выиграть;* 2. бәрдә оморијо чи; 2. әз лотореjа бириjо гәзонч. II *вы́игрышный* прил. j. бәрдә оморијо; 2. хәjрлү, хәjр дорәнијо.

ВЫ́ИСКАТЬ, ВЫЙСКИВАТЬ гл. офтә; кәштә (бәгдә) офтә.

ВЫ́ИСКАТЬСЯ, ВЫЙСКИВАТЬСЯ гл. офтә оморә. *Тоже мне умник выискался* әри мә әгүлмәнд офтә омори ки!

ВЫ́ЙТИ, ВЫХОДИТЬ гл. 1. вәдироморә (вәдарафтә): *Выйти из дома* әз хунә вәдироморә (вәдарафтә); *выйти из трудного положения* әз чәтини вәдарафтә; *из этого ничего не выйдет* әз и hичиш ни вәдиров; *выйти на дорогу* ә рәһ вәдарафтә; *из куска ткани вышло два платья* әз тикәj мол дү булшәj вәдиромо; *я помогал, и я же вышел обманщиком* кумәки мә сохтәм, дуркуш мә вәдироморәм; *выйти из графика* әз график вәдарафтә; 2. кироштә. *Время вышло* вәхт кирошти; 3. оморә. *Сын вышел на отца* кук ә бәбә омори. <> *выйти замуж* ә шүвәр рафтә; *выйти из доверия* иһтиборә вир сохтә; *выйти из себя* әз хүштә вәдарафтә; *выйти наружу* ә руj (ә буру) вәдироморә; *как бы чего не вышлоһ* әрчү кири нә букә хуби; худо әхирүрә хәjр сохо; *не вышло* әз сәр нә рафт.

ВЫКАЗАТЬ, ВЫКА́ЗЫВАТЬ гл. бурбундә. *Выказать храбрость* икиди бурбундә.

ВЫКА́ЛЫВАТЬ см. *выколоть*

ВЫКА́ПЫВАТЬ см. *выкопать.*

ВЫ́КАРМЛИВАТЬ см. *выкормить.*

ВЫ́КАТАТЬ см. *катать.*

ВЫ́КАТИТЬ, ВЫКА́ТЫВАТЬ гл. 1. чәрхәдуду (чәрх дорә) вәдәшәндә; 2. hә әjәбо вәдирәморә (ә сәр чәрх вәриjә чи) әз чичо. *Из-за угла выкатил велосипедист* әз тинкә hә әjәбо велосипедчи вәдиромо.

ВЫ́КАТИТЬСЯ, ВЫКА́ТЫВАТЬСЯ гл. 1. чәрхәдуду (чәрх дәрафтә-дәрафтә) вәдироморә; 2. рафтә. *Наконец-то гость выкатился!* Әхир ки, гиног рафт.

ВЫКАЧАТЬ, ВЫКА́ЧИВАТЬ гл. кәширә: 1. ә насосәво вәдәшәндә. *Выкачать воду* овә вәдәшәндә; 2. jовош-jовош вәкирдә чүрә әз ки. II *выка́чивание и вы́качка* сущ. кәширәjи.

ВЫКА́ШИВАТЬ см**.** *выкосить***.**

ВЫ́КАШЛЯТЬСЯ, ВЫКА́ШЛИВАТЬСЯ гл. сүврүстә, бугоз хүштәрә тәмиз сохтә.

ВЫ́КИДЫШ сущ. 1. хәто, хәто сохтәjи, hәjил фушәндәjи; 2. бала шәндәjи (әз товунәj hәjвонһо); 3. фушәндә (шәндә) оморијо бала.

ВЫ́КИНУТЬ, ВЫКИ́ДЫВАТЬ гл. 1. то же, что *выбросить*; 2. хәто сохтә.

ВЫ́КИНУТЬСЯ, ВЫКИ́ДЫВАТЬСЯ то же, что *выброситься.*

ВЫ́КИПЕТЬ, ВЫКИПА́ТЬ гл. дүширә, кәм бирә, вәрастә (ә буг чарустә). *Вода выкипела* ов дүшири, нә домунди (битәв әз кор рафти).

ВЫКЛА́ДЫВАТЬ, -СЯ см. *выложить(-ся).*

ВЫ́КЛАСТЬ см. **выложить.**

ВЫ́КЛЕВАТЬ, ВЫКЛЁВЫВАТЬ и ВЫ́КЛЮНУТЬ гл. 1. дундуг зәрә; дундуг зәрә вәдәшәндә; ә дундугәво сула сохтә; 2. чинә хурдә (әз товунәj мүрһо).

ВЫКЛИКНУТЬ, ВЫКЛИКА́ТЬ гл. jәки-jәки hороj зәрә, нум кирдәрәво hороj зәрә.

ВЫКЛЮЧА́ТЕЛЬ сущ. очор ән ток (әри токә күштә-дәкәсундә hистијоијо прибор).

ВЫ́КЛЮЧИТЬ, ВЫКЛЮЧА́ТЬ гл. 1. күштә, чиро сохтә, бурра. *Выключить свет* үшүгә күштә, *выключить газ* газә бурра; 2. вәдәшәндә. *Выключить из текста* әз текст вәдәшәндә. | *Выключение* сущ. 1. күштәjи, чиро сохтәjи, бурраjи; 2. вәдәшәндәjи (әз гәд чүникә).

ВЫКЛЮЧИТЬСЯ, ВЫКЛЮЧА́ТЬСЯ гл. 1. мүрдә, чиро бирә, бурра оморә, пишојү појундә оморә. *Свет выключился* үшүг мүрди; 2. вәдарафтә. *Выключиться из сознания* әз hоһмо, әз jорү вәдарафтә.

ВЫ́КЛЯНЧИТЬ см. *клянчить.*

ВЫ́КОВАТЬ, ВЫКО́ВЫВАТЬ гл. 1. куфтә; ә куфтәрәво дуз сохтә, гүч сохтә. *Выковать*

подкову нәлһ куфтә; 2. дуз сохтә, һәмәл овурдә. II *вы́ковка* сущ. куфтәји (куфтәнкә сохтә оморәнијо кор).

ВЫ́КОВЫРЯТЬ, ВЫКОВЫ́РИВАТЬ и ВЫ́КОВЫРНУТЬ гл. вәхорундәрәво вәдәшәндә.

ВЫ́КОЛОСИТЬСЯ см. *колоситься*.

ВЫ́КОЛОТИТЬ, ВЫКОЛА́ЧИВАТЬ гл. 1. ә дәдорәрәво (куфтәрәво) ә буру вәдәшәндә. *Выколачивать клин* пазә вәдәшәндә; 2. куфтә әз чүникә тәмиз сохтә; 3. түтүр сохтә - ә зәрәрәво әз чүникә вәдәшәндә (чүлкә, зибилә вә јә чиһојкәрә.). *Выколачивать ковёр* хилинчәрә түтүр сохтә; 4. ә куфтәрәво дуз (гүч) сохтә; 5. ә кучәво вәдәшәндә (вәкирдә). *Выколачивать старый долг* ә кучәво күһнә гәрдә вәкирдә.

ВЫ́КОЛОТЬ, ВЫКА́ЛЫВАТЬ гл. 1. сула сохтә; вәдәшәндә; сула сотә, вәдәшәндә; вәкәндә. *Выколоть глаз* чумүрә вәкәндә; 2. нәхүш вәнкәстә.

ВЫ́КОЛУПАТЬ, ВЫКОЛУ́ПЫВАТЬ гл. вәхорундә; вәхорундә вәкәндә; хорустә вәкәндә.

ВЫ́КОЛУПНУТЬ см. *выколупать*.

ВЫ́КОПАТЬ гл. 1. см. *копать*. *Выкопать колодец* чол вәкәндә; 2. перен. кәштә, офтә, вәдәшәндә. *Где вы такого работника выкопали* ишму әзини корсохә әзкә вәдәшәндәјт?

ВЫ́КОПКА см. *копать*.

ВЫ́КОРМИТЬ, ВЫКА́РМЛИВАТЬ гл. хорундә (дошта, чи дорә дошта, дошта кәлә сохтә). II *выкормле́ние* сущ. хорундәји (дошта кәлә сохтәји). II *вы́корм и вы́кормка* сущ. хорундәнкә (дошта кәлә сохтәнкә) бирәнијо кор.

ВЫ́КОРМОК гл. дәдәјсүз дошта оморијо һәјвон.

ВЫ́КОРЧЕВАТЬ, ВЫКОРЧЁВЫВАТЬ гл. вәдәшәндә; әз бинә, әз чыч вәдәшәндә, вәкәндә. *Выкорчевать пень* кутукә вәдәшәндә.

ВЫКОРЧЁВЫВАНИЕ, ВЫКОРЧЁВКА сущ. әз бинә, әз чыч вәдәшәндәји, вәкәндәји.

ВЫ́КОСИТЬ, ВЫКА́ШИВАТЬ гл. битәв зәрә вәчирә (савзәрә, тәхүлә). II *выка́шивание* сущ. битәв зәрә вәчирәји (савзәрә, тәхүлә).

ВЫКРА́ИВАТЬ см. *выкроить*.

ВЫ́КРАСИТЬ,-СЯ см. *красить,-ся*.

ВЫ́КРАСТЬ, ВЫКРА́ДЫВАТЬ гл. дүздирә (кәнәвундә); дәдарундә.

ВЫ́КРЕСТ сущ. әз јә диникә ә христиани кироштијо одоми.

ВЫ́КРИК сущ. кәлә һороj, бочәһ, бўрўч.

ВЫ́КРИКНУТЬ, ВЫКРИ́КИВАТЬ гл. сәс сохтә; һороj сохтә, ә бочәһово һороj зәрә; бочәһ зәрә.

ВЫ́КРОИТЬ гл гл. 1. см. *кроить*; 2. ә пәсә шәндә, ә күчәво чиро сохтә.

ВЫКРОЙКА сущ. андаза (әри чүникә бурра вә духтә).

ВЫ́КРОШИТЬ, ВЫКРА́ШИВАТЬ гл. хүрдә-хүрдә сохтә; сов сохтә рихундә.

ВЫ́КРОШИТЬСЯ, ВЫКРА́ШИВАТЬСЯ гл. хүрдә-хүрдә бирә; сов бирә рихтә.

ВЫ́КРУТИТЬ, ВЫКРУ́ЧИВАТЬ гл. 1. вошундә. *Выкрутить верёвку* русму вошундә; 2. вәдәшәндә; чәрх (буров) дорә вәдәшәндә. *Выкрутить лампочку из патрона* лампочкәрә чәрх дорә, әз патрон вәдәшәндә.

ВЫ́КРУТИТЬСЯ, ВЫКРУ́ЧИВАТЬСЯ гл. 1. вәдироморә; чәрх дәрафтә вәдироморә; 2. әз чү корикә вәдироморә, хилос бирә; әз чәтинә һол хилос бирә.

ВЫ́КУВЫРКНУТЬ гл. чарундә, вәнкәстә, ә сәр сәр ә сәр (кәллә) чарундә.

ВЫ́КУП сущ. вәсторәји1. пул дорә вәрасундәји, пул дорә хилос сохтәји; 2. кировә пәсәво вәкирдәји, әз киров вәдәшәндәји.

ВЫ́КУПАТЬ(-СЯ) см. *купать*.

ВЫ́КУПИТЬ, ВЫКУПА́ТЬ гл. вәсторә: 1. пул дорә вәрасундә, пул дорә хилос сохтә; 2. кировә пәсәво вәкирдә, әз киров вәдәшәндә.

ВЫ́КУПИТЬСЯ, ВЫКУПА́ТЬСЯ гл. вәсторә оморә: 1. ә пуләво хилос бирә, хилос сохтә оморә; 2. әз киров вәдәшәндә оморә.

ВЫ́КУРИТЬ, ВЫКУ́РИВАТЬ гл. 1. кәширә вәрасундә, тә әхир кәширә. *Выкурить сигарету* сигаретә тә әхир кәширә; 2. кәширә (әрәги вә јә чијикә.); 3. дурә дорә вәдәшәндә, гуј сохтә. *Выкурить лису из норы* түлкирә дурә дорә әз лула вәдәшәндә.

ВЫКУ́РИВАНИЕ, ВЫ́КУРКА сущ. 1. кәширә вәрасундәји, тә әхир кәширәји; 2. кәширәји (әрәги вә јә чијикә.); 3. дурә дорә вәдәшәндәји, гуј сохтәји.

ВЫ́КУСИТЬ, ВЫКУ́СЫВАТЬ гл. һәнч зәрә, һәнч вәкирдә.

ВЫЛА́ВЛИВАТЬ см. *выловить*.

ВЫ́ЛАКАТЬ гл. лап зәрә һәммәрә хурдә.

ВЫЛА́МЫВАТЬ см. *выломать*.

ВЫЛА́МЫВАТЬСЯ см. *кривляться*.

ВЫЛА́ЩИВАТЬ см. *вылощить*.

ВЫ́ЛЕЖАТЬ, ВЫЛЁЖИВАТЬ гл. тә кәрәк һисти, тә кәјикә дәкәшдә, мундә.

ВЫ́ЛЕЖАТЬСЯ, ВЫЛЁЖИВАТЬСЯ гл. 1. амбар , тә сироји дәкәштә мундә; 2. әз мундә, әз доштәоморә хубтә бирә.

ВЫ́ЛЕЗТИ, ВЫ́ЛЕЗТЬ и ВЫЛЕЗА́ТЬ гл. 1. рихтә, тиһи бирә (әз товунәј муј, пәшм, пар); 2. ә буру вәдироморә (әз чүникә кирдә, ә сәршүгәми); 3. вәдарафтә, вәдироморә. *Вылезти из вагона* әз вогун вәдарафтә (вәдироморә).

ВЫ́ЛЕПИТЬ см. *лепить.*

ВЫ́ЛЕТЕТЬ, ВЫЛЕТА́ТЬ гл. пар зәрә вәдарафтә, рафтә: 1. ә рәһ офторә ә чикојикә. *Самолёт вылетел по расписанию* самолјот ә вәхтү вәдарафт; 2. әз чүчојикә гуј бирә (сохтә оморә). *Вылетел из работы* әз кор гуј сохтә омори. <> *Вылететь из головы, вылететь из памяти* әз јор вәдарафтә; *вылететь в трубу* бирә-нәбирәјү әз дәсү вәдарафтә; сүнч бирә; *вылететь пулей* кулләрә хуно вәдарафтә.

ВЫ́ЛЕЧИТЬ, ВЫЛЕ́ЧИВАТЬ см. хуб сохтә (нәчогә).

ВЫ́ЛЕЧИТЬСЯ, ВЫЛЕ́ЧИВАТЬСЯ гл. хуб бирә (әз нәчоги).

ВЫ́ЛИЗАТЬ, ВЫЛИ́ЗЫВАТЬ гл. тәмиз лисирә; ә лисирәрәво тәмиз сохтә; лисирә тәмиз сохтә. *Вылизать тарелку* бүлмәрә тәмиз лисирә.

ВЫ́ЛИНЯТЬ гл. 1. пәрсудә бирә, сүфтәји вәшәглүјә рәнгә вир сохтә; 2. мүјү, пәшмү, парү тиһи бирә (рихтә).

ВЫ́ЛИТЫЙ прил. ә киникә амбар ухшәш зәрәнијо.

ВЫ́ЛИТЬ, ВЫЛИВА́ТЬ гл. тиһи сохтә: 1. рихундә (рушуминәрә әз чүникә). *Вылить воду из ведра* овә әз бәдрә тиһи сохтә; 2. ә голуб (әри чүникә гүч сохтә).

ВЫ́ЛИТЬСЯ, ВЫЛИВА́ТЬСЯ гл. 1. тиһи бирә, рихтә. *Вино вылилось из бутылки* шороб әз бутулкә рихти; 2. перен. ә чүникә чарустә, ә тәһәр чүникә бирә.

ВЫЛОВИТЬ, ВЫЛА́ВЛИВАТЬ гл. күрдә: 1. һәммәрә кирдә. *Выловить всю рыбу в пруду* һәммәј чәһој ән ноуһрә кирдә; 2. кирдә вәдәшәндә. *Выловить много рыбы* амбарә чәһ кирдә. II *вылáвливание* сущ. амбар кирдә вәдәшәндәји. II *вы́лов* сущ. 1. әри кирдә вәдәшәндә сохтә оморәнијо кор; 2. гәдәр ән кирдә оморијо чәһ.

ВЫ́ЛОЖИТЬ, ВЫКЛА́ДЫВАТЬ гл. 1. норә; вәдәшәндә норә. *Выложить покупки на стол* восторә чиһорә ә сәр стол норә; 2. вокундә, һәр чирә куфтирә. *Выложить всю правду* битәв дузирә вокундә куфтирә; 3. дәкирдә (руј ән чүникәрә).

ВЫ́ЛОМАТЬ, ВЫЛА́МЫВАТЬ гл. хүрд сохтә; хүрд сохтә вәдәшәндә.

ВЫ́ЛОЩИТЬ, ВЫЛА́ЩИВАТЬ гл. муј совустә, зәрә (ә руј чүиткә).

ВЫ́ЛУДИТЬ см. *лудить.*

ВЫ́ЛУПИТЬ, ВЫЛУ́ПЛИВАТЬ гл. чумһорә кәлә вокундә, кәлә сохтә (чумһорә).

ВЫ́ЛУПИТЬСЯ, ВЫЛУ́ПЛИВАТЬСЯ гл. әз хојә вәдироморә.

ВЫ́МАЗАТЬ, ВЫМА́ЗЫВАТЬ гл. 1. совустә (ә чүникә рушумә чирә). *Вымазать печь глиной* пиләтәрә килов зәрә; 2. ә чүникә совустә вәрасундә. *Вымазал три банки белил* сә бонкә белилә вәрасунди. 3. совустә, чүлки сохтә. *все платье вымазала* һәммәј булшәјә чүлки сохтәм.

ВЫ́МАЗАТЬСЯ, ВЫМА́ЗЫВАТЬСЯ см. *мазаться.*

ВЫ́МАКАТЬ гл. ә гәд чүникә тар сохтәрәво вәрасуундә.

ВЫ́МАЛИВАТЬ см. *вымолить.*

ВЫ́МАНИТЬ, ВЫМА́НИВАТЬ гл. 1. фурмундә вәкирдә; ә зувун кирдә вәкирдә; 2. дәдарундә. *Выманить деньги* пул дәдарундә; 3. фурмундә вәдировундә. *Выманить из дому* фурмундә әз хунә вәдировундә.

ВЫ́МАРАТЬ гл. 1. м*арать*; 2. чүрә хит хәширә.

ВЫ́МАРАТЬСЯ см. *мараться.*

ВЫМА́РЫВАТЬ см. *выморить.*

ВЫМА́ТЫВАТЬ,-СЯ см. *вымотать, -ся.*

ВЫМА́ЧИВАТЬ,- СЯ см. *вымочить,-ся.*

ВЫ́МЕНЯТЬ ВЫМЕ́НИВАТЬ гл. дәкиш сохтә, ә чикәј чүникә чи дорә вәкирдә.

ВЫ́МЕРЕТЬ, ВЫМИРА́ТЬ гл. 1. мүрдә, битәв тәрк бирә. *Мамонты вымерли* мамонтһо тәрк бирәт; 2. һәммә одомијојү мүрдәји, рафтәји киро буш бирә. *Вымерший город* мүрдә, бушә шәһәр.

ВЫ́МЕРЗНУТЬ, ВЫМЕРЗА́ТЬ гл. бәјә зәрә, бәјә бәрдә; әз бәјә мүрдә (ә товунәј ән бүһүлүһо, ән дор-дирәх).

ВЫ́МЕРИТЬ, ВЫМЕРЯ́ТЬ и ВЫМЕ́РИВАТЬ то же, что *обмерить. Вымерить кубатуру комнаты* кубатурај хунәрә пәјмундә.

ВЫ́МЕСИТЬ, ВЫМЕ́ШИВАТЬ гл. ә муч овурдә, сохтә вәрастә (хәмирә). II *вымéшива-*

ние сущ. ə муч овурдəjи, сохтə вəрастəjи (хəмирə).

ВЫ́МЕСТИ, ВЫМЕТА́ТЬ гл. 1. чару зəрə; чару зəрə вəрастə, чару зəрə шəндə: 2. вəдəшəндə, гуj сохтə, ə буру шəндə.

ВЫ́МЕСТИТЬ, ВЫМЕЩА́ТЬ гл. гəhрə вəдəшəндə, ћəjфə вəдарафтə; гисос вəкирдə. II *вымеще́ние* сущ. гəhрə вəдəшəндəjи, ћəjфə вəдарафтəjи; гисос вəкирдəjи.

ВЫ́МЕТАТЬ[1,2] см. *метать*[1, 2]

ВЫМЕТА́ТЬ см. *вымести.*

ВЫ́МЕШАТЬ, ВЫМЕ́ШИВАТЬ гл. гəриш сохтə (тəjтə jə битəв бирə чу ə чуникəрəво).

ВЫМИРАНИЕ сущ. мурдəjи, мурдə сур бирəjи, тəрк бирəjи.

ВЫМИРА́ТЬ см. *вымереть.*

ВЫМОГА́ТЕЛЬ сущ. ə кучəво, ə тəрсундəрəво, ə фурмундəрово əз кəс пул вə чи. вəкурдəнијо (дəдарундəнијо одоми). II *вымога́тельница* сущ. əзини зəн (духтəр).

ВЫМОГА́ТЕЛЬСТВО сущ. ə кучəво, ə тəрсундəрəво, ə фурмундəрово əз кəс пул вə чи вəкирдəjи (дəдарундəjи).

ВЫМОГА́ТЬ гл. ə кучəво, ə тəрсундəрəво, ə фурмундəрово əз кəс пул вə чи вəкурдə (дəдарундə).

ВЫ́МОИНА сущ. чолəки, чухурəки (ов шуштə həмəл овурдијо).

ВЫ́МОКНУТЬ, ВЫМОКА́ТЬ гл. 1. амбар (битəв) тар бирə; 2. əз ов (əз нəми) хəрəб бирə, пысыра.

ВЫ́МОЛВИТЬ гл. коф куфтирə, коф сохтə. *Вымолви словечко* jə кофлə куj.

ВЫ́МОЛИТЬ, ВЫМА́ЛИВАТЬ гл. ə минəтəво вəкирдə; минəт-синəт сохтə вəкирдə.

ВЫ́МОРИТЬ, ВЫМА́РИВАТЬ гл. həммəрə куштə (əз киснəjи; ə огурəво), ə əхир ушу вəдарафтə.

ВЫ́МОРОЗИТЬ, ВЫМОРА́ЖИВАТЬ гл. 1. бəjə дорə, ə хиники hиштə; 2. бəjə дорə куштə (бухулухорə).

ВЫ́МОРОЧНЫЙ прил. бисəћиб, сəћибу мурдə бəгдə бисəћиб мундијо**.**

ВЫ́МОСТИТЬ см. *мостить.*

ВЫ́МОТАТЬ, ВЫМА́ТЫВАТЬ гл. əз ћол вəнкəстə, амбар сəhəр дорə. *Дорога вымотала кого-н.* рəћ əз ћол вəнкəсти киникəрə.

ВЫ́МОТАТЬСЯ, ВЫМА́ТЫВАТЬСЯ гл. əз ћол офторə.

ВЫ́МОЧИТЬ, ВЫМА́ЧИВАТЬ гл. дəхсундə: 1. тар сохтə, ə ов дəнорə. *Вымочить лён* кəтонə ə ов донəрə; 2. ə гəд ов доштəрəво мунукурə (шуријурə) кəм сохтə. II *вымáчивание и вы́мочка* сущ. дəхсундəjи, тар сохтəjи

ВЫ́МОЧИТЬСЯ, ВЫМА́ЧИВАТЬ гл. дəхсирə (тар бирə, битəв тар бирə).

ВЫ́МУЧИТЬ, ВЫМУ́ЧИВАТЬ гл. ə кучəво, ə сəћəрəво сохтə, ə чикə овурдə.

ВЫ́МЫСЕЛ сущ. 1. Ə фикирəво, фантазијарəво həмəл оморијо чи; 2. дуркунəки.

ВЫ́МЫТЬ, -СЯ см. *мыть, -ся*.

ВЫ́МЫШЛЕННЫЙ прил. ə фикирəво, ə фантазијəрово дуз бирijо.

ВЫ́МЯ сущ. пушту. *Коровье вымя* пуштуj кови (ən ков). II *выменно́й* прил. пуштуjи; ən пушту.

ВЫНА́ШИВАНИЕ см. *выносить*.

ВЫНА́ШИВАТЬ см. *выносить*.

ВЫ́НЕСТИ, ВЫНОСИ́ТЬ гл. 1. кирə, чурə вəдəбəрдə, вəдировундə əз чучој. *Вынести вещи из вагона* чиhорə əз вогун вəдəбəрдə (вəдировундə); 2. чикəjурə дəкиш сохтə, əз чикə чумундə; 3. тоб дорə, ə рəћ бəрдə. *Вынести боль* ə дорд тоб дорə. II *вынесение и вы́носка* сущ. 1. кирə, чурə вəдəбəрдəjи, вəдировундəjи; 2. чикəjурə дəкиш сохтəjи; 3. 3. тоб дорəjи, ə рəћ бəрдəjи.

ВЫ́НЕСТИСЬ, ВЫНОСИ́ТЬСЯ гл. 1. зу вəдарафтə (лап сəхт рафтə, вəдарафтə əз чучојикə). *Всадники вынеслись из города* həсбəлуho əз шəhəр зу вəдарафтут; 2. əз чичојикə ə нəкуми вəдироморə.

ВЫНИМА́ТЬ см. *вынуть*.

ВЫ́НОС см. *вынести.*

ВЫНОСИ́ТЬ, ВЫНА́ШИВАТЬ гл. 1. кəрдундə кирə (чурə) (əз товунəj дəдəj: баларə ə шугəм хуштə дошта, тəjтə зəндə; 2. кирə, чурə ə хəjолу бирə, дошта. *Выносить детей на своих руках* həjилhорə ə сəр дəchoj хушта кəрдундə.

ВЫНОСИ́ТЬ,-СЯ см. *вынести,- сь*.

ВЫНО́СЛИВОСТЬ сущ. тоблуjи, кучлуjи, гəjишəбугəjи.

ВЫНО́СЛИВЫЙ прил. тоб дорəкор, кучлу, гəjишəбугə. II *выно́сливость* сущ. тоблуjи, кучлуjи, гəjишəбугəjи.

ВЫНОСНО́Й. прил. 1. см. *вынести*; 2. ə jон (ən həрəбə, киршə) зијоди бəстə оморəнијо. *Выносные лошади* ə jон бəстə оморијо həсбho.

ВЫ́НУДИТЬ, ВЫНУЖДА́ТЬ гл. кирə, чурə əри чу мəчбур сохтə; 2. булə дорə, мəчбур сохтəрəво ə чуникə расирə.

ВЫ́НУЖДЕННЫЙ прил. 1. мәчбур, мәчбур сохтә оморијо, чорәсүз мундијо; 2. мәчбури, чорәсүз, нәдүл-нәдүл. *Вынужденная посадка* мәчбуријә нүштә. II *вы́нужденность* сущ. мәчбури, мәчбур бирәји.

ВЫ́НУТЬ гл. вәдәшәндә, вәкирдә. *Вынуть деньги из кармана* әз киб пул вәдәшәндә. <> *Вынуть душу (дух)* чунурә (нәшумојурә) вәдәшәндә.

ВЫ́НЫРНУТЬ, ВЫНЫ́РИВАТЬ гл. 1. ә ов сәр зәрә вәдироморә; гәрг бирә вәдиромрә; ә руј ов вәди бирә; 2. һә јәбо (нәкуми вәдироморә әз чүчојикә).

ВЫПАДА́ТЬ см. *выпасть.*

ВЫПА́ИВАТЬ см. *выпоить.*

ВЫ́ПАЛИТЬ, ВЫПА́ЛИВАТЬ см. *палить*[2].

ВЫ́ПАРИТЬ, ВЫПА́РИВАТЬ гл. 1. кого, что ә бугәво күштә, јә новкә тәмиз сохтә. *Выпарить насекомых* бүһүлүһорә ә бүгәво күштә; 2. хәст сохтә чүрә (зијодијә нәмијүрә ә буг чарундә).

ВЫ́ПАРИТЬСЯ, ВЫПА́РИВАТЬСЯ гл. 1. ә буг чарустә; 2. хүштәрә ә буг дорәрово чүлк ән тәнә вәдәшәндә.

ВЫПА́РХИВАТЬ см. *выпорхнуть*

ВЫПА́РЫВАТЬ см. *выпороть*[1].

ВЫ́ПАС сущ. 1. хорундәнүтһо чикә (мол-гәрәрә); 2. хорундәји (мол-гәрәрә).

ВЫПАСА́ТЬ гл. хорундә, мол-гәрәрә ә хорундә вәдәбәрдә.

ВЫ́ПАСТЬ, ВЫПАДА́ТЬ гл. 1. әз чикәј хүштә офторә; 2. рихтә (вәрф- воруш); 3. рафтә, тиһи бирә. *У него волосы выпали* мујһој ән у тиһи бири. <> *Выпасть на долю* ә бәхтү офторә ән ки. II *выпада́ние и выпаде́ние* сущ. 1. әз чикәј хүштә офторәји; 2. рихтәји (вәрф- воруш); 3. рафтәји, тиһи бирәји.

ВЫ́ПАЧКАТЬ,- СЯ см. *пачкать,-ся.*

ВЫПЕВА́ТЬ см. *выпеть.*

ВЫПЕКА́ТЬ см. *выпечь.*

ВЫПЕ́НДРИВАТЬСЯ гл. хуштәрә бурбундә, тәкабури сохтә. *Выпендриваться перед девушками* ә пишој духтәрһо хүштәрә бурбундә. II *выпендерёж* сущ. хуштәрә бурбундәји, тәкабури сохтәји.

ВЫ́ПЕРЕТЬ, ВЫПИРА́ТЬ гл. 1. вәдәшәндә, шиширә вәдәшәндә, ә күчәво вәдәшәндә; 2. бурунә вәдироморә. *Бревно выперло из стены* пәрдү әз дувор бурунә вәдиромори; 3. кого, что вәдәшәндә, гуј сохтә вәдәшәндә кирә, чүрә.

ВЫ́ПЕТЬ, ВЫПЕВА́ТЬ гл. мәһәни хундә.

ВЫ́ПЕЧКА сущ. 1. см. *выпечь;* 2. әз орд бурчундә оморијо чиһо.

ВЫ́ПЕЧЬ, ВЫПЕКА́ТЬ гл. 1. бурчундә. *Выпечь тонну хлеба* јә тон нун бурчундә; 2. хуб бурчундә, кәрәк һистијорә хуно бурчундә. *Хлеб хорошо выпечен* нунә хуб бүрчундәт. II *выпека́ние* сущ. 1. бурчундәји; 2. хуб бурчундәји, кәрәк һистијорә хуно бурчундәји.

ВЫПИВА́ТЬ гл. хурдә: 1. чәндгәдәрикә; 2. јүрә хош оморә.

ВЫ́ПИВКА сущ. 1. то же, что *попойка*; 2. собир. Әрәги-шороб.

ВЫПИВО́ХА то же, что *пьяница.*

ВЫ́ПИЛИТЬ, ВЫПИ́ЛИВАТЬ гл. ә мушарәво бурра; һәчи гүч (һәзүр) сохтә.

ВЫ́ПИСАТЬ, ВЫПИ́СЫВАТЬ гл. 1. нүјүстә. *Красиво выписать все буквы* һәммә һәрфһорә рач-рач нүјүстә; 2. нүјүстә вәкирдә, вәчирә. *Выписать из книги нужные цитаты* кәрәкијә ситатһорә әз китоб вәчирә; 3. нүјүстә. *Выписать газету* козет нүјүстә.; 3. нүмүрә вәдәшәндә ән кирә (әз дәфтәр).

ВЫ́ПИСАТЬСЯ, ВЫПИ́СЫВАТЬСЯ гл. вәдироморә, вәдарафтә. *Выписаться из больницы* әз болнисә вәдироморә (вәдарафтә).

ВЫ́ПИСКА 1. см. *выписать;* 2. чү әз докумен, текст нүјүстә, вәкирдә оморикә.

ВЫ́ПИСЬ устар. см. *выписка*2.

ВЫ́ПИТЬ см. *пить*.

ВЫ́ПИХНУТЬ, ВЫПИ́ХИВАТЬ гл. вәдәшәндә, һүл зәрә вәдәшәндә. *Выпихнуть из комнаты* әз хунә вәдәшәндә.

ВЫ́ПЛАВИТЬ, ВЫПЛАВЛЯ́ТЬ гл. һәл сохтә; һәл сохтәрәво чүникә гүч сохтә.

ВЫ́ПЛАВИТЬСЯ, ВЫПЛАВЛЯ́ТЬСЯ гл. һәл бирә, һәл сохтә оморә. | *Выплавка* сущ. һәл бирәји., һәл сохтә оморәји.

ВЫ́ПЛАКАТЬ, ВЫПЛА́КИВАТЬ гл. 1. тә сироји киристә, ә киристәрәво дүлә тиһи сохтә. 2. ә кирстәрәво хостә (вәкирдә). <> *Выплакать все глаза* әз киристә чумһојү кур бирә.

ВЫ́ПЛАКАТЬСЯ, ВЫПЛА́КИВАТЬСЯ гл. киристә хомуш бирә; киристә дүл хүштәрә тиһи сохтә.

ВЫ́ПЛАТИТЬ, ВЫПЛА́ЧИВАТЬ гл. дорә. *Выплатить долги* гәрдиһорә дорә. II *вы́плата* сущ. дорә оморијо һәг. | *Выплатно́й* прил. әри һәгдорә һистијо.

ВЫ́ПЛЕСКАТЬ, ВЫПЛЁСКИВАТЬ гл. лап зәрә битәв овә хурдә.

ВЫ́ПЛЕСТИ, ВЫПЛЕТА́ТЬ гл. 1. вокундэ, чуникэрэ вэдэшэндэ; 2. бофтэ, бофтэ ћэзүр сохтэ.

ВЫ́ПЛЫТЬ, ВЫПЛЫВА́ТЬ гл. 1. э руј ов вэдироморэ; 2. нэкуми э ћэрэ вэдироморэ, вэди бирэ; 3. хилос бирэ, вэдироморэ (эз чэтини).

ВЫ́ПЛЮНУТЬ, ВЫПЛЁВЫВАТЬ см. туф шэндэ, ћэммэјүрэ туфи сохтэ.

ВЫПЛЯ́СЫВАТЬ гл. вэчэстэ, эз дүли вэчэстэ.

ВЫ́ПОИТЬ, ВЫПА́ИВАТЬ гл. хорундэ, (э шировэ) доштэ, кэлэ сохтэ. *Выпоить телёнка молоком* данарэ э ширэво доштэ. II *выпа́ивание и вы́пойка* сущ. хорундэји, (э шировэ) доштэји, кэлэ сохтэји.

ВЫ́ПОЛЗОК сущ. э вэхт пустдэкишсохтэ бүћүлүћо, мар шэндэнијо пуст, пилкэ.

ВЫ́ПОЛЗТИ, ВЫПОЛЗА́ТЬ гл. вэдироморэ, вэдарафтэ э сэр шүгэм, э кучэво, э чэтинирэво. *Выползти из норы* эз лула вэдироморэ.

ВЫПОЛНИ́МЫЙ прил. э сэрбэћэм бијовћо., сохтэ оморэнијо. II *выполни́мость* сущ. э сэрбэћэм оморэ данүстэји.

ВЫ́ПОЛНИТЬ, ВЫПОЛНЯ́ТЬ гл. сохтэ, э чикэ овурдэ. *Выполнить план* планэ э чикэ овурдэ. II *выполне́ние* сущ. э чикэ овурдэји.

ВЫ́ПОЛОСКАТЬ см. *полоскать*.

ВЫ́ПОЛОТЬ см. *полоть*.

ВЫ́ПОРОТЬ[1], **ВЫПА́РЫВАТЬ** гл. кэширэ вэкэндэ. *Выпороть подкладку* астарэ вэкэндэ.

ВЫ́ПОРОТЬ[2] см. *пороть*[2].

ВЫ́ПОРХНУТЬ, ВЫПА́РХИВАТЬ гл. ћэјэбо, ћэсонтлэ пар зэрэ рафтэ (вэдарафтэ).

ВЫ́ПОТ сущ. эрэг (э чэндэк зијодијэ рушуминэ (ов, хун, рым) ћэмэл оморэји).

ВЫ́ПОТЕТЬ гл. эрэг сохтэ. *Больной выпотел, и жар упал* нэчог эрэг сохт, бэгдэ аташү фурамо.

ВЫ́ПОТРОШИТЬ см. *потроши́ть*.

ВЫ́ПРАВИТЬ, ВЫПРАВЛЯ́ТЬ гл. дуз сохтэ. *Выправить погнувшийся стержень* гэдбирэ тэлэ дуз сохтэ. II *вы́правочный* прил. эри дузсохтэ ћистијо, дуз сохтэ оморијо.

ВЫ́ПРАВИТЬСЯ, ВЫПРАВЛЯ́ТЬСЯ гл. дуз бирэ (сохтэ оморэ), хуб бирэ (сохтэ оморэ).

ВЫ́ПРОВОДИТЬ, ВЫПРОВА́ЖИВАТЬ гл. вэдэшэндэ, гуј сохтэ. *Выпроводить за порог (дома)* эз домој дэр (эн хунэ) э у тараф вэдэшэндэ.

ВЫ́ПРОСИТЬ, ВЫПРА́ШИВАТЬ гл. э минэтэво, э минэт-синэт сохтэрэво вэкирдэ, э војистэј хүштэ расирэ. *Выпросить денег* э минэтэво пул вэкирдэ.

ВЫ́ПРОСТАТЬ, ВЫПРА́СТЫВАТЬ гл. вэдэшэндэ (эз зир чуникэ). *Выпростать руки из-под одеяла* дэсоћрэ эз зир лүћүф вэдэшэндэ.

ВЫ́ПРЫГНУТЬ, ВЫПРЫ́ГИВАТЬ гл. хүштэрэ шэндэ 1. эз ччүчојикэ дур бирэ; 2. эз чүчојикэ вэдироморэ. *Выпрыгнуть из окна* хүштэрэ эз пэнчэрэ шэндэ.

ВЫПРЯМИ́ТЕЛЬ сущ. дэкиш бирэнијо тукэ э јэ чиро мундэнијо тук чарундэнијо апарат.

ВЫ́ПРЯМИТЬ, ВЫПРЯМЛЯ́ТЬ гл. дуз сохтэ (шэфтбирэ, гэдбирэ чуникэрэ). *Выпрямить линию на плане* э план хитэ дуз сохтэ.

ВЫ́ПРЯМИТЬСЯ, ВЫПРЯМЛЯ́ТЬСЯ гл. дуз бирэ; дуз (тик) појистэ.

ВЫ́ПРЯЧЬ, ВЫПРЯГА́ТЬ гл. вэкэндэ, чиро сохтэ (дэбэстэ оморијо ћэјвонэ).

ВЫ́ПРЯЧЬСЯ, ВЫПРЯГА́ТЬСЯ гл. вэкэндэ, чиро сохтэ оморэ (дэбэстэ оморијо ћэјвон).

ВЫ́ПУКЛЫЙ прил. вэмасирэ, вэмасиријо: 1. рујү э тэћэр шар э буру вэдироморијо; 2. бурутэ вэдирэморијо (э чүникэ киро). *Выпуклые глаза* вэмасирэ чумћо.

ВЫ́ПУСК сущ. 1. см. выпустить; 2. сущ. курсэ вэрастијо груп эн хундэкорћо). *Прошлогодний выпуск* хундэјирэ пор вэрастијо груп.

ВЫПУСК 1. см. *выпусти́ть*; 2. Курса вэрастијо груа эн ћэјилћој ошколэји.

ВЫПУСКНИ́К сущ. ошколэрэ, институтэ, курсэ вэрастијо тэлэбэ. II *выпускни́ца* сущ. эзини зэн (духтэр).

ВЫПУСКНО́Й прил. 1. эри чуникэрэ рэћо дорэ ћистијо; 2. ошколэрэ (институтэ) вэрастанијо (э товунэј класс, курс).

ВЫ́ПУСТИТЬ, ВЫПУСКА́ТЬ гл. 1. (э чиробэчиро мэћноћо). рэћо (ћэрзо) дорэ. *Выпустить ребёнка на прогулку* ћэјилэ э кэштэ рэћо дорэ; *выпустить молодых специалистов* чојилэ сэнићэткорћо рэћо дорэ, *выпустить воду из ванны* овэ эз ванна рэћо дорэ; 2. ћэзүр сохтэ, рэћо дорэ,. *Выпустить новые товары* таза молћо рэћо дорэ; 3. фирэћ, јэ нэбукэ дураз сохтэ. *Выпустить платье в талии* булшэјэ эз киштн фирэћ сохтэ; 4. вэдэшэндэ, шэндэ (јэ бэхш эн нүјүстэ оморијорэ). *Выпустить параграф из рукописи* эз дэсхэти јэ параграфэ вэдэшэндэ.

ВЫ́ПУТАТЬ, ВЫПУ́ТЫВАТЬ гл. 1. вокундэ, вэкундэ вэдэшэндэ, кэширэ вэдэшэндэ; 2. хилос сохтэ (эз чэтини).

ВЫ́ПУТАТЬСЯ, ВЫПУ́ТЫВАТЬСЯ гл. вәдироморә: 1. әз чәлә, әз тур хилос бирә; 2. әз чәтини хилос бирә.

ВЫ́ПУЧИТЬ, -СЯ см. *пучить, -ся*.

ВЫ́ПУШКА сущ. 1. ә гирогӀоj оводуни духтә оморәнијо хәз; 2. күбә.

ВЫ́ПЫТАТЬ, ВЫПЫ́ТЫВАТЬ гл. вәмухтә, пүрсирә данүстә; коф вәкирдә (вәдәшәндә). *Выпытать правду* дузирә вомухтә.

ВЫ́ПЯЛИТЬ, ВЫПЯ́ЛИВАТЬ гл. пишово вәдәшәндә. *Выпялить живот* шүгәмә пишово вәдәшәндә.

ВЫ́ПЯЛИТЬСЯ, ВЫПЯ́ЛИВАТЬСЯ гл. дәкоштә (ә пишо).

ВЫ́ПЯТИТЬ, ВЫПЯ́ЧИВАТЬ гл. пишово дорә, пишово вәдәшәндә. *Выпятить грудь* синәрә пишово дорә.

ВЫ́РАБОТАТЬ, ВЫРАБА́ТЫВАТЬ гл. вәдәшәндә, гүч сохтә, ә ӀәмәӀ овурдә; дуз сохтә.

ВЫ́РАБОТАТЬСЯ, ВЫРАБА́ТЫВАТЬСЯ гл. ӀәмәӀ оморә (вәрдүши).

ВЫРА́ВНИВАТЬ, - СЯ см. *выровнять, -ся*.

ВЫРАЖА́ТЬ см. *выразить*.

ВЫРАЖА́ТЬСЯ гл. 1. см. *выразиться*; 2. нәтәвријә, нәлојигә кофӀо сохтә.

ВЫ́РАЗИТЬ гл. бурбундә (ә бурини вәди бирәj ә чүникә). *Выразить мысль словами* фикир хүштәрә ә кофӀорәво бурбундә).

ВЫ́РАЗИТЬСЯ гл. бурбундә оморә (бурини вәди бирәj ә чүникә). *Мысль выразилась в словах* фикир ә кофӀорәво бурбундә омо.

ВЫРАСТА́ТЬ гл. 1. см. *вырасти*; 2. см. *расти*.

ВЫ́РАСТИ гл. 1. см. *расти*; 2. бујү Ӏәчи кәлә, дүрүчд бирә ки, оводинјү әри јү нә бу; 3. кәлә бирә ә чүникә расирә, чарустә.

ВЫ́РВАТЬ[1], **ВЫРЫВА́ТЬ** гл. 1. вәкәндә, кәширә вәкәндә. *Ветер вырвал дерево с корнем* ворвори дорә ә чычүрәво вәкәнди; 2. кәширә вәкирдә, әз дәсү тәпарундә. *Вырвать письмо из рук* когозә әз дәсү тәпарундә.

ВЫ́РВАТЬ[2] см. *рвать*[2].

ВЫ́РВАТЬСЯ, ВЫРЫВА́ТЬСЯ гл. 1. ә кучәво хилос бирә, вәдироморә, рафтә әз чүчојикә. *Вырваться из рук* әз дәсү хилос бирә; 2. Ӏәјәбо,ә нәкуми вәди бирә, вәдироморә. *Пламя вырвалась из трубы* Ӏәјәбо әз лулә јәлов вәдиромо; 3. чиро бирә. *Вырваться впрёд* пишово вәдарафтә.

ВЫ́РЕЗАТЬ, ВЫРЕЗА́ТЬ, ВЫРЕ́ЗЫВАТЬ гл. 1. бурра, буррә вәдәшәндә, бурра чиро сохтә. *Вырезать опухоль* вәмасә бурра; *Вырезать лист из тетради* әз дәфтәр вәрәг бурра; 2. ә бызбызајә, тичә чирәво кәширә ә руј чүникә. II *вырезáние и вырéзывание* сущ. бурраји, буррә вәдәшәндәји, бурра чиро сохтәји.

ВЫ́РЕЗКА сущ. 1. см. *вырезать*, 2. бурра оморијо чи, бурра оморијо бәхш ән чүникә; 3. мәӀә.

ВЫ́РЕШИТЬ гл. Ӏәл сохтә вәрастә. *Вырешить вопрос* мәсәләрә Ӏәл сохтә вәрастә.

ВЫ́РОВНЯТЬ, ВЫРА́ВНИВАТЬ гл. дуз сохтә, тироширә, дуз овурдә. *Выровнять дорогу* рәӀә дуз сохтә.

ВЫ́РОВНЯТЬСЯ, ВЫРА́ВНИВАТЬСЯ гл. дуз бирә, ә јәкирәво дуз оморә.

ВЫ́РОДИТЬСЯ, ВЫРОЖДА́ТЬСЯ гл. ә әчдодӀој (кәләтәӀој) хүштә нә оморә, ә тараф хәрәби дәкиш бирә, чарустә.

ВЫ́РОДОК сущ. әз јә одомиӀојкә кирдә ә хәрәбијој хүштәрә киро тәфәӀәтү Ӏистијо одоми; Ӏәјбәчәр.

ВЫРОЖДЕ́НИЕ сущ. 1. см. *выродиться*; 2. хубә мәӀәсиӀорә вир сохтәји, хәрәб бирәји.

ВЫ́РОНИТЬ. гл. әз дәс рәӀо дорә, вәнкәстә. *Выронил письмо из рук* когозә әз дәс хүштә вәнкәст. <> *Слова не выронил* јә кофиш нә куфти.

ВЫ́РОСТКОВЫЙ прил. әз пуст ән тә јәсәлә кусәлә духтә оморијо.

ВЫ́РОСТОК сущ. пуст ән тә јәсәлә кусәлә.

ВЫ́РУБИТЬ, ВЫРУБА́ТЬ гл. 1. дорӀорә бурра вәрастә (ән вишәрә, ән богә); 2. вичирә бурра. *Вырубить хорошую ёлку* јә рачә јолкә бурра; 3. бурра вәдәшәндә, бурра гуч сохтә. *Вырубить фигуру медведя из пня* әз кутук фигур ән хүрсә бурра.

ВЫ́РУБКА 1. см. *вырубить;* 2. дорӀо бурра, вәнкәстә оморијо чикәј ән вишә.

ВЫ́РУГАТЬ см. *ругать*.

ВЫ́РУГАТЬСЯ гл. ӀофӀој нифрији куфтирә, сохтә.

ВЫ́РУЧИТЬ, ВЫРУЧА́ТЬ гл. 1. вәрасундә, хилос сохтә, ә додү расирә. *Выручить из беды* әз болә хилос сохтә; 2. ә дәс пул оморә (фурухтәнки). *Выручить деньги за товар* әз молӀо ә дәс пул оморә.

ВЫ́РУЧКА сущ. 1. см. *выручить;* 2. әз чи фурухтәји ә дәс омрәнијо пул.

ВЫРЫВА́ТЬ[1], **-СЯ** см. *вырвать, -ся*.

ВЫРЫВА́ТЬ[2] см. *вырыть*.

ВЫ́РЫТЬ гл. 1. см. *рыть*; 2. вәкәндә вәдәшәндә. *Вырыть камень* сәнгә вәкәндә.

ВЫ́РЯДИТЬ, ВЫРЯЖА́ТЬ гл. вәравундә, тәнүрә рач вокундә ән киникәрә. *Вырядить как куколку* битләрә хуно вәравундә кирә.

ВЫРЯДИ́ТЬСЯ, ВЫРЯЖА́ТЬ гл. вәрајистә (хүштәрә вәравундә, рачә оводунијо вокундә).

ВЫ́САДИТЬ, ВЫСА́ЖИВАТЬ гл. 1. фушәндә. *Высадить из вагона* әз вогун фушәндә; 2. әри ә јә чикәјкә коштә әз хори вәкәндә.

ВЫ́САДИТЬСЯ, ВЫСА́ЖИВАТЬСЯ фураморә (әз мошин, әз вогун. Әз кәми, ә чикәј хүштә расирә бәгдә).

ВЫСА́СЫВАТЬ прич. *высосать.*

ВЫ́СВАТАТЬ, ВЫСВА́ТЫВАТЬ гл. хозмуни сохтә (әри мәһр сохтә разијәти вәкирдә).

ВЫ́СВЕРЛИТЬ, ВЫСВЕ́РЛИВАТЬ гл. сула вәкәндә (ә буровово).

ВЫ́СВЕТИТЬ, ВЫСВЕ́ЧИВАТЬ гл. чүникәрә сәхтә үшүг сохтә.

ВЫСВИ́СТЫВАТЬ гл. ә фыдәво зәрә (јә мелодијарә).

ВЫ́СВОБОДИТЬ, ВЫСВОБОЖДА́ТЬ гл. 1. әз тәнкә чикә вәдәшәндә. 2. кого, что әри әз чичојикә хилосбирәјү кумәки сохтә ә ки, ә чү.

ВЫСВОБОДИ́ТЬСЯ, ВЫСВОБОЖДА́ТЬСЯ гл. вәдироморә; хилос, ковлә бирә, хилос, ковлә сохтә оморә.

ВЫСЕКА́ТЬ см. *высечь*[1].

ВЫ́СЕЛИТЬ, ВЫСЕЛЯ́ТЬ гл. 1. кого, что әз зивистәнијо чикәјү вәдәшәндә (гуј сохтә) кирә; 2. әз јә чикә ә јә чикәјкә кировундә (әри зивистә). II *выселе́ние* сущ. 1. кого, что әз зивистәнијо чикәјү вәдәшәндәји (гуј сохтәји) кирә; 2. әз јә чикә ә јә чикәјкә кировундәји (әри зивистә).

ВЫ́СЕЛИТЬСЯ, ВЫСЕЛЯ́ТЬСЯ гл. әз зивистәнијо чикәј хүштә вәдәрафтә, ә јә чәкәјкә рафтә (әри зивистә). II *выселе́ние* сущ. әз зивистәнијо чикәј хүштә вәдәрафтәји, ә јә чәкәјкә рафтәји (әри зивистә).

ВЫ́СЕЛОК сущ. әз јә диһикә чәро биријо тазә диһлә.

ВЫ́СЕРЕБРИТЬ гл. (битәвүрә) ов нүгрә дорә (зәрә).

ВЫ́СЕЧЬ[1], **ВЫСЕКА́ТЬ** гл. тироширә (ә карастиһорәво вәнчирә, јә новкә бурраво ә сәнг, ә метал вә ә јә чијикә. шикил, хәт вәнорә; әз сәнг, метал зијодијојүрә бурра чүникә дуз (гүч) сохтә. *Высечь надпись на надгробном камне* хәтһој ән мосуборә тироширә; *высечь из мрамора статую* әз мәрмәр һәјкәл тироширә.

ВЫ́СЕЧЬ[2] см. *сечь.*

ВЫ́СЕЯТЬ, ВЫСЕВА́ТЬ *и* **ВЫСЕ́ИВАТЬ** гл. тум шәндә, коштә; тум шәндә (коштә) вәрастә. *Высеяли 10 центнеров пшеницы* 10 сентнер кәндүм коштәт. II *высева́ние* сущ. тум шәндәји, коштәји; тум шәндә (коштә) вәрастәји.

ВЫ́СИДЕТЬ, ВЫСИ́ЖИВАТЬ гл. нүштә: 1. ә гүрт (әри вәчә вәдәшәндә). *Курица высидела трёх цыплят* кәрк сә вәчә вәдәшәнди; 2. ә чәтинирәво чүникә нүјүстә, амбар нүштәки; 3. нүштә мундә, ә һич чојиш нә вәдарафтә.

ВЫ́СИТЬСЯ гл. бүлүнд бирә, ә һүндүри појистә.

ВЫСКА́БЛИВАТЬ см. *выскоблить.*

ВЫ́СКАЗАТЬ, ВЫСКА́ЗЫВАТЬ гл. ә кофәво куфтирә. II *выска́зывание* сущ. ә кофәво куфтирәји.

ВЫ́СКАЗАТЬСЯ, ВЫСКА́ЗЫВАТЬСЯ гл. куфтирәји, фикир (хүштәрә) куфтирәји.

ВЫ́СКОБЛИТЬ, ВЫСКА́БЛИВАТЬ гл. ә хорустәрәво тәмиз сохтә. II *выскабливание* сущ. ә хорустәрәво тәмиз сохтәји.

ВЫ́СКОЛЬЗНУТЬ, ВЫСКА́ЛЬЗЫВАТЬ гл. 1. чәмүстә офторә, шириш хурдә рафтә; 2. ә мәһшово нә домундә, вир вирә; 3. зу, јә новкә јәкиш нәвинирә вәдарафтә әз чүчојикә.

ВЫ́СЛАТЬ, ВЫСЫЛА́ТЬ гл. 1. фирсорә, ә рәһ дәшәндә; 2. вәдәшәндә, ә јә чикәјкә фирсорә. II *вы́сылка* сущ. вәдәшәндә, ә јә чикәјкә фирсорәји.

ВЫ́СЛЕДИТЬ, ВЫСЛЕ́ЖИВАТЬ гл. ә пәсәјү рафтә (кәштә) ән ки.

ВЫ́СЛУЖИТЬ, ВЫСЛУ́ЖИВАТЬ гл. 1. гәзонч сохтә, лојиг бирә (ә сохтә корү киро); 3. кәрәкијә вәхтә ә јә чикә кор сохтә вәрастә. *Чиновник выслужил 25 лет* чиновник 25 сал кор сохти.

ВЫ́СЛУШАТЬ, ВЫСЛУ́ШИВАТЬ гл. куш доштә, тә әхир куш доштә вәрасирә. II *выслу́шивание* сущ. куш доштәји, тә әхир куш доштә вәрасирәји.

ВЫ́СМЕЯТЬ, ВЫСМЕ́ИВАТЬ гл. рүхшәнд сохтә, ә дәс дәшәндә.

ВЫ́СМОТРЕТЬ, ВЫСМА́ТРИВАТЬ гл. 1. дәниширә, хуб дәниширә; әз пәһәнки дәниширә вомухтә; 2. дәниширә, кәштә офтә. *Высмотреть себе хорошее пальто* әри хүштә хубә палтун офтә.

ВЫСО́ВЫВАТЬ,- СЯсм. *высунуть,-ся.*

ВЫСО́КИЙ прил. 1. бүлүнд, һүндүр. *Высокая гора* һүндүрә дог; 2. кәлә. *Высокий пост* кәлә

вəзифə; 3. ћүрмəтлү, ћəзиз, күбүр. *Высокий гость* ћүрмəтлүjə гиног.

ВЫСОКОГО́РНЫЙ прил. доги, ћүндүрə доги: 1. ə товунəj ə доґћорəво, ћүндүрəкићорəво, титтирə кићорəво ћистијо хори; 2. сəрдоги (ə сəр доґћо вəријо).

ВЫСОКОМЕ́РИЕ сущ. тəкабури, ловгоји, мəнəми.

ВЫСОКОМЕ́РНОСТЬ сущ. тəкабури, ловгоји, мəнəми.

ВЫСОКОМЕ́РНЫЙ прил. тəкабур, ловго, мəнəм, jəкирəш бəкəн нəссохтəнијо.

ВЫСОКОРО́СЛЫЙ прил. бујдураз, дурazəбуј.

ВЫСОКОЧТИ́МЫЙ прил. амбар ћүрмəтлү, ћəзиз.

ВЫ́СОСАТЬ, ВЫСА́СЫВАТЬ гл. ə кумустəрəво кəширə.

ВЫСОТА́ сущ. ћүндүри: 1. дурази ən чүникə əз дəрə тə зəвəр (кəллə); 2. ћүндүрəки (ћүндүрə чикə); 3. əз гуг фигур ћəндəсəjү ə бинəjү перпендикулjар кəширə оморијо тикəj ən дузə хит. II *высо́тка* сущ. ћүндүрəкилə, доћорлə, тиктирəкилə.

ВЫСО́ТНИК сущ. ћүндүрə хунəћо вокундəкор, ə ћүндүри кор сохтəнијо сəнићəткор (мүћəндис, уста).

ВЫСО́ТНЫЙ прил. ћүндүр: 1. ən ћүндири; 2. ə ћүндүри (кироштəнијо, бирəнијо, сохтə оморəнијо); 3. лап ə ћүндүри ћистијо, појистијо. *Высотное здание* ћүндүрə хунə.

ВЫ́СОХНУТЬ см. *сохнуть*.

ВЫСОЧА́ЙШИЙ прил. 1. см. *высокий*; 2. ə əз революсија пишоки бирijо Урусијəт: парчоћи, императори.

ВЫСОЧЕ́ННЫЙ прил. лап ћүндүр.

ВЫ́СПАТЬСЯ, ВЫСЫПА́ТЬСЯ гл. тə (тəjтə) сироји хисирə.

ВЫСПРОСИТЬ, ВЫСПРА́ШИВАТЬ гл. пүрсирə данүстə, пүрсирə вомухтə.

ВЫ́СТАВИТЬ, ВЫСТА́ВЛЯТЬ гл. норə: 1., кəширə. *Выставить стол в середине комнаты* столə ə миклəj хунə норə; 2. вəдəшəндə. *Выставить ногу впрёд* појə пишово норə; 3. пишово кəширə, бурбундə; 4. ə томошə, ə витрин. *Выставить новые экспонаты* таза експонатћо норə; 5. гуј сохтə, вəдəшəндə шəндə. *Выставить за дверь* əз дəр ə буру норə; 6. вəнорə, нүjүстə. *Выставить дату на письме* ə когоз торихə норə. II *выставле́ние* сущ. норəjи. II *вы́ставка* сущ. əри норə сохтə оморəнијр кор

ВЫ́СТАВИТЬСЯ, ВЫСТАВЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. сəрə вəдəшəндə, дəниширə; 2. вəдироморə. *Из окна выставилась рука* əз пəнчəрə jə дəс вəдиромо; 3. вəди бирə. *Из темноты выставилась голова лошади* əз торики сəр ən jə ћəсб вəди бисто; 4. хүштəрə бурбундə.

ВЫ́СТАВКА гл. виставка, устар. никорхунə: 1. əри дəниширəj хəлəjиг ə jə чикə кура сохтə оморијо чићо, ћəjвонћо; 2. ићо норə оморијо чикə.

ВЫСТАВЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. см. *выставиться*; 2. такабури сохтə, жүштəрə бурбундə.

ВЫ́СТАВОЧНЫЙ прил. виставкəjи: 1. ən виставкə; 2. əри ə виставкə бурбундə ћистијо; 3. əри ə виставкə бурбундə ћəмəл бијовћо.

ВЫ́СТЕГАТЬ см. *стегать*[2].

ВЫ́СТИРАТЬ см. *стирать*[1].

ВЫ́СТОЯТЬ, ВЫСТА́ИВАТЬ гл. појистə: 1. ə чəтинирəво, амбарə вəхт хүштəрə доштə; 2. əри ə чү вəзијəтикə појистə тоб дорə.

ВЫ́СТРАДАТЬ см. 1. хəлəлуши, чəтини кəширə; 2. ə чəтинирəво расирə (ə чүникə).

ВЫСТРА́ИВАТЬ, ВЫ́СТРОИТЬ то же, что *строить*[1].

ВЫСТРА́ИВАТЬСЯ то же, что *строиться*[2].

ВЫ́СТРЕЛ сущ. куллə шəндəjи (ə лулəj jəрəг барут лов бирə кулларə ћүл зəрəjи вə əз и кор бирəнијо сəс). *Произвести выстрел* куллə шəндə.

ВЫ́СТРЕЛИТЬ, ВЫСТРЕ́ЛИВАТЬ гл. jə куллə шəндə. *Выстрелить из ружья* əз туфанк куллə шəндə.

ВЫ́СТРЕЛЯТЬ, ВЫСТРЕ́ЛИВАТЬ то же, что *исстрелять*.

ВЫ́СТРИЧЬ, ВЫСТРИГА́ТЬ гл. чирə (мүjə, пəшмə ən чү чикəjикарə).

ВЫ́СТРОГАТЬ, ВЫ́СТРУГАТЬ см. *строгать*.

ВЫ́СТРОИТЬ[1,2]**, -СЯ** см. *строить*[1,2]*,-ся*[1,2].

ВЫ́СТУДИТЬ, ВЫСТУ́ЖИВАТЬ гл. сəхт хиник сохтə. *Выстудить комнату* хунəрə сəхт хиник сохтə.

ВЫ́СТУДИТЬСЯ, ВЫСТУ́ЖИВАТЬСЯ гл. сəхт хиник бирə чүникə, сəхт хиник сохтə оморə.

ВЫ́СТУП сущ. пишово (бурунə) вəдироморијо бəхш ən чүникə.

ВЫСТУПА́ТЬ 1. см. *выступить*; 2. пишово вəдироморə; 3. хүрд бирə-бирə рафтə; 4. то же, что *высказываться*.

ВЫ́СТУПИТЬ гл. 1. (ə чӷрбəчиро məҳноhо) вəдироморə; 2. пишово вəдироморə (вəдəрафтə); 3. ə рəҳ вəдироморə (вəдарафтə); 4. вəди бирə.

ВЫ́СУНУТЬ, ВЫСО́ВЫВАТЬ гл. вəдəшəндə, əз чӷчојикə ə буру вəдəшəндə. *Высунуть язык* зувунə вəдəшəндə.

ВЫ́СУНУТЬСЯ, ВЫСО́ВЫВАТЬСЯ гл. вəди сохтə оморə, хӷштəрə бурбундə, хӷштəрə вəди сохтə.

ВЫ́СУРЬМИТЬ гл. сӷрмə зəрə (ə хӷштə).

ВЫ́СУШИТЬ, -СЯ см. *сушить,-ся.*

ВЫ́СЧИТАТЬ, ВЫСЧИ́ТЫВАТЬ гл. ҳисоб сохтə, ҳисоб сохтə данӷстə. *Он высчитал, что может тратить не более 500 рублей в день* у ҳисоб сохт, данӷст ки, рузи тə 500 рубл миданӷ хəрч сохтə.

ВЫ́СШИЙ прил. ən зəвəр, ən зијод.

ВЫ́СЫЛКА сущ. 1. ə jə чəкəјкə фирсорə оморəји, jə новкə рафтəји (əри зивистə); вəдəшəндə оморəји, jə новкə вəдарафтəји (əз зивистəбуҳо чикəј хӷштə).

ВЫ́СЫПАТЬ, ВЫСЫПА́ТЬ гл. тиҳи сохтə, рихундə чӷрə əз чӷ. II *высыпа́ние* сущ. тиҳи сохтəји, рихундəји чӷрə əз чӷ.

ВЫ́СЫПАТЬСЯ гл. тиҳи бирə, тиҳи сохтə оморə, рихтə, рихундə оморə чӷ əз чӷ.

ВЫСЫПА́ТЬСЯ[1] см. *высыпаться.*

ВЫСЫПА́ТЬСЯ[2] см. *вы́сыпаться.*

ВЫСЫХА́ТЬ см. *сохнуть* 1.

ВЫТА́ЛКИВАТЬ см. *вытолкать и вытолкнуть.*

ВЫТА́ПЛИВАТЬ[1,2] см. *вытопить*[1,2].

ВЫ́ТАСКАТЬ гл. вəдəшəндə (ə jə чəнд бо кəширəрəво).

ВЫТА́СКИВАТЬ см. *вытащить.*

ВЫ́ТАЩИТЬ гл. 1. кого, что кəширə вəдəбəрдə (вəдировундə) кирə, чӷрə. *Вытащить диван на двор* диванə ə мəҳəлə вəдəбəрдə; 2. что кучəво вəдəшəндə əз зир чӷникə, jə новкə əз чӷчојикə чӷрə. *Вытащить гвоздь из стены* михə əз дувор вəдəшəндə; 3. (ə пəҳənӷки) вəдəшəндə, вəдəбəрдə (дӷздирə); 4. хилос сохтə, ə кучəво вəдəбəрдə (бəрдə). *Вытащить друга в театр* ҳовурə ə кучəво ə театр бəрдə.

ВЫ́ТВЕРДИТЬ см. *твердить.*

ВЫ́ТВОРЯТЬ см. нəкӷрӷмə кор сохтə, пӷнхӷрти вəдəшəндə

ВЫТЕКА́ТЬ гл. 1. из чего рихтə əз чӷ; 2. вəдироморə (məҳно). *Отсюда вытекает, что…* əз инчо həчи əдəј вəдироморə ки,..

ВЫ́ТЕРЕБИТЬ см. *теребить.*

ВЫ́ТЕРЕТЬ, ВЫТИРА́ТЬ гл. покундə; покундə тəмиз сохтə, хӷшк сохтə; чӷлкə, нəмирə вəчирə.

ВЫ́ТЕРЕТЬСЯ, ВЫТИРА́ТЬСЯ гл. 1. хӷштəрə, тəн хӷштəрə, руј хӷштəрə, дəchoj хӷштəрə покундə; 2. əз амбар вокундəји рафтə, тӷтӷр бирə; 3. покундə оморə.

ВЫ́ТЕРПЕТЬ, ВЫТЕ́РПЛИВАТЬ гл. сабур сохтə, тоб дорə. *Вытерпеть ужасные боли* ə зобунə дордҳо тоб дорə.

ВЫ́ТЕСАТЬ, ВЫТЁСЫВАТЬ гл. (ə тичə карастирəво) рундə дуз сохтə; рундə гӷч сохтə.

ВЫ́ТЕСНИТЬ, ВЫТЕСНЯ́ТЬ гл. ə тəнки вəнкəстəрəво вəдəшəндə, əри рафтə мəчбур сохтə.

ВЫТЕЧЬ, ВЫТЕКА́ТЬ то же, что *вылиться.*

ВЫТИРА́ТЬ, -СЯ см. *вытереть,-ся.*

ВЫ́ТИСНИТЬ, ВЫТИСНЯ́ТЬ гл. шиширə; ə шиширəрəво вəнорə, зəрə (шикил, нəхӷш вə jə чијикə).

ВЫ́ТКАТЬ гл. 1. ə амбарə нəхӷшҳо вəчирə; 2. ə чӷникə нəхӷш вəчирə.

ВЫ́ТОЛКАТЬ, гл. вəдəшəндə (ə jə чəнд бо hӷл зəрəрəво).

ВЫ́ТОЛКНУТЬ гл. зəрə вəдəшəндə, hӷл зəрə вəдəшəндə.

ВЫ́ТОПИТЬ[1] гл. сухундə, дəкəсундə, аташ вəнорə, кəрм вəровундə. *Вытопить печь* пилəтəрə дəкəсундə; *вытопить комнату* хунəрə кəрм вəровундə.

ВЫ́ТОПИТЬ[2] гл. ҳəл сохтə (рӷгənə). *Вытопить курдючный жир* дӷмбə ҳəл сохтə. II *вытапливание* сущ. ҳəл сохтəји (рӷгənə).

ВЫ́ТОПКИ сущ. говормə (рӷгəн ҳəл сохтəнки мундəнијо чи).

ВЫ́ТОПТАТЬ, ВЫТА́ПТЫВАТЬ гл. вошиширə; вошиширə хəрəб сохтə, вошиширə битəв чӷлки сохтə.

ВЫ́ТОРГОВАТЬ, ВЫТОРГО́ВЫВАТЬ гл. həг-буҳо сохтə (чи вəсторəнкə).

ВЫ́ТОЧИТЬ см. *точить.*

ВЫ́ТРЯСТИ см. *трясти.*

ВЫ́ТРЯХНУТЬ, ВЫТРЯ́ХИВАТЬ см. *вытрясти.*

ВЫ́ТУРИТЬ см. *турить.*

ВЫТЬ гл. 1. зуволи зəрə (əз товунəј сəк, кӷрк); 2. виз зəрə: 1)əз товунəј ən сəс ворвори,ən ҳəјвонҳо, шəндə оморијо снарјадҳо; 2)ə ҳиркəрəво киристə.

ВЫ́ТЯНУТЬ, ВЫТЯ́ГИВАТЬ гл. 1. кәширә, кәширә дураз сохтә; 2 кәширә вәдәшәндә; 3. зәрә, дәдорә. *Вытянуть лошадь кнутом* һәсбә ә гирмочәво зәрә; 4. фубәрдә. <> *Вытянуть всю душу* нәшумојүрә вәдәшәндә, әз һол вәнкәстә

ВЫ́ТЯНУТЬСЯ, ВЫТЯ́ГИВАТЬСЯ гл. 1. кәширә оморә, кәширә дураз сохтә оморә; 2 кәширә вәдәшәндә оморә; 3. зәрә оморә, дәдорә оморә;4. фубәрдә оморә.

ВЫУ́ДИТЬ, ВЫУ́ЖИВАТЬ гл. 1. ә дәрзәгирәво кирдә; 2. ә гир вәнкәстә кирә; фурмундә вәкирдә, дәдарундә әз ки.

ВЫУ́ЧИВАТЬ см. *учить*.

ВЫУ́ЧИВАТЬСЯ гл. вәмухтә, ә чүникә расирә.

ВЫУЧИТЬ, СЯ см. *учить, -ся*.

ВЫХА́ЖИВАТЬ см. *выходить*[2].

ВЫ́ХВАЛИТЬ, ВЫХВА́ЛИВАТЬ гл. амбар, әз гәдәр зијод тәһәриф дорә.

ВЫХВАЛЯ́ТЬСЯ то же, что *хвастаться*.

ВЫ́ХВАТИТЬ, ВЫХВА́ТЫВАТЬ гл. тәпарундә, кәширә вәкирдә, әз дәсү вәкирдә, вәдәшәндә. *Выхватить книгу из рук* китобә әз дәсү тәпарундә.

ВЫ́ХЛОПОТАТЬ, ВЫХЛОПА́ТЫВАТЬ гл. чәһти сохтә вәкирдә, ә минәт нә зәһмәтәво дуз сохтә. *Выхлопотал себе хорошее местечко* әри хүштә хубә чикәлә дуз сохти.

ВЫ́ХОД сущ. 1. вәдарафтәји, вәдироморәји; 2. әз чүчо вәдарафтәнүткә (вәдироморәнүткә); чүникә вәдарафтәнијо (вәдироморәнијо) сула; 3. әз чәтини әри вәдарафтә рәһ; чорә. *Другого выхода нет* јә рәһикә (чорәјкә) нисти; 4. вәкирдә оморијо, мундијо. *Выход зерна с гектара* әз һәр һәктор вәкирдә оморәнијо тәхүл.

ВЫ́ХОДЕЦ сущ. әз јә чикәјкә (һүкмотикә) әри зивистә оморијо одоми.

ВЫХОДИ́ТЬ гл. 1. см. *выйти;* 2. вәдироморә, вәдарафтә әз гәд чүникә, әз чүчојикә. *Выходить из дому* әз хунә вәдарафтә (вәдироморә); 3. ә чүчојикә вәди бирә. *Выходить на дорогу* ә рәһ вәдарафтә (вәдироморә); 4. дәниширә. *Окна выходят на улицу* пәнчәрәһо ә кучә дәниширәнүт.

ВЫХОДНО́Й прил. 1. әри диро-вәдара һистијо. *Выходная дверь* буруни дәр; 2. шори-никији. *Выходное платье* булшәј шори-никији; *выходной день* әз кор рәһәти сохтәнүтһо руз.

ВЫ́ХОЛОДИТЬ, ВЫХОЛА́ЖИВАТЬ гл. хиник сохтә.

ВЫ́ХОЛОДИТЬСЯ, ВЫХОЛА́ЖИВАТЬСЯ гл. 1. то же, что *выстудиться*; 2. то же, что *охладиться;*

ВЫ́ХОЛОСТИТЬ, ВЫХОЛА́ЩИВАТЬ гл. әхтә сохтә. *Выхолостить жеребца* һәсбә әхтә сохтә.

ВЫ́ЦАРАПАТЬ, ВЫЦАРА́ПЫВАТЬ гл. гәрмог бәрдә, ә нәхүрәво вәкәндә. *Выцарапать глаза* кому-н. чумһојүрә гәрмог бәрдә ән киникәрә; 2. ә гәрмогәво кәширә (шикил, нәхүш) ә сәр чүникә. 3. ә кучәво вәкирдә. *Выцарапать у кассира аванс* ә кучәво әз кассир овонс вәкирдә.

ВЫ́ЦВЕСТИ, ВЫЦВЕТА́ТЬ гл. сүпәнч бирә, рәнгү рафтә ән чү. *Материя выцвела* рәнг мол рафти.

ВЫ́ЦЕДИТЬ, ВЫЦЕ́ЖИВАТЬ гл. палундә 1. битәв палундә, палундә вәрастә; 2. тә әхирү хурдә. *Выцедить целый графин водки* јә битәвә графинкәј әрәгирә хурдә.

ВЫ́ЧЕКАНИТЬ см. *чеканить*[1].

ВЫ́ЧЕРКНУТЬ, ВЫЧЁРКИВАТЬ гл. кирә, чүрә әз сәрү хит кәширә, вәдәшәндә. *Вычеркнуть две строчки* дү чәркәрә вәдәшәндә.

ВЫ́ЧЕРТИТЬ, ВЫЧЕ́РЧИВАТЬ гл. кәширә (чертјож ән чүникәрә).

ВЫ́ЧЕСАТЬ, ВЫЧЁСЫВАТЬ гл. шунә зәрә: ә шунәрә тәмиз сохтә, чиро сохтә, вәдәшәндә.

ВЫ́ЧЕСТЬ, ВЫЧИТА́ТЬ гл. 1. вәдарафтә (әз чәнд чәндә); 2. күидә (әз дорәнијә пул чәнгәдәрикәрә).

ВЫ́ЧЕСТЬ гл. 1. см. *вычесть*; 2. кирдә, вәдарафтә оморијо пул.

ВЫЧИСЛИ́ТЕЛЬ сущ. 1. һисоб сотәкор; 2. һисоб сохтәнијо мошин.

ВЫ́ЧИСЛИТЬ, ВЫЧИСЛЯ́ТЬ гл. һисоб сохтә; һисоб сохтә офтә. II *вычисле́ние* сущ. һисоб, һисобсохтә, һисоб сохтәји.

ВЫ́ЧИСТИТЬ,-СЯ см. *чистить,-ся*.

ВЫЧИТА́ЕМОЕ сущ. вәдарафтә (әз јәкикә вәдарафтә оморәнијо шуморә).

ВЫ́ЧИТАТЬ, ВЫЧИ́ТЫВАТЬ гл. хундә; хундә данүстә, хундә вәкирдә.

ВЫЧИТА́ТЬ см. *вычесть*.

ВЫША́ГИВАТЬ гл. лүнк шәндә (јовош-јовош).

ВЫ́ШАРИТЬ гл. дәс кәрдундә, кәштә: јәкијәки һәммәрә кәштә.

ВЫ́ШВЫРНУТЬ, ВЫШВЫ́РИВАТЬ гл. 1. пэртэво дорэ, пэртэво дорэ шэндэ. *Вышвырнуть из вагона* эз вогун шэндэ; 2. гуј сохтэ, эри рафтэ мэчбур сохтэ.

ВЫ́ШЕ 1. см. высокий; 2. нареч. э зэвэр (э јэкимүн бэхш эн кофhо, эн нүјүстэ оморијо; 3. нареч. эз чүчојикэј эн никэрэ зэвэртэ.

ВЫ́ШЕЛУШИТЬ, ВЫШЕЛУ́ШИВАТЬ гл. пилкэјүрэ кэндэ, пилкэјүрэ вэкэндэ.

ВЫШЕНА́ЗВАННЫЙ прил. э зэвэр нумү күрдэ (бурбундэ) оморијо.

ВЫШЕСКА́ЗАННЫЙ прил. э зэвэр куфтирэ оморијо.

ВЫШЕСТОЯ́ЩИЙ прил. зэвэри, э зэвэр нүштијо, э зэвэр појистијо.

ВЫ́ШИБИТЬ, ВЫШИБА́ТЬ гл. сэхт зэрэрэво хүрд сохтэ, вэдэшэндэ эз чүникэ.

ВЫШИВА́ЛЬЩИК сущ. нэхүшчи (нэхүш духтэнијо одоми). II *вышива́льщица* эзини зэн (духтэр).

ВЫШИВА́НИЕ сущ. нэхүшдухи: 1. э мол, э пуст вэ јэ чиhојкэ нэхүш духтэји; 2. духтэ оморијо нэхүш.

ВЫ́ШИВКА сущ. духтэ оморијо нэхүш.

ВЫШИНА́ сущ. 1. hүндүри, буј; 2. hүндүрэки, hүндүрэ чикэ.

ВЫ́ШИТЬ, ВЫШИВА́ТЬ гл. нэхүш духтэ (э мол, э пуст вэ јэ чиhојкэ). II *вышива́льный* прил. эри нэхүшдухтэ hистијо.

ВЫ́ШКА сущ. вишкэ.

ВЫ́ШКОЛИТЬ см. *школить*.

ВЫ́ШУТИТЬ, ВЫШУ́ЧИВАТЬ гл. э зарфотэво рүхшэнд сохтэ э киникэ, э дэс дэшэндэ кирэјикэ.

ВЫЩЁЛКИВАТЬ[1] гл. чэh-чэh зэрэ; чэh-чэh зэрэ хундэ (эз товунэј гушhо).

ВЫ́ЩИПАТЬ, ВЫ́ЩИПНУТЬ гл. кэндэ, кэширэ вэдэшэндэ (битэв). *Выщипать перья у курицы* парhој эн кэркэ вэдэшэндэ (кэркэ кэндэ).

ВЫЩИ́ПЫВАТЬ см. *выщипать*.

ВЫ́Я то же, что *шея*. II *вы́йный* прил. кэрдэни; эн кэрдэн. ө

ВЫ́ЯВИТЬ, ВЫЯВЛЯ́ТЬ гл. э мэјду вэдэшэндэ, э руј вэдэшэндэ, мэhлүм сохтэ, бурбундэ. *Выявить свой талант* талант хүштэрэ бурбундэ.

ВЫ́ЯВИТЬСЯ, ВЫЯВЛЯ́ТЬСЯ гл. э мэјду вэдироморэ, э руј вэдироморэ, мэhлүм бирэ, вэди бирэ.

ВЬЕТНА́МСКИЙ прил. вјетнами (эн вјетнамиhо, эн зувун үшү, эн hэдэтhошү, эн тэhэр зиндэкунишү, эн културашү; эн Вјетнам, эн хоријү, эн ториху; э Вјетнам, вјетнамиhо hистијорэ хуно. *Вьетнамский язык* зувун вјетнами. *По-вьетнамски* нареч. э вјетнами.

ВЬЕТНА́МЦЫ вјетнамиhо (э вјетнам зивистэнијо одомиhо). II *вьетна́мец* вјетнами (эз и одомиhо јэки). II *вьетнамка* эзини зэн (духтэр).

ВЬЮ́ГА сущ. бурон, зүhбэ, курвэ. II *вьюжный* прил. буроии, зүhбэји, курвэји; эн бурон, эн зүhбэ, эн курвэ.

ВЬЮ́ЖИТЬ гл. шэлэ вэнорэ, шэлэ вэстэ (э кул hэјвон).

ВЬЮК сущ. шэлэ, тој (э кул hэјвонhо вэнорэнүthо чи). II *вью́чный* прил. шэлэји, шэлэкэш (эри э кул хүштэ шэлэ кэширэ hистијо). *Вьючное животное* шэлэкэшэ hэјвон.

ВЬЮ́ЧИТЬ гл. шэлэ, бор вэнорэ (э кул hэјвон).

ВЯ́ЖУЩИЙ прил. 1. сэх турш, 2. тэчундэни, тэчундэнијо.

ВЯЗА́ЛЬНЫЙ прил. эри бофтэ hистијо (кэрэк бирэнијо), чүникэ бофтэнијо. *Вязальная машина* (чүникэ) бофтэнијо мошин.

ВЯЗА́ЛЬЩИК сущ. бофтэкор (чүникэ бофтэнијо одоми). II *вяза́льщица* сущ. эзини зэн (духтэр).

ВЯЗА́НИЕ сущ. бофтэ, бофтэји (бофтэнкэ сохтэ оморэнијо кор).

ВЯ́ЗАНКА сущ. бофтэ (э бофтэрэво hэзүр сохтэ оморијо чи).

ВЯЗА́НКА сущ. энкүл, шэлэ, бугчэ.

ВЯ́ЗАННЫЙ прич. бофтэ (э бофтэрэво hэзүр сохтэ оморијо).

ВЯ́ЗАНЫЙ прил. бофтэ; бофтэ оморијо.

ВЯЗА́ТЬ гл. 1. бэстэ; 2 бофтэ. *Вязать чулки* чуруб бофтэ; 3. вокосундэ, сэхт сохтэ. *Вязать кирпичи цементом* кэрпүчhорэ э сэмэндово вокосундэ; 4. чэтэг сохтэ, кировундэ. *Вязать брёвна* тирhорэ чэтэг сохтэ; 5. тэчундэ. *От зелёного яблока вяжет во рту* колэ сиб лэhэрэ тэчундэни.

ВЯЗА́ТЬСЯ гл. 1. бофтэоморэ; 2. бэстэ оморэ; 3. дуз оморэ. *Его слова не вяжутся с делом* кофhој эн у э корүрэво дуз нэс оморэ.

ВЯ́ЗКИЙ прил. 1. тэчундэнијо; 2. вэкосирэнијо;

ВЯ́ЗНУТЬ гл. э гэд вэкосирэнијо чи дэмундэ.

ВЯ́КАТЬ, ВЯ́КНУТЬ гл. сәкәрави сохтә (нәһәгијә кофһо сохтә). II *вя́канье* сущ. сәкәрави сохтәји.

ВЯ́ЛЕНИЕ сущ. хүшк сохтә (чүникәрә хүшк сохтәнки сохтә оморәнијо кор).

ВЯ́ЛЕНЫЙ прич. хүшк, хүшкбирә, хүшксохтә (хүшк сохтә оморијо). *Вяленая рыба* хүшкә чәһ

ВЯ́ЛИТЬ гл. хүшк сохтә (ә зир офтоји, ә һово).

ВЯ́ЛОСТЬ сущ. сүсти, кәји, чунсүзи, биһоли биһоли, бихүти, мүрдәдүли, һоләкоти; 2. сүпәнчи.

ВЯ́ЛЫЙ прил. 1. сүст, кәј, чунсүз, биһол, бихүт, мүрдәдүл, һоләкот; 2. сүпәнч.

ВЯ́НУТЬ гл. 1. пачирә; 2. әз һол офторә, сүпәнчи зәрә.

Г

ГАБАРДИ́Н сущ. габардин (мол пэшми).

ГАБАРДИ́НОВЫЙ прил. габардини: 1. эн габардин; 2. эз габардин духтэ оморијо. *Габардиновое пальто* палтун габардини.

ГА́ВКАТЬ, ГА́ВКНУТЬ гл. 1. равустэ; 2. сэкэрави сохтэ (хэрэбэ кофhо сохтэ, киникэрэ нифри сохтэ, вэшмэрдэ).

ГАГА́Т сущ. гагат (сијэ кэhрэбо).

ГАГАУ́ЗСКИЙ прил. гагаузи (эн гагаузhо, эн зувун үшү, эн тэhэр зиндэкунишү, эн культурашү, эн hэдэтhошү, эн үшү зивистэнүтhо чикэhо, эн; гагаузhо hистијорэ хуно). *Гагаузский язык* зувун гагаузи.

ГАГАУ́ЗЫ сущ. гагаузhо (зувун үшү эз зувунhој түрки hистијо; э Молдавија, Украина, болгарија, руминија, урусијэт зивистэнијо хэлг). | *Гагауз* гагауз (јэ одоми эз и хэлг). II *Гагаузка* эзини зэн (духтэр).

ГАД сущ. 1. hэм э гэд ов, hэмикэ э хүшки зивистэнијо, э сэр шүгэм рафтанијо hэјвон: 2. лап хэрэб, мурдарэ одоми.

ГАДА́ЛКА сущ. фолчи; э фол дэнишрэнијо зэн.

ГАДА́НИЕ, ГАДА́НЬЕ сущ. 1. см. *гадать*; 2. эри чүникэрэ (мэhүм нистијорэ) данүстэ э гэд хэлг дэријо рэhhо.

ГАДА́ЛЬНЫЙ прил. фоли (эри э фол дэнишрэ кэрэк бирэнијо).

ГАДА́ЛЬЩИК сущ. фолчи; э фол дэнишрэнијо мэрд. II *гада́льщица* эзини зэн (духтэр).

ГАДА́ТЬ гл. э фол дэнишрэ, фол вокундэ.

ГА́ДИНА сущ. мар, лап хэрэб, мурдарэ одоми; эз јү зэhлэј хэлг рафтэнјо одоми.

ГА́ДИТЬ, НАГА́ДИТЬгл. 1. мурдэри сохтэ: мурдар сохтэ (эз товунэј hэјвон); 2. хэрэби сохтэ, зарари зэрэ; чүлки, мурдар сохтэ.

ГА́ДКИЙ прил. лап хэрэб, зэhлэ бэрдэнијо, мурдар, мар. II *га́дость* сущ. 1. лап хэрэбэ чи; мурдарэ чи, мурдари, hүрс; 2. лап хэрэбэ кор; мурдарэ кор; нэкүрүмэ кор.

ГАДЮ́КА сущ. 1. күрзэ (огулүјэ мар); 2. мар, тэлhэзувун, зобунэ одоми. II *гадю́чный* прил. күрзэји; эн күрзэ. *Гадючья кожа* пуст эн күрзэ.

ГА́ЕР сущ. тэлхэк.

ГА́ЕРНИЧАТЬ гл. тэлхэки сохтэ.

ГА́ЕЧНЫЙ прил. гајкаји. *Гаечный ключ* очор гајкаји (эри гајка вэкэндэ).

ГАЗ[1] сущ. газ. *Ядовитый газ* зэhэрлүјэ газ; *удушающий газ* тэсундэнијо газ.

ГАЗ[2] сущ. газ (назукэ мол эврүшими).

ГАЗАВА́Т сущ. гэзэвот.

ГАЗА́ЛЬ, ГАЗЕ́ЛЬ[2] сущ. гэзэл.

ГАЗЕ́ЛЬ[1] сущ. газел, чэјрон.

ГАЗЕ́ТА сущ. козит. *Ежедневная газета* рузинэ козит.

ГАЗЕ́ТЧИК сущ. козитчи: 1. гозитфурух; 2. э козит кор сохтэкор; журналист. II *газе́тчица* эзини зэн (духтэр).

ГАЗИРОВА́ТЬ гл. газ зэрэ, газ докундэ (э рушуминэhо). II *газиро́ванный* прил. газзэрэ, гэздэри, газлү. *Газированная вода* газдэријэ ов.

ГАЗИРО́ВКА сущ. газзэрэ (газ зэрэнкэ сохтэ оморэнијо кор).

ГАЗОВА́ТЬ гл. газ дорэ.

ГАЗОВЩИ́К сущ. газчи (э газ кор сохтэнијо одоми).

ГА́ЗОВЫЙ[1] прил. гази: 1. эн газ; 2. э газэво кор сохтэнијо; э кумэки газэво бирэнијо. *Газовый двигатель* мотор гази; 3. э гэдү газ дэријо. *Газовая вода* ов гази.

ГА́ЗОВЫЙ[2] прил. гази: 1. эн газ; 2. эз газ духтэ оморијо.

ГАЗОКАЛИ́ЛЬНЫЙ прил. э газэво кэрм бирэнијо; э газэво кэрм вэровундэ (сохтэ) оморэнијо.

ГАЗОМЕ́Р сущ. газпэјму (гэдэр хэрч бирijo газэ пэјмундэнијо апарат).

ГАЗОМОТО́Р сущ. мотор гази (э газэво кор сохтэнијо мотор).

ГАЗО́Н сущ. савзэкэји (э паркhо, богhо)

ГАЗОНЕПРОНИЦА́ЕМЫЙ прил. газ нэс кироштэнијо; газ нэс кировундэнијо.

ГАЗОНО́СНЫЙ прил. газдэри, газлү, газ дорэнијо, газ вэдироморэнијо.

ГАЗООБРА́ЗНЫЙ прил. газэ хуно hистијо, э хомунэј газ hистијо.

ГАЗОПРОВО́Д сущ. газ рафтэнијо (кирошtэнијо) лулэhо.

ГАЗОХРАНИ́ЛИЩЕ сущ. омбор гази; газ дошtэнүtho чикэ.

ГА́ЙКА сущ. гайка (әри бәстә, ә болт, ә винт кировундә оморәнијо детал).

ГАЛАНТЕРЕ́Я сущ. 1. галантереја, хүрдәвот (әри рузбәрузи кәрәк бирәнијо чиһо (сәнчәг, дукмә, әлчәк вә јә чиһојкә.). 2. әзини чиһо фурухтә оморәнијо туку.

ГАЛДЁЖ сущ. һороj-бочәһ.

ГАЛИМАТЬЯ́ сущ. бушә коф, буш-бушә коф; мәһносүзә коф.

ГАЛО́П сущ. чорпојә: рәһрафтә (вирихтәj) ән һәсб.

ГАЛОПИ́РОВАТЬ гл. чорпојә һәj сохтә һәсбә).

ГАЛО́ПОМ нареч. 1. ә чорпојә; 2. лап зу, тәрә-тәһәди.

ГАЛО́ШИ *галоша* сущ. галош. II *гало́шный* прил. галоши: 1. ән галош; 2. әри галош һәзүр сохтә кәрәк бирәнијо.

ГА́ЛСТУК сущ. галстук. *Красный галстук* гирмизинә галстук. II *галстучный* прил. галстуки; ән галстук.

ГАЛУ́Н сущ. әри гирогһоj палтарә, мебелә ә күбә зәрә русмуj сүрхи, нүгрәjирәво, jә новкә сурхрәнги, нүгрәрнгијә тәлһһорәво кор бирijo рушттә.

ГАЛУ́ШКИ сущ. ә һингәр ухшәш зәрәнијо чи ән украинајиһо.

ГА́ЛЬКА сущ. диглә.

ГАМА́К сущ. гамак (вори тури).

ГАНГРЕ́НА сущ. гангрена (ә чүчикәjикәj тән инсон пысырәj ән кушт).

ГАНДБО́Л сущ. һәндбол (возн командаји).

ГАРА́Ж сущ. гарач (әри мошинә, мотосиклә вә jә чиһојкәрә норә чикә). II *гара́жный* прил. гарачи; ән гарач.

ГАРА́НТ сущ. зомини, зомини појистәкорә одоми.

ГАРДЕРО́Б сущ. гардероб: 1. шкоб оводунији; 2. оводуни доштә оморәнијо чикә; 3. һәммә оводуниһоj ән jә одоми, jә новкә ән jә күфләт. II *гардеро́бный* прил. гардероби; ән гардероб. *Гардеробная дверь* дәр ән гардероб.

ГАРДЕРО́БЩИК сущ. гардеробчи, ә гардероб кор сохтәнијо одоми; *гардеро́бщица* әзини зән (духтәр).

ГАРДИ́НА сущ. пәрдә (пишојпәнчәрәји). II *гр̀динка* уменьш. пәрдәлә.

ГАРЕ́М сущ. һәрәмхунә (ә чүчо амбарә зән доштә һәмәл оморәникә, зәнһо зивистәнијо jә тараф ән хунәj мусулму).

ГА́РКНУТЬ, ГА́РКАТЬ гл. бочәһ зәрә, һороj дәшәндә.

ГАРМОНИ́СТ гл. гармончи, гармонзәрәкор.

ГАРМО́НЬ сущ. гармон (карасти музикаји). II *гармо́нный* прил. гармони; ән гармон. *Гармонный мастер* укстај ән гармон.

ГАРНИТУ́Р сущ. гарнитур, дәст, комплект.

ГАРПУ́Н сущ. гарпун (әри кәлә һәjвонһоj дәрjојирә зәрә гәрмог).

ГАРПУНЁР сущ. гарпунщик.

ГАРПУ́НЩИК сущ. гарпунчи (ә гарпунәво һәjвонһоj ләрjојирә зәрәнијо одоми).

ГАРЬ сущ. сухтәји, сухтә чи. *Пахнет гарью* буj сухтәји әдәj омрә.

ГАСИ́ТЬ гл. 1. күштә (пишој сухтәји ән чүникәрә вәкүрдә, појундә). *Гасить огонь* аташә күштә, *гасить свечку* шәһәмә күштә; 2. пишој ән чүникәрә појундә; әз һәрә вәкүрдә, вәрастә. *Гасить старые долги* ә күһнә гәрдијорәво вәрастә.

ГА́СНУТЬ гл. 1. мүрдә (әз товунәj аташ, үшүг, һәвәс); 2. әз куч офторә, биһол бирә.

ГАТИ́ТЬ гл. әри әз губи кирошттә шох-шух, тир-мир дәчирә.

ГАТЬ сущ. 1. әри губирә кирошттә ә рујү норә оморијо шох-шух, тир –мир; 2. әзини чиһо норә оморијо чикә.

ГАШИ́Ш сущ. гәшиш (әз хошхош вәкирдә оморәнијо наркотик).

ГА́ШНИК сущ. рушттәшовол (әри шоволә појуднә бәстә оморәнијо кәмәр, гәjиш, рушттә вә jә чијикә.).

ГВАЛТ сущ. һороj-бочәһ, гәтмә-гәриши.

ГВОЗДЕВО́Й см. *гвоздяной.*

ГВОЗДИ́КА сущ. 1. гәрәнфил; 2. михәк. прил. II *гво́здичный*1. гәрәнфили, ән гәрәнфил; 2. михәки, ән михәк, әз михәк һәзүр сохтә оморәнијо.

ГВОЗДИ́ЛЬНЫЙ прил. михи: 1. ән мих; 2. михгүчсохи, мих гүч сохтәнијо, әри мхгүчсохтә һистијо. *Гвоздильная машина* мошин михи.

ГВОЗДИ́ТЬ гл. 1. мих зәрә; 2. ә кучәво зәрә, хүрд сохтә; вәшмәрдә, нифри сохтә; 3. jә кофә һә куфтирә, ә сәр дәшәндә.

ГВОЗДОДЁР сущ. михвәкән, михкәш, кәлбәти.

ГВОЗДО́К см. *гвоздик.*

ГВОЗДЬ сущ. мих. Ә гәд чүһојикә ән кәрәкијә чи. сущ. II *гво́здик* уменьш. 1. михлә, чүклә мих; 2. ә товунәj дуразә назукә чи.

ГДЕ нареч. әчә; ә чүчо(j), ә чичо(j): 1. ә комини чикә? *Где вы живете* ишму әчә зивистәнит?; 2. ә у чикә, коми ки,.. *там хорошо, где нас нет* әчә иму нистимкә, унчо хуби.

ГДЕ́-ЛИБО, ГДЕ́-НИБУДЬ нареч. әчә бисто; ә һәр чој кири.

ГДЕ-ТО нареч. әчәјикә, ә чүчојикә, ә чичојикә (мәһлүм нисти).

ГЕЕ́ННА сущ. кејном (ә дин киро: мүрдә бәгдә һовункорһорә чозә дорәнүтһо чикә).

ГЕКТА́Р сущ. һәктор.

ГЕ́ЛИЙ сущ. һелиум (елемент кимјәји, бирәнг, бибујә газ). II *гелиевый* прил. һелиуми; ән һелиум.

ГЕМАТО́МА сущ. һематома, гәнчур, ковури (хун дәмүрдәји).

ГЕМОРРОИДА́ЛЬНЫЙ прил. 1. бобосили: 1. ән бобосил; 2. бобосил бирәкор.

ГЕМОРРО́Й сущ. бобосил. II *геморойный* прил. бобосили, ән бобосил.

ГЕНЕРАЛ́ сущ. генерал. II *генера́льша* зән ән генерал. II *генера́льский* генерали; ән генерал.

ГЕО́ГРАФ сущ. чографијачи, географ.

ГЕОГРА́ФИЯ сущ. чографија (руј Хорирә, бәхш бирәј ән ә унчикә зивистәнүтһо одомијорә, економикәјурә вәмухтәнијо һилм. II *географи́ческий* прил. чографијаји; ән чографија

ГЕО́ЛОГ сущ. кеолок.

ГЕОМЕ́ТР сущ. һәндәсәчи.

ГЕОМЕ́ТРИЯ сущ. һәндәсә. | *Геометри́ческий* прил. һәндәсәји; ән һәндәсә.

ГЕРБ сущ. керб (әз јәкикә тәфәгәтијүрә бурбундәнијо нүшунәј ән дәвләт, ән шәһәр вә јә ән чиһикә). | *Гербовый* прил. 1. керби, ән керб; 2. шикил керб вәријо.

ГЕРМАНИ́СТ сущ. керманист (филолокијај ән керманһорә вомухтәнијо сәниһәткор).

ГЕРМАНОФИ́Л сущ. керманхоһ, керманпәрәст.

ГЕРМАНОФО́Б сущ. керманнәхоһ (дүшмәј ән гәдимијә керманһо вә ән культурашү).

ГЕРМА́НЦЫ сущ. керманһо (ә гәдимиһо ә бәһзи чикәһој Авропа зивистәтһо хәлгһо). II *герма́нский* прил. кермани, ән керманһо нистијо.

ГЕРОИ́ЗМ сущ. икиди, күбүри, чүрәһәт.

ГЕРОИ́ЧЕСКИ нареч. һонкој икид; икидә хуно, икид сохуһорә хуно.

ГЕРО́Й сущ. икид, күбүр, чүрәһәтлү. II *геро́иня* әзини зән (духтәр). II *геро́ический* прил. 1. икиди бурбундә данүһо; 2. икидиһо бурбундәнијо.

ГЕРО́ЙСТВО сущ. икиди, күбүри, чүрәһәт.

ГЕРО́ЙСТВОВАТЬ гл. икиди сохтә (бурбундә), чүрәһәт бурбундә.

ГЕ́ТТО сущ. гетто (ә кәләјә шәһәрһој ән авропа әри зивистәј ән бәһзи милләтһо чиро бирије вә ә гирог вәдарафтәшү ихтијор нәбирије чикә). *Еврейское гетто* геттој чуһури.

ГИ́БЕЛЬ сущ. 1. мүрдәји, пуч бирәји, һич бирәји (әз зулм, әз катастрофаһо вә әз јә чиһојкә.); 2. перен. лап амбар, әз гәдәр зијод. *Там гибель комаров* ә унчикә лап амбарә комари. II *ги́бельный* прил. күштәнијо, пуч сохтәнијо, һич сохтәнијо.

ГИ́БКИЙ прил. 1. нәрм, хуб гәд бирәнијо, гәд сохтә оморәнијо. *Гибкая ветка* нәрмә лүкә ; 2. һәсонт дәкиш бирәнијо; 3. һиломә зу ә сәр офтәрәнијо вә ә у киро рәһ рафтәнјо. *Он человек гибкий, нигде не пропадет* у һиломә хуб ә сәр офторә, ә һич чојиш чәтини ни кәшү; 4. нәрм (ә коф зу фурмундә оморәнијо). *Гибкий характер* нәрмә хосијәт.

ГИ́БЛЫЙ прил. 1. әз јү тәрс мүрдәји һистијо, ә јү расирә чәтин һистијо; 2. имидсүз, нәимид, әри һичиш һәмәл нәјовһо.

ГИ́БНУТЬ, ПОГИ́БНУТЬ гл. 1. мүрдә; һ ич бирә; пуч бирә; гәрг бирә; вәчарустә; хәрәбә, тиһорут бирә.

ГИГА́НТ сущ. гигант: 1. лап дүрүчдә чунлү, јә новкә дор-дирәх); 2. ә јүрә хуно һистијо киро лап дүрүчд һистијо. II *гига́нтский* прил. гиганти (лап дүрүчд, кәлә һистијо).

ГИГИЕ́НА сущ. кикијена (әз товунәј ә хәјол чунсоги бирә вә доштә һистијо һилм). II *гигиенический* прил. кикиенаји; ән кикиена.

ГИГИЕНИ́ЧНЫЙ прил. ә кикиенарәво дуз оморәнијо. II *гигиеничность* сущ. ә кикијенарәво дуз оморәји.

ГИЕ́НА сущ. кафтар, кискафтар.

ГИК сущ. шырынә (кәлә һорој).

ГИ́КАТЬ, ГИ́КНУТЬ гл. шырынә зәрә (кәширә).

ГИЛЬ сущ. буш-бушә коф.

ГИ́ЛЬЗА сущ. 1. килз (барут дәкундәнүтһо бәхш ән патрон; 2. әри томбоку пурсохтә когозијә луләлә; 3. ә формај силиндир, лулә һистијо детал ән чүникә.

ГИЛЯКИ́ сущ. киләкиһо (күһнә нум ән нивхһо, ә ирон зивистијо чүклә хәлг). II *гиля́к*

киләки (јә одоми әз и хәлг). II *гиля́чка* әзини зән (духтәр).

ГИЛЯ́ЦКИЙ прил. киләки, ән киләкһо; ә киләкһо бириjорә хуно.

ГИМН сущ. кимн (символ ән јәки бирәj дәвләт вә ән чәһмәтә хуно вәкирдә оморијо мәһәни).

ГЕНЕКО́ЛОГ сущ. кинеколог, духтир зәни (духтир ән нәчогиһоj зәни).

ГЕНЕКОЛО́ГИЯ сущ. кинекологија (нәчогиһоj зәнә, уһорә офтә, пишојүрә вәкирдә вә хубсохтәрә вәмухтәнијо һилм). II *генекологи́ческий* прил. кинекологијаји, ән кинекологија.

ГИПНО́З сущ. һипноз: 1. ә мувәһ кори сохтәрәво ә һол хисирәји офторәји); 2. әзини һол.

ГИПНОТИЗЁР сущ. һипнозчи, һипнозсох, һипнозор (корһоj һипнозирә данүстәнијо сәниһәткор).

ГИПНОТИЗИ́РОВАТЬ гл. һипноз сохтә, ә һол һипноз вәнкәстә. II *гипнози́рование* сущ. һипноз сохтәји, ә һол һипноз вәнкәстәји.

ГИПОТЕНУ́ЗА сущ. һипотенуза (ә пишој дузә күнч ән сәкүнчә појистијо тәрафү).

ГИПС сущ. кипс: 1. сипи, јә новкә зәрдә менерал; 2. әз кипс гүч бирәнијо гобһо: 3. гипси сохтә оморијо тикәj мол, јә новкә лент. II *гипсовый* прил. кипси: 1. ән кипс; 2. әз кипс, јә новкә әз кипс гәриш сохтәоморә чүникә гүч сотә оморијо.

ГИПСОВА́ТЬ, ЗАГИПСОВА́ТЬ гл. 1. кипси сохтә; 2 ә кипсәво бәстә, кипс вәнорә.

ГИПЮ́Р сущ. кипүр, тур (назукә нәхүшвәријә мол). II *гипю́ровый* прил. кипүри, тури: 1. ән кипүр, ән тур; 3. әз кипүр духтә оморијо.

ГИРЯ сущ. 1. сәнг тирозүји; 2. гүлпвәријә шар метали әри спорт. II *гирька* уменьш. чүклә сәнглә тирәзүји.

ГЛАВА́ сущ. 1. сәр. *Склонить главу* сәрә гуз кирдә; 2. кәлә, , сәрнүш, сәрвор, јәкимүн одоми ә корү киро. *Глава государства* кәлә дәвләт; *глава семьи* кәлә хунә; 3. гомборәj килсә.

ГЛАВА́РЬ сущ. кәлә, кәлә дәстә

ГЛАВЕ́НСТВО сущ. кәлә јәти, ә кәллә појистәји.

ГЛАВЕ́НСТВОВАТЬ гл. кәлә јәти сохтә, ә кәллә појистә.

ГЛАВНЕ́ЙШИЙ прил. ән кәлә, јәкимүн, ән кәрәки.

ГЛА́ВНЫЙ прил. кәлә, јәкимүн, кәрәки.

ГЛА́ДИТЬ, ПОГЛА́ДИТЬ см. 1. уту зәрә. *Гладить бельё* оводуни уту зәрә; 2. тимор сохтә (әз руj чүникә дәс бәрдә). *Гладить по щеке* гутинәjүрә тимор сохтә.

ГЛА́ДКИЙ прил. 1. һомовор, дуз. *Гладкая кожа* һомоворә пуст; 2. јәрәнгә. *Гладкая материя* јәрәнгә мол; 3. шикилсүз, нәхүшсүз; 4. рәһәт. II *гла́дкость* сущ. 1. шомовори, дузи; 2. јәрәнгәји; 3. шикилсүзи; 4. рәһәти.

ГЛАЗ мн. *глаза* сущ. чум. *Левый глаз* чум чәпи; *открыть (закрыть) глаза* чумһорә вокундә (бәстә); *уставиться глазами* на что-л. чумһорә дәкоштә ә чүникә. <> *Бросаться в глаза* ә чумү вохурдә, раст оморә; *глядеть во все глаза* чорчумә дәниширә; *глаза на лоб лезут* чумһоjү ә кәлләjү вәрафти; *говорить в глаза* ә гәд чумһоjү куфтирә; *дурной глаз* бәдә чум, хәрәбә чум; *закрывать глаза* на что-н. чум бәстә ә чү.; *играть глазами* чүмһорә вәчовундә; *(идти) куда глаза глядят* сәр вәкирдә рафтә; *на глазах* (чьих-н.) ә пишој чум (ән ки.); *открыть глаза* кому-л. чумүрә вокундә ән кирә; *с глазу на глаз* руj бә руj; *хоть глаза выколи* чум чумә нәс винирә. II *глазёнки* уменьш. сущ. чумлә́һо.

ГЛАЗА́СТЫЙ прил. 1. кәләчумһо (чумһоjү кәлә һистијо); добулә́чумһо; 2. лап хуб винирәнијо.; 3. чумәчум (ә чум ухшәш зәрәнијо нәхүшһо вәриjо).

ГЛАЗЕ́Т сущ. зархәрә, зарлүjә мол. II *глазетовый* прил. зархәрәји: 1. ән зархәрә: 2. әз зархәрә духтә (һәзүр сохтә оморијо.

ГЛАЗЕ́ТЬ гл. дәниширә; әз бикори , бушбуш дәниширә.

ГЛАЗИРОВА́ТЬ ширә зәрә, минә зәрә. II *глазиро́ванный* прил. ширәзәрә, минәзәрә (ширә, минә зәрә оморијо). II *глазиро́вка* сущ. ширә зәрәји, минә зәрәји.

ГЛАЗНИ́К сущ. духтир чуми.

ГЛАЗНИ́ЦА сущ. чухурәки ән чум.

ГЛАЗНО́Й прил. чуми: 1. ән чум; 2. ән нәчогиһоj чуми вә ән уһорә хуб сохтәји. *Глазной врач* духтир чуми.

ГЛАЗО́К сущ. сула, чикәчум (ә дәр әри ә буру дәниширә).

ГЛАЗУ́НЬЯ сущ. хоjәкинә (сипиjи нә зәрди хоjә гәриш нәс бирә).

ГЛАЗУРОВА́ТЬ гл. ширә (минә) зәрә.

ГЛАЗУ́РЬ сущ. ширә, минә. II *глазу́рный* прил. ширәји, минәји; ширә (минә) зәрә оморијо.

ГЛАЗЧА́ТЫЙ прил. холлү, холхоли, чүмәчүм.

ГЛАС см. *голос.*

ГЛАСИ́ТЬ гл. хәбәр (мәһлумот) әдәј дорә. *Закон гласит* закон әдәј бурбундә.

ГЛА́СНО нареч. ә пишој ән һәммә, һәммә шинирә-шинирә.

ГЛА́СНОСТЬ сущ. һәммә шинирәји, һәммә данүстәји.

ГЛАШАТА́Й сущ. чарчи, хәбәрчи.

ГЛИНА́ сущ. кил (күл), хок. II *глинистый* прил. кили (ә гәдү кил амбар дәрижо).

ГЛИ́НИЩЕ сущ. килкәнә (күлкәнә) (кил вәдәшәндәнүтһо чикә).

ГЛИНОБИ́ТНЫЙ прил. хоки (әз кил, әз хок ә ләмбә вә јә чијикәһорәво сохтә оморијо). *Глинобитная стена* боруј хоки.

ГЛИ́НЯНЫЙ прил. кили, луги: 1. ән кил; 2. әз кил биријо, дуз сохтә оморијо; 3. ә гәдү кил дәријо; килдәри.

ГЛИСТ, разг. **ГЛИСТА́** сущ. күрм (ә организм одоми вә ән һәјвонһо дәбирәнијо паразит).

ГЛИСТОГО́ННЫЙ прил. күрм гуј сохтәнијо (вәдәшәндәнијо. *Глистогонное средство* дәрмуј күрм.

ГЛО́БУС сущ. глобус (чәрх дәрафтәнијо модел ән Хори вә ән јә планетикәһо).

ГЛОДА́ТЬ гл. 1. хурдә (әз һәр тараф ән чүникә ә дәндүрәво бурра - һәнч зәрә хурдә); 2. перен. вәнчирә (нифри сохтә, динчи нә дорә).

ГЛОТ сущ. бәдшүгәм (нә чавустә фубәрдәнијо одоми).

ГЛОТА́ТЬ, ГЛОТНУ́ТЬ гл. фубәрдә: 1. чүникәрә әз гони ә гоб чихур хүштә һүл зәрә. *Глотать куски мяса* тикәһој куштә фубәрдә; 2. амбар вә зу хурдә, ә дәсү офторәрә. II *глота́ние* сущ. фубәрдәји. II *глота́тельный* прил. фубәрдәни, ән фубәрдә, әри фубәрдә һистијо.

ГЛО́ТКА сущ. 1. гони; 2. бугоз. <> *Взять (брать) за глотку* гонијурә (бугозүрә) кирдә; әз гонијү (бугозү) кирдә; *драть глотку* бугоз хүштәрә пара сохтә

ГЛОТО́К сущ. јә гум (ә јә бо фубәрдә оморәнијо хурдәнијә чи).

ГЛОХНУТЬ гл. 1. кар бирә; 2. јовош-јовош кар бирә. *Старики с годами глохнут* пирһо салбәсал кар бирәнүт; 3. мүрдә, сәсү бурра оморә; 3. јовош-јовош вир бирә; 4. ә хәрәбәји чарустә; ә чикәјү савзаһо вәроморә.

ГЛУ́БЖЕ нареч. дијәш лугон, дијәш дорун; лугонтә, дорунтә.

ГЛУБИНА́ сущ. доруни, лугони: 1. әз руј тә дәрәј ән чүникә һистијо рәһ. *На глубине 300 метров* ә 300 метро лугони; 2. ән лугонә чикәј ән нонур (дәрјо); 3. әз гирогү тә дорујән чүникә һистијо чикә; 4. перен. куч ән хүштәрә бурбундәји ән чүникә. *Из глубины души* әз дорун дүл.

ГЛУБИ́ННЫЙ прил. доруни, лугони: 1. ән лугон; 2 әри лап лугонә чикә һистијо; ә лап лугонә чикә кор сохтәнијо; 3. мәһлүм нистијо, пәһәнү һистијо.

ГЛУБО́КИЙ прил. 1. лугон, дорун: 1. амбар ә лугони дәријо. *Глубокая река* лугонә никәрә; 2. пәһәнү һистијо, ә сәр офторә чәтин бирәнијо. *Глубокая тайна* лугонә сур.

ГЛУБОКОВО́ДНЫЙ прил. 1. ову амбар, лугон һистијо; 2. ә лугониһој ән ов (ә лугондә овһо) зивистәнијо , кор сохтәнијо.

ГЛУБОКОУВАЖА́ЕМЫЙ прил. амбар һүрмәтлү.

ГЛУБЬ см. *глубина* 2.

ГЛУМИ́ТЬСЯ гл. ә дәс дәшәндә, рүхшәнд сохтә, вәчәвундә.

ГЛУМЛЕ́НИЕ сущ. ә дәс дәшәндәји, рүхшәнд сохтәји, вәчәвундәји.

ГЛУПЕ́ТЬ гл. әз әгүл вәдарафтә, сәрсон бирә; разг. хәр бирә.

ГЛУПЕ́Ц сущ. әгүлсүз, сәрсон, нәмәки, хәрәзсәрхәрәб; разг. хәр.

ГЛУПИ́ТЬ гл. әз әгүл вәдарафтә, әгүлсүзи сохтә; сәрсони сохтә; разг. хәр-хәри сохтә.

ГЛУ́ПО нареч. 1. ә әгүлсүзирәвә, сәрсон-сәрсон; разг. ә хәрирәво; 2. әгүлсүзини, сәрсонини, хәрини. *Глупо так поступить* һәчу сохтә әгүлсүзини.

ГЛУ́ПЫЙ прил. әгүлсүз, сәрсон, нәмәки, сәрхәрәб; разг. хәр. II *глу́пость* сущ. әгүлсүзи, сәрсони, нәмәкији; разг. хәри.

ГЛУХО́Й прил. 1. кар; 2. тасирә. *глухой звук* тасирә сәс; 3. сәссүз, одомисүз. *Глухая улица* сәссүзә кучә; 4. јәкиш нәс зивистәнијо, дур-дуразә чикә.

ГЛУХОМА́НЬ см. *глушь.*

ГЛУХОНЕМО́Й прил. и сущ. лол-кар.

ГЛУХОНЕМОТА́ сущ. лол-кари.

ГЛУХОТА́ сущ. 1. кари; 2. см. *глушь.*

ГЛУШИ́ТЕЛЬ сущ. сәстасу (сәсә кәм, чүклә сохтәнијо чи).

ГЛУШИ́ТЬ гл. 1. сәсә кәм , чүклә сохтә; 2. зәрә кич сохтә; 3. күштә, корүрә појундә. *Глушить мотор* моторә күштә; 4. кәлә бирә, пишово рафтә нәһиштә чүникәрә. II *глуше́ние* сущ. сәсә кәм , чүклә сохтәји.

ГЛУШЬ сущ. 1. амбарә дор-дирәх вәриjо, дурә чикәj ән вишә, ән бог; 2. әз кәлә шәһәрһо дурә диһһо.

ГЛЫ́БА сущ. кәлә тикәj ән сәхтә чи.

ГЛЮКО́ЗА сущ. глүкоза (шәкәр ән онкур).

ГЛЯДЕ́ТЬ, ПОГЛЯДЕ́ТЬ гл. дәниширә: 1. чүникәрә фәһм сохтә; 2. ә хәjол киникә, чүникә бирә; 3. томошә сохтә; 4. фәһм схтә, гимәт норә әри чүникә, фикир хүштәрә куфтирә.

ГМ межд. һо. *Я вчера не ночевал дома. Гм.* Мә шову ә хунә нә хисирәм. Һо.

ГНАТЬ[1] гл. 1. сәхт, зури-зури рафтә (ә мошин , jә новкә ә jә чиһикә); 2. әри ә коми тарафикә рафтә мәчбур сохтә; 3. гуj сохтә; 4. әри сәхт вирихтә, рафтә мәчбур сохтә киникәрә, чүникәрә.

ГНАТЬ[2] гл. кәширә. *Гнать спирт* спирт кәширә.

ГНА́ТЬСЯ гл. 1. ә пәсәjү вирихтә, рафтә ән киникә, ән чүникә, әри ә jү расирә; 2. әри ә чүникә, киникә тоj бирә чәһти сохтә.

ГНЕВ сущ. һүрш, гәзәб, гәһр.

ГНЕ́ВАТЬСЯ гл. һүршлү бирә; һоси бирә, гәһр сохтә (әз чүникә сәхт нәрази бирә, әз хүштә вәдарафтә).

ГНЕВИ́ТЬ гл. һүршлү сохтә; һоси сохтә, бирази сохтә, гәһри сохтә кирәjикә. *Гневить Бога* Худорә бирази сохтә.

ГНЕ́ВНЫЙ прил. һүршлү, һоси, һүршлү бирәкор (биријо), һоси бирәкор (биријо).

ГНЕЗДИ́ТЬСЯ прил. 1. лӱла кирдә, лула вокундә (әз товунәj гушһо, һәjвонһо, бүһүлүһо); 2. хунә вокундә, мәскән дәшәндә.

ГНЕЗДО́ сущ. лӱла: 1. чикәj зивиәстә, хоjә сохтә, бала вәдәшәндә вә зәндәj ән гушһо, һәjвонһо; 2. киһоjикә кура бирәнијо әз чум дур, пәһәнүкиjә чикә. *Воровское гнездо* лулаj дүздһо; 3. әри чүникә дәнорә лугонә чикә. II *гнездышко* уменьш. лулалә.

ГНЕЗДОВА́ТЬСЯ гл. лӱла кирдә. II *гнездова́ние* сущ. лӱла кирдәjи. II *гнездово́й* прил. лӱлаjи, ән лула.

ГНЕЗДО́ВЬЕ сущ. лӱла күрдәтһо чикә.

ГНЕСТИ́ гл. 1. ә курунди хүштәрәво шиширә, һәл сохтә; 2. зулум дорә, ә чәтини вәнкәстә.

ГНЁТ сущ. 1. зулм, сәһәр, чофо; 2. курунди (әри шиширә, һәл, кура сохдә ә сәр чүникә вәнорә оморәнијо чи).

ГНИ́ДА сущ. 1. рушк, совә лисәк (хоjәj ән шубуч); 2. хәрәбә одоми, әчлоф.

ГНИЛО́Й прил. пысырә: 1. пысырә хәрәб биријо; 2. буjкүрдә, хәрәб (әз товунәj ов); 3. ә һәрәj одомиһо хәрәб һистијо.

ГНИЛО́СТНЫЙ прил. пысундәнијо, ә пысундәрәво һәмәл оморәнијо. II *гнило́стность* сущ. пысырәкиjи, буjкүрдәjи.

ГНИЛЬ сущ. пысырәки.

ГНИЛЬЁ см. *гниль*

ГНИЛЬЦА́ сущ. пысырәкилә (jә кәмлә пысырә чикәj ән чүникә)

ГНИТЬ, СГНИТЬ гл. 1. пысырә. *Гнить заживо* зиндә-зиндә пысырә; 2. хәрәб бирә.

ГНОИ́ТЬ гл. пысундә: 1. хәрәб сохтә. *Дождь гноит сено* воруш сүмәрә әдәj пысундә; 2. ә әри чунсоги хәрәб һистијо чикә доштә. *Гноить в тюрьме* ә түрмә пысундә.

ГНОИ́ТЬСЯ гл. пысырә, рым рәһо дорә.

ГНОЙ сущ. рым. II *гно́йный* прил. рыми, ән рым.

ГНОЙНИ́К сущ. рым кура биријо чикә; гәбәр. II *гнойничок* уменьш. рымлә.

ГНУС сущ. һүни (чүклә парзәнә хунхурә бүһүлүлә).

ГНУСА́ВИТЬ, ГНУСИТЬ гл. әз вини коф сохтә.

ГНУСА́ВОСТЬ сущ. әз вини коф сохтәjи.

ГНУСА́ВЫЙ прил. әз вини коф сохтәнијо.

ГНУ́СНЫЙ прил. мурдар, һәчлоф, әjбәчәр, һәjосүз.

ГНУТЬ, СОГНУ́ТЬ гл. гәд сохтә; гуз кирдә. <> *Гнуть горб, спину (трудиться до изнеможения)* кәмәрә гәд сохтә (тә һолокот бирә кор сохтә). II *гнутьё* сущ. гәдсохтә: 1. гәд сохтәнки бирәнијо кор; 2. гәд сохтә бәгдә һәмәл оморәнијо чи.

ГНУ́ТЬСЯ, СОГНУ́ТЬСЯ гл. гәд бирә; гуз бирә.

ГНУША́ТЬСЯ гл. 1. вәрәхширәjи оморә (кирдә) әз ки, әз чү; 2. ә хүштә лоjиг нә данүстә.

ГО́ВОР сущ. ләһчә: сәс: 1. сәchoj ән кофһо, ән кофсохтәjи; 2. диалект.

ГОВОРИ́ТЬ, ГОВА́РИВАТЬ гл. коф сохтә: 1. зувун данүстә. *Ребёнок ещё не говорит* һәjил һәлә коф нәс сохтә; 2. куфтирә чүникә әз товунәj чү. *Говорить правду* дузә коф сохтә; 3. фикир куфтирә әз товунәj ки, чү. *О нём говорит вся Москва* әз товунәj ән у битәв Москов әдәj коф сохтә; 4. ә киникәрәво ихтилот сохтә. *Они не говорят уже несколько дней* уһо чәнд рузи коф нәс сохтәнүт; 5. әри чүникә шоһоди дорә. *Вся говорят, что он испытыва-*

ет трудности ҳаммә әдәј куфтирә ки, у әдәј чәтини кәширә. <> *Говорит само за себя* ҳәчникәш мәҳлүми; *говорить на разных языках* дү-јәкирә ә сәр нә офторә; *нечего говорить*; вәдини, куфтирә зијодини; *собственно говоря* ә дузи. II то же, что *сказать*.

ГОВОРИ́ТЬСЯ гл. куфтирә оморә. <> *Как говорится* чүтам куфтирәнүткә.

ГОВОРЛИ́ВЫЙ прил. ихтилотчи (јүрә амбар коф сохтә хош оморәнијо). II *говорли́вость* сущ. ихтилотчији (јүрә амбар коф сохтә хош оморәји).

ГОВОРУ́Н сущ. амбар коф сохтәнијо; дураз кәширәнијо одоми. II *говору́нья* сущ. әзини зән (духтәр).

ГОВЯ́ДИНА сущ. кушт моли (кови, наркови, комиши). II *говяжий* прил. моли: кови, наркови, комиши (әз товүнәј кушт): 1. ән кушт моли; 2. әз кушт моли сохтә оморијо; 3. әз күштәоморијо дүрүчдә мол вәкирдә оморәнијо.

ГОГОЛЬ-МО́ГОЛЬ сущ. кукли-мукли (ә шәкәрәво гәриш сохтә оморәнијо чикә зәрди ән хојә).

ГО́ГОТ сущ. 1. гә-гә-гә (сәс ән гозҳо) ; 2. гәҳгәҳ (кәлә хәндә).

ГОГОТА́ТЬ, ГОГОТНУТЬ гл. 1. гә-гә-гә сохтә (гозә хуно сәс вәдәшәндә); 2. гәҳ-гәҳ зәрә, хәндүстә.

ГОД сущ. сал: 1. әри Хори јә бо ә пәсәпишој Офтоји чәрх дарафтә кироштәнијо вәхт: 365/366 руз; 12 мәҳ; 2. әз коми рузикә сәр кирдәнијо 12 мәҳи вәхт. *Високосный год* дуразә сал; *войти в года* ә сал дәрафтә; *из года в год* сал бә сал; *круглый год* битәв сал. II го́дик уменьш. саллә. II *годи́чный и годово́й* прил. салинә, јәсалинә. *Годичные курсы* јәсалинә курсҳо.

ГОДА́МИ нареч. 1. ә салҳорәво, ә чәнд салҳо; 2. ә бәҳзи салҳо.

ГОДИ́НА сущ. салҳо, вәхт, дәвр амбари вәхт ә товунәј чәтинә сал). *Година войны* салҳој дәҳво, дәвр дәҳво

ГОДИ́ТЬ гл. кузәт сохтә, тәҳәди нә сохтә.

ГОДИ́ТЬСЯ сущ. әри чүникә ҳәмәл оморә. *Этот человек ни на что не годится* и одоми әри ҳичиш ҳәмәл нијов.

ГО́ДНЫЙ прил. ҳәмәломорәни (әри чүникә ҳәмәл оморәнијо). II *го́дность* ҳәмәл оморәји (әри чүникә).

ГОДОВА́ЛЫЙ прил. 1. јәсали (әз дәдәј бирә бәгдә јә сал зивистијо); 2. јәсалә (јүрә јә сал ҳүмүр ҳистијо.

ГОДОВЩИ́НА сущ. сәрсали (әз чү коликә ҳәр бој јә битәвә сал кироштәнијо руз). *Годовщина смерти отца* сәрсали ән мүрдәји бәбә.

ГОДО́К сущ. 1. см. *год*; 2. то же, что *сверстенник*.

ГОЙ сущ. гој (ә дин чүҳури: чүҳур ністијо одоми).

ГОЛЕНА́СТЫЙ прил. дуразәпој (појҳојү дураз вә назук ҳистијо).

ГОЛЕНИ́ЩЕ сущ. гунч ән чәкмә.

ГО́ЛЕНЬ сущ. мојчәј пој (әз добон тә сугрәзани ҳистијо бәјхш ән пој). II *голенно́й* прил. мојчәји; ән мојчә.

ГО́ЛЕНЬКИЙ прил. 1. бирәҳнәлә; 2. лап бирәҳнә.

ГОЛИ́К сущ. чолгу (чарүј чубуги).

ГОЛЛА́НДСКИЙ прил. ҳолланди: ән ҳолландијәјиҳо, ән зувун үшү, ән ҳәдәтҳошү, ән тәҳәр зиндәкунишү; ән Ҳолландија, ән хоријү, ән торихү, ән ҳолландијајиҳо, ә Ҳолландија бирәнијорә хуно. *Голландский язык* зувун ҳолланди. *Голландский сыр* пәни ән Ҳолландија. II *по-голла́ндски* нареч. ә ҳолланди.

ГОЛЛА́НДЦЫ сущ. ҳолландҳо, ҳолландијајиҳо (хәлг: амбари одомиҳој ән Ҳолландија). | *Голла́ндец* сущ. ҳолланд, ҳолландијаји (јәки әз и одомиҳо. II *олланда* сущ. әзини зән (духтәр).

ГОЛОВА́ сущ. 1. сәр; 2. әгүл; 3. рәҳбәр. <> *ломать голову* сәр хүрд сохтә; *отвечать головой* ә сәр хүштәрәво човоб дорә; *повесить голову* сәрә дулулу сохтә, дүлкир бирә; *поднять голову* сәр тик кирдә; *с головы до ног* әз сәр тә пој; *терять голову* сәрә вир сохтә, хүштәрә вир сохтә. II го*лову́шка* ласк. сәрлә.

ГОЛОВА́СТИК сущ. 1. дүмкәмчәји; 2. кәләсәр (сәрү кәлә ҳистијо одоми).

ГОЛОВА́СТЫЙ прил. сәрлү: 1. кәләсәр (сәрү кәлә ҳистијо); 2. әгүлмәнд, кордан. II *голова́стность* сущ. сәрлүји: 1. кәләсәри (сәрү кәлә бирәји); 2. әгүлмәнди, кордани.

ГОЛОВКА сущ. 1. см. *голова*; 2. голин сохтә оморијо әхир ән чүникә. *Головка гвоздя* сәр ән мих; 3. ә хори дәбирәнијо булулә чикәј ән бәҳзи савзиҳо. *Головка лука, чеснока* сәр пијоз, сир.

ГОЛОВНО́Й прил. 1. сәри: 1)ән сәр. *Головная боль* дорд сәри; 2)әри ә сәр вәнорә (бәстә) ҳистијо. *Головной убор* сәрдәки; 3. пишоји (ә пишој чүникә рафтәнијо, ҳистијо). *Головной отряд* пишоји дәстә.

ГОЛОВНЯ́, ГОЛОВЕ́ШКА сущ. кусов.

ГОЛОВОКРУЖЕ́НИЕ сущ. сәрәкичи.

ГОЛОВОКРУЖИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. сәрәкичи дорәнијо.

ГОЛОВОЛО́МНЫЙ прил. чәтин; чәтин ћәл бирәнијо (мәсәлә). II *головолóмка* сущ. чәтинә мәсәлә (тапмачә).

ГОЛОВОРЕ́З сущ. сәрбур, хунриз, хулиган, бандит

ГО́ЛОД сущ. 1. киснәји: 1)чүникә хурдә војистәји; 2. әри хурдә чи нәбирәји, вәс нәсохтәји; 2. чүникә вәс нәсохтәји.

ГОЛОДА́НИЕ сущ. 1. киснә мундәји; 2. ә гәстәво хүштәрә киснә ћиштәји; 3. ә организм чүникә сәхт вәс нәсохтәји.

ГОЛОДА́ТЬ гл. киснә мундә; киснәји кәширә. II *голодание* сущ. киснә мундәји; киснәји кәширәји.

ГОЛО́ДНЫЙ прил. 1. киснә. *Голодный волк* киснәјә күрк; 2. гит, гәһәт.

ГОЛОДО́ВКА сущ. 1. см. *голод;* 2. әри ә чүникә расирәј хүштә киснә мундәји.

ГОЛОЛЕ́ДИЦА, ГОЛОЛЁД сущ. 1. голинә чилид (ә сәр хори, ә дорћо, тәлћо вә јә чићојкә.); 2. әзини чилид бирәнијо ћово.

ГОЛОНО́ГИЙ прил. појбирәћнә.

ГО́ЛОС сущ. сәс. *Бас – мужской голос* бас сәс мәрдини; *женский голос* сәс зәни; *у него хороший голос* сәс ән у хуби; *я сразу узнал ваш голос* мә сәс ишмурә ширп шинохтум. *Голосок* сущ. сәслә, чүклә сәс. <> *Во вес голос* кәлә-кәлә; *в один голос* әз јә лаћә; *с чужого голоса говорить* коф ән јәкикәрә куфтирә.

ГОЛОСИ́НА сущ. кәлә сәс, кучлүјә сәс.

ГОЛОСИ́СТЫЙ прил. кәләсәс (сәсү кәлә ћистијо).

ГОЛОСИ́ТЬ гл. 1. кирјә сохтә (ә кәлә сәсәво); 2. кәлә-кәлә мәћәни хундә, јә новкә бочаћ зәрә. II *голоша́ние,-я* см. *голосить* 1.

ГОЛОСОВА́ТЬ, ПРОГОЛОСОВА́ТЬ гл. 1. сәс дорә; 2. әри мошин појундә дәс тик күрдә. II *голосова́ние* сущ. 1. сәс дорәји; 2. әри мошин појундә дәс тик кирдәји.

ГОЛОШТА́ННЫЙ прил. шоволбирәћнә (ћони, јүрә әз чундурићојү бәхшәј ћичиш нистијо). II *голошта́нник* сущ. шоволбирәћнә (ћони, вәчивәчијә одоми).

ГОЛУБЁНОК сущ. ковтәрлә (вәчәј ән ковтәр).

ГОЛУБЕВО́Д сущ. ковтәрдор (корү ковтәрдоштә ћистијо одоми).

ГОЛУБЕВО́ДСТВО сущ. ковтәрдори (ковтәр доштәји вә вомухтәји).

ГОЛУБЕ́ТЬ, ПОГОЛУБЕ́ТЬ гл. 1. ковү вәди бирә. *Вдали голубело море* әз дур дәрјо кову вәди бу; 2. ковү бирә.

ГОЛУБИЗНА́ сущ. ковүји, ковури (коврә рәнг ән чүникә)

ГОЛУБИ́НЫЙ прил. ковтәри; ән ковтәр. *Голубиное яйцо* хојәј ковтәри.

ГОЛУ́БИТЬ гл. 1. кову сохтә (коврә рәнг зәрә; 2. тимор сохтә, ә хәјол киникә бирә

ГОЛУ́БКА, ГОЛУ́БУШКА сущ. 1. дүшијә ковтәр; 2. ковтәрлә (зәнә, духтәрә куфтирәнүт, наз хүррәрә хуно).

ГОЛУБОГЛА́ЗЫЙ прил. коврәчум (чүмћојү кову, ћоворәнги ћистијо).

ГОЛУБО́Й прил. ћоворәнги (ә рәг ћәсму), кову.

ГОЛУБЦЫ́ сущ. јәрпәги (хурдәнијә чи).

ГО́ЛУБЬ сущ. ковтәр, (разг. гуш). II *голубо́к, голу@бка* уменьш. ковтәрлә.

ГОЛУБЯ́ТНИК сущ. ковтәрдор, гушбаз (ковтәрћој хунәји доштәнијо одоми).

ГО́ЛЫЙ прил. бирәћнә: 1. тәнбирәћнә (ә тәнү ћичиш нә вәријо). *Не становись на стол голыми ногами* ә сәр стол ә бирәћнәјә појћорәво нә вара; 2. мујсүз, парсүз, савзисүз. *Голые деревья* бирәћнәјә дорћо, *голые скалы* бирәћнәјә доћорћо; 4. тәмиз, ћичишсүз. *Голые стены* бирәћнәјә дуворћо.

ГОЛЬ, ГОЛЫТЬБА́ сущ. вәчивәчићо, тәнбирәћнәћо.

ГОЛЬЁ сущ. 1. сәрәпочә, ичоләт ән мол-гәрә; 2. мујү тәмиз сохтә оморијо пуст.

ГОЛЯ́К сущ. 1. тәнбирәћнәјә одоми; 2. ћ**ОНИ, ВӘЧИВӘЧИ.**

ГОНЕ́НИЕ сущ. ә киникә, чүникә мигәрор ћәләво бирәји, әри ә чәтини вәнкәстә ә пәсәјү кәштәји.

ГОНЕ́Ц сущ. ћәвәлћо ә чүчојикә ә тәћәдијә хәбәрәво фирсорә оморијо одоми.

ГОНИ́ТЕЛЬ сущ. ә киникә, чүникә мигәрор ћәләво бирәнијо, әри ә чәтини вәнкәстә ә пәсәјү кәштәнијо одоми. |*Гонительница* сущ. әзини зән.

ГО́НКА сущ. 1. сәхт, зури- зури рафтәји, ћәј сохтәји; 2. ә зури- зури рафтә, ћәј сохтә ә бәћс дәрафтәји; 3. әри чү коликәрә амбар тәћәди сохтәји.

ГО́НОР сущ. 1. такабури, хүштәнхоћи; 2. кәсә чи ћисоб нәсохтәји.

ГОНАРА́Р сущ. гонорар (сәниһәткорһорә ә сохтә кор үшү киро дорә оморәнијо пул).

ГОНОРЕ́Я сущ. сүзәнәк (мосурәһә нәчоги). II *гоноре́йный* прил. сүзәнәки, ән нәчоги сүзәнәк.

ГОНЧА́Р сущ. гобһој луги гүч сохтәнијо уста. II *гончáрный* прил. 1. ән гобһој луги гүч сохтәнијо уста; 2. әри әз сухтә кил гоб гүч сохтә кәрәк бирәнијо.

ГОНЯ́ТЬ гл. 1. гуј сохтә кирә, чүрә; 2. чүһојикә гәдәгә зәрә, чәндбо (амбар) фирсорә кирә, чүрә ә чиробәчиро чикәһо; 3. амбар вирих-вирих сохтә.

ГОП, ГОПЛЯ межд**.** һоп.

ГОРА́ сущ. 1. дог; 2. әз бәһзи чиһо дуз сохтә оморијо һүдүрәки. <> *В гору идти* кәлә бирә, зијод бирә; *гора с плеч (свалилась)* кујкә әз сәр мә дог вәкирдә омо; *гору своротить (сдвинуть)* догә ә сәр дог вәнорә; *на душе гора лежит* ә сәр мә һәчи дан ки, јә дог вәри); *не за горами* ә и зури, ә и нәзники; *стоять горой* (за кого, что) (ә пәсәј киникә) догә хуно појистә;

ГОРА́ЗД прил. бәчид (әз дәсү һәр чү хуб вәромәрәнијо). *Она на всё гораздá* у ә һәр кор бәчиди.

ГОРА́ЗДО нареч. амбар; амбар-амбар; дијәш; дијәштә; лап; лап амбар. *В Баку гораздо теплее, чем в Москве* ә Боку әз Москов амбар-амбар кәрм бирә.

ГОРБ сущ. монгуз: 1. ә кәмәр, јә новкә ә синәјү вәдироморәнијо һүндүрәки; 2. гәд биријо кәмәр; 3. ә кәмәр дәвә рүгән кура бирәнијо һүндүрәки. II *горбик* сущ. монгузлә.

ГОРБА́ТИТЬСЯ см. *горбиться.*

ГОРБА́ТЫЙ прил. кәмәрмонгуз: 1 прил. см**.** *горбатый* ; 2. монгузи, монгузвәри (ә монгузәво һистијо).

ГО́РБИТЬ гл. гәд сохтә, кәмәрмонгуз сохтә, кәмәрүрә гәд сохтә.

ГО́РБИТЬСЯ гл. кәмәрмонгуз бирә, кәмәр хүштәрә гәд сохтә.

ГОРБО́К сущ. монгузлә.

ГОРБОНО́СЫЙ прил. шәфтәвини.

ГОРБУ́Н сущ. кәмәрмонгуз (ә кәмәрү монгуз вәријо одоми). II *горбунья* әзини зән (духтәр).

ГОРБУНО́К сущ. кәмәрмонгузлә.

ГОРБУ́ШКА сущ. бурра нәоморијо гирог ән нун.

ГОРДЕЛИ́ВЫЙ прил. тәкабур (хүштәрә әз һәммә зијодә хуно бурбундәнијо, данүстәнијо).

ГОРДИ́ТЬСЯ гл. 1. шори сохтә. *Он гордится своим сыном* у әз кук хүштә шори сохтә; 2. тәкабури сохтә, әз хүштә шори сохтә. *Что ты гордишься? Держись попроще* тү чү тәкабури сохтә? хуштәрә хуб бәр.

ГО́РДОСТЬ сущ. тәкабури, кәләкәди: 1. хуштәрә әз кәс зијод һисоб сохтәји; кәсә чи һисоб нәсохтәји; 2. әз киникә (әз корһој киникә шори сохтәји).

ГО́РДЫЙ прил. тәкабур (тәкабури сохтәкор), кәләкәд. II *гордéц* сущ. тәкабур, тәкабурә одоми. II *гордячка* әзини зән (духтәр).

ГОРДЫ́НЯ сущ. сәхтә тәкабури, ловгоји, хүштәнхоһи; кәләкәди.

ГО́РЕ сущ. овул, дәрд, дог, болә, бәдбәхти, бәдмозоли. *Горе в том, что…* бәдбәхти ә унчикәји ки,..; *с горем пополам* ә куч-боләрәво.

ГОРЕВА́ТЬ гл. дәрд кәширә: 1. әз товунәј чү бәдбәхтиникә сәхт дүлкир бирә, овул күрдә. *Горюй не горюй – мертвого не воротишь* дәрд кәшири, нә кәшири – мүрдәрә ни вәкәрдуни (чәнгәдәш дәрд кәширикә, мүрдәрә ни вәкәрдуни); 2. һони бирә, чәтини кәширә.

ГОРЕ́ЛЫЙ прил. сухтә (битәв нә сухтијо).

ГОРЕМЫ́ЧНЫЙ прил. дәрдәчәр (дәрд ә јүрәво һәрмәһ һистијо). II *горемы́ка* сущ. дәрдәчәр (дәрд ә јүрәво һәрмәһ һистијо одоми).

ГО́РЕСТНЫЙ прил. дәрдлү, бәдмозол.

ГО́РЕСТЬ сущ. дәрд, овул, бәдмозоли.

ГОРЕ́ТЬ гл. сухтә: 1. су күрдә; 2. үшүг дорә; 3. аташ вәбирә ә ки; 4. ә чәтинә һол домундә; 5. сәхтә фикир сохтә (әз товунәј киникә, чүникә). II *горе́ние* сущ. сухтәји.

ГО́РЕЦ сущ. доги, доглү (ә дог зивистәнијо одоми). II *горя́нка* әзини зән (духтәр).

ГО́РЕЧЬ сущ. тәлһи: 1. тәлһә чи (дәһәмү тәлһ һистијо чи); 2. бәди, бәдбәхти, овул.

ГО́РКЛЫЙ прил. тәлһ, тәлһтәһәр, тәлһи дорәнијо.

ГО́РКНУТЬ, ПРОГО́РКНУ́ТЬ гл. тәлһ бирә (хәрәб бирәји киро).

ГОРЛА́Н сущ. 1. һороj-һороj коф сохтәнијо одоми; 2. гәдәһ.

ГОРЛА́НИТЬ гл. кәлә-кәлә коф сохтә, һороj дәшәндә, мәһ**ӘНИ ХУНДӘ.**

ГОРЛА́СТЫЙ прил. сәсү лап кәлә һистијо, һороj-боčәһ дәшәндәнијо.

ГО́РЛО сущ. бугоз: 1. гони, һүлчүг. *В горле пересохло* бугоз мә хүшк бири; 2. зәвәри тәнкә чикәј ән гоб. *Горло кувшина* бугоз ән хүм. <>

Взять за горло кого бугозүрә күрдә ән кирә; *слова застряли в горле* кофү ә бугозү (ләһәјү) дәмунд; *с ножом к горлу (пристать)* ә бугозү вәбүчирә (дәс нә кәндә). II *горлышко* уменьш. бугозлә.

ГОРЛОВИ́К сущ. духтир ән бугоз, сәниһәткор ән нәчогиһој бугози.

ГОРН сущ. 1. күрә (тов ән дәмүрчи; 2 дәрәј ән печ домна.

ГО́РНИЙ прил. зәвәри: ә зәвәр (ә һәсмуһо) һистијо, бирәнијо.

ГО́РНИЧНАЯ сущ. гулугчи (ә хунә гуллуг вәровундәнијо, шуш-руфт сохтәнијо зән).

ГОРНОВЩИ́К сущ. ә пишој күрә кор сохтәнијо одоми. II *горновщи́ца* әзини зән, (духтәр).

ГО́РНЫЙ прил. доги: 1. ән дог; 2. ә дог вәбирәнијо, бирәнијо. *Горный ручей* билог доги.

ГО́РОД сущ. шәһәр. *Жить в городе* ә шәһәр зивистә; *большой город* кәлә шәһәр. II *городо́к, -ка́* уменьш. чүклә шәһәр. II *городи́шко* унич. шәһәрлә.

ГОРОДИ́ТЬ гл. 1. чапар бәстә, бору кәширә, пәсә-пиој ән чүникәрә күрдә; 2. буш-бушә кофһо сохтә.

ГОРОДО́К[1] сущ. 1. шәһәрлә (ә гәд јә шәһәр, јә новкә әз шәһәр чиро бирәнијо, одомиһо зивистәнијо чикә.

ГОРОДО́К[2] сущ. городок (вози, ә коми ки, силиндиријә тикәј чубугә ә чуһорәво әз хонәһо (хунәһо) вәдәшәндәнүт.

ГОРОДЬБА́ сущ. 1. чапар бәстәји, бору кәширәји, пәсә-пишој чүникәрә кирдәји; 2. чапар, бору.

ГОРОЖА́НИН сущ. шәһәри (ә шәһәр зивиәтәнијо одоми. II *горожа́нка* әзини зән (духтәр).

ГОРОСКО́П сущ. гороскоп (чәдвәл ән астарәһо, ә астараһо киро ә фол дәниширәји).

ГОРО́Х сущ. нәхүт. <> *Как об стену горох* күјкә ә дувор әдәј вохурдә, кори нәс сохтә, ә кушү нәс дәрафтә; *при царе Горохе* лап зу, ә күһнә дәврһо. II *горо́шек* уменьш. нәхүтлә.

ГОРО́ХОВЫЙ; нәхүти: 1. ән нәхүт; 2. әз нәхүт, ә нәхүтәво сохтә оморијо; 3. ә рәнг нәхүт һистијо.

ГОРО́ШЕК сущ. 1. нәхүтлә; 2. хол (ә мол вәбирәнијо). *Белый ситец сплошь горошком* нәхүт-нәхүтијә сәтин (ә битәвү нәхүтлаһо вәријә сәтин).

ГОРО́ШИНА сущ. јә нәхүт, дон ән нәхүт.

ГОРО́ШИНКА сущ. јә нәхүтлә.

ГО́РСКИЙ прил. доглүји; ән доглү.

ГОРСТЬ сущ. 1. пәнчә (кәф дәс нә гәд бирә әнкүштһо, ә комиһорәво ки, чүникә имбу вәкирдә, доштә, кирдә); 2. ә әзини кәф доштәнијо гәдәр ән чүникә. *Горсть песка* јә пәнчә гум; 3. лап кәм.

ГОРТА́ННЫЙ прил. 1. бугози, һүлчүги; ән бугоз, ән һүлчүг; 2. ә бугоз, ә һүлчүг һәмәл оморәнијо (әз товунәј сәсһо).

ГОРТА́НЬ сущ. бугоз, һүлчүг.

ГОРУ́ШКА сущ. доглә, доһорлә.

ГОРЧИ́НКА сущ. тәлһтәһәрә (јә кәм тәлһи дорәнијо) дәһәм.

ГОРЧИ́ТЬ гл. тәлһи дорә. *Масло горчит* рүгән әдәј тәлһи дорә.

ГОРШЕ́ЧНИК сущ. гобһој луги гүч сохтәнијо уста.

ГОРШО́К сущ. гоб луги (әри чи сохтә вә хурдәнијә чиһорә доштә).

ГОРШО́ЧЕК сущ. гоблә луги (чүклә гоб луги).

ГО́РЬКИЙ прил. тәлһ: 1. хәрәбә дәһәм; дәһәм ән хинәрә хуно; 2. бәди, сәхтә дүлхүрди овурдәнијо. II *горькость* сущ. тәлһи.

ГО́РЬКО нареч. 1. тәлһ-тәлһ; 2. то́лһи.

ГОРЮ́ЧИЙ прил. сухтәнијо, су кирдәнијо. *Горючий материал* һәсонт (зу) су кирдәнијо материал (чи).

ГОРЯ́ЧИЙ прил. 1. кәрм, сәхт кәрм, дүшдүши. *Горячий утюг* сәхт кәрмә уту, *горячая вода* дүшдүшијә ов; 2. аташ (һәвәслү; зу әз хүштә вәдарафтәнијо); 3. сәхтә кәрми дорәнијо. *Горячее южное солнце* кәрмә офтојә ән дором; 4. гуркури, тәрәтәһәдијә корәво кироштијо (вәхт).

ГОРЯЧИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. кәрм вәровундәнијо (организмә); ә һәвәс овурдәнијо.

ГОРЯЧИ́ТЬ, РАЗГОРЯЧИ́ТЬ гл. 1. кәрм вәровундә; 2. ә һәвәс овурдә кирә.

ГОРЯ́ЧКА сущ. 1. гүзүрмә; 2. ә чү киројикә ә һәвәс оморә, азарт.

ГОСПОДИ́Н сущ. ого, одон. <> *Быть господином своего слова* огој коф хүштә бирә; ә сәр коф хүштә појистә; *сам себе господин* огој хүштә. г*оспожа* II сущ. хонум.

ГОСПО́ДСКИЙ прил. огоји; ән ого. *Господский дом* хунәј ән ого.

ГОСПО́ДСТВОВАТЬ гл. 1. огојәти сохтә: 2. зәвәрдәс бирә.

ГОСПО́ДЬ сущ. одонәј, худо, офурәкор.

ГОСТЕПРИИ́МНЫЙ прил. гиногхоһ, гиногпчәрәст. II *гостеприи́мность* сущ. гиногхоһи, гиногпчәрәсти.

ГОСТЕПРИИ́МСТВО сущ. ә оморәј гиног шор бирәји.

ГОСТИ́ТЬ, ГОСТЕВА́ТЬ гл. гиног појистә (ә јон киникә;, ә чүчојикә).

ГОСТИ́ТЬСЯ гл. гиног бирә (ә јон киникә;, ә чүчојикә).

ГОСТЬ сущ. гиног. II *гостья* сущ. әзини зән (духтәр).

ГОСУДА́РСТВЕННЫЙ прил. дәвләти: 1. ән дәвләт; 2. дәвләт сохтәнијо; 3. әри дәвләт бирәнијо (сохтә оморәнијо) .

ГОСУ́ДАРСТВО сущ. дәвләт.

ГОСУДА́РЬ сущ. милих, парчо. II *госуда́рыня* сущ. 1. мәлкә, пәрчоһ (зән); 2. зән ән парчо.

ГОТО́ВИТЬ гл. 1. һәзүр сохтә (чүникәрә әри чүникә); 2. чи сохтә (дүшундә, бүрчундә, вәбүрчундә).

ГОТО́ВИТЬСЯ гл. һәзүр бирә, һәзүр сохтә оморә.

ГОТО́ВЫЙ прил. һәзүр, һәзүр һистијо, һәзүр сохтә оморијо. II *гото́вность* сущ. 1. һәзүри, һәзүр бирәји; 2. разијәти, рази бирәји. *Он изъявил полную готовность помочь нам* у әри ә иму һәртарафи кумәки сохтә рази бирәји хүштәрә куфти.

ГРАБ сущ. вәләс (дор). | *Грабовый* прил. вәләси, ән вәләс.

ГРАБЁЖ сущ. рәһбури: 1. дирә-дирә, ә кучәво чи кәсә әри хүштә вәкирдәји; 2. перен. лап амбар, әз гәдәр зијод һәг вәкирдәји.

ГРАБИ́ТЕЛЬ сущ. рәһбур, ә кучәво чи кәсә вәкирдәкор. II *грабительница* сущ. әзини зән (духтәр).

ГРА́БИТЬ гл. рәһбури сохтә, рәһ бурра: ә кучәво чи кәсә, бирә-нәбирәј кәсә вәкирдә. 2. перен. лап амбар, әз гәдәр зијод һәг вәкирдә.

ГРА»БЛИ сущ. чиргил (әри кијовә вәчирә вә хокә совсохтә һистијо карасти).

ГРАД[1] сущ. 1. тәкәрк. *Шел дождь с градом* воруш ә тәкәркәво әдәнбу оморә; 2. амбар; бул. *Град камней* амбарә сәнг. II *градовой* прил. тәкәрки; ән тәкәрк.

ГРАД[2] сущ. устар. шәһәр.

ГРА́ДИНА, ГРА́ДИНКА сущ. тәкәрк, донәј ән тәкәрк.

ГРАДОБИ́ТИЕ сущ. тәкәрк зәрәји, ә тәкәркәво зәрә оморәји.

ГРАДОСТРОИ́ТЕЛЬ сущ. шәһәрдәшән, шәһәрвоку (ә сәр проект ән шәһәр дәшәндә вә вокундә кор сохтәнијо архитектор).

ГРАДОСТРОИ́ТЕЛЬСТВО сущ. шәһәрдәшәни, шәһәр дәшәндәји.

ГРАЖДАНИ́Н сущ. ишәһәри (әз һәмишә ә и дәвләт зивистәниһо одомиһо јәки). II *граждáнка* әзини зән (духтәр).

ГРАММ сущ. грам (әз һозор бәхш ән кило јәки).

ГРАММА́ТИКА сущ. дәстурнумә, грамматика.

ГРА́МОТА сущ. 1. савод (хундә-нүјүстәрә данүстәји); 2. шадар, документ һүкмоти.

ГРАМОТЕ́Й сущ. саводлү, саводлүјә одоми. II *грамоте́йка* сущ. әзини зән (духтәр).

ГРА́МОТНЫЙ прил. 1. саводлү (хундә, нүјүстә данүстәнијо). *Грамотный крестьянин* саводлүјә кәндчи; 2. гәләт граматикаји нә дәријо. *Грамотное письмо* саводлүјә когоз; 3. дуз, һәјбсүз, ә корданирәво сохтә оморијо. *Вполне грамотная работа* битәв һәјбсүзә кор. II *гра́мотность* сущ. саводлүји.

ГРАНА́Т[1] сущ. онор (дор вә мәјвәј ән и дор). |*Гранатовый* прил. онори: 1. ән онор; 2. әзонор сохтә оморијо.

ГРАНА́Т[2] сущ. гранат (буһолүјә сәнг, минерал). *атовый* прил. гранати: 1. ән гранат; 2. ә гранатәво, әз гранат сохтә оморијо.

ГРАНА́ТА сущ. гранат, бомба.

ГРАНАТОМЁТ сущ. гранатшән (гранат шәндәнијо јәрәг).

ГРАНДИО́ЗНЫЙ прил. дүрүчд, лап кәлә, күбүр. II *грандио́зность* сущ. дүрүчди, кәләји, күбүри.

ГРАНЁННЫЙ прич. тирошрә (тирошрә оморијо). II *гране́ние* сущ. тирошрәји (әри тирошрә бирәнијо кор).

ГРАНЕ́НЫЙ прил. тинкә-тинкә, тинкәлү, тинкәвәри, хијор-хијор. *Граненый стакан* тинкәвәријә (хијор-хијорә) пәјлә.

ГРАНИ́ЛЬЩИК сущ. тирошрәкор (тирошрәнијо уста). II *грани́льщица* әзини зән (духтәр).

ГРАНИ́Т сущ. гранит (сәхтә сәнг). II *грани́тный* прил. гранити: 1. ән гранит; 2. әз гранит дуз сохтә оморијо, һәмәл оморијо.

ГРАНИ́ТЬ гл. тирошрә: 1. ә чүникә тинкәһо һәмәл овурдә; 2. ә шишә, ә метал шикил, нәхүш вәнчирә.

ГРАНИ́ЦА сущ. гирог (ə jонjəки hистијо чикəhорə чиро сохтəнијо хит).

ГРАНЬ сущ. 1. гирог (чӀhојикəрə əз дӀ-jəки чиро сохтəнијо хит); 2. руј ən чӀуникə (ə jə руjикəj hə ən у чирəво кӀунч həмəл овурдəнијо чи).

ГРАССИ́РОВАТЬ гл. hərф «р»-рə францајиhорə хуно куфтирə. II *грасси́рование* сущ. hərф «р»-рə францајиhорə хуно куфтирəји.

ГРАФА́ сущ. графа, сӀутун (ə чəдвəл).

ГРА́ФИК сущ. график (ə дӀ-jəки киро дəкиш бирəји ən просесhорə ə хитhорəво бурбундəнијо чертjож). *График изменения температуры* график ən дəкиш бирəји ən (кəрми-хиники) hово.

ГРА́ФИКА сущ. 1. рəh ən ə хитhо вə штрихhорəво шикил кəширəји; 2. ə и рəhəво кəширə оморијо шикил; 3. шикил ən hərfhо.

ГРАФИ́Н сущ. графинкə (бугозӀ hундӀр вə тəнкə гоб шишəји, хрустали əри ов, шороб вə jə чиhојкə). II *графи́нчик* уменьш. графинкəлə.

ГРАФИ́Т сущ. графит (минерал). II *графи́тный, графи́товый* прил. графити, ən графит.

ГРАФИ́ТЬ гл. хит кəширə, ə сутунhо чиро сохтə, ə графаhо чиро сохтə.

ГРАФЛЁНЫЙ прил. хиткəширə (хит кəширə оморијо).

ГРАЦИО́ЗНЫЙ прил. рач, мəстур. II *грацио́зность* сущ. рачи, мəстури.

ГРА́ЦИЯ сущ. рачи, мəстури.

ГРЕБЁНКА сущ. шунə (əз jə тараф дəндӀhо вəријо, тəнк-дуразə пластинкə).

ГРЕБЕНЧА́ТЫЙ прил. шунərə хуно hистијо, ə шунə ухшəш зəрəнијо.

ГРЕ́БЕНЬ сущ. шунə (əз jəки, jə новкə əз дӀ тараф дəндӀ вəријо, əри муj дуз сохтə hистијо карасти). II *гребешо́к* уменьш. шунəлə.

ГРЁЗА сущ. хов, хəjол.

ГРЕ́ЗИТЬ гл. војə сохтə, ə хəjол дəрафтə.

ГРЕ́КИ сущ. грекhо, jеванихо: хəлг, амбари одомихој ən ə Гресија (ən Јева). II *грек* грек, jевани (jəки əз и одомихо). II *грека́нка əзини* зən (духтəр).

ГРЕМЕ́ТЬ гл. 1. кəлə сəсhо сохтə (вəдəшəндə); 2. нум вəдəшəндə, ə кəлə корhо расирə.

ГРЕМУ́ЧИЙ прил. кəлə сəсhо сохтəнијо (вəдəшəндəнијо).

ГРЕМУ́ШКА сущ. чəх-чəх.

ГРЕНКИ́, ГРЕ́НКИ сущ. кəрм (гугуз) сохтə оморијо тикəhој сипрə нун.

ГРЕТЬ гл. кəрм вəровундə: 1. кəрми дорə. *Эта маленькая печка плохо греет* и бала пичлə хəрəб ədəj кəрм вəровундə; 2. кəрм сохтə. *Греть руки* дəchорə кəрм вəровундə; 3. кəрмирə доштə (əз товунəj оводуни).

ГРЕ́ТЬСЯ гл. 1. хӀштəрə кəрм вəровундə; 2. кəрм бирə, кəрм вəроморə.

ГРЕХ сущ. hовун: 1. куфтирəhој худорə ə чикə нə овурдə; 2. тəхсир, həjб, хəрəбə кор. <> *с грехом пополам* ə кучəво, ə куч-болəрəво; *что греха таить* чӀ пəhəнӀ сохтə кəрəки. II *грешок* уменьш. hовунлə.

ГРЕХО́ВНЫЙ прил. hовункор (hонкор), сəhибhовун, тəхсиркор, həjблӀ, хəрəбə кор сохтəкор. II *греховность* сущ. hовункори (hонкори).

ГРЕХОПАДЕ́НИЕ сущ. ə hовун офторəји, ə hовун дəрафтəји.

ГРЕ́ЦКИЙ *грецкий орех* сущ. гəрəбəч (дор вə мəjвəjӀ).

ГРЕ́ЧЕСКИЙ прил. греки (jевəни): ən грекhо, ən зувун ӀшӀ, ən миллəт ӀшӀ, ən hədəthошӀ, ən təhər зиндəкунишӀ, ən культурашӀ; ən Гресија, ən хорижӀ, ən торихӀ; ən грeho, ə Гресијə (ə Јəвəн) hистијорə хуно; *Греческий язык* зувун греки (jəвəни).

ГРЕШИ́ТЬ гл. 1. hовун сохтə; 2. гəлəт рəhо дорə, хəрəбə (нəкӀурӀмə) кор сохтə.

ГРЕ́ШНИК сущ. hовункор, hовункорə одоми; II *грешница* əзини зəн, (духтəр).

ГРЕ́ШНЫЙ прил. hовункор, hовунлӀ: 1. hовун сохтијо; hовунə кор сохтијо. *Грешный человек* hонкорə одоми; 2. hовунhојӀ hистијо. *Грешный мир* hовункорə дӀнjо.

ГРИБ сущ. суги. *Сухие грибы* хӀшкə сугиhо. II *грибо́к* уменьш. сугилə. II *грибной* прил. сугиjи, ən суги.

ГРИБНИ́К сущ. jӀрə сугивəчирə хош оморənијо одоми, II *грибни́ца* əзини зəн (духтəр).

ГРИ́ВЕННИК сущ. дӀшоhинə, дəhкəпикə (пул).

ГРИМ сущ. грим: 1. əри ə театр возирə сифətə дəкиш сохтəји (рəнг зəрəји, муj вокосундəји, парик вəнорəји); 2. əри гримзəрə hистијо карандашhо вə jə чиhојкə.

ГРИМА́СА сущ. ə војистəрəво, jə новкə нəвојистəнки чирjој сифəт дəкиш бирəји (чӀуникərə бурбундə војистəнки).

ГРИМА́СНИЧАТЬ гл. чирjој сифəт хӀштəрə дəкиш сохтə.

ГРИМЁР сущ. артистһорә грим зәрәнијо корсох ән театр. II *гримёрша* әзини зән (духтәр).

ГРИМИРОВА́ТЬ гл. грим зәрә, вәнорә (чирјој сифәт ән киникәрә дәкиш сохтә). II *гримирова́ние* сущ. гримзәрә (грим зәрәји (вәнорәји). II *гримиро́вка* сущ. гримзәрә (грим вәнорәнкә сохтә оморәнијо кор). II *гримирова́льный* прил. әри гримзәрә, гримсохтә һистијо.

ГРИМИРОВА́ТЬСЯ гл. 1. ә сифәт хүштә грим зәрә, вәнорә; 2. грим зәрә оморә.

ГРОБ сущ. 1. тобут; 2. в знач. сказ. говрә, әхир. <> *В гроб глядить (смотреть)* әхири рузһој хүштәрә зивистә: *вогнать (вколотить, свести) в гроб* ә говрә дәшәндә (күштә); *до гроба* тәјтә ә говрә рафтә, тә мүрдә; *по гроб* тәјтә мүрдә; *стоять одной ногой в гробу* јә појү ә гур, јә појү ә хунә. II *гро́бик* сущ. тобутлә. II *гробово́й* прил. тобути: 1. ән тобут; 2. ән ә тобут дәбирәкор бирәнијорә хуно (сәссүз).

ГРОБАНУ́ТЬ гл. говрә сохтә, ә әхирү вәдарафтә.

ГРОБНИ́ЦА сущ. говрә, говрәхунә (әз сәнг вокундә оморијо вә ә гәдү топут вә митој ән мүрдәкор дәбирәнијо чи).

ГРО́БИТЬ гл. күштә, нист сохтә.

ГРОБОВЩ́ИК сущ. тобутчи, тобут гүч сохтәнијо одоми.

ГРОБОКОПА́ТЕЛЬ сущ. говрәвәкән (говрә вәкәндәнијо одоми).

ГРОЗА́ сущ. 1. туфон (бирәнгинә ә кәлә ворушәво); 2. тәрс, ћәләҹикәри овурдәнијо киникә, чуникә. II *грозово́й* прил. туфони; ән туфон.

ГРОЗДЕВИ́ДНЫЙ прил. ә хушә (солхум) ухшәш зәрәнијо.

ГРОЗДЬ сущ. хушә (солхум). II *гроздево́й* прил. хушәји (солхуми): 1. ән хушә (ән солхум); 2. ә хушәрәво (ә солхумәво һистијо) .

ГРОЗИ́ТЬ гл. 1. булә дорә, тәрсундә. *Враги грозят нам войной* дүшмәһо имурә әдәт ә дәһворәво булә дорә; 2. әз бәди хәбәр дорә. *Циклон грозит наводнением* воруш әз сајл әдәј хәбәр дорә.

ГРО́ЗНЫЙ прил. 1. зобу, сўрўл. *Грозный муж* зобунә шүвәр; 2. тәрсирәни. *Грозная сила* тәрсирәнијә куҹ; 3. тәрсундәнијо, тәрс овурдәнијо. *Грозные слова* тәрсирәнијә кофһо. II *гро́зность* прил. зобуји, сўрўли.

ГРОМ сущ. 1. кәлә сәс, әз бирәнгинә бәгдә оморәнијо; бирәнгинә. 2. кәлә сәс, тәрәнг-тәрәнг.

ГРОМА́ДА сущ. 1. лап кәлә, лап дүрүҹдә чи. *Громады кораблей* лап дүрүҹдә кәмиһо; 2. ә јә ҹикә вәчирә оморијо амбарә дүрүҹдә чиһо.

ГРОМА́ДИНА сущ. разг. дүрүҹдә чи, дүрүҹд.

ГРОМА́ДНЫЙ прил. лап кәлә, лап дүрүҹд. II *грома́дность* сущ. дүрүҹди, кәләји.

ГРОМИ́ТЬ гл. вәчарундә, лов-тум сохтә, хәрәбә сохтә.

ГРО́МКИЙ прил. 1. кәлә, хуб шинирә оморәнијо; 2. нумү, сәсү вәдироморијо. II *громкость* сущ. кәләји, хуб шинирә оморәји (ән сәс).

ГРОМКОГОВОРИ́ТЕЛЬ сущ. сәскәләсох (сәсә кәлә сохтәнијо апарат).

ГРОМОВО́Й прил. 1. бирәнгинәји, ән бирәнгинә; 2. лап кәлә, куш кар сохтәнијо; 3. вәчарундәнијо, тәләф сохтәнијо.

ГРОМОЗДИ́ТЬ, НАГРОМОЗДИ́ТЬ гл. ә сәр-сәрјәки вәчирә, кура сохтә (амбарә кәлә чиһорә). II *нагроможде́ние* сущ. ә сәр-сәрјәки вәчирәји, кура сохтәји (амбарә кәлә чиһорә).

ГРОМОЗДИ́ТЬСЯ гл. 1. сәр-сәрјәки вәчирә омрә, кура бирә (амбарә кәлә чиһо); 2. ә чәтинирәво ә һүндүрәки вәрафтә нүштә.

ГРОМО́ЗДКИЙ прил. 1. дүрүҹд, лап кәлә; лап курунд, амбарә ҹикә кирдәнијо; 2. амбарә вәхт бәрдәнијо. II *громоздкость* сущ. дүрүҹди, кәләји; курунди.

ГРО́ХНУТЬ, ГРО́ХАТЬ гл. 1. парт сохтә: 1) кәлә сәс сохтә. *Грохнул выстрел* куллә парт сохт; 2) кирә, чүрә. шәндә, вәнкәстә; 2. кәлә-кәлә хәндүстә.

ГРО́ХНУТЬСЯ, ГРО́ХАТЬСЯ гл.: ә кәлә сәсәво офторә (әз товунәј кәлә чи).

ГРОШ сущ. гуруш: 1. дү кәпики пул мүси ә Урусијәт (1654–1838 с.), бәгдә нимкәпики (1838–1917 с.); 2. ән дәрәјә гимәт ән чүникә.<> *Гроша медного (ломаного) не стоит* ә ним кәпик ни вәрзү, ә ним кәпик вәрзирәни нисти; *ни в грош не ставить* кого-, что-н. јә кәпик гимәт нә дорә (һичиш ћисоб нә сохтә) киникәрә. чүникәрә *ни гроша нет, ни гроша за душой нет* јә кәпик пулү нисти, һичиш нисти урә;

ГРОШО́ВЫЙ прил. 1. уҹуз, лап уҹуз, јәкәпики.; 2. нәвәрзирәни, хәрәб.

ГРУБЕ́ТЬ гл. 1. биһүрмәт бирә, биәдәб бирә, хәрәб ҹовоб дорә, 2. голин бирә, сәхт бирә,

тинкол-тинкол бирә; 3. голин бирә (ә товунәј сәс).

ГРУБИ́ТЬ, НАГРУБИ́ТЬ гл. биһүрмәти, биәдәби сохтә, хәрәб човоб дорә.

ГРУБИЯ́Н сущ. биһәјо, биәдәбә одоми. II *грубия́нка* әзини зән (духтәр).

ГРУБИЯ́НИТЬ, НАГРУБИЯ́НИТЬ гл. биһәјоји, бәдәби сохтә (бурбундә).

ГРУ́БЫЙ прил. 1. биһәјо, биәдәби; 2. сәхт, голин, тинкол-тинколи; 3. голини (ә товунәј сәс). II *гру́бость* сущ. 1. биһәјоји, биәдәб; 2. сәхти, голини, тинкол-тинколи; 3. голини (ә товунәј сәс).

ГРУ́ДА сущ. 1. әсәрјәки вәнорә (кура сохтә) оморијо чиһо; 2. гәдәрү амбарә чи.

ГРУДА́СТЫЙ прил. фирәһәсинә; кәләсинә (синәјү кәлә һистијо).

ГРУДИ́НА сущ. остугуј ән синә (ә пишој синә вәријо вә дәндәһорә кирдәнијо остугу).

ГРУДИ́НКА сущ. кушт ән синә (ән күштә мол). II *груди́ночный* прил. синәји; ән синә (ә товунәј кушт).

ГРУДНО́Й прил. 1. синәји, ән синә; 2. шир дәдәјә хурдәнијо.

ГРУДЬ сущ. 1. синә. 1. әз кәрдән тә шүгәм һистијо бәхш ән чәндәк. *Широкая грудь* фирәһә синә; 2. пүштү, нәнәј ән зән. *Дать грудь* һәјилә нәнә дорә; *отнять от груди* әз нәнә вәкирдә; 2. пишоји зәвәри бәхш ән шәји, булшәј, ән руји оводуни. II *грудка* уменьш. синәлә.

ГРУЖЁННЫЙ прич. шәләлү, пур (ә сәрү чүникә вәнорә оморијо, ә чүникәрәво пур сохтә оморијо.

ГРУЗ сущ. шәлә, бор: 1. куруни, курундә чи; 2. әри бәрдә вәкирдә оморијо, әри киникә фирсорә оморәнијо мол, чиһо. II *грузово́й* прил. шәләји, бори: 1. ән шәлә, әнбор; 2. әри шәлә (бор) бәрдә һистијо. **ГРУЗИ́НЫ** сущ. күрчиһо: хәлг, амбари ән ә Күрчүстон зивистәнүтһо одомиһо). II *грузи́н* күрчи (јәки әз и одомиһо). II *грузи́нка* әзини зән (духтәр).

ГРУЗИ́НСКИЙ прил. күрчији: ән күрчиһо; ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән һәдәтһошү, ән тәһәрз зиндәкунишү, ән културашү; ән Күрчүстон, ән хорију, ән торихү; ән күрчиһо, ә Күрчүстон бирәнијорә хуно). *Грузинский язык* зувун күрчијији. II *по-грузи́нски* нареч. ә күрчији.

ГРУЗИ́ТЬ, ЗАГРУЗИ́ТЬ гл. вәнорә чүникәрә ә чү; шәлә вәнорә.

ГРУЗИ́ТЬСЯ, ЗАГРУЗИ́ТЬСЯ гл. 1. шәләһој хүштәрә вәчирә; 2. шәлә вәнорә оморә; ә шәләрәво пур бирә.

ГРУЗНЕ́ТЬ, ПОГРУЗНЕ́ТЬ гл. 1. курунд бирә; 2. чог бирә, голин бирә, вәмасирә.

ГРУ́ЗНЫЙ прил. 1. курун(д), чог; 2. курун, курун чүмүстәкор, ә һәсонтирәво рәһ рафтә нә данүстәкор. II *гру́зность* сущ. 1. курунди; 2. чоги, голини.

ГРУЗОВИ́К сущ. шәлә (бор) кәширәнијо мошин.

ГРУЗОВЛАДЕ́ЛЕЦ сущ. сәһибшәлә (сәһиб ән шәлә).

ГРУЗООТПРАВИ́ТЕЛЬ сущ. шәлә (бор) фирсоријо одоми.

ГРУЗОПОДЪЁМНИК сущ. шәләвәшән: шәлә (бор) тик кирдәнијо, вәшәндәнијо мошин.

ГРУЗОПОДЪЁМНЫЙ прил. шәләвәшәни: әри шәлә (бор) тик кирдә, вәшәндә һистијо.

ГРУЗОПОЛУЧА́ТЕЛЬ сущ. шәлә (бор) әри ки фирсорә оморикә.

ГРУ́ЗЧИК сущ. шәлә, бор вәнорәнијо вә фушәндәнијо фәһлә.

ГРУНТ сущ. 1. хок, сәхтә хок, хори; 2. астар, ә кәтон зәрә оморәнијо зири гәд (әри шикил кәширә). II *грунтово́й* прил. хоки, хорији, зирхорији.

ГРУНТОВА́ТЬ гл. астар зәрә (әри шикил кәширә).

ГРУ́ППА сущ. груп, дәстә. II *гру́ппка* уменьш. группә, дәстәлә. II *группово́й* уменьш. групи, ән груп.

ГРУППИРОВА́ТЬ, СГРУППИРОВА́ТЬ гл. ә группһо (дәстәһо) чиро сохтә, груп-груп (дәстә-дәстә) вәчирә (кура сохтә). II *группиро́вка* сущ. 1. әри әгруппһо чиро сохтә бирәнијо кор; 2. то же, что *группа*.

ГРУППИРОВА́ТЬСЯ, СГРУППИРОВА́ТЬСЯ гл. ә группһо (дәстәһо) чиро бирә (сохтә оморә), груп-груп (дәстә-дәстә) вәчирә оморә (кура бирә.).

ГРУСТИ́ТЬ гл. дәрд кәширә, дүлхүрд бирә, дүлкир бирә, овул кирдә.

ГРУСТНЕ́ТЬ, ПОГРУСТНЕ́ТЬ гл. дәрдлү, дәрдлүтә бирә.

ГРУ́СТНЫЙ прил. 1. дәрдлү, овули (дәрд овурдәнијо, дәрдәчәр сохтәнијо).

ГРУСТЬ сущ. дәрд, овул.

ГРУ́ША сущ. омбуру: 1. дор мәјвәји; 2 мәјвәј ән и дор; 3. ә омбуру үхшәш зәрәнијо чи. II *гру́шка* уменьш. омбурулә.

ГРУШЕВИ́ДНЫЙ прил. омбурујн, омбурурэ хуно, э омбуру үхшэш зэрэнијо. *Грушевидный стакан* пэјлэј омбурујн.

ГРУ́ШЕВЫЙ, ГРУШО́ВЫЙ прил. омбурујн: 1. эн омбуру. *Грушевый сад*; 2. эз дор омбурији сохтэ оморијо; 2. эз омбуру ћэзүр биријо. *Грушевый сироп* сироп омбурујн.

ГРУШО́ВКА сущ. 1. эрэги омбурујн; 2. э омбуру ухшэш зэрэнијо сиб.

ГРЫЗНЯ́ сущ. ћэнчэћэнч, чэнк, : 1. јэкикүши (э ћэрэј ћэјвоnћо); 2. э јэкикүши чарустэнијо ћүчэт (э ћэрэј одомиће).

ГРЫЗТЬ гл. 1. сэхтэ чирэ э дэндүрэво хүрд сохтэ (вэкэндэ) хурдэ; 2. ћэмишэ ћэлово бирэ, нифри сохтэ, сэр зэрэ киникэрэ.

ГРЯДА́ сущ. 1. чэркэ (эн јэ чиро чиће); 2. лок. II *гря́дка* уменьш. 1. чэркэлэ; 2. локлэ.

ГРЯДУ́ЩИЙ прил. оморэнијо, бијовће.

ГРЯЗЕВО́Й прил. малади: 1. эн малад. *Грязевой вулкан* вулкан малади; 2. э маладэво сохтэ оморэнијо. *Грязевая ванна* ваннај малади.

ГРЯ́ЗИ сущ. малад эн ноћур јэ новкэ эн дэрјо эри нэчогићорэ хуб сохтэ.

ГРЯЗИ́ЩА сущ. губи, малади (малад амбар ћистијо чикэ).

ГРЯЗНЕ́ТЬ гл. малади, чүлки бирэ.

ГРЯЗНИ́ТЬ гл. малади, чүлки сохтэ. II *загрязне́ние* сущ. малади сохтэји.

ГРЯЗНИ́ТЬСЯ гл. 1. малади, чүлки бирэ; 2 малади, чүлки сохтэ оморэ. II *загрязне́ние* сущ. малади бирэји (сохтэ оморэји).

ГРЯЗНУ́ЛЯ сущ. битэмиз, бисэлигэјэ одоми.

ГРЯЗНУ́ХА сущ. боћи, э тэмизи хүштэ фикир нэс дорэнијо одоми.

ГРЯ́ЗНЫЙ прил. 1. малади; 2. чүлки, лиђэји; 3. мурдар, хэрэб, нэтэмиз, бишэлк; 4. лиђэ (э јэ рэнгикэћорэво гэриш ћистијо).

ГРЯЗЬ сущ. 1. малад, лиђэћ; 2. чүлк, зибил; 3. мурдари, нэтэмизи; 4. губи, ћилэти. <> *забросать (закидать) грязью, затоптать в грязь, смешать с грязью* бүхтү, локо вэнорэ; *месить грязь* маладэ вошиширэ; маладэ шиширэ-шиширэ рафтэ. II *гря́зца* уменьш. маладлэ (кэмэ малад). II *грязища* увел. губи (амбарэ малад).

ГРЯ́НУТЬ гл. 1. ћэ эјэбо кучлү вэдироморэ (эз товунэј сэс); 2. ћэ эјэбо сэр кирдэ. *Грянула война* ћэ эјэбо дэћво сэр кирд.

ГУА́ШЬ сущ. гуаш: 1. сүпэнчэ рэнг овдэри; 2. э эзини рэнгэво кэширэ оморијо шикил. II *гуа́шевый* прил. гуаши: 1. эн гуаш; 2. э гуашэво кэширэ оморијо.

ГУБА́ сущ. 1. лов. *Нижняя (верхняя) губа* дэрэји (зэвэри) лов; 2. лэћэ (эри чүникэрэ шиширэ бирэнијо эхир эн бэћзи карастиће). II *губно́й* прил. лови: 1. эн лов; 2. эри лов ћистијо; 2. э кумэки ловћорэво куфтирэ оморэнијо (э товунэј сэсће).

ГУБА́СТЫЙ прил. кэлэловће (ловћојү кэлэ ћистијо). II *губа́стость* сущ. кэлэлови (ловћојү кэлэ бирэји).

ГУБИ́ТЕЛЬ сущ. 1. күштэкор; 2. вэчарундэкор, пуч сохтэкор, хэрэб сохтэкор; 3. гэним. II *губи́тельный* прил. 1. күштэнијо; 2. вэчарундэнијо, пуч, хэрэб сохтэнијо.

ГУБИ́ТЬ, ПОГУБИ́ТЬ гл. 1. күштэ; 2. вэчарундэ, пуч сохтэ, хэрэб сохтэ; 3. гэним бирэ.

ГУ́БКА сущ. 1. ловлэ; 2. эри чүникэ шуштэ ћистијо нэрмэ, суласулајэ чи резини, паралони.

ГУБОШЛЁП сущ. дирнојэ одоми.

ГУДЕ́ТЬ гл. 1. фыд зэрэ (дураз кэширэнијо, дэкиш нэсбирэнијо сэс рэћо дорэ); 2. кэлэ дуразэ сэс вэдэшэндэ; нэпојистэ виз зэрэ.

ГУДО́К сущ. фыд, сэс эн фыд.

ГУДРОНИ́РОВАТЬ гл. э гудронэво дэкүрдэ, гудрон зэрэ.

ГУЛ сущ. сэс (кэлэ, э сэр офторэ нэс бирэнијо).

ГУ́ЛЕНА гл. кэштэкор (јүрэ амбар кэштэ хош оморэнијо одоми).

ГУ́ЛКИЙ прил. э дур шинирэ оморэнијо (э товунэј сэс фыди).

ГУЛЛИ́ВЫЙ прил. кэштэкор, кэштэнијо (јүрэ кэштэ хош оморэнијо).

ГУЛЬБА́ сущ. кэјф, хурдэ-бэрдэ.

ГУЛЯ́КА сущ. кэштэкор, оворэ (јүрэ кэштэ, оворэји сохтэ хош оморэнијо одоми).

ГУЛЯ́НКА сущ. хурдэ-бэрдэлэ, э дуст-тонишэво вэхт кировундэлэ.

ГУЛЯ́НЬЕ сущ. кэштэће, миђид кировундэји.

ГУЛЯ́ТЬ, ГУЛЬНУ́ТЬ гл. 1. кэштэ: тэћэди нэсохтэ рэћ рафтэ (эри кэјф хүштэ); 2. э кор нэ бирэ, рэћэти сохтэ, вэхт кировундэ; 3. кэјф сохтэ.

ГУЛЯ́ЩИЙ прил. кэштэкор (оворэји сохтэкор).

ГУМАНИ́ЗМ сущ. ћуманизм (инсонхоћи, хотурхоји).

ГУМАНИ́СТ сущ. һуманист (инсонхоһ, хотурхој).

ГУМА́ННЫЙ прил. ән инсонхоһи, ән хотурхоји (әри хотурхоһи, әри инсонхоһи һистијо).

ГУМНО́ сущ. хәрмон (тәхүл куфтәнүтһо чикә). II *гумённый* прил. хәрмони, ән хәрмон.

ГУ́РИЯ сущ. һүри (ә ислам киро әри худошинохһо дүлвәбәри сохтәнијо духтәр).

ГУРМА́Н сущ. дәһәм ләһә дәнүстәнијә, јүрә дәһәмлүјә чиһо хош оморәнијо одоми. II *гурманка* әзини зән (духтәр).

ГУРТ сущ. нәхир, кәлә. II *гуртово́й* прил. нәхири, кәләји; ән нәхир, ән кәлә.

ГУ́РТОМ нареч. 1. әһммә ә јә чикә, әјәки; 2. ә нәхирәво, амбар. *Гуртом покупать выгоднее, чем по частям* амбар (ә нәхирәво) восторә әз кәм-кәм восторә сарфтәји.

ГУРЬБА́ сущ. амбарә одоми; дәстәј одомиһо.

ГУСА́К сущ. әркәкә гоз. II *гусачий* прил. гози, ән гоз.

ГУ́СЕНИЦА сущ. 1. гүмгүмә; 2. ә чәрхһој ән трәхтур, ән танк вә ән јә чиһојкә кировундә оморәнијо фирәһә зинчир.

ГУСЁНОК, ГУСЕ́НЫШ сущ. вәчәј гоз.

ГУСТЕ́ТЬ гл. 1. сиг бирә, ә дү-јәки нәзник бирә; 2. хәст бирә, хәсттә бирә, дијәш хәст бирә.

ГУСТО́Й нареч. 1. сиг, голин; 2 хәст. II *густота́* сущ. 1. сиги, голини; 2 хәсти.

ГУСЬ сущ. 1. гоз; 2. кушт гози. II *гусёк* уменьш. гозлә. II *гуси́ня* дүшијә гоз. II *гусиный* прил. гози: 1. ән гоз; 2 әз кушт гоз, әз ичоләтү бирijo, сохтә оморијо.

ГУСЬКО́М нареч. пәспәсәјәки, јәки ә пәсәј ән уникә.

ГУСЬЯ́ТИНА сущ. кушт гози (хурдәнијә чирә хуно).

ГУСЯ́ТНИЦА[1] сущ. ә гозһо дәниширәнијо зән.

ГУСЯТНИЦА[2] сущ. тәнк-дуразә гәзгу (әри кәлә гушһорә дүшундә).

ГУ́ША сущ. 1. хәсти (ә кун гоб нүштијој ән рушуминә (суп, шилова); 2. ән сигә чикәј ән вишә; 3. миклә,одомиһо ән сиг һистијо чикә.

ГУЩИНА́ сущ. 1. см. *густота;* 2. см. *гуща.*

ГЯУ́Р сущ. ковур (ә мусурмуһо одоми ән јә диникә).

А

ДА I частица, союз әри. *Сегодня придете? – Да.* имбуруз мијојт? –Әри; II союз 1. вә, нә, һәм, һәмикә, јәкикә, сәрзијоди. *Я, брат да отец* мә, бирормә вә бәбәјму; *отец да сын* бәбә нә кук; 2. омо, әнчәг. *Он хотел уехать, да раздумал* урә рафтә војистәнбу, о́мо фикир хүштәрә дәкиш сохт.

ДА́БЫ союз әри әну, ә у киро ки.

ДАВА́ТЬ(-СЯ) см. *дать(-ся).*

ДА́ВЕЧА нареч. пишотә, јә кәм пишо, јә кәм әз и һәвәл.

ДАВИ́ЛЬНЫЙ прил. шиширә ов ән чүникәрә вәдәшәндәнијо; әри шиширә овә вәдәшәндә һистијо.

ДАВИ́ЛЬЩИК сущ. шиширә, ов онкур вәдәшәндәнијо (онкур вошширәнијо) фәһлә.

ДАВИ́ТЬ гл. 1. шиширә, вошиширә, һәл сохтә; 2. куч бурбундә, зулм сохтә; 3. тасундә. *Лиса давит кур* түлки кәркһорә тасундәни.

ДАВИ́ТЬСЯ гл. 1. хүштәрә тасүндә; 2. тасирә, ә бугозү мундә. *Давиться от кашля* әз сүврә тасирә; *давиться костью* ә бугозү остугу мундә.

ДА́ВКА сущ. һүлә-һүл.

ДА́ВЛЕНЫЙ прил. 1. һәл. *Давленые фрукты* һәлә мәјвәһо; 2. тасирә, тасундә оморијо. *Давленные куры* тасирә кәркһо.

ДА́ВНИЙ прил. зујинә: 1. зу биријо; 2. әз зурәво һистијо.

ДАВНО́ нареч. 1. зу (әз и вәхт амбар пишо); 2. әз зурәво тә имуһој. II *давне́нько* уменьш. зутәлә. II *давны́м-давно́* нареч. лап зу, әз зурәво.

ДАВНОПРОШЕ́ДШИЙ прил. гәдим, ән лап зујинә вәхтһо.

ДА́ВНОСТЬ сущ. 1. күһнәји (ә вәхт киро дури ән бирәј чүникә); 2. торих (вәхт һисти ән чүникә); 3. норә оморијә вәхт.

ДАГЕСТА́НСКИЙ прил. догүстүји: ән догүстијиһо, ән зувунһошү ән һәдәтһошү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән Догүстү, ән хорију, ән торихү; ән догјстијиһо; ә Догүстү ә бирәнијорә хуно. *Дагестанские языки* зувунһој догүстүји.

ДАГЕСТА́НЦЫ сущ. догүстүјиһо (ә догүстү зивистәнијо одомиһо: аварһо, гүмүгһо даркинһо, ләзкиһо вә јәкикәһо.). II *дагеста́нец* догүстүји (јәки әз и одомиһо). II *дагеста́нка* әзини зән (духтәр).

ДА́ЖЕ союз, част. һәлә I *Пришли все, даже старики* һәммә оморәт, һәлә пирһош; II частица ә пәсәју оморәнијо кофә кучлү сохтә. *Тут даже специалист бессилен* ә инчо һәлә сәниһәткориш һочизи.

ДА́ЛЕЕ то же, что . *дальше.*

ДАЛЕКО́, ДАЛЁКО нареч. 1. дур, ә дур. *Далеко ходить не нужно* ә дур рафтә кәрәк нисти; 2. амбар, хәјли. *До дома ещё далеко* тә хунә һәлә амбар мунди. <> *Далеко за полночь* әз нимәшәв хәјли кирошто; *далеко пойти* бәхтү овурдә, пишово рафтә, бүлүнд бирә; *он далеко не трус* ү әз тәрсәнкоһи дури

ДАЛЁКИЙ прил. дур: 1. әз инчикә тә јү амбарә рәһ нистијо; 2. вәхтү амбар киро̀штијо, јә новкә мундијо; 3. әгүлмәнд, кордан; 4. кәс, ә киникәрәво нәзники нистијо.

ДАЛЬ сущ. 1. дурә чикә. *Не пойду в такую даль* ә әзини дурә чикә нирам; 2. дурә вәхт.

ДАЛЬНЕ́ЙШИЙ прил. оморәнијо, пәсини (әз пәсәј чүникә бирijo, јә новкә бирәнијо).

ДА́ЛЬНИЙ прил. дур. *Дальний район* дурә рајон. II *да́льность* сущ. дури.

ДАЛЬНОВИ́ДНЫЙ прил. пишоки винирәкор (бирәнијә корһорә пишоки ә сәр офторәнијо); 2. һитјот. II *дальнови́дность* сущ. пишоки винирә данүстәји.

ДАЛЬНОЗО́РКИЙ прил. хуб винрәкор; дурә хуб винирәнијо. II *дальнозо́ркость* сущ. нәзникә хуб винирә нә данүстәји.

ДА́ЛЬНОСТЬ сущ. дури: 1. тә чүникә һистијо рәһ ; 2. чүникә кори сохтәнијо мәмзүл). *Дальность полёта пули* куллә рафтәнијо дури; мәмзүл ән куллә.

ДА́ЛЬШЕ нареч. 1. срав. ст. к *далёкий и далеко* дуртә, дијәш дур. *Я живу дальше вас* мә әз ишму дуртә зивистәнүм; 2. бәгдә, әз пәси. *Дальше что было* әз пәси чү бисто; 3. дијә. *Дальше терпеть не могу* дијә тоб настанүм дорә. <> *Дальше некуда* вәсси, вәраст, дијә вәсси; *дальше (своего) носа не видеть* әз буз вини (хүштә) һәчунәво һичишә нә винирә.

ДА́МА сущ. 1. хонум; 2. шүвәрлүјә зән; 3. зән јә новкә духтәр ә јүрәво чүфт вәчәстәнијо мәрд киро; 4. шикил зән вәријо горт. II *да́мочка* уменьш. зәнлә.

ДА́МБА сущ. домбә, бәнд хоки. II *да́мбовый* прил. домбәји; ән домбә.

ДА́МСКИЙ прил. зәни, хонуми, ән зән, ән хонум. *Дамская обувь* мәһс зәни; *дамский велосипед* мошинпоји зәни.

ДА́ННОСТЬ сущ. дорә оморијо, һистијо чүникә.

ДА́ННЫЙ прил. дорә оморијо: 1. әз коми коф рафтаникә һә у; 2. әз һәвәл мәһлүм һистијо (ә математика).

ДАНТИ́СТ сущ. дантист (духтир дәндүји). II *данти́стка* сущ. әзини зән (духтәр). II *данти́стский* прил. дантисти; ән дантист.

ДАР сущ. бәхш: 1. ә һовоји дорә оморәнијо чи; бәхшә; 2. данандәји, талант.

ДАРЁНЫЙ прил. бәхширә, бәхширәоморә (бәхшәрә хуно вәкирдә оморијо).

ДАРИ́ТЕЛЬ сущ. бәхширәкор (киникәрә чүникә бәхширәкор, бәхшә дорәкорә одоми).

ДАРИ́ТЬ, ПОДАРИ́ТЬ гл. бәхширә: 1. бәхшәрә хуно дорә; 2. перен. нушунәј разилугирә хуно расундә. *Дарить улыбкой* хәндә бәхширә. II *даре́ние* сущ. бәхширәји (чүникә бәхширәнки бирәнијо кор).

ДАРМОЕ́Д сущ. һовојихур, јелхур (әз кәс хурдәнијо одоми, оворә). II *дармое́дка* сущ. әзини зән (духтәр). II *дармое́дский* һовојихури, јелхури; ән һовојихур, ән јелхур.

ДАРМОЕ́ДНИЧАТЬ гл. һовојихури, сохтә; һәмишә әз кәс хурдә. II *дармое́дство* сущ. һовојихури (һоводи хурдәји, һәмишә әз кәс хурдәји).

ДАРОВА́НИЕ сущ. 1. см. *даровать*; 2. то же, что *талант*.

ДАРОВА́ТЬ гл. бәхширә, дорә чүникә. *Даровать свободу* ковләји дорә.

ДАРОВО́Й прил. һовоји, пулсүз (һоводи, пулсүз вәкүрдә оморијо). *Даровой билет* һоводијә билет.

ДА́РОМ нареч. һоводи: 1. пулсүз; лап үчүз; 2. нәһәги, һә нәһәг, бихәјр.

ДА́ТА сущ. торих (сал, мәһ, руз): 1. ә когоз, ә документ нүјүстә оморәнијо вәхт; 2. чү коникә бирijo, ә сәр оморијо вәхт (сал).

ДАТИ́РОВАТЬ гл. 1. торих вәнорә (зәрә, нүјүстә); 2. вәһдә куфтирә (норә). II *датировка* сущ. торих вәнорәји (зәрә, нүјүстә ә чүникә.

ДА́ТСКИЙ прил. данијаји: ән данијајиһо, ән зувун үшү, милләт үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културашү, ән Данија, ән хоријү, ән торихү; ән данијајиһо, ә Данија бирәнијорә хуно. *Датский язык* зувун дәнијәјиһо.

ДАТЧА́НЕ сущ. данијајиһо (хәлг, амбари ән ә Данија зивистәнүтһо одомиһо). II *датча́нин* сущ. данијаји (јәки әз и одомиһо). II *датча́нка* сущ. әзини зән (духтәр).

ДАТЬ дорә: 1. әз дәс ә дәс. *Дать деньги* пул дорә; 2. чүникәрә ә ихтијор ән киникә. *Дать средства на прожитие* әри зивистә нофуго дорә; 3. овурдә (хәјр, гәзонч). *Магазин даёт доход* туку әдәј хәјр овурдә; 4. чүникә бурбундә (консерт, томошә,..). *Что сегодня дают в Малом театре?* имбуруз ә Малиј театр чү дорәнүт?; 5. гијмәт норә. *Ему дают за шубу тысячу долларов* урә әри пусти һозор доллар әдәт дорә; 6. сал ән киникәрә офтә. *Ей дают не более двадцати лет* урә әз бист сал зәвәр нәс дорәнүт; 7. рәһ, һиштә киникә, чүникә соху. *Он дает мне время для окончания работы* у мәрә әри корә вәрастә әдәј вәхт дорә; 8. расундә (хәбәр).

ДА́ТЬСЯ гл. дәс дорә; хүштәрә ә дәс дорә; һиштә ә јүрәво чү војисткә сохут.

ДА́ЧА[1] сущ. 1. см. *дать* 2.; 2. ә јә бо дорә оморәнијо порс.

ДА́ЧА[2] сущ. дача: 1. хунә (әз шәһәр ә гиорг, әри һәминон рәһәти сохтә); 2. бог.

ДАЧЕВЛАДЕ́ЛЕЦ сущ. сәһиббог (сәһиб ән бог), сәһибдача. II *дачевладе́лица* сущ. әзини зән, духтәр.

ДАЯ́НИЕ сущ. содого.

ДВА числит. 1. дүдү (чиро куфтирә оморәнки, шумордәнки). *Раз, два, три,..* јәки, дүдү, сәсә,..; *два меньше трёх* дүдү әз сәсә чүкләји; 2. дү (гәдәр чиһорә бурбундәнки). *Две книги* дү китоб, *два килограмма сахара* дү кило шәкәр; 3. то же, что *двойка*.

ДВАДЦАТИЛЕ́ТИЕ сущ. бистсали.

ДВАДЦАТЛЕ́ТНИЙ прил. бистсалә,: 1. бистсали (бист сал һистијо, бирәнијо; ә бист сал һәмәл оморијо); 2. јүрә бист сал һүмүр һистијо.

ДВА́ДЦАТЬ числит. бист. II *двадца́тый* бистимүн: I. сущ. у, коми ки, ә чүникә әз наздәһимүн бәгдә оморә; II. прил. әз наздәһимүн бәгдә оморәнијо.

ДВА́ЖДЫ нареч. дү бо, дү караз. *Дважды два-четыре* дү бо дүдүји – чор.

ДВЕНА́ДЦАТЬ числит. дуваздэh. II *двена́дцатый* дуваздэhимүн: I сущ. у, коми ки, э чичойикэ эз јаздэhимүн бэгдэ оморэ; II прил. эз јаздэhимүн бэгдэ оморэнијо.

ДВЕ́РКА сущ. дэрлэ, чүклэ дэр.

ДВЕ́РЦА сущ. дэрлэ, чүклэ дэрлэ

ДВЕРЬ сущ. дэр. <> *Открыть дверь куда* рэh вокундэ э ччо; *показать на дверь* дэрэ бурбундэ э ки (гуј сохтэ кирэ). II *дверной* прил. дэри, эн дэр.

ДВЕ́СТИ числит. колич. дивист. II *двухсо́тый* числит. порядк. дивистимүн.

ДВИ́ГАТЕЛЬ сущ. матур.

ДВИ́ГАТЬ гл. 1. чүмундэ, эз чикэ чүмундэ (hүл зэрэ, јэ нэбукэ кэширэ чикэјүрэ дэкиш сохтэ). *Двигать стулья* стулhорэ чүмундэ (чикэшүрэ дэкиш сохтэ); 2. пишово бэрдэ, фирсорэ (лэшкэрэ); эри пишово рафтэ кумэки сохтэ. *Двигать войско на неприятеля* лэшкэрэ э сэр дүшмэ бэрдэ. | *Дви́гание* сущ. чүмундэји, пишово бэрдэји.

ДВИ́ГАТЬСЯ гл. 1. чүмүстэ; пишово рафтэ; э чү киројикэ э чү чојикэ рафтэ; 2. хүштэрэ чүмундэ; 3. чикэј хүштэрэ дэкиш сохтэ; 5. э кор, э хундэји пишово рафтэ

ДВИЖЕ́НИЕ сущ. 1. hол чикэј хүштэрэ дэкиш сохтэји (эз лэс појистэ тэфэhэти) эн чиhо, предметhо; 2. э чүникэ киро (дэниширэ) hол хүштэрэ дэкиш сохтэји; 3. э коми тарафикэ рафтэји; 4. эз јэ кор э јэ корикэ рафтэји, вэзифэјү кэлэ бирэји.

ДВИ́НУТЬ(-СЯ) См. *дви́гать(-ся).*

ДВО́Е числит. дүдү (дү); дү донэ. *Двое братьев* дү бирор.

ДВОЕБРА́ЧИЕ сущ. дүмэhри (э дү одомирэво мэhр бирэји).

ДВОЕДУ́ШНЫЙ прил. дүдүлэ, дүрујэ. II *двоеду́шие* сущ. дүдүлэји, дүрујэји.

ДВОЕЖЕ́НЕЦ сущ. дүзэнэ, дүзэни (јүрэ дү зэн hистијо мэрд).

ДВОЕЖЁНСТВО сущ. дүзэнији (јурэ дү зэн бирэји).

ДВОЕТО́ЧИЕ сущ. дүнүгтэји (э сэрсэрјэки вэријо дү нүгтэ, эз нушунэhој нүгтэнорэји јэки).

ДВО́ЕЧНИК сущ. хэрэб хундэнијо, эз нубоhој хүштэ hэмишэ дүдүји вэкирдэнијо тэлмид; II **дво́ечница** эзини духтэр.

ДВОЙ́ТЬ, ВЗДВОЙ́ТЬ гл. 1. дүдү сохтэ; э дү чикэ сохтэ; 2. дүборэ рундэ (хорирэ).

ДВОЙ́ТЬСЯ гл. 1. дүдү бирэ; э дү чикэ бирэ (сохтэ оморэ); 2. дүгэд вэди бирэ, дүдү вэди бирэ.

ДВО́ЙКА сущ. 1. дүдүји: 1) нум эн «2»; 2 дү хол вэријо горт; 3)э пэнчбали систем эри хундэкорhо норэ оморэнијо гијмэт «хэрэб»; 2. костјум: шовол нэ пенчэк эјэки. II *дво́ечка* уменьш. дүдүјилэ.

ДВОЙНИ́К сущ. 1. э јэкикэ соф ухшэш зэрэнијо одоми; 2. дүдү, јэ новкэ дүгэд сохтэ оморијо чи.

ДВОЙНО́Й прил. дүгэд: 1. дү бо амбар; эз э јэки ухшэш зэрэнијо дү чи hэмэл оморијо; 3. э дү бо сохтэ оморэнијо.

ДВО́ЙНЯ сущ. дүдунэји (јэ дэдэј э јэ вэхт зэндијо дү hэјил).

ДВОЙНЯ́ШКА сущ. эз дүдунэјиhо јэки.

ДВОЙЧА́ТКА сущ. дүдүји, дүдонэји (дүдонэ э јэки), чэтэг.

ДВОР[1] сущ. мэhэлэ: 1. э hэрэј вокундијо хунэ јэ чиhојкэ эн јэ одоми hистијо хори; 2. хунэј кэндчи э хоријүрэво; 3. эз кучэ чиро сохтэ оморијо, э јон хунэјү hистијо хори эн сэhибхунэ; 4. буру. *Во дворе холодно* эбуру хиники. II *дво́рик* мэhэлэлэ.

ДВОР[2] сущ. 1. сарај (милих -монарх, күфлэтү, нэзникэ одомиhојү э јэ чикэ).

ДВОРЕ́Ц сущ. сарај, гэлэшони. II *дворцо́вый* прил. сараји: 1. эн сарај (эн одомиhој срај); 3. э сарај бирэнијо.

ДВО́РНИК сущ. чарузэн (э хэјол тэмизи эн мэhэлэ нэн кучэ бирэнијо корсох). II *дво́ничиха* сущ. эзини зэн (духтэр).

ДВОЯ́КИЙ прил. дү чиро hистијо; дүмэноји. *Двоякая выгода* дү чиро хэјр. *Решить двояко* нареч. дү чиро hэл сохтэ. II *двоя́кость* сущ. дү чиро бирэји, дү мэhно дорэји.

ДВУГЛА́ВЫЙ прил. дүсэрэ, дүсэри (јүрэ дү сэр вэријо).

ДВУГРЕ́ВЕННИК, ДВУГРЕ́ВЕННЫЙ сущ. јэ абаси, јэабасинэ (јэ јэабасинэ пул).

ДВУЖИ́ЛЬНЫЙ прил. гувотлү, гэјишэбугэ, чунсэхт.

ДВУКО́ЛКА сущ. дүчэрхэ hэрэбэ.

ДВУКРА́ТНЫЙ прил. дүгэд, дүгэдэ: 1. дү бо сохтэ оморијо, сохтэ оморэнијо; 2. дү бо кэлэ сохтэ оморијо; 3. дү бо вэкидэ оморијо.

ДВУЛИ́КИЙ, ДВУЛИ́ЦЫЙ прил. дүрујэ, јүрэ дү сифэт, дү чирјо вэријо. II *двули́кость* сущ. дүрујэји, јүрэ дү сифэт, дү чирјо вэбирэји.

ДВУЛИ́ЧИЕ сущ. дүрујэји.

ДВУЛИ́ЧНИЧАТЬ гл. дӯрујәји сохтә.

ДВУЛИ́ЧНЫЙ прил. дӯрујә (јӯрә дӯ рӯј вәријо). II *двули́чность* сущ. дӯрујәји (јӯрә дӯ рӯј вәбирәји).

ДВУНО́ГИЙ прил. дӯпојә (јӯрә дӯ пој вәријо).

ДВУПА́ЛЫЙ прил. дӯәнкӯштә (ә појӯ, ә дәсә, ән пәнчәјӯ дӯ әнкӯшт вәријо).

ДВУРУ́ЧНЫЙ прил. дӯдәстәкә (јӯрә әри кирдә дӯ дәстәк вәријо).

ДВУСМЫ́СЛЕННЫЙ прил. дӯмәһноји (јӯрә дӯ мәһно һистијо).

ДВУСПА́ЛЬНЫЙ, ДВУХСПА́ЛЬНЫЙ прил. дӯодомији, дӯодомијинә (әри дӯ одоми әјәки хисирә һистијо).

ДВУСТВО́ЛКА, ДВУХСТВО́ЛКА сущ. дӯлуләји туфанк.

ДВУСТВО́ЛНЫЙ прил. дӯлуләји. *Двуствольное ружьё* дӯлуләји туфанк.

ДВУСТВО́РЧАТЫЙ прил. дӯләтә (јӯрә дӯ ләт вәријо). II *двустворчатая дверь* дӯләтә дәр.

ДВУСТОРО́ННИЙ прил. дӯтарафи: 1. јӯрә дӯ тараф һистијо; әри һәр дӯ тараф һистијо: 2. һәр дӯ тарафӯ јә чиро һистијо. II *двусторо́нность* сущ. дӯтарафији.

ДВУХГОДИ́ЧНЫЙ прил. дӯсали (дӯ сал кәширәнијо). *Двухгодичные курсы* дӯсали курсһо.

ДВУХГОДОВА́ЛЫЙ прил. дӯсалә. *Двухгодовалый ребёнок* дӯсалә һәјил.

ДВУХДНЕ́ВНЫЙ прил. дӯрузи: 1. ә гәд дӯ руз бирәнијо; 2. әри дӯ руз ә фикир кирдә оморијо.

ДВУХЛЕ́ТКА прил. дӯсали:т1. јӯрә дӯ сал вәхт һистијо чи; 2. әри дӯ сал ә фикир кӯрдә оморијо чи.

ДВУХЛЕ́ТОК сущ. дӯсалә һәјвон.

ДВУХЛИТРО́ВЫЙ прил. дӯлитри, дӯлитрә (дӯ литр кирдәнијо).

ДВУХМЕ́СТНЫЙ прил. дӯодомији, дӯодомијинә, дӯчикәји.

ДВУХМЕ́СЯЧНЫЙ прил. дӯмәһи, дӯмәһә. *Двухмесячный ребёнок* дӯмәһә һәјил.

ДВУХНЕДЕ́ЛЬНЫЙ прил. дӯһофтәји: 1. дӯ һофтә һистијо, ә дӯ һофтә бирәнијо; 2. әри дӯ һофтә ә фикир кирдә оморијо.

ДВУХСОТЛЕ́ТИЕ сущ. дивистсали**:** 1. дивист сал вәхт); 2. дивист сал томом бирәји ән чӯ корикә).

ДВУХСОТЛЕ́ТНИЙ прил. дивистсали: 1. дивист сал һистијо, бирәнијо; 2. әри дивст сал ә фикир кирдә оморијо; 3. дивистсалә биријо.

ДВУХСО́ТЫЙ прил. дивистимӯн: I сущ. у, коми ки, ә чӯчојикә әз пәсәј сади навод нӯјумӯн оморә; II прил. шумордәнки, нумир зәрәнки әз пәсәј сади навод нӯјумӯн оморәнијо.

ДВУХТЫ́СЯЧНЫЙ прил. дӯһозоримӯн: I сущ. у, коми ки ә чӯчојикә әз һозори нӯһсади навод нӯјумӯн бәгдә оморә; II прил. ә шумордәнкә, нумир зәрәнкә әз һозори нӯһсади навод нӯјумӯн бгдә оморәнијо.

ДВУХЦВЕ́ТНЫЙ прил. дӯрәнгә.

ДВУХЧАСОВО́Й прил. дӯсәһәти: 1. дурази јӯ дӯ сәһәт һистијо; 2. ә дӯ сәһәт ә сәр оморәнијо; 3. әри дӯ сәһәт ә фикир кӯрдә оморијо.

ДВУХЭТА́ЖНЫЙ прил. дӯмәртәбәји.

ДВУЯЗЫ́ЧНЫЙ прил. дӯзувуни, дӯзувунә; 1. ә ӯ зувун коф сохтәкор; 2. дӯ чиро чоф сохтәкор, дӯрујә.

ДЕБИЛ сущ. кәмәгӯл (кәмәгӯлә одоми).

ДЕБО́Ш сущ. шулуги, чәнк, ә һорој-бочәһәво чәнк.

ДЕБОШИ́Р сущ. шулуг, шулги сохтәкор; чәнкәсур; һорој-бочәһ сохтәкорә одоми.

ДЕБОШИ́РИТЬ гл. шулуги сохтә; чәнк кирдә, ә һорој-бочәһәво чәнк кирдә.

ДЕ́БРИ сущ. 1. мәркәвишә, голиндәвишә; 2. перен. кәлә чәтини һо.

ДЕ́ВА устар. то же, что *де́вушка.*

ДЕВА́ТЬ(-СЯ) см. *деть(-ся).*

ДЕ́ВЕРЬ сущ. шә(в)бирор (бирор ән шӯвәр).

ДЕВИ́ЦА, ДЕ́ВИЦА то же, что *девушка*.

ДЕВИ́ЧЕСТВО сущ. духтәри (тә шӯвәр рафтә бириjо вәхт ән зән).

ДЕ́ВКА то же, что *девушка*.

ДЕ́ВОЧКА сущ. духтәр (һәјил). II *девчо́нка, девчу́шка и девчо́ночка* уменьш. духтәрлә.

ДЕ́ВСТВЕННИК сущ. батулла (ә ћибо нә дарафтијо одоми). II *де́вственница* духтәр батулла.

ДЕ́ВСТВЕННЫЙ прил. 1. батулла (ә ћибо нәдарафтијо); 2. перен. дәс зәрә нәоморијо, сӯфтә бириjорә хуно мундијо. II *де́вственность* сущ. батуллаји.

ДЕ́ВУШКА сущ. чојилә духтәр; ә сал расирә духтәр.

ДЕВЧА́ТА сущ. разг. духтәрһо.

ДЕВЧО́НОЧНЫЙ, ДЕВЧА́ЧИЙ прил. духтәри: 1. ән духтәр; 2. ән духтәр һистијорә хуно.

ДЕВЯНО́СТО числит. навод.

ДЕВЯНОСТОЛЕ́ТНИЙ прил. наводсалә.

ДЕВЯНО́СТЫЙ числит. наводимүн: I сущ. у, коми ки, ə чүчојикə əз ћəштод нүћүмүн бəгдə оморə; II прил. ə шумордəнки, јə новкə нумрə зəрəнки əз ћəштод нүћүмүн бəгдə оморəнијо.

ДЕ́ВЯТЕРО числит. нућ донəшү. *Девять братьев* нућ бирор.

ДЕВЯТИЛЕ́ТНИЙ прил. нүћсали: 1. нүћ сал ћистијо; ə нүћ сал ћəмəл оморијо; 2. əри нүћ сал ə фикир кирдə оморијо; 3. салү нүћ бирijo; нүћсалə.

ДЕВЯ́ТКА сущ. нүћи: 1. нум ən «9»; 2. нүћ одоми, јə нəбукə нүћ чүникə дəрijo груп; 3. горт (нүћ хол вəрijo). II *девяточка* уменьш. нүћилə.

ДЕВЯТНА́ДЦАТЫЙ числит. наздəћимүн: I сущ. у, коми ки, ə чүчојикə əз ћəчдəћ бəгдə оморə; II прил. ə шумордəнкə, јə новкə нумрə зəрəнкə əз ћəчдəћ бəгдə оморəнијо

ДЕВЯТНА́ДЦАТЬ числит. наздəћ.

ДЕВЯ́ТЫЙ числит. нүћимүн: I сущ. у, коми ки, ə чүчојикə əз ћəшт бəгдə оморə; II прил. ə шумордəнкə, јə новкə нумрə зəрəнкə əз ћəшт бəгдə оморəнијо

ДЕ́ВЯТЬ числит. нүћ.

ДЕВЯТЬСО́Т числит. нүћсад. II *девятисо́тый* числит. нүћсадимүн.

ДЕД сущ. 1. кəлəбəбə (бəбəј ən бəбə); 2. бəбəхолу (бəбəј ən дəдəј); 2. кəлəмəрд. II *де́душка, дедУ́ля и де́дка* ласк. кəлəбəбəлə, бəбəхолулə.

ДЕ́ДОВСКИЙ прил. кəлəмəрди: 1. ən кəлəмəрд; 2. күћнə биријо, пəс мундијо.

ДЕЖА́ сущ. тəшт (тəбəг) əри хəми сохтə). II *дежка* уменьш. тəштлə (тəбəглə).

ДЕЖУ́РИТЬ гл. 1. нубот кəширə, нуботчи бирə, нуботчији сохтə; 2. əри чү коникə ə чүчојикə (ə чој нə рафтə) бирə (појистə). II *дежурство* сущ. нубот; нуботчији.

ДЕЖУ́РНЫЙ сущ. нуботчи: 1. прил. ə нуботəво чү коникəрə ə чикə овурдəнијо; 2. сущ. ə нуботəво чү коникəрə ə чикə овурдəнијо одоми. II *дежурная* əзини зəн, духтəр.

ДЕ́ЙСТВИЕ сущ. 1. кор, ћəмəл; 2. кори (ə чиробəчиро мəћноћо. *Лекарство оказало действие* дəрму кори сохт; *игра артиста произвела на меня сильное действие* возирəј ən артист ə мə сəхт кори сохт; 3. куч, гувот. *Договор сохраняет свое действие в течение 5 лет* договорə 5 сал гувоти (кучи); 4. пəрдə, бəхш ən томошə (ə театр). *Пьеса в трех действиях* сəпəрдəји пјес.

ДЕЙСТВИ́ТЕЛЬНОСТЬ сущ. 1. зивистəнимћо ћилом, бирəнијо корћо; зиндəкуни; 2. соф ћистијо чићо; ə əвири бирəји ən киникə, чүникə.

ДЕЙСТВИ́ТЕЛЬННЫЙ прил. соф: 1. ə дузи биријо , јə новкə ћистијо; 2. ћистијо, кучү мундијо, куч хүштəрə доштијо; кор сохтəнијо.

ДЕ́ЙСТВО сущ. томошə; томошəј театри.

ДЕ́ЙСТВОВАТЬ, ПОДЕ́ЙСТВОВАТЬ гл. 1. сохтə; чүникə сохтə (əз товунəј одоми). *Действовать неосмотрительно* кушəсовуји сохтə; 2. кор сохтə. *Машина хорошо действует* мошин əдəј хуб кор сохтə; 3. кори сохтə, куч бурбундə. *Слова на него не действуют* ə у коф кори нəс сохтə.

ДЕКА́БРЬ сущ. декабр (дүваздəћимүн məћ ən сал). II *дека́брьский* прил. декабри: 1. ən декабр; 2. ə декабр биријо (бирəнијо).

ДЕКА́ДА сущ. декада, дəћрузи вəхт. II *дека́дный* прил. декадаји.

ДЕКАТИРОВА́ТЬ гл. молə ə буг дорə, јə нəбукə дүшундə (чүникə духтəнки нə даров куфтирə). II *декати́рО́вочный* прил. ə буг дорəни, дүшундəни (əз товунəј мол). II *декати́рО́вщик* сущ. молə ə буг дорəнијо, дүшундəнијо уста; II *декати́рО́вщица* əзини зəн, духтəр.

ДЕ́ЛАНЫЙ прил. гүч (дуз) сохтə оморијо, ћəмəл оморијо. II *деланность* сущ. гүч (дуз) сохтə оморəји.

ДЕ́ЛАТЬ, СДЕ́ЛАТЬ гл. 1. сохтə, винирə. *Делать по-своему* данүстəј хүштəрə хуно сохтə, *ничего не делать* јə кориш нə винирə; 2. ћəзүр сохтə, гүч сохтə. *на этой фабрике делают мебель* ə и фабрик мебел гүч сохтəнүт; 3. сохтə (ə чүрбəчирə мəћноћо). *Делать ошибку* гəлəт сохтə; *делать несчастным* бəдмозол сохтə, *делать уроки* нубо сохтə; *делать добро другим* ə кəсћо хуби сохтə; *делать счастливым* мозолмənд сохтə; *от нечего делать* əз бикори.

ДЕ́ЛАТЬСЯ, СДЕ́ЛАТЬСЯ гл. 1. бирə, ћəмəл оморə; 2. ə сəрбəћəм оморə; 3. ћəзр сохтə оморə, гүч сохтə оморə.

ДЕЛЕ́НИЕ сущ. бəхшсохтə , чиросохтə; бəхшбирə, чиробирə (бəхш бирəји, чиро бирəји).

ДЕЛЁ́Ц сущ. корсох (хүштəрə əз ћичиш нəкəширə кор хүштəрə бəрдəкорə одоми).

ДЕЛЁЖ, ДЕЛЁЖКА сущ. бəхшсохтə (бəхш сохтəји).

ДЕЛИКА́ТЕС сущ. дəћəм (дəћəмлүјə чи).

ДЕЛИ́МОЕ сущ. мат. бəхш бирəнијо.

ДЕЛИ́ТЕЛЬ сущ. мат**.** бәхш сохтәнијо.

ДЕЛИ́ТЬ, РАЗДЕЛИ́ТЬ гл. бәхш сохтә: 1. ә бәхшһо чиро сохтә; 2. ә киникәрәво һәрмәһи кор сохтә чуникәрә; әз ән јү һистијо киникәрә дорә; 3. чиро-чиро вәчирә. II *деле́ние, разделе́ние* сущ. бәхш сохтәји. II *разде́л* сущ. бәхш (ән чуникә).

ДЕЛИ́ТЬСЯ, РАЗДЕЛИ́ТЬСЯ гл. бәхш бирә: 1. ә бәхшһо чиро бирә; 2. ә киникәрәво һәрмәһи кор сохтә оморә (чуникәрә); әз ән јү һистијо киникәрә дорә; 3. чиро—чиро вәчирә оморә. II *деле́ние, разделе́ние* сущ. бәхш бирәји.

ДЕ́ЛО сущ. 1. кор: (ә чиро-чиро мәһноһо). *Как дела?* корһо чүтами?; *судебное дело* кор суди; *у меня много дел* мәрә кор амбари; *открыть дело* кор вокундә; *он занят делом* урә кори; 2. кор-бор, чуникә сохтә; 3. кәрәкијә кор, миһточи. *Я к вам по делу* мә ә јон ишму ә кор киро оморәм. <> *В самом деле* әдузи; *в чём дело?* чү бири?; *делу конец* вәраст; *доброе дело* хуби, хубә кор; *первым делом* сүфтә, әз һәвәл; *приняться за дело* корә сәр кирдә; *то и дело* һәмишә, зу-зу. II *де́льце* уменьш. корлә. II *делишки* сущ. корләһо.

ДЕЛОВИ́ТЫЙ прил. кордан, корсох.

ДЕЛОВО́Й прил. 1. корсох, кордан, әз дәсү кор вәроморәкор, һәмәли; 2. әри кор сохтә, чуникә һәзүр сохтә һәмәл оморәнијо.

ДЕЛОПРОИЗВОДИ́ТЕЛЬ сущ. корбәр (корһој ән идорәрә бәрдәнијо одоми). II *делопроизводи́тельница* әзини зән (духтәр).

ДЕЛОПРОИЗВО́ДСТВО сущ. корбәри (корһој ән идорәрә бәрдәји).

ДЕЛЯ́ГА сущ. әри зу хәјр винирә кор сохтәнијо одоми.

ДЕЛЯ́НКА сущ. әри бурра чиро сохтә оморијо чикәј ән вишә.

ДЕМАСКИРОВА́ТЬ гл. чуникәрә вәди сохтә.

ДЕМАСКИРОВА́ТЬСЯ гл. вәди бирә, вәди сохтә оморә.

ДЕМИСЕЗО́ННЫЙ прил. демисезони (ә вәсал нә појиз вокундә оморәнијо).

ДЕМОКРА́Т сущ. демократ (тарафдор ән демократија). II *демокра́тка* сущ. әзини зән (духтәр).

ДЕМОКРАТИ́ЧЕСКИЙ то же, что *демократичный*.

ДЕМОКРАТИ́ЧНЫЙ прил. демократијаји: 1. хосијәт ән амбари одомиһо һистијо; 2. ә һәрәј одомијо дәријо вә вәрасирә оморәнијо.

ДЕМОКРА́ТИЯ сущ. демократија.

ДЕ́МОН сущ. садан. II *де́монский* прил. садани, ән садан.

ДЕМОНИ́ЧЕСКИЙ прил. садани: 1. ән садан; 2. нүшунәј хәрәби, зобуни һистијо.

ДЕМОНСТРА́ТИВНО нареч. һәммә дирәдирә, ә гәстәво, әз гәһр.

ДЕМОНСТРА́ТОР сущ. (чуникә) бурбундәнијо одоми.

ДЕМОНСТРАЦИО́ННЫЙ прил. әри чүһојикә бурбундә һистијо.

ДЕМОНСТРА́ЦИЯ сущ. бурбундәји**.**

ДЕМОНСТРИ́РОВАТЬ гл. бурбундә.

ДЕМОНСТРИ́РОВАТЬСЯ гл. бурбундә оморә.

ДЕ́НЕЖНЫЙ прил. 1. пули: 1)ән пул; 2)әри пул дошта һистијо; 2. пуллү, һошир.

ДЕ́ННО нареч. әнчәг ә коф «*нощно*»-рәво: *денно и нощно* шәв нә руз (нәпојистә, нәвәмундә, һәрә нәдорә).

ДЕННО́Й прил. рузи, чум руз бирәнијо.

ДЕНОМИНА́ЦИЯ сущ. деноминасија (әз мәзәндә –гимәт офторәј ән пул когози).

ДЕНЬ сущ. руз: 1. нум ән бәхш суткә, әз вәдироморә тә дәрафтәј офтоји; чум руз; 2. суткә, јә шәв-руз, 24 сәһәти вәхт ә гәд ән јә шәв-руз. <> *В один прекрасный день* јә руз; *день в день* дуз ә вәхтү; *день-деньской* битәв руз, сүгд руз; *день и ночь* руз нә шәв; *изо дня в день* руз бә руз; *на днях* и рузһо, ә и нәзники; *рабочий день* руз кор; *со дня на день* әз нәзникә рузһо ә јәки; *средь бела дня* чум руз, пишнәви. II *денёк и денёчек* уменьш.-ласк. рузлә.

ДЕНЬГА́ сущ. 1. күһнә, гәдимијә нимкәпикә пул нүгрәји, јә нәбукә мүси ән Урусијәт; 2. хүрдәпул; пул метали.

ДЕ́НЬГИ сущ. пул. *Медные, золотые, бумажные деньги* пулһој мүси, сүрхи, когози; *он заработал много денег* у амбарә пул гәзонч сохти. II *денежки* **уменьш.** пулләһо. II *деньжонки* сущ. кәмә пуллә.

ДЕПОЗИ́Т сущ. депозит (әри дошта ә бонк дорә, норә оморијо пул, јә нәбукә буһолүјә когоз). II *депози́тный* прил. депозити, ән депозит.

ДЕПУТА́Т сущ. депутат. II *депутатка* депутат зән (духтәр). II *депутатский* прил. депутати: 1. ән депутат; 2. ән депутатһо.

ДЕРГАЧ, ДЕРГУН сущ. михкәш, михвәкән (әри зәрә оморијо михһорә кәширә карасти).

ДЕРЕВЕНЕ́ТЬ гл. хүшк бирә: 1. сәхт бирә, ә тәхтә чарустә.; 2. кәј бирә. *У меня ноги совсем деревенеют* појһој мә әдәј сәлт хүшк бирә.

ДЕРЕВЕ́НСКИЙ кәнди: I сущ. кәндчи: 1. ә кәнд зивистәнијо одоми; 2. әз кәнд оморијо одоми; II прил. 1. ән кәнд; 2. ә кәнд зивистәнијо; 3. ән кәндчиһо; 4. ә кәнд гүч биријо, сохтә оморијо.

ДЕРЕ́ВНЯ сущ. кәнд, диһ. II *деревéнька и деревýшка* уменьш. кәндлә. II *деревнúшка и деревнúшка* уменьш. унич. кәндлә.

ДЕ́РЕВО сущ. дор. II *деревце и деревцо* сущ. дорлә. II *древéсный* прил. дори: 1. ән дор. *Древесная кора* пуст ән дор; 2. әз дор вәкирдә оморәнијо, һүзүми. *Древесный уголь* күмүр һүзүми; 3. ә дор, ә гәд дор зивистәнијо. *Древесная лягушка* бәг дори.

ДЕРЕВЯ́ННЫЙ прил. тәхтәји, һүзүми: 1. әз һүзүм гүч сохтә оморијо; 2. тәхтәрә хуно, һүзүмә хуно һистијо (кут, нәс чүмүстәнијо, кәј).

ДЕРЕВЯ́ШКА сущ. һүзүмлә ,тәхтәлә, тикәј һүзүм, тикәј тәхтә.

ДЕРЖА́ВА сущ. кәлә дәвләт.

ДЕРЖА́ЛКА сущ. гүлп, дәстәк, дүм (әри чүникәрә кирдә ә у вокосундә оморијо чи).

ДЕ́РЖАНЫЙ прил. корбирә, күһнә, нимдошт, ә дәс кирдәоморә .

ДЕРЖА́ТЕЛЬ сущ. 1. јүрә чүһојикә (аксијаһо, хунәһо вә јә чиһикәһо һистијо одоми; 2. чүникәрә доштијо, сәхт кирдијо чи. II *держа́тельница* әзини зән (духтәр).

ДЕРЖА́ТЬ гл. 1. кирдә: 1)вәкирдә оморијорә офторә нәһиштә. *Держать папиросу* папиросә кирдә; 2)чүникәрә чүмүстә, рафтә нәһиштә. *Держать вора* дуздә кирдә; 3)чүникәрә һистирә хуно һиштә. *Высоко держать флаг* һәләмә һүндүр кирдә; 4) дәстәк бирә әри ки, чү; ә тарафү бирә ән ки. *Крышу держат толстые балки* бунә голинә пәрдүһо кирди; 2. доштә: 1)әри хүштә. *Держать корову* ков доштә; 2)норә, һиштә ә чүкојикә. *Молоко надо держать в холодном месте* ширә ә хиникә чикә доштә кәрәки; 3)әри ә чүчојикә мундә (појистә) мәчбур сохтә. *Его целый год держали в тюрьме* урә јә битәвә сал ә түрмә доштәбүрүт. <> *Держать в памяти* ә јор хүштә кирдә; *держать своё слово* ә сәр коф хүштә појистә; *держать себя в руках* хүштәрә ә дәс вәкирдә; *держать пари* мәрч кирдә; *держать* (**чью-л.)** *сторону* тараф (ән киникәрә) кирдә; тарафкири сохтә; *держать экзамен* имтоһон дорә; *держать язык за зубами* зувун хүштәрә кирдә; сур доштә.

ДЕРЖА́ТЬСЯ гл. 1. әз чүникә кирдә, чүникәрә кирдә појистә; 2. појистә. *С трудом держаться на ногах* ә кучәво ә (сәр) пој појистә; 3. дулулу бирә; 4. әри доштә чәһти сохтә, әз дәс рәһо нәдорә; 4. хүштәрә доштә, хүштәрә кирдә; 5. рафтә, ә коми тарафикә. *Держаться правой стороны* тараф растә кирдә; 6. мундә, зивистә. *Привычка держатся долго* һәдәтһо амбар мундәнүт.

ДЕРЗА́ТЬ, ДЕРЗНУ́ТЬ гл. 1. ә чүрәһәтәво әри таза корһо чәһти сохтә; 2. чүрәһәт сохтә, чүрәһәт бурбундә.

ДЕ́РЗКИЙ прил. 1. шәрәһо; 2. чүрәһәтлү. II *дерзость* сущ. 1. шәрәһо; 2. чүрәһәтлү.

ДЕРМАТО́ЛОГ сущ. дерматолог (сәниһәткор ән дерматолокија)

ДЕРМАТОЛО́ГИЯ сущ. дерматолокија (нәчогиһој пустирә вәмухтәнијо бәхш ән медисинә).

ДЕРНИ́НА то же, что *дёрн*.

ДЕРНИ́СТЫЙ прил. чычдәри, амбарә (булә) чыч дәријо. *Дернистая земля* чычдәријә хори.

ДЕРЬМО́ то же, что *кал*.

ДЕРЬМО́ВЫЙ прил. прост. нәвәрзирәни.

ДЕСЕ́РТ сущ. десерт, чәрәз (чи хурдә бәгдә дорә оморәнијо мәјвә, ширини вә јә чијикә).

ДЕСЕ́РТНЫЙ прил. десерти. *Десертное вино* шороб десерти (ширинә шороб онкури); *десертная ложка* ләгәј десерти (әз ләгәј чихур чүклә, әз ләгәј чојхур кәләтә ләгәј метали).

ДЕ́СКАТЬ вв. слово кујкә, ә куфтирәһо киро.

ДЕСНА́ сущ. чәһәк.

ДЕСНИ́ЦА сущ. дәс расти, дәс.

ДЕСЯТЕРИ́ЧНЫЙ прил. 1. дәһ бо кәлә биријо (сохтә оморијо); 2. әз дәһ чи дуз биријо.

ДЕСЯТИДНЕ́ВКА сущ. дәһрузи вәхт; декада.

ДЕСЯТИКЛА́СНИК сущ. ә дәһимүн клас хундәнијо һәјил. II *десятиклáсница* әзини духтәр.

ДЕСЯТИКОПЕ́ЕЧНЫЙ прил. дәһкәпики(-ә), дүшоһини(-ә).

ДЕСЯТИКРА́ТНЫЙ прил. дәһ бо (дәһгәд) амбар, зијод.

ДЕСЯТИЛЕ́ТИЕ сущ. дәһсали (вәхт).

ДЕСЯТИЛЕ́ТКА сущ. дәһсали ошколә.

ДЕСЯТИЛЕ́ТНИЙ прил. дәһсали: 1. дәһ сал һистијо; ә дәһ сал һәмәл оморијо; 2. әри дәһ сал ә фикир кирдә оморијо; 3. салү дәһ биријо; дәһсалә.

ДЕСЯТИМЕ́СЯЧНЫЙ прил. дəhмəhи: 1. дəh мəh hистијо; ə дəh мəh həмəл оморијо; 2. əри дəh мəh ə фикир кирдə оморијо; 3. hүмүрү дəh мəh биријо; дəhмəhə.

ДЕСЯТИРУБЛЁВКА сущ. дəhрубли, дəhи (пул).

ДЕСЯТИРУБЛЁВЫЙ прил. дəhрубли: буhојү (гимət)ү дəh рубл hистијо.

ДЕСЯ́ТКА сущ. дəhи: 1. нум ən «10»; 2. дəh одоми, јə нəбукə дəh чүникə дəријо груп; 3. горт (дəh хол вəријо); 4. дəhрубли. II *деся́точка* уменьш. дəhилə.

ДЕСЯТОК сущ. 1. дəh; дəh донə. *Десяток папирос* дəh (донə) папирос; 2. дəh сал.

ДЕСЯ́ТЫЙ числит. порядк. дəhимүн.

ДЕ́СЯТЬ числит. колич. дəh.

ДЕТВА́ сущ. чојилə həнкho; вəчəhој ən həнкho.

ДЕТВОРА́ сущ. hов-həјил; чүклə həјилho.

ДЕТЁНЫШ сущ. балај həјвон (ə јон дəдəј хүштə бирənијо).

ДЕ́ТИ сущ. həјилho: 1. кəдəho вə (јəновкə) духтəрho ə чүклəји; 2. кукho, духтəрhој ən киникə (həмишə). II *де́тки, дети́шки и де́тушки* ласк. həјилləho.

ДЕТИ́НА сущ. разг. кəлə вə дүрүчдə həјил.

ДЕ́ТКА сущ. 1. həјил, бала; 2. балај мə. II *де́точка* ласк. 1. həјиллə, балалə; 2. балалəј мə.

ДЕТОРОЖДЕ́НИЕ сущ. həјилзəндə (həјил зəндəји).

ДЕТОУБИ́ЙСТВО сущ. həјилкүши (həјилə күштəји).

ДЕТОУБИ́ЙЦА сущ. həјилкүш (у, коми ки həјилhорə күшти вə күштəни).

ДЕ́ТСКИЙ прил. həјили: 1. ən həјил; ən həјилho. *Детские болезни* нəчогиhој həјили; 2. əри həјилho hистијо. *Детские игрушки* возиhој həјили. II *де́тскость* сущ. həјили (əз товунəј хосијət).

ДЕ́ТСТВО сущ. həјили, салhој həјили, вəхт həјили.

ДЕТЬ гл. норə, вогундə, чүникə сохтə. *Куда ты дел мою ручку?* ту гəлəм мəрə əчə норəј?; *ему некуда деть свои деньги* у нəста пулhој хүштərə əчə хəръ сохукə; *куда деть эти вещи?* И чиhорə əчə вогунум?

ДЕ́ТЬСЯ гл. **с** нареч. əчə, ə чүчо: 1. пəhəнү бирə, сур бирə. *Он куда-то делся* у əчəјикə пəhəнү бисто*; куда делся карандаш?* карандаш əчə сур бисто?; 2. рафтə, дəрафтə, ə хүштərəво) чүникə сохтə. *Я не знал вчера, куда деться от скуки* ди мə нəстанбүрүм əз дүлтəнки чү сохумкə.

ДЕФЕ́КТ сущ. дефект, həјб.

ДЕФЕКТИ́ВНЫЙ прил. дефектлү, həјблү (əз товунəј одоми).

ДЕФЕ́КТНЫЙ прил. дефектлү, ə дефектəво; həјблү.

ДЕФИ́С сущ. дефис (əри дү кофə јəки сохтə вə бəхш ən кофə ə и чəркəјкə кировундə кор бирənијо кутəhə хитлə).

ДЕФИЦИ́Т сущ. дефисит: 1. зарар (ə гəзонч киро амбар бирəји ən хəрч); 2. гити (чүникə кəм бирəји; вəс нəс сохтənијо чи.

ДЕФИЦИ́ТНЫЙ прил. дефисити: 1. зарар дорənијо, ə зарарəво кор сохтənијо; 2. гит hистијо; вəс нəс сохтənијо .

ДЕЦИГРА́ММ сущ. десиграм (дəhјəк ən грам).

ДЕЦИМЕ́ТР сущ. десиметр (дəhјəк ən метро).

ДЕШЕВЕ́ТЬ, ПОДЕШЕВЕ́ТЬ гл. учуз (учузтə) бирə, гимətү фураморə.

ДЕШЕВИЗНА́ сущ. учузи (гимət ən чиho лап учуз бирəји).

ДЕШЕВИ́ТЬ гл. учуз сохтə, гимətə фушəндə. *Ты не дешеви, а давай настоящую цену* ту учүз нə сох, софə гимətə ди.

ДЕШЁВКА сущ. 1. лап дəрə гимət; лап учуз hистијо (восторə оморијо) чи; 2. перен. учузə, хошнəморənијə чи.

ДЕШЁВЫЙ прил. учуз: 1. гимətү кəм hистијо. *Дешёвый товар* учузə мол; 2. перен. учузə, хошнəморəни.

ДЕ́ЯНИЕ сущ. кор, həмəл (киникə сохтијо). II **ДЁРГАТЬ, ДЁРНУТЬ** гл. 1. кəширə. *кого-л. Дёргать за рукав* гул ən киникəрə кəширə; 2. вədəшəндə. *Дёргать гвозди* михhорə вədəшəндə. II *дёрганье* сущ. 1. кəширəји; 2. вədəшəндəји.

ДЁРГАТЬСЯ, ДЁРНУТЬСЯ гл. кəширə, вədəшəндə оморə.

ДЁРН сущ. 1. сигə завзə вəријə вə ə чычhој ən уho вəбүчиријо руји гəд ən хок (хори); 2. чим (јə тикəј ən и гəд).

ДЁСЕННЫЙ прил. чəhəки, ən чəhək.

ДЖЕЙРА́Н сущ. чəјрон. II *джейра́новый* прил. чəјрони, ən чəјрон.

ДЖЕМ сущ. чем (əз мəјвə сохтə оморијо хəстə миробо). к

ДЖЕ́МПЕР сущ. чемпир (бофтəоморə, јəхəннəвəријə, дукмəсүзə чикət.

ДИАЛЕ́КТ сущ. диалект (ə jə чикə кура бирəтhо нəзникə одомиhо коф сохтəнијо тəhəрз ən зувун). *Губинский диалект языка джуури* диалект гүбəји ən зувун чуhури. II *диале́ктный* прил. диалекти; ən диалект.

ДИАЛЕКТО́ЛОГ сущ. диалектшинох (сəниһəткор ən диалектшинохи).

ДИАЛЕКТОЛО́ГИЯ сущ. диалектшинохи (диалектhорə вəмухтəнијо бəхш ən зувуншинохи). II *диале́ктологи́ческий* прил. диалектшинохији; ən диалектшинохи.

ДИАЛО́Г сущ. диа́лог (ə həрəј дүдү, jə нəбукə ən jə чəнд одомиhо рафтəнијо кофəкəф). II *диалоги́ческий и диало́говый* прил. диалоги: 1. ən диалог; 2. диалогə хуно hистијо.

ДИА́МЕТР сущ. диа́метр.

ДИА́СПОРА сущ. диа́спора (ə үшү əз дəдəј бирəтhо дəвлəт, ə вəтəн хүштə нəс зивистəнијо груп ən одомиhо).

ДИАФРА́ГМА сущ.: диафрагма: 1. шүгəмə əз синə чиро сохтəнијо пəрдə; 2. ə фотоапаратhо əри үшүгə кəм-амбар сохтə дəрријо, сулајү кəлə-чүклə бирəнијо систем оптикаји).

ДИВА́Н сущ. диван (нəрмə мебел). II *диванчик* уменьш. диванлə. II *диванный* прил. дивани, ən диван.

ДИВИ́ТЬ то же, что *удивить*.

ДИВИ́ТЬСЯ, ПОДИВИ́ТЬСЯ то же, что *удивиться*.

ДИ́ВНЫЙ прил. 1. мəһтəл бирəни; 2. лап рач.

ДИ́ВО сущ. мəһтəли, мүһүчүз (мəһтəл сохтəнијо чүникə). <> *Диву даваться* сəхт мəһтəл бирə.

ДИВЧИ́НА сущ. прост. духтəр.

ДИЗЕНТЕРИ́Я сущ. дизентрија (шүгəмрави ə хунəво, нəчоги ən голинə рури). II *дизентерийный* прил. диzетријаји, ən дизетрија

ДИКА́РЬ сущ. 1. вəһши; 2. əз одомиhо вирихтəнијо, həјбкəшə одоми; 3. тəрбијəсүз, залумə одоми. II *дика́рка* əзини зəн, духтəр. II *дика́рский* прил. вəһшији; ən вəһши.

ДИ́КИЙ I прил. 1. (ə чүрбəчиро мəһноhо) вəһши. *Дикий характер* вəһшијə хосијət; 2. həјбкəш, əз одомијо вирихтəнијо. *Дикий ребёнок* əз одомијо вирихтəнијо həјил; 3. чур. *Дикий виноград* чурə онкур; 4. ə чүл зивистəнијо. *Дикие утки* вəһшијə бадбадhо; II в знач. сущ. см. *дикарь*. II *ди́кость* сущ. вəһшији, вəһшијəти.

ДИКО́ВИНА, ДИКО́ВИНКА сущ. мəһтəл hиштəнијə чи, кор; мүһүчүзə чи.

ДИЛЕ́ММА сущ. дилемма, дүкəчəји (əз дү мүмкүн hистијо кор јəкирə вичирə мəчбур бирəји). *Стоять перед сложной дилеммой* ə həрəј чəтинə дүкəчəји дəмундə.

ДИЛЕТА́НТ сущ. дилетант, həвəскор (сəниһəтү нистијо hилмə вомухтəнијо, корə сохтəнијо одоми). II *дилета́нтка* əзини зəн (духтəр). II *дилетантский* прил. дилетанти, ən дилетант.

ДИНАМО́МЕТР сущ. динамо́метр, кучпəјму (əри куч пəјмундə hистијо аппарат).

ДИНА́Р сущ. динор: 1. гəдимијə пул сүрхи ən дəвлəтhој мусулмуhој Мизрəһ; 2. пул ən бəһзи дəвлəтhо (Əлчəзаир, Ирог, Иорданија, Тунис, Күвејт вə ən јəкикəhо).

ДИНОЗА́ВР сущ. динозавр (тəрк бирijо дүрүчдə һəјвон).

ДИНЬ-ДИНЬ межд. динк-динк (сəс ən зинкə, ən зинкировə бурбундə).

ДИПЛО́М сущ. дəстур, диплом (jə хундəјирə вəрастəнки, ə һилм, ə техникə jə таза чи овурдəнки (вəдəшəндəнки) дорə оморə). II *дипло́мный* прил. дипломи; ən диплом. *Дипломная работа* кор дипломи (əри диплом вəкирдə нүјүстə оморəнијо кор).

ДИПЛОМА́НТ сущ. . дипломант (кор дипломирə нүјүстəнијо одоми). II *дипломантка* əзини зəн (духтəр).

ДИПЛОМА́Т сущ. дипломат (əри ə jə дəвлəтикəhорəво куфти-куhо сохтə hистијо одоми ən дəвлəт). II *дипломáтка* сущ. əзини зəн (духтəр).

ДИПЛОМА́ТИЯ сущ. дипломатија (ə политикəј һиломи бəрдəнијо кор ən һүкмəт).

ДИПЛОМИ́РОВАТЬ гл. диплом дорə.

ДИРЕ́КТОР сущ. директор. II *дире́кторша и директри́са* əзини зəн, духтəр. II *дире́кторский* прил. директори, ən директор.

ДИСКВАЛИФИКА́ЦИЯ сущ. сəниһəт хүштəрə, корə, данүстəј хүштəрə вир сохтəји; ə киникə чү корикəрə ə чикə овурдə нə данүстəјијүрə күфтирəји.

ДИСКУ́ССИЯ сущ. дискусија (куфтику; һүчəт).

ДИСКУТИ́РОВАТЬ, ДИСКУССИ́РОВАТЬ гл. дискусија сохтə (куфти-ку сохтə ; һүчəт сохтə).

ДИСПАНСЕ́Р сущ. диспансер (əри бəһзи нəчогијорə хуб сохтə, ə мəјду вəдəшəндə вə пишошүрə вəкирдə кор сохтəнијо идорə). II *дис-*

пансе́рный прил. 1. диспансери; ән диспансер; 2. диспансеризасијаји.

ДИСПАНСЕРИЗА́ЦИЯ сущ. диспансеризасија (әри ә нәчог дәниширә, пишој нәчогирә вәкирдә вә ә хуббирәј ночог кумәк бирә пишотә сохтә оморәнијо корhо).

ДИ́СПУТ сущ. ди́спут (әз товунәј ҳилм ҳүчәт, куфти-ку).

ДИСПУТИ́РОВАТЬ гл. ә диспут дәбирә.

ДИСТАНЦИО́ННЫЙ прил. 1. см. *дистанция*; 2. әз дур сохтә оморәнијо.

ДИСТА́НЦИЯ сущ. ҳәрә, рәһ, мәмзүл.

ДИТЯ́ сущ. ҳәјил, бала. II *дитятко* ласк. ҳәјиллә, балалә. *Спи, мое дитятко* хис, балаләј мә.

ДИФТЕРИ́Т, ДИФТЕРИ́Я сущ. дифтерит, бугмә (нәчоги ән бугоз).

ДИЧА́ТЬ, ОДИЧА́ТЬ гл. вәһши бирә (ә вәһши чарустә), чур бирә. II *одича́ние* сущ. вәһши бирәји (ә вәһши чарустәји), чур бирәји.

ДИЧИ́ТЬСЯ гл. әз одомиҳо вирихтә, ҳәјбкәш бирә.

ДИЧО́К сущ. 1. чурә дор; 2. әз одомио вирихтәнијо, ҳәјбкәшә одоми.

ДИЧЬ сущ. 1. әри хурдә ҳәмәл оморәнијо вәһшијә гуш, јә новкә чүклә ҳәјвон; 2. кушт ән әзиниҳо; 3. разг. буш-бушә кофҳо, ҳәтәрәнпәтәрән.

ДЛАНЬ сущ. стар. дәс; кәф дәс.

ДЛИНА́ сущ. дурази: ә ҳәрәј ән әз јәки ән дурә нүгтәһој ән чи (ә фирәһи нәһ) ҳистијо рәһ. *Длина улицы* дурази ән кучә.

ДЛИННОБОРО́ДЫЙ прил. дуразәруш, руш-дураз (рушү дураз ҳистијо).

ДЛИННОВОЛО́СЫЙ прил. дуразәмуј, муј-дураз (мујү дураз ҳистијо).

ҳистијо).

ДЛИННОНО́ГИЙ прил. дуразәпојҳо (дпојҳојү ураз ҳистијо).

ДЛИННОНО́СЫЙ прил. дуразәвини, вини-дураз (винијү дураз ҳистијо).

ДЛИННО́ПОЛЫЙ прил. әтәкдураз (әтәкҳојү дураз ҳистијо).

ДЛИННОТА́ сущ. амбарә дурази; дуразкәши.

ДЛИ́ННЫЙ прил. дураз: 1. дуразијү амбар ҳистијо. *Длинное платье* дуразә булшәј; *длинный день* дуразә руз; *длинный забор* дуразә чапар; 2. әз гәдәр зијод дураз ҳистијо. *Рукава длинны* гулҳојү дурази; 3. дураз кәширәнијо. *Длинный путь* дуразә рәһ. | *Длиннющий* прил. лап дураз. II*длиннота́* сущ. дурази.

ДЛИ́ТЕЛЬНОСТЬ сущ. дурази, дураз кәширәји.

ДЛИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. амбар, дураз кәширәнијо (рафтәнијо).

ДЛИТЬ гл. дураз сохтә, дураз кәширә, дурәз бәрдә.

ДЛИ́ТЬСЯ, ПРОДЛИ́ТЬСЯ гл. дураз бирә, дураз кәширә оморә, дурәз рафтә.

ДЛЯ пред. 1. әри, киро. *Для своих лет он молодо выглядит* ә сал хүштә киро у чојил вәдини; 2. әри. *Место для курящих* әри папирос кәширәкорhо чикә; *вредно для детей* әри ҳәјилҳо зарари.

ДНЕВА́ТЬ гл. рузә кировундә; јә руз појистә (мундә).

ДНЕВНО́Й прил. рузи: 1. ән руз; 2. руз бирәнијо, руз кор сохтәнијо. *Дневной спектакль* рузи томошә; 3. ә јә руз бирәнијо, сохтә оморәнијо; рузинә. *Дневной заработок* јәрузи гәзонч.

ДНЁВКА сущ. јәрузи рәһәти.

ДНЁМ нареч. руз; чум руз.

ДНО сущ. зир, кун: 1. сәхтә хок, хори ә зир ов, ән дәрјо, әнноһур; бинәј ән чухурәки. *Дно моря* кун дәрјо; 2. дәрәји тараф ән гоб әз дору. *Дно бочки* зир пишкә, *дно казана* зир гәзгу.

ДО пред. тә, тәјтә. *До города осталось пять километров* тә шәһәр 5 километр мунди; *до наступления холодов* тә хиникиҳо оморә; *до отхода поезда осталось полчаса* тәјтә ә рәһ офторәј појезд ним сәһәт мунди; *от Губы до Баку 168 километров* әз Гүбә тә Боку 168 километри; *отложить до возвращения* тәјтә вәгоштә ҳиштә; *от Пушкина до наших дней* әз Пушкин тә дәвр иму.

ДОБА́ВИТЬ, ДОБАВЛЯ́ТЬ гл.: ә сәрү вәнорә 1. зијод сохтә, дорә, норә; 2. сәрзијоди куфтирә.

ДОБА́ВИТЬСЯ, ДОБАВЛЯ́ТЬСЯ то же, что *прибавиться.*

ДОБА́ВКА сущ. зијоди (ә чүникә, ә чүчојикә зијод биријо, сохтә оморијо чүникә).

ДОБАВЛЕ́НИЕ сущ. 1. см. *добавить, -ся*; 2. у, коми ки, зијод сохтә омори.

ДОБА́ВОЧНЫЙ прил. зијод (әри, ә сәр ҳистијо чи зијоди ҳистијо).

ДОБЕЖА́ТЬ, ДОБЕГА́ТЬ гл. вирихтә (видовустә) расирә, вирих-вирих (видов-видов) расирә ә чүчојикә.

ДОБЕЛА́, ДО́БЕЛА нареч. тәјтә сипи бирә: 1. тәјтә тәр-тәмиз бирә; 2. тәјтә товустә.

ДОБИРА́ТЬ(-СЯ) см. *добрать(-ся).*

ДОБИ́ТЬ, ДОБИВА́ТЬ гл. ә әхирү вәдәрафтә: 1. күштә (јаралүрә, ә сәр чун вәбирәкорә); 2. тә әхир вәчарундә, һич сохтә; 3. ә додорәрәво ә курундә һол расундә; 4. чүникәрә тә әхир сохтә, сәр кирдә корә вәрастә; 5. хүрд сохтә (чатә чирә); 6. мундәјиһорәш күштә.

ДОБИ́ТЬСЯ, ДОБИВА́ТЬСЯ гл. ә әхирү вәдәрафтә: 1. әри ә војистәј хүштә расирә чәһти сохтә; 2. пүрсирә, коф кәширә чүникәрә данүстә, вомухтә.

ДО́БЛЕСТНЫЙ прил. икид, һүрмәтлү, мәрд, бүзүрк.

ДО́БЛЕСТЬ сущ. икиди, һүрмәт, мәрди.

ДОБРА́СЫВАТЬ см. *доброситъ.*

ДОБРА́ТЬ гл. зијоди вәкирдә, вәчирә.

ДОБРА́ТЬСЯ, ДОБИРА́ТЬСЯ гл. ә чүникә расирә. *Я еле-еле добрался до дома* мә ә кучәво ә хунә расирүм.

ДО́БРЕ частица бошку, хуб. *Добре, пойдём* бошку, рафтим.

ДОБРЕСТИ́, ДОБРЕДА́ТЬ гл. ә кучәво расирә, јовош-јовош расирә; кәштә-кәштә рафтә расирә.

ДОБРЕ́ТЬ, ПОДОБРЕ́ТЬ гл. 1. никихоһ, нәрмәдүл бирә; дијәш никихоһтә, нәрмәдүлтә бирә; 2. чог бирә, голин бирә.

ДОБРО́[1] сущ. 1. дүллүк, чиһо. *Сундуки полны добра* ә судугһо дүллүк пури; 2. хуб; бошку. *Пусть будет так* бошку һәчу буку; 3. хубә, никә кор; 4. хуши, хоши,ники, шолуми. *Добро пожаловать!* хош оморәјт! *Дать (получить) добро* разијәти дорә (вәкирдә).

ДОБРО́[2] частица бошку, буку, хуб, разинүм. *Добро, сделаем по-твоему!* бошку, түкуфтирәрә хуно мисохим!

ДОБРОВО́ЛЕЦ сущ. әз дүли; јүрә војистәнки, ә хост-војист хүштәрәво чү коликәрә сохтәнијо одоми. II *добровольческий* прил. әз дүли; ә хост-војистәво сохтә оморијо.

ДОБРОВО́ЛЬНО нареч. әз дүли; јүрә војистәнки, ә хост-војист хүштәрәво.

ДОБРОВО́ЛЬНЫЙ прил. әз дүли һистијо (биријо); јүрә војистәнки, ә хост-војистәво һистијо (биријо).

ДОБРОДУ́ШИЕ сущ. нәрмәдүли, хотурхоһи.

ДОБРОДУ́ШНЫЙ прил. нәрмәдүл, хотурхоһ.

ДОБРОЖЕЛА́ТЕЛЬ сущ. хотурхоһ II *доброжела́тельница* хотурхоһә зән (духтәр).

ДОБРОЖЕЛА́ТЕЛЬНЫЙ прил. никихоһ, хотурхоһ.

ДОБРО́М нареч. ә хубирәво, ә хуширәво.

ДОБРОСЕРДЕ́ЧНЫЙ прил. нәрмәдүл, инсофлү, хотурхоһ.

ДОБРО́СИТЬ, ДОБРА́СЫВАТЬ гл. шәндә; тә кәрәк һистијо чикә шәндә.

ДОБРОСО́ВЕСТНЫЙ прил. дүз, тәмиз (корә ә дузирәво, вичдонәво сохтәкор). II *добросо́вестность* сущ. дузи, тәмизи (корә ә дузирәво, вичдонәво сохтәји).

ДОБРО́ТНЫЙ прил. хуб, сүфт (әз товунәј чи, мол). II *добро́тность* сущ. хуби, сүфти (әз товунәј чи, мол).

ДО́БРЫЙ прил. 1. рәһмлү, рәһмәдүл, нәрмәдүл 2. хотурхоһ; 3. һәзиз, нәзник. *Наши добрые друзья* һәзизә дустһојму; 4. хуб, тәмиз, локосүз. *Доброе имя* тәмизә нум. <> *Будьте добры* зәһмәт нә бистокә; *ваша добрая воля* ишмурә чүтам војистәкә; ихтијор ән ишмуни; *добрый день* руз ә хәјр бу; *по доброй воле* ә хоствојист хүштәрәво. II *доброта* сущ. 1. рәһмлүји; 2. хотурхоһи 3. һәзизи, нәзники; 4. хуби, тәмизи.

ДОБРЯ́К сущ. хубә одоми; рәһмәдулә одоми; нәрмәдулә одоми. II *добря́чка* әзини зән (духтәр).

ДОБУДИ́ТЬСЯ гл. ә кучәво хәбәр сохтә (әз хов).

ДОБЫ́ТЧИК сущ. 1. вәдәшәндәкор (әз чүчојикә чүникә вәдәшәндәнијо одоми); 2. пулсох (әри зинкәкуни нофуго гәзонк сохтәнијо одоми); нунбијор. II *добы́тчица* әзини зән (духтәр).

ДОБЫ́ТЬ, ДОБЫВА́ТЬ гл. 1. офтә; кәштә офтә. *Я с трудом добыл необходимые книги* мә кәрәкијә китобһорә ә сәһәрәво офтум; 2. вәдәшәндә (әз хори). *Добыть золото, нефть* сүрх, нәфт вәдәшәндә.

ДОБЫ́ЧА сущ. 1. әз хори вәдәшәндә оморијо чи; 2. у, коми ки, ә чәнкәво, дәһворәво кирдә омори, јә новкә ә күчәво вәкирдә омори.

ДОВЕ́ЗТИ гл. бәрдә, бәрдә расундә (ә мошин, һәрәбә вә ә әзини чиһорәво).

ДОВЕ́РЕННОСТЬ сущ. иһтиборнумә: 1. әз нум киникә кор сохтә ихтијор дорәнијо шадар (документ); 2. устар. иһтибор.

ДОВЕ́РЕННЫЙ прил. 1. ә киникә дорә, иһтибор сохтә оморијо чи; 2. ә јү чүникә иһтибор

сохтә оморијо ; 3. иҳтиборлγ (ә јγ киникә амбар иҳтибор сохтәнијо).

ДОВЕ́РИЕ сущ. иҳтибор, бовор, боворими.

ДОВЕРИ́ТЕЛЬ сущ. киникәрә иҳтборнумә дорijо одоми. II *довери́тельница* әзини зән (духтәр).

ДОВЕ́РИТЬ, ДОВЕРЯ́ТЬ гл. иҳтибор сохтә (бовор сохтәји киро).

ДОВЕ́РИТЬСЯ, ДОВЕРЯ́ТЬСЯ гл. јγрә ә киникә боворими, иҳтибор бирә.

ДО́ВЕРХУ нареч. тә зәвәр; разг. тә лаҳә, тә ловлаҳә.

ДОВЕ́РЧИВЫЙ прил. ә һәммә бовор сохтәкор.

ДОВЕРШИ́ТЬ, ДОВЕРША́ТЬ гл. вәрастә; ә әхир расундә. II *довершéние* сущ. вәрастәји; ә әхир расундәји.

ДОВЕ́СИТЬ гл. 1. курундирә дуз сохтә; нәрасирәјγрә вәнорә; 2. кәширә вәрастә (чγникәрә ә тирозу).

ДОВЕ́СОК сущ. ҳәбрә. II *довéсочный* прил. ҳәбрәји; ән ҳәбрә.

ДОВЕСТИ́, ДОВОДИ́ТЬ гл. 1. бәрдә, рәҳ сохтә. *Довести до дому* тә хунә рәҳ сохтә кирә; 2. кәширә, расундә. *Довести дорогу до завода* рәҳә тә завод кәширә; 3. ә сәрбәһәм овурдә, ә әхир расундә. *Довести дело до конца* корә ә сәрбәһәм овурдә; 4. әз хγштә вәдәшәндә , ҳоси сохтә кирә.

ДОВЕСТИ́СЬ, ДОВОДИ́ТЬСЯ то же, что *привестись.*

ДОВЛЕ́ТЬ гл. огојәти сохтә (ә сәр киникә).

ДОВОДИ́ТЬ гл. 1. см. *довести*; 2. сохтә, ә әхир расундә.

ДОВОЕВА́ТЬСЯ гл. дәҳворә (чәнкә) вәнорә.

ДОВОЕ́ННЫЙ прил. тә дәҳво, әз дәҳво пишо бирijо.

ДОВОЗИ́ТЬ см. *довезти.*

ДОВОЛА́КИВАТЬ(-СЯ) см**.** *доволочь(-ся).*

ДОВОЛОЧИ́ТЬ(-СЯ) см. *доволочь(-ся).*

ДОВОЛО́ЧЬ гл. кәшумолә, кәшу-кәшу овурдә (кәширә овурдә).

ДОВОЛОЧЬСЯ гл. кәшумолә, кәшу-кәшу оморә (оморә расирә).

ДОВО́ЛЬНЫЙ прил. рази: 1. әз чγникә рази ҳистијо; 2. *довóльно* в знач. сказ. вәсси.

ДОВО́ЛЬСТВО сущ. 1. разији, разијәти; 2. були, бирәји.

ДОВО́ЛЬСТВОВАТЬ гл. дорә (кәрәкијә чиҳорә), рази сохтә.

ДОВО́ЛЬСТВОВАТЬСЯ гл. рәзи бирә, рази мундә. *Довольствоваться малым* ә кәм рази бирә.

ДОГАДА́ТЬСЯ, ДОГА́ДЫВАТЬСЯ гл. фәһм сохтә; ә сәр офторә; ә дγл јγ **дән**. докуфтә.

ДОГА́ДКА сущ. фәһм (чγникәрә пишоки ә сәр офтәрәји; әз товунәј ән у фикир).

ДОГА́ДЛИВЫЙ прил. фәһм сохтә данγстәнијо. II *догадливость* сущ. фәһм сохтә данγстәји́.

ДОГЛЯДЕ́ТЬ гл. 1. см. *досмотреть;* 2. см. *присмотреть.*

ДОГНА́ТЬ, ДОГОНЯ́ТЬ гл. расирә (ә ә пишо бирәкор, вирихтәкор, јә нәбукә рафтәкор).

ДО́ГОВОР, ДОГОВО́Р сущ. разијәти, разији (ә ҳәрәј ҳγкмотҳо, идорәҳо, одомиҳо).

ДОГОВОРЁННОСТЬ сущ. ә разијәти оморәји.

ДОГОВОРИ́ТЬ, ДОГОВА́РИВАТЬ гл. коф (фикир) хγштәрә куфтирә вәрастә.

ДОГОВОРИ́ТЬСЯ, ДОГОВА́РИВАТЬСЯ гл. рази бирә, ә разијәти оморә.

ДОГОЛА́ нареч., тә бирәһнә, тә бирәһнә бирә.

ДОГОНЯ́ЛКИ сущ. јәкирәкγрдә (вози ҳәјили).

ДОГОРЕ́ТЬ, ДОГОРА́ТЬ гл. тә әхир сухтә.

ДОГРУЗИ́ТЬ, ДОГРУЖА́ТЬ гл. тә әхир вәнорә (ә сәр вәнорә оморијо шәлә кәнә вәнорә, пур сохтә). II *догру́зка* сущ. тә әхир вәнорәји, пур схтәји.

ДОДА́ТЬ, ДОДАВА́ТЬ гл. зијоди дорә; нәрасирәјγрә (мундәјијγрә) дорә. II *дода́ча* сущ. зијоди дорә; нәрасирәјγрә (мундәјијγрә) дорә.

ДОДЕ́ЛАТЬ, ДОДЕ́ЛЫВАТЬ гл. вәрастә; сохтә вәрастә; гγч сохтә вәрвстә; кәмчукијγрә дуз сохтә. II *доде́лывание* сущ. вәрастәји; сохтә вәрастәји; гγч сохтә вәрвстәји.

ДОДУ́МАТЬСЯ, ДОДУ́МЫВАТЬСЯ гл. ә јә фикир (мәһшово) оморә (амбар фикир сохтә бәгдә).

ДОЕ́СТЬ, ДОЕДА́ТЬ гл. хурдә, хурдә вәрастә.

ДОЕ́ХАТЬ, ДОЕЗЖА́ТЬ гл. рафтә расирә, оморә расирә.

ДОЖДА́ТЬСЯ гл. 1. кузәт сохтә (чәнгәдә бәгдә ә војистәј хγштә расирә); 2. ә сохтә корҳој хγштәрәво ә сәр хγштә кор овурдә.

ДОЖДЕВО́Й прил. воруши: 1. ән воруш. *Дождевая вода* ов воруши; 2 воруш овудәнијо. *Дождевая туча* булуд воруши; 3. әз воруш бәгдә ҳәмәл оморәнијо.

ДОЖДИ́ТЬ гл. ворустэ (әз товунәј ворушијә әвир).

ДОЖДИ́ЩЕ сущ. кәлә ворушъ; сәхтә ворушъ.

ДОЖДЛИ́ВЫЙ прил. ворушъи, ворушъ амбар һистијо. *Дождливая ночь* ворушијә шәв. II *дождли́вость* сущ. ворушъи.

ДОЖДЬ сущ. ворушъ. II *до́ждик и дожди́чек* уменьш. ворушлә.

ДОЖИДА́ТЬСЯ гл. кузәт сохтә (тә оморәј ән киникә, чуникә, бирә, ә сәр оморәј ән чуникә).

ДОЖИ́ТИЕ сущ. мундәһүмүр (тәјтә мүрдә, јә новкә ә чучојикә әри зивистә мундијо вәхт).

ДОЖИ́ТЬ, ДОЖИВА́ТЬ гл. зивистә, сог мундә (тә кәјикә, тә чуникә бирә).

ДО́ЗА сущ. до́за (дуз пәјмундә оморијо гәдәр ән чуникә). II *до́зовый* прил. до́заји: 1. ән доза; 2. ә дозарәво һистијо.

ДОЗА́РИВАТЬ гл. расундә (чирә оморијо мәјвәһорә).

ДОЗВОЛЕ́НИЕ сущ. һиштәји, ихтијор дорәји (әри чуникә сохтә). *С вашего дозволения* ишму һиштиткә, ә ихтијор дориткә.

ДОЗВО́ЛИТЬ, ДОЗВОЛЯ́ТЬгл. һиштә, ихтијор дорә (әри чуникә сохтә).

ДОЗВОНИ́ТЬСЯ, ДОЗВА́НИВАТЬСЯ гл. зинк зәрә әри киникә; човобә кузәт сохтә).

ДОЗИ́РОВАТЬ гл. ә дозаһо чиро сохтә. II *дози́рование* сущ. ә дозаһо чиро сохтәји. II *дозиро́вка* сущ. ә дозаһо чиро сохтәнкә бирәнијо кор.

ДОЗРЕ́ЛЫЙ прил. расирә, хубрасирә. *Дозрелый плод* расирә мәјвә. II *дозре́лость* сущ. расирәји, хуб расирәји.

ДОЗРЕ́ТЬ, ДОЗРЕВА́ТЬ гл. расирә, хуб расирә.

ДОИГРА́ТЬ, ДОИ́ГРЫВАТЬ гл. вози́рә; возирә вәрастә, вози сохтә вәрастә.

ДОИГРА́ТЬСЯ, ДОИ́ГРЫВАТЬСЯ гл. ә сохтә корһој хүштәрәво, хүштәрә ә чәтини вәнкәстә.

ДОИ́ЛЬНИК, ДОИ́ЛЬНИЦА сущ. ковдүш (әри шир дүширә гоб).

ДОИ́ЛЬЩИЦА сущ. ширдүш; шир дүширәнијә зән (духтәр). II *доильщик* әзини мәрд.

ДОИ́ТЬ гл. дүширә; шир дүширә. II *доение* сущ. дүширәји; шир дүширәји. II *дойка* сущ. дүширәнкә; шир дүширәнкә сохтә оморәнијо кор.

ДОИ́ТЬСЯ гл. дүширә оморә, шир дорә.

ДО́ЙНИК сущ. ковдүш (гоб).

ДО́ЙНЫЙ прил. дүширә оморәнијо, шир дорәнијо (мол-гәрә). II *до́йность* дүширә оморәји, шир дорәји (ә товунәј мол-гәрә).

ДОЙТИ́ гл. расирә: 1. ә чүчојикә рафтә, оморә вәдироморә. *Дойти до станции* ә стансија расирә; 2. ә сәр офторә. *Смысл разговора не дошёл до него* мәһноj коф ә у нә раси; 3. ә куш, ә вини (әз товунәј сәс, бүј); 4. ә чү ћоликә бирә; 5. нәзник оморә. (әз товунәј нубот); 3. ћәзүр (хурдәни) бирә.

ДОКАЗА́ТЕЛЬСТВО сущ. испот: 1. чүникәрә исбот сохтәнијо факт; 2. әз јү таза фикир вәдироморәнијо систем ән фикирһо.

ДОКАЗА́ТЬ, ДОКА́ЗЫВАТЬ гл. испот сохтә.

ДОКАЗУ́ЕМЫЙ прил. испотбирәни (коми ки, миданү исбот бирә). II *доказу́емость* сущ. испот бирә данүстәји.

ДОКА́НЧИВАТЬ см. *докончить*.

ДОКА́ПЫВАТЬ(-СЯ) см. *докопать(-ся)*.

ДОКАТИ́ТЬ, ДОКА́ТЫВАТЬ гл. кулу-кулу дорә, кулу-кулу расундә.

ДОКАТИТЬСЯ, ДОКАТЫВАТЬСЯ гл. 1. кулу-кулу расирә ә чүчојикә; 2. расирә, расундә оморә ә товунәј сәс; 3. ә чү хәрәбә ћоликә расирә.

ДОКИ́НУТЬ то же, что *добросить*.

ДОКЛА́Д сущ. доклад. II *докладно́й* прил. доклади; ән доклад .

ДОКЛА́ДЧИК сущ. докладчик (доклад дорәкор, доклад сохтәкор). II *докла́дчица* әзини зән (духтәр).

ДОКЛА́ДЫВАТЬ[1,2] гл. *доложить*[1,2]

ДОКО́ЛЕ, ДОКО́ЛЬ нареч. тә (тәјтә) кәј; тә (тәјтә) кәјикә; тә комини вәхт. *Доколе солнце не взойдет?* тә кәј офтоји ни вәдиров?.

ДОКОЛОТИ́ТЬ гл. куфтә вәрастә (поjәһорә); түгүр сохтә (һолов-гилифәрә); 3. куфтә, зарари дорә. *Доколотить до смерти* тә мјрдә куфтә; 4. хүрд сотә (тә әхир). *Доколотить всю посуду* битәв гобһорә хүрд сохтә.

ДОКОНА́ТЬ, ДОКА́НЫВАТЬ гл. 1. ә әхирү вәдарафтә; күштә; 2. әз ћол вәнкәстә, мәндә сохтә.

ДОКО́НЧИТЬ, ДОКА́НЧИВАТЬ гл. вәрастә; ә хир рәсундә, ә сәрбәһәм овурдә.

ДОКОПА́ТЬСЯ гл. тә әхир вәхорундә: 1. перен. тә кәрәк һистијо чикә вәкәндә (хорирә); 2. тә әхир вәмухтә, ә әхирү вәдарафтә.

ДОКРАСНА́, ДО́КРАСНА нареч. тә (тәјтә) гирмизи бирә. *Натирать тело докрасна* тәнүрә тә гирмизи бирә совустә.

ДОКРИЧА́ТЬСЯ, ДОКРИ́КИВАТЬСЯ гл. 1. кирэ hорој зэрэ (э боҵэһэво); 2. эз hорој-боҵэһ сохтэ э чэтини офторэ.

ДОКРУТИ́ТЬ гл. 1. вошундэ вэрастэ. *Докрутить нитки* русмуһорэ вошундэ; 2. тэ эхир чарундэ, чэрх дорэ. *Докрутить кран* кранэ тэ эхир чарундэ

ДО́КТОР сущ. доктор: 1. разг. духтир, һэким; 2. доктор һилми – эн кэлэ нум һилми вэ јурэ и нум hистијо одоми. II *до́кторша* эзини зэн; II *до́кторский* прил. доктори, эн доктор.

ДОКУ́ДА нареч. тэ (тэјтэ) чучо, чу чој. *Докуда нам идти?* Иму тэ чучо бијо бурајм

ДОКУМЕ́НТ сущ. документ, шадар.

ДОКУМЕНТА́ЛЬНЫЙ прил. документи (э документэво hистијо).

ДОКУМЕНТА́ЦИЯ сущ. документhо (hэммэ эјэки).

ДОКУПИТЬ гл. зијоди восторэ, вэс нэс сохтэнијорэ восторэ.

ДОКУРИ́ТЬ, ДОКУ́РИВАТЬ гл. кэширэ вэрастэ, тэ эхир кэширэ (ппиросэ).

ДОКУЧА́ТЬ гл. визор сохтэ, разг. зэһлэјурэ тиһи сохтэ эн киникэрэ.

ДОКУ́ЧЛИВЫЙ прил. визорсох, визор сохтэнијо. II *доку́чливость* сущ. визорсохи, визор сохтэји.

ДОЛБАНУ́ТЬ гл. зэрэ, сэхт зэрэ, сэхт вэкосундэ.

ДОЛБИ́ТЬ, ВЫ́ДОЛБИТЬ гл. 1. э карастирэво э сэхтэ чи сула, јэ новкэ лугони вэнкэстэ; дундуг-дунлуг сохтэ; 2. э сэрү (эн ки) дэшэндэ, hэ куфтирэ. II *долбле́ние* сущ. э карастирэво э сэхтэ чи сула, јэ новкэ лугони вэнкэстэји; дундуг-дунлуг сохтэји. II *долбёжка* сущ. э сэрү (эн ки) дэшэндэји, hэ куфтирэји.

ДОЛГ[1] сущ. гэрд[1] (вэзифэ, мијонвэкир).

ДОЛГ[2] сущ. гэрд[2]. *Взять в долг* э гэрд вэкирдэ, гэрд сохтэ. II *должо́к* сущ. гэрдлэ (кэмэ гэрд). II *долговой* прил. , гэрди; эн гэрд.).

ДО́ЛГИЙ прил. дураз: 1. амбар (амбарэ вэхт) кэширэнијо; 2. то же, что *длинный*. *Волос долог, да ум короток* посл. мујү дурази, эгүлү кутэһ. II *долгота* сущ. дурази.

ДО́ЛГО нареч. амбар, э амбарэ вэхт, э дуразэ вэхт. *Долго пришлось ждать* амбар кузэт сохтэни бисторим; *долго жить* амбар зивистэ.

ДОЛГОВЕ́ЧНЫЙ прил. дуразэһүмүр: 1. амбар мундэнијо, дураз кэширэнијо; 2. сэхт, эри амбарэ вэхт э фикир кирдэ оморијо. II *долгове́чность* сущ. дуразэһүмүри, амбармундэји.

ДОЛГОВРЕ́МЕННЫЙ прил. дураз кэширэнијо, э амбарэ вэхт бирэнијо. II *долговре́менность* дураз кэширэји,, э амбарэ вэхт мундэ данүстэји.

ДОЛГОВЯ́ЗЫЙ прил. чэјдог, тојог, дураз. II *долговя́зость* сущ. чэјдоги, тојоги, дурази.

ДОЛГОЖДА́ННЫЙ прил. эз зурэво, э сабурсүзирэво кузэт сохтэ оморэнијо.

ДОЛГОЖИ́ТЕЛЬ сущ. дуразэһүмүр (амбар зивистијо одоми). II *долгожи́тельница* сущ. эзини зэн.

ДОЛГОЛЕ́ТИЕ сущ. дуразэ һүмүр.

ДОЛГОЛЕ́ТНИЙ прил. дуразэһүмүр (амбарэ салһо hистијо).

ДОЛГОПО́ЛЫЙ прил. дуразээтэк, дуразэбэл (бэлү дураз hистијо).

ДОЛГОТА́ сущ. дурази. *Долгота дня* дурази эн руз.

ДОЛДО́Н сущ. лэгләг (јэ кофэ hэ куфтирэнијо одоми).

ДОЛДО́НИТЬ гл. лэгләги сохтэ (јэ кофэ hэ куфтирэ).

ДОЛЕВО́Й[1] то же, что *продольный*.

ДОЛЕВО́Й[2] прил. бэхши (бэхш сохтэ оморијо, бэхш эн чуникэ hистијо.

ДОЛЕТЕ́ТЬ, ДОЛЕТА́ТЬ гл. пар зэрэ расирэ э чучојикэ.

ДОЛЖА́ТЬ гл. гэрд вэкирдэ, э гэрд дэрафтэ.

ДО́ЛЖЕН I в знач. сказ. гэрдхунди. *Он мне должен 10000 рублей* у мэрэ 10000 рубл гэдхунди; II принуд. форма гл. бијо. *Он должен скоро прийти* у э и зури бијо бијов.

ДОЛЖЕНСТВОВА́ТЬ гл. гэрдхунд бирэ, хүштэрэ гэрдхунд данүстэ; хүштэрэ гэрдхунд һисоб сохтэ. II *долженствова́ние* сущ. гэрдхунд бирэји, хүштэрэ гэрдхунд данүстэји; хүштэрэ гэрдхунд һисоб сохтэји.

ДОЛЖНИ́К сущ. гэрдхунд (эз киникэ гэрд вэкирдијо, гэрд вокордундэни hистијо одоми). II *должни́ца* сущ. эзини зэн, духтэр.

ДО́ЛЖНО в знач. сказ. кэрэки, нэмүмкүни.

ДО́ЛЖНОСТЬ сущ. вэзифэ. *Должность директора* вэзифэј эн директор. II *должностно́й* прил. вэзифэји; эн вэзифэ.

ДОЛИ́ТЬ, ДОЛИВА́ТЬ гл. докундэ: 1. пур сохтэ; 2. э сэрү докундэ. *Долить кофе молоком* э сэр кофе шир докундэ.

ДОЛОЖИ́ТЬ[1], **ДОКЛА́ДЫВАТЬ**[1] гл. хэбэр дорэ, куфтирэ, дэшнэвундэ.

ДОЛОЖИ́ТЬ[2], **ДОКЛА́ДЫВАТЬ**[2] гл. зијод сохтэ; э сэрү вэнорэ.

ДОЛОЖИ́ТЬСЯ гл. хәбәр дорә (әз товунәј оморәј хүштә).

ДОЛО́Й нареч. разг. вир бош!, сур бош! *Уйди с глаз долой* вир бош әз пишој чуммә.

ДО́ЛЬКА сущ. лич: 1. см. *доля*; 2. бәхш ән бәһзи мәјвәһо). *Долька мандарина* лич ән норунч.

ДО́ЛЬЩИК сущ. һәрмәһ (ә чүникә бәхшү дәријо одоми). II *до́льщица* әзини зән (духтәр).). II *до́льщицкий* прил. һәрмәһи; ән һәрмәһ.

ДОЛЯ сущ. 1. бәхш, бәхшә; 2. гисмәт, мозол. II *до́лька* уменьш. бәхшлә. II *до́люшка* ласк. бәхшлә. II *до́льнный* прил. бәхши; ән бәхш.

ДОМ сущ. 1. хунә. *Каменный дом* хунәј сәнги; 2. күфләт. *Всем домом* битәв күфләт ә јәки. II *до́мик и домок* уменьш. хунәлә, чүклә хунә. II *доми́шко* унич. хунәлә, хәрәбә хунә. II *доми́ще и доми́на* увел. кәләхунә. II *домово́й* прил. хунәји, ән хунә.

ДО́МА нареч. ә хунә (ә хунәј хүштә). *По вечерам всегда бываю дома* шәһәнкумһо һәмишә ә хунә бирәнүм. <> *Не все дома* (у кого) сәрү буши; ә сәрү әгүл нә дәри.

ДОМА́ШНИЙ прил. хунәји: 1. ән хунә 2. ә хунә сохтә оморијо.; 3. ә хунә доштә оморијо, вәһши нисстијо (һәјвон, мүрг);. 4. амбар ә хунә нүштәнијо, ә күфләтәво бирәнијо; 5. хунәјиһо (одомиһој ән и күфләт).

ДОМА́ШНОСТЬ сущ. прост. корһој хунәји.

ДОМОВИ́ТЫЙ прил. хунәји (гәјгүј хунәј хүштәрә кәширәкор). II *домови́тость* сущ. хунәјији (гәјгүј хунәј хүштәрә кәширәји).

ДОМОВЛАДЕ́ЛЕЦ сущ. сәһибхунә (сәһиб ән хунә). II *домовладе́лица* сущ. әзини зән (духтәр).

ДОМОВЛАДЕ́НИЕ сущ. хунә вә ә јонү һистијо хоријү.

ДОМОВНИ́ЧАТЬ, ДОМО́ВНИЧАТЬ гл. ә хунә дәниширә, ә хунә мундә, хунәхуни сохтә.

ДОМОВО́ДСТВО сущ. хунәхуни, корһој хунәји. II *домоводческий* прил. хунәхунији, ән хунәхуни.

ДОМОГА́ТЕЛЬСТВО сущ. ә кучәво, ә амбар чәһти сохтәрәво ә чүникә расирә војистә, чүникә хостәји.

ДОМОГА́ТЬСЯ гл. ә кучәво, ә амбар чәһти сохтәрәво ә чүникә расирә војистә, чүникә хостә.

ДОМОДЕ́ЛЬНЫЙ то же, что *самодельный.*

ДОМО́Й нареч. ә хунә, ә хунәј хүштә, ә чикәј хүштә.

ДОМОСЕ́Д сущ. хунәнүш (јүрә ә хунә нүштә хош оморәнијо одоми). II *домосе́дка* әзини зән (духтәр). II *домосе́дский* прил. хунәнүши, ән хунәнүш.

ДОМОХОЗЯ́ИН то же, что *домовладелец.*

ДОМОХОЗЯ́ЙКА сущ. 1. см**.** *домохозяин;* 2. кор хунәј хүштәрә сохтәнијо (ә јә чикәјкә кор нәссохтәнијо) зән.

ДОМОЧА́ДЦЫ сущ. хунәјиһо (одомиһој ән и хунә).

ДОМРАБО́ТНИЦА сущ. гуллугчи (ә пуләво гуллуг хунәрә вәровундәнијо зән).

ДО́МЫСЕЛ сущ. бинәсүзә фикир (коф); нәһәгијә фикир (коф).

ДОНАГА́ нареч. то же, что *догола*.

ДОНА́ШИВАТЬ с м. *доноси́ть*[1].

ДОНЕ́ЛЬЗЯ нареч. тә чүчој (чү) ниданүкә бирә.

ДОНЕСЕ́НИЕ сущ. хәбәр, хәбәр расундәји (ә һүкмот, ә сәрнүш, ә командир).

ДОНЕСТИ́[1], ДОНОС И́ТЬ[1] гл. 1. кирә, чүрә тә чүчојикә (бәрдә) расундә; 2. чүрә шинирәни сохтә; 3. чүрә әри ки вәрасирәни сохтә.

ДОНЕСТИ́[2], ДОНОС И́ТЬ[2] гл. 1. хәбәр дорә; 2. әз товунәј киникә хәбәрбәри сохтә.

ДОНЕСТИ́СЬ гл. 1. ә куш, ә вини ән киникә расирә (ә товунәј сәс, буј); 2. ә киникә, чүникә хәбәр расирә, мәһлүм бирә; 3. лап зу рафтә расирә.

ДО́НИЗУ нареч. тә дәрә, тә пој, тә зир, әз зәвәр тә дәрә.

ДОНО́С сущ. хәбәрбәри, чугули (әз товунәј сохтәкорһој ән киникә ә одоми һүкмот, јә новкә ә кәлә расундә оморәнијо хәбәр).

ДОНОСИ́ТЕЛЬСТВО сущ. хәбәрбәри, чугули (кор ән хәбәрбәр, ән чугул).

ДОНО́СЧИК сущ. хәбәрбәр, чугул. II *доно́счица* әзини зән (духтәр). II *доно́счицкий* сущ. хәбәрбәри, чугули; ән хәбәрбәр, ән чугул.

ДОНЫ́НЕ нареч. тә имүһој, тә и мәһәл, тә и вәхт, тә и вәһдә.

ДОНЯ́ТЬ ДОНИМА́ТЬ гл. визор сохтә, ә визор овурдә, зәһләјүрә бәрдә.

ДОПЕ́ЧЬ, ДОПЕКА́ТЬ гл. 1. хуб бүрчундә; војистәрә хуно бүрчундә; бүрчундә вәрастә; 2. перен. визор овурдә кирә.

ДОПИСА́ТЬ, ДОПИ́СЫВАТЬ гл. 1. нүјустә вәрастә : 2. кәширә вәрастә (шикилә).

ДОПИ́ТЬ, ДОПИВА́ТЬ гл. хурдә; хурдә вәрастә; хурдә вәрасундә.

ДОПИ́ТЬСЯ, ДОПИВА́ТЬСЯ гл. әз гәдәр зијод хурдә пијон бирәрәво хүштәрә ә хәрәбо ћол вәнкәстә.

ДОПЛА́ТА сущ. 1. вәс нәс сохтәнијорә дорәји: мундәјирә дорәји; 2. сәрзијодијә пул.

ДОПЛАТИ́ТЬ, ДОПЛА́ЧИВАТЬ гл. вәс нәс сохтәнијрә дорә: мундәјирә дорә; ә сәрү вәнорә (ән дорә оморијо).

ДОПЛЕСТИ́СЬ гл. јовош-јовош, ә кучәво расирә ә чүникә. *Еле доплелся до дому* ә хунә ә кучәво расирәм.

ДОПЛЫ́ТЬ, ДОПЛЫВА́ТЬ гл. ә чүчојикә расирә (үзкүм зәрә-зәрә).

ДОПО́ДЛИННЫЙ прил. дуз, соф, ћистирә хуно.

ДОПОЗДНА́ нареч. тә дирмәћәл.

ДОПОЛНА́ нареч. разг. пур; тә лә̆ћә, тә ловлә̆ћә.

ДОПОЛНЕ́НИЕ сущ. сәрзијоди: 1. см. *дополнить*; 2. у, коми ки, ә сәр чүникә зијод сохтә оморә.

ДОПОЛНИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. сәрзијоди ћистијо.

ДОПО́ЛНИТЬ, ДОПОЛНЯ́ТЬ гл. сәрзијоди вәнорә:(ә сәрү зијоди вәнорә пур (битәв) сохтә.

ДОПОЛО́ТЬ гл. әләг сохтә вәрастә.

ДОПОТО́ПНЫЙ прил. әз дәвр Нүвәћ пишоји, лап күћнә, әз дәб вәдарафтијо.

ДОПРО́С сущ. пүрсүш (ә суд, јә новкә ә дивонхонә әз тәхсиркор, шоћод, зараркәш ә кор киро пүрсирәји).

ДОПРОСИ́ТЬ, ДОПРА́ШИВАТЬ гл. Пүрсүш сохтә (тәхсиркорә, шоћодә, зараркәшә).

ДОПРОСИ́ТЬСЯ, ДОПРА́ШИВАТЬСЯ гл. ә минәтћо-синәтћорәво ә чүникә расирә.

ДОПРЫ́ГАТЬСЯ то же, что *доиграться*.

ДОПУСТИ́МЫЙ прил. 1. рәћ дорә оморијо; бирәни; коми ки, миданү бирә. *Это вполне допустимо* и соф миданү бирә; 2. ә әгүл дарафтәни.

ДОПУСТИ́ТЬ, ДОПУСКА́ТЬ гл. 1. ћиштә, рәћ дорә, рәћо дорә. *Не допустить азартной игры* гумор возирә нә ћиштә; 2. ичозә дорә, ихтијор дорә. *Допустить до больного* әри ә ки нәчог дәрафтә ичозә дорә; 3. әри хүштә норә, ә фикир хүштә кирдә. *Допустим, что…* биним ки,..; кирим, ки,..

ДОПУЩЕ́НИЕ сущ. 1. ћиштәји, рәћ дорәји, рәћо дорәји; 2. әри хүштә норәји, ә фикир хүштә кирдәји.

ДОПЫТА́ТЬСЯ, ДОПЫТЫ́ВАТЬСЯ гл. пүрсирә вәмухтә, пүрсирә данүстә; коф кәширә; дуг-дуг сохтә.

ДОПЬЯНА́, ДО́ПЬЯНА нареч. тә (тәјтә) пијони, тә (тәјтә) пијон бирә.

ДОРАБО́ТАТЬ, ДОРАБА́ТЫВАТЬ гл. 1. корә сохтә вәрастә, ћәзүр сохтә вәрастә; 2. корә ә әхир расундә; (корә битәв вәрастә); 3. тә кәјикә кор сохтә. *Доработать до утра* тә сәбәћ кор сохтә.

ДОРАБО́ТАТЬСЯ, ДОРАБА́ТЫВАТЬСЯ гл. кор сохтәрәво хүштәрә ә хәрәбә ћол вәнкәстә.

ДОРАССВЕ́ТНЫЙ прил. сәбәћмундәји, ториктовушији.

ДОРАСТИ́ , ДОРАСТА́ТЬ гл. расирә, бүј вәшәндә (кәлә бирә) тә чүчојикә. *Дерево доросло до второго этажа* до тә дүјүмүн мәртәбә расири;

ДОРВА́ТЬСЯ гл. 1. ә чумтәнкирәво хүштәрә ә сәр чүникә офторә. *Дорваться до еды* ә сәр чи офторә; 2. ә сәр хүштә кор овүрдә.

ДОРИСОВА́ТЬ, ДОРИСО́ВЫВАТЬ гл. кәширә, кәширә вәрастә (шикилә).

ДОРО́ГА сущ. рәћ. *Железная дорога* рәћ ћовуни (рәћ ән вокун). *Взять еды на дорогу* әри рәћ чи (хурдәни) вәкирдә; *кратчайшая дорога* ән кутәћә рәћ; *на половине дороги* ә нимәј рәћ; *отправится на дорогу* ә рәћ вәдарафтә. <> *Дать дорогу* рәћ дорә; *знать дорогу* (куда) рәћ офтә; *одна дорога остаётся* (кому) јә рәћ мунди (кирә); *скатертью дорога* рәћ ник, шор бијовош, рәћ вокундәји, мидани рафтә. II *доро́жка и доро́женька* сущ. рәћлә. II *доро́жный* прил. рәћи: 1. ән рәћ; 2. әри рәћ ћистијо

ДО́РОГО нареч. бућо, ә бућоји, ә бућојә гимәт. *Продать дорого* бућо фурухтә; *дорого обошлось* бућо нүшт, бућо ә сәр омо.

ДОРОГОВИ́ЗНА сущ. бућоји (гимәт чиће лап амбар бирәји).

ДОРО́ГОЙ нареч. рәћ рафтәнки, рәћ рафтәрафтә.

ДОРОГО́Й прил. 1. бућо, бућолү. *Дорогая машина* бућолүјә мошин; 2. ћәзиз. *Дорогой друг* ћәзизә ћовур.

ДОРОГОСТОЯ́ЩИЙ прил. бућолү, гимәтү амбар ћистијо.

ДОРОГУ́ША сущ. разг. ласк. ћәзизилә, ћәзизилә̆мә.

ДОРО́ДНЫЙ прил. ћүндүр, бүлүнд, дүрүчд, голин. II *доро́дность и доро́дство* сущ. ћүндүри, бүлүнди, дүрүчди, голини.

ДОРОЖА́ТЬ, ПОДОРОЖА́ТЬ гл. буһо бирә, гимәтү вәрафтә.

ДОРОЖИ́ТЬ гл. гимәт дорә, гәдүрүрә данүстә.

ДОРОЖИ́ТЬСЯ, ПОДОРОЖИ́ТЬСЯ гл. амбар буһо фурухтә.

ДОРО́ЖКА сущ. 1. рәһлә; 2. ҹиргә; 3. пурдали, зирпоји.

ДОРО́ЖНИК сущ. рәһчи (корү рәһ вокундә, дуз сохтә, һәзүр сохтә һистијо сәниһәткор). II *доро́жница* әзини зән (духтәр).

ДОРО́ЖНЫЙ прил. рәһи:т1. ән рәһ; 2. әри рәһ кәрәк бирәнијо.

ДОРЫВА́ТЬСЯ см. *дорвать.*

ДОСА́ДА сущ. дүлхүрди, дүлкири, һүрш, пәшмујәти; һәјф.

ДОСАДИ́ТЬ, ДОСА́ЖДАТЬ гл. 1. дүлхүрд сохтә, хунүрә сијәһ сохтә, пәшму сохтә; 2. ә визор овурдә, зәһләјүрә тиһи сохтә.

ДОСАДЛИВЫЙ прил. хунсијәсох; дүлхүрди овурдәкор, хунсијәји сохтәкор.

ДОСА́ДОВАТЬ, ПОДОСА́ДОВАТЬ гл. дүлхүрд бирә, хунү сијәһ бирә.

ДОСЕ́ЛЕ нареч. 1. һәвәлтә, зутә; тә имуһој; тә и сәһәт; 2. тә инчикә.

ДО́СИНЯ нареч. тә (тәјтә) кову бирә.

ДОСКА́ сущ. 1. тәхтә. *Дюймовая доска* јәкији тәхтә. <> *до гробовой доски* тәјтә мүрдә; *как доска (худой)* тәхтәрә хуно (ләгәр); *от доски до доски* әз һәвәл тә әхир. II *доще́чка и до́сочка* уменьш. тәхтәлә. II *досочный* прил. тәхтәји: 1. ән тәхтә; 2. әз тәхтә сохтә оморијо.

ДОСКАЗА́ТЬ, ДОСКА́ЗЫВАТЬ гл. куфтирә вәрастә; тә әхир куфтирә; коф хүштәрә куфтирә. *Ты не сказал свою мысль* тү фикир түрә тә әхир нә куфтири.

ДОСЛА́ТЬ, ДОСЫЛА́ТЬ гл. сәрзијоди фирсорә; әз пәси фирсорә. II *досыла́ние* сущ. сәрзијоди фирсорәји; әз пәси фирсорәји. II *досы́лка и досы́л* сущ. сәрзијоди фирсорәнкә бирәнијо кор.

ДОСЛО́ВНЫЙ прил. әз бинә һистијорә хуно, кофбәкоф.

ДОСЛУЖИ́ТЬСЯ, ДОСЛУ́ЖИВАТЬСЯ гл. ә кор хуштәрәво ә чүникә расирә.

ДОСЛУ́ШАТЬ ДОСЛУ́ШИВАТЬ гл. тә әхир шинирә, тә әхир куш доштә.

ДОСМО́ТР сущ. әз чум кировундәји; дәниширәји.

ДОСМОТРЕ́ТЬ, ДОСМА́ТРИВАТЬ гл. әз чум кировундә; дәниширә вәрастә, тә әхир дәниширә.

ДОСМО́ТРЩИК сущ. дәниширәкор (чиһорә дәниширәнијо корсох). II *досмо́трщица* сущ. әзини зән (духтәр).

ДОСОЛИ́ТЬ гл. мүнүк зәрә (сохтә); мүнүк зәрә вәрастә; ә мүнүк кирдә. *Досолил до того, что есть нельзя* һәчи мүнүк зәри ки, хурдә нәс бирә.

ДОСО́ХНУТЬ гл. хүшк бирә, сәлт хүшк бирә, хүшк бирә вәрастә.

ДОСПА́ТЬ, ДОСЫПА́ТЬ гл. хисирә: 1. тә кәјикә. *Доспать до обеда* тә пишнәви хисирә; 2. тә әхир ән чү вәхтикә. *Доспать ночь* битәв шәв хисирә; 3. хуб, тә әз хов сироји бирә. *Он сегодня недоспал, и у него голова болит* у имбуруз хуб нә хисири, ә у киро сәрү әдәј дорд дорә.

ДОСРО́ЧНЫЙ прил. әз норә оморијо вәһдә (вәхт) зутә биријо, јә новкә сохтә оморијо.

ДОСТАВА́ЛА сущ. гуллугвәрову (кәрәк һистијо чирә зу овтә овурдәнијо одоми).

ДОСТА́ВИТЬ, ДОСТАВЛЯ́ТЬ гл. расундә (ә кәрәк һистијо чикә овудә, јә новкә бәрдә). II *доста́вка* сущ. расундәји (әри расундә сохтә оморәнијо кор). II *доставле́ние* сущ. расундәји (ә кәрәк һистијо чикә овудә, јә новкә бәрдәји).

ДОСТА́ВЩИК сущ. расундәкор (чүһојикәрә ә кәрәкијә чикә бәрдәнијо расундәнијо корсох). II *доста́вщица* әзини зән (духтәр).

ДОСТА́ТОК сущ. були, фирәһәвуни, бирәји, һошири.

ДОСТА́ТОЧНО нареч 1. вәсс һистијо гәдәр (унгәдәр, чәндгәдәр кәрәкикә); 2. в знач. сказ. вәсси. *Достаточно! замолчите!* вәсси! ләһәшмурә бәстит!

ДОСТА́ТО́ЧНЫЙ прил. тә кәрәки гәдәр һистијо; вәсс сохтәнијо. II *доста́точность* сущ. вәсс бирәји; 2. були, бирәји, һошири.

ДОСТА́ТЬ, ДОСТАВА́ТЬ гл. 1. вәкирдә. *Достать книгу из шкафа* китобә әз шкоб вәкүрдә; 2. вәдәшәндә. *Достать бумагу из портфеля* когозә әз портфел вәдәшәндә; 3. вәкирдә, офтә. *Достать билет в театр* әри театр билет офтә; 4. дәсү расирә ә чүникә. *Достать рукой до потолка* дәсү ә һәсмунә расирә; 5. әри чүникә вәсс сохтә.

ДОСТА́ТЬСЯ, ДОСТАВА́ТЬСЯ гл. расирә: 1. ә киникә чүникәрә бәхш сохтәнки; 2. ә гисмәтү офторә.

ДОСТИГА́ТЬ см. *достичь.*

ДОСТИЖЕ́НИЕ сущ. расирәји: 1. ә чүҹојикә; ә чәндсалајикә; 2. ә чүникә.

ДОСТИЖИ́МЫЙ прил. расирәни (ә чү имбукә расирә). II *достижи́мость* сущ. расирәнији.

ДОСТИ́ЧЬ, ДОСТИ́ГНУТЬ гл. расирә: 1. ә чүҹојикә; ә чәндсалајикә; 2. ә чүникә.

ДОСТОВЕ́РНЫЙ прил. дуз, дүрүст, иһтиборлү. II *достове́рность* сущ. дузи, дүрүсти, иһтиборлүји.

ДОСТО́ИНСТВО сущ. 1. гәдүр-гијмәт, хуби; 2. һүрмәт хүштәрә доштәји (ә хүштә һүрмәт кирдәји); 3. гијмәт. *Кредитный билет достоинством в 100 рублей* 100 рубли пул когози.

ДОСТО́ЙНО нареч. 1. ә лојигирәво; 2. кәрәк һистијорә хуно; 3. ә һүрмәтәво.

ДОСТО́ЙНЫЙ прил. 1. лојиг, гәдурмәнд. *Достойный похвалы* ә тәһәриф лојиг; 2. гијмәтлү, вәрзирәни. *Достойные работники* гијмәтлүјә корсохһо; 3. кәрәки, дуз. *Достойный ответ* кәрәкијә ҹовоб. II *досто́йность* сущ. 1. лојиги, гәдурмәнди; 2. гијмәтлүји, вәрзирәји.

ДОСТОПА́МЯТНЫЙ прил. ә јор мундәни; әз јор нә вәдаровһо. *Достопамятные дни* ә јор мундәнијә рузһо.

ДОСТОПРИМЕЧА́ТЕЛЬНЫЙ прил. дәниширәни, ә дәниширә вәрзирәни.

ДОСТОЯ́НИЕ сущ. бирә-нәбирә, мол-мүлк ән киникә.

ДО́СТУП сущ. 1. рәһ. *Снег закрыл доступ к дому* вәрф рәһ хунәрә кирди; 2. дәрафтәји, кироштәји, дироморәји (әри чү корикә).

ДОСТУ́ПНЫЙ прил. 1. ә ки јү рафтә, дәрафтә бирәнијо; 2. һәсонт ә сәр офторә бирәнијо; 3. әри һәммә ә кијү рафтә һәмәл бијовһо. II *досту́пность* сущ. 1. ә ки јү рафтә, дәрафтә бирәји; 2. һәсонт ә сәр офторә бирәји; 3. әри һәммә ә кијү рафтә һәмәл оморәји.

ДОСТУЧА́ТЬСЯ гл. тә ҹовоб вәкирдә куфтә. *Я не мог достучаться в дверь* мә чәнгәдә дәрә куфтумкәш, ҹовоб дорәкор нә бисто.

ДОСУ́Г сущ. бушә вәхт, бикорә вәхт, моҹол. *На досуге* ә бушә вәхт.

ДОСУ́ЖИЙ прил. бикори. *Досужие сплетницы* хәбәрбәриһој бикори.

ДО́СУХА нареч. тә (тәјтә) битәв хүшк бирә.

ДО́СЫЛ, ДОСЫ́ЛКА см. *дослать.*

ДОСЫПА́ТЬ[1] см. *доспать.*

ДОСЫПА́ТЬ[2], **ДОСЫ́ПАТЬ** гл. 1. докундә вәрастә; 2. сәрзијоди докундә.

ДО́СЫТА, ДОСЫ́ТА нареч. тәсироји; тәјтә сироји бирә. *Наесться досыта* тәсироји хурдә.

ДОСЬЕ сущ. досјо (ә товунәј киникә, ән чү корикә вәчирә оморијо документһо вә и документһо дәријо говлуг.

ДОСЮ́ДА нареч. тәинҹо; тәјтә инҹикә.

ДОСЯГА́ЕМЫЙ прил. дәсрас (дәс расирәнијо, ә дәс бијовһо). II *досяга́емость* сущ. дәсраси (дәс расирәји, ә дәс оморә данүстәји).

ДОСЯГА́ТЬ см. *достигать.*

ДОТАЩИ́ТЬ, ДОТА́СКИВАТЬ гл. кәшүкәшү бәрдә (овурдә); кәшүмолә бәрдә (овурдә). <> *еле (едва) дотащить ноги* ә куҹһо, боләһорәво оморә вәдироморә.

ДОТАЩИ́ТЬСЯ, ДОТА́СКИВАТЬСЯ гл. јовош-јоаош оморә вәдироморә (рафтә вәдарафтә); хүштәрә ә куҹәво расундә.

ДОТЕМНА́ нареч. тә торики кирдә; тәјтә торик бирә.

ДОТЛА́ нареч. сәлт, тә әхир, битәв (ә товунәј сухтәнијо чи).

ДОТО́ЛЕ нареч. тә умуһој, тә у вәһдә.

ДОТО́ШНЫЙ прил. музи (јүрә һәр чирә данүстә војистәнијо, ә һәр кор гәриш бирәнијо). II *дото́шность* сущ. музији (һәр чирә данүстә војистәји, ә һәр кор гәриш бирәји).

ДОТРО́НУТЬСЯ, ДОТРА́ГИВАТЬСЯ гл. дәс зәрә, дәсә вәкәсундә (ә киникә, ә чүникә).

ДОТУДА́ мест. нареч. и союзн. сл. прост. тә унҹо, тәјтә унҹикә (тә у чикә).

ДОТЯНУ́ТЬ, ДОТЯ́ГИВАТЬ гл. 1. ә сү һоликә тә кәјикә мундә вәдарафтә; 2. чүникәрә кәшү-кәшү ә чүҹојикә расундә; 3. ә куҹәво чүникәрә тә чүҹојикә расундә; ә куҹәво чүникәрә ә чүникә расундә; 4. чү корикәрә тә кәјикә дир сохтә; 5. һәчи хәрҹ сохтә ки, тә кәјикә вәсс соху.

ДОУПА́ДУ нареч. тәофторә, тәјтә офторә.

ДОУЧИ́ТЬ, ДОУ́ЧИВАТЬ гл. 1. вәмухтә вәрастә; 2. хундә вәрастә.

ДОУЧИ́ТЬСЯ, ДОУ́ЧИВАТЬСЯ гл. 1. вәмухтә вәрастә; тә әхир вәмухтә; хундәји хүштәрә вәрастә; 2. тә кәјикә хундә. *Доучиться до весны* тә вәсал хундә.

ДО́ХЛЫЙ прил. мүрдә: 1. мүрдијо (ә товунәј һәјвон, бүһүлү); 2. ләгәр, ҹүлаз. II *до́хлость* сущ. ләгәр, ҹүлаз.

ДОХЛЯ́К сущ. мүрдәвојзари (куҹсүзә, биһолә одоми). II *дохлячка* сущ. әзини зән (духтәр).

ДОХЛЯ́ТИНА сущ. 1. ҹәндәк ән мүрдә һәјвон; 2. ләгәрә одоми; ҹулазә одоми.

ДО́ХНУТЬ гл. 1. мүрдә, мурдар бирә (ә товунәј ћәјвон; ә товунәј одоми ә бићүрмәтирәво).

ДОХНУ́ТЬ гл. нәфәс кәширә. <> *Дохнуть некогда* әри сәр хорустә вәхт нисти; *не сметь дохнуть* хүшк бирә мундә, нәфәс кәширә нә данүстә (әз тәрс).

ДОХО́Д сущ. хәјр, гәзонч: 1. ә сохтә корү киро әри ју дироморәнијо пул; 2. моһош. II *до́ходец* сущ. хәјрлә, гәзончлә.

ДОХОДИ́ТЬ[1], **ДОХА́ЖИВАТЬ** гл. вәхтү расирә (ә товунәј бордор: баларә тә зәндәји расундә).

ДОХОДИ́ТЬ[2] см. *дойти.*

ДОХО́ДНЫЙ прил. хәјрлү: 1. см. *доход*; 2. хәјр, гәзонч дорәнијо. II *доходность* сущ. хәјрлүји, гәзончлүји.

ДОХО́ДЧИВЫЙ прил. ә сәр офторә бирәнијо; һәсонт (зу) вәрасирә бирәнијо. II *доходчивость* сущ. һәсонт ә сәр офторә, вәрасирә бирәји.

ДОХОДЯ́ГА сущ. кучсүзә, бићолә одоми.

ДО́ЧЕРНА нареч. тә сијәһи, тәјтә сијәһ бирә.

ДОЧЕ́РНИЙ прил. духтәри: 1. ән духтәр; ән духтәрү һистијо; 2. әз чүникә чиро биријо.

ДОЧИТА́ТЬ, ДОЧИ́ТЫВАТЬ гл. 1. хундә вәрастә; 2. тә чүчојикә хундә.

ДО́ЧКА 1. духтәрлә; 2. духтәрләј мә!

ДОЧЬ сущ. духтәр (һәјил дәлинә ә бәбә-дәдәј хүштә киро). II *до́чка, до́ченька, до́чечка и дочу́рка* уменьш. духтәрлә.

ДОШКО́ЛЬНИК сущ. 1. ә сал ошколәји нәрасијо һәјил; *дошкольница* әзини духтәр; 2. ә әзини һәјилһорәво кор сохтәнијо мәһлүм.

ДОШКО́ЛЬНЫЙ прил. 1. салү әри ә ошклә рафтә нәрасиријо һәјил (әз 3 сала тә 6-7 салә); 2. әзини јилһорә вәмухтәнијо педагог.

ДО́ШЛЫЙ прил. зиндә (ә һәр чи расирәнијо, хәндәкүл, бәчид).

ДОШУТИ́ТЬСЯ гл. ә амбарә (шитә) зарфотһо сохтәрәво ә сәр хүштә кор овурдә.

ДОШУ́ЧИВАТЬСЯ см. *дошутиться.*

ДОЩА́ТЫЙ, ДОЩАНО́Й прил. тәхтәји; әз тәхтә гүч биријо. *Дощатый забор* чапар тәхтәји.

ДОЩЕ́ЧКА сущ. тәхтәлә; тикәләј тәхтә.

ДОЯ́РКА сущ. ширдүш (ковһорә дүширәнијо вә ә уһо дәниширәнијо зән).

ДРАГОЦЕ́ННОСТЬ сущ. 1. буһолүјә чи, гимәтлүјә чи; 2. сүрх-нүгрә, човоһир, буһолүјә сәнгһо.

ДРАГОЦЕ́ННЫЙ прил. 1. буһолү, гимәтлү. *Драгоценная ваза* буһолүјә ваза; 2. лап кәрәки. *Драгоценное время* кәрәкијә вәхт; 3. вәрзирәни, һәзиз. *Драгоценный друг* һәзизә дуст. II *драгоце́нность* сущ. 1. буһолүјә чи, гимәтлүјә чи; 2. сүрх-нүгрә, човоһир, буһолүјә сәнгһо.

ДРАЖЕ́ сущ. ногул, нәгүл: 1. сәхтә булулә конфетләһо; 2. һәчи һистијо витаминһо, јә новкә дәрмуһо.

ДРАЗНИ́ТЬ гл. 1. ћәлово бирә, һоси сохтә; 2. киникәрә ә дәс дәшәндәкирәво ә ләгәбәво һороj зәрә 3. ә ћәвәс овүрдә, ә тәмәћ вәнкәстә.

ДРАЗНИ́ТЬСЯ гл. һоси бирә.

ДРА́КА сущ. чәнк, јәкикүши. II *дра́чка* уменьш. чәнклә.

ДРАКО́Н сущ. 1. әчдәһо; 2. гәнәдлүјә кәртәнкәлә. II *драко́новый* прил. әчдәһоји; ән әчдәһо.

ДРАНДУЛЕ́Т сущ. күһнәјә хүрдә мошин, һәрәбә.

ДРА́НКА сущ. назукә тәнкә тәхтә.

ДРА́НЫЙ прил. 1. куһнә, парапарә (оводуни, мәћс); 2. мујрафтә, пәшмрафтә (ћәјвон).

ДРАНЬЁ сущ. куһнә-пара: 1. **см.** *драть;* 2. куһнәјә, парајә оводуниһо.

ДРАП[1] сущ. драп (голинә , ховлүјә мол). II *дра́повый* прил. драпи: 1. ән драп; 2. әз драп духтә оморијо.

ДРАП[2] см. *драпать.*

ДРА́ПАТЬ гл. вирихтә, әз һәрә вәдарафтә.

ДРАПИРОВА́ТЬ гл. мол кәширә: 1. ә бүзмәлүјә моләво дәпучундә; 2. ә моләво вәравундә, јә новкә пишој чүникәрә кәширә.

ДРАПИРОВА́ТЬСЯ гл. мол кәширә оморә: 1. ә бүзмәлүјә моләво дәпучундә омориә; 2. ә моләво вәравундә, јә новкә пишој чүникәрә кәширә оморә.

ДРАПИРО́ВЩИК сущ. молкәш (ә руј чүһојикә мол кәширәнијо уста). II *драпиро́вщица* әзини зән (духтәр).

ДРА́ТВА сущ. мүмзәрә русму; русму әри мәћс духтә; вошундә.

ДРАТЬ, ВЫ́ДРАТЬ гл. 1. пара сохтә; тә пара бирә вокундә (оводунирә, мәћсә); 2. күштә, папа-пара сохтә (әз товунәј ћәјвонһо); 3. кәндә; 4. кәширә вәкәндә, вәдәшәндә; 5. зәрә, дәдорә (ә чубугәвә, ә јә чијикәрәво); 6. хорустә (сәхт совустә); 7. вирихтә, әз һәрә вәдарафтә. <> *Драть горло* бугозә хүштәрә пара сохтә; *драть зерно* тәхүлә куфтә; *драть на себе волосы* мујһој хүштәрә вәдәшәндә.

ДРА́ТЬСЯ, ПОДРА́ТЬСЯ гл. чәнк кирдә: 1. јәкикүши сохтә; 2. дү-јәкирә куфтә, дәдорә; 3. чәһти сохтә әри чүникә.

ДРАЧЛИ́ВЫЙ прил. чәнкәсур. | *Драчливость* сущ. чәнкәсури.

ДРАЧУ́Н сущ. чәнкәсур (чәнкәсурә одоми). II *драчу́нья* әзини зән (духтәр).

ДРЕБЕДЕ́НЬ сущ. буш-бушә кофһо; һәтәрән-пәтәрән.

ДРЕ́БЕЗГИ сущ. сәс ән хүрдбирә чи; *разби́ться в мелкие дребезги -мелкие осколки* лиһчим- лиһчим бирә.

ДРЕБЕЗЖА́ТЬ гл. ләрзирәнијо, ә сәс зинк ухшәш зәрәнијо сәс дорә. II *дребезжа́ние* сущ. ләрзирәнијо, ә сәс зинк ухшәш зәрәнијо сәс дорәји.

ДРЕВЕСИ́НА сущ. һүзүм (ә зир пустү дәријо сәхтә чикәј ән дор). II *древеси́нный* прил. һүзүми; ән һүзүм.

ДРЕВЕ́СНЫЙ прил. һүзүми, дори: 1. ән һүзүм; ән дор; 2. ә дор вәбирәнијо; дәбирәнијо; 3. әз һүзүм. әз дор һәмәл оморәнијо.

ДРЕ́ВКО сущ. чу (дуразә булулә чубуг). II *древко́вый* прил. чуји: 1. ән чу; ә чурәво һистијо; 3. чурә хуно һистијо.

ДРЕ́ВЛЕ нареч. ә күһнә вәхтһо, ә гәдимиһо.

ДРЕ́ВНИЙ прил. гәдим: 1. лап ә күһнә вәхтһо бирijo, ә мәјду вәдироморијо; 2. лап күһнә. II *дре́вность* сущ. 1. күһнә дәвр, гәдими; 2. әз гәдими мундијо чи.

ДРЕ́ВО то же, что *дерево.*

ДРЕВОВИ́ДНЫЙ прил. дори; дорә хуно; ә хомунәј дор һистијо. II *древови́дность* сущ. ә хомунәј дор бирәји.

ДРЕВОНАСАЖДЕ́НИЕ сущ. дор коштәји вә дор коштә оморијо чикә.

ДРЕВООБРАЗНЫЙ см. *древовидный.*

ДРЕМА́ТЬ гл. 1. пинәки бәрдә кирә; хисирә; 2. һичиш нә сохтә; нә чүмүстә.

ДРЕМА́ТЬСЯ гл. киникәрә хисирә војистәји.

ДРЕМОТА́ сущ. 1. пинәки; 2. сәссүзи, динчи, сүсти.

ДРЕМУ́ЧИЙ прил. мәрки; голин, сиг, торик. *Дремучий лес* мәркә вишә. II *дремучесть* сущ. мәркији; голини, сиги, торики.

ДРЕССИРОВА́ТЬ гл. вомухтә (ћәјвонә). II *дрессиро́вка* сущ. метод ән ћәјвонә вомухтәји.

ДРЕССИРО́ВЩИК сущ. ћәјвонә вомухтәнијо одоми. II *дрессиро́вщица* әзини зән (духтәр).

ДРЁМА, ДРЕМА́ то же, что *дремота.*

ДРОБИ́ЛКА сущ. сәнгвәнчи: сәнг, јә новкә сәхтә чиһорә вәнчирәнијо (хүдә сохтәнијо) мошин.

ДРОБИ́ТЬ, РАЗДРОБИ́ТЬ гл. вәнчирә; хүрдә-хүрдә сохтә. II *дробильный* прил. вәнчирәнијо, хүрдә-хүрдә сохтәнијо.

ДРОБИ́ТЬСЯ, РАЗДРОБИ́ТЬСЯ гл. вәнчирә оморә; хүрдә-хүрдә бирә (сохтә оморә).

ДРОБЛЁНЫЙ прил. вәнчирә оморијо; хүрдә-хүрдә биријо (сохтә оморијо).

ДРО́БНЫЙ прил. 1. хүрдә сохтә оморијо; 2. хүрдә (әз хүрдә-хүрдә бәхшһо һәмәл оморијо). *Дробный дождь* хүрдәјә воруш.

ДРОВА́ сущ. һүзүм. *Берёзовые дрова* һүзүм нарати. II *дро́вец* ласк. һүзүмлә. II *дрови́шки* уменьш. һүзүмлә.

ДРО́ВНИ сущ. рәћојә киршә (әри һүзүм, шәлә овурдә). II *дро́венки, дровенок* уменьш. киршәлә.

ДРОВОКО́Л сущ. һүзүмвәнчи: 1. һүзүм вәнчирәнијо одоми; 2. нәчәг.

ДРОВОКО́ЛЬНЫЙ прил. һүзүмвәнчији, ән һүзүмвәнчи.

ДРОВОСЕ́К сущ. 1. әри һүзүм ә вишә дор бурранијо одоми; 2. дорә хурдәнијо бүћүлү.

ДРОВЯ́НИК сущ. 1. чикә, әри һүзүм вәчирә; 2. устар. һүзүмфурух.

ДРО́ГНУТЬ[1] гл. әз хиники ләрзирә, бәјистә.

ДРО́ГНУТЬ[2] гл. 1. чүмүстә; 2. ләрзирә; 3. хүштәрә вошәндә; 4. тәрсирә, пәсәво рафтә.

ДРОЖА́ТЬ гл. 1. ләрзирә. *Дрожать от холода* әз хиники ләрзирә; 2. тәрсирә 3. әз сәгәти чүникәрә доштә. II *дрожа́ние* сущ. ләрзирәји. II *дрожа́тельный* прил. ләрзирәнијо; ә ләрзәво бирәнијо.

ДРО́ЖЖИ сущ. мојә, хәмирә, дрожи. II *дрожжево́й* прил. мојәји, хәмирәји, дрожи: 1. ән дрож. *Дрожжевой завод* завод дрожи; 2. ә дрожәво биријо (сохтә оморијо).

ДРО́ЖКИ сущ. јәчикәји, јә новкә дүчикәји чорчәрхә һәрәбә

ДРОЖЬ сущ. ләрз.

ДРОЗД сущ. сијәкәрк, кәрк вишәји (мүрг вишәји, әз морчикәјиһо).

ДРОФА́ сущ. довдог (мүрг). II *дрофи́ный* прил. довдоги, ән овдог.

ДРУГ[1] сущ. ћовур, дуст (нәзникә одоми). *Близкий друг* нәзникә ћовур. <> *Друг дома* одоми хунә. II *дружо́к и дружо́чек,* ласк. ћовурлә. II *друже́ский* прил. ћовури, ән ћовур.

ДРУГ[2] *друг друга (друг дружку)* дӳ-јәкирә; *друг другу (друг дружке)* ә дӳ-јәки; *друг другом (друг дружкой)* ә дӳ-јәкирәво; *друг за другом* пәс пәсә јәки.

ДРУГО́Й јәкикә:1. прил. и нәһ, 2. прил. әзини нәһ; јә чиројкә; 3. прил. дӳјүмүн, пәсини; 4. мест. јәкикә; 5. киникә, јӳ нәһ. *Заботиться о других* ә хәјол јәкикәһо бирә. II *другáя* јә зәникә, јә духтәрикә.

ДРУ́ЖБА сущ. һовури, дусти.

ДРУЖЕЛЮ́БНЫЙ то же, что *дружеский*. II *дружелю́бие* сущ., нәзники, дӳ-јәкирә хостоји, хубихоји.

ДРУ́ЖЕСКИЙ прил. һовури, дусти; ән һовур, ән дуст; ән һовурһо ән (дустһо) бирәнијорә хуно.

ДРУ́ЖЕСТВЕННЫЙ прил. дуст, мәјрибон, хотурхоһ.

ДРУЖИ́ТЬ гл. һовури, дусти сохтә.

ДРУЖИ́ТЬСЯ, ПОДРУЖИ́ТЬСЯ гл. 1. һовур (дуст) бирә; 2. то же, что дружить .

ДРУ́ЖКА сущ. бирордомор.

ДРУ́ЖНЫЙ прил. 1. ә һәрәшү дусти дәриjо; 2. ә јә вәхт (ә јәки) бирәниjо.

ДРУЖО́К см. 1. *друг*[1]*;* 2. һәзизә дуст.

ДРЯЗГ сущ. зир-зибил, күһнә-мүһнә, шәндәниjә чиһо.

ДРЯ́ЗГИ сущ. коф-кәләч, чәнк.

ДРЯННО́Й прил. әри һичиш һәмәл нәоморәни, нәвәрзирәни, хәрәб.

ДРЯНЬ сущ. зир-зибил, чур-чундур, күһнәпара; 2. мурдар ,бәдәмуз, хәрәбә одоми.

ДРЯХЛЕ́ТЬ, ОДРЯХЛЕ́ТЬ гл. 1. әз һол офторә, әз күч офторә; пир әз дәс-поj офторә; 2. күһнә бирә.

ДРЯ́ХЛЫЙ прил. 1. әз һол офториjо, әз куч офториjо; пир бирә әз дәс-поj офториjо; 2. күһнә; күһнә бириjо. II *дря́хлость* сущ. 1. әз һол офторәји, әз куч офторәји; пир бирә әз дәс-поj офторәји; 2. күһнәји; күһнә бирәји.

ДУБ сущ. 1. палуд; дор палуди; 2. перен. гог, кәj (әз товунәjодоми). | *Дубок и дубочек* уменьш. чоjилә дор палуди.

ДУБА́СИТЬ гл. дәдорә: 1. ә залумирәво зәрә; 2. Сәхт-сәхт куфтә (чүникәрә).

ДУБИ́НА сущ. дәкәнәк 1. голинә, курундә чубуг, 2. кут, гог (коф ә сәр нәс офторәниjо әгүлсүзә одоми).

ДУБИ́НКА сущ. дәкәнәк (голинә чубуг).

ДУБНЯ́К сущ. палудлуг, вишәj палуди.

ДУБОВА́ТЫЙ прил. кут, кәj (ә товунәj одоми). II *дубова́тость* сущ. кути, кәји.

ДУБО́ВЫЙ прил. палуди: 1. ән палуд; 2. әз палуд дуз (гүч) сохтә оморијо; 3. сәхт; 4. перен. дубоватый.

ДУБРА́ВА сущ. 1. палудлуг, вишәj палуди; 2. вишә (ән дорһоj вәлки). II *дубра́вушка* ласк. палудлуглә, вишәләj палуди. II *дубра́вный* сущ. вишәји, ән вишә.

ДУГА́ сущ. гүвс (ә һәрәj дӳ нүгтәjү дәмундәниjо бәхш ән шәфтә хит). II *дуговой и дужный* прил. гүвси; ән гүвс.

ДУГООБРА́ЗНЫЙ прил. гүвси (ә тәһәр гүвс һистиjо). II *дугообра́зность* гүвсиjи (ә тәһәр гүвс бирәји).

ДУДА́ см. *дудка.*

ДУДЕ́ТЬ гл. дуду зәрә.

ДУ́ДКА сущ. дуду. *Играть под чью-нибудь дудку* ә дудуj киникәрәво вәчәстә. II *ду́дочка* уменьш. дудулә. II *дудочный* прил. дудуји, ән дуду.

ДУДУ́К сущ. түтәк.

ДУ́ДЧАТЫЙ прил. дудуји (дураз, тәнк, гәдү буш һистиjо).

ДУ́ЛО сущ. луләj ән туфанк туп вә ән jә чиjикә әзиниһо). II *ду́льный* прил. луләји, ән лулә.

ДУ́МА[1] сущ. фикир; ә мәһшәво. II *ду́мка* **и** *ду́мушка* сущ. фикирлә; мәһшәволә.

ДУ́МА[2] сущ. ду́ма (нум ән бәһзи идорохоj дәвләти). II *ду́мный и думский* прил. думаји; ән дума.

ДУ́МАТЬ гл. 1. фикир сохтә; 2. ә фикир (ә мәһшәво) овурдә; 3. ә хәјол киникә бирә; 4. воjә сохтә. <> *думать думу* фикир сохтә, ә фикир дәмундә; *много о себе думать* әз товунәj хүштә ә кәлә фикирһо (мәһшәвоһо бирә; хүштәрә амбар бәкән сохтә; *не думано, не гадано* һә ә jә бо; ә нәкуми.

ДУ́МАТЬСЯ гл. ә фикир (ә мәһшәво) оморә. *Мне думается, что…* ә фикир (мәһшәвоj мә һәчи әдәj оморә ки...; әри мә һәчи әдәj оморә ки...

ДУПЛО́ сущ. сула, говгуш.

ДУРА́К сущ. разг. әгүлсүз (унич. Хәр): 1. кәмтәхтәjә одоми; 2. тәлхәх, нәмәки. II *ду́ра* әзини зән (духтәр).

ДУРАЛЕ́Й см. *дурачок.*

ДУРА́ЧЕСТВО сущ. нәдинчи, шулуги, шити, хәр-хәриjә кор, кәмтәхтәји.

ДУРАЧИ́НА см. *дурак* 1.

ДУРА́ЧИТЬ гл. ә дәс дәшәндә; ә һәрә вәнкәстә, хәр сохтә, рүхшәнд сохтә.

ДУРА́ЧИТЬСЯ гл. шит-шитә зарфотһо сохтә; нәмәкији сохтә.

ДУРАЧО́К сущ. 1. см. *дурак*; 2. әгүлсүзлә (әширинирәво ә товунәј гәләт һәрзо сохтијо одоми (амбари вәхт ән һәјил); 3. кәмәгүлә одоми. II *дурочка* әзини зән (духтәр).

ДУРЕ́ТЬ, ОДУРЕ́ТЬ гл. сәр хүштәрә вир сохтә, әгүлү вирихтә, сәрсон бирә.

ДУРИ́ТЬ гл. 1. нәдинчи сохтә; шити сохтә; 2. сәрсони сохтә; 3. нәһси сохтә; кичи сохтә. *Дурить голову* кому кич сохтә кирә.

ДУРМА́Н сущ. дурәминә. II *дурма́нный* прил. дурәминәји: 1. ән дурәминә; 2. разг. кич, сәрсон сохтәнијо.

ДУРМА́НИТЬ, ОДУРМА́НИТЬ гл. мувәһәрә думонлү сохтә, сәрхуш сохтә, кич сохтә, сәрсон сохтә.

ДУРМА́НИТЬСЯ, ОДУРМА́НИТЬСЯ гл. мувәһү думонлү бирә, сәрхуш бирә.

ДУРНЕ́ТЬ, ПОДУРНЕ́ТЬ гл. бирач, бишәлк бирә.

ДУРНО́Й прил. 1. хәрәб. *Дурной запах* хәрәбә буј 2. һәјбәчәр, бишәлк; 3. хәр, кич, сәрсон. <> *Дурной глаз* бәдә чум.

ДУРНОТА́ сущ. 1. дүлгәриши, дүл гәриш бирәји; 2. мурдари.

ДУРННУ́ШКА сущ. бирачә, бишәлкә зән (духтәр).

ДУРШЛА́Г сущ. ошпалу. II *дуршла́чный* прил. ошпалуји; ән ошпалу.

ДУ́ТЫЙ прил. 1. пуфзәрә; ә пуфәво (ә һово зәрәрәво) гүч биријо; 2. перен. ә гәстәво вәмасундә оморијо (әз товунәј һәг-һисоб).

ДУТЬ, ДУ́НУТЬ гл. 1. ворвори зәрә; 2. пуф зәрә; 3. ә пуфәво гәдү бушә гобһој шишәји гүч сохтә; 4. дәдорә, куфтә киникәрә; 5. зу, тәһәди чүникә сохтә. II *дутьё* сущ. 1. пуфзәрә; 2. новозәрә. II *вы́дувка* сущ. 1. ворвори зәрәји; 2. пуф зәрәји.

ДУХ[1] сущ. нәшумо, рүһ, чун

ДУХ[2] сущ. **1.** то же, что *дыхание*; 2. ново; 3. то же, что *запах*.

ДУХА́Н сущ. духон.

ДУХА́НЩИК сущ. духончи (сәһиб ән духон). II *духа́нщица* әзини зән, духтәр.

ДУ́ХОМ нареч. 1. зу; ә јә чүмбәстәки; 2. ә јә бо, ширп.

ДУХОТА́ сущ. бугунти: 1. нәфәс нәс расирәнијо ново; 2. сәхтә кәрми**.** II *духоти́ща* увел. сәхтә бугунти.

ДУШ сущ. душ. II *душе́вой* прил. души: 1. ән душ; 2. душ дәријо чикә.

ДУША́ сущ. 1. нәшумо, чун, рүһ; 2. дүл. <> *вдохнуть душу* чун дәшәндә; *вложить душу* во что дүл вәнорә , амбарә сәһәр кәширә әри чүникә; *душа в пятки ушла* дүл мә офто; *жить душа в душу* чон куфтирә, чон шинирә; *излить душу* дүл хүштәрә тиһи сохтә; *отвести душу* дүл хүштәрә тиһи сохтәји; *от души* әз дүли; *открыть душу* дүл хүштәрә вокундә; *по душам* әз дүли; *по душе* әз дүлүни (әз дүл мәни); *положить душу* за кого, что чун хүштфрә дорә, чун хүштфрә гурбу сохтә әри ки, әри чү; *стоять над душой* дәс нә кәндә. II *ду́шенка* уменьш. ласк. чунлә, дүллә. II *душе́вный* прил. дүли, рүһи, чуни; ән дүл, ән чун. *Душевные желания* војәһо (војкәһој ән дүл; *душевное беспокойство* дүләпәсәји.

ДУШЕВА́Я сущ. душ (душ дәријо утог).

ДУШЕВНОБОЛЬНО́Й прил. хојкир (әз әгүл нәчог һистијо).

ДУШЕГРЕ́ЙКА сущ. чондуни.

ДУШЕГУ́Б, ДУШЕГУБЕЦ сущ. одомикүш, залум. II *душегу́бка* әзини зән (духтәр). II *душегу́бский* прил. одомикүши, залуми; ән одомикүш, ән залум.

ДУШЕГУ́БКА сущ. 1. см. *душегуб*; 2. разг. одомитасун (фашистһој ән Германија әри одомиһорә ә газәво тасундә гүч сохтијо мошин).

ДУШЕГУ́БСТВО сущ. одомикүши, залуми.

ДУ́ШЕНЬКА сущ. разг. 1. см. *душа*; 2. һәзизә, мәһрибонә одоми.

ДУШЕРАЗДИРА́ЮЩИЙ прил. дүлә пара (лов) сохтәнијо. *Душераздирающий* крик дүлә пара сохтәнијо боҷәһ.

ДУШИ́СТЫЙ прил. бујлү (хубә буј рәһо дорәнијо). II *души́стость* сущ. хубә бујлүји.

ДУШИ́ТЕЛЬ сущ. залум, бугозбур (ә кәс зулм сохтәнијо, нәфәс кәширә нәс һиштәнијо одоми. II *души́тельница* әзини зән, духтәр. II *души́тельский* прил. залуми, бугозбури; ән залум, ән бугозбур.

ДУШИ́ТЬ[1] гл. тасундә: 1. нәфәсүрә појундә, күштә); 2. зулм сохтә, нәфәсүрә вәчирә, чәтини дорә.

ДУШИ́ТЬ[2] гл. ә сәрү хубә буј шәндә.

ДУШИ́ТЬСЯ гл. 1. См. *душить*[1-2]; 2. тасирә (әз һово нәрасирәји).

ДУ́ШКА то же, что *душенька* 2.

ДУ́ШНО в знач. сказ. кәрми; сәхт кәрми.

ДУ́ШНЫЙ прил. тасирәни (буг амбар дәриjо, әри нәфәс кәширә чәтин һистиjо.

ДЫ́БА сущ. тир (һәвәлһо әри ә сәрү одомиһорә чозә дорә карасти).

ДЫ́БИТЬСЯ гл. тик пojистә (вәрафтә).

ДЫ́БОМ прил. быз-быз, тим-тик. *У меня волосы встали дыбом* мүjһоj мә быз-быз бисто.

ДЫ́ЛДА сущ. нәтараз, тojог, разг. шутл. һиндол (дуразә бишәлкә одоми).

ДЫМ сущ. 1. дурә; 2. ист. чирojә хунә (ә Урусијәт). II *дымо́к* дурәлә. II *дымоово́й* прил. дурәjи, ән дурә.

ДЫМИ́ТЬ гл. дурә дорә (сохтә, рәһо дорә). *Сырые поленья дымят* тара күрдүнһо әдәт дурә сохтә.

ДЫМИ́ТЬСЯ гл. дурә дорә. *Головешка дымится* кусов әдәj дурә дорә.

ДЫ́МКА сущ. 1. дәкурдәjи, назукә думон; 2. устар. чунәjи (назукә мол, газ).

ДЫ́МНЫЙ прил. дурәjи: 1. ә дурәрәво дәбүчириjо, пур һистиjо; 2. дурә дорәниjо.

ДЫМО́К сущ. дурәлә: 1. см. *дым*; 2. назукә дурә.

ДЫМООТВО́ДНЫЙ прил. дурә вәдарафтәниjо, әри дурә вәдарафтә һистиjо.

ДЫМОХО́Д сущ. әри дурә вәдарафтә канал.

ДЫ́МЧАТЫЙ прил. 1. ә рәнг дурә ухшәш зәрәниjо (очугә хокистәри); 2. әзини рәнг һистиjо.

ДЫ́ННЫЙ прил. *ды́нное дерево* папаjja (мәjвәһоjү ә говун ухшәш зәрәниjо дор).

ДЫ́НЯ сущ. говун. II *ды́нька* уменьш. говунлә. II *ды́нный* прил. говуни: 1. ән говун; 2. әз говун, ә говунәво сохтә оморијо.

ДЫРА́ сущ. сула. II *дырочка* уменьш. сулалә, чүтлә сулалә.

ДЫ́РКА сущ. чүлә сула.

ДЫРОКО́Л сущ. суласох, сулавәкән (әри когозә сула схтә һистиjо карасти).

ДЫ́РЧАТЫЙ прил. суладәри, сула-сула (ә jү амбарәсула дәриjо).

ДЫРЯ́ВЫЙ прил. пара-пара, суладәри, сула-сула.

ДЫХА́НИЕ сущ. нәфәс, нәфәскәши: 1. проссес ән оксикенә вәкирдә һидрокенә рәһо дорәjи; 2. һоворә кәширә вә рәһо дорәjи ән шүшлүк. II *дыха́тельный* прил. нәфәси, ән нәфәс.

ДЫША́ТЬ, ДЫХНУ́ТЬ гл. 1. нәфәс кәширә. *Дышать носом* әз вини нәфәс кәширә; 2. зиндә мундә, һовоjү хуб бирә; 3. вор, буj рәһо дорә. II *дыхательный* прил. нәфәскәши: 1. ән нәфәскәши; 3. әри нәфәскәширә һистиjо.

ДЫША́ТЬСЯ гл. нәфәс кәширә данүстә. *В лесу легко дышится* ә вишә рәһәт бирә нәфәс кәширә.

ДЬЯ́ВОЛ сущ. садан; шәһәту.

ДЬЯВОЛЁНОК сущ. J. саданлә; шәһәтулә; 2. шулугә һәjиллә.

ДЬЯ́ВОЛЬСКИЙ прил. садани; шәһәтуjи: J. ән садан; ән шәһәту; 2. һүрши, һинһоjи, садәнә хуно; шәһәтурә хуно һистиjо .

ДЮ́ЖИЙ прил. кучлү, гувотлү, дүрүчд, нәтараз.

ДЮ́ЖИНА сущ. дүжин (дуваздәһ донәj ән jә чиро чиһо).

ДЯ́ДЯ сущ. лалә (бирор ән бәбә), холу (бирор ән дәдәj). II *дя́денька, дя́дечка и дя́дюшка* ласк. лалалаjмә, холулаjмә. II *дядёк* уменьш. лалалә, холулә. II *дя́дька* унич. лалалә, холулә.

Е

ЕВРЕ́И сущ. чуһурһо, һүвриһо (хәлг, торихү әз гәдимијә семитһо сәр кирдәнијо, имуһој ә Исроил вә ә амбарә дәвләтһо зивистәнијо хәлг. II *евре́й* чуһур, һүври (јә одоми ән и хәлг). II *евре́йка* әзини зән (духтәр).

ЕВРЕ́ЙСКИЙ прил. чуһури, һүврији: ән чуһуро, ән зувунһошү (лшонә гүдүши, иврити, идиши, чуһури, кәраими, ләхлухији), ән милләт үшү, ән тәһәрз зиндәкунишу, ән културашү; ән үшү зивистәнүтһо чикәһо, ән Исроил, ән торихү; ; ән чуһурһо, ә Исроил һистијорә хуно). *Еврейские языки* зувунһој чуһури. II *по-евре́йски* нареч. ә чуһури, ә һүврији

ЕВРОПЕ́ЙСКИЙ прил. авропаји: ән авропајиһо, ән зувунһошү, ән тәһәрз зиндәкунишү, ән културашү, ән Авропа, ән дәвләтһојү, ән хорију, ән торихү; ән авропајиһо, ә Авропа һистијорә хуно). *Европейские страны* дәвләтһој авропаји.

ЕВРОПЕ́ЙЦЫ сущ. авропајиһо (ә авропа әз дәдәј биријо, јә новкә ә унчо зивистәнијо одомиһо). II *европе́ец* авропаји (јәки әз и одомиһо). II *европейка* әзини зән (духтәр).

ЕГИ́ПЕТСКИЙ прил. мисраими: ән мисраимиһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән тәһәрз зиндәкунишү, ән културашү, ән Мисраим, ән торихү, ән хорију; ән мисраимиһо, ә Мисраим һистијорә хуно.

ЕГИПТЯ́НЕ сущ. мисраимиһо (хәлг, ә мисраим әз дәдәј биријо, јә новкә ә унчо зивистәнијо одомиһо). II *египтя́нин* мисраими (јәки әз и одомиһо). II *египтя́нка* әзини зән (духтәр).

ЕГО́ мест**.** 1. ән у. *Эта его книга* и китоб ән уни; 2. урә. *Его приняли в институт* урә ә институт вәкирдәт.

ЕГОЗА́ сущ. бирәһәтә одоми; ә јә чикә нүштә (појистә) нәданүстәнијо, тоб нәс дорәнијо одоми.

ЕГОЗИ́ТЬ гл. 1. ә јә чикә нә нүштә (нә појистә); 2. ә пишој киникә чикәкири сохтә.

ЕГОЗЛИ́ВОСТЬ сущ. бирәһәти, ә јә чикә нүштә (појистә) нәданүстәји.

ЕГОЗЛИ́ВЫЙ прил. бирәһәт; ә јә чикә нүштә (појистә) нәданүстәнијо, тоб нәс дорәнијо.

ЕДА́ то же, что пища.

ЕДВА́ нареч. 1. һә, тазалә, -мунд. *Едва вышел за дверь…* әз дәр вәдарафтәмунд; 2. ә кучәво, ә чәтинирәво. *Он едва поднял корзину* у сәбәтә ә кучәво тик кирд.

ЕДИНЕ́НИЕ сущ. јәкибирә, јәки бирәји, һәрмәһ бирәји.

ЕДИНИ́ЦА сущ. јәкији 1. јәки, тәк; 2. ән дәрә гимәт ошколәји. II *едини́чка* уменьш. јәкијилә.

ЕДИНИ́ЧНЫЙ прил. тәк-тәк, тәк-тәк раст оморәнијо, чиро-чиро.

ЕДИНОБО́ЖИЕ сущ. ә бирәји ән јә тәкә худо бовор сохтәнијо дин.

ЕДИНОБО́РСТВО сущ. тәкбәтәкәк (дүбәдүјә) чәнк, дәһво, јәкикүши, киштикәши.

ЕДИНОБРА́ЧИЕ сущ. ә јә одомиләрәво мәһр бирәји.

ЕДИНОВРЕ́МЕННЫЙ прил. 1. јәбоји, јәболуг; 2. ә јә вәхт (мәһәл) бирәнијо.

ЕДИНОГЛА́СИЕ сущ. јәки бирәји ән коф, ән фикир; дүл јәки бирәји.

ЕДИНОГЛА́СНЫЙ прил. јәкәвили (кәвил үшү јәки һистијо һ әммә гәбул сохтијо).

ЕДИНОДУ́ШИЕ сущ. фикир, дүл, кәвил јәки бирәји.

ЕДИНОДУ́ШНЫЙ прил. битәвә разијәти, кәвил јәки бирәји бурбундәнијо. | *Единодушно* нареч. ә битәвә разијәтирәво, кәвил јәки бирәјирәво.

ЕДИ́НОЖДЫ нареч. јәболә.

ЕДИНОКРО́ВНЫЙ прил. хунгоһум: 1. әз јә бәбә вә әз дү дәдәј биријо; 2. то же, что *единоплеменный.*

ЕДИНОЛИ́ЧНЫЙ прил. тәһноји (киникә тәһно сохтәнијо).

ЕДИНОМЫ́СЛИЕ сущ. фикир, мәһшово јәки бирәји.

ЕДИНОМЫ́ШЛЕННИК сущ. ә киникәрәво ә јә фикир, ә јә мәһшово һистијо одоми.

ЕДИНООБРА́ЗНЫЙ прил. јә чиро: ухшәш, јә чиро һистијо (һистүтһо). II *единообра́зие* сущ. јәчирој: ухшәши, јә чиро бирәји.

ЕДИНОПЛЕМЕ́ННЫЙ прил. һәмәгрәбәји (ә киникәрәво әз јә әгрәбә, әз јә хәлг, әз јә милләт һистијо).

ЕДИНОПЛЕМЕ́ННИК сущ. һәмәгрәбә (ә киникәрәво әз јә әгрәбә, әз јә хәлг, әз јә милләт һистијо одоми).

ЕДИНОРО́ДНЫЙ прил. тәк ән бәбә-дәдәј (ә товунәј кук-духтәр).

ЕДИНОУТРО́БНЫЙ прил. дәдәјһошҷ јәки, бәбәһошҷ чиро һистијо.

ЕДИ́НСТВО сущ. 1. јәкији, јәки бирәји; 2. битәви, битәв бирәји.

ЕДИ́НЫЙ прил. 1. јәки, һә јәки; 2. јә битәв; 3. јәки әри һәммә; 4. һә јәкилә, тәһно.

ЕДО́К сущ. чихур, хурдәкор: 1. әри чихурдә ә чүчојикә нүјүстә оморијо одоми); 2. чи хурдәнијо одоми.

ЕЁ мест**.** урә (әз товунәј дәлинә), см. е*го*.

ЕЖЕВИ́КА сущ. бәгәлү. II *ежеви́чный* прил. бәгәлүји: 1. ән бәгәлү; 2. әз бәгәлү сохтә оморијо.

ЕЖЕВИ́ЧНИК сущ. бәгәлүлуг; куләј бәгәлүји.

ЕЖЕГО́ДНИК сущ. салнумә, салинә; у, коми ки, ә сал јә бо вәдироморә (журнал, китоб вә јә чиһојкә).

ЕЖЕГО́ДНЫЙ прил. салинә, һәрсали, ә сал јә бо бирәнијо, һәр сал бирәнијо.

ЕЖЕДНЕ́ВНЫЙ прил. рузинә, һәр рузи, һәр руз бирәнијо.

Е́ЖЕЛИ то же, что *если*.

ЕЖЕМЕ́СЯЧНИК сущ. мәһи (ә мәһ јә бо вәдироморәнијо журнал, козит вә јә чијикә).

ЕЖЕМЕ́СЯЧНЫЙ прил. мәһинә, һәрмәһи; Һәр мәһ бирәнијо.

ЕЖЕНЕДЕ́ЛЬНИК сущ. ћофтәји (ә ћофтәји јә бо вәдироморәнијо журнал, козит вә јә чијикә).

ЕЖЕНЕДЕ́ЛЬНЫЙ прил. ћофтәјинә, һәрћофтәји, һәр ћофтә бирәнијо.

ЕЖИ́ХА сущ. дүшијә чәчу.

ЕЖО́НОК сущ. балај чәчу.

ЕЗДА́ сущ. 1. рафтәји (ә чүникә вәнүштәрәво); 2. Нәј сохтәји; 3. чәстәји.

Е́ЗДИТЬ, ЕЗЖА́ТЬ гл. 1. ә чүникә вәнүштә, кәштә (ә сәр хори, ә руј ов); 2. чүникәрә һәј сохтә (бәрдә); 3. чәстә (ә сәр чүникә).

Е́ЗДКА сущ. рафтә-оморә (әз јә чәнд бо шәлә бәрдә-овурдәјијо јәки).

ЕЗДОВО́Й прил. әри һәј сохтә, әри кәштә ћистијо).

ЕЗДО́К сущ. 1. ћәсбәлү; 2. чүникәрә һәј сохтәнијо, јә новкә һәј сохтә данүстәнијо одоми.

Е́ЗЖЕНЫЙ прил. һәј бирijо (сохтә оморијо); дәбәстә оморијо (ә һәрәбә); 2. бурәбијо амбар бирijо (һистијо) рәћ.

ЕЙ мест. урә, ә у (әз товунәј дәлинә), см. *ему*.

ЕЙ-БО́ГУ межд**.** ә худо ки; ә худо сәвкәнд.

Е́ЛЕ то же, что *едва*.

Е́ЛЕ- Е́ЛЕ то же, что *едва*.

ЕЛЕ́Й сущ. ә килсә кор бирәнијо рүгән зејтуни.

ЕЛО́ЗИТЬ гл. ә чорчәнки (ә сәршүгәми) һәчиново-һочунәво рафтә.

ЕЛЬ сущ. күкнор (разг. дор јолкәји). II *е́левый и ело́вый* прил. күкнори: 1. ән дор күкнор: 2. әз күкнор сохтә оморәнијо.

ЕМУ́ мест. (см. *он*) урә, ә у. *Дайте ему мою книгу* китоб мәрә ә у дит.

ЕРАЛА́Ш сущ. 1. гәришмәтили; 2. јералаш (күһнә вози горти). II *ерала́шный* прил. гәришмәтилији; ән гәришмәтили.

Е́РЕСЬ сущ. 1. кофири; 2. һилим-һоволим.

ЕРЕТИ́К сущ. кофир, биһәдәтијә одоми. II *ерети́чка* әзини зән (духтәр).

ЕРМО́ЛКА сущ. 1. әрәгчи; 2. кипә.

ЕРО́ШИТЬ, ВЗЪЕРО́ШИТЬ гл. шунә зәрәки гәриш сохтә, кинкол сохтә (мүјһорә).

ЕРО́ШИТЬСЯ, ВЗЪЕРО́ШИТЬСЯ гл. гәриш бирә, кинкол бирә (мүјһо).

ЕРУНДА́ сущ. бушә чи, буш-бушә чи, һилим-һоволим.

ЕРУНДИ́ТЬ, НАЕРУНДИ́ТЬ гл. 1. буш-буш, мәһносүзә кофһо сохтә; сәрсони сохтә, һилим-һоволимә кофһо сохтә; 2. буш-бушә корһо сохтә.

ЕРУНДО́ВСКИЙ, ЕРУНДО́ВЫЙ прил. буш, мәһносүз, бихәјр. *Ерундовское дело* бихәјрә кор; *ерундовское слово* мәһносүзә коф.

Е́СЛИ 1. союз әкә(р); -кә. *Если ты знаешь, скажи мне* әкәр тү данүстәникә куј әри мә. 2. частица әкә(р) .. –кә. *Некогда мне заходить. Если на минуточку*. Мәрә әри дироморә вәхт нисти. Әкәр јә минутиләјикә имбу.

ЕСТЬ[1] гл. 1. хурдә; 2. сухундә. *Дым ест глаза* дурә чумһој мәрә сухунд.

ЕСТЬ[2] гл. 1. һист, һисти. *У меня есть книга* мәрә китоб һисти; 2. –и. *Земля есть планета* Хори планети.

ЕСТЬ[3] межд. бисто! ә сәр чүм мә! һәзүрүм!

Е́ХАТЬ гл. рафтә, оморә (ә чүникә вәнүштә рафтә, оморә).

ЕХИ́ДНА сущ. јехидна: 1. дәрзәһо вә мүј вәриjо хојәсохә буздурәзә ширхурә һәјвон;

2. огулӀјә мар; 3. перен. тәлһәзувунә одоми; ә кәс рӀхшәнд сохтәнијо одоми.

ЕХИ́ДНИЧАТЬ, СЪЕХИ́ДНИЧАТЬ гл. тәлһәзувуни сохтә; тәлһ-тәлһ коф сохтә; ә кәс рӀхшәнд сохтә, ә кофәво кәзирә. II *ехи́дничанье* сущ. тәлһәзувуни сохтәји; тәлһ-тәлһ коф сохтәји; ә кәс рӀхшәнд сохтәји, ә кофәво кәзирәји.

ЕХИ́ДНЫЙ прил. 1. тәлһәзувун; 2. ӀинӀокир; 3. рӀхшәндсох. II *ехи́дность* сущ. 1. тәлһәзувуни; 2. ӀинӀокири; 3. рӀхшәндсохи.

ЕЩЁ нареч. и част. 1. кәнә, кәнәш. –ш. *Дайте ещё книгу* јә китобикәш дит; 2. һәлә. *Я ещё не устал* мә һәлә нә вәмундәм; 3. јәкикә, һәмикә. *Мне масла, муки и ещё сахару* мәрә рӀгән, орд вә јәкикә шәкәр дит; 4. дијәш, дијәш амбар, амбартә. *наши города стали ещё красивее* шәһәрһојму дијәш рач бирәт.

Ё

ЁЖ сущ. чәчу. II *ежóвый* прил. чәчүји, ән чәчу.

ЁЖИК сущ. 1. чәчулә; 2. фасон ән сәрчирәји.

ЁЖИТЬСЯ, СЪЁЖИТЬСЯ гл. ә гүч диморә (әз хиники, әз тәнки).

ЁКАТЬ, ЁКНУТЬ гл. руваки сохтә.

ЁЛКА сущ. разг. јолкә: 1. то же, что *ель*; 2. ә таза сал вәравундә оморәнијо әзини дор; 3. ә пәсәпишој әзини вәрајистә дор кироштәнијо миһид тазасали. II *ёлочный* прил. јолкәји: 1. ән јолкә; 2. әри јолкә вәравундә һистијо.

ЁМКИЙ прил. амбар күрдәнијо (ә гәдү амбарә чи доштәнијо).

ЁМКОСТЬ сущ. гоб (ә гәдү әри чүникә докундә һистијо чи). II *ёмкостный* прил. ә гәдү әри чүникә докундә һистијо.

ЁРЗАТЬ гл. ә чикәј хүштә ә дүләпәсәјирәво вәчәстә, динч нә үштә.

ЁРНИК сущ. устар. прост. нәдинч, шулуг, шитә зарфотчи, оворә.

ЁРНИЧАТЬ гл. нәдинчи, шулуги, шитә зарфотһо, оворәји сохтә. II *ёрничанье и ёрничество* сущ. нәдинчи, шулуги, шитә зарфотһо, оворәји сохтәји.

Ж

ЖА́БА[1] сущ. бәг (ә хүшки нә гәд ов зивистәнијо дүмсүзә ћәјвон) . II *жа́бий* прил. бәги; ән бәг.

ЖА́БА[2] сущ. ә гәд хәлг кәштәнијо нум ән стенокардија.

ЖА́ДИНА, сущ. сәгәт, тәмәћкор, чумтәнк (әзини одоми).

ЖА́ДНИЧАТЬ, ПОЖА́ДНИЧАТЬ гл. сәгәти, тәмәћкори, чумтәнки сохтә.

ЖА́ДНОСТЬ сущ. сәгәти, тәмәћкори, чумтәнки.

ЖА́ДНЫЙ прил. сәгәт, тәмәћкор, чумтәнк.

ЖАДНЮ́ГА сущ. прост презр. то же, что *жадина.*

ЖА́ЖДА сущ. 1. тәшнәји (овхурдә војистәји); 2. перен. сәхт-сәхт чүникә војә сохтәји.

ЖА́ЖДАТЬ гл. 1. тәшнә бирә; 2. перен. чүникәрә амбар војә сохтә, хостә.

ЖАКЕ́Т, ЖАКЕ́ТКА сущ. чикәт. II *жаке́тный* прил. чикәти, ән чикәт.

ЖАЛЕ́ТЬ, ПОЖАЛЕ́ТЬ гл. 1. ә киникә јәзуги оморә; рәћмбәри, јәзугбәри сохтә; 2. ћәјфбәри сохтә (кәширә) ә чүникә киро, әри чүникә; 3. ћәјф оморә ә чүникә; доштә, хәрч нә сохтә.

ЖА́ЛИТЬ гл. кәзирә: зәрә, ћәнч вәкирдә (ә товунәј мар, ћәнк, кәзинә вә јә чићојкә).

ЖА́ЛКИЙ прил. 1. јозуг, бәдмозол, бичорә, ћочиз; 2. нәвәрзирәни; 3. лап чүкләлә. II *жало́сть* сущ. јозугбәри (ә киникә, чүникә јозуги оморәји).

ЖА́ЛКО нареч. 1. ә јозугирәво, јозуг-јозүг, јозугә хуно. *Жалко смотреть* јозуг-јозүг дәниширә; 2. ћәјф, ћә́јфи. *Жалко потерянного времени* ћәјф ән вир бирију вәхт.

ЖА́ЛО сущ. 1. нәштәр, дәрзә (ән ћәнкћо, әгрәбћо, ..); 2. зувун (ән мар); II *жа́льный* прил. нәштәри, ән нәштәр.

ЖА́ЛОБА сущ. шикојәт, киләј (әз чүникә нәразији бурбундәји, сохтәји).

ЖА́ЛОБНЫЙ прил. шикојәти: 1. дәрдә, дордә бурбундәнијо; 2. шикојәт бурбундәнијо.

ЖА́ЛОБЩИК сущ. шикојәтчи (шикојәт сохтијо, сохтәнијо одоми). II *жа́лобщица* әзини зән (духтәр).

ЖА́ЛОВАННЫЙ прил. әз тараф ћүкмот, ән ого дорә оморијо, бәхширә оморијо.

ЖА́ЛОВАНЬЕ сущ. моћош (ә сохтә кор киро дорә оморәнијо ћәг, пул).

ЖА́ЛОВАТЬ, ПОЖА́ЛОВАТЬ гл. 1. ә киникә рәћм сохтә; киникәрә, чүникәрә хостә; 2. ә киникә чүникә бәхширә.

ЖА́ЛОВАТЬСЯ, ПОЖА́ЛОВАТЬСЯ гл. 1. шикојәт, киләј сохтә, нәразији бурбундә; 2. гимәт дорә, фикир дорә, ћүрмәт сохтә; 2. шикојәт дорә (нүјүстә), әризә дорә; 3. чугули сохтә, бүхтү вәнорә, хәбәрбәри сохтә.

ЖА́ЛОСТЛИВЫЙ прил. рәћмәдүл, нәрмәдүл. II *жа́лостливость* сущ. рәћмәдүли, нәрмәдүли.

ЖА́ЛОСТНЫЙ прил. разг. 1. дәрдлү, дәрд дорәнијо. *Жалостная песня* дәрдлүјә мәћәни; 2. то же, что *жалобный*.

ЖА́ЛОСТЬ сущ. 1. дәрд кәширәји, дүлсухуни сохтәји; 2. ћәјфбәри, дүлсухуни.

ЖАЛЬ в знач. сказ. ћәјф 1. ћәјфбәри, јозугбәри бурбундәји; 2. вир сохтәнки әри ћәјфбәри бурбундәји; 3. ә кофћој «ки» вә «әкәр»-әво: ћәјфбәри имбу сохтә. *Жаль, что он не придёт*: ћәјф ки, у нијов.

ЖА́ЛЯЩИЙ прил. кәзирәнијо, зәрәнијо (бүћүлүћо, мар, ..).

ЖАР сущ. сәхтә кәрми: 1. кәрми, сәхт кәрмә ћово; 2. сәхт кәрм ћистијо чикә, гәрги кәрми; 3. аташ (температурај ән тән зәвәр бирәји; 4. гүзүрмә, кунәј ән сифәт; 5. ћәвәс, әри чүникә сәхт чәћт сохтәји. II *жаро́к* уменьш. кәрмилә. II *жарово́й* прил. кәрмији: 1. ән кәрми; 2. әз кәрми, ә кәрмирәво бирәнијо.

ЖАРА́ сущ. кәрми, кәрмә ћово (әвир).

ЖА́РЕВО сущ. бурчундә, вәбурчундә оморијо (хурдәнијә) чи.

ЖА́РЕНЫЙ прил. бүрчирә, вәбүрчирә, чогустә (бурчундә, вәбурчундә, чогундә оморијо). *Жареные каштаны* чәгүстә шабалутћо.

ЖА́РЕНЬЕ сущ. бурчундәји, вәбурчундәји, чогундәји (бурчундәнкә, вәбурчундәнкә чогундәнкә сохтә оморәнијо кор).

ЖА́РИТЬ гл. бурчундә, вәбурчундә, чогундә. II *жа́рочный* прил. әри бурчундә, вәбурчундә, чогундә ћистијо.

ЖА́РИТЬСЯ гл. бүрчирә, вәбүрчирә, чогустә; бурчундә, вәбурчундә, чогундә оморә.

ЖА́РКИЙ прил. кәрм (кәрми дорәнијо). *Жаркие дни* кәрмә рузҺо.

ЖАРКО́Е сущ. вәбурчундәји (вәбурчундә оморијо чи кушти).

ЖАРО́ВНЯ сущ. мәнгәл. II *жаро́венный* прил. мәнгәли; ән мәнгәл.

ЖАРОПОНИЖАЮЩИЙ прил. аташфушән (аташә фушәндәнијо).

ЖАР-ПТИ́ЦА сущ. сумүрг- гүш (әз нәгүлҺо).

ЖАРЫ́НЬ сущ. прост. тәнү (лап кәрмә Һово (әвир).

ЖА́ТВА сущ. бичин: 1. тәхүлә чирәнкә сохтә оморәнијо кор; 2. әз сохтә кор хубә хәјр винирәји.

ЖА́ТКА сущ. тәхүл чирәнијо (вәчирәнијо) мошин.

ЖАТЬ[1] гл. 1. шиширә; ә гүч дировундә; 2. куч бурбундә, сәһәр дорә. <> *Жать соки* из кого шиширә ов ән киникәрә вәдәшәндә.

ЖАТЬ[2] гл. чирә, бичин сохтә. II *жа́твенный* прил. бичини, ән бичин.

ЖА́ТЬСЯ гл. 1. шиширә оморә; ә гүч диморә; 2. јүрә һәјб оморә; 3. сәгәти сохтә.

ЖВА́ЧКА сущ. 1. нәкәчави (хурдәј хүштәрә әз шүгәмбә ә лаһә вәкәрдундәји ән бәһзи һәјвоҺо); 2. сәгүз; 3. јә кофә јә чәндбо куфтирәји.

ЖВА́ЧНЫЙ прил. нәкәчави сохтәнијо (ә товунәј бәһзи һәјвоҺо).

ЖГУТ сущ. жгут: 1. сәхт бәстә, бучундә оморијо раса, дуволәрә хуно чи; 2. ә вена дәрзә зәрәнкә әри хуноморәрә појундә ә гул (пој) бәстә оморәнијо (амбари вәхт чарчијијә) чи. II *жгу́товый и жгуто́вый* прил. Жгути; ән жгут.

ЖГУ́ЧИЙ прил. 1. сәхт кәрм; сухундәнијо; 2. түнд; 3. дүләдорди дорәнијә, ә дүл кори сохтәнијо.

ЖДАТЬ гл. кузәт сохтә: 1. ә јә чикә појистә ә оморәј киникә, чүникә дәниширә; 2. имид бәстә, војә сохтә ки, чүникә миданү бирә; 3. ә чүникә һәзүр бирә; 4. әри чүникә һәзүр сохтә оморә; 5. дир сохтә.

ЖЕ[1] част. 1. бәгдә. *Когда же мы пойдем?* бәгдә иму кәј мирајм?; 2. лап. *Пойду сегодня же* лап имбуруз мирам; 3. һә. *Там же* һә ә унчикә, *такой же* һә әзини, һә әзуни; 4. ки, әхи. *Ты же не хотел идти* түрә ки (әхи) оморә нәс војистәнбу.

ЖЕ[2] союз о́мо, ки. *Я ухожу, товарищ же остаётся* мә әдәм рафтә, ћовурмә ки, әдәј појистә.

ЖЕВА́ТЬ гл. чавустә: 1. чүникәрә ә дәндүһорәво хүрдә-хүрдә сохтә; нәкәчави сохтә; 2. 1ә чиро кофһорә һә куфтирә. II *жева́тельный* прил. чавустәни, әри чавустә һистијо.

ЖЕВА́ЧКА сущ. сәгүз.

ЖЕЗЛ сущ. 1. дәстәчу; 2. әри ә мошинҺо рәһ бурбундә ә дәс рәһ бурбундәкор дәбирәнијо кутәһә чубуг.

ЖЕЛА́ЕМЫЙ прил. војкә; војә сохтә оморәнијо.

ЖЕЛА́НИЕ сущ. 1. војә, војкә, хостә, хоһиш; 2. һәвәс.

ЖЕЛА́ННЫЙ прил. 1. војә сохтәни, хостәни (јүрә хостәнүҺо); 2. һәзиз.

ЖЕЛА́ТЕЛЬНЫЙ прил. војә сохтә оморәнијо; војистә (хостә) оморәнијо. II *жела́тельность* сущ. војә сохтә оморәји, кәрәки бирәји, хәјрлү бирәји.

ЖЕЛА́ТЬ, ПОЖЕЛА́ТЬ гл. војә сохтә, војистә (хостә). <> *Оставляет желать лучшего* унгәдәриш хуб нисти, лап хубиш нисти.

ЖЕЛВА́К сущ. вәмас (ә чәндәк).

ЖЕЛЕЗА́ сущ. јәһә (гармон рәһо дорәнијо орган). II *желе́зка* сущ. јәһәлә.

ЖЕЛЕ́ЗИ́СТЫЙ[1] прил. Һовуни: 1. Һовундәри, оһвунлү; 2. Һовуно хуно Һистијо.

ЖЕЛЕ́ЗИ́СТЫЙ[2] прил. јәһәји; ән јәһә.

ЖЕЛЕ́ЗКА сущ. тикәј Һовун, чи Һовуни.

ЖЕЛЕЗНОДОРО́ЖНИК сущ. корсох ән рәһ Һовуни. II *железнодо́рожница* әзини зән (дохтәр).

ЖЕЛЕЗНОДОРО́ЖНЫЙ прил. 1. ән рәһ Һовуни; 2. әри корсохҺој рәһ овуни бирәнијо.

ЖЕЛЕ́ЗНЫЙ прил. ҺовуниЗ1. ән Һовун; 2. әз Һовун гүч биријо (сохтә рмрријо); 3. сәхт, нәтәрс; 4. чунү сог Һистијо; гәјишәбугә.

ЖЕЛЕ́ЗО сущ. 1. Һовун, бәрзил; 2. Һовункәз (чиҺој Һовуни); 3. ә гәдү Һовун дәријо дәрму.

ЖЕЛЕ́ЗООБРА́ЗНЫЙ прил. Һовуни; ә хомунәј Һовун; ә Һовун ухшәш зәрәнијо; ховунә хуно Һистијо.

ЖЕЛЕЗЯ́КА то же, что *железка*.

ЖЕЛТЕ́ТЬ, ПОЖЕЛТЕ́ТЬ гл. 1. зәрд бирә; 2. зәрд вәди бирә.

ЖЕЛТЕ́ТЬСЯ то же, что *желте́ть* 2.

ЖЕЛТИЗНА́ сущ. зәрди (ә зәрд зәрәји).

ЖЕЛТИ́НКА сущ. разг. зәрди, зәрдә локо.

ЖЕЛТИ́ТЬ гл. зәрд сохтә (зәрдә рәнг зәрә, зәрдә локо вәнорә).

ЖЕЛТО́К сущ. зәрди, зәрди (ән) хојә. II *желтко́вый и желто́чный* прил. зәрдији: 1. ән зәрди хојә; 2. ә зәрди хојәрәво сохтә оморијо.

ЖЕЛТУ́ХА сущ. зәрди (нәчоги). II *желту́шный* прил. зәрдији: 1. ән (нәчоги) зәрди; 2. әз зәрди һәмәл оморијо.

ЖЕЛУ́ДОК сущ. гоб чихур, шүгәм. <> *На голодный желудок* ә киснә шүгәм; *расстройство желудка* шүгәмрави (шүгәм хәрәб бирәји). II *желу́дочек* уменьш. гобләј чихур, шүгәмлә. II *желу́дочный* прил. гобчихури, шүгәми: 1. ән гоб чихур, ән шүгәм; 2. әри гоб чихурә (шүгәмә) хуб сохтә һистијо.

ЖЕМА́НИТЬСЯ, ЖЕМА́ННИЧАТЬ гл. наз дорә; хүрд бирә.

ЖЕМА́ННИК сущ. назчи (наз дорәнијо, хүштәрә хүрд сохтәнијо одоми. II *жема́нница* әзини зән (духтәр).

ЖЕМА́ННЫЙ прил. нанази, назлү. II *жема́нность* сущ. наназији, назлүји.

ЖЕ́МЧУГ сущ. мирвори.

ЖЕМЧУ́ЖИНА сущ. донәј мирвори: 1. јә (донәј) мирвори; 2. хәзинә, ән хубә јәрәшуг. *Жемчужина русской поэзии* донәј мирвори ән поезијај уруси.

ЖЕМЧУ́ЖНЫЙ прил. мирворији: 1. ән мирвори; 2. әз мирвори, ә мирворирәво сохтә оморијо; 3. ә мирвори ухшәш зәрәнијо.

ЖЕНА́ сущ. зән: 1. ә шүвәр һистијо, ә шүвәр хүштә киро; 2. салү кәлә һистијо дәлинә. II *жёнка и жёнушка* уменьш. -ласк. зәнләјмә. | II *женин* прил. ән зән (ән зән ән киникә).

ЖЕНА́ТИК сущ. прост. шутл. зәнлүјә мәрд(јүрә зән һистијо мәрд).

ЖЕНА́ТЫЙ прил. зәнлү (јүрә зән һистијо).

ЖЕНИ́ТЬ гл. зән хостә әри киникә. <> *Без меня меня женили* ә хунәј духтәрһо һәрсини, хунәј кәдәһорә хәбәр нисти.

ЖЕНИ́ТЬБА сущ. зәнхостәји (мәһр ән мәрд вә зән).

ЖЕНИ́ТЬСЯ гл. зән хостә (әри хүштә).

ЖЕНИ́Х сущ. 1. нумкир, нумкүрдәхунд (кәдә, наринә); 2. мәһр бирәнијо, јә новкә јүрә зән хостә војистәнијо мәрд; 3. әри зәнхостә салү расиријо кәдә, зән хостәнијә кәдә.

ЖЕНИХО́ВСКИЙ прил. нумкири, нумкүрдәхунди; ән нумкир, ән нумкүрдәхунд (әз товунәј наринә).

ЖЕНИХО́ВСТВО сущ. нумкири, нумкүрдәхунди (әз товунәј наринә).

ЖЕНИШО́К сущ. нумкирлә, нумкүрдәхундлә.

ЖЕНОЛЮ́Б сущ. чумшурә мәрд.

ЖЕНОЛЮБИ́ВЫЙ прил. чумшур (әз товунәј мәрд).

ЖЕНОЛЮ́БИЕ сущ. чумшури (әз товунәј мәрд).

ЖЕНОНЕНАВИ́СТНИК сущ. зәннәхоһ (мәрд); зәннәхоһә мәрд, әз зәнһо вирихтәнијо мәрд; дүшмәј зәнһо. II *женоненави́стнический* прил. зәннәхоһи; әнзәннәхоһ.

ЖЕНЕПОДО́БНЫЙ прил. ә зән ухшәш зәрәнијо (мәрд). II *женеподобность* сущ. ә зән ухшәш зәрәји (ә товунәј мәрд).

ЖЕНОУБИ́ЙСТВО сущ. зәнкүши, зән хүштәрә күштәји (мито сохтәји) ән мәрд.

ЖЕНОУБИ́ЙЦА сущ. зәнкүш, зән хүштәрә күштијо (мито сохтијо) мәрд.

ЖЕ́НСКИЙ прил. зәни: 1. ән зән. *Женский почерк* хәт зәни; 2. әри зәнһо, духтәрһо һистијо. *Женская обувь* мәһс зәни; 3. зәнһо, духтәрһо кура бириjо. *Женская гимназия* гимназијај зәни.

ЖЕ́НСТВЕННЫЙ прил. зәни, зәнә хуно һистијо: рач, нәрмә-назук.

ЖЕ́НЩИНА сущ. зән: 1. дәлинә; 2. ә шүвәр һистијо дәлинә. II *женский* прил. зәни.

ЖЕРДИ́НА то же, что *жердь*.

ЖЕРДЬ сущ. 1. шуш; 2. дуразә ләгәрә одоми. II *жёрдочка* уменьш. шушлә. II *жердево́й и жердяно́й* прил. шуши: 1. ән шуш;, 2. әз шуш сохтә оморијо.

ЖЕРЕБЕ́Ц сущ. 1. ојгур (әркәкә һәсб); 2. һүндүр, кучлүјә чојилә мәрд. II *жеребцо́вый* прил. ојгури; ән ојгур.

ЖЕРЕБЁНОК сущ. дајчә (балај һәсб). II *жеребя́чий* прил. дајчаји; ән дајча.

ЖЕРЕБИ́ТЬСЯ, ОЖЕРЕБИ́ТЬСЯ гл. зәндә, бала дорә (әз товунәј дүшијәһәсб вә ән дүшијә дәвә, марал, хәр вә јә һәјвоникәһо).

ЖЕРЕБО́К сущ. пуст ән дајчә.

ЖЕРЕБЬЁВКА сущ. чүпшәндә (чү мәсәләрәјикә ә кумәки чүпәво һәл сохтәји).

ЖЕ́РЕХ сущ. хәшәм (чәһ). II *же́реховый* прил. хәшәми; ән хәшәм.

ЖЕРЛО́ сущ. лӛһә (ән туп, ән вулкан, ән чол вә ән јә чиһојкә).

ЖЕ́РТВА гурбу: 1. гурбуни (әри худо бәхшә овурдәнүтһо чонсүз вә (амбари вәхт күштәнүтһо) чунлујә чи. *Приносить жертву* гурбуни овурдә; 2. содого әри чүникә; 3. у, коми ки, әз чүникә ә хост-војист хүштәрәво ә хәјр ән киникә дәс кәширәнијо; хүштәкүш; 4. у, коми ки, әз тараф киникә хәләлуши, зулм

винири; 5. у, коми ки, әз чү бәдбәхтиникә хәләлуши кәшири, јә новкә мүрди.

ЖЕ́РТВЕННИК сущ. гурбу дорәнүтһо (гурбуни күштәнүтһо чикә.

ЖЕРТВЕ́ННОСТЬ сущ. чунсухуни, хүштәрә гурбу дорәји, ә рәһ киникә, чүникә хүштәрә күштәји.

ЖЕ́РТВЕННЫЙ прил. гурбуни: 1. ән гурбу; 2. әри гурбу рафтә (бирә) һәзүр һистијо; 3. әри гурбу сохтә (дорә) һистијо.

ЖЕ́РТВОВАТЕЛЬ сущ. гурбу, содого дорәкорә одоми. II *же́ртвовательница* әзини зән (духтәр).

ЖЕ́РТВОВАТЬ, ПОЖЕ́РТВОВАТЬ гл. 1. содого дорә, кумәки сохтә; 2. бәхширә; 3. гурбу сохтә (дорә). *Жертвовать собой* хүштәрә гурбу дорә (сохтә), әз чун хүштә кироштә. II *же́ртвование* сущ. 1. содого дорәји, кумәки сохтәји; 2. бәхширәји; 3. гурбу сохтәји (дорәји).

ЖЕРТВОПРИНОШЕ́НИЕ сущ. гурбу дорәји, гурбуни күштәји.

ЖЕСТ сущ. гул-базу вәчовундәји.

ЖЕСТИКУЛИ́РОВАТЬ гл. гул-базу вәчовундә.

ЖЕСТО́КИЙ прил. 1. биинсоф,бирәһм, залум, сәнгәдүл; 2. сәхт, курунд, тоб нәдорәни.

ЖЕСТОКОСЕ́РДИЕ сущ. сәнгәдүли, бирәһми, залуми, биинсофи.

ЖЕСТОКОСЕ́РДНЫЙ, ЖЕСТОКОСЕ́РДЫЙ прил. сәнгәдүл, бирәһм, залум.

ЖЕСТО́КОСТЬ сущ. сәнгәдүли,бирәһми,, залуми.

ЖЕСТЬ сущ. назукә һовун. II *жестяно́й* прил. һовуни (әз назукә һовун гүч сохтә оморијо).

ЖЕСТЯ́НКА сущ. 1. гоб-гичог һовуни; 2. тикәләј назукә һовун.

ЖЕСТЯ́НЩИК, ЖЕСТЯ́НИК сущ. әз назукә һовун гоб-гичог гүч сохтәнијо сәниһәткор.

ЖЕЧЬ гл. сухундә: 1. су дорә; 2. дәкәсундә; 3. сузов дорә (әз чүникә). II *сожже́ние и жже́ние* сущ. сухундәји.

ЖЕ́ЧЬСЯ, ОБЖЕ́ЧЬСЯ гл. сухтә, су кирдә, сухундә оморә.

ЖЁЛОБ сущ. лилову. II *желобо́к* уменьш. лиловулә. II *жёлобный* прил. лиловуји, ән лилову.

ЖЁЛТЫЙ прил. зәрд: 1. рәнг ән сүрх, ән расирә тәхүл, ән зәрди хојә); 2. ә товунәј одомиһо: рәнг ән пустү зәрд һистијо .

ЖЁЛЧНЫЙ, ЖЕ́ЛЧНЫЙ прил. 1. зәһләји, сафраји; 2. перен. һүршлү, гәһрлү.

ЖЁЛЧЬ сущ. 1. зәһлә, сафра; 2. перен. һүрш, гәһр.

ЖЁРНОВ сущ. сәнг ән јәсијов. II *жерново́й* прил. 1. ән сәнг јәсијов; 2. әри сәнг јәсијов һәмәл оморәнијо.

ЖЁСТКИЙ прил. сәхт. II *жёсткость* сущ. сәхти.

ЖЖЕ́НИЕ сущ. сухундәји.

ЖЖЁНКА сущ. әз конјак, јә новкә әз ром ә шәкәрәво һәзүр биријо пүнч.

ЖЖЕ́НЫЙ прил. чогундә, чогундәоморә. *Жжёный кофе* чогундәоморә кофе.

ЖИВА́ТЬ см. *жить.*

ЖИВИ́ТЕЛЬНОСТЬ сущ. куч дорәји, гувот дорәји, зиндә сохтәји.

ЖИВИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. куч дорәнијо, гувот дорәнијо, зиндә сохтәнијо.

ЖИВИ́ТЬ гл. куч дорә, гувот дорә, зиндә сохтә, һәвәс дорә.

ЖИ́ВНОСТЬ сущ. һәммә хүрдәјә һәјвонһо, һәмикә хүрдәјә һәјвонһо вә гушһој хунәји.

ЖИВОГЛО́Т сущ. зиндә-зиндә фубәрдәкор: (бирәһм, залум, ә һисоб кәс зивистәнијо одоми). II *живогло́тка* әзини зән (духтәр).

ЖИВОДЁР сущ. пусткән: 1. сәниһәтү пуст ән күштә вә мүрдә һәјвонһорә кәндә һистијо одоми; 2. залум, биинсоф, хунхур, һовојихур. II *живодёрка* әзини зән (духтәр).

ЖИВОДЁРНЯ сущ. пуст һәјвонһорә кәндәнүтһо чикә.

ЖИВО́Й прил. 1. зиндә. *Живая рыба* зиндә чәһ; 2. сог. *Моя бабушка еще жива* кәләдәдәјму (дәдәјхолујму) һәлә соги; 3. соф, һисти́, сүфт. *Живые факты* софә фактһо; 4. чун дәријо, чунлү. <> *живая вода* ов нәмүрүм; *живая рана* таза јара; *жив-здоров* сог саламáти; *жив и здоров* сог вә саламáти; *живого места нет* согә чикә нә дәмунди; *живые цветы* софә күлһо; *на живую руку* тәһәди, рәрә-тәһәди; *ни жив ни мертв* нә зиндәји, нә мүрдә; *ни одной живой души* һич кәс нисти.

ЖИВОРОДЯ́ЩИЙ прил. зиндәјә бала зәндәнијо (бала ә шүгәмү тә кәрәк һистијо вәхт кәлә бирә бәгдә зәндәнијо).

ЖИВОРЫ́БНЫЙ прил. 1. ән зиндәјә чәһ; 2. әри зиндәјә чәһә ә чүчојикә бәрдә һистијо.

ЖИВОСТЬ см. *живой.*

ЖИВО́Т сущ. 1. шугәм. *Болит живот* шүгәм (ән ки) әдәј дорд дорә; *вздутый живот* вәмасирә шүгәм; 2. устар. чун. *Живот поло-*

жить за кого-н. əри киникə чун хүштəрə дорə. II *живо́тик* уменьш. шүгəмлə.

ЖИВОТВОРИ́ТЬ, ОЖИВОТВОРИ́ТЬ гл. зиндə сохтə; чун дорə, ə ћəвəс овурдə.

ЖИВОТВО́РНЫЙ прил. зиндə сохтəнијо; чун дорəнијо, ə ћəвəс овурдəнијо, гувот дорəнијо. II *животво́рность* сущ. зиндə сохтəји; чун дорəји, ə ћəвəс овурдəји.

ЖИВОТИ́НА сущ. ћəјвон хунəји.

ЖИВОТНОВО́Д сущ. ћəјвондор (корү, сəниђəтү ћəјвондоштə ћистијо одоми).

ЖИВОТНОВО́ДСТВО сущ. ћəјвондоштə, ћəјвондори. II *животново́дческий* прил. ћəјвондорији, ən ћəјвондори.

ЖИВО́ТНОЕ сущ. ћəјвон.

ЖИВОТНЫЙ прил. ћəјвони, ən ћəјвон. *Живо́тный мир* ћəјвонћој ћилом.

ЖИВУ́ЧИЙ прил. 1. зивистə данүстəнијо, 2. чунсəхт. II *живучесть* сущ. 1. зивистə данүстəји, 2. чунсəхти.

ЖИВЬЁМ нареч. зиндə, зиндə-зиндə; зиндə ћисти́.

ЖИД сущ. чућур (ћəвəл «јəћуди» куфтирə коф бири; əхири вəхтћо ə гəд антисемитћо «сəгəт» хундə оморə, нифрирə хуно).

ЖИ́ДКИЙ прил. рушум: 1. рихтə данүстəнијо. *Жидкое тело* рушумə чи (сəхт вə газə хуно нистијо); овдəри. *Жидкая грязь* рушумə малад.

ЖИ́ДКОСТЬ сущ. 1. рушуминə (рушумə чи); 2. рушуми, ə гəдү ов дəбирəји. II *жидкостный* прил. рушуминəји, ən рушуминə.

ЖИ́ЖА сущ. лиђəћ (рушуминə вə сəхтə чиће гəриш ћистијо чи).

ЖИ́ЗНЕННЫЙ прил. зиндəкунији: 1. ən зиндəкуни; 2. ə зиндəкуни нəзник ћистијо; 3. əри зиндəкунији сəхт кəрəк ћистијо.

ЖИЗНЕОПИСА́НИЕ сущ. зиндəкунијүрə бурбундəји (əз товунəј зиндəкунијү нүјүстəји), биографија.

ЖИЗНЕРА́ДОСТНЫЙ прил. ћəмишəшор, хəндəкүл, дəрд нəстанијо. II *жизнера́достность* сущ. ћəмишəшори, хəндəкүли, дəрд нə данүстəји.

ЖИЗНЬ сущ. зиндəкуни: 1. зиндəји, бирəји; 2ћүмүр; 3. чун. <> *даровать жизнь* зиндəкуни бəхширə, əз тəхсирү кироштə; *жизнь моя* чун мə, чикəр мə; *лишить жизни* күштə, чунүрə вəдəшəндə; *на всю жизнь* ћүмүрбоги; *ни в жизнь* ћич вəхт, ə ћиломиш; *отдать (положить) жизнь* чун гурбу сохтə (норə); *прожигать жизнь* зиндəкунијүрə пуч сохтə. II *жи́зненный* прил. 1. зиндəкунији, ən зиндəкуни; 2. чуни, ən чун.

ЖИ́ЛА[1] сущ. рак. *Белые с напухшими жилами руки (Л. Толстой)* сипрə дəćho ə вəмасирə ракћорəво (Л. Толстој). <> *Тянуть жилы* из кого хунүрə кəширə, мəндə сохтə.

ЖИ́ЛА[2] сущ. сəгəт, сəгəтə одоми.

ЖИЛЕ́Ц сущ. 1. ћəмхунə; 2. (ə чүчојикə) зивистəкор; II *жили́ца и жили́чка* əзини зəн (духтəр). II *жилцо́вский* прил. ћəмхунəји; ən ћəмхунə.

ЖИ́ЛИСТЫЙ прил. 1. ракдəри; 2. лəгəр, ракћојү вəди ћистијо;3 гувотлү, гəјишəбугə. II *жи́листость* сущ. 1. ракдəрији; 2. лəгəри, ракћојү вəди бирəји;3 гувотлүји, гəјишəбугəји.

ЖИЛИ́ЩЕ сущ. хунə, чикəзивистə, əри зивистə чикə. II *жили́щный* прил. чикəзивистəји, ən чикəзивистə; əри зивистə ћистијо .

ЖИЛО́Й сущ. зивистəнүћо (əчə зивистəнүткə); зивистəни, əри зивистə ћистијо.

ЖИ́ЛОЧКА сущ. раклə.

ЖИЛЬЁ сущ. 1. одомиће зивистəнијо чикə; 2. то же, что *жилище*.

ЖИ́ЛЬНЫЙ прил. раки; ракдəри.

ЖИР сущ. рүгəн, пиј. II *жиро́к* уменьш. рүгəнлə, пијлə. II *жирово́й* прил. рүгəни: 1. ən рүгəн; 2. ə гəдү рүгəн дəријо; 3. əри рүгəнə кор сохтə ћистијо.

ЖИРЕ́ТЬ, ОЖИРЕ́ТЬ гл. пиј кирдə, пиј дəбəстə, чог бирə. II *ожире́ние* сущ. пиј кирдəји, пиј дəбəстəји, чог бирəји.

ЖИ́РНИК сущ. пијəсуз (ə пиј, јə новкə ə рүгəнəво кор сохтəнијо лəмпə).

ЖИ́РНЫЙ прил. 1. рүгəни: 1)ə гəдү амбарə рүгəн дəријо. *Жирный обед* рүгəнијə чи, *жирное молоко* рүгəнијə шир; 2. ən рүгəн, əз рүгəн, əз кəмтə, əз пиј вəкирдə оморијо, бирijо. *Жирное пятно* локој рүгəни; 2. голин. *Жирный шрифт* голинə шрифт. II *жи́рность* сущ. рүгəнији.

ЖИРОВИ́К сущ. зирпусти вəмас пији.

ЖИРОВО́Й прил. рүгəни: 1. ə гəдү амбарə рүгəн дəријо. *Жирный обед* рүгəнијə чи, *жирное молоко* рүгəнијə шир; 2. əз рүгəн одомићорə кəрəк ћистијо чиће ћəмəл овурдəнијо.

ЖИРООТЛОЖЕ́НИЕ сущ. пиј кура сохтəји, пиј дəбəстəји.

ЖИРОТО́ПНЫЙ прил. рүгəн ћəл сохтəнијо; əри рүгəн ћəл сохтə ћистијо.

ЖИТЕ́ЙСКИЙ прил. рузбәрузинә, ә рузбәрузи зиндәкуни бирәнијо.

ЖИ́ТЕЛЬ сущ. одоми ән чүкојикә; ә чүчојикә зивистәнијо одоми. *Житель города* одоми ән шәһәр, ә шәһәр зивистәнијо одоми; II *жи́тельница* әзини зән (духтәр).

ЖИ́ТЕЛЬСТВО сущ. зивистәји (ә чүчојикә зивистәј ән киникә).

ЖИ́ТЕЛЬСТВОВАТЬ гл. зивистә; ә чүчојикә зивистә.

ЖИ́ТНИЦА сущ. 1. тәхүл доштә оморәнијо омбор; 2. перен. тәхүл амбар дорәнијо, тәхүлү бул һистијо хори.

ЖИТНЫЙ прил. тәхүли, ән тәхүл.

ЖИТУ́ХА сущ. прост. рачә, хубә зиндәкуни.

ЖИТЬ, ЖИВА́ТЬ гл. зивистә: 1. һүмүр кировүндә; мундә. *Пушкин жил около 38 лет* Пушкин ә нәзники 38 сал зивисти; *ему недолго остается жить* у амбар ни муну (ни зивү); 2. ә чүкојикә мундә; бирә, појистә (амбар). *Медведи живут только в лесах* хүрсо һә ә вишә зивистәнүт ; 3. ә јә чикә бирә, мундә ә киникәрәво. *Супруги плохо живут и хотят разводиться* уһо зән-шүвәр хәрәб зивистәнүт вә војистәни (үшүрә) чиро бошут; 4. ә киникәрәво нәзники (зән-шүвәри) сохтә. *Она жила со многими* у (зән) ә амбарһорәво (мәрдәрово) зивисти. <> *жил-был…* јәки бу, јәки нә бу; *жить душа в душу* чон куфтирә, чон шинирә.

ЖИТЬЁ сущ. зиндәкуни, зивистәји. *Нет житье* кому от кого зиндәкуни нисти кирә әз дәс ки.

ЖИ́ТЬСЯ гл. зивистә, зиндәкуни кировундә, руз кировундә. *Нам живётся хорошо* иму әдәјм хуб зивистә; *ему не живётся на одном месте* у ә јә чикә зивистә нәста.

ЖМОТ сущ. сәхт, сәгәт (сәхтә одоми, сәгәтә одоми. II *жмо́тка* әзини зән (духтәр).

ЖМУ́РИТЬ гл. чүмһорә нимәрәһо сохтә.

ЖМУ́РИТЬСЯ гл. чүмһорә нимәрәһо һиштә.

ЖМУ́РКИ сущ. чумбәстәки – вози һәјили: чумһој ән әз возичиһо јәкирә ә јәјлугәво бәстәнүт. У бијо әз уһоникә јәкирә кирү вә шиноху. Кирдә вә шинохтә данүсткә, и дү возичи чикәһорә дәкиш сохтәнүт.

ЖМЫ́Х сущ. пүрч (әз күлсәбәһи, пәмбә, соја, пәгәмбәри вә јәкикәһо рүгән вәдәшәндә бәгдә мундәнијо чи. II *жмыхо́вый* пүрчи; ән пүрч.

ЖНЕ́ЙКА то же, что *жатка.*

ЖНЕЦ сущ. тәхүлчин, бичинчи (тәхүл чирәнијо одоми). II *жни́ца* әзини зән (духтәр).

ЖНЕЯ́ то же, что *жница*.

ЖНИ́ЦА то же, что *жнец*.

ЖРАТВА́ сущ. прост. хурдәнијә чиһо

ЖРАТЬ гл. (ә чүмтәнкирәво) хурдә; дәбәрдә.

ЖРЕ́БИЙ сущ. 1. чүп. *Бросать жребий* чүп шәндә; 2. бәхт, гисмәт.

ЖРЕЦ сущ. күһүн. II *жри́ца* әзини зән (духтәр). II *жре́ческий* прил. күһүни; ән күһүн.

ЖУК сущ. 1. бүһүлү; 2. һәриф, түлки. II *жучо́к* уменьш. бүһүлүлә.

ЖУ́ЛИК сущ. хәспуш, дүзд, дурку , одомифурму.

ЖУ́ЛИТЬ то же, что *жульничать*.

ЖУЛЬЁ сущ. хәспушһо, дүздһо, дуркуһо, одомифурмуһо.

ЖУ́ЛЬНИЧАТЬ гл. хәспуши сохтә, дүзди сохдә, дуркуни сохтә , одоми фурмундә.

ЖУ́ЛЬНИЧЕСТВО сущ. хәспуши, дүзди, дуркуни, одомифурмун.

ЖУРАВЛЁНОК сущ. балај дурна, дурналә.

ЖУРА́ВЛЬ сущ. 1. дурна (гуш); 2. мәнчәнәг (әри әз чол гоб овирә вәдәшәндә дуразә назукә чубуг). II *жура́влик и жура́вушка* уменьш. вәчәј дурна. II *журавли́ный* прил. дурнаји, ән дурна.

ЖУРИ́ТЬ гл. дәһно зәрә.

ЖУРНА́Л сущ. журнал. II *журна́льный* прил. журнали; ән журнал.

ЖУРНАЛИ́СТ сущ. журналист. II *журнали́стка* әзини *зән (духтәр)*. II *журнали́стский* прил. журналисти; ән журналист.

ЖУРЧАТЬ гл. 1. шыр-шыр (сәс) сохтә (ә товунәј рафтәнијо ов); 2. јовошлә сәс сохтә.

ЖУТКИЙ прил. 1. тәрсирәни; 2. лап хәрәб; 3. лап зобу. *Жуткий холод* лап зобујә хиники. II *жуткость* сущ. 1. тәрсирәнији; 2. лап хәрәби; 3. лап зобуји.

ЖУ́ХЛЫЙ прил. пәрсудә (вәшәг хүштәрә вир сохтијо). II *жу́хлость* сущ. пәрсудәји (вәшәг хүштәрә вир сохтәји).

ЖУ́ХНУТЬ гл. 1. әз хүшки пәрсудә бирә (әз товунәј рәнг); 2. әз хүшки сәхт бирә (әз товунәј пуст).

ЖУ́ЧИТЬ гл. һәмишә дәһно зәрә.

З

ЗА пред. 1. ə пəсəjӳ, ə у тарафикəjӳ. *За рекой* ə у тарафикəj никəрə; 2. Ə у тарафикə, ə у jоникə. *Бросить за ограду* əз чапар ə у тарафикə шəндə; 3. ə зирӳ. *За пазухой* ə зир гултуг; 4. ə пəсəjӳ, əз jӳ бəгдə, ə пəсəjəки, пəс-пəсə jəки. *Идите за мной* ə пəсəj мə бижо; 5. ə вəхтӳ, чӳникə сохтə вəхт. *Не разговаривай за обедом* чи хурдə вəхт коф нə сох; 6. ə гəд.., ə.. *За один год* ə гəд jə сал; 7. əри... *Стоять в очереди за билетом* əри билет ə нубот пojистə; *идти за водой* əри ов рафтə; 8. ə, ə сəр. *За тобой остаются две книги* ə тӳ дӳ китоб мунди, ə сəр тӳ дӳ китоб вəри; 9. киро. *За истечением срока* вəхтӳ кироштəjи киро; 10. мундə, пишо, əвəл, мундə. *За час до отъезда* əри ə рəhофторə jə сəhəт мундə; 11. ə чикəjӳ. *Расписаться за товарища* ə чикəj həрмəh гул кəширə; 12. амбари, зəвəри. *Ему за пятьдесят* сал ən у əз пəнчоh амбари; 13. –и. *Заработок за месяц* jəмəhи моҳош.

ЗААЛЕ́ТЬ гл. гирмизи бирə; сəр кирдə гирмизи бирə.

ЗААПЛОДИ́РОВАТЬ гл. ə чəкзəрə сəр кирдə; чəк зəрə.

ЗААРЕНДОВА́ТЬ, ЗААРЕНДО́ВЫВАТЬ гл. ə киро вəкирдə.

ЗААРТА́ЧИТЬСЯ гл. нəhси сохтə; ə нəhси (сохтə) сəр кирдə.

ЗАБА́ВА сущ. вози.

ЗАБАВЛЯ́ТЬ гл. 1. дӳлӳрə вəбəрдə ən кирə; 2. хəндундə кирə.

ЗАБАВЛЯ́ТЬСЯ гл. дӳлвəбəри сохтə; вози сохтə.

ЗАБА́ВНИК сущ. зарфотчиjə одоми; дӳлвəбəр. II *заба́вница* əзини зəн (духтəр).

ЗАБА́ВНЫЙ прил. хəндəjи, хəндӳстəни, гəрибə.

ЗАБА́ЛОВАТЬСЯ гл. нəдинчи сохтə, ə нəдинчи сəр кирдə.

ЗАБА́ЛТЫВАТЬ гл. гəриш сохтə, шовундə.

ЗАБА́ЛТЫВАТЬ[2] гл. дəнк сохтə; зəhлəjӳрə бəрдə.

ЗАБАРАБА́НИТЬ гл. 1. говол зəрə, куфтə; 2. сəр кӳрдə куфтə, тинг-тинг сохтə.

ЗАБАСТОВА́ТЬ гл. корпojуни сохтə (кировундə).

ЗАБАСТО́ВКА сущ. корпojуни (əри əз сəhибкорho, jə новкə əз hӳкмот хостəнӳтhoj хӳштə расирə həммə əjəки корə пojундəjи ən корсохho).

ЗАБАЮ́КАТЬ гл. нəнуj-нəнəм хундə хисундə (ə хов дорə).

ЗАБВЕ́НИЕ сущ. 1. əз jор вəдəшəндəjи; 2. фурмуш сохтəjи; 3. əз хӳштə рафтəjи.

ЗАБЕ́Г сущ. видов-видов, вирих-вирих.

ЗАБЕГА́ТЬ гл. видовустə, вирихтə, видов-видов сохтə, вирих-вирих сохтə.

ЗАБЕ́ГАТЬСЯ гл. вəмундə, мəндə бирə (əз həчинəво-həчунəво вирихтə, əз видов-видов сохтə).

ЗАБЕЖА́ТЬ гл. 1. вирихтə дироморə (дəрафтə). *Забежать во двор* вирихтə ə мəhəлə дироморə (дəрафтə); 2. видовустə, вирихтə. *Забежать вперёд* ə пишо видовустə (вирихтə); 3. сəр кəширə. *Я забегу в магазин и вернусь* ə туку сəр микəшӳм, зу мивокоштум.

ЗАБЕЛЕ́ТЬ гл. 1. вəди бирə (ə сипиjи хӳштə киро); 2. сипи бирə.

ЗАБЕЛИ́ТЬ, ЗАБЕ́ЛИВАТЬ гл. 1. рəнг зəрə, сипи сохтə; 2. ə гəд рушуминə шир, гəjмог, гəтуг дəкундə. II *забе́лка* сущ. рəнг зəрəjи, сипи сохтəjи.

ЗАБЕРЕ́МЕНЕТЬ см. *беременеть*.

ЗАБЕСПОКО́ИТЬСЯ гл. сəр кирдə дӳлəпəсə бирə.

ЗАБИВА́ТЬСЯ см. *забиться*.

ЗАБИНТОВА́ТЬ, -СЯ см. *бинтовать, -ся*.

ЗАБИРА́ТЬ, -СЯ см. *забрать,-ся*.

ЗАБИ́ТЫЙ прил. 1. зəрə, зəрə оморијо (мих вə jə чижикə.); 2. пур сохтə оморијо; 3. пəсмундə, hочиз, фəгир. II *заби́тость* сущ. пəсмундəjи, hочизи, фəгири.

ЗАБИ́ТЬ, ЗАБИВА́ТЬ гл. 1. зəрə (мих вə jə.). *Забить гвоздь* мих(ə) зəрə; 2. пур сохтə (чӳрə ə чӳрəво); 3. кӳштə (куфтə) əз hол вəнкəстə; 3. зəрə кировундə. *Забить гол* гол зəрə; 4. кӳштə, бурра. *Забито сто голов рогатого скота* сад мол кӳштə омори. <> *Забить голову кому, чем* сəрӳрə пур сохтə ən киниқəрə ə həрчӳ кирирəво. II 1. зəрəjи; 2. пур сох-

тәји; 3. күштәји (куфтәји) әз һол вәнкәстәји; 4. күштәји, бурраји.

ЗАБИЯ́КА сущ. чәнкәсурә одоми, дәһвокорә одоми.

ЗАБЛАГОВРЕ́МЕННЫЙ прил. пишоки сохтә оморијо; әз сәр һәвәл сохтә оморијо; ә вәхтү пишо сохтә оморијо.

ЗАБЛЕСТЕ́ТЬ гл. 1. сәр кирдә товуш дорә, вәшәг дорә; 2 (әз дур) вәди бирә (әз товунәј товуш дорәнијо чи).

ЗАБЛУДИ́ТЬ см. *блудить*[2].

ЗАБЛУДИ́ТЬСЯ гл. вир бирә, рәһә вир сохтә.

ЗАБЛУЖДА́ТЬСЯ гл. чәшмиш бирә, гәләт рәһо дорә.

ЗАБОДА́ТЬ см. *бодать*.

ЗАБО́Й сущ. 1. кун чол (ә шахтао, ә мәһдоһо); 2. молкүштә, молбурра; 3. гәдәр (шуморуш ән күштә оморијо молһо.

ЗАБОЛЕ́ТЬ[1], **ЗАБОЛЕВА́ТЬ**[1] гл. нәчог бирә, бимор бирә.

ЗАБОЛЕ́ТЬ[2], **ЗАБОЛЕВА́ТЬ**[2] гл. дорд дорә; дорд дорә сәр күрдә.

ЗАБОЛО́ТИТЬ, ЗАБОЛО́ЧИВАТЬ гл. губи сохтә, ә губи чарундә. II *заболочивание* сущ. губи сохтәји, ә губи чарундәји.

ЗАБОЛО́ТИТЬСЯ, ЗАБОЛО́ЧИВАТЬСЯ гл. губи бирә, ә губи чарустә. II *заболочивание* сущ. ә губи чарундә оморәји.

ЗАБОЛО́ЧЕННЫЙ прил. ә губи чарундә оморијо, ә губи чарустијо. II *заболо́ченность* сущ. ә губи чарундә оморәји, ә губи чарустәји.

ЗАБОЛТА́ТЬ, ЗАБА́ЛТЫВАТЬ гл. 1. сәр кирдә чүмундә, вәчовундә; 2. шовундә, гәриш сохтә.

ЗАБОЛТА́ТЬСЯ[1] гл. чүмүстә, шовундә оморә.

ЗАБОЛТА́ТЬСЯ[2], **ЗАБА́ЛТЫВАТЬСЯ** гл. сәрү ә коф сохтә гәриш бирә; сәрү ә ләглаги гәриш бирә.

ЗАБО́Р[1] сущ. чапар, бору. II *забо́рный* прил. чапари, борүји.

ЗАБО́Р[2] см. *забрать*.

ЗАБО́РИСТЫЙ прил. 1. сәхт, түнд, сухундәни; 2. зобу, нәтәврији. *Забористое слово* нәтәвријијә коф.

ЗАБОРНЫЙ прил. чапари, ән чапар.

ЗАБОРОНИ́ТЬ и ЗАБОРОНОВА́ТЬ см**.** *боронить и бороновáть*.

ЗАБО́ТА сущ. 1. гәјгу; 2. фикир, дәрд; 3. сәрәдорди. <> *без забот* бидәрд, дәрдсүз, фикирсүз, гәјгусүз; *не твоя (моя) забота* түји (мәји) кор нисти.

ЗАБО́ТИТЬ, ОЗАБО́ТИТЬ гл. бирәһәт сохтә, сәһәр дорә, ә фикир вәнкәстә, сәрәдорди дорә.

ЗАБО́ТИТЬСЯ, ПОЗАБО́ТИТЬСЯ гл. бирәһәт бирә, ә гәјгујү мундә; дәрдүрә кәширә, фикирүрә сохтә.

ЗАБО́ТЛИВЫЙ прил. гәјгукәш. II *заботливость* сущ. гәјгукәширәји, ә гәјгуј гиникә мундәји.

ЗАБРАКОВА́ТЬ см. *браковать*.

ЗАБРА́СЫВАТЬ см. *забросать* и *забросить*.

ЗАБРА́ТЬ, ЗАБИРА́ТЬ гл. 1. вәкирдә: 1 ән хүштә сохтә; 2) кирдә; 3) дустог сохтә; 4) бәрдә; 5) ә дәс овурдә; 6) кутәһ, чүклә сохтә; 2. бәрдә. *Забрать в солдаты* ә солдати бәрдә.

ЗАБРА́ТЬСЯ, ЗАБИРА́ТЬСЯ гл. 1. вәрафтә (вәроморә). *Забраться в дерево* ә дор вәрафтә; 2. дәрәфтә (дироморә), хүштәрә вогундә. *Забраться под одеяло* ә зир лүһүф дәрафтә.

ЗАБРЕ́ЗЖИТЬ гл. сәр кирдә үшүг бирә (сәбәјмундә).

ЗАБРЕСТИ́, ЗАБРЕДА́ТЬ гл. ә чүчојикә оморә, дироморә, дәрафтә (нә данүстәнки, ә чәшмиши).

ЗАБРОСА́ТЬ, ЗАБРА́СЫВАТЬ гл. 1., сәр кирдә шәндә; 2. шәндә сәрүрә дәкирдә.

ЗАБРО́СИТЬ, ЗАБРА́СЫВАТЬ гл. шәндә: 1. ә чүчојикә, јә новкә ә дур; 2. чүчојикә расундә, фирсорә чүникәрә; 3. чүникә сохтәрә појундә, чуникәрә, киникәрә һиштә. II *забра́сывание* сущ. шәндәји. II *забро́с* сущ. шәндәји (шәндәнкә сохтә оморәнијо кор).

ЗАБРО́ШЕННЫЙ прил. и прич. шәндәоморә, шәндә оморијо; 2. сәбил мундијо, буш, ә сәривәријү һәрзо дорә оморијо.

ЗАБУБЁННЫЙ прил. сәрсон, тәрснәдан.

ЗАБУЛДЫ́ГА сущ. сәрхуш, оворә.

ЗАБУХНУ́ТЬ, ЗАБУХА́ТЬ гл. ов, нәми кәширә вәмасирә, фирәһ бирә. *Бочка забухла* пишкә вәмасири.

ЗАБЫ́ВЧИВЫЙ прил. јорфурмуш, доһот. II *забы́вчивость* сущ. јорфурмуши, доһоти.

ЗАБЫ́ТЬ, ЗАБЫВА́ТЬ гл. әз јор вәдәшәндә, фурмуш сохтә. <> *Забыть дорогу* куда рәһүрә әз јор вәдәшәндә ән чүчорә (појә бурра әз чүчој; *забыть* чью, какую *хлеб-соль* нун-мүнүкурә әз јор вәдәшәндә; *думать забыть* о ком, о чем һич ә јор нәдәшәндә.

ЗАБЫТЬЁ сущ. әз хүштә рафтәји, доһоти.

ЗАБЫ́ТЬСЯ, ЗАБЫВА́ТЬСЯ гл. 1. әз хүштә рафтә; ә фикир рафтә; 3. нәкүрүмә корһо,

биәдәбә корһо сохтә; әз виһтәј хүштә вәдарафтә; хүштәрә ә рәһ бәрдә нә даүстә

ЗАВА́ЖНИЧАТЬ гл. такабури сохтә, ловгоји сохтә, хүштәрә тәһәриф дорә.

ЗАВАЛИ́ТЬ, ЗАВА́ЛИВАТЬ гл. 1. пур сохтә. *Завалить яму* чолә пур сохтә; 2. вәчарундә, вәнкәстә, јон сохтә; 3. вәчарундә (корә).

ЗАВАЛИ́ТЬСЯ, ЗАВА́ЛИВАТЬСЯ гл. 1. офторә. *Книга завалилась за ящик* китоб ә пәсәј јәшик офтори; 2. дәкәшдә (дураз бирә). *Завалиться спать* әри хисирә дураз бирә; 3. јон бирә; 4. вәчарустә. *Стена завалилась* дувор вәчарусти.

ЗАВА́ЛЬ сущ. күһнә биријо мол, хисиријо мол, ә кор нәс рафтәнијо мол.

ЗАВАЛЮ́ШКА сущ. хәрәбәји (вәчарустә хунә).

ЗАВАЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. амбар мундә, фурухтә нә оморә, ә кор нә рафтә; 2. дураз бирә (дәкәштә) мундә (әз товунәј нәчог, хисирәкор,..).

ЗАВАЛЯ́ЩИЙ прил. 1. хәрәб, әри һичиш һәмәл нә оморәни; 2. кәрәксүз.

ЗАВАРИ́ТЬ, ЗАВА́РИВАТЬ гл. 1. дәм дорә, ә дәм вәнорә. *Заварить чай* чој дәм дорә; 2. буши ән металә пур сохтә; 3. перен. чүникә јә зәһмәтлүјә, кәрәксүзә кор сохтә.

ЗАВАРИ́ТЬСЯ, ЗАВА́РИВАТЬСЯ гл. 1. дәм вәкирдә, кәширә. *Чай заварился* чој дәм кәшири; 2. перен. бирә, сәр кирдә (әз товунәј хәрәбә кор).

ЗАВА́РКА сущ. 1. дәм вәкирдәји (чојә дәм дорәнки сохтә оморәнијо кор); 2. дәм вәкирдијо чој; 3. хүшкә чој (әри дәм вәкрдә һистијо чој).

ЗАВАРНО́Й прил. 1. сүфтә дүшундә, јә новкә дәм дорә бәгдә һәзүр сохтә оморәнијо; 2. см. *заварочный.*

ЗАВА́РОЧНЫЙ прил. дәми (әри дәм дорә, вәкирдә һистијо).

ЗАВАРУ́ХА *и* **ЗАВАРУ́ШКА** сущ. гәришмәтили.

ЗАВЕДЕ́НИЕ сущ. идорә.

ЗАВЕ́ДОВАТЬ гл. дәниширә, ә рәһ бәрдә. *Заведовать складом* ә омбор дәниширә.

ЗАВЕ́ДОМО нареч. 1. данүстә- данүстә, ә гәстәво; 2. һәммә винирә-винирә, һәммә данүстә- данүстә, әз јәкиш пәһәнү нәһ.

ЗАВЕ́ДОМЫЙ прил. шинохо; мәһлүм һистијо.

ЗАВЕ́ДУЮЩИЙ сущ. мүдүр (чү идорәјикәрә ә рәһ бәрдәнијо одоми), разг. зәвәдиш.

ЗАВЕЗТИ́ гл. 1. ә чүчојикә дәбәрдә, дировундә (әз рәһ); 2. ә дур, јә новкә ә кәрәк нистијо чикә бәрдә; 3. ә кәрәк һистијо чикә бәрдә расундә.

ЗАВЕЗТИ́СЬ гл. 1. дирморә, ә дәс дироморә; 2. ә кор дәшәндә бәгдә сәр күрдә. *Часы завелись* сәһәт сәр кирд кор сохтә.

ЗАВЕРБОВА́ТЬ см. *вербовать.*

ЗАВЕ́РИТЬ, ЗАВЕРЯ́ТЬ гл. боворими дорә: 1. чүникә ә кәрдән вәкирдәрәво; 2. гул кәширәрәво. II *заверéние* сущ. боворими дорәји. II *завéрка* сущ. боворими (әри боворими дорә сохтә оморијо кор).

ЗАВЕРНУ́ТЬ гл. 1. дәпучундә, бучундә; 2. чарундә (ә јәтарафикә; 3. әз рәһ сәр кәширә, дәрафтә. *Завернут к товарищу* ә ки һовур дәрафтә. II *завёртывание* сущ. 1. дәпучундәји, бучундәји; 2. чарундәји; 3. әз рәһ сәр кәширәји, дәрафтәји.

ЗАВЕРНУ́ТЬСЯ гл. дәпүчирә, дәпучундә оморә; бучундә оморә.

ЗАВЕРТЕ́ТЬ гл. 1. чәрх дорә, чәхәдуду (чәрхәчәрх) дәшәндә; 2. әз сәр вәдәшәндә.

ЗАВЕРТЕ́ТЬСЯ гл. 1. чәрх хурдә, чәхәдуду (чәрхәчәрх) дәрафтә; 2. вәмундә, мәндә бирә; 3. хәрәб бирә.

ЗАВЕРШЕ́НИЕ сущ. вәрастәји, ә әхир расирәји. ә сәрбәһәм оморәји.

ЗАВЕРШИ́ТЬ, ЗАВЕРША́ТЬ гл. вәрасундә, ә сәрбәһәм овурдә.

ЗАВЕРШИ́ТЬСЯ гл. вәрастә, ә сәрбәһәм оморә, ә әхир расирә.

ЗАВЕ́СА сущ. пәрдә (кәлә тикәј мол, әри руј чүникәрә дәкирдә, пишој чүникәрә кирдә).

ЗАВЕ́СИТЬ, ЗАВЕ́ШИВАТЬ гл. пәрдә вәнорә, пәрдә кәширә, дәкирдә (ә пәрдәрәво).

ЗАВЕСТИ́ гл. 1. овурдә, овурдә вәдирвундә, овурдә норә; 2. бәрдә, бәрдә вәдәбәрдә, бәрдә норә; 3. әз рәһ дәбәрдә, дировундә; 4. ә кор дәшәндә, ә кор вәнкәстә; 5. ә кәрәк нәбирә чикә бәрдә расундә; 6. восторә, офтә; 7. ә хәрәби овурдә, ә хәрәби расундә.

ЗАВЕСТИ́СЬ гл. 1. дироморә, ә дәс оморә; 2. ә кор дәшәндә бәгдә сәр кирдә. *Часы завелись* сәһәт ә кор офто; 3. перен. кәһәз бирә, әх хүштә вәдарафтә.

ЗАВЕ́Т сущ. вәсијәт (мәсләһәт, ә бијовһо фәрзәндһо гәдәгә зәрә оморијо гуллугһо).

ЗАВЕ́ТНЫЙ прил. 1. ән һәзиз, ән гијмәтлү (буһолү); 2. војә сохтә оморәнијо, әри ә јү расирә чәһти сохтәнүтһо.

ЗАВЕ́ТРЕННЫЙ[1] прил. ворвори нəс вохурдəнијо, далда.

ЗАВЕ́ТРЕННЫЙ[2] прил. ə əвир хүшк биријо.

ЗАВЕ́ТРИТЬ, ЗАВЕ́ТРИВАТЬ гл. хəрəб бирə, хүшк бирə, буј кирдə (əз ворвори).

ЗАВЕ́ТРИТЬСЯ, ЗАВЕ́ТРИВАТЬСЯ см. *заветрить*.

ЗАВЕЧЕРЕ́ТЬ см. *вечереть*.

ЗАВЕ́ШАТЬ, ЗАВЕ́ШИВАТЬ гл. вəнорə, дəкирдə, кəширə. *Завешать все стены плакатами* həммə дуворhорə ə плакатəво дəкирдə.

ЗАВЕЩА́НИЕ сущ. вəсијət; вəсијətнумə.

ЗАВЕЩА́ТЕЛЬ сущ. вəсијət сохтəкор, вəсијət сохтијо одоми. II *завещательница* əзини зəн (духтəр).

ЗАВЕЩА́ТЬ гл. вəсијət сохтə. II *завеща́тельный* прил. вəсијəти вəсијətнумəји; ən вəсијət, ən вəсијətнумə.

ЗАВЁРНУТЫЙ прич. 1. дəпучундə, дəпучундə оморијо; 2. чəрх дорə бəстə оморијо; 3. гəд сохтə, вошəндə оморијо.

ЗАВЁРТКА сущ. 1. дəбучундəји (дəбучундəнкə сохтə оморəнијо кор); 2. чүникə дəбучундə оморијо чи.

ЗАВЁРТОЧНЫЙ прил. дəбучундəнијо (əри чи-чəм дəбучундə hистијо).

ЗАВЁРТЫВАТЬ, -СЯ см. *завернуть, -ся*.

ЗАВИВА́ТЬ, -СЯ см. *завить, -ся*.

ЗАВИ́ВКА сущ. 1. бофтə, бофтəоморə; 2. гиргир бирəји, гиргир сохтə оморəји; 3. гирирə муј, гиргир сохтə оморијо муј.

ЗАВИ́ДЕТЬ гл. əз дур винирə.

ЗАВИ́ДКИ: *Завидки берут* бəхили кирдə.

ЗАВИ́ДНО I в знач. сказ. бəхили əдəј кирдə кирə ə чү; II нареч. бəхили сохтəни. *Он завидно прожил свою жизнь* у бəхили сохтəнијə зиндəкуни кировунди.

ЗАВИ́ДНЫЙ прил. бəхили сохтəни (лап хуб, əзуни, коми ки имбу бəхили сохтə). *Завидная участь* бəхили сохтəнијə мозол.

ЗАВИ́ДОВАТЬ гл. бəхили сохтə.

ЗАВИДУ́ЩИЙ прил. бəхил, бəхили сохтəнијо, сəгəт.

ЗАВИРА́ТЬСЯ см. *завраться*.

ЗАВИ́СЕТЬ гл. ə зир hүкүм ən киникə дəбирə, ə дəс киникə дəнишirə.

ЗАВИ́СИМОСТЬ сущ. ə зир hүкүм ən киникə дəбирəји, ə дəс киникə дəнишirəји.

ЗАВИ́СИМЫЙ прил. ə зир hүкүм ən киникə дəријо, ə дəс киникə дəнишirənijo .

ЗАВИ́СНУТЬ, ЗАВИСА́ТЬ гл. 1. ə пар зəрə вəхт ə зəвəсəр чүникə појистə; 2. əз hовоји офторənки ə чүникə дəмундə дулулу бирə.

ЗАВИ́СТЛИВЫЙ прил. бəхил. II *зави́стливость* сущ. бəхили (хосијət ən бəхил).

ЗАВИ́СТНИК сущ. бəхил, бəхилə одоми. II *зави́стница* əзини зəн (духтəр).

ЗА́ВИСТЬ сущ. бəхили (хубə корhој ən кəсə винирə дилкир бирəји). *Он с завистью смотрел на уезжающих в Москву* у ə Москов рафтəкорhо ədənбу ə бəхилирəво дəнишirə.

ЗАВИТО́Й, ЗАВИ́ТЫЙ прил. бофтə оморијо,гиргир hистијо (сохтə оморијо).

ЗАВИ́ТЬ гл. 1. бофтə; 2. гиргир сохтə (муjə). <> *Завить горе верёвочкой* дəрд нə кəширə, дүлхүрд нə бирə.

ЗАВИ́ТЬСЯ гл. 1. гиргир бирə; 2. муj хүштəрə гиргир сохтə.

ЗАВИХРИ́ТЬСЯ, ЗАВИ́ХРИТЬСЯ гл. ворворирə хунə (зу, тəhəди) бучол-бучол (чəрхəчəрх) вəрафтə. II *завихрение* бучол-бучол (чəрхəчəрх) вəрафтəји.

ЗАВЛАДЕ́ТЬ, ЗАВЛАДЕВА́ТЬ гл. 1. ə дəс хүштə кировундə, сəhиб бирə; 2. ə тараф хүштə кəширə; ə зир гəнəд хүштə вəкирдə.

ЗАВЛЕ́ЧЬ, ЗАВЛЕКА́ТЬ гл. 1. фурмундə, əз сəр вədəшəндə, əз рəh вədəшəндə; 2. бəрдə, фурмундə бəрдə; фурмундə кəширə. *Завлечь врага в лес* дүшмəрə фурмундə ə вишə кəширə.

ЗАВО́Д[1] сущ. завод. *Машиностроительный завод* мошин гүч сохтəнијо завод.

ЗАВО́Д[2] сущ. к кор вəнкəстəнијо (механизм, ə кумəкијүрəво чү корикə сохтə бирəнијо).

ЗАВОДИ́ТЬ,-СЯ см. *завести,-сь*.

ЗАВО́ДКА см. *завести*.

ЗАВОДНО́Й прил. 1. ə чү механизмикəрəво ə кор офтəрəнијо; 2. зиндə, динч нəс појистəнијо (ə товунəј одоми).

ЗАВО́ДСКИЙ, ЗАВОДСКО́Й *I* сущ. фəhлəј ən завод; II прил. заводи, ən завод, ə завод həзүр биријо.

ЗАВО́ДЧИК[1] сущ. сəhиб ən завод.

ЗАВО́ДЧИК[2] см. *зачинщик*. II *заводчица* сущ. əзини зəн (духтəр).

ЗАВОЕВА́НИЕ прил. 1. ə дəhворəво вəкирдəји (вəкүрдə оморəји), 2. ə кучəво ə дəс оморијо чүникə.

ЗАВОЕВА́ТЕЛЬ сущ. ə дəhворəво (хори) вəкүрдијо одоми. II *завоева́тельница* əзини зəн (духтəр).

ЗАВОЕВА́ТЬ, ЗАВОЁВЫВАТЬ прил. 1. ə дəҳворəво вəкирдə, дəҳво сохтə вəкирдə; 2. ə кучəво ə чуникə расирə.

ЗАВО́З, ЗАВОЗИ́ТЬ[1] см. *завезти*.

ЗАВОЗИ́ТЬ[2] гл. сəхт чулки сохтə.

ЗАВОЛНОВА́ТЬСЯ гл. сəр кирдə бирəҳат (дулəпəсə) бирə.

ЗАВОЛО́ЧЬ, ЗАВОЛАКИВАТЬ гл. 1. кəширə овурдə, кəшумолə овурдə; 2. дəкирдə. *Небо заволокло* ҳовоји дəкурди.

ЗАВОЛО́ЧЬСЯ, ЗАВОЛАКИВАТЬСЯ гл. дəкирдə оморə. *Небо заволоклось тучами* ҳовоји ə булутҳорəв дəкирдə омори.

ЗАВОПИ́ТЬ гл. сəр курдə воj зəрə, киристə, шивəн дəшəндə.

ЗАВОРА́ЧИВАТЬ см. 1. см. *завернуть*; 2. ə рəҳ бəрдə, рəҳбəри сохтə.

ЗАВОРА́ЧИВАТЬСЯ см. *завернуться.*

ЗА́ВОРОТ сущ. нəчоги: ə чəндəк чикəj ən чуникə дəкиш бирəји, чарустəји. *Заворот кишок* чарустəји ən руриҳо.

ЗАВОРО́Т сущ. 1. чарустəји рафтəнкə рəҳə дəкиш сохтəји); 2. рəҳ дəкиш бирəнијо чикə.

ЗАВОРОТИ́ТЬ гл. чарундə: 1. (пəсəво, jə новкə ə jон). *У самого дома заворотил назад* лап ə пишоj хунə пəсəво чарундум; 2. дəрафтə ə чучојикə. *Заворотил во двор* ə мəҳəлə чарун.

ЗАВРА́ТЬСЯ, ЗАВИРА́ТЬСЯ гл. 1. шигири (ловгоји) сохтə; 2. разг. ҳəл сохтə.

ЗАВСЕГДА́ нареч. ҳəмишə, мəкирор.

ЗАВСЕГДА́ТАЙ сущ. ə jə чикə зу-зу, jə новкə ҳəмишə оморəнијо одоми.

ЗА́ВТРА нареч. са́бəҳ: 1. əз имбуруз бəгдə оморəнијо руз; 2. оморəнијо (бијовҳо) вəхт; 3. ə əз имбуруз бəгдə оморəнијо руз. **ЗА́ВТРАК** сущ. чи сəбəҳмундəји (сəбəҳмундə хурдə оморəнијо чи). <> *Кормить завтраками* ə сəбəҳ- сəбəҳ вəнкəстə.

ЗА́ВТРАКАТЬ, ПОЗА́ВТРАКАТЬ гл. чи сəбəҳмундəјирə хурдə.

ЗА́ВТРАШНИЙ прил. сəбəҳи: 1. сəбəҳинə, ən сəбəҳи; 2. перен. ə бијовҳо нəзникə вəхт бирəни ҳистијо. <> *Завтрашний день* сəбəҳинə руз;

ЗАВУАЛИ́РОВАТЬ см. *вуалировать*.

ЗАВШИ́ВЕТЬ см. *вшиветь.*

ЗАВЫВА́ТЬ гл. 1. зуволи зəрə; 2. хəрəб хундə (мəҳənирə). II *завыва́нье* сущ. зуволи зəрəји.

ЗАВЫ́СИТЬ, ЗАВЫША́ТЬ гл. əз гəдəр зијод вошəндə (гимətə). II *завыше́ние* сущ. гимəт вəрафтəји.

ЗАВЫ́ТЬ гл. зуволи зəрə, ə зуволизəрə сəр кирдə.

ЗАВЯ́ЗАННЫЙ I прич. 1. бəстə оморијо, əнкүл зəрə оморијо; 2. дəпучундə оморијо; II прил. бəстəоморə (бəстə оморијо, əнкүлзəрə (əнкүл зəрə оморијо).

ЗАВЯЗА́ТЬ, ЗАВЯ́ЗЫВАТЬ гл. 1. бəстə, əнкүл зəрə; 2. дəпучундə; 3. əз чуникə сохтə дəс кəндə. II *завя́зывание* сущ. 1. бəстəји, əнкүл зəрəји; 2. дəпучундəји; 3. əз чуникə сохтə дəс кəндəји.

ЗАВЯЗА́ТЬСЯ гл. 1. бəстə оморə, əнкүл зəрə оморə; 2. перен. сəр кирдə. *Завязалась бой* дəҳво сəр кирд.

ЗАВЯ́ЗКА сущ. 1. бəстə оморəји, чуникəрə бəстəји; 2. əри чуникəрə бəстə ҳистијо чи (раса, дуволə, гəјтон).

ЗАВЯ́ЗНУТЬ гл. дəмундə, əз чуникə вəдироморə нə данүстə. *Завязнуть в болоте* ə губи дəмундə; *завязнуть в долгах* ə гəрд дəмундə.

ЗАГАДА́ТЬ, ЗАГА́ДЫВАТЬ гл. 1. ə дүл хүштə кирдə, ə фикир хүштə кирдə; 2. ə фол дəниширə;

ЗАГА́ДИТЬ гл. мурдар сохтə, чүлки сохтə.

ЗАГА́ДКА сущ. тапмача: 1. ə куфтирə оморəнијо кофҳо киро офтəјү кəрəк ҳистијо чуникə; 2. сур.

ЗАГА́ДОЧНО нареч. тапмачарə хуно, сəрпиширəки.

ЗАГА́ДОЧНЫЙ прил. тапмачəрə хуно ҳистијо, сурлү, нəварасирəни. II *загадочность* сущ. тапмачəрə хуно бирəји, сурлүји.

ЗАГА́ДЫВАНИЕ сущ. 1. тапмача куфтирəји; 2. ə фол дəниширəји.

ЗАГАСИ́ТЬ см. *гасить*.

ЗАГА́СНУТЬ см. *гаснуть*.

ЗАГА́ШНИК сущ. пəҳəнүкијə чикə (ə ə тəн вəријо оводуни).

ЗАГВА́ЗДАТЬ то же, что *завозить*[2].

ЗАГВО́ЗДКА сущ. бодологи, чəтини.

ЗАГИ́Б сущ. гəди (гəд сохтə оморијо, jəновкə гəд бириjо чикə).

ЗАГИБА́НИЕ сущ. гəд сохтə оморəји, jəновкə гəд бирəји.

ЗАГИБА́ТЬ, -СЯ см. *загнуть, -ся.*

ЗАГИПНОТИЗИ́РОВАТЬ см. *гипнотизировать.*

ЗАГЛА́ВИЕ сущ. сəрнумə (нум ən чуникə). II *загла́вный* прил. сəрнумəји; ən сəрнумə.

ЗАГЛА́ДИТЬ, ЗАГЛА́ЖИВАТЬ гл. 1. дуз сохтə, уту зəрə; 2. нəрм сохтə, тимор сохтə.

ЗАГЛА́ЗНЫЙ прил. әз чум дур (јәкиш нә винирәнки сохтә оморәнијо).

ЗАГЛОТА́ТЬ, ЗАГЛА́ТЫВАТЬ и ЗАГЛОТНУ́ТЬ гл. фубәрдә (амбари вәхт ә товунәј чәһ.

ЗАГЛО́ХНУТЬ см. *глохнуть*.

ЗАГЛУБИ́ТЬ, ЗАГЛУБЛЯ́ТЬ гл. ә дору дәшәндә, ә дору күнчундә, ә дорухо расундә.

ЗАГЛУША́ТЬ то же, что *глушить* 2.

ЗАГЛУШИ́ТЬ то же, что *глушить*.

ЗАГЛЯДЕ́НЬЕ сущ. дирәни, дәнишрәни (лап хуб, лап рач, дәнишрәни һистијо киникә, чүникә, шикил)

ЗАГЛЯДЕ́ТЬСЯ, ЗАГЛЯ́ДЫВАТЬСЯ то же, что *засмотреться*.

ЗАГЛЯНУ́ТЬ, ЗАГЛЯ́ДЫВАТЬ гл. 1. дәнишрә, чум кәрдундә; 2. вәхурдә, сәр кәширә (ә чү чојикә).

ЗАГНА́ИВАТЬ,-СЯ см. *загноить,-ся*.

ЗАГНА́ТЬ, ЗАГОНЯ́ТЬ гл. 1. һәј (гуј) сохтә, дәшәндә. *Загнать скот во двор* молһорә гуј сохтә ә порог дәшәндә; 2. зәрә, вогундә. *Загнать гвоздь в доску* михә ә тәхтә зәрә; 3. мәндә сохтә, үлмәнә сохтә, әз һол вәнкәстә. *Вы совсем загнали лошадей* ишму һәсбһчорә сәлт мәндә сохтит; 4. разг. фурухдә, вогундә. *Загнать костюм* костјума фурухтә.

ЗАГНИ́ТЬ, ЗАГНИВА́ТЬ гл. пысырә, тәһсирә, сәр кирдә рысырә (тәһсирә). II *загнива́ние* сущ. пысырәји, тәһсирәји. *Процесс загнивания* просес ән пысырәји

ЗАГНОЕНИЕ сущ. 1. рым күрдәји (вәчирәји); 2. пысырәји.

ЗАГНОИ́ТЬ, ЗАГНА́ИВАТЬ гл. пысундә (әри пысырәјү рәһ дорә).

ЗАГНОИ́ТЬСЯ, ЗАГНА́ИВАТЬСЯ гл. пысырә, сәр кирдә пысырә.

ЗАГНУ́ТЬ, ЗАГИБА́ТЬ гл. 1. әхир ән чүникәрә гәд сохтә бучундә, бучол дорә. *Загнуть конец проволоки* әхир тәлә гәд сохтә; 2. рафтәрафтә чарундә; 3. рәһо дорә (хәрәбә, нәлојигә коф).

ЗАГНУ́ТЬСЯ, ЗАГИБА́ТЬСЯ гл. 1. гәд сохтә оморә; 2. бучундә оморә.

ЗАГОВА́РИВАТЬ см. *заговорить*. <>
Зубы заговаривать разг. фурмундә, сәрүрә бучундә, чәшмиш сохтә.

ЗАГОВА́РИВАТЬСЯ гл. 1. см. *заговориться*; 2. сәрсон бирә, кофсохтәј хүштәрә вир сохтә, чәшмиш бирә, гәриш бирә; 3. әри јү һәкәл-питил сохтә оморә, ә тилсим дәшәндә оморә.

ЗАГОВЕ́НЬЕ сущ. ә пишој Кәлә христианһорә әри куштинә, ширинә, хојә вә рүгәнијә чиһо хурдә ихтијор дорә оморәнијо әхири руз.

ЗАГОВЕ́ТЬСЯ гл. тәһәнитә вокундә.

ЗА́ГОВОР сущ. 1. гәсд, кофә јәки сохтәји (әри ә кәрәки хүштә расирә); 2. устар. һәкәл-питик, тилсим.

ЗАГОВОРЁННЫЙ прич. устар. әри јү һәкәл-питик схтә оморијо, ә тилсим дәшәндә оморијо.

ЗАГОВОРИ́ТЬ[1], **ЗАГОВА́РИВАТЬ**[1] гл. 1. коф сохтә, ә кофсохтә сәр кирдә, зувун вокундә; 2. перен. сәс сохтә, хәбәр бирә, чүмү-чарү сохтә; 3. ә кофсохтәрәво мәндә сохтә, кушүрә бәрдә.

ЗАГОВОРИ́ТЬ[2], **ЗАГОВА́РИВАТЬСЯ**[2] гл. устар һәкәл-питик сохтә, ә тилсим дәшәндә.

ЗАГОВОРИ́ТЬСЯ гл. 1. сәрү ә коф (кофсохтә) гәриш бирә; 2. дурку куфтирә, дурку коф сохтә, һәл сохтә.

ЗАГОВО́РЩИК сущ. гәсдчи. II *заговóрщица* әзини зән (духтәр).

ЗАГОВО́РЩИЦКИЙ, ЗАГОВО́РЩИЧЕСКИЙ прил. гәсдчији, ән гәстчи.

ЗАГОГУ́ЛИНА сущ. шәфтәшәфти, шәфтәшури (ә тәвунәј хәт).

ЗА́ГОДЯ нареч. пишо, пишоки, ә вәхтү пишо.

ЗАГОЛЁННЫЙ прил. бирәһнә сохтә оморијо (јә бәхш ән тән).

ЗАГОЛИ́ТЬ, ЗАГОЛЯ́ТЬ гл. бирәһнә сохтә (јә бәхш ән тән хүштәрә, јә новкә ән јәкикәрә). *Заголить грудь* синәрә бирәһнә сохтә.

ЗАГОЛИ́ТЬСЯ, ЗАГОЛЯ́ТЬСЯ гл. бирәһнә бирә (сохтә оморә) .

ЗАГОЛО́ВОК сущ. сәрнумә. II *заголо́вочный* прил. сәрнумәји; ән сәрнумә.

ЗАГОЛОСИ́ТЬ гл. киристә, кирјә сохтә.

ЗАГОЛУБЕ́ТЬ гл. ковури зәрә, кову бирә, ковутәһәр бирә, сәр кирдә кову бирә. *Заголубело небо* һәсму сәр кирд кову бирә.

ЗАГО́Н сущ. 1. һәј сохтәји, дәшәндәји. *Загон лошадей во двор* һәсбһорә ә мәһәлә дәшәндәји; 2. порог (әри мол-гәрә). <> *Быть в загоне* әз чум офторә. II *загóнный* прил. пороги: 1. ән порог; 2. әри ә порог дәшәндә һистијо

ЗАГО́НЩИК сущ. һәјвонгујсох: 1. Һәјвонһорә ә чүчојикә дәшәндәнијо одоми. II *загóнщица* әзини зән (духтәр); 2. ә һәјвонзәрә һәјвонһорә ә сәр овчиһо гуј сохтәнијо одоми).

ЗАГОНЯ́ТЬ см. *загнать*.

ЗАГОРА́НИЕ сущ. сухтәји, сијәһ бирәји (әз офтоји).

ЗАГОРА́ТЬ гл. 1. см. *загореть,* 2. мәчбури бикор појистә.

ЗАГОРДИ́ТЬСЯ гл. амбар (сәхт) такабур бирә.

ЗАГОРЕ́ЛЫЙ прил. сијәһ бириjо, сухтиjо (әз офтоји).

ЗАГОРЕ́ТЬ гл. сијәһ бирә, сухтә (әз офтоји).

ЗАГОРЕ́ТЬСЯ, ЗАГОРА́ТЬСЯ гл. 1. сухтә, сухтә вәроморә, су кирдә; 2. вәшәг дорә, тов дорә; 3. ә дүлү офторә, сәхт воjистә, ә һәвәс офторә, һәсрәтүрә кәширә.

ЗА́ГОРОД сущ. гирог шәһәр (әз шәһәр ә гирог һистиjо чикә.

ЗАГОРОДИ́ТЬ, ЗАГОРА́ЖИВАТЬ гл. 1. бору кәширә, чапар сохтә; 2. пишоjүрә кирдә, пишоjүрә бурра. *Загородить свет* пишоj үшүгә кирдә.

ЗАГОРОДИ́ТЬСЯ, ЗАГОРА́ЖИВАТЬСЯ гл. 1. бору кәширә оморә, чапар сохтә оморә; 2. пәһәнү бирә, хүштәрә дошта.

ЗАГОРО́ДКА сущ. разг. бору, чапар.

ЗА́ГОРОДНЫЙ прил. ә гирог шәһәр һистиjо, әз шәһәр ә гирог һистиjо, әз шәһәр ә гирог сохтә омориjо.

ЗАГОСТИ́ТЬСЯ гл. амбар (амбарә вәхт) гиног мундә.

ЗАГОТА́ВЛИВАНИЕ сущ. 1. чүникәрә пишоки һәзүр сохтәји (сохтә оморәји).; 2. әри бәгдәји, әри кәрәки һәзүр сохтә норәји (норә оморәји).

ЗАГОТА́ВЛИВАТЬ гл. 1. чүникәрә пишоки һәзүр сохтә; 2. әри бәгдәји, әри кәрәки һәзүр сохтә норә.

ЗАГОТА́ВЛИВАТЬСЯ гл. 1. пишоки һәзүр сохтә оморә; 2. әри бәгдәји, әри кәрәки һәзүр сохтә оморә.

ЗАГОТОВИ́ТЕЛЬ сущ. һәзүрсох (әри дәвләт, jә новкә әри фирма чүникә һәзүр сохтәниjо одоми, идорә). II *заготови́тельский* прил. һәзүрсохи, ән һәзүрсох.

ЗАГОТО́ВИТЬ, ЗАГОТО́ВЛЯТЬ гл. пишоки һәзүр сохтә. II *заготови́тельный* прил. әри һәзүрсохтә һистиjо.

ЗАГОТО́ВКА сущ. 1. һәзүрсохтә, һәзүр сохтә омориjо; 2. әз чәрм бурра омориjо рүjлуг ән мәһс. II *загото́вочный* прил. әри рүjлуг мәһс һәзүрсохтә һистиjо. II *заготовле́ние* сущ. һәзүр сохтәји, һәзүр сохтә оморәји.

ЗАГОТО́ВЩИК сущ. 1. см. *заготовитель;* 2. рүjлуг мәһс бурранијо чәкмәчи. II *заготовщица* әзини зән (духтәр).

ЗАГРАБА́СТАТЬ, ЗАГРАБА́СТЫВАТЬ гл. ә кучәво вәкирдә, кирдә. *Заграбастал чужие денежки* пулһој кәсә ә кучәво вәкирдә.

ЗАГРАДИ́ТЕЛЬ сущ. воен. минәдәчи, минә дәчирәниjо кәми.

ЗАГРАДИ́ТЬ ЗАГРАЖДА́ТЬ гл. 1. бору кирдә, чапар бәстә; 2. бурра,пишоjүрә кирдә. *Заградить дорогу* рәһә бурра. II *загражде́ние* сущ. 1. бору кирдәји, чапар бәстәји; 2. бурраји, пишоjүрә кирдәји. II *заради́тельный* прил. әри пишоj чүникәрә кирдә, чапар сохтә һистиjо

ЗАГРАЖДЕ́НИЕ сущ. әри рәһә бәстә (бурра) норә оморијо чүникә.

ЗАГРАНИ́ЦА сущ. jә дәвләтикәһо, jә һүкмотикәһо.

ЗАГРАНИ́ЧНЫЙ прил. ән jә дәвләтикәһо, ән jә дәвләтикәһо (һистиjо).

ЗАГРЕМЕ́ТЬ гл. 1. кумпәкумп сохтә, кәләкәлә сәс сохтә; 2. кумп сохтә офторә, ә тәрәнг-тәрәнгәво офторә; 3. перен. һә ә jәбо әз кәләји, әз вәзифә офторә.

ЗАГРЕСТИ́, ЗАГРЕБА́ТЬ гл. 1. хиjәһ зәрә, вәчирә; 2. тәпарундә, кәшкүл зәрә.

ЗАГРИ́ВОК сущ. пәсәj кәрдән. II *загривочный* прил. пәсәjкәрдәни; ән пәсәj кәрдән.

ЗАГРИМИРОВА́ТЬ, -СЯ см. *гримировать, -ся.*

ЗАГРО́БНЫЙ прил. 1. у һиломикәји:1. әз мүрдә бәгдә оморәнијо; 2. ә товунәj сәс: тасирә, чүклә.

ЗАГРОМОЖДЕ́НИЕ сущ. ә сәрjәки вәнорәји (вәнорә оморәји), күрдәји (күрдә оморәји), нур сохтәји (сохтә оморәји) (ә дүрүчдә чиһорәво).

ЗАГРОМОЗДИ́ТЬ, ЗАГРОМОЖДА́ТЬ гл. кирдә, пур сохтә (ә дүрүчдә чиһорәво). II *загромождение* сущ. кирдәји, пур сохтәји (ә дүрүчдә чиһорәво).

ЗАГРУБЕ́ЛОСТЬ сущ. 1. сәхти, тинкол- тинколи; 2. перен. биәдәби, әдәбсүзи, биһәјоји.

ЗАГРУБЕ́ЛЫЙ прил. 1. сәхт бириjо, тинколтинкол бириjо; 2. перен. биәдәб бириjо, биһәjо бириjо.

ЗАГРУБЕ́ТЬ см. *грубеть.*

ЗАГРУ́ЖЕННОСТЬ, ЗАГРУЖЁННОСТЬ сущ. 1. пур бирәји (ә шәләрәво, ә одомиһорәво); 2. корү амбар бирәји.

ЗАГРУЗИ́ТЬ, ЗАГРУЖА́ТЬ сущ. 1. пур сохтә (ә шәләрәво, ә одомиһорәво); 2. корүрә амбар сохтә.

ЗАГРУ́ЗКА сущ. 1. пур сохтә оморәји (ә шәләрәво, ә одомиорәво); 2. корү амбар бирәји. *Завод имеет полную загрузку* завода лап амбарә кори.

ЗАГРУ́ЗОЧНЫЙ прил. шәләвәнији (әли шәләвәнорә һистијо, шәлә вәнорәнијо). *Загрузочные машины* шәлә вәнорәнијо мошинһо).

ЗАГРУНТОВА́ТЬ см. *грунтовать*.

ЗАГРУСТИ́ТЬ гл. дәрдлү (дүлкир, дүлтәнк) бирә.

ЗАГРЫ́ЗТЬ, ЗАГРЫЗА́ТЬ гл. 1. һәнчәһәнч сохтә, ә һәнчәво вәнчирә, түтүр сохтә; 2. сәһәр дорә, ногумо дорә, сәрсон сохтә.

ЗАГРЯЗНЁННЫЙ прич. 1. чүлки сохтә оморијо, лиһәһи сохтә оморијо; 2. чүлки биријо лиһәһи биријо; 3. чүлки, лиһәһ .

ЗАГРЯЗНИ́ТЬ, -СЯ см. *грязнить, -ся.*

ЗАГРЯЗНЯ́ТЬ см. *загрязнить*.

ЗАГРЯЗНЯ́ТЬСЯ гл. 1. см. *загрязниться*; 2. чүлки сохтә оморә, лиһәһи сохтә оморә.

ЗАГУБИ́ТЬ гл. 1. нист сохтә, мито сохтә; 2. бәдхәрчи сохтә, нәһәгијә хәрчһо сохтә.

ЗАГУДРОНИ́РОВАТЬ см. *гудронировать*.

ЗАГУ́Л сущ. кәјф, сәрхуши, әз кор (әз нубо) дәмундәји. *После недельного загула он не пришёл ещё в себя* јәһофтәйи сәрхуши бәгдә у һәлә ә хүштә нә диромори.

ЗАГУЛЯ́ТЬ, ЗАГУ́ЛИВАТЬ гл . кәјф кәширә, сәрхуши сохтә, әрәги-шороб хурдә.

ЗАГУЛЯ́ТЬСЯ, ЗАГУ́ЛИВАТЬСЯ гл. 1. сәрү ә кәштәрәво гәриш бирә; 2. сәрү ә кәјфәво гәриш бирә.

ЗАГУСТЕ́ТЬ см. *густеть.*

ЗАГУСТИ́ТЬ гл. сәхт сохтә, хәст сохтә.

ЗАД сущ. пәсә: 1. пәсәји тараф ән чүникә. *Зад автобиля* пәсәј ән автомобил; 2. кәфәл (бәхш ән чәндәк инсон, јә новкә ән һәјвон; 3. только мн. *зады.* пәсәмәһәләһо, пәсәј хунәһо; 4. только мн. *зады* разг. әз зурәво мәһлүм һистиһо чиһо, куфтирә оморијо кофһо, чавустә оморијо кофһо. *Повторить зады* куфтирә оморијо кофһорә вәкоруш сохтә.

ЗАДА́БРИВАТЬ см. *задобрить*.

ЗАДАВА́ТЬ, -СЯ[1] см. *задать, -ся*.

ЗАДАВА́ТЬСЯ[2] гл. кәләкәди сохтә, тәкабури сохтә.

ЗАДАВИТЬ см. *давить*

ЗАДА́НИЕ сущ. әри ә чикә овурдә ә киникә гәдәгә зәрә оморијо кор.

ЗАДАРИ́ТЬ, ЗАДА́РИВАТЬ гл. 1. амбарә бәхшә дорә; 2. ә дәс вәкирдә, ә тараф хүштә кәширә (ә рушвәрәво) .

ЗАДА́РОМ, ЗАДАРМА́ нареч. пулсүз, һовоји, һиноми.

ЗАДА́ТОК сущ. биһ (әри орхојини бишоки дорә оморәнијо бәхш ән пул). II *зада́точный* прил. биһи; ән биһ.

ЗАДА́ТЬ гл. 1. дорә, гәдәгә зәрә. *Задать урок* нубо дорә, *задать работу* кор гәдәгә зәрә; 2. булә дорә, ә тәрс вәнкәстә (разг. хух оморә). *Погоди, я тебе задам* мивини, мә ә тү мибурбунум; 3. әри киникә чүникә дәкундә. *Задать лошади овса* әри һәсбһо чүј дәкундә; 4. һәмәл овурдә, дуз сохтә. *Задать вечер* тучи дуз сохтә. <> *Задать перцу* чозә дорә, дәһно зәрә; *задать форсу* фурс дорә, ловгоји сохтә.

ЗАДА́ТЬСЯ гл. 1. ә пишој хүштә мәсәлә норә, ә фикир хүштә чүникә кирдә. *Я задался целью через год окончить университет* мә ә фикир мә күрдәм ки, јә сал бәгдә университетә вәрасүм; 2. кирдә, бирә, һәмәл оморә. *Ну и денёк задался сегодня* әчәб рузи имбуруз.

ЗАДА́ЧА сущ. мәсәлә: 1. ә һисобсохтәрәво һәл сохтә оморәнијо пүрсиш; 2. әз товунәј чәтин ә чикә оморәнијо; 3. һәл сохтәни һистијо чәтинә пүрсиш, проблем; 4. һәл сохтәни, ә чикә овурдәни һистијо чүникә.

ЗАДА́ЧНИК сущ. китов ән мәсәләји.

ЗАДВИ́ЖКА сущ. рузә, гили, гилиндәр. II *задви́жечный* прил. рузәји, гилиндәри, ән рузә, ән гилиндәр.

ЗАДВИ́НУТЬ, ЗАДВИГА́ТЬ гл. 1. кәширә, һүл зәрә, ә чикәјү дәшәндә, вогундә; 2. бәстә, дәкирдә, пишојүрә кирдә. *Задвинуть окно шкафом* пишој пәнчәрәрә ә шкобәво кирдә. II *задвижно́й* прил. чүмундә оморәнијо, чикәјүрә дәкиш сохтә бирәнијо.

ЗАДВИ́НУТЬСЯ, ЗАДВИ́ГАТЬСЯ гл. 1. ә чикәј хүштә дәрафтә; 2. бәстә оморә, дәкирдә оморә, пишојү кирдә оморә.

ЗАДВО́РКИ сущ. пәсәји мәһәлә (ә пәсәј хунәј кәндчи һистијо бәхш ән мәһәләјү). 2. перен. ә чум нәс вохурдәнијо чикә. <> *Быть на задворках* ә пәскәрәву мундә.

ЗАДЕВА́ТЬ[1] см. . *девать.*

ЗАДЕВА́ТЬ[2] см. *задеть*.

ЗАДЕВА́ТЬСЯ см. *деваться.*

ЗАДЕ́ЙСТВОВАТЬ гл. ə кор вəнкəстə, кумəки сохтə.

ЗАДЕ́Л сущ. əри бəгдəји, əри бəгдə корсохтə ћəзүр сохтə оморијо чиһо.

ЗАДЕ́ЛАТЬ, ЗАДЕ́ЛЫВАТЬ гл. 1. бəстə, кирдə, мих зəрə, бору кəширə; 2. коштə, ə хори дəшəндə (ə кəрəк ћистијо лугони). II *задéлка* сущ. əри ən и корһорə сохтə бирəнијо кор.

ЗАДЕ́ЛАТЬСЯ[1], **ЗАДЕ́ЛЫВАТЬСЯ** гл. бəстə оморə, күрдə оморə, мих зəрə оморə, бору кəширə оморə.

ЗАДЕ́ЛАТЬСЯ, ЗАДЕ́ЛЫВАТЬСЯ гл. бирə, сохтə оморə. *Заделаться специалистом* сəниһəткор бирə.

ЗАДЕРЕВЕНЕ́ЛЫЙ то же, что *одеревенéлый.*

ЗАДЕРЕВЕНЕ́ТЬ см. *деревéнеет.*

ЗАДЕРЖА́НИЕ сущ. 1. күрдəји, појундəји; 2. дир сохтəји; 3. појистəји, күрдəји, јовош бирəји. *Задержание дыхания* нəфəсү кирдəји.

ЗАДЕРЖА́ТЬ, ЗАДЕ́РЖИВАТЬ гл. појундə: 1. рəһ рафтə нə ћиштə; 2. əри пəси ћиштдир сохтə; 3. əри појистə мəчбур сохтə; 4. чүникəрə ə вəхтү нə сохтə, нə дорə; 5. јовош сохтə, јə новкə сəлт појундə чү корикəрə; 6. ћəлəлуг дустог сохтə (тəјтə бинəј корə данүстə). 2. кирдə, дустог сохтə. II *задержа́ние* сущ. појундəји. II *заде́ржка* сущ. појундəји (əри појундə сохтə оморəнијо кор).

ЗАДЕРЖА́ТЬСЯ, ЗАДЕ́РЖИВАТЬСЯ гл. појистə: 1. јовош сохтə, јə новкə сəлт бурра (рəһ рафтəрə); 2. јə чəндгəдəрикə вəхт, јə новгə əз гəдəр амбар ə чүчојикə мундə; 3. јовош бирə, дир бирə; 4. чəшмиш бирə, чүникəрə дир сохтə. II *заде́ржка* сущ. појистəји.

ЗАДЕ́ТЬ гл. вохурдə: 1. рəһ рафтəнкə ə киникə-чүникə вəпүчирə; 2. перен. лəхəс сохтə, ə ћəвəс овурдə; 3. перен. ћəлəво бирə, вəмүрдə, бизу сохтə, хунүрə сијəһ сохтə (ən киникəрə).

ЗА́ДЕШЕВО, ЗАДЁШЕВО нареч. учуз, ə учузə гимəт.

ЗАДЁРГАТЬ гл. 1. чүникəрə ə чүникəрəво сəр кирдə кəширə; 2. кирə ћəрə нəдорə сохтəнијо хоһишһорəво ə визор овурдə.

ЗАДЁРГАТЬ гл. 1. сəр кирдə кəширə оморə; 2. ə визор оморə (əз амбари ən корһо, əз дүлəпəсəјиһо.

ЗАДЁРНУТЬ, ЗАДЁРГИВАТЬ гл. 1. кəширə (əри гили сохтə); 2. дəкүрдə.

ЗАДЁРНУТЬСЯ гл. кəширə оморə (пəрдə вə јə чијикə).

ЗАДИ́РА сущ. чəнкəсур (јүрə чəнк кирдə хош оморəнијо одоми).

ЗАДИРА́ТЬ[1] гл. чəнкəсури сохтə.

ЗАДИРА́ТЬ[2]**,-СЯ**[2] см. *задрать,-ся.*

ЗАДИРА́ТЬСЯ[2] гл. ə киникə ћəлəво вирə, чəнк кирдə.

ЗАДИ́РИСТЫЙ прил. чəнкəсур (јүрə чəнк кирдə хош оморəнијо). II *задúристость* сущ. чəнкəсури (хосијəт ən чəнкəсур).

ЗАДИЧА́ТЬ гл. разг. вəћши бирə, чур бирə.

ЗА́ДНИЙ прил. пəсəји, ə пəсə ћистијо. *Заднее колесо* пəсəји чəрх; *задние ноги* пəсəји појһо; *задний карман* пəсəји чиб. <> *Задняя мысль* пəћəнүјə фикир.

ЗА́ДНИК сущ. пəсəј ən мəћс (добон појə кирдəнијо).

ЗА́ДНИЦА сущ. прост. пəсə (см. *зад* 2.).

ЗАДО́БРИТЬ гл. дүлүрə вəбəрдə, ћүрмəтүрə гəзонч сохтə, рујəхүштə сохтə, ə дəс вəкирдə (ə хəјр хүштə).

ЗАДО́К сущ. пəсə: пəсəји бəхш ən чүникə (амбари ən мебел, ən ћəрəбə).

ЗАДО́ЛГО нареч. пишотə (əз чүникə хејли вəхт пишо).

ЗАДОЛЖА́ТЬ см. *должать.*

ЗАДОЛЖА́ТЬСЯ гл. разг. ə гəрд дəрафтə, гəрдхунд мундə.

ЗАДО́ЛЖЕННОСТЬ сущ. гəрд, гəрдхунди, гəрдхунд мундəји.

ЗАДО́ЛЖНИК сущ. гəрдхунд, гəрдхунд мундијо одоми. II *задолжница* əзини зəн (духтəр).

ЗА́ДОМ нареч. пəсəво, пəсəво-пəсəво. *Поезд двигался задом* појезд əдəнбу пəсəво-пəсəво рафтə.

ЗАДО́Р сущ. 1. зу əз хүштə вəдарафтəји, аташи; 2. гəјрəт, гəјрəјтмəнди, ћəвəс. *С юношеским задором* ə гəјрəт чојилирəво

ЗАДО́РИНА сущ. тинкол-тинколи (ə ћомоворə чикə).

ЗАДО́РИНКА уменьш. к сущ. *задор.*

ЗАДО́РНЫЙ прил. ализа , аташлү.

ЗАДО́РОГО нареч. буһо, ə буһојə гимəт.

ЗАДОХНУ́ТЬСЯ, гл. тасирə: 1. əз нəфəссүзи мүрдə; 2. тəнкəнəфəс бирə (əз лəхəс, əз вирихтə).

ЗАДРАЗНИ́ТЬ, ЗАДРА́ЗНИВАТЬ гл. ћəлово бирə, ћоси сохтə, вəмүрдə, бирази сохтə.

ЗАДРА́ИТЬ, ЗАДРА́ИВАТЬ гл. бəстə, сəхт сохтə.

ЗАДРАПИРОВА́ТЬ, -СЯ см. *драпировать, -ся.*

ЗАДРА́ТЬ, ЗАДИРА́ТЬ гл. 1. тик кирдә. *Задрать голову* сәрә тик кирдә; 2. гәд сохтә . *Задрать рубашку* шәјирә зәвәро гәд сохтә ; 3. вәкәндә, кәширә вәкәндә; 4. пара-пара сохтә. *Волки задрали двух овец* күркһо дү куспәндә пара-пара сохтүт; 5. һәләво бирә, һоси сохтә. <> *Задрать нос* винирә зәвәро кирдә (кәләкәди сохтә).

ЗАДРЕМА́ТЬ, ЗАДРЁМЫВАТЬ гл. ә пинәки рафтә, јүрә пинәки бәрдә, хов кирдә.

ЗАДРИ́ПАННЫЙ прич. чүлки, күһнә, чүлки биријо, күһнә биријо (амбари ә товунәј оводуниһо). II *задри́панность* сущ. чүлки, күһнә бирәји.

ЗАДРОЖА́ТЬ гл. ләрзирә, сәр кирдә ләрзирә.

ЗАДУБЕ́ТЬ гл. сәхт бирә, ә чубуг чарустә.

ЗАДУВА́ТЬ см. вор зәрә әз зир (гәд) чүникә кироштә.

ЗАДУ́МАТЬ, ЗАДУ́МЫВАТЬ гл. 1. фикир сохтә; 2. ә фикир кирдә, план кирдә, ә јә фикир оморә.

ЗАДУ́МАТЬСЯ, ЗАДУ́МЫВАТЬСЯ гл. 1. фикир сохтә; 2. ә фикир рафтә; 3. ә хүштә дәмундә.

ЗАДУ́МКА сущ. фикир, мәһшово: 1. војкә. *Есть у меня задумка купить велосипед* мәрә фикир велосипед встороәји; 2. план. *Хорошая задумка* хубә мәһшово.

ЗАДУ́МЧИВЫЙ прил. фикирлү, фикир-хәјоллү, доһәт. II *заду́мчивость* сущ. фикирлүји, фикирлү-хәјоллүји, доһәти.

ЗАДУРИ́ТЬ ЗАДУ́РИВАТЬ гл. 1. нәдинчи (шулуги) сохтә, нәдинчи (шулуги) сәр кирдә; 2. кичи сохтә, әгүлсүзи (разг. хәри) сохтә; 3. јәһи сохтә. *Задурить голову* кич сохтә, , доһот сохтә.

ЗАДУ́ТЬ гл. 1. вор (ворвори) зәрә, ворвори сәр кирдә; 2. пуф зәрә, пуф зәрә күштә (шәһәмә, ләмпәрә); 3. вор зәрә дәкәсундә.

ЗАДУШЕ́ВНЫЙ прил. тәмизәдүли, әз дүл һистијо. *Задушевный разговор* әз дүл һистијо ихтилот. II *задушевность* сущ. тәмизәдүли, әз дүл бирәји.

ЗАДУШИ́ТЬ см. *душить.*

ЗАДЫМИ́ТЬ гл. 1. дурә сохтә, ә дурәсохтә сәр күрдә; 2. ә дурә дорә, дурәји сохтә.

ЗАДЫМИ́ТЬСЯ, ЗАДЫМЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. дурә дорә, ә дурәдорә сәр кирдә; 2. буг дорә, ә бугдорә сәр күрдә.

ЗАДЫХА́ТЬСЯ см. *задохнуться.*

ЗАДЫША́ТЬ гл. нәфәс кәширә, сәр кирдә нәфәс кәширә.

ЗАЕГОЗИ́ТЬ гл. 1. ә јә чикә нүштә нәданүстә; 2. чикәкири сохтә (ә пишој киникә).

ЗАЕДА́ТЬ см. *заесть.*

ЗАЕ́ЗД сущ. 1. спорт. вирихтәји; 2. дәрафтә, дироморә (ә чүникә вәнүштәки); 3. оморә, рафтә (ә чүникә вәнүштәки); 4. вәхурдә, сәр кәширә (ә чүникә вәнүштәки).

ЗАЕ́ЗДИТЬ, ЗАЕ́ЗЖИВАТЬ гл. 1. мәндә сохтә, әз һол вәнкәстә (ә амбар һәј сохтәрәво); 2. ә бугоз овурдә, (әз чун) визор сохтә.

ЗАЕЗЖА́ТЬ см. *заехать.*

ЗАЕ́ЗЖЕННЫЙ прич. 1. әз амбар һәјсохтә мәндә биријо, вәмундијо, әз һол офторијо, мәндә, һолсүз. *Заезженная лошадь* мәндәјә һәсб; 2. перен. чавустә оморијо, амбар куфтирә оморијо, мәһносүз (коф).

ЗАЕ́ЗЖИЙ прил. әз чүчојикә нәгәстәнки, јә новкә һәләлуги оморијо.

ЗАЕ́СТЬ гл. 1. пара-пара сохтә, лов сохтә. *Волк заел овцу* күрк гуспәндә пара-пара сохт; 2. визор сохтә, тә бугоз овурдә, үлмәнә сохтә; 3. күштә. *Горе заело его* дәрд урә күшт; 4. ә сәрү хурдә. *Заесть лекарство сахаром* ә сәр дәрму шәкәр хурдә ; 5. хурдә (чүникәрә ән хүштә сохтә). *Заел мои денежки* пулһој мәрә хурд.

ЗАЕ́СТЬСЯ, ЗАЕДА́ТЬСЯ гл. ә хубә (хурдәнијә) чиһо вәрдүш бирә, ә назәво хурдә.

ЗАЕ́ХАТЬ, ЗАЕЗЖА́ТЬ гл. 1. дәрафтә, дироморә: 1)ә чүчојикә һәләлуг; 2)әри (ә пәсәј) киникә; 3)дуз нәһ, әз јә тарафикә; 2. рафтә, ә дурә чикә, јә новкә ә кәрәк нистијо чикә офторә; 3. киникәрә зәрә (мүшт); *Я заеду за вами* мә ә пәсәшму мијом; *заезжайте за детьми* ә пәсәј һәјилһо дәрајт.

ЗАЁМ сущ. прич. 1. зајим. *Облигации государственного займа* облигасијаһој зајими ән дәвләт (разг. когоз); 2. гәрд (пул). II *за́ймовый и заёмный* прил. 1. зајими; ән зајим; 2. гәрди; ән гәрд.

ЗАЁМЩИК сущ. гәрдхунд (гәрд вәкүрдијо вә урә ә вәхтү вәкәрдундәни нистијо одоми).

ЗАЖА́РИТЬ, -СЯ см**.** *жарить, -ся*

ЗАЖА́ТИЕ сущ. шиширәји, гугундәји, шиширә оморәји, гугундә оморәји (әз һәр тараф)

ЗАЖА́ТЬ, ЗАЖИМА́ТЬ гл. 1. шиширә, гугундә (әз һәр тараф); 2. пәһәнү сохтә, әри хүштә вәкирдә; 3. шиширә сәхт гили сохтә. II *зажима́ние* сущ. 1. шиширәји, гугундәји (әз һәр тараф); 2. пәһәнү сохтәји, әри хүштә вәкирдәји; 3. шиширә сәхт гили сохтәји.

ЗАЖДА́ТЬСЯ гл. амбар дәниширә (разг. кузәт сохтә), әз дәниширә (кузәтсохтә) вәмундә.

ЗАЖЕЛТЕ́ТЬ гл. 1. зәрд бирә, сәр күрдә зәрд бирә; 2. зәрд вәди бирә (ә товунәј зәрдә чиһо).

ЗАЖЕЛТИ́ТЬ см. *желтить*.

ЗАЖЕ́ЧЬ, ЗАЖИГА́ТЬ гл. сухундә, су дорә. *Зажечь спичку* спичкәрә сухундә. II *зажига́ние* сущ. сухундәји, су дорәји.

ЗАЖЕ́ЧЬСЯ гл. сухтә, су кирдә.

ЗАЖИВИ́ТЬ, ЗАЖИВЛЯ́ТЬ гл. хуб сохтә (јарарә, нәчогә чикәрә).

ЗА́ЖИВО нареч. зиндә, зиндә-зиндә. *Заживо похоронить* зиндә-зиндә говрә сохтә.

ЗАЖИГА́ЛКА сущ. чохмог (әри аташ вәкирдә карасти).

ЗАЖИГА́НИЕ сущ. 1. сухундәји, су дорәји, су вәнкәстәји; 2. перен. дүл дорәји, ә һәвәс овурдәји.

ЗАЖИГА́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. сухундәнијо, су дорәнијо, су вәнкәстәнијо; 2. перен. дүл дорәнијо, ә һәвәс овурдәнијо.

ЗАЖИГА́ТЬ, -СЯ гл. 1. см. *зажечь, -ся*.

ЗАЖИ́ЛИТЬ, ЗАЖИ́ЛИВАТЬ гл. ән хүштә сохтә, әри хүштә вәки́рдә, нә дорә, нә вәкәрдундә.

ЗАЖИ́М сущ. 1. шиширәји; 2. тасундәји; 3. әри чүникәрә шиширә һистијо карасти.

ЗАЖИМА́НИЕ сущ. шиширәји.

ЗАЖИМА́ТЬ см. *зажать*.

ЗАЖИ́МЩИК сущ. тасундәкор (чүникә сохтә нәс һиштәнијо одоми). *Зажимщик критики* критикарә тасундәкор. II *зажи́мщица* әзини зән (духтәр).

ЗАЖИ́ТОЧНЫЙ прил. һошир. II *зажиточность* сущ. һошири.

ЗАЖИ́ТЬ[1] гл. зивистә,сәр кирдә зивистә. *Зажить по новому* сәр күрдә јә чиројкә зивистә.

ЗАЖИ́ТЬ[2], **ЗАЖИВА́ТЬ** гл. хуб бирә (ә товунәј јара, ән нәчогә чикә).

ЗАЖИ́ТЬСЯ, ЗАЖИВА́ТЬСЯ гл. амбар зивистә, дуразә һүмүр кировундә.

ЗАЖМУ́РИТЬ, -СЯ см. *жмурить, -ся*.

ЗАЖУРЧА́ТЬ см. *журчать*.

ЗАЖУ́ХНУТЬ см. *жухнуть*.

ЗАЗВА́ТЬ гл. һороj зәрә овурдә. II *зазы́вный и зазывно́й* прил. һороj зәрә овурдәнијо.

ЗАЗВЕНЕ́ТЬ гл. чингәчинг сохтә, сәр күрдә чинг-чинг сохтә

ЗАЗВОНИ́ТЬ гл. сәр күрдә зинк зәрә, ә чәрәнг-чурунг сәр кирдә.

ЗАЗВУЧА́ТЬ гл сәс сохтә, ә сәссохтә сәр кирдә, шинирә оморә, сәр кирдә шинирә оморә.

ЗАЗДРА́ВНЫЙ прил. ә соги куфтирә оморәнијо. *Заздравный тост* ә соги куфтирә оморәнијо тост.

ЗАЗЕВА́ТЬ гл. тәнкәш овурдә, сәр кирдә тәнкәш овурдә.

ЗА́ЗЕВА́ТЬСЯ гл. дәниширә, омо киникәрә, чүникәрә нә винирә.

ЗАЗЕЛЕНЕ́ТЬ гл. 1. савз бирә, сәр кирдә савз бирә.

ЗАЗЕЛЕНИ́ТЬ, ЗАЗЕЛЕНЯ́ТЬ гл. ә савзә рәнгәво, јә новкә ә савзә чүникәрәво чүлки сохтә.

ЗАЗЕМЛЕ́НИЕ сущ. ә хори бәстә оморәји, ә хори шиширә оморәји

ЗАЗЕМЛИ́ТЬ гл. ә хори бәстә, ә хори шиширә. *Заземлить антенну (провод)* антенарә (тәлә) ә хори бәстә

ЗАЗИМОВА́ТЬ гл. әри зимустурә кировундә мундә.

ЗАЗНА́ЙКА сущ. ловго, мәнәм, такабур, хүштәрә тәһәриф дорәнијо одоми.

ЗАЗНА́ТЬСЯ, ЗАЗНАВА́ТЬСЯ гл. ловгоји сохтә, кәләкәди сохтә, такабури сохтә, хүштәрә тәһәриф дорә. II *зазна́йство* сущ. ловгоји, мәнәми, такабури, хүштәрә тәһәриф дорәји.

ЗАЗНО́БА сущ. јор, сәвмиши (зән, духтәр). II *зазно́бушка* ласк. јорлә, сәвмишилә.

ЗАЗО́Р сущ. һәрә, сула, лугони (ә һәрәј бәхшһој ән чүникә). II *зазо́рный* прил. һәрәдәри, сулаји.

ЗАЗРЕ́НИЕ сущ. *без зазрения* һәјб нә оморә, һор нә сохтә, шәрмәндә нәбирә.

ЗА́ЗРИТЬ гл. разг. только в вражении *совесть зазрила, зазрит* вичдонү рәһ нә до (нидү).

ЗАЗУ́БРЕННЫЙ прил. 1. күл һистијо; 2. дилик-дилик һистијо.

ЗАЗУБРИ́ТЬ см. *зубрить*[1].

ЗАЗЫВА́ЛА сущ. разг. һоројзән (ә јармаркаһо, ә кәштәһо чи вәсторәкорһорә, гиногһорә һороj зәрәнијо одоми).

ЗАЗЫВА́ТЬ см. *зазвать*.

ЗАЗЯ́БНУТЬ см. *зябнуть*.

ЗАИГРА́ТЬ гл. 1. зәрә, сәр кирдә зәрә; 2. вәчәстә, сәр кирдә вәчәстә; 3. ә амбар возирәрәво күһнә сохтә, пәрсудә сохтә, луку сохтә; 4. шитијүрә вәдәшәндә, әз һүрмәт вәнкәстә (ә амбар зәрәрәво, бурбундәрәво).

ЗАИГРА́ТЬСЯ гл. сәрү ә возн (-сохтә) гәриш бирә.

ЗАЙГРЫВАТЬ гл. 1. возн сохтә, дүлхуши сохтә, һәнәк сохтә; 2. ә гилигү дәрафтә, чикәкири сохтә.

ЗАЙКА сущ. пәлтәк.

ЗАИКА́НИЕ сущ. пәлтәки, пәлтәк- пәлтәк коф сохтәји, зувун кирдәји.

ЗАИКА́ТЬСЯ, ЗАИКНУ́ТЬСЯ гл. 1. пәлтәк бирә, пәлтәк- пәлтәк коф сохтә; 2. ә хүштә дәмундә, дәмундә-дәмундә коф сохтә; ә ћитјотирәво, тәрсирә-тәрсирә коф сохтә.

ЗАИМЕ́ТЬ см. *иметь*.

ЗАЙМКА сущ. 1 (әвәлћо) әз тараф киникә кирдә оморијо бисәћибә хори; 2. ә нәзники ән диһ ћистијо чүклә диһлә (ә Сибир).

ЗАИМОДА́ВЕЦ, ЗАЙМОДА́ВЕЦ сущ. ә гәрд дорәнијо одоми; II *заимода́вица* әзини зән (духтәр).

ЗАИМОДА́ТЕЛЬ см. *заимодавец*.

ЗАИМООБРА́ЗНЫЙ прил. ә гәрд вәкирдә, јә новкә дорә оморијо.

ЗАЙМСТВОВАНИЕ сущ. 1. вәкирдәји, вәкирдә оморәји. *Заимствование слов из других языков* әз јә зувунћојкә кофћо вәкирдәји; 2. вәкирдәоморә, вәкүрдә оморијо чи. *Иноязычные заимствования слова* әз јә зувунћојкә вәкирдә оморијо кофћо.

ЗАЙМСТВОВАТЬ, ПОЗАЙМСТВОВАТЬ гл. вәкирдә, ән хүштә сохтә.

ЗАИНДЕВЕ́ТЬ гл. *индеветь*.

ЗАИНТЕРЕСО́ВАННОСТЬ сущ. ћәвәсмәнди, сохтә војистәји; 2. хәјркәшти.

ЗАИНТЕРЕСО́ВАННЫЙ прич. 1. ћәвәсмәнд, сохтә војистәкор; 2. хәјркәшт.

ЗАИНТЕРЕСОВА́ТЬ, ЗАИНТЕРЕСО́ВЫВАТЬ гл. ә ћәвәс вәнкәстә, лаћәјүрә ширин сохтә.

ЗАИНТЕРЕСОВА́ТЬСЯ, ЗАИНТЕРЕСО́ВЫВАТЬСЯ гл. ә ћәвәс вәнкәстә оморә, лаћәјү ширин сохтә оморә.

ЗА́ИНЬКА сущ. давшонлә, устар. хәркушлә.

ЗАЙСКИВАТЬ гл. чикәкири сохтә, ә руј хәндүстә.

ЗАИСКРИ́ТЬСЯ гл. чуркум шәндә.

ЗА́ЙКА см. *заинька*.

ЗА́ЙМИЩЕ сущ. сајл оморәнкә ов бәрдијо чикәћо. (гирог никәрә).

ЗА́ЙМОВЫЙ см. *заём*.

ЗАЙМОДА́ВЕЦ сущ. ә гәрд дорәнијо одоми.

ЗАЙМОДЕРЖА́ТЕЛЬ сущ. зајимдор, сәћибзајим.

ЗАЙТИ́ гл. 1. ә чүчојикә, ә пәсәј киникә, чүникә оморә (әри ә хүштәрәво бәрдә); 2. ә јон ән киникә оморә, ә киникә сәр кәширә; 3. ә чүчојикә дәрафтә, ә дору дәрәфтә; 4. дураз кәширә (коф-кәләч); 5. әз рәћ ә чүчојикә бирә; 6. сәр күрдә, ћәмәл оморә; 7. ә јонү дуз нәћ , әз јон нәзник оморә.

ЗАЙТИ́СЬ гл. разг. бәјистә, хүшк бирә, кәј бирә.

ЗАЙЧА́ТИНА сущ. кушт давшони (хурдәнијә чирә хуно).

ЗА́ЙЧИК сущ. 1. давшонлә; 2. ә чүникә вәхурдә вәкәштәнијо үшүглә ән офтоји.

ЗАЙЧИ́ХА сущ. дүшијә давшон.

ЗАЙЧО́НОК сущ. балај давшон.

ЗАКАБАЛЕ́НИЕ сущ. ә зулум дәјиштәји (дәјиштә оморәји), ә гомбур дәшәндәји (дәшәндә оморәји), јәсир сохтәји, бәндә сохтәји.

ЗАКАБАЛИ́ТЬ, ЗАКАБАЛЯ́ТЬ гл. ә зулум дәјишдә, ә гомбур дәшәндә, јәсир сохтә, бәндә сохтә.

ЗАКАБАЛИ́ТЬСЯ, ЗАКАБАЛЯ́ТЬСЯ гл. ә зулум дәмундә, ә гомбур дәрафтә, јәсир бирә, бәндә бирә.

ЗАКАВЫ́КА, ЗАКАВЫ́ЧКА сущ. 1. нәкумијә чәтини, бәнд; 2. фәнд, луб, фурмуни, рәћбури.

ЗАКАДЫ́ЧНЫЙ прил. күћнә, зујинә, нәзнк (ә товунәј ән ћовури, ән ћовур. *Закадычный друг* нәзникә ћовур.

ЗАКА́З сущ. гәдәгә, заказ: 1. әри чүникә сохтә, ћәзүр сохтә, овурдә; 2. гәдәгә зәрә, заказ дорә оморијо чи.

ЗАКАЗА́ТЬ, ЗАКА́ЗЫВАТЬ гл. 1. гәдәгә зәрә, заказ дорә; 2. гәдәгә сохтә.

ЗАКАЗНО́Й прил. закази:ә гәдәгәрәво (заказәво) сохтә оморијо.

ЗАКА́ЗЧИК сущ. гәдәгә зәријо (заказ дорijo) одоми.

ЗАКА́ИВАТЬСЯ см. *закаяться*.

ЗАКА́Л сущ. 1. ов дорәји (пуладә); 2. сәхт бирәји, сәхт сохтәји, сәхт сохтә оморәји; 3. хәми (нәбиријо чикәј ән гирог нун).

ЗАКА́ЛИВАНИЕ сущ. ов дорәји, ов дорә оморәји, сәхт бирәји, сәхт сохтәји, сәхт сохтә оморәји.

ЗАКА́ЛИВАТЬ см. *закалить* 1.

ЗАКА́ЛИВАТЬСЯ см. *закалиться* 1.

ЗАКАЛИ́ТЬ гл. 1. ов дорэ (пуладэ); 2. сэхт сохтэ.

ЗАКАЛИ́ТЬСЯ гл. 1. ов дорэ оморэ (пуладэ); 2. сэхт бирэ, бурчирэ, эз чэтиниҺо вэдироморэ.

ЗАКА́ЛКА сущ. 1. см. закал 1.; 2. сэхти.

ЗАКА́ЛЫВАТЬ гл. 1. см. *заколоть;* 2. то же, что *колоть*[2] 3.

ЗАКА́НЧИВАТЬ, -СЯ гм. *закончить, -ся*.

ЗАКА́ПАТЬ гл. 1. дэгундэ, сэр кирдэ дэгундэ (дуг-дуг рихундэ); 2. дэгундэ тар сохтэ, э рујџ дэгундэ.

ЗАКА́ПЫВАТЬ[1] см. *закапать*.

ЗАКА́ПЫВАТЬ[2] см. *закопать*.

ЗАКА́ПЫВАТЬСЯ см. *закопаться*.

ЗАКА́РМЛИВАТЬ см. *закормить*.

ЗАКА́Т сущ. 1. дэрафтэји, нүштэји (эз товүнэј офтоји, мэнк); 2. офтоји дэрафтэнијо вэҺдэ (вэхт); 3. перен. зовол, эхир эн чүникэ. <> *На закате дней* э вэҺдэј пири. II *зака́тный* прил. эн дарафтэји (нүштэји), дэрафтэнки, нүштэнки бирэнијо (эз товунэј офтоји, мэнк).

ЗАКАТА́ТЬ гл. 1. кулу-кулу дорэ, сэр кирдэ кулу-кулу дорэ; 2. дэпучундэ, пучундэ; 3. гэд сохтэ, вэкэширэ. *Закатать рукава* гулҺорэ вэкэширэ, гулҺој эн чүникэрэ гэд сохтэ; 4. тэхтэ (Һомовор) сохтэ. *Закатать дорогу* рэҺэ Һомовор сохтэ; 5. вогундэ, фирсорэ. *Закатать в тюрьму* э түрмэ вогундэ.

ЗАКАТИ́ТЬ, ЗАКА́ТЫВАТЬ гл. 1. Һэј сохтэ дэбэрдэ, Һэј сохтэ дэшэндэ. *Закатить телегу во двор* Һэрэбэрэ Һэј сохтэ э мэҺэлэ дэбэрдэ; 2. кулу-кулу дорэ дэшэндэ. *Закатить мяч под диван* тупэ кулу-кулу дорэ э зир диван дэшэндэ; 3. перен. зэрэ, кэширэ, вэнорэ (силлэ).

ЗАКАТИ́ТЬСЯ, ЗАКА́ТЫВАТЬСЯ гл. 1. кулу-кулу дэрафтэ, кулу-кулу дэрафтэ офторэ; 2. дэрафтэ (офтоји, мэнк); 3. э зовол рафтэ, гэрг бирэ, сур бирэ, нист бирэ; 4. сүст бирэ (эз хэндэ, эз кирјэ).

ЗАКАЧА́ТЬ, ЗАКА́ЧИВАТЬ гл. 1. вэчэвундэ, чүмундэ, шовундэ, сэр кирдэ вэчэвундэ (чүмундэ, шовундэ); 2. кирдэ, дүлүрэ гэриш сохтэ, вэрэхшундэ, кич сохтэ. *Закачало меня на пароходе* мэрэ параход күрд; 3. кэширэ вэдировундэ. *Закачать воду* ов кэширэ.

ЗАКАЧА́ТЬСЯ гл. 1. вэчэстэ, чүмустэ, шовундэ оморэ, сэр кирдэ вэчэстэ (чүмустэ, шовундэ оморэ); 2. дүлү гэриш бирэ, вэрэхширэ, кич бирэ.

ЗАКА́ШЛЯТЬ гл. сүврүстэ, сэр кирдэ сүврүстэ.

ЗАКА́ШЛЯТЬСЯ, ЗАКА́ШЛИВАТЬСЯ гл. сэхт сүврүстэ, эз сүврэ нэфэсү кирдэ.

ЗАКА́ЯТЬСЯ, ЗАКА́ИВАТЬСЯ гл. пэшму бирэ, хүштэрэ коф дорэ (эри чүникэ нэсохтэји).

ЗАКВА́СИТЬ см. *квасить. Заквасить молоко* гэтуг зэрэ, *заквасить капусту* кэлэмэ э мүнүк кирдэ.

ЗАКВА́СКА сущ. 1. мојэ (хэмирэ, мичэ) дэкундэји, зэрэји; 2. мојэ, хэмирэ, мичэ.

ЗАКВА́СОЧНЫЙ прил. мојэји, хэмирэји, мичэји: 1. эн мојэ, эн хэмирэ, эн мичэ; 3. эри мојэ (мичэ) зэрэ Һистијо.

ЗАКВА́ШИВАТЬ то же, что *квасить*. II *заквашивание* сущ. хэмирэ дэкундэји, мојэ, мичэ зэрэји.

ЗАКИДА́ТЬ, ЗАКИ́ДЫВАТЬ то же, что *забрасать*.

ЗАКИ́НУТЬ, ЗАКИ́ДЫВАТЬ гл. 1. шэндэ, фушэндэ; 2. вошэдэ, тик күрдэ; 3. чарундэ, э сэрјэки вэнорэ. *Закинуть ногу на ногу* поје э сэр пој хүштэ вэнорэ. <> *Закинуть удочку* коф шэндэ, коф кэширэ; *закинуть словами* коф вэнкэстэ.

ЗАКИ́НУТЬСЯ, ЗАКИ́ДЫВАТЬСЯ гл. 1. пэсэво чарустэ (гэд бирэ); 2. рафтэ-рафтэ хүштэрэ э јон шэндэ (э товунэј Ҳэсб).

ЗАКИПЕ́ТЬ, ЗАКИПА́ТЬ гл. дүширэ, э дүш вэроморэ, сэр кирдэ дүширэ.

ЗАКИ́СНУТЬ, ЗАКИСА́ТЬ гл. 1. турш бирэ, оморэ; 2. перен. эз Ҳэвэс офторэ, гэрор нэ күрдэ. II *закиса́ние* сущ. турш бирэји, оморэји.

ЗАКЛА́Д сущ. 1. то же, что *залог*; 2. мэрч, Ҳүчэт. <> *Биться об заклад* мэрч кирдэ.

ЗАКЛА́ДКА сущ. 1. бинэ норэји, бинэбору дэшэндэји; 2. норэји, норэ оморэји; 3. дэбэстэји, дэбэстэ оморэји (э товунэј Ҳэсб); 4. киров, э киров норэји (норэ оморэји); 5. нүшунэ (э Ҳэрэј Ho вэлкҺој китоб дэнорэнүтҺо лент).

ЗАКЛАДНА́Я сущ. когоз кирови (э товунэј киров Һистијо документ).

ЗАКЛАДНО́Й прил. 1. бинэборуји, эн бинэбору. *Закладной камень* сэнг бинэборуји; 2. кирови: 1)эн киров; 2)э киров норэ оморијо; 3. э товунэј киров истијо.

ЗАКЛА́ДЧИК сущ. кировчи: 1. (чүникэрэ) э норијо одоми; 2. (чүникэрэ) э киров вэкүрдэ-

нијо одоми. II *закла́дчица* сущ. әзини зән (духтәр).

ЗАКЛА́ДЫВАТЬ см. *заложить*.

ЗАКЛА́НИЕ сущ. 1. н*а заклание* әри нәдово; 2. нәдово, шәһидо.

ЗАКЛЕВА́ТЬ, ЗАКЛЁВЫВАТЬ гл. 1. ә дәрзәгир вәроморә (чәһ); 2. сәр кирдә дундуг-дундуг сохтә, дундугу сохтә күштә.

ЗАКЛЕ́ИТЬ, ЗАКЛЕ́ИВАТЬ гл. вәкосундә. II *залеивание и заклейка* сущ. вәкосундәји, вәкосундә оморәји.

ЗАКЛЕЙМИ́ТЬ см. *клеймить*.

ЗАКЛЕПА́ТЬ гл. чиһој металирә сула сохтә, болтһо, михһо, чубугһој метали кировундә вә куфтә ә јәки сәхт вәкәсундә.

ЗАКЛЁПКА сущ. 1. см. *заклепать*; 2. ә јүрәво чүникә сәхт сохтә оморијо, јә новкә сәхт вәкәсундә оморәнијо чубуг метали.

ЗАКЛИНА́НИЕ сущ. 1. ћәкәл-питик, сиһир, тилсим; 2. ћәкәл-питик (сиһир, тилсим) сохтәји; 3. сәвкәнд, шәһво, сәвкәнд (шәһво) дорәји.

ЗАКЛИНА́ТЕЛЬ сущ. ћәкәл-питик сохтәкор, сиһирчи, тилсимчи. II *заклина́тельница* сущ. әзини зән (духтәр).

ЗАКЛИНА́ТЬ гл. 1. ћәкәл-питик сохтә, ә тилсим дәшәндә; 2. сәвкәнд (шәһво) дорә.

ЗАКЛИ́НИВАТЬ, -СЯ см. *заклинить, -ся*.

ЗАКЛИ́НИТЬ, ЗАКЛИНИ́ТЬ гл. 1. паз зәрә ә чүникә; 2. рәһ рафтә, чәрх дәрафтә нәһиштә.

ЗАКЛУБИ́ТЬ гл. пучол дорә вәбәрдә, пучол-пучол вәбәрдә. *Ветер заклубил пыль* ворвори тузә пучол-пучол вәбәрд.

ЗАКЛУБИ́ТЬСЯ гл. пучол-пучол вәрафтә.

ЗАКЛЮЧА́ТЬСЯ гл. 1. дәшәндә оморә (ә гомбур); 2. вәрастә; 3. ә јә фикир (*мәһшово*) оморә; 4. бәстә оморә (договор).

ЗАКЛЮЧЕ́НИЕ сущ. 1. дәшәндәји, дәшәндә оморәји (ә гомбур); 2. бәстәји, бәстә оморәји (договор); 3. ә јә фикир (мәһшово) оморәји; 4. гомбур; 5. вәрастәји; 6. фикир (мәһшово).

ЗАКЛЮЧЁННЫЙ 1. прич. дәшәндә оморијо (ә гомбур); 2. сущ. дустог (ә гомбур дәшәндә оморијо одоми).

ЗАКЛЮЧИ́ТЕЛЬНЫЙ сущ. әхири. *Заключительное слово* әхири коф.

ЗАКЛЮЧИ́ТЬ, ЗАКЛЮЧА́ТЬ гл. 1. дәшәндә. *Заключить в тюрму* ә түрмә дәшәндә; 2. вәрастә, вәрасундә. *Заключить речь* коф сохтә вәрастә; 3. бәстә, гул кәширә. *Заключить договор* договор бәстә; 4. ә јә фикир оморә.

ЗАКЛЯ́СТЬСЯ то же, что *закаяться*.

ЗАКЛЯ́ТИЕ 1. то же, что *заклинание*; 2. сәвкәнд, нидир.

ЗАКЛЯ́ТЫЙ прил. залум, гәним. *Заклятый враг* гәнимә дүшмә.

ЗАКОВА́ТЬ, ЗАКО́ВЫВАТЬ гл. 1. ишкил (бухор) зәрә, зинчир вәнорә. *Заковать в кандалы* ишкил (бухор) зәрә; 2. перен. дәс-појүрә бәстә, ә ишкил вәнкәстә; 3. сәрмо (бәјә) зәрә; 4. нәлһ зәрәнкә јаралү сохтә.

ЗАКО́ВКА сущ. ә кушт дәрәфтәји, појә јаралү сохтәји (нәлһ зәрәнкә).

ЗАКО́ВЫВАНИЕ сущ. ишкил (бухор) зәрәји, зинчир вәнорәји, ишкил (бухор) зәрә оморәји, зинчир вәнорә оморәји.

ЗАКОВЫ́РИСТОСТЬ сущ. амбардани, һәмәлдани.

ЗАКОВЫ́РИСТЫЙ прил. амбардан, һәмәлдан. II *заковы́ристость* сущ. амбардани, һәмәлдани.

ЗАКОВЫРЯ́ТЬ гл. сәр кирдә вәхорундә (вәхору-вәхору) сохтә.

ЗАКО́ЛКА сущ. 1. см. *заколоть*; 2. сәнчәг. II *зако́лочка* уменьш. сәнчәглә.

ЗАКОЛОТИ́ТЬ гл. 1. ә михәво зәрә сәхт сохтә. *Окно заколотили досками* ә михәво тәхтәво зәрә пәнчәрәрә сәхт сохтүт; 2. чүникәрә зәрә, куфтә, шиширә. *Заколотили гвоздь в стену целиком* михә ә дувор битәв зәрим(-үт); 3. зәрә, дәдорә, куфтә (тә нәчог бирә, тә мүрдә); 4. сәр кирдә куфтә (дәрә).

ЗАКОЛО́ТЬ, ЗАКА́ЛЫВАТЬ гл. сәр кирдә: 1. дәрзә зәрә; 2. ә огујирәво дәһно зәрә, һәләво бирә; 3. ә бызбызәјә чирәво јаралү сохтә, күштә; 4. күштә, бурра, шәһидо сохтә (һәјвонә); 5. тичә чирә шиширә, дорд овурдә; 6. зу-зу сәхтә дордһо дорә; 6. пара сохтә, тикә-тикә сохтә.

ЗАКОЛО́ТЬСЯ см. *колоть* 2.

ЗАКОЛЬЦЕВА́ТЬ см. *кольцевать*.

ЗАКО́Н сущ. зокун: 1. һәг; 2. дин; 3. һәләхәһ.

ЗАКО́ННИК сущ. зокундан, зокунчи: 1. һәгдан; 2. динбур; 3. һәләхәһдан. II *зако́нница* сущ. әзини зән (духтәр).

ЗАКОННОРОЖДЁННЫЙ прил. әз мәрһ (загс) һистүтһо бәбә-дәдәј биријо һәјил.

ЗАКО́ННОСТЬ сущ. зокуни: 1. һәги ; 2. дини; 3. һәләхәһи.

ЗАКО́ННЫЙ прил. зокуни: 1. һәги; 2. дини; 3. һәләхәһи (һистијо).

ЗАКОНОВЕ́Д сущ. зокуншинох (законһорə данүстəнијо сəниһəткор).

ЗАКОНОДА́ТЕЛЬ сущ. 1. зокунбини (зокун норəнијо одоми); 2. дəббини (дəб норəнијо одоми). II *законода́тельница* əзини зəн (духтəр). II *законода́тельский* прил. зокунбинији, əн зокунбини.

ЗАКОНОДА́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. зокунбини (закон норəнијо); 2. əн зокунбинији.

ЗАКОНОДА́ТЕЛЬСТВО сущ. 1. зокунһо (əјəки); 2. зокунһорə нүвүстə вə дəфүс сохтəји.

ЗАКОНОМЕ́РНЫЙ прил. 1. ə зокунəво дуз оморəнијо; 2. см. *законный.* II *закономе́рность* сущ. зокунһо, ə зоконһо кирдə бирəји, ə чү зокуникə киро бирəји.

ЗАКОНОПА́ТИТЬ см. *конопатить*.

ЗАКОНОПОЛОЖЕ́НИЕ сущ. зокун јə нəбукə һəммə зокунһо əјəки (əз товунəј чүникə).

ЗАКОНОПОСЛУ́ШНЫЙ прил. зокундор (зокунə ə чикə овурдəнијо, əз зокун нəс вəдарафтəнијо). II *законопослу́шность* сущ. зокундори (зокунə ə чикə овурдəји, əз зокун нəвədарафтəји)

ЗАКОНОУЧЕ́НИЕ сущ. зокунһој ən датə (динə) вомухтəји.

ЗАКОНОУЧИ́ТЕЛЬ сущ. зокунһој ən датə (динə) ə јəкикəһо вомухтəнијо диндор.

ЗАКОНСЕРВИ́РОВАТЬ см. *консервировать*.

ЗАКОНСПЕКТИ́РОВАТЬ см. *конспектировать*.

ЗАКОНСПИРИ́РОВАТЬ гл. пəһəнү доштə, пəһəнү сохтə, əз пəһəнүки кор сохтə (бəрдə).

ЗАКОНФУ́ЗИТЬСЯ см. *конфузиться*.

ЗАКО́НЧЕННЫЙ Прич. 1. вəрастијо, вəрасундə оморијо, битəв бирijо (сохтə оморијо), ə əхирijо расундə оморијо; 2. перен. битəв, вəрастə. II *зако́нченность* сущ. вəрастəји, битəви, ə əхир расирəји.

ЗАКО́НЧИТЬ гл. вəрастə, вəрасундə, битəв сохтə, ə əхир расундə.

ЗАКО́НЧИТЬСЯ гл. вəрастə, вəрасундə оморə, битəв сохтə оморə, ə əхир расундə оморə.

ЗАКОПА́ТЬ, ЗАКА́ПЫВАТЬ гл. 1. ə чүникə лугони дуз сохтə дəшəндə, говһрə сохтə; 2. пур сохтə, һомовор сохтə .

ЗАКОПА́ТЬСЯ, ЗАКА́ПЫВАТЬСЯ гл. 1. пəспəс сохтə, сəр кирдə пəс-пəс сохтə; 2. дəрафтə. *Деты закопались по колено в снег* һəјилһо тə сугрəзаниһо ə гəд вəрф дəрафтəт.

ЗАКОПОШИ́ТЬСЯ гл. вəхорундə, пəс-пəс сохтə, сəр кирдə вəхорундə, сəр кирдə пəс-пəс сохтə.

ЗАКОПТЕ́ЛЫЙ прил. дурəкүрдə, əз дурə сијəһбирijо. *Закоптелые стены* əз дурə сијəһбирijо дуворһо.

ЗАКОПТЕ́ТЬ гл. дурə кирдə, əз дурə сијəһ бирə.

ЗАКОПТИ́ТЬ см. *коптить*.

ЗАКОПТИ́ТЬСЯ гл. əз дурə сијəһ бирə, дурə кирдə. *Стены закоптились* дуворһо əз дурə сијəһ бири.

ЗАКОРЕНЕ́ЛОСТЬ сущ. күһнəји, бинəлүји, доруни.

ЗАКОРЕНЕ́ЛЫЙ прил. күһнə, бинəлү, дорун. *Закоренелая болезнь* күһнəјə нəчоги. II *закоренелость* сущ. күһнəји, бинəлүји, доруни.

ЗАКОРЕНЕ́ТЬ гл. күһнə, бинəлү, дорун, бирə.

ЗАКО́РКИ: *на закорки, на закорках* (ə кул ə сəр дүш, ə кəмəр). *Нести на закорках* кул бəрдə.

ЗАКОРМИ́ТЬ гл. 1. хорундə, амбар хорундə, амбар хорундə нəчог (бимор) сохтə; 2. сəр кирдə хорундə.

ЗАКОРЮ́ЧКА сущ. шəфтəшəфти: 1. ə тəһəр гир һиһстијо чи, јə новкə хəт; 2. мəмизирə кор; 3. гул (ə чүникə кəширə оморəнијо).

ЗАКОСНЕ́ЛЫЙ прил. 1. күһнə, күһнəбирə. *Закоснелые привычки* күһнəјə һадəтһо; 2. дуз нəсбирəнијо, дəкиш нəсбирəнијо. II *закосне́лость* сущ. күһнəји, күһнəбирəји.

ЗАКОСНЕ́ТЬ см. *костенеть.*

ЗАКОСТЕНЕ́ЛЫЙ прил. хүшк бирijо, кəј бирijо. II *закостене́лость* сущ. хүшки, кəји, хүшк бирəји, кəј бирəји.

ЗАКОСТЕНЕ́ТЬ см. *костенеть.*

ЗАКОУ́ЛОК сущ. 1. тəнкəрəһи, пəсəкучə; 2. күнч, күнч-мүнч (ə хунə).

ЗАКОЧЕНЕ́ЛЫЙ прил. бəјəзəрə, хүшк, кəј. *Закоченелые пальцы* бəјəзəрə əнкүштһо. II *закочене́лость* сущ. бəјəзəрəји, хүшки, кəји.

ЗАКОЧЕНЕ́ТЬ см. *коченеть.*

ЗАКРА́ДЫВАТЬСЯ см. *закрасться*.

ЗАКРА́СИТЬ гл. 1. ə рујү рəнг кəширə, рəнг зəрə; 2. сəр кирдə рəнг зəрə. II *закра́шивание* сущ. 1. ə рујү рəнг кəширəји, рəнг зəрəји; 2. сəр кирдə рəнг зəрəји. II *закра́ска* сущ. əри ə рујү

рəнг кəширə, руjгрə рəнг зəрə сохтə оморəнијо кор.

ЗАКРАСНЕ́ТЬ см. *краснеть* 1. и 4.

ЗАКРАСНЕ́ТЬСЯ гл. гирмизи бирə, сəр кирдə гирмизи бирə.

ЗАКРА́СТЬСЯ гл. 1. ə чӯчојикə əз пəћəнӯки дəрафтə, пəћəнӯ бирə; 2. перен. ə хəфəки вəдиромарə, мəћдӯм бирə, дəкуфтə, офторə. *В душу закралось* ə дӯлмə дəкуфтəбу.

ЗАКРА́ШИВАТЬ см. *закрасить*.

ЗАКРЕ́ПА сущ. 1. чӯникəрə бəстəји, сəхт сохтəји; 2. бог (əри чӯникəрə бəстə hистијо чи).

ЗАКРЕПИ́ТЬ, ЗАКРЕПЛЯ́ТЬ гл. 1. сəхт сохтə (бəстə, вокосундə, зəрə). *Закрепить доску гвоздями, чтобы не шаталась* тəхтəрə ə михəво зəрӯт ки, нə чӯмӯ; 2. ə нум киникə нӯjгӯстə. *Закрепить за собой комнату* утогə ə нум хӯштə нӯjгӯстə; 3. сəхт сохтə (шӯгəмə), шӯгəмравијӯрə појундə; 4. чӯникəрə ə киникə гəдəгə зəрə. *Закрепить трактор за трактористом* трактарə ə трактарист гəдəгə зəрə.

ЗАКРЕПИ́ТЬСЯ, ЗАКРЕПЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. сəхт сохтə (бəстə, вокосундə, зəрə) оморə; 2. гəдəгə зəрə оморə; 3. ə нум киникə нӯjгӯстə оморə.

ЗАКРЕ́ПКА сущ. бəнд: əри чӯникəрə бəстə (вокосундə, зəрə) hистијо чи.

ЗАКРЕПОСТИ́ТЬ, ЗАКРЕПОЩА́ТЬ гл. киникəрə ən хӯштə сохтə, бəндəj хӯштə сохтə. II *закрепоще́ние* сущ. ə бəндəj киникə чарундə оморəји, jəсир сохтə оморəји.

ЗАКРИСТАЛЛИЗОВА́ТЬ, - СЯ см. *кристаллизовать, -ся.*

ЗАКРИЧА́ТЬ гл. бəчəћ зəрə, дод сохтə, hорој дəшəндə; 2. hӯhӯ зəрə. *Во дворе закричал петух* ə мəћəлə хуруз hӯhӯ зə; 3. сəр кирдə hорој (бобəчəћ) зəрə.

ЗАКРО́ЕЧНЫЙ прил. молбури (əри мол палтарирə бурра hистијо). *Закроечный цех швейной фабрики* сех молбури ən фобрик палтардухи.

ЗАКРОИ́ТЬ гл. 1. сəр кирдə бурра (молə, пустə, əри чӯникə духтə); 2. см *выкроить и скроить*; 3. ə тəхтə, ə гəjил сула вəкəндə.

ЗАКРО́Й сущ. 1. бурраји, бурра оморəји (молə, пустə); 2. əндазə; 3. ə тəхтə, ə гəjил сула вəкəндəји.

ЗАКРО́ЙНЫЙ, ЗАКРО́ЕЧНЫЙ прил. палтарбури (мəћсбури), əри палтарбурра (мəћсбурра) hистијо.

ЗАКРО́ЙЩИК сущ. палтарбур, мəћсбур. II *закро́йщица* əзини зəн (духтəр).

ЗА́КРОМ сущ. 1. ə омбор əри тəхӯлə, ордə вə jə чиhојкəрə тиhи сохтə чиројə чикə; 2. əри тəхӯлə дошто чикə.

ЗАКРУГЛЕ́НИЕ сущ. 1. булул сохтəји (сохтə оморəји); 2. перен. битəв сохтəји (сохтə оморəји), ə əхир расундəји (расундə оморəји); 3. булулə чикəj ən чӯникə.

ЗАКРУГЛЁННЫЙ прич. 1. булул сохтə оморијо; 2. булул; 3. битəв (коф). II *закруглённость* сущ. 1. булули; 2. перен. битəви (ən коф).

ЗАКРУГЛИ́ТЬ, ЗАКРУГЛЯ́ТЬ гл. 1. булул сохтə; 2. перен. битəв сохтə, ə əхир расундə (кофə).

ЗАКРУГЛИ́ТЬСЯ, ЗАКРУГЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. булул бирə (сохтə оморə); 2. перен. битəв бирə (сохтə оморə), кутəћ бирə (сохтə оморə).

ЗАКРУЖИ́ТЬ гл. 1. сəр кирдə чəрх, чəрхəчəрх, чəрхəдуду дорə (дəшəндə); 2. чəрх дорə мəндə сохтə, кич сохтə. <> *Закружить голову* əз сəр вəдəшəндə.

ЗАКРУЖИ́ТЬСЯ гл. 1. сəр кирдə чəрх (чəрхəчəрх, чəрхəдуду) дəрафтə; 2. əз чəрхəчəрх дəрафтə вомундə, кич бирə.

ЗАКРУТИ́ТЬ, -СЯ см *крутить, -ся.*

ЗАКРУ́ЧИВАТЬ то же, что *крутить*.

ЗАКРУЧИ́НИТЬСЯ см *кручиниться.*

ЗАКРЫ́ТИЕ сущ. 1. бəстəји, бəстə оморəји; 2. дəкӯрдəји, дəкӯрдə оморəји 3. вəчирəји, вəчирə оморəји; 4. əри пəћəнӯ бирə чикə.

ЗАКРЫ́ТЫЙ прич. и прил. 1. бəстə hистијо, бəстə оморијо; 2. дəкирдə оморијо, дəкирдə оморијо; 3. вəчирə, вəчирə оморијо.

ЗАКРЫ́ТЬ, ЗАКРЫВА́ТЬ гл. 1. бəстə (ə чиробəчиро мəћноhо); 2. дəкирдə; 3. вəчирə. <> *Закрыть двери дома* перед кем, для кого ə хунəj хӯштə нə дəjиштə, дорə ə рујӯ бəстə; *закрыть глаза на что* ə чӯникə чум бəстə, фикир нə дорə.

ЗАКРЫ́ТЬСЯ, ЗАКРЫВА́ТЬСЯ гл. 1. бəстə оморə (ə чиробəчиро мəћноhо; 2. дəкирдə оморə; сəр хӯштəрə дəкирдə; 3. вəчирə оморə.

ЗАКРЯ́КАТЬ гл. сəр кӯрдə ваг-ваг сохтə.

ЗАКУДА́ХТАТЬ гл. сəр кӯрдə гӯрт-гӯрт сохтə (əз товунəj кəрк).

ЗАКУЛИ́СНЫЙ прил. 1. ə пəсəj сəhнə hистијо; 2. пəћəнӯ.

ЗАКУПИ́ТЬ, ЗАКУПА́ТЬ гл. 1. амбар вəсторə (ə пулəво); 2. базари сохтə; 3. əри бəгдəји вəчирə, вəсторə кура сохтə; 4. рушвə

дорә, ә рушвәрәво ә дәс вәкүрдә. II *заку́пка* сущ. 1. амбар вәсторәји, вәсторә оморәји (ә пуләво); 2. базари; 3. вәсторә әри бәгдәји кура сохтәји (сохтә оморәји). II *заку́почный* прил. ән амбар восторәји, әри амбарвосторә һистијо

ЗАКУ́ПОРИТЬ, ЗАКУ́ПОРИВАТЬ гл. бәстә, сәхт сохтә, гили сохтә (сәр ән гобә). *Закупорить бутылку* сәр шишәрә бәстә. II *заку́поривание* сущ. бәстәји, сәхт сохтәји, гили сохтәји. II *заку́порка* сущ. бәстәнкә (сәхт сохтәнкә, гили сохтәнкә) бирәнијо кор.

ЗАКУ́ПОРИТЬСЯ, ЗАКУ́ПОРИВАТЬСЯ гл. бәстә (сәхт сохтә, гили сохтә) оморә. II *заку́поривание* сущ. бәстә (сәхт сохтә, гили сохтә) оморәји. II *заку́порка* сущ. бәстә (сәхт сохтә, гили сохтә) оморәнкә бирәнијо кор.

ЗАКУ́ПЩИК сущ. вәсторәкор, хүррәкор, әри дошта вәчирәкор (әзини одоми).

ЗАКУРИ́ТЬ, ЗАКУ́РИВАТЬ гл. 1. кәширә (папиросә, гәјлонә); 2. сәр кирдә кәширә; 3. Перен. тасундә (ә дурәј папиросәво).

ЗАКУРИ́ТЬСЯ, ЗАКУ́РИВАТЬСЯ ггл. 1. сухтә, сәр кирдә сухтә; 2. сәрү чәрх дәрафтә (әз амбар папирос кәширәји); 3. сәр кирдә дурә рәһо дорә (әз товунәј тов).

ЗАКУ́РКА *на закурку* әри јә бо кәширә (сигаретә, папиросә, гәјлонә). *Дать табачку на закурку* әри јә бо кәширә томбокулә дорә.

ЗАКУСА́ТЬ гл. разг. кәзирә (һәнч вәкирдә, хурдә) сәһәр дорә.

ЗАКУСИ́ТЬ[1] гл. ә дәндүрәво сәхт-сәхт кирдә, һәнч вәкирдә. <> *Закусить язык* коф нә сохтә, лол бирә.

ЗАКУСИ́ТЬ[2], **ЗАКУСЫВАТЬ** гл. 1. хурдә, јә кәм хурдә; 2. әз пәсәј чүникә хурдә.

ЗАКУ́СКА сущ. разг. зокускә, мәзә, чәрәз: 1. јә кәм хурдәји; 2. әри иштоһорә вошәндә ә пишој чихурдә дорә оморәнијо чиһо; 3. әрәги-шороб хурдә бәгдә хурдә оморәнијо чи. II *закусочный* прил. зокускәји, ән зокускә.

ЗАКУ́СОЧНАЯ прил. чүклә ошхунәлә.

ЗА́КУСЬ то же, что *закуска.*

ЗАКУ́Т, ЗАКУ́ТА сущ. 1. ковду (әри чүклә һәјвонһо); 2. торикә чикә, күнч.

ЗАКУ́ТАТЬ, - СЯ см**.** *кутить, -ся*.

ЗАКУ́ТКА, ЗАКУТО́К то же, что *закут, закута*.

ЗАКУ́ТЫВАТЬ то же, что *кутать* 1.

ЗАЛ, устар. **ЗА́ЛА** сущ. зол, салон. II *за́льчик, за́лец и за́льца* уменьш. золлә, салонлә.

ЗАЛА́ДИТЬ гл. 1. вокоруш сохтә (ә зувунәво); 2. сәниһәт сохтә, һәдәт сохтә.

ЗАЛА́МЫВАТЬ см. *заломить*.

ЗАЛАСКА́ТЬ гл. амбар назүрә хүррәрәво, тимор сохтәрәво визор (мәндә) сохтә. *Заласкать ребёнка* һәјилә визор сохтә.

ЗАЛАТА́ТЬ см. *лата́ть*.

ЗАЛА́ЯТЬ гл. равустә, сәр кирдә равустә.

ЗАЛЕГА́ТЬ см. *залечь*.

ЗАЛЕДЕНЕ́ЛЫЙ прил. 1. бәјә зәријо, чилид кирдијо; 2. перен. бәјәбәрдә.

ЗАЛЕДЕНЕ́ТЬ см. *ледене́ть.*

ЗАЛЕДЕНИ́ТЬ см. *ледени́ть.*

ЗАЛЕЖА́ЛЫЙ то же, что *лежалый*.

ЗАЛЕЖА́ТЬСЯ, ЗАЛЁЖИВАТЬСЯ гл. 1. хисирә мундә, кор нәбирә, мундә хәрәб бирә; 2. фурухтә нә оморә, ә кор нә рафтә, мундә.

ЗА́ЛЕЖЬ гл. 1. мәһдон. *Залежи нефти* мәһдон нәфти; 2. ә динчи норә оморијо хори;

ЗАЛЕ́ЗТЬ, ЗАЛЕЗА́ТЬ гл. 1. вәрафтә. *Залезть на дерево* ә дор вәрафтә; 2. дәрафтә. *Залезть в воду* ә (гәд) ов дәрәфтә; *залезть в долг* ә гәрд дәрафтә; 3. разг. вокундә, ә тән хүштә кировундә. *Залезть в халат* хәләт вокундә.

ЗАЛЕПИ́ТЬ гл. 1. сувог зәрә, пур сохтә. *Залепить трещину* чатирә пур сохтә; 2. чүникә вәкосундә; 3. пур бирә. *Глаза снегом залепило* ә чумһојмә вәрф пур бисто; 4. разг. зәрә, вәкосундә (силлә).

ЗАЛЕТЕ́ТЬ, ЗАЛЕТА́ТЬ гл. парустә (пар зәрә), сәр кирдә парустә.

ЗАЛЕ́ЧИВАНИЕ сущ. 1. хуб сохтәји (јарарә); 2. әз нәдани дәниширәкор әз һол офторәји, һолү курунд бирәји (ә товунәј нәчог).

ЗАЛЕЧИ́ТЬ, ЗАЛЕ́ЧИВАТЬ гл. 1. хуб сохтә (јарарә). *Залечить раны* јарарә хуб сохтә; 2. әз нәдани дәниширәнијо нәчогә әз һол вәнкәстә, һолүрә курунд сохтә.

ЗАЛЕЧИ́ТЬСЯ, ЗАЛЕ́ЧИВАТЬСЯ гл. 1. хуб бирә (јара); 2. субук бирә (дәрд).

ЗАЛЕ́ЧЬ гл. 1. дәкәштә, хисирә. *Медведь залёг в берлоге до весны* хүрс ә лулај хүштә тә вәсал хиси; 2. дәкәштә пәһәнү бирә; 3. дәбирә; 4. бинә дәшәндә, дәмундә; 5. кирдә, пур бирә. *В носу залегло* винимә кирди.

ЗАЛЁТНЫЙ прил. пар зәрә нәгәстәнки әчүчојикә дәрафтијо.

ЗАЛИ́В сущ. ә дорун хүшки дәрафтијо бәхш ән океан (ән дәрјо, ән губи, ән никәрә).

ЗАЛИВА́ТЬ гл. 1. см. *залить*; 2. разг. дурку коф сохтә, шигири сохтә, һәл сохтә.

ЗАЛИ́ВКА сущ. 1. ə сəр киникə-чуникə мəров дəкундəји (рихундəји, тиһи сохтəји). *Заливка фруктов с сахаром* ə сəр мəјвəһо мəров (шəкəри) дəкундəји; 2. ə ћəл сохтə оморијо рушумə чирəво чуникəрə гуч сохтəји, дуз сохтəји . *Заливка чего-н. свинцом* ə (ћəлсохтə) гургушурəво чуникəрə дуз сохтəји.

ЗАЛИВНО́Й прил. 1. əз сајл бəгдə ов вəроморијо чикə. *Заливные луга* ов вəроморијо савзəкəји; 2. ə сəрү ов ən дүшундə чуникə дəкундə оморијо хурдəнијə чи.

ЗАЛИЗА́ТЬ, ЗАЛИ́ЗЫВАТЬ гл. 1. лисирə, ə лисирəрəво тəмиз сохтə: 2. дуз, һомовор шунə зəрə (мујһорə).

ЗАЛИЗА́ТЬСЯ, ЗАЛИ́ЗЫВАТЬСЯ гл1. лисирə оморə, ə лисирəрəво тəмиз сохтə оморə: 2. дуз, һомовор шунə зəрə оморə (мујһо).

ЗАЛИ́ТЬ гл. 1. шиширə. *Река залила луга* никəрə завзəкəјиһорə шишири; 2. ə сəрү рушумə чи рихундə, чүлки сохтə . *Залить вином скатерть* шоробə рихундə сифрорə чүлки сохтə; 3. ə ововo күштə (аташə); 4. ə сəр чуникə хəстə чи дəкундə (тиһи сохтə); 5. рихундə чуникəрə пур сохтə; 6. ворустə, рихтə (ворүш, вəрф).

ЗАЛИ́ТЬСЯ[1], **ЗАЛИВА́ТЬСЯ**[1] гл. 1. шиширə оморə; 2. ə сəрү рушумə чи рихундə чүлки сохтə оморə; 3. ə ововo күштə оморə (аташ); 4. ə сəрү хəстə чи дəкундə (тиһи сохтə) оморə; 5. ə чуникə рихундəрəво пур сохтə оморə.

ЗАЛИ́ТЬСЯ[2], **ЗАЛИВА́ТЬСЯ**[2] гл. ə тон ə тон дарафдəнијо сəсəво хундə.

ЗАЛО́Г сущ. 1. киров. *Отдать в залог* ə киров норə; 2. ə киров норə оморијо чи; 3. перен. субут. II *зало́говый* прил. кирови; ən киров.

ЗАЛОГОДА́ТЕЛЬ сущ. ə киров норəкор (дорəкор); II *залогода́тельница* əзини зəн (духтəр).

ЗАЛОЖИ́ТЬ гл. 1. норə. *Заложить руки за спиной* дəchорə ə пəсəј кəмəр норə; 2. вогундə, шиширə, пəћəнү сохтə. *Заложить тряпку за зеркало* лукурə ə пəсəј кузки пəћəнү сохтə; 3. кирдə, пур сохтə. *Заложить стол книгами* сəр столə китоб пур сохтə; 4. бинəјүрə норə, бинəборујүрə норə (дəшəндə). *Заложить дом* бинəборуј хунəрə дəшəндə; 5. дəбəстə. *Заложить коляску* ћəрəбəрə дəбəстə; 6. ə сəрү дəкундə, сəрүрə кирдə, дəпучундə. *Заложить яму* камнями сəр чолə ə сəнгəво кирдə; 7. ə киров норə. *Заложить часы* сəһətə ə киров норə.

ЗАЛО́ЖНИК сущ. киров: ə кучəво əри ə војстəј хүштə расирə доштə (кирдə) оморијо одоми. II *зало́жница* əзини зəн (духтəр). II *зало́жнический* прил. кирови; ən киров.

ЗАЛО́М сущ. залум (рүгəнијə чəһ).

ЗАЛОМИ́ТЬ гл. 1. чат сохтə, хүрд сохтə; 2. перен. амбар буһо күфтирə. <> *Заломить шапку* пəпəх хүштəрə јон вəнорə; *заложить руки* дəсəјүрə ə пəсəјү гəд сохтə.

ЗАЛОСНИ́ТЬСЯ гл. тəјтə товуш дорə вокундə, чүлки сохтə.

ЗАЛП сущ. залп: əз јə чəнд јəрəг (автомат, туфанк, пулемјот, туп) əјəки, ə јə бо шəндəји.

ЗА́ЛПОМ нареч. 1. əз јə чəнд јəрəг əјəки, ə јə бо; 2. перен. ə јə бо, ə јə нəфəс.

ЗАЛУПИ́ТЬ, ЗАЛУПЛЯ́ТЬ гл. 1. вəхисундə, кəндə, гəлпəјүрə вəкирдə. *Залупить кожу на пальце* пуст ən əнкүшт хүштəрə кəндə; 2. дəдорə, куфтə, ə чуникəрəво дəдорə, сəр кирдə дəдорə (куфтə).

ЗАЛУПИ́ТЬСЯ, ЗАЛУПЛЯ́ТЬСЯ гл. вəхиштə. *Краска на стене залупилась* рəнг ən дувор вəхишти.

ЗАЛУЧИ́ТЬ, ЗАЛУЧА́ТЬ гл. фурмундə ə јон хүштə һорој зəрə, фурмундə ə тараф хүштə овурдə.

ЗАЛЫ́СИНА сущ. кəчəли, мујү рихтијо чикə.

ЗАЛЮБОВА́ТЬСЯ гл. дəниширə ћəз кəширə, лəзəт вəкирдə, ћəз кəширə-кəширə томошə сохтə.

ЗАЛЯ́ПАТЬ, ЗАЛЯ́ПЫВАТЬ гл. чүлки сохтə (ə рушумə чирəво.

ЗАМА́ЗАТЬ, ЗАМА́ЗЫВАТЬ 1. ə рүј чүникə чү чиникə совустə (маз, рəнг); 2. вəкосундə, пур сохтə ə замаскарəво. *Замазать окна на зиму* пəнчəрəһорə əри зимустунəји замаска зəрə; 3. чүлки сохтə, билисмол сохтə. *Замазать пальто известью* палтунə ə ћəкəво билисмол сохтə; 4. перен . килов зəрə, пəћəнү сохтə (ə кофəво, ə корһој хүштəрəво).

ЗАМА́ЗКА сущ. 1. сувог зəрəји, молə кəширəји, сувог зəрə оморəји, молə кəширə оморəји; 2. замаска зəрəји; 3. сувог; 4. замаска. II *замá́зочный* прил. замаскаји: 1. ən замаска; 2. əри замазка зəрə һистијо.

ЗАМА́ЗЫВАНИЕ сущ. 1. ə рүј чүникə чү чиникə совустəји (совустə оморəји); 2. вəкосундəји, пур сохтəји, вəкосундə оморəји, пур сохтə оморəји; 3. чүлки сохтəји, билисмол сохтəји, чүлки сохтə оморəји, билисмол сохтə

оморэји; 4. перен. килов зэрэји, пэһэнү сохтэји (э кофэво, э корһој хүштэрэво).

ЗАМА́ЛИВАТЬ см. *замолить.*

ЗАМА́ЛЧИВАТЬ см. *замолчать* 2.

ЗАМАНИ́ТЬ, ЗАМА́НИВАТЬ гл. 1. фурмундэ овурдэ, фурмундэ һороj зэрэ, фурмундэ э чэлэ (э тур) вэнкэстэ; 2. фурмундэ.

ЗАМА́НЧИВЫЙ прил. дүл кэширэнијо, эри хуббирэ, хэjрлү бирэ имид дорэнијо. II *замáнчивость* сущ. дүл кэширэj, эри хуббирэ, хэjрлү бирэ имид дорэји.

ЗАМАРА́ТЬ, -СЯ см. *марать, -ся.*

ЗАМАРА́ШКА сущ. бисэлигэ, пэтjорэ (кор сохтэнкэ руjэ, дэсһорэ чүлки сохтэнијо одоми).

ЗАМАРИНОВА́ТЬ

ЗАМАСКИРОВА́ТЬ см. *маскирова́ть*

ЗАМА́СЛИТЬ, ЗАМА́СЛИВАТЬ гл. рүгэн зэрэ (совустэ): 1. рүгэни сохтэ, э рүгэнэво билисмол сохтэ; 2. перен. эри тэхсир хүштэрэ шуштэ киникэрэ тимор сохтэ, рази сохтэ.

ЗАМА́СЛИТЬСЯ, ЗАМА́СЛИВАТЬСЯ гл. 1. рүгэни бирэ, э рүгэнэво билисмол бирэ; 2. перен. сэр кирдэ товуш дорэ.

ЗАМАТЕРЕ́ЛЫЙ прил. 1. пир биријо, зэнхостэни (э шүвэррафтэни) биријо, зэнхостэни (э шүвэррафтэни); 2. сэхт биријо, бинэлү биријо, сэхт, бинэлү.

ЗАМАТЕРЕ́ТЬ гл. 1. пир бирэ, зэнхостэни (э шүвэррафтэни) бирэ; 2. сэхт бирэ, бинэлү бирэ.

ЗАМА́ТЫВАТЬ, см. *замотать, -ся.*

ЗАМАХА́ТЬ гл. сэр кирдэ вэчовундэ (дэсэ, поjэ, гэнэдэ).

ЗАМА́ХИВАНИЕ см. *замах.* II

ЗАМАХНУ́ТЬСЯ, ЗАМА́ХИВАЬСЯ гл. 1. эри зэрэ дэс тик кирдэ; 2. эри jэ чэтинэ кор сохтэ һэзүр бирэ. II *замáх и замáхивание* сущ. 1. эри зэрэ дэс тик кирдэji; 2. эри jэ чэтинэ кор сохтэ һэзүр бирэji.

ЗАМА́ШКА сущ. һэдэт, гилиг.

ЗАМА́ЯТЬСЯ гл. амбар вэмундэ, эз һол офторэ.

ЗАМЕ́ДЛИТЬ, ЗАМЕДЛЯ́ТЬ гл. 1. дир сохтэ; 2. jовош сохтэ;

ЗАМЕ́ДЛИТЬСЯ, ЗАМЕДЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. дир бирэ; 2. jовоштэ бирэ.

ЗАМЕЛИ́ТЬ, ЗАМЕЛЯ́ТЬ гл. мили сохтэ, мил зэрэ (совустэ).

ЗАМЕ́НА сущ. 1. дэкиш сохтэji, дэкиш сохтэ оморэји (jэкирэ э jэкикэрэво). *Замена одного игрока другим* jэ возичирэ э jэкикэрэво дэкиш сохтэji; 2. бэдэл. Найти себе замену эри хүштэ бэдэл офтэ.

ЗАМЕНИ́МЫЙ прил. дэкиш сохтэ бирэнијо, эри jү бэдэл норэ бирэнијо. II *замени́мость* сущ. дэкиш сохтэ бирэji, эриjү бэдэл норэ бирэji.

ЗАМЕНИ́ТЕЛЬ сущ. э чикэj чүникэ бирэ данүстэнијо чи, бэдэл эн чүникэ бирэ данүстэнијо чи.

ЗАМЕНИ́ТЬ, ЗАМЕНЯ́ТЬ гл. дэкиш сохтэ (jэ чирэ э jэ чијикэрэво).

ЗАМЕРЕ́ТЬ гл. 1. хүшк бирэ мундэ, бэjистэ мундэ; 2. перен. бурра, поjистэ. II *замерение* сущ. хүшк бирэ мундэji, бэjистэ мундэji.

ЗАМЕРЗА́ТЬ, ЗАМЁРЗНУТЬ см. *мёрзнуть.*

ЗАМЕ́РИТЬ, ЗАМЕ́РИВАТЬ гл. пэjмундэ.

ЗАМЕРТВЕ́ТЬ гл. разг. кэj бирэ, бэjистэ.

ЗА́МЕРТВО нареч. миторэ хуно, сүстэ хуно (офторэ, дураз бирэ).

ЗАМЕРЯ́ТЬ см. *замерить.*

ЗАМЕСИ́ТЬ, гл. 1. хэми сохтэ, сэр кирдэ хэми сохтэ; 2. э гэд рушуминэ орд дэкундэдэкундэ гэриш сохтэ.

ЗАМЕСТИ́ гл. 1. руфтэ (чару зэрэ) э jэ чикэ вэчирэ; 2. дэпучундэ, шиширэ. *Снегом замело дорогу* вэрф рэһэ дэпучунди (шишири).

ЗАМЕСТИ́ТЕЛЬ сущ. зирдэси (э чү корикэ э чикэj киникэ бирэнијо одоми). II *замести́тельница* эзини зэн (духтэр). II *замести́тельский* прил. зирдэсиjи, эн зирдэси.

ЗАМЕСТИ́ТЬ гл. 1. киникэрэ э чү корикэ дэкиш сохтэ, э чикэjү бирэ; 2. кирдэ, пур сохтэ (бушэ чикэрэ), норэ (э бушэ чикэ). *Заместить должность секретаря* э чикэj секретар одоми норэ.

ЗАМЕТА́ТЬ[1], **ЗАМЁТЫВАТЬ** гл. бэхиjэ бэрдэ.

ЗАМЕТА́ТЬ[2] см. *замести.*

ЗАМЕТА́ТЬСЯ гл. тартапил сохтэ, чэкэвэк сохтэ, хүштэрэ һэчинэво-һэчунэво зэрэ.

ЗАМЕ́ТИТЬ, ЗАМЕЧА́ТЬ гл. 1. винирэ. *Я заметил в толпе своего приятеля* мэ э гэд одомиһо һовурмэрэ винирүм; 2. вэрасирэ, э сэр офторэ, э jор кирдэ. *Заметить обратную дорогу* эри пэсэво вокэштэ рэһэ э jор кирдэ; 3. нүшунэ вэнорэ (норэ, сохтэ); 4. э jорү дэшэндэ (вэнкэстэ), сэрзэни сохтэ.

ЗАМЕ́ТКА сущ. 1. нушу, нушунэ. *Делать заметки на полях книги* э гирогһој китоб ну-

шунәһо вәнорә; 2. кутәһә хәбәр (ә козит-журнал). *Газетная заметка* хәбәр козити;

ЗАМЕ́ТЛИВЫЙ прил. зу вәрасирәкор, зу винирәнијо, данандә.

ЗАМЕ́ТНЫЙ прич. 1. вәди һистијо, ә чум вохурдәнијо, вәди; 2. сәхт, кәлә. *Заметные расходы* кәлә хәрчһо; 3. нумлу, бүзүрк, мәһлум. *Он стал заметным человеком* у нумлујә одоми бири.

ЗАМЕЧА́НИЕ сущ. 1. фикир (ә чү киројикә куфтирә, нүјүстә оморәнијо); 2. дәһно, сәрзәни. *Строгое замечание* сәхтә дәһно.

ЗАМЕЧА́ТЕЛЬНЫЙ прил. лап, амбар, кәрәк һистијорә хуно, лап хуб, лап рач (һистијо).

ЗАМЕЧА́ТЬ см. *заметить*.

ЗАМЕЧА́ТЬСЯ, ЗАМЕ́ТИТЬСЯ гл. вәди бирә, ә чум вохурдә.

ЗАМЕЧТА́ТЬСЯ гл. војә сохтә, ә фикир рафтә.

ЗАМЕША́ТЕЛЬСТВО сущ. 1. гәриши, гәришуги; 2. хүштәрә вир сохтәји, чәшмиш бирәји, гәриш бирәји.

ЗАМЕША́ТЬ гл. кәширә, дәшәндә, гәриш сохтә (ә хәрәбә кор).

ЗАМЕША́ТЬСЯ гл. гәриш бирә: 1. дәрафтә (ә хәрәбә кор); 2. ә гәд одомиһо вир бирә.

ЗАМЕ́ШИВАТЬ[1] см. *замесить*.

ЗАМЕ́ШИВАТЬ[2] см. *замешать*.

ЗАМЕ́ШКАТЬ см. *мешкать*.

ЗАМЕЩА́ТЬ гл. дәкиш сохтә (һәләлуги ә чикәј јәкикә бирә).

ЗАЗАМЁРЗНУТЬ см. *мёрзнуть*.

ЗАМИНА́ТЬ, -СЯ см. *замять, -ся*.

ЗАМИНИ́РОВАТЬ см. *минировать*.

ЗАМИ́НКА сущ. 1. ишкил. појистәји, дир бирәји (ә сәрбәти ән чүникә); 2. дәмундә-дәмундә (појистә-појистә) коф сохтәји.

ЗАМИРА́ТЬ гл. 1. см. замереть.

ЗАМИРИ́ТЬ, ЗАМИРЯ́ТЬ гл. динч сохтә, ә һәрәшү шолуми вәнкәстә.

ЗАМИРИ́ТЬСЯ, ЗАМИРЯ́ТЬСЯ гл. шолум бирә, шолуми бәстә.

ЗА́МКНУТЫЙ прил. 1. сәрбәстә. *Замкнутая кривая* сәрбәстә шәфтәхит; 2. бәстә. *Замкнутый бассейн* бәстә оһвуз; 3. бәстә оморијо, гили сохтә оморијо; 4. әз одомиһо вирихтәнијо.

ЗАМКНУ́ТЬ, ЗАМЫКА́ТЬ гл. килит (гили) сохтә:1. ә килитәво бәстә. *Замкнуть двери* дәроһрә килит сохтә; 2. бәстә, вокосундә (бәшһо, гирогһој ән чүникәрә);

ЗАМКНУ́ТЬСЯ, ЗАМЫКА́ТЬСЯ гл. 1. килит сохтә оморә, гили бирә. *Замкнуться на замок* гили (тили) бирә (сохтә оморә; 2. бәстә оморә, вокосундә оморә (бәшһо, гирогһој ән чүникә). II *замыка́ние* сущ. бәстә оморәји, вокосундә оморәји (бәшһо, гирогһој ән чүникә).

ЗАМЕЛЕ́ТЬ гл. кәј бирә, хисирә, сүст бирә, бәјистә мундә. *У меня нога замелела* појмә хисири.

ЗАМОГИ́ЛЬНЫЙ прил. 1. см. загробный; 2. перен. кирдә, тасирә (сәс).

ЗА́МОК сущ. 1. гәлә; 2. гомбур. <> *Строить воздушные замки* ә хов кәләкорһо сохтә. II *за́мковый* прил. 1. гәләји, ән гәлә; 2. гомбури, ән гомбур.

ЗАМО́К сущ. килит: 1. әри дәрһорә, чимодонһорә, шкобһој ән мебелһорә вә јә чиһојкәрә ә очорәво гили сохтә карасти; 2. әри тирһо, пәрдүһорә әјәки бәстә чи; 3. ә кәлләј тог пазә хуно сәнг. II *замко́вый* прил. килити, ән килит.

ЗАМО́КНУТЬ, ЗАМОКА́ТЬ гл. тар бирә (әз ә гәд ов дәмундә нәми кәширә).

ЗАМО́ЛВИТЬ гл. зувун расундә, коф куфтирә, хоһиш сохтә.

ЗАМОЛИ́ТЬ гл. лово хостә, минәт сохтә.

ЗАМО́ЛКНУТЬ, ЗАМОЛКА́ТЬ гл. 1. динч појистә, сәс хүштәрә бурра, коф нә сохтә; 2. бурра оморә, һәрәјү бурра оморә, појистә (ә товунәј коф, коф-кәләч).

ЗАМОЛЧА́ТЬ гл. 1. сәс хүштәрә бурра, коф нә сохтә, кофсохтәрә појундә; 2. коф нәсәохтәрәво чүникәрә пәһәнү сохтә, нәһиштә киникә данү.

ЗАМО́Р сущ. амбар мүрдәји ән чәһһо вә һәјвоһој гәдови.

ЗАМОРДОВА́ТЬ см. *мордовать*.

ЗАМОРИ́ТЬ см. *морить*.

ЗАМОРИ́ТЬСЯ гл. мәндә бирә, әз һол офторә.

ЗАМОРО́ЗИТЬ, ЗАМОРА́ЖИВАТЬ гл. 1. бәјундә (бәјә дорә); 2. сәхт хиник сохтә. II *заморо́живание* сущ. 1. бәјундәји (бәјә дорәји), бәјистәји; 2. сәхт хиник сохтәји (бирәји).

ЗА́МОРОЗКИ сущ. хиники сәбәһмундәји (ән взали, јә новкә ән појизи).

ЗАМОРОСИ́ТЬ гл. хүр-думон оморә, сәр кирдә совә воруш ворустә (рихтә).

ЗАМОРО́ЧИТЬ см. *морочить*.

ЗАМО́РСКИЙ прил. 1. әз јә дәвләтикә оморијо; 2. ән јә дәвләтикә (һистијо).

ЗАМО́РЫШ сущ. лэгэр, чулаз.

ЗАМОСТИ́ТЬ см. *мостить*.

ЗАМО́ТАННЫЙ прич. 1. вэпучундэ омоpийо; 2. э корэво мэндэ сохтэ омоpийо.

ЗАМОТА́ТЬ, ЗАМА́ТЫВАТЬ гл. 1. вэпучундэ; 2. эн хуштэ сохтэ, вэкурдийорэ пэсэво нэвэкэрдундэ; 3. э корэво мэндэ сохтэ. II *замáтывание* сущ. 1. вэпучундэjи; 2. эн хуштэ сохтэjи, вэкирдийорэ пэсэво нэвэкэрдундэjи; 3. э корэво мэндэ сохтэjи.

ЗАМОТА́ТЬСЯ, ЗАМА́ТЫВАТЬСЯ гл. 1. вэпучундэ оморэ; 2. эн хуштэ сохтэ оморэ, вэкурдэ чи пэсэво вэкэрдундэ нэоморэ; 3. э корэво мэндэ сохтэ оморэ. II *замáтывание* сущ. 1. вэпучундэ оморэjи; 2. эн хуштэ сохтэ оморэjи, вэкурдэ чи пэсэво вэкэрдундэ нэоморэjи; 3. э корэво мэндэ сохтэ оморэjи

ЗАМОЧИ́ТЬ см. *мочить*.

ЗАМО́ЧКА сущ. тар сохтэjи, тар сохтэ оморэjи, э гэд ов дэшэндэjи, э гэд ов дэшэндэ оморэjи.

ЗАМО́ЧНИК сущ. килитчи, килит гуч сохтэнийо уста.

ЗАМУДРИ́ТЬ см. *мудрить*.

ЗА́МУЖ нареч. э шувэр (э товунэj мэhр бирэ): 1. *выйти замуж* э шувэр рэфтэ; 2. *выдать (отдать) замуж* э шувэр дорэ; 3. устар. *брать замуж* зэн хостэ, э зэни вэкирдэ.

ЗА́МУЖЕМ нареч. 1. в знач сказ. э шува́ри. *Она давно замужём* у эз зурэво э шувэри; 2. э шувэр. *Быть замужём* э шувэр бирэ.

ЗАМУ́ЖЕСТВО сущ. э шувэр бирэjи.

ЗАМУ́ЖНЯЯ сущ. шувэрлу (э шувэр hистийо). *Замужняя женщина* шувэрлуjэ зэн.

ЗАМУ́РЗАННЫЙ прил. чулки, хош нэоморэни.

ЗАМУРОВА́ТЬ, ЗАМУРО́ВЫВАТЬ гл. бору (сэнги) кэширэ сэхт сохтэ. *Замуровать драгоценности в стене* бору кэширэ сурхинэhорэ э дувор сэхт сохтэ. II *замурова́ние* сущ. бору кэширэ сэхт сохтэjи.

ЗАМУ́СЛИТЬ, -СЯ, ЗАМУСО́ЛИТЬ, -СЯ см. *муслить, -я*.

ЗАМУ́СОРИТЬ, ЗАМУ́СОРИВАТЬ гл. зибил рихундэ, зибили сохтэ.

ЗАМУ́СОРИТЬСЯ, ЗАМУ́СОРИВАТЬСЯ гл. зибил рихундэ оморэ, зибили сохтэ оморэ.

ЗАМУТИ́ТЬ, СЯ см. *мутить, -ся*.

ЗАМУХРЫ́ШКА сущ. пэтjорэjэ одоми, бисэлигэjэ одоми.

ЗАМУ́ЧИТЬ, ЗАМУ́ЧИВАТЬ гл. 1. см. *мучить*; 2. сэhэр дорэ кушта.

ЗАМУ́ЧИТЬСЯ см. *мучиться*.

ЗА́МША сущ. замуш (нэрмэ, назукэ, ховвэриjэ пуст). II *за́мшевый* прил. замуши: 1. эн зэмуш; 2. эз замуш духтэ оморийо.

ЗАМЫ́ЗГАННЫЙ прич. разг. 1. куhнэ сохтэ оморийо, дурра оморийо; 2. чулки сохтэ оморийо.

ЗАМЫ́ЗГАТЬ, ЗАМЫ́ЗГИВАТЬ гл. разг. 1. куhнэ сохтэ, дурра; 2. чулки сохтэ.

ЗАМЫКА́ТЬ гл. 1. см. *замкнуть*.; 2. э эхир эн чуникэ бирэ, э jурэво вэрастэ.

ЗАМЫКА́ТЬСЯ см. *замкнуться*.

ЗА́МЫСЕЛ сущ. нидир, гэсд, хэjол, фикир, мэтлэб.

ЗАМЫ́СЛИТЬ, ЗАМЫСЛЯ́ТЬ гл. нидир (фикир) сохтэ, э гэст эн чуникэ бирэ, эри хуштэ мэтлэб норэ, э гэсду пojистэ (эн чуникэ).

ЗАМЫСЛОВА́ТЫЙ прил. чэтин вэрасирэни, гэриш-мэтил.

ЗАМЫТА́РИТЬ, -СЯ см. *мытарить, -ся*.

ЗАМЫ́ТЬ, ЗАМЫВА́ТЬ гл. разг. шуштэ, шуштэ тэмиз сохтэ. II *замыва́ние* сущ. шуштэjи, шуштэ тэмиз сохтэjи. II *замы́вка* сущ. шуштэjи (эри шуштэ тэмиз сохтэ бирэнийо кор).

ЗАМЫШЛЯ́ТЬ см. *замыслить*.

ЗАМЯ́ТЬ[1] гл. 1. пишojурэ вэкирдэ, пojундэ, хисундэ, бурра (э товунэj коф-кэлэч); 2. разг. пэhэнУ сохтэ, сэрурэ дэкирдэ, перен. сэрурэ килов зэрэ.

ЗАМЯ́ТЬ[2] см. *мять*.

ЗАМЯ́ТЬСЯ[1], **ЗАМЕ́ШКАТЬСЯ** гл. чэшмиш бирэ, хуштэрэ вир сохтэ, э хуштэ дэмундэ.

ЗАМЯ́ТЬСЯ[2] см. *мяться*[2].

ЗА́НАВЕС сущ. пэрдэ. *Поднять, опустить занавес* пэрдэрэ вошэндэ, фушэндэ. II *занаве́сный* пэрдэjи, эн пэрдэ.

ЗАНАВЕ́СИТЬ, ЗАНАВЕ́ШИВАТЬ гл. пэрдэ вэнорэ, пэрдэ кэширэ, пэрдэ дэкирдэ.

ЗАНАВЕ́СКА сущ. пэрдэ (эри пишoj чуникэрэ, эз чуникэ чиросохтэ тикэj эн мол). *Повесить занавеску* пэрдэ кэширэ (вэнорэ); *Оконная занавеска* пэрдэj пэнчэрэjи. II *занаве́сочный* прил. пэрдэjи, эн пэрдэ.

ЗАНА́ЧКА сущ. пэhэнуки (эри чуникэрэ пэhэнУ сохтэ чикэ; hэчи пэhэнУ сохтэ оморийо чи).

ЗАНА́ШИВАТЬ, -СЯ см. *заносить*[1], *-ся*

ЗАНЕМЕ́ТЬ см. *неметь*.

ЗАНЕМО́ЧЬ гл. кәјфсүз бирә, нәчог бирә, бимиор бирә.

ЗАНЕСЕ́НИЕ сущ. нүјүстәји, дәшәндәји (ә чүникә)

ЗАНЕСТИ́ гл. 1. нүјүстә, дәшәндә (ә чүникә); 2. әз рәһ киројштәнки ә чүчојикә бәрдә расундә; 3. ә лап дурә чикә, јә новкә ә чү чој кәрәк нистикә ә унчо расундә, фирсорә; 4. тик кирдә, јә новкә тик кирдә ә гирог фирсорә. II *зано́с, занесе́ние* сущ. нүјүстәји, дәшәндәји (ә чүникә).

ЗАНЕСТИ́СЬ[1] гл. 1. устар. әз һәммә амбар пишо офторә; 2. разг. фикир сохтә, војә сохтә; 3. разг. кәләкәди сохтә.

ЗАНЕСТИ́СЬ[2] см. *нестись*[2].

ЗАНИ́ЗИТЬ, ЗАНИЖА́ТЬ гл. 1. дәрә фушәндә, кәм сохтә; 2. учуз сохтә. II *занижа́ние* сущ. 1. дәрә фушәндәји, кәм сохтәји; 2. учуз сохтәји.

ЗАНИМА́ТЬ[1,2] см. *занять*[1,2].

ЗАНИМА́ТЬСЯ[1] гл. 1. см. заняться[1]; 2. чүникә сохтә, кор сохтә, сәрү ә кор гәриш бирә; 3. хундә, ә нубо һәзүр бирә.

ЗАНИМА́ТЬСЯ[2] см. *заняться*[2].

ЗА́НОВО нареч. дүборә, таза, әз сәр.

ЗАНО́ЗА сущ. тәлү 1. ә зир пуст дарафтәнијо назукә, бызбызајә тикәләј ән дор, ән метал. *Вытащить занозу из пальца* тәлүрә әз әнкүшт вәдәшәндә; 2. визор овурдәнијо одоми, хосијәтү тәлһә одоми.

ЗАНО́ЗИСТЫЙ прил. тәлүји (кәсә визор овурдәнијо, хосијәтү тәлһ һистијо). II *зано́зистость* сущ. тәлүјәти (кәсә визор овурдәји, хосијәтү тәлһ бирәји).

ЗАНОЗИ́ТЬ гл. тәлү дәшәндә (дәрафтә, вогундә) ә чүникә. *Я занозил себе ногу* ә појмә тәлү дәрафти.

ЗАНО́С сущ. 1. см. занести; 2. ворвори кура сохтијо вә рәһә кирдијо вәрф.

ЗАНОСИ́ТЬ[1], **ЗАНА́ШИВАТЬ** гл. вокундә күһнә сохтә, вокундә чүлки сохтә.

ЗАНОСИ́ТЬ[2] см. *занести*.

ЗАНОСИ́ТЬСЯ[1] гл. вокундә күһнә сохтә оморә, вокундә чүлки сохтә оморә.

ЗАНОСИ́ТЬСЯ[2], **ЗАНА́ШИВАТЬСЯ** см. *занестись*.

ЗАНО́СЧИВЫЙ прил. такабур, мәнәм, ловго. II *зано́счивость* сущ. такабури, мәнәми, ловгоји.

ЗАНОЧЕВА́ТЬ гл. шәв појистә, шәвә кировундә (ә чүчојикә).

ЗАНУ́ДА сущ. (прост. презр.) дуразкәш, гәмиш, разг. мәһшәмүјә одоми (визор сохтәнијо одоми).

ЗАНУ́ДЛИВЫЙ то же, что *зану́дный*.

ЗАНУ́ДНЫЙ прил. дуразкәш, гәмиш, разг. мәһшәмү (визор сохтәнијо).

ЗАНУМЕРОВА́ТЬ см. *нумеровать*.

ЗАНЫ́ТЬ гл. сәр күрдә виз зәрә, нолә кәширә.

ЗАНЮ́ХАННЫЙ прил. бујрафтә (тазаји, тәмизи хүштәрә вир сохтијо).

ЗАНЯ́ТИЕ сущ. 1. кирдәји, күрдә оморәји. *Занятие должности* вәзифәрә күрдәји; 2. вәкирдәји, вәкирдә оморәји. *Занятие города войсками* әз тараф ләшкәр вәкирдә оморәји ән шәһәр; 3. чүникә сохтәји, кор сохтәји; 4. кор, сәниһәт, пишә; 5. нубо, вәхт ән нубо.

ЗАНЯ́ТНОСТЬ сущ. чүникә сохтәји, сәрү ә кор гәриш бирәји.

ЗАНЯ́ТНЫЙ прил. һәвәсди, вәшәгди, һәчојиб.

ЗАНЯТО́Й прил. чүникә сохтәнијо, корү амбар һистијо, сәрү һәмишә ә корәво гәриш һистијо.

ЗА́НЯТОСТЬ сущ. чүникә сохтәји, корү амбар бирәји, сәрү һәмишә ә корәво гәриш бирәји.

ЗАНЯ́ТЬ[1] гл. гәрд сохтә, ә гәрд вәкирдә.

ЗАНЯ́ТЬ[2] гл. 1. кирдә; 2. вәкирдә; 3. сәрүрә ә чүникәрәво гәриш сохтә, ә һәвәс овурдә.

ЗАНЯ́ТЬСЯ[1], **ЗАНИМА́ТЬСЯ** гл. 1. сәр кирдә чү корикә сохтә; 2. ә киникә ә хундәји кумәки сохтә; 3. дәниширә, фикир дорә.

ЗАНЯ́ТЬСЯ[2], **ЗАНИМА́ТЬСЯ** гл. сухтә, су кирдә сухтә; <> *Дух занялся* нәфәсү (нәфәсмә) кирд.

ЗАО́БЛАЧНЫЙ прил. 1. әз булудһо зәвәр һистијо, әз булудһо бәгдә һистијо; 2. хомә, бушә мәһшәво (фикир).

ЗАОДНО́ нареч. 1. әјәки, ә јә чикә; 2. ә јә вәхт (вәһдә).

ЗАОЗЁРНЫЙ прил. ә у тарафикәј ән ноһур һистијо.

ЗАОКЕА́НСКИЙ прил. ә у тарафикәј ән океан һистијо.

ЗАОРА́ТЬ гл. сәр кирдә һәр зәрә, һәринә кәширә, боҷәһ зәрә

ЗАОСТРИ́ТЬ, ЗАОСТРЯ́ТЬ гл. 1. тич сохтә, бызбызә сохтә, назук сохтә. *Заострить карандаш* буз карандашә бызбызә сохтә; 2. перен. курунд сохтә, зијод сохтә. *Заострить вопрос*

мәсәләрә курунд сохтә; 3. бурбундә, ә чум дәшәндә.

ЗАОСТРИ́ТЬСЯ, ЗАОСТРЯ́ТЬСЯ гл. 1. тич сохтә оморә, бызбызә сохтә оморә, назук сохтә оморә; 2. перен. курунд сохтә оморә, зијод сохтә оморә.

ЗАО́ХАТЬ гл. ох кәширә, ох-уф сохтә, нолә кәширә, сәр кирдә ох кәширә (ох-уф сохтә, нолә кәширә).

ЗАО́ЧНИКсущ. јӯ ә нубоһо нәоморә хундәнијо тәләбә. II *заóчница* әзини зән (духтәр).

ЗАО́ЧНЫЙ прил. 1. хӯштәнӯ нәбирә ә товунәјӯ сохтә оморәнијо, бирәнијо; 2. әз товунәј ә нубо һәмишә нәоморә предметә әз сәри хӯштә вәмухтәји һистијо.

ЗАПА́ВШИЙ прич. фурагустијо, нӯштијо, чухур биријо.

ЗА́ПАД сущ. мәһәров 1. әз чор тарафһој һилом јәки; 2. ә и тараф һистијо хори. II *за́падный* прил. мәһәрови: 1. ән мәһәров; 2. ә мәһәров һистијо; ә мәһәров рафтәнијо.

ЗАПАДА́ТЬ см. *запасть*.

ЗАПАДНЯ́ сущ. чәлә: 1. әри гуш һорә, һәјвонһорә кӯрдә тур; 2. киникәрә әри ә чәтини вәнкәстә сохтә оморијо кор.

ЗАПА́ЗДЫВАТЬ см. *запоздать*.

ЗАПА́ИВАТЬ см. *запаять*.

ЗАПА́ЙКА сущ. 1. лиһим зәрәји, вокосундәји, лиһим зәрә оморәји, вокосундә оморәји; 2. лиһим зәрә оморијо чикә, чикәлиһим.

ЗАПАКОВА́ТЬ, ЗАПАКО́ВЫВАТЬ см. *запаковать*.

ЗАПА́КОСТИТЬ см. *пакостить*.

ЗАПА́Л[1] сущ. пилтә (бомбһәрә вә әзини чиһорә ә кор овурдәнијо чи).

ЗАПА́Л[2] сущ. тәнкәнәфәси дорәнијо нәчоги ән һәсбһо вә ән јә һәјвонһојкә.

ЗАПАЛИ́ТЬ[1], **ЗАПА́ЛИВАТЬ** гл. сухундә, су дорә, дәкәсундә.

ЗАПАЛИ́ТЬ[2] гл. 1. ов хорундә (ә кәрм вәроморијо һәсб; 2. һәј сохтәрәво сәһәр дорә (һәсбә).

ЗАПА́ЛЬНИК см. *запал*[2].

ЗАПА́ЛЬНЫЙ прил. пилтәји: 1. ән пилтә; 2. ә пилтәрәво кор сохтәнијо.

ЗАПА́ЛЬЧИВЫЙ прил. бисабур, кәһәз, һӯршлӯ, зу әз хӯштә вәдарафтәнијо. II *запа́льчивость* сущ. бисабури, кәһәзи, зу әз хӯштә вәдарафтәји.

ЗАПА́МЯТОВАТЬ то же, что *забыть*.

ЗАПАНИКОВА́ТЬ гл. хӯштәрә вир сохтә, һорој-бочәһ дәшәндә, ә тәрс офторә, ә ләрз офторә.

ЗА́ПАНЬ сущ. бәнд (әри ә никәрәрәво фирсорә оморәнијо һӯзӯһорә кирдә).

ЗАПА́РИВАНИЕ сущ. дӯшундәји, лош дорәји, ә сәрӯ кәрмә ов дәкундәји.

ЗАПА́РИВАТЬ см. *запарить* 1.; 2.; 3.

ЗАПА́РИВАТЬСЯ гл. 1. см. *запариться*; 2. дӯшундә оморә; 3. лош дорә оморә; 4. амбар һәј сохтә оморә, әрәг сохтә (һәсб).

ЗАПА́РИТЬ гл. 1. биһол сохтә (әз кәрми, әз буг); 2. дӯшундә; 3. лош дорә; 4. амбар һәј сохтә, әрәг һиштә сохтә (һәсбә); 5. бурчундә, вәбурчундә.

ЗАПА́РИТЬСЯ гл. 1. биһол бирә (әз кәрми, әз буг); 2. әз һәј сохтә әрәг сохтә (ә товунәј һәсб); 3. әз корсохтә, әз рәһрафтә сәхт вәмундә; 4. ә сәрӯ ә дӯшдӯшијә овәво, ә бугәво кор сохтә оморә.

ЗАПА́РКА сущ. 1. дӯшундәји, дӯшундә оморәји; 2. гәзгу, тијон (әри мол дӯшундә).

ЗАПА́РНИК сущ. әри дәм (лош) дорә гәзгу.

ЗАПАРНО́Й, ЗАПА́РНЫЙ прил. 1. әри дәм (лош) дорә һистијо. *Запарной котёл* см. *запарник;* 2. лошдорә (лош дорә оморијо).

ЗАПАРШИ́ВЕТЬ гл. 1. см. паршиветь; 2. мурдар бирә, ә јӯ дәнишириә нә оморә (ә товунәј әдоми, ән һәјвон).

ЗАПА́РЫВАТЬ[1-2] см. *запороть*[1-2].

ЗАПА́С сущ. запас, бәгдәјинә, һитјоти, әри бәгдәји мундијо (норә оморијо, доштә оморијо) чи. II *запасно́й и запа́сный* прил. запаси (бәгдәјинә, һитјоти): 1. әри запас (әри бәгдәјинә, әри һитјоти) һәзӯр сохтә оморијо; 2. ән запас, әри запас һистијо.

ЗАПА́СЛИВОСТЬ сущ. һитјотирә винирәји, әри запас (әри бәгдәји) дошtәји.

ЗАПА́СЛИВЫЙ прил. һитјоти хӯштәрә винирәнијо, әри запас (әри бәгдәји) дошtәнијо.

ЗАПАСТИ́ гл. һитјотирә винирә, әри запас (әри бәгдәји) дошtә.

ЗАПАСТИ́СЬ, ЗАПАСАТЬСЯ гл. 1. һитјоти хӯштәрә винирә, әри хӯштә вәчирә норә; 2. перен. һитјоти вәчирә, кура сохтә. *Запастись необходимыми документами* кәрәкијә документһорә кура сохтә норә. <> *Запастись терпением* сабур хӯштәрә ник сохтә.

ЗАПА́СТЬ гл. 1. офторә, фураморә; 2. перен. офторә мундә; 3. перен. әдӯл, ә сәр кори сохтә.

Его слова глубоко запали мне кофhоj ән у ә дрyн дyлмә кори сохти.

ЗАПАТЕНТОВА́ТЬ см. *патентовать.*

ЗА́ПАХ сущ. буj. *Острый запах* тyндә буj.

ЗАПА́Х сущ. ә зир jә әтәкикә дәрафтиjо бәхш ән әтәк.

ЗАПАХА́ТЬ, ЗАПА́ХИВАТЬ гл. 1. хокә чарyндә (ән тум шәндә оморијо хорирә); 2. рyндә, сәр кирдә рyндә (хорирә).

ЗАПА́ХНУТЬ гл. 1. әтәкhоjгрә ә сәрjәки вәнорә (ән оводунирә); 2. пәрдәрә кәширә.

ЗАПАХНУ́ТЬ, ЗАПА́ХИВАТЬ гл. буj оморә, буj дорә.

ЗАПА́ЧКАТЬ, -СЯ см. *пачкать, -ся.*

ЗАПА́ШКА сущ. 1. рyндәjи, рyндә оморәjи; 2. рyндә оморијо хори.

ЗАПА́ШНИК сущ. әз рyj рyндәнијо кутон.

ЗАПАШО́К сущ. хәрәбә буjлә.

ЗАПАЯ́ТЬ, ЗАПА́ИВАТЬ гл. 1. лиђим зәрә, вокосyндә (ә лиђимәво); 2. перен. разг. вәкосyндә, кәширә (ә мәђноj зәрә).

ЗАПЕ́В сущ. hәвәл ән мәђәни.

ЗАПЕВА́ЛА сущ. мәђәнирә сәр кирдәнијо мәђәнихун.

ЗАПЕВА́ТЬ гл. 1. см. *запеть*; 2. сәр кирдә (мәђәнирә ә хорә).

ЗАПЕ́ВКА см. *запев* (ә мәђәниhоj хәлги).

ЗАПЕКА́ТЬ, -СЯ см. *запечь, -ся.*

ЗАПЕЛЕНА́ТЬ см. *пеленать.*

ЗАПЕ́НИТЬСЯ, ЗАПЕ́НИВАТЬСЯ, гл. сәр кирдә кәф сохтә.

ЗАПЕРЕ́ТЬ гл. 1. бәстә, гили сохтә, килит вәнорә; 2. бәстә. сәхт сохтә. (овә, газә); 3. дәнорә, дәшәндә, норә (ә jә гилиjә чикә); 4. пәсә-пиш4ojгрә кирдә, ә hәлгә вәкирдә. II *запира́ние* сущ. бәстәjи, гили сохтәjи.

ЗАПЕРЕ́ТЬСЯ гл. 1. дәрә гили сохтә ә дору дәмyндә; 2. ә кәрдән нәвәкирдә.

ЗА́ПЕРТЫЙ прил. 1. бәстә оморијо, гили сохтә оморијо, килит вәнорә оморијо; 2. дәнорә, дәшәндә, норә оморијо (ә jә гилиjә чикә); 3. пәсә-пишojгрә кирдә оморијо, ә hәлгә вәкyрдә оморијо.

ЗАПЕСТРЕ́ТЬ гл. 1. сәр кирдә рәнгәбәрәнг бирә, дијәш рәнгәбәрәнг бирә; 2. сәр кирдә вәди бирә; 3. сәр кирдә амбар рәнгәбәрәнг бирә, ә рәнгәбәрәнги хyштәрәво визор сохтә; 4. сәр кирдә ә пишоj чум амбар вәди бирә.

ЗАПЕ́ТЬ гл. 1. сәр кyрдә хyндә (мәђәни); 2. перен разг. әз тәрс ә зувун оморә, куфтирә (ә товунәj чyникә); 3. зу-зу, амбар (мәђәни) хyндәрәво ә визор овурдә .

ЗАПЕЧА́ТАТЬ, ЗАПЕЧА́ТЫВАТЬ гл. 1. пичәт зәрә (вәнорә); 2. бәстә (конвертә).

ЗАПЕЧАТЛЕВА́ТЬ, -СЯ гл. 1. см. *запечатлеть, -ся.*

ЗАПЕЧАТЛЕ́ТЬ гл. 1. сyрәтyрә ә чyникә бурбyндә; 3. нәхш сохтә, чикjyрә hиштә (вәhиштә), чикә сохтә. *Запечатлеть в сердце* ә дyлy чикә hиштә.

ЗАПЕЧАТЛЕ́ТЬСЯ гл. ә лугони чикәjy мyндә, нәхyшy мyндә, ә дyл киникә дәмyндә.

ЗАПЕ́ЧНЫЙ прил. пәсәjпичи, ә пәсәj пич hстиjо (бирәнијо).

ЗАПЕ́ЧЬ гл. 1. бyрчyндә (бyрчyндә), гирмизи сохтә; 2. ә гәд хәми дәнорә бyрчyндә (вәбyрчyндә).

ЗАПЕ́ЧЬСЯ гл. 1. бyрчирә (бyрчyндә оморә), гирмизи сохтә оморә; 2. ә гәд хәми дәнорә бyрчyндә (вәбyрчyндә) оморә.

ЗАПИНА́ТЬСЯ см. *запнуться.*

ЗАПИ́НКА то же, что *заминка* 2.

ЗАПИРА́ТЕЛЬСТВО сущ. ә кәрдән нәвәкyрдәjи.

ЗАПИРА́ТЬ, -СЯ см. *запереть, -ся.*

ЗАПИ́СЫВАНИЕ сущ. нyjyстәjи, нyjyстә оморәjи.

ЗАПИСА́ТЬ, ЗАПИ́СЫВАТЬ гл. сәр кирдә нyjyстә.

ЗАПИСА́ТЬСЯ, ЗАПИ́СЫВАТЬСЯ гл. 1. нyjyстә оморә, хyштәрә нyjyстә; 2. сәрy ә нyjyстә гәриш бирә.

ЗАПИ́СКА сущ. 1. кутәђә когоз; 2. кутәђлә чyникә нyjyстә оморијо вәлк еогоз.

ЗАПИСНО́Й[1] прил. 1. зобу, сәхт. *Записной игрок* зобунә гуморбаз; 2. соф, сyфт. *Он считал себя записным охотником* у хyштәрә софә овчи hисоб сохтәнбу.

ЗАПИСНО́Й[2] прил әри ә jор дошtә чyникә нyjyстә оморәнијо.

ЗАПИ́СОЧКА сущ. когозлә.

ЗА́ПИСЬ сущ. 1. см. *записать*; 2 нyjyстә оморијо чyникә; 2. Документ (әз товунәj чyникә), акт.

ЗАПИ́ТЬ, ЗАПИВА́ТЬ гл. 1. сәр кирдә хyрдә (әрәги-шоробә), сәрхуши сохтә; 2. хyрдә (hәнчирә) ә сәр чyникә (әри фубәрдәрә hәсонт сохтә). *Запить лекарство водой* ә сәр дәрму ов хyрдә (дәрмурә ә овәво хyрдә).

ЗАПИХА́ТЬ, ЗАПИ́ХИВАТЬ гл. ә кучәво вогундә (шиширә, дәнорә). II *запи́хивание* сущ. ә кучәво вогундәји (шиширәји, дәнорәји).

ЗАПИХНУ́ТЬ то же, что *запихать*.

ЗАПЛА́КАННЫЙ прич. һәрси, һәрси һистијо.

ЗАПЛА́КАТЬ гл. сәр кирдә киристә.

ЗАПЛАНИ́РОВАТЬ см. *планировать*[1].

ЗАПЛА́ТА сущ. пәлүү, пинә. II *запла́точный* прил. пәлүји, пинәји: 1. ән пәлү, ән пинә; 2. әри пәлү (пинә) сохтә (вәнорә) һистијо.

ЗАПЛА́ТАННЫЙ прич. пәлүвәри, пәлү сохтә оморијо.

ЗАПЛАТА́ТЬ см. *платать*.

ЗАПЛАТИ́ТЬ см. *платить*.

ЗАПЛА́ТКА сущ. пәлүлә, пинәлә.

ЗАПЛЕВА́ТЬ, ЗАПЛЁВЫВАТЬ гл. туфи сохтә, туфи-нәһләти сохтә.

ЗАПЛЕСКА́ТЬ, ЗАПЛЁСКИВАТЬ гл. шәхтә сохтә (ә сәр киникә, чүникә), тар сохтә, чүлки сохтә.

ЗАПЛЕСНУ́ТЬ, ЗАПЛЁСКИВАТЬ гл. ләпә шиширә, ов пур бирә. *Лодку заплеснуло водой* лодкә ов пур бисто.

ЗАПЛЕСТИ́, ЗАПЛЕТА́ТЬ гл. бофтә (мујә).

ЗАПЛЕТА́ТЬСЯ гл. 1. вәпүчирә. *Ноги заплета́ются* појһо әдәј вәпүчирә (рәһ рафтәнкә); әз ләхәс зувун ән у әдәј вәпүчирә; 2. бофтә оморә.

ЗАПЛЕ́ЧНЫЙ прил. пәсәјдүши, кәмәри (ә кәмәр вәбирәнијо, ә кәмәр кәрдундә оморәнијо).

ЗАПЛЕ́ЧЬЕ сущ. пәсәј дүш, зәвәр ән кәмәр.

ЗАПЛОМБИРОВА́ТЬ см. *пломбировать*.

ЗАПЛУТА́ТЬСЯ гл. разг. фири хурдә, рәһ вир сохтә.

ЗАПЛЫ́В сущ. үзкүм, үзкүмзәрә, үзкүм зәрәји (ә спорт).

ЗАПЛЫ́ТЬ[1], **ЗАПЛЫВА́ТЬ**[1] гл. үзкүм зәрә, үзкүм зәрә рафтә, үзкүм зәрә дур бирә.

ЗАПНУ́ТЬСЯ гл. дәмундә: 1. рәһ рафтәнкә појү ә чүникә вохурдә; 2. чәтинә кофә куфтирәнкә појистә.

ЗАПОВЕ́ДАТЬ, ЗАПОВЕ́ДОВАТЬ гл. вәсијәт сохтә.

ЗАПОВЕ́ДНИК сущ. кәм вә гимәтлүјә һәјвонһо, дор-дирәх, буһолүјә чиһој культураји доштә оморәнијо чикәј ән хори.

ЗА́ПОВЕДЬ сущ. 1. мисво (әри ә чикә овурдәј диндорһо норә оморијо һәдәт). 2. әри чүникә сохтәј ән киникә бурбундә оморәнијо рәһ.

ЗАПОДО́ЗРИТЬ, ЗАПОДА́ЗРИВАТЬ гл. әз киникә чүникә чустә.

ЗАПОЗДА́ЛЫЙ прил. дир биријо.

ЗАПОЗДА́НИЕ сущ. дир бирәји.

ЗАПОЗДА́ТЬ, ЗАПА́ЗДЫВАТЬ гл. дир бирә.

ЗАПОИ́ТЬ гл. амбар хорундә (әрәги-шороб).

ЗАПО́Й сущ. ә вәрдүши киро һәрә нәдорә (амбарә вәхт) әрәги-шороб хурдәји. II *запойный* прил. һәрә нәдорә (амбарә вәхт) әрәги-шороб хурдәнијо.

ЗАПОЛА́СКИВАТЬ см. *заполоснуть*.

ЗАПО́ЛЗАТЬ гл. ә сәршүгәми рафтә, ә чорчәнки рафтә, сәр кирдә ә сәршүгәми (ә чорчәнки) рафтә.

ЗАПОЛЗТИ́, ЗАПОЛЗА́ТЬ гл. ә сәршүгәми дәрафтә, ә чорчәнки дәрафтә ә чүчојикә.

ЗАПОЛНЕ́НИЕ сущ. пур сохтәји (сохтә оморәји). *Заполнение анкеты* анкетә пур сохтәји.

ЗАПО́ЛНИТЬ, ЗАПОЛНЯ́ТЬ гл. пур сохтә (ә чиро-чиро мәһноһо). *Заполнить анкету* анкетә пур сохтә. *Заполнить выбоину щебнем* чоләкирә ә ригәво пур сохтә. II *заполне́ние* сущ. пур сохтәји.

ЗАПО́ЛНИТЬСЯ, ЗАПОЛНЯ́ТЬСЯ гл. пур бирә (ә чиро-чиро мәһноһо). II *заполне́ние* сущ. пур бирәји.

ЗАПОЛОНИ́ТЬ, ЗАПОЛОНЯ́ТЬ гл. пур сохтә, кирдә (ә хүштәрәво, ә чиһој хүштәрәво).

ЗАПОЛОСНУ́ТЬ, ЗАПОЛА́СКИВАТЬ гл. ов зәрә, шуштә.

ЗАПОЛУЧИ́ТЬ гл. әри хүштә вәкирдә, ән хүштә сохтә.

ЗАПО́МНИТЬ, ЗАПОМИНА́ТЬ гл 1. ә јор кирдә, ә јор овурдә; 2. то же, что *припомнить*. II-*запомина́ние* сущ. ә јор кирдәји, ә јор овурдәји.

ЗАПО́МНИТЬСЯ, ЗАПОМИНА́ТЬСЯ гл. ә јор мундә.

ЗА́ПОНКА сущ. запонка**.**

ЗАПО́Р[1] сущ. 1. бәстәји, бәстә оморәји, гили сохтәји, гили сохтә оморәји, килит (рузә) вәнорәји, килит (рузә) вәнорә оморәји; 2. килит, рузә, гилиндәр.

ЗАПО́Р[2] сущ. шүгәмсәхти (ә буру рафтә чәтин бирәји).

ЗАПОРА́ШИВАТЬ см. *запорошить*.

ЗАПОРО́ТЬ[1], **ЗАПА́РИВАТЬ**[1] то же, что *засечь*[2].

ЗАПОРО́ТЬ[2], **ЗАПА́РИВАТЬ**[2] гл. хәрәб сохтә (әз кор нәдани, јә новкә хәрәб кор сохтәји).

ЗАПОРОШИ́ТЬ гл. 1. см. порошить; 2. сәр күрдә совә вәрф оморә (рихтә).

ЗАПОТЕ́ЛЫЙ прил. әрәг сохтијо, әрәгәлү. II *запоте́лость* сущ. сохтәји, әрәгәлүји.

ЗАПОТЕ́ТЬ см. *потеть*.

ЗАПО́ТЧЕВАТЬ гл. устар. амбар хорундә, гиног сохтә.

ЗАПОЧИВА́ТЬ гл. устар. хисирә, чумү ә хов рафтә.

ЗАПРАВИ́ЛА сущ. сәркор (чү корикәрә ә рәћ бәрдәнијо одоми).

ЗАПРА́ВИТЬ, ЗАПРАВЛЯ́ТЬ гл. 1. дәшәндә, кировундә. *Заправить брюки в сапоги* (болог) шоволә ә чәкмә дәшәндә; 2. ћәзүр сохтә, норә. *Заправить капкан* чәләрә норә; 3. дәкундә, пур сохтә. *Заправить машину бензином* ә мошин бензин дәкундә; 4. дәкундә, гәриш сохтә. *Заправить плов шафраном* ә плов зәћфәрон дәкундә.

ЗАПРА́ВИТЬСЯ, ЗАПРАВЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. хурдә, тә сироји бирә хурдә, шүгәм хүштәрә сироји сохтә; 2. ә чикәју бирә, дәрафтә, кироштә.

ЗАПРА́ВКА сущ. 1. дәшәндәји, кировундәји, дәшәндә оморәји, кировундә оморәји; 2. ћәзүр сохтәји, норәји, ћәзүр сохтә оморәји, норә оморәји; 3. дәкундәји, пур сохтәји, дәкундә оморәји, пур сохтә оморәји; 4. дәкундәји, гәриш сохтәји, дәкундә оморәји, гәриш сохтә оморәји.

ЗАПРА́ВОЧНАЯ сущ. ә мошинћо бензин (салјаркә) дәкундәнүтћо чикә.

ЗАПРА́ВОЧНЫЙ прил. әри чүникә дәкундә (пур сохтә) ћистијо.

ЗАПРА́ВСКИЙ прил. разг. соф, сүфт. *Заправский спортсмен* софә спортсмен.

ЗАПРА́ВЩИК сущ. ә мошинћо бензин дәкундәнијо фәћлә. II *запра́вщица* әзини зән (духтәр).

ЗАПРА́ШИВАТЬ см. *запросить*.

ЗАПРЕВА́ТЬ, ЗАПРЕ́ТЬ гл. пысырә, сәр кирдә пысырә.

ЗАПРЕДЕ́ЛЬНЫЙ прил. ә буруј ән чүникә ћистијо.

ЗАПРЕ́Т сущ. нә ћиштәји, рәћ нә дорәји.

ЗАПРЕТИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. әри нә ћиштә, әри рәћ нә дорә сохтә оморәнијо, ћистијо.

ЗАПРЕТИ́ТЬ, ЗАПРЕЩА́ТЬ гл. нә ћиштә, рәћ нә дорә (әри чүникә сохтә).

ЗАПРЕ́ТНЫЙ прил. сохтәјү ћәмәл нәс оморәнијо. II *запре́тность* сущ. сохтәјү ћәмәл нәоморәји.

ЗАПРЕЩА́ТЬСЯ гл. пишојү кирдә оморә, рәћ нә дорә (әри чүникә сохтә). II *запреще́ние* рәћ нә дорә нә оморәји, пишојү кирдә оморәји.

ЗАПРИМЕ́ТИТЬ см. *заме́тить*.

ЗАПРИХО́ДОВАТЬ см. *приходовать*.

ЗАПРОДА́ЖА сущ. пишоки фурухтәји, ћәзүрнәбирә фурухтәји.

ЗАПРОДА́ЖНЫЙ прил. әри пишоки фурухтә ћистијо, әри ћәзүр нәбирә фурухтә ћистијо.

ЗАПРОДА́ТЬ, ЗАПРОДАВА́ТЬ гл. пишоки фурухтә, ћәзүр нәбирә фурухтә.

ЗАПРОЕКТИ́РОВАТЬ см. *проектировать*[1].

ЗАПРОКИ́НУТЬ, ЗАПРОКИ́ДЫВАТЬ гл. разг. пәсәво гәд сохтә, пәсәво шәндә.

ЗАПРОКИ́НУТЬСЯ, ЗАПРОКИ́ДЫВАТЬСЯ гл. пәсәво гәд сохтә оморә.

ЗАПРОПАСТИ́ТЬСЯ гл. вир бирә, нист бирә, сур бирә.

ЗАПРОПА́СТЬ то же, что *запропаститься*.

ЗАПРО́С сущ. 1. пүрсиш (әз товунәј чүникә пүрсирә); 2. гимәтүрә амбар норәји, бућо фурухтәји; 3. војкә, ћәвәс. *У него большие запросы* урә амбарә чићо војистә; 4. одомићо амбар пүрсирәји , үшүрә амбар кәрәк бирәји.

ЗАПРОСИ́ТЬ, ЗАПРА́ШИВАТЬ гл. хостә: 1. пүрсирә (әз товунәј чүникә); 2. әри чүникә лап амбарә гимәт норә. II *запра́шивание* сущ. хостәји: 1. пүрсирәји (әз товунәј чүникә); 2. әри чүникә лап амбарә гимәт норәји.

ЗА́ПРОСТО нареч. ћә ћәчи, ћәсонтлә, ћәјб нәоморә.

ЗАПРОТЕСТОВА́ТЬ гл. биразији бурбундә, сәр кирдә биразији бурбундә.

ЗАПРОТОКОЛИ́РОВАТЬ см. *протоколировать*.

ЗАПРО́ШЛЫЙ то же, что *позапрошлый*.

ЗАПРУ́ДА сущ. 1. бәнд ови; 3. овкир, омбор ови.

ЗАПРУДИ́ТЬ[1], **ЗАПРУ́ЖИВАТЬ**[1] гл. 1. то же, что заполнить. пур сохтә. *Толпа запрудила улицу* ә кучә чәћмәт рә пур бү.

ЗАПРУДИ́ТЬ[2], **ЗАПРУ́ЖИВАТЬ**[2] см. *прудить*.

ЗАПРЯ́ТАТЬ, ЗАПРЯ́ТЫВАТЬ гл. разг. сәхт пәћәнү сохтә (офтә нәјов куфтирә) .

ЗАПРЯ́ТАТЬСЯ, ЗАПРЯ́ТЫВАТЬСЯ гл. разг. сәхт пәћәнү бирә(офтә нәјов куфтирә) .

ЗАПРЯ́ЧЬ гл. дәбәстә. *Запрячь лошадь в телегу* ћәсбә ә ћәрәбә дәбәстә.

ЗАПУ́ГАННЫЙ прил. тәрсундә оморијо, чумү тәрсиријо, тәрсәнкоһ. II *запу́ганность* сущ. тәрсундә оморәји, чумү тәрсирәји, тәрсәнкоһи.

ЗАПУГА́ТЬ, ЗАПУ́ГИВАТЬ гл. тәрсундә, чумурә тәрсундә, булә дорә.

ЗАПУ́ДРИТЬ, ЗАПУ́ДРИВАТЬ гл. пудри зәрә, пудри совустә, пудрији сохтә.

ЗА́ПУСК[1] сущ. ә кор вәнкәстәји, ә кор вәнкәстә оморәји, рәһо дорә оморәји. *Запуск спутника Земли* рәһо дорә оморәји ән спутник Хори.

ЗАПУСТЕ́ТЬсгл. буш мундә, хәрәбә мундә, тиһорут бирә.

ЗАПУСТИ́ТЬ[1], **ЗАПУСКА́ТЬ**[1] гл. 1. шәндә, пәртәво дорә; 2. вәхтүрәә кировундә, чүникәрә бирә һиштә (хәрәбирә); 3. вогундә, шиширә, дәшәндә ә чүникә; 4. ә кор вәнкәстә; 5. дәјиштә, рәһо дорә ә чүчојикә; 6. вошәндә (когозһовоји).

ЗАПУСТИ́ТЬ[2], **ЗАПУСКА́ТЬ**[2] гл. нәдәнишиә, сәрсәбил рәһо дорә, , фикир нәдорә.

ЗАПУ́ТАННОСТЬ сущ. гәриш-мәтили, нәвәрасирәнији, чәтини (әри ћәл сохтә).

ЗАПУ́ТАННЫЙ прил. гәриш-мәтил, нәвәрасирәни, чәтин (әри ћәл сохтә). II *запу́танность* сущ. гәриш-мәтили, нәвәрасирәнији, чәтини (әри ћәл сохтә).

ЗАПУ́ТАТЬ, ЗАПУ́ТЫВАТЬ см. *путать.*

ЗАПУ́ТАТЬСЯ, ЗАПУ́ТЫВАТЬСЯ гл. 1. гәриш бирә; 2. нәвәрасирәни бирә ; 3. чәшмиш бирә, ә чәтини офторә; 4. кинкол бирә.

ЗАПУШИ́ТЬ гл. (рујүрә) ә нәрмә чирәво дәкирдә, дәпучундә (ә вәрфәво, гировәво.).

ЗАПУ́ЩЕННЫЙ прич. 1. буш мундијо, бисәһиб мундијо, одомисүз мундијо, буш, бисәһиб, одомисүз; 2. ә вәхтү дәнишиә нә оморијо, хуб сохтә нәоморијо, күһнә сохтә оморијо (нәчоги). II *запу́щенность* сущ. буш мундәји, бисәһиб мундәји.

ЗАПЫЛА́ТЬ гл. сухтә, су кирдә, су кирдә сухтә.

ЗАПЫЛИ́ТЬ, - СЯ см. *пылить, -ся.*

ЗАПЫХА́ТЬСЯ, ЗАПЫ́ХАТЬСЯ гл. тәнкәнәфәс бирә, нәфәсү кирдә.

ЗАПЫХТЕ́ТЬ гл. сәр кирдә хүр зәрә, чәтин нәфәс кәширә.

ЗАПЬЯНЕ́ТЬ см. *пьянеть.*

ЗАПЯ́СТЬЕ сущ. 1. анат. биләк, базу; 2. гулбог,базубәнд.

ЗАПЯТА́Я сущ. вәркүл.

ЗАПЯТНА́ТЬ см. *пятна́ть.*

ЗАРАБО́ТАТЬ, ЗАРАБА́ТЫВАТЬ гл. 1. гәзонч сохтә; 2. сәр кирдә кор сохтә.

ЗАРАБО́ТАТЬСЯ, ЗАРАБА́ТЫВАТЬСЯ гл. 1. сәрү ә кор гәриш бирә; 2. әз амбар корсохтә вәмундә (мәндә бирә).

ЗА́РАБОТНЫЙ: *заработная плата* ә сохтә оморијо кор киро дорә оморәнијо. мүзд, моһош, мәјинә.

ЗА́РАБОТОК сущ. гәзонч, мүзд, моһош.

ЗАРА́ВНИВАТЬ см. *заровнять.*

ЗАРАЖЁННЫЙ прич. ә әј әз јәкикә (ә микробәбо). нәчоги кироштијо. II *заражённость* сущ. әз јәкикә (ә микробәво). нәчоги кироштәји.

ЗАРА́З сущ. ә јә бо, ә јә дәс, ширп.

ЗАРА́ЗА сущ. 1. ә микробһорәво нәчоги лов бирәји; 2. перен. хәрәбә одоми, әчлоф, биномус.

ЗАРАЗИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. то же, что *заразный*; 2. ә һәвәс овурдәнијо, ә јәкикә һәсонт кироштәнијо.

ЗАРАЗИ́ТЬ, ЗАРАЖА́ТЬ гл. 1. ә јәкикә нәчоги кировундә, јәкикәрә нәчог сохтә; 2. хәрәб сохтә (һоворә); 3. перен. ә киникә кори сохтә, *а* ћәвәс овурдә. II *зараже́ние* сущ. ә јәкикә нәчоги кировундәји, јәкикәрә нәчог сохтәји.

ЗАРАЗИ́ТЬСЯ, ЗАРАЖА́ТЬСЯ гл. 1. нәчоги кирдә. *Заразиться оспой* хуновлә кирдә; 2. перен. вәкирдә (әз јәкикәһо). II *зараже́ние* сущ. нәчоги кирдәји.

ЗАРА́ЗНЫЙ I прил. (әз јәки ә јәкикә) кироштәнијо (ә товунәј нәчоги); II в знач. сущ. әзини нәчоги күрдијо одоми.

ЗАРА́НЕЕ нареч. пишоки, пишотә, әз һәвәл, пи́ш-пишоки.

ЗАРАПОРТОВА́ТЬСЯ гл. разг. чәшмиш бирә, буш-бушә кофһо сохтә,

ЗАРАСТИ́, ЗАРАСТА́ТЬ гл. 1. дор-дирәх вәчирә (шиширә); 2. амбарә руш вәроморә (шиширә); 3. вокосирә, рујү дәкирдә, хуб бирә (јара, ләрбә).

ЗАРВА́ТЬСЯ гл. разг. амбар дорү дәрафтә (куч, гувот хүштәрә нәданүстәки).

ЗАРДЕ́ТЬСЯ гл. , кунә дорә, сәр кирдә гирмизи бирә.

ЗАРЕВЕ́ТЬ гл. 1. шырынә зәрә; 2. кәлә бочаһ зәрә; 3. разг. кәлә-кәлә киристә.

ЗА́РЕВО сущ. гирмизини (чүникә сухтәнкә, јә новкә офтоји дәрафтәнкә ә һәсму вәди бирәнијо үшүг).

ЗАРЕГИСТРИ́РОВАТЬ см. *регистрировать*.

ЗАРЕГИСТРИ́РОВАТЬСЯ гл. 1. см. *регистрироваться*; 2. мәһр бирә (ә загс).

ЗАРЕ́З сущ. болә, бәдбәхти, бәдмозоли, тәфүргә.

ЗАРЕ́ЗАТЬ см. *резать*.

ЗАРЕ́ЗАТЬСЯ гл. разг. хүштәрә күштә (ә тичә, бызбызәјә чиряво).

ЗАРЕЗЕРВИ́РОВАТЬ см. *резервировать*.

ЗАРЕ́ЧНЫЙ прил. ә у тарафикәј (гирогикәј) никәрә һистијо.

ЗАРЕ́ЧЬЕ сущ. ә у тарафикәј никәрә һистијо хори.

ЗАРЕ́ЧЬСЯ, ЗАРЕКА́ТЬСЯ гл. разг. сәвкәнд (шовһо) хундә, коф дорә, нидир сохтә.

ЗАРЖАВЕ́ТЬ, ЗАРЖА́ВЕТЬ гл. парс кирдә.

ЗАРЖА́ВЛЕННЫЙ прил. парси, парс кирдијо.

ЗАРЖА́ТЬ гл. сәр күрдә әри парс күрдә.

ЗАРИСОВА́ТЬ, ЗАРИСОВЫВА́ТЬ гл. шикил кәширә, шикилүрә кәширә.

ЗАРИСОВА́ТЬСЯ гл. сәрү ә шикилкәширә гәриш бирә.

ЗАРИСО́ВКА. сущ. 1. шикилкәширә, шикил кәширәји 2. шикил.

ЗА́РИТЬСЯ гл. чум дәкоштә, чумү дәбирә. *Зариться на чужое* ә чи хәләјиг чум дәкоштә.

ЗАРИФМОВА́ТЬ см. *рифмовать*.

ЗАРНИ́ЦА сущ. 1. бәрг; 2. бәрәнгинә.

ЗАРОБЕ́ТЬ гл. тәрсирә, хүштәрә кәширә.

ЗАРОВНЯ́ТЬ, ЗАРА́ВНИВАТЬ гл. ә јә һүндүри сохтә (ә пәсәпишоряво).

ЗАРОДИ́ТЬ, ЗАРОЖДА́ТЬ гл. һәмәл овурдә, офуррә, вәди сохтә. II *зарожде́ние* сущ. һәмәл овурдә, офуррә, вәди сохтә.

ЗАРОДИ́ТЬСЯ, ЗАРОЖДА́ТЬСЯ гл. һәмәл оморә, офуррә оморә, вәди бирә. II *зарожде́ние* сущ. һәмәл оморәји, офуррә оморәји, вәди бирәји.

ЗАРО́ДЫШ сущ. 1. ә шүгәм дәдәј тазалә һәмәл оморијо вә ә организм дәдәјво зивистәнијо һәјил, тум; 2. перен. сүфтәј ән чүникә, бинә.

ЗАРОЗОВЕ́ТЬ гл. 1. чәһроји (гирмизи) бирә, сәр кирдә чәһроји (гирмизи) бирә.

ЗАРО́К сущ. сәвкәнд, шовһә, нидир.

ЗАРОНИ́ТЬ гл. 1. вәнкәстә, рихундә. *Заронить письмо за диван* когозә ә пәсәј дивпн вәнкәстә; 2. перен. һәмәл овурдә, дорә.

ЗА́РОСЛЬ, ЗА́РОСЛИ сущ. куләлуг (әз јә кулә амбар вәроморијо чикә). *Заросль орешника* фундуглуг.

ЗАРПЛА́ТА сущ. (*заработная плата*) моһәш, мәһинә.

ЗАРУБЕ́ЖНЫЙ прил. буруни (әз и дәвләт ә буру бирәнијо, һистијо).

ЗАРУБЕ́ЖЬЕ сущ. буруни дәвләтһо.

ЗАРУБИ́ТЬ гл. 1. вәнчирә, күштә (ә гилинчәво, ә тәвәрәво); 2. бурра, нүшунә вәнорә; 3. парә сохтә.<> *Заруби себе на лбу (на носу)* ә күштү дәмунуку, күшвор сох ә куш тү дәни.

ЗАРУ́БКА сущ. 1. вәнчирәји, күштәји (ә гилинчәво, ә тәвәрәво); 2. бурраји, нүшунә вәнорәји; 3. парә сохтәји; 4. параји; 5. чикәј параји, нүшунә.

ЗАРУБЦЕВА́НИЕ сущ. куз күрдәји, вокосирәји, хуб бирәји (јара, ләрбә).

ЗАРУБЦЕВА́ТЬСЯ см. *рубцеваться*.

ЗАРУБЦО́ВЫВАТЬСЯ то же, что *рубцеваться*. *Рана зарубцовывается* јара әдәј куз күрдә.

ЗАРУМЯ́НИТЬ, -СЯ см. *румянить, -ся*.

ЗАРУЧИ́ТЬСЯ, ЗАРУЧА́ТЬСЯ гл. пишоки коф вәкүрдә, имид бирә (әри ә јү кумәк бирәји ән киникә).

ЗАРУ́ЧКА сущ. вәдоди, кумәки, дәскири, әри кумәки имидү бирәји.

ЗАРЫБИТЬ, ЗАРЫБЛЯ́ТЬ гл. чәһ дәшәндә (ә ноһур, ә никәрә, чәһ дошта. II *зары́бление* сущ. чәһ дәшәндәји (ә ноһур, ә никәрә, чәһ доштәји

ЗАРЫВА́ТЬСЯ[1] см. *зарваться*.

ЗАРЫВА́ТЬСЯ[2] гл. 1. см. *зарыться*.

ЗАРЫДА́ТЬ гл. сәр кирдә киристә, сәр кирдә ә һиркәрәво киристә.

ЗАРЫ́ТЬ, ЗАРЫВА́ТЬ гл. 1. ә чол (чоләки) дәшәндә, сәрүрәш сәхт сохтә, ә хори сәхт сохтә. *Зарыть клад* хәзинә сәхт сохтә (ә хори). 2.

ЗАРЫ́ТЬСЯ, ЗАРЫВА́ТЬСЯ гл. 1. дәрафтә, хүштәрә вогундә; 2. пәһәнү бирә; 3. сәрү ә чүникә гәриш бирә; 4. гәрг бирә мундә.

ЗАРЯ́ сущ. 1 рәнг ән офтоји вәдироморәнкә, јә новкә дәрафтәнкә вәди бирәнијо товуш; 2. әзини үшүг вәди бирәнијо вәхт. II *зо́ренька и зо́рька* уменьш. товушлә.

ЗАРЯБИ́ТЬ см. рябить.

ЗАРЯ́Д сущ. 1. куллә; 2. физ. зарјад (ә чүникә дәријо гәдәр ән куч електрики); 3. барут, лов сохтәнијо чи (гәдәрү).

ЗАРЯДИ́ТЬ[1], **ЗАРЯЖА́ТЬ** гл. пур сохтә (јәрәгә, аккумулјәторә). II *заряже́ние* сущ. 1. пур сохтәји пур (јәрәгә, аккумулјәторә).

ЗАРЯДИ́ТЬ[2] гл. 1. вәрдүш сохтә, һадәт сохтә; 2. кори сохтә (ә киникә), бәхширә (киникәрә);

3. нәпојистә (һәрәјү нәбурра) оморә, ворустә (воруш).

ЗАРЯДИ́ТЬСЯ гл. 1. пур бирә (јәрәг, аккумулјәтор); 2. куч вәчирә.

ЗАРЯ́ДКА сущ. 1. пур бирәји (јәрәг, аккумулјәтор); 2. һистијо куч, гувот; 3. гимнастика.

ЗАСА́ДА сущ. 1. әри ә нәкуми вәдироморә, ә сәр јәкикә (ән јәкикәһо) рафтә пәһәнү бирәнүтһо чикә; 2. тәһәрз ән әз пәһәнүкијә чикә ә сәр киникә рафтәји; 3. әри нәкуми ә сәр киникә рафтә пәһәнү бириһо одоми (одомиһо).

ЗАСАДИ́ТЬ, ЗАСА́ЖИВАТЬ гл. 1. әри амбәрә вәхт чүникә сохтә нүшундә; 2. дорун вогундә (чүникәрә ә чү); 3. дор-дирәх коштәрәво јә бәхш хорирә кирдә; 4. әри ә чүчојикә нүштә мәчбур сохтә, дустог сохтә.

ЗАСА́ЖИВАТЬСЯ гл. 1. см. *засесть*.

ЗАСА́ЛИВАТЬ[1] то же, что *солить*.

ЗАСА́ЛИВАТЬ[2] см. *засалить*.

ЗАСА́ЛИТЬ гл. рүгәни сохтә, рүгәнмоли сохтә.

ЗАСА́ЛИТЬСЯ, ЗАСА́ЛИВАТЬСЯ гл. рүгәни бирә, рүгәнмоли бирә.

ЗАСА́СЫВАТЬ см. *засосать*.

ЗАСА́ХАРИТЬ, ЗАСА́ХАРИВАТЬ гл. шәкәр зәрә, ә шәкәр кирдә.

ЗАСА́ХАРИТЬСЯ, ЗАСА́ХАРИВАТЬСЯ гл. шәкәр зәрә оморә, ә шәкәр күрдә оморә.

ЗАСВЕРКА́ТЬ гл. товуш дорә, вәшәг дорә, сәр кирдә товуш дорә, сәр кирдә вәшәг дорә

ЗАСВЕТИ́ТЬ[1] гл. устар. 1. сухундә (әри јшјг сохтә). *Засветить фонарь* фонорә сухундә; 2. вульг. сәхт вокосундә, зәрә, кәширә.

ЗАСВЕТИ́ТЬ[2], **ЗАСВЕ́ЧИВАТЬ** гл. ә үшүг дорә, хәрәб сохтә.

ЗАСВЕТИ́ТЬСЯ гл. сәр кирдә үшүг дорә, вәди бирә.

ЗА́СВЕТЛО нареч. үшүг һисти, торик нә бирә, торики нә кирдә.

ЗАСВИДЕ́ТЕЛЬСТВОВАТЬ см. *свидетельствовать*.

ЗАСЕВА́ТЬ см. *засеять*.

ЗАСЕДА́НИЕ сущ. разг. сәброни (әри чү мәсәләјикәрә һәлсохтә ә јә чикә кура бирәји ән одомиһо).

ЗАСЕДА́ТЕЛЬ сущ. јоннүш (ән суд).

ЗАСЕДА́ТЬ гл. сәброни сохтә, ә сәброни дәбирә.

ЗАСА́ЖИВАТЬСЯ см. *засесть* 2.

ЗАСЕ́ИВАТЬ гл. см. *засеять*.

ЗАСЕКРЕ́ТИТЬ, ЗАСЕКРЕ́ЧИВАТЬ гл. 1. пәһәнү доштә, пәһәнү сохтә; 2. ә пәһәнүки фирсорә; 3. ә пәһәнүки дәјиштә.

ЗАСЕЛИ́ТЬ, ЗАСЕЛЯ́ТЬ гл. 1. одоми нүшундә, чикәрә, хунәрә битәв кирдә; *Заселить новый дом рабочими* ә битәв тазә хунә фәһәләһорә нүшундә; 2. нүштә, мәскән сохтә, кирдә. *Рабочие заселили новый шестиэтажный дом* фәһәләһо шәшмәртәбәји хунәрә битәв кирдүт. II *заселе́ние* сущ. нүштәји, одоми нүшундәји, мәскән сохтәји, мәскән сохтә оморәји.

ЗАСЕ́СТЬ, гл. 1. нүштә. *Засесть за стол* ә пәсәј стол нүштә; 2. нүштә мундә; 3. пәһәнү бирә; 4. вәпүчирә мундә; 5. перен. дәрафтә, офторә. *Засела в голове мысль, что…* ә сәр мә јә фикир диромори ки, …

ЗАСЕ́ЧКА гл. вәнчирәји: 1. нүшунә вәнорәји (вәнорә оморәји); 2. нүшунә; 3. јара (ә пој ән һәсб).

ЗАСЕ́ЧЬ[1], **ЗАСЕКА́ТЬ**[1] гл. вәнчирә: 1. чүникәрә вәнчи-вәнчи сохтә; 2. ә чүникә нушунә вәнорә; 3. јаралү сохтә (ә товунәј ә пәсәји појәво пишоји пој хүштәрә јаралү сохтәји ән һәсб).

ЗАСЕ́ЧЬ[2], **ЗАСЕКА́ТЬ**[2] гл. вәнчирә (күштә -мүрдә сохтә).

ЗАСЕ́ЯТЬ гл. коштә, шәндә (тум).

ЗАСИДЕ́ТЬ, ЗАСИ́ЖИВАТЬ гл. (ә бурурафтәј хүштәрәво)мурдар сохтә, чүлки сохтә (әз товунәј гушһо, бүһүлүһо. *Мухи засидели всю картину* мәкәзһ битәв шикилә мурдар сохтәт.

ЗАСИДЕ́ТЬСЯ, ЗАСИ́ЖИВАТЬСЯ гл. разг. амбар нүштә, нүштә мундә. <> *Засидеться девкой* духтәр мундә, ә шүвәр нә рафтә.

ЗАСИЛОСОВА́ТЬ см. *силосовать*.

ЗАСИ́ЛЬЕ сущ. кучбурбуни (ә киникә, чүникә, ә корһој зиндәкуни куч бурбундәји).

ЗАСИ́М пред. устар. бәгдә, әз и бәгдә, әз у бәгдә.

ЗАСИНЕ́ТЬ гл. сәр кирдә кову бирә, кову вәди бирә.

ЗАСИНИ́ТЬ гл. 1. амбарә кову сохтә; 2. битәв кову сохтә, коврә рәнг зәрә.

ЗАСИ́ТЬ гл. 1. вәшәг дорә, үшүг дорә, тов (товуш) дорә, сәр кирдә вәшәг (үшүг, товуш) дорә; 2. рүјү хәндүстә, чумһојү товуш дорә (әз шори).

ЗАСКИРДОВА́ТЬ см. *скирдовать*.

ЗАСКО́К сущ. гилиг (ə kopho, ə фикирhoj ən киникə мүһүчүзиһо).

ЗАСКОЛЬЗИ́ТЬ гл. сəр кирдə чəмүстə (ə сəр ширишə чи), шириш хурдə.

ЗАСКОРУ́ЗЛОСТЬ сущ. 1. дəгəли, тинкол-тинколи, хүшки; 2. перен. пəс мундəји, корнəдани.

ЗАСКОРУ́ЗЛЫЙ прил. 1. дəгəл, тинкол-тинкол, хүшк; 2. пəс мундијо, корнəдан.

ЗАСКОРУ́ЗНУТЬ гл. 1. дəгəли сохтə, тинкол-тинкол бирə, хүшк бирə; 2. пəс мундə.

ЗАСКОЧИ́ТЬ, ЗАСКА́КИВАТЬ гл. 1. хүштəрə вошəндə-вошəндə ə пəсəj чүникə кирошто; 2. хүштəрə шəндə-шəндə ə чүникə вəрафтə. *Кошка заскочила на крышу* пишик хүштəрə шəндə-шəндə ə бун вəрафт; 3. хүштəрə ə пишо вогундə, јəкикəһорə кирошто.

ЗАСКРЕЖЕТА́ТЬ гл. сəр кирдə гиринчəгиринч сохтə.

ЗАСКУЧА́ТЬ гл. разг. гəрор нə кирдə.

ЗАСЛА́ТЬ, ЗАСЫЛА́ТЬ гл. фирсорə, ə рəһ дəшəндə. II *засылка* сущ. фирсорəји, ə рəһ дəшəндəји

ЗАСЛЕДИ́ТЬ, ЗАСЛЕ́ЖИВАТЬ гл. појəпој сохтə, ə чикəпојһорəво чүлки сохтə.

ЗАСЛО́Н сущ. 1. əри рəһ (пишој) чүникəрə кирдə һистијо чи; 2. то же, что *прикрытие* 3. II *засло́нный* прил. əри пишој чүникəрə бəстə, кирдə һистијо.

ЗАСЛОНИ́ТЬ, ЗАСЛОНЯ́ТЬ гл. 1. пишојүрə кирдə (бəстə), пəрдə кəширə; 2. бəстə, кирдə (рəһə); 3. ə хəјолү бирə, хүштəрə ə пишо дорə, ə пишојү појистə.

ЗАСЛО́НКА сущ. гүлпвəријə тикəј һовун (əри суларə гили сохтə).

ЗАСЛУ́ГА сущ. гəдүр: 1. əри чəһмəт хəјрү һһистијо корһо, һəмəлһој ən киникə; 2. хүштəни ən и корһо, һəмəлһо.

ЗАСЛУ́ЖЕННЫЙ I прич. гəзонч сохтə оморијо, һəги һистијо. *Заслуженная похвала* гəзонч сохтə оморијо гəдүр; II прил. 1. һинəрмəнд. *Заслуженный учитель* һинəрмəндə мəһлүм; 2. ə чүникə лојиг һистијо.

ЗАСЛУЖИ́ТЬ, ЗАСЛУ́ЖИВАТЬ гл. ə чүникə лојиг бирə, расирə, вəрзирə. *Заслужить доверие народа* ə иһтибор хəлг лојиг бирə.

ЗАСЛУЖИ́ТЬСЯ, ЗАСЛУ́ЖИВАТЬСЯ гл. амбарə вəхт кор (гуллуг) сохтə.

ЗАСЛУ́ШАТЬ, ЗАСЛУ́ШИВАТЬ гл. куш дошто, шинирə, куш дəкошто.

ЗАСЛУ́ШАТЬСЯ, ЗАСЛУ́ШИВАТЬСЯ гл. ə һəвəсəво куш дошто (дəкошто).

ЗАСЛУ́ШИВАНИЕ сущ. куш доштəји, шинирəји, куш дəкоштəји, куш дошто оморəји, шинирə оморəји, куш дəкошто оморəји.

ЗАСЛЫ́ШАТЬ гл. 1. шинирə. *Заслышать знакомый голос* шинохојə сəсə шинирə; 2. разг. хəбəрдор бирə; 3. ə јү расирə, јүрə оморə (бүј). *Заслышать запах* јүрə бүј оморə.

ЗАСЛЮНИ́ТЬ см. *слюнить*.

ЗАСЛЮНЯ́ВИТЬ см. *слюнявить*.

ЗАСМА́ТРИВАТЬ гл. 1. дəниширə, əз пəһənүки дəниширə, зирчуми дəниширə; 2. тик ə рүјү дəниширə, ə гəд чумү дəниширə.

ЗАСМА́ТРИВАТЬСЯ см. *засмотреться*.

ЗАСМЕЯ́ТЬ, ЗАСМЕ́ИВАТЬ гл. ə дəс дəшəндə, рүхшənд сохтə, ə киникə хəндүстə.

ЗАСМЕЯ́ТЬСЯ гл. хəндүстə, сəр кирдə хəндүстə.

ЗАСМОЛИ́ТЬ, ЗАСМА́ЛИВАТЬ гл. гири сохтə: 1. ə гирəво билисмол сохтə, нəвинирəни сохтə; 2. ə гирəво чүлки сохтə.

ЗАСМОРКА́ТЬ, ЗАСМА́РКИВАТЬ гл. хүлми сохтə.

ЗАСМОТРЕ́ТЬСЯ, ЗАСМА́ТРИВАТЬСЯ гл. чумү дəмундə, һəјру бирə, һəјру-һəјру дəниширə.

ЗАСНЕ́ЖЕННЫЙ, ЗАСНЕЖЁННЫЙ прил. рүјүрə вəрф дəкирдијо, ə зир вəрф дəмундијо.

ЗАСНЕ́ЖЕННОСТЬ, ЗАСНЕЖЁННОСТЬ сущ. рүјүрə вəрф дəкирдəји, ə зир вəрф дəмундəји.

ЗАСНУ́ТЬ, ЗАСЫПА́ТЬ гл. 1. хисирə, хисирə мундə, чумү ə хов рафтə; 2. перен. хомуш бирə.

ЗАСНЯ́ТЫЙ прич. шикилү еəширə оморијо (ə фото јə новкə ə кино апаратəво).

ЗАСНЯ́ТЬ гл. шикилүрə кəширə (ə фото јə новкə ə кино апаратəво).

ЗАСО́В сущ. рузə, гили. II *засо́вный* прил. рузəји, гилији; ən рузə, ən гили.

ЗАСО́ВЕСТИТЬСЯ то же, что *застыдиться*.

ЗАСО́ВЫВАТЬ гл. *засунуть*.

ЗАСО́Л сущ. 1. см. *солить*; 2. тəһəр ən чиһорə ə мүнүк кирдə.

ЗАСОЛЕ́НИЕ сущ. мүнүк кирдəји, шур бирəји. *Засоление почвы* мүнүк кирдəји (шур бирəји) ən хори.

ЗАСОЛИ́ТЬ см. *солить*.

ЗАСО́ЛКА см. *засол* 1.

ЗАСО́ЛОЧНЫЙ прил. овкирдәји**,** әри чүникәрә ә мүнүков кирдә һистијо, әри овкүидәчи дәкундә һистијо.

ЗАСО́ЛЬНЫЙ прил. овкүрдәји: 1. ән овкүрдә; әри ә ов (ә мүнүк күрдә) һистијо.

ЗАСОРИ́ТЬ, ЗАСОРЯ́ТЬ гл. 1. хокору, зибил тиһи сохтә; 2. кирдә (ә зир-зибиләво); 3. чүлки сохтә. II *засоре́ние* сущ. 1. хокору, зибил тиһи сохтәји; 2. кирдәји (ә зир-зибиләво); 3. чүлки сохтәји.

ЗАСОРИ́ТЬСЯ, ЗАСОРЯ́ТЬСЯ гл. 1. хокору, зибил тиһи сохтә оморә; 2. кирдә оморә (ә зир-зибиләво); 3. чүлки бирә. II *засоре́ние* сущ. 1. хокору, зибил тиһи сохтә оморәји; 2. кирдә оморәји (ә зир-зибиләво); 3. чүлки сохтә оморәји.

ЗАСОСА́ТЬ, ЗАСА́СЫВА́ТЬ гл. 1. хурдә, чумустә. *Ребёнок плохо сосёт* һәјил әдәј хәрәб чумустә (пүштүј дәдәјә); 2. кәширә, дәдарундә; 3. сәһәр дорә, мәндә сохтә; 4. фүбәрдә, кәширә. II *засáсывание и засóс* сущ. хурдәји (чумустәји, кәширәји).

ЗАСО́ХНУТЬ см. *сохнуть*.

ЗА́СПАННЫЙ прич. ховолү. *Заспанные глаза* ховәлүјә чумһо;

ЗАСПА́ТЬ гл. 1. әз хов бәгдә әз јор вәдәшәндә; 2. ә хисирәнки (ховолү бирәнкә) ә зир хүштә дәјиштә тасундә, күштә (һәјилә).

ЗАСПА́ТЬСЯ гл. хисирә мундә, амбар хисирә.

ЗАСПЕШИ́ТЬ гл. тәһәди сохтә.

ЗАСПИРТОВА́ТЬ, ЗАСПИРТО́ВЫВАТЬ гл. ә спирт дәнорә (әри әз пысырә дошто).

ЗАСПО́РИТЬ гл. һүчәт сохтә, сәр кирдә һүчәт сохтә.

ЗАСПО́РИТЬСЯ гл. сәрү ә һүчәт гәриш бирә, ә һүчәт дәмундә.

ЗАСРАМИ́ТЬ гл. биобур сохтә, тәбәрә сохтә, бизу сохтә, әз һүрмәт вәнкәстә.

ЗАСТА́ВА сущ. застава: 1. дәр ән шәһәр (әри ә шәһәр дара-вәдиро сохтә һистијо чикә); һәвәл әзини чикә биријо диһ; 2. әри чүникәрә гәрәвули сохтә дәстә (ләшкәри). II *заста́вный* прил. заставаји; ән застава.

ЗАСТА́ВИТЬ[1], **ЗАСТАВЛЯ́ТЬ**[1] гл. 1. кирдә, пур сохтә. *Заставить комнату мебелью* утогә ә мебеләво пур сохтә; 2. пишојүрә кирдә, пишојүрә бурра. *Заставить дверь шкафом* ә шкобәво пишој дәрә кирдә.

ЗАСТА́ВИТЬ[2], **ЗАСТАВЛЯ́ТЬ**[2] гл. һиштә, мәчбур сохтә. *Не заставить себя ждать* хүштәрә кузәт сохтә нә һиштә.

ЗАСТА́ВКА сущ. заставка (ә зәвәр ән һәвәл китоб, јә новкә ән бәхшү ә фирәһәвунә вәнорә оморәнијо шикил, нәхүш, јәравуш).

ЗАСТА́ИВАТЬСЯ см. *застояться*.

ЗАСТАРЕ́ЛЫЙ прил. күһнә биријо, бинә дәшәндијо, бинәлү биријо (нәчоги, һәдәт вә јә чиһојкә). II *застаре́лость* күһнә бирәји, бинә дәшәндәји, бинәлү бирәји (нәчоги, һәдәт вә јә чиһојкә).

ЗАСТА́ТЬ, ЗАСТАВА́ТЬ гл. 1. винирә, офтә. *Вернувшись домой, я застал там почтальона* ә хунә вокәштәнкә, почталјона ә унчо винирүм; 2. оморә винирә, оморә вәдирәморә, кирдә. *Застать на месте преступления* ә сәр кор оморә вәдирәморә.

ЗАСТЕГНУ́ТЬ, ЗАСТЁГИВАТЬ гл. бәстә, дукмәһојүрә дәзәрә

ЗАСТЕГНУ́ТЬСЯ, ЗАСТЁГИВАТЬСЯ гл. дукмәһој (оводуниһој) хүштәрә дәзәрә.

ЗАСТЕКЛИ́ТЬ, ЗАСТЕКЛЯ́ТЬ гл., шишә (кузки) дәшәндә (ә чүникә), шишәји сохтә.

ЗАСТЕЛИ́ТЬ см. *застлать*.

ЗАСТЕ́НОК сущ. гомбур (чозә дорәнүтһо чикә).

ЗАСТЕ́НЧИВО нареч. һәјб оморә-оморә, шәрмәндә –бирә-бирә, ә һәјбкәширәво, ә шәрмәндәјирәво.

ЗАСТЕ́НЧИВЫЙ прил. һәјбкәш, шәрмәндә. II *засте́нчивость* сущ. һәјбкәши, шәрмәндәји.

ЗАСТЕСНЯ́ТЬСЯ гл. һәјб кәширә, јүрә һәјб оморә, хүштәрә кәширә.

ЗАСТИ́ГНУТЬ см. *застичь*.

ЗАСТИЛА́ТЬ, - СЯсм. *застлать, -ся*.

ЗАСТИРА́ТЬ, ЗАСТИ́РЫВАТЬ гл. 1. шуштә, шуштә тәмиз сохтә; 2. шуштә хәрәб сохтә.

ЗА́СТИТЬ гл. разг. пишојүрә кирдә. *Зависть глаза застит* перен. бәхили пишој чумһорә кирдәни.

ЗАСТИ́ЧЬ, ЗАСТИГА́ТЬ гл. ә нәкуми (ә јә бо) кирдә, винирә. *Воров застигли на месте преступления* дүздһорә ә сәр кор (дүзди) кирдүт (кирдим).

ЗАСТЛА́ТЬ, ЗАСТИЛА́ТЬ гл. 1. ә руј чүникә дәчирә, дәшәндә; 2. перен. дәкирдә; 3. перен. кирдә, пишојүрә кирдә, пәрдә кәширә. *Слёзы застлали глаза* һәрс пишој чумһојмә пәрдә кәши; *туча застлала солнце* булуд пишој офтојирә кирди.

ЗАСТЛА́ТЬСЯ, ЗАСТИЛА́ТЬСЯ гл. 1. ә руј чүникә дәчирә оморә, дәшәндә оморә; 2. перен. дәкирдә оморә, пәрдә кәширә оморә; 3. перен.

пишојӯ кирдә оморә; 4. перен. пур бирә. *Глаза застлались слезами* чумhојмә hәрс бур бисто.

ЗАСТО́Й сущ. 1. чүмӯ-чару нә бирәји, појистәји; 2. кәсоди, зовол. *Застой в делах* ә корhо кәсодини.

ЗАСТО́ЙНЫЙ прил. 1. чүмӯ-чару нәс сохтәнијо, појистијо; 2. фурухтә нәс оморәнијо, ә пул нәс рафтәнијо, вәстәрәкорӯ нистијо, хисирә мундијо.

ЗАСТОЛБИ́ТЬ гл. појә зәрә нүшунәлӯ сохтә.

ЗАСТО́ЛЬЕ, ЗАСТО́ЛИЦА сущ. сӯhӯдо, гиноглуги (разг. хурдә-бәрдә).

ЗАСТО́ЛЬНЫЙ прил. сәрсифроји (ә сәр сифро, чи хурдәнкә, ә сӯhӯдо, ә гиноглуги бирәнијо). *Застольный тост* соги ән сӯhӯдоји.

ЗАСТОНА́ТЬ гл. виз зәрә, нолә кәширә, сәр кирдә виз зәрә, сәр кирдә нолә кәширә.

ЗАСТО́ПОРИТЬ, -СЯ см. *стопорить, -ся*.

ЗАСТОЯ́ЛЫЙ прил. мундијо (дуразә вәhдә вә чүмӯ-чару нәсохтә). II *застоя́лость* сущ. мундәји (дуразә вәhдә вә чүмӯ-чару нәсохтә).

ЗАСТОЯ́ТЬСЯ гл. мундә: 1. дуразә вәhдә вә чүмӯ-чару нә сохтә; 2. хәрәб бирә; 3. појистә, дир бирә.

ЗАСТРА́ГИВАТЬ см. *застрогать*.

ЗАСТРА́ИВАТЬ, -СЯ см. *застроить, -ся*

ЗАСТРАХОВА́ТЬ, -СЯ гл. *страховать, -ся*.

ЗАСТРАЩА́ТЬ, ЗАСТРА́ЩИВАТЬ см. *запугать*.

ЗАСТРЕВА́ТЬ см. *застрять*.

ЗАСТРЕЛИ́ТЬ, ЗАСТРЕ́ЛИВАТЬ гл. зәрә, күштә (ә кулләрәво).

ЗАСТРЕЛИ́ТЬСЯ, ЗАСТРЕ́ЛИВАТЬСЯ гл. хүштәрә зәрә, хүштәрә күштә (ә кулләрәво).

ЗАСТРЕ́ЛЬЩИК сущ. чүкорикәрә сәр күрдәнијо одоми. II *застрельщица* сущ. әзини зән (духтәр).

ЗАСТРОГА́ТЬ гл. тироширә (бызбызә сохтә).

ЗАСТРО́ИТЬ, ЗАСТРА́ИВАТЬ гл. 1. вокундә, вокундә оводу сохтә; 2. сәр кирдә вокундә (хунә вә јә чијикәрә). II *застро́йка* сущ. вокундәји (әчүчојикә, чүникә).

ЗАСТРО́ИТЬСЯ, ЗАСТРА́ИВАТЬСЯ гл. 1. вокундә оморә оводу бирә, hәммә тарафhојӯ вокундә оморә; 2. сәр кирдә вокундә оморә.

ЗАСТРО́ЙЩИК сущ. хунәвоку (әри хүштә хунә вокундијо, јәновкә вокундәнијо одоми). II *застро́йщица* әзини зән (духтәр).

ЗАСТРОЧИ́ТЬ, ЗАСТРА́ЧИВАТЬ гл. 1. сәр кирдә ә мошин палтардух духтә; 2. сәр кирдә бәхијо бәрдә; 3. сәр күрдә перен. зури-зури, тәрәтәhәди нүјүстә; 4. перен сәр кирдә. куллә шәндә (әз автомат).

ЗАСТРУГА́ТЬ, ЗАСТРОГА́ТЬ см. *застрогать*.

ЗАСТРУ́ГИВАТЬ см. *застругать*.

ЗАСТРЯ́ТЬ, ЗАСТРЕВА́ТЬ гл. 1. дәрафтә дәмундә, hәчи дәмундә ки вәдәшәндәјӯ чәтин бирә. *Пуля застряла в кости* куллә ә остугу дәмунди; *колесо застряло в грязи* чәрх ә малад дәмунди; 2. перен. ә јә чәикә офторә ки, әз унчо вәдироморә чәтини.

ЗАСТУДЕНЕ́ТЬ см *студенеть*.

ЗАСТУДИ́ТЬ гл. хиник сохтә, хиник бирә hиштә.

ЗАСТУДИ́ТЬСЯ гл. хүштәрә хиники дорә, ә јӯ хиники вәхурдә.

ЗАСТУ́ЖИВАТЬ см. *застудить*.

ЗАСТУ́ЖИВАТЬСЯ гл. 1. см. *застудиться*; 2. хиники дорә оморә.

ЗАСТУ́КАТЬ, ЗАСТУ́КИВАТЬ гл. ә сәр кор оморә вәдироморә, hовун сохтәнкә кирдә.

ЗА́СТУП сущ. ләпаткә (hовуни, кәлә).

ЗАСТУПИ́ТЬ, ЗАСТУПА́ТЬ гл. чикәјүрә кирдә, ә чикәјӯ бирә.

ЗАСТУПИ́ТЬСЯ, ЗАСТУПА́ТЬСЯ гл. әри киникә вәдироморә, тарафурә кирдә.

ЗАСТУ́ПНИК сущ. тарафкир, тарафдор (әри киникә вәдироморәнијо одоми). II *застýпница* сущ. әзини зән (духтәр).

ЗАСТУ́ПНИЧЕСТВО сущ. тарафкири, тарафдори. II *застýпнический* прил. тарафкирији, тарафдорији.

ЗАСТЫДИ́ТЬ гл. hәјб дорә, хәчәләти дорә, шәрмәндә сохтә.

ЗАСТЫДИ́ТЬСЯ гл. hәјб кәширә, хәчәләти кәширә, шәрмәндә бирә.

ЗАСТЫ́ТЬ, ЗАСТЫ́НУТЬ гл. бәјистә: 1. хәст бирә, сәхт бирә (әз хиники); 2. ә чилид чарустә (ә товүнәј ов); 3. сәхт хиник бирә; 4. хүшк бирә. *Застыть в восхищении* әз мәhтәли хүшк бирә. II *застывание* сущ. бәјистәји.

ЗАСУДИ́ТЬ, ЗАСУ́ЖИВАТЬ гл. суд сохтә.

ЗАСУЕТИ́ТЬСЯ гл. 1. сәрсон бирә, hәчинәво-hәчунәво вирихтә; 2. әз видов-видов hәлокот (мәндә) бирә; 3. ә ләхәс офторә.

ЗАСУ́НУТЬ гл. ә чүчојикә вогугдә норә, пәhәнү сохтә.

ЗАСУПО́НИТЬ, ЗАСУПО́НИВАТЬ гл. ҳəсбə дəбəстəнкə гəјиш ən хомутə кəширə.

ЗА́СУХА сущ. хүшки (амбарə вəхт воруш нə оморəји киро хүшк бирəји ən хори).

ЗАСУХОУСТО́ЙЧИВЫЙ прил. əхүшкитобди, ə хүшки, ворушсүзи тоб дорənижо (дордирəх, савзи). II *засухоусто́йчивость* сущ. əхүшкитобдижи, ə хүшки, ворушсүзи тоб дорə данүстəји (дор-дирəх, савзи).

ЗАСУЧИ́ТЬ, ЗАСУ́ЧИВАТЬ гл. вокоширə, гəд сохтə (болоґhорə, гулhој оводунирə).

ЗАСУШИ́ТЬ, ЗАСУ́ШИВАТЬ гл. хүшксохтə.

ЗАСЫЛА́НИЕ сущ. фирсорəји, ə рəђ дəшəндəји, фирсорə оморəји, ə рəђ дəшəндə оморəји.

ЗАСЧИТА́ТЬ гл. см. *зачесть*

ЗАСЫЛА́ТЬ см. *заслать* 1.

ЗАСЫ́ЛКА сущ. фирсорəји, фирсорə оморəји.

ЗАСЫПА́НИЕ[1] сущ. хисирəји, чумү ə хов рафтəји.

ЗАСЫПА́НИЕ[2] сущ. дəкундəји, пур сохтəји, дəкундə оморəји, пур сохтə оморəји.

ЗАСЫ́ПАТЬ гл. ə сəрү рихундə: 1. чүникəрə пур сохтə; 2. рујүрə дəкирдə (ə совə чирəво); 3. амбарə пүрсиш сохтə.

ЗАСЫПА́ТЬ[1-2] см. *засы́пать и заснуть*.

ЗАСЫПА́ТЬСЯ[1] см. *заспаться*

ЗАСЫХА́ТЬ то же, что *сохнуть*.

ЗАТАВРИ́ТЬ см. *таврить*.

ЗАТАЙ́ТЬ, ЗАТА́ИВАТЬ гл. пəђəнү сохтə, доштə. *Затаить злобу в душу* гəhрə ə дүл хүштə доштə. <> *Затаить дыхание* нəфəс нə кəширə.

ЗАТА́ЛКИВАТЬ см. *затолкать, затолкнуть*.

ЗАТА́ПЛИВАТЬ, -СЯ см. *затопить*[1], *-ся*.

ЗАТА́ПТЫВАТЬ см. *затоптать*.

ЗАТА́СКАННЫЙ то же, что *избитый*.

ЗАТАСКА́ТЬ, ЗАТА́СКИВАТЬ гл. 1. амбар вокундə күhнə сохтə, дурра, пара-пара сохтə, чүлки сохтə; 2. перен. зу-зу вəкоруш сохтə, амбар куфтирə, дурəз кəширə, шитијүрə вədəшəндə; 3. həчинəво-həчунəво амбар кəшу-кəшу сохтəрəво мəндə сохтə.

ЗАТАСКА́ТЬСЯ, ЗАТА́СКИВАТЬСЯ гл. 1. əз амбар вокундə күhнə бирə, дуррə, чүлки бирə; 2. əз амбар həчинəво-həчунəво кəширə оморəји мəндə бирə.

ЗАТА́ЧИВАТЬ см. *заточить*[2].

ЗАТАЩИ́ТЬ, ЗАТА́СКИВАТЬ гл. кəшу-кəшу (кəшүмолə) бəрдə, кəшу-кəшу (кəшүмолə) овурдə, кəширə овурдə, кəширə.

ЗАТВЕРДЕВА́ТЬ гл. сəхт бирə. II *затвердева́ние* сущ. сəхт бирəји.

ЗАТВЕРДЕ́ЛЫЙ прич. сəхт, сəхт бириjо. II *затвердéлость* сущ. сəхти: 1. сəхт бирəји; 2. сəхт бириjо чи.

ЗАТВЕРДЕ́НИЕ сущ. 1. см. *затвердевание*; 2. сəхт бириjо чикə.

ЗАТВЕРДЕ́ТЬ. гл. *твердеть*.

ЗАТВЕРДИ́ТЬ. см. *твердить*.

ЗАТВО́Р сущ. 1. гили (əри дəрə, пəнчəрəрə гилисохтə hистијо чи: гилиндəр, рузə); 2. затвор (ə бəђзи мошинhо, јəрəгhо гили сохтəнијо механизм). *Затвор у ружья* затвор ən туфəнк. II *затворный* прил. гилији, ən гили.

ЗАТВОРИ́ТЬ[1]**, ЗАТВОРЯ́ТЬ** гл. 1. гили сохтə (дəрə, пəнчəрəрə вə јə чиhојкəрə); 2. киникəрə ə чүчојикə гили сохтə дəјиштə.

ЗАТВОРИ́ТЬ[2] см. *творить*[2].

ЗАТВОРИ́ТЬСЯ, ЗАТВОРЯ́ТЬСЯ гл. 1. гили сохтə оморə; 2. дəрафтə ə јə чикə дəмундə; 3. устар. əз одомиhо дур бирə, əри хүштə зивистə.

ЗАТВО́РКА сущ. гили, гилиндəр, рузə.

ЗАТВО́РНИК сущ. 1. нəзир (əри əз чикəј хүштə нəвəдироморə, əз одомиhо дур кəштə коф дорижо одоми); 2. перен. тəђнојə зиндəкуни кировундəнијо одоми. II *затво́рница* сущ. əзини зəн (духтəр).

ЗАТВО́РНИЧЕСКИЙ прил. 1. нəзири; ən нəзир; 2. тəђно, дур, чиро. *Затворническая жизнь* тəђнојə зиндəкуни.

ЗАТВО́РНИЧЕСТВО сущ. 1. нəзири; 2. перен. тəђнојə зиндəкуни кировундəји.

ЗАТЕВА́ТЬ, -СЯ см. *затеять, -ся*.

ЗАТЕ́ЙНИК сущ. 1. зарфотчи, həнəкчи, хəндəјијə корhо сохтəнијо одоми: 2. əри həммə возиhо, томошəhо дуз сохтəнијо одоми. II *зате́йница* əзини зəн (духтəр).

ЗАТЕ́М нареч. 1. бəгдə, əз чүникə бəгдə; 2. ə у киро, ə у кирдə. *Затем что* союз. Ə у киро (ки).

ЗАТЕМНЕ́НИЕ сущ. 1. сəр күрдə торик (сијəh) бирəји; 2. торик (сијəh) бириjо чикə; 3. перен. разг. гог бирəји, хуб фикир сохтə нəданүстəји; 4. əри пишој үшүгə күрдə, чүчојикəрə ториксохтə hистијо чи.

ЗАТЕМНЕ́ТЬ гл. 1. сəр кирдə торик бирəји; 2. сəр кирдə вəди бирə (сијəhи).

ЗАТЕМНИ́ТЬ, ЗАТЕМНЯ́ТЬ гл. 1. тух сохтə, сијəh сохтə; 2. торик сохтə, торики сохтə, үшүгhорə күштə, пишој үшүгə пəрдə кəширə;

3. разг. перен. фикирӯрə гəриш сохтə, думонлӯ сохтə.

ЗА́ТЕМНО нареч. разг. ӯшӯг нəбирə, торик hисти, ə торик-товуши.

ЗАТЕНИ́ТЬ, ЗАТЕНЯ́ТЬ гл. сојə сохтə, сојə вəнкəстə.

ЗАТЕ́ПЛИТЬ, ЗАТЕ́ПЛИВАТЬ гл. дəкəсундə, сухундə (лəмпəрə, шəҳəмə)

ЗАТЕ́ПЛИТЬСЯ гл. дəкəсирə, сухтə (лəмпə, шəҳəм).

ЗАТЕРЕ́ТЬ гл. 1. совустə, хорустə, тəмиз сохтə, нист сохтə; 2. шиширə, вошиширə; 3. рəҳ нə дорə, ə чумнəвəкири вəнкəстə, пишово рафтə нəҳиштə; 4. кӯҳнə сохтə, хəрəб сохтə (ə амбар кор сохтəрəво).

ЗАТЕРЕ́ТЬСЯ гл. ə гəд одомиҳо дəрафтə, хӯштəрə шиширə.

ЗАТЕ́РПНУТЬ см. *терпнуть*.

ЗАТЕ́РЯННЫЙ прич. 1. вир сохтə оморијо; 2. перен. шəндə оморијо, сəр-сəбил рəҳо дорə оморијо, əз јор вəдəшəндə оморијо. II *затéрянность* сущ. бикəси, бисəҳиби, тəҳнози, гəриби.

ЗАТЕРЯ́ТЬ, ЗАТЕ́РИВАТЬ гл. вир сохтə (чӯникəрə).

ЗАТЕРЯ́ТЬСЯ, ЗАТЕ́РИВАТЬСЯ гл. 1. вир бирə, сур бирə; 2. əз јор вəдəшəндə оморə.

ЗАТЕСА́ТЬ, ЗАТЁСЫВАТЬ гл. 1. тироширə назук (бызбызə) сохтə; 2. тироширə нӯшунə вəнорə.

ЗАТЕСА́ТЬСЯ, ЗАТЁСЫВАТЬСЯ гл. дəрафтə, хӯштəрə шиширə, хӯштəрə вогундə.

ЗАТЕ́ЧЬ, ЗАТЕКА́ТЬ гл. 1. рихтə, рихтə дəрафтə, рихтə тиҳи бирə, пур бирə. *Вода потекла под пол* ов ə зир ən хори хунə дəрафт; 2. вəмасирə. *У меня глаз затёк* чуммə вəмасири; 3. хисирə, кəј бирə. *Нога затекла* поjмə хисири.

ЗАТЕ́Я сущ. 1. кор, фикир, мəҳшəво, воjкə; 2. вози, вози-возиҳо, томошə; 3. луб, фурмундəки, одомифурмуји.

ЗАТЕ́ЯТЬ, ЗАТЕВА́ТЬ гл. дуз сохтə, сəр кирдə, ҳəмəл овурдə.

ЗАТЕ́ЯТЬСЯ, ЗАТЕВА́ТЬСЯ гл. дуз сохтə оморə, сəр кирдə оморə, ҳəмəл овурдə оморə.

ЗАТИРА́ТЬ, -СЯ гл. 1. см. *затереть, -ся.*

ЗАТИ́СНУТЬ, ЗАТИ́СКИВАТЬ гл. вогундə, шиширə, дорундə.

ЗАТИ́ХНУТЬ, ЗАТИХА́ТЬ гл. 1. хомуш бирə, динч бирə. *Голоса затихли* сəсho хомуш бисто; 2. перен. јовош бирə, əз куч офторə.

ЗАТИ́ШЕК сущ. далда (ворвори нəс диморəниjо чикə).

ЗАТИ́ШЬЕ сущ. хомуши, динчи.

ЗАТКА́ТЬ гл. ə руj чӯникə битəв я бофтə оморијо нəхӯш дəкирдə.

ЗАТКА́ТЬСЯ гл. ə руj чӯникə битəв нəхӯш бофтə оморə.

ЗАТКНУ́ТЬ гл. 1. кӯрдə, чӯникə дəшəндə, сəхт сохтə. *Заткнуть уши ватой* ə кушhоj хӯштə пəмбə дəшəндə; 2. вогундə, шиширə, hӯл зəрə дəшəндə. <> *Заткнуть рот (глотку, горло)* лəҳəjӯрə бəстə, сəсӯрə бурра; *заткни глотку!* лəҳəjтӯрə бəст, сəстӯрə бур!

ЗАТКНУ́ТЬСЯ гл. 1. лəҳəjӯ кирдə (бəстə) оморə; 2. лəҳəj хӯштəрə бəстə, сəс хӯштəрə бурра.

ЗАТМЕ́НИЕ сущ. 1. торик бирəjи, jə новкə ə сојəj ən чӯникə офторəjи ən мəнк-астара; 2. перен. дӯлхӯрд бирəjи, мувəҳӯ думонлӯ бирəjи.

ЗАТМИ́ТЬ, ЗАТМЕВА́ТЬ гл. 1. ə хӯштəрəво пишojӯрə кирдə, вəдинəбирəни сохтə. *Тучи затмили всё небо* думон битəв ҳəсмурə кирдəбу; 2. перен. ə чӯникə киро əз киникə зəвəрдəс бирə, урə ə сојəj хӯштə hиштə.

ЗАТО́ союз. омо, əнчəг, əз jə тарафикə, ə у кӯрдə, ə бəдəлӯ. *Заплатил дорого, зато хорошую вещь купил* буhо вəкирди, омо хубə чи востори.

ЗАТОВА́РИТЬ, ЗАТОВА́РИВАТЬ гл. ə пул нəрафтиjо вə əри фурухтə вəдəбəрдə нə оморијо молə вəчирə норə. II сущ. ə пул нəрафтəји киро вəчирə мундəји ən мол.

ЗАТОВА́РИТЬСЯ, ЗАТОВА́РИВАТЬСЯ гл. молӯ кура бирə мундə.

ЗАТОЛКА́ТЬ, ЗАТА́ЛКИВАТЬ гл. 1. hӯл зəрə мəндə сохтə, hӯл зəрə ə 2. hӯл зəрə дəшəндə.

ЗАТОЛКНУ́ТЬ, ЗАТА́ЛКИВАТЬ гл. hӯл зəрə дəшəндə, hӯл зəрə вогундə.

ЗАТОН сущ. ə гирог никəрə əри поjистəj кəмиҳо чикə.

ЗАТОНУ́ТЬ гл. гəрг бирə (ətовунəj кəмиҳо, ən чиҳо). *Пароход затонул* кəми гəрг бисто.

ЗАТО́ПАТЬ гл. поj куфтə.

ЗАТОПИ́ТЬ[1], **ЗАТА́ПЛИВАТЬ** гл. дəкəсундə, сухундə, аташ вəнорə (товə, пичə).

ЗАТОПИ́ТЬ[2], **ЗАТОПЛЯ́ТЬ** гл. 1. ов вəровундə, шиширə. *Река затопила луга* никəрə вəдəрəхширə ə савзəкəjиҳо ов вəровунд; 2. гəрг сохтə. *Затопить неприятельские суда* кəмиҳој ən дӯшмəрə гəрг сохтə.

ЗАТОПИ́ТЬСЯ, ЗАТА́ПЛИВАТЬСЯ гл. сәр кирдә сухтә, кәрм вәроморә.

ЗАТОПТА́ТЬ гл. 1. вошиширә (ә зир поj); 2. поjәпоj сохтә; 3. вошиширә ћәл сохтә (күштә, мито сохтә); 4. ә поjәво вошиширә күштә (аташә); 5. поjәпоj сохдәнкә чүлки сохтә (хори хунәрә); 6. ә гәд малад вошиширә.

ЗАТОПТА́ТЬСЯ гл. поj куфтә (ә поjистә чикә).

ЗАТОРМА́ЖИВАТЬ см. *затормозить* 2.

ЗАТОРМОЖЁННЫЙ, ЗАТОРМО́ЖЕННЫЙ прил. тормоз дорә (jовош сохтә) оморијо, поjундә оморијо.

ЗАТОРМОЗИ́ТЬ, -СЯ см. *тормозить, -ся*.

ЗАТОРМОШИ́ТЬ гл. 1. кәширә, кәшү-кәшү сохтә, зунчүл сохтә; 2. бирәћәт сохтә, мәндә сохтә, әз ћол вәнкәстә.

ЗАТОРМОШИ́ТЬСЯ гл. 1. кәширә оморә, кәшү-кәшү бирә, зунчүл сохтә оморә; 2. бирәћәт сохтә оморә, мәндә сохтә оморә, әз ћол вәнкәстә оморә.

ЗАТОРОПИ́ТЬСЯ гл. сәр кирдә тәћәди сохтә.

ЗАТОРЦЕВА́ТЬ см. *торцевать*.

ЗАТОСКОВА́ТЬ гл. гәриби сохтә, гәрор нә кирдә, сәр күрдә гәриби сохтә; сәр күрдә дүлтәнки сохтә.

ЗАТОЧЕ́НИЕ сущ. 1. дустог сохтәји, дустог сохтә оморәји; 2. гомбур, гәзомот, түрмә.

ЗАТОЧИ́ТЬ[1], **ЗАТОЧА́ТЬ** гл. дустог сохтә, дәшәндә (ә гомбур вә ә jә чикәjкә).

ЗАТОЧИ́ТЬ[2], **ЗАТА́ЧИВАТЬ** гл. тич сохтә. II *заточе́ние* сущ. тич сохтәји. II *зато́чка* сущ. тичсохтә (тич сохтәнкә бирәнијо кор). II *зато́чный* прил. әри тич сохтә ћистијо.

ЗАТОШНИ́ТЬ гл. дүлү гәриш бирә, сәр кирдә дүлү гәриш бирә.

ЗАТРАВЕНЕ́ТЬ см. *травенеть*.

ЗАТРАВИ́ТЬ см. *травить*[1].

ЗАТРА́ГИВАТЬ см. *затронуть*.

ЗАТРАПЕ́ЗНЫЙ прил. мићофтәји, ћәррузи, мијәрузћо вокундә оморәнијо.

ЗАТРА́ТА сущ. 1. хәрч бирәји, хәрч сохтәји; 2. хәрч.

ЗАТРА́ТИТЬ, ЗАТРА́ЧИВАТЬ гл. хәрч сохтә. II *затра́чивание* сущ. хәрч сохтәји, хәрч сохтә оморәји. II *затра́тный* прил. хәрчлү: 1. хәрчү амбар ћистијо; 2. ән хәрч, ән хәрчи.

ЗАТРЕ́БОВАТЬ гл. пүрсирә, хостә, хоћиш сохтә.

ЗАТРЕПА́ТЬ, ЗАТРЁПЫВАТЬ гл. 1. вокундә күћнә сохтә, вокундә пара-пара сохтә; 2. перен. мәндә сохтә, үлмәнә сохтә, ә визор овурдә; 3. перен. ә луку-рүштә чарундә.

ЗАТРЕПЕТА́ТЬ гл. чүмүстә, ләрзирә, сәр кирдә чүмүстә, сәр кирдә ләрзирә.

ЗАТРЕЩА́ТЬ гл. сәр күрдә чинг-чинг (чингәчинг, чир-чир, чур-чур, дәнг-дунг) сохтә. *Стул под толстяком затрещал* ә зир гобонд стул сәр кирд чингәчинг сохтә; *вот затрещали барабаны* ини, говолћо сәр кирдүт дәнг-дунг сохтә.

ЗАТРЕ́ЩИНА сущ. разг. силлә. *Дать затрещину* силлә зәрә.

ЗАТРО́НУТЬ гл. вохурдә 1. ә чүчојикә (чүникә) дәрафтә, расирә. *Осколок затронул лёгкие* гәлпә ә шүшлүк раси; 2. перен. то же, что *задеть* 2.

ЗАТРУБИ́ТЬ гл. 1. сәр кирдә дуду зәрә; 2. перен. сәр кирдә әз товунәj чүникә сәс, коф рәћо дорә.

ЗАТРУДНЕ́НИЕ сущ. чәтини, курунди.

ЗАТРУДНИ́ТЕЛЬНОСТЬ сущ. чәтини, курунди.

ЗАТРУДНИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. чәтин, курунд, чәтин ћистијо, курунд ћистијо, сәћәрү амбар ћистијо.

ЗАТРУДНИ́ТЬ, ЗАТРУДНЯ́ТЬ гл. 1. ә чәтини вәнкәстә, сәћәр дорә, мәндә сохтә; 2. чәтин сохтә, курунд сохтә. II *затруднéние* сущ. 1. ә чәтини вәнкәстәји, сәћәр дорәји, мәндә сохтәји; 2. чәтин сохтәји, курунд сохтәји.

ЗАТРУДНИ́ТЬСЯ, ЗАТРУДНЯ́ТЬСЯ гл. чәтини кәширә: 1. сәћәр хурдә, мәндә бирә; 2. әри човоб дорә. II *затруднение* сущ. чәтини кәширәји.

ЗАТРЯСТИ́СЬ гл. сәр кирдәчүмүстә, ләрзирә.

ЗАТУМА́НИТЬ, -СЯ см. *туманить, -ся*.

ЗАТУПИ́ТЬ, -СЯ см. *тупить, -ся*;

ЗАТУ́РКАТЬ то же, что *затюкать*.

ЗАТУХА́НИЕ сущ. хомуш бирәји: 1. мүрдәји (ә товунәj аташ); 2. перен. jовош-jовош поjистәји, әз куч офторәји.

ЗАТУ́ХНУТЬ, ЗАТУХА́ТЬ гл. хомуш бирә 1. jовош-jовош мүрдә (ә товунәj аташ); 2. перен. jовош-jовош поjистә, әз куч офторә.

ЗАТУШЕВА́ТЬ, ЗАТУШЁВЫВАТЬ см. *тушевать*. II *затушёвывание* сущ. туш зәрәји, туши сохтәји, сијәћ сохтәји, туш зәрә оморәји, сијәћ сохтә оморәји.

ЗАТУШЁВКА сущ. туш зәрәји (яри туши сохтә, сијәһ сохтә бирәнијо кор).

ЗАТУШИ́ТЬ см. *тушить*[1].

ЗА́ТХЛОСТЬ сущ. тәһсирәји: 1. буј кирдәји, кара кирдәји, бујкүрдәји, карақүрдәји), 2. перен. пәс мундәји, сәр кирдә пысырәји.

ЗА́ТХЛЫЙ прил. тәһсирә: 1. буј кирдијо, кара кирдијо, бујкирдә, карақирдә; 2. перен. пәс мундијо, пысырәнијо.

ЗАТЫКА́ТЬ, -СЯ см. *заткнуть, -ся*.

ЗАТЫ́ЛОК сущ. пәсәј сәр. II *затыло́чный* прил. пәсәјсәри, ән пәсәј сәр. *Затылочная кость* остугуј ән пәсәј сәр.

ЗАТЫЧИНА сущ. пампачај пәсәјсәри (ә пәсәј сәр, ән кәрдән зәрә оморәнијо мүшт, силлә)

ЗАТЫ́ЧКА сущ. лаһәбәст (әри лаһәј чүникәрә бәстә һистијо чи), разг. прап(-кә).

ЗАТЮ́КАТЬ гл. пишокири сохтә, һовојүрә вәкирдә, тәрсонкоһ сохтә (киникәрә).

ЗАТЯ́ГИВАНИЕ сущ. 1. кәширәји, кәширә бәстәји, дарам кәширәји; 2. фубәрдәји,кәширәји, фубәрдә оморәји, кәширә оморәји; 3. перен. дураз кәширәји, дир сохтәји, пәс вәнкәстәји.

ЗАТЯ́ЖКА сущ. 1. гум кәширәји. *Выкурил папиросу в четыре затяжки* папиросә ә чор гум кәши вәрасунд; 2. дураз бирәји, дураз кәширәји, дир бирәји.

ЗАТЯЖНО́Й прил. дураз (амбар) кәширәнијо, дураз (амбар) рафтәнијо.

ЗАТЯНУ́ТЬ, ЗАТЯ́ГИВАТЬ гл. 1. кәширә, кәширә бәстә, дарам кәширә; 2. фубәрдә,кәширә, гум кәширә; 3. перен. бәрдә; 4. дәкирдә, дәпүчундә (булуд); 5. хуб бирә, вокосирә, куз кирдә (јара, ләрбә); 6. перен. дураз кәширә, дир сохтә, пәс вәнкәстә (корә); 7. хундә, сәр кирдә хундә (мәһәни).

ЗАТЯНУ́ТЬСЯ, ЗАТЯ́ГИВАТЬСЯ гл. 1. ә киштү кишти (гәјиш) бәстә оморә; 2. бәстә оморә; 3. дәкирдә оморә, дәпүчирә (ә булудәво); 4. перен. дураз кәширә, дир бирә, пәс офторә (кор); 5. гум кәширә , ә синә кәширә (папиросә).

ЗАУ́ЛОК то же, что *закоулок*.

ЗАУ́МНЫЙ прил. нәварасирәни, мәһносүз.

ЗА́УМЬ, ЗАУ́МЬ сущ. әз әгүл ә буру һистијо чи, мәһносүзә чи.

ЗАУНЫ́ВНЫЙ прил. дәрдлү, дәрдәчәр сохтәнијо. II *зауны́вность* сущ. дәрдлүји.

ЗАУПОКО́ЙНЫЙ прил. религ. әри мито хундә оморәнијо (тәфило).

ЗАУПРЯ́МИТЬСЯ гл. јәһијү кирдә, јәһи сохтә.

ЗАУРЯ́ДНЫЙ прил. ә чум нәс вохурдәнијо, мијонә, мигәрор. II *зауря́дность* сущ. мијонәји, мигәрори.

ЗАУСЕ́НЕЦ, ЗАУСЕ́НИЦА сущ. 1. чыч ән нәхү; 2. тех. ә руј метал тиктирәки.

ЗАУ́ТРА нареч. сәбә́һ, сә́бәһ сәбәһмундә.

ЗАУТЮ́ЖИТЬ, ЗАУТЮ́ЖИВАТЬ гл. уту зәрә, ә утурәво дуз сохтә. *Заутюжить швы* тохһорә уту зәрә.

ЗАУЧИ́ТЬ, ЗАУ́ЧИВАТЬ гл. 1. хуб вомухтә, ә јор кирдә. *Заучить наизусть* әзбәр вәмухтә; 2. мәндә сохтә, әз һол вәнкәстә (ә нәһәгијә вәмухтәрәво).

ЗАУЧИ́ТЬСЯ, ЗАУ́ЧИВАТЬСЯ гл. мәндә бирә, кәј бирә (әз хундәји).

ЗАУША́ТЕЛЬСТВО сущ. бүзи сохтәји (киникәрә әри әз һүрмәт вәнкәстә һәјбһојүрә куфтирәји.

ЗАФАРШИРОВА́ТЬ см. *фарширова́ть*.

ЗАФИКСИ́РОВАТЬ см. *фиксировать*.

ЗАФРАХТОВА́ТЬ см. *фрахтовать*.

ЗАХА́ЖИВАТЬ см. *зайти*.

ЗАХА́РКАТЬ гл. һәх (һәх-туф) сохтә, бугозә тәмиз сохтә, әз бугоз хәјф (туф) вәдәшәндә.

ЗАХА́ЯТЬ, ЗАХА́ИВАТЬ гл. вәшмәрдә, биобур сохтә, бизу сохтә, дәһно зәрә, јүрә хәрәб сохтә.

ЗАХВАЛИ́ТЬ, ЗАХВА́ЛИВАТЬ гл. 1. амбар тәһәриф дорә; 2. амбар тәһәрифдорәрәво хәрәб сохтә.

ЗАХВА́Т сущ. зәбт, кирдәји: 1. кирдәнкә сохтә оморәнијо кор; 2. киникә, чүникә кирдијо хори, чикә; 3. әри чүникәрә кирдә карасти.

ЗАХВАТА́ТЬ, ЗАХВА́ТЫВАТЬ[1] гл. чүлки сохтә, локолү сохтә. (амбар дәсәдәс сохтәрәво).

ЗАХВАТИ́ТЬ, ЗАХВА́ТЫВАТЬ[2] гл. кирдә: 1. зәбт сохтә. *Захватить чужую территорию* хори ән кәсә кирдә; 2. вәкирдә. *Захватить горсть орехов* јә мүшт фундуг кирдә; 3. дәпүчирә. *Огонь захватил сарай* аташ ковдурә кирд; 4. винирә, офтә. *Я захватил приятеля дома* мә һовурмәрә ә хунәшү кирдүм; 5. пишојүрә вәкүрдә. *Захватить болезнь в самом начале* пишој нәчогирә әз һәвәли вәхтү кирдә , нәчогирә әз һәвәл хуб сохтә; 6. мәһтәл сохтә, һәјру сохтә. *Музыка захватила меня* музика мәрә кирд. <> *Дух (дыхание) захватило (захватывает)* нәфәсү әдәј кирдә.

ЗАХВА́ТНИЧЕСКИЙ прил. зәбти: әри чүникәрә кирдә (вәкүрдә) һистијо (бирәнијо), ән чүникәрә кирдә, (вәкирдә) һистијо. *Захватнические войны* әри хори вәкирдә бирәнијо дәһвоһо (чәнкһо).

ЗАХВА́ТЧИК сущ. зәбтсох, зәбтчи; ә дәһворәво (чәнкәво, кучәво) хориһој кәсә кирдијо (вәкирдијо) киникә.

ЗАХВА́ТЫВАЮЩИЙ прил. лап хошоморәни, лап һәјру сохтәнијо.

ЗАХВОРА́ТЬ, ЗАХВА́РЫВАТЬ гл. бикәјф бирә, нәчог (бимор) бирә.

ЗАХИЛЕ́ТЬ см. *хилеть*.

ЗАХИРЕ́ТЬ см. *хиреть*.

ЗАХЛАМИ́ТЬ, ЗАХЛАМЛЯ́ТЬ гл. зир-зибил тиһи сохтә.

ЗАХЛАМЛЁННЫЙ прич. зир-зибил тиһи сохтә оморијо. II *захламлённость* сущ. зир-зибиллүји, зир-зибил тиһи сохтә оморәји.

ЗАХЛЕБНУ́ТЬ, ЗАХЛЁБЫВАТЬ гл. 1. фубәрдә (јә гум рушиминә). *Купаясь, я захлебнул воды* тән шуштәнкә јә гум ов фубәрдүм; 2. ә сәр хурдәчи рушиминә хурдә. *Захлебнуть хлеб квасом* ә сәр нун квас хурдә.

ЗАХЛЕБНУ́ТЬСЯ, ЗАХЛЁБЫВАТЬСЯ гл. ә ләһәјү ов пур бирә, тасирә. <> *Захлебнуться от восторга* әз шори ә хори-һово нә дорушта; *захлебнуться от злости* әз һүрш тасирә.

ЗАХЛЕСТАТЬ, ЗАХЛЁСТЫВАТЬ гл. куфтә: 1. сәр кирдә куфтә. Дождь начал хлестать воруш сәр кирд куфтә; 2. сәр күрдә зәрә; дәдорә. II *захлёстывание* сущ. куфтәји: 1. сәр күрдә куфтәји; 2. сәр күрдә киникәрә, чүникәрә зәрәји.

ЗАХЛЕСНУТЬ, ЗАХЛЁСТЫВАТЬ гл. 1. ә сәр чүникә вәнорә, дәпучундә вә кәширә; 2. вәрафтә чүникәрә дәпучундә (ә товунәј ләпә); 3. шәхтә сохтәнки ә чүчәјикә офтәрә.

ЗАХЛО́ПАТЬ, ЗАХЛО́ПЫВАТЬ гл. 1. сәр кирдә чүникәрә зәрә (ә јә чиһикә, кникә). *Хлопать рукой по столу* ә дәсәво столә зәрә; 2. сәр кирдә чәк зәрә. *Хлопать артисту* әри артист чәк зәрә.

ЗАХЛО́ПНУТЬ, ЗАХЛО́ПЫВАТЬ гл. сәхт (зәрә) пишо сохтә. *Захлопнуть дверь* дәрә сәхт пишо сохтә.

ЗАХЛО́ПНУТЬСЯ, ЗАХЛО́ПЫВАТЬСЯ гл. сәхт пишо бирә, сәхт (зәрә) пишо сохтә оморә.

ЗАХЛОПОТА́ТЬСЯ гл. әз видоввидов вомундә, амбар чәһти сохтә вомундә

ЗАХМЕЛЕ́ТЬ см. *хмелеть*.

ЗАНЫ́КАТЬ гл. сәр күрдә киристә, сәр күрдә виз зәрә, сәр күрдә нолә кәширә.

ЗАХО́Д сущ. 1. см. *зайти;* 2. то же, что *попытка*.

ЗАХОДИ́ТЬ[1] гл. сәр кирдә кәштә.

ЗАХОДИ́ТЬ[2] см. *зайти*.

ЗАХОДИ́ТЬСЯ см. *зайтись*.

ЗАХО́ЖИЙ прил. оморәкор (оморијо, әз јә чикәјкә оморијо, гәриб).

ЗАХОЛУ́СТНЫЙ прил. от сл. *захолустье.*

ЗАХОЛУ́СТЬЕ сущ. дурә чикә, хәрәбәјә чикә, әз култура дурә чикә. *Жить в захолустье* ә әз култура дурә чикә зивистә.

ЗАХОРОНИ́ТЬ, ЗАХОРОНЯ́ТЬ гл. 1. сәхт сохтә, говрә сохтә; 2. пәһәнү сохтә. II *захоронéние* сущ. 1. сәхт сохтәји, говрә сохтәји; 2. говрә.

ЗАХОТЕ́ТЬ гл. војистә, војә сохтә, дүлү хостә (кәширә).

ЗАХОТЕ́ТЬСЯ гл. јүрә војистә, дүлү хостә (кәширә).

ЗАХРЕБЕ́ТНИК сущ. һовојихур, ә һисоб јәкикәһо зивистәнијо одоми. II *захребéтница* сущ. әзини зән (духтәр).

ЗАХУДА́ЛОСТЬ сущ. 1. мүрдәдүли, ләгәри, хәрәби; 2. һонији, фәгири, бинәвоји; 3. бәднуми.

ЗАХУДА́ЛЫЙ прил. 1. мүрдәдүл, ләгәр, хәрәб; 2. һони, фәгир, бинәво; 3. бәднум.

ЗАЦА́ПАТЬ, ЗАЦА́ПЫВАТЬ гл. тапарундә: 1. чүникәрә әри хүштә вәкирдә. *Зацапал лучший кусок* ән хубә тикәрә вәкирд; 2. кирдә.

ЗАЦВЕСТИ́, ЗАЦВЕТА́ТЬ гл. күл вәдәшәндә, сәр кирдә күл вәдәшәндә.

ЗАЦЕЛОВА́ТЬ гл. амбар моч сохтә, мочәмоч сохтә.

ЗАЦЕМЕНТИ́РОВАТЬ см. *цементировать*.

ЗАЦЕ́П сущ. 1. күрдәји, ә гәрмогәво күрдәји, ә гәрмог вәнкәстәји; 2. гәрмог, чонжол.

ЗАЦЕПИ́ТЬ, ЗАЦЕПЛЯ́ТЬ гл. 1. күрдә, ә гәрмог кировундә, бәстә; 2. дәјиштә (ә чүникә); 3. вокосундә, вохурундә.

ЗАЦЕПИ́ТЬСЯ, ЗАЦЕПЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. күрдә оморә, ә гәрмог кирошта, бәстә оморә; 2. дәмундә (ә чүникә); 3. вокосирә, вохурдә.

ЗАЦЕ́ПКА сущ. 1. күрдәји, ә гәрмог вәнкәстәји; 2. дәмундәји ә чүникә, вокосирәји; 3. перен. гәрмог, чонкол; 4. перен. кумәк, дәстәвуч.

ЗАЧАРОВА́ТЬ, ЗАЧАРО́ВЫВАТЬ гл. 1. сиһир хундә, һәкәл-питик сохтә (әри киникә); 2. һәјру сохтә, мәһтијор сохтә, бәнд сохтә (киникәрә).

ЗАЧАСТИ́ТЬ гл. 1. *зу-зу вәкоруш со*хтә; 2. пој вокундә (ә јә чикә); 3. перен. пишово вәнкәстә; 4. кучлу сохтә. *Дождь зачастил* ворух кучлу бисто.

ЗАЧАСТУ́Ю нареч. разг. амбари вәхт, зу-зу.

ЗАЧА́ТОК сущ. бинә: 1. то же, что *зародыш* 2; 2. сүфтәј ән чүникә.

ЗАЧА́ТЬ, ЗАЧИНА́ТЬ гл. 1. һәјил мундә, бордор бирә; 2. чүникәрә сәр кирдә, әри чүникә бирәји бинә норә. II *зача́тие* сущ. һәјил мундәји, бордор бирәји

ЗАЧА́ХНУТЬ см. *чахнуть*.

ЗАЧЕ́М нареч. әри чү, әрчү, ә чү киро, ә чү кирдә. *Зачем ему нужно так много денег?* урә һәчи амбарә пул әрчүни?

ЗАЧЕ́М-ЛИБО то же, что *зачем- нибудь*.

ЗАЧЕ́М-НИБУДЬ мест. нареч. әри чүникә (мәһлүм нистијо). *Зачем-нибудь пригодиться* әри чүникә кәрәк имбу.

ЗАЧЕ́М-ТО мест. нареч. әри чүникә, ә чү киројикә, ә чү күрдәјикә.

ЗАЧЕРВИ́ВЕТЬ см. *черви́веть*.

ЗАЧЕРКНУ́ТЬ, ЗАЧЁРКИВАТЬ гл. 1. әз сәрү хит (хитһо) кәширә (кәрәк нистијо хәт, шикилә хуно), сәнкили-сијәһ сохтә; 2. перен. нист сохтә.

ЗАЧЕРНЕ́ТЬ гл. 1. вәди бирә, сојә вәди бирә; 2. сијәһ бирә.

ЗАЧЕРНИ́ТЬ см. *чернить*.

ЗАЧЕРПНУ́ТЬ, ЗАЧЕ́РПЫВАТЬ гл. вәкирдә, кәширә. *Зачерпнуть воды из колодца* әз чол ов кәширә.

ЗАЧЕРСТВЕ́ТЬ см. *черстве́ть*.

ЗАЧЕРТИ́ТЬ, ЗАЧЕ́РЧИВАТЬ гл. 1. әз сәрү хит кәширә; 2. сәнкили-смјәһ сохтә; 3. сијәһијүрә фирсорә (ән шикилә).

ЗАЧЕСА́ТЬ, ЗАЧЁСЫВАТЬ гл. шунә зәрә, һомовор сохтә (мујә).

ЗАЧЕСА́ТЬСЯ гл. 1. хүштәрә хорустә, сәр күрдә хүштәрә хорустә; 2. шунә зәрә оморә, пәсәво шунә зәрә оморә (мујә).

ЗАЧЕ́СТЬ гл. 1. һисоб сохтә, ә һисоб вәкирдә, ә һисоб дәшәндә; 2. зачот норә.

ЗАЧЕ́СТЬСЯ, ЗАСЧИ́ТЫВАТЬСЯ гл. һисоб сохтә оморә, ә һисоб вәкүрдә оморә, ә һисоб дәшәндә оморә.

ЗАЧЕХЛИ́ТЬ, ЗАЧЕХЛЯ́ТЬ см. *чехлить*.

ЗАЧЁТ сущ. 1. һисоб сохтәји, һисоб сохтә оморәји; 2. зачот (ә ошколәһо норә морәнијо баллсүзә гимәт). II *зачётный* прил. зачоти; ән ззачот. *Зачётная книжка* китобчәј зачоти.

ЗАЧИ́Н сущ. 1. то же, что *почин* 2.; 2. кәллај ән нәгүл, ән ихтилот.

ЗАЧИНА́ТЕЛЬ гл. бинәбини, сәр кирдәкор (чү корикәрә сәр кирдијо, бинәјүрә норијо одоми). II *зачина́тельница* әзини зән (духтәр).

ЗАЧИНА́ТЬ гл. 1. см. *зачать*; 2. сәр кирдә чүникәрә.

ЗАЧИНА́ТЬСЯ гл. сәр кирдә, сәр кирдә оморә.

ЗАЧИНИ́ТЬ, ЗАЧИ́НИВАТЬ гл. пәлү-пинә сохтә, әри кор һәмәл оморәни сохтә.

ЗАЧИ́НЩИК сущ. сәбәбкор, сүфтә сәр күрәкор, туф-туф дорәкор (әри хәрәбә кор сохтә). II *зачи́нщица* әзини зән (духтәр).

ЗАЧИСЛЕ́НИЕ сущ. 1. вәкирдәји, дәшәндәји, вәкирдә оморәји, дәшәндә оморәји. *Зачисление в институт* ә институт вәкүрдәји; 2. ә исоб дәшәндәји, ә һисоб кировундәји, ә һисоб дәшәндә оморәји, ә һисоб кировундә оморәји.

ЗАЧИ́СЛИТЬ, ЗАЧИСЛЯ́ТЬ гл. дәшәндә: 1. ә чү дәстәјикә, ә чү корикә вәкирдә. *Зачислить на службу* ә кор вәкирдә; 2. ә һисоб кировундә. *Зачислить на текущий счёт миллион рублей* ә исәһәтинә һисоб јә миллион рубл дәшәндә.

ЗАЧИ́СЛИТЬСЯ, ЗАЧИСЛЯ́ТЬСЯ гл. дәшәндә оморә, вәкирдә оморә.

ЗАЧИ́СТИТЬ, ЗАЧИЩА́ТЬ гл. тәмиз сохтәрәво дуз сохтә, һомовор сохтә (әхир, гирог, руј ән чүникәрә).

ЗАЧИТА́ТЬ, ЗАЧИ́ТЫВАТЬ гл. 1. хундә (кәләкәлә); 2. разг. китобә вәкирдә нә вәкәрдундә, ән хүштә сохтә; 3. дәнк сохтә, визор сохтә, зәһлә тиһи сохтә (ә кәлә-кәлә хундәрәво); 4. күһнә сохтә, пара сохтә, чүлки сохтә (китобә).

ЗАЧИТА́ТЬСЯ, гл. 1. кәлә-кәлә хундә оморә; 2. вәкирдә вәкәрдундә нә оморә ә товунәј (китоб).

ЗАЧИ́ТЫВАТЬ[1]**, -СЯ** см. *зачесть, -ся*.

ЗАЧИ́ТЫВАТЬ[2]**, -СЯ** см. *зачитать, -ся*.

ЗАЧУМЛЁННЫЙ прич. чумаји (чума күрдијо).

ЗАЧУ́ЯТЬ см. *чуять*.

ЗАШАГА́ТЬ гл. (рәһ) рафтә, лүнк шәндә, сәр күрдә рафтә, сәр күрдә лүнк шәндә.

ЗАША́РКАТЬ, ЗАША́РКИВАТЬ гл. 1. см. *шаркать*; 2. кәштә појәпој сохтә, чүлки сохтә (хорирә).

ЗАШВЫРНУ́ТЬ гл. шəндə, пəртəво дорə.

ЗАШВЫРЯ́ТЬ гл. шəндə, пəртəво дорə: 1. ə сəр киникə, чүникə; 2. сəр кирдə и корə сохтə.

ЗАШЕВЕЛИ́ТЬ гл. 1. чүмундə, сəр кирдə чүмундə; 2. перен. сəр кирдə ə кор овурдə.

ЗАШЕВЕЛИ́ТЬСЯ гл. 1. чүмүстə, сəр кирдə чүмүстə; 2. перен. сəр кирдə ə кор оморə.

ЗАШЕ́ЕК, ЗАШЕ́ИНА сущ. пəсəj кəрдəн.

ЗАШЕ́ЙНЫЙ прил. анат. пəсəjкəрдəни, ən пəсəj кəрдəн, ə пəсəj кəрдəн вəриjо.

ЗАШЕЛУДИ́ВЕТЬ см. *шелуди́веть*.

ЗАШЕРША́ВЕТЬ см. *шерша́веть*.

ЗАШИБА́ТЬ гл. 1. см. *зашибить*; 2. пиjонискəjи сохтə, хурдə (həнчирə).

ЗАШИБИ́ТЬ гл. 1. то же, что *ушибить*. *Зашибить палец* зəрə əнкүштə həл сохтə; 2. офтə, лап амбар гəзонч сохтə. *Зашибить деньги* пул офтə.

ЗАШИБИ́ТЬСЯ, ЗАШИБА́ТЬСЯ гл. həл бирə, jаралү бирə.

ЗАШИВА́НИЕ сущ. 1. духтəjи, сулаjүрə сəхт сохтəjи (ən оводунирə, мəhсə вə jə чиhojкəрə); 2. ə чүникə дəнорə, jə новкə пучундə гирогhojүрə духтəjи; 3. ə руj чүникə тəхтə зəрəjи.

ЗАШИ́ТЬ, ЗАШИВА́ТЬ гл. 1. духтə, сулаjүрə сəхт сохтə (ən оводунирə, мəhсə вə jə чиhojкəрə); 2. ə чүникə дəнорə, jə новкə пучундə гирогhojүрə духтə; 3. ə руj чүникə тəхтə зəрə.

ЗАШИ́ТЬСЯ, ЗАШИВА́ТЬСЯ гл. 1. духтə оморə, сулаjү сəхт сохтə оморə (ən оводуни, ən мəhс вə ən jə чиhojкə); 2. гирогhojү духтə оморə (ən ə чүникə дəнорə, jə новкə пучундə ломориjо); 3. ə руjү тəхтə зəрə оморə.

ЗАШИФРОВА́ТЬ см. *шифрова́ть*.

ЗАШНУРО́ВАТЬ см. *шнурова́ть*.

ЗАШПАКЛЕВА́ТЬ, ЗАШПАТЛЕВА́ТЬ см. *шпаклева́ть*.

ЗАШПИ́ЛИТЬ ЗАШПИ́ЛИВАТЬ гл. сəнчəг вəнорə, ə сəнчəгəво бəнд сохтə чүникəрə.

ЗАШТА́ТНЫЙ прил. устар. əз штат ə гирог (ə буру) hистиjо, ə штат нəдəриjо.

ЗАШТЕМПЕЛЕВА́ТЬ см. *штемпелова́ть*.

ЗАШТО́ПАТЬ, ЗАШТО́ПЫВАТЬ см. *што́пать*.

ЗАШТО́РИТЬ ЗАШТО́РИВАТЬ гл. пəрдəjүрə сəлт кəширə (фушəндə).

ЗАШТРИХОВА́ТЬ см. *штрихова́ть*.

ЗАШТУКАТУ́РИТЬ, ЗАШТУКАТУ́РИВАТЬ гл. сувог зəрə, сувог кəширə, молə кəширə.

ЗАЩЕКОТА́ТЬ гл. гили дорə, ə гилилирəво сəhəр дорə.

ЗАЩЕМИ́ТЬ, ЗАЩЕМЛЯ́ТЬ гл. 1. шиширə. *Защемить проволоку клещами* тəлə ə кəлбəтирəво шиширə; 2. həл сохтə, həнч вəкүрдə. *Он защемил палец дверью* у əнкүштə ə həрəj дəр həл сохт; 3. тəнки сохтə, сəр кирдə тəнки сохтə. *Защемило на сердце* дүлмə тəнки сохт (сəр кирд тəнки сохтə).

ЗАЩЁЧНЫЙ прил. анат. пəсəjгутинəjи, ə пəсəj гутинə hистиjо.

ЗАЩИПА́ТЬ гл. 1. кəндə, дундугу сохтə, сəр кирдə кəндə (дундугу сохтə); 2. сəр кирдə быбына вəкүрдə, быбына вəкүрдəрəво əз hол вəнкəстə.

ЗАЩИПНУ́ТЬ, ЗАЩИ́ПЫВАТЬ гл. 1. ə мошəрəво вəкирдə; 2. вəкəндə.

ЗАЩИ́ТА сущ. 1. əз корhоj дүшмəjəти доштəjи, гəрəвулиjүрə кəширəjи, ə хəjолү бирəjи; 2. ə корhоj суди дəбирəjи, тараф киникəрə кирдəjи; 3. у, коми ки, əз чүникə доштəни, гəрəвулиjүрə, гəjгуjүрə кəширəни.

ЗАЩИТИ́ТЬ, ЗАЩИЩА́ТЬ гл. 1. əз корhоj дүшмəjəти доштə, гəрəвулиjүрə кəширə, ə хəjолү бирə; 2. ə корhоj суди дəбирə, тараф киникəрə кирдə.

ЗАЩИТИ́ТЬСЯ, ЗАЩИЩА́ТЬСЯ гл. хүштəрə əз jəкикəhо доштə, ə хəjол хуштə бирə, həги хүштəрə бурбундə.

ЗАЩИ́ТНИК сущ. 1. доштəкор, ə хəjол бирəкор, гəрəвули кəширəкор; 2. вəкил (тараф киникəрə кирдəкор). II *защи́тница* сущ. əзини зəн (духтəр).

ЗАЩИ́ТНЫЙ прил. 1. доштəниjо, əри доштə hистиjо, пишоj чүникəрə кирдəниjо; 2. рəнг: хогистəри (ə савз зəрəниjо)

ЗАЯВИ́ТЕЛЬ сущ. 1. хəбəр дорəкор, мəhлүм сохтəкор; 2. əризəчи, əризə дорəкор. II *заяви́тельница* сущ. əзини зəн (духтəр).

ЗАЯВИ́ТЬ, ЗАЯВЛЯ́ТЬ гл. 1. əз товунəj хүштə бурбундə, расундə; 2. хəбəр дорə, əризə дорə.<> *Заявить о себе* хүштəрə бурбундə.

ЗАЯВИ́ТЬСЯ, ЗАЯВЛЯ́ТЬСЯ гл. оморə, вəди бирə (ə чүчоjикə).

ЗАЯ́ВКА сущ. 1. əризə дорəjи; 2. чүникə хостəjи.

ЗАЯВЛЕ́НИЕ сущ. 1. əризə; 2. хəбəр, мəhлүмот.

ЗАЯ́ДЛЫЙ прил. гəним, зобу, чү корикəрə лап əз дүли сохтəкор.

ЗА́ЯЦ сущ. 1. давшон, хəркуш; 2. пуст ən давшон (ən хəркуш); 3. билетсүз (ə мошин, ə томошə). <> *Гоняться (гнаться, погнаться)*

за двумя зайцами ə jə дəс дӯ гəрпӯз кирдə). II *за́йка, за́инька, за́йчик и зайчи́шка* уменьш. ласк. давшонлə.

ЗА́ЯЧИЙ прил. давшони: 1. ən давшон; 2. əз пуст (чəрм) давшон духтə оморијо; 3. əз куштдавшони сохтə оморијо; 4. перен. тəрсənкоh.

ЗАЯ́ЧИНА сущ. куштдавшони.

ЗВА́НИЕ сущ. 1. нум. *Учёное звание* нум ḣилми, *звание народного артиста* нум ən артист хəлги; 2. чин, званијə; 3. устар. тəбəгə. *Мещанское звание* тəбəгəj мешшани. <> *Только одно звание осталось* ənчəг jə нум мунди.

ЗВА́ННЫЙ прич. ḣороj зəрə оморијо, хундəку сохтə оморијо.

ЗВА́НЫЙ прил. 1. ḣороj зəрə оморијо 2. ə ḣороj зəрə оморијо гиноғḣорəво ḣистијо.

ЗВАТЬ гл. 1. ḣороj зəрə. *Звать на помощь* ə кумəки ḣороj зəрə; 2. ə чӯчојикə ḣороj зəрə. *Звать на обед* ə чихурдə ḣороj зəрə; 3. нум норə. *Его зовут Виктором* нум ən у Виктори (урə Виктор нуми).

ЗВА́ТЬСЯ гл. нум норə оморə. *Его сестра звалась Сарой* нум хəḣəр ən у Сара бу.

ЗВЕЗДА́ сущ. астара: 1. əз сухтə газḣо ḥəмəл оморијо вə əз хори нӯхтəрə хунə вəди бирəнијо чи. *Мерцание звезды* пəл-пəл (мӯрдə-дəкəсирə) сохтəји ən астара; 2. нумӣ бӯлӯнд бирijо одоми (ə чӯ кор кирojикə). *Звезда экрана* астарај ən екран; 3. фигур ḣəндəсəји. *Нарисовать звезду* астара кəширə; 4. и фигурə хуно ḣистијо орден, медал вə нӯшунəḣој лəшкəри; 5. ə əзини фигур ухшəш зəрənијо ḣəjвон дəрjоји. II *звёздочка* уменьш. астаралə.

ЗВЕЗДАНУ́ТЬ гл. сəхт вə ḣə ə jə бо зəрə.

ЗВЁЗДНЫЙ прил. астараји: 1. ən астара; 2. ə шикилḣој астараḣорəво вəрajистијо; 3. əз jə чикə вəдарафтə ə чиробəчиро чикəḣо рафтənијо, jə новкə əз чиробəчиро чикəḣо ə jə чикə оморənијо; 4. ən корḣој космоси, ən ə космос вəрафтəји, космоси.

ЗВЕЗДООБРА́ЗНЫЙ прил. астараји (ə хомунəj астара ḣистијо, ə астара ухшəш зəрənијо).

ЗВЕЗДОПА́Д сущ. метеоритḣо амбар офторənијо вəхт ən сал (појиз).

ЗВЕЗДОЧЁТ сущ. устар. астарашумор.

ЗВЕНЕ́ТЬ, ПРОЗВЕНЕ́ТЬ гл. 1. зинк зəрə; 2. чиринг-чиринг сохтə. <> *В ушах (в ухе, в голове) звенеть* кушḣојмə ədəj зинк зəрə.

ЗВЕНО́ сущ. 1. ḣəлгə. *Звенья цепи* ḣəлгəḣој ən зинчир; 2. перен. бəхш. *Основное звено работы* кəрəкијə бəхш ən кор; 3. дəстə, звено.

ЗВЕНЬЕВО́Й 1. прил. звенојu, дəстəји; ən звено, ən дəстə; 2. сущ. кəлəj ən звено (ən дəстə). II *звеньева́я* əзини зəн (духтəр).

ЗВЕРЕ́НИЕ сущ. ḣəвонə хуно бирəји, ə ḣəjвон чарустəји, əз виḣтə вəдарафтəји.

ЗВЕРЕ́ТЬ гл. ḣəвонə хуно бирə, ə ḣəвон чарустə, əз виḣтə вəдарафтə.

ЗВЕРЁНЫШ, ЗВЕРЁНОК сущ. балај ḣəjвон. *Не мальчишка, а зверёныш (очень дик или очень жесток)* кəдəлə нисти, балај ḣəjвони (лап вəḣши, jə новкə лап сурули).

ЗВЕРИ́НЕЦ сущ. ḣəвонхунə.

ЗВЕРИ́НЫЙ прил. ḣəвони: 1. ən ḣəвон; 2. ən хосијəт ḣəвон ḣистијо: вəḣши, зобу, хунхур.

ЗВЕРОВО́Д сущ. ḣəjвондор (корӯ хəзлӯjə ḣəjвонḣо доштə ḣистијо сəниḣəткор).

ЗВЕРОВО́ДСТВО сущ. ḣəjвондори (хəзлӯjə ḣəjвонḣо доштəји). II *зверово́дческий* прил. ḣəjвондори; ən ḣəjвондор.

ЗВЕРОПОДО́БНЫЙ прил. ḣəjвонə хуно ḣистијо, ə ḣəjвон ухшəш зəрənијо.

ЗВЕРОФЕ́РМА сущ. фирмај ḣəjвонḣој хəзи.

ЗВЕ́РСКИЙ прил. вəḣшиjи: 1. ən вəḣши; 2. залум(ирəво), бирəḣм(ирəво). *Зверский поступок* кор вəḣшиjи; 3. сəхт, əз гəдəр зиjод. *Зверский аппетит* иштоḣој вəḣшиjи.

ЗВЕ́РСТВО сущ. вəḣшиjи, вəḣшиjəти.

ЗВЕ́РСТВОВАТЬ гл. вəḣшиjи (вəḣшиjəти) сохтə.

ЗВЕРЬ сущ. 1. вəḣши (вəḣшиjə ḣəjвон); 2. перен. вəḣшиjə одоми, залум, хунхур, кӯрк; *Смотреть зверем* вəḣширə хуно дəнишире. II *зверёк, зверюшка и зверишка* умень. вəḣшилə, ḣəjвонлə.

ЗВЕРЬЁ сущ. вəḣшиḣо, вəḣшиjə ḣəjвонḣо.

ЗВЕРЮ́ГА то же, что *зверь*.

ЗВОН сущ. 1. зинк, сəс зинк; 2. чингəчинг; 3. перен. сəс, овозə, коф-кəлəч. <> *Задать звону* разг. дəḣно зəрə, чозə дорə. II *зво́нный* зинки; ən зинк.

ЗВОНА́РЬ сущ. зинкчи, зинкзəн, зинк(ə) зəрənијо одоми (ə килсə).

ЗВОНИ́ТЬ гл. 1. зинк(ə) зəрə, зингиров зəрə; 2. телефон сохтə, зинк сохтə; 3. перен. (овозə, сəс) сəс лов сохтə, дуду зəрə. <> *Звонить во все колокола* ə ḣəммə чикəḣо (овозə, сəс) сəс лов сохтə, дуду зəрə кəштə.

ЗВОНИ́ТЬСЯ гл. зинк зəрə, зинкə зəрə.

ЗВО́НКИЙ прил. зинк зəрənијо, чингəчинг сохтənијо, кəлə ḣистијо. *Звонкий голос* зинк

зәрәнијо сәс; *звонкие струны* зинк зәрәнијо тәлһо.

ЗВО́ННИЦА сущ. зинк ән килсә күнкундә оморијо һүндүрә чикә.

ЗВОНО́К сущ. 1. зинк; 2. сәс ән зинк. II *звонко́вый* прил. зинки: 1. ән зинк; 2. әри зинк кәрәк бирәнијо.

ЗВУК сущ. сәс, овозә. <> *Звук пустой* бушә чини, бушә кофи; *ни звука* сәс нисти, сәс-мәс нисти.

ЗВУКОГЛУ́ШИТЕЛЬ сущ. сәстасун (сәсә чүклә сохтәнијо апарат).

ЗВУКОЗАПИ́СЫВАЮЩИЙ прил. сәснүјүс, сәс нүјүстәнијо. *Звукозаписывающий аппарат* аппарат сәснүјүс, сәс нүјүстәнијо апарат.

ЗВУКОЗА́ПИСЬ сущ. сәснүјүси (ә кәрәк һистијо апаратһорәво музикарә, мәһәнирә, кофһорә нүјүстәји). *Кабинет звукозаписи* кабинет сәснүјүси.

ЗВУКОНЕПРНИЦА́ЕМЫЙ прил. сәснәкирову (сәс нәс кировундәнијо). II *звуконепроница́емость* сущ. сәс нәкировундәји.

ЗВУКОПОГЛАЩА́ЮЩИЙ прич. сәсфубәр (сәсә фубәрдәнијо, сәсә кәм сохтәнијо). *Звукопоглощающие материалы* сәс фубәрдәнијо материалһо.

ЗВУКОПОГЛОЩЕ́НИЕ сущ. сәсфубәри (сәсә фубәрдә, кәм сохтә данүстәји).

ЗВУКОПОДРАЖА́НИЕ сущ. сәсә дорә данүстәји, ә тәһәрзү сохтә данүстәји (һәчи:-мијав-мијав, гә-гә, һов- һов).

ЗВУКОПОДРАЖА́ТЕЛЬ сущ. сәсә дорә данүстәнијо, ә тәһәрз киникә, чүникә сохтә данүстәнијо одоми.

ЗВУКОПРОВОДИ́МОСТЬ сущ. сәс кировундәји, сәсә кировундә данүстәји.

ЗВУКОПРОВОДЯ́ЩИЙ прил. сәскирову (сәс кировундәнијо).

ЗВУКОПРОНИЦА́ЕМЫЙ прил. сәскирову (сәсә һәсонт кировундәнијо).

ЗВУКОРЯ́Д сущ. чәркәј ән (вәрафтәнијо, јә новкә фураморәнијо) сәсһо, гамма.

ЗВУКОСОЧЕТА́НИЕ сущ. әјәки дуз оморәји ән сәсһо.

ЗВУКОУСИЛИ́ТЕЛЬ сущ. сәскәләсох (сәсә күчлү сохтәнијо апарат).

ЗВУЧА́ТЬ гл. 1. сәс сохтә, сәс дорә; 2. бирә, шинирә оморә (ә товунәј сәсһо); чүникәрә ә сәсәво бурбундә; 4. фикир хүштәрә куфтирә (бурбундә). *В словах звучит радость* кофһо әдәт шори бурбундә. II *звуча́ние* сущ. сәссохи, сәс дорәји.

ЗВУ́ЧНЫЙ прил. кәлә вә тәмизә сәсһо дорәнијо. II *зву́чность* сущ. кәлә̀ји, тәмизи (ән сәс).

ЗВЯ́КАНИЕ сущ. 1. чинг-чинг сохтәји (ән чүникә); 2. чинг-чинг сохтәји (чүникәрә).

ЗВЯ́КАТЬ гл. 1. чинг-чинг сохтә (чүникә); 2. чинг-чинг сохтә (чүникәрә).

ЗВЯ́КНУТЬ гл. 1. см. *звякать*; 2. зинкзәрә (ә тетефонәво).

ЗГА *ни зги (не видно)* битәвә торикини, һичиш вәди нисти, курустуни.

ЗДА́НИЕ сущ. вокундә оморијо чүникә, хунә. II *зда́ньице* вокундә оморијо чүләјикә, хунәлә.

ЗДЕСЬ нареч. ә инчикә: 1. ә инчо, ә и хори; 2. Нәчи бирәнкә; 3. ә и түтәм, ә и вәхт.

ЗДЁШНИЙ прил. 1. инчикәји, инчоји; 2. ә инчикә (ә инчој) чивистәнијо, әз и хориһо һистијо.

ЗДОРО́ВАТЬСЯ гл. дү јәкирә шолум дорә, дәс кирдә (раст оморәнки).

ЗДОРОВЕ́ННЫЙ прил. 1. бүлүнд вә дүрүчд (одоми); 2. лап кәлә; 3. лап сәхт, лап кучлү.

ЗДОРОВЕ́ТЬ гл. ә хүштә дироморә, хубтә бирә. *На чистом воздухе дети здоровеют* ә тәмизә әвир һәјилһо ә хүштә дироморәнүт.

ЗДО́РОВО нареч. 1. сәхт, зобу, *Я здорово проголодался* мәрә сәхт киснә бири; 2. лап хуб. *Здорово вы живёте*! Ишму лап хуб әдәјт зивистә.

ЗДОРО́ВО межд. шолум (вәхт ишму ә хәјр бу)! *Здорово друзья* шолум (вәхт ишму ә хәјр бу) һовурһо!

ЗДОРО́ВОСТЬ сущ. әри кунсоги хуби, чунсогији.

ЗДОРО́ВЫЙ прил. 1. сог, чунсог, нәчог нистијо. *Здоровое сердце* согә дүл; 2. хәјрлү, әри чунсоги хәјрү һистијо. *Здоровый воздух* әри чунсоги хәјрлүјә һово; 3. разг. дүрүчд (тәнү дүрүчд һистијо). *Здоровый детина* дүрүчдә һәјил; 4. разг. бүлүнд, бүзүрк, кәлә. *Здоровый дом* бүлүндә хунә; 5. сәхт, кучлу. *Здоровый удар* сәхтә мүшт; 6. дуз, һәг, дүрүст, әгүлмәнд. *Здоровые суждения* әгүлмәндә кофһо.

ЗДОРО́ВЬЕ сущ. соги, чунсоги. *Беречь здоровье* чунсоги хүштәрә дошта (ә хәјол чунсоги хүштә бирә). <> *Во здоровье!* устар. ә согишму; *как ваше здоровье* һовошму чүтами? (ишму чүтамит?); на здоровье һәлол ишму! Нүш ә чун ишму! II *здоровьишко* уменьш. пренбр. со-

гилә, чунсогилә. II *здоровьечко* уменьш. ласк. чунсогилә.

ЗДОРОВЯ́К сущ. чунсогијүү лап хуб һистијо одоми. II *здоровя́чка* әзини зән (духтәр).

ЗДРА́ВИЕ см. *здоровье*. <> *Во здравие* устар. һәлол ишму; нүш ә чун ишму; *начать за здравие, а кончить (свести) за упокой* хуб сәр кирдә, хәрәб вәрастә.

ЗДРА́ВИЦА сущ. соги, тост.

ЗДРАВОМЫ́СЛИЕ сущ. дуз фикир сохтә данүстәји (разг. шутл. палашәмувәһи).

ЗДРАВОМЫ́СЛЯЩИЙ прич. дуз фикир сохтә данүстәнијо (разг. шутл. палашәмувәһ).

ЗДРАВООХРАНЕ́НИЕ сущ. тәндүрүсти, әри чунсоги сохтә оморәнијо корһо. II *здравоохрани́тельный* прил. тәндүрүсти, әри чунсоги сохтә оморәнијо.

ЗДРА́ВОСТЬ сущ. тәндүрүсти, чунсоги, согәчуни.

ЗДРА́ВСТВОВАНИЕ сущ. сог бирәји, тәндүрүст бирәји, чунсог бирәји, чунү сог бирәји.

ЗДРА́ВСТВОВАТЬ гл. тәндүрүст бирә, чунсог бирә, чунү сог зивистә, нәчог нә бирә.

ЗДРА́ВСТВУЮЩИЙ прич. тәндүрүст һистијо, чунсог һистијо, чунү сог зивистәнијо, нәчог нистијо.

ЗДРА́ВЫЙ прил. 1. тәндүрүст, чунсог, согәчун; 2. перен. әгүлмәнд, һоһмолү, дурүст. *Здравый смысл (рассудок)* әгүлмәндә фикир (мәһшово).

ЗЕ́БРА сущ. зебра (ә Африка бирәнијо пустү зул-зулә вәһшијә һәсб). II *зе́бровый* прил. зебраји; ән зебра.

ЗЕВ сущ. 1. тәнкәш; 2. устар. домә, лаһә (ән һәјвон).

ЗЕВА́КА сущ. 1. тәнкәш овурдәнијо одоми; 2. оворә (оворә-оворә кәштәнијо одоми).

ЗЕВА́НИЕ сущ. 1. тәнкәш овурдәји; 2. перен. кирәвәрә әз дәс вәдәшәндәји; 3. перен. лаһәрә вокундә һәчиново-һәчуново дәнишираји.

ЗЕВА́ТЕЛЬНЫЙ прил. от сл. *зевание*.

ЗЕВА́ТЬ, ЗЕВНУ́ТЬ гл. 1. тәнкәш овурдә; 2. перен. кирәвәрә әз дәс вәдәшәндә; 3. перен. лаһәрә вокундә һәчиново-һәчуново дәнишира. *Зевать на потолок* вәхт хүштәрә буш кировундә.

ЗЕВО́К сущ. 1. тәнкәш овурдәји; 2. кирәвәрә әз дәс вәдәшәндәји.

ЗЕВО́ТА сущ. тәнкәш овурдәји.

ЗЕК сущ. зек.

ЗЕЛЕНЕ́ТЬ гл. савз бирә: 1. таза савзә вәроморә; 2. савзә рәнг вәкирдә. *Бронза от времени зеленеет* бүрүнч вәхт кироштә-кироштә савз бирә; 3. савз вәди бирә.

ЗЕЛЕНИ́ТЬ гл. савз сохтә, савзә рәнг зәрә.

ЗЕЛЕНЩИ́К сущ. савзифурух, тәрәвәзфурух. II *зеленщица* әзини зән (духтәр).

ЗЕ́ЛЕНЬ сущ. 1. савзә рәнг; 2. савзәһо; 3. савзиһо, тәрәвәзһо. II *зеленно́й* прил. савзәји; ән савзә.

ЗЕЛЁНЫЕ сущ. долларһој ән ЈША.

ЗЕЛЁНЫЙ прил. савз: 1. рәнг ән савзә, ән вәлкһо; 2. ә товунәј рәнг ән сифәт: сүпәнч, рәнг хокә хуно һистијо; 3. әз савзиһо сохтә оморијо, һәмәл оморијо; 4. ә товунәј мәјвә: нәрасирә.

ЗЕЛО́ нареч. устар. *очень*.

ЗЕ́ЛЬЕ сущ. зәһәр, огу: 1. амбари вәхт әз савзәһо сохтә оморијо дәрму; 2. барут; 4. Әрәги,тутун; 5. перен. бәдгилигә одоми.

ЗЕМЕ́ЛЬНЫЙ прил. хорији: 2. ән хори; 3. ә товунәј хори һистијо.

ЗЕМЛЕВЕ́Д сущ. хоришинох (сәниһәткор ән корһој хорији).

ЗЕМЛЕВЕ́ДЕНИЕ сущ. хоришинохи (әз товунәј корһој хори һистијо бәхш ән чографија).

ЗЕМЛЕВЛАДЕ́ЛЕЦ сущ. сәһибхори, мүлкәдор.

ЗЕМЛЕВЛАДЕ́ЛЬЧЕСКИЙ прил. сәһибхорији, мүлкәдори; 1. ән сәһибхори, ән мүлкәдор; 2. ән сәһибхори (ән мүлкәдор) һистијо.

ЗЕМЛЕВЛАДЕ́НИЕ сущ. 1. сәһибхорији, мүлкдори; 2. мүлк, хори.

ЗЕМЛЕДЕ́ЛЕЦ сущ. хорикор (хори коштәнијо одоми).

ЗЕМЛЕДЕ́ЛИЕ сущ. хорикори (әри дордирәх, тәхүл вә јә чиһојкә коштә ә сәр хори кор сохтәји); 2. и корә вомухтәнијо һилм.

ЗЕМЛЕДЕ́ЛЬЧЕСКИЙ прил. хорикори (әри дор-дирәх, тәхүл вә јә чиһојкә коштә һистијо). *Земледельческий район* рајонһој хорикорији.

ЗЕМЛЕКО́П сущ. хоривәкән (корһој хорији сохтәнијо одоми). II *землекопский* прил. хоривәкәни; ән хоривәкән.

ЗЕМЛЕКО́ПНЫЙ прил. хоривәкәни: 1. ән хоривәкән; 2. ә товунәј хори вәкәндәји һистијо; 3. ән хоривәкән һистијо.

ЗЕМЛЕМЕ́Р сущ. хорипәјму. II *землеме́рский* прил. хорипәјмуји; ән хорипәјму.

ЗЕМЛЕМЕ́РНЫЙ прил. әри хори пәјмундә (чиро сохтә) һистијо.

ЗЕМЛЕПА́ШЕСТВО см. *земледелие*.

ЗЕМЛЕПА́ШЕЦ см. *земледелец*.

ЗЕМЛЕПРОХО́ДЕЦ сущ. хорикәшт (күһнә нум ән таза хориһо офтәнијо вә уһорә вомухтәнијо одоми).

ЗЕМЛЕРО́Б см. *земледелец*.

ЗЕМЛЕРО́ЙКА сущ. муш чүли (мушә хуно һистијо һәјвон).

ЗЕМЛЕРО́ЙНЫЙ прил. хоквәкәни, хоривәкәни (әри хок вәкәндә, әри хори вәкәндә һистијо).

ЗЕМЛЕСО́С сущ. хоккәш (әри ә овәво гәриш һистијо хокә вәдәшәндә вә ә јә чикәјкә бәрдә һистијо насос).

ЗЕМЛЕСО́СНЫЙ прил. хоккәши; ән хоккәш (см. *землесос*).

ЗЕМЛЕТРЯСЕ́НИЕ сущ. зимиләрз, зүлзүлә.

ЗЕМЛЕУСТРОЙ́ТЕЛЬ сущ. хоридузсох.

ЗЕМЛЕУСТРО́ЙСТВО сущ. хоридузсохи (әри корһој хоријирә күнчундә корһо). II *землеустрои́тельный* прил. хоридузсохи (әри корһој хоријирә күнчундә сохтә оморәнијо).

ЗЕМЛЕЧЕРПА́ЛКА сущ. хоквәдәшән (әз зир ов хок вәдәшәндәнијо мошин).

ЗЕМЛЕЧЕРПА́ЛЬНЫЙ прил. хоквәдәшәни (әри хок вәкәндә, вәдәшәндә һистијо). *Землечерпальная машина* мошин хоквәдәшәни.

ЗЕМЛИ́СТОСТЬ сущ. хокији: 1. хокдәрији (ә гәдү хок амбар дәбирәји); 2. ә рәнг хок бирәји.

ЗЕМЛИ́СТЫЙ прил. хоки: 1. хокдәри (ә гәдү хок амбар дәрију); 2. ә рәнг хок һистијо (ә товунәј сифәт: хокистәри-сүпәнч).

ЗЕМЛЯ́ сущ. хори 1. планет; 2. руј ән и планет; 3. хүшки. *Моряки увидели сушу* морјакһо хүшкирә винирүт; 4. хок; 5. ә руј Хори јә кәлә чикә; 5. дәвләт. II *земелька и землица* уменьш. ласк. хорилә.

ЗЕМЛЯ́К сущ. һәмшәһәри, һәмдиһи, һәмвәтәни (ә киникәрәво ә јә чикә әз дәдәј бирију одоми). II *земля́чка* әзини зән (духтәр).

ЗЕМЛЯ́НЕ сущ. хоријиһо (уһо, комиһо ки ә Хори зивистәнүт).

ЗЕМЛЯНИ́КА сущ. бот. мури (вишәји).

ЗЕМЛЯНИ́ЧКА сущ. 1. мурилә; 2. јә мури.

ЗЕМЛЯНИ́ЧНЫЙ прил. мурији: 1. ән мури. *Земляничный запах* буј мурији; 2. әз мури, ә мурирәво сохтә оморију. *Земляничное варенье* миробој мурији.

ЗЕМЛЯ́НКА сущ. зирзими (зирхорији хунә).

ЗЕМЛЯ́ЧЕСКИЙ прил. от сл. землячество.

ЗЕМЛЯ́ЧЕСТВО сущ. устар. ә јә чикә күрдбирәј ән һәмвәтәнһо.

ЗЕ́МНО нареч. *земно кланяться* (ә пишој киникә, чүникә) сәрә тә хори гуз кирдә.

ЗЕМНОВО́ДНЫЕ сущ. зоол. ови-хоријиһо (ә гәд ов вә ә руј хори зивистәнүтһо һәјвоңһо).

ЗЕМНОВО́ДНЫЙ сущ. зоол. ови-хорији (ә гәд ов вә ә руј хори зивистәнијо).

ЗЕМНО́Й прил. 1. от сл земля 1, 2, 3; 2. һиломи, мигәрори, һәррузи.

ЗЕМСНАРЯ́Д сущ. хокә кәширәнијо, јә новкә вәдәшәндәнијо мошин.

ЗЕНИ́Т сущ. зенит: 1. ә ә зәвәсәр ән дәниширәкор ә фикирү киро ән бүлүндә нүгтә (чикә). *Солнце в зените* офтоји ә ән бүлүндә чикә вәри; 2. перен. бүлүнди, һүндүрә чикә. II *зенитный* прил. зенити: 1. ән зенит; 2. ә зенит вәријо.

ЗЕНИ́ТКА сущ. туп зенити (јәрпалан зәрәнијо туп).

ЗЕНИ́ТЧИК сущ. зенитчи. II *зенитчица* әзини зән (духтәр).

ЗЕНИ́ЦА сущ. чум, һәјнә, миһрәј чум.

ЗЕ́РКАЛО сущ. кузки. <> *Глаза зеркало души* чум кузки ән дүли. II *зеркальце* уменьш. кузкилә.

ЗЕРКА́ЛЬНЫЙ прил. кузкији: 1. ән кузки; 2. кузкирә хуно; 3. кузкидәри, ә кузкирәво һистијо. II *зеркальность* сущ. кузкији (дузи, һомовори, вәшәглүји).

ЗЕРКА́ЛЬЩИК сущ. кузкичи (кузки гүч сохтәнијо уста).

ЗЕРНИ́СТЫЙ прил. дон-дон, донә-донә. *Зернистая икра* донә-донәјә кура. II *зерни́стость* сущ. дон-дони, донә-донәји.

ЗЕРНО́ сущ. 1. тум, дон; 2. тәхүл; 3. донә. *Жемчужное зерно* донәј ән мирвори; 4. перен. бинә, чыч, сүфтә. II *зернышко* уменьш. донлә, тумлә.

ЗЕРНОБОБО́ВЫЙ прил. похләји, похләлү.

ЗЕРНОВО́Й прил. дони: 1. ән дон; 2. дон дорәнијо, тумһојү ә тәһәр дон һистијо.

ЗЕРНООЧИСТИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. тәхүлтәмизсох (тәхүл тәмиз сохтәнијо), тәхүлвич (тәхүл вичирәнијо). *Зерноочистительная машина* тәхүл тәмиз сохтәнијо мошин.

ЗЕРНОСУШИ́ЛКА сущ. тәхүлхүшксохи: 1. әри тәхүлхүшк сохтә чикә; 2. тәхүлә хүшк сохтәнијо мошин.

ЗЕРНОУБО́РОЧНЫЙ прил. тәхүләвәчи (әри тәхүлә вәчирә hистијо).

ЗЕРНОХРАНИЛИЦЕ сущ. омбор тәхүли (тәхүлә доштәнүтhо чикә).

ЗЕФИ́Р[1] сущ. зефир[1] (ә гәдимә јаваниhо нәрмә ворворилә). II *зефе́рный* прил. зефири; нәрм (ә товунәј ворвори).

ЗЕФИ́Р[2] сущ. зефир[3] (ширини). II *зефи́рный* прил. зефири; әз зефир сохтә оморијо.

ЗЕФИ́Р[3] сущ. зефир[2] (нәрмә мол пәмбәји). II *зефировый* прил. зефири: 1. ән зефир; 2. әз зефир духтә оморијо.

ЗИГЗА́Г сущ. зиг-заг (шәфтәшәфтә хит).

ЗИГЗАГОБРА́ЗНЫЙ прил. зиг-заги (зиг-загә хуно hистијо, шәфтәшәф hистијо).

ЗИ́ЖДИТЬСЯ гл. устар. офуррә оморә, hәмәл овурдә оморә, бинәјү норә оморә.

ЗИМА́ сущ. зимусту (әз појиз бәгдә оморәнијо, әз вәсал пишо бирәнијо ән хиникә вәхт ән сал). *Холодная зима* хиникә зимусту. II *зи́мушка* уменьш. зимустулә.

ЗИ́МНИЙ прил. зимустунәји, зимустуји: 1. ән зимусту; 2. ә зимусту бирәнијо; 3. әри зимусту hистијо, зимусту кор бирәнијо.

ЗИ́МНИК сущ. рәh зимустији, ә сәр вәрф дуз сохтә оморијо рәh.

ЗИМОВА́ТЬ гл. зимустурә кировундә, зимисту појистә (ә чүчојикә). II *зимова́льный* прил. зимустунәји (әри зимустурә кировундә hистијо).

ЗИМО́ВКА сущ. 1. зимустурә кировундәји, зимисту појистәји (ә чүчојикә). 2. зимустурә кировундәнүтhо чикә).

ЗИМО́ВНИК сущ. гишлог (ә јәјлог бирijо молгәрәрә әри зимусту доштә чикә).

ЗИМО́ВЩИК сущ. зимустурә ә чүчојикә кировундәнијо одоми.

ЗИМО́ВЬЕ сущ. әри зимустурә кировундә (зимисту појистә) hистијо чикә.

ЗИМО́Й нареч. ә зимусту, ә вәhдәј зимусту.

ЗИМОСТО́ЙКИЙ, ЗИМОУСТО́ЙЧИВЫЙ прил. ә зимусту (ә хиники, ә бәјә) тобү hистијо (ә товунәј дор дирәх). II *зимосто́йкость и зимоусто́йчивость* сущ. ә зимусту (ә хиники, ә бәјә) тобү бирәји.

ЗЛА́К сущ. тәхүл, хушә. *злаковый* прил. прил. тәхүли, ә хушәрәво hистијо

ЗЛА́ТО то же, что *золото*.

ЗЛАТОВЛА́СЫЙ прил. муjhојү ә рәнг сүрх hистијо.

ЗЛАТОВЕ́РХИЙ прил. гугү, бунү сүрхи (ә рәнг сүрх) hистијо.

ЗЛАТО́Й то же, что *золотой* 1 *и* 2. *Златые горы сулить* кому догhој сүрхи әдәј ә кәрдә вәкирдә әри киникә.

ЗЛАТОКО́ВАННЫЙ прич. сүрхи (әз сүрх куфтә оморијо).

ЗЛАТОКУ́ДРЫЙ см. *златовласый*.

ЗЛАТОУ́СТ прил. устар. и ирон. ләhәј сүрхи (рач коф сохтәнијо).

ЗЛА́ЧНЫЙ прил. *злачное место* презр. шутл. чикәкәјф, јовохунә.

ЗЛЕ́ЙШИЙ прил. перевосх. ст к *злой. Злейший враг* гәнимә (зобунә) дүшмә. *Я этого не пожелал бы и злейшему врагу* мә ирә әри ән зобунә дүшмәш ни хостүм.

ЗЛЕТЬ гл. кәhәз бирә, hүршлү бирә, әз хүштә вәдарафтә.

ЗЛИТЬ гл. кәhәз сохтә, hүршлү сохтә, ә хүштә вәдәшәндә.

ЗЛИ́ТЬСЯ гл кәhәз бирә, hүршлү бирә, әз хүштә вәдарафтә.

ЗЛО сущ. 1. хәрәби, бәди; 2. болә, бәдбәхти; 3. hүрш, гәhр, hинhо . *Со зла* әз гәhр.<> *Зло берёт* гәhр әдәј оморә (киникәрә); *на зло кому (сделать, поступать)* әз гәhр киникә (сохтә).

ЗЛО́БА сущ. гәhр, дүшмәјәти, hүрш, hинhо. *Сказать что-нибудь со злобой* ә гәhрәво (ә hүршәво) чүникә куфтирә. <> *Злоба дня* ән кәрәкијә кор ән имбурузинә руз.

ЗЛО́БИТЬСЯ то же, что *злобствовать*.

ЗЛО́БНЫЙ прил. гәhрсох, кәhәз, hүршлү, hинhокир. II *зло́бность* сущ. гәhрсохи, кәhәзи, hүршлүји, hинhокири.

ЗЛОБОДНЕ́ВНЫЙ прил. ибурузи: ибуруз ән кәрәки hистијо (ә товунәј кор, мәсәлә). II *злободне́вность* сущ. имбуруз ән кәрәки бирәји (ән кор, ән мәсәлә).

ЗЛО́БСТВОВАТЬ гл. гәhр сохтә, кәhәз бирә, hүршлү бирә, hинhо кирдә.

ЗЛОВЕ́ЩИЙ прил. нушунәј бәди, нәhси, бәдбәхти овурдәнијо, *Зловещие слухи* бәдә овозәhо, *зловеший сон* зобунә хов.

ЗЛОВО́НИЕ сущ. бәдәбуј, буј hүрс. *Распространять (испускать, издавать) зловоние* бәдәбуј лов сохтә (рәhо дорә, дәкуфтә).

ЗЛОВО́ННЫЙ прил. бәдәбуји, буј hүрс дорәнијо.

ЗЛОВРЕ́ДНЫЙ прил. хәрәбисох (хәрәби сохтәнијо), бәдихоh (бәди хостәнијо), зараризән (зарари зәрәнијо). II *зловре́дность* сущ.

хәрәбисохи (хәрәби сохтәји), бәдихоһи (бәди хостәји), зараризәни (зарари зәрәји).

ЗЛОДЕ́Й сущ. рәшәһ: 1. бирәһм, залум, хунхур, һовункор, бәдгилигә одоми; 2. нифрирә хуно куфтирә оморә. II *злоде́йка* әзини зән (духтәр).

ЗЛОДЕ́ЙСКИЙ прил. рәшәһи: 1. ән рәшәһ; 2. рәшәһә хуно һистијо.

ЗЛОДЕ́ЙСТВО то же, что *злодеяние*.

ЗЛОДЕ́ЙСТВОВАТЬ гл. рәшәһи сохтә.

ЗЛОДЕЯ́НИЕ сущ. хәрәбә кор, залуми сохтәји.

ЗЛОЕХИ́ДНИЧАТЬ гл. бәхили сохтә, ә дәс дәшәндә, рүхшәнд сохтә.

ЗЛОЙ сущ. 1. хәрәб, бәд. *Злой умысел* бәдә мәһшово; 2. рәшәһ, һинһокир, һүршлү. *Злой человек* рәшәһә одоми; 3. залум, зобу. 4. перен. түнд, сәхт, тәлһ. *Злой перец* түндә истиут. <> *Злые языки* кофкәрдуһо, хәбәрбәрһо, бәдикүһо.

ЗЛОКА́ЧЕСТВЕННЫЙ прил. бәд, лап хәрәб, тәрсирәни. *Злокачественная опухоль* бәдә вәмас (губ), тәрсирәнијә вәмас (губ). II *злокачественность* сущ. бәд бирәји, лап хәрәб бирәји, тәрсирәни бирәји.

ЗЛОКЛЮЧЕ́НИЕ сущ. бәдмозоли, бәди (ә сәр киникә оморијо бәдә корһо).

ЗЛОНАМЕ́РЕННЫЙ прил. бәдмәһшово (јүрә бәдә фикир һистијо, ә мәһшовојү хәрәбисохтә дәријо). II *злонаме́ренность* сущ. бәдмәһшовоји (јүрә бәдә фикирһо бирәји, ә мәһшовојү хәрәбисохтә дәбирәји).

ЗЛОНРА́ВНЫЙ прил. бәдгилиг, бәдхосијәт. II *злонра́вие* сущ. бәдгилиги, бәдхосијәти.

ЗЛОПА́МЯТНЫЙ прил. һинцокир (кинкир, киндор, кин доштәнијо). II *злопа́мятство и злопа́мятность* сущ. һинцокири (кинкири, киндори, кин доштәји).

ЗЛОПОЛУ́ЧНЫЙ прил. бәдмозол, боләлү, кор дуз нәс оморәнијо. *Злополучный день* бәдмозолә руз. II *злополучность* сущ. бәдмозоли, боләлүјү, кор дуз нә оморәји.

ЗЛОПЫХА́ТЕЛЬ сущ. ә дүлү мидәвһији дәријо одоми, һинцокир, ә дүл хүштә кин доштәнијо одоми. II *злоппыха́тельница* әзини зән (духтәр).

ЗЛОПЫХА́ТЕЛЬНЫЙ прил. кинлү, (дүлү) ә кинәво пур һистијо.

ЗЛОПЫХА́ТЕЛЬСТВО сущ. мидәвһијәти, һинһокири, ә дүл хүштә кин доштәји. II *злопыха́тельский* прил. кинлү, дүлгәлп, ә дүл хүштә кин доштәнијо.

ЗЛОПЫХА́ТЕЛЬСТВОВАТЬ, ЗЛОПЫХА́ТЬ гл. мидәвһијәти бурбундә, кин доштә, дүлгәлпи бурбундә.

ЗЛОРА́ДНЫЙ прил. војкәвәки: ә бәди (хәрәби) ән кәс шори сохтәнијо.

ЗЛОРА́ДСТВО сущ. војкәвәкији: ә бәди (хәрәби) ән кәс шори сохтәји.

ЗЛОРА́ДСТВОВАТЬ гл. војкә вәкирдә: ә бәди (хәрәби) ән кәс шори сохтә.

ЗЛОРЕЧИ́ВЫЙ прил. рәшәһ (тәлһәзувун, ә хәрәби кәс коф сохтәнијо).

ЗЛОРЕ́ЧИЕ сущ. рәшәһи (тәлһәзувуни, ә хәрәби кәс коф сохтәји).

ЗЛОСЛО́ВИЕ сущ. хүрди (ә пәсәј киникә коф сохтәји, әз товунәј кәс хәрәбә кофһо куфтирәји), хәбәрбәри.

ЗЛОСЛО́ВИТЬ гл. ә пәсә коф сохтә, әз товунәј корһој кәс хәрәбә кофһо куфтирә.

ЗЛО́СТНОСТЬ сущ. ә гәстәво (ә һүршәво, ә хәрәбә фикирәво, ә хәрәбә војкәрәво) сохтә оморәји.

ЗЛО́СТНЫЙ прил. 1. хәрәб, хәрәбә војкәји; 2. ә гәстәво (ә һүршәво, ә хәрәбә фикирәво, ә хәрәбә војкәрәво) сохтә оморијо; 3. дуз нәбирәнијо, зобу, гәним.

ЗЛОСТЬ сущ. гәһр, һүрш, һинһо.

ЗЛОСЧА́СТНЫЙ прил. устар. бәдмозол, куртолиһ. II *злосча́стие* сущ. устар. бәдмозоли, куртолиһи.

ЗЛОУМЫ́ШЛЕННИК сущ. бәдһәмәл, һовункор (һовунә, хәрәбә корһо сохтијо одоми. II *злоумы́шленница* әзини зән (духтәр).

ЗЛОУМЫ́ШЛЕННЫЙ прил. ә хәрәбә фикирәво (ә хәрәбә војкәрәво) сохтә оморәнијо.

ЗЛОУМЫШЛЯ́ТЬ гл. јә хәрәбә кор фикир сохтә, гәст һәзүр сохтә.

ЗЛОУПОТРЕБИ́ТЬ, ЗЛОУПОТРЕБЛЯ́ТЬ гл. данүстә данүстә әри хәрәби, әри гәһр кор сохтә, ә дәсү нәдәријә корә, ән јәкикә һистијорә ихтијорсүз сохтә.

ЗЛОЯЗЫ́ЧНЫЙ прил. шәрәцо (бәдзувун, бәдику, бүхтүкор һистијо). II *злоязы́чие* сущ. шәрәцоји (бәдзувуни, бәдикуји). II *злоязы́чник* сущ. устар. шәрәцо: бәдзувун, бәдику, бүхтүкор (әзини одоми). II *злоязы́чница* әзини зән (духтәр).

ЗЛЫ́ДЕНЬ, ЗЛЫ́ДНЯ сущ. бәдәдо (һәмишә кәһәз, зобу һистијо одоми).

ЗЛЮ́КА, ЗЛЮ́ЧКА сущ. бәдәдо (бәдгилиг, бигилиг, кәһәз).

ЗЛЮ́ЩИЙ прил. разг. 1. сәхт кәһәз, сәхт ћүршлү, сәхт кинкир; 2. сәхт зобу, сәхт залум; 3. амбар күрдәни (сәк).

ЗМЕЕВИ́ДНЫЙ прил. марә хуно ћистијо, ә тәһәр мар ћистијо, ә мар ухшәш зәрәнијо.

ЗМЕЕВИ́К сущ. 1. лулә спирали; 2. локо-локојә савзә минерал.

ЗМЕЁК сущ. когозћовојилә.

ЗМЕЕЛО́В сущ. маркир (маар кирдчнијо одоми).

ЗМЕЁНЫШ сущ. марлә (тазалә әз хојә вәдироморијо мар).

ЗМЕЙ сущ. 1. то же, что *змея*; 2. әчдәћо; 3. когозћовоји.

ЗМЕЮ́КА то же, что *змея*. || *змеючий* прил. марилә, ән марлә.

ЗМЕЮ́ШНИК сущ. мархунә: 1. марћо кура бирәнүтћо (күрвә күрдәнүтћо) чикә; 2. хәрәбә одомићо: рәшәћћо, бәдәдоћо, сурулћо кура бирәтћо чикә.

ЗМЕЯ́ сущ. мар. *Ядовитая змея* огулүјә мар. II *зме́йка* уменьш. марлә. II *змеи́ный* прил. мари: 1. ән мар; 2. перен. рәшәг, бәдәдо.

ЗМИЙ сущ. устар. то же, что *змей* 1., 2.

ЗНАВА́ТЬ см. *знать*[1].

ЗНАК сущ. нүшунә. *Фабричный знак* нүшунәј ән фабрик; *подарить в знак дружбы* ә нушунәј дусти бәхширә; *знак ушиба* нүшунәј вохурдәји; *добрый знак* никә нүшунә; *нагрудные знаки* нүшунәћој сәрсинәји. II *зна́ковый* прил. нүшунәји; ән нүшунә.

ЗНАКО́МЕЦ сущ. шинохо, шинохәјә одоми (разг. тонишә одоми, тониш). II *знако́мая, знако́мка* әзини зән (духтәр).

ЗНАКО́МИТЬ гл. шинохә дорә (тониш сохтә), бәләд сохтә.

ЗНАКО́МИТЬСЯ гл. шинохә (тониш) бирә, бәләд бирә.

ЗНАКО́МСТВО сущ. 1. шинохәји, тониши, (ә дү јәкирәво); 2. шинохәћо (тонишћо); 3. шинохәји, тониши (әз товунәј чүникә данүстәји).

ЗНАКО́МЫЙ в знач шинохо (тониш), бәләд.

ЗНАМЕНА́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. кәрәки (ћистијо), гимәтлү, мәћнолү; 2. грамм. Јүрә чиројә мәћно ћистијо.

ЗНАМЕ́НИЕ сущ. нушунә.

ЗНАМЕНИ́ТОСТЬ сущ. 1. нумлү, нумлүјә одоми, јүрә һәммә шинохтәнијо одоми; 2. нумлүји, јүрә һәммә шинохтәји.

ЗНАМЕНИ́ТЫЙ прил. 1. нумлү, јүрә һәммә шинохтәнијо; 2. перен. лап рач, лап хуб.

ЗНАМЕНОВА́ТЬ гл. чүникәрә бурбундә, нушу дорә.

ЗНАМЕНО́СЕЦ сущ. ћәләмдор, ћәләмкир, ћәләмбәр.

ЗНАМЁНЩИК сущ. воен. ћәләмдор, ћәләмкир, ћәләмбәр. II *знамёнщица* сущ. әзини зән (духтәр). II *знамёнщицкий* ћәләмдори, ән ћәләмдор.

ЗНА́МЯ сущ. ћәләм. *Знамя двизии* ћәләм ән двизија; *знамя государства* ћәләм ән дәвләт.

ЗНА́НИЕ сущ. данани: 1. данүстәји. *Знание жизни* зиндәкунирә данүстәји; *со знанием дела* ә корданирәво (ә корә данүстәјипәво); 2. савод. *Получить прочные знания в школе* ә ошколә хубә савод вәкирдә; 3. ћилм.

ЗНА́ТНЫЙ прил. нумлү: 1. ћәсүллү, ћәсүлмәнд; 2. јүрә һәммә шинохтәнијо; 3. лап хуб, лап рач. || *знатность* сущ. нумлүји, ћәсүллүји, ћәсүлмәнди.

ЗНАТО́К сущ. данан, кордан, сараф, уста.

ЗНАТЬ[1] гл. 1. данүстә; 2. шинохтә; 3. хәбәрү бирә. <> *Дать знать* хәбәр дорә; *знать толк в, знать прок в* сәрү вәдарафтә, вәрасирә; *знать цену кому-чему* гәдүр ән киникәрә, чүникәрә данүстә, гимәтүрә данүстә; *знать не знаю* нәсданүм; *это я знаю* и кормәни, мә миданүм; *кто его знает* ки данүстә, ки данү.

ЗНАТЬ[2] гл. ћәсүлмәндћо, ћәсүллүћо, аристократћо.

ЗНАТЬ[3] гл. вәдини ки, јогин ки.

ЗНА́ТЬСЯ гл. сәр кирдә хүштәрә тәћәриф дорә, кәләкәди сохтә, кәсә нәшинохтә, кәсә гимәт нә дорә.

ЗНА́ХАРЬ сущ. түркәчорәчи, фолчи. II *зна́харка и знаха́рка* әзини зән (духтәр).

ЗНАЧЕ́НИЕ сущ. 1. мәћно. *Слово «знание» имеет несколько значений* коф «данани»-рә јә чәнд мәћноћоји; 2. хәјр, рол. *Пуговицы на конце рукавов никакого значения не имеют* ә әхир гул вәбирәнијо дукмәћорә јә хәјрү нисти.

ЗНА́ЧИМОСТЬ сущ. мәћно, гәдүр, хәјр.

ЗНА́ЧИМЫЙ прил. мәћнојү ћистијо, мәћнолү.

ЗНА́ЧИТ гл. пәс, әз и вәдироморәни ки, мәћлүми ки. *Значит, вам пора ехать* пәс, вәхт ән рафтәшмуни.

ЗНАЧИ́ТЕЛЬНО нареч. 1. хәјли. *Значительно много* хәјли омбари; *стало значительно прохладней* ћово хәјли сәрин бири; 2. мәћ-

нолγ- мəҥнолγ, ə мəҥнорəво. *Значительно смотреть* мəҥнолγ- мəҥнолγ дəниширə.

ЗНАЧИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. дγрγчд, амбар, кучлγ. 2. бγзγрк, нумлγ; 3. мəҥнолγ. II *значи́тельность* сущ. 1. дγрγчди, амбари, кучлγji. 2. бγзγрки, нумлγji; 3. мəҥнолγji.

ЗНА́ЧИТЬ гл. 1. мəҥноjγ бирə, гəдγрγ бирə, гимəтγ бирə. *Это ничего не значит* ирə мəҥноjγ нисти; 2. куфтирə. *Что это значит* и чγ куфтирə кофи.

ЗНА́ЧИТЬСЯ гл. нγjγстə оморə, ҥисоб сохтə оморə, дəбирə. *Вы значитесь в первом списке* нум ишму ə jəкимγн список вəри.

ЗНАЧО́К сущ. нγшунə. *Университетский значок* нγшунəj университети; *поставить значки на полях книги* ə гирогҥоj китоб нγшунəҥо вəнорə.

ЗНА́ЮЩИЙ прил. данандə, амбардəн (амбар данγстəнijо, jγрə əз ҥəр чγ хəбəр ҥистijо).

ЗНОБИ́ТЬ гл. 1. хиники дорə, бəjə дорə; 2. əз хиники лəрзирə.

ЗНОЙ сущ. сəхтə кəрми, бугоног.

ЗНО́ЙНЫЙ прил. сəхтə кəрм, сухундəнijо

ЗОБ сущ. 1. чинəдон; 2. ховорə. II *зо́бный* прил. 1. чинəдони, ən чинəдон; 2. ховорəji, ən ховорə.

ЗОБА́ТЫЙ прил. 1. чинəдонγ кəлə ҥистijо; 2. ховорəjγ кəлə ҥистijо.

ЗОДИА́К сущ. зодиак, чəрх ən мозолҥо (офтоji ə jə сал чəрх дарафтəнijо киштиən цəсму). II *зодиака́льный* прил. зодиаки, ən зодиак.

ЗОЛА́ сущ. хокистəр. *Деревесная зола* хокистəр ҥγзγми. II *зо́льный* прил. хокистəри, ən хокистəр.

ЗОЛИ́ТЬ гл. 1. əри myjҥоj пустə кəндə ə хокистəрijə ов донорə; 2. ə хокистəрijə ов шуштə. II *золе́ние и зо́лка* сущ. 1. ə хокистəрijə ов донорəji; 2. ə хокистəрijə ов шуштəji.

ЗОЛО́ВКА сущ. шəвхəҥəр (хəҥəр ən шγвəр).

ЗОЛОТИ́СТЫЙ прил. сγрхи, сγрхрəнги, ə рəнг сγрх ҥистijо, сγрхə хуно вəшəг дорəнijо, зəрд. II *золоти́стость* сущ. сγрхији, сγрхрəнгији, ə рəнг сγрх бирəji, сγрхə хуно вəшəг дорəji, зəрди.

ЗОЛОТИ́ТЬ гл. 1. ə ов сγрх дəнорə; 2. ə рəнг сγрх сохтə; 3. перен. устар. вəравундə. II *золоче́ние* сущ. 1. ə ов сγрх дəнорəji; 2. ə рəнг сγрх сохтəji; 3. перен. устар. вəравундəji. II *золоти́льный* прил. əри: 1. ə ов сγрх дəнорə; 2. ə рəнг сγрх сохтə; 3. вəравундə ҥистijо.

ЗОЛОТИ́ТЬСЯ гл. 1. ə ов сγрх дəнорə оморə; 2. ə рəнг сγрх сохтə оморə; 3. перен. устар. вəравундə оморə; 4. см *золотеть*.

ЗО́ЛОТКО сущ. *золотко ты моё* сγрхмə тγ (ҥəзизимə, чγнмə, кγлмə тγ).

ЗОЛОТНИ́К[1] сущ. мисгол (4,26 г.). II *золотнико́вый* прил. мисголи, jəмисголи, jəмисголə.

ЗОЛОТНИ́К[2] сущ. золотник (бугə, газə бəхш сохтəнijо механизм ən мошинҥо). II *золотнико́вый* прил. золотники, ən золотник.

ЗО́ЛОТО I сущ. 1. сγрх (бγҥолγjə зəрдə метал); 2. сγрхинə (əз и метал ҥистijо пулҥо, чиҥо). *Сундуки полны золота* ə сундγгҥо сγрхинə пури; 3. овсγрхдорə русмγҥо; 4. ҥəзизимə, чγнмə; II . в знач сказ. сγ́рхи. *Этот работник – настоящее золото* и корсох софə сγрхи. II *зо́лотце* уменьш. -ласк. сγрхлə; II *золоти́шко* уменьш. -унич. тикəлəj сγрх.

ЗОЛОТОИСКА́ТЕЛЬ сущ. сγрхкəшт, сγрх кəштəкор (корγ сγрх кəштə вə урə кор сохтə ҥистijо одоми). II *золотоиска́тельский* прил. сγрхкəшти, əри сγрхкəштə ҥистijо.

ЗОЛОТО́Й прил. сγрхи: 1. ən сγрх ҥистijо. *Золотые прииски* мəҥдонҥоj сγрхи; *золотой песок* хок сγрхи; 2. əз сγрх (гγч) сохтə оморijо. *Золотая монета* пул сγрхи; 3. ə рəнг сγрх ҥистijо. *Золотые ткудры* myjҥоj сγрхи; 4. ə сγрхəво, ə мəзəндəj сγрхəво шумордə оморəнijо. *Золотая валюта* валjутаj сγрхи; 5. перен. мозолмəнд, бəхтəвəр, вəшəглγ. *Золотая пора* дəвр сγрхи; 6. перен. хуб, бγҥолγ, лап гимəтлγ, сγрхə хуно.

ЗОЛОТОНО́СНЫЙ прил. сγрхдəри, ə гəдγ сγрх дəрijо (əз товунəj мəҥдон, чикə). II *золотоно́сность* сущ. сγрхдəрији, ə гəдγ сγрх дəбирəji (əз товунəj мəҥдон, чикə).

ЗОЛОЧЁННЫЙ прич. ə ов сγрх дəшəндə оморијо, ов сγрх дорə оморијо, зарзари сохтə оморијо.

ЗО́ЛУШКА сущ. зо́лушка (у, коми ки jγрə нəс хостəнγт, ҥəмишə нəҥəги бизу сохтəнγт (ə нум укəjə духтəр ə нəгγл ən Ш. Перро киро).

ЗО́ЛЬНИК сущ. чикəхокистəр (ə пич чγникə сухтəнкə хокистəр рихтəнijо чикə); 2. ҥəков (əри пустə əз муj тəмиз сохтə); 3. чəн (əри и корə сохтə).

ЗО́ЛЬНЫЙ прил. хокистəри: 1. ən хокистəр; 2. əз хокистəр сохтə, вəкγрдə оморəниγjо.

ЗО́НА сущ. зона. 1. кишт, чγг, чикə ə ҥəрəj дγ хит). *Жаркая зона* кəрмə зона; *географическая зона* зонаj чографијаji; 2. чикə; 3. ə кеологија

тәбәгә, гәд. II *зо́нный и зона́льный* прил. зонаји, ән зона.

ЗОНД сущ. зонд: 1. әри дорун ән организмә дәниширә, јә новкә хуб сохтә тәл, нәрмә луләлә вә јә чиһојкә; 2. әри зир хорирә, ән чилидә, ән вәрфә вомухтә һистијо карасти; 3. әри зәвәри гәдһој атмосферарә вомухтә ә хүштәнијү нүјүстәнијо карастиһорәво һистијо шар. II *зо́ндовый* прил. зонди; ән зонд.

ЗОНДИ́РОВАТЬ гл. 1ә зондәво дәниширә, вомухтә; 2. перен. пишоки вомухтә. II *зонди́рование и зонда́ж* сущ. 1ә зондәво дәниширәји (дәниширә оморәји, вомухтәји (вомухтә оморәји); 2. перен. пишоки вомухтәји, вомухтә оморәји.

ЗОНТ сущ. зонт: 1. см. *зонтик* 1; 2. бун.

ЗО́НТИК сущ. зонтик: 1. әри пишој ворушә, ән офтојирә дошта һистијо, ә дәс күрдә оморәнијо, ә тәлһорәво кәширә оморијо чәрхә тикәј мол; 2. күл ән бәһзи савзиһо.

ЗОО... зоо (ә товунәј һәјвонһо бирәји ән јәкимүн бәхш ән бәһзи кофһорә бурбундә).

ЗООГЕО́ГРАФ сущ. зоочографијашинох (чографијај ән ә руј хори лов бирәј һәјвонһорә вомухтәнијо сәниһәткор).

ЗООГЕО́ГРАФИЯ сущ. зоочографија (чографијај ән ә руј хори лов бирәј һәјвонһорә вомухтәнијо һилм).

ЗОО́ЛОГ сущ. зоо́лог (сәниһәткор ән зоолокија).

ЗОО́ЛОГИЯ сущ. зоолокија (әз товунәј һәјвонһо һистио һилм). II *зоологи́ческий* прил. 1. зоолокијаји: 1. ән зоолокија; 2. әз товунәј һәјвонһо һистио; 3. перен. һәјвонә хуно һистијо, биһәјо, биһүрмәт.

ЗООПА́РК сущ. зоопарк (парк зоолокијаји).

ЗООТЕ́ХНИК, ЗООТЕ́ХНИЯ сущ. зоотехник (сәниһәткор ән зоотехника).

ЗООТЕ́ХНИКА сущ. зоотехника (һилм һәјвондори, әз товунәј рәһһој һәјвон доштәји вә кәлә сохтәји һистијо һилм). II *зоотехни́ческий* прил. зоотехникаји, ән зоотехника.

ЗО́РЕНЬКА, ЗО́РЬКА сущ. товушлә.

ЗО́РКИЙ прил. 1. тичвин, хубвин, чумтич; 2. перен. вәрасирәкор, үјог, чумрәһо. II *зо́ркость* сущ. 1. тичвинији, хубвинији, чумтичи; 2. перен. вәрасирәји, үјоги, чумрәһоји.

ЗРАЧО́К сущ. миһрәј чум, разг. џәјинә. II *зрачковый* прил. ән миһрәј чум, миһрәј чумә хуно һистијо.

ЗРЕ́ЛИЩЕ сущ. томошә: 1. ә пишој чум вәди һистијо чүникә (дәнишкоһ, кор); 2. театри, консерти, сирки, спорти.

ЗРЕ́ЛИЩНЫЙ прил. томошәји: 1. ән томошә; 2. ән томошә һистијо; 3. әз томошә ә јор мундәнијо, вәкирдә оморәнијо.

ЗРЕ́ЛОСТЬ сущ. 1. расирәји; 2. бүкүри, кәлә бирәји, һәјилирә киројштәји (ә товунәј одоми); 3. перен. фикир сохтә оморәји, бурра-бәстә оморәји.

ЗРЕ́ЛЫЙ прил. 1. расирә, расиријо. *Зрелый виноград* расирә онкур; 2. бүкүр, кәлә бирijо, һәјил нистијо (ә товунәј одоми); 3. перен. фикир сохтә оморијо, бурра-бәстә оморијо.

ЗРЕ́НИЕ сущ. винирәји, дирә данүстәји (ә чумәво). *У него слабое зрение* чумһојү зәһифи; <> *Лишиться зрения* кур бирә; *поле зрения* дәнишкоһ; *с точки зрения* какой, кого ә дәнишкоһо киро.

ЗРЕТЬ[1] гл. расирә.

ЗРЕТЬ[2] гл. винирә, дирә, дәниширә.

ЗРИ́МЫЙ прил. 1. вәди һистијо, ә чумәво винирә бирәнијо; 2. перен. вәрасирә бирәнијо. II *зри́мость* сущ. 1. вәди бирәји, ә чумәво винирә бирәји; 2. перен. вәрасирә бирәји.

ЗРИ́ТЕЛЬ сущ. томошәчи: 1. ә чүникә дәниширәнијо одоми, чүникәрә винирәнијо одоми); 2. томошә, кино дәниширәнијо одоми. II *зри́тельница* сущ. әзини зән (духтәр). II *зри́тельский* прил. томошәчији: 1. ән томошәчи; 2. әри томошәчи һистијо.

ЗРИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. ән дирәји (винирәји); 2. әри томошәчиһо һистијо.

ЗРЯ нареч. нәһәг, бихәјр, ә нәһәги (чикә), ә бихәјрә чикә. *Зря тратить деньги* ә нәһәги (чикә) пул хәрч сохтә.

ЗРЯ́ЧИЙ прил. дирәнијо (винирәнијо), дирә (винирә) данүстәнијо, чумвәри.

ЗРЯ́ШНЫЙ прил. 1. кәрәк нистијо, буш, нәһәг; 2. әри һичиш һәмәл нәс оморәнијо, ә һүрмәт лојиг нистијо.

ЗУБ сущ. дәндү. <> *держать язык за зубами* зувун хүштәрә кирдә (дошта); *зубы на полку класть* киснәји кәширә, әз киснәји мүрдә, ә гәд миһточи дәбирә; *зубы съесть на чем* уста бирә; *иметь зуб на* әри киникә һинһо доштә; *на зубах навязло* лап визор оморәм; *не по зубам* 1. чавустә нибу; 2. перен. бобү (нухорушү) нисти. II *зу́бик и зубо́к* уменьш. дәндүлә.

ЗУБА́СТОСТЬ сущ. 1. јүрә дүрүчдә (тичә) дәндүһо вәбирәји; 2. дәндүлүји, дәндүвәриј;

3. перен. зувундурази, чәнкәсури, зувунтичи, тәлһәзувуни.

ЗУБА́СТЫЙ прил. 1. јүрә дүрүчдә (тичә) дәндүһо вәриjо; 2. дәндүлү, дәндүвәри; 3. перен. зувундураз, чәнкәсур, зувунтич, тәлһәзувун.

ЗУБА́ТЫЙ то же, что *зубастый* 1.

ЗУБЕ́Ц сущ. дәндү (ән карастиһо: ән мушар, ән шунә, ән чәрх вә ән jə чиһojкə).

ЗУБИ́ЛО сущ. әскәнә (әри һовун вә сәнг тироширә). II *зуби́льный* прил. әскәнәjи; ән әскәнә. *Зубильное лезвие* тичи ән әскәнә.

ЗУБНО́Й прил. дәндүjи: 1. ән дәндү, әри дәндү һистиjо. *Зубной врач* духтир дәндүjи. *Зубная щётка* шоткәj дәндүjи; 2. зувунә ә дәндүһо вәкосундәрәво куфтирә оморәниjо.

ЗУБОВРАЧЕВА́НИЕ сущ. дәндүрә хуб сохохтәjи (jə сәниһәтә хуно). II *зубоврачёбный* прил. дәндүхубсохи (әри дәндүрә хубсохохтә һистиjо).

ЗУБО́К сущ. дәндүлә: 1. чүклә дәндү; 2. бурранијо дәндүj ән мошин, ән карасти.

ЗУБОРЕ́ЗНЫЙ прил. дәндүбур, дәндүвәкән (әри карастиһо).

ЗУБОСКА́Л сущ. дәндүбурбу (jүрә дәндүһоj хүштәрә бурбундә хош оморәниjо одоми, мәсгәрәчи). II *зубоска́лка* әзини зән (духтәр). II *зубоска́лсный* прил. дәндүбурбуjи; ән дәндүбурбу

ЗУБОСКА́ЛИТЬ, ЗУБОСКА́ЛЬНИЧАТЬ гл. рүхшәнд сохтә, мәсгәрә сохтә , киникәрә ә дәс дәшәндә. II *зубоска́льство* сущ. рүхшәнд сохтәjи, мәсгәрә сохтәjи , киникәрә ә дәс дәшәндәjи.

ЗУБОТЫ́ЧИНА сущ. мүшт (ә дәндүһо зәрә оморәниjо).

ЗУБОЧИ́СТКА сущ. дәндүтәмизсох (әри ә һәрәj дәндүһо дәмундиһо чиһорә вәдәшәндә бызбызәjә чүбуглә).

ЗУБР сущ. зубр (вәһшиjә нарков). II *зу́бровый* прил. зубри, ән зубр.

ЗУБРЁЖКА сущ. әзбәрчиjи, әзбәр сохтәjи.

ЗУБРИ́ЛА, ЗУБРИ́ЛКА сущ. әзбәрчи (нубоj хүштәрә нәвәрасирә әзбәр сохтәниjо одоми).

ЗУБРИ́ТЬ[1] гл. рихрич сохтә (тичә чирә дәндү-дәндү, тинкол-тинкол сохтә).

ЗУБРИ́ТЬ[2] гл. әзбәр сохтә.

ЗУБЧА́ТКА сущ. дәндү-дәндүjә чәрх.

ЗУБЧА́ТЫЙ прил. дәндү-дәндү, дилик-дилик. *Зубчатое колесо* дәндү-дәндүjә чәрх.

ЗУ́БЧИК см. *зубец*.

ЗУД сущ. хорүш, хорә-хорә: 1. чүчojикәj ән пустә хорә дорәjи, хорустә вojистәjи; 2. перен. әри чүникә сәхт чәһти сохтәjи, чүникә сохтә вojистәjи.

ЗУДА́ сущ. визор сохтәниjо одоми.

ЗУДЕ́ТЬ[1] гл. 1. хорә-хорә дорә. *Тело зудит* тәнмә әдәj хорә-хорә дорә; 2. перен. әри чүникә сәхт чәһти сохтә, чүникә сохтә вojистә.

ЗУДЕ́ТЬ[2]**, ЗУДИ́ТЬ** гл. 1. виз зәрә (һә jə чиро сәс зинки сохтә); 2. перен. визор сохтә (jə кофә һә куфтирәрәво).

ЗУ́ММЕР сущ. зуммер (әри сигналһоj сәси дорә апарат електрики). II *зу́ммерный* прил. зуммери; ән зуммер.

ЗУРНА́ сущ. зурнов (карасти музикаjи ән мизрәһ). *Играть на зурне* зурнов зәрә.

ЗУРНА́Ч, ЗУРНИ́СТ сущ. зурновчи, зурновзән.

ЗЫ́БИТЬСЯ гл. ләрзирә, чүмүстә.

ЗЫ́БКА сущ. куфорә, хәнәнуj.

ЗЫ́БКИЙ прил. 1. ләрзирәниjо, чүмүстәниjо; 2. перен. бииһтибор, зу-зу дәкиш бирәниjо. II *зы́бкость* сущ. 1. ләрзирәниjи, чүмүстәниjи; 2. перен. бииһтибори, зу-зу дәкиш бирәjи.

ЗЫБУ́Н сущ. ләрзирәниjо, чүмүстәниjо хок, чикә.

ЗЫБУ́ЧИЙ см. *зы́бкий* 1.

ЗЫБЬ сущ. хүрдәjә ләпүрлә ә руj ов.

ЗЫК сущ. кутәһә кәлә сәс, бочәһ.

ЗЫ́КНУТЬ, ЗЫ́КАТЬ гл. 1. ә сәрү һов дәшәндә, ә сәрү hороj сохтә; 2. кәлә сәс сохтә, воj зәрә.

ЗЫ́ЧНЫЙ прил. кәлә, голин, һүндүр (ә товунәj сәс). II *зы́чность* сущ. кәләjи, голини, һүндүри (ә товунәj сәс).

ЗЮ́ЗЯ сущ. в выражениях: *как зюзя и зюзя зюзей* пиjон, тар вә сәлт пиjон, битәв тар, рәһрафтәj хүштәрә вир сохтиjо.

ЗЯ́БКИЙ прил. бәjәбәрдә (jүрә зу хиник бирәниjо), ә хиники тобү нистиjо. II *зя́бкость* сущ. ә хиники тобү нәбирәjи.

ЗЯ́БКО нареч. 1. әз хиники ә гүч дироморәки, әз хиники ләрзирә-ләрзирә; 2. в знач. сказ. хини́ки.

ЗЯ́БНУТЬ гл. әз хиники сәхт ләрзирә, jүрә бәjә зәрә.

ЗЯБЬ сущ. әри ә васал коштә ә пojизи рундә омориjо хори.

ЗЯТЬ сущ. домор. II *зятёк и затюшка* ласк доморлә.

И

И[1] союз 1. вә, нә. *Города и сёла* шәһәрһо вә диһһо, *взрослые и дети* кәләһо нә һәјилһо; 2. –әш, -рәш, -ш. *И я хочу идти* мәрәш војистәни бијом, *и дом построили* хунәш вокундәјм, хунәрәш вокундәјм; 3. һәм, һәмикә. *И мать, и отец, и дети* һәм дәдәј, һәм бәбә, һәмикә һәјилһо; 4. омо. *Мужчина, и плачет* мәрди, омо әдәј киристә. <> *и так далее (и. т. д.)* вә јә әзиникәһо (вә јә әз.).

И[2] част. *И ребёнок это поймёт* ирә һәјилиш ә сәр миофтону.

И́БО союз чүнки, ә ү киро ки, әрчү ки.

И́ВА сущ. сүјүд (дор). II *и́вовый* прил. сүјүди, ән сүјүд.

ИВАСИ́ сущ. иваси (чәһ). II *ивасёвый* прил. ивасији, ән иваси.

ИВРИ́Т сущ. иврит (әри и вәхти дәвр дуз сохтә оморијо күһнә зувун чувури (зувун ән тиро). II *иври́тский* прил. иврити, ән иврит. *Ивритский язык (иврит)* зувун иврити (иврит).

ИГЛА́ сущ. 1. дәрзә, гујиг; 2. тәлү. II *игóльный* прил. 1. дәрзәји, гујиги; 2. тәлүји.

ИГЛИ́СТЫЙ прил. тәлүвәри, дәрзәвәри, дәрзәлү. II *игли́стость* сущ. тәлүлүји, дәрзәлүји, ә дәрзәрәво бирәји.

ИГЛОВИ́ДНЫЙ прил. дәрзәји, дәрзәрә хуно һистијо, ә дәрзә ухшәш зәрәнијә.

ИГЛООБРА́ЗНЫЙ прил. ә дәрзә ухшәш зәрәнијо. II *иглообра́зность* сущ. ә дәрзә ухшәш зәрәји.

ИГНОРИ́РОВАТЬ гл. фикир нә дорә, ћисоб нә сохтә, гимәт нә дорә.

И́ГО сущ. зулум, сәһәр.

ИГО́ЛКА то же, что *игла.* <> *Сидеть как на иголках* һәчи дан ки, ә сәр дәрзә нүшти. II *игóлочка* уменьш. дәрзәлә. <> *С иголочки* лап таза, тазалә духтә оморијо. II *игóлочный* прил. дәрзәји, ән дәрзә.

ИГО́ЛЬНИК сущ. гути, јә новкә болушлә әри дәрзә дәнорә (вәнорә).

ИГО́ЛЬЧАТЫЙ прил. 1. дәрзәји, ә дәрзәрәво һистијо; 2. дәрзәрә хуно һистијо.

ИГРА́ сущ. вози: 1. әри рәһәти сохтә, вәхт чировундә сохтә оморәнијо кор. *Азартная игра* вози гумори; 2. әри и корә сохтә һистијо чиһо; 3. ә карасти ән музикаји зәрәји; 4. бәрг, товуш-товуш (товуш дорәји). *Игра драгоценных камней* бәрг ән човоһирһо. <> *Игра не стоит свеч* ә зәћмәтү нивәрзү; ә хәрчү ни вәрзү; *игра с огнём* ә аташәво вози сохтә; *опасная игра* тәрсә кор. II *игóрный* прил. возији: 1. ән вози; 2. әри вози, әри вози сохтә (гуморвозирә) һистијо. *Игорный дом* гуморхунә. II *игра́льный* прил. әри вози (вози сохтә) һистијо.

И́ГРАНЫЙ прил. возирә оморијо (ә товунәј гортој возији).

ИГРА́ТЬ гл. 1. возирә (ә чиробәчиро мәноһо). *Играть в футбол* футбол возирә; *дети играют в саду* һәјилһо әдәт ә бог вози сохтә; *он хорошо играет роль* у, ролә хуб возирә; 2. зәрә. *Играть на скрипке* скрипкә зәрә; 3. вози сохтә, вәхт кировундә; 4. товуш дорә, бәрг зәрә. *Бриллиант хорошо играет* брилиант әдәј хуб товуш дорә. <> *Играть в молчанку* ә гәстәво коф нә сохтә, лол појистә; *играть в прятки* пәјәнүквози возирә, сәрпүчирәки коф сохтә; *играть комедию* хүштәрә ә түлкији вәнорә, фурмундә; *играть глазами* чум-гош вәчовундә; *играть людьми* одомиһорә ә дәс дәшәндә; *играть на нервах* һоси сохтә; *играть свадьбу* һәрси сохтә.

ИГРА́ЮЧИ нареч. вози сохтә-сохтә, вәчәстә-вәчәстә, ә һәсонтирәво.

ИГРЕ́Ц сущ. устар. зәрәкор, сазандәчи (карасти музикаји зәрәнијов зәрә данүстәнијо одоми). *Швец, и жнец, и в дуду игрец* әз дәсү һәр чи вәроморәни, һәр корә данүстәни.

ИГРИ́ВЫЙ прил. 1. јүрә возисохтә хош оморәнијо; 2. шор, зарфотсох, нәмәки.

ИГРО́К сущ. 1. возичи (вози сохтәнијо одоми; чү возиникәрә данүстәнијо одоми); 2. гуморбаз; 3. сазандә (карасти музикајирә зәрә данүстәнијо одоми). II *игре́цкий* прил. возичији, ән возичи.

ИГРУ́Н сущ. возисох (ү, коми ки, јүрә вози, шулуги сохтә хош оморә). II *игрунья* әзини зән (духтәр).

ИГРУШЕЧНЫЙ прил. возији: 1. ән вози; 2. әри возисохтәј һәјилһо һистијо; 3. әри вози

гүчсохтә, фурухтә һистијо; 4. чүклəлə; соф нистијо.

ИГРУ́ШКА сущ. вози, возилə: 1. əри возисохтəj һəjилһо һистијо чи; 2. ə jү jə возирə хуно дəниширəнүтһо, ə дəс дəшəндəнүтһо, jə чи ћисоб нəс сохтəнүтһо одоми. II *игру́шечка* уменьш. 1. возилə, 2. чичилə (əз товунəj jə рачə чи).

И́ГРЫВАТЬ см. *играть.*

ИДЕ́ЙНЫЙ прил. идејаји: 1. ə чү идејајикəрəво һистијо, чү фикирһорəјикə лов сохтəнијо; 2. ə чү идејајикəрəво кор сохтəнијо.

ИДЕ́Я сущ. идеја, фикир. II *иде́йка* уменьш. идејалə, фикирлə.

ИДИО́М, ИДИО́МА сущ. идиом (ə jə зувун һистијо вə ə jə зувуникə һистијорə хуна чарундə нəсбирəнијо кофһо). Ə уруси «*бить баклуши*», ə чүһури «чумһојмə əз у ов нəс хурдə» – əз əзини кофһоји. II *идиомати́ческий* прил. идиоми.

ИДИОМА́ТИКА сущ. идиоматика (ə jə зувун һистијо идиомһо).

ИДИО́Т сущ. кəмəгүл, сəрсəри, кич, əгүлсүз. II *идио́тка* əзини зəн (духтəр).

ИДИОТИ́ЗМ сущ. кəмəгүли, сəрсəрији, кичи, əгүлсүзи.

ИДИО́ТСКИЙ прил. кəмəгүли, сəрсəрији, кичи, əгүлсүзи; ən кəмəгүл, ən сəрсəри, ən кич, ən əгүлсүз.

ИДИО́ТСТВО сущ. кəмəгүли, сəрсəрији, кичи, əгүлсүзи (əзини корһо сохтəји).

И́ДИШ сущ. идиш (бинəjү зувун нимиси һистијо зувун чүһури); зувун ən əшкənəзиһо.

И́ДОЛ сущ. бит: 1. ћовдəзəрə (бəћзи одомиһо сəр зəрənүтһо објект ən дини; 2. бəћзи одомиһо вə сəр зəрənүтһо одоми jə новкə чи; 3. кəj, кут (ничиш ə сəр нəс офторənијо одоми).

ИДОЛОПОКЛО́ННИК сущ. битпəрəст (ə битһо, ћовдəзəрəһо бовор сохтəнијо одоми).

ИДОЛОПОКЛО́ННИЧЕСКИЙ прил. битпəрəсти, ən битпəрəст.

ИДОЛОПОКЛО́ННИЧЕСТВО *и* **ИДОЛОПОКЛО́НСТВО** сущ. битпəрəсти.

И́ДОЛЬСКИЙ прил. бити, ən бит. *Идольское капище* битхунə.

ИДТИ́ гл. 1. (ə чиробəчиро мəћноһо). рафтə, *Идти в гости* гиног рафтə, *идти вперёд* пишово рафтə, *бой идёт уже несколько часов* чəнд сəһəти чəнк əдəj рафтə; *дела идут успешно* корһо əдəj хуб рафтə; *между двумя странами идут переговоры* ə ћərəj дү дəвлəт кофəкофһо əдəj рафтə; *идти на врага* ə сəр дүшмə рафтə; 2. рəћ рафтə, ə рəћ офторə. *Поезд идёт через час* поезд jə сəћəт бəгдə ə рəћ əдəj овторə; 3. оморə, нəзник оморə. *Весна идёт* вəсал əдəj оморə; 4. тиһи бирə, рихтə. *Из раны идёт кровь* əз jара хун əдəj оморə, *вода идёт по капле* ов əдəj дуг-дуг оморə; 5. вədироморə, вəрафтə. *Из самовара идёт пар* əз симовор буг əдəj вədироморə; 6. кирошто. *Эта дорога идёт лесом* и рəћ əз вишə кирошто; 7. оморə, рихтə, шəндə. *Идёт дождь* ворүш əдəj оморə; 8. дəрафтə. *Он идёт в университет* у ə университет əдəj дəрафтə; 9. рафтə, фурухтə оморə. *Этот товар хорошо идёт* и мол əдəj хуб рафтə; 10. рафтə, кəрəк бирə. *На костюм идёт три метра материала* əри костjум сə метро мол рафтə; 11. кирошто, рафтə. *Время идёт быстро* вəхт əдəj зу рафтə; 12. рач дорə, кирдə. *Эта шляпа ему не идёт* и шлjапа ə у рач нəс дорə; 13. кор сохтə. *Часы идут точно* сəһəт əдəj дуз рафтə; 14. бурбундə оморə, рафтə. *Сегодня в театре идёт «Отелло» имбуруз* ə театр «Отелло» əдəj рафтə. <> *Дело идёт на лад* кор əдəj ə хуби рафтə; *идти в ногу с современностью* ə зомонəрəво пој кəширə; *идти вперёд* пишово рафтə; *идти ко дну* гəрг бирə; *идти назад* пəсəво рафтə; *идти на убыль* кəм бирə, фураморə; *идти на приманку* фурмундə оморə; *не идёт из ума* əз jор нəс вədарафтə.

ИЖДИВЕ́НЕЦ сущ. ə вићтəj ən киникə һистијо одоми; jүрə киникə дошtənијо одоми. II *иждиве́нка* əзини зəн (духтəр).

ИЖДИВЕ́НСТВО сущ. ə вићтəj ən киникə бирəји.

И́ЖЕ: *иже с ним (с ними)* неодобр. вə əзиниһо, тојһој ən и (иһо).

ИЗ, И́ЗО пред. 1. əз. *Из Москвы* əз Москов; *из дому* əз хунə; *один из них* jəки əз уһо; *сделано из дерева* əз дор гүч сохтə омори; 2. ə .. киро. *Из уважения к вам* ə ћүрмəт ишму киро; *из ревности* ə кəмићтибори киро; 3. -и, -ји. *Квартира из трёх комнат* сəутоги хунə; *младший из братьев* чүклəји əз бирорһо.

ИЗБА́ сущ. дəхмə. II *избёнка* унич. дəхмəлə. II *избяно́й* прил. дəхмəји, ən дəхмə.

ИЗБАВИ́ТЕЛЬ сущ. хилоскор (у, коми ки киникəрə əз чүникə хилос сохти). II *избави́тельница* əзини дəлинə.

ИЗБА́ВИТЬ, ИЗБАВЛЯ́ТЬ гл. хилос сохтə. *Избавить от смерти* əз мүрдəји хилос сохтə. II *избавле́ние* сущ. хилос сохтəји.

ИЗБА́ВИТЬСЯ, ИЗБАВЛЯ́ТЬСЯ гл. хилос бирэ, хилос сохтэ оморэ. *Избавиться от опасности* эз тэрс хилос бирэ. II *избавление* сущ. 1. хилос бирэји; 2. хилос сохтэ оморэји.

ИЗБАЛО́ВАННЫЙ 1. прил. эркэвон, јэһ, шулуг; 2. прич. эркэвон кэлэ сохтэ оморијо. || *избалованность* сущ. эркэвони.

ИЗБАЛОВА́ТЬ см. *баловать*.

ИЗБАЛОВА́ТЬСЯ, ИЗБАЛО́ВЫВАТЬСЯ гл. эркэвон бирэ, эркэвон кэлэ бирэ, э сэр вэрафтэ, гудуз бирэ.

ИЗБЕ́ГАТЬ гл. вирих-вирих э амбарэ чикэһо бирэ; амбар кэштэ. *Избегать весь город* битэв шэһэрэ кэштэ.

ИЗБЕГА́ТЬ гл. 1. см. *избежать и избегнуть;* 2. эз киникэ, чуникэ дур бирэ, вирихтэ.

ИЗБЕЖА́ТЬ, ИЗБЕ́ГНУТЬ гл. вэрастэ, вирихтэ, хилос бирэ, чун хуштэрэ хилос сохтэ. *Ему не избегнуть наказания* у эз чозэ вирихтэ ниданү.

ИЗБИЕ́НИЕ сущ. 1. дэдорэји, куфтэји, шүкэст сохтэји); 2. амбарэ одоми күштэји.

ИЗБИРА́ТЕЛЬ сущ. вичирэкор (у, коми ки, вичирэни, јэ новкэ миданү вичирэ). II *избирательница* эзини зэн (духтэр).

ИЗБИРА́ТЕЛЬНЫЙ прил. эри вичирэ һистијо, э вичирэ киро һистијо. II *избира́тельность* сущ. вичирэји, јэ новкэ вичирэ оморэји.

ИЗБИРА́ТЬ гл. вичирэ (киникэрэ).

ИЗБИРА́ТЬСЯ гл. вичирэ оморэ.

ИЗБИ́ТЫЙ прил. зу-зу бирэји киро биһүрмэт биријо.

ИЗБИ́ТЬ, ИЗБИВА́ТЬ гл. 1. дэдорэ, куфтэ, шүкэст сохтэ киникэрэ); 2. куфтэ, вокундэ эз һол вэнкэстэ, кэрэксүз сохтэ. II *избиение* сущ. 1. дэдорэји, куфтэји, шүкэст сохтэји киникэрэ); 2. куфтэји, вокундэ эз һол вэнкэстэји, кэрэксүз сохтэји.

ИЗБОЛЕ́ТЬСЯ, ИЗБА́ЛИВАТЬСЯ гл. биһол бирэ, џэзијэт кэширэ.

ИЗБОРОЗДИ́ТЬ гл. зулэзул сохтэ, вэкэндэ зулэзул сохтэ.

ИЗБРА́НИЕ сущ. вичирэји, вичирэ оморэји.

ИЗБРА́ННИК сущ. эз тараф киникэ вичирэ оморијо одоми. II *избранница* эзини зэн (духтэр).

И́ЗБРАННЫЙ прич. вичирэ оморијо. II *избранность* сущ. вичирэ оморэји.

ИЗБРА́ТЬ гл. вичирэ. II *избра́ние* сущ. вичирэји.

ИЗБЫ́ТОК сущ. 1. то же, что излишек; 2. эз кэрэки амбар һистијо гэдэр; 3. эз кэрэк биријо зијоди мундијо гэдэр.

ИЗБЫ́ТОЧНЫЙ прил. 1. амбар һистијо, эз кэрэки амбар һистијо; бул; 2. эз кэрэк биријо гэдэр зијод мундијо. II *избы́точность* сущ. амбар биряйи (яз гядяр зийод).

ИЗБЫ́ТЬ, ИЗБЫВА́ТЬ гл. чүрэ, кирэ эз хуштэ дур сохтэ (эз у хилос бирэ)ч.

ИЗВА́ЖНИЧАТЬСЯ гл. кэлэкэди сохтэ; ловгоји сохтэ; хүштэрэ дарам кэширэ.

ИЗВАЛЯ́ТЬ, ИЗВА́ЛИВАТЬ гл. (вэнкэстэ) киликэз сохтэ.

ИЗВАЛЯ́ТЬСЯ, ИЗВА́ЛИВАТЬ гл. (офторэ) киликэз бирэ (сохтэ оморэ).

ИЗВАЯНИЕ сущ. тирошрэји, тирошрэ оморэји; э тирошрэрэво гүч (дуз) сохтэ оморэји.

ИЗВАЯ́ТЬ см. *ваять*.

ИЗВЕ́ДАТЬ ИЗВЕ́ДЫВАТЬ гл. 1. винирэ (дирэ) , шинохтэ; 2. э сэрү оморэ, дэһэмүрэ данүстэ.

И́ЗВЕРГ сущ. залум, сурул, залумэ одоми, сурулэ одоми.

ИЗВЕРГА́ТЬСЯ гл. 1. см. *извергнуться*; 2. рихтэ, рихундэ оморэ (гэргүш); 3. гуј сохтэ оморэ.

ИЗВЕ́РГНУТЬ, ИЗВЕРГА́ТЬ гл. 1. вэдэшэндэ, шэндэ эз гэд хуштэ (лава, хокискэр, ов вэ јэ эз. чи.); 2. рихундэ (тиһи сохтэ). *Извергать ругательство* гэргүш рихундэ; 3. гуј сохтэ; дур сохтэ.

ИЗВЕ́РГНУТЬСЯ гл. гүл зэрэ, гүл зэрэ вэдиморэ.

ИЗВЕРЖЕ́НЕНИЕ сущ. гүл зэрэји: 1. вэдиморэји, гүл зэрэ вэдиморэји; 2. эз хори вэдиморэји эн лава, эн хокистэр, эн аташ.

ИЗВЕ́РЖЕННЫЙ прич. 1. шэндэ (вэдэшэндэ) оморијо; гүл зэрэ вэдиморијо; 2. гуј сохтэ оморијо; дур сохтэ оморијо.

ИЗВЕ́РИТЬСЯ, ИЗВЕ́РИВАТЬСЯ гл. иһтиборэ вир сохтэ, э хуштэ боворими нэ һиштэ.

ИЗВЕРНУ́ТЬСЯ гл. 1. һэ э јэ бо чарустэ; 2. эз гэд кор вэдарафтэ, эз һэрэ вэдарафтэ, эз чэтини вэдарафтэ; 3. фурмундэ.

ИЗВЕРТЕ́ТЬСЯ, ИЗВЁРТЫВАТЬСЯ гл. эз амбар чэрх дэрафтэ хэрэб бирэ.

ИЗВЕСТИ́, ИЗВОДИ́ТЬ гл. 1. то же, что *истратить*; 2. то же, что *истребить*; 3. то же, что *измучить*.

ИЗВЕ́СТИЕ сущ. хәбәр. *Последние известия* әхири хәбәрһо.

ИЗВЕСТИ́СЬ то же, что *измучиться*.

ИЗВЕСТИ́ТЬ, ИЗВЕЩА́ТЬ гл. хәбәр дорә әри ки; хәбәр расундә ә ки; хәбәрдор сохтә кирә. II *извеще́ние* сущ. хәбәр; 1. хәбәр дорәји; хәбәр расундәји; 2. хәбәр.

ИЗВЕСТКО́ВЫЙ прил. һәки: 1. ән һәк; 2. әз һәк һистијо, ә гәдү һәк дәријо; 3. ә рәнг когоз ухшәш зәрәнијо: сипи, сүпәнч.

ИЗВЕ́СТНЫЙ прил. 1. мәһлүм, мәһлүм һистијо; 2. һәммә шинохтәнијо. II *изве́стность* мәһлүм бирәји, хәбәр бирәји; 2. һәммә шинохтәји, һәммә данүстәји.

ИЗВЕСТНЯ́К сущ. сәнг һәки.

И́ЗВЕСТЬ сущ. һәк (сәнг һәкирә сухундәки цәмәл оморәнијо чи).

ИЗВЕТША́ЛЫЙ прил. күһнә; сәлт күһнә бирijo.

ИЗВЕТША́ТЬ гл. күһнә бирә; сәлт күһнә бирә.

ИЗВЕ́ЧНЫЙ прил. күһнә, гәдими: 1. һәмишә бирijo; 2. әз һәвәл, әз сүфтә, лап әз зујинә вәхтһо бирijo. II *изве́чность* сущ. күһнәји, гәдимији.

ИЗВЕЩЕ́НИЕ сущ. 1. хәбәр дорәји (дорә оморәји); 1. хәбәр, мәһлүмнумә.

ИЗВЁСТКА сущ. 1. һәков (әри чүникәрә зәрә ә гәд ов һәл сохтә оморијо һәк; 2. разг. то же, что *известь*.

ИЗВИ́В то же, что *извилина* 1.

ИЗВИ́ВИСТЫЙ то же, что *извилистый*.

ИЗВИ́ЛИНА. сущ. 1. шәфти, чухурәкији, шәфтәшәфти 2. чухурәкијиһој ә мувәһ.

ИЗВИ́ЛИСТЫЙ прил. шәфтәшәфт, чухурәкији. *Извилистая дорога* шәфтәшәфтә рәһ.

ИЗВИНЕ́НИЕ сущ. миһиллоји: 1. см. *извинить и* извиниться; 2. әри бәхширә, әз һовуну (тәхсирү) кирошtә сәбәб. *Просить извинения* миһиллоји хостә.

ИЗВИНИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. бәхширәни, әз һовуну (тәхсирү) кирошtәни; 2. миһиллоји хостәнијо, миһиллоји бурбундәнијо.

ИЗВИНИ́ТЬ, ИЗВИНЯ́ТЬ гл. бәхширә, әз һовуну (тәхсирү) кирошtә.

ИЗВИНИ́ТЬСЯ, гл. миһиллоји хостә.

ИЗВИНЯ́ТЬСЯ гл. бәхширә оморә, әз һовуну (тәхсирү) кирошtә оморә.

ИЗВИ́ТЬ, ИЗВИВА́ТЬ гл. гәд сохдә, бучол-бучол сохтә, бучол дорә.

ИЗВИ́ТЬСЯ гл. гәд бирә, бучол-бучол сохтә оморә.

ИЗВЛЕЧЕ́НИЕ прич. вәдәшәндәји, вәдироморәји, вәдировундә оморәји.

ИЗВЛЕ́ЧЬ, ИЗВЛЕКА́ТЬ гл. 1. вәдәшәндә, вәдировундә; 2. әри вәдироморә, әри вәдарафтә мәчбур сохтә.

ИЗВНЕ́ нареч. әз буру, әз гирог.

ИЗВОДИ́ТЬ, -СЯ см. *извести, -сь.*

ИЗВО́З сущ. одомибәрдә: 1. ә пуләво ә мошин хүштә одоми бәрдәји; 2. устар. ә һәсбәво, һәрәбәрәво одоми, шәлә бәрдәји. II *извóзный* прил. әри одомибәрдә һистијо, ән одомибәрдәји.

ИЗВОЗИ́ТЬ гл. сәхт чүлки, малади сохтә.

ИЗВОЗИ́ТЬСЯ гл. сәхт чүлки, малади бирә (сохтә оморә).

ИЗВО́ЗЧИК сущ. одомикәрду: 1. ә пуләво ә мошин хүштә одоми бәрдәнијо одоми; 2. устар. ә һәсбәво, һәрәбәрәво одоми, шәлә бәрдәнијо одоми. II *извозчицкий и извозчичий* прил. одомикәрдуни, әри одомикәрдундә һистијо.

ИЗВОЛЕ́НИЕ сущ.; 1. војә сохтәји, војистәји; 2. см. *позволение.*

ИЗВО́ЛИТЬ гл. 1. војә сохтә, војистә; 2. әри чүникә рази бирәјирә бурбундә.

ИЗВОРА́ЧИВАТЬСЯ см. извернуться.

ИЗВОРО́Т сущ. гәдбирә, гәд бирәнијо чикә.

ИЗВОРО́ТЛИВЫЙ прил. кордан, бәчид. II *изворо́тливость* сущ. кордани, бәчиди.

ИЗВРАТИ́ТЬ, ИЗВРАЩА́ТЬ гл. дәкиш сохтә: 1. ә хәрәби; 2. мәһној ән чүникәрә дурку куфтирә, фурмундә. II *извраще́ние* сущ. дәкиш сохтәји.

ИЗВРАЩЁННЫЙ прич. и прил. дәкиш бирijo: 1. һәјбәчәр бирijo, хәрәб сохтә оморijo; 2. мәһноју дәкиш сохтә оморijo

ИЗВЯЗА́ТЬ, ИЗВЯ́ЗЫВАТЬ гл. хәрч сохтә, кор сохтә вәрастә (русмурә, дуволәрә).

ИЗГА́ДИТЬ, ИЗГА́ЖИВАТЬ гл. хәрәб сохтә, мурдар сохтә, чүлки сохтә.

ИЗГАЛЯ́ТЬСЯ гл. ә гәһрәво ә дәс дәшәндә биобур сохтә.

ИЗГИ́Б сущ. 1. гәди; 2. шәфти.

ИЗГИБА́ТЬ, -СЯ см. *изогнуть, -ся*.

ИЗГЛА́ДИТЬ, ИЗГЛА́ЖИВАТЬ гл. покундә, тәмиз сохтә, нист сохтә.

ИЗГЛА́ДИТЬСЯ ИЗГЛА́ЖИВАТЬСЯ гл. тәмиз бирә, нист ғирә, вир бирә, јовош-јовош әз јор вәдарафтә.

ИЗГНА́НИЕ сущ. 1. См *изгнать*; 2. мәчбури ә чүчојикә мундәји.

ИЗГНА́ННИК сущ. әз чүчојикә гуј сохтә оморијо одоми. II *изгна́нница* әзини зән (духтәр).

ИЗГНА́ТЬ гл. 1. гуј сохтә, вәдәшәндә (ә кучәво) әз чүчојикә; 2. сур сохтә.

ИЗГО́Й сущ. ћуслимәћәни, ћуслимәћәни јә одоми.

ИЗГОЛО́ВЬЕ сущ. болинә: 1. дәкәштәкор сәрә вәнорәнијо чикә *Стоять у изголовья больного* ә болинәј нәчог појистә; 2. болуш, зирсәри.

ИЗГОЛОДА́ТЬСЯ гл. 1. Киснә мундә, киснәји кәширә; 2. тамаруз мундә, тәмарузи кәширә.

ИЗГОНЯ́ТЬ см. *изгнать*.

И́ЗГОРОДЬ сущ. чапар.

ИЗГОТА́ВЛИВАТЬ см. *изготовить*.

ИЗГОТА́ВЛИВАТЬСЯ гл. 1. дән. *изготовиться*; 2. гүч бирә, гүч сохтә оморә.

ИЗГОТО́ВИТЬ, ИЗГОТОВЛЯ́ТЬ гл. 1. гүч сохтә, дуз сохтә; 2. ћәзүр сохтә, дүшундә, бурчундә.

ИЗГОТО́ВИТЬСЯ, ИЗГОТОВЛЯ́ТЬСЯ гл. ћәзүр бирә, ћәзүр сохтә оморә.

ИЗГОТО́ВКА см. *изготовление*.

ИЗГОТОВЛЕ́НИЕ сущ. 1. гүч (дуз) сохтәји (сохтә оморәји; 2. ћәзүр сохтәји (сохтә оморәји), дүшундәји (дүшундә оморәји), бурчундәји (бурчундә оморәји).

ИЗГОТО́ВЩИК сущ. гүчсох (гүч сохтијо одоми), ћәзүрсох (ћәзүр сохтијо одоми).

ИЗГРЫ́ЗТЬ, ИЗГРЫЗА́ТЬ гл. ћәнчәћәнч сохтә; ћәнчәћәнч сохтә хурдә; чавустә.

ИЗДАВА́ТЬ см. *издать*.

И́ЗДАВНА нареч. әз зурәво, әз гәдимићо, лап әз сәр ћәвәл.

ИЗДАЛЕКА́, ИЗДАЛЁКА нареч. әз дур: 1. әз дур ћистијо чикә. *Издалека видна гора* әз дур дог вәдини; 2. әз дурићо, әз гирог. *Приехал издалека* әз дур омори.

И́ЗДАЛИ то же, что *издалека*.

ИЗДА́НИЕ сущ. 1. дәфүс зәрәји (сохтәји); вәдәшәндәји (рәћо дорәји); 2. дәфүс зәрә оморијо чи (китоб), 3. јә бо рәћо дорә оморијо дәфүс бирijо чи (китоб).

ИЗДА́ТЕЛЬ сущ. дәфүс зәрәкор (сохтәкор). II *изда́тельница* әзини зән (духтәр).). II *изда́тельский* прил. ән дәфүс зәрәкор, ән дәфүс зәрәји.

ИЗДА́ТЕЛЬСТВО сущ. дәфүс зәрәнијо (сохтәнијо) идорә.

ИЗДА́ТЬ гл. дәфүс зәрә (сохтә); вәдәшәндә (рәћо дорә).

ИЗДЕВА́ТЕЛЬ сущ. рүхшәндсох (јүрә ә рүхшәнд сохтә хош оморәнијо одоми). II *издева́тельница* сущ. әзини зән (духтәр).

ИЗДЕВА́ТЕЛЬСТВО сущ. рүхшәнд; рүхшәнд сохтәји, ә дәс дәшәндәји.). II *издева́тельский* рүхшәндсохи(-ји), ән рүхшәндсохи (-ји).

ИЗДЕВА́ТЬСЯ гл. рүхшәнд сохтә, ә дәс дәшәндә.

ИЗДЕ́ЛИЕ сущ. 1. чүникә гүч (ћәзүр) сохтәји; 2. гүч (ћәзүр) сохтә оморијо чи.

ИЗДЕРЖА́ТЬ, ИЗДЕ́РЖИВАТЬ гл. хәрч сохтә.

ИЗДЕРЖА́ТЬСЯ, ИЗДЕ́РЖИВАТЬСЯ гл. 1. пул хәрч сохтә; ә хәрч офторә; 2. хәрч бирә (сохтә оморә).

ИЗДЕ́РЖКИ сущ. хәрчи; хәрчћо (әри чүникә бирijо хәрч).

ИЗДЁВКА то же, что *издевательство*.

ИЗДЁРГАННЫЙ прич. сәћмүстијо, гәриш бирijо (әз зу-зу дүләпәсәји кәширәји, ћоси бирijо). II *издёрганность* сущ. сәћмүстәји (әз зу-зу дүләпәсәји кәширәји, ћоси бирәји).

ИЗДЁРГАТЬ, ИЗДЁРГИВАТЬ гл. ћоси сохтә, гәриш сохтә.

ИЗДЁРГАТЬСЯ, ИЗДЁРГИВАТЬСЯ гл. сәћмүстә, ћоси бирә, гәриш бирә.

ИЗДО́ХНУТЬ см. *дохнуть*.

ИЗДРЕ́ВЛЕ нареч. әз гәдимирәво, әз зурәво.

ИЗДЫХА́НИЕ сущ. әхири нәфәс. *До последнего издыхание* тә әхири нәфәс, тә әхир, тә мүрдә.

ИЗДЫХА́ТЬ то же, что *умирать*.

ИЗЖА́РИТЬ, -СЯ см. *жа́рить, -ся*.

ИЗЖИВА́НИЕ сущ. әз ћәрә вәкирдә оморәји; нист бирәји, нист сохтә оморәји.

ИЗЖИ́ТИЕ см. *изжива́ние*.

ИЗЖИ́ТЬ, ИЗЖИВА́ТЬ гл. әз ћәрә вәдәшәндә, әз хүштә дур сохтә, нист сохтә.

ИЗЖО́ГА сущ. туршови зәрәј ән гоб чихур.

ИЗ-ЗА пред. 1. әз пәсәјү, әз у тарафикәјү. *Из-за облака* әз пәсәј булудћо; 2. әз. *Из-за.. ничего не слышно* әз сәс ћичиш шинирә нәс оморә; 3. ә сәрбәти ән.., киро. *Они ссорились из-за пустяка* ућо ә сәрбәти ән јә бушә чи чәнк кирдәт; *из-за тебя я опоздал в театр* ә тү киро мә ә театр дир бисторум.

ИЗЗЯ́БНУТЬ гл. 1. чəгүстə (əз хиники); 2. бəjə зəрə, бəjə бəрдə (дор-дирəхə).

ИЗЛАГА́ТЬ см. *изложить.*

ИЗЛА́ЗИТЬ гл. ə həммə чикəhо вəрафтə; хүштəрə ə həммə чикəhо вогундə.

ИЗЛА́МЫВАТЬ, -СЯ см. *излома́ть, -ся.*

ИЗЛА́ЯТЬ гл. сəкəрави сохтə; вəшмəрдə, əз лəҳəj хүштə оморəрə куфтирə.

ИЗЛЕНИ́ТЬСЯ, ИЗЛЕ́НИВАТЬСЯ гл . тəнбəл бирə, тəнбəли сохтə.

ИЗЛЁТ сущ. əхир ən парустəj ən чүникə, пишој офторə.

ИЗЛЕЧЕ́НИЕ сущ. 1. то же *лечение*; 2. то же *выздоровление.*

ИЗЛЕ́ЧИВАТЬСЯ прил. 1. см. *излечиться;* 2. əз нəчоги хуб сохтə оморə.

ИЗЛЕЧИ́МЫЙ прил. əз нəчоги хуб буо, хуб бирə данүhо, чорəjү hистијо.

ИЗЛЕЧИ́ТЬ, ИЗЛЕ́ЧИВАТЬ гл. хуб сохтə, əз нəчоги хуб сохтə.

ИЗЛЕЧИ́ТЬСЯ гл. 1. хуб бирə, əз нəчоги хуб бирə; 2. хилос бирə.

ИЗЛИ́ТЬ, ИЗЛИВА́ТЬ гл. тиһи сохтə: 1. ə сəр киникə. *Излить свой гнев на кого-л.* ҳүрш хүштəрə ə сəр киникə тиһи сохтə; 2. рихундə (ҳəрс); 3. буш сохтə (дүлə), вəкундə куфтирə. II *излива́ние* сущ. тиһи сохтəји.

ИЗЛИ́ТЬСЯ, ИЗЛИВА́ТЬСЯ гл. 1. см. *вылиться*; 2. əз лəҳəоморəрə куфтирə.

ИЗЛИ́ШЕК сущ. 1. у, коми ки, əз чүникə зијод мунди; 2. були; əз гəдəр зијод бирəји.

ИЗЛИ́ШЕСТВО сущ. сəрзијодији (əз кəрəк hистијо амбартə кор сохтəји).

ИЗЛИ́ШЕСТВОВАТЬ гл. сəрзијоди кор сохтə.

ИЗЛИ́ШНЕ нареч. 1. амбар, əз гəдəр зијод; 2. кəрəк нəбирə; нəhəги.

ИЗЛИ́ШНИЙ прил. зијоди: 1. амбар, əз гəдəр зијод hистијо; 2. кəрəк нистијо, нəhəг.

ИЗЛИЯ́НИЕ сущ. 1. см. *излить*; 2. вокундə куфтирəји, ə дүл дəрирə куфтирəји.

ИЗЛОВИ́ТЬ, ИЗЛА́ВЛИВАТЬ гл. кирдə; кирдə поjундə.

ИЗЛОВЧИ́ТЬСЯ, ИЗЛОВЧА́ТЬСЯ гл. бəчиди сохтə, бəчиди бурбундə (əри чүникə сохтə).

ИЗЛОЖЕ́НИЕ сущ. 1. см. изложить; 2. мəҳлүм сохтə (куфтирə, нүjүстə) оморијо чүникə.

ИЗЛОЖИ́ТЬ, ИЗЛАГА́ТЬ гл. 1. куфтирə, ə сəр вəнкəстə, мəҳлүм сохтə; 2. чүникəрə кутəҳлə коф сохтə.

ИЗЛО́ЖНИЦА сущ. голуб (əри ҳəл сохтə оморијо металлə докундə форма).

ИЗЛО́М сущ. 1. хүрди, чикəj хүрди ən чүникə, хүрд бирəји; 2. тинкə, гəд бирijo чикə, чикəj ən чарустə.

ИЗЛОМА́ТЬ гл. 1. хүрд сохтə, хүрдəхүрд сохтə. *Изломать палку* чубугə хүрдəхүрд сохтə ; 2. мəндə сохтə; əз ҳол, əз омун вəнкəстə. *Лихорадка изломала его* гүзүрмə урə əз ҳол вəнкəсти.

ИЗЛОМА́ТЬСЯ гл. 1. хүрд бирə (сохтə оморə), хүрдəхүрд бирə (сохтə оморə); 2. мəндə бирə (сохтə оморə); əз ҳол, əз омун офторə (вəнкəстə оморə).

ИЗЛУЧА́ТЬ гл. дорə, рəҳо дорə (əз товунəj енержи). *Излучать свет (тепло)* үшүг(кəрми) рəҳо дорə. II *излучение* сущ. дорəји, рəҳо дорəји (əз товунəj енержи).

ИЗЛУЧА́ТЬСЯ гл. дорə оморə, рəҳо дорə оморə (əз товунəj енержи). II *излучение* сущ. дорə оморəји, рəҳо дорə оморəји (əз товунəj енержи).

ИЗЛУЧИ́ТЬ(-СЯ) см. *излучать(-ся).*

ИЗЛЮ́БЛЕННЫЙ прил. ən амбар хостəнүтhо (у, коми ки jүрə лап амбар хостəнүт). II *излю́бленность* сущ. ən амбар хостə оморəји.

ИЗМА́ЗАТЬ, -СЯ см. *ма́зать*[1] *(-ся).*

ИЗМАРА́ТЬ(-СЯ) см. *мара́ть(-ся)*

ИЗМА́ТЫВАТЬ, -СЯ см. *измотать.*

ИЗМА́ЯТЬ гл. мəндə сохтə; үлмəнə сохтə.

ИЗМА́ЯТЬСЯ гл. мəндə бирə (сохтə оморə); үлмəнə бирə (сохтə оморə).

ИЗМЕЛЬЧА́ТЬ см. *мельчать.*

ИЗМЕЛЬЧИ́ТЬ см. *мельчить.*

ИЗМЕЛЬЧИ́ТЬСЯ, ИЗМЕЛЬЧА́ТЬСЯ гл. хүрдə, хүрдə-хүрдə бирə (сохтə оморə); вəнчивəнчи бирə (сохтə оморə), вəнчирə оморə.

ИЗМЕ́НА сущ. хоһини: 1. вəтəн хүштəрə фурухтəји, ə тараф дүшмə кироштəји; 2. ə киникə, чүникə бивəфоји сохтəји, бурбундəји.

ИЗМЕНЕ́НИЕ сущ. 1. см. изменить; 2. дəкишуки (чүникəрə дəкиш, дуз сохтəји).

ИЗМЕНИ́ТЬ[1], **ИЗМЕНЯ́ТЬ** гл. дəкиш сохтə, jə чирojкə сохтə. *Изменить свою жизнь* зиндəкуни хүштəрə дəкиш сохтə.

ИЗМЕНИ́ТЬ[2], **ИЗМЕНЯ́ТЬ** гл. хоһини сохтə: 1. вəтəн хүштəрə фурухтə, ə тараф дүшмə кироштə; 2. ə киникə, чүникə бивəфоји сохтəј, бурбундə .

ИЗМЕНИ́ТЬСЯ, ИЗМЕНЯ́ТЬСЯ гл. дəкиш бирə; дəкиш сохтə оморə.

ИЗМЕ́ННИК сущ. хоһин. II *изме́нница* әзини зән (духтәр). II *изме́нический* прил. хоһини: 1. ән хоһин; 2. хоһин сохтәнијо.

ИЗМЕ́НЧИВЫЙ прил. ӌәсонт дәкиш бирәнијо, һәмишә јә чиро нәс мундәнијо. II *изме́нчивость* сущ. ӌәсонт дәкиш бирәји, һәмишә јә чиро нәмундәји.

ИЗМЕНЯ́ЕМЫЙ прич. дәкиш бирәнијо, дәкиш бирә данүстәнијо. II *изменя́емость* сущ. дәкиш бирәји, дәкиш бирә данүстәји

ИЗМЕРЕ́НИЕ сущ. пәјмундәји, пәјмундә оморәји.

ИЗМЕРИ́ТЕЛЬ сущ. пәјмунә (әри чүникәрә пәјмундә карасти).

ИЗМЕ́РИТЬ, ИЗМЕРЯ́ТЬ гл. пәјмундә. *Измерить глубину колодца* лугони ән чолә пәјмундә.

ИЗМЕРЯ́ТЬСЯ гл. пәјмундә оморә.

ИЗМОЖДЕ́НИЕ сущ. һолуши (әз һол, әз дәспој офторәји, мәндәји).

ИЗМОЖДЁННЫЙ прил. һолуш, һолушбиријо: әз дәс-пој офториjo; мәндә; мәндә биријо (сохтә оморијо). II *изможде́нность* сущ. һолуши, мәндәји, әз һол офторәји.

ИЗМО́КНУТЬ гл. сәлт (битәв) тар бирә. *Измокнуть под дождём* ә зир воруш битәв тар бирә.

ИЗМО́Р сущ. әз кисәнәји күштәји, мүрдәји (күштә оморәји).

ИЗМОРИ́ТЬ гл. әз кисәнәји күштә, әз һол вәнкәстә.

И́ЗМОРОЗЬ сущ. сәрмо, гиров. II *изморозевый* прил. сәрмоји, гирови.

И́ЗМОРОСЬ сущ. лап хүрдәјә ворушлә.

ИЗМОТА́ТЬ, ИЗМА́ТЫВАТЬ гл. һолуш сохтә (әз һол вәнкәстә; үлмәнә сохтә, мәндә сохтә; әз омун вәнкәстә).

ИЗМОТА́ТЬСЯ, ИЗМА́ТЫВАТЬСЯ гл. һолуш бирә (сохтә оморә): әз дәс-пој офторә; әз һол офторә; үлмәнә бирә (сохтә оморә); мәндә бирә (сохтә оморә); әз омун офторә.

ИЗМУ́ЧИТЬ, -СЯ см. *му́чить, -ся.*

ИЗМЫВА́ТЬСЯ гл. рүхшәнд сохтә, ә дәс дәшәндә.

ИЗМЫ́ЗГАТЬ, ИЗМЫ́ЗГИВАТЬ гл. сәхт чүлки (мурдар) сохтә.

ИЗМЫЗГА́ТЬСЯ, ИЗМЫ́ЗГИВАТЬСЯ гл. сәхт чүлки (мурдар) бирә (сохтә оморә).

ИЗМЫ́СЛИТЬ ИЗМЫШЛЯ́ТЬ гл. әз хүштәји күнчундә, нәбирә кофә куфтирә.

ИЗМЫТА́РИТЬ, ИЗМЫТА́РИВАТЬ гл. сәһәр дорә, мәндә сохтә, үлмәнә сохтә.

ИЗМЫТА́РИТЬСЯ, ИЗМЫТА́РИВАТЬСЯ гл. сәһәр кәширә, мәндә бирә, үлмәнә бирә.

ИЗМЯ́ТЬ, -СЯ см. *мять, -ся.*

ИЗНА́НКА сущ. астар: 1. доруни, зири тараф ән чүникә; 2. пәһәнүкијә тараф ән чүникә. II *изнаночный* прил. астари, ән астар.

ИЗНАСИ́ЛОВАТЬ см. *насиловать*.

ИЗНАЧА́ЛЬНЫЙ прил. сүфтәји (әз сәр, әз сүфтә һистијо). II *изначальность* сущ. әз сәр, әз сүфтә бирәји.

ИЗНА́ШИВАЕМОСТЬ сущ. әз кор бирә күһнә бирәји, хурдә оморәји.

ИЗНА́ШИВАТЬ, -СЯ см. *износить, -ся* .

ИЗНЕ́ЖИТЬ, ИЗНЕ́ЖИВАТЬ гл. әркәвон кәлә сохтә, назүрә кәширә, ә рәһәти хутә сохтә.

ИЗНЕ́ЖИТЬСЯ, ИЗНЕ́ЖИВАТЬСЯ гл. әркәвон кәлә бирә (сохтә оморә), назүрә кәширә оморә, ә рәһәти хутә бирә. II

ИЗНЕМОЖЕ́НИЕ сущ. әз һол офторәји, мәндә бирәји, вомундәји, үлмәнә бирәји.

ИЗНЕМОЖЁННЫЙ прич. мәндә, мәндә биријо; вомундијо; , үлмәнә, үлмәнә биријо. II *изнеможённость* сущ. мәндәји, вомундәји; , үлмәнәји.

ИЗНЕМО́ЧЬ, ИЗНЕМОГА́ТЬ гл. әз һол офторә, мәндә бирә, вомундә, үлмәнә бирә.

ИЗНЕ́РВНИЧАТЬСЯ гл. сәхт һоси бирә, лап әз хүштә вәдарафтә.

ИЗНИЧТО́ЖИТЬ, ИЗНИЧТОЖА́ТЬ гл. күштә, мүрд сохтә (һәммәрә), ә әхирү вәдарафтә.

ИЗНОСИ́ТЬ, ИЗНА́ШИВАТЬ гл. дурра: амбар вокундә (ә тән), кәрәксүз, хәрәб сохтә. II *изнашивание* сущ. дурраји: амбар вокундә (ә тән), кәрәксүз, хәрәб сохтәји.

ИЗНОСИ́ТЬСЯ гл. дуррыра: әз амбар вокундә (ә тән), әз кор бирә кәрәксүз, хәрәб бирә. II *изнашивание* сущ. дуррыраји: әз амбар вокундә (ә тән), әз кор бирә кәрәксүз, хәрәб бирәји.

ИЗНО́ШЕННОСТЬ сущ. әз амбар кор бирә күрнә, хәрәб бирәји.

ИЗНО́ШЕННЫЙ прич. әз амбар кор бирә күһнә, хәрәб биријо.

ИЗНУРЁННЫЙ прич. мәндә (амбар вомундијо, әз һол офториjo). II *изнурённость* сущ. мәндәји (вомундәји, үлмәнә бирәји).

ИЗНУРИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. мәндә сохтәнијо (амбар чәтин, курунд, әз һол вәнкәстәнијо). II *изнури́тельность* сущ. мәндә сохтәнији.

ИЗНУРИ́ТЬ, ИЗНУРЯ́ТЬ гл. мәндә сохтә, үлмәнә сохтә, әз ћол вәнкәстә. II *изнуре́ние* сущ. мәндә сохтәји, үлмәнә сохтәји, әз ћол вәнкәстәји.

ИЗНУРИ́ТЬСЯ, ИЗНУРЯ́ТЬСЯ гл. мәндә бирә, үлмәнә бирә (сохтә оморә), әз ћол офторә (вәнкәстә оморә). II *изнуре́ние* сущ. мәндә бирәји, үлмәнә бирәји, әз ћол офторәји.

ИЗНУТРИ́ нареч. әз дору: 1. әз доруни тарафү; *Дверь заперта изнутри* дәр әз дору гили бири; 2. әз гәдү, әз дорун ән чүникә.

ИЗНЫВА́ТЬ, ИЗНЫ́ТЬ то же, что *томиться*.

ИЗО то же, что *из* (ә пишој ән бәһзи сәссүзћо ә чикәј «из» нүјүстә оморә: *изо рта* әз ләһә, *изо дня в день* руз бәруз).

ИЗОБИ́ДЕТЬ гл. гәһри сохтә, дүлүрә хүрд сохтә, хотурүрә ћиштә.

ИЗОБИ́ЖЕННЫЙ прил. гәһри биријо: дүлхүрд биријо (сохтә оморијо), хотурүрә мундијо.

ИЗОБИ́ЛИЕ сущ. були, амбари; *в изобилии* ә гәд були.

ИЗОБИ́ЛОВАТЬ гл. бул бирә, амбар бирә.

ИЗОБИ́ЛЬНЫЙ прил. бул, амбар, бул ћистијо.

ИЗОБЛИЧА́ТЬ гл. 1. см. *изобличить*; 2. сәрүрә вокундә, вәди сохтә (чү корикәрә, чүникәрә).

ИЗОБЛИЧИ́ТЕЛЬ сущ. сәр корүрә вокундијо, вәди сохтијо, ћәјбүрә мәћлүм сохтијо, тәхсирүрә куфтиријо одоми. II *изобличительница* әзини зән (духтәр).

ИЗОБЛИЧИ́ТЬ гл. ћәјб ән киникәрә вокундә, тәхсирүрә куфтирә (бурбундә). II *изобличе́ние* сущ. ћәјб ән киникәрә вокундәји, тәхсирүрә куфтирәји (бурбундәји).

ИЗОБРАЖЕ́НИЕ сущ. 1. см. *изобразить*; 2. шикил. *Каменное изображение* шикил сәнги.

ИЗОБРАЗИ́ТЬ гл. бурбундә: 1. шикүлүрә кәширә; 2. вәди сохтә. *Изобразил на своем лице сочувствие* ә сифәтү ћәјфбәри вәди бу.

ИЗОБРЕСТИ́, ИЗОБРЕТА́ТЬ гл. вәдәшәндә: 1. фикир сохтә, кор сохтә әз хүштәји чүникә џәмәл овурдә. *Изобрести новую машину* таза мошин вәдәшәндә; 2. әз хүштәји дуркунәки куфтирә.

ИЗОБРЕТА́ТЕЛЬ сущ. вәдәшәндәкор (әз хүштәји чүникә вәдәшәндијо одоми). *Изобретатель радио* радиорә вәдәшәндәкор. || *изобретательница* сущ. әзини зән (духтәр.

ИЗОБРЕТЕ́НИЕ сущ. вәдәшәндәји: 1. әз хүштәји чүникә џәмәл овурдәји ән киникә; 2. таза вәдәшәндә оморијо чи.

ИЗОВРА́ТЬСЯ то же, что *изолгаться*.

ИЗОГНУ́ТЬ гл. гәд сохтә, шәфт сохтә.

ИЗОГНУ́ТЬСЯ гл. гәд бирә, шәфт бирә.

ИЗОДРА́ТЬ то же, что *изорвать*.

ИЗОДРА́ТЬСЯ то же, что *изорваться*.

ИЗОЙТИ́, ИСХОДИ́ТЬ гл. әз куч офторә, үлмәнә бирә, мәндә бирә.

ИЗОЛГА́ТЬСЯ гл. шигир бирә: шигирирә (дурку кофсохтәрә) ћәдәт сохтә.

ИЗОЛИ́РОВАННОСТЬ сущ. 1. чиро бирәји; тәћно, ә тәћноји мундәји; 2. изолјасија бирәји (сохтә оморәји).

ИЗОЛИ́РОВАННЫЙ I прич. чиро, чиро бирijo (сохтә оморијо); тәћно, тәћно мундијо; II прил. 1. чиро, тәћно. *Изолированная комната* чиро хунә (утог); 2. изолјасија биријо (сохтә оморијо). *Изолированный электрический ток* изолјасија биријо тәл; 3. тәћно, тәк-тәк. *Изолированный случай* тәк-тәкә кор.

ИЗОЛИ́РОВАТЬ гл. 1. чиро сохтә. *Изолировать больного* нәчогә чиро сохтә (әз ућоникә); 2. изолјәсија сохтә. *Изолировать кабель* кабелә изолјәсија сохтә. II *изоляционный* прил. изолјәсијаји: 1. ән изолјасија (ән чиросохтә); 2. әри изолјасија (әри чиросохтә) ћистијо.

ИЗОЛИ́РОВАТЬСЯ гл. әз јәкикәћо чиро (дур) бирә.

ИЗОЛЯ́ТОР сущ. изолјатор: 1. кәрмирә хәрәб кировундәнијо чи; 2. әри бәхшћој мошинћој електрикирә чиро сохтә механизм; 3. чиро (изолјасија) бирәјүшү кәрәк бирәкорћорә әри чиро сохтә ћистијо чикә.

ИЗОЛЯ́ЦИЯ сущ. изолјасија: 1. см. *изолировать*; 2. тук кировундәнијо чићорә әри чиро сохтә ћистијо чи, материал. II *изоляцио́нный* прил. изолјасијаји (әри изолјасија сохтә ћистијо.

ИЗОРВА́ТЬ гл. пара-пара (тикә-тикә, сула-сула) сохтә.

ИЗОРВА́ТЬСЯ гл. пара-пар (тикә-тикә, сула- сула) бирә (сохтә оморә).

ИЗОТО́П сущ. изотоп (ә курунијү киро әз јә атомикәј ән елемент кимјәјәји тәфәћәтү ћистијо атом ћә ән и елемент).

ИЗ-ПОД, ИЗ-ПОДО пред. 1. әз зир, әз зирү. *Из-под стола* әз зир стол; 2..-и (ћәвәл әри чү кәрәк бирикә). *Ящик из-под макарон* јәшик макорони; 3. әз нәзники; ә нәзники. *Он родом*

из-под Москвы у ə нəзники Москов əз дəдəj бири. <> *Из-под земли* əз зир хори; *из-под носу* əз пишоj чум.

ИЗРАЗЕ́Ц сущ. луг, кафел. II *изразцо́вый* прил. луги (кафели): 1. ən луг (ən кафел); 2. луг кафел) дəчирə оморијо.

ИЗРАИЛЬТЯ́НЕ сущ. 1. исроилиһо, исроилнумəһо, бəни-исроилһо; 2. ə Исроил зивистəкорһо. II *израильтя́нин* исроили, исроилнумə, бəни-Исроил. II *израильтя́нка* əзини зəн (духтəр).

ИЗРАИЛЬТЯ́НСКИЙ, ИЗРА́ИЛЬСКИЙ прил. ən исроилиһо, ən зувун үшү (ən иврит), ən миллəт үшү, ən тəһəр зиндəкунишү, ən культурашү, ən Исроил, ən хоријү, ən торихү, , ən исроилиһо һистијорə хуно, ə Исроил һистијорə хуно.

ИЗРА́НИТЬ гл. əз jə чəнд чикə jаралү сохтə, jара вəнорə.

ИЗРАСХО́ДОВАТЬ, -СЯ см. *расходовать, -ся*.

И́ЗРЕДКА нареч. һəрə-һəрə, бəһзи бо, кəмкəм.

ИЗРЕ́ЗАННЫЙ I прич. бурра-бурра биријо (сохтə оморијо); вəнчирə оморијо, вəнчи-вəнчи сохтə оморијо; II прил. бурра, бурра-бурра, вəнчи-вəнчи.

ИЗРЕ́ЗАТЬ, ИЗРЕЗА́ТЬ, ИЗРЕ́ЗЫВАТЬ гл. бурра, бурра-бурра сохтə, вəнчирə, вəнчи-вəнчи сохтə.

ИЗРЕЧЕ́НИЕ сущ. мəһнојү лугон, күтəһə кəлмə, афоризм

ИЗРЕ́ЧЬ, ИЗРЕКА́ТЬ гл. куфтирə, коф сохтə. *Изречь истину* дузирə куфтирə.

ИЗРЕШЕТИ́ТЬ, ИЗРЕШЕ́ЧИВАТЬ гл. сула-сула сохтə, ə гəрбол-ордович чарундə.

ИЗРУБИ́ТЬ, ИЗРУБА́ТЬ гл. вəнчирə: 1. вəнчи-вəнчи сохтə; 2. күштə, əз гилинч кировундə.

ИЗРУГА́ТЬ гл. вəшмəрдə; вəшмəрдə əз обур вəнкəстə.

ИЗРЫГА́ТЬ гл. 1. вəрəхширə, вəкордундə; 2. гүл зəрə; 3. тиһи сохтə (нифри); куфтирə (хəрəбə коф).

ИЗРЫ́ТЬ гл. 1. вəкəндə, əз jə чəнд чикə вəкəндə (хорирə); пəс-пəс сохтə,, сəр-зир сохтə.

ИЗРЯ́ДНЫЙ прил. 1. то же, что *отличный;* 2. лап амбар, хəјли, лап кəлə. *Изрядная сумма* амбарə пул.

ИЗУВЕ́Р сущ. вəһши (лап ə залум чарустијо одоми). || *изуверка* əзини зəн (духтəр).

ИЗУВЕ́РСТВО сущ. 1. зəлуми, вəһшији; 2. зəлуми, вəһшији сохтəји.

ИЗУВЕ́РСТВОВАТЬ гл. зəлуми сохтə, вəһшији сохтə.

ИЗУВЕ́ЧИТЬ, ИЗУВЕ́ЧИВАТЬ гл. шүкəст сохтə.

ИЗУ́ВЕЧИТЬСЯ, ИЗУ́ВЕЧИВАТЬСЯ гл. шүкəст бирə (сохтə оморə).

ИЗУКРА́СИТЬ, ИЗУКРА́ШИВАТЬ гл. вəравундə; əз һəр тараф вəравундə. *Изукрасить комнату цветами* утогə ə күлһорəво вəравундə.

ИЗУМИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. мəһтијори, мəһтијор һиштəнијо, лап рач. II *изуми́тельность* сущ. лап рачи, мəһтијори (мəһтијор бирəји).

ИЗУМИ́ТЬ, ИЗУМЛЯ́ТЬ гл. мəһтијор сохтə.

ИЗУМИ́ТЬСЯ, ИЗУМЛЯ́ТЬСЯ гл. мəһтијор бирə (мундə).

ИЗУМЛЕ́НИЕ сущ. мəһтијори, мəһтијор бирəји (сохтəји).

ИЗУМРУ́Д сущ. зүмрүд (рəнгү тухə савз һистијо палашə буһолүјə сəнг).

ИЗУМРУ́ДНЫЙ прил. зүмрүди: 1. ən зүмрүд; 2. əз зүмрүд, зүмрүдһо, jə новкə ə зүмрүдəво гүч биријо (сохтə оморијо); 3. ə рəнг зүмрүд һистијо.

ИЗУРО́ДОВАТЬ, -СЯ см. *уродовать, -ся*.

ИЗУ́СТНЫЙ прил. сəрлəһəји, сəрзувуни, əз лəһə ə лəһə кироштəнијо (кəштəнијо).

ИЗУЧЕ́НИЕ сущ. 1. вəмухтəји (чүникəрə вомухтəнкə сохтə оморəнијо кор).

ИЗУЧИ́ТЬ, ИЗУЧА́ТЬ гл. 1. вəмухтə, ə сəр офторə; 2. тониш бирə; бəлəд бирə.

ИЗЪЕ́ЗДИТЬ гл. амбар кəштə: 1.(чүникəрə һəј сохтə) ə амбарə чикəһо бирə; 2. ə амбар һəј сохтəрəво хəрəб сохтə, кəрəксүз сохтə.

ИЗЪЕ́СТЬ, ИЗЪЕДА́ТЬ гл. хурдə: 1. чавустə, хəрəб сохтə. *Моль изъела мех* күвə хəзə хурди; 2. сухундə, һəл сохтə. *Кислота изъела ткань* турши молə хурди.

ИЗЪЯВИ́ТЬ, ИЗЪЯВЛЯ́ТЬ гл. бурбундə, куфтирə, мəһлүм сохтə. *Изъявить согласие* разијəти бурбундə.

ИЗЪЯЗВИ́ТЬ, ИЗЪЯЗВЛЯ́ТЬ гл. лəрбə сохтə (һəммəјүрə).

ИЗЪЯ́Н сущ. 1. һəјб, хəрəб бирəји. *Товар с изъяном* һəјбдəријə мол. 2. зарар.

ИЗЪЯСНИ́ТЬ, ИЗЪЯСНЯ́ТЬ гл. ə сəр вəнкəстə.

ИЗЪЯСНИ́ТЬСЯ, ИЗЪЯСНЯ́ТЬСЯ гл. фикир хӯштәрә расундә, ә сәр офторәни куфтирә. II *изъясне́ние* сущ. фикир хӯштәрә расундәји, ә сәр офторәни куфтирәји.

ИЗЪЯ́ТЬ, ИЗЫМА́ТЬ гл. әз чӯникә чиро сохтә вәкирдә, вәдәшәндә. II *изъя́тие* сущ. әз чӯникә чиро сохтә вәкирдәји, вәдәшәндәји.

ИЗЫСКА́НИЕ сущ. кәштәји, кәштә офтәји (ә чәһти сохтәрәво).

ИЗЫ́СКАННЫЙ прил. назук, рач.

ИЗЫСКА́ТЬ, ИЗЫ́СКИВАТЬ гл. кәштә, кәштә офтә (ә чәһти сохтәрәво).

ИЗЮ́М сущ. кишмиш (хӯшк сохтә оморијо күләһој ән онкур). II *изю́мный* прил. кишмиши: 1. ән кишмиш; 2. әз кишмиш һәзӯр биријо, сохтә оморијо.

ИЗЮ́МИНА сущ. јә кишмишлә.

ИЗЮ́МИНКА сущ. 1. кишмишлә; 2. у, коми ки, әри чӯникә, киникә јәравуши.

ИКА́НИЕ сущ. руваки овурдәји.

ИКА́ТЬ, ИКНУ́ТЬ гл. руваки овурдә.

ИКО́РНЫЙ прил. кураји: 1. ән кура; әри кура, әри кура һәзӯр сохтә кәрәк бирәнијо.

ИКО́ТА сущ. руваки.

ИКРА́[1] сущ. 1. кура. *метать икру* кура шәндә; 2. икра (әз хӯрдә-хӯрдә вәнчирә тәрәвәз сохтә оморијо нухоруш). II *ико́рка* сущ. ласк. куралә. II *икрина и икринка* сущ. куралә (јә донәј ән кура).

ИКРА́[2]**, икры** сущ. мојчә (әз сугрәзани дәрә һистијо булулә куштлӯјә чикәј ән пој одоми).

ИКРИ́СТЫЙ прил. курадәри, Јӯрә амбарә кура дәријо.

ИКРИ́ТЬСЯ гл. кура шәндә, кура тиһи сохтә.

ИКРОМЕТА́НИЕ, ИКРОМЁТ сущ. курашәндә, кура шәндәји, кура тижһи сохтәји.

ИКРЯНО́Й прил. кураји: 1. ән кура; 2. куралӯ, кура дәријо (әз товунәј чәһ).

ИЛ сущ. килов.

И́ЛИ, ИЛЬ союз. јә, јә нәбукә, разг. јә новкә.

И́ЛИСТЫЙ прил. килови, ә киловәво дәпӯчирә һистијо, ә гәдӯ килов дәријо.

ИЛЛЮ́ЗИЯ сущ. иллӯзија, хәјол. II *иллюзио́нный* прил. иллӯзијаји, хәјоли.

ИЛЛЮЗО́РНЫЙ прил. хәјоли, ә сәр нә морәни.

ИЛОВА́ТЫЙ прил. јә кәм килови, ә гәдӯ јә кәм килов дәријо.

ИМА́М сущ. имом. II *имамский* прил. имоми, ән имом.

ИМБИ́РЬ сущ. зәнчәфил. <> *жёлтый имбирь* зәрдә зәнчәфил. II *имби́рный* прил. зәнчәфили: 1. ән зәнчәфил; 2. ә зәнчәфиләво (һәзӯр) сохтә оморијо.

ИМЕ́НИЕ сущ. мӯлк вә ә гәдӯ дәриһо (хунәһо вә чиһо). *Име́ньице* уменьш. мӯлклә (ә гәдӯ дәријо хунәһо вә чиһорәво).

ИМЕНИ́ННИК сущ. имбуруз рузӯ (әздәдәјбирәјӯ, нумнорәјӯ) һистијо доми. II *именини́ца* әзини зән (духтәр).

ИМЕНИ́ТЫЙ прил. нумлӯ, ћӯрмәтлӯ.

И́МЕННО част. 1. һә, соф, дузиш. *Именно вас хотел видеть* һә ишмурә војистәнбу винӯм; 2. јәһәни. *Лиственные деревья, а именно: дуб, береза, осина* дорһој вәлки, јәһәни: палуд, нарат, говог. <> *Вот именно* әлбәттә, әри.

ИМЕННО́Й прил. 1. см. *имя*; 2. нумвәри, ә сәрӯ нум нӯјӯстә оморијо.

ИМЕНОВА́ТЬ гл. нум дорә, нум норә.

ИМЕНОВА́ТЬСЯ гл. нум дорә оморә, нум норә оморә.

ИМЕ́ТЬ, ЗАИМЕ́ТЬ гл. 1. бирә, јӯрә чӯникә, киникә бирә; 2. сәһиб ән чӯникә, киникә бирә; 3. винирә. <> *Иметь в виду* ә јор кирдә, фикир дорә; *иметь дело* корӯ бирә; *иметь под рукой* ә зир дәсӯ бирә; *иметь что (чего) в мыслях* ә мәһшовојӯ чӯникә бирә; *иметь что-л. против* биразији бурбундә, нәрази бирә; *событие имело место в полдень* у кор пишнәви бирәбу.

ИМЕ́ТЬСЯ гл. бирә; *имеется* һисти; *не имеется* нисти; *имеется ли у вас книга по по физике?* ишмурә китоб ән физика һисти?

ИМЕ́ЮЩИЙСЯ прич. ә дәс дәријо, һистијо, *Имеющиеся факты подтверждают это* ә дәс дәријо фактһо ирә әдәт тәстиг сохтә.

ИММИГРА́НТ сущ. имигрант (ә кәрәк һистијо дәвләт оморијо одоми). II *иммигра́нтка* әзини зән (духтәр. II *иммигра́нтский* прил. имигранти, ән имигрант.

ИММИГРА́ЦИЯ сущ. имиграсија (ә јә дәвләтикә әри һәмишә, јә новкә амбарә вәхт зивистә оморәји). II *иммиграцио́нный* прил. имигрисијаји, ән имигрисија.

ИММИГРИ́РОВАТЬ гл. ә јә дәвләтикә әри һәмишә, јә новкә амбарә вәхт зивистә оморә.

ИМПЕРА́ТОР сущ. император, парчоһ. II *импера́торский* прил. императори, ән император.

ИМПЕРАТРИ́ЦА сущ. 1. император (зән); 2. зән ән император.

ИМПЕРИА́Л сущ. империал, әшрәфи (тә 1897-имүн сал 10 монәти, әз и бәгдә 15 монәти пул сүрхи ән Урусијәт).

ИМПЕ́РИЯ сущ. империја. II *импе́рский* прил. империјаји;

И́МПОРТ сущ. импорт (әз јә дәвләтикә мол дировундәји). II *импортный* прил. импорти: 1. ән импорт; 2. әз јә дәвләтикә дировундә оморијо чи. *Импортные товары* молһој импорти.

ИМПОРТЁР сущ. импортјор (әз јә дәвләтикә мол дировундәкорә одоми, јә новкә идорә).

ИМПОРТИ́РОВАТЬ гл. импорт сохтә (әз јә дәвләтикә мол дировундә).

ИМПОТЕ́НТ сущ. импотент (әз мәрди офторијо одоми, мәрдирә вир сохтијо одоми).

ИМПОТЕ́НЦИЯ сущ. импотенсија: 1. әз мәрди офторәји; 2. һочизи, әз дәс кор нәворәморәји.

ИМУ́ЩЕСТВЕННЫЙ прил. мүлки, дүллүки, ән дүллүк.

ИМУ́ЩЕСТВО сущ. мүлк, мол, дүллүк.

ИМУ́ЩИЙ прил. бирәкор, һошир.

И́МЯ сущ. нум. <> *во имя* ә хотурү; *во имя мира* ә хотур шолуми; *имени* ә нум ән ки, ән чү; *университет имени Ломоносова* университет ә нум Ломоносов.

ИМЯРЕ́К сущ. ино (ә чикәј нум ән киникә, чүникә куфтирә оморәнијо коф); филонкәс, филон чи.

ИНАКОМЫ́СЛИЕ сущ. һиломә вәрасирәји ән јә чиројкә фикир сохтәнијо.

ИНАКОМЫ́СЛЯЩИЙ прил. јә чиројкә фикир сохтәнијо.

ИНА́ЧЕ, И́НАЧЕ I нареч. јә чиројкә. *Объяснить иначе* јә чиројкә ә сәр вәнкәстә; II союз новкә, нәбукә, јә новкә. *Беги, иначе опоздаешь* вирих, новкә дир имбоши.

ИНВАЛИ́Д сущ. шүкәст, инволид (ә нәчоги, јә новкә ә вохурдәји киро (сәлт, јә новкә кәмтә)кор сохтә настәнијо одоми.

ИНВАЛИ́ДНОСТЬ сущ. шүкәсти, инволиди (һол ән шукәст, ән инволид).

ИНВАЛИ́ДНЫЙ прил. шүкәсти, инволиди: 1. ән шүкәст (ән инволид); 2. әри шүкәст (әри инволид) һистијо.

ИНВЕСТИ́ЦИЯ сущ. инвестисија: ә јә кор, ә јә чикәкор мојә (капитал) вәнорәји. II *инвестицио́нный* прил. инвестисијаји; ән инвестисија.

ИНВЕ́СТОР сущ. инвестор: ә јә кор, ә јә чикәкор мојә (капитал) вәноријо одоми. II *инве́сторский* прил. инвестори; ән инвестоп

ИНГРЕДИЕ́НТ сущ. ингредиент (әз ә гәд ән јә чи дәријә амбарә чиһо јәки).

ИНГУ́ШИ сущ. ингушһо (хәлг, амбари бинәлүјә одомиһој ән ингушетија). II *ингу́ш* сущ. ингуш (јә одоми ән и хәлг). II *ингу́шка* әзини зән (духтәр).

ИНГУ́ШСКИЙ прил. ингуши: ән ингушһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән културашү, ән тәһәр зиндәкүнишү, ән Ингушетија, ән тарихү, ән хоријү ; ә Ингушетија, ән инкушһо бирәнијорә хуно. *Ингушский язык* зувун ингуши.

ИНДЕВЕ́ТЬ гл. гиров, сәрмо бәстә (дәпүчирә).

ИНДЕ́ЙКА сущ. луш, һиндушкә (дүрүждә мүрг хунәји).

ИНДЕ́ЙСКИЙ сущ. һиндуји: ән һиндуоһ, ән зувунһошү, ән милләт үшү, ән културашү, ә тәһәр зиндәкунишү, ән тарих үшү, ән үшү зивистәнүтһо чикәһо; ә һиндуһо бирәнијорә хуно). *Индейские языки* зувунһој һиндуји.

ИНДЕ́ЙЦЫ сущ. һиндуһо: бинәлүјә хәлгһој ән Америка (әз ескимосо нә алеутһо совоји). II *индеец* сущ. һинду (јәки әз одомиһој ән и хәлгһо. II *индеа́нка* сущ. әзини зән (духтәр).

ИНДИВИ́Д см. *идивидуум.*

ИНДИВИДУА́ЛЬНЫЙ прил. 1. тәһно, тәк; 2. ән јәки, әз нүшунәһој ән уһоникә тәфәһәтү һистијо; 3. ән һәр кәс чиро-чиро һистијо.

ИНДИВИ́ДУУМ сущ. индивидуум: 1. тәһно һистијо чү\нлүјә организм; 2. јә тәһно одоми, кәс.

ИНДИ́ЙСКИЙ прил. һиндистони (индијаји): ән һиндистониһо, ән ән зувунһошү, ән милләт үшү, ән тәһәрз зиндәкунишу; ән културашү, ән һәдәтһошү, ән Һиндистон, ән ториһү, ән хоријү; ә Һиндистон, ән һиндистониһо һистијорә хуно. *Индийские языки* зувунһој Һиндистони. *По-индийски* нареч. ә Һиндистони.

ИНДИ́ЙЦЫ сущ. һиндистонијо (индијајиһо): нум ән хәлгһој Һиндистон (Индија). II *индиец* сущ. һиндистони (јәки әз одомиһој ән и хәлгһо). II *индиа́нка* сущ. әзини зән (духтәр).

ИНДЮ́К сущ. луш, һиндушкә (әркәк).

ИНДЮША́ЧИЙ, ИНДЮ́ШЕЧИЙ прил. луши, һиндушкәји; ән луш, ән һиндушкә.

ИНДЮ́ШКА . то же, что *индейка*. II *индю́шечий* прил. hиндушкәјн, ән hиндушкә.

ИНДЮШО́НОК сущ. балај ән hиндушкә.

И́НЕЙ сущ. гиров. II *и́неевый и и́нейный* прил. гирови; ән гиров.

ИНЕ́РТНОСТЬ сущ. сүсти, бүхүти, тәнбәли, кәји.

ИНЕ́РТНЫЙ прил. сүст, бүхүт, тәнбәл, кәј.

ИНЕ́РЦИЯ сущ. инерсија (сүсти): ә јү јә гувотикә кори нәсохтәнкә динчи , јә новкә дуз вә јә чиро рафтәји хүштәрә доштә данүсдәнијо хосијәт ән чүникә. II *инерцио́нный* прил. инерсијаји; ән инерсија.

ИНЖЕНЕ́Р сущ. мүhәндис, разг. инчинор.

ИНЖЕНЕ́РНЫЙ прил. мүhәндиси (инчинори); ән мүhәндис (ән инчинор).

ИЖЕНЕ́РСТВО сущ. 1. мүәндиси, инчинори (кор ән мүәндис); 2. мүhәндисhо (инчинорhо).

ИНЖИ́Р сущ. әнчир. II *инжи́рный* прил. әнчири: 1. ән әнчир; 2. әз әнчир сохтә оморәнијо.

И́НИСТЫЙ прил. гирови, гировлү, ә гировәво дәбүчиријо.

ИНИЦИА́ЛЫ сущ. инисиалhо (јәкимүн hәрфhој ән нум одоми, ән нүм бәбәшү вә ән фомиләјү).

ИНКАССА́ТОР сущ. инкаса́тор (әри ә бонк дорә әз идорәhо пул вәчирәнијо одоми), јә II *инкасса́торский* прил. инкасатори; ән инкасатор.

ИНКО́ГНИТО нареч. пәhәнү, пәhфнүки, нумә нәбурбундә; нумә нәбурбундә, тониши нәдорә; II сущ. ә јә нумикәрәво зивистә.

ИНКРИМИНИ́РОВАТЬ гл. тәхсиркор сохтә, тәхсиркор hисоб сохтә (данүстә).

ИНКУБА́ТОР сущ. инкубатор: әри әз хојә вәчә вошундә (әз хојә вәчә вәдәшәндә) апарат.

ИНКУБА́ТОРНЫЙ прил. инкибатори: 1. ән инкубатор; 2. ә инкубатор вошундә оморијо.

ИНОВЕ́РЕЦ сущ. одоми ән јә диникә; ә јә диникә гуллуг сохтәнијо одоми. II *иновёрка* әзини зән (духтәр).

ИНОВЕ́РИЕ сущ. ә јә диникә гуллуг (бовор) сохтәји.

ИНОВЕ́РНЫЙ прил. ән јә диникә, ә јә диникә hистијо.

ИНОГДА́ нареч. бәhзи бо, hәрә- hәрә.

ИНОГОРО́ДНЫЙ прил. ә јә шәhәрикә бирәнијо (зивистәнијо), әз јә шәhәрикә оморијо.

ИНОЗЕ́МЕЦ см. *иностранец*. II *иноземка* әзини зән (духтәр).

ИНОЗЕ́МНЫЙ то же, что *иностранный*.

ИНО́Й мест. 1. јә чиројкә, әзини нистијо: 2. јәкикә, јә чијикә.

ИНОМЫ́СЛИЕ сущ. јә чиројкә фикир сохтәји, ә киникәрәво рази нәбирәји.

ИНОСКАЗА́НИЕ сущ. ә пәсәјү јә мәhнојкә пәhәнү биријо коф.

ИНОСТРА́НЕЦ сущ. одоми ән јә дәвләтикә. II *иностра́нка* әзини зән (духтәр).

ИНОСТРА́ННЫЙ прил. 1. ән јә дәвләтикә, ән јә дәвләтикә hистијо; 2. ә јә дәвләтикә hәзүр (гүч) биријо, әз јә дәвләтикә вәсторә оморијо.

ИНОЯЗЫ́ЧНЫЙ прил. 1. ә јә зувуникә коф сотәнијо; 2. ән јә зувуникә hистијо.

ИНСТРУКТИ́РОВАТЬ гл. әри чүникә сохтә ә сәр вәнкәстә, рәh бурбундә.

ИНСТРУ́КТОР сущ. әри чүникә сохтә ә сәр вәнкәстә, рәh бурбундәнијо одоми.

ИНСТРУМЕ́НТ сущ. карасти.

ИНТЕГРА́ЦИЯ сущ. интеграсија (ә јә чикә вәчирә оморәји ән чиро-чиро бәхшhо); јәки бирәји.

ИНТЕГРИ́РОВАНИЕ см. *интегра́ция*.

ИНТЕГРИ́РОВАТЬ гл. јәки сохтә.

ИНТЕЛЛЕ́КТ сущ. зиhүм.

ИНТЕЛЛИГЕ́НТ сущ. интеликент (зиhүмлүјә одоми). II *интеллиге́нтка* әзини зән (духтәр).

ИНТЕЛЛИГЕ́НТНОСТЬ сущ. интеликенти, зиhүмлүји.

ИНТЕЛЛИГЕ́НТЩИНА сущ. интеликентhо.

ИНТЕЛЛИГЕ́НЦИЯ сущ. интеликентhо.

ИНТЕРВА́Л сущ. интервал: 1. hәрә; ә hәрәј чүhојикә рәh; 2. ә hәрәј ә пәс-пәсә јәки, јә новкә ә јәки вәдирәморәнијо ән дү сәс, ә hүндири киро тәфәhәт.

ИНТЕРВЕ́НТ сущ. интервент (у, коми ки, интервенсија сохти).

ИНТЕРВЕ́НЦИЯ сущ. интервенсија: 1. ә доруни корhој ән јә дәвләт гәриш бирәји ән јә дәвләтикәhо; 2. әри курс ән валјуторә доштә ә дод-востодү гәриш бирәји ән бонк.

ИНТЕРЕ́С сущ. интерес: 1. ә киникә, ә чүникә фикир дорәји; 2. миһточи; хәјр, гәзонч.

ИНТИ́МНИЧАТЬ гл. нәзники сохтә, лап нәзники бурбундә ә киникә.

ИНТИ́МНО нареч. 1. нәзник, әз дүли, әз чуни; 2. ә (әз) пәhәнүки.

ИНТИ́МНОСТЬ сущ. нәзники, дусти.

ИНТИ́МНЫЙ прил. 1. лап нәзник. *Интимный друг* лап нәзникә hовур; 2. пәhәнү,

пəһəнүки. *Интимный разговор* пəһəнүкијə ихтилот.

ИНТРИ́ГА сущ. һəлило, интрига: 1. əри ə војкəј хүштə расирə сохтə оморəнијо пəһəникијə хəрəбə korho; 2. устар. нəзники ən мəрд нəн зəн. II *интри́жка* уменьш. интригалə.

ИНТРИГА́Н сущ. интриган (əри ə војкəј хүштə расирə пəһəникијə хəрəбə korho сохтəнијо одоми). II *интриганка* əзини зəн (духтəр).

ИНТРИГОВА́ТЬ гл. интрига сохтə, интрига бəрдə.

ИНТУ́ИЦИЯ сущ. интуисија (ə əгүл оморəји, ə дүл докуфтəји).

ИНФА́РКТ сущ. инфаркт (рагho күрдəји киро хун нəоморəји вə и вəхт мүрдəји ən орган тəн). *Инфаркт миокарда* инфаркт ən дүл.

ИНФЕ́КЦИЯ сущ. инфексија (əз јəки ə јəкикə кироштə вə зијод бирəрəво нəчоги һəмəл овурдəји ən микроорганизмho).

ИНФЛЯ́ЦИЯ сущ. инфлја́сија (əз гəдəр зијод пул когози рəho дорə вə ə у киро гијмəт ən пул фураморəји).

ИНФОРМА́ТОР сущ. хəбəрчи (у, коми ки əз товунəј киникə, чүникə хəбəр дорə, коф расундə). II *информаторский* прил. хəбəрчији; ən хəбəрчи.

ИНФОРМАЦИО́ННЫЙ прил. хəбəри, хəбəррасуни, ən хəбəорасуни, əри хəбəр расундə һистијо.

ИНФОРМА́ЦИЯ сущ. хəбəр. *Давать информацию* хəбəр дорə.

ИНЦИДЕ́НТ сущ. хəрəбə кор, чəнк, дү јəкирə ə сəр нəофторəји, чəвги.

ИОРДА́НСКИЙ прил. иорданијаји: ən иорданијајиho, ən зувун үшү (ən һəрəби), ən миллəт үшү, ən тəһəр зиндəкунишү, , ən културашү, ən Иорданија, ən хоријү, ən ториху; ən иорданијајиho, ə Иорданија һистијорə хуно.

ИОРДА́НЦЫ сущ. иорданијајиho (хəлг ən һəрəби, амбари одомиһој ən Иорданија. II *иордане́ц* иорданијаји (јəки əз и одомиho). II *иорда́нка* əзини зəн (духтəр).

ИПОТЕ́КА сущ. ипоте́ка: мүлкə (хунəрə) ə киров норəји; 2. ə киров дəниширə дорə оморијо гəрд. II *ипоте́чный* ипотекаји, ən ипотека.

ИРА́КСКИЙ прил. ироги: ən рогиho, ən зувунһошү (ən цəрəби, күрди), ən миллəт үшү, ən тəһəр зиндəкунишү, ən културашү, , ən Ирог, ən хоријү, ən ториху; ən ирогиho, ə Ирог һистијорə хуно.

ИРА́КЦЫ сущ. ирогиho (ə Ирог зивистəнүтho одомиho). II *ира́кец* сущ. ироги (əз и одомиho јəки). II *ираки́нка* əзини зəн (духтəр).

ИРАНИ́СТИКА сущ. ироншинохи (торих, литература вə зуһунһој ən ирониһорə вомухтəнијо һилмho əјəки)

ИРА́НСКИЙ прил. ирони: ən ирониho, ən зувун үшү (ən фарси, азарбајчəни, күрди), ən тəһəр зиндəкунишү, ən миллəт үшү, ən културашү, ən Ирон, ən хоријү, ən ториху; ən ирониho, ə Ирон һистијорə хуно. *по-иранski* нареч. ə ирони.

ИРА́НЦЫ сущ. ирониho (ə Ирон зивистəнүtho хəлгho (фарсho, азарбачанио, күрдho вə јəкикəho). II *ира́нец* сущ. ирони (əз одомиһој ən и хəлгho јəки). II *ира́нка* əзини зəн (духтəр).

И́РИС сущ. и́рис (күл).

ИРИ́С сущ. ирис (конфет). II *ири́ска* сущ. јə ирислə (конфет).

ИРЛА́НДСКИЙ прил. ирландијаји (ən ирландијајиho; ən зувун үшү, ən миллəт үшү, ən һəрəз зиндəкунишү, ən һədəтhошү, ən Ирландија, тариху, ən хоријү; ə Ирландија вə ən ирландијајиho бирəниһорə хуно.

ИРЛА́НДЦЫ сущ. ирландијајиho (амбари ən ə Ирландија зивистəнијо хəлг). II *ирла́ндец* ирландијаји (əз ə Ирландија зивистəнијо одомиho јəки). II *ирландка* əзини зəн (духтəр).

ИРОНИЗИ́РОВАТЬ гл. рүхшəнд сохтə, ə дəс дəшəндə, ə рүхшəнди вəнкəстə.

ИРО́НИЯ сущ. рүхшənд. II *ирони́ческий* прил. рүхшəнди.

ИСК сущ. тəвиһə (ə суд дорə оморəнијо əризə).

ИСКАЖНЕНИЕ сущ. 1. дəкиш сохтə оморəји, мəһнојү дəкиш сохтə оморəји, ; 2. дəкиш бирəји, дуз нəбирəји.

ИСКАЗИ́ТЬ гл. дəкиш сохтə: 1. јə чиројкə бурбундə, хəрəб вəди сохтə; 2. нəшинохтəни сохтə.

ИСКАЗИ́ТЬСЯ гл. дəкиш бирə 1. јə чиројкə бурбундə оморə; хəрəб вəди сохтə оморə; 2. нəшинохтəни бирə (сохтə оморə).

ИСКАЛЕ́ЧИТЬ, -СЯ см. *калечить, -ся* .

ИСКА́ЛЫВАТЬ, -СЯ см. *исколот, -ся.*

ИСКА́НИЕ сущ. кəштə: 1. əри офтə чəһти сохтəји; 2. ə чүчо бирəји ən чүникə, кинəкəрə данүстəји.

ИСКА́ПЫВАТЬ см. *ископать.*

ИСКА́ТЕЛЬ сущ. кәштәкор (чүникә кәштә сәниһәтү һистијо одоми). *Искатель жемчуга* мирвори кәштәкор. II *иска́тельница* әзини зән (духтәр).

ИСКА́ТЬ гл. кәштә: 1. әри офтә чәһти сохтә; 2. ә чүчо бирәји ән чүникә, кинәкәрә данүстә.

ИСКЛЕВА́ТЬ, ИСКЛЁВЫВАТЬ гл. дундугу сохтә (дундуг-дундуг сохтә).

ИСКЛЮ́ЧАЯ нареч. вәдәшәндәки (нә дәјишдәки, һисоб нәсохтәки; әз киникә, чүникә бәхшәј, дәри нәсохдәки.

ИСКЛЮ́ЧИТЬ, ИСКЛЮ́ЧАТЬ гл. вәдәшәндә, ә гирог норә, гуј сохтә. *Исключить из команды* әз команда вәдәшәндә. II *исключе́ние* сущ. вәдәшәндәји, ә гирог норәји, гуј сохтәји.

ИСКОВЕ́РКАТЬ см. *коверкать*.

ИСКОЛЕСИ́ТЬ гл. амбарә чикәһорә кәштә, ә амбарә чикәһо бирә (ә поједә нәһ).

ИСКОЛОТИ́ТЬ, ИСКОЛА́ЧИВАТЬ гл. 1. куфтә, дәдорә, күштә; 2. зәрә хүрд сохтә; зәрә хәрәб сохтә; 3. амбар зәрә руј чүникәрә хәрәб сохтә. *Сколотить стену гвоздями* дуворә ә михһорәво сула-сула сохтә.

ИСКОЛО́ТЬ гл. сула-сула сохтә (ә бызбызајә чирәво).

ИСКОЛО́ТЬСЯ гл. хүштәрә сула-сула сохтә (ә бызбызајә чирәво).

ИСКО́МКАТЬ см. к*омкать*.

ИСКО́МЫЙ прил. кәштә оморәнијо, офтә оморәјү кәрәк һистијо.

ИСКОНИ́ нареч. әз һәвәл, әз бинә, әз зурәво, һәмишә.

ИСКО́ННЫЙ прил. 1. әз зурәво һистијо; 2. бинәлү, сүфтәји. II *иско́нность* сущ. гәдими, күһнәји.

ИСКОПА́ЕМЫЙ прил. әз хори, әз зир хори вәдәшәндә оморәнијо; 2. лап ә күһнә дәврһо биријо вә әз зир хори офтә оморијо.

ИСКОПА́ТЬ гл. вәкәндә, әз јә чәнд чикәһо вәкәндә (хорирә).

ИСКОРЕНИ́ТЬ, ИСКОРЕНЯ́ТЬ гл. күштә вәрастә, чычүрә вәкәндә, әз чыч вәдәшәндә, әз һәрә вәкирдә. II *искоренё́ние* сущ. күштә вәрастәји, чычүрә вәкәндәји.

ИСКОРЕНИ́ТЬСЯ, ИСКОРЕНЯ́ТЬСЯ гл. күштә вәрастә оморә, чычү вәкәндә оморә, әз чыч вәдәшәндә оморә, әз һәрә вәкүрдә оморә. II *искоренё́ние* сущ. күштә вәрастә оморәји, чычү вәкәндә оморәји.

И́СКОСА нареч. зирчуми (шәфт, јон, дуз нәц). *Искоса поглядывать* зирчуми дәниширә.

И́СКРА сущ. чуркум. II *и́скорка* уменьш. чуркумлә. II *искрово́й* прил. чуркуми; ән чуркум.

И́СКРЕННИЙ прил. дүлтәмиз, дуз, соф. *Искренний друг* дүлтәмизә һовур. *искренность* сущ. дүлтәмизи, дузи.

ИСКРИВИ́ТЬ, ИСКРИВЛЯ́ТЬ гл. гәд сохтә; шәфт сохтә. II *искривле́ние* сущ. гәд сохтәји; шәфт сохтәји.

ИСКРИВИ́ТЬСЯ, ИСКРИВЛЯ́ТЬСЯ гл. гәд бирә (сохтә оморә); шәфт бирә (сохтә оморә). II *искривле́ние* сущ. гәд бирәји (сохтә оморәји); шәфт бирәји (сохтә оморәји).

ИСКРИВЛЁННЫЙ прич. гәд, шәфт, гәд бириjo (сохтә оморијо); шәфт биријо (сохтә оморијо).

И́СКРИСТЫЙ, ИСКРИ́СТЫЙ прил. чуркум шәндәнијо (рәһо дорәнијо).

ИСКРИ́ТЬ гл. чуркум шәндә (рәһо дорә). II *искре́ние* сущ. чуркум шәндәји (рәһо дорәји).

ИСКРОВЕНИ́ТЬ, ИСКРОВЕНЯ́ТЬ гл. хуни сохтә, јаралү сохтә.

ИСКРОМЁТНЫЙ прил. чуркумшән: 1. чуркум шәндәнијо); 2. перен. сухундәнијо, товуш дорәнијо.

ИСКРОМСА́ТЬ см. *кромсать*.

ИСКРОШИ́ТЬ,-СЯ см. *крошить,-ся*.

ИСКУПА́ТЬ[1] см. *искупить*.

ИСКУПА́ТЬ[2] см. *купать*.

ИСКУПИ́ТЬ гл. 1. копорә сохтә (һовунһој хүштәрә); 2. чикәјүрә пур сохтә.

И́СКУС, ИСКУ́С сущ. имтоһон. *Выдержать искус* ә имтоһон тоб дорә.

ИСКУСА́ТЬ гл. әз амбарә чикәһо һәнч зәрә, дәндү-дәндү (һәнчәһәнч) сохтә.

ИСКУСИ́ТЕЛЬ сущ. әз сәр вәдәшәндәкор, фурмундәкор (киникәрә әз сәр вәдәшәндәнијо, фурмундәнијо одоми). II *искуси́тельница* әзини зән (духтәр).

ИСКУСИ́ТЬ см. *искушать*.

ИСКУСИ́ТЬСЯ гл. әз сәр вәдарафтә, фурмундә оморә, фирихурдә бирә.

ИСКУ́СНИК сущ. әз дәсү кор вәровһо одоми; уста. II *иску́сница* әзини зән (духтәр).

ИСКУ́СНЫЙ прил. 1. кордан (кор хүштәрә хуб данүстәнијо одоми); 2. хуб, рач сохтә оморијо. *Искусная работа* хубә кор.

ИСКУША́ТЬ гл. әз сәр вәдәшәндә, әз рәһ вәдәшәндә, лаһәјүрә ширин сохтә; фурмундә.

ИСКУШЕ́НИЕ сущ. 1. см. *искушать*; 2. әз сәр вәдарафтәји, ә чүникә тәмәһ сохтәји.

ИСЛА́М сущ. ислом (ə амбарə дəвлəтhо лов биријо ən чојилə дин овроhоми). II *исла́мский* прил. исломи: 1. ən ислом; 2. ə ислом бовор сохтəнијо.

ИСЛАМОВЕ́ДЕНИЕ сущ. исломшинохи (исломə вəмухтəнијо həммə hилмhо əјəки).

ИСЛА́НДСКИЙ прил. исландијаји: ən исландијајиhо, ən зувун үшү, ən тəhərз зиндəкунишү, ən миллəт үшү, ən hдəтhошү, ən культурашү; ən Исландија, ən ториху; ən хоријү; ən исландијајиhо, ə Исландија hистијорə хуно). *Исландский язык* зувун исланди. *По-исландски* нареч. ə исланди.

ИСЛА́НДЦЫ сущ. исландијајиhо (хəлг, амбари ən ə Исландија зивистəнијо одомиhо). II *исла́ндец* исландијаји(əз и одомиhо јəки); II *исла́ндка* əзини зən (духтəр).

ИСПА́НСКИЙ прил. испанијаји: ən испанијајиhо, ən зувун үшү, ən тəhərз зиндəкунишү, ən миллəт үшү, ən hдəтhошү, ən культурашү; ən Исанија, ən ториху, ən хоријү; ən испанијајиhо, ə Испанија hистијорə хуно). *Испанский язык* зувун испани (испанијаји). *По-испански* нареч. ə испани.

ИСПА́НЦЫ сущ. испанhо,испанијајиhо (хəлг, амбари ən ə Испанија зивистəкорhо). II *испа́нец* испан, испанијаји (əз ə испанија зивистəкорhо јəки). II *испа́нка* əзини зən (духтəр).

ИСПАРЕ́НИЕ сущ. 1. буг вəдироморəји (буг вəдироморəнкə бирəнијо кор); 2. буг.

ИСПА́РИНА сущ. амбарə ərəг.

ИСПАРИ́ТЕЛЬ сущ. буг рəhо дорəнијо апарат.

ИСПАРИ́ТЬ, ИСПАРЯ́ТЬ гл. ə буг чарундə. II *испаре́ние* сущ. ə буг чарундəји.

ИСПАРИ́ТЬСЯ, ИСПАРЯ́ТЬСЯ гл. 1. ə буг чарустə; 2. перен. разг. шутл. вир (сур) бирə, рафтə. II *испаре́ние* сущ. ə буг чарустəји.

ИСПА́ЧКАТЬ, -СЯ см. *пачкать, -ся*.

ИСПЕПЕЛИ́ТЬ, ИСПЕПЕЛЯ́ТЬ гл. хокискəр сохтə, ə хокискəр чарундə, сухундə вəрастə.

ИСПЕПЕЛИ́ТЬСЯ, ИСПЕПЕЛЯ́ТЬСЯ гл. ə хокискəр чарустə, битəв хокискəр бирə, сухтə вəрастə.

ИСПЕСТРИ́ТЬ, ИСПЕСТРЯ́ТЬ гл. рəнгəбарəнг сохтə, рəнги-рəнги сохтə.

ИСПЕ́ЧЬ, -СЯ см. *печь*[1], *-ся*[1].

ИСПЕЩРИ́ТЬ, ИСПЕЩРЯ́ТЬ гл. ə чүклə локолəhорəво сохтə, сəнкили сијəh сохтə. *Испещрить книгу* китобə ə хəт-мətово пур сохтə.

ИСПИСА́ТЬ, ИСПИ́СЫВАТЬ гл. 1. нүјүстə пур сохтə ; пур сохтə (ə хəтəво). *Исписать целую тетрадь* јə битəвə дəфтəрə пур сохтə; 2. кəширə (шикил); 3. нүјүстə вəрастə, нүјүстə вəрасундə (когозə, карандашə).

ИСПИСА́ТЬСЯ, ИСПИ́СЫВАТЬСЯ гл. 1. əз нүјүстə вəрастə, хəрəб, кəрəксүз бирə; 2. талант нүјүстəјирə вир сохтə.

ИСПИТО́Й прил. лəгəр, чунсүз, чулаз.

ИСПИ́ТЬ гл. 1. хурдə; кəм-кəм докундə хурдə; 2. перен. чəтини кəширə. <> *Испить горькую чашу* амбарə чəтини кəширə.

ИСПОВЕДА́НИЕ сущ. дин, дин кирдəји. II *испове́дный* прил. дини, ən дин кирдəји.

ИСПОВЕ́ДАТЬ см. *исповедовать.*

ИСПОВЕ́ДАТЬСЯ см. *исповедоваться.*

ИСПОВЕ́ДОВАТЬ гл. 1. ə јə дин бовор сохтə, ə пəсəјү рафтə; 2. пүрсирə вомүхтə, пүрсүш сохтə: 3. чүникəрə ə кəрдə вəкирдə, дүл хүштəрə вокундə.

ИСПОВЕ́ДОВАТЬСЯ гл. ə кəрдə вəкирдə: 1. сохтијо цовунhорə; 2. əри киникə, ə пишој киникə.

И́СПОВЕДЬ сущ. 1. ə христианhо: сохтијо цовунhорə ə пишој киникə, əри киникə ə кəрдə вəкирдəји; 2. перен. ə дүлү (ə фикирү) дəријо кофhорə очуг кофтирəји.

И́СПОДВОЛЬ нареч. разг. кəм-кəм, јовош-јовош.

ИСПОДЛО́БЬЯ нареч. 1. ə hүршəво, ə дур-думогəво; 2. ə биифтиборирəво.

ИСПОДНИ́ЗУ нареч. əз зир, əз зир ən чүникə.

ИСПО́ДНИЙ прил. зири: 1. ə зир чүникə дəријо, пəhəнү hистијо; 2. ə зир чүникə вокундə оморənијо.

ИСПОДТИШКА́ нареч. ə пəhəнүки, ə зирзиминијирəво.

ИСПОДТИ́ШНИЧАТЬ гл. зирзиминији сохтə.

ИСПОКО́Н *испокон веку и испокон веков* разг. əз hилом бинə норə омори (лап əз зурəво).

ИСПО́ЛЗАТЬ гл. ə сəршүгəми рафтə (кəштə).

ИСПОЛИ́Н сущ. дүрүчдə одоми.

ИСПОЛИ́НСКИЙ прил. дүрүчд hистијо: 1. лап кəлə hистијо; 2. ə гимətү киро лап кəлə hистијо. *Исполинские замыслы* дүрүчдə мəhшовоhо.

ИСПОЛНИ́МЫЙ прил. буhо, бирə данүстənијо (сохтəјү, ə чикə овурдəјү həмəл оморənијо).

ИСПОЛНЕ́НИЕ сущ. сохтәји, сохтә оморәји; ә чикә овурдәји, ә чикә оморәји.

ИСПОЛНИ́ТЕЛЬ сущ. сохтәкор, ә чикә овурдәкор (одоми). II *исполнительница* әзини зән (духтәр).

ИСПО́ЛНИТЬ, ИСПОЛНЯ́ТЬ гл. сохтә, ә чикә овурдә.

ИСПО́ЛНИТЬСЯ, ИСПОЛНЯ́ТЬСЯ гл. бирә, ә чикә оморә. *Мое желание исполнилось* војкәј мә ә чикә омори; *мальчику исполнилось пять лет* кәдәлә пәнч салә бири.

ИСПОЛОСОВА́ТЬ см. *полосовать*.

И́СПОЛУ нареч. нимәји (нимә-нимә ә киникәрәво). II *испо́льный* прил. нимәји; нимә-нимә һистијо

ИСПО́ЛЬЗОВАТЬ гл. кор сохтә, ә кор вәнкәстә (дәшәндә) киникәрә, чүникәрә, әри хәјр хүштә. *Использовать специалиста* сәниҷәткорә ә кор дәшәндә. II *испо́льзование* сущ. кор сохтәји, ә кор вәнкәстәји (дәшәндәји).

ИСПО́РТИТЬ, -СЯ гл. *портить, -ся*.

ИСПОХА́БИТЬ гл. сәлт хәрәб сохтә, әри һичиш һәмәл нәоморини сохтә.

ИСПРАВИМЫЙ прил. дузбирәни, дуз бирәни һистијо.

ИСПРА́ВИТЬ, ИСПРАВЛЯ́ТЬ гл. дуз сохтә (ҷәјбһој ән киһојикәрә, чүһојикәрә). II *исправление* сущ. дуз сохтәји.

ИСПРА́ВИТЬСЯ, ИСПРАВЛЯ́ТЬСЯ гл. дуз бирә, хуб бирә (ҷәјбһој ән киһојикә, чүһојикә). II *исправление* сущ. дуз бирәји.

ИСПРАВЛЯ́ТЬ гл. 1. см. *исправить*; 2. устар. чү гуллугикәрә вәровундә.

ИСПРА́ВНОСТЬ сущ. соги, хуби; һәмишәлуги, ҳәјбсүзи.

ИСПРА́ВНЫЙ прич. 1. сог, хуб; һәмишәлуг, ҳәјбсүз; 2. гуллугвәрову.

ИСПРАЖНЕ́НИЕ сущ. 1. ә буру рафтәји, шүгәм хүштәрә буш сохтәји, нәчис сохтәји; 2. нәчис.

ИСПРАЖНЯ́ТЬСЯ, ИСПРАЖНИ́ТЬСЯ гл. ә буру рафтә, шүгәм хүштәрә буш сохтә, нәчис сохтә.

ИСПРО́БОВАТЬ см. *пробовать*.

ИСПРОСИ́ТЬ, ИСПРА́ШИВАТЬ гл. хостә, хоһиш сохтә вәкирдә.

ИСПУ́Г сущ. тәрс. *С испуга делать что-н.* әз тәрс чүникә сохтә.

ИСПУ́ГАННЫЙ прил. и прич. 1. тәрсиријо, тәрсундә оморијо, тәрсирәкор; 2. тәрс бурбундәнијо гл.

ИСПУГА́ТЬ, -СЯ см. *пугать, -ся*.

ИСПУСТИ́ТЬ, ИСПУСКА́ТЬ вәдәшәндә, рәһо дорә.

ИСПЯ́ТНАННЫЙ прич. локо-локо бирijo, локо-локо сохтә оморијо.

ИСПЯТНА́ТЬ гл. локо-локо сохтә.

ИССЕ́ЧЬ[1] гл. устар. дәдорә, зәрә (ә гәмчиләво, ә чубугәво).

ИССЕ́ЧЬ[2], **ИССЕКА́ТЬ** гл. буррә: 1. см. *высечь*[1]; 2. чүникәрә вәнчи-вәнчи сохтә.

ИССЛЕДИ́ТЬ, ИССЛЕ́ЖИВАТЬ гл. (ә сәр чүникә) чикәј појһорә һиштә, чүлки сохтә.

ИССЛЕ́ДОВАТЕЛЬ сущ. вомухтәкор (дәниширә, тониш бирә, ә сәрү кор сохтә чүникәрә данүстәнијо одоми). II *иссле́довательница* әзини зән (духтәр).

ИССЛЕ́ДОВАТЬ гл. 1. вомухтә. *Исследовать диалекты* диалектһорә вәмухтә; 2. хуб-хуб дәниширә, тониш бирә әри вомухтә чүникәрә. II | *иссле́дование* сущ. 1. вомухтәји; 2. хуб-хуб дәнишишрәји, тониш бирәји.

ИССО́ХНУТЬ, ИССЫХА́ТЬ гл. хушк бирә, химхушк бирә: 1. овү вәдарафтә; 2. ләгәр бирә, ҳәл бирә.

ИССО́ХШИЙ прич. хушк бирijo: 1. овү вәдарафтијо; 2. ләгәр бирijo, ҳәл бирijo.

И́ССТАРИ то же, что *издавна*.

ИССТЕГА́ТЬ, ИССТЁГИВАТЬ гл. ә гәмчиләво зәрә, дәдорә: гәмчил- гәмчил сохтә.

ИССТРАДА́ТЬСЯ гл. ҳәзоб кәширә, хәләлуши кәширә.

ИССТРЕЛЯ́ТЬ, ИССТРЕ́ЛИВАТЬ гл. 1. шәндә вәрасундә (кулләрә); 2. сула-сула сохтә (ә кулләрәво).

ИССТУПЛЕ́НИЕ сущ. ҳол ән әз хүштә вәдарафтәји, сәхт ҳоси бирәји; вәһшијәти.

ИССТУПЛЁННОСТЬ сущ. әз хүштә вәдарафтәји, сәхт ҳоси бирәји; вәһшијәти.

ИССТУПЛЁННЫЙ прич. әз хүштә вәдарафтијо, сәхт ҳоси бирijo; вәһширә хуно бирijo.

ИССУШИ́ТЬ, ИССУША́ТЬ гл. хүшк сохтә: 1. овурә сәлт вәдәшәндә, гугуз сохтә; 2. ләгәр сохтә.

ИССЫХА́ТЬ см. *иссохнуть*.

ИССЯ́КНУТЬ, ИССЯ́КАТЬ гл. кәм бирә, вәрастә. II *иссяка́ние* сущ. кәм бирәји, вәрастәји.

ИСТА́ПЛИВАТЬ, -СЯ см. *истопить, -ся*.

ИСТА́ПЛИВАТЬСЯ см. *истопиться*[2].

ИСТА́ПТЫВАТЬ см. *истоптать*.

ИСТАСКА́ТЬ, ИСТА́СКИВАТЬ гл. вокундә күһнә, пара-пара сохтә.

ИСТАСКА́ТЬСЯ, ИСТА́СКИВАТЬСЯ гл. 1. күһнә бирә, пара-пара бирә (палтар); 2. әз ћол офторә, мәндә бирә.

ИСТА́ЧИВАТЬ см. *источить*[1].

ИСТА́ЯТЬ, ИСТА́ИВАТЬ гл. Ћәл бирә: 1. әз товунәј мум, шәһәм, вә әзини чиһо; 2. ләгәр бирә, зарунчи бирә.

ИСТЕКА́ТЬ см. *истечь.*

ИСТЕ́КШИЙ прич. вәрастијо, кироштијо, рафтијо (ә товунәј вәхт)

ИСТЕРЕ́ТЬ гл. совустә: 1. сов сохтә; 2. хәрҹ, јә новкә хәрәб сохтә. <> *Истереть в порошок* тузә хуно сохтә.

ИСТЕРЕ́ТЬСЯ гл. совустә оморә: 1. сов бирә (сохтә оморә); 2. сов хәрҹ, јә новкә хәрәб бирә (сохтә оморә).

ИСТЕ́РЗАННЫЙ прил. 1. сәһәр кәширијо, мәндә сохтә оморијо; 2. пара сохтә оморијо, пара-пара сохтә оморијо (ә дәндүһорәво, ә нәхуүһорәво).

ИСТЕ́РЗАННОСТЬ сущ. 1. сәһәр кәширәји, мәндә бирәји (сохтә оморәји); 2. пара сохтә оморәји, параји (ә дәндүорәво, ә нәхуүһорәво).

ИСТЕРЗА́ТЬ, ИСТЕ́РЗЫВАТЬ гл. 1. пара сохтә, пара-пара сохтә (ә дәндүһорәво, ә нәхуүһорәво); 2. сәһәр дорә, мәндә сохтә.

ИСТЕРЗАТЬСЯ, ИСТЕ́РЗЫВАТЬСЯ гл. сәһәр кәширә, мәндә бирә, хәләлуши кәширә.

ИСТЕ́Ц сущ. ә суд әризә доријо одоми, јә новкә идорә. II *истица* әзини зән (духтәр).

ИСТЕ́ЧЬ, гл. кироштә, вәрастә. *Срок хранения истёк* вәхт ән доштә кирошти. <> *Истечь кровью* хун бәрдә кирә, амбарә хун вир сохтә. II *истече́ние* сущ. 1. кироштәји, вәрастәји. *За истечением срока* вәхтү вәрастәји киро; *по истечении месяца* јә мәһ һироштә бәгдә.

И́СТИНА сущ. 1. һәги, расти, имити, дузи. Горькая истина тәлћә расти; 2. ә зиндәкуни кирдә куфтирә оморәнијо фикир, Ћол.

И́СТИННО нареч. ра́сти, ду́зи. *Истинно так* ду́зи һәчини; 2. в знач. вв. сл. расти, дузи.

И́СТИННЫЙ прил. 1. раст, дуз (раст, дуз һистијо). *Истинная правда* растә дузи; 2. соф (ә дузијү боворими һистијо). *Истинный друг* софә ћовур.

ИСТИРА́ТЬ, -СЯ см. *истереть, -ся.*

ИСТЛЕ́ТЬ, ИСТЛЕВА́ТЬ гл. 1. пысыра; 2. сухтә ә хокискәр чарустә.

И́СТОВЫЙ прил. әз дүли, әз дүли-ҹуни (кәрәк һистијорә хуно) сохтә оморијо. II *и́стовость* сущ. әз дүли, әз дүли-ҹуни (кәрәк һистијорә хуно) сохтә оморәји.

ИСТО́К сущ. чүшмә 1. никәрә јә новкә билог сәр күрдәнијо ҹикә; 2. перен. сәр, һәвәл ән чүникә.

ИСТОЛКОВА́ТЕЛЬ сущ. пүрүшсох (ә сәр вәнкәстәнијо, јә новкә вәнкәстијо одоми).

ИСТОЛКОВА́ТЬ, ИСТОЛКО́ВЫВАТЬ гл. 1. ә сәр вәнкәстә; 2. пүрүш сохтә. II *истолкова́ние* 1. ә сәр вәнкәстәји; 2. пүрүш, пүрүш сохтәји.

ИСТОЛО́ЧЬ см. *толочь.*

ИСТО́МА сущ. хушә мәндәји, ћолуши.

ИСТОМИ́ТЬ, -СЯ см. *томить, -ся.*

ИСТО́МНЫЙ прил. 1. см. *истома*; 2. то же, что *томительный.*

ИСТОНЧИ́ТЬ, ИСТОНЧА́ТЬ гл. лап назук сохтә.

ИСТОПИ́ТЬ[1] гл. сухундә: 1. аташ вәнорә. *Истопить печь* пиләтәрә сухундә; 2. хәрҹ сохтә вәрасундә (әри кәрм вәрәвундә). *За зиму истопили один кубометр дров* битәв зимусту јә кубметр һүзүм сухундәјм;

ИСТОПИ́ТЬ[2] гл. кәрм вәрәвундәрәво ћәл сохтә, ћәл сохтә вәрастә, һәммәрә ћәл сохтә. *Истопить весь воск* һәммәј мумә ћәл сохтә.

ИСТОПИ́ТЬСЯ[1] гл. кәрм вәроморә (бирә).

ИСТОПИ́ТЬСЯ[2] гл. ћәл бирә; ћәл бирә вәрастә.

ИСТОПНИ́К сущ. аташвәни ((ә печһо аташ вәнорәнијо корсох). II *истопница* әзини зән (духтәр).

ИСТОПТА́ТЬ гл. 1. вошиширә; вошиширә ћәл сохтә; 2. ә појәво чүлки сохтә; 3. тя пара бирә вокундә (мәћсә).

ИСТО́РГНУТЬ, ИСТОРГА́ТЬ гл. вәдәшәндә: 1. то же, что *выбросить*; 2. кәширә вәдировундә. *Исторгать кинжал из ножен* хәнҹәрә әз гобү вәдәшәндә; 3. гуј сохтә. *Исторгать из общества* әз гәд ҹәһмәт вәдәшәндә; 4. хилос сохтә, вәрасундә. <> *Исторгать крик* боҹәћ вәдәшәндә, *исторгать слёзы* кирисундә, һәрсүрә рихундә. II *исторже́ние* сущ. вәдәшәндәји.

ИСТОРИ́ЗМ сущ. торихшинохи (ә корһо ә торих киро дәниширәји).

ИСТО́РИК сущ. торихчи.

ИСТОРИ́ЧЕСКИЙ прил. торихи: 1. ән торих; 2. соф биријо, дузи биријо; 3. әри торих гимәтү, мәһнојү амбар һистијо.

ИСТОРИ́ЧНЫЙ прил. торихи (соф, ә торих киро соф биријо).

ИСТО́РИЯ сущ. торих. II *исто́рийка* уменьш. торихлэ.

ИСТОСКОВА́ТЬСЯ гл. гэрор нэ кирдэ, амбар дүлэпэсэ бирэ, дэрд кэширэ, ћэсрэти кэширэ.

ИСТОЧА́ТЬ гл. 1. рэћо дорэ, лов сохтэ. Цветок *источает аромат* күл әдәј буј рэћо дорэ; 2. тиһи сохтэ. *Глаза источают слёзы* чумһо әдәт џэрс тиһи сохтэ.

ИСТОЧИ́ТЬ[1] гл. 1. назук сохтэ, совустэ назук сохтэ; 2. то же, что *изъесть*.

ИСТОЧИ́ТЬ[2] см. *источать*.

ИСТО́ЧНИК сущ. чүшмэ 1. зирхорији овһо э руј хори вэдироморэнијо чикэ, билог; 2. у, коми ки, э јүрэво чүникэ сэр кирдэ; чүникэ сэр кирдэнијо чикэ.

ИСТО́ШНЫЙ прил. сэхт кэлэ вэ нэимиди бурбундэнијо (эз товунэј сэс).

ИСТОЩЕ́НИЕ сущ. 1. лэгэр бирэји, эз ћол офторэји, биомун бирэји; 2. вомундэји, эз куч офторэји (хори); 3. кэм бирэји, вэрастэји.

ИСТОЩЁННЫЙ прил. 1. лэгэр бириjо, эз ћол офторијо, биомун бириjо; 2. вомундијо, эз куч офторијо (эз товунэј хори); 3. кэм бириjо, вэрастијо.

ИСТОЩИ́ТЬ, ИСТОЩА́ТЬ гл. 1. лэгэр сохтэ, эз ћол вэнкэстэ, биомун сохтэ; 2. эз куч вэнкэстэ (эз товунэј хори); 3. кэм сохтэ, вэрасундэ.

ИСТОЩИ́ТЬСЯ, ИСТОЩА́ТЬСЯ гл. 1. лэгэр бирэ, эз ћол офторэ, биомун бирэ; 2. вомундэ, эз куч офторэ (эз товунэј хори); 3. кэм бирэ, вэрастэ.

ИСТРА́ТИТЬ, -СЯ см. *тратить, -ся*.

ИСТРЕБИ́ТЕЛЬ сущ. күштэкор, вэнчирэкор: 1. у, коми ки күштэни, вэнчирэни, мэрк овурдэ; 2. самолјотһо вэ пилотсүзэ апратһој эн дүшмэрэ зэрэнијо самолјотдэһвоји; 3. пилот эн эзини самолјот.

ИСТРЕБИ́ТЬ, ИСТРЕБЛЯ́ТЬ гл. вэнчирэ, күштэ, нист сохтэ.

ИСТРЕБЛЕНИЕ сущ. 1. вэнчирэји, күштэји, нист сохтэји; 2. Вэнчирэ оморэји, күштэ оморэји, нист сохтэ оморэји.

ИСТРЕПА́ТЬ, -СЯ см. *трепать, -ся*.

ИСТРЕ́СКАТЬСЯ, ИСТРЕ́СКИВАТЬСЯ гл. чатэчат бирэ, чат зэрэ, пара-пара бирэ.

ИСТРУХЛЯ́ВЕТЬ см. *трухляветь*.

ИСТУКА́Н сущ. бит, һовдэзэрэ.

ИСТУПИ́ТЬ, -СЯ см. *тупить, -ся*.

И́СТЫЙ прил. соф (эзуни, чүтами бијо букэ). *Истый охотник* софэ овчи.

ИСТЫ́КАТЬ, ИСТЫ́КИВАТЬ гл. вогундэ сула сохтэ; сула- сула сохтэ.

ИСТЯЗА́ТЕЛЬ сущ. сэһэр, нэгумо дорэкор. II *истяза́тельница* сущ. эзини зэн (духтэр).

ИСТЯЗА́ТЬ гл. сэһэр, нэгумо дорэ, эз ћол вэнкэстэ. II *истяза́ние* сущ. сэһэр, нэгумо дорэји, эз ћол вэнкэстэји.

ИСХЛОПОТА́ТЬ, ИСХЛОПА́ТЫТАТЬ см. *выхлопотать*.

ИСХО́Д сущ. 1. эз чүчојикэ вэдарэфтэји; 2. эри чэтинирэ ћэл сохтэ, эз хэрэбэ ћол вэдарафтэ рэћ; 3. эхир, вэрастэји эн чүникэ. *На исходе* эхирүни, эдэј вэрастэ.

ИСХОДА́ЙСТВОВАТЬ гл. эризэ дорэрэво чүникэ вэкирдэ, э чүникэ расирэ.

ИСХОДИ́ТЬ[1] гл. 1. һэчинэво-һэчуново кэштэ, э амбарэ чикэһо бирэ.

ИСХОДИ́ТЬ[2] гл. 1. эз чүчојикэ вэдарафтэ; 2. сэр күрдэ, бирэ (чү корикэ); 3. вэдироморэ, лов бирэ (дурэ, кэрми, буј вэ јэ чиһојкэ). 4)э эхирү расирэ (вэдарафтэ); 5)эз ћол офторэ, үлмэнэ бирэ. ||

ИСХОДИ́ТЬ[3] см. *изойти*.

ИСХО́ДНЫЙ прил. һэвэл(-и) (чүникэ сэр кирдэнијо).

ИСХОДЯ́ЩИЙ I прич. прил. эри вэдарафтијо, фирсорэ оморијо.

ИСХУДА́ЛОСТЬ сущ. лэгэри, чулази.

ИСХУДА́ЛЫЙ прил. сэхт лэгэр, амбар лэгэр бириjо, чулаз. II *исхуда́лость* сущ. лэгэри, чулази.

ИСХУДА́НИЕ сущ. амбар лэгэр бирэји, чулази.

ИСХУДА́ТЬ гл. амбар лэгэр бирэ.

ИСЦАРА́ПАТЬ, ИСЦАРА́ПЫВАТЬ гл. гэрмог бэрдэ, гэрмог- гэрмог сохтэ, хитэхит сохтэ.

ИСЦАРА́ПАТЬСЯ гл. гэрмог- гэрмог бирэ, хитэхит бирэ.

ИСЦАРА́ПЫВАТЬСЯ гл. 1. см. *исцарапать-ся;* 2. гэрмог бэрдэ оморэ, гэрмог- гэрмог сохтэ оморэ, хитэхит сохтэ оморэ.

ИСЦЕЛЕ́НИЕ сущ. (эз нэчоги) хуб бирэји, хуб сохтэ оморэји.

ИСЦЕЛИ́ТЕЛЬ сущ. хубсох (у, коми ки нэчогэ хуб сохтэ, соги дорэ). || *исцелительница* эзини зэн (духтэр).

ИСЦЕЛИ́ТЬ, ИСЦЕЛЯ́ТЬ гл. хуб сохтэ, соги дорэ (нэчогэ). II *исцеле́ние* сущ. (эз нэчоги) хуб сохтэји.

ИСЦЕЛИ́ТЬСЯ, ИСЦЕЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. хуб бирэ (әз нәчоги); 2. хуб сохтэ оморэ (әз нәчоги). II *исцеле́ние* сущ. (әз нәчоги) хуб бирэји, хуб сохтэ оморэји.

ИСЧА́ХНУТЬ гл. 1. биомун, бикүвәћ бирэ; зарунчи бирэ (әз товунэј одоми, јэ новкэ ћәјвон; 2. хүшк бирэ, сүпәнч бирэ (әз товунэј дор-дирәх).

ИСЧЕ́ЗНУТЬ, ИСЧЕЗА́ТЬ гл. вир бирэ, сур бирэ. II *исчезнове́ние* сущ. вир бирэји, сур бирэји, рафтэји.

ИСЧЁРКАННЫЙ прич. хитәхит сохтэ оморијо; сәнкилисијэ сохтэ оморијо.

ИСЧЕРКА́ТЬ, ИСЧЁРКАТЬ гл. хитәхит сохтэ, сәнкилисијэћ сохтэ.

ИСЧЁРКИВАТЬ см. *исчеркать.*

ИСЧЕ́РПАННЫЙ прич. вәрастијо.

ИСЧЕРПА́ТЬ, ИСЧЕ́РПЫВАТЬ гл. вәрасундә: 1. хәрч сохтэ; 2. дуз сохтэ, ћәл сохтәрәво ә әхир расундә.

ИСЧЕРПА́ТЬСЯ, ИСЧЕ́РПЫВАТЬСЯ гл. вәрастэ: 1. хәрч бирэ (сохтэ оморэ); 2. дуз бирэ, ћәл бирэ ә әхир расирэ.

ИСЧЕ́РПЫВАЮЩИЙ прил. вәрастәни (ћәртарафи, битәв).

ИСЧЕРТИ́ТЬ, ИСЧЕ́РЧИВАТЬ гл. 1. хит кәширэ, хитәхит сохтэ; 2. хитћо кәширэ вәрасундә, нүјүстэ вәрасундә.

ИСЧИ́РКАТЬ, ИСЧИ́РКИВАТЬ гл. сухундә вәрасундә (кибритә).

ИСЧИСЛЕ́НИЕ сущ. ћисоб, ћисобсохтэ.

ИСЧИ́СЛЕННЫЙ прич. ћисоб бирijo, ћисоб сохтэ оморијо.

ИСЧИ́СЛИТЬ, ИСЧИСЛЯ́ТЬ гл. ћисоб сохтэ. II *исчисле́ние* сущ. ћисоб, ћисоб сохтэји.

ИСЧИСЛЯ́ТЬСЯ гл. ћисоб сохтэ оморэ. II *исчисле́ние* сущ. ћисоб сохтэ оморэји.

ИСШАГА́ТЬ гл. әз амбарэ чикәћо , јэ новкэ әз јэ чикэ амбар кирошто (поjәдә).

ИСША́РКАТЬ, ИСША́РКИВАТЬ гл. совустэ хәрәб сохтэ, амбар кәшдә дурра (мәћсэ). II

ИТА́К в знач. союза ћәчи, э ћәчирәво. *Итак вопрос решён* э ћәчирәво мәсәлэ ћәл бисто.

ИТАЛЬЯ́НСКИЙ прил. италјани, Италијаји: ән италјанћо, ән зувун үшү, ән тәћәрз зиндәкунишү, ән милләт үшү, ән културашү, ән ћәдәтћошү, ән Италија, ән хоријү, ән торихү; ә Италија, ән италјанћо бирәнијорэ хуно; *Итальянский язык* зувун италјани. *По-итальянски* нареч. ә италјани.

ИТАЛЬЯНЦЫ сущ. италјанћо (хәлг, амбари одомиһој ән Италија). II *италья́нец* италјан (јәки әз и одомиһо). II *италья́нка* әзини зән (духтәр).

ИТОГ сущ. 1. әхир (ән чү корикэ); 2. ћәммэ.

ИТОГО́ нареч. әхирү, ћәммәјү.

ИУ́ДА сущ. прост. презр. хоћин (ә нум ән апостол Јовдо Искориот киро).

ИУДАЙЗМ сущ. чуһури (јәһудији) (ә I садсали әз ерајму пишо цәмәл оморијо вә ә гәд чуһурһо лов бирijo дин).

ИУДА́ИКА сущ. јәһудији (зувун Тирорэ, торих нә културај ән јәһудиһорэ вәмухтәнијо ћилмћо әјәки.).

ИУДЕ́И то же, что *евреи*. II *иудей* јәһуди, чуһур; *иудейка* зән (духтәр) чуһур, јәһуди.

ИУДЕ́ЙСКИЙ прил. јәһудији: 1. ән јәһудиһо (чуһурһо); 2. ә Иудија вә әз тараф јәһудијо ћәзүр, гүч сохтэ оморијо; 3. чуһури.

ИХ мест. 1. уһо. *Их не было дома* уһо ә хунэ нә дәбирүт; 2. уһорэ. *Я их давно ищу* мэ уһорэ әз зурәво әдәм кәштэ; 3. ән уһо. *Это их книги* иһо китобһој ән уһоји.

И́ХНИЙ см. *их.*

ИША́К сущ. 1. хәр: 1)дүәнкүштэ ћәјвон хунэји; 2)нәћсэ одоми; 3)амбар вә курундэ корһо сохтәнијо одоми; 2. гәтүр. II *ша́чий* прил. 1. хәри, ән хәр; 2. гәтүри, ән гәтүр.

ИША́ЧИТЬ гл. хәрэ хуно кор сохтэ, ћомболи сохтэ.

ИШЬ межд. дәниш, виниш, дәниш-ћо, тү винирәни. *Ишь как быстро работает* виниш чү зури-зури кор сохтәкэ.

ИЩЕЙКА сущ. сәк (киникәрэ, чүникәрэ ә бујәво кәштэ офтәнијо);

ИЮ́ЛЬ сущ. ијул (ћофтүмүн мәћ ән сал). II *ию́льский* прил. ијули: 1. ән ијул; 2. ә ијул бирәнијо.

ИЮ́НЬ сущ. ијун (шәшимүн мәћ ән сал). II *ию́ньский* прил. ијуни: 1. ән ијун; 2. ә ијун бирәнијо.

Й

ЙЁМЕНСКИЙ прил. јəмəни: ən јəмəниһо, ən зувун үшү (ən һəрəби), ən миллəт үшү, ən тəһəрз зиндəкунишү, ən культурашү, ən Јəмəн, ən хорију, ə торихү; ən јəмəниһо, ə Јəмəн бирəнијорə хуно. *Йеменский диалект арабского языка* диалект јəмəни ən зувун һəрəби. *Йеменские арабы (йеменцы)* һəрəбһој ən Јəмəн (јəмəниһо). *По-йеменски* нареч. ə јəмəни.

ЙЁМЕНЦЫ сущ. јəмəниһо (амбари одомиһој ən Јəмəн). II *йéменец* јəмəни (јəки əз и одомиһо). II *йéменка* əзини зəн (духтəр).

ЙОГУ́РТ сущ. јогурт (ə гəдү чиробəчиро чиһо дəкундə оморəнијо мичəзəрə шир). *Фруктовый, шоколадный* йогурт јогурт мəјвəји, шигалати.

ЙОД сущ. јод: 1. елемент кимјəји; 2. ə медисинə кор бирəнијо ə спирт гəриш һистијо əзини елемент). II *йóдный* прил. јоди; ən јод. II *йодúстый* прил. јоди (ə гəдү јод дəријо).

ЙОТА сущ. *ни на йоту* јə минчигирлəш (мискончилəш) нəһ. *Не поумнел ни на йоту* јə минчигирлəш əгүлмəнд нə бири.

К

К предлог ə: 1. ə тараф ən чүникə, киникə; 2. ə чүникə нəзник. *К вечеру* ə нəзники шəһənкум; 3. əри (чүникə). *К первому января* əри јəкүм јанвар; 4. ə јон, ə ки. *Мальчик побежал к матери* кəдəлə ə ки дəдəј хүштə вирихт; 5. ə сəр. *К двум прибавить пять* ə сəр дүдү пənч оморə.

-КА частица јə бо, нə́јој. *Скажи-ка мне, где ты была?* Ə мə куј винүм јə бо, тү əчə бири? *Куплю-ка эту книгу* нəјој и китобə востонум.

КАБА́К сущ. кабак (əрəги-шороб хурдə оморинојо чикə). II *кабачо́к* уменьш. кабаклə. II *кабацкий* прил. кабаки; ən кабак.

КАБАЛА́ сущ. кабала: 1. ə Урисијət ən гəдими вə ən миклəји садсалиһо əз товунəј гəрд нүјүстə оморијо когоз; 2. перен. бəндəји, зулм, нəгумо.

КАБА́ЛЬНЫЙ сущ. у, коми ки, ковлə нисти, ə зир зулм, нəгумо дəри.

КАБА́Н сущ. гобон: 1. хүк вишəји, əркəкə хүк вишəји; 2 əркəкə хүк хунəји. II *каба́ний* прил. гобони: 1. ən гобон. *Кабанья щетина* муј ən гобон.; 2. əз кушт гобон сохтə оморијо.

КАБАНИ́НА сущ. кушт гобони.

КАБА́НЧИК сущ. гобонлə: 1. балај ən гобон; 2. чојилə əркəкə хүк хунəји.

КАБАРДИ́НСКИЙ прил. кабардини: ən кабардинһо ən зувун үшү, ən миллəт үшү, ən зиндəкунишү, ən културашү, ən һəдəтһошү; ən Кабарда, ən хоријү, ən торихү; ən кабардинһо, ə Кабарда бирəнијорə хуно). *Кабардинский язык* зувун кабардини.

КАБАРДИ́НЦЫ сущ. кабардинһо (ə Кабардино-Балкарија зивистəнијо хəлг). II *кабардинец* кабардин (одоми ən и хəлг). II *кабардинка* əзини зəн (духтəр).

КАБАРЕ́ сущ. кабаре (чүклə рестран ə естрадарово).

КАБА́ТЧИК сущ. сəһиб ən кабак. || *каба́тчица* əзини зəн (духтəр).

КАБАЧО́К[1] сущ. савзə күдү.

КАБАЧО́К[2] сущ. кабаклə: 1. см. *кабак*; 2. чүклə ресторанлə, кабаре.

КАББАЛА́ сущ. каббала (ə Тиро вə хохомһој ən чуһурһо əз лəһə ə лəһə, əз раби ə тəлмид дорəтһо законһо киро дуз бирижо сурлүјə һилм).

КАББАЛИСТИ́ЧЕСКИЙ прил. каббалаји: 1. ən каббала; 2. нəвəрасирəни, ə сəр нəофторəни.

КАБИ́НА сущ. кабина (бала утоглə). II *каби́нный* прил. кабинаји; ən кабина.

КАБИНЕ́Т кабинет: 1. əри хəт нүјүстə, кор сохтə утог; 2. əри əзини утог мебел; 3. һəммə министрһој ən һүкмот əјəки. II *кабине́тный* прил. кабинети: 1. ən кабинет; 2. ə кабинет бирəнијо, сохтə оморəнијо; 3. əз зиндəкуни, əз практика дур һистијо.

КАБИНЕ́ТСКИЙ прил. кабинети: 1. ən кабинет; 2. ə кабинет, ən кабинет бирəнијорə хуно.

КАБИНЕ́ТЧИК сущ. прост. неодобр. кабинетчи (əз софə кор дур һистијо рəһбəр).

КАБЛУ́К сущ. добон (ən мəһс). II *каблучок* уменьш. добонлə, чүклə добон. II *каблучный* прил. добони: 1. ən добон мəһс; 2. добонвəри (ə добонəво һистијо; 3. əри добон һистијо.

КАБРИОЛЕ́Т сущ. кабриолет: 1. јəһəсбə, дүчəрхə, јəодоминə һəрəбə; 2. буну вокундə оморəнијо мошин. II *кабриолетный* прил. кабриолети; ən кабриолет.

КАБЫ́ союз и частица то же что *если. Кабы знал, не пошёл бы* əкəр миданүстүмкə, ни рафтүм.

КАВАЛЕ́Р[1] сущ. кавалер (јүрə орден дорə оморијо одоми).

КАВАЛЕ́Р[2] сущ. кавалер (ə хəјол зəн бирəнијо, ə урəво вəчəстəнијо мəрд). II *кавале́рский* прил. кавалери; ən кавалер.

КАВАЛЕРИ́ЙСКИЙ прил. һəсбəлүји, ən һəсбəлүһо. *Кавалерийский полк* полк ən һəсбəлүһо.

КАВАЛЕРИ́СТ сущ. һəсбəлү.

КАВАЛЕ́РИЯ сущ. ləшкəр һəсбəлүһо.

КАВАЛЬКА́ДА сущ. дəстə, ə кəштə вədарафтијо дəстəј һəсбəлүһо.

КАВАРДА́К сущ. гəришмətили, шулуги, һəрки- һəркији, мəһрəкə.

КА́ВЕРЗА сущ. мəхəшифоји, чəвги.

КА́ВЕРЗИТЬ, КА́ВЕРЗНИЧАТЬ гл. мəхəшифоји сохтə, чəвги вənкəстə.

КА́ВЕРЗНИК сущ. мәхәшифо, ә һәрә чәвги вәнкәстәнијо одоми; II *каверзница* әзини зән (духтәр).

КАВКА́ЗСКИЙ прил. гафгази (ән гафгазиһо, ән хәлгһој Гафгаз, ән зувунһој хәлгһошү, ән һәдәтһошү; ән тәһәрз зиндәкунишү, ән культурашү, ән Гафгаз, ән ториху, ән хориһојү; ән гафгазиһо, ә Гафгаз һистијорә хуно. *Кавказские горы* догһој ән Гафгаз.

КАВКА́ЦЫ сущ. гафгазиһо (ә Гафгаз әз дәдәј биријо, әз бинәлүјә хәлгһојү һистијо одоми). II *кавка́зец* гафгази (јәки әз и одомиһо. II *кавка́зка* әзини зән (духтәр).

КАВУ́Н см. *арбуз.*

КАГА́Н сущ. каган: 1. ә микләји садсалијо, нум ән кәләј дәвләт ән әнхәлгһој түрки вә јүрә и нум һистијо одоми; 2. нум ән хон хәзәријо ә 8-10 садсалијо.

КА́ДКА сущ. гәттә, чоллок. II *кадочный* прил. гәттәји, чоллоки, ән гәттә, ән чоллок.

КАДР[1] сущ. кадр: 1. ә кинолент, ә фотолент јә шикил; 2. јә епизод әз кино. II *ка́дровый* прил. кадри, ән кадр.

КАДР[2] сущ. кадр (јә одоми әз корсохһој ән коллектив).

КАДУ́ШКА сущ. гәтгәлә, чоллоклә, чүклә гәтгә, чүклә чоллок. II *каду́шечный* прил. гәтгәји, чоллоки; ән гәтгәлә, ән чоллоклә.

КАДЫ́К сущ. һүлчүг (ә кәрдән ән мәрд пишово вәдиромирију чарчијијә бәхш ән бугоз). II *кадычный* һүлчүги, ән һүлчүг.

КАДЫКА́СТЫЙ прил. һүлчүглү (һүлчүгү кәлә һистијо)

КАДЬ сущ. 1. кәлә гәттә; 2. әри совә чиһорә пәјмундә пәјмунә.

КАЁМКА то же , что *кайма*. II *каёмочка* уменьш. кајмалә. II *каёмочный* прил. кајмаји, ән кајма.

КАЁМЧАТЫЙ прил. кајмаји, ә кајмарәво һистијо.

КА́ЖДЫЙ I мест. һәр (јәки әз јүрә хуно һистијо). *Каждый человек* һәр одоми, *каждый день* һәр руз; *в каждом городе свои нравы* һәр шәһәрә һәдәтһојүни; II в знач. сущ. һәммә, һәр кәс. *Каждый способен на такое дело* һәр кәс миданү и корә сохтә; *всех и каждого* һәммәрә вә һәр кәсә.

КА́ЖЕТСЯ см. *будто.*

КАЖИСЬ см. *кажется.*

КА́ЖУЩИЙСЯ прич. әри одоми оморәнијо, софәсоф нистијо.

КАЗА́К сущ. казак. II *каза́чка* зән (духтәр) ән казак.

КАЗА́Н сущ. гәзгу. II *казано́к* сущ. гәзгунчә, гәзгулә. II *каза́нный* прил. гәзгүји; ән гәзгу.

КАЗА́РМА сущ. казарма (әри ләшкәрә күнчундә чикә). II *каза́рменный* прил. казармаји; ән казарма.

КАЗА́ХИ сущ. газахһо (хәлг, ә Газахстон зивистәнијо амбари одомиһо). II *казах* газах (јәки әз и одомиһо. *каза́шка* әзини зәндухтәр).

КАЗА́ХСКИЙ прил. газахи (ән газахһо, ән зувун үшү, ән тәһәрз зиндәкунишү, ән милләт үшү, ән культурашү, ән һәдәтһошү, ән Газахстон, ән ториху, ән хоријү; ән газахһо, ә Газахстон һистијорә хуно). *Казахский язык* зувун газахи. *По-казахски* нареч. ә газахи.

КАЗА́ЧЕСТВО сущ. казакһо (һәммә әјәки).

КАЗА́ЧИЙ прил. казаки: 1. ән казакһо. *Казачьи песни* мәһәнијој казаки; 2. әз казакһо дуз биријо. *Казачий полк* полк казаки.

КАЗЕМА́Т сущ. гәзәмот. II *казематный* прил. гәзәмоти; ән гәзәмот.

КАЗЁННЫЙ прил. һүкмоти, ән һүкмот.

КАЗИНО́ сущ. казино, гуморхунә.

КАЗНА́ сущ. хәзинә: 1. пул вә мол ән дәвләт јә новкә ән чәһмәт; 2. дәвләт, сәһиб ән иһорә хуно; 3. пул, мол, бирә-нәбирә. II *казённый* прил. хәзинәји, ән хәзинә.

КАЗНАЧЕ́Й сущ. хәзинәдор. II *казначе́йша* әзини зән (духтәр). II *казначе́йский* прил. хәзинәдори, ән хәзинәдор.

КАЗНИ́ТЬ гл. 1. күштә, мито сохтә; 2. перен. сәһәр дорә, визор сохтә; 3. перен. коф зәрә, сәрдәкири сохтә, вәшмәрдә, нифри сохтә.

КАЗНИ́ТЬСЯ гл. хүштәрә күштә (әз хәчәләти ән сохтә корһо, һовунһој хүштә).

КАЗНОКРА́Д сущ. хәзинәдүз (пул, мол ән дәвләтә дүздирәкорә одоми).

КАЗНОКРА́ДСТВО сущ. хәзинәдүзди (әз хәзәинә, әз дәвләт дүздирәји).

КАЗНЬ сущ. 1. нәсәг; күштәји, мито сохтәји; 2. чозә, сәһәр, билбули.

КА́ЙЗЕР сущ. 1. гәјсәр (һәвәлһо ә Германија вә империјај Рома титул ән император); 2. әзини титулу бирәкорә одоми.

КА́ЙЛА, КАЙЛО́ сущ. күлүнк.

КАЙЛИ́ТЬ гл. күлүнк зәрә.

КАЙЛОВИ́ЩЕ сущ. дүм ән күлүнк.

КАЙЛОВЩИ́К сущ. күлүнкчи, күлүнкзәрәкор.

КАЙЛО́ВЫЙ прил. кулунки, ән кулунк. *Кайловая рукоятка* дум ән кулунк.

КАЙМА́ сущ. кајма (гирог; ә гирог ән чуникә хит, зул). II *каймовый* прил. кајмаји; ән кајма.

КАЙМА́К сущ. гәјмог.

КАЙФ, КЕЙФ сущ. разг. шутл. кәјф (ләзәтлујә рәһәти).

КАЙФОВА́ТЬ, КЕЙФОВА́ТЬ гл. разг. шутл. кәјф сохтә.

КАК I нареч. 1. чутам, чү тәһәрз (чутарз). *Как вы пришли*? ишму чутам оморит?; *как вы поживаете*? һовошму чутарзи?; 2. чү, чәнд гәдәр (чәнгәдә). *Как красив!* Чү рачи!; II част. чутам. *Как! Ты опять здесь!* Чутам! Ту кәнә ә инчикәји!; III союз. 1. ки. *Я уже два месяца как вернулся* мә ду мәһи ки вокоштәм; 2. хуно. *Он сражался как герой* у јә икидә хуно дәһво сохтәбу; *белый как снег* вәрфә хуно сипини; 3. хуно, киро. *Как всем известно* һәммә данустәјирә хуно; 4. әнчәг. *Больше некому, как тебе* әнчәг ә ту, әз ту бәхшәј ә јәкиш. <> *как будто* һәчи дан ки; *как бы то ни было* һәр чутам бисто, чутам бисто бошку; *как знать?* Ки данустә?; *кому как* ә одомију дәниширә, һәркирә јә чиро; *как ни* чутам бистокәш; *как-никак* кәнәш, һәр чутам бисто; *как попало* чутарз бисто; *как сказать* чутам кујум, чутам куфтирәнуткә; *нет как нет* нисти ки, нисти.

КАКА́О сущ. коков. II *кака́овый* прил. кокови: 1. ән коков; 2. әз коков һәзур бирију.

КА́КАТЬ, ПОКА́КАТЬ то же, что *испражняться*.

КА́К-ЛИБО то же, что *как-нибудь* 1.

КА́К-НИБУДЬ, КАК-НИБУ́ДЬ нареч. 1. чутарз бисто; јә һәчи, јә һәчу; 2. лап хубиш нәһ, һәчи дијә; 3. кәј бистокә, ә и нәзникиһо.

КАК-НИКА́К нареч. чутам бистокәш, ә ничиш нәдәнишира, әхир ки.

КАКО́В мест. вопросит. и союзн. сл. чутами, чутарзи, чутамини. *Каков он из себя?* у чутарзи одомини?

КАКОВО́ мест. нареч. и союзн. сл. чутам. *Каково ей теперь живется?* у имуһој чутам зивистә?

КАКОВО́Й см. *который*.

КАКО́Й мест. коми, чутами, чәндум, чү. *Какую книгу вы хотите?* ишмурә коми китоб војистә?; *Сегодня какой день?* Имбуруз чәндум ән мәһи?; *какой сегодня день?* Имбуруз чү рузи? *Какой ты человек* ту чутами одомини? *Хоть какой* коми бисто, чутами бисто.

КАКО́Й-ЛИ́БО мест. јәки, коми бисто; коми бисто буку.

КАКОЙ-НИБУДЬ мест. 1. у јә новкә уникә; 2. јәки (јә) әз ә хомунәј јәки һистутһо; 3. ки бирәју мәһлум нистију; 4. ә нәзники чәнд гәдәрикә, әз чуникә кәлә нистију.

КАКО́Й-ТО мест. 1. киникә. *Вас спрашивает какой-то мужчина* ишмурә киникә јә мәрд әдәј пурсирә; 2.. хуно. *Не ветер, а какой-то ураган* ворвори нист, туфонә хуно јә чини.

КА́К-ТО мест. 1. јә тәһәрз, чуникә. *Он говорит как-то странно* у чуникә јә тәһәрз әдәј коф сохтә; 2. јә бо, чутамикә. *Как-то я встретил его на улице* јә бо мә ә у ә кучә раст оморум.

КАЛ сущ. нәчис. II *каловый* прил. нәчиси, ән нәчис.

КАЛАНЧА́ сущ. 1. гәләчә, әри дәнишира һундура чикә; 2. дураз (одоми).

КАЛА́Ч сущ. калач, кумбә (нун кәндуми). II *калачик* уменьш. калачлә, кумбәлә. II *калачный* прил. калачи, кумбәји; ән калач, ән кумбә.

КАЛА́ЧИКОМ нареч. кала́чә (кумбәрә) хуно; ә тәһәрз ән калач (ән кумбә).

КАЛА́ЧНИК сущ. кумбәчи: калач (кумбә) бурчундәнијо вә фурухтәнијо одоми II *кала́чница* әзини зән (духтәр).

КАЛЕ́КА сущ. шукәст.

КАЛЕНДА́РЬ сущ. лувәһ, календар. II *календа́рный* прил. календари, лувәһи: 1. ән календар, ән лувәһ; 2. ә календарәво кирдә оморију, сохтә оморәнијо.

КАЛЕ́НИЕ сущ. 1. товундәји, товустәји; 2. чогундәји (рүгәнсүз).

КАЛЕ́ЧИТЬ гл. 1. шукәст сохтә; 2. хәрәб сохтә.

КАЛЕ́ЧИТЬСЯ гл. 1. шукәст бирә; 2. хәрәб бирә.

КАЛЁНЫЙ прил. товустә, товустију. *Калёный уголь* товустә кумур; *калёное железо* товустә һовун.

КА́ЛИЙ сущ. ка́лиум (елемент кимјәји, нәрмә метал). II *калиевый* прил. калиуми: 1. ән калиум; 2. ә гәдү калиум дәрију. II *калийный* прил. әз калиум вәкирдә, һәзур сохтә оморәнијо.

КАЛИ́ЛЬНЫЙ прил. 1. әри металә һәл сохтә, сәхт сохтә һистију; 2. товундә оморију, сәхт сохтә оморију. *Калильная печь* күрә.

КАЛИ́ТКА сущ. дәрлә (ә чапар, ә бору дәрвозә), дугоз.

КАЛИ́ТЬ гл. 1. товундэ (сэхт кэрм сохтэ). *Калить железо* һовунэ товундэ; 2. чогундэ. *Калить орехи* гэрэбэч (фундуг) чогундэ.

КАЛИ́ТЬСЯ гл. 1. товустэ; товундэ оморэ; 2. чэгүстэ; чэгүстэ оморэ.

КАЛМЫ́КИ, КАЛМЫКИ́ сущ. калмикһо (хэлг, амбари одомиһој эн Калмикија). II *калмы́к* калмик (јэки эз и одомиһо). II *калмы́чка* эзини зэн (духтэр).

КАЛМЫ́ЦКИЙ прил. калмики (эн калмикһо, эн зувун үшү, эн тэһэрз зиндэкунишү, эн миллэт үшү, эн һэдэтһошү, эн культурашү, эн Калмикија эн торихү;, эн хоријү; эн калмикһо, э Калмикија һистијорэ хуно). *Калмыцкий язык* зувун калмики. *По-калмыцки* нареч. э калмики.

КАЛО́ШИ то же, что *галоши*.

КАЛЫ́М сущ. 1. ковол-кэзинэ, пулрэһи (һэтон кэлэтэһој һэрүсэ эри һэрүс дорэнијо пул, һэг).

КАЛЬСО́НЫ сущ. зиршоволи (оводуни мэрди). II *кальсо́нный* прил. зиршоволија; эн зиршоволи.

КА́ЛЬЦИЙ сущ. калсиум (елемент кимјэји, нэрмэ нэрмэ нүгрэјијэ метал). II *ка́льциевый* прил. калсиуми: 1. эн калсиум; 2. э гэдү калсиум дэријо.

КАЛЬЯ́Н сущ. гэлјон. II *калья́нный* прил. гэлјони; эн гэлјон.

КАЛЯ́КАТЬ гл. коф сохтэ, ихтилот сохтэ. II *каляканье* сущ. коф сохтэји, ихтилот сохтэји.

КАЛЯ́НЫЙ прил. гугуз, разг. гугуч (э товунэј эн оводуни, эн мол: эз хиники сэхт биријо, гэд нэс бирэнијо).

КАМБОДЖИ́ЙСКИЙ прил. кабочаји: эн камбочајиһо, эн зувун үшү, эн тэһэрз зиндэкунишү, эн миллэт үшү, эн культурашү; эн Камбоча, эн хоријү, эн торихү; эн камбочајиһо, э Камбоча һистијорэ хуно.

КАМБОДЖИ́ЙЦЫ сущ. камбочајиһо (амбари одомиһој эн Камбоча). II *камбоджи́ец* сущ. камбочаји (јэки эз и одомиһо. II *камбоджи́йка* эзини зэн (духтэр).

КА́МБУЗ сущ. камбуз (мэтбэх эн кэми). II *камбу́зный* прил. камбузи; эн кабуз.

КАМЕНЕ́ТЬ, КАМЕНЯ́ТЬ гл. хүшк бирэ: 1. сэнгэ хуно сэхт бирэ; 2. перен. э сэнг чарустэ. *Каменеть от ужаса* эз тэрс хүшк бирэ.

КАМЕНИ́СТЫЙ прил. 1. сэнгдэри (э гэдү амбарэ сэнг дэријо); 2. сэнгэ хуно һистијо. II *каменистость* сущ. сэнгэлуги (сэнгү амбар һистијо.

КА́МЕННЫЙ прил. сэнги: 1. эз сэнг гүч бирijo. *Каменная лестница* сүлмэј сэнги; 2. э сэнг чарустијо. *Каменное сердце* дүл сэнги. <> *Каменный век* дэвр сэнги; *каменный мешок* гомбур; *каменный уголь* күмүр сэнги.

КАМЕНОЛО́МНЫЙ прил. эри сэнг вэдэшэндэ вэ э сэрү корсохтэ һистијо.

КАМЕНОЛО́МНЯ сущ. сэнг вэдэшэндэнүтһо чикэ, корхонэј сэнги.

КАМЕНОТЁС сущ. сэнг тироширэнијо одоми.

КА́МЕНЩИК сущ. бэнно (эз сэнг, эз кэрпүч бору норэнијо одоми).

КА́МЕНЬ сущ. сэнг. II *ка́мешек и ка́мушек* уменьш. сэнглэ. <> *бросать камешек в огород* э киникэ һэлэво бирэ.

КА́МЕРА сущ. ка́мера. II *ка́мерный* прил. ка́мераји; *эн камера*.

КАМО́РКА сущ. бала утоглэ, тэнкэ утоглэ, разг. кэрколу.

КАМПУЧИ́ЙЦЫ сущ. компучијајиһо (һэвэли нум эн камбочајиһо). II *кампучи́ец* компучијаји (јэ одоми эз компучијајиһо). II *кампучийка* эзини духтэр (зэн). II *кампучийский* прил. кампучијаји; эн Кампучија.

КАМЧАДА́ЛЫ сущ. камчадалһо (имүһој э урусһорэво гэриш биријо вэ э уруси коф сохтэнијо гэдимијэ хэлг эн Камчатка); II *камчада́л* камчадал (одоми эн и хэлг). II *камчада́лка* эзини зэн (духтэр).

КАМЧАДА́ЛЬСКИЙ прил. камчадали: эн камчадалһо, эн зувун үшү, эн һэдэтһошү, эн тэһэрз зиндэкунишү, эн культурашү, эн торих үшү; эн үшү зивистэнүтһо хориһо; эн камчадалһо һистијорэ хуно.

КАМЫ́Ш сущ. гэмиш. II *камы́шовый* прил. гэмиши: 1. эн гэмиш; 2. эз гэмиш сохтэ оморијо.

КАНА́ВА сущ. гэнов, тэнкэ эрх. II *канавка* сущ. гэновлэ, тэнкэ эрхлэ. II *кана́вный* прил. гэнови, эрхи; эн гэнов, эн тэнкэ эрх.

КАНАВОКОПА́ТЕЛЬ сущ. гэноввэкэн, эрхвэкэн (тэскэ каналһо, гэновһо, эрхһо вэкэндэнијо мошин).

КАНА́ДСКИЙ прил. канадаји (эн канадајиһо, эн зувунһошу, эн һэдэтһошү, эн тэһэрз зиндэкунишу, эн культурашү; эн Канада, эн хоријү, эн торихү; эн канадајиһо, э Канада һистијорэ хуно).

КАНА́ДЦЫ сущ. канадајиһо (одомиһој эн канада). II *кана́дец* канадаји (эз и одомиһо јэки) II *кана́дка* эзини зэн (духтэр).

КАНА́Л сущ. канал. II *каналный* прил. канали; ән канал.

КАНАЛИЗА́ЦИЯ сущ. канализасија (әри чулкијә овһо рафтә систем ән луләһо вә зирхорији каналһо). II *канализацио́нный* прил. канализасијаји; ән канализасија.

КАНАРЕ́ЙКА сущ. зәрдәболбол (ә хунә, ә гәфәс доштә оморәнијо зәрдә мүрг). II *канаре́ечный* прил. зәрдәболболи; ән зәрдәболбол.

КАНА́Т сущ. канат, голиндә раса. *Стальной канат* канат полади. II *канатный* прил. канати, расаји; ән канат.

КАНАТОХО́ДЕЦ сущ. ә сәр тәл, раса кәштәкорә одоми (артист ән сирк).

КАНДАЛЫ́ сущ. бухов. *Заковать в кандалы* ә бухов дәшәндә. II *кандальный* прил. бухови; ән бухов.

КАНДЕЛЯ́БР сущ. гәндил, шәһәмдон.

КАНДИДА́Т сущ. кандидат (у, коми ки ә чүчојикә бијо вичирә , норә јә новкә вәкирдә бијов). II *кандида́тка* әзини зән духтәр).

КАНДИ́ЛЬ сущ. гәндил (сорт ән сиб).

КАНИ́СТРА сущ. канистр: сәрү сәхт гили брәнијо гоб (әри бензин, рүгән). II *канистровый* прил. канистри, ән канистр.

КАНИТЕ́ЛИТЬ гл. кәрәксүзә корһо сохтә, вәхтә нәһәги вир сохтә.

КАНИТЕ́ЛЬ сущ. 1. лап назукә металијә русму, әри чуникәрә вәравундә; 2. перен. дураз кәширәнијо, сәрәдордијә кор.

КАНИФО́ЛЬ сущ. канифол (әри резин, лак, когоз вә јә чиһојкә ћәзүр сохтә, һәмикә әри тәлһој музикајирә совустә кәрәк бирәнијо зәрд-гирмизијә, сов бирәнијо чи). II *канифо́льный* прил. канифоли: 1. ән канифол; ә гәдү канифол дәријо.

КАННИБА́Л сущ. каннибал: 1. әз чинс хүштә бирәкорһорә хурдәнијо вәћшијә ћәјвон; 2. одомихур; 3. лап зобунә одоми.

КАНТ сущ. 1. кант; 2. гәјтон, күбә. II *кантик* уменьш. 1. кантлә; 2. гәјтонлә, күбәлә. II *ка́нтовый* сущ. канти: 1. ән кант; ә кантәво һистијо.

КАНТОВА́НИЕ сущ. кантвәнорә (кант вәнорәнкә сохтә оморәнијо кор).

КАНТОВА́ТЬ[1] гл. кант (гәјтон, күбә) вәнорә. II *канто́вка и окантовка* сущ. кант вәнорәнкә бирәнијо кор.

КАНТОВА́ТЬ[2] гл. чуникәрә чарундә (ә сәр јон, ә јә тарафикә, ә бәрдәнки). II *канто́вка* сущ. чуникәрә чарундәји (ә бәрдәки).

КА́НТОР сущ. ка́нтор, хәзон. || *ка́нторский* прил. кантори, хәзони; ән кантор, ән хәзон.

КАНУ́Н сущ. мәһлүмә: 1. әз миһид јә руз пишо). *Канун праздника* мәһлүмәј миһид; 2. перен. әз чү корикә пишокијә вәхт.

КА́НУТЬ гл. 1. рихтә (дуг-дуг); 2. вир бирә; сур бирә, пәһәнү бирә. <> *Как в воду канул* нә вәроморә савзәј хори бисто (вир, сур бисто).

КАНЦЕЛЯРИ́СТ сущ. дәфтәрхунәчи (корсох ән дәфтәрхунә). II *канцеляристка* әзини зән (духтәр).

КАНЦЕЛЯ́РИЯ сущ. дәфтәрхунә (бәхш ән идорә). II *канцелярский* прил. дәфтәрхунәји; ән дәфтәрхунә.

КАНЬО́Н сущ. лугонә дәрә (ә һәрәј һүндүрә, тикә доһорһо дәријо гирог никәрә).

КАНЮ́ЧИТЬ гл. виз зәрә, чуникә хостә, дәс нә кәндә; ә амбар хоһиш сохтәрово визор сохтә.

КА́ПАНЬЕ сущ. дәгүстәји, дуг-дуг (разг. копли-копли) рихтәји (рихундәји),

КА́ПАТЬ, КА́ПНУТЬ гл. 1. дәгүстә, дуг-дуг (копли-копли) рихтә; 2. дуг-дуг (копли-копли) рихундә, тиһи сохтә: 3. әз киникә шикојәт сохтә; чүгүли сохтә.

КА́ПЕЛЬ сущ. дәг (вәрф ћәл бирәнкә әз буһһо, дорһо дәгүстәји вә хүштән ән и ов). II *капелька* уменьш. дәглә.

КА́ПЕЛЬНЫЙ прил. дәги (дуги): 1. дәгә хуно һистијо; 2. разг. ә кәләји ән дәг.

КАПИТА́Л сущ. 1. капитал, амбарә пул; 2. мојә.

КАПИТАЛИ́СТ сущ. 1. капиталист; 2. һошир.

КАПИТУЛИ́РОВАТЬ гл. вәнорәј хүштәрә ә кәрдән вәкирдә.

КАПИТУЛЯ́НТ сущ. у, коми ки, вәнорәј хүштәрә ә кәрдән вәкирди.

КАПИТУЛЯ́ЦИЯ сущ. вәнорәј хүштәрә ә кәрдән вәкүрдәји.

КАПКА́Н сущ. чәлә. II *капка́нный* чәләји, ән чәлә.

КА́ПЛЯ сущ. дәг, дуг, копли.

КА́ПОР сущ. капор (әз зир чунә ә лентәво бәстә оморәнијо пәпәх зәни вә һәјили).

КАПО́Т[1] сущ. капот: ә чиробәчиро механизмһо тик кирдә оморәнијо сәрпуш). II *капо́тный* прил. капоти; ән капот.

КАПО́Т[2] сущ. хәләт зәни (ә хунә вокундә оморәнијо).

КАПРИ́З сущ. әрк (шулуги, наз, нәһси).

КАПРИ́ЗНИК сущ. у, әркәвон (у, коми ки наз, шулиги, нәһси, әрк сохтә. II *капри́зница* әзини зән (духтәр).

КАПРИ́ЗНИЧАТЬ гл. әркәвони (наз, шулиги, нәһси, әрк) сохтә.

КАПРИ́ЗНЫЙ прил. 1. әркәвон, шулуг, нәһс); 2. зу-зу дәкиш бирәнијо (әз товунәј әвүр); 3. зу-зу хәрәб бирәнијо (әз товунәј мошинһо, механизмһо).

КАПРИЗУ́ЛЯ сущ. разг. әркәвонлә (әркәвонә һәјил).

КАПРО́Н сущ. капрон. II *капро́новый* прил. 1. капрони: 1. ән капрон; 2. әз капрон духтә оморијо, һәзүр биријо.

КАПУ́СТА сущ. кәләм. *Квашеная капуста* овкүрдә кәләм. II *капустный* прил. кәләми: 1. ән кәләм; 2. әз кәләм һәзүр сохтә оморәнијо.

КАПУ́СТНИК сущ. 1. кәләмлуг; 2. ә кәләм дәбирәнијо күрм.

КАПУ́СТНИЦА сущ. сипрә пәлпәлүј рузи (гүмгүмәјү кәләмә хурдәнијо); 2. чоллок кәләми.

КА́РА сущ. ҹозә, гисос.

КАРАБИ́Н сущ. карабин: 1. луләјү кутәһә туфанг 2. гәрмог. II *караби́нный* прил. карабини; ән карабин.

КАРА́БКАТЬСЯ гл . вәрафтә, ә дәсһо, појһорәво сәхт-кирдә вәрафтә.

КАРАВА́Й сущ. күмбә (кәлә чәрхә нун).

КАРАВА́Н сущ. кәрвон: 1. ә пәспәсәјәки рафтанијо дәстәј ән одоми вә мол бәрдәнијо һәјвонһо (дәвәһо); 2. ә пәспәсәјәки рафтәнијо кәмиһо. II *караванный* прил. кәрвони; ән кәрвон.

КАРАВА́Н-САРА́Й сущ. кәрвонсарај, кәрвонсурә.

КАРАГА́Ч сущ. гәрәгәч (дор). || *карагачевый* прил. гәрәгәчи: 1. ән гәрәгәч; 2. әз гәрәгәч һәмәл оморијо.

КАРАИ́МСКИЙ прил. караими: ән караимһо, ән зувун үшү, ән тәһз зиндәкунишү,ән милләт үшү, ән һәдәтһошү, ән културашү, ән үшү зивистәнүтһо хориһо,ән торих үшү; ә караимһо бирәнијорә хуно. *Караимский язык* зувун караими.

КАРАИ́МЫ сущ. караимһо (дин ҹуһури күрдәнијо вә әнҹәг ә Тиро бовор сохтәнијо хәлг). II *карaи́м* караим (јә одоми әз и хәлг); *карaи́мка* әзини зән (духтәр).

КАРА́КУЛИ сущ. сәнкилисијәһ, сәнкилисијәһә хәт.

КАРАМЕ́ЛЬ сущ. карамел: 1. сорт ән конфет; 2. сухундә шәкәр (әри шириниһорә рәнг дорә); 3. ҹогундә бујон (әри пивәрә рәнг дорә. II *караме́льный* прил. карамели; ән карамел.

КАРАМЕ́ЛЬКА сущ. карамеллә (јә конфет карамели).

КАРАНДА́Ш сущ. карандаш. II *каранда́шный* прил. карандаши: 1. ән карандаш; 2. әри карандаш гүчсохтә һистијо; 3. ә карандашәво сохтә оморијо.

КАРАНТИ́Н сущ. карантин: 1. әз епидемија һистијо чикә оморијо одомиһо, кәмиһо вә молһорә әри дәнишира чикә; 2. әри ә кироштәнијо нәчогиһо күрдәкорһо вә ә уһорәво нәзники сохтәкорһо дәнишираји доштә оморинүтһо чикә. II *каранти́нный* прил. карантини; ән карантин.

КАРАПУ́З, КАРАПУ́ЗИК сущ. разг шутл. . дабас (голиндә чүклә һәјиллә).

КАРА́Т сущ. карат (пәјмунәј ән алмас вә јә буһолүјә сәнгикәһо, курундијү 0,2 грам һистијо) .

КАРА́ТЕЛЬ сущ. ҹозә дорәкор, ҹозәди: 1. ә ҹозә дорәнијо дәстә дәбирәнијо одоми; 2. ҹозә дорәнијо одоми. II *кара́тельный* прил. ҹозәдији, ән ҹозә дорәкор.

КАРА́ТЬ гл. ҹозә дорә киникәрә.

КАРАУ́Л 1. сущ. гәрәвул (ә хәјол чүникә бирәнијо дәстәј ләшкәри; 2. межд. һорој (әри кумәки). II *карау́льный* прил. гәрәвули: 1. ән гәрәвул; 2. әри гәрәвули норә оморијо; 3. в знач. сущ. гәрәвули кәширәнијо одоми; 4. *карау́льная* в знач. сущ. гәрәвулхунә (әри гәрәвул хунә).

КАРАУ́ЛИТЬ гл. 1. гәрәвули сохтә, ә хәјолү бирә; 2. дәнишира, ә пәсәјү кәштә.

КАРАУ́ЛЬЩИК сущ. гәрәвулчи (гәрәвул сохтәнијо, гәрәвул кәширәнијо одоми). II *карау́льщица* әзини зән (духтәр).

КАРАЧА́ЕВСКИЙ прил. гәрәчојиһоји: ән гәрәчојиһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән тәһәрз зиндәкунишү, ән културашү, ән уһо зивистәнүтһо хориһо, ән торих үшү.; ән гәрәчојиһо һистијорә хуно.

КАРАЧА́ЕВЦЫ сущ. гәрәчојиһо: хәлг, бинәлүјә одомиһој ән Гәрәчој-Чәркәсија. II *карача́евец* сущ. гәрәчоји (јәки әз и одомиһо). II *карача́евка* әзини зән (духтәр).

КАРА́ЧКИ сущ. чорчәнки; *на карачках* (*на карачки*) ә чорчәнки. *Ползать на карачках* ә чорчәнки рафтә.

КАРАЧУ́Н: *карачун пришёл* кому прост. һәчәл, мүрдәји омори әри киникә.

КАРБУ́НКУЛ сущ. 1. дүмбәл; 2. карбункул (тухә гирмизинә буһолүјә сәнг).

КАРБУНКУЛЁЗ сущ. карбункулјоз (нәчоги: ә чәндәк амбарә дүмбәлһо вәдироморәји).

КАРБЮРА́ТОР сущ. карбүратор. II *карбюра́торный* прил. карбүратори 1. ән карбүратор; 2. карбүраторлү, карбүратор дәрију.

КАРДАМО́Н сущ. һил. II *кардамо́нный* прил. һили: 1. ән һил; 2. һилдәри.

КАРДИОГРА́ММА сущ. кардиограм (корсохтәј ән дүлә ә графикәво бурбундәји). II *кардиогра́ммный* прил. кардиограми; ән кардиограм.

КАРДИО́ГРАФ сущ. кардиограф (графикәј ән корсохтәји дүлә бурбундәнијо апарат).

КАРДИО́ЛОГ сущ. кардиолог (сәниһәткор ән кардиологија).

КАРДИОЛО́ГИЯ сущ. кардиологија (нәчогиһој дүлирә вәмухтәнијо һилм). II *кардиологический* прил. кардиологијаји: 1. ән кадиологија; 2. әри нәчогиһој дүлирә хубсохтә һистијо).

КАРЕ́ЛЫ сущ. карелһо: хәлг, амбари одомиһој ән Карелија). II *каре́лец* карел (јәки әз и одомиһо. II *каре́лка* әзини зән (духтәр).

КАРЕ́ЛЬСКИЙ прил. карели: ән карелһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән тәһәрз зиндәкунишү, ән һәдәтһошү, ән културашү, ән Карелија, ән хоријү, ән торихү; ә Карелија, ән карелһо һистијорә хуно. *Карельский язык* зувун карели.

КА́РИЕС сущ. кариес (јовош-јовош пысъраји ән остугуј дәндүһо).

КА́РИЙ прил. шабалути, тухә михәки (рәнг).

КАРИКАТУ́РА сущ. карикатура (одоми вә јә чиојкәрә, һәмикә корһорә ә гстәво хәндәји бурбундәнијо шикил).

КАРИКАТУРИ́СТ сущ. карикатурачи (карикатурә кәширәнијо одоми). II *карикатури́стка* әзини зән (духтәр).

КАРИКАТУ́РНЫЙ прил. карикатураји: 1. ән карикатура; 2. карикатурарә хуно һистијо. II *карикатурность* сущ. карикатураји (хәндәјијә ћол).

КА́РКАТЬ, КА́РКНУТЬ гл. гәр зәрә: 1. гәргәр сохтә, ә сәс гилог ухшәш зәрәнијо сәс вәдәшәндә; 2. әз һәвәл куфтирә ки, чү корикә хәрәб мәрасү; корә нәһс овурдә. II *ка́рканье* сущ. гәр зәрәји.

КА́РЛИК сущ. дырдыфон (бујү лап чүклә һистијо одоми), бичих. *ка́рлица* әзини зән (духтәр).

КА́РЛИКОВЫЙ прил. 1. дырдыфон, бичих (бујү лап чүклә һистијо); 2. дырдыфони; ән дырдыфон.

КАРМА́Н сущ. чиб, киф: 1. әри чүклә чиләһо вә пул дәнорә ә палтар духтә оморијо кисәлә; 2. бирә-нәбирә пул-мол ән киникә; 3. ә чемодон, портфел вә ә јә чиһојкә чиро чикә. <> *Ветер свистит в карманах* ә чибү сичон әдәј вәчәстә; *не лезть за словом в карман* әри коф ә чиб нә дарафтә; *не по карману* кучу нирав; *толстый (тугой, полный) карман* пура чиб; *тощий (пустой) карман* бушә чиб (пулсүз). II *карма́нчик и кармашек* сущ. чиблә, кифлә.

КАРМА́ННИК, КАРМА́НЩИК сущ. чибкир, чиббур (дүзд).

КАРМА́ННЫЙ прил. чиби, кифи: 1. ән чиб; 2. әри ә чиб кәрдундә дуз биријо. *Карманные часы* сәһәт чиби.

КАРНАВА́Л сущ. карнавал (ә кучәһо кәштә, возиһо, маскарадһорәво кироштәнијо миһид). II *карнава́льный* прил. карнавали; ән карнавал.

КАРОТИ́Н сущ. каротин (ә зәрдә, ә зәрди хојә, ә шир дәбирәнијо норунчи, зәрдә пигмент).

КА́РТА сущ. 1. карта (чертјож ән хори, ән һәсму ән мәнкһо-астарәһорәво, ән јәки ән иһо); 2. горт (әри возн сохтә); 3. әри пур сохтә бланк. II *картишки* унич. гортләһо. II *картёжный* прил. горти: 1. ән горт; 2. ән возн горти.

КАРТА́ВИТЬ гл. [р] нә [л]-рә дуз нә куфтирә.

КАРТА́ВОСТЬ сущ. пәлтәки коф сохтәји ([р] нә [л]-рә дуз нәкуфтирәји).

КАРТА́ВЫЙ прил. пәлтәки коф сохтәнијо ([р] нә [л]-рә дуз нәс куфтирәнијо).

КАРТВЕ́ЛЫ сущ. картвелиһо (күрчиһо хүштәрә һәчи куфтирәнүт). II *картвелец* картвел (јә одоми әз картвелһо). II *картвелка* әзини зән (духтәр).

КАРТВЕ́ЛЬСКИЙ прил. картвели; ән картвелһо. *Картвельские языки* зувунһој картвели.

КАРТЁЖНИК сущ. гуморбаз, гортвози сохтәкор; гумор возирәкор. II *картёжница* әзини зән (духтәр).

КАРТЁЖНИЧАТЬ гл. гортвози (гуморбазы) сохтә, гумор возирә; вәхт хүштәрә ә горт (гумор) возирәрәво кировундә.

КАРТИ́НА сущ. 1. шикил; 2. кинофилм, телефилм; 3. ә кофәво бурбундә оморәнијо ћол ән чүникә; 4. ә рачи хүштәрәво мәћтијор сохтәнијо.

КАРТИ́НКА сущ. шикил, шикиллә: 1. ә китоб, јә новкә ҹиро бурбундә оморәнијо; 2. в знач. сказ. шикили (ә товунәј лап рачә, вәрајистә, хош оморәнијә киникә, чүникә).

КАРТИ́ННЫЙ прил. шикили: 1. ән шикил; 2. әри шикил бурбундә һистијо; 3. ә рачи хуштәрәво мәћтијор сохтәнијо.

КАРТО́ГРАФ сущ. карограф, картакәш (сәниһәткор ән картографија)

КАРТОГРА́ФИЯ сущ. картографија (карта кәширә вә ә сәр карта корсохтәрә вомухтәнијо һилм).

КАРТО́Н сущ. кардун: 1. голинә сәхтә когоз; 2. әз әзини когоз дузбирә гути; коробкә.

КАРТОНА́Ж сущ. чиһој кардуни (әз кардун дузбирә чиһо).

КАРТО́НКА сущ. кардунлә 1. гути кардун; 2. тикәләј кардун.

КАРТО́ННЫЙ прил. кардуни: 1. ән кардун; әз кардун сохтә оморијо.

КАРТОТЕ́КА сущ. картоте́ка. II *картоте́чный* прил. картоте́каји; ән картотека.

КАРТОФЕЛЕУБО́РОЧНЫЙ прил. картошкәвәчини (картошкә вәчирәнијо).

КАРТО́ФЕЛИНА сущ. картошкә, јә картошкә.

КАРТО́ФЕЛЬ сущ. картошкә. II *карто́фельный* прил. картошкәји: 1. ән картошкә; 2. әз картошкә сохтә оморијо.

КА́РТОЧКА сущ. карточка: 1. чүклә чоркүнҹә тикәј ән ән кардон, јә новкә ән когоз; 2. әри чүникә һистијо текствәријә вәрәг; 3. шикил (фотоји); 4. то же, что *карта* 3.

КА́РТОЧНЫЙ прил. горти 1. ән горт; 2. әри гәрт возирә һистијо.

КАРТО́ШКА см. *картофель, картофелина.*

КАСА́ТКА сущ. парустәк.

КАСА́ТЬСЯ гл. 1. вохурдә, расирә, вокосирә. *Касаться рукой стола* дәсә ә стол расундә; 2. јүји кор бирә. *Вопрос касается вас* и мәсәлә ишмуји кори. II *каса́ние* сущ. вохурдәји, расирәји.

КА́ССА сущ. касса: 1. нәсухтәнијә шкоб пулади, әри пул вә буһолүјә когозһорә доштә; 2. пул дорә-вәкирдә сохтәнүтһо, билетһо фурухтәнүтһо ҹикә; 3. нәгдә пул ән идорә; 4. апарат кассаји, и апарат норә оморијо вә кассир нүштәнијо ҹикә. II *кассовый* прил. касаји, ән касса.

КАССАЦИО́ННЫЙ прил. кассасијаји.

КАССА́ЦИЯ сущ. кассасија: 1. әз ћүкм ән суд ә зәвәри органһошү шикојәт сохтәји; 2. әри кор ән судә дүборә дәниширәрә хоһиш сохтә әризә; 3. әз тараф зәвәри органһо ә кор дуз дәниширәји ән дәрәји судә фом сохтәји. II *кассацио́нный* прил. кассасијаји; ән кассасија.

КАССЕ́ТА, КАССЕ́ТКА сущ. касет. II *кассе́тный* прил. касети: 1. ән касет; 2. ә касетәво һистијо.

КАССИ́Р сущ. кассир: 1. корсох ән касса (см. *касса* 1.); 2. ә апарат кассаји нүштијо одоми. II *касси́рша* әзини зән (духтәр).

КАССИ́РОВАТЬ гл. кассасија дорә (нүјүстә).

КАСТО́РКА сущ. разг. рүгән кәрчәки.

КАСТО́РОВЫЙ: *касторовое масло* рүгән кәрчәки.

КАСТРА́Т сущ. әхтә (әхтә сохтә оморијо одоми).

КАСТРИ́РОВАТЬ гл. әхтә сохтә. II *кастра́ция* сущ. әхтә сохтәји (сохтә оморәји).

КАТАРА́КТА сущ. катаракт (нәчоги, ә чум пәрдә кәширәји). II *катара́ктный* прил. катаракти: 1. ән катаракт; 2. јүрә катаракт һистијо.

КАТАСТРО́ФА сущ. тәфүргә: 1. ә нәкуми бирә бәдбәхти овурдәнијо кор; 2. бәдбәхти, болә,

КАТАСТРОФИ́ЧЕСКИЙ прил. тәфүргәји; бәдбәхти, болә овурдәнијо.

КАТАСТРОФИ́ЧНЫЙ то же, что *катастрофический.*

КАТА́ТЬ, КАТНУ́ТЬ гл. 1. кәрдундә, һәј сохтә: 1)булул јә новкә чәрхвәри, ләтвәријә чирә; 2)ә булулә чирәво ә сәр чүникә; 2. кәрдундә, ҹовундә киникәрә; 3. нәрмә чирә ә дәсәво ә муҹ овурдә, булул сохтә; 4. дуз сохтә ә чәрх дәрафтәнијо чирәво; 5. куфтә, әз пәшм, пар чүникә ћәзүр сохтә.

КАТА́ТЬСЯ гл. 1. кәштә (әз товунәј булул јә новкә чәрхвәри, ләтвәријә чи); 2. зури-зури һәчинәво-һәчунәво рафтә (әз тәвунәј мошин, һәрәбә, киршә вә јәкикәһо); 3. ә чүникә вәнүштә кәштә; 4. ә конки, лижа кәштә данүстә; 5. әз и пәһлү ә у пәһлү ә сәр кәмәр чару-чару бирә (әз товунәј одоми јә новкә ћәјвон); 6. амбар, јә новкә зу-зу ә чүникә вәнүштә рафтә, кәштә.

КА́ТЕР сущ. катер (мотор jə новкэ jəлкэн вəриjо чүклə кэми). II *катерный* прил. катери; эн катер.

КА́ТЕТ сущ. катет (ə сэкүнчə əз дузə күнчə həмəл овурдəниjо тарафhо jəки).

КАТИ́ТЬ гл. 1. кулу-кулу дорə, фирсорə (булул jə новкэ чəрх, лəт вəриjо чирə, ə коми тарафикэ); 2. зу рафтə (əз товунəj мошин, həрəбə, киршə вə jə чиjикэhо); 3. ə куч ов, ворвори вə эн jə чиhojкəрəво əз чикэ чумундə.

КАТИ́ТЬСЯ гл. 1. кулу-кулу дəрафтə, дəшəндə оморə (əз товунəj булул jə новкэ чəрх, лəт вəриjо чи); 2. перен. рихтə. *Слёзы катятся из глаз* əз чумhо ədəj həрс рихтə.

КА́ТКИЙ прил. 1. həсонт кулу-кулу дарафтəниjо, рафтəниjо; 2. шириш. *Каткая дорожка* ширишə рəhлə.

КАТО́К сущ. 1. дузə чилидиjə чикэ (хори) əри ə конки чəстə; 2. əри хорирə дузсохтə вə хокэ сəхтсохтə hистиjо ə сəр ух хүштə чəрх дəрафтəниjо силиндр; 3. əри оводуниhорə, молhорə дузсохтə дəзкоh; 4. əри əз зəвəр ə дəрə чүникəрə кулу-кулу дорə дуз бириjо чи.

КАТО́ЛИК сущ. католик (ə дин католики гуллуг сохтəниjо одоми). II *католичка* əзини зэн (духтəр).

КАТОЛИКО́С сущ. католикос (кəлəj эн килсəj əрмэниhо).

КАТОЛИ́ЧЕСКИЙ прил. католики, эн католики; эн католикhо.

КАТОЛИ́ЧЕСТВО сущ. католикhо.

КА́ТОРГА сущ. каторга: 1. ə эн зобунə режим бирə чикэhо дустогhорə ə курундə корhə мэчбур сохтəjи; 2. и чиро чозə кэширəнүтhо чикэhо; 3. перен. лап курундə сəhəрлүjə кор.

КАТОРЖА́НИН сущ. каторгаjи (ə каторга бириjо одоми); *каторжа́нка* əзини зэн (духтəр).

КА́ТОРЖНИК сущ. ə каторга hистиjо, каторга кəширəниjо одоми). II *ка́торжница* əзини зэн (духтəр).

КА́ТОРЖНЫЙ I прил. каторгаjи: 1. эн каторга; 2. перен. лап курунд, сəhəрлү.

КА́ТЫШ сущ. күндə (əз нəриə чүникə кирдə оморијо булулə чи). II *ка́тышек* уменьш. күндəлə.

КАУЧУ́К сущ. каучук. II *кау́чуковый* прил. каучуки: 1. эн каучук; 2. əз каучук hистиjо; əз каучук сохтə оморијо.

КАФЕ́ сущ. кафе (кофе дорəниjо чүклə ресторан).

КА́ФЕЛЬ то же, что *изразец* ка́фел. *Выложить стену кафелем* ə дувор кафел вэнорə. II *кафельный* прил. кафели, луги: 1. эн кафел (эн луг); əз кафел (əз луг) сохтə оморијо.

КАХЕТИ́НСКИЙ прил. кахетиjаjи: эн кахетиjаjиhо, эн зувун үшү, эн тəhəрз зиндəкунишү, эн hадəтhошү эн культурашү, эн үшү зивистэниjо чикэhо, эн торих үшү; эн кахетиjаjиhо hистиjорə хуно. *Кахетинский язык* зувун кахетиjаjи. *По-кахетински* нареч. ə кахетиjаjи.

КАХЕТИ́НЦЫ сущ. кахетиjаjиhо: jə груп одомиhој эн күрчиhо, бинəлүjə одомиhој эн Кахетиjа). II *кахети́нец* кахетиjаjи (jəки əз и одомиhо). II *кахети́нка* əзини зэн (духтəр).

КАЧА́ЛКА сущ. 1. кресло (ə сəр гədə лəтhо вəбирəниjо, бура-бижо сохтəниjо); 2. нум эн вори həjили.

КАЧА́ТЬ, КАЧНУ́ТЬ гл. 1. чəвундə (əз дəрə ə зəвəр вошəндə вə пəсэво, jə новкэ əз и jон ə у jон вə пəсэво); 2. əз товунəj рəh рафтэнки лəj-луj хурдəjи (əз мэндəjи, нэчоги, .); 3. киникəрə ə дəсэво вошə-фушə сохтə (əз шори); 4. чүникə рушиминəрə əз чүчожикэ ə насосэво вədəшəндə.

КАЧА́ТЬСЯ, КАЧНУ́ТЬСЯ гл. 1. чəjистə: əз и тараф ə у тараф рафтə, вəрафтə-фураморə сохтə; 2. лəj-луj хурдə (рəh рафтэнки hэчинэво-hэчунэво рафтə); 3. ə чүникə хуб бəстə нəоморəjи киро вэчəстə (чүмүстə).

КАЧЕ́ЛИ сущ. вори. II *каче́льный* прил. ворији, эн вори.

КА́ША сущ. 1. шилово (əз крупа ə ов, jə новкэ ə ширəво сохтə оморəниjо хəстə хурдəниjə чи). *Рисовая каша* шиловој дунəjи, *молочная каша* шиловој ширдəри; 2. ə тəhəр эн əзини чи hистиjо чүникэ (амбари вəхт ə товунəj малад куфтирə оморə); 3. гəришуги, гəриш сохтə оморəjи эн чүникə.

КАШЕВА́Р сущ. ошбаз, чисох (ə рəh, əри лəшкəр, ə артелhој фəhлəjи чи сохтəниjо одоми).

КАШЕВА́РИТЬ гл. ошбаз бирə, ошбази сохтə.

КА́ШЕЛЬ сущ. сүврə. *Сухой кашель* хүшкэ сүврə.

КАШЕМИ́Р сущ. кашемир (нəрмə мол пəшми, пəшмгəриши). II *кашеми́ровый* прил. кашемири: 1. эн кашемир; 2. əз кашемир духтə оморијо.

КАШИ́ЦА сущ. шилово (рушум).

КА́ШЛЯТЬ, КА́ШЛЯНУТЬ гл. сӳврӳстэ.

КАШНЕ́ сущ. кашне, шарф.

КАШТА́Н сущ. шабалут (дор вэ мэjвэj эн и дор).

КАШТА́НОВЫЙ прил. шабалути: 1. эн шабалут; 2. эз дор шабалути hэмэл оморијо; 3. эз шабалут сохтэ оморијо; 4. михэки (э рэнг расирэ шабалут hистијо).

КАЮ́Р сущ. кајур (э киршэ дэбэстэ оморијо сэкhо вэ маралhорэ hэj сохтэнијо одоми).

КАЮ́ТА сущ. кајута (э кэмиhо чиро утог). II *каю́тный* прил. кајутаји: 1. эн кајута; 2. эн кајута hистијо.

КА́ЯТЬСЯ гл. 1. пэшму бирэ; 2. hовун вэ тэхсир хӳштэрэ э кэрдэн вэкӳрдэ.

КВАДРА́Т сущ. квадрат: 1. чор тарафӳ jэки вэ кӳнчhojӳ дуз hистијо чоркӳнчэ); 2. э математика: эдэдэ э хӳштэнӳ зэрэjи; 3. чоркил.

КВАДРА́ТНЫЙ прил. квадрати: 1. эн квадрат; 2. э тэhэрз квадрат (квадратэ хуно) hистијо.

КВА́КАТЬ, КВА́КНУТЬ гл. гур-гур сохтэ (э товунэj бэг). II *ква́канье* сущ. гур-гур, гур-гур сохтэји. *Кваканье лягушек* гур-гур (сохтэj) эн бэrho.

КВАКУ́ША, КВАКУ́ШКА то же, что *лягушка*.

КВА́КША сущ. бэг дори.

КВАРТА́Л сущ. квартал: 1. мэhэлэ (бэхш эн шэhэр); 2. чорэк (эз чор бэхш jэ бэхш) эн сал; 3. бэхш эн вишэ (э hэрэj рэhhо дэријо).

КВАРТА́ЛЬНЫЙ прил. 1. квартали: 1)эн квартал; 2)э квартал бирэнијо; 2. мэhэлэји, эн мэhэлэ.

КВАРТИ́РА сущ. квартира, хунэ. *Квартира из трёх комнат* сэ утоги хунэ. II *кварти́рка* сущ. квартиралэ, хунэлэ. II *кварти́рный* прил. квартираји, хунэји; эн квартира, эн хунэ.

КВАРТИРА́НТ сущ. квартирант, hэмхунэ (эз киникэ hэлэлуг эри зивистэ хунэ э киро вэкӳрдијо одоми). II *квартира́нтка* эзини зэн (духтэр).

КВАРТИРОВА́ТЬ гл. 1. квартирант (hэмхунэ) бирэ; 2. эри hэмишэ, jэ новкэ амбар зивистэ э чӳчојикэ појистэ.

КВАРТИРОНАНИМА́ТЕЛЬ то же, что *квартиросъёмщик*. II *квартиронанима́тельница* эзини зэн (духтэр).

КВАРТИРОСЪЁМЩИК сущ. hэмхунэ (эри hэлэлуг зивистэ хунэ кирдијо одоми). II *квартиросъёмщица* эзини зэн (духтэр).

КВАРТИРОХОЗЯ́ИН сущ. сэhибхунэ (э hэмхунэ хунэ дорэнијо одоми). II *квартирохозя́йка* эзини зэн (духтэр).

КВАРТПЛА́ТА сущ. хунэпули.

КВАС сущ. квас. II *квасно́й* прил. кваси: 1. эн квас; 2. эз квас hэзӳр сохтэ оморијо.

КВА́СИТЬ гл. хэмирэ (мојэ) дэкундэ, турш сохтэ, мичэ дэкундэ, э мӳнӳк кирдэ. II *квасо́к* уменьш. 1. квасlэ; 2. тӳрштэhэрэ дэhэм эн чӳникэ. II *ква́шение* сущ. хэмирэ (мојэ) дэкундэји, турш сохтэји, мичэ дэкундэји, э мӳнӳк кирдэји.

КВАСЦЫ́ сущ. хӳл. II *квасцовый* прил. хӳли: 1. эн хӳл; 2. э гэдӳ хӳл дэријо.

КВАШЕНИ́НА сущ. эри мол-гэрэрэ дорэ э ов кӳрдэоморијо чэгэндил (совзи).

КВА́ШЕНЫЙ прил. туршов, овкӳрдэ.

КВАШНЯ́ сущ. 1. тэбэг тэхтэји (эри хэми сохтэ); 2. перен. хэмирэ (голин, бӳхӳт, чӳмӳ-чару сохтэ нэс данӳстэнијо одоми).

КВЕ́РХУ нареч. то же, что *вверх*.

КВЁЛЫЙ прил. чулаз, зэhиф, hолокот.

КВИТА́НЦИЯ сущ. квитанси. II *квитанцио́нный* прил. квитансији, эн квитанси.

КВИТА́ТЬСЯ см. *расквитаться*.

КВИ́ТЫ в знач. сказ. квитим (-ит, -ӳт) (эз товунэj hэг-hессобэ вэрастэји). *Мы с тобой квиты* иму э тӳрэво квитим.

КВО́ХТАТЬ то же, что *клохтать*.

КЕЛЕ́ЙНЫЙ прил. hӳчлэји: 1. эн hӳчлэ; 2. э пэhэники биријо, сохтэ оморијо.

КЕ́ЛЬМА, КЕ́ЛЬНЯ сущ. лэгэ (лопаткэлэ, эри hэкэ, сэмэндэ вэкӳрдэ вэ гэриш сохтэj эн бору норэкор, эн сувогчи).

КЕ́ЛЬЯ сущ. hӳчлэ. *ке́лейка* уменьш. hӳчлэлэ.

КЕНА́Ф сущ. гэнэп. II *кена́фный* прил. гэнэпи: 1. эн гэнэп; 2. эз гэнэп сохтэ оморијо.

КЕНГУРУ́ сущ. кенгуру (э Австралија бирэнијо кисэлӳjэ hэjвон). II *кенгуро́вый и кенгури́ный* прил. кенгурурӳји: 1. эн кенгуру; 2. эз пуст, эз хэз кенгуру духтэ оморијо.

КЕНТА́ВР сущ. кентавр (э нэгӳлhoj h эн грекhо (jэвэнhо) сэрӳ сэр одомији hистијо hэсб).

КЕ́ПКА сущ. кепкэ (нэрмэ сэрдэки мэрди). II *ке́почный* прил. кепкэји; эн кепкэ.

КЕРА́МИКА сущ. керамика: 1. гобhoj луги; 2. гобhoj луги гӳч сохтэји. II *керами́ческий*. прил. керамикаји, луги: 1. эн керамика, эн луг; 2 эз керамика, эз луг гӳч биријо (сохтэ оморијо).

КЕРОСИ́Н сущ. керосин, разг. (сипрэ) нэфт. II *керосино́вый и керосинный* прил. керосини (нэфти): 1. эн керосин (нэфт); 2. э керосинэво (нэфтэво) кор сохтэнижо.

КЕРОСИ́НКА сущ. керосинкэ, разг. мошинкэ (э керосинэво кор сохтэнижо пилтэдэриjэ пилэтэ, эри чи сохтэ). *Дело пахнет керосином* эз и кор эдэj буj оморэ (корhо хэрэби).

КЕРОСИ́НЩИК сущ. нэфтчи, нэфтфурух (нэфт фурухтэнижо одоми).

КЕ́САРЬ сущ. гэjсэр, гэjсэр (парчоh). II *кесарский* прил. гэjсэри, эн гэjсэр.

КЕТГУ́Т, КЕ́ТГУТ сущ. кетгут (эз рури куспэнд вэ эн кэчи hэзур сохтэ оморэнижо вэ э медисинэ кор бирэнижо русму. II *кетгу́тный и ке́тгутный* прил. кетгути, эн кетгут.

КЗА́ДИ нареч. пэсэво, э пэсэ (э пэсэjи тараф эн чуникэ).

КИБИ́ТКА сущ. кибиткэ: 1. сэрy дэкирдэ hистижо hэрэбэ; 2. эз jэ чикэ э jэ чикэjкэ бэрдэ оморэнижо хунэлэ; 3. чуклэ хунэj хоки. II *киби́точный* прил. кибикэjи, эн кибиткэ.

КИ́ВАТЬ, КИВНУ́ТЬ гл. 1. сэр зэрэ, э сэрэво разижэти бурбундэ; 2. э сэрэво киникэрэ бурбундэ; 3. тэхсир хуштэрэ э сэр кэс вошэндэ; 4. сэрэ jовош-jовош вэчовундэ. II *кива́ние* сущ. эри рэзижэти бурбундэ, руз эхэjрбу дорэ, чуникэрэ, киникэрэ бурбундэ сэрэ гуз кирдэjи.

КИВО́К сущ. эри рэзижэти бурбундэ, руз э хэjрбу дорэ, чуникэрэ, киникэрэ бурбундэ гуз кyрдэjи эн сэр.

КИДА́ТЬ, КИ́НУТЬ то же, что. *бросать.*

КИДА́ТЬСЯ, КИ́НУТЬСЯ то же, что *бросаться.*

КИЗИ́Л, КИЗИ́ЛЬ сущ. зугол: 1. дор, кулэ; 2. мэjвэj эн и дор; 3 hyзym эн и дор. II *кизи́ловый и кизи́льный* прил. зуголи: 1. эн зугол; 2. эз зугол сохтэ оморижо. *Кизильное варенье* миробоj зуголи.

КИЗЯ́К сущ. кyп: э лэмбэрэво гэриш сохтэ вэ шиширэ оморэнижо сэрки (э кэндhо эри сухундэ вэ чуникэ вокундэ кор бирэнижо). II *кизя́ковый и кизя́чный* прил. кyпи: 1. эн кyп; э кyпэво сохтэ оморижо.

КИЙ сущ. киj (эри билjард возирэ э эхир тэнк бирэнижо дуразэ чу).

КИ́ЛЛЕР сущ. киллер (э hэгэво одоми кyштэнижо сэниhэткор). II *ки́ллерский* прил. киллери; эн киллер.

КИЛО́ сущ. разг. кило. то же, что *килограмм.*

КИЛОГРА́ММ сущ. килограмм (курундижy 1000 грам hистижо пэjмунэ). II прил. *килогра́ммовый* и *килограммо́вый* прил. килоjи, килограми: 1. курундижy jэ кило hистижо; 2. дyjymyн бэхш эн у кофhо, э комиhо ки, jэкymyн бэхшy гэдэр эн курундирэ бурбундэ (*двух килограммовый* дykилоjи, *трёхкилограммовый* сэкилоjи.

КИ́ЛОМЕТР сущ. километро (дуразижy 1000 метро hистижо пэjмунэ). II *километровый* прил. километроjи: 1. дуразижy jэ километро hистижо; 2. дyjymyн бэхш эн кофhо, э комиhо ки, jэкymyн бэхш гэдэр эн дуразирэ бурбундэ (*двухкилометровый* дykилометроjи, *трёхкилометровый* сэкилометоjи .

КИ́ЛЬКА сущ. килкэ (чэh). II *ки́лечка* уменьш. килкэлэ (чэh). II *килечный* прил. килкэjи, эн килкэ.

КИНЖА́Л сущ. хэнчэр (дy тарафy тич hистижо кутэhэ jэрэг). II *кинжа́льный* прил. хэнчэри: 1. эн хэнчэр; 2. э хэнчэрэ сохтэ оморижо. *Кинжальная рана* jарaj хэнчэри.

КИНЗА́ сущ. кишниш (савзи).

КИНО́ сущ. кино.

КИНОАКТЁР сущ. киноактjор (актjор эн кино). II *киноактри́са* эзини зэн (духтэр).

КИНОАППАРА́Т сущ. киноапарат (кино кэширэнижо апарат).

КИНОАРТИ́СТ сущ. киноаартист (аартист эн кино). *киноарти́стка* эзини зэн (духтэр).

КИНОМЕХА́НИК сущ. киномеханик (кино бурбундэнижо сэниhэткор).

КИНООПЕРА́ТОР сущ. кинооператор (кинорэ кэширэнижо одоми).

КИНОСЪЁМКА сущ. кинокэши (кино кэширэнки сохтэ оморэнижо кор).

КИ́ПЕННЫЙ прил. сипсипи (чуникэ дyширэнкэ вэдироморэнижо кэфэ хуно).

КИ́ПЕНЬ сущ. кэф (чуникэ дyширэнкэ вэдироморэнижо чи).

КИПЕ́ТЬ гл. дyширэ: 1. эз кэрм вороморэjи, кэф сохтэ (эз товунэj рушуминэ). *Молоко кипит* шир эдэj дyширэ; 2. эз сэхт рафтэjи пэх зэрэ, кэф сохтэ (ов никэрэ); 3. зури-зури э и тарф, у тараф рафтэ (эз товунэj эн амбарэ одомижо, hэjвонhо). II *кипение* сущ. дyширэjи.

КИПРИО́ТСКИЙ прил. киприhоjи: эн киприhо, эн зувун yшy (эн jэвэни вэ тyрки), эн тэhэрз зиндэкунишy, эн културашy, эн Кипр, эн хорижy, эн торихy; эн киприhо, э Кипр hистижорэ хуно.

КИПРИО́ТЫ сущ. киприҺо (нум ән һаммә ә Кипр зивистәнијо одомиҺо). II *киприо́т* сущ. йяки яз и одомиҺо). II *киприо́тка* әзини зән (духтәр).

КИПУ́ЧИЙ прил. дүширәнијо.

КИПЯТИ́ЛЬНИК, КИПЯТИ́ЛКА сущ. овдүшу (ов дүшундәнијо апарат туки).

КИПЯТИ́ТЬ гл. дүшундә. II *кипячение* сущ. дүширәји (дүширә вә дүшүндәнки бирәнијо кор).

КИПЯТИ́ТЬСЯ гл. 1. дүширә, 2. әз хүштә вәдарафтә, әз виҺтә вәдарафтә; 3. дүшундә оморә.

КИПЯТО́К сущ. 1. дүшдүши: 1. дүширәнијо, јә новкә тазалә дүширијо ов; 2. перен. әз товунәј зу әз хүштә вәдарафтәнијо одоми.

КИПЯЧЁНЫЙ прил. дүширә, дүшүндә оморијо. *Кипячённая вода* дүширә (дүшүндә) ов.

КИРГИ́ЗСКИЙ прил. гиргизи: ән гиргизҺо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән тәһәрз зиндәкунишү, ән ҺәдәтҺошү, ән културашү; ән Гиргмзстон, ән хоријү, ән торихү; ән гиргизҺо, ә Гиргизстон Һистијорә хуно). *Киргизский язык* зувун гиргизи. *По-киркизски* нареч. ә гиргизи.

КИРГИ́ЗЫ сущ. гиргизҺо (хәлг, амбари одомиҺој ән Гиргизстон). II *киргиз* јәки әз и одомиҺо. II *киргизка* әзини зән (духтәр).

КИРИ́ЛЛИЦА сущ. кириллиса (бинәј ән әлифбој уруси, әз дү гәдимијә әлифбоҺој ән славјанҺо јәки).

КИ́РКА, КИРКА́ сущ. 1. күлүнк; 2. кирка (килсәј ән лүтеранҺо).

КИРКО́ВЫЙ прил. күлүнки, ән күлүнк. *Кирковая работа* кор күлүнки.

КИРПИ́Ч сущ. кәрпүч. *Красный кирпич* гирмизинә кәрпүч, *кирпич сирец* кәрпүч хоки; *жжёный кирпич* сухтә кәрпүч. II *кирпи́чик* уменьш. кәрпүчлә, чүклә кәрпүч.

КИРПИЧА́ТЫЙ прил. кәрпүчи, кәрпүчә хуно.

КИРПИ́ЧИНА сущ. 1. јә кәрпүч; 2. курунә дүрүчдә кәрпүч.

КИРПИ́ЧНЫЙ прил. кәрпүчи: 1. ән кәрпүч; 2. әз кәрпүч сохтә оморијо; 3. әри кәрпүч вәдәшәндә (бурра) Һистијо; 4. ә рәнг грмизинә кәрпүч Һистијо; гирмизитәһәрә михәки; 5. ә тәһәрз (формај) кәрпүч Һистијо. II *кирпичность* сущ. кәрпүчији.

КИ́СА разг. ласк. то же, что *кошка*. II *ки́сонька* уменьш.- ласк. пишиклә, назулә.

КИСЕЛООБРА́ЗНЫЙ прил. кисели, киселә хуно, хәст.

КИСЕ́ЛЬ сущ. кисел (әз ов мәјвә, шир, орд вә крахмол сохтә оморәнијо хурдәнијә чи). *Седьмая вода на киселе* лап дурә гоҺум.

КИСЕ́ЛЬНЫЙ прил. кисели: 1. ән кисел; 2. киселә хуно Һистијо.

КИСЕ́Т сущ. кисәј тонбокуји (ә гәјтонә кәширә, сәхт сохтә оморәнијо чүклә кисәлә).

КИ́СКА разг. ласк. 1. то же, что *кошка*; 2. ә зән ә минәһәфирәво куфтирә оморәнијо коф). II *ки́сочка* уменьш. пишиклә, назулә.

КИС-КИ́С межд. пиш-пиш, биш-биш (әри пишикә Һорој зәрә).

КИСЛИ́НКА сущ. турштәһәрә дәһәм.

КИСЛИ́ТЬ гл. 1. турш сохтә чүникәрә; 2. дәһәм турши дорә.

КИСЛОМОЛО́ЧНЫЙ прил. шири (ә товунәј ә мојә зәрәрәво әз шир сохтә оморијо чиҺо: гәтуг, дуг, гәјмог вә јә чиҺојкә)

КИСЛОРО́Д сущ. кислород, оксикен (елемент кимјәји, ранксүзә газ, ә гәд Һово дәријо, әри нәфәс кәширә вә сухтәј чиҺо кәрәк Һистијо).

КИСЛОРО́ДНЫЙ прил. кислороди, оксикени: 1. ән кислород (оксикен); 2. ә кумәки кислорәдәво (оксикенәво) гүч (дуз) сохтә оморәнијо; 3. әри кислород (оксикен) дошта Һистијо.

КИСЛОСЛА́ДКИЙ прил. туршәширин (турши дәријо ширини). *Кислосладкое яблоко* туршәширинә сиб.

КИСЛОТА́[1] сущ. турши. *Уксусная кислота* турши сүркәји. ||*кислотный* прил. туршији, ән турши.

КИСЛОТА́[2] сущ. турши (дәһәм).

КИ́СЛЫЙ[1] прил. турш: 1. дәһәм ән лимон, ән әлү, ән туршәнк дорәнијо. *Кислое яблоко* туршә сиб; 2. ә гәдү турши дәријо; 3. турш биријо (хәми); 4. туршов биријо, хәрәб биријо. <> *Кислое молоко* гәтуг, *кислое тесто* хәмирәдәријә хәми.

КИ́СЛЫЙ[2] прил. турш (ә товунәј дәһәм Һистијо).

КИСЛЯ́Й сущ. музи (Һәмишә виз зәрәнијо одоми)

КИСЛЯ́ТИНА сущ. 1. лап туршә чи; 2. то же, что *кисляй.*

КИ́СНУТЬ гл. турш (туршов) бирә, тәһсирә.

КИСТЬ[1] сущ. 1. гәләм мужи, кист (әри чүникәрә рәнгзәрә ә дәстәк бәстә оморијо дура-

зишү јә чиро һистијо мујһо); 2. лүчү; 3. хушә. Кист винограда хушәј ән онкур.

КИСТЬ[2] сущ. дәс; пәнчә.

КИТ сущ. 1. кит, балина (чәһә хуно һистијо ширхурә ћәјвон дәрјоји); 2. перен. дүрүчд, битәв корһо ә сәрү вәријо одоми.

КИТА́ЙСКИЙ прил. чини: ән чиниһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән тәһәрз зиндәкунишү, ән културашү; ән Чин, ән хоријү, ән торихү: ән чиниһо, ә Чин бирәнијорә хуно. *Китайский язык* зувун чини. *По-китайски* нареч. ә китаји.

КИТА́ЙЦЫ сущ. чиниһо (хәлг, амбари одомиһој ән Чин). II *китаец* чини јәки әз и одомиһо. II *китаянка* әзини зән (духтәр).

КИТО́ВЫЙ прил. кити (балинаји): 1. ән кит (ән балина); 2. әри кит (әри балина) һистијо.

КИЧИ́ТЬСЯ гл. тәкабури сохтә, хүштәрә тәһәриф дорә.

КИЧЛИ́ВЫЙ прил. тәкабур. II *кичливость* тәкабури; тәкабури сохтәји.

КИШ межд. күш (әри кәркһорә гуј сохтә коф).

КИШЕ́ЧНИК сущ. рўриһо: һәммә ә јәки (ән инсон, јә новкә ән ћәјвон).

КИШКА́ сущ. 1. рўри 2. шланг јә новкә луләј резини (брезенти) әри ов дорә. II *кише́чный* прил. рўрији, ән рўри.

КИШКООБРА́ЗНЫЙ прил. рўрији, ә рўри ухшәш зәрәнијо.

КИШЛА́К сущ. гишлог (ә Микләји Асија диһ). II *кишла́чный* прил. гишлоги; ән гишлог.

КИШМИ́Ш сущ. кишмиш: гинголсүзә чуклә ширинә онкур; 2. ә офтоји хүшкбиријо әзини онгур. II *кишмишный* прил. кишмиши: 1. ән кишмиш; 2. ә кишмишәво (әз кишмиш) сохтә оморијо.

КЛАД сущ. хәзинә (сәхт, пәћәнү сохтә оморијо буһолүјә чиһо).

КЛА́ДБИЩЕ сущ. говрәһо: 1. гәбрүстү (мүрдәһо сәхт сохтә оморијо чикә); 2. амбарә ћәјвонһо мүрдә мундијо чикә).

КЛАДБИ́ЩЕНСКИЙ гәбрүстүји, ән гәбрүстү, ән сәр говроһо.

КЛА́ДЕЗЬ см. *колодец.*

КЛА́ДКА сущ. 1. бору норәји; 2. сәнг, кәрпүчә ә бору дәчирәји; 3. чүрбәчиро чиһорә ә сәрјәки дәчирәји; 4. мүргһо хојә сохтијо чикә.

КЛАДОВА́Я сущ. омбор .

КЛАДО́ВКА сущ. чүклә омборлә.

КЛАДОВЩ́ИК сущ. омбордор (корсох ән омбор). II *кладовщица* әзини зән (духтәр).

КЛАДЬ сущ. шәлә. *Ручная кладь* шәләј дәси (ә транспорт ә хүштәрәво вәбәрдә оморәнијо, ә бокоч дорә нәс оморәнијо шәлә).

КЛА́КА сущ. чәкәчәк сохтәкорһо, чәк зәрәкорһо.

КЛАКЁР сущ. чәкзән (әри ә һәгәво чәкзәрә кирдә оморијо одоми).

КЛА́НЯТЬСЯ гл. сәр зәрә: 1. сәрә ә пишој ән киникә гуз кирдә; 2. шолум дорә (сәрә гуз кирдә, јә новкә шлјапарә вәкирдәрәв; 3. әри киникә бәхшә овурдә; 4. әз киникә чүникә хоһиш сохтә.

КЛАРНЕ́Т сущ. кларнет (тәхтәјијә карасти музикаји). II *кларнетный* прил. кларнети, ән кларнет.

КЛАРНЕ́ТИСТ сущ. кларнетчи (кларнет зәрәкорә музикант).

КЛАСС сущ. клас.

КЛАСТЬ гл. 1. норә: 1)дәкәрдундә чүникәрә ә чүчојикә; 2)дәнорә ә гәд чүникә чүникәрә; чүникәрә кәрәк һистијорә хуно вәчирә; 3) дәкәрдундә (нәчогә ә болнисә); 4)ә дошт дорә (пулә); 5) пулә әри чүникә хәрч сохтә; 6) бору (әз сәнг, әз кәрпүч); 2. дәкундә, гәриш сохтә чүникәрә ә гәд чи; 3. хојә сохтә (әз товунәј мүргһо, бүћүлүһо. II *кла́дка* сущ. 1. дәкәрдундәји; 2. хојә сохтәји.

КЛЕВА́ТЬ гл. 1. ә дундугәво хурдә; 2. дундуг зәрә; 3. ә дәрзәгир вәоморә (әз товунәј чәһһо; 4. сәрә коһ фушәндә, коһ вошәндә (әз товүнәј пинәки хурдәкорһо). II *клево́к* сущ. дундуг (јә бо дундуг зәрәји). II *клёв* ә дәрзәгир вәроморәји.

КЛЕВА́ТЬСЯ гл. дундуг- дундуг сохтә: 1. әз товунәј мүргһо: хосијәтү киникәрә дундугзәрә бирә; 2. дү јәкирә.

КЛЕ́ВЕР сущ. јунчә. II *клеверный* прил. јунчәји, ән јунчә.

КЛЕВЕТА́ сущ. бүхтү (киникәрә бизу сохтәнијо дуркунәки).

КЛЕВЕТА́ТЬ гл. бүхтү вәнорә (әз товунәј киникә дуркунәки лов сохтә).

КЛЕВЕТНИ́К сущ. бүхтүчи, бүхтүнкор (ә кәс бүхтү вәнорәнијо одоми). II *клеветни́ца* әзини зән (духтәр). II ћ ḥ hh

КЛЕВЕТНИ́ЧЕСКИЙ прил. 1. бүхтүји: 1)ән бүхтү; 2)ә јү бүхтү дәријо;, 2. бүхтүчији, бүхтүнкори; ән бүхтүчи, ән бүхтүнкор.

КЛЕВРЕ́Т сущ. ћәрмәћ, тарафдор.

КЛЕЕВО́Й прил. клеји: 1. ән клеј; 2. әз клеј, ә клејәво ћәзүр биријо; 3. ә гәдү клеј дәријо.

КЛЕЁНЫЙ прил. клеји: 1. клеј зәрә оморијо; 2. ә клејәво вокосундә оморијо.

КЛЕ́ИТЬ гл. клеј зәрә: 1. ә клејәво гүч сохтә; 2. ә клејәво вокосундә. II *кле́йка* сущ. клејзәрә (клеј зәрәнки сохтә оморәнијо кор).

КЛЕ́ИТЬСЯ гл. клеј зәрә оморә, ә клејәво вокосундә оморә.

КЛЕЙ сущ. клеј. *Древесный клей* клеј тәхтәји.

КЛЕ́ЙКИЙ прил. клејлү, клејвәри, вокосирәнијо.

КЛЕЙМЁНЫЙ прил. дәгмәвәри, дәгмәзәрә, дәгмәлү (ә јү дәгмә вәнорә, зәрә, шиширә оморијо).

КЛЕЙМИ́ТЬ гл. дәгмә вәнорә (зәрә, шиширә) ә киникә, ә чүникә. *клеймение*. дәгмә вәнорәји (зәрәји, шиширәји).

КЛЕЙМО́ сущ. дәгмә: 1. ә сухундәрәво вәнорә оморәнијо пичәт, нүшунә ; 2. әри и корә сохтә карасти.

КЛЕЙМО́ВЩИК сущ. дәгмәвәни, дәгмәзән (корү дәгмә вәнорә, зәрә, шиширә ћистијо одоми).

КЛЕ́ЙСТЕ́Р сущ. шириш (әз крахмол, әз орд сохтә оморәнијо клеј).

КЛЕ́ТКА сущ. 1. гәфәс (әз ћәрә-ћәрә дәчирә оморијо дуз биријо чикә. *Клетка для птиц, для зверей* әри гушћо, әри ћәјвонћо гәфәс; 2. хонә, ххунә (јә чиро квадрат ән ә квадратћо бәхш биријо чикә). II *клеточка* уменьш. 1. гәфәслә; 2. хунәлә (хонәлә). II *клеточный* прил. 1. гәфәси; ән гәфәс; 2. хонәји (хунәји); ән хонә (ән хунә).

КЛЕ́ТЧАТЫЙ прил. 1. хунә- хунә (ә рујү чоркүнчәћо кәширә оморијо).

КЛЕЩ сущ. кәнә, шубучә.

КЛЕ́ЩИ, **КЛЕЩИ́** сущ. кәлбәти: 1. әри чүникәрә кирдә, шиширә мошәј метали); 2. перен. ә дәћво дүшмәрә әз дү тараф кирдәји.

КЛЁЦКИ сущ. ћингәр (тикәләћој ән хәми кәндүми). *Суп с клёцками* ћингәр (әз и тикәләћо сохтә оморијо овлүјә чи).

КЛЁШ сущ. клош: 1. дәрәјү фирәћә бирәји (ән јубкә, ән шовол, ән палтун); 2. ћәчи духтә оморијо оводуни.

КЛИЕ́НТ сущ. мүштәри. *клие́нтка* әзини зән (духтәр). II *клие́нтский* прил. мүштәрији; ән мүштәри.

КЛИЕНТУ́РА сущ. мүштәриће (ћәммә әјәки).

КЛИК сущ. 1. кәлә сәс; ћорој, боčәћ; 2. сәс ән бәћзи гушћо.

КЛИ́КАТЬ, КЛИ́КНУТЬ гл. 1. ћорој зәрә:1) сәс сохтә киникәрә; 2)ә сәр киникә ләгәб (нум) вәнорә; 2. кәлә сәс сохтә (әз товунәј гушћо).

КЛИ́МАКС, КЛИМАКТЕ́РИЙ сущ. миноруз: пир бирәји киро әз мәрди (зәни) офторәји. II *климактери́ческий* прил. минорузи.

КЛИ́МАТ сущ. әвир. II *климати́ческий* прил. әвири; ән әвир.

КЛИН сущ. : паз: 1. әз јә тараф тич (бызбыза), әз јә тарафикә фирәћә (кутә) тикәј ән метал, јә новкә ән ћүзүм, әри чүникәрә пара (лов) сохтә; 2. сәкүнчә, әз јә тараф бызбызајә чи; 3. у, коми ки ә и форма ухшәш зәрә. II *кли́нышек* уменьш. пазлә.

КЛИ́НИКА сущ. клиника. II *клини́ческий* прил. клиникаји, ән клиника.

КЛИНОВИ́ДНЫЙ прил. ә паз ухшәш зәрәнијо. II сущ. *клиновидность* ә паз ухшәш зәрәји.

КЛИНО́К сущ. 1. тичә (бурранијо) тараф ән јәрәг; 2. хәнчәр.

КЛИ́НОПИСЬ сущ. хәт михи (хитћорә, сәкүнчәћорә ә јәки вәкосундәрәво ћәмәл оморијо, гәдимијә хәлгћо кор сохтијо хәт). II *клинопи́сный* прил. ә хәт михирәво нүјүстә оморијо.

КЛИЧ сущ. кәлә сәс, ћорој.

КЛИ́ЧКА сущ. 1. ћәјвонә дорә оморәнијо нум; 2. нум, ләгәб.

КЛОА́КА сущ. 1. әри рафтәј мурдари зирхорији канал; 2. перен. лап мурдарә, битәмизә чикә.

КЛОК сущ. 1. чәнкә (ән муј, ән пәшм, ән савзә, ән кијов вә јә чиикәћо); 2. чиро биријо тикәј ән чүникә. II *клочок* уменьш. сущ. јә тикәлә, јә чәнкәлә. *Клочок бумаги* јә тикәлә когоз.

КЛОКОТА́ТЬ гл. 1. пәх зәрә (әз товунәј ов, буг, рушуминә вә јә чићикәћо; 2. хүр зәрә (әз товунәј ән сәсћој нәчогә синә, бугоз).

КЛОНИ́ТЬ гл. 1. гәд сохтә (дәрәво). *Ветер клонит верхушки деревьев* ворвори гуґћој дорћорә әдәј гәд сохтә; 2. ә коми тарафикә фирсорә (рәћ бурбундә); 3. бәрдә, шиширә киникәрә (хов, пинәки).

КЛОНИ́ТЬСЯ гл. 1. гәд бирә. *Ветки клонятся к земле* лүкәћо тә хори гәд бирәнүт; 2. ә чүникә расирә.

КЛОП сущ. шуд: 1. хун ән одомићорә,ән ћәјвонћорә хурдәнијо бүћүлү; 2. разг. шутл. бала ћәјиллә.

КЛОПИ́НЫЙ прил. шуди: 1. ән шуд; 2. шуд амбар һистијо.

КЛОПО́ВНИК сущ. шуд амбар дәријо чикә.

КЛО́УН сущ. клóун (артист ән сирк. II *клоунéсса* әзини зән (духтәр).

КЛОХТА́ТЬ см. *кудахтать*.

КЛОЧО́К то же, что *клок*.

КЛУБНИ́КА сущ. мури.

КЛУБНИ́ЧКА сущ. мурилә.

КЛУБНИ́ЧНЫЙ прил. муриј: 1. ән мури; 2. әз мури, ә мурирәво сохтә оморијо.

КЛУБО́К сущ.

КЛУ́ША сущ. 1. кәрк гүрти; ә гүрт нүштијо кәрк; 2. дирноһә зән.

КЛЫК сущ. 1. дәндү; 2. ә бәһзи һәјвонһһо әз ләһәшү вәдироморијо дурәзә бызбызәјә дәндү.

КЛЮВ сущ. дундуг. II *клю́вик* уменьш. дундуглә.

КЛЮКА́ сущ. дәстәчү (зәвәрү шәфтә чубуг).

КЛЮ́КВА сущ. мәрчони (мәјвәһојү гирмизи вә турш һистијо куләләј губији). II *клюквенный* прил. мәрчонији: 1. ән мәрчони; 2. әз мәрчони сохтә оморијо; 3. тухә гирмизи (ә рәнг мәрчони).

КЛЮ́КВЕННИК сущ. мәрчонилуг (ә губи мәрчони вәроморәнијо чикә).

КЛЮ́НУТЬ см. *клевать*.

КЛЮЧ[1] сущ. очор: 1. әри килитә гили-воку сохтә һистијо чүбүг метали; 2. карасти (әри чүникәрә вәкәндә, јә новкә бәстә; 3. перен. әри чүникәрә офтә, вәрасирә, сурә вокундә кумәки сохтәнијо чи; 4. нум вә һүндүри әз хүштә бәгдә оморәнијо нотә бурбундәнијо нүшунә; 5. тогә кирдәнијо әхири сәнг. II *клю́чик* сущ. очорлә. II *клю́чевой* прил. очори; ән очор.

КЛЮЧ[2] сущ. билог. II *клю́чик* сущ. билоглә. II *клю́чевой* прил. билоги; ән билог.

КЛЮЧА́РЬ сущ. ә чиһој ән килсә дәниширәнијо кәшиш.

КЛЮЧЕВО́Й прил. 1. см. *ключ*[1-2]; 2. Перен. әри чүникәрә ә рәһ бәрдә, сәһиби сохтә рәһ вокундәнијо.

КЛЮ́ШКА сущ. 1. см. *клюка;* 2. карасти спорти әри хоккеј, голф возирә.

КЛЯ́КСА сущ. локој ән гәнг (ән әри хәтнүјүстә һистијо).

КЛЯ́НЧИТЬ гл. минәт сохтә, хостә; ә сијәруџирәво хостә.

КЛЯП сущ. бәнд (һәнч нә вәкүрү, јә новкә сәс сохтә нә данү куфтирә ә ләһәј һәјвон, јә новкә ән одоми донәрә оморәнијо тикәј тәхтә јә новкә луку).

КЛЯСТЬ то же, что *проклинать*.

КЛЯ́СТЬСЯ гл. 1. сәвкәнд хундә; 2. боворими дорә.

КЛЯ́ТВА сущ. сәвкәнд, шовһо. *Дать клятву* сәвкәнд хундә. II *кля́твенный* прил. сәвкәнди, шовһоји; ән сәвкәнд, ән шовһој.

КЛЯ́УЗА сущ. хүрдәјә чәнклә, хәбәрбәри, коф-кәләч.

КЛЯ́УЗНИК сущ. хүрдәјә коф-кәләч, хәбәрбәри сохтәнијо одоми. II *кля́узница* әзини зән (духтәр).

КЛЯ́УЗНИЧАТЬ гл. хүрдәјә чәнкләһо, хәбәрбәриһо, коф-кәләчһо сохтә.

КЛЯ́ЧА сущ. јобу (хәрәбә, пирә һәсб).

КНАРУ́ЖИ нареч. устар. прост. ә бурујү, ә бурүни тараф ән чүникә.

КНИ́ГА сущ. китоб.

КНИГОВЕ́Д сущ. китобшинох.

КНИГОВЕ́ДЕНИЕ сущ. китобшинохи (китобһорә, һәмәл оморә, бәхшбирә, корбирәј ән уһорә вомухтәнијо һилм. II *книговéдческий* прил. китобшинохији, ән китобшинохи.

КНИГОЛЮ́Б см. библиофил.

КНИГОПРОДА́ВЕЦ сущ. китобфурух.

КНИГОТОРГО́ВЛЯ сущ. китобфурухи (китоб фурухтәји).

КНИГОХРАНИ́ЛИЩЕ сущ. 1. лап кәлә китобхунә; 2. ә тукуј китоби, ә китобхунә әри китобһорә дошта чикә.

КНИГОЧЕ́Й сущ. китобхун (јүрә китобхундә хош оморәнијо одоми). II *книгочéя* әзини зән (духтәр).

КНИ́ЖИЦА сущ. чүклә китоб.

КНИ́ЖИЩА сущ. кәлә китоб.

КНИ́ЖКА сущ. китобчә: 1. то же, что *книга*; 2. нум ән дәфтәрләрә хуно һистијо бәһзи документһо; 3. һофтһәрси, садвәлк (јә бәхш ән шүгәмбә.)II *кни́жечка* уменьш. китобчәлә.

КНИ́ЖНЫЙ прил. китоби: 1. ән китоб; 2. әри китоб һистијо (әри дошта, фурухтә).

КНИ́ЗУ нареч. то же, что *вниз*.

КНУТ сущ. гәмчил, гирмоч.

КНУТОВИ́ЩЕ сущ. дәстәк ән гәмчил (ән гирмоч).

КНЯГИ́НЯ сущ. кнјакинја (зән ән кнјәз).

КНЯ́ЖЕСКИЙ прил. кнјази; ән кнјаз.

КНЯ́ЖЕСТВО сущ. кнјазлуг: 1. сәрнүшү кнјаз һистијо дәвләт феодали; 2. нум ән бәһзи исәһәтинә дәвләтһо.

КНЯ́ЖИЙ прил. кнjази; ән кнjаз hистијо.

КНЯ́ЖИТЬ гл. кнjази сохтә.

КНЯЖНА́ сущ. кнjажна (субојә духтәр ән кнjәз).

КНЯЗЬ сущ. кнjаз. II *князёк* унич. кнjазлә. II *кня́жеский и княжий* прил. кнjази; ән кнjаз.

КО пред. ә пишој бәhзи кофhо ә чикәj «*к*» нүjүстә оморә. *Иди ко мне* бијо ә ки мә.

КОАЛИ́ЦИЯ сущ. коалисија (ә војстәj хүштә әри расирә jәки бирәjи ә дәвләтhо вә партијаhо). II *коалицио́нный* прил. коалисијаји; ән коалисија.

КОБЕЛЁК сущ. әркәкә сәклә.

КОБЕ́ЛЬ сущ. әркәкә сәк.

КОБЕ́НИТЬСЯ гл. нәhси сохтә, хүштәрә ә наз вәнорә.

КО́БРА сущ. кобра (заһәрлүjә мар).

КОБУРА́ сущ. кобур (әри тапанчә дәнорә гоб).

КОБЫ́ЛА сущ. мәjру: 1. дүшијә һәсб; 2. перен. прост. пренебр. Ә товунәj дүрүчдә зән. II *кобылий* прил. мәjрујн; ән мәjру.

КОБЫЛИ́ЦА то же, что *кобыла*.

КО́ВАНЫЙ прил. 1. куфтә, әз метал сохтә оморијо; 2. ә jү әз зулhоj hовун киштн кәширә оморијо; 3. нәлһвәри (ә jү нәлг зәрә оморијо).

КОВА́РНЫЙ прил. һинһокир (әз руj хүштәрә хуб, никихоһ бурбундәнијо, омо ә фикирү хәрәбисохтә дәрijо). II *кова́рность* сущ. һинһокири (hәчи бирәjи ән киникә).

КОВА́РСТВО сущ. һинһокири (әз руj хүштәрә хуб, никихоһ бурбундә, омо ә фикир хәрәби сохтә дәбирәjи).

КОВА́ТЬ гл. куфтә: 1. кәрмә метала ә кәчукәво; 2. нәлһ зәрә (һәсбә); 3. ә сәхтә заһмәтоәво чүникә сохтә вәрастә, ә чүникә расирә; 4. бухов вәнорә. II *ко́вка* сущ. куфтәjи (куфтәнкә сохтә оморәнијо кор).

КОВЕ́РКАТЬ гл. 1. хәрәб сохтә, мүһүчүз сохтә; 2. чүникәрә hистирә хуно нә куфтирә, мәһнојүрә дәкиш сохтә.

КОВЕ́РКАТЬСЯ гл. 1. хәрәб сохтә оморә , мүһүчүз сохтә оморә; 2. мәһнојү ә куфтирәнки дәкиш сохтә оморә.

КОВЕРКО́Т сущ. кәврикот (буhолүjә мол пәшми). II *коврекóтовый* прил. кәврикоти 1. ән кәврикот; 2. әз кәврикот духтә оморијо.

КОВЁР сущ. холинчә, кәбә. II *ко́врик* холинчәлә, кәбәлә.

КО́ВКИЙ прил. күфтәни (куфтә оморәнијо, куфтә бирәнијо). II *ко́вкость* сущ. куфтәни (у, коми ки jүрә куфтә бирәни).

КОВРИ́ГА см. *каравай*.

КОВРО́ВЩИК сущ. холинчәчи, холинчәбоф (холинчә бофтәнијо уста). II *ковро́вщица* әзини зән (духтәр).

КОВРО́ВЫЙ прил. холинчәjи: 1. ән холинчә; 2. әз дәнишкоһ ә хомунәj холинчә hистијо; 2. әз холинчә сохтә оморијо, ә холинчәрәво дәбучундә, дәкирдә оморијо; 4. әри холинчәбофтә hистијо.

КОВРОДЕ́Л то же, что *ковровщик*.

КОВЧЕ́Г сущ. 1. ә нимаз шкоб, ә килсә гоб әри чиhој динирә дәнорә; 2. күhнә, jә новкә мүһүчүз вәди hистијо кәми. *Ноев ковчег* кәми ән Нүвәһ (ә Тиро вәрijо).

КОВШ сущ. кәмчә: 1. кәлә дүмвәријә булулә гоб әри рушуминәрә вәкирдә; 2. ә механизмhо кәлә гоб метали әри чиробәчиро чиһорә вәчирә; 3. ә гирог дәрjо әри кәмиhо дирморә дуз сохтә оморијо булулә чикә; 4. донлуг (ә jәсијов). II *ковшо́вый* прил. кәмчәjи: 1. ән кәмчә; 2. ә кәмчәрәво hистијо.

КО́ВШИК то же, что *ковш* 1.

КОВЫЛЯ́ТЬ гл. ләнкүстә, ләнкәләнк, jовош-jовош рафтә.

КОВЫРЯ́ТЬ, КОВЫРНУ́ТЬ гл. вәхорундә (әз гәд чүникә хорустәрәво тикәлаhо вәдәшәндә).

КОГДА́ 1. нареч. 1)кәj, чү вәхт, чү вәһдә. *Когда придешь?* кәj мијој?; 2)коһ. *Работаю когда утром, когда вечером* коһ сәбаһмундә, коһ шәһәнкум кор сохтәнүм; 2. союз. кәj, вәхт, -кә. *Когда я прихожу, тебя нет дома* кәj мә оморәнүмкә, тү ә хунә нәс дәбирә.

КОГДА-ЛИБО то же, что *когда-нибудь*. ћћ

КОГДА́-НИБУДЬ нареч. кәjикә, jә вәхт. *Жил ли ты когда-нибудь в деревне?* тү кәjикә ә диһ зивистәj?

КОГДА́-ТО нареч. 1. кәjикә, hәвәлhо; 2. jә вәхт, jә вәһдә.

КОГОТО́К сущ. нәхүлә (ән гушhо, ән ћәjвонhо).

КО́ГОТЬ сущ. 1. нәхү (ән гушhо, ћәjвонhо); 2. чәнк, чәнкә, пәнчә.

КОГТИ́СТЫЙ прил. нәхүлү (jүрә тичә нәхүhо вәрijо).

КОГТИ́ТЬ гл. ә нәхүhорәво кирдә вә папа-пара сохтә.

КОД сущ. код. II *кодовый* прил. коди; ән код, ә кодәво һистијо.

КОДИ́РОВАТЬ гл. ә код дәшәндә. II *коди́рование и кодиро́вка* сущ. ә код дәшәндәји (әри ирә сохтә бирәнијо кор) .

КОЕ-ГДЕ и разг. **КОЙ-ГДЕ** нареч. ә бәһзи чикәһо ә инчо-унчо.

КО́Е-КАК , **КОЙ-КАК** нареч. 1. јә тәһәр, ә кучәво, ә чәтинирәво, ә зәһмәтәво. *Кое-как дошёл до дому* јә тәһәр ә хунә расирүм; 2. ә сәрпоји, чүтам бисто, әз сәр сохтәрә хуно. *Работа сделана кое-как* кор әз сәр сохтәрә хуно бири.

КО́Е-КАКО́Й, КОЙ-КАКО́Й нареч. 1. чүтами бисто; 2. бәһзи. *Кое-какие вопросы* бәһзи мәсәләһо.

КО́Е-КОГДА́, КОЙ-КОГДА́ нареч. һәрә- һәрә, бәһзи бо.

КО́Е-КТО́, КОЙ-КТО́ нареч. киһојикә, бәһзиһо, бәһзи одомиһо.

КОЕ-КУДА́, КОЙ-КУДА́ нареч. ә чүчојикә, ә бәһзи чикәһо.

КОЕ-ЧТО́, КОЙ-ЧТО́ нареч. 1. чүникә, чүһојикә, кәмдәкиһо (әз товунәј чиһо, корһо); 2. чүникә, ино (нумүрә кирдә нәвојистәнки).

КО́ЖА сущ. 1. пуст; 2. чәрм; 3. пилкә. <> *Кожа да кости* јә пуст, јә остугуни. II *ко́жный* прил. пусти; ән пуст. *Кожные болезни* нәчогиһо пусти (ән пуст).

КОЖА́Н сущ. устар. разг. курткә, палтун пусти.

КО́ЖАНКА сущ. разг. курткә, јә новкә кутәһә палтун пусти.

КО́ЖАНЫЙ прил. пусти: 1. ән пуст; 2. әз пуст духтә оморијо; 3. ә рујү пуст кәширә оморијо.

КОЖЕ́ВЕННЫЙ прил. пусткори (чәрмкори): 1. ән пусткори (чәрмкори); 2. әри пусткори (чәрмкори) һистијо.

КОЖЕ́ВНИК, КОЖЕ́ВЕННИК сущ. 1. пусткори (чәрмкори) сохтәнијо уста, фәһлә; 2. доббогчи. II *кожева́ница* әзини зән (духтәр).

КО́ЖИСТЫЙ прил. пуствәри (ә рујү пуст, јә новкә ә пуст ухшәш зәрәнијо чи вәријо).

КО́ЖИЦА сущ. 1. назукә пуст, назукә пилкә; 2. руј ән вәлк, ән гут вә ән јә органојкәј ән савзиһо.

КО́ЖНИК сущ. то же, что *дерматолог*. II *ко́жница* әзини зән (духтәр).

КОЖУРА́ сущ. пилкә (буруни тараф ән мәјвә, ән тум).

КОЗА́ сущ. кәчи, бүз (дүшијә кәчи). II *ко́зочка* уменьш. кәчилә, бүзлә (дүши).

КОЗЕРО́Г сущ. кәчидоги (сүркһојү кәлә һистијо кәчи доги).

КОЗЁЛ сущ. кәчи, бүз (әркәкә кәчи). II *ко́злик* уменьш. кәчилә, бүзлә (әркәк).

КО́ЗИЙ, КОЗЛОВЫЙ прил. кәчији: 1. ән кәчи; 2. әз пуст, муј, шир ән кәчи сохтә оморијо.

КОЗЛЁНОК сущ. балај кәчи; 2. то же, что *козляк*. II *козля́тки* уменьш. ласк. мн. кәчиләһо.

КОЗЛИ́НЫЙ прил. кәчији; ән кәчи.

КОЗЛЯ́ТИНА сущ. кушт кәчији (хурдәнијә чирә хуно).

КОЗОВО́Д сущ. кәчидор (кәчи доштәкорә одоми). IIһ ћһ

КОЗОВО́ДСТВО сущ. кәчидори (кәчи доштәји: јә корә хуно).

КО́ЗЫРЬ сущ. козир: 1. ә вози горти ән кәлә горт; 2. перен. ә чәнк, ә кофә-коф кор бирәнијо зәвәрдәси.

КОЗЫРЯ́ТЬ гл. козир вәдәшәндә (бурбундә): 1. ә вози горти козирә оморә; 2. перен. чүникә бурбундә, тәкабури сохтә

КОЙ см. *какой и который. Кой тебе годик?* тү чәнд салаји? *ни в коем случае* һ ич вәхт, јә чирош.

КО́ЙКА сущ. којкә. II *кое́чный* прил. којкаји, ән којкә.

КОК[1] сущ. кәкүл**.**

КОК[2] сущ. кок, ошбаз (ә чәми).

КО́КА[1] сущ. кока (әз вәлкһојү кокаин вәдәшәндәнүтһо кулә ән тропикһо).

КО́КА[2] сущ. хојә (ә зувун ћәјили).

КОКАИ́Н сущ. кокаин (наркотик). II *кокаи́новый* прил. кокаини; ән кокаин.

КОКАИНИ́СТ сущ. кокаинист (наркоман, кокаин кәширәнијо одоми). II *кокаини́стка* әзини зән (духтәр).

КО́КАТЬ, КО́КНУТЬ гл. кокундә:; 1. зәрә, күштә, 2. ә јәки зәрә хүрд сохтә.

КОКЕ́ТКА[1] сущ. назлү, назнази, хүштәширинсох. Хүштәфурух (ә оводуни, ә наз хүштәрәво әри иһоникәрә хуш оморәји чәһти сохтәнијо зән; бәһзи бо мәрдиш).

КОКЕ́ТКА[2] сущ. синә вә кәмәрә әри очугһиштә бурра оморәнијо чикәј ән оводуни.

КОКЕ́ТЛИВОСТЬ сущ. наз, назназији, хүштәширини.

КОКЕ́ТЛИВЫЙ прил. назлү, назнази, хүштәширинсох ((ә оводуни, ә наз хүштәрәво әри мәрдһһо хуш оморәји чәһти сохтәнијо).

КОКЕ́ТНИЧАТЬ гл. наз фурухтә; назназији, хүштәширини, хүштәфурухи сохтә.

КОКЛЮ́Ш сущ. коврәсүврә (нәчоги). II *коклю́шный* коврәсүврәји 1. прил. ән коврәсүврә; 2. сущ. коврәсүврә һистијо нәчог.

КОКЛЮ́ШКА сущ. тәл кружевоји (әри кружево бофтә һистијо тәл). II *коклю́шечный* прил. тәли; ән тәл кружевоји.

КО́КОН сущ. борәмә. II *коконный* прил. борәмәји: 1. ән борәмә; 2. борәмәрә хуно һистијо.

КОКО́С сущ. кокос. II *кокóсовый* . кокоси: 1. ән кокос; 2. әз кокос вәкүрдәнүтһо, һәзүр сохтәнүтһо.

КОКО́ТКА сущ. јово (кәштәкор, ә һисоб ән ошнә зивистәнијо зән).

КОКС сущ. кокс (әз күмүр сәнги, торф, нәфт вә јә чиһојкәр ә товундәрәво вәкирдә оморәнијо сәхтә чи). II *кóксовый* прил. кокси 1. ән кокс; 2. әри ә кокс чарундә һистијо.

КОКСОВА́ТЬ гл. ә кокс чарундә (күмүр сәнгирә, торфә, нәфтә вә јә чиһојкәрә). II *коксова́ние* сущ. ә кокс чарундәји. II *коксова́льный* прил. ә кокс чарундәнијо, әри ә кокс чарундә һистијо.

КОКТЕ́ЙЛЬ сущ. коктејл.

КОЛ сущ. 1. миһ, појә, гојдә (јә тарафү бызбызајә тир); 2. ә ошколә ән дәрә гимәт – јәкији. II *кóлышек* сущ. миһлә, појәлә, гојдәлә.

КО́ЛБА сущ. ко́лба (бугозү тәнкә гоб шишәјијә гоб лабароторифафи). II *ко́лбочка* уменьш. ко́лбалә. II *ко́лбовый* прил. колбаји, ән колба.

КОЛБАСА́ сущ. калбаси. II *колба́ска* уменьш. калбасилә. II *колба́сный* прил. калбасији: 1. ән калбаси; 2. әри калбаси һәзүр сохтә, јә новкә фурухтә һистијо.

КОЛБА́СНИК сущ. калбасичи: 1. колбаси һәзүр сохтәнијо вә фурухтәнијо одоми; 2. ә калбаси вәдәшәндәнүтһо чикә кор сохтәнијо одоми. II *колба́сница* әзини зән (духтәр).

КОЛДОБИ́НА сущ. прост. чолоки зирови.

КОЛДОВА́ТЬ гл. мәхәшифоји, фолчији сохтә.

КОЛДОВСТВО́ сущ. мәхәшифоји: 1. корһој ән мәхәшифо; 2. мәһтәл сохтәји. II *колдовско́й* сущ. мәхәшифоји: 1. ән мәхәшифо; 2. сурлү, мәһтәл сохтәнијо.

КОЛДУ́Н сущ. мәхәшифо: ә шәк инсонһо киро ә корһој хүштәрәво ә одомијо вә корһһој әвир нән балајинә кори сохтә данүстәнијо одоми. II *колду́нья* әзини зән (духтәр).

КОЛЕБА́НИЕ сущ. 1. ләрз, чүм, ләрзирәји, чүмүстәји; 2. вәчәстәји. *Колебание маятника часов* вәчәстәји ән кәфкир сәһәт.

КОЛЕБА́ТЬ гл. ләрзундә, чүмундә, шовундә. *Колебать дерево* дорә шовундә.

КОЛЕБАТЬСЯ гл. 1. ләрзирә, чүмустә. *Деревья колеблются от ветра* дорһо әз ворвори әдәт чүмүстә; 2. ләрзундә оморә, чүмундә оморә, шовундә оморә; 3. фикир хүштәрә дәкиш сохтә; 4. дәкиш бирә.

КОЛЕ́НКА то же, что *колено*.

КОЛЕНКО́Р сущ. килинкур (амбар крахмол зәрә оморијо мол пәмбәји). II *коленко́ровый* прил. килинкури; ән килинкур.

КОЛЕ́НО сущ. 1. сугрәзани; 2. зани; 3. гул (әз гәд бирәнијо чикә чиро бирәнијо бәхш ән чүникә); 4. шывдо, әгрәбә. II *коле́нный* прил. сугрәзанији, ән сугрәзани.

КОЛЕ́НЦЕ сущ. шывдолә, әгрәбәлә.

КО́ЛЕР сущ. рәнг, тухи-очуги ән рәнг.

КОЛЁСИКО сущ. чәрхлә.

КОЛЕСИ́ТЬ гл. 1. һәчинәво-һәчунәво амбар һәј сохтә (чәрхвәријә чирә); 2. дузә рәһә рафтәнкә һәчинәво-һәчунәво һәј сохтә.

КОЛЕСНИ́ЦА сущ. һәрәбә: 1. чәнки (ә гәдимиһо: дүчәрхә һәрәбәј дәһвоји); 2. шорији (һәвәлһә ә миһидһо, шориһо рач вәравундә вәдировундә оморијо).

КОЛЕ́СНИЧНЫЙ прил. һәрәбәји, ән һәрәбә (см. *колесница*).

КОЛЁСНЫЙ прил. чәрхи: 1. ән чәрх; 2. ә сәр чәрх рәфтәнијо, ә чәрхәво ә кор офтлрәнијо; 3. дүјүмүн бәхш ән кофһә, ә комиһо ки јәкимүн бәхш ә чүникә чәнд чәрх вәрикә бурбундә (*двухколесный* дүчәрхи; *четырехколесный* чорчәрхи).

КОЛЕСО́ сущ. 1. чәрх (ә механизмһо ә сәр ух чәрх дарафтәнијо вә механизмә ә кор вәнкәстәнијо диск). *Колесо вагона* чәрх (ән) вогун; 2. то же, что *автомобиль*. II *колёсико* уменьш. чәрхлә.

КОЛЕСОВА́ТЬ гл. ә чәрх бәстә, ә сәһәрәво күштә (ә гәдимиһо әз чозәһо јәки).

КОЛЕ́Я сущ. 1. лугони, чикәј ән чәрх, ән ләтһој киршә; 2. ә дү паралелә релсәво һәмәл оморијо рәһ һовуни (вогуни); 3. вәрдүшијә рәһ (кор) ән чүникә. <> *Войти в колею* ә рәһ хүштә офторә; *выбить из колеи* әз рәһ (хүштә) вәдарафтә.

КО́ЛИ, КОЛЬ союз әкәр, һәчиникә, һәчуникә.

КО́ЛИКИ сущ. сәхтә вәнчирәнијо дорд (амбарә вәхт ә шүгәм).

КОЛИ́Т сущ. колит (нәчоги ән голинә рури). II *колитный* прил. и; ән колит.

КОЛИ́ЧЕСТВО сущ. гәдәр, һисоб: 1. ән чиһо, ән корһо (чү пәјмундә вә шумордә оморәникә); 2. кәләји, курунди, шуморуш, дүрүчди. II *количественный* прил. гәдәри, һисоби; ән гәдәр, ән һисоб.

КО́ЛКИЙ прил. 1. бызәбыз, тәлү-тәлү сохтәнијо (ә вәкосирәнки сула сохтәјирә хуно бирәнијо); 2. хуб пара бирәнијо; 3. тәлү-тәлү, рүхшәнди. || *колкость* сущ. 1. бызәбыз, тәлү-тәлү сохтәји; 2. рүхшәндији, тәлһи ән коф.

КОЛЛЕ́ГА сущ. коллега (һәрмәј ән кор һилми, ән сәниһәти).

КОЛЛЕГИА́ЛЬНЫЙ прил. коллекијаји (јә чәнд одоми сохтәнијо, тәһно нәс бирәнијо).

КОЛЛЕ́ГИЯ сущ. коллекија: 1. әјәки рәһбәрјәти, мәсләһәт сохтәнијо груп ән одомиһо; 2. јәки бирәји ән сәниһәт үшү јәки истијо одомиһо.

КОЛЛЕКТИ́В сущ. коллектив (ә кор үшү јәки бирәји киро кура бирәнијо груп ән одомиһо).

КОЛЛЕКТИ́ВНО нареч. ә коллективәво, ә јәки, һәммә әјәки.

КОЛЛЕКТИ́ВНЫЙ прил. коллективи: 1. ән коллектив; 2. коллектив сохтәнијо.

КОЛЛЕКЦИОНЕ́Р сущ. коллексијачи (коллексија вәчирәнијо одоми). II *коллекционе́рский* прил. коллексијачији, ән коллексијачи.

КОЛЛЕ́КЦИЯ сущ. коллексија (ә системәво кура сохтә оморәј ән бәһзи чиһо). II *коллекционный* прил. коллексијаји: 1. ән коллексијә; 2. ән коллексијә һистијо.

КОЛОБО́К сущ. булулә нунлә (чүклә).

КОЛОБРО́ДИТЬ гл. 1. һәчунәво-һәчиново кәштә, оворәји сохтә; 2. сәс сохтә, һороj-бочәһ дәшәндә; шулуги, нәдинчи сохтә,

КОЛОВОРО́Т сущ. 1. карасти дәси, әри сула вәкәндә; 2. нәпојистә чәрхдарафтәји.

КОЛОВРА́ТНОСТЬ сущ. дәкиш бирәји; биһтибори, иһтиборсүзи, бивәфоји, вәфосүзи.

КОЛОВРА́ТНЫЙ прил. 1. чәрх дәрәфтәнијо; 2. перен. дәкиш бирәнијо.

КОЛО́ДА[1] сущ. 1. кутук; 2. овдон, лилову, лодкә, локонә хуно кор бирәнијо гәдү вәкәндәоморә күрдүн; 3. перен. кутук (әз товунәј голинә (чүмү-чару сохтә нәс данүстәнијо) одоми. II *коло́дный* прил. кутуки: 1. ән кутук; 2. әз кутук сохтә оморијо.

КОЛО́ДА[2] сущ. 3. јә дәст (јә почкә) горт возији.

КОЛО́ДЕЦ сущ. чол. *Артезианский колодец* чол артезиани.

КОЛО́ДКА сущ. 1. голуб мәһси. *Натянуть (надеть) на колодку* ә голуб кәширә ; 2. чүклә кутук.

КОЛО́К сущ. појәлә (ә чүникә кировундә оморијо бызбызајә чубуглә).

КОЛО́К[1] сущ. бызлә (ә чүникә бәстә оморијо бызбызәјә чубуглә).

КОЛО́К[2] сущ. чүклә вишәлә (ә микләј тала).

КО́ЛОКОЛ сущ. 1. зинк (әз мүс дәкундә оморијо гәдү бушә конус ә зувунәво. 2. конусә хуно чи (әри чиробәчиро кәрәкијә корһој техникаји); 3. карасти музикаји (ә јә чәнд чиро зинкәво).

КОЛОКО́ЛЬНЫЙ прил. зинки: 1. ән зинк; 2. әри зинк гүчсохтә һистијо.

КОЛОКО́ЛЬНЯ сущ. зинкхунә (ә килсә зинк вәбирәнијо чикә).

КОЛОКО́ЛЬЧИК сущ. зинклә, зингиров.

КОЛО́НКА сущ. колонка: 1. пәспәсәјәки ә сүтун күнчундә оморијо чәркәј ән кофһо. вә јә чиһојкә; сүтун ә гозит, ә китоб; 2. әри ов кәрм сохтә силиндирә хуно гоб. *Газовая колонка* колонкај гази. II *коло́нковый* прил. колонкаји, ән колонка.

КОЛО́ННА сущ. 1. сутун. *Зал с колоннами* сутундәријә зол; 2. колонна, дәстә, чәркә. II *колонка* уменьш. Сутунлә; II *колонный* прил. 1. сутуни: 1)сутундәри, сутунлү; 2)ән сутун; 2. колоннаји: 1)ән колонна; 2)әри колонна һистијо.

КОЛОННА́ДА сущ. сутунһо; чәркәсутунһо (ә зир ән јә чи дәрүтһо).

КОЛОРИ́СТ сущ. колорист: 1. шикилһорә ә рәча рәнгһорәво кәширәнијо художник; 2. ә фабрик рәнг һәзүр сохтәнијо вә молһорә рәнг зәрәнијо уста. II *колори́стка* әзини зән (духтәр).

КОЛОРИ́Т сущ. колорит (ә јәкирәво дуз оморәји ән рәнгһо).

КОЛОРИ́ТНЫЙ прил. колоритлү (ә рәнгһорәво, ә мәһној хүштәрәво ә чум вохурдәнијо). II *колори́тность* сущ. колоритлүји (ә рәнгһорәво, ә мәһној хүштәрәво ә чум вохурдәји).

КО́ЛОС сущ. сүнбүл. II *колосо́к* уменьш. сүнбүллә. II *колосово́й* прил. сүнбүли: 1. ән сүнбүл; 2. сүнбүлә хуно һистијо.

КОЛОСИ́СТЫЙ прил. сүнбүли, амбарә сүмбүл вәријо, сүмбүлү дүрүчд һистијо. II *колоси́стость* сущ. сүнбүли, амбарә сүмбүл вәбирәји.

КОЛОСИ́ТЬСЯ гл. сүнбүл бәстә. II *колоше́ние* сущ. сүнбүл бәстәји.

КОЛОСОВЫ́Е сущ. сүнбүлиһо, сүнбүллүһо, сүнбүлвәриһо.

КОЛО́СС сущ. лап кәлә, дүрүчдә бит, ћәјкәл, сутун вә јә чиһикә.

КОЛОССА́ЛЬНЫЙ прил. 1. лап кәлә, лап амбар; 2. кучү лап амбар һистијо, амбар гувотлү, мәһнолү; дүрүчд. || *колоссальность* 1. лап кәләји, лап амбари; 2. кучү лап амбар бирәји, амбар гувотлү бирәји.

КОЛОТИ́ТЬ гл. зәрә: 1. куфтә чүникәрә. *Колоти́ть в две́рь* дәрә сәхт куфтә; 2. разг. дәдорә, куфтә кирә (шүкәст сохтә); 3. хүрд сохтә; 4. шовундә, ләрзундә, түтүр сохтә.

КОЛОТИ́ТЬСЯ гл. 1. вохурдә ә чүникә; 2. сәхт куфтә (әз товунәј дүл); 3. шовундә оморә, сәхт ләрзирә; 4. битәв куч хүштәрә вәнорә (әри ә чүникә расирә); 4. хурд бирә (сохтә оморә), лов бирә (сохтә оморә).

КОЛОТО́ВКА сущ. 1. јәсијов ови; 2. ләгә, чүбүг әри рүгән, хәми гәриш сохтә; 3. чәнкәсур, шәрәһојә зән.

КОЛОТУ́ШКА сущ. 1. кәчүк тәхтәји; 2. шәхшәх, чәх-чәх.

КО́ЛОТЫЙ[1] прил. вәнчирә, пара сохтә оморијо; пара биријо; тикә-тикә биријо (сохтә оморијо).

КО́ЛОТЫЙ[2] прил. ә бызбызәјә чираво зәрә, јаралү сохтә оморијо.

КОЛО́ТЬ[1] гл. пара сохтә, тикә-тикә сохтә, вәнчирә, хүрд сохтә. *Колоть оре́хи* гәрәбәч хүрд сохтә. II *ко́лка* сущ. пара сохтәји, тикә-тикә сохтәји, вәнчирәји, хүрд сохтәји.

КОЛО́ТЬ[2]**, КОЛНУТЬ** гл. 1. ә киникә вогундә (бызбызәјә чирә); 2. ә киникә дәрзә зәрә; 2. ә огујирәво дәһно зәрә, ћәлаво бирә; 3. ә бызбызәјә чирәво јәралү сохтә, күштә; 4. зу-зу сәхтә дордһо дорә; 5. перен. ћәлаво бирә ә ки, сәркуш зәрә кирә.

КОЛОТЬЁ, КОЛО́ТЬЕ и КО́ЛОТЬЕ сущ. сула-сула сохтәнијо дордһо.

КОЛО́ТЬСЯ[1] гл. пара (тикә-тикә, хүрд) сохтә оморәји, вәнчирә оморәји. *Сахар хорошо колется* шәкәр әдәј хуб вәнчирә оморә.

КОЛО́ТЬСЯ[2] гл. сула сохтә данүстә.

КОЛО́ША сущ. һәр бој ә печ домнаји докундә (дәнорә) оморәнијо материал (филиз, күмүр, торф).

КОЛОШЕ́НИЕ сущ. синбүл күрдәји (вәдәшәндәји).

КОЛОШМА́ТИТЬ гл. куфтә, дәдорә.

КОЛОШНИ́К сущ. ләћәј ән печ домнаји.

КОЛПА́К сущ. колпак: 1. конусә хуно һистијо сәрдәки; 2. ә сәр чүникә дәкирдә оморәнијо конусијә чи, сәрпуш. II *колпачо́к* сущ. колпаклә. II *колпаковый* прил. колпаки: 1. ән колпак; 2. ә колпаково һистијо.

КОЛТУ́Н сущ. кинкол (нәчоги, әз битәмизи сәхт бирәј ән муј сәр).

КОЛУМБА́РИЙ сущ. колумбари (хокискәр ән ә крематорија сухундә оморәнијо митоһорә дәнорәнүтһо гобһо доштә оморәнијо чикә).

КОЛУМБИ́ЙСКИЙ прил. колумбијаји: ән колумбијајиһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән тәһәрз зиндәкунишү, ән културашү,әнКолумбија, ән хоријү, ән торихү; ә Колумбија, ән колумбијајиһо һистијо хуно. *Колумбийский диале́кт испа́нского языка́* диалект колумбијаи ән зувун испани.

КОЛУМБИ́ЙЦЫ сущ. колумбијајиһо (хәлг, амбари одомиһој ән Колумбија). II *колумби́ец* колумбијаји (йяки яз и одомиһо). II *колумби́йка* әзини зән (духтәр).

КОЛУ́Н сущ. тәвәр (әри һүзүм пара сохтә һистијо ләћәјү кутә курундә нәчәг).

КОЛУПА́ТЬ, КОЛУПНУ́ТЬ гл. хорустә, кәндә, пара-пара сохтә; пара-пара сохтә шәндә.

КОЛХО́З сущ. колхоз. || *колхозный* колхози. 1. ән колхоз; 2. ән колхоз һистијо.

КОЛХО́ЗНИК сущ. колхозчи (ә колхоз кор сохтәнијо одоми). II *колхо́зница* әзини зән (духтәр).

КОЛЧА́Н сущ. гоб ухи (ух дәнорәнүтһо гоб).

КОЛЧЕНО́ГИЙ прил. ләнк, чүләпич. II *колчено́гость* сущ. ләнки, чүләпичи.

КОЛЫБЕ́ЛЬ сущ. 1. куфорә, хәнәнуј; 2. перен. чүникә ћәмәл оморијо, сәр кирдијо чикә. II *колыбе́лька* уменьш. куфорәлә, хәнәнујлә.

КОЛЫБЕ́ЛЬНЫЙ 1. прил. куфорәји, хәнәнуји; ән куфорә, ән хәнәнуј. *Колыбе́льная песня́* нәнуј-нәнәм; 2. ән вәхт совори; 3. *колыбе́льная* сущ. нәнуј-нәнәм. *Петь колыбе́льную* нәнуј-нәнәм хундә.

КОЛЫХА́ТЬ, КОЛЫХНУ́ТЬ гл. вәчовундә (јовошлә), чүмундә . *Ветер колыха́ет занаве-*

ску ворвори пәрдәрә әдәј ҹүмүндә. II *колыхание* сущ. вәҹовундәји (јовошлә), ҹүмундәји.

КОЛЫХА́ТЬСЯ, КОЛЫХНУ́ТЬСЯ гл. јовошлә вәҹәстә, ҹүмүстә; јовошлә вәҹовундә оморә, ҹүмундә оморә. II *колыхание* сущ. јовошлә вәҹәстәји, ҹүмүстәји; јовошлә вәҹовундә, ҹүмундә оморәји.

КОЛЬ см. *коли.*

КОЛЬЕ́ сущ. кәлбәнд. II *колье с брилллиантами* кәлбәнд ә брилиантәво.

КОЛЬНУ́ТЬ см. *колоть*[2].

КОЛЬЦЕВА́ТЬ гл. һәлгә зәрә (вәнорә): 1. ә пој ћәјвонһо, мүргһо (әри рафтә ҹикәһошүрә, сал үшүрә, тәһәрз рафташүрә вә јә чиһикәһорә вәмухтә); 2. ә дор һәлгәрә хуно гәтрон совустә, әри дорә әз бүћүлүһо доштә. II *кольцевание* сущ. һәлгә зәрәји (вәнорәји).

КОЛЬЦО́ сущ. 1. әнкүштәри; 2. һәлгә. II *коле́чко* уменьш 1. әнкүштәрилә; 2. һәлгәлә. II *кольцево́й* прил. һәлгәји: 1. ән һәлгә; 2. ә хомунәј һәлгә һистијо.

КО́ЛЬЧАТЫЙ прил. һәлгәји: 1. әз һәлгәһо ҳәмәл оморијо; 2. һәлгәрә хуно дәчирә оморијо. II *кольчатость* һәлгәјији: 1. әз һәлгәһо ҳәмәл оморәји; 2. һәлгәрә хуно дәчирә оморәји.

КОЛЬЧУ́ГА сущ. шәји һовуни (әз һәлгәһо дуз сохтә оморијо гәдимијә јәрәг ләшкәри).

КОЛЮ́ЧИЙ прил. 1. тәлүвәри; 2. сула, тәлүтәлү сохтә дәнүстәнијо; 3. ә киникә рүхшәнд сохтә, ә дәс дәшәндә војистәнијо, ҳоси-ҳириф (одоми). *колючесть* 1. тәлүвәрији; 2. сула, тәлүтәлү сохтә дәнүстәји.

КОЛЮ́ЧКА сущ. тәлү, тиҹә чи (сула сохтәнијо чи).

КОЛЯ́СКА сущ. 1. фәјтун (чорчәрхә, ресорвәри, бунү вокундә оморәнијо ҳәрәбә); 2. әри чүклә (соворә) ҳәјилһорә кәрдундә ҳәрәбә. II *коля́сочка* уменьш. ҳәрәбәлә. II *коля́сочный* прил. ҳәрәбәји, ән ҳәрәбә.

КОМ сущ. кут: 1. булул биријо сәхтбирә тикәј ән нәрм, лов бирәнијо чи; формајү һәчи һистијо чи; 2. курунди, чәтини дорәнијо. *Спазм в горле, груди* ә бугоз, ә синә кут мундәји.

КО́МА сущ. ко́ма (ә битәв функсијаһој ән организм хәрәб бирәји киро ә мүрдәји бијоруһо курундә ћол).

КОМА́НДА сущ. кома́нда: 1. сәрзувунијә приказ; 2. чүклә дәстәј ләшкәр; ә јә кәми кор сохтәнүтһо һәммә одомиһо; 3. чү корикәрә сохтәнијо (ә ҹикә овурдәнијо) дәстәј одомиһо; 4. коллектив спорти. II *кома́ндный* прил. командаји; ән команда.

КОМАНДИ́Р сущ. командир: 1. сәрвор ән ләшкәр, ән кәми ләшкәри); 2. јүрә приказ дорә хош оморәнијо одоми. II *команди́рша* әзини зән (духтәр).

КОМАНДИРОВА́НИЕ сущ. ә чү ҹојикә фирсорәји (фирсорә оморәји).

КОМАНДИРОВА́ТЬ гл. фирсорә (киникәрә ә чү ҹојикә, ә кор киро). II *командиро́вка и командирова́ние* сущ. фирсорәји (киникәрә ә чү ҹојикә, ә кор киро).

КОМАНДИ́РСКИЙ прил. командири, сәрвори; ән командир ән сәрвор.

КОМА́НДОВАТЬ гл. 1. кома́нда дорә; 2. командири сохтә, командир бирә; 3. ә сәр киникә командири сохтә; 4. әз һәммә зәвәр, һүндүр бирә.

КОМА́Р сущ. комар (ә дундуг хүштәрәво сәхт ҳәнҹ вәкирдәнијо бүћүлү). II *кома́рик* уменьш. комарлә. II *комарьё* собир. Комарһо. II *комари́ный* прил. комари: 1. ән комар; 2. әҹә комар амбар бирәникә.

КОМБА́ЙН сущ. комбајн. *Угольный комбайн* комбајн күмүри (күмүр вәдәшәндәнијо). II *комба́йновый* прил. комбајни: 1. ән комбајн; 2. ә комбајнәво сохтә оморәнијо.

КОМБА́ЙНЕР, КОМБАЙНЁР сущ. комбајнчи (комбајн һәј сохтәнијо одоми); II *комба́йнерка и комбайнёрка* әзини зән (духтәр). II *комба́йнерский* прил. комбајнчији: 1. ән комбајнчи; 2. ән комбајнчи һистијо.

КОМБИНА́ЦИЯ сущ. комбинасија: 1. ә јәки дуз оморәји ән чүһојикә; 2. әри ә чүникә расирә рәћһо, методһо фикир сохтәји; 3. зири булшәј зәни.

КОМБИНЕЗО́Н см. комбинезон (зәвәри бәхшү ә шоволүрәво әјәки вәкосирә һистијо костјум). II *комбинезо́нный* прил. комбинезони; ән комбинезон.

КОМБИНИ́РОВАТЬ гл. комбинасија бәрдә (сохтә). II *комбинирование* сущ. комбинасија бәрдәји (сохтәји).

КОМЕ́ДИЯ сущ. комедија, разг. кәмәдијо. II *комеди́йный* прил. комедијаји (кәмәдијоји); 1. ән комедија (ән кәмәдијо); 2. ән комедија (ән кәмәдијо) һистијо.

КОМЕНДА́НТ сущ. комендант; *коменда́нтка* әзини зән (духтәр). II *комендантский* коменданти: 1. ән комендант; 2. ән комендант һистијо; 3. комендант сохтијо. <> *Комен-*

дантский час вәхт коменданти (ә вәхт дәҳво, јә новкә ә курундә вәхтҳо ә буру вәдироморә гәдәгән бирәји).

КОМЕНДАТУ́РА сущ. комендатура: 1. комендант кәләјәти сохтәнијо идорә; 2. әзини идорә дәријо хунә.

КОМИ́ССИЯ[1] сущ. комисија; 1. группај ән одмиҳо ә бәҳзи идорәҳо јүрә бәҳзи ихтијорҳо дорә оморијо ә чикә группај ән одмиҳо; 2. әри чү корикә дуз сохтә оморијо идорә. II *комиссио́нный* прил. комисијаји; ән комисија.

КОМИ́ССИЯ[2] сущ. комисија (ә пуләво, ә һәгәво вәровундә оморәнијо гуллуг, амбари вәхт ә дод-вәстод бирәнијо кор).

КОМИТЕ́Т сущ. комитет. II *комите́тский* прил. комитети; ән комитет.

КОМИТЕ́ТЧИК сущ. комитетчи (ә комитет дәријо, кор сохтәнијо одоми).

КОМИ́ЧЕСКИЙ прил. хәндәји, кәмәдијоји.

КОМИ́ЧНЫЙ то же, что *коми́ческий*. II *коми́чность* сущ. хәндәјији, кәмәдијоји.

КО́МКАТЬ гл. 1. шиширә (вошиширә) ҳәл сохтә, ә күндә чарундә; 2. чүникәрә тәрәтәҳәди, зури-зури сохтә.

КОМКОВА́ТЫЙ прил. әнкүлдәри, әнкүл-әнкүл, гәдү әнкүл-әнкүл ҳистијо.

КОММЕРСА́НТ сущ. комерсант, точир. II *коммерса́нтка* әзини зән (духтәр). II *коммерса́нтский* прил. комерсанти; ән комерсант.

КОММЕ́РЦИЯ сущ. комерсија, дод-вәстод.

КОММЕ́РЧЕСКИЙ прил. комерсијаји (дод-вәстоди): 1. ән комерсија, ән дод-вәстод; 2. әри комерсија (әри дод-вәстод) ҳистијо.

КОММУНИ́ЗМ сущ. коммунизм.

КОММУНИ́СТ сущ. коммунист. II *коммунистка* коммунист зән (духтәр).

КОММУТА́ТОР сущ. комутатор. II *коммутаторный* прил. комутатори, ән коммутатор.

КО́МНАТА сущ. ҳүчлә, разг. утог, хунә. || *ко́мнатка, комнатёнка и комнату́шка* уменьш. ҳүчләлә, разг. утоглә, хунәлә.

КО́МНАТНЫЙ прил. ҳүчләји (хунәји, утоги): 1. ән ҳүчлә (ән хунә, ән утог); 2. ә ҳүчлә (ә хунә, ә утог) бирәнијо; 3. әнчәг ә гәд ҳүчлә (ән хунә, әнутог) кәлә бирәнијо, доштә оморәнијо; 4. әхири бәхш ән коф, ә коми ки, јәкимүн бәхш чәнд утогиникәрә бурбундә (*однокомнатный* јә утоги; *пятикомнатный* пәнчутоги).

КОМО́Д сущ. комод (дәхүллүјә шкоб оводунији). II *комодный* прил. комоди, ән комод.

КОМО́К то же, что *ком*. || *комочек* уменьш. күтлә (әнкүллә).

КОМПАНЕ́ЙСКИЙ прил. компанијаји: 1. ән крмпанија; 2. јүрә компанија хош оморәнијо.

КОМПА́НИЯ сущ. 1. компанија, дәстә; 2. тој. *Он тебе не компания* у тојтү нисти; 3. тониши, дусти, ҳәрмәҳи, ҳовури. *Водить* (с кем-л.) *компанию* ҳәрмәҳи сохтә (ә киникәрәво).

КОМПАНЬО́Н сущ. дуст, ҳәрмәҳ, ҳовур, компанјон. II *компаньо́нка* әзини зән (духтәр).

КО́МПАС сущ. компас (әри тарафҳој ҳиломә данүстә карасти). II *ко́мпасный* прил. компаси, ән компас.

КОМПЕНСА́ЦИЯ сущ. компенсасија, бәдәл.

КОМПЕНСИ́РОВАТЬ гл. компенсасија сохтә (дорә), бәдәлүрә дорә.

КО́МПЛЕКС сущ. комплекс (јә битәви ҳәмәл овурдәји ән күрд биријо бәҳзи чиҳо, корҳо).

КОМПЛЕ́КТ сущ. комплект, дәст.

КОМПЛЕ́КТНЫЙ прил. комплект (дәсти): 1. ән комплект (ән дәст); 2. ә комплект (ә дәст) дәријо; 3. әхири бәхш ән кофҳо, ә комиҳо ки јәкимүн бәхш чәнд комплект (дәст) ҳистикә бурбундә (*двухкомплектный* дүкомплекти; *пятикомплектный* пәнч комплекти.

КОМПЛЕКТОВА́ТЬ гл. комплект (дәст) сохтә; комплект (дәст) дуз сохтә; битәв сохтә (чүникәрә). II *комплектова́ние* сущ. комплект (дәст) бирәји (сохтә оморәји); битәв бирәји (сохтә оморәји).

КОМПЛЕКТО́ВКА сущ. комплект (дәст) сохтәји; комплект (дәст) дуз сохтәји; битәв сохтәји (чүникәрә).

КОМПОНЕ́НТ сущ. компонент (чүникәрә ҳәмәл овурдијо бәхшү; елемент ән чүникә).

КОМПОНОВА́ТЬ гл. вәчирә (әз чиро-чиро елементҳо дуз сохтә). II *компоно́вка* сущ. вәчирәји (әз чиро-чиро елементҳо дуз сохтәји).

КОМПО́Т сущ. компот (мәјвәрә ә гәд ов душундәнкә биријо ширинә хурдәнијә чи). II *компо́тный* прил. компоти: 1. ән компот; 2. әри компот ҳистијо.

КОМПРЕ́СС сущ. компрес. II *компре́ссный* прил. компреси: 1. ән компрес; 2. әри компрес ҳәмәл оморәнијо.

КОМПРЕ́ССОР сущ. компресор (әри газә, ҳоворә, бугә шиширә, ә чүчојикә дорә ҳистијо мошин). II *компре́ссорный* прил. компресори, ән компресор.

КОМПРОМЕТА́ЦИЯ, КОМПРОМЕТИ́РОВАНИЕ сущ. әз иҳтибор вәнкәстәји (вәнкәстә

оморәји); әз ћүрмәт вәнкәстәји (вәнкәстә оморәји); әз чум вәнкәстәји (вәнкәстә оморәји).

КОМПРОМЕТИ́РОВАТЬ гл. әз иһтибор (әз ћүрмәт, әз чум) вәнкәстә.

КОМПРОМИ́СС сущ. разијәти (әри дү-јәки чүникә кироштәрәво ә разијәти оморәји).

КОМФО́РТ сущ. комфорт, рәһәти (әри зиндәкуни һистијо хубә, рәһәтә ћол).

КОМФОРТА́БЕЛЬНОСТЬ сущ. рәһәти.

КОМФОРТА́БЕЛЬНЫЙ прил. рәһәт.

КОМФО́РТНЫЙ см. *комфортабельный.*

КОН сущ. кон: 1. ә вози киро ә чикәһо норә оморәнијо фигурһо; 2. ә гумор пул норә оморәнијо чикә; 3. јә партијај ән јә вози.

КОНВЕ́ЙЕР сущ. конвејер (ә сәрү кор сохтә оморијо деталһорә һәрәрә нәбурра әз јә корсох ә јәкикә фирсорә һистијо мошин). II *конве́йерный* прил. конвејери; ән конвејер.

КОНВЕ́РТ сущ. конверт. II *конвертный* прил. конверти; ән конверт.

КОНВО́ИР сущ. конвоир (ә дәстәј конвој дәријо одоми).

КОНВО́Й сущ. конвој (әри ә хәјол ән киникә бирә, јә новкә пишој вирихтәјүрә вәкирдә ә јүрәвово рафтәнијо јәрәглүјә дәстә). II *конвойный* прил. конвоји: 1. ән конвој; 2. ән конвој һистијо.

КОНВОИ́РОВАТЬ гл. ә конвојәво бәрдә.

КОНДЕНСА́ЦИЯ, КОНДЕНСИ́РОВАНИЕ сущ. конденсасија: 1. вәчирә оморәји (кура бирәји) ән чүникә тә чәнгәдәрикә; 2. әз ћол гази (буги) ә ћол рушуми, јә новкә сәхти чарустәји ән чүникә.

КОНДЕНСИ́РОВАТЬ прил. конденсасија сохтә.

КОНДИ́ТЕР сущ. шириничи: 1. ширинә чиһо бурчундәнијо (ћәзүр сохтәнијо) уста; 3. әзини чиһо фурухтәнијо одоми. II *кондитерша* әзини зән (духтәр).

КОНДИ́ТЕРСКАЯ сущ. тукуј ширинији.

КОНДИ́ТЕРСКИЙ прил. ширинији (әри ширинә хурдәнијо чиһо ћәзүр сохтә вә фурухтә һистијо).

КО́НДОР сущ. кондор : 1. ә догһој Дәроми Америка зивистәнијо лап дүрүчдә мүрг; 2. пул (ә Чили нә Колумбија).

КОНДУ́КТОР сущ. кондуктор. II *кондукторша* әзини зән (духтәр). II *конду́кторский* прил. кондуктори, ән кондуктор. *Кондукторская бригада* бригадај ән кондукторһо.

КОНЕВО́Д сущ. һәсбдор (һәсб доштәнијо одоми).

КОНЕВО́ДСТВО сущ. һәсбдори (һәсб доштәји). II *коневóдский* прил. һәсбдорији, ән һәсбдори.

КОНЕ́Ц сущ. әхир. <> *Без конца* һәмишә; *в конце концов* ән әхири, әхир ки; *во все концы* ә һәр тараф, ә һәр чикә; *и дело с концом* вәраст, һишт рафт; *и концы в воду (хоронить)* сур сохтә; *под конец* ә әхир; *приходить к концу* ә әхир расирә; *со всех концов* әз һәр тараф, әз һәр чикә.

КОНЕ́ЧНО вв. сл. 1. вводн. сл. әлбәттә, кофсүз. *Он, конечно, прав* у, әлбәттә, дузи; 2. Частица. Нәг, дуз бирәји ән чүникәрә бурбундә. *Вы любите музыку? Конечно!* Ишмурә музыка хош оморәни? Әлбәттә!

КОНЕ́ЧНОСТЬ сущ. 1. дәс јә новкә пој; 2. әхирү бирәји (һәмишә нә бирәји, вәрастәји).

КОНЕ́ЧНЫЙ прил. 1. әхири; 2. әхи́рү һистијо; 3. ә әхир ән чүникә һистијо. II *коне́чность* сущ. 1. әхир; 2. әхи́рү бирәји; 3. ә әхир ән чүникә бирәји.

КОНЁК[1] сущ. 1. һәсблә (вози); 2. ә бун ә тәһәр сәр һәсб јарашуг; 3. мәһәни ән зувун. *Это его конёк* и мәһәни ән зувун ән уни.

КОНЁК[2] см. *коньки.*

КОНИ́НА сущ. кушт һәсби.

КОНИ́ЧЕСКИЙ прил. конуси (конусә хуно һистијо).

КО́НКА сущ. ко́нка (һәвәлһо вогунһојүрә һәсбһо кәширијо рәһ һовуни вә вогун ән у). II *ко́ночный* прил. ко́нкаји, ән конка.

КОНКУРЕ́НТ сущ. мониһ. II *конкурентка* әзини (зән, духтәр).

КОНКУРЕ́НЦИЯ сущ. бәһс; бәһсбәрдәји, мониһи сохтәји.

КОНКУРИ́РОВАТЬ бәһс бәрдә, мониһи сохтә.

КО́НКУРС сущ. бәһс, конкурс. II *ко́нкурсный* прил. ко́нкурси, ән конкурс.

КОНКУРСА́НТ сущ. бәһсчи, конкурсант.

КО́ННИЦА сущ. һәсбәлүһо (ләшкәр, дәстә).

КО́ННЫЙ 1. сущ. һәсбәлү; 2. прил. һәсби: 1. ән һәсб; 2. ә һәсбәво кәширә оморәнијо; 3. әз һәсбәлүһо кура (дуз) сохтә оморијо.

КОНОВО́Д[1] сущ. ә һәсб дәниширәнијо одоми (һәсбәлү әз һәсб фураморә бәгдә).

КОНОВОД[2] сущ. сәр кирдәкор (разг. дәдәј); чүникәрә сәр кирдәнијо одоми.

КОНОВЯ́ЗЬ сущ. ҳəсб бəстəнүтҳо чикə. II *коновя́зный* прил. 1. əри ҳəсббəстə ҳистијо; 2. əн ҳəсб бəстəнүтҳо чикə.

КОНОКРА́Д сущ. ҳəсбдүзд (ҳəсб дүздирəкорə одоми). II *конокрадский* прил. 1. ҳəсбдүзди, əн ҳəсбдүзд); 2. ҳəсбдүздији, əн ҳəсбдүзди.

КОНОКРА́ДСТВО сущ. ҳəсбдүзди (ҳəсб дүздирəји).

КОНОПА́ТИТЬ гл. вогундə:1. суləра, ҳəрəрə ə чүникəрəво пур сохтə, сəхт сохтə; 2. перен. дорундə, пəҳəнү сохтə. *Законопатить десять человек в маленькую комнату* дəh одомирə ə jə бала утоглə вогундə. II *конопа́чение* вогундəји (суləра, ҳəрəрə ə чүникəрəво пур сохтəји, сəхт сохтəји).

КОНОПЛЯ́ сущ. гələмтум. II *конопля́ный* сущ. гələмтуми: 1. əн гələмтум; 2. əз гələмтум бирижо (сохтə оморијо).

КОНОПЛЯ́НИК сущ. гələмтумлуг (гələмтум коштə оморијо чикə).

КОНСЕРВАТИ́ЗМ сущ. консерватизм, күҳнəпəрəсти.

КОНСЕРВА́ТОР сущ. консерватор, күҳнəпəрəст.

КОНСЕРВА́ЦИЯ сущ. консервасија: 1. əз хəрəббирəји доштəји, пишој хəрəббирəј əн чүникəрə вəкирдəји; 2. пишој əн чү корикəрə појүндəји.

КОНСЕРВИ́РОВАТЬ гл. консервасија сохтə. II *консерви́рование* сущ. консервасија сохтəји.

КОНСЕ́РВНЫЙ прил. консерви: 1. əн консерв; 2. əри консерв ҳəзүрсохтə ҳистијо.

КОНСЕ́РВЫ сущ. консервҳо (консервасија сохтə оморијо хурдəнијə чиҳо). *Мясные консервы* консервəј кушти.

КОНСИ́ЛИУМ сущ. консилиум (əз товунəј курундə нəчоги вə урə хубсохтəји мəслəҳəт əн jə чəнд духтирҳо).

КО́НСКИЙ прил. ҳəсби; əн ҳəсб

КОНСПЕ́КТ сущ. конспект (нүjүстə, куфтирə оморијо текстə бирижо чирə кутəҳ нүjүстəји, куфтирəји).

КОНСПЕКТИ́ВНЫЙ прил. конспекти (конспектə хуно, кутəҳ нүjүстə оморијо).

КОНСПЕКТИ́РОВАТЬ гл. конспект кирдə (сохтə). II *конспекти́рование* сущ. конспект кирдəји (сохтəји).

КОНСПЕРАТИ́ВНО нареч. ə пəҳəнүки, əз пəҳəнүки.

КОНСПИРАТИ́ВНЫЙ прил. пəҳəнү, зирдəси. II *консперати́вность* сущ. пəҳəнүји, зирдəсији.

КОНСПИРА́ЦИЯ сущ. конспирасија (чүникəрə əри пəҳəнү, сурə хуно доштə сохтə оморəнијо кор, метод).

КОНСТАТА́ЦИЯ сущ. бирəји, ҳисти əн чүникəрə мəҳлүм сохтəји, бурбундəји.

КОНСТАТИ́РОВАТЬ гл. бирəји, ҳисти əн чүникəрə мəҳлүм сохтə, бурбундə. II *констати́рование* сущ. бирəји, ҳисти əн чүникəрə мəҳлүм сохтəји, бурбундəји.

КОНСТИТУ́ЦИЯ сущ. конституси (бинəлүjə зокун əн дəвлəт).

КОНСТРУИ́РОВАТЬ гл. ҳəмəл овурдə, дуз (гүч) сохтə.

КОНСТРУ́КТОР сущ. конструктор: 1. чүникə конструксија сохтəнијо, əз чүҳојикə вəчирəнијо сəниҳəткор; 2. вози ҳəјили. II *констру́кторский* прил. конструктори: 1. əн конструктор; 2. əри конструксијасохтə ҳистијо.

КОНСТРУ́КЦИЯ сущ. конструксија: 1. бəхшҳојү вə ə дү-jəки киро дəчирəоморəј əн и бəхшҳој əн мехəнизм вə əн вокундə оморијо чүникə; 2. хүштəни əн мехəнизм, əн вокундə оморијо чүникə. II *конструкцио́нный* прил. конструксијаји, əн . конструксија.

КО́НСУЛ сущ. консул. II *ко́нсульский* прил. консули, əн косул.

КО́НСУЛЬСТВО сущ. 1. консулхунə (консул сəрнүши сохтəнијо идорə; 2. консули (вəзифəј əн консул).

КО́НСУЛЬСТВОВАТЬ гл. консули сохтə; консул бирə.

КОНСУЛЬТА́НТ сущ. мəслəҳəтчи (ə сəниҳəт хүштə киро мəслəҳəт дорəнијо сəниҳəткор). II *консульта́нтка* əзини зəн (духтəр).

КОНСУЛЬТА́ЦИЯ сущ. 1. мəслəҳəт (ə чү кор киројəкə кура бирə ичлос сохтəји əн сəниҳəткорҳо); 2. ə чү корикə киро сəниҳəткор дорəнијо мəслəҳəт; 3. мəслəҳəтхунə.

КОНСУЛЬТИ́РОВАНИЕ сущ. 1. мəслəҳəт дорəји; 2. мəслəҳəт вəкирдəји.

КОНСУЛЬТИ́РОВАТЬ гл. 1. то же, что *консультироваться* ; 2. мəслəҳəт норə (əри киникə).

КОНСУЛЬТИ́РОВАТЬСЯ гл. əз сəниҳəткор мəслəҳəт вəкирдə

КОНТА́КТ сущ. контакт: 1. ə jəки вохурдəји, вəкосирəји əн киникə, чүникə ə киникəрəво, чүникəрəво; 2. ə хүштəни əн киникəрəво коф

сохтәји; 3. ә јәки вәхурдәји (расирәји) ән тәлhоj туки.

КОНТА́КТНЫЙ прил. контакти: 1. ән контакт; 2. контакт ән тәлhорә һәмәл овурдәнијо; 3. ә кирәво һәсонт ә контакт дәрафтә бирәникә.

КОНТЕ́ЙНЕР сущ. конте́јнер (әри ә гоб нәдәрijо шәләhорә ә коминикә транспортәво бәрдә hистијо стандартә гоб). II *контейнерный* прил. конттејнери: 1. ән конттејнер; 2. ә контејнерәво сохтә оморәнијо.

КОНТИНГЕ́НТ сущ. контингент: 1. груп ә чү корикә киро әјәки hхистијо одомиhо; 2. әри кәрәк hистијо кор норә оморијо гәдәр ән киhојикә, чүhојикә.

КОНТРАБА́НДА сущ. контрабанда: 1. ә пәһәнүкијә рәһәво (ә пәһәнүки) әз јә дәвләтикә мол дировүндәји; 2. hәчи дировундә оморијо мол; 3. гәдәгән hистијо чүникә, ә пәһәнүки сохтә оморијо. II *контраба́ндный* прил. контрабандаји: 1. ән контробанда; ә рәһ контрабандарәво дироморијо; 3. пәһәнү, гәдәгән hистијо.

КОНТРАБАНДИ́СТ сущ. контрабандачи. II *контрабанди́стка* әзини зән (духтәр).

КОНТРА́КТ сущ. контракт, разијәти. II *контра́ктовый* прил. контракти; ән контракт.

КОНТРАКТОВА́ТЬ гл. контракт бәстә, ә разијәти оморә. II *контра́ктация* сущ. контракт бәстәји, ә разијәти оморәји.

КОНТРА́СТ сущ. контраст. II *контра́стный* прил. контрасти; ә контрастәво hистијо.

КОНТРОЛЁР сущ. контролјор (контрол сохтәнијо, ә чүникә дәниширәнијо корсох). II *контролёрша*. әзини зән (духтәр).

КОНТРОЛИ́РОВАТЬ гл. 1. контрол сохтә, дәниширә, чум кәрдундә.

КОНТРО́ЛЬ сущ. контрол (дәниширәји, вәмухтәји). II *контроль* прил. контроли: 1. ән контрол; 2. контрол сохтәнијо; 3. әри контрол hистијо.

КОНТУ́ЗИТЬ гл. контузија сохтә (киникәрә).

КОНТУ́ЗИЯ сущ. контузија (әз руј тәнү мәһлүм нистијо вохурдәји, јә новкә шүкәсти).

КОНУРА́ сущ. 1. хунәләј сәки; 2. перен. разг. дәхмәлә.

КО́НУС сущ. конус: 1. дүзкүнчи сәкүнчә ә сәр ән јә катет чәрх дарафтәнкә һәмәл оморәнијо фигур һәндәсәји; 2. и фигурә хуно hистијо чи.

КОНУСОВИ́ДНЫЙ, КОНУСООБРА́ЗНЫЙ прил. конуси (конусә хуно hистијо).

КОНФЕ́ТА сущ. конфет. II *конфе́тный* прил. конфети: 1. ән кофет; 2. ә хомунәј конфет hистијо; әз чүникә конфтә ә јор вәнкәстәнијо; 3. ши́пширин.

КОНФЕ́ТКА сущ. 1. уменьш. конфетлә; 2. әз дәнишкоh ширин, рач, хошоморәни вәди hистијо киникә, чүникә.

КОНФЕ́ТНИЦА сущ. конфетдоку (әри конфет докундә вазлә).

КОНФИСКА́ЦИЯ сущ. конфискасија (әз тараф һүкмот мол-мүлк ән киникә вәкирдә оморәји).

КОНФИСКАЦИО́ННЫЙ прил. конфискасија бирijо (сохтә оморијо).

КОНФИСКОВА́ТЬ гл. конфискасија сохтә.

КОНФЛИ́КТ сущ. конфликт, мидәвһији, мидәвһијәти. II *конфли́ктный* прил. конфликти, мидәвһији, ән конфликт, ән мидәвһијәти.

КОНФЛИКТОВА́ТЬ гл. ә конфликт дәрафтә, мидәвһијәти сохтә.

КОНФО́РКА сущ. 1. дәмкәш (әри чојник рәнгирә вәнорә ә луләј симовор кировундәнүhо чи); 2. чум ән пиләтәј hүзүми, гази вә ән јә әзиниhојкә).

КОНФУ́З сущ. һәјб, хәчәләти, шәлмәндәји. II *конфу́зный* прил. һәјб дорәнијо, хәкәләти дорәнијо.

КОНФУ́ЗИТЬ гл. һәјб дорә, хәчәләти дорә, шәлмәндә сохтә.

КОНФУ́ЗИТЬСЯ гл. һәјб кәширә, хәчәләти кәширә, шәлмәндә бирә

КОНФУ́ЗЛИВЫЙ прил. һәјбкәш, шәлмәндә. II *конфу́зливость* сущ. һәјбкәши, шәлмәндәји.

КОНЦЕВО́Й прил. әхири, ә әхир ән чүникә hистијо.

КОНЦЕНТРА́Т сущ. 1. хүшкә һәзүрә хурдәнијә чи (әри зу вә һәсонт һәзүр сохтә); 2. гувотлүјә чи (әри хурдәј мол-гәрә).

КОНЦЕНТРА́ЦИЯ сущ. 1. см. *концентрировать, -ся*; 2. курундә ән ә гәд ән јә пәјмунәј чи дәрijо чүникә.

КОНЦЕНТРИ́РОВАННЫЙ прил. 1. ә јә чикә вәчирә оморијо, кура бирijо; 2. хәст сохтә оморијо, пур сохтә оморијо.

КОНЦЕНТРИ́РОВАТЬ гл. 1. ә јә чикә вәчирә (киhојикәрә, чүhојикәрә); 2. хәст сохтә, пур сохтә.

КОНЦЕНТРИ́РОВАТЬСЯ гл. 1. ә јә чикә кура бирә, вәчирә оморә; 2. хәст бирә (сохтә оморә), пур сохтә оморә.

КОНЦЕ́РТ сущ. консерт. II *конце́ртный* прил. консерти, ән консерт.

КОНЦЕРТА́НТ сущ. консертчи (консерт дорәнијо артист). II *концерта́нтка* әзини зән (духтәр).

КОНЦЕРТИ́РОВАТЬ гл. консерт дорә.

КОНЦО́ВКА сущ. әхир, әхири бәхш ән чүникә.

КОНЧА́ТЬ гл. вәрастә: 1. см. *кончить*; 2. к*ончая* кем-чем ә киникәрәв—чүникәрәво.

КО́НЧЕНЫЙ прил. 1. вәрастијо; 2. ә әхир расундә оморијо.

КО́НЧИК сущ. әхир, буз ән чү чиникә.

КОНЧИ́НА сущ. то же, что

КО́НЧИТЬ гл. вәрастә: 1. вәрасундә, ә әхир расундә чүникәрә. *Кончить постройку дома* хунорә вәкундә вәрастә; *кончить свои дни, век, жизнь* рузhо, hүмүр, зиндәкуни хүштәрә вәрасундә. *кончить университет* университетә вәрастә; 2. ә әхир ән чүникә сохтә чү, чүрә. *Я знаю, о чем буду читать (лекцию), но не знаю, как буду читать, с чего начну и чем кончу* мә данүстәнүм әз әз товуәј чү бијо (лексијарә) хунумкә, омо нәсданүм чүтам хунумкә, әз чү сәр күрүмкә, ә чүрәво вәрасүмкә. Чехов; 3. појундә, појистә, шәндә. *Он вылечился от алкоголизма и кончил пить* у әз алкоголизм хуб бири вә (әрәги) хурдәрә шәнди.

КО́НЧИТЬСЯ, КОНЧА́ТЬСЯ гл. 1. вәрастә, ә әхир расирә; 2. мүрдә.

КОНЬ сущ. hәсб: 1. амбари вәхт әз товунәј әркәк; 2. фигурај ән шоhмати; 3. карасти спорти (әр әз сәрү hоволәнк шәндә hистијо). II *конёк, ко́ник* уменьш. *и коня́шка* уменьш.-унич. hәсблә. II *конный* прил. 1. hәсби: 1) ән hәсб (и әри hәсбhо, әри уhорә доштә hистијо; 2) ә кумәки hәсбhорәво сохтә оморәнијо; 2. hәсбәлү (ә кул hәсб рафтәнијо. II *конский* прил. hәсби; ән hәсб

КОНЬКИ́ сущ. конки (әри ә сәр чилид чәстә ә мәhс бәстә оморәнијо назукә ләтhо); 2. спорт (ә әзинијорәво вирихтәји) <>*Роликовые коньки* чәрхвәријә конки. II *коньковый* прил. конкији, ән конки.

КОНЬКОБЕ́ЖЕЦ сущ. спорт. ә конки чәстәнијо одоми. II *конькобежка* әзини зән (духтәр).

КОНЬКОБЕ́ЖНЫЙ прил. конкичәји; ән конкичәји. *Конькобежный спорт* спорт конкичәји.

КОНЬЯ́К сущ. конјак. II *конья́чный* прил. конјаки, ән конјак.

КО́НЮХ сущ. ә hәсбhо дәниширәнијо корсох.

КОНЮ́ШНЯ сущ. ковдуј hәсби (hәсбhорә доштәнүтhо чикә).

КОНЯ́ГА, КОНЯ́КА сущ. обл. то же, что конь.

КООПЕРАТИ́В сущ. кооператив. II *кооперативный* прил. кооперативи; ән кооператив.

КООПЕРА́ТОР сущ. кооператор, кооперасијачи (ә кооперасија дәријо одоми, корсох ән кооператив).

КООПЕРА́ЦИЯ сущ. кооперасија (проссес ән кор, комирә ки, јә чәнгәдә одомиhо кура бирә ә јәки сохтәнүт).

КООПЕРИ́РОВАТЬ гл. ә кооперасија кура сохтә.

КООРДИНА́ТА сущ. координат. II *координа́тный* прил. координати, ән координат.

КООРДИНА́ТОР сущ. координатор (координасија бәрдәнијо, сохтәнијо одоми).

КООРДИНА́ЦИЯ сущ. координасија (әри коми корhојикәрә ә јәки дуз овурдәји ә разијәти оморәји).

КООРДИНИ́РОВАТЬ гл. координасија сохтә, ә разијәти оморә.

КОПА́ТЬ, КО́ПНУТЬ гл. 1. вәкәндә. *Копать яму* чол вәкәндә; 2. бил зәрә. *Копать огород* бустурә бил зәрә; 3.(вәкәндә) вәдәшәндә; 4. пәс-пәс сохтә, вәхорундә (чүникәрә ә руј вәдирәвундә). II *копа́ние* сущ. 1. вәкәндәји, вәкәндә оморәји; 2. бил зәрәји, бил зәрә оморәји; 3.(вәкәндәји) вәдәшәндәји, вәдәшәндә оморәји.

КОПА́ТЬСЯ гл. 1. вәкәндә оморә; 2. бил зәрә оморә; 3.(вәкәндә) вәдәшәндә оморә. II *копа́ние* сущ. 1. вәкәндә оморәји; 2. бил зәрә оморәји; 3.(вәкәндә) вәдәшәндә оморәји.

КОПЕ́ЕЧНЫЙ прил. кәпики: 1. јәкәпикә, буhојү јә кәпик hистијо; 2. гимәтсүз, хәјирсүз, ә hичиш нәвәрзирәни; 3. мисги, сәхт, ә хәјол кәпик хүштә бирәнијо. II *копе́ечность* сущ. мисгији, сәхти, ә пәсәј кәпик вирихтәји ән одоми.

КОПЕ́ЙКА сущ. кәпик: 1. әз сад бәш ән монәт јә бәхшү hистијо пул; 2. гимәтү hәчи hистијо пул мүси; 3. лап кәмә пул. II *копе́ечка* сущ. кәпиклә. II *копе́ечный* прил. кәпики (јәкәпикә): 1. гәдәрү јә кәпик hистијо; 2. гимәтү буhо нистијо, учуз. *Копеечная вещь* јә кәпики чи;

КОПИ́ЛКА сущ. бонк (гоб ə назукə чүклə сулаларəво əри пул кура сохтə).

КОПИ́РКА сущ. сијəкогоз (əри сурəт ən чүникəрə вəдəшəндə hистијо когоз).

КОПИ́РОВАТЬ гл. сурəт вəдəшəндə. II *копирова́ние и копиро́вка* сурəт вəдəшəндəји.

КОПИРО́ВЩИК сущ. сурəт вəдəшəндəнијо сəниһəткор. || *копиро́вщица* əзини зəн (духтəр).

КОПИ́ТЬ, НАКОПИ́ТЬ гл. вəчирə, кура сохтə, зијод сохтə (əри кəрəки). *Копить деньги* пул кура сохтə. II *накопление* сущ. вəчирəји, кура сохтəји, зијод сохтəји (əри кəрəки).

КОПИ́ТЬСЯ, НАКОПИ́ТЬСЯ гл . вəчирə оморə, кура бирə (сохтə оморə), зијод бирə (сохтə оморə). II *накопление* сущ. вəчирə оморəји, кура бирəји (сохтə оморəји), зијод бирəји (сохтə оморəји).

КО́ПИЯ сущ. сурəт (разг. копијə): 1. чүникəрə hистијорə хуно нүјүстəји, həмəл овурдəји, вəкоруш сохтəји; 2. ə хомунəј чүникə hистијо.

КОПНА́ сущ. булулə чүклə тојəлə.

КОПНИ́ТЕЛЬ сущ. булулə чүклə тојəлəһо вəчирəнијо мошин.

КОПНИ́ТЬ гл . ə булулə чүклə тəјолə вəчирə.

КОПНУ́ТЬ гл . 1. см. *копать* (1); 2. чүникəрə вəдəшəндə, ə јə чикəјкə норə; 3. вəхорундə, ə доруј ən чүникə дəрафтə.

КОПОТЛИ́ВОСТЬ сущ. дирноһи (корə дир-дир сохтəји.

КОПОТЛИ́ВЫЙ сущ. дирноһ: 1. корə вə јə чиһикəһорə дир (дир-дир) сохтəнијо; 2. əри сохтə вəрастə амбарə вəхт, чəһти, куч, сабур кəрəк hистијо. II *копотливость* сущ. дирноһи (корə дир-дир сохтəји).

КОПОТНЯ́ сущ. дирноһи (чүникəрə ə дирноһирəво, нəдүл-нəдүл сохтəји,

КОПОТУ́Н сущ. дирноһ, дирноһə одоми. II *копоту́нья* əзини зəн (духтəр).

КО́ПОТЬ сущ. дурə, һис (ə сəр чүникə нүштијо).

КОПОШИ́ТЬСЯ гл. 1. чүмустдə, ə јə чүклə чикə ə həчинəво-həчунəво рафтə; 2. чүникə сохтə; чүникəрə вəхорундə.

КОПТЕ́ТЬ гл . 1. ə тəрсү нистијо, саламатə чикə зивистə; 2. см. *корпеть.*

КОПТИ́ЛКА сущ. пијəсуз (шишəсүзə бала лəмпəлə).

КОПТИ́ЛЬНЯ сущ. һисхунə (əри чəһə, куштə ə дурə дорə дуз чикə).

КОПТИ́ТЬ гл. 1. һис (дурə) сохтə. *Лампа коптит* лəмпə ədəj һис (дурə) сохтə; 2. ə һис (ə дурə) дорə, хүшк сохтə. *Коптить рыбу* чəһə ə дурə дорə (хүшк сохтə); 3. сијəһ сохтə (ə һисəво). II *копче́ние* сущ. 1. һис (дурə) сохтəји; 2. ə һис (ə дурə) дорəји, хүшк сохтəји; 3. сијəһ сохтəји (ə һисəво). II *коптильный* прил. Əри ə һис (ə дурə) дорəһистијо.

КОПУ́Н разг. то же что копуша. II *копунья* əзини зəн. (духтəр).

КОПУ́ША сущ. разг. дирноһ, дирноһə одоми (һəр корə дир сохтəнијо одоми), нүзүл

КОПЧЕ́НИЕ сущ. 1. см. *коптить*; 2. ə һис дорə, хүшк сохтə оморијо хурдəнијə чиһо.

КОПЧЁНОСТИ сущ. ə һисəво (дурəрəво) хүшк сохтə оморијо чи ној кушти.

КОПЧЁНЫЙ прил. əри хурдə һис (дурə) дорəрəво һəзүр сохтə оморијо.

КО́ПЧИК сущ. бүздүм (дəрəји, əхири бəхш ən шыдрај кəмəр одоми). II *ко́пчиковый* прил. бүздүми. *Копчиковая кость* остугуј бүздүми.

КОПЫ́ТО сущ. нəхү (ən бəһзи һəјвоһо). II *копы́тце* нəхүлə (ən һəјвон. II *копы́тный* прил. нəхүји, ən нəхү (ə товунəј һəјвон).

КОПЬЁ[1] сущ. низə (сула схтəнијо јəрəг).

КОПЬЁ[2] *ни копья* прост. јə кəпикиш (јə кəпикиш пул нисти).

КОРА́ сущ. (ə чиро-чиро мəһнəһо) пуст. *Кора дерева* пуст дор; *покрываться (обрастать) корой* пуст кирдə.

КОРАБЕ́Л то же, что *кораблестроитель*.

КОРАБЕ́ЛЬЩИК сущ. 1. устар. сəһибкəми; кəмичи; 2. разг. то же, что *кораблестроитель.*

КОРАБЛЕ́ВОЖДЕ́НИЕ сущ. кəмичији, кəмиһəјсохи (һилм).

КОРАБЛЕКРУШЕ́НИЕ сущ. гəргбирəј ən кəми (ə дəрјо).

КОРАБЛЕСТРОЕ́НИЕ то же, что *судостроение.*

КОРАБЛЕСТРОИ́ТЕЛЬ сущ. кəми гүчсох (кəми гүч сохтəнијо сəниһəткор.

КОРА́БЛЬ сущ. кəми. II *кора́блик* уменьш. кəмилə. II *корабе́льный* прил. кəмији: 1. ən кəми; 2. əри кəми һистијо.

КОРА́ЛЛ сущ. мəрчон. II *кора́лловый* прил. мəрчони: 1. ən мəрчон; 2. əз мəрчон һəмəл оморијо; 3. əз мəрчон сохтə оморијо; 4. мəрчонə хуно һистијо; очугə гирмизи.

КОРА́Н сущ. гурон (китоб ən мусулмуһо).

КОРЕ́ЙКА сущ. (хүшксохтəоморə) кəмəр, бəхш ən кəмəр хук.

КОРЕ́ЙСКИЙ прил. корејаҗи: ән корејаҗиһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән тәһәрз зиндәкунишү, ән културашү; ән Кореја, ән торихү, ән хоричү; ән корејаҗиһо, ә Кореја һистијорә хуно; *Корейский язык* зувун корејаҗи. *По-корейски* нареч. ә корејаҗи.

КОРЕ́ЙЦЫ сущ. корејаҗиһо (хәлг, амбари одомиһој ән Кореја). II *кореец* корејаҗи (јәки әз и одомиһо). II *кореянка* әзини зән (духтәр).

КОРЕНА́СТЫЙ прил. 1. һүндүр нистијо, фирәһәхиҗәһ (ә товунәј одоми); 2. чычлү (чычһојү сәхт вә голин һистијо).

КОРЕНИ́ТЬСЯ гл. бинә дәшәндә, чыч шәндә ә чүчојикә.

КОРЕННИ́К сущ. ә сәһәсбә һәрәбә микләҗи һәсб.

КОРЕННО́Й прил. 1. инчикәҗи, бинәлү (әз товунәј ә чүчојикә әз бинә зивистәнүтһо); 2. ә гәд јәкикәһо јәкимүн, ән кәрәки. <> *Коренной зуб* нәк (дәндү).

КО́РЕНЬ сущ. 1. (ә чиро-чиро мәһноһо) чыч, ришә; 2. бинә, бинәбору. <> *Вырвать с корнем* ә чычүрәво вәкәндә; *изменить в корне* әз чыч (бинә) дәкиш сохтә; *пустить корни* чыч (бинә) дәшәндә. II *корневой* прил. чычи: 1. ән чыч; 2. әз чычһо һәмәл оморијо.

КО́РЕШ сущ. нәзникә ћовур, нәзникә дуст. II *корешок* уменьш. ћовурлә, дустлә.

КОРЕШО́К[1] сущ. 1. чычлә, ришәлә; 2. поҗлә ән суги; 3. билетә, вәрәг ән китобчәј квитансијирә бурра бәгдә мундәнијо бәхш ән уһо; 4. ә китоб, ә голинә дәфтәр вәрәгһо духтә оморијо чикә. II *корешковый* прил. чычи, ришәји; ән чыч, ән ришә.

КОРЕШО́К[2] см. *кореш.*

КОРЁЖИТЬ гл. 1. гәд сохтә, гәдәгәд сохтә, ћәл сохтә (нәрмә чирә); 2. перен. то же, что коробить.

КОРЁЖИТЬСЯ гл. 1. гәд бирә, гәдәгәд бирә бирә, ћәл бирә; 2. перен. то же, что *корчиться*.

КОРЖ сущ. 1. кәлә ловош; 2. әзини ловош әри торт сохтә.

КО́РЖИК сущ. ловошлә.

КОРЗИ́НА сущ. сәбәт. *Корзина винограда* сәбәт ән онкур; јә сәбәт онкур. II *корзи́нный* прил. сәбәти, ән сәбәт.

КОРЗИ́НКА сущ. сәбәт: 1. то же, что *корзина*; 2. бүлмәрә хуно, јә новкв шарә хуно һистијо күл. *Корзиночка подсолнечника* сәбәт ән күлсәбәһи.

КОРЗИ́НОЧКА сущ. 1. сәбәтлә; 2. ә тәһәр сәбәт һистијо чүклә булулә чилә.

КОРИДО́Р сущ. коридор, сиро (ә һәрәј утогһо дузә дуразә һәрәлуг).

КОРИДО́РНЫЙ 1. прил. коридори (сироји), ән коридор (ән сиро); 2. сущ. гуллугчи (нумерһој ән гостинисарә вәчирәнијо корсох). II *коридо́рная* әзини зән (духтәр).

КОРИ́ТЬ гл. дәһно зәрә, коф зәрә, хәчәләти дорә, ә кәрдәнү вәнорә.

КОРИ́ЦА сущ. дорчин. II *кори́чный* дорчини: 1. ән дорчин; 2. әз дорчин вәкүрдә оморәнијо.

КОРИ́ЧНЕВЫЙ прил. дорчини: ә рәнг чогундә кофе һистијо; михәки, хирмови.

КО́РКА сущ. 1. пилкә (сәхтә пуст ән бәһзи мәјвәһо); 2. руји,

сәхтбирә гәд ән чүникә; чихи, хүшки ән нун вә ән јә чиһһојкә; 3. сәхтә рүјкитоби, рүјдәфтәри.

КОРМ сущ. 1. см. кормить; 2. әри һәјвонһо хурдәнијә чиһо. *Дать лошадям корму* һәсбһорә чи дорә (хорундә).

КОРМА́ сущ. пәсәји тараф ән кәми. II *кормовой* прил. пәсәји, ән пәсә.

КОРМА́Ч сущ. корү һәјвонһорә хорундә (чидорә) нистијо фәһлә. II *кормачка* әзини зән (духтәр).

КОРМЁЖКА сущ. 1. см. *кормить*; 2. хурдәнијә чи.

КОРМИ́ЛЕЦ сущ. нунбијор, нунди (у, коми ки киникәрә доштәни, әри хурдәјү чи овурдәни).

КОРМИ́ЛИЦА сущ. 1. см. *кормилец;* 2. әри һәјилә ә чикәј дәдәшү пүштүдорә кирдә оморијо зән; 3. һәјил ән кәсә пүштү дорәнијо зән; 4. балај ән јәкикәрә хорундәнијо дүшијә һәјвон.

КОРМИ́ТЬ гл. 1. хорундә, чи дорә; әри чихурдәјү кумәки сохтә (ә у, ки нәста хүштәнү хурдәкә); һәјилә ә шир хүштәрәво сироји сохтә; 2. әри зиндәкуни кәрәк һистијо чиһојүрә дорә, доштә киникәрә. II *кормле́ние* сущ. 1. әри хурдә чи дорә, доштәји, хорундәји; 2. чи, пүштү дорәји.

КОРМИ́ТЬСЯ гл. 1. хурдә; 2. хүштәрә доштә, әри зивистәј хүштә чи гәзонч сохтә. II *кормле́ние* сущ. 1. хурдәји; 2. хүштәрә доштәји, әри зивистәј хүштә чи гәзонч сохтәји.

КОРМОВО́Й[1] прил. 1. әри мол-гәрәрә дорә һистијо; 2. ән әни чи.

КОРМОВО́Й[2] 1. сущ. ə пəсəji тараф ən кəми кор схтəнијо матрос; 2. прил. ən пəсəji тараф ən кəми; ə инчо бирəнијо.

КОРМУ́ШКА сущ. 1. овхур, əри мол-гəрəрə дорə чи дəкундəнүtho гоб, jəшик; 2. перен. чикəj гəзонч, ə шəфтə рəћəво чүникə ə дəс овудə бирəнијо чикə.

КО́РМЧИЙ сущ. рəћбəр, рəћбурбу.

КОРНЕВИ́ДНЫЙ прил. чычə хуно, ə тəћəр чыч ћистијо; ə чыч ухшəш зəрəнијо.

КОРНЕВО́Й прил. чычи: 1. ən чыч; 2. ə чычəво ћистијо.

КОРНИШО́Н сущ. корнишон (əри овкирдə ћəмəл оморəнијо чүклə хијорлəћо).

КОРНОУ́ХИЙ прил. кушбурра (кушүрə бурра мүћүчүз сохтə оморијо). *Корноухий пёс* кушбурра сəк. II *корноу́хость* сущ. кушбурраји (кушү бура бирəји).

КО́РОБ сущ. гути (əз пуст дор сохтə оморијо чи). II *коробо́к* уменьш. гутилə.

КОРО́БИТЬ гл. 1. гəд (гəд-гуд) сохтə; 2. перен. визор овурдə, вəрəхширə дорə.

КОРО́БИТЬСЯ гл. гəд (гəд-гуд) бирə (сохтə оморə). II *коробле́ние* сущ. гəд (гəд-гуд) бирəји (əз нəми вə əз jə чијикə).

КОРО́БКА сущ. гути, коробкə (əри чүникə дəнорə гоб). *Конфетная коробка* гути (коробкəj) кофети. II *коробо́к и коро́бочка* сущ. гутилə (коробкəлə). II *коро́бочный* гутији, коробкəји: 1. ən гути (ən коробкə); 2. ə гутирəво (коробкəрəво) ћистијо.

КОРО́БЧАТЫЙ прил. гутији, коробкəји: гутирə (коробкəрə) хуно ћистијо.

КОРО́ВА сущ. ков. *Дойная корова* дүширəнијə ков. II *коро́вка* уменьш. *и коро́вушка* ласк. ковлə. II *коро́вий* прил. кови: 1. ən ков; 2. əз шир ков сохтə оморəнијо.

КОРО́ВНИК[1] сущ. ковдор (ə ковћо дəнишрəнијо корсох). II *коро́вница* əзини зəн (духтəр).

КОРО́ВНИК[2] сущ. ковду (ков доштəнүtho чикə).

КОРОЕ́Д сущ. пилкəхур (пуст дорə хурдəнијо чүклə бүћүлүлə).

КОРОЛЕ́ВА сущ. 1. краличə: 1) корол зəн; 2) зəн ən корол; 2. см. *ферзь.*

КОРОЛЕ́ВИЧ сущ. кук ən корол (амбари вəхт ə нəгүлћо).

КОРОЛЕ́ВНА сущ. духтəр ən крал (амбари вəхт ə нəгүлћо).

КОРОЛЕ́ВСКИЙ прил. короли: 1. ən крал; 2. ən корол ћистијо.

КОРОЛЕ́ВСТВО сущ. королjəти (ə сəрү корол појистијо дəвлəт).

КОРОЛЁК сущ. королjок (сорт ən хурма, ən ширинə апелсин).

КОРО́ЛЬ сущ. 1. корол (əз титулћојпарчо парчоћо вə jүрə и нум ћистијо одоми ; 2. горт, ə шикил ən ə сəрү точ вəријо мəрдəво; 3. jəкимүн фигур ə вози шоћмат; 4. перен. ə гəд jүрə хуно ћистүtho ən хуб.

КОРО́НА сущ. точ.

КОРОНА́ЦИЯ сущ. точвəнорə (ə сəр ən ə тəхт нүштəнијо парчоћ точ вəнорəји). II *коронацио́нный* прил. точвəнорəји: 1. ən точвəнорə; 2. əри точвəнорə ћистијо; 3. точ вəнорəнки сохтə оморəнијо.

КОРО́НКА сущ. коронкə: 1. руj ən дəндү; 2. əри əз хəрəббирə доштə, ə руj дəндү вəнорə оморəнијо рујлуг метали. II коронкəји: ən коронкə.

КОРО́ННЫЙ прил. 1. точи, ən точ; 2. дəвлəти (ə парчоћjəти ћистијо дəвлəтho); 3. ən хуб ə чикə овурдəнијо рол ən артист, jə новкə мəћəни ən хундəкор.

КОРОНОВА́НИЕ сущ. точвəнорəји.

КОРО́НОВА́ТЬ гл. точ вəнорə (ə сəр ən киникə). II *коронование* точвəнорəји(ə сəр ən киникə точ вəнорəји).

КОРО́СТА сущ. кəчəли, гутури. II *коро́стный и корсто́вый* прил. гутур. *Коростовый поросёнок* гутурə хуклə.

КОРОТА́ТЬ гл. вəхтə кировундə (чүникə сохтə).

КОРО́ТЕНЬКИЙ прил. 1. кутəћлə; 2. кудəклə (бујү чүклə ћистијо).

КОРО́ТКИЙ прил. кутəћ: 1. дурəзијү кəм ћистијо, чүклə; ћүндүр ћистијо, сар; 2. дураз нə кəширəнијо, вəхтү кəм; бурра-бурра (сəс); 3. ə кəмə кофəво куфтирə, расундə оморəнијо.

КОРОТКОВОЛО́СЫЙ прил. кутəћəмуj, муjкутəћ (мујү кутəћ ћистијо).

КОРОТКОКРЫ́ЛЫЙ прил. гəнəдкутəћ (гəнəдћојү кутəћ ћистијо).

КОРОТКОНО́ГИЙ прил. појкутəћ (појү, појћојү кутəћ ћистијо).

КОРО́ТКОСТЬ сущ. 1. кутəћи. *Короткость пути* кутəћи ən рəћ; 2. нəзники. *Не допускать излишней близости* əри амбар нəзники рəћ нə дорə.

КОРОТЫ́Ш, КОРОТЫ́ШКА сущ. кудәк (бујү чүклә һистијо одоми).

КО́РОЧКА сущ. 1. см. *корка*; 2. прост. пәтә (диплом вә јә чиһојкә ә сәхтә говлугәво).

КОРПЕ́ТЬ гл. чәһти сохтә (чү корикәрә әз дүли вә амбар сохтә).

КО́РПУС сущ. корпус. II *корпусный* прил. корпуси, ән корпус.

КОРРЕКТИ́В сущ. бәһзи дәкишукиһо (ә сәр чүникә бәрдә оморәнијо).

КОРРЕКТИ́РОВАНИЕ, КОРРЕКТИ́РОВКА с ущ. ә чүникә, ә кор киникә дәкишуки бәрдәји, чүникәрә дуз сохтәји.

КОРРЕКТИ́РОВАТЬ гл. ә чүникә, ә кор киникә дәкишуки бәрдә, чүникәрә дуз сохтә.

КОРРЕКТИРО́ВЩИК сущ. 1. ә чүникә, ә кор киникә дәкишуки бәрдәнјо, чүникәрә дуз сохтәнијо сәниһәткор; 2. ә чүһојикә дәкишуки бәрдәнијо, чүникәрә дуз сохтәнијо парустәнијо апарат. II *корректиро́вщица* ә чүникә, ә кор киникә дәкишуки бәрдәнјо, чүникәрә дуз сохтәнијо зән (духтәр).

КОРРЕ́КТОР сущ. корректор (корсох ән чүһојикә дәфүс бирәнијо чикә, ән редаксија, ән типорафија). II *корре́кторский* прил. корректори, ән корректор.

КОРРЕСПОНДЕ́НТ сущ. кореспондент: 1. ә гозит, ә журнал фирсорә оморәнијо когоз, хәбәр, мәһлүмот фирсорәнијо корсох; 2. әри киникә нүјүстә вә човоб вәкирдәнијо одоми). II *корреспонде́нтка* сущ. әзини зән (духтәр). II *корреспонде́нтский* прил. кореспонденти, ән кореспондент.

КОРРЕСПОНДЕ́НЦИЯ сущ. 1. әз тараф кореспондент ә гозит, ә журнал фирсорә оморәнијо когоз, хәбәр, мәһлүмот; 2. ә почтәво фирсорә оморәнијо когозһо, телеграмһо вә јә чиһојкә.

КОРРУМПИ́РОВАННЫЙ прил. ә коррупсија вәдүш һистијо.

КОРРУ́ПЦИЯ сущ. коррупсија (хүштәрә фурухтәји, рушвәтхури, пул-мол дәвләтә дүздирәји ән корсохһој ән һүкмәт, ән политикһо вә ән јәкикәһо).

КОРСА́Р сущ. устар. корсар (гәчәг дәрјоји).

КОРСЕ́Т сущ. корсет: 1. фирәһә, нәрмә гәјиш (әри ки́штә назук сохтә); 2. сәхт вә фирәһә гәјиш (әри нәчогә шыдракәмәр кор бирәнијо). II *корсетный* прил. Корсети; ән корсет.

КОРТ сущ. корт (әри теннис возирә мәјдулә). II *ко́ртовый* прил. Корти; ән корт.

КО́РТИК сущ. кортик (кутәһә сула сохтәнијо јәрәг ән офисерһо).

КО́РТОЧКИ сущ. гилигили. *Сидеть на корточках* ә гилигили нүштә.

КОРЧА́ГА сущ. хүм (луги). II *корчажка* уменьш. хүмлә, чүклә хүм. II *корчажный* прил. хүми, ән хүм.

КОРЧЕВА́ТЬ гл. вәдәшәндә (кутукһој вә дорһорә), әз кутукһо тәмиз сохтә (чүчојикәрә). II *корчева́ние и корчёвка* сущ. кутуквәдәшәндә, кутук вәдәшәндәји. II *корчева́льный* прил. әри кутуквәдәшәндә һистијо.

КО́РЧИ сущ. гилинчәвор. *Валяться в корчах* әз гилинчәвор дәкәштә.

КО́РЧИТЬ гл. 1. гәд сохтә, бучол -бучол дорә, гич сохтә (әз гилинчәвор); 2. хүштәрә киникәрә хуно бурбундә, ә хомунәј киникә сохтә, лов-буз хүштәрә ә гүч дировундә.

КО́РЧИТЬСЯ гл. гәд бирә, јүрә бучол -бучол дорә, гич бирә.

КОРЫ́СТИТЬСЯ гл. тәмәһкори сохтә, чумтәнки сохтә, чум дәкоштә (ә чүникә).

КОРЫ́СТНЫЙ прил. тәмәһкор, чумтәнк. *Корыстный человек* тәмәһкорә одоми. II *корыстность* тәмәһкори, чумтәнки.

КОРЫ́СТЬ сущ. 1. хәјр, гәзонч; 2. тәмәһкори, чумтәнки; 3. тәмәһ

КОРЫ́ТО сущ. чәнәх (әри оводуни шуштә вә јә корикәһој хунәјирә сохтә кәлә тәнк-дуразә гоб). II *корыто́це* сущ. чәнәхлә.

КОРЬ сущ. сүврүчә (нәчоги һәјили). II *коревой́* прил. сүврүчәји: 1. ән сүврүчә; 2. әри сүврүчә һистијо; 3. сүврүчә кирдијо.

КОРЬЕВО́Й см. *кора и корьё*.

КОРЬЁ сущ. пустһој дори (әз дор кәндә оморијо пустһо).

КОРЯ́ВЫЙ прил. 1. шәфт, шәфт-шүфт; 2. бишәлк. II *коря́вость* сущ. 1. шәфти, шәфт-шүфти; шәфтәвунәји; 2. бишәлки.

КОРЯ́КИ сущ. корјакһо (хәлг, амбари ән бинәлүјә одомиһој ән Камчатка); *коряк* јәки әз и одомиһо). II *корячка* әзини зән (духтәр).

КОРЯ́КСКИЙ прил. корјаки (ән корәкһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән тәһәрз зиндәкунишү, ән културашү, ән үшү зивистәнүтһо чикәһо, ән торих үшү; ә корјакһо һистијорә хуно).

КОСА́[1] сущ. бәнд (ә тәһәр раса бофтә оморијо јә чәнд дәстәј ән муј). II *коси́чка* сущ. бәндлә (бәндләј муј).

КОСА́[2] сущ. дәрјоз. *Точить косу* дәрјозә тич сохтә.

КОСА́РЬ[1] сущ. бичинчи: бичин сохтәнијо (тәхүлә, савзәрә ә дәрјозәво зәрәнијо одоми). II *коса́рский* прил. Бичинчији; ән бичинчи.

КОСА́РЬ[2] сущ. гијмәку, гимәку.

КОСЕ́Ц то же, что *косарь*[1].

КОСИ́ЛКА сущ. савзәчин (савзә чирәнијо мошин).

КОСИ́ТЬ[1] гл. 1. шәфт сохтә, гәд сохтә; 2. ә киникә шәфт дәнишире; 3. ћир дәнишире.

КОСИ́ТЬ[2] гл. 1. зәрә, чирә (ә дәрјозәво); 2. перен. вәнчирә, күштә (амбарһорә).

КОСИ́ТЬСЯ[1] гл. 1. шәфт бирә, гәд бирә; 2. шәфт дәнишире оморә; 3. ћир бирә.

КОСИ́ТЬСЯ[2] гл. 1. зәрә, чирә оморә (савзә, тәхүл); 2. вәнчирә тиһи сохтә оморә, амбариһо күштә оморә.

КОСИ́ЧКА см. *коса*[1].

КОСМА́ТИТЬ гл. гәриш сохтә, кинкол сохтә, пәпүли сохтә (мујһорә).

КОСМА́ТЫЙ прил. 1. мујлү, мујвәри, мујһојү дураз, голин ћистијо; 2. пәпүләмуј (мујһојү пәпүли ћистијо).

КОСМЕ́ТИКА сущ. косметика. II *космети́ческий* прил. косметикаји, ән косметика.

КОСМИ́ЧЕСКИЙ прил. космоси, балајинәји; ән космос, ән балајинә.

КОСМОНА́ВТ сущ. космонавт. II *космона́втка* әзини зән (духтәр).

КОСМОНА́ВТИКА сущ. космонавтика. II *космонавти́ческий* прил. космонавтикаји.

КОСМОПОЛИ́Т сущ. космополит (тарафдор ән космополитизм). II *космополи́тка* әзини зән (духтәр). II *космополи́тский* прил. космополити, ән космополит.

КОСМОПОЛИТИ́ЗМ сущ. космополитизм (идеолокија: идејај ә битәв ћилом јә дәвләт һәмәл овурдәји вә һәммә одомиһорә одомиһој ән и дәвләт сохтәјирә норәји). II *космополити́ческий* прил. космополитизми, ән космополитизм.

КО́СМОС сущ. космос, балајинә. II *космический* космои; ән космос.

КО́СМЫ сущ. пәпүлиһо (муј).

КОСНЕ́ТЬ гл. ә чәтини дәмундә, офторә.

КОСНОЯЗЫ́ЧИЕ сущ. пәлтәки (дуз коф сохтә нәданүстәји, нәвәрасирәни коф сохтәји).

КОСНОЯЗЫ́ЧНЫЙ прил. пәлтәк. II *косноязы́чность* сущ. пәлтәки:

КОСНУ́ТЬСЯ см. *касаться*.

КО́СНЫЙ прил. дирноһ, ә пәсә мундәкор, сүст, тәнбәл. II *косность* сущ. дирноһи, ә пәсә мундәји, сүсти, тәнбәли.

КОСОБО́КИЙ прил. пәһлүшәфт (пәһлүјү шәфт, јон ћистијо). II *кособо́кость* сущ. пәһлүшәфт (пәһлүјү шәфт, јон бирәји).

КОСОБО́ЧИТЬСЯ гл. пәһлүјү шәфт бирә, ә јон гәд бирә.

КОСОВИ́ЦА сущ. савзәзәрә, вәхт ән савзәзәрәји.

КОСОВОРО́ТКА сущ. јәхәнү јонә шәји мәрди.

КОСОГЛА́ЗИЕ сущ. ћири

КОСОГЛА́ЗЫЙ прил. ћир.

КОСОГО́Р сущ. кунәји (бәл ән дог, ән доһор.

КОСО́Й 1. сущ. 1) ћир (ћирә одоми); 2) давшон; 2. прил. 1) ћир (чумһојү ћир ћистијо; 2 тәнкәчум; 3) шәфт појистијо, јон појистијо.

КОСОЛА́ПЫЙ прил. шәфтәпој: 1. пәнчәјү ә тараф дору, добону ә тараф буру рафтәнијо); 2. зарфотијә нум ән хүрс. II прил. *косола́пость* сущ. шәфтәпоји(појү, пәнчәјү шәфт бирәји)

КОСОРО́ТЫЙ прил. шәфтәләһә (ләһәјү шәфт ћистијо).

КОСОРУ́КИЙ прил. дәсшәфт, шәфтәдәс: 1. дәсү шәфт ћистијо; 2. һәр чирә әз дәс хүштә вәнкәстәнијо. II *косору́кость* сущ. шәфтәдәси (дәсү шәфт бирәји).

КОСТЕНЕ́ТЬ гл. 1. әз хиники сәхт (хүшк) бирә, бәјә зәрә; 2. кәј бирә.

КОСТЕРО́К, КОСТЁРЧИК

КОСТЕРИ́ТЬ то же, что *костить*.

КОСТЁР сущ. тунгол, аташ. II *костерок и костёрчик* сущ. тунголлә, аташләһо.

КОСТИ́СТОСТЬ сущ. ләгәри.

КОСТИ́СТЫЙ прил. остугүји, остугүлү : 1. остугүһојү сәхт дүрүчд ћистијо; 2. тәлүһојү амбар ћистијо (чәһ); 3. то же, что *костлявый*. II *костисто́сть* сущ. ләгәри.

КОСТИ́ТЬ гл. дәһно зәрә, вәшмәрдә, обурүрә бәрдә.

КОСТЛЯ́ВЫЙ прил. 1. ләгәр, остугүһојү вәдирәморијо; 2. то же, что *костистый* 2. II *костлявость* сущ. ләгәри, остугүлүји.

КО́СТНЫЙ прил. остугүји: 1. ән остугу; 2. әз остугу бириjo, вәкирдә оморијо, сохтә оморијо.

КОСТОЕ́ДА сущ. остугупысырәји (нәчоги).

КОСТОЛО́М сущ. дорд ән остугу.

КОСТОПРА́В сущ. разг. сүнүгчи (вәдироморијо остугурә ә чикәју дәшәндәнијо одоми).

КОСТОРЕ́З сущ. нәхүшчи (ә руј остугу нәшүш вәнорәнијо уста).

КО́СТОЧКА сущ. 1. см. *кость*; 2. гингол (түм ән бәһзи мәјвәһо; 2. остугулә.

КО́СТОЧКОВЫЙ прил. гинголлү, гинголдәри.

КОСТРИ́ЩЕ сущ. чикәј тунгол, чикәј аташ, тунгол (аташ) вәбиријо чикә.

КОСТРОВО́Й прил. разг. тунголдәкәсу (тунгл дәкәсундәнијо вә ә хәјолү бирәнијо одоми).

КОСТЫ́ЛЬ сущ. дәстәчу, костил. II *костыле́вый* прил. дәстәчуји, костили; ән дәстәчу, ән костил.

КОСТЬ сущ. остугу: 1. остугу (ә чәндәк инсон вә һәјвон дәријо вә скелетүрә һәмәл овурдәнијо ән кәрәкијә сәхтә чи; 2. зар вә сәнгһој возији <> *Кожа да кости* јә пуст, јә остугу; *промокнуть до костей* тә остугуһо тар бирә; *язык без костей* зувун остугусүзи. II *ко́стный* прил. остугуји: 1. ән остугу; 2. әз остугу вәкирдә оморәнијо.

КОСТЮ́М сущ. костјум: 1. ә чәндәк инсон вәријо оводуни, булшәј. *Рабочий костюм* оводуни кори; 2. мәрди (пенчәк ә шоволәво); зәни (чикәт ә јубкә, јә новкә ә шоволәво); 3. оводуни маскаради јә новкә театри. II *костю́мчик* уменьш. костјумлә. II *костю́мный* прил. костјуми: 1. ән костјум; 2. әри костјум һистијо.

КОСТЮМЕ́Р сущ. костјумчи (ә театр ә костјумһо дәниширәнијо одоми). II *костюме́рша* сущ. әзини зән (духтәр).

КОСТЮМЕ́РНАЯ сущ. ә театр костјумһорә доштәнүтһо чикә.

КОСТЮМЕ́РНЫЙ прил. әри ә томошәһој театри кор бирәнијо костјумһорә духтә вә доштә һистијо.

КОСТЯ́К сущ. 1. то же, что *скелет*; 2. бинәј ән чүникә.

КОСТЯНО́Й прил. остугуји: әз остуги дуз, гүч бириjo; әз у вәкирд оморијо. *Костяная мука* орд остугуји.

КОСТЯ́ШКА сущ. 1. әз зир пуст бурунә вәдироморијо остугулә; 2. ошуг (ән һисоб сохтәнүтһо чоткә), 3. сәнг ән домино.

КОСЫ́НКА сущ. касинкә, мәндил, лачәк. II *косы́ночка* уменьш. касинкәлә, мәндиллә, лачәклә. II *косы́ночный* прил. косинкәји; ән косинкә.

КОСЬБА́ сущ. савзәзәрә, савзәчирә, савзә зәрәји.

КОСЯ́К[1] сущ. јондәр, јонпәнчәрәји (әз товунәј пәрдү).

КОСЯ́К[2] сущ. сүрү: 1. ән дүшијә һәсбһо ә јә әркәкәво; 2. ә вәхт курашәндә күрд бирәј ән чәһо; 3. дәстәј ән парустәнијо гушһо. II *тосся́чный* прил. сүрүји, ән сүрү.

КОТ сущ. пишик: 1. әркәкү; 2. перен. әз товунәј кәштәкорә, чумшурә мәрд. II *ко́тик* уменьш. назулә, пишиклә (әркәк).

КОТЕЛО́К сущ. 1. см. котёл; 2. гәзгулә, гәзгунчә; 3. кәлләју булул, гирогһоју тәнкә шљапа; 4. то же, что *голова*. *Котелок варит хорошо* сәрү әдәј хуб кор сохтә.

КОТЁЛ сущ. 1. гәзгу (булулә гоб метали әри чи сохтә, ов кәрм сохтә вә әри јә корикәһо). *Медный котёл* гәзгуј мүси; 2. гәдәр ә әзини гоб дорушtәнијо чи; 3. перен. битәв груп ән дүшмәрә ә окружение вәкирдәји. II *коте́льный* прил. гәзгуји, ән гәзгу.

КОТЁНОК сущ. балај пишик. II *котя́чий* прил. ән балај пишик, ә балај пишик киро һистијо.

КО́ТИК[1] сущ. пишик дәрјоји (ширхурә һәјвон дәрјоји). II *ко́тиковый* прил. ән пишик дәрјоји, әз пуст ән и сохтә оморијо.

КО́ТИК[2] см. *кот*.

КОТИ́РОВАТЬ гл. гимәт, нирх норә (әри буһолүјә когозһо, әри валјута). II *котиро́вка* сущ. 1. гимәт, нирх норәји; 2. гимәт, нирх ән биржаји (әри буһолүјә когозһо, әри валјута).

КОТИ́ТЬСЯ, ОКОТИ́ТЬСЯ гл. 1. әз товунәј пишик вә јә дүшијә һәјвоникәһо: бала дорә (зәндә).

КОТЛЕ́ТА сущ. шомокуфтә, котлет. *Мясные котлеты* шомокуфтәј кушти. II *котле́тка* уменьш. шомокуфтәлә, котлетлә. II *котле́тный* прил. шомокуфтәји, котлети; ән шомокуфтә, ән котлет.

КОТЛОВА́Н сущ. котлаван, чикәј бинобору (әри бинәбору дәшәндә вәкәндә оморијо чоләки, чухурәки). II *котлованный* прил. котлавани, ән котлован.

КОТЛОВИ́НА сущ. фурогустәји, кәлә чухурәки (ә руј хори, јә новкә ә зир ән океан, ән дәрјо).

КОТО́МКА сущ. сумкә (ә гәјишһорәво, әри ә кәмәр вәнорә).

КОТО́РЫЙ мест. 1. комини, чәндимүн; 2. коми, комини әз чәнд донә; 3. јәкимүн нәһ, чәндимүн (бо, руз, сал вә әзиниһо).

КОТО́РЫЙ-ЛИБО мест. то же, что *который-нибудь*.

КОТО́РЫЙ-НИБУДЬ мест. коминикә (јә ә ҹәркә һистүтһо, әз јә чәндиһо коми бисто).

КОТТЕ́ДЖ сущ. коттеҹ (ә гирог шәһәр чүклә оводујә хунә).

КОТЯ́ГА, КОТЯ́РА сущ. кәләјә голинә әркәкә пишик.

КО́ФЕ сущ. ко́фе, гәһвә. II *кофеёк* уменьш. кофелә, гәһвәлә.

КОФЕВА́РКА сущ. кофедүшу (әри кофе дүшундә карасти).

КОФЕИ́Н сущ. кофеин (әз кофе вә әз вәлг чој вәкирдә оморәнијо, ә ћәвәс овурдәнијо чи). II *кофеи́новый* прил. кофеини, ән кофеин.

КОФЕ́ЙНИК сущ. гәфәдон (әри кофе дүшундә гоб).

КОФЕ́ЙНИЦА сущ. 1. әри кофе сов сохтә јәсијовлә; 2. гоб, әри кофе доштә; 3. фолчи (ә пүрч коферәво фол вәкундәнијо зән).

КОФЕ́ЙНИЧАТЬ гл. кофе хурдә (һәнҹирә).

КОФЕ́ЙНЫЙ *кофейный* прил. ко́феји, гәһвәји: 1. ән кофе; 2. ә коферәво сохтә оморијо; 3. әри кофе, әри кофехурдә һистијо; 4. тухә михәки, ә рәнг кофе; 5. *кофейная* в знач. сущ. кофехунә, гәһвәхунә.

КОФЕ́ЙНЯ сущ. гәһвәхунә, кофехунә (кофеш фурухтәнүтһо чүклә ресторанлә).

КО́ФТА сущ. кофтә (ә јубкә, јә новкә ә шоволәво вокундәнүтһо кутәћә оводуни зәни). II *ко́фточка* уменьш. кофтәлә. II *ко́фточный* прил. кофтәји, ән кофтә.

КОЧА́Н сущ. кәләм, јә кәләм. II *кочешо́к* уменьш. кәләмлә. II *кочанный* прил. кәләми; ән кәләм.

КОЧЕВА́ТЬ гл. күчәрији сохтә: 1. ә битәв дәм-дүллүк хүштәрәво әри зивистә әз јә ҹикә ә јә ҹикәјкә рафтә; 2. зу-зу ҹикәј әзивистәј хүштәрә дәкиш сохтә. II *кочева́ние* сущ. күчәрији: 1. ә битәв дәм-дүллүк хүштәрәво әри зивистә әз јә ҹикә ә јә ҹикәјкә рафтәји; 2. зу-зу ҹикәзивистә хүштәрә дәкиш сохтәји.

КОЧЕ́ВНИК сущ. күчәри (зу-зу ҹикәзивистә хүштәрә дәкиш сохтәнијо одоми). II *коче́вница* әзини зән (духтәр).

КОЧЕВО́Й прил. күчәри (һәмишә ә јә ҹикә нәс зивистәнијо, ә битәв дәм-дүллүк хүштәрәво әри зивистә әз јә ҹикә ә јә ҹикәјкә рафтәнијо).

КОЧЕГА́Р сущ. кочегар, аташдәкәсу (аташ дәкәсундәнијо вә ә хәјолү бирәнијо одоми). II *кочега́рский* прил. кочегари, ән кочегар.

КОЧЕГА́РКА сущ. кочегар (әри гәзгуһој буги пичһо дәријо ҹикә). II кочега́рный прил. кочегари, ән кочегар.

КОЧЕНЕ́ТЬ гл. кәј бирә, хүшк бирә.

КОЧЕРГА́ сущ. мошә, аташкәш. II *кочерёжка* сущ. мошәлә, аташкәшлә. II *кочерго́вый* прил. мошәји, аташкәши; ән мошә, әнаташкәш.

КОЧЕРЫ́ЖКА сущ. гут ән кәләм.

КО́ЧЕТ сущ. хуруз.

КО́ЧКА сущ. кәлә кәсәк, кут ән хок, доћорилә (ә тар, јә новкә губијә хори.

КОША́ЧИЙ прил. пишики, назуји, ән пишик, ән назу.

КОША́ЧЬИ сущ. ед. *кошачье* әз пишикһо (пәләнк, шир вә әзиниһо).

КОШЕЛЁК сущ. 1. сумкәлә, кисәләј пули; 2. перен. пул, ҹиб.

КОШЕ́ЛЬ сущ. 1. см. *кошелёк* 1.; 2. прост. кәлә сумкә (сәбәт).

КО́ШЕНЫЙ прил. зәрә, чирә оморијо, јә новкә әз зәрә бәгдә ә хори мундијо (әз товунәј савзә).

КОШЁЛКА сущ. сәбәтлә, чүклә сәбәт.

КО́ШКА сущ. 1. пишик, назу (дүши); 2. хәз пишики; 3. гәрмог поји (әри ә шалмон вәрафтә); 4. михвәкән (карасти). <> *Как кошка с собакой* сәк нә пишикә хуно; *чёрная кошка пробежала между ними* ћәрәшү вәхурди. II *ко́шечка и кошу́рка* уменьш. пишиклә, назулә (дүши). II *кошачий и ко́шечий* прил. пишики, наз ји; ән пишик, ән назу (әз товунәј дүшијә пишик).

КОШМА́Р сущ. 1. тәрс, тәрсирәнијә хов, хәрәбә хов; 2. чүникә лап тәрсирәни, курунд.

КОШМА́РНЫЙ прил. 1. тәрсирәни, ћәјбәҹәр; 2. лап хәрәб.

КОШНИ́ЦА сущ. зәнбил, сәбәт.

КОШТ сущ. хәрҹ, әри зивистә хәрҹи.

КОЩЕ́Й сущ. кошеј: 1. ә нәгүлһој уруси јүрә хәзинәһо һистијо вә сур нәмүрүмирә данүстәнијо пирә мәрд; 2. перен. неодобр. разг. лап ләгәрә дуразә одоми.

КОЩУ́ННИК сущ. ә дин, ә әри һәммә, јә новкә әри киникә ћәзиз һистијо чи бићүрмәти сохтәнијо, вәшмәрдәнијо одоми.

КОЩУ́НСТВО сущ. ә дин, ә әри һәммә, јә новкә әри киникә ћәзиз һистијо чи бићүрмәти сохтәји, вәшмәрдәји.

КОЩУ́НСТВОВАТЬ гл. ә дин, ә әри һәммә, јә новкә әри киникә ћәзиз һистијо чи бићүрмәти сохтә, вәшмәрдә.

КРА́ДЕНЫЙ I прил. дӳздирə, дӳздирəоморə (дӳздирə оморијо); II сущ. дӳздирə оморијо чи.

КРА́ДУЧИСЬ нареч. 1. јовош-јовош, сəс-сӳз-сəссӳз, пəһəнӳ бирə-бирə, дӳздəдӳзд; 2. ə дӳзди-пəһəнӳки.

КРАЕУГО́ЛЬНЫЙ прил. ən кəрəки. *Краеугольный вопрос* ən кəрəкијə мəсəлə.

КРА́ЖА сущ. дӳзди, кəнови.

КРАЙ сущ. 1. гирог. *Край стола* гирог ən стол; 2. сəр, бəш. *Бревно с краю подгнило* тир əз бəш пысыри; 3. гирог, əхир. *Он живёт на краю села* у ə гирог ən диһ зивистə; 4. лəһə. *Налить стакан до краев* пəјлəрə тə лəһə пур сохтə; 5. хори. *Тёплые края* кəрмə хориһо. <> *До краев* тə лов-лəһə; *край света* əхир ҳилом; *литься через край* вəдəрəхширə.

КРА́ЙНИЙ прил. гироги: 1. ə гирог һистијо. *Крайняя комната* гироги утог; 2. əхир, əхири. *Крайняя цена* əхири гимət; 3. дур. <> *В крайнем случае* чорəсӳз мундəнки; *по крайней мере* һич нə бистокə.

КРА́ЛЯ сущ. 1. то же, что красотка; 2. духтəр (ə горт). II ћ ҳ һо

КРАН[1] сущ. кран[1] (əри овə, јə новкə газə əз гоб, јə новкə əз трубə рəһо дорə карасти лулəји. *Водопроводный кран* кран ови

КРАН[2] сущ. кран[2] (əри курундə чирə тик кирдə вə чикəјӳрə дəкишсохтə һистијо мошин).

КРА́ННЫЙ, **КРА́НОВЫЙ** прил. крани, ən кран.

КРАНОВЩИ́К сущ. кранчи (мошинист ən кран[2]). II *крановщи́ца* əзини зəн (духтəр).

КРАП сущ. локо, хол, чуркум (чӳклəлəһо). II 1. *кра́повый* прил. локоји (холи, чуркуми); 2. локовəри (холвəри, куркумвəри).

КРА́ПАТЬ гл. 1. хол-хол, кəм-кəм рихтə (воруш); 2. холхоли (чуркум-чуркум) сохтə чӳникəрə.

КРАПИ́ВА сущ. кəзинə. II *крапи́вный* прил. кəзинəји, ən кəзинə.

КРАПИ́ВНИЦА сущ. 1. чəгəрə (нəчоги); 2. пəлпəлӳј кəзинəји; 2. холлӳ (чинс ən пəлпəлӳ).

КРА́ПИНА, КРА́ПИНКА сущ. локо, хол, чуркум (јəки ə руј ən чӳникə вəријо амбарə чӳклə холһо (локоһо, чуркумһо).

КРАПЛЕ́НИЕ сущ. хол вəнорəји, чуркум-чуркум сохтəји.

КРАПЛЁНЫЙ прил. хол, нӳшунə вəнорə оморијо (ə вози горти).

КРА́ПЧАТЫЙ прил. холхоли, чуркум- чуркум.

КРАСА́ сущ. 1. рачи. *Краса снежных гор* рачи ən вəрфијə догһо; 2. јаравуш. *Краса и гордость школы* јаравуш вə сəркəлəји ən ошколə. <> *Во всей своей красе* ə битəв рачи хӳштəрəво;

КРАСА́ВЕЦ сущ. рач: 1. рач вəди һистијо одоми. *Красавец-мужчина* рачə мəрд; 1. ə товунəј лап рач һистијо киникə, чӳникə. *Красавец-город* рачə шəһəр. II *краса́вчик* уменьш. рачлə. II *краса́вица* сущ. рачə зəн (духтəр).

КРАСИ́ВОСТЬ сущ. буруни рачи, əз буру вəди һистијо рачи.

КРАСИ́ВЫЙ прил. рач, рач һистијо.

КРАСИ́ЛЬНЯ сущ. купхунə, рəнгхунə (чиһорə рəнг зəрəнӳтһо чикə).

КРАСИ́ЛЬЩИК сущ. кӳпчи (корӳ рəнгзəрə һистијо кор корсох). II *краси́льщица* əзини зəн (духтəр).

КРАСИ́ТЕЛЬ сущ. рəнг (əри чӳникəрə рəнгзəрə һистијо чи).

КРА́СИТЬ гл. 1. рəнг зəрə (сохтə). *Красить дверь* дəрə рəнг зəрə; 2. вəравундə, рач сохтə, јəравуш дорə. II *краше́ние* сущ. 1. рəнгзəрə, рəнг зəрəји; 2. вəравундəји. II *краси́льный* прил. рəнги: 1. ən рəнгзəрəји, əри рəнг сохтə һистијо; 2. ə гəдӳ əри рəнг вəкирдə кəрəк бирəнијо чиһо дəријо; 3. в знач. сущ. *красильная,* то же, что *краси́льня*.

КРА́СИТЬСЯ гл. 1. сифəт хӳштəрə, мујһој хӳштəрə рəнг зəрə; 2. рəнгӳ вəдирəморə, рафтə. *Эта материя сильно красится* рəнг ən и мол амбар вəдирəморə (рафтə); 2. рəнг зəрə оморə, вəравундə оморə, рач сохтə оморə.

КРА́СКА сущ. рəнг, краскə. II *красочный* прил. рəнги: 1. ən рəнг; 2. əри рəнгзəрə һистијо.

КРАСНЕ́ТЬ гл. гирмизи бирə: 1. гирмизинə рəнг вəкирдə; 2. кунə дорə (рəнг ən сифəтӳ); 3. ҳəјб оморə, хəчəлəти кəширə; 4. һəчи вəди бирə.

КРАСНЕ́ТЬСЯ гл. гирмизи вəди бирə.

КРАСНОБА́Й сущ. буш-бушə, мəҳносӳзə кофһо сохтəкорə одоми. II *краснобайка* əзини зəн (духтəр).

КРАСНОБА́ЙСТВО сущ. буш-бушə, мəҳносӳзə кофһо сохтəји.

КРАСНОКО́ЖИЙ пустгирмизи: 1. прил. рəнг пустӳ гирмизитəһəр һистијо; 2. в знач. сущ. рəнг пустӳ гирмизитəһəр һистијо одоми, һинди ən Софони Америка).

КРАСНОЛИ́ЦЫЙ прил. руҗгирмизи, гирмизинәсифәт (рәнг сифәтү гирмизи һистијо).

КРАСНОРЕЧИ́ВЫЙ прил. , әз дүли, боворсохтәни коф сохтә данүстәнијо.

КРАСНОРЕ́ЧИЕ сущ. рач, хуб коф сохтә данүстәји.

КРАСНОТА́ сущ. кунә, гирмизини, гирмизијә локо.

КРАСНОЩЁКИЙ прил. гирмизинәгутинә (гутинәһоҗү гирмизи һистијо).

КРАСНУ́ХА сущ. чәгәрә (нәчоги һәјили).

КРА́СНЫЙ прил. гирмизи: рәнг ән хун, әз рәнгһој спектр јәки, ә һәрәј ән портохоли нә бәнәвшәји дәријо. *Красный, как кровь* хунә хуно гирмизи, *красные губы* гирмизинә ловһо. <> *Красная медь* сүфтә мүс; *красное каление* гипгирмизи товустә; *Красный Крест* Гирмизинә Хоч; *красный петух* аташ; *пустить красного петуха* сухундә, *красный* устар. *товар* мол аршини.

КРАСОВА́ТЬСЯ гл. 1. вәди бирә, ә чум вәхурдә, бәрг дорә (әз товунәј јә рача чи); 2. хүштәрә бурбундә.

КРАСОТА́ сущ. рачи: 1. һәммә рачә, хошоморәнијә чиһо *красота рисунка* рачи ән шикил; 2. рачә, хубә чикәһо.

КРАСО́ТКА сущ. рачә духтәр, рачә чојилә зән.

КРАСТЬ гл. дүздирә, кәновундә. II *кра́жа и покра́жа* сущ. дүзди, кәнови (чи кәсә ә пәһәнүки дүздирәји, кәновундәји).

КРА́СТЬСЯ гл. ә пәһәнүки, јовош-јовош, јәкиш нәвинирә ә чүчојикә дәрафтә.

КРАТ сущ. караз, бо. *Во сто крат* сад бо (кәм, јә новкә амбар).

КРА́ТЕР сущ. кратер: 1. ләһәј ән вулкан; 2. һәлгәјијә дог ә мәнк вә ә јә планетикәһо. II *кра́терный* прил. кратери, ән кратер.

КРА́ТКИЙ прил. кутәһ: 1. ә кәмә вәхт бирәнијо; 2. дур нистијо, дураз нистијо (әз товунәј рәһ); 3. ә кәмә кофово куфтирә оморијо. *Краткий курс физики* кутәһә курс ән физика; 4. дураз нәс кәширәнијо. *Краткие звуки* кутәһә сәсһо. «*и*» *краткое* нум ән һәрф «*й*». II *кра́ткость* сущ. кутәһи, кудәки.

КРАТКОВРЕ́МЕННЫЙ прил. кутәһ, кәмә вәхт кәширәнијо.

КРАТКОСРО́ЧНЫЙ прил. ә кәмә вәхт сохтә оморәнијо, јә новкә әри кәмә вәхт дорә (вәкирдә) оморәнијо.

КРА́ТНЫЙ прил. (ә математика) бәхш бирәнијо (ә математика: ә чәндикә битәв бәхш бирәнијо шуморә). *Девять – число кратное трём* нүһ ә сәсә бәхш бирәнијоји. II *кра́тность* сущ. бәхш бирәји, бәхш бирә данүстәји ән шуморә.

КРАХ сущ. вәчарустәји, ихт бирәји.

КРАХМА́Л сущ. крәхмол.

КРАХМА́ЛИСТИЙ прил. крәхмоли (ә гәдү крәхмол дәријо).

КРАХМА́ЛИТЬ гл. крәхмоли сохтә, крәхмол зәрә.

КРАХМА́ЛЬНЫЙ прил. крахмоли: 1. ән крәхмол; 2. әз крәхмол, ә крәхмолаво сохтә оморијо; 3. крәхмолзәрә, крәхмол зәрә оморијо.

КРА́ЧКА сущ. парустәк сәрови (дәрјоји).

КРА́ШЕНЫЙ прил. 1. рәнгзәрә, рәнг зәрә оморијо; 2. вәрајистә, вәравундә оморијә.

КРАЮ́ШКА, КРАЮ́ХА сущ. кәлә тикәј әи гирог нун.

КРЕ́ДИТ сущ. кре́дит (ә китобһој һәг- һисоби: һисоб ән хәрчһо вә гәрдһој ән идорә).

КРЕДИ́Т сущ. кредӣт: 1. иһтибор, боворими; 2. әри чүникә рәһо дорә оморијо мол, јә новкә пул; 3. буһолүјә чиһорә (молә, пулә) ә гәрд дорәји. II *кредӣтный* прил. кредити, ән кредит.

КРЕДИТОВА́ТЬ гл. 1. кредит дорә, гәрд дорә, пул рәһо дорә; 2. ә гәрд дорә.

КРЕДИТО́Р сущ. кредитор (кредит дорәкор, ә гәрд дорәкор): II *кредито́рша* сущ. әзини зән, духтәр.

КРЕМ сущ. крем: 1. әз гәјмог, рүгән ә шоколадово, ә ов мәјвәрәво гәриш сохтә омрәнијо ширинә хурдәнијә чи; 2. әри ә мәһс зәрә маз; 3. әри ә чәндәк зәрә маз.

КРЕМАТО́РИЙ сущ. крематори (мито сухундәнүтһо чикә).

КРЕМА́ЦИЯ сущ. кремасија (митоһорә ә әри ән и кор дузбирә печһо сухундәји). II *кремационный* прил. кремасијаји (әри кремасија һәзүр сохтә оморијо).

КРЕМЕ́НЬ сущ. сәнг чәхмохи. II *кремешо́к* сущ. сәнглә чәхмохи.

КРЕМИ́РОВАТЬ гл. кремасија сохтә (миторә ә печ сухундә).

КРЕМЛЬ сущ. кремл ((ә күһнә шәһәрһој уруси гәлә). *Московский кремль* кремл ән Москов. II *кремлёвский* прил. кремли: 1. ән кремл; 2. ә кремл һистијо.

КРЕМНЁВЫЙ прил. 1. әз сәнг чәхмохи сохтә оморијо 2. сәнг чәхмохирә хуно сәхт hистијо.

КРЕ́МОВЫЙ *I*прил. креми: 1. ән крем; әз крем сохтә оморијо; 3. кремрәнги (ә зәрд зәрәнијо сипрә рәнг).

КРЕН сущ. ә јон дәкәштәји, ә јон, шәфт бирәји (ән кәми, јәрпалан вә јә чиhојкә);

КРЕНИ́ТЬ гл. ә јон дәкәрдундә, шәфт сохтә.

КРЕНИ́ТЬСЯ гл. 1. ә јон дәкәштә, шәфт бирә; ә јон дәкәрдундә оморә, шәфт сохтә оморә.

КРЕП сущ. креп: 1. рујү тинкол-тинколә мол пәшми, јә новкә әврүшүми; 2. сијәhә палашә мол вә әз и мол әри ә гул бәстә лент овули. II *кре́повый* прил. крепи: 1. ән креп; 2. әз креп сохтә оморијо.

КРЕПДЕШИ́Н сущ. крепдешин (мол әврүшүми). II *крепдеши́новый* прил. крепдешини: 1. ән крепдешин; әз крепдешин духтә оморијо.

КРЕПИ́ТЬ гл. сәхт сохтә: 1. ә чүникә сәхт бәстә, вәкосундә; 2. күчлү сохтә, күч дорә; 3. пишој шүгәмрафтәрә појундә.

КРЕ́ПКИЙ прил. сәхт: 1. хүрд сохтәјү, пара сохтәјү чәтин hистијо; 2. күчлү, чунү сәхт hистијо (ә товунәј одоми); 3. ә сәр коф хүштә појүhо; 4. лап күчлү; 5. амбар түнд. II *кре́пость* сущ. сәхти.

КРЕПКОГОЛО́ВЫЙ прил. кут, дир ә сәр офторәнијо.

КРЕПКОЛО́БЫЙ см. *крепкоголовый.*

КРЕПЛЕ́НИЕ сущ. 1. бәстәји, сәхт сохтәји; 2. әри чүникәрә бәстә, сәхт сохтә hистијо чи; 3. пишој вәчарустәјирә күрдәнијо зомуни.

КРЕПЛЁНЫЙ прил. түнд (ә товунәј ә гәдү спирт дәкундә оморијо шороб).

КРЕ́ПНУТЬ гл. сәхт бирә, күчлү бирә.

КРЕ́ПОСТЬ[1] сущ. гәлә.

КРЕ́ПОСТЬ[2] сущ. 1. сәхти; 2. куч, ә чүникә тоб бирәји; 3. ә сәр коф појистә данүстәји; 4. түнди.

КРЕПЧА́ТЬ гл. сәхт бирә, күчлү бирә.

КРЕПЫ́Ш сущ. чунү согә одоми (амбари вәхт ә товунәј hәјил).

КРЕПЫ́ШКА то же, что *крепыш*.

КРЕ́СЛО сущ. кресло. II *кресельный* прил. креслоји, ән кресло.

КРЕСС-САЛА́Т сущ. чуркум (савзи).

КРЕСТ сущ. хоч. <> *поставить крест* (на ком, чем) әз сәрү хит кәширә (ән ки, ән чү).

КРЕ́СТИК сущ. хочлә: 1. см. крест; 2. нүшунә (дү јәкирә бурранијо бала хитләhо).

КРЕСТИ́НЫ сущ. 1. ә ов хоч дәшәндәји; 2. ә хотур ән и кор сүhүдо.

КРЕСТИ́ТЬ гл. 1. христиан сохтә, ә ов хоч дәшәндә; 2. хоч зәрә (кәширә).

КРЕСТИ́ТЬСЯ гл. 1. христиан бирә; 2. хоч зәрә (кәширә).

КРЕ́СТНИК сущ. кук хочи.

КРЕ́СТНИЦА сущ. духтәр хочи.

КРЕ́СТНЫЙ прил. хочи, ән хоч.

КРЕСТОВИ́ДНЫЙ прил. хочи, хочә хуно hистијо, ә тәhәрз хоч hистијо.

КРЕСТО́ВЫЙ прил. хочи: 1. ән хоч; 2. хочә хуно hистијо.

КРЕСТОНО́СЕЦ сущ. хочкәрду (әз кәрдуhо јәки).

КРЕСТОНО́СНЫЙ прил. 1. хочкәрду (хоч кәрдундәнијо); 2. Хочкәрдуји, ән хоч кәрдундәнијо.

КРЕСТООБРА́ЗНЫЙ прил. хочтәhәр (ә тәhәр хоч hистијо).

КРЕСТЬЯ́НИН сущ. кәндчи (ә кәнд зивистәнијо вә хорирә коштәнијо одоми). II *крестья́нка* әзини зән. II *крестья́нский* прил. кәндчији, 1. ән кәндчи, ән кәндчиhо; 2. ән кәндчи, ән кәндчиhо hистијо.

КРЕСТЬЯ́НСТВО сущ. 1. кәндчиhо; 2. кор кәндчији, кор ән кәндчиhо.

КРЕТИ́Н сущ. кретин: 1. јүрә нәчоги кретини hистијо одоми; 2. разг. перен. әгүлсүз, кәмәгүл, прост. хәр. II *кретинка* әзини зән (духтәр).

КРЕТИНИ́ЗМ сущ. кретинизм, кретини: 1. кәлә нә бирәји (чәндәкү); 2. әз әгүл пәс мундәји, әгүлсүзи.

КРЕЩЕ́НИЕ сущ. 1. ә ов хоч дәшәндәји (әри киникәрә ә христиани вәкүрдә); 2. чү корикәрә јәкимүн бо әз дүли сохтәји.

КРЕЩЁНЫЙ прил. ә ов хоч дәрафтијо (христиани вәкирдијо).

КРЁСТНЫЙ 1. прил. хочи (киникәрә ә ов хоч дәшәндәнки ә унчикә бирijo). 2. сущ. 1) *крёстный*: *крёстный отец* бәбәј хочи; 2) *Крёстная мать* дәдәј хочи.

КРИВА́Я сущ. матем. шәфтә (шәфтә хит).

КРИ́ВДА сущ. дуркуни, шәфти.

КРИВЕ́ТЬ, ОКРИВЕ́ТЬ гл. шәфт бирә. *Криветь на один глаз* әз јә чум кур бирә.

КРИВИЗНА́ сущ. 1. шәфти, гәди; 2. шәфт, гәд бирijo чикә.

КРИВИ́ТЬ гл. гәд, шәфт сохтә чүникәрә.

КРИВИ́ТЬСЯ гл. гәд, шәфт бирә (сохтә оморә).

КРИВЛЯ́КА сущ. назнази (амбар наз сохтәнијо, хүштәрә хүрд сохтәнијо одоми).

КРИВЛЯ́ТЬСЯ гл. амбар наз дорә, наз фурухтә, хүштәрә хүрд сохтә. II *кривля́нье* сущ. амбар наз дорәји, наз фурухтәји, хүштәрә хүрд сохтәји.

КРИ́ВО нареч. шәфт, шәфтәвунә; чәп, чәпәвунә.

КРИВОБО́КИЙ то же, что *кособокий*.

КРИВОДУ́ШНЫЙ прил. гәлпәдүл, дүлпәлп, дурку. II *криводу́шие* сущ. гәлпәдүли, дүлпәлпи,дуркуни.

КРИВО́Й прил. шәфт: 1. дуз нистијо, гәд hистијо. *Кривая линия* шәфтә хит; 2. јәчумә, јә чумү кур hистијо; 4. бәдбиһисоб, дурку. <> *Кривая улыбка* нәдүлнәдүлә (дуркунә) хәндә; *кривое зеркало* шәфтә кузки.

КРИВОТО́ЛКИ сущ. коф-кәләч (дуркунә, бинәсүзә кофhо, хәбәрбәриhо.

КРИ́ЗИС сущ. кризис (ә нәкуми бирәнијо сәхтә hол ән нәчоги. II *кри́зисный* прил. кризиси; ән кризис.

КРИК сущ. hороj, бочәһ, кәлә сәс, hов. *Поднять крик* hороj сохтә, бочәһ дәшәндә.

КРИКЛИ́ВЫЙ сущ. 1. зу-зу, амбар бочәһ дәшәндәнијо); 2. сәсү кәлә hистијо; 3. hовhови (јүрә кәлә-кәлә, ә бочәһәво коф сохтә хош оморәнијо). *кри́кливость* сущ. hороj- бочәһи, hовhовији.

КРИ́КНУТЬ см. *кричать*.

КРИКУ́Н сущ. hовhови: 1. амбар hороj-бочәһ сохтәнијо, hов дәшәндәнијо одоми. II *крикунья* әзини зән (духтәр).

КРИМИНА́Л сущ. криминал.

КРИМИНАЛИ́СТ сущ. криминалист. II *криминали́стка* криминалист зән (духтәр).

КРИМИНАЛИСТИ́ЧЕСКИЙ прил. криминалистикаји, ән криминалистика

КРИМИНА́ЛЬНЫЙ прил. криминали, ән криминал.

КРИМИНО́ЛОГ сущ. криминалог.

КРИМИНОЛО́ГИЯ сущ. криминалогија. *криминологический* прил. криминалогијаји, ән криминалогија.

КРИ́НКА, КРЫ́НКА сущ. гәдәh (дуразә гоб луги әри шир). II *кри́ночный и кры́ночный* прил. гәдәhи, ән гәдәh.

КРИСТА́ЛЛ сущ. кристал. II *кристаллик* уменьш. кристаллә. II *кристаллический* прил. кристали: 1. ән кристал; 2. әз кристалhо hәмәл оморијо.

КРИСТА́ЛЛИЗАЦИЯ сущ. ә кристал чарундәји, ә кристалhо чарустәји, шишә бәстәји.

КРИСТАЛЛИЗОВА́ТЬ гл. ә кристал чарундә.

КРИСТАЛЛИЗОВА́ТЬСЯ гл. ә кристал чарустә, шишә бәстә.

КРИСТАЛЬНЫЙ прил. кристали: 1. ән кристал; 2. перен. сүфт, палаш; 3. перен. тәмиз, ә әхлогү коф нәвәријо. II *кристальность* кристали, софи, тәмизи.

КРИТЕ́РИЙ сущ. пәjмунә, гимәт, фикир (у, коми ки, әри чүникәрә гијмәт дорә вәкирдә оморә).

КРИ́ТИК сущ. тәнгидчи, hәjбчу.

КРИ́ТИКА сущ. тәнгид, hәjбчуји. *Подвергнуть критике* тәнгид сохтә, hәjбојүрә куфтирә (ән киникәрә). <> *Не выдерживает критики* ә кофсохтә ни вәрзү.

КРИТИКА́Н сущ. hәjбчу (јүрә тәнгид сохтә, әз hәммә hәjб кәштә хош оморәнијо одоми). II *критика́нка и критика́нша* әзини зән (духтәр). II *критика́нский* прил. hәjбчуји, ән hәjбчу.

КРИТИКА́НСТВОВАТЬ гл. hәjбчуји сохтә.

КРИТИКОВА́ТЬ гл. тәнгид сохтә, hәjбә куфтирә.

КРИЧА́ТЬ, гл. бочәһ зәрә: 1. hороj сохтә; 2. амбар кәлә-кәлә коф сохтә; 3. ә сәр киникә (чүникә), вәшмәрдә, нифри сохтә; 4. әз товунәj киникә (чүникә), амбар, hәртарафи коф сохтә.

КРИЧА́ЩИЙ прич. и прил. бочәһ зәрәкор, hов зәрәкор, hороj дәшәндәкор.

КРОВ сущ. : бун: 1. устар. ә сәр чүникәрә дәкүрдијо чодур, пәрдә вә jә чиhикәhо; 2. хунә, әри зивистә чикә. *Остаться без крова* хунәсүз мундә.

КРОВА́ВЫЙ прил. хуни, хунриз: 1. ә хунәво билисмол hистијо; 2. ә хунәво пур сохтә оморијо, ә хунәво гәриш hистијо, . *Кровавая одежда* хунијә оводуни; 3. (ә рәнг хун hистијо (үшүглүјә гирмизи 4. ә вәһшијәтиhој хүштәрәво локолү биријо, амбарә хун рихундијо, амбарә одоми күштијо. II *крова́вость* сущ. хунији, хунризи.

КРОВА́ТЬ сущ. кроват (предмет ән мебел, әри хисирә hистијо). II *крова́тка* уменьш. кроватлә. II *крова́тный* прил. кровати: 1. ән кроват: 2. әри кроват hистијо.

КРО́ВЕЛЬЩИК сущ. бунзән: бун зәрәнијовә (вәнорәнијо (дәкүрдәнијо) вә гүч сохтәнијо

корсох. II *кровельщицкий* прил. бунзəни: 1. əн бунзəн; 2. əри бунзəрə hистијо.

КРОВЕНО́СНЫЙ прил. хуни (əри хун корсохтə hистијо). *Кровеносный сосуд* рак.

КРО́ВЛЯ сущ. бун (ə сəр хунə дəкӱрдə оморијо). *Черепичная кровля* бун луги. II *кро́велька* сущ. бунлə. II *кровельный* прил. буни: 1. əн бун; 2. əри ə бун кəширə (вəнорə) hистијо.

КРО́ВНЫЙ прил. 1. сугд. (əз јə бəбə-дəдəј бирijо); 2. лап нəзник. *Кровное родство* нəзникə гоhуми; 3. чинс (чинсӱ тəмиз hистијо həjвон); 4. ə чəтинирəво, ə курундə сəhəрəво ə дəс оморијо; 5. лап курунд, лап зобу. <> *Кровный враг* гəнимə дӱшмə. *Кровные деньги* ə сəhəрəво ə дəс оморијо пулhо.

КРОВОЖА́ДНЫЙ прил. хунхур (əри одомикӱштə həзӱр hистијо, тəшнəј хун hистијо, залум). *кровожадный враг* хунхурə дӱшмə. II *кровожа́дность* сущ. хунхури, залуми, вəhшији, тəшнəј хун бирəји.

КРОВОИЗЛИ́ЯНИЕ сущ. хунзəрəји, хунрафтəји (ə дорӱј ən организм). *Кровоизлияние в мозг* ə мувəh хун зəрəји.

КРОВОПИ́ЕЦ, КРОВОПИ́ЙЦА сущ. хунхур, хункəш; залум, зобу.

КРОВОПОДТЁК сущ. гəнчур (əз вохурдə ə зир пуст хун рафтəнки ə чəндəк həмəл оморəнијо локо); ковуји.

КРОВОПРОЛИ́ТИЕ сущ. хунрихуни (hə ə јəбо амбара одоми кӱштəји).

КРОВОПРОЛИ́ТНЫЙ прил. хунрихуни (ə хунрихундəрəво бирəнијо). II *кровопроли́тность* сущ. хунрихуни (ə хунрихундəрəво бирəји).

КРОВОПУСКА́НИЕ сущ. хунвəкирдəји, həчəмəт вəнорəји (əри нəчогирə хуб сохтə). II *кровоопуска́тельный* прил. əри хунвəкирдə hистијо.

КРОВОСМЕШЕ́НИЕ сущ. нəзникə гоhумə хостəји (ə нəзникə гоhум ə шӱвəр рафтəји).

КРОВОСО́С сущ. хункəш: 1. хунə кəширəнијо həjвон. *Пиявки-кровососы* зəлӱhо-хункəшhо; 2. то же, что *кровопийца.*

КРОВОСО́СНЫЙ прил. хункəши (хунə кəширəнијо). II *кровососные банки* бонкəhој хункəши.

КРОВОТЕЧЕ́НИЕ сущ. хунрафтə (əз ракhо хун рафтəји). *Остановить кровотечение* хунрафтəрə појундə.

КРОВОТОЧИ́ВЫЙ прил. хун рихтəнијо, хун рафтəнијо (əз чӱ хун рафтəникə, рихтəникə). *Кровоточивая рана* хун рихтəнијо јара. II *кровоточи́вость* сущ. хун рихтəји, хун рафтəји.

КРОВОТОЧИ́ТЬ гл. хун рихтə, хун рафтə. *Рана кровоточит* əз јара ədəј хун рафтə.

КРОВОХА́РКАНЬЕ сущ. хунвəрəхширə (сӱврӱстəнки əз синə хун вəдироморəји).

КРОВЬ сущ. хун. <> *В крови, это в крови* (у кого) ə хунӱ дəри; *жаждать крови* тəшнəј хун бирə, хун-хун куфтирə; *истекать кровью* хун бəрдə (кирə); *кровь бросилась в голову* хун ə сəрӱ зəри; *кровь играет, кровь кипит* хунӱ ədəј дӱширə; *пить (сосать) кровь* хунӱрə хурдə (кəширə); *портить кровь* (кому) хунӱрə сијəh сохтə; *пролить кровь* (за кого, за что) хун тиhи сохтə, рихундə (ə ки, ə чӱ киро); *пускать* (кому) *кровь* хун вəкирдə (əз ки); *сердце кровью облилось* əз дӱлӱ ədəј хун ворустə.

КРОВЯНИ́СТЫЙ прил. хунлӱ, хундəри (ə гədӱ чəндгədəрикə хун дəријо). II *кровяни́стость* сущ. хунлӱји, хундəбирəји (ə гədӱ чəнгədəрикə хун дəбирəји).

КРОВЯНО́Й прил. хуни: 1. ən хун; 2. ə гədӱ хун дəријо; 3. əз хун, ə хунəво сохтə оморијо; 4. ə рəнг хун hистијо, гирмизи.

КРОЕ́НИЕ сущ. молə чəрмə бурраји əри əз тикəhојӱ оводуни, мəhс духтə бурраји.

КРОИ́ТЬ гл. бурра (молə ,чəрмə, əри əз бурра тикəhо чӱникə духтə). II *кро́йка* сущ. молə ,чəрмə бурраји (əри əз тикə hојӱ чӱникə духтəји).

КРО́Й 1. См. *кроить*; 2. əри чӱникə духтə бурра омрijо тикəhо

КРОКОДИ́Л сущ. крокодил (ə сəр шӱгəм рафтəнијо дӱрӱчдə həjвон гədови ən кəрмə чикəhо). II *крокоди́лий и крокоди́лов* прил. крокодили, ən крокодил. <> *Крокодиловы слёзы* дуркунəкијə həрchој чум.

КРОКОДИ́ЛОВЫЙ прил. крокодили (əз пуст крокодил духтə, сохтə оморијо).

КРО́ЛИК сущ. давшон, хəркуш (хунəји) вə пуст ən и. II *кроличий и кроликовый* прил. давшони: 1. ən давшон; 2. əз пуст, чəрм давшон духтə, həзӱр сохтə оморијо.

КРОЛИКОВО́Д сущ. давшондор (корӱ давшондоштə hистијо одоми).

КРОЛИКОВО́ДСТВО сущ. давшондори (јə бəхш ən həjвондорирəхуно).

КРОЛЬЧА́ТНИК сущ. давшон доштə оморəнијо чикə.

КРОЛЬЧИ́ХА сущ. дӱшијə давшон хунəји.

КРО́МЕ пред. əз киникə, чуникə бəхшəj. *Кроме него никто не видел* əз у бəхшəj jəкиш нə винири. 2. кијоди, сəрзијоди. <> *Кроме шуток* əз зарфит ə гирог, зарфотсүз.

КРО́МКА сущ. 1. ə гирог мол тəнкə зул; 2. гирог ən чуникə (ə дуразовунə).

КРОМСА́ТЬ гл. 1. ворə-ворə сохтə, вəнчивəнчи сохтə шəндə, тикə-тикə бурра; 2. хəрəб сохтə, вəнчирə хəрəб сохтə.

КРО́НА[1] сущ. лүкəhо нə вəлкhој дор, həммə əjəки.

КРО́НА[2] сущ. крона (ə бəhзи дəвлəthој ən Авропа пул).

КРОПА́ТЬ гл. 1. ə дирноhирəво, ə нəданирəво кор сохтə; 2. ə чəтинирəво нүjүстə, сəнкилисијəh сохтə.

КРОПИ́ТЬ гл. 1. ов шəндə (кəмлə, ə сəр киникə, чуникə); 2. хүрдə-хүрдə шəндə (əз товунəj воруш).

КРОПОТЛИ́ВЫЙ прил. чəтин, амбар зəhмəтлү; амбарə сəhəр кəрəк hистијо. *Кропотливая работа* чəтинə, зəhмəтлүjə кор. II *кропотливость* сущ. чəтини, амбарə зəhмəтлүji; амбарə сəhəр кəрəк бирəji.

КРОПОТУ́Н сущ. зəhмəткəш (ə ə зəhмəтəво, ə сабурəво, əз дүли, тəhəди нəсохтə кор сохтənијо одоми).

КРОТ сущ. курмуш, кура сичон. II *кро́товый* прил. курмуши: 1. ən курмуш; 2. ən курмуш hистијо; 3. əз хəз, пуст курмуш духтə, həзүр сохтə оморијо.

КРО́ТКИЙ прил. нəрмədүл, həлим, мити. *Кроткий человек* митијə одоми; *кроткий нрав* həлими. II *кро́ткость* сущ. нəрмədүли, həлими, митији.

КРОХА́ сущ. бала həjиллə.

КРО́ХА то же, что *крошка*[2].

КРОХОБО́Р сущ. хүрдəчи (хүрдəчији сохтənијо одоми). II *крохоборка* əзини зəн (духтəр).

КРОХОБО́РСТВО сущ. хүрдəчиј: 1. сəгəти, хүрдовот вəчирəji; 2. кəлəhорə, кəрəкиhорə норə ə хүрдəjə чиhо амбар фикир дорəji. II *крохобо́рский* прил. хүрдəчији, ən хүрдəчи.

КРОХОБО́РСТВОВАТЬ гл. хүрдəчији сохтə.

КРО́ХОТНЫЙ прил. хурдəлə, чүклəлə, балалə, бичихлə.

КРО́ШЕВО сущ. 1. hофтəбəчəр (əз хүрдəхүрдə вəнчирə оморијо чиhо həзүр сохтə оморијо нухоруш); 2. тикəhо, əз чү нухорушикə мундиhо.

КРО́ШЕЧНЫЙ прил. хүрдəлə, чүклəлə, бичихлə. II *кро́шечность* хүрдəji, чүклəji, бичихи.

КРОШИ́ТЬ гл. 1. вəнчирə, хүрдə-хүрдə вəнчирə, сов сохтə; 2. вəнчирə тиhи сохтə. II *крошéние* сущ. хүрдə-хүрдə вəнчирəji.

КРОШИ́ТЬСЯ гл. вəнчирə оморə, хүрдəхүрдə вəнчирə оморə, сов бирə (сохтə оморə); 2. вəнчирə тиhи сохтə оморə.

КРО́ШКА[1] сущ. бала həjиллə.

КРО́ШКА[2] сущ. 1. сови, совə тикəлəj ən чуникə. *Крошки хлеба* совиhој ən нун; 2. совə чи, əз сов сохтə оморијо чуникə.

КРУГ сущ. чəрх, булул.

КРУГЛЕ́ТЬ гл. булул бирə, булултə бирə. *Круглеет наливающийся плод* ов дорə оморənијо мəjвə булул бирə.

КРУГЛОГОДОВО́Й, КРУГЛОГОДИЧНЫЙ прил. битəв сал бирənијо.

КРУГОЛИ́ЦЫЙ прил. булуləсифəт: сифəтү (руjү) булул hистијо.

КРУГЛОСУ́ТОЧНЫЙ прил. шəв-рузи, суткəji (шəв-руз, битəв суткə бирənијо.

КРУ́ГЛЫЙ прил. булул. *Круглый стол* булулə стол. <> *Круглая сумма* амбарə пул; *круглый год* битəв сал; *круглый сирота* битəвə jəтим (бəбəсүз-дədəjсүзə jəтим). II *кругленький* прил. булуллə.

КРУГЛЯ́ШКА сущ. булулə чи.

КРУГОВОРО́Т сущ. 1. дəкиш нəбирə чəрх дəрафтə вəкоруш сохтəji ən чү корикə; 2. нəпојистə чəрх дəрафтəji ən чуникə.

КРУГОЗО́Р сущ. 1. ə чумəво винирə оморənијо чикəhо; 2. гədəр, фирəhи ən данани вə ən jə чијикəhhо.

КРУГООБОРОТ сущ. ə həвəли hол (чикə, jə новкə формај хүштə) вəкəштəji.

КРУГООБРА́ЗНЫЙ прил. булул (чəрхə хуно) hистијо. II *кругообра́зность* сущ. булул (чəрхə хуно) бирəji.

КРУЖЕВА́, *кружево* сущ. кружево́. II *кружевца́ и кру́жевца* уменьш. кружеволə. II *кружевной* прил. кружевоји, тури: 1. ən кружево; 2. əз кружево, ə крежеворəво сохтə оморијо; 3. ə дəнишкоh кружеворə хуно hистијо.

КРУЖЕВНИ́ЦА сущ. кружевочи (уста, кружево бофтəнијо зəн, духтəр).

КРУЖИ́ТЬ гл. 1. чəрх дорə; əри чəрх дарафтə мəчбур сохтə; 2. чəрх дəрафтə. *Орёл кружит под облаками* лəj ə зир булудhə ədəj чəрх дəрафтə; 3. əри рəhə офтə чəрх хурдə;

4. бучол-бучол дорә. II *кружéние* сущ. чәрх дәшәндәји, әри чәрх дарафтә мәчбур сохтәји, бучол-бучол дорәји.

КРУЖИ́ТЬСЯ гл. 1. чәрх дәрафтә, чәрхәчәрх рафтә; 2. әри рәһә офтә чәрх хурдә; 3. чәрхәдуду дәрафтә; 3. бучол-бучол дорә, дәрафтә. <> *голова кружится* сәр мә әдәј чәрх дәрафтә; *кружиться как белка в колесе* динч нә појистә. II *кружéние* сущ. чәрх дәрафтәји, чәрхәчәрх рафтәји, чәрхәдуду дәрафтәји.

КРУ́ЖКА сущ. крушкә, чамтас: 1. әри овхурдә гоб ә гүлпәво (ә дүмәво); 2. һәвәлһо әри рушминә пәјмундә пәјмунә, 1/8 ән бәдрә. II *кружéчка* сущ. крушкәлә, чамтаслә. II *кру́жечный* прил. крушкәји, чамтаси; ән крушкә, ән чамтас.

КРУЖО́К сущ. 1. чәрхлә, круглә; 2. кружок (әри чү корикә ә јәки кура бирәнијо груп ән одомиһо. *Кружок по изучению истории* кружок әри торихә вәмухтә. II *кружково́й и кружко́вый* прил. кружоки, ән кружок.

КРУП[1] сущ. бугмә (нәчоги ән бугоз).

КРУП[2] сущ. сәгри: пәсәј ән бәһзи һәјвонһо (ән һәсб).

КРУПА́ сущ. 1. крупә, гургут, хүрдәки, тәмиз вә хүшк сохтәоморә дон; 2. хүрдәки (булулә хүрдәјә вәрф).

КРУПИ́НКА сущ. 1. крупәлә, донлә; 2. см. *крупица.*

КРУПИ́ТЧАТЫЙ прил. 1. дон-дон, әз хурдә чиләһо, доһһо һәмәл оморијо; 2. әз сипијә орд кәндүми бурчундә оморијо.

КРУПИ́ЦА сущ. 1. лап чүклә бәхшләј ән чүникә; 2. лап кәм ән чүникә.

КРУПНЕ́ЙШИЙ прил. ән кәлә, ән дүрүчд.

КРУПНЕ́ТЬ гл. дүрүчд (кәлә) бирә, дүрүчдтә (кәләтә) бирә.

КРУ́ПНО нареч. 1. кәлә-кәлә, дүрүч-дүрүчд. *Крупно нарезать* дүрүч-дүрүчд вәнчирә; 2. сәхт, кәлә. *Крупно повздорить* кәлә чәнк күрдә.

КРУПНОЗЕРНИ́СТЫЙ прил. доһһојү дүрүчд (кәлә) һистијо.

КРУПНОПЛО́ДНЫЙ прил. мәјвәһојү дүрүчд (кәлә) һистијо.

КРУ́ПНЫЙ прил. 1. кәлә, дүрүчд. *Крупный ребёнок* дүрүчдә һәјил; 2. бизүрк, кәлә. *Крупные события* кәлә корһо. II *кру́пность* сущ. кәләји, дүрүчди.

КРУПО́ЗНЫЙ прил. бугмәји: 1. ән нәчоги бугмә; 2. ә товунәј сәтәлчәһм бирәји ән шүшлүк.

КРУПОРУ́ШКА сущ. динк: 1. гургут кәширәнијо мошин; 2. крупә, гургут,хүрдәки һәзүр сохтәнүтһо чикә.

КРУПЧА́ТКА прил. орд кәндүми (ән сов вә сипи).

КРУПЯНО́Й прил. крупәји (гургути,хүрдәкији), ән крупә.

КРУТИ́ТЬ, КРУТНУ́ТЬ и КРУТАНУ́ТЬ гл. 1. чәрх дорә, чәрх дәшәндә; 2. чару-чару сохтә; 3. вәшундә. *Крутить верёвку* дуволә вошундә; 4. вәчәвундә, киникәрә әри војистәј хүштәрә хуно сохтә мәчбур сохтә; 5. нәзники сохтә, кәјф сохтә ә киникәрәво.

КРУТИ́ТЬСЯ гл. чәрх дәрафтә, чәрх дорә оморә; 2. чару-чару бирә, сохтә оморә; 4. вәшундә оморә; 4. ә сәр јә коф, ән јә чи чәнд бо вәкәштә; 5. һәмишә әри чүникә чәһти сохтә; 6. ә фурмундәкирәво, мәмизирирово әз ихтилот вирихтә.

КРУ́ТКА сущ. чәрх дорәји, вәшундәји.

КРУТО́Й прил. 1. тик, тим-тик. *Крутые скалы* тимтикә доһорһо; 2. һә јә бо рәһә дәкиш сохтәнијо; 3. зобу, инсофсүз, залум; 4. лап сәхт, кәлә, хәст (әз товунәј ворүш, дурә вә јә чиһојкә); 5. сәхт дүшундә оморијо. II *крутизна́* сущ. тики. *Крутизна берега* тики ән гирог әнникәрә, ән дәрјо. II *кру́тость* сущ. 1. тики, 2. зобуни, сәхти.

КРУ́ЧА нареч. тикә доһор.

КРУЧЁНЫЙ прил. вәшундә оморијо, бофтә оморијо.

КРУЧИ́НА сущ. дәрд, һәсрәт, дүләпәсәји. II *кручи́нушка* уменьш. ласк. дәрдлә, һәсрәтлә, дүләпәсәјилә. II *кручи́нный* прил. дәрдлү, дүләпәсә.

КРУЧИ́НИТЬСЯ гл. дәрд кәширә, һәсрәт мундә, дүләпәсә бирә.

КРУШЕ́НИЕ сущ. 1. вәчарустәји, бәдбәхти, чарустәји. *Крушение поезда* чарустәји ән поезд; 2. пуч бирәји, ә буши вәдарафтәји. *Крушение надежд* ә буши вәдарафтәји ән имидһо.

КРУШИ́ТЬ гл. 1. вәчарундә, хүрд сохтә. *Крушить деревья* дорһорә хүрд сохтә; 2. күштә, ә әхирү вәдарафтә. *Крушить врага* ә әхир дүшмә вәдарафтә.

КРУШИ́ТЬСЯ см. *кручиниться.*

КРЫЛА́ТЫЙ прил. 1. гәнәдлү, гәнәдвәри; 2. пар зәрәкор, ә һәвәс оморијо. II *крыла́тость* сущ. гәнәдлүји, гәнәд вәрбирәји.

КРЫ́ЛО сущ. 1. гәнәд (әри парзәрә һистијо орган ән гушһо, ән бәһзи бүһүлүһо вә ән бәһзи

ширхурә ћәјвәнһо; 2. ә гәнәд гуш ухшәш зәрәнијо чи; 3. јәки әз јони тарафһооү ән чүникә. <> *Вырезать крылья* (кому либо) гул-гәнәдүрә бурра, хүрд сохтә (ән киникәрә). *Крыля носа* парһој вини. II *крылышко* сущ. гәнәдлә. <> *Взять под крылышко* ә зир гәнәд хүштә вәкүрдә (ә хәјол ән киникә, чүникә бирә).

КРЫ́СА сущ. сичовул, мушдори. II *крысиный* прил. сичовули, мушдорији: 1. ән әри сичовул, ән мушдори; 2. әри иһорә тәрк сохтә һистијо).

КРЫСЁНОК сущ. балај сичовул, балај мушдори.

КРЫСОЛО́ВКА сущ. сичовулкир: 1. ҹәлә; 2. сәк.

КРЫ́ТЫЙ прил. 1. дәкирдә, дәкирдә оморијо (һистијо). *Крыша крытая железом* ә һовунәво дәкирдә оморијо бун; 2. сәрдәкирдә, сәрбәстә (сәрү дәкирдә, бәстә) һистијо. *Крытый рынок* сәрдәкирдә базар.

КРЫТЬ гл. 1. дәкирдә, сәрүрә (рујүрә) дәкүрдә. *Крыть крышу железом* бунә ә һовунәво дәкирдә; 2. кәширә (ә руј чуникә чүникәрә (молә, пустә вә јә чијикәрә); 3. гортә ә кәләтә гортәво зәрә (ә гумор); 3. 4. сәхт нифри сохтә, вәшмәрдә.

КРЫ́ША сущ. бун, сәр (руји, зәвәри бәхш ән вокундә оморијо чүникә). *Железная крыша* бун һовуни. *Крыша сундука* сәр сундуг. <> *Крыша поехала* у кого разг. ирон. сәрү хәрәб бири ән ки.

КРЫ́ШКА сущ. сәргоби. *Крышка чайника* сәрчојники, *крышка коробки* сәргутији. II *кры́шечный* прил. сәргобији; ән сәргоби.

КРЮК сущ. гәрмог, чонкол, гәнорә (әз метал, јә новкә әз јә сәхтә чијикә һистијо, гәд сохтә оморијо чубуг).

КРЮ́ЧИТЬ см. *корчить* 1.

КРЮ́ЧИТЬСЯ см. *корчиться* 1.

КРЮЧКОВА́ТЫЙ прил. гәрмогә хуно, ә хомунәј гәрмог һистијо; ә гәрмог ухшәш зәрәнијо. II *крючкова́тость* сущ. гәрмогә хуно, ә хомунәј гәрмог бирәји.

КРЮЧО́К сущ. 1. гәрмог, дәрзәгир; 2. рузә, гили. II *крючко́вый и крючо́чный* прил. гәрмоги, дәрзәгири; ән гәрмог, ән дәрзәгир.

КРЯ́ДУ нареч. 1. пәспәсәјәки, јәки ә пәсәј јәкикә; 2. һәрә, моҹол нәдорәки.

КРЯЖ гл. 1. ҹәркәј ә јон-јон јәки истијо сара доһорһо; 2. кутук; 3. прост. голинә одоми.

КРЯ́КАТЬ, КРЯ́КНУТЬ гл. ваг-ваг сохтә: 1. ә товунәј бадбад; 2. разијәти бурбундәнијо голинә сәс вәдәшәндә. II *кря́канье* сущ. ваг-ваг (сәс ән урдәк, бадбад).

КРЯ́КВА сущ. вәһшијә урдәк, бадбад

КРЯХТЕ́ТЬ гл. 1. ваг-ваг сохтә; 1. нолә кәширә, насанас сохтә.

КСТА́ТИ нареч. вәхтү: 1. ә кәрәк һистијо вәхт, вәһдә; 2. ә ҹикәјү офторә һисти.

КТО мест. 1. ки (чү одоми? чүтами одоми?). *Кто это сказал?* ирә ки куфти?; *кто кого?* ки кирә?; *кого вы спрашиваете?* ишму кирә пүрсирәнит?; 2. то же, что *кто-нибудь;* 3. кини? *Кто там?* у кини?

КТО-ЛИ́БО мест. јә одоми,киникә, ки бисто, һәр ки бисто.

КТО-НИБУ́ДЬ мест. јә одоми,киникә, ки бисто бошку, һәр ки бисто бошку.

КТО-ТО мест. киникә.

КУБ сущ. куб: 1. һәммә рујһојү квадрат һистијо шәшрујә фигур һәндәсәји; 2. јә куб метр (пәјмунәрә хунә); 3. әри рушуминәрә дүшундә гоб. II *кубово́й* прил. куби, ән куб.

КУБА́НЕЦ сущ. кубани (казак кубани). II *куба́нка* әзини зән (духтәр). II *куба́нский* прил. кубани, ән кубан.

КУ́БАРЕМ нареч. сәрдәрәво, ә сәр кәллә (офторәји).

КУБА́РЬ сущ. дӯмдӯма.

КУ́БИК сущ. 1. кублә; 2. јә куб сантиметр (пәјмунәрә хуно).

КУБИ́НСКИЙ прил. ку́баји: ән кубајиһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културашү; ән Ку́ба, ән хоријү, ән торихү; ән кубајиһо, ә Куба һистијорә хуно.

КУБИ́НЦЫ сущ. ку́бајиһо (одомиһој ән республика Ку́ба). II *куби́нец* сущ. кубаји (әз и одомиһо јәки. II *куби́нка* әзини зән (духтәр).

КУБИ́ЧЕСКИЙ прил. куби (ән пәјмунәј куб һистијо)

КУ́БОВЫЙ прил. вәшәглүјә кову. Кубоваә краска вәшәглүјә коврә рәнг.

КУБОМЕ́ТР сущ. јә кубметр.

КУБЫ́ШКА сущ. гәдәһ: 1. фирәһә гоб луги, сәрвәри; 2. ә товунәј голинә кудәкә зән.

КУВА́ЛДА сущ. 1. кувалд (кәлә кәчук); 2. перен. дүрүҹдә голиндә зән.

КУВЕ́ЙТСКИЙ прил. күвејти: ән күвејтиһо, ән зувун үшү (һәрәби), ән милләт үшү, ән тәһһәр зиндәкунишү, ән културашү, ән Күвејт, ән хоријү, ән торихү; ән күвејтиһо, ә Күвејт һистијорә хуно. *Кувейтский динар* динор ән күвејт (пул).

КУВЕ́ЙТЦЫ сущ. кувејтиһо (хәлг һәрәби, амбари одомиһој ән Кувејт). II *кувéйтец* сущ. јәки әз и одомиһо. II *кувéйтка* әзини зән (духтәр).

КУВЫРНУ́ТЬ, КУВЫРКА́ТЬ то же, что *опрокинуть*.

КУВШИ́Н сущ. кувшин, гәдәһ (ә зәвәр тәнк бирәнијо, гүлп вә дундуг вәријо гоб). II *кувши́нчик* сущ. кувшинлә, гәдәһлә.

КУГУА́Р сущ. кугуар (ә амерка бирәнијо вәһшијә пишик; пу́ма).

КУДА́ мест. 1. әчә?, ә чүчој (чүчо)?. *Куда он уехал?* у әчә рафти?; *куда вы положили мою книгу?* Ишму китобмәрә ә чүчо норәјт?; 2. әрчү (әри чү)? Әрчү кәрәки? *Куда вам столько денег* ингәдәр пул әрчү кәрәки ишмурә?; 3. дијәш, дијәш амбар. *Куда лучше* дијәш хуби. <> *Куда ни кинь* әчә дәнишрикә, ә һәммә чикәһо; *куда там* ни данү бирә, јә чи ни вәдиров.

КУДА́-ЛИБО см. *куда-нибудь*.

КУДА́-НИБУДЬ нареч. ә јә чикә, әчә бисто. *Поставьте мой чемодан куда-нибудь* чемодон мәрә ә јә чикә бинит.

КУДА́-ТО мест. нареч. ә чү чојикә, әчәјикә. *Он куда-то ушёл* у ә чүчојикә рафти

КУДА́ХТАТЬ гл. гүрт-гүрт сохтә : 1. әз товунәј кәрк; 2. перен. мәһносүзә кофһо куфтирә, ә хүштәнәдәри коф сохтә (амбари вәхт ә товунәј зәно). II *кудáхтанье* сущ. гүрт-гүрт сохтәји.

КУДЕ́СНИК то же, что *волшебник*. II *кудéсница* әзини зән (духтәр).

КУДЛА́ТЫЙ то же, что *лохматый*.

КУДРЕВА́ТЫЙ прил. гиргиртәһәр (ә товунәј муј).

КУ́ДРИ сущ. чычалијо, гиргирә мүјһо; пәпүлә мујһо; мујһо.

КУДРЯ́ВИТЬСЯ гл. гиргир бирә (ә товунәј мујһо).

КУДРЯ́ВЫЙ прил. гиргир, гиргирәмуј (мујһојү гиргир һистијо). II *кудря́вость* сущ. гиргири, гиргирәмуји.

КУЗЕ́Н сущ. кукһәмә, кукләлә, кукхолә, кукхолу.

КУЗИ́НА сущ. устар. духтәрһәмә; духтәрләлә, духтәрхолә, духтәролу.

КУЗНЕ́Ц сущ. дәмүрчи. II *кузнецкий* прил. дәмүрчији; ән дәмүрчи.

КУЗНЕ́ЧИК сущ. молиһ. II *кузнечиковый* прил. молиһи; ян молиһ.

КУЗНЕ́ЧИТЬ гл. дәмүрчији сохтә.

КУЗНЕ́ЧНЫЙ прил. дәмүрчији: 1. ән дәмүрчи; 2. әри кор дәмүрчији һистијо.

КУ́ЗНИЦА сущ. дәмүрчихунә.

КУ́ЗЬКИН: *показать кузькину мать* нубојүрә дорә; јүрә ә чикәјү нүшундә.

КУКАРЕ́КАТЬ, КУКАРЕ́КНУТЬ гл. һүһү зәрә (ә товунәј хуруз). II *кукарéканье* сущ. һүһү зәрәји (ә товунәј хуруз).

КУКАРЕКУ́ межд. һүһү (сәс ән хуруз).

КУ́КИШ сущ. шиш (ә рүхшәндәво јә новкә әри һәлово бирә дәсә мүштә хуно гәд сохтә, кәлә әнкүштә әз һәрәј дүјүмүн нә микләји әнкүшт вәдәшәндә вә ә киникә бурбундәји).

КУ́КЛА сущ. 1. кукла, бит; 2. кудил. II *куколка* уменьш. куклалә, битлә; 2. кудиллә.

КУКО́ЖИТЬСЯ гл. ә гүч дироморә, дәрафтә (әз хиники, әз нәчоги).

КУ́КОЛЬНИК сущ. куклачи, битчи: 1. устај ән кукла, ән бит; 2. артист, режисор ән театр куклаји.

КУ́КОЛЬНЫЙ прил. куклаји, бити: 1. ән кукла, ән бит; 2. то же, что *игрушечный* 1.; 3. перен. рач вәди һистијо, о́мо һәвәслү нистијо.

КУ́КСИТЬСЯ гл. бикәјф (кәјфсүз) бирә, кәјфү нәбирә.

КУ-КУ́ межд. гу-гу (сәс ән гугу).

КУКУРУ́ЗА сущ. пәгәмбәри. II *кукуру́зный* прил. пәгәмбәрији: 1. ән пәгәмбәри; 2. әз пәгәмбәри сохтә оморәнијо.

КУКУ́ШКА сущ. гугу (гуш). II *кукушечий* прил. гугуји, ән гугу.

КУКУШО́НОК сущ. вәчәј ән гугу.

КУЛА́К[1] сущ. 1. мүшт. *Бить кулаками* мүшт зәрә (мүштәмүшт сохтә); 2. әри ә дүшмә нәсәг зәрә ә јә чикә кура биријо ләшкәр. <> *Дать волю кулакам* мүштә ә кор вәнкәстә; *зажать в кулак* мум сохтә, омон-әвирүрә вәчирә; *принять в кулаки* күштә, куфтә. II *кулачо́к* уменьш. мүштлә. || *кулачный* мүшти, ән мүшт.

КУЛА́К[2] сущ. кулак: 1. јүрә һәмишә ә пуләво кор сохтәнүтһо корсохһо бирәнијо һоширә кәндчи, ; 2. сәгәт, хәјр хүштәрә кәштәнијо одоми. II *кула́чка зэн (духтэр) эн кулак*. II *кула́цкий* прил. кулаки, ән кулак.

КУЛАЧКИ́ только в выражении: *идти на кулачки* мүштәмүшт: муштәмүшт сохтә, ә мүштәмүшт вәдарафтә.

КУЛЕБЯ́КА сущ. кулебјака (ә гәдү кушт, чәһ, кәләм вә чиһојкә дәбирәнијо гитоб).

КУЛЕ́Ш сущ. хәшил, хәстә шилово.

КУЛЁК сущ. кулок: 1. см. *куль*; 2. чәјтән когози.

КУЛЁМАТЬ гл. чүникәрә хәрәб сохтә, һәр чүтам кири сохтә.

КУЛИНА́Р сущ. ошпаз, кәјвони. *кулина́рка* әзини зән (духтәр).

КУЛИНАРИ́Я, КУЛИНА́РИЯ сущ. 1. ошпази. *Курсы кулинарии* курсҵој ошпази; 2. хурдәнијә чиһо, нухорушһо һәммә әјәки. II *кулина́рный* прил. ошпази, ошпазији; ән ошпаз, ән ошпази.

КУЛИ́СА сущ. јони пәрдәһој ән декорасијој сәһнәј театри.

КУЛИ́Ч сущ. кулич (әри миһид Пасха бурчундә оморәнијо рүгәнијә ширинә голинә нун). II *кули́чик* уменьш. куличлә; II *кули́чный* прил. куличи, ән кулич.

КУЛО́Н[1] сущ. кулон[1] (ә кәрдән дәнорәнүтһо чи сүрхи (нүгрәји) ә бүһолүјә сәнгһорәво).

КУЛО́Н[2] сущ. кулон[2] (әри гәдәр елекрикә данүстә пәјмунә).

КУЛЬ сущ. хәрол, сикәзи (кәлә кисәј һәстили).

КУЛЬТИВА́ТОР сущ. култиватор (хокә сов вә әләгһорә нист сохтәнијо мошин). II *культива́торный* прил. култиватори, ән култиватор.

КУЛЬТИВИ́РОВАТЬ гл. 1. коштә, кәлә сохтә. *Культивировать лимоны* лимон коштә; 2. перен. вәдәшәндә, ә зиндәкуни кировундә; 3. хокә сов вә әләгһорә нист сохтә (ә култиваторәво).

КУЛЬТУ́РА сущ. култура, мәдәнијәт. II *культу́рный* прил култураји, мәдәнијәти; ән култура, ән мәдәнијәт.

КУЛЬТУ́РНЫЙ прил. 1. см. *культура*; 2. ә хүштә киро мәдәнијәту (културајү) амбар һистијо; 3. әри корһој хундәји вә данани һистијо; 4. инсон коштә вә доштијо (әз сәри хүштә нәвәроморијо (ә товунәј дор-дирәх).

КУМА́Ч сущ. гумош (гирмизијә мол пәмбәји). II *кумачный* прил. гумоши (әз гумош сохтә оморијо).

КУМА́ЧОВЫЙ прил. гумоши: 1. ән гмош; 2. әз гумош сохтә, духтә оморијо; 3. ә рәнг гумош һистијо; гирмизи.

КУМЕ́КАТЬ гл. һәчүстә (вәрасирә, ә сәр офторә.

КУМИ́Р сущ. 1. бит, ҳовдәзәрә; 2. у, коми ки, ә јү сәр зәрәнүт; јурә әри сәрзәрә лојиг јә тәклә һисоб сохтәнүт.

КУМИ́РНЯ сущ. битхунә.

КУМЫ́КИ сущ. гүмүгһо (әз ә Догстон зивистәнүтһо хәлгһо јәки). II *кумык* гүмүг (јә одоми ән и хәлг). II *кумычка әзини* зән (духтәр).

КУМЫ́КСКИЙ прил. гүмүги: ән гүмүгһо, ән зувун үшү, ән тәһәрз зиндәкунишу, ян милләт үшү, ән културашу, ән үшү зивистәнүтһо хорињо, ән торих үшү; ән гүмүгһо бирәнијорә хуно. *Кумыкский язык* зувун гүмүги. *По-кумыкски* нареч. ә гүмүги.

КУМЫ́С сущ. гимиз (әз шир һәсб ћәзүр сохтә оморәнијо туршә чи). II *кумы́сный* прил. гимизи, ән гимиз.

КУНА́К сущ. гиног (дуст, тониш). II *куна́цкий* гиноги: 1. ән гиног; 2. ән гиног һистијо.

КУНЖУ́Т сущ. күнчүт, шүмшүм (јәсалисавзи ән кәрмә хорињо). || *кунжу́тный* прил. күнчүти: 1. ән күнчүт; 2. әз күнчүт, ә күнчүтәво сохтә оморијо.

КУПА́ЛЬНИК сущ. әри тәншуштә костјум зәни.

КУПА́ЛЬНЯ прил. чикәтәншуштә (әри тәншуштә һистијо чикә).

КУПА́ЛЬЩИК сущ. тәншуштәкор (ә дәрјо, ә никәрә тән шуштәнијо одоми). II *купа́льщица* әзини зән (духтәр).

КУПА́ТЬ гл. тәнүрә шуштә. *Купать детей* тән һәјилһорә шуштә. II *купа́льный* прил. тәншуштәји; әри тәншуштә һистијо.

КУПА́ТЬСЯ гл. 1. тән шуштә, тән хүштәрә шуштә; 2. ә гәд чүникә үзкүм зәрә.

КУПЕ́ сущ. купе.

КУПЕ́ЙНЫЙ прил. купеји (ә товунәј ә куперәво һистијо вогун).

КУПЕ́ЛЬ сущ. купел (әри соворә һәјилә ә ов хоч дәшәндә кәлә гоб).

КУПЕ́Ц сущ. точир. II *ку́пчик* уменьш. чојилә точир. II *купчи́на* увел. кәлә точир.

КУПЕ́ЧЕСКИЙ и КУПЕ́ЦКИЙ прил. точири, ән точир.

КУПЕ́ЧЕСТВО сущ. 1. точирһо; 2. точири (кор ән точирһо).

КУПИНА́ сущ. *неопалимая купина* су кирдәнијо, омо нәссухтәнијо кулә (ә товунәј кулә күкәми һистијо, вә бирәји Худорә бурбундәнијо дараш киро).

КУПИ́ТЬ, ПОКУПА́ТЬ гл. вәсдорә: 1. чүникәрә ә пуләво вәкирдә, ән хүштә сохтә чүникәрә; 2. ә пуләво, ә рушвәтәво ә тараф хүштә кәширә, ә дәс вәкирдә. II *поку́пка* сущ. вәсдорә: 1. әри чүникә вәсторә сохтә оморәнијо корә; 2. вәкирдә оморијо чи.

КУПЛЕ́Т сущ. 1. бәнд (ә шејр, ә мәһәни); 2. мејхонә.

КУПЛЕТИ́СТ сущ. куплетчи, мејхонә куфтирәкор. II *куплетистка* әзини зән (духтәр).

КУ́ПОЛ сущ. гомборә. II *купольный* прил. гомборәји: 1. ән гомборә; 2. ә гомборәрәво ҳистијо.

КУПЧИ́ХА сущ. 1. точирк зән; 2. зән ән точир.

КУРАГА́ сущ. хүшкә гәјси (гингәлсүз), әнчинәј гәјсији.

КУРА́Ж сущ. сәрсәбили, шулуги.

КУРА́ЖИТЬСЯ гл. сәрсәбили, шулуги сохтә.

КУРА́НТЫ сущ. курант: 1. ә зинкәво музикәш зәрәнијо сәһәт гәләји, јә новкә дувори; 2. ә әзини сәһәтһо дәбирәнијо механзм музикаји).

КУРА́ТОР сущ. куратор (дәнишираkор, ә хәјолү бирәkорә одоми). II *кура́торский* прил. куратори, ән куратор.

КУРГА́Н сущ. курган: 1. ә сәр гәдимијә говрәһо ҳәмәл оморијо ҳүндүрәки; 2. ҳүндүрәки. II *курга́нный* прил. кургани: 1. ән курган; 2. ә кургән дәријо, әз курган офтә оморијо.

КУРГУ́ЗЫЙ прил. 1. кутәһ, тәнк (әз товунәј оводуни); 2. лүмә (дүмбурра). II *кургу́зость* сущ. кутәһи,тәнки (әз товунәј оводуни).

КУ́РДСКИЙ прил. күрди: ән күрдһо, ән зувун үшү, ән ҳәдәтһошү, ән културашү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән милләт үшү, ән зивистәнүтһо чикәһошү, ән торих үшү; ән күрдһо ҳистиһорә хуно). *Курдский язык* зувун күрди.

КУ́РДЫ сущ. күрдһо (ә Түркијә, Ирон вә ә јә дәвләтикәһој Нәзникә Мизрәһ зивистәнијо хәлг). II *курд* күрд (јәки әз одомиһој ән и хәлг). II *курдянка* әзини зән (духтәр).

КУРДЮ́К сущ. дүмбә (дүм ән куспәнд). II *курдю́чный* прил. дүмбәји: 1. ән дүмбә; 2. дүмбәвәри.

КУ́РЕВО сущ. тонбоку, әри кәширә ҳистијо чи.

КУРЕ́НИЕ сущ. 1. кәширәји (тутун, тонбоку вә әзини чиһо); 2. сухтәки хубә буј дорәнијо чи.

КУРЁНОК то же, что *цыплёнок*.

КУРИ́ЛКА[1] сущ. папирос кәширәнүтһо утог.

КУРИ́ЛКА[2]**:** сущ. разг. шутл. *жив курилка!* һәлә ки, соги.

КУРИ́ЛЬНЯ сущ. 1. әри папирос кәширә утог: 2. наркотик кәширәнүтһо чикә.

КУРИ́ЛЬЩИК сущ. папироскәш: 1. Папирос кәширәнијо одоми; 2. јүрә папироскәширә хош оморәнијо одоми. II *кури́льщица* әзини зән (духтәр).

КУРИ́НЫЙ *и* **КУРЯ́ЧИЙ** прил. кәрки: 1. ән кәрк; 2. әз кушт кәрки, ә кушт кәркирәво сохтә оморијо.

КУРИ́ТЬ гл. кәширә. 1. дурәј ән хүрдә-хүрдә вәнчирә оморијо чирә. *Курить папиросы* папирос кәширә; 2. әз чүникә вәкирдә. *Курить водку* әрәги кәширә; 3. сәхтә буј оморәнијо дурә дорәнијо чүникәрә сухундә. II *кури́тельный* прил. кәширәни: 1. әри кәширә ҳистијо; 2. *кури́тельная* в знач. сущ. әри (тонбоку) кәширә ҳистијү чикә.

КУ́РИЦА сущ. 1. кәрк; 2. кушт кәрки. <> *Денег куры не клюют* у кого пулүрә гәдәр нисти. *Курам на смех* (бүрчирә) кәркә хәндә мијов. II *ку́рочка* сущ. кәркләә. II *кури́ный* прил. кәрки: 1. ән кәрк; 2. әз кушт кәрк сохтә оморијо.

КУРЛЫ́КАТЬ гл. 1. гәг-гәг сохтә (әз товунәј дурна); 2. әзини сәс рәһә сохтә.

КУРНО́СЫЙ прил. партәвини. II *курно́сость* сущ. партәвинији (винијү кутәһ бирәји).

КУРО́К сущ. чәхмох (ән туфанк вә ән јә јәрәгикәһој дәси). II чәхмохи: 1. ән чәхмох; 2. чәхмохлү (ә чәхмохәво ҳистијо).

КУРОЛЕ́СИТЬ гл. шулуги сохтә, разг. хәрхәри сохтә.

КУРОПА́ТКА сущ. кәклик. II *куропа́тковый* прил. кәклики; ән кәклик.

КУРО́РТ сущ. курорт (әри рәһәти сохтә вә нәчогирә хуб сохтә чикә). II *курортный* прил. курорти: 1. ән курорт; 2. ән курорт ҳистијо.

КУРО́РТНИК сущ. курортчи (ә курорт рәһәти сохтәнијо одоми). II *куро́ртница* әзини зән (духтәр).

КУРС[1] сущ. курс: 1. рәһ ән кәми, ән парустәнијо апаратһо вә ән јә транспортикәһо; 2. фурухтә оморәнијо гимәт ән буһолүјә когозһо. II *курсово́й* прил. курси, ән курс.

КУРС[2] сущ. курс**:** 1. битәв вәрастәји ән јә хундәји вә ән јә корикә); 2. јә сәл ән хундәји ә институтһо вә техникумһо. II *курсовой* прил. курси, ән курс. *Курсовая работа* кор курси.

КУРСА́НТ сущ. курсант (ә курс хундәнијо одоми). II *курса́нтка* әзини зән (духтәр).

КУРЧА́ВИТЬСЯ гл. гиргир бирә.

КУРЧА́ВЫЙ то же, что *кудрявый*. II *курча́вость* сущ. гиргири. *Курчавость волос* гиргири ән мујһо.

КУРЧО́НОК см. *цыплёнок*.

КУРЬЕ́Р сущ. курјер: 1. ә тәһәдијә гуллуг фирсорә оморәнијо корсох; 2. ә идорәһо, когоз бәхш сохтәнијо одоми. II *курьерша* әзи-

ни зән (духтәр). *курье́рский* прил. курҗери, ән курҗер.

КУРЬЁЗ сущ. курҗоз, хәндәҗијә кор, хәндүстәнијә кор. *Ради курьёза* әри (јә) хәндә.

КУРЬЁЗНЫЙ прил. хәндәҗи, хәндүстәни.

КУРЯ́ТИНА сущ. кушт кәрки (хурдәнијә чирә хуно).

КУРЯ́ТНИК сущ. кәркәлу (кәрк-вәчә доштәнүтһо чикә).

КУС сущ. кәлә тикә (ән хурдәнијә чи).

КУСА́ТЬ, КУСНУ́ТЬ гл. 1. һәнч вәкирдә (ә дәндүһорәво әз чүникә чүклә тикәлә чиро сохтә; 2. кирдә (ә дәндүһорәво јаралу сохтә); 3. кәзирә.

КУСА́ЧИЙ прил. кирдәнијо, кирдәни (јүрә һәдәт, хосијәт кирдәји, һәнч вәкирдәји һистијо). *Кусачая собака* кирдәнијә сәк.

КУСА́ЧКИ то же, что *острогубцы.*

КУСКОВО́Й прил. тикәји, тикә-тикә, гинголи.

КУСО́К сущ. 1. тикә (бурра, хүрд сохтә, чиро сохтә оморијо бәхш ән чүникә); 2. перен. бәхш ән чүникә; 3. әз јә чиро һистүтһо, шумордә бирәнијо чиһо јәки. II *кусо́чек* сущ. тикәлә.

КУСТ сущ. кулә. II *ку́стик и куст*о́*к* сущ. куләлә. II *кустово́й* прил. куләји, ән кулә.

КУСТА́РНИК сущ., 1. то же, что куст; 2. куләлуг (амбарәкуләһо вәрijо чикә.

КУСТИ́СТЫЙ прил. скуләји (сиг, нәзник-нәзник вәроморәнијо). *Кустистая пшеница* сиг вәроморәнијо кәндүм.

КУСТИ́ТЬСЯ гл. ә кулә чарустә.

КУСТОВО́Й прил. куләји: 1. ән кулә; 2. куләрә хуно вәроморәнијо.

КУСТООБРА́ЗНЫЙ прил. куләји (ә кулә ухшәш зәрәнијо; куләрә хуно һистијо).

КУСТО́ЧЕК сущ. куләлә.

КУ́ТАТЬ гл. 1. сәхт дәпучундә, дәкирдә ә чүникәрәво әри кәрми; 2. сәхт, сиг дәкирдә (әз товунәј думон, дурә вә әзиниһо).

КУ́ТАТЬСЯ гл. 1. хүштәрә сәхт дәпучундә, дәпучундә оморә ә чүникәрәво әри кәрми; 2. сәхт, сиг дәкирдә оморә (ә думонәво, дурәрәво вә әзиниһорәво).

КУТЕРЬМА́ сущ. гәтмәгәриши, гәришуги.

КУТУ́ЗКА сущ. гәзәмот, түрмә.

КУТЁЖ сущ. кәјф, хурдә-бәрдә.

КУТИ́ЛА кәјфчи (вәхт хүштәрә ә кәјфһо, хурдә-бәрдәһо кировундәнијо одоми).

КУТИ́ТЬ гл. кәјф сохтә ((вәхт хүштәрә ә кәјфһо, хурдә-бәрдәһо кировундә).

КУТУ́М сущ. кутум (чәһ).

КУХА́РНИЧАТЬ гл. ошпази сохтә.

КУ́ХАРЬ сущ. ошпаз. II *кухарка* әзини зән (духтәр).

КУ́ХНЯ сущ. 1. кухни, митбәх (әри чи сохтә һистијә чиро чикә; 2. әри әзини чикә комплект ән мебел.

КУ́ХОННЫЙ прил. кухнији (митбәхи); ән кухни (митбәх).

КУ́ЦЫЙ прил. 1. кутәһ, бурраоморә (ә товунәј дүм); 2. дүмкутәһ (дүмү кутәһ һистијо), дүмбурра (дүмү бурра оморијо; 3. кудәк, кутәһ. *Куцый пиджак* кутәһә пинчәк.

КУ́ЧА сущ. 1. кумә. *Куча камней* кумәј сәнгһо; 2. гәм, амбар. *У меня куча дел* мәрә јә гәм кори. II *ку́чка* уменьш. 1. кумәлә; 2. гәмлә.

КУЧЕВО́Й прил. кумәји, кумә-кумә.

КУ́ЧЕР сущ. фәјтунчи, һәрәбәчи. II *ку́черский* прил. фәјтунчи, һәрәбәчи, ән фәјтунчи, ән һәрәбәчи.

КУЧЕРЯ́ВЫЙ см. кудрявый.

КУШ сущ. амбарә пул, кәлә гәзонч, кәлә рушвә.

КУША́К сущ. II *куша́чный* прил. киштији, киштибәнди: 1. әнкишти; 2. әри кишти һистијо.

КУ́ШАНЬЕ сущ. нухорүш, хурдәни, хурдәнијә чи (әри хурдә әзүр сохтә оморијо чи).

КУ́ШАТЬ гл. хурдә.

КУШЕ́ТКА сущ. тәхт (кәмәрнәвәријә диван ә болирәво, әри дәкәштә, јә новкә нүштә).

КЫШ межд. күш (әри гушһорә пиш сохтә сәс).

КЮВЕ́Т сущ. күвет (ә гирог ән рәһ әри оврафтә вәкәндә оморәнијо әрх).

Л

ЛАБИРИНТ сущ. лабиринт.

ЛАБОРА́НТ сущ. лаборант (корсох ән лабораторија). II *лаборáнтка* сущ. әзини зән (духтәр). II *лаборáнтный* прил. лаборанти, ән лаборант.

ЛАБОРАТО́РИЯ сущ. лаборатория. II *лаборато́рный и лаборато́рский* прил. лабораторијаји: 1. ән лаборатория; 2. ән лабораторија сохтә оморәнијо.

ЛА́ВА[1] сущ. лава (әз ләһәј вулкан гүл зәрәнијо рушумә аташијә чи).

ЛА́ВА[2] сущ. лава (ә шахта јә гәд ән күмүр).

ЛАВА́Ш сущ. ловош. II *лавашный* прил. ловоши: 1. ән ловош, ловошә хуно һистијо.

ЛАВИ́НА сущ. 1. әз дог тиһи бирәнијо амбарә вәрф; 2. әз һүндири тиһи бирәнијо амбарә чи.

ЛА́ВКА[1] см. *скамейка*.

ЛА́ВКА[2] сущ. чүкләтуку. II *ла́вочка* уменьш. чүкләтукулә. II *ла́вочный* тукуји: 1. ән туку; 2. ә туку фурухтә оморәнијо; 3. ә туку кор сохтәнијо.

ЛА́ВЛИВАТЬ см. *ловить*.

ЛА́ВОЧНИК сущ. тукучи, тукудор. II *ла́вочница* әзини зән (духтәр). II *ла́вочницкий и ла́вочний* прил. тукучији, тукудори; ән тукучи, тукудор.

ЛА́ВРА сущ. лавра (нум ән бәһзи кәлә монастирһој мәрди). II *ла́врский* прил. лаврәји, ән лавра.

ЛАД сущ. 1. шолуми; 2. јәки бирәји ән коф, ән зувун; 3. тәһәрз, рәһ; 4. пәрдә (ә карастиһој музикаји). <> *дело идёт на лад* кор әдәј хуб рафтә; *жить в ладу* дусти сохтә, ә шолумирәво зивистә, ә јәкирәво ә рәһ рафтә; *не жить в ладу* ә рәһ нә рафтә, һәрәшү нә бирә;

ЛА́ДИТЬ[1] гл. 1. ә рәһ рафтә, һәрәшү бирә, ә шолумирәво зивистә ә киникәрәво. 2. дуз сохтә, ә рәһү вәнкәстә, ә сәрбәһәм овурдә; 3. чәһти сохтә.

ЛА́ДИТЬ[2] гл. 1. дуз сохтә, гүч сохтә чүникәрә; 2. ә рәһү вәнкәстә, ә сәрбәһәм овурдә; 3. чәһти сохтә.

ЛА́ДИТЬСЯ гл. 1. дуз бирә, ә сәрбәһәм оморә; 2. ә разијәти оморә.

ЛАДКО́М нареч. ә разијәтирәво, ә хубирәво, ә шолумирәво.

ЛА́ДНО нареч. вәсси, хуби: 1. хуби, разинүм; 2. һичиш нибу сохтә, һәчи бошку.

ЛА́ДНЫЙ прил. хуб 1. һәмәл оморәни; 2. рач (дуз) сохтә оморијо; 3. сарф һистијо.

ЛАДО́НЬ сущ. кәф, кәф дәс. <> *Виден как (будьто) на ладони* кәф дәс мәрә хуно вәдини; һәчи дан ки, ә кәф дәс мә дәри. II *ладо́шка* уменьш. кәфләј дәс. II *ладо́нный* прил. ән кәф дәс; ән кәф дәс һистијо.

ЛАДЬЯ́ сущ. 1. кәлә лодкә; 2. туп (ә шоһмат). II *ладе́йный* прил. 1. лодкәји; ән лодкә; 2. тупи, ән туп (ә шоһмат).

ЛАЗ сущ. 1. То же, что *лазейка*; 2. чиргә, ләпүр (ән ћәјвоnһо).

ЛАЗЕ́ЙКА сущ. 1. сула, әри ә чүчојикә дәрафтә чикә; 2. әз чәтини әри вәдарафтә рәһ.

ЛА́ЗИТЬ, ЛА́ЗАТЬ гл. 1. вәрафтә (чүникәрә ә дәсһорәво күрдәрәво, ә сәр шүгәм); 2. дәрафтә (ә чүчојикә әз пәһәнүки, ә чорчәнки, ә сәр шүгәм; 3. гәриш бирә, буз хүштәрә шиширә; 3. дәс зәрә, дәс вогундә (ә гилијә чи).

ЛАЗУ́РЕВЫЙ, ЛАЗУ́РНЫЙ прил. кову, һоворәнги (рәнгү кову, һоворәнги һистијо).

ЛАЗУ́РЬ сущ. коврә рәнг, һоворәнги.

ЛАЙ сущ. сәкәрави.

ЛА́ЙКА[1] сущ. лајка (чинс ән сәк). II *лаечный* лајкаји; ән лајка.

ЛА́ЙКА[2] сущ. лајка (сорт ән нәрмә пуст әз чәрм ән кәчи вә куспәнд). II *лайковый* прил. лајкаји: 1. ән лајка; 2 әз лајка духтә оморијо.

ЛАЙЧО́НОК сущ. тулај ән лајка.

ЛАК[1] сущ. лак: 1. әри товуш дорә, јә новкә пишој хәрәббирәјүрә вәкирдә ә руј чиһо зәрә оморәнијо ә спирт һәлбирә гәтрон; 2. товуш ән чүникә. II *ла́ковый* прил. лаки: 1. ән лак; 2. лакзәрә, лак зәрә оморијо.

ЛАК[2] сущ. лак (әз хәлгһој Догстон јәки).

ЛАКА́ТЬ гл. лап зәрә.

ЛАКЕ́Й сущ. лакеј, нүкәр. II *лаке́йский* прил. лакеји, нүкәри; ән лакеј, ән нүкәр.

ЛАКЕ́ЙНИЧАТЬ см. *лакействовать*.

ЛАКЕ́ЙСТВОВАТЬ гл. лакеји (нүкәри) сохтә. II *лакейство* сущ. лакеји, нүкәри; кор, хосијәт ән лакеј (ән нүкәр).

ЛАКИРОВА́ЛЬЩИК см. *лакировщик.*

ЛАКИРОВА́НИЕ сущ. лак зәрәји, лак кәширәји.

ЛАКИРО́ВАННЫЙ прил. 1. лакзәрә, лаккәширә; 2. үшүг-үшүг

ЛАКИРОВА́ТЬ гл. 1. лак зәрә, лак кәширә; 2. үшүг-үшүг сохтә, тимор сохтә. II *лакирование и лакировка* сущ. лак зәрәји, лак кәширәји.

ЛАКИРО́ВКА сущ. 1. лак зәрә оморәји, лак кәширә оморәји; 2. үшүг-үшүг бирәји (сохтә оморәји), тимор сохтә оморәји.

ЛАКИРО́ВОЧНЫЙ прил. 1. әри лакзәрә һистијо; 2. перен. рәнг зәрә оморијо, соф нистијо.

ЛА́КОВЫЙ прил. лаки: 1. ән лак; 2. см. *лакированный.*

ЛА́КОМИТЬ гл. киникәрә дорә, хорундә (ширинә чиһо, дәһәмлүјә чиһо).

ЛА́КОМИТЬСЯ гл. хурдә (ширинә чиһо, дәһәмлүјә чиһо).

ЛА́КОМКА сущ. јүрә ширинә чиһо, дәһәмлүјә чиһһо хурдә хош оморәнијо одоми.

ЛА́КОМСТВО сущ. ширинә чиһо, дәһәмлүјә, ләзәтлүјә чиһо.

ЛА́КОМЫЙ прил. дәһәмлү, ләзәтлү, дәһәм дорәнијо, ләзәт дорәнијо. *Лакомый кусок* дәһәмлүјә тикә.

ЛАКТАЦИО́ННЫЙ прил. лактасијаји; ән лактасија.

ЛАКТА́ЦИЯ сущ. лактасија: 1. проссес ән ә пүштүј зәнһо вә вә дүшијә һәјвонһо шир оморәји вә шир дорәји; 2. и проссес рафтәнијо дәвр.

ЛА́МА[1] сущ. ла́ма (дәвә, ә Америкај Дәроми).

ЛА́МА[2] сущ. ла́ма (монах ламаисти).

ЛАМАИ́ЗМ сущ. ламаи́зм (ә Тибет нә Монголустон лов биријо јә формај ән буддизм).

ЛАМАИ́СТ сущ. ламаи́ст (дин ламаизмирә күрдәнијо одоми).

ЛА́МПА сущ. ләмпә. II *ла́мпочка* сущ. лампочкә, ләмпәлә.

ЛА́МПОВЫЙ, ЛА́МПОЧНЫЙ прил. ләмпәји: 1. ән ләмпә; 2. ә кумәки ләмпәһој електронирәво кор сохтәнијо; 3. ән ләмпә һистијо.

ЛАНОЛИ́Н сущ. ланолин (пәшм куспәндирә шуштә бәгдә вәкирдә оморәнијо хәстә рүгән; әри сәһәбу, маз, чиһој косметикаји һәзүр сохтә кор бирә). II *ланоли́новый* прил. ланолини: 1. ән ланолин; 2. әз ланолин, ә данолинәво һәзүр сохтә оморијо.

ЛАНЦЕ́Т сущ. лансет, нәштәр, дү тарафү тичә кордәј чәррәһи.

ЛАНЦЕ́ТНЫЙ прил. лансети: 1. ән лансет; 2. то же, что *ланцетовидный.*

ЛАНЦЕТОВИ́ДНЫЙ прил. лансети (ә лансет ухшәш зәрәнијо).

ЛАНЬ сущ. холлүјә марал. II *ла́нька* сущ. дүшијә холлүјә марал

ЛА́ПА сущ. 1. пәнчә, пој (ән һәјвонһо); 2. дәс (ән одоми); 3. чәнк; 4. гәдә тараф ән бәһзи карастиһо.

ЛА́ПАТЬ гл. дәсә-дәс сохтә, чәнк зәрә.

ЛА́ПИЩА сущ. 1. кәлә пәнчә; 2. кәлә дәс.

ЛА́ПКА сущ. 1. пәнчәлә, чүклә пәнчә; 2. дәслә, чүклә дәс.

ЛА́ПОТНИК сущ. 1. тирјохчи (тирјох бофтәнијо вә фурухтәнијо одоми). II *ла́потница* әзини зән (духтәр).

ЛА́ПОТНЫЙ прил. тирјохи, тирјохчији; ән тирјох, ән тирјохчи.

ЛА́ПОТЬ сущ. тирјох. II *лапото́к и лапото́чек* сущ. тирјохлә. II *лапотный и лаптевой* тирјохи, ән тирјох.

ЛА́ПОЧКА сущ. пәнчәлә, дәслә.

ЛАПША́ сущ. кинәј: 1. әз назук војәрдә оморә колә хәми тәнк-тәнк вәнчирә оморијо тикәләһо; 2. әз иһо сохтә оморијо чи.

ЛАПШЕВО́Й прил. кинәји (әри кинәј һәзүр сохтә оморијо).

ЛАПШО́ВЫЙ прил. кинәји, ән кинәј.

ЛАРЁК сущ. ларјок, чүклә тукулә.

ЛАРЕ́Ц сущ. 1. чүклә сундуг, чүклә гути.

ЛАРЕ́ЧНИК сущ. ларјокчи (ә ларјок кор сохтәнијо тукучи) II *ларе́чница* әзини зән (духтәр).

ЛА́РЧИК сущ. чүклә сундуглә, чүклә гутилә.

ЛАРЬ сущ. 1. сундуг, кәлә јәшик; 2. ә базар, ә одоми амбар бирә чикәһо әри чи-чәм фурухтә ларјок (см. *ларёк)*

ЛА́СА сущ. локо.

ЛА́СИНА сущ. дуразә локо.

ЛА́СКА[1] сущ. назхүррә: 1. наз хүррәји, тимор сохтәји; 2. нәзники, рәһмәкүни бурбундәји.

ЛА́СКА[2] сущ. самур (чүклә вәһшијә һәјвонлә вә пустјү. II *ла́сочий* самури: 1. ән самур; 2. әз пуст самур сохтә оморијо.

ЛАСКА́ТЕЛЬ сущ. минәһәф (ә гилиг дәрафтә данүстәнијо одоми).

ЛАСКА́ТЕЛЬСТВО сущ. минаһәфи сохтәји (ә гилиг дәрафтәји).

ЛАСКА́ТЬ гл. 1. наз хүррә, тимор сохтә; 2. нәзники, рәһмәкүни бурбундә; 3. дүл вәбәрдә.

ЛАСКА́ЮЩИЙ прич. наз хүррәнијо, тимор сохтәнијо, һәз дорәнијо.

ЛА́СКОВЫЙ прил. 1. наз хүррәкор; 3. ләзәт, һәз дорәнијо.

ЛА́СТОЧКА сущ. парустәк. II *ла́сточкин* прил. ән парустәк, ән парустәк һистијо.

ЛА́ТАНЫЙ прил. пәлүвәри, пәлүлү.

ЛАТА́ТЫ *задать лататы* вирәһ дорә (зу әз һәрә вәдәрафтә, кәрәк бирәнки куфтирә оморә).

ЛАТА́ТЬ гл. пәлү вәнорә, пәлү сохтә.

ЛАТИ́НИЦА сущ. әлифбој латини.

ЛАТИ́НСКИЙ прил. латини: 1. ән Гәдимә Рома, ән торихү, ән културајү; ән Гәдимә Рома, ән латинһо һистијо; ә Гәдимә Рома сохтә оморијо, јә новкә латинһо сохтијо; 4. то же, что к*атолический* устар. католики. *Латинский язык* зувун латини.

ЛАТИ́НЫ сущ. латинһо: ә I һозорсали әз ерајму пишо ә хориһој ән исәһәтинә Италија зивистәтһо гәдимә әгрәбәһо. II *лати́н* сущ. латин (јәки әз одомиһој ән и әгрәбәһо. II *лати́нка* әзини зән (духтәр).

ЛА́ТКА то же, что. *заплата*.

ЛАТУ́К сущ. коһу (савзи). II *латуко́вый* прил. коһујн: 1. ән коһу; 2. ә коһу дәријо.

ЛАТУ́НЬ сущ. латун. II *лату́нный* прил. латуни: 1. ән латун; 2. әз латун сохтә оморијо.

ЛАТЫ́НЬ сущ. латини, зувун латини.

ЛАТЫШИ́ сущ. латишһо: хәлг, ә Латвија зивистәнијо амбари бинәлүјә одомиһо. || *латы́ш* латиш (јәки әз и одомиһо). ||*латы́шка* әзини зән (духтәр).

ЛАТЫ́ШСКИЙ прил. латиши: ән латишһо, ән зувун үшү, ән һәдәтһошү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән милләт үшү, ән културашү, ән Латвија, ән торихү, ән хоријү; ән латишһо, ән Латвија һистијорә хуно). *Латышский язык* зувун латиши.

ЛАФА́ в знач. сказ. чәһи, хуби.

ЛАЧУ́ГА сущ. дәхмә (чүклә вә хәрәбә хунә). II *лачу́жка* сущ. дәхмәлә.

ЛА́ЮЩИЙ прич. равустәнијо.

ЛА́ЯТЬ гл. равустә: 1. ә товунәј сәк вә јә һәјвоникәһо: кәлә, бурра-бурра сәс вәдәшәндә; 2. нифри-гәргүш сохтә, вәшмәрдә киникәрә. II *ла́янье* сущ. равустәји.

ЛА́ЯТЬСЯ гл. нифри-гәргүш сохтә, вәшмәрдә.

ЛГАТЬ гл. 1. дурку куфтирә, дурку коф сохтә; шигири (ловгоји) сохтә; 2. бүхтү вәнорә. II *лганьё* сущ. дуркунәки, шигири, ловгоји; дурку коф сохтәји, шигири (ловгоји) сохтәји.

ЛГУН сущ. то же, что *лжец*. II *лгуни́шка* дуркулә, шигирлә, ловголә. II *лгу́нья* әзини зән (духтәр).

ЛЕБЕДЁНОК сущ. вәчәј ән гу.

ЛЕ́БЕДЬ сущ. гу, гозһовоји (гуш, мүрг). II *лебёдка* сущ. дүшијә гу (гозһовоји). II *лебеди́ный, лебя́жий* прил. гуји: 1. ән гу; 2. ән гу һистијо; 3. әз гуһо дуз биријо.

ЛЕВ сущ. аслан, шир (әз пишикһо һистијо дүрүчдә вәһшијә һәјвон); 2. лап гувотлү, ә чуму тәрс нәдәријо одоми.

ЛЕВА́К сущ. 1. чәпчи (ә политикә јүрә фикирһој чәпи һистијо одоми); 2. ә вәхт кор ә карастиһој ән чикәкорәво әри (ә хәјр) хүштә кор сохтәнијо корсох.

ЛЕВА́ЧИТЬ гл. ә вәхт кор ә карастиһој ән чикәкорәво әри (ә хәјр) хүштә кор сохтә.

ЛЕВИРА́Т сущ. јомомәји (күһнә һәдәт: ә и һәдәт киро олмонә мундијо зән, јүрә һәјил нистикә, мијост, јә новкә миданүст ә бирор ән шүвәр хүштә рафтә).

ЛЕВИ́Т сущ. ливит (әз шивдаһој ән Ливи, гуллугчи ән дин).

ЛЕВША́ сущ. чәпдәс (ә дәс чәпираво әз дәс расти хубтә кор сохтәнијо одоми).

ЛЕ́ВЫЙ прил. чәпи (ә тараф дүл һистијо). *Левая рука* дәс чәпи. <> *Встать с левой ноги* ә пој чәпи вәхүштә.

ЛЕГА́ВЫЙ сущ. 1. чинс ән сәк; 2. перен. хәбәрчи, хәбәрди.

ЛЕГАЛИЗА́ЦИЯ сущ. легал бирәји (сохтәји), мәһлүм бирәји (сохтәји), ә руј вәдироморәји, вәдировундәји.

ЛЕГАЛИЗОВА́ТЬ, ЛЕГАЛИЗИ́РОВАТЬ гл. легал сохтә, мәһлүм сохтә, ә руј вәдировундә.

ЛЕГАЛИЗОВА́ТЬСЯ, ЛЕГАЛИЗИ́РОВАТЬСЯ гл. легал бирә (сохтә оморә), мәһлүм бирә (сохтә оморә), ә руј вәдироморә (вәдировундә оморә).

ЛЕГА́ЛЬНЫЙ прил. легал (закон гәбул сохтијо, рәһ дорәнијо). II *легальность* сущ. легали (закон гәбул сохтәји, рәһ дорәји).

ЛЕГКОВЕ́РНЫЙ прил. ə həp чү бовор сохтəкор. II *легкове́рие и легкове́рность* сущ. ə həp чи бовор сохтəји.

ЛЕГКОВЕ́СНЫЙ прил. сук, субук (курунд нистијо). II *легкове́сность* суки, субуки (курунд нəбирəји).

ЛЕГКОМЫ́СЛЕННЫЙ прил. нəмəки, субук, сук, биhор. II *легкомысленность* сущ. нəмəкији, субуки, суки, биhори.

ЛЕГКОПЛА́ВКИЙ прил. зу, həсонт həл бирəнијо. II *легкоплавкость* сущ. зу, həсонт həл бирəји.

ЛЕГЧА́ТЬ гл. 1. субук бирə, сук бирə; 2. бобот бирə, хуб бирə (ə товунəј чунсоги).

ЛЕДА́ЩИЙ прил. лəгəр, чулаз.

ЛЕДЕНЕ́ТЬ гл. 1. чилид зəрə, ə чилид чарустə; 2. бəјə бəрдə.

ЛЕДЕНЕ́Ц сущ. набат. II *леде́нчик* сущ. набатлə. II *леденцо́вый* прил. набати: 1. ən набат; 2. набатə хуно hистијо.

ЛЕДЕНИ́СТЫЙ, ЛЕДЯНИ́СТЫЙ прил. 1. бəјəбəрдə, чилиди, чилидзəрə, чилиддəри, ə чилид ухшəш зəрənијо; 2. сəхт хиник. II *ледени́стость* сущ. чилиди, ə ə чилид ухшəш зəрəји.

ЛЕДЕНИ́ТЬ, гл. 1. бəјə дорə; 2. сəхт хиник сохтə.

ЛЕ́ДНИК[1] сущ. чилидхунə (əри хурдəнијə чиhорə доштə чилиддəријə шкоб, јə новкə јə чикəјкə.

ЛЕДНИ́К [2] сущ. чилидлуг (ə рујхори чилид кура биријо чикə).

ЛЕДОВИ́ТЫЙ прил. чилиди, чилидлү (рујү ə чилидəво дəкирдə оморијо). *Северный, Южный Ледовитый океан* Сəфони, Дəроми Чилидијə океан.

ЛЕДО́ВЫЙ, ЛЕДОВО́Й прил. чилиди: 1. рујү ə чилидовə дəбүчиријо; 2. ə сəр чилид бирənијо.

ЛЕДО́К сущ. чилидлə, назукə чилид.

ЛЕДОКО́Л сущ. чилидхүрдсох (чилид хүрд сохтənијо кəми).

ЛЕДОРЕ́З сущ. чилидбур.

ЛЕДОРУ́Б сущ. нəчəг (əри чилид вəнчирə, бурра).

ЛЕДЫ́ШКА сущ. чилидлə, тикəлəј чилид.

ЛЕДЯНО́Й прил. чилиди: 1. ə чилидəво дəкирдə оморијо, əз чилид сохтə оморијо, hмəл оморијо; 2. лап хиник. *Ледяная вода* чилид(ij)ə ов.

ЛЕЖА́К сущ. 1. əри ə очугə hово дəкəштə кировот тəхтəји; 2. ə хори hистијо күрдүн, лулə, чубуг метали, , тикəј ən шhəрчү кири.

ЛЕЖА́ЛЫЙ прил. мундə: 1. кор нə бирə амбарə вəхт мундијо; 2. əз амбар мундə хəрəб биријо

ЛЕЖА́НКА сущ. əри дəкəштə, дəкəрдундə həмəл оморənијо чикə.

ЛЕЖА́ТЬ гл. 1. дəкəштə: 1)ə сəр чүникə дураз бирə; 2)ə рујхори (сəр) чүникə норə оморə; 3)ə лүhүф-дүшəк дəбирə (ə нəчоги киро); 4) ə говрə дəбирə, говрə сохтə оморə, нифтар бирə; 2. дəбирə. *В сундуке лежит много вещей* ə сундуг амбарə чиhо дəри; 3. вəбирə. *Книга лежит на столе* китоб ə сəр стол вəри; 4. мундə; 5. кироштə. *близко от селения лежит шоссе* əз нəзники диh шоссе кироштə. <> *Душа (сердце) не лежит к кому, к чему* ə дүл мə нəс нүштə ки, чү; *лежать в развалинах* хəрəбə, тиhорут бирə, мундə. II *лежа́ние* сущ. 1. дəкəштəји; 2. дəбирəји; 3. вəбирəји; 4. мундəји; 5. кироштəји.

ЛЕЖА́ЧИЙ дəкəштəкор: I сущ. 1. у, ки дəкəштə мундикə; 2. у, ки ə лүhүф-дүшəк дəрикə вə вəхүштə нəсдакə; II прил. 1. дəкəштə мундијо; 2. ə лүhүф-дүшəк дəријо вə вəхүштə нəстанијо.

ЛЕЖЕБО́КА сущ. тəнбəл, бихүт.

ЛЕЗГИ́НСКИЙ прил. лəзкији: ən лəзкиhо, ən зувунhошү, ən тəhəр зиндəкунишү, ən миллəт үшү, ən hдəтhошү, ən културашү, ən уhо зивистəнүтhо чикəhə, ən торих үшү; ən лəзкиhо бирənијорə хуно). *По-лезгински* нареч. ə лəзкији.

ЛЕЗГИ́НЫ сущ. лəзкиhо: хəлг, амбари одомиhој ən Догстон). II *лезги́н* лəзки (јəки əз и одомиhо). II *лезги́нка* əзини зəн (духтəр).

ЛЕЗТЬ гл. 1. вəрафтə (чүникəрə кирдəкирдə); 2. дəрафтə, хүштəрə вогундə ə чүчојикə; 3. ə чүникə гилијə чи дəс вогундə; 4. ə həмəл нə оморəји нə дəнишириə ə чүчојикə дəрафтə; 5. ə визор овурдə ə чүникəрəво; 6. ə рујвəдиморə, вəди бирə; 6. дорушто ə чүникə. <> *Лезть в глаза (на глаза)* ə чум дəрафтə, хүштəрə ə чум вогундə; *лезть в голову* ə сəрү (мувəhү дəрафтə; *лезть в* чью *душу* ə дүлү дəрафтə; *не лезёт* что *в горло* əз бугозмə нəс рафтə.

ЛЕ́ЙКА сущ. овшəн (ə тəhəрз бəдрə hистијо луləвəријə гоб, əри овдорə). II *ле́ечный* прил. овшəни; ən овшəн.

ЛЕЙКО́З сущ. лејкоз, лејкемија (нəчоги ən хун).

ЛЕКА́ЛО сущ. лекал (хиткəш, əри шəфтə хитhо кəширə). II *лека́льный* прил. лекали, ən лекал.

ЛЕКА́РСТВЕННЫЙ прил. дәрмуји: 1. ән дәрму; 2. нәчогә хуб сохтә данүстәнијо. *Лекарственные травы* савзәhоj дәрмуји.

ЛЕКА́РСТВО сущ. дәрму: 1. әри нәчогирә хуб сохтә, јә новкә пишојүрә вәкирдә кор бирәнијо чи; 2. у, коми ки, әри дур бирәј ән бәдбәхти, ән болә, ән војә сохтә нәоморәнијо кор кумәки сохтә.

ЛЕ́КСИКА сущ. лексика (ә лүгәт ән ә зувун дәријо кофhо).

ЛЕКСИКО́ГРАФ сущ. лексикограф (сәниһәткор ән лексикографија).

ЛЕКСИКОГРА́ФИЯ сущ. лексикографија (рәhhоj ән лүгәт нүјүстәји).

ЛЕКСИКО́ЛОГ сущ. лексиколог (сәниһәткор ән лексиколокија).

ЛЕКСИКОЛО́ГИЯ сущ. лексиколокија (бәхш ән зувуншинохи – әз товунәј ә лүгәт ән зувун дәријо кофhо hистијо һилм).

ЛЕКСИ́ЧЕСКИЙ прил. лексикаји: 1. ән лексика; 2. ән лексика hистијо.

ЛЕЛЕ́ЯТЬ гл. 1. назүрә хүррә, тимор сохтә; ә хәјол ән киникә бирә; 2. имид бәстә.

ЛЕНИ́ВЕЦ сущ. тәнбәл, бихүт (кәм чүмү-чару сохтәнијо одоми, һәјвон); II *ленивица* әзини зән (духтәр).

ЛЕНИ́ВЫЙ прил. тәнбәл, бихүт: јүрә корсохтә нәс војистәнијо, оворәји сохтә хош оморәнијо; 2. дирноh. II *ленивость* сущ. тәнбәли, бихүти; тәнбәли, бихүти сохтәји.

ЛЕНИ́ТЬСЯ гл. тәнбәли сохтә; бихүти, дирноhи бурбундә.

ЛЕ́НОСТЬ сущ. тәнбәли; тәнбәли сохтәји.

ЛЕ́НТА сущ. лент: 1. әри чүникәрә вәравундә кәрәк бирәнијо тәнкә зул ән мол; 2. орденә нүшу дорәнијо зулләј ән рәнгәбәрәнгә мол әврүшми (әри hәр орден јә чиро) вә ә чикәј ән ә у орден ә синә вәнорәнүтhо; 3. дуразә тәнкә зул ән чүникә ә техника вә әри јә коликә кәрәк бирәнијо чи; 3. кинофилм. II *ле́нточка* сущ. лентлә.

ЛЕ́НТОЧНЫЙ прил. ленти: 1. ән лент; 2. ә лент ухшәш зәрәнијо; 3. ә лентәво, лентhорәво hистијо.

ЛЕНТЯ́Й сущ. тәнбәл. II *лентя́йка* сущ. әзини зән (духтәр).

ЛЕНТЯ́ЙНИЧАТЬ гл. тәнбәли сохтә; тәнбәл, оворә бирә.

ЛЕНЬ сущ. тәнбәли (әри кор јә новкә чүникә сохтә һәвәс нә бирәји, әз заһмәт кәширә гәhр оморәји).

ЛЕПЕ́СТОК сущ. ләчәк: 1. вәлк ән күл; 2. әзини, јә новкә ә и ухшәш зәрәнијо чи. *Лепесток розы* ләчәк ән күлвәрд. II *лепесто́чек* уменьш. ләчәклә. II *лепестковый* прил. ләчәки: 1. ән ләчәк; 2. ә ләчәкәво hистијо; 3. ләчәкә хуно hистијо

ЛЕ́ПЕТ сущ. пәтәпәтә (вәрасирә нәсбирәнијә кофhоj ән һәјил).

ЛЕПЕТА́ТЬ гл. пәтәпәтә сохтә (вәрасирә нәсбирәнијә кофhо сохтә). II *лепете́ние* сущ. пәтәпәтә сохтәји.

ЛЕПЁШКА сущ. гогол 1. әз хәми бурчундә оморијо назукә, булулә чи; 2. у, коми ки, ә назуки, булули киро ә и чи ухшәш зәрә. II *лепёшечный* прил. гоголи: 1. ән гогол; 2. ә гогол ухшәш зәрәнијо.

ЛЕПИ́ТЬ гл. 1. вошундә (әз кипс, әз малад, әз пластк, әз мум вә әз јә чиhојкә); 2. вәкосундә. *Лепить афишу на стену* афишаләрә ә дувор вокосундә. II *ле́пка* сущ. 1. вошундәји, вәкосундәји; 2. вошундә оморәји, вәкосундә оморәји.

ЛЕПИ́ТЬСЯ гл. вәкосирә вәмундә (ә чүникә).

ЛЕС сущ. 1. вишә (амбарә дорhо вәријо чикә; 2. тәхтә-шалмон (әри кәрәки буррә оморијо дорh9о). <> *Дремучий лес* мәркә вишә. II *лесо́к* сущ. вишәлә.

ЛЕ́СЕНКА сущ. сүлмәлә, нәрдивулә.

ЛЕСИ́НА сущ. буррә оморијо дор.

ЛЕСИ́СТЫЙ прил. вишәји, вишәлуг. *Лесистая местность* вишәјијә чикә (хори). || II *леси́стость* сущ. вишәлуги: 1. ән вишәлуг; 2. хори ән вишә ә битәв хори (ән дәвләт, ән област) киро.

ЛЕСНИ́К сущ. разг. 1. мәшәбәки (ә вишә дәниширәнијо одоми); 2. вишәчи (корсох ән чикәкорhоj вишәји).

ЛЕСНИ́ЧЕСТВО сущ. ә јә бәхш ән вишә дәниширәнијо, гуллуг сохтәнијо идорә.

ЛЕСНИ́ЧИЙ сущ. ә јә бәхш ән вишә дәниширәнијо одоми.

ЛЕСНО́Й прил. вишәји: 1. ән вишә; 2. ә вишә hистијо, бирәнијо, вәроморәнијо; 3. вишәлү, вишәјү амбар hистијо.

ЛЕСОВО́З сущ. тәхтә-шалмон бәрдәнијо (кәми, мошин вә јә чиhојкә). II *лесовозный* прил. 1. ән тәхтә-шалмон бәрдәји; 2. тәхтә-шалмон бәрдәнијо.

ЛЕСОЗАВО́Д сущ. завод тәхтә-шалмони. II *лесозаво́дский* прил. ән завод тәхтә-шалмони; ән и завод hистијо.

ЛЕСОНАСАЖДЕ́НИЕ сущ. вишәдәшәни 1. вишә дәшәндәји (коштәји); 2. вишә дәшәндә оморијо чикә.

ЛЕСОПИ́ЛКА сущ. 1. тәхтә-шалмон мушар кәширәнијо мошин; 2. см. *лесопильня.*

ЛЕСОПИ́ЛЬНЫЙ прил. тәхтә-шалмон мушар кәширәнијо.

ЛЕСОПИ́ЛЬНЯ сущ. тәхтә-шалмон мушар кәширәнијо кәлә нистијо завод.

ЛЕСОПОСА́ДКА сущ. 1. вишәдәшәни, доркоштәји; 2. әри вишә дәшәндә коштә оморијо чојилә дорләһо, гәләмһо; 3. әзини дорһо, гәләмһо коштә оморијо хори.

ЛЕСОРУ́Б сущ. вишәбур (ә вишә дорһорә бурранијо, вәнкәстәнијо фәһлә).

ЛЕСОРУ́БНЫЙ прил. вишәбури: 1. ән вишәбур; 2. әри ә вишә дорһорә бурра, вәнкәстә һистијо.

ЛЕСОСЕ́КА сущ. әри бурра чиро биријо расирә чикәј вишә.

ЛЕ́СТНИЦА сущ. нәрдиву, сүлмә. || *лестничный* прил. нәрдивуји, сүлмәји: 1. ән нәрдиву, ән сүлмә; 2. әри нәрдуву, әри сүлмә һистијо.

ЛЕ́СТНЫЙ прил. 1. тәһәрифи, тәһәрифмәнди, хуб; 2. ә дүл нүштәни,хошоморәни, шори сохтәни.

ЛЕСТЬ сущ. тәһәрифдорә (ә минәһәфијирәво).

ЛЕТА́ сущ. сущ. сал, салһо, һүмүр. *Лета молодые* салһој чојили; *в летах* ә сал (ә һүмүр) дәри.

ЛЕТА́ТЬ гл. парустә: 1. ә һовоји кәштә (пар зәрә) јә чәнд бо, һәчинәво-һәчунәво, ә чиробәчиро вәхтһо; 2 ә һовоји појистә вә чикәрә дәкиш сохтә данүстә; 3. вирихтә, зури-зури рафтә; 4. офторә (әз һүндүри). II *летательный* прил. әри парустә һистијо, ән парустәји.

ЛЕТЕ́ТЬ гл. парустә: 1. ә һовоји кәштә (пар зәрә); 2. вирихтә, зури-зури рафтә; 3. зу кирошә, рафтә (ә товунәј вәхт); 4. офторә, рихтә; 5. зу вәрастә, хәрч бирә (ә товунәј пул).

ЛЁГКОСТЬ сущ. субуки, суки: 1. кәми ән курунди; 2. һәсонти; 3. кәми, чүкләји; 4. кәмәгүли, бивәчи, биһори.

ЛЕ́ТО сущ. һәминон. II *летний* һәминони: 1. ән һәминон; 2. әри һәминон һистијо, һәминон бирәнијо.

ЛЕ́ТОМ нареч. һәминон, ә һәминон.

ЛЕТОПИСЕЦ сущ. салнумәчи (салнумә нүјүстәнијо одоми).

ЛЕ́ТОПИСЬ сущ. салнумә: 1. әз товунәј ә гәдимиһо биријо корһо сал-бәсал нүјстәј ән ә у вәхт зивистијо одоми; 2. әз товунәј чүникә һәмишә нүјүстәји, торих ән чүникә. II *летописный* прил. салнумәји, ән салнумә.

ЛЕТУ́Н сущ. парустәк: 1. у, коми ки, парустә (пар зәрә) данүстәни; 2. у, коми ки, лап зури-зури рәһ рафтә, сәхт вирихтә; 3. у, коми ки, чикәкор хүштәрә зу-зу дәкиш сохтә. II *летýнья* әзини зән (духтәр).

ЛЕТУ́ЧИЙ прил. 1. парустә, пар зәрә данүстәнијо; 2. зури-зури рафтә, сәхт вирихтә данүстәнијо; 3. лап зу рафтәнијо, кироштәнијо (ә товунәј вәхт); 4. һәрбој јә орган ән чәндәкә хәрәб сохтәнијо (әз товунәј нәчогиһо).

ЛЕЧЕ́БНИЦА сущ. биморхунә (нәчогһорә, биморһорә хуб сохтәнүтһо чикә).

ЛЕЧИ́ТЬ гл. хуб сохтә (нәчогә). II *лече́ние* сущ. нәчогһорә хуб сохтәји. II *лечéбный* прил. әри нәчогһһорә хубсохтә һистијо

ЛЕЧЬ гл. 1. дәкәштә, дураз бирә (әзтовунәј одоми вә бәһзи һәјвонһо); 2. дәкәштә, хисирә; 3. нүштә,појистә, нәчүмүстә мундә (әз товунәј кәми), самолјот); 4. ә дәһво, ә чәнк мүрдә; 5. нүштә ә тән (әз товунәј оводуни); 6. әри киникә шәлә бирә.

ЛЕЩ сущ. ләш, чәпәх (чәһ). II *ле́щик* уменьш. ләшлә, чәпәхлә. II *лещóвый* ләши, чәпәхи; ән ләш, ән чәпәх

ЛЁГКИЕ сущ. шүшлүк, сипрә чикәрһо (орган әри нәфәскәширәј одоми вә ән бәһзи һәјвонһо) . II *лёгочный* прил. шүшлүки (сипрә чикәри); ән шүшлүк (ән сипрә чикәр).

ЛЁГКИЙ прил. субук, сук: 1. курундијү кәм һистијо. *Лёгкий чемодан* субукә чемодон; 2. һәсонт. *лёгкий заработок* һәсонтә гәзонч; 3. кәм, чүклә; 4. кәмәгүл, бивәч, биһор. <> *С лёгким паром!* Һәмишә тәмиз. II *лёгонький* прил. субуклә, суклә, лап субук, лап сук.

ЛЁГКОЕ сущ. шүшлүк, сипрә чикәр: 1. см. *лёгкие*; 2. ән һәјвон, хурдәнијә чирә хуно.

ЛЁД сущ. чилид. II *ледóк* сущ. чилидлә. II *ледянóй и ледóвый* прил. чилиди: 1. ән чилид; 2. әз чилид (ә чилидәво) сохтә оморијо.

ЛЁЖА нареч. дәкәштәнкә, ә дәкәштәнки.

ЛЁН сущ. кәтон: 1. әз гүтү русму , әз тумһојү ругән вәкирдә оморәнијо савзә; 2. әз и вәкирдә оморәнијо русму; 3. әз и русму бирәнијо мол. II *льня́ной и льнóвый* прил. кәтони: 1. ән кәтон; 2. әз кәтон бирәнијо, духтә оморәнијо.

ЛЁТ сущ. паруш (парустәнкә сохтә оморәнијо кор).

ЛЁТНЫЙ прил. парустəни: 1. ən парустəji ən самолjотhо, дирижабелhə вə ən jə парустəнijо апаратикəhо; 2. əри парустəj ən и апаратhо həмəл оморənijо, сарф hистijо; 3. əри парустə hистijо, ə парустənки кəрək бирənijо.

ЛЁТЧИК сущ. летчик (самолет бəрдənijо, həj сохтənijо одоми). II *лётчица* əзини зən (духтəр).

ЛЖЕ... мəhноj ən дурку, шигир, дуркунəки дорənijо jəкимүн бəхш ən бəhзи кофhо.

ЛЖЕАКА́ЦИЯ сущ. хəрəкушт (сипрə акасија).

ЛЖЕНАУ́КА сущ. дуркунə hилм.

ЛЖЕСВИДЕ́ТЕЛЬ сущ. дуркунə шоhод (дуркунə дуркунə шоhоди дорənijо одоми). II *лжесвиде́тельница* əзини зən (духтəр).

ЛЖЕСВИДЕ́ТЕЛЬСТВО сущ. дуркунə шоhоди (дуркунə шоhоди дорəji).

ЛЖЕСВИДЕ́ТЕЛЬСТВОВАТЬ гл. дуркунə шоhоди дорə.

ЛЖЕСПЕЦИАЛИ́СТ сущ. дуркунə сəниhəткор.

ЛЖЕУЧЁНЫЙ прил. дуркунə алим (данандə).

ЛЖЕЦ сущ. дурку, шигир (дуркунə кофhо куфтирənijо, шигири сохтənijо одоми).

ЛЖИ́ВЫЙ прил. дурку, шигир. *Лживый человек* дуркујə (дуркунə, шигирə) одоми. II *лживость* сущ. дуркуни, шигири, дуркунəкији. *Лживость показания* дуркуни ən шоhоди.

ЛИА́НА сущ. лиа́на. II *лиановый* прил. лианаји, ən лиана.

ЛИ́БО союз. jə, jə нокə (нəбукə). *Либо ты, либо я* jə мə, jə тү; *поеду в Сочи либо в Крым* jə ə Сочи, jə новкə ə Крим мирам.

ЛИВА́НСКИЙ прил. ливани: ən ливаниhо, ən зувун үшү, ən миллəт үшү, ən тəhəр зиндəкунишү, ən културашү; ən Ливан, ən хоријү, ən торихү; ən ливаниhо, ə Ливан hистijорə хуно. *По-ливански* нареч. ə ливани.

ЛИВА́НЦЫ сущ. ливаннiho (нум ən ə Ливан зивистəнүтhо хəлгhо). || *лива́нец* сущ. ливани (əз одомиhоj ən и хəлгhо jəки). II *лива́нка* сущ. əзини зən (духтəр).

ЛИ́ВЕНЬ сущ. сајл (кəлə ворүш, сəхтə ворүш). II *ливне́вый* прил. сајли, ən сајл.

ЛИ́ВЕР сущ. ичолəт (чикəр, шушлүк, дүл, сүпүл ən күштə оморијо həjвон, хурдənијə чирə хуно). II *ли́верный* прил. ичолəти 1. ən ичолəт; 2. əз ичолəт сохтə оморијо.

ЛИ́ДЕР сущ. лидер: 1. кəлə, рəhбəр; 2. ə спорт ə пишо рафтənијо, jəкимүн hистијо одоми). II *ли́дерский* прил. лидери; ən лидер.

ЛИДЕ́РСТВО сущ. лидери, кəлəji, рəhбəри, jəкимүн бирəji.

ЛИЗА́НИЕ сущ. 1. лисирəji, вəлəсирəji, лисирə оморəji, вəлəсирə оморəji; 2. моч сохтəji, моч сохтə оморəji.

ЛИЗА́ТЬ, ЛИЗНУ́ТЬ гл. 1. лисирə; 2. лап зəрə (ə зувунəво вəкирдə хурдə); 3. вəлəсирə, моч сохтə.

ЛИЗОБЛЮ́Д сущ. минəhəф, кунгоблис. II *лизоблю́дка* əзини зən (духтəр).

ЛИЗОБЛЮ́ДНИЧАТЬ гл. минəhəфи сохтə, кун гобə лисирə.

ЛИЗУ́Н сущ. лисирəкор: 1. у, коми ки jүрə лисирə хош оморə; 2. минəhəф. II *лизу́нья* əзини зən (духтəр).

ЛИК сущ. сифəт, руj.

ЛИКВИДА́ТОР сущ. чүникəрə бəстənијо, нист сохтənијо одоми.

ЛИКВИДА́ЦИЯ сущ. 1. идорə, фабрик –заводə бəстəji; 2. чүникəрə нист сохтəji, вирсур сохтəji. II *ликвидацио́нный* прил. əри чүникəрə бəстə, нист сохтə hистијо.

ЛИКВИДИ́РОВАТЬ сущ. бəстə, нист сохтə.

ЛИКЁР сущ. ликүр. II *ликёрный* прил. ликүри: 1. ən ликүр; 2. ə ликүрəво həзүр сохтə оморијо.

ЛИКОВА́ТЬ гл. шори сохтə, шор бирə. II *ликова́ние* сущ. шори сохтəji, шор бирəji.

ЛИЛЕ́ЙНЫЙ прил. сипи, сипсипи.

ЛИЛИПУ́Т сущ. лилипут (бујү ə салү киро лап чүклə hистиүо одоми); *лилипутка* əзини зən (духтəр). II *лилипу́тский* прил. лилипути, ən лилипут.

ЛИ́ЛИЯ сущ. шүшən (күл). II *лило́вый* прил. бəнəвшəji, ə рəнг бəнəвшə hистијо.

ЛИМО́Н сущ. лимон. <> *Выжатый лимон* hоj-hоjү рафти, воj-војү мунди.

ЛИМОНА́Д сущ. лимонад. II *лимона́дный* прил. лимонади, ən лимонад.

ЛИМО́ННЫЙ прил. лимони: 1. ən лимон; 2. əз лимон həмəл оморијо; 3. əз лимон həзүр сохтə оморијо; 4. ə рəнг лимон hистијо.

ЛИМО́НОВКА сущ. əрəги лимони (ə гəдү пуст лимон дəкундə оморијо əрəги).

ЛИНГВИ́СТ сущ. лингвист (сəниhəткор ən лингвистика. II *лингви́стка* əзини зən, духтəр.

ЛИНГВИ́СТИКА сущ. лингвистика (hилм, əз товунəj зувунhо). II *лингви́стический* прил. лингвистикаји, ən лингвистика.

ЛИНЕ́ЙКА сущ. 1. дузəхит (ə руj вəрəг вə ən чиhикə кəширə оморијо дузə хит); 2. хит-

кәш (әри дузә хит кәширә һистијо карасти). II *лине́чка* уменьш. хиткәшлә. II *лине́чный* прил. хиткәши; ән хиткәш.

ЛИНЕ́ЙНЫЙ прил. 1. дузәхити; ән дузәхит; 3. ә дузә хит киро појистијо; 4. ә хомунәј хит һистијо, тәнк вә дураз.

ЛИНЕ́ЙЧАТЫЙ прил. хити; хитәхит; хит-хит. II *лине́йчатость* сущ. хитији; хитәхитији; хит-хитији

ЛИ́НЗА сущ. ли́нза. II *ли́нзовый* прил. ли́нзаји: 1. ән линза; 2. ә тәһәр линзә һистијо.

ЛИНЕ́ЙКА сущ. 1. рыз, әри хәтә дуз нүјүстә кәширә оморијо хит. *Тетрадь в линейку* јәрызә дәфтәр; 2. хиткәш.

ЛИ́НИЯ сущ. 1. хит. *Прямая линия* дузә хит; 2. рыз. *Провести линию* рыз кәширә; 3. чәркә.

ЛИНОВА́ЛЬНЫЙ прил. хит (рыз) кәширәнијо; әри хит (рыз) кәширә һистијо.

ЛИНОВА́ТЬ гл. ә чүникә паралелә хитһо (рызһо) кәширә. II *линова́ние и лино́вка* сущ. хит (рыз) кәширәји, хитәхит (рызәрыз) сохтәји.

ЛИНЮ́ЧИЙ прил. 1. зу сүпәнч бирәнијо, рәнгү рафтәнијо; 2. сүпәнч; 3. пуст дорәнијо; 4. мујү (парү) рихтәнијо.

ЛИНЯ́ЛЫЙ прил. 1. сүпәнч; сүпәнч бирijo, рәнгү рафтијо; 2. мујү (парү) рихтәнијо.

ЛИНЯ́ТЬ гл. 1. зу сүпәнч бирә, рәнгү рафтә; 2. пуст дорә; 3. мујү (парү) рихтә. II *линя́ние и ли́нька* сущ. 1. зу сүпәнч бирәји, рәнгү рафтәји; 2. пуст дорәји; 3. мујү (парү) рихтәји.

ЛИЛО́ВЕТЬ гл. очугә бәнәвш бирә.

ЛИ́ПА[1] сущ. чүкә (вәлклүјә дор). II *ли́пка* уменьш. чүкәлә. II *ли́повый* прил. чүкәји: 1. ән чүкә; 2. әз чүкә сохтә оморијо.

ЛИ́ПА[2] сущ. 1. гәлп; 2. дуркунәки, дуркујә мәһдүмот. II *ли́повый* прил. гәлп, дурку, хәрәб.

ЛИ́ПКИЙ прил. 1. һәсонт вәкосирәнијо; ә рујү вәкосирәнијо чи совустә (кәширә) оморијо; 2. перен. әз јү чиро бирә чәтин һистијо; дәс вәкүрүһо (кәнүһо) нистијо (ә товунәј одоми).

ЛИ́ПНУТЬ гл. вәкосирә.

ЛИПУ́ЧИЙ прил. вәкосирәнијо; һәсонт вәкосирәнијо.

ЛИ́РИКА сущ. лирика. II *лири́ческий* прил. лирикаји, ән лирика.

ЛИС сущ. әркәкә түлки. II *лиси́ный* прил. түлкији, ән түлкирә хуно.

ЛИСА́ сущ. түлки: 1. хәзү мујлү, дүмү дураз вә мујлү һистијо вәһшијә һәјвон, әз сәкһо); 2. хәз, пуст ән әзини һәјвон; 3. әз хәз, пуст ән әзини һәјвон сохтә оморијо чүникә). II *ли́сонька уменьш. ласк.* түлкилә; II *ли́сий* прил. түлкији: 1. ән түлки; 2. әз хәз, әз пуст түлки духтә, һәзүр сохтә оморијо.

ЛИСЁНОК сущ. балај түлки.

ЛИСИ́ТЬ гл. минәһәфији сохтә, түлкији сохтә: луб оморә.

ЛИСИ́ЦА сущ. 1. түлки; 2. пуст ән түлки. II *лиси́чка* уменьш. түлкилә.

ЛИСТ[1] сущ. вәлк. *Зелёные листья деревьев* савзә вәлкһој ән дорһо. II *листо́к и ли́стик* уменьш. вәлклә. II *ли́ственный* прил. вәлки: 1. ән вәлк; 2. вәлквәри, ә вәлкәво һистијо.

ЛИСТ[2] сущ. вәлк, вәрәг. *Лист бумаги* јә вәлк (вәрәг) ән когоз. II *листо́к и ли́стик* уменьш. вәлклә, вәрәглә. II *листово́й* прил. вәлки, вәрәги: 1. ән вәлк, ән вәрәг; 2. вәлкә (вәрәгә) хуно һистијо.

ЛИСТА́ТЬ гл. вәлкәвәлк (вәрәг-вәрәг) сохтә.

ЛИСТВА́ сущ. вәлкһо; вәлкһој ән дор (ән кулә).

ЛИ́СТВЕННЫЙ прил. вәлки, вәлклү. *Лиственное дерево* вәлклүјә дор.

ЛИСТОВА́ТЬ гл. вәлкәвәлк сохтә

ЛИСТОВИ́ДНЫЙ прил. вәлкә хуно һистијо.

ЛИСТОПА́Д сущ. 1. вәлкрихи (тиһи бирәји ән вәлкһој дорһо; 2. и кор бирәнијо вәхт (вәһдә).

ЛИСТО́ЧЕК сущ. 1. вәлклә, вәрәглә; 2. јә вәлклә (јә вәрәглә).

ЛИТО́ВСКИЙ прил. литваји: ән литвајиһо; ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културашү; ән Литва, ән торихү, ән хоријү; ән литвајиһо, ә Литва һистијорә хуно). *По-литовски* нареч. ә литваји.

ЛИТО́ВЦЫ сущ. литвајиһо (хәлг, амбари ән одомиһој ән Литва. II *литовец* сущ. литваји (јәки әз и одомиһо), *литовка* сущ. әзини зән (духтәр).

ЛИТР сущ. литр, јә литр.

ЛИТРА́Ж сущ. литраж (ә чүникә чәнд литр чи дорушtәникә бурбундә).

ЛИТРО́ВКА сущ. 1. литри, јә литр рушуминә дорушtәнијо гоб, шишә; 2. јә литр әрәги.

ЛИТРО́ВЫЙ прил. литри: 1. јә литр чи дорушtәнијо гоб; 2. дүјүмүн бәхш ән кофһо, ә комиһо ки, јәкимүн бәхш ә гоб чәнд литр чи дорушtәникә бурбундә: *однолитровый* јәлитри, *двухлитровый* дүлитри.

ЛИТЬ[1] гл. рихундэ, тиһи сохтэ (чүникэрэ). *Лить воду из ведра* овэ эз бэдрэ тиһи сохтэ

ЛИТЬ[2] гл. эз э кэрми һэл сохтэ оморијо чи чүникэ һэзүр сохтэ.

ЛИ́ТЬСЯ гл. рихтэ, рихундэ оморэ; тиһи бирэ (сохтэ оморэ).

ЛИФ сущ. лиф: 1. зэвэр эн булшэј зэни, синэ нэ кэмэрэ кирдэнијо; 2. зири оводуни зэни: пүштүһојүрэ кирдэнијо. II *ли́фный и ли́фовый* прил. лифи; эн лиф.

ЛИФТ сущ. лифт. II *ли́фтный и ли́фтовый* прил. лифти; эн лифт.

ЛИФТЁР сущ. лифтчи, лифтјор (э лифт кор сохтэнијо одоми). II *лифтёрша* сущ. эзини зэн (духтэр).

ЛИ́ФЧИК сущ. лифчик (синэјүрэ кирдэнијо бэхш эн гулсүзэ палтар зэни).

ЛИ́ХО нареч. рэшэһи, зобуни, хэрэби. <> *Поминать лихом* э хэрэби э јор дэшэндэ; *хлебнут лиха* бэди, дэрд винирэ.

ЛИХОДЕ́Й сущ. рэшэһ, зобу (хэрэби сохтэнијо одоми). II *лиходе́йка* рэшэһэ зэн (духтэр). II *лиходе́йский* прил. рэшэһи, эн рэшэһ.

ЛИХОИ́МЕЦ сущ. сэлэмчи, сэгэт, рушвэтхур.

ЛИХО́Й[1] прил. хэрэб, зобу, сурул. <> *лиха беда начало* чэтини тэјтэ сэр кирдэји. II *лихость* сущ. хэрэби, зобуји, сурули.

ЛИХО́Й[2] прил. икид, бэчид. II *ли́хость* сущ. икиди, бэчиди.

ЛИХОЛЕ́ТЬЕ сущ. хэрэбэ дэвр, хэрэбэ салһо.

ЛИХОРА́ДИТЬ гл. гүзүрмэ кирдэ, лэрзирэ.

ЛИХОРА́ДКА сущ. гүзүрмэ, лэрз

ЛИХОРА́ДОЧНЫЙ прил. гүзүрмэји: 1. сущ. гүзүрмэ кирдијо одоми, нэчогэ одоми; 2. прил. 1)эн гүзүрмэји; 2)нэчог гүзүрмэји һистијо; 3. лап эз хүштэ вэдарафтијо, һоси һистијо; 4. дүлэпэсэ һистијо, хүштэрэ вир сохтијо.

ЛИЦЕВА́ТЬ гл. 1. чарундэ , астарүрэ э руј (оводунирэ); 2. руј кэширэ э чүникэ, э чүрэвојикэ.

ЛИЦЕВО́Й прил. руји: 1. э руј вэријо; 2. эри руј һистијо; 3. эри коми одоминикэ (одоминһојикэ) вокундэ, нүјүстэ оморијо; 4. бурүни, зэвэри.

ЛИЦЕДЕ́Й сущ. 1. то же, что актёр; 2. хүштэрэ (э түлкији) вэноријо одоми. II *лицеде́йка* сущ. эзини зэн (духтэр).

ЛИЦЕДЕ́ЙСТВОВАТЬ гл. 1. стар. актјори сохтэ; 2. хүштэрэ (э түлкији) вэнорэ.

ЛИЦЕЗРЕ́ТЬ гл. дэниширэ, томошэ сохтэ (эз нэзники винирэ). II *лицезре́ние* сущ. дэниширэји, томошэ сохтэји (эз нэзники винирэји).

ЛИЦЕМЕ́Р сущ. дүрүјэ одоми (э руј хүштэрэ хуб бурбундэнијо, э дүлү хэрэбисохтэ дэријо одоми). II *лицеме́рка* сущ. эзини зэн (духтэр).

ЛИЦЕМЕ́РИЕ сущ. дүрүјэји (э руј хүштэрэ хуб бурбундэји, э дүлү хэрэби сохтэ дэбирэји эн киникэ).

ЛИЦЕМЕ́РИТЬ гл. дүрүјэји сохтэ.

ЛИЦЕМЕ́РНЫЙ прил. дүрүјэ (э руј хүштэрэ хуб бурбундэ, э дүлү хэрэби сохтэ дэријо. II *лицеме́рность* сущ. дүрүјэји (кор, хосијэт эн дүрүјэ одоми).

ЛИЦЕ́НЗИЯ сущ. лисензија (эри вэдэбэрдэ-дировундэ, јэ новкэ чүникэ сохтэ ихтијор). II *лицензио́нный* прил. лисензијаји: 1. эн лисензија; э лисензијарэво һистијо.

ЛИЦЕПРИЯ́ТИЕ сущ. устар. рујкири (тарафдори, тарафкири).

ЛИЦЕПРИЯ́ТНЫЙ прил. рујкир, тарафдор; руј кирдэкор, тараф доштэкор. II *лицеприя́тность* сущ. рујкири, тарафдори.

ЛИЦЕПРИЯ́ТСТВОВАТЬ гл. рујкири, тарафдори сохтэ.

ЛИЦО́ сущ. : 1. руј (пишоји тараф эн сэр одоми). *Лицо в лицо* руј бэ руј; 2. перен. сифэт; 3. одоми *Известное лицо* шинохојэ одоми; *неизвестное лицо* нэшинохојэ одоми; 4. буруни, пишоји, руји тараф эн чүникэ. *Лицо и изнанка* руј вэ астар. <> *В лицо сказать* э рују куфтирэ; *все на одно лицо* һэммэшү э јэки ухшэш зэрэнүт; *лицом к лицу* руј бэ руј; *не к лицу* рач нэс дорэ, нэс кирдэ; *от лица* кого эз нум киникэ; *спасти (сохранить) свое лицо* һүрмэт хүштэрэ доштэ. II *ли́чико* сущ. рујлэ, сифэтлэ. II *лицево́й и лично́й* руји, сифэти; эн руј, эн сифэт.

ЛИ́ЧНО нареч. хүштэнү. *Я лично не видел* мэ хүштэнмэ нэ винирэм.

ЛИ́ЧНЫЙ прил. хүштэни, эн јү: 1. хүштэнү сохтијо; 2. эн хүштэн киникэ һистијо. *Личное дело* корү; кор эн јү.; 3. в знач. частицы хүштэнү. *Я лично не видел* мэ хүштэнмэ нэ винирэм.

ЛИ́ШЕК сущ. зијоди (чүникэ јэ зијодијэ чи).

ЛИШЕ́НИЕ прил. 1. эз дэсү киникэрэ, чүникэрэ вэкирдэји; 2. вир сохтэји; 3. эз дэсү киникэ, чүникэ вэкирдэ оморэји.

ЛИШИ́ТЬ, ЛИША́ТЬ гл. эз дэсү вэкирдэ эн ки кирэ, чүрэ; <> *лишить жизни* күштэ

(чунӷрə вəдəшəндə); *лишить слова* коф нə дорə.

ЛИШИ́ТЬСЯ, ЛИША́ТЬСЯ гл. 1. əз дəсӳ вəдарафтə, вир бирə; 2. əз дəсӳ вəкирдə оморə.

ЛИ́ШНИЙ прил. 1. зийод, зийоди. *Лишние деньги* зийодийə пул; 2. кəрəк нистийо, нəһəги. *Лишние разговоры* зийодийə куфтикуһо; 3. сəрзийоди; <> *с лишним* ə зийодирəво, ə сəрзийодирəво; *сказать (сболтнуть) лишнее* зийодийə кофһо сохтə.

ЛИШЬ 1. част. јəкилəј, јə тəклə, əнчəг, тəһно. *Не хватает лишь одного* јə одомилə вəс нəс сохтə; *я могу прибыть лишь к вечеру* мə əнчəг шəһəнкум миданӳм оморə; 2. союз мунд, һə. *Он лишь вошёл, все встали* у дироморə мунд, һəммə вəхӳшт. II *лишь бы* союз, частица токи.

ЛОБ[1] сущ. пишони. <> *на лбу написано у кого* ə пишонийӳ һəчи нӳјӳстə омори; *что в лоб, что по лбу* һəммə јəкини, тəфəһət нисти. II *ло́бик* уменьш. пишонилə. II *ло́бный* прил. пишонији; əн пишони.

ЛОБ[2] сущ. салӳ амбар һистијо бикор, оворə.

ЛОБА́СТЫЙ прил. кəлəпишони (пишонийӳ кəлə һистијо).

ЛОБЗА́ТЬ гл. устар. моч сохтə. II *лобза́ние* сущ. моч, моч сохтəји.

ЛО́БЗИК сущ. ло́бзик (əри нəхӳш бурра назукə мушар). II *ло́бзиковый* прил. лобзики; əн лобзик.

ЛО́БНЫЙ[1] прил. см. *лоб*.

ЛО́БНЫЙ[2] прил. *лобное место* һӳндӳрəки (һəвəлһо кофһој парчоһрə əри чəһмət хундəтһо вə чəзорə ə чикə орурдəтһо чикə).

ЛОБОВО́Й прил. пишоји: 1. ə пишо дəнишрəнијо; 2. ə пишоји тараф əн чӳникə һистијо.

ЛОБОТРЯ́С сущ. оворə, тəнбəл. II *лоботря́ска* əзини зəн (духтəр).

ЛОБОТРЯ́СНИЧАТЬ гл. оворəји сохтə, тəнбəли сохтə.

ЛОБЫЗА́ТЬ см. *лобзать*.

ЛОВЕЛА́С сущ. зəнбаз.

ЛОВЕ́Ц сущ. овчи. II *ловецкий*

ЛОВЕ́ЦКИЙ прил. овчији; əн овчи.

ЛОВИ́ТЬ гл. кирдə: 1. појундə (рафтəнијо киникəрə, чӳникəрə); 2. кирə, чӳрə ə турəво, ə чəлəрəво. *Ловить рыбу* чəһ кирдə; 3. перен. кəштə, əри офтə чəһти сохтə; 4. перен. киникəрə ə чӳникə киро; 5. əз коф

ЛОВКА́Ч сущ. бəчид; бəчидə одоми. II *ловка́чка* сущ. əзини зəн (духтəр).

ЛО́ВКИЙ прил. бəчид: 1. корə зу, хуб, дуз сохтəнијо; 2. əз чəтини əри вəдарафтə рəһ офтə данӳстəнијо. II *ловкость* сущ. бəчиди.

ЛО́ВЛЯ сущ. 1. кирдəји. *Рыбная ловля* чəһкирдəји; 2. устар. чəһ кирдəнӳтһо чикə.

ЛОВЧИ́ТЬ гл. бəчиди бурбундə, мəмизири сохтə, луп оморə.

ЛО́ВЛЯ сущ. 1. см. *ловить*; 2. устар. чəһ кирдəнӳтһо чикə.

ЛО́ГОВИЩЕ, ЛО́ГОВО сущ. лула (һəјвонһо бирəнијо чикə).

ЛОГОПЕ́Д сущ. логопед (сəниһəткор ən логопедија).

ЛОГОПЕДИ́ЧЕСКИЙ прил. логопедијаји, ən логопедија.

ЛОГОПЕ́ДИЯ сущ. логопедија (əз товунəј ə кофсохтə дəријо һəјбһо, вə əри ən иһорə əз һəрə вəкирдə һистијо һилм).

ЛО́ДКА сущ. лодкə: 1. чӳклə кəмилə; 2. нум ən бəһзи кəмиһој ləшкəри. *Подводная лодка* зирови лодкə. II *лодочный* прил. лодкəји, ən лодкə.

ЛОДЫ́ЖКА сущ. ошуг ən пој.

ЛО́ДЫРНИЧАТЬ гл. тəнбəли сохтə, оворəји сохтə.

ЛО́ДЫРЬ сущ. тəнбəл, оворə.

ЛО́ЖБИЩЕ сущ. вəһшијə һəјвонһо амбар бирəнӳтһо (дəкəштəнӳтһо) чикə.

ЛОЖЕ́ЧНИК, ЛОЖКА́РЬ сущ. лəгəчи (лəгəј тəхтəји гӳч сохтəнијо уста). II *ложка́рский* прил. лəгəчији, ən лəгəчи.

ЛОЖИ́ТЬСЯ см. *лечь*.

ЛО́ЖКА сущ. лəгə. *Столовая ложка* лəгəј чији; (чихур) *чайная ложка* лəгəј чоји (чојхур). || II *ло́жечка* уменьш. лəгəлə. II *ло́жечный* прил. лəгəји, ən лəгə.

ЛОЖКА́РНЫЙ прил. ən лəгəгӳчсохи, əри лəгəј тəхтəји гӳчсохтə һистијо.

ЛО́ЖНОСТЬ сущ. 1. дуркуни , бинəнəдəбирəји. 2. гəлпи, чарундəоморəји (ə софəво əнчəг əз руј дуз оморəји).

ЛО́ЖНЫЙ прил. 1. дурку , бинəнəдəри. *Ложные слухи* дуркунə хəбəрһо; 2. гəлп, чарундəоморə (ə софəво əнчəг əз руј дуз оморəнијо).

ЛОЖЬ сущ. дурку, дуркунəки.

ЛО́ЗА́ сущ. тəһəнк. *Виноградная лоза* тəһəнк онкури.

ЛОЗО́ВЫЙ прил. тəһəнки: 1. ən тəһəнк; 2. əз назукə чубугһој тəһəнк сохтə оморијо.

ЛОКАЛИЗОВА́ТЬ гл. ə јə чикə вəчирə (кура сохтə); ловбирə нəһиштə. II *локализа́ция* сущ.

ə jə чикə вəчирəji (кура сохтəji); ловбирə нəhиштəji.

ЛОКАЛИЗОВА́ТЬСЯ гл. ə jə чикə вəчирə (кура сохтə) оморə. II *локализа́ция* сущ. ə jə чикə вəчирə (кура сохтə) оморəji.

ЛОКА́ЛЬНЫЙ прил. ən jə чикə, ə jə чикə бирəнijo, əз jə чикə ə буру нəс вəдарафтəнijo.

ЛОКОМОБИ́ЛЬ сущ. локомобил (ə бугəво кор сохтəнijo вə jə мошинhojкəрə ə кор овурдəнijo мотор). II *локомоби́льный* прил. локомобили; ən локомобил.

ЛОКОМО́ТИВ сущ. локомотив (ə сəр релcho кор сохтəнijo вə вогунhhорə кəширəнijo мошин (паравоз, тепловоз, електровоз). II *локомоти́вный* прил. локомотививи: 1. ən локомотив; 2. ən локомотив hистijo.

ЛО́КОН сущ. муj, бəнд муj.

ЛОКО́ТНИК то же, то *подлокотник*.

ЛО́КОТЬ сущ. сугрəгул. II *локото́к* сущ. сугрəгуллə.

ЛОКТЕВО́Й прил. сугрəгули, ən сугрəгул.

ЛОМ[1] сущ. лом (əз jə тараф бызбызəjə голинə чӱбӱг hовуни, əри чӱнкəрə хурд сохтə, jə новкə вəчарундə). II *ло́мик* уменьш. ломлə.

ЛОМ[2] сущ. лом (хурд hистijo, jə новкə ənчəг əри ћəл сохтə ћəмəл оморəнijo чиho). II *ло́мовый* прил. ломи: 1. ən лом; 2. əри лом ћəмəл оморəнijo.

ЛОМА́КА сущ. хурд бирəнijo одоми; хӱштəрə амбар хурд сохтəнijo одоми.

ЛО́МАНЫЙ прил. 1. хурд. хурд биријo, хурд сохтə оморијo; 2. гəд, гəд биријo, гəд сохтə оморијo; 3. хурд бирəнijo, гəд бирəнijo.

ЛОМА́ТЬ сущ. 1. хурд сохтə. *Ломать лёд* чилидə хурд сохтə; 2. вəчарундə. *Ломать старый дом* кӱhнə хунəрə вəчарундə; 3. вəчарундə, пуч сохтə. *Ломать свою жизнь* зиндəкуни хӱштəрə пуч сохтə; 4. кӱч-кӱч, дорд, сəћəр дорə. *Лихорадка меня ломает* əз гӱзӱрмə тəн мə ədəj кӱч-кӱч дорə. <> *Ломать голову* сəр хурд сохтə (дорун фикир сохтə, əри чӱникə вəрасирə). *Ломать спину (горб, хребет)* кəмəр хӱштəрə хурд сохтə (амбар кор сохтə).

ЛОМА́ТЬСЯ гл. 1. хурд бирə (сохтə оморə); 2вəчарустə (вəчарундə оморə); 3. наз-сохтə, гəдəгəд бирə, нəћси сохтə.

ЛОМБА́РД сущ. ломбард (əз одомиho киров вəкирдə, пул ə гəрд дорəнijo чикə). II *ломба́рдный* прил. ломбарди, ən ломбард.

ЛОМИ́ТЬ гл. 1. хурд сохтə: 1)чӱникəрə ə шиширə, гəд сохтəрəво. *Яблоки ломят сучья* курунди сибho лӱкəho ədəj хурд сохтə; 2) дорд, сӱхов-сухов дорə. *Ломит поясницу* кəмəр мə ədəj хурд бирə; 2. шиширə, дəрафтə, хӱштəрə вогундə. *Куда ломишь?* хӱштəрə əчə вогундə?

ЛОМИ́ТЬСЯ[1] гл. 1. хурд бирə. *Под тяжестью яблок ветви ломаются* əз курунди сибho лӱкəho ədət хурд бирə; 2. дəрафтə, хӱштəрə вогундə.

ЛО́МКА см. *ломать*.

ЛО́МКИЙ прил. ћəсонт хурд бирəнijo. II *ло́мкость* сущ. ћəсонт хурд бирəji.

ЛОМО́ТА сущ. хурд бирəji: дорд, сухов-сухов (ən остугуho).

ЛОМО́ТЬ гл. лугə (əри хурдə əз чӱникə бурра оморијo тикə). || *ло́мтик* сущ. лугəлə.

ЛО́НО сущ. 1. гəл, синə, зани. *В лоне матери* ə сəр зəни ən дədəj хӱштə, ə гəл дədəj хӱштə; 2. ə пəсə-пишоj ən киникə, чӱникə hистijo (рӱj ов, зир хори вə jə чиhojкə).

ЛОПА́ТА сущ. лапаткə, хижəh (əри кор сохтə карасти hовуни, jə новкə тəхтəji).

ЛОПА́ТИТЬ сущ. лапаткəкори сохтə, ə лапаткəрəво (хижəhово) чӱникə сохтə; 2. курундə кор сохтə.

ЛОПА́ТКА[1] сущ. хижəh (əз ə зəвəр кəмəр вəбирəнijo дӱ сəкӱнчə остугуj дӱш jəки). II *лопа́точный* прил. хижəhи; ən хижəh.

ЛОПА́ТКА[2] то же, что *лопа́та*. II *лопа́точка* уменьш. лапаткəлə, хижəhлə. II *лопа́точный* прил. лапаткəji, хижəhи, ən лапаткə, ən хижəh.

ЛО́ПАТЬ гл. дəбəрдə (чи хурдə).

ЛО́ПАТЬСЯ гл. 1. лов бирə, парт шəндə. 2. перен. устар. разг. лов бирə, ə чӱ корикə вəнорə.

ЛО́ПНУТЬ см. *лопаться*.

ЛОПОТА́ТЬ гл. гир-гир сохтə, зури-зури коф сохтə, jəкиш нəвəрасирəнijə кофho сохтə.

ЛОПОТУ́Н сущ. гир-гир сохтəнijo, зури-зури коф сохтəнijo одоми. II *лопоту́нья* сущ. əзини зəн (духтəр).

ЛОПОУ́ХИЙ прил. кəлəкушho: 1. кушhojӱ кəлə hистijo; 2. əгӱлсӱз, нəмəки, корнəдан.

ЛОСЁВЫЙ прил. марали, ən марал.

ЛОСЁНОК сущ. балај марал.

ЛОСИ́НА сущ. 1. чəрм ən марал; 2. ə чəндəкӱ вокосирəнijo , тə ошугhoj пojhojӱ бирəнijo шовол зəни.

ЛОСИ́НЫЙ прил. марали: 1. ən марал; 2. ən марал hистijo.

ЛОСИ́ХА сущ. марал (дӱши).

ЛОСК сущ. тов, товуш, ӱшӱг.

ЛОСКУ́Т сущ. чүг, чүглә: 1. бураоморә тикәј ән мол, ән когоз, ән пуст вә ән јә чијикәһо; 2. ә оводуни духтәнүтһо вә чәрмкори сохтәнүтһо чикәһо мундәнијо шәндәнијә тикәһо. II *лоскутик* сущ. чүглә, чүгләлә. II *лоскутный* прил. чүги, чүгләји; ән чүг, ән чүглә.

ЛОСНИ́СТЫЙ прил. товтови, товуш дорәнијо.

ЛОСНИ́ТЬСЯ гл. товуш (үшүг) дорә.

ЛОСОСИ́НА сущ. кушт ән моһи.

ЛОСО́СЬ сущ. моһи (чәһ). II *лососий, лососёвый* прил. моһији, ән моһи.

ЛОСЬ сущ. марал (әз маралһо ән дүрүчд).

ЛОСЯ́ТИНА сущ. кушт марали (хурдәнирә чирә хуно).

ЛОТ[1] сущ. лот (әри лугони дәрјорә пәјмундә карасти).

ЛОТ[2] сущ. лот: 1. пәјмунәј уриси (12,8 г.; 2. әри фурухтә норә оморијо мол.

ЛОХ сущ. 1. кидә; 2. әркәкә моһи ә вәхт курашәндә; 3. овом (зу-зу фурмундә оморәнијо одоми.

ЛОХА́НКА, ЛОХА́НЬ сущ. локон, локончә, локонлә. II *лоха́ночный* прил. локони, локончәји, локонләји; ән локон, ән локончә, ән локонлә.

ЛОХМА́ТИТЬ гл. гәриш сохтә, пәпүл сохтә (мујә).

ЛОХМА́ТИТЬСЯ гл. гәриш бирә, пәпүл бирә, кинкол бирә (ә товунәј мујә).

ЛОХМА́ТЫЙ прил. 1. мујү, пәшмү голин, сиг һистијо; 2. пәпүл (мујһојү гәриш истијо, шунә зәрә нәоморијо).

ЛОХМО́ТЬЯ сущ. чун-чундур: 1. лап күһнә, вокундәоморә, парапарајә оводуни; 2. тикәһој ән оводуни, ән мол.

ЛОШАДИ́НЫЙ прил. һәсби: 1. ән һәсб; 2. лап кәлә, лап дүрүчд. <> *Лошадиная доза* дозај һәјвони, лап кәлә, амбарә доза.

ЛОША́ДКА сущ. һәсблә: 1. чүклә һәсб; 2. вози һәјили.

ЛОША́ДНИК сущ. 1. һәсббаз; 2. дод-вәстод һәсби сохтәнијо одоми, һәсбфурух. II *лошадница* әзини зән (духтәр).

ЛО́ШАДЬ сущ. һәсб (һәјвон хунәји).

ЛОША́К сущ. гәтүр (һәјвон хунәји). II *лошачий* прил. гәтүри; ән гәтүр.

ЛОЩЁНЫЙ прил. үшүг-үшүг сохтә оморәнијо, товуш дорәнијо. II *лощёность* сущ. үшүг-үшүг сохтә оморәји, товуш дорәји.

ЛОЩИ́ТЬ гл. үшүг-үшүг сохтә, тә товуш дорә совүстә. II *лощéние* сущ. үшүг-үшүг сохтәји.

ЛУГ сущ. савзәкәји. II *лужо́к* уменьш. савзәкәјилә. II *луговóй* прил. савзәкәјији, ән савзәкәји.

ЛУГОВИ́НА сущ. уменьш. чүклә савзәкәји.

ЛУ́ДА сущ. гәләј нә гургушу әјәки, гәриш (әри чүникәрә гәләј дорә).

ЛУДИ́ЛЬЩИК сущ. гәләјчи. II *луди́льщица* әзини зән (духтәр).

ЛУДИ́ТЬ гл. гәләј дорә (әри пишој пәхүр бирәјүрә вәкирдә ә чиһој метали гәләј совүстә). II *луди́льный* прил. әри гәләј дорә һистијо.

ЛУ́ЖА сущ. билә, күлвә, моһур (ов кура биријо чухурәки). II *лу́жица* уменьш. биләлә, күлвәлә, моһурлә.

ЛУЖА́ЙКА сущ. савзәкәји (ә гәд вишә, јә новкә ә јон вишә). |II *лужок* уменьш. савзәкәјилә.

ЛУЖЁНЫЙ прил. гәләји, гәләјдорә (гәләј дорә оморијо).

ЛУК[1] сущ. пијоз. II *лучо́к* уменьш. пијозлә. II *лу́чный* прил. пијози; ән пијоз.

ЛУК[2] сущ. комон (јәрәг, әри ухшәндә һистијо).

ЛУКА́ сущ. гәди, шәфти ән чүникә.

ЛУКА́ВЕЦ сущ. мәмизир, фурмундәкор (одоми). II *лука́вица* әзини зән (духтәр).

ЛУКА́ВИНКА сущ. јә кәм мәмизири, фурмундәкији.

ЛУКА́ВИТЬ гл. мәмизири сохтә, фурмундә.

ЛУКА́ВСТВО сущ. мәмизири, фурмундәкији.

ЛУКА́ВЫЙ прил. 1. мәмизир; 2. һәмәлдан; 3. назнази, әркәвон. II *лукавость* сущ. 1. мәмизири; 2. һәмәлдани; 3. назназији, әркәвони.

ЛУ́КОВИЦА сущ. 1. сәр ән пијоз, ән сир; 2. голинә, булулә чикәј ән бәһзи савзиһә (амбари вәхт ә хори дәбирәнијо); 3. булулә гомборәј ән килсә. II *лу́ковка* сущ. сәрләј пијоз. II *лу́ковичный* прил. 1. сәри 1. ә сәрәво һистијо (ә товунәј савзи); 2. сәр пијозә хуно һистијо, ә сәр пијоз ухшәш зәрәнијо.

ЛУ́КОВЫЙ прил. пијози: 1. ән пијоз; 2. әз пијоз, ә пијозәво сохтә оморијо.

ЛУНА́ сущ. мәнк.

ЛУНАТИ́ЗМ сущ. лунатизм, шәвкәрди (нәчоги: хисирә-хисирә ә әвири сохтәнијо корһорә сохтәји, кәштәји, чиһорә әз јә чикә ә јә чикәјкә

норəји). II *лунати́ческий* прил. лунатики, ən лунатик.

ЛУНА́ТИК сущ. лунатик, шəвкəрд. II *луна́тичка* зəн (духтəр). II *лунати́ческий* прил. лунатики, ən лунатик.

ЛУ́НКА сущ. лугони: 1. чоллə; чолəкилə; 2. ə остугуј чунə вəрижо, чыч ən дəндү дəбирəнижо чикə.

ЛУ́ННЫЙ прил. 1. мəнки, ən мəнк; 2. ə рəнг мəнк: нүгрəји сипи (рəнг, күл).

ЛУ́ПА сущ. лу́па (кəлə сохтəнижо шишə).

ЛУПИ́ТЬ[1] гл. 1. пустүрə, пилкəјүрə кəндə, тəмиз сохтə; 2. кəндə, əз киникə амбартə вəкирдə.

ЛУПИ́ТЬ[2] гл. сəхт куфтə, дəдорə киникəрə, əри чүникə; шүкəст сохтə.

ЛУПИ́ТЬСЯ гл. 1. пуст дорə; 2. рихтə, тиһи бирə (ə товунəј сувог).

ЛУПОГЛА́ЗЫЙ прил. домбулəчум (чумһоју кəлə, булул һистијо). II *лупогла́зость* сущ. домбулəчуми.

ЛУПЦЕВА́ТЬ гл. то же, что *лупить*[2].

ЛУЧ сущ. 1. тəнкə зуллəј үшүг ən үшүг дорəнижо чи; үшуглə. *Лучи солнца* үшүг ən офтожи. *Луч надежды* үшуглəј ən имид.

ЛУЧЕ́НИЕ сущ. үшүгдорə, үшүг дорəји.

ЛУЧИ́НА сущ. назукə гəчор. II *лучи́нка* уменьш. гəчорлə. II *лучи́нушка* уменьш. ласк. гəчорлə. II *Лучи́нный* прил. гəчори; ən гəчор.

ЛУ́ЧНИК сущ. ухшəн. II *лучница* сущ. əзини зəн (духтəр).

ЛУЧО́К[1] сущ. əри ə турəво гушкирдə карасти.

ЛУЧО́К[2] сущ. пижозлə.

ЛУ́ЧШЕ нареч. 1. см. *хороший;* 2. в знач. сказ. ху́би, хубтəји (ə товунəј һол ən нəчог). *Ему сегодня лучше* у (һовоју) имбуруз хубтəји; 3. частица ху́би, ху́би ки. *Лучше и не спорь* хуби ки, һүчəт нə сохи.

ЛУ́ЧШИЙ прил. 1. см. *хороший;* 2. лап хуб һистијо.

ЛУЩЁНЫЙ прил. тəмизсохтə, тəмиз сохтə оморијо (пилкəјү кəндə оморијо).

ЛЫЖИ, *лыжа* сущ. лижа, киршəј пожи. II *лы́жный* прил. лижаји, ən лижа.

ЛЫЖНИК сущ. лижа чəстəкорə одоми. II *лы́жница* əзини зəн (духтəр).

ЛЫСЕ́ТЬ гл. кəчəл бирə, мујү рафтə (тиһи бирə).

ЛЫ́СИНА сущ. 1. кəчəли: 1)мујү рафтијо вə нəс вəроморəнијо чикəј ən сəр; 2)пəшмү рафтијо вə нəс вəроморəнијо чикə; 2. буши (ə вишə дор дирəх нəвəријо чикə). II *лы́синка* сущ. кəчəлилə.

ЛЫ́СЫЙ прил. кəчəл 1. мујү сəрү рафтијо, рихтијо; 2. дор-дирəхсүз; дор-дирəхү пуч бирijo, нə вомундијо. *Лысый холм* кəчəлə кунəји.

ЛЬВЁНОК сущ. балај шир, балај аслан.

ЛЬВИ́НЫЙ прил. шири (аслани), ən шир (ən аслан).

ЛЬВИ́ЦА сущ. дүшијə шир (аслан).

ЛЬДИ́НА сущ. кəлə тикəј чилид.

ЛЬДИ́НКА сущ. чүклə тикəј чилид.

ЛЬДИ́СТЫЙ прил. чилиди, рүјү чилид бəстијо, бəјə зəрijo.

ЛЬДОДРОБИ́ЛКА сущ. чилид хүрд сохтəнижо мошин.

ЛЬНОВО́Д сущ. кəтончи.

ЛЬНОВОЛОКНО́ сущ. лиф, русмуј кəтони.

ЛЬНО́ВЫЙ прил. кəтони; ən кəтон.

ЛЬНОЗАВО́Д сущ. завод кəтони (кəтон вəдəшəндəнијо завод).

ЛЬНУТЬ сущ. вəкосирə: 1. ə битəв чəндəкəво ə киникə, чүникə; ə чүникə лап нəзник пожистə, бирə; 2. əри ə киникə нəзник бирəји чəһти сохтə (əз хостəји).

ЛЬНЯНО́Й прил. кəтони: 1. ən кəтон; 2. əз лиф ən кəтон сохтə оморијо; 3. ə нəрми вə рəнгү киро ə кəтон ухшəш зəрəнијо.

ЛЬСТЕЦ сущ. минəһəф (амбар минəһəфи сохтəнијо одоми).

ЛЬСТИ́ВЫЙ прил. минəһəф (амбар минəһəфи сохтəнијо).

ЛЬСТИТЬ гл. минəһəфи сохтə.

ЛЬСТИ́ТЬСЯ гл. ə тəмəһ офторə, тəмəһ сохтə.

ЛЮБ в знач. сказ. һəзи́зи. *Он мне люб* у əримə һəзизи.

ЛЮБВЕОБИ́ЛЬНЫЙ прил. амбархоһ (амбар, јə новкə һəммəрə хостəкор).

ЛЮБЕ́ЗНИЧАТЬ гл. 1. хуш-хуш коф сохтə, хəндəкүлə руј бурбундə, һүрмəт-һүзəт сохтə; 2. дүлхуши сохтə.

ЛЮБЕ́ЗНОСТЬ сущ. хушəрүји, хəндəкүли, хотурхоһи, һүрмəтчији.

ЛЮБЕ́ЗНЫЙ прил. хушəруј, хəндəкүл, хотурхоһ , һүрмəтчи.

ЛЮБИ́МЕЦ сущ. һəзиз (јүрə амбар хостəнүтһо одоми). II *люби́мица* сущ. əзини зəн (духтəр).

ЛЮБИ́МЧИК сущ. разг. неодобр. һəзиз ən киникə (јүрə киникə хостəнијо вə əз и ə киһојикə зарари вəхурдəнијо одоми).

ЛЮБИ́МЫЙ прил. ҳəзиз, əз дӯли ən киникə hистийо, jӯрə киникə хостəнийо.

ЛЮБИ́ТЕЛЬ сущ. ҳəвəскор. II *люби́тельница* ҳəвəскорə зən (духтəр). II *люби́тельский* прил. ҳəвəскори, ən ҳəвəскор.

ЛЮБИ́ТЕЛЬСТВО сущ. ҳəвəскори (кор ən ҳəвəскор, ən ҳəвəскорho).

ЛЮБИ́ТЬ гл. 1. хостə; 2. хошӯ оморə.

ЛЮ́БО в знач. сказ. ҳəз əдəj дорə, одомирə хош əдəj оморə.

ЛЮБОВА́ТЬСЯ гл. дəниширə, ə ҳəвəсəво (ҳəjрӯjирəво) томошə сохтə. II *любова́ние* сущ. дəниширəji, ə ҳəвəсəво (ҳəjрӯjирəво) томошə сохтəji.

ЛЮБО́ВНИК сущ. 1. 1. ошнə (ə jӯрəво мəhр нистийо зəнəво нəзники сохтəнийо мəрд); 2. устар. киникəрə хостəнийо одоми;

ЛЮБО́ВНИЦА сущ. ошнə (ə jӯрəво мəhр нистийо мəрдəво нəзники сохтəнийо зən).

ЛЮБО́ВНЫЙ сущ. хостəjирə бурбундəнийо, əз хостəji (ə хостəji киро) hистийо.

ЛЮБО́ВЬ сущ. хостəji: 1. дӯ jəкирə войистəji ən мəрд нəн зən; 2. ҳəвəс; 3. чӯникəрə əз дӯли хостəji, jӯрə хош оморəji; 4. у, коми ки киникə jӯрə əз дӯли хостə; 4. ə ҳəрəj мəрд вə зən бирəнийо нəзникийə кор.

ЛЮБОЗНА́ТЕЛЬНЫЙ прил. jӯрə ҳəр чӯрə данӯстə войистəнийо. II *любозна́тельность* сущ. ҳəвəс ən ҳəр чӯрə данӯстə войистəji.

ЛЮ́БОЙ 1. коми бисто, ки бисто; 2. чӯтами бисто; 3. ҳəр кəс, ҳəр чи. *В любое время* кəj бисто.

ЛЮД сущ. собир. устар. разг. одомиho, jə кəм одомиho.

ЛЮ́ДИ сущ. 1. одомиho, инсонho; 2. кəcho; 3. чəҳмəт, хəлəjиг; 4. ə лəшкəр дəрийо одомио; 5. корсохho, кадрho. II *люди́шки* сущ. унич. одомилəho, хəрəбə одомиho. || II *лю́дский* прил. одомийи: 1. ən одоми; 2. ə одомиho бирəнийорə хуно.

ЛЮ́ДНЫЙ прил. 1. одоми амбар зивистəнийо; 2. əз чӯчой одоми амбар кирошт əникə; 3. əчə одоми амбар hистикə. II *людность* сущ. одоми амбар бирəji (ə чӯчойикə).

ЛЮДОЕ́Д сущ. одомихур: 1. у, коми ки, кушт одомийи хурдə; 2. перен. залум, хунхурə одоми. II *людое́дка* əзини зəн (духтəр). II *людое́дский* прил. одомихури; ən одомихур.

ЛЮДОЕ́ДСТВО сущ. одомихури: 1. кушт одомийи хурдəji; 2. залуми, хунхури.

ЛЮДСКО́Й прил. одомийи, инсони: 1. ən одомиho, ən инсонho; ən одомиho hистийо; əри одоиho hистийо.

ЛЮ́ЛЬКА сущ. куфорə, хəнəнуj. II *лю́лечный* прил. куфорəji, хəнəнуji; ən куфорə, ən хəнəнуj.

ЛЮМБА́ГО сущ. лӯмбаго (нəчоги: сəхтə дорд ən кишт).

ЛЮТЕРА́НИН сущ. лӯтеран (дин лӯтеранирəнирə кирдəнийо одоми). II *лютеранка* сущ. əзини зəн (духтəр). II *лютера́нский* прил. лӯтерани, ən лӯтеранho.

ЛЮТОВА́ТЬ гл. вəҳшийəти, хунхури , зобуji сохтə.

ЛЮ́ТОСТЬ сущ. вəҳшийəти, хунхури , лап зобуji.

ЛЮ́ТЫЙ прил. 1. вəҳши, хунхур, лап зобу; 2. сəхт, курунд, кучлӯ.

ЛЯГА́ТЬ, ЛЯГНУ́ТЬ гл. 1. лындыз вошəндə; 2. ə дəс дəшəндə, ҳəлово бирə.

ЛЯГА́ТЬСЯ, ЛЯГНУ́ТЬСЯ гл. 1. лындыз вошəндə ; 2. дӯ-jəкирə лыдызə-лəндыз сохтə; 3. дӯ-jəкирə ə дəс дəшəндə, ə дӯ-jəки ҳəлово бирə.

ЛЯГУ́ШКА сущ. бəг. II *лягу́шачий, лягу́шечий и лягуши́ный* прил. бəги, ən бəг.

ЛЯГУШО́НОК сущ. дӯмкəмчəji (бəглə).

ЛЯ́ЖКА сущ. буд. *Толстие ляжки* голинə будho. II *ля́жечный* прил. буди; ən буд.

ЛЯЗГ сущ. чинг, чинг-чинг (чиhoj метали ə jəки, метали ə сəнг, остугу ə остугу вəхурдəнки оморəнийо сəс). *Лязг цепей* чинг-чинг ən зинчиро.

ЛЯ́ЗГАТЬ, ЛЯ́ЗГНУТЬ, гл. чинг-чинг сохтə.

ЛЯ́МЗИТЬ гл. дӯздирə, дəдарундə.

ЛЯ́ПАТЬ, ЛЯ́ПНУТЬ гл. 1. вəкосундə: 1 сəхт зəрə; 2)нəрмə, тарə чирə ə чӯникə; 2. тəрə-тəҳəди сохтə; 3. нəкӯрӯмə коф сохтə.

ЛЯРД сущ. пиj ən хук (ҳəлбирə). II *ля́рдовый* пийи, ən пиj (ə товунəj ҳəлбирə пиj ən хук).

ЛЯ́СЫ: *лясы точить* бушə кофho сохтə, лəглəги сохтə.

М

МА сущ. дәј (ә дәдәј хүштә ә чикәј «дәдәј» куфтирәнүт).

МАГ сущ. маг, сиһирчи.

МАГАЗИ́Н сущ. 1. туку. *Продуктовый магазин* тукуј хурдәнијә чиһо; *хозяйственный магазин* тукуј гоб-гичоги; 2. сундуг (ә јәрәг). *Магазин-автомат* сундуг ән автомат.

МАГАЗИ́ННЫЙ прил. 1. тукуји; ән туку; 2. сундуги, сундуглү. Магазинное ружьё сундуглүјә түфанг.

МАГАРЫ́Ч сущ. 1. муштулуги; 2. рушвә, бәхшә.

МАГИ́ЧЕСКИЙ прил. 1. маги, сиһирчији; ән маг, ән сиһһирчи; 2. мәһтијор һиштәнијо, күчлү.

МА́ГИЯ сущ. магија, сиһирчији, сиһир.

МАГНЕТИ́ЗМ сущ. магнетизм: 1. хосијәт ән бәһзи чиһо-магнитиһо (ә хүштә кәширә вә әз хүштә һүл зәрәји); 2. һилм (әз товунәј корһој магнити). II *магнети́ческий* прил. манетизми, манетији; ән магнетизм.

МАГНИ́Т сущ. магнит. || II *магнитный* прил. магнити; ән магнит.

МАГНО́ЛИЯ сущ. магнолија (күлһојү кәлә, рач вә хубә буј оморәнијо, һәмишә савзә дор, јә новкә кул.

МАГОМЕТА́НИН сущ. мәһәмәдон (см. мусульманин). II *магомета́нка* әзини зән (духтәр). II *магомета́нский* мәһәмәдони; ән мәһәмәдон.

МАГОМЕТА́НСТВО сущ. мусулмүји, ислом (дин).

МАДА́М сущ. мадам (ә Франсијә вә ә јә дәвләтикәһо әри һүрмәтлү вәдироморә ә шүвәрлүјә зән куфтирә оморәнијо коф); хонум.

МАДЕМУАЗЕ́ЛЬ сущ. мадмазел (ә Франсијә вә ә јә дәвләтикәһо әри һүрмәтлү вәдироморә ә духтәр куфтирә оморнијо коф); хонум.

МАДО́ННА сущ. 1. зән (нүшунәј рачи, сонуһоһи; 2. ә католикһо: Мәјром.

МАЕТА́ сущ. 1. сәһәр, нәгумо; 2. мәндә, визор сохтәнијо кор.

МА́ЗАЛЬЩИК сущ. рәнг, рүгән, лак вә јә чиһикәһо совустәнијо (зәрәнијо) фәһлә.

МА́ЗАНКА сущ. дәхмә (әз кил, јә новкә әз кәрпүч хоки вокундә оморијо кил-киловијә хунә). II *ма́занковый* кил-килови; ән кил-киловијә хунә.

МА́ЗАТЬ[1], **МАЗНУ́ТЬ** гл. 1. совустә, зәрә. *Мазать стены краской* дуворә рәнг зәрә; *мазать хлеб маслом* ә нун рүгән совустә; 2. килов зәрә. *Мазать избу* дәхмәрә килов зәрә; 3. чүлки сохтә.; 4. сәнкилисијәһ сохтә (хәрәбә шикил кәширә). II *ма́занка и ма́зка* сущ. 1. совустәји, зәрәји; 2. кил-килов.

МА́ЗАТЬ[2] гл. хәрәб возирә, хәрәб шәндә, зәрә нә данүстә, нә вохурундә (куллә шәндәнкә, теннис, билјард возирәнкә).

МА́ЗАТЬСЯ гл. 1. совустә, зәрә (ә руј хүштә, јә новкә ә чәндәк хүштә); 2. сәр-тән хүштәрә чүлки сохтә; 3. рәнгү вәдироморә; 4. чүлки сохтә оморә.

МАЗИ́ЛА[1] сущ. 1. бисәлигәјә одоми; 2. хәрәбә шикилһо кәширәкорә шикилкәш.

МАЗИ́ЛА[2] сущ. хәрәб возирәнијо, хәрәб шәндәнијо, зәрә нә данүстәнијо одоми.

МА́ЗКИЙ прил. рәнг дорәнијо; рәнгү вәдироморәнијо (вәхүштәнијо).

МАЗНЯ́ сущ. 1. сәнкили-сијәһ (хәрәб кәширә оморијо шикил); 2. хәрәбә вози.

МАЗУ́Т сущ. мазут. II *мазу́тный* прил. мазути: 1. ән мазут; 2. ә гәдү мазут дәријо; ә мазутәво һистијо.

МАЗЬ сущ. маз: 1 мәлһәм (гәришуг ән рүгән вә дәрму әри ә тән совустә; 2. әри ә чүникә совустә (зәрә) хәстә чи. *сапожная мазь* маз мәһси. *Дело на мази* кор әдәј рүгәнә хуно рафтә. II *ма́зевый* прил. мази, мәлһәми, әз мәлһәм сохтә оморијо.

МАИ́С то же, что *кукуруза*.

МАЙДА́Н сущ. мәјду, базар, мәјдуј базар. || II *майда́нный* прил. мәјдуји; ән мәјду.

МАЙОНЕ́З сущ. мајонез (ә сипири хоја, рүгән зејтун, сүркә вә бујһорәво һәзүр сохтә оморијо чи). II *майоне́зный* прил. мајонези: 1. ән мајонез; 2. әри мајонез һистијо.

МАК сущ. 1. ло́лә, разг. гобхүрдкү (күл); 2. хошхош.

МАКА́ТЬ, МАКНУ́ТЬ гл. тар сохтә, дәзәрә (чүникәрә ә гәд рушумә чи дәнорә).

МАКЕДО́НСКИЙ прил. македонијаји: 1. ән гәдимә македонијајиһо, ән културашү, ән хориһошү, ән торих үшү; 2. ән македонијајиһо; ән зувун үшү, ән културашү, ән милләт үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән Македонија, ән торихү, ән хоријү; ә Македонија, ән македонијајиһо һистиһорә хуно.

МАКЕДО́НЦЫ сущ. македонијајиһо: 1. хәлг, ә гәдимә Македонијә зивистијо; 2. хәлг, амбари ән ә Македонија зивистәнијо одомиһо; II *македонец* македонијаји (јә одоми ән и хәлг). II *македонка* әзини зән (духтәр).

МАКЕ́Т сущ. прил. макет. || II *маке́тный* прил. макети, ән макет.

МАКЛА́К сущ. дәлол (әри хүрдәјә додвәстодһо). II *макла́чка* әзини зән (духтәр). II *макла́ческий* прил. дәлоли, ән дәлол.

МА́КЛЕР сущ. маклер, дәлол, һәрәчи. II *ма́клерский* маклери (дәлоли), ән маклер,ән дәлол.

МА́КОВИНА сущ. хошхош (јә дон ән хошхош).

МА́КОВЫЙ прил. 1. хошхоши: 1) ән хошхош; 2) әз хошхош вәкирдә оморәнијо; 3) әз хошхош, ә хошхошәво сохтә оморәнијо; 2. лолаји, гобхүрдкүји: 1. ән лолә; 2. ә рәнг лолә: гирмизи, гип-гирмизи һистијо.

МАКРОКО́СМ, МАКРОКО́СМОС сущ. дүнјо, битәв һилом.

МАКУЛАТУ́РА сущ. макулатура (корсохтәоморә, кәрәкнистијә чиһој когози, кардуни).

МА́КСИ макси: I сущ. дуразијү максимал һистијо јубка, булшәј, палтун; II прил. максимал дураз һистијо (ә товунәј ән јубка, ән булшәј, ән палтун)

МАКСИМА́ЛЬНЫЙ прил. максима́л (ә јәкикәһо кирдә ән амбар һистијо, әхири).

МА́КСИМУМ сущ. ма́ксимум: 1. ә иһоникә кирдә ән амбар, ән кәлә гәдәр; 2. нареч. ән кәлә (ә гәдәр бурбундәнијо кофһо); 3. то же, что *максимальный*.

МАЛА́ЙСКИЙ прил. малаји: ән малајһо; ән зувун үшү, ән зиндәкунишү, ән милләт үшү, ән културашү, ән үшү зивистәнүтһо дәвләтһо, ән торих үшү; ән малајһо һистијорә хуно).

МАЛА́ЙЦЫ сущ. малајһо (ә Малајзија, Индонезија вә Сингапур зивистәнијо јә чәнд хәлгһо). II *мала́й* малај (јә одоми әз и хәлгһо). II *мала́йка* әзини зән (духтәр).

МАЛАХИ́Т сущ. малахит (завзә гимәтлүјә минерал). II *малахи́товый* прил. малахити: 1. ән малахит; 2. әз малахит сохтә оморијо; 3. ә рәнг малахит һистијо; савз.

МАЛЕВА́ТЬ гл. 1. рәнг зәрә, нәхүш вәнорә; 2. сәнкилисијәһ сохтә, хәрәб кәширә (шикилә, нәхүшә).

МАЛЕ́ЙШИЙ прил. кәмлә, ән кәм; чүклә, ән чүклә.

МА́ЛЕНЬКИЙ прил. чүклә: 1. балалә. *Маленькие ручки* чүклә дәслә; 2. кудәк. *Маленький, толстенький человек* чүклә, голинә одоми; 3. кәм. *Маленький отряд* чүклә дәстә; 4. салү кәм һистијо. *Маленькие дети* чүклә һәјилһо.

МАЛЕ́НЬКО нареч. јә кәм, јә кәмлә. *Подожди маленько* јә кәмлә кузәт сох.

МАЛЕ́Ц сущ. чојил, чојилә кәдә (кук). *з*

МАЛЁК сущ. гурзум (бала чәһлә). II *малько́вый* прил. гурзуми; ән гурзум.

МА́ЛО нареч. кәм, кәмлә. *Мало говорить* кәм коф сохтә; II в знач. сказ. ка́ми. *У меня мало свободного времени* мәрә бушә вәхт кәми.

МАЛОВА́Т в знач. сказ. чүклә, балалә. *Эти брюки маловаты ему* и шовол әри ән у чүклә.

МАЛОВО́ДЬЕ сущ. овкәми: 1. тәски, овү кәм бирәји (ән никәрә, ән дәрјочә); 2. ов нәрасирәји.

МАЛОВЫ́ГОДНЫЙ прил. кәмхәјр (хәјрү кәм һистијо, кәмә хәјр дорәнијо).

МАЛОГРА́МОТНЫЙ прил. кәмсавод. II *малогра́мотность* сущ. кәмсаводи.

МАЛОДУ́ШИЕ сущ. тәрсәнкоһи, зу әз ћәвәс офторәји; мүрдәдүли.

МАЛОДУ́ШНЫЙ прил. тәрсәнкоһ, зу әз ћәвәс офторәнијо; мүрдәдүл.

МАЛОИМУ́ЩИЙ сущ. һони: I сущ. һонијә одоми; II прил. јүрә әри зивистә кәрәк һистијо гәдәр пул нистијо.

МАЛОКРО́ВИЕ сущ. хункәми.

МАЛОКРО́ВНЫЙ прил. хункәм (хунү кәм һистијо).

МАЛОЛЕ́ТКА, МАЛОЛЕ́ТОК сущ. һәјил, соворә һәјил, салү кәм һистијо һәјил.

МАЛОЛЕ́ТНИЙ прил. һәјил; II прил. 1. салү кәм һистијо; 2. ә кәмә сал бирijo, һәмәл оморијо; 3. әри кәмә сал һистијо.

МАЛОЛЮ́ДНЫЙ прил. 1. әчә кәмә одоми зивистәникә; 2. и сәһәт одомијү кәм һистијо, хәвләт. *Малолюдные улицы* хәвләтә кучәһо. II *малолюдность* сущ. 1. одоми кәм бирәји.

МАЛОЛЮ́ДЬЕ, МАЛОЛЮ́ДСТВО сущ. кәми ән одомиһо (ә чүчојикә).

МАЛО-МА́ЛЬСКИ нареч. кәм, лап чүклә.

МАЛОМА́ЛЬСКИЙ прил. лап кәм, лап чүклә (һистијо).

МАЛОМО́ЧНЫЙ прил. һони (әри јә кор сохтә пулү нистијо, гәзонч сохтә нәстанијо).

МАЛОМО́ЩНЫЙ прил. 1. то же, что маломочный; 2. кучкәм (кучү кәм һистијо).

МАЛО-ПОМА́ЛУ нареч. јовош-јовош, кәмкәм.

МАЛОРО́СЛЫЙ прил. кудәк, бәстәбуј (бујү сар һистијо).

МАЛОРО́ССКИЙ прил. малоруси (ән малорусһо, ән зувун үшү, ән зиндәкунишү, ән культурашу, ән торих үшү; ә малорусһо биријорә хуно).

МАЛОРО́ССЫ сущ. малорусһо (күһнә нум ән украинајиһо).

МАЛОСЕМЕ́ЙНЫЙ прил. күфләтү чүклә һистијо.

МА́ЛОСТЬ сущ. 1. кәми. *Малость расстояния* кәми ән рәһ; 2. һичиш, буш-бушә чи. *Из-за малости не стоит ссориться* ә буш-бушә чи киро ә кофә-коф сохтә ни вәрзү.

МАЛОЦЕ́ННЫЙ прил. кәмгимәт (гимәтү кәм һистијо).

МА́ЛЫЙ I сущ. һәјил, чојил (кәдә, кук); мәрд, одоми; II прил. 1. чүклә, балалә, хүрдә. *Малые дети* бала һәјилләһо; 2. кутәһ, кудәк, сар (бујү чүклә һистијо); 3. кәм. <> *Добрый малый* хубә кук; *и старый и малый; стар и мал* һәм кәләһо, әм чүкләһо; кәләлү- чүкләлү; *от мала до велика* әз чүклә тә кәлә; *самое малое* кәми, ән кәми; *с малых лет* әз һәјили.

МАЛЬ́Ш, сущ. һәјил, чүклә (бала) кәдәлә.

МАЛЬ́ШКА сущ. ласк. һәјиллә.

МАЛЫШНЯ́ сущ. собир. һәјилләһо.

МА́ЛЬВА сущ. пүлпүлә (савзи). II *ма́львовый* прил. пүлпүләји: 1. ән пүлпүлә; 2 әз пүлпүлә сохтә оморијо.

МА́ЛЬЧИК сущ. кук,кәдә (һәјил дәлинә). II *мальчуга́н, мальчо́нка, мальчи́шечка и мальчо́нок* уменьш. кәдәлә (куклә). II *мальчи́шка* пренебр. кәдәлә (куклә). II *мальчико́вый* прил. кәдәји, әри кәдә һистијо.

МАЛЬЧИ́ШЕСКИЙ, МАЛЬЧИ́ШЕЧИЙ прил. кәдәјилә, ән кәдәлә.

МАЛЬЧИ́ШЕСТВО сущ. һәјили, кәдәјилә (кор, хосијәт ән һәјилә хуно – әз товунәј мәрд).

МАЛЬЧИ́ШНИК сущ. хурдә-бәрдә, тучи (әз һәрси пишо һәтон ә хунәј хүштә әри бирордоморһо дорәнијо).

МАЛЬЧИ́ШНИЧАТЬ гл. һәјили сохтә, хүштәрә чүклә һәјилә хуно бәрдә.

МАЛЮ́СЕНЬКИЙ прил. балалә, чүкләлә, лап балалә, лап чүкләлә, хүрдәлә.

МАЛЮ́ТКА сущ. балалә: 1. совор, соворә һәјиллә; 2. чүкләлә. II *малюточка* ласк. соворлә.

МАЛЯ́ВКА сущ. 1. бала гурзумлә; 2. балалә, кудәклә (бујү лап чүклә һистијо одоми).

МАЛЯ́Р сущ. рәнгкор, рәнгзән, разг. малјар. II *маля́рша* әзини зән (духтәр). II *маля́рный* прил. рәнгкори (рәнгзәни, малјари); ән рәнгкор (ән рәнгзән, ән малјар).

МА́МА то же, что *мать* 1. II *маму́ля, маму́ся, маму́сенька и маму́сечка* ласк. дәдәјлә, чон дәдәј.

МАМА́НЯ прост. то же, что *мама.*

МАМА́ША сущ. прост. дәдәј (әз дәдәј хүштә вә әз кәләзәнһо куфтирәнүт).

МА́МЕНЬКА сущ. устар. разг. дәдәј, дәдәјләјмә.

МА́МЕНЬКИН прил. ирон. ән дәдәј (әз товунәј шулугә, офтумә һәјил куфтирә оморә. *Маменькин сынок* кук (ән) дәдәј хүштә. *Маменькина дочка* духтәр (ән) дәдәј хүштә.

МА́МКА сущ. 1. дәдәј, 2. соворә һәјилә шир (пүштү) дорәнијо зән.

МАНА́ТКИ сущ. хүрдә-хүшул, хурд-пурт, чурт-пурт.

МАНГА́Л то же, что *жаровня.*

МА́НГО сущ. ма́нго. II *манговый* прил. мангоји: 1. ән манго; 2. әз ианго сохтә оморијо.

МАНДАРИ́Н сущ. мандарин, норунч. II *мандари́нный и мандари́новый* прил. мандарини (норунчи): 1. ән мандарин; 2. әз мандарин һәмәл оморијо; 3. әз мандарин сохтә оморијо.

МАНДА́Т сущ. мандат (сәһибүрә әри чүникә ихтијор дорәнијо документ). II *манда́тный* прил. мандати, ән мандат.

МАНЕКЕ́Н сущ. манекен, кудил.

МАНЕКЕ́НЩИК сущ. 1. манекенчи (манекен гүч сохтәнијо уста: 2. таза фасонһој оводуниһорә бурбундәнијо мәрд). II *манекенщица* әзини зән (духтәр).

МАНЕ́РА сущ. 1. хосијәт, һәдәт; 2. тәһәрз. *Манера пения* тәһәрз мәһәни хундәји

МАНЕ́РНИЧАТЬ гл. наз сохтә, хүштәрә хүрд сохтә.

МАНЖЕ́ТА сущ. манжет (гәд сохтә оморијо дәрәј гул ән шәји, јә новкә ән болог шовол).

II *манжетка* сущ. манжетлэ; II *манжетный* прил. манжети: 1. эн манжет; 2. манжетвэри.

МАНИ́ТЬ гл. 1. hорој зэрэ э чүчојикэ (э јэ фэндэво); 2. фурмундэ, эз сэр вэдэшэндэ, эз рэh вэдэшэндэ.

МА́НИЯ сущ. манија: 1. hоволү бирэји, кэhэз бирэји, эз хүштэ эдарафтэји; 2. э јэ чи, э јэ кор hэвэс, јэ корэ сэхт сохтэ војисэтэји, э у кор нашунас бирэји).

МА́НКА сущ. гургут маннаји.

МАНКИ́РОВАТЬ гл. 1. биһүрмэти сохтэ, фикир нэдорэ, hисоб нэ сохтэ, хиник дэнишире; 2. нэ оморэ, нэ дэбирэ (э чүчојикэ); рэһо дорэ (чүникэрэ).

МА́НЬЯК сущ. манјак, дивонэ, hоволү (эзини одоми). II *манья́чка* эзини зэн (духтэр).

МА́ННА сущ. ма́нна (э Тиро киро Худо эри hүвриһо эз hовоји фушэндијо хурдэнијэ чи). *Как манны небесной ждать* э бисабурирэво кузэт сохтэ.

МА́ННЫЙ прил. ма́ннаји: 1. м*анная крупа* эз кэндүм кэширэ оморијо совэ гургут; 2. эз эзини гургут сохтэ оморијо.

МАРА́Л сущ. марал. II *маралий* прил. марали; эн марал.

МАРА́ТЬ гл. 1. чүлки, билисмол сохтэ. *арать платье* булшэјэ чүлки сохтэ; 2. локо зэрэ (вэнорэ). *Марать чистое имя* э тэмизэ нумү локо зэрэ; 3. сэнкилисијэh сохтэ; хэрэб кэширэ (шикилэ). II *мара́нье* сущ. 1. чүлки, билисмол сохтэји; 2. локолү, биобур сохтэји; 3. сэнкилисијэh сохтэји.

МАРА́ТЬСЯ гл. 1. чүлки, билисмол бирэ (сохтэ оморэ); 2. локолү бирэ; 3. рэнг дорэ, рэнгү вэдироморэ.

МА́РГАНЕЦ сущ. марганис (э рэнг нүгрэ метал).

МА́РГАНЦО́ВЫЙ прил. марганиси: 1. см. *ма́рганец*; 2. э гэдү мүнүк марганиси дэријо.

МАРГАРИ́Н сущ. маргарин. II *маргари́новый* прил. маргани; эн маргарин. *Маргариновый завод* завод маргарини.

МАРИНА́Д сущ. маринад: 1. эз сүркэ, рүгэн, мүнүк, истиут вэ hэдэвот бирэнијо рүшүмэ соус; 2. э эзини совусэво hэзүр сохтэ оморэнијо (хурдэнијэ) чи. II *марина́дный* маринади: 1. эн маринад; 2. э маринадэво сохтэ оморијо.

МАРИНОВА́ТЬ гл. 1. э маринад кирдэ (дэнорэ, дэшэндэ); 2. э гэстэво дир сохтэ

МАРИОНЕ́ТКА сущ. марионет, кудил: 1. э театрһо э кумэки русмуһорэво вэчовүндэ оморэнијо битһо (куклаһо); 2. э күфтирэј кэсэво нуштэнијо, вэхүштэнијо (кор сохтэнијо) одоми.

МАРИОНЕ́ТОЧНЫЙ прил. марионети, кудили: 1. см. *марионетка*; 2. э күфтирэј кэсэвэво кор сохтэнијо.

МА́РКА сущ. ма́рка: 1. эри hэг почтирэ, јэ новкэ эн јэ корикэhорэ дорэ, вокосундэ оморэнијо нүшунэј когози; 2. э сэр молһо вэбирэнијо вэ мол эчэ вэдироморикэ бурбундэнијо нүшунэ; 3. сорт эн мол; 4. перен. нум, һүрмэт. II *ма́рочка* уменьш. маркалэ.

МА́РКИЙ прил. чүлквэчи (зу чүлки бирэнијо). II *ма́ркость* прил. чүлквэчији (зу чүлки бирэји).

МАРКИРОВА́ЛЬНЫЙ прил. эри марка (дэгмэ, нүшунэ) вэнорэ hистијо.

МАРКИРОВА́НИЕ[1] сущ. марка, дэгмэ, нүшунэ) вэнорэји (вэнорэ оморэји).

МАРКИРОВА́НИЕ[2] сущ. шырым, хит кэширэји (эри чүникэ коштэ).

МАРКИРОВА́ТЬ, МАРКИ́РОВАТЬ гл. 1. шырым, хит кэширэ (эри чүникэ коштэ). 2. марка, дэгмэ, нүшунэ вэнорэ.

МАРКИРО́ВКА сущ. 1. марка (дэгмэ, нүшунэ) вэнорэнкэ сохтэ оморэнијо кор; 2. марка, дэгмэ, нүшунэ.

МАРКИРО́ВОЧНЫЙ прил. 1. эн марка (дэгмэ, нүшунэ) вэнорэји; 2. эри марка (дэгмэ, нүшунэ) вэнорэ hистијо.

МА́РЛЯ сущ. чунэји. II *ма́рлевый* прил. чунэјији: 1. эн чунэји; 2. эз чунэји духтэ, сохтэ оморијо.

МАРОДЁР сущ. марадер: 1. э вэхт дэһво э чэнк рафтэнојо чичикэһо чиһој эн јэралүһо вэ мүрдэһорэ вэкирдэнијо, јэ новкэ хунэһорэ дүздирэнијо одоми); 2. перен. чиһорэ лап буһо фурухтэнијо додвэстодчи, хунхур. II *мародёрка* сущ. эзини зэн (духтэр). II *мародёрский* прил. марадери; эн марадер.

МАРОДЁРНИЧАТЬ см. *мародёрствовать*.

МАРОДЁРСТВОВАТЬ гл. марадери сохтэ. II *мародёрство* сущ. марадери, кор эн марадер.

МАРОКЕ́Н сущ. марокен: 1. назукэ пуст кэчији, јэ новкэ куспэнди (эри мичэнэт китоб); 2. голинэ мол эврүшүми. II *марокéновый* прил. марокени: 1. эн марокен; 2. эз марокен (hэзүр) сохтэ оморијо.

МАРОККА́НСКИЙ прил. мароккаји: эн мароккајиһо, эн зувун үшү, эн миллэт үшү, эн тэһэр зиндэкунишү, эн культурашү, эн Марок-

ко, ән хорийӯ, ән торихӯ; ән мароккојиһо, ә Марокко һистијорә хуно.

МАРОККА́НЦЫ сущ. мароккајиһо: хәлг, амбари одомиһој ән Марокко. II *мароккáнец* мароккаји (әки әз и одомио). II *мароккáнка* әзини зән (духтәр).

МА́РОЧНЫЙ прил. 1. маркаји; 2. маркалӯ, сортӯ хуб һистијо. *Марочное вино* маркалӯјә шороб.

МАРС[1] сущ. марс: 1. ә нәгӯлһој ән гәдимә Рома худој ән дәһво; 2. астр. планет.

МАРС[2] сущ. марс (ә тир ән кәми әри дәнишрә мәјдулә).

МАРСИА́НЕ сущ. марсиһо (ә фантастикәј ҳилми ә марс зивистәнӯтһо одомиһо). II *марсиáнин* сущ. марси (јәки әз и одомиһо. II *марсиáнка* сущ. әзини зән (духтәр).

МАРСИА́НСКИЙ прил. марси; ән планет Марс. *Марсианские бури* туфонһој марси.

МАРТЕ́Н сущ. мартен (пич мартени). II *мáртеновский* прил. мартени: 1. ән мартен; 2. ә метод Мартенәво әри пулад ҳәлсохтә һистијо.

МАРТЫ́ШКА сущ. әнтәр: 1. чинс ән чӯклајә мәјму; 2. перен. бирачә одоми.

МАРЦИПА́Н сущ. марсипан: 1. ә куфтә бодон вә шәкәрәво сохтә оморәнијо хәми); 2. әз и хәми бирәнијо ширини.

МАРЦИПА́ННЫЙ, МАРЦИПА́НОВЫЙ прил. марсипани: 1. ән марсипан; 2. әз марсипан сохтә оморијо.

МАРШ[1] сущ. марш: 1. рафтәј ән ләшкәр; 2. рафтәји, лӯнк шәндәји; 3. музикә; 4. ә ҳәрәј дӯ соку дәријо бәхш ән сулмә. II *маршевый* прил. марши; ән марш.

МАРШ[2] сущ. марш: 1. командә (әри пишово рафтә). *Два шага вперёд, марш!* дӯ лӯнк пишово, марш!: 2. бура әз инчо, вир бош әчинчо.

МАРШИРОВА́ТЬ гл. лӯнк шәндә, ә чәркә рафтә. II *марширо́вка* сущ. рафтәји.

МАРШРУ́Т сущ. маршрут: 1. пишоки ә фикир кирдә оморијо рәһ. *Маршрут автобуса* маршрут ән автобус; 2. тәјтә ә чикәј хӯштә расирә вогунһорә нә шәләј хӯштәрә дәкиш нәс сохтәнијо поједз шәләбәри. II *маршру́тный* прил. маршрути: 1. ән маршрут; 2. ә маршрутәво рафтәнијо). *Маршрутный поезд* тәјтә ә чикәј хӯштә расирә вогунһорә нә шәләј хӯштәрә дәкиш нәс сохтәнијо поједз шәләбәри

МАРШРУ́ТКА сущ. маршрутка (такси маршути).

МА́СКА сущ. ма́ска. <> *Сбросить маску* дорун руј хӯштәрә бурбундә. *Надеть (на себя) маску* маска вәнорә; *носить маску* перен. дорун руј хӯштәрә пәһәнӯ сохтә.

МАСКАРА́Д сущ. маскарад, мәсхәрә: 1. ә маскаһо вә зарафотијә кастумһорәво кироштәнијо шори, бал; 2. перен. дӯрӯјәјәји, фурмундәји. II *маскара́дный* прил. маскаради, мәсхәрәји; ән маскарад, ән мәсхәрә. *Маскарадный костюм* кастум маскаради.

МАСКИРОВА́ТЬ гл. 1. маска вәнорә; 2. пәһәнӯ сохтә; 3. перен. пәрдә кәширә.

МАСКИРО́ВКА сущ. 1. маска вәнорәји, маска вәнорә оморәји; 2. пәһәнӯ бирәји (сохтәји, сохтә оморәји); 3. перен. пәрдә кәширәји (кәширә оморәји).

МА́СЛЕНЫЙ прил. рӯгәни 1. рӯгән зәрә оморијо; 2. локолӯ (ә локој рӯгәнәво).

МАСЛЁНКА сущ. 1. гоб рӯгәни: 1)әри мошинә рӯгән зәрә гоб һовуни; 2)әри рӯгән кәрә донорә гоб сәрстоли; 2. ниһрә.

МАСЛИ́НА сущ. зәјтун, дор зәјтуни. II *масли́чный, масли́новый* прил. зәјтуни: 1. ән зәјтун; әз зәјтун сохтә оморијо.

МА́СЛИТЬ гл. рӯгәни сохтә: 1. рӯгән зәрә ә чӯникә;2. рӯгән докундә ә чӯникә.

МА́СЛИТЬСЯ гл. 1. рӯгәни бирә (сохтә оморә); 2. ӯшӯг-ӯшӯг дорә (ә товунәј ән сифәт, ән чумһо).

МА́СЛИЧНЫЙ прил. рӯгәни, рӯгән дорәнијо.

МАСЛИ́ЧНЫЙ прил. зәјтуни. *Масличное дерево* дор зәјтуни.

МА́СЛО сущ. рӯгән. <> *Как (будто) маслом по сердцу* ә сәр дӯлӯ шитә кәрә совустәрә хуно; *как по маслу* рӯгәнә хуно, рәһәт; *как сыр в масле катается* ә гәд були, фирәһәвуни әдәј зивистә;

МАСЛОБО́ЙКА сущ. ниһрә (әри рӯгән шовундә апарат). II *маслобо́йный* прил. 1. ниһрәји; 2. әри рӯгәнкәширә һистијо.

МАСЛОБО́ЙНЯ сущ. завод рӯгәни (рӯгән һәзӯр сохтәнијо завод).

МАСЛОДЕ́Л сущ. рӯгәнкәш (ә рӯгәнкәши кор сохтәнијо фәһлә).

МАСЛОДЕ́ЛИЕ сущ. рӯгәнкәши: рӯгән һәјвони (шири) кәширәји.

МАСЛОЗАВО́Д сущ. завод рӯгәни (хурдәнијә рӯгән вәдәшәндәнијо завод).

МАСЛЯНИ́СТЫЙ прил. рӯгәни (ә гәдӯ амбарә рӯгән дәријо). *Маслянистый сыр* рӯгә-

нијә пәни. II *масляни́стость* сущ. рүгәнији (ә гәдү амбарә рүгән дәбирәји).

МА́СЛЯНЫЙ прил. рүгәни: 1. ән рүгән; 2. ә гәд рүгән ћәл сохтә оморијо; рүгән совустә оморијо; 3. ә рүгәнәво кор сохтәнијо.

МА́ССА сущ. 1. амбари, әмбар ән чүникә, киникә; 2. гәдәр ән чүникә, јәки әз характеристикаhој II ән материја; 3. чүникә, ә јә чикә кура биријо кәлә чи; 4. хәмирә хуно hистијо хәстә чи; 5. амбарә одомиhо.

МАССА́Ж сущ. масаж (ә хотур әз нәчоги вә гигиена тәнә, рујә совустәји). II *масса́жный* прил. масажи; ән масаж.

МАССАЖИ́СТ сущ. масажист (масаж сохтәнијо одоми). II *массажи́стка* әзини зән (духтәр).

МАССИ́РОВАТЬ гл. масаж сохтә (тәнә, сифәтә совустә). II *массирование* сущ. масаж сохтәји (тәнә, сифәтә совустәји).

МАСТА́К сущ. уста, пәркор, кордан.

МА́СТЕР сущ. уста, сәнићәткор. II *мастерица* әзини зән (духтәр. *Сапожный мастер* чәкмәчи; *часовой мастер* сәћәтсаз. <> *Мастер на все руки* әз дәсү һәр кор вәроморәнијо одоми.

МАСТЕРИ́ТЬ гл. устаји (устајәти) сохтә (ә дәс хүштәрәво чүникә гүч сохтә).

МАСТЕРОВО́Й прил. устар. фәћлә (ән фабрик-завод).

МАСТЕРО́К сущ. молә.

МАСТЕРСКА́Я сущ. корхунә, атељје.

МАСТЕРСТВО́ сущ. устајәти.

МАСТИ́СТЫЙ прил. рәнгү хуб, тәмиз hистијо (ә товунәј һәсбhо).

МАСТЬ сущ. рәнг 1. ән ћәјвонhо; 2. әз чор рәнг ән гортhој возији јәки.

МАТ[1] сущ. мат (ә вози шаhмат: возирә вәнорә).

МАТ[2] сущ. 1. бофтәоморә пурдали; 2. ә спорт: дүшәк.

МАТ[3] сущ. нәтәври.

МАТЕМА́ТИК сущ. математик (сәнићәткор ән математика).

МАТЕМА́ТИКА сущ. математика (ћилм). II *математи́ческий* математикаји; ән математика.

МАТЕРИА́Л сущ. материал: 1. әри чүникә гүчсохтә кәрәк бирәнијо чи; 2. әри чүникә кәрәк бирәнијо мәћлүмот; 3. әри чүникә духтә мол. II *материа́льный* прил. материали; ән материал.

МАТЕРИАЛОВЕ́ДЕНИЕ сущ. материалшинохи (әз товунәј сәхти-нәрми, гәд бирә-нәбирәји ән материалhо hистијо ћилм). II *материалове́дческий* прил. материалшинохији; ән материалшинохи.

МАТЕРИ́К сущ. материк (пәсә-пишојү океанhо вә дәрјоhо hистијо кәлә хүшки). II *материковый* прил. материки; ән материк.

МАТЕРИ́НСКИЙ прил. дәдәји; 1. см. мать; 2. ән дәдәј; ән дәдәјә хуно hистијо; 3. әз јү чјникә вәдироморәнијо, һәмәл оморәнијо.

МАТЕРИ́НСТВО сущ. дәдәји, дәдәјјәти.

МАТЕРИ́ТЬСЯ гл. нәтәври куфтирә, нәтәвријә кофhо сохтә.

МАТЕ́РИЯ сущ. материја: 1. чи, hистијо чи; 2. мол. *шерстяная материя* мол пәшми; 3. рым, чүлк.

МАТЕ́РЧАТЫЙ прил. моли (парчаји); әз мол (әз парча сохтә оморијо.

МАТЕРЩИ́НА сущ. нәтәври; нәтәвријә вәшмәрдәји.

МАТЕРЩИ́ННИК сущ. нәтәвријә кофhо сохтәнијо одоми.

МА́ТИЦА сущ. сәнәгит. II *матичный* прил. сәнәгити: 1. ән сәнәгит; 2. әри сәнәгит hистијо.

МА́ТКА сущ. гл. 1. ћәјилхунә (доруни орган ән зәнhо вә ән бала зәндәнијо ћәјвонhо; 2. бала дорәнијо ћәјвон; 3. то же, что *мать*; 4. ә күфләт ћәнки јә тәкә дүшијә ћәнк.

МАТРА́С , **МАТРА́Ц** сущ. дүшәк. II *матрасик* сущ. дүшәклә, дүшәкчә. II *матрасный* прил. дүшәки; ән дүшәк.

МАТРО́НА сущ. матрона (ә гәдимә ромајиhо ћүрмәтлүјә зән, дәдәј ән кәлә күфләт).

МАТРО́С сущ. матрос (ә кәми кор сохтәнијо одоми). II *матро́сский* прил. матроси: 1. ән матрос; 2. ән матрос hистијо.

МАТРО́СКА сущ. 1. шәји ән матрос; 2. зән ән матрос.

МА́ТУШКА сущ. 1. то же, что *мать* 1.; 2. прост. ә зән (амбари вәхт ә пир) куфтирә оморәнијо коф; 3. зән ән дин христианирә гуллуг сохтәнијо одоми; 4. устар. разг. то же, что *монахиня.*

МАТЬ сущ. дәдәј.: 1. зән, ә ћәјилhој хүштә киро. *Родная мать* сугдә дәдәј; 2. перен. бинәј ән чүникә, чүникә сәр кирдәнијо чи; 3. дүшијә ћәјвон ә балаhој хүштә киро. <> *В чём (как) мать родила* тәнбирәћнә; әз дәдәј оморәрә хуно.

МАТЮГА́ТЬСЯ, МАТЮГНУ́ТЬСЯ то же, что *материться.*

МА́ФИЯ сущ. мафија. II *мафио́зный* прил. мафијаји: 1. ән мафија; 2. ә мафија дәријо.

МАХАНУ́ТЬ то же, что. *махнуть.*

МАХА́ТЬ гл. вәчовундә (чуникәрә ә hовоји).

МАХИ́НА сущ. разг. дүрүчдә чи; лап дүрүчдә чи.

МАХИНА́ТОР сущ. махинатор (махинасија сохтәнијо одоми). II *махина́торша* сущ. әзини зән (духтәр).

МАХИНА́ЦИЯ сущ. махинасија, фәнд, фәндһәмәл (әри ә чуникә расирә фүрмундәји).

МАХНУ́ТЬ гл. 1. см. *махать;* 2. хүштәрә шәндә (ә сәр чуникә, әз сәр чуникә, hәчинәво-hәчунәво). *Махнуть через забор* хүштәрә ә сәр бору шәндә; 3. ә чүчојикә рафтә; 4. перен. разг. дәкиш сохтә.

МА́ХОМ нареч. ширп, ә сәр дәс, ә јә бо.

МА́ХОНЬКИЙ прил. прост. бичихлә, лап чүклӛлә.

МАХО́РКА сущ. махорка (әри кәширә тонбоку). II *махо́рочный* прил. махоркаји; ән махоркә.

МАХРО́ВЫЙ прил. 1. лүчүлү, ховлү; 2. лӛчӛkhојү амбар hистијо; 3. зобу, ә ән хәрәбә хосијәthој хүштәрәво мәһлүм hистијо.

МАХРЫ́ сущ. лүчү.

МАЦА́ сущ. гогол нисонији.

МА́ЧЕХА сущ. үкәјә дәдәј; разг. дәдәј мәрдүми.

МА́ЧТА сущ. дәстәк (ә јелкәнлүјә кәмиhо, әри јелкәнә вәнорә).

МАШИ́НА сущ. мошин.

МАШИНА́ЛЬНО нареч. фикир нә сохтә; нәданүстә, јүрә әз хүштә хәбәр нә бирә.

МАШИНИ́СТ сущ. мошинист: 1. мошинорә ә рәһ бәрдәнијо одоми; 2. паровоз, тепловоз, електровоз әј сохтәнијо одоми; 3. ә театр ә вәхт томошә декорасијаhорә дәкиш сохтәнијо корсох. II *машини́стка* әзини зән (духтәр).

МАШИНИ́СТКА сущ. мошинисткә (ә хәт нүјүстәнијо мошин кор сохтәнијо сәниһәткор).

МАШИ́НКА сущ. мошинлә, чүклә мошин.

МАШИ́ННЫЙ прил. мошини: 1. ән мошин; 2. әри мошин hистијо. *Машинное масло* рүгән мошини.

МАШИНОВЕ́ДЕНИЕ сущ. мошиншинохи (әз товунәј мошинhо вәмеханизмhо hистијо hилм). II *машиновéдческий* прил. мошиншинохији: 1. ән мошиншинохи; 2. ә товунәј мошиншинохи hистијо.

МАШИ́НОПИСЬ сущ. ә мошин хәт нүјүстәји вә нүјүстә оморијо и хәт. II *машинопи́сный* прил. ә мошин нүјүстә оморијо

МАШИНОСТРОЕ́НИЕ сущ. мошин гүч сохтәји; мошин вәдәшәндәји. II *машинострои́тельный* мошингүчсохи: 1. ән мошингүчсох; 2. ән мошингүчсох hистијо.

МАШИНОСТРОИ́ТЕЛЬ сущ. мошингүчсох (сәниһәтү, корү мошин гүч сохтә hистијо одоми).

МАЯ́К сущ. мајак. II *маячо́к* сущ. мајаклә. II *мая́чный* прил. мајаки; ән мајак.

МА́ЯТЬ гл. мәндә сохтә, сәһәр дорә, әз hол вәнкәстә.

МА́ЯТЬСЯ гл. 1. мәндә бирә, хүштәрә мәндә сохтә, әз hол вәнкәстә; 2. дүләпәсәји кәширә, сәһәр хурдә.

МАЯ́ЧИТЬ гл. 1. вәди бирә (әз дур, әз ә пәсә-пишо hистиhо ә hүндүртә); 2. ә пишој чумhо вәди бирәј хүштәрәво визор сохтә.

МАЯ́ЧНИК сущ. мајакчи (ә мајак дәниширәнијо одоми).

МГЛА сущ. 1. думон, хүр; 2. торики.

МГЛИ́СТЫЙ прил. думони, думонлү, хүрлү. II *мгли́стость* сущ. думонлүји, хүрлүји.

МГНОВЕ́НИЕ сущ. ән кәмә вәхт. II *мгновéнный* прил. hә ә јә бо биријо; лап зу биријо, кироштијо.

МЕ́БЕЛЬ сущ. мебел (әри нүштә, әри дәкәштә, әри чиhорә дәнорә вә әри јә корикәој хунә hистијо чиhо). II *ме́бельный* прил. мебели: 1. ән мебел; 2. ән мебел hистијо.

МЕ́БЕЛЬЩИК сущ. мебелчи: 1. мебел гүч сохтәнијо уста; 2. мебел фурухтәнијо одоми.

МЕБЛИРОВА́ТЬ гл. ә гәдү мебел дәчирә (норә).

МЕБЛИРО́ВКА сущ. ә гәдү мебел дәчирәји (норәји).

МЕГАПО́ЛИС сущ. мегапо́лис (омбарә одоми зивистәнијо шәһәр). II *мегапо́лисный* прил. мегапо́лиси: ән мегапо́лис.

МЕГАФО́Н сущ. мегафон (сәсә кәлә сохтәнио апарат).

МЕГЕ́РА сущ. бәдәдо (лап шорогојә зән).

МЕГРЕ́ЛЫ, МИНГРЕ́ЛЫ сущ. мегрелhо (јә груп ән күрчиhо, бинәлүјә одомиhој ән Мегрелија). II *мегре́л и мингре́л* сущ. мегрел (јәки әз и одомиhо). II *мегре́лка и мингре́лка* сущ. әзини зән (духтәр).

МЕГРЕ́ЛЬСКИЙ, МИНГРЕ́ЛЬСКИЙ прил. мегрели: ән мегрелhо, ән зувун үшү, ән мил-

лэт үшү, ән тәһәр зиндәкунишу, ән културашү; ән Мегрелија (Мингрелија), ән хоријү, ән торихү; ән мегрелһо, ә Мегрелија (Мингрелија) һистијорә хуно). *По-мегрельски, по мингрельски* нареч. ә мигрели, ә мингрели.

МЕДАЛИ́СТ сущ. медалист, медаллү (медал вәкирдијо одоми). II *медали́стка* әзини зән (духтәр). II *медали́стский* прил. медалисти, медаллүји; ән медалист, ән медаллү.

МЕДА́ЛЬ сущ. медал. II *меда́льный* прил. медали; ән медал.

МЕДАЛЬО́Н сущ. медалјон. II *медальо́нный* прил. медалјони; ән медалјон.

МЕДВЕ́ДИЦА сущ. дүшијә хүрс.

МЕДВЕ́ДЬ сущ. 1. хүрс; 2. пуст ән хүрс.

МЕДВЕЖА́ТИНА сущ. кушт хүрси, кушт ән хүрс (хурдәнијә чирә хуно).

МЕДВЕЖА́ТНИК сущ. 1. хунәбур (хунә дүздирәнијо одоми); 2. хүрс кәрдундәнијо, хүрс вәчовундәнијо одоми; 3. овчуј ән хүрс; 4. әри хүрс зәрә (кирдә) вомухтә оморијо сәк.

МЕДВЕ́ЖИЙ прил. хүрси: 1. ән хүрс; 2. ән хүрс һистијо; 3. әз кушт хүрси сохтә оморијо; 4. әз хәз, әз чәрм хурс духтә, сохтә оморијо.

МЕДВЕЖО́НОК сущ. балај хүрс.

МЕДВЯ́НЫЙ прил. һәсәли: 1. бујвә дод һәсәл дорәнијо; 2. ә һәсәләво сохтә оморијо.

МЕДЕПЛАВИ́ЛЬНЫЙ прил. мүсһәлсохи, әри мүсхәлсохтә һистијо.

МЕ́ДИК сущ. медик: 1. сәниһәткор ән медисинә; 2. тәләбәј ән институт медисинәји.

МЕДИКАМЕ́НТЫ сущ. дәрмуһо вә ә медисинә кор бирәнијо чиһо.

МЕДИЦИ́НА сущ. медисинә (әз ә товунәј чунсоги вә нәчогиһо, әри нәчогиһорә хубсохтә вә пишошүрә кирдә һистијо һилмһо әјәки).

МЕ́ДЛЕННО нареч. јовош-јовош, курунд-курунд, јовош. *Идти медленно* јовош-јовош рафтә; курунд-курунд рафта.

МЕ́ДЛЕННЫЙ прил. дирноһ: 1. јовош, курунд дир, ә дуразә вәхт бирәнијо сохтә оморәнијо); 2. јовош-јовош , тәһәди нәсохтә кор сохтәнијо, рафтәнијо.

МЕДЛИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. дирноһ, јовош, тәһәди нәсохтә рәһ рафтәнијо, кор сохтәнијо; 2. дир, јовош-јовош, ә дуразә вәхт бирәнијо, сохтә оморәнијо. II *медли́тельность* сущ. дири: дир бирәји, дир сохтә оморәји.

МЕ́ДЛИТЬ гл. дир сохтә (чүникәрә һәләмәһәл сәр нә кирдә, нә сохтә).

МЕ́ДНЫЙ прил. мүси: 1. ән мүс; 2. әз мүс сохтә оморијо; 3. ә рәнг мүс һистијо.

МЕДО́ВЫЙ прил. һәсәли: 1. ән һәсәл; 2. әз һәсәл сохтә оморијо; 3. ә рәнг һәсәл һистијо; 4. хошоморәни, ширинтһәр.

МЕДОСБО́Р сущ. 1. әз күлһо нектар вә туз вәчирәј ән һәнкһо; 2. гәдәр ән һәнкһо кура сохтијо һәсәл; 3. вәкирдә оморијо һәсәл.

МЕДЬ сущ. мүс: 1. метал: гирмизи-зәрдә рәнги, хуб куфтә оморәнијо; 2. әз и метал бурра оморијо пул.

МЕДЯ́К сущ. пул мүси, сијә пул.

МЕДЯНИ́СТЫЙ прил. мүси: 1. ә гәдү мүс дәријо; 2. ә рәнг мүс һистијо.

МЕДЯ́ШКА сущ. тикәј мүс; чи мүси.

МЕЖ то же, что *между*.

МЕЖА́ сущ. 1. мәрз (ә һәрәј хориһој ән чиро-чиро одомиһо хит); 2. бәлкә (ә һәрәј коштә хориһо рундә нә оморијо зул).

МЕЖДОУСО́БИЕ, МЕЖДОУСО́БИЦА сущ. доруни нәразијәтиһо (ә гәд, ә дорүј ән јә дәвләт бирәнијо чәнкһо, дәһвоһо).

МЕ́ЖДУ пред. ә һәрә. *Между домом и школой* ә һәрәј хунә нән ошколә. <> *Между делом* ә һәрәј кор; *между нами (говоря)* (коф) ә һәрәјму дәмунуку; *между тем* ә и һәрә, ә и түтәм.

МЕЖДУГОРО́ДНЫЙ, МЕЖДУГОРО́ДНИЙ прил. ә һәрәј шәһәрһо һистијо, бирәнијо.

МЕЖДУНАРО́ДНЫЙ прил. 1. ә һәрәј хәлгһо, дәвләтһо һистијо, кироштәнијо, бирәнијо; 2. һиломи.

МЕЖДУПУ́ТЬЕ сущ. һәрәј ән дү рәһ һовуни.

МЕЖДУРЕ́ЧЬЕ сущ. ә һәрәј дү никәрә дәријо хори.

МЕЖДУРЯ́ДЬЕ сущ. һәрәј дү чәркә. II *междуря́дный* прил. һәрәјчәркәји.

МЕЖЕВА́ТЬ гл. чиро сохтә, һәрә һиштә. II *межева́ние* сущ. чиро сохтәји, һәрә һиштәји.

МЕЖЁВКА сущ. хориһорә пәјмундәји, чиро сохтәји.

МЕЖЕ́НЬ прил. сарә вәхт ән ов ә никәрә, ә дәрјочә.

МЕЖРЁБЕРНЫЙ прил. һәрәјдәндәји (ә һәрәј дәндәһо дәбирәнијо).

МЕЗДРА́ сущ. лэт (ә чәрм, пуст һәјвон вәмундәнијо кушт, пиј).

МЕЗДРО́ВЫЙ, МЕЗДРЯНО́Й прил. лэти: 1. ән лэт; 2. әз лэт сохтә оморијо.

МЕ́КАТЬ, МЕ́КНУТЬ гл. мәһ зәрә: 1. ә товунәј куспәндһо вә кәчиһо; 2. нәвәрасирәни,

бурра-бурра, дураз кәширә-кәширә коф сохтә. II *ме́канье* сущ. мәң зәрәји.

МЕКСИКА́НСКИЙ прил. мексикаји: ән мексикајиһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән һәдәтһошү, ән культурашү, ән Мексика, ән хоријү, ән торихү; ән мексикајиһо вә ә Мексика һистијорә хуно. *По-мексикански* нареч. ә мексикаји.

МЕКСИКА́НЦЫ сущ. мексикајиһо (хәлг, амбари одомиһој ән Мексика). II *мексика́нец* мексикаји (јәки әз и одомиһо). II *мексика́нка* әзини зән (духтәр).

МЕЛ сущ. мил (нәрмә сипрә һәк). II *мелово́й* прил. мили; ән мил.

МЕЛЕ́ТЬ гл. кәм бирә; тәск бирә (ә товунәј никәрә, дәрјочә).

МЕЛИ́ТЬ гл. мил зәрә, совустә; мили сохтә.

МЕ́ЛКИЙ прил. 1. хүрдә, чүклә. *Мелкая рыба* хүрдәјә чәһ; 2. сов. *Мелкий песок* совә гум; 3. тәск. *Мелкая тарелка* тәскә бүлмә. II *мелкость* сущ. 1. хүрдәји, чүкләји. 2. сови; 3. тәски.

МЕ́ЛКО нареч. 1. хүрдә, чүклә, хүрдә-хүрдә. *Мелко наколоть сахар* шәкәрә хүрдә-хүрдә вәнчирә; 2. тәск. *Пахать мелко* тәск рундә (хорирә).

МЕЛКОВО́ДНЫЙ прил. тәск (лугон нистијо, овү кәм һистијо).

МЕЛКВО́ДЬЕ сущ. 1. тәски, ов кәм бирәји (ә никәрә); 2. ә никәрә ов кәм бирәнијо вәхт

МЕЛКОЗЕРНИ́СТЫЙ прил. хүрдәдон (доңһојү хүрдә һистијо).

МЕЛКОЗУ́БКА сущ. дәндүһојү хүрдә һистијо мушар.

МЕЛКОТА́ сущ. хүрдәјә чиһо.

МЕЛКОЦВЕ́ТНЫЙ прил. хүрдәкүл (ә хүрдәјә күлһорәво һистијо).

МЕЛОВО́Й прил. мили: 1. ән мил; 2. ә гәдү мил дәријо; 3. ә милаво нүјүстә, кәширә оморијо; 4. ә рәнг мил һистијо.

МЕЛО́ДИЯ сущ. мелодија, һово.

МЕЛО́К сущ. миллә, тикәј мил (әри нүјүстә, шикил кәширә).

МЕЛОМА́Н сущ. меломан (јүрә әз музика амбар хош оморәнијо одоми). II *меломанка* әзини зән (духтәр).

МЕЛОЧЁВКА см. *мелочь*.

МЕЛОЧИ́ТЬ гл. хүрдәчији сохтә.

МЕЛОЧНО́Й[2] см. 1. *мелочь*; 2. то же, что *мелочный*.

МЕ́ЛОЧНЫЙ прил. 1. хүрдәчи. *Мелочный человек* хүрдәчијә одоми; 2. буш, мәһносүз. *Мелочный факт* мәһносүзә факт. II *ме́лочность* сущ. хүрдәчији.

МЕ́ЛОЧЬ сущ. хүрдәјә чиһо: 1. ә јәкикәһо кирдә хүрдә, јә новкә чүклә һистијо чиһо; 2. хүрдәвот, хүрдә-мүрдә; 3. собир. хүрдә пулһо; 4. мәһносүзә чи.

МЕЛЬ сущ. тәски, тәскә чикә (ә никәрә, ә ов дәбирәнијо чикә). *Сесть на мель* перен. ә чәтини офторә.

МЕЛЬКА́ТЬ, МЕЛЬКНУ́ТЬ гл. 1. чәстә, дәкәсирә мүрдә, һәјәбо вәди вә сур бирә. *Вдали мелькала молния* ә дур бирәнгинә чәст; 2. һәрә-һәрә вәди бирә, һәрә-һәрә ә чум вохурдә; 3. ә мәһшово оморә. II *мелька́ние* сущ. чәстәји, дәкәсирә-мүрдәји, һәјәбо вәди бирә вә сур бирәји.

МЕ́ЛЬКОМ и МЕЛЬКО́М нареч. ә јә чум бәстә-вокундәки, лап зу.

МЕ́ЛЬНИК сущ. јәсијовчи (сәһиб ән јәсијов, јә новкә ә јәсијов кор сохтәнијо одоми). II *ме́льницкий и ме́льничий* прил. јәсијовчији; ән јәсијовчи.

МЕ́ЛЬНИЦА сущ. јәсијов. *Водяная мельница* јәсијов ови; *ручная мельница* јәсијов дәси. II *ме́льничный* прил. јәсијови: 1. ән јәсијов; 2. ән јәсијов һистијо.

МЕЛЬХИО́Р сущ. мелхиор: 1. әз гәришуг мүс нә никел бирәнијо ә нүгрә ухшәш зәрәнијо метал; 2. әз и метал гүч сохтә оморијо чи. II *мельхио́ровый* прил. мелхиори (әз мелхиор сохтә оморијо).

МЕЛЬЧА́ТЬ гл. 1. хүрдә бирә, чүклә бирә, сов бирә; 2. ә чур чарустә.

МЕЛЬЧИ́ТЬ гл. 1. хүрдә сохтә; сов сохтә; 2. чүклә сохтә.

МЕЛЮЗГА́ сущ. 1. хүрдәјә һәјвоңһо; 2. разг. пренебр. чүклә һәјилһо; һов-һәјил.

МЕМБРА́НА сущ. мембран, пәрдә. II *мембра́нный* прил. мембрани: 1. ән мембран; 2. ә мембранәво һистијо.

МЕ́НЕЕ срав. ст. нареч. *мало* кәмтә; дијәш кәм. <> *Не более, не менее* нә кәмтә, нә амбартә; *тем не менее* ә и нәдәнишрә.

МЕНОВЩИ́К сущ. 1. молдәкиши (молә ә молаво дәкиш) сохтәнијо точир; 2. сараф.

МЕНСТРУА́ЦИЯ гл. менструасија, сәрмәји. II *менструа́льный* прил. менструасијаји, сәрмәјији.

МЕНТО́Л сущ. ментол (әз рүгән нәһәно вәкирдә оморәнијо, хиник сохтәнијо сипрә

чи). II *ментóловый* прил. ментоли: 1. ән ментол; ə ментоләво hистијо.

МЕ́НЬШЕ кəмтə: 1. см. *маленький, мало и* малый; 2. нареч. əз гəдəр ән чүникə кəмирə бурбундə. *Ждать меньше часа* əз jə сəhət кəмтə дəниширə кəрəки.

МЕ́НЬШИЙ прил. чуклəји: 1. əз jəкикəho ə гəдəр, ə гимət киро чүклə hистијо). *Из двух машин выбрал меньшую* əз дү мошин чүклəјирə вичи; 2. то же, что *младший. Меньший сын* чүклəји кук.

МЕНЬШИНСТВО́ сущ. кəми (кəми бəхш ән jə битəв, ән jə груп чиho).

МЕНЬШО́Й то же что *младший* чүклəји (ə товунəј кук, jə новкə духтəр).

МЕНЮ́ сущ. менjү (вичирə омрижо хурдəнијə чиho, jə новкə нум ән и чиho вəрижо когоз).

МЕНЯ́ТЬ гл. 1. дəкиш сохтə; 2. хүрдə сохтə.

МЕНЯ́ТЬСЯ гл. 1. дəкиш бирə (сохтə оморə); 2. хүрдə бирə (сохтə оморə).

МЕ́РА сущ. 1. пəjмунə, андаза. *Мера длины* пəjмунəј дурази; 2. əри чүникəрə ə чикə овурдə сохтə оморəнијо кор; 3. гирог, гəдəр (чүникə тə чичо миданүкə бирə).

МЕРЕ́ТЬ гл. 1. мүрдə (амбарho); 2. хүшк бирə мундə, појистə.

МЕРЕ́ЩИТЬСЯ гл. ə пишој чумho, ə мəћшово оморə.

МЕРЗА́ВЕЦ сущ. əчлоф, хəрəбə одоми. II *мерза́вка* əзини зəн (духтəр).

МЕРЗА́ВЧИК сущ. разг. уменьш. 1. əчлофлə, хəрəбə одомилə; 2. бутулкəлə (ним пəjлə кирдəнијо).

МЕ́РЗКИЙ прил. 1. бишəлк, мурдар; 2. əчлоф, хəрəб, зəћləрафтəни. II *мерзость* сущ. 1. бишəлки, мурдари; 2. əчлофи, хəрəби.

МЕРЗЛОТА́ сущ. бəjə бəрдəји ән хори; бəjəбəрдə хори.

МЕРЗЛЯ́К сущ. бəjəбəрдə (əз хиники тəрсирənијо одоми). II *мерзля́чка* əзини зəн (духтəр).

МЕ́РЗОСТЬ сущ. 1. бишəлки, мурдари; 2. əчлофи, хəрəби; 3. мурдарə кор; зəћləрафтəнијə коф.

МЕРИ́ЛО сущ. пəjмунə, андаза.

МЕРИ́ЛЬЩИК сущ. пəjмундəкор; 2. ə пəjмундəнијо мошин кор сохтəнијо фəћлə. II *мери́льщица* əзини зəн (духтəр).

МЕ́РИН сущ. əхтəjə əркəкə ћəсб.

МЕРИНО́С сущ. меринос (пəшмү сипи вə дураз hистијо дүмдуразə куспəнд). II *мерино́совый* прил. мериноси; ән меринос.

МЕ́РИТЬ гл. пəjмундə: 1. ə чү пəjмунəјикəрəво гəдəр ән чүникəрə данүстə; 2. ə тəн вəкундə, кəлə-чүклəјијүрə данүстə. II *ме́рочный, мерительный и мери́льный* пəjмунəји: 1. ән пəjмундə; 2. əри пəjмундə hистијо.

МЕ́РИТЬСЯ, МЕ́РЯТЬСЯ гл. 1. пəjмундə оморə; 2. хүштəрə, бујхүштəрə пəjмундə.

МЕ́РКА сущ. 1. пəjмундəји; 2. пəjмунə, андаза.

МЕ́РКНУТЬ гл. jовош-jовош торик бирə, сүпəнч бирə, товуш хүштəрə вир сохтə.

МЕ́РТВЕННО-БЛЕ́ДНЫЙ прил. ə рəнг мито, миторə хуно сүпəнч.

МЕ́РТВЕННЫЙ прил. 1. миторə хуно hистијо; 2. хиник, чуннəдəри. II *ме́ртвенность* сущ. 1. чун нəдəбирəји, миторə хуно бирəји.

МЕРТВЕ́ТЬ гл. мүрдə: 1. кəj бирə; 2. вəшəг хүштəрə, зиндəји хүштəрə вир сохтə.

МЕРТВЕ́Ц сущ. мито, мүрдə (мүрдијо одоми). II *мертве́цкий* прил. митоји, ән мито.

МЕРТВЕ́ЦКАЯ прил. митохунə (ə болнисə митоhорə доштəнүтho чикə).

МЕРТВЕ́ЦКИЙ прил. 1. см. *мертвец*; 2. разг. ə бəћзи чикəho: лап сəхт, лап кучлү. *Мертве́цкий сон* лап сəхтə хов.

МЕРТВЕЧИ́НА сущ. 1. ləш (митој ән ћəjвон); 2. перен. чуннəдəри (ə товунəј əгүлү кор нəссохтəнијо, зиндəмитојə одоми).

МЕРТВИТЬ гл. күштə: 1. мито сохтə, нəшумојүрə вəдəшəндə, нист сохтə; 2. əз ћол, əз ћəвəс вəнкəстə, суст сохтə.

МЕРЦА́ТЬ гл. пəл-пəл сохтə, пəлəмүрдə үшуг дорə. II *мерца́ние* сущ. пəл-пəл сохтəји, пəлəмүрдə үшуг дорəји.

МЕСИ́ТЬ гл. сохтə, ə муч овурдə; кирдə, гəриш сохтə (хəстə чирə ə рушумəво). *Месить тесто* хəми сохтə; *месить глину* малад гəриш сохтə.

МЕССИ́Я сущ. 1. Мошијəћ (ə дин чуhури вə христиани: Худо фирсоријо шолијəћ ən инсоnho).

МЕСТА́МИ нареч. ə чиро-чиро чикəho, ə чүчојикə, ə бəћзи чикəhojү.

МЕСТЕ́ЧКО[1] сущ. кəлə диh (əз революсија пишо ə Украина нə белорусија биријо).

МЕСТЕ́ЧКО[2] сущ. чикəлə, бала чикəлə, чүклə чикə.

МЕСТИ́ гл. чару зəрə: 1. əз руj ən чуникə ə чарурəво зибилə, тузə, вəрфə тəмиз сохтə); 2. ə hовоји вошəндə вə əз jə чикə ə jə чикəjкə бəрдə (əз товунəј ворвори).

МЕ́СТНОСТЬ сущ. 1. хори, чикә. *Гористая местность* догијә чикә; 2. рајон.

МЕ́СТНЫЙ прил. инчикәји: 1. әри һәммә нистијо, һә ән јә чикә һистијо; 2. ән битәв дәвләт нистијо, әри ән и хори һистијо 3. у, коми ки ә инчикә бири, әз јә чикәјкә нә омори, әз чој овурдә нә омори.

МЕ́СТО сущ. чикә. *Положить на место* ә чикәјү норә. *В багаж сдано пять мест* ә бокоч пәнч чикә (гоб) дорә омори; *искать себе место работы* әри хүштә чикәкор кәштә; *пустое место* бушә чикә. <> *не место* (чему) чикәјү нисти. II *местé́чко* сущ. чикәлә.

МЕСТОЖИ́ТЕЛЬСТВО сущ. чикәзивистә (һәмишә зивистәнијо чикәј ән киникә).

МЕСТОНАХОЖДЕ́НИЕ сущ. бирәчикә (һистијо чикәј ән киникә, чүникә).

МЕСТОПРЕБЫВА́НИЕ сущ. һистијо, појистијо чикәј ән киникә, чүникә.

МЕСТЬ сущ. гисос: 1. ә јү сохтә оморијо хәрәби киро хәрәби сохтәји); 2. гәһрә вәдәшәндәји.

МЕ́СЯЦ сущ. 1. мәһ: пәјмунәј ән вәхт (әз 12 бәхш ән сал јәки, 28-31 руз); 2. мәнк. II *месячи́шко* унич. 1. мәһлә; 2. мәнклә.

МЕ́СЯЧНИК сущ. мәһ (ә јә мәһ кировундә оморәнијо кор). *Месячник по озеленению* мәһ ән дор-дирәх коштәји.

МЕ́СЯЧНЫЙ прил. 1мәһинә, јәмәһинә; 2. мәнквәри, үшүги (ә товунәј шәв); 3. ме́сячные то же что *менструация*.

МЕТА́ЛЛ сущ. метал. II *металли́ческий* прил. метали: 1. ән метал; 2. әз метал сохтә оморијо.

МЕТАЛЛИ́СТ сущ. металчи.

МЕТАЛЛОВЕ́Д сущ. металшинох.

МЕТАЛЛОВЕ́ДЕНИЕ сущ. металшинохи: 1. металһорә вомухтәнијо һилм; 2. әри әни һистијо нубо, китоб.

МЕТАЛЛО́ИД сущ. металоид (нә́метал, метал нистијо чи).

МЕТАЛЛОНО́СНЫЙ прил. металдәри (ә гәдү метал дәријо).

МЕТАЛОРЕ́ЖУЩИЙ прил. металбур (әри метал бурра һистијо).

МЕТАЛЛУ́РГ сущ. металлург (сәниһәткор ән металлургија).

МЕТАЛЛУРГИ́Я, МЕТАЛЛУ́РГИЯ сущ. металлургија: 1. метал рәһо дорә вә вәдәшәндәји; 2. әз товунәј ән и һистијо һилм. II *металлурги́ческий* прил. металлуркијаји, ән металлургија.

МЕТАМОРФО́З см. метаморфоза (дәкиш бирә, әз јә һол ә јә һоликә кирошдәј ән чуникә).

МЕТАМОРФО́ЗА метаморфоза 1. то же, что *метаморфоз*; 2. сәлт, битәв дәкиш бирәји.

МЕТА́Н сущ. метан (рәнгсүзә газ, газ губији). II *метановый* прил. метани; ән метан.

МЕТАСТА́З сущ. метастаз: ә јә чикәјкәш ән тән һәмәл оморәји ән һистијо нәчоги. II *метастати́ческий* прил. метастази; ән метастаз.

МЕТА́ТЕЛЬ сущ. шәндәкор (корү чүникә шәндә һистијо спортсмен). II *метательница* әзини зән (духтәр).

МЕТА́ТЬ[1] гл. шәндә: 1. әри ә чүчојикә вәнкәстә пәртәво дорә; 2. кура норә (әз товунәј чәһһо, ән һәм ә гәд ов, һәмикә ә хүшки зивистәнүтһо); 3. әчә бисто пәртәво дорә; 4. тојә вәчирә (кијовә, сүмәрә).

МЕТА́ТЬ[2] гл. ворә бәрдә (әри әз пәси духтә).

МЕТА́ТЬСЯ гл. 1. ә дүләпәсәјирәво һәчинәво, һәчунәво вирихтә; 2. ә гәд хов сојилбојил хундә (нәчог бирәнки); 3. тәрәтәһәди ә чүчојкә хүштәрә шәндә (рафтә); 4. шәндә оморә.

МЕТЕ́ЛИСТЫЙ прил. күрвәји (ә вәрфәво кәлә ворворији).

МЕТЕ́ЛИЦА то же, что *метель*.

МЕТЕ́ЛЬ сущ. күрвә (кәлә ворвори ә вәрфәво). II *метéльный* прил. күрвәји; ән күрвә.

МЕТЕ́ЛЬНЫЙ[1] см. *метель*.

МЕТЕ́ЛЬНЫЙ[2] см. *метла*.

МЕТЕ́ЛЬЧАТЫЙ прил. чарүји (чарурә хуно һистијо).

МЕТЁЛКА сущ. чүклә чару. II *метёлочка* чүклә чарулә. II *метёлочный* прил. чүклә чаруләји; ән чүклә чарулә.

МЕ́ТИТЬ[1] гл. нүшүнә вәнорә (зәрә): дәгмә зәрә.

МЕ́ТИТЬ[2] гл. 1. гәрәз кирдә; 2. әри ә кәлә кор расирә, кәлә чикә кирдә чәһти сохтә.

МЕ́ТКА сущ. 1. нүшүнә вәнорәји (зәрәји): дәгмә зәрәји; 2. нүшунә.

МЕ́ТКИЙ прил. сәрраст: 1. дуз зәрә данүстәнијо; дуз ә чикәјү шәндә оморијо; 2. дуз ә чикәјү куфтирә оморијо; ә чикәјү офторијо. II *мéткость* сущ. сәррасти: 1. дуз зәрә данүстәји; 2. дузи.

МЕТЛА́ сущ. чару (бурүји). II *метёлка* уменьш. чарулә. II *мéтельный* прил. чарүји: 1. ән чару; 2. әри чару һистијо.

МЕТНУ́ТЬ см. *метить*[1].

МЕ́ТОД сущ. метод.

МЕТО́ДИКА сущ. методика: 1. əз товунəj методhоj нубо дорəји hистијо hилм; 2. тəhərз чү корикə вə чүникə сохтəји. II *методи́ческий* прил. методикаји; ən методика.

МЕТОДИ́СТ сущ. методист (сəниhəткор ən методика). II *методи́стка* сущ. əзини зəн (духтəр). II *методи́стский* прил. методисти; ən методист.

МЕТР сущ. метр, метро 1. əри дуразирə пəjмундə пəjмунə; 2. ə дурази ən и hистијо, ə рујү хитhо вəријо хиткəш.

МЕТРА́Ж сущ. метраж (дурази ən чүникə ə метрорəво).

МЕ́ТРИКА сущ. метрик (когоз ən əздəдəjбирəји).

МЕТРИ́ЧЕСКИЙ[1] прил. метри, метроји.

МЕТРИ́ЧЕСКИЙ[2] прил. метрики; ən метрик.

МЕТРО́ сущ. метро (см. *метрополитен).*

МЕТРО́ВКА сущ. 1. гəд бирəнијо метро (пəjмунə); 2. дуразијү jə метро hистијо чи.

МЕТРО́ВЫЙ прил. метроји: 1. дуразијү jə метро hистијо; 2. дүjүмүн бəхш ən кофhо, ə комиhо ки, jəкимүн бəхш дурази ən чүникə чəнд метро hистикə бурбундə (*двухметровый* дүметроји, *десятиметровый* дəhметроји).

МЕТРОПОЛИТЕ́Н сущ. метрополитен (зирхорији, jə новкə рујхорији hовунијə рəh шəhəри).

МЕХ[1] сущ. 1. хəз (пуст ən həjвон ə мујəво; 2. əз и духтə оморијо чи; 3. хиз. II *меховóй* прил. хəзи: 1. ən хəз; 2. əз хəз, ə хəзəво биријо.

МЕХ[1] сущ. күрүк. *Кузнечный мех* күрүк дəмүрчији.

МЕХАНИЗА́ТОР сущ. механизатор. II *механиза́торский* прил. механизатори; ən механизатор.

МЕХАНИ́ЗМ сущ. механизм (дорүj ən мошин, ən апарат, иhорə ə кор вənкəстənијо).

МЕХА́НИК сущ. механик: 1. сəниhəткор ə механика; 2. ə кор ən мошинhо дəниширənијо сəниhəткор.

МЕХА́НИКА сущ. механика. II *механический* прил. механикаји; ən механика.

МЕХОВЩИ́К сущ. хəзчи: 1. ə молhоj хəзирəво кор сохтənијо сəниhəткор; 2. хəз вə молhоj хəзи фурухтənијо одоми; 3. чəрмчи. II *меховщи́ца* сущ. əзини зəн (духтəр).

МЕЦЕНА́Т сущ. месенат (əри hилм нə култура сəрбəрəhи сохтənијо hоширə одоми). II *меценáтка* сущ. əзини зəн (духтəр). II *меценáтский* прил. месенати; ən месенат.

МЕЧ сущ. гилинч.

МЕЧЕНО́СЕЦ сущ. гилинчкəрду.

МЕ́ЧЕННЫЙ прич. нүшунəлү (нүшунə, дəгмə вənорə, зəрə оморијо).

МЕ́ЧЕНЫЙ прил. нүшунəлү, дəгмəлү, нүшунəвəри, дəгмəвəри.

МЕЧЕ́ТЬ сущ. мəчит (мигдош ən мусулмунəји).

МЕЧТА́ сущ. војə, војкə.

МЕЧТА́НИЕ сущ. 1. војə, војкə; 2. војə сохтəји.

МЕЧТА́ТЕЛЬ сущ. војə сохтənијо одоми. II *мечта́тельница* əзини зəн (духтəр).

МЕЧТА́ТЕЛЬНЫЙ прил. војəсох, војə сохтənијо. || II *мечта́тельность* сущ. војəсохи; војə сохтəји.

МЕЧТА́ТЬ гл. ə хəјол овурдə, војə сохтə, војкə сохтə.

МЕША́ТЬ[1] гл. мониh бирə, мониhи сохтə.

МЕША́ТЬ[2] гл. гəриш сохтə: 1. чүрə ə чүрəво; вохорундə. *Мешать чай ложкой* чојə ə лəгəаəво гəриш сохтə; 2. чүрə ə гəд чү. *Мешать вино с водой* ə шороб ов гəриш сохтə; ; 3. чəшмиш бирə.

МЕШАТЬСЯ[1] гл. 1. мониh бирə, ə пој дəс вəбүчирə; 2. гəриш бирə ə чүникə. *Не мешайтесь в чужие дела* ə кор кəс гəриш нə бошит.

МЕША́ТЬСЯ[2] гл. гəриш бирə: 1. чү ə чүрəво; 2. чү ə гəд чү; 3. сəрү хəрəб бирə, əз əгүл вədарафтə.

МЕ́ШКАТЬ гл. дир сохтə (əри чүникə тəhədи нə сохтə).

МЕШКОВА́ТЫЙ прил. 1. амбар фирəh, чəjтənə хуно, кисəрə хуно, ə тəhəр мүшүк hистијо; 2. дирноh, бəчид нистијо. II *мешкова́тость* сущ. 1. амбар фирəh, чəjтənə хуно бирəји; 2. дирноhи, бəчид нəбирəји.

МЕШКОВИ́НА сущ. чəjтəни (əри чəjтəн, кисə, мүшүк духтə hистијо мол).

МЕ́ШКОТНЫЙ прил. ə 1. дирноh, тəhədи нəс сохтənијо; 2. сəhəри, амбарə вəхт кəрəк бирənијо. II *ме́шкотность* сущ. 1. дирноhи, тəhədи нəсохтəји; 2. сəhəрији, амбарə вəхт кəрəк бирəји.

МЕШО́К сущ. чəjтəн (кисə, мүшүк, ковол). II *мешо́чек* сущ. чəjтənлə. II *мешо́чный* прил. чəjтəни: 1. ən чəjтəн; 2. əри чəjтəн hистијо.

МЕШО́ЧНИК сущ. шəлəкуləчи (бəhзи чиhорə вəсторə, ə дəс (ə кул) хүштə бəрдə фурухтənијо одоми. II *мешо́чница* сущ. əзини

зән (духтәр). II *мешо́чнический* прил. шәләкулә-чији; ән шәләкуләчи.

МЁД сущ. ҳәсәл: 1. ҳәнкҳо әз күлҳо кура сохтәнүтҳо ширинә хәстә чи; 2. ҳәвәлҳо јәкәм түнд биријо, пијон сохтәнијо ҳәнчирәнијә чи. II *медовый* прил. ҳәсәли: 1. ән ҳәсәл; 2. әз ҳәсәл, ә ҳәсәләво сохтә оморијо; 2. бујү бујү ҳәсәлә хуно ҳистијо; 4. перен. шипширин, хотурхоҳ.

МЁРЗЛЫЙ прил. 1. бәјәбәрдә (әз хиники сәхт биријо). *Мёрзлая земля* бәјәбәрдә хори; 2. бәјәзәрә (әз хиники хәрәб биријо). *Мёрзлая морковь* бәјәзәрә зәрдә. II *мёрзлость*: 1. бәјәбәрдәји; 2. бәјәзәрәји.

МЁРЗНУТЬ гл. бәјә бәрдә (зәрә): 1. ә чилид чарустә, сәхт бирә; 2. сәхт күчинә дорә; 3. хәрәб бирә (әз хиники, әз чәгүш); 4. мүрдә (әз хиники).

МЁРТВЫЙ прил. мүрдә: 1. мүрдијо,чунү вәдарафтијо; 2. сүпәнч, хиник, торик (әз товунәј үшүг); 2) әз зиндәкуни дур, әри ҳичиш ҳәмәл нәомрәни (әз товунәј ҳилм вә данандәји). <> *спать мёртвым сном* мүрдәрә хуно хисирә.

МЗДА сущ. 1. ҳәг, мүзд; 2. рушвә.

МЗДОДА́ТЕЛЬ сущ. ҳәгди, рушвәди (ҳәг. рушвә дорәрәнијо одоми).

МЗДОИ́МЕЦ сущ. рушвәхур (у, коми ки ҳәг, рушвә вәкирдә).

МИГ сущ. лап кәмә (кутәћә) вәхт; јә чумбәстәкијә вәхт.

МИГА́ТЬ, МИГНУ́ТЬ гл. 1. пәл-пәл сохтә: 1) чумҳорә (бүгrҳорә вошә-фушә сохтә); 2. мүрдә-дәкәсирә сохтә (әз товунәј үшүг); 2. чум зәрә киникәрә.

МИ́ГОМ нареч. ширп.

МИГРА́ЦИЯ сущ. миграсија (әри зивистә әз јә чикә ә јә чикәјкә рафтәји; чикәј зивистәј хүштәрә дәкиш сохтәји). II *миграцио́нный* прил. миграсијаји; ән миграсија.

МИГРЕ́НЬ сущ. мигрен (ә нимәј сәр дордҳо). II *мигреновый* прил. мигрени: 1. ән игрен; 2. әри мигренә хубсохтә ҳистијо.

МИГРИ́РОВАТЬ гл. миграсија сохтә (әри зивистә әз јә чикә ә јә чикәјкә рафтә; чикәј зивистәј хүштәрә дәкиш сохтә).

МИЗАНТРО́П сущ. мизантроп, одоминәхоҳ (у коми ки, әз одомиҳо вирихтәни; одомиҳорә- II *мизантро́пка* әзини зән (духтәр).

МИЗАНТРО́ПИЯ сущ. мизантропија, одоминәхоҳи (әз одомиҳо вирихтәји; одомиҳорә нәхостәји).

МИ́ЗЕРНЫЙ, МИЗЕ́РНЫЙ прил. јә минчигирлә (лап кәм, лап чүклә). II *ми́зерность, мизе́рность* сущ. лап кәми, лап чүкләләји.

МИЗИ́НЕЦ сущ. гилинтә әнкүшт. II *мизи́нчик* уменьш. гилинтә әнкүштлә. || *мизи́нцевый* прил. гилинтәәнкүшти, ән гилинтә әнкүшт.

МИКРО́Б сущ. микроб.

МИКРО́БНЫЙ прил. микроби, ән микроб.

МИКРОСКО́П сущ. микроскоп (ә чумәво винирә нәс бирәнијо чүклә чиләћорә әри дәнишира карасти). II *микроско́пный* прил. микроскопи; ән микроскоп.

МИКРОСКОПИ́ЧЕСКИЙ прил. микроскопи: 1. ә кумәки микроскопәво сохтә оморәнијо; 2. әнчәг ә микроскопә винирә бирәнијо; лап чүклә, хүрдәлә.

МИКРОФО́Н сущ. микрофон. II *микрофо́нный* прил. микрофони; ән микрофон.

МИ́КСЕР сущ. миксер (то же, сто *сместитель*). II *ми́ксерный* прил. миксери; ән миксер.

МИКСТУ́РА сущ. микстү́ра (ә гәдү јә чәнд чиро чиҳо дәријо дәрмуј ови). II *микстү́рный* прил. микстураји; ән микстура.

МИЛА́ШКА сущ. ҳәзизи, мәћрибонә одоми.

МИ́ЛЕНЬКИЙ прил. 1. ә чум нүштәнијо, рач, одомирә хош оморәнијо; 2. әз дүл одоми ҳистијо, ҳәзизи, хостәкор.

МИЛИЦЕ́ЙСКИЙ прил. милисәји; ән милисә.

МИЛИЦИОНЕ́Р сущ. милисәнир. II *милиционе́рша* сущ. әзини зән (духтәр). II *милиционе́рский* прил. милисәнири; ән милисәнир.

МИЛИ́ЦИЯ сущ. милисә.). II *милицейский* прил. милисәји; ән милисә.

МИЛЛИА́РД сущ. милјард. II *миллиа́рдный* прил. 1. милјардимүн; 2. гимәтү милјард ҳистијо, ә милјардәво шумордә оморәнијо.

МИЛЛИАРДЕ́Р сущ. милјардир: јүрә милјард, милјардҳо (пул) ҳистијо одоми. II *миллиарде́рша* әзини зән (духтәр).

МИЛЛИО́Н сущ. милјон. II *миллио́нный* прил. 1. милјонимүн; 2. гимәтү милјон ҳистијо, ә милјонәво шумордә оморәнијо.

МИЛЛИОНЕ́Р сущ. милјонир: јүрә милјон, милјонҳо (пул) ҳистијо одоми. II *миллионе́рша* әзини зән (духтәр).

МИ́ЛОВАТЬ гл. бәхширә, әз тәхсирү кирошtә. II *ми́лование* сущ. бәхширәји, әз тәхсир кирошtәји.

МИЛОВА́ТЬ гл. тимор сохтә киникәрә, хушә руј бурбундә.

МИЛОВА́ТЬСЯ гл. дӯ јәкирә тимор сохтә.

МИЛОВИ́ДНЫЙ прил. хунширин, ә чум нӯштәни, хош оморәни.

МИЛОСЕ́РДИЕ сущ. рәћм, рәћмбәри (әри ә киникә кумәки сохтә, јә новкә киникәрә бәхширә ћәзӯр бирәји).

МИЛОСЕ́РДНЫЙ, МИЛОСЕ́РДЫЙ прил. рәћмлӯ, рәћмәкӯн, рәћмәдӯл, дӯлназук.

МИ́ЛОСТИВЫЙ прил. рәћмсох, хубихоћ.

МИ́ЛОСТЫНЯ сущ. содого.

МИ́ЛОСТЬ сущ. 1. рәћм; 2. хубә кор, рәћмәдӯли.

МИ́ЛЫЙ I в знач. сущ. ћәзизи (ћәзизә одоми); II прил. 1. ћӯрмәтлӯ, хуб; 2. ә чум нӯштәни, рач, дӯл шор сохтәнијо, ләзәт дорәнијо; 3. ћәзиз, әз дӯли ћистијо.

МИЛЯ́ГА сущ. хубә одоми, ћәммә ә јӯ вәкосирәнијо одоми.

МИМ сущ. мим (кофсӯз возирәнијо актјор).

МИ́МИКА сущ. мимика (ә дӯл дәрирә ә рујә чӯмундәрәво бурбундәји).

МИ́МО нареч. әз јонӯ, әз нәзникију, ә киникә, чӯникә нәзник нәрафтә. *Пройти мимо* әз јонӯ кирошта.

МИМОЕ́ЗДОМ нареч. әз јонӯ кирошдәнки (ә чӯникәрәво рафдәнкә, поједә нәћ).

МИМО́ЗА сущ. мимо́за (дор, кулә, савзи). II *мимозо́вый* прил. мимозаји; ән мимоза.

МИМОЛЁТНЫЙ прил. 1. зу, тәћәди әз јон киникә, чӯникә кирошта́нијо рафтәнијо; 2. зу сур бирәнијо, зу кирошта́нијо.

МИМОХО́ДОМ нареч. 1. ә сәр рәћ, әз јонӯ кирошта́нкә; 2. ә сәр зувуни, нәгәстәнки.

МИ́НА[1] сущ. ми́на (әри чӯникәрә лов сохтә ә хори, ә зир ов дәшәндә оморәнијо, јә новкә әз миномјот шәндә оморәнијо бомба). II *ми́нный* прил. минаји: 1. ән мина; 2. мина дәчирә (шәндә) оморијо.

МИ́НА[2] сущ. рујтурши, лов-бузӯ дӯлӯлӯји. *Делать кислую мину* рујә турш сохтә, лов-бузә дулулу сохтә.

МИ́НА[3] сущ. ми́на: 1. ә гәдимә Јәвән вә ә Мизрәћ пәјмунә; 2. пул ән гәдимә Јәвән.

МИ́НА[4] сущ. ми́на (гәд ән карандаш).

МИНАРЕ́Т сущ. минорә (мусулмоћо азан дорәнӯтћо чикә). II *минаре́тный* прил. минорәји; ән минорә.

МИНДА́ЛЬ сущ. бодом. II *минда́льный* прил. бодоми: 1. ән бодом; 2. ән бодом ћистијо; 3. әз бодом сохтә оморијо; 4. ә рәнг кулћој ән бодом ћистијо.

МИНДА́ЛЬНИК сущ. 1. дор бодоми; 2. бодомлуг.

МИНЁР сущ. миначи (мина дәчирәнијо вә минаћорә вәдәшәндәнијо сәнићәткор).

МИНЕРА́Л сущ. минерал. II *минера́льный* прил. минерали; ән минерал.

МИНЕРА́ЛКА сущ. разг. ов минерали.

МИНЕРО́ЛОГ сущ. минералог (сәнићәткор ән минералокија).

МИНЕРАЛО́ГИЯ сущ. минералокија (әз товунәј минералћо ћистијо ћилм. || II *минерало́гический* прил. минералокијаји; ән минералокија.

МИНЁР сущ. ми́наччи (мина дәчирәнијо вә вәчирәнијо сәнићәткор). II *минёрный* прил. миначији, минадәчирәји; ән миначи, ән минадәчирәји.

МИНИАТЮ́РА сущ. миниатӯр: 1. ә гәдимијә китобћо вә дәсхәтиће нәхӯшћо вә рәнгәбәрәнгә шикилћо; 2. чӯкллә, рачә шикиллә; 3. чӯкләләј ән чӯникә. II *миниатю́рный* прил. миниатӯри; ән миниатӯр.

МИНИАТЮ́РИСТ сущ. миниатӯрчи (миниатӯр кәширәнијо, гӯч сохтәнијо одоми). II *миниатю́ристка* әзини зән (духтәр).

МИНИАТЮ́РНЫЙ прил. 1. миниатӯри, ән миниатӯр; 2. чӯклә, рачлә. II *миниатю́рность* сущ. миниатӯри, чӯклә, рачи.

МИНИМА́ЛЬНЫЙ прил. минимал, ән кәм, ән чӯклә (ә чәркәј јӯрә хуно ћистиће чӯћојикә). II *минима́льность* сущ. минимали (ән кәми, ән чӯклә).

МИ́НИМУМ сущ. минимум: 1. ән кәм ән чӯникә; 2. ән кәмә гәдәр ән кәрәки; 3. әри кор сохтә ән кәм данӯстә кәрәк ћистијој ән сәнићәткор; 4. в знач. нареч. ән кәм, ћич нә бистокә.

МИНИ́РОВАТЬ гл. мина норә, дәшәндә (әри чӯникәрә лов сохтә). II *мини́рование* сущ. мина норәји, дәшәндәји (әри чӯникәрә лов сохтә).

МИНИСТЕ́РСТВО сущ. 1. министрћој ән јә ћӯкмот; 2. дәвр ән министри.

МИНИ́СТР сущ. министр. II *министе́рский* прил. министри, ән министр.

МИНОВА́ТЬ гл. 1. әз јонӯ кирошта, јӯрә ә пәсә, јә новкә ә гирог ћишта; 2. ә сәрбәћәм нә оморә; 3. кирошта, вәрастә; 4. хилос бирә (әз чӯникә).

МИНУ́ВШИЙ прил. кироштијо, ћәвәли.

МИ́НУС сущ. минус. II *минусо́вый* прил. минуси.

МИНУ́ТА сущ. минут (вәхт, 1/60 ән сәһәт, 60 секунд); 2. лап кәмә вәхт; 3. әри күнчә, гәдирә пәјмундә пәјмунә (1/60 ән градус); II *мину́тка и мину́точка* уменьш. минутлә, јә минутлә.

МИНУ́ТНЫЙ прил. 1. минути. *Минутная стрелка* әгрәб минути; 2. јәминути. *Минутная радость* јәминути шори.

МИНУ́ТЬ, МИ́НУТЬ гл. кироштә: 1. әз јонү (кијү) кироштә; 2. вәрастә; 3. томом бирә. *Ему минуло сорок лет* у чүл саләрә кирошти;

МИР[1] сущ. һилом, дүнјо. II *мирово́й* прил. һиломи, дүнјоји.

МИР[2] сущ. 1. шолуми; 2. динчи; 3. дусти. *Жить в мире* дустә хуно зивистә. <> *мир* кому; *мир праху* кого худо рәһмәт сохо; монуһоту ковут; *с миром (иди, поезжай)* рәһ тү ник бу.

МИРИА́ДЫ сущ. лап амбар, ә шуморуш нәоморәни, милјонһо, милјардһо.

МИРИ́ТЬ гл. шолум (боришмиш) сохтә: 1. кирә (чүрә). Ә разилуги овурдә, шолуми вәнкәстә ә һәрәј киникә; 2. кирә (чүрә) ә кирәво, ә чүрәво. Әри дү јәкирә ә рәһ бәрдә мәчбур сохтә .

МИРИ́ТЬСЯ гл. шолум (боришмиш) бирә: 1. ә кирәво. Дүшмәјәтирә појундә, ә разијәти оморә; 2. ә кирәво. Чүникәрә ә рәһ бәрдә.

МИ́РНЫЙ прил. 1. см. мир; 2. шолумихоһ, ә разијәти оморәнијо; 3. динч.

МИРОВА́Я сущ. разијәти: 1. ә һәрә дәбирә нәразијирә судсүз һәл сохтә; 2. әз товунәј ән әзини кор һистијо документ.

МИРОВОЗЗРЕ́НИЕ сущ. һиломә винирәји, ә һилом дәниширәји.

МИРОВО́Й[1] прил. дүнјоји, һиломи: 1. ән дүнјо, ән һилом; 2. ә битәв дүнјо бирәнијо, һистијо; 3. јәкимүн, ә дүнјо ән хуб; лап хуб, лап рач.

МИРОВО́Й[2] прил. шолумији: 1. әри шолумисохтә һистијо; 2. ән шолуми сохтәнијо органһо.

МИРОЗДА́НИЕ то же,что. *мир*.

МИРОЛЮБИ́ВЫЙ прил. шолумихоһ (тарафдор ән шолуми). II *миролюби́вость* сущ. шолумихоһи.

МИРОЛЮ́БИЕ сущ. шолумихоһи (әри шолуми бирә чәһти сохтәји).

МИРОПОНИМА́НИЕ сущ. һиломә вәрасирәји (ә сәр офторәји).

МИРОТВО́РЕЦ сущ. шолумисох (шолуми сохтәкор, ә хәјол шолуми бирәкорә одоми). II *миротво́рица* сущ. әзини зән (духтәр).

МИРСКО́Й прил. һиломи, дүнјоји: 1. ән һилом, ән дүнјо; 2. ән һилом, ән дүнјо һистијорә хуно; 2. ә һилом, ә дүнјо зивистәнијо.

МИРЯ́НИН сущ. дати нистијо одоми. II *миря́нка* әзини зән (духтәр).

МИ́СКА сущ. бодјә. II *ми́сочка* сущ. бодјәлә. II *ми́сочный* прил. бодјәји; ән бодјә.

МИССИОНЕ́Р сущ. миссионер (әри ә христиан чарустәјишү ә гәд христиан нәбирәкорһо кор бәрдә фирсорә оморәнијо одоми). II *миссионе́рка* әзини зән (духтәр). II *миссионе́рский* прил. миссионери; ән миссионер.

МИ́СТИК сущ. ми́стик (ә мистика бовор сохтәнијо одоми).

МИ́СТИКА сущ. мистика: 1. ә әз у һиломикә хәбәр данүстәји ән одоми боворими; 2. чүникә ә сәр нә офторәни, нә вәрасирәнијә кор (чи).

МИСТИ́ЧЕСКИЙ прил. мистикаји: 1. ән мистика; 2. мистикарә хуно һистијо; 3. ә сәр нәофторәни, нәвәрасирәни.

МИ́ТИНГ сущ. митинг (әри сәхт кәрәкијә мәсәләһорә ћәл сохтә ичлос ән амбарә одомиһо). II *митинго́вый* прил. митинги; ән митинг.

МИТИНГОВА́ТЬ гл. митинг сохтә, митинг кировундә.

МИФ сущ. миф: 1. әз товунәј худоһо, икидһо, һәмәл оморәји ән һилом нәгүлһој хәлги; 2. дуз нистијо ихтилот. II *мифи́ческий* мифи: 1. ән миф; 2. мифә хуно һистијо

МИ́ШКА разг. ласк. то же, что *медведь*. II *мишу́тка* уменьш. хүрслә.

МИШУРА́ сущ. зарлүјә русму: ов сүрх, јә новкә ов нүгрә дорә оморијо металијә русму (әри бофтә,әри мол парчаји кор бирәнијо).

МЛАДЕ́НЕЦ сущ. совор, соворә һәјил. II *младе́нческий* прил. совори, соворә һәјили; ән совор, ән соворә һәјил.

МЛАДЕ́НЧЕСТВО сущ. совори, соворә һәјили (сүфтәји вәхт ән һәјил).

МЛАДО́Й см. *молодой*.

МЛА́ДОСТЬ см. *молодость*.

МЛА́ДШИЙ прил. чүклә, чүкләји: 1. ә кор хүштә әз јәкикәһо дәрә һистијо; 2. ә салү киро ә јәкикә дәнишира чүклә һистијо; салү әз сал һәммә кәм һистијо.

МЛЁКО то же, что *молоко*. II *млечный* прил. шири: 1. см. *молочный:* 2. ширә хуно.

МЛЕКОПИТА́ЮЩИЕ сущ. ширхурҺо, пӳштӳлӳҺо (балаҺој хӳштәрә шир дорәнијо шыдралӳҺо).

МЛЕТЬ гл. 1. ворихтә мундә, вомундә; 2. сӳстә хуно бирә; 3. кәј бирә, хисирә (әз товунәј бәҺзи чиәкҺој ән тән).

МНЕ́НИЕ сущ. фикир (чӳникәрә гимәт дорәји, әз товунәј чӳникә коф куфтирәји).

МНИ́МЫЙ прил. 1. соф нистијо, ә мәҺшово оморәнијо; 2. дуркунәки.

МНИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. музи, музмузи, шәккир, бииҺтибор. II *мни́тельность* сущ. музји, шәккири, бииҺтибори.

МНИТЬ гл. устар. 1. фикир сохтә (амбари вәхт нәһәгијә фикирҺо); 2. имид бәстә.

МНИ́ТЬСЯ гл. ә мәҺшово, ә пишој чумҺо оморә (ә хов, ә сојил-бојили).

МНО́ГИЕ мест. амбари, амбариҺо (амбарә бәхш ән киҺојикә, чӳҺојикә).

МНО́ГО нареч. амбар: 1. числ. әз гәдәр зијод. *Он много знает* у амбар данӳстә; *во дворе много детей* ә мәҺәлә амбарә һәјилҺоји; *много времени прошло с тех пор* әз у муҺој амбарә вәхт кирошти; 2. нареч. в знач. сказ. амба́ри, зијо́ди. *Этого мне много* и әри мә амбари.

МНОГОБО́ЖИЕ сущ. ә амбарә худәҺо бовор (гуллуг) сохтәји.

МНОГОВО́ДНЫЙ прил. овлӳ, овӳ амбар (Һистијо). II *многово́дность.* сущ. овлӳји, овӳ амбар бирәји.

МНОГВО́ДЬЕ сущ. овамбари (овӳ амбар бирәји).

МНОГОГОВОРЯ́ЩИЙ прил. амбаркуј (әз товунәј амбарә чиҺҺо мәһлӳмот дорәнијо).

МНОГОДЕ́ТНЫЙ прил. амбарәһәјили (һәјилҺојӳ амбар Һистијо). II *многоде́тность* сущ. һәјилҺојӳ амбар бирәји.

МНОГОДНЕ́ВНЫЙ прил. амбарәрузи (ә амбарә рузҺо Һистијо, бирәнијо, һәмәл оморијо).

МНОГОЖЕ́НЕЦ сущ. јӳрә амбарә зән Һистијо мәрд.

МНОГОКРА́ТНЫЙ прил. амбарәбоји: бирijo, амбарә бо (дәс) сохтә оморијо.

МНОГОЛЕ́ТНИЙ прил. амбарәсали: 1. амбар зивистијо; 2. амбарә салҺо бирijo.

МНОГОМЕ́СТНЫЙ прил. амбарәчикәји (чикәһојӳ амбар Һистијо).

МНОГООБРА́ЗИЕ сущ. чиробәчироји.

МНОГООБРА́ЗНЫЙ прил. чиробәчиро (Һистијо).

МНОГОРЕЧИ́ВЫЙ прил. амбакофсох; амбар коф сохтәнијо; јӳрә амбар коф сохтә хош оморәнијо.

МНОГОСЕМЕ́ЙНЫЙ прил. кӳфләткәлә (јӳрә амбарә һәјил Һистијо, кӳфләтӳ кәлә Һистијо). II *многосеме́йность* сущ. кӳфләткәләји (јӳрә амбарә һәјил бирәји, кӳфләтӳ кәлә бирәји).

МНОГОСЛО́ВИЕ сущ. амбарәкофи (кофҺојӳ зијод бирәји, кутәһ нә бирәји ән ихтилот, дураз кәширәји ән кофҺо).

МНОГОСЛО́ВНЫЙ прил. амбарәкофлӳ (амбар коф сохтәнијо, кофҺојӳ амбар Һистијо).

МНОГОСТОРО́ННИЙ прил. 1. тарафҺојӳ амбар Һистијо; 2. һәртарафи.

МНОГОСТРАДА́ЛЬНЫЙ прил. амбарә сәһәр кәширијо.

МНОГОТИРА́ЖНЫЙ прил. амбарәтиражи (тиражӳ амбар Һистијо).

МНОГОТРУ́ДНЫЙ прил. амбар чәтин, сәһәрӳ, нәгумојӳ амбар Һистијо).

МНОГОУВАЖА́ЕМЫЙ прил. амбар Һӳрмәтлӳ.

МНОГОЦВЕ́ТНЫЙ прил. рәнгә-бәрәнг.

МНОГОЭТА́ЖНЫЙ прил. амбарәмәртәбәји (мәртәбәҺојӳ амбар Һистијо).

МНО́ЖИТЬ гл. зәрә (гәдәр ән чӳникәрә чәнд бојикә зијод сохтә). II *умноже́ние* сущ. зәрәји (гәдәр ән чӳникәрә чәнд бојикә зијод сохтәји).

МНО́ЖИТЬСЯ гл. 1. мат. зәрә оморә (чәндә ә чәндикә); 2. амбар сохтә оморә, зијод сохтә оморә.

МОГИ́ЛА сущ. 1. говрә, гур; 2. перен. в знач. сказ. әз товунәј коф, сур доштә данӳстәкор. <> *Одной ногой в могиле* јә пој ә гур (ә говрә) бирә; *свести в могилу* чунӳрә вәдәшәндә, кӳштә; *сойти в могилу э* говрә дәрафтә, мӳрдә. II *моги́лка* уменьш. говрәлә.

МОГИ́ЛЬНИК сущ. кӳһнә говроҺо, митоҺо сәхт сохтә оморијо чикә.

МОГИ́ЛЬНЫЙ прил. говрәји; ән говрә.

МОГИ́ЛЬЩИК сущ. говрәвәкән (говрә вәкәндәнијо вә сәрӳрә сәхт сохтәнијо одоми).

МОГУ́ЧИЙ прил. кӳбӳр, гувотлӳ, кӳвәһлӳ. II *могу́честь* сущ. кӳбӳри, гувотлӳји.

МОГУ́ЩЕСТВЕННЫЙ прил. кӳбӳр, сәхт (амбар) гувотлӳ, кӳвәһлӳ. II *могу́щественность* сущ. кӳбӳри, сәхт (амбар) гувотлӳји, кӳвәһлӳји.

МОГУ́ЩЕСТВО сущ. кӳбӳри, кӳвәһ, кәлә гувот.

МО́ДА сущ. 1. мод. *Одеться по моде* ә модәво вокундә (тәнә); *журнал моды* журнал ән модһо; 2. дәб, һәдәт. *Ввести в моду* дәб дәшәндә, ә һәдәт вәнкәстә. <> *Войти в моду* ә дәб дәрафтә, ә һәдәт офторә.

МОДЕЛИ́РОВАТЬ гл. 1. модел дуз (гүч) сохтә; 2. чүникәрә моделә хуно бурбундә. II *моделирование* сущ. модел дуз (гүч) сохтәји.

МОДЕЛИ́СТ сущ. моделчи (модел гүч сохтәнијо одоми). II *моделистка* әзини зән (духтәр).

МОДЕ́ЛЬ сущ. модел. II *моде́льный* прил. модели; ән модел.

МОДЕЛЬЕ́Р сущ. моделчи: модел дуз (гүч) сохтәнијо сәниһәткор. II *модельеры́* әзини зән (духтәр).

МО́ДНИК сущ. модпәрәст, ә модәво тән вокундәнијо одоми. II *мо́дница* әзини зән (духтәр).

МО́ДНИЧАТЬ гл. 1. ә модәво тән вокундә; 2. наз сохтә.

МО́ДНЫЙ прил. моди: 1. ән мод; 2. и сәһәт ә мод дәријо; 3. ә мод киро сохтә оморијо.

МО́ЕЧНАЯ сущ. чикәшштә (әри шштә чикә).

МО́ЕЧНЫЙ прил. әри (чүһојикәрә) шштә һистијо.

МО́ЖЕТ, МО́ЖЕТ БЫТЬ ввод. сл. бәлкә, имбу, миданү бирә.

МО́ЖНО в знач. сказ. имбу, һәмәл мијов. *Здесь можно курить?* Инчикә сигарет кәширә һәмәл мијов?; *работу можно закончить за два дня* корә имбу ә дү руз вәрастә.

МОЗА́ИКА сущ. мозаика (әз рнгә-бәрәнгә шишәһо, сәнгһо вә јә матераликәһо дуз сохтә оморәнијо шикил, нәхүш). II *мозаи́чный* прил. мозаикаји: 1. ән мозаика; 2. ә мозаикәрәво сохтә, вәравундә оморијо.

МОЗГ сущ. 1. мувәһ; 2. үлүк. II *мозгово́й* прил. мувәһи; ән мувәһ.

МО́ЗГЛЫЙ то же, что *промозглый*.

МОЗГЛЯ́ВЫЙ прил. разг. чулаз, ләгәр, һочиз, пәләмүрд, һәләмәрд.

МОЗГОВА́ТЬ гл. фикир сохтә (әз товунәј чүникә); ирон. сәр хүрд сохтә.

МОЗО́ЛИСТЫЙ прил. гәбәр, гәбәрлү; дүкәнәк. *Мозолистые руки* гәбәрә, (гәбәрлүјә) дәсһо.

МОЗО́ЛИТЬ гл. гәбәр, дүкәнәк сохтә. <> *Мозолить глаза* чумһојүрә дүкәнәк сохтә (әз амбар вәдибирә визор сохтә).

МОЗО́ЛЬ сущ. гәбәр, дүкәнәк. II *мозо́льный* гәбәри, дүкәнәки; гәбәр (дүкәнәк) һистијо.

МОЙ 1. мест. әнмәни (шүвәр, нумкүрдә); 2. мест. ән мә (һистијо чуникә). *Мой дом* хунәј мә.

МО́ЙКА сущ. 1. шуштәји (шуштәнкә сохтә оморәнијо кор; 2. әри чүникә шуштә һистијо карасти, мошин, чикә.

МО́ЙЩИК сущ. шуштәкор (корү чүникә шуштә һистијо одоми). II *мо́йщица* әзини зән (духтәр).

МО́КНУТЬ гл. тар бирә, нәм бирә.

МО́КНУЩИЙ прил. тар (нәм) сохтәнијо; нәми рәһо дорәнијо.

МОКРИ́ЦА сущ. 1. гүмгүмә (ә нәмә чикә дәбирәнијо бүһүлү); 2. мирвори (ә нәмә чикә вәроморәнијо савзә).

МОКРО́ТА сущ. хәјф, рым (әз нәфәс, јә новкә әз шүшлүк вәдирәморәнијо).

МОКРОТА́ сущ. 1. тари, нәми; 2. воруш, вәрф

МО́КРЫЙ прил. тар: 1. нәм һистијо, ә хүштә битәв нәми вәчиријо; 2. *мокро* в знач. сказ. та́ри. *На полу мокро* хори тари; 3. ә гәд нәми дәријо.

МОЛВА́ сущ. коф, коф -кәләч, хәбәрһо.

МО́ЛВИТЬ гл. куфтирә, коф сохтә.

МОЛДАВА́НЕ сущ. молдованһо (хәлг, амбари одомиһој ән Молдова). II *молдава́нин* молдован (јәки әз и одомиһо) II *молдава́нка* әзини зән (духтәр).

МОЛДА́ВСКИЙ, МОЛДАВА́НСКИЙ прил. молдовани: ән молдованһо, ән зувун үшү, ән тәһәр зиндәкунишү,ән милләт үшү, ән һәдәтһошү, ән кутурашү, ән Молдова, ән хоријү, торихү; ән модованһо, ә Молдова һистијорә хуно). *По-молдавски, по-молдавански* ә молдовани.

МОЛЕ́КУЛА сущ. молекул. II *молекуля́рный* прил. молекули; ән молекул.

МОЛЕ́ЛЬНАЯ, МОЛЕ́ЛЬНЯ сущ. бәјт тәфилоһ (тәфилоһ хундәнүтһо чикә).

МОЛЕ́НИЕ сущ. 1. тәфилоһ хундәји; 2. минәт сохтәји, лово хостәји.

МОЛИ́ТВА сущ. тәфилоһ. II *молитвенный* прил. тәфилоһи; ән тәфилоһ.

МОЛИ́ТВЕННИК сущ. сидур, сидур ән тәфилоһ.

МОЛИ́ТЬ гл. минәт сохтә, лово хостә. <> *молить Бога* әз Худо лово хостә. II *моле́ние* сущ. минәт сохтәји, лово хостәји.

МОЛИ́ТЬСЯ гл. 1. тәфилоһ хундә; 2. лово хостә.

МО́ЛКНУТЬ гл. кофә пойундә, сәс хүштәрә бурра; коф нә сохтә.

МОЛНИЕНО́СНЫЙ прил. 1. бирәнгинәји (бирәнгинә овурдәнијо); 2. лап зу, бирәнијо.

МОЛНИ́РОВАТЬ гл. тәһәдијә телеграм фирсорә; ә тәһәдијә телеграмово хәбәр расундә.

МО́ЛНИЯ сущ. 1. бирәнгинә; 2. тәһәдијә телеграм. II *мо́лниевый и мо́лнийный* прил. бирәнгинәји; ән бирәнгинә.

МОЛОДЕ́ТЬ гл. ӌојил бирә.

МО́ЛОДЕЦ сущ. икид (ә нәгүлһој уруси).

МОЛОДЕ́Ц сущ. 1. икидә күк; 2. ә сохтә хубә корү киро киникәрә әри тәһәриф дорә вә разијәти бурбундә куфтирә оморәнијо коф.

МОЛОДЁЖЬ сущ. ӌојилһо, ӌојил-ӌувун. II *молодёжный* прил. ӌојили: 1. ән ӌојилһо; 2. ән ӌојилһо һистијо; 3. әри ӌојилһо һистијо.

МОЛОДИ́ТЬ гл. ӌојил сохтә.

МОЛОДИ́ТЬСЯ гл. хүштәрә ӌојил бурбундә.

МОЛОДИ́ЦА сущ. устар. ӌојилә зән.

МОЛО́ДКА то же,что *молодица*.

МОЛОДНЯ́К сущ. 1. ӌојилә һәјвонһо; 2. ӌојилә вишә;

МОЛОДОЖЁНЫ сущ. тазалә һәрсишү биријо мәрд нә зән, һәмикә тазәлә зән хостијо мәрд.

МОЛОДО́Й прил. 1. ӌојил. *Молодая женщина* ӌојилә зән; 2. тазалә сәр кирдијо вәроморә. *Молодое дерево* ӌојилә дор; 3. таза, нәрасирә. *Молодое вино* таза шороб; 4. в знач. сущ. тазәһәтон. II *молода́я* сущ. тазәһәрүс. II *моло́денький* уменьш. ӌојиллә.

МО́ЛОДОСТЬ сущ. 1. ӌојили; 2. перен. собир. ӌојилһо.

МОЛОДУ́ХА сущ. прост. ӌојилә шүвәрлүјә зән.

МОЛОЖА́ВЫЙ прил. әз сал хүштә ӌојил вәди һистијо (ә товунәј пирә одоми).

МОЛО́ЗИВО сущ. хүршово. II *моло́зивный* прил. хүршовоји; ән хүршово.

МОЛОКО́ сущ. шир. <> *Молоко на губах не обсохло* әз ләһәјү әдәј буј шир оморә. II *молочко́* уменьш. ширлә.

МОЛОКОСО́С сущ. разг. пренеб. әз ләһәјү буј шир оморәнијо һәјил (әз товунәј әри ә бәһзи корһо гәриш бирә лап ӌојилә одоми).

МО́ЛОТ сущ. кәчук, кәлә кәчук (әри чүникә куфтә, јә новкә сәнг хүрд сохтә). <> *Быть (находиться) между молотом и наковальней* ә һәрәј ов нән аташ дәмундә.

МОЛОТИ́ЛКА сущ. тәхүлкуф (тәхүл куфтәнијо мошин).

МОЛОТИ́ЛЬЩИК сущ. тәхүлкуф, хирмончи. II *молоти́льщица* әзини зән (духтәр).

МОЛОТИ́ТЬ гл. куфтә (тәхүлә). II *молотьба́* сущ. куфтәји (ә товунәј тәхүл). II *молоти́льный* прил. тәхүл куфтәнијо, әри тәхүлкуфтә һистијо.

МОЛОТОБО́ЕЦ сущ. кәчукзән (кәчук зәрәнијо фәһлә).

МОЛОТО́К сущ. кәчук. || II *молото́чек* уменьш. кәчуклә. II *молотко́вый* прил. кәчуки; ән кәчук.

МО́ЛОТЫЙ прил. куфтә, куфтәоморә (куфтә оморијо).

МОЛО́ТЬ[1] гл. 1. куфтә (хүрдә сохтә); 2. кәширә: 1)тәхүлә ә орд чарундә; 2) әз мошин кировундә (ә товунәј кушт).

МОЛО́ТЬ[2] гл. һәл сохтә, вәнчирә (шигирә кофһо ссохтә).

МОЛОТЬБА́ сущ. хирмонијо: 1. тәхүлкуфтә; 2. вәхт ән хирмон.

МОЛО́ЧЕНЫЙ прил. куфтә, куфтәоморә (куфтә оморијо). *Молоченая пшеница* куфтә кәндүм.

МОЛО́ЧНАЯ сущ. тукуј шири (шир вә чиһој шири фурухтә морәнијо чикә).

МОЛО́ЧНИК сущ. 1. ширфурух; 2. ширдоку, ширдон.

МОЛО́ЧНИЦА[1] сущ. ширфурух (шир фурухтәнијо зән, духтәр).

МОЛО́ЧНИЦА[2] сущ. ләһәләрбә (ночоги ән ләһәј соворә һәјил).

МОЛО́ЧНОСТЬ сущ. чәнд гәдәрикә шир дорә данүстәји.

МОЛО́ЧНЫЙ шири: 1. ән шир; 2. шир дорәнијо, әри шир дүширә доштә оморәнијо; 3. ширхур (ә ширәво доштә оморәнијо ӌојилә һәјвон); 4. ә кову зәрәнијо, ә рәнг шир һистијо. <> *Молочный брат, молочная сестра* шир ән јә дәдәјә хурдәтһо, сугд нистүтһо бәһзи одомиһо.

МО́ЛЧА нареч. коф нәсохтә; күм појистәки, сәс хүштәрә нәвәдәшәндә; кофсүз-кәләчсүз.

МОЛЧАЛИ́ВЫЙ прил. 1. кәмкофсох (јүрә амбар кофсохтә хош нәс оморәнијо); 2. кофсүз куфтирә вә вәрасирә оморәнијо. II *молчали́вость* сущ. кәмкофсохи (хосијәт ән кәм коф сохтәнијо одоми).

МОЛЧА́НКА сущ. лол, кар, кум (вози һәјили; јәкимүн коф сохтәкор возирә вонорәни).

МОЛЧА́ТЬ гл. кум бирә (појистә): 1. һичиш нә куфтирә, сәс хүштәрә нә вәдәшәндә; 2. сабур сохтә, тоб дорә. II *молчание* сущ. кум бирәји (појистәји), коф нә сохтәји.

МОЛЧКО́М нареч. јә кофиш нәкуфтирә, кофсүз- кәләчсүз.

МОЛЧО́К в знач. сказ. куми. *Всё знает, а сам – молчок* һәр чүрә данүстәни, омо јү куми.

МОЛЧУ́Н прил. кофнәсох, кум (коф нәссохтәнијо одоми). II *молчу́нья* әзини зән (духтәр).

МОЛЬ[1] сущ. күвә. *Молью изъедено* күвә зәри (хурди). II *молевой* прил. күвәји; ән күвә.

МОЛЬ[2] сущ. бурра дорһорә ә никәрә чүтам бисто ов дорәји вә һәчи фирсорә оморијо дорһо.

МОЛЬБА́ сущ. сәхтә минәт, сәхт минәт сохтәји.

МОМЕ́НТ сущ. момент, түтәм : 1. лап кутәһә (кәмә) вәхт. *В тот самый момент* һә ә у түтәм; 2. вәхт ән чүникә сәр кирдәји, сохтәји.

МОМЕНТА́ЛЬНЫЙ прил. моменти, түтәми (һә у момент, ширп, һә ә у түтәм бирәнијо).

МОНА́РХ сущ. монарх (парчоһ, чар, император, султан). II *мона́рхиня* әзини зән (духтәр). II *мона́рший* прил. монархи; ән монарх.

МОНАРХИ́ЗМ сущ. монархизм, парчоһјәти.

МОНАРХИ́СТ сущ. монархист, парчоһпәрәст (тарафдор ән монархизм). II *монархи́стка* әзини зән (духтәр).

МОНА́РХИЯ сущ. монархија, парчоһјәти.

МОНАСТЫ́РЬ сущ. монастир. II *монастырский* прил. монастири; ән монпстир.

МОНА́Х сущ. нәзир. II *мона́шек, мона́шка* ласк нәзирлә. II *мона́хиня, мона́шенка и мона́шка* әзини зән (духтәр). || II *мона́шеский* прил. нәзири; ән нәзир.

МОНГО́ЛЫ сущ. монголһо (хәлг, амбари одомиһој ән Монголија). II *монго́л* монгол (јәки әз и одомиһо). II *монго́лка* әзини зән (лухтәр).

МОНГО́ЛЬСКИЙ прил. монголи: ән монголһо, ән зувун үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән һәдәтһошү, ән милләт үшү, ән културашү, ән Монголија, ән хоријү, ән торихү; ән монколһо, ә Монголија һистијорә хуно). *монгольский язык* зувун монголи.

МОНЕ́ТА сущ. пул, пул метали. II *моне́тный* прил. пули: 1. ән пул метали; 2. әри пул (метали) бурра һистијо.

МОНЕ́ТЧИК сущ. пулбур (пул бурранијо фәһлә).

МОНОЛИ́Т сущ. монолит: 1. јә битәвә сәнг вә әз и бурра (тироширә) оморијо чи; 2. һәл бирә јә битәвә чи һәмәл оморијо сәхтә материалһо. II *моноли́тный* прил. монолити: 1. ән монолит; 2. јә битәв.

МОНОЛО́Г сущ. монолог (ә хүштәни хүштәрәво коф сохтәнки, јә новкә ә кушдоштокорһо куфтирәнијо кофһој ән јә одоми). II *монологический* прил. монологи; ән монолог.

МОНОТЕ́ИЗМ сущ. монотеизм, ә јә (тәкә) худо боворими; јәхудошинохи. II *монотеисти́ческий* прил. монотеизми; ән монотеизм.

МОНПАНСЬЕ́ сущ. монпоси.

МОНСТР сущ. монстр: 1. әз дәдәјоморә мүһүчүзә, бишәлкә одоми, һәјвон; 2. ә хосијәтһојү әз јәкикәһә ә хәрәби амбарә тәфәһәт дәријо одоми.

МОНТА́Ж сущ. монтаж; вәчирә. *Монтаж машины* мошинә монтаж сохтә (вәчирә). II *монтажный* прил. монтажи; ән монтаж.

МОНТА́ЖНИК сущ. монтажчи; вәчирәкор (конструксијаһорә вәчирәнијо сәниһәткор).

МОНТИ́РОВАТЬ гл. монтаж сохтә, вәчирә. II *монти́рование* сущ. монтаж сохтәји, вәчирәји.

МОР сущ. устар. азар, гиримүрү (амбарә мүрдәји).

МОРА́ЛЬ сущ. әхлог: 1. хүштәрә ә јәкикәһо киро нормал ә рәһ бәрдәји, вә хүштәни ән и чиро әрәһбәрдәји; 2. рәһ ән хүштәрә ә рәһ бәрдәји.

МОРА́ЛЬНЫЙ прил. әхлоги: 1. см. *мораль*; 2. әхлоглү (тәмиз, хүштәрә ә лојигирәво ә рәһ бәрдәнијо; 2. ән дорун дүл.

МОРГ сущ. митохунә, мәјитхунә (тәјтә сәхт сохтә митоһорә доштәнүтһо чикә).

МОРГА́ТЬ, МОРГНУ́ТЬ гл. 1. пәл-пәл сохтә: 1)чумһорә вокундә-бәстә сохтә; 2. мүрдә-дәкәсирә сохтә (әз товунәј үшуг дорәнијо чиһо; 2. чум зәрә.

МОРГУ́Н сущ. чумһорә амбар пәл-пәл сохтәнијо одоми. II *моргу́нья* әзини зән (духтәр).

МО́РДА сущ. 1. лов-буз ән һәјвон; 2. разг. сифәт ән одоми. II *мо́рдочка* уменьш. лов-бузлә; сифәтлә.

МОРДА́СТЫЙ, МОРДА́ТЫЙ прил. кәләсифәт; фирәһә сифәт.

МОРДА́ШКА сущ. 1. рачә стфәтлә (рујлә); 2. у, ән коми ки, сифәтү (рујү) хубләји, рачләји.

МОРДОБО́Й и МОРДОБОБИ́ТИЕ сущ. чәнк (әз смфәтһој дү-јәки зәрәји).

МОРДОВА́ТЬ то же, что *избивать*.

МОРДОВОРО́Т сущ. бишәлк:1. лап бирачә, мүһүчүзә сифәт (руј); 2. сифәтү (рујү) һачи һистијо одоми

МО́РЕ сущ. дәрјо: 1. овү сәхт шур һистијо бәхш ән океан; 2. амбарә чүникә. <> *Ждать у моря погоды* нәһәги кузәт сохтә, имид бәстә; *море по колено* һичиш ә вәчү нисти. II *морско́й* прил. дәрјоји: 1. ән дәрјо; 2. ә дәрјо дәбирәнијо.

МОРЕПЛА́ВАТЕЛЬ сущ. дәрјокәрд (ә дәрјоһо, океанһо кәштәнијо одоми). II *мореплава́тельница* прил. әзини зән (духтәр). II *мореплава́тельный* прил. дәрјокәрди (әри ә дәрјо кәштә һистијо).

МОРЕХО́Д см. *мореплаватель*.

МОРИ́ТЬ гл. 1. күштә, чунүрә вәдәшәндә (әз киснәји, ә огурәво); 2. сәһәр дорә, мәндә сохтә, әз ћол вәнкәстә; 3. һүзүмә, тәхтәрә ә гәд ов дошта (әри сәхт бирә вә рәнгү дәкиш бирә), јә новкә рәнг зәрә.

МОРКО́ВКА сущ. зәрдә, јә зәрдә.

МОРКО́ВЬ сущ. зәрдә. II *морко́вный* прил. зәрдәји: 1. ән зәрдә; 2. әз зәрдә сохтә оморијо; 3. ә рәнг зәрдә һистијо.

МОРО́ЖЕНОЕ сущ. морожни (әз гәјмог, шәкәр, ов мәјвә вә бујһо сохтә оморијо бәјәдорә чи).

МОРО́ЖЕНЩИК сущ. морожнифурух (морожни фурухтәнијо одоми). II *моро́женщица* әзини зән (духтәр).

МОРО́ЖЕНЫЙ прил. бәјәбәрдә (бәјә дорә оморијо). *Мороженая рыба* бәјәбәрдәјә чәһ; 2. бәјәзәрә (әз бәјә хәрәб биријо). *Мороженый картофель* бәјәзәрәјә јәралмаси.

МОРО́З сущ. бәјә, сәрмо, сәхтә хиники. II *моро́зец* уменьш. бәјәлә, сәрмолә.

МОРО́ЗИТЬ гл. бәјә дорә: 1. ә бәјә дошта; әз хиники күштә; 2. әдәј бәјә зәрә. II *морозильный* прил. бәјә дорәнијо (әри хурдәнијо чиһорә бәјәдорә һистијо).

МОРО́ЗНЫЙ прил. бәјәји, ә бәјәјә һово бирәнијо, лап хиник.

МОРОЗОСТО́ЙКИЙ прил. әз бәјә нәс тәрсирәнијо, тоб дорәнијо. II *морозосто́йкость* сущ. әз бәјә нәтәрсирәји.

МОРО́КА сущ. 1. ә сәр нәофторәни; әгүл нәбурранијә чи; 2. әгүлә вир сохтәји.

МОРОСИ́ТЬ гл. хүр-думон бирә, совә воруш ворустә (рихтә).

МО́РОСЬ сущ. хүр-думон, совә воруш.

МОРО́ЧИТЬ гл. фурмундә, әз сәр вәдәшәндә, чәшмиш сохтә.

МОРС сущ. морс (сәрин сохтәнијо, ә ововo гәриш сохтә оморијо ов ән мәјвә). II *мо́рсовый* прил. морси; ән морс.

МО́РФИЙ, МОРФИ́Н сущ. мо́рфи (әз ширә хуно һистијо ов хошхош вәкирдә оморәнијо дордә вәкирдәнијо вә наркотикијә чи). II *мо́рфийный, морфи́йный и морфинный* прил. мо́рфији: 1. ән морфи; 2. әз морфи сохтә оморијо.

МОРФИНИ́ЗМ сущ. морфинизм (нәчоги, ә морфи вәрдүши).

МОРФИНИ́СТ сущ. морфинист (ә морфи вәрдүшә одоми). II *морфини́стка* әзини зән (духтәр).

МОРЩИ́НА сущ. гүч (ә пуст ән руј, ән чәндәк гәди, ә руј ән чүникә гәди. II *морщи́нка* уменьш. гүчлә.

МОРЩИ́НИСТЫЙ прил. гүчәгүч. II *морщи́нистость* гүчи, гүчәгүчи.

МОРЩИ́НИТЬСЯ то же, что *морщиться* 2.

МО́РЩИТЬ гл. рујә (сифәтә) ә гүч дировундә.

МОРЩИ́ТЬ гл. гүчәгүч мундә (ә товунәј оводуни).

МО́РЩИТЬСЯ гл. 1. рујү (сифәтү) ә гүч дироморә; 2. гүчәгүч бирә.

МОРЯ́К сущ. морјак. II *морячо́к* уменьш. морјаклә. II *моря́чка* әзини зән (духтәр). II *моря́цкий* прил морјаки; ән морјак.

МОСКАЛИ́ сущ. устар. пренебр. москалһо (ә Украина вә Белорусија ләгәб ән урусһо).

МОСЛА́К то же, что *мосол*.

МОСО́Л сущ. прост. кәлә остугу (амбари вәхт әз зир пуст вәди бирәнијо).

МОСТ сущ. күрпи. II *мо́стик и мосто́к* уменьш. күрпилә. II *мо́стовой* прил күрпији, ән күрпи.

МОСТИ́ТЬ гл. сәнг дәчирә (ә рәһ, ә кучә). *Мостить улицы булыжником* ә кучәһо сәнг дәчирә. II *мощёние* сущ. сәнгдәчирә, сәнг дәчирәји (ә рәһ, ә кучә).

МОСТОВА́Я сущ. сәнг дәчирә оморијо, јә новкә асфалт дорә оморијо кучә.

МОСТОВИ́К сущ. күрпичи (күрпи кәширәнијо, вокундәнијо сәниһәткор).

МОТ сущ. бәдхәрч (кәрәк бисто-нәбисто пул хәрч сохтәнијо одоми). II *мото́вка* разг. әзини зән (духтәр). II *мотовско́й* прил. бәдхәрчи; ән бәдхәрч.

МОТА́ЛКА сущ. әри чүникә вәпучундә һистијо карасти.

МОТА́ТЬ[1] гл. 1. вәпучундә, чәрх дорә ә чүникә вәчирә. *Мотать нитки* русму вәпучундә; 2. вәчовундә, чүмүндә. *Мотать головой* сәрә вәчовундә; 3. һәчинәво-һәчунәво дорә, шовундә; 4. вирихтә, әз һәрә вәдарафтә, вирәһ дорә. II *мотание* сущ. 1. вәпучундәји; 2. вәчовундәји; 3. шовундәји; 4. вәпучундәји.

МОТА́ТЬ[2] гл. бәдхәрчи сохтә. II *мотание* сущ. бәдхәрчи сохтәји.

МОТА́ЬСЯ[1] гл. 1. вәпучундә оморә, чәрх дорә ә чүникә вәчирә оморә; 2. вәчовундә, чүмүндә оморә.

МОТА́ТЬСЯ[2] гл. 1. лӛj-луj хурдә, һәчинәво-һәчунәво рафтә; 2. үлмәнә бирә, сәһәр кәширә.

МОТА́ТЬСЯ[3] гл. хәрч бирә, пуч сохтә оморә (пул).

МОТИ́В сущ. 1. сәбәб (әри чүникә сохтә); 2. војнә; 3. һово (ән музика).

МОТИВИ́РОВАТЬ гл. сәбәб овурдә (бурбундә).

МОТИРО́ВКА сущ. 1. сәбәб овурдәји (бурбундәји); 2. сәбәб,војнә.

МОТОВСКО́Й прил. бәдхәрчи; ән бәдхәрч.

МОТОВСТВО́ сущ. бәдхәрчи (хосијәт ән бәдхәрч).

МОТО́К сущ. әнкүл (ә чүникә вәчирә, вәпучундә оморијо русму, дуволә, тәл).

МОТО́Р сущ. матур. *Запустить, остановить мотор* матурә ә кор дәшәндә, поундә. II *мото́рный* прил. матури: 1. ән матур; 2. ә матурәво һистијо.

МОТОРИ́СТ сущ. матурчи (ә матурһо дәниширәнијо одоми). || *мотори́стка* әзини зән (духтәр). II *мотори́стский* прил. матурчији; ән матурчи.

МОТЫ́ГА сущ. кәрки (әри хокә сов сохтә, вәкәндә һистијо карасти). II *моты́жный* кәркији; ән кәрки.

МОТЫ́ЖИТЬ гл. кәрки зәрә (хорирә, совзәһорә).

МОХНА́ТЫЙ прил. 1. муjлү, амбарә муj вәријо; 2. ховлү, ә рујү хов вәријо (холинчә, мол).

МОЦИО́Н сущ. кәштәји, кәшт (әри чунсоги вә рәһәти).

МОЧА́ сущ. дәмүштә, иш.

МОЧА́ЛИСТЫЙ прил. лифи, лифтәһәр (ә лиф ухшәш зәрәнијо).

МОЧА́ЛКА сущ. лиф, лиф гобшур, һомуми.

МОЧА́ЛО сущ. лиф. II *моча́льный* прил. лифи: 1. ән лиф; 2. әз лиф, ә лифәво сохтә оморијо.

МОЧЕВО́Й прил. дәмүштәји (иши): 1. ән дәмүштә (ән иш; 2. ә гәд дәмүштә (иш) дәбирәнијо.

МОЧЕИСПУСКА́НИЕ сущ. ишсохи (иш сохтәји).

МОЧЕ́НИЕ, МОЧЕ́НЬЕ сущ. тарсохтәји, ә ов дәшәндәји.

МО́ЧЕНЫЙ, МОЧЁНЫЙ прил. тар сохтә оморијо, ә ов дәшәндә оморијо.

МОЧИ́ЛЬНЫЙ прил. әри (чүникәрә) тарсохтә һистијо.

МОЧИ́ТЬ гл. 1. тар сохтә; 2. ә ов кирдә (мәjвәрә).

МОЧИ́ТЬСЯ , ПОМОЧИ́ТЬСЯ гл. иш сохтә.

МОЧЬ[1] гл. бирә. *Можно хорошо учиться* имбу хуб хундә. <> *может быть или быть может* миданү бирә или бирә миданү.

МОЧЬ[2] сущ. омун, күвәһ, гувот: 1. әри (чүникә) сохтә куч бирәји; 2. чүникә сохтә данүстәји (әз дәсү вәроморәји). II *мо́ченька* сущ. омунлә, күвәһлә, гувотлә.

МОШЕ́ННИК сущ. дуллоб, одомифурму. II *мошéнница* әзини зән (духтәр). II *мошéнический* прил. дуллоби, одомифурмуји; ән дуллоб, ән одомифурму.

МОШЕ́ННИЧАТЬ гл. дуллоби сохтә, одоми фурмундә.

МОШЕ́ННИЧЕСТВО сущ. дуллоби, одомифурмуни (кор ән дуллоб, ән одомифурму). II *мошéнический* прил. дуллобиjи, одоми фурмундәjији.

МО́ШКА сущ. һүни.

МОШКАРА́ сущ. һүни(һо).

МОШНА́ сущ. устар. кисәj пули; чиб.

МОШО́НКА сущ. 1. кисәләj пули; 2. хоjәj ән наринә.

МО́ЩИ сущ. ә зир хок хүшк бирә мундијо чәндәк ән мито.

МО́ЩНЫЙ прил. 1. лап дүрүчд, кучлү; 2. кучлү (ә товунәj ән одоми, ән һәjвон; 3. амбарә мол рәһо дорә данүстәнијо. II *мо́щность* сущ. 1. лап дүрүчди, кучлүји; 2. куч, гувот.

МОЩЬ сущ. күвәһ, куч, гувот.

МРАЗЬ сущ. 1. хәрәбә одоми; 2. хәрәбә одомиһо.

МРАК сущ. торики, гурусту.

МРА́МОР сущ. 1. мәрмәр; 2. әз мәрмәр гүч бирijо чи.

МРА́МОРНЫЙ прил. мәрмәри: 1. ән мәрмәр; 2. ә гәдү мәрмәр дәрижо; 3. әз мәрмәр, ә мәрмәрәво сохтә оморијо. II *мра́морность* сущ. мәрмәрији.

МРАЧНЕ́ТЬ гл. 1. сијәһ бирә, торик бирә; 2. тәлһ бирә, дүлхүрд бирә.

МРА́ЧНЫЙ прил. 1. торик, сијәһ; 2. 2. дурдумоглү, тәлһәсифәт, дүлхүрд. || *мра́чность* сущ. 1. торики; 2. дурдумоглүји, тәлһи.

МСТИ́ТЕЛЬ сущ. гисосчи, һәјф (гәһр) вәдарафтәнијо одоми). II *мстите́льница* әзини зән (духтәр).

МСТИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. кинкир (кин доштәнијо).

МСТИТЬ гл. гисос вәкирдә, һәјф вәдарафтә. II *ще́ние и отще́ние* гисос вәкирдәји, һәјф вәдарафтәји

МУДРЕНО́, МУДРЁНОнареч. чәтини, вәрасирә нәс бирә. *Жить стало мудрено* зивистә чәтин бири.

МУДРЁНОСТЬ сущ. чәтини, чәтинә чи. *Здесь никакой мудрёности нет* инчикә јә чәтини (чәтинә чи) нисти.

МУДРЁНЫЙ прил. 1. нәврасирәни. *Мудрёный человек* нәвәрасирәнијә одоми; 2. чәтин. *Мудрёная задача* чәтинә мәсәлә.

МУДРЕ́Ц сущ. хохом (әгүлмәндә мәрд).

МУДРИ́ТЬ гл. 1. хохоми сохтә (һәсонтә рәһә шәндә, ә чәтинә рәһәво рафтә (сохтә); 2. данүстәј хүштәрә сохтә; хүштәрә әгүлмәнд бурбундә.

МУ́ДРОСТЬ сущ. 1. см. *мудрый*; 2. дорунә hохмо (ә дураза һүмүр вәкирдә оморијо).

МУ́ДРЫЙ прил. 1. хохом, әгүлмәнд. *Мудрый человек* әгүлмәндә одоми.; 2. ә әгүлмәндирәво сохтә оморијо.

МУЖ сущ. 1. шүвәр.; 2. мәрд (ә сал дәрија наринә (одоми). II *муженёк* уменьш. 1. шүвәрлә.; 2. мәрдлә.

МУЖА́ТЬ гл. мәрд бирә: 1. ә сал дәрафтә, кәлә бирә; 2. гувотлү бирә, дүрүчд бирә.

МУЖА́ТЬСЯ гл. мәрди бурбундә (ә чәтинә вәхт хүштәрә вир нә сохтә, ә дәс вәкирдә).

МУЖЕПОДО́БНЫЙ прил. мәрдсәјәг (ә мәрд ухшәш зәрәнијо). II *мужеподобность* сущ. мәрдсәјәги (ә мәрд ухшәш зәрәји).

МУ́ЖЕСТВЕННЫЙ прил. мәрд, икид. *Мужественные сыны Родины* мәрдә кукhој ән Вәтән. II сущ. *му́жственность* мәрди, икиди.

МУ́ЖЕСТВО сущ. мәрди, икиди. *Проявить мужество* мәрди бурбундә.

МУЖИ́К сущ. мәрд: 1. устар. мәрд кәндчи; 2. то же, что мужчина; 3. то же, что *муж*; 4. устар. тәрбијәсүзә одоми. II *мужичок* и *мужичонка* уменьш. мәрдлә.

МУ́ЖНЫЙ, МУ́ЖНИН прил. ән шүвәр (hистијо).

МУЖСКО́Й прил. мәрди: 1. ән мәрд; 2. мәрдинә; 3. мәрдhо кура биријо; 4. наринә hистијо.

МУЖЧИ́НА сущ. мәрд. II *мужчи́нка* уменьш. мәрдлә. II *мужско́й и мужчи́нский* прил. мәрди; ән мәрд

МУЗЕЕВЕ́Д сущ. музејшинох (сәниһәткор ән музејшинохи).

МУЗЕЕВЕ́ДЕНИЕ сущ. музејшинохи (торих, һәмәломорәји вә әри чүникә бирәји музејhорә вомухтәнијо һилм).

МУЗЕ́Й сущ. музеј. II *музе́йный* прил. музеји; ән музеј.

МУЗЕ́ЙЩИК сущ. музејчи (корсох ән музеј, кор музејирә данүстәнијо сәниһәткор).

МУЗИЦИ́РОВАТЬ гл. ә карасти музикаји зәрә. II *музици́рование* сущ. ә карасти музикаји зәрәји.

МУ́ЗЫКА сущ. музика.

МУЗЫКА́ЛЬНЫЙ прил. 1. музикаји; 2. ән музыка; 3. әри шинирә хуш hистијо; 4. музикарә хуб ә сәр офторәнијо.

МУЗЫКА́НТ сущ. музыкант: 1. сәниһәтү музыка hистијо одоми; 2. ә чү карастиникә зәрәнијо одоми. II *музыка́нтша* сущ. әзини зән (духтәр).

МУЗЫКА́НТСКИЙ прил. музыканти: 1. ән музыкант; әз музыкантhо дуз биријо.

МУ́КА сущ. сәһәр, нәгумо, чәтини.

МУКА́ сущ. 1. орд. *Пшеничная мука* орд кәндүми; 2. туз. *Мраморная мука* туз ән мәрмәр. II *му́чка* уменьш ордлә; II *мучи́ца* ласк. ордлә; II *мучно́й* прил. орди; ән орд.

МУКОМО́Л сущ. јәсијовчи (сәһиб, корсох ән јәсијов).

МУКОМО́ЛЬНИЧАТЬ гл. јәсијовчији сохтә.

МУКОМО́ЛЬНЫЙ прил. ордкәши (әри орд кәширә hистијо); јәсијови.

МУКОМО́ЛЬНЯ сущ. јәсијов.

МУКОСЕ́Й сущ. ордвич (орд вичирәнијо корсох). II *мукосейный* прил. ордвичи; ән ордвич.

МУЛ сущ. гәтүр (һәјвон хунәји, әз әркәкә хәр нә дүшијә һәсб һәмәл оморијо). II *мулий* прил. гәтүри; ән гәтүр.

МУЛА́Т сущ. мулат (ḫәјил ән сипрә одоми нән афроамерикаји). II *мула́тка* әзини зән (духтәр). II *мула́тский* прил. мулати; ән мулат.

МУЛЛА́ сущ. молла (гуллугчи ән дин мусулмунәји).

МУ́МИЯ[1] сущ. мумија (балзам зәрә оморијо митој ән одоми, јә новкә ән ḫәјвон).

МУ́МИЯ[2] сущ. мумија (тузә хуно гирмизинә рәнг).

МУНДИ́Р сущ. мундир (палтар формаји). *Генеральский мундир* мундир генерали. II *мунди́рный* прил. мундири; ән мундир.

МУНДШТУ́К сущ. 1. мүштүк (папирос, сигарет донорәнүтḫо луләлә); 2. гут ән папирос; 3. ә ләḫә дәшәндәнүтḫо, јә новкә ә ловḫо вогосундәнүто бәхш ән карастиḫој музикаји. || *мундшту́чный* прил. мүштүки; ән мүштүк.

МУРА́ сущ. прост. буш-бушә чи (кор).

МУРАВА́[1] сущ. устар. тазәсавзә (тазәјә савзә). II *мура́вка и мура́вушка* уменьш. тазәсавзәлә.

МУРАВА́[2] сущ. савзә ширә (ә гобḫој луги зәрәнүтḫо).

МУРАВЕ́Й сущ. мучинә. II *мураве́йный* прил. мучинәји; ән мучинә.

МУРАВЕ́ЙНИК сущ. мучинәлуг (рујхорији бәхш ән лӯләј мучинәḫо).

МУРА́ВИТЬ гл. ширә зәрә (ә луг вә ә гобḫој луги). II *мура́вление* сущ. ширә зәрәји (ә луг вә ә гобḫој луги).

МУРА́ВЛЕНЫЙ прил. (ә рујү) савзә ширә зәрә оморијо.

МУРАВЬЕ́Д сущ. мучинәхур (мучинә хурдәнијо дәндүсүзә ḫәјвон).

МУРА́Ш, МУРА́ШКА сущ. чүклә мучинәлә.

МУРА́ШКИ сущ. вич. *Мурашки бегают по телу* ә чәндәк мә вич дәри.

МУРЛА́СТЫЙ прил. бинәдур.

МУРЛО́ сущ. бинәдурә чәндәк, сифәт.

МУРЛЫ́КАТЬ гл. мыр зәрә; хүр зәрә: 1. ә товунәј пишик; 2. ә кучәво шинирә оморәнијо сәсәво хундә, коф сохтә. II *мурлы́канье* сущ. мыр зәрәји; хүр зәрәји.

МУРОВА́ТЬ гл. бору кәширә, норә (әз сәнг, әз кәрпүч ә маладәво, сәмәндәво).

МУ́СЛИТЬ, МУСО́ЛИТЬ гл. туфи сохтә (ә туфәво тар, јә новкә ә дәсḫорәво чүлки сохтә).

МУ́СОР сущ. зибил, зир-зибил. II *му́сорный* прил. зибили: 1. ән зибил; 2. әри зибилвәчирә ḫистијо.

МУ́СОРИТЬ гл. зибил шәндә (ḫиштә).

МУ́СОРЩИК сущ. зибилвәчи (зибил вәчирәнијо, чиро сохтәнијо вә бәрдәнијо корсох). II *му́сорщица* әзини зән (духтәр). II *му́сорщицкий* прил. зибилвәчији; ән зибилвәчи.

МУССО́Н сущ. муссон (ḫәминон әз дәрјо ә хүшки, зимусту әз хүшки ә дәрјо рафтанијо ворвори). II *муссо́нный* прил. муссони; ән муссон.

МУСТА́НГ сущ. мустанг (вәḫши биријо ḫәсб хунәји ән чүлḫој Америка).

МУСУЛЬМА́НИН сущ. мусулму (дин мусулмунәјирә кирдәнијо одоми). II *мусульманка* сущ. әзини зән (духтәр). II *мусульманский* прил. мусулмунәји; ән мусулму.

МУСУЛЬМА́НСТВО сущ. 1. мусулмуји (ә куфтирәḫо киро Мәḫәммәд овурдијо дин); ислом; 2. собир. мусулмуḫо.

МУТИ́ТЬ гл. 1. лиḫәḫ сохтә. *Мутить воду* овә лиḫәḫ сохтә; 2. думонлү, нәвәрасирәни сохтә; 3. ḫәрә гәриш сохтә, туф-туф дорә; 4. вәрәхширә дорә.

МУТИ́ТЬСЯ гл. 1. лиḫәḫ бирә; 2. нәразији бурбундә, гәрушуги вәнкәстә.

МУТНЕ́ТЬ, ПОМУТНЕ́ТЬ гл. лиḫәḫ (лиḫәḫтә) бирә.

МУТНОВА́ТЫЙ прил. лиḫәḫтәḫәр, јә кәм лиḫәḫ.

МУ́ТНЫЙ прил. лиḫәḫ. II *мутность* сущ. лиḫәḫи.

МУ́ТОРНЫЙ прил. дүлтәнки дорәнијо, дүлхүрд сохтәнијо. *Муторное дело* дүлхүд сохтәнијо кор.

МУТЬ сущ. 1. лиḫим, лиḫәḫи; 2. перен. думон, хүр, торики; 3. перен. палаш нә бирәји ән әгүл.

МУ́ФТИЙ сущ. муфти (ә мусулмуḫо ән зәвәрә одоми ән дин).

МУ́ХА сущ. мәкәз. <> *Делать из мухи слона* әз мәкәз фил гүч сохтә; *мухи не обидит* јә нүштә кәрк хәләјигә ни вәхисуну. II *му́шка* уменьш. мәкәзлә. II *муши́ный* прил. мәкәзи; ән мәкәз

МУХЛЕВА́ТЬ то же, что *жульничать*.

МУХОЕ́ДКА сущ. мәкәзхур (бүḫүлү).

МУХОЛО́ВКА сущ. мәкәзкир: 1. әри мәкәзḫорә тәрк сохтә карасти; 2. әз дәстәј морчикәḫо јә бала мүрглә.

МУЧЕ́НИЕ сущ. 1. сәḫәр, дүләпәсәји; 2. в знач. сказ. сәḫә́ри, дүләпәсәји́ни.

МУ́ЧЕНИК сущ. сәḫәркәш (сәḫәр кәширәнијо, хурдәнијо одоми). II *му́ченица* әзини зән (духтәр).

МУ́ЧЕНИЧЕСКИЙ прил. сәһәри, сәһәркәши, ә сәһәрәво бирәнијо.

МУ́ЧЕНИЧЕСТВО сущ. сәһәркәши (һол ән сәһәркәшә одоми).

МУЧИ́ТЕЛЬ сущ. сәһәр, нәгумо дорәкор; залум. II *мучительница* әзини зән (духтәр).

МУЧИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. сәһәри, нәгумоји: 1. сәһәрлү; сәһәр, нәгумо дорәнијо; 2. әз сәһәр һәмәл оморәнијо.

МУ́ЧИТЬ гл. 1. сәһәр, нәгумо дорә киникәрә; 2. дүләпәсә сохтә.

МУ́ЧИТЬСЯ гл. 1. сәһәр, нәгумо кәширә (хурдә); 2. дүләпәсә бирә.

МУЧИ́ЦА, МУ́ЧКА сущ. ордлә.

МУ́ЧНИК сущ. устар. ордфурух (дод-вәстод орди сохтәнијо одоми).

МУЧНИ́СТЫЙ прил. орддәри (ә гәдү орд, јә новкә крахмол дәријо). II *мучни́стость* орддәриј (ә гәдү орд дәрбирәји).

МУЧНО́Й прил. орди: 1. ән орд; 2. әз орд сохтә оморијо; 3. ә рәнг орд һистијо; сипитәһәр.

МУШМУЛА́ сущ. әзкил. II *мушмули́ный* прил. әзкили: 1. ән әзкил; 2. әз әзкил сохтә оморијо.

МУЭДЗИ́Н, МУЭЗЗИ́Н сущ. мүәзин, азанкәш (гуллугчи ән мәчит).

МЧАТЬ гл. 1. зу, тәһәди бәрдә (овурдә) киникәрә, чүникәрә; 2. то же, что *мчаться.*

МЧА́ТЬСЯ гл. зу, тәһәди рәфтә; вирихтә. *Куда мчишься?* Әчә вирихтә?; *мчаться во весь опор* чорпоҗә вирихтә.

МЩЕ́НИЕ сущ. гәһр вәдәшәндәји, гәһрә вәдарарафтәји, гисос вәкирдәји.

МЫ мест. иму. *Мы с тобой* иму ә түрәвојим; *мы с братом* иму ә бирормәрәво.

МЫ́ЛИТЬ гл. 1. сәһәбуји сохтә, сәһәбу зәрә (совустә); 2. сәһәбурә ә гәд ов һәл сохтә; <> *мылить голову* кому ә сәрү сәһәбу совустә (сәхт дәһно зәрә, вәшмәрдә киникәрә.

МЫ́ЛИТЬСЯ гл. 1. см. милить; 2. ә гәд ов һәл бирә, кәф дорә.

МЫ́ЛКИЙ прил. ә гәд ов хуб һәл бирәнијо, хубә кәф дорәнијо. II *мы́лкость* ә гәд овхубә кәф дорәји.

МЫ́ЛО сущ. сәһәбу: 1. ә гәд ов һәл бирәнијо әри чүникәрә шуштә һистијо чи; 2. то же, что *пена.* || *мы́льце* уменьш. сәһәбулә. II *мыльный* прил. сәһәбуји: 1. ән сәһәбу; 2. ә гәдү сәһәбу дәријо; 3. сәһәбу зәрә (совустә) оморијо.

МЫЛОВА́РЕНИЕ сущ. сәһәбудүшүни.

МЫЛОВАРЕ́НИЕ сущ. сәһәбудүшүни (сәһәбу вәдәшәндәји). II *мыловаренный* сәһәбудүшүни; әри сәһәбудүшүндә һистијо.

МЫ́ЛЬНИЦА сущ. сәһәбудәни, гоб сәһәбуји (әри сәһәбу дәнорә гоб).

МЫ́СЛЕННЫЙ прил. 1. фикири, ән фикир; 2. ә фикир оморәнијо, ә фикир дәријо.

МЫ́МРА сущ. прост. неодобр. тәлһә одоми.

МЫ́СЛИМЫЙ прил. ә фикир бијовһо (у, коми ки, одоми миданү ә фикир хүштә овурдә: бирәни, расирәни).

МЫ́СЛИТЬ гл. 1. фикир сохтә, һисоб сохтә; 2. ә мәһшовој хүштә овурдә.

МЫ́СЛИТЬСЯ гл. ә фикир, ә мәһшово оморә.

МЫСЛИ́ШКА сущ. буш-бушә фикир, мәһносүзә фикир.

МЫСЛЬ сущ. фикир, мәһшово. *Хорошая мысль* хубә фикир (мәһшово).

МЫТА́РИТЬ гл. сәһәр, нәгумо, зулм дорә; зулм бурбундә.

МЫТА́РИТЬСЯ гл. сәһәр, нәгумо, хурдә (кәширә); зулм винирә (кәширә).

МЫТА́РСТВО сущ. сәһәр, нәгумо, дүләпәсәји.

МЫ́ТАРЬ сущ. налогвәчи (ә Тиро киро ә Иудија бириjо).

МЫ́ТЫЙ прил. шуштә, шуштә оморијо.

МЫТЬ гл. шуштә (ә ововo чүлк ән чүникәрә тәмиз сохтә). <> *Рука руку моет* дәс дәсә шуштә, дәсиш – рујә. II *мытьё* сущ. шуштәји (шуштәнкә сохтә оморәнијо кор).

МЫ́ТЬСЯ гл. 1. шуштә (дәс-рујә хүштәрә, тән хүштәрә; 2. шуштә оморә.

МЫЧА́ТЬ гл. мәһ зәрә: 1. ә товунәј ков-комиш; 2. перен һороj-бохәһ дәшәндә, нәвәрасирәнијә кофһо сохтә. II *мычание* сущ. мәһ зәрәји.

МЫША́СТЫЙ прил. хокистәри, мушрәнги (ә товунәј һәјвонһо).

МЫШЕЛО́ВКА сущ. чәлӛј муши. (әри мушкирдә һистијо чәлә).

МЫ́ШКА[1] сущ. гултуг.

МЫ́ШКА[2] сущ. мушлә, сичонлә.

МЫШКОВА́ТЬ гл. муш (сичон) кирдә (ә товунәј тулки).

МЫШО́НОК сущ. балај ән муш (ән сичон).

МЫШЬ сущ. муш, сичон. II *мышиный* прил. муши; ән муш.

МЫШЬЯ́К сущ. зарниг, арсен (елемент кимјаји). II *мышьяко́вый* прил. зарниги (арсе-

ни): 1. ән зарниг (ән арсен); 2. ә гәдү зарниг дәрijо.

МЯ́ГКИЙ прил. нәрм. *Мягкая шерсть* нәрмә пәшм; *мягкий климат* нәрмә әвир; *мягкий хлеб* нәрмә нун; *мягкое железо* нәрмә hовун; *мягкое мыло* нәрмә сәһәбу. II *мя́гонкий и мя́конкий* уменьш. нәрмлә. II *мя́гкость* сущ. нәрми.

МЯГКОСЕРДЕ́ЧИЕ сущ. нәрмәдүли, рәһмәдүли.

МЯГОСЕРДЕ́ЧНЫЙ прил. нәрмәдүл, рәһмәдүл. II *мягкосерде́чность* см. *мягкосердечие*.

МЯ́ГКОСТЬ сущ. 1. см. *мягкий*; 2. нәрмәдүли, рәһмәдүли.

МЯГЧИ́ТЬ гл. нәрм сохтә. II *мягчи́тельный* прил. нәрм сохтәнijо.

МЯ́КИШ сущ. нәрми ән нун.

МЯ́КНУТЬ гл. 1. нәрм бирә; 2. пачирә.

МЯ́КОНЬКИЙ прил. нәрмлә.

МЯ́КОТЬ сущ. 1. нәрми ән кушт; 2. кушт ән мәjвә. II *мя́котный* прил. нәрмиjи; ән нәрми кушт.

МЯ́МЛИТЬ гл. музиjи сохтә (jовошлә, нәдүлнәдүл, нәвәрасирәни коф сохтә).

МЯ́МЛЯ сущ. музы (дирноһ, әз дәсү кор нәвәровһо одоми).

МЯСИ́СТЫЙ прил. куштлү, чог. II *мяси́стость* сущ. куштлү, чоги.

МЯСНА́Я сущ. тукуj кушти.

МЯСНИ́К сущ. куштфурух (кушт фурухтәнijо, ә тукуj кушти кор сохтәнijо одоми). || *мясницкий* прил. куштфурухи: 1. ән куштфурух; 2. әри куштфурухтә hистijо.

МЯСНО́Й I сущ. кушт вә чиһоj кушти фурухтә оморәнijо туку; II прил. кушти: 1. ән кушт; 2. әз кушт, ә куштәво сохтә оморijо; 3. әри кушт hистijо; дошта оморijо.

МЯ́СО сущ. кушт. II *мя́сцо* уменьш. куштлә. II *мясно́й* прил. кушти: 1. ән кушт; 2. әз кушт, ә куштәво сохтә оморijо; куштинә.

МЯСОРУ́БКА сущ. мошин кушткү (әри кушткәширә hистijо мошин).

МЯ́ТА сущ. нәһәно. II *мя́тный* прил. нәһәноjи: 1. ән нәһәно; 2. әз нәһәно вәкирдә оморәнijо; 3. ә нәһәнорәво сохтә оморәнijо.

МЯ́ТЬ гл. 1. гәдәгәд, гүчәгүч сохтә. *Мять платье* булшәjә гүчәгүч сохтә; 2. шиширә, вошширә. *Мять траву* савзарә вошширә; 3. нәрм сохтә. *Мять кожу* пустә нәрм сохтә.

МЯ́ТЬСЯ[1] гл. 1. гәдәгәд, гүчәгүч бирә (сохтә оморә); 2. вошиширә оморә.

МЯ́ТЬСЯ[2] гл. кәj бирә (ә jә фикир оморә нәданүстә, ә хүштә дәмундә).

МЯ́У межд. мыjав (сәс ән пишик).

МЯУ́КАТЬ, МЯУ́КНУТЬ гл. мыjов сохтә. II *мяу́канье* сущ. мыjав сохтәjи (әз товунәj пишик).

МЯЧ сущ. туп. *Играть в мяч* туп-туп возирә; *футбольный мяч* туп футболи. II *мячик* уменьш. туплә.

Н

НА[1] предлог 1. ə: 1) ə чӵчоj?, ə сəр (руj) ən чӵ? *Положи книгу на стол* китобə ə сəр стол бини; 2) ə чӵчо, ə чӵ чоj? *На заводе* ə завод; *на селе* ə диһ; 3) ə чӵрəво? *Ехать на пароходе* ə пароходəво рафтə; 4)ə чӵ?, ə гəд чӵ? Ə чӵрəво? *Жарить на масле* ə рӵгənəво вəбурчундə; 5) ə чӵчо? (ə коми тараф?) *Идти на работу* ə кор рафтə; *выйти на улицу* ə кучə вəдəрафтə; 6) вəхт ən бирəjи ən чӵ корикəрə бурбундə. *На праздниках* ə миӈидһо; 2.-луг (гəдəрə, шуморушə бурбундə). *Купить конфет на сто рублей* сад рубллуг конфет вəсторə; 3. əри чӵникə. *Подать на пенсию* əри пенсијə əризə дорə. Бəһзи вəхтһо «*на*» ə зувун чуһури чарундə нəс оморə. *Играть на рояле* роjал зəрə, *играть на бильярде* билjард возирə; *на месяц раньше* jə мəһ зутə. <> *На бегу* вирих-вирих; *на мой взгляд* ə фикир мə киро; *нечист на руку* дəсӵ тəмиз нисти, дəсӵ шəфти; *попадаться на глаза* ə чум вохурдə, вəди бирə.

НА[2], **НА́ТЕ** част. разг. ки; вəки, вəкирит. *На книгу* ки (вəки) китобə.

НАБА́ВИТЬ, НАБАВЛЯ́ТЬ гл. зиjод сохтə, ə сəрӵ оморə (вəнорə). II *набавле́ние и набавка* сущ. зиjод сохтəjи, ə сəрӵ оморəjи (вəнорəjи).

НАБАЛАГУ́РИТЬ гл. зарфот сохтə, һəнəк сохтə, хəндундə, овсунəһо хундə.

НАБАЛАМУ́ТИТЬ см. *баламутить*.

НАБАЛОВА́ТЬ гл. амбар əркəвон сохтə, амбар əркəвон вəрдӵш сохтə.

НАБАЛОВА́ТЬСЯ гл. амбар нəдинчи сохтə.

НАБА́ЛТЫВАТЬ[1-2] см. *наболтать*[1-2].

НАБА́Т сущ. һороj, дод. <> *Бить (ударить) в набат* 1. ə кумəки һороj зəрə; 2. һороj (бочəӈ) дəшəндə; дод сохтə. II *набатный* прил. һороjи, доди.

НАБЕДОКУ́РИТЬ см. *бедокурить*.

НАБЕЗЗАКО́ННИЧАТЬ гл. бидини сохтə; бидинə корһо сохтə.

НАБЕЗОБРА́ЗНИЧАТЬ см. *безобразничать*.

НАБЕЛИ́ТЬ см. *белить*.

НАБЕЛИ́ТЬСЯ гл. ə руj хӵштə пудри-краскə совустə.

НА́БЕЛО, НАБЕЛО́ нареч. тəр-тəмиз, əхир-тӵхури.

НА́БЕРЕЖНАЯ сущ. , гирогдəрjоjи, гирогникəрəjи: 1. бору кəширə оморијо гирог никəрə, дəрjо; 2. ə гирог никəрə һистијо кучə.

НАБЕСЕ́ДОВАТЬСЯ гл. тə сироjи ихтилот сохтə.

НАБИВА́ТЬ см. *набить*.

НАБИВА́ТЬСЯ гл. 1. см. *набиться;* 2. амбар кура бирə, пур бирə ə гəд ən чӵникə; 3. ə гəд чӵникə, ə чӵчоjикə дəрафтə (ə товунəj туз, дурə, чӵлк, ..); 4. əз тараф киникə пур сохтə оморə.

НАБИВНО́Й прил. 1. пур сохтə оморијо; 2. ə руjӵ ə шиширəрəво шикил, нəхӵш вəнорə оморијо.

НАБИРА́НИЕ сущ. зиjод сохтəjи, амбар сохтəjи; кура сохтəjи.

НАБИРА́ТЬ,- СЯ см. *набрать,-ся*.

НАБИ́ТЫЙ прил. 1. пур һистијо; 2. пур сохтə оморијо; 3. шиширə оморијо; 4. гəдəгəд биријо; гəдəгəд сохтə оморијо; 5. хӵрд, хӵрд биријо, хӵрд сохтə оморијо. <> *Набитый дурак, набитая дура* бəһəмə хəр (əгӵлсӵз).

НАБИ́ТЬ гл. 1. пур сохтə (тə лов-лəһə; 2. кировундə, вəнорə. *Набить обруч на бочку* чəрхə ə пишкə кировундə; 3. нəхӵш вəнорə (ə мол); 4. куфтə, совустə куфтə; 5. зəрə. *Набить гвоздей в стену* михһорə ə дувор зəрə; 6. хӵрд сохтə, хӵрдəхӵрд сохтə (гоб-гичогə); куфтə, дədорə, кӵштə; 7. бəрдə (ə вози).

НАБИ́ТЬСЯ гл. 1. пур бирə; 2. руj вəнорə, дəс нə кəндə.

НАБЛУДИ́ТЬ гл. 1. зуноjи сохтə; 2. нəдинчи сохтə, шулуги сохтə.

НАБЛЮДА́ТЕЛЬ сущ. 1. винирəкорə одоми; 2. дəниширəкорə одоми. II *наблюда́тельница* əзини зəн (духтəр).

НАБЛЮДА́ТЬ гл. 1. дəниширə, томошə сохтə; 2. дəниширə, чум вəнорə.

НА́БОЖНОСТЬ сущ. диндори, худошинохи.

НА́БОЖНЫЙ прил. диндор, худошинох.

НА́БОК нареч. ə сəр jон, ə сəр пəһлӵ.

НАБОЛЕ́ТЬ гл. дорд дорə, визор овурдə; 2. сəһəр дорə, тобнəдорəни бирə.

НАБО́ЛТАННЫЙ прил. шовундə, гəриш сохтə оморијо (чӵ ə чӵрəво).

НАБОЛТА́ТЬ[1] гл. шовундэ, гэриш сохтэ (чүрэ э чүрэво).

НАБОЛТА́ТЬ[2] гл. амбар зијодијэ, нэлојигэ кофhо сохтэ.

НАБО́Р сущ. дэст, дэсткоh: 1. см. *набрать*; 2. јэ чэнд донэ чиhо эјэки, јэ битэвэ хуно. *Набор инструментов* дэст эн карастиhо; 3. вэчирэ оморијо текст. II *наборный* прил. дэсти, дэсткоhи; эн дэст, эн дэсткоh .

НАБОРМОТА́ТЬ гл. э зирзувуни зијодијэ, нэлојигэ кофhо сохтэ.

НАБОРОНИ́ТЬ гл. молэ кэширэ, зэрэ вэрастэ (рундэ оморијо чикэј хорирэ).

НАБОРОНОВА́ТЬ см. *наборонить*.

НАБРА́СЫВАТЬ см. *набросать и набросить*.

НАБРА́СЫВАТЬСЯ гл. 1. см. *наброситься*; 2. хүштэрэ шэндэ.

НАБРА́ТЬ гл. 1. вэчирэ, кура сохтэ. *Набрать работников* корсох вэчирэ; 2. восторэ. *Набрать книги в магазине* эз туку китобhо вэсторэ; 3. дуз сохтэ; 4. вэкирдэ, hитјоти винирэ; 5. вэкирдэ, вэчирэ; 6. вэчирэ, зијод сохтэ. <> *Набрать воды в рот* коф нэ сохтэ, күм појистэ.

НАБРА́ТЬСЯ гл. 1. кура бирэ, күрд бирэ, кура сохтэ оморэ, күрд сохтэ оморэ. *Набралось много народу* амбарэ одоми кура бири; 2. вэмухтэ, вэрасирэ, дирэ вэкирдэ.

НАБРЕХА́ТЬ гл. 1. равустэ; 2. дурку коф сохтэ, шигири сохтэ; 3. нэлојигэ кофhо сохтэ, бүхтү вэнорэ.

НАБРОСА́ТЬ, НАБРА́СЫВАТЬ гл. 1. чүрэ вэ чү шэндэ (э јэ чэнд бо э чүчојикэ чэнд гэдэрикэрэ); 2. шикилэ кэширэ , чүникэ куфтирэ (тэрэтэhэди)

НАБРО́СИТЬ, НАБРА́СЫВАТЬ гл. дэкирдэ. *Набросить плащ на плечи* плашэ э сэр дүш дэкирдэ.

НАБРО́СИТЬСЯ, НАБРА́СЫВАТЬСЯ гл. 1. хүштэрэ шэндэ, хүштэрэ э сэр чүникэ, киникэ шэндэ; 2. э сэр киникэ офторэ, дэhно зэрэ.

НАБРЫ́ЗГАТЬ, НАБРЫ́ЗГИВАТЬ гл. шэхтэ сохтэ, шэндэ, чүлки сохтэ.

НАБРЮЗЖА́ТЬ гл. мыр зэрэ, мырмыр сохтэ.

НАБРЮ́ШНИК сущ. киштри (эри э шүгэм бэстэ).

НАБУЗИ́ТЬ см. *бузить*.

НАБУ́ХНУТЬ, НАБУХА́ТЬ гл. вэмасирэ.

НАБУЯ́НИТЬ гл. сэрсони сохтэ, гэриш-мэтили вэнкэстэ.

НАВА́ЛИВАТЬ,-СЯ см. *навалить,-ся*.

НАВАЛИ́ТЬ, гл. вэнорэ: 1. киникэрэ,чүникэрэ э сэр киникэ,чүникэ ; 2. hэр чүтам бисто э сэр-сэр јэки вэчирэ, кура сохтэ; 3. пур сохтэ чүникэрэ э чүникэрэво.

НАВАЛИ́ТЬСЯ гл. 1. э сэр киникэ, чүникэ офторэ, шиширэ; 2. hэ э јэбо бэсгу сохтэ; 3. э сэр јон дэкэштэ (эз товунэј кэмиhо); 4. амбар рихтэ, тиhи бирэ.

НАВА́ЛОМ нареч. 1. э сэр-сэрјэки, чүтам бистэ, нэдэчирэ; 2. пур-пури, лап амбар. *Фруктов там навалом* э унчо мэјвэ пур-пурини.

НАВА́Р сущ. 1. рүгэн эн руј нүхоруш (э руј рушумэ дүширэ чи вэбирэнијо рүгэн); 2. гэзонч.

НАВА́РИСТЫЙ прил. рүгэни, рүгэнү амбар hистијо (эз товунэј рушумэ нухоруш).

НАВАРИ́ТЬ, НАВА́РИВАТЬ гл. 1. дүшундэ, амбарэ чи сохдэ. *Наварить борщ на несколько дней* эри јэ чэнд рузи борш сохтэ; 2. э металијэ чи тикэј метал вокосундэрэво кэлэ сохтэ.

НАВА́РНЫЙ см. *наваристый*.

НАВЕ́ДАТЬСЯ, НАВЕ́ДЫВАТЬСЯ гл. сэр кэширэ, хэбэр данүстэ, hол пүрсирэ.

НАВЕЗТИ́, НАВОЗИТЬ гл. 1. овурдэ, чэндгэдэрикэ (э мошин, hэрэбэ вэ э јэ чиhојкэрэво); 2. бэрдэнкэ, овурдэнкэ э чүникэ, киникэ раст овурдэ.

НАВЕ́К, НАВЕКИ́ нареч. hэмишэ, hэмишэји, hүмүрбоги.

НАВЕ́РНО, НАВЕ́РНОЕ нареч. 1. јогин, миданү бирэ, күјкэ; 2. в знач. сказ. јогѝни.

НАВЕРНЯКА́ см. *наверно* 1.

НАВЕРСТА́ТЬ, НАВЁРСТЫВАТЬ гл. сохтэ нэ оморијорэ э чикэ овурдэ, э чүникэ расирэ.

НАВЕРТЕ́ТЬ гл. чэрх дорэ: 1. вэпучундэ чүникэрэ; 2. чү, чүрэ гүч сохтэ, hэзүр сохтэ. II *навёртка* сущ. чэрх дорэ: 1. вэпучундэји; 2. гүч сохтэји.

НАВЕ́РХ нареч. 1. э зэвэр (э зэвэри чикэј эн чүникэ); 2. зэваро.

НАВЕРХУ́ нареч. 1. э зэвэр (э зэвэри чикэј эн чүникэ; 2. перен. э зэвэрhо (э товунэј кэлэ корсохhо).

НАВЕ́РШИЕ, НАВЕ́РШЬЕ сущ. гуг, кэллэ (зэвэр эн чүникэ). *Навершие купола* гуг эн гомборэ.

НАВЕ́С сущ. 1. чордог; 2. ə буру вəдироморијо зəвəри чикəј ən hүндүрə чи. II *навесный* прил. чордоги: 1. ən чордог; 2. əри чордог hистијо.

НАВЕ́СИТЬ, НАВЕ́ШИВАТЬ гл. вənорə: 1. дулулу сохтə, кировундə. *Навесить замок на ворота* ə дəрвозə килит вənорə; 2. то же, что *навешать*.

НАВЕСТИ́ гл. 1. овурдə вəдировундə, бəрдə вəдəбəрдə, рəh бурбундə; 2. гəрəз кирдə, ə тараф чүникə чарундə; 3. овурдə, дировундə. *Навёл в дом много гостей* ə хунə амбарə гиногhо овурди. <> *Навести мост* күрпи дуз сохтə; *навести глянец* товуш вənкəстə; *навести на ум (разум)* əгүлмənд сохтə, вəмухтə кирə; *навести скуку* дəрдəчəр сохтə, дүлхүрд сохтə, ə визор овурдə; *навести справку* пурсирə, данүстə, сирог сохтə; *навести узор* нəхүш вənорə;

НАВЕСТИ́ТЬ, НАВЕЩА́ТЬ гл. ə јон киникə бирə; ə чүчојикə бирə; ə киникə, чүникə сəр кəширə

НАВЕ́Т сущ. устар. бүхтү.

НАВЕ́ТЧИК сущ. бүхтүнкор (бүхтү вənорə кəсə нəhəги тəхсиркор сохтənијо одоми. II *наве́тчица* əзини зəн (духтəр).

НАВЕ́ЧНО нареч. həмишəји; həмишəлуг.

НАВЕ́ШАННЫЙ прил. 1. вənорə оморијо ə чүникə, дулулу сохтə оморијо (амбар); 2. кəширə вəрастə оморијо (ə тирозу).

НАВЕ́ШАТЬ, НАВЕ́ШИВАТЬ гл. 1. вənорə ə чүникə, дулулу сохтə (амбар); 2. кəширə вəрастə (ə тирозу).

НАВЕ́ЯТЬ гл. 1. ə хүштəрəво овурдə (əз товунəј ворвори). *Ветер навеял прохладу* ворвори хиники овурди; 2. вор дорəрəво тəмиз сохтə (јə чəнгəдəр тəхүлə).

НА́ВЗНИЧЬ нареч. рујзəвəро (ə сəр кəмəр, рујү зəвəро). *Упасть навзничь* ə сəр кəмəр офторə.

НАВЗРЫ́Д нареч. ə шырынырəво (киристə).

НАВИНТИ́ТЬ, НАВИ́НЧИВАТЬ гл. чəрх (буров) дорə дəшəндə (кировундə).

НАВИ́СНУТЬ гл. 1. гуз бирə, нүштə (ə товунəј дулулујə чүникə); 2. перен. ə товунəј тəрсирəнијə чүникə: ə сəр киникə, чүникə вəди бирə, вəдироморə, нəзник оморə.

НАВИ́ТЬ гл. 1. ə чүникə вəпучундə (вəчирə); 2. həзүр сохтə (бофтə чиhо); 3. ə јоборəво ə чүчојикə вənорə.

НАВЛЕ́ЧЬ, НАВЛЕКА́ТЬ гл. ə сəр ən киникə, ən чүникə хəрəбə кор овурдə, вəхисундə; сəбəбкор бирə.

НАВОДИ́ТЬ см. *навести*.

НАВОДНЕ́НИЕ сущ. ов вəроморəји, чүчојикəрə ов шиширəји

НАВОДНИ́ТЬ, НАВОДНЯ́ТЬ гл. 1. ов вəровундə; чүчојикəрə ов пур сохтə; 2. лап амбарə чи овурдə пур сохтə.

НАВО́ДЧИК сущ. 1. разг. рəhбурбу (ə дəстə əри дүзди сохтə чикəрə бурбундənијо одоми); 2. əри гəрəз кирдə тупə, пулемјотə күнчундənијо солдат; 3. рəнг кəширəкор, нəхүш вənорəкор (уста). II *наво́дчица* əзии зəн (духтəр).

НАВОЕВА́ТЬ гл. ə дəhворəво вəкирдə; дəhво сохтə вəкирдə.

НАВО́З сущ. пəјин.

НАВО́ЗИТЬ гл. 1. ə хори пəјин шəндə; 2. ə пəјинəво, јə новкə ə чүникəрəво мурдар сохтə.

НАВОЗИ́ТЬ гл. 1. ə чүникə вənорə овурдə (амбар); 2. ə јə чəнд бо ə чуникə вənорə овурдə (амбар).

НАВО́ЗНЫЙ прил. пəјини: 1. ən пəјин; 2. пəјин дорə (шəндə) оморијо; əз пəјин həмəл оморијо; 4. пəјин хурдənијо, ə гəд пəјин дəбирənијо.

НА́ВОЛОЧКА, устар. **НА́ВОЛОКА** сущ. рујболуши. II *на́волочный* прил. рујболушији: 1. ən рујболуши; 2. əри рујболиши hистијо.

НАВОЛО́ЧЬ, НАВОЛА́КИВАТЬ гл. 1. кəширə овурдə, кəшумолə овурдə; 2. дəкирдə, дəбучундə.

НАВОНЯ́ТЬ см. *вонять*.

НАВОРА́ЖИВАТЬ см. *наворожить*.

НАВОРА́ЧИВАТЬ см. *наворотить*.

НАВОРО́ВАННЫЙ прил. дүздирə оморијо (амбар).

НАВОРОВА́ТЬ, НАВОРО́ВЫВАТЬ гл. дүздирə (амбар).

НАВОРО́ВЫВАТЬСЯ гл. дүздирə оморə (амбар).

НАВОРОЖИ́ТЬ гл. 1. ə фол дəниширə куфтирə; 2. həкəл-питик сохтə.

НАВОРОШИ́ТЬ гл. гəриш-мəтил сохтə шəндə.

НАВОРСИ́ТЬ, НАВОРСОВА́ТЬ см. *ворсить*.

НАВОРЧА́ТЬ гл. ə зирзувуни вəшмəрдə киникəрə, нəразији бурбундə əз ки, əз чү.

НАВОСТРЁННЫЙ прил. тич, хуб тич сохтə оморијо.

НАВРА́ТЬ гл. 1. дурку куфтирə, дуркунə (шигирə) кофhо сохтə; 2. бүхтү вənорə ə киникə; 3. гəлəт рəhо дорə.

НАВСЕГДА́ нареч. һәмишәји, һүмүрбрги.

НАВСТРЕ́ЧУ нареч. ә пишојү, ә пишорәһијү. *Выйти навстречу гостям* ә пишорәһи гиногһо вәдарафтә.

НАВЫ́ВОРОТ нареч. 1. ә сәр астар; 2. рушкунәво.

НА́ВЫК сущ. вәрдүши, данани, һәдәт.

НАВЫ́КАТЬ гл. 1. вәрдүш сохтә; 2. һиштә һәдәт соху.

НАВЫ́КНУТЬ гл. 1. вәрдүш бирә; 2. һәдәт сохтә.

НАВЫ́НОС нареч. әри ә буру (ә гирог) вәдәбәрдә.

НАВЫ́ТЯЖКУ нареч. дим-дуз, тим-тик, шәһәнорә хуно.

НАВЬЮ́ЧЕННЫЙ прич. шәләјү вәнорә оморијо.

НАВЬЮ́ЧИТЬ, НАВЬЮ́ЧИВАТЬ гл. шәләјүрә вәнорә.

НАВЬЮЧИТЬСЯ, НАВЬЮ́ЧИВАТЬСЯ гл. шәләјү вәнорә оморә.

НАВЯ́ЗАННЫЙ прич. 1. бәстә оморијо, вәпучундә оморијо; 2. бофтә оморијо; 3. ә кучәво ә кәрдәнү вәнорә оморијо.

НАВЯ́ЗАТЬ, НАВЯ́ЗЫВАТЬ гл. 1. бәстә, вәпучундә; 2. бофтә; 3. ә кучәво ә кәрдәнү вәнорә. II *навя́зка* сущ. 1. бәстәји, вәпучундәји; 2. бофтәји.

НАВЯ́ЗЧИВО нареч. дәс нәкәндәрәво, ә сијәрујирәво, ә кучәво.

НАВЯ́ЛЕННЫЙ прич. хүшк сохтә оморијо.

НАВЯ́ЛИВАТЬСЯ гл. хүшк бирә, хүшк сохтә оморә.

НАВЯ́ЛИТЬ, НАВЯ́ЛИВАТЬ гл. хүшк сохтә.

НАГАДА́ТЬ гл. ә фол дәниширә куфтирә, новији сохтә.

НАГА́ДИТЬ гл. 1. мурдар сохтә (әз товунәј һәјвонһо); 2. хәрәби сохтә, зарари зәрә ә киникә.

НА́ГЕЛЬ сущ. кәлә мих һүзүми, јә новкә метали.

НАГИБА́ТЬ см. *нагнуть*.

НАГИБА́ТЬСЯ см. *нагнуться*.

НАГИШО́М нареч. тәнбирәһнә.

НАГЛА́ДИТЬ, НАГЛА́ЖИВАТЬ гл. 1. уту зәрә; 2. дуз сохтә, һомовор сохтә.

НАГЛА́ЖИВАТЬСЯ гл. 1. уту зәрә оморә; 2. дуз сохтә оморә.

НАГЛАЗЕ́ТЬСЯ гл. тә сироји бирә дәниширә; дәниширә сироји бирә.

НАГЛЕ́ТЬ гл. биһори сохтә, һәјосүзи сохтә, һәјб нәданүстә, сијәрүји сохтә.

НАГЛЕ́Ц сущ. биһор, һәјосүз, һәјбнәдан, сијәруј (әзини одоми).

НА́ГЛО нареч. ә биһорәво, ә һәјосүзирәво, ә һәјбнәданирәво, ә сијәрујирәво.

НА́ГЛОСТЬ сущ. биһори, һәјосүзи, һәјбнәдани, сијәрүји.

НАГЛОТА́ТЬСЯ гл. амбар фубәрдә.

НА́ГЛЫЙ прил. биһор, һәјосүз, һәјбнәдан, сијәруј.

НАГЛЯДЕ́ТЬСЯ см. *насмотреться*.

НАГЛЯНЦЕВА́ТЬ гл. үшүг-үшүг сохтә, товтови сохтә.

НАГЛЯНЦО́ВАННЫЙ прич. үшүг-үшүг сохтә оморијо, товтови сохтә оморијо.

НАГНА́ТЬ гл. 1. расирә: 1) рафтә расирә; 2) тој бирә; 2. һәј сохтә овурдә, ә јә чикә кура сохтә (мол-гәрәрә); 3. кәширә . *Нагнать спирту* спирт кәширә; 4. кировундә, ә чикәјү нүшундә. *Нагнать обруч на бочку* ә чоллок чәрх кировундә; 2. амбар сохтә, вошәндә. *Нагнать цену* гимәтә вошәндә.

НАГНЕТА́ТЬ гл. шиширә, ә гилијә чикә кура сохтә (газә, һоворә).

НАГНЕТЁННЫЙ прич. шиширә, ә гилијә чикә кура сохтә оморијо (әз товунәј газ, һово).

НАГНОЁННЫЙ прич. пысундә оморијо.

НАГНО́ИТЬ гл. 1. пысундә (чүникәрә); 2. амбарә чи пысундә.

НАГНО́ИТЬСЯ гл. 1. пысырә (амбар); 2. рым кура сохтә (амбар).

НАГНУ́ТЬ гл. гәд сохтә.

НАГНУ́ТЬСЯ гл. гәд бирә, гәд сохтә оморә.

НАГОВА́РИВАТЬ см. *наговорить*.

НАГОВА́РИВАТЬСЯ см. *наговориться*.

НАГОВО́Р сущ. 1. бүхтү; 2. һәкәл-питик.

НАГОВОРЁННЫЙ прич. 1. куфтирә оморијо; 2. әри јү һәкәл-питик биријо (сохтә оморијо).

НАГОВОРИ́ТЬ гл. 1. амбара коф сохтә; 2. бүхтү вәнорә ә киникә, чугули сохтә; 3. һәкәл-питик сохтә әри киникә;. 4. сәс хүштәрә вәчирә (нүјүстә).

НАГОВОРИ́ТЬСЯ гл. тә сироји коф сохтә.

НАГОВО́РЩИК сущ. 1. бүхтүнкор, чугул; 2. һәкәл-питик сохтәнијо одоми. II *наговóрщица* әзини зән (духтәр).

НАГО́Й прил. 1. тәнбирәһнә (ә тәнү оводуни нәвәриjо; 2. бирәһнә (ә сәрү һичиш дәкирдә нә оморијо.

НАГОЛЕ́ННЫЙ прич. сәрзанији (ә сәр зани вәбирәнијо).

НА́ГОЛО, НАГОЛО́ нареч. 1. тәнбирәһнә, тән бирәһнә; 2. тәмиз, тәр-тәмиз, әз бинә, битәв. *Стричься наголо* сәрә битәв (тәмиз) чирә.

НАГОЛО́ВНИК сущ. сәрдәки (пәпәх зәни, шол, мәндил).

НАГОЛОДА́ТЬСЯ гл. киснәји кәширә, амбар киснә мундә.

НАГОНЯ́ТЬ см. *нагнать.*

НА-ГОРА́ нареч. әз шахта ә руј хори. *Выдать уголь на-гора* күмүрә әз шахта ә руј хори вәдировундә.

НАГОРА́ЖИВАТЬ см. *нагородить.*

НАГОРА́ТЬ см. *нагореть.*

НАГОРЕВА́ТЬСЯ гл. амбар дүлкир бирә, амбар дәрд кәширә.

НАГОРЕ́ТЬ гл. 1. гурум кирдә, һис күрдә; 2. ә чү корикә сухтә: чозә кәширә, зарари сохтә.

НАГО́РНЫЙ прил. 1. доги, сәрдоги; 2. ә сәр дог вәријо, ә һүндүри вәријо.

НАГОРОДИ́ТЬ гл. 1. буш-бушә чиһо нүјүстә, ә ләһәј хүштә оморәрә куфтирә; 2. кирдә, кәширә (чапар, бору); 3. ә сәр-сәр јәки вәчирә, рәһә кирдә.

НАГОСТИ́ТЬСЯ гл. гиног мундә (амбарә вәхт).

НАГОТА́ сущ. бирәһнәји, тәнбирәһнәји.

НАГОТО́ВЕ нареч. һәзүр. *Быть наготове* һәзүр бирә.

НАГОТО́ВИТЬ, НАГОТОВЛИ́ВАТЬ гл. 1. һәзүр сохтә 1. әри бәгдәји. *Наготовить дров на зиму* әри зимустунәји һүзүм һәзүр сохтә; 2. дүшүндә, вәбурчундә (амбарә чи хурдәнирә).

НАГОТО́ВИТЬСЯ, НАГОТА́ВЛИВАТЬСЯ гл. һәзүр бирә, һитјоти хүштәрә винирә.

НАГРА́БИТЬ гл. ә кучәво амбарә чи кәсә ән хүштә сохтә.

НАГРА́ДА сущ. 1. бәхшә; 2. разијәти, согбоши (ә чү корикә киро); 3. ә сохтә корһо киро орден, медал.

НАГРАДИ́ТЬ гл. бәхширә, бәхшә дорә.

НАГРЕ́В сущ. 1. см. *нагреть*; 2. гәдәр ән кәрмвәроморә, јә новкә руј ән кәрм вәроморијо чи.

НАГРЕВА́ЛЬЩИК сущ. кәрмвәрову (кәрмсох) (корү чүникәрә чәрмсохтә һистијо фәһлә).

НАГРЕВА́НИЕ сущ. 1. кәрм вәровундәји (кәрм сохтәји); 2. кәрм вәроморәји (кәрм бирәји)

НАГРЕВА́ТЕЛЬ сущ. кәрмвәрову, кәрмсох (апарат).

НАГРЕВА́ТЕЛЬНЫЙ прил. кәрмвәровуји, кәрмсохи (чүникәрә әри кәрм вәровундә, кәрм сохтә һистијо); 2. кәрмвәровундәни, кәрмсохтәни.

НАГРЕМЕ́ТЬ гл. курумпинә вәнкәстә.

НАГРЕ́ТЫЙ прич. кәрм вәроморијо, кәрм биријо, кәрм сохтә оморијо.

НАГРЕ́ТЬ, НАГРЕВА́ТЬ гл. 1. кәрм сохтә, кәрм вәровундә (чүникәрә); 2. фурмундә.

НАГРЕ́ТЬСЯ, НАГРЕВА́ТЬСЯ гл. кәрм вәроморә, кәрм бирә.

НАГРЕШИ́ТЬ гл. амбарә һовунһо, хәрәбә корһо сохтә.

НАГРЫ́ЗТЬ гл. чавустә, ә дәндүрәво хүрд сохтә.

НАГРЫ́ЗТЬСЯ гл. чавустә оморә, ә дәндүрәво хүрд сохтә оморә.

НАГРОЗИ́ТЬ гл. булә дорә, тәрсундә.

НАГРОМОЖДЁННЫЙ прич. сәр-сәр јәки вәчирә (тиһи сохтә оморијо).

НАГРОМОЗДИ́ТЬ, НАГРОМОЖДА́ТЬ гл. сәр-сәр јәки вәчирә (тиһи сохтә).

НАГРОМОЗДИ́ТЬСЯ, НАГРОМОЖДА́ТЬСЯ гл. сәр-сәр јәки вәчирә оморә (тиһи сохтә оморә).

НАГРУБИ́ТЬ нәкүрүмә кофһо сохтә, һәләво бирә (ә киникә).

НАГРУЗИ́ТЬ, НАГРУЖА́ТЬ см. *грузить.*

НАГРУЗИ́ТЬСЯ. НАГРУЖА́ТЬСЯ см. *грузиться.*

НАГРУ́ЗКА сущ. 1. шәлә вәнорәји; 2. гәдәр ән вәнорә оморијо шәлә; 4. ә дәсү амбарә кор дәбирәји; 4. чүникәрә әри сохтә ә кәрдән хүштә вәкирдәји.

НАГРУ́ЗЧИК сущ. шәлә вәнорәнијо фәһлә.

НАГРУСТИ́ТЬСЯ гл. амбар дүлкир бирә, амбар дәрд кәширә.

НАГРЫ́ЗЕННЫЙ прич. чавустә оморијо, ә дәндүрәво хүрд сохтә оморијо.

НАГРЫ́ЗТЬ, НАГРЫЗА́ТЬ гл. чавустә, хүрд сохтә (чәнгәдәрикәрә, ә дәндүрәво);

НАГРЯ́НУТЬ гл. һә ә јә бо, ә хәфәки вәди бирә.

НАГРЯЗНИ́ТЬ см. *грязть.*

НАГУЛЯ́ТЬ, НАГУ́ЛИВАТЬ гл. 1. хурдә чог бирә, курунд бирә (ә товунәј һәјвонһо); 2. разг. кәштә чүникә офтә, ә чүникә расирә.

НАГУЛЯ́ТЬСЯ гл. тә сироји кәштә.

НАД, НА́ДО пред. 1. ə сəр, ə зəвəсəр. *Лампа висит над столом* лəмпə ə зəвəсəр ən стол вəри; *работать над собой* ə сəр хӀуштə кор сохтə; 2. əз сəр, əз зəвəсəр. *Над нами пролетел самолёт* əз сəр (əз зəвəсəр) иму самолjот кирошт.

НАДАВА́ТЬ гл. дорə чӀ вə чӀрə ə ки (чəнд гəдəрикəрə ə чəнд бо).

НАДАВИ́ТЬ гл. 1. куч сохтə, куч бурбундə (ə киникə); 2. см. *надавливать*.

НАДА́ВЛИВАТЬ гл. 1. шиширə; 2. шиширə овӀрə вəдəшəндə; 3. шиширə ћəл (хəшилə хуно) сохтə; 4. шиширə кӀуштə.

НАДА́ИВАТЬ то же, что *надоить*.

НАДАРИ́ТЬ, НАДА́РИВАТЬ гл. бəхширə (амбар, jə новкə jə чəнд бо).

НАДБА́ВИТЬ, НАДБАВЛя́ТЬ то же, что *набавить*.

НАДБА́ВКА сущ. сəрзиjоди: 1. ə сəр чӀуникə зиjоди вəнорə оморəjи; 2. зиjод сохтə омориjо бəхш, гəдəр пул. II *набáвочный* прил. сəрзиjодиjи: 1. ən зиjод сохтə омориjо; 2. ə сəр чӀуникə зиjоди вəнорə омориjо.

НАДБИ́ТЬ, НАДБИВА́ТЬ гл. хӀрдбирəниjə чирə əз руj, əз jон хəрəб сохтə (гəлпə) дорə).

НАДВИ́НУТЬ, НАДВИ́ГАТЬ гл. 1. кəширə ə сəр чӀуникə овурдə; 2. кəширə ə jə чикə кура сохтə.

НАДВИ́НУТЬСЯ, НАДВИ́ГАТЬСЯ гл. 1. ə сəр чӀуникə оморə, чӀуникəрə дəбучундə; 2. оморə, ə хӀуштəрəво руj чӀуникəрə дəкирдə.

НАДВО́ДНЫЙ прил. 1. сəрови (ə зəвəсəр ов, əз руj ов hӀундӀртə hистиjо); 2. руjови (ə руj ов ӀзкӀум зəрəниjо).

НА́ДВОЕ нареч. 1. ə дӀ чикə, ə дӀ бəхш. *Расколоть бревно надвое* кӀурдӀнə ə дӀ чикə сохтə; 2. дӀсəрə, дӀмəћноjи.

НАДВО́РНЫЙ прил. ə гəд мəћəлə дəриjо.

НАДВя́ЗАННЫЙ прил. сəрзиjоди бофтə омориjо, вəпучундə омориjо, бофтə вəрастундə омориjо. II *надвя́зывание и надвя́зка* сəрзиjоди бофтə оморəjи, вəпучундə оморəjи, бофтə вəрастундə оморəjи.

НАДВЯЗА́ТЬ, НАДВя́ЗЫВАТЬ гл. сəрзиjоди бофтə, вəпучундə, бофтə вəрастə.

НАДГРО́БИЕ сущ. 1. мосубо, сəрсəнги; 2. ə мосубо нӀjӀстə омориjо хəт.

НАДГРО́БНЫЙ прил. 1. мосубоjи, сəрговрəjи: 1. ən мосубо, ən сəр говрə; 2. ə сəр говрə вəбирəниjо.

НАДДА́ТЬ, НАДДАВА́ТЬ гл. зиjод сохтə (ə сəр hистиjо чӀуникə вəнорə). II *наддáча* сущ. зиjод сохтəjи (ə сəр hистиjо чӀуникə вəнорəjи).

НАДИРА́ТЬ см. *надрать*.

НАДИРА́ТЬСЯ гл. jə кəмлə пара бирə, кəндə оморə (чӀуникə əз руj, jə новкə əз jон)

НАДЕБОШИ́РИТЬ см. *дебоширить*.

НАДЁВАННЫЙ прил. нимдошт, вокундəоморə (ə тəн вокундə омориjо).

НАДЕВА́ТЬ см. *надеть*.

НАДЕ́ЖДА сущ. имид: 1. ə чӀуникə jə хубə, шорə кор бирəjи боворими. *Питать надежду* имид бəстə (сохтə); 2. у, ə ки имид бəстəнӀткə, ки бижо хуби, шори бижорукə. *Он – надежда моя* у имидмəни.

НАДЁЖНЫЙ прил. ићтиборлӀ, боворсохтəни. *Надёжный друг* ићтиборлӀjə hовур. II *надёжность* сущ. ићтиборлӀjи.

НАДЕ́ЛАТЬ гл. 1. сохтə (əз чӀуникə амбар); 2. чӀуникə, jə хəрəбə кор сохтə.

НАДЕЛИ́ТЬ, НАДЕЛя́ТЬ гл. бəхш дорə, чиро сохтə дорə.

НАДЁРГАТЬ, НАДЁРГИВАТЬ гл. кəндə (кəширə вəдəшəндə).

НАДЕ́ТЬ, НАДЕВА́ТЬ гл. 1. кировундə, вəнорə, дəшəндə. *Надеть кольцо на палец* əнкӀуштəрирə ən əнкӀушт кировундə; 2. вокундə (ə тəн). *Надеть пальто* палтунə вокундə; 3. вəнорə (ə сəр). *Надеть шапку* килəћə (ə сəр) вəнорə.

НАДЕ́ЯТЬСЯ гл. 1. орхоjин бирə, имид бирə, имид сохтə. *Я надеюсь, что всё уладится* мə имидӀм ки, həммə дуз имбу; 2. бовор сохтə, ићтибор сохтə.

НАДЗЕ́МНЫЙ прил. руjхориjи, сəрхориjи.

НАДЗИРА́ТЕЛЬ сущ. дəниширəкор ə киникə, чӀуникə; ə хəjол бирəкор ən киникə, чӀуникə. II *надзира́тельница* əзини зəн (духтəр).

НАДЗИРА́ТЬ гл. дəниширə ə киникə, чӀуникə; ə хəjол бирə ən киникə, ən чӀуникə.

НАДИВИ́ТЬ гл. амбар мəћтəл сохтə, мат сохтə.

НАДИВИ́ТЬСЯ гл. амбар мəћтəл мундə.

НАДИРА́ТЬ см. *надрать*.

НАДКОЛО́ТЬ, НАДКА́ЛЫВАТЬ гл. 1. сула сохтə; 2. əз руj jə кəмлə пара сохтə.

НАДКУ́С сущ. 1. ћəнч зəрəjи (вəкирдəjи); 2. чикəj ən ћəнч.

НАДКУСИ́ТЬ, НАДКУ́СЫВАТЬ гл. ћəнч зəрə (вəкирдə).

НАДЛЕЖА́ТЬ гл. кəрəк бирə.

НАДЛЕЖА́ЩИЙ прил. кәрәк һистијо.

НАДЛО́М сущ. 1. чат сохтәји, хүрд сохтәји; 2. чати (чикәј ән чат), хүрди.

НАДЛОМИ́ТЬ, НАДЛА́МЫВАТЬ гл. хүрд сохтә: 1. чат сохтә; 2. мәндә сохтә, әз омун вәнкәстә (әз товунәј одоми).

НАДЛОМИ́ТЬСЯ, НАДЛА́МЫВАТЬСЯ гл. хүрд бирә: 1. чат бирә 2. мәндә бирә, әз омун офторә (әз товунәј одоми).

НАДМЕННЫЙ прил. тәкабур, ловго, сәртик. II *надме́нность* сущ. тәкабурири, ловгоји, сәртики.

НАДМОГИ́ЛЬНЫЙ то же, что *надгробный*.

НА́ДО[1] в знач. сказ. 1. кәрә́ки. *Надо послать письмо* когоз фирсорә кәрәки; 2. бијо. *Надо быть, завтра дождик будет* сәбәһ бијо воруш бу.

НА́ДО[2] пред. ә зәвәр, ә сәр, ә зәвәсәр (ә бәһзи чикәһо һонкој коф *над*). *Надо мною* ә зәвәсәр (ән) мә; *Надо всеми* ә сәр һәммә.

НА́ДОБНО в знач. сказ. см *надо*[1].

НА́ДОБНЫЙ прил. кәрәки, кәрәк һистијо. II *на́добность* сущ. кәрәки́ (кәрәк бирәји). *По мере надобности* кәрәки бирәнкә.

НАДОЕ́ДА, НАДОЕДА́ЛА сущ. зәһлә бәрдәнијо, визор сохтәнијо одоми.

НАДОЕ́ДЛИВЫЙ прил. зәһлә бәрдәнијо, визор сохтәнијо. II *надоедли́вость* сущ. зәһлә бәрдәји,визор сохтәји.

НАДОЕ́ДНЫЙ то же, что *надоедливый*.

НАДОЕ́СТЬ, НАДОЕДА́ТЬ гл. зәһлә бәрдә,-визор сохтә.

НАДОИ́ТЬ гл. чәндгәдәрикә шир дүширә.

НАДО́Й сущ. гәдәр ән дүширә оморијо шир.

НА́ДОЛБА сущ. кутәһә тир (ә хори зәрә, дәшәндә оморијо, әри пишој танк вә ән јә чиһикоһорә кирдә).

НАДО́ЛГО нареч. әри амбарә (дуразә) вәхт (вәһдә).

НАДО́МНИК сущ. ә хунә кор сохтәнијо корсох. II *надо́мница* әзини зән (духтәр). II *надо́мнический* прил. 1. ән ә хунә кор сохтәнијо; 2. ә хунә сохтә оморијо.

НАДОРВА́ТЬ гл. 1. јә кәм (тә әхир нәһ) лов сохтә; 2. амбар куч кәширәрәво доруни органһој хүштәрә лов сохтә.

НАДОУ́МИТЬ, НАДОУ́МЛИВАТЬ гл. әгүлмәнд сохтә (әри чү коликәрә хубтә сохтә мәслаһәт дорә).

НАДПИСА́ТЬ гл. 1. ә зәвәрү, јә новкә ә буруни тарафү нүјүстә; 2. ә рүјү, ә сәрү нүјүстә. *Надписать банки с варением* сәр бонкәһој миробојирә нүјүстә.

НА́ДПИСЬ сущ. 1. хәт (ә буруни тараф ән чүникә нүјүстә оморијо); 2. ә сәр сәхтә материал нүјүстә оморифо хәт.

НАДПОРО́ТЬ, НАДПА́РЫВАТЬ гл. јә кәмлә кәндә, вәкәндә, гәрмог бәрдә.

НАДПО́ЧВЕННЫЙ прил. сәрхоки, сәрхорији, рујхорији.

НАДРА́ИТЬ гл. тә товуш дорә тәмиз сохтә, совустә.

НАДРАСТИ́, НАДРАСТА́ТЬ гл. јә кәм зијод бирә (кәлә бирә, бујвошәндә).

НАДРЕ́З сущ. 1. см. *надрезать*; 2. бурра оморијо чикә.

НАДРЕ́ЗАТЬ, НАДРЕ́ЗЫВАТЬ гл. јә кәм бурра (әз зәвәр, әз гирог).

НАДРУГА́ТЕЛЬСТВО сущ. бизу сохтәји.

НАДРУГА́ТЬСЯ гл. бизу сохтә.

НАДСМА́ТРИВАТЬ то же, что *надзирать*.

НАДСМО́ТР сущ. дәниширәји, чум вәнорәји.

НАДСМО́ТРЩИК сущ. ә киникә, чүникә дәниширәкор, чумү ә сәр киникә чүникә вәријо одоми. II *надсмо́трщица* әзини зән (духтәр).

НАДСТА́ВИТЬ, НАДСТАВЛЯТЬ см. *наставить*[1] 1.

НАДСТРО́ИТЬ, НАДСТРА́ИВАТЬ гл. ә сәрү (зәвәрү) вокундә.

НАДСТРО́ЙКА сущ. 1. ә сәр (зәвәр) ән чүникә вокундә оморәји; 2. ә сәр (зәвәр) ән чүникә вокундә оморијо бәхш.

НАДТРЕ́СНУТЫЙ прил. 1. јә кәмлә чат һистијо, әз рүј чат һистијо; 2. ләрзирәнијо (әз товунәј сәс).

НАДТРЕ́СНУТЬ гл. јә кәмлә чат бирә, әз рүј чат бирә.

НАДУВАЛА́ сущ. одомифурму, дуллоб.

НАДУВА́НИЕ сущ. һово зәрәји, һово пур сохтәји, пуф зәрә (чүникәрә) вәмасундәји

НАДУВА́ТЕЛЬСТВО сущ. луб, фурмундәки, одомифурмуни.

НАДУВНО́Й прил. ә һоворәво пур сохтә оморәнијо.

НАДУ́МАТЬ, НАДУ́МЫВАТЬ гл. ә јә фикир оморә. *Я надумал уехать* мә ә фикир оморәм ки, бурам.

НАДУ́ТЫЙ прил. 1. пур сохтә оморијо (ә пуфәво, газәво, һоворәво); 2. тәкабур, ловго; кәләсәр; 3. дурдумоглү, фурмундә оморијо.

НАДУ́ТЬ, НАДУВА́ТЬ гл. 1. пур сохтә (ə пуфəво, газəво, ḥоворəво): 2. ə ворворирəво овурдə; 3. фурмундə, ə дəс дəшəндə киникəрə.

НАДУШИ́ТЬ, -СЯ см. *душить*[2].

НАДЫМИ́ТЬ см. *дымить.*

НАДЫША́ТЬ гл. 1. ə нəфəсəво ḥоворə кəрм сохтə, хəрəб сохтə; 2. коḥ сохтə.

НАДЫША́ТЬСЯ гл. амбар нəфəс кəширə, амбарə ḥово кəширə.

НАЕДА́ТЬ, -СЯсм. *наесть,-ся.*

НАЕДИНЕ́ нареч. 1. дӳдӳлəшӳ ə jəки; 2. тəḥноjи.

НАЕ́ЗДИТЬ гл. 1. рафтə чəнгəдəрикə вəхт (ə чӳникə вəнӳштə). *Шофер наездил тысячу километров* шофер ḥозор километр рафти; 2. гəзонч сохдə (чӳникə ḥəj сохтəрəво); 3. амбар кироштəрəво (рəḥə) дуз сохтə.

НАЕ́ЗДИТЬСЯ гл. амбар ḥəj сохтə, тə сироjи вəнӳштə кəштə.

НАЕ́ЗДНИК суḥ. 1. ḥəсб ḥəj сохтə данӳстəнијо одоми; ḥəсбəлӳ; 2. артист ən сирк (ə сəр ḥəсб кор сохтəнијо. II *наéздница* əзини зəн (духтəр).

НАЕ́ЗДОМ нареч. əз рəḥ кироштəнкə, амбар нəпојистə.

НАЕЗЖА́ТЬ гл. 1. см. *наехать и наездить*; 2. ə чӳчојикə бирə (ə сəррəḥи).

НАЕ́ЗЖИЙ прил. əз чӳчојикə оморијо.

НАЕ́СТЬ, НАЕДА́ТЬ гл. хурдə: 1. чӳ вə чӳрə. Чəнгəдəрлугикə чи хурдə; 2. сиројə бирə.

НАЕ́СТЬСЯ, НАЕДА́ТЬСЯ гл. тə сироjи хурдə; хурдə, сироjи бирə.

НАЕ́ХАТЬ гл. 1. рафтəнкə ə киникə, чӳникə раст оморə (вəхурдə); 2. вəчирə оморə (амбарḥо), ḥə ə jə бо оморə; 3. перен. сəр кирдə дəḥно зəрə.

НАЁМ, НАЁМКА сущ. 1. əри ə мӳздəво кор сохтə кирдəjи, кирдə оморəjи; 2. ə киро вəкирдəjи; 3. мӳзд.

НАЁМНИК сущ. 1. мӳздур, ə мӳздəво кор схтəнијо фəḥлə; 2. ə мӳздəво кирдə оморијо солдат; 3. хӳштəрə фурухтијо одоми, əри хəjр хӳштə əри кəḥсо, дӳшмəḥо кор сохтəнијо одоми. II *наёмница* əзини зəн (духтəр). II *наёмнический* прил. мӳздури, ən мӳздур.

НАЁМНЫЙ прил. 1. ə мӳздəво кор сохтəнијо, ə мӳздəво кирдə оморијо; 2. ə киро вəкӳрдə оморијо, ən jӳ нистијо.

НАЖА́ЛОВАТЬСЯ гл. разг. шикојət сохтə əз киникə, чӳникə.

НАЖА́РИТЬ, НАЖА́РИВАТЬ гл. 1. бурчундə, вəбурчундə; 2. сəхт кəрм сохтə.

НАЖА́РИТЬСЯ, НАЖА́РИВАТЬСЯ гл. əз кəрми бӳрчирə, əз кəрми сухтə, ə сəхтə кəрми офторə (мундə).

НАЖА́ТЬ[1], **НАЖИМА́ТЬ** гл. 1. шиширə; 2. шиширə овӳрə вədəшəндə; 3. куч бурбундə (ə ки); 3. ə сəр чӳникə (чӳ корикə) сəхт офторə. II *нажа́тие* сущ. шиширəjи, шиширə оморəjи.

НАЖА́ТЬ[2], **НАЖИНА́ТЬ** гл. чирə (тəхӳлə).

НАЖДА́К сущ. сӳмбətə. II *наждáчный* прил. сӳмбətəjи: 1. ən сӳмбətə; 2. əз сӳмбətə, jə новкə ə сӳмбətəрəво гəриш ḥəзӳр сохтə оморијо.

НАЖЕ́ЧЬ, НАЖИГА́ТЬ гл. сухундə: 1. ə сухундəрəво ḥəзӳр сохтə. *Нажечь древесного угля* кӳмӳр сухундə; 2. сəхт кəрм вəровундə (печə); 3. дəгмə вənорə; фурмундə, луб оморə.

НАЖИ́ВА сущ. ḥиномијə гəзонч, ə дузə рəḥəво нəбирijо гəзонч.

НАЖИ́ВКА сущ. сущ. чи (хурдəни) əри чəлə.

НАЖИ́М сущ. 1. шиширəjи; 2. шиширə овӳрə вədəшəндəjи; 3. куч бурбундəjи (ə ки, ə чӳ); 3. ə сəр чӳникə (чӳ корикə) сəхт офторjи; 4. нум ən бəḥзи карастиḥо, ə комиḥорəво чӳḥојикəрə шиширənӳт.

НАЖИМА́ТЬ см. *нажать*[1].

НАЖИ́ТЬ, НАЖИВА́ТЬ гл. вəчирə, кура сохтə; гəзонч сохтə.

НАЖИ́ТЬСЯ, НАЖИВА́ТЬСЯ гл. 1. ḥошир бирə, амбарə пул гəзонч сохтə; 2. ə jə чикə амбар зивистə.

НАЗА́ВТРА нареч. разг. ə и рузикə. *Назавтра отправились в путь* ə и рузикə ə рəḥ офторим.

НАЗА́Д нареч. 1. пəсəво. *Перевести часы на 10 минут назад* сəḥатə 10 минут пəсəво кəширə; 2. пишо, пишотə. *Несколько дней (тому) назад* jə чəнд руз (əз и) пишо (пишотə); 3. ə ḥəвəли чикə.

НАЗАДИ́ прост. 1. нареч. ə пəсə, əз пəсə; 2. пред. ə пəсəjи тараф, ə пəсəj чӳникə.

НАЗВА́НИВАТЬ гл. амбар зинк зəрə, нəпојистə зинк зəрə.

НАЗВА́НИЕ сущ. нум. *Название журнала, фильма* нум ən журнал, ən филм.

НАЗВА́ТЬ[1], **НАЗЫВА́ТЬ**[1] гл. 1. нум норə; нум, лəгəб дорə; 2. нумӳрə кəширə.

НАЗВА́ТЬ[2], **НАЗЫВА́ТЬ**[2] гл. ḥороj зəрə (ə чӳникə, ə чӳчојикə).

НАЗВА́ТЬСЯ гл. 1. нум вəкирдə; 2. нум хӳштəрə куфтирə.

НА́ЗЕМЬ нареч. ә хори. *Упал наземь* ә хори офто.

НАЗЕРКА́ЛЕННЫЙ прил. кузкирә хуно сохтә оморијо.

НАЗЕРКА́ЛИТЬ гл. кузкирә хуно сохтә.

НАЗЕ́МНЫЙ прил. 1. руjхорији, сәрхорији; 2. ән хүшки.

НАЗЁМ то же, что *навоз*.

НАЗИДА́НИЕ сущ. дәһно, мәсләһәт.

НА́ЗЛО, НАЗЛО́ нареч. әз гәһр (әри киникәрә һоси сохтә).

НАЗНАЧЕ́НЕЦ сущ. ә кор норә оморијо одоми.

НАЗНА́ЧИТЬ, НАЗНАЧА́ТЬ гл. 1. норә (киникәрә ә кор); 2. бурбундә. II *назна́чение* сущ. 1. норә оморәји (ә кор); 2. бурбундә оморәји.

НАЗО́ЙЛИВЫЙ прил. дәс нәс кәндәнијо, визор сохтәнијо. II *назо́йливость* сущ. дәс нә кәндәји, визор сохтәји.

НАЗРЕ́ТЬ, НАЗРЕВА́ТЬ гл. 1. расирә; 2. вәхтү расирә, оморә расирә. II *назрева́ние* сущ. 1. расирәји; 2. вәхтү расирәји, оморә расирәји.

НА́ЗУБОК, НАЗУБО́К нареч. әзбәр, лап хуб, овә хуно.

НАЗЫВА́НИЕ сущ. нум дорәји, нум норәји, нум вәкүрдәји, нум дорә оморәји.

НАЗЫВА́ТЬ[1,2] см. *назвать*[1,2].

НАЗЫВА́ТЬСЯ гл. 1. см. *называться;* 2. нумү бурбундә оморә; 3. һороj зәрә оморә (ә чүникә, ә чүчојикә).

НАИБО́ЛЕЕ нареч. амбари: 1. әз јәкикәһо амбартә, әз һәммә амбартә; 2. әз һәммә зури-зури.

НАИБО́ЛЬШИЙ прил. ән амбар, ән кәлә, ән дүрүчд.

НАИВЫ́СШИЙ прил. ән һүндүр, ән бүлүнд, ән хуб.

НАИГРА́ТЬ, НАИ́ГРЫВАТЬ гл. 1. бәрдә (ә возн гумори); 2. әз (музика) зәрә ә сәрү чүникә оморә. *Наиграть мозоли на пальцах* әз зәрә (музика) әнкүшthојү дүкәнәк бирә; 3. ә коми карастиникә jү зәрә һоворә (ә лент, ә диск) нүjүстә.

НАИГРА́ТЬСЯ гл. 1. тә сироји возирә; 2. тә сироји зәрә (музика).

НАИ́ЗВОЛОК нареч. сәрзәвәро.

НАИЗНА́НКУ нареч. ә сәр астар.

НАИЗУ́СТЬ нареч. әзбәр.

НАИЛУ́ЧШИЙ прил. ән хуб, ән чәһ. <> *Всего наилучшего* сог бошит; хубиһо бијово әришму.

НАИМЕ́НЕЕ нареч. ән кәм, ән кәми, лап кәми.

НАИМЕНОВА́НИЕ то же, что *название*.

НАИМЕНОВА́ТЬ, -СЯ см. *именовать,-ся*.

НАИМЕ́НЬШИЙ прил. ән кәм, ән чүклә.

НА́ИСКОСЬ, НАИСКОСО́К нареч. чәпәвунә.

НАИХУ́ДШИЙ прил. ән хәрәб, ән бәд.

НАЙДЁНЫШ сущ. офтум (офтә оморијо һәјил).

НАЙМИ́Т то же, что *наёмник*.

НАЙТИ́[1] гл. офтә: 1. винирә вәкирдә кирә, чүрә; 2. вәрасирә, вәкирдә әз ки, әз чү; 3. ә jә фикир оморә. <> *найти себе могилу* әри хүштә һәчәл офтә.

НАЙТИ́[2] гл. раст оморә, вәхурдә.

НАЙТИ́СЬ гл. офтә оморә: 1. ә товунәj вир биријо; 2. нәгәстәнки, jә новкә вичирәнки ә пишо вәдироморә.

НАКА́ВЕРЗИТЬ см. *каверзить, каверзничать.*

НАКА́З сущ. 1. гәдәгә; 2. дәһно.

НАКАЗА́НИЕ сущ. 1. чозә. *Подвергнуть наказанию* чозә дорә; *понести наказание* чозә кәширә; 2. дәһно зәрәји.

НАКАЗА́ТЬ[1] гл. 1. чозә дорә; 2. дәһно зәрә.

НАКАЗА́ТЬ[2] гл. гәдәгә зәрә

НАКАЗУ́ЕМЫЙ прил. ә чозә лојиг һистијо (ә товунәjү чозә дорәнүthо). II *наказу́емость* сущ. ә чозә лојиги; ә чозә лојиг бирәји.

НАКА́ЗЫВАТЬ см. *наказать*[1] и *наказать*[2].

НАКАЛЁННОСТЬ сущ. товустәји, сәхт кәрм вәроморәји.

НАКА́ЛИВАНИЕ сущ. товустәји, товундә оморәји сәхт кәрм вәроморәји, сәхт кәрм сохтәји.

НАКА́ЛИВАТЬСЯ гл. 1. см. *накалиться;* 2. товундә оморә, сәхт кәрм вәровундә (сохтә) оморә.

НАКАЛИ́ТЬ, НАКА́ЛИВАТЬ гл. товундә, сәхт кәрм вәровундә (сохтә).

НАКАЛИ́ТЬСЯ гл. товустә, сәхт кәрм вәроморә (бирә).

НАКА́ЛЫВАТЬ [1,2]см. *наколоть* [1,2].

НАКА́ЛЫВАТЬСЯ гл. 1. см. *наколоться;* 2. вәнчирә оморә, парә сохтә оморә; 3. бурра (күштә) оморә; 4. сула сохтә оморә.

НАКАНУ́НЕ нареч. ә мәһлүмә, jә руз пишо.

НАКА́ПАТЬ гл. дәгүндә, (дуг-дуг тиһи сохтә).

НАКА́ПЛИВАНИЕ сущ. вәчирәји, кура бирәји.

НАКА́ПЛИВАТЬ то же, что *копить*.

НАКА́ПЛИВАТЬСЯ гл. кура бирә, вәчирә оморә.

НАКА́ПЧИВАТЬ см. *накоптить* 2.

НАКА́ПЫВАТЬ см. *накапать.*

НАКА́РКАТЬ, НАКА́РКИВАТЬ гл. гәр зәрә (бәди hороj зәрә, бәди овурдә.

НАКАТА́ТЬ, НАКА́ТЫВАТЬ гл. 1. кулу-кулу дорә, кулу-кулу овурдә; 2. күндә күрдә; 3. зәрә, совустә (рәнг, шириш); 2. дәшәндә, кәширә (рәh).

НАКАТА́ТЬСЯ гл. (ә чүникә вәнүштә) тә сироји кәштә.

НАКАТИ́ТЬ, НАКА́ТЫВАТЬ гл. 1. кулу-кулу кәширә овурдә (чәнгәдәрикә чүникәрә); 2. чүрә кулу-кулу овурдә ә сәр чүникә вәнорә ; 3. то же, что *наехать* 2.

НАКАТИ́ТЬСЯ, НАКА́ТЫВАТЬСЯ гл. кулу-кулу оморә ә чүникә вәхурдә, ә сәр чүникә вәрафтә.

НАКАЧА́ТЬ, НАКА́ЧИВАТЬ гл. 1. ә насосәво зәрә (кәширә) ә чүчојикә рихундә; 2. пур сохтә (ә газәво, hоворәво, рушуминәрәво); 3. прост. хорундә пијон сохтә.

НАКАЧА́ТЬСЯ, НАКА́ЧИВАТЬСЯ гл. тә пијон бирә хурдә.

НАКВА́СИТЬ, НАКВА́ШИВАТЬ гл. ә ов (ә сүркә) кирдә. *Наквасить бочку капусты* јә пишкә кәләмә ә ов кирдә.

НАКИДА́ТЬ, НАКИ́ДЫВАТЬ[1] см. *набросать.*

НАКИ́НУТЬ, НАКИДЫВАТЬ[2] гл. 1. см. *набросить;* 2. зијод сохтә, ә сәрү вәнорә.

НАКИ́НУТЬСЯ, НАКИ́ДЫВАТЬСЯ то же, что *наброситься.*

НАКИПЕ́ТЬ, НАКИПА́ТЬ гл. 1. әз дүширә кәф, лиһим кура сохтә. 2. әз хүштә вәдарафтә, hүршлү бирә.

НА́КИПЬ сущ. 1. кәф. *Накипь на супе* кәф ән суп; 2. лиһим. *Очистить чайник от накипи* лиһим ән чојникә тәмиз сохтә.

НАКЛА́Д[1] сущ. 1. ә сәрү норә, ә сәрү вәнорә; 2. ә сәрү чи вәнорә оморәнијо чикә.

НАКЛА́Д[2] сущ. зарари; *в накладе* ә зарари; *в накладе не будешь (не останешься)* зарари ни вини.

НАКЛА́ДКА сущ. 1. әз рүј зәрә (кәширә, вокосундә, вәнорә) оморијо чи, јә новкә бәхшү; 2. гәләт, чәшмиши.

НАКЛА́ДНО в знач. сказ. буhójи, хәјрү ни́сти, зара́ри.

НАКЛАДНО́Й сущ. әз рүј зәрә (кәширә, вокосундә, вәнорә) оморијо.

НАКЛА́ДЫВАТЬ см. *наложить.*

НАКЛЕВЕТА́ТЬ см. *клеветать.*

НАКЛЕ́ИТЬ, НАКЛЕ́ИВАТЬ гл. 1. вәкосундә (ә рујү). *Наклеить марку на конверт* маркарә ә конверт вәкосундә; 2. гүч сохтә, дуз сохтә (ә ширишәво).

НАКЛЕ́ЙКА сущ. 1. вәкосундәји (әри вәкосундә сохтә оморәнијо кор); 2. ә чүникә вәкосудә оморәнијо чи (етикет, јарлик, когоз).

НАКЛЁВЫВАТЬСЯ гл. *наклюнуться.*

НАКЛИ́КАТЬ, НАКЛИКА́ТЬ гл. нифри сохтә, бәд овурдә, ә кофәво, фоләво бәди hороj зәрә.

НАКЛО́Н сущ. 1. гуз кирдәји; 2. гузи ән чүникә; 3. кунәји.

НАКЛО́ННЫЙ прил. 1. гуз бирijо, hистијо; 2. 3. кунәјији.

НАКЛОНИ́ТЬ, НАКЛОНЯ́ТЬ гл. гуз кирдә, гуз сохтә.

НАКЛОНИ́ТЬСЯ, НАКЛОНЯ́ТЬСЯ гл. гуз бирә.

НАКЛЮ́КАТЬСЯ гл. тәјтә пијон бирә хурдә.

НАКЛЮ́НУТЬСЯ гл. 1. ә дундугәво сула сохтә вәдироморә (әз товунәј вәчә); 2. перен. быд зәрә вәдироморә.

НАКЛЯ́УЗНИЧАТЬ см. *кляузничать.*

НАКОВА́ЛЬНЯ сущ. зиндон, садан (ә сәрү әри чүникә куфтә курундә металијә дәстәк).

НАКОВА́ТЬ, НАКО́ВЫВАТЬ гл. куфтә (дуз сохтә, гүч сохтә). II *нако́вка*1. куфтәји; 2. ә сәр чүникә куфтә оморијо.

НАКО́ЖНЫЙ прил. рујпусти (ә рүј пуст вәрijо).

НАКОЛБА́СИТЬ гл. нәкирүмә корhо (пренебр. хәрхәрijо) сохтә.

НАКОЛДОВА́ТЬ гл. әри киникә hәкәл-питик сохтә, јүрә ә тилсим вәнкәстә.

НАКОЛЕ́ННЫЙ прил. сугрәзанији (әри ә сугрәзани кировундә, бәстә hистијо).

НАКО́ЛКА сущ. 1. см. *наколоть*[2]; 2. зәнhо ә муј вәнорәнутhо әз мол, јә новкә әз кружево дуз бирә јәравуш; 3. то же, что *татуировка*.

НАКОЛОТИ́ТЬ гл. зәрә: 1. кировундә. *Наколотить обруч на бочку* ә чоллок киштi кировундә; 2. михә; 3. хүрд сохтә (амбар); 4. гушә.

НАКОЛО́ТЬ[1] гл. вәнчирә, пара сохтә.

НАКОЛО́ТЬ[2] гл. 1. бурра, күштә (hәjвонә); 2. сула сохтә; 3. јәралү сохтә.

НАКОЛО́ТЬСЯ гл. 1. ə jɣ бызбызајə чи вəрафтə; 2. см. *накалываться.*

НАКОНЕ́Ц нареч. 1. ə əхир, əхир ки; 2. в знач. вв. сл. həмикə.

НАКОНЕ́ЧНИК сущ. буз (ə əхир ən чүникə вəнорə, jə новкə кировундə оморијо бызбызəjə чүклə чи).

НАКОПА́ТЬ гл. 1. хорирə вəкəндə вə чүникə вəдəшəндə (чəнд гəдəрикə); 2. хорирə вəкəндə.

НАКОПИ́ТЕЛЬ сущ. чүникə вəчирəнијо, кура сохтəнијо одоми. II *накопи́тельница* əзини зəн (духтəр).

НАКОПИ́ТЬ,-СЯ см. *копить, -ся*

НАКОПЛЕ́НИЕ сущ. вəчирə оморəји, кура бирəји.

НАКОПТИ́ТЬ, НАКА́ПЧИВАТЬ гл. 1. дурə сохтə, hис сохтə; 2. ə дурəрəво (ə hисəво) хүшк сохтə.

НАКОРМИ́ТЬ гл. 1. хорундə, сирожи сохтə; 2. чи дорə, доштə.

НАКОРОТКЕ́ нареч. 1. ə кутəhə рəh; 2. ə нəзники, ə дусти; 3. ə кутəhə вəхт.

НАКО́СТНЫЙ прил. сəростугужи (ə сəр (руj) ən остугу вəбирəнијо).

НАКРА́ДЫВАТЬ см. *накрасть.*

НАКРА́ПЫВАТЬ гл. хол-хол рихтə (ə товунəj воруш).

НАКРА́СИТЬ гл. рəнг зəрə (чүникəрə).

НАКРА́СИТЬСЯ см. *краситься.*

НАКРА́СТЬ гл. дүздирə (кəновундə), дəдарундə.

НАКРАХМА́ЛИТЬ см. *крахмалить.*

НАКРЕНИ́ТЬ, -СЯ см. *кренить,-ся.*

НА́КРЕПКО нареч. лап сəхт, сəхт-сəхт.

НАКРИЧА́ТЬ, НАКРИ́КИВАТЬ гл. 1. ə сəрү hорој (бочəh) зəрə; кəлə-кəлə дəhно зəрə; 2. hорој- бочəh сохтə (дəшəндə).

НАКРОМСА́ТЬ гл. вəнчирə тиhи сохтə, тикə-тикə сохтə норə.

НАКРОПА́ТЬ см. *кропать.*

НАКРОШИ́ТЬ см. *крошить.*

НАКРУ́ТИТЬ, НАКРУ́ЧИВАТЬ гл. вəпучундə: 1. чүрə ə чүникə; 2. həзүр сохтə; 3. разг. кофə.

НАКРЫ́ТИЕ сущ. дəкирдəји (сəр ən чүникəрə).

НАКРЫ́ТЬ, НАКРЫВА́ТЬ гл. 1. сəр ən чүникəрə дəкирдə (вəнорə). *Накрыть стол скатертью* ə сəр стол сифро дəкирдə; 2. ə сəр кор кирдə. <> *Накрыть стол* (*накрыть на стол*) сифро дəшəндə.

НАКРЫ́ТЬСЯ, НАКРЫВА́ТЬСЯ гл. сəр хүштəрə дəкирдə (ə чүникəрəво).

НАКУПИ́ТЬ, НАКУПА́ТЬ гл. вəсторə (амбарə чирə ə пуləво).

НАКУ́РЕННЫЙ прич. ə дурəj тонбокурəво пур биријо (hистијо, сохтə оморијо).

НАКУРИ́ТЬ, НАКУ́РИВАТЬ гл. 1. ə дурəj тонбокурəво пур сохтə; 2. чүникə сухундə чүчəјикəрə ə буj оморəнијо дурəрəво пур сохтə.

НАКУРИ́ТЬСЯ, НАКУ́РИВАТЬСЯ гл. тə сироји бирə кəширə (тонбокурə).

НАКУРОЛЕ́СИТЬ см. *куролесить.*

НАКУСА́ТЬ, НАКУ́СЫВАТЬ гл. 1. həнч вəкирдə, həнчəhəнч сохтə; 2. həнч зəрə (чиро сохтə).

НАКУ́ТАТЬ, НАКУ́ТЫВАТЬ гл. дəпучундə, пучундə (ə jə чəнд оводунирəво, кəрмə чиhорəво).

НАЛА́ВЛИВАТЬ см. *наловить.*

НАЛАГА́ТЬ см. *наложить.*

НАЛА́ДИТЬ, НАЛА́ЖИВАТЬ гл. 1. дуз сохтə, ə həмəл овурдə. 2. ə рəhү вəнкəстə. II *нала́живание* 1. дуз сохтəји, ə həмəл овурдəји. 2. ə рəhү вəнкəстəји.

НАЛА́ДИТЬСЯ, НАЛА́ЖИВАТЬСЯ гл. дуз бирə (сохтə оморə), ə həмəл оморə.

НАЛА́ДКА сущ. дуз сохтəји, ə həмəл овурдəји.

НАЛА́ДЧИК сущ. дузсох (мошинhо, механизмhорə гүч сохтəнијо фəhлə). II *нала́дчица* əзини зəн (духтəр).

НАЛАКА́ТЬСЯ гл. лап зəрə: 1. ə товунəj həjвонhо; 2. прост. неодобр. тə сироји хурдə (овə, рушумə чирə).

НАЛА́МЫВАТЬ см. *наломать.*

НАЛГА́ТЬ гл. 1. дуркунəки куфтирə; 2. бүхтү вəнорə.

НАЛЕ́ВО нареч. ə (тараф) чəп.

НАЛЕГА́ТЬ см. *налечь.*

НАЛЕГКЕ́ нареч. 1. сук, шəлəсүз. *Отправиться в путь налегке* ə рəh шəлəсүз вəдарафтə; 2. ə сукə (назукə) оводунирəво.

НАЛЕЖА́ТЬ, НАЛЁЖИВАТЬ гл. əз амбар дəкəштə мəндə бирə , jə чикəjү дорд дорə.

НАЛЕЖА́ТЬСЯ, НАЛЁЖИВАТЬСЯ гл. дəкəштə мундə, лап амбар дəкəштə.

НАЛЕПИ́ТЬ гл. 1. вəкосундə (ə, ə руj, ə сəр чүникə). *Налепить марку на конверт* ə конверт марка вəкосундə; 2. гүч сохтə, вəшундə. *Из глины налепить фигурок* əз кил (малад) фигурhо вошундə.

НАЛЕПЛЯ́ТЬ то же, что *лепить* 2.

НАЛЕТА́ТЬ[1] гл. пар зәрә чәнгәдәрикә рәһ рафтә.

НАЛЕТА́ТЬ[2] см. *налететь.*

НАЛЕТЕ́ТЬ гл. 1. ә сәрү шәндә (хүштәрә); 2. бәсгу сохтә; 3. һә ә јә бо оморә; 4. пар зәрә оморә; 5. оморә тиһи бирә; 5. тиһи бирә (вәлк ән дор).

НАЛЕ́ЧЬ гл. 1. вәдорә, ә сәрү офторә, шиширә. *Налечь плечом на дверь* дүшә ә дәр вәдорә; 2. сәр кирдә чүникә сохтә; 3. ә сәр чүникә гәдбәгәд нүштә.

НАЛЁТ сущ. 1. см. *налететь и налетать*; 2. бәсгу; 3. ә руј чүникә нүштијо назукә пәрдә.

НАЛЁТЧИК сущ. бәсгучи (бәсгу сохтәнијо одоми). II *налётчица* әзини зән (духтәр).

НАЛИ́В сущ. 1. см. *налить, -ся*; 2. тәһәр ән расирәј ән мәјвә (ән тәхүл). *Яблоки хорошего налива* хуб расиријо сибһо.

НАЛИНОВА́ТЬ см. *линовать.*

НАЛИ́ПНУТЬ, НАЛИПА́ТЬ гл. ә руј чүникә вәкосирәрәво кура бирә.

НАЛИТО́Й прил. пур, овлү, нәрм.

НАЛИ́ТЬ, НАЛИВА́ТЬ гл. 1. дәкундә, пур сохтә; 2. рихундә (ә сәр чүникә).

НАЛИ́ТЬСЯ, НАЛИВА́ТЬСЯ гл. 1. рихтә, пур бирә; 2. ә рушумә чирәво пур бирә; 3. расирә, дүрүчд бирә, овлү бирә (ә товунәј мәјвәһо вә тәхүлһо).

НАЛИЦО́ нареч. ә пишој чум (әз товунәј нәгд һистијо).

НАЛИ́ЧЕСТВОВАТЬ гл. бирә, ә пишој чум бирә, ә пишо бирә.

НАЛИ́ЧИЕ сущ. нәгд, бирәји, инчикә бирәји. *Быть в наличии* нәгд бирәји.

НАЛИ́ЧНОСТЬ сущ. нәгд: 1. бирәји, инчикә бирәји; 2. гәдәр ән имуһој һһистијо чи; 3. ә дәс дәријо пул.

НАЛИ́ЧНЫЙ прил. 1. имуһој һистијо; 2. нәгд. *За наличный расчёт* ә нәгдә пуләво.

НАЛО́БНЫЙ прил. рујпишонији (ә пишони вәријо, ә пишони вәнорә оморијо).

НАЛОВИТЬ гл. кирдә кирә, чүрә (чәнгәдәрикә).

НАЛО́ВЧИТЬСЯ гл. бәчид бирә (вәрдүши вәкирдә, чү корикәрә вәмухтә).

НАЛО́Г сущ. налук.

НАЛОГОПЛАТЕ́ЛЬЩИК сущ. налук дорәнијо одоми. II *налогоплате́льщица* әзини зән (духтәр).

НАЛОЖИ́ТЬ, НАЛАГА́ТЬ гл. 1. норә, вәнорә. *Наложить компресс* компрес вәнорә; 2. зәрә. *Наложить лак* лак зәрә; 3. зәрә, вәнорә, шиширә. *Наложить печать* печәт зәрә; 4. бәстә. *Наложить бинт* ә бинтәво бәстә; 5. вәчирә, кура сохтә. *Наложить книг на стол* китобһорә ә сәр стол вәчирә. <> *Наложить на себя руки* ә хүштә гәст сохтә.

НАЛО́ЖНИЦА то же, что *любовница.*

НАЛОМА́ТЬ гл. хүрд сохтә (чәнд гәдәрикәрә). <> *Наломать бока* дәндәһојүрә хүрд сохтә, куфтә киникәрә; *наломать дров* корә ә чәтини вәнкәстә.

НАЛОЩИ́ТЬ см. *лощить.*

НАЛЮБОВА́ТЬСЯ гл. тә сироји дәниширә, томошә сохтә.

НАЛЯ́ПАТЬ см. *ляпать.*

НАМА́З сущ. намаз (мусулмуһо рузи пәнч бо хундәнүтһо тәфило).

НАМА́ЗАТЬ, -СЯ см. *мазать*[1], *-ся.*

НАМА́ЗЫВАТЬ см. *мазать*[1].

НАМАЛЕВА́ТЬ см. *малевать.*

НАМА́ЛЫВАТЬ см. *намолоть*[1].

НАМАРА́ТЬ см. *марать.*

НАМА́СЛИТЬ см. *маслить.*

НАМА́ТЫВАТЬ, -СЯ см. *намотать, -ся.*

НАМА́ЧИВАТЬ см. *намочить.*

НАМА́ЯТЬСЯ гл. вәмундә, сәһәр кәширә.

НАМЕ́ДНИ нареч. ә и рузһо, јә кәм пишо, лап ә нәзники.

НАМЕКА́ТЬ, НАМЕКНУ́ТЬ гл. дәшнәвундә (сәрпиширәки коф сохтә).

НАМЕЛИ́ТЬ см. *молить.*

НАМЕНЯ́ТЬ, НАМЕ́НИВАТЬ гл. 1. хүрдә сохтә; 2. дәкиш сохтә.

НАМЕРЕВА́ТЬСЯ гл. ә фикир ән чүникә бирә, јүрә әри чүникә сохтә финир бирә. *Я намереваюсь уехать завтра* мәрә фикири сәбәһ бурам.

НАМЕ́РЕНИЕ сущ. гәст, фикир, нидир. <> *Без всякого намерения* гәстсүз, нәгәстәнки; *с намерением* ә гәстәво, данүстә-данүстә.

НАМЕ́РЕННЫЙ прич. ә фикирәво, ә гәстәво сохтә оморијо. II *наме́ренность* ә фикирәво, ә гәстәво сохтәји (сохтә оморәји).

НАМЕ́РИТЬ, НАМЕ́РИВАТЬ гл. 1. пәјмундә, чиро сохтә; 2. пәјмундә, гәдәрүрә данүстә.

НА́МЕРТВО нареч. разг. сәхт, сәхт-сәхт.

НАМЕСИ́ТЬ гл. вошиширә, ә муч овурдә (хәмирә әри чүникә һәзүр сохтә)

НАМЕСТИ́ гл. чару зэрэ вэчирэ (чэнгэдэрикэрэ).

НАМЕТА́ТЬ[1] см. *метать*.

НАМЕТА́ТЬ[2] см. *намести*.

НАМЕ́ТИТЬ[1] гл. гэрэз кирдэ, эри э чуникэ офторэ чэhти сохтэ.

НАМЕ́ТИТЬ[2] гл. 1. э фикир хуштэ кирдэ, нушунэ вэнорэ; 2. план кирдэ (кэширэ).

НАМЕЧА́ТЬ[1] см. *наметить*[1].

НАМЕЧА́ТЬ[2] см. *наметить*[2].

НАМЕША́ТЬ гл. дэкундэ гэриш сохтэ (чурэ э гэд чу).

НАМЕ́ШИВАТЬ[1] см. *намесить*.

НАМЕ́ШИВАТЬ[2] см. *намешать*.

НАМЁК сущ. дэшнэвундэjи.

НАМЁРЗНУТЬ, НАМЕРЗА́ТЬ гл. 1. jурэ бэjэ бэрдэ э чуникэ кура бирэ, э бэjэj хуштэрэво сэр (руj) чуникэрэ дэкирдэ; 2. сэхт куч-куч дорэ (чу бэхшикэj эн тэн).

НАМИНА́ТЬ см. *намять*.

НАМНО́ГО нареч. амбар, лап амбар, амбар-амбар.

НАМОГИ́ЛЬНЫЙ прил. сэрговрэjи (э сэр говрэ вэнорэ оморијо, вэријо).

НАМОЗО́ЛИТЬ см. *мозолить*.

НАМО́КНУТЬ, НАМОКА́ТЬ гл. тар бирэ, э хуштэ ов (нэми) вэчирэ.

НАМОЛИ́ТЬ гл. амбар миннэт сохтэ, hэчи э чуникэ расирэ.

НАМОЛОТИ́ТЬ, НАМОЛА́ЧИВАТЬ гл. куфтэ hэзур сохтэ (тэхулэ).

НАМО́ЛОТЫЙ прич. кэширэ (сов сохтэ) оморијо.

НАМОЛО́ТЬ[1], **НАМА́ЛЫВАТЬ** гл. 1. кэширэ (сов сохтэ).

НАМОЛО́ТЬ[2] гл. разг. вэнчирэ (амбар коф сохтэ, бүш-бушэ кофhо сохтэ).

НАМОЛЧА́ТЬСЯ гл. коф нэ сохтэ (амбар).

НАМОРИ́ТЬ, НАМА́РИВАТЬ гл. 1. чэнд гэдэрикэрэ күштэ, нист сохтэ; 2. мэндэ сохтэ, эз hол вэнкэстэ.

НАМО́РЩИТЬ, -СЯ см. *морщи́ть, -ся*.

НАМОСТИ́ТЬ см. *мостить*.

НАМОТА́ТЬ гл. 1. м*отать*[1]; 2. э вэпучундэрэво hэзүр сохтэ. II *нама́тывание* сущ. э вэпучундэрэво hэзүр сохтэjи.

НАМОТА́ТЬСЯ гл. 1. вэпүчирэ, чэрх дарафтэ; 2. разг. эз вирих-вирих мэндэ бирэ.

НАМОЧИ́ТЬ гл. 1. тар сохтэ, 2. вэхсундэ (э гэд ов дэнорэ).

НАМУДРИ́ТЬ см. *мудрить*.

НАМУСЛИ́ТЬ, НАМУСО́ЛИТЬ см. *муслить, мусолить*.

НАМУ́СОРИТЬ см. *мусорить*.

НАМУТИ́ТЬ гл. 1. лиhэh сохтэ; 2. перен. hэрэ гэриш сохтэ.

НАМУ́ЧИТЬСЯ гл. амбар сэhэр хурдэ (кэширэ), нэгумэ кэширэ, эз hол офторэ.

НАМЫКА́ТЬСЯ гл. эз чэтиниhо, эз кулкулиhо вэмундэ.

НАМЫ́ЛИТЬ, НАМЫ́ЛИВАТЬ гл. сэhэбуjи сохтэ, сэhэбу зэрэ.

НАМЫ́ЛИТЬСЯ. НАМЫ́ЛИВАТЬСЯ гл. сэhэбуjи сохтэ оморэ, сэhэбу зэрэ оморэ.

НАМЫ́ТЬ, НАМЫВА́ТЬ гл. 1. шуштэ, шуштэ тэмиз сохтэ; 2. шуштэ овурдэ (ов, сајл).

НАМЫ́ТЬСЯ, НАМЫВА́ТЬСЯ гл. 1. лап тэмиз шуштэ оморэ; 2. тэ вojистэ гэдэр тэн (хуштэрэ) шүштэ.

НАМЯКА́ТЬ см. *намякнуть*.

НАМЯ́КНУТЬ гл. эз нэми, эз тари нэрм бирэ.

НАМЯ́ТЬ гл. 1. чү, чүрэ сов сохтэ; 2. чү, чүрэ нэрм сохтэ.

НАНА́ЙСКИЙ прил. нанаjи: эн нанаjhо, эн зувун үшү, эн миллэт үшү, эн тэhэрэ зиндэкунишү, эн культурашү; эн үшү зивистэнүтhо чикэhо, эн торих үшү; эн нанаjhо hистијорэ хуно. *Нанайский язык* зувун нанаjи. II *по-нанайски* нареч. э нанаjи.

НАНА́ЙЦЫ сущ. нанаjhо (хэлг, hэвэли нумү – голдhо). II *нана́ец* сущ. нанаj (jэ одоми эз и хэлг). II *нана́йка* сущ. эзини зэн (духтэр).

НАНА́ШИВАТЬ см. *наносить*[1].

НАНЕСТИ́[1] гл. 1. овурдэ, дировундэ; 2. нүjүстэ, кэширэ, хит кэширэ, бурбундэ э чуникэ; 3. зэрэ, вэнорэ, сохтэ. *Нанести удар кулаком* мүшт зэрэ (вэнорэ).

НАНЕСТИ́[2] гл. хоjэ сохтэ (э товунэj мүргhо).

НАНИЗА́ТЬ см. *низать*.

НАНИ́ЗЫВАТЬ гл. 1. см. *нанизать*; 2. э jонjон jэки дэчирэ.

НАНИМА́ТЕЛЬ сущ. кирочи (чуникэрэ э киро вэкүрдијо одоми). II *нанима́тельница* эзини зэн (духтэр).

НАНИМАТЬ, -СЯ см. *нанять, -ся*.

НА́НОВО нареч. таза, эз сэр.

НАНОСИ́ТЬ[1] гл. чү, чүрэ. овурдэ (э jэ чэнд бо чэнгэдэрикэ).

НАНОСИ́ТЬ[2] см. *нанести*[1].

НАНОСИ́ТЬ[3] см. *нанести*[2].

НАНО́СНЫЙ прил. 1. ворвори овурдијо, ов овурдијо. *Наносная почва* ов овурдијо хок; 2. әз јә чикәјкә оморијо.

НАНЮ́ХАТЬСЯ, НАНЮ́ХИВАТЬСЯ гл. амбар, тә сироји буј кәширә.

НАНЯ́ТЬ гл. 1. ә мүздәво кирдә, ә кор вәкирдә; 2. ә киро вәкирдә.

НАНЯ́ТЬСЯ гл. ә мүздәво ә кор дәрафтә.

НАОБЕЩА́ТЬ гл. (амбар) коф дорә, ә кәрдә(н) вәкирдә.

НАОБОРО́Т нареч. рушкунәво. *Он все понимает наоборот* у һәр чирә рушкунәво вәрасирә.

НАОБУ́М нареч. 1. фикир нәсохтә, һәзүр нәбирә; 2. чүтам бисто, һәр чүтам кири.

НАОРА́ТЬ гл. һәр зәрә, боҷәһ дәшәндә.

НАОСО́БИЦУ нареч. тәһно, әз һәммә чиро.

НАОСТРИ́ТЬ гл. тич сохтә, бызбызә сохтә.

НАОТРЕ́З нареч. сәлт, ҟофсүз-кәләҷсүз.

НАПА́ДАТЬ гл. рихтә (офторә чәндгәдәрикә кура бирә.

НАПАДА́ТЬ[1] см. *напасть*[1].

НАПАДА́ТЬ[2] см. *напа́дать*.

НАПАДЕ́НИЕ сущ. бәсгу.

НАПА́ИВАТЬ[1] гл. тә сироји, јә новкә тә пијон бирә хорундә.

НАПА́ИВАТЬ[2] см. *напаять*.

НАПА́КОСТИТЬ см. *пакостить*.

НАПА́РИТЬ, НАПА́РИВАТЬ гл. 1. амбар, кәрәк һистијо гәдәр лош дорә; 2. хуб ә буг дорә һәзүр сохтә.

НАПА́РИТЬСЯ, НАПА́РИВАТЬСЯ гл. кәрәк һистијо гәдәр ә буг дәмундә.

НАПА́РНИК сущ. һәрмәһ (кор хүштәрә ә јә одомикәрово ә јәки сохтәнијо одоми). II *напа́рница* әзини зән (духтәр).

НАПА́РЫВАТЬ, -СЯ см. *напороть*[1], *-ся*.

НАПАСТИ́, НАПАСА́ТЬ гл. 1. һитјоти винирә, вәчирә норә; 2. хорундә, хуб хорундә. *Напасти лошадей* һәсбһорә хуб хорундә.

НАПАСТИ́СЬ гл. һәзүр сохтә (чәнд гәдәр кәрәкикә).

НАПА́СТЬ[1], **НАПАДА́ТЬ** гл. 1. бәсгу сохтә; 2. ә сәрү офторә; 3. нәгәстәнки раст оморә.

НАПА́СТЬ[2] то же, что *напа́дать*.

НАПА́СТЬ[3] сущ. болә, бәдбәхти, кәзиро.

НАПАХА́ТЬ, НАПА́ХИВАТЬ гл. рундә (чәндгәдәрикә хорирә).

НАПА́ЧКАТЬ,-СЯ см. *пачкать, -ся.*

НАПАЯ́ТЬ гл. 1. лиһим зәрә, вәкосундә, ә лиһимәво вәкосундә; 2. лиһим зәрә гүч сохтә.

НА́ПЕРВО нареч. әз һәрчи һәвәл, сүфтә, әз сәр һәвәл.

НАПЕРЕБО́Й нареч. коф ән ду јәкирә бурра-бурра. *Говорят наперебой* коф ән ду јәкирә бурра-бурра әдәт коф сохтә.

НАПЕРЕГОНКИ́, НАПЕРЕГО́НКИ и прост. **НАПЕРЕГО́НКУ** нареч. ду јәкирә кироштә-кироштә.

НАПЕРЕКО́Р нареч. әз гәһр, рушкунәво. *Делать наперекор* рушкунәво сохтә.

НАПЕРЕКО́С нареч. шәфт, јон, јонәки.

НАПЕРЕКО́СЯК то же, что *наперекос*.

НАПЕРЕРЕ́З нареч. әри рәһүрә бурра, әри әз пишоју кироштә.

НАПЕРЕ́ТЬ, НАПИРА́ТЬ гл. шиширә, һүл зәрә (ә битәв чәндәкәво). *Наперетьна дверь* дәрә һүл зәрә.

НАПЕРЕХВА́Т нареч. әри рафтәнијорә кирдә рәһүрә бурраји.

НАПЕРЕЧЁТ нареч. 1. битәв, әз сәр тә әхир, һәммәрә, јәки-јәки. *Знать всех наперечёт* һәммәрә јәки-јәки шинохтә; 2. в знач. сказ. лап ка́ми, тәк-тәки, ә әнкүштәво имбу шумордә.

НАПЕРЁД нареч. ә пишо, пишотә, ә пишоки.

НАПЕ́РНИК нареч. астар ән болуш.

НАПЕ́РЧИТЬ, НАПЕРЧИ́ТЬ см. *перчить*.

НАПЕЧА́ТАТЬ, -СЯ см. *печатать, -ся*.

НАПЕ́ЧЬ, НАПЕКА́ТЬ гл. 1. бурчундә (әри хурдә һәзүр сохтә); 2. пүст тәнә сухундә (ә офтоји, ә сәхтә кәрми).

НАПЁРСТОК сущ. имог. II *напёрсточный* прил. имоги, ән имог.

НАПИЛИ́ТЬ, НАПИ́ЛИВАТЬ гл. мушар зәрә, ә мушарәво бурра.

НАПИ́ЛОК то же, что *напильник*. II *напи́лочный* прил. јәкәји, ән јәкә.

НАПИ́ЛЬНИК сущ. јәкә.

НАПИСА́НИЕ сущ. 1. нүјүстәји, тәһәрз ән нүјүстәји; 2. нүјүстә оморәји.

НАПИСА́ТЬ, -СЯ см. *писать, -ся*.

НАПИТА́ТЬ, НАПИ́ТЫВАТЬ гл. 1. хорундә, сироји сохтә; 2. тар, нәм сохтә.

НАПИТА́ТЬСЯ, НАПИ́ТЫВАТЬСЯ гл. 1. хурдә, сироји бирә; 2. ә хүштә кәширә, нәм бирә.

НАПИ́ТЬСЯ, НАПИВА́ТЬСЯ гл. 1. хурдә (һәнчирә) сироји бирә, тә сироји хурдә (һәнчирә), 2. хурдә пијон бирә.

НАПИХА́ТЬ, НАПИ́ХИВАТЬ гл. шиширә, вогундә (ә гәд чүникә), чүтам бисто дәнорә.

НАПИ́ЧКАТЬ см. *пичкать*.

НАПЛА́ВАТЬ гл. үзкүм зәрә (чәндгәдәрикә рәһә ә чәндгәдәрикә вәхт).

НАПЛА́КАТЬ гл. 1. амбар һәрс рихундә; 2. әз киристә чумһој хүштәрә вәмасундә, гирмизи сохтә.

НАПЛА́КАТЬСЯ гл. 1. амбар, тә сироји киристә; 2. амбарә хәләлушиһо, дәрдһо кәширә.

НАПЛЕВА́ТЬ гл. 1. см. плевать; 2. амбарә туф шәндә, һәммәј ән чүникәрә туфи сохтә.

НАПЛЕСКА́ТЬ, НАПЛЁСКИВАТЬ гл. рихундә (тиһи сохтә), шәндә, шәхтә сохтә.

НАПЛЕСТИ́, НАПЛЕТА́ТЬ гл. 1. бофтә, вошундә; бофтәрәво, вошундәрәво гүч (һәзүр) сохтә; 2. дүм вошундә, рүхшәнд сохтә, бүхтү вәнорә.

НАПЛЕ́ЧНИК сущ. сәрдүши (ә оводуни сәр дүшә кирдәнијо зул ән мол).

НАПЛЕ́ЧНЫЙ прил. сәрдүши (ә дүш вәбирәнијо, ә дүш оводуни духтә оморијо).

НАПЛОДИ́ТЬ гл. һиштә амбара бала зәндү.

НАПЛОДИ́ТЬСЯ гл. амбара бала дорә (зәндә).

НАПЛУТОВА́ТЬ гл. 1. дуллоби сохтә, фурмундә; 2. ә дуллобирәво ә чүникә расирә.

НАПОВА́Л нареч. ә јә бо (әри мүрдә). *Убить наповал* ә јә кулләрәво (ә јә бо зәрәрәво) күштә.

НАПОГА́НИТЬ гл. мурдар сохтә, билисмол сохтә (ә мурдарирәво).

НАПОДО́БИЕ пред. һонкој, хуно, ә хомунәјү, ә сүјү. *Скала наподобие стены* дуворә хуно доһор.

НАПОИТЬ гл. 1. см. *поить;* 2. ә чүникәрәво пур сохтә.

НАПОКА́З нареч. 1. әри бурбундә, әри томошә; 2. әри ә чум дәшәндә, әри хүштәрә бурбундә.

НАПО́ЛЗАТЬ, НАПОЛЗА́ТЬ см. *наползти.*

НАПОЛЗТИ́ гл. 1. ә сәршүгәми рафтәнкә ә чүникә раст оморә, вохурдә; 2. ә сәршүгәми оморә кура бирә.

НАПОЛНИ́ТЕЛЬ сущ. пурсох (әри чүникәрә пур сохтә һистијо чи).

НАПО́ЛНИТЬ, НАПОЛНЯ́ТЬ гл. пур сохтә. II *наполне́ние* сущ. пур сохтәји.

НАПО́ЛНИТЬСЯ, НАПОЛНЯ́ТЬСЯ гл. пур бирә, пур сохтә оморә. II *наполне́ние* сущ. пур бирәји (сохтә оморәји).

НАПОЛОВИ́НУ нареч. 1. нимә, нимәји, тә нимә; 2. битәв нәһ, јә бәхшүрә.

НАПО́ЛЬНЫЙ[1] прил. сәрхорији (ә сәр хори норә, күнчундә оморијо).

НАПО́ЛЬНЫЙ[2] прил. талаји (ә тала һистијо, күнчундә оморијо.

НАПОМА́ДИТЬ, -СЯ см. *помадить, -ся.*

НАПОМИНА́НИЕ сущ. ә јорү дәшәндәји (вәнкәстәји), хәбәрдор сохтәји.

НАПОМИНА́ТЬ гл. ә јорү дәшәндә: 1. см. *напомнить*; 2. киникәрә, чүникәрә ә хомунәј киникә (чүникә) бирә.

НАПО́МНИТЬ гл. ә јорү дәшәндә (вәнкәстә), хәбәрдор сохтә.

НАПОПОЛА́М нареч. прост. дуз нимә, дуз ә нимәји

НАПО́Р сущ. куч, сәхтә куч.

НАПО́РИСТЫЙ прил. ә сәр коф чүштә појистәкор, күчбурбу. II *напо́ристость* сущ. ә сәр коф чүштә појистәји, күчбурбуни.

НАПОРО́ТЬ[1], **НАПА́РЫВАТЬ** гл. гәлпә дорә, јаралү сохтә (нәгәстәнки, чүчојикәј хүштәрә ә тичә, бызбызәјә чирәво).

НАПОРО́ТЬ[2] гл. хәто һәрзо сохтә (әз надани, әз бивәчи).

НАПОРО́ТЬСЯ, НАПА́РЫВАТЬСЯ гл. 1. јаралү бирә, хүштәрә јарралү сохтә (нәгәстәнки ә тичә чи вохурдә); 2. нәгәстәнки, ә јә бо раст оморә, рујбәруј оморә.

НАПО́РТИТЬ гл. 1. хәрәб сохтә (чәндгәдәрикәрә); 2. зарари зәрә (ә киникә, ә чүникә).

НАПОСЛЕ́ДОК нареч. ә әхир, ә ән әхир, ә мундәји вәхт. *Напоследок он согласился* ә әхир у рази бисто.

НАПРА́ВИТЬ, НАПРАВЛЯ́ТЬ гл. 1. чүникәрә ә коми тарафикә чарундә, туш овурдә; 2. ә чүчојикә фирсорә, рәһ бурбундә, ә рәһ дәшәндә. *Направить за советом к врачу* әри мәсләһәт ә ки духтир фирсорә; 3. чүникәрә ә чүчојикә фирсорә, ә кор вәнкәстә. *Направить заявление* әризә фирсорә. 3. дуз сохтә, гүч сохтә. (амбар).

НАПРА́ВИТЬСЯ, НАПРАВЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. рафтә, ә рәһ офторә (ә чүчојикә, ә коми тарафикә); 2. дуз бирә, ә рәһ хүштә офторә; 3. ә чүчојикә фирсорә оморә, ә рәһ дәшәндә оморә.

НАПРАВЛЕ́НИЕ сущ. сәмт, тараф: 1. см. *направить*; 2. хит ән рәһрафтәји, рәһ ән пишово рафтәји. *Идти в восточном направлении* ә сәмт (тараф) мизрәһ рафтә; 3. әри киникәрә ә чүчојикә фирсорә шадар (документ).

НАПРАВЛЯ́ЮЩИЙ прил. 1. рəħбурбу, рəħ бурбундəкор, туш овурдəкор; 2. фирсорəкор, ə сəмт, ə рəħ вəнкəстəкор.

НАПРА́ВО нареч. ə раст, ə тараф раст.

НАПРА́ВЩИК сущ. дузсох (чүникəрə ə сəмтү норəнијо корсох). II *напра́вщица* əзини зəн (духтəр).

НАПРА́СЛИНА сущ. устар. и прост. бүхтү.

НАПРА́СНО нареч. нəħəг, ə нəħəги, ə нəħəгијə чикə.

НАПРА́СНЫЙ прил. 1. нəħəг, бихəјр; 2. кəрəксүз, бинəнəдəри. II *напра́сность* сущ. 1. нəħəги, бихəјри; 2. кəрəксүзи, бинəнəдəријри.

НАПРА́ШИВАТЬСЯ гл. 1. ə дəшнəвундəрəво, ə минəтəвово ə чүникə расирə; 2. ə əгүл оморə.

НАПРИМЕ́Р нареч. мəсəл коф.

НАПРОКА́ЗНИЧАТЬ, НАПРОКА́ЗИТЬ см. *проказничать, проказить*.

НАПРОКА́Т нареч. ə прокат, ə киро.

НАПРОЛЁТ нареч. нəпојистə, ħəрə нəдорə.

НАПРОЛО́М нареч. 1. ə кучəво, ə ħичиш нəдəниширə; 2. ə чүрəħəтəво.

НАПРОПАЛУ́Ю нареч. ə ħичиш нəдəниширəки, ə товунəј ħичиш фикир нəсохтəки.

НАПРОРО́ЧИТЬ см. *пророчить*.

НАПРОСИ́ТЬСЯ, НАПРА́ШИВАТЬСЯ гл. хоħиш сохтə (əри ə чүчојикə дəбирə, јүрə ħoрој зəрə); 2. мəчбур сохтə (ə сохтə корү киро ə товунəјү чүникə куфтирə).

НАПРО́ТИВ нареч. 1. ə пишојү, рујбəруј; 2. ə и тарафикə, рушкунəво.

НА́ПРОЧНО нареч. разг. сəхт-сəхт.

НА́ПРОЧЬ нареч. разг. сəлт, битəв. *Отрубить напрочь* сəлт бурра.

НАПРЫ́СКАТЬ см. *прыскать*.

НАПРЯМИ́К нареч. 1. дуз, ə ən нəзникə рəħəво; 2. перен. ə рујү, ħəјб нəоморə.

НАПУГА́ТЬ, -СЯ см. *пугать, -ся*.

НАПУ́ДРИТЬ, -СЯ см. *пудрить, -ся*.

НАПУСКНО́Й прил. дурку, дуркунəки. *Напускная улыбка* дуркујə хəндə.

НАПУСТИ́ТЬ, НАПУСКА́ТЬ гл. рəħо дорə 1. рəħо дорə (амбарħорə ə чүчојикə); 2. хүштəрə бурбундə; ə чун киникə тəрс, ləрз вəнкəстə; 3. ħələво сохтə.

НАПУСТИ́ТЬСЯ, НАПУСКА́ТЬСЯ гл. 1. ə сəрү офторə, ħələво бирə; 2. рəħо дорə оморə ə чүникə, чүчојикə.

НАПУ́ТАТЬ, НАПУ́ТЫВАТЬ гл. 1. гəрəгəчил сохтə, əнкүл сохтə (чүникəрə бофтəнки, вəчирəнки, вəкəндəнки); 2. гəришуги вəнкəстə ə чүникə.

НАПУ́ТСТВИЕ сущ. рəħсаламати (əри ə рəħ вəдарафтəкор саламатə рəħ, хубə корħо војə сохтəји). II *напу́тственный* прил. рəħсаламати (ə ə рəħ вəдарафтəкор куфтирə оморəнијо).

НАПУ́ТСТВОВАТЬ гл. рəħ сохтə; рəħсаламати куфтирə (əри ə рəħ вəдарафтəкор саламатə рəħ, хубə корħо војə сохтə).

НАПУ́ХНУТЬ, НАПУХА́ТЬ гл. вəмасирə.

НАПЫ́ЖИТЬСЯ, НАПЫ́ЖИВАТЬСЯ гл. 1. см. *пыжиться*; 2. куч вəнорə (əри чүникə сохтə).

НАПЫЛИ́ТЬ, НАПЫЛЯ́ТЬ 1. см. *пылить*; 2. тузə хуно чүникə совустə (зəрə). II *напыле́ние* сущ. тузə хуно чүникə совустəји (зəрəји). II *напылительный* прил. əри тузə хуно чүникə совустə ħистијо.

НАПЫ́ЩЕННО нареч. ə дəбдəбəрəво.

НАПЫ́ЩЕННЫЙ прич. дəбдəбəји (ħистијо). II *напы́щенность* сущ. дəбдəбəји (бирəји).

НАПЯ́ЛИТЬ, НАПЯ́ЛИВАТЬ гл. 1. кəширə (молə ə сəр чəрх); 2. ə кучəво кəширə, вокундə. *Еле напялил сапог* чəкмəħорə ə кучəво вокундум; 3. вəнорə (ə сəр, рач ħистијо, əз дəб вəдарафтијо чирə).

НАРАБО́ТАТЬ, НАРАБА́ТЫВАТЬ гл. сохтə: 1. вəрастə, вəрасундə, əз дəс вəдашəндə; 2. гəзонч (ə корсохтəрəво).

НАРАБО́ТАТЬСЯ, НАРАБА́ТЫВАТЬСЯ гл. тəјтə вомундə (мəндə бирə) кор сохтə.

НАРАБО́ТКА сущ. разг. ħəзүрə чи (əри чүникəрə вəрастə кор сохтəнкə ħəзүр биријо чи).

НАРАВНЕ́ нареч. 1. ə јə рыз, ə јə ħүндүри, ə јə лугони; 2. јə чиро, əз дү- јəки тəфəħəти нəбирə.

НАРА́ДОВАТЬСЯ гл. əз шори сироји бирə. *Мать не нарадуется на детей* дəјдəј əз шори ħəјилħо сироји нибу.

НАРАСПА́ШКУ нареч. јəхəнрəħо, синəħəрзо.

НАРАСПЕ́В нареч. дураз кəширə-кəширə (ə товунəј кофħо).

НАРАСТА́НИЕ сущ. 1. ə сəр чүникə вəроморəји (ə товунəј савзи); 2. зијод бирəји.

НАРАСТИ́, НАРАСТА́ТЬ гл. вəроморə: 1. ə сəр чүникə; 2. зијод бирə (чəнд гəдəрикə); 3. кура бирə (тə чəнд гəдəрикə); 4. кучлү бирə, кəлə бирə. II *нараста́ние* сущ. вəроморəји.

НАРАСТИ́ТЬ, НАРА́ЩИВАТЬ гл. 1. кəлə сохтə, ħəмəл овурдə; 2. дураз сохтə (чүникə зијод

сохтәрәво); 3. перен. кәлә сохтә, кучлү сохтә (чүникәрә); 4. коштә вәровундә.

НАРАСХВА́Т нареч. парум-парум (әри әз дәс дү-јәки вәкирдә чәћти сохтәрәво).

НАРВА́ТЬ[1] гл. 1. чирә, кәширә чиро сохтә, чирә кура сохтә. *Нарвать цветов* күлћо чирә; 2. пара сохтә шәндә. *Нарвать бумаги* когозә пара сохтә шәндә. <> *Нарвать уши* кому кушүрә кәширә ән киникәрә.

НАРВА́ТЬ[2] гл. вәмасирә вә рым кирдә.

НАРВА́ТЬСЯ, НАРЫВА́ТЬСЯ гл. раст оморә ә киникә, чүникә, туш оморә (ә хуш нистијо чи)

НАРЕ́З сущ. бурраји 1. ә тичә чирәво чүникәрә бурра бәгдә ә рујү вәмундијо тәнкә зуллә; 2. ә болт, ә гајка вәбирәнијо винтә хуно лугони.

НАРЕ́ЗАННЫЙ прич. бурра: 1. ә тичә карастирәво вәнчирә, тикә-тикә сохтә оморијо; 2. чиро сохтә, бәхш сохтә оморијо (ә товунәј хори); 3. әз чүникә чиро сохтә вәчирә оморијо.

НАРЕ́ЗАТЬ, НАРЕЗА́ТЬ гл. бурра: 1. ә тичә карастирәво вәнчирә, тикә-тикә сохтә; 2. чиро сохтә, бәхш сохтә (ә товунәј хори); 3. әз чүникә чиро сохтә, вәчирә.

НАРЕ́ЗАТЬСЯ гл. бурра оморә: 1. ә тичә карастирәво вәнчирә, тикә-тикә сохтә оморә; 2. чиро сохтә, бәхш сохтә оморә (ә товунәј хори); 3. әз чүникә чиро сохтә, вәчирә оморә.

НАРЕКА́НИЕ см. дәћно, сәрзәни, тәхсирнумә.

НАРЕЧЕ́НИЕ сущ. нумнорә (нум норәји, дорәји киникәрә).

НАРЕ́ЧИЕ[1] сущ. ләћчә (диалектћој ән јә зувун әјәки).

НАРЕ́ЧИЕ[2] сущ. зәрф (ә грамматика тәћәрз ән чүникә сохтәјирә, бәћзи бо ән чирә бурбундә).

НАРЕ́ЧЬ, НАРЕКА́ТЬ гл. 1. нум норә (дорә) киникәрә, чүникәрә; 2. ћорој зәрә, бурбундә кирә киникәрә хуно.

НАРЕ́ЧЬСЯ, НАРЕКА́ТЬСЯ гл. нум норә (дорә) оморә киникәрә, чүникәрә; нум вәкирдә

НАРИСОВА́ТЬ см. *рисовать*.

НАРКО́З сущ. наркоз (метод әри нәчогә, јә новкә органүрә ә наркотикћорәво кәј сохтә, јә новкә хисундә ћистијо метод). II *наркозный* прил. наркози; ән наркоз.

НАРКО́ЛОГ сущ. нарколок (сәнићәткор ән наркологија).

НАРКОЛО́ГИЯ сущ. нарклогија (алкоголизим вә наркоманијарә дәнишрәнијо бәхш ән медисина).

НАРКОМА́Н сущ. наркоман (ә наркотикћо нашунас ћистијо одоми). II *наркома́нка* әзини зән (духтәр).

НАРКОМА́НИЯ сущ. наркомани, наркоманија (ә наркотикћо нашунас бирәји, нәчог ән наркотикћо бирәји.

НАРКО́ТИК сущ. наркотик (пијон сохтәнијо, әри дордә вәкирдә нәчогә дорә оморинијо зәћәрлүјә чи).

НАРКО́ТИКА сущ. наркотикћо.

НАРКОТИ́ЧЕСКИЙ прил. наркотики; 1. ән наркотик; 2. ә гәдү норкотик дәријо; 3. әз кори сохтәј норкотик биријо.

НАРО́Д сущ. 1. хәлг; 2. хәләјиг, чәћмәт, одомићо. <> *народная медицина* түркәчорә. II *наро́дец* сущ. хәлглә (ә рүхшәндирәво).

НАРОДИ́ТЬ гл. зәндә, офуррә (јә чәнд гәдәр).

НАРОДИ́ТЬСЯ, НАРОЖДА́ТЬСЯ гл. офуррә оморә: 1. то же, что *родиться*; 2 зәндә оморә, кәлә бирә; 2. ћәмәл оморә, ә мәјду вәдироморә. II *нарожде́ние* сущ. офуррә оморәји.

НАРО́ДНЫЙ прил. хәлги: 1. ән хәлг; 2. ән дәвләт, ән хәлг ћистијо; 3. хәлг офурријо. II *наро́дность* сущ. 1. см. народный; 2. хәлг, хәләјиг, чәћмәт (амбар).

НАРОДОНАСЕЛЕ́НИЕ сущ. ә јә хори зивистәнүтћо одомићо (ћәммә әјәки); одомићој ән јә дәвләт.

НАРОЖА́ТЬ то же, что *народить*.

НАРОЧИ́ТО нареч. ә гәстәво, данүстә-данүстә.

НАРОЧИ́ТЫЙ прил. ә гәстәво биријо, данүстә-данүстә сохтә оморијо. II *нарочитость* сущ. ә гәстәво бирәји, данүстә-данүстә сохтә оморәји.

НАРО́ЧНО нареч. 1. ә гәстәво, данүстә-данүстә. *Я нарочно сказал, чтобы все помнили* мә ә гәстәво куфтирүм ки, ћәммә ә јор кирү; 2. дуркунәки, әри ћәнәк, ә војнәки. *Я это нарочно сказал* мә ирә ә ћәнәкәво куфтирәм

НА́РОЧНЫЙ прил. әри тәћәдијә кор фирсорә оморијо.

НАРУБИ́ТЬ, НАРУБА́ТЬ гл. 1. вәнчирә ћәзүр сохтә. *Нарубить капусту для соления* әри ә ов кирдә кәләмә вәнчирә; 2. вәнчирә, пара сохтә вәчирә (ћүзүмә).

НАРУ́БКА сущ. 1. вәнчирәнкә сохтә оморәнијо кор; 2. чикәј ән бурраји (ә руј чүникә).

НАРУ́ЖНОСТЬ гл. 1. см. *наружный*; 2. сәрсифәт; 3. буру, бурүј ән чүникә (вәди һистијо тараф).

НАРУ́ЖНЫЙ прил. 1. буруни, бурүји (ә буру һистијо); 2. әнчәг әз руј вәди һистијо.

НАРУ́ЖУ нареч. ә бурүјү, ә буруни тарафү; ә руј.

НАРУКА́ВНЫЙ прил. гули (ә гул вәрijo). *Нарукавный знак* нушунәј гули.

НАРУ́ЧНИКИ сущ. дәсбәнд (әри дәсһој дустогһорә вә һовункорһорә бәстә зинчирлүјә һәлгәһој метали).

НАРУ́ЧНЫЙ прил. гули (ә гул бәстә оморәнијо). *Наручные часы* сәһәт гули.

НАРУШЕ́НИЕ сущ. 1. пишоj чүникәрә поjундәји, бурраји; 2. чүникәрә ә чикә нә овурдәји, нә сохтәји, әз дорә коф ә пәсә поjистәји.

НАРУШИ́ТЕЛЬ сущ. коминикә һәдәтә, законә, динә ә чикә нәс овурдәнијо одоми. II *нарушительница* әзини зән (духтәр).

НАРУ́ШИТЬ, НАРУША́ТЬ гл. 1. пишоj ән чүникәрә поjундә, бурра; 2. коминикә һәдәтә, законә, динә ә чикә нә овурдә.

НАРУ́ШИТЬСЯ, НАРУША́ТЬСЯ гл. һәмишә бирijo, һәдәт вир вир. *Сон нарушился* хов вир бири.

НАРЦИ́СС сущ. нәркүз (күл). II *нарциссовый и нарциссный* прил. нәркүзи; ән нәркүз.

НАРЫ́В сущ. гәбәр, дүмбәл (рим кура бирijo чикәј ән чәндәк). II *нары́вный* прил. гәбәри, дүмбәли; ән гәбәр, ән дүмбәл.

НАРЫВА́ТЬ[1] см. *нарыть*.

НАРЫВА́ТЬ[2] см. *нарвать*[2].

НАРЫВА́ТЬСЯ см. *нарваться*.

НАРЫ́ТЬ гл. вәкәндә, чәндгәдәрикә вәдәшәндә.

НАРЯ́Д[1] сущ. 1. оводуни, костjум. 2. рачә оводуни. *Свадебный наряд* оводуни һәрсији.

НАРЯ́Д[2] сущ. нарjад.

НАРЯДИ́ТЬ[1] гл. вәравундә (ә тәнү рачә оводуни вокундә). *Нарядить невесту* һәрүсә вәравундә. <> *Нарядить ёлку* jолкәрә вәравундә.

НАРЯДИ́ТЬ[2] гл. 1. фирсорә, гәдәгә зәрә (дәстәј гәрәвулирә); 2. устар. приказ дорә.

НАРЯ́ДНЫЙ[1] прил. вәрajүстә: 1. рачә тән вокундијо; 2. рач (ә товунәј оводуни).

НАРЯ́ДНЫЙ[2] прил. нарjади: 1. ән нарjад; 2. ә нарәдәво сохтә оморәнијо.

НАСАДИ́ТЬ, НАСА́ЖИВАТЬ гл. 1. нүшундә, вәнүшундә, дорундә. *Насадить людей в вагон* одомиһорә ә вогун вәнүшундә; 2. коштә,. *Насадить капусту* кәләм коштә; 3. вогундә, кировундә. *Насадить топор на топорище* нәчәгә ә дүмнәчәги кировундә.

НАСА́ДКА сущ. 1. см. *насадить*; 2. ә чүникә кировундә (вәнорә) оморијо бәхш ән карасти; 3. ә гир вәнорә оморијо хурдәнијә чи (әри чәһкирдә).

НАСАЖА́ТЬ см. *насадить* 1 и 2.

НАСАЖДАТЬ гл. норә, лов сохтә (ә товунәј һәдәтһо, методһо, мәһшәвоһо).

НАСАЖДЕ́НИЕ сущ. 1. коштәји, коштә оморәји; 2. норәји, лов сохтәји (һәдәтһорә, методһорә, мәһшәвоһорә); 3. коштә оморијо дорһо, савзиһо.

НАСА́ЛИВАТЬ см. *насолить* 1. и 2.

НАСА́СЫВАТЬ, -СЯ гл. *насосать, -ся*.

НАСА́ХАРИТЬ, НАСА́ХАРИВАТЬ гл. ширин сохтә; кәрәк һистијо гәдәр шәкәри сохтә.

НАСВИ́СТЫВАТЬ гл. 1. ә фыдәво һово зәрә; 2. фыд зәрә; 3. ә сәс фыд ухшәш зәрәнијо сәсһо рәһо дорә (әз товунәј гушһо, ворвори вя вә jә чиһојкә).

НАСЕДА́ТЬ гл. 1. нүштә ә чүчојикә (амбар); 2. нүштә, руј чүникәрә дәкирдә; 3. офторә, ә курунди хүштәрәво шиширә; 4. бәсгу сохтәрәво ә тәнки вәнкәстә (дүшмәрә).

НАСЕ́ДКА сущ. гүртә (гүртијә) кәрк.

НАСЕКО́МОЕ сущ. бүһүлү (шыдрасүзә чүкләjә һәjвонлә).

НАСЕКОМОЯ́ДНЫЙ прил. бүһүлүхур (бүһүлү хурдәнијо).

НАСЕЛЕ́НИЕ сущ. чәһмәт (ә чүчојикә, ә чүчикәjикә зивистәнијо һәммә одомијо әjәки); 2. киһојикәрә овүрдә әри зивистә ә чүчојикә нүшундәји; 3. ә jә чикә зивистәнијо һәjвонһо

НАСЕЛИ́ТЬ гл. 1. әри зивистә нүшундә, поjундә ә чүчојикә; 2. әри зивистә кирдә.

НАСЕЛЯ́ТЬ 1. см. *населить;* 2. зивистә. *Кавказ населяют много народов* ә Гәфгәз амбарә хәлгһо зивистәнүт.

НАСЕ́СТ сущ. әри шәв нүштәј кәркһо ә кәркәлу бирәнијо чүбүг.

НАСЕ́СТЬ[1], **НАСАЖИ́ВАТЬСЯ** гл. нүштә, дорушта чәндгәдәрикә.

НАСЕ́СТЬ[2], **НАСЕДА́ТЬ** гл. 1. нүштә кура бирә, руј чүникәрә дәкирдә; 2. перен. амбарә чиһо хостә, амбарә хоһишһо сохтә.

НАСЕ́ЯТЬ, НАСЕ́ИВАТЬ гл. 1. тум шəндə, коштə (амбар); 2. вичирə (амбарə орд).

НАСИДЕ́ТЬ, НАСИ́ЖИВАТЬ гл. 1. ə гӳрт нӳштə; 2. разг. ə амбар нӳштərəво кəрм вəровундə; 3. разг. зиндəкунирə ə нӳштərəво кировундəрəво ə пəскəрəву мундə.

НАСИДЕ́ТЬСЯ, НАСИ́ЖИВАТЬСЯ гл. амбар нӳштə.

НАСИ́ЛИЕ сущ. чəбӳр (əз тараф киникə ə јəкикə бурбундə, сохтə оморəнијо куч).

НАСИ́ЛОВАТЬ гл. 1. куч бурбундə; 2. ə кучəво, зəнə нəвојистə ə зəнəво бирə.

НАСИ́ЛУ нареч. 1. ə кучəво, ə чəтинирəво, һəр чӳтам кири; 2. ə əхир, əхир ки.

НАСИ́ЛЬНИК сущ. кучбурбу (у, коми ки куч бурбундə, залуми сохтə). II *наси́льнический* прил. кучбурбуји: 1. ən кучбурбу; 2. ə һӳкӳм кучəво кор сохтənијо.

НАСИ́ЛЬНИЧАТЬ гл. куч, чəбӳр бурбундə, залуми сохтə,

НАСИ́ЛЬНО нареч. ə ку́чəво, јӳрə рази нəбирə.

НАСИ́ЛЬСТВЕННЫЙ прил. ə кучəво, ə чəбӳрəво бирənијо. II *наси́льственность* сущ. ə кучəво, ə чəбӳрəво бирəји.

НАСКАЗА́ТЬ, НАСКА́ЗЫВАТЬ то же, что *наговорить*.

НАСКА́ЛЬНЫЙ прил. сəрсəнги (ə товунəј ə гəдимиһо ə сəр сəнгһо, ə дуворһој магараһо нӳјӳстə оморијо хəтһо, кəширə оморијо шикилһо).

НАСКАНДА́ЛИТЬ см. *скандалить*.

НАСКВО́ЗЬ нареч. 1. əз битəв голинијӳ (əз гəд чӳникə кироштə); 2. битəв сəлт. *Насквозь лживое заявление* битəв дуркунə хəбəр (коф).

НАСКОБЛИ́ТЬ, НАСКА́БЛИВАТЬ гл. ə хорустərəво, ə совустərəво һəзӳр сохтə.

НАСКО́ЛЬКО нареч. чəнд гəдəр. *Насколько это верно?* и чəнгəдəр дузи?

НА́СКОРО то же, что *наспех*.

НАСКРЕСТИ́, НАСКРЕБА́ТЬ гл. 1. хорустə, вəчирə, кура сохтə (јə кəм); 2. ə чəтинирəво вəчирə, кура сохтə (јə кəм). *Наскрести денег на поездку* əри рəһ јə кəм пул кура сохтə.

НАСКУ́ЧИТЬ гл. 1. дултəнки дорə, визор овурдə. *Мне наскучило сидеть дома* əз ə хунə нӳштə визор оморəм; 2. дултəнки сохтə.

НАСЛАДИ́ТЬ, НАСЛАЖДА́ТЬ гл. һəз дорə, лəзəт дорə.

НАСЛАДИ́ТЬСЯ, НАСЛАЖДА́ТЬСЯ гл. һəз кəширə, лəзəт вəкирдə.

НАСЛАЖДЕ́НИЕ сущ. һəз, лəзəт.

НАСЛАСТИ́ТЬ, НАСЛА́ЩИВАТЬ гл. лап (сəхт) ширин сохтə.

НАСЛА́ТЬ, НАСЫЛА́ТЬ гл. фирсорə, ə рəһ дəшəндə (амбар).

НАСЛЕ́ДИЕ сущ. мирос.

НАСЛЕ́ДНИК сущ. ворис (у, əри ки мирос мундикə); сущ. н*аследница* əзини зəн (духтəр).

НАСЛО́ИТЬ, НАСЛА́ИВАТЬ гл. 1. гəдбəгəд вəчирə, норə, дəчирə; 2. гəдбəгəд војордə. II *наслое́ние и наслáивание* сущ. 1. гəдбəгəд вəчирəји, норəји, дəчирəји; 2. гəдбəгəд војордəји.

НАСЛУ́ШАТЬСЯ, НАСЛУ́ШИВАТЬСЯ гл. 1. амбар шинирə, амбар куш доштə; 2. шинирə һəз кəширə.

НАСЛУ́ШАН в знач. сказ. шинирə омори, шинирə оморəји.

НАСЛЫ́ШАТЬСЯ гл. амбар шинирə, хəбəрӳ бирə.

НАСЛЫ́ШКА сущ. чӳ шинирə оморикə, əз кофə-кофһо данӳстə оморикə.

НАСЛЮНИ́ТЬ см. *слюнить*.

НАСЛЮНЯ́ВИТЬ см. *слюнявить*.

НАСМА́РКУ нареч. ə пучи, ə һичи. *Идти (пойти) насмарку* ə пучи (һичи) вəдарафтə; *пускать насмарку* ə пучи (һичи) вəдəшəндə.

НА́СМЕРТЬ нареч. 1. тə мӳрдə, əри мӳрдə; 2. сəхт. *Испугать насмерть* сəхт тəрсундə.

НАСМЕХА́ТЬСЯ гл. рӳхшəнд сохтə, хəндӳстə ə ки, ə чӳ; ə дəс дəшəндə кирə.

НАСМЕШИ́ТЬ см. *смешить*.

НАСМЕ́ШКА нареч. рӳхшəнд (киникəрə нəрази сохтənијо зарфот).

НАСМЕ́ШЛИВО нареч. ə рӳхшəндирəво, ə дəс дəшəндəјирəво.

НАСМЕ́ШЛИВОСТЬ сущ. рӳхшəнди, ə дəс дəшəндəји.

НАСМЕ́ШЛИВЫЙ прил. рӳхшəнди (рӳхшəнд бурбундənијо). II *насмешливость* сущ. рӳхшəнди, ə дəс дəшəндəји.

НАСМЕ́ШНИК сущ. рӳхшəндсох (јӳрə кəсə ə дəс дəшəндə хош оморəнијо одоми). II *насме́шница* əзини зəн (духтəр).

НАСМЕ́ШНИЧАТЬ то же, что *насмехаться*.

НАСМЕЯ́ТЬСЯ гл. 1. амбар хəндӳстə, тə сироји хəндӳстə; 2. рӳхшəнд сохтə, хəндӳстə ə киникə, чӳникə.

НА́СМОРК сущ. тумов (нəчоги). II *на́сморочный* прил. тумови; ən тумов.

НАСМОТРЕ́ТЬСЯ, НАСМА́ТРИВАТЬСЯ гл. дəниширə: 1. томошə сохтə, тə сироји дəни-

ширə, тə сироји томошə сохтə. *Смотрю не насмотрюсь* əз дəнишира сироји нəс бирəнүм; 2. ћəз кəширə.

НАСОВА́ТЬ гл. дəнорə (дəшəндə, вогундə норə).

НАСОВЕ́ТОВАТЬ гл. ə амбарə мəслəћəт норə, амбарə кофћо куфтирə.

НАСОВСЕ́М нареч. ћəмишəји, ћəмишəлуг.

НАСО́ЛЕННЫЙ прич. 1. амбарə мүнүк зəрə оморијо, шур биријо (сохтə оморијо); 2. ə мүнүк кирдə оморијо, мунуков сохтə оморијо.

НАСОЛИ́ТЬ, гл. 1. амбарə мүнүк зəрə (дəкундə), шур сохтə; 2. ə мүнүк кирдə; 3. хəрəби сохтə, бүхтү вəнорə.

НАСОРИ́ТЬ см. *сорить*.

НАСО́С сущ. 1. см. насосать; 2. нəсус (əри ов, газ кəширə, вəдəшəндə мошин). *Выкачивать воду насосом* овə ə нəсусəво кəширə; *поршневой насос* нəсүс поршени.

НАСОСА́ТЬ, НАСА́СЫВАТЬ гл. 1. ə чумустəрəво дорд овурдə; 2. то же, что *накачать* 1. II *насасывание* сущ. ə чумустəрəво дорд овурдəји.

НАСОСА́ТЬСЯ, НАСА́СЫВАТЬСЯ гл. чумустə, ə хүштə кəширə (тə сироји).

НАСО́СНЫЙ прил. 1. нəсуси; ən нəсус; 2. əри кəширə, əри чумустə ћистијо.

НАСО́ХНУТЬ гл. хүшк бирə, хүшк бирə вəкосирə.

НАСОЧИНИ́ТЬ, НАСОЧИНЯ́ТЬ гл. күнчундə, нүјүстə (чəндгəдəрикə). *Насочинить много рассказов* амбарə нəгүлћо нүјүстə.

НАСПА́ТЬСЯ гл. тə сироји хисирə.

НА́СПЕХ нареч. зу, тəћəди, тəрəтəћəди, ə сəрпоји.

НАСПИРТОВА́ТЬ, НАСПИРТО́ВЫВАТЬ гл. спирти сохтə.

НАСПИРТОВА́ТЬСЯ, НАСПИРТО́ВЫВАТЬСЯ гл. спирти бирə, ə хүштə спирт кəширə.

НАСПЛЕ́ТНИЧАТЬ гл. хəбəрбəри сохтə (əз товунəј киникə).

НАСТАВА́ТЬ см. *настать*.

НАСТА́ВИТЬ[1], **НАСТАВЛЯ́ТЬ**[1] гл. 1. норə, дəчирə (амбар). *Наставить стульев* стулћорə дəчирə; 2. дураз сохтə, ə сəрү вəнорə; 3. кирдə, чарундə, гəрəз кирдə. *Наставить дуло револьвера* (на кого-н.) лулəј тапинчəрə (ə тараф киникə) чарундə.

НАСТА́ВИТЬ[2], **НАСТАВЛЯ́ТЬ**[2] гл. киникəрə вəмухтə, ə хубə рəћ кəширə. II *наставление* сущ. вəмухтəји, рəћ норəји (бурбундəји).

НАСТА́ВНИК сущ. мəћлүм, рəћбəр, рəћбини. II *наставница* əзини зəн (духтəр).

НАСТА́ТЬ, НАСТАВА́ТЬ гл. сəр кирдə, расирə, оморə (рафтə) расирə, бирə. *Настала весна* вəсал омо; *настал вечер* шəћəнкум бисто.

НАСТЕГА́ТЬ[1], **НАСТЁГИВАТЬ**[1] гл. ə гəмчиləво дəдорə.

НАСТЕГА́ТЬ[2], **НАСТЁГИВАТЬ**[2] гл. сириг зəрə.

НА́СТЕЖЬ нареч. битəв вəкундəрəво. *Открыть окно настежь* пəнчəрəрə битəв вəкундə.

НАСТЕЛИ́ТЬ см. *настлать*.

НАСТЕ́ННЫЙ прил. дувори (ə дувор вəнорə оморəнијо). *Настенные часы* сəћəт дувори.

НАСТИГА́ТЬ, НАСТИ́ГНУТЬ см. *настичь*.

НАСТИЛА́ТЬ гл. 1. см. *настлать*; 2. то же, что *стлать*. || *насти́лочный* прил. дəчирəни (дəкирдəни); əри дəчирə (əри дəкирдə) ћистијо.

НАСТИРА́ТЬ, НАСТИ́РЫВАТЬ гл. шуштə (чəнд гəдəоикəрə).

НАСТИ́ЧЬ, НАСТИ́ГНУТЬ и НАСТИГА́ТЬ гл. кирдə: 1. ə пəсəјү рафтə расирəки; 2. əз товунəј хəрəбə кор: ћə ə јəбо оморəки.

НАСТЛА́ТЬ см. *стлать*.

НАСТО́ЛЬКО нареч. ингəдəр (унгəдəр), лап ингəдəр (унгəдəр). *Не знал, что он настолько хитер* нəстанбүрүм ки, у ингəдəр мəмизири.

НАСТО́ЛЬНЫЙ прил. сəрстоли 1. əри ə сəр стол вəнорə ћистијо, дуз сохтə оморијо; 2. ћəмишə кəрəк ћистијо, ə у киро ə зир дəс, ə нəзники ћистијо (ə товунəј китоб).

НАСТОРОЖЕ́ в знач. сказ. ћəзүр, үјог. *Быть настороже* ћəзүр бирə, үјог бирə.

НАСТОРО́ЖЕННО нареч. ə ћитјотирəво.

НАСТОРО́ЖЕННОСТЬ, НАСТОРОЖЁННОСТЬ сущ. ћитјоти

НАСТОРО́ЖЕННЫЙ, НАСТОРОЖЁННЫЙ прил. ћитјот (əз тəрси сəхт фикир дорəнијо, хитјоти винирəнијо).

НАСТОРОЖИ́ТЬ, НАСТОРА́ЖИВАТЬ гл. дүлəпəсə сохтə, хəбəрдор сохтə.

НАСТОРОЖИ́ТЬСЯ, НАСТОРА́ЖИВАТЬСЯ гл. ћитјот бирə (чүникəрə сəхт куш доштə, фикир дорə).

НАСТОЯ́НИЕ сущ. руј вəнорəји, мəчбур сохтəји.

НАСТОЯ́ТЕЛЬ сущ. 1. кәлəj ән монастир мəрди; 2. кəлəjи кəшуш ән килсəj православи.

НАСТОЯ́ТЕЛЬНИЦА сущ. кəлəj ән монастир зəни.

НАСТОЯ́ЩИЙ прил. 1. и сəḥəтнə, имуḥоj бирəнијо, ḥистијо, имуḥојинə; 2. и, ḥə и; 3. соф, сүфт; 4. соф чүникəрə, киникəрə хуно ḥистијо; 5. əзуни, чүтами бијо букə.

НАСТРАДА́ТЬСЯ гл. хəлəлуши кəширə (амбарə чəтиниḥо винирə).

НАСТРА́ИВАТЬ[1,2] см. *настроить*[1,2].

НАСТРЕЛЯ́ТЬ, НАСТРЕ́ЛИВАТЬ гл. гəрəз кирдə: 1. ə кулləрəво, ухəво jə чəнд донə ḥəjвонə, гушə зəрə; 2. перен. хостə вəкирдə.

НАСТРИ́Г сущ. чирəпəшм (ə гəд чəнгəдəрикə вəхт əз куспəндḥо чирə оморијо пəшм).

НАСТРИ́ЧЬ, НАСТРИГА́ТЬ гл. чирə, гəjчи зəрə (чəнд гəдəрикə, чүникəрə).

НАСТРО́ГАТЬ, НАСТРА́ГИВАТЬ гл. тироширə, риндə зəрə, риндə зəрə ḥəзүр сохтə.

НАСТРОЕ́НИЕ сущ. 1. ḥол, ḥол-руз; 2. ḥово, кəjф. *Какое у него настроение?* ḥовој ən у чүтами?; 3. ḥəвəс, дүл-ковунə. *Нет настроения играть* əри вози сохтə ḥəвəс нисти.

НАСТРО́ЕННОСТЬ сущ. jүрə əри чүникə (чү корикə) дүл (ковунə), ḥəвəс бирəjи.

НАСТРО́ЕННЫЙ прил. jүрə əри чүникə (чү корикə) дүл (ковунə), ḥəвəс ḥистијо.

НАСТРОИ́ТЬ[1] гл. вокундə (jə чəнд донəjикə хунə). *Настроить домов* хунəḥо вокундə.

НАСТРОИ́ТЬ[2], **НАСТРА́ИВАТЬ** гл. 1. кирдə. *Настроить радиоприёмник на нужный канал* ə радио кəрəк ḥистијо каналə кирдə; 2. саз сохтə (карасти музикајирə); 3. фикир киникəрə ə чү тарафикə чарундə; ə ḥəвəс овурдə. II *настройка* сущ. 1. кирдəjи; 2. саз сохтəjи; 3. ə ḥəвəс овурдəjи.

НАСТРОЧИ́ТЬ, НАСТРА́ЧИВАТЬ гл. 1. см. *строчить*; 2. ə сириг зəрəрəво духтə.

НАСТРУГА́ТЬ см. *настрогать*.

НАСТРЯ́ПАТЬ, НАСТРЯ́ПЫВАТЬ гл. тəрəтəḥəди əри хурдə чи ḥəзүр сохтə.

НАСТУДИ́ТЬ, НАСТУЖИВА́ТЬ гл. ə чүчоjикə хиники рəḥо дорə, хиник сохтə.

НАСТУ́КАТЬ, НАСТУ́КИВАТЬ гл. 1. ə куфтəрəво офтə. *Настукать пустоту в стене* куфтə, буши ən дуворə офтə; 2. ə мошинкə нүjүстə.

НАСТУПА́ТЬ[1] гл. 1. см. *наступить*[1]; 2. бəсгу сохтə, шиширə дəрафтə (ə сəр дүшмə).

НАСТУПА́ТЬ[2] см. *наступить*[2].

НАСТУПИ́ТЬ[1] гл. шиширə, вошширə, (ə поjəво).

НАСТУПИ́ТЬ[2] гл. расирə, оморə расирə, нəзник оморə, бирə. *Наступила полночь* нимəшəв бисто.

НАСТУПЛЕ́НИЕ[1] сущ. 1. см. *наступать*; 2. бəсгу (ə сəр дүшмə). *Перейти в наступление* бəсгу сохтə, бəсгурə сəр кирдə.

НАСТУПЛЕ́НИЕ[2] сущ. расирə(jи), оморə расирə(jи), нəзник оморə(jи), бирə(jи). *Наступление весны* расирəj(и) ən вəсал.

НАСТУЧА́ТЬ см. *стучать*.

НАСТЫ́НУТЬ см. *настыть*.

НАСТЫ́РНИЧАТЬ гл. сијə(ḥə) руjи, jəḥи сохтə.

НАСТЫ́РНЫЙ прил. сијə(ḥə) руj, jəḥ.

НАСТЫ́ТЬ, НАСТЫВАТЬ гл. 1. хиник бирə; 2. бəjə зəрə (ə сəр чүникə). *Лёд настыл на пороге* конəj дəрə бəjə зəри.

НАСУЛИ́ТЬ то же, что *наобещать*.

НАСУ́ПИТЬ, НАСУ́ПЛИВАТЬ то же, что *нахмурить*.

НАСУ́ПИТЬСЯ, НАСУ́ПЛИВАТЬСЯ то же, что *нахмуриться*.

НАСУРЬМИ́ТЬ, -СЯ см. *сурьмить, -ся*.

НА́СУХО нареч. хүшк, хипхүшк, тəjтə битəв хүшк бирə. *Вытирать насухо* тəjтə битəв хүшк бирə покундə.

НАСУШИ́ТЬ, НАСУ́ШИВАТЬ гл. ə хүшк сохтəрəво ḥəзүр сохтə.

НАСУ́ЩНЫЙ прил. кəрəки (сəхт кəрəк ḥистијо). II *насу́щность* кəрəки (сəхт кəрəк бирəји).

НАСЧЁТ пред. ə (əз) товунү (товунəjү). *Говорить насчёт работы* əз товунəj кор коф сохтə.

НАСЧИТА́ТЬ, НАСЧИ́ТЫВАТЬ гл. 1. шумордə, шумордə гəдəрүрə данүстə; 2. зијод шумордə, амбар ḥисоб сохтə.

НАСЧИ́ТЫВА́ТЬСЯ гл. шумордə оморə, бирə. *В городе насчитываются сотни школ* ə шəḥəр ə садḥорəво ошколə ḥисти.

НАСЫЛА́ТЬ см. *наслать*.

НАСЫ́ПАТЬ, НАСЫПА́ТЬ гл. 1. докундə, докундə пур сохтə. *Насыпать муку в мешок* ордə ə чəjтəн дəкундə; 2. тиḥи сохтə, шəндə ə руj ən чүникə. *Насыпать песку на дорожку* ə рəḥлə гум тиḥи сохтə (шəндə); 3. кумə дуз сохтə, ə кумə вəчирə (совə чирə).

НАСЫ́ПАТЬСЯ, НАСЫПА́ТЬСЯ гл. 1. докундə оморə, докундə пур сохтə оморə;

2. тиһи сохтә, шәндә оморә ә руј ән чүникә; 3. ә кумә вәчирә оморә (әз товунәј совә чи).

НÁСЫПЬ сущ. кумә (әз тиһи сохтә оморијо хок, әз совә чиһо һәмәл оморијо һүндүрәки).

НАСЫ́ТИТЬ, НАСЫЩА́ТЬ гл. сироји сохтә. II *насыще́ние* сущ. сироји сохтәји.

НАСЫ́ТИТЬСЯ, НАСЫЩА́ТЬСЯ гл. 1. сироји бирә; 2. ә хүштә (ә чун хүштә) кәширә (амбарә чүникәрә). II *насыще́ние* сущ. сироји бирәји (сохтә оморәји)

НАТА́ЛКИВАТЬ, -СЯ 1. см. *натолкнуть, -ся.*

НАТА́ПЛИВАТЬ[1-2] см. *натопить*[1-2].

НАТА́ПТЫВАТЬ см. *натоптать.*

НАТАСКА́ТЬ, НАТА́СКИВАТЬ гл. 1. кәширә, вәдәшәндә әз чүникә; 2. овурдә, кәширә овурдә ә јә чәнд бо. II *ната́скивание* сущ. 1. кәширә, вәдәшәндәји әз чүникә; 2. овурдәји, кәширә овурдәји ә јә чәнд бо.

НАТАЩИ́ТЬ гл. 1. вокундә (ә тән), ә (сәр) дүш вәнорә. *Натащить на себя плащ* плашә ә дүш хүшдә вәнорә; 2. ә кул (руј) дәкирдә, кәширә. *Натащить на себя одеяло* лүһүфә ә кул хүштә кәширә; 3. кәширә овурдә.

НАТА́ЧИВАТЬ то же, что *точить*.

НАТА́ЯТЬ, НАТА́ИВАТЬ гл. 1. һәл сохтә. *Натаять снегу* вәрфә һәл сохтә; 2. һәл бирә. *За день натаяло много снегу* ә јә руз хәјли вәрф һәл бири.

НÁТЕ част. вәкирит, кирит.

НАТЁК сущ. күлвә (рихтә, ә јә чикә појистијо рушуминә).

НАТЕ́ЛЬНЫЙ прил. зири (ә зир вокундә оморәнијо). *Нательная рубашка* зиршәјини (зири шәји).

НАТЕРЕБИ́ТЬ гл. војәрдә (војәрдәрәво һәзүр сохтә).

НАТЕРЕ́ТЬ гл. 1. совустә. *Натереть руки вазелином* ә дәсһо вазелин совустә; 2. дәсмол кәширә, совустә тәмиз сохтә, тов-тови сохтә; 3. хорустә јара сохтә (ә товунәј тәнкә мәһс вә ән јә чијикә); 4. сов сохтә.

НАТЕРЕ́ТЬСЯ гл. ә тән хүштә совустә (мазә, рүгәнә вә јә чијикәрә).

НАТЕРПЕ́ТЬСЯ гл. амбар сабур сохтә, тоб дорә.

НАТЕСА́ТЬ, НАТЁСЫВАТЬ гл. ә шиширәрәво һәзүр сохтә.

НАТЕ́ЧЬ, НАТЕКА́ТЬ гл. күлвә кирдә (рихтә, јә новкә дәгүстәрәво ә јә чикә кура бирә).

НАТЕ́ШИТЬСЯ гл. разг. дүл хүштәрә томом вәбәрдә.

НАТИРА́ТЬ, -СЯ см. *натереть, -ся.*

НÁТИСК сущ. сәхтә бәсгу (ә сәр дүшмә рафтәји).

НАТИ́СКАТЬ, НАТИ́СКИВАТЬ гл. вогундә (ә кучәво, чәнд гәдәрикәрә).

НАТКА́ТЬ гл. духтә һәзүр сохтә (чәнд гәдәрикәрә).

НАТКНУ́ТЬ, НАТЫКА́ТЬ гл. кировундә, вәнорә (ә бызбызәјә чи, ә чубуг).

НАТОЛКА́ТЬ гл. 1. шиширә (тә дорд дорә); 2. шиширә, вогундә.

НАТОЛКНУ́ТЬ, НАТА́ЛКИВАТЬ гл. 1. һүл зәрә ә јәки вәхурундә; 2. киникәрә ә чү фикирикә овурдә.

НАТОЛО́ЧЬ гл. куфтәрәво, сов сохтәрәво һәзүр сохтә.

НАТОПИ́ТЬ[1] гл. сәхт кәрм сохтә (ә аташ вәнорәрәво).

НАТОПИ́ТЬ[2] гл. һәзүр сохтә (ә дүшундәрәво, ә сәр аташ һәл сохтәрәво амбарә чүникә). *Натопить воску* амбарә мум һәзүр сохтә.

НАТОПТА́ТЬ гл. појәпој сохтә (ә сәр чүникә чүлкијә чикәпојһо һиштә).

НАТОРГОВА́ТЬ, НАТОРГО́ВЫВАТЬ гл. 1. чәнгәдәрикә чи вәсторә; 2. чәнгәдәлугикә чи фурухтә.

НАТОЧИ́ТЬ см. *точить*.

НАТОЩА́К нареч. ә наштови.

НАТРАВИ́ТЬ гл. 1. һәләво сохтә кирә, чүрә ә ки, ә чү; 2. сухундә, нәхуш вәнорә ә зәһәрлүјә чирәво; 3. ә зәһәрәво күштә (чәндгәдәрикәрә). *Натравить тараканов* тараканһорә күштә.

НАТРА́ВЛИВАТЬ и НАТРАВЛЯ́ТЬ см. *натравить.*

НÁТРИЙ сущ. натриум (елемент кимјәји). II *натриевый* прил. натриуми: 1. ән натриум; 2. ә гәдү натриум дәријо.

НÁТРОЕ нареч. ә сә чикә, ә сә бәхш.

НАТРУДИ́ТЬ, НАТРУ́ЖИВАТЬ гл. мәндә сохтә, ә куч вәнкәстә (ә амбарә, чәтинә корәво).

НАТРУДИ́ТЬСЯ гл. вәмундә, мәндә бирә, ә куч офторә (әз амбар кор сохтә); 2. амбар кор сохтә, амбар сәһәр кәширә.

НАТРУСИ́ТЬ см. *трусить*[1].

НАТРЯСТИ́, НАТРЯСА́ТЬ гл. шовундә рихундә (тиһи сохтә).

НАТРЯСТИ́СЬ гл. 1. ләрзирә, чүмүстә; 2. шовундә тиһи сохтә оморә.

НÁТУГО нареч. дарам, сәхт, сәхт-сәхт кәширәрәво. *Затянуть натуго ремень* гәјишә дарам бәстә.

НАТУ́ЖИТЬ, НАТУ́ЖИВАТЬ гл. дарам кәширә.

НАТУ́ЖИТЬСЯ, НАТУ́ЖИВАТЬСЯ гл. куч кәширә, куч вәнорә.

НАТУШИ́ТЬ гл. пәзундә (ә сәр чүклә аташ ә гилијә гоб душундә).

НАТЫ́КАТЬ гл. 1. вогундә, дәшәндә; 2. сула-сула сохтә.

НАТЫКА́ТЬ[1-2] гл. см. *натыкать и наткнуть.*

НАТЯГА́ТЬ гл. кәширә вәдәшәндә чүникәрә, кура сохтә.

НАТЯНУ́ТЬ, НАТЯ́ГИВАТЬ гл. 1. кәширә; 2. ә кучәво вәкундә (ә тән, ә пој кировундә), 3. кәширә, дәкирдә ә рујү (ә сәрү) чүникәрә.

НАТЯНУ́ТЬСЯ, НАТЯ́ГИВАТЬСЯ гл. кәширә оморә, дарам сохтә оморә.

НАУГА́Д нареч. фикир нәсохтә, бәхтә-бәхт, чүтам бисто; һәр чүтам кири.

НАУДА́ЧУ нареч. бәхтә-бәхт, ә пәсә-пишо нәдәниширә.

НАУДИ́ТЬ, НАУ́ЖИВАТЬ гл. чәһ кирдә (ә дәрзәгирәво).

НАУ́КА сущ. 1. һилм; 2. нубо, дәһно. *Пусть это будет тебе наукой* бил и әри тү нубо бу.

НАУСТИ́ТЬ см. *наущать.*

НАУ́СЬКАТЬ, НАУ́СЬКИВАТЬ гл. һәләво сохтә кирә (чүрә) ә ки (ә чү). II *науськивание* сущ. һәләво сохтәји, һәләво сохтә оморәји.

НАУТЁК нареч. вирих-вирих (әри әз дәс киникә хилос бирә). *Пуститься наутёк* вирихтә, әз һәрә вәдарафтә, дыдал дорә.

НАУ́ТРО нареч. сәбәһ сәбәһмундә (и рузикә сәбәһмундә).

НАУЧЕ́НИЕ прич. вәмухтәји, вәмухтә оморијо, вәрдүши вәкирдәји.

НАУЧИ́ТЬ, -СЯ см. *учить, -ся.*

НАУ́ЧНЫЙ прил. һилми: 1. ән һилм; 2. ә һилм кирдә сохтә оморијо).

НАУ́ШНИК[1] сущ. 1. куш (ән пәпәх); 2. әри кушдоштә ә куш вәнорәнүтһо чи.

НАУ́ШНИК[2] сущ. хәбәрбәр, чугул, бүхтүкор. II *нау́шница* әзини зән (духтәр).

НАУ́ШНИЧАТЬ гл. хәбәрбәри сохтә, чугули сохтә, бүхтү вәнорә, коф кәрдундә. II *нау́шничество* сущ. хәбәрбәри сохтәји, чугули сохтәји, бүхтү вәнорәји, коф кәрдундәји.

НАУЩА́ТЬ, НАУСТИ́ТЬ гл. фурмундә, әз рәһ вәдәшәндә, разг. куш сохтә. II *наущéние* сущ. фурмундәји, әз рәһ вәдәшәндәји, разг. куш сохтәји.

НАФТАЛИ́Н сущ. нафталин. II *нафтали́нный и нафтали́новый* прил. нафталини: 1. ән нафталин; 2. ә гәдү нафталин дәрijo.

НАХА́Л сущ. бируј (бирујә одоми); биәдәбә одоми; биһорә одоми. II *наха́лка* әзини зән (духтәр).

НАХА́ЛЬНИЧАТЬ гл. бируји сохтә, биәдәби сохтә, биһори сохтә.

НАХА́ЛЬНО нареч. ә бирујирәво, ә биәдәбирәво, ә биһорирәво.

НАХА́ЛЬНЫЙ прил. бируј, биәдәб, биһор. II *наха́льность* сущ. бируји, биәдәби, биһори.

НАХА́ЛЬСТВО сущ. бирујијә, биәдәбијә, биһоријә корһо.

НАХАМИ́ТЬ см. *хамить.*

НАХА́ПАТЬ, НАХА́ПЫВАТЬ гл. 1. тапарундә (амбар); 2. дүздирә, әри хүштә вәкирдә (амбарә чи ән кәсә).

НАХВА́ЛЕННЫЙ прич. амбар тәһәриф дорә оморијо.

НАХВАЛИ́ТЬ, НАХВА́ЛИВАТЬ гл. амбар тәһәриф дорә.

НАХВАЛИ́ТЬСЯ, НАХВА́ЛИВАТЬСЯ гл. 1. хуштәрә амбар тәһәриф дорә; 2. лап амбар (әз гәдәр зијод) тәһәриф дорә.

НАХВА́СТАТЬ гл. амбар тәһәриф дорә; һәл (ловгоји) сохтә.

НАХВА́СТАТЬСЯ гл. хуштәрә амбар тәһәриф дорә; һәл (ловгоји) сохтә.

НАХВАТА́ТЬ, НАХВА́ТЫВАТЬ гл. кирдә, тәпарундә, вәкирдә амбарә чүникәрә.

НАХЛЕБА́ТЬСЯ, НАХЛЁБЫВА́ТЬСЯ гл. тә сироји хурдә; хурдә сироји бирә.

НАХЛЕ́БНИК сущ. 1. ә пулəво ә хунәј кәс зивистәнијо вә чи ән урә хурдәнијо одоми; 2. ә хәрч кәсәво зивистәнијо одоми. II *нахле́бница* әзини зән (духтәр).

НАХЛЕ́БНИЧАТЬ гл. 1. ә пулəво ә хунәј кәс зивистә вә чи ән урә хурдә; 2. ә хәрч кәсәво зивистә.

НАХЛО́ПАТЬ, НАХЛО́ПЫВАТЬ гл. куфтә, дәдорә, зәрә. *Нахлопать кому-н. в спину* кәмәр ән киникәрә куфтә.

НАХЛОПОТА́ТЬ гл. амбар чәһти сохтә, амбар чәк зәрә.

НАХЛОПОТА́ТЬСЯ гл. амбар чәһти сохтә, әз вирих-вирих вәмундә.

НАХЛЫ́НУТЬ гл. 1. оморә тиһи бирә, сајлә хуно оморә; 2. ә пишој чумһојү оморә, һә ә јәбо ә мәһшовојү оморә.

НАХМУ́РИВАТЬ то же, что *хмурить.*

НАХМУ́РИВАТЬСЯ то же, что *хмуриться*.

НАХМУ́РИТЬ, -СЯ см. *хмурить, -ся*.

НАХОДИ́ТЬ[1] см. *найти*[1].

НАХОДИ́ТЬ[2], **НАХА́ЖИВАТЬ** см. *найти*[2].

НАХОДИ́ТЬСЯ[1] гл. 1. см. *найтись*; 2. бирэ (э чүкојикэ). II *нахожде́ние* сущ. 1. офтэји, офтэ оморэји; 2. бирэји (э чүчојикэ).

НАХОДИ́ТЬСЯ[2] гл. амбар кэштэ, эз кэштэ вэмундэ.

НАХО́ДКА сущ. офтэчи (офтэ оморијо чи).

НАХОЖДЁННЫЙ прил. зирпоји бирijo, эз сэрү амбар кэштэ оморијо.

НАХОЛОДИ́ТЬ см. *холодить*.

НАХО́ХЛИВАТЬ см. *нахохлить*.

НАХО́ХЛИТЬ, -СЯ см. *хохлить, -ся*.

НАХОХОТА́ТЬСЯ гл. шэггэ зэрэ хэндүстэ, амбар хэндүстэ.

НАХУЛИ́ГАНИТЬ, НАХУЛИГА́ННИЧАТЬ см. *хулиганить, хулиганничать*.

НАЦАРА́ПАТЬ см. *царапать*.

НАЦЕДИ́ТЬ, НАЦЕ́ЖИВАТЬ гл. палундэ, палундэ бэгдэ дэкундэ.

НАЦЕДИ́ТЬСЯ, НАЦЕ́ЖИВАТЬСЯ гл. палундэ оморэ, палундэ дэкундэ оморэ.

НАЦЕ́ЛИТЬ, НАЦЕ́ЛИВАТЬ гл. 1. см. целить; 2. э киникэ, чүникэ дузэ рэh бурбундэ.

НАЦЕ́ЛИТЬСЯ см. *целиться*.

НА́ЦЕЛО нареч. разг. битэв, hэммэрэ.

НАЦЕ́НКА сущ. сэрзијодијэ гимэт (э сэр гимэт эн чи вэнорэ оморијо гэдэр).

НАЦИЗМ сущ. насизм (фашизм Германијаји). II *наци́стский* прил. насизми; эн насизм.

НАЦИОНАЛИ́ЗМ сущ. миллэтчији (э идејај зэвэрдэс бирэји эн jэ миллэт киро бэрдэ оморэнијо политика вэ идеолокија).

НАЦИОНАЛИ́СТ сущ. миллэтчи. II *националистка* эзини зэн (духтэр).

НАЦИОНАЛИСТИ́ЧЕСКИЙ прил. миллэтчији; эн миллэтчи.

НАЦИОНАЛИ́СТСКИЙ прил. миллэтчији, эн миллэтчи.

НАЦИОНА́ЛЬНОСТЬ сущ. 1. миллэт; 2. эн коми милэтикэ, хэлгикэ бирэји.

НАЦИОНА́ЛЬНЫЙ прил. миллэти: 1. эн миллэт; 2. эн и миллэт hистијо, энчэг и миллэтэ hистијо; 3. то же, что *государственный*. II *национа́льность* сущ. миллэтү: 1. э и миллэт бирэји; 2. то же, что *нация*.

НАЦИ́СТ сущ. насист (тарафдор эн насизм). II *наци́стский* прил. насисти; эн насист.

НА́ЦИЯ сущ. миллэт.

НАЦМЕ́Н то же, что *нацменьшинство*.

НАЦМЕНЬШИ́НСТВО сущ. чүклэ хэлг. II *нацме́н* jэки эз одомиhој эн и хэлг. II *нацме́нка* эзини зэн (духтэр).

НАЧА́ЛО сущ. сэр, hэвэл. *Начало года* сэр (эн) сал; *с начала до конца* эз hэвэл тэ эхир. <> *Под нача́лом кого́ или́ у кого́* э зир рэhбэрјэти эн киникэ, jэ новкэ э рэhбэрјэти эн киникэјикэ.

НАЧА́ЛЬНИК сущ. кэлэ, рэhбэр, сэрнүш, сэрвор эн чүникэ (чүчојикэ). II *нача́льница* эзини зэн (духтэр).

НАЧА́ЛЬНЫЙ прил. 1. сүфтэји (э hэвэл эн чүникэ hистијо, бирijo). *Начальный период* сүфтэји дэвр; 2. дэрэји. *Начальные классы* дэрэји кlасho.

НАЧА́ЛЬСТВО сущ. 1. рэhбэрho, кэлэho, сэрнүшho; 2. рэhбэри, кэлэји, рэhбэрјэти, кэлэјэти; 3. сэрвори.

НАЧА́ЛЬСТВОВАТЬ гл. рэhбэри (кэлэји, рэhбэрјэти, кэлэјэти, сэрвори) сохтэ. II *начальствование* сущ. рэhбэри (кэлэји, рэhбэрјэти, кэлэјэти, сэрвори) сохтэји.

НАЧА́ЛЬСТВУЮЩИЙ прил. рэhбэри (кэлэји, рэhбэрјэти, кэлэјэти, сэрвори) сохтэнијо.

НА́ЧАТЫЙ прич. сэр кирдэ оморијо.

НАЧА́ТЬ, НАЧИНА́ТЬ сущ. сэр кирдэ. II *начатие* сэр кирдэји, сэр күрдэ оморэји.

НАЧА́ТЬСЯ, НАЧИНА́ТЬСЯ гл. 1. бирэ, сэр кирдэ, сэр кирдэ оморэ; 2. н*ача́лось*! сэр кирд (кирдүт)! нэразији бурбундэнијо кофhоји.

НАЧЕКА́НИТЬ, НАЧЕКА́НИВАТЬ гл. э куфтэрэво hэзүр сохтэ.

НАЧЕКУ́ то же, что *настороже*. *Быть начеку* hэзүр бирэ.

НАЧЕРКА́ТЬ, НАЧЁРКИВА́ТЬ сущ. хитэхит сохтэ (э чүникэ, чүтам бисто хитho кэширэ, сэнкилисијэh сохтэ).

НАЧЕРНИ́ТЬ см. *чернить*.

НА́ЧЕРНО нареч. hэлэлуг, дуз нэсохтэ. *Написать начерно* hэлэлуг нүjүстэ.

НАЧЕРТА́ТЬ гл. 1. устар. кэширэ, хит кэширэ, нүjүстэ; 2. бурбундэ. *Начертать путь кому-н.* э киникэ рэh бурбундэ. II *начерта́ние* сущ. 1. устар. кэширэји, хит кэширэји, нүjүстэји; 2. бурбундэји.

НАЧЕРТИ́ТЬ, НАЧЕ́РЧИВАТЬ гл. 1. см. *чертить*[1]; 2. кэширэ hэзүр сохтэ (чэндгэдэрикэ). *Начертить много чертёжей* амбарэ чертjожho кэширэ.

НАЧЕСА́ТЬ, НАЧЁСЫВАТЬ гл. 1. шунә зәрә тәмиз сохтә (ћәзүр сохтә); 2. хорустә хунәрича сохтә.

НАЧЕ́СТЬ, НАЧИТЫ́ВАТЬ гл. пул кирдә (чәнд гәдәрикә).

НА́ЧЕТВЕРО нареч. ә чор бәхш, ә чор чикә.

НАЧЁС сущ. 1. см. *начесать*; 2. тәћәрз шунә зәрә; 3. хов (ә молћој трикотажи; 4. војәрдә оморијо пәшм, пар, русму.

НАЧЁТ сущ. пул кирдәји (ә дуз кор нәсохтәји киро әз корсохә одоми).

НАЧЁТИСТЫЙ прил. прост. пул вәдарафтәнијо (бућо ћистијо, сарф нистијо, зарари дорәнијо).

НАЧИНА́НИЕ сущ. 1. чү корикәрә сәр кирдәји; 2. киникә сәр кирдијо кор.

НАЧИНА́ТЕЛЬ сущ. корә сәр кирдијо одоми. II *начина́тельница* әзини зән (духтәр).

НАЧИНА́ТЬ, -СЯ см. *начать, -ся*.

НАЧИНА́ЮЩИЙ сәр кирдәкор: 1. прил. тазалә сәр кирдијо чүникә сохтә. *Ребёнок, начинающий ходить* ә појрафтә сәр кирдијо ћәјил; 2. сущ. тазалә чүникә сохтә сәр кирдијо одоми.

НАЧИНИ́ТЬ[1], **НАЧИНЯ́ТЬ** гл. гәдүрә пур сохтә ә чүникәрәво (амбар).

НАЧИНИ́ТЬ[2], **НАЧИ́НИВАТЬ** гл. пәлү-пинә сохтә (чәнд гәдәрикә).

НАЧИНИ́ТЬ[3], **НАЧИ́НИВАТЬ** гл. бызбызә сохтә (чәнд гәдәрикәрә).

НАЧИ́НКА сущ. 1. гәд ән чүникәрә пур сохтәји; 2. гәд (ә гәд ән чүникә донорә, пур сохтә оморијо чи). *Конфеты с ореховой начинкой* ә гәду гәрәбәч дәријо конфетћо.

НАЧИ́СЛИТЬ, НАЧИ́СЛЯТЬ гл. 1. ћисоб сохтә, ә сәрү оморә. II *начисле́ние* сущ. 1. ћисоб сохтә, ә сәрү оморәји; 2. ә сәрү оморијо гәдәр.

НАЧИ́СТИТЬ, НАЧИЩА́ТЬ гл. 1. тәмиз сохтә (чәнгәдәрикәрә); 2. типтәмиз сохтә.

НАЧИ́СТИТЬСЯ, НАЧИЩА́ТЬСЯ гл. сәртәни хүштәрә типтәмиз сохтә.

НА́ЧИСТО нареч. 1. типтәмиз; 2. битәв, сәлт, бизбитәв.

НАЧИСТОТУ́ нареч. раст, ћичишә пәћәнү нәсохтә.

НАЧИСТУ́Ю то же, что *начистоту*.

НАЧИ́ТАННЫЙ прич. амбар хундијо вә хундәј хүштәрә данүстәнијо. II *начи́танность* сущ. амбар хундәји вә хундәј хүштәрә данүстәји.

НАЧИТА́ТЬ гл. хундә (чәнд гәдәрикә).

НАЧИТА́ТЬСЯ гл. тә сироји хундә, амбар хундә.

НАЧИ́ТЫВАТЬ[1, 2] см. *начесть и начитать*.

НАЧИХА́ТЬ гл. 1. разг. сарб овурдә (ә сәр киникә шәхтә сохтә); 2. перен. фикир нә дорә, ә вәч хүштә нә кирдә (киникәрә, чүникәрә).

НАЧУДИ́ТЬ гл. мүһүчүзә корћо сохтә.

НАШ мест. ән иму: 1. ән иму ћистијо; 2. иму сохтәјмћо; 3. ә иму нәзник ћистијо.

НАШАЛИ́ТЬ гл. нәдинчиће (шулугиће, дәчәлиће) сохтә.

НАША́РИТЬ, НАША́РИВАТЬ гл. ә дәсәво кәштә офтә.

НАШВЫРЯ́ТЬ, НАШВЫ́РИВАТЬ гл. пәртәво дорә (јә чәнд бо).

НА́ШЕНСКИЙ прил. әнимуни (ән иму ћистијо).

НАШЕПТА́ТЬ, НАШЁПТЫВАТЬ гл. ә зирзувуни куфтирә: 1. бүхтү вәнорә, хәбәрбәри сохтә; 2. нифри-гәргүш сохтә, ћәкәл-питик сохтә.

НАШЁПТЫВАНИЕ сущ. ә зирзувуни куфтирәји: 1. бүхтү вәнорәји, хәбәрбәри сохтәји; 2. нифри-гәргүш сохтәји, ћәкәл-питик сохтәји.

НАШЕ́СТВИЕ сущ. бәсгу, вәчирә ә чүчојикә ә кучәво дәрафтәји.

НАШИ́ВКА сущ. 1. см. нашить; 2. ә чүникә духтә оморијо чи.

НАШИВНО́Й прил. ә буруј чүникә духтә оморијо.

НАШИ́ТЬ, НАШИВА́ТЬ гл. духтә: 1. ә руј ән чүникә; 2. чү вә чүрә јә чәнд гәдәр.

НАШЛЁПАТЬ гл. разг. шарпәшарп зәрә (дәдорә) киникәрә, чүникәрә.

НАШПИ́ЛИТЬ, НАШПИ́ЛИВАТЬ гл. 1. ә сәнчәг кировундә, вәнорә; 2. сәнчәг-сәнчәг сохтә.

НАШУМЕ́ТЬ гл. 1. ћорој-бочәћ сохтә; ә сәр киникә бочәћ дәшәндә; 2. перен. нәћәгијә кофће вәдәшәндә, фикир ћәммәрә ә тараф хүштә сохтә.

НАЩИПА́ТЬ, НАЩИ́ПЫВАТЬ гл. 1. быбына вәкирдә; быбына-быбына сохтә; 2. ә быбынарәво бурра, кәширә вәдәшәндә.

НАЩУ́ПАТЬ, НАЩУ́ПЫВАТЬ гл. 1. дәсәдәс сохтә, ә дәсәво кәштә офтә; 2. вәмухтә офтә, кәштә офтә

НАЯ́БЕДНИЧАТЬ см. *ябедничать*.

НАЯВУ́ нареч. ә хов нәћ, ә әвири.

НАЯ́РИВАТЬ то же, что *жарить*.

НЕ част. 1. нә, нәс, ни. *Не уходи* нә бура; *не я же это сказал* ирә мә нә куфтирәм ки; *он живёт не один* у тәћно нәс зивистә; *я здесь не*

останусь мә ә инчикә ни пойум; *не могу не согласиться* рази нәбирә ни данүм; 2. нист. *Это не золото, а медь* и сүрх нист, мүси. <> *Не по себе* һовойү нист, хунү сийәһи; *не раз* jә чәнд бо; *это не по нём* и әри ән у кирдәнијә нист.

НЕ… 1. ә пишој кофһо норә оморә вә мәһношүрә рушкунәво дәкиш сохтә. *неприятель* дүшмә, *неправда* дуркуни; 2. нә.., би.. *Неаккуратный* бисәлигә, *незаконченный* нәвәрастә.

НЕАККУРА́ТНО нареч. ә бисәлигәјирәво,

НЕАККУРА́ТНОСТЬ сущ. бисәлигәји.

НЕАККУРА́ТНЫЙ прил. бисәлигә.

НЕБЕЗ…, НЕБЕС… приставка нәби.. (ә пишој кофһо норә оморә вә мәһној «лап унгәдәриш нистијорә» дорә. *Небезупречный* на́биһәјб.

НЕБЕЗГРЕ́ШНЫЙ прил. на́биһовун (һовунсүз нистијо).

НЕБЕСА́ см. *небо.*

НЕБЕ́СНЫЙ прил. һәсмуји, һовојији: 1. ән һәсму, ән һовоји; 2. һоворәнги, ә рәнг ән һәсму (ән һовоји) һистијо, очугә кову; 3. перен. устар. лап рач вә бүлүнд.

НЕБЛАГОВИ́ДНЫЙ прил. бишәлк, һәјблү. II *неблаговидность* сущ. бишәлки, һәјблүји.

НЕБЛАГОДА́РНЫЙ прил. 1. нәшүкүр, хуби нәданүстәкор; 2. ә кәширә сәһәр нәвәрзирәни, гимәтсүз. II *неблагода́рность* сущ. нәшүкүри, хуби нәданүстәји. <> *чёрная неблагодарность* ә хуби хәрәби (сохтәји).

НЕБЛАГОНАДЁЖНЫЙ прил. бииһтибор, иһтиборсүз (ә jү иһтибор нистијо). II *неблагонадёжность* сущ. бииһтибори, иһтиборсүзи.

НЕБЛАГОРАЗУ́МНЫЙ II прил. әгүлсүз, hоһмосүз (фикир нә сохтә корә сохтәнијо), сук. II *неблагоразу́мие* сущ. әгүлсүзи, hоһмосүзи (фикир нә сохтә корә сохтәји), суки.

НЕ́БО сущ. һәсму, һовоји: 1. hәммә әз Хори зәвәр вәди hистијо; 2. ә дин киро худо, худоһо бирәнијо чикә. II *небе́сный* прил. һәсмуји, һовојији: 1. ән һәсму; 2. ә дин киро әз һәсму оморәнијо; 3. перен. рач, тәмиз; 4. разг. hоворәнги (очугә кову).

НЕБОГА́ТО в знач. сказ. кә́ми, амбар ни́сти.

НЕБОЖИ́ТЕЛЬ сущ. худо (ә һәсму, ә һовоји зивистәнијо кәс).

НЕБОЛЬШО́Й прил. кәлә нистијо: 1. чүклә. *Небольшая комната* чүклә утог; 2. кәм. *Небольшая сумма* кәмә пул.

НЕБОСВО́Д сущ. һәсму, балајинә.

НЕБОСКРЕ́Б сущ. hүндүрә (мәртәбәһојү амбар hистијо) хунә.

НЕБО́СЬ част. бәлкә, миданү бирә, јогин. *Небось устали после дороги* јогин әз рәһ бәгдә вәмундәјт.

НЕБРИ́ТЫЙ прил. рујү чирә нистијо, рушвәри.

НЕБЫВА́ЛЫЙ прил. нәбиријо (һәвәлһо нәбиријо чүникә).

НЕБЫЛИ́ЦА сущ. дуркунәки, шигири, нәбирә кор.

НЕ́БЫЛЬ сущ. нәгүл, овсунә.

НЕБЫТИЕ́ сущ. hичи (зиндәкуни нәбирәји).

НЕВА́ЖНО нареч. 1.(jә кәм) хәрәб. *Чувствую себя неважно* hовој мә jә кәм хәрәби; 2. в знвч. сказ. хуб ни́сти. *Дела обстоят у меня неважно* корһој мә хуб нисти.

НЕВА́ЖНЫЙ прил. кәрәксүз: 1. мәһносүз, гимәтсүз; 2. мијонә, хәрәб. II *нева́жность* сущ. кәрәксүзи.

НЕВДАЛЕКЕ́ нареч. ә дур нәһ, ә нәзники. *Он живёт невдалеке* у ә нәзники зивистә.

НЕВДОМЁК нареч. нәс вәрасирә, ә у нәс расирә. *Над ним смеются, а ему невдомёк* ә у әдәт хәндүстә, омо у нәс вәрасирә.

НЕВЕ́ДЕНИЕ сущ. нәданүстәји, бихәбәри.

НЕВЕ́ДОМЫЙ прил. 1. нәмәһлүм, нәшинох; 2. сурлү, нәвәрасирәни. II *неве́домость* сущ. 1. нәмәһлүми, нәшинохи; 2. сурлүји, нәвәрасирәнији.

НЕВЕ́ЖА сущ. нәдан, тәрбијәсүз, нәданә, тәрбијәсүзә одоми.

НЕВЕ́ЖДА сущ. нәдан, һомоворис, нәданә, һомоворисә одоми.

НЕВЕ́ЖЕСТВЕННЫЙ прил. нәдан, тәрбијәсүз. II *неве́жественность* сущ. нәдани, тәрбијәсүзи.

НЕВЕ́ЖЕСТВО сущ. 1. jүрә данани, тәрбијә нәбирәји; 2. нәдани, тәрбијәсүзи сохтәји.

НЕВЕЗЕ́НИЕ сущ. нә кирдәји; бәхт нәкирдәји.

НЕВЕЗУ́ХА прост. то же, что *невезение*.

НЕВЕЗУ́ЧИЙ прил. бибәхт, бәхтсүз, бәхтү нәс кирдәнијо. II *невезу́честь* сущ. бибәхти, бәхтсүзи, бәхтү нә кирдәји.

НЕВЕ́РИЕ сущ. боворими нәбирәји: 1. ә чүникә бовор нәсохтәји, имид нәбирәји; 2. ә худо бовор нәсохтәји.

НЕВЕРОЯ́ТНЫЙ прил. бовор нәсохтәни, ә әгүл нәдарафтәни.

НЕВЕ́РУЮЩИЙ I прил. бидин (ә бирәји Худо, ә дин бовор нәс сохтәнијо).

НЕВЕСО́МЫЙ прил. 1. лап субук, курундијӯ лап кәм һистијо; 2. бикорә. II *невесо́мость* сущ. 1. лап субуки, курундијӯ лап кәм бирәји; 2. бикорәји.

НЕВЕ́СТА сущ. 1. һәрүс, нүмкүрдәхунд (духтәр); 2. разг. духтәр шүвәри.

НЕВЕ́СТКА сущ. һәрүс (зән ән бирор, јә новкә ән кук, һәмикә шүвәрлүјә зән ә хәһәрһо вә бирорһој шүвәрү киро). II *неве́стушка* сущ. ласк. һәрүслә.

НЕВЕ́СТЬ сущ. ки данӯ (кидав), мәһлүм нист.

НЕВЗВИ́ДЕТЬ, гл. *невзвидеть света* һичиш ә чумӯ нәдәбирә (әз дорд, әз тәрс).

НЕВЗГО́ДА сущ. бәдбәхти, болә.

НЕВЗИРА́Я нареч. нәдәниширә: 1. јәкирәш һисоб нәсохдә; 2. не *взирая не на что* ә һичиш нәдәниширә.

НЕВЗЛЮБИ́ТЬ гл. нә хостә, хош нә оморә (кирә, чүрә), әз дүлијӯ нәбирә (ки, чү), зәһләјӯ рафтә (әз ки, әз чү).

НЕВЗНАЧА́Й нареч. ә нәкуми, нәданүстәнки, нәвојистәнки.

НЕВЗРА́ЧНЫЙ прил. бинәдур, бирач. *невзра́чность* сущ. бинәдури, бирачи.

НЕ́ВИДАЛЬ сущ. мәһтәл мундәни һистијо, нәбиријо кор, јәкиш нәвиниријо чи (ә рүхшәндирәво).

НЕВИ́ДАННЫЙ прил. мәһтәл мундәни, нәбиријо, јәкиш нәвиниријо.

НЕВИДИ́МКА сущ. 1. вәди нәс бирәнијо киникә; 2. зәнһо ә муј дәзәрәнүтһо сәнчәг.

НЕВИ́ДИМЫЙ прил. вәди нистијо, винирә нәс бирәнијо. *Невидимые звёзды* вәди нистүтһо, (ә чумәво) винирә нәс бирәнијо астараһо.

НЕВИ́ННЫЙ 1. прил. һовунӯ, тәхсирү нистијо одоми; II прил. 2. биһовун, битәхсир; 3. дүлтәмиз; 4. тәмиз, һәјбсүз. II *неви́нность* сущ. 1. биһовуни, битәхсири; 2. дүлтәмизи; 3. тәмизи, һәјбсүзи.

НЕВИНО́ВНЫЙ прил. биһовун, битәхсир, һовунсүз, тәхсирсүз. II *неви́нность* сущ. биһовуни, битәхсири, һовунсүзи, тәхсирсүзи.

НЕВКУ́СНЫЙ прил. бидәһәм, биләзәт; дәһәмсүз, ләзәтсүз.

НЕВМЕНЯ́ЕМЫЙ прил. әгүлү ә сәрү нәдәриjо, сохтәј хүштәрә нәс данүстәнијо. II *невменя́емость* сущ. һол ән әгүлү ә сәрү нәдәриjо, ән сохтәј хүштәрә нәс данүстәнијо одоми.

НЕВМЕША́ТЕЛЬСТВО сущ. ә чүникә (чү корикә) гәриш нә бирәји.

НЕВМОГОТУ́ нареч. күвәһсүзи (әр чүникә сохтә куч, гувот нисти киникәрә).

НЕВНИМА́НИЕ сущ. дәһоти: 1. јорфурмиш, хуб фикир нә дорәји; 2. ә киникә һцрмәтү нә бирәји, јүрә чи һисоб нә сохтәји.

НЕВНИМА́ТЕЛЬНЫЙ прил. дәһот: 1. јорфурмиш, хуб фикир дорә нәстанијо; 2. хуб фикир нәс дорәнијо, нәс дәниширәнијо, ә хәјол киникә, чүникә нәс бирәнијо. II *невнимательность* сущ. дәһоти.

НЕВНЯ́ТНЫЙ прил. нәвәрасирәни (хуб шинирә нәс оморәнијо, вәрасирә, ә сәр офторә нәс бирәнијо). II *невня́тность* сущ. нәвәрасирәнији хуб шинирә нәоморәји, вәрасирә, ә сәр офторә нәбирәји).

НЕ́ВОД сущ. кәлә тур (әри чәһ кирдә). II *не́водный* прил. тури: 1. ән тур; 2. ә турәво сохтә оморәнијо.

НЕВОЗБРА́ННЫЙ прил. гәдәгән нистијо.

НЕВОЗВРАТИ́МЫЙ прил. нәвәкоштәни: 1. вәкәштә, јә новкә вәкәрдундә нијовһо; 2. дуз нәбирәни һистијо; см. *невозвратный.*

НЕВОЗВРА́ТНЫЙ прил. нәвәкоштәни, нәвәкәрдундәни.

НЕВОЗВРАЩЕ́НЕЦ сущ. нәвәкоштәкор (ә јә дәвләтикә фирсорә оморә бәгдә, ә вәтән хүштә нә вәкәштијо одоми). II *невозвраще́нка* әзини зән (духтәр).

НЕВОЗМО́ЖНЫЙ сущ. нәбуһо, ә сәрбәһәм нәјовһо (чүникә). II *невозмо́жность* сущ. нәбирәји, ә сәрбәһәм нәоморәји.

НЕВО́ЛЕЙ нареч. нәвојистәки, нәдүл-нәдүүл. <> *Волей-неволей* војист-нәвојист.

НЕВО́ЛИТЬ, ПРИНЕВО́ЛИТЬ гл. куч бурбундә (әри чүникә сохтә).

НЕВО́ЛЬНИК сущ. јәсир, дустог. II *невóльница* әзини зән (духтәр).

НЕВО́ЛЬНИЧЕСТВО сущ. јәсири, дустоги.

НЕВО́ЛЬНИЧЕСКИЙ прил. јәсири, дустоги: 1. ән јәсир, ән дустог; 2. ә јәсири, ә дустоги бирәнијо.

НЕВО́ЛЬНЫЙ прил. 1. нәгәстәнки, нәданүстәнки бириjо (сохтә оморијо); 2. нәвојистәнки сохтә оморијо.

НЕВООБРАЗИ́МЫЙ то же, что *немыслимый.*

НЕВООРУЖЁННЫЙ прил. јәрәгсүз.

НЕВОСТРЕ́БОВАННЫЙ прил. адресат нә вәкүрдијо.

НЕВРЕДИ́МЫЙ прил. (ə jʏ) хәтолуши нәвәхурдијо. II *невреди́мость* хәтолуши нәвәхурдәји.

НЕВЫ́ГОДНЫЙ прил. 1. бихәјр, хәјрсүз; 2. хәрәб. II *невы́годность* сущ. бихәјри, хәјрсүзи (хәјрү нәбирәји).

НЕВЫ́ЕЗД сущ. һәмишә ə јə чикə зивистәји, əз зивистәнијо чикə ə гирог нəвəдарафтәји.

НЕВЫЛА́ЗНЫЙ прил. нəвəдарафтəни (нəкироштəни, əз гəдү вəдарафтə мүмкүн нистијо). II *невыла́зность* сущ. нəвəдарафтəнији (нəкироштəнији, əз гəдү вəдарафтə мүмкүн нə бирəји).

НЕВЫНОСИ́МЫЙ прил. тоб нədорəни, тоб дорə нəс бирəнијо. II *невыноси́мость* сущ. тоб нədорəји, тоб дорə нəбирəји.

НЕВЫПОЛНЕ́НИЕ сущ. ə чикə нəовурдəји, ə чикə нə оморəји.

НЕВЫРАЗИ́МЫЙ прил. нəкуфтирəни (куфтирəјү чəтин һистијо). II *невырази́мость* сущ. куфтирəјү чəтин бирəји.

НЕВЯ́ЗКА разг. то же, что *неувязка*.

НЕГАСИ́МЫЙ то же, что *неугасимый*.

НЕ́ГДЕ нареч. ə һич чој (чү коликəрə əри сохтə чикə нисти).

НЕГЛА́ДКИЙ прил. дуз, һомовор нистијо, дукум-дукум.

НЕГЛА́СНЫЙ прил. пəһəнү, јəкиш нəданүстəни. II *негласность* сущ. пəһəнүки, јəкиш нəданүстəји.

НЕГЛИЖЕ́ сущ. 1. сукə оводуни гəдхунəји; 2. нареч. в знач. сказ. ə əзини оводинирəво бирəји.

НЕГЛУ́ПЫЙ прил. əгүлмəнд (кəрəк һистијо гəдəр əгүллү). *Неглупый человек* əгүлмəндə одоми.

НЕГО́ДНИК сущ. фəрсүз (хүштəрə хəрəб ə рəһ бəрдəнијо одоми). II *него́дница* əзини зəн (духтəр).

НЕГО́ДНЫЙ прил. фəрсүз: шулуг, хəрəб, нəвəрзирəни, кəрəк нистијо. II *него́дность* сущ. фəрсүзи: шулуги, хəрəби.

НЕГОДОВА́НИЕ сущ. һосијəти; сəхт нəразији.

НЕГОДОВА́ТЬ гл. һоси бирə; сəхт нəрази бирə.

НЕГОДУ́ЮЩИЙ прил. һоси бирији, сəхт нəрази һистијо.

НЕГОДЯ́Й сущ. нəвило (лап хəрəбə одоми), əчлоф. II *негодя́йка* əзини зəн (духтəр).

НЕГО́ЖИЙ то же, что *негодный*.

НЕГР сущ. некр: 1. см. *негры*; 2. əри јəкикəһо курундə, чəтинə корһо сохтəнијо одоми).

НЕГРА́МОТНЫЙ прил. бисавод, саводсүз: 1. хундə вə нүјүстə нəданүстəнијо; 2. əз товунəј кəрəк һистијо чиһо јүрə кəрəкијə мəһлүмот нистијо; 3. амбарə гəлəтиһој граммвтикаји дəријо. II *негра́мотность* сущ. бисаводи, саводсүзи.

НЕГРО́ИДНЫЙ прил. некри́: 1. Н*егроидная раса* ирг некри – ирг ən пуст үшү сијəһ, мујһошү гиргир, винишү фирəһ һистијо одомиһо; 2. ən и ирг һистијо, јүрə нүшүнəһој ən и ирг һистијо.

НЕ́ГРЫ сущ. некрһо (одомиһој ən ирг некри. II *негр* сущ. некр (јəки əз и одомиһо. II *негрита́нка* əзини зəн (духтəр).

НЕГРО́МКИЙ прил. јовош (ə кучəво шинирə оморəнијо).

НЕГУ́СТО нареч. то же, что *небогато*.

НЕДА́ВНИЙ прил. ən и нəзники, ə и нəзники бирији.

НЕДА́ВНО нареч. ə и нəзники (əз товунəј кироштијо вəхт).

НЕДАЛЁКИЙ прил. дур нистијо: 1. ə дурə чикə нистијо, лап нəзник; 2. əз товунəј кироштијо вə бијовһо вəхт); 3. əгүлү гит һистијо, кəмəгүл.

НЕДАЛЁКОСТЬ сущ. кəмəгүли, əгүлү гит бирəји.

НЕДА́РОМ нареч. нəһəги нисти, бинəсүз нисти, сəбəбсүз нисти. *Недаром говорят, что* нəһəги нəс куфтирəнүт, ки.

НЕДВИ́ЖИМОСТЬ сущ. хунə, мүлк.

НЕДВИ́ЖИМЫЙ, НЕДВИЖИ́МЫЙ прил. чүмундə нəс оморəнијо: 1. əз јə чикə ə јə чикəјкə бəрдə нəс бирəнијо; 2. əз товунəј мүлк, хунə, хори.

НЕДЕЛИ́МЫЙ прил. бəхш нəс бирəнијо, јə новкə сохтə нəс оморəнијо, битəв. II *недели́мость* сущ. бəхш нəбирəји, битəви.

НЕДЕ́ЛЯ сущ. һофтə, оринə. II *неде́лька* уменьш һофтəлə, оринəлə. II *неде́льный:* һофтəји: 1. ən һофтə; 2. ə јə һофтə (ə һофт руз) бирəнијо.

НЕДЕРЖА́НИЕ сущ. доштə (поjундə) нəданүстəји. *Недержание мочи* дəмүштəрə доштə нəданүстəји.

НЕДОБИ́ТЫЙ прил. ə əхирү вəдəрафтə нə оморијо.

НЕДОБРА́ТЬ, НЕДОБИРА́ТЬ гл. (əз кəрəк һистијо) кəм вəчирə.

НЕДОБРОЖЕЛА́ТЕЛЬ сущ. бəдихоh, нəхоh. II *недоброжела́тельница* əзини зəн (духтəр).

НЕДО́БРЫЙ прил. 1. бəдихоh, нəхоh, hоси, дулгəлп, душмə; 2. хəрəб, бəд. *Недобрая весть* бəдə хəбəр.

НЕДОВАРИ́ТЬ, НЕДОВА́РИВАТЬ гл. нимədуш сохтə, кəм душундə, тə əхир нədушундə.

НЕДОВЕ́РИЕ сущ. бииhтибори (иhтиборсузи), боhорими нəбирəji, бовор нəсохтəji.

НЕДОВЕ́С сущ. 1. кəм дорəji (əз кəрəк hистижо гədəр кəм кəширəji, тирозу зəрəji); 2. həбрə.

НЕДОВЕ́СОК сущ. həбрəlуjə чи (курундижу кəрəк hистижо гədəр нистижо чи).

НЕДОВО́ЛЬНЫЙ прил. бирази, нəрази. II *недово́льство* сущ. биразиji, нəразиji.

НЕДОВО́ЛЬСТВО сущ. биразиji, нəразиji.

НЕДОГА́ДЛИВЫЙ прил. фəhмсуз, ə сəр офторə нəданустəниjо, дир ə сəр офторəниjо. II *недога́дливость* сущ. фəhмсузи, ə сəр офторə нəданустəji, дир ə сəр офторəji.

НЕДОГЛЯ́Д то же, что *недосмотр*.

НЕДОГЛЯДЕ́ТЬ гл. хуб нədəнишира (ə дəнишəрəнки кəрəк hистижорə хуно фом нə сохтə).

НЕДОГОВОРЁННОСТЬ сущ. 1. кофə тə əхир нə куфтирəji, кофу нимə мундəji; 2. разиjəти нəбирəji.

НЕДОДА́ЧА сущ. кəм дорəji: 1. jə бəхш ən чуникərə нə дорəji; 2. дорə нə моридо бəхш.

НЕДОДЕ́ЛКА сущ. нимəку (у, коми ки, тə əхир сохтə, ə əхир расундə нə омори).

НЕДОДЕ́ЛАТЬ гл. нимəку hиштə, ə əхир нə расундə.

НЕДОЕДА́ТЬ гл. нимəкиснə-нимəсироji зивистə, тə сироji нə хурдə. II *недоеда́ние* сущ. нимəкиснə-нимəсироji зивистəji, тə сироji нə хурдəji.

НЕДОЛЁТ сущ. нəрасирəji (тə əхир нə парустəji ən парустəниjо, jə новкə шəндə оморијо чи).

НЕДОЛИ́В сущ. кəм дəкундəji, пур нə сохтəji.

НЕДОЛИ́ТЬ, НЕДОЛИВА́ТЬ гл. кəм дəкундə, пур нə сохтə.

НЕДОЛЮ́БЛИВАТЬ гл. əз дули нə хостə, əз киникə jурə гəhр оморə.

НЕДОМОГА́НИЕ сущ. бикəjфи, кəjфсузи, биҳоли, ҳолсузи, нəчоги, сусти, бимори.

НЕДОМОГА́ТЬ гл. бикəjф (кəjфсуз) бирə, нəчог бирə.

НЕДОМО́ЛВКА сущ. сəс нəсохтəji (əз товунəj jə кəрəкијə чуникə коф нəкуфтирəji).

НЕДОНО́СОК сущ. əз вəхт зу əз дəдəj бирijо həjил, бала.

НЕДОНО́ШЕННЫЙ прич. əз вəхт зу əз дəдəj бирijо.

НЕДООЦЕНИ́ТЬ, НЕДООЦЕ́НИВАТЬ гл. кəрəкијə гимəт нədорə, гədурурə нəданустə.

НЕДОПУСТИ́МЫЙ прил. рəhнədорəни (əзуни, коми ки, тоб дорə, hиштə həмəл нијов).

НЕДОРАБО́ТКА то же, что *недоделка.*

НЕДОРАЗУМЕ́НИЕ сущ. 1.(дуз) ə сəр нə офторəji; 2. ду jəкирə нə вəрасирəji.

НЕДО́РОГО нареч. учуз, ə хубə гимəт.

НЕДОРО́Д то же, что *неурожай*.

НЕДОСЛЫ́ШАТЬ гл. кəм шинирə, хуб нə шинирə, həммəрə нə шинирə.

НЕДОСМО́ТР сущ. хуб нə дəнишираji, хуб фикир нədорəji.

НЕДОСМОТРЕ́ТЬ, НЕДОСМА́ТРИВАТЬ гл. хуб нə дəниширə (фəhм нə сохтə).

НЕДОСО́Л сущ. шити, мунуккəми, кəрəк hистижорə хуно мунук сохтə (зəрə, дəкундə) нə оморəji.

НЕДОСОЛИ́ТЬ, НЕДОСА́ЛИВАТЬ гл. кəм мунук сохтə (зəрə, дəкундə), кəрəк hистижорə хуно мунук нə сохтə (нə зəрə, нə дəкундə).

НЕДОСПА́ТЬ, НЕДОСЫПА́ТЬ гл. тə сироji нə хисирə, əз хов сироji нə бирə, əз хов кол вəхуштə. II *недосыпа́ние* сущ. тə сироji нə хисирəji, əз хов сироji нə бирəji, əз хов кол вəхуштəji.

НЕДОСТАВА́ТЬ, НЕДОСТА́ТЬ гл. вəс нə сохтə, нə расирə (əз товунəj əз гədəрү кəм бирəji ən чуникə).

НЕДОСТА́ТОК сущ. 1. həjб; 2. кəмчуки (нəрасирəji, вəс нəсохтəji).

НЕДОСТА́ТОЧНЫЙ прил. 1. həjблу; 2. кəмчук (нəс расирəниjо, вəс нəс сохтəниjо). II *недоста́точность* сущ. кəми, кəмчуки (гədəр ən чуникə кəм бирəji, вəс нəсохтəji).

НЕДОСТА́ЧА 1. то же, что *недостаток* 2. чənд гədəрикə пул, мол вəс нə сохтəji, нəрасирəji.

НЕДОСТАЮ́ЩИЙ прил. кəми сохтəниjо, вəс нəс сохтəниjо, нəс расирəниjо.

НЕДОСТОВЕ́РНЫЙ прил. jогин нистижо, ə дузижу боврими нистижо.

НЕДОСТО́ЙНЫЙ прил. 1. нə вəрзирəни, нəлоjиг ə киникə, чуникə; 2. биҳурмəт.

НЕДОТЁПА сущ. дирноһ, тәнбәл (дирноһә, тәнбәлә одоми).

НЕДОТЁПИСТЫЙ прил. дирноһ, тәнбәл (дирноһ, тәнбәл һистијо).

НЕДОТРО́ГА сущ. лəмлəмəзу (зу инчимиш бирəнијо, јгрə əз коф гəһ оморəнијо одоми).

НЕДОУ́ЗДОК сущ. овсар.

НЕДОУМЕВА́ТЬ гл. нəвəрасирə, ə хүштə дəмундə.

НЕДОУМЕ́НИЕ сущ. нəвəрасирəји, ə хүштə дəмундəји.

НЕДОУМЕ́ННЫЙ прил. нəвəрасирəни, ə хүштə дəмундəни; əн нəвəрасириjо, əн ə хүштə дəмундијо.

НЕДОУ́МОК сущ. кəмəгүл, кəмəгүлə одоми, нəмəки.

НЕДОУЧИ́ТЬ, НЕДОУ́ЧИВАТЬ гл. хуб нəвомухтə чүникəрə, јə новкə тə əхир нəвомухтə ə киникə.

НЕДОУ́ЧКА сущ. кəмсавод, тə əхир нəхундијо одоми.

НЕДОЧЕЛОВЕ́К сущ. нимəкү (јгрə софə одоми һисоб нəссохтəнүтһо одоми).

НЕ́ДРА сущ. 1. зир хори; 2. перен. дорун (ə гəдү чүникə бирəнијо, чүникə вəдироморəнијо чикə).

НЕДРЕ́МЛЮЩИЙ прич. үјог, чумрəһо.

НЕ́ДРУГ то же, что *враг*.

НЕДУ́Г то же, что *болезнь*.

НЕДРУЖЕЛЮ́БИЕ сущ. нəхоһи, дүшмəјəти, мониһи.

НЕДРУЖЕЛЮ́БНЫЙ прил. нəхоһ, дүшмə, мониһ.

НЕДУ́Г сущ. нəчоги, бимори, бикəјфи.

НЕДУ́ЖИТЬСЯ см. *нездоровиться*.

НЕДУ́РНО нареч. хуб, рач. *Лошадка бежала очень недурно* һəсб хуб əдəнбу вирихтə; II в знач. сказ. хəрəб нисти, бəд нисти, хуби.

НЕДУРНО́Й прил. хуб, рач.

НЕДУ́РСТВЕННЫЙ разг. шутл. то же, что *недурной*.

НЕЖА́РКИЙ прил. 1. сəхтə кəрми рəһо нəс дорəнијо; 2. лолə.

НЕЖДА́ННО нареч. һə ə јə бо, ə нəкуми.

НЕЖДА́ННЫЙ прил. нəкуми (кузəт нəсохтə чикə бириjо).

НЕЖЕЛА́НИЕ сущ. нəвојистəји, војə нəсохтəји.

НЕЖЕЛА́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. нəвојист, војə сохтə нəс оморəнијо; 2. хəрəб, хош нəоморəни. II *нежела́тельность* сущ. нəвојистəји, војə нəсохтəји, војə сохтə нəморəји.

НЕЖЕЛИ устар. то же, что *чем* 2.

НЕЖЕНА́ТЫЙ прил. мəһр (заг) нистијо, субој. *Неженатый человек* субојə одоми.

НЕ́ЖЕНКА сущ. əркəвон, назнази.

НЕЖИВО́Й прил. 1. то же, что *мертвый*; 2. чуннəдəри, чунсүз; 3. сүст, һолуш; 4. сүпəнч (əз товунəј рəнг).

НЕЖИЛО́Й прил. буш, одоми нəс зивистəнијо; əри одоми зивистə нистијо (ə товунəј хунə).

НЕЖИ́РНО нареч. лəгə́ри, ругəни (чог) ни́сти: бул ни́сти, сиг ни́сти.

НЕЖИРНЫЙ прил. 1. ругəнү кəм һистијо; 2. лəгəр. *нежирное мясо* лəгəрə күшт.

НЕ́ЖИТЬ[1] гл. 1. əркəвон кəлə сохтə, ə гəд були-фирəһəвуни кəлə сохтə; 2. назүрə хүррə, тимор сохтə, руј дорə.

НЕ́ЖИТЬ[2] гл. һəлбүс, шəһəту, сəрови, ол (һəммə ə јəки).

НЕ́ЖИТЬСЯ гл. наз сохтə (фурухтə), əз рəһətисохтə һəз кəширə.

НЕ́ЖНИЧАТЬ гл. наз дорə, ə назəво (ə мəһрибонирəво) коф сохтə.

НЕ́ЖНОСТЬ сущ. 1. см. *нежный*; 2. меһрибонə коф, кор.

НЕ́ЖНЫЙ прил. 1. мəһрибон, дүлназук, нəрмəдүл, тиморсох; 2. нəрм, назук (дəс зəрəнки сəхт нистијо); 3. нəрмəназук.

НЕЗАБВЕ́ННЫЙ то же, что *незабыва́емый*.

НЕЗАБЫВА́ЕМЫЙ прил. ə јор мундəни, əз јор нəвəдарафтəни.

НЕЗАВЕРШЁННЫЙ прил. нимəлит, битəв нə вəрастијо.

НЕЗАВИ́ДНЫЙ прил. бəхили нəсохтəни: 1. əзуни, ə коми бəхили нибукə сохтə; 2. əзуни, коми ки, əри хүштə војə сохтə ни војү.

НЕЗАДА́ЧА сущ. кор нəкирдəји, нəһси.

НЕЗАДА́ЧЛИВЫЙ прил. 1. нəһс, бəдмозол; 2. корнəдан, бипој-бидəс, овом.

НЕЗАДА́ЧЛИВОСТЬ сущ. 1. нəһси, бəдмозоли; 2. корнəдани, бипоји-бидəси, овоми.

НЕЗАДО́ЛГО нареч. јə кəм пишо, јə кəм һəвəл, пишотə, һəвəлтə.

НЕЗАКОННОРО́ЖДЕННЫЙ прил. мəмзир, бич (əз мəһр нистүтһо бəбə-дəдəј бириjо һəјил).

НЕЗАМЕДЛИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. ширп, тəһəди, тəрətətəһəди, зу сохтə оморəнијо, сохтə кəрək һистијо. II *незамедли́тельность* сущ.

ширп, тәһәди, тәрәтәтәһәди, дир нәбирә сохтә кәрәк бирәји.

НЕЗАМЕНИ́МЫЙ прил. бәдәлү нистијо, дәкиш сохтәјү мүмкүн нистијо, чәтин һистијо. II *незаменимость* сущ. бәдәлү нәбирәји, дәкиш сохтә мүмкүн нәбирәји.

НЕЗАМЕРЗА́ЮЩИЙ прил. бәјә нәс зәрәнијо (нәс бәрдәнијо).

НЕЗАМЕ́ТНЫЙ прил. 1. вәди нистијо, ә чум нәс вәхурдәнијо; 2. әз јәкикәһо тәфәһәтү нистијо.

НЕЗАМЫСЛОВА́ТЫЙ прил. һәсонт (вәрасирәјү чәтин нистијо). II *незамысловáтость* сущ. һәсонти (вәрасирәјү чәтин нәбирәји).

НЕЗА́ПЕРТЫЙ прил. гили нистијо, бәстә нистијо, рәһо.

НЕЗАПЯ́ТНАННЫЙ прил. локо вәнорә нә оморијо, локосүз, тәмиз. II *незапя́тнанность* сущ. локосүзи, тәмизи.

НЕЗАУРЯ́ДНЫЙ прил. һәммәрә хуно нистијо, әз гәд һәммә вәди бирәнијо. II *незауря́дность* сущ. һәммәрә хуно нәбирәји, әз гәд һәммә вәди бирәји.

НЕ́ЗАЧЕМ нареч. кәрәк ни́сти, нәһәгини, мәһнојү нисти (ән чү корикә). *Оставáться незачем* појистәрә мәһнојү нисти.

НЕЗВА́НЫЙ прил. һороj зәрә нә оморијо. *Незваный гость хуже татарина* посл. һороj зәрә нә оморијо гиног әз татариш хәрәби.

НЕЗДЕ́ШНИЙ прил. инчикәји нистијо: 1. әз инчикә нистијо, чикәјү ә инчикә нистијо; 2. то же, что *потусторонний*. .

НЕЗДОРО́ВИТЬСЯ гл. нәчог (бимор) бирә, һолү нәбирә, бикәјф бирә.

НЕЗДОРО́ВЫЙ прил. 1. нәчог; бикәјф (биһол), јәлингәд; 2. әри чунсоги нәкүрдәни.

НЕЗДОРО́ВЬЕ сущ. нәчоги, бикәјфи, јәлингәди.

НЕЗЕМНО́Й прил. ә руј хори нәс бирәнијо.

НЕЗЛО́БИВЫЙ, НЕЗЛОБИ́ВЫЙ прил. зобу нистијо (нәрмәдүл, дүлназук). II *незло́бивость, незлоби́вость* сущ. зобу нәбирәји (нәрмәдүли, дүлназуки).

НЕЗНА́ЙКА сущ. нәстанүм (кәм данүстәнијо, јә новкә һичиш нәсданијо одоми).

НЕЗНАКО́МЕЦ сущ. нәшинох, тониш нистијо одоми. II *незнако́мка* әзини зән (духтәр).

НЕЗНАКО́МЫЙ прил. нәшинох, тониш нистијо.

НЕЗНА́НИЕ сущ. нәдани, нә данүстәји, бихәбәри.

НЕЗНА́ЧАЩИЙ прил. мәһносүз (мәһнојү, хәјрү нистијо).

НЕЗРЕ́ЛЫЙ прил. нәрасирә, кол. II *незрелость* сущ. нәрасирәји, коли.

НЕЗРЯ́ЧИЙ то же, что *слепой*.

НЕИЗБЕ́ЖНЫЙ прил. мигәрор, пишој бирәјүрә кирдә нәс бирәнијо. II *неизбе́жность* сущ. мигәрори, пишој бирәјүрә кирдә нәбирәји.

НЕИЗВЕ́ДАННЫЙ прил. мәһлүм нистијо, кор нәбиријо, вомухтә нәоморијо. II *неизве́данность* сущ. мәһлүм нәбирәји, кор нәбирәји, вомухтә нәоморәји.

НЕИЗВЕ́СТНОСТЬ нареч. хәбәрсүзи: 1. хәбәр нәбирәји; 2. мәһлүм нәбирәји; 3. тониш нәбирәји.

НЕИЗВЕ́СТНЫЙ прил. мәһлүм нистијо: 1. әз товунәјү јә хәбәр нистијо, шинохо нистијо; 2. јүрә хуб нәс шинохтәнүтһо.

НЕИЗЛЕЧИ́МЫЙ прил. хубнәбирәни (әз товунәј нәчоги). II *неизлечи́мость* сущ. хубнәбирәји, хуб бирә нәдәнүстәји.

НЕИЗМЕ́ННО нареч. һәмишә, һәр вәхт, мигәрор.

НЕИЗМЕ́ННЫЙ прил. дәкиш нәс бирәнијо: 1. әри киникә һәмишәкирә хуно мундәнијо; 2. сугд, раст, дуз. II *неизме́нность* сущ. дәкиш нә бирәји.

НЕИЗМЕРИ́МО нареч. кәлә, лап кәлә, амбар, лап амбар.

НЕИЗМЕРИ́МЫЙ прил. пәјмундә нәјовһо (кәлә, лап кәлә, амбар, лап амбар). II *неизмери́мость* сущ. пәјмундә нәоморәји.

НЕИЗРАСХО́ДОВАННЫЙ прил. хәрч сохтә нәоморијо; кор нәбиријо.

НЕИЗРЕЧЕ́ННЫЙ прич. устар. ә кофәвә куфтирә нәоморијо. II *неизречённость* ә кофәвә куфтирә нәоморәји.

НЕИЗЪЯСНИ́МЫЙ прил. чәтин вәрасирәни, чәтин расундәни. II *неизъясни́мость* сущ. чәтин вәрасирә, чәтин расундәни бирәји.

НЕИМЕ́НИЕ сущ. нәбирәји. *За неимением* кого, что киникәрә, чүникәрә нәбирәји киро.

НЕИМУ́ЩИЙ прил. нәбирәкор, һони.

НЕИСКОРЕНИ́МЫЙ прил. тәрк сохтә (күкүрә вәкәндә) нәсбирәнијо. II *неискорени́мость* сущ. тәрк сохтә (күкүрә вәкәндә) нәбирәји

НЕИСПОЛНИ́МЫЙ прил. ә чикә овурдә нәс бирәнијо, сохтә нәс бирәнијо. II *неисполнимость сохтә* (ә чикә овурдә) нәбирәји.

НЕИСПОВЕДИ́МЫЙ прил. ə əгүл нəдарафтəни, нəвəрасирəни.

НЕИСПРАВИ́МЫЙ прил. дуз нəбуһо (коми ки, дуз нибу сохтə). II *неисправи́мость* сущ. дуз сохтə нəбирəји.

НЕИССЯКА́ЕМЫЙ прил. нəвəрастəни. II *неиссяка́емость* сущ. нəвəрастəји.

НЕИСТОЩИ́МЫЙ то же, что *неиссякаемый*.

НЕИСЧЕРПА́ЕМЫЙ прил. нəвəрастəни (бул һистијо, əхирү нистијо). II *неисчерпа́емость* сущ. були, əхирү нəбирəји.

НЕИСЧИСЛИ́МЫЙ прил. амбар, һəг- һисобү нистијо. II *неисчисли́мость* сущ. амбари, һəг- һисобү нəбирəји.

НЕЙЛО́Н сущ. нејлон. II *нейлоновый* прил. нејлони: 1. ən нејлон; 2. əз нејлон сохтə оморијо.

НЕЙТИ́ гл. устар. разг. то же, что *не идти* нə рафтə, нə оморə. *Звал его – нейдёт* урə һороj зəрəм – нəс оморə.

НЕЙТРА́ЛЬНЫЙ прил. битараф. II *нейтра́льность* сущ. битарафи.

НЕКАЗИ́СТЫЙ прил. бирач, бишəлк. II *некази́стость* бирачи, бишəлки.

НЕ́КИЙ мест. 1. киникə, јəки, јə одоми; 2. чүникə, јə чи, чүникə јə чи.

НЕКО́ВКИЙ прил. куфтə нəс оморəнијо.

НЕ́КОГДА[1] нареч. вəхт нисти, мочол нисти. *Мне некогда* мəрə вəхт нисти.

НЕ́КОГДА[2] нареч. кəјикə, зу, лап зу.

НЕ́КОГО мест. јəкирəш, јəкиш нисти. *Некого послать* əри фирсорə јəкиш нисти.

НЕКОЛЕБИ́МЫЙ то же, что *непоколебимый*.

НЕ́КОТОРЫЙ мест. 1. мəһлүм нист киникə, чүникə; јə кəм; 2. мн. *не все* бəһзиһо.

НЕКРАСИ́ВЫЙ прил. бирач, рач нистијо, бишəлк, бинəдур. II *некраси́вость* бирачи, бишəлки, бинəдури.

НЕКСТА́ТИ нареч. 1. бивəхт, вəхтсүз. *Прийти некстати* бивəхт оморə; 2. кəрəксүз, чикəсүз. *Сказать что-н. некстати* кəрəксүзə коф куфтирə.

НЕ́КТО мест. јəки, киникə, јə одоми, јə нəшинохəјə одоми. *Подошёл (к нам) некто в кепке* јə кепкəлүјə одоми (ə иму) нəзник омо.

НЕ́КУДА нареч. ə јə чикəш, ə һич чојиш (əз товунəј чикə нəбирəји). *Некуда поставить ящик* əри јəшикə норə чикə нисти.

НЕЛА́ДНЫЙ прил. 1. кəрəк һистијорə хуно нистијо; 2. бишəлк, һəјблү.

НЕЛАДЫ́ сущ. чəвги, чəнк, ə дү –јəкирəво ə рəһ нəрафтəји.

НЕЛЕГА́ЛЬНЫЙ прил. пəһəнү (закон рəһ нəсторəнијо). II *нелега́льность* сущ. пəһəнүји (закон рəһ нəдорəји).

НЕЛЁГКИЙ прил. 1. субук, сук нистијо, амбар курунд; 2. һəсонт нистијо, амбар чətин; сəһəрү амбар һистијо. II *нелёгкость* сущ. 1. субук, сук нəбирəји; 2. һəсонт нəбирəји, сəһəрү амбар бирəји.

НЕЛЕ́ПИЦА см. *нелепость* 2.

НЕЛЕ́ПОСТЬ сущ. 1. см. *нелепый*; 2. мəһносүзə коф, бушə коф. *Говорить нелепости* мəһносүзə кофһо сохтə.

НЕЛЕ́ПЫЙ прил. 1. мəһносүз, буш. *Нелепое слово* мəһносүзə коф; 2. бишəлк, јəхənталта.

НЕЛИ́ШНЕ нареч. амбар (зијод) нист, амбар (зијод) нибу.

НЕЛО́ВКИЙ прил. 1. корнəдан, дирноһ, курунд; 2. бирəһəт (рəһəт нистијо). II *нело́вкость* сущ. 1. корнəдани, дирноһи, курунди; 2. бирəһəти (рəһəт нəбирəји).

НЕЛЬЗЯ́ нареч. нибу, һəмəл нијов, кəрəк нист.

НЕЛЮБЕ́ЗНО нареч. хиник, нəдүл-нəдүл.

НЕ́ЛЮДИ сущ. хəрəбə, залумə одомиһо.

НЕЛЮДИ́М сущ. одоминəхоһ, əз одомиһо вирихтəнијо одоми. II *нелюди́мка* əзини зəн (духтəр).

НЕЛЮДИ́МЫЙ прил. одоминəхоһ, əз одомиһо вирихтəнијо.

НЕМА́ЛЫЙ прил. лап кəлə, лап дүрүчд.

НЕМЕ́ДЛЕННЫЙ прил. тəһəди, дир нəсохтə, һə ə у сəһəт бирəнијо (сохтə оморəнијо). II *неме́дленность* . тəһəди, дир нəсохтə, һə ə у сəһəт сохтə кəрəк бирəји.

НЕМЕ́ДЛЯ нареч. тəһəди, зу тəһəди, дир нəсохтə.

НЕМЕ́ТЬ, ОНЕМЕТЬ гл. 1. лол бирə, зувунү кирдə; 2. кəј бирə.

НЕМЕ́ЦКИЙ прил. нимиси: ən нимисһо, ən зувун үшү, ən тəһəр зиндəкунишү, ən миллəт үшү, ən һəдəтһошү, ən културашү, ən Германија, ən торихү, ən хоријү; ən нимисһо, ə Германија һистијорə хуно. *По-немецки* нареч. ə нимиси.

НЕМИЛОСЕ́РДНЫЙ прил. бирəһм, биинсоф. II *немилосе́рдность* бирəһми, биинсофи.

НЕМИ́ЛОСТЬ сущ. əз чумү офторəји (ən ки), ə бирəһми офторəји

НЕМИ́ЛЫЙ прил. ҳəзиз нистијо, јӯрə нəс хостəнӯтҳо.

НЕМИНУ́ЕМЫЙ то же, что *неизбежный*.

НЕМНО́ГИЙ I прил. јə кəм, бəҳзи. *В немногих странах* ə јə кəм дəвлəтҳо; II в знач. сущ. *немногие* ед. нет јə кəм, бəҳзи. *Некоторые люди* јə кəм одомиҳо.

НЕМНО́ГО, **НЕМНО́ЖКО** нареч1. јə кəм. *Немного устать* јə кəм вəмундə; 2. кəмлə. *Времени осталось немного* вəхт кəмлə мунди.

НЕМО́ЖНО то же, что *нельзя*.

НЕМО́Й лол: I сущ. у, коми ки, коф сохтə нəста; II прил. 1. коф сохтə нəстанијо; 2. сəссӯз, динч.

НЕМОТА́ сущ. лоли (коф сохтə нəданӯстəји).

НЕ́МОЧЬ сущ. то же, что *немощь*.

НЕ́МОЩНЫЙ прил. нəчог, бимор, бикəјф, биҳол, биомун. II *не́мощность* нəчоги, бимори, бикəјфи, биҳоли, биомуни.

НЕ́МОЩЬ сущ. 1. сəхтə биҳоли, биомуни; 2. бимори, нəчоги.

НЕ́МЦЫ сущ. нимисҳо (хəлг, амбари ən ə Германија зивистəнӯтҳо одомиҳо). II *не́мец* нимис (јəки əз и одомиҳо). II *не́мка* əзини зəн (духтəр).

НЕМЫ́СЛИМЫЙ прил. ə əгӯл нəоморəни.

НЕНАВИ́ДЕТЬ гл. гəҳр оморə, зəҳлəјӯ рафтə əз ки, əз чӯ.

НЕНАВИ́СТНИК сущ. нəхоҳ (јəкирəш нəс хостəнијо одоми, ҳəмишə əри кəс бəди хостəнијо одоми). II *ненави́стница* əзини зəн (духтəр).

НЕНАВИ́СТНИЧЕСТВО гл. нəхоҳи (ə дӯлӯ əри кəс дӯшмəјəти, гəҳр дəбирəји).

НЕ́НАВИСТЬ сущ. гəҳр, дӯшмəјəти, ҳинҳо.

НЕНАГЛЯ́ДНЫЙ прил. ҳəзиз, дӯлхоҳ (ə товунəј одоми).

НЕНА́ДОБНОСТЬ сущ. кəрəксӯзи, кəрəк нəбирəји.

НЕНАДО́ЛГО нареч. ə кəмə (кутəҳə) вəхт.

НЕНАПАДЕ́НИЕ сущ. бəсгу нəсохтəји (ə дӯ јəкирəво дӯшмəјəти нəсохтəји киро ə разилуги оморəји ən дəвлəтҳо).

НЕНАРО́КОМ нареч. нəгəстəнки, нəданӯстə, нəкуми.

НЕНА́СТНЫЙ прил. воруши, дəкирдəји, думони (əз товунəј ҳово, əвир).

НЕНА́СТЬЕ сущ. дəкӯрдəји: кəрəбə ҳово, ворушијə ҳово.

НЕНАСЫ́ТНЫЙ прил. чумтəнк, сироји нəсбирəнијо, тəмəҳкор. II *ненасы́тность* сущ. чумтəнки, сироји нəбирəји, тəмəҳкори.

НЕНОРМА́ЛЬНЫЙ прил. биҳəдəти: 1. əз ҳəдəт ə гирог ҳистијо. *Ненормальная худоба* биҳəдəтијə лəгəри; 2. гəриш, сəрсəри, ə сəрӯ əгӯл нəдəријо).

НЕО- част. нео- (ə ҳəвəл ən бəҳзи кофҳо појистəнијо вə мəҳној «таза» дорəнијо бəхш ən и кофҳо).

НЕОБДУ́МАННО нареч. (кəрəк ҳистијорə хуно) фикир нəсохтə.

НЕОБДУ́МАННЫЙ прил. фикирсӯз (кəрəк ҳистијорə хунə фикир сохтə нəоморијо). II *необду́манность* сущ. фикирсӯзи (кəрəк ҳистијорə хунə фикир сохтə нə оморəји).

НЕОБИТАЕ́МЫЙ прил. одомисӯз, буш (одоми нəс зивистəнијо). II *необитаемость* сущ. одомисӯзи (ə чӯчојикə одоми нə зивистəји).

НЕОБРАЗО́ВАННЫЙ прил. бисавод, саводсӯз. II *необразо́ванность* сущ. бисаводи, саводсӯзи.

НЕОБХОДИ́МЫЙ прил. кəрəки (сəхт кəрəк ҳистијо). II *необходи́мость* сущ. (сəхт) кəрəк бирəји.

НЕОБЪЯ́ТНЫЙ прил. амбар кəлə, фирəҳ, əхирӯ вəди нистијо. II *необъя́тность* сущ. амбар кəлəји, фирəҳи, əхирӯ вəди нəбирəји.

НЕОДНОКРА́ТНЫЙ прил. јə бо нəҳ, јə чəнд бо бирəнијо (биријо). II *неоднокра́тность* сущ. јə бо нəҳ, јə чəнд бо бирəји.

НЕОДОБРЕ́НИЕ сущ. нəразији, бəкəн нə сохтəји, хəрəбə гимət дорəји (чуникəрə).

НЕОДОБРИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. нəразији бурбундəнијо. II *неодобри́тельность* сущ. нəразијијəти, бəкəн нə сохтəји.

НЕОДУШЕВЛЁННЫЙ прил. чунсӯз. II *неодушевлённость* сущ. чунсӯзи.

НЕОЖИ́ДАННОСТЬ сущ. 1. кузəт нəсохтəји; 2. кузəт нəсохтə, ə нəкуми бирijо кор.

НЕОЖИ́ДАННЫЙ прил. кузəт сохтə нə оморијо, нəкуми.

НЕОПА́ЛИМЫЙ прил. су нəс кирдəнијо (у, коми ки, сӯхтəни омо сӯ нəс кирдə).

НЕОПЛА́ТНЫЙ прил. 1. гимətсӯз, бəдəлӯрə дорə мӯмкӯн нистијо; 2. гəрдхунд (у, коми ки, амбар гəрдхунди).

НЕОПО́ЗНАННЫЙ прил. нəшинох, шинохо нистијо (у, коми ки, јӯрə нəс шинохтəнут, нə шинохтət).

НЕОПРЯ́ТНЫЙ прил. боҳи, бисəлигə. II *неопря́тность* прил. боҳији, бисəлигəји

НЕОСУЩЕСТВИ́МЫЙ прич. нəбуҳо, ə сəрбəҳəм нəјовҳо. II *неосуществи́мость* сущ. нəбирəји, ə сəрбəҳəм нəоморəји.

НЕОТВЯ́ЗНЫЙ прил. әз киникә дәс нәс кәндәнијо, ә пәсәјү рафтәнијо, визор сохтәнијо. II *неотвя́зность* сущ. әз киникә дәс нәс кәндәји, ә пәсәјү рафтәји, визор сохтәји.

НЕОТВЯ́ЗЧИВЫЙ то же, что *неотвязный*.

НЕОТДЕЛИ́МЫЙ прил. чиро нәбирәнијо (у, комирә ки, нибу, нәс бирә чиро сохтә. II *неотдели́мость* сущ. чиро нәбирәји, чиро сохтә нәбирәји

НЕОТЁСАННЫЙ прил. нәтироширә: 1. тироширә нәоморијо; 2. перен. биәдәб. II *неотёсанность* сущ. нәтироширәји; 1. тироширә нәоморәји; 2. перен. биәдәби.

НЕ́ОТКУДА нареч. әз һич чојиш, әз јә чикәш, јә чикәш нисти. *Неоткуда взять средства* пул вәкүдәнијә чикә нисти.

НЕОТЛОГА́ТЕЛЬНЫЙ см. *неотложный*.

НЕОТЛО́ЖНЫЙ прил. пәс шәндәни нистијо, әри пәси норә һәмәл нәјовһо. II *неотло́жность* сущ. пәс шәндәни нәбирәји, әри пәси норә һәмәл нәоморәји.

НЕОТЛУ́ЧНЫЙ прил. 1. һәмишә ә јон киникә, чүникә бирәнијо; 2. шәндә рафтә нәс бирәнијо. II *неотлу́чность* сущ. һәмишә ә јон киникә, чүникә бирәји.

НЕОТРЫ́ВНЫЙ прил. һәмишә бирәнијо, һәрәјү бурра нәс оморәнијо. II *неотры́вно* нареч. һәмишә, һәрәјү бурра нәоморәки. II *неотры́вность* сущ. һәмишә бирәји, һәрәјү бурра нә оморәји.

НЕОТСТУ́ПНЫЙ прил. дәснәкән (дәс нәс кәндәнијо, дур нәс бирәнијо). II *неотсту́пность* сущ. дәснәкәни (дәс нәкәндәндәји).

НЕОТЪЕ́МЛЕМЫЙ прил. чиронәбирәни (әз киникә, әз чүникә чиро сохтә, вәкирдә нәс бирәнијо). II *неотъе́млемость* сущ. чиронәбирәнији (чиро сохтә нәбирәји, вәкирдә нәбирәји.

НЕОХО́ТА сущ. 1. то же, что *нежелание*; 2. в знач. сказ. нәс војистә, һәвәс нисти киникәрә. *Неохота сейчас читать* и сәһәт әри хундә мәрә һәвәс нисти.

НЕОХО́ТНО нареч. һәвәссүз, нәдүл-нәдүл. *Пошёл неохотно* нәдүл-нәдүл рафт.

НЕОХО́ТНЫЙ прил. һәвәссүз, нәдүл-нәдүл сохтә оморијо. II *неохотность* сущ. һәвәссүзи, нәдүл-нәдүл сохтә оморәји.

НЕОЦЕНИ́МЫЙ прил. амбар (сәхт) гимәтлү, буһолү; амбар кәрәки́. II *неоцени́мость* сущ. амбар (сәхт) гимәтлүји, буһолүји; амбар кәрәклүји.

НЕПЕРЕВОДИ́МЫЙ прил. (ә јә зувуникә) чарундә нәс оморинијо. II *непереводи́мость* сущ. (ә јә зувуникә) чарундә нәоморәји.

НЕПЕРЕДАВА́ЕМЫЙ прил. нәкуфтирәни (ә зувунәво, ә кофәво куфтирәјү чәтин һистијо). II *непередава́емость* сущ. нәкуфтирәнији (чәтини ән ә зувунәво, ә кофәво куфтирәји).

НЕПЕЧА́ТНЫЙ прил. то же, что *нецензурный*. *Непечатные слова* нәтәвријә кофһо.

НЕПИ́САНЫЙ прил. нәнүјүстә (ә зокон, ә дин нүјүстә нә оморијо, омо минһәг һистијо, һәдәт сохтә оморијо). *Неписаные законы* нәнүјүстә законһо.

НЕПЛАТЕ́ЛЬЩИК сущ. гәрднәди (дорәни һистијорә гәрдә нәс дорәнијо одоми). 0 II *неплате́льщица* әзини зән (духтәр).

НЕПЛОХО́Й прил. хәрәб нистијо (кәрәк һистијо гәдәр хуб).

НЕПОВИ́ННЫЙ то же, что *невиновный*.

НЕПОВИНОВЕ́НИЕ сущ. тобиһ нәбирәји, куш нәдоштәји, ә коф нәдәниширәји.

НЕПОГО́ДА сущ. дәкирдәји, хәрәбә һово (әвир). *Осенняя непогода* дәкирдәји ән појизи.

НЕПОГРЕШИ́МОСТЬ сущ. 1. бихәтоји, дузи; 2. биһовуни.

НЕПОГРЕШИ́МЫЙ прил. 1. бихәто, дуз; 2. биһовун. II *непогреши́мость* сущ. 1. бихәтоји, дузи; 2. биһовуни.

НЕПОДАЛЁКУ нареч. нәзник, ә нәзники.

НЕПОДВИ́ЖНЫЙ прил. 1. һә ә јә чикә појистәнијо, бура-бијо нәс сохтәнијо; 2. тәнбәл, дирноһ, чүмү-чару нәс сохтәнијо. II *неподви́жность* сущ. 1. бура-бијо, чүмү-чару нә сохтәји; 2. тәнбәли, дирноһи, курунди.

НЕПОДДЕ́ЛЬНЫЙ то же, что *подлинный*.

НЕПОДКУ́ПНЫЙ прил. тәмиз, әзуни, коми ки, јүрә вәсторә нибу, дуз (ә товунәј одоми). II *неподку́пность* сущ. тәмизи, јүрә вәсторә нәбирәји, дузи (ә товунәј одоми).

НЕПОДЪЁМНЫЙ прил. тикнәкирдәни (лап курунд).

НЕПОКОЛЕБИ́МЫЙ прил. иһтиборлү, фикир хүштәрә дәкиш нәс сохтәнијо, ә сәр коф хүштә појистәнијо. II *непоколеби́мость* сущ. иһтиборлүји, фикир хүштәрә дәкиш нәсохтәнји, ә сәр коф хүштә појистәји.

НЕПОМЕ́РНЫЙ прил. гәдәрсүз (әз гәдәр амбар зијод һистијо). *Непомерное тщеславие* гәдәрсүзә тәкабүри. II *непоме́рность* гәдәрсүзи (әз гәдәр амбар зијод бирәји).

НЕПОНЯ́ТЛИВЫЙ прил. 1. гог (ə сəр нəс офторəнијо, дир вəрасирəнијо, чүникəрə ə кучəво ə сəр офторəнијо; 2. вəрасирə (ə сəр офтрə) нəс бирəнијо.

НЕПОНЯ́ТНЫЙ прил. 1. нəвəрасирəни, вəрасирə (ə сəр офторə) нəс бирəнијо; 2. јүрə јəкикə ə сəр нəофторијо. II *непоня́тность* сущ. нəвəрасирəји, вəрасирə (ə сəр офторə) нəбирəји.

НЕПОПРАВИ́МЫЙ прил. дузнəбирəни (дуз нəбуһо, чорəсүз). *Непоправимая ошибка* дузнəбирəнијə гəлəт. || II *непоправи́мость* сущ. дүз нəбирəји, чорəсүзи.

НЕПОРО́ЧНЫЙ прил. 1. биһəјб, һəјбсүз; 2. дуз, тəмиз, биһовун. II *непоро́чность* сущ. 1. биһəјби, һəјбсүзи; 2. дузи, тəмизи, биһовуни.

НЕПОРЯ́ДОК см. *беспорядок*.

НЕПОСЕ́ДА сущ. бигəрор (ə јə чикə нуштə нəданүстəнијо одоми, ə јə чикə гəрор нəс кирдəнијо одоми).

НЕПОСЕ́ДЛИВЫЙ прил. бигəрор: ə јə чикə нуштə (гəрор кирдə) нəданүстəнијо; рəһəти, динчи нəданүстəнијо). II *непосе́дливость* сущ. бигəрори: ə јə чикə нуштə (гəрор күрдə) нəданүстəји.

НЕПОСИ́ЛЬНЫЙ прил. лап курунд, лап чəтин, кучнəрафтəни.

НЕПОСЛУША́НИЕ сущ. ə коф нəдəниширəји, ə коф куш нə доштəји.

НЕПОСЛУ́ШНЫЙ прил. ə коф нəдəниширəнијо, ə коф куш нəс доштəнијо.

НЕПОСТИЖИ́МЫЙ прил. нəвəрасирəни, вəрасирəүү чəтин һистијо.

НЕПОСТОЯ́ННЫЙ прил. (зу) дəкиш бирəнијо, јə чиро нəс мундəнијо.

НЕПОСТОЯ́НСТВО нареч. уст. (зу) дəкиш бирəји, јə чиро нəмундəји.

НЕПОТРЕ́БНЫЙ прил. уст. 1. кəрəксүз, кəрəк нистијо: 2. јово.

НЕПОТРЕ́БСТВО сущ. уст. јовоји.

НЕПОЧА́ТЫЙ прил. пур, дəс зəрə нə оморијо, битəв. *Непочатая пачка сигарет* пура почкəј сигарети.

НЕПОЧТЕ́НИЕ сущ. биһүрмəти, һүрмəтсүзи, һисоб нəсохтəји (ə кəлəтə одомиһо).

НЕПРА́ВДА сущ. дуркуни: 1. то же, что *ложь*; 2. устар. һəгсүзи, һəгсүзə кор; 3. в знач. сказ. дуз нисти.

НЕПРЕДНАМЕ́РЕННЫЙ прил. нəгəстəнки (ə гəстəво сохтə нə оморијо).

НЕПРЕДУМЫ́ШЛЕННЫЙ см. непреднамеренный.

НЕПРЕРЫ́ВНО нареч. һəрə нəдорə, һəрəрə нəбурра, пəс-пəсə јəки, нəпојистə, нəпојундə.

НЕПРЕРЫ́ВНЫЙ прил. һəрə нəдорə, нəпојистə, нəпојундə бирəнијо (сохтə оморəнијо). II *непреры́вность* сущ. һəрə нəдорəји, нəпојистəји, нəпојундə бирəји (сохтə оморəји).

НЕПРЕСТА́ННЫЙ прил. һəрə нəс дорəнијо, һəрəрə нəс бурранијо, нəпојстəнијо, һəмишə бирəнијо. II *непрестанность* сущ. һəрə нəдорəји, һəрəрə нəбурраји, нəпојистəји, һəмишəји.

НЕПРИВЕ́ТЛИВЫЙ прил. торикəруј, дурдумоглүү. II *неприве́тливость* сущ. торикəрүји, дурдумоглүји.

НЕПРИВЫ́ЧКА прил. һəдəт нəсохтəји, вəрдүш нə бирəји.

НЕПРИГЛЯ́ДНЫЙ прил. бишəлк, хəрəб, бинəдур, хош нəоморəни. II *непригля́дность* сущ. бишəлки, хəрəби, бинəдури.

НЕПРИГО́ДНЫЙ прил. һəмəл нəоморəни (əри чүникə сохтə һəмəл нəс оморəнијо). II *непригодность* сущ. һəмəл нəоморəји.

НЕПРИКА́ЯННЫЙ прил. дүлəпəсə (дүлдинч нистијо; ə зиндəкуни чикəј хүштəрə нə офтијо). II *неприка́янность* сущ. дүлəпəсəји.

НЕПРИКРЫ́ТЫЙ прил. 1.(рујү) дəкирдə нистијо; 2. пəһəнү нистијо. II *неприкры́тость* сущ. 1.(рујү) дəкирдə нəбирəји; 2. пəһəнү нəбирəји.

НЕПРИЛИ́ЧИЕ сущ. 1. биəдəби, нəлојиги; 2. биəдəби, нəлојиги сохтəји.

НЕПРИЛИ́ЧНЫЙ прил. биəдəб, нəлојиг. II *неприли́чность* биəдəби, нəлојиги.

НЕПРИМЕ́ТНЫЙ прил. вəди нистијо, чүклəлə, балала. II *неприме́тность* сущ. вəди нəбирəји, чүклəји.

НЕПРИСТО́ЙНОСТЬ сущ. биəдəби, һəјосүзи, һəшəриј.

НЕПРИСТО́ЙНЫЙ прил. биəдəб, һəјосүз, һəшəри.

НЕПРИСТУ́ПНЫЙ прил. дəснəрас: 1. ə јонү, ə јү нəзник рафтə чəтин һистијо; 2. тəкабур, əз одомиһо вирихтəнијо. *Неприступный человек* тəкабурə одоми. II *непристу́пность* сущ. дəснəраси.

НЕПРИЯ́ЗНЬ сущ. дүшмəјəти, бəдихоһи, нəхоһи, һинһо.

НЕПРИЯ́ТЕЛЬ сущ. дүшмә, бәдихоһ, нәхоһ. II *непри́ятельница* әзини сущ. зән (духтәр).

НЕПРИЯ́ТЕЛЬСКИЙ прил. дүшмәји: 1. ән дүшмә (һистијо); 2. дүшмә сохтәнијо.

НЕПРИЯ́ТИЕ сущ. ә чүникәрәво рази нәбирәји, шинохтә нә војистәји.

НЕПРИЯ́ТНЫЙ прил. 1. хош нәоморәни; 2. хуш нистијо. II *неприятность* сущ. хәләлуши, хәрәбә кор, хәрәбә хәбәр.

НЕПРОИЗВО́ЛЬНЫЙ прил. јүрә нәвојистә(нки) бирәнијо. II *непроизво́льность* сущ. јүрә нәвојистә(нки) бирәји.

НЕПРОЛА́ЗНЫЙ прил. (әз гәдү) кироштә, јә новкә вәдарафтә чәтин һистијо. II *непролазность* сущ. (әз гәдү) кироштә, јә новкә вәдарафтә чәтин бирәји.

НЕПРОМОКА́ЕМЫЙ прил. нәми рәһо нәс дорәнијо, тар нәс бирәнијо. || *непромокаемость* сущ. нәми рәһо нә дорәји, тар нәбирәји.

НЕПРОНИЦА́ЕМЫЙ прил. әз гәд хүштә чүникә (ов, үшүг, сәс) рәһо нәс дорәнијо. *Непроницаемая темнота* гурусту. II *непроницаемость* сущ. әз гәд хүштә чүникә (ов, үшүг, сәс) рәһо нә дорәји.

НЕПРОНИЦА́ТЕЛЬНЫЙ прил. басаратсүз, басаратү бәстә һистијо, дү́рә нәс винирнијо. II *непроница́тельность* сущ. басаратсүзи, басаратү бәстә бирәји, дү́рә нә винирәји.

НЕПРОСТИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. бәхширәни нистијо, кироштәни нистијо. II *непрости́тельность* нәбәхширәни: бәхширәни, кироштәни нәбирәји.

НЕПРОХОДИ́МЫЙ прил. кироштәни нистијо, әз гәдү (әз сәрү) рафтә нәс бирәнијо, чәтин һистијо. II *непроходи́мость* сущ. ироштәни нәбирәји, әз гәдү (әз сәрү) рафтә чәтин бирәји.

НЕПРЯ́МОЙ прил. дуз нистијо: 1. шәфт, шәфт-шүфт; 2. дүрүјә, дүлгәлп.

НЕПУТЁВЫЙ прил. хәрәб-хәшул. II *непуте́вость* сущ. хәрәб-хәшули.

НЕПУТЁМ нареч. хәрәб, кәрәк һистијорә хуно нәһ.

НЕПЬЮ́ЩИЙ прил. (әрәги-шороб) нәхурдәкор.

НЕРАВНОДУ́ШНЫЙ прил. ә киникә, ә чүникә һәвәсү һистијо, дүлү кәширәнијо. II *неравнодушие* сущ. ә киникә, ә чүникә һәвәсү бирәји, дүлү кәширәји.

НЕРА́ВНЫЙ прил. јәки нистијо, тој нистијо. II *нера́вность* сущ. јәки нәбирәји, тој нәбирәји.

НЕРАДИ́ВЕЦ сущ. устар. тәнбәл, әри кор чун нәс сухундәнијо одоми.

НЕРАДИ́ВЫЙ прил. тәнбәл, әри кор чун нәс сухундәнијо. II *нерадивость* сущ. тәнбәли, әри кор чун нә сухундәји.

НЕРАЗБЕРИ́ХА сущ. гәришуги, гәришмәтили, сәлигәсүзи (сәлигә нәбирәји) ә чүникә.

НЕРАЗДЕЛИ́МЫЙ прил. бәхшнәбирәни (бәхш нәс бирәнијо). II *нераздели́мость* сущ. бәхш нә бирәји, бәхшсохтә мүмкүн нәбирәји.

НЕРАЗДЕ́ЛЬНЫЙ прил. бәхш, чиро бирәни нистијо. II *нераздельность* бәхш, чиро ня бирәни һистијо.

НЕРАЗЛУ́ЧНЫЙ прил. әз киникә чиро нәс бирәнијо, һәмишә ә киникәрәво, чүникәрәво бирәнијо. II *неразлу́чность* сущ. әз киникә чиро нәбирәји, һәмишә ә киникәрәво, чүникәрәво бирәји.

НЕРАЗУ́МНЫЙ прил. әгүлсүз, һоһмосүз. II *неразу́мность* сущ. әгүлсүзи, һоһмосүзи.

НЕРАСТВОРИ́МЫЙ прил. һәл нәбирәни, һәл нәс бирәнијо. II *нераствори́мость* һәл нәбирәји, һәл бирә нәданүстәји.

НЕРАСТОРО́ПНЫЙ прил. дирноһ, бүхүт. II *нерасторо́пность* сущ. дирноһи, хүти.

НЕРАСЧЁТЛИВЫЙ прил. тәһәр кор хүштәрә, һәг-һисоб хүштәрә, хәјр-зарар хүштәрә нә данүстәкор. II *нерасчётливость* сущ. тәһәр кор хүштәрә, һәг-һисоб хүштәрә, хәјр-зарар хүштәрә нә данүстәји.

НЕРВ сущ. әсәб. <> *На нервы действовать кому* киникәрә әсәби, кәһәз сохтә. *На нервах играть чьих* ә гәстәво кәһәз сохтә, әз хүштә вәдәшәндә киникәрә.

НЕРВИ́РОВАТЬ гл. киникәрә әсәби (һоси, кәһәз, һүршлү) сохтә.

НЕ́РВНИЧАТЬ гл. әсәби (һоси, кәһәз, һүршлү) бирә.

НЕРВНОБОЛЬНО́Й прил. әсәби (јүрә нәчоги ән әсәб һистијо).

НЕ́РВНЫЙ прил. әсәби: 1. јә кәм кәһәз һистијо, јүрә нәчоги әсәб һистијо, 2. дүләпәсәји кәширәнијо, һоси бирәнијо. II *не́рвность* сущ. әсәбији (һосији, кәһәзи, һүршлүји).

НЕРВОТРЁПКА сущ. әсәби (һоси, дүләпәсә) бирәји,

НЕРЕА́ЛЬНЫЙ прил. 1. соф нистијо, ә мәһшово оморәнијо; 2. ә соф һистијорәво дуз нәс оморәнијо, сохтәју мүмкүн нистијо. II *нереа́льность* сущ. 1. соф нәбирәји, ә мәһшово

оморәји; 2. ә соф һистијорәво дуз нә оморәји, сохтәјү мүмкүн нәбирәји.

НЕ́РЕСТ сущ. курашәндә (кура шәндәј ән чәһһо).

НЕРЕСТИ́ЛИЩЕ сущ. чәһһо кура шәндәнүтһо чикә.

НЕРЕСТИ́ТЬСЯ гл. кура шәндә (ә товунәј чәһһо).

НЕРЕШИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. һәрдәмхәјол (ә јә фикир нәстанијо оморә, ә хүштә дәмундәнијо). II *нерешúтельность* сущ. һәрдәмхәјоли (ә јә фикир оморә нәданүстәји).

НЕРЖАВЕ́ЙКА сущ. парснәкијә полад (парс нәс кирдәнијо полад).

НЕРЖАВЕ́ЮЩИЙ прил. парснәки (парс нәс кирдәнијо).

НЕРО́ВНОСТЬ сущ. 1шәфтә-шәфти, дуз нәбирәји; чолә-чухури; 3. ә киникәрәво, чүникәрәво тој, јәки нәбирәји; 4. һәмишә јә чиро нә мундәји, дәкиш бирәји.

НЕРО́ВНЫЙ прил. 1. дуз нистијо, шәфтәшәфт (һистијо). *Неровная линия* шәфтәшәфтә хит; 2. чолә-чухүр. *Неровная дорога* чолә--чухурә рәһ; 3. ә киникәрәво, чүникәрәво тој, јәки нистијо; 4. һәмишә јә чиро нәс мундәнијо, дәкиш бирәнијо.

НЕРО́ВНЯ сущ. тој нистијо (ә данани, ә хосијәт, ә бирәји әз јә одомикә амбар тәфәһтү һистијо одоми).

НЕРУ́ССКИЙ прил. 1. урус нистијо; 2. уриси нистијо.

НЕРЯ́ХА сущ. пәтјорә, бисәлигә (пәтјорәјә, бисәлигәјә одоми).

НЕРЯ́ШЛИВЫЙ прил. пәтјорә, бисәлигә.

НЕСБЫ́ТОЧНЫЙ прил. нәбирәни (ә чикә, ә сәрбәһәм нәоморәни). II *несбы́точность* сущ. нәбирәнији (ә чикә, ә сәрбәһәм нәоморәнији).

НЕВАРЕ́НИЕ сущ. һәл нәсохтәји (ә товунәј додијә нәчоги ән гоб чихур).

НЕСГОРА́ЕМЫЙ прил. нәсухтәни, нәс сухтәнијо.

НЕСДОБРОВА́ТЬ в знач. сказ. разг. ни данү әз чәтини, әз бәди вирихтә.

НЕСЕ́НИЕ см. *нести*[1].

НЕСКАЗА́ННЫЙ прил. нәкуфтирәни (ә зувун нәс оморәнијо, ә кофәво куфтирәни нистијо). *Нескáзанная радость* нәкуфтирәнијә шори. II *несказáнность* сущ. нәкуфтирәнији.

НЕСКЛА́ДНЫЙ прил. 1. гәди-гуди, бишәлк; 2. мәһносүз, ә дү-јәкирәво дуз нәс оморәнијо, дү-јәкирә нә кирдәнијо.

НЕ́СКОЛЬКО нареч. чәндгәдәрикә, јә кәм. *Несколько больше* јә кәм амбар; 2. јә чәнд (донә). *Несколько лет* јә чәнд сал.

НЕСКОНЧА́ЕМЫЙ прил. нәвәрастәни, әхирү нистијо, дураз кәширәнијо, бура-нәрас. II *нескончáемость* сущ. нәвәрастәнији.

НЕСКРО́МНЫЙ прил. 1. сәнуһо нистијо; 2. рујсүзх, биһүрмәт; 3. һәјбнәдан.

НЕСЛЫ́ШНЫЙ прил. сәссүз (шинирә нәс оморәнијо). II *неслы́шность* сущ. сәссүзи (шинирә нәбирәји).

НЕСМЕ́ТНЫЙ прил. гәдәрсүз (һәг- һисобү нистијо, лап амбар). II *несмéтность* сущ. гәдәрсүзи (һәг- һисобү нәбирәји, лап амбар бирәји).

НЕСМОЛКА́ЕМЫЙ прил. (сәсү) бурра нәсоморәнијо, нәс појистәнијо, дураз кәширәнијо (әз товунәј сәс).

НЕСМИНА́ЕМЫЙ прил. гәд (гәд-гуд) нәсбирәнијо. II *несминáемость* сущ. гәд (гәд-гуд) нәбирәји.

НЕСМОТРЯ́ 1. пред. ә киникә, чүникә нәдәнишрә. *Буду работать, несмотря на усталость* ә вомундәји нәдәнишрә, бијо кор сохум; 2. союз нәдәнишрә ки. *Пошли, несмотря на то что шёл дождь* нәдәнишрә ки, воруш әдәнбу оморә, иму рафтим; 3. ә һичиш нәдәнишрә.

НЕСМЫВА́ЕМЫЙ прил. шуштә нәс оморәнијо, тәмиз нәс бирәнијо, нәрафтәни (локо).

НЕСНО́СНЫЙ прил. тоб нәдорәни, һәбу нәсохтәни (әзуни, коми ки, тоб дорә, һәбу сохтә чәтини). II *несно́сность* сущ. тоб дорә нәсбирәнијо, тобдорәни нистијо.

НЕСОВЕРШЕ́ННЫЙ прил. нимәкү, һәјблү. II *несовершéнство* сущ. нимәкүји, һәјблүји.

НЕСОВМЕСТИ́МЫЙ прил. нәкирдәни (ә киникәрәво, чүникәрә ә јә чикә, ә јә вәхт ә јонјәки бирә нәданүстәнијо). II *несовместимость* сущ. нәкирдәји (ә киникәрәво, чүникәрә ә јә чикә, ә јә вәхт ә јонјәки бирә нәданүстәји).

НЕСОВМЕ́СТНЫЙ то же, что *несовмести́мый*.

НЕСОГЛА́СИЕ сущ. биразији, нәразији: 1. ә чү корикә фикиһошү јәки нәбирәји; 2. рразијәти нәбирәји, рази нәбирәји.

НЕСОМНЕ́ННО әлбәттә: 1. вводн. сл. кофсүз, јогин; 2. частица әлбәттә (јогинирә бурбундә). *Он умён? – Несомненно* у әгүлмәнди? – Әлбәттә.

НЕСОСТОЯ́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. ḫони, әз бирә - нәбирәј хуштә мундијо, бирә-нәбирәјӱ әз дәсӱ вәдарафтијо; 2. бинәсӱз, бинә нәдәријо. II *несостоя́тельность* сущ. 1. ḫонији, әз бирә - нәбирәј хуштә мундәји, бирә-нәбирәјӱ әз дәсӱ вәдарафәји; 2. бинәсӱзи, бинә нәдәбирәји.

НЕСПЕ́ЛЫЙ прил. нәрасирә, кол. II *неспе́лость* нәрасирәји, коли.

НЕСПРАВЕДЛИ́ВЫЙ прил. ḫәшод, ḫәгсӱз, биḫәг, биинсоф. II *несправедли́вость* сущ. ḫәшоди, ḫәгсӱзи, биḫәги, биинсофи.

НЕСРАВНИ́МЫЙ прил. тојӱ нистијо; әзуни, коми ки, ә јәкирәвош (ḫичишәвош) нибу тој сохтә. II *несравнимость* сущ. тојӱ нәбирәји.

НЕСТЕ́ЛЬНАЯ сущ. гүсүр (ә товунәј ков вә ән бәḫзи ḫәјвоникәḫо).

НЕСТЕРПИ́МЫЙ то же, что невыносимый.

НЕСТИ́[1] гл. 1. бәрдә, овурдә (ә дәсәво); 2. дәстәк бирә әри чӱникә; 3. кәширә. *Нести наказание* чозә кәширә; 4. куфтирә. *Нести чепуху* буш-бушә кофḫо куфтирә; 5. бој оморә. *Несет чесноком* бој сир әдәј оморә.

НЕСТИ́[2] гл. хојә сохтә. II *носка* сущ. хојәсохтә (хојә сохтәји).

НЕСТИ́СЬ[1] гл. 1. зури-зури, вирих-вирих рафтә, сәхт ḫәј сохтә; 2. лов бирә, оморә (ә товунәј сәс, хәбәр); 3. бәрдә (овурдә) оморә

НЕСТИ́СЬ[2] гл. хојә сохтә. *Куры начали нести́сь* кәркḫо сәр кирдәт хојә сохтә.

НЕСТЬ то же, что *нет*.

НЕСУ́Н сущ. дәдарундәкор (әз чикәкор хӱштә чӱникә дӱздирәнијо одоми).

НЕСУ́ШКА сущ. хојәсох (хојә сохтәнијо мүрг хунәји).

НЕСЧА́СТНЫЙ прил. бәдмозол, бәдбәхт, бичорә, бибәхт: 1. ә сәрӱ амбарә болаḫо оморијо; 2. болә овурдәнијо; 3. ә сәрӱ болә оморәји вәди ḫистијо .

НЕСЧА́СТЬЕ сущ. болә,бәдмозоли, бәдбәхти, бичорәји, бибәхти.

НЕСЪЕДО́БНЫЙ прил. нәхурдәни, хурдә нас бирәнијо, әри хурдә ḫәмәл нәс оморәнијо.

НЕСЧЁТНЫЙ то же, что *несметный*.

НЕТ нәḫ: 1. Частица әри човобдорә кор бирә. *Нет, я не приду* нәḫ, мә нијом; *поедешь или нет?* Мираj, новкә нәḫ? 2. в знач. сказ. чӱникә, киникә нист, нисти. *Нет денег* пул нисти; 3. частица әри ихтилотә дәкиш сохтә кор бирә. *Нет, ты только посмотри, что делается!* Нәḫ, тӱ јә бо дәниш, чӱ сохтәнӱткә. <> *Сойти на нет* 1. вир (нист, сур) бирә; 2. пуч бирә; *нет и нет* 1. нәḫ ки, нәḫ; 2. нисти ки, нисти; *нет как нет* вир бисто, сур бисто.

НЕ́ТЕЛЬ сущ. нәзәндә ков (ḫәлә нәзәндијо чојилә ков).

НЕТЕРПЕ́НИЕ сущ. бисабури, сабурсӱзи, биḫәмсоләји. *Ожидать с нетерпением* ә сабурсӱзирәво кузәт сохтә.

НЕТЕРПЁЖ то же, что *нетерпение*.

НЕТЕРПИ́МОСТЬ сущ. бисабури, сабурсӱзи, биḫәмсоләји.

НЕТЕРПИ́МЫЙ прил. ḫәбу нәсохтәни, тоб нәдорәни, ә рәḫ нәбәрдәни; 2. бисабур, сабурсӱз; коф кәсә ḫисоб нәс сохтәнијо.

НЕ́ТИ: *в нетах* сури (әз зурәво вәди нисти, ә чӱчојикә хәбәр нисти).

НЕТКА́НЫЙ прил. нәбофтә (бофтә нәоморијо чи).

НЕТРО́НУТЫЙ прил. дәснәзәрә (ә јӱ дәс зәрә нә оморијо, битәв мундијо). II *нетро́нутость* дәснәзәрәји (ә јӱ дәс зәрә нә оморәји, битәв мундәји).

НЕТРУДОСПОСО́БНЫЙ прил. кор сохтә нәданүстәнијо, јӱрә омун корсохтә нистијо. II *нетрудоспосо́бность* сущ. кор сохтә нәданүстәји, омун корсохтә нәбирәји.

НЕ́ТУ в знач. сказ. то же, что *нет* 2.

НЕ́ТУШКИ частица 1. прост. в знач. сказ. то же, что *нет* 1. и 2.; 2. нәḫ дијә (нәразијәрә бурбундә).

НЕУВАЖЕ́НИЕ сущ. биḫүрмәти.

НЕУВЯДА́ЕМЫЙ, НЕУВЯДА́ЮЩИЙ прил. 1. нәпачирәни (нәс пачирәнијо, сүпәнч нәс бирәнијо); 2. перен. гимәт хӱштәрә ḫич вәхт вир нәс сохтәнијо. II *неувяда́емость* сущ. нәпачирәји.

НЕУВЯ́ЗКА сущ. дуз нәоморәји, ә ḫәрәшӱ разијәти нәбирәји.

НЕУГАСИ́МЫЙ прил. нәмүрдәни: 1. нәс мүрдәнијо, ḫәмишә сухтәнијо; 2. перен. ḫәмишә бирәнијо, зивистәнијо, әз куч нәс офторәнијо. II *неугаси́мость* сущ. нәмүрдәји.

НЕУГОМО́ННЫЙ прил. 1. динч нәс појистәнијо; 2. бирәḫәт, сәхт дүләпәсә ḫистијо. || *неугомо́нность* сущ. 1. динч нә појистәји; 2. бирәḫәти, сәхт дүләпәсә бирәји.

НЕУДА́ЧА сущ. бәдмозоли, кор дуз нәоморәји.

НЕУДА́ЧЛИВЫЙ прил. бәдмозол, корӱ дуз нәс оморәнијо.

НЕУДА́ЧНИК сущ. бәдмозол, корӱ дуз нәс оморәнијо одоми. II *неуда́чница* әзини зән (духтәр).

НЕУДЕРЖИ́МЫЙ прил. пишоjӯрə кирдə (поjундə) нəс бирəнижо. II *неудержи́мость* сущ. пишоjӯрə кирдə (поjундə) нəбирəji.

НЕУДО́БНЫЙ прил. 1. бирəħəт, нəрəħəт, рəħəт нистижо. *Неудобное место* бирəħəтə чикə; 2. нəкӯрӯм. *Неудобный разговор* нəкирӯмə коф-кəлəҷ. II *неудобство* сущ. бирəħəти, нəрəħəти, нəкирӯми.

НЕУЖЕ́ЛИ частица 1. то же, что *разве*1. *Неужели он согласился*? Бəкə у рази бири? 2. əлбəттə. *Поможешь мне? неужели*! Ə мə кумəки мисохи? – Əлбəттə!; 3. ə чӯникə ҷовоб дорəнки рӯхшəндижə нəразижирə хуно вəдироморə. *Он её любит, неужели*! У урə хостəни. – Əлбəттə!

НЕУЖИ́ВЧИВОСТЬ сущ. бəдəдоji, ə кəсəво ə рəħ нə рафтəji, бəдгилиги.

НЕУЖИ́ВЧИВЫЙ прил. бəдəдо, ə кəсəво ə рəħ нəс рафтəнижо, бəдгилиг. II *неужи́вчивость* бəдəдоji, ə кəсəво ə рəħ нəрафтəji, бəдгилиги.

НЕУ́ЖТО то же, что *неужели* 1.

НЕУЗНАВА́ЕМЫЙ прил. нəшинохтəни (ħəчи дəкиш бири ки, шинохтə чəтини). II *неузнава́емость* сущ. нəшинохтəнижи.

НЕУКЛЮ́ЖИЙ прил. 1. курунд, дирноħ; 2. бинəдур, гəди-гуди, бишəлк. II *неуклю́жесть* сущ. 1. курунди, дирноħи; 2. бинəдури, бишəлки.

НЕУЛОВИ́МЫЙ прил. кирдə нəморəни, нəсоморəнижо; ə дəс нəофторəни. II *неулови́мость* сущ. кирдə нəморəji, ə дəс нəофторəji.

НЕУМЕ́СТНЫЙ прил. ə чикəjӯ, ə вəħдəjӯ нə офторижо, чикəjӯ, вəħдəjӯ нистижо. II *неуме́стность* сущ. ə чикəjӯ, ə вəħдəjӯ нə офторəji, чикəjӯ, вəħдəjӯ нəбирəji.

НЕУМЁХА, НЕУМЕ́ХА сущ. корнəдан (əз дəсӯ jə кориш нəс вəроморəнижо, jə новкə ħəр корə хəрəб сохтəнижо одоми).

НЕУМОЛИ́МЫЙ прил. 1. бирəħм, сəнгəдӯл; 2. залум. II *неумоли́мость* сущ. 1. бирəħми, сəнгəдӯли; 2. залуми.

НЕУМО́ЛЧНЫЙ прил. сəсӯ нəс бурранижо, нəс поjистəнижо. II *неумолчность* сущ. сəсӯ нəбурраji, нəпоjистəji.

НЕУРОЖА́Й сущ. гити (кəм вəчирə оморəji ən тəхӯл, ən бəнəpho).

НЕУСПЕВА́ЮЩИЙ прил. хəрəб хундəнижо, əз нубоно пəсə мундижо. II *неуспева́емость* сущ. хəрəб хундəji, əз нубоно пəсə мундəji.

НЕУСТА́ННЫЙ прил. нəс вəмундəнижо, вəмундəji нəданӯстəнижо, нəс поjистəнижо. II *неуста́нность* сущ. нəвəмундəji, вəмундəji нəданӯстəji, нəпоjистəji.

НЕУСТРАШИ́МЫЙ прил. тəрснəдан, тəрс нəданӯстəкор, чӯрəħəтлӯ. II *неустраши́мость* сущ. тəрснəдани, тəрс нəданӯстəji, чӯрəħəтлӯji.

НЕУТОМИ́МЫЙ прил. мəндə нəс бирəнижо, нəс вомундəнижо, визор нəс оморəнижо. II *неутоми́мость* сущ. мəндə нəбирəji, нəвомундəji, визор нəоморəji.

НЕ́УЧ сущ. нəдан, бисавод, ħəмоворис (əзини одоми).

НЕУЧТИ́ВЫЙ прил. биħӯрмət, биəдəб. II *неучти́вость* сущ. биħӯрмəти, биəдəби.

НЕФТЕПРО́МЫСЕЛ сущ. мəħдон нəфти.

НЕФТЕПРОМЫ́ШЛЕННИК сущ. сəħиб ən мəħдонħоj нəфти.

НЕФТЕСКВА́ЖИНА сущ. чол нəфти (нəфт вəдəшəндəнӯtho чол).

НЕФТЕХРАНИ́ЛИЩЕ сущ. омбор нəфти (нəфтə вəчирəнӯtho, доштəнӯtho чикə).

НЕФТЯ́НИК сущ. нəфтчи (ə мəħдонħоj нəфти кор сохтəнижо одоми). II *нефтя́ница* əзини зəн (духтəр).

НЕФТЯ́НОЙ прил. нəфти: 1. ən нəфт ħистижо. *Нефтяной промысел* мəħдон нəфти; 2. ə нəфтəво кор сохтəнижо. *Нефтяной двигатель* мотор нəфти.

НЕХВА́ТКА сущ. кəми, кəм оморəji, нə расирəji (ən чӯникə).

НЕХОРО́ШИЙ прил. хəрəб, бəд (хуб ністижо).

НЕ́ХОТЯ нареч. 1. нəвоjистə, нəвоjистə-нəвоjистə, нəдӯл-нəдӯл; 2. нəданӯстə, нəгəстəнки.

НЕ́ХРИСТЬ сущ. устар. прост. залум, худосӯзə одоми.

НЕЦЕНЗУ́РНЫЙ прил. нəтəври (нəлоjиг, куфтирəjӯ ħəjб ħистижо). *Нецензурные слова* нəтəвриjə кофho.

НЕЧА́ЯННЫЙ прил. нəгəстəнки, нəвоjистəнки, ə нəкуми бириjо, сохтə оморижо. || II *нечая́нность* нəгəстəнки, нəвоjистəнки, ə нəкуми бирəji, сохтə оморəji.

НЕ́ЧЕГО[1] мест. ħичиш. *Нечего читать* əри хундə ħичиш нисти; *мне нечего больше сказать* мə ħичиш ниданӯм кофтирə. <> *От нечего делать* əз бикори.

НЕ́ЧЕГО[2] в знач. сказ. кəрəк нисти. *Нечего зря говорить* нəħəги куфтирə кəрəк нисти.

НЕЧЕЛОВЕ́ЧЕСКИЙ прил. одомиji ністижо: 1. ən одоми нистижо, ə одоми ухшəш

нәс зәрәнијо; 2. то же, что *бесчеловечный*; 3. лап кучлӳ, әз куч одоми амбар һистијо.

НЕЧЕСТИ́ВЕЦ сущ. һовункор (һонкор): һовун сохтијо одоми.

НЕЧЕ́СТНЫЙ прил. биномус, шәфт, һовункор. II *нечéстность* сущ. биномуси, шәфти, һовункори.

НЕ́ЧЕТ, *чёт и нечет* сущ. тәк-чӳфт (вози).

НЕЧЁСАНЫЙ прил. шунәнәзәрә (шунә зәрә нә оморијо), кинкол, чычали.

НЕЧЁТНЫЙ прил. тәк. *Нечётные дни* тәкә рузһо.

НЕЧИСТОПЛО́ТНЫЙ прил. 1. боһи, битәмиз; 2. әри ә војкәј хӳштә расирә ә һәр рәһ рафтәнијо, хәрәб. II *нечистоплóтность* сущ. 1. боһији, битәмизи; 2. әри ә војкәј хӳштә расирә ә һәр рәһ рафтәји, хәрәби.

НЕЧИСТОТА́ сущ. нәтәмизи (әзини чикә).

НЕЧИ́СТЫЙ прил. нәтәмиз, битәмиз: 1. чӳлки, малади; лиһәһ; 2. гәриш (ә чӳникәрәво гәриш һистијо); 3. бисәлигә, хуб ә чикә нәоморијо; 4. һовункор; 5. шәфт, одомифурму, дуркӳ.

НЕ́ЧТО мест. чӳникә, јә чи, јә кор.

НЕШУ́ТОЧНЫЙ прил. зарфот нистијо, бизарфоти. *Нешуточное дело* зарфот нистијо (бизарфотиј ә) кор.

НЕЩА́ДНЫЙ прил. бирәһм, инсофсӳз. II *нещáдность* сущ. бирәһми, инсофсӳзи.

НЕЯ́ВКА сущ. нәбирәји, нәоморәји (ә кәрәк һистијо чикә).

НЕЯ́РКИЙ прил. рәнграфтә, сӳпәнч, лиһәһ.

НЕЯ́СНЫЙ прил. 1. хәрәб вәди һистијо; 2. нәвәрасирәни; 3. хәрәб шинирә оморәнијо.

НЁБО сущ. һәсмуј лаһә. II *нёбный* прил. 1. ән һәсмуј лаһә; 2. куфтирәнкә зувун ә һәсмуј лаһә вохурдәнијо (ә товунәј сәсһо).

НИГДЕ́ мест. нареч. ә һич чој, ә һич чојиш.

НИДЕРЛА́НДСКИЙ прил. нидерланди: ән нидерландиһо, ән зувун үшү, ән тәһәрз зиндәкунишү, ән һәдәтһошү, ән милләт үшү, ән културашү; ән Нидерландија, ән торихү, ән хоријү; ән нидерландиһо, ә Нидерландија һистијорә хуно. *По-нидерландски* нареч. ә нидерланди.

НИДЕРЛА́НДЦЫ сущ. нидерландиһо (ә Нидерланд зивистәнијо амбари одомиһо). II *нидерла́ндец* сущ. нидерланди (јәки әз и одомиһо). II *нидерла́ндка* әзини зән (духтәр).

НИ́ЖЕ нареч. 1. дәрәтә, дијәш дәрә; 2. дәрәво, ә дәрә. *Смотри вниз* ә дәрә дәниш.

НИ́ЖНИЙ прил. 1. дәрәји (ә дәрә, дәрәтә һистијо; 2. зири: ә зир вокундә оморәнијо (ә товунәј оводуни).

НИЗ сущ. 1. дәрә (ә хори, ә бинәјӳ нәзник һистијо бәхш ән чӳникә); 2. зир.

НИЗА́НИЕ, НИ́ЗКА сущ. дәчирәји, кировундәји (ә русму, ә тәл).

НИЗА́ТЬ, НАНИ́ЗАТЬ, СНИ́ЗАТЬ гл. 1. дәчирә, кировундә (ә русму, ә тәл); 2. миһрә дәчүнүһорә хуно дәчирә (кофә).

НИЗВЕ́РГНУТЬ, НИЗВЕРГА́ТЬ гл. 1. шәндә, пәртәво дорә (әз зәвәр ә дәрә); 2. вәнкәстә, фушәндә (әз кәләјәти). II *низвержéние* сущ. 1. шәндәји, пәртәво дорәји (әз зәвәр ә дәрә); 2. вәнкәстәји, фушәндәји (әз кәләјәти).

НИЗВЕ́РГНУТЬСЯ, НИЗВЕРГА́ТЬСЯ гл. 1. шәндә оморә, пәртәво дорә оморә (әз зәвәр ә дәрә); 2. вәнкәстә оморә, фушәндә оморә (әз кәләјәти). II *низвержéние* сущ. 1. шәндә, пәртәво дорә оморәји (әз зәвәр ә дәрә); 2. вәнкәстә, фушәндә оморәји (әз кәләјәти).

НИЗВЕСТИ́, НИЗВОДИ́ТЬ гл. вәнкәстә, фушәндә. II *низведéние* сущ. вәнкәстәји, фушәндәји.

НИЗИ́НА сущ. дәрә, сари (сарә чикә). II *низи́нный* прил. дәрәји, сарији: 1. ән дәрә, ән сари; 2. ә дәрә, ә сари һистијо.

НИ́ЗКИЙ прил. 1. сар. *Низкий забор* сарә бору; 2. дәрә. *Низкая температура* дәрәјә температура; 3. кәм, чӳклә. II *ни́зенький* уменьш. 1. сарлә. 2. дәрәлә. 3. кәмлә, чӳкләлә. II *ни́зкость* сущ. 1. сари; 2. дәрәји; 3. кәми, чӳкләји.

НИЗКОРО́СЛЫЙ прил. кудәк, бәстәбүј, бујкутәһ, сар . II *низкоро́слость* сущ. кудәки, бәстәбүји, бујкутәһи, сари.

НИЗЛОЖИ́ТЬ, НИЗЛАГА́ТЬ гл. әз тәхт (әз кәләјәти) вәнкәстә (фушәндә). II *низложéние* сущ. әз тәхт (әз кәләјәти) вәнкәстәји (фушәндәји).

НИЗОВО́Й прил. дәрәји: 1. дәрәво рафтәнијо, ә дәрә һистијо; 2. ә дәрәј никәрә һистијо.

НИЗО́ВЬЕ сущ. дәрәј (ән) никәрә.

НИЗО́К сущ. 1. дәрә, дәрәји тараф; 2. зир.

НИ́ЗОМ нареч. әз дәрә, әз зир, ә дәрәји тарафәво.

НИ́ЗОСТЬ сущ. дәрәји: 1. см. *низкий*; 2. вичдонсүзә, дәрәјә кор, хәрәбә кофһо.

НИЗРИ́НУТЬ, -СЯ то же, что *низвергнуть, -ся*.

НИ́ЗШИЙ прил. 1. сар, ән сар; 2. ән чӳклә; 3. ән хәрәб.

НИКА́К нареч. јə чирош, hич чиро, ə јə рəhəвош.

НИКАКО́Й мест. јə (hич) чирош, (əз hистијо јəкиш). *Никакие угрозы его не сломают* јə (hич) чирош булə урə хурд ни соху.

НИ́КЕЛЕВЫЙ прил. никели: 1. ən никел; 2. əз никел сохтə оморијо.

НИКЕЛИРОВА́ТЬ гл. никели сохтə, ə руjӱ никел зəрə.

НИКЕЛИРО́ВКА сущ. 1. никели сохтəји (никел зəрəји); 2.(ə руj ən чӱникə) никел зəрə оморəји.

НИ́КЕЛЬ сущ. никел (ə рəнг нӱгрə hистијо, дир ћəл бирəнијо метал).

НИ́КНУТЬ гл. 1. пачирə, гəд бирə; 2. перен. офторə, биѓол бирə.

НИКОГДА́ нареч. hич вəхт, hич мəћəл, hич вəћдə, јə вəхтиш, јə мəћəлиш, јə вəћдəш. <> *Как никогда* јə вəхтиш нəбиријорə хуно.

НИКО́Й то же, что *никакой*. <> *Никоим образом, ни в коем случае* hич чиро, ə јə рəћəвош.

НИКОТИ́Н сущ. никотин (ə гəд томбоку дəријо огу). II *никоти́нный и никоти́новый* прил. никотини: 1. ən никотин; 2. ə гəдӱ никотин дəријо.

НИКТО́ мест. hич кəс, јəкиш.

НИКУДА́ нареч. 1. ə hич чој, ə hич чикə, ə јə чикəш. *Никуда не иду* ə јə чикəш нəс рафтənүм; 2. əри hичиш. *Никуда не годный товар* əри hичиш həмəл нəјовhо мол.

НИКУДЫ́ШКА сущ. разг. шутл. фəрсүз (əз jӱ јə хəјр нистијо, бихəјрə одоми).

НИКУДЫ́ШНЫЙ прил. фəрсүз (хəрəб, əри hичиш həмəл нəоморəни).

НИМА́ЛО нареч. hич, јə кəмиш нəћ.

НИОТКУ́ДА нареч. əз hич чој, əз јə чикəш. *Ниоткуда нет известий* əз јə чикəш јə хəбəр нисти.

НИОТЧЕГО́ то же, что *нипочему*.

НИПОЧЕМУ́ нареч. сəбəбсүз, ə hичиш биро, hə həчи.

НИПОЧЁМ нареч. hовоји, ћиноми, лап учуз. *Продал нипочём* лап учуз фурухт(ум); 2. в знач. сказ. həммə јəкини, ə вəчӱ нисти. *Все ему нипочём* hичиш ə вəчӱ нисти.

НИСКО́ЛЬКО нареч. hич, hичиш, јə кəмиш, јə кəмлəш бистокə. *Он нисколько не прибавился в весе* курунди ən у јə кəмлəш зијод нə бири.

НИСПАДА́ТЬ, НИСПА́СТЬ гл. дəрəво фураморə, дулулу бирə.

НИСПОСЛА́ТЬ, НИСПОСЫЛА́ТЬ гл. дорə, бəхширə, дулулу сохтə (əз тараф худо).

НИСПУСТИ́ТЬ, НИСПУСКА́ТЬ гл. фушəндə, дулулу сохтə.

НИСХОДИ́ТЬ гл. 1. фураморə, əз зəвəр фураморə; 2. əз зəвəр оморə, нӱштə. II *нисхожде́ние* сущ. 1. фураморəји, əз зəвəр фураморəји; 2. əз зəвəр оморəји, нӱштəји.

НИСХОДЯ́ЩИЙ прич. рафтə-рафтə кəм бирəнијо, чүклə бирəнијо, əз куч офторəнијо, нӱштəнијо.

НИТЕВИ́ДНЫЙ прил. русмутəhəр (русмурə хуно hистијо). *Нитевидные черви* русмурə хуно hистијо күрмhо. II *нитеви́дность* сущ. русмутəhəр (русмурə хуно) бирəји.

НИ́ТКА сущ. 1. русму; 2. раса. *Нитка жемчуга* расај мирвори. II *ниточка* уменьш. русмулə, расəлə. II *ни́точный* прил. русмуји: 1. ən русму. *Ниточная фабрика* фабрик русмуји; 2. əз русму, əз русмуhо сохтə оморијо.

НИТЬ сущ. 1. то же, что *нитка* 1.; 2. тəл (русмурə хуно hистијо чи).

НИ́ТЯНЫЙ прил. русмуји, əз русму духтə (бофтə) оморијо.

НИЦ нареч. ə дəрə, пишонирə ə хори вəкосундəрəво.

НИЧЕГО́[1] нареч. 1. јə кор нисти, зарар нисти, бијил (бил), бошку, бијил (бил) бу; 2. хуб, бобот. *Чувствует себя ничего* hовојӱ бобот бири; 3. в знач. сказ. ху́би, бəд (хəрəб, зобу) нисти. *Пища там ничего* (хурдəнијə) чиhој ən унчикə хəрəб нисти.

НИЧЕГО́[2] то же, что *ничто*.

НИЧЕГОНЕДЕ́ЛАНИЕ сущ. бикори, оворəји, hичиш нəсохтəји.

НИЧЕ́Й мест. 1. ən јəкиш, бисəћиб; 2. ən киш hистокəш. *Ничьих вещей не трогай* чиhо ən киш hистокəш дəс нə зəн.

НИЧЕ́ЙНЫЙ прил. 1. см. *ничья*; 2. разг. ən јəкиш нистијо.

НИЧКО́М нареч. ə сəр руj, ə сəр сифəт.

НИЧТО́ мест. hич чиш (hичиш) , јə чиш. <> *Ничего подобного* дуркуни! Дуз нисти! Əзуни кор нисти! *Без ничего* hичишсүз, ə тиhи (ə товунəj чихурдə). *Из ничего* разг. əз hичиш: 1. ə нəhəги, ə сəрбəти hичиш; 2. əри чӱникə hичиш нəбирə, ə бушə чикə.

НИЧТО́ЖЕСТВО сущ. фəрсүз, фəрсүз ə (hочизə) одоми.

НИЖТО́ЖНОСТЬ сущ. 1. лап кəми, лап чүклəји. *Ничтожность суммы* лап кəми ən пул; 2. фəрсүзи, hочизи.

НИЧТО́ЖНЫЙ прил. 1. лап кәм, лап чүклә; 2. фәрсүз, нәвәрзирәни.

НИЧУ́ТЬ мест. нареч. то же, что *нисколько*. II *ничу́точки и ничу́точку* jә кәмләш.

НИЧЬЯ́ сущ. сәрәсәр (әхир ән возы, ә коми ки jәкиш нә бәрди). II *ниче́йный* прил. сәрәсәр (jәкиш нә бәрдиjо).

НИ́ША сущ. доглә, чомохоту.

НИЩА́ТЬ, ОБНИЩА́ТЬ гл. һони бирә, бирә-нәбирәjү әз дәсү вәдәрафтә; ә вәчи-вәчи чарустә. II *обнищание* сущ. һони бирәjи, ә вәчи-вәчи чарустәjи.

НИ́ЩЕНСКИЙ прил. 1. см. нищий; 2. перен. лап кәм.

НИ́ЩЕНСТВОВАТЬ гл. 1. вәчивәчиjи (вәчирәjи) сохтә; 2. һонијәти сохтә, зиндәкуни һонији кировундә.

НИЩЕТА́ сущ. 1. һонији, һонијәти; 2. собир. һонинһо, вәчивәчинһо.

НИ́ЩИЙ прил. и сущ. 1. вәчивәчи; 2. һони. II *ни́щая* әзини зән, духтәр. II *ни́щенский* прил. 1. вәчивәчиjи; ән вәчивәчи; 2. һонији; ән һони.

НО[1] I союз. о́нчәг, о́мо; II в знач. сущ. о́мо. *Тут есть маленькое но* ә инчикә jә балалә омо дәри.

НО[2] межд. но: сәс (һороj) ән һәрәбәчи (һәсбһо буравт куфтирә).

НОВА́ТОР сущ. новатор (тазаjи овурдәнијо, тазаjә корһо сохтәнијо одоми). II *нова́торша* әзини зән (духтәр). II *нова́торский* прил. новатори; ән новатор.

НОВА́ТОРСТВО сущ. новатори (корһоj ән новатор, ән новаторһо).

НОВА́ЦИЯ сущ. тазаjи (чүникә jә таза чи).

НОВЕ́НЬКИЙ 1. прил. нүк, таза, гәд таза; 2. сущ. то же, что *новичок*. II *новенькая* әзини зән (духтәр).

НОВИЗНА́ сущ. нүки, тазаjи.

НОВИНА́ 1. то же, что *новь*; 2. таза тәхүл; 3. рәнг зәрә нәоморијо сәхтә кәтон.

НОВИ́НКА то же, что *новость* 1.

НОВИЧО́К сущ. 1. таза һәjил ошколәjи (ә клас әз һәммә бәгдә оморијо); 2. хом (ә чү корикә тәзә һистијо).

НОВОБРА́НЕЦ сущ. прил. таза солдат (ә солдати тазалә һороj зәрә оморијо одоми).

НОВОБРА́ЧНАЯ сущ. тазаһәрүс (тазалә мәһр биријо зән).

НОВОБРА́ЧНЫЙ сущ. тазаһәтон (тазалә мәһр биријо мәрд).

НОВОВВЕДЕ́НИЕ сущ. тазаjинһо, тазә һәдәт, тазә дәб.

НОВОГО́ДНИЙ прил. тазасали: 1. ән таза сал, 2. ә таза сал бирәнијо.

НОВОИСПЕЧЁННЫЙ прил. 1. тазалә (гүч) сохтә оморијо, тәза рәһо дорә оморијо; 2. таза ә кор норә оморијо.

НОВОКАи́Н сущ. новокаин (әри кәj сохтә дәрму).

НОВОЛУ́НИЕ сущ. нукмәһ (ә хори вәди нәсбирәнијо фазаj ән мәнк).

НОВОМО́ДНЫЙ прил. таза ә муд, ә дәб офторијо (дәрафтијо).

НОВООБРАЗОВА́НИЕ сущ. 1. таза һәмәл оморәjи ән чүникә; 2. таза һәмәл оморијо әзини чи.

НОВОРОЖДЁННЫЙ, НОВОРО́ЖДЕННЫЙ прил. таза әз дәдәj биријо; тазалә биријо.

НОВОСЕ́ЛЬЕ сущ. 1. киникә тазалә әри зивистә кироштијо таза чикә; 2. и корә миһид сохтәjи.

НОВОСЁЛ сущ. 1. то же, что *поселенец* 1. II *новосёлка* устар. әзини зән (духтәр).; 2. әри зивистә ә таза вокундә оморијо хунә кироштијо одоми.

НО́ВОСТЬ сущ. 1. таза чи, таза вәдироморијо чи; 2. хәбәр, таза хәбәр. *Последние новости* әхири хәбәрһо.

НОВОТЕ́ЛЬНЫЙ прил. тазалә, jә новкә jәкимүн бо зәндијо (ә товунәj ков вә әзини һәjвонһо).

НОВОЯ́ВЛЕННЫЙ прил. таза ә мәjду вәдироморијо. II *новоя́вленность* сущ. таза ә мәjду вәдироморәjи.

НО́ВШЕСТВО сущ. тазаjи (таза кор, таза һәдәт, тәза дәб).

НО́ВЫЙ прил. таза, нүк. <> *Что нового?* чү (таза) хәбәри?; *Новый свет* Таза һилом (Америка). *Новый Завет* таза Брит (Вәсиjәт): бәхш христиани ән Библиjа.

НОВЬ сущ. 1. тазаjи (ә зиндәкуни одомиһо таза чүникә); 2. рундә нә оморијо хори.

НОГА́ сущ. поj. <> *быть (стоять) одной ногой в в могиле (гробу)* jә поjү ә говрә бирә (һәчәлү расирә). *Валяться в ногах* ә поjһоjү офторә (минәт сохтә). *Встать с левой ноги* ә поj чәпи вәхүштә. *Жить на широкую (барскую) ногу* ә фирәһәвунирәво (огорә хуно) зивистә. *Поставить (поднять) на ноги* ә поj поjундә: 1. хуб сохтә (әз нәчоги); 2. кәлә сохтә, ә руз расундә. *Со всех ног* вирих-вирих, тәрә-тәһәди. *Стать (встать, подняться) на ноги* ә поj вәхүштә, ә хүштә диморә (әз

нәчоги бәгдә). *В ногах постели* поjинә (поjә норәнүтһо тараф ән лүһүф-дүшәк. II *но́жка и но́женька* уменьш. поjлә. II *но́жища* увел. кәләпоj. II *ножно́й* прил. поjи: 1. ән поj; 2. ә поjәво (ә поjһорәво) ә кор вәнкәстә оморәнијо.

НО́ГОТЬ сущ. нәхү. *Остричь ногти* нәхүһорә кирдә (чирә); *отрастить длинные ногти* дуразә нәхүһо вәһиштә. II *ногото́к* уменьш. нәхүлә. II *ногтево́й* прил. нәхүjи, ән нәхү.

НОЖ сущ. кордә. II *ножево́й и ножо́вый* прил. кордәjи: 1. ән кордә; 2. ә кордәрәво сохтә оморијо.

НО́ЖИК сущ. 1. чүклә кордә, кордәj чиби; 2. кордә. II *но́жичек* уменьш. кордәлә. II *но́жище* сущ. кәлә (дүрүчдә) кордә.

НО́ЖНИЦЫ сущ. гәjчи. II *но́жнички* уменьш. гәjчилә. II *но́жничный* прил. гәjчиjи; ән гәjчи.

НОЖО́ВКА сущ. jәдүмә тәнкә мушар.

НОЖО́ВЩИНА сущ. кордәкәши (ә кордәрәво бирәнијо чәнк).

НОЗДРЕВА́ТЫЙ прил. сула-сула (ә бала сулаләһорәво һистијо). *Ноздреватый сыр* суласулаjә пәни. || II *ноздрева́тость* сущ. суласулаjи; суоа-сула бирәjи.

НОЗДРЯ́ сущ. сулаj (пар) ән вини (jәки әз дү бурини сулаһоj ән вини). || II *ноздрево́й* прил. ән сулаj (ән пар) вини.

НОЛЬ, НУЛЬ сущ. нол (си́фир). II *нолик и нулик* уменьш. ноллә (сифирлә). II *нолево́й и нулевой* прил. ноли (сифири); ән нол (ән сифир).

НО́МЕР сущ. нумир. *Номер билета* нумир ән билет. *Последний номер журнала* әхири нумир ән журнал. *Номер обуви* нумир ән мәһс. <> *Выкинуть номер* нумир бурбундә (чүникә jә нәкиримә кор сохтә). *Номер не пройдёт* и нумир никирору

НОМЕ́РНОЙ прил. нумири: 1. ән нумир 2. нумирвәри, нумирзәрә).

НОМЕРО́К сущ. нумирлә.

НОМИНА́Л сущ. номинал (ә сәр ән пул, ән мол вәбирәнијо гимәт).

НО́НЕШНИЙ то же, что *нынешный*.

НОРА́ сущ. лӱла: 1. һәjвон ә хори вәкәндијо вә jү зивистәнијо лугони; 2. перен. дәхмә, кәрколу; тәнкә, торикә чикәj зивистәjи. II *но́рка* уменьш. лӱлалә. II *норово́й и но́рный* прил. лӱлаjи; ән лӱла.

НОРВЕ́ЖСКИЙ прил. норвегијаjи: ән норвегијаjиһо, ән зувун үшү, ән тәһәрз зиндәкунишү, ән һәдәтһошү, ән милләт үшү, ән культурашү; ән Норвегија, ән хоријү, ән ториху; ән норвегијаjиһо, ә Норвегија һистијорә хуно). *По-норвежски* нареч. ә норвегијаjи.

НОРВЕ́ЖЦЫ сущ. норвегијаjиһо (амбари одомиһоj ән Норвегија). II *норве́жец* норвегијаjи (jәки әз и одомиһо). II *норве́жка* әзини зән (духтәр).

НО́РКА[1] сущ. норка ((мујү үшүг-үшүг вә сиг һистијо вәһшијә һәjвонлә). II *но́рковый и но́рочий* прил. норкаjи: 1. ән норка; 2. әз норка сохтә, духтә оморијо.

НО́РКА[2] сущ. лӱлалә.

НО́РМА сущ. но́рмә .

НОРМА́ЛЬНЫЙ прил. ә норма һистијо.

НОРО́В сущ. 1. һәдәт, дәб, ән һәммә һистијо вәрдүшиһо; 2. нәһси, jәһи. <> *С норовом* нәһс, jәһ.

НОРОВИ́СТЫЙ прил. нәһс, jәһ.

НОРОВИ́ТЬ гл. чәһти сохтә, чун сухундә (әри ә чүникә расирә).

НОС сущ. вини. <> *Водить за нос* вәчовундә, ә дәс дәшәндә; *нос к носу (носом к носу)* руjбәруj, руj ә руj. *Оставить с носом* фурмундә. *Остаться с носом* фурмундә оморә. *Совать нос, соваться с носом (со своим носом)* вини хүштәрә шиширә (ә кор кәс гәриш бирә). II *но́сик* сущ. винилә. II *носово́й*. винији, ән вини, әри вини һистијо.

НОСА́СТЫЙ прил. кәләвини (винијү кәлә һистијо).

НОСА́ТЫЙ прил. винивәри (jүрә винә вәриjо, jә новкә винијү кәлә һистијо).

НО́СИК сущ. 1. винилә; 2. лулә ән чоjник.

НОСИ́ЛКИ сущ. нәсилкә.

НОСИ́ЛЬЩИК сущ. боркәш, борбәр, һомбол. || II *носи́льщица* әзини зән (духтәр).

НОСИ́ТЬ гл. 1. то же, что *нести*; 2. вокундә (чүникәрә ә тән;; 3. һәмишә ә хүштәрәво кәрдундә. *Носить револьвер* тапинчә кәрдундә; 4. вәjиштә (руш, биг). *Носить усы* биг вәjиштә; 5. ә дорунү дәбирә; бордор бирә. <> *Носить на руках* ә сәр дәс кәрдундә (назүрә хүррә).

НО́СКИЙ[1] прил. дир түтүр бирәнијо (мол, оводуни). II *но́скость* сущ. дир түтүр бирәjи (ә товунәj ән мол, ән оводуни).

НО́СКИЙ[2] прил. хоjәсох (ә товунәj ән хуб хоjә сохтәнијо мүрг хунәjи).

НОСО́К сущ. 1. винилә, чүклә вини; 2. бӱз ән мәһс, jә новкә ән чуруб; 3. бӱз ән поj. *Подняться на носки* ә бӱз поj поjистә; 4. кутәһә чуруб (ә сугрәзани нәрасирәнијо). II *носо́ч-*

ный прил. кутәһә чуруби, ән кутәһә чуруб. *Носочный цех* сех чуруби.

НОСТАЛЬГИ́Я сущ. һәсрәт (дәрд ән вәтәнә, ән кироштә рузһорә кәширәји).

НОЧЕВА́ТЬ, ПЕРЕНОЧЕВА́ТЬ гл. шәв појистә, шәвә кировундә (ә чүчојикә). II *ночёвка* сущ. шәв појистәји, шәвә кировундәји (ә чүчојикә).

НОЧЛЕ́Г сущ. 1. әри шәвә кировундә, әри шәв појистә чикә; 2. см. *ночёвка.* II *ночле́жный* прил. әри шәвә кировундә, әри шәв појистә һистијо.

НОЧЛЕ́ЖКА сущ. разг. әри шәвә кировундә, әри шәв појистә хунә.

НОЧНИ́К сущ. 1. ләмпәј шәви: 2. шәв кор сохтәнијо одоми.

НОЧНО́Й прил. шәви: 1. ән шәв; 2. шәв бирәнијо, шәв сохтә оморәнијо.

НОЧЬ сущ. шәв (әз офтоји дәрәфтә тә вәдироморә, әз шәһәнкум тә сәбәһмундә бирәнијо вәхт). <> *Спокойной ночи, доброй ночи!* шәв ишму хуш! II но́чка *и но́ченька* сущ. шәвлә.

НО́ЧЬЮ нареч. шәв, шәв бирә вәхт, шәв бирәнки. *Выехать ночью* шәв ә рәһ вәдарафтә.

НО́ША сущ. шәлә (ә кул, ә кәмәр бәрдә оморәнијо бор).

НО́ШЕНЫЙ прил. нимдошт (ә товунәј ә тән вокундә оморијо оводуни).

НРАВ сущ. 1. хосијәт; 2. Только мн. һәдәтһо. *Старинные нравы* күһнә һәдәтһо.

НРА́ВИТЬСЯ, ПОНРА́ВИТЬСЯ гл. хош оморә (әз дүли ән киникә бирә).

НРА́ВНЫЙ прил. түндәхој, һүршлү, хосијәтү курунд һистијо.

НУ I межд., част. 1. см. *ну-ка;* 2. омо чү.. *Ну и артист же!* омо чү артисти! II 2 част. 1. пој виним; дузиш? – *Я сегодня уезжаю.* – *Ну!* – Мә имбуруз әдәм рафтә. – Дузиш?; 2) биним (ки). *Ну сам же ты говорил,* – *Ну, говорил.* Тү хүштәнтү куфтири әхи –Биним ки, куфтурум.

НУ́ДЕТЬ гл. визор сохтә, ә визор овурдә.

НУ́ДНЫЙ прил. визор сохтәнијо, ә визор овурдәнијо.

НУДЬ сущ. чүникә, дүлтәнки овурдәнијо, визор сохтәнијо чи.

НУЖДА́ сущ. миһточи: 1. нәрасирәји ән кәрәкијә чиһо, һонији; 2. то же, что *потребность* .

НУЖДА́ЕМОСТЬ сущ. миһточи, миһточ бирәји.

НУЖДА́ТЬСЯ гл. миһточ бирә: 1. ә гәд миһточи, ән һонији зивистә; 2. јүрә чүникә кәрәк бирә.

НУ́ЖНЫЙ прил. 1. кәрәки́, кәрәк һистијо; 2. н*у́жно* в знач. сказ. кәрә́ки. *Мне нужно идти* мәрә рафтә кәрәки; *что вам нужно?* Ишмурә чү кәрәки?

НУ́КАТЬ гл. тәһәди вәнорә (ә сәр киникә).

НУКЕ́Р сущ. нүкәр.

НУМЕРА́ЦИЯ сущ. 1. нумир зәрәји, нумир вәнорәји; 2. ә пәспәсәјәки појистијо чиһо нумир зәрәји.

НУМЕРОВА́ТЬ, ЗАНУМЕРОВА́ТЬ и ПРОНУМЕРОВА́ТЬ гл. нумир зәрә, нумир вәнорә.

НУ-НУ́ I межд. См. *ну;* II част. 1. хү́би-хү́би, һәри хү́би. *Ну- ну, не сердись!* хуби-хуби, һоси нә бош!; 2. һәј! дәс нә зән! Нә сох!

НУТРО́ сущ. дорун: 1. һәсиб-шүшлүк ән инсон јә новкә ән һәјвон; разг. ичоләт; 2. доруни тараф ән чүникә.

НУТРЯ́НОЙ прил. доруни: 1. әз дорун ән һәјвон вәдәшәндә оморијо; 2. тасирә (әз дорун вәдироморәнијорә хуно).

НЫ́НЕ нареч. имуһој, и вәхт.

НЫ́НЕШНЫЙ прил. 1. имуоһинә; 2. имбурузинә.

НЫ́НЧЕ нареч. 1. имуһој, и вәхт; 2. имбуруз.

НЫРНУ́ТЬ см. *нырять.*

НЫРЯ́ТЬ, НЫРНУ́ТЬ гл. 1. ә ов гәрг бирә; 2. ә гәд ов үзкүм зәрәнки коһ дәрафтә, коһ вәдироморә; 3. әз чум вир бирә, ә чүчојикә пәһәнү бирә.

НЫ́ТИК сущ. војвизчи, һәмишә вој-виз зәрәнијо одоми.

НЫТЬ гл. 1. дорд (сухов-сухов) дорә; 2. нолә зәрә (кәширә); 3. һәмишә вој-виз зәрә.

НЫТЬЁ сущ. 1. дорд (сухов-сухов) дорәји; 2. нолә зәрәји (кәширәји); 3. һәмишә вој-виз зәрәји.

НЮ́НИ сущ. *нюни распустить* разг. киристә, норустә, вој-виз зәрә.

НЮ́НЯ сущ. һәмишә вој-виз зәрәнијо одоми.

НЮХ сущ. бүј, бүјдани, бүј данүстәји: 1. ән һәјвонһо); 2. перен. разг. шутл. вәрасирәји, басарат.

НЮ́ХАТЬ гл. бүј сохтә. II *нюха́нье* сущ. бүј сохтәји.

НЮХНУ́ТЬ см. *нюхать.*

НЯ́НЧИТЬ гл. 1. ә хәјол киникә бирә, ә киникә дәниширә; 2. наз хүррә (ән киникәрә).

НЯ́НЬКА сущ. 1. то же, что *няня*; 2. чүмү-чару сохтә нәданүстәкорә, јә новкә ә хүштә дәнишырә нәданүстәкорә гуллуг сохтәнијо одоми.

НЯ́НЯ сущ. 1. ә хәјол киникә бирәнијо, ә киникә дәнишырәнијо одоми; 2. нәчог гуллуг сохтәнијо, ә нәчог дәнишырәнијо одоми; 3. хори чару зәрәнијо одоми (ә ошколәhо).

О

О (*об, обо*) пред. 1. ə, бə (ə јəки нəзник бирəји, аохурдəји, вокосирəјирə бурбундə). *Опираться о край стола* хүштəрə ə гирог стол вəдорə; *Жить бок о бок с кем-н. (совсем близко, рядом)* јон бəјон зивистə (лап нəзник); 2. əз товун (товунəј).

О́БА, О́БЕ сущ. һəрдүшү, дүдүшү. *Оба сына были на фронте* һəрдү кук јү ə дəһво бу. <> *Обеими руками* дүдəсə, ə дү дəсəво; əз дүли-чуни; *смотреть в оба* чорчумə дəниширə, сəрвəхт бирə.

ОБА́БИТЬСЯ гл. 1. зəнчəји сохтə, дəјчији, музији сохтə (ə товунəј мəрд); 2. бисəлигə бирə, пəтјорə бирə (ə товунəј зəн).

ОБАГРИ́ТЬ, ОБАГРЯ́ТЬ гл. гирмизи сохтə, гирмизијə рəнг зəрə

ОБАГРИ́ТЬСЯ, ОБАГРЯ́ТЬСЯ гл. гирмизи бирə (сохтə оморə).

ОБАЛДЕ́ЛЫЙ прил. мат бирији, хүшк бирə мундији, сəрсон бирији.

ОБАЛДЕ́НИЕ сущ. мат бирəји, хүшк бирə мундəји, сəрсон бирəји.

ОБАЛДЕ́ТЬ, ОБАЛДЕВА́ТЬ гл. мат бирə, хүшк бирə мундə, сəрсон бирə.

ОБАНКРО́ТИТЬСЯ гл. ихт бирə, бирə-нəбирəј хүштəрə вир сохтə.

ОБАЯ́НИЕ сущ. мəһтијори, мəһтијор сохтəји (бирəји, мундəји).

ОБАЯ́ТЕЛЬНЫЙ прил. рач, мəһтијор сохтəнијо, һиштəнијо.

ОБВАЛИ́ТЬ, ОБВА́ЛИВАТЬ гл. нүшундə: 1. вəчарундə, ə јə чикə кура сохтə; 2. сəр чүникəрə дəкүрдə, ə пəсə-пишој чүникə вəчирə.

ОБВАЛИ́ТЬСЯ, ОБВА́ЛИВАТЬСЯ гл. нүштə: офторə вəчарустə, хəрəбə бирə.

ОБВАРИ́ТЬ, ОБВА́РИВАТЬ гл. 1. пəзундə, лош дорə, ə сəрү кəрмə ов дəкундə; 2. ə кəрмə овəво, ə бугəво сухундə. *Обварить руку* дəсə сухундə.

ОБВАРИ́ТЬСЯ, ОБВА́РИВАТЬСЯ гл. əз кəрмə ов, əз буг сухтə.

ОБВЕВА́ТЬ см. *обвеять.*

ОБВЕНЧА́ТЬ, -СЯ см. *венчать, -ся.*

ОБВЕРНУ́ТЬ, ОБВЁРТЫВАТЬ то же, что *обернуть*.

ОБВЕРТЕ́ТЬ, ОБВЁРТЫВАТЬ гл. чəрх дорə, дəпучундə (ə пəсə-пишој ən чүникə).

ОБВЕ́С[1] сущ. кəм дорəји, тирозу зəрəји, пəјмундəнкə фурмундəји.

ОБВЕ́С[2] сущ. дулулу сохтəји, вəнорəји чүһојикəрə ə һəммə тарафһој ən чүникə.

ОБВЕ́СИТЬ[1] гл. кəм дорə, тирозу зəрə, пəјмундəнкə фурмундə.

ОБВЕ́СИТЬ[2] гл. дулулу сохтə (ə чүникə).

ОБВЕ́СИТЬСЯ[1] гл. (ə тирозу) чүникəрə пəјмундəки чəшмиш бирə.

ОБВЕ́СИТЬСЯ[2] см. *обвесить*[2].

ОБВЕСТИ, ОБВОДИТЬ гл. 1. кəрдундə (һəчинəво, һəчунəво). *Обвести глазами вокруг* чум кəрдундə; 2. кəрдундə кирə, чүрə (ə пəсə-пишој чүникə). *Обвести гостей вокруг дома* гиногһорə ə пəсə-пишој хунə кəрдундə; 3. кəширə ə пəсə-пишој чүникə (чапар, бору).

ОБВЕ́ТРЕТЬ см. *обветриться.*

ОБВЕ́ТРИВАТЬ см. *обветрить.*

ОБВЕ́ТРИТЬ гл. хүшк сохтə, сијəһ сохтə, тинкол-тинкол сохтə (ə ворворирəво).

ОБВЕ́ТРИТЬСЯ, ОБВЕ́ТРИВАТЬСЯ гл. хүшк бирə, чатəчат бирə, сијəһ бирə (əз əвир, əз ворвори).

ОБВЕТША́ЛЫЙ прил. күһһə, күһнə бирији. II *обветша́лость* сущ. күһнəји.

ОБВЕТША́ТЬ см. *ветшать*.

ОБВЕ́ШАТЬ, ОБВЕ́ШИВАТЬ гл. ə һəммə тарафһојү чүһојикə вəнорə, дулулу сохтə. *Обвешать стены картинками* ə дувор шикилһо вəнорə.

ОБВЕ́ЯТЬ то же, что *овеять*.

ОБВИНЕ́НИЕ сущ. тəхсирнумə: 1. дəһно, сəрзəни; 2. киникəрə əри чү корикə тəхсиркор данүстəји.

ОБВИНИ́ТЕЛЬ сущ. 1. у, коми ки киникəрə тəхсиркор данүсти вə данүстəни; 2. ə суд киникəрə тəхсиркор сохтəнијо одоми.

ОБВИНИ́ТЬ, ОБВИНЯ́ТЬ гл. тəхсиркор, тəхсирлү һисоб сохтə.

ОБВИНЯ́ЕМЫЙ прил. тəхсиркор, тəхсирлү һисоб сохтə оморијо.

ОБВИНЯ́ТЬСЯ гл. тəхсиркор, тəхсирлү һисоб сохтə оморə.

ОБВИ́СЛЫЙ прил. дулулу (дулулу һистијо, бириjо, сохтә оморијо).

ОБВИ́СНУТЬ, ОБВИСА́ТЬ гл. дулулу бирә.

ОБВИ́ТЬ, ОБВИВА́ТЬ гл. 1. ә пәсә-пишоj чүникә дәчарустә, ә хүштәрәво дәпучундә чүникәрә; 2. ә чүникәрәво дәпучундә. II *обвива́ние, обви́вка и обви́тие* 1. ә пәсә-пишоj чүникә дәчарустәjи, ә хүштәрәво дәпучундәjи чүникәрә; 2. ә чүникәрәво дәпучундәjи.

ОБВОЛО́ЧЬ, ОБВОЛА́КИВАТЬ гл. дәбучундә, дәкүрдә (әз һәр тараф).

ОБВОЛО́ЧЬСЯ, ОБВОЛА́КИВАТЬСЯ гл. дәбучундә, дәкүрдә оморә (әз һәр тараф).

ОБВОРОВА́ТЬ, ОБВОРО́ВЫВАТЬ то же, что *обокрасть*.

ОБВОРОЖИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. мәһтәл сохтәнијо, һәjру сохтәнијо.

ОБВОРОЖИ́ТЬ, ОБВОРА́ЖИВАТЬ гл. мәһтәл сохтә, һәjру сохтә.

ОБВЫ́КНУТЬ, ОБВЫКА́ТЬ гл. вәрдуш бирә, хутә бирә.

ОБВЯЗА́ТЬ, ОБВЯ́ЗЫВАТЬ гл. 1. бәстә (дәпучундә вә кәширә бәгдә); 2. күбә зәрә. || *обвя́зывание и обвя́зка* сущ. 1. бәстәjи (дәпучундә вә кәширә бәгдә); 2. күбә зәрәjи. II *обвя́зочный* прил. бәстәни, әри бәстә һистијо (дәпучундә вә кәширә бәгдә)

ОБГОВОРИ́ТЬ, ОБГОВА́РИВАТЬ то же, что *обсудить*.

ОБГО́Н сущ. киројштәjи (киникәрә, чүникәрә).

ОБГОНЯ́ТЬ см. *обогнать*.

ОБГОРА́ТЬ см. *обгореть*.

ОБГОРЕ́ЛЫЙ прил. сухтә, сухтијо (әз руj, әз гирогһо).

ОБГОРЕ́ТЬ гл сухтә: 1. әз руj, әз гирогһо); 2. чүчојикәjү.

ОБГРЫ́ЗТЬ, ОБГРЫЗА́ТЬ гл. чавустә, хурдә, дәндү- дәндү сохтә.

ОБДЕ́ЛАТЬ, ОБДЕ́ЛЫВАТЬ гл. 1. дуз сохтә, ә кәрәк һистијо һол овурдә; 2. сәхт сохтә, бору кәширә.

ОБДЕЛИ́ТЬ, ОБДЕЛЯ́ТЬ гл. бәхшсүз һиштә (бәхшәjүрә нә дорә).

ОБДЁРГАТЬ, ОБДЁРГИВАТЬ гл. 1. кәширә вәкәндә, бурра.

ОБДЁРНУТЬ, ОБДЁРГИВАТЬ то же, что *одёрнуть*.

ОБДИРА́ЛА то же, что *обирала*.

ОБДИРА́ТЬ см. *ободрать*.

ОБДИ́РКА сущ. 1. кәндә, кәндәjи; 2. кәндә оморијо пуст ән дор; 3. пуст кәндәнијо мошин, дүнк.

ОБДУВА́ТЬ[1,2] см. *обдуть*[1,2].

ОБДУВА́ТЬСЯ[1] гл. 1. пуф зәрә оморә, ә пуфәво тәмиз бирә (сохтә оморә); 2. вор зәрә, һово вәхурдә.

ОБДУ́МАННЫЙ прил. ә хуб фикир сохтә оморијо, ә әгүлмәндирәво бириjо.

ОБДУ́МАТЬ, ОБДУ́МЫВАТЬ гл. хуб фикир сохтә, бини-вәки сохтә.

ОБДУ́РИВАТЬ гл. обдурить.

ОБДУРИ́ТЬ, ОБДУРЯ́ТЬ гл. фурмундә, сәрүрә пучундә.

ОБДУ́ТЬ[1] гл. пуф зәрә (ә пуфәво тәмиз сохтә).

ОБДУ́ТЬ[2] гл. 1. фурмундә, луб оморә; 2. бәрдә (ә возиj).

ОБЕГА́ТЬ гл. 1. ә һәммә сәр кәширә (вирих-вирих).

ОБЕ́ГАТЬ см. *обегать и обежа́ть*

ОБЕ́Д сущ. 1. пишнәви (миклә̆j руз) чи хурдәjи; 2. чи пишнәвиjи (пишнәви хурдә оморәнијо чи); 3. чи пишнәвиjи хурдә оморәнијо вәхт.

ОБЕ́ДАТЬ, ПООБЕДАТЬ гл. чи пишнәвиjирә хурдә, чи хурдә.

ОБЕДНЕ́ЛЫЙ прил. һони бириjо.

ОБЕДНЕ́НИЕ сущ. һони бирәjи.

ОБЕДНЕ́ТЬ гл. һони бирә. һонитә бирә.

ОБЕЖА́ТЬ, ОБЕГА́ТЬ гл. 1. вирих-вирих ә амбарә чикәһо, ә jон амбарһо бирә; 2. вирих-вирих ә пәсә-пишоj чүникә, ә чүчојикә чәрх хурдә.

ОБЕЗБО́ЛЕННЫЙ прил. дордү вәкүрдә оморијо, бидорд (дордсүз) сохтә оморијо; кәj бириjо (сохтә оморијо).

ОБЕЗБО́ЛИВАНИЕ сущ. дордүрә вәкүрдәjи, бидорд (дордсүз) сохтәjи, кәj сохтәjи.

ОБЕЗБО́ЛИТЬ, ОБЕЗБО́ЛИВАТЬ гл. дордүрә вәкүрдә, бидорд (дордсүз) сохтә, кәj сохтә.

ОБЕЗВО́ДЕТЬ гл. овсүз бирә, хүшк бирә.

ОБЕЗВО́ДИТЬ, ОБЕЗВО́ЖИВАТЬ гл. овсүз сохтә, хүшк сохтә, овүрә кәширә. || *обезво́живание* сущ. овсүз бирәjи (сохтә оморjи), хүшк бириjо (сохтә оморәjи), овү кәширә оморәjи.

ОБЕЗВРЕ́ДИТЬ, ОБЕЗВРЕ́ЖИВАТЬ гл. бизарар сохтә. II *обезвре́живание* сущ. бизарар бирәjи (сохтә оморәjи).

ОБЕЗГЛА́ВЕТЬ гл. сәрсүз мундә: 1. сәркәләсүз мундә; 2. сәрү бурра оморә.

ОБЕЗГЛА́ВИТЬ, ОБЕЗГЛА́ВЛИВАТЬ гл. 1. сәрүрә бурра (зәрә); 2. сәркәләсүз һиштә. II *обезгла́вливание* сущ. 1. сәрүрә бурраји (зәрәји), сәрү бурра (зәрә) оморәји; 2. сәркәләсүз һиштәји (мундәји).

ОБЕЗДО́ЛЕННЫЙ прил. бибәхш (бирәјү әз дәсү вәкүрдә оморијо, јүрә динч нәс һиштәнүтһо). II *обездоленность* сущ. бибәхши.

ОБЕЗДО́ЛИТЬ, ОБЕЗДО́ЛИВАТЬ гл. бибәхш сохтә (һиштә): бирәјүрә әз дәсү вәкүрдә, јүрә динч нә һиштә).

ОБЕЗЖИ́РЕННЫЙ прич. рүгәнү кәширә (вәчирә, күрдә) оморијо, рүгәнсүз мундијо.

ОБЕЗЖИ́РИТЬ, ОБЕЗЖИ́РИВАТЬ гл. рүгәнүрә кәширә (вәчирә, күрдә). II *обезжи́ривание* сущ. рүгәнү кәширә (вәчирә, күрдә) оморији, рүгәнсүз мундәји.

ОБЕЗЗЕМЕ́ЛЕТЬ гл. хорисүз мундә. II *обезземе́ление* сущ. хорисүз мундәји.

ОБЕЗЗЕМЕ́ЛИТЬ, ОБЕЗЗЕМЕ́ЛИВАТЬ гл. кирә, чүрә хорисүз һиштә, хоријү әз дәсү вәкүрдә. II *обезземе́ливание* сущ. кирә, чүрә хорисүз һиштәји, хоријү әз дәсү вәкүрдәји.

ОБЕЗЗУ́БЕТЬ гл. дәндүһојү офторә (тиһи бирә), дәндүсүз мундә.

ОБЕЗЛЮ́ДЕТЬ гл. одомисүз мундә; одомиһојү кәм бирә (ән чүчојикә).

ОБЕЗЛЮ́ДИТЬ гл. одомисүз сохтә (чүчојикәрә).

ОБЕЗНО́ЖЕТЬ гл. 1. пој бурра оморә, појсүз мундә; 2. разг. пој ә кофү нә дәнишрә.

ОБЕЗОБРА́ЖИВАТЬ то же, что *безобразить.*

ОБЕЗОБРА́ЗИТЬ гл. бишәләк, һәјбәчәр сохтә

ОБЕЗОБРА́ЗИТЬСЯ гл. бишәләк, һәјбәчәр бирә.

ОБЕЗУ́МЕТЬ гл. әгүлә вир сохтә, сәрсон бирә, хојкир бирә.

ОБЕЗУ́МИТЬ гл. әгүлүрә бәрдә, сәрсон сохтә, хујкир сохтә.

ОБЕЗЬЯ́НА сущ. мәјму. II *обезья́ний* прил. мәјмуји: 1. ән мәјму; 2. әз хәз мәјму духтә, сохтә оморијо. II *обезья́нка* сущ. мәјмулә.

ОБЕЗЬЯ́ННИК сущ. мәјмухунә (ә зоопаркһо, ә һәјвонхонә әри мәјмуһорә доштәнүтә чикә).

ОБЕЗЬЯ́ННИЧАНЬЕ сущ. мәјмуји (мәјмурә хуно ә тәһәр мәјму) сохтәји.

ОБЕЗЬЯ́ННИЧАТЬ гл. мәјмуји (мәјмурә хуно, ә тәһәр мәјму) сохтә.

ОБЕЗЬЯНОПОДО́БНЫЙ прил. мәјмутәһәр(з); мәјмурә хуно (ә хомунәј мәјму) һистијо.

ОБЕЗЬЯ́НСТВО, ОБЕЗЬЯ́ННИЧЕСТВО сущ. мәјмуји, ә тәһәр(з) киникә сохтәји.

ОБЕЛИ́СК сущ. обелиск.

ОБЕЛИ́ТЬ, ОБЕЛЯ́ТЬ гл. 1. сипи сохтә, сипрә рәнг зәрә; 2. рујүрә сипи сохтә, ә тәмизи вәдәшәндә.

ОБЕРЕ́Г сущ. тилсим, чумәчару (әз чүникә доштәнијо чи).

ОБЕРЕ́ЧЬ, ОБЕРЕГА́ТЬ гл. ә хәјолү бирә, доштә.

ОБЕРНУ́ТЬ, ОБЁРТЫВАТЬ и ОБОРА́ЧИВАТЬ гл. 1. дәчарундә; 2. дәпучундә. *Обернуть книгу газетой* китобә ә гозитәво дәпучундә; 3. чарундә. *Обернись лицом ко мне* рүј түрә ә тараф мә чарун; 3. чүникәрә ә јә чијикә чарундә ә (нәгүлһо); 4. рафтә вәкәштә.

ОБЕРНУ́ТЬСЯ, ОБЁРТЫВАТЬСЯ и ОБОРА́ЧИВАТЬСЯ гл. 1. чарустә, сәрә чарундә, рујә чарундә, чарустә дәнишрә. *Обернуться лицом к окну* рујә ә тараф пәнчәрә чарундә; 2. чарустә: јә рәһикә күрдә; 3. рафтә вәкәштә (вәкоштә); әз јә чи ә јә чијәкә чарустә, чарундә оморә (ә нәгүлһо).

ОБЁРТКА, ОБЁРТЫВАНИЕ сущ. 1. јә чирә ә чүникә дәпучундәји; 2. әзини чи.

ОБЁРТОЧНЫЙ прил. әри чүһојикәрә дәпучундә һистијо.

ОБЕСКРО́ВЕТЬ гл. хунсүз бирә: 1. хунү рафтә; 2. перен. кучсүз бирә, әз һол офторә.

ОБЕСКРО́ВИТЬ, ОБЕСКРО́ВЛИВАТЬ гл. 1. хунсүз сохтә, битәв хунүрә, јә новкә амбари хунүрә рихундә; 2. перен. кучсүз сохтә, әз һол вәнкәстә.

ОБЕСКРО́ВИТЬСЯ гл. 1. хунсүз бирә, битәв хунү, јә новкә амбари хунү рихтә; 2. кучсүз бирә, әз һол офторә.

ОБЕСКРО́ВЛЕНИЕ сущ. 1. хунсүз бирәји (сохтәји), битәв хунү, јә новкә амбари хунү рихтәји (рихундә оморәји); 2. кучсүз бирәји (сохтә оморәји), әз һол офторәји (вәнкәстә оморәји).

ОБЕСКУРА́ЖЕННЫЙ прич. әз виһтә вәдәшәндә оморијо, дәһот сохтә оморијо, ә фикир вәнкәстә оморијо.

ОБЕСКУРА́ЖИТЬ, ОБЕСКУРА́ЖИВАТЬ гл. әз виһтә вәдәшәндә, дәһот сохтә, ә фикир вәнкәстә.

ОБЕСПА́МЯТЕТЬ гл. 1. jорфурмиш бирə; 2. əз хүштə рафтə, сүст бирə.

ОБЕСПЕ́ЧЕНИЕ сущ. 1. см. *обеспечить*; 2. кирə, чүрə əрикəрəкијү дорə оморијо чиһо.

ОБЕСПЕ́ЧЕННЫЙ прил. миһточ нистијо, jүрə əри зиндəкунијү кəрəкијə чиһо һистијо. II *обеспе́ченность* сущ. миһточ нəбиочји; jүрə əри зиндəкунијү кəрəкијə чиһо бирəји.

ОБЕСПЕ́ЧИТЬ, ОБЕСПЕ́ЧИВАТЬ гл. дорə: 1. кирə, чүрə кəрəк һистијо гəдəр; 2. миһточ нəһиштə (əри ə зиндəкунијү кəрəк һистијо чиһо).

ОБЕСПОКО́ИТЬ, ОБЕСПОКО́ИВАТЬ гл. 1. бирəһəт сохтə; 2. дүлəпəсə сохтə, ə кор вəнкəстə киникəрə.

ОБЕСПОКО́ИТЬСЯ, ОБЕСПОКО́ИВАТЬСЯ гл. 1. бирəһəт бирə; 2. дүлəпəсə бирə.

ОБЕССИ́ЛЕННЫЙ прил. əз куч офторијо (вəнкəстə оморијо), кучсүз биријо (сохтə оморијо), мəндə биријо (сохтə оморијо), вəмундијо, битоб.

ОБЕССИ́ЛЕТЬ гл. əз куч офторə, кучсүз бирə, мəндə бирə, вəмундə.

ОБЕССИ́ЛИТЬ, ОБЕССИ́ЛИВАТЬ гл. əз куч вəнкəстə, кучсүз сохтə, мəндə сохтə.

ОБЕССЛА́ВИТЬ гл. биобур сохтə, тəбəрə сохтə, əз һүрмət вəнкəстə, нумүрə ə хори зəрə.

ОБЕССЛА́ВИТЬСЯ ОБЕССЛА́ВЛИВАТЬ гл. биобур бирə, тəбəрə бирə, əз һүрмət офторə.

ОБЕСМЕ́РТИТЬ гл. jормундəни сохтə; нумүрə ə jор бијвһо фəрзəндһо мундəни сохтə.

ОБЕССМЫ́СЛИТЬ, ОБЕССМЫ́СЛИВАТЬ гл. бимəһно (мəһносүз) сохтə. *Обессмыслить чью-н. слова* кофһоj ən киникəрə мəһносүз сохтə.

ОБЕСЦВЕ́ТИТЬ, ОБЕСЦВЕ́ЧИВАТЬ гл. рəнгүрə фирсорə, бирəнг сохтə, сүпəнч сохтə.

ОБЕСЦВЕ́ТИТЬСЯ гл. рəнгү рафтə, бирəнг бирə, сүпəнч бирə.

ОБЕСЦВЕ́ЧИВАТЬСЯ гл. 1. см. *обесцветиться*; 2. бирəнг сохтə оморə, сүпəнч сохтə оморə.

ОБЕСЦЕ́НЕНИЕ сущ. əз мəзəндə офторəји, гимəтү фураморəји, əз мəзəндə вəнкəстə оморəји, гимəтү фушəндə оморəји.

ОБЕСЦЕ́НИТЬ, ОБЕСЦЕ́НИВАТЬ гл. əз мəзəндə фушəндə, гимəтүрə фушəндə.

ОБЕСЦЕ́НИТЬСЯ, ОБЕСЦЕ́НИВАТЬСЯ гл. əз мəзəндə (гимəт) офторə, гимəт хүшттəрə вир сохтə.

ОБЕСЧЕ́СТИТЬ см. *бесчестить*.

ОБЕСЧЕ́ЩИВАТЬ то же, что *обесчестить*.

ОБЕСШУ́МИТЬ гл. сəсə бурра, чүклə (кəм) сохтə ə чүчојикə.

ОБЕ́Т сущ. нидир (ə пишој амбарə одомиһо əри чүникə коф дорəји). *Дать обет* нидир сохтə.

ОБЕТОВА́НИЕ сущ. нидир сохтəји.

ОБЕТОВА́ННЫЙ прич.: нидир сохтə оморијо. *Обетованная земля* нидир сохтə оморијо хори; һəсрəтүрə кəширəнүтһо хори. <> Земля Обетованная Хори Бəбəһо.

ОБЕЩА́НИЕ сущ. нидир сохтəји, коф дорəји ə кəрдə(н) вəкүрдəји.

ОБЕЩА́ТЬ гл. нидир сохтə, коф дорə, ə кəрдə(н) вəкүрдə.

ОБЕЩА́ТЬСЯ то же, что *обещать*.

ОБЖА́ЛОВАНИЕ сущ. шикојəт сохтəји, дорəји.

ОБЖА́ЛОВАТЬ гл. шикојəт сохтə, дорə (əз товунəј чү корикə).

ОБЖА́РИВАНИЕ, ОБЖА́РКА сущ. 1. бүрчундəји; 2. вəбүрчундəји.

ОБЖА́РИТ, ОБЖА́РИВАТЬ гл. 1. бүрчундə; 2. вəбүрчундə.

ОБЖА́РИТЬСЯ, ОБЖА́РИВАТЬСЯ гл. 1. бүрчирə, бурчундə оморə; 2. вəбүрчирə, вəбүрчундə оморə.

ОБЖА́ТИЕ сущ. 1. шиширəји (əз һəммə тарафһо); 2. чарундəји (əри нəмијүрə вəдəшəндə).

ОБЖА́ТЫЙ прич. 1. шиширə оморијо (əз һəммə тарафһо); 2. чарундə оморијо (əри нəмијүрə вəдəшəндə).

ОБЖА́ТЬ[1], **ОБЖИМА́ТЬ**[1] гл. 1. шиширə (əз һəммə тарафһо); 2. чарундə (əри нəмијүрə вəдəшəндə).

ОБЖА́ТЬ [2], **ОБЖИМА́ТЬ**[2] гл. чирə, бичин сохтə (тəхүлə, савзəрə) битəв, һəммəрə, jə новкə ə пəсə-пишој ən чүникə.

ОБЖЕ́ЧЬ, ОБЖИГА́ТЬ гл. сүхундə, чүх дорə (əз һəр тараф). *Обжечь себе пальцы* əнкүштһој хүштəрə сухундə, *обжечь кирпич* кəрпүч сухундə.

ОБЖЕ́ЧЬСЯ гл. сүхтə: 1. см. *жечься*; 2. перен. ə чəтини, ə зарари офторə.

ОБЖИ́ТЬ, ОБЖИВА́ТЬ гл. бинə дəшəндə (əри зивистə).

ОБЖИ́ТЬСЯ, ОБЖИВА́ТЬСЯ гл. вəрдүш бирə (ə таза чикə).

ОБЖО́РА сущ. вəсəхур, бəдшүгəм.

ОБЖО́РЛИВОСТЬ см. *обжорство.*

ОБЖО́РЛИВЫЙ прил. вәсәхур, бәдшүгәм. *Обжорливый человек* вәсәхурә (бәдшүгәмә) одоми.

ОБЖО́РСТВО сущ. вәсәхури, бәдшүгәми.

ОБЖУ́ЛИТЬ, ОБЖУ́ЛИВАТЬ гл. фурмундә, луб оморә.

ОБЗВОНИ́ТЬ, ОБЗВА́НИВАТЬ гл. зинк зәрә (ә амбрә одомиһо, ә амбарә чикәһо).

ОБЗЫВА́ТЬ см. *обозвать.*

ОБЗЫВА́ТЬСЯ гл. ә киникә нәлојигә кофһо сохтә, вәшмәрдә, ә сәрү хәрәбә нумһо вәнорә.

ОБИ́ДА сущ. гәһр, рујбури.

ОБИ́ДЕТЬ гл. рујбури сохтә (ә киникә), гәһри сохтә (киникәрә).

ОБИ́ДЕТЬСЯ гл. гәһри бирә, гәһр сохтә.

ОБИ́ДНЫЙ прил. дүлхүрдсох, тәлһ, хун сијә сохтәнијо. *Обидное слово* тәлһә коф.

ОБИ́ДЧИВЫЙ прил. зу гәһри бирәнијо, ләмләмәзу.

ОБИ́ДЧИК сущ. дүлхүрдсох (киникәрә дүлхүрд, дүлкир сохтијо). | II *оби́дчица* әзини зән, духтәр.

ОБИЖА́ТЬ, -СЯ гл. *обидеть, -ся.*

ОБИ́ЖЕННЫЙ прил. 1. дүлхүрд, дүлкир бирijo (сохтә оморијо; 2. гәһри бирijo, гәһр сохтијо.

ОБИ́ЛИЕ сущ. були, амбари, фирәһәвуни. *Жить в обилии* ә гәд фирәһәвуни зивистә.

ОБИ́ЛОВАТЬ то же, что *изобиловать.*

ОБИ́ЛЬНО нареч. бул-бул, амбар-амбар, бул, амбар.

ОБИРА́ЛА сущ. кәндәкор (әз дәс киникә ә һәримирәво, ә фурмундәриво пул-молурә вәкүрдәнијо одоми).

ОБИРА́ТЬ см. *обобрать.*

ОБИТА́ЕМЫЙ прил. 1. одомиһо зивистәнијо (ә товунәј ән хори, ән чикә); 2. әри зиндәкуни күрүһо, һәмәл бијовһо (ә товунәј ән хори, ән чикә).

ОБИТА́ТЕЛЬ сущ. у, коми ки, ә чүчојикә зивистәни. II *обитательница* әзини зән, духтәр.

ОБИТА́ТЬ гл. зивистә (ә чүчојикә). II *обитание* сущ. зивистәји (ә чүчојикә).

ОБИ́ТЬ, ОБИВА́ТЬ гл. 1. рүј кәширә (зәрә). *Обить сундук железом* ә сундуг әз һовун рүј кәширә; 2. шовундә, рихундә. *Обить плоды с дерева* әз дор мәјвә шовундә; 3. пара сохтә, дурра; 3. вәкәндә, хорустә. *Обить штукатурку стены* сувог ән дуворә вәкәндә.

ОБИ́ТЬСЯ гл. 1. пара бирә, дуррә.; 2. рихтә, тиһи бирә.

ОБИХО́Д сущ. (рузбәрузинә) зиндәкуни, тәһәрз зиндәкуни.

ОБИХО́ДИТЬ гл. прост. дәнишире ә киникә, гуллуг сохтә киникәрә, ә хәјолү бирә ән киникә.

ОБИХО́ДНЫЙ прил. зиндәкунији: 1. ән рузбәрузинә зиндәкуни; 2. ә рузбәрузинә зиндәкуни бирәнијо.

ОБКА́ЛЫВАТЬ см. *обколоть.*

ОБКА́ПАТЬ гл. дуг-дуг рихундә чүлки сохтә.

ОБКА́ПЫВАТЬ[1] см. *обкапать.*

ОБКА́ПЫВАТЬ[2] см. *обкопать.*

ОБКА́РМЛИВАТЬ см. *обкормить.*

ОБКАТА́ТЬ, ОБКА́ТЫВАТЬ гл. 1. разг. ә гәд чүникә чәрх дорә; 2. һомовор сохтә (рәһә, кучәрә); 3. чүникәрә һәј сохтә ә корсохтәјү дәнишире.

ОБКА́ТКА сущ. 1. чәрх дорәји, чәрх дәшәндәји; 2. һомовор сохтәји (сохтә оморәји); 3. һәј сохтә дәишираји (корсохтәјүрә).

ОБКА́ШИВАТЬ см. *обкосить.*

ОБКИДА́ТЬ. шәндә (чүникәһорә ә сәрү, ә пәсә-пишојү.

ОБКЛА́ДЫВАТЬ, -СЯ см. *обложить.*

ОБКЛЁВАННЫЙ прил. дундугу (дундуг-дундуг бирijo, сохтә оморијо).

ОБКЛЕВА́ТЬ гл. дундугу (дундуг-дундуг) сохтә.

ОБКЛЕ́ИТЬ, ОБКЛЕ́ИВАТЬ см. *оклеить.*

ОБКОЛО́ТЬ, ОБКА́ЛЫВАТЬ гл. 1. хүрд сохтә, вәкәндә (әз рүј, әз јоһһо); 2. сула-сула сохтә. *Все пальцы обколола* һәммә әнкүштһојмәрә сула-сула сохтәм.

ОБКОПА́ТЬ гл. пәсәпишојүрә вәкәндә, бил зәрә

ОБКОРМИ́ТЬ гл. әз гәдәр зијод хорундә. II *обкорм* сущ. әз гәдәр зијод хорундәји.

ОБКОРНА́ТЬ гл. 1. бурра хәрәб сохтә, шәфтшур бурра, лап кутәһ бурра.

ОБКОСИТЬ, ОБКАШИВАТЬ гл. 1. зәрә (бичин сохтә), чирә, зәрә тәмиз сохтә, бәшһојүрә зәрә; 2. раз. ә бичин киропштә.

ОБКРА́ДЫВАТЬ см. *обокрасть.*

ОБКРА́ДЫВАТЬСЯ гл. бирә-нәбирәјү, хунәјү дүздирә оморә.

ОБКРУТИ́ТЬ, ОБКРУ́ЧИВАТЬ см. *обмотать.*

ОБКРУТИ́ТЬСЯ, ОБКРУ́ЧИВАТЬСЯ см. *обмотаться.*

ОБКУСА́ТЬ, ОБКУ́СЫВАТЬ гл. һәнк зәрә, һәнчәһәнч сохтә.

ОБЛАДА́ТЕЛЬ сущ. сәһиб ән чүникә, ән киникә (әри чүникә, әри чүникә сәһиб һистијо). II *облада́тельница* әзини зән (духтәр).

ОБЛАДА́ТЬ гл. сәһиб бирә (ән чүникә, ән киникә).

ОБЛА́ЗИТЬ гл. хүштәрә ә һәммә чикәһо вогундә.

О́БЛАКО сущ. булуд. II *облачко* уменьш. булудлә. || *облачный* прил. булуди, булудлү.

ОБЛА́МЫВАТЬ, -СЯ см. *обломать, -ся* и *обломить, -ся*.

ОБЛА́ПИТЬ, ОБЛА́ПЛИВАТЬ гл. гичог зәрә, гәл күрдә: 1. ә пәнчәһој хүштәрәво; 2. неодобр. ә дәchој хүштәрәво.

ОБЛАСКА́ТЬ гл. наз ән киникәрә хүррә, јүрә тимор сохтә.

ОБЛА́ЯТЬ, ОБЛА́ИВАТЬ гл. 1. равустә-равустә хүштәрә ә сәр киникә вәшәндә; 2. перен. вәшмәрдә киникәрә.

ОБЛЕГЧЕ́НИЕ сущ. 1. сук (субук) сохтәји (бирәји), сохтә оморәји; 2. суки (субуки).

ОБЛЕГЧЁННЫЙ I прич. сук (субук) сохтә оморијо, һәсонт сохтә оморијо; прил. рәһәт, сук (субук). *С облегченным сердцем* ә рәһәтә дүләво. II *облегчённость* сущ. суки (субуки), сук (субук) бирәји.

ОБЛЕГЧИ́ТЬ, ОБЛЕГЧА́ТЬ гл. 1. сук (субук) сохтә; 2. һәсонт сохтә; 3. буш (тиһи) сохтә. *Облегчить душу* дүл хүштәрә тиһи сохтә.

ОБЛЕГЧИ́ТЬСЯ, ОБЛЕГЧА́ТЬСЯ гл. 1. сук (субук) бирә (сохтә оморә); 2. һәсонт бирә (сохтә оморә).

ОБЛЕДЕНЕ́ЛЫЙ прил. бәјәзәрә, бәјәбәрдә (јүрә бәјә зәрijo, ә чилид чарустијо).

ОБЛЕДЕНЕ́НИЕ сущ. бәјә бәрдәји (дорәји), ә чилид чарустәји (чарундәји).

ОБЛЕДЕНЕ́ТЬ, ОБЛЕДЕНЕВА́ТЬ гл. бәјә зәрә, бәјә бәрдә, чилид күрдә.

ОБЛЕ́ЗЛЫЙ прил. разг. 1. мујү рафтијо (рихтијо); 2. пилкәјү, пустү кәндә оморијо; 3. перен. күһнә, күһнә бирijo, чундур, сүпәнч.

ОБЛЕ́ЗТЬ, ОБЛЕЗА́ТЬ гл. 1. мујү рафтә (рихтә); кәндә (вәкәндә) оморә; 3. рәнгү рафтә, сипи бирә, сүпәнч бирә.

ОБЛЕКА́ТЬ, -СЯ см. *облечь*[1].

ОБЛЕ́НИВАТЬСЯ гл. см. *облениться*.

ОБЛЕНИ́ТЬ гл. тәнбәл сохтә, ә тәнбәли вәрдүш сохтә, тәнбәл вәрдүш сохтә.

ОБЛЕНИ́ТЬСЯ гл. тәнбәл бирә, ә тәнбәли вәрдүш бирә, тәнбәл вәрдүш бирә.

ОБЛЕПИ́ТЬ, ОБЛЕПЛЯ́ТЬ гл. 1. вокосундә, чүникәрә дәпучундә; 2. ә чүникә, киникә вокосундә әз һәр тараф.

ОБЛЕСЕ́НИЕ сущ. вишә дәшәндәји (коштәји) ә чүчојикә.

ОБЛЕСИ́ТЬ гл. вишә дәшәндә (коштә) ә чүчојикә. || *облеси́тельный* прил. ән вишәдәшәндәји, әри вишәдәшәндә һистијо.

ОБЛЕТА́ТЬ, ОБЛЁТЫВАТЬ то же, что *облететь*.

ОБЛЕТЕ́ТЬ гл. парустә, пар зәрә: 1. ә пәсәпишој ән чүникә, ән киникә; 2. ә амбарә чикәһо бирә; 3. рихтә, тиһи бирә; 4. перен. зу лов бирә ә киникә расирә.

ОБЛЕЧЕ́НИЕ сущ. 1. ә тәнү чүникә вокундәји (вокундә оморәји; 2. јүрә әри чүникә сохтә ихтијор бирәји, дорә оморәји; 3. ә чүникә вокосирәји, дәпучурәји (дәпучундә оморәји).

ОБЛЕ́ЧЬ[1] гл. 1. ә тәнү чүникә вокундә; 2. әри чүникә сохтә ихтијор дорә киникәрә; 3. ә чүникә вокосирә, урә дәпучундә.

ОБЛЕ́ЧЬ[2], **ОБЛЕКАТЬ** гл. дәпучундә: 1. ә сәр чүникә лов бирә; 2. вокосирә ә чүникә, киникә.

ОБЛИЗА́ТЬ, ОБЛИЗНУ́ТЬ, ОБЛИ́ЗЫВАТЬ гл. лисирә: 1. зувунә ә рүј чүникә кәрдундә; 2. ә зувунәво тәмиз сохтә.

ОБЛИЗА́ТЬСЯ, ОБЛИ́ЗЫВАТЬСЯ гл. 1. ловһој хүштәрә лисирә; 2. мујү хүштәрә лисирә, тәмиз сохтә (ә товунәј һәјвонһо).

ОБЛИНЯ́ТЬ см. *линять*.

ОБЛИ́ТЬ, ОБЛИВА́ТЬ гл. ә сәрү тиһи сохтә, рихундә (овә, јә рушуминәјкәрә).

ОБЛИ́ТЬСЯ, ОБЛИВА́ТЬСЯ гл. ә сәр хүштә тиһи сохтә, рихундә (овә, јә рушуминәјкәрә).

ОБЛИЦЕВА́ТЬ, ОБЛИЦО́ВЫВАТЬ гл. рујкәширә (ә рујү чүникә кәширә, вокосундә).

ОБЛИЦО́ВОЧНЫЙ прил. әрујкәширәни (әри ә рујү чүникә кәширә, вокосундә һистијо).

ОБЛИЧА́ТЬ гл. 1. вокундә бурбундә; 2. дузирә куфтирә, дуркунәкирә вәдәшәндә, киникәрә бизу сохтә.

ОБЛИЧИ́ТЕЛЬ сущ. бизусох (у, коми ки, киникәрә, чүникәрә бизу сохтә). || *обличи́тельница* сущ. әзини зән (духтәр).

ОБЛИЧИ́ТЬ см. *обличать* 1.

ОБЛОЖИ́ТЬ, ОБЛАГА́ТЬ гл. 1. вәшмәрдә; 2. дәчирә (ә пәсә-пишојү чүникәһорә; 3. кәширә (ә рујү чүникәрә), һәммәјүрә ә

чуникәрәво дәпучундә; 4. мәчбур сохтә (киникәрә әри чәнгәдәрикә пул дорә).

ОБЛО́ЖКА сущ. мичәнәт (руј ән китоб, ән дәфтәр). II *обло́жечный* мичәнәти: 1. ән мичәнәт; 2. әри мичәнәт (мичәнәт бәстә) hистијо.

ОБЛО́М сущ. 1. см. *обломать;* 2. чикәј хүрди; 3. гәди-гудијә одоми.

ОБЛО́М прил. 1. хүрд (хүрд биријо, хүрд сохтә оморијо); 2. бурра (гирогү бурра оморијо).

ОБЛОМА́ТЬ, ОБЛА́МЫВАТЬ гл. 1. гирог ән чуникәрә хүрд сохтә; 2. ә чәтинирәво ә сәр вәнкәстә, рази сохтә. II *обла́мывание* сущ. хүрд бирәји (сохтә оморәји).

ОБЛОМА́ТЬСЯ, ОБЛА́МЫВАТЬСЯ гл. хүрд бирә.

ОБЛОМИ́ТЬ, ОБЛА́МЫВАТЬ гл. 1. гирог ән чуникәрә хүрд сохтә; 2. вәчарундә.

ОБЛОМИ́ТЬСЯ, ОБЛА́МЫВАТЬСЯ гл. 1. гирогү хүрд бирә (сохтә оморә); ; 2. вәчарустә (вәчарундә оморә).

ОБЛО́МОК сущ. 1. хүрд биријо тикәј ән чуникә; 2. перен. әз дәкишуки бәгдә мундијо пишокинә чи.

ОБЛУПИ́ТЬ, -СЯ см. *лупить, -ся*.

ОБЛУЧЕ́НИЕ сущ. ә үшүг дорәји (дәшәндәји).

ОБЛУЧИ́ТЬ, ОБЛУЧА́ТЬ гл. ә үшүг дорә (дәшәндә).

ОБЛУЧИ́ТЬСЯ, ОБЛУЧА́ТЬСЯ гл. ә үшүг дорә (дәшәндә) оморә.

ОБЛУЩИ́ТЬ см. лущить.

ОБМА́Н сущ. фурмуш, фурмундәки: 1. см. *обмануть*; 2. дуркунәки.

ОБМА́НУТЫЙ прил. фурмундә оморијо, фирихурдә.

ОБМАНУ́ТЬ, ОБМА́НЫВАТЬ гл. фурмундә.

ОБМАНУ́ТЬСЯ, ОБМА́НЫВАТЬСЯ гл. фурмундә оморә, фирихурдә бирә.

ОБМА́НЧИВЫЙ прил. зу (hәсонт) фурмундә данүстәнијо, чәшмиш сохтәнијо.

ОБМА́НЩИК сущ. шигир, одомифурму (у, коми ки, киникәрә фурмунди, фурмундәни). II *обманщица* әзини зән (духтәр).

ОБМАРА́ТЬ, ОБМА́РЫВАТЬ гл. билисмол сохтә (ә hәммәјү, а амбарә чикәhојү чуникә совустә).

ОБМАРА́ТЬСЯ, ОБМА́РЫВАТЬСЯ гл. билисмол сохтә оморә (ә hәммәјү, а амбарә чикәhојү чуникә совустә оморә).

ОБМА́ТЫВАТЬ, - СЯ см. *обмотать, -ся*.

ОБМА́ЧИВАТЬ, -СЯ см. *обмочить.*

ОБМЕЛЕ́ТЬ см. *мелеть.*

ОБМЕ́Н сущ. дәкиш, дәкиш сохтәји, дәкиш сохтәнки бирәнијо кор. II *обменный* прил. дәкиши: 1. әри дәкишсохтә hистијо; 2. әри дәкишсохтә кәрәк бирәнијо.

ОБМЕНИ́ТЬ, ОБМЕ́НИВАТЬ гл. дәкиш сохтә (нәгәстәнки, јә новкә ә пәhәнүки, чи хүштәрә ә чи кәсәво).

ОБМЕНИ́ТЬСЯ, ОБМЕ́НИВАТЬСЯ гл. дәкиш сохтә (нәгәстәнки ә чикәј чи хүштә чи кәсә вәкүрдә).

ОБМЕНЯ́ТЬ, ОБМЕ́НИВАТЬ гл. дәкиш сохтә (чи хүштәрә дорә, ә бәдәл ән у јә чиhикә вәкүрдә).

ОБМЕНЯ́ТЬСЯ, ОБМЕ́НИВАТЬСЯ гл. ә киникәрәво чүhојикәрә дәкишәдәкиш сохтә; данүстә-данүстә, јә новкә нәданүстәнки ә чикәј јә чи јә чијикәрә вәкүрдә.

ОБМЕРЕ́ТЬ, ОБМИРА́ТЬ гл. 1. сүст бирә, әз хүштә рафтә, дүлү рафтә; 2. хүшк бирә мундә, чилид зәрә (әз тәрс).

ОБМЕ́РИТЬ, ОБМЕ́РИВАТЬ гл. пәјмундәнкә фурмундә.

ОБМЕ́РИТЬСЯ, ОБМЕ́РИВАТЬСЯ гл. пәјмундәнкә фурмундә оморә.

ОБМЕСТИ́ гл. чару зәрә, тузүрә вәчирә.

ОБМЕТАТЬ[1], **ОБМЁТЫВАТЬ**[1] гл. 1. әнкүл вәшундә, сириг зәрә; 2. бәстә, бучундә.

ОБМЕТА́ТЬ[2], **ОБМЁТЫВАТЬ**[2] гл. вәдәшәндә (чүклә чинголләhо). *Губы обметало от жара* әз аташ ловhојү вәдәшәнди.

ОБМЕТА́ТЬ[3] см. *обмести*.

ОБМЁРЗНУТЬ, ОБМЕРЗА́ТЬ гл. бәјә зәрә (гирогојү, рујү чилид, гиров күрдә).

ОБМИНА́ТЬ, -СЯ см. *обмять, -ся*.

ОБМИРА́НИЕ сущ. 1. сүст бирәји, әз хүштә рафтәји, дүлү рафтәји; 2. сүсти.

ОБМИРА́ТЬ см. *обмереть.*

ОБМОЗГОВА́ТЬ, ОБМОЗГО́ВЫВАТЬ тоже, что *обдумать*.

ОБМО́ЛВИТЬСЯ гл. 1. то же, что *оговориться*; 2. чуникә куфтирә (фикир нә сохтә).

ОБМО́ЛВКА то же, что *оговорка*.

ОБМОЛО́Т сущ. 1. тәхүлә куфтәнки сохтә оморәнијо кор; 2. куфтә оморијо тәхүл. || *обмолотный* прил. тәхүлкуфи: 1. ән тәхүлкуфтә; 2. әри тәхүлкуфтә hистијо; 3. әри куфтә hистијо (тәхүл).

ОБМОЛОТИ́ТЬ гл. куфтә (тәхүлә).

ОБМОЛО́ТОЧНЫЙ прил. әри тәхүл куфтә hистијо.

ОБМОРО́ЖЕНИЕ, ОБМОРОЖЕ́НИЕ сущ. бәјә дорәји, бәјә зәрәји (бәрдәји).

ОБМОРО́ЗИТЬ гл. бәјә дорә (јә бәхш ән чәндәкә). *Обморозить уши* кушhорә бәјә дорә.

ОБМОРО́ЗИТЬСЯ гл. бәјә зәрә (бәрдә).

О́БМОРОК сущ. сүсти, әз хүштә рафтәји, дүлү рафтәји.

ОБМОРО́ЧИТЬ см. *морочить*.

ОБМОТА́ТЬ, ОБМА́ТЫВАТЬ гл. вәпучундә, дәпучундә: 1. киникәрә, чуникәрә ә чүникәрәво. *Обмотать шею шарфом* кәрдәнә ә шарфәво дәпучундә; 2. чүникәрә ә пәсә-пишој чүникә. 1. вәбучирә, дәпучирә; 2. вәбучундә оморә, дәпучундә оморә.

ОБМОТА́ТЬСЯ, ОБМА́ТЫВАТЬСЯ гл. 1. вәбучирә, дәпучирә; 2. вәбучундә оморә, дәпучундә оморә.

ОБМОЧИ́ТЬ, ОБМА́ЧИВАТЬ гл. 1. тар сохтә (әз гирогhо, јә новкә битәв); 2. зир хуштәрә тар сохтә (ә ишәво).

ОБМОЧИ́ТЬСЯ, ОБМА́ЧИВАТЬСЯ гл. 1. тар бирә, сохтә оморә (әз гирогhо, јә новкә битәв); 2. зир хуштәрә тар сохтә (ә ишәво).

ОБМУРОВА́ТЬ см. *муровать*.

ОБМЫВА́НИЕ сущ. шуштә, шуштәји; шуштә тәмиз сохтәји.

ОБМЫВА́ТЬ см. *обмыть*.

ОБМЫ́ВКА и ОБМЫВА́НИЕ сущ. шуштәји, шуштә тәмиз сохтәји (чүникәрә шуштә, тәмиз сохтәнкә бирәнијо кор).

ОБМЫ́ЛОК сущ. тикәләј сәһәбу (әз кор бирә сәһәбу мундијо).

ОБМЫ́ТЫЙ, прич. шуштә; шуштә тәмиз сохтә оморијо.

ОБМЫ́ТЬ, ОБМЫВА́ТЬ гл. шуштә; шуштә тәмиз сохтә.

ОБМЫ́ТЬСЯ, ОБМЫВА́ТЬСЯ гл. шуштә оморә; шуштә тәмиз сохтә оморә.

ОБМЯ́КНУТЬ, ОБМЯКА́ТЬ гл. 1. нәрм бирә, сов бирә; 2. нәрмтә бирә, нәрмә дүл бирә.

ОБМЯ́ТЬ, ОБМИНА́ТЬ гл. вәшиширә (әри кәрәк hистијо форма дорә әз рујү шиширә: нәрмә, совә чирә)

ОБМЯ́ТЬСЯ гл. вәшиширә оморә.

ОБНАГЛЕ́ТЬ см. *наглеть*.

ОБНАГЛИ́ТЬ гл. гудуз сохтә, биһәјо сохтә

ОБНАДЁЖИТЬ, ОБНАДЁЖИВАТЬ гл. 1. то же, что *обещать*; 2. орхојин сохтә, имид дорә.

ОБНАЖЁННЫЙ прил. бирәһнә (ә тәнү чи нәвәријо), разг. лүт. II *обнажённость* сущ. бирәһнәји.

ОБНАЖИ́ТЬ, ОБНАЖА́ТЬ гл. 1. вокундә, рәһо hиштә; 2. бирәһнә сохтә, тәнбирәһнә сохтә; 3. бизу сохтә, hовунүрә, hәјбүрә ә рүј вәдәшәндә.

ОБНАЖИ́ТЬСЯ, ОБНАЖА́ТЬСЯ гл. 1. бирәһнә, тәнбирәһнә бирә (мундә), тән хүштәрә вәкәнда; 2. вокундә оморә.

ОБНАРУ́ЖЕНИЕ, ОБНАРУЖЕ́НИЕ сущ. 1. офтәји, кәштә офтәји; 2. Бурбундәји, бурбундә оморәји, мәһлүм бирәји (сохтәји).

ОБНАРУ́ЖИТЬ, ОБНАРУ́ЖИВАТЬ гл. 1. офтә, кәштә офтә; 2. винирә, вокундә; 3. бурбундә, мәһлүм сохтә.

ОБНАРУ́ЖИТЬСЯ, ОБНАРУ́ЖИВАТЬСЯ гл. 1. офтә оморә; 2 вәди бирә; 3. мәһлүм бирә, мәһлүм сохтә оморә, ә рүј вәдироморә.

ОБНЕСТИ́, ОБНОСИ́ТЬ гл. 1. ә пәсәпишоју чүникә кәширә (чапар, бору,.); пәсәпишојүрә бәстә; 2. ә јон үшү рафтә, јәки-јәки hәммәрә чүникә дорә; 3. чүникә бәхш сохтәнки киникәрә әз јор вәдәшәндә.

ОБНИМА́НИЕ сущ. гәлкүрдә, гичогзәрә.

ОБНИМА́ТЬ, -СЯ см. *обнять, -ся*.

ОБНИ́МКА сущ. *в обнимку* гәләгәл. *Гулять в обнимку* гәләгәл кәштә; 2. *сидеть в обнимку* гәләгәл нүштә.

ОБНИЩА́ЛЫЙ прил. hони бириjо, ә вәчивәчи чарустијо, hони, вәчивәчи. II *обнища́лость* сущ. hонији, вәчивәчији, hол ән hони (ән вәчивәчи).

ОБНИЩА́ТЬ см. *нищать*.

ОБНО́ВА см. *обновка*.

ОБНОВИ́ТЬ, ОБНОВЛЯ́ТЬ гл. 1. таза сохтә, нүк сохтә; 2. сүфтә сохтә; чүникәрә тазалә (јәкимүн бо) кор сохтә, ә дәс күрдә.

ОБНОВИ́ТЬСЯ, ОБНОВЛЯ́ТЬСЯ гл. таза бирә (сохтә оморә), нүк бирә (сохтә оморә).

ОБНО́ВКА сущ. таза чи (мәһс, оводуни).

ОБНОВЛЕ́НИЕ сущ. 1. таза сохтәји, нүк сохтәји; 2. таза бирәји (сохтә оморәји), нүк бирәји (сохтә оморәји).

ОБНОВЛЁННЫЙ прил. таза бириjо (сохтә оморијо), нүк бириjо (сохтә оморијо).

ОБНОСИ́ТЬ[1] гл. 1. вокундә вәрдүш бирә (оводунирә, мәһсә); 2. күһнә сохтә, вокундә дурра (оводунирә, мәһсә).

ОБНОСИ́ТЬ[2] см. *обнести*.

ОБНО́СКИ сущ. кӯһнә оводуни, чундури, нимдоштә оводуни.

ОБНЮ́ХАТЬ, ОБНЮ́ХИВАТЬ гл. буј сохтә (һәр тарафүрә).

ОБНЮ́ХАТЬСЯ, ОБНЮ́ХИВАТЬСя гл. дүјәкирә буј сохтә.

ОБНЯ́ТЬ, ОБНИМА́ТЬ гл. гәл күрдә, гичог зәрә.

ОБНЯ́ТЬСЯ, ОБНИМА́ТЬСЯ гл. гәләгәл бирә, дү-јәкирә гәл күрдә.

ОБОБРА́ТЬ, ОБИРА́ТЬ гл. бирә-нәбирәјүрә вәкүрдә, јүрә сүнч сохтә; 2. чирә, вәчирә әз чү чуникәрә.

ОБОГАТИ́ТЬ, ОБОГАЩА́ТЬ гл. һошир сохтә.

ОБОГАТИ́ТЬСЯ, ОБОГАЩА́ТЬСЯ гл. һошир бирә, һошир сохтә оморә.

ОБОГАЩЕ́НИЕ сущ. һошири, һошир сохтәји, һошир бирәји, һошир сохтә оморәји.

ОБОГАЩЁННЫЙ прил. һошир биријо, һошир сохтә оморијо.

ОБОГНА́ТЬ, ОБГОНЯ́ТЬ гл. кироштә, ә пәсә һиштә кирә, чүрә; пишово офторә әз ки, әз чү.

ОБОГНУ́ТЬ, ОГИБА́ТЬ гл. 1. ә пәсә-пишој, әз јон ән чуникә чәрх хурдә рафтә; 2. гәд сохтә кировундә (ә чәрхә чи). *Обогнуть обруч вокруг бочки* ә чоллок киштн кировундә.

ОБОГРЕВА́НИЕ сущ. 1. кәрм вәровундәји, сохтәји; 2. кәрм бирәји, кәрм вәроморәји.

ОБОГРЕВА́ТЕЛЬ сущ. кәрмвәрову (кәрм вәровундәнијо, сохтәнијо апарат).

ОБОГРЕВА́ТЕЛЬНЫЙ прил. кәрмвәрову (әри кәрмвәровундә һистијо).

ОБОГРЕ́ТЬ, ОБОГРЕВА́ТЬ гл. 1. кәрм вәровундә, сохтә; 2. дүл дорә, дүләкәрми дорә киникәрә, тимор сохтә киникәрә.

ОБОГРЕ́ТЬСЯ, ОБОГРЕВА́ТЬСЯ гл. кәрм бирә, кәрм вәроморә.

ОБОДРА́НЕЦ то же, что *оборванец*. II *ободра́нка* сущ. әзини зән (духтәр).

ОБОДРА́ТЬ, ОБДИРА́ТЬ гл. 1. кәндә, вәкәндә чуникәрә әз һәр тарафү, јүрә бирәһнә сохтә; 2. бирә-нәбирәјүрә вәкүрдә.

ОБОДРЕ́НИЕ сущ. дүлдорә, ковунәдорә, һәвәсдорә, дүл дорәји, ковунә дорәји, һәвәс дорәји.

ОБОДРИ́ТЬ, ОБОДРЯ́ТЬ гл. дүл дорә, ковунә дорә, һәвәс дорә.

ОБОДРИ́ТЬСЯ, ОБОДРЯ́ТЬСЯ гл. дүллү бирә, һәвәслү бирә.

ОБОЕСТОРО́ННИЙ прил. дүрүјә, дүтарафә.

ОБОЖРА́ТЬСЯ гл. амбар хурдә, вәсәхури сохтә.

ОБО́З сущ. дәстә (ән шәлә бәрдәнијо һәсбһо, һәрәбәһо вә јә чијикәһо).

ОБОЗВА́ТЬ, ОБЗЫВА́ТЬ гл. вәшмәрдә кирә, нәлојигә кофһо куфтирә ә ки, ә сәрү хәрәбә нум вәнорә.

ОБОЗЛИ́ТЬ, -СЯ см. *злить, -ся*.

ОБОЗНА́ЧЕНИЕ сущ. 1. бурбундәји, нүшунә вәнорәји, нүшунә сохтәји, бурбундә оморәји, нүшунә вәнорә оморәји, нүшунә сохтә оморәји; 2. нүшунә.

ОБОЗНА́ЧИТЬ, ОБОЗНАЧА́ТЬ гл. 1. бурбундә, нүшунә вәнорә, нүшунә сохтә; 2. кофәво бурбундә.

ОБОЗНА́ЧИТЬСЯ, ОБОЗНАЧА́ТЬ гл. бурбундә оморә, винирә оморә, вәди бирә, мәһлүм бирә. *Вдали обозначились горы* әз дур дорһо вәди бисто.

ОБО́ЗНИК сущ. јәки әз ә дәстәј шәләбәрдәкорһо дәријо одоми.

ОБОЗРЕВА́ТЕЛЬ сущ. 1. устар. дәниширәкор, фәһм сохтәкор (ә чуникә дәниширәнијо, чуникәрә фәһм сохтәнијо одоми); 3. әз товунәј чүһојикә кутәһә мәһлүмотһо дорәнијо одоми).

ОБОЗРЕ́ТЬ гл. әз чум кировундә, дәниширә

ОБО́И сущ. обој (ә дорүј хунә ә дувор вокосундәнүтһо когоз).

ОБОЙТИ́ гл. 1. кироштә (киникәрә), әз јү пишотә офторә; 2. фурмундә, луб оморә; 3. ә амбарә чикәһо, ә јон амбарһо бирә; 4. ә һәммә чикәһој ән чуникә бирә.

ОБОЙТИ́СЬ гл. 1. ә рәһ рафтә (ә киникәрәво һәр чүтам кири); 2. хуб вәрастә; 3. ә һистијо рази бирә.

ОБО́ЙЩИК сущ. ә мебел рүј кәширәнијо уста.

ОБОКРА́ДЕННЫЙ см. *обкраденный*.

О́БОК прост. 1. нареч. ә јон, ә бинә; 2. предлог ә јонү, ә бинәјү.

ОБОКРА́СТЬ, ОБОКРА́ДЫВАТЬ гл. дүздирә, дүзди сохтә (ә чүчојикә, бирә-нәбирәј ән киникәрә дүздирә).

ОБОЛВА́НИТЬ, ОБОЛВА́НИВАТЬ гл. прост. 1. кирә фурмундә, разг. хәр сохтә; 2. сәрүрә хәрәб, јә новкә лап кутәһ чирә.

ОБОЛГА́ТЬ то же, что *оклеветать*.

ОБОЛО́ЧКА сущ. гобуг, пуст (чуникәрә дәпучундијо руји гәд).

ОБОЛТУС сущ. прост. әгүлсүз (хәр), оворә, тәмбәл.

ОБОЛЬСТИ́ТЕЛЬ сущ. фурмундәкор (у коми ки, киникәрә фурмунди, фурмундәни, әз рәћ, әз сәр вәдәшәндәни). II *обольсти́тельница* әзини зән (духтәр).

ОБОЛЬСТИ́ТЬ, ОБОЛЬЩА́ТЬ гл. 1. ә минәћәфи, јә новкә ә тиморәво фурмундә, ә дәс вәкүрдә; 2. фурмундә, әз рәћ, әз сәр вәдәшәндә (зәнә).

ОБОЛЬСТИ́ТЬСЯ, ОБОЛЬЩА́ТЬСЯ гл. фурмундә оморә, әз рәћ, әз сәр вәдарафтә.

ОБОМЛЕ́ТЬ, ОБОМЛЕВА́ТЬ гл. хүшк бирә, чилид зәрә (әз тәрс, әз нәкумијә хәбәр).

ОБОНЯ́НИЕ сущ. бујдани; бујданүстәји.

ОБОНЯ́ТЬ гл. бујданүстә, ә бујәво данүстә. II *обоня́тельный* прил. бүји: 1. ән бүј; 2. әри бујданүстә ћистијо.

ОБОРА́ЧИВАТЬ, -СЯ см. *обернуть, -ся.*

ОБОРВА́НЕЦ сущ. 1. дышдулулу (оводунићојү пара-пара ћистијо); 2. оворә. || *оборва́нка* әзини зән (духтәр).

ОБОРВА́НИЕ сущ. 1. вәкәндәји, кәндәји, чирәји әз һәммә тарафү; 2. кофүрә бурраји, коф сохтә нәћиштәји.

ОБОРВА́ТЬ, ОБРЫВА́ТЬ гл. 1. вәкәндә, кәндә, чирә әз һәммә тарафү; 2. кофүрә бурра, коф сохтә нәћиштә; 3. ә нәкуми, һә ә јә бо појундә, бурра чуникәрә, пишој чүникәрә.

ОБОРВА́ТЬСЯ, ОБРЫВА́ТЬСЯ гл. ә нәкуми бурра оморә.

ОБО́РВЫШ сущ. лаћлаћи: ә тәнү пара-парајә оводүни, чундури вәријо одоми (амбари вәхт ә товунәј һәјил).

ОБОРУ́ДОВАТЬ гл. дуз сохтә, ћәзүр сохтә, чү кәрәкикә норә, дорә.

ОБО́РЫШ сущ. әхоримундә (дивих сохтә бәгдә мундијо чи).

ОБОСНО́ВАННЫЙ прич. прил. бинәјүрә бурбундә оморијо, субут биријо (сохтә оморијо).

ОБОСНОВА́ТЬ, ОБОСНО́ВЫВАТЬ гл. бинәјүрә бурбундә, субут сохтә.

ОБОСНОВА́ТЬСЯ, ОБОСНО́ВЫВАТЬСЯ гл. бинә дәшәндә, мәскән дәшәндә, чикәј хүштәрә сәхт сохтә, бинәлү бирә.

ОБОСО́БИТЬ, ОБОСОБЛЯ́ТЬ, ОБОСА́БЛИВАТЬ О гл. чиро сохтә (әз гәд һәммә).

ОБОСО́БИТЬСЯ, ОБОСОБЛЯ́ТЬСЯ, ОБОСА́БЛИВАТЬ гл. чиро бирә (әз һәммә), тәћно мундә.

ОБОСО́БЛЕННЫЙ I прич. 1. чиро бирijo (сохтә оморијо); 2. прил. чиро, тәћно. || *обосо́бленность* сущ. чиројu, тәћнојu.

ОБО́ЧИНА сущ. гирог, әтәк. *Обочина дороги* гирог рәћ.

ОБОЮ́ДНО нареч. дүтарафи.

ОБОЮ́ДНОСТЬ сущ. дүтарафијu.

ОБОЮ́ДНЫЙ прил. дүтарафи(-ә) (ән һәр дү тараф сарф ћистијо). *По обоюдному соглашению* ә дүтарафи разијәтирәво.

ОБОЮДОВЫ́ГОДНЫЙ прил. әри һәр дү тараф сарф ћистијо.

ОБРАБО́ТАТЬ, ОБРАБА́ТЫТАТЬ гл. ә сәрү кор сохтә: 1. әри чүникә ћәзүр сохтә; 2. ә јү кори сохтәрәво әри чүникә сохтә мәчбур сохтә;

ОБРА́ДОВАТЬ, -СЯ см. *радоваться*.

О́БРАЗ сущ. 1. сурәт, сифәт, шикил. *Потерять человеческий образ* сифәт инсонјәтирә вир сохтә; 2. хәјол (ә пишој чум оморәнијо, ә јор мундијо чи); 3. тәһәрз. *Образ жизни* тәһәрз зиндәкуни.

ОБРАЗЕ́Ц сущ. нумунә. *Образцы изделия* нумунәһој ән гүчбирә чиһо; *этот человек – образец мужества* и одоми нумунәј мәрдини.

ОБРАЗИ́НА сущ. ћәјбәчәр.

ОБРАЗОВА́НИЕ[1] сущ. дуз бирәји, сохтәји; ћәмәл оморәји, овурдәји. *Образование гор* ћәмәл оморәји ән догћо.

ОБРАЗОВА́НИЕ[2] сущ. хундәји, савод.

ОБРАЗО́ВАННЫЙ[1] прил. дуз бирijo, ћәмәл оморijo.

ОБРАЗО́ВАННЫЙ[2] прил. саводлү, хундәкор. *Образованный человек* саводлүјә (хундәкорә) одоми. II *образо́ванность* сущ. саводлүји.

ОБРАЗОВА́ТЕЛЬ сущ. дуз сохтәкор, ћәмәл овурдәкор, офуррәкор.

ОБРАЗОВА́ТЬ, ОБРАЗО́ВЫВАТЬ гл. дуз сохтә, ћәмәл овурдә, офуррә.

ОБРАЗОВА́ТЬСЯ, ОБРАЗО́ВЫВАТЬСЯ гл. 1. ћәмәл оморә; 2. дуз бирә. *Не беспокойтесь, все образуется* дүләпәсә нә бошит, һәммә дуз имбу. 2. дуз сохтә оморә, офуррә оморә.

ОБРАЗУ́МИТЬ, ОБРАЗУ́МЛИВАТЬ гл. әгүлмәнд сохтә, ә сәрү әгүл дәшәндә.

ОБРАЗУ́МИТЬСЯ, ОБРАЗУ́МЛИВАТЬСЯ гл. әгүлмәнд бирә, ә сәрү әгүл оморә.

ОБРАЗЦО́ВЫЙ прил. нумунəји (нумунə бирə данүстəнијо, нумунə һистијо). || *образцо́вость* сущ. нумунəји: 1. нумунə бирəји; нумунə бирəданүстəји.

ОБРАМИ́ТЬ, ОБРАМЛЯ́ТЬ гл. ə рамкə (ə гоб) дəшəндə.

ОБРАМЛЕ́НИЕ сущ. ə рамкə (ə гоб) дəшəндəји.

ОБРАМЛЁННЫЙ прич. ə рамкə (ə гоб) дəшəндə оморијо.

ОБРАТИ́МЫЙ прил. чарустəнијо, вокəштəнијо, вокəштə данүстəнијо, ə һəвəл һол хүштə вокəштə данүстəнијо. II *обрати́мость* сущ. чарустəји, вəкəштəји, вəкəштə данүстəји, ə һəвəли һол хүштə вəкəштə данүстəји.

ОБРАТИ́ТЬ, ОБРАЩА́ТЬ гл. чарундə: 1. ə коми тарафикə; 2. əри чүникə сохтə бовориими дорə; 3. ə чүникə, киникə. *Обратить воду в пар* овə ə буг чарундə. <> *Обратить внимание* фикир дорə.

ОБРАТИ́ТЬСЯ гл. чарустə, чарундə оморə.

ОБРА́ТНЫЙ прил. пəсəвоји: 1. əз оморə тараф пəсəво чарундə оморијо; 2. и тарафикəј ən чүникə; 3. ə чүникəрəво дуз нəс оморənијо.

ОБРА́ТНО нареч. пəсəво. II *туда и обратно* нареч. һəчунəво вə пəсəво.

ОБРАЩА́ТЬСЯ гл. 1. см. *обратиться*; 2. кор бирə, кор сохтə оморə, чəрх хурдə. *У нас обращаются новые денежные знаки* ə иму таза пулһо ədəј кор бирə; 3. ə ки, ə чү киро хүштəрə бəрдə, дəниширə.

ОБРЕЗА́НИЕ[1] сущ. 1. бурра, бурраји; 2. гəлəм, гəлəм сохтəји.

ОБРЕЗА́НИЕ[2] сущ. мило, мило сохтəји.

ОБРЕ́ЗАТЬ[1], **ОБРЕ́ЗЫВАТЬ** гл. 1. бурра, 2. гəлəм сохтə.

ОБРЕЗА́ТЬ[2] гл. мило сохтə.

ОБРЕ́ЗКОВЫЙ прил. əз тикə, əз тикə-тикəһо гүч биријо (сохтə оморијо).

ОБРЕЗНО́Й прил. гирогү бурра оморијо.

ОБРЕ́ЗОК сущ. тикə (əз чүникəрə бурра мундијо).

ОБРЕМЕНЕ́НИЕ сущ. зəһмət, сəһəр дорəји; ə зəһмət, ə сəһəр, ə чətини вənкəстəји.

ОБРЕМЕНИ́ТЕЛЬНОСТЬ сущ. зəһмət, сəһəр, курунди, чətини.

ОБРЕМЕНИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. курунд, зəһмətлү, сəһəрлү, чətин.

ОБРЕМЕНИ́ТЬ, ОБРЕМЕНЯ́ТЬ гл. зəһмət, сəһəр дорə, ə зəһмət, ə сəһəр, ə чətини вənкəстə (дəшəндə).

ОБРЕСТИ́, ОБРЕТА́ТЬ гл. офтə, вəсторə, вəкүрдə.

ОБРЕСТИ́СЬ гл. офтə (вəсторə, вəкирдə) оморə.

ОБРЕЧЁННЫЙ прил. чорəсүз. *Больной обречён* нəчогə чорə нисти. II *обречённость* сущ. чорəсүзи (чорə нəбирəји).

ОБРИСОВА́ТЬ гл. 1. хит кəширə (ə пəсə-пишојү хит кəширə); 2. ə кофəво бурбундə.

ОБРИСОВА́ТЬСЯ гл. вəди бирə. *Вдали обрисовались горы* əз дур догһо вəди бисторут.

ОБРИ́ТЬ, ОБРИВА́ТЬ гл. чирə (ə сəрчирəво). *Обрить голову* сəрə чирə(ə сəрчирəво).

ОБРИ́ТЬСЯ, ОБРИВА́ТЬСЯ гл. сəр хүштəрə чирə (ə сəрчирəво).

ОБРОНИ́ТЬ гл. 1. нəгəстəнки вənкəстə, вир сохтə. *Обронить ключ* очорə вənкəстə вир сохтə; 2. перен. зирзувуни куфтирə.

ОБРУБА́ТЬ гл. *обрубить*[1, 2].

ОБРУБА́ТЬСЯ гл. бура оморə; бурра, кутəһ сохтə оморə.

ОБРУБИ́ТЬ[1] гл. бурра, кутəһ сохтə.

ОБРУБИ́ТЬ[2] гл. гирогурə гəд сохтə духтə (ən сифрорə, јəјлугə вə ən јə чиоһјкəрə).

ОБРУ́БКА сущ. бурраји, кутəһ сохтəји.

ОБРУ́БЛЕННЫЙ[1] прил. бурра оморијо; бурра кутəһ сохтə оморијо.

ОБРУ́БОК сущ. 1. кутук, əз дор бурра оморијо тикə, күрдүн; 2. əз чүникə бурра оморијо тикə.

ОБРУГА́ТЬ см. *ругать*.

ОБРУСЕ́ВШИЙ, ОБРУСЕ́ЛЫЙ прил. урус биријо, ə урус чарустијо (ə зувун, ə һədətһо киро).

ОБРУСЕ́НИЕ сущ. урус бирəји, ə урус чарустəји.

ОБРУСЕ́ТЬ гл. ə урус чарустə (ə зувун, ə һədətһо киро).

О́БРУЧ сущ. чənбəр, киштi.

ОБРУЧЕ́НИЕ сущ. гүдүши, ənкүштəри дорəји.

ОБРУЧЕ́ННЫЙ прил. 1. ənкүштəри вəкүрдијо; 2. нумкүрдəхунд.

ОБРУЧИ́ТЬ, ОБРУЧА́ТЬ гл. ənкүштəри дорə.

ОБРУЧИ́ТЬСЯ, ОБРУЧА́ТЬСЯ гл. ənкүштəри вəкирдə.

О́БРУЧНЫЙ, ОБРУ́ЧНЫЙ прил. чənбəри, киштијо; ən чənбəр, ən киштi.

ОБРУ́ШИТЬ, ОБРУ́ШИВАТЬ гл. 1. вәчарундә, вәнкәстә; 2. курундә чирә шәндә, фирсорә ә сәр чүникә. *Обрушить бомбы на врага* ә сәр дүшмә бомбәһо шәндә.

ОБРУ́ШИТЬСЯ, ОБРУ́ШИВАТЬСЯ гл. 1. вәчарустә; офторә; фурагустә; 2. бирә, ә сәрү оморә, тиһи бирә. *На него обрушилась масса несчастий* ә сәр ән у амбарә боләһо тиһи бири; *обрушиться на врага* ә сәр дүшмә офторә.

ОБРЫ́В сущ. 1. см. *оборвать*; 2. бурачикә(чүникә буррурijo чикә); 3. ә гирог никәрә һүндүрә доһор.

ОБРЫВА́ТЬ, -СЯ см. *оборвать, -ся*.

ОБРЮ́ЗГЛЫЙ прил. шәлтов, пустү дулулу һистијo.

ОБРЮ́ЗГНУТЬ гл. шәлтов бирә, амбар голин бирә, пустү дулулу бирә.

ОБРЯ́Д сущ. һәдәт. *Свадебные обряды* һәдәтһoj һәрсији.

ОБРЯДИ́ТЬ гл. 1. тәнүрә вокундә, ә тәнү вокундә. *Обрядить в новое платье* ә тәнү таза булшәj вокундә; 2. рури-шүгәмбәjүрә вәдәшәндә (ән шүһүд сохтә оморијo һәjвонә).

ОБСАДИ́ТЬ, ОБСА́ЖИВАТЬ гл. ә пәсә-пишојү, ә jонһojү, ә гирогһojү (дор-дирәх) коштә. *Обсадить дорогу деревьями* ә гирогһoj рәһ дорһo коштә.

ОБСА́ДКА сущ. ә пәсә-пишојү, ә jонһojү, ә гирогһojү (дор-дирәх) коштәji.

ОБСА́ЛЕННЫЙ прил. рүгәни биријo, сохтә оморијo; ә рүгән билисмол биријo.

ОБСА́ЛИТЬ, ОБСА́ЛИВАТЬ гл. рүгәни сохтә, рүгәнмоли сохтә.

ОБСА́СЫВАТЬ см. *обсосать*.

ОБСА́ХАРИТЬ, ОБСА́ХАРИВАТЬ гл. шәкәри сохтә, ә һәммәjү шәкәр совустә

ОБСЕМЕНИ́ТЬ, ОБСЕМЕНЯ́ТЬ гл. коштә, тум шәндә. II *обсеменéние* сущ. коштәji, тум шәндәji, тум шәндәнкә сохтә оморәнијo кор.

ОБСЕ́СТЬ гл. нүштә (ә пәсә-пишоj ән чүникә, киникә).

ОБСЕ́ЧЬ, ОБСЕКА́ТЬ гл. 1. бурра, бурра шәндә, бурра кутәһ сохтә (әз һәммә тарафһojү), бурра кутәһ сохтә; 2. тироширә (һәммә тарафһojүрә). II *обсека́ние* сущ. 1. бурра кутәһ сохтәji(әз һәммә тарафһojү); 2. тироширәji (һәммә тарафһojүрә).

ОБСКАКА́ТЬ сл. 1. ә һәсбәво һәммәрә кирошә; 2. ә һәсбәво ә пәсәпишоj ән киникә, ән чүникә кәштә.

ОБСЛЕ́ДОВАТЕЛЬ сущ. дәниширәкор (әри әз товунәj чүникә данүстә дәниширәнијo одоми). II *обсле́довательница* әзини зән (духтәр).

ОБСЛЕ́ДОВАТЬ сл. дәниширә (әри әз товунәj чүникә данүстә, чүникәрә вәмухтә).

ОБСЛУ́ТА сущ. 1. гуллуг (киникәрә гуллуг сохтәji); 2. гуллугчиһо (гуллуг сохтәнијo одомиһо).

ОБСЛУ́ЖИВАТЬ, ОБСЛУ́ЖИТЬ гл. гуллуг сохтә: 1. ә хәjол киникә бирә, гуллугүрә вәровундә; 2. кор сохтә, дәниширә. *Обслуживать несколько станков* ә jә чәнд донә дәзкоһo кор сохтә. II *обслу́живание* гуллуг сохтәji; әри гуллугсохтә бирәнијo кор.

ОБСЛЮНИ́ТЬ гл. һәммәjүрә туфи сохтә, ә туфәво тар сохтә.

ОБСЛЮНЯ́ВИТЬ то же, что *обслюнить*.

ОБСМОТРЕ́ТЬ, ОБСМА́ТРИВАТЬ то же, что *осмотреть*.

ОБСМОТРЕ́ТЬСЯ, ОБСМА́ТРИВАТЬСЯ то же, что *осмотреться*.

ОБСОЛИ́ТЬ гл. мүнүк зәрә, һәммәjүрә мүники сохтә.

ОБСОСА́ТЬ гл. 1. чумустә (әз һәр тарафү, һәммәjүрә; 2. перен. әз товунәj чүникә һәртарафи коф сохтә.

ОБСО́ХНУТЬ, ОБСЫХА́ТЬ гл. хүшк, хүшктә бирә. *Одежда обсохла* оводуниһо хүшк бири.

ОБСТА́ВИТЬ, ОБСТАВЛЯ́ТЬ гл. дәчирә: 1. ә пәсә-пишојү чүһојикәрә; 2. дуз сохтә, вәравундә, күнчундә.

ОБСТА́ВИТЬСЯ, ОБСТАВЛЯ́ТЬСЯ гл. дәчирә оморә: 1. ә пәсә-пишојү чүһојикә; 2. дуз сохтә оморә, вәравундә оморә, күнчундә оморә.

ОБСТАНО́ВКА сущ. 1. мебел, чи-чәм ән гәд хунә; 2. бәрәнкоһ.

ОБСТИРА́ТЬ, ОБСТИ́РЫВАТЬ гл. оводуниһоj ән jә чәнд одомирә, jә новкә һәммә оводуниһоj ән jә одомирә шуштә.

ОБСТОЯ́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. һәртарафи, битәв, дуз; 2. әзуни, ә коми ки имбу имид бәстән; бовор сохтәни.

ОБСТРА́ГИВАТЬ см. *обстрогать*.

ОБСТРА́ИВАТЬ, -СЯ см. *обстроить, -ся*.

ОБСТРЕ́Л сущ. кулуләбәран (әз jә чәнд jәрәг ә сәр ән jә чи кулулә, бомбә шәндәji).

ОБСТРЕЛЯ́ТЬ, ОБСРЕ́ЛИВАТЬ гл. кулуләбәран сохтә.

ОБСТРЕЛЯ́ТЬСЯ, ОБСРЕ́ЛИВАТЬСЯ гл. ә дәһво хутә бирә.

ОБСТРИГА́ТЬ см. *остричь.*

ОБСТРИ́ЧЬ, -СЯ см. *стричь, -ся.*

ОБСТРО́ГАТЬ, ОБСТРА́ГИВАТЬ гл. тирошира (hаммэ тарафhojγрэ)

ОБСТРО́ИТЬ, ОБСТРА́ИВАТЬ гл. вокундэ (hаммэ тарафhojγрэ, э hаммэ тарафhojγ).

ОБСТРО́ИТЬСЯ, ОБСТРА́ИВАТЬСЯ гл. эри хγштэ вокундэ (хунэ вэ jэ чиhojкэ).

ОБСТУПИ́ТЬ, ОБСТУПА́ТЬ гл. э пэсэпишojγ пojистэ, э hэрэ дэшэндэ (киникэрэ, чγникэрэ).

ОБСУДИ́ТЬ, ОБСУЖДА́ТЬ гл. мэслэhэт сохтэ (эз товунэj чγникэ). II *обсужде́ние* сущ. мэслэhэт, мэслэhэт сохтэji.

ОБСУ́ШЕННЫЙ прич. хγшк сохтэ оморијо.

ОБСУ́ШИВАНИЕ сущ. хγшк сохтэji, хγшк сохтэ оморэji.

ОБСУШИ́ТЬ, ОБСУ́ШИВАТЬ гл. хγшк сохтэ (эз руj, hэммэjγрэ), эри хγшк бирэ hиштэ.

ОБСУШИ́ТЬСЯ, ОБСУ́ШИВАТЬСЯ гл. 1. хγшк сохтэ (тарэ оводуниhoj хγштэрэ).

ОБСУ́ШКА сущ. хγшк сохтэji, хγшк сохтэ оморэji.

ОБСЧЁТ сущ. э hэг-hисоб дэрафтэji (фурмундэji, кэм дорэji).

ОБСЧИТА́ТЬ, ОБСЧИ́ТЫВАТЬ гл. э hэг-hисоб дэрафтэ (фурмундэ, кэм дорэ).

ОБСЧИТА́ТЬСЯ, ОБСЧИ́ТЫВАТЬСЯ гл. э hэг-hисоб фурмундэ оморэ.

ОБСЫ́ПАТЬ, ОБСЫПА́ТЬ гл. дэкундэ, шэндэ, лов сохтэ, рихундэ (э сэр чγникэ). II *обсыпа́ние* сущ. дэкундэji, шэндэji, лов сохтэji (э сэр чγникэ).

ОБСЫ́ПАТЬСЯ, ОБСЫПА́ТЬСЯ гл. тиhи бирэ, рихтэ. *Штукатурка обсыпалась* сувог тиhи бири. II *обсыпа́ние* сущ. тиhи бирэji, рихтэji.

ОБСЫХА́ТЬ см. *обсохнуть.*

ОБТА́ЧИВАТЬ см. *обточить.*

ОБТА́ЯТЬ, ОБТА́ИВАТЬ гл. чилидγ hэл бирэ (эз зэвэр, jэ новкэ эз гирогhо).

ОБТЕРЕ́ТЬ, ОБТИРА́ТЬ гл. пэкундэ, совустэ (руj эн чγникэрэ).

ОБТЕРПЕ́ТЬСЯ гл. хутэ бирэ, вэрдγш бирэ.

ОБТЕСА́ТЬ, ОБТЁСЫВАТЬ гл. тироширэ: 1. hомовор сохтэ; 2. перен. э jγ хγштэрэ эрэhбэрдэ вомухтэ. II *обтёска* сущ. тироширэji, тироширэ оморэji.

ОБТЕСА́ТЬСЯ, ОБТЁСЫВАТЬСЯ гл. разг. хγштэрэ эрэhбэрдэрэ вомухтэ.

ОБТИРА́НИЕ сущ. 1. покундэjипокундэ оморэji; 2. совустэji, совустэ оморэji; 3. тэнэ э тарэдэсмолэво покундэji; 4. эри совустэ дэрму.

ОБТИРА́ТЬ см. *обтереть.*

ОБТИ́РКА сущ. 1. см. *обтирание:* 2. дэсмол (эри чγникэрэ покундэ).

ОБТОПТА́ТЬ гл. тэпикэтэпик сохтэ, э тэпикэво (поjэво) вошиширэ, шиширэ. <> *Обтоптать пороги* конэj дэрγрэ вэдэшэндэ (визор сохтэ).

ОБТОЧИ́ТЬ, ОБТАЧИВАТЬ гл. тироширэ, hомовор сохтэ. II *обта́чивание* сущ. тироширэji, hомовор сохтэji.

ОБТО́ЧКА сущ. тироширэji, тироширэ оморэji, hомовор сохтэji, hомовор сохтэ оморэji.

ОБТРЁПАННЫЙ I прич. 1. эз вокундэ кγhнэ бириjо, парапара бириjо, тγртγр бириjо (эз товунэj оводуни); II прил. эзини оводγни вокундиjо.

ОБТРЕПА́ТЬ, ОБТРЁПЫВАТЬ гл. вокундэ (кγhнэ, парапара, тγртγр сохтэ). *Обтрепал всю одежду* hэммэ оводуниhoj мэрэ вокундэм: кγhнэ, тγртγр сохтэм.

ОБРТЕПА́ТЬСЯ, ОБТРЁПЫВАТЬСЯ гл. эз вокундэ кγhнэ, парапара, тγртγр бирэ.

ОБТЯ́ЖЕЧНЫЙ прил. руjлуги; 1. эн оуjлуг; эри руjкэширэ hистиjо.

ОБТЯ́ЖКА сущ. 1. руj кэширэji, руj кэширэ оморэji: 2. руjлуг. *Диван в кожаной обтяжке* руjлугγ эз пуст hистиjо диван.

ОБТЯЖНО́Й прил. 1. эри руj кэширэ hистиjо. *Обтяжная машина* эри руj кэширэ hистиjо мошин; 2. э руjγ чγникэ кэширэ оморијо. *Обтяжная пуговица* э руjγ мол кэширэ оморијо дукмэ.

ОБТЯ́НУТЫЙ I прич. 1. руjкэширэ (руjγ кэширэ оморијо); II прил. 1. руjкэширэ (руjγ кэширэ hистиjо); 2. тэнк, э тэн вокосирэниjо (оводуни).

ОБТЯНУ́ТЬ, ОБТЯ́ГИВАТЬ гл. 1. руj кэширэ; 2. дарам, тэнк сохтэ; 3. кэширэ.

ОБТЯНУ́ТЬСЯ, ОБТЯ́ГИВАТЬСЯ гл. буш бирэ, дулулу бирэ. *Канат обтянулся* раса буш бири.

ОБУВА́ТЬ см. *обуть.*

ОБУВА́ТЬСЯ гл. 1. См. *обуться*; 2. мэhchojγ вокундэ оморэ; 3. вокундэ оморэ (мэhc).

ОБУВНО́Й прил. мəһси: 1. ән мəһс; 2. əри мəһс һистијо. *Обувная фабрика* фобрик мəһси.

О́БУВЬ сущ. мəһс.

ОБУ́ГЛИТЬ, ОБУ́ГЛИВАТЬ гл. 1. (сухундə) ə күмүр чарундə, күмүрə хуно сохтə, күмүр сохтə; 2. ə күмүр чарундə оморə, күмүр сохтə оморə.

ОБУ́ГЛИТЬСЯ, ОБУ́ГЛИВАТЬСЯ гл. (сухтə) ə күмүр чарустə, күмүр бирə.

ОБУ́ЗА сущ. разг. шəлə, курундə кор, курунди. *Быть обузой* шəлə бирə.

ОБУЗДА́НИЕ сущ. 1. чилов зəрəји; 2. перен. чиловүрə вəчирəји, појундə, пишојүрə күрдəји.

ОБУЗДА́ТЬ, ОБУ́ЗДЫВАТЬ гл. 1. чилов зəрə; 2. перен. чиловүрə вəчирə, појундə, пишојүрə күрдə. II *обуздание* сущ. 1. чилов зəрəји; 2. перен. чиловүрə вəчирəји, појундə, пишојүрə күрдəји.

ОБУ́ЗИТЬ, ОБУ́ЖИВАТЬ гл. амбар тəнк сохтə. *Обузить платье* булшəјə амбар тəнк сохтə.

ОБУСЛО́ВИТЬ, ОБУСЛА́ВЛИВАТЬ гл. 1. əри чүникə сəбəб бирə, чүникə һəмəл овурдə; 2. əри чүникə игрор сохтə.

ОБУСЛО́ВЛЕННОСТЬ гл. əри чүникə игрор сотə оморəји.

ОБУВА́НИЕ прич. 1. мəһс вокундəји; 2. мəһс вокундəнкə сохтə оморəнијо кор.

ОБУ́ТЬ, ОБУВА́ТЬ гл. 1. мəһс вокундə; 2. мəһсүрə вокундə. *Обуть ребёнка* мəһс ән һəјилə воеундə; 3. мəһс дорə киникəрə. *Одел его, обул и устроил на место* тəнүрəш, мəһсүрəш вокундəм вə ə чикəјүш норəм јүрə.

ОБУ́ТЬСЯ ОБУВА́ТЬСЯ гл. мəһс хүштəрə вокундə.

О́БУХ, ОБУ́Х сущ. голинə тараф ән тичə карасти (амбари вəхт ән тəвəр), пəсəј тəвəр. | II *обушо́к* уменьш. пəсəлəј ән тичə чи (ән тəвəр).

ОБУЧА́ТЬ, -СЯ см. *учить, -ся*.

ОБУЧЕ́НИЕ сущ. хундəји, вомухтəји, нубо вəкүрдəји, вомухтəји (киникəрə), нубо дорəји.

ОБУЧИ́ТЬ, -СЯ см. *учить, -ся*.

ОБУШО́К сущ. күлүнк. II *обушковый* прил. күлүнки: 1. ән күлүнк; 2. ə чү чој күлүнк кор бирəникə.

ОБХА́ЖИВАНИЕ сущ. ə пəсə-пишојү дəчарустəји, чəрх дəрафтəји, ə пəсəјү кироштəји; 2. перен. назүрə хүррə, минəһəфи сохтə, ə зувун күрдə (əри чүникə вəкүрдə).

ОБХА́ЖИВАТЬ гл. 1. см. *обходить*; 2. перен. назүрə хүррə, минəһəфи сохтə, ə зувун күрдə (əри чүникə вəкүрдə); 3. разг. ə дəс вəрдүш сохтə.

ОБХАМИ́ТЬ гл. бирүји сохтə (ə киникə киро); нəлојигə кофһо сохтə (ə киникə).

ОБХВА́Т сущ. 1. гəл, гичог (дəсһорə фирəһ вокундə əјəки күрдəнкə ə һəрə дəмундəнијо фирəһи; 2. 1гəл күрдəнкə (гичог зəрəнкə) сохтə оморəнијо кор.

ОБХВАТА́ТЬ гл. чүлки сохтə, локо-локо сохтə (ə дəсə-дəс сохтəрəво).

ОБХВАТИ́ТЬ, ОБХВА́ТЫВАТЬ гл. 1. гəл күрдə, гичог зəрə; 2. пəсə-пишојүрə күрдə. II *обхва́тывание* сущ. 1. гəл күрдəји, гичог зəрəји; 2. гəл күрдəнкə (гичог зəрəнкə) сохтə оморəнијо кор.

ОБХО́Д сущ. 1. дəчарустəји, чəрх дəрафтəји; 2. кироштəји, əз јонү кироштəји, кироштə рафтəји; 3. кəштəји, дəнишируəји, сəр кəширəји.

ОБХОДИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. меһрибон, хотурхоһ. *Обходительный человек* меһрибонə одоми.

ОБХОДИ́ТЬ[1] гл. кəштə (ə һəммə чикəһо, ə јон ән һəммə бирə). *Обходить весь город* битəв шəһəрə кəштə.

ОБХОДИ́ТЬ[2] см. *обойти*.

ОБХОДИ́ТЬСЯ см. *обойтись*.

ОБХОДНО́Й, ОБХО́ДНЫЙ прил. 1. ə пəсə, јə новкə ə гироги тараф ән дүшмə кироштəнијо; 2. əри ə јə рəһикəрəво, чəрхəчəрх рафтə һистијо.

ОБХО́ДЧИК сущ. дəнишируəкор (чүникəрə, ə чүникə дəнишируəнијо корсох). *Путевой обходчик* ə рəһ дəнишируəкор). II *обхо́дчица* əзини зəн (духтəр).

ОБХОЖДЕ́НИЕ сущ. дəнишируəји. *Вежливое обращение* ə һүрмəтəво дəнишируəји.

ОБХОХОТА́ТЬСЯ гл. разг. шəггə зəрə хəндүстə, тə сироји хəндүстə.

ОБЧЕ́СТЬСЯ см. *обсчитаться*.

ОБЧИ́СТИТЬ, ОБЧИЩА́ТЬ гл. тəмиз сохтə: 1. əз гирогһојү, рүјүрə; 2. бирə-нəбирəјүрə дүздирə; 3. һисти-нистијүрə бəрдə (ə гумор).

ОБЧИ́СТИТЬСЯ, ОБЧИЩА́ТЬСЯ гл. сəртəн хүштəрə тəмиз сохтə.

ОБША́РИТЬ, ОБША́РИВАТЬ гл. кəштə, һəммəрə дəниширрə, дəсə-дəс сохтə.

ОБША́РКАТЬ, ОБША́РКИВАТЬ гл. вокундə түтүр сохтə, совустə түтүр сохтə.

ОБША́РКАТЬСЯ, ОБША́РКИВАТЬСЯ гл. әз вокундә түтүр бирә, әз совустә түтүр ғирә.

ОБША́РПАТЬ. см. *обшаркать*.

ОБША́РПАТЬСЯ см. *обшаркаться*.

ОБШИ́ВКА сущ. ә руј (ә гирогһој) әи чүникә зәрә, духтә, вокосундә оморијо чи.

ОБШИ́РНОСТЬ сущ. 1. фирәһи; 2. амбари, кәләји.

ОБШИ́РНЫЙ прил. 1. фирәһ. *Обширная площадь* фирәһә мәјду; 2. амбар, кәлә. *Обширные планы* кәлә планһо.

ОБШИ́ТЫЙ прил. 1. духтә оморијо, гирогһојү духтә оморијо, күбә зәрә (духтә) оморијо; 2. руј кәширә оморијо (ә тәхтәрәво, ә һовунәво вә ә јә материаликәрәво); 3. әријүшү оводуни (сәр-тәни) духтә оморијо. *Все дети обшиты* әри һәммә һәјилһо оводуни (сәр-тәни) духтә омори.

ОБШИ́ТЬ, ОБШИВАТЬ гл. 1. духтә, гирогһојүрә духтә, күбә зәрә (духтә); 2. руј кәширә (ә тәхтәрәво, ә һовунәво вә ә јә материаликәрәво); 3. оводуни (сәр-тәни) духтә (әри һәммә). *Мать обшила всех детей* дәдәј әри һәммә һәјилһој хүштә оводуни духт.

ОБШЛА́Г сущ. күбәј әи гул, әи болог шовол.

ОБЩА́ГА сущ. прост. то же, что *общежитие* 1.

ОБЩА́ТЬСЯ гл. нәзники сохтә, нүштәвәхүштә сохтә.

ОБЩЕАРМЕ́ЙСКИЙ прил. әи һәммәј ләшкәр һистијо.

ОБЩЕВОЙСКОВО́Й прил. әи һәммәј гушун (ләшкәр) һистијо.

ОБЩЕГОРОДСКО́Й прил. әи һәммәј шәһәр һистијо.

ОБЩЕГОСУДА́РСТВЕННЫЙ прил. әи һәммәј дәвләт (һистијо).

ОБЩЕДОСТУ́ПНЫЙ прил. 1. дәс әи һәммә расирәнијо, учуз, сарфәлү; 2. һәсонт, вәрасирәни әи һәммә һистијо.

ОБЩЕЖИ́ТИЕ сущ. 1. әри хивистәј әи фәһләһо, јә новкә әи тәләбәһо дуз сохтә оморијо хунә; 2. тәһәрз әи ә јә чикә зивистәји.

ОБЩЕЗАВОДСКО́Й, ОБЩЕЗАВО́ДСКИЙ прил. әи һәммәј завод (һистијо).

ОБЩЕЗНА́ЧИМЫЙ прил. әри һәммә мәһнојү һистијо.

ОБЩЕИЗВЕ́СТНОСТЬ сущ. һәммә шинохтәји.

ОБЩЕИЗВЕ́СТНЫЙ прил. һәммә шинохтәнијо, ә товунәјү һәммә данүстәнијо.

ОБЩЕНАРО́ДНЫЙ прил. әи һәммәј хәлг (һистијо). *Общенародный праздник* миһид әи һәммәј хәлг.

ОБЩЕНАЦИОНА́ЛЬНЫЙ прил. әи һәммәј милләт (һистијо).

ОБЩЕ́НИЕ сущ. нәзники, бура-бијо.

ОБЩЕ́СТВЕННОСТЬ сущ. јә бәхш әи чәһмәт, коми ки, корһој чәһмәтирә бәрдәнүт.

ОБЩЕ́СТВЕННЫЙ прил. чәһмәти: 1. әи чәһмәт; 2. әи һәммәј чәһмәт һистијо; 3. әри һәммә (һәммәј чәһмәт) һистијо; 4. чәһмәт дуз сохтијо, әи јә тәһно одоми нистијо; 5. јүрә ә гәд чәһмәт зивистә војистәнијо.

О́БЩЕСТВО сущ. 1. чәһмәт; 2. мәһрәкә (ә јә чикә вәхт кировундәнүтһо јә чәнд одомиһо); 3. ә хост-војист хүштәрәво әри чү корикә күрд бирәтһо одомиһо; 4. ә киникәрәво ә јә чикә бирәји.

ОБЩЕУПОТРЕБИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. һәммә кор сохтәнијо, әз тараф әи һәммә кор бирәнијо.

ОБЩЕЧЕЛОВЕ́ЧЕСКИЙ прил. әи һәммә одомиһо.

О́БЩИЙ прил. 1. әри һәммә һистијо; 2. әи һәммә һистијо.

О́БЩИНА, ОБЩИ́НА сущ. чәһмәт.

ОБЩИ́ННЫЙ прил. чәһмәти; әи чәһмәт.

ОБЩИПА́ТЬ, ОБЩИ́ПЫВАТЬ см. *щипать*.

ОБЩИ́ТЕЛЬНОСТЬ сущ. одомидусти, меһрибони, зу ә кәсәво зувун офтәнәји.

ОБЩИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. одомидуст, меһрибон, зу ә кәсәво зувун офтәнијо.

ОБЪЕГО́РИТЬ, ОБЪЕГО́РИВАТЬ гл. разг. фурмундә, луб оморә, сәрүрә пучундә.

ОБЪЕДА́ЛА сущ. 1. вәсәхур, бәдшүгәм; 2. новојихур.

ОБЪЕДА́ТЬ, -СЯ см. *объесть, -ся*.

ОБЪЕДЕ́НИЕ то же, что *обжора*.

ОБЪЕДИНЕ́НИЕ сущ. 1. јәкибирә, јәки бирәји (әи киһојикә, әри чүникә); 2. ә чә, ә чү јәки бирәткә.

ОБЪЕДИНИ́ТЬ, ОБЪЕДИНЯ́ТЬ гл. јәки сохтә.

ОБЪЕДИНИ́ТЬСЯ, ОБЪЕДИНЯ́ТЬСЯ гл. јәки бирә, јәки сохтә оморә.

ОБЪЕ́ДКИ сущ. нимәхур (әз чихурдә бәгдә мундијо чиһо, тикәһо, лугәһо).

ОБЪЕ́ЗД сущ. 1. әз јонү кироштәји, әз пәсә-пишојү рафтәји (ә чүникә вәнүштә); 2. дәниширәји, кәштәји, сәр кәширәји (ә чүникә вәнүштә); 3. чәрхәчәрхә рәһ. *Дорога пло-*

хая, но объезд есть рəҳ хəрəби, омо чəрхəчəрхə рəҳ ҳисти.

ОБЪЕ́ЗДИТЬ гл. 1. вомухтə, рəҳрафтə вомухтə (ə ҳəсб); 2. см. *объехать*.

ОБЪЕЗЖА́ТЬ см. *объездить и объехать*.

ОБЪЕ́КТ сущ. объект.

ОБЪЕКТИ́В сущ. объектив.

ОБЪЕКТИ́ВНО нареч. объектив, ə битəрəфирəво, гəстигəрəз нəбирə, тараф нəкӀурдə. *Объективно отнестись к делу* ə кор объектив дəниширə.

ОБЪЕКТИ́ВНОСТЬ сущ. объективи, битəрəфи.

ОБЪЕКТИ́ВНЫЙ прил. объектив: 1. əз иму, əз ҳоҳмойму чиро нистијо; 2. битараф, гəрəзсуз, тараф нəскӀурдəнијо. *Объективное мнение* объективə фикир.

ОБЪЕ́КТНЫЙ прил. объекти; ən объект.

ОБЪЁМ сущ. ҳəчим: 1. пəjмунəj ən чуникə ə фирəҳи, дурази вə ҳундури (ə куб ən чу пəjмунəjикəрəво пəjмундə оморə). *Объём здания* ҳəчим ən хунə; 2. амбари, кəлəји, дурӀучди. *Большой объём работ* амбари ҳəчим ən кор.

ОБЪЁМИСТОСТЬ сущ. ҳəчимлуји (ҳəчму амбар бирəји).

ОБЪЁМИСТЫЙ прил. ҳəчимлу (ҳəчму амбар ҳистијо).

ОБЪЁМНЫЙ прил. ҳəчимлу (ҳəчму кəлə ҳистијо).

ОБЪЕ́СТЬ, ОБЪЕДА́ТЬ гл. 1. хурдə (гиporҳojурə, руjурə, joнҳojурə); 2. амбар хурдəрəво ə киникə зарари зəрə.

ОБЪЕ́СТЬСЯ, ОБЪЕДА́ТЬ гл. лап амбар хурдə, бəдшугəми сохтə.

ОБЪЕ́ХАТЬ, ОБЪЕЗЖА́ТЬ гл. 1. əз joну кироштə, əз пəсə-пишojу рафтə (ə чуникə вəнушта); 2. кироштə, кирошта рафтə (ə чуникə вəнушта); 3. дəниширə, кəштə, сəр кəширə (ə чуникə вəнушта).

ОБЪЯВИ́ТЬ, ОБЪЯВЛЯ́ТЬ гл. дəшнəвундə, расундə, хəбəр дорə, мəҳлум сохтə.

ОБЪЯВИ́ТЬСЯ, ОБЪЯВЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. дəшнəвундə, расундə, хəбəр дорə, мəҳлум сохтə. (əз товунəj хуштə); 2. вəди бирə, ə ҳəрə-мəҳрəкə вəдироморə, ə мəjду вəдироморə.

ОБЪЯВЛЕ́НИЕ сущ. 1. дəшнəвундəји, расундəји, хəбəр дорəји, мəҳлум сохтəји; 2. əри ən иҳо сохтə оморəнијо кор; разг. объявление.

ОБЪЯСНЕ́НИЕ сущ. 1. ə сəр вəнкəстəји, пурӀуш, хурдə сохтəји; 2. коф, кофəкоф, ихтилот. *Ответьте ещё на один вопрос, и ваше объяснение закончится* ə jə пурсӀушикəjməш човоб дит, ə ирəво ихтилот иму вəрасу; 3. сəбəб. *Найти объяснение данному явлению* сəбəб ən и корə офтə.

ОБЪЯСНИ́МЫЙ прил. пурӀуш сохтə бирəнијо, ə сəр вəнкəстə бирəнијо, хурдə сохтə бирəнијо.

ОБЪЯСНИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. əри пурӀуш, əри ə сəр вəнкəстə ҳистијо.

ОБЪЯСНИ́ТЬ, ОБЪЯСНЯ́ТЬ гл. пурӀуш сохтə, ə сəр вəнкəстə, хурдə сохтə.

ОБЪЯСНИ́ТЬСЯ, ОБЪЯСНЯ́ТЬСЯ гл. 1. дӀуjəкирə ə сəр вəнкəстə, ə jəкирəво рази бирə, дӀуjəкирə ə вəрасирə; 2. вəди (мəҳлум бирə. *Теперь всё объяснилось* имуҳоj ҳəр чи вəди бисто; 3. пурӀуш сохтə оморə, ə сəр вəнкəстə оморə.

ОБЪЯ́ТИЕ сущ. гəл, гичог, гəл кӀурдəји, гичог зəрəји (əри ə киникə меҳрибони, нəзники бурбундə). *Броситься в объятия* хуштəрə ə гəлу шəндə; *схватить (заключить) в объятия* гичог зəрə, гəл кӀурдə. <> *открыть (раскрыть) объятия кому* əри киникə гəлə вокундə.

ОБЪЯ́ТЬ гл. 1. гəл кӀурдə, гичог зəрə; 2. дəпӀучирə. *Дом объят пламенем* хунə ə сурəво дəпӀучири.

ОБЫВА́ТЕЛЬ сущ. 1. ҳəмишə ə и чикə зивистəнијо одоми. *Обыватели города* одомиҳоj ən шəҳəр; 2. чəҳмəти нистијо, əри хуштə зивистəнијо одоми. II *обыва́тельница* əзини зəн (духтəр).

ОБЫГРА́ТЬ, ОБЫ́ГРЫВАТЬ гл. 1. киникəрə бəрдə (ə возу); 2. зəрə, сəсурə вокундə (ən карасти музикаjирə); 3. əз кофу, əз корӀу кӀурдə (ə ҳучəт).

ОБЫ́ГРЫВАНИЕ сущ. 1. киникəрə бəрдəји (ə возу); 2. зəрəји, сəсурə вокундəји (ən карасти музикаjирə).

ОБЫ́ДЕННЫЙ прил. ҳəррузи, рузбəрузинə, мигəрори, ҳəдəти.

ОБЫ́ДЕНЩИНА сущ. ҳəр руз бирəнијо кор,

ОБЫКНОВЕ́НИЕ сущ. ҳəдəт.

ОБЫКНОВЕ́ННО нареч. ҳəдəти, ə ҳəдəтəво.

ОБЫКНОВЕ́ННОСТЬ сущ. ҳəдəти, ə ҳəдəтəво бирəји.

ОБЫКНОВЕ́ННЫЙ прил. ҳəдəти, ə ҳəдəтəво ҳистијо.

О́БЫСК сущ. кəшт, кəштəји (чӀучојикəрə, əри чуникə).

ОБЫСКА́ТЬ, ОБЫ́СКИВАТЬ гл. кəштə (чӀучојикəрə, əри чуникə).

ОБЫСКА́ТЬСЯ, ОБЫ́СКИВАТЬСЯ гл. разг. амбар кәштә (чуникәрә), һаммәј хунәј хүштәрә кәштә (әри чуникә).

ОБЫ́ЧАЙ сущ. һадәт. *Старый обычай* күһнә һадәт.

ОБЫ́ЧНО нареч. 1. һамишәкирә хуно, ә вәрдүширәво; 2. амбари вәхт һадәтә хуно.

ОБЫ́ЧНОСТЬ сущ. һамишәкији, һадәтији.

ОБЫЧНЫЙ прил. 1. һамишәки, вәрдүши; 2. амбари вәхт һадәти;

ОБЯ́ЗАННОСТЬ сущ. гәрд; 2. кор, вәзифә; 3. религ. мисво.

ОБЯ́ЗАННЫЙ прил. гәрдхунд. *Мы обязаны помагать друг другу* иму әри ә дү-јәки кумәки сохтә гәрдхундим; ә дү-јәки кумәки сохтә гәрд имуни.

ОБЯЗА́ТЕЛЬНО нареч. әлбәттә, кофсүз, сад просент. *Обязательно приду* әлбәттә мијом.

ОБЯЗА́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. мәчбури, кәрәки; 2. устар. гуллугвәрову (һамишә әри гуллуг вәровундә, кумәки сохтә һазүр һистијо.

ОБЯЗА́ТЕЛЬСТВО сущ. 1. когоз (әри чүникә сохтә ә виһтәј хүштә вәкүрдәји киро доријо); 2. когоз гәрди.

ОБЯЗА́ТЬ, ОБЯ́ЗЫВАТЬ гл. мәчбур сохтә, ә виһтәјү норә, ә кәрдәнү вәнорә. *Обязать явиться вовремя* әри ә вәхтү оморә мәчбур сохтә.

ОБЯЗА́ТЬСЯ гл. ә виһтәј хүштә вәкүрдә, ә кәрдән хүштә вәкүрдә.

ОБЯ́ЗЫВАТЬСЯ гл. 1. см. *обязаться*; 2. минәтдор бирә, минәт вәкүрдә. *Не хочу перед ним обязываться* мәрә нәс војистә минәт ән урә вәкүрүм.

ОВА́Л сущ. овал (хојәрә хуно һистијо чәрх).

ОВА́ЛЬНЫЙ прил. овали (овалә хуно һистијо).

ОВДОВЕ́ТЬ гл. олмонә бирә, олмонә мундә.

ОВЕВА́ТЬ ОВЕ́ИВАТЬ см. *овеять*.

ОВЁС сущ. чүј.

ОВЕ́ЧИЙ прил. куспәнди: 1. ән куспәнд: 2. әз кушт, әз пәшм, әз шир куспәнд сохтә оморијо. *Овечий сыр* пәни куспәнди.

ОВЕ́ЧКА сущ. куспәндлә: 1. гузилә; 2. фәгирә одомилә, һочизә одомилә

ОВЕ́ЯТЬ гл. 1. вәчирә, дәпучундә, ворвори зәрә; 2. зәвәрдәст сохтә, һүрмәтүрә вошәндә.

ОВИВА́ТЬ см. *овить*.

ОВИ́Н сущ. омбор дәрзи, дәрз хүшк сохтәнүтһо чикә.

ОВЛАДЕ́ТЬ, ОВЛАДЕВА́ТЬ гл. 1. вәкүрдә, күрдә, ә дәс кировундә. *Овладеть крепостью* гәләрә ә дәс кировундә; 2. ә дәс вәкүрдә. *Овладеть собой* хүштәрә ә дәс вәкүрдә; 3. перен. сәһиб бирә, (әз) дорун вәмухтә. *Овладеть новой техникой* ә тазә техника сәһиб бирә; *овладеть новой профессией* тазә сәниһә вомухтә.

О́ВОД сущ. кәк. II *оводо́вый* прил. кәки; ән кәк.

ОВОЩЕВО́Д сущ. тәрәвәзчи.

ОВОЩЕВО́ДСТВО сущ. тәрәвәзчији (тәрәвәз коштәји).

ОВОЩЕВО́ДЧЕСКИЙ прил. тәрәвәзчијији; ән тәрәвәзчији.

ОВОЩОХРАНИЛИЩЕ сущ. омбор тәрәвәзи (тәрәвәз доштәнүһто чикә).

О́ВОЩИ сущ. тәрәвәз, савзи, тараһо. II *овощно́й* прил. тәрәвәзи: 1. ән тәрәвәз; 2. әз тәрәвәз, ә тәрәвәзәво сохтә оморијо.

ОВРА́Г сущ. парајәдоһор. II *овра́жек* сущ. парајәдоһорлә.

ОВРА́ЖИСТЫЙ прил. парајәдоһори, парајәдоһорлү. *Овражистые местности* парајәдоһорлүјә хориһо.

ОВСИ́НКА сущ. чүјлә (јә хушә, јә новкә јә донләј ән чүј).

ОВСЯНО́Й, ОВСЯ́НЫЙ прил. чүји: 1. ән чүј; 2. әз гургут ән чүј сохтә оморијо; 3. ә рәнг ләмбәј чүји һистијо, очугә зәрд.

ОВЦА́ сущ. куспәнд (лүши). || *ове́чка* уменьш. куспәндлә. II *ове́чий* прил. куспәнди: 1. ән куспәнд; 2. әз шир куспәнд сохтә оморијо; 3. ән куспәнд һистијорә хуно.

ОВЦЕВО́Д сущ. куспәнддор, сәниһәтү куспәнддори һистијо одоми).

ОВЦЕВО́ДСТВО сущ. куспәнддори (куспәнд доштәји, јә бәхш ән һәјвондорирәхуно).

ОВЦЕМА́ТКА сущ. аначә куспәнд (бала дорәнијо куспәнд).

ОВЧА́Р[1] сущ. куспәндор, чубон ән куспәндо (ә куспәндһо дәнишрәнијо корсох).

ОВЧА́Р[2] сущ. сәк чубони (әркәк).

ОВЧА́РКА сущ. сәк чубони.

ОВЧА́РНЯ сущ. порог куспәнди, ковдүј куспәнди.

ОВЧИ́НА сущ. пуст ән куспәнд (кәндә оморијо). II *овчи́нка* уменьш. пустлә ән куспәнд

ОГА́РОК сущ. нәсухтә мундијо бәхш ән шәһәм

ОГЛАВЛЕ́НИЕ сущ. сәрнумәһо (ә сәр, јә новкә ә әхир китоб бурбундә оморәнијо нумһој ән чиро-чиро бәхшһојү).

ОГЛА́ДИТЬ, ОГЛА́ЖИВАТЬ гл. тимор сохтә (һәммәјүрә, әри хомуш чохтә).). Огладить лошадь һәспә тимор сохтә.

ОГЛАСИ́ТЬ, ОГЛАША́ТЬ гл. 1. кәлә-кәлә куфтирә, хундә (һәммә данү куфтирә); 2. лов сохтә, әри һәммә куфтирә, *Огласить чужую тайну* сур ән кәсә лов сохтә; 3. пур сохтә (ә сәсәво). *Дети огласили комнату смехом* һәјилһо ә сәс хәндәрәво утогә пур сохтүт.

ОГЛАСИ́ТЬСЯ, ОГЛАША́ТЬСЯ гл. 1. пур бирә (ә сәсәво). *Лес огласился звуками* вишә ә сәсәво пур бисто; 2. лов бирә, вокундә оморә, ә һәммә *мәһлүм* бирә. *Тайна огласилась* сур лов бисто.

ОГЛА́СКА сущ. лов сохтәји (бирәји), *мәһлүм* сохтәји (бирәји). *Тайна получила широкую огласку* сур ә һәммә *мәһлүм* бисто.

ОГЛАШЕ́НИЕ сущ. 1. кәлә-кәлә куфтирәји (куфтирә оморәји), хундәји (хундә оморәји); 2. лов сохтәји (сохтә оморәји), әри һәммә куфтирәји (куфтирә оморәји). *Оглашение чужой тайны* сур ән кәсә лов сохтәји.

ОГЛАШЁННЫЙ прич. сәрсон, хојкир, чинкир, һороj-бочәһ сохтәнијо. *Кричить как оглашенный* әдәј сәрсонә хунә ohроj дәшәндә (бочәһ зәрә).

ОГЛАШЁННЫЙ прич. 1. кәлә-кәлә куфтирә оморијо, хундә оморијо; 2. лов сохтә оморијо, әри әммә куфтирә оморијо,

ОГЛО́ХНУТЬ гл. кар бирә, кушһојү күрдә.

ОГЛОУШИ́ТЬ, ОГЛОУ́ШИВАТЬ гл. сүст сохтә (әз сәрү сәхт зәрәрәво).

ОГЛО́ХНУТЬ см. *глохнуть*.

ОГЛУПЛЯ́ТЬ, ОГЛУПИ́ТЬ гл. 1. әгүлсүз (разг. хәр) сохтә (киникәрә); 2. әз сәр (әз виһтә вәдәшәндә (киникәрә).

ОГЛУШИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. кар сохтәнијо, лап кәлә.

ОГЛУШИ́ТЬ, ОГЛУША́ТЬ гл. 1. кар сохтә (ә кәлә сәchорәво; 2. кич сохтә (әз сәрү сәхт зәрәрәво).

ОГЛЯДЕ́ТЬ, ОГЛЯ́ДЫВАТЬ то же, что *смотреть. Оглядеть с ног до головы* әз сәрү тә појү дәнишира; *оглядеть комнату* ә утог чум кәрдундә.

ОГЛЯДЕ́ТЬСЯ гл. 1. дәнишира, чарустә дәнишира, ә пәсә-пишој хүштә дәнишира, чум кәрдундә; 2. чумһојү хутә бирә. *Оглядеться в темноте* чумһојү ә торики хутә бирә; 3. перен. хутә бирә, вәрдүш бирә.

ОГЛЯ́ДКА сущ. ћитјоти, дәнишираји (чүникә сохтәнкә). *С оглядкой* ә ћитјотираво; *действовать с оглядкой* ә ћитјотираво кор сохтә; *без оглядки* 1) пәсәво нәдәнишира; 2) ћитјоти нәвинира, бини-вәки нәсохтә.

ОГЛЯ́ДЫВАНИЕ сущ. дәнишираји, чум кәрдундәји.

ОГЛЯ́ДЫВАТЬСЯ см. 1. о*глядеться и оглянуться*; 2. ә ћитјотираво кор сохтә.

ОГЛЯНУ́ТЬ см. *оглядеть*.

ОГЛЯНУ́ТЬСЯ гл. чарустә, пәсәво дәнишира, чарустә пәсәво дәнишира. <> *Не успеешь (не успел) оглянуться, как…* тәјтә чумә бәстә вокундә.

ОГНЕВИ́К сущ. тупчи, миномјотчи.

ОГНЕВО́Й прил. аташи: 1. ән аташ; 2. аташлү, товуш дорәнијо (чумһо); 3. перен. вәшәглү, зиндәдүл; 4. ә рәнг аташ һистијо.

ОГНЕДЫ́ШАЩИЙ прил. аташ рәһо дорәнијо.

ОГНЕЗАЩИ́ТНЫЙ прил. әз аташ доштәнијо.

ОГНЕМЁТ сущ. аташшән, огнемјот.

ОГНЕМЕТА́НИЕ сущ. аташ шәндәји.

О́ГНЕННЫЙ прил. аташи: 1. ән аташ; 2. хубо товуш рәһо дорәнијо; 3. перен. вәшәглү; 4. ә рәнг аташ һистијо.

ОГНЕОПА́СНОСТЬ сущ. зу сухтәји, зу су кирдәји.

ОГНЕОПА́СНЫЙ прил. зу сухтәнијо, зу су кирдәнијо.

ОГНЕПОКЛО́ННИК сущ. зиндиг, аташпәрәст. II *огнепоклонница* сущ. әзини зән (духтәр).

ОГНЕПОКЛО́ННИЧЕСКИЙ прил. зиндиги (аташпәрәсти), ән зиндиг (ән аташпәрәст).

ОГНЕПОКЛО́ННИЧЕСТВО, ОГНЕПОКЛО́НСТВО сущ. аташпәрәсти (дин ән ә аташ сәр зәрәкорһо), зиндиги.

ОГНЕСТО́ЙКИЙ прил. әз аташ нәс тәрсирәнијо, нәс сухтәнијо.

ОГНЕСТО́ЙКОСТЬ сущ. әз аташ нәтәрсирәји, нәсухтәји.

ОГНЕСТРЕ́ЛЬНЫЙ прил. 1. аташи, куллә шәндәнијо. *Огнестрельное оружие јәрәг аташи* (куллә шәндәнијо јәрәг); 2. кулләји (гәлпәји), ән куллә (ән гәлпә). *Огнестрельная рана* јарај ән куллә.

ОГНЕТУШИ́ТЕЛЬ сущ. аташкүш (әри аташә, сурә күштә апарат).

ОГНЕУПО́РНОСТЬ сущ. ə аташ тоб дорəји (ə сəхтə кəрми ћəл, дəкиш нəбирји, нəвəчарустəји).

ОГНЕУПО́РНЫЙ прил. ə аташ тоб дорəнијо (ə сəхтə кəрми ћəл, дəкиш нəс бирəнијо, нəс вəчарустəнијо).

ОГНЕУПО́РЫ сущ. ə аташ тоб дорəнијо материалћо.

ОГНИ́ВО сущ. чəхмох, гов.

ОГНИ́СТЫЙ устар. то же, что *огненный*.

ОГО́, О-ГО-ГО́ межд. оћо! *Ого, как ты вырос!* Оћо, тү чү кəлə бирəј!

ОГОВА́РИВАНИЕ сущ. бүхтү вəнорəји, шəрһ вошəндəји.

ОГОВО́Р сущ. бүхтү, шəрһ.

ОГОВОРИ́ТЬ, ОГОВА́РИВАТЬ гл. 1. бүхтү вəнорə, шəрһ вошəндə; 2. шəрт бəстə (пишоки əри чүникə ə разијəти оморə); 3. дəкиш сохтə, дуз сохтə.

ОГОВОРИ́ТЬСЯ, ОГОВА́РИВАТЬСЯ гл. 1. пишоки шəрт бəстə (норə); 2. чəшмиш мирə, əз лəһə нəкүрүмə коф вəдəшəндə.

ОГОВО́РКА сущ. 1. шəрт (əри куфтирə оморијорə дуз сохтə нəразији); 2. чəшмиши (коф куфтирəнкə рəћо дорə оморијо хəто, ə нəгəстəнки куфтирə оморијо коф).

ОГОЛЕ́Ц сущ. шулуг, дəчəл (шулугə ћəјил, чојилə кук).

ОГОЛЕ́НИЕ сущ. 1. тəнбирəһнə бирəји (сохтə оморəји), тəнүрə вəкəндəји, тəну вəдə оморəји, вокундəји, вокундə оморəји, рəћо ћиштəји, рəћо ћиштə оморəји; 2. перен. рəћо мундəји (ћиштəји), буш мундəји (ћиштəји).

ОГОЛИ́ТЬ, ОГОЛЯ́ТЬ гл. 1. тəнбирəһнə сохтə, тəнүрə вəкəндə, вокундə, рəћо ћиштə. *Оголить грудь* синəјурə рəћо ћиштə; 2. перен. рəћо ћиштə, буш ћиштə. О*голить фланг* јонə (гирогə) рəћо ћиштə.

ОГОЛИ́ТЬСЯ ОГОЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. тəнбирəһнə бирə, тəн хүштərə вəкəндə; 2. перен. рəћо (буш) мундə

ОГОЛОДА́ТЬ гл. əз киснəји лəгəр, амбар киснə мундə.

ОГОЛТЕ́ЛЫЙ прил. гудуз.

ОГОНЁК сущ. 1. аташлə, сулə; 2. үшүг, товуш, вəшəг; 3. ћəвəс. *Работать с огоньком* ə ћəвəсəво кор сохтə.

ОГО́НЬ сущ. 1. аташ, су; 2. үшүг (ən лəмпə, јə новкə ən сухтəнијо чи). *Работать при огне лампы* ə үшүг лəмпə кор сохтə.; 3. су (əз јəрəгћо шəндə оморəнијо); 4. аташ ən тəн. <> *бояться как огня* əз аташ тəрсүћорə хуно; *днём с огнём не найдёшь* чум руз ə чирогəво ниофи; *огнём и мечом* ə залумирəво, ə аташəво, ə гилинчəво; *подлить масла в огонь* ћəрəрə гəриш сохтə, ə зирү аташ дəшəндə; *пройти огонь и воду (и медные трубы)* 1)əз ов, əз аташ кироштə; 2)ə сəрү амбарə корћо оморə.

ОГОРО́Д сущ. бог тəрəвəзи (разг. тəрəвəз). II *огоро́дный* прил. тəрəвəзи: 1. ən бог тəрəвəзи; 2. ə бог тəрəвəзи коштə оморəнијо.

ОГОРО́ДНИК сущ. тəрəвəзчи (тəрəвəз коштəнијо одоми, сəћиб ən бог тəрəвəзи). II *огородница* əзини зəн (духтəр).

ОГОРО́ДНИЧАТЬ гл. тəрəвəзчији сохтə, ə бог тəрəвəзи кор сохтə.

ОГОРА́ЖИВАНИЕ сущ. чапар сохтəји, бору күрдəји,. чапар сохтə оморəји, бору күрдə оморəји,

ОГОРО́ШИТЬ, ОГОРО́ШИВАТЬ гл. мəћтəл сохтə, ћəјру сохтə.

ОГОРЧЕ́НИЕ сущ. дүлкири, дүлхүрди, визори, дəрдəчəри.

ОГОРЧИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. дүлкир (дүлхүрд, дəрдəчəр) сохтəнијо, хуш нистијо.

ОГОРЧИ́ТЬ, ОГОРЧА́ТЬ гл. дүлкир сохтə, дүлхүрд сохтə, визор сохтə, дəрдəчəр сохтə.

ОГОРЧИ́ТЬСЯ, ОГОРЧА́ТЬСЯ гл. дүлкир бирə, дүлхүрд бирə, визор бирə, дəрдəчəр бирə

ОГРА́БИТЬ см. *грабить*.

ОГРАБЛЕ́НИЕ сущ. дүздирəји, ə кучəво əз дəсү вəкүрдəји (пул-мол ən киникəрə), дүздирə оморəји, ə кучəво əз дəсү вəкүрдəоморəји (пул-мол ən киникə)

ОГРА́БЛЕННЫЙ прич. дүздирə оморијо, ə кучəво əз дəсү вəкирдə оморијо.

ОГРА́ДА сущ. чапар. II *огра́дный* прил. чапари: 1. ən чапар; 2. ən чапар ћистијо.

ОГРАДИ́ТЬ, ОГРАЖДА́ТЬ гл. 1. чапар кəширə (ə пəсə-пишој ən чүникə); 2. ə хəјолү бирə, дошто.

ОГРАДИ́ТЬСЯ, ОГРАЖДА́ТЬСЯ гл. 1. чапар кəширə оморə (ə пəсə-пишој ən чүникə); 2. ə хəјол хүштə бирə, хүштərə дошто.

ОГРАЖДЕ́НИЕ сущ. чапар кəширəји, чапар кəширə оморəји.

ОГРАНИ́ТЬ, ОГРА́НИВАТЬ гл. тирширə, тил-тил сохтə (сəнгə, шишərə).

ОГРА́НКА сущ. тироширəји, тил-тил сохтəји (сəнгə, шишərə), тироширə оморəји, тил-тил сохтə оморəји (сəнг, шишə).

ОГРЕСТИ́, ОГРЕБА́ТЬ гл. 1. чиргил зәрә, чиргил зәрә вәчирә, ә јә чикә кура сохтә;

ОГРЕ́ТЬ гл. разг. сәхт зәрә, вәкосундә.

ОГРЕ́Х сущ. 1. хорирә рундәнкә, коштәнкә, вәчирәнкә бәһзи чикәһорә рәһо дорәји; 2. гәләт, нимәлити, чүникәрә нимәлит һиштәји.

ОГРО́МНОСТЬ сущ. кәләји, дүрүчди.

ОГРО́МНЫЙ прил. лап кәлә, лап дүрүчд.

ОГРУБЕВА́ТЬ см. *грубеть.*

ОГРУБЕ́ЛОСТЬ сущ. 1. дәгәл бирә, тәлһ бирә; 2. сәхт бирә, тинкол-тинкол бирә.

ОГРУБЕ́ЛЫЙ прил. 1. дәгәл бирijo, тәлһ бирijo; 2. сәхт бирijo, тинкол-тинкол бирijo.

ОГРУБЕ́ТЬ см. *грубеть.*

ОГРУБИ́ТЬ, ОГРУБЛЯ́ТЬ гл. 1. биһүрмәт сохтә; 2. сәхт сохтә, тинкол-тинкол сохтә.

ОГРУ́ЗНУТЬ гл. әз курунди шәлә гәрг бирә, нүштә (әз товунәј кәми).

ОГРЫЗА́ТЬСЯ, ОГРЫЗНУ́ТЬСЯ гл. 1. мырмыр сохтә, дәндүһој хүштәрә бурбундә (әз товунәј сәк; 2. перен. кирдә, вәкирдә.

ОГРЫ́ЗОК сущ. 1. һәнч зәрә оморijo чикә, лугә; 2. перен. әз јә сәхтә чи мундијо тикәлә. *Огрызок карандаша* тикәләј ән карандаш.

ОГУ́ЗОК сущ. 1. буд, кушт буди; 2. пуст, чәрм, хәз ән сәр буд. || *огу́зочный* прил. буди; ән буд.

ОГУ́ЛОМ нареч. 1. әз јә кил (тараф), ә һичиш нәдәниширә; 2. нәвичирә, ә тупәво.

ОГУРЕ́Ц сущ. хијор.

ОГУРЕ́ЧНЫЙ прил. хијори: 1. ән хијор; 2. әз хијор, ә хијорәво сохтә оморијо. *Огуречный рассол* шуров хијори.

ОГУ́РЧИК сущ. 1. уменьш. хијорлә; 2. ә товунәј хуб, таза вәди һистијо.

О́ДА сущ. ода (әри тәһәрифи ән чү корикә вә ән киникә нүјүстә оморијо шејр).

ОДА́ЛЖИВАТЬ см. *одолжить.*

ОДА́ЛЖИВАТЬСЯ гл. 1. см. *одолжиться.*

ОДАЛИ́СКА сущ. әз ә һәрәмхунә дәрijo зәнһо јәки.

ОДАРЁННОСТЬ см. *талантливость*

ОДАРЁННЫЙ прил. *талантливый.*

ОДА́РИВАТЬСЯ гл. бәхширә оморә, бәхшә дорә оморә.

ОДАРИ́ТЬ, ОДА́РИВАТЬ гл. бәхширә, бәхшә дорә.

ОДЕВА́ТЬ, -СЯ см. *одеть, -ся.*

ОДЕ́ЖДА сущ. 1. оводуни, сәр-тәни; 2. ә рујлуг (руј рәһ кәширә оморијо чи).

ОДЁЖКА сущ. оводунилә, сәр-тәнилә. *По одежке протягивать ножки* пој*h*орә ә лүһүф киро дураз сохтә.

ОДЕКОЛО́Н сущ. одекалон. II *одеколо́нный* прил. одекалони; ән одеколон.

ОДЕЛИ́ТЬ, ОДЕЛЯ́ТЬ гл. бәхширә, бәхш сохтә, дорә (амбарә одомирә). *Оделить детей конфетами* һәјилһорә конфет дорә.

ОДЕРЕВЕНЕ́ЛОСТЬ сущ. хүшк бирәји: 1. ә һүзүм чарустәји;. 2. кәј бирәји.

ОДЕРЕВЕНЕ́ЛЫЙ прил. хүшк бирijo: 1. ә һүзүм чарустијо; 2. перен. хүшк бирijo, кәј бирijo. *Одеревенелая рука* кәј бирijo дәс

ОДЕРЕВЕНЕ́ТЬ см. *деревенеть.*

ОДЕРЖА́ТЬ, ОДЕ́РЖИВАТЬ гл. бәрдә (ә вози, ә чәнк, ә дәһво вә ә јә корикә); гәзонч сохтә, ә дәс хүштә кировундә. *Одержать победу* бәрдә (возирә, чәнкә дәһворә).

ОДЕСНУ́Ю нареч. әз тараф раст, ә дәс расти.

ОДЁРНУТЬ, ОДЁРГИВАТЬ гл. 1. кәширә, кәширә дуз сохтә. *Одёрни рубашку* шәјитүрә кәш дуз сох; 2. перен. расајүрә кәширә, кофүрә бурра, кофүрә ә ләһәјү дәһиштә.

ОДЕ́ТЫЙ прич. 1. ә тәнү вокундә оморијо, тәнү вокундә оморијо; 2. тәнү вокундә һистијо; 3. ә оводунирәво һистијо, тән нәвәкәндијо; 4. перен. дәпучундә оморијо, дәпучиријо.

ОДЕ́ТЬ, ОДЕВА́ТЬ гл. гл. 1. тәнүрә вокундә, ә тәнү вокундә; 2. дәпучундә, пучундә.

ОДЕ́ТЬСЯ гл. гл. 1. тәнә (тән хүштәрә) вокундә; 2. әри хүштә оводуни, сәртәни вәсторә; 3. дәпучундә оморә, пучундә оморә.

ОДЕЯ́ЛО сущ. лүһүф, әдјол. II *одея́льце* уменьш. лүһүфлә, әдјоллә. II *одея́льный* прил. лүһүфи, әдјоли: 1. ән лүһүф, ән әдјол; 2. әри лүһүф, әри әдјол һистијо.

ОДЕЯ́НИЕ устар. то же, что *одежда.*

ОДИ́Н I числ. 1. јәки. *К пяти прибавить один* ә sәr pənç jəki omorə; 2. јә (употребляется только совместно с именами). *Одна книга* јә китоб; *один большой дом* јә кәлә хунә; II в знач сущ. јәки: 1. ән дәрәјә гимәт ә ошколә; 2. тәһно; 3. киникә, јәки. *Один из детей* әz һәјilho jəki; 3. јә битәв; 4. тәк, субој.

ОДИНА́КОВО нареч. јә чиро, јә тәһәрз. *Одинаково одевать детей* тән һәјилорә јә чиро вокундә.

ОДИНА́КОВЫЙ прил. јә чиро, ә хомунәј јәки. *Они одинакового роста* бүј ән yho јә чироји. II *одинако́вость* сущ. јәчироји, јә чиро бирәји.

ОДИНА́РНЫЙ прил. әз јәки һәмәл оморијо, дүгәд нистијо. *Одинарная материя* јәвәрә мол (тәнкәвәрә мол).

ОДИ́ННАДЦАТЬ числ. јаздәһ. II *одиннадцатый* числ. јаздәһимүн.

ОДИНО́КИЙ I прил. 1. тәк, тәк-тәһно, тәһно; 2. бикәс, күфләтсүз, одомисүз; II сущ. субој. II *одино́кость* сущ. 1. тәки, тәһнојн; 2. бикәси, күфләтсүзи, одомисүзи; 3. субојн.

ОДИНО́ЧЕСТВО сущ. 1. бикәси, тәһнојн. *Не любить одиночество* тәһнојн хош нә оморә; 2. тәки, тәк-тәһнојн, тәһнојн. *Жить в одиночестве* ә тәһнојн зивистә.

ОДИНО́ЧКА сущ. 1. тәһно (тәк, тәк-тәһно, чиро зивистәнијо, кор сохтәнијо одоми. *Жить в одиночку* тәһно зивистә; 2. разг. јәодомији (јәодомијинә) камера (ә гәзомот).

ОДИНО́ЧНЫЙ прил. 1. тәк, тәһно.; 2. тәк-тәк. *Одиночные выстрелы* сәс ән тәк-тәкә куллә́но; 3. јәодомији, јәодомијинә. *Одиночная камера* әодомијинә камера; 4. дү әз јәки чиро; дү әз јәки чиро һистијо.

ОДИО́ЗНЫЙ прил. гәһроморәни, зәһләрафтәни, тәрсирәни.

ОДИЧА́ЛЫЙ прил. 1. вәһши бирijo; 2. чур бирijo; 3. вәһшији, әгүлсүзи бурбундәнијо. II *одичалость* сущ. вәһшији, ә вәһши чарустәји.

ОДИЧА́ТЬ см. *дичать*.

ОДИ́ЧЕСКИЙ прил. одаји. *Одический жанр* жанр одаји.

ОДНА́ЖДЫ нареч. 1. јә бо, јә дәс. *Однажды зимой* јә бо ә зимусту; 2. кәјикә, јә вәхт.

ОДНА́КО I союз. омо, әнчәг. *Все хорошо, однако конец дурен* һәммә хуби, омо әхири зобуни; II в знач. вв. сл. нәдәнишира, һә кәнәш, чүтам бистокәш. *Вы, однако, не забудьте обещанного* ишму, һә кәнәш, дорәјтһо кофә әз јор нә вәдәшәнит; III в знач. межд. омо (әри әз чүникә нәразиј вә мәһтијорирә бурбундә кор бирә). *Однако как здесь накурено!* омо, инчикәрә дурә пур сохтәјт ки!

ОДНИ́ сущ. јәкишү, бәһзиһо.

ОДНО́... јә. (мәһној «јәки», »јә чиро» дорәнијо јәкимүн бәхш ән бәһзи кофһо. *Одноствольный* јәлуләји.

ОДНОА́КТНЫЙ прил. јәактә(-и).

ОДНОБО́КИЙ прил. јәјонә(-и)

ОДНОБО́КОСТЬ сущ. јәјонәји, јәјонији.

ОДНОВРЕМЕ́ННО нареч. ә јә вәһдә (вәхт).

ОДНОВРЕ́МЕННЫЙ, ОДНОВРЕМЕ́ННЫЙ прил. ә јә вәһдә (вәхт) бирijo, ә јә вәһдә (вәхт) бирәнијо. *Одновременные действия артиллерии и авиации в бою* ә дәһво ә јә вәхт кор сохтәји ән артиллерија нән авиасија.

ОДНОГОДИ́ЧНЫЙ прил. јәсали. *Одногодичные курсы* јәсали курсһо.

ОДНОГО́ДКА, ОДНОГО́ДОК см. *однолетка*.

ОДНОГОЛО́СИЕ сущ. муз. јәсәсији.

ОДНОГОЛО́СНЫЙ прил. муз. јәсәси: 1. әри ә јә сәсәво хундә нистијо; 2. ә јә сәсәво хундә оморәнијо.

ОДНОДНЕ́ВКА сущ. јәрузи: 1. јә руз зивистәнијо бүһүлү; 2. у, коми ки, лап кәм мундә (зивистә).

ОДНОДНЕ́ВНЫЙ прил. јәрузи: 1. јә руз бирәнијо; 2. ән јә руз нистијо, ә јә руз вәкирдә оморәнијо.

ОДНОЗВУ́ЧНЫЙ прил. јәсәсә (һә јә сәс рәһо дорәнијо).

ОДНОЗНА́ЧНЫЙ[1] прил. јәмәһној (мәһношү јәки нистијо).

ОДНОЗНА́ЧНЫЙ[2] прил. јә рәгәми (ә јә рәгәмәво бурбундә оморәнијо).

ОДНОИМЁННЫЙ прил. нумһошү јәки (јә чиро) нистијо.

ОДНОКА́ШНИК сущ. һәјил ошколәји (ән киникә). II *однока́шница* әзини зән (духтәр).

ОДНОКЛА́ССНИК сущ. ә киникәрәво ә јә клас хундијо одоми. II *однокла́ссница* әзини духтәр.

ОДНОКОЛЕ́ЙКА сущ. јәхитә рәһ новуни.

ОДНОКО́ЛКА сущ. дүчәрхә (сукә) һәрәбә.

ОДНОКО́МНАТНЫЙ прил. јәутогә.

ОДНОКО́ННЫЙ прил. јәһәсбә (ә јү јә һәсб дәбәстә оморијо).

ОДНОКУ́РСНИК сущ. (ә киникәрәво) ә јә курс хундијо одоми.

ОДНОЛЕ́ТНИЙ прил. ә товунәј завзиһо: јәсали (ә гәд јә сал вәроморәнијо вә пуч бирәнијо).

ОДНОЛЕ́ТНИК сущ. јәсали савзи.

ОДНОЛЕ́ТОК, ОДНОЛЕ́ТКА, сущ. (ә киникәрәво) ә јә сал бирijo одоми.

ОДНОЛОША́ДНЫЙ прил. јәһәсбә, јүрә јә һәсблә нистијо.

ОДНОМА́СТНЫЙ прил. рәнгү әз рәнг ән јә һәјвоникә нистијо.

ОДНОМЕ́СТНЫЙ прил. јәчикәји, јәодомијинә (әри јә одоми ә фикир кирдә оморијо). *Одноместная каюта* јәодомијинә кајута.

ОДНОМОТО́РНЫЙ прил. јәматорә(-и).

ОДНОНО́ГИЙ прил. јәпоҹә.

ОДНООБРА́ЗНЫЙ прил. ҹә чиро һистијо, дәкиш нәсбирәнијо.

ОДНОПА́ЛЫЙ прил. ҹәәнкүштә.

ОДНОПУ́ТНЫЙ прил. ҹәрәһә (әз товунәҹ рәһ һовуни).

ОДНОРО́ГИЙ прил. ҹәсүркә.

ОДНОРУ́КИЙ прил. ҹәдәсә.

ОДНОРУ́ЧНЫЙ прил. ҹәдәси (әри ә ҹә дәсәво корсохтә дуз биријо).

ОДНОСЕЛЬЧА́НИН сущ. һәмдиһи (ә киникәрәво әз ҹә диһ һистијо одоми). II *односельча́нка* әзини зән (духтәр).

ОДНОСЛО́ВНЫЙ прил. 1. ҹәкофә (әз ҹә коф һәмәл оморијо); 2. кутәһ.

ОДНОСЛО́ЖНО нареч. кутәһ, кутәһлә.

ОДНОСЛО́ЙНЫЙ прил. ҹәгәдә.

ОДНОСМЕ́ННЫЙ прил. ҹәнуботи, ә ҹә нубот сохтә оморәнијо.

ОДНОСПА́ЛЬНЫЙ прил. ҹәодомији, ҹәодомијинә (әри ҹә одоми хисирә һистијо).

ОДНОСТВО́ЛКА сущ. ҹәлуләҹи туфанк.

ОДНОСТВО́ЛЬНЫЙ прил. ҹәлуләҹи. *Одноствольное ружьё* ҹәлуләҹи туфанк.

ОДНОСТВО́РЧАТЫЙ прил. ҹәләтә(-и). *Одностворчатая дверь* ҹәләтә дәр.

ОДНОСТОРО́ННИЙ прил. 1. ҹәрујә. *Односторонний драп* ҹәрујә драп; 2. ҹәтарафи. *Односторонный плеврит* Ҹәтарафи плеврит.

ОДНОТО́МНЫЙ прил. ҹәтомә, ҹәтоми (һистијо). *Однотомный словарь* ҹәтомә лүгәт.

ОДНОФАМИ́ЛЕЦ сущ. һәмфомилә (фомиләҹү ә киникәрәво ҹәки һистијо одоми). II *однофами́лица* әзини зән (духтәр).

ОДНОЦВЕ́ТНЫЙ прил. ҹәрәнгә (ҹә чиро рәнг зәрә оморијо).

ОДНОЧА́СЬЕ сущ. 1. ҹәсәһәти вәхт; 2. лап кутәһә (кәмә) вәхт, *В одночасье* һә у сәһәт, ә гәд ҹә сәһәт.

ОДНОШЁРСТНЫЙ прил. 1. мујү ҹәрәнгә һистијо (рәнгәбәрәнг нистијо, әлбәг-әлбәг нистијо); 2. рангү ән ҹәкикәрәво ҹә чиро һистијо.

ОДНОЭТА́ЖНЫЙ прил. ҹәмәртәбәји. Ҹәмәртәбә.

ОДОБРЕ́НИЕ сущ. 1. бәкән сохтәји, бәкән сохтә оморәји; 2. тәһәриф, тәһәриф дорәји.

ОДОБРИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. һәвәс дорәнијо, дүл дорәнијо, тәһәриф дорәнијо, разијәти бурбундәнијо.

ОДО́БРИТЬ, ОДОБРЯ́ТЬ гл. бәкән сохтә, мәслаһәт винирә, разијәти бурбундә.

ОДОЛЖА́ТЬСЯ гл. гәрд вәкүрдә, гәрдхунд мундә.

ОДОЛЖЕ́НИЕ сущ. һүрмәт, кумәки., миннәт.

ОДОЛЖИ́ТЬ, ОДОЛЖА́ТЬ гл. 1. ә гәрд дорә; 2. гәрдхунд һиштә, минәтчи һиштә.

ОДОМА́ШНИВАНИЕ сущ. вомухтәји, хунәји сохтәји (вәһшијә һәјвонә).

ОДОМА́ШНИТЬ, ОДОМА́ШНИВАТЬ гл. вомухтә, хунәји сохтә, ә дәс вәрдүш сохтә (вәһшијә һәјвонә).

ОДР сущ. лүһүф-дүшәк, әри дәкәштә чикә. <> *Лежать на смертном одре* чун дорә, ә сәр чун вәбирә.

ОДРЕВЕСНЕ́ТЬ, ОДРЕВЕСНЯ́ТЬ гл. ә һүзүм чарустә, сәхт бирә.

ОДРЯХЛЕ́ЛЫЙ прил. 1. әз һол офторијо, әз куч офторијо (әз пири); 2. күһнә биријо.

ОДРЯХЛЕ́ТЬ см. *дряхлеть*.

ОДУ́МАТЬСЯ, ОДУ́МЫВАТЬСЯ гл. 1. фикир хүштәрә дәкиш сохтә, ә ҹә фикирикә оморә; 2. әгүл хүштәрә вәчирә, чүникә сохтә данүстә.

ОДУРА́ЧИТЬ, ОДУРА́ЧИВАТЬ гл. ә дәс дәшәндә, фурмундә, разг. перен. хәр сохтә.

ОДУРЕ́ЛЫЙ прил. сәр хүштәрә вир сохтијо, әгүлү вирихтијо, сәрсон.

ОДУРЕ́НИЕ сущ. сәр хүштәрә вир сохтәји, әгүлү вирихтәји, сәрсон бирәји

ОДУРЕ́ТЬ см. *дуреть*.

ОДУРМА́НЕННЫЙ прич. кич биријо (сохтә оморијо), сәрхуш биријо (сохтә оморијо).

ОДУРМА́НИТЬ гл. кич сохтә, сәрхуш сохтә.

ОДУРМА́НИТЬ, -СЯ см. *дурманить, -ся*.

О́ДУРЬ сущ. әгүлә вир сохтәји, кичбирә, сәрхушбирә.

ОДУРЯ́ТЬ гл. сәрүрә кич сохтә, сәрхуш сохтә.

ОДУТЛОВА́ТОСТЬ сущ. 1. вәмас; 2. вәмасијо чикә.

ОДУТЛОВА́ТЫЙ прил. вәмасирәрә хуно, вәмасә хуно.

ОДУХОТВОРЕ́НИЕ сущ. 1. ә һәвәс овурдәји, дүл дорәји; 2. һәвәс.

ОДУХОТВОРЁННЫЙ прич. ә һәвәс овурдә оморијо, дүл дорә оморијо, ә һәвәс оморијо. дүллү биријо.

ОДУХОТВОРИ́ТЬ, ОДУХОТВОРЯ́ТЬ гл. 1. ә һәвәс овурдә, дүл дорә; 2. худорә хуно данүстә, худорә хуно шинохтә.

ОДУШЕВИ́ТЬ, ОДУШЕВЛЯ́ТЬ гл. 1. зиндә сохтә, чун овурдә, ә јү чун дәшәндә; 2. ә һәвәс овурдә, һәвәслү сохтә, дүллү сохтә.

ОДУШЕВИ́ТЬСЯ, ОДУШЕВЛЯ́ТЬСЯ гл. ә ћәвәс оморә, ћәвәслү бирә, дүллү бирә.

ОДУШЕВЛЕ́НИЕ сущ. ә ћәвәс оморәји, ћәвәслү бирәји, дүллү бирәји.

ОДУШЕВЛЁННОСТЬ сущ. 1. чунлүји, зиндәји; 2. ћәвәслүји.

ОДУШЕВЛЁННЫЙ прич. ә ћәвәс оморијо. ћәвәслү биријо, дүллү биријр; 2. Грамм. чунлү. *Одушевлённый предмет* чунлүјә чи.

ОДЫ́ШКА сущ. тәнкәнәфәси. II *одышечный* прил. тәнкәнәфәсији; ән тәнкәнәфәси

ОЖЕРЕБИ́ТЬСЯ см. *жеребиться*.

ОЖЕРЕ́ЛЬЕ сущ. 1. кәлбәнд; 2. перен. ћарhој ән кәрдән гуш.

ОЖЕСТОЧЕ́НИЕ сущ. 1. зобу сохтәји, сәнгәдүл (бирәћм) сохтәји; 2. сикәлү сохтәји, сурул сохтәји; 3. әз хүштә вәдәшәндәји, ћүршлү сохтәји.

ОЖЕСТОЧЁННОСТЬ сущ. 1. зобуји, сәнгәдүли, бирәћми; 2. сикәлүји, сурули; 3. ћүршлүји.

ОЖЕСТОЧИ́ТЬ, ОЖЕСТОЧА́ТЬ гл. 1. зобу сохтә, сәнгәдүл (бирәћм) сохтә; 2. сикәлү сохтә, сурул сохтә; 3. әз хүштә вәдәшәндә, ћүршлү сохтә.

ОЖЕСТОЧИ́ТЬСЯ, ОЖЕСТОЧА́ТЬСЯ гл. 1. зобу бирә, сәнгәдүл (бирәћм) бирә; 2. сикәлү бирә, сурул бирә; 3. әз хүштә вәдарафта, ћүршлү бирә.

ОЖЕ́ЧЬ см. 1. о*бжечь*; 2. перен. ә зәрәрәво сухундәнијо дорд ћәмәл овурдә.

ОЖЕ́ЧЬСЯ см. *обжечься*.

ОЖИВА́ТЬ гл. см. *ожить*.

ОЖИВИ́ТЬ, ОЖИВЛЯ́ТЬ гл. 1. зиндә сохтә; 2. ә јү чун дәшәндә; 3. куч дорә, гувот дорә киникәрә, чүникәрә.

ОЖИВИ́ТЬСЯ, ОЖИВЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. зиндә бирә, ә хүштә дироморә; 2. кучлү бирә, күвәћлү бирә.

ОЖИВЛЕ́НИЕ сущ. 1. зиндә бирәји (сохтә оморәји), ә хүштә дироморә (дировундә оморәји); 2. кучлү бирәји (сохтә оморәји), күвәћлү бирәји (сохтә оморәји).

ОЖИДА́НИЕ сущ. 1. дәнишираји (кузәт сохтәји); 2. чумәрәћи; 3. имид.

ОЖИДА́ТЬ гл. дәнишира (кузәт сохтә);

ОЖИДА́ЮЩИЙ прил. дәнишираниjo (кузәт сохтәнијо) чумәрәћи кәширәнијо.

ОЖИРЕ́НИЕ сущ. лап чог бирәји, пиј бәстәји.

ОЖИРЕ́ТЬ гл. лап чог бирә, пиј бәстә.

ОЖИ́ТЬ, ОЖИВА́ТЬ гл. 1. зиндә бирә, ә хүштә дироморә; 2. перен. ә ћәвәс оморә.

ОЖО́Г сущ. 1. сухтәји (ән тән); 2. сухтијо чикә (ә тән). II *ожоговый* прил. 1. ән сухтәји; әри сухтәјирә хубсохтә ћистијо.

ОЗАБО́ТИТЬ, ОЗАБО́ЧИВАТЬ гл. ә фикир вәнкәстә, фикирлү сохтә, дүләпәсә ћиштә, дәрд дорә.

ОЗАБО́ТИТЬСЯ, ОЗАБО́ЧИВАТЬСЯ гл. пишоки ә хәјол чүникә бирә, фикирүрә кәширә.

ОЗАБО́ЧЕННОСТЬ сущ. гәјгукәши, фикиркәши, дүләпәсәји.

ОЗАБО́ЧЕННЫЙ прич. гәјгу кәширәнијо, фикир кәширәнијо, дүләпәсә ћистијо.

ОЗАГЛА́ВИТЬ, ОЗАГЛА́ВЛИВАТЬ гл. сәрнумә норә (куфтирә, нүјүстә).

ОЗАДА́ЧЕННОСТЬ сущ. ә чәтини офторәји (вәнкәстә оморәји), чәшмиш бирәји (сохтә оморәји).

ОЗАДА́ЧЕННЫЙ прич. ә чәтини офторијо (вәнкәстә оморијо), чәшмиш биријо (сохтә оморијо).

ОЗАДА́ЧИТЬ, ОЗАДА́ЧИВАТЬ гл. 1. ә чәтини вәнкәстә, чәшмиш сохтә; 2. мәсәлә дорә, кор дорә, мәћтәл сохтә.

ОЗАДА́ЧИТЬСЯ, ОЗАДА́ЧИВАТЬСЯ гл. чәшмиш бирә, хүштәрә вир сохтә, мәћтәл бирә.

ОЗАРЕ́НИЕ сущ. 1. үшүглү сохтәји, вәшәглү сохтәји; 2. ә киникә чүникәрә ә сәр вәнкәстәји.

ОЗАРЁННЫЙ прич. 1. үшүглү сохтә оморијо, вәшәглү сохтә оморијо; 2. ә јү чүникәрә ә сәр вәнкәстә оморијо.

ОЗАРИ́ТЬ, ОЗАРЯ́ТЬ гл. 1. үшүглү сохтә, вәшәглү сохтә; 2. ә киникә чүникәрә ә сәр вәнкәстә.

ОЗАРИ́ТЬСЯ, ОЗАРЯ́ТЬСЯ гл. 1. үшүглү бирә (сохтә оморә), вәшәглү бирә, (сохтә оморә); 2. вәрасирә.

ОЗВЕРЕ́ЛЫЙ прил. вәћши биријо, гудуз биријо, ә вәћши чарустијо.

ОЗВЕРЕ́НИЕ сущ. вәћши бирәји, гудуз бирәји, ә вәћши чарустәји.

ОЗВЕРЕ́ТЬ гл. вәћши бирә, гудуз бирә, ә вәћши чарустә.

ОЗВУ́ЧЕНИЕ сущ. сәслү сохтәји; сәс нүјүстәји.

ОЗВУ́ЧИВАНИЕ см. *озвучение*.

ОЗВУ́ЧИТЬ, ОЗВУ́ЧИВАТЬ гл. сәслү сохтә; сәс нүјүстә. *Озвучить фильм* филмә сәслү сохтә.

ОЗДОРОВЕ́ТЬ гл. 1. ә хүштә дироморә, хуб бирә (ҹунсогијү); 2. перен. хубтә бирә (чүникә).

ОЗДОРОВИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. әри (ҹунсогирә) хуб сохтә һистијо.

ОЗДОРОВИ́ТЬ, ОЗДОРОВЛЯ́ТЬ гл. 1. ә хүштә дировундә, хуб сохтә (ҹунсогијүрә); 2. перен. хубтә сохтә чүникәрә.

ОЗДОРОВЛЕ́НИЕ сущ. 1. хуб бирәји (әз товаунәј ҹунсоги); 2. перен. хубтә бирәји ән чүникә.

ОЗЕЛЕНЕ́НИЕ сущ. ә чјҹојикә дор-дирәх коштәји.

ОЗЕЛЕНИ́ТЕЛЬ сущ. корү дор-дирәх коштә һистијо одоми.

ОЗЕЛЕНИ́ТЬ гл. ә чүҹојикә дор-дирәх коштә.

О́ЗЕМЬ нареч. устар. ә хори, әз хори. *Грохнуться оземь* ә хори офторә.

ОЗЁРНЫЙ прил. ноһури: 1. ән ноһур; 2. ә ноһур дәбирәнијо; 3. ноһурһојү амбар һистијо.

О́ЗЕРО сущ. ноһур. || *озерко́ и озерцо́* сущ. уменьш. ноһурлә.

ОЗИ́МЫЙ прил. појизи (ә појиз коштә оморәнијо, зимусту ә зир вәрф дәмундәнијо).

О́ЗИМЬ сущ. тәхул појизи (ә појиз коштә оморијо тәхул)

ОЗИРА́ТЬ гл. дәниширә, чум дәкоштә (кәрдундә).

ОЗИРА́ТЬСЯ гл. ә пәсә-пишо дәниширә.

ОЗЛИ́ТЬ см. *обозлить*.

ОЗЛИ́ТЬ, -СЯ гл см. *злить, -ся*.

ОЗЛО́БИТЬ, ОЗЛОБЛЯ́ТЬ гл. һоси сохтә, кәһәз сохтә.

ОЗЛО́БИТЬСЯ, ОЗЛОБЛЯ́ТЬСЯ гл һоси бирә, кәһәз бирә.

ОЗЛОБЛЕ́НИЕ сущ. 1. һоси бирәји, кәһәз бирәји; 2. һоси сохтәји, кәһәз сохтәји; 3. ћүрш, гәһр.

ОЗЛО́БЛЕННО нареч. ә ћүршәво, ә һосијирәво, ћүршлү,

ОЗЛО́БЛЕННОСТЬ сущ. 1. ћүршлүји, һосијәти, кәһәзи; 2. ћүршлү сохтә оморәји, һоси сохтә оморәји, кәһәз сохтә оморәји.

ОЗЛО́БЛЕННЫЙ I прич. ћүршлү биријо (сохтә оморијо), һоси биријо (сохтә оморијо), кәһәз биријо (сохтә оморијо).

ОЗНАКО́МИТЬ, -СЯ см. *знакомить, -ся*.

ОЗНАКОМЛЕ́НИЕ сущ. 1. тониш сохтәји (сохтә оморәји), бәләд сохтәји (сохтә оморәји); 2. тониш бирәји, бәләд бирәји.

ОЗНАКОМЛЯ́ТЬ см. *знакомить* 2.

ОЗНАКОМЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. см. *ознакомиться*; 2. тониш сохтә оморә, бәләд сохтә оморә.

ОЗНАМЕНОВА́НИЕ сущ. 1. бурбундәји, бурбундә оморәји; 2. (ә шорирәво) ә јор вәнкәстәји, миһид сохтәји.

ОЗНАМЕНО́ВАННЫЙ прич. бурбундә оморијо; ә јор вәнкәстә оморијо.

ОЗНАМЕНОВА́ТЬ, ОЗНАМЕНО́ВЫВАТЬ гл. 1. вокундә, бурбундә, куфтирә. *Это событие ознаменовало великую эпоху* и кор ә һилм јә кәлә дәврә вокунди; 2. (ә шорирәво) ә јор вәнкәстә, миһид сохтә.

ОЗНАМЕНОВА́ТЬСЯ, ОЗНАМЕНО́ВЫВАТЬСЯ гл. ә јор офторә, ә јор дәшәндә оморә.

ОЗНАЧА́ТЬ то же, что *обозначать* 2.

ОЗНА́ЧЕННЫЙ прич. бурбундә (куфтирә) оморијо. *В означенный день* ә куфтирә оморијо руз.

ОЗНО́Б сущ. ләрз, вич-вичә, ләрзирәји (әз гүзүрмә, әз хиники). II *озно́бный* прил. ләрзи; ән ләрз.

ОЗНО́БИТЬ, ОЗНОБЛЯ́ТЬ гл. бәјә зәрә, бәјә бәрдә (јә кәм).

ОЗНОБЛЕ́НИЕ сущ. гирмизи бирәји вә вәмасирәји (ә бәјә бәрдәји киро гирмизи бирә вә вәмасирәји ән пуст).

ОЗОЛОТИ́ТЬ гл. 1. зар зәрә, ә ов сүрх дәшәндә, ов сүрх дорә; 2 устар. һошир сохтә.

ОЗОЛОТИ́ТЬСЯ гл. 1. ә рәнг сүрх бирә; 2. устар. һошир бирә.

ОЗОЛОЧЁННЫЙ прич. зар зәрә оморијо, ә ов сүрх дәшәндә оморијо, ов сүрх дорә оморијо.

ОЗО́Н сущ. хим. озон (газ). II *озо́новый* прил. озони; ән озон.

ОЗОНА́ТОР сущ. озонатор (әри озон вәкүрдә һистијо вә әвирә тәмиз сохтәнијо апарат).

ОЗОНИ́РОВАТЬ гл. 1. хим. озони сохтә; 2. әонәво тәмиз сохтә.

ОЗОРНИ́К сущ. нәдинч, чәнкәсур, шулуг. II *озорни́ца* әзини духтәр.

ОЗОРНИЧА́ТЬ гл. нәдинчи сохтә, чәнкәсури сохтә, шулуг сохтәи.

ОЗОРНО́Й прил. нәдинч, чәнкәсур, шулуг.

ОЗОРСТВО́ сущ. нәдинчи, чәнкәсури, шулуги.

ОЗЯ́БНУТЬ см. *зябнуть*.

ОКАЗА́НИЕ сущ. бурбундәји, сохтәји. *Оказание первой помощи* јәкимүн кумәкирә бурбундәји.

ОКАЗА́ТЬ, ОКА́ЗЫВАТЬ гл. бурбундэ, сохтэ. *Оказать помощь* кумэки сохтэ.

ОКАЗА́ТЬСЯ гл. 1. вэди бирэ, э мэйду вэдироморэ, мэhлум бирэ, вэдироморэ. *Оказалось, что они соседи* мэhлум бсто ки, уhо гуншиhойут; *он оказался моим старым знакомым* у, куhнэ тонишмэ вэдиромо; 2. офторэ. *Оказаться в затруднении* э чэтини офторэ; 3. бирэ, офтэ оморэ. *Оказаться дома* э хунэ бирэ.

ОКА́ЗИЯ сущ. 1. хубэ момент, фурсат; 2. гозийэ.

ОКА́ЗЫВАТЬСЯ гл. 1. см. *оказаться*; 2. бурбундэ оморэ, сохтэ оморэ.

ОКАЙМИ́ТЬ, ОКАЙМЛЯ́ТЬ гл. кайма вэнорэ, кайма кэширэ.

ОКАЙМЛЕ́НИЕ сущ. кайма вэнорэйи, кайма кэширэйи.

ОКА́ЛИНА сущ. сухтэйи эн метал (товундэ хиник сохтэ бэгдэ э руй эн метал hэмэл оморэнийо).

ОКАМЕНЕ́ЛОСТЬ сущ. 1. сэнг бирэйи, э сэнг чарустэйи; 2. э сэнг чарустийо бэхшhой эн hэйвонhо вэ эн дор-дирэх.

ОКАМЕНЕ́ЛЫЙ прил. 1. сэнг биридо, э сэнг чарустийо; 2. перен. мэhтэл биридо, хүшк бирэ мундийо.

ОКАМЕНЕ́НИЕ сущ. 1. сэнг бирэйи, э сэнг чарустэйи; 2. перен. мэhтэл бирэйи, хүшк бирэ мундэйи.

ОКАМЕНЕ́ТЬ см. *каменеть*.

ОКАНТОВА́ТЬ см. *кантовать*.

ОКАНТО́ВКА сущ. 1. кант вэнорэйи (кэширэйи); 2. э шикил кантэ хуно вэнорэ оморийо зул.

ОКАНТО́ВОЧНЫЙ прил. канти, эри кант сохтэ (вэнорэ) hистийо.

ОКАНТО́ВЫВАНИЕ сущ. 1. кант вэнорэ (кэширэ) оморэнкэ сохтэ оморэнийо кор; 2. э гэйтонэво бэстэ (духтэ) оморэнкэ сохтэ оморэнийо кор.

ОКА́НЧИВАТЬ, -СЯ см. *окончить, -ся*.

ОКА́ПЫВАТЬ, -СЯ см. *окопать, -ся*.

ОКА́РМЛИВАТЬ см. *окормить*.

ОКАТИ́ТЬ, ОКА́ЧИВАТЬ гл. см. э сэр чуникэ hэ э jэбо амбарэ ов тиhи сохтэ.

ОКАТИ́ТЬСЯ, ОКА́ЧИВАТЬСЯ гл. э сэр хүштэ hэ э jэбо амбарэ ов тиhи сохтэ.

О́КАТЬ гл. «о»-рэ нүjүстэ оморийорэ хуно хундэ.

ОКАЯ́ННЫЙ прил. устар. hовункор, эчлоф, худо гэргүш сохтийо.

ОКЕА́Н сущ. океан. || *океа́нский* прил. океани: 1. эн океан; 2. эн океан hистийо, дэрийо; 3. э океан, э гирог океан бирэнийо.

ОКЕАНО́ЛОГ сущ. океанолог (сэниhэткор эн океолокийа).

ОКЕАНОЛОГИ́ЧЕСКИЙ прил. океанолокийаji; эн океанолокийа.

ОКЕАНОЛО́ГИЯ см. океанолокийа (эз товунэj океан hистийо hилмhо эjэки).

ОКЕ́Й частица и в знач. сказ. океj (разийэтирэ бурбундэ).

ОКИ́ДЫВАТЬ см. *окинуть*.

ОКИ́НУТЬ, ОКИ́ДЫВАТЬ гл. *окинуть взором (взглядом, глазами)* дэниширэ, чум кэрдундэ.

О́КИСЕЛ сущ. хим. оксид (э оксикенэво jэки бирэj эн елемент кимjэji).

ОКИСЛЕ́НИЕ сущ. хим. турш бирэйи, э оксид чарустэйи.

ОКИСЛИ́ТЕЛЬ сущ. хим. турш сохтэнийо (э оксид чарундэнийо) чи.

ОКИСЛИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. хим. эри туршсохтэ (э оксид чарундэ) hистийо.

ОКИСЛИ́ТЬ, ОКИ́СЛИТЬ гл. хим. турш сохтэ, э оксид чарундэ.

ОКИСЛИ́ТЬСЯ, ОКИ́СЛИТЬСЯ гл. хим. турш бирэ, э оксид чарустэ.

ОКИСЛЯ́ТЬ см. *окислить*.

ОКИСЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. см. *окислиться*; 2. турш сохтэ оморэ, э оксид чарундэ оморэ.

О́КИСЬ сущ. хим. оксид.

ОККУПА́НТ сущ. зэбтсох (эз чүчojикэjикэрэ зэбт сохтэкорэ одомиhо jэки).

ОККУПА́НТСКИЙ прил. зэтсохи; эн зэбтсох.

ОККУПА́ЦИЯ сущ. оккупасийа, зэбтсохи: 1. э кучэво хориhой эн jэ дэвлэтикэрэ күрдэji (зэбт сохтэji); 2. и кор биридо вэhдэ вэ э эзини хоридо бирэj эн одомиhо. II *оккупацио́ный* прил. оккупасиjаji, зэбтсохиji: 1. эн оккупасийа, эн зэбтсохи; 2. корhой зэбтсохирэ э чикэ овүрдэнийо.

ОККУПИ́РОВАТЬ гл. күрдэ, зэбт сохтэ.

ОКЛА́Д сущ. 1. мэhинэ, разг. оклад (э корү киро корсохэ дорэ оморэнийо hэг); 2. устар. налог (гэдэрү).

ОКЛА́Д сущ. оклад (э руj эн икона вэнорэ оморэнийо, энчэг руj вэ дэсhой эн шикилэ рэhо hиштэнийо металийэ руjлуг).

ОКЛАДНО́Й прил. 1. мэhинэji; 2. устар. налоги.

ОКЛЕВЕТА́ТЬ гл. ә бүхтү вәнкәстә, ә сәрү бүхтү вошәндә, локолү сохтә.

ОКЛЕ́ЕННЫЙ прич. ә рујү чүникә вокосундә оморијо, кәширә оморијо.

ОКЛЕИВАНИЕ сущ. ә рујү чүникә вокосундәји, вокосундә оморәји, кәширәји, кәширә оморәји.

ОКЛЕ́ИТЬ, ОКЛЕ́ИВАТЬ гл. ә рујү чүникә вокосундә, кәширә.

ОКЛЕ́ЙКА сущ. ә рујү чүникә вокосундәји, кәширәји (проссес ән и кор). *Оклейка стен обоями* ә дувор когоз кәширәји.

О́КЛИК прил. 1. hој сохтәји, hорој зәрәји, сәс сохтәји; 2. hој, hорој, сәс.

ОКЛИ́КНУТЬ, ОКЛИКА́ТЬ гл. hој сохтә, hорој зәрә, сәс сохтә.

ОКНО́ сущ. 1. пәнчәрә, дәрчә; 2. сула.

О́КО сущ. устар. чум. *В мгновение ока* ә јә чумбәстәки.

ОКОВА́ТЬ, ОКО́ВЫВАТЬ гл. 1. ә метал күрдә, ә рујү метал кәширә. *Оковать сундук металлом* ә рујү сундуг метал кәширә; 2. бухов зәрә (вәнорә), зинчир бәстә.

ОКО́ВКА сущ. метал кәширәји, метал кәширә оморәји (ә рујү чүникә).

ОКО́ВЫ сущ. бухов. 1. ә поjhо, јә новкә ә дәcho бәстә оморәнијо чи; 2. ә куринди хүштәрәво шиширә чүмү- чару сохтә нәс hиштәнијо чи; 3. перен. одомирә јүрә војистәнијорә хуно зивистә нәс hиштәнијо чи.

ОКОЛА́ЧИВАТЬСЯ гл. разг. оворә-оворә, hә нәhәги кәштә, ә чү чојикә бирә.

ОКОЛДОВА́ТЬ, ОКОЛДО́ВЫВАТЬ гл. 1. ћәкәл-питик сохтә, ә тилсим дәшәндә; 2. перен. ћәјрү сохтә.

ОКОЛЕ́СИЦА ОКОЛЁСИЦА сущ. мәћносүзә кофhо, буш-бушә кофhо. *Нести околёсицу* мәћносүзә кофhо сохтә.

ОКОЛЁСНАЯ см. *околесица*.

ОКОЛЕ́ТЬ, ОКОЛЕВА́ТЬ гл. прост. перен. мүрдә, мурдар бирә, нәшумојү вәдарафтә.

ОКО́ЛИЦА сущ. 1. чапар (ә пәсә-пишој диһ, јә новкә ә гирогү); 2. чәрхә-чәрхә рәћ.

О́КОЛО 1. нареч. ә нәзники ән киникә, ән чүникә. *Около вокзала* ә нәзники вогзол; 2. предлог ә јон, ә бинәј киникә, чүникә. *Дом около пруда* хунә ә јон hohур; 3. предлог ә нәзники (гәдәр ән чүникәрә бурбундә). *Мы шли около часа* иму ә нәзники јә сәһәт рәћ рафтим.

ОКОЛОЗЕ́МНЫЙ прил. ә нәзники Хори hистијо.

ОКОЛОСЕРДЕ́ЧНЫЙ прил. ә пәсә-пишој дүл hистијо.

ОКОЛОСИ́ТЬСЯ гл. сүмбүл рәћо дорә.

ОКОЛОУ́ШНЫЙ прил. анат. бинәјкуши, зиркуши әз куш јә кәм дәрәтә hистијо.

ОКОЛПА́ЧИТЬ, ОКОЛПА́ЧИВАТЬ гл. фурмундә, ә дәс дәшәндә, вәчәвундә.

ОКО́ЛЫШ сущ. чәрх ән пәпәх, гирог ән пәпәх.

ОКО́ЛЬНЫЙ прил. 1. гироги, ән гирог. *Окольная дорога* әз гирог кироштәнијо рәћ; 2. чәрхәчәрх. *Окольным путём* ә чәрхәчәрхә рәћәво; 3. устар. нәзник, гунши. *Окольные сёла* нәзникә (гуншијә) диhho.

ОКОЛЬЦЕВА́ТЬ, ОКОЛЬЦО́ВЫВАТЬ см. *кольцевать.*

ОКОНЕ́ЧНОСТЬ сущ. гирог, бәш, әхир ән чүникә.

ОКО́ННЫЙ прил. пәнчәрәји; ән пәнчәрә. *Оконное стекло* шишәј пәнчәрәји, шишәј ән пәнчәрә.

ОКОНФУ́ЗИТЬ, ОКОНФУ́ЖИВАТЬ гл. гог сохтә.

ОКОНФУ́ЗИТЬСЯ, ОКОНФУ́ЖИВАТЬСЯ гл. гог бирә (сохтә оморә).

ОКО́НЦЕ сущ. пәнчәрәлә, чүклә пәнчәрә.

ОКОНЧА́НИЕ сущ. 1. вәрастәји, вәрасундәји, ә әхир әхир расундәји (расирәји); 2. әхир. *Окончание романа* әхир ән роман; *до окончания урока остаётся пять минут* тә әхир нубо пәнч минут мунди.

ОКОНЧА́ТЕЛЬНЫЙ прил. әхири, софи. *Окончательный ответ* әхири човоб, човоб софи.

ОКО́НЧИТЬ, ОКА́НЧИВАТЬ см. *кончить* 1. *Окончить работу* корә вәрастә.

ОКО́НЧИТЬСЯ, ОКА́НЧИВАТЬСЯ см. *кончиться*

ОКО́НЩИК сущ. пәнчәрә гүчсох, устај ән пәнчәрә.

ОКО́П сущ. һәндәг. *Открыть окоп* һәндәг вокундә. II *око́пчик* уменьш. һәндәглә. II *око́пный* : һәндәги: 1. ән һәндәг; әри һәндәг вәкәндә оморијо.

ОКОПА́ТЬ, ОКА́ПЫВАТЬ гл. пәсә-пишојрә, зирүрә вәкәндә, зирүрә бил зәрә. *Окопать кусты* зир дорһорә бил зәрә.

ОКОПА́ТЬСЯ, ОКА́ПЫВАТЬСЯ гл. 1. һәндәг вәкәндә, ә һәндәг дәрафтә; 2. перен. пәћәнү бирә, әри хүштә динчә чикә офтә.

ОКОРМИ́ТЬ, ОКА́РМЛИВАТЬ гл. 1. см. *обкормить*; 2. зәһәрлүјә чи хорундә.

ОКОРНА́ТЬ см. *обкорнать*.

О́КОРОК сущ. 1. буд; 2. хүшк сохтә оморијо буд хуки, ветчина.

ОКОРОКО́ВЫЙ прил. буди; ән буд.

ОКОРОТИ́ТЬ, ОКОРА́ЧИВАТЬ гл. амбар кутәһ (кудәк) сохтә.

ОКОСЕ́ТЬ гл. 1. һир, јә новкә әз јә чум кур бирә; 2. пијон бирә.

ОКОСТЕНЕ́ЛЫЙ прил. 1. ә остугу чарустијо, сәхт биријо; 2. кәј биријо, хүшк биријо; 3. перен. пишово нәс рафтәнијо, һистијорә хуно мундијо.

ОКОСТЕНЕ́НИЕ сущ. 1. ә остугу чарустәји, сәхт бирәји; 2. кәј бирәји, хүшк бирәји; 3. перен. пишово нә рафтәји, һистијорә хуно мундәји.

ОКОСТЕНЕ́ТЬ, ОКОСТЕНЕВА́ТЬ см. *костенеть*.

ОКО́Т сущ. баладорә, зәндәј ән пишик (ән кәчи, ән куспәнд, ән хәркуш вә ән јә һәјвоникәо).

ОКОТИ́ТЬСЯ см. *котиться*.

ОКОЧЕНЕ́ЛЫЙ прил. кәј биријо, хүшк биријо, чилид зәријо, сәрмо бәрдијо.

ОКОЧЕНЕ́ТЬ см. *коченеть*.

ОКОЧУ́РИТЬСЯ гл. кәкустә (мүрдә).

ОКО́ШЕЧКО сущ. пәнчәрәлә, чүклә пәнчәрә.

ОКО́ШКО см. *окно*.

ОКРА́ИНА сущ. 1. гирог, әхир ән чүчојикә. *Окраина леса* гирог ән вишә; 2. әз мәркәз дурә чикәј ән шәһәр, ә гирогү һистијо чикә.

ОКРА́СИТЬ, -СЯ см. *красить, -ся*.

ОКРА́СКА сущ. 1. рәнгзәрә. *Окраска дома* хунәрә рәнг зәрәји; 2. рәнг ән чүникә. *Птица с пестрой окраской* рәнгә-бәрәнгә гуш (мүрг); 3. перен. вәравундәји.

ОКРА́СОЧНЫЙ прил. рәнгзәрәји: 1. ән рәнгзәрә; 2. әри рәнгзәрә һистијо.

ОКРА́ШИВАНИЕ сущ. рәнг зәрәји, рәнг зәрә оморәји, рәнг зәрәнкә сохтә оморәнијо кор.

ОКРА́ШИВАТЬ то же, что *красить*.

ОКРЕ́ПНУТЬ см. *крепнуть*.

ОКРЕ́СТ нареч. устар. ә пәсә-пишо, ә нәзники, ә гуншијәти.

ОКРЕСТИ́ТЬ гл. 1. ә ов хоч дәшәндә (киникәрә); 2. и вәхт нум норә; 3. перен. разг. киникәрә нум, ләгәб дорә.

ОКРЕСТИ́ТЬСЯ см. *креститься*.

ОКРЕ́СТНОСТЬ сущ. пәсә-пишо, нәзники, ә пәсә-пишо һистијо чикәһо. *В окрестностях города* ә нәзникиһој ән шәһәр.

ОКРИВЕ́ТЬ см. *криветь*.

О́КРИК сущ. 1. сәс, әри киникәрә һороj зәрә; 2. һороj, бочәһ (ә һүршәво, буләрәво).

ОКРИ́КНУТЬ, ОКРИ́КИВАТЬ гл. сәс сохтә, һороj зәрә (киникәрә, кәлә-кәлә).

ОКРОВА́ВИТЬ, ОКРОВА́ВЛИВАТЬ гл. хуни сохтә, ә гәд хун дәјиштә.

ОКРОВА́ВИТЬСЯ, ОКРОВА́ВЛИВАТЬСЯ гл. хүштәрә хуни сохтә, хунә ә сәр хүштә рихундә (ән хүштәрә).

ОКРОВЕНЕ́ТЬ гл. хуни бирә.

ОКРОВЕНИ́ТЬ то же, что *окровавить*.

ОКРО́Л сущ. зәндәји, бала дорәји (ә довшонһо)

ОКРОПИ́ТЬ, ОКРОПЛЯ́ТЬ см. *кропить*.

ОКРО́ШКА сущ. 1. окрошка, овдуг; 2. перен. дуллоби, гәтмәгәришә чи.

ОКРУ́ГА сущ. пәсә-пишо, ә пәсә-пишо (ә нәзники) һистиһо чикәһо.

ОКРУГЛЕ́НИЕ сущ. 1. булул сохтәји (сохтә оморәји); 2. битәв сохтәји (сохтә оморәји).

ОКРУГЛЕ́ТЬ см. *круглеть*.

ОКРУГЛИ́ТЬ, ОКРУГЛЯ́ТЬ гл. 1. булул сохтә; 2. битәв сохтә.

ОКРУГЛИ́ТЬСЯ гл. 1. булул бирә; 2. битәв бирә.

ОКРУ́ГЛОСТЬ сущ. булули.

ОКРУ́ГЛЫЙ прил. булул, булул һистијо.

ОКРУГЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. см. *округлиться*; 2. булул сохтә оморә; 3. битәв сохтә оморә.

ОКРУЖА́ЮЩЕЕ сущ. пәсә-пишо, ә пәсә-пишој ән киникә һистүтһо чиһо.

ОКРУЖА́ЮЩИЕ сущ. ә пәсә-пишо һистүто одомиһо.

ОКРУЖА́ЮЩИЙ прил. ә пәсә-пишо појистијо, ә миклә дәһиштијо.

ОКРУЖЕ́НИЕ сущ. 1. ә пәсә-пишо појистәји, ә миклә дәһиштәји; 2. пәсә-пишо.

ОКРУЖИ́ТЬ, ОКРУЖА́ТЬ гл. 1. ә киникә одомиһорә, јә новкә группај одомиһорә нәзник овурдә; 2. ә пәсә-пишој ән киникә (ән чүникә) појистә, дәчирә оморә, јә новкә чүникә кәширә, урә ә миклә дәһиштә. <> *Окружить заботой* ә хәјолү бирә, гәјгујүрә кәширә; *окружить лаской* назүрә кәширә, назүрә хүррә; *окружить почётом* һүрмәт бурбундә, һүрмәт сохтә.

ОКРУЖНО́Й прил. ə пəсəпишоj ən чүникə hистијо, əз пəсəпишоj ən чүникə кироштəнијо.

ОКРУТИ́ТЬ, ОКРУ́ЧИВАТЬ гл. вəпучундə, пучундə.

ОКРУТИ́ТЬСЯ, ОКРУ́ЧИВАТЬСЯ гл. вəпучундə оморə, пучундə оморə.

ОКРЫЛИ́ТЬ, ОКРЫЛЯ́ТЬ гл. гəнəд дорə, ћəвəс дорə, дүл дорə.

ОКРЫЛИ́ТЬСЯ, ОКРЫЛЯ́ТЬСЯ гл. гəнəдлү бирə, ћəвəслү бирə, дүллү бирə.

ОКРЫ́СИТЬСЯ гл. ћоси бирə, ə ћүршəво човоб дорə.

ОКТА́ВА сущ. муз. октава.

ОКТА́ЭДР сущ. мат. октаедр, ћəштрујə.

ОКТЯ́БРЬ сущ. октјабр, мəh октјабр.

ОКТЯ́БРЬСКИЙ прил. октјабри: 1. ən октјабр; 2. ə октјабр бирəнијо.

ОКУЛИ́РОВАТЬ гл. гəлəм сохтə (ə чурə дор гəлəм зəрə).

ОКУЛИ́РОВАТЬСЯ гл. гəлəм сохтə оморијо.

ОКУЛИРО́ВКА см. гəлəм сохтəји (сохтə оморəји).

ОКУЛИ́СТ сущ. окулист, духтир чуми. II *окули́стка* əзини зəн (духтəр).

ОКУЛЯ́Р сущ. окулјар.

ОКУНУ́ТЬ, ОКУНА́ТЬ гл. ə гəд ов, ən рушумə чи дəшəндə, дəнорə, шиширə.

ОКУНУ́ТЬСЯ, ОКУНА́ТЬСЯ гл. гəрг бирə: 1. ə гəд ов, ən рушумə чи дəрафтə; 2. перен. ə гəд чүникə дəрəфтə, ə фикир ən чүникə бирə.

ОКУПИ́ТЬ, ОКУПА́ТЬ гл. хəрчə вəдəшəндə.

ОКУПИ́ТЬСЯ. ОКУПА́ТЬСЯ гл. хəрч хүштəрə вəдəшəндə.

ОКУРГУ́ЗИТЬ, ОКУРГУ́ЖИВАТЬ гл. тəнкəлулə сохтə, кутəћ сохтə (оводунирə).

ОКУ́РИВАНИЕ сущ. дурə дорəји, əри дурə дорə сохтə оморəнијо кор.

ОКУРИ́ТЬ, ОКУ́РИВАТЬ гл. дурə дорə. *Окурить улей* ћəнкћорə дурə дорə.

ОКУ́РОК сущ. мундəји ən папирос (ən сигарет), нимəкəшə папирос (сигарет).

ОКУ́ТАТЬ, ОКУ́ТЫВАТЬ гл. дəпучундə, пучундə, дəбəстə.

ОКУ́ТАТЬСЯ, ОКУ́ТЫВАТЬСЯ гл. дəпучундə оморə, пучундə оморə, дəбəстə оморə.

ОЛЕДЕНЕ́НИЕ сущ. 1. бəjə зəрəји, чилид зəрəји, чилид күрдəји, сəрмо зəрəји; 2 чилидлугћо (həммə əjəки), həмикə, амбарбирəји ən иho.

ОЛЕДЕНЕ́ТЬ, ОЛЕДЕНЕВА́ТЬ гл. бəjə зəрə, чилид зəрə, чилид күрдə, сəрмо зəрə. *Река оледенела* никəрə бəjə зəри.

ОЛЕДЕНИ́ТЬ см. *леденить*.

ОЛЕНЕВО́Д сущ. маралдор; сəниђəткор ən маралдори.

ОЛЕНЕВО́ДСТВО сущ. маралдори (марал доштəји jə бəхш ən молдорирə хуно).

ОЛЕНЕВО́ДЧЕСКИЙ прил. маралдорији: 1. ən маралдори; 2. əри маралдори hистијо. *Оленеводческая фирма* фирмај маралдорији.

ОЛЕНЁНОК сущ. марал (балај ən марал).

ОЛЕ́НИНА, ОЛЕНИ́НА сущ. күшт марали (хурдəнијə чирə хуно).

ОЛЕНУ́ХА сущ. дүшијə марал.

ОЛЕ́НЬ сущ. марал. II *оле́ний и оле́невый* прил. марали: 1. ən марал; 2. əз маралho дуз бириjо; 3. əз пуст марал духтə оморијо.

ОЛИ́ВА, ОЛИ́ВКА сущ. зəjтун: 1. həишə савзə дор; 2. мəjвəj ən и дор.

ОЛИ́ВКОВЫЙ прил. зəjтуни: 1. ən зəjтун; 2. əз зəjтун вəкүрдə оморəнијо; 3. ə рəнг зəjтун hистијо (ə завз зəрəнијо михəки).

ОЛИГА́РХ сущ. олигарх.

ОЛИГАРХИ́ЧЕСКИЙ прил. олигархи: 1. ən олигархија, ən олигарх; 2. əри олигархho hистијо.

ОЛИГА́РХИЯ сущ. олигархија, олигархho.

ОЛИМПИА́ДА сущ. олимпиада.

ОЛИ́ФА сущ. əлиф, рүгəн əлиф.

ОЛИЦЕТВОРЕ́НИЕ сущ. 1. чунлүрə (зиндəрə) хуно бурбундəји; 2. ə товунəj зтндə; хүштəрə чүникəрə хуно бурбундəји.

ОЛИЦЕТВОРИ́ТЬ, ОЛИЦЕТВОРЯ́ТЬ гл. 1. чунлүрə (зиндəрə) хуно бурбундə; 2. ə товунəj зтндə; хүштəрə чүникəрə хуно бурбундə.

О́ЛОВО сущ. гəлəj (нəрмə метал).

ОЛОВЯ́НЫЙ прил. гəлəји: 1. ən гəлəj; 2. əз гəлəj сохтə оморијо; 3. əз гəлəj hистијо, ə гəдү гəлəj дəрijо; 4. ə рəнг гəлəj hистијо.

О́ЛУХ сущ. сəрсон, кич, нəмəки, разг. хəр.

ОМЕРЗЕ́ТЬ гл. əчлоф бирə, визор сохтə.

ОМЕРЗИ́ТЕЛЬНОСТЬ сущ. бишəлки, мурдари, əчлофи, хəрəби.

ОМЕРЗИ́ТЕЛЬНЫЙ см. *мерзкий*.

ОМЕРТВЕ́ЛЫЙ числ. бихүт (мүрдə, чунсуз, кəj).

ОМЕРТВЕ́ТЬ см. *мертветь*.

ОМЕРТВИ́ТЬ, ОМЕРТВЛЯ́ТЬ гл. бихүт (мүрдə, чунсуз, кəj) сохтə.

ОМЕРТВЕЛЕ́НИЕ сущ. бихӳт (мӳрдə, чунсуз, кəj) сохтə оморəји.

ОМЁТ сущ. тојə (кəлə булулə тојəј ən лəмбə).

ОМЛЕ́Т сущ. омлет (əз ə орд нə ширəво гəриш сохтə оморијо хојəкинə).

ОМОВЕ́НИЕ сущ. 1. шуштəји, шуштə оморəји; 2. религ. ə мусулмуһо: ə пишој намазхундə појһорə шуштəји; 3. ə чуһурһо: ов зəрəји: 1) давила (тənə, јə новкə гоб-гичогə); 2)тенилəт јадајим (дəсһорə, јə новкə ənкӳштһој дəсһорə).

ОМОЛОДИ́ТЬ, ОМОЛА́ЖИВАТЬ гл. чојил сохтə

ОМОЛОДИ́ТЬСЯ, ОМОЛА́ЖИВАТЬСЯ гл. чојил бирə.

ОМОЛОЖЕ́НИЕ, ОМОЛА́ЖИВАНИЕ сущ. чојил сохтəји, чојил сохтə оморəји.

ОМО́НИМ сущ. омоним (куфтирəјӳ ə јə кофикəрəво јə чиро, омо мəһнојӳ јə чиројкə һистијо коф).

ОМОНИ́МИКА сущ. омонимика: 1. əз товунəј омонимһо һистијо бəхш ən зквуншинохи; 2. омонимһој ən јə зувун.

ОМОНИМИ́ЧЕСКИЙ прил. омоними; ən омонимика, ən омонимија.

ОМОНИМИ́Я сущ. омонимија (јə чиро куфтирə оморəји ən мəһношӳ јə чиро нистијо кофһо).

ОМОЧИ́ТЬ гл. тар сохтə, нəм сохтə чӳникəрə.

ОМОЧИ́ТЬСЯ гл. тар бирə, нəм бирə.

ОМРАЧИ́ТЬ, ОМРАЧА́ТЬ гл. 1. торик сохтə, сијəһ сохтə. *Тучи омрачили небо* думон һəсмурə торик сохт; 2. дӳлхӳрд сохтə, дəрдəчəр сохтə, хунӳрə сијəһ сохтə.

ОМРАЧИ́ТЬСЯ, ОМРАЧА́ТЬСЯ гл. 1. торик бирə, сијəһ бирə; 2. дӳлхӳрд бирə, дəрдəчəр бирə, хунӳ сијəһ бирə

О́МУТ сущ. чол ə зир никəрə, ən ноһур, о́н лугənə чикəј ən никəрə, ən ноһур.

ОМУТИ́СТЫЙ прил. ə зиру чолһо амбар дəријо (ə товунəј никəрə, ən ноһур.

ОМША́НИК сущ. һənкхунə (əри зимустурə кировундəј һənкһо кəрмə чикə).

ОМЫВА́ТЬ гл. 1. см. *омыть*; 2. пəсə-пишојӳрə күрдə (дəрјо, океан, никəрə). *Африку омывает два океана* пəсə-пишој ən Африкарə дӳ океан күрди.

ОМЫВА́ТЬСЯ гл. 1. см. *омыться*; 2. пəсə-пишојӳ күрдə оморə (ə дəрјорəво, ə океанəво, ə никəрəрəво).

ОМЫЛЕ́НИЕ сущ. хим. сəһəбу бирəји, ə сəһəбу чарустəји.

ОМЫ́ТЬ см. *обмыть*.

ОН *его, ему, им, о нём*. мест. у, урə, ə у, ən у, əз у. *Он не приехал* у нə омори; *его нет дома* у ə хунə нə дəри; *скажи ему* куј ə у; *я им доволен* мə əз у разинүм.

ОНА́ мест. у (зən, духтəр).

ОНАНИ́ЗМ сущ. онанизм, кəфзəни.

ОНАНИ́РОВАТЬ гл. кəфзəни сохтə.

ОНАНИ́СТ сущ. анонимчи (кəфзəни сохтəнијо одоми).

ОНДА́ТРА сущ. мушов (пустјӳ буһолӳ һистијо һəјвон). II *онда́тровый* прил. мушови: 1. ən ən мушов; 2. əз пуст ən мушов духтə оморијо.

ОНЕМЕ́ЛЫЙ прил. 1. лол бирijо, зувунӳ күрдијо, коф сохтə нəс данүстəнијо; 2. кəј бирijо, хисиријо.

ОНЕМЕ́ТЬ гл. 1. лол бирə, зувунӳ күрдə, коф сохтə нə данүстə. *От страха онемел* əз тəрс зувунӳ күрд; 2. кəј бирə, хисирə. *Пальцы ног онемели* ənкӳштһој појһојмə кəј бири.

ОНИ́ *их, им, ими, о них* мест. уһо, ə уһо, ən уһо, ə уһорəво, əз уһо. *Их нет дома* уһо ə хунə нə дəрүт; *скажи им* ə уһо куј; *мы ими довольны* иму əз уһо разиним.

ОНКО́ЛОГ сущ. мед. онколог (сəниһəткор ən онколокија).

ОНКОЛОГИ́ЧЕСКИЙ прил. мед. онколокијаји; ən онколокија

ОНКОЛО́ГИЯ сущ. мед. онколокија (əз товунəј вəмасһо, тəһəрзһој уһорə шинохтə вə хубсохтə һистијо бəхш ən медисина).

ОНО́[1] 1. мест. разг. у. *Так оно и вышло* у һəчиш бисто; 2. частица һəчиникə. *Оно*

ОНО́[2] мест. см. *он*.

ОНУ́ЧА сущ. питови (əри појə дəпучундə һистијо зул ən мол).

О́НЫЙ мест. у, һə у, ə пишо бурбундə оморијо. <> *Во время оно* јə вəхт, јə вəһдə.

ОПАДА́НИЕ сущ. 1. рихтəји; 2. офторəји.

ОПАДА́ТЬ см. *опасть*.

ОПАДА́НИЕ см. *опадание*.

ОПА́ЗДЫВАТЬ см. *опоздать*.

ОПА́ИВАТЬ см. *опоить*.

ОПА́К сущ. опак (ən хубə фајанс). II *опа́ковый* прил. опаки: 1. ən опак; 2. əз опак сохтə оморијо, гүч биријо.

ОПА́ЛА сущ. 1. устар. гəзəб, гəһр; 2. перен. əз чум офторəји, əз иһтибор офторəји. *Попасть в опалу* ə гəзəб офторə.

ОПАЛЁННЫЙ прич. 1. чогундэ оморијо, чүх дорэ оморијо; 2. сухундэ оморијо (рүји гэд эн чүникэ).

ОПА́ЛИВАНИЕ сущ. 1. чогундэји, чүх дорэји; 2. сухундэји (рүји гэд эн чүникэрэ).

ОПАЛИ́ТЬ, ОПА́ЛИВАТЬ гл. 1. чогундэ, чүх дорэ. *Опалить ощипанного цыплёнка* кэндэ оморијо вэчэрэ чүх дорэ; 2. сухундэ (рүји гэд эн чүникэрэ). *Опалить себе брови* гошһој хүштэрэ сухундэ.

ОПАЛИ́ТЬСЯ, ОПА́ЛИВАТЬСЯ гл. 1. пуст хүштэрэ сухундэ, оводуни хүштэрэ сухундэ, сухтэ; 2. чогундэ оморэ, чүх дорэ оморэ; 3. сухундэ оморэ (рүји гэд эн чүникэ).

ОПА́ЛУБИТЬ гл. эз бурујү чүникэ зэрэ, дэчирэ.

ОПА́ЛУБКА сущ. 1. бурујурэ чүникэ зэрэји, дэчирэји; 2. метали, јэ новкэ тэхтэијэ формај эн вокундэ оморэнијо чи, комики, э бетонэво пур сохтэ оморэ вэ бетон хүшк бирэ бэгдэ вэкэндэ оморэ.

ОПА́РА сущ. хэмирэ.

ОПАРШИ́ВЕТЬ см. *паршиветь*.

ОПАСА́ТЬСЯ гл. тэрсирэ, һитјот бирэ.

ОПАСЕ́НИЕ сущ. тэрсирэји, һитјот бирэји.

ОПА́СКА сущ. тэрс, һитјоти

ОПА́СЛИВЫЙ прил. тэрсэнкоһ, э һитјотирэво кор сохтэнијо, иһтибор нэс сохтэнијо.

ОПА́СНОСТЬ сущ. тэрс, хэто.

ОПА́СНЫЙ прил. тэрсирэни (хэрэби сохтэ, зарари зэрэ данүстэнијо).

ОПА́СТЬ гл. 1. рихтэ, тиһи бирэ. *Листья опали* вэлкһо рихти; 2. лэгэр бирэ, нүштэ. *Опасть в лице* эз руј лэгэр бирэ; *опухоль опала* вэмас нүшти

ОПАХА́ЛО сущ. ворди (э кэрми эри вэчовундэ ворворидорэ һистијо чи).

ОПАХА́ТЬ, ОПА́ХИВАТЬ[1] гл. пэсэ-пишој эн чүчојикэрэ вэкэндэ (бил зэрэ).

ОПА́ХИВАТЬСЯ[1] гл. пэсэ-пишојү (эн хори) вэкэндэ (бил зэрэ) оморэ.

ОПА́ХИВАТЬСЯ[2] гл. хүштэрэ вор дорэ (э вордирэво).

ОПАХНУ́ТЬ, ОПА́ХИВАТЬ[2] гл. вор дорэ (э вордирэво).

ОПЕ́КА сущ. сэрбэрэһи: 1. тэһэрз эн э хэјол эн эз дэс-пој офторэкорһо, јэтим-јэсирэ һэјилһо, эн нэчогһо эгүли вэ эн бирэнэбирэј эн и одомијо бирэји; 2. собир. и корһорэ сохтэнијо одомиһо вэ идорэһо.

ОПЕКА́ТЬ гл. сэрбэрэһи сохтэ.

ОПЕКУ́Н сущ. сэрбэрэһи сохтэкор (э јү сэрбэрэһи сохтэ гэдэгэ зэрэ омлоријо одоми). || опеку́нша сущ. эзини зэн (духтэр).

ОПЕРА́ТОР[1] сущ. чэррэһ.

ОПЕРА́ТОР[2] сущ. оператор 1. чэтинэ апаратһорэ, механизмһорэ э рэһ бэрдэнијо сэниһэткор; 2. кино кэширэнијо сэниһэткор.

ОПЕРА́ТОРСКИЙ прил. операторн; эн оператор.

ОПЕРАЦИО́ННАЯ сущ. операсија кироштэнијо утог.

ОПЕРАЦИО́ННЫЙ прил. операсијаји: 1. эн операсија; 2. эри операсија һистијо.

ОПЕРА́ЦИЯ сущ. операсија.

ОПЕРЕДИ́ТЬ, ОПЕРЕЖА́ТЬ гл. пишо рафтэ, кироштэ, э пэсэ һиштэ.

ОПЕРЕЖЕ́НИЕ сущ. пишо рафтэји, кироштэји, э пэсэ һиштэји.

ОПЕРЕ́НИЕ сущ. 1. пар ворэморэји (эн гуш): 2. паrһој эн гуш.

ОПЕРЕ́ТЬ, ОПИРАТЬ гл. э чүникэ вэдорэ, вокосундэ (појү куфтирэ).

ОПЕРЕ́ТЬСЯ гл. хүштэрэ вэдорэ, вокосундэ э чүникэ.

ОПЕРЕРИ́ВАНИЕ сущ. операсија сохтэји.

ОПЕРИ́РОВАТЬ гл. 1. операсија сохтэ; 2. операсија бэрдэ.

ОПЕРИ́ТЬ, ОПЕРЯ́ТЬ гл. пар вэнорэ, э парэво вэравундэ. *Оперить шляпу* шлјапарэ э парэво вэравундэ.

ОПЕРИ́ТЬСЯ гл. 1. парү вэоморэ (эн гушһо); 2. перен. мэрд бирэ, гул-гэнэд аокундэ.

ОПЕЧА́ЛИТЬ, -СЯ см. *печалить, -ся*.

ОПЕЧА́ТАТЬ, ОПЕЧА́ТЫВАТЬ гл. 1. печэт зэрэ, бэстэ; 2. печэт сохтэ, вэдэшэндэ.

ОПЕЧА́ТКА сущ. гэлэт (э дэфүс биријо текст).

ОПЕЧА́ТЫВАНИЕ сущ. печэт зэрэји (вэнорэји), печэт зэрэ (вэнорэ) оморэји.

ОПЕ́ШИТЬ гл. хүштэрэ вир сохтэ (эз нэкумијэ кор, эз тэрс).

ОПИВА́ТЬ, -СЯ см. *опить, -ся*.

ОПИ́ВКИ сущ. нимэхур (эн эрэги-шороб, эн чој).

О́ПИЙ см. *опиум*. тирјэк (опиум).

О́ПИЙНЫЙ прил. тирјэки: 1. эн тирјэк (эн опиум); 2. э гэдү тирјэк (опиум) дэријо.

ОПИ́ЛЕННЫЙ прич. э мушар, јэ новкэ э јэкэрэво һэммэ тэрафһојү дуз сохтэ оморијо.

ОПИ́ЛКИ сущ. кэпэк (мушар, јэ новкэ јэкэ зэрэ бэгдэ мундэнијо совэ чиһо. *Древесные*

опи́лки кәпәк һүзүми (тәхтәји). || *опи́лочный* прил. кәпәки: 1. ән кәпәк; 2. әз кәпә, ә кәпәкәво биријо (сохтә оморијо). II *опи́лковый* прил. кәпәки; ән кәпәк

ОПИРА́ТЬ, -СЯ см. *опереть, -ся*.

ОПИСА́НИЕ сущ. 1. бурбундәји (ә сәрзувуни, јә новкә ә нүјүстәрәво); 2. нүјүстәји (чүһојикәрә). *Описание инвентаря* инвентарә нүјүстәји; 3. мат. кәширәји (хит,ә пәсә-пишој чүникә).

ОПИСАТЕЛЬ сущ. бурбундәнијо, нәгүл сохтәнијо одоми.

ОПИСА́ТЬ, ОПИ́СЫВАТЬ гл. 1. бурбундә (ә сәрзувуни, јә новкә ә нүјүстәрәво); 2. нүјүстә (чүһојикәрә). *Описать инвентарь* инвентарә нүјүстә; 3. мат. кәширә (хит,ә пәсә-пишој чүникә).

ОПИСА́ТЬСЯ, ОПИ́СЫВАТЬСЯ гл. гәләт рәһо сохтә (хәт нүјүстәнкә).

ОПИ́СКА сущ. гәләт (ә хәт).

ОПИ́СЫВАНИЕ см. *описание*.

О́ПИСЬ сущ. 1. нумһој чиһорә нүјүстәји; 2. нјүстә оморијо нумһој чиһо.

ОПИ́ТЬ гл. ә киникә зарари зәрә (ә хунәјү, јә новкә ә һисобу амбар хурдә).

ОПИ́ТЬСЯ гл. амбар хурдә (һәнчирә), әз гәдәр зијод хурдә (һәнчирә).

О́ПИУМ то же, что *опий*. II *опиумный* прил. тирјәки (опиуми); ән тирјәк (ән опиум).

ОПЛА́КАТЬ, ОПЛА́КИВАТЬ гл. 1. кирјә сохтә, һәрс рихундә ә товунәј мүрдәји ән киникә, вир бирәји ән киникә, чүникә; 2. овул күрдә, ә дәрдү һәрмәһ бирә.

ОПЛА́ТА сущ. 1. әри чүникә һәг (мүзд, пул) дорәнки сохтә оморәнијо кор; 2. һәг (мүзд, пул).

ОПЛАТИ́ТЬ, ОПЛА́ЧИВАТЬ гл. хүррә, һәг (мүзд, пул) дорә. *Оплатить труд* һәг ән корә дорә.

ОПЛЕВА́ТЬ, ОПЛЁВЫВАТЬ гл. 1. туф шәндә, ә туфәво билисмол сохтә; 2. нәһәги бизу, биобур, тәбәрә сохтә.

ОПЛЕСТИ́, ОПЛЕТА́ТЬ гл. 1. ә пәсә-пишојү чүникә бофтә; 2. фурмундә, чәшмиш сохтә.

ОПЛЁТКА сущ. 1. ә пәсә-пишојү чүникә бофтәәнкә сохтә оморијо кор; 2. ә пәсә-пишој чүникә бофтә оморијо чи.

ОПЛЕ́УХА прост. то же, что *пощечина*.

ОПЛЕ́ЧЬЕ сущ. устар. сәрдүш, дүш (ән оводуни).

ОПЛЕШИ́ВЕТЬ гл. кәчәл бирә, мујү рихтә (тиһи бирә).

ОПЛОДОТВОРЕ́НИЕ сущ. бордор сохтәји, бордорсохи.

ОПЛОДОТВОРИ́ТЬ, ОПЛОДОТВОРЯ́ТЬ гл. бордор сохтә.

ОПЛОМБИРОВА́ТЬ см. *пломбировать*.

ОПЛО́Т сущ. дәстәк, гәләбәнди.

ОПЛОША́ТЬ см. *плошать*.

ОПЛО́ШНОСТЬ сущ. гәләти, гәләтә кор.

ОПЛО́ШНЫЙ прил. гәләт. *Оплошный поступок* гәләтә кор.

см. *оплыть*[1].

см. *оплыть*[2].

ОПЛЫ́ТЬ[1]**, ОПЛЫВА́ТЬ**[1] гл. 1. вәмасирә, чог бирә, пиј дәбәстә; 2. вәчарустә, шириш хурдә.

ОПЛЫ́ТЬ[2]**, ОПЛЫВА́ТЬ**[2] гл. әз пәсә-пишој чүникә кирошта (үзкүм зәрә-зәрә).

ОПОВЕСТИ́ТЬ, ОПОВЕЩА́ТЬ гл. хәбәрдор сохтә, хәбәр дорә, хәбәр расундә.

ОПОВЕЩА́ТЬСЯ гл. хәбәрдор сохтә оморә,хәбәр дорә оморә, хәбәр расундә оморә.

ОПОВЕЩЕ́НИЕ сущ. 1. хәбәрдор сохтә оморәји, хәбәр дорә оморәји, хәбәр расундә оморәји; 2. хәбәр.

ОПОГА́НИТЬ см. *поганить*.

ОПОДЛЕ́ТЬ гл. вичдонсүз бирә, әчлоф бирә.

ОПО́ДЛИТЬСЯ см. *оподлеть*.

ОПО́ЕК сущ. пуст ән күсәлә, чәрм күсәләји. II *опо́ечный* прил. 1. ән пуст (чәрм) күсәләји; 2. әз пуст (чәрм) күсәләји сотә, духтә оморијо.

ОПОЗДА́НИЕ сущ. дир бирәји, ә вәхтү нәоморәји. *Поезд прибыл без опоздания* поезд ә вәхтү омори.

ОПОЗДА́ТЬ, ОПА́ЗДЫВАТЬ гл. дир бирә.

ОПОЗНАВА́НИЕ сущ. шинохтәји, шинохундәји.

ОПОЗНАВА́ТЕЛЬНЫЙ прил. шинохундәнијо. *Опознавательные знаки* шинохундәнијо нүшунәһо.

ОПОЗНА́НИЕ сущ. шинохтәји, шинохундәји.

ОПОЗНА́ТЬ, ОПОЗНАВА́ТЬ гл шинохтә. *Опознать свои вещи* чиһој хүштәрә шинохтә.

ОПОЗО́РИТЬ, -СЯ см. *позорить*.

ОПОИ́ТЬ, ОПА́ИВАТЬ гл. 1. хорундә, әз гәдәр зијод хорундә; 2. огу дорә, огу хорундә. II *опо́й* сущ. әз гәдәр зијод хорундәји.

О́ПОЛЗЕНЬ сущ. нүштәји, фурагустәји, шириш хурдәји (әз товунәј хори).

ОПОЛЗТИ́[1], **ОПОЛЗА́ТЬ**[1] гл. нүштә, фурагустә, шириш хурдә (әз товунәј хори).

ОПОЛЗТИ́[2], **ОПОЛЗА́ТЬ**[2] гл. әз пәсәпишој киникә, чүникә ә сәршүгәми кирошта.

ОПОЛОСКА́ТЬ, ОПОЛА́СКИВАТЬ см. *ополоснуть*.

ОПОЛОСНУ́ТЬ гл. ов зәрә, шуштә, ә сәрү ов рихундә.

ОПОЛОУ́МЕТЬ гл. кәмәгүл бирә, разг. хәр бирә.

ОПОЛЧА́ТЬ гл. 1. ә киһојикәрә әри дәһво сохтә јәрәг дорә, һәшәриһо кура сохтә; 2. перен. ә сәр киникә вәхисундә.

ОПОЛЧА́ТЬ гл. 1. әри дәһво сохтә јәрәг вәкүрдә; 2. перен. ә сәр киникә вәхүштә.

ОПОЛЧЕ́НЕЦ сущ. һәшәри (әз әри ә ләшкәр кумәк бирә, ә хост-војистәво ә дәстә кура биријо одомиһо јәки). II *ополченка* сущ. әзини зән (духтәр).

ОПОЛЧЕ́НИЕ сущ. 1. әри ә ләшкәр кумәк бирә, ә хост-војистәво кура биријо дәстә, дәстәһо; 2. ләшкәр хәлги.

ОПОЛЧЕ́НСКИЙ прил. һәшәрији; ән һәшәри.

ОПОЛЧИ́ТЬ, ОПОЛЧА́ТЬ гл. һәшәрији сохтә: 1. әри дәһво сохтә јәрәг вәкирдә; 2. перен. ә сәр киникә вәхүштә.

. **ОПО́МНИТЬСЯ** гл. 1. хәбәр бирә, ә хүштә дироморә; 2. фикир сохтә, әгүлә ә сәр хүштә вәчирә.

ОПО́Р сущ. *во весь опор* лап сәхт, әз кучи хүштә. *Во весь опор мчаться (вестись, скакать)* әз кучи хүштә вирихтә.

ОПО́РА сущ. дәстәк, бинә.

ОПОРА́ЖНИВАТЬ см. *опорожнить*.

ОПОРА́ЖНИВАТЬСЯ гл. 1. см. *опорожниться*; 2. тиһи (буш) сохтә оморә.

ОПОРОЖНИ́ТЬ, ОПОРО́ЖНИТЬ гл. тиһи (буш) сохтә.

ОПОРОЖНИ́ТЬСЯ гл. тиһи (буш) бирә.

ОПОРО́С сущ. бала дорәји (зәндәји) ән хүкһо.

ОПОРОСИ́ТЬСЯ гл. бала дорә, зәндә (ә товунәј хукһо).

ОПОРО́ЧИТЬ, ОПОРО́ЧИВАТЬ гл. бизу (биобур, тәбәрә) сохтә, бүхтү вәнорә.

ОПОСТЫ́ЛЕТЬ, ОПОСТЫ́ЛЕВАТЬ гл. визор сохтә, зәһләјүрә бәрдә.

ОПОЧИВА́ЛЬНЯ то же, что *спальня*.

ОПОЧИВА́ТЬ см. *опочить*.

ОПОЧИ́ТЬ гл. 1. хисирә, рәһәти сохтә; 2. перен. мүрдә, рәһәт бирә.

ОПОШЛЕ́ТЬ см. *пошлеть*.

ОПО́ШЛИТЬ, ОПО́ШЛИВАТЬ гл. хәрәб сохтә, шит бурбундә, фәрсүз бурбундә, мәһносүз сохтә.

ОПО́ШЛИТЬСЯ, ОПО́ШЛИВАТЬСЯ гл. хәрәб бирә, шит бирә, фәрсүз бирә, мәһносүз бирә.

ОПОШЛЯ́ТЬ см. *опошлить*.

ОПОШЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. см. *опошлить*; 2. хәрәб сохтә оморә, шит бурбундә оморә, фәрсүз бурбундә оморә, мәһносүз сохтә оморә.

ОПОЯ́САТЬ, ОПОЯ́СЫВАТЬ гл. 1. ә кишт киникә гәјиш (кәмәр) бәстә; 2. пәсә-пишојүрә күрдә. *Горы опоясали озеро* догһо пәсә-пишој ән ноһурә кирдәт.

ОПОЯ́САТЬСЯ, ОПОЯ́СЫВАТЬСЯ гл. 1. кишт хүштәрә бәстә; 2. пәсә-пишојү кирдә оморә.

ОППОНЕ́НТ сущ. мониһ. II *оппоне́нтка* сущ. әзини зән (духтәр).

ОПРАВДА́НИЕ сущ. 1. ә тәмизи вәдәшәндәји; 2. һәглү вәдәшәндәји, дуз вәдәшәндәји, ә тәмизи вәдарафтәји; 3. вәдәшәндәји, расундәји. *Оправдание расходов* хәрчүрә вәдәшәндәји; 3. војнә, сәбәб.

ОПРА́ВДАННЫЙ прич. 1. ә тәмизи вәдәшәндә оморијо; 2. һәглү вәдироморијо, һәглү.

ОПРАВДА́ТЬ, ОПРА́ВДЫВАТЬ гл. 1. ә тәмизи вәдәшәндә; 2. һәг дорә, дуз куфтирә; 3. вәдәшәндә, расундә. *Оправдать расходы* хәрчүрә вәдәшәндә, хәрчүрә дорә; 4. сәбәб бурбундә, субут сохтә (дузи ән чүникәрә).

ОПРАВДА́ТЬСЯ, ОПРА́ВДЫВАТЬСЯ гл. сущ. 1. ә тәмизи вәдарафтә; 2. дуз бирә, ә дузи вәдарафтә, дуз һисоб сохтә оморә; 3. вәдироморә, расирә (әз товунәј хәрч).

ОПРА́ВИТЬ[1] гл. дуз сохтә, ә сәлигә вәнкәстә.

ОПРА́ВИТЬ[2] гл. ә чәмбәр дәшәндә.

ОПРА́ВИТЬСЯ, ОПРАВЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. сәр-сәнбол (сәр-тән) хүштәрә дуз сохтә; 2. дуз бирә, хуб бирә (нәчогијү), ә хүштә дироморә.

ОПРАВЛЯ́ТЬ[1] см. *оправить*[1].

ОПРАВЛЯ́ТЬ[2] см. *оправить*[2].

ОПРА́СТЫВАТЬ, -СЯ см. *опростать*.

ОПРА́ШИВАНИЕ сущ. 1. пурсирәји, мәһлумот вәчирәји; 2. сур-нувор сохтәји; 3. пүрсүш бәрдәји.

ОПРА́ШИВАТЬ гл. см. *опросить*.

ОПРЕ́ЛОСТЬ сущ. əз əрəг сухов-сухов дорəји јə новкə гирмизи бирəји ən пуст (ə остугуһо гəд бирəнијо чикəһо вə ə гəдиһој ən пуст).

ОПРЕСНЕ́НИЕ сущ. мүнүкүрə (ən овə) кəм сохтəји, хурдəни сохтəји.

ОПРЕСНИ́ТЕЛЬ сущ. мүнүк ən овə вəдəшəндəнијо (овə хурдəни сохтəнијо) апарат.

ОПРЕСНИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. мүнүк ən овə вəдəшəндəнијо, овə хурдəни сохтəнијо. *Опреснительный аппарат* мүнүк ən овə вəдəшəндəнијо (овə хурдəни сохтəнијо) апарат.

ОПРЕСНИ́ТЬ, ОПРЕСНЯ́ТЬ гл. мүнүкүрə (ən овə) кəм сохтə, хурдəни сохтə.

ОПРИХО́ДОВАТЬ см. *приходовать*.

ОПРО́БОВАНИЕ сущ. дəнишираји, синəмиш сохтəји, имтоһон сохтəји.

ОПРО́БОВАТЬ гл. дəниширə, синəмиш сохтə, имтоһон сохтə.

ОПРОВЕРГА́ТЬСЯ гл. дурку бирəјијү, дуз нəбирəјијү субут сохтə.

ОПРОВЕРЖЕ́НИЕ сущ. дурку бирəјијү, дуз нəбирəјијү субут сохтə оморəји.

ОПРОКИ́НУТЬ, ОПРОКИ́ДЫВАТЬ гл. 1. чарундə, вəчарундə; 2. зир-зəвəр сохтə, ə сəр јон, ə сəр кəмəр вəнкəстə; 3. ə кучəво əз һистүтһо чикəһо вəдəшəндə, гуј сохтə.

ОПРОКИ́НУТЬСЯ, ОПРОКИ́ДЫВАТЬСЯ гл. 1. чарустə, офторə; 2. ə сəр кəмəр, ə сəр јон офторə.

ОПРОМЕ́ТЧИВО нареч. фикир нəсохтə, тəрəтəһəди, зури-зури, əз сəр сохтəки.

ОПРОМЕ́ТЧИВОСТЬ сущ. тəрəтəһədији, зури-зурији, əз сəр сохтəкији, фикирсүзи.

ОПРОМЕ́ТЧИВЫЙ прил. фикирсүз, тəрəтəһəди, ћитјотисүз. *Опрометчивый поступок* ћитјотисүзə кор.

ОПРО́С сущ. пүрсиш.

ОПРОСИ́ТЬ, ОПРА́ШИВАТЬ гл. пүрсиш. бəрдə (сохтə), пүрсирə. II *опра́шивание* сущ. пүрсиш бəрдəји (пүрсиш бəрдəнкə сохтə оморəнијо кор).

ОПРО́СНЫЙ прил. пүрсиши: 1. ən пүрсиш; 2. əри пүрсиш ћистијо. *Опросный лист* вəлк пүрсиши.

ОПРОСТА́ТЬ, ОПРА́СТЫВАТЬ гл. тиһи (буш) сохтə.

ОПРОСТА́ТЬСЯ, ОПРА́СТЫВАТЬСЯ гл. тиһи (буш) бирə (сохтə оморə).

ОПРОСТОВОЛО́СИТЬСЯ гл. биобур бирə, чəшмиш бирə.

ОПРО́СЧИК сущ. пүрсиш сохтəнијо (бəрдəнијо) одоми.

ОПРОТЕСТОВА́НИЕ сущ. протест сохтəји (дорəји), шикојət сохтəји (дорəји).

ОПРОТЕСТО́ВАННЫЙ прич. сущ. протест сохтə (дорə) оморијо, шикојət сохтə (дорə) оморијо.

ОПРОТЕСТОВА́ТЬ, ОПРОТЕСТО́ВЫВАТЬ гл. протест сохтə (дорə), шикојət сохтə (дорə),

ОПРОТИ́ВЕТЬ гл. визор сохтə, зəһлə бəрдə.

ОПРЫ́СКАТЬ, ОПРЫ́СКИВАТЬ гл. шəхтə сохтə, ə һəммəјү шəндə (зəрə). *опрыскать духами* ə сəрү духи шəндə.

ОПРЫ́СКАТЬСЯ гл. ə сəр хүштə шəндə. *Опрыкаться духами* ə сəр хүштə духи шəндə.

ОПРЫ́СКИВАНИЕ сущ. шəхтə сохтəји, ə һəммəјү шəндəји (зəрəји).

ОПРЫ́СКИВАТЕЛЬ сущ. əри ə сəр чүоһјикə дəрму, рəнг вə јə чиһојкə шəндə ћистијо апарат.

ОПРЫ́СКИВАТЬСЯ гл. 1. см. *опрыскаться*; 2. ə сəрү шəндə оморə.

ОПРЫЩА́ВЕТЬ гл. һəммəјү чингол (сијəмих) вəдəшəндə.

ОПРЯ́ТНЫЙ прил. сəлигəлүјү, тəмзкор, тəмиз. *Опрятный человек* сəлигəлүјүјə, тəмзкорə одоми. II *опря́тность* сущ. сəлигə, сəлигəлүјү, тəмизи, тəмзкори.

ОПСО́ВЕТЬ гл. кəлə бирə (ə товунə бала сəклə).

ОПТ сущ. ə тупəво фурухтəји: (амбар-амбар фурухтə оморəјм ən мол).

О́ПТИК сущ. оптик (сəниһəткор ən оптика).

О́ПТИКА сущ. оптика: 1. ə товунəј үшүг ћистијо бəхш ən физика; 2. карастиһо, приборһој оптикаји. II *опти́ческий* прил. оптикаји: 1. ən оптика; 2. ən оптика, ə оптика киро ћистијо.

ОПТИМА́ЛЬНЫЙ прил. оптимал: ən күрдəни, ən сарфəлү, ən һəмəломорəни.

ОПТИМИ́ЗМ сущ. хушвини, оптимизм (ə һəммə корһо ən ћилом ə никирəво дəнишираји, ə һəр чи ники винираји).

ОПТИМИ́СТ сущ. никивин, оптиммст (ə һəммə корһо ən ћилом ə никирəво дəнишираније, ə һəр чи ники винираније одоми). II *оптими́стка* əзини зəн (духтəр).

ОПТИМИСТИ́ЧЕСКИЙ прил. никивини, отимисти; ən никивин, ən оптимист.

ОПТИМИСТИ́ЧНЫЙ прил. никивин оптиммсти: (ə həммə kopho ən ḥилом ə никирəво дəниширəнијо, ə həр чи ники винирəнијо).

ОПТОВИ́К сущ. ə тупəво вкторəнијо, фурухтəнијо одоми.

ОПТО́ВЫЙ прил. ə тупəво фурухтə оморəнијо. *Оптовый товар* ə тупəво фурухтə оморəнијо мол; *оптовая цена* бүhој ən ə тупəво фурухтə оморəнијо мол

О́ПТОМ нареч. 1. ə тупəво. *Продажа оптом* ə тупəво фурухтəји; 2. перен. разг. həммə əјəки, həммə ə јə чикə.

ОПУБЛИКОВА́НИЕ сущ. əри ə hммə расундə дəфүс сохтəји, əри həммə данүстə ə козит-журнал вədəшəндəји.

ОПУБЛИКО́ВАННЫЙ прич. əри ə hммə расундə дəфүс сохтə оморијо, əри həммə данүстə ə козит-журнал вədəшəндə оморијо.

ОПУБЛИКО́ВАТЬ, ОПУБЛИКО́ВЫВАТЬ см. *публиковать*.

ОПУСКА́НИЕ сущ. фушəндəји, дулулу сохтəји, фураморəји, дулулу бирəји.

ОПУСКА́ТЬСЯ гл. 1. см. *опуститься*; 2. фушəндə оморə, дулулу сохтə оморə, нүшундə оморə; 3. рəho дорə оморə, əз сəрү кирошtə оморə, вədəшəндə оморə; 4. дəкəрдундə оморə.

ОПУСКНО́Й прил. фушəндə оморəнијо. *Опускные окна поезда* фушəндə оморəнијо пəнчəрəhој ən појезд.

ОПУСТЕ́НИЕ сущ. хəлвəт мундəји, буш бирəји, одомисүз мундəји.

ОПУСТЕ́ТЬ см. *пустеть*.

ОПУСТИ́ТЬ, ОПУСКА́ТЬ гл. 1. фушəндə, дулулу сохтə, нүшундə; 2. дəшəндə. *Опустить письмо в почтовый ящик* когозə ə гути почти дəшəндə; 3. рəho дорə, əз сəрү кирошtə, вədəшəндə. *При чтении опустить абзац* хундəнкə обзаса рəho дорə; 4. дəкəрдундə.

ОПУСТИ́ТЬСЯ гл. 1. фураморə, дулулу бирə, нүштə; 2. əз ḥəвəс офторə, əз ḥол офторə.

ОПУСТОША́ТЬСЯ гл. 1. вəчарундə оморə, хəрəбə сохтə оморə, тиḥорут сохтə оморə; 2. буш сохтə оморə, тиḥи сохтə оморə; 3. перен. мүрдəдүл оморə, сабурсүз оморə, дүлхүрд сохтə омор.

ОПУСТОШЕ́НИЕ сущ. 1. вəчарундə оморəји, хəрəбə сохтə оморəји, тиḥорут сохтə оморəји; 2. буш сохтə оморəји, тиḥи сохтə оморəји; 3. перен. мүрдəдүл оморəји, сабурсүз оморəји, дүлхүрд сохтə оморəји; 4. хəрəбəји, вəчарустəји.

ОПУСТОШИ́ТЬ, ОПУСТОША́ТЬ гл. 1. вəчарундə, хəрəбə сохтə, тиḥорут сохтə; 2. буш сохтə, тиḥи сохтə. *Опустошить карман* чибə буш сохтə; 3. перен. мүрдəдүл, сабурсүз, дүлхүрд сохтə. *Опустошить душу* мүрдəдүл сохтə.

ОПУ́ТАТЬ, ОПУ́ТЫВАТЬ гл. 1. вəпучундə, дəпучундə, бəстə; 2. перен. фурмундə.

ОПУ́ХЛОСТЬ сущ. вəмасирəји, вəмас.

ОПУ́ХЛЫЙ прил. вəмасирə, вəмасириjо.

ОПУ́ХНУТЬ, ОПУХА́ТЬ гл. вəмасирə.

О́ПУХОЛЬ сущ. вəмас. II *опухолевый* прил. вəмаси; ən вəмас.

ОПУШИ́ТЬ, ОПУША́ТЬ гл. 1. ə гирогhојү хəз духтə; 2. дəпүчундə (ə вəрфəво, гировəво).

ОПУШИ́ТЬСЯ гл. ə јү муј вəроморə, муј оморə.

ОПУ́ШКА[1] сущ. 1. хəз духтəји, хəз духтə оморəји; 2. ə гирогhој оводуни духтə оморијо хəз.

ОПУ́ШКА[2] сущ. гирог ən вишə. II *опуше́чный* прил. гирогвишəји: 1. ən ə гирог вишə вəрijо; 2. ə гирог вишə вəрijо.

ОПУЩЕ́НИЕ сущ. фушəндəји, дулулу сохтəји, нүшундəји, фураморəји, дулулу бирəји, нүштəји.

О́ПЫТ сущ. тəчрүбə: 1. ə пишој чум hистиho законhој ḥиломирə вə ə практика кор бирəј ən иhорə вəрасирəји (вомухтəји) ən одомиho; 2. ə кор (ə практика) вомухтə оморəнијо данани; 3. əри чүникə сохтə чəҳт.

О́ПЫТНЫЙ прил. 1. тəчрүбəлү (ə чү корикə jүрə тəчрүбə, данани, боҷəруг hистијо); 2. тəчрүбəји (əри тəчрүбə бəрдə hистијо).

О́ПЫТНИК сущ. тəчрүбəчи (əри чүникə коштə, офуррə тəчрүбə бəрдəнијо одоми). || *о́пытница* сущ. əзини зəн (духтəр). II *о́пытнический* прил. тəчрүбəчијu: 1. ən тəчрүбəчи; 2. əри тəчрүбə бəрдə hистијо.

ОПЬЯНЕ́ЛЫЙ прил. пијон, сəрхуш, пијон (сəрхуш) hистијо.

ОПЬЯНЕ́НИЕ сущ. 1. пијон (сəрхуш) бирəји; 2. пијони, сəрхуши.

ОПЬЯНЁННЫЙ прич. 1. пијон (сəрхуш) сохтə оморијо; 2. пијон (сəрхуш) бирijo, пијон, сəрхуш.

ОПЬЯНЕ́ТЬ см. *опьянеть*.

ОПЬЯНИ́ТЬ, ОПЬЯНЯ́ТЬ гл. пијон (сəрхуш) сохтə. *Счастье опьянило его* шори урə пијон сохтəбу.

ОПЯ́ТЬ нареч. кəнə, јəбојкəш, дүборə, əз сəр.

ОПЯ́ТЬ-ТАКИ нареч. 1. кәнәш; 2. о́мо, сәрзијоди.

ОР сущ. прост буруч (лап кәлә бочәһ).

ОРА́ВА сущ. (ә јә чикә күрд бирәтһо) һорәј-бочәһ сохтәнүтһо одомиһо.

ОРА́КУЛ сущ. 1. оракул (у, коми ки кофһојү имити ћисоб сохтә оморә); 2. устар. фолчи; 3. устар. нум ән ә фол дәниширәнүтһо китоб.

ОРАНГУТА́Н, ОРАНГУТА́НГ сущ. орангутан (ә одоми ухшәш зәрәнијо дүрүчдә мәјму). II *орангута́новый, орангута́нговый* прил. орангутани: 1. ән орангутан; 2. ән орангутан һистијорә хуно.

ОРА́НЖЕВЫЙ прил. норунчи – зәрд ә гирмизи зәрәнијо, ә рәнг ән норунч (ән апелсин) һистијо.

ОРАНЖЕРЕ́ЙНЫЙ прил. күлхунәји: 1. ән күлхунә; 2. ә күлхунә коштә вә доштә оморәнијо.

ОРАНЖЕРЕ́Я сущ. күлхунә (әри күл вә кәрми хостәнијо јә чиһојкә коштә шишибәнд).

ОРА́ТОР сущ. бүлүндку (оратор). II *ора́торский* прил. бүлүндкуји (оратори); ән бүлүндку (ән оратор).

ОРА́ТОРСТВО сущ. бүлүндкуји (оратори), кор ән бүлүндку (ән оратор).

ОРА́ТОРСТВОВАТЬ гл. бүлүндкуји (оратори) сохтә.

ОРА́ТЬ гл. һорој сохтә, бочәһ дәшәндә, һәр (һәринә) зәрә. II *ора́нье* сущ. һорој сохтәји, бочәһ дәшәндәји һәр (һәринә) зәрәји.

ОРБИ́ТА сущ. 1. астр. орбита (рафтәнијо рәһ ән чиһој һәсмуји вә ән кәмиһо космоси). *Орбита земли* орбитај ән хори; 2. чикәј ән чумһо (чумһо дәбирәнијо лугони). *Глаза вышли из своих орбит* чумһо әз чикәј хүштә вәдиромори.

О́РГАН сущ. о́рган: 1. әз бәхшһој тән јәки; 2. идорә; 3. козит, журнал вә јә чиһојкә.

ОРГА́Н сущ. орга́н (карасти музикаји).

ОРГАНИЗА́ТОР сущ. дуз сохтәнијо, һәмәл овурдәнијо, һәмәл-күнчи сохтәнијо одоми.

ОРГАНИЗА́ЦИЯ сущ. 1. дуз сохтәји, һәмәл овурдәји, һәмәл-күнчи сохтәји; 2. идорә; 3. разг. то же, что *организм*.

ОРГАНИ́ЗМ сущ. организм

ОРГАНИЗОВА́ТЬ, ОРГАНИЗО́ВЫВАТЬ гл. гүч сохтә, һәмәл овурдә.

ОРГАНИЗОВА́ТЬСЯ, ОРГАНИЗО́ВЫВАТЬСЯ гл. 1. гүч сохтә оморә, һәмәл овурдә оморә, гүч бирә, һәмәл оморә; 2. кура бирә.

ОРГАНИ́СТ сущ. орга́нчи (орга́н зәрәнијо одоми). *органи́стка* сущ. әзини зән (духтәр).

ОРГА́ННЫЙ прил. органи: 1. ән орган; 2. әри ә орган зәрә һистијо; 3. ә кәлә вә кучлүјә сәс хүштәрә органә ә јор вәнкәстәнијо.

О́РГИЯ сущ. оргија: 1. ә гәдимә Јәвән ә һүзәт худој ән шороб вә ән кәјф дуз сохтә оморијо шори; 2. перен. кәјф, хурдә-бәрдә.

ОРДА́ сущ. орда: 1. ә гәдимиһо нум ән формај күрдбирәји вә дәвләт һәмәл овурдәји ән гәбиләһој монголһо; 2. презр. дәстә, кәлә. II *орды́нский* прил. ордаји: 1. ән орда; 2. ә орда бирijорә хуно.

О́РДЕН сущ. о́рден. II *о́рденский* прил. о́рдени: 1. ән орден; 2. әри орден һистијо.

ОРДЕНОНО́СЕЦ сущ. о́рденкәрду (о́рденлү, јүрә орден дорә оморијо одоми). II *орденоно́ска* сущ. әзини зән (духтәр).

ОРДЕНОНО́СНЫЙ прил. орденкәрду, орденлү, јүрә орден дорә оморијо (ә товунәј шәһәр, идорә).

О́РДЕР сущ. сущ. о́рдер (әри чү коникә сохтә вә чүникә вәкүрдә нујүстә оморијо докумен).

ОРДИНА́ТОР сущ. ординатор (ә коми бәхшикә ән медисина киро ћәзүр сохтә оморијо вә ә болнисә ә нәчоrһо дәниширәнијо духтир). II *ординаторский* прил. ординатори; ән ординатор.

ОРДИНАТУ́РА сущ. ординатура: 1. кор ән ординатор; 2. ординатор кироштәнијо ћәзүрлуг.

ОРЁЛ сущ. 1. ләј (дүрүчдә кучлүјә гуш); 2. перен. ә товунәј лап кучлүјә одоми.

ОРЕ́Х сущ. 1. фундуг-гәрәбәч, фундуг. *Грецкий орех* гәрәбәч, *мелкий орех* фундуг; 2. дор гәрәбәчи, дор фундуги, дор бодони. *Стол из ореха* стол гәрәбәчи (әз дор гәрәбәчи гүч сохтә оморио стол). <> *Под орех разделать (отделать)* сәхт дәһно зәрә, обур рујүрә бәрдә; *на орехи будет (достанется)* бәхшәј хүштәрә мәкүрү, тарп хүштәрә микәшү.

ОРЕ́ХОВЫЙ прил. гәрәбәчи, фундуги, бодони: 1. ән гәрәбәч, ән фундуг, ән бодон; 2. әз дохроj, куләһој гәрәбәчи, фундуги, бодони һәмәл оморијо; 3. әз дор гәрәбәчи, фундуги, бодони гүч сохтә оморијо; 4. әз гәрәбәч, әз фундуг, јә новкә ә гәрәбәчәво, ә фундугәво сохтә оморијо.

ОРЕ́ШЕК сущ. гәрәбәчлә, фундуглә, бодонлә.

ОРЕ́ШИНА см. *орешник*.

ОРЁШНИК сущ. 1. дор фундуги; 2. фундуглуг, кулəhоj фундуги.

ОРЁШНИКОВЫЙ прил. фундуги, фундуглуги; ən дор фундуги, ən фундуглуг.

ОРИГИНА́Л сущ. оригинал: 1. həсүл, сүфт, сүфтəji; 2. хəндəjijə, мүhүчүзə, jəкикəhорə хуно нистijо одоми.

ОРИГИНА́ЛЬНЫЙ прил. оригинал: 1. həсүл, сүфт, сүфтəji; 2. хəндəji, мүhүчүз, jəкикəhорə хуно нистijо.

ОРИЕНТАЛИ́ЗМ сущ. 1. мизрəhшинохи, мизрəhə вомухтəji; 2. рүh мизрəhи.

ОРИЕНТАЛИ́СТ сущ. мизрəhшинох (сəниhəтү торих ən мизрəhə, зувунhojүрə вə культурajүрə вомухтə hистijо одоми).

ОРИЕНТА́ЛЬНЫЙ прил. мизрəhи (əз товунəj дəвлəтhо, хəлгhо, зувунhо вə культурај мизрəh hистijо).

ОРИЕНТИ́Р сущ. оријентир: 1. нүшунə (сəмт бурбундəнijо, чикəj хүштəрə дəкиш нəс сохтəнijо чи); 2. сəмт. *Вы взяли правильный ориентир* ишму дузə сəмт күрдəjт.

ОРИЕНТИ́РНЫЙ прил. оријентири: 1. ən оријентир; 2. əри оријентир hистijо.

ОРИЕНТИ́РОВАТЬ гл. оријентир дорə: 1. ə киникə, чүникə чикəj пojистəjүрə, jə новкə сəмт рəhүрə бурбундə; 2. ə киникə (чүникə) əри ə вojистəjү расирə рəh бурбундə. II *ориенти́рование* сущ. оријентир дорəji; || II *ориенти́ровка* сущ. оријентир дорənкə сохтə оморənijo кор.

ОРИЕНТИ́РОВАТЬСЯ гл оријентир күрдə: 1. сəмт ən hистijo чижə, jə новкə рафтənijo рəh хүштəрə данүстə; 2. перен. разг. бəлəд бирə, тониш бирə. II *ориенти́рование* сущ. оријентир күрдəji. II *ориента́ция и ориенти́ровка* сущ. оријентир күрдənкə сохтə оморənijo кор.

ОРКЕ́СТР сущ. оркестр: 1. həммəшү ə jəки jə музикəрə зəрənijo дəстəj музикантhо; 2. ə пишоj сəhнə и музикантhо нүштənijo чикə.

ОРКЕСТРА́НТ сущ. оркестрант (ə оркестр зəрənijo музикант). |II оркестра́нтка сущ. оркестрантка (əзини зəн, духтəр).

ОРКЕСТРА́НТСКИЙ прил. оркестранти: 1. ən оркестрант; 2. əз оркестрантhо дуз бирijo.

ОРКЕСТРО́ВЫЙ прил. оркестри: 1. ən оркестр; 2. оркестр сохтijo; 3. əри зəрəj оркестр hистijo.

ОРЛА́Н сущ. лəj дəрjоji.

ОРЛЁНОК сущ. балај ən лəj.

ОРЛЕ́Ц сущ. күhнə нум уруси ən гирмизинə минерал.

ОРЛИ́НЫЙ прил. лəji; ən лəj. *Орлиное гнездо* лулај ən лəj.

ОРЛИ́ЦА сущ. дүшијə лəj.

ОРНА́МЕНТ сущ. орнамент, нəхүш. II *орнаментный* прил. орнаменти, нəхүши, ən орнамент, ən нəхүш.

ОРНАМЕНТА́ЛЬНЫЙ прил. 1. орнаменти, нəхүши. *Орнаментные работы* корhоj орнаменти; 2. орнаментлү, нəхүшлү, нəхүш-нəхүш,

ОРНАМЕНТА́ЦИЯ сущ. 1. ə орнаментhорəво вəравундə оморəji, ə орнаментhорəво вəравундəji; 2. орнаментhо.

ОРНАМЕНТИ́РОВАТЬ гл. ə орнаментəво вəравундə, орнамент кəширə оморə, нəхүш вənорə оморə.

ОРНИТО́ЛОГ сущ. орнитолог (сəниhəткор ən орнитолокија).

ОРНИТОЛОГИ́ЧЕСКИЙ прил. орнитолокијаji; ən орнитолокија. *Орнитологическая станция* стансијај орнитолокијаji.

ОРНИТОЛО́ГИЯ сущ. зоол. орнитолокија (əз товунəj гушhо hистijo бəхш ən зоолокија).

ОРОБЕ́ЛЫЙ прил. тəрсиријо, вəчəгүстијо, хүштəрə вир сохтијо.

ОРОБЕ́ТЬ см. *робеть*.

ОРОГОВЕ́ТЬ см. *роговеть*.

ОРОСИ́ТЕЛЬ сущ. 1. корү овдорə hистijo одоми; 2. əри хорирə овдорə hистijo канал, нohур.

ОРОСИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. əри хорирə овдорə hистijo.

ОРОСИ́ТЬ, ОРОША́ТЬ гл. 1. тар сохтə, нəм сохтə. *Дождь оросил землю* воруш хорирə тар сохт; 2. ов дорə.

ОРОСИ́ТЬСЯ, ОРОША́ТЬСЯ гл. ов дорə оморə, тар бирə.

ОРТОДО́КС сущ. ортодокс (həмишə вə кофсүз тарафдор ən jə дин hистijo одоми).

ОРТОДОКСА́ЛЬНОСТЬ сущ. ортодокси, ортодокс бирəji.

ОРТОДОКСА́ЛЬНЫЙ прил. ортодоксал (həмишə вə кофсүз тарафдор ən jə дин hистijo).

ОРТОПЕ́Д сущ. ортопед (духтир ən ортопедија),

ОРТОПЕДИ́ЧЕСКИЙ прил. ортопедијаji, ортопеди; ən ортопедија, ən ортопед. *Ортопедический институт* институт ортопедијаji.

ОРТОПЕ́ДИЯ, ОРТОПЕДИ́Я сущ. ортопедија (шəфтбирəji ən шидракəмəрə вə ən

појһо-дәсһорә, ә јә кофәво ән битәв бәдәнә профилактика вә хуб сохтәнијо бәхш ән медисина).

ОРУ́ДИЕ сущ. 1. карасти. *Орудие труда* карасти кори (зәһмәти); 2. әри ә војкәј хүштә расирә рәһ; 3. воен. туп. *Артиллерийское орудие* туп; *дальнобойное орудие* дурзәнә туп.

ОРУДИ́ЙНЫЙ прил. воен. тупи, ән туп. *Орудийный огонь* аташ тупи.

ОРУ́ДОВАТЬ гл. 1. ә карастирәво кор сохтә. *Орудовать пилой* ә мушарәво кор сохтә; 2. чүникә сохтә, кор сохтә.

ОРУЖЕ́ЙНИК сущ. јәрәгүчгсох, јәрәг гүч сохтәнијо уста.

ОРУЖЕ́ЙНЫЙ прил. јәрәги: 1. ән јәрәг; 2. јәрәг гүч сохтәнијо.

ОРУЖЕНО́СЕЦ сущ. 1. Јәрәгдор, јәрәгкәрду (ә микләји садсалиһо јәрәг ән ритсарә кәрдундијо чојилә солдат); 2. перен. зирдәси, нүкәр.

ОРУ́ЖИЕ сущ. јәрәг. *Огнестрельное оружие* јәрәг аташшәни; *холодное оружие* хиникә јәрәг. II *оружейный* прил. јәрәги: 1. ән јәрәг; 2. әри јәрәг гүчсохтә, јә новкә доштә һистијо.

ОРФОГРАФИ́ЧЕСКИЙ прил. орфографијаји; ән орфографија. *Орфографический словарь* лүгәт орфографијаји.

ОРФОГРА́ФИЯ сущ. орфографија: 1. рәһһој дуз нүјүстәји ән кофһо; 2. хүштәни ән и дуз нүјүстәји.

ОРФОЭПИ́ЧЕСКИЙ прил. орфоепијаји: ән орфоепија.

ОРФОЭ́ПИЯ сущ. орфоепија (рәһһој дуз куфтирәји ән кофһо; 2. хүштәни ән и дуз куфтирәји.

ОСА́ сущ. зоол. һәнк, чура һәнк. II *осиный* прил. чурәһәнки; ән чурәһәнк. *Осиное гнездо* лулај ән чурәһәнк.

ОСАДИ́ТЬ[1], **ОСАЖДА́ТЬ** гл. перен. разг. 1. пәсә-пишојүрә күрдә; 2. визор овурдә, зәһләјүрә бәрдә.

ОСАДИ́ТЬ[2], **ОСАЖДА́ТЬ**[2] *и* **ОСАЖИВАТЬ**[1] гл. нүшундә, фурагундә.

ОСАДИ́ТЬ[3], **ОСАЖИВАТЬ**[2] гл. доштә, појундә, нүшундә. *Осадить лошадь* һәсбә доштә (појундә); 2. пәсәво нүшундә; 3. әз ләһәјү зәрә, кофүрә бурра.

ОСА́ДКА сущ. 1. нуштәји, фураморәји; 2. нүштәји, гәдәр ә ов нүштәји. *Осадка судна* гәдәр ә ов нүштәји ән кәми.

ОСА́ДКИ сущ. вәрф-воруш.

ОСА́ДОК сущ. 1. хилт, ә зир гоб нүштифо чи: 2. перен. дәрд.

ОСАЖДА́ТЬСЯ гл. 1. нүштә, фурагустә; 2. ворустә, оморә (вәрф-воруш).

ОСАЖДЕ́НИЕ сущ. фурагундәји, фурагустәји, нүштәји.

ОСА́ЛИТЬ см. *салить*.

ОСА́НИСТЫЙ прил. буј-бухунлү. II *оса́нистость* гл. буј-бухунлүји.

ОСА́НКА сущ. буј-бухун.

ОСАТАНЕ́ЛЫЙ прил. гудуз биријо, гудуз, вәһши биријо, вәһши. II *осатане́лость* сущ. гудуз брәји, гудузи, вәһши бирәји, вәһшији.

ОСАТАНЕ́ТЬ, ОСАТАНЕВА́ТЬ, гл. гудуз бирә, вәһши бирә.

ОСВА́ИВАТЬ, -СЯ см. *освоить, -ся*;

ОСВЕДОМИ́ТЕЛЬ сущ. хәбәрчи, хәбәрди, хәбәрбәр, хәбәр дорәкор. II *осведоми́тельница* әзини зән (духтәр).

ОСВЕ́ДОМИТЬ, ОСВЕДОМЛЯ́ТЬ гл. хәбәр дорә, хәбәр расундә.

ОСВЕ́ДОМИТЬСЯ, ОСВЕДОМЛЯ́ТЬСЯ гл. хәбәр данүстә, пурсирә, вәмухтә.

ОСВЕДОМЛЕ́НИЕ сущ. хәбәр дорәји, хәбәр расундәји, хәбәр дорә оморәји, хәбәр расундә оморәји.

ОСВЕДОМЛЁННОСТЬ сущ. хәбәрдор бирәји, хәбәрү бирәји.

ОСВЕДОМЛЁННЫЙ I прич. хәбәрдор сохтә оморијо, ә јү хәбәр расундә оморијо. II *осведомлённость* прил. хәбәрдор, хәбәрдор һистијо.

ОСВЕЖА́ТЬ. см. *освежить*.

ОСВЕЖА́ТЬСЯ. гл. 1. см. *освежиться*; 2. тазә сохтә оморә; 3. сәрин сохтә оморә, һовојү тәмиз бирә; 4. тәмиз бирә, дәкиш сохтә оморә.

ОСВЕЖЁВАННЫЙ прич. кәндә оморијо, кәндә оморә бәгдә тәмиз сохтә оморијо (әз товунәј бурра оморијо һәјвон).

ОСВЕЖЕВА́ТЬ. гл. кәндә, кәндә бәгдә тәмиз сохтә (бурра оморијо һәјвонә).

ОСВЕЖЕ́НИЕ сущ. 1. таза бирәји, таза сохтә оморәји; 2. сәрин сохтәји, һовојү таза сохтә оморәји; 3. тәмиз сохтәји, дәкиш сохтәји; 4. чун дәшәндәји, чун дәшәндә оморәји.

ОСВЕЖИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. сәрин сохтәнијо, сәрин.

ОСВЕЖИ́ТЬ, ОСВЕЖА́ТЬ гл. 1. таза сохтә; 2. сәрин сохтә, һовојүрә таза сохтә; 3. тәмиз сохтә, дәкиш сохтә; 4. чун дорә, ә хүштә дировундә.

ОСВЕЖИ́ТЬСЯ, ОСВЕЖА́ТЬСЯ гл. 1. таза бирә; 2. сәрин бирә, һовојγ дәкиш бирә; 3. ә јγ чун дироморә, ә хγштә дироморә.

ОСВЕТИ́ТЕЛЬ сущ. γшγгчи (ә γшγгһо ән сәһнә дәниширәнијо сәниһәткор).

ОСВЕТИ́ТЬ, ОСВЕЩА́ТЬ гл. 1. γшγг дорә, γшγглγ сохтә; 2. перен. мәһлγм сохтә, ә сәр вәнкәстә. *Необходимо подробно осветить вопрос* мәсәләрә һәртарафи ә сәр вәнкәстә кәрәки.

ОСВЕТИ́ТЬСЯ, ОСВЕЩА́ТЬСЯ гл. 1. γшγглγ бирә; 2. ә сәр вәнкәстә оморә.

ОСВЕЩЕ́НИЕ сущ. 1. γшγглγ сохтәји, γшγглγ сохтә оморәји; 2. перен. ә сәр вәнкәстәји, мәһлγм сохтәји; 3. γшγг (товуш).

ОСВИДЕ́ТЕЛЬСТВОВАТЬ см. *свидетельствовать*.

ОСВИСТА́ТЬ, ОСВИ́СТЫВАТЬ гл. ә пәсәјγ фыд зәрә, фыдәфыд сохтә (әри Биразији бурбундә).

ОСВОБОДИ́ТЕЛЬ гл. хилоскор, хилос сохтәкор, вәрасундәкор. II *освободи́тельница* әзини зән (духтәр).

ОСВОБОДИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. хилоскори; ән хилоскор.

ОСВОБОДИ́ТЬ, ОСВОБОЖДА́ТЬ гл. 1. хилос сохтә, вәрасундә; 2. буш сохтә, тиһи сохтә; 3. рәһо дорә (сохтә).

ОСВОБОДИ́ТЬСЯ, ОСВОБОЖДА́ТЬСЯ гл. 1. хилос бирә, вәрастә; 2. буш бирә (сохтә оморә); 3. хилос сохтә оморә, вәрасундә оморә; 4. рәһо дорә (сохтә) оморә.

ОСВОБОЖДЕ́НИЕ сущ. 1. хилос сохтәји (сохтә оморәји), вәрасундәји, вәрасундә оморәји; 2. буш сохтәји (сохтә оморәји), тиһи сохтәји (сохтә оморәји): 3. рәһо дорәји (сохтәји).

ОСВО́ИТЬ, ОСВА́ИВАТЬ гл. вәкγрдә, вәмухтә, сәһиб бирә, кор сохтә.

ОСВО́ИТЬСЯ, ОСВА́ИВАТЬСЯ гл. вәмухтә, вәрдγш бирә.

ОСВЯТИ́ТЬ, ОСВЯЩА́ТЬ гл. һәзиз кγрдә, гәдγш һисоб сохтә.

ОСЕВО́Й прил. ухи: 1. ән ух; 2. әри ух һистијо.

ОСЕДА́НИЕ сущ. 1. фурагустәји, фураморәји; 2. нγштәји.

ОСЕДА́ТЬ[1,2] см. *осесть*[1,2].

ОСЕДЛА́ТЬ, ОСЁДЛЫВАТЬ гл. 1. јәһәр вәнорә; 2. перен. кγрдә, ә пәнчәј хγштә кировундә, ә дәс вәкγрдә.

ОСЕ́ДЛЫЙ прич. ә јә чикә нγштәнијо, зивистәнијо. II *оседлость* сущ. ә јә чикә нγштәји, зивистәји.

ОСЕКА́ТЬСЯ см. *осечься*.

ОСЁЛ сущ. хәр (сәрγ кәлә, кушһојγ дуразә һәјвон).

ОСЕЛЕ́ДЕЦ сущ. кәкγл (ә гәдимә Украинә сәрә битәв чирә ә гугγ вәјиштәтһо дуразә кәкγл).

ОСЕЛО́К сущ. 1. әри чγникәрә тичсохтә чубугә хуно сәнг; 2. әри хуби-хәрәби ән буһолγјә сәнгһорә данγстә сәнг; 3. әри чγникәрә, киникәрә шинохтә, данγстә рәһ.

ОСЕМЕНЕ́НИЕ сущ. бордор сохтәји (сохтә оморәји).

ОСЕМЕНЁННЫЙ прич. бордор сохтә оморијо.

ОСЕМЕНИ́ТЬ, ОСЕМЕНЯ́ТЬ гл. бордор сохтә.

ОСЕ́ННИЙ прил. појизи: 1. ән појиз; 2. ә појиз бирәнијо; 3. әри појиз һистијо; 4. ә појиз кор бирәнијо. *Осенняя погода* әвир појизи.

О́СЕНЬ сущ. појиз (әз һәминон бәгдә оморәнијо вә әз зимусту пишо бирәнијо вәхт ән сал).

О́СЕНЬЮ нареч. ә појиз, ә вәһдәј (вәхт) појиз).

ОСЕРДИ́ТЬСЯ см. *сердиться*.

ОСЕРЕБРЁННЫЙ прич. 1. ә рәнг нγгрә сохтә оморијо; 2. нγгрәрә хуно биријо, сипи.

ОСЕРЧА́ТЬ см. *серчать*.

ОСЕ́СТЬ[1] гл. нγштә, фурагустә, фураморә, дәкәштә.

ОСЕ́СТЬ[2] гл. нγштә, мәскән кγрдә.

ОСЕТИ́НСКИЙ прил. осетини: 1. ән осетинһо, ән зувун γшγ, ән тәһәрз зиндәкунишγ, ән милләт γшγ, ән културашγ, ән Осетија, ән хоријγ, ән ториχγ, ә Осетија; ән осетинһо һистијорә хуно. *Осетинский язык* зувун осетини. *По-осетински* нареч. ә осетени.

ОСЕТИ́НЫ сущ. осетинһо (хәлг, амбари одомиһој ән Осетија). II *осети́н* осетин (јәки әз и одомиһо). II *осети́нка* әзини зән (духтәр).

ОСЁТР сущ. писәмоһи, разг. осетрин. II *осетро́вый* прил. писәмоһији (разг. осетрини): 1. ән писәмоһи (разг. ән осетрин); 2. әз писәмоһи (разг. әз осетрин) сохтә оморијо.

ОСЕТРИ́НА сущ. кушт ән писәмоһи, разг. осетрин.

ОСЕ́ЧКА сущ. 1. әз јәрәг аташ нәбирәји (әз хәрәби јәрәг, јә новкә ән патрон); 2. перен. нәкурдәји, ә буши вәдарафтәји ән чγ корикә.

ОСЕ́ЧЬСЯ гл. 1. аташ нә бирә, нә шәндә, вокундә нә оморә. *Ружьё дало осечку* туфанк аташ нә до; 2. перен. зувунү пәлтәк бирә, коф сохтә нә данүстә; 3. перен. корү нә күрдә, ә буши вәдарафтә.

ОСИДЕ́ТЬ гл. мујү сипи бирә.

ОСИ́ЛИТЬ, ОСИ́ЛИВАТЬ гл. әз виһтәјү вәрәморә, күчлү вәдироморә (әз киникә), бәрдә.

ОСИ́ПЛЫЙ то же, что *сиплый*. II *оси́плость* сущ. хүрдәриј, күрдәј, күрдә.

ОСИ́ПНУТЬ то же, что *сипнуть*.

ОСИРОТЕ́ЛЫЙ прил. јәтим мундијо: 1. бәбәрә, дәдәјә вир сохтијо 2. тәһно мунијо, бисәһиб мунијо; 3. перен. буш бириjo, одомисүз мундијо.

ОСИРОТЕ́ТЬ гл. јәтим мундә: 1. бәбәрә, дәдәјә вир сохтә; 2. гоһумсүз, нәзикә одомисүз мундә, тәһно мундә, бисәһиб мундә; 3. перен. буш бирә, одомисүз мундә.

ОСИ́ЯТЬ гл. үшүг дорә чүникәрә, товуш вәнкәстә ә чүникә.

ОСКА́Л сущ. 1. дәндүбурбуни; 2. вокундә лә̀ә ә вәдијә дәндүорәһво.

ОСКА́ЛИВАТЬ см. *оскалить*.

ОСКА́ЛИВАТЬСЯ см. *оскалиться*.

ОСКА́ЛИНА сущ. кәндә (хорустә) оморијо чикә.

ОСКА́ЛИТЬ, -СЯ см. *скалить, -ся*.

ОСКАЛЬПИ́РОВАТЬ см. *скальпировать*.

ОСКАНДА́ЛИТЬ, -СЯ см. *скандалить, -ся*.

ОСКВЕРНЕ́НИЕ сущ. 1. религ. һәрим сохтәји (сохтә оморәји); 2. мурдар сохтәји (сохтә оморәји), бизу сохтәји (сохтә оморәји).

ОСКВЕРНИ́ТЕЛЬ сущ. 1. религ. һәримсох; 2. мурдарсох, бизусох.

ОСКВЕРНИ́ТЬ, ОСКВЕРНЯ́ТЬ гл. 1. религ. һәрим сохтә; 2. мурдар сохтә, бизу сохтә.

ОСКВЕРНИ́ТЬСЯ. ОСКВЕРНЯ́ТЬСЯ гл. 1. религ. һәрим сохтә оморә; 2. мурдар сохтә оморә, бизу сохтә оморә.

ОСКЛИ́ЗЛЫЙ прил. 1. гилизи; 2. малади; шириш.

ОСКОБЛИ́ТЬ гл. хорустә, ә хорустәрәво тәмиз сохтә.

ОСКО́ЛОК сущ. гәлпә, тикә.

ОСКО́ЛОЧНЫЙ прил. гәлпәји: 1. ән гәлпә; 2. әз вохурдәј гәлпә вәкүрдә оморијо. *Осколочное ранение* јарај гәлпәји; 3. ә гәлпәрәво сохтә оморијо. *Осколочная бомба* бомбәј гәлпәји.

ОСКО́МИНА сущ. тәчундәји (лә̀әрә, турш, јә новкә түндә чи хурдәнкә).

ОСКОПИ́ТЬ, ОСКОПЛЯ́ТЬ гл. әхтә сохтә. II *оскопле́ние* сущ. 1. әхтә сохтәји (сохтә оморәји); 2. әхтә сохтәнкә бирәнијо кор.

ОСКОРБИ́ТЕЛЬ сущ. ә бизу сохтәкор: дүлхүрд сохтәкор, дүлкир сохтәкор, һоси сохтәкор (киникәрә ә кор, јә новкә ә коф хүштәрәво). II *оскорби́тельница* сущ. әзини зән (духтәр).

ОСКОРБИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. бизу сохтәнијо: дүлхүрд сохтәнијо, дүлкир сохтәнијо, һоси сохтәнијо (кор, јә новкә коф).

ОСКОРБИ́ТЬ, ОСКОРБЛЯ́ТЬ гл. бизу сохтә: дүлхүрд сохтә, дүлкир сохтә, һоси сохтә (киникәрә ә кор, јә новкә ә коф хүштәрәво).

ОСКОРБИ́ТЬСЯ, ОСКОРБЛЯ́ТЬСЯ гл. бизу бирә: дүлхүрд бирә, дүлкир бирә, һоси бирә (әз кор, јә новкә әз коф киникә).

ОСКОРБЛЕ́НИЕ сущ. бизу сохтәји (сохтә оморәји).

ОСКУДЕ́ТЬ ОСКУДЕВА́ТЬ см. *скудеть*.

ОСЛАБЕВА́НИЕ сущ. 1. зәһиф бирәји, зәһиф сохтә оморәји.

ОСЛАБЕВА́ТЬ гл см. *ослабеть*.

ОСЛАБЕ́ЛЫЙ прил. зәһиф бириjo, зәһиф.

ОСЛАБЕ́ТЬ гл. 1. зәһиф бирә, әз куч офторә; 2. буш бирә. *Верёвка ослабела* дуволә буш бири.

ОСЛА́БИТЬ, ОСЛАБЛЯ́ТЬ гл. 1. зәһиф сохтә; 2. буш сохтә. *Ослабить пояс* киштирә буш сохтә; 3. сук, субук сохтә (чәзорә).

ОСЛАБЛЕ́НИЕ сущ. 1. зәһиф сохтәји (сохтә оморәји); 2. буш сохтәји (сохтә оморәји).

ОСЛА́БНУТЬ см. *слабнуть*.

ОСЛА́ВИТЬ см. *славить*.

ОСЛА́ВИТЬСЯ то же, что *прославиться*.

ОСЛЁНОК сущ. гудуг (балај хәр).

ОСЛЕПИ́ТЕЛЬНОСТЬ сущ. 1. чумһорә бәрдәји (ә үшүгәво); 2. перен. һәјру сохтәји.

ОСЛЕПИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. чумһорә бәрдәнијо (ә үшүгәво); 2. перен. һәјру сохтәнијо.

ОСЛЕПИ́ТЬ, ОСЛЕПЛЯ́ТЬ гл. 1. кур сохтә, чумүрә вәдәшәндә, әз чум һиштә; 2. чумһојүрә бәрдә (ә үшүгәво); 3. перен. әз сәр вәдәшәндә, рәһүрә гәләт сохтә; 4. перен. һәјру сохтә.

ОСЛЕПИ́ТЬСЯ, ОСЛЕПЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. әз рәһ вәдарафтә, рәһә вир сохтә, фурмундә оморә; 2. перен. һәјру бирә.

ОСЛЕПЛЕ́НИЕ сущ. 1. кур сохтәји, чумүрә вәдәшәндәји; 2. кури; 3. чумһојүрә бәрдәји (ә

үшүгәво); 4. перен. әз сәр вәдарафтәји, әз рәһ вәдарафтәји; 4. перен. һәјру бирәји.

ОСЛЕ́ПНУТЬ см. *слепнуть*.

ОСЛИ́ЗЛЫЙ то же, что *осклизлый*.

ОСЛИ́ЗНУТЬ гл. гилизизи бирә, ә гилизәво билисмол бирә.

О́СЛИК сущ. хәрлә.

ОСЛИ́НЫЙ прил. хәри; ән хәр. *Ослиное упрямство* нәһси ән хәр.

ОСЛИ́ЦА сущ. дүшијә хәр.

ОСЛОЖНЕ́НИЕ сущ. чәтин бирәји, курунд бирәји, чәтин сохтәји (сохтә оморәји), курунд сохтәји (сохтә оморәји).

ОСЛОЖНИ́ТЬ, ОСЛОЖНЯ́ТЬ гл. чәтин сохтә, курунд сохтә.

ОСЛОЖНИ́ТЬСЯ, ОСЛОЖНЯ́ТЬСЯ гл. 1. чәтин бирә, чәтин сохтә оморә; 2., курунд бирә, курунд сохтә оморә. гәриш бирә.

ОСЛУ́ШАТЬСЯ, ОСЛУ́ШИВАТЬСЯ гл. ә коф куш нәдоштә, кофә ә чикә еәовурдә. II *ослуша́ние* сущ. ә коф куш нәдоштәји, кофә ә чикә нәовурдәји

ОСЛУ́ШНИК сущ. устар. прост. ә коф куш нәс доштәнијо, војистәј хүштәрә сохтәнијо одоми. II *осл́ушница* сущ. әзини зән (духтәр).

ОСЛЫ́ШКА сущ. кофә дуз нә шинирәји, дуз нә вәрасирәји.

ОСЛЯ́К сущ. 1. хәр вишәји; 2. гәтүр.

ОСЛЯ́ТИНА сущ. 1. кушт хәри; 2. хәр, дуразәкуш (нифри).

ОСМА́ТРИВАТЬ, -СЯ см. *осмотреть, -ся*.

ОСМЕЛЕ́ТЬ см. *смелеть*.

ОСМЕ́ЛИТСЯ, ОСМЕ́ЛИВАТЬСЯ гл. нәтәрс бирә, чүрәһәтлү бирә, дүллү бирә.

ОСМЕЯ́ТЬ, ОСМЕ́ИВАТЬ гл. ә дәс дәшәндә, рүхшәнд сохтә, ә јү хәндүстә. II *осмея́ние*. Сущ. ә дәс дәшәндәји, рүхшәнд сохтәји, ә јү хәндүстәји.

ОСМО́ТР сущ. томошә, томошә сохтәји, фәһм сохтәји (нәчогә), дәниширәји.

ОСМОТРЕ́ТЬ, ОСМА́ТРИВАТЬ гл. томошә сохтә, фәһм сохтә (нәчогә), дәниширә.

ОСМОТРЕ́ТЬСЯ ОСМА́ТРИВАТЬСЯ гл. 1. томошә сохтә оморә; ә пәсә-пишој хүштә чум кәрдундә; 2. перен. бәләд бирә, вәрдүш бирә.

ОСМОТРИ́ТЕЛЬНО нареч. ә һитјотирәво. *Действовать осмотрительно* ә һитјотирәво кор сохтә.

ОСМОТРИ́ТЕЛЬНОСТЬ сущ. һитјотији, һитјоти.

ОСМОТРИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. һитјот, һитјоткор.

ОСМО́ТРЩИК сущ. дәниширәкор (чүникәрә дәниширәнијо одоми). II *осмо́трщица* сущ. әзини зән (духтәр).

ОСМЫСЛЕ́НИЕ сущ. ә сәр офторә, вәрасирә, ә әгүл дәбәрдә.

ОСМЫ́СЛЕННО нареч. ә сәр офторәрәво, вәрасирәрәво, ә әгүл дәбәрдәрәво.

ОСМЫСЛЕ́ННЫЙ прич. ә сәр офторә оморијо, вәрасирә оморијо, ә әгүл дәбәрдә оморијо.

ОСМЫ́СЛЕНИЕ сущ. ә сәр офторәји, вәрасирәји, ә әгүл дәбәрдәји.

ОСМЫ́СЛИТЬ, ОСМЫ́СЛИВАТЬ, ОСМЫСЛЯ́ТЬ гл. ә сәр офторә, вәрасирә, ә әгүл дәбәрдә.

ОСНАСТИ́ТЬ, ОСНАЩА́ТЬ гл. 1. ә кәми (әри јү) кәрәк һистијо чиһорә вәнорә (расоһо, јәлкәнһо вә јә чиһојкәрә); 2. кәрәкијә чиһорә дорә.

ОСНАЩЕ́НИЕ, ОСНА́СТКА сущ. ә кәми (әри јү) (расоһо, јәлкәнһо вә јә чиһојкәрә) вәнорәји (вәнорә оморәји); 2. кәрәк һистијо чиһо дорәји.

ОСНО́ВА сущ. бинә, бинәбору, ришә (ә чүрбәчиро мәһноһо). ; 2. бинәј ән чүникә һистијро.

ОСНОВА́НИЕ сущ. 1. бинә норәји, бинәбору норәји; 2. бинә, бинәбору.

ОСНО́ВАННЫЙ прич. бинәјү норә оморијо, бинәборујү норә оморијо.

ОСНОВА́ТЕЛЬ сущ. бинәјүрә, бинәборуј ән чүникәрә норијо. II *основа́тельница* әзини зән (духтәр).

ОСНОВА́ТЕЛЬНО сущ. әз бинә, әз ришә, сәхт.

ОСНОВА́ТЕЛЬНОСТЬ сущ. бинәлүји, сәхти.

ОСНОВА́ТЬ гл. 1. бинәјүрә норә; 2. бинәј ән чүникәрә бурбундә. *Это утверждение ни на чём не основано* и кофә бинә нә дәри.

ОСНОВА́ТЬСЯ гл. мәскән дәшәндә, бинә дәшәндә.

ОСНОВНО́Й прил. 1. бинәји, ришәји, сүфтәји, ән кәрәки; 2. бинәј ән чүникә һистијро.

ОСНОВОПОЛАГА́ЮЩИЙ прил. бинәји, сүфтәји, ә чүникә киро биријо (сохтә оморијо), бинәдәри, ришәдәри.

ОСНО́ВЫВАТЬСЯ гл. см. *основать*.

ОСО́БА сущ. 1. одоми, кәс. *Важная особа* бүзүркә одоми; 2. зән, хонум. *Одна важная особа* јә човонә хонум. <> *Своей собственной особой* хүштән(-ији) јү.

ОСО́БЕННО нареч. 1. јә чиројкә, јә тәһәрзикә, һәммә нистијорә хуно. *Сегодня он выглядит особенно* имбуруз у јә чиројөә вәдини; *говорить особенно* јә чиројкә коф сохтә; 2. хүштәнүш, хүштәнијүш, амбари, әз һәммә амбар.

ОСО́БЕННЫЙ прил. 1. һәммәрә хуно нистијо; ә чү киројкә јүрә амбар тәфәһәт һистијо, бүзүрк; 2. чиро, әри хүштә һистијо.

ОСОБНЯ́К сущ. хунә (шәһәри, хуб, ән јә күфләт).

ОСОБНЯКО́М нареч. чиро, тәһно, ә гирог.

ОСОБНЯЧО́К сущ. хунәлә (шәһәри, хуб, ән јә кфләт).

ОСО́БЫЙ прил. 1. јә чирокә һистијо, ә јәкикәһо ухшәш нәс зәрәнијо; 2. чиро, әз јәкикәһо әфәһәтү һистијо.

О́СОБЬ сущ. биол. чиро зивистәнијо организм.

ОСО́БЬ сущ. *особь статья* разг. сәлт јә чијикә, ә јә чијикәһорәво гәриш сохтә һәмәл нәс оморәнијо чи.

ОСОВЕ́ЛЫЙ прил. разг. ховолү, сүст, мәндә.

ОСОВЕ́ТЬ гл. разг. ховолү бирә, сүст бирә, мәндә бирә.

ОСОВРЕМЕ́НИТЬ, ОСОВРЕМЕ́НИВАТЬ гл. ән и дәвр сохтә, ә дәврү күнчүстәни сохтә.

ОСО́ЗНАННЫЙ прич. ә сәр офторә оморијо, вәрасирә оморијо.

ОСОЗНА́ТЬ, ОСОЗНАВА́ТЬ гл. ә сәр офторә, вәрасирә. II *осознáние* сущ. ә сәр офторји, вәрасирәји.

ОСОЛА́ЖИВАНИЕ сущ. сәмәни һәзүр сохтә норәји (әри мол-гәрә).

ОСОЛОВЕ́ЛЫЙ см. *осовелый*.

ОСОЛОВЕ́ТЬ см. *соловеть*.

О́СПА сущ. 1. хуновлә (нәчоги); 2. әз и нәчоги бәгдә ә пуст вәмундәнијо чикә (лугони, локо).

ОСПА́РИВАТЬ гл. 1. см. *оспорить;* 2. бәһс бәрдә (әри ә бәһсәво вәкүрдә чәһти сохтә).

О́СПЕННЫЙ прил. хуновләји: I сущ. хуовлә күрдијо одоми; II прил. 1. ән хуновлә; 2. әри нәновлә күрдәкоро һистијо; 3. ә тәнү әз хуновлә чухуриһо, локоһо вомундијо.

О́СПИНА сущ. чикәј ән хуновлә (чухури, локо).

ОСРАМИ́ТЬ, -СЯ см. *срамить, -ся*.

ОСТА́ВИТЬ, ОСТАВЛЯТЬ гл. һиштә: 1. рафтәнкә, ә гәстәво, јә новкә нәданүстәнки, ә хүштәрәво нә вәкүрдә; 2. әри чүникә, киникә доштә. *Оставить билет для товарища* әри һовур билет һиштә; 3. дәс кәндә, рәһо дорә. *Оставте разговоры* кофәкофә биһилит; 4. шәндә, шәндә рафтә. *Оставить семью* күфләтә һиштә; 5. чүникәрә нә дорә. *Оставить для себя* әри хүштә һиштә. <> *Камня на камня не оставить* сәнгә ә сәр сәнг нә вәһиштә; *оставить без внимания* фикир нә дорә (ә киникә, ә чүникә); *оставить мир (свет)* әз һилом рафтә (мүрдә).

ОСТАЛЬНО́Й I прил. мундәји, мундијо. *Взять остальные книги* мундәји китобһорә вәкүрдә; II в знач. сущ. *остальное* мундәји, ә хори мундиһо һ, уһоникә. *Остальное возьмешь завтра* мундәјирә сәбәһ мәкири.

ОСТА́НКИ сущ. мито, јә новкә әз мито мундијо бәхшһо.

ОСТАНОВИ́ТЬ, ОСТАНА́ВЛИВАТЬ гл. 1. појундә, доштә. *Остановить поезд* појездә појундә; 2. пишојүрә күрдә. *Остановить шалуна* пишојү нәдинчә күрдә.

ОСТАНОВИ́ТЬСЯ, ОСТАНА́ВЛИВАТЬСЯ гл. 1. појистә; 2. мундә, фураморә.

ОСТАНО́ВКА гл. 1. појистәји, појундәји, појундә оморәји; 2. чикәпојистә, әри појистә чикә.

ОСТАНО́ВОЧНЫЙ прил. әри појундә (појистә) һистијо.

ОСТА́ТОК гл. мундәји; 1. мундијо бәхш, әхир; 2. әз чүникә зијодирә хуно мундијо бәхш.

ОСТА́ТЬСЯ гл. мундә (ә чиро-чиро мәһноһо). *Остаться на зиму в деревне* зимусту ә кәнд мундә. *Остаться в долгу* гәрдхунд мундә.

ОСТЕКЛЕНЕ́ТЬ гл. ә шишә чарустә.

ОСТЕКЛЕ́НИЕ сущ. шишәкори сохтәји, ә чүникә шишә дәшәндәји.

ОСТЕКЛИ́ТЬ, ОСТЕКЛЯТЬ гл. шишәкори сохтә, ә чүникә шишә дәшәндә.

ОСТЕПЕНИ́ТЬ[1], **ОСТЕПЕНЯ́ТЬ**[1] гл. разг. шутл. ә әгүл овурдә, әгүлмәнд сохтә, сабурлү сохтә, курунд сохтә.

ОСТЕПЕНИ́ТЬ[2], **ОСТЕПЕНЯ́ТЬ**[2] гл. разг. шутл. јүрә нум һилми дорә.

ОСТЕПЕНИ́ТЬСЯ[1] **ОСТЕПЕНЯ́ТЬСЯ**[1] гл. ә әгүл оморә, әгүлмәнд бирә, сабурлү бирә,

курунд бирэ. *Остепенился с годами* э сал дэрафтэ-дэрафтэ курунд бисто.

ОСТЕПЕНИ́ТЬСЯ[2], **ОСТЕПЕНЯ́ТЬСЯ**[2] гл. разг. шутл. нум ҥилми вэкүрдэ.

ОСТЕРВЕНЕ́ЛОСТЬ см. *остервенение*.

ОСТЕРВЕНЕ́ЛЫЙ прил. гудуз биријо, эз виҥтэ вэдарафтијо, кэҥэз биријо.

ОСТЕРВЕНЕ́НИЕ сущ. гудуз бирэји, эз виҥтэ вэдарафтэји, кэҥэз бирэји.

ОСТЕРВЕНЕ́ТЬ см. *стервенеть*.

ОСТЕРВЕНИ́ТЬСЯ см. *остервенеть*.

ОСТЕРЕГА́ТЬ, ОСТЕРЕ́ЧЬ гл. 1. эз чүникэ доштэ, эз тэрсирэни, эз хэрэб дур сохтэ; 2. хэбэрдор сохтэ.

ОСТЕРЕГА́ТЬСЯ, ОСТЕРЕ́ЧЬСЯ гл. хүштэрэ эз чүникэ доштэ, эз тэрсирэни, эз хэрэб дур бирэ.

ОСТИ́СТЫЙ прил. дасалү, тдасавэри. II *осги́стость* сущ. дасалүји, дасавэриј.

ОСТО́ЙЧИВЫЙ прил. дуз үзкүм зэрэнијо вэ јон бирэ бэгдэ дуз бирэ данүстэнијо (э товунэј кэми). II *осто́йчивость* сущ. дуз үзкүм зэрэ вэ јон бирэ бэгдэ дуз бирэ данүстэји эн кэми.

ОСТОЛБЕНЕ́ЛЫЙ прил. хүшк биријо, гог биријо. II *остолбене́ние* сущ. хүшк бирэји, гог бирэји.

ОСТОЛБЕНЕ́ТЬ см. *столбенеть*.

ОСТОЛБИ́ТЬ гл. э пэсэ-пишојү појэhо зэрэ; 2. эри хори хүштэрэ чиросохтэ појэhо зэрэ.

ОСТОЛО́П сущ. эгүлсүз, кич, сэрсон (нифри).

ОСТОРО́ЖНИЧАТЬ гл. эз гэдэр зијод ҥитјот бирэ, ҥитјоти бурбундэ.

ОСТОРО́ЖНОСТЬ сущ. ҥитјоти.

ОСТОРО́ЖНЫЙ прил. ҥитјот.

ОСТОЧЕРТЕ́ТЬ гл. визор сохтэ, зэҥлэ бэрдэ.

ОСТРА́СТКА сущ. тэрс, булэ, hововэкири. *Наказать для острастки* эри hовојүрэ вэкүрдэ дэҥно зэрэ.

ОСТРИЁ сущ. 1. буз (бызбызэјэ чикэј эн чүникэ). *Остриё ножа* буз эн кордэ; 2. лэҥэ (тичэ тараф эн чүникэ). *Остриё сабли* лэҥэј эн шимшил.

ОСТРИ́ТЬ[1] гл. тич сохтэ, тироширэ.

ОСТРИ́ТЬ[2] гл. тичэ кофhо сохтэ (овсунэ куфтирэ, hэнэк сохтэ).

ОСТРИ́ЧЬ, -СЯ см. *стричь, -ся*.

О́СТРО нареч. 1. тич, бызбызэ, түнд, сэхт. *Остро отточенный* карандаш бызбызэ тироширэ оморијо карандаш; 2. э hэнэкэво.

О́СТРОВ сущ. ада: 1. hэммэ тарафhојү ов hистијо бэхш эн хүшки; 2. э гэд эн јэ чикэ тэфэҥэти јү вэди hистијо чикэ: э губи хүшкэ хори.

ОСТРОВЕ́РХИЙ прил. гомборэји (зэвэрү, кэллэјү бызбызэ hистијо).

ОСТРО́ВЬЕ сущ. шуш, чубуг.

ОСТРО́Г сущ. устар. 1. гомбур, гэзомот; 2. ист. гэлэ; 3. ист. дуворhој эн гэлэ.

ОСТРОГА́ сущ. чонкол (эри чэҥкүрдэ јоборэ хуно карасти).

ОСТРОГЛА́ЗЫЙ прил. хуб винирэнијо, чумhојү хуб винирэнијо.

ОСТРОГУ́БЦЫ сущ. бызбызэјэ кэлбэти.

ОСТРОКОНЕ́ЧНЫЙ прил. бызбызэ (эхирү бызбызэ hистијо).

ОСТРОНОСЫЙ прил. винибызбызэ (винијү бызбызэ вэ тэнк hистијо).

ОСТРОРЫ́ЛЫЙ прил. бүздураз: бузү дуораз hистијо (э товунэј сэк вэ јэ ҥэјвоникэhо).

ОСТРОСЛО́В сущ. ҥэзүрчовоб.

ОСТРОСЛО́ВИЕ сущ. ҥэзүрчовоби.

ОСТРОСЛО́ВИТЬ гл. ҥэзүрчовоби сохтэ.

ОСТРОТА́ сущ. 1. тичи. *Острота ножа* тичи эн кордэ; 2. бызбызэји; 3. перен. зобуни, курунди, сэхти. *Острота боли* сэхти эн дорд; 4. түнди. *Острота водки* түнди эн эрэги; 5. ҥэзүрчовоби.

ОСТРОУ́МЕЦ то же, что *острослов*.

ОСТРОУ́МИЕ сущ. 1. ҥэзүрчовоби, овсунэкүји, ҥэнэксохи,; 2. палашэмувэҥи, эгүлмэнди.

ОСТРОУ́МНИЧАТЬ гл. 1. хуштэрэ ҥэзүрчовоб бурбундэ; 2. хуштэрэ эгүлмэнд бурбундэ.

ОСТРОУ́МНЫЙ прил. 1. ҥэзүрчовоб. *Остроумный человек* ҥэзүрчовобэ одоми; 2. эгүлмэнд. *Остроумное мнение* эгүлмэндэ фикир.

ОСТРУГА́ТЬ см. *обстругать*.

О́СТРЫЙ прил. 1. тич. *Острая сабля* тичэ шимшил; 2. бызбызэ. *Острый нос* бызбызэјэ вини; 3. түнд. *Острый уксус* түндэ сүркэ; 4. перен. тэлҥ. *У него острый язык* зувун эн у тэлҥи; 5. перен. зобу, сэхт. *Острая боль* сэхтэ дорд.

ОСТРЯ́К сущ. ҥэзүрчовобэ одоми, ширинэ ихтилотhо сохтэнијо одоми.

ОСТУДИ́ТЬ, ОСТУЖА́ТЬ то же, что *студить*.

ОСТУПИ́ТЬСЯ, ОСТУПА́ТЬСЯ гл. 1. эз чүникэ дэс кэндэ, чум хүштэрэ вэкүрдэ. *Отступиться от своего намерения* эз војкэј хүштэ

дəс кəндə; 2. ћəшо зəрə, вирихтə. *Отступиться от своего слова* əз коф хүштə вирихтə (коф хүштəрə ћəшо зəрə; 3. əз киникə-чүникə дур кəштə, дур бирə, руј чəпундə. *От него все отступились* ћəммə əз у руј чəпунди.

ОСТЫ́НУТЬ см. *остыть*.

ОСТЫ́ТЬ, ОСТЫВА́ТЬ гл. хиник бирə: 1. кəрми хүштəрə вир сохтə. *Чай остыл* чој хиник бири; 2. əз ћəвəс офторə, əз вəшəг нүштə, дүлү хүрд бирə; 3. ћүршү нүштə, пəсəво рафтə, əз јор вəдəшəндə. *Его гнев остыл* ћүрш ən у нүшти.

ОСТЬ сущ. 1. даса (ə хушəј тəхүл назукə дуразə муј); 2. ə пəшм ən ћəјвон сəхтə дуразə муј.

ОСУДИ́ТЬ, ОСУЖДА́ТЬ гл. 1. киникəрə тəхсиркор ћисоб сохтə (данүстə, винирə) вə јүрə чозə дорə, əри јү кор бурра. *Осудить преступников* əри ћовункорћо кор бурра; 2. хəрəб сохтə, бəкəн нə сохтə, гəзоводи сохтə, дəћно зəрə.

ОСУЖДЕ́НИЕ сущ. 1. тəхсиркор ћисоб сохтəји (данүстəји, винирəји), əри јү кор бурраји; 2. хəрəб сохтəјм, гəзоводи сохтəји, дəћно зəрəји.

ОСУ́НУТЬСЯ гл. лəгəр бирə (əз товунəј сифəт).

ОСУШЕ́НИЕ сущ. хүшк сохтə оморəји: 1. овү, нəмијү вəдəшəндə оморəји; 2. тə əхир хурдə (h ənчирə) оморəји.

ОСУШИ́ТЬ, ОСУША́ТЬ гл. хүшк сохтə: 1. овүрə, нəмијүрə вəдəшəндə. *Осушить болота* губирə хүшк сохтə; 2. тə əхир хурдə (ћənчирə) оморə. *Осушить целую бутылку* јə битəвə бутилкəрə хүшк сохтə.

ОСУ́ШКА см. *осушение*.

ОСУЩЕСТВИ́МЫЙ прил. сохтə бијовћо, ə чикə бијовћо. II *осуществи́мость*. сохтə оморə данүстəји, ə чикə оморə данүстəји.

ОСУЩЕСТВИ́ТЬ, ОСУЩЕСТВЛЯ́ТЬ гл. сохтə, ə чикə овурдə.

ОСУЩЕСТВИ́ТЬСЯ, ОСУЩЕСТВЛЯ́ТЬСЯ гл. сохтə оморə, ə чикə оморə.

ОСУЩЕСТВЛЕ́НИЕ сущ. сохтə оморəји, ə чикə оморəји; сохтənкə (сохтə оморənкə), ə чикə оморənкə (овурдənкə) бирənијо кор.

ОСЧАСТЛИ́ВИТЬ, ОСЧАСТЛИ́ВЛИВАТЬ гл. мозолмənд сохтə, ə мозолмənди расундə.

ОСЫ́ПАТЬ, ОСЫПА́ТЬ гл. 1. ə сəрү рихундə, тиһи сохтə, рујүрə дəкүрдə (ə тум бирənијо чирəво); 2 вəчарундə; 3. вənкəстə (расирə тумћорə, вəлкћорə); 4. ə амбарə чирəво вəравундə.

ОСЫ́ПАТЬСЯ, ОСЫПА́ТЬСЯ гл. 1. ə сəрү рихундə оморə, тиһи сохтə оморə, рујү дəкүрдə оморə (ə тум бирənијо чирəво); 2 вəчарундə оморə; 3. вənкəстə оморə (расирə тумћо, вəлкћорəво); 4. ə амбарə чирəво вəравундə оморə. || *осыпа́ние* сущ. рихтəји, тиһи бирəји, вəчарустəји, офторəји.

О́СЫПЬ сущ. сənг-кəсəк (əз дог, əз доћор чиро бирə, ə дəрəјү кура бирənијо чиһо).

ОСЬМИНО́Г сущ. ћəштпојə (ћəјвон дəрјоји).

ОСЯЗА́ТЬ гл. ə вокосирəрəво данүстə (шинохтə).

ОТ (ОТО) пред. 1. əз. *От начала до конца* əз ћəвəл тə əхир; *дрожать от холода* əз хиники лəрзирə; 2. ən. *Ключ от портфеля* очор ən портфел; 3. ə. *Писать от руки* ə дəсəво нүјүстə. <> *Год от году* салбəсал; *час от часу* сəћəтбəсəћəт; *от нечего делать* əз бикори.

ОТА́ПЛИВАТЬ см. *отопить*.

ОТА́ПЛИВАТЬСЯ гл. кəрм бирə (вəроморə), кəрм сохтə (вəровундə) оморə.

ОТА́РА сущ. кəлə (кəлə сүрүј ən куспəндћо). *Отарный* прил. кəлəји, ən кəлə. || *ота́рщик* сущ. чубон, кəлəхорун.

ОТА́ЧИВАТЬ см. *отточить*.

ОТБА́ВИТЬ, ОТБАВЛЯ́ТЬ гл. кəм сохтə, əз сəрү вəкүрдə.

ОТБА́ВКА сущ. кəм сохтəји, əз сəрү вəкүрдəји.

ОТБАРАБА́НИТЬ, ОТБАРАБА́НИВАТЬ гл. 1. говолзəрəрə појундə; 2. тəрəтəћəди чү музикəјикəрə зəрə, јə новкə чүникə куфтирə; 3. то же, что *оттрубить* 1.

ОТБЕЖА́ТЬ, ОТБЕГА́ТЬ гл. вирихтə, дур бирə.

ОТБЕ́ЛИВАНИЕ сущ. сипи сохтəји (сохтə оморəји).

ОТБЕЛИ́ТЬ, ОТБЕ́ЛИВАТЬ гл. 1. сипи сохтə; 2. сипи сохтə вəрастə.

ОТБЕ́ЛОЧНЫЙ прил. сиписохи: 1. сипи сохтənијо; 2. əри сипи сохтə ћистијо.

ОТБЕ́ЛЬНЫЙ прил. сиписохи (əри сипи сохтə ћистијо, ə кумəки чүрəво сипи сохтənүткə). *Отбельный цех* сех сиписохи.

ОТБИВНО́Й прил. куфтə, əз куфтə кушт сохтə оморијо.

ОТБИРА́ТЬ см. *отобрать*.

ОТБИ́ТИЕ сущ. 1. вәкәрдундәји, пәсәво шәндәји, гуј сохтәји, вәкәрдундә оморәји, пәсәво шәндә оморәји, гуј сохтә оморәји; 2. пәсәво вәкүрдәји (вәкүрдә оморәји.

ОТБИ́ТЬ, ОТБИВА́ТЬ гл. 1. вәкәрдундә, пәсәво нүшундә, пәсәво шәндә. *Отбить неприятеля* дүшмәрә пәсәво нүшундә; 2. пәсәво вәкүрдә, зәрә әз дәсү вәкүрдә. *Отбить город* шаһәрә пәсәво вәкүрдә; 3. зәрә хүрд сохтә, зәрә вәкәндә. *Отбить ручку у чайника* зәрә дүм чојникә хүрд сохтә; 4. перен. күштә. *Отбить аппетит* иштоһојүрә күштә; *отбить охоту* һәвәсүрә күштә; 6. чичәк зәрә. *Отбить косу* дәрјозә чичәк зәрә (лаһәјүрә дуз сохтә); 7. вирухундә, дур сохтә. *Отбить покупателей* мүштәриһорә вирухундә; 8. нүшүнә вәнорә (сохтә). *Отбить линию мелом* хитә ә миләво нүшунә сохтә.

ОТБИ́ТЬСЯ, ОТБИВА́ТЬСЯ гл. 1. (пәсәво) вәкәрдундә оморә, пәсәво нүшундә оморә, гуј сохтә оморә; 2. пәсәво вәкирдә оморә; 3. перен. күштә оморә (иштоһо вә јә чиһојкә).

ОТБЛАГОДАРИ́ТЬ гл. 1. разијәти сохтә, разији бурбундә; 2. бәдәлүрә дорә.

ОТБО́Й сущ. 1. вәкәрдундәји, пәсәво нүшундәји, пәсәво шәндәји; 2. сигнал (әри пәсәво вәкәштә, јә новкә вәрастәји ән чүникәрә бурбундә); 3. зинк (кофсохтәрә вәрастә бәгдә чиро сохтәји ән абанентһој телефонирә бурбундәнијо сәс).

ОТБО́ЙКА сущ. кәширә вәкәндәји, хүрд сохтәји, кәширә вәкәндә оморәји, хүрд сохтә оморәји.

ОТБО́ЙНЫЙ прил. хүрд сохтәнијо, әри хүрдсохтә һистијо.

ОТБО́Р сущ. вичирәји, вичирә оморәји.

ОТБО́РНЫЙ прил. вичирә оморијо, ән хуб, лап хуб.

ОТБО́РОЧНЫЙ прил. вичирәји: 1. ән вичирә; әри вичирә һистијо.

ОТБОЯ́РИТЬСЯ ОТБОЯ́РИВАТЬСЯ гл. ә кәрдән нә вәкүрдә, әз сәр хүштә сохтә.

ОТБРИ́ТЬ, ОТБРИВА́ТЬ гл. 1. чирә вәрастә (сәрә, рујә); 2. кофә ә лаһәјү дәјиштә, кофүрә бурра.

ОТБРИ́ТЬСЯ гл. руј хүштәрә чирә вәрастә.

ОТБРО́С сущ. шәндәнијә чи, зир-зибил.

ОТБРОСА́ТЬ гл. 1. шәндә, пәртәво дорә (ә јә чәнд бо); 2. шәндә (пәртәво дорә) вәрастә.

ОТБРО́СИТЬ, ОТБРА́СЫВАТЬ гл. 1. шәндә, пәртәво дорә (ә јә гирог). *Отбросить камни в сторону* сәнгһорә ә ә јә гирог шәндә; 2. пәсәво нүшундә, пәсәво шәндә. *Отбросить неприятеля* дүшмәрә пәсәво нүшундә; 3. шәндә, әз сәрү кироштә, гуј сохтә, вир сохтә. *Отбросить дурные мысли* хәрәбә фикирһорә шәндә; 4. вәнкәстә. *Дерево отбросило длинную тень* дор дуразә сојә вәнкәсти.

ОТБРО́СКА сущ. шәндәји, пәртәво дорәји.

ОТБРО́СЫ сущ. шәндәнијә чиһо, зир-зибил.

ОТБРОСЫВАНИЕ сущ. шәндә, пәртәво дорәнкә сохтә оморәнијо кор.

ОТБРЫКА́ТЬСЯ, ОТБРЫ́КИВАТЬСЯ гл. 1. лындыз вәшәндә, лындызәлындыз сохтә; 2. перен. разг. сәрә вурухундә.

ОТБУКСИ́РОВАТЬ гл. ә буксир кәширә бәрдә.

ОТБЫ́ТИЕ сущ. рафтәји, ә рәһ офторәји.

ОТБЫ́ТЬ, ОТБЫВА́ТЬ гл. 1. рафтә, ә рәһ офторә; 2. кәширә, вәрастә, вәрасундә, кәширә вәрастә. *Отбыть срок наказания* чозән хүштәрә кәширә вәрастә. || *отбыва́ние* сущ. рафтәнкә, ә рәһ офторәнкә сохтә оморәнијо кор.

ОТВА́ГА сущ. икиди, һинәр, чүрәһәт. *Проявить отвагу* икиди бурбундә.

ОТВА́ДИТЬ, ОТВА́ЖИВАТЬ гл. 1. киникәрә әз чүникә дур сохтә, әри вәрдүширә тәрксохтәјү мәчбур сохтә; 2. пишој ән ә јон киникә, ә чүчојикә рафтајүрә вәкүрдә.

ОТВА́ЖИТЬСЯ, ОТВА́ЖИВАТЬСЯ гл. чүрәһәт сохтә, дүл сохтә.

ОТВА́ЖНЫЙ прил. икид, чүрәһәтлү, дүллү. II *отва́жность* сущ. чүрәһәт, икиди, чүрәһәтлүји.

ОТВА́Л[1] сущ. 1. шәндәји, чарундәји, вошәндәји; 2. соч (ә кутон әри хорирә рундә вә чарундә һистијо назукә тикәј метали); 3. хорирә вәкәндәнки, јә новкә чолә лугон сохтәнки ә гирог шәндә оморәнијо хок.

ОТВА́Л[2] сущ. *до отвала* тә сироји бирә (тәјтә офторә).

ОТВА́Л[3] см. *отвалить*[2].

ОТВА́ЛИВАТЬ[1] см. *отвалить*[1].

ОТВА́ЛИВАТЬ[2] см. *отвалить*[2].

ОТВА́ЛИВАТЬСЯ гл. 1. о*твалиться*; 2. шәндә оморә, чарундә оморә, ә гирог кәширә оморә, вәкүрдә оморә.

ОТВАЛИ́ТЬ[1], **ОТВА́ЛИВАТЬ**[1] гл. 1. шәндә, чарундә, ә гирог кәширә, вәкүрдә. *Отвалить камень с дороги* сәнгә әз рәһ ә гирог кәширә; 2. ә инсоф оморә, дорә.

ОТВАЛИ́ТЬ[2], **ОТВА́ЛИВАТЬ**[2] гл. әз күрпи чиро бирәји, ә рәң офторә

ОТВАЛИ́ТЬСЯ, ОТВА́ЛИВАТЬСЯ гл. 1. чиро бирә, чиро бирә офторә; 2. сироји бирә бәгдә әз стол дур бирә.

ОТВА́ЛКА сущ. шәндәји, чарундәји, вошәндәји, шәндә оморәји, чарундә оморәји, вошәндә оморәји.

ОТВА́Р сущ. ћәлим. *Рисовый отвар* ћәлим дунәји. II *отва́рный* прил. ћәлими: 1. ән ћәлим; 2. ә ћәлимәво сохтә оморијо.

ОТВАРИ́ТЬ, ОТВА́РИВАТЬ гл. дүшундә, кәрм вәровундә.

ОТВАРИ́ТЬСЯ, ОТВА́РИВАТЬСЯ гл. дүширә, кәрм вәроморә.

ОТВАРНО́Й прил. дүшундә, дүширә, дүшундә оморијо, дүширијо.

ОТВЕ́ДАТЬ, ОТВЕ́ДЫВАТЬ гл. дәћәмүрә данүстә: 1. јә кәм хурдә; 2. ә зиндәкуни, ә винирәћо киро.

ОТВЕДЕ́НИЕ сущ. чиро сохтәји (сохтә оморәји). *Отведение земли под огород* әри бүстү хори чиро сохтә.

ОТВЕДЁННЫЙ прич. 1. бәрдә оморијо, кировундә оморијо; 2. кәширә оморијо (ә јә тараф, ә јә гирог); 3. рад сохтә оморијо, гуј сохтә оморијо; 4. чиро сохтә оморијо.

ОТВЕ́ДЫВАТЬ см. *отведать*.

ОТВЕЗЁННЫЙ прич.

ОТВЕЗТИ́ гл. бәрдә (ә чүникәрәво), ә чүникә вәнорә бәрдә.

ОТВЕ́ИВАТЬ см. *отвеять*.

ОТВЕ́ИВАТЬСЯ гл. 1. вор дорә, вор дорә вәрастә; 2. вор дорә чиро сохтә оморә.

ОТВЕРГА́ТЬ см. *отвергнуть*.

ОТВЕРГА́ТЬСЯ гл. рад сохтә оморә, вәкүрдә нә оморә.

ОТВЕ́РГНУТЫЙ прич. рад сохтә оморијо, вәкүрдә нә оморијо.

ОТВЕ́РГНУТЬ гл. рад сохтә, нә вәкүрдә.

ОТВЕРДЕВА́ЕНИЕ см. *отвердение* 1.

ОТВЕРДЕВА́ТЬ см. *отвердеть*.

ОТВЕРДЕ́ЛОСТЬ сущ. 1. сәхти; 2. сәхтә чикә.

ОТВЕРДЕ́ЛЫЙ прил. сәхт бирijo.

ОТВЕРДЕ́НИЕ сущ. 1. сәхт бирәји; 2. сәхт бирijo чикә.

ОТВЕРДЕ́ТЬ гл. сәхт бирә.

ОТВЕ́РЖЕНЕЦ сущ. одомиһо әз јү рүј чарундијо одоми, бинәсибә одоми.

ОТВЕ́РЖЕННЫЙ прич. одомиһо әз јү рүј чарундијо, бинәсиб.

ОТВЕРЗА́ТЬ, ОТВЕ́РЗТЬ гл. устар. вокундә. *Отверзать объятия* гәлә вокундә.

ОТВЕРНУ́ТЬ гл. 1. чарундә. *Отвернуть лицо* рујә чарундә: 2. гәд сохтә. *Отвернуть полу пальто* әтәк палтунә гәд сохтә; 3. (чәрх дорә) вокундә, (чәрх дорә) буш сохтә. *Отвернуть кран* кранә вокундә; 4. (чәрх дорә) вәкәндә, (чәрх дорә) хүрд сохтә.

ОТВЕРНУ́ТЬСЯ гл. 1. чарустә, чарундә оморә; 2. гәд сохтә оморә; 3. (чәрх дорә) вокундә оморә, (чәрх дорә) буш сохтә оморә; 4. (чәрх дорә) вәкәндә оморә, (чәрх дорә) хүрд сохтә оморә.

ОТВЕ́РСТИЕ сущ. сула, чум, сулалә.

ОТВЕ́РСТЫЙ прил. рәћо, вокундә оморијо.

ОТВЕРТЕ́ТЬ см. *отвернуть*.

ОТВЕРТЕ́ТЬСЯ гл. 1. см. *отвернуться* 3. *и* 4.; 2. әз ћәрә вәдарафтә, јәхән хүштәрә хилос сохтә.

ОТВЁРТКА сущ. винтвәкән.

ОТВЁРТЫВАТЬ см. *отвернуть*.

ОТВЁРТЫВАТЬСЯ см. *отвернуться*.

ОТВЕ́С сущ. 1. чарчарә, дузә тикә доћор; 2. шогул.

ОТВЕ́СИТЬ гл. кәширә: 1. әз чүникә чиро сохтә пәјмундә; 2. зәрә (вәнорә, дәдорә, кәширә). *Отвесить пощёчину* јә силлә зәрә. <> *Отвесить поклон кому* ә ћүрмәтәво сәр зәрә ә киникә.

ОТВЕ́СНЫЙ прил. тик, чарчараји, тикәвунә ћистијо. II *отве́сность*

ОТВЕСТИ́ гл. 1. бәрдә, расундә. *Отвести больного к врачу* нәчогә ә духтир бәрдә; 2. кәширә (ә јә гирог, ә јә тараф); 3. рәћүрә дәкиш сохтә (ән чүникәрә); 4. әри кәрәки, әри кор чиро сохтә. <> *Отвести душу* дүл хүштәрә тиһи сохтә; *Отвести глазя* фурмундә.

ОТВЕ́Т сущ. 1. човоб (ә чиробәчиро мәћноћо). *Получить ответ на письмо* човоб ән когозә вәкүрдә; *правильный ответ* дузә човоб; *привлечь к ответу* ә човобдори кәширә; *сказать в ответ* човобүрә дорә; *слышать в ответ* човоб шинирә; *ни ответа, ни привета* нә хәбәри, нә әтәр.

ОТВЕТВИ́ТЬ, ОТВЕТВЛЯ́ТЬ гл. ә шохәћо, гулћо чиро сохтә.

ОТВЕТВИ́ТЬСЯ, ОТВЕТВЛЯ́ТЬСЯ гл. ә шохәћо, гулћо чиро бирә.

ОТВЕТВЛЕ́НИЕ сущ. 1. ә шохәћо, гулћо чиро бирәји; 2. лүкә, шохә, гул; 3. гул. *Ответвление железной дрорги* гулћој ән рәћ ћовуни.

ОТВЕ́ТИТЬ гл. ӵовоб дорэ.

ОТВЕ́ТНЫЙ прил. ӵовоби: 1. эн ӵовоб; 2. эри чӱникэ ӵовоб ӈистијо (дорэ оморијо).

ОТВЕ́ТСТВЕННОСТЬ. сущ. ӵовобдори

ОТВЕ́ТСТВЕННЫЙ прил. 1. ӵовобдор; 2. эри чӱникэ гэрдхунд ӈистијо.

ОТВЕ́ТСТВОВАТЬ устар. см. *ответить (отвечать)*.

ОТВЕ́ТЧИК сущ. ӵовобдор. II *ответчица* эзини зэн (духтэр).

ОТВЕЧА́ТЬ гл. 1. ӵовоб дорэ; 2. ӵовобдор бирэ. *За поручение отвечаете вы* эри гэдэгэ зэрэ оморијо пор ишму ӵовоб мидит; 3. э чӱникэрэво кӱнчӱстэ, дуз оморэ. *Это не отвечает моим намерениям* и э фикирhојмэ кӱрдэмhо ӵовоб нэс дорэ. <> *Отвечать головой за кого-что* э сэр хӱштэрэво ӵовоб дорэ эри киникэ, чӱникэ.

ОТВЕ́ШИВАТЬ см. *отвесить*.

ОТВИ́ЛИВАТЬ, ОТВИЛЬНУ́ТЬ гл. разг. вирихтэ, эз ӈэрэ вэдарафтэ, э кэрдэн нэ вэкӱрдэ. II *отвиливание* сущ. вирихтэји, эз ӈэрэ вэдарафтэји, э кэрдэн нэ вэкӱрдэји.

ОТВИНТИ́ТЬ, ОТВИ́НЧИВАТЬ гл. (чэрх дорэ) вэкэндэ (винтэ, гајкарэ).

ОТВИСА́ТЬ см. *отвиснуть*.

ОТВИ́СЛЫЙ прил. дулулу. *Отвислые губы* дулулујэ ловhо.

ОТВИ́СНУТЬ гл. дулулу бирэ.

ОТВЛЕЧЕ́НИЕ сущ. ӵиро сохтэји (сохтэ оморэји), дур сохтэји (сохтэ оморэји), ӵэшмиш сохтэји (сохтэ оморэји), фикирӱрэ дэкиш бмрэји (сохтэ оморэји).

ОТВЛЕЧЁННЫЙ прич. ӵиро сохтэ оморијо, дур сохтэ оморијо, ӵэшмиш сохтэ оморијо, фикирӱ дэкиш сохтэ оморијо.

ОТВЛЕ́ЧЬ, ОТВЛЕКА́ТЬ гл. ӵиро сохтэ, дур сохтэ, ӵэшмиш сохтэ, фикирӱрэ дэкиш сохтэ. *Отвлечь от дурных мыслей* эз бэдэ фикирhо дур сохтэ.

ОТВЛЕ́ЧЬСЯ, ОТВЛЕКА́ТЬСЯ гл. ӵиро бирэ, дур бирэ, э јэ чијикэ фикир дорэ. *Отвлечься от дурных мыслей* эз бэдэ фикирhо дур бирэ.

ОТВО́Д сущ. 1. бэрдэји, расундэји, бэрдэ оморэји, расундэ оморэји; 2. кэширэји, кэширэ оморэји; 3. рад сохтэји (сохтэ оморэји); 4. ӵиро сохтэји (сохтэ оморэји).

ОТВОДИ́ТЬ см. *отвести*.

ОТВО́ДОК сущ. гэд сохтэ, э сэрӱ хок докундэ оморијо шив эн дор (эн кулэ).

ОТВОЕВА́ТЬ, ОТВОЁВЫВАТЬ гл. сущ. пэсэво вэкӱрдэ (э ӵэнкэво, э дэӈворэво, э ӵэӈтирэво); 2. дэӈворэ вэрастэ.

ОТВОЕВА́ТЬСЯ гл. дэӈворэ вэрастэ (э сэр расундэ).

ОТВОЗИ́ТЬ см. *отвезти*.

ОТВОЛО́ЧЬ, ОТВОЛА́КИВАТЬ гл. кэширэ, кэшумолэ бэрдэ.

ОТВОРА́ЧИВАТЬ, -СЯ гл. см. *отвернуть, -ся, и отворотить, -ся*.

ОТВОРИ́ТЬ, ОТВОРЯ́ТЬ гл. гл. вокундэ, рэho ишштэ.

ОТВОРО́Т сущ. гэди (гэд сохтэ уту зэрэ оморијо гирог эн оводуни, јэ новкэ эн мэhс).

ОТВОРОТИ́ТЬ гл. чарундэ, э гирог кэширэ.

ОТВОРОТИ́ТЬСЯ см. *отвернуться*.

ОТВРАТИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. дӱл гэриш сохтэнијо; 2. лап бэд, лап хэрэб.

ОТВРАТИ́ТЬ гл. 1. пишојӱрэ кӱрдэ, пишојӱрэ вэкӱрдэ; 2. устар. чарундэ; 4. појундэ, пэсэво вэкэрдундэ. *Отвратить от дурного поступка* эз хэрэбэ кор вэкэрдундэ.

ОТВРА́ТНЫЙ. см. *отвратительный*.

ОТВРАЩЕ́НИЕ сущ. 1. пишојӱрэ кӱрдэји, пишојӱрэ вэкӱрдэји, пишојӱ кӱрдэ оморэји, пишојӱ вэкӱрдэ оморэји; 2. зэӈлэјӱ рафтэји, гэhр оморэји.

ОТВЫ́КНУТЬ, ОТВЫКА́ТЬ гл. тэрк сохтэ, эз јор вэдэшэндэ. II *отвыкание* сущ. тэрк сохтэји, эз јор вэдэшэндэји.

ОТВЯЗА́ТЬ, ОТВЯ́ЗЫВАТЬ гл. вэкэндэ, ӵиро сохтэ (бэстэ, дэбэстэ оморијорэ).

ОТВЯЗА́ТЬСЯ, ОТВЯ́ЗЫВАТЬ гл. 1. Вэкэндэ оморэ, ӵиро сохтэ оморэ (бэстэ, дэбэстэ оморијо); 2. дэс кэндэ.

ОТГА́ДАННЫЙ прич. 1. офтэ (вокундэ) оморијо; 2. вэрасирэ (э сэр офторэ) оморијо.

ОТГАДА́ТЬ, ОТГА́ДЫВАТЬ гл. 1. офтэ, вокундэ. *Отгадать загадку* тапмачарэ офтэ; 2. вэрасирэ, данӱстэ. *Отгадать план противника* план эн дӱшмэрэ вэрасирэ. II *отга́дывание* сущ. 1. офтэји (вокундэји); 2. вэрасирэји (э сэр офторэји).

ОТГА́ДКА сущ. офтэји, вокундэји, вэрасирэји, ӵовоб.

ОТГА́ДЧИК сущ. тэӈбирсох, фолвоку, сурвоку, зубијоф. II *отга́дчица* сущ. эзини зэн (духтэр).

ОТГИ́Б сущ. 1. гэди, гэд сохтэ оморијо чикэ; 2. см. *отводок*.

ОТГИБА́ТЬ, -СЯ см. *отогнуть, -ся*.

ОТГЛА́ДИТЬ, ОТГЛА́ЖИВАТЬ гл. 1. уту зәрә; 2. уту зәрә вәрастә.

ОТГЛА́ДИТЬСЯ, ОТГЛА́ЖИВАТЬСЯ гл. 1. уту зәрә вәрастә; 2. уту зәрә вәрасундә оморә.

ОТГЛОТНУ́ТЬ, ОТГЛА́ТЫВАТЬ гл. јә хүп (гум) хурдә.

ОТГНИ́ТЬ, ОТГНИВА́ТЬ гл әз писыраји офторә.

ОТГОВОРИ́ТЬ, ОТГОВА́РИВАТЬ гл. 1. коф сохтә вәрастә; 2. фикирүрә дәкиш сохтә, әри чүникә сохтә нәһиштә. *Отговорил его покупать машину* урә мошин восторә нәһиштүм.

ОТГОВОРИ́ТЬСЯ, ОТГОВА́РИВАТЬСЯ гл. чүникә сохтәрә ә кәрдән нә вәкүрдә, војнә офтә.

ОТГОВО́РКА сущ. војнә.

ОТГОЛО́СОК сущ. 1. сәс, мәһәз, сәс пәси; 2. сәс, пәсәј ән чүкорикә.

ОТГО́Н сущ. 1. см. *отгонка;* 2. мол-гәрәрә әри хорундә ә јә чикәјкә кировундәји, һәј сохтәји.

ОТГО́НКА сущ. кәширәји, кәширә оморәји. *Отгонка водки* әрәги кәширәји.

ОТГО́ННЫЙ прил. мол-гәрәрә әри хорундә ә јә чикәјкә кировундә оморәнијо, һәј сохтә оморәнијо.

ОТГОНЯ́ТЬ см. *отогнать*.

ОТГОНЯ́ТЬСЯ гл. 1. гуј сохтә оморә, дур сохтә оморә, рад сохтә оморә; 2. һәј сохтә бәрдә оморә.

ОТГОРА́ЖИВАНИЕ сущ. чиро сохтәји, һәрәјүрә бурраји.

ОТГОРЕ́ТЬ, ОТГОРА́ТЬ гл. сухтә вәрастә, мүрдә; 2. сухтә офторә.

ОТГОРОДИ́ТЬ, ОТГОРА́ЖИВАТЬ гл. чиро сохтә, һәрәјүрә бурра (ә борурәво, ә дуворәво, ә чапарәво).

ОТГОРОДИ́ТЬСЯ, ОТГОРА́ЖИВАТЬСЯ гл. 1. см. *отгораживание*; 2. чиро сохтә оморә, һәрәјү бурра оморә (ә борурәво, ә дуворәво, ә чапарәво.

ОТГРАНИ́ЧИТЬ, ОТГРАНИ́ЧИВАТЬ гл. чиро сохтә (ә һәрәј чүһојикә, чү корһојикә тәфәһәт норә).

ОТГРЕМЕ́ТЬ гл. гур-гур сохтә вәрастә, гур-гур сохтә појистә.

ОТГРЕСТИ́, ОТГРЕБА́ТЬ гл. 1. ә јоборәво, ә хијәһәво вәчирә шәндә; 2. см. *отгрестись*.

ОТГРЕСТИ́СЬ гл. хијәһ зәрә дур бирә, хијәһ зәрә-зәрә дур бирә (ә лодкәрәво).

ОТГРУЗИ́ТЬ, ОТГРУЖА́ТЬ гл. 1. вәнорә фирсорә (шәләрә). *Фирма отгрузила в Москву тысячу тонн мяса* фирма ә Москов һозор тон кушт фирсо; 2. фушәндә, тиһи сохтә (шәләрә); 3. шәләрә вәнорә вәрастә.

ОТГРУ́ЗКА сущ. вәнорәји, фирсорәји, вәнорә оморәји, фирсорә оморәји (ә товунәј шәлә).

ОТГРЫ́ЗТЬ, ОТГРЫЗА́ТЬ гл. чавустә хурдә, чавустә чиро сохтә, ә дәндүрәво кәндә (бурра).

ОТГУДЕ́ТЬ гл. фыд зәрә вәрастә, сәс фыдә бурра.

ОТГУ́Л сущ. отгул (ә зијоди кор сохтәји киро корсохә дорә оморијо рәһәти). *Взять, дать отгул* отгул вәкүрдә, дорә.

ОТГУ́ЛЬНЫЙ прил. отгули, ән отгул.

ОТГУЛЯ́ТЬ, ОТГУ́ЛИВАТЬ гл. 1. ә зијоди кор сохтәји киро јә кәм рәһәти сохтә; 2. кәштәорә, кәјфә вәрастә; 3. рәһәтир сохтә вәрастә.

ОТДАВА́ТЬ[1] гл. 1. дорә, оморә (буј, дәһәм). *Бочка отдаёт рыбой* әз пишкә буј чәһ әдәј оморә; 2. јә кәм ә чүникәрә хуно бирә, ә чүникә ухшәш зәрә.

ОТДАВА́ТЬ[2]**, -СЯ** см. *отдать, -ся*.

ОТДАВИ́ТЬ, ОТДА́ВЛИВАТЬ гл. 1. шиширә, шиширә һәл сохтә, шиширә дор дорә; 2. шиширә овүрә вәдәшәндә; 3. һәл сохтә вәрастә. *Вчера отдавили весь виноград* ди һәммәј онкурә һәл сохтәбирим; 4. шиширә вәкәндә.

ОТДАИВА́ТЬ, -СЯ см. *отдоить, -ся*.

ОТДАЛЕ́НИЕ сущ. 1. дур бирә, дур сохтә оморә; 2. дур, дури. *Остановиться в отдалении* ә дур појистә.

ОТДАЛЁННОСТЬ сущ. дури: 1. әз чүчојикә дур бирәји; 2. дур һистијо чикә.

ОТДАЛЁННЫЙ I прич. дур сохтә оморијо; II прил. дур, дур һистијо. *Отдалённые районы* дурә рајонһо.

ОТДАЛИ́ТЬ, ОТДАЛЯ́ТЬ гл. дур сохтә.

ОТДАЛИ́ТЬСЯ, ОТДАЛЯ́ТЬСЯ гл. дур бирә.

ОТДАРИ́ТЬ, ОТДА́РИВАТЬ гл. ә чикәј (бәдәл) чүникә бәхширә (дорә).

ОТДАРИ́ТЬСЯ, ОТДА́РИВАТЬСЯ гл. бәдәлүрә дорә.

ОТДА́ТЬ, ОТДАВА́ТЬ гл. 1. пәсәво дорә, вәкәрдундә; 2. (ә чиробәчиро мәһноһо) дорә; 3. норә. *Отдать сына в школу* кукә ә ошколә норә; 4. пәсәво шәндә, зәрә.

ОТДА́ТЬСЯ, ОТДАВА́ТЬСЯ гл. 1. хүштәрә ә ихтијор киникә, чүникә дорә; 2. хүштәрә ә

чүникэ бэхширэ. *Целиком отдаться театру* хүштэрэ битэв э театр бэхширэ; 3. вэкэштэ (э товунэј сэс), лов бирэ, кирошта, вэди бирэ (э товунэј үшүг, дорд вэ јэ чиһојкэ).

ОТДА́ЧА сущ. 1. пэсэво дорэји (дорэ оморэји), вэкэрдундэји; 2. эхир, хэјр; 3. пэсэво шэндэји, пошнэзэрэ.

ОТДВИЖНО́Й прил. һэчинэво-һэчунэво бэрдэ бирэнијо, чикэјүрэ дэкиш сохтэ бирэнијо.

ОТДЕЖУ́РИТЬ гл. 1. нубот хүштэрэ кэширэ, нубот хүштэрэ вэрастэ; 2. нубот кэширэ, э нубот појистэ.

ОТДЕ́ЛАТЬ, ОТДЕ́ЛЫВАТЬ гл. 1. э сэрү кор сохтэ, дуз сохтэ, э војистэ тэһэрз вэнкэстэ, дуз сохтэ вэрастэ; 2. вэравундэ, јэравуш вэнорэ; 3. перен. вэшмэрдэ, биобур сохтэ.

ОТДЕ́ЛАТЬСЯ, ОТДЕ́ЛЫВАТЬСЯ гл. хилос бирэ, чун хүштэрэ хилос сохтэ, вэрастэ.

ОТДЕЛЕ́НИЕ[1] сущ. 1. чиро сохтэји, чиро бирэји. 2. чум, гути. *Отделение письменного стола* гути эн стол кори; 3. бэхш. *Первое отделение концерта* јэкимүн бэхш эн консерт;

ОТДЕЛЕ́НИЕ[2] сущ. отделение: 1. э јэ рајон дэнишырэнијо чиројэ бэхш эн јэ идорэ); 2. бэхш эн взвод.

ОТДЕЛИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. чиросох (чиро сохтэнијо, эри чиросохтэ һистијо).

ОТДЕЛИ́ТЬ, ОТДЕЛЯ́ТЬ гл. чиро сохтэ.

ОТДЕЛИ́ТЬСЯ, ОТДЕЛЯ́ТЬ гл. чиро бирэ (сохтэ оморэ).

ОТДЕ́ЛКА сущ. 1. э сэрү кор сохтэји (сохтэ оморэји), дуз сохтэји (сохтэ оморэји); 2. вэравундэји, вэравундэ оморэји, јаравуш вэнорэји (вэнорэ оморэји); 3. јаравуш, нэхүш.

ОТДЕ́ЛОЧНИК сущ. јэравушвэни, нэхүшзэн (јэравуш вэнорэнијо, нэхүш зэрэнијо уста). || *отдéлочница* сущ. эзини зэн (духтэр).

ОТДЕ́ЛОЧНЫЙ прил. јэравуши, нэхүши: 1. эн јаравуш, эн нэхүш; 2. эри јэравуш, эри нэхүш һистијо.

ОТДЕ́ЛЬНО нареч. чиро, тэһно. *Жить отдельно* чиро (тэһно) зивистэ.

ОТДЕ́ЛЬНОСТЬ сущ. 1. тэһноји; 2. јэ чиро бэхш эн эз чиробэчиро бэхшһо бирэји эн битэвэ чи).

ОТДЕ́ЛЬНЫЙ. прил. 1. тэһно, тэк (бэхш эн јэ чијикэ нистијо); 2. эз чиро чиһо (корһо) јэки һистијо.

ОТДЁРГАТЬ гл. 1. кэширэ, э кэшү-кэшүрэво мэндэ сохтэ; 2. кэширэ чиро сохтэ, кэндэ (чүникэрэ).

ОТДЁРНУТЬ, ОТДЁРГИВАТЬ гл. кэширэ, кэшү-кэшү сохтэ.

ОТДИРА́ТЬ, -СЯ см. *отодрать, -ся*.

ОТДОИ́ТЬ, ОТДА́ИВАТЬ гл. дүширэ, дүширэ вэрастэ. *Отдоить коров* ковһорэ дүширэ вэрастэ; 2. кэмлэ дүширэ (молэ).

ОТДОИ́ТЬСЯ, ОТДА́ИВАТЬ гл. ширү кэм бирэ, эз шир мундэ, пүштүјү хүшк бирэ (ширдијэ мол).

ОТДОХНОВЕ́НИЕ устар. то же, что *отдых*.

ОТДОХНУ́ТЬ гл. рэһэти сохтэ, мэндэји хүштэрэ вэсторэ.

ОТДУВА́ТЬСЯ гл. 1. курунд, сэс вэдэшэндүрэво нэфэс кэширэ (эз куч кэширэ вэ сэхтэ сэһэр бэгдэ); 2. перен. э сохтэ гэлэтиһој эн киро човоб дорэ.

ОТДУ́МАТЬ, ОТДУ́МЫВАТЬ гл. фикир хүштэрэ дэкиш сохтэ, э јэ мэһшовојкэ бирэ.

ОТДУ́ТЬ гл. 1. пуф зэрэ (э пуфэво чүникэрэ тэмиз сохтэ); 2. дэдорэ, куфтэ (киникэрэ э чүникэрэво).

ОТДУ́ШИНА сущ. 1. эри һово вэдарафтэ чикэ (сула); 2. перен. дүлэкэрми.

ОТДУ́ШНИК см. *отдушина* 1.

О́ТДЫХ сущ. рэһэти. <> *Ни отдыху, ни сроку не давать* кому рэһэти (вэһдэ) нэ дорэ, рэһэт нэ һиштэ киникэрэ.

ОТДЫХА́ТЬ см. *отдохнуть*.

ОТДЫХА́ЮЩИЙ рэһэтисох: I прич. рэһэти сохтэнијо: II в знач. сущ. рэһэти сохтэкор, рэһэти сохтэнијо одоми.

ОТДЫША́ТЬСЯ гл. 1. сэр күрдэ рэһэт нэфэс кэширэ; 2. перен. э хүштэ диморэ (эз нэчоги бэгдэ).

ОТЁК сущ. мед. вэмэс (э чэндэк ов кура бирэји). *Отёк лёгких* вэмас эн шүшлүк.

ОТЕКА́ТЬ см. *отечь*.

ОТЁЛ сущ. зэндэји, бала дорэји (эн ковһо).

ОТЕЛИ́ТЬСЯ гл. зэндэ, бала дорэ (э товунэј ковһо).

ОТЁЛОЧНЫЙ прил. зэндэји, баладорэји, эн зэндэји, эн баладорэји (эз товунэј ковһо). *Отелочная пора* вэһдэји баладорэји.

ОТЕ́ЛЬ сущ. һотел.

ОТЕПЛЕ́НИЕ сущ. кэрм сохтэји (вэровундэји), кэрм сохтэ (вэровундэ) оморэји.

ОТЕПЛИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. кэрмвэровуји: 1. эн кэрмвэрову; 2. эри кэрм вэровундэ (кэрмирэ доштэ) һистијо.

ОТЕПЛИ́ТЬ, ОТЕПЛЯ́ТЬ гл. кэрм сохтэ (вэровундэ).

ОТЕРЕ́ТЬ, ОТИРА́ТЬ гл. покундэ, покундэ хүшк сохтэ.

ОТЕРЕ́ТЬСЯ, ОТИРА́ТЬСЯ гл. тэн хүштэрэ покундэ, хүшк сохтэ.

ОТЁСАННЫЙ прич. 1. тироширэ оморијо, риндэ кэширэ оморијо; 2. перен. вэшэг дорэнијо, һүрмэтдор, шутл. риндэ кэширэ оморијо.

ОТЕСА́ТЬ, ОТЁСЫВАТЬ гл. тироширэ, риндэ кэширэ.

ОТЕ́Ц сущ. бэбэ: 1. э һэјилһој хүштэ күрдэ һистијо мэрд, јүрэ һэјил һистијо мэрд; 2. э јэкикэһо һэјил хүштэрэ хуно дэнишрэнијо одоми; 3. перен. разг. бинэј эн чүникэрэ норијо одоми.

ОТЕ́ЧЕСКИ нареч. бэбэрэ хуно, һонкој бэбэ.

ОТЕ́ЧЕСКИЙ прил. бэбэји: 1. эн бэбэ; 2. эн бэбэ һистијо; 3. эн шивдаһој бэбэһо һистијо, эз бэбэһо мирос мундијо.

ОТЕ́ЧЕСТВЕННЫЙ прил. вэтэни: 1. эн вэтэн; 2. эн вэтэн һистијо, э вэтэнһистијо. *Великая Отечественная война* Кэлэ дэһвој вэтэни

ОТЕ́ЧЕСТВО сущ. вэтэн.

ОТЁЧНОСТЬ сущ. вэмасү бирэји, вэмасэ хуно бирэји.

ОТЁЧНЫЙ прил. вэмаси; эн вэмас.

ОТЕ́ЧЬ, ОТЕКА́ТЬ гл. 1. вэмасирэ; 2. рихтэ, һэл бирэ рихтэ (шэһэмэ хуно).

ОТЖА́ТЬ[1] гл. 1. чарундэ, овүрэ вэдэшэндэ; 2. куч эн чүникэрэ шиширэнијо чирэ кэм сохтэ; 3. шиширэ эз һэрэ вэдэшэндэ.

ОТЖА́ТЬ[2] гл. бичинэ вэрастэ, чирэ вэрастэ.

ОТЖА́ТЬСЯ[1] гл. сущ. чарундэ оморэ. *Бельё хорошо отжалось* оводунињо хуб чарундэ омори.

ОТЖА́ТЬСЯ[2] см. *отжать*[2].

ОТЖЕ́ЧЬ, ОТЖИГА́ТЬ гл. сухундэ: 1. (јэ бэхш эн чүникэрэ). *Отжечь подол платья* этэк булшэјэ сухундэ; 2. тех. металэ.

ОТЖИ́ВШИЙ прич. 1. һүмүр хүштэрэ кировундијо, дэвр хүштэрэ кировундијо, дэврү киршотијо, вэхтү киршотијо; 2. күһнэ бирijo, эз дэб офторијо.

О́ТЖИГ сущ. 1. металэ сухундэји; 2. хиник сохтэји (чиһој шишэјирэ, сэхт бу куфтирэ).

ОТЖИ́МОК сущ. пүчүл (овү вэдэшэндэ оморијо јэ мүшт онкур).

ОТЖИ́ТЬ гл. 1. һүмүр хүштэрэ вэрасундэ, дэвр хүштэрэ кировундэ; 2. күһнэ бирэ, мэһној хүштэрэ вир сохтэ.

ОТЗВОНИ́ТЬ, ОТЗВА́НИВАТЬ гл. 1. зинк зэрэ вэрастэ; 2. појистэ (э товунэј зинк).

О́ТЗВУК сущ. 1. мэһэз (рафтэ вокоштэнијо сэс); 2. эз дур оморэнијо сэс; 3. перен. нүшунэ. *Отзвуки прошлого* нушунэһој эн кироштэ вэхтһо.

ОТЗВУЧА́ТЬ гл. бурра, појистэ (э товунэј сэс).

ОТЗВУ́ЧИЕ см. *отзвук*.

ОТЗИМОВА́ТЬ гл. зимустурэ кировундэ, зимустурэ эз сэр сохтэ.

ОТЗО́Л сущ. 1. муј (пэшм) эн пустэ э хокистэр вэ һэкэво рихундэји; 2. малад эн хокистэр вэ һэк.

ОТЗОЛЁННЫЙ прич. э малад һэки вэ хокистэри дэнорэ оморијо.

ОТЗО́ЛКА см. *отзол* 1.

ОТЗО́ЛЬНЫЙ прил. эри эз һэк вэ хокистэр малад һэзүрсохтэ һистијо.

О́ТЗЫВ сущ. 1. см. *отзвук* 1.; 2. фикир (э товунэј чүникэ, киникэ), киникэрэ, чүникэрэ гимэт дорэји. *Отзыв о книге* э товунэј китоб фикир; 3. човоб эн парол.

ОТЗЫ́В см. *отозвать*.

ОТЗЫВА́ТЬ[1] гл. дорэ, оморэ. *Здесь отзывает чем-то затхлым* э инчичикэ эдэј бујкүрдэ чи оморэ.

ОТЗЫВА́ТЬ[2]**, -СЯ** см. *отозвать, -ся*.

ОТЗЫ́ВЧИВОСТЬ сущ. хотурхоһи, мећрибони, һэмдэрди.

ОТЗЫ́ВЧИВЫЙ прил. хотурхоһ, мећрибон, һэмдэрд. *Отзывчивый человек* хотурхоһэ (мећрибонэ, һэмдэрдэ) одоми.

ОТИРА́ТЬ см. *отереть*.

ОТИРА́ТЬСЯ[1] см. чэрх дэрафтэ э чүчојикэ, э пэсэ-пишој киникэ.

ОТИРА́ТЬСЯ[2] см. *отереть*.

ОТКА́З сущ. 1. дэбэ сохтэји, рад сохтэји, рад сохтэ оморэји; 2. һэшо зэрэји, һэшо зэрэ оморэји.

ОТКА́ЗНЫЙ прич. 1. дэбэ (рад) сохтэ оморијо; 2. эз кор вэдэшэндэ оморијо; 3. вэсијэт сохтэ оморијо.

ОТКАЗА́ТЬ, ОТКА́ЗЫВАТЬ гл. 1. дэбэ сохтэ, рад сохтэ, дэс кэндэ, разијэти нэ дорэ. *Отказать наотрез* сэлт рад сохтэ; 2. һэшо зэрэ, рази нэ бирэ; 3. појистэ, кор нэ сохтэ. *Мотор отказал* мотор појист (кор нэ сохт); 4. вэдэшэндэ (эз кор), гуј сохтэ; 5. устар. иштэ (вэсијэт) сохтэ. *Отказать дом жене* хунэрэ эри зэн хүштэ һиштэ.

ОТКАЗА́ТЬСЯ, ОТКА́ЗЫВАТЬСЯ гл. jүрə нə војистə, разијəти нə дорə, рази нə бирə, ə виһтəj хүштə нə вəкирдə, ə кəрдən хүштə нə вəкирдə, һəшо зəрə, дəбə сохтə.

ОТКА́ЗНИК сущ. 1. ə jү лојиг һистијо корə сохтə нəс војистəнијо одоми; 2. војистəjүрə дəбə (рад) сохтəтһо одоми.

ОТКА́ЗЧИК сущ. jүрə чүникə нəс војистəнијо одоми. II *отка́зчица* сущ. əзини зəн (духтəр).

ОТКА́ЛЫВАТЬ[1-3]**, -СЯ**[1-3] см. *отколоть*[1-3], *-ся*[1-3].

ОТКА́ПЫВАТЬ см. *откопать*.

ОТКА́РМЛИВАНИЕ сущ.

ОТКА́РМЛИВАТЬ см. *откормить*.

ОТКА́РМЛИВАТЬСЯ гл. чог сохтə оморə.

ОТКА́Т сущ. ə гирог кəширəји, ə јон кəширəји (кулу-кулу).

ОТКАТА́ТЬ, ОТКА́ТЫВАТЬ гл. 1. зу (тəһəди) сохтə вəрастə (хундə, нүjүстə вə jə корикəһорə). *За час откатал пять листов* ə jə сəһət пəнч вəлк нүjүстүм; 2. чəстə вəрастə (ə конки).

ОТКАТИ́ТЬ, ОТКА́ТЫВАТЬ гл. 1. кəширə, һүл зəрə (һəрəбəрə, вогунə); 2. кулу-кулу дорə (ə jə тараф). *Откатить бочку в угол* пишкəрə ə күнч кулу-кулу дорə.

ОТКАТИ́ТЬСЯ гл. 1. кулу-кулу дорə оморə; 2. зу (тəрətəһəди) вокəштə. *Враг откатился за реку* дүшмə тəрətəһəди ə у тарафикəj никкрə вокəшт.

ОТКА́ТКА сущ. 1. кулу- кулу дорəји, кулу-кулу дорə оморəји; 2. əз мəһдон ə буру вəдəбəрдəји.

ОТКА́ТЫВАТЬСЯ гл. 1. см. *откатиться*; 2. һүл зəрə оморə (кулу-кулу); 3. кулу-кулу дорə оморə.

ОТКАЧА́ТЬ, ОТКА́ЧИВАТЬ гл. 1. вəдəшəндə, кəширə, тиһи сохтə (ə насосəво); 2. ə хүштə дировундə (гəрг биријо одомирə). II *отка́чивание* сущ. 1. вəдəшəндəји, кəширəји, тиһи сохтəји (ə насосəво); 2. ə хүштə дировундəји (гəрг биријо одомирə).

ОТКА́ЧКА сущ. вəдəшəндəји, кəширəји, тиһи сохтəји (ə насосəво).

ОТКА́ШЛЯНУТЬ, ОТКА́ШЛИВАТЬ гл. сүврүстə, əз буоз хəjфə (туфə) вəдəшəндə.

ОТКА́ШЛЯТЬСЯ, ОТКА́ШЛИВАТЬСЯ гл. 1. сүврүстə, əз буоз хуштə хəjф овурдə;2. 2. сүврүстə, бугоз хүштəрə тəмиз сохтə

ОТКВИТА́ТЬ, ОТКВИ́ТЫВАТЬ гл. сəрəсəр бирə, бəдəлүрə (гəрдијүрə) дорə.

ОТКИДА́ТЬ, ОТКИ́ДЫВАТЬ гл. пəртəво дорə, шəндə (ə jə чəнд бо).

ОТКИДНО́Й прил. вокундə оморəнијо, вошəндə оморəнијо, гəд бирəнијо. *Откидной стол* вокундə оморəнијо (гəд бирəнијо) стол.

ОТКИ́НУТЬ, ОТКИ́ДЫВАТЬ гл. 1. пəртəво дорə, шəндə (ə гирог). *Откинь камень с дороги* сəнгə əз рəһ ə гирог шəн; 2. вокундə, вошəндə, гəд сохтə. *Откинуть крышку ящика* сəр jəшикə вокундə; 3. вəдарафтə, вəкүрдə. *Откинуть из пяти три* əз пəнч сəсə вəдарафтə; 4. пəсəво гəд сохтə, пəсəво кəширə, пəсəво шəндə.

ОТКИ́НУТЬСЯ, ОТКИ́ДЫВАТЬСЯ гл. хүштəрə пəсəво дорə, кəмəр хүштəрə вəдорə. *Откинуться на спинку стула* хүштəрə ə кəмəр стул вəдорə.

ОТКИПА́ТЬ см. *откипеть*.

ОТКИПЕ́ТЬ гл. 1. əз дүш појистə. *Самовар откипел* симовор əз дүш појист; 2. офторə, чиро бирə (дүширəнкə).

ОТКЛА́ДЫВАТЬ, СЯ см. *отложить, -ся*.

ОТКЛА́ДЫВАТЬСЯ гл. 1. ə гирог норə (вəчирə) оморə; 2. фушəндə оморə (ə чуткə); 3. вəчирə (кура сохтə, доштə) оморə, чиро бирə (пул вə jə чиһојкə); 4. əри jə вəхтикə доштə оморə; 5. вəкəндə оморə (чəбəстə оморијо).

ОТКЛА́НИВАТЬСЯ см. *откланяться*.

ОТКЛА́НЯТЬСЯ гл. устар. согбоши куфтирə (рафтəнкə). *Разрешите откланяться* сог бошит.

ОТКЛЕВА́ТЬ, ОТКЛЁВЫВАТЬ гл. дундуг-дундуг сохтə,. ə дундугəво чиро сохтə.

ОТКЛЕ́ИВАННИЕ прич. вəкəндəји, кəндəји, вəкəндə (кəндə) оморји (əз товунəj вокосундə оморијо чи).

ОТКЛЕ́ИТЬ, ОТКЛЕ́ИВАТЬ гл. вəкəндə, кəндə (вокосундə оморијо чирə).

ОТКЛЕ́ИТЬСЯ, ОТКЛЕ́ИВАТЬСЯ гл. 1. вəкəндə, кəндə оморə (вокосундə оморијо чи); 2. ворихтə (вокосундə оморијо чи).

ОТКЛЁВЫВАТЬСЯ гл. дундуг- дундуг сохтə оморə,. ə дундугəво чиро сохтə оморə.

О́ТКЛИК сущ. 1. һоj, човоб, ə сəс сəс дорəји, һоj дорəји; 2. перен. тарафдори, һəмдəрди; 3. перен. рыз, нүшунə, мундə. *Отклики прошлого* нүшунəһоj ən кироштијо вəхттһо; 4. перен. гимəт, фикир. *Благоприятные отклики на книгу* əз товунəj китоб хушə фикирһо.

ОТКЛИКА́ТЬСЯ см. *откликнуться*.

ОТКЛИ́КНУТЬСЯ, ОТКЛИКА́ТЬСЯ гл. 1. hoj дорэ, човоб дорэ, э сэс сэс дорэ; 2. перен. фикир хүштэрэ бурбундэ (расундэ).

ОТКЛОНЕ́НИЕ сущ. 1. 1. гэд бирэји (сохтэји), чикэјү дэкиш бирэји, чикэјүрэ дэкиш сохтэји; 2. перен. фикирү дэкиш бирэји, фикирүрэ дэкиш сохтэји, вэкэштэји, вэкэрдундэји.

ОТКЛОНИ́ТЬ, ОТКЛОНЯ́ТЬ гл. 1. гэд сохтэ, чикэјүрэ дэкиш сохтэ; 2. перен. фикирүрэ дэкиш сохтэ, вэкэрдундэ.

ОТКЛОНИ́ТЬСЯ гл. 1. гэд бирэ, чикэјү дэкиш бирэ; 2. перен. фикирү дэкиш бирэ.

ОТКЛОНЯ́ТЬСЯ гл. 1. см. *отклони́ться;*. 2. гэд сохтэ оморэ, чикэјү дэкиш сохтэ оморэ; 3. перен. фикирү дэкиш сохтэ оморэ.

ОТКЛЮЧИ́ТЬ, ОТКЛЮЧА́ТЬ гл. бура, күштэ (телефонэ, електрикэ).

ОТКЛЮЧИ́ТЬСЯ, ОТКЛЮЧА́ТЬСЯ гл. бура оморэ, күштэ оморэ (телефон, електрик).

ОТКОВА́ТЬ, ОТКО́ВЫВАТЬ гл. 1. э куфтэрэво дуз сохтэ; 2. куфтэ вэрастэ (hовунэ), э куфтэрэво гүч сохтэ; 3., нэлһ зэрэ, нэлгзэрэрэ вэрастэ; 4. вэкэндэ. *Отковать подкову* нэлһэ вэкэндэ

ОТКОВЫРЯ́ТЬ, ОТКОВЫ́РИВАТЬ гл. хорустэ, э хорустэрэо вэкэндэ (чиро сохтэ).

ОТКОЗЫРЯ́ТЬ см. *козырять*.

ОТКО́Л сущ. чиробирэ, дурбирэ, һэрэбурра, чиро бирэји, дур бирэји, һэрэрэ бурраји

ОТКО́ЛЕ, ОТКО́ЛЬ нареч. чиробирэ, дурбирэ, һэрэбурра, чиро бирэји, дур бирэји, һэрэрэ бурраји

ОТКОЛОТИ́ТЬ, ОТКОЛА́ЧИВАТЬ гл. 1. зэрэ чиро сохтэ. *Отколотить крышку ящика* сэр јэшикэ вэкэндэ; 2. сэхт куфтэ, дэдорэ киникэрэ, чүникэрэ.

ОТКОЛО́ТЬ[1], **ОКА́ЛЫВАТЬ**[1] гл. 1. вокундэ, вэкэндэ. зэрэ, зэрэ вэкэндэ, зэрэ хүрд сохтэ; 2. дур сохтэ кирэ (чүрэ) эз ки (эз чү).

ОТКОЛО́ТЬ[2], **ОКА́ЛЫВАТЬ**[2] гл. вэдэшэндэ, чиро сохтэ (зэрэ, вогундэ оморијо чирэ эз чүникэ).

ОТКОЛО́ТЬСЯ[1], **ОКА́ЛЫВАТЬСЯ**[1] гл. 1. вэхүштэ, вэкэндэ оморэ, вэхүштэ офторэ; 2. чиро бирэ, һэрэрэ бурра; 3. зэрэ оморэ, хүрд сохтэ оморэ, вэкэндэ оморэ.

ОТКОЛО́ТЬСЯ[2], **ОКА́ЛЫВАТЬСЯ**[2] гл. вэдэшэндэ оморэ (эз товунэј зэрэ, јэ новкэ вогундэ оморијо чи).

ОТКОЛУПА́ТЬ, ОТКОЛУПНУ́ТЬ см. *отковырять*.

ОТКОЛУ́ПЫВАТЬ см. *отколупать*.

ОТКОМАНДИРОВА́НИЕ сущ. (эри чү корикэ) э чүчојикэ фирсорэји (фирсорэ оморэји).

ОТКОМАНДИРО́ВАТЬ, ОТКОМАНДИРО́ВЫВАТЬ гл. 1. (эри чү корикэ) э чүчојикэ фирсорэ; 2. устар. эз кор вэдэшэндэ.

ОТКОПА́ТЬ, ОТКА́ПЫВАТЬ гл. 1. вэкэндэ вэдэшэндэ: 2. перен офтэ. II *отка́пывание* сущ. 1. вэкэндэ вэдэшэндэји (вэдэшэндэ оморэји: 2. перен офтэји (офтэ оморэји).

ОТКО́РМ сущ. чогсохтэ, чог сохтэји, чог сохтэ оморэји. *Откорм скота* мол-гэрэрэ чог сохтэји.

ОТКОРМИ́ТЬ, ОТКА́РМЛИВАТЬ гл. чог сохтэ. II *отка́рмливание* сущ. чог сохтэји.

ОТКОРМИ́ТЬСЯ, ОТКА́РМЛИВАТЬ гл. чог бирэ (сохтэ оморэ). II *отка́рмливание* сущ. чог бирэји (сохтэ оморэји).

ОТКО́РМЛЕННЫЙ I прич. чог бирijo; II прил. чог.

ОТКО́РМОК, ОТКО́РМЫШ сущ. чог сохтэ оморијо һэјвон, чог сохтэ оморијо мүрг (гуш).

ОТКО́РМОЧНЫЙ прил. чогсохи: 1. эн чогсохтэ; 2. эри чогсохтэ hистијо. (чикэ, молгэрэ).

ОТКО́С сущ. 1. кунэји, бүлүндэ кунэји; 2. кунэји эн гирог рэһ; 3. јон норэ оморијо тир.

ОТКОСИ́ТЬ гл. 1. зэрэ, чирэ (тэхүлэ, савзэрэ); 2. зэрэрэ, чирэрэ вэрастэ.

ОТКОСИ́ТЬСЯ см. *откосить.*

ОТКО́СНЫЙ прил. чэп hистијо, јон hистијо.

ОТКОЧЕВА́ТЬ, ОТКОЧЁВЫВАТЬ гл. э јэ чикэјкэ рафтэ (эри зивистэ).

ОТКРЕПИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. эри эз учот вэдэшэндэ hистијо.

ОТКРЕПИ́ТЬ, ОТКРЕПЛЯ́ТЬ гл. 1. вэкэндэ, вокундэ; 2. эз учот вэдэшэндэ.

ОТКРЕПИ́ТЬСЯ, ОТКРЕПЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. вэкэндэ оморэ, вокундэ оморэ; 2. эз учот вэдарафтэ; 3. эз учот вэдэшэндэ оморэ.

ОТКРЕПЛЕ́НИЕ сущ. 1. вэкэндэ (вокундэ) оморэји; 2. эз учот вэдарафтэји, (вэдэшэндэ оморэји).

ОТКРЕ́ЩИВАТЬСЯ, ОТКРЕСТИ́ТЬСЯ гл. (hэр чүтам бисто) эз кэрдэн хүштэ шэндэ, э кэрдэн нэвэкүрдэ.

ОТКРОВЕ́НИЕ сущ. ə нəкуми (ə кузəт нəбирə чикə) имитирə (həгə) вокундəнижо, мəhлум сохтəнижо, ə сəр вəнкəстəнижо чүникə.

ОТКРОВЕ́ННИЧАТЬ гл. дүл хүштəрə вокундə (əри киникə).

ОТКРОВЕ́ННОСТЬ сущ. 1. дүлтəмизи, фикирhоj хүштəрə пəhəнү нəссохтəји; 2. вəди бирəји, пəhəнү нəбирəји; 3. тəнə бирəhнə вəди сохтəји.

ОТКРОВЕ́ННЫЙ прил. 1. дүлтəмиз, фикирhоj хүштəрə пəhəнү нəссохтəнижо; 2. вəди hистижо, пəhəнү нистижо; 3. тəнə бирhнə вəди сохтəнижо. *Откровенный костюм* тəнə бирhнə вəди сохтəнижо костjум.

ОТКРОМСА́ТЬ гл. бурра, вəнчирə, тикətикə сохтə, вəнчирə тиhи сохтə, пара-пара сохтə.

ОТКРУТИ́ТЬ, ОТКРУ́ЧИВАТЬ гл. вокундə (вошундə, jə новкə бучундə оморижо чирə).

ОТКРУТИ́ТЬСЯ, ОТКРУ́ЧИВАТЬСЯ гл. вокундə оморə (əз товунəj вошундə, jə новкə бучундə оморижо чи).

ОТКРЫВА́ЛКА сущ. əри чүникəрə вокундə карасти.

ОТКРЫВА́ТЕЛЬ сущ. чүникəрə jəкимүн (сүфтə) офтəкорə одоми.

ОТКРЫВА́ТЬСЯ гл. 1. см. *открыться*; 2. офтə оморə.

ОТКРЫ́ТИЕ сущ. 1. вокундəји, вокундə оморəји; 2. вəди (мəhлум) сохтəји (сохтə оморəји); 3. офтəји, офтə оморəји; 4. сəр корə вокундəји, сəр кор вокундə оморəји.

ОТКРЫ́ТКА сущ. аткриткə, шикил.

ОТКРЫ́ТЫЙ прил. 1. вəди hистижо, пəhəнү нистижо; 2. дүлтəмиз, кофə пəhəнү нəс сохтəнижо; 3. бурүји, хуб винирə оморəнижо; 4. буруни, зирхорији нистижо; 5. рəho, рəho hистижо.

ОТКРЫ́ТЬ, ОТКРЫВА́ТЬ гл. 1. вəкəндə, пəhəнү hистижорə вəди сохтə; 2. сəрпушүрə тик күрдə, лəтhоjүрə вокундə; 3. бинəj ən чү коникəрə норə, сəр күрдə; 4. əз товунəj чүникə мəhлумот дорə; 5. əз товунəj чүникə хəбəр дорə, вəди сохтə. <> *Открыть дверь* дарə вокундə.

ОТКРЫ́ТЬСЯ, ОТКРЫВА́ТЬСЯ гл. 1. (ə чиробəчиро мəhноhо) вокундə оморə; 2. сəр күрдə оморə; 3. вокундə куфтирə, дүл хүштəрə вокундə, сур хүштəрə вокундə.

ОТКУ́ДА нареч. əзчə (əз чү чој). *Откуда идёшь?* əзчə оморə?; *откуда пришли, туда и идите!* əзчə оморəjткə, hə ə унчош бураjт!

ОТКУ́ДА-ЛИБО см. *откуда-нибудь*.

ОТКУ́ДА-НИБУДЬ нареч. əз чү чој (əз чүчо) бисто, əз jə чикə. *Достань откуда-нибудь* əз чүчо бисто биоф.

ОТКУ́ДА-ТО нареч. əз чүчојикə. *Откуда-то доносилась музыка* əз чүчојикə сəс музика ədəнбу оморə.

О́ТКУП сущ. 1. см. *откупиться*; 2. устар. ə хəзинəjү пул кировундəрəво əри кор сохтə, гəзонч вəкүрдə, jə новкə молhорə фурухтə дəвлəт дорəнижо ихтижор.

ОТКУПИ́ТЬ, ОТКУПА́ТЬ гл. 1. битəв гəзонк ən jə мүлкə, jə новкə ən jə идорəрə восторə; 2. ə həмхунə вəкүрдə.

ОТКУПИ́ТЬСЯ, ОТКУПА́ТЬСЯ гл. пул, jə новкə jə чижикə дорə хүштəрə хилос сохтə.

ОТКУ́ПОРИВАНИЕ сущ. вокундəји, вəкəндəји (сəр ən сəхт сохтə оморижо чүникəрə).

ОТКУ́ПОРИТЬ, ОТКУ́ПОРИВАТЬ гл. вокундə, вəкəндə (сəр ən сəхт сохтə оморижо чүникəрə). *Откупорить бутылку* сəр бутилкəрə вокундə.

ОТКУ́ПОРИТЬСЯ, ОТКУ́ПОРИВАТЬСЯ гл. вокундə оморə, прапү вəдəшəндə оморə.

ОТКУ́ПОРКА см. *откупоривание*.

ОТКУСА́ТЬ гл. həнч зəрə, ə дəндүрəво бурра, чиро сохтə (ə jə чəнд бо).

ОТКУСИ́ТЬ, ОТКУ́СЫВАТЬ гл. 1. həнч зəрə, ə дəндүрəво чиро сохтə; 2. бурра, чиро сохтə (ə кəлбəтирəво).

ОТКУ́ШАТЬ гл. устар. 1. прост. хурдə вəрастə, чи хүштəрə хурдə вəрастə; 2. хурдə. *Откушайте чашечку кофе* jə финчон коферə хурит.

ОТЛАГА́ТЕЛЬСТВО сущ. əри бəгдəји hиштəји, ə jə вəхтикə кировундəји.

ОТЛАГА́ТЬ, -СЯ гл. *отложить, -ся*.

ОТЛА́ДИТЬ, ОТЛА́ЖИВАТЬ гл. дуз (дүрүст) сохтə. *Отладить ружьё* туфанкə дуз сохтə.

ОТЛАКИРОВА́ТЬ гл. лаки сохтə, лак зəрə.

ОТЛА́МЫВАТЬ, -СЯ гл. *отломить, -ся*.

ОТЛА́ЯТЬ гл. сущ. равстə појистə, равустə динч бирə.

ОТЛЕЖА́ТЬ, ОТЛЁЖИВАТЬ гл. хисундə, кəj сохтə. *Отлежать ногу* појүрə хисундə.

ОТЛЕЖА́ТЬСЯ, ОТЛЁЖИВАТЬСЯ гл. 1. (хисирə) рəhəти сохтə, мəндəји хүштəрə вəкүрдə; 2. мундə расирə (ə товунəj мəjвə).

ОТЛЕПИ́ТЬ, ОТЛЕПЛЯ́ТЬ гл. кəндə, вəкəндə (вокосижо чирə).

ОТЛЕПИ́ТЬСЯ, ОТЛЕПЛЯ́ТЬСЯ гл. вəхүштə, чиро бирə (əз товунəj вокосижо чи).

ОТЛЁТ сущ. парустәји, пар зәрәји, парустә рафтәји. *Отлёт птиц* парустәји, пар зәрә рафтәји ән гушһо. <> *Быть на отлёте* ә сәр рәһ вәбирә, әри ә рәһ вәдарафтә һәзүр бирә; *жить на отлёте* ә гирог зивистә, ә дур зивистә.

ОТЛЕТА́ТЬ[1] гл. 1. парзәрәрә поjундә, парустә вәрастә; 2. jә кәм вәхт парустә (пар зәрә).

ОТЛЕТА́ТЬ[2] см. *отлететь*.

ОТЛЕТЕ́ТЬ гл. 1. пар зәрә рафтә, парустә дур бирә; 2. рафтә, кирошта, нист бирә. *Молодость отлетела* чоjили рафти; 3. ә гирог офторә, хүштәрә шәндә; 4. чиро бирә, офторә. *Пуговица отлетела* дукмә офтори.

ОТЛЁТНЫЙ прил. кучәри. *Отлётные птицы* кучәриjә гушһо.

ОТЛЕ́ЧЬ гл. кирошта, поjистә, динч бирә (әз товунәj дорд вә ән jә чиоһjкә). *От сердца отлегло* дүлмә динч бисто.

ОТЛИ́В[1] сущ. 1. геогр. воқоштәји (ән ов дәрjо, ән океан); 2. тиһи бирәји, рихтәји, тиһи сохтә оморәји, рихундәји. *Отлив воды из судна* әз кәми овә тиһи сохтәји; 3. әрх.

ОТЛИ́В[2] сущ. бәрг, ә чү рәнгикә зәрәји. *Чёрный с синим отливом* ә кову зәрәнијо сиjәһ.

ОТЛИВА́ТЬ[1] см. *отлить*.

ОТЛИВА́ТЬ[2] гл. ә чү рәнгикә зәрә. *Осенний лист золотом отливает* рәнг ән вәлк поjизи ә сүрх зәрә.

ОТЛИ́ПНУТЬ ОТЛИПА́ТЬ гл. вәхүштә, вәхүштә тиһи бирә, кәндә оморә, чиро бирә.

ОТЛИ́ТЬ[1], **ОТЛИВАТЬ**[1] гл. тиһи сохтә, рихундә, дәкундә. *Отлить немного молока* jә кәм ширә тиһи сохтә;

ОТЛИ́ТЬ[2], **ОТЛИВАТЬ**[2] гл. рихундә, ә рихундәрәво чүникә һәзүр сохтә. *Отлить из бронзы статую* әз бүрүнч һәjкәл рихундә.

ОТЛИ́ТЬСЯ гл. рихтә, тиһи бирә.

ОТЛИЧА́ТЬСЯ гл. 1. см. *отличиться*; 2. тәфәһәт дорә, чиро бирә.

ОТЛИ́ЧИЕ сущ. тәфәһәт,

ОТЛИЧИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. тәфәһәт дорәнијо, ән тәфәһәт дорәји. *Отличительный знак* нүшунәj ән тәфәһәт дорәји.

ОТЛИЧИ́ТЬ, ОТЛИЧА́ТЬ гл. 1. тәфәһәт дорә (норә), чиро сохтә. *Отличить правду от лжи* ә һәрәj дузи нән дуркуни тәфәһәт норә; 2. киникәрә әз һәрәj киһоjикә чиро сохтә, бәхшә дорә.

ОТЛИ́ЧНИК сущ. әлачи (әз нубоohj хүштә ән хубә гимәтһо вәкүрдәнијо тәлмид). || *отли́чница* сущ. әзини духтәр.

ОТЛИ́ЧНО нареч. 1. лап хуб. *Отлично ответить на экзамене* ә имтоһон лап хуб човоб дорә; 2. лап хуб, лап рач. *Отлично, пойдёмте* лап рач, бијојт бурајм.

ОТЛИ́ЧНЫЙ прил. 1. лап хуб, лап рач. *Отличный работник* лап хубә корсох; 2. әз чүникә тәфәһәтү һистијо, jә чиројкә.

ОТЛО́В см. *отлавливание*.

ОТЛОВИ́ТЬ, ОТЛА́ВЛИВАТЬ гл. 1. күрдә вәрастә (вәһшијә һәjвон, гуш вә jә чиһоjкә); 2. әри ән и кор jә кәм вәхт кировундә.

ОТЛО́ГИЙ сущ. чәп һистијо, кунәjирә хуно һистијо.

ОТЛО́ГОСТЬ сущ. чәпи, jә кәм кунәjирә хуно бирәји.

ОТЛОЖЕ́НИЕ сущ. 1. чиро бирәји; 2. геол. нүштәји; 3. физиол. кура бирәји (ә товунәj пиj, кәмтә).

ОТЛОЖИ́ТЬ, ОТКЛАДЫВАТЬ гл. 1. ә гирог норә, чиро сохтә, ә jә чикә вәчирә. *Отложите эти книги* и китобһорә ә гирог бинит; 2. дәшәндә (ә чоткә); 3. вәчирә, кура сохтә. *Отложить деньги* пул кура сохтә; 4. дошта, чиро сохтә. *Отложите эту книгу для меня* и китобә әри мә дорит; 5. ә jә вәхтикә кировундә, әри бәгдәји һиштә, дир сохтә; 6. геол. нүшундә; 7. биол. норә, шәндә. *Отложить личинку* лисәк норә; 8. устар. гәд сохтә. *Отложить воротник* ворәтникә гәд сохтә; 9. вәкәндә, чиро сохтә (дәбәстә оморијорә). <> *Отложить в долгий ящик* ә бура-бијо вәнкәстә.

ОТЛОЖИ́ТЬСЯ, ОТЛАГА́ТЬСЯ, ОТКЛАДЫВАТЬСЯ гл. устар. 1. нүштә (ә сәр чүникә), рујүрә дәкүрдә; 2. устар. дур бирә, чиро бирә, норә рафтә.

ОТЛОМА́ТЬ, ОТЛА́МЫВАТЬ гл. 1. хүрд сохтә, чиро сохдә. *Отломать ножку стола* поj столә хүрд сохтә; 2. перен. рафтә, кирошта (рәһ).

ОТЛОМА́ТЬСЯ, ОТЛА́МЫВАТЬСЯ гл. хүрд бирә, хүрд бирә офторә, чиро бирә.

ОТЛОМИ́ТЬ ОТЛА́МЫВАТЬ гл. хүрд сохтә, вәкәндә, бурра (ә дәсәво). *Отломить кусок хлеба* jә тикә нун бурра.

ОТЛОМИ́ТЬСЯ, ОТЛА́МЫВАТЬСЯ гл. хүрд бирә, хүрд бирә офторә.

ОТЛО́МЛЕННЫЙ прич. хүрд сохтә оморијо, вәкәндә оморијо, бурра оморијо (ә дәсәво).

ОТЛО́МОК сущ. хүрд бирә офторијо (чиро бирijо) бәхш ән чүникә.

ОТЛУ́П сущ. чати (ә дор).

ОТЛУПИ́ТЬ, -СЯ см. *лупить, -ся*.

ОТЛУПЦЕВА́ТЬ см. *лупцевать*.

ОТЛУЧЕ́НИЕ сущ. устар. гуј сохтәји, дур сохтәји, гуј сохтә оморәји, дур сохтә оморәји.

ОТЛУЧИ́ТЬ, ОТЛУЧА́ТЬ гл. устар. гуј сохтә, дур сохтә.

ОТЛУЧИ́ТЬСЯ, ОТЛУЧА́ТЬСЯ гл. 1. рафтә, ә чикәј хүштә нәбирә, вәдарафтә. *Отлучиться на полчаса* нимсәһәти ә јә чикәјкә рафтә; 2. устар. гуј сохтә оморә, дур сохтә оморә.

ОТЛУ́ЧКА сущ. рафтәји, ә чикәј хүштә нәбирәји, вәдарафтәји. *Директор находится в отлучке* директор ә инчикә нисти.

ОТЛЫ́НИВАТЬ гл. коһли сохтә, вирихтә (әз чү корикә).

ОТМА́ЛЧИВАТСЯ см. *отмолчаться*.

ОТМА́ЛИВАТЬ см. *отмолить*.

ОТМА́ЛИВАТЬСЯ см. ә амбар ловохостәрәво чүһојикәрә әз хүштә дур сохтә војистә.

ОТМА́ТЫВАТЬ см. *отмотать*.

ОТМАХА́ТЬ[1] гл. ә вәчовундәрәво мәндә сохтә. *Отмахать руки* ә амбар вәчовундәрәво гулһорә мәндә сохтә.

ОТМАХА́ТЬ[2] гл. дурә рәһә рафтә. *За день отмахали сорок километров* ә јә руз чүл километр рафтим.

ОТМА́ХИВАТЬ[1] см. *отмахать*[1 и 2].

ОТМА́ХИВАТЬ[2] см. *отмахнуть*.

ОТМАХНУ́ТЬ гл. гуј (пиш) сохтә. *Отмахнуть мух* мәкәзһорә гуј сохтә.

ОТМАХНУ́ТЬСЯ, ОТМА́ХЫВАТЬСЯ гл. 1. әз сәр хүштә гуј (пиш) сохтә. *Отмахнуться от комаров* комарһорә әз сәр хүштә гуј (пиш) сохтә; 2. перен. әз сәр сохтә, фикир нә дорә, хиник дәниширә.

ОТМА́ЧИВАТЬ см. *отмочить*.

ОТМЕЖЕВА́НИЕ, ОТМЕЖЁВЫВАНИЕ сущ. 1. әз чүникә чиро бирәји; 2. ә мәрзәво (бәлкәрәво) чиро сохтәји (сохтә оморәји).

ОТМЕЖЕВА́ТЬ, ОТМЕЖЁВЫВАТЬ гл. ә мәрзәво (бәлкәрәво) чиро сохтә.

ОТМЕЖЕВА́ТЬСЯ, ОТМЕЖЁВЫВАТЬСЯ гл. 1. әз чүникә чиро бирә; 2. ә киникә биразији бурбундә, ә јүрәво коф нә сохтә; 3. ә мәрзәво (бәлкәрәво) чиро сохтә оморә.

ОТМЕЖЁВКА см. *отмежевание*.

ОТМЕ́НА сущ. нист сохтәји, ә сәрбәһәм нәоморәни сохтәји.

ОТМЕНЁННЫЙ прич. нист сохтә оморијо, ә сәрбәһәм нәоморәни сохтә оморијо.

ОТМЕНИ́ТЬ, ОТМЕНЯ́ТЬ гл. нист сохтә, ә сәрбәһәм нәоморәни сохтә.

ОТМЕ́ННЫЙ прил. устар. лап хуб, рач.

ОТМЕРЕ́ТЬ гл. мүрдә: 1. пачирә, хүшк бирә (ә товунәј дор-дирәх); 2. перен. әз ҳарә вәдарафтә, вир бирә. *Старые обычаи отмерли* күһнә ҳәдәтһо мүрди.

ОТМЁРЗНУТЬ, ОТМЕРЗА́ТЬ гл. јүрә бәјә зәрә, јә новкә әз хиники мүрдә.

ОТМЕ́РИВАТЬ см. *отмерить*.

ОТМЕ́РИТЬ, ОТМЕРЯ́ТЬ гл пәјмундә, пәјмундә бурра, пәјмундә чиро сохтә. || *отмира́ние* сущ. пәјмундәји, пәјмундә оморәји, пәјмундә бурраји, пәјмундә чиро сохтәји.

ОТМЕСТИ́, ОТМЕТА́ТЬ гл. 1. руфтә (чару зәрә), руфтә шәндә (пәртово дорә). *Отмести мусор* зибилә руфтә шәндә; 2. перен. рад сохтә, дур сохтә.

ОТМЕ́СТКА то же, что *месть*. *В отместку* ә гәһрәво, гисосә хуно (ә сохтијо хәрәби киро).

ОТМЕ́ТИНА сущ. нүшунә: 1. чикәј ән чүникә; 2. гәшгә (ә ҳәјвонһо вә гушһо вәријо, әз рәнг үшү тәфәһәт ҳистијо локо).

ОТМЕ́ТИТЬ, ОТМЕЧА́ТЬ гл. 1. нүшунә вәнорә. *Отметить карандашом* ә карандашәво нүшунә вәнорә; 2. киникәрә-чүникәрә нүјүстә (әри учот бәрдә). *Отметить присутствующих* ә инчо бирәкорһорә нүјүстә; 3. фикир дорә, бурбундә, расундә. *Отметить недостатки* кәмчукиһорә бурбундә; 4. тәһәриф дорә, гимәт дорә (киникәрә, чүникәрә); 5. миһид сохтә, шори сохтә (ә ҳүзәт чүникә).

ОТМЕ́ТИТЬСЯ гл. ә товунәј ә чүчојикә бирәји киро нум хүштәрә нүјүстә.

ОТМЕ́ТКА сущ. 1. нүшунә вәнорәји (вәнорә оморәји), ә список дәшәндәји (дәшәндә оморәји); 2. нүшунә, дәгмә. *Отметки на полях книги* ә гирогһој ән вәрәгһој китоб нүшунәһо; 3. гимәт *Получить хорошую отметку на экзамене* ә имтоһон хубә гимәт вәкүрдә.

ОТМЕ́ТЧИК сущ. нүшунә вәнорәкор, нүшунә вәнорәнијо фәһлә.

ОТМЕЧА́ТЬСЯ гл. 1 см. *отметиться*; 2. ә чум вәхурдә, вәди бирә; 2. бурбундә оморә, нүјүстә оморә; 4. нүшунә вәнорә оморә; 5. разг. әз дәфтәр хунә вәдәшәндә оморә (ә јә чикәјкә рафтәнкә).

ОТМИРА́НИЕ сущ. мүрдәји: 1. пачирәји, хүшк бирәји (ә товунәј дор-дирәх); 2. перен. әз ҳарә вәкүрдә оморәји, нист бирәји.

ОТМИРА́ТЬ см. *отмереть*.

ОТМО́КНУТЬ, ОТМОКА́ТЬ гл. тар бирэ, нэрм бирэ, вэмасирэ (эз нэми, эз ов).

ОТМОЛЧА́ТЬСЯ, ОТМА́ЛЧИВАТЬСЯ гл. разг. коф нэсохтэ, э гэстэво човоб нэдорэ.

ОТМОРО́ЗИТЬ, ОТМОРА́ЖИВАТЬ гл. сэхт бэjэ дорэ (jэ чикэj эн тэн хүштэрэ. *Отморозить палец* энкүшт хүштэрэ бэjэ дорэ.

ОТМОТА́ТЬ, ОТМА́ТЫВАТЬ гл. jэ кэм вэкэндэ (эз э чүникэ вэпучундэ hистиjо). || *отматывание* сущ. jэ кэм вэкэндэ (эз э чүникэ вэпучундэ hистиjо).

ОТМОЧИ́ТЬ, ОТМА́ЧИВАТЬ гл. 1. тар сохтэ, э тар сохтэрэво нэрм сохтэ. *Отмочить кожу* чэрмэ тар сотэ, нэрм сохтэ; 2. э тар сохтэрэво вэкэндэ; 3. нэкүрүмэ коф, jэ новкэ кор сохтэ.

ОТМУТИ́ТЬ гл. нүшундэ, чиро сохтэ (э овэво гэриш сохтэрэво).

ОТМСТИТЬ см. *мстить*.

ОТМУ́ЧИТЬСЯ гл. эз сэhэр хилос бирэ, эз ногумо хилос бирэ.

ОТМЩЕ́НИЕ сущ. гисос, гэhр.

ОТМЫВА́НИЕ сущ. 1. шуштэjи, шуштэ тэмиз сохтэjи; 2. шуштэ бэрдэjи.

ОТМЫКА́ТЬ, -СЯ см. *отомкнуть, -ся*.

ОТМЫ́ТЬ, ОТМЫВА́ТЬ гл. 1. шуштэ, шуштэ тэмиз сохтэ. *Отмой грязь на руке* чүлк эн дэс түрэ шу; 2. шуштэ вэрасундэ; 3. шуштэ бэрдэ. *В половодье отмыло часть берега* кэлэовhо оморэнкэ jэ бэхш эн гирог никэрэрэ шушт бэрд.

ОТМЫ́ТЬСЯ, ОТМЫВА́ТЬСЯ гл. 1. шуштэ оморэ, шуштэ тэмиз сохтэ оморэ; 2 шуштэнкэ рафтэ (чүлк, локо); 3. тэнэ, дэс-руj хүштэрэ шуштэ вэрастэ.

ОТМЫ́ЧКА сущ. килитвоку (эри килитэ вокундэ э чикэj очор кор бирэнijо гэрмогэ хуно карасти).

ОТМЯ́КНУТЬ, ОТМЯКА́ТЬ гл. нэрм бирэ, нэми кэширэ (эз ов, эз нэмиши).

ОТНЕ́КИВАТЬСЯ гл. э кэрдэн нэ вэкүрдэ,разижэти нэ дорэ.

ОТНЕСЕ́НИЕ сущ. 1. бэрдэ; 2. кэширэ, чикэjүрэ дэкиш сохтэ; 3э пэсини вэхт кировундэjи; 4. э чэркэj эн киhojикэ-чүhojикэ дэшэндэjи, эн киhojикэ,чүhojикэ hисоб сохтэjи.

ОТНЕСТИ́ гл. 1. бэрдэ; 2. кэширэ, чикэjүрэ дэкиш сохтэ. *Отнести забор на два метра вправо* борурэ дү метро э раст кэширэ; 3. зэрэ, бурра; 4. э пэсини вэхт кировундэ; 5. э чэркэj эн киhojикэ,чүhojикэ дэшэндэ, эн киhojикэ, чүhojикэ hисоб сохтэ.

ОТНИКЕЛИРОВА́ТЬ см. *никелировать*.

ОТНИМА́ТЬ, -СЯ гл. 1. см. *отнять, -ся*.

ОТНОСИ́ТЕЛЬНО 1. нареч. э чүникэ күрдэ (киро, дэниширэ); 2. пред. э товунэj киникэ-чүникэ. *Относительно его возвращения сведений нет* эз товунэj вокэштэj эн у хэбэр нисти.

ОТНОСИ́ТЬ см. *отнести*.

ОТНЫ́НЕ нареч. эз имуhoj, эз и бэгдэ, эз имбуруз (эз и сэhэт) сэр күрдэрэво.

ОТНЮ́ДЬ нареч. hич, hич вэхт. *Отнюдь не так* hич hэчи нисти; *я отнюдь не отказываюсь* мэ hич эз кэрдэн мэ нэс шэндэнүм.

ОТНЯ́ТЫЙ прич. 1. вэкүрдэ оморijо, эз дэсү тапарундэ оморijо; 2. чүникэсүз hиштэ оморijо; 3. вэкүрдэ оморijо, бэрдэ оморijо, хэрч сохтэ оморijо; 4. бурра оморijо, чиро сохтэ оморijо; 5. мат. вэдарафтэ оморijо.

ОТНЯ́ТЬ, ОТНИМА́ТЬ гл. 1. вэкүрдэ, эз дэсү тапарундэ; 2. чүникэсүз hиштэ, э кучэво вэкүрдэ; 3. вэкүрдэ, бэрдэ. *Эта работа отняла много времени* и кор амбарэ вэхт бэрд; 4. бурра, чиро сохтэ. *Отнять ребёнка от груди* hэjилэ эз пүштү чиро сохтэ; 5. мат. вэдарафтэ. *От двадцати отнять пять* эз бист пэнч вэдарафтэ.

ОТНЯ́ТЬСЯ, ОТНИМА́ТЬСЯ гл. күрдэ оморэ, хүшк бирэ, кэj бирэ. *У него отнялся язык* зувун эн у хүшк бисто.

ОТО то же, что *от*.

ОТОБЕ́ДАТЬ гл. чи хурдэ, чи хурдэ вэрастэ.

ОТОБРАЖЕ́НИЕ сущ. 1. бурбундэ (чүникэрэ, чүрэ хунojикэ); 2. шикил, сурэт.

ОТОБРАЗИ́ТЬ, ОТОБРАЖА́ТЬ гл. бурбундэ (чүникэрэ, чүрэ хунojикэ).

ОТОБРА́НИЕ сущ. вэкүрдэjи, вэкүрдэ оморэjи.

ОТОБРА́ТЬ, ОТБИРА́ТЬ гл. 1. вэкүрдэ, пэсэво вэкүрдэ. *Отобрать билеты* билетhорэ вэкүрдэ (вэчирэ); 2. вичирэ, чиро сохтэ. *Отобрать самые спелые яблоки* эн расирэ сибhорэ вичирэ; *отобрать необходимые вещи на дорогу* эри рэh кэрэкијэ чиhорэ вичирэ; 3. юрид. пүрсирэ, вэкүрдэ. *Отобрать показание у свидетелей* эз шоhодhо коф вэкүрдэ.

ОТОВА́РИТЬ, ОТОВА́РИВАТЬ гл. мол дорэ, мол расундэ, мол фурухтэ.

ОТОВА́РИТЬСЯ, ОТОВА́РИВАТЬСЯ гл. кэрэк hистиjо молэ (молhорэ) вэкүрдэ (вэсторэ).

ОТОВСЮ́ДУ нареч. əз həр чикə, əз həр тараф.

ОТОГНА́ТЬ[1], **ОТГОНЯ́ТЬ**[1] гл. 1. гуj (разг. пиш) сохтə; 2. əз хӳштə дур сохтə, əз сəр хӳштə вəдəшəндə, əз jор хӳштə вəдəшəндə. *Отогнать тяжёлые мысли* курундə фикирhорə əз хӳштə дур сохтə (əз сəр хӳштə вəдəшəндə).

ОТОГНА́ТЬ[2], **ОТГОНЯ́ТЬ**[2] гл. кəширə (əрəги вə jə чиhojкə). II *отго́нка* сущ. кəширəjи (əз чӳникə чӳникə). *Отгонка масел из нефти* əз нəфт рӳгəн кəширəjи.

ОТОГНУ́ТЬ гл. 1. вокундə, дуз сохтə (гəд бирijо, jə новкə бучундə оморijо чирə); 2. гəд сохтə, вокəширə. *Отогнув рукава, начал работать* гулhoj хӳштəрə вокоширə, сəр кӳрд кор сохтə; 3. həрəлӳ сохтə, гəд сохтə, гӳчундə. II *отгиба́ние* сущ. 1. вокундəjи, дуз сохтəjи (гəд бирijо, jə новкə бучундə оморijо чирə); 2. гəд сохтəjи, вокəширəjи; 3. həрəлӳ сохтəjи.

ОТОГНУ́ТЬСЯ гл. дуз бирə, вокундə hоморə, омовор бирə (гəд бирijо, jə новкə бучундə оморijо чи).

ОТОГРЕВА́ТЬ см. *отогреть*.

ОТОГРЕ́ТЬ, ОТОГРЕВА́ТЬ гл. 1. кəрм сохтə, кəрм вəровундə; 2. ə зир гəнəд хӳштə вəкӳрдə, чикə дорə (əри зивистə), ə хəjолӳ бирə, назӳрə кəширə.

ОТОГРЕ́ТЬСЯ ОТОГРЕВА́ТЬСЯ гл. 1. кəрм бирə, кəрм вəроморə.; 2. ə зир гəнəд киниkə вəкӳрдə оморə, jӳрə чикə дорə оморə (əри зивистə), ə хəjолӳ бирə оморə, назӳ кəширə оморə.

ОТОДВИ́НУТЬ, ОТОДВИГА́ТЬ гл. 1. кəширə, hӳл зəрə, həрəлӳ сохтə. *Отодвинуть стол в сторону* столə ə гирог кəширə; *отодвинул всех и вышел вперед* həммəрə hӳл зə вə ə пишо вəдарафт; 2. перен. дураз кəширə, əри пəси hиштə.

ОТОДВИ́НУТЬСЯ, ОТОДВИГА́ТЬСЯ гл. 1. кəширə оморə (ə jə тараф). *Отодвинуться к стене* ə ки дувор кəширə оморə; 2. перен. дураз кəширə, əри пəси мундə.

ОТОДРА́ТЬ, ОТДИРА́ТЬ гл. 1. вəкəндə, кəндə. *Отодрать обои* обojhорə вəкəндə; 2. дəдорə, куфтə; 3. кəширə. *Отодрать за уши* кушhojӳрə кəширə.

ОТОДРА́ТЬСЯ, ОТДИРА́ТЬ гл. вəхӳштə, вəкəндə оморə. *Подмётки отодрались* зир мəhcho вəхӳшти.

ОТОЖДЕСТВИ́ТЬ, ОТОЖЕСТВИ́ТЬ гл. jə чиро hисоб сохтə (данӳстə).

ОТОЖДЕСТВЛЕ́НИЕ, ОТОЖЕСТВЛЕ́НИЕ сущ. jə чиро hисоб сохтəjи (данӳстəjи).

ОТОЖДЕСТВЛЯ́ТЬ, ОТОЖЕСТВЛЯ́ТЬ см. *отождествить*.

ОТОЗВА́НИЕ сущ. пəсəво hорoj зəрəjи (зəрə оморəjи).

ОТОЗВА́ТЬ, ОТЗЫВА́ТЬ гл. 1. hорoj зəрə, кəширə (ə jə тараф) 2. пəсəво hорoj зəрə. || *отзывно́й* прил. əри hорoj зəрə hистијо. II *отзы́в* сущ. човоб (ə hoj hoj дорəjи).

ОТОЗВА́ТЬСЯ, ОТЗЫВА́ТЬСЯ гл. 1. човоб дорə, hoj дорə; 2. фикир хӳштəрə куфтирə, фикир хӳштəрə бурбундə: 3. кори сохтə. *Курение вредно отозвалось на его здоровье* папирос кəширəjи ə чунсоги ən у хəрəб кори сохт.

ОТОЙТИ́, ОТХОДИ́ТЬ гл. 1. həрəлӳ бирə, кирошто. *Отойти от стены* əз дувор həрəлӳ бирə; *Отойти в сторону* ə гирог кирошто; 2. дур бирə, ə гирог вəдарафтə. *Отойти от темы* əз тема ə гирог вəдарафтə; 3. рафтə, ə рəh офторə. *Поезд отошёл в 9 часов утра* поезд сəбəhмундə сəhəт 9 ə рəh офто; 4. дəс кəндə, дур бирə, чиро бирə. *Отойти от прежних взглядов* əз həвəли фикирho дур бирə; 5. вəхӳштə. *Обои отошли* обojho вəхӳшти: 6. рафтə, тəмиз бирə. *Пятно отошло* локо рафт; 7. ə хӳштə дироморə. *Больной отошёл* нəчог ə хӳштə диромо; 8. рəhəт бирə, динч бирə, хуб бирə (əз товунəj дорд дорəнијо, кəj бирijо чикəj ən тəн; 9. кирошто. *Дом отошёл к брату* хунə ə нум бирорӳ кирошт; 10. устар. динч бирə, мӳрдə, кирошто.

ОТОМКНУ́ТЬ, ОТМЫКА́ТЬ гл. 1. вокундə(ə очорəво). *Отомкнуть замок* килитə вокундə; 2. вəдəшəндə, чиро сохтə.

ОТОМКНУ́ТЬСЯ, ОТМЫКА́ТЬСЯ гл. 1. вокундə оморə (ə очорəво); 2. вəдəшəндə оморə, чиро бирə.

ОТОМСТИ́ТЬ см. *мстить*.

ОТОПИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. кəрмвəровуни (кəрмсохи); əри кəрмвəровунидə (кəрмсохтə) hистијо.

ОТОПИ́ТЬ, ОТА́ПЛИВАТЬ гл. кəрм вəровундə, кəрм сохтə (ə аташ вəнорəрəво).

ОТОПЛЕ́НИЕ сущ. 1. кəрм вəровундəjи, кəрм сохтəнијо; 2. кəрм вəровундəнијо систем. *Паровое отопление* ə бугəво кəрм вəровундəнијо систем.

ОТО́РВАННЫЙ прич. 1. кəширə вəкəндə оморијо, бурра оморијо, бурра бəрдə

оморијо; 2. перен. чиро сохтэ оморијо, дур вэнкэстэ оморијо.

ОТОРВА́ТЬ, ОТРЫВА́ТЬ гл. 1. кэширэ вэкэндэ, бурра, бурра бэрдэ; 2. перен. чиро сохтэ, дур вэнкэстэ. *Война оторвала его от семьи* дэҥво урэ эз кӳфлэту дур вэнкэст (чиро сохт); <> *оторвать от себя* эз хӳштэ бурра, эз бугоз хӳштэ бурра. || *отрыва́ние* сущ. кэширэ вэкэндэји, бурраји, бурра бэрдэји.

ОТОРВА́ТЬСЯ, ОТРЫВА́ТЬСЯ гл. 1. кэширэ вэкэндэ оморэ, бурра оморэ, бурра бэрдэ оморэ; 2. чиро бирэ, дур офторэ. *Оторваться от друзей* эз ҥовурҥо чиро бирэ; 3. чумҥорэ чиро сохтэ. *Никак не могу оторваться от этой красивой картины* эз и рачэ шикил чумҥој мэрэ ҥич чиро нэстанӳм сохтэ. <> *сердце оторвалось* у кого дӳлӳ офто эн киникэ.

ОТОРОПЕ́ЛО нареч. э хӳштэнэдэри, гогэ хуно, э чэшмиширэво.

ОТОРОПЕ́ЛОСТЬ сущ. хӳштэрэ вир сотэји, гоги, чэшмиши.

ОТОРОПЕ́ЛЫЙ прил. э хӳштэнэдэри, хӳштэрэ вир сохтијо, чэшмиш бириjо, гог.

ОТОРОПЕ́ТЬ, ОТОРОПЕВА́ТЬ гл. хӳштэрэ вир сотэ, гог бирэ, чэшмиш бирэ.

О́ТОРОПЬ сущ. хӳштэрэ вир сотэји, гог бирэји, чэшмиш бирэји.

ОТОРО́ЧЕННЫЙ прич. эз jэ моликэ кӳбэ зэрэ оморијо, кӳбэ духтэ оморијо.

ОТОРОЧИ́ТЬ, ОТОРА́ЧИВАТЬ гл. эз jэ моликэ кӳбэ зэрэ, кӳбэ духтэ. *Оторочить бархатом* эз мэхбэр кӳбэ духтэ.

ОТОРО́ЧКА сущ. 1. эз jэ моликэ кӳбэ зэрэји, кӳбэ духтэји; 2. кӳбэ.

ОТО́СЛАННЫЙ прич. 1. фирсорэ оморијо, э рэҕ дэшэндэ оморијо; 2. 2. эри рафтэ мэчбур сохтэ оморијо; 3. эри jӳ э jон киникэ-чӳникэ рафтэ, эри э чӳникэ дэниширэ мэслэҕэт норэ оморијо.

ОТОСЛА́ТЬ гл. фирсорэ: 1. эз тараф хӳштэ, эри киникэ. *Отослать письмо* когоз фирсорэ; 2. эри рафтэ мэчбур сохтэ. *Отослал всех от лодки* ҥэммэрэ эз jон лодкэ фирсо; 3. э jон киникэ-чӳникэ фирсорэ (эри э чӳникэ дэниширэ, мэслэҕэт норэ). II *отсы́лка* сущ. фирсорэји; II *отсы́лочный* прил. эни, эри фирсорэ ҥистијо.

ОТОСПА́ТЬСЯ, ОТСЫПА́ТЬСЯ, гл. эз хов сироји бирэ, тэ сироји хисирэ.

ОТО́ЧИТЬ, ОТА́ЧИВАТЬ гл. бызбызэ сохтэ, бузурэ вэкӳрдэ.

ОТОЩА́ЛЫЙ прил. лэгэр, чулаз, зэҕиф.

ОТОЩА́ТЬ гл. сущ. лэгэр бирэ, чулаз бирэ, зэҕиф бирэ.

ОТПА́Д сущ. чиро бирэ офторијо чи.

ОТПАДЕ́НИЕ сущ. чиро бирэ офторэји (рихтэји).

ОТПАДА́ТЬ см. *отпасть*.

ОТПА́ИВАТЬ[1] см. *отпоить*.

ОТПА́ИВАТЬ[2]**, -СЯ** см. *отпаять, -ся*.

ОТПА́РИВАТЬ см. *отпарить*.

ОТПА́РИВАТЬСЯ гл. 1. см. *отпариться*; 2.

ОТПАРИ́РОВАТЬ см. *парировать*.

ОТПА́РИТЬ, ОТПА́РИВАТЬ гл. 1. тар сохтэ, тарэ луку вэнорэ уту зэрэ; 2. нэрм сохтэ, дэхсундэ (э бугэво).

ОТПА́РЫВАТЬ, -СЯ см. *отпороть, -ся*.

ОТПА́СТЬ, ОТПАДА́ТЬ гл. 1. вэхӳштэ рихтэ (тиҥи бирэ). *Штукатурка стены отпала* сувог эн дувор тиҥи бири; 2. чиро бирэ, дур бирэ; 3. эз куч офторэ, мэҕноj хӳштэрэ вир сохтэ, мэҕноjӳ вир бирэ. *У меня отпала охота* ҕэвэс мэ вир бисто.

ОТПАЯ́ТЬ, ОТПА́ИВАТЬ гл. лиҥимӳрэ вэкэндэ.

ОТПАЯ́ТЬСЯ, ОТПА́ИВАТЬСЯ гл. лиҥимӳ офторэ, лиҥимӳ чиро бирэ.

ОТПЕВА́НИЕ сущ. 1. миторэ сэхт сохтэнкэ хундэ оморэнијо тэфило, эшково; 2. эзини тэфило хундэји.

ОТПЕВА́ТЬ см. *отпеть*.

ОТПЕКА́ТЬ см. *отпечь*.

ОТПЕРЕ́ТЬ гл. вокундэ (эз товунэj гили, пишо сохтэ оморијо чирэ).

ОТПЕРЕ́ТЬСЯ гл. вокундэ оморэ (эз товунэj гили, пишо сохтэ оморијо чи).

О́ТПЕРТЫЙ, прич. вокундэ оморијо (эз товунэj гили, пишо сохтэ оморијо чи).

ОТПЕ́ТЫЙ прил. мэҕэниjӳ хундэ оморијо, дуз нэбуҥо. *Отпетый человек* дуз нэбуҥо одоми.

ОТПЕ́ТЬ гл. хундэ, хундэ вэрастэ: 1. мэҕэнирэ; 2. тэфилоj миторэ.

ОТПЕЧА́ТАННЫЙ прич.

ОТПЕЧА́ТАТЬ гл. 1. дэфӳс зэрэ (сохтэ); 2. нӳjӳстэ (э мошинкэ, э компӳтер); 3. рымыз ҥиштэ, нӳшунэ вэнорэ; 4. печэтӳрэ вокундэ. *Отпечатать комнату* печэт эн хунэрэ (утогэ) вокундэ.

ОТПЕЧА́ТАТЬСЯ гл. рымызӳ офторэ, лэпӳрӳ офторэ, нӳшунэjӳ вэмундэ.

ОТПЕЧАТЛЕ́ТЬ гл. рымыз hиштэ, лэпӯр вэнкэстэ.

ОТПЕЧАТЛЕ́ТЬСЯ, ОТПЕЧАТЛЕВА́ТЬСЯ гл. рымыз hиштэ, нэхӯш зэрэ, амбар э jор мундэ.

ОТПЕЧА́ТОК сущ. 1. рымыз, лэпӯр, чикэ. *Отпечатки грязных пальцев на книге* э китоб чикэj эн чӯлкиjэ энкӯштhо; 2. рымыз, нэхӯш, нӯшунэ. *Отпечаток пережитых трудностей* нӯшунэj эн винирэ омориhо чэтиниhо.

ОТПЕЧА́ТЫВАТЬ см. *отпечатать* 2. и 3.

ОТПЕЧА́ТЫВАТЬСЯ гл. 1. см. *отпечататься*; 2. рымызӯ вэнкэстэ оморэ; 3. печэтӯ вокундэ оморэ.

ОТПИЛИ́ТЬ, ОТПИ́ЛИВАТЬ гл. мушар зэрэ (кэширэ), э мушарэво бурра.

ОТПИ́ЛКА сущ. мушар зэрэji (кэширэji), э мушарэво бурраji.

ОТПИРА́ТЕЛЬСТВО сущ. э кэрдэн нэ вэкӯрдэji, эз кэрдэн хӯштэ шэндэji.

ОТПИРА́ТЬ, -СЯ см. *отпереть, -ся*.

ОТПИСА́ТЬ, ОТПИ́СЫВАТЬ гл. 1. нумӯрэ нӯjӯстэ, э нумӯ сохтэ, вэсиjэт сохтэ. *Отписать имущество детям* мол-мӯлкэ эри hэjилhоj хӯштэ вэсиjэт сохтэ; 2. вэкӯрдэ, зэбт сохтэ, кирвундэ. *Отписать имение в казну* мӯлкэ э хэjр хэзинэ зэбт сохтэ; 3. (э когоз) нӯjӯстэ, хэбэр дорэ.

ОТПИСА́ТЬСЯ, ОТПИ́СЫВАТЬСЯ гл. эз сэр сохтэ, човоб нӯjӯстэрэво эз сэр сохтэ.

ОТПИ́СКА сущ. эзсэрсохиjэ човоб, формалэ човоб.

ОТПИ́ТЬ, ОТПИВА́ТЬ гл. 1. Jэ кэмлэ хурдэ, jэ дуг хурдэ; 2. хурдэ (hэнчирэ) вэрастэ.

ОТПИХНУ́ТЬ, ОТПИ́ХИВАТЬ то же, что *оттолкнуть*.

ОТПИХНУ́ТЬСЯ, ОТПИ́ХИВАТЬСЯ то же, что *оттолкнуться*.

ОТПЛА́ТА сущ. 1. бэдэл(үрэ) дорэji, бэдэл(үрэ) вэдэшэндэji; 2. бэдэл, мӯзд; 3. гисос, гэhр. *Пришло время отплаты* вэhдэj эн гисис омори.

ОТПЛАТИ́ТЬ, ОТПЛА́ЧИВАТЬ гл. бэдэлӯрэ дорэ, бэдэлӯрэ вэдарафтэ, бэдэлӯрэ вэдэшэндэ. *Отплатить добром за зло* э бэдэл хэрэби хуби сохтэ.

ОТПЛЁВЫВАТЬСЯ, ОТПЛЕВА́ТЬСЯ гл. 1. туф шэндэ; 2. туф шэндэ оморэ.

ОТПЛЕСНУ́ТЬ, ОТПЛЁСКИВАТЬ гл. 1. вохурдэ пэсэво вокэштэ (эз товунэj лэпэ); 2. шэндэ, тиhи сохтэ. *Отплесни немного воды* jэ кэм ов шэн.

ОТПЛЕСТИ́, ОТПЛЕТА́ТЬ гл. 1. вэкэндэ (эз товунэj бофтэ оморијо чирэ); 2. разг. бофтэ вэрастэ.

ОТПЛЕСТИ́СЬ, ОТПЛЕТА́ТЬСЯ гл. вэкэндэ оморэ (эз товунэj бофтэ оморијо чи).

ОТПЛЫ́ТИЕ сущ. 1. үзкӯм зэрэji, үзкӯм зэрэ э дур рафтэji, hэрэлӯ бирэji; 2. э рэh офторэji, э рэh вэдарафтэji (эз товунэj кэми).

ОТПЛЫ́ТЬ, ОТПЛЫВА́ТЬ гл. 1. үзкӯм зэрэ, үзкӯм зэрэ дур рафтэ, hэрэлӯ бирэ; 2. э рэh офторэ, э рэh вэдарафтэ (эз товунэj кэми).

ОТПЛЮ́НУТЬ гл. туф шэндэ, туфэ шэндэ.

ОТПЛЯСА́ТЬ гл. 1. вэчэстэ; 2. вэчэстэ вэрастэ.

ОТПЛЯ́СЫВАТЬ гл. э hэвэсэво вэчэстэ.

О́ТПОВЕДЬ сущ. сэхтэ дэhно, курундэ сэрзэни, човоб, кэрэкиjэ човоб.

ОТПОИ́ТЬ, ОТПА́ИВАТЬ гл. 1. хорундэ, чог сохтэ (э ширэво); 2. хуб сохтэ (нэчогэ, э дэрмуj овирэво); 3. ов дорэ, ов дорэ вэрастэ.

ОТПОЛЗТИ́, ОТПОЛЗА́ТЬ гл. э сэршүгэми (э чорчэнки) рафтэ, э гирог кирошто.

ОТПОЛИРОВАТЬ см. *полировать*.

ОТПОЛОСКА́ТЬ см. *полоскать*.

ОТПО́Р сущ. 1. вэкэрдундэji, э пишojӯ вэдироморэji, рад сохтэji; 2. зобунэ човоб, бирази.

ОТПОРО́ТЬ, ОТПА́РЫВАТЬ гл. вэкэндэ (чикэдухтэрэ).

ОТПОРО́ТЬСЯ, ОТПА́РЫВАТЬСЯ гл. вэкэндэ оморэ (чикэдухтэ).

ОТПОТЕВА́ТЬ то же, что *потеть* 2.

ОТПОТЕ́ТЬ см. *потеть*.

ОТПРАВИ́ТЕЛЬ сущ. фирсорэкор, фирсорijо одоми. *Отправитель груза* шэлэрэ фирсорэкор.

ОТПРА́ВИТЬ, ОТПРАВЛЯ́ТЬ гл. фирсорэ, э рэh дэшэндэ (вэнкэстэ). <> *Отправить на тот свет* э у hиломикэ фирсорэ; *отправить естественные надобности* э буру рафтэ.

ОТПРА́ВИТЬСЯ, ОТПРАВЛЯ́ТЬСЯ гл. рафтэ, э рэh офторэ, э рэh вэдарафтэ. <> *Отправиться на тот свет (к предкам)* э у hиломикэ рафтэ (э ки бэбэhо-кэлэбэбэhоj хӯштэ).

ОТПРАВЛЕ́НИЕ сущ. 1. фирсорэji, э рэh дэшэндэji, фирсорэ оморэji, э рэh дэшэндэ оморэji; 2. рафтэji, э рэh офторэji; 3. посилкэ, э почтэво фирсорэ оморијо чи; 1. вэдарафтэji. *Расписание отправления и прибытия поездов* чэдвэл эн вэдарафтэji вэ дироморэji (оморэji) эн поездhо.

ОТПРАВЛЕ́НИЕ сущ. 1. ə чикə овурдəji, сохтəji. *Отправление обязанностей* корhоj хүштəрə ə чикə овурдəji.

ОТПРА́ВЛЕННЫЙ прич. фирсорə оморијо, ə рəh дəшəндə (вəнкəстə) оморијо.

ОТПРАВЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. см. *отправиться;* 2. фирсорə оморə, ə рəh дəшəндə оморə.

ОТПРАВНО́Й прил. сəр күрдəнијо, вəдарафтəнијо, бинə. *Отправной пункт пути* сəр күрдəнијо чикəj ən рəh.

ОТПРА́ВОЧНЫЙ прил. əри фирсорə hистијə. *Отправочный пункт* əри фирсорə hистијə hистијо чикə.

ОТПРА́ЗДНОВАТЬ см. *праздновать*.

ОТПРЕССОВА́ТЬ гл. пресс сохтə, ə прессəво шиширə.

ОТПРОСИ́ТЬ см. *прессовать*.

ОТПРОСИ́ТЬСЯ гл. əри рафтə ичозə вəкүрдə.

ОТПРЫ́ГНУТЬ, ОТПРЫ́ГИВАТЬ гл. 1. вохурдə вокоштə, хүштəрə вошəндə, хүштəрə шəндə (əгирог).

О́ТПРЫСК сущ. 1. шив; 2. устар. шутл. бала, нəвə-нишрə.

ОТПРЯ́НУТЬ, ОТПРЯ́ДЫВАТЬ гл. хүштəрə ə гирог шəндə, ə гирог кирошtə.

ОТПРЯ́ЧЬ, ОТПРЯГА́ТЬ гл. вəкəндə (дəбəстə hистијорə). II *отпряжка* сущ. вəкəндəji (дəбəстə hистијорə).

ОТПУГНУ́ТЬ, ОТПУ́ГИВАТЬ гл. тəрсундə, тəрсундə вирихундə (гуј сохтə). См. *отпугать*.

О́ТПУСК сущ. 1. рүхсəти (əри рəhəти сохтə jə новкə əри jə корикə əз кор вəхт дорəji, вəкүрдəji). *Получить отпуск* рүхсəти вəкүрдə; *быть в отпуске* (*в отпуску*) əрүхсəти бирə; 2. рəho дорəji (дорə оморəji). *Отпуск товаров* мол рəho дорəji (дорə оморəji); 3. овүрə кəширəji, кəм сохтəji (ən полада).

ОТПУСКА́ТЬ см. *отпустить*.

ОТПУСКА́ТЬСЯ см. *отпуститься*.

ОТПУСКНА́Я гл. когоз, документ əз товунəj отпуск.

ОТПУСКНИ́К сущ. рүхсəтији (ə рүхсəти hистијо, ə рүхсəти вəдарафтијо одоми).

ОТПУСКНО́Й прил. 1. рүхсəтији: 1)ən рүхсəти ; 2)ən рүхсəти hистијо; 3)ə рүхсəти hистијо; 2. рəhодорəji: 1)ən рəhодорə; 2) əри рəhодорə hистијо; 3)əри фурухтə рəho дорənкə норə оморијо (ə товунəj гимət).

ОТПУСТИ́ТЬ, ОТПУСКА́ТЬ гл. 1. ə чиробəчиро мəhноho рəho дорə. *Отпустить в отпуск на неделю* jəhофтəji ə рүхсəти рəho дорə; *отпустить птицу из клетки* гушə əз гəфəс рəho дорə; *отпустить на праздник учащихся* тəлəбəhорə ə миһид рəho дорə; 2. вəjиштə (руш, нəхү; 3. буш сохтə (гəjишə); 4. тич сохтə. *Отпустить саблю* шимшилə тич сохтə; 5. овүрə кəширə (ən полада).

ОТРАБО́ТАННЫЙ прич. əри хəсүл сохтə кор бирijo вə əз у бəгдə мундијо.

ОТРАБО́ТАТЬ, ОТРАБА́ТЫВАТЬ гл. 1. ə кор сохтəрəво дорə, пур сохтə; кор сохтə бəдəлүрə дорə; 2. кор сохтə (jə кəм вəхт). *Отработал восемь часов* həшт сəhəт кор сохтум; 3. разг. корə, винирə вəрастə) 4. вомухтə.

ОТРАБО́ТКА сущ. 1. ə кор сохтəрəво дорəji, пур сохтəji; 2. кор сохтəji: 3. вомухтəji.

ОТРА́ВА сущ. заhəр, огү, разг. дəрму. *Крысиная отрава* огүj (дəрмуj) сичон.

ОТРАВИ́ТЕЛЬ сущ. киникəрə заhəр, огү, дəрму дорijo одоми; *отравительница* сущ. əзини зəн (духтəр).

ОТРАВИ́ТЬ, ОТРАВЛЯ́ТЬ гл. киникəрə заhəр (огү, дəрму) дорə.

ОТРАВИ́ТЬСЯ, ОТРАВЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. jүрə заhəр (огү) дорə оморə; 2. заhəр (огү) хурдə.

ОТРАВЛЕ́НИЕ сущ. 1. заhəр (огү, дəрму) дорəji; 2. jүрə заhəр (огү, дəрму) дорə оморəji; заhəр (огү, дəрму) хурдəji.

ОТРА́ДА сущ. шори, дүлшори, дүлхуши, дүлвəбəри.

ОТРА́ДНО нареч. в знач сказ. шорини, дүлшорини, дүлвəдəрини. *Дети наша отрада* həjилho шори (дүлвəбəри) имуни.

ОТРА́ДНЫЙ прил. шор сохтəнијо, шори овурдəнијо, həвəс дорəнијо. *Отрадные вести* шор сохтəнијо хəбəрho.

ОТРАЖЕ́НИЕ сущ. 1. рад сохтəji, дур сохтəji, вəкəрдундəji, рад бирəji, дур бирəji, вəкəрдундə оморəji; 2. шикил, сурəт. *Увидеть свое отражение в воде* ə гəд ов шикил хүштəрə винирə.

ОТРАЗИ́ТЬ, ОТРАЖА́ТЬ гл. 1. рад сохтə, дур сохтə, вəкəрдундə; 2. ə чүникə офторијо шикилүрə, сурəтүрə вəкəрдундə.

ОТРАЗИ́ТЬСЯ гл. 1. рад сохтə оморə, дур сохтə оморə, вəкəрдундə оморə; 2. ə чүникə офторијо шикилү, сурəтү вəкəштə.

ОТРАПОРТОВА́ТЬ см. *рапортовать*.

ОТРАСЛЕВО́Й прил. ən (əри) бəhзи чикəho (пишəho) hистијо. *Отраслевые вузы* ən (əри)

бәһзи пишәһо (ḫилмһо) ḫистjо ошколәһо (институһо).

О́ТРАСЛЬ сущ. 1. устар. то же, что *отпрыск*; 2. jә чиројә бәхш ән чүникә, кор, ән ḫилм.

ОТРАСТИ́, ОТРАСТА́ТЬ гл. вәроморә, дураз (кәлә) бирә. *Ногти отросли* нәхүһо дураз бири; *крыля отросли* гәнәдһо кәлә бири.

ОТРАСТИ́ТЬ, ОТРА́ЩИВАТЬ гл. 1. вәjиштә, дураз сохтә. *Отрастить бороду* руш хүштәрә дураз сохтә, руш вәjиштә; 2. кәлә сохтә. *Отрастить живот* шүгәмә (ән хүштәрә) кәлә сохтә.

ОТРА́ЩИВАНИЕ сущ. 1. дураз бирәjи (сохтә оморәjи); 2. кәлә бирәjи (сохтә оморәjи).

ОТРЕ́БЬЕ сущ. 1. зир-зибил, шәндәнијә чиһо; 2. перен. бифәрһо, биḫүрмәтһо.

ОТРЕГУЛИ́РОВАТЬ см. *регулировать*.

ОТРЕДАКТИ́РОВАТЬ см. *редактировать*.

ОТРЕ́З сущ. 1. бурраjи, бурра оморәjи; 2. чиро сохтәjи, чиро сохтә оморәjи; 3. чикә (әри бурра); 4. тикәj мол (әри духтә бурра оморијо). *Отрез для костюма* тикәj мол костjуми.

ОТРЕЗА́НИЕ сущ. бурраjи, чиро сохтәjи.

ОТРЕ́ЗАТЬ, ОТРЕЗА́ТЬ гл. 1. ә чиробәчиро мәḫноһо бурра. *Отрезать пути* рәһһорә бурра; *семь раз отмерь, один раз отрежь* ḫофт бо пәjму, jә бо бур: 2. чиро сохтә. *Отрезать фирме дополнительно землю* әри фирма сәрзиjоди хори чиро сохтә. <> *Как ножом отрезать* ләḫәjүрә зәрә.

ОТРЕЗВЕ́ТЬ см. *трезветь*.

ОТРЕЗВИ́ТЬ, ОТРЕЗВЛЯ́ТЬ гл. үjог сохтә (пиjонә).

ОТРЕЗВИ́ТЬСЯ, ОТРЕЗВЛЯ́ТЬСЯ гл. үjог бирә.

ОТРЕЗВЛЕ́НИЕ сущ. үjог бирәjи, үjог сохтәjи, үjог сохтә оморәjи.

ОТРЕ́ЗКА сущ. 1. бурраjи, бурра оморәjи; 2. чиро биррәjи, чиро сохтәjи.

ОТРЕЗНО́Й прил. 1. әри бурра ḫистијо, бурра оморәнијо; 2. әри буррә, әри чүникәрә бурра ḫистијо; 3. чиро сохтә оморијо (хори).

ОТРЕ́ЗОК сущ. тикә: 1. бурра оморијо бәхш ән чүникә. *Отрезки ткани* тикәһоj мол; 2. бәхш ән чүникә (пәjмундә оморәнијо). *Отрезок пути* тикәj рәһ.

ОТРЕ́ЗЫВАНИЕ сущ. бурраjи, чиро сохтәjи, бурра чиро сохтәjи, бурра чиро сохтә оморәjи

ОТРЕКА́ТЬСЯ гл. см. *отречься.*

ОТРЕКОМЕНДОВА́ТЬ, -СЯ см. *рекомендовать, -ся*.

ОТРЕКОМЕНДО́ВЫВАТЬ см. *отрекомендовать*.

ОТРЕМОНТИ́РОВАТЬ гл. гүч сохтә, дуз сохтә, разг. ремонт сохтә.

ОТРЁПАННЫЙ см. *обтрепанный.*

ОТРЕПЕТИ́РОВАТЬ гл. вәкәруш сохтә, разг. репетесиjа сохтә. *Отрепетировать последнее действие пьесы* әхири пәjдәj ән пjесә вәкәруш (репетесиjа) сохтә

ОТРЕПЕТОВА́ТЬ гл. вәкәруш сохтә, човоб сигнали дорә.

ОТРЕ́ПЬЕ сущ. чур-чундур, луку-руштә.

ОТРЕТУШИ́РОВАТЬ см. *ретушировать*.

ОТРЕЦЕНЗИ́РОВАТЬ см. *рецензировать*.

ОТРЕЧЕ́НИЕ сущ. 1. чарустәjи, ћәшо зәрәjи; 2. руj чарундәjи; 3. устар. дәс кәндәjи.

ОТРЕ́ЧЬСЯ, ОТРЕКА́ТЬСЯ гл. 1. чарустә, ћәшо зәрә, нәћ сохтә. *Отречься от своего слова* коф хүштәрә ћәшо зәрә; 2. руj чарундә. *Отречься от старого друга* әз күһнә ћовур хүштә руj чарундә; 3. устар. дәс кәндә (әз һәг хүштә). *Отречься от престола* әз тәхт дәс кәндә.

ОТРЕШЕ́НИЕ сущ. вәдәшәндәjи, дур сохтәjи, вәдәшәндә оморәjи, дур сохтә оморәjи.

ОТРЕШЁННЫЙ прич. вәдәшәндә оморијо, дур сохтә оморијо.

ОТРЕШИ́ТЬ, ОТРЕША́ТЬ гл. вәдәшәндә, дур сохтә

ОТРЕШИ́ТЬСЯ ОТРЕША́ТЬСЯ гл. дәс кәндә (вәкүрдә), хилос бирә. *Отрешиться от своей мечты* әз воjкәj хүштә дәс кәндә.

ОТРИ́НУТЬ устар. то же, что *отвергнуть*.

ОТРИЦА́НИЕ сущ. 1. ћәшо зәрәjи, нәћ сохтәjи, рад зохтәjи; 2. әз чүникә дәс кәндәjи, (вәкүрдәjи).

ОТРИЦА́ТЬ гл. 1. бирәjүрә, дузијүрә, софијүрә ћәшо зәрә, нәћ сохтә; 2. рад сохтәрәво ә киникә дүшмәjәти бурбундә.

ОТРО́Г сущ. шох (гул) (әз чәркәдогһо чиро бириjо).

О́ТРОДУ нареч. разг. 1. әз дәдәj бирәрәво, әз дәдәj бирә ә и кино. *Ему отроду нет году* у ḫич jәсаләш нисти; 2. ḫич вәхт,ә битәв ḫүмүрмәш. *Отроду не видел ничего подобного* ә битәв ḫүмүрмә jә әзини чи нә винирәм).

ОТРОДЯ́СЬ то же, что *отроду*.

ОТРОИ́ТЬ гл. вәчә чиро сохтә (ә ћәнкһо).

ОТРОИ́ТЬСЯ гл. вәчә дорә, вәчә чиро сохтә (ә ћәнкһо).

ÓТРОК сущ. устар. кәдә, кук.

ОТРОКОВИ́ЦА сущ. устар. духтәр.

ОТРО́СТОК сущ. 1. шив; 2. анат. зијоди. *Отросток слепой кишки* зијоди ән курарури.

ÓТРОЧЕСТВО сущ. ә ћәрәј ћәјили вә чојили дәбирәнијо дәвр ән ћүмүр.

ОТРУ́Б сущ. чикәбуррә (бурра оморијо, јә новкә мушар зәрә омрijo чикәј ән дор, ән гәјил).

ÓТРУБИ сущ. кәпәк (орд кәширә бәгдә мундәнијо пуст ә тәхүл).

ОТРУБИ́ТЬ, ОТРУБА́ТЬ гл. 1. бурра, вәнчирә, зәрә; 2. лаћәј кәсә зәрә, сәхтә (түндә) човоб дорә.

ÓТРУБНЫЙ прил. кәпәки: 1. ән кәпәк, 2. ә кәпәкәво, әз кәпәк сохтә оморијо.

ОТРУГА́ТЬ см. *ругать*.

ОТРУ́ГИВАТЬСЯ, ОТРУГНУ́ТЬСЯ гл. нифригәргүши сохтә, дү-јәкирә нифри сохтә.

ОТРУЛИ́ТЬ, ОТРУ́ЛИВАТЬ гл. кәрдундә, ћәј сохтә (ә сәр хори).

ОТРЫ́В сущ. 1. вәкәндәји, бурраји. *Линия отрыва на квитанции* әри бурра ћистијо хит ән квитанси; 2. бурраји (әз чүникә бурра оморијо бәхш); 3. чиро сохтәји, чиро бирәји. *Учиться в аспирантуре без отрыва* әз кор чиро нәбирә ә аспирантура хундә.

ОТРЫВА́ТЬ[1] см. *оторвать*.

ОТРЫВА́ТЬ[2] см. *отрыть*.

ОТРЫ́ВИСТОСТЬ сущ. бурра-бурраји, пара-параји.

ОТРЫ́ВИСТЫЙ прил. бурра, пара, бурра-бурра, пара-пара.

ОТРЫВНО́Й прил. бурра оморәнијо, вәкәндә оморәнијо.

ОТРЫ́ВОК сущ. бәхш, пара, тикә.

ОТРЫ́ВОЧНЫЙ прил. битәв нистијо, бурра-бурра ћистијо.

ОТРЫГНУ́ТЬ, ОТРЫ́ГИВАТЬ гл. озкорә овурдә (вәрәвундә); 2. вәкәрдундә (әз товунәј ћәјвонћо).

ОТРЫГНУ́ТЬСЯ, ОТРЫ́ГИВАТЬСЯ гл. вәкәрдундә (әз товунәј ћәјвонћо).

ОТРЫ́ЖКА сущ. озкорә. <> *Отрыжки старого быта* озкорәћој күћнәћо.

ОТРЫ́ТЬ гл. 1. вәкәндә (хорирә): 2. әз хори вәдәшәндә, вәкәндә вәдәшәндә; 3. вәкәндә шәндә, хијәћ зәрә шәндә.

ОТРЯ́Д сущ. дәстә. || *отрядный* прил. дәстәји; ән дәстә ћистијо.

ОТРЯДИ́ТЬ, ОТРЯЖА́ТЬ гл. фирсорә, ә рәћ дәшәндә (әри чү гуллугирәкә вәровундә). *Отрядить несколько человк на прополку* јә чәнд одомирә ә әләгсохтә фирсорә.

ОТРЯСТИ́, ОТРЯСА́ТЬ гл. 1. см. *отряхнуть*; 2. шовундә тиһи сохтә. <> *Отрясти прах со своих ног* ћәмишәји вәрастә, ћәмишәји сәнгүрә шәндә, ћәмишәји чиро бирә, ћәмишәји ћәрәрә бурра.

ОТРЯХНУ́ТЬ, ОТРЯ́ХИВАТЬ гл. шовундә, шовундә тиһи сохтә, куфтә вәнкәстә. *Отряхнуть снег с шапки* куфтә, вәрф ән пәпәхә тиһи сохтә.

ОТРЯХНУ́ТЬСЯ, ОТРЯ́ХИВАТЬСЯ гл. 1. шовундә оморә, куфтә вәнкәстә оморә, 2. куфтә сәр-тән хүштәрә тәмиз сохтә.

ОТСАДИ́ТЬ, ОТСА́ЖИВАТЬ гл. 1. чиро нүшундә, чиро сохтә; 2. чикәјүрә дәкиш сохтә, ә јәчикәјкә коштә (дор-дирәхә).

ОТСА́ДОК сущ. чикәјү дәкиш сохтә оморијо, ә јә чикәјкә коштә оморијо дор-дирәх.

ОТСА́ЖИВАНИЕ, ОТСА́ДКА 1. чиро нјштәји (нүшундәји), чиро бирәји (сохтәји); 2. чикәјүрә дәкиш сохтәји, ә јәчикәјкә коштәји (дор-дирәхә).

ОТСА́ЖИВАТЬСЯ гл. 1. см. *отсесть*.

ОТСА́ЛИВАНИЕ сущ. ә гәдү мүнүк, паташ вә јә чиһојкә гәриш сохтәрәво әз рушиминә овә чиро сохтәји. Ә и рәћәво ов әз спирт чиро сохтә оморә.

ОТСАЛЮТОВА́ТЬ см. *салютовать*.

ОТСА́СЫВАТЬ см. *отсосать*.

ОТСВЕРКА́ТЬ гл. 1. үшүгү мүрдә, үшүгдорәјү појистә; 2. јә вәхт үшүг дорә.

ОТСВЕ́Т, О́ТСВЕТ сущ. үшүг (ә руј чүникә вокәштәнијо). *Отсвет луны* үшүг ән мәнк.

ОТСВЕТИ́ТЬ гл. үшүг дорә вәрастә, дијә үшүг нә дорә.

ОТСВЕ́ЧИВАНИЕ сущ. үшүгә вәкәрдундәји, үшүг дорәји, товуш дорәји.

ОТСВЕ́ЧИВАТЬ гл. үшүгә вәкәрдундә, үшүг дорә, товуш дорә.

ОТСЕБЯ́ТИНА сущ. әз сәри-вәри хүштә мундәји (ә сәр коф коф вәнорәји, јә новкә әз ә јү куфтирә оморијо кор бәјхшәј зијодијо кор сохтәји).

ОТСЕ́В сущ. 1. вичирәји (ордович зәрәји), гәрбол зәрәји, вичирә (ордович зәрә) оморәји, гәрбол зәрә оморәји; 2. кәпәк, ә ордович дәмундијо, әз гәрбол рихтијо; 3. вәдәрафтәји, рафтәји, гуј бирәји. II *отсевно́й* прил. ордович

(гәрбол) зәрә оморијо, ордович (гәрбол) зәрә бәгдә мундијо.

ОТСЕ́ВКИ сущ. кәпәк, хокору (вичирә бәгдә, гәрбол зәрә бәгдә мундијо).

ОТСЕ́К сущ. отсек: 1. ә кәми, ә самолјот әри кәрәки әз у чикәјкәһошҷ чиро сохтә оморијо чикә; 2. ә фронт ә һәрәј бәхшһој ләшкәр бушә чикә.

ОТСЕ́ЛЕ, ОТСЕ́ЛЬ устар. см. *отсюда*.

ОТСЕЛЁННЫЙ прич. ә јә чикәјкә кировүндә (күнчундә) оморијо, чикәјүрә дәкиш сохтә оморијо (әри зивистә).

ОТСЕЛИ́ТЬ, ОТСЕЛЯ́ТЬ гл. ә јә чикәјкә кировүндә (күнчундә), чикәјүрә дәкиш сохтә (әри зивистә).

ОТСЕЛИ́ТЬСЯ, ОТСЕЛЯ́ТЬСЯ гл. ә јә чикәјкә киропштә, чикәј хүштәрә дәкиш сохтә (әри зивистә).

ОТСЕ́СТЬ, ОТСА́ЖИВАТЬСЯ гл. ә јә чикәјкә нүштә, чикәј хүштәрә дәкиш сохтә, һәрәлү нүштә әз киникә, чүникә.

ОТСЕЧЕ́НИЕ сущ. 1. буррәји, вәнчирәји, зәрәји; 2. чиро сохтәји; 3. перен. рад сохтәји, әз һәрә вәкүрдәји. <> *Голову даю на отсечение* сәрмәрә мидүм.

ОТСЕ́ЧНЫЙ прил. 1. ән буррәји, ән вәнчирәји, ән зәрәји; 2. әри буррә (вәнчирә, зәрә) һистијо.

ОТСЕ́ЧЬ сущ. 1. буррә, вәнчирә, зәрә. *Отсечь сухую ветку* хүшкә лүкәрә бурра; 2. чиро сохтә; 3. рад сохтә, әз һәрә вәкүрдә.

ОТСЕ́ЯТЬ, ОТСЕ́ИВАТЬ гл. 1. вичирә (ә ордәвичәво), гәрбол зәрә; 2. перен. гәрбол-ордович зәрә (ә мәһноj вичирә чиро сохтә); 3. тум шәндә, тум шәндә вәрастә. II *отсе́ивание* сущ. 1. вичирәји (ә ордәвичәво), гәрбол зәрәји; 2. перен. гәрбол-ордович зәрәји (ә мәһноj вичирә, чиро сохтә); 3. тум шәндәји, тум шәндә вәрастәји.

ОТСЕ́ЯТЬСЯ гл. 1. вичирә (ә ордәвичәво) оморә, гәрбол зәрә оморә, чиро сохтә оморә. *Отруби отсеялись от муки* кәпәк әз орд чиро бисто; 2. лов бирә, лов бирә рафтә, рафтә, II *отсе́ивание* сущ. вичирә оморәји (ә ордәвичәво), гәрбол зәрә оморәји, чиро сохтә оморәји; 2. лов бирәји, лов бирә рафтәји.

ОТСИДЕ́ТЬ, ОТСИ́ЖИВАТЬ гл. 1. хисундә, кәј сохтә (әз нүштә). *Я отсидел ногу* (әз нүштә) поj мә хиси; 2. нүштә, јә кәм вәхт нүштә, тә әхир нүштә. *Отсидел в кино два часа* дү сәһәт битәв ә кино нүштүм.

ОТСИДЕ́ТЬСЯ, ОТСИ́ЖИВАТЬСЯ гл. нүштә, пәһәнү бирә, әз киникә-чүникә хүштәрә доштә. *Отсидеться в шалаше от дождя* әз воруш ә чордог пәһәнү бирә.

ОТСИ́ДКА сущ. нүштәји, кор (ә турмә). *Хулигана приговорили к отсидке на три года* хулиганә сә сәл кор дорут, әри хулиган сә сал кор буррурут.

ОТСКАКА́ТЬ гл. чорпоjә һәj сохтә, чорпоjә һәj сохтә рафтә (һәсбә), чорпоjә һәj сохтә дур бирә.

ОТСКОБЛИ́ТЬ, ОТСКА́БЛИВАТЬ гл. хорустә, хорустә тәмиз сохтә.

ОТСКОЧИ́ТЬ, ОТСКА́КИВАТЬ гл. 1. чиро бирә, чиро бирә офторә; 2. ә чүникә вохурдә вокәштә; 3. хүштәрә вошондә-вошәндә рафтә, дур бирә.

ОТСКРЕСТИ́, ОТСКРЕБА́ТЬ гл. хорустә, хорустә тәмиз сохтә.

ОТСЛА́ИВАТЬСЯ гл. 1. см. *отслоиться*; 2. гәд-гәд (вәрәг-вәрәг) нүштә, гәд-гәд вәкәндә оморә.

ОТСЛОЕ́НИЕ сущ. 1. гәд-гәд (вәрәг-вәрәг) чиро бирәји, нүштәји; 2. гәд, вәрәг ән чүникә. *Исвестковые отслоения* гәдоj ән һәки.

ОТСЛОИ́ТЬ, ОТСЛА́ИВАТЬ гл. 1. гәд-гәд (вәрәг-вәрәг) нүшундә; 2. гәд-гәд (вәрәг-вәрәг) чиро сохтә.

ОТСЛОИ́ТЬСЯ гл. 1. гәд-гәд (вәрәг-вәрәг) нүштә, чиро бирә; 2. перен. һәмәл оморә, офурә оморә.

ОТСЛО́ЙКА см. *отслоение*.

ОТСЛУЖИ́ТЬ, ОТСЛУ́ЖИВАТЬ гл. 1. гуллуг сохтә (јә вәһдә). *Отслужил шесть лет* шәш сал гуллуг сохтәм; 2. кор хүштәрә сохтә вәрастә, вәһдәj гуллугә вәрасундә; 3. перен. һүмүр хүштәрә кировундә вәрастә, күһнә бирә, әз кор вәдарафтә. *Это пальто отслужило свой век* и палтун һүмүр хүштәрә кировунди (күһнә бири); 4. религ. корһоj худоjирә (худорә гуллуг сохтәрә) вәрастә (и вәһдә).

ОТСНЯ́ТЬ то же, что *снять*.

ОТСОВЕ́ТОВАТЬ гл. мәсләһәт нә винирә (нә данүстә). *Друзья отсоветовали уезжать* һовурһо рафтәjүрә мәсләһәт нә винирүт.

ОТСОЕДИНИ́ТЬ, ОТСОЕДИНЯ́ТЬ гл. чиро сохтә (бәстә оморијорә).

ОТСО́С сущ. (ә буру) кәширәји, (ә буру) кәширә оморәји. *Отсос пара* кәширәји (кәширә оморәји) ән буг.

ОТСОСА́ТЬ, ОТСА́СЫВАТЬ гл. 1. кәширә, ҷумустә; 2. Кәширә вәрастә, ҷумустә вәрастә; 3. әз дәдәј чиро бирә (ә товунәј һәјвонһо).

ОТСО́СНЫЙ прил. кәширәнијо, әри кәширә һистијо. *Отсосная трубка* кәширәнијо луләлә.

ОТСО́ХНУТЬ гл. хүшк бирә: 1. офторә (ә товунәј будогһо, вәлкһој дорһо; 2. прост. ә товунәј пој-дәс ән одомиһо. <> *Отсохни язык* разг. зувунмә хүшк кәрдо; *отсохни язык, если я вру* разг. дурку куфтирәнүмкә зувунмә хүшк кәрдо; *чтоб у меня руки и ноги отсохли* разг. дәсһо-појһојмә хүшт мијост бирә.

ОТСРО́ЧИТЬ, ОТСРО́ЧИВАТЬ гл. 1. вәхтүрә дәкиш сохтә, ә јә вәхтикә кировундә, әри пәси һиштә. *Отсрочить оплату долга на два дня* гәрдә дорәјирә ә ду руз бәгдәји кировундә; 2. вәхтүрә дураз сохтә. *Отсрочить визу* вәхт ән визәрә дураз сохтә.

ОТСРО́ЧКА сущ. 1. ә јә вәхтикә кировундәји (кировундә оморәји); әри бәгдәји һиштәји (норә оморәји); 2. вәхтүрә дураз сохтәји, вәхтү дураз сохтә оморәји.

ОТСТАВА́НИЕ сущ. пәсмундә, пәс мундәји, ә пәсә мундәји, пәсәво мундәји. *Ликвидировать отставание* пәсмундәрә әз һәрә вәкүрдә

ОТСТАВА́ТЬ см. *отстать*.

ОТСТА́ВИТЬ, ОТСТАВЛЯ́ТЬ гл. 1. ә гирог кәширә, норә; 2. устар. вәдәшәндә, дур сохтә (әз кор); 3. *Отставить!* Појун! (әри пишоји командарә појундә команда).

ОТСТА́ВКА сущ. әз кор (әз гуллуг) сәлт вәдарафтәји.

ОТСТАВНИ́К сущ. әз гуллуг вәдарафтијо корсох ләшкәри.

ОТСТАВНО́Й прил. 1. сәлт әз кор вәдрафтијо; 2. ә гирог норә оморијо, кировундә оморијо.

ОТСТА́ИВАТЬ[1,2,3] см. *отстоять*[1,2,3].

ОТСТА́ИВАТЬСЯ см. *отстояться*.

ОТСТА́ЛОСТЬ сущ. пәси (ә пәсә мундәји), пәсмундәји.

ОТСТА́ЛЫЙ прил. пәс (ә пәсә) мундијо: 1ә рәһ; 2. ә јәкикәһо күрдә.

ОТСТА́ТЬ гл. 1. пәс бирә, пәс (ә пәсә) мундә *Отстать от товарищей* әз һәрмәһһој хүштә пәсә мундә; *часы отстают* сәһәт пәсә мунди; 2. нә расирә, дир бирә. *Отстать от поезда* ә поезд дир бирә; 3. һәрәрә бурра, дур кәштә. *Отстать от старых друзей* әз күһнә дустһој хүштә дур кәштә; 4. тәрк сохтә, шәндә. *Отстать от курения* папирос кәширәрә тәрк сохтә; 5. вәхүштә, һәрәлү бирә. *Обои отстали* обојһо (когозһој ән дуворһо) вәхүшти; 6. рафтә, тәмиз бирә (локо, чүлк); 7. разг. дәс кәндә. *Отстань от меня* әз мә дәс кән.

ОТСТАЮ́ЩИЙ прил. и прич. в знач. сущ. пәсмун: 1. ә пәсә мундәкор; 2. ә јәкикәһо расирә нәданүстәкор; 3. әз јәкикәһо кәм, дәрә бирәкор.

ОТСТЕГА́ТЬ гл. гирмоч зәрә, гәмчил зәрә, ә гирмочәво зәрә, ә гәмчиләво зәрә.

ОТСТЁГИВАТЬ см. *отстегнуть*.

ОТСТЁГИВАТЬСЯ см. *отстегнуться*.

ОТСТЁГНУТЫЙ прич. дукмәјү вокундә оморијо, вокундә оморијо (әз товунәј дукмә вә јә чиһојкә).

ОТСТЕГНУ́ТЬ, ОТСТЁГИВАТЬ гл. вокундә, вәкәндә (дукмә, гили, әнкүл вә јә чиһојкәрә).

ОТСТЕГНУ́ТЬСЯ, ОТСТЁГИВАТЬСЯ гл. вокундә оморә, вәкәндә оморә (дукмә, гили, әнкүл вә јә чиһојкә).

ОТСТИ́РАННЫЙ прич. 1. шуштә оморијо, шуштә тәмиз сохтә оморијо; 2. шуштә вәрастә оморијо.

ОТСТИРА́ТЬ, ОТСТИ́РЫВАТЬ гл. 1. шуштә, шуштә тәмиз сохтә; 2. шуштә вәрастә.

ОТСТИРА́ТЬСЯ,ОТСТИ́РЫВАТЬСЯ гл. 1. шуштә оморә, шуштә тәмиз бирә; 2. шуштә вәрастә оморә.

ОТСТИ́РЫВАТЬ см. *отстираться*.

ОТСТО́Й сущ. әз чүникә чиро бирә ә зир гоб нүштијо чи (лиһим, хилт).

ОТСТО́ЙНИК сущ. әри овә палаш сохтә һистијо ноһур, гоб.

ОТСТО́ЙНЫЙ прил. әри овә палаш сохтә һистијо. *Отстойный бассейн* әри овә палаш сохтә һистијо һовуз.

ОТСТОЯ́ТЬ[1] гл. ә хәјолү бирә, тарафүрә күрдә. II *отста́ивание* сущ. ә хәјолү бирәји, тарафүрә күрдәји.

ОТСТОЯ́ТЬ[2] гл. 1. ә пој (сәр пој) појистә, ә појпоји појистә (мундә), тә әхир ә сәр пој мундә. *Отстоял весь концерт на ногах* ә битәв консерт ә пој појистәм.

ОТСТОЯ́ТЬ[3] гл. һәрәлү бирә, дур бирә. *Деревня отстоит от станции на два километра* диһ әз стансија дү километр һәрәлүни.

ОТСТОЯ́ТЬСЯ, ОТСТА́ИВАИТЬСЯ гл. 1. палаш бирә. *Вода отстоялась* ов палаш бири; 2. перен. күрунд бирә, динч бирә.

ОТСТРАДА́ТЬ гл. әз дәрд-болә хилос бирә, әз сәһәр (әз нәгумо) хилос бирә.

ОТСТРА́ИВАТЬ, -СЯ см. *отстроить, -ся*.

ОТСТРАНЕ́НИЕ сущ. 1. ә гирог кәширәји (кәширә оморәји), дур сохтәји (сохтә оморәји), рад сохтәји (сохтә оморәји), һәрәлү сохтәји (сохтә оморәји); 2. вәдәшәндәји, вәдәшәндә оморәји.

ОТСТРАНИ́ТЬ, ОТСТРАНЯ́ТЬ гл. 1. ә гирог кәширә, дур сохтә, рад сохтә, һәрәлү сохтә; 2. вәдәшәндә. *Отстранить от работы* әз кор вәдәшәндә

ОТСТРАНИ́ТЬСЯ гл. 1. вирихтә, дур бирә, хүштәрә ә гирог кәширә, ә кәрдән нә вәкүрдә, әз һәрә вәдарафтә; 2. дур сохтә оморә, рад сохтә оморә, вәдәшәндә оморә (әз кор).

ОТСТРЕ́Л сущ. 1. бурра бәрдәји, бурра бәрдә оморәји (ә кулләрәво, гәлпәрәво); 2. ә ичозәрәво, ә вичирәрәво зәрә, күштә оморәји (ә товунәј һәјвон).

ОТСТРЕЛИ́ТЬ, ОТСТРЕ́ЛИВАТЬ[1] гл. 1. бурра бәрдә (ә кулләрәво, гәлпәрәво). *Ему отстрелили палец* әнкүшт ән урә куллә бәрди; 2. ә ичозәрәво, ә вичирәрәво зәрә, күштә (һәјвонә).

ОТСТРЕ́ЛЬЩИК сущ. һәјвонзән (корү һәјвонзәрә һистијо одоми). *Отстрельщик дельфинов* делфинзән.

ОТСТРЕЛЯ́ТЬ, ОТСТРЕ́ЛИВАТЬ[2] гл. 1. зәрә (һәјвонә); 2. см. *отстреляться.*

ОТСТРЕЛЯ́ТЬСЯ, ОТСТРЕ́ЛИВАТЬСЯ гл. 1. (ә кулләшәндәрәво) хүштәрә доштә, хүштәрә хилос сохтә; 2. ә кулләшәндәрәво бурра (пој үндә).

ОТСТРИ́ЧЬ, ОТСТРИГА́ТЬ гл. чирә,зәрә, бурра (ә гәјчирәво, мујә).

ОТСТРО́ИТЬ, ОТСТРА́ИВАТЬ гл. вокундә, вокундә вәрастә (хунәрә).

ОТСТРО́ИТЬСЯ, ОТСТРА́ИВАТЬСЯ гл. 1. корһој хунәвокунирә вәрастә, әри хүштә чүникә вокундә.

ОТСТУ́КАТЬ, ОТСТУ́КИВАТЬ гл. 1. зәрә, куфтә, тәнг-тәнг (тәнгәтәнг) сохтә; 2. нүјүстә (ә мошинкә).

О́ТСТУП сущ. буши, бушә чикә (ә пишој чәркәј ән хәт).

ОТСТУПА́ТЕЛЬНЫЙ прил. ән пәсәвовокәрди, ән пәсәвовошти.

ОТСТУПИ́ТЬ, ОТСТУПА́ТЬ гл. 1. вокәштә, пәсәво вокәштә; 2. дәс кәндә (вәкүрдә). *Не отступлю, пока не скажешь* тәјтә нә куји дәс ни вәкүрүм; 3. вирихтә, чарустә; 4. ә гирог вәдарафтә, дур бирә; 5. бушә чикә рәһо дорә. *Отступить от края листа пять сантиметров* әз гирог вәлк пәнч сантиметр бушә чикә рәһо дорә.

ОТСТУПИ́ТЬСЯ, ОТСТУПА́ТЬСЯ гл. 1. дәс кәндә (вәкүрдә). *Отступить от своих прав* әз һәг хүштә дәс кәндә; 2. дур бирә, һәрәрә бурра, рүј чәпундә. *Друзья отступились от него* дустһо әз у рүј чәпундәт.

ОТСТУПЛЕ́НИЕ сущ. 1. вокәштәји, пәсәво вокәштәји; 2. ә гирог вәдарафтәји, дур бирәји.

ОТСТУ́ПНИК сущ. хоһин, чарустијо, һәвәли мәһшовоһо, идеалһој хүштәрә дәкиш сохтијо одоми. *отступница* сущ. әзини зән (духтәр).

ОТСТУ́ПНИЧЕСТВО сущ. хоһини, чарустәји, һәвәли мәһшовоһо, идеалһој хүштәрә дәкиш сохтәји.

ОТСТУПНО́Е сущ. пул дәбәји, ә дәбә сохтәји киро һәг.

ОТСТУПНО́Й прил. дәбәји. *Отступные деньги* пул дәбәји.

ОТСТУПЯ́ дееприч. то же, что *отступив*. *Немного отступя от дерева разбили палатку* әз дор јә кәм һәрәлү чодур күнчундут.

ОТСТУЧА́ТЬ то же, что *отстукать*.

ОТСУДИ́ТЬ, ОТСУ́ЖИВАТЬ гл. ә суд дорәрәво вәкүрдә, ә гәрор судәво вәкүрдә.

ОТСУ́ТСТВИЕ сущ. нәбирәји, нисти. *Быть в отсутствии* ә чикәј хүштә нәбирәји; *за отсутствием…* нәбирәји киро.*; отсутствие сведений* хәбәр нәбирәји.

ОТСУ́ТСТВОВАТЬ гл. нә бирә, нә дәбирә, нә оморә. *Он отсутутствовал на уроке физики* у ә нубов физика нә дәбу.

ОТСУ́ТСТВУЮЩИЙ прил. 1. в знач. сущ. и прил. нәбирәкор, нәдәбирәкор, нәоморәкор. *Установить число отсутствующих* гәдәр нәоморәкорһорә данүстә; 2. бивәч, пассив.

ОТСЧЁТ сущ. 1. һисоб сохтәји, һисоб сохтә оморәји, һисоб сохтәрәво чиро сохтәји, һисоб сохтәрәво чиро сохтә оморәји; 2. шумордәји, шумордә оморәји; шумордәрәво чиро сохтәји, шумордәрәво чиро сохтә оморәји.

ОТСЧИ́ТАНИЕ сущ. 1. һисоб сохтәји (сохтә оморәји), һисоб сохтәрәво чиро сохтәји (сохтә оморәји); 2. шумордәји (шумордә оморәји), шумордәрәво чиро сохтәји (сохтә оморәји).

ОТСЧИТА́ТЬ, ОТСЧИ́ТЫВАТЬ гл. 1. һисоб сохтә, һисоб сохтәрәво чиро сохтә; 2. шумордә, шумордәрәво чиро сохтә.

ОТСЫЛА́ТЬ см. *отослать*. II *отсы́лочный* прил. фирсорәни (әри ә чүчојикә фирсорә һистијо).

ОТСЫ́ЛКА сущ. фирсорәји, фирсорә оморәји, ә рәһ дәшәндәји, ә рәһ дәшәндә оморәји.

ОТСЫ́ПАТЬ, ОТСЫПА́ТЬ гл. 1. рихундә; 2. тиһи сохтә; 3. киникәрә ә вотурәнирәво (пул) дорә.

ОТСЫ́ПАТЬСЯ гл. 1. рихтә; 2. тиһи бирә

ОТСЫПА́ТЬСЯ см. *отоспаться*.

ОТСЫРЕ́ЛЫЙ прил. нәм биријо, нәми кәширијо.

ОТСЫРЕ́ТЬ, ОТСЫРЕВА́ТЬ гл. нәм бирә, нәми кәширә.

ОТСЫХА́ТЬ см. *отсохнуть*.

ОТСЮ́ДА нареч. 1. әз инчо(-j), әз инчикә, әз и вәхт. *Я думаю убраться отсюда* мәрә војистәни бурам әз инчикә; 2. ә и киро, ә и сәбәб, ә и күрдә, әз и пишо куфтирә оморијо. *Он лжёт: отсюда ясно, что он виноват* у әдәј фурмундә, әз инчо вәдини ки, у тәхсиркори.

ОТТА́ЛКИВАТЬ, -СЯ см. *оттолкнуть, -ся*; 2. һүл зәрә оморә; 3. перен. дур сохтә оморә, вәрәхшундә оморә.

ОТТА́ЛКИВАЮЩИЙ прил. гәһроморәни, вәрәхширәни, мурдар, дүлгәришсох.

ОТТА́ПТЫВАТЬ см. *оттопать*.

ОТТАСКА́ТЬ, ОТТА́СКИВАТЬ гл. 1. кәшу-кәшу бәрдә, кәшүмолә бәрдә; 2. кәширә. *Оттаскать за уши* кушһојурә кәширә.

ОТТА́СКИВАТЬСЯ гл. 1. кәшу-кәшу бәрдә оморә, кәшүмолә бәрдә оморә; 2. кәширә оморә.

ОТТА́ЧИВАТЬ, -СЯ гл. см. *отточить, -ся*.

ОТТАЩИ́ТЬ, ОТТА́СКИВАТЬ гл. 1. кәширә, кәшумолә сохтә; 2. кәшу-кәшу бәрдә, кәшумолә бәрдә, ә гирог кәширә, ә јон кәширә.

ОТТА́ЯТЬ, ОТТА́ИВАТЬ гл. 1. әз кәрми чилидү һәл бирә, бәјәјү ворихтә; 2. бәјәјүрә ворихундә, чилидүрә һәл сохтә (ән холодилникә).

ОТТЕНИ́ТЬ, ОТТЕНЯ́ТЬ гл. 1. сојә вәнкәстә, сојә дорә. *Эту часть дома на рисунке надо больше оттенить* и бәхш ән ә шикил вәријо хунәрә амбартә сојә дорә кәрәки; 2. ә чүникә хуб фикир дорәрәво бурбундә, чиро сохтә.

О́ТТЕПЕЛЬ сущ. лоләјә әвир (зимусту, јә нәбукә ә һәвәл васал бирәнијо вә вәрфә, чилидә һәл сохтәнијо кәрми).

О́ТТЕПЕЛЬНЫЙ гл. лоләјә әвири; ән лоләјә әвир

ОТТЕРЕ́ТЬ, ОТТИРА́ТЬ гл. 1. совустә, совустә тәмиз сохтә; 2. Совустә ә хүштә дировундә киникчәрә; 3. шиширә, шиширә вәдәшәндә.

ОТТЕРЕ́ТЬСЯ, ОТТИРА́ТЬСЯ см. *отчиститься*.

ОТТЕСНИ́ТЬ, ОТТЕСНЯ́ТЬ гл. 1. шиширә, шиширә вәдәшәндә; 2. шиширә пәсәво нүшундә, пәсәво шәндә.

ОТТЕ́ЧЬ гл. рихтә, ә јә чикәјкә, ә јә тарафикә рихтә.

О́ТТИСК сущ. 1. то же, что *отпечаток*; 2. јә чиројә брошјурарә хуно вәдәшәндә оморијо мәгалај ән журнал.

ОТТИ́СНУТЬ[1], **ОТТИ́СКИВАТЬ**[1] то же, что *оттеснить*.

ОТТИ́СНУТЬ[2], **ОТТИ́СКИВАТЬ**[2] гл. нәхшүрә, чикәјү, шикилүрә вәдәшәндә.

ОТТИ́СНУТЬСЯ гл. нәхшү, чикәјү, шикилү мундә.

ОТТОГО́ мест. нареч. ә у киро, ә у күрдә, ә у сәбәб. *Я был нездоров, оттого не пришёл* һовојмә нәбу, ә у киро нә оморум.

ОТТО́К сущ. 1. рафтәји, кәм бирәји; 2. чүникә рихтәнијо, тиһи бирәнијо чикә.

ОТТО́ЛЕ, ОТТО́ЛЬ устар. то же, что *оттуда*.

ОТТОЛКНУ́ТЬ, ОТТА́ЛКИВАТЬ гл. 1. һүл зәрә; 2. перен. дур сохтә, әз хүштә дур сохтә; 3. тәрсундә, вирухундә. *Трудность пути многих оттолкнула от поездки* чәтини ән рәһ амбарһиорә тәрсунд.

ОТТОЛКНУ́ТЬСЯ, ОТТА́ЛКИВАТЬСЯ гл. 1. һүл зәрә кироштә, пәсәво һүл зәрә оморә, хүштәрә ә чүникә вәдорә һүл зәрә; 2. перен. әз чүникә күрдә, чүникәрә дәстәвуч күрдә пишово рафтә.

ОТТОМА́НКА сущ. тәхт, фирәһә, нәрмә диван.

ОТТО́ПАТЬ гл. разг. 1. см. *оттоптать* 1.; 2. ә поjәво вошиширә (поjәпоj сохтә) вәрастә; 3. кәштә, кәштә вәрастә.

ОТТОПТА́ТЬ гл. 1. мәндә сохтә (әз амбар кәштә, әз амбар вошиширә поjһојүрә мәндә сохтә); 2. вошиширә, шиширә һәл сохтә. *Растоптать товарищу ногу* поj һовур хүштәрә вошиширә.

ОТТОПЫ́РИТЬ, ОТТОПЫ́РИВАТЬ гл. вәмасундә пишово дорә, пәсәво дорә, дулулу сохтә.

ОТТО́РГНУТЬ, ОТТОРГА́ТЬ гл. ә кучәво вәкүрдә, чиро сохтә, вәкәндә, ән хүштә сохтә.

ОТТОРЖЕ́НИЕ сущ. ə кучəво вəкӳрдəji, чиро сохтəji, вəкəндəji, ən хӳштə сохтəji, ə кучəво вəкӳрдə оморəji, чиро сохтə оморəji, вəкəндə оморəji, ən хӳштə сохтə оморəji.

ОТТО́ЧИЕ сущ. нӳгтəho (ə рəho дорə оморијо чикəj ən текст).

ОТТОЧИ́ТЬ гл. 1. тич сохтə; 2. тич сохтə вəрастə. II *отто́чка* сущ. 1. тич сохтəji; 2. тич сохтə вəрастəji.

ОТТОЧИ́ТЬСЯ гл. тич бирə, тич сохтə оморə.

ОТТРЕПА́ТЬ, ОТТРЁПЫВАТЬ гл. кушӳрə, мујhојӳрə, пəшмӳрə, парӳрə кəширəрəво чозə дорə.

ОТТРЁПЫВАТЬ см. *оттрепать*.

ОТТРУБИ́ТЬ гл. 1. зəрə вəрастə (ə труба); 2. прост. ə чӳчојикə, чəнгəдəр вəхтикə зивистə вə визор сохтəнијо кор сохтə.

ОТТУ́ДА нареч. əз у, əз унчикə, əз унчо(-j), əз у чикə, əз у чој.

ОТТУЗИ́ТЬ см. *тузить*.

ОТТЯГА́ТЬ гл. ə судəво вəкӳрдə, судə бəрдə.

ОТТЯ́ГИВАНИЕ сущ. 1. кəширəji, кəшӳ-кəшӳ бəрдəji; 2. перен. дураз кəширəji, дир сохтəji, бəр-бијор сохтəji.

ОТТЯ́ЖКА сущ. 1. ə куфтəрəво дураз сохтəji (сохтə оморəji); 2. перен. дураз кəширəji (кəширə оморəji), дир сохтəji (сохтə оморəji), бəр-бијор сохтəji (сохтə оморəji).

ОТТЯЖНО́Й прил. əри кəширə hистијо. *Оттяжная снасть* əри кəширə hистијо расаho.

ОТТЯНУ́ТЬ, ОТТЯ́ГИВАТЬ гл. 1. кəширə, кəшӳ-кəшӳ бəрдə; 2. пəсəво кəширə; 3. перен. дураз кəширə, дир сохтə, бəр-бијор сохтə; 4. ə куфтəрəво дураз сохтə. <> *Оттянуть время* вəхтə ə гəстəво дураз сохтə.

ОТТЯНУ́ТЬСЯ, ОТТЯ́ГИВАТЬСЯ гл. 1. кəширə оморə, кəшӳ-кəшӳ бəрдə оморə; 2. пəсəво кəширə оморə.

ОТТЯ́ПАТЬ, ОТТЯ́ПЫВАТЬ гл. бурра, зəрə бурра, зəрə чиро сохтə.

ОТУ́ЖИНАТЬ, ОТУМА́НИВАТЬ гл. 1. чи шəвирə хурдə; 2. чи шəвирə хурдə вəрастə.

ОТУМА́НИТЬ,ОТУМА́НИВАТЬ гл. 1. думонлӳ сохтə; 2. хумор сохтə.

ОТУМА́НИТЬСЯ, ОТУМА́НИВАТЬСЯ гл. 1. думонлӳ бирə, дəкӳрдə, торик бирə; 2. хумор бирə.

ОТУПЕ́ЛОСТЬ нареч. кути, кəji, гоги.

ОТУПЕ́ЛЫЙ прил. кут бириjо, кəj бириjо.

ОТУПЕ́НИЕ сущ. кут бирəji, кəj бирəji, hичиш нəвəрасирəji.

ОТУПЕ́ТЬ см. *тупеть*.

ОТУТЮ́ЖИТЬ см. *утюжить*.

ОТУ́ЧИВАТЬ гл. см. *отучить*.

ОТУ́ЧИВАТЬСЯ гл. см. *отучиться*.

ОТУЧИ́ТЬ, ОТУЧА́ТЬ гл. тəрк hиштə сохтə.

ОТУЧИ́ТЬСЯ, ОТУЧА́ТЬСЯ гл. тəрк сохтə.

ОТФИЛЬТИРО́ВАТЬ см. *фильтровать*.

ОТФОРМОВА́ТЬ гл. ə *формовать*.

ОТХА́ЖИВАТЬ[1,2] см. *отходить*[1; 2.]

ОТХА́РКАТЬ, ОТХА́РКИВАТЬ гл. 1. əх-туф сохтə, хəjф шəндə;2. Əх-туф сохтə вəрастə.

ОТХА́РКИВАНИЕ сущ. əх-туф сохтəji, хəjф шəндəji

ОТХА́РКИВАЮЩИЙ прил. хəjф вəдəшəндəнијо (овурдəнијо).

ОТХА́РКНУТЬ см. *отхаркать*.

ОТХВАТИ́ТЬ, ОТХВА́ТЫВАТЬ гл. 1. ə кучəво вəкəндə, бурра, həнч зəрə; 2. чӳ корикəрə зу (тəрəтəhəди) сохтə; 3. офтə, вəсторə.

ОТХВОРА́ТЬ гл. нəчогирə əз сəр сохтə, хуб бирə.

ОТХЛЕБА́ТЬ см. *отхлебнуть*.

ОТХЛЕБНУ́ТЬ, ОТХЛЁБЫВАТЬ гл. jə дуг хурдə (həнчирə).

ОТХЛЕСТА́ТЬ, ОТХЛЁСТЫВАТЬ гл. ə гəд бирəнијо, нəрмə чирəво зəрə. <> *Отхлестать по щекам* əз гутинəhојӳ силлə зəрə.

ОТХЛО́ПАТЬ, ОТХЛО́ПЫВАТЬ гл. 1. чəк зəрə вəрастə; 2. əз чəкзəрə мəндə сохтə, дорд дорə (дəchорə); 3. дəдорə, куфтə, кəширə. *Отхлопать кого-н. по спине* кəмəр ən киникəрə куфтə.

ОТХЛЫ́НУТЬ гл. 1. вокəштə, вохурдə вокəштə (ə товунəj лəпӳр ən ов); 2. перен. пəсəво вокəштə (ə товунəj амбарə одомиho).

ОТХО́Д[1] сущ. 1. рафтəji, ə рəh офторəji. *Отход поездов* ə рəh офторəji ən поездho; 2. вокəштəji, пəсəво вокəштəji. *Отход войск на заранее подготовленные позиции* ə əз həвəл həзӳр сохтə оморијо чикəho вокəштəji ən ləшкəр; 4. дур бирəji, həрəрə бурраji, ə гирог кироштəji.

ОТХО́Д[2] сущ. 1. мн. *отходы* шəндəнијə чиho. *Нефтяные отходы* шəндəнијə чиhој ən нəфт; 2. вəдарафтəнијо, вир бирəнијо чӳhојикə.

ОТХОДИ́ТЬ[1], **ОТХА́ЖИВАТЬ** гл. перен. гуллуг сохтə, хуб сохтə (нəчогə).

ОТХОДИ́ТЬ[2] гл. 1. см. *отойти*; 2. jə кəм вəхт кəштə (ə пojəдə); 3. разг. мəндə сохтə (ə кəштəрəво). *Отходить себе ноги* пojhoj

хүштәрә мәндә сохтә; 4. кәштә вәрастә; 5. прост. куфтә, дәдорә киникәрә.

ОТХО́ДЧИВОСТЬ сущ. ҥинҥо нә күрдәји, ҥүршү зу нүштәји.

ОТХО́ДЧИВЫЙ прил. ҥинҥо нәс күрдәнијо, ҥүршү зу нүштәнијо.

ОТЦВЕСТИ́, ОТЦВЕТА́ТЬ гл. 1. күлһојү рихтә, күлһој хүштәрә рихундә; 2. перен. сүпәнч бирә, ҷојили хүштәрә вир сохтә.

ОТЦЕДИ́ТЬ, ОТЦЕ́ЖИВАТЬ гл. 1. палундә; 2. јә кәмүрә палундә.

ОТЦЕ́ЖЕННЫЙ прил. палундә оморијо (јә кәм).

ОТЦЕ́П сущ. 1. вәкәндәји, чиро сохтәји (ә чүникә дәбәстә оморијорә); 2. вәдәшәндәји (әз чонкол вә әз јә чиһојкә).

ОТЦЕПИ́ТЬ, ОТЦЕПЛЯ́ТЬ гл. 1. вәкәндә, чиро сохтә (ә чүникә дәбәстә оморијорә); 2. вәдәшәндә (әз чонкол вә әз јә чиһојкә).

ОТЦЕПИ́ТЬСЯ, ОТЦЕПЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. вәкәндә оморә, чиро бирә (сохтә оморә); 2. то же, что *отстать* 7.

ОТЦЕ́ПКА сущ. 1. вәкәндәји, чиро сохтәји (ә чүникә дәбәстә оморијорә); 2. әз појезд чиро сохтә оморијо вокун.

ОТЦЕУБИ́ЙСТВО сущ. бәбәкүши (бәбәј хүштәрә күштәји).

ОТЦЕУБИ́ЙЦА сущ. бәбәкүш (бәбәј хүштәрә күштијо одоми).

ОТЦО́ВСКИЙ прил. бәбәји; 1. ән бәбәшү; 2. ән бәбәшү ҺИстијо.

ОВЦО́ВСТВО сущ. бәбәји, бәбәјәти.

ОТЧА́Л сущ. 1. вәкәндәји, вәкәндә оморәји (әз товунәј расај ән кәми); 2. әз гирог (ән дәрјо, ән никәрә) чиро бирәји, ә рәһ офторәји.

ОТЧА́ЛИВАНИЕ сущ. 1. вәкәндәји (әз товунәј расај ән кәми); 2. әз гирог (ән дәрјо, ән никәрә) чиро бирәји, ә рәһ офторәји.

ОТЧА́ЛИТЬ, ОТЧА́ЛИВАТЬ гл. 1. вәкәндә (әз товунәј расај ән кәми); 2. әз гирог (ән дәрјо, ән никәрә) чиро бирә, ә рәһ офторә.

ОТЧА́СТИ нареч. јә кәм, ә бәһзи чикәһо, һәчиникә. *Отчасти он прав* у јә кәм дузи.

ОТЧА́ЯНИЕ сущ. биимиди, имидсүзи, биимидә ҺОл, имидсүзә ҺОл. *Быть в отчаянии* ә биимидә ҺОл бирә (дәс вәкүрдә).

ОТЧА́ЯННОСТЬ сущ. 1. әз гәдәр зијод куруни, рәһ нәбирәји, имидсүзи; 2. ә чумү тәрс нәдәбирәји, әгүлсүзә икиди.

ОТЧА́ЯННЫЙ прил. 1. әз гәдәр зијод курун, рәһ нистијо, имидсүз; 2. лап кучлу, әхири; 3. лап хәрәб, тәрсирәни. *Отчаянное предприятие* тәрсирәнијә кор; 4. амбар икид, ә чумү тәрс нәдәријо, әгүлсүзә икид. *Отчаянный человек* амбар икидә одоми.

ОТЧА́ЯТЬСЯ гл. имид хүштәрә вәкүрдә, имидсүз мундә, имид хүштәрә вир сохтә, дәс вәкүрдә (кәндә), әз ҺәвәС офторә. *Отчаялся в спасении* әз хилос бирәји хүштә имидә вәкүрдә.

ОТЧЕГО́ 1. мест. нареч. и союз. сл. әри чү (әрчү), ә чү киро, ә чү сәбәб; 2. союз. ә чү күрдә; 3. Частица әрчу. *Ты не обедал? Отчего, обедал* Тү чи нә хурдәј? Әрчү, хурдәм.

ОТЧЕГО́-ЛИБО то же, что *отчего-нибудь*.

ОТЧЕГО́-НИБУ́ДЬ мест. нареч. ә мәһлүм нистијо сәбәб киро.

ОТЧЕГО́-ТО мест. нареч. ә чү киројикә, әри чүникә (әрчүникә). *Отчего-то игра не состоялась* әри чүникә вози сәр нә күрд.

ОТЧЕКА́НИВАТЬ то же, что *отчеканить*.

ОТЧЕКА́НИТЬ см. *чеканить*.

ОТЧЕРЕНКОВА́ТЬ. см. *черенковать*.

ОТЧЕРКНУ́ТЬ, ОТЧЁРКИВАТЬ гл. ә хитәво чиро сохтә, хит кәширә чиро сохтә.

ОТЧЕ́РПАТЬ, ОТЧЕ́РПЫВАТЬ гл. вәкүрдә, вәкүрдә вәрасундә (ә кәмчәрәво).

ОТЧЕ́РПНУТЬ гл. вәкүрдә (рушуминәрә ә кәмчәрәво).

гл. разг. шунә зәрә оморә.

О́ТЧЕСТВО сущ. нум бәбә, нум бәбәшү. *Как ваше отчество?* нум бәбәшму чүни (бәбәшмурә чү нуми)?

ОТЧЁТ сущ. 1. см. *отчитаться*; 2. әз товунәј корһој хүштә мәһлүмот. <> *Не отдавая себе отчёта* фикир нәсохтә, нәвәрасирә; *отдать себе отчёт* фикир сохтә, вәрасирә.

ОТЧЁТЛИВО нареч. хуб вәди, тәмиз.

ОТЧЁТЛИВОСТЬ сущ. хуб вәдији, тәмизи.

ОТЧЁТЛИВЫЙ прил. хуб вәди, тәмиз (ҺИстијо).

ОТЧЁТНОСТЬ сущ. һәг-ҺИсоб, корһој һәг-ҺИсоби, докумнтој ән пул.

ОТЧЁТНЫЙ см. *отчёт и отчитаться*.

ОТЧИ́ЗНА сущ. вәтән, әз дәдәј бирәчикә.

О́ТЧИЙ см. *отцовский*.

О́ТЧИМ сущ. укәјә бәбә.

ОТЧИСЛЕ́НИЕ сущ. 1. вәдарафтәји, күрдәји, вәдарафтә оморәји, күрдә оморәји; 2. чиро сохтәји, чиро сохтә оморәји (әз чү пуликә); 3. вәдарафтә (күрдә) оморијо пул; 4. вәдәшәндәји, вәдәшәндә оморәји (әз кор, әз ошколә).

ОТЧИ́СЛИТЬ, ОТЧИСЛЯ́ТЬ гл. 1. вәдарафтә, күрдә, чиро сохтә, кировундә (әз чү пуликә); 2. 2. вәдәшәндә (әз кор, әз ошколә).

ОТЧИ́СЛИТЬСЯ, ОТЧИСЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. см. *отчислить*; 2. вәдарафтә оморә, кирдә оморә, чиро сохтә оморә (әз јә пул); 3. вәдәшәндә оморә (әз кор, әз ошколә).

ОТЧИ́СТИТЬ, ОТЧИЩА́ТЬ гл. тәмиз сохтә.

ОТЧИ́СТИТЬСЯ, ОТЧИЩА́ТЬСЯ гл. тәмиз бирә, тәмиз сохтә оморә.

ОТЧИТА́ТЬ, ОТЧИ́ТЫВАТЬ гл. 1. дәһно зәрә, нубојүрә дорә; 2. хундә, худә вәрастә.

ОТЧИТА́ТЬСЯ, ОТЧИ́ТЫВАТЬСЯ гл. һисобһорә дорә, һәг-һисоб дорә;

ОТЧЛЕНИ́ТЬ, ОТЧЛЕНЯ́ТЬ гл. чиро сохтә (әз битәв).

ОТЧЛЕНИ́ТЬСЯ, ОТЧЛЕНЯ́ТЬСЯ гл чиро бирә, чиро сохтә оморә (әз битәв).

ОТЧУЖДА́ТЬ гл. 1. бирә нәбирәј ән киникәрә ән јәкикә, ән идорә, ән дәвләт; 2. кирә әз киникә дур сохтә, киро сохтә.

ОТЧУЖДА́ТЬСЯ гл. вәкүрдә оморә, зәбт сохтә оморә, ән хуштә сохтә оморә (ә күчәво).

ОТЧУЖДЕ́НИЕ сущ. 1. ән јәкикә ссохтәји (ә хәјр дәвләт, ән идорә, ән јә одомикә зәбт сохтәји), вәкүрдәји (вәкүрдә оморәји) ән мүлк вә ән јә чиһојкә; 2. дур бирәји, хиник бирәји, хиники (ә һәрәј киһојикә).

ОТЧУЖДЁННЫЙ прич. 1. ән јәкикә ссохтә оморијо (ә хәјр дәвләт,ән идорә, ән јә одомикә зәбт сохтә оморијо, вәкүрдә оморијо (ә товунәј мүлк вә јә чиһојкә; 2. әз одомиһо вирихтәнијо, дур кәштәнијо.

ОТШАГА́ТЬ, ОТША́ГИВАТЬ гл. разг. 1. рәһ рафтә (појәдә). *За день отшагали двадцать километров* ә јә руз бист километр рәһ рафтим (појәдә); 2. лүнк шәндә вәрастә, рәһ рафтәрә вәрастә (појәдә).

ОТШАГНУ́ТЬ гл. јә (јә чәнд) лүнк ә гирог кирошtә. *Отшагнуть влево* јә лүнк ә чәп кирошtә.

ОТШАТНУ́ТЬСЯ, ОТШАТЫВАТЬСЯ гл. 1. ә ләхс оморә, ә; 2. дур бирә, сохтә оморә, вирихтә (әз киһојикә. *Отшатнуться от всех своим поведением* ә корһој хүштәрәво әз һәммә дур бирә.

ОТШВЫРНУ́ТЬ, ОТШВЫ́РИВАТЬ гл. шәндә, пәртәво дорә.

ОТШЕ́ЛЬНИК сущ. 1. нәзир (ә дин боворимиһој хүштә киро әз одомиһһо чиро (дур вә тәһно) зивистәкор; 2. перен. әз кәс вирихтәнијо одоми. II *отшельница* әзини зән (духтәр).

ОТШЕ́ЛЬНИЧЕСТВО сущ. нәзири, нәзирјәти (тәһәрз зиндәкуни ән нәзир).

ОТШИ́Б сущ. *на отшибе* 1. әз диһ ә гирог, әз диһ һәрәлү; 2. тәһно, тәк- тәһно.

ОТШИБИ́ТЬ, ОТШИБА́ТЬ гл. разг. 1. зәрә хүрд сохтә; 2. куфтә, шүкәст сохтә; 3. (зәрә) вәкәрдундә. <> *Память отшибало* һәр чирә әз јор вәдәшәндә сәр күрди.

ОТШИ́ТЬ, ОТШИВА́ТЬ гл. 1. вәкәндә, чиро сохтә. *Отшить доски* тәхтәһорә вәкәндә; 2. руј нәдорә, хушә руј нәбурбундә, гуј сохтә киникәрә; 3. разг. духтә, духтә вәрастә.

ОТШЛЁПАТЬ, ОТШЛЁПЫВАТЬ гл. разг. силлә зәрә, куфтә, дәдорә.

ОТШЛИФОВА́ТЬ см. *шлифовать*.

ОТШПИ́ЛИТЬ, ОТШПИ́ЛИВАТЬ гл. вәдәшәндә, вәкәндә, чиро сохтә (ә гир, ә сәнчәг кировундә оморијо чирә).

ОТШПИ́ЛИТЬСЯ, ОТШПИ́ЛИВАТЬСЯ гл. сущ. вәдироморә, вәкәндә оморә,чиро бирә, чиРо сохтә оморә (әз гир, әз сәнчәг).

ОТШТАМПОВА́ТЬ см. *штамповать*.

ОТШТУКАТУ́РИТЬ гл. сувог зәрә вәрастә, молә кәширә вәрастә.

ОТШУМЕ́ТЬ гл. сәсү појистә, сәсү бурра.

ОТШУТИ́ТЬСЯ, ОТШУ́ЧИВАТЬСЯ гл. ә һәнәк вәнкәстә, ә һәнәкәво әз сәр сохтә.

ОТЩЁЛКАТЬ, ОТЩЁЛКИВАТЬ гл. 1. пишпонгули зәрә; 2. вәшмәрдә, биобур сохтә, сәхт тәрсундә.

ОТЩЕЛКА́ТЬ см. *отщёлкать*.

ОТЩЕПА́ТЬ гл. вәкәндә, һәрәлү сохтә.

ОТЩЕПЕ́НЕЦ сущ. әз чәһмәт хүштә дур биријо, гуј сохтә оморијо одоми. || *отщепе́нка* сущ. әзини зән.

ОТЩЕПЕ́НСТВО, ОТЩЕПЕ́НЧЕСТВО сущ. әз чәһмәт хүштә дур бирәји, гуј сохтә оморәји; хосијәт ән әзини одоми.

ОТЩЕПИ́ТЬ, ОТЩЕПЛЯ́ТЬ гл. кәндә, чиро сохтә (гәчорә).

ОТЩЕПИ́ТЬСЯ, ОТЩЕПЛЯ́ТЬСЯ гл. кәндә оморә, чиро сохтә оморә (гәчор).

ОТЩИПА́ТЬ, ОТЩИ́ПЫВАТЬ гл. 1. кәндә (әз чүникә-киникә кәширә, вәдәшәндә чүникәрә; 2. сәрүрә чирә (ә гумор бәрдә). *Общипали его в карты дочиста* ә гумор сәрүрә тәр-тәмиз чирәт).

ОТЩИПНУ́ТЬ см. *ощипать*.

ОТЪЕДА́ТЬ, -СЯ см. *отъесть, -ся*.

ОТЪЕДИНИ́ТЬ, ОТЪЕДИНЯ́ТЬ гл. чиро сохтә. II *отъедине́ние* сущ. чиро сохтәји; чиро бирәји (сохтә оморәји).

ОТЪЕ́ЗД сущ. рафтәји, ә рәћ офторәји (ә чүникә вәнүштә).

ОТЪЕ́ЗДИТЬ гл. 1. рәћ рафтә (ә чүникә вәнүштә); 2. ә мәмзүл хүштә расирә; 3. әз амбар бәрдәји (ћәј сохтәји) хәрәб бирә.

ОТЪЁМ см. *отнять*.

ОТЪЁМНЫЙ прил. вәкәндә оморәнијо, чиро сохтә оморәнијо.

ОТЪЁМЫШ сущ. әз шир бурра оморијо (әз дәдәј чиро сохтә оморијо) ширхурә балај ән мол-гәрә.

ОТЪЕ́СТЬ, ОТЪЕДА́ТЬ гл. 1. хурдә вәрастә (чирә); 2. чавустә, хурдә. *Ржавчиной отъело ручку у чайника* парс гүлп ән чојникә хурди.

ОТЪЕ́СТЬСЯ, ОТЪЕДА́ТЬСЯ гл. чог бирә (әз амбар хурдәји).

ОТЪЕ́ХАТЬ, ОТЪЕЗЖА́ТЬ гл. ә чүникә вәнүштә 1. рафтә; 2. дур бирә.

ОТЪЯ́ВЛЕННЫЙ прич. бәднум (әз товунәј лап хәрәбә корћо вә хосијәтћојү һәммә данүстәнијо). *Отъявленный лгун* бәднумә шигир (дуркукуј).

ОТЫГРА́ТЬ, ОТЫ́ГРЫВАТЬ гл. возирә, вонорәћорә пәсәво вәкәрдундә.

ОТЫГРА́ТЬСЯ, ОТЫ́ГРЫВАТЬСЯ гл. 1. әз вәнорә бәгдә бәрдә; 2. ә устајәтирәво әз гәд кор вәдироморә, чун хүштәрә хилос сохтә.

О́ТЫГРЫШ сущ. 1. возирә вәкәрдундәји (вәнорә оморијо чирә); 2. бәрдә вәкәрдундә оморијо (пул вә јә чићојкә).

ОТЫМА́ТЬ см. *отнимать*.

ОТЫМА́ТЬСЯ см. *отниматься*.

ОТЫСКА́НИЕ, ОТЫ́СКИВАНИЕ сущ. офтәји, кәштә офтәји.

ОТЫСКА́ТЬ, ОТЫ́СКИВАТЬ гл. офтә, кәштә офтә.

ОТЫСКА́ТЬСЯ, ОТЫ́СКИВАТЬСЯ гл. офтә оморә, кәштә офтә оморә.

ОТЭКЗАМЕНОВА́ТЬ гл. 1. имтоћон сохтә, имтоћон сохтә вәрастә: 2. имтоћонћорә вәрасундә.

ОТЯГОТИ́ТЬ, ОТЯГОЩА́ТЬ гл. сәћәр дорә, ә чәтини вәнкәстә, шәлә бирә.

ОТЯГОЩЕ́НИЕ сущ. сәћәр дорәји, ә чәтини вәнкәстәји, шәлә бирәји, сәћәр, чәтини, шәлә.

ОТЯГЧЕ́НИЕ сущ. курунд (чәтин) сохтәји, курунд (чәтин) бирәји, курунд (чәтин) сохтә оморәји.

ОТЯГЧИ́ТЬ, ОТЯГЧА́ТЬ гл. курунд (чәтин) сохтә.

ОТЯЖЕЛЕ́ТЬ см. *тяжелеть*.

ОТЯЖЕЛИ́ТЬ, ОТЯЖЕЛЯ́ТЬ гл. курунд (чәтин) сохтә.

ОФЕ́НСКИЙ прил. хүрдәвотфурухи, хүрдәвотчији; ән хүрдәвотфурух, ән хүрдәвотчи һистијо.

ОФЕ́НЯ сущ. хүрдәвотфурух, хүрдәвотчи.

О́ФИС сущ. о́фис.

ОФИЦЕ́Р сущ. офисер.

ОФИЦЕ́РСКИЙ прил. офисери:1. ән офисер; 2. ән офисер һистијо; 3. әз офисерһо дуз бирijo.

ОФИЦЕ́РСТВО сущ. офисерһо.

ОФИЦЕ́РША сущ. зән ән офисер.

ОФИЦИА́НТ сущ. офисиант, чибәхшсох (ә ошхонә чи овурдәнијо корсох); *официа́нтка* әзини зән (духтәр).

ОФИЦИА́НТСКИЙ прил. офисианти (чибәхшсохи); ән офисиант (ән чибәхшсох).

ОФОРМИ́ТЕЛЬ сущ. күнчундәкор, јәравуш дорәкор, вәравундәкор; *оформи́тельница* әзини зән (духтәр).

ОФО́РМИТЬ, ОФОРМЛЯ́ТЬ гл. 1. ә закон вәнкәстә, зокуни сохтә. *Оформить договор* договорә ә закон вәнкәстә; 2. күнчундә, јәравуш дорә, вәравундә, ә форма вәнкәстә. *Оформить книгу* китобә јәравуш дорә; 3. киникәрә вәкүрдә, дәшәндә, нүјүстә. *Оформить на работу* ә кор вәкүрдә.

ОФО́РМИТЬСЯ, ОФОРМЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. ә закон вәнкәстә оморә, зокуни сохтә оморә; 2. күнчундә (јәравуш дорә, вәравундә, ә форма вәнкәстә) оморә; 3. вәкүрдә (дәшәндә, нүјүстә) оморә.

ОФОРМЛЕ́НИЕ сущ. 1. ә закон вәнкәстәји (вәнкәстә оморәји), зокуни сохтәји (сохтә оморәји); 2. күнчундәји, јәравуш дорәји, вәравундәји, ә форма вәнкәстәји, күнчундә (јәравуш дорә, вәравундә, ә форма вәнкәстә) оморәји; 3. вәкүрдәји дәшәндәји, нүјүстәји, вәкүрдә (дәшәндә, нүјүстә) оморәји.

ОФО́РТ сущ. офорт (ә турширәво ә руј металћо шикил дәшәндә оморијо гравјура). II *офо́ртный* прил. офорти: 1. ән офорт; 2. ә рәћ офортәво сохтә оморијо.

ОФСЕ́Т сущ. офсет (рәћ дәфүссохтәји: сүфтә шикил әз формаћој дәфүсм ә руј лент резини, бәгдә ә когоз кировундә оморә). II *офсе́тный* прил. офсети; ән офсет.

ОФТАЛЬМÓЛОГ сущ. мед. офтальмолог (сəниҳəткор əн нəчогиҳој чүми, разг. духтир чуми).

ОФТАЛЬМОЛÓГИЯ сущ. мед. офтальмолокија (əз товунəј нəчогиҳој чуми вə уҳорə хубсохтəји ҳистијо ҳилм). II *офтальмологи́ческий* прил. мед. офтальмолокијаји; əн офтальмолокија ҳистијо.

ОХ! межд. ох! уф! ој! оh! вој! охош! *Ох, как здесь красиво* охош, инчикə чү рачи!; *ох мне* вој əри ҳолмə!

О́ХАБЕНЬ сущ. гобо (ҳəвəлҳо, гулҳојү дураз, ə кəрдəнү чоркүнчə хəз вəбиријо палтар уруси).

ОХА́ЖИВАТЬ гл. 1. то же, что *обхаживать*; 2. дəдорə, куфтə, разг. күштə. *Охаживать палкой* ə чубугəво дəдорə.

ОХА́ИВАНИЕ сущ. хəрəб сохтəји, əз гимəт вəнкəстəји, əз ҳүрмəт вəнкəстəји, əз чум вəнкəстə војистəји.

ОХА́ИВАТЬ гл. см. *охаять*.

ОХА́ЛЬНИК сущ. рујлү, сијəруј, ҳəјосүз, шулуг. II *охальница* сущ. əзини зəн (духтəр). II *охальницкий* прил. рујлүји, сијəрујин, ҳəјосүзи, шулуги; əн рујлү, əн сијəруј, əн ҳəјосүз, əн шулуг.

ОХА́ЛЬНИЧАТЬ гл. биобури сохтə, рујлүји сохтə, сијəрујин сохтə, ҳəјосүзи сохтə, шулуги сохтə, хүштəрə хəрəб бəрдə.

ОХА́ЛЬНЫЙ прил. рујлү, сијəруј, ҳəјосүз, шулуг.

ОХА́ПКА сущ. (јə)гичог. *Охапка сена* јə гичог савзə.

ОХАРАКТЕРИЗОВА́ТЬ см. *характеризовать*.

О́ХАТЬ, О́ХНУТЬ гл. ох кəширə (дəрдə, дордə, мəҳтəли хүштəрə бурбундə). II *о́ханье* сущ. ох кəширəји, ох.

ОХА́ЯТЬ, ОХА́ИВАТЬ гл. хəрəб сохтə, əз гимəт вəнкəстə, əз ҳүрмəт вəнкəстə, əз чум вəнкəстə војистə.

ОХВАТИ́ТЬ, гл. **ОХВА́ТЫВАТЬ** 1. гəл күрдə; 2. пəсə-пишојүрə күрдə. *Охватить участок изгородью* пəсə-пишој хорирə чапар күрдə; 3. дəпучундə, вəчирə. *Горы охватила тьма* доґҳорə торики вəчи; 4. лов бирə. *Эпидемия охватила несколько сёл* епидемија ə јə чəнд диҳ лов бисто; 5. кəширə; 6. фəҳм сохтə, вəрасирə, ə сəр офторə. <> *Охватить взглядом* фəҳм сохтə, дəнишрə.

ОХВО́СТЬЕ сущ. 1. тəхүлə ə хəрмон јəкимүн бо вор дорə бəгдə мундəнијо чиҳо; 2. перен. презр. дүмлəлə.

ОХЛАДÉТЬ, ОХЛАДЕВА́ТЬ гл. хиник бирə; əз ҳəвəс офторə.

ОХЛАДИ́ТЕЛЬ сущ. хиниксох: 1. хиник сохтəнијо апарат; 2. хиник сохтəнијо чи.

ОХЛАДИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. хиниксохи: 1. хим. əри хиниксохтə ҳистијо; 2. хиник сохтəнијо, əз ҳəвəс вəнкəстəнијо.

ОХЛАДИ́ТЬ, ОХЛАЖДА́ТЬ гл. 1. хиник сохтə; 2. перен. əз ҳəвəс вəнкəстə.

ОХЛАДИ́ТЬСЯ, ОХЛАЖДА́ТЬСЯ гл. 1. хиник бирə; 2. əз ҳəвəс офторə.

ОХЛАЖДÉНИЕ сущ. 1. хиник сохтəји (сохтə) оморəји; 2. əз ҳəвəс вəнкəстəји (вəнкəстə) оморəји.

ОХЛАМО́Н сущ. оворə. || *охламонка* сущ. əзини зəн (духтəр).

ОХЛО́ПАТЬ гл. устар. чəк зəрə əри киникə, тəҳəриф дорə.

ОХЛО́ПОК сущ. 1. јə пəнчə (јə чəнк). *Охлопок шерсти* јə пəнчə (јə чəнк) пəшм; 2. кинколиҳо (пəшмə, кəтонə вə јə чиҳојкəрə тəмиз сохтə бəгдə мундијо чиҳо).

ОХЛО́ПЬЕ, ОХЛО́ПЬЯ то же, что *охлопки*.

ОХМЕЛÉТЬ гл. сəрхуш бирə.

ОХМЕЛИ́ТЬ, ОХМЕЛЯ́ТЬ гл. сəрхуш сохтə.

ОХМУРИ́ТЬ, ОХМУРЯ́ТЬ гл. фурмундə, əз сəр вəдəшəндə, əгүлүрə дүздирə.

О́ХНУТЬ см. *охать*.

ОХОЛОНУ́ТЬСЯ то же, что *охладиться* 2.

ОХОЛОДÉТЬ см. *охладеть*.

ОХОЛОДИ́ТЬ см. *охладить*.

ОХОРА́ШИВАТЬСЯ гл. хуб (рач) бирə (вəрајистə, хүштəрə јəравуш дорə).

ОХО́ТА[1] сущ. 1. ҳəјвонзəрə, гушкүрдə, чəҳкүрдə (əри күштə, јə новкə күрдə ə пəсəј вəҳшијə ҳəјвоҳо вə мүргҳо кəштəји, јə новкə чəҳ күрдəји). *Идти (ехать) на охоту* ə ҳəјвонзəрə (гушкүрдə, чəҳкүрдə) рафтə; 2. и корə сохтəји.

ОХО́ТА[2] сущ. 1. ҳəвəс *Охота к ученью* ə хундəји ҳəвəс; 2. в знач сказ. ҳəвəси, ҳəвəс ҳист, војистəни. *Мне охота погулять* мəрə кəштə војистə.

ОХО́ТИТЬСЯ гл. 1. ə ҳəјвонзəрə (гушкүрдə, чəҳкүрдə) рафтə, ҳəјвонзəни (гушкири, чəҳкири) сохтə; 2. əри ə чүникə расирə, чүникəрə ə дəс кировундə чəҳти сохтə.

ОХО́ТКА 1. сущ. уменьш.-ласк. к сущ. *охота*[1]; 2. в *охотку* нареч. ə ҳəвəсəво, ə разијəтирəво.

ОХО́ТНИК сущ. овчи (ћәјвонзән, гушкир, чәһкир).

ОХО́ТНИЧИЙ прил. овчији: 1. ән овчи; 2. ән овчи ћистијо. 3. әри ән ћәјвонзәрә (гушкирдә, чәһкирдә) ћистијо. *Охотничья собака* сәк овчији.

ОХО́ТНО прич. ә ћәвәсәво, ә разијәтирәво.

ОХО́ЧИЙ прил. әри чүникә сохтә ћәвәсү ћистијо, ћәзүр ћистијо.

О́ХРА сущ. охра (зәрд, јә новкә гирмизитәһәрә рәнг минерали). II *о́хровый и охраяный* прил. охраји.

ОХРА́НА сущ. 1. ә чүникә дәниширәји, ә хәјол ән чүникә бирәји; 2. дәсәтәј гәрәвулһо, дәсәтәј ә хәјол ән чүникә бирәкорһо.

ОХРАНЕ́НИЕ сущ. 1. дәниширә, ә хәјолү бирә, дәниширәји, ә хәјолү бирәји; 2. ә хәјол ән чүникә бирәнијо дәстә.

ОХРАНИ́ТЕЛЬ сущ. 1. дәниширәкор, ә хәјол чүникә бирәкор.

ОХРАНИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. дәниширәнијо, ә хәјол чүникә бирәнијо.

ОХРАНИ́ТЬ гл. *охранять*.

ОХРА́НКА сущ. разг. пәһәнүкијә полис (әз 1881 тә 1917 сал ә Урусијәт биријо).

ОХРА́ННИК сущ. 1. дәниширәкор, гәрәвулчи; 2. агент ән пәһәнүкијә полис (әз 1881 тә 1917 сал ә Урусијәт биријо).

ОХРА́ННЫЙ прил. дәниширәкори, гәрәвулчији: 1. ән дәниширәкор, ән гәрәвулчи; 2. дәниширәни ћистијо, гәрәвулијү кәширәни ћистијо; 3. әри дәниширә, әри гәпәвулисохтә ћистијо.

ОХРАНЯ́ТЬ гл. дәниширә, ә хәјолү бирә, гәрәвулијүрә кәширә.

О́ХРЕННЫЙ, О́ХРОВЫЙ и ОХРЯ́НЫЙ прил. охраји: 1. ән охра; 2. ә гәдү дәријо; 3. ә рәг охра ћистијо. см.

ОХРИ́ПНУТЬ см. *хрипнуть*.

О́ХРИПЬ сущ. хүр (ә бугоз).

О́ХРИСТЫЙ прил. охраји (гирмизи-зәрд ә рәнг охра ћистијо).

О́ХРИТЬ гл. охра зәрә, охра совустә, охраји сохтә, ә охрараво рәнг зәрә.

ОХРОМЕ́ТЬ см. *хрометь*.

ОХРЯ́НКА сущ. охра дәријо хок, охралүјә хок.

О́ХТИ, ОХТИ́ межд. әһ (әри дәрдә, дүлхүрдирә, дордә, пәшмүјәтирә, мәһтәлирә бурбундә кор бирә).

ОХУ́ЛКА сущ. *охулку на руку не класть (не положить)* хәјр хүштәрә әз дәс нә вәдәшәндә.

ОЦАРА́ПАТЬ см. *царапать*.

ОЦАРА́ПАТЬСЯ гл. гәрмог- гәрмог бирә, хитәхит бирә, пустү кәндә оморә.

ОЦВЕ́ТИТЬ см. *окрасить*.

ОЦВЕ́ТИТЬСЯ гл. рәнг зәрә оморә.

ОЦЕНИ́ТЬ, ОЦЕ́НИВАТЬ гл. гимәт дорә: 1. буһој ән киникәрә, чүникәрә норә; 2. гәдүрүрә данүстә; 3. әз товунәј хуби-хәрәби ән киникә, чүникә фикир хүштәрә куфтирә.

ОЦЕ́НКА сущ. гимәт дорәји: 1. буһој ән киникәрә, чүникәрә нороји; 2. гәдүрүрә данүстәји; 3. әз товунәј хуби-хәрәби ән киникә, чүникә фикир хүштәрә куфтирәји; 4. гимәт; 5. фикир.

ОЦЕ́НОЧНЫЙ прил гимәти: 1. ән гимәт; 2. әри гимәтдорә ћистијо. *Оценочная комиссия* әри гимәтдорә ћистијо комиссија.

ОЦЕ́НЩИК сущ. гимәтбини, гимәт норәнијо (дорәнијо) одоми. II *оцени́щица* сущ. әзини зән (духтәр).

ОЦЕПЕНЕ́ЛОСТЬ см. *оцепенение*.

ОЦЕПЕНЕ́ЛЫЙ прил. кәј биријо, хүшк биријо, хүшк бирә мундијо, мат биријо, (әз тәрс, әз мәһтәли).

ОЦЕПЕНЕ́НИЕ сущ. кәј бирәји, хүшк бирәји, хүшк бирәји, мат бирәји (әз тәрс, әз мәһтәли).

ОЦЕПЕНЕ́ТЬ гл. кәј бирә, хүшк бирә, хүшк бирә мундә, мат бирә (әз тәрс, әз мәһтәли).

ОЦЕПИ́ТЬ, ОЦЕПЛЯ́ТЬ гл. пәсәпишојүрә күрдә (әри гәрәвули сохтә, јә новкә ә чүчојикә рәһ нәдорә).

ОЦЕПЛЕ́НИЕ сущ. пәсәпишојүрә күрдәји, пәсәпишојү күрдә оморәји.

ОЦИНКО́ВЫВАНИЕ сущ. синки сохтәји, ә рујү синк кәширәји, синки сохтә оморәји, ә рујү синк кәширә оморәји.

ОЦИНКОВА́ТЬ, ОЦИНКО́ВЫВАТЬ гл. синки сохтә, ә рујү синк кәширә.

ОЦИНКО́ВКА сущ. синки сохтәји, ә рујү синк кәширәји, синки сохтә оморәји, ә рујү синк кәширә оморәји.

ОЦИНКО́ВОЧНЫЙ прил. әри синки сохтә, әри ә рујү чүникә синк кәширә ћистијо.

ОЧА́Г сущ. 1. тов, пиләтә, чикәаташ (әри аташ вәнорә вә урә доштә ћистијо чи); 2. перен. хунә, күфләт, хунә-чикә. *Вернутся к родному очагу* ә хунә-чикәј хүштә вокәштә; 3. перен. бинә (чүникә мигәрор вәдироморәнијо, лов бирәнијо чикә).

ОЧАГО́ВЫЙ прил. к сл. *очаг* 1.

ОЧА́ЖНЫЙ см *очаговый*.

ОЧАЖО́К сущ. уменьш. к сл. *очаг* 1.

ОЧАРОВА́НИЕ сущ. рачи, мәһтәл сохтәји, һәјру сохтәји куч ән киникә, ән чүникә.

ОЧАРОВА́ТЕЛЬ сущ. киникәрә һәјруру сохтәнијо, мәһтәл сохтәнијо, ә хүштә бәнд сохтәнијо одоми. II *очаровательница* сущ. әзини зән (духтәр).

ОЧАРОВА́ТЕЛЬНЫЙ прил. рач, дүл шор сохтәнијо, һәјруру сохтәнијо, мәһтәл сохтәнијо, ә хүштә бәнд сохтәнијо.

ОЧАРОВА́ТЬ, ОЧАРО́ВЫВАТЬ гл. һәјруру сохтә, мәһтәл сохтә, ә хүштә бәнд сохтә.

ОЧЕВИ́ДЕЦ сущ. шоһод (чү коликәрә ә чум хүштәрәво виниријо одоми). || *очевидица* сущ. әзини зән (духтәр).

ОЧЕВИ́ДНО 1. нареч. јогин (ки), вәдини (ки). *Очевидно, он уже не придёт* вәдини ки, у дијә нијов; 2. частица јогинирә, һәгирә бурбундә. *Он согласится? – Очевидно* у рази имбу? – јогин.

ОЧЕВИ́ДНОСТЬ сущ. јогини, вәдији.

ОЧЕВИ́ДНЫЙ прил. јогин, мәһдүм, ә пишој чум һистијо, кофсүз.

ОЧЕЛОВЕ́ЧЕНИЕ сущ. одоми бирәји, ә одоми чарустәји.

ОЧЕЛОВЕ́ЧИВАНИЕ сущ. одоми сохтәји, одоми сохтә оморәји.

ОЧЕЛОВЕ́ЧИТЬ, ОЧЕЛОВЕ́ЧИВАТЬ гл. одоми сохтә; 1. ә одоми чарундә; 2. дүлүрә нәрм сохтә, рәһмәдүл сохтә.

ОЧЕЛОВЕ́ЧИТЬСЯ, ОЧЕЛОВЕ́ЧИВАТЬСЯ гл. одоми бирә; 1. ә одоми чарустә; 2. дүлү нәрм бирә, рәһмәдүл бирә.

О́ЧЕНЬ нареч. амбар, зијод, сәхт, лап. *Я очень вами доволен* мә әз ишму амбар разинүм. <> *Очень нужно!* разг. пренеб. сәхт кәрәки!

ОЧЕРВИ́ВЕТЬ см. *червитеть*.

ОЧЕРЕДНО́Й I прил. 1. ә нубот иһстијо, ә гәд кәрәкијо јәкимүн; 2. ә чү нубот киројикә сохтә оморәнијо; 3. мигорор бирәнијо, вәхт-вәхт, ә вәһдәј хүштә бирәнијо; II сущ. чү коликәрә ә нубот хүштә сохтәнијо одоми. II *очерёдность* сущ. ә нубот појистәји, нуботә доштәји.

О́ЧЕРЕДЬ сущ. 1. нубот, чәркә. *В первую очередь* ә јәкимүн нубот; 2. ә јә бо әз автомат, әз пулемјот рәһо дорә оморәнијо јә чәнд куллә.

ОЧЕРЁТ сущ. гәмиш (ә дәром ән Урисијәт вәроморәнијо)

ОЧЕРЕ́ТОВЫЙ, ОЧЕРТЯ́НЫЙ прил. гәмиши: 1. ән гәмиш; 2. әз гәмиш сохтә оморијо. *Очеретовая (очеретяная) крыша* бун гәмиши.

О́ЧЕРК сущ. очерк.

ОЧЕРКИ́СТ сущ. очеркчи, очеркист (очерк нүјүстәнијо одоми). II *очерки́стка* сущ. әзини зән (духтәр). II *очерки́стский* прил. очеркчији, очеркисти; ән очеркчи, ән очеркист.

ОЧЁРКНУТЫЙ прил. хитәхит (ә пәсә-пишојү хитһо кәширә оморијо).

ОЧЕРКНУ́ТЬ, ОЧЁРКИВАТЬ гл. хитәхит сохтә (ә пәсә-пишојү хитһо кәширә).

ОЧЕРКО́ВЫЙ прил. очерки: 1. ән очерк; 2. ә очерк вәријо (дәријо).

ОЧЕРНИ́ТЬ гл. *чернить*.

ОЧЕРСТВЕ́ЛЫЙ прил. сәнги, дүлсәхт, биинсоф, залум. *Очерствéлое сердцe* дүл сәнги. || *Очерствéлость* сущ. дүлсәхти, биинсофи, залуми.

ОЧЕРСТВЕ́ТЬ см. *черстветь*.

ОЧЕРТА́НИЕ сущ. формај, чирјој ән чүникә (ә гироги хитһој ән јүрәво һәмәл оморијо).

ОЧЕРТЕНЕ́ТЬ гл. ә шәһәту чарустә (ә хүштә дәмундә, кәј бирә, јә новкә әз хүштә вәдаоафтә, гудуз бирә).

ОЧЕРТИ́ТЬ, ОЧЕ́РЧИВАТЬ гл. 1. ә пәсә-пишојү хитһо кәширә, ә чәрхә хит (ә һәлгә, ә круг) вәкүрдә; 2. перен. ә кофәво бурбундә, ә пишој чум овурдә.

ОЧЁС то же, что *очески*. II *очёсочный* прил. бәшшунәјији: 1. ән бәшшунәји; 2. әз бәшшунәји сохтә оморәнијо.

ОЧЕСА́ТЬ, ОЧЁСЫВАТЬ гл. шунә зәрә (тәмиз сохтә).

ОЧЁСКА сущ. шунә зәрәји, шунә зәрә оморәји (кәтонә, пәшмә, пәмбәрә).

ОЧЁСКИ сущ. бәшшунәји (кәтонә, пәшмә, пәмбәрә тәмиз сохтәнкә ә дәндүһој шунә вомундәнијо шәндәнијә чиһо).

ОЧИНИ́ТЬ см. *чинить*.

ОЧИНЯ́ТЬ, ОЧИ́НИВАТЬ см. *очинить*.

ОЧИСТИ́ТЕЛЬ сущ. тәмизсох, сүфтсох апарат, вә јәчиһојкә.

ОЧИСТИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. тәмиз сохтәнијо, сүфт сохтәнијо.

ОЧИ́СТИТЬ, ОЧИЩА́ТЬ гл. 1. тәмиз сохтә; 2. сүфт сохтә; 3. пилкәјүрә кәндә. *Очистить яблоко* пилкәј сибә кәндә; 4. буш сохтә. *Жильцы очистили квартиру* һәмхунәһо хунәрә буш сохтәт.

ОЧИ́СТИТЬСЯ, ОЧИЩА́ТЬСЯ гл. 1. тәмиз бирә, тәмиз сохтә оморә; 2. сүфт бирә, сүфт сохтә оморә.

ОЧИ́СТКА сущ. 1. тәмиз сохтәји, тәмиз сохтә оморәји. 2. сүфт сохтәји, сүфт сохтә оморәји; 3. пилкәјүрә кәндәји, пилкәјү кәндә оморәји; 4. буш сохтәји, буш сохтә оморәји.

ОЧИ́СТКИ сущ. пилкәһо, чүһојикәрә тәмиз сохтә бәгдә мундијо шәндәнијә чиһо.

ОЧИЩЕ́НИЕ сущ. 1. тәмиз сохтәји, тәмиз сохтә оморәји. 2. сүфт сохтәји, сүфт сохтә оморәји; 3. буш сохтәји, буш сохтә оморәји.

ОЧКА́РИК сущ. разг. шутл. чәшмәклү (чәшмәк вәнорәнијо мәрд, кук).

ОЧКА́СТЫЙ прил. чәшмәквәри, чәшмәклү.

ОЧКИ́ сущ. чәшмәк.

ОЧКО́ сущ. 1. хол, шуморуш (ә возн); 2. бист јәк (возн горти); 3. чүклә сула, чум (ә чүникә). <> *Втирать очки* разг. фурмундә, чәшмиш сохтә.

ОЧКОВТИРА́ТЕЛЬ сущ. фурмундәкор, дуллоб, чумбәнд (фурмундәнијо, дуллоби сохтәнијо, чумбәнди сохтәнијо одоми).

ОЧКОВТИРА́ТЕЛЬСТВО сущ. фурмундәји, дуллоби, чумбәнди.

ОЧКО́ВЫЙ[1] прил. прил. чәшмәки: 1. ән чәшмәк; 2. әри чәшмәк һистијо. <> *Очко́вая змея* чәшмәклүјә мар (кобра).

ОЧКО́ВЫЙ[2] прил. холһисоби (ә холһорәво һисоб бирәнијо).

ОЧНУ́ТЬСЯ гл. хәбәр бирә: 1. әз хов. *Очнуться от сна* әз хов хәбәр бирә; 2. ә хүштә диморә. *Больной очнулся на пятые сутки* нәчог ә пәнчимүн руз хәбәр бисто.

О́ЧНЫЙ прил. 1. *очная ставка* рујбәруј бирәји, рујбәруј сохтәји; 2. *очное обучение* хундәји рузи.

ОЧУ́ВСТВОВАТЬСЯ то же, что *очнуться* 2.

ОЧУМЕ́ЛЫЙ прил. сәрхәрәб, әгүлә (сәрә) вир сохтијо, хојкир. *Бежит как очумелый* хојкирә хуно әдәј вирихтә.

ОЧУМЕ́ТЬ гл. әгүлә (сәрә) вир сохтә, хојкир бирә.

ОЧУТИ́ТЬСЯ гл. бирә, оморә, офторә. *Очутиться в незнакомом месте* оморә, ә нәшинохәјә чикә офторә.

ОЧУ́ХАТЬСЯ то же, что *очнуться* 2.

ОШАЛЕ́ЛЫЙ прил. разг. сәрсон бирнјо, хојкир бирнјо, әгүлә (сәрә) вир сохтијо.

ОШАЛЕ́ТЬ, ОШАЛЕВА́ТЬ гл. сәрсон бирә, хојкир бирә, әгүлә (сәрә) вир сохтә.

ОШАРА́ШЕННЫЙ прич. мәһтәл сохтә оморијо, гог сохтә оморијо.

ОШАРА́ШИВАТЬ см. *ошарашить*

ОШАРА́ШИТЬ, ОШАРА́ШИВАТЬ гл. 1. сәхт зәрә. *Ошарашить палкой* ә чубугәво зәрә; 2. мәһтәл сохтә, гог сохтә, ә чәтини вәнкәстә.

ОШВАРТОВА́ТЬ, -СЯ см. *ошвартовать, -ся*.

ОШЕ́ЕК сущ. кәрдәни (кушт).

ОШЕ́ЙНИК сущ. кәрдәнбәнд (ә кәрдән һәјвон кировундә оморәнијо гәјиш, јә новкә һәлгәј метали).

ОШЕЛОМИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. сәхт мәһтәл сохтәнијо, мәһтијор сохтәнијо.

ОШЕЛОМИ́ТЬ, ОШЕЛОМЛЯ́ТЬ гл. сәхт мәһтәл сохтә, мәһтијор сохтә.

ОШЕЛОМЛЕ́НИЕ сущ. сәхт мәһтәл сохтәји, мәһтијор сохтәји.

ОШЕЛОМЛЯ́ЮЩИЙ см. *ошеломительный*.

ОШЕЛУДИ́ВЕТЬ см. *шелудиветь*.

ОШЕЛЬМОВА́ТЬ см. *шельмовать*.

ОШИБИ́ТЬСЯ, ОШИБА́ТЬСЯ гл. хәто сохтә, гәләт рәһо дорә, разг. әшибкә сохтә.

ОШИ́БКА сущ. хәто, гәләт, разг. әшибкә.

ОШИ́БОЧНОСТЬ нареч. хәтоји, гәләти, разг. әшибкәји.

ОШИ́БОЧНЫЙ прил. хәтоји, гәләти, разг. әшибкәји.

ОШИ́КАТЬ см. *шикать*.

ОШПА́РИТЬ, СЯ см. *шпарить, -ся*.

ОШТРАФОВА́ТЬ см. *штрафовать*.

ОШТУКАТУ́РИТЬ см. *штукатурить*.

ОШУ́ЮЮ нареч. устар. ә чәп, әз тараф ән дәс чәпи, ә чәпи тараф.

ОЩЕНИ́ТЬ гл. бала дорә, зәндә (сәк, күрк вә јәкикәһо). *Сука ощенилась тремя щенятами* гәнчуг сә бала зәнди.

ОЩЕНИ́ТЬСЯ см. *щениться*.

ОЩЕ́РИТЬ, -СЯ см. *щериться*.

ОЩЕТИ́НИТЬ, -СЯ см. *щетинить, -ся*.

ОЩИ́ПАННЫЙ прич. 1. см. *общипанный*; 2. перен. јозуг, фәгир, бәдмозол.

ОЩИПА́ТЬ, ОЩИ́ПЫВАТЬ см. *щипать*.

ОЩУ́ПАТЬ, ОЩУ́ПЫВАТЬ гл. дәсәдәс сохтә, ә дәсәво дәнишрә. II *ощупывание* сущ. дәсәдәс сохтәји, ә дәсәво дәнишрәји.

О́ЩУПЬ сущ. *на ощупь* дәс зәрәрәво, дәсә вокосундәрәво.

О́ЩУПЬЮ нареч. 1. дәс зәрәрәво, дәсә вокосундәрәво; 2. һәзүр нәбирә, кура хуно.

ОЯГНИ́ТЬСЯ см. *ягниться*

ОЯ́ЛОВЕТЬ см. *яловеть*.

П

ПА́ВА сущ. 1. дүшијә товуз (гуш); 2. разг. појистәјү такабури һистијо зән.

ПАВИА́Н сущ. павиан (ә сәк ухшәш зәрәнијо мәјму).

ПАВЛИ́Н сущ. товуз (гуш). II *павли́ний* прил. товузи, ән товуз.

ПА́ВОДОК сущ. сајл, сајлов, сајланту, кәлә овһо (әз кәлә ворушһо, јә новкә вәрфһо ћәл бирә бәгдә ә никәрәһо ов вәдәрәхширји). II *паводковый* прил. прил. сајли, сајлови; ән сајл, ән сајлов.

ПА́ДАЛИЦА сущ. зирдори (әз дор офторијо мәјвәһо).

ПА́ДАЛЬ сущ. чәндәк, ләш (ән мүрдијо ћәјвон).

ПА́ДАНЕЦ сущ. әз дор офторијо мәјвә.

ПА́ДАНИЕ, ПАДЕ́НИЕ сущ. 1. офторәји; 2. рихтә, тиһи бирәји.

ПА́ДАТЬ гл. 1. дәрәво фураморә, кәм бирә (кухү, гувотү, пәјмунәјү, һүндүријү); 2. ә јәки офторә (ә вәхт киро); 3. мүрдә; 4. һони бирә, пәс офторә; 5. офторә, ә хори дураз бирә; 6. рафтә, тиһи бирә (мүј, хов ән чүникә); 7. ә бәхшәј киникә офторә. <> *падать в обморок* сүст бирә, әз хүштә рафтә; *падать духом* әз ћәвәс офторә.

ПАДЁЖ сущ. мүрдәји (амбар) ән ћәјвонһо.

ПАДИША́Х сущ. парчоһ. II *падиша́хский* прил. парчоһи; ән парчоһ.

ПА́ДКИЙ прил. јүрә хәрәбә корһо сохтә хош оморәнијо. II *па́дкость* сущ. хәрәбә корһо сохтә хош оморәји.

ПА́ДЧЕРИЦА сущ. укәјә духтәр.

ПАЗ сущ. паз: 1. чаты, паз, сула; 2. лугони, лула ә јә чи, ә коми ки, ә пишо вәдирәморијо чикәј ән јә чијикәрә кировундәнүт.

ПА́ЗУХА сущ. ә ћәрәј синә нә ә ју вокосиријо оводуни дәријо чикә; гултуг, гәл. *Держать книгу за пазухой* китобә ә гултуг күрдә. <> *Как у Христа за пазухой (жить)* дәрд нә данүстә, ә фирәһәһвунирәво зивистә.

ПА́ИВАТЬ см. *поить.*

ПА́ИНЬКА сущ. ә коф дәнишрәнијо, әгүлмәндә ћәјил.

ПАЙ[1] сущ. бәхш (әри кор ћәрмәћ јә одоми норијо мојә). <> *На паях* ћәрмәћи; *принимать в пай* ә ћәрмәћи вәкүрдә, ћәрмәћ сохтә.

ПАЙ[2] сущ. динч, әгүлмәнд, ә коф дәнишрәкор.

ПАКЕ́Т сущ. пакет. II *паке́тик* сущ. пакетлә. II *паке́тный* прил. пакети: 1. ә пакетәво һистијо, әри пакет һистијо.

ПАКЕТИ́РОВАТЬ гл. ә пакет дәнорә, дәпучундә. II *пакети́рование* сущ. ә пакет дәнорәји, дәпучундәји.

ПАКОВА́ТЬ гл. ә пакет, ә чәјтән, ә јә гоб дәчирә (дәнорә) вә бәстә. II *пако́вочный* прил. әри дәпучундә һистијо.

ПАКО́ВКА сущ. 1. вәчи-дәчи (ә јә гоб дәчирә вә бәстәји); 2. чүһојикә дәчирә вә бәстә оморијо гоб.

ПА́КОСТИТЬ гл. 1. мурдар сохтә, чүлки сохтә, локо вәнорә; 2. хәрәб сохтә; 3. хәрәби сохтә.

ПА́КОСТНИК сущ. мурдари, хәрәби сохтәнијо, зарари зәрәнијо одоми. || *па́костница* сущ. әзини зән (духтәр).

ПА́КОСТЬ сущ. 1. мурдари, хәрәби, зарари; 2. зир-зибил; 3. нәлојигә коф, биәдәбә коф, зуноји, нәлојиги, биәдәби.

ПАКТ сущ. пакт (ә ћәрәј дәвләтһо разилуги).

ПАЛА́С сущ. ћолов. II *пала́сный* сущ. ћолови; ән ћолов.

ПАЛА́ТКА сущ. чодур, разг. палатка.

ПАЛА́ТОЧНЫЙ прил. чодури: 1. ән чодур; 2. әри чодур һистијо, ћәмәл оморәнијо; 3. ә чодур сохтә оморәнијо.

ПАЛА́Ч сущ. чәллод: 1. ћүкм мүрдәјирә вә чозә дорәјирә ә чикә овурдәнијо одоми; 2. перен. залумә одоми.

ПАЛА́ЧЕСКИЙ прил. чәллоди: 1. см. *палач*; 2. перен. һәгсүз, залум.

ПА́ЛЕВЫЙ прил. нәхүти (рәнг), ә рәнг сүмәр.

ПАЛЕ́НИЕ сущ. 1. чүх дорәји (дорә оморәји); 2. сухундәји (сухундә оморәји).

ПАЛЁНЫЙ прил. чүхдорә (чүх дорә оморијо).

ПА́ЛЕЦ сущ. әнкүшт. *Большой палец* кәлә(ји) әнкүшт; *средний палец* микләји әнкүшт. <> *Как свои пять пальцев знать* пәнч әнкүшт хүштәрә хуно шинохтә. II *пальцево́й* прил. әнкүшти: 1. ән әнкүшт; 2. ә әнкүштәво бирәнијо.

ПАЛИСА́Д то же, что *палисадник*.

ПАЛИСА́ДНИК сущ. богчә (ә пишој хунә hистијо, пәсә-пишојү бәстәјә чүклә боглә).

ПАЛИ́ТЬ[1] гл. 1. чүх дорә; 2. сухундә.

ПАЛИ́ТЬ[2], **ПАЛЬНУ́ТЬ** гл. шәндә (амбар, әз туп, туфанк).

ПА́ЛКА сущ. 1. чу, чубуг; 2. дәстәчү; 3. чурә хуно hистијо чи. II *па́лочка* сущ. сущ. чулә чүбүглә; чигинд. II *па́лочный* прил. 1. чүји, чубуги; 2. дәстәчүји.

ПА́ЛОЧКА сущ. чубуглә: 1. см. *палка*; 2. ә тәһәр бала тирлә hистијо чи, һәмикә кутәћә дузә хит; 3. ә тәһәр бала тирлә hистијо хурдәнијә чи; 4. ә хитлә ухшәш зәрәнијо, нәчоги һәмәл овудәнијо микроб.

ПАЛОЧКОВИ́ДНЫЙ прил. чүји, чубуги, ә тәһәрз чу, чубуг hистијо.

ПА́ЛТУС сущ. палтус (чәһ). II *па́лтусовый* прил. палтуси; ән палтус.

ПА́ЛЬМА сущ. палма (ә кәрмә хоријо вәроморәнијо дор). II *па́льмовый* прил. палмаји: 1. ән палма; 2. әз палма сохтә оморијо.

ПАЛЬПИ́РОВАНИЕ, ПАЛЬПА́ЦИЯ сущ. ә дәс хүштәрәво дәниширәји (нәчогә).

ПАЛЬПИ́РОВАТЬ гл. ә дәс хүштәрәво дәнишириә (нәчогә).

ПАЛЬТО́ сущ. палтун. II *пальтецо и пальтишко* сущ. палтунлә, чүклә палтун.

ПАЛЬТО́ВЫЙ прил. палтуни: 1. ән палтун, 2. әри палтун духтә вә фурухтә hистијо. *Пальтовая ткань* мол палтуни.

ПАЛЬЦЕВО́Й прил. әнкүшти: 1. ән әнкүшт; 2. ә әнкүштһо механикајиоәво hистијо).

ПА́ЛЬЧАТЫЙ прил. әнкүшти (ә әнкүшт ухшәш зәрәнијо).

ПА́ЛЬЧИК сущ. әнкүштлә. *Пальчики оближешь* әнкүштһорә мичуми.

ПА́МЯТЛИВЫЙ прил. ә јорү чи мундәнијо, хуб ә јор хүштә күрдә данүстәнијо. II *па́мятливость* сущ. ә јорү чи мундәји, хуб ә јор хүштә күрдә данүсттәји.

ПА́МЯТНИК сущ. ћәјкәл: 1. ә һүзәт ән киникә вә ән чү корһојикә норә оморијо (әри ә јо дәндә) скулптура, јә новкә вокундә оморијчи); 2. әз күһнә вәхтһо мундијо чиһој култураји.

ПА́МЯТНЫЙ прил. ә јор мундәни, әз јор нәвәдарафтәни.

ПА́МЯТОВАНИЕ сущ. ә јор күрдәји.

ПА́МЯТОВАТЬ гл. ә јор күрдә, әз јор нә вәдәшәндә.

ПА́МЯТЬ сущ. јор: 1. пишоки винирәһорә ә мәћшовој хүштә дошта вә ә мәјду вәдәшәндә данүстәји; һәмикә ә мәћшовојү дошта оморијо винирәһојү вә сохтәһојү; 2. то же, что *воспоминание*; 3. ә товунәј мүрдә hистијо (ћүрмәтүрә доштәји, ә јор дәшәндәји).

ПАНА́МА[1] сущ. панама (фирәһә шљапај ћәстили).

ПАНА́МА[2] сущ. панама (канал Панама вокундә оморәнкә әри кәлә корсохһорә вәсторәрәво сохтә оморијо ән кәлә дуллоби).

ПАНА́МСКИЙ прил. панамаји (ән Панама, ән панамајиһо, ә зувун үшү, ә зиндәкунишү, ә културашү, ә хори, ә дәвләт, ә тарих Панама hистијо; ән панамајиһо, ә Панама бирәнијорә бирәнијорә хуно).

ПАНА́МЦЫ сущ. панамајиһо (хәлг ән Америкај Латини, амбари одомиһој ән Панама. II *пана́мец* сущ. јәки әз и одомиһо; *панамка* әзини зән (духтәр).

ПАНА́ЦЕЯ сущ. дәрмуј ән һәммә дәрдһо.

ПАНБА́РХАТ сущ. мојмәхбәр.

ПАНЕ́ЛЬ сущ. панел: 1. ә гирог кучәһо әри појәдәһо рәћ, соку; 2. ә дәрәј дуворһо зәрә оморәнијо тәхтә, јә нәбукә рәнг; 2. 3. кәлә плита.

ПАНЕ́ЛЬНЫЙ прил. панели: 1. ән панел; 2. ә панеләво вокундә, сохтә оморијо.

ПА́НИКА сущ. зүлзүлә, тәрс, вәлвәлә, hој-hорој.

ПАНИКЁР сущ. hој-hоројчи, ә һәрә зүлзүлә, тәрс вәнкәстәнијо одоми. II *паникёрша* әзини зән, духтәр.

ПАНИКЁРСТВО сущ. hој-hорој дәшәндәји, ә һәрә зүлзүлә, тәрс вәнкәстәји.

ПАНИКЁРСТВОВАТЬ гл. hој-hорој дәшәндә, ә һәрә зүлзүлә, тәрс вәнкәстә.

ПАНИКОВА́ТЬ см. *паникёрствовать*.

ПАННО́ сущ. панно (ә дувор, јә новкә ә бун хунә (әз дору) кәширә оморијо шикил).

ПАНТА́Ч сущ. чојилә марал.

ПАНТЕ́РА сущ. пантера (ранкү тухә леопард).

ПАНТОКРИ́Н сущ. пантокрин (әз сүркчојилә марал ћәзүр сохтә оморијо дәрму).

ПА́НТЫ сущ. һәлә сәхт нә биријо сүркһој ән ҹојилә марал.

ПА́ПА[1] то же, что *отец*. II *па́почка, папу́ля, папу́лечка, папу́ленька, папу́ся, папу́сенька* ласк. бә, бәбәләјмә, бәбәлә, ҹон бәбә. II *папин* прил. ән бәбә һистијо.

ПА́ПА[2] сущ. па́па (кәләј ән килсәј католикһо).

ПАПА́НЯ то же, что *папа*[1]. II *папа́нюшка* уменьш.-ласк. бәбәләјмә.

ПАПА́ХА сущ. пәпәх (һүндүрә киләћ).

ПА́ПЕНЬКА сущ. устар. разг. см. *папа, отец.*

ПА́ПЕРТЬ сущ. конәј дәр ән килсә.

ПАПИРО́СА сущ. папирос.

ПАПИРО́СКА сущ. папирослә. II *папиро́сный* прил. папироси: 1. ән папирос; 2. әри папирос, әри папирос гүч сохтә һистијо.

ПАПИ́РУС сущ. папи́рус: 1. савзәј ән тропики; 2. мисраимиһо вә јә гәдимијә хәлгһојкә ә ҹикәј когоз кор сохдәтһо вәлкһој ән и савзә; 3. ә әзини вәлк нүјүстә оморијо дәсхәти. II *папи́русный* прил. папируси: 1. ән папирс; 2. әз папирус сохтә оморијо; 3. ә папирус нүјүстә оморијо.

ПА́ПКА сущ. папка. || II *папочный* прил. папкәји; ән папкә.

ПА́ПОРОТНИК сущ. гижи (савзә). *па́поротниковый* прил. гижији; ән гижи.

ПА́ПОЧКА[1] см. папа[1].

ПА́ПОЧКА[2] сущ. папкалә.

ПА́ПРИКА сущ. гирмизинә истиут.

ПАР сущ. буг. <> *Задать пару* дәһно зәрә; *с лёгким паром!* һәмишә тәмиз! II *парово́й* прил. буги: 1. ән буг; 2. ә бугәво кор сохтәнијо.

ПА́РА сущ. ҹүфт: 1. дүдү әјәки; 2. ә дү јәки күнҹүстәнүтһо; 3. зән-шүвәр, зән нә шүвәр; 2. дү донәј ән чүникә. II *па́рочка* уменьш. ҹүфтлә.

ПАРАЗИ́Т сущ. паразит: 1. ә дорун, јә нәбукә ә руј ән јә организмикә зивистә хун вә ов ән урә хурдәнијо организм (шубуҹ, кәк,шуд вә јәкикәһо). 2. ә ћисоб ән јәкикәһо зивистәнијо одоми. II *паразитский* прил. паразити; ән паразит.

ПАРАЗИТИ́РОВАТЬ гл. паразити сохтә, паразитә хуно зивистә.

ПАРАЛИЗОВА́ТЬ гл. паралиҹ сохтә, паралич бирә. *У него парализована правая рука* гул расти ән у паралиҹ бири;

ПАРАЛИ́ТИК сущ. паралиҹ биријо одоми; паралиҹ. II *паралитичка* разг. әзини зән (духтәр).

ПАРОНО́ЙЯ сущ. пароноја (нәчоги: һәмишә сојил бојил хундәји ән одоми).

ПАРАФИ́Н сущ. парафин (әз нәфт вәкирдә оморәнијо мумә хуно чи). II *парафи́новый* прил. парафини: 1. ән парафин; 2. әз парафин, ә парафинәво сохтә оморијо.

ПАРА́ША сущ. парпша (ә гәзәмот әри ә буру рафтә гоб).

ПАРАШЮ́Т сущ. парашут. || *парашю́тный* прил. парашути; ән парашут; 2. әз парашуто һәмәл оморијо.

ПАРАШЮТИ́СТ сущ. парашутчи. II *парашютистка* сущ. әзини зән (духтәр). II *парашютистский* прил. парашутчији: 1. ән парашутчи; 2. әз парашутчиһо һәмәломоријо.

ПАРЕНЁК сущ. кәдәлә, куклә, ҹојиллә, ҹојилә куклә.

ПА́РЕНИЕ сущ. 1. лош дорәји, ә буг дорәји, лош дорә оморәји, ә буг дорә оморәји; 2. ә кәрмә овәво, ә бугәво күштәји (шудһорә вә јә чиһикәһорә).

ПАРЕ́НИЕ сущ. ә һовоји кәштәји (гәнәд нәзәрә).

ПА́РЕННЫЙ прич. 1. лошдорә (лош дорә оморијо; 2. бугдорә (буг дорә оморијо; 3. ә кәрмә овово, ә бугәво күштә оморијо (шудһо вә әзиниһо).

ПА́РЕНЫЙ прил. 1. лошдорә; 2. ә бугәво дүшүндә оморијо.

ПА́РЕНЬ сущ. кәдә, кук, ҹојилә мәрд. II *паренёк* сущ. уменьш. кәдәлә, куклә.

ПАРИ́ сущ. мәрҹ, бәћс. *Держать пари* мәрҹ күрдә, бәћс бәрдә.

ПАРИ́К сущ. парик (ә ҹикәјмуј ә сәр вәнорәнүтһо гопләмә). II *парико́вый* прил. парики: 1. ән парик; 2. әри парик һәмәл оморәнијо.

ПАРИКМА́ХЕР сущ. парикмахер, доллок. II *парикма́херша* сущ. әзини зән (духтәр). || *парикма́херский* прил. парикмахери, доллоки; ән парикмахер, ән доллок.

ПАРИКМА́ХЕРСКАЯ прил. парикмахер, доллокхонә.

ПАРИ́ЛЬНЯ, ПАРИ́ЛКА сущ. бугхунә.

ПАРИ́РОВАТЬ гл. пәсәво вәкәрдундә, рад сохтә.

ПА́РИТЬ гл. 1. лош дорә, 2. буг дорә, ә бугәво дүшүндә, богомбу сохтә; 3. ә кәрмә овово, ә бугәво сухундә, күштә (шудһорә вә јә чиһојкәрә); сәхт кәрм бирә, бугәног бирә.

ПАРИ́ТЬ гл. ә һовоји кәштә (гәнәд нәзәрә); ә кәрмә

ПА́РИТЬСЯ гл. лош дорэ оморэ: 1. э буг дорэ омор; 2. разг. богомбу бирэ (э кэрмэ чикэ, jэ новкэ э голинэ оводунирэво); 3. hоворэво, э бугэво сухундэ, кӯштэ оморэ (э товунэj шудhо вэ jэ чиhojкэ).

ПАРК[1] сущ. парк (кэлэ бог, jэ новкэ коштэ оморијо вишэ э рэћhо, кӯллугhо, новурhорэво. *Разбить парк* парк дэшэндэ.

ПАРК[2] сущ. парк: 1. эри лэшкэрэ гуллуг сохтэ рэћ рафтэнијо техника кура биријо омбор; 2. эри појистэ вэ ремонт сохтэj эн рэћ рафтэнијо техника hистијо чикэ. *Трамвайный парк* парк трамваjи.

ПАРКЕ́Т сущ. паркет: 1. э хори хунэ дэчирэ оморэнијо чӯклэ тикэhoj эн сэхтэ тэхтэ; 2. эзини тэхтэhо дэчирэ (зэрэ) оморијо хори (эн хунэ).

ПАРКЕ́ТНЫЙ прил. паркети: 1. эн паркет; 2. паркет дэчирэ (зэрэ) оморијо. *Паркетный пол* паркетијэ хори (эн хунэ).

ПАРКЕ́ТЧИК сущ. паркетчи (паркет ћэзӯр сохтэнијо фэћлэ.

ПА́РКОВЫЙ прил. парки: 1. эн парк; 2. э парк hистијо.

ПАРЛА́МЕНТ сущ. парламент.

ПАРНА́Я сущ. то же, что *парильня*.

ПАРНИ́К сущ. парник (эри тэрэвэз, савзи коштэ сэрӯ дэкирдэ hистијо чикэ). II *парнико́вый* прил. парники: 1. эн парник; 2. э парник коштэ оморијо).

ПАРНИ́ШКА см. парень.

ПАРНО́Й прил. таза, кэрмэкэрм, хиник нэбириjо. *Парное мясо* таза кушт; *парное молоко* тазэ (таза дӯширэ оморијо) шир.

ПА́РНЫЙ прил. чӯфт: эри чӯникэ тоj hистијо, тоj офуррэ оморијо, гӯч (дуз) сохтэ оморијо.

ПАРОВО́З сущ. паровоз. II *парово́зный* прил. паровози; эн паровоз.

ПАРОВО́Й[1] прил. буги: 1. эн буг; 2. эри буг вэкӯрдэ вэ кура сохтэ hистијо; 3. э бугэво бирijо, дӯширijо; 4. э бугэво кор сохтэнијо; 2. эз буг ћэмэл оморијо.

ПАРОВО́Й[2] прил. э парник коштэ оморијо, э парник вэроморијо.

ПАРО́ЛЬ сущ. парол. II *паро́льный* прил. пароли: 1. эн парол; 2. эри парол hистијо.

ПАРОХО́Д сущ. пароход. II *парохо́дный* прил. пароходи, эн пароход.

ПА́РТА сущ. парт (стол ошколэjи э скамejкэрэво э jэ чикэ).

ПАРТЕ́Р сущ. партер (дэрэjи мэртэбэj эн зол э театр).

ПАРТИЗА́Н сущ. партизан. II *партиза́нка* сущ. эзини зэн (духтэр).

ПАРТИЗА́НИТЬ гл. партизани сохтэ.

ПАРТИЗА́НСКИЙ прил. партизани; эн партизанhо. *Партизанская война* дэћвоj партизани.

ПА́РТИЯ сущ. партиjа II *парти́йный* партиjаjи: 1. эн партиjа; 1. эн партиjа hистијо.

ПАРЧА́ сущ. парча (нэхӯшhojӯ э русмуhoj сӯрхи, нӯгрэjирэво вэчирэ оморијо мол эврӯшӯми).

ПАРЧЕВО́Й, ПАРЧЁВЫЙ, ПАРЧО́ВЫЙ прил. парчаjи: 1. эн парча; 2. эз парча духтэ оморијо.

ПАРША́ сущ. кэчэли (нэчоги).

ПАРШИ́ВЕТЬ гл. кэчэл бирэ.

ПАРШИ́ВЕЦ сущ. эри hичиш ћэмэл нэjовhо, хэрэбэ одоми. II *паршивка* сущ. эзини зэн (духтэр).

ПАРШИ́ВЫЙ гл. 1. кэчэл; 2. jараjи-гэлпэjи; 3. хэрэб, бэд. II *парши́вость* сущ. кэчэли.

ПАС[1] сущ. 1. пас, пэс (эз вози jэ бо пэсэво пэjистэ); 2. в знач. сказ. пэс; ћочизум, эз дэс мэ нивэров, мэ э гирог. *В этом деле я пас* э и кор мэ пэс.

ПАС[2] сущ. пас (э вози тупэ э ћэрмэћ хӯштэ дорэjи).

ПА́СЕКА сущ. ћэнкхунэ, пэтэклуг (пэтэкhoj ћэнки норэ оморијо чикэ).

ПАСЁННЫЙ прич. хорундэ оморијо.

ПА́СЕЧНИК сущ. ћэнкчи (э ћэнкhо дэнширэнијо корсох, hэмикэ ћэнк доштэнијо пдоми). || *па́сечница* сущ. эзини зэн (духтэр).

ПАСКУ́ДА сущ. 1. зунојэ зэн, гэhбэjэ зэн; 2. хэрэбэ одоми, мурларэ одоми.

ПАСКУ́ДНЫЙ прил. зуно, мурдар. II *паску́дство и паску́дность* сущ. зуноjи, мурдари.

ПА́СМУРНЫЙ прил. думонлӯ: 1. торик, булдлӯ, эз воруш хэбэр дорэнијо (эз товунэj hово); 2. перен. дӯлхурд, мэгбун.

ПАСОВА́ТЬ[1]**, СПАСОВА́ТЬ** гл. 1. пэс куфтирэ, эз возиэ гирог појистэ; 2. перен. ћочиз мундэ, ћочизи хӯштэрэ э кэрдэн вэкӯрдэ, пэсэво појистэ. *Пасовать пред трудностями* э пишоj чэтинијо ћочиз мундэ.

ПАСОВА́ТЬ[2]**, ПАСНУ́ТЬ**гл. пас дорэ, тупэ э ћэрмэћ дорэ (э футбол, волejбол вэ э jэ возиjкэhо). II *паcóвка* сущ. э дӯ-jэки дорэjи (тупэ).

ПА́СПОРТ сущ. па́спорт. II *па́спортный* прил. па́спорти; ән паспорт.

ПАСПОРТИ́СТ сущ. паспортист (паспортҺорə нүјүстәнијо одоми); II *паспорти́стка* сущ. әзини зән (духтәр).

ПА́СТА сущ. па́ста. *Зубная паста* пастај дәндүји (дәндүшури).

ПА́СТБИЩЕ сущ. савзәкәји (мол-гәрәрә хорундәнүҺо чикә).

ПА́СТВА сущ. диндорҺој ән јә килсә; һәмишә ә јә килсә бирәнүҺо одомиҺо.

ПАСТЕ́ЛЬ сущ. пастел: 1. рәнгә-бәрәнгә нәрмә карандашҺо; 2. ә әзини карандашҺорәво кәширә оморијо шикил. II *пасте́льный* прил. пастели: 1. ән пастел; 2. ә пастеләво кәширә оморијо.

ПАСТИ́ гл. хорундә (мол-гәрәрә).

ПА́СТОР сущ. пастор (кәшиш ән протестантҺо). II *па́сторский* прил. пастори; ән пастор.

ПАСТУ́Х сущ. нәхирчи, чубон. II *пастушо́к и пасту́шка* уменьш.-ласк. нәхирчилә, чубонлә.

ПАСТУ́ШЕСКИЙ прил. нәхирчији, чубони; ән нәхирчи, ән чубон.

ПАСТЬ[1] гл. 1. см. *падать*; 2. мүрдә, күштә оморә; 3. әз чум ә пәсә-пишојү бирәкорҺо офторә; ә нәкүрүмә корҺој хуштә киро әз Һүрмәт офторә, биҺүрмәт бирә. <> *Пасть духом* әз Һәвәс офторә; пәшму бирә.

ПАСТЬ[2] сущ. лә҂ә: 1. ән Һәјвон, ән чәҺ; 2. грубо прост. ән одоми.

ПА́СХА сущ. 1. Нисону (ә Һүзәт әз Мисраим вәдироморәј ән чуҺурҺо ә вәсал кировудә оморәнијо миҺид чуҺури. *Печь мацу на Пасху* гогол нисонуји сохтә (бурчундә); 2. Пасха (ә боҺоримиҺошү киро, ә Һүзәт ән зиндә бирәји Һисов ә вәсал кировудә оморәнијо миҺид христиани.

ПАСХА́ЛЬНЫЙ прил. нисонуји; ән Нисону; 2. пасхаји; ән Пасха. *Пасхальные дни* руҺзој: 1. ән Нисону; 2. ән Пасха.

ПА́СЫНОК сущ. укәјә кук.

ПАТЕ́НТ сущ. пәтәнт. || II *патентный* прил. пәтәнти; ән пәтәнт.

ПАТЕНТОВА́ТЬ гл. пәтәнт дорә.

ПАТЕФО́Н сущ. патефон. II *патефо́нный* прил. патефон; ән патефон. *Патефонная иголка* дәрзәј ән патефон.

ПА́ТОКА сущ. душоб (әз крахмол сохтә оморәнијо хәстә ширинә чи. II *паточный* прил. душоби: 1. ән душоб; 2. әз душоб, ә душобәво сохтә оморијо.

ПАТРИО́Т сущ. вәтәнпәрәст (вәтән хүштәрә хостәнијо одоми). II *патрио́тка* әзини зән (духтәр).

ПАТРО́Н[1] сущ. патрон. II *патро́нный* прил. патрони: 1. ән патрон; 2. патрон вәдәшәндәнијо, әри патрон вәдәшәндә Һистијо. *Патро́нный завод* завод патрони.

ПАТРО́Н[2] сущ. патрон: 1. разг. сәҺиб ән идорә, ән фирма; 2. әри одмиҺо сәҺиби сохтәкор. II *патро́несса* сущ. әзини зән (духтәр).

ПАТРОНТА́Ш сущ. патрондаш (гоб патрони). II *патронта́шный* прил. патрондаши; ән патрондаш.

ПА́ТРУБОК сущ. луләлә (әри газә, овә, бугә әз луләҺо ә јә тарафикә фирсорә чүклә лүләлә).

ПАТРУ́ЛЬ сущ. патрул, дәстәј патрули, ә јә чикә кәштә-кәштә гәрәвули кәширәнијо дәстә.

ПАТРУ́ЛЬНЫЙ I сущ. ә дәстәј патрули дәријо одоми; II прил. 1. патрули; 2. ән патрул.

ПА́УЗА сущ. па́уза, Һәрә. II *па́узный* прил. па́узаји, Һәрәји; ән пауза, ән Һәрә.

ПАУ́К сущ. 1. бүҺүлү; разг. пәләнк; 2. залум, хунхур.

ПАУТИ́НА сущ. лулај пәләнк (ән бүҺүлү).

ПАФ межд. парт (сәс ән туфанк, ән тапинчә).

ПАХ сущ. Һәрәј дүлүнки (әз шүгәм дәрә Һистијо, ә Һәрәј заниҺо дәријо чикә).

ПАХА́НИЕ сущ. рундәји, рундә оморәји.

ПА́ХАНЫЙ прил. рундә, рундә оморијо (хори). *Паханая земля* рундә хори.

ПА́ХАРЬ сущ. ранчбәр (хори рундәкор). II *па́харский* прил. ранчбәри; н ранчбәр.

ПАХА́ТЬ гл. 1. рундә (хорирә); 2. перен. амбар сохтә, амбар кор сохтә. II *вспа́шка* см. *пахание*. II *пахо́тный* прил. рундәни; әри рундә Һәмәл оморәнијо.

ПА́ХНУТЬ гл. бүј (рәҺо) дорә, бүј оморә. *Пахнет сеном* бүј ән хүшкә савзә әдәј оморә. <> *пахнет ссорой* бүј чәнк әдәј оморә.

ПА́ХТА сущ. дуг (әз гәтуг кәрә вәкүрдә бәгдә мундәнијо чи).

ПАХТА́ЛКА сущ. ниҺрә.

ПАХТА́НЬЕ сущ. 1. шовундәји (әри әз гәтуг вә гәјмог рүгән вәкүрдә); 2. то же, что *пахта*.

ПА́ХТАТЬ гл. шовундә (әри әз гәтуг вә гәјмог рүгән вәкүрдә).

ПАХУ́ЧИЙ прил. бујлү, бүј рәҺо дорәнијо, әз јү бүј оморәнијо (ә товунәј хубә бүј). || *пахучесть* сущ. бујлүји, бүј рәҺо дорәји.

ПАЦА́Н сущ. ҳəјил наринə, кəдə. II *пацанёнок* уменьш. ҳəјиллəј наринə, кəдəлə;

ПАЦА́НКА сущ. прост. ҳəјил дəлинə, духтəрлə.

ПАЦИЕ́НТ сущ. бимор, нəчог (ə јон духтир оморијо). II *пацие́нтка* əзини зəн (духтəр).

ПА́ЧКА сущ. почкə. *Пачка папирос* почкəј папирос, јə почкə папирос. II *па́чечный* прил. почкəји: 1. ən почкə; 2. ə почкəрəво ҳистијо.

ПА́ЧКАТЬ гл. чүлки, локоји сохтə. <> *Пачкать доброе имя, репутацию* (чью-нибудь) хубə нумүрə локолү сохтə, биобур сохтə, бəднум сохтə. II *вы́пачкать, запа́чкать, испа́чкать, напачкать* см. *пачкать.*

ПА́ЧКАТЬСЯ гл. 1. сəр-тəн хүштəрə чүлки, локоји сохтə; 2. чүлки бирə, локоји бирə. II *вы́пачкаться, запа́чкаться, напа́чкаться* см. *па́чкаться.*

ПАЧКУ́Н сущ. чүникəрə чүлки сохтəнијо, хəрəб сохтəнијо одоми. II *пачку́нья* əзини зəн (духтəр).

ПА́ШНЯ сущ. рундə оморијо хори (тала).

ПАЯ́ЛЬНИК сущ. əри лиһим зəрə ҳистијо карасти.

ПАЯ́ЛЬЩИК сущ. лиһим зəрəнијо фəһлə, сəниһəткор. II *пая́льщица* сущ. əзини зəн (духтəр).

ПАЯ́ТЬ гл. лиһим зəрə. II *пая́ние* сущ. лиһим зəрəји.

ПЕВА́ТЬ см. *петь.*

ПЕВЕ́Ц сущ. мəһəнихун: 1. мəһəни хундəнијо одоми; 2. киникəрə тəһəриф дорəнијо одоми (шоир); 3. мəһəни хундə данүстəнијо, јүрə мəһəни хундə хош оморəнијо одоми. II *певи́ца* əзини зəн (духтəр).

ПЕ́ВЧИЙ[1] прил. хундəнијо (мəһəни). *Певчие птицы* хундəнијо гушһо.

ПЕ́ВЧИЙ[2] сущ. ə хор хундəнијо одоми.

ПЕ́ГИЙ прил. ала, рəнгəбəрəнг, холхоли (əз товунəј рəнг ҳəјвонһо вə мүрг һо).

ПЕДАГО́Г сущ. педагог (мəһлүм). II *педагоги́ческий* прил. педагоги; ən педагог.

ПЕДАГО́ГИКА сущ. педагогика (ҳилм). II *педагоги́ческий* прил. педагогикаји; ən педагогика.

ПЕДА́ЛЬ сущ. педал. II *педа́льный* прил. педали: 1. ən педал; 2. ə педалəво ҳистијо.

ПЕДА́НТ сущ. педант, музи, хүрдəчи. II *педантка* əзини зəн, духтəр.

ПЕДИА́ТР сущ. педиатр (духтир ҳəјили).

ПЕДИА́ТРИЯ сущ. педиатрија (кору организм, нəчогиһој ҳəјилһорə вəмухтə вə иһорə хубсохтə ҳистијо бəхш ən медисина). II *педиатри́ческий* прил. педиатријаји; ən педиатрија.

ПЕДИКЮ́Р сущ. педикүр (нəхүһој појһорə гуллуг сохтəји вə дүкəнəкһорə бурраји). II *педикю́рный* прил. педикүри: 1. ən педикүр; 2. əри педикүр сохтə ҳистијо.

ПЕДИКЮ́РША сущ. педикүрчи (педүкүр сохтəнијо зəн, духтəр).

ПЕКА́РНЫЙ прил. нунбурчуни: 1. ən нунбурчундəји; 2. əри нунбурчундə ҳистијо.

ПЕКА́РНЯ сущ. нун бурчундəнүтһо чикə.

ПЕ́КАРЬ сущ. нунбурчу (нун бурчундəнијо одоми). II *пе́карский* прил. нунбурчуји; ən нунбурчу.

ПЕ́КЛО сущ. 1. кеһином, аташ ən кеһином; 2. сəхтə кəрми, аташ.

ПЕЛЕНА́ТЬ гл. дəпучундə, гиндог сохтə (ҳəјилə).

ПЕЛЕНА́ШКА сущ. соворə ҳəјил.

ПЕЛЁНКА сущ. 1. гобоји; 2. дəскирə. II *пелёночный* прил. гобојији, дəскирəји: 1. ən гобоји (ən дəскирə); 2. əри гобоји (əри дəскирə) ҳистијо.

ПЕЛЬМЕ́НИ сущ. дүшбара. II *пельме́шки* уменьш. дүшбаралə. II *пельме́нный* прил. дүшбарəји: 1. ən дүшбара; 2. əри дүшбарə сохтə ҳистијо.

ПЕЛЬМЕ́ННАЯ сущ. дүшбарахунə (дүшбара сохтəнүтһо вə дорəнүтһо чикə).

ПЕ́НА сущ. кəф.

ПЕНЁК сущ. кутуклə.

ПЕ́НИЕ сущ. хундəји (мəһəни).

ПЕ́НИСТЫЙ прил. кəфи; кəф ҳəмəл овурдəнијо.

ПЕ́НИТЬ гл. кəфи сохтə (кəф ҳəмəл овурдə).

ПЕ́НИТЬСЯ гл. кəфи бирə, ə кəфəво дəпүчирə.

ПЕНИЦИЛЛИ́Н сущ. пенисилин (дəрму). II *пеницилли́новый* прил. пенисилини; ən пенисилин.

ПЕНСИОНЕ́Р сущ. пенсионер, пенсијачи (пенсија вəкүрдəнијо одоми). II *пенсионе́рка* əзини зəн. II *пенсионе́рский* прил. пенсионери; ən пенсионер.

ПЕ́НСИЯ сущ. пенсија. *Выйти на пенсию* ə пенсија вədарафтə. II *пенси́онный* прил. пенсијаји; ən пенсија.

ПЕНЬ сущ. кутук: 1. ə чычһорəво ə хори дəмундијо бəхш ən бурра оморијо, јə новкə мушар зəрə оморијо дор; 2. кəјə одоми, матə одоми. *Стать в пень* мат бирə. II *пенёк и пенё-*

чек уменьш. кутуклэ. II *пенный* прил. кутуки; эн кутук.

ПЕНЬКА́ сущ. раса, русму (эз лиф эн гэлэмтум).

ПЕНЯ́ТЬ гл. ӈовункор сохтэ, тэхсир винирэ (э киникэ), э сэрӯ вэшэндэ.

ПЕ́ПЕЛ сущ. хокистэр. *Обратить в пепел* э хокистэр чарундэ (сухундэ); *обратиться в пепел* э хокистэр чарустэ (сухтэ); *сыпать пеплом главу* э сэр хокистэр вэнорэ (э овул дэрафтэ). II *пе́пельный* прил. хокистэри: 1. эн хокистэр; 2. э рэнг хокистэр ӈистијо. II *пе́пловый* прил. хокистэри: 1. эз хокистэр ӈэмэл оморијо; 2. то же, что *пе́пельный*.

ПЕПЕЛИ́ЩЕ то же, что *пожарище*.

ПЕ́ПЕЛЬНИЦА сущ. эри хокистэр вэ гут эн папиросэ (сигаретэ) дэкундэ бӯлмэлэ.

ПЕ́ПЕЛЬНЫЙ прил. хокистэри: 1. эн хокистэр; 2. эз хокистэр ӈэмэл оморијо; 3. э рэнг хокистэр ӈистијо.

ПЕРВА́Ч сущ. сэров (шороб, эрэги, орд кэширэнкэ вэкирдэ оморэнијо сӯфтэји чи).

ПЕРВЕ́ЙШИЙ прил. эн јэкимӯн, эн хуб, эн кэрэки.

ПЕ́РВЕНЕЦ сущ. 1. бӯхрэји (јэкимӯн, кэлэји ӈэјил эн хунэ); 2. сӯфтэји (у, коми ки јэкимӯн вэди бири, офуррэ омори).

ПЕ́РВЕНСТВО сущ. јэкимӯни: 1. э чӯ корикэ киро јэкимӯн (э јэкимӯн чикэ) бирэји; 2. эри јэкимӯн чикэрэ вэкирдэ бэӈс.

ПЕ́РВЕНСТВОВАТЬ гл. јэкимӯн бирэ, јэкимӯн чикэрэ кӯрдэ, эз ӈэммэ зијод бирэ.

ПЕРВИ́НКА сущ. сӯфтэји, јэкимӯн ӈистијо чи, нӯкбэӈэр.

ПЕРВИ́ЧНЫЙ прил. сӯфтэји, јэкимӯн.

ПЕРВОКЛА́ССНИК сущ. тэлмид эн јэкимӯн клас. II *первоклассница* эзини духтэр.

ПЕРВОКУ́РСНИК сущ. тэлмид, тэлэбэј эн јэкимӯн курс. II *первоку́рсница* эзини духтэр.

ПЕ́РВО-НА́ПЕРВО нареч. эз ӈэр чи пишо, эз сэр-сӯфтэ.

ПЕРВОНАЧА́ЛЬНО нареч. сӯфтэ, ӈэвэл, эн ӈэвэл, эз сэр сӯфтэ, јэкимӯн.

ПЕРВОНАЧА́ЛЬНЫЙ прил. сӯфтэји, ӈэвэли: 1эз ӈэммэ пишотэ бирijо; 2. сэр, ӈэвэл эн чӯникэ ӈистијо.

ПЕРВОРО́ДНЫЙ прил. бӯхрэји (јэкимӯн бирijо).

ПЕРВОРОДЯ́ЩАЯ прил. јэкимӯн бо зэндијо зэн.

ПЕРВОТЁЛКА сущ. јэкимӯн бо зэндијо ков.

ПЕ́РВЫЙ јэкимӯн: 1. сущ. 1) у, коми ки эз ӈэммэ пишо појисти; 2) у, коми ки, нумӯ пишотэ кӯрдэ омори; 3)у, коми ки эз ӈэммэ хуби; 2. прил. 1) сӯфтэји, ӈэвэли; 2) эн хуб; 3) ӈэвэл нэ бирijо, тазалэ бирijо; таза, нӯкбоӈор; 4) э чӯјикэ киро эз ӈэммэ хуб ӈистијо; 5) нэкуми бирijо, раст оморijо.

ПЕРГА́МЕНТ сущ. пергамент: 1. э гэдимиӈо (тэјтэ когоз вэдироморэ) эри хэт нӯјӯстэ кор бирijо пуст эн кусэлэ; 2. э эзини материап нӯјӯстэ оморijо дэсхэти; 3. нэми вэ рӯгэнэ рэӈо нэс дорэнијо когоз. II *перга́ментный* прил. пергаменти: 1. эн пергамент; 2. эз пергамент сохтэ оморijо.

ПЕРЕАДРЕСОВА́ТЬ, ПЕРЕАДРЕСО́ВЫВАТЬ гл. адресӯрэ дэкиш сохтэ, э јэ адресикэ фирсорэ. II *переадресова́ние и переадресо́вка* сущ. адресӯрэ дэкиш сохтэји, э јэ адресикэ фирсорэји.

ПЕРЕБАЗИ́РОВАТЬ гл. э таза кировундэ чӯникэрэ.

ПЕРЕБАЗИ́РОВАТЬСЯ гл. э таза, э тазэ чикэ кироштэ

ПЕРЕБА́РЩИВАТЬ см. *переборщить*.

ПЕРЕБЕЖА́ТЬ, ПЕРЕБЕГА́ТЬ гл. 1. вирих-вирих чӯ чојикэрэ кироштэ; 2. вирих-вирих чикэј хӯштэрэ дэкиш сохтэ; 3. э тараф дӯшмэ кироштэ. II сущ. вирих-вирих чӯ чојикэрэрэ кироштэји.

ПЕРЕБЕ́ЖЧИК сущ. э тараф дӯшмэ кироштијо одоми, хоӈин; II *перебе́жчица* эзини зэн (духтэр).

ПЕРЕБЕСИ́ТЬСЯ гл. 1. ӈоси, кэӈэз бирэ (эз товунэј амбарӈо). *Все словно перебесились* эммэ ӈкујкэ кэӈэз бирэбирӯт; 2. эз мэӈносүзэ, гэтмэгэришэ зиндэкуни бэгдэ динч бирэ, эгӯлмэнд бирэ.

ПЕРЕБИВА́ТЬСЯ[1] гл. бурра, појистэ, бурра-бурра бирэ (эз товунэј ритм, сэс, рафтэји эн чӯникэ). *Разговор перебивается* ихтилот эдэј бурра оморэ; 2.

ПЕРЕБИВА́ТЬСЯ[2] см. *перебиться*.

ПЕРЕБИРА́ТЬ[1] гл. бини-вэки сохтэ (зу-зу, энкӯштӈо вэ поj ӈорэ).

ПЕРЕБИРА́ТЬ[2], **-СЯ** см. *перебрать, -ся*.

ПЕРЕБИ́ТЬ[1], **ПЕРЕБИВА́ТЬ** гл. 1. кӯштэ амбарӈорэ; 2. хурд сохтэ амбарэ чиӈорэ; 3. таза руј кэширэ; 4. дуборэ куфтэ.

ПЕРЕБИ́ТЬ[2], **ПЕРЕБИВА́ТЬ** гл. 1. кофкиникэрэ бурра; 2. кӯштэ, хэрэб сохтэ. *Пере-*

бить аппетит иштоhojγрə кγштə; 3. əз jəкти тапарундə, jəкикəрə нə дорə.

ПЕРЕБИ́ТЬСЯ[1] гл. хγрд бирə (əз товунəj амбарə чиhо.

ПЕРЕБИ́ТЬСЯ[2], **ПЕРЕБИВА́ТЬСЯ** гл. 1. əз сəр сохтə (jə вəхт ə чəтинирəво зивистə); 2. см. *обойтись* 3.

ПЕРЕБО́Й сущ. хуб кор нə сохтəji, hарə дорəji. II *перебо́йный* прил. хуб кор нəс сохтəнijо, hарə дорəнijо.

ПЕРЕБОЛЕ́ТЬ гл. 1. амбарə нəчогиhо кировундə; 2. чγ нəчогиникə кировундə; 3. перен. чγ чəтининикəрə əз сəр сохтə, ə həвəли hол хγштə вəкəштə.

ПЕРЕБО́РЩИК сущ. дивих сохтəнijо, вичирəнijо фəhлə. II *перебо́рщица* əзини зəн (духтəр).

ПЕРЕБОРЩИ́ТЬ, ПЕРЕБА́РЩИВАТЬ гл. əз виhтə вəдарафтə, шитijγрə вəдəшəндə.

ПЕРЕБРА́НИВАТЬСЯ гл. разг. ə чəнк кγрдəнки дγ jəкирə вəшмəрдə, нифри сохтə.

ПЕРЕБРА́НКА сущ. нифри-гəргγш (чəнк кγрдəнкə)

ПЕРЕБРА́ТЬ, ПЕРЕБИРА́ТЬ гл.1. əз кəрəк hистијо амбар вəкγрдə; 2. амбар хурдə (əрəги-шоробə); 3. jəки-jəки, пəс пəсə jəки ə ə чγникə дəс зəрə; 4. jəки-jəки вичирə; 5. вəчарундə тазə вəчирə; 6. кəм-кəм, бəхш-бəхш вəчирə.

ПЕРЕБРА́ТЬСЯ, ПЕРЕБИРА́ТЬСЯ гл. кирошто: 1. əз чγчojикə, əз сəр чγникə. *Перебраться через ручей* əз никəрəлə кирошто; 2. əз jə чикə ə jə чикəjкə. *Перебраться на новую квартиру* ə таза хунə кирошто.

ПЕРЕБРОДИ́ТЬ гл. туршов сожто. *Тесто перебродило* хəми туршов бири.

ПЕРЕБРОСА́ТЬ, ПЕРЕБРА́СЫВАТЬ гл. həммəрə шəндə (пəс пəсə jəки ə jə чəнд бо, ə чγчojикə).

ПЕРЕБРО́СИТЬ, ПЕРЕБРА́СЫВАТЬ гл. 1. əз сəр киникə, чγникə, jə новкə əз чγникə дуртə шəндə; 2. кəширə, кировундə (кγрпи); 3. киникəрə, чγникəрə ə чγчojкə фирсорə.

ПЕРЕБРО́СИТЬСЯ, ПЕРЕБРА́СЫВАТЬСЯ гл. 1. зу чикəj хγштəрə дəкиш сохтə; 2. лов бирə, ə jə чикəjкə кирошто; 3. разг. ə сəр дγ jəки шəндə чγникəрə.

ПЕРЕБУДИ́ТЬ гл. əммəрə хəбəр сохтə (əз хов).

ПЕРЕБЫВА́ТЬ гл. бирə (ə амбарə чикəhо бирə вə амбрhо). *Перебывать у всех знакомых* ə jон ən həммə тонишhо бирə; *на выставке перебывало немало людей* ə виставкə кəмə одоми нə бу.

ПЕРЕВА́Л сущ. сарə кунəji (ə чəркəдогhо ən сарəчикə); əз инчикə кирошто̀нијо рəh.

ПЕРЕВАЛИ́ТЬ, ПЕРЕВА́ЛИВАТЬ гл.1. кировундə (əз сəр чγникə); 2. бəрдə (əз jə чикə ə jəчикəjжə; 3. кирошто (əз сəр дог); 4. ə hарə молə, шəлəрə əз jə чи ə jə чиhикə (мошин, hарəбə, həсб) вəнорə.

ПЕРЕВАЛЯ́ТЬ, ПЕРЕВА́ЛИВАТЬ гл. 1. Кирə, чγрə вəнкəстə, вəчарундə (амбарhорə); 2. разг. чарундə (əз jə тараф, ə jə тарафикə).

ПЕРЕВА́Р сущ. əз гəдəр амбар дγширијо чи.

ПЕРЕВАРИ́МЫЙ прич. həл бирijо, həл бирəнijо (əз товунəj хурдə оморијо чи).

ПЕРЕВА́РИТЬ, ПЕРЕВА́РИВАТЬ гл. 1. дγборə дγшундə; 2. əз гəдəр амбар дγшундə, хəрəб сохдə. II *перева́ривание* сущ. 1. дγборə дγшундəji; 2. əз гəдəр амбар дγшундəji, хəрəб сохдəji.

ПЕРЕВАРИ́ТЬСЯ, ПЕРЕВА́РИВАТЬСЯ гл. 1. əз амбар дγширə хəрəб бирə; 2. həл бирə (əз товунəj хурдə оморијо чи).

ПЕРЕВЕ́ДАТЬСЯ, ПЕРЕВЕ́ДЫВАТЬСЯ гл. гəhр (həjф) хγштəрə вəдəшəндə.

ПЕРЕВЕЗТИ́, ПЕРЕВОЗИ́ТЬ гл. ə чγникə вəнорə: 1. бəрдə, jə новкə овурдə, чикəjγрə дəкиш сохтə; 2. əз jə чикə, ə jə кикəjкə расундə. II *перево́з и перево́зка* сущ. ə чγникə вəнорə бəрдəji, jə новкə овурдəji, чикəjγрə дəкиш сохтəji. II *перево́зочный* прил. əри ə чγникə вəнорə бəрдə, jə новкə овурдə hистијо.

ПЕРЕВЕРНУ́ТЬ, ПЕРЕВЁРТЫВАТЬ гл. 1. чарундə; 2. вəчарундə; 3. гəриш-мəтил сохтə, зир-зəвəр сохтə.

ПЕРЕВЕРНУ́ТЬСЯ, ПЕРЕВЁРТЫВАТЬСЯ гл. 1. чарустə; 2. вəчарустəə; 3. гəриш-мəтил бирə (сохтə оморə), зир-зəвəр бирə (сохтə оморə).

ПЕРЕВЕРТЕ́ТЬ, ПЕРЕВЁРТЫВАТЬ гл. дγборə чəрх доə кировундə.

ПЕРЕВЁРНУТЫЙ прич. 1. чарустијо, чарундə оморијо; 2. вəчарустијо; 3. килбəкил бирijо, зир-зəвəр бирijо, сохтə оморијо.

ПЕРЕВЁРТЫШ сущ. дγркујə одоми.

ПЕРЕВЕ́СИТЬ[1] гл. дγборə пəjмундə; 2. кγрγндтə бирə əз киникə, чγникə; 3. перен. hγрмəтлγтə, гимəтлγтə бирə.

ПЕРЕВЕ́СИТЬ[2] гл. ə jə чикəjкə дулулу сохтə.

ПЕРЕВЕ́СИТЬСЯ гл. əз чγникə дулулу бирə, сохтə оморə.

ПЕРЕВЕСТИ́[1], **ПЕРЕВОДИ́ТЬ**[1] гл. кировундэ: 1. әз гәд, әз сәр чүникә; 2. әз jә чикә ә jә чикәjкә; 3. фирсорә (әз товунәj пул); 3. ә jә зувуникә чарундэ; 4. ә jә корикә. <> *не переводя дыхания* нәфәс кәширә, ә jә бо; *перевести дух, дыхание*: 1) нәфәс кәширә, рәһәт нәфәс кәширә; 2) рәһәти сохтә.

ПЕРЕВЕСТИ́[2], **ПЕРЕВОДИ́ТЬ**[2] гл. 1. күштә, ә әхирү вәдарафтә; 2. ә нәһәги хәрч сохтә.

ПЕРЕВЕ́ШАТЬ[1], **ПЕРЕВЕ́ШИВАТЬ** гл. кәширә, пәjмундэ (һәммәрә, jә новкә амбарә чиһорә). II *перевéшивание* сущ. кәширәjи, пәjмундәjи (һәммәрә, jә новкә амбарә чиһорә).

ПЕРЕВЕ́ШАТЬ[2] гл. 1. разг. ә горинә вәкәширә (амбарһорә); 1. дулулу сохтә (һәммәрә, jә новкә амбарә чиһорә).

ПЕРЕВЕ́ШИВАТЬ[1,2], **СЯ** см. *перевесить*[1,2]*-ся и перевешать*[1].

ПЕРЕВИДА́ТЬ сл. амбарә корһо, чиһо винирә, ә сәрү амбарә корһо оморә.

ПЕРЕВИРА́ТЬ гл. см. *переврать*.

ПЕРЕВИ́ТЬ, ПЕРЕВИВА́ТЬ гл. дүборә бофтә.

ПЕРЕВИ́ТЬСЯ, ПЕРЕВИВА́ТЬСЯ гл. вәпүчирә. *Лианы перевились друг с другом* сәрмәшүгһо дү ә jәки вәпүчирәт.

ПЕРЕВО́Д сущ. 1. см. *перевести*[1], *-сь*[1]; 2. Тәрчүмә (әз jә зувун, ә jә зувуникә чарундэ оморијо текст); 3. пул фирсорәjи (ә почтәво, ә телеграмәво, әз бонк).

ПЕРЕВО́Д сущ. 1. см. *перевести*[1]

ПЕРЕВОДИ́ТЬ[1,2]**,-СЯ**[1,2] см. *перевести*[1,2], *-сь*[1,2].

ПЕРЕВО́ДЧИК сущ. тәрчүмәчи (әз jә зувун ә jә зувуникә чарундәнијо одоми). || *перево́дчица* әзини зән (духтәр).

ПЕРЕВОЗИ́ТЬ гл. 1. см. *перевезти*; 2. ә чүникә вәнорә кәм-кәм һәммәрә, jә новкә амбарирә бәрдә (әз jә чикә, ә jә чикәjкә).

ПЕРЕВО́ЗКА сущ. бәр-бијор (ә чүникәрәво, ә чүникә вәнорә).

ПЕРЕВО́ЗЧИК сущ. 1. кррү ә никәрә ә лодкарәво, ә паромәво одоми, jә новкә чи-чәм кировундэ һистијо одоми; 2. корү шәлә фирсорә, jә новкә бәр-бијор сохтә һистијо одоми, jә новкә идорә.

ПЕРЕВО́ЗЧИЦА сущ. см. *перевозчик* әзини зән (духтәр).

ПЕРЕВОЛНОВА́ТЬ то же, что *перетревожить*.

ПЕРЕВОЛНОВА́ТЬСЯ гл. хәләлуши кәширә (хурдә), сәхт дүләпәсә бирә.

ПЕРЕВОПЛОТИ́ТЬ, ПЕРЕВОПЛОЩА́ТЬ гл. ә jә чикәjкә бурбундэ.

ПЕРЕВОПЛОТИ́ТЬСЯ, ПЕРЕВОПЛОЩА́ТЬ гл. ә jә чикәjкә бурбундэ оморә.

ПЕРЕВОПЛОЩЕ́НИЕ сущ. ә jә чикәjкә бурбундәjи (бурбундэ оморәjи).

ПЕРЕВОРА́ЧИВАТЬ, -СЯ см. *перевернуть, ся*.

ПЕРЕВОРО́Т гл. 1. вәчарустәjи; 2. дәкишуки; 3. чарустәjи.

ПЕРЕВОРОШИ́ТЬ, ПЕРЕВОРА́ШИВАТЬ гл. 1. гәриш сохтә; 2. пәс-пәс сохтә, гәришмәтил сохтә.

ПЕРЕВОСПИТА́ТЬ, ПЕРЕВОСПИ́ТЫВАТЬ гл. jә чирojкә тәрбијә дорә, әз сәр тәрбијә дорә. II *перевоспита́ние* сущ. jә чирojкә тәрбијә дорәjи, әз сәр тәрбијә дорәjи.

ПЕРЕВРА́ТЬ, ПЕРЕВИРА́ТЬ гл.1. дурку куфтирә, чүникәрә һистијорә хуно нә куфтирә.

ПЕРЕВЫ́БРАТЬ, ПЕРЕВЫБИРА́ТЬ гл. дүборә вичирә.

ПЕРЕВЫ́ПОЛНИТЬ, ПЕРЕВЫ́ПОЛНЯТЬ гл. ә зијодирәво ә чикә овурдә (сохтә). II *перевыполне́ние* сущ. ә зијодирәво ә чикә овурдәjи (сохтәjи).

ПЕРЕВЯ́ЗАТЬ, ПЕРЕВЯ́ЗЫВАТЬ гл. бәстә: 1. әз һәр тараф; 2. һәммәрә, амбариһорә; 3. jарарә, дорд дорәнијо чикәрә; 4. дүборә. II *перевя́зывание* сущ. бәстәjи чүрә ә чүникәрәво.

ПЕРЕВЯ́ЗОЧНАЯ сущ. ә болнисәһо, ә духтирхунәһо әри jарahорә бәстә чикә.

ПЕРЕГИ́Б сущ. гәди (гәд бириjо чикәj ән чүникә).

ПЕРЕГИБА́ТЬ, -СЯ см. *перегнуть, -ся*. II *перегиба́ние* сущ. шәфт сохтәjи (бирәjи), гәд сохтәjи (бирәjи), шәфт сохтә оморәjи, гәд сохтә оморәjи.

ПЕРЕГЛА́ДИТЬ, ПЕРЕГЛА́ЖИВАТЬ гл. дүборә, jә новкә амбар уту зәрә.

ПЕРЕГНА́ТЬ, ПЕРЕГОНЯ́ТЬгл. 1. кирошtә, әз киникә ә пишо офторә; 2. бәрдә, кироундэ (әк jә чикә ә jә чикәjкә. *Перегнать автомобиль в другой город* мошинә ә jә шәһәрикә бәрдә; 3. кәширә (ә кәрм вәровундәрәво әз jә чи jә чиһojкәрә чиро сохтә).

ПЕРЕГНИ́ТЬ, ПЕРЕГНИВА́ТЬ гл. сухтә, сәлт пысырә.

ПЕРЕГНОИ́ТЬ, ПЕРЕГНА́ИВАТЬ гл. пысырә (битәв).

ПЕРЕГНУ́ТЫЙ прич. 1. шәфт биријо (сохтә оморијо); 2. гәд биријо (сохтә оморијо).

ПЕРЕГНУ́ТЬ гл. 1. шәфт сохтә; 2. гәд сохтә.

ПЕРЕГНУ́ТЬСЯ гл. 1. шәфт бирә (сохтә оморә); 2. гәд бирә (сохтә оморә); 3. гәд бирә дулулу бирә.

ПЕРЕГОВОРИ́ТЬ, ПЕРЕГОВА́РИВАТЬ гл. 1. коф сохтә (ә киникәрәво); 2. јәкикәһорә кофсохтә нә һиштә (ә кәлә-кәлә вә амбар кофсохтәрәво).

ПЕРЕГОВО́РНЫЙ прил. әри коф сохтә һистијо.

ПЕРЕГОВО́РЩИК сущ. әлчи (әри кофсохтә оморијо одоми).

ПЕРЕГОРЕ́ТЬ, ПЕРЕГОРА́ТЬ гл. 1. сухтә: 1)вәрастә; 2)хәрәб бирә; 3)ә хокистәр чарустә; 2. хүшк бирә, гугуз бирә; 3. пысырә. II *перегора́ние* сущ. сухтәји: 1. вәрастәји; 2. хәрәб бирәји; 3. ә хокистәр чарустәји.

ПЕРЕГОРОДИ́ТЬ, ПЕРЕГОРА́ЖИВАТЬ гл. һәрәјүрә буррә (ә һәрәчи норәрәво ә бәхшһо чиро сохтә). II *перегора́живание* сущ. һәрәјүрә буррәји.

ПЕРЕГОРО́ДКА сущ. һәрә: 1. чүчојикәрә ә бәхшһо чиро сохтәнијо субукә дувор; 2. перен. јәкирә әз јәкикә чиро сохтәнијо чи.

ПЕРЕГРЕ́ТЫЙ I прич. амбар, сәхт кәрм сохтә (вәровундә) оморијо. II прил. товустә, сәхтә кәрм.

ПЕРЕГРЕ́ТЬ ПЕРЕГРЕВА́ТЬ гл. товундә; амбар, сәхт кәрм сохтә (вәровундә). II *перегрева́ние* сущ. товундәји; амбар, сәхт кәрм сохтәји.

ПЕРЕГРЕ́ТЬСЯ ПЕРЕГРЕВА́ТЬСЯ гл. 1. товустә, сәхтә кәрм бирә (вәроморә); 2. товундә оморә, сәхт кәрм сохтә оморә. II *перегрева́ние* сущ. товустә, сәхтә кәрм бирәји, сохтә оморәји.

ПЕРЕГРУЗИ́ТЬ, ПЕРЕГРУЖА́ТЬ гл. 1. шәләрә, борә әз јә чикә ә јә чикәјкә вәнорә; 2. әз гәдәр зијод шәлә, бор вәнорә; 3. перен. пур сохтә, курунд сохтә.

ПЕРЕГРУ́ЗКА сущ. 1. шәләрә, борә әз јә чикә ә јә чикәјкә вәнорәји;; 2. әз гәдәр зијод шәлә, бор вәнорәји; 3. амбарә кор, сәрү ә кор амбар гәриш бирәји; 4. әз хори вәхүштәнкә вә нүштәнкә ә пар зәрәнијо апаратһо офторәнијо зијодијә куч.

ПЕРЕГРЫ́ЗТЬ, ПЕРЕГРЫЗА́ТЬ гл.1. чавустә; 2. ә дәндүрәвр кәндә, ә дәндүрәво хүрд сохтә; 3. дәндү дәшәндә, һәнч вәкүрдә (һәммәрә).

ПЕРЕГРЫ́ЗТЬСЯ, ПЕРЕГРЫЗА́ТЬСЯ гл. һәнчәһәнч бирә: 1. разг. дү јәкирә һәнч вәкирдә (әз товунәј һәјвонһо); 2. чәнк күрдә, дү јфкирә вәшмәрдә.

ПЕРЕГУБИ́ТЬ гл. һәммәрә күштә, тәләф сохтә.

ПЕ́РЕД пред. 1. ә пишојү, ә гәншәрү. *Перед домом* ә пишој хунә, *передо мной* ә пишој мә; *я и перед вами виноват* мә ә пиој ишмуш хәчәләтүм; 2. киро, ә јонү. *Ваша коллекция ничто перед моей* колексијашму ә коллксијај мә киро һичиш нисти; *перед ним все низкорослы* ә јон ән у һәммә чүклә (кудәк вәдини; 3. пишо, һәвәл. *Умыться перед едой* әз чи хурдә пишо дәс-руј шуштә.

ПЕРЕДА́ТЬ, ПЕРЕДАВА́ТЬ гл. 1. бурбундә, куфтирә, расундә; 2. ә киникә ә чү рәһикәрәво хәбәр дорә; 3. дорә ә киникә; 4. әз гәдәр зијод дорә ә киникә; 4. киникәрә дорә (әри сәһиби сохтә); 4. ә виһтәј ән киникә дорә. || *переда́ча* сущ. 1. см. передать; 2. у, коми ки ә радио, ә телевизор дорәнүт; 3. әри киникә дорә оморәнијо чи-чәм (ә гәзәмот, болнисә).

ПЕРЕДА́ТЬСЯ, ПЕРЕДАВА́ТЬСЯ гл. дорә, расундә оморә. II *переда́ча* сущ. дорәји, расундә оморәји.

ПЕРЕДВИЖНО́Й прил. 1. јүрә әз чикә чүмундә бирәнијо; 2. әз јә чикә ә јә чикәјкә рафтәнијо (әри чү корикә сохтә).

ПЕРЕДВИ́НУТЬ, ПЕРЕДВИГА́ТЬ гл. 1. кәширә, чикәјүрә дәкиш сохтә; 2. перен. бирәнијә вәхтүрә дәкиш сохтә. *Передвинуть сроки экзаменов* вәхт ән имтоһонһорә дәкиш сохтә.

ПЕРЕДВИ́НУТЬСЯ, ПЕРЕДВИГА́ТЬСЯ гл. 1. чүмүстә чикәј хүштәрә дәкиш сохтә; 2. кировундә, дәкиш сохтә (ә товунәј вәһдә).

ПЕРЕДЕ́ЛАТЬ, ПЕРЕДЕ́ЛЫВАТЬ гл. 1. дуз сохтә, дүборә гүч сохтә. 2. дәкиш сохтә.

ПЕРЕДЕЛИ́ТЬ, ПЕРЕДЕЛЯ́ТЬ гл. дүборә бәхш сохтә.

ПЕРЕДЕ́ЛКА сущ. 1. јә чиројкә сохтә оморијо чи, кор; 2. разг. чәтин вә хәрәбә вәзијәт.

ПЕРЕДЕ́ЛЫВАТЬ см. *переделать.*

ПЕРЕДЕРЖА́ТЬ, ПЕРЕДЕ́РЖИВАТЬ гл. лап амбар дошtә (чүникәрә ә чүчојикә). II *передéржание* сущ. лап амбар дошtәји (чүникәрә ә чүчојикә).

ПЕРЕДЕ́РЖКА гл. 1. лап амбар дошtәји (чүникәрә ә чүчојикә); 2. һәрими (ә возі горти).

ПЕРЕДЁРНУТЬ, ПЕРЕДЁРГИВАТЬ гл. 1. кәширә, кәширә вәдәшәндә; 2. дәсәдәс сохтә, кәшу-кәшу сохтә.

ПЕРЕ́ДНИЙ пишоји: 1. ə пишо hистијо; 2. ə товунəj ə пишо hистијо сиро.

ПЕРЕ́ДНИК сущ. пишосинə (оводуни).

ПЕРЕ́ДНЯЯ сущ. сиро.

ПЕ́РЕДО то же, что *перед*.

ПЕРЕДОВЕ́РИТЬ, ПЕРЕДОВЕРЯ́ТЬ гл. ə jӯ гəдəгə зəрə (иҳтибор сохтə) оморијо корə ə jəкикə гəдəгə зəрə (иҳтибор сохтə).

ПЕРЕДОВИ́К сущ. ə кор əз пишо həммə пишо hистијо одоми. II *передови́ца* сущ. əзини зəн (духтəр).

ПЕРЕДОВО́Й прил. пишоји: 1. ə пишо рафтəнијо, jə новкə појистијо; 2. ə чикəj хӯштə нəпојистијо, əри пишово рафтə чəҳти сохтəнијо.

ПЕ́РЕДОМ то же, что *впереди*.

ПЕРЕДО́ХНУТЬ см. *издохнуть* (амбарho).

ПЕРЕДОХНУ́ТЬ гл. jə кəм рəҳəти сохтə, нəфəс кəширə, мəндəjирə восторə.

ПЕРЕДРАЗНИ́ТЬ, ПЕРЕДРА́ЗНИВАТЬ гл. ə зувун (ə тəhəрз) киникə сохтə, jӯрə hоси сохтə. II *предра́знивание* сущ. ə зувун (ə тəhəрз) киникə сохтəји, jӯрə hоси сохтəји.

ПЕРЕДРА́ТЬСЯ гл. чəнк кӯрдə ə дӯ jəкирəво (əз товунəj амбарho), jə новкə ə абарə одомиҳорəво.

ПЕРЕДРУЖИТЬСЯ гл. дусти сохтə ə дӯ jəкирəво (ə товунəj амбарho).

ПЕРЕДРЯ́ГА сущ. чəтинə, хəрəбə, мӯшкӯлə кор, ҳол.

ПЕРЕДУ́МАТЬ, ПЕРЕДУ́МЫВАТЬ гл. 1. мəҳшовој (фикир) хӯштəрə дəкиш сохтə; 2. амбар, jə новкə ə товунəj амбарə чиҳо фикир сохтə.

ПЕРЕДЫ́ШКА сущ. 1. jə кəм рəҳəти сохтəји, нəфəс кəширəји; 2. ə чӯ коникə ҳəрə дорəји.

ПЕРЕЕ́ЗД сущ. 1. ə чӯникə вəнӯштə əз jə чикə ə jə кичəjкə кироштəји; 2. ə чӯникə вəнӯштə əз сəр (əз гəд) чӯникə кироштəји; 3. рəҳ hовуни вə шоссе дӯ jəкирə бурранијо чикə.

ПЕРЕЕ́СТЬ, ПЕРЕЕДА́ТЬ гл. 1. вəсəхури сохтə, амбар хурдə, əз гəдəр зијод хурдə; 2. киникəрə ə хурдə кироштə; 3. хурдə, ə бəхшҳо чиро сохтə (ə товунəj парс вə əзини чиҳо).

ПЕРЕЕ́ХАТЬ, ПЕРЕЕЗЖА́ТЬ гл. ə чӯникə вəнӯштə, 1. чӯникəрə, jə новкə əз сəр чӯникə кироштə; 2чӯникəрə вошиширə, шӯкəст сохтə; 3. ə чӯ чојикə əри зивистə рафтə.

ПЕРЕЖА́РЕННЫЙ прич. 1. сəхт бурчиријо, сəхт бурчундə оморијо, вəбурчундə хӯшк сохтə оморијо; 2. амбар бурчундə оморијо, вəбурчундə оморијо.

ПЕРЕЖА́РИТЬ, ПЕРЕЖА́РИВАТЬ гл. 1. сəхт бурчундə, вəбурчундə хӯшк сохтə; 2. амбар бурчундə, вəбурчундə.

ПЕРЕЖА́РИТЬСЯ, ПЕРЕЖА́РИВАТЬСЯ гл. 1. сəхт бурчирə, бурчундə оморə, вəбурчирə, вəбурчундə оморə, хӯшк бирə (сохтə оморə); 2. амбар, зијоди бурчундə, вəбурчундə оморə.

ПЕРЕЖДА́ТЬ гл. кузəт сохтə (тəjтə вəрастəj ən чӯникə, тəjтə киникə чӯникə сохтə вəрастə).

ПЕРЕЖЕВА́ТЬ то же, что *разжевать*.

ПЕРЕЖЁВЫВАНИЕ сущ. чавустəји.

ПЕРЕЖЁВЫВАТЬ гл. чавустə 1. см. *пережевать*; 2. перен. əз товунəj jə чи амбар визор сохтəнијо кофҳо сохтə, jə новкə нӯjӯстə.

ПЕРЕЖЕ́НИТЬ гл. зəн хостə əри амбарho, jə новкə ə шӯвəр дорə амбарhорə.

ПЕРЕЖЕ́ЧЬ, ПЕРЕЖИГА́ТЬ гл. 1. амбар сухундə, хəрəб сохтə; 2. ə аташəво ə бəхшҳо чиро сохтə; 3. амбарhорə сухундə; 4. амбар хəрч сохтə (бензинə, hӯзӯмə, нəфтə вə jə чиҳојкəрə).

ПЕРЕЖИВА́ТЬ гл. 1. см. *пережить*; 2. разг. дӯлəпəсə бирə əз киникə, əз чӯникə; 3. разг. сəҳəр, нəгумо кəширə əз товуноj чӯ корикə.

ПЕРЕЖИДА́ТЬ см. *переждать*.

ПЕРЕЖИ́ТОК сущ. у, коми ки, əз кӯҳнə дəврho, əз кӯҳнəҳо мунди.

ПЕРЕЖИ́ТЬ гл. 1. кировундə, зивистə. *Пережить счастливые дни* бəхтəвəрə рузҳо кировундə; 2. сог мундə, амбар(тə) зивистə. *Она переживёт своего мужа* у əз шӯвəр хӯштə амбар мизивӯ.

ПЕРЕЗАБЫ́ТЬ, ПЕРЕЗАБЫВА́ТЬ гл. амбарhорə, амбариҳорə əз jор вəдəшəндə, фурмуш сохтə.

ПЕРЕЗВА́НИВАТЬ гл. 1. см. *перезвонить*; 2. jə бојкəш, дӯборə зинк зəрə (ə телефон).

ПЕРЕЗВО́Н сущ. сəс зинкҳо 1. ən jə чəнд тəфтҳо, ən jə чəнд зингировҳо; 2. ə килсə ən пəс пəсə jəки зəрə оморəнијо зинкҳо).

ПЕРЕЗВОНИ́ТЬ гл. 1. jə бојкəш зинк зəрə, кəнəш зинк зəрə; 2. ə телефонəво əри амбарho, jə новкə əз амбарə чикəҳо зинк зəрə.

ПЕРЕЗИМОВА́ТЬ, ПЕРЕЗИМО́ВЫВАТЬ гл. зимустурə кировундə, əз сəр сохтə (ə чӯ чојикə).

ПЕРЕЗИМО́ВКА сущ. зимустурə кировундəји, əз сəр сохтəји (ə чӯ чојикə).

ПЕРЕЗНАКО́МИТЬ гл. амбарhорə ə дӯ jəкирəво тониш сохтə.

ПЕРЕЗНАКО́МИТЬСЯ гл. ə дӯ jəкирəво тониш бирə (амбарho).

ПЕРЕЗРЕ́ЛЫЙ прил. амбаррасирә, сәхт расиријо. II *перезре́лость* сущ. амбар расирәји, сәхт расирәји.

ПЕРЕЗРЕ́ТЬ, ПРЕЗРЕВА́ТЬ гл. амбар расирә: 1. ә расирәји киро сәр күрдә хәрәб бирә; 2. перен. салү кироштә (әр чү коликә, әри чү ћоликә).

ПЕРЕЙГРА́НЫЙ прич. 1. дүборә возирә оморијо; 2. дүборә зәрә оморијо (ново).

ПЕРЕИГРА́ТЬ, ПЕРЕЙГРЫВАТЬ гл. 1. дүборә возирә; 2. перен. дүборә ћәл сохтә (чү мәсәләрәјикә); 3. зәрә амбарһорә. *Переиграть все пьесы* һәммә пјеһорә зәрә.

ПЕРЕИЗБРА́ТЬ, ПЕРЕИЗБИРА́ТЬ гл. 1. дүборә вичирә; 2. ә чикәјү јәкикәрә вичирә.

ПЕРЕИЗДА́ТЬ, ПЕРЕИЗДАВА́ТЬ гл. дүборә вәдәшәндә (дәфүс сохтә).

ПЕРЕИМЕНОВА́НИЕ сущ. таза нум норәји (норә оморәји); нумүрә дәкиш сохтәји, нумү дәкиш бирәји.

ПЕРЕИМЕНОВА́ТЬ, ПЕРЕИМЕНО́ВЫВАТЬ гл. таза нум норә, нумүрә дәкиш сохтә.

ПЕРЕЙМЧИВЫЙ прил. зиһимлү, зу, хуб вәрасирәнијо, зу вәкүрдәнијо. *Переимчивый ребёнок* зиһимлүјә ћәјил. II *переимчивость* сущ. зиһимлүји.

ПЕРЕИНА́ЧИТЬ, ПЕРЕИНА́ЧИВАТЬ гл. дәкиш сохтә, јә чиројкә сохтә.

ПЕРЕЙТИ́ гл. кироштә: 1. әз сәр, әз гәд ән чүникә әз јә тараф ә јә тарафикә. *Перейти улицу* кучәрә кироштә; *перейти мост* әз сәр күрпи кироштә; 2. әз јә чикә ә јә чикәјкә рафтә. *Перейти из одной комнаты в другую* әз јә утог ә јә утогикә кироштә; 3. әз ки әри киникә мундә. *Черты характера перешли от отца к сыну* бәһзи хосијәтһо әз бәбә ә кук кирошти; 4. ко́рә, бирә чикәј хүштәрә дәкиш сохтә. *Перейти в другой институт* ә јә институкә кироштә; 2. јә коликә, јә чијикә сәр күрдә. *Перейти на диету* ә дијет кироштә; 6. то же, что чарустә. *Шутка перешла в ссору* зарфот ә чәнк кирошт.

ПЕРЕКАЛЕ́ЧИТЬ гл. шүкәст сохтә амбарирә, амбарһорә.

ПЕРЕКАЛИ́ТЬ, ПЕРЕКА́ЛИВАТЬ гл. 1. лап амбар товундә; 2. товундә хәрәб сохтә; 2. сәхт кәрм сохтә.

ПЕРЕКА́ЛЫВАТЬ[1,2] см. *переколоть*[1,2].

ПЕРЕКА́ПЫВАТЬ см. *перекопать*

ПЕРЕКА́РМЛИВАТЬ см. *перекормить.*

ПЕРЕКА́РМЛИВАТЬСЯ гл. әз гәдәр зијод хорундә оморә.

ПЕРЕКАТА́ТЬ, ПЕРЕКА́ТЫВАТЬ гл. 1. кулукулу дорә чикәшүрә дәкиш сохтә (ән һәммәрә, ән амбарирә); 2. човундә (һәммәрә, амбарирә). *Перекатать всех ребятишек на салазках* һәммә һәјилләһорә ә киршә човундә.

ПЕРЕКАТИ́ТЬ, ПЕРЕКА́ТЫВАТЬ гл. кулукулу дорә әз јә чикә ә јә чикәјкә бәрдә (овурдә). II *перека́тывание* сущ. кулукулу дорә әз јә чикә ә јә чикәјкә бәрдәји (овурдәји).

ПЕРЕКАТИ́ТЬСЯ, ПЕРЕКА́ТЫВАТЬСЯ гл. кулукулу дорәрәво чикәјү дәкиш сохтә оморәји.

ПЕРЕКА́ШИВАТЬ, -СЯ гл. 1. см. *перекоси́ть*[1,2], *-ся*[1] 2. шәфт бирә, сәлт шәфт бирә; 3. гиргәчил бирә.

ПЕРЕКВАЛИФИЦИ́РОВАТЬ гл. сәниһәтүрә дәкиш сохтә.

ПЕРЕКВАЛИФИЦИ́РОВАТЬСЯ гл. сәниһәт хүштәрә дәкиш сохтә, таза сәниһәт вәкүрдә.

ПЕРЕКИ́НУТЬ, ПЕРЕКИ́ДЫВАТЬ то же, что *перебросить*.

ПЕРЕКИ́НУТЬСЯ, ПЕРЕКИ́ДЫВАТЬСЯ гл. 1. то же, что *перебро́ситься*; 2. то же, что *переметну́ться*; 3. јә кәм возирә (горт, домино)

ПЕ́РЕКИСЬ сущ. пероксид (ә елемент фокосирәји ән атомһој оксикен).

ПЕРЕКЛА́ДИНА сущ. ә фирәји вәнорә оморијо тир.

ПЕРЕКЛА́ДЫВАТЬ см. *переложить* 1, 2, 3, 4, 6.

ПЕРЕКЛА́СТЬ то же, что *переложить.*

ПЕРЕКЛЕ́ИТЬ, ПЕРЕКЛЕ́ИВАТЬ гл. вәкосундә (дүборә, јә новкә ә јә чикәјкә). || *перекле́ивание* сущ. вәкосундәји (дүборә, јә новкә ә јә чикәјкә).

ПЕРЕКЛЕЙМИ́ТЬ гл. 1. дәгмә вәнорә (ә һәммә); 2. дүборә дәгмә вәнорә (зәрә).

ПЕРЕКОВА́ТЬ, ПЕРЕКО́ВЫВАТЬ гл.1. нәлһ зәрә (дүборә, јә новкә ә амбарињо); 2. куфтә, јә чиројкә дуз сохтә. 3. перен. әз бинә дәкиш сохтә, тәрбијә дорә.

ПЕРЕКОЛО́ТЬ[1], **ПЕРЕКА́ЛЫВАТЬ**[1] гл. пара сохтә амбарирә. *Переколоть все дрова* һәммә һүзүмһорә пара сохтә.

ПЕРЕКОЛО́ТЬ[2], **ПЕРЕКА́ЛЫВАТЬ**[2] гл. 1. јә чиројкә бәнд сохтә; 2. сула-сула сохтә. *Перекола пальцы иголками* әнкүштһој хүштәрә ә дәрзәрәво сула-сула сохти; 3. 4. бызбызәјә

чирəво кӯштə (амбарə). *Заколоть свиней* хуґhорə кӯштə.

ПЕРЕКОПА́ТЬ, ПЕРЕКА́ПЫВАТЬ гл. 1. то же, что *перерыть*; 2. дӯборə рундə, дӯборə вəкəндə (хорирə); 2. həммəрə (амбарирə) рундə, вəкəндə (хорирə).

ПЕРЕКОРМИ́ТЬ, ПЕРЕКА́РМЛИВАТЬ гл. əз гəдəр зийод хорундə, зарари дорə. II *перека́рмливание* сущ. əз гəдəр зийод хорундəји, зарари дорəји.

ПЕРЕКО́РЫ сущ. сəркушиhо (дӯ јəкирə), ћӯчəтhо (дӯ јəкирəəво).

ПЕРЕКОРЯ́ТЬСЯ гл. ћӯчəт сохтə вə дӯ јəкирə сəркуш зəрə.

ПЕРЕКО́С сущ. шəфти, чəпи: 1. см. *перекосить, -ся*; 2. перен. разг. гəлəт, дуз нə оморəји.

ПЕРЕКОСИ́ТЬ[1], **ПЕРЕКА́ШИВАТЬ**[1] гл. 1. шəфт, чəп сохтə; 2. разг. сифəт хӯштəрə гӯчундə.

ПЕРЕКОСИ́ТЬ[2], **ПЕРЕКА́ШИВАТЬ**[2] гл. həммəрə, амбарирə чирə, зəрə (ə чинəво, дəрјозəво).

ПЕРЕКОСИ́ТЬСЯ, ПЕРЕКА́ШИВАТЬСЯ гл. 1. шəфт, чəп бирə; 2. разг. ə гӯч дироморə.

ПЕРЕКОЧЕВА́ТЬ, ПЕРЕКОЧЁВЫВАТЬ гл. кӯч сохтə (əз јə чикə, ə јə чикəјкə рафтə). II *перекочевка* сущ. кӯч сохтəји (əз јə чикə, ə јə чикəјкə рафтəји).

ПЕРЕКРА́ИВАТЬ см. *перекроить.*

ПЕРЕКРА́СИТЬ, ПЕРЕКРА́ШИВАТЬ гл.1. дӯборə рəнг зəрə (сохтə); 2. амбарə чиhо рəнг зəрə (сохтə). II *перекра́шивание* сущ. 1. дӯборə рəнг зəрəји (сохтəји); 2. амбарə чиhо рəнг зəрəји (сохтəји)

ПЕРЕКРА́СИТЬСЯ ПЕРЕКРА́ШИВАТЬСЯ гл. 1. муjhoj хӯштəрə јə рəнгикə зəрə (сохтə); 2. əз рəнг ə рəнг дəрафтə, рəнг руј хӯштəрə дəкиш сохтə, ə дӯл хӯштə дəријорə пəћəнӣ сохтə.

ПЕРЕКРА́СКА сущ. дӯборə рəнг зəрəји (зəрə оморəји).

ПЕРЕКРЕСТИ́ТЬ см. *крестить*.

ПЕРЕКРЁСТОК сущ. чоррəћи (рəћhо, кучəhо чиро бирəнӣthо чикə.

ПЕРЕКРИЧА́ТЬ, ПЕРЕКРИ́КИВАТЬ гл. ə бочəћ (hoроj) хӯштəрəрəво сəс ən јəкикəрə бурра (нəшинирəни сохтə).

ПЕРЕКРОИ́ТЬ, ПЕРЕКРА́ИВАТЬ гл. 1. дӯборə бурра (палтарə); 2. амбар бурра (молə, əри палтар духтə).

ПЕРЕКРУТИ́ТЬ, ПЕРЕКРУ́ЧИВАТЬ гл. 1. амбар чəрх дорə; чəрх дорə хӯрд сохтə; 2. сəхт вəпучундə, сəхт бəстə. II *перекручивание* сущ. 1. амбар чəрх дорəји; чəрх дорə хӯрд сохтəји; 2. сəхт вəпучундəји, сəхт бəстəји.

ПЕРЕКРЫ́ТЬ, ПЕРЕКРЫВА́ТЬ гл. 1. сəрӯрə, руjӯрə дəкӯрдə (дӯборə); 2. перен. разг. то же, что *превзойти*; 3. рəћə бəстə, гили сохтə; həммəрə, амбарирə дəкӯрдə.

ПЕРЕКУПИ́ТЬ, ПЕРЕКУПА́ТЬ гл. 1. амбар восторə, əз гəдəр зийод вəсторə; 2. əз дəс вəсторə, əз вəсторəкор вəсторə; 3. əз вəсторə војистəкор пишотə восторə. *Присмотрел хороший костюм, да жаль, перекупили* јə хубə костјум винирəбӯрӯм, омо ћəјф, восторут.

ПЕРЕКУ́ПКА сущ. əри фурухтə восторəји.

ПЕРЕКУ́Р сущ. 1. см. *перекурить*; 2. јə кəм рəћəти, ə кор ћəрə.

ПЕРЕКУ́ПЩИК сущ. алвəрчи, восторə-фурухтə сохтəнијо одоми. II *перекýпщица* əзини зəн (духтəр).

ПЕРЕКУРИ́ТЬ, ПЕРЕКУ́РИВАТЬ прил. 1. лап амбар папирос (сигарет) кəширə, ə чун хӯштə зарари зəрə; 2. чӯро бəчиро сигаретhо (папиросhо) кəширə (амбар); 3. ə кор рəћəти сохтəнкə јə сигарет (папирос) кəширə.

ПЕРЕКУСА́ТЬ гл. ћəнчə-ћəнч сохтə (амбарhорə).

ПЕРЕКУСИ́ТЬ ПЕРЕКУ́СЫВАТЬ, гл. 1. ћəнч зəрə ə дӯ чикə сохтə; 2. тəрə-тəћəди həр чӯ кири хурдə. II *перекýсывание* сущ. 1. ћəнч зəрə ə дӯ чикə сохтəји; 2. тəрə-тəћəди həр чӯ кири хурдəји.

ПЕРЕЛАГА́ТЬ см. *переложить* 2 и 5.

ПЕРЕЛА́МЫВАТЬ, -СЯ см. *переломать, -ся.*

ПЕРЕЛЕЖА́ТЬ, ПЕРЕЛЁЖИВАТЬ гл. 1. амбар дəкəштə, əз гəдəр зийод дəкəштə ə чӯ чојикə; 2. əз амбмр мундəји хəрəб бирə.

ПЕРЕЛЕ́ЗТЬ, ПЕРЕЛЕЗА́ТЬ гл.1. вəрафтə, кироштə; ə кӯчəво кироштə.

ПЕРЕЛЕТЕ́ТЬ, ПЕРЕЛЕТА́ТЬ гл. 1. парустə рафтə (əз јə чикə ə јə чикəјкə); 2. əз сəр чӯникə ə у тарафикə офторə; 3. парустə, кəрəк hистијо чикəрə кироштə.

ПЕРЕЛЕ́ЧЬ гл. 1. вəхӯштə ə јə чикəјкə дəкəштə; 2. јə чиројкə дəкəштə. *Перелечь с одного бока на другой* əз јə пəhлӯ ə у пəhлӯјкə чарустə.

ПЕРЕЛЁТ сущ. 1. см. *перелететь*; 2. əз бирнӣthо чикəhо əри зимустурə кировундə па-

рустәји ән мүргһо; әз кәрәк һистијо чикә дур офторәји ән снарјад, ән куллә.

ПЕРЕЛЁТНЫЙ прил. 1. парустәнијо, пар зәрә чикәј хүштәрә дәкиш сохтәнијо; 2. зу кироштәнијо, јә новкә дәкиш бирәнијо; 3. әз бирнүгһо чикәһо әри зимустурә кировундә парустәнијо.

ПЕРЕЛИ́В сущ. әз јә рәнг (сәс) ә јәкикә кироштәји.

ПЕРЕЛИВА́НИЕ сущ. докункәји 1. әз јә гоб ә јәкикә; 2. хунә.

ПЕРЕЛИВА́ТЬ[1] гл. әз јә рәнг (сәс) ә јәкикә кироштә.

ПЕРЕЛИВА́ТЬ[2] см. *перелить*.

ПЕРЕЛИВА́ТЬСЯ гл. 1. см. *перелиться*; 2. то же, что *переливать* 1;

ПЕРЕЛИВЧА́ТЫЙ прил. әз јә рәнг (сәс) ә јәкикә кироштәји.

ПЕРЕЛИ́ТЬ[1] гл. 1. тиһи сохтә, дәкундә (әз јә гоб ә јәкикә); 2. әз гәдәр зијод дәкундә тиһи сохтә; 3. (ә рак зәрә, дәкундә (хунә).

ПЕРЕЛИ́ТЬ[2] гл. чүникәрә һәл сохтә дәкундә (әри чүникә гүч сохтә).

ПЕРЕЛИ́ТЬСЯ, ПЕРЕЛИВА́ТЬСЯ гл. 1. дәкундә оморә (әз јә гоб ә јәкикә); 2. вәдәрәхширә. II *переливáние* сущ. 1. дәкундә оморәји (әз јә гоб ә јәкикә); 2. вәдәрәхширәји.

ПЕРЕЛИЦЕВА́ТЬ, ПЕРЕЛИЦО́ВКА см. *лицевать*.

ПЕРЕЛОВИ́ТЬ гл. күрдә (амбар вә амбарһорә).

ПЕРЕЛОЖИ́ТЬ гл. 1. ә јә чикәјкә норә; 2. ә јәкикә гәдәгә зәрә; 3. ә һәрәј чүникә дәшәндә, күнчундә; 4. дүборә дәчирә; 5. јә чиројкә куфтирә, бурбундә ; 6. әз гәдәр амбар норә.

ПЕРЕЛО́М сущ. 1. хүрд биријо чикәј ән чүникә; 2. хүрди ән остугүј одоми; 2. перен. ә чү корикә сәхтә дәкишуки.

ПЕРЕЛОМА́ТЬ гл. 1. һәммәрә, јә новкә амбарирә хүрд сохтә; 2. перен. фикир (мәһшово), хосијәт ән киникәрә дәкиш сохтә.

ПЕРЕЛОМА́ТЬСЯ гл. хүрд бирә (сохтә оморә) һәммә, јә новкә амбари.

ПЕРЕЛОМИ́ТЬ, ПЕРЕЛА́МЫВАТЬ гл. 1. хүрд сохтә (ә дү бәхш); 2. перен. әри јә чиројкә бирә мәчбур сохтә. II *переламывание* сущ. 1. хүрд сохтәји (ә дү бәхш); 2. перен. әри јә чиројкә бирә мәчбур сохтәји.

ПЕРЕЛОМИ́ТЬСЯ гл. 1. хүрд бирә (ә дү бәхш); 2. перен. әри јә чиројкә бирә мәчбур сохтә оморә. || *переламывание* сущ. 1. хүрд бирәји (ә дү бәхш); 2. перен. әри јә чиројкә бирә мәчбур сохтә оморәји.

ПЕРЕМА́ЗАТЬ, ПЕРЕМА́ЗЫВАТЬ гл. 1. дүборә, ә һәммәјү совустә чүникәрә ә чү, билисмол сохтә; 2. чүлки сохтә һәммәјүрә.

ПЕРЕМА́ЗАТЬСЯ гл. билисмол бирә (сохтә оморә), чүлки бирә (сохтә оморә).

ПЕРЕМА́ЗЫВАТЬСЯ гл.1. см. *перемазаться;* 2. дүборә совустә оморә чү ә чүникәрәво; 3. билисмол, чүлки сохтә оморә.

ПЕРЕМА́ЛЫВАТЬ, -СЯ см. *перемолоть, -ся*.

ПЕРЕМА́ТЫВАТЬ см. *перемотать*.

ПЕРЕМЕ́НА сущ. 1. дәкиш бирәји, сохтәји; 2. дәкишуки; 3. ә һәрәј дү нубо бирәнијо бушә вәхт (ә ошколә).

ПЕРЕМЕНЁННЫЙ прил. һәрә- һәрә дәкиш бирәнијо.

ПЕРЕМЕ́НЧИВЫЙ прил. һәсонт дәкиш бирәнијо.

ПЕРЕМЕ́РЕТЬ, ПЕРЕМИРА́ТЬ см. мүрдә (амбар, јә новкә пәс-пәсә јәки).

ПЕРЕМЁРЗНУТЬ гл. 1. разг. јүрә сәхт бәјә бәрдә; 2. әз хиники мүрдә, пуч бирә (амбарһо).

ПЕРЕМЕ́РИТЬ, ПЕРЕМЕ́РИВАТЬ гл. 1. пәјмундә (јә чәндгәдәрикәрә); 2. дүборә пәјмундә, јә бојкәш пәјмундә. II *перемéрка* сущ. пәјмундәји, јәбојкәш пәјмундәји.

ПЕРЕМЕРЯ́ТЬ см. *перемерить*.

ПЕРЕМЕСТИ́ гл. 1. дүборә чару зәрә; 2. һәммәрә, һәр чикәрә чару зәрә; 3. чару зәрә шәндә.

ПЕРЕМЕСТИ́ТЬ гл. чикәјүрә дәкиш сохтә, ә јә чикәјкә норә.

ПЕРЕМЕСТИ́ТЬСЯ гл. чикәрә дәкиш сохтә, ә јә чикәјкә рафтә, норә оморә.

ПЕРЕМЕ́ТИТЬ, ПЕРЕМЕЧА́ТЬ гл.1. нүшүнә вәнорә, зәрә (ә һәммә, јә новкә ә амбари); 2. дүборә нүшунә вәнорә, нүшунәјүрә дәкиш сохтә, јә нүшүнәјкә вәнорә.

ПЕРЕМЕТНУ́ТЬ, ПЕРЕМЁТЫВАТЬ гл. әз сәр чүникә шәндә, кировундә.

ПЕРЕМЕТНУ́ТЬСЯ, ПЕРЕМЁТЫВАТЬСЯ гл. 1. вирихтә, әз јә чикә ә јә чикәјкә шәндә хүштәрә; 2. ә тараф јәкикәһо кироштә, ә киникә хоһини сохтә.

ПЕРЕМЕША́ТЬ гл. гәриш сохтә: 1. чиробәчиро чиһорә әјәки; 2. чүникәрә; гәришмәтил сохтә.

ПЕРЕМЕША́ТЬСЯ гл. гәриш бирә: 1. чиробәчиро чиһорә әјәки; 2. чүникә; гәришмәтил бирә.

ПЕРЕМЕ́ШИВАТЬ[1,2] см. *переместить и перемешать*.

ПЕРЕМЕЩА́ТЬ, -СЯ см. *переместить, -ся*.

ПЕРЕМИ́ГИВАТЬСЯ см. *перемигнуться*.

ПЕРЕМИ́ГНУТЬСЯ, ПЕРЕМИ́ГИВАТЬСЯ гл. 1. дӳ јәкирә чум зәрә, һүм сохтә.

ПЕРЕМИ́РИЕ сущ. шолуми (ә разијәтирәво чәнкә, дәһворә појундәји).

ПЕРЕМИ́РИТЬ гл. боришмиш сохтә (һәммәрә).

ПЕРЕМОГА́ТЬ гл. тоб дорә (ә дорд, ә нәчоги, ә мәндәји).

ПЕРЕМОЛВИТЬ гл. *не перемолвить слово* с кем разг. ә киникәрәво коф нә сохтә. - то же, что *перемолвиться*.

ПЕРЕМО́ЛВИТЬСЯ гл. јә кәм коф сохтә ә киникәрәво.

ПЕРЕМОЛОТИ́ТЬ гл. куфтә (әз товунәј тәхүл): 1. һәммәрә, јә новкә амбарирә; 2. дӳборә куфтә.

ПЕРЕМОЛО́ТЬ, ПЕРЕМА́ЛЫВАТЬ гл. хүрдә сохтә, ә орд чарундә: 1. чүрә; 2. дӳборә; 3. амбар, јә новкә амбарирә. II *перемалывание* сущ. хүрдә сохтәји, ә орд чарундәји.

ПЕРЕМОЛО́ТЬСЯ, ПЕРЕМА́ЛЫВАТЬСЯ гл. ордә хуно хүрдә бирә.

ПЕРЕМОТА́ТЬ, ПЕРЕМА́ТЫВАТЬ гл. 1. дӳборә вәпучундәји; 2. ә јә чијикә, чикәјкә вәпучундәји; 3. ә һәр тарафү вәпүчүндәји. II *перема́тывание* сущ. 1. дӳборә вәпучундә; 2. ә јә чијикә, чикәјкә вәпучундә; 3. ә һәр тарафү вәпүчүндә.

ПЕРЕМУДРИ́ТЬ гл. лап амбардани сохтә.

ПЕРЕМУТИ́ТЬ гл.1. амбар лиһәһ сохтә, битәв лиһәһ сохтә; 2. перен. һәрә гәриш сахтә.

ПЕРЕМЫ́ТЬ, ПЕРЕМЫВА́ТЬ гл. 1. дӳборә шуштә; 2. амбар шуштә, һәммәрә шуштә.

ПЕРЕНАСЕЛЕ́НИЕ сущ. әз гәдәр зијод бирәји ән јә одомиһој ән јә чикә (шәһәр, дәвләт);

ПЕРЕНАСЕЛЁННЫЙ прич. одомиһојү әз гәдәр зијод биријо (ә товунәј шәһәр, дәвләт).

ПЕРЕНА́ШИВАТЬ см. *переносить*[1].

ПЕРЕНЕ́РВНИЧАТЬ то же, что *переволноваться*.

ПЕРЕНЕСТИ́ гл. кировундә: 1. әз сәр чүникә ә јә чикәјкә бәрдә; 2. киникәрә, чүникәрә ә јә чикәјкә норә; 3. чүникәрә ә јә чикәјкә фирсорә; 4. јә вәхтикә норә; 5. чүникәрә тоб дорә. II *перенесе́ние* сущ. кировундәји (см. *перенести*).

ПЕРЕНЕСТИ́СЬ, ПЕРЕНОСИ́ТЬСЯ гл. зу, тәһәди кирошто.

ПЕРЕНО́С сущ. 1. см. *переносить*; 2. нүшунә, әри кофә әз јә чәркә, ә јәкикә кировундә.

ПЕРЕНОСИ́ТЬ[1], **ПЕРЕНА́ШИВАТЬ** гл. 1. киникәрә, чүникәрә ә јә чикәјкә кировундә; 2. Чүникәрә амбарә оводуни күһнә сохтә; 3. баларә әз вәхт амбартә кәрдундә (ә товунәј бордор).

ПЕРЕНОСИ́ТЬ[2], **-СЯ** см. *перенести*; *-сь*.

ПЕРЕНО́СИЦА, ПЕРЕНО́СЬЕ сущ. дор вини (ә пишони вәкосиријо зәвәри тараф ән вини)

ПЕРЕНО́СНЫЙ прил. 1. әри кировундә дуз сохтә оморијо; 2. јә мәһнојкә дорәнијо.

ПЕРЕНО́СЧИК сущ. кировундәкор (у коми ки, кировундәни, дорәни чүникәрә). II *перено́счица* әзини зән (духтәр).

ПЕРЕНОЧЕВА́ТЬ см. *ночевать*.

ПЕРЕНЮ́ХАТЬ гл. бүј сохтә (һәммәрә); јәки-јәки бүј сохтә.

ПЕРЕНУМЕРОВА́ТЬ, ПЕРЕНУМЕРО́ВЫВАТЬ гл. 1. нумер зәрә (пәс-пәсә јәки, амбарә; 2. дӳборә нумер зәрә.

ПЕРЕНЮ́ХАТЬСЯ гл. 1. дӳ јәкирә бүј сохтә; 2. перен. ә дӳ јәкирәво зувун офтә, рази бирә.

ПЕРЕНЯ́ТЬ гл.1. вәмухтә, вәкүрдә, ә сәр офторә; 2. күрдә, ән хүштә сохтә; 3. рәһүрә бурра, пишојүрә бурра, пишојүрә күрдә.

ПЕРЕОБРЕМЕНЁННЫЙ прич. әз гәдәр зијод сәһәр дорә оморијо.

ПЕРЕОБРЕМЕНИ́ТЬ, ПЕРЕОБРЕМЕНЯ́ТЬ гл. әз гәдәр зијод сәһәр дорә. || *переобременение* сущ. әз гәдәр зијод сәһәр дорәји.

ПЕРЕОБУ́ТЬ, ПЕРЕОБУВА́ТЬ гл. мәһchojүрә дәкиш сохтә, ә појү јә мәһсикәһо вокундә; 2. вәкәндә, дӳборә вокундә (мәһchojүрә).

ПЕРЕОБУ́ТЬСЯ, ПЕРЕОБУВА́ТЬСЯ гл. мәһchoj хүштәрә дәкиш сохтә, јә мәһсикәһо вокундә; 2. мәһchojү дәкиш сохтә оморә.

ПЕРЕОДЕВА́НИЕ сущ. ә тән хүштә (ән јәкикә) јә оводуникә вокундәји.

ПЕРЕОДЕ́ТЬ, ПЕРЕОДЕВА́ТЬ гл. 1. ә тәнү јә оводуникә вокундә; 2. оводунијүрә (палтарүрә) вәкәндә, јәкикә вокундә.

ПЕРЕОДЕ́ТЬСЯ, ПЕРЕОДЕВА́ТЬСЯ гл. оводуни (палтар) хүштәрә дәкиш сохтә, јә оводуникә вокундә.

ПЕРЕОХЛАДИ́ТЬ, ПЕРЕОХЛАЖДА́ТЬ гл. әз гәдәр зијод хиник сохтә, амбар хиник сохтә.

ПЕРЕОХЛАДИТЬСЯ гл. әз гәдәр зијод хиник бирә, амбар хиник бирә.

ПЕРЕОХЛАЖДА́ТЬСЯ гл. 1. см. *переохладиться*; 2. амбар хиник сохтә оморә.

ПЕРЕОХЛАЖДЕ́НИЕ прич. әз гәдәр зијод хиник сохтәји (бирәји, сохтә оморәји).

ПЕРЕОЦЕНИ́ТЬ, ПЕРЕОЦЕ́НИВАТЬ гл. 1. гимәтүрә дәкиш сохтә, таза гимәт дорә (норә); 2. лап зәвәрә гимәт дорә (норә).

ПЕРЕОЦЕ́НКА 1. гимәтү дәкиш бирәји, сохтә оморәји; 2. зәвәрә гимәт дорә (норә) оморәји.

ПЕРЕПА́ДАТЬ гл. пәс-пәсәјәки офторә.

ПЕРЕПАДА́ТЬ см. *перепасть*.

ПЕРЕПА́ИВАТЬ см. *перепоить*.

ПЕРЕПА́ЛКА гл. 1. то же, что *перестрелка*; 2. перен. разг. то же, что *перебранка*.

ПЕРЕПА́СТЬ гл. кәм-кәм рихтә, офторә; 2. ә бәхшәј киникә офторә.

ПЕРЕПАХА́ТЬ, ПЕРЕПА́ХИВАТЬ гл. 1. дүборә рундә (хорирә); 2. әз сәр тә әхир рундә. II *перепа́хивание* сущ. 1. дүборә рундәји (хорирә); 2. әз сәр тә әхир рундәји.

ПЕРЕПА́ЧКАТЬ гл. лап чүлки сохтә, битәв мурдар сохтә.

ПЕРЕПА́ЧКАТЬСЯ гл. лап чүлки бирә (сохтә оморә), битәв мурдар сохтә оморә.

ПЕРЕПЕВА́ТЬ гл неодобр. һә у мәһәнирә хундә (һәвәл куфтирә оморијорә кәнә куфтирә).

ПЕ́РЕПЕЛ сущ. бүлдирчи (чүклә гушлә, әз гирговулһо јәки). II *перепели́ный* бүлдирчији; ән бүлдирчи.

ПЕРЕПЕЛЕНА́ТЬ, ПЕРЕПЕЛЁНЫВАТЬ гл. дүборә гиндог сохтә.

ПЕРЕПЕЛИ́ЦА сущ. дүшијә һо бүлдирчи.

ПЕРЕПЁЛКА то же, что *перепел и перепелица*.

ПЕРЕПЕ́ТЬ, ПЕРЕПЕВА́ТЬ гл. 1. амбарә мәһәниһо хундә, амбарә мәһәни хундә; 2. әз киникә хуб хундә.

ПЕРЕПЕЧА́ТАТЬ, ПЕРЕПЕЧА́ТЫВАТЬ гл. 1. дүборә дәфүс зәрә; 2. дүборә пичәт зәрә; 3. дүборә нүјүстә (ә мошинкә). II *перепеча́тание* сущ. 1. дүборә дәфүс зәрәји; 2. дүборә пичәт зәрәји; 3. дүборә нүјүстәји (ә мошинкә).

ПЕРЕПЕ́ЧЬ, ПЕРЕПЕКА́ТЬ гл. 1. бурчундә (амбарә чиһо); 2. ә пич, ә кәрми амбар доштә, хүшк сохтә.

ПЕРЕПЕ́ЧЬСЯ, ПЕРЕПЕКА́ТЬСЯ гл. 1. бурчирә, бүрчундә оморә (амбарә чиһһо); 2. ә пич, ә кәрми амбар доштә оморә хүшк сохтә оморә.

ПЕРЕПИ́ЛЕННЫЙ прич. 1. мушар кәширә ә дү чикә сохтә оморијо; 2. мушар кәширә оморијо (амбарһо).

ПЕРЕПИЛИ́ТЬ, ПЕРЕПИ́ЛИВАТЬ гл. 1. мушар кәширә ә дү чикә сохтә; 2. амбарһорә мушар кәширә. II *перепили́вание* сущ. ә мушарәво ә дү чикә сохтәји.

ПЕРЕПИ́ТЬ, ПЕРЕПИВА́ТЬ гл. 1. әз јәкикәһо амбар хурдә (әрәги-шоробә); 2. лап амбар хурдә (әрәги-шоробә).

ПЕРЕПИСА́ТЬ, ПЕРЕПИСЫВА́ТЬ гл. 1. дүборә нүјүстә, копијә сохтә; 2. нумһо ән һистиһо киһојикәрә, чүһојикәрә нүјүстә. II *переписывание* сущ. 1. дүборә нүјүстәји, копијә сохтәји; 2. нумһо ән һистиһо киһојикәрә, чүһојикәрә нүјүстәји.

ПЕРЕПИ́ТЬСЯ, ПЕРЕПИВА́ТЬСЯ гл. лап амбар хурдә (әрәги-шоробә).

ПЕРЕПЛА́ТА сущ. 1. әз кәрәк һистијо амбар дорә оморијо пул; 2. јовош-јовош хәрч сохтә вәрасундә оморијо пулә.

ПЕРЕПЛАТИ́ТЬ, ПЕРЕПЛА́ЧИВАТЬ гл. 1. әз кәрәк һистијо амбар дорә (пул); 2. јовош-јовош хәрч сохтә вәрасундә (пулә).

ПЕРЕПЛЕСТИ́, ПЕРЕПЛЕТАТЬ гл. 1. мичәнәт вәнорә, бәстә; 2. бофтә; 3. дүборә бофтә.

ПЕРЕПЛЕСТИ́СЬ гл. ә дү јәки вәпүчирә.

ПЕРЕПЛЁТ сущ. 1. мичәнәтбәстә (мичәнәт бәстәнкә сохтә оморәнијо кор). *Отдать книгу в переплёт* китобә ә мичәнәт бәстә дорә; 2. мичәнәт (руј ән китоб, дәфтәр (әз кардон, мол, пуст вә јә чиһојкә).

ПЕРЕПЛЁТЧИК сущ. мичәнәтчи (мичәнәт вәнорәнијо, бәстәнијо сәниһәткор). II *переплётчица* әзини зән (духтәр).

ПЕРЕПЛУТОВА́ТЬ гл. фурмундә, луб оморә.

ПЕРЕПЛЫ́ТЬ, ПЕРЕПЛЫВА́ТЬ гл. үзкүм зәрә, јә новкә ә чүникә вәнүштә әз јә тараф ә у тарафикә кирошtә.

ПЕРЕПЛЯСА́ТЬ, ПЕРЕПЛЯ́СЫВАТЬ гл. әз киникә хубтә вәчәстә.

ПЕРЕПОДГОТО́ВКА сущ. дүборә һәзүр бирәји, сохтәји.

ПЕРЕПОИ́ТЬ, ПЕРЕПА́ИВАТЬ гл. 1. әз гәдәр амбар әрәги-шороб хорундә; 2. амбарә әрәги-шороб хорундә пијон сохтә.

ПЕРЕПО́Й сущ. һол ән сәхтә сәрхуш (пијони).

ПЕРЕПОЛЗТИ́, ПЕРЕПОЛЗА́ТЬ гл. ә сәр шүгәм, ә чорчәнки рафтә, кирошtә (әз јә тараф ә у тарафикә).

ПЕРЕПО́ЛНИТЬ, ПЕРЕПОЛНЯ́ТЬ гл. әз гәдәр зијод пур сохтә.

ПЕРЕПО́ЛНИТЬСЯ, ПЕРЕПОЛНЯ́ТЬСЯ гл. әз гәдәр зијод пур бирә (сохтә оморә).

ПЕРЕПОЛО́Х сущ. гәришуги, зүлзүлә, хәләлуши.

ПЕРЕПОЛОШИ́ТЬ гл. гәришуги, зүлзүлә, хәләлуши вәнкәстә.

ПЕРЕПОЛОШИ́ТЬСЯ гл. гәришуги, зүлзүлә, хәләлуши офторә; ә гәришуги, ә зүлзүлә, ә хәләлуши офторә.

ПЕРЕПОРУЧИ́ТЬ, ПЕРЕПОРУЧА́ТЬ гл. 1. ә јәкикә гәдәгә зәрә; 2. дүборә гәдәгә зәрә.

ПЕРЕПОТРОШИ́ТЬ гл. ћәсиб (рури-шүгәмбәј) ән һәммәрә, јә новкә ән амбарирә вәдәшәндә.

ПЕРЕПРА́ВА сущ. 1. см. *переправить*; 2. әз јә гирог никәрә (нонур), ә у тарафикә кировундәнүтһо чикә вә әри и корә сохтә һистијо чиһо).

ПЕРЕПРА́ВИТЬ,[1] **ПЕРЕПРАВЛЯ́ТЬ**[2] гл. 1. әз чүчојикә кировундә; 2. әз јә чикә ә јә чикәјкә фирсорә.

ПЕРЕПРА́ВИТЬ,[2] **ПЕРЕПРАВЛЯ́ТЬ**[2] гл. дуз сохтә, гәләтијорә вәдәшәндә.

ПЕРЕПРЕ́ЛЫЙ прил. пысыријо, пысырә хәрәб бирijо.

ПЕРЕПРЕ́ТЬ, ПЕРЕПРЕВА́ТЬ гл. пысырә, сәлт хәрәб бирә.

ПЕРЕПРОДА́ЖА сущ. вәки-фурухи (әз јәкикә вәкүрдә фурухтәји).

ПЕРЕПРОДА́ТЬ, ПЕРЕПРОДАВА́ТЬ гл. әз јәкикә вәкүрдә фурухтә.

ПЕРЕПРЫ́ГНУТЬ, ПЕРЕПРЫ́ГИВАТЬ гл. һоволәнк шәндә: 1. әз сәр чүникә ә у тарафикә; 2. дүборә.

ПЕРЕПРЯ́ЧЬ, ПЕРЕПРЯГА́ТЬ гл. 1. дүборә дәбәстә; 2. вәкәндә ә јә чикәјкә дәбәстә; 3. јәкикәрә дәбәстә.

ПЕРЕПУ́Г сущ. сәхтә тәрс, сәхт тәрсирәји.

ПЕРЕПУГА́ТЬ гл. сәхт тәрсундә.

ПЕРЕПУГА́ТЬСЯ гл. сәхт тәрсирә.

ПЕРЕПУ́ТАТЬ, -СЯ см. *путать, -ся.*

ПЕРЕПУ́ТЫВАТЬ то же, что *путать*.

ПЕРЕПУ́ТЫВАТЬСЯ то же, что *путаться*.

ПЕРЕПУ́ТЬЕ то же, что *распутье*.

ПЕРЕРАБО́ТАТЬ, ПЕРЕРАБА́ТЫВАТЬ гл. дүборә кор сохтә: 1. ә јә чијикә чарундә (кор сохтәрәво); 2. дүборә сохтә (гүч сохтә); 3. әз кәрәк һистијо амбар кор сохтә; 4. вомундә (әз кор).

ПЕРЕРАСПРЕДЕЛИ́ТЬ гл. дүборә бәхш сохтә.

ПЕРЕРАСТИ́, ПЕРЕРАСТА́ТЬ гл. 1. бүј вошәндә, әз киникә, чүникә һүндүртә бирә; 2. ә әгүлмәнди, ә данандәји әз киникә зијодтә бирә. 3. пишово рафтә, ә чүјикәј хүштә киро јә чиројкә, кучлүтә бирә; 4. салү әри чүникә киро кәлә вәдироморә.

ПЕРЕРАСХО́Д сущ. зијодијә хәрч (әз норә оморијо гәдәр амбартә бирijо хәрч).

ПЕРЕРАСХО́ДОВАТЬ гл. әз норә оморијо гәдәр амбартә хәрч сохтә.

ПЕРЕРАСЧЁТ сущ. дүборәјә ћисоб, һәг- ћисоб.

ПЕРЕРВА́ТЬ, ПЕРЕРЫВА́ТЬ гл. 1. бурра, пара сохтә, ә дү чикә сохтә; 2. пара-пара сохтә амбарһорә.

ПЕРЕРЕ́З сущ. 1. бурра, бурраји; 2. чикәј ән бурра, ән бурраји; 3. рәћ (рәћһо) бурра оморијо чикә.

ПЕРЕРЕ́ЗАТЬ гл. бурра: 1. ә дү чикә сохтә. *Перерезать верёвку* дуволәрә бурра; 2. күштә амбарһорә. *Перерезать всех кур* һәммә кәркһорә бурра (күштә); 3. пишојүрә күрдә. *Перерезать дорогу* рәћә бурра.

ПЕРЕРЕШИ́ТЬ, ПЕРЕРЕША́ТЬ гл. 1. ә јә фикирикә оморә; 2. кәрәкијә човобә офтә, мәсәләрә ћәл сохтә.

ПЕРЕРИСОВА́ТЬ, ПЕРЕРИСО́ВЫВАТЬ гл.1. дүборә кәширә (шикилә); 2. битәв кәширә (шикил ән һәммәшүрә). II *перерисова́ние* сущ. 1. дүборә кәширәји (шикилә); 2. битәв кәширәји (шикил ән һәммәшүрә)

ПЕРЕРОДИ́ТЬ, ПЕРЕРОЖДА́ТЬ гл.1. әз бинә дәкиш сохтә, битәв таза сохтә; 2. перен. дүборә зиндә сохтә, дүборә чун дәшәндә.

ПЕРЕРОДИ́ТЬСЯ, ПЕРЕРОЖДА́ТЬСЯ гл. 1. дүборә (әз дәдәј) бирә,дүборә ә дүнјо оморә; 2. перен. битәв дәкиш бирә, јә чиројкә бирә; 3. дүборә зиндә бирә.

ПЕРЕРУБИ́ТЬ, ПЕРЕРУБА́ТЬ гл. 1. һәммәрә, амбарирә вәнчирә; 2. вәнчирә, ә дү чикә сохтә.

ПЕРЕРУГА́ТЬСЯ, ПЕРЕРУ́ГИВАТЬСЯ гл. кофәкоф сохтә: 1. ә дү јәкирәво; 2. ә һәммәрәво, ә амабрһорәво.

ПЕРЕРЫВА́ТЬ[1] см. *перервать.*

ПЕРЕРЫВА́ТЬ[2] см. *перерыть.*

ПЕРЕРЫ́ТЬ гл. 1. ә фирәһовунә вәкәндә; 2. битәв, һәммәрә вәкәндә (хорирә). 3. перен.

вəхорундə (əри чүникəрə офтə ə чүчојикə həммə чиhорə бини-вəки сохтə).

ПЕРЕРЯДИ́ТЬ, ПЕРЕРЯЖА́ТЬ гл. ə тəнү јə палтарикə вокундə.

ПЕРЕРЯДИ́ТЬСЯ, РЕРЯЖА́ТЬСЯ гл. ə тəн хүштə јə палтарикə вокундə.

ПЕРЕРЯ́ЖИВАТЬ см. *перерядить*.

ПЕРЕРЯ́ЖИВАТЬСЯ см. *перерядиться.*

ПЕРЕСАДИ́ТЬ, ПЕРЕСА́ЖИВАТЬ гл.1. ə јə чикəјкə нүшундə, чикəјүрə дəкиш сохтə; 2. вəкəндə, ə јə чикəјкə коштə, чикəјүрə дəкиш сохтə; 3. кировундə, дəнорə. *Пересадить топор на новое топорище* ə тəвəр таза дүм кировундə.

ПЕРЕСА́ДКА сущ. 1. см. *пересадить*; 2. əз јə транспорт (см. *транспорт* 1) ə јəкикə кироштə (вəнүштə), əри пəсəј рəhə рафтə.

ПЕРЕСА́ЖИВАНИЕ сущ. 1. чикəјүрə дəкиш сохтəји; 2. вəкəндə, ə јə чикəјкə коштəји.

ПЕРЕСА́ЖИВАТЬ см. *пересадить*.

ПЕРЕСА́ЖИВАТЬСЯ см. *пересесть*.

ПЕРЕСА́ЛИВАНИЕ сущ.1. əз гəдəр зијод мүнүк зəрəји, шəндəји; шур сохтəји; 2. həммəрə мүнүк сохтəји, ə həммə мүнүк зəрəји, шəндəји.

ПЕРЕСА́ЛИВАТЬ см. *пересолить.*

ПЕРЕСДА́ТЬ, ПЕРЕСДАВА́ТЬ гл. 1. дүборə ə киро дорə; 2. ə јəкикə ə киро дорə (həммəрə); 3. дүборə бəхш сохтə (гортhорə); 4. дүборə дорə. *Пересдать экзамен* имтоhонə дүборə дорə.

ПЕРЕСЕКА́ТЬ, -СЯ см. *пересечь*[1]*, -ся*.

ПЕРЕСЕЛЕ́НЕЦ сущ. əри зивистə ə тазə чикə кироштијо (рафтијо, оморијо), кировундə (овурдə, бəрдə) оморијо одоми. II *переселе́нка* əзини зəн (духтəр).

ПЕРЕСЕЛИ́ТЬ, ПЕРЕСЕЛЯ́ТЬ гл. əри зивистə ə тазə чикə кировундə (овурдə, бəрдə).

ПЕРЕСЕЛИ́ТЬСЯ гл. əри зивистə ə тазə чикə кироштə (рафтə, оморə),.

ПЕРЕСЕЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. см. *переселиться.* 2. əри зивистə ə тазə чикə кировундə (овурдə, бəрдə) оморə.

ПЕРЕСЕ́СТЬ гл. 1. јə чиројкə, јə новкə ə јə чикəјкə нүштə; 2. əз јə чи фураморə (поезд, кəми, мошин., həсб), ə јəкикə вəнүштə.

ПЕРЕСЕ́ЧЬ[1] гл. 1. əз фирəhи кироштə. *Пересечь дорогу* рəhə кироштə; 2. пишојүрə күрдə; 3. əз руј (сəр) чүникə кироштə əз јə тарафү ə у тарафикə рафтə.

ПЕРЕСЕ́ЧЬ[2] гл. амбар тироширə, həммəрə тироширə.

ПЕРЕСЕ́ЧЬСЯ, ПЕРЕСЕКА́ТЬСЯ гл. дү јəкирə бурра.

ПЕРЕСИДЕ́ТЬ, ПЕРЕСИ́ЖИВАТЬ гл. 1. əз гəдəр зијод нүштə; 2. əз həммə амбар нүштə (појистə). *Пересидеть всех гостей* əз həммə гиногhо амбар нүштə.

ПЕРЕСКА́З сущ. 1. нəгүл сохтəји, коф сохтəји, ə кофhој хүштəрəво куфтирəји (нүјүстəји); 2. нəгүл, овсунə.

ПЕРЕСКАЗА́ТЬ, ПЕРЕСКА́ЗЫВАТЬ гл. 1. нəгүл сохтə, коф сохтə, ə кофhој хүштəрəво куфтирə (нүјүстə); 2. дүборə куфтирə; 3. јəкијəки нəгүл сохтə, јəки-јəки коф сохтə; 4. зијоди коф сохтə.

ПЕРЕСКОЧИ́ТЬ, ПЕРЕСКА́КИВАТЬ гл.1. əз сəр чүникə hоволəнк шəндə; 2. перен. кироштə. II *перескок* сущ. hоволəнк, хүштəрə əз сəр чүникə шəндə кироштəји.

ПЕРЕСЛАСТИ́ТЬ,ПЕРЕСЛА́ЩИВАТЬ гл. амбар ширин сохтə, əз гəдəр зијод ширин сохтə.

ПЕРЕСЛА́ТЬ, ПЕРЕСЫЛА́ТЬ гл. фирсорə: 1. кирə, чүрə ə кумəки чүникəрəво ə чүчојикə; 2. ə јə адресикə. II *пересылка* фирсорəји (см. *переслать*).

ПЕРЕСМЕ́ИВАТЬ, ПЕРЕСМЕЯ́ТЬ гл.1. хəндүстə, рүхшənд сохтə, ə тəhəрү сохтə, ə дəс дəшəндə киникəрə.

ПЕРЕСМЕ́ИВАТЬСЯ гл. дəниширə, ə чүникə киро, ə киникə ə зирбиги хəндүстə.

ПЕРЕСМЕ́НА, прост. **ПЕРЕСМЕ́НКА** сущ. вəхт (ə həрəј дү нубот кори).

ПЕРЕСМЕ́ШНИК сущ. киhојикəрə ə дəс дəшəндəнијо, ə мəсхəрə вəнкəстəнијо, дыр дорəнијо одоми. II *пересме́шница* əзини зəн (духтəр).

ПЕРЕСМО́ТР сущ. дүборə дəниширəји (дəниширə оморəји), дүборə əз чум кировундəји (кировундə оморəји).

ПЕРЕСМОТРЕ́ТЬ, ПЕРЕСМА́ТРИВАТЬ гл. 1. дүборə дəниширə həммəрə; 2. дүборə əз чум кировундə чүникəрə.

ПЕРЕСНЯ́ТЬ, ПЕРЕСНИМА́ТЬ гл. 1. дүборə кəширə (шикил); 2. дүборə бурра (гортə).

ПЕРЕСО́Л сущ.1. амбар шур сохтəји, мүнүк амбар зəрəји (шəндəји), шури; 2. перен. əз виhтə вəдарафтəји, шити корə вəдəшəндəји.

ПЕРЕСОЛИ́ТЬ гл. 1. амбар шур сохтə, əз гəдəр зијод мүнүк зəрə (шəндə); 2. həммəрə

мүнүк сохтә, ә һәммә мүнүк зәрә, шәндә (амбар); 3. перен. әз виһтә вәдарафтә, шити корә вәдәшәндә.

ПЕРЕСОРТИРОВА́ТЬ, ПЕРЕСОРТИРОВЫВА́ТЬ гл. ә сортһо чиро сохтә 1. дүборә; 2. амбарә чиһорә. II *пересортиро́вка.* ә сортһо чиро сохтәји.

ПЕРЕСО́РТИЦА сущ. сортүрә дәкиш сохтәји.

ПЕРЕСО́ХНУТЬ, ПЕРЕСЫХА́ТЬ гл. хүшктә бирә 1. әз гәдәр зијод; 2. гугуз бирә, овү вәрастә, овсүз мундә. II *пересыха́ние* сущ. лап хүшк бирәји.

ПЕРЕСПА́ТЬ гл. 1. әз гәдәр зијод хисирә, хисирә дәмундә; 2. то же, что *переночевать*; 3. ә коми зәникәрәво хисирә.

ПЕРЕСПЕ́ЛЫЙ см. *перезрелый.*

ПЕРЕСПЕ́ТЬ см. *перезреть.*

ПЕРЕСПО́РИТЬ гл. разг. ә һүчәт киникәрә бәрдә

ПЕРЕСПРА́ШИВАТЬ см. *переспросить.*

ПЕРЕСПРА́ШИВАТЬСЯ гл. 1. дүборә пүрсирә оморә; 2. әз һәммә пүрсирә оморә.

ПЕРЕСПРОСИ́ТЬ, ПЕРЕСПРА́ШИВАТЬ гл. 1. дүборә пүрсирә; 2. әз һәммә пүрсирә. II *переспрашивание* сущ. 1. дүборә пүрсирәји; 2. әз һәммә пүрсирәји. II *переспро́с* сущ. әз һәммә пүрсирәји

ПЕРЕССО́РИТЬ гл. амбарһорә әз дү јәк гәһри сохтә, ә һәрәшү чәвги вәнкәстә

ПЕРЕССО́РИТЬСЯ гл. әз дү јәки гәһри бирә, ә дү јәкирәво чәнк күрдә (амбарһо), јә новкә ә амбарһорәво чәнк күрдә, гәһри бирә

ПЕРЕСТАВИТЬ, ПЕРЕСТАВЛЯ́ТЬ гл. ә јә чикәјкә норә, чикәјүрә дәкиш сохтә. II *перестано́вка* сущ. ә јә чикәјкә норә (норә оморәји, чикәјүрә дәкиш сохтәји (сохтә оморәји).

ПЕРЕСТАВНО́Й прил. чикәјүрә дәкиш сохтә бирәнијо, чикәјү дәкиш бирәнијо.

ПЕРЕСТА́ИВАТЬ см *перестоять*.

ПЕРЕСТАРА́ТЬСЯ гл. амбар (әз гәдәр зијод) чәһти сохтә.

ПЕРЕСТА́РОК сущ. 1. әри чү корикә һәмәл оморәнијо салү кирошшијо одоми; 2. у, коми ко вәхтү кирошти, әз амбармундә хәрәб бири

ПЕРЕСТА́ТЬ, ПЕРЕСТАВА́ТЬ гл. 1. чүкорикәрә појундә, дәс кәндә, шәндә, тәрк сохтә. *Он перестал курить* у папирос кәширәрә тәрк сохти; 2. појистә, буррә. *Дождь перестал* воруш појист, бурри.

ПЕРЕСТЕГА́ТЬ гл. 1. дүборә сириг зәрә; 2. һәммәрә (амбарирә) сириг зәрә.

ПЕРЕСТИРА́ТЬ, ПЕРЕСТИ́РЫВАТЬ гл. 1. дүборә шуштә; 2 һәммәрә, амбарирә шуштә, шуштә вәрастә чүникәһорә. II сущ. 1. дүборә шуштәји; 2 һәммәрә, амбарирә шуштәји, шуштә вәрастәји чүникәһорә.

ПЕРЕСТОЯ́ЛЫЙ прил. амбар мундијо, әз мундә хәрәб биријо.

ПЕРЕСТОЯ́ТЬ, ПЕРЕСТА́ИВАТЬ гл. 1. амбар мундә хәрәб бирә; 2. см. *перезреть.*

ПЕРЕСТРАДА́ТЬ гл. амбар сәһәр кәширә, амбар хәләлуши кәширә, амбар дәрд кәширә, амбар чофо кәширә, ә сәрү амбарә корһо оморә.

ПЕРЕСТРА́ИВАТЬ[1,2] см. *перестроить*[1.2].

ПЕРЕСТРАХОВА́ТЬ гл. јә бојкәш сүрховот сохтә. II *страхо́вка* сущ. сүрховот, сүрховот сохтәји (сохтә оморәји). II *страхо́вочный* сущ. сүрховоти: 1. ән сүрховот; 2. әри сүрховотсохтә һистијо.

ПЕРЕСТРАХО́ВЩИК сущ. неодобр хүштәрә сүрховот сохтәнијо одоми. II *перестрахо́вщица* әзини зән (духтәр).

ПЕРЕСТРЕ́ЛИВАТЬСЯ гл. 1. зәрә оморә, зәрә күштә оморә, јаралү сохтә оморә (ә күлләрәво); 2. шәндә вәрасундә оморә (куллә); 3. ә сәр дү јәки куллә шәндә.

ПЕРЕСТРЕ́ЛКА сущ. ә сәр дү јәки куллә шәндәји (амбарә одомиһо ә јә вәхт).

ПЕРЕСТРЕЛЯ́ТЬ, ПЕРЕСТРЕ́ЛИВАТЬ гл. 1. зәрә, јаралү сохтә (ә күлләрәво); 2. 2. шәндә вәрасундә (кулләһорә).

ПЕРЕСТРО́ИТЬ[1], **ПЕРЕСТРА́ИВАТЬ**[1] гл. 1. дүборә вокундә, јә чиројкә вокундә; 2. дүборә дуз сохтә; ; 3. дәкиш сохтә, дәкиш сохтәрәво дуз сохтә. II *перестро́йка* сущ. дүборә вокундәји, јә чиројкә вокундәји;

ПЕРЕСТРО́ИТЬ[2], **ПЕРЕСТРА́ИВАТЬ**[2]гл. јә чиројкә күнчундә, тәһәр тәчирәј чәркәрә дәкиш сохтә. II *перестрое́ние* сущ. јә чиројкә күнчундә

ПЕРЕСТУПИ́ТЬ, ПЕРЕСТУПА́ТЬ гл. лүнк шәндә, норә (ә чәтинирәво, јә новкә ә һитјотирәво, јовошлә) кирошшә; 2. әз сәр јә пој, ә сәр ән и појәкә појистә; 3. рафтә, әз сәр чүникә кирошшә; 4. нәкүрүмә кор сохтә

ПЕРЕСУ́Д сущ. прост. дүборә суд сохтәји

ПЕРЕСУ́ДЫ сущ. хүрди-дүрүсти, киләјиһо, чоф кәләч, нәһәгијә кофһо.

ПЕРЕСУШИ́ТЬ, ПЕРЕСУ́ШИВАТЬ гл. 1. сэхт хүшк сохтэ, әз гәдәр зијод хүшк сохтэ; 2. хүшк сохтэ (амбарэ чиһорэ). II *пересушка* 1. сэхт хүшк бирәји (сохтэ оморәји), әз гәдәр зијод хүшк бирәји (сохтэ оморәји).

ПЕРЕСЧЁТ сущ.1. јәки-јәки шумордәји, шумордэ оморәји; 2. дүборэ шумордәји, шумордэ оморәји.

ПЕРЕСЧИТА́ТЬ, ПЕРЕСЧИ́ТЫВАТЬ гл. 1. дүборэ шумордэ; 2. јәки-јәки шумордэ, һәммәрэ шумордэ.

ПЕРЕСЪЁМКА см. 1. дүборэ кәширәји (шикилэ); 2. дүборэ бурраји (гортэ).

ПЕРЕСЫЛА́ТЬ см. *переслать.*

ПЕРЕСЫ́ПАТЬ гл. тиһи сохтэ: 1. э јэ чикәјкэ. *Пересыпать муку в мешок* ордэ э чәјтән тиһи сохтэ; 2. әз гәдәр зијод. II *пересыпка* сущ. э јэ чикәјкэ тиһи сохтәји.

ПЕРЕСЫПА́ТЬ[1] гл. 1. см. *пересы́пать*; 2. ширин сохтэ (ихтилотэ әзарфотһо вэ овсунәһорәво).

ПЕРЕСЫПА́ТЬ[2] см. *переспать.*

ПЕРЕСЫХА́ТЬ см. *пересохнуть.*

ПЕРЕТА́ПЛИВАТЬ[1,2] *перетопить*[1,2].

ПЕРЕТАСКА́ТЬ гл. чүникәрэ бәрдэ, јэ новкэ дүздирэ э јэ чәнд бо.

ПЕРЕТА́СКИВАТЬ см. *перетаскать и перетащить.*

ПЕРЕТАСО́ВАТЬ, ПЕРЕТАСО́ВЫВАТЬ гл. 1. гәриш сохтэ (гортһој возијирэ); 2. дүборэ гәриш сохтэ (гортһој возијирэ); 3. гәриш сохтэ күнчундэ, һәммәрэ э чикәһошү норэ. II *перетасо́вка* сущ. гәриш сохтәји.

ПЕРЕТАЩИ́ТЬ, ПЕРЕТА́СКИВАТЬ гл. кәширэ: 1. э јэ чикәјкэ бәрдэ; 2. киникәрэ э нәзники хүштэ овурдэ, әри чикәј зивистәјирэ, корэ дәкиш сохтәјү кумәк бирэ.

ПЕРЕТЕРЕ́ТЬ, ПЕРЕТИРА́ТЬ гл. совустэ: 1. амбариһорэ тәмиз сохтэ; 2. э јэ һоликэ вәнкәстэ; 2. пара сохтэ.

ПЕРЕТЕРЕ́ТЬСЯ, ПЕРЕТИРА́ТЬСЯ гл. әз совустэ пара бирэ.

ПЕРЕТЕРПЕ́ТЬ, ПЕРЕТЕ́РПЛИВАТЬ гл. 1. амбар тоб дорэ; 2. тоб дорәрәво әз сәр сохтэ.

ПЕРЕТИРА́ТЬ-СЯ см. *перетереть, -ся.*

ПЕРЕТО́ЛКИ сущ. куфтикуһо, киләјиһо, коф-кәләч.

ПЕРЕТОЛКО́ВАТЬ, ПЕРЕТОЛКО́ВЫВАТЬ гл. 1. јэ чиројкэ куфтирэ, мәһнојүрэ дәкиш сохтэ; 2. коф сохтэ (э киникәрәво э товунәј чүникэ).

ПЕРЕТОПИ́ТЬ[1], **ПЕРЕТА́ПЛИВАТЬ**[1] гл. 1. сухундэ (һәммэ пичһорэ); 2. сухундэ вәрасундэ (һүзүмһорэ); 3. дүборэ сухундэ, хубэ аташ вәнорэ (э пич).

ПЕРЕТОПИ́ТЬ[2], **ПЕРЕТА́ПЛИВАТЬ**[2] гл. 1. дүшундэ, һәл сохтэ; 2. дүборэ дүшундэ, дүборэ һәл сохтэ.

ПЕРЕТОПИ́ТЬ[3] гл. гәрг сохтэ (э гәд ов амбарирэ, амбарһорэ).

ПЕРЕТРЕВО́ЖИТЬ гл. дүләпәсэ сохтэ: 1. киникәрэ амбар; 2. амбарһорэ.

ПЕРЕТРЕВО́ЖИТЬСЯ гл. дүләпәсэ бирэ: 1. амбар; 2. әз амбарһо.

ПЕРЕТРО́ГАТЬ гл. э һәммэ дәс зәрэ, һәммәрэ дәсәдәс сохтэ.

ПЕРЕТРУ́СИТЬ гл. сэхт тәрсирэ.

ПЕРЕТРУСИ́ТЬ гл.1. шовундэ, чарундэ, куфтэ, гәриш сохтэ; 2. јовош-јовош шовундэ рихундэ.

ПЕРЕТРЯ́СТИ, ПЕРЕТРЯСА́ТЬ гл. шовундэ, түртүр сохтэ, түртүр сохтэ тузүрэ, чүлкүрэ тәмиз сохтэ, һәммәрэ, амбарирэ.

ПЕРЕТРЯХНУ́ТЬ, ПЕРЕТРЯХА́ТЬ см. *перетрясти.* II *перетря́хывание* сущ. шовундәји, түртүр сохтәји.

ПЕРЕ́ТЬ гл. хүштәрэ вогундэ: 1. неодобр. Рафтэ, чүмүстэ; 2. э һичиш нәдәниширэ пишово рафтэ.

ПЕРЕ́ТЬСЯ то же, что *переть* 1. *Куда прёшься?* хүштәрэ әчэ вогундэ?

ПЕРЕТЯНУ́ТЬ, ПЕРЕТЯ́ГИВАТЬ гл. кәширэ: 1. кирэ, чүрэ чикәјүрэ дәкиш сохтэ; 2. фурмундэ овурдэ; 3. сәһэ (әри чүникәрэ кирошто; 4. чүникәрэ дүборэ; 5. Чүникәрэ; 6. сэхт; 7. әз чүникэ, киникэ курунд оморэ. II *перетя́гивание* сущ. кәширәји (э чүрбәчиро мәһноһо

ПЕРЕУБЕДИ́ТЬ, ПЕРЕУБЕЖДА́ТЬ гл. боворими дорэ, рази сохтэ, фикирүрэ дәкиш сохтэ.

ПЕРЕУБЕДИ́ТЬСЯ, ПЕРЕУБЕЖДА́ТЬСЯ гл. бовор сохтэ, рази бирэ, фикир хүштәрэ дәкиш сохтэ.

ПЕРЕУ́ЛОК сущ. тәнкәрәһи. II *переу́лочный* прил. тәнкәрәһији; ән тәнкәрәһи.

ПЕРЕУПРЯ́МИТЬ гл. сэхт јәһи сохтэ (әз јәкикэ јәһтэ бирэ).

ПЕРЕУСЕ́РДСТВОВАТЬ гл. әз гәдәр зијод чун сухундэ, чәһти сохтэ, чунсухуни бурбундэ.

ПЕРЕУСТРОИ́ТЬ ПЕРЕУСТРА́ИВАТЬ гл. јə чиројкə дуз сохтə, кӳнчундə; дуборə дуз сохтə, кӳнчундə

ПЕРЕУТОМИ́ТЬ, ПЕРЕУТОМЛЯ́ТЬ гл. лап амбар мəндə сохтə, визор сохтə, əз ћол вəнкəстə.

ПЕРЕУТОМИ́ТЬСЯ, ПЕРЕУТОМЛЯ́ТЬСЯ гл. лап амбар мəндə бирə, ə визор оморə, əз ћол офторə.

ПЕРЕУТОМЛЕ́НИЕ сущ. лап амбар мəндə сохтəJи, бирəји, (сохтə оморəји, ə визор оморəји, əз ћол вəнкəстəји, офторəји, (вəнкəстə оморијо).

ПЕРЕУЧЕ́СТЬ, ПЕРЕУЧИ́ТЫВАТЬ гл. дӳборə һəг-ћисоб сохтə (бəрдə). || *переучёт* сущ. дӳборə һəг-ћисоб сохтəји (бəрдəји).

ПЕРЕУЧИ́ТЬ, ПЕРЕУ́ЧИВАТЬ гл. вəмухтə;1. нубо дорə (амбарə одомирə); 2. кирə дӳборə; 3. чӳрə əз сəр, таза; 4. амбарə чиһо; 5. амбар чəћти сохтəрəво.

ПЕРЕУЧИ́ТЬСЯ, ПЕРЕУ́ЧИВАТЬСЯ гл. 1. дӳборə хундə, дӳборə вəмухтə (јӳ); 2. амбар хундə, мəндə бирə. II *переу́чивание* сущ. вəмухтəји.

ПЕРЕФАСО́НИТЬ гл.1. фасунӳрə дəкиш сохтə, ə јə фасуникə духтə; 2. Перен. дəкиш сохтə, ə јəшилкəмикə вəнкəстə.

ПЕРЕФРАЗИ́РОВАТЬ гл. кофһо, ихтилотһо, кəлмəһој киникəрə јə чиројкə дорə. || *перефрази́ровка* сущ. кофһо, ихтилотһо, кəлмəһој киникəрə јə чиројкə дорəји.

ПЕРЕХВАЛИ́ТЬ, ПЕРЕХВА́ЛИВАТЬ гл. 1. лап амбар тəһəриф дорə; 2. тəһəриф дорə (һəммəшӳрə).

ПЕРЕХВАТА́ТЬ гл. 1. кӳрдə, бəрдə һəммəрə, јə новкə амбарирə; 2. тапарундə, вəкӳрдə амбар; 3. дəс зəрə ə һəммə, ə һəммə чикəһојӳ, дəсədəс сохтə.

ПЕРЕХВАТИ́ТЬ, ПЕРЕХВА́ТЫВАТЬ гл. кӳрдə: 1. ə чӳчојикə рафтəнкə; кирə, чӳрə; 2. бəстə; 3. јə чиројкə, јə тəһəрзикə; 4. ə товунəј гилинчəвор, појундə; 5. тапарундə, тəпарундə вəкӳрдə; 6. вəкӳрдə, ən хӳштə сохтə.

ПЕРЕХВА́ТЧИК сущ. кӳрдəкор (у коми ки, кӳрдəни, əри кӳрдə рафтə).

ПЕРЕХВОРА́ТЬ то же, что *переболеть*.

ПЕРЕХИТРИ́ТЬ гл. ə фурмундə (ə ћəрими, ə мəмизири кироштə киникəрə.

ПЕРЕХО́Д сущ. 1. см. *перейти*; 2. əри ə појəдə кирошдə һəмəл оморəнијо, јə новкə əри кирошдəј појəдəһо һистијо чикə; 3. əри əз јə хунə ə јəкикə кироштə һистијо коридор, јə новкə јə чиһ икə; 4. ə јə руз рафтə оморəнијо рəһ. || *перехо́дный* прил. əри кироштə һистијо.

ПЕРЕХОДИ́ТЬ см. *перейти*.

ПЕРЕХОДИ́ТЬ см. *исходить*.

ПЕРЕХО́ДНЫЙ прил. 1. см. *перейти*; 2. əз јə ћол ə јəкикə кироштəнкə бирəнијо.

ПЕРЕХОРОНИ́ТЬ, ПЕРЕХОРА́НИВАТЬ гл. 1. əз јə говрə вəдəшəндə, ə јə чикəјкə сəхт сохтə; 2. амбарһорə сəхт (говрə) сохтə.

ПЕ́РЕЦ сущ. истиут. <> *задать перцу* кому прост. вəшмəрдə, чозə дорə киникəрə. II *пе́рцевый* прил. истиути: 1. ən истиут; 2. ə истиутəво, јə новкə əз истиут сохтə оморијо.

ПЕ́РЕЧЕНЬ сущ. нумкући (нумһој ən киһојикəрə (чӳһојикəрə) ə чəркəјəво куфтирəји, јə новкə нӳјӳстəји.

ПЕРЕЧЕРКА́ТЬ, ПЕРЕЧЁРКАТЬ гл. əз сəр амбариһо хит кəширə.

ПЕРЕЧЁРКИВАТЬ см. *перечеркать и перечеркнуть*.

ПЕРЕЧЕРКНУ́ТЬ гл. əз сəрӳ битəв хит кəширə,.

ПЕРЕЧЕРТИ́ТЬ, ПЕРЕЧЕ́РЧИВАТЬ гл. дӳборə кəширə.

ПЕРЕЧЕ́СТЬ[1] см. *пересчитать*.

ПЕРЕЧЕ́СТЬ[2] см. *перечитать*.

ПЕРЕЧЁТ см. *пересчёт*.

ПЕРЕЧИСЛЕ́НИЕ сущ. 1. см. *перечислить*; 2. ə јə ћисобикə кировундə оморијо; 3. ə јə чикəјкə, корикə кировундə оморијо (киникə); 4. нумһошӳ јəки-јəки кӳрдə оморијо, ə јор дəшəндə оморəтһо (һəммə).

ПЕРЕЧИ́СЛИТЬ, ПЕРЕЧИСЛЯ́ТЬ гл. 1. јəки-јəки шумордə; 2. ə јə ћисобикə кировундə; 3. киникəрə ə јə чикəјкə, корикə дəшəндə; 4. нум һəммəрə јəки-јəки кӳрдə, һəммəрə ə јор дəшəндə.

ПЕРЕЧИТА́ТЬ, ПЕРЕЧИ́ТЫВАТЬ гл. 1. дӳборə хундə; јəбојкəш хундə; 2. һəммəрə, јə новкə амбарирə хундə.

ПЕ́РЕЧНИЦА сущ. истиутдоку (əри совə истиут дəкундə гоб).

ПЕ́РЕЧНЫЙ прил. истиути, ən истиут.

ПЕРЕШАГНУ́ТЬ, ПЕРЕША́ГИВАТЬ гл. лӳнк шəндə кироштə

ПЕРЕШЕРСТИ́ТЬ то же, что *перетасовать*.

ПЕРЕШИБИ́ТЬ, ПЕРЕШИБА́ТЬ гл. зəрə хӳрд сохтə. II *перешиб* сущ. 1. зəрə хӳрд сохтəји; 2. зəрə хӳрд сохтə оморијо чикə.

ПЕРЕШИ́ТЬ, ПЕРЕШИВА́ТЬ гл. дуборэ духтэ, вэкэндэ дуборэ духтэ, дуз сохтэ; jэ чирojкэ духтэ, дуз сохтэ. II *перешива́ние и переши́вка* вэкэндэ дуборэ духтэjи, jэ чирojкэ духтэjи.

ПЕРЕЭКЗАМЕНО́ВАТЬ гл. дуборэ (jэбojкэш) имтоhон вэкурдэ. (сохтэ).

ПЕРЕЭКЗАМЕНО́ВКА гл. дуборэjэ имтоhон (jэкимун човоб хуб нэбирэнкэ сохтэ оморэнijо имтоhон).

ПЕРЁД сущ. пишо, руj (пишоjи тараф эн чуникэ). *Перёд дома* пишоj (эн) хунэ.

ПЕРИ́МЕТР сущ. периметр.

ПЕРИМЕТРИ́ЧЕСКИЙ прил. периметри, эн периметр.

ПЕРИ́НА сущ. душэк паргу, душэк пари. II *пери́нка* уменьш. душэкчэj паргу, пари (душэклэj паргу, душэклэj пари).

ПЕРИ́ОД сущ. дэвр (эз сэр курдэ тэ варастэ кироштэнijо вэхт эн чуникэ бирэjи).

ПЕРИОДИ́ЧЕСКИЙ прил. дэври: 1. см. *период*; 2. вэхт-вэхт бирэнijо; 3. вэхт-вэхт дэфус бирэнijо, эз дэфус вэдиморэнijо.

ПЕ́РИСТЫЙ прил. парвэри, парлу: 1. э парэво hистijо, пару сиг (голин) hистijо; 2. э тэhэрз пар hистijо.

ПЕРИФЕРИ́Я сущ. гирог, разг. периферија: 1. эз мэркэз дур hистijо бэхш эн чуникэ; 2. эз мэркэз дур hистijо чикэ.

ПЕРЛ сущ. мирвори. II *перло́вый и пе́рловый* прил. мирворији: 1. эн мирвори; 2. эз мирврпи сохтэ оморијо.

ПЕРЛАМУ́ТР сущ. сэдэф. II *перламутро́вый* прил. сэдэфи: 1. эн сэдэф; 2. э рэнг сэдэф hистijо; 3. эз сэдэф гуч, дуз сохтэ оморијо.

ПЕРЛО́ВКА сущ. гургут чуjи. II *перло́вый* прил. эз гургут чуjи сохтэ оморијо.

ПЕРНА́ТЫЙ прил. парвэри, гэнэдвэри, парлу, гэнэдлу

ПЕРО́[1] сущ. 1. пар (эн гуш, эн мург); 2. партуш эн чэh. II *пёрышко* уменьш. 1. парлэ (эн гуш, эн мург); 2. партушлэj эн чэh.

ПЕРО́[2] сущ. перо, бузгэлэми (буз эн гэлэм). II *пёрышко* уменьш. перолэ, бузгэлэмилэ.

ПЕРПЕНДИКУЛЯ́Р сущ. перпендикулjар.

ПЕРПЕНДИКУЛЯ́РНЫЙ сущ. перпендикулjар (перпендикулjар hистijо. II *перпендикуля́рность* сущ. перпендикулjар бирэjи.

ПЕ́РСИ то же, что *грудь* 1; 2.

ПЕРСИ́ДСКИЙ прил. 1. фарси: 1) эн фарсhо; 2) фарсhо сохтijо, офурријо; 2. то же, что *иранцы*.

ПЕ́РСИК сущ. шофтолу.

ПЕ́РСИКОВЫЙ прил. шофтолуjи: 1. эн шофтолу; 2. эз шофтолу, э шофтолурэво сохтэ оморэнijо; 3. эз шофтолу душундэ оморэнijо; 4. э рэнг расирэ шофтолу hистijо: зэрд э гирмизирво.

ПЕРСИЯ́НИН см. фарс.

ПЕРСИЯ́НКА сущ. зэн (духтэр) фарс.

ПЕРСО́НА сущ. одоми, jэ одоми. *Собственной персоной* хуштэни jу.

ПЕРСОНА́Л сущ. персонал (э jэ чикэ кор сохтэнуthо hэммэ одомиhо).

ПЕРСОНА́ЛЬНЫЙ прил. эн jэ одоми, эри jэ одоми hистijо, эн хуштэни jу hистijо.

ПЕРСТ сущ. энкушт.

ПЕ́РСТЕНЬ сущ. энкуштэри (гошвэри). II *перстенёк* уменьш энкуштэрилэ.

ПЕ́РСЫ сущ. фарсо (hэвэли нум эн Ироniho; и сэhэт э нэзники нимэj одомиhoj эн Ирон).

ПЕРХА́ТЬ гл. сурусту (эз пинэ).

ПЕРХО́ТА сущ. хорэ, сухов-сухов (э бугоз).

ПЕ́РХОТЬ сущ. пинэ.

ПЕРЦО́ВКА сущ. эрэги истиутдэри.

ПЕРЦО́ВЫЙ прил. истиути: 1. эн истиут; 2. э гэду истиут дэрijо.

ПЕРЧА́ТКА сущ. элчэк. II *перча́точный* прил. элчэки: 1. эн элчэк; 2. эри элчэкдухтэ hистijо.

ПЕРЧА́ТОЧНИК сущ. элчэкчи (устаj элчэки).

ПЕРЧЁННЫЙ прич. амбарэ истиут зэрэ (дэкундэ) оморијо.

ПЕ́РЧИТЬ, ПЕРЧИ́ТЬ гл. истиут дэкундэ, истиут зэрэ, истиут шэндэ.

ПЕРШИ́ТЬ гл. бугозэ хорэ-хорэ дорэ.

ПЕРЬЕВО́Й[1] прил. пари: 1. эн пар; 2. э парэво, эз пар сохтэ оморијо.

ПЕРЬЕВО́Й[2] прил. пероjи (э перорэво hистijо.

ПЁС сущ. сэк: 1. эркэкэ сэк; 2. хэрэб, фэрсуз, эчлофэ одоми.

ПЕ́СЕННИК сущ. 1. китоб мэhэнijи (мэhэниho вэрijо китоб); 2. хонэндэ, мэhэниho хундэнijо одоми; 3. кофhoj мэhэнирэ, jэ новкэ музикajурэ нуjустijо одоми.

ПЕ́СЕННИЦА сущ. мэhэни хундэнijо зэн (духтэр), хонэндэ.

ПЕ́СЕННЫЙ прил. мэhэнijи эн мэhэни.

ПЕСЕ́Ц сущ. тулки софони. II *песцо́вый* прил. эн тулки софони; 2. эз пуст эн тулки софони духтэ оморијо.

ПЕСКОЛЮБИ́ВЫЙ прил. гумхоh (ə гумијə хори хуб вəроморəнијо). II *песколюби́вость* сущ. гумхоh (ə гумијə хори хуб вəроморəнијо)

ПЕСКОМО́ЙКА сущ. мошин гумшур (гумм шуштəнијо мошин).

ПЕСНОПЕ́ВЕЦ сущ. 1. мəҳəнихун; 2. мəҳəни нүјүстəнијо.

ПЕ́СНЯ сущ. 1. мəҳəни; 2. ҷəh- ҷəh ən гушhо. II *пе́сенка* ласк. мəҳəнилə.

ПЕСО́К сущ. 1. гум; 2. только мн. гуми, гумлуг. <> *Сахарный песок* пусук (туз ən шəкəр). II *песо́чек* уменьш. гумлə. II *песо́чный* прил. гуми: 1. ən гум; 2. ə рəнг гум hистијо; 3. əз хүшкə, вəрəворə бирəнијо хəми сохтə оморијо.

ПЕСО́ЧЕК сущ. гумлə.

ПЕСО́ЧНИЦА сущ. гоб гуми (гум дəбирəнијо гоб).

ПЕСТ сущ. дəстə (ən həвəнк-дəстə).

ПЕСТРЕ́ТЬ[1] гл. 1. рəнгəбарəнг бирə, дијəш рəнгəбарəнг бирə; 2. вəди бирə; 3. амбар рəнгəбарəнг бирə, ə рəнгəбарəнги хүштəрəво визор сохтə.

ПЕСТРЕ́ТЬ[2] гл. ə пишој чум амбар вəди бирə.

ПЕСТРИ́ТЬ гл. 1. сəхт рəнгəбарəнг бирə; 2. рəнгəбарəнг сохтə чүникарə; 3. чумə бəрдə ə рəнгəбарəнги хүштəрəво.

ПЁСТРЫЙ прил. 1. рəнгəбарəнг, алабула; 2. перен. чиробəчиро, гəришмəтил.

ПЕСЦО́ВЫЙ прил. ən түлки софони; 2. əз пуст ən түлки софони духтə оморијо.

ПЕСЧА́НЫЙ прил. гуми: 1. ən гум; 2. гумлүг, ə гəдү гум дəријо; 2. ə рəнг гум hистијо.

ПЕСЧИ́НКА сущ. гумлə (јə донəлəј гум).

ПЕ́ТЕЛ то же, что *петух*.

ПЕТИ́ЦИЯ сущ. əризə (јə чəнд одоми ə ћүкмот нүјүстəнијо).

ПЕ́ТЛЯ, ПЕТЛЯ́ сущ. 1. пət (ən дəр); 2. горинə; 3. ənкүл чүникə бофтənки, јə новкə бəстənки гəд сохтə оморəнијо чикəј ən русму; 4. чəрхə хуно бəстə оморијо бəш ən расə, дуволə; 5. сула əри дукмəрə бəстə.

ПЕТУ́Х сущ. хуруз: 1. əркəк ən кəркhој хунəји вə ən бəҳзи мүргhо; 2. əз товунəј чəнкəсурə одоми. II *петушо́к* уменьш. хурузлə. II *петуши́ный* прил. хурузи; ən хуруз. II *петуший* прил. ən хуруз.

ПЕТУШИ́ТЬСЯ гл. хурузи сохтə (əз хүштə вədарафтə, чəнкəсури сохтə).

ПЕТЬ гл. хундə: 1. мəҳəни; 2. ҷəh- ҷəh сохтə (ə товунəј гушhо); 3. устар. тəҳəриф дорə. II *пение* сущ. мəҳəни хундəји.

ПЕХО́ТА сущ. појədəјə ləшкəр. II *пехо́тный* прил. појədəји. *Пехотный полк* појədəјијə полк.

ПЕХОТИ́НЕЦ сущ. солдат ən појədəјə ləшкəр.

ПЕЧА́ЛИТЬ то же, что *огорчить*.

ПЕЧА́ЛИТЬСЯ гл. дүлхүрд, дүлкир бирə.

ПЕЧА́ЛЬ сущ. 1. дəрд кəширəнијо, дүлхүрди, дүлкири; 2. гəјгу.

ПЕЧА́ЛЬНЫЙ прил. дəрдлү: 1. (дəрд кəширəнијо, дүлхүрд, дүлкир); 2. ћəјфбəри овурдəнијо, ћəјфбəри схтəни). II *печа́льность* сущ. дəрдлүји.

ПЕЧА́ТАТЬ гл. дəфүс зəрə (сохтə). II *печа́тание* сущ. дəфүс зəрəји (сохтəји).

ПЕЧА́ТАТЬСЯ гл. корhој хүштəрə ə дəфүс (ə дəфүссохтə) дорə, дəфүс сохтə.

ПЕЧЕ́НИЕ сущ. 1. бурчундəнкə бирəнијо кор; 2. бүрчундə чи.

ПЕЧЁНКА сущ. 1. чикəр ən мол-гəрə (хурдəнијə чирə хуно); 2. прост. то же, что *печень*.

ПЕЧЁННЫЙ прич. əри хурдə бүрчундə оморијо.

ПЕЧЁНОЧНЫЙ прил. 1. чикəри: 1) ən чикəр; 2) əз чикəр сохтə оморијо; 2. əз чикəр нəчог hистијо.

ПЕЧЁНЫЙ прил. бүрчириј, бүрчундə оморијо.

ПЕ́ЧЕНЬ сущ. чикəр, разг. сијəчикəр.

ПЕЧЕ́НЬЕ сущ. разг печени. II *пече́нье* уменьш. печенилə.

ПЕЧНИ́К сущ. устај печи (печ, тов, пилəтə гүч сохтəнијо уста).

ПЕЧУ́РКА сущ. разг. печлə, чүклə печ.

ПЕЧЬ[1] гл. бурчундə: 1. хурдəнијə чирə ə печ хүшкəхүшк ћəзур сохтə; 2. кобоб сохтə; 3. ə сəхтə кəрмирəво, ə зир сəхтə кəрми.

ПЕЧЬ[2] сущ. печ, тов, пилəтə. II *печно́й* прил. печи: 1. ən печ; 2. ə кумəки печəво сохтə оморəнијо.

ПЕ́ЧЬСЯ[1] гл. бурчирə, бурчундə оморə.

ПЕ́ЧЬСЯ[2] гл. дəрд ən киникарə кəширə, ə гəјгуј ən киникə мундə.

ПЕШЕХО́Д сущ. појədə, појədə рафтənијо.

ПЕШЕХО́ДНЫЙ прил. појədəји: 1. ən појədə; 2. əри појədəhо hистијо; 3. то же, что *пеший*.

ПЕ́ШИЙ прил. 1. појədə рафтənијо; 2. појədə рафтə киро hистијо. *Пеший строй* појədəјə дəстə.

ПЕ́ШКА сущ. поjәдә: 1. фигур ән шоһмати; 2. фәрсүзә одоми, әз сәри хүштә jә кор сохтә нәс данүстәнијо одоми. II *пе́шечка* уменьш. поjәдәлә.

ПЕШКО́М, ПЕШО́ЧКОМ нареч. ә поjәдә.

ПЕЩЕ́РА сущ. мәһәрә (ә зир хори, jә новкә ә доrһо, jүрә ә буру рәһ һистијо буши). II *пещёрный* прил. мәһәрәји: 1. ән мәһәрә; 2. ә мәһәрә дәбирәнијо.

ПИАЛА́, ПИА́ЛА сущ. пиалә (әз ӌом, әз чашкә чүкләтә һистијо әри һәнчирә гүлпсүзә гоб).

ПИАНИ́НО сущ. прил. пианино (ә клавишһорәво һистијо карасти музикаји). II *пиани́нный* прил. пианиноји; ән пианино.

ПИАНИ́СТ сущ. пианиночи, пианинизән (пианино зәрәкор). II *пиани́стка* әзини зән (духтәр).

ПИВНА́Я сущ. пивәхунә (әри ә унчикә хурдә пивә фурухтә оморәнијо чикә).

ПИВНО́Й прил. 1. пивәји; ән пивә. *Пивная бочка* пишкәj пивәји; ән пивә. *Пивная пена* кәф ән пивә; 2. в знач. сущ. *пивная*.

ПИВНУ́ШКА то же, что *пивная*.

ПИ́ВО сущ. пивә. II *пивко́ и пивцо́* уменьш. пивәлә.

ПИВОВА́Р сущ. пивәкәш, пивәдүшус (әниһәткор ән пивәдүшуни).

ПИВОВАРЕ́НИЕ сущ. пивәдүшүни, пивәдүшундәји. II *пивоваренный* прил. пивәдүшүнијн: 1. ән пивәдүшуни; 2. әри пивәдүшундә һистијо.

ПИДЖА́К сущ. пинчәк. || II *пиджачо́к* уменьш. пинчәклә. II *пиджачный* прил. пинчәки: 1. ән пинчәк; 2. әри пинкәкдухтә һистијо, һәмәл оморәнијо.

ПИЕМИ́Я сущ. пиjемија (ә чиро-чиро чикәһоj тән рим һәмәл оморәји).

ПИЖА́МА сущ. пичама (ә гәд хунә, jә новкә хисирәнкә вокундәнүтһо, әз субукә мол духтә оморијо оводуни). II *пижамный* прил. пичамаји: 1. ән пичама; 2 әри пичама (духтә) һистијо.

ПИ́ЖМА сущ. мәрмәр (савзә).

ПИК сущ. гуг: 1. ән һүндүрә бызбызајә чикәj ән дог; 2. ән һүндүрә нүгтәj ән бишорафтәји ән чүникә. II *пиковый* прил. гуги; ән гуг.

ПИ́КА[1] сущ. низә (сула сохтәнијо jәрәг)

ПИ́КА[2] сущ. разг. *в пику (сделать что-н.)* чүникә сохтә әри киникәрә визор, кәһәз сохтә.

ПИКА́П сущ. пикап (әри одоми вә шәлә бәрдә чүклә мошин).

ПИКНИ́К сущ. кәштәоһә хурдә-бәрдәрәво әз шәһәр ә гирог. II *пикничо́к* сущ. хурдәбәрдәлә (әз шәһәр ә гирог). II *пикниковый* хурдә-бәрдәрәвоји; ән хурдә-бәрдә (әз шәһәр ә гирог).

ПИ́КНУТЬ гл. чув сохтә.

ПИ́КУЛИ сущ. һофтәбәчәр (ә сүркә күрдә оморијо хүрдә-хүрдә вәнчирә тәрәвәз).

ПИЛА́ сущ. 1. мушар; 2. jүрә дәндүһоj мушари вәрijо кордә.

ПИЛА́-РЫ́БА сущ. чәһ-мушар.

ПИЛЕ́НИЕ сущ. мушарзәрә, мушаркәширә (мушар зәрәнкә, кәширәнкә бирәнијо кор).

ПИ́ЛЕННЫЙ прич. мушарзәрә, мушаркәширә (мушар зәрә, кәширә оморијо).

ПИЛЁНЫЙ прил. ә мушарә вәнчирә оморијо.

ПИЛИ́КАТЬ, ПИЛИ́КНУТЬ гл. дингәдинг, чингәчинг сохтә (чү һовојикәрә хәрәб зәрә). II *пили́канье* сущ. дингәдинг, чингәчинг сохтәји (чү һовојикәрә хәрәб зәрәји).

ПИЛИ́ТЬ гл. мушар зәрә, мушар кәширә : 1. ә мушарәво бурра, вәнчирә. *Пилить доски* тәхтә мушар кәширә; 2. перен. мигәрор дәһно зәрә, визор овурдә киникәрә. II *пиле́ние* сущ. мушар зәрәји, мушар кәширәји.

ПИ́ЛКА сущ. 1. см. *пилить*; 2. чүклә мушарлә j дәси; 3. jәкә әри нәхүһо.

ПИЛОМАТЕРИА́ЛЫ сущ. тәхтә-тирбу (ә мушарәво ә дураз әвунә бурра оморијо күрдүнһо).

ПИЛООБРА́ЗНЫЙ прил. дәндүлү, дәндүвәри, ә тәһәрз мушар һистијо.

ПИЛО́Т сущ. пилот (пар зәрәнијо, парустәнијо апаратһорә һәj сохтәнијо, бәрдәнијо сәниһәткор). II *пило́тский* прил. пилоти; ән пилот.

ПИЛОТИ́РОВАТЬ гл. пар зәрәнијо, парустәнијо апараторә һәj сохтә, бәрдә. II *пилоти́рование* сущ. пар зәрәнијо, парустәнијо апараторә һәj сохтәји, бәрдәји.

ПИ́ЛЬНЫЙ прил. 1. мушари, ән мушар, ән мушарзәрәји; 2. ә мушарово сохтә оморәнијо.

ПИ́ЛЬЧАТЫЙ прил. мушари, дәндү-дәндү.

ПИ́ЛЬЩИК сущ. мушарчи (мушар зәрәнијо, кәширәнијо фәһлә). II *пи́льщица* әзини зән (духтәр).

ПИНА́ТЬ, ПНУТЬ гл. сункули, тәпик, һүл зәрә.

ПИНО́К сущ. тәпик зәрә, ә сугрәзанирәво зәрә.

ПИНЦЕ́Т сущ. пинсет, могош.

ПИОНЕ́Р сущ. пионер: 1. јәкимүн ә вәмухтә нә оморијо чикә оморијо вә мәскән дәшәндијо одоми; 2. ә ҥилм, техника бинәј јә таза корә норијо одоми; || *пионе́рка* әзини зән (духтәр). II *пионе́рский* прил. пионери: 1. ән пионер; 2. ән пионер һистијо.

ПИР сущ. кәлә гиноглуги, кәлә хурдә-бәрдә. *Пир на вес мир* лап кәлә гиноглуги, кәлә хурдә-бәрдә.

ПИРАМИ́ДА сущ. пирамида.

ПИРАМИДА́ЛЬНЫЙ прил. пирамидаји, пирамидарә хуно һистијо.

ПИРАМИ́ДКА сущ. пирамидалә. II *пирами́дка* уменьш. пирамидалә, чүклә пирамидәлә. II *пирами́дковый* прил. пирамидаји: ән пирамида.

ПИРОВА́ТЬ, ПИ́РШЕСТВОВАТЬ гл.1. ә гиноглуги бирә, кәјф сохтә; 2. миҥид сохтә.

ПИРО́Г сущ. пирог. II *пирожок* уменьш. пироглә.

ПИРОЖКО́ВЫЙ прил. пироги: 1. ән пирог; 2. әри пирогбурчундә һистијо.

ПИРО́ЖНИК сущ. пирогбурчу (пирог бурчундәнијо одоми; 2. пирогфурух (пирог фурухтәнијо одоми). II *пиро́жница* әзини зән (духтәр).

ПИРО́ЖНЫЙ см. *пирожковый*.

ПИ́РШЕСТВЕННЫЙ прил. гиноглугији, хурдәбәрдәји: 1. ән гиноглуги, ән хурдәбәрдә; 2. әри гиноглуги, әри хурдә-бәрдә һистијо.

ПИ́РШЕСТВО см. пир.

ПИСА́НИЕ сущ. 1. нүјүстәји; 2. у, коми ки, (ә дәсхәти) нүјүстә омори; 3. Һабрит Һашана (Танах) вә Һабрит Һахадаш (китоб ән христианһо).

ПИ́САНЫЙ прил. дәсхәти, ә дәсәво нүјстә оморијо.

ПИ́САТЬ то же, что *мочиться*.

ПИСА́ТЕЛЬ сущ. нүјүстәкор (китоб, роман, повест, очерк нүјүстәнијо одоми). *писательница* әзини зән (духтәр).

ПИСА́ТЬ, НАПИСА́ТЬ гл. 1. нүјүстә; 2. кәширә (шикил).

ПИСА́ТЬСЯ, НАПИСА́ТЬСЯ гл. 1. нүјүстә оморә; 2. кәширә оморә (шикил); 3. әри нүјүстә ҥәвәс оморә. *Нынче мне что-то не пишется* имуһој чүникә мәрә нүјүстә нәс војистә.

ПИСК сущ. чур (сәс).

ПИСКОТНЯ́ сущ. чур-чур.

ПИСКУ́Н сущ. чурчурак. (у, коми ки, һәмишә чув зәрә).

ПИСТОЛЕ́Т сущ. пистолет, тапинчә. II *пистоле́тный* прил. пистолети, тапинчәји: 1. ән пистолет, ән тапинчә; 2. әри пистолет, әри тапинчә һистијо.

ПИСТО́Н сущ. пистон. II *пистоный* прил. пистони, ән пистон.

ПИ́СЧИЙ прил. әри хәт нүјүстә һистијо. гл. нүјүстә (амбар).

ПИСЬМЕНА́ сущ. нүшунәһој хәти, һәрфһо (амбари гәдимиһо).

ПИ́СЬМЕННО нареч. ә нүјүстәрәво.

ПИ́СЬМЕННЫЙ прил. 1. ә хәтәво бурбундә оморијо, нүјүстә оморијо; 2. әри хәт нүјүстә һистијо.

ПИСЬМО́ сущ. 1. когоз (әри киникә фирсорә оморәнијо нүјүстә оморә текст); 2. нүјүстә данүстәји; 3. һәммә нүшунәһо, әри нүјүстә, дәфүс сохтә гәбул биријо. || *писулька́* разг. шутл. когозлә.

ПИСЬМОНО́СЕЦ сущ. когозбәхшсох (когоз бәхш сохтәнијо одоми). II *письмоно́ска* әзини зән (духтәр).

ПИТАНИ́Е сущ. 1. хурдәји; 2. тапарустәји (хурдә чирә ҥәл сохтә данүстәји); 3. хурдәнијә чиһо, чү хурдә оморәникә; 4. у, ә чүрәво мошинһо, механизмһо кор сохтәнүткә.

ПИТА́ТЬ гл. 1. әри чү чикәјикә, әри чү организмикә кәрәк һистјо чиһорә овурдә; 2. хорундә.

ПИТА́ТЬСЯ гл. 1. чү чиһојикәрә, енержирә фубәрдә; 2. чүникәрә хурдә; 3. чи хурдә; 4. әз чүчојикә хурдәнијә чи вәкурдә.

ПИТО́МЕЦ сущ. у, коми ки јүрә киникә доштәни, тәрбијә дорә. II *пито́мница* әзини зән (духтәр)

ПИТО́Н сущ. питон (ә кәрмә хориһо бирәнијо огусүзә кәлә мар). II прил. *пито́новый* прил. питони; ән питон.

ПИТЬ гл. хурдә (һәнчирә). *Пить кофе, чай, воду, вино* кофе, чој, ов, шороб хурдә. II *питьево́й* прил. хурдәни (һәнчирәни).

ПИТЬЁ сущ. 1. хурдәји (һәнчирәји); 2. хурдә (һәнчирә) оморәнијо чи.

ПИХА́ТЬ, ПИХНУ́ТЬ гл. вогундә (һәр чүтам бисто, һәр чүтам кири, ә чәтинирәво).

ПИХА́ТЬСЯ, ПИХНУ́ТЬСЯ гл. вогундә (јәкикәһорә, јә новкә дү јәкирә һүл зәрә).

ПИ́ЧКАТЬ гл. ә кучәво, әз гәдәр зијод хорундә. II *пи́чканье* ә кучәво, әз гәдәр зијод хорундәји (хорундә оморәји).

ПИ́ШУЩИЙ прич. нүјүстәнијо (әри хәт дәфссохтә һистијо). *Пишущая машинка (машина)* хәт нүјүстәнијо мошинкә; разг. мошинкә.

ПИ́ЩА сущ. хурдәнијә чи. II *пищево́й* прил. хурдәни: 1. ән хурдәнијә чи; 2. хурдә оморәнијо; 3. әри хурдәнијә чиһо вәдәшәндә һистијо.

ПИЩА́ТЬ, ПИСКНУТЬ гл. чув зәрә, чур зәрә.

ПИЩЕВАРЕ́НИЕ сущ. хурдә чирә һәл сохтәји (әз товунәј организм инсон, јә новкә ән һәјвон). II *пищеварительный* прил. әри чирә һәл сохтә һистијо(әз товунәј организм инсон, јә новкә ән һәјвон).

ПИЯ́ВКА сущ. зәлү: 1. ә коми һәјвон вокосикә хунурә кәширә хурдәнијо күрм; 2. перен. хунхур, зулумкор.

ПЛА́ВАНИЕ сущ. үзкүм зәрәји: 1. ә руј ов, јә новкә ә гәд ов појистә, рафтә данүстә; 2. ә руј ов мундә, гәрг нә бирә; 3. кор сохтәнкә ә кәми вәбирә.

ПЛА́ВАТЬ гл. үзкүм зәрә: 1. то же, что *плыть* 1, 2, 3, 4.; 2. ә руј ов, јә новкә ә гәд ов појистә, рафтә данүстә; 3. ә руј ов мундә, гәрг нә бирә; 4. кор сохтәнкә ә кәми вәбирә.

ПЛАВИ́ЛЬНИК сущ. метал һәл сохтәнијо апарат.

ПЛАВИ́ЛЬНЯ сущ. метал һәл сохтә оморәнијо чикә.

ПЛА́ВИТЬ гл. һәл сохтә (ә кәрмсохтәрәво рушум сохтә). II *плавле́ние и плавка* сущ. һәл сохтәји.

ПЛА́ВИТЬСЯ гл.1. һәл бирә; 2. һәл сохтә оморә. II *плавле́ние* сущ. һәл бирәји (сохтә оморәји).

ПЛА́ВКА сущ. 1. См. *плавить*; 2. ә јә бо һәл бијијо (сохтә оморијо).

ПЛА́ВКИЙ прил. һәсонт һәл бирәнијо.

ПЛА́ВЛЕНЫЙ прил. 1. һәл биријо; 2. һәл сохтә оморијо.

ПЛАВНИ́К сущ. партуш (әри үзкүм зәрәј ән һәјвонһој гәдови һистијо орган). II *плавнико́вый* прил. прил. партуши; ән партуш.

ПЛАВУ́ЧИЙ прил. ә руј ов појистијо, јә новкә вокундә оморијо.

ПЛА́КАЛЬЩИК сущ. 1. кирјәчи, кирјәсох; 2. визчи (һәмишә әз зиндәкуни хүштә бирази һистјо, виз зәрәнијо одоми. II *пла́кальщица* әзини зән (духтәр).

ПЛАКА́Т сущ. плакат. II *плака́тный* прил. плакати: 1. ән плакат; 2. плкат һәзүр сохтәнијо; 3. ә плакат ухшәш зәрәнијо.

ПЛАКАТИ́СТ сущ. плакатист, плакатчи (плпкат кәширәнијо одоми).

ПЛА́КАТЬ гл. 1. киристә; 2. һәјфбәри сохтә (кәширә); 3. әрәг сохтә. *Окна плачут* пәнчәрәһо әрәг сохти.

ПЛА́КАТЬСЯ гл. 1. дәрдәвичори сохтә; 2. киристәни күрдә, киристә војистә кирә.

ПЛА́КСА сущ. визчи (амбар вә зу-зу киристәнијо одоми).

ПЛАКСИ́ВЫЙ прил. визчи: 1. зу-зу киристәнијо, һәмишә әри киристә һәзүр һистијо; 2. јозуг, јүрә киристә војистәнијо. *Плаксивый ребёнок* визчијә һәјил.

ПЛАМЕНЕ́ТЬ то же, что *пылать*.

ПЛА́МЕННЫЙ прил. јәлови, суји: 1. см. *пла́мя*; 2. хубә үшүг дорәнијо, аташә хуно сухтәнијо; 3. перен. зу әз хүштә, су күрдә сухтәнијо.

ПЛА́МЯ, ПЛА́МЕНЬ сущ. су, јәлов.

ПЛАН сущ. план. *План города* план ән шәһәр; *работать по плану* ә планово кор сохтә; *передний, задний план* пишоји, пәсәји план. II *плановый* прил. плани: 1. ән план; 2. әз сүфтә күрдә оморијо планәво сохтә оморијо.

ПЛАНЕ́ТА сущ. планет. II *планетарный* прил. планети: 1. ән планет; 2. ә хомунәј планет һистијо.

ПЛАНИ́РОВАНИЕ [1] сущ. јовош-јовош фураморәји, нүштәји.

ПЛАНИ́РОВАНИЕ[2] сущ. планү күрдә оморәји, ә план дәшәндә оморијо.

ПЛАНИ́РОВАННЫЙ, ПЛАНИРО́ВАННЫЙ прич. планү күрдә оморијо, ә план дәшәндә оморәји.

ПЛАНИ́РОВАТЬ[1], **СПЛАНИ́РОВАТЬ** гл. јовош-јовош ә хори фураморә, нүштә (әз товунәј мүргһо, парүстәнијо апарагһо).

ПЛАНИ́РОВАТЬ [2], **ЗАПЛАНИ́РОВАТЬ** гл. 1. план кирдә, ә план дәшәндә; 2. ә планәво, чертјожәво дуз сохтә.

ПЛАНИРОВА́ТЬ гл. ә күрдә оморијо план киро дуз сохтә, күнчундә. II *планиро́вочный* прил. планкәширәји; әри план кәширә, күрдә һистијо.

ПЛАНИРО́ВКА сущ. план кәширәји, күрдәји; планү кәширә, күрдә оморәји.

ПЛАНИРО́ВЩИК сущ. планкәш, планк (сәниһә планкәширә, аланкүрдә һистијо одоми). II *планиро́вщица* әзини зән (духтәр).

ПЛА́НКА сущ. планкә, томосә. II *пла́ночка* сущ. планкәлә, томосәлә. II *пла́ночочный* прил. планкәј, томосәји.

ПЛА́НОВЫЙ прил. 1. плани; ән план; 2. ә план ә фикир күрдә оморијо; 3. ә пишоки күрдә оморијо планәво сохтә оморәнијо; 4. план күрдәнијо вә ә ә чикә оморәј ән у план дәниширәнијо.

ПЛАНОМЕ́РНО нареч. ә планәво, ә план киро, ә план ә фикир күрдә оморијорә хуно. *Работать планомерно* ә планәво кор сохтә.

ПЛАНОМЕ́РНЫЙ прил. ә планәво, ә план киро, ә план ә фикир күрдоморијорә хуно һистијо, биријо.

ПЛАНШЕ́Т сущ. планшет (әри когоз чертјожирә ә рујү вәнорә вә кор сохтә һистијо тәхтә; 2. әри карта кәрдундә һистијо сумкә. II *планше́тка* сущ. планшетлә. *планше́тный* II прил. планшети; ән планшет.

ПЛАСТ сущ. гәд (јә гәд ән чүникә). <> *Лежать пластом* дураз бирә мундә.

ПЛАСТА́ТЬ гл. гәд-гәд вәнчирә, ә гәдһо чиро сохтә.

ПЛАСТИЛИ́Н сущ. пластилин.

ПЛАСТМА́ССА сущ. пластмас. II *пластма́ссовый* прил. пластмаси (әз пластмас гүч, дуз сохтә оморијо).

ПЛАСТО́ВАННЫЙ прил. 1. гәд-гәд, гәдбәгәд вәчирә оморијо; 2. ә гәдһо чиро сохтә оморијо.

ПЛАСТОВА́ТЬ гл. 1. гәд-гәд, гәдбәгәд вәчирә; 2. ә гәдһо чиро сохтә. II *пластова́ние* сущ. 1. гәд-гәд, гәдбәгәд вәчирә оморәји; 2. ә гәдһо чиро сохтә оморәји.

ПЛАСТОВО́Й прил. ѓәд-гәд, гәдбәгәд һистијо.

ПЛА́ТА сущ. мүзд, һәг: 1. ә чү корикә дорә оморәнијо пул; 2. перен. бәхшәјиш, јә новкә чозә.

ПЛАТА́Н сущ. чинор; дор чинори. II *платановый* прил. чинори: 1. ән чинор; 2. әз чинорһо һәмәл оморијо.

ПЛАТА́ТЬ гл. пәлү сохтә, пәлү вәнорә.

ПЛАТЁЖ сущ. 1. Мүздә, һәгә дорәји; 2. дорә оморијо пул.

ПЛА́ТЕЛЬНЫЙ прил. булшәји: 1. ән булшәј; 2. әри булшәј духтә һистијо.

ПЛА́ТИНА сущ. платин (сипрә сүрх).

ПЛАТИНИ́РОВАННЫЙ прич. овплатиндорә (ов платин зәрә, дорә оморијо).

ПЛАТИНИ́РОВАТЬ гл. ов платин зәрә, дорә.

ПЛАТИНИ́РОВАТЬСЯ гл. ов платин зәрә, дорә оморә.

ПЛА́ТИННЫЙ прил. платин: 1. ән платин; 2. әз платин (гүч) сохтә оморијо.

ПЛА́ТИННОВЫЙ см. *платинный.*

ПЛАТИ́ТЬ гл. һәгә (мүздә) дорә.

ПЛАТИ́ТЬСЯ гл. тарпүрә кәширә, чофојүрә кәширә, сәһәрүрә кәширә.

ПЛАТКО́ВЫЙ см. *платочный.*

ПЛА́ТНЫЙ прил. 1. пуллү, ә пуләвво дорә оморәнијо; 2. моһоши (ә мүздәво һистијо).

ПЛАТО́К сущ. 1. ләчәк, сәноврә; 2. јәјлуг, дәсмол. II *плато́чек* сущ.; 1. ләчәклә, сәноврәлә; 2. јәјлуглә, дәсмоллә. *плато́чный* прил. 1. сәноврәји, јәјлуги: 1. ән сәноврә, ән јәјлуг; 2. әри сәноврә, әри јәјлуг һәмәл оморәнијо.

ПЛАТФО́РМА сущ. платформа.

ПЛАТФО́РМЕННЫЙ прил. платформаји; ән платформа.

ПЛА́ТЬЕ сущ. 1. булшәј; 2. руји оводуни. II *платьице* уменьш. булшәјлә. II *платьево́й* прил. булшәји: 1. ән булшәј; 2. әри булшәјдухә һистијо. II *пла́тельный* прил. булшәји: 1. ән булшәј; 2. әри булшәј донәрә һистијо.

ПЛАТЯНО́Й прил. ән рүји оводуни; әри рүји оводуни духтә һистијо. **п**рил. булшәји: 1. ән булшәј; 2. әри булшәј донәрә һистијо.

ПЛА́ХА сущ. 1. ә дуразовунә бура оморијо күрдүн; ; 2. кутук (ә сәрү һәвәлһо сәр ән тәхсиркорһорә зәрәтһо).

ПЛАЧ сущ. 1. кирјә; 2. шивән.

ПЛАЧЕ́ВНЫЙ прил. киристәни.

ПЛАЧЕВО́Й прил. кирјәји.

ПЛАЩ сущ. плаш.

ПЛАЩЕВО́Й прил. плаши, әри плаш һәмәл оморәнијо.

ПЛЕВА́ТЬ гл. туф шәндә.

ПЛЕВА́ТЬСЯ гл.1. зу-зу туф шәндә, амбар туф шәндә; 2. ә сәр дү јәки туф шәндә.

ПЛЕВО́К сущ. туф.

ПЛЁВЫЙ прил. 1. туфшәндәни, мәһносүз, һәсонт сохтә бирәнијо; 2. амбар хәрәб, ә һичиш нәвәрзирәни.

ПЛЕД сущ. кәлә шол пәшми.

ПЛЕ́МЯ сущ. шывда, хәлг.

ПЛЕМЯ́ННИК сущ. хәһәрзорә, бирорзәрә (кук).

ПЛЕМЯ́ННИЦА сущ. хәһәрзорә, бирорзәрә (духтәр).

ПЛЕН сущ. плен.

ПЛЕНЕ́НИЕ сущ. плени, ә плен офторәји.

ПЛЕНИ́ТЬ, ПЛЕНЯ́ТЬ гл. 1. ә плен кирдә; 2. перен. сохтә, ә хуштә бәнд сохтә.

ПЛЕНИ́ТЬСЯ ПЛЕНЯ́ТЬСЯ гл. 1. ә плен офторә, ә плен кӯрдә оморә; 2. перен. мәһтијор бирә, бәнд бирә.

ПЛЁНКА сущ. плјонкә.

ПЛЕ́ННИК сущ. плен (ә плен офторијо одоми). II плéнница әзини зән (духтәр).

ПЛЕ́ННЫЙ I см. *пленник*; II прил. 1. плени; 2. ә плен офторијо, кӯрдә оморијо.

ПЛЕ́СЕНЬ сущ. кара. *Покрыться плесенью* кара кӯрдә. II *плесневóй* прил. каражи: 1. ән кара; 2. ән кара һистијо. *Плесневой грибок* суги караји.

ПЛЕСК сущ. шарпәшәрп, шыр-шыр (рафтәнијо, рихтәнијо ов ә сәхтә чи, јә новкә сәхтә чи ә фирәјә тараф хуштәрәво ә руј ов вохурдәнкә бирәнијо сәс).

ПЛЕСКА́ТЬ, ПЛЕСНУ́ТЬ гл. 1. шарпәшарп, шыршыр сохтә; 2. шәхтә сохтә (ә овәво); 3. перен. чәкәчәк сохтә, чәк зәрә. II *плеса́кние* сущ. 1. шарпәшарп, шыршыр сохтәји; 2. шәхтә сохтәји (ә овәво); 3. перен. чәкәчәк.

ПЛЕ́СНЕВЕЛЫЙ прил. кара кирдијо.

ПЛЕ́СНЕВЕТЬ гл. кара кирдә.

ПЛЕСТИ́ гл. 1. бофтә (мујһорә, русмуһорә, јә чиһојкәрә), әјәки бәстә чуникә гуч сохтә; 2. разг. буш-бушә кофһо сохтә, сојил-бојил хундә; 3. разг. дурку коф сохтә, бухтү вәнорә.

ПЛЕСТИ́СЬ гл. 1. бофтә оморә; 2. ә кучәво, ә чәтинирәво рәһ рафтә, кәшумолә рафтә.

ПЛЕТЕ́НИЕ сущ. бофтә: 1. см. *плести*; 2. бофтә оморијо чи.

ПЛЕТЁНКА сущ. бофтә оморијо чи (сәбәт, зәнбил, јә чиојкә).

ПЛЕТЁНЫЙ прил. бофтә, бофтә оморијо.

ПЛЕТЕ́НЬ сущ. чапар (әз чүһојикә бофтә оморијо).

ПЛЁТКА сущ. кутәһә гәмчил.

ПЛЁТОЧКА сущ. кутәһә гәмчиллә.

ПЛЕТЬ сущ. гәмчил.

ПЛЕЧИ́СТЫЙ прил. фирәһәхијәһ (дүшһһојү, хијәһү фирәһ һистијо). II *плечи́стость* сущ. фирәһәхијәһи.

ПЛЕЧО́ сущ. дүш. <> *Будто гора с плеч свалилась* күјкә әз дүшојмә дог вәкүрдә омо; *плечом к плечу* әјәки, кәмәр ә кәмәр вәдорә; *пожать плечами* дүшһорә вәчовундә. II *плечико* уменьш. 1. дүшлә; 2. сәрдүши (ә оводуни зәни вә һәјили). II *плечево́й* прил. дүши, ән дүш. *Плечевая кость* остугуј ән дүш.

ПЛЕШИ́ВЕТЬ, ОПЛЕШИ́ВЕТЬ сущ. мујһојү рихтә, кәчәл бирә.

ПЛЕШИ́ВОСТЬ сущ. кәчәли.

ПЛЕШИ́ВЫЙ прил. кәчәл.

ПЛЕШЬ, ПЛЕШИ́НА сущ. кәчәли (кәчәл бирijo чикә).

ПЛИТА́ сущ. пиләтә: 1. дузә чоркүнкә тикәј әј метал, сәнг, јә новкә ән јә сәхтә чи); 2. печ ән кухнији (ә чумһорәво).

ПЛИ́ТКА сущ. 1. см. плита; 2. плиткә 1) чоркүнчә чүклә чүникә; 2. кәрдундә бирәнијо пич туки, јә новкә гази.

ПЛИ́ТОЧНЫЙ прил. плиткәји: 1. ән плиткә; 2. әз плиткәоһ сохтә оморијо; 3. ә тәһәр плиткә һәзүр сохтә оморијо. *Плиточный шоколад* шоколад (шигәләт) плиткәји.

ПЛОВ сущ. плов, кәрмә ош.

ПЛОВЕ́Ц сущ. у, коми ки, үзкүм зәрә данүстәни, үзкүмчи. II *пловчиха* әзини зән (духтәр).

ПЛОД сущ. 1. бәһәр: 1. ә гәдү тум дәбирәнијо бәхш ән дор-дирәх; 2. бала (ә шүгәм ән зәнһо вә дүшијә һәнһо дәбирәнијо); 3. перен. әз чү вәхүштәнијо кор. *Плод многолетнего труда* бәһәр ән чәндсали зәһмәт. II *пло́дный* прил. бәһәри (бәһәр дорәнијо (дорә данүстәнијо).

ПЛОДИ́ТЬ гл. 1. зәндә (амбарә һәјил); 2. амбарә бала дорә (һәјвонһо); 3. амбарә бәһәр дорә (дорһо-дирәхһо).

ПЛОДИ́ТЬСЯ гл. зијод бирә, офуррә зијод сохтә.

ПЛОДОВИ́ТЫЙ прил. 1. зу зијод бирәнијо (әз товунәј һәјвонһо); 2. зу вә амбарә бәһәр овурдәнијо (әз товунәј дор-дирәх); 3. амбар нүјүстәнијо (китоб вә јә чиһојкәрә).

ПЛОДОВО́ДСТВО сущ. мәјвәчији (мәјвә дорәнијо дор-дирәх коштә вә доштә: јә бәхш ән дордирәх коштәјәи вә доштәјирә хуно).

ПЛОДОНО́ЖКА сущ. дүм ән мәјвә.

ПЛОДОНОСИ́ТЬ гл. бәһәр овурдә, дорә.

ПЛОДОНО́СНЫЙ прил. бәһһәр овурдәнијо, дорәнијо. II *плодоно́сность* сущ. бәһәровурдә, бәһәрдорә; бәһәр овурдәји, дорәји.

ПЛОДООВОЩЕВО́Д сущ. мәјвә-тәрәвәз коштәнијо одоми.

ПЛОДОО́ВОЩИ сущ. мәјвә-тәрәвәз.

ПЛОДООВОЩНО́Й прил. мәјвәтәрәвәзи (әри мәјвә, тәрәвәз коштә, уһорә дошта вә әз уһо чүһојикә сохтә һистијо).

ПЛОДОРО́ДНЫЙ прил. бәһәрлү (амбарә бәһәр дорәнијо).

ПЛО́МБА сущ. пломб. II *пло́мбовый* прил. пломби; ән пломб.

ПЛОМБИ́Р сущ. пломбир (әри ә чүникә пломб вәнорә, зәрә карасти).

ПЛОМБИРОВА́НИЕ, ПЛОМБИРО́ВКА сущ. 1. плом зәрә оморәји; 2. плом дәнорә, вәнорә оморәји.

ПЛОМБИРОВА́ТЬ, ОПЛОМБИРОВА́ТЬ гл. 1. плом зәрә оморијо, пломбвәри. 2. плом дәнорә оморијо, пломб вәнорә оморијо, пломбдәри, пломблү. II *пломбиро́вочный* прил. пломби, әри пломб зәрә hистијо.

ПЛО́СКИЙ прил. 1. ә рујү, чухури, hүндури нәдәријо, дуз, димдуз hистијо; 2. тәск, лугон нистијо; 3. шит, мәһносүз. *Плоская шутка* шитә зарфот.

ПЛОСКОГУ́БЦЫ сущ. ләһәјү дузә кәлбәти.

ПЛО́СКОСТЬ сущ. 1. дузи, дузә рүј ән чүникә; 2. тәски; 3. рүј, коми ки, јүрә дү пәјмунәји вә ә һәрәј дү нүгтәјү кәширә оморәнијо дузә хит битәв ә сәрү нүштә; 4. шити, шитә коф, шитә зарфот

ПЛОТИ́НА сущ. бәнд. II *плоти́нный* прил. бәнди; ән бәнд.

ПЛОТНЕ́ТЬ, ПОПЛОТНЕ́ТЬ гл. сиг (сигтә) бирә.

ПЛО́ТНИК сущ. дүлкәр, разг. плотник. II *пло́тничий* прил. дүлкәри (плотники):1. ән дүлкәр (ән плотник); 2. ән дүлкәрhо.

ПЛО́ТНИЧАТЬ гл. дүлкәри (плотники) сохтә.

ПЛО́ТНИЧНЫЙ прил. дүлкәри, әри кор дүлкәри hистијо.

ПЛО́ТНЫЙ прил. 1. сиг; 2. голин(д), сәхт; 3. бул, сироји сохтәнијо. *Плотный обед* сироји сохтәнијо чи (хурдәни); 4. ә гәдү лап амбарә чүникә дәнорә оморијо.

ПЛОТОЯ́ДНЫЙ прил. куштхур, кушт ән јә һәјвоникәһорә хурдәнијо, вәһши;

ПЛОТЬ сущ. тән, чәндәк (кушт вә иhорә һәмәл овурдиhо у чиhојкә).

ПЛО́ХО нареч. I хәрәб, бәд. *Плохо спать* хәрәб хисирә; II в знач. сказ. хәрәби, бә́ди. *Ему очень плохо* hовој ән у лап хәрәби.

ПЛОХО́Й прил.1. хәрәб, бәд. *Плохой сосед* бәдә һәмсојә; *плохая весть* хәрәбә хәбәр; 2. кәм, фәрсүз. *На него надежда плохая* ә у имид кәми; 3. нәкүрүм (әз товунәј нәкүнчүстәнијә кор). *Плохой поступок* нәкүрүмә кор. II *пло́хонький* уменьш. хәрәблә.

ПЛОША́ТЬ, ОПЛОША́ТЬ гл. чәшмиш бирә, фирихурдә бирә, гәләт бирә.

ПЛО́ШЕ нареч. дијәш хәрәб, дијәш бәд.

ПЛО́ШКА сущ. 1. тәскә бүлмә; 2. устар. чирог.

ПЛОЩА́ДКА сущ. мәјдулә, чүклә мәјду. II *площа́дочный* прил. мәјдуји: 2. ән мәјдулә; 2. ә мәјдулә hистијо.

ПЛОЩАДНО́Й прил. кучәји: хәрәб, нәтәври (әз товунәј кофhо). *Площадная брань* нифриhој кучәји.

ПЛО́ЩАДЬ сущ.1. фирәһи-дурази ән чүникә, ә квадрат ән коми пәјмунәјикәрәво бурбундә оморәнијо. *Площадь ромба* фирәһи-дурази ән ромб; 2. мәјду (ә шәһәр, ә диһ әз јү кучәһо сәр күрдәнијо кәлә бушә хори; 3. әри чүникә hистијо дузә бушә хори, чикә.

ПЛУГ сущ. кутон. II *плуговой* прил. кутони: 1. ән кутон; 2. ә кутонәво сохтә оморәнијо.

ПЛУГА́РЬ сущ. кутончи (ә кутонәво хори рундәнијо одоми).

ПЛУТ сущ. 1. дуллоб, бич, мәмизир; 2. јүрә дуллоби, мәмизири, бичи сохтә хош оморәнијо одоми. II *плуто́вка* әзини зән (духтәр). II *плутишка* уменьш. дуллоблә, бичлә, мәмизирлә.

ПЛУТА́НИЕ сущ. рәһ вир сохтәји.

ПЛУТА́ТЬ гл. рәһә нә шинохтә рафтә, рәһ вир сохтә.

ПЛУ́ТНИ сущ. корhој дуллоби, бичи, мәмизири.

ПЛУТОВА́ТЫЙ прил. дуллобтәһәр: 1. јүрә дуллоби, бичи сохтә хош рморәнијо; 2. дуллоби, бичи бурбундәнијо.

ПЛУТОВА́ТЬ, СПЛУТОВА́ТЬ гл. дуллоби, бичи, мәмизири сохтә.

ПЛЫТЬ гл. 1. рафтә (ә кәми, јә новкә әз рүј ов рафтәнијо јә чиhојкәрәво). *Плыть на теплоходе* ә теплоходәво рафтә; 2. әз рүј, јә новкә әз гәд ов рафтә, үзкүм зәрә; 4. вәдәрәхширә. *Тесто плывёт из кастрюли* хәми әз пити әдәј вәдәрәхширә; 5. јовош-јовош рафтә, јовош-јовош лов бирә.

ПЛЮГА́ВЫЙ прил. бишәлк, бирач, јозуг. II *плюга́вость* сущ. бишәлки, бирачи, јозуги.

ПЛЮ́НУТЬ см. *плевать.*

ПЛЮС сущ. плјус: 1. ә тәһәр хоч (+) hистијо нүшунә; 2. ә мәһној «нә» (ә сәрү оморә, зијод сохтә). *Два плюс три равно пяти* дүдү плјус сәсә пәнч бирә; 3. әз сыфыр зәвәр бирәји ән температурарә бурбундә.

ПЛЮСОВА́ТЬ см. *приплюсовать.*

ПЛЮСО́ВЫЙ, разг. **ПЛЮСОВО́Й,** прил. плјуси.

ПЛЮ́ХА сущ. силлә.

ПЛЮ́ХНУТЬ, ПЛЮ́ХАТЬ гл. 1. пәртәво дорә, шәндә (чүникәрә, киникәрә); 2. ә курунди хүштәрәво нүштә, офторә.

ПЛЮ́ХНУТЬСЯ, ПЛЮ́ХАТЬСЯ то же, что *плюхнуть* 2.

ПЛЮШ сущ. плјуш (ховү әз хов ән мәхбәр дуразтә һистијо пәшми, әврүшими, пәмбәјијә мол). II *плю́шевый* прил. плјуши: 1. ән плјуш; 2. әз плјуш духтә, һәзүр сохтә оморијо; 3. перен. нәрм, плјушә хуно һистијо.

ПЛЮЩ сущ. сармашуг. II *плющево́й* прил. сармашугИ; ән сармашуг.

ПЛЮ́ЩИТЬ, СПЛЮ́ЩИТЬ гл. куфтә, јә новкә шиширә назук (тәхтә) сохтә. || *плю́щение* сущ. куфтә, јә новкә шиширә назук (тәхтә) сохтәји, сохтә оморәји, әз куфтә, јә новкә шиширә назук (тәхтә) бирәји. II *плю́щильный* прил. әри назук (тәхтә) сохтә һистијо.

ПЛЯЖ сущ. плјаж. II *пля́жный* прил. плјажи: 1. ән плјаж; 2. ә (әри)плјаж һистијо.

ПЛЯС то же, что *пляска.*

ПЛЯСА́ТЬ, СПЛЯСА́ТЬ гл. 1. вәчәстә; 2. хүштәрә вошә-фушә сохтә. <> *Плясать перед кем* ә пишјү вәчәстә (чикәкири сохтә); *плясать под дудку* ә зәрәј киникәрәво вәчәстә.

ПЛЯ́СКА сущ. 1. вәчәстә, вәчәстәји; 2. вәчәјвәчәј.

ПЛЯСОВА́Я прил. вәчәстәнијә һово, әри вәчәстә һово.

ПЛЯСУ́Н сущ. вәчәстә данүстәнијо вә јүрә вәчәстә хош оморәнијо одоми; вәчәстәнијо одоми. II *плясу́нья* әзини зән (духтәр).

ПНЕВМОНИ́Я сущ. пневмонија, сәтәлчәһм.

ПО предлог. I с дат. п.1. әз. *Идти по дороге* әз рәһ кироштә; *хлопнуть по по плечу* әз дүшү зәрә; *скучать по детям* әз һәјилһо гәрор нәкүрдә; 2. ә. *Ходить по театрам* ә театрһoрафтә; 3. ән. *Чемпион по шахматам* чемпион ән шоһмат; 4. киро,.. әво. *Поступить по закону* ә законәво (кор) сохтә; 4. киро. *Простить кого-н. по молодости лет* киникәрә ә чојили јү киро бәхширә; 5. -әво, -рәво. *Говорить по телефону* ә телефонәво коф сохтә; 6. чәнди-чәндиникә. *Входить по одному* јәки-јәки диморә; *дать всем по яблоку* һәммәрә јәки-јәки сиб дорә; 7. ә (киникә) киро. *Это по мне, по тебе, по нему, по ней, по ним* и ә мә, ә тү, ә у, ә уһо кироји; II с вин. п. 1. тә, тәјтә. 1. *стоять по пояс в воде* тәјтә киштибәнд ә гәд ов ләри; 2. ә I 6. Һистијорә хуно. *Заплатить по пяти рублей за штуку* сәри һәрки шәш рубл дорә; III с предл. п. әз чүникә бәгдә. *По окончании работ* кор вәрастә бәгдә.

ПОБАГРОВЕ́ТЬ см. *багроветь.*

ПОБА́ИВАТЬСЯ гл. јә кәм тәрсирә.

ПОБАЛАГУ́РИТЬ гл. һәнәк сохтә, зарфот сохтә.

ПОБА́ЛИВАТЬ гл. һәрә- һәрә дорд дорә, јә кәм дорд дорә.

ПОБАЛОВА́ТЬ гл. әркәвон доштә, кәлә сохтә.

ПОБЕ́Г[1] сущ. вирихтәји (әз гәзәмот, әз плен).

ПОБЕ́Г[2] сущ. шив (таза лүкә).

ПОБЕ́ГАТЬ гл. јә кәм вирихтә, јә кәм видовустә.

ПОБЕ́ДА сущ. бәсгуни, бәрдәји (дәһворә, чәнкә, возирә, мәрчә).

ПОБЕДИ́ТЕЛЬ сущ. у, коми ки чүникәрә (чәнкә, возирә, мәрчә) бәрди. с || *победи́тельница* әзини зән (духтәр).

ПОБЕДИ́ТЬ, ПОБЕЖДА́ТЬ гл. бәрдә (дәһворә, чәнкә, возирә, мәрчә).

ПОБЕЖА́ТЬ гл. сәр күрдә вирихтә (видовустә).

ПОБЕЖДЁННЫЙ прич. вәноријо (дәһворә, чәнкә, возирә, мәрчә).

ПОБЕЛЕ́ЛЫЙ прил. сипи, лап үшүглү бирijo.

ПОБЕЛЕ́ТЬ см. *белеть.*

ПОБЕЛИ́ТЬ см. *белить.*

ПОБЕ́ЛКА сущ. сиписохтә, сипи сохтәји, сипи сохтә оморәји.

ПОБЕРЕ́ЖНЫЙ прич. ә гирог ән дәрјо, никәрә һистијо.

ПОБЕРЕ́ЖЬЕ сущ. әз гирог дәрјо рафтәнијо зул ән хори.

ПОБЕРЕ́ЧЬ гл. доштә, ә хәјолү бирә (јә кәм вәхт).

ПОБЕРЕ́ЧЬСЯ гл. хүштәрә доштә, ә хәјол хүштә бирә, ә хүштә дәниширә.

ПОБЕСЕ́ДОВАТЬ гл. јә кәм коф сохтә (ә киникәрәво).

ПОБЕСПОКО́ИТЬ гл. 1. дүләпәсә сохтә (һишtә); 2. бирәһәт сохтә.

ПОБЕСПОКО́ИТЬСЯ гл. 1. дүләпәсә бирә; 2. ә хәјолү бирә, фикирүрә кәширә.

ПОБИРА́ТЬСЯ гл. вәчивәчији сохтә, ә вәчирәјирәво зивистә. II

ПОБИ́ТЬ, ПОБИВА́ТЬ гл. 1. куфтә, зәрә, дәдорә, күштә; 2. зәрә хүрд сохтә, хәрәб сохтә.

ПОБИ́ТЬСЯ гл. 1. куфтә, зәрә, дәдорә, күштә оморә; 2. зәрә хүрд сохтә, хәрәб сохтә оморә.

ПОБЛАГОДАРИ́ТЬ см. *благодарить*.

ПОБЛА́ЖКА сущ. рүјдорә, рүј дорәји киникәрә. *Дашь ему поблажку, он тебе на голову сядет* урә рүј дорикә, ә сәр тү мәнүшү.

ПОБЛЕДНЕ́ТЬ см. *бледнеть*.

ПОБЛЁКЛЫЙ, ПОБЛЕ́КЛЫЙ прил. 1. рәграфтә (рәнгү рәфтијо, сипи бирijo; 2. сүпәнч бирijo.

ПОБЛЁКНУТЬ, ПОБЛЕ́КНУТЬ см. *блёкнуть*.

ПОБЛИ́ЗОСТИ гл. ә нәзники ән киникә, чүникә.

ПОБОЖИ́ТЬСЯ см. *божиться*.

ПОБО́И сущ. 1. дәдорәји, зәрәји әз зиндә чәндәк; 2. чикәј ән иһо.

ПОБО́ИЩЕ сущ. јәкикүши, јәкимүри, амбарә хун рихтәнијо чәнк (дәһво).

ПО́БОКУ нареч. ә јон, ә гирог. *Все дела побоку: отдыхаю* һәммә корһо ә гирог: әдәм рәһәти сохтә.

ПОБО́РНИК сущ. тарафдор, мокин ән киникә, чүникә. II *побо́рница* әзини зән (духтәр).

ПОБОРО́ТЬ гл. 1. киникәрә, чүникәрә бәрдә, ә з јү зәвәрдәс вәдироморә; 2. ә виһтәјү вәроморә (ән нәчоги, ән нәфс хүштә, ән воjкәј хүштә); 3. сур сохтә, әз һәрә вәдәшәндә. <> *Поборот себя* нәфс хүштәрә күштә.

ПОБО́ЧНЫЙ прил. 1. ән чүникә нистијо, ә јон чүникә бирәнијо; 2. мәмзир.

ПОБОЯ́ТЬСЯ гл. јә кәм тәрсирә, һитјоти хүштәрә винирә.

ПОБРА́НИВАТЬ гл. јә кәм вәшмәрдә, дәһно зәрә ә чү корикәјикә.

ПОБРА́НИВАТЬСЯ гл. һәрә- һәрә дү јәкирә вәшмәрдә.

ПОБРАНИ́ТЬ гл. вәшмәрдә, нифри сохтә, дәһно зәрә.

ПОБРА́НИТЬСЯ см. *браниться*.

ПОБРАТА́ТЬСЯ см. *брататься*.

ПОБРАТИ́М сущ. ә киникәрәво бирор бирijo, әри дуст бирәји сәвкәнд хундijo одоми.

ПОБРАТИ́МСТВО сущ. бирорбирәји (дусти ән мәрдһорә ә бирорирәво тој сохтәнијо күһнә һадәт ән славјанһо).

ПОБРА́ТЬ гл. јә чәнд гәдәрикәрә вәкүрдә (бәрдә).

ПОБРЕ́ЗГАТЬ, ПОБРЕ́ЗГОВАТЬ гл. үкрәһ сохтә (кәндә), јурә вәрәхширә оморә.

ПОБРЕСТИ́ гл. ә чү чојикә јовош-јовош, кәштә-кәштә рафтә.

ПОБРИ́ТЬ,-СЯ см. *брить,-ся*.

ПОБРОДИ́ТЬ гл. һә һәчи кәштә.

ПОБРОСА́ТЬ гл. чүтам бисто шәндә (амбарирә, амбарһорә).

ПОБУДИ́ТЕЛЬ сущ. у, коми ки әри чүникә сохтә боворими дорә, мәчбур сохтә.

ПОБУДИ́ТЬ[1] гл. 1. әри киникәрә (әз хов) хәбәр сохтә чәһти сохтә; 2. амбарһорә (әз хов) хәбәр сохтә; 3.

ПОБУДИ́ТЬ[2] гл. әри чүникә сохтә боворими дорә, мәчбур сохтә.

ПОБУЖДА́ТЬ см. *побудить*[2].

ПОБЫВА́ЛЬЩИНА сущ. әз товунәј бирә корһо коф сохтәји.

ПОБЫВА́ТЬ гл. 1. ә чүчојикә дәрафтә, ә киникә сәр кәширә; 2. ә чүчојикә појистә, зивистә; 3. рафтә (ә амғарә чикәһо).

ПОБЫ́ТЬ гл. јә кәм појистә, бирә (ә чүчојикә).

ПОВА́ДИТЬ гл. дадан сохтә, вәрдүш сохтә.

ПОВА́ДИТЬСЯ гл. дадан бирә, вәрдүш бирә, һадәт сохтә.

ПОВА́ДКА сущ. вәрдүши, һадәт.

ПОВА́Л см. *валить*.

ПОВАЛИ́ТЬ[1] гл. вәнкәстә, ә хори дураз сохтә. *Ветер повалил дерево* ворвори дорә вәнкәсти.

ПОВАЛИ́ТЬ[2] гл. сәр күрдә оморә: 1. кура бирә. *Народ повалил на площадь* хәлг сәр күрдүт ә мәjдү оморә; 2. рихтә, тиһи бирә. *Повалил снег* сәр күрд вәрф оморә.

ПОВАЛИ́ТЬСЯ гл. 1. офторә, ә хори дураз бирә; 2. оморә, рихтә.

ПО́ВАР сущ. ошпаз. || *повариха* әзини зән (духтәр).

ПОВА́РЕННЫЙ прил. әри чи сохтә вә хурдә һистијо.

ПОВАРЁНОК сущ. ошпазлә (кумәкчи ән ошпаз һистијо кәдәлә).

ПОВАРЁШКА сущ. кәмчә, кәләләгә.

ПОВАРСКО́Й прил. ошпази; ән ошпаз. *Поварской нож* кордәј ошпази.

ПО-ВА́ШЕМУ нареч. ә ишму киро, ә фикир ишму киро, ишму куфтирәнитһорһә хуно. *Пусть будет по-вашему* бијил ишму куфтирәнитһорә хуно бу.

ПОВЕ́ДАТЬ гл. расундә, хәбәр дорә.

ПОВЕДЕ́НИЕ сущ. тәһәр з хүштәрә ә рәһ бәрдәји.

ПОВЕЗТИ́[1] гл. (ә чүникәрәво, ә чүникә вәнорә) бәрдә.

ПОВЕЗТИ́[2] гл. дәсү күрдә, бәхтү күрдә, мозолү хундә.

ПОВЕЛЕВА́ТЬ, ПОВЕЛЕ́ТЬ гл. огојәти сохтә (ә сәр киникә), приказ дорә.

ПОВЕЛЕ́НИЕ то же, что *приказ*.

ПОВЕЛИ́ТЕЛЬ сущ. приказчи (приказ дорәнијо, огојәти сохтәнијо одоми). II *повели́тельница* әзини зән (духтәр).

ПОВЕНЧА́ТЬ,-СЯ см. *венчать,-ся*.

ПОВЕ́РЕННЫЙ сущ. вәкил: 1. ә јү әз нум киникә кор сохтә иһтибор сохтә оморијо одоми); 2. у, коми ки, ә јү чүникә иһтибор сохтә омори (сур). II *пове́ренная* әзини зән (духтәр).

ПОВЕ́РИТЬ, ПОВЕРЯ́ТЬ гл. бовор сохтә: 1. см. *верить*; 2. то же, что *проверить* (устар); 3. ә киникә, чүикә расундә, хәбәр дорә (ә сәхт бовор сохтәји киро).

ПОВЕРНУ́ТЬ, ПОВЁРТЫВАТЬ, ПОВОРА́ЧИВАТЬ гл. чарундә. *Повернуть больного на другой бок* нәчогә ә и пәһлүјкә чарундә; *повернуть назад* пәсәво чарундә; *повернуть дело по-своему* корә јүрә војистәрә хуно чарундә. <> *Повернуть оглобли* дәсбуш вәкәштә.

ПОВЕРНУ́ТЬСЯ, ПОВЁРТЫВАТЬСЯ, ПОВОРА́ЧИВАТЬСЯ гл. чарустә. *Повернуться на другой бок* ә и пәһлүјкә чарустә; *дело повернулось к лучшему* кор ә хуби чарусти.

ПОВЕ́РХ нареч. ә сәрү, ә рүјү. *Надеть пиджак поверх рубашки* ә сәр шәји пинчәк вокундә.

ПОВЕ́РХНОСТНЫЙ прил. әз рүј бириjо, әз рүј һистијо. *Поверхностное нагноение* әз рүј пысырәји. II *пове́рхностность* сущ. әз рүј бирәји.

ПОВЕ́РХНОСТЬ сущ. рүј. *Поверхность земли* рүј (ән) хори; *поверхность воды* рүј (ән) ов.

ПО́ВЕРХУ нареч. әз рүј, әз зәвәр, әз сәр, ә рүј, ә зәвәр, ә сәр. *Крыша поверху крыта толем* ә сәр бун тол дәкүрдә омори.

ПОВЕ́РЬЕ сущ. бовор, боворими (әз гәдмиһо оморијо вә хәлг бовор сохтәнијо нушунәһо).

ПОВЕ́СА сущ. нәдинч, шулуг, оворәјә кәдә (чојилә кук).

ПОВЕСЕЛЕ́ТЬ см. *веселеть*.

ПОВЕ́СИТЬ, -СЯ см. *вешать,-ся*[1].

ПОВЕ́СНИЧАТЬ гл. 1. нәдинчи, шулуги сохтә; 2. оворәји сохтә.

ПОВЕСТВОВА́ТЕЛЬ сущ. нәгүлчи, овсунәчи (нәгүл, овсунә коф сохтәнијо одоми. || *повествова́тельница* әзини зән (духтәр).

ПОВЕСТВОВА́ТЬ гл. нәгүл коф сохтә, овсунә коф сохтә.

ПОВЕСТИ́ гл. 1. бәрдә, сәр күрдә бәрдә. *Повести больного под руку* ә гул нәчог дәрафтә, бәрдә јүрә; *повести автомобиль* мошин бәрдә (һәј сохтә); 2. јовош-јовош чүмундә, вәчовундә. *Повести плечами* дүшһорә вәчовундә.

ПОВЕСТИ́СЬ гл.1. һовур бирә, дусти сәр күрдә ә киникәрәво; 2. һәдәт бирә, ә һәдәт чарустә. *Так повеслось исстари* әз күһнәвәхтһо һәдәт бири.

ПОВЕСТИ́ТЬ гл. хәбәр дорә, хәбәр рәсундә, хәбәрдор сохтә.

ПОВЕ́СТКА сущ. дәстурнумә: 1. әри киникәрә ә чүчојикә һороj зәрә, нүјүстә фирсорә оморәнијо когоз; 2. ә ичлос дәниширә оморәнијо һәммә мәсәләһо.

ПОВЕ́ШЕНИЕ сущ. вәкошири (әз бугоз).

ПОВЕ́ЯТЬ гл. ворвори сәр күрдә.

ПОВЗВО́ДНО нареч. взвод- взвод. *Становиться повзводно* взвод- взвод појистә.

ПОВЗВО́ДНЫЙ прил. взвод- взвод појистијо (ә товунәј чәркәј ләшкәри).

ПОВЗДО́РИТЬ см. *вздорить*.

ПОВЗРОСЛЕ́ТЬ см. *взрослеть*.

ПОВИВА́ЛЬНЫЙ прил. момуји (ә товунәј ә зәндәнијо зән сохтә оморәнијо кумәки).

ПОВИДА́ТЬ, -СЯ см. *видать,-ся*.

ПО-ВИ́ДИМОМУ нареч. 1. јогин ки, бијо бу; 2. јогин ки, миданү бирә.

ПОВИ́ДЛО сущ. повидло.

ПОВИНИ́ТЬСЯ см. *виниться*.

ПОВИ́ННЫЙ прил. тәхсиркор, һовункор.

ПОВИНОВА́ТЬСЯ гл. куш доштә, ә чикә овурдә (кофһоj ән киникәрә). II *повиновéние* сущ. куш доштәји, ә чикә овурдәји (кофһоj ән киникәрә).

ПОВИСЕ́ТЬ гл. дулулу мундә, дулулу бирә (јә кәм вәхт).

ПОВИ́СНУТЬ, ПОВИСА́ТЬ гл. дулулу мундә, дулулу бирә мундә. *Повиснуть в воздухе* әз һовоји дудулу бирә мундә (әз товунәј һәл нәбириjо мәсәлә, кор).

ПОВИТУ́ХА сущ. мому, момучә.

ПОВЛАЖНЕ́ТЬ гл. јә кәм нәм бирә.

ПОВЛЕ́ЧЬ см. *влечь*.

ПО́ВОД[1] сущ. војнә, сәбәб, дәстәвуч.

ПО́ВОД[2] сущ. чилов. *Вести коня на поводу* чилов һәсбә күрдә, бәрдә јүрә.

ПОВОДИ́ТЬ[1] гл. кәрдундә (јә кәм). *Поводить лошадь* һәсбә кәрдундә.

ПОВОДИ́ТЬ[2] см. *повести.*

ПОВОДО́К сущ. 1. кутәһә чилов; 2. әри кәрдундә сәр сәкә бәстәнүтһо гәјиш. II *поводко́вый и поводо́чный* прил. чилови: 1. ән чилов; 2. әри чилов һистијо.

ПОВОЕВА́ТЬ гл. 1. дәһво сохтә; 2. перен. чәнк күрдә, һүчәт сохтә.

ПОВОЗИ́ТЬ гл. ә чүникә вәнушундә (јә кәм вәхт) кәрдундә. *Повозить гостей по городу* гиногһорә ә шәһәр кәрдундә.

ПОВО́ЗКА сущ. һәрәбә (һәјвон дәбәстә оморәнијо).

ПОВО́ЗОЧНЫЙ I в знач. сущ. һәрәбәчи; II прил. һәрәбәји; ән һәрәбә.

ПОВОРА́ЧИВАТЬ см. *повернуть.*

ПОВОРА́ЧИВАТЬСЯ см. *повернуться.*

ПОВОРО́ВАННЫЙ прич. дүздирә оморијо.

ПОВОРОТИ́ТЬ см. *повернуть.*

ПОВОРОТИ́ТЬСЯ см. *повернуться.*

ПОВОРО́ТЛИВЫЙ прил. бәчид: 1. хуб чүмү-чару сохтә данүстәнијо; 2. то же, что *расторопный*. II *поворо́тливость* сущ. бәчиди.

ПОВОРОШИ́ТЬ гл. гәриш сохтә, чару-чару сохтә.

ПОВРА́ТЬ гл. дурку коф сохтә, шигири сохтә (амбар). *Поврал изрядно за вечер* битәв шәв һә шигири сохти.

ПОВРЕДИ́ТЬ, ПОВРЕЖДА́ТЬ гл зарари зәрә (хәрәб сохтә, хүрд сохтә, јара вәнорә, јаралү сохтә). II *поврежде́ние* сущ. зарари зәрәји (хәрәб сохтәји, хүрд сохтәји, јара вәнорәји, јаралү сохтәји).

ПОВРЕДИ́ТЬСЯ, ПОВРЕЖДА́ТЬСЯ гл. хәрәб бирә, хүрд бирә.

ПОВРЕМЕНИ́ТЬ см. *подождать.*

ПОВСЕДНЕ́ВНО нареч. һәр руз.

ПОВСЕДНЕ́ВНЫЙ прил. рузинә, рузбәрузи (һәр руз, һәмишә бирәнијо.

ПОВСМЕ́СТНО нареч. ә һәр чикә, ә һәр тараф.

ПОВСМЕ́СТНЫЙ прил. ә һәр чикә, ә һәммә чикәһо бирәнијо.

ПОВСТРЕЧА́ТЬ гл. нәгәстәнки раст оморә ә киникә.

ПОВСТРЕЧА́ТЬСЯ гл. нәгәстәнки раст оморә ә киникәрәво.

ПОВСЮ́ДУ см. *повсеместно.*

ПОВТО́Р то же, что *повторение* 2.

ПОВТОРЕ́НИЕ сущ. 1. вәкоруш сохтәји (јәбојкәш ә јор дәшәндәји); 2. јәбојкәш куфтирәји, јә новкә сохтәји.

ПОВТОРИ́ТЬ, ПОВТОРЯ́ТЬ гл. 1. вәкоруш сохтә (јәбојкәш ә јор дәшәндә); 2. јәбојкәш куфтирә, јә новкә сохтә.

ПОВТОРИ́ТЬСЯ, ПОВТОРЯ́ТЬСЯ гл. 1. вәкоруш сохтә оморә (јәбојкәш ә јор дәшәндә оморә); 2. јәбојкәш куфтирә, јә новкә сохтә оморә.

ПОВТО́РНЫЙ прил. дүборәји, дүборә биријо.

ПОВЫ́СИТЬ, ПОВЫША́ТЬ гл. вошәндә: 1. ә кәләтә вәзифә кировундә; 2. һүндүртә, зәвәртә сохтә. *Повысить заработную плату* моһошә вошәндә; 3. дијәш һүрмәтлү сохтә; 4. дијәш хубтә, күчлүтә сохтә.

ПОВЫ́СИТЬСЯ, ПОВЫША́ТЬСЯ гл. вәрафтә: 1. ә кәләтә вәзифә кирошtә; 2. һүндүртә, зәвәртә бирә; 3. дијәш һүрмәтлү бирә; 4. дијәш хубтә, күчлүтә бирә.

ПОВЫШЁННЫЙ прич. вәрафтијо, вошәндә оморијо.

ПОВЯЗА́ТЬ[1], **ПОВЯ́ЗЫВАТЬ** гл. бәстә. *Повязать передник* пишәсинә бәстә; *седая голова повязана жёлтым платком* (*Тургенев*) сипрә сәр ә зәрдә јәјлугәво бәстә омори (Тургенјев); 2. јә кәм вәхт чүникә бофтә.

ПОВЯЗА́ТЬ[2] гл. јә кәм вәхт чүникә бофтә.

ПОВЯ́ЗКА сущ. бәнд: 1. әри чүникәрә бәстә (бучундә) тикәј мол; 2. бинт.

ПОВЯ́НУТЬ см. *вянуть.*

ПОГАДА́ТЬ гл. фол вокундә, ә фол дәнишрә.

ПОГА́НИТЬ гл. 1. мурдар сохтә, чүлки сохтә, хәрәб сохтә, 2. перен. биобур сохтә, бизу сохтә.

ПОГА́НЫЙ прил. 1. мурдар; 2. лап хәрәб. II *пога́ность* сущ. 1. мурдари; 2. лап хәрәби.

ПО́ГАНЬ сущ. зир-зибил, мурдари, мурдарә чи.

ПОГАСИ́ТЬ, ПОГАША́ТЬ см. *гасить.*

ПОГА́СНУТЬ см. *гаснуть.*

ПОГИ́БЕЛЬ то же, что *гибель.*

ПОГИ́БНУТЬ, ПОГИБА́ТЬ то же, что *гибнуть.*

ПОГЛА́ДИТЬ см. *гладить.*

ПОГЛОТИ́ТЬ, ПОГЛОЩА́ТЬ гл. фубәрдә: 1. амбар хурдә; 2. ә хүштә кәширә, вәчирә; 3. амбарә вәхт, куч, хәрч хостә, бәрдә; 4. битәв ә тараф хүштә кәширә.

ПОГЛУПЕ́ТЬ см. *глупеть*.

ПОГЛЯДЕ́ТЬ гл. дәниширә: 1. фом сохтә; 2. фикир дорә; 3. мигоjәт бирә.

ПОГЛЯДЕ́ТЬСЯ гл. ә хүштә дәниширә (ә кузки).

ПОГЛЯ́ДЫВАТЬ гл. һәрә-һәрә дәниширә: 1. фәм сохтә; 2. ә хәjолү бирә.

ПОГНА́ТЬ гл. 1. һәj сохтә (әри ә коми тарафикә рафтә мәчбур сохтә); 2. ә пәсәjү вирихтә; 3. гуj сохтә; 4. сәр кирдә чү корикәрә зури-зури сохтә.

ПОГНА́ТЬСЯ гл. ә пәсәjү вирихтә. <> *погнаться за двумя зайцами* ә jә дәс дү гәрпүз кирдә.

ПОГНУ́ТЬ,-СЯ см. *гнуть,-ся*.

ПОГНУША́ТЬСЯ см. *гнушаться*.

ПОГОВА́РИВАТЬ гл. куфтикурә таза сохтә, хәбәр лов схтә.

ПОГОВОРИ́ТЬ гл. 1. jә кәм вәхт куфтику сохтә; 2. ә киникәрәво әз товунәj чүникә коф сохтә.

ПОГОВО́РКА сущ. коф бәбәһо.

ПОГО́ДА сущ. әвир, һово. <> *Ждать у моря погоды* нәһәги кузәт сохтә; *это не делает погоды* ирә jә хәjрү нисти. II *пого́дка* уменьш. һоволә.

ПОГОДИ́ТЬ см. *погодить*.

ПОГО́ДНЫЙ[1] прил. сали, салинә, һәр сал бирәнијо.

ПОГО́ДНЫЙ[2] прил. әвири, һовои; ән әвир, ән һово.

ПОГО́ДОК сущ. ширәзәрә (jәки әз jәкикә jә сал бәгдә (пишо) әз дәдәj бирijо хәһәр, jә новкә бирор).

ПОГОЛО́ВНЫЙ прил. әз сәр тә әхир сохтә оморәнијо.

ПОГОЛУБЕ́ТЬ гл. ковији зәрә, дијәш кову бирә.

ПОГО́ННЫЙ прил. дуразәвунә (ә дурази пәjмундә оморәнијо).

ПОГО́ННЫЙ прил. покуни, ән покуни.

ПОГО́НЧИК сущ. покунлә.

ПОГО́НЩИК сущ. нәхирчи. II *пого́нщица* әзини зән (духтәр).

ПОГО́НЫ сущ. покунһо (сәрдүши нүшунә).

ПОГОНЯ́ТЬ гл. һәj сохтә, гуj сохтә (әри рафтә, сәхт вирихтә, мәчбур сохтә).

ПОГОНЯ́ТЬСЯ[1] гл. һәj сохтә оморә, гуj сохтә оморә.

ПОГОНЯ́ТЬСЯ[2] гл. ә пәсәj киникә, чүникә вирихтә.

ПОГОРЕ́ЛЕЦ сущ. хунәjү, кәләjү сухтијо, әз аташ зарари виниријо одоми

ПОГОРЕ́ТЬ, ПОГОРА́ТЬ гл. хунәjү, кәләjү сухтә, хунәсүз, кәләсүз мундә.

ПОГОРЯЧИ́ТЬСЯ гл. jәкәм ћүршлү бирә, ћоси бирә, әз хүштә вәдарафтә.

ПО́ГРЕБ сущ. зирзими (әри чи-чәм дошта ә зир хори вәкәндә, вокундә оморијо чикә). || *погребо́к* уменьш зирзимилә.

ПОГРЕБА́ЛЬНЫЙ см. *похоронный*.

ПОГРЕБА́ТЬ см. *хоронить*.

ПОГРЕБЕЦ сущ. сундугчәj рәһи (әри хурдәнијә чиһо вә гоб-гичог).

ПОГРЕМО́К см. *погремушка*.

ПОГРЕМУ́ШКА сущ. чәх-чәх, шәх-шәх (шовундәнки, вәчовундәки сәс вәдәшәндәнијо вози һәjили).

ПОГРЕСТИ́[1] гл. 1. пәһәнү сохтә (ә чү чојикә, ә чүникә); 2. фурмиш сохтә, әз jор вәдәшәндә.

ПОГРЕСТИ́[2] гл. см. *погребать*.

ПОГРЕ́ТЬ гл. кәрм вәровундә, кәрм сохтә (jә кәм вәхт).

ПОГРЕ́ТЬСЯ гл. кәрм вәроморә (jә кәм вәхт).

ПОГРЕША́ТЬ то же, что *грешить* 2.

ПОГРЕШИ́ТЬ см. *погрешить*.

ПОГРЕ́ШНОСТЬ сущ. гәләт, хәто.

ПОГРОЗИ́ТЬ см. *грозить*.

ПОГРО́М сущ. гәргәшә 1. ә шовинисти чиро сәр jә милләтикә вәхүштәjи, уһорә күштәjи вә талан сохтәjи; 2. гәтмәгәришуги, вәчарундәjи.

ПОГРО́МЩИК сущ. гәргәшәчи (әз гәргәшә сохтијо одомиһо jәки).

ПОГРУБЕ́ТЬсм. *грубеть*.

ПОГРУЗИ́ТЬ гл. 1. см. *грузить;* 2. гәрг сохтә (битәв ә гәд чүникә дәшәндә) кирә, чурә.

ПОГРУЗИ́ТЬСЯ гл. 1. см. *грузиться;* 2. гәрг бирә (битәв ә гәд чүникә дәрафтә; 3. битәв ә чү ћоликә офторә. *Лес погрузился во мрак* вишә битәв (сәлт) торик бисто.

ПОГРУ́ЗКА см. *грузить,-ся*.

ПОГРУЗНЕ́ТЬ см. *грузнеть*.

ПОГРУ́ЗОЧНЫЙ прил. бор, шәлә вәнорәнијо; әри бор, шәлә, вәнорә ћистијо. *Погрузочные механизмы* бор, шәлә вәнорәнијо механизмһо.

ПОГРУ́ЗЧИК см. *грузчик*.

ПОГУБИ́ТЬ см. *губить*.

ПОГУ́ЛИВАТЬ гл. 1. jовош-jово, тәһәди нәсохтә кәштә; 2. һәрә-һәрә ә шитә корһорәво вәхт кировундә.

ПОГУЛЯ́ТЬ см. *гулять.*

ПОГУСТЕ́ТЬ см. *густеть.*

ПОД[1] сущ. хори тов, зир пич, хори пич.

ПОД[2] пред. 1. ə зир (ən ки, ən чӳ). *Поставить под стол* ə зир стол норə; 2. ə jон, ə нəзники. *Жить под Москвой* ə нəзники москов зивистə; 3. əри чӳникə. *Отвести склад под хлопок* омборə əри пəмбə чиро сохтə; 4. хуно, hонкоj. *Отделать мебель под орех* мебелə гəрəбəчирə хуно сохтə; 4. пишо, нəзник, ə нəзники. *Под утро* пишоj сəбəh; *ему под сорок* у ə нəзники чӳл салаjи; 5.. əво,.. рəво (ə чӳникəрəво). *Рыба под соусом* чəh ə соусəво.

ПОДАВА́ТЬ[1]**,- СЯ** см. *подать,-ся.*

ПОДАВИ́ТЬ[2] гл. 1. ə кӳчəво ə əхирӳ вəдарафтə, поjундə, нист сохтə, сəсӳрə бурра; 2. jə кəм вəхт чӳникəрə шиширə həл сохтə. *Подавить лимон* лимонə həл сохтə; 3. ə сəр киникə (киhоjикə) зəвəрдəст бирə, огоjəти сохтə.

ПОДАВИ́ТЬСЯ см. *давиться.*

ПОДА́ВЛЕННОСТЬ сущ. дӳлхӳрди, мəгбуни, əз həвəс офторəjи.

ПОДА́ВЛЕННЫЙ прич. 1. тасирə; 2. дӳлхӳрд, дӳлхӳрд бириjо (сохтə омориjо); мəгбун, мəгбун бириjо (сохтə омориjо); əз həвəс офториjо.

ПОДА́ВНО нареч. əз зурəво (əлбəттə ки). *Он согласен, а я и подавно* у разиникə, мə əз зурəво разинӳм.

ПОДА́ЛЬШЕ нареч. дуртə, диjəш дур(-тə).

ПОДАРИ́ТЬ см. *дарить.*

ПОДА́РОК сущ. 1. бəхшə; 2. бəхширə омориjо чи. II *пода́рочек*

ПОДА́РОЧНЫЙ прил. бəхшəjи: 1. ən бəхшə; 2. əри бəхшə hистиjо, əри бəхшə həмəл оморənиjо; 3. бəхшə вəкӳрдə омориjо.

ПОДА́ТЬ, ПОДАВА́ТЬ гл. 1. бурбундə, расундə; 2. нӳjӳстə дорə (əризə); 3. норə ə сəр стол (хурдəниjə чиhорə); 3. сохтə, бурбундə; 4. ə чӳникə вəнуштənӳtho, jə новкə бор вəнорənӳtho чикə овурдə; 6. овурдə дорə; 7. содого дорə; 8. ə кəрəк hистиjо чикə овурдə, кəширə.

ПОДА́ТЬСЯ, ПОДАВА́ТЬСЯ гл. 1. ə чӳчоjикə рафтə; 2. əз чикə чӳмӳсətə, чӳмундə оморə; ; 3. əз минətho, хоhишho бəгдə ə чӳникə рəзи бирə.

ПОДАЧКА сущ. разг. тулапоjи.

ПОДАЯ́НИЕ сущ. содого. *Просить подаяние* содого вəчирə (хостə).

ПОДБА́ВИТЬ, ПОДБАВЛЯ́ТЬ гл. jə кəм зиjод сохтə.

ПОДБА́ЛТЫВАТЬ см. *подболтать.*

ПОДБЕЖА́ТЬ, ПОДБЕГА́ТЬ гл. 1. вирих-вирих нəзник оморə; 2. оморə расирə (вəхт, jə новкə hол); 3. вирихтə ə зир чӳникə дəрафтə.

ПОДБИРА́ТЬ,-СЯ см. *подобрать.*

ПОДБИ́ТЬ, ПОДБИВА́ТЬ гл. 1. əри чӳникə сохтə ə зувун кӳрдə; 2. ə чӳникə əз зир ə михəво зəрə; 3. астар духтə ə чӳникə; 3. зəрə həл сохтə, зəрə кову сохтə, зəрə jаралӳ сохтə; 4. куллə шəндə кӳштə, вəнкəстə, jə новкə поjундə.

ПОДБОДРИ́ТЬ гл. jə кəм дӳл дорə, ковунə дорə, həвəс дорə.

ПОДБОЛТА́ТЬ, ПОДБА́ЛТЫВАТЬ гл. ə сəрӳ дəкундə гəриш сохтə.

ПОДБОРО́ДОК сущ. чунə. <> *Двойной подбородок* (*второй подбородок*) ховорə.

ПОДБОРО́ДОЧНЫЙ прил. чунəjи; ən чунə.

ПОДБО́РЩИК сущ. дивихчи (дивих сохтəнижо фəhлə); II *подбо́рщица* əзини зəн (духтəр).

ПОДБРА́СЫВАТЬ см. *подбросить.*

ПОДБРО́СИТЬ гл. 1. зəвəро шəндə; 2. ə зир чӳникə шəндə. *Подбросить мяч под скамейку* тупə ə зир скамеjкə шəндə; 3. кəнə шəндə, дəшəндə. *Подбросить дров в печь* ə пич hӳзӳм дəшəндə.

ПОДВА́Л сущ. подвал 1. зирзими, разг. ковду; 2. дəрəjи бəхш ən вəрəг гозит. || *подва́льный* прил. подвали, ən подвал.

ПОДВАРИ́ТЬ, ПОДВА́РИВАТЬ гл. 1. jə бойкəш дӳшундə; 2. мундəjирəш дӳшундə, зиjоди дӳшундə.

ПОДВЕЗТИ́[1,2] см. *везти*[1,2].

ПОДВЕНЕ́ЧНЫЙ прил. hətонвори, həрӳсвори (məhр бирəнкə, ə хупə вокундəнӳtho).

ПОДВЁРТКА то же, что *портянка.*

ПОДВЕ́С сущ. 1. чӳникəрə ə чӳчоjикə дулулу сохтəjи; 2. гəнорə (əри чӳникə дулулу сохтə hистиjо).

ПОДВЕ́СИТЬ гл. вəкəширə, вəнорə, дулулу сохтə.

ПОДВЕ́СИТЬСЯ гл. вəкоширə оморə, вəнорə оморə, дулулу сохтə оморə.

ПОДВЕ́СКА сущ. 1. см. *повес* 1.; 2. дулулу сохтə омориjо чи.

ПОДВЕСНО́Й прил. дулулу сохтə оморəниjо

ПОДВЕ́СОК то же, что *повеска* 2.

ПОДВЕСТИ́ гл. 1. *вести;* 2. ə чӳникəрəво дуз овурдə, ə тəhəр чӳникə сохтə; 3. совустə, рəнг

зәрә, кәширә. *Подвести брови* ә гошhо рәнг кәширә; 4. перен. фурмундә, луб оморә. *Подвести товарища* hовурә фурмундә.

ПОДВЕ́ТРЕННЫЙ прич. далда, ворвори нәс вохурдәнијо.

ПОДВЕ́ШЕННЫЙ прич. вошәндә оморијо, дулулу сохтә оморијо.

ПО́ДВИГ сущ. икиди.

ПОДВИГА́ТЬ,-СЯ см. *подвинуть,-ся*.

ПОДВИ́ГНУТЬ гл. 1. hүл зәрә ә чүникә нәзник овурдә;

ПОДВИ́ЖНИК сущ. 1. нәзир (ә хотур ә Худо гуллуг сохтә әз hәр чирә әри хүштә ћәрим данүстәнијо одоми); 2. әри ә мәгсәdhој хүштә расирә хүштәрә сәһәр, нәгумо дорәнијо одоми. II *подви́жница* әзини зән (духтәр).

ПОДВИ́ЖНИЧЕСТВО сущ. нәзири (тәһәрз зиндәкуни ән нәзир).

ПОДВИЖНО́Й прил. 1. чүмүстәнијо, кәштәнијо; 2. бәчид, зиндә; 3. әз дәсү кор вәроморәнијо, корсох.

ПОДВИ́ЛИВАТЬ см. *вилять*.

ПОДВИНТИ́ТЬ, ПОДВИ́НЧИВАТЬ гл. винтүрә кәширә сәхт сохтә.

ПОДВИ́НУТЬ, ПОДВИГА́ТЬ гл. 1. кәширә (hүл зәрә) ә чүникә нәзник овурдә; 2. пишово фирсорә.

ПОДВИ́НУТЬСЯ, ПОДВИГА́ТЬСЯ гл. 1. кәширә (hүл зәрә) ә чүникә нәзник овурдә оморә; 2. пишово фирсорә оморә.

ПОДВИ́ТЬ, ПОДВИВА́ТЬ гл. јә кәм гир-гир сохтә(муј сәрә).

ПОДВО́ДА сущ. әри шәлә кәширә hистијо ћәрәбәј ћәсби.

ПОДВОДИ́ТЬ см. *подвести*.

ПОДВО́ДНЫЙ[1] прил. зирови: 1. ә зир ов дәријо; 2. ә зир ов, ә гәд ов бирәнијо, сохтә оморәнијо; 3. әри ә зир ов, ә гәд ов кор сохтә гүч, дуз сохтә оморијо.

ПОДВО́ДНЫЙ[2] прил. ћәрәбәји, ән ћәрәбәј ћәсби.

ПОДВОЗИ́ТЬ см. *подвезти*[1].

ПОДВОРО́ТНЯ сущ. 1. ә ћәрәј дәрвозә нән хори фирәһә ћәрә; 2. кундәр (ә ћәрәј дәр, дәрвозә вә хори дәбирәнијо тәхтә).

ПОДГИБА́ТЬ, -СЯ см. *подогнуть, -ся*.

ПОДГИБНО́Й прил. гәд бирәнијо.

ПОДГЛА́ДИТЬ гл. јә бојкәш уту зәрә.

ПОДГЛА́ЗЬЕ сущ. чухури ә дәрәј чум.

ПОДГЛЯДЕ́ТЬ, ПОДГЛЯ́ДЫВАТЬ то же, что *подсмотреть*.

ПОДГНИ́ТЬ, ПОДГНИВА́ТЬ гл. әз зир (бинә) пысырә, јә кәм пысырә.

ПОДГНОИ́ТЬ гл. әз зир (бинә) пысундә.

ПОДГОВО́Р сущ. вомухтәји, әз сәр (рәћ) вәдәшәндәји, фурмундәји, ә зувун күрдәји.

ПОДГОВОРИ́ТЬ, ПОДГОВА́РИВАТЬ гл. вомухтә, әз сәр (рәћ) вәдәшәндә, фурмундә, ә зувун күрдә.

ПОДГОЛО́ВНИК сущ. зирсәри.

ПОДГОЛО́ВЬЕ то же, что *подголовник*.

ПОДГОНЯ́ТЬ см. *подогнать*.

ПОДГОРЕ́ЛЫЙ прил. сухтә (әз зир, әз гирогһо сухтијо).

ПОДГОРЕ́ТЬ, ПОДГОРА́ТЬ гл. сухтә (сәхт бүрчирә, јә новкә вәбүрчирә бүј, дәһәм сухтәји дорә).

ПОДГОРО́ДНЫЙ прил. ә нәзники шәһһәр hһистијо; ә гирог шәһһәр hистијо; ә пәсә-пишој шәһәр hистијо.

ПОДГОТО́ВИТЬ, ПОДГОТА́ВЛИВАТЬ гл. ћәзүр сохтә.

ПОДГОТО́ВИТЬСЯ, ПОДГОТА́ВЛИВАТЬСЯ гл. ћәзүр бирә, ћәзүр сохтә оморә.

ПОДГОТО́ВКА сущ. 1. ћәзүр сохтәји; 2. ћәзүр бирәји (сохтә оморәји).

ПОДГОТОВЛЯ́ТЬ см. *подготовить*.

ПОДГОТО́ВЛЯТЬСЯ гл. см. *подготовиться*.

ПОДГУ́ЗНИК сущ. гобоји (ћәјили).

ПОДГУ́ЗОК см. *подгузник*.

ПОДГУЛЯ́ТЬ гл. әрәги-шороб хурдә, јә кәм пијон бирә.

ПОДДА́КИВАТЬ, ПОДДА́КНУТЬ гл. әри-әри куфтирә, әри сохтә (кофhој ән киникәрә). II *поддакивание* сущ. әри-әри куфтирәји, әри сохтәји (кофhој ән киникәрә).

ПО́ДДАННЫЙ сущ. одоми ән и дәвләт. II *по́дданная* әзини зән (духтәр).

ПО́ДДАННСТВО сущ. одоми ән и дәвләт бирәји.

ПОДДА́ТЬ, ПОДДАВА́ТЬ гл. 1. зәрә зәвәро вошәндә; 2. киникәрә дәдорә; 3. кәлә сохтә, кучлү сохтә, амбар сохтә.

ПОДДА́ТЬСЯ, ПОДДАВА́ТЬСЯ гл. 1. ә куч тоб нәдорә, ә гирог кирошто; 2. хүштәрә ә дәс дорә.

ПОДДЕ́ЛАТЬ, ПОДДЕ́ЛЫВАТЬ гл. чарундә (чарундәоморә чи ћәзүр сохтә).

ПОДДЕ́ЛАТЬСЯ, ПОДДЕ́ЛЫВАТЬСЯ гл. хүштәрә чарундә: 1. ә хомунәј ән киникә чүникә сохтә; 2. ә иһтибор ән киникә дәрафтә.

ПОДДЕ́ЛКА сущ. чарундəоморə: 1. см. *подделать*; 2. чарундə оморијо чи.

ПОДДЕ́ЛЬНЫЙ прил. чарундəоморə: 1. чарундə оморијо; 2. əз руј hистијо, соф нистијо.

ПОДДЕРЖА́ТЬ, ПОДДЕРЖИВА́ТЬ гл. 1. сəхт кӯрдə, офторə нəhиштə; 2. разијəти бурбундə, тарафӯрə кӯрдə, əри јӯ вəдироморə; 3. ə киниkə кумəки сохтə.

ПОДДЕ́РЖКА сущ. 1. кӯрдə, доштə, кӯрдəји, доштəји; 2. кумəки, кумək бирəји, кумəки сохтəји; 3. тарафдори, тарафјӯрə кӯрдəји.

ПОДДЁРНУТЬ, ПОДДЁРГИВАТЬ гл. зəвəро кəширə, кəширə зəвəро вəбəрдə.

ПОДДРАЗНИ́ТЬ, ПОДДРА́ЗНИВАТЬ гл. 1. јə кəмлə hоси сохтə; 2. ə həвəс овӯрдə, ə тəмəh овурдə.

ПОДДУВА́ЛО сущ. дəмкəш. II *поддува́льный* прил. дəмкəши; ən дəмкəш.

ПОДДУВА́ТЬ гл.1. см. *поддуть*; 2. јə кəм вор (ворвори) зəрə.

ПОДДУ́ТЬ гл. пуф зəрə (əз зир, əз јон).

ПОДЕВА́ТЬ,-СЯ гл. *девать(-ся).*

ПОДЕ́ЙСТВОВАТЬ см. *действовать.*

ПОДЕ́ЛАТЬ гл. сохтə. *Что бы нам теперь поделать?* Имуhој иму чӯ сохим?; <> *Ничего не поделаешь* 1. чӯ имбу сохтə; hичиш ни дани сохтə; 2. чорə нисти; *ничего не поделаешь, ехать надо* чорə нисти, рафтə кəрəки.

ПОДЕЛЁННЫЙ прич. бəхш биријо, бəхш сохтə оморијо.

ПОДЕЛИ́ТЬ,- СЯ см *делить,-ся.*

ПОДЕ́ЛЫВАТЬ гл. вəхт хӯштəрə кировундə, чӯникə сохтə. *Как поживаете, что поделываете?* hовошму чӯтами, чӯ сохтəнит?

ПОДЕ́ННЫЙ прил. рузинə, рузбəрузинə.

ПОДЁРГАТЬ гл. јə чəнд бо кəширə.

ПОДЁРГАТЬСЯ гл. јə чəнд бо кəширə оморə.

ПОДЁРГИВАТЬ гл. 1. см. *подёргать*; 2. см. *поддёрнуть.*

ПОДЁРНУТЬ гл. кӯрдə, руjӯрə дəкӯрдə. *Река подёрнулась льдом* рӯj никəрə назукə чилид кӯрдəбу.

ПОДЁРНУТЬСЯ, ПОДЁРГИВАТЬСЯ гл. кӯрдə оморə, руjӯ дəкӯрдə оморə. *Река подёрнулась льдом* рӯj никəрə назукə чилидəво дəкӯрдə оморəбу.

ПОДЕШЕВЕ́ТЬ гл. учуз бирə.

ПОДЖА́РИСТЫЙ прил. бӯрчирə, вəбӯрчирə (хуб бӯрчиријо, вəбӯрчиријо).

ПОДЖА́РИТЬ, ПОДЖА́РИВАТЬ гл. 1. бӯрчундə, вəбӯрчундə; 2. сухундə, дог сохтə.

ПОДЖА́РИТЬСЯ, ПОДЖА́РИВАТЬСЯ гл. бӯрчирə, вəбӯрчирə, бӯрчундə оморə, вəбӯрчундə оморə.

ПОДЖА́РКА сущ. вəбӯрчундəји (нухоруш).

ПОДЖА́РОСТЬ сущ. лəгəри.

ПОДЖА́РЫЙ прил. гəјишəбугə.

ПОДЖА́ТЬ гл. шиширə (чӯникəрə ə чӯникə).

ПОДЖЕ́ЧЬ, ПОДЖИГА́ТЬ гл. 1. сухундə, аташ дəшəндə (əз зир); 2. ə гəстəво сухундə, јəлов вəнкəстə. *Поджечь дом* хунəрə сухундə; 3. сухундə (бӯрчундəнкə, вəбӯрчундəнкə).

ПОДЖИГА́ТЕЛЬ гл. 1. сухундəкор (чӯникəрə ə гəстəво сухундиjо одоми); 2. мəхəшифо, həрəгəришсох (həрəрə гəриш сохтəниjо одоми; чəнк, дəhво вəнкəстəниjо одоми). II *поджига́тельница* əзини зəн (духтəр).

ПОДЖИДА́ТЬ гл. дəнишира, појистə кузəт сохтə.

ПОДЖИМА́ТЬ см. *поджать.*

ПОДЖИ́ТЬ, ПОДЖИВА́ТЬ гл. јə кəм хуб бирə (əз нəчоги), бобот бирə.

ПОДЖО́Г сущ. ə гəстəво сухундə (сухундə оморə).

ПОДЗАБЫ́ТЬ, ПОДЗАБЫВА́ТЬ гл. јə кəм əш јор вəдəшəндə, фурмиш сохтə.

ПОДЗАГОЛО́ВОК сущ. дӯjӯмӯн сəрнумə.

ПОДЗАРАБО́ТАТЬ гл. гəзонч сохтə, зијоди гəзонч сохтə.

ПОДЗАТЫ́ЛОК сущ. пəсəj кəрдəн.

ПОДЗЕ́МНЫЙ прил. зирхорији (ə зир хори дəриjо, сохтə оморəниjо). *Подземный ход* зирхорији рəh.

ПОДЗЕРКА́ЛЬНИК сущ. зиркузкији стол (ə зир кузки норə оморəниjо стол).

ПОДЗЫВА́ТЬ см. *подозвать.*

ПОДИ́ (ТЕ) 1. гл. пов. накл. биjо, бура. *Поди сюда* биjо инчо; *поди домой* бура ə хунə; 2. вв. сл. миданӯ бирə, јогин ки. *Ты, поди, все работу уже сделал?* Тӯ јогин ки, битəв корə сохтəј; 3. Част. выражает удивления, недоумения поj виним, нидаӯ бирə.

ПОДИВИ́ТЬ гл. мəhтəл (мəhтиjо) сохтə.

ПОДИВИ́ТЬСЯ см. *дивиться.*

ПОДИРА́ТЬ см. *подрать* 1. *и* 3.

ПО́ДИУМ сущ. подиум.

ПОДИЧА́ТЬ гл. вəhши бирə, ə вəhши чарустə.

ПОДКАБЛУ́ЧНИК сущ. пурдали, зирпоји (əз зəн тəрсирəниjо, ə куфтирəјӯрəво нӯштəвəхӯштə сохтəниjо мəрд).

ПОДКА́ЛЫВАТЬ см. *подколоть.*

ПОДКА́ПЫВАТЬ,-СЯ см. *подкопать,-ся.*

ПОДКА́РМЛИВАТЬ,-СЯ гл. 1. см. *подкормить,-ся.*

ПОДКА́ТАННЫЙ прич. кулу-кулу дорэ, кулу-кулу дорэ э зир чӳникэ дэшэндэ оморифо.

ПОДКАТИ́ТЬ, ПОДКА́ТЫВАТЬ гл. 1. э чӳникэ вэнӳштэ, чӳникэрэ һэј сохтэ зу овурдэ; 2. кулу-кулу дорэ овурдэ э зир чӳнникэ дэнорэ.

ПОДКАТИ́ТЬСЯ, ПОДКА́ТЫВАТЬСЯ гл. 1. э чӳникэ вэнӳштэ, чӳникэрэ һэј сохтэ зу оморэ; 2. кулу-кулу хурдэ, э зир чӳнникэ дэрафтэ.

ПОДКА́ТКА сущ. кулу-кулу дорэји, кулу-кулу дорэ э зир чӳникэ дэшэндэји.

ПОДКАЧА́ТЬ, ПОДКА́ЧИВАТЬ гл. 1. э носусэво зэрэ, кэширэ; 2. фурмундэ, э чикэ нэ овурдэ.

ПОДКА́ШИВАТЬ,-СЯ см. *подкосить,-ся.*

ПОДКИ́ДАННЫЙ прич. шэндэ оморијо (э зир эн чӳникэ).

ПОДКИ́ДЫШ сущ. шэндэ (шэндэ оморијо һэјил).

ПОДКИ́НУТЬ, ПОДКИ́ДЫВАТЬ гл. шэндэ:1. см. *подбросить*; 2. см. *подложить*; 3. соворэ һэјилэ э чӳчојикэ норэ (вэкирӳт куфтирэ).

ПОДКИПЯТИ́ТЬ гл. јэкэмикэш дӳшундэ.

ПОДКЛА́ДКА сущ. астар (э доруни тараф эн чӳникэ духтэ, вэнорэ оморијо чи). *С подкладкой* астарвэри, астарлӳ

ПОДКЛАДНО́Й прил. эри э зир киникэ, чӳникэ норэ оморијо.

ПОДКЛА́ДЫВАТЬ см. *подложить.*

ПОДКЛЕ́ИТЬ, ПОДКЛЕ́ИВАТЬ гл. 1. э ширишэво вокосундэ дуз сохтэ чӳникэрэ.; 2. э зир чӳникэ вокосундэ (зијоди).

ПОДКЛЮЧИ́ТЬ, ПОДКЛЮЧА́ТЬ гл. 1. э чӳникэ бэстэ (эри э кор вэнкэстэ); 2. э чэркэј киһојикэ, чӳһојикэ дэшэндэ (эри эјэки кор сохтэ).

ПОДКЛЮЧИ́ТЬСЯ, ПОДКЛЮЧА́ТЬСЯ гл. 1. э чӳникэ бэстэ оморэ (эри э кор вэнкэстэ); 2. э чэркэј киһојикэ, чӳһојикэ дэшэндэ оморэ (эри эјэки кор сохтэ).

ПОДКО́ВА сущ. нэлһ. II *подковка* уменьш. нэлһлэ. II *подковный* прил. нэлһи: 1. эн нэлһ; 2. эри нэлһ һистијо.

ПОДКОВА́ТЬ гл. 1. нэлһ зэрэ; 2. хуб һэзӳр сохтэ, данандэји дорэ, вэрдӳш сохтэ.

ПОДКОВА́ТЬСЯ, ПОДКО́ВЫВАТЬСЯ гл. хуб һэзӳр бирэ, вэмухтэ, вэрдӳш сохтэ.

ПОДКОВООБРА́ЗНЫЙ прил. нэлһэ хуно истијо.

ПОДКО́ВЫВАТЬ то же, что *ковать* 3.

ПОДКОВЫ́РКА сущ. разг. сэркуш.

ПОДКО́ЖНЫЙ прил. зирпусти (э зир пуст дэријо, эри зир пуст һистијо).

ПОДКО́ЛОДНЫЙ прил. *змея подколодная* хэрэбэ, залумэ, хоинэ одоми.

ПОДКОЛО́ТЬ, ПОДКА́ЛЫВАТЬ гл. сула сохтэ э чӳникэ бэстэ, кировундэ.

ПОДКО́П сущ. зирхорији рэһ, э зир хори вэкэндэ оморијо рэһ.

ПОДКОПА́ТЬ см. *подрыть.*

ПОДКОПА́ТЬСЯ гл.1. см. *подрыться*; 2. Перен. зир појӳрэ вэкэндэ.

ПОДКО́РМ, ПОДКО́РМКА сущ.1. см. *подкормить*; 2. зијодијэ чи хурдэни (эри һэјвонһо).

ПОДКОРМИ́ТЬ, ПОДКА́РМЛИВАТЬ гл. хорундэ, хуб хорундэ, сирожи сохтэ, хорундэ чог сохтэ.

ПОДКО́РМОЧНЫЙ прил. эри зијоди хорундэ һистијо.

ПОДКОСИ́ТЬ, ПОДКА́ШИВАТЬ гл. 1. зэрэ, чирэ (савзэрэ); 2. эз појӳ зэрэ вэнкэстэ; 3. перен. эз дэс-поj вэнкэстэ, эз һол вэнкэстэ; кэмэрӳрэ хурд сохтэ. *Горе подкосило старика* дэрд пирэмэрдэ эз һол вэнкэсти.

ПОДКОСИ́ТЬСЯ, ПОДКА́ШИВАТЬСЯ гл. гэд бирэ эз мэндэји, эз дэрд, эз тэрс гэд бирэ, хӳрд бирэ. *Ноги подкосились* појһојмэ хӳрд бисто.

ПОДКРА́ДЫВАТЬСЯ см. *подкрасться.*

ПОДКРА́СИТЬ, ПОДКРА́ШИВАТЬ гл. јэ кэмлэ рэнг зэрэ. *Подкрасить губы* ловһорэ јэ кэмлэ рэнг зэрэ.

ПОДКРА́СИТЬСЯ, ПОДКРА́ШИВАТЬСЯ гл. э сэр-сифэт хӳштэ јэ кэмлэ рэнг зэрэ.

ПОДКРА́СТЬСЯ гл. 1. э пэһэнӳки, јовош-јовош нэзник (э јонӳ) оморэ (рафтэ); 2. э нэкуми оморэ, вэдироморэ. *Болезнь подкралась незаметно* нэчоги э нэкуми омо вэдиромо.

ПОДКРА́ШИВАНИЕ сущ. 1. јэ кэмлэ рэнг зэрэји (зэрэ оморэји; 2. рэнгӳрэ дэкиш сохтэји (сохтэ оморји; 3. перен. вэравундэји (вэравундэ оморэји).

ПОДКРЕПИ́ТЬ, ПОДКРЕПЛЯ́ТЬ гл. 1. јэ кэмикэш сэхт сохтэ; 2. хорундэ, шӳгэмӳрэ пур сохтэ (јӳрэ эри куч дорэ).

ПОДКРЕПИ́ТЬСЯ, ПОДКРЕПЛЯ́ТЬСЯ гл. хурдэ, хорундэ, сирожи бирэ, шӳгэмэ пур сохтэ.

ПОДКРЕПЛЕ́НИЕ сущ. 1. jə кəмикəш сəхт сохтəjи (сохтə оморəjи); 2. гувотлӯ сохтəjи (сохтə оморəjи).

ПОДКУЗЬМИ́ТЬ гл. фурмундə, дуллоби оморə (сохтə).

ПО́ДКУП сущ. (ə пул, ə рушво-сəлə дорəрəво) фурмундəjи, ə дəс вəкӯрдəjи, ə тараф хӯштə кəширəjи.

ПОДКУПИ́ТЬ, ПОДКУПА́ТЬ гл. (ə пул, ə рушво-сəлə дорəрəво) фурмундə, ə дəс вəкӯрдə, ə тараф хӯштə кəширə.

ПОДКУПНО́Й, ПОДКУ́ПНЫЙ прил. ə пул фурухтə оморəнијо.

ПОДЛА́ДИТЬСЯ, ПОДЛА́ЖИВАТЬСЯ гл. 1. дуз бирə, хуб кирошtə; 2. ə разијəти оморə.

ПОДЛА́З, ПОДЛА́ЗА сущ. минəћəф.

ПОДЛА́МЫВАТЬ,-СЯ гл. 1. *подломить,-ся*.

ПО́ДЛЕ нареч., пред. ə јонӯ, ə бинəјӯ, лап ə нəзникијӯ, јонбəјон. *Он живёт подле нас* у лап ə нəзникиму зивистə.

ПОДЛЁДНЫЙ прил. зирчилиди (ə зир чилид дəријо, jə новкə сохтə оморијо).

ПОДЛЕЖА́ТЬ гл. ən киникə, чуникə бирə, həмəл оморə, кəрəк бирə.

ПОДЛЕЖА́ЩИЙ прич. ən киникə, чуникə hистијо, кəрəк hистијо.

ПОДЛЕ́ЗТЬ, ПОДЛЕЗА́ТЬ гл. дəрафтə (ə зир чуникə).

ПОДЛЕ́СЬЕ сущ. ə вишə вокосиријо хори.

ПОДЛЁТ сущ. 1. пар зəрə оморəjи, пар зəрə нəзник бирəjи: пар зəрə ə јонӯ рафтəjи; 2. вəра фура сохтəjи.

ПОДЛЕТЕ́ТЬ, ПОДЛЕТА́ТЬ гл. 1. пар зəрə оморə, пар зəрə нəзник бирə: пар зəрə ə јонӯ рафтə; 2. вəрафтə.

ПОДЛЕ́ТЬ гл. нəмəрд бирə**,** əчлоф бирə, дијəш əчлоф бирə.

ПОДЛЕ́Ц сущ. нəмəрд**,** əчлоф. II *подля́чка* əзини зəн (духтəр).

ПОДЛЕЧИ́ТЬ, ПОДЛЕ́ЧИВАТЬ гл. jə кəм хуб сохтə (нəчогə).

ПОДЛЕЧИ́ТЬСЯ, ПОДЛЕ́ЧИВАТЬСЯ гл. jə кəм хуб бирə, сохтə оморə (ə товунəj нəчог).

ПОДЛИВА́ТЬ см. *подлить*.

ПОДЛИ́ЗА сущ. минəћəф (ə гилиг дəрафтə данӯстəнијо одоми).

ПОДЛИ́ЗЫВАТЬСЯ, ПОДЛИЗА́ТЬСЯ гл. минəћəфи сохтə.

ПО́ДЛИННИК сущ. соф, həсӯл.

ПО́ДЛИННЫЙ прил. соф, сӯфт, дуз. II *по́длинность* сущ. софи, сӯфти, дузи.

ПОДЛИПА́ЛА сущ. минəћəф; əз киникə дəс нəс кəндəнијо, вокосирə мундəнијо.

ПОДЛИ́ТЬ, ПОДЛИВА́ТЬ гл. 1. рихундə, тиhи сохтə (ə зир чуникə); 2. ə сəрӯ дəкундə, зијод сохтə.

ПО́ДЛИЧАТЬ, СПО́ДЛИЧАТЬ гл. нəмəрди сохтə, əчлофи сохтə. II *по́дличанье* сущ. нəмəрди сохтəjи, əчлофи сохтəjи.

ПО́ДЛО нареч. ə нəмəрдирəво, ə əчлофирəво.

ПОДЛОВИ́ТЬ, ПОДЛА́ВЛИВАТЬ гл. 1. кӯрдə; 2. перен. нəкирӯмə коф, кор ən киникəрə кӯрдə.

ПОДЛО́Г сущ. гəлп, сӯфт нистијо, чарундə оморијо чи.

ПОДЛО́ДКА сущ. зирови лодка.

ПОЛОЖИ́ТЬ, ПОДКЛА́ДЫВАТЬ гл. 1. норə, дəнорə (ə зир чуникə). *Подложить подушку под голову* ə зир сəр хӯштə болуш дəнорə; 2. астар духтə, астар вəнорə. *Подложить шёлк под пальто* ə палтун əз əврӯшум астар вəнорə; 3. вəнорə (зијоди); 4. ə пəћəнӯки норə.

ПОДЛО́ЖНЫЙ прил. гəлп, сӯфт нистијо.

ПОДЛОКО́ТНИК сущ. зиргултуги (ə кресло, ə кӯрси, ə мошин).

ПОДЛОМИ́ТЬ, ПОДЛА́МЫВАТЬ гл. хӯрд сохтə: 1. əз зир jə кəм хӯрд сохтə; 2. əз куч вəнкəстə.

ПОДЛОМИ́ТЬСЯ, ПОДЛА́МЫВАТЬСЯ гл. хӯрд бирə, хӯрд сохтə оморə (əз зир).

ПОДЛО́МЛЕННЫЙ прич. хӯрд бириjо, хӯрд сохтə оморијо (əз зир).

ПО́ДЛОСТЬ гл. нəмəрди, əчлофи.

ПО́ДЛЫЙ прил. нəмəрд, əчлоф.

ПОДЛЮ́ГА то же, что *подлец*.

ПОДМА́ЗАТЬ, ПОДМА́ЗЫВАТЬ гл. 1. ə зирӯ чуникə совустə, jə новкə jə кəм совустə; 2. лəћəjӯрə ширин сохтə (рушво дорə).

ПОДМА́ЗАТЬСЯ, ПОДМА́ЗЫВАТЬСЯ гл. 1. ə зирӯ чуникə совустə оморə; 2. лəћəjӯ ширин сохтə оморə (рушво дорə оморə).

ПОДМА́НИВАТЬ см. *подманить*.

ПОДМАНИ́ТЬ, ПОДМА́НИВАТЬ гл. hороj зəрə овурдə, фурмундə овурдə.

ПОДМА́СЛИТЬ, ПОДМА́СЛИВАТЬ гл. 1. ə чуникə кəнə рӯгəн докундə, рӯгəн зəрə; 2. рӯгəни сохтə, лəћəjӯрə ширин сохтə, рушво дорə.

ПОДМАХНӮТЬ, ПОДМА́ХИВАТЬ гл. əз сəр сохтə: 1. нəхундə, тəрəтəћəди ə чуникə гул кəширə; 2. тəрəтəћəди, həр чӯтам кири чару зəрə.

ПОДМА́ЧИВАТЬ см. *подмочить*.

ПОДМЕЛИ́ТЬ гл. 1. jə кəм мил зəрə; 2. jə бojкəш мил зəрə.

ПОДМЕ́Н, ПОДМЕ́НА сущ. 1. ə гəстəво, jə новкə нəгəстəнки сохтə оморijо дəкишуки; 2. разг. ə киникə, ə чуникə рафтijо (бирijо) дəкишуки.

ПОДМЕНЁННЫЙ прич. ə гəстəво, jə новкə нəгəстəнки дəкиш сохтə оморijо.

ПОДМЕНИ́ТЬ, ПОДМЕ́НИВАТЬ, ПОДМЕНЯ́ТЬ гл. дəкиш сохтə (ə пəhəнуки, ə гəстəво).

ПОДМЁРЗЛЫЙ, ПОДМЁРЗШИЙ прил. бəjəбəрдə, бəjəзəрə (jурə бəjə бəрдijо, зəрijо).

ПОДМЁРЗНУТЬ, ПОДМЕРЗА́ТЬ гл. бəjə бəрдə, бəjə зəрə: 1. рujу ə назукə чилидəво дəкурдə оморə; 2. əз чəгуш jə кəм хəрəб бирə, чəгустə.

ПОДМЕСИ́ТЬ, ПОДМЕ́ШИВАТЬ гл. ə муч овурдə-овурдə ə сəрy дəкундə (зijод сохтə).

ПОДМЕСТИ́ сл. 1. чару зəрə, чару зəрə тəмиз сохтə. *Подмести комнату* утогə чару зəрə; 2. кəширə бəрдə (ворвори). *Ветром весь снег подмело* ворвори битəв вəрфə кəши бəрд.

ПОДМЕТА́ЛЬЩИК сущ. чарузəн (кучəhорə, хунəhорə чару зəрəнijо фəhлə). II *подмета́льщица* кзини зəн, духтəр.

ПОДМЕТА́ТЬ[1] гл. бəхijə бəрдə.

ПОДМЕТА́ТЬ[2] см. *подмести.*

ПОДМЕ́ТИТЬ, ПОДМЕЧА́ТЬ гл. винирə, ə чумy вəхурдə.

ПОДМЁТКА сущ. подуш (амбари вəхт тə нимə, тə добон). II *подмёточный* прил. подуши: 1. ən подуш, əри подуш həмəл оморəнijо.

ПОДМЕША́ТЬ гл. гəриш сохтə, гəриш сохтə-сохтə ə сəрy дəкундə, зijод сохтə.

ПОДМЕ́ШАННЫЙ прич. гəриш сохтə оморijо, гəриш сохтə-сохтə ə сəрy дəкундə, зijод сохтə оморijо.

ПОДМЕ́ШИВАТЬ[1] см. *подмесить*.

ПОДМЕ́ШИВАТЬ[2] см. *подмешать*.

ПОДМИГНУ́ТЬ, ПОДМИ́ГИВАТЬ гл. чум зəрə.

ПОДМИНА́ТЬ см. *подмять.*

ПОДМО́ГА сущ. кумəки. *Идти на подмогу* ə кумəки рафтə.

ПОДМО́КНУТЬ, ПОДМОКА́ТЬ гл. зирy тар бирə.

ПОДМОРО́ЗИТЬ, ПОДМОРА́ЖИВАТЬ гл. 1. jə кəм бəjə дорə; 2. кəнəш бəjə дорə; 3. бəjə дорəрəво jə кəм хəрəб сохтə.

ПОДМОЧИ́ТЬ, ПОДМА́ЧИВАТЬ гл. 1. тар сохтə (əз зир); 2. хəрəб сохтə (əз зир ə ововo).

ПОДМЫ́ТЬ, ПОДМЫВА́ТЬ гл. 1. əз зир шуштə; 2. дəрəj тəнə шуштə; 3. тəрəтəhəди шуштə.

ПОДМЫ́ШКА сущ. гултуг (душ гəд бирəнijо чикə). II *подмы́шечный* прил. зиргултуги; ən зир гултуг.

ПОДМЫ́ШНИК сущ. зиргултуги (əри палтарə əз əрəг доштə, ə гулу ə зир гултуг, əз дору духтə оморəнijо тикəj мол).

ПОДМЯ́ТЬ, ПОДМИНАТЬ гл. шиширə həл сохтə.

ПОДНАБРА́ТЬСЯ см. *набрать*.

ПОДНАЖА́ТЬ гл. 1. jə кəм шиширə; 2. jə кəм кори сохтə.

ПОДНАКОПИ́ТЬ, ПОДНАКА́ПЛИВАТЬ гл. кура сохтə (jə чəнд гəдəрикə).

ПОДНАТУ́ЖИТЬСЯ, ПОДНАТУ́ЖИВАТЬСЯ гл. чəhти сохтə, ə хуштə куч вəнорə.

ПОДНАЧА́ЛЬНЫЙ прил. зирдəси (ə зир рəhбəрjəти киникə hистijо).

ПОДНЕБЕ́СНАЯ сущ. зирhəсмуjи (ə зир həсму дəрijо, битəв дунjо, Хори).

ПОДНЕБЕ́СЬЕ сущ. hовоjи, həсму.

ПОДНЕСТИ́, ПОДНОСИ́ТЬ гл. 1. ə дəс хуштə курдə нəзник овурдə. *Поднести ребёнка к окну* həjилə ə нəзники пəнчəрə овурдə; 2. ə jон чуникə овурдə ; 3. дорə, гиног сохтə кирə ə чу. ; 4. овурдə əри ки чурə.

ПОДНИЗА́ТЬ, ПОДНИ́ЗЫВАТЬ гл. кировундə, дəчирə (ə русму).

ПОДНИ́ЗЫВАТЬСЯ гл. кировундə, дəчирə оморə (ə русму).

ПО́ДНИЗЬ сущ. кəлбəнд (мирвори, миhрə).

ПОДНИМА́ТЬ,-СЯ см. *поднять,-ся.*

ПОДНОВИ́ТЬ, ПОДНОВЛЯ́ТЬ гл. таза сохтə, нук сохтə. II *подновле́ние* сущ. таза (нук) сохтəjи (сохтə оморəjи).

ПОДНОГО́ТНАЯ прил. зирнəхуjи. *Вся подноготная* həммə зирнəхуjиhо: əз товунəj чуникə пəhнкиhо вə сурhо (гəдимијə чозəhо – ə həрəj нəхуhо мих, jə новкə дəрзə дəшəндəjи).

ПОДНО́ЖИЕ сущ. ətək, зир: ən дəрəjи чикəj ən чуникə (ən дог, ən həjкəл вə ən jə чиhojкə).

ПОДНО́ЖКА[1] сущ. 1. сулмə, чикəпоj (əри ə вокун, мошин, фəjтун вəнуштə).

ПОДНО́ЖКА[2] сущ. поjпичəк (ə поjəво зəрə, jə новкə поj хуштəрə ə зир поj ən вирихтəкор, рафтəкор норə, əри урə вəнкəстə).

ПОДНО́ЖНЫЙ прил. зирпоjи (ə зир поjhо норə оморijо).

ПОДНО́С[1] сущ. сини, мəhчумə, разг. поднус.

ПОДНО́С[2] сущ. 1. ә дәс кирдә овурдәји; 2. нәзник овурдәји.

ПОДНОСИ́ТЬ, см. *поднести.*

ПОДНО́СЧИК сущ. чибијор (ә чүчојикә ә дәс күрдә чүникә овурдәнијо одоми).

ПОДНОШЕ́НИЕ сущ. 1. ә дәс овурдә дорәји; 2. бәхшә овурдәји; 3. бәхшә.

ПОДНЫРНУ́ТЬ, ПОДНЫ́РИВАТЬ гл. дәрафтә, сәр зәрә, гәрг бирә (ә зир ов).

ПОДНЯ́ТЬ, ПОДНИМАТЬ, ПОДЫМАТЬ гл. 1. тик кирдә: 1) гуз бирә вәкирдә (ә хори норә, шәндә оморијо, офторијо чирә); 2)вошәндә киникәрә, чүникәрә. *Тебе этот чемодан не поднять* тү и чемодонә нидани тик күрдә; 3) зәваро вәбәрдә, вошәндә. *Поднять флаг* һәләмә тик күрдә; 4)киникәрә, чүникәрә тик појудә, офторә нә һиштә. *Поднять забор* чапарә тик күрдә; 2. вошәндә: 1)һүндүр сохтә. *Поднять насыпь* кумәрә һүндүр сохтә; 2)зијод, амбар сохтә. *Поднять цену* гимәтә вәшәндә.

ПОДНЯ́ТЬСЯ, ПОДНИМА́ТЬСЯ, ПОДЫМА́ТЬСЯгл.1. вәхүштә (әз дәкәштә, јә новкә нүштә чикә), тик бирә. *Подняться со стула* әз стул вәхүштә; 2. зәваро вәрафтә, зәвәртә чикәрә күрдә. *Подняться на гору* ә дог вәрафтә; *подняться на пятый этаж* ә пәнчимүн мәртәбә вәрафтә; 3. һүндүр бирә; 4. зијод бирә, амбар бирә.

ПОДО см. *под*[2]. *Подо льдом* ә зир чилид, *подо мной* ә зир мә.

ПОДОБА́ТЬ гл. боб бирә, лојиг бирә, күнчүстә.

ПОДО́БЛАЧНЫЙ прил. тә булудһо һистијо, лап һүндүр.

ПОДО́БНЫЙ прил. 1. ә чүникә ухшәш зәрәнијо, ә хомунәј чүникә һистијо; 2. һәчи, ирә хуно, и чиро. <> *И тому подобное* вә ирә хуно, вә әзиниһо ; *ничего подобного* һич һәчи нисти, әзини кор нисти.

ПОДО́БРАННЫЙ прич. 1. вәкүрдә оморијо, вәчирә оморә; 2. тик күрдә оморијо; 3. вичирә оморијо; 4. в знач. прил. рач, сәлигәлү.

ПОДОБРА́ТЬ, ПОДБИРА́ТЬ гл. 1. вәкүрдә, вәчирә; 2. тик күрдә; 3. вичирә.

ПОДОБРА́ТЬСЯ гл.1. кура бирә, вәчирә оморә; 2. јовошлә, әз пәһәнүки нәзник рафтә; 3. сәр-тән хүштәрә дуз сохтә.

ПОДОБРЕ́ТЬ гл. 1. рәһмлү бирә, рәһмәдүл бирә; 2. чог бирә.

ПОДОБРУ́, ПОЗДОРО́ВУ нареч. разг. ә хубирәво, ә хубә фикирәво.

ПОДОВО́Й, ПО́ДОВЫЙ прил. 1. ә хори пич дәчирә оморәнијо; 2. ә хори пич бурчундә оморәнијо нун.

ПОДОГНА́ТЬ, ПОДГОНЯ́ТЬ гл. 1. гуј сохтә овурдә, һәј сохтә овурдә; 2. гуј сохтә дәшәндә; 3. гуј сохтә, сәхт һәј сохтә (һәсбә); 4. дуз овурдә, ә чикәјү кировундә.

ПОДОГНУ́ТЬ гл. әз зир, јә новкә ә зир чүникә гәд сохтә.

ПОДОГНУ́ТЬСЯ гл. әз зир, јә новкә ә зир чүникә гәд сохтә оморә.

ПОДОГРЕВА́ТЕЛЬ сущ. әри чүникәрә кәрм вәровундә (сохтә) һистијо чи. II *подогрева́тельный* прил. әри чүникәрә кәрм вәровундә (сохтә) һис

ПОДОГРЕ́ТЫЙ прил. јә кәм кәрм бирijo (сохтә оморијо), кәрм вәроморијо (вәровундә оморијо).

ПОДОГРЕ́ТЬ, ПОДОГРЕВА́ТЬ гл. јә кәм кәрм сохтә, кәрм вәровундә. II *подогрева́ние и подогре́в* сущ. јә кәм кәрм вәровундәји.

ПОДОДВИ́НУТЬ, ПОДОДВИГА́ТЬ гл. пишово кәширә, нәзник овурдә.

ПОДОДВИ́НУТЬСЯ ПОДОДВИГА́ТЬСЯ гл. нәзник рафтә, ә јонү нүштә.

ПОДОДЕЯ́ЛЬНИК сущ. рујлүһүфи (ә руј лүһүф кәширәнүтһо, јә новкә духтәнүтһо мол).

ПОДОЖДА́ТЬ гл. дәнишира, күзәт сохтә.

ПОДОЗВА́ТЬ, ПОДЗЫВА́ТЬ гл. һороj зәрә (ә јонү бијов куфтирә).

ПОДОЗРЕВА́ТЬ гл. һәшоди сохтә: 1. әз киникә чүникә чустә; 2. фикир сохтә ки, чүникә миданү бирә.

ПОДОЗРЕ́НИЕ сущ. һәшоди: 1. әз киникә чүникә чустәји; 2. фикир сохтәји ки, чүникә миданү бирә.

ПОДОИ́ТЬ гл. дүширә (мол-гәрәрә).

ПОДО́ЙНИК сущ. ковдүш (ә дәсәво дүширәнкә шир рихтәнијо гоб).

ПОДОЙТИ́, ПОДХОДИ́ТЬ гл. 1. нәзник оморә ә ки, ә чү. *Подойти к окну* ә пәнчәрә нәзник оморә; 2. әри киникә, чүникә күрдә, һәмәл оморә. *Это пальто мне подойдёт* и палтун әри мә һәмәл мијов; 3. лап нәзник бирә, оморә. *Подошли тяжёлие времена* чәтинә вәхтһо омори; 4. оморә (ә товунәј хәми, гәтуг).

ПОДОКО́ННИК сущ. зирпәнчәрәји (ә дәрәј пәнчәрә дәчирә оморәнијо тәхтә, јә новкә плитә).

ПОДО́Л сущ. ətək, bəl(dərəj ən bulʃəj, jə novkə ən jubkə).

ПОДО́ЛГУ нареч. амбар, амбарə вəхт. *Он нигде подолгу не жил* у ə jə чикəш амбар нə зивисти.

ПОДО́НКИ сущ. 1. ə гоб домундијо мундəји ən рушуминə (ов) ə хурч-пурчəво; 2. ə гəд чəһмəт дəријо хəрəбə одомиһо.

ПОДО́НОК сущ. разг. пренеб. һəрəмзədə (чəһмəт əз jу укрəһ сохтəнијо хəрəбə одоми).

ПОДОПРЕ́ТЬ ПОДОПРЕВА́ТЬ гл. jə кəм пысыра, хəрəб бирə (əз зир).

ПОДОРВА́ТЬ, ПОДРЫВА́ТЬ гл. 1. лов сохтə вəчарундə; 2. чуникəрə пара сохтə, вəкəндə (əз зир, jə новкə əз дору); 3. ə чуникə зарари зəрə, вəчарундə, хəрəб сохтə.

ПОДОРВА́ТЬСЯ, ПОДРЫВА́ТЬСЯ гл. 1. лов бирə вəчарустə; 2. пара бирə, вəкəндə оморə (əз зир, jə новкə əз дору); 3. чуникə зарари кəширə, вəчарустə, хəрəб бирə.

ПОДОРОЖА́ТЬ см. *дорожить*.

ПОДОРОЖИ́ТЬСЯ см. *дорожиться*.

ПОДОРО́ЖНИК сущ. 1. бəлгədунə; 2. əри ə рəһ хурдə вəкурдə оморијо чи. || *подоро́жниковый* прил. бəлгədунəји: 1. ən бəлгədунə; 2. ə бəлгədунəрəво, əз бəлгədунə сохтə оморијо.

ПОДОРО́ЖНЫЙ прил. сəррəһи (сəр рəһ, ə гирог рəһ нистијо).

ПОДОСЛА́ТЬ гл. 1. ə пəһənуки фирсорə; 2. то же, что *прислать*. II *подсыла́ние, подсы́лка и полсы́л* сущ. ə пəһənуки фирсорəји (фирсорə оморəји).

ПОДОСПЕ́ТЬ, ПОДОСПЕВА́ТЬ гл. расирə, хуштəрə расундə.

ПОДОСТЛАТЬ, ПОДСТЕЛИ́ТЬ гл. ə зир чуникə дəшəндə.

ПОДОТКНУ́ТЬ ПОДТЫКА́ТЬ гл. əз зир сəхт сохтə, дəнорə, шиширə, jə новкə ə зир чуникə дəнорə. *Подокнуть под себя края одеяла* гирогһој луһуфə ə зир хуштə дəнорə.

ПОДО́ХНУТЬ см. *дохнуть*.

ПОДОХО́ДНЫЙ прил. ə гəзонч киро курдə, норə оморəнијо.

ПОДО́ШВА сущ. 1. подуш (зир ən мəһс); 2. разг. зир ən пој; 3. дəрə, бинəj ən дог, ən доһор. II *подо́швенный* прил. подуши: 1. ən подуш; 2. əри подуш һəзур сохтə рафтəнијо.

ПОДПАДА́ТЬ см. *подпасть*.

ПОДПА́Л см. *подпалина* 2.

ПОДПА́ЛИНА сущ. 1. зəрдə локо, хол (ə пуст); 2. сухтəји, чикəj сухтəји.

ПОДПАЛИ́ТЬ, ПОДПА́ЛИВАТЬ гл.1. см. *поджечь;* 2. əз руj сухундə, чух дорə.

ПОДПА́РЫВАТЬ см. *подпороть*.

ПОДПА́СОК сущ. кумəкчи ən чубон (чојилə кəдəлə).

ПОДПА́СТЬ, ПОДПАДА́ТЬ сл. ə зир дəс киникə, ə зир куч чуникə офторə.

ПОДПА́ХИВАТЬ гл. хəрəб бирə, əсəр курдə буj оморə.

ПОДПЕВА́ЛА сущ. хундəj киникəрə хундəнијо одоми (əри чикəкири сохтə).

ПОДПЕВА́ТЬ гл. хундəjурə хундə: 1. хундəj ən киникəрə дуборə хундə; 2. перен. əри ə киникə минəəһəфи сохтə, чикəкири сохтə ə jурəрəво рази бирə.

ПОДПЕРЕ́ТЬ, ПОДПИРА́ТЬ гл. дəстəк дəшəндə (əри чуникəрə поjундə, курдə), ə чуникəрəво поjундə, доштə. II *подпо́рный* прил. курдəни, доштəни (əри чуникəрə курдə, доштə нистијо)

ПОДПЕРЕ́ТЬСЯ, ПОДПИРА́ТЬСЯ гл. хуштəрə ə чуникə вадорə.

ПОДПИЛИ́ТЬ, ПОДПИ́ЛИВАТЬ гл. 1. əз бинə мушар зəрə; 2. мушар зəрə кутəһ сохтə; 3. əз руj мушар зəрə.

ПОДПИ́ЛКОВЫЙ см. *подпилочный*.

ПОДПИ́ЛОК см. *напильник*.

ПОДПИ́ЛОЧНЫЙ см. *напилочный*.

ПОДПИСА́ТЬ, ПОДПИ́СЫВАТЬ гл. 1. гул кəширə: 1)ə чуникə; 2)əри чуникə (рази бирə; 2. сəрзијоди нуjустə (ə зируj). II *подписа́ние, и подпи́сывание и подпи́ска* сущ. гулкəширə, гул кəширəји, гул кəширə оморəји.

ПО́ДПИСЬ гл. гул: 1. ə зир чуникə нуjустə оморијо); 2. ə дəс jурəво нуjустə оморијо фомилə.

ПОДПИ́ТИЕ гл. jə кəмлə пијон бирəји, ə и һол бирəји.

ПОДПИ́ХНУТЬ, ПОДПИ́ХИВАТЬ гл. шиширə, вогундə

ПОДПЛЫ́ТЬ, ПОДПЛЫВА́ТЬ гл. узкум зəрə: 1. ə чуникə нəзник оморə (рафтə); 2. ə зир чуникə дəрафтə.

ПОДПОЙ́ТЬ, ПОДПА́ИВАТЬ гл. (ə гəстəво) хорундə, пијон сохтə.

ПОДПОЛЗТИ́, ПОДПОЛЗА́ТЬ гл. 1. ə сəршугəми, кəшумолə оморə ə јон чуникə; 2. ə сəршугəми рафтə ə зир чуникə дəрафтə

ПОДПО́ЛЬЕ, ПОДПОЛ сущ. 1. зирзими; 2. əз пəһənуки һукмот кор бəрдənутһо групһо вə ə əзини групһо сохтə оморənијо корһо.

ПОДПО́ЛЬНЫЙ прич. пəһəнү, пəһəнүки. *Подпольная типография* пəһəнүкијə типографија.

ПОДПО́ЛЬЩИК сущ. зирзимини (пəһəнүкијə корһо сохтəнијо одоми). II *подпо́льщица* əзини зəн (духтəр).

ПОДПО́РА, ПОДПО́РКА сущ. дəстəк.

ПОДПО́РНЫЙ гл. дəстəки: 1. ən дəстəк; 2. əри дəстəк һистијо.

ПОДПОРО́ТЬ, ПОДПА́РЫВАТЬ гл. əз тох вəкəндə (əз зир, jə новкə əз гəд).

ПОДПО́РТИТЬ гл. хəрəб сохтə (jə кəм).

ПОДПО́ЧЕЧНЫЙ прил. зирдугујн (ə зир дугу дəријо).

ПОДПОЯ́САТЬ, ПОДПОЯ́СЫВАТЬ, ПОДПОЯ́САТЬСЯ, ПОДПОЯ́СЫВАТЬСЯ гл. гəјиш бəстə, кишти бəстə.

ПОДПРА́ВИТЬ, ПОДПРАВЛЯ́ТЬ гл. кəмбиш дуз сохтə. *Подправить чертёж* чертјожə кəм-биш дуз сохтə. II *подпра́вка* сущ. кəм-биш дуз сохтəји.

ПОДПРУ́ГА сущ. зиршүгəми гəјиш (ən һсп).

ПОДПРЫ́ГНУТЬ ПОДПРЫ́ГИВАТЬ гл. 1. һоволəнк шəндə ; 2. хүштəрə вошəндə-вошəндə рафтə; 3. вошə-фушə сохтə (хүштəрə); 4. ə нəкуми вəрафтə (əз товунəј гимət).

ПОДПУСТИ́ТЬ ПОДПУСКА́ТЬ гл. рəһо дорə: 1. нəзник оморə ; 2. кəнə дəкундə (рушуминəрə ə сəр рушуминə); 3. чикəјү офторəнки кофə куфтирə, коф шəндə.

ПОДРАБО́ТАТЬ, ПОДРАБА́ТЫВАТЬ гл. корə сохтə: 1. сəрзијодијə гəзонч сохтə; 2. сəрзијоди вəмухтə. II *подраба́тывание, подрабо́тка* сущ. сəрзијоди корə сохтəји.

ПОДРА́ВНИВАТЬ см. *подравнять*.

ПОДРАЖА́НИЕ сущ. ə тəһəр, ə зувун киникə сохтəји.

ПОДРАЖА́ТЕЛЬ сущ. ə тəһəр, ə зувун киникə сохтəнијо одоми.

ПОДРАЖА́ТЬ гл. ə тəһəр, ə зувун киникə сохтə. II *подража́ние* сущ. ə тəһəр, ə зувун киникə сохтə.

ПОДРА́ЗНИВАТЬ гл. һəлəво бирə, ə дəс дəшəндə (һəрə- һəрə).

ПОДРАЗНИ́ТЬ гл. 1. һəлəво бирə, ə дəс дəшəндə; 2. тəмəһ дорə, ə тəмəһ вəнкəстə.

ПОДРАЗУМЕВА́ТЬ гл. ə фикир (ə мəһшəвој) хүштə күрдə, чүникə куфтирə војистə. *Кого вы подразумеваете?* ишму кирə ə фикир күрдəјт?, *что вы подразумеваете этими словами?* Ə и кофһорəво ишмурə чү војистə күјит?

ПОДРАЗУМЕВА́ТЬСЯ гл. ə фикир (ə мəһшəво) күрдə оморə.

ПОДРА́НЕННЫЙ прич. јаралү сохтə омориjо (һəјвонə, гушə).

ПОДРА́НИТЬ, ПОДРА́НИВАТЬ гл. јаралү сохтə (һəјвонə, гушə).

ПОДРА́НОК сущ. јаралүјə һəјвон, гуш (овчи сохтијо).

ПОДРАСТИ́, ПОДРАСТА́ТЬ гл. кəлə бирə, буј вошəндə. II *подраста́ние* сущ. кəлə бирəји, буј вошəндəји.

ПОДРАСТИ́ТЬ, ПОДРА́ЩИВАТЬ гл. кəлə сохтə киникəрə, чүникəрə.

ПОДРА́ТЬ гл. 1. пара сохтə (чүникəрə); 2. кəндə (пилкəјүрə); 3. пара-пара сохтə, күштə (əз товунəј вəһшијə һəјвон); 4. кушүрə кəширə, чозəјүрə дорə.

ПОДРА́ТЬСЯ гл. чəнк кирдə.

ПО́ДРЕЗ[1] сущ. ə зир киршə зəрə оморəнијо зул ən һовун.

ПОДРЕ́З[2] сущ. 1. см. *подрезка;* 1. бурраји, бурра оморијо чикə, чикəј ən бурраји.

ПОДРЕЗА́НИЕ, ПОДРЕ́ЗЫВАНИЕ сущ. 1. бурраји; 2. чүникəрə бурра кутəһ сохтəји.

ПОДРЕ́ЗАТЬ, ПОДРЕЗА́ТЬ гл. 1. бурра; 2. бурра кутəһ сохтə.

ПОДРЕ́ЗКА сущ. 1. бурраји; бурра кутəһ сохтəји; 3. əз бинəјү бурраји, бурра чиро сохтəји.

ПОДРЕМА́ТЬ гл. јүрə пинəки бəрдə.

ПОДРЁБЕРНЫЙ прил. зирдəндəји (əзир дəндə дəбирəнијо).

ПОДРИСО́ВАННЫЙ прич. 1. ə сəрү чүникə зијодијə чи кəширə оморијо (əз товунəј шикил); 2. и тараф, у тарафү дуз сохтə оморијо (əз товунəј шикил).

ПОДРИСОВА́ТЬ, ПОДРИСО́ВЫВАТЬ гл. кəширə: 1. ə сəр шикил чүникə зијодијə чи кəширə; 2. и тараф, у тараф шикилə дуз сохтə. II *подрисрвывание и подрисовка* 1. кəширəји: ə сəр шикил чүникə зијодијə чи кəширəји; 2. и тараф, у тараф шикилə дуз сохтəји.

ПОДРО́БНОСТЬ сущ. һəртарафи (ə һəммə бəхшһој хүштəрəво, хүрдə-хүрдəјə корһој хүштəрəво бирəји).

ПОДРО́БНЫЙ прил. һəртарафи (ə һəммə бəхшһој хүштəрəво, хүрдə-хүрдəјə корһој хүштəрəво һистијо).

ПОДРОВНЯ́ТЬ, ПОДРА́ВНИВАТЬ гл. дузтə сохтə.

ПОДРО́СТОК сущ. чојилә һәјил (12-17 салә кәдә, јә новкә духтәр).

ПОДРУБА́ТЬ см. *подрубить.*

ПОДРУБА́ТЬСЯ гл.1. бурра кутәһ (кудәк) сохтә оморә, зәрә кутәһ (кудәк) сохтә оморә; 2. әз зир зәрә оморә, әз бинә зәрә (буррә) оморә.

ПОДРУБИ́ТЬ[1], **ПОДРУБА́ТЬ** гл. 1. бурра кутәһ (кудәк) сохтә; 2. әз бинә зәрә (буррә).

ПОДРУБИ́ТЬ[2] гл. күбә зәрә, бәрдә (гирог ән чүникәрә гәд сохтә духтә).

ПОДРУ́ГА сущ. хәһәркили (ә киникәрәво дусти сохтәнијо зән, духтәр). II *подруженька* хәһәркилилә.

ПО-ДРУ́ЖЕСКИ нареч. һовурә хуно, һәрмәһә хуно, дустә хуно.

ПОДРУЖИ́ТЬСЯ см. *дружиться*.

ПОДРУМЯ́НИТЬ, ПОДРУМЯ́НИВАТЬ гл. 1. бурчундә јә кәм гирмизи сохтә; 2. ә сифәтү гирмизинә рәнг совустә (кәмлә).

ПОДРУМЯ́НИТЬСЯ, ПОДРУМЯ́НИВАТЬСЯ гл. 1. бурчирә јә кәм гирмизи бирә; 2. ә сифәт хүштә гирмизинә рәнг совустә (кәмлә).

ПОДРУ́ЧНИК сущ. зирдәси, кумәкчи.

ПОДРУ́ЧНЫЙ прил. зирдәси: 1. ә зир дәс, ә нәзники һистијо; 2. кумәки сохтәнијо, кумәкчи.

ПОДРЫ́В[1] сущ. 1. лов бирәји, сохтә оморәји; вәчарустәји, вәчарундә оморәји; 2. хәрәб сохтәји.

ПОДРЫ́В[2] сущ. зирүрә вәкәндәји, вәхорундәји.

ПОДРЫВА́ТЬ[1] см. *подорвать*.

ПОДРЫВА́ТЬ[2] см. *порыть*.

ПОДРЫВА́ТЬСЯ см. *подорваться*.

ПОДРЫВА́ТЬС Я см. *подрыться*.

ПОДРЫВНО́Й прил. 1. әри лов сохтә һистијо; 2. зарари зәрәнијо, әри зараризәрә һистијо;

ПОДРЫ́ТЬ гл. зирүрә вәкәндә, әз зир вәкәндә, зирүрә вәхорундә, хорустә.

ПОДРЯ́Д[1] сущ. 1. разг. пудрәт (ә разијәти ән дү тарафәво әз тарафһо јәки ә пулүрәво кор ән уникәрә сохтәји); ә әзини разијәтирәво сохтә оморәнијо кор;

ПОДРЯ́Д[2] сущ. пәспәсәјәки, ә пәсәјәки, јәки ә пәсәј јәкикә (һәрә нәдорә).

ПОДРЯ́ДЧИК сущ. разг. пудрәтчи (ә пудрәтәво кор сохтәнијо, јә новкә кор дорәнијо одоми, одомиһо).

ПОДРЯХЛЕ́ТЬ гл. пир бирә, әз дәс-пој офторә.

ПОДСАДИ́ТЬ, ПОДСА́ЖИВАТЬ гл. 1. нүшундә, вәнүшундә; 2. ә јонү нүшундә, ә јә чикә нүшундә; 2. кәнә коштә.

ПОДСА́ЖИВАТЬСЯ см. *подсесть*. 2

ПОДСА́ЛЕННЫЙ прич. 1. ә гәдү сәрзијоди рүгән дәкундә оморијо; ә јү рүгән зәрә оморијо.

ПОДСА́ЛИТЬ[1], **ПОДСА́ЛИВАТЬ** гл. 1. ә чүникә сәрзијоди рүгән дәкундә; 2. ә чүникә јә кәм рүгән совустә.

ПОДСА́ЛИТЬ[2], **ПОДСА́ЛИВАТЬ** гл. шур сохтә: 1. чүникәрә јә кәм шуртә сохтә; 2. амбартә ә мүнүк күрә (чүникәрә). II *подсве́чивание*

ПОДСВЕ́ЧИВАТЬ, ПОДСВЕТИ́ТЬ гл. әз зир үшүглү сохтә. II *подсве́тка и подсве́чивание* сущ. әз зир үшүглү сохтәји.

ПОДСВЕ́ЧИВАТЬСЯ гл. әз зир дорә оморә.

ПОДСВЕ́ЧНИК сущ. шәһәмдон.

ПОДСВИ́НОК сущ. балај хук (4-10 мәһә).

ПОДСВИ́СТЫВАТЬ, ПОДСВИСТЕ́ТЬгл. фыд зәрә (ә ритм ән мәһәнирәво).

ПОДСЕ́В сущ. 1. сәрзијоди коштәји, шәндәји (тумә), сәрзијоди коштә, шәндә оморәји (тум); 2. перен. гәрбол зәрәји. зәрә оморәји.

ПОДСЕ́КА сущ. тала (әри коштә бура, тәмиз сохтә оморијо чикәј вишә).

ПОДСЕЛИ́ТЬ, ПОДСЕЛЯ́ТЬ гл. зијоди нүшундә (ә јон ән ә чүчојикә зивистәкорһо, әри зивистә зијодијә одоми дәшәндә).

ПОДСЕ́СТЬ, ПОДСА́ЖИВАТЬСЯ гл. 1. ә јонү, ә нәзникијү нүштә; 2. ә јонү вәнүштә.

ПОДСЕ́ЧЬ, ПОДСЕКА́ТЬ. гл. 1. бурра (әз чыч, әз бинә); 2. перен. әз куч әз һол вәнкәстә киникәрә, чүникәрә; 3. дәрзәгирә кәширә (чәһ вәроморәмунд). II *подсека́ние и подсе́чка* 1. буррәји (әз чыч, әз бинә); 2. перен. әз куч әз һол вәнкәстәји киникәрә, чүникәрә.

ПОДСЕ́ЯТЬ, ПОДСЕВА́ТЬ, ПОДСЕ́ИВАТЬ гл. ә сәр чүникә сәрзијоди коштә, шәндә (тум ән јә чијикәрә). II *подсева́ние, подсе́ивание и подсе́в* ә сәр чүникә сәрзијоди коштәји, шәндәји (тум ән јә чијикәрә).

ПОДСИ́НИВАТЬ см. *синить* 2.

ПОДСИНИ́ТЬ см. *подсинивать.*

ПОДСКАЗА́ТЬ, ПОДСКА́ЗЫВАТЬ гл. 1. ә пәһәнүки куфтирә, јовошлә куфтирә; 2. ә мәһшәвојү овурдә, вомухтә (киникәрә) ә ләһәјү коф дәшәндә.

ПОДСКА́ЗЫВАНИЕ, ПОДСКА́ЗКА сущ. 1. ə пəһəнγки куфтирəji, jовошлə куфтирəji; 2. ə мəһшəвojγ овурдəji, киникəрə вомухтəji, ə лəһəjγ коф дəшəндəji.

ПОДСКА́ЗЧИК сущ. ə пəһəнγки куфтирəнijo, jовошлə куфтирəнijo одоми. II *подска́зчица* əзини зəн (духтəр).

ПОДСКОБЛИ́ТЬ, ПОДСКА́БЛИВАТЬ гл. jə кəм хорустə тəмиз сохтə.

ПОДСКОЧИ́ТЬ, ПОДСКА́КИВАТЬ гл. 1. хγштəрə (зəвəро) вошəндə; 2. сəррəһи ə чγчojикə, ə jон киникə дəрафтə; 3. вирих-вирих, хγштəрə вошəндə-вошəндə нəзник оморə; 4. hə ə jəбо вəрафтə, кəлə бирə.

ПОДСКРЕСТИ́, ПОДСКРЕБА́ТЬ гл. хорустə мундəjиһорə тəмиз сохтə, jə новкə вəчирə.

ПОДСЛАСТИ́ТЬ, ПОДСЛА́ЩИВАТЬ гл. jə кəмикəш ширин сохтə, ширинтə сохтə, ширинijγрə зijод сохтə.

ПОДСЛУ́ШАТЬ, ПОДСЛУ́ШИВАТЬ гл. əз пəһəнγки куш доштə. II *подслушивание* сущ. əз пəһəнγки куш доштəji.

ПОДСМЕ́ИВАТЬСЯ гл. хəндγстə (ə киникə, зарфот сохтə (ə киникəрəво). II *подсме́ивание* сущ. хəндγстəji (ə киникə, зарфот сохтəji (ə киникəрəво).

ПОДСМОТРЕ́ТЬ, ПОДСМА́ТРИВАТЬ гл. əз пəһəнγки дəниширə винирə.

ПОДСНЕ́ЖНИК сущ. сиргилогу.

ПОДСНЕ́ЖНЫЙ прил. зирвəрфи (ə зир вəрф дəрijo, ə рујγ (сəрγ) вəрф вəрijo.

ПОДСОБИ́ТЬ, ПОДСОБЛЯ́ТЬ то же, что *помочь*.

ПОДСО́БНИК сущ. кумəкчи (кумəки сохтəнijo фəһлə). II *подсо́бница* əзини зəн (духтəр).

ПОДСО́БНЫЙ прил. əри кумəки hистijo, əри кумəки сохтə сохтəнijo.

ПОДСО́ВЫВАТЬ см. *подсунуть*.

ПОДСО́ВЫВАТЬСЯ гл. 1. см. *подсунуться*; 2. хγштəрə ə зир чγникə вогундə, шиширə.

ПОДСОЛИ́ТЬ гл. 1. мγнγк сохтə, мγнγк зəрə; 2. мγнγкγрə амбар сохтə.

ПОДСО́ЛНЕЧНИК сущ. күлсəбəһи. II *подсо́лнечниковый* прил. күлсəбəһijи; ən күлсəбəһи.

ПОДСО́ЛНЕЧНЫЙ прил. 1. ə офтоji вохурдəнijo тараф hистijo; 2. ə рујхори, ə зир Офтоji hистijo; 3. күлсəбəһиji: 1. əз күлсəбəһи сохтə оморəнijo, разг. туми.

ПОДСО́ЛНУХ сущ. 1. см. *подсолнечник;* 2. тум ən күлсəбəһи, разг. тум.

ПОДСО́ХНУТЬ гл. jə кəм хγшк бирə.

ПОДСПО́РЬЕ сущ. кумəки, дəстəк.

ПОДСТА́ВИТЬ, ПОДСТАВЛЯ́ТЬ гл. 1. чумундə, нəзник бəрдə; 2. ə чикəjγ jə чијикəрə норə; 3. ə зир чγникə дəнорə, норə; 4. ə бох дорə, ə чəтини дəjиштə. <> *Подставить ногу (кому-л.)* пojпичək дироморə.

ПОДСТА́ВКА сущ. ə зир чγникə дəнорə, норə оморəнijo чи, дəстəк.

ПОДСТА́ВОЧНЫЙ прил. əри ə зир чγникə дəнорə, норə hистijo.

ПОДСТАКА́ННИК сущ. зирпəjлəji (əри пəjлəрə дəнорə гγлпвəриjə гоб).

ПОДСТАНО́ВКА сущ. ə чикəj jə чијикə норə оморəji, дəкиш сохтəji.

ПОДСТА́ТЬ в знач. сказ. күнчγстəни, кироji, тоji, хуноji. *Подстать ему была и жена его* (*Салтыков-Щедрин*) зəнγш ə jγ күнчγстəни бу (Салтыков-Шедрин).

ПОДСТЕГНУ́ТЬ[1], **ПОДСТЁГИВАТЬ**[1] гл. дукмəһojγрə əз зир бəстə.

ПОДСТЕГНУ́ТЬ[2], **ПОДСТЁГИВАТЬ**[2] гл. 1. ə гəмчиләво зəрə; 2. ə сəрγ тəһəди вəнорə;

ПОДСТЕРЕ́ЧЬ, ПОДСТЕРЕГА́ТЬ гл. ə пəсəjγ кəштə, кузəт сохтə киникəрə, чγникəрə.

ПОДСТИЛА́ТЬ см. *подостлать*.

ПОДСТОРОЖИ́ТЬ, ПОДСТОРА́ЖИВАТЬ см. *подстеречь*.

ПОДСТРАХОВА́ТЬ, ПОДСТРАХО́ВЫВА́ТЬ гл. сγрховот (кумəки) сохт, доштə.

ПОДСТРАХОВА́ТЬСЯ, ПОДСТРАХО́ВЫВАТЬСЯ гл. сγрховот (кумəки) бирə (сохтə оморə, доштə оморə. || *подстраховка* сущ. сγрховот (кумəки) бирəji (сохтə оморəji, доштə оморəji.

ПОДСТРЕКА́ТЕЛЬ сущ. мəхəшифо (əри хəрəбə кор сохтə hороj зəрəнijo, вомухтəнijo, туф-туф дорəнijo одоми). II *подстрекательница* əзини зəн (духтəр).

ПОДСТРЕКА́ТЕЛЬСТВО сущ. мəхəшифоji (əри хəрəбə кор сохтə hороj зəрəji, вомухтəji, туф-туф дорəji).

ПОДСТРЕКНУ́ТЬ, ПОДСТРЕКА́ТЬ гл. мəхəшифоji (əри хəрəбə кор сохтə hороj зəрə, вомухтə, туф-туф дорə).

ПОДСТРЕЛИ́ТЬ гл. зəрə, зəрə jаралγ сохтə (ə күлләрəво).

ПОДСТРИ́ЧЬ, ПОДСТРИГА́ТЬ гл. муj сəрə jə кəм чирə, бурра.

ПОДСТРИ́ЧЬСЯ, ПОДСТРИГА́ТЬСЯ гл. муj сəр хγштəрə jə кəм чирə.

ПОДСТРО́ИТЬ[1], **ПОДСТРАИВАТЬ**[1] гл. 1. ə jонӯ вокундə; 2. ə ҷəркə пojундə; 3. перен. ḥəмəл овурдə, дуз сохтə, əз пəḥəнӯки ḥəзур сохтə.

ПОДСТРО́ИТЬ[2], **ПОДСТРАИВАТЬ**[2] то же, что *настраивать*.

ПОДСТРО́ИТЬСЯ гл. 1. ə jонӯ вокундə оморə; 2. ə ҷəркə пojундə оморə; 3. перен. ḥəмəл оморə, дуз сохтə оморə, əз пəḥəнӯки ḥəзур сохтə оморə.

ПОДСТРО́ЧНИК сущ. ə мəḥнojӯ фикир нəдорə чарундə оморијо текст.

ПО́ДСТУП сущ. 1. əри ə киникə, ə чӯникə нəзник рафтəji (оморəji); 2. əри ə чӯникə нəзник рафтə ḥистијо чикə, рəḥ.

ПОДСТУПИ́ТЬ, ПОДСТУПА́ТЬ гл. 1. нəзник оморə (рафтə) ə киникə, ə чӯникə. *Подступить к стенам крепости* ə боруḥoj ən гəлə нəзник раəфтə; 2. ə киникə нəзник рафтə (əри чӯ гуллугикə).

ПОДСПОДСТУПИ́ТЬСЯ, ПОДСТУПА́ТЬСЯ гл. то же, что *подступить* 2.

ПОДСУДИ́МЫЙ прил. суди (əри чӯникə тəхсиркор ḥисоб сохтə оморəнијо вə корӯ ə суд дəријо одоми). II *подсуди́мая* əзини зəн (духтəр).

ПОДСУДО́БИТЬ см. *подсунуть* 2.

ПОДСУЕТИ́ТЬСЯ гл. тəḥəди сохтə, тəрəтəḥəди сохтə.

ПОДСУ́НУТЬ, ПОДСО́ВЫВАТЬ гл. 1. ə зир чӯникə вогундə, дəшəндə; 2. əз пəḥəнӯки норə.

ПОДСУРЬМИ́ТЬ гл. сӯрмə зəрə (кəширə). *Подсурьмить брови* ə гошḥo сӯрмə зəрə.

ПОДСУРЬМИ́ТЬСЯ гл. ə гошḥoj хӯштə сӯрмə зəрə.

ПОДСУШИ́ТЬ, ПОДСУ́ШИВАТЬ гл. jə кəм (кəмлə) хӯшк сохтə. II *подсу́шивание и подсушка* сущ. jə кəм (кəмлə) хӯшк сохтəji.

ПОДСЧЁТ сущ. 1. шумордəji, ḥисоб сохтəji; 2. чӯ шумордə, ḥисоб сохтə оморикə.

ПОДСЧИТА́ТЬ, ПОДСЧИ́ТЫВАТЬ гл. шумордə, ḥисоб сохтə.

ПОДСЫЛА́ТЬ см. *подослать*.

ПОДСЫЛА́ТЬСЯ гл. əз пəḥəнӯки фирсорə оморə.

ПОДСЫ́ЛКА сущ. əз пəḥəнӯки фирсорəji, фирсорə оморəji.

ПОДСЫ́ПАТЬ, ПОДСЫПА́ТЬ гл. 1. шəндə, дəкундə; 2. əз пəḥəнӯки шəндə (дəкундə).

ПОДСЫРЕ́ТЬ гл. jə кəм нəми кəширə.

ПОДСЫХА́ТЬ см. *подсохнуть*.

ПОДТА́ЛКИВАТЬ см. *подтолкать*.

ПОДТА́ПЛИВАТЬ см. *подтопить*.

ПОДТАСОВА́ТЬ, ПОДТАСОВЫВА́ТЬ гл. 1. гəриш сохтə (гортḥorə); 2. перен. ə jӯ хəjр ḥистијо мəḥлӯмoḥorə доштə, уḥоникəрə ə фикир нəкӯрдə.

ПОДТАЩИ́ТЬ гл. кəширə овурдə, кəшумолə овурдə.

ПОДТА́ЯТЬ гл. 1. əз зир ḥəл бирə; 2. jə кəм ḥəл бирə.

ПОДТВЕРДИ́ТЬ, ПОДТВЕРЖДА́ТЬ гл. дуз бирəji ən чӯникəрə ə кəрдə вəкӯрдə.

ПОДТВЕРДИ́ТЬСЯ, ПОДТВЕРЖДА́ТЬСЯ гл. дуз вəдироморə. *Диагноз подтвердился* диагноз дуз вəдиромо.

ПОДТВЕРЖДЕ́НИЕ сущ. 1. дуз бирəji ən чӯникəрə ə кəрдə вəкӯрдəji; 2. дуз вəдиморəji.

ПОДТВОРИ́ТЬ гл. ордə зијод сохтə (əри амбар бирəj хəми).

ПОДТЁК сущ. гəнчур, ковуji (ə тəн əз хун дəмӯрдəji ḥəмəл оморəнијо вəмас); 2. то же, что *потёк*.

ПОДТЕРЕ́ТЬ, ПОДТИРА́ТЬ гл. 1. дəсмол зəрə хӯшк сохтə; 2. əз зир тəмиз сохтə; 3. совустə фирсорə (тəмиз сохтə).

ПОДТЕСА́ТЬ гл. рундə, рундə дуз сохтə.

ПОДТЕ́ЧЬ гл. 1. ə зир дəрафтə (ов); 2. гəнчур бирə, кову бирə, хун дəмӯрдə домундə (ə чӯчojикəj ən тəн).

ПОДТЁСАННЫЙ прич. рундə оморијо, рундə дуз сохтə оморијо.

ПОДТЁСКА сущ. рундə дуз сохтəji.

ПОДТЁСЫВАТЬ см. *подтесать*.

ПОДТЁСЫВАТЬСЯ гл. рундə оморə, рундə дуз сохтə оморə.

ПОДТИ́РКА сущ. 1. см. *подтирать*; 2. əри совустə ḥистијо чи. II *подти́рочный* прил. əри совустə ḥистијо.

ПОДТОЛКНУ́ТЬ, ПОДТА́ЛКИВАТЬ гл. 1. jə кəм ḥӯл зəрə (əз пəсə, əз зир); 2. перен. ə кор овурдə.

ПОДТОПИ́ТЬ, ПОДТА́ПЛИВАТЬ гл. 1. дəкəсундə, сухундə (пичə), аташ вəнорə (ə пич), jə кəмикəш кəрм сохтə (вəровундə); 2. jə кəмикəш ḥəл сохтə (рӯгəн).

ПОДТОЧИ́ТЬ, ПОДТА́ЧИВАТЬ гл. 1. тичтə сохтə; 2. зарари зəрə (əз дəрə, əз дору шуштə, jə новкə хурдəрəво); 3. зəḥиф сохтə, əз ḥол вəнкəстə.

ПОДТРУНИ́ТЬ, ПОДТРУ́НИВАТЬ то же, что *подшутить*.

ПОДТУПИ́ТЬ гл. јә кәм кут сохтә, дијәш кут сохтә.

ПОДТЯ́НУТЫЙ прил. 1. кәширә оморијо; 2. кәширә овурдә оморијо; 3. ә јә чикә кура биријо (сохтә оморијо); 4. зијод сохтә оморијо, ә чүникә расүндә оморијо.

ПОДТЯНУ́ТЬ, ПОДТЯ́ГИВАТЬ гл. 1. кәширә, сәхт кәширә бәстә; 2. кәширә овурдә; 3. кәширә вәбәрдә (вошәндә); 4. воен. ә јә чикә кура сохтә (вәчирә).

ПОДТЯ́НУТЬСЯ, ПОДТЯ́ГИВАТЬСЯ гл. 1. нәзник оморә; 2. воен. ә јә чикә кура бирә; 3. чүникәрә күрдә вәрафтә; 4. перен. кор хүштәрә хуб сохтә, ә ә пишо рафтәкорho расирә, хүштәрә ә дәс вәкүрдә.

ПОДУ́МАТЬ гл.1. см. *думать*; 2. јә кәм (вәхт) фикир сохтә. *Не торопись, подумай хорошенко* тәһәди нә сох, хуб фикир сох; 3. *Подумаешь* дәниш, әј. *Подумаешь, какой умник* дәниш, әј, лап әгүлмәнди ки.

ПОДУ́МАТЬСЯ см. *думаться*.

ПОДУ́МЫВАТЬ гл. 1. һәрә- һәрә фикир сохтә. *Подумываю об отъезде* һәрә- һәрә әз товунә рафтә фикир сохтәнүм; 2. ә фикирү (ә мәһшовојү) оморә чүникә соху. *Давно подумывал уехать* әри рафтә әз зурәво фикир сохтәм.

ПОДУРА́ЧИТЬ гл. ә дәс дәшәндә, вәчәвундә; рүхшәнд сохтә, разг. хәр сохтә.

ПОДУРА́ЧИТЬСЯ гл. 1. ә дү јәкирәво шитә зарфотho сохтә; 2. разг. хәрхәри сохтә.

ПОДУРИ́ТЬ см. *подурачиться.*

ПОДУ́ТЬ гл. 1. јә кәм вәхт вор зәрә; 2. ворвори сәр күрдә.

ПОДУЧИ́ТЬ, ПОДУ́ЧИВАТЬ гл. 1. киникәрә вомухтә, ә киникә вомухтә; 2. јә кәм хубтә вомухтә (хүштәнү).

ПОДУЧИ́ТЬСЯ, ПОДУ́ЧИВАТЬСЯ гл. јә кәмикәш вомухтә (хүштәнү).

ПОДУ́ШЕЧКА сущ. болушлә, чүклә болуш.

ПОДУШИ́ТЬ[1] гл. тасундә, тасундә күштә (амбарhорә).

ПОДУШИ́ТЬ[2] гл. јә кәм духи зәрә (шәндә).

ПОДУШИ́ТЬСЯ гл. ә сәрү јә кәм духи зәрә, шәндә (ә сәр хүштә).

ПОДУ́ШКА сущ. болуш. II *подушечный* прил. болуши: 1. ән болуш; 2. әри болуш һәмәл оморәнијо.

ПОДУ́ШНЫЙ прил. сәриодоми, сәриодоми hистијо.

ПОДХАЛИ́М сущ. минәһәф (ә хәјр хүштә киро әри јәкикәho чикәкири сохтәнијо). II *подхали́мка* әзини зән (духтәр).

ПОДХАЛИМА́Ж см. *подхалимство*.

ПОДХАЛИ́МНИЧАТЬ, ПОДХАЛИ́МСТВОВАТЬ гл. минәһәфи сохтә.

ПОДХАЛИ́МСКИЙ прил. минәһәфи; ән минәһәф.

ПОДХАЛИ́МСТВО, ПОДХАЛИ́МНИЧАНЬЕ сущ. минәһәфи, чикәкири (хосијәт ән минәһәф).

ПОДХВАТИ́ТЬ, ПОДХВА́ТЫВАТЬ гл. 1. әз зир күрдә дошто, вәшәндә; 2. шәндә оморијорә, офторијорә күрдә; 3. күрдә, офтә (нәчоги); 4. ә јәки хундә, ә сәсү сәс дорә (ән хундәкор); 5. тарафдор бирә, пәсәј корә бәрдә; 6. әз зир бәстә, әнкүл вошәндә.

ПОДХВАТИ́ТЬСЯ, ПОДХВА́ТЫВАТЬСЯ гл. тәһәди һәзүр бирә, рафтә (ә чү чојикә).

ПОДХЛЕСТНУ́ТЬ, ПОДХЛЁСТЫВАТЬ гл. ә гәмчиләво, ә гирмочәво дәдорә.

ПОДХО́Д сущ.1. см. *подойти;* 2. ә јон чүникә әри рафтә hистијо чикә; 3. һәммә рәhho, һәмәлho әјәки (әри кор бәрдә, чүникә вәмухтә, ә киникә, чүникә кори сохтә). II *подхо́дный* прил. әри ә чүчојикә дәрафтә hистијо (чикә).

ПОДХОДИ́ТЬ гл. см. *подойти.*

ПОДХО́ДЧИК сущ. добогчи.

ПОДХОДЯ́ЩИЙ прил. күнчүстәни (һәмәл оморәнијо, кәрәк hистијо).

ПОДЦЕПИ́ТЬ, ПОДЦЕПЛЯ́ТЬ гл. 1. бәстә (кәнә, зијоди); 2. ә зирү кировундә; 3. перен. күрдә. *Подцепить насморк* тумов күрдә; 4. ә гәрмогәво, дәрзәгирәво, гәнорәрәво күрдә; 5. дәдарундә, кәновундә (дүздирә).

ПОДЧА́С нареч. һәрә- һәрә, бәһзи бо.

ПОДЧЕРКНУ́ТЬ, ПОДЧЁРКИВАТЬ гл. 1. ә зир чүникә хит кәширә; 2. ә чүникә фикир дорә, ә гәстәво (чиро) бурбундә. II *подчёркивание* сущ. ә зир чүникә хит кәширәји; 2. ә чүникә фикир дорәји, ә гәстәво (чиро) бурбундәји.

ПОДЧИ́СТИТЬ, ПОДЧИЩА́ТЬ гл. тәмиз сохтә: 1. јә кәм; 2. хорустә, фирсорә (нүјүстә оморијорә); 3. јә кәмикәш тәмиз; 4. разг. һәммәрә хурдә, јә новкә хәрч сохтә. *Ничего нет к чаю – всё подчистили* әри ә чојәво хурдә hичиш нисти – һәммәрә тәмиз сохтәт. II *подчи́стка* сущ. тәмиз сохтәји.

ПОДЧИСТУ́Ю нареч. битәв, тәртәмиз, hичиш нәhиштә.

ПОДШЁРСТОК сущ. назукә нәрмә пәшм (әз пәшм ћәјвон кутәћтә һистијо пәшмү).

ПОДШИБИ́ТЬ, ПОДШИБА́ТЬ гл. 1. әз дәрәјү, әз бинәјү зәрә вәнкәстә, јаралү сохтә; 2. перен. зарари зәрә, ә әхирү вәдарафтә.

ПОДШИ́БЛЕННЫЙ прич. 1. әз дәрәјү, әз бинәјү зәрә вәнкәстә оморијо, јаралү сохтә оморијо; 2. перен. ә јү зарари зәрә оморијо, ә әхирү вәдарафтә оморијо.

ПОДШИ́ВКА сущ. 1. см. *подшить*; 2. разг. богләмә (ә јә ҹикә духтә оморијо козитһо, журналһо, јә новкә документһо).

ПОДШИ́ТЫЙ прил. 1. әз зир ү духтә, ә доруни тарафү духтә оморијо; 2. күбә зәрә оморијо, гирогү духтә оморијо; 3. зир вәнорә оморијо (мәћс); 3. мих зәрә вәкосундә оморијо (ә зир мәћс).

ПОДШИ́ТЬ, ПОДШИВА́ТЬ гл. 1. әз зир ү духтә, ә доруни тарафү духтә. *Подшить подкладку* астар духтә; 2. күбә зәрә, гирогүрә духтә; 3. зир вәнорә (ә мәћс); 3. мих зәрә вәкосундә (ә зир мәћс). || *подшива́ние и подши́вка* сущ. ә (әз) зирү духтәји (духтә оморәји).

ПОДШТА́ННИКИ сущ. зиршоволи. II *подшта́нниковый* прил. зиршоволији: 1. ән зиршоволи; 2. әри зиршоволи һистијо.

ПОДШТО́ПАТЬ, ПОДШТО́ПЫВАТЬ гл. пур (сәхт) сохтә (амбарә бала сулаләһорә). || *подшто́пка* сущ. пур (сәхт) сохтәји (амбарә бала сулаләһорә).

ПОДШТУКАТУ́РЕННЫЙ прич. сувог зәрә оморијо, молә кәширә оморијо.

ПОДШУТИ́ТЬ, ПОДШУ́ЧИВАТЬ гл. рүхшәнд сохтә, ә дәс дәшәндә, ә һәрә дәшәндә (киникәрә). II *подшучивание* сущ. рүхшәнд сохтә, ә дәс дәшәндә, ә һәрә дәшәндә (киникәрә).

ПОДЪЕДА́ТЬ см. *подъесть.*

ПОДЪЕ́ЗД сущ. 1. ә чүникә вәнүштә әһјон чүникә оморәји; 2. ә чүникә вәнүштә ә чү ҹојикә оморәнүт о чикә; 3. әри ә хунә дәрафтә һистијо сәрү дәкирдә чикә.

ПОДЪЕ́СТЬ, ПОДЪЕДА́ТЬ гл. 1. хурдә, ҹавустә (әз зир); 2. һәммәрә хурдә.

ПОДЪЕ́ХАТЬ, ПОДЕЗЖА́ТЬ гл. ә чүникә вәнүштә: 1. ә чүҹојикә ә зир чүникә дәрафтә; 2. ә чүникә нәзник оморә; 3. әри чү корикә оморә.

ПОДЪЁМ сущ. 1. вәбәрдәнкә, вәшәндәнкә, вәрафтәнкә сохтә оморәнијо кор; 2. зу кәләбирәј ән чүникә; 3. әри хәбәр сохтә, ә рәћ вәдәбәрдә дорә оморәнијо сигнал; 4. ә һүндири вәрафтәнијо чикәј ән рәћ; 5. әз әнкүштһо тә ошуг һистијо чикәј ән пој; и чикәрә дәпучундәнијо бәхш ән мәћс.

ПОДЪЁМНИК сущ. тик күрдәнијо, зәвәро вәбәрдәнијо механизм; лифт.

ПОДЪЁМНЫЙ прил. 1. вошәндәнијо, вәбәрдәнијо, тик күрдәнијо; 2. вәрафтәнијо, тик күрдә оморәнијо.

ПОДЪЁМЩИК сущ. ә тик күрдәнијо, зәвәро вәбәрдәнијо механизм кор сохтәнијо фәћлә.

ПОДЬЯЗЫ́ЧНЫЙ прил. зирзувуни, ә зир зувун дәријо.

ПОДЬЯРЕ́МНЫЙ прил. бујундуруги (ә зир бујундуруг, ә зир зулм ән киникә дәријо).

ПОДЫГРА́ТЬ гл. гл. 1. ә вози, ә (музикә) зәрәј хүштәрәво ә ћәрмәћ кумәк бирә; 2. ә хотур киникә чүникә сохтә.

ПОДЫГРА́ТЬСЯ, ПОДЫ́ГРЫВАТЬСЯ то же, что *подыграть* 2.

ПОДЫМА́ТЬ см. *поднять.*

ПОДЫМА́ТЬСЯ см. *подняться.*

ПОДЫМИ́ТЬ гл. 1. јә кәм дурә сохтә, дурә рәћо дорә; 2. перен. тә әхир кәширә (томбокурә).

ПОДЫСКА́ТЬ, ПОДЫ́СКИВАТЬ гл. офтә, кәштә офтә, әри чүникә (киникә) һәмәл оморәнијо чүникәрә (киникәрә).

ПОДЫХА́ТЬ гл.1. см. подохнуть; 2. тасирә, нәфәсү рафтә.

ПОДЫША́ТЬ гл. јә кәм нәфәс кәширә ә чүникәрәво. *Спокойно подышать* јә кәм рәћәт нәфәс кәширә.

ПОЕДА́ТЬ см. *поесть.*

ПОЕДИ́НОК сущ. 1. тәкбәтәкә ҹәнк (ә һәрәј дү одоми), 2. перен. ћүҹәт.

ПО́ЕДОМ *поедом есть* кого әз виһтә вәдәшәндә, һоси сохтә киникәрә (ә гәргүшһо, дәһноһој хүштәрәво).

ПОЁЖИВАТЬСЯ см. *поёжиться.*

ПО́ЕЗД сущ. поезд: 1. әјәки бәстә оморијо вогонһој ән рәћ һовуни). *Поезд ушёл* поезд рафти (вәхт кирошти); 2. пәспәсәјәки рафтәнүтһо һәрәбәһо, киршәһо). II поезди: 1. ән поезд; 2. әри поезд һистијо.

ПОЕ́ЗДИТЬ гл. ә чүникә вәнүштә кәштә, ә кәшт вәдарафтә.

ПОЕ́ЗДКА сущ. кәшт(-әһо), ә чүникә вәнүштә кәштәји. *Совершить поездку за город* әз шәһәр ә гирог ә кәшт(-әһо) вәдарафтә.

ПОЕ́СТЬ гл. 1. јә кәм хурдә; 2. битәв хурдә, һәммәрә хурдә; 3. фубәрдә.

ПОЁХАТЬ гл. (ə чүникə вəнүштə) рафтə, ə рəҳ офторə.

ПОЁЖИТЬСЯ гл. 1. ə гүч диморə (jə кəм). *Пожаться от холода* əз хиники ə гүч диморə; 2. перен. сəхти, сəгəти сохтə.

ПОЖА́ДНИЧАТЬ гл.1. вəсəхури сохтə, чумтəнки сохтə,тəмəҳкори сохтə; сəхти, сəгəти сохтə.

ПОЖАЛИ́ТЬ гл. кəзирə (ҳəммəрə, jə новкə амбарирə, пəспəсəjəки).

ПОЖА́ЛОВАТЬ см. *жаловать*.

ПОЖА́ЛОВАТЬСЯ см. *жаловаться*.

ПОЖА́ЛУЙ вв. сл. и част. кујкə, бəлкəш, миданү бирə (ки). *Я, пожалуй, завтра приду* мə, миданү бирə, сəбəҳ мијом.

ПОЖА́ЛУЙСТА гл. jəнəх (заҳмəт нə бистокə, jə заҳмəт кəшит, əдəм хоһиш сохтə). *Пожалуйста, веди ребенка в школу* jəнəх, ҳəjилə ə ошколə бəр.

ПОЖА́Р сущ. 1. бачар; 2. перен. су, jəлов. *Пожар войны* суj ən дəҳво. <> *Не на пожаре* бачар нисти (тəҳəди сохтə кəрəк нисти).

ПОЖА́РНЫЙ прил. бачари: 1. см. *пожар*; 2. əри пишоj бачарə вəкүрдə вə күштə ҳистијо.

ПОЖА́РИЩЕ сущ. 1. кəлə бачар; 2. чикəj ən бачар, бачəр бирijо чикə.

ПОЖА́ТЬ[1], **ПОЖИМА́ТЬ** гл. шиширə (jə кəмлə). II *пожа́тие* сущ. шиширəjи (jə кəмлə).

ПОЖА́ТЬ[2] гл. 1. офтə, вəкүрдə чүникəрə, лојиг бирə ə чүникə. *Пожать плоды своих трудов* бəҳəрhoj ən заҳмəтhoj хуштəрə винирə; 2. əз бинə бурра, чирə; 3. кəмлə шиширə.

ПОЖА́ТЬСЯ см. *поёжиться*.

ПОЖДА́ТЬ гл. jə кəм дəниширə, кузəт сохтə. <> *Ждать-пождать* амбар кузəт сохтə.

ПОЖЕВА́ТЬ, ПОЖЁВЫВАТЬ гл. чавустə, нəкəчави сохтə.

ПОЖЕЛА́НИЕ сущ. 1. воjə, воjкə; 2. воjə сохтəjи, хостəjи.

ПОЖЕЛА́ТЬ см. *желать*.

ПОЖЕЛТЕ́ЛЫЙ прил. зəрд бирijо.

ПОЖЕЛТЕ́ТЬ гл. зəрд бирə.

ПОЖЕНИ́ТЬ гл. əри jү зəн хостə.

ПОЖЕНИ́ТЬСЯ гл. зəн хостə.

ПОЖЕ́РТВОВАНИЕ сущ. 1. содого, содого дорəjи; 2. бəхширəjи, бəхшə дорəjи; 3. гурбу дорəjи, гурбу сохтəjи.

ПОЖЕ́РТВОВАТЬ см. *жертвовать*.

ПОЖЕ́ЧЬ гл. сухундə (ҳəммəрə, jə новкə амбарирə).

ПОЖИ́ВА сущ. гəзонч, ҳиномијə гəзонч.

ПОЖИВА́ТЬ то же, что *жить*. <> *как поживаете?* Новошму чүтами? Корһошму чүтам рафтə? *Жить-поживать* хуб зивистə.

ПОЖИВИ́ТЬСЯ гл. ə ҳисоб ən кəс əри хүштə чүникə гəзонч сохтə, хəjр винирə.

ПОЖИ́ЗНЕННОСТЬ сущ. ҳүмүрбогији.

ПОЖИ́ЗНЕННЫЙ прич. ҳүмүрбоги. *Пожизненная пенсия* ҳүмүрбогијијə пенсија.

ПОЖИЛО́Й прил. оһил, чојил нистијо.

ПОЖИМА́ТЬ,. см. *пожать* 3.

ПОЖИМА́ТЬ,-СЯ. см. *пожать*[1],*-ся*.

ПОЖИНА́ТЬ см. *пожать*[2].

ПОЖИРА́ТЬ. см. *пожрать*.

ПОЖИ́ТКИ сущ. дүллүк (чиһоj хунə).

ПОЖИ́ТЬ. гл. зивистə (jə чəнд гəдəр). *Пожи-вём – увидим* мизивим – мивиним.

ПОЖРА́ТЬ, ПОЖИРА́ТЬ гл. разг. хурдə, дəбəрдə.

ПОЖУ́ХЛЫЙ см. *жухлый*.

ПОЖУ́ХНУТЬ см. *жухнуть*.

ПО́ЗА сущ. по́за: 1. тəһəрз поjистə чəндəк; 2. перен. фурмундəкијə ҳəмəл.

ПОЗАБА́ВИТЬ, ПОЗАБА́ВИТЬСЯ гл. jə кəм дүлүрə вəбəрдə, ə jүрəво вози-тази сохтə.

ПОЗАБО́ТИТЬСЯ гл. фикирүрə кəширə, ə хəjолү бирə.

ПОЗАБЫВА́ТЬ[1] гл. фурмиш сохтə: 1. əз jор вəдəшəндə, ə jор нə овурдə; кəрəк бирəнкə фикир нəдорə; 2. ə чүчојикə ҳиштə, ə хүштəрəво нəвəкүрдə.

ПОЗАБЫВА́ТЬ[2] гл. jовош-jовош əз jор вəдəшəндə, фурмиш сохтə.

ПОЗАБЫ́ТЫЙ прил. əз jор вədарафтијо, фурмиш сохтə оморијо.

ПОЗАБЫ́ТЬ, ПОЗАБЫВА́ТЬ см. *забыть*.

ПОЗАВИ́ДОВАТЬ см. *завидовать*.

ПОЗА́ВТРАКАТЬ см. *завтракать*.

ПОЗАВЧЕРА́ нареч. пəри (əз ди jə руз пишо, əз и дү руз пишо).

ПОЗАВЧЕРА́ШНИЙ прил. пəрини, пəринə: 1. ən пəри; 2. пəри бирijо; лап зу бирijо.

ПОЗАДИ́ нареч. ə пəсə: 1. ə пəсəjи тараф ən чүникə, киникə. *Он сидел позади, в десятом ряду* у ə пəсə нүштəбу, ə дəҳимүн чəркə; 2. ə кироштијо вəхт.

ПОЗАИ́МСТВОВАТЬ гл. 1. см. *заимствовать*; 2. ə гəрд вəкүрдə, гəрд сохтə.

ПОЗАПРО́ШЛЫЙ прил. əз кироштијо пишотə бирijо. *Позапрошлый год* пирор.

ПОЗАРАСТА́ТЬ гл. jовош-jовош савзə (кулə) шиширə чүчојикəрə.

ПОЗАРЕ́З нареч. нəмүмкүн. *Позарез нужны деньги* нəмүмкүн пул кəрəки.

ПОЗА́РИТЬСЯ см. *зариться*.

ПОЗВА́ТЬ см. *звать*.

ПОЗВОЛЕ́НИЕ сущ. hиштəри, ичозə, ихтијор.

ПОЗВОЛИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. həмəл оморəнијо, рəh дорə оморəнијо, ихтијор дорə оморəнијо; 2. религ. həлол, кошер. II *позволи́тельность* сущ. 1. həмəл оморəји, рəh дорə оморəји, ихтијор дорə оморəји; 2. религ. həлоли, кошери.

ПОЗВО́ЛИТЬ, ПОЗВОЛЯ́ТЬ гл. 1. см. разрешить; 2. hиштə, ичозə, ихтијор дорə. II *позволе́ние* сущ. hиштəји, ичозə, ихтијор дорəји.

ПОЗВОНИ́ТЬ гл. зинк зəрə: 1. ə зинкəво, ə зингировəво сигнал дорə, ə товунəј чүникə хəбəрдор сохтə; 2. ə зинк телефонəво киникəрə ə кофсохтə hорој зəрə.

ПОЗВОНИ́ТЬ, -СЯ см. звонить, -ся.

ПОЗВОНО́К сущ. остугуј ən шыдрај кəмəр.

ПОЗВОНО́ЧНИК[1] сущ. шыдрај кəмəр.

ПОЗВОНО́ЧНИК[2] сущ. ə зинк одоми хүштəрəво ə хундəји, јə новкə ə кор дарафтијо одоми. II *позвоно́чница* əзини зəн (духтəр).

ПОЗДНЕ́Е см. *позже*.

ПОЗВУЧА́ТЬ гл. јə кəм сəс сохтə, јə кəм сəс дорə.

ПОЗДНЕ́ЙШИЙ прил. пəсини, бəгдəји, əз чүникə амбарə вəхт кироштə бəгдə биријо.

ПОЗДНЕ́НЬКО нареч. амбар дир, лап дир.

ПОЗДНЕСПЕ́ЛОСТЬ сущ. дир расирəји.

ПОЗДНЕСПЕ́ЛЫЙ прил. дир расирəнијо.

ПО́ЗДНИЙ прил. 1. əз уhоникə дир бирəнијо, вəдироморəнијо; 2. əз həмишəки, јə новкə əз кəрəк hистијо вəхт дир оморəнијо. *Поздний гость* əхири гиног; 3. ən əхири, ən вəрастəнијо дəвр ən чүникə hистијо. *Поздний вечер* əхири шəв.

ПО́ЗДНО нареч. 1. дир. *Поздно встать* дир вəхүштə; 2. ə əхирү (ən норə оморијо, јə новкə кəрəк hистијо вəхт. *Поздно осенью* ə əхир појиз. <> *рано или поздно* дир-зу. II *поздненько* нареч. амбар дир, лап дир.

ПОЗДРАВИ́ТЕЛЬ сущ. «симанту бу» сохтəнијо, «сəр-чум рушун бу» дорəнијо одоми. II *поздрави́тельница* əзини зəн (духтəр). II *поздрави́тельный* прил. əри «симанту бу» сохтə hистијо.

ПОЗДРА́ВИТЬ, ПОЗДРАВЛЯ́ТЬ гл. «симанту бу» сохтə, «сəр-чум рушун бу» дорə.

ПОЗДРАВЛЕ́НИЕ сущ. симантубу, «симанту бу» сохтəји, «сəр-чум рушун бу» дорəји.

ПОЗЕЛЕНЕ́ТЬ см. *зеленеть*.

ПОЗЕЛЕНИ́ТЬ см. *зеленить*.

ПО́ЗЖЕ нареч. 1. см. поздно; 2. нареч. диртə, дијəш дир; 3. предлог əз кəјикə бəгдə; 4. предлог əз чүникə бəгдə, бəгдəтə.

ПОЗИМОВА́ТЬ гл. зимустурə кировундə.

ПОЗЛАТИ́ТЬ, ПОЗЛАЩА́ТЬ см. *позолотить*.

ПОЗНА́БЛИВАТЬ гл. həрə- həрə (əз хиники) ləрзирə.

ПОЗНАВА́ЕМЫЙ прил. вəмухтə (шинохтə) бирəнијо. *Мир познаваем* hиломə вəмухтə имбу. || *познава́емость* сущ. вəмухтə (шинохтə) бирəји.

ПОЗНАВА́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. см. *познать*; 2. əри вəмухтə, шинохтə, дананирə зијодсохтə hистијо.

ПОЗНАВА́ТЬСЯ гл. вəмухтə (шинохтə) оморə. *Друзья познаются в беде* дустhорə ə чəтини шинохтə бирə.

ПОЗНАКО́МИТЬ, -СЯ см. *знакомить, -ся*.

ПОЗНА́НИЕ сущ. данани: 1. см. *познать*; 2. корhој hиломə вомухтəрəво данүстəји; 3. əз товунəј комикорhојикə данүстəји.

ПОЗНА́ТЬ, ПОЗНАВА́ТЬ гл. данүсстə: 1. əз товунəј киникə, чүникə həр чирə вəмухтə; 2. ə сəрү чүникə оморə.

ПОЗОЛО́ТА сущ. ов сүрх, зар. *Позолота часов стёрлась* зар ən сəhəт рафти. II *позоло́тный* прил. əри ов сүрх дорə, зарзəрə hистијо.

ПОЗОЛОТИ́ТЬ гл. ə ов сүрх дəшəндə, ов сүрх дорə, зар зəрə.

ПОЗО́Р сущ. биобури, бəднуми, тəбəрəји, həјбəчəри. *Покрыть себя позором* хүштəрə биобур сохтə.

ПОЗО́РИТЬ, ОПОЗО́РИТЬ гл. биобур сохтə, бəднум сохтə, тəбəрə сохтə.

ПОЗО́РИТЬСЯ гл. биобур бирə (сохтə оморə), бəднум бирə (сохтə оморə), тəбəрə бирə (сохтə оморə).

ПОЗО́РИЩЕ сущ. томошə, биобури, бəднуми, тəбəрəји.

ПОЗО́РНЫЙ прил. биобур, бəднум, həјбəчəр (hистијо).

ПОЗУМЕ́НТ сущ. бофтə.

ПОЗУМЕ́НТНЫЙ. прил. бофтəји: 1. ən; 2. ə бофтəрəво, јə новкə əз бофтə сохтə оморијо.

ПОЗУМЕ́НТОВЫЙ прил. бофтəвəри, бофтəлү.

ПОЗУМЕ́НТЩИК сущ. бофтәчи. II *позументный* прил. бофтәји: 1. ән бофтә; 2. әри бофтә дүхтә һистијо.

ПОЗЫ́В сущ. оморәји, чүникә војистәји. *Позыв на рвоту* вәрәхширә војистәји.

ПОЗЫВА́ТЬ гл. војистә, војә сохтә.

ПОИЗДЕРЖА́ТЬСЯ гл. хәрч сохтә пулсүз мундә.

ПОИКА́ТЬ гл. јә кәм вәхт, јә чәнд бо руваки овурдә (сохтә).

ПОЙ́ЛКА сущ. овхур: 1. әри һәјвонһо вә гушһој хунәјирә ов дорә гоб; 2. см. *поильник*.

ПОЙ́ЛЬНИК сущ. бузу дураз, сәрү нимәсәхтә гоб (әри нәчоrһорә ов дорә).

ПОИМЕНОВА́ТЬ гл. нумһорә јәки-јәки кәширә, һорәј зәрә.

ПОИМКА сущ. күрдәји, күрдә оморәји.

ПО́ИСК сущ., кәштәји (чүникәрә).

ПОИСКА́ТЬ гл. кәштә (јә кәм вәхт чүникәрә).

ПОИСКО́ВЫЙ прил. әри (чүникә, чүникәрә) кәштә һистијо.

ПОЙ́СТИНЕ нареч. дузи, дузиш, һә дузиш.

ПОЙ́ТЬ, НАПОЙ́ТЬ гл. хорундә 1. әри һәнчирә ов дорә; 2. ә әрәги-шороб гиног сохтә, пијон сохтә.

ПОЙМА́ТЬ см. *ловить*.

ПОЙТИ́ гл. 1. рафтә; 2. сәр күрдә рафтә. *Ребёнок пошёл* һәјил сәр күрди ә пој рафтә; 3. сәр күрдә чүникә сохтә. *Как пойдёт рассказывать – не остановишь* коф сохтә сәр күрдкә нидани појундә; 4. оморә, ухшәш зәрә. *Сын пошёл в отца* кук ә бәбә омори; 5. оморә (ворустә, сәр күрдә ворустә). *Пошёл сильный дождь* кәлә воруш сәр күрд (оморә). <> *Пойти насмарку* ә пучи вәдарафтә; *пойти по линии наименьшего сопротивления* ә һәсонтә рәһәво рафтә; *пойти по миру* вәчивәчији сохтә; *так дело не пойдёт* һәчи һәмәл нијов.

ПОКА́ I нареч. һәлә, һәләлүк. *Пока ничего не известно* һәлә јә хәбәр нисти; II союз һәлә ки. *Пока он учится, надо ему помочь* һәлә ки у әдәј хундә, ә у кумәки сохтә кәрәки.

ПОКА́З сущ. бурбундәји, бурбундә оморәји.

ПОКА́ЗАНИЕ сущ. 1. пәјмундәнијо карасти бурбундәнијо гәдәр ән чүникә; 2. ә силист дорә оморәнијо човоб; 3. шоһоди.

ПОКАЗА́ТЬ, ПОКА́ЗЫВАТЬ гл. 1. бурбундә; 2. ә суд шоһоди дорә.

ПОКАЗА́ТЬСЯ, ПОКА́ЗЫВАТЬСЯ гл. 1. вәди бирә. *Из-за гор показалась луна* әз пәсәј доrһо мәнк вәди бисто; 2. әри јү оморә. *Мне показалось, что…* әри мә һәчи омо ки,..; 3. хүштәрә бурбундә. *Показаться врачу* хүштәрә ә духтир бурбундә.

ПОКАЗНО́Й прил. 1. ә кәс бурбундәни, ә чум нүштәни. *Показной товар* бурбундәнијә мол; 2. одомифурму, дуркунәки. *Показные слёзы* дуркунәкијә һәрсһо.

ПОКА́ЗЫВАНИЕ сущ. бурбундә, бурбундәји.

ПОКА́КАТЬ см. *какать*.

ПО-КАКО́ВСКИ нареч. разг. ә чү зувун, ә коми зувун.

ПОКАЛЁННЫЙ прич. (јә кәм) товустијо, товундә оморијо.

ПОКАЛЕ́ЧИТЬ, -СЯ см. *калечить, -ся*.

ПОКА́ЛЫВАТЬ гл. (јә кәм) сула-сула сохтә.

ПОКАЛЯ́КАТЬ гл. јә кәм ләгләги сохтә.

ПОКА́МЕСТ нареч. и союз то же, что *пока*.

ПОКАПРИ́ЗНИЧАТЬ гл. 1. см. *капризничать*; 2. јә кәм вәхт әркәвони сохтә.

ПОКАРА́ТЬ см. *карать*.

ПОКАТА́ТЬ гл. 1. човундә, кәрдундә. *Покатать детей на машине* һәјилһорә ә мошин кәрдундә; 2. кулу-кулу дорә, чәрхәдуду дәшәндә.

ПОКАТА́ТЬСЯ гл. јә кәм чәстә, кәштә.

ПОКА́ТИСТЫЙ см. *покатый*.

ПОКАТИ́ТЬ гл. 1. кулу-кулу дорә, чәрхәдуду дәшәндә; 2. һәј сохтә рафтә.

ПОКАТИ́ТЬСЯ гл. 1. фураморәнкә офторә, кулу-кулу дәрафтә; һә ә јә бо офторә; 2. сәр күрдә кулу-кулу, чәрхәдуду дәрафтә.

ПОКА́ТОСТЬ гл. сәрдәрәвојији.

ПОКА́ТЫВАТЬ гл. 1. һәрә- һәрә човундә, кәрдундә; 2. кулу-кулу дорә, чәрхәдуду дәшәндә.

ПОКА́ТЫВАТЬСЯ гл. кулу-кулу, чәрхәдуду дәрафтә.

ПОКА́ТЫЙ прил. сәрдәрәво һистијо.

ПОКАЧА́ТЬ гл. 1. јә кәм чүмундә, шовундә; 2. вәчовундә. *Покачать головой* сәрә вәчовундә: 3. кәширә, зәрә, пур сохтә (ә нәсусәво); 4. вошә-фушә сохтә (киникәрә әз шори).

ПОКАЧА́ТЬСЯ гл. јә кәм чүмүстә, ләј-луј хурдә.

ПОКА́ЧИВАНИЕ сущ. јовошлә чүмундәји (чүмундә оморәји), шовундәји (шовундә оморәји), ләј-луј дорәји (дорә оморәји), вәчовундәји (вәчовундә оморәји).

ПОКА́ЧИВАТЬ гл. јовошлә чүмундә, шовундә, ләј-луј дорә, вәчовундә.

ПОКА́ЧИВАТЬСЯ гл. јовошлә чүмүстә, шовундә оморә, ләјлуј хурдә, вәчовундә оморә.

ПОКА́ШЛИВАНИЕ сущ. һәрә- һәрә сүврүстәји.

ПОКА́ШЛИВАТЬ гл. һәрә- һәрә сүврүстә. II *пока́шливание* сущ. һәрә- һәрә сүврүстәји.

ПОКА́ШЛЯТЬ гл. јә чәнд бо сүврүстә, јә кәм вәхт сүврүстә.

ПОКАЯ́НИЕ сущ. 1. пәшмујәти, пәшму бирәји; 2. тәхсир хүштәрә һовун хүштәрә ә кәрдә вәкүрдәји.

ПОКА́ЯТЬСЯ см. *каяться*.

ПО́КЕР сущ. покер (вози горти, гумори). II *по́керный* прил. покери: 1. ән покер; 2. әри покер возирә һистијо.

ПОКИВА́ТЬ гл. јә чәнд бо сәрә чумундә (рәзијәти бурбундә).

ПОКИДА́ТЬ[1] см. *побросать*.

ПОКИДА́ТЬ[2] см. *покинуть*.

ПОКИ́НУТЬ, ПОКИДА́ТЬ гл. шәндә рафтә: 1. киникәрә, әз јон киникә. *Покинуть семью* күфләт хүштәрә шәндә рафтә; 2. зивистә чикәј хүштәрә. *Покинуть родной город* шәһәр хүштәрә шәндә рафтә.

ПОКЛАДА́Я *не покладая рук* разг. нә вәмундә, әз дүли-чуни.

ПОКЛА́ДИСТОСТЬ гл. нәрмәрүји.

ПОКЛА́ДИСТЫЙ прил. нәрмәрүј, ә коф хомуш бирәнијо. II *непокла́дистость* сущ. нәрмәрүји, ә коф хомуш бирәји.

ПОКЛА́ЖА сущ. бор, шәлә. (әри ә чүчојикә бәрдә ә чүникә вәчирә оморијо чиһо).

ПОКЛЕВА́ТЬ гл. 1. дундугу сохтә, дундугдундуг сохтә хәрәб сохтә; 2. һәммәүрә, јә новкә амбари чинәһорә хурдә (кәрк-вәчә); 3. ә дәрзәгир вәроморә (чәһ).

ПОКЛЕВЕТА́ТЬ гл. бүхтү вәнорә.

ПОКЛЁВКА то же, что *клёв*.

ПОКЛЁП сущ. бүхтү.

ПОКЛИ́КАТЬ гл. һорој зәрә, сәс сохтә (киникәрә).

ПОКЛО́Н сущ. 1. сәрә, јә новкә зәвәри тараф тәнә гуз күрдәји (нүшүнәј шолум дорәји, согбоши куфтирәјирә хуно); 2. хубиһо војә сохтәји, шолум куфтирәји.

ПОКЛОНИ́ТЬСЯ см. *кланяться*.

ПОКЛЯ́НЧИТЬ гл. минәт сохтә, минәтсинәт сохтә вәкүрдә.

ПОКЛЯ́СТЬСЯ см. *клясться*.

ПОКОВА́ТЬ гл. 1. јә кәм куфтә (һовунә); 2 јә кәм нәлһ зәрә).

ПОКО́ВКА сущ. 1. см. *ковка;* 2. куфтә оморијо јә тикә метал. II *поко́вочный* прил. куфтәни, әри куфтә һистијо.

ПОКО́И сущ. устар. утогһо.

ПОКО́ИТЬ гл. рәһәт сохтә, ә хәјолү бирә.

ПОКО́ИТЬСЯ гл. 1. рәһәт бирә, динч појистә: 2. динч дәкәштә.

ПОКО́Й[1] сущ. 1. динчи, сәссүзи; 2. орхојини, дүләпәсәји нәбирәји.

ПОКО́Й[2] сущ. күһнә нум ән һәрф «п» ән әлифбој уруси.

ПОКО́Й[3] см. *покои*.

ПОКО́ЙНИК сущ. 1. мито; 2. мүрдә, мүрдијо одоми. II *поко́йница* әзини зән (духтәр).

ПОКО́ЙНИЦКАЯ сущ. митохунә, митоһо дәбирәнијо чикә (ә болнисәһо).

ПОКО́ЙНИЦКИЙ прил. митоји; ән мито.

ПОКО́ЙНЫЙ[1] прил.1. динч; 2. бирәһәт нәс сохтәнијо, дүләпәсә нәс һиштәнијо; 3. әри чум, әри куш хуш һистијо, рәһәти овурдәнијо.

ПОКО́ЙНЫЙ[2] прил. мүрдә, мүрдијо.

ПОКОЛДОВА́ТЬ гл. һәкәл-питик сохтә, јә кәм вәхт мәхәшифојији сохтә.

ПОКОЛЕБА́ТЬ, -СЯ см. *колебать, -ся*.

ПОКОЛЕ́НИЕ сущ. 1. шывда (ә јә кәләтә күрдә үшүрә јә чиро нәзники һистијо гоһумһо); 2. ә сал киро ә јәки нәзник (тој) һистијо одомиһо.

ПОКОЛОТИ́ТЬ, -СЯ см. *колотить, -ся*.

ПОКОНЧА́ТЬ гл. вәрастә, вәрасундә ә чиро-чиро вәхтһо.

ПОКО́НЧИТЬ гл. 1. вәрастә, вәрасундә, ә әхир расундә; 2. әз һәрә вәкүрдә, сур сохтә. <> *Покончить с собой (жизнью); покончить жизнь самоубийством* хүштәрә күштә.

ПОКОРЁЖИТЬ, -СЯ см. *корёжить, -ся*.

ПОКОРМИ́ТЬ, -СЯ см. *кормить, -ся*.

ПОКО́РНЫЙ прил. мити (ә коф куш доштәкор). II *поко́рность* сущ. митији (ә коф куш доштәји).

ПОКОРМИ́ТЬ, -СЯ см. *кормить, -ся*.

ПОКОРО́БИТЬ, -СЯ см. *коробить, -ся*.

ПОКО́РОРСТВОВАТЬ гл. мити бирә.

ПОКО́С сущ. 1. бичин; 2. вәхт ән бичин; 2. бичин сохтә оморәнијо чикә.

ПОКОСИ́ТЬ[1] гл. гәд сохтә, шәфт сохтә.

ПОКОСИ́ТЬ гл. бичин сохтә.

ПОКОСИ́ТЬСЯ см. *косить*[1].

ПОКРА́ЖА сущ. 1. дүзди, дүздирәји; 2. дүздирә оморијо чиһо.

ПОКРА́ПАТЬ, ПОКРА́ПЫВАТЬ гл. 1. хол-хол воруш шәндә; 2. хол-хол, (холхоли) сохтә.

ПОКРА́СИТЬ, -СЯ см. *красить, -ся*.

ПОКРА́СКА сущ. рәнгкори (рәнг зәрәји, рәнг сохтәји, рәнг зәрә оморәји, рәнг сохтә оморәји).

ПОКРАСНЕ́ЛЫЙ прил. гирмизи бирijо.

ПОКРАСНЕ́НИЕ сущ. 1. гирмизи бирәји; 2. гирмизини (гирмизи бирijо чикә).

ПОКРАСНЕ́ТЬ см. *краснеть*.

ПОКРАСОВА́ТЬСЯ см. *красоваться*.

ПОКРА́СОЧНЫЙ прил. рәнгкорији; ән рәнгкори.

ПОКРА́СТЬ гл. дүздирә, кәновундә (амбар).

ПОКРАХМА́ЛЕННЫЙ прич. jә кәм крахмоли сохтә оморијо, крахмол зәрә оморијо.

ПОРАХМА́ЛИТЬ гл. jә кәм крахмоли сохтә, крахмол зәрә.

ПОКРА́ШЕННЫЙ прич. рәнг зәрә, сохтә морijо.

ПОКРЕПЧА́ТЬ см. *крепчать*.

ПОКРИВИ́ТЬ, -СЯ см. *кривить, -ся*.

ПОКРИ́КИВАТЬ гл. һәрә-һәрә шырына, буруч зәрә, hороj дәшәндә.

ПОКРИЧА́ТЬ гл. шырына, буруч зәрә, hороj дәшәндә.

ПОКРО́В сущ. сәрдәки.

ПОКРОИ́ТЬ гл. молә бурра (әри палтар духтә).

ПОКРО́Й сущ. фасон ән оводуни.

ПОКРО́МА, ПОКРО́МКА сущ. гирог ән мол.

ПОКРОШИ́ТЬ гл. jә кәм хүрдә-хүрдә вәнчирә.

ПОКРУГЛЕ́ТЬ см. *круглеть*.

ПОКРУПНЕ́ТЬ см. *крупнеть*.

ПОКРЫВА́ЛО сущ. разг. сәрдәки, разг. покривал (ә руj, ә сәр ән чүникә дәкүрдә оморәнijо мол).

ПОКРЫВА́ТЬ гл. 1. см. покрыть; 2. то же, что *крыть*.

ПОКРЫ́ТИЕ сущ. 1., дәкүрдәји, дәкүрдә оморәји; 2. дорә оморәји (гәрд); 3. пәһәнү сохтәји.

ПОКРЫ́ТЬ гл. 1. см. *крыть*; 2. дәкүрдә: 1)ә сәр, ә кул ән кинәкә, чүникә вәнорә. *Покрыть кого-н. одеялом* ә кул ән кинәкә лүһүф дәкүрдә; 2)руj ән чуникәрә күрдә, пур сохтә. *Облака покрыли небо* булудһо руj һәсмурә дәкүрдәбу; 3. дорә, бәдәлүрә дорә, гәрдә дорә, ә чикәjү норә. *Покрыть задолженность* гәрдә дорә; 4. пәһәнү сохтә. *Покрыть чью-н. вину* сохтә һовун ән киникәрә пәһәнү сохтә; 5. чәнгәдәрикә рәһ рафтә, кироштә, мәмзүл куфтә. *Самолёт покрыл большое пространство* самолут амбарә мәмзүл киро шти. <> *Покрыто тайной* мәһлүм нисти, сура хуно мунди; *покрыть позором (презрением, стыдом)* кого-что биобур сохтә, тәбәрә сохтә киникәрә, чүникәрә.

ПОКРЫ́ТЬСЯ, ПОКРЫВА́ТЬСЯ гл. 1. кул хүштәрә, сәр хүштәрә дәкүрдә; 2. кулу, сәрү дәкүрдә оморә; 3. ә руjү чүникә нүшәтә, пур бирә.

ПОКРЫ́ШКА сущ. 1. сәрпуш (ә сәр чүникә вәнорәнүтһо, сәрүрә дәкүрдәнүтһо чи); 2. jүрә дарам кәширәнijо руjи гәд ән чүникә; 3. әз голинә резин сохтә оморijо вә ә руj камер (ән мошинпоји, мошин вә ән jә чиһojкә) кәширә оморәнijо чехол.

ПОКУ́ДА то же, что *пока*.

ПОКУМЕ́КАТЬ см. *кумекать*.

ПОКУПА́ТЕЛЬ сущ. 1. восторәкор; 2. мүштәри. *покупа́тельница* әзини ||зән (духтәр).

ПОКУПА́ТЕЛЬНЫЙ прил. ә восторә данүстәји киро һистијо.

ПОКУПА́ТЬ[1] гл. jә кәм ә гәд ов дошtә; сәртәнүрә шуштә.

ПОКУПА́ТЬ[2] см. *купить*.

ПОКУПА́ТЬСЯ гл. сәр-тән хүштәрә шуштә.

ПОКУ́ПКА сущ. 1. восторәји, пул дорә вәкүрдәји; 2. восторә оморијо, пул дорә вәкүрдә оморијо чи.

ПОКУПНО́Й прил. восторәоморә (восторә оморијо, ә хунә һәзүр нәбирijо).

ПОКУПЩИ́К то же, что *покупатель*.

ПОКУ́РЕННЫЙ прил. 1. jә кәм кәширә оморијо (тутун, папирос, сигарет); 2. дурә кәширijо, дурә дорә оморијо.

ПОКУ́РИВАТЬ гл. һәрә- һәрә кәширә (тутун, папирос, сигарет).

ПОКУРИ́ТЬ гл. ә (тутун, папирос, сигарет) кәширәрәво jә кәм вәхт кировундә.

ПОКУ́САННЫЙ прич. күрдә оморијо, һәнч вәкирдә оморијо, һәнчәһәнч бирijо (сохтә оморијо).

ПОКУСА́ТЬ гл. кирдә, һәнч вәкүрдә, һәнчәһәнч сохтә.

ПОКУСИ́ТЬСЯ гл. гәсд сохтә 1. jүрә нәкүрүмә кор сохтә вojистә; 2. чүникәрә ә дәс вәкирдә, сәһиби сохтә вojистә.

ПОКУ́СЫВАТЬ гл. һәрә- һәрә һәнч вәкирдә.

ПОКУ́ШАТЬ гл. 1. хурдә; 2. хурдә вәрастә.

ПОКУША́ТЬСЯ см. *покуситься.*

ПОКУШЕ́НИЕ сущ. 1. гәсд; 2. гәсд сохтәји.

ПОЛ[1] сущ. хори ән хунә. II *полово́й* прил. 1. ән хори хунә; 2. әри хори хунә һистијо.

ПОЛ[2] сущ. чинс (зән вә мәрд, әркәк вә дүши).

ПОЛ.., и ПОЛ-... нимә, ним-. *Полночь* нимәшәв; *полведра* нимвәдрә.

ПОЛА́ сущ. әтәк: 1. дәрәј ән әз пишо лов бирәнијо оводуни (палтун, пинкәк, шинел вә јәчиһикәһо; 2. ә гирог гәд бирәнијо дәрәјү дулулујә мол.

ПОЛАГА́ТЬ гл. 1. фикир сохтә, һисоб сохтә; 2. әри хүштә норә, винирә.

ПОЛАГА́ТЬСЯ гл. 1. фикир сохтә оморә, һисоб сохтә оморә; 2. әри хүштә норә оморә, кәрәк бирә.

ПОЛА́ДИТЬ гл. 1. ә рәһ рафтә; 2. рази бирә, ә разијәти оморә.

ПОЛА́ИВАТЬ гл. һәрә- һәрә равустә.

ПОЛА́КОМИТЬ, -СЯ см. *лакомить, -ся*.

ПО-ЛАТЫ́НИ нареч. ә латини (ә зувун латини).

ПОЛА́ЯТЬСЯ см. *лаяться*.

ПОЛБЕДЫ́ сущ. в знач. сказ. дәрд нимәји.

ПОЛВЕ́КА сущ. нимәсадсали (јә нимә садсоли, нимәј садсали).

ПОЛГА́ТЬ гл. дуркү куфтирә (коф сохтә).

ПОЛГО́ДА сущ. ни́мсал (нимәј ән сал). II *полугодовой* прил. нимсали.

ПОЛГО́РЯ см. *полбеды.*

ПО́ЛДЕНЬ сущ. пишнәви (миклә̄ј руз). II *полдне́вный и полу́денный* пишнәвији: 1. ән пишнәви; 2. ә пишнәви бирәнијо.

ПОЛДНЯ́ сущ. ни́мруз (јә нимә руз, нимәј ән руз).

ПОЛДОРО́ГИ сущ. нимәрәһ (нимәј ән рәһ,.

ПО́ЛЕ сущ. 1. зими, коштә оморијо хори; 2. дузи, дузә хори; 3. перен. мәјду; 4. гирогһој ән китоб, ән дәсхәти; 5. гирһог ој ән чүникә. *Поля шляпы* гирогһој ән шлјапа.

ПОЛЕГА́ТЬ см. *полечь*.

ПОЛЕДЕНЕ́ТЬ см. *леденеть.*

ПОЛЕЖА́ТЬ гл. 1. јә кәм дәкәштә, дураз бирә; 2. норә оморә, мундә ә чүчојикә.

ПОЛЕ́ЗНЫЙ прил. хәјрлү, кәрәки: 1. хәјр дорәнијо, овурдәнијо; 2. әри чүникә һәмәл оморәнијо, ә кор рафтәнијо. II *полезность* сущ. хәјрлүји.

ПОЛЕ́ЗТЬ гл.1. вәрафтә, сәр күрдә вәрафтә; 2. перен. дәрафтә, сәр күрдә дәрафтә. *Полезть в драку* ә чәнк дәрафтә; 3. дәсә дәшәндә. *Полез в портфель за карандашом* әри карандаш дәсә ә портфел дәшәнд.

ПОЛЕ́МИКА сущ. полемика, һүчәт (ә сәброниһо, ә гозитһо, журналһо), ә товунәј бәһзи мәсәләһо).

ПОЛЕМИ́СТ сущ. полемикачи, һүчәтчи, јүрә һүчәт сохтә хош оморәнијо одоми. II *полеми́стка* әзини зән (духтәр).

ПОЛЕМИ́ЧЕСКИЙ прил. полемикаји, ә гәдү һүчәтијә мәсәлә дәријо.

ПОЛЕМИ́ЧНОСТЬ сущ. полемикаји, һүчәтији.

ПОЛЕМИ́ЧНЫЙ см. *полемический.*

ПОЛЕ́НИВАТЬСЯ гл. јә кәм коһоли (тәнбәли) сохтә, һәрә- һәрә коһоли (тәнбәли) сохтә.

ПОЛЕНИ́ТЬСЯ см. *лениться*.

ПОЛЕ́ННИЦА сущ. хәрәј һүзүм(и) (ә сәрсәрјәки дуз дәчирә оморијо һүзүм).

ПОЛЕ́НО. сущ. һүзүм (әри сухундә мушар зәрә вә пара сохтә оморијо гәјил).

ПОЛЕ́СЬЕ сущ. вишәји, вишәјијә чикә.

ПОЛЕТА́ТЬ гл. пар зәрә, парустә (јә кәм вәхт).

ПОЛЕТЕ́ТЬ гл. парустә: 1. пар зәрә, сәр күрдә пар зәрә; 2. пар зәрә рафтә; 3. лап сәхт вирихтә; 4. офторә (әз һүндүрәки), сәрдәрәво оморә.

ПОЛЕ́ЧЬ гл. 1. дәкәштә, дураз бирә; гәд бирә, дәкәштә (тәхүл); мүрдә, нифтар бирә. || *полега́ние* сущ. 1. дәкәштәји, дураз бирәји; гәд бирәји, дәкәштәји (тәхүл); мүрдәји, нифтар бирәји.

ПОЛЁГЛЫЙ прил. ә хори гуз биријо, дәкәштијо.

ПОЛЁТ сущ. парзәрәји, парустәји (пар зәрәји).

ПОЛЖИ́ЗНИ сущ. нимәј (ән) һүмүр.

ПО́ЛЗАНИЕ сущ. 1. ә сәр шүгәм рафтәји; 2. (ә) чорчәнки рафтәји.

ПО́ЛЗАТЬ см. *ползти* 1; 2. II *ползание* сущ. 1. ә шүгәмо рафтәји; 2. ә чорчәнки рафтәји.

ПОЛЗКО́М нареч. әшүгәмо (шүгәмә ә чүникә вәкосундәрәво вә ә дәсһо-поjһорәво.

ПОЛЗТИ́ гл. 1. ә шүгәмо рафтә; 2. ә чорчәнки рафтә. 3. вәрафтә әз чүникә рихтә; 4. лов бирә, әз јәки, ә јәкикә дорә оморә;); 5. пуст дорә, пысырә тиһи бирә.

ПОЛЗУ́Н сущ. 1. ә шүгәмо (сәр шүгәм) рәфтәнијо одоми, јә новкә һәјвон; 2. ә чорчәнки рәфтәнијо одоми, јә новкә һәјвон.

ПОЛЗУНО́К сущ. ә чорчәнки рафтәнијо һәјил, јә новкә балај һәјвон.

ПОЛЬЗУ́НЬЯ см. *ползун* 1.

ПОЛЗУ́ЧИЙ прил. ә шүгәмо (ә сәр шүгәм) рафтәнијо.

ПОЛИ́В, ПОЛИ́ВКА см. *поливание.*

ПОЛИВА́НИЕ сущ. ов дорәји, ов дорә оморәји, ов тиһи сохтәји (дәкундәји), ов тиһи сохтә (дәкундә) оморәји.

ПОЛИВА́ТЬ, -СЯ см. *полить.*

ПОЛИВНО́Й прил. овдорәни (ов дорә кәрәк һистијо).

ПОЛИ́ВОЧНЫЙ прил. әри овдорә һистијо.

ПОЛИГЛО́Т сущ. полиглот (амбарә зувун данүстәнијо одоми).

ПОЛИЗА́ТЬ гл. лисирә (јә чәнд бо).

ПОЛИ́ЗЫВАТЬ гл. һәрә-һәрә лисирә.

ПОЛИКЛИ́НИКА сущ. поликлиника, духтирхунә. II *поликлини́ческий* прил. поликлиникаји, духтирхунәји: 1. ән поликлиника, ән духтирхунә; 2. әполиклиника, ә духтирхунә бирәнијо.

ПОЛИЛО́ВЕТЬ см. *лиловеть*.

ПОЛИНЯ́ЛЫЙ прил. (јә кәм) пачиријо, сүпәнч биријо, рангү рафтијо.

ПОЛИНЯ́ТЬ см. *линять*.

ПОЛИРОВА́ТЬ гл. ә совустәрәво үшүг-үшүг сохтә, һовомәр сохтә. II *полирова́ние и полиро́вка* сущ. ә совустәрәво үшүг-үшүг сохтә, һовомәр сохтәји. II *полирова́льный полиро́вочный* прил. әри үшүг-үшүг сохтә, һовомәр сохтә һистијо.

ПОЛИТЕ́ИЗМ сущ. политеизм (ә јә чәнд худоһо бовор сохтәнијо дин).

ПО́ЛИС[1] сущ. по́лис (документ ән сүрховот бирәји).

ПО́ЛИС[2] сущ. по́лис (ә Гәдимә Јаван вә ә Гәдимә Рома: шәһәр-дәвләт).

ПОЛИТЕ́ИЗМ сущ. политеизм (ә јә чәнд худоһо бовор сохтәји). II *политеисти́ческий* прил. политеизми, ән политеизм.

ПОЛИ́ТИК сущ. политик.

ПОЛИ́ТИКА сущ. политика. II *полити́ческий* прил. политикаји, ән политика.

ПОЛИТО́ЛОГ сущ. политолог (сәниһәткор ән политолокија)

ПОЛИТО́ЛОГИЯ сущ. политолокија (политикарә вәмухтәнијо һилм). II *политологи́ческий* прил. политолокијаји ән политиолокија).

ПОЛИТУ́РА сущ. политу́ра (спиртдәријә лак).

ПОЛИ́ТЬ, ПОЛИВА́ТЬ гл. 1. ов дорә; 2. рихундә, тиһи сохтә (овә); 3. сәр күрдә рихундә, тиһи сохтә (овә); 4. сәр күрдә рихтә, оморә (ә товунәј воруш).

ПОЛИ́ТЬСЯ, ПОЛИВА́ТЬСЯ гл. 1. ә сәр хүштә ов дәкундә, рихундә, тиһи сохтә; 2. сәр күрдә рихтә, тиһи бирә.

ПОЛИЦЕ́ЙСКИЙ прил. 1. полисијаји; ән полисија; 2. в знач. сущ. корсох ән полисија.

ПОЛИ́ЦИЯ сущ. полисија, полисһо, идорәј ән полисһо.

ПОЛК сущ. полк: 1. дәстәј ләшкәри, јә бәхш ән дивизија; 2. перен. амбари ән киһо, ән чүһо. *Целый полк* јә битәвә полк ән томошәсиһо.

ПО́ЛКА[1] сущ. 1. раф; 2. ә вогкуһһој ән рәһ һовуни әри хисирә чикә. II *по́лочка* рафлә. II *по́лочный* прил. рафии: 1. ән раф; 2. рафә хуно дәчирә оморијо; 3. әри раф һәмәл оморәнијо.

ПО́ЛКА[2] сущ. әтәклә.

ПОЛКО́ВНИК сущ. полковник.

ПОЛКО́ВНИЧЕСКИЙ, ПОЛКО́ВНИЧИЙ прил. полковники; ән полковник.

ПОЛКОВО́Й прил. полки, ән полк.

ПОЛ-ЛИ́ТРА сущ. нимлитр: 1.500 куб см.; 2. әзини шишәј әрәги. II *полулитровый и пол-литровый* нимлитри, нимлитрә (ә гәдү ним литр рушуминә дорушт әнијо гоб).

ПОЛЛИТРО́ВКА то же, что *пол-литра*.

ПОЛМЕ́СЯЦА, ПОЛУМЕ́СЯЦА сущ. ни́ммәһ, нимәмәһ (нимәј ән мәһ). II *полуме́сячный и полме́сячный* прил. ниммәһи, нимәмәһи (ә јә нимәмәһ бирәнијо)

ПОЛНЕ́ТЬ, ПОПОЛНЕ́ТЬ гл. 1. голин, јә новкә голинтә бирә; 2. чог, јә новкә чогтә бирә.

ПОЛНИ́ТЬ гл. чог (голин) бурбундә (вәди сохтә). *Это платье вас полнит* и булшәј ишмурә чог әдәј бурбундә.

ПО́ЛНИТЬСЯ то же, что *наполнится*.

ПО́ЛНО[1], **ПОЛНО́** нареч. пури.

ПО́ЛНО[2] нареч. вәсси: 1. дијә кәрәк нисти; 2. појит виним, ишму чү куфтирәнит?

ПОЛНОВО́ДНЫЙ прил. овү амбар, овү бул һистијо. II *полново́дность* овү амбар, овү бул бирәји.

ПОЛНОВО́ДЬЕ сущ. амбари, були ән ов (ә никәрә, ә ов дәбирәнијо чикәһо).

ПОЛНОКРО́ВИЕ сущ. устар. хун амбар бирәји.

ПОЛНОКРО́ВНЫЙ прил. 1. хунү амбар һистијо; 2. перен. шор, чунсог. *Полнокровная жизнь* шорә зиндәкуни.

ПОЛНОЛУ́НИЕ сущ. битəвəмəнк (əз фазаhоj Мəнк jəки, кəj ки, үшүглүjə тарафү ə Хори дəниширə вə ə тəhəрз диск бирə).

ПОЛНОМО́ЧИЕ сущ. киникəрə, əри чүникə сохтə дорə оморијо ихтијор.

ПОЛНОМО́ЧНЫЙ прил. jүрə əри чүникə сохтə ихтијор дорə оморијо.

ПОЛНОРО́ДНЫЙ прил. əз jə дəдəj, нə əз jə бəбə бирijo, софə сугд. (əз товунəj бирорhо вə хəhəрhо).

ПО́ЛНОСТЬЮ нареч.1. битəв, би́злибитəв; 2. тə əхир.

ПОЛНОТА́ сущ. пури: 1. чоги; 2. битəви.

ПО́ЛНОТЕ см. *полно*[1].

ПОЛНОТЕ́ЛЫЙ прил. чог, голин, пренеб. гобон.

ПОЛНОЦЕ́ННЫЙ прил. гимəтлү: 1. битəв софə гимəт хүштəрə доштијо. *Полноценная монета* гимəтлүjə пул метали; 2. əз jү хостə оморəнијорəво дуз оморəнијо. *Полноценный работник* гимəтлүjə корсох.

ПО́ЛНОЧЬ сущ. нимəшəв, нимəj шəв.

ПОЛНО́ЧНЫЙ прил. нимəшəви: 1. ən нимəшəв; 2. нимəшəв бирəнијо.

ПО́ЛНОЧЬ, ПО́ЛУНОЧЬ сущ. нимəшəв: 1. миклəj шəв, сəhəт 24; 2. ə сəhəт 24 нəзникə вəhдəj ən шəв. II *полно́чный, полу́ночный* прил. нимəшəви: 1. ən нимəшəв; 2. ə имəшəв бирəнијо.

ПО́ЛНЫЙ прил. пур: 1. тə доруштə гəдəр ə гəдү чүникə дəријо; 2. чог, голин; 3. битəв, ə гəдү həммə кəрəк hистијо чиhо дəријо; 4. битəв вəрастијо, чикə нəмундијо. *Полным-полно* лап амбар.

ПОЛОБОРО́ТА сущ. нимəчарустəји ən чəндəк нə сəр.

ПОЛО́ВА то же, что *мякина*.

ПОЛОВИ́К сущ. 1. зирпоји, пурдали; 2. тəхтəj хорији (əри ə хори зəрə hистијо тəхтə).

ПОЛОВИ́НА сущ. нимə, ним: 1. əз дү донə jə чиро hистијо бəхшhоj ən битəв jəки; 2. миклəj ən рəh (мəмзүл); 3. миклəj ən и сəhəт. *Время половина первого* сəhəт нимəj jəкини. II *полови́нка* сущ. нимəлə. II *полови́нный* прил. нимəји (нимəj ən чүникə hистијо). *Платить в половинном размере* нимəj həгүрə дорə.

ПОЛОВИ́НЧАТЫЙ прил. 1. дүлəтə (əз дү бəхш həмəл оморијо; 2. нимəлити (битəв нистијо, jə корə тə əхир нəссохтəнијо).

ПОЛОВИ́ЦА сущ. тəхтəj хорији (ə хори зəрə оморəнијо jə тəхтə). II *полови́чка* уменьш. тəхтəлəj хорији.

ПОЛО́ВНИК сущ. кəмчə, кəлə лəгə.

ПОЛОВО́ДЬЕ сущ. сајл, сајлов, сајланту (вəрфhо həл бирəнкə вəдəрəхширəји ən никəрə).

ПОЛО́ВЫЙ прил. зəрд, сүпəнчə зəрд (ə товунəj рəнг ən həjвонhо).

ПО́ЛОГ сущ. пəрдə (ə сəр чүникə дəкүрдə оморијо).

ПОЛОЖЕ́НИЕ сущ. 1. hол (ə чиробəчиро məhноhо); 2. појистə тəhəр; тезис, фикир; 3. чикə, рол. <> *Быть в положении* бордор бирə; *положение хуже губернаторского* корү (hолү) хəрəби.

ПОЛО́ЖЕННЫЙ прич. 1. норə оморијо; 2. дəшəндə оморијо; 3. əз həвəл фикир сохтə оморијо, бурра бəстə оморијо.

ПОЛО́ЖИМ I вв. сл. биним ки, кујим ки, həчи фикир сохим ки; II в знач. межд. мивиним! Мидəнишим!

ПОЛОЖИ́ТЬ[1] гл. 1. см. *класть*; 2. перен. кого (что) то, же что *убить*. *Положить на место* ə чикəjү hиштə (күштə); 3. həг, гимəт норə, бурра. *Положить хорошее жалование* хубə моҳош бурра. <> *Положа руку на сердце* ə тəмизə дүлəво; *положить жизнь* чун норə, чунə гурбу сохтə, əз чун хүштə киоршто; *положить на обе лопатки* кəмəрүрə ə хори зəрə

ПОЛОЖИ́ТЬ[2] гл. 1. устар. həл сохтə, ə нирх норə; *положим(те)* биним ки, hисоб сохим ки.

ПОЛОЖИ́ТЬСЯ гл. бовор схтə, имид бирə, орхојин бирə, иҳтибор сохтə (ə киникə).

ПО́ЛОЗ сущ. лəт ən киршə.

ПОЛО́К[1] сущ. 1. ə ҳомумhој уруси əри хүштəрə ə буг дорə сүлмəрə хуно hүндүрəки; 2. раф.

ПОЛО́К[2] сущ. јонhојү нəвəријə həрəбə.

ПОЛО́ЛЬЩИК сущ. əлəгзəн, əлəгчи (əлəг сохтəнијо, зəрəнијо одоми). II *поло́льщица* əзини зəн (духтəр).

ПОЛОМА́ТЬ см. *ломать*.

ПОЛОМА́ТЬСЯ[1] см. *изломаться и сломаться (о многом). Игрушки поломались* возиhо хүрд бири.

ПОЛОМА́ТЬСЯ[2] гл. хүрд бирə, хүштəрə хүрд сохтə (jə кəм наз сохтə рази бирə).

ПОЛО́МКА сущ. 1. хурд сохтəји, хүрд бирəји; 2. хүрди (хүрд бирijo чикəj ən чүникə).

ПОЛОМО́ЙКА сущ. хоришур (хорирə шуштəнијо зəн корсох).

ПОЛО́ПАТЬСЯ гл. лов бирə, чат бирə (пəс - пəсə jəки).

ПОЛОРО́ГИЙ прил. сүрквәри (ә товунәј гәд сүркһошү буш һистијо шүгәмбәлүјә дүнәхүји ћәвонһо: нарков, куспәнд, кәчи, антилоп).

ПОЛОСА́ сущ. зул: 1. ҹикәјү ә сәр чүникә вәмундјо дуразә, тәнкә чи; 2. тәнкә дуразә бәхш ән чүникә; 3вәһ. тәнкә дуразә ҹикәј ән чүҹојикә, кишти; 4. перен. вәһдә, дәвр. || *поло́ска* уменьш. зуллә.

ПОЛОСА́ТЫЙ прил. зул-зул, зуләзул. II *поло́са́тость* зулзули, зуләзули.

ПОЛОСКА́НИЕ сущ. 1. ов зәрәји; 2. гәргәрә.

ПОЛО́СКАННЫЙ прил. овзәрә, ов зәрә оморијо.

ПОЛОСКА́ТЕЛЬНИЦА сущ. пәјләшур, ҹом (әри пәјлә ов зәрә гоб).

ПОЛОСКА́ТЕЛЬНЫЙ прил. пәјләшур, ҹом (әри пәјлә ов зәрә һистијо).

ПОЛОСКА́ТЬ гл. ов зәрә: 1. шуштә бәгдә ә тәмизә ов дәшәндә; 2. гәргәрә сохтә, шуштә. *Полоскать рот после еды* әз чихурдә бәгдә ләһәрә ов зәрә.

ПОЛОСКА́ТЬСЯ гл. 1. тән хүштәрә шуштә, ов зәрә; 2. ов зәрә оморә.

ПОЛОСНО́Й см. *полосовой.*

ПОЛО́СНЫЙ прил. зўли, зўлә хуно һистијо.

ПОЛОСОВА́ЛЬНЫЙ прил. (чүникәрә) ў зўләзўл сохтәнијо, әри зўләзўл зуләзул сохтә һистијо.

ПОЛОСОВА́НИЕ. сущ. зўләзўл бирәји (сохтә оморәји); зўләзўл зул бурраји (бурра оморәји).

ПОЛОСОВА́ТЬ гл. 1. зул-зул бура, ә зўлһо ҹиро сохтә; 2. зўл вәнорә (ә дуразә чирәво дәдорә ә ҹәндәкү гәнчур вәјиштә).

ПОЛОСОВО́Й прил. зўл-зўл сохтә оморијо, зўлә хунә (ћәзүр) сохтә оморијо.

ПО́ЛОСТЬ. сущ. голинә мол (әри ә сәр чүникә дәкирдә).

ПОЛОТЕ́НЕЧНЫЙ прил. дәсмоли; әри дәсмол һистијо. *Полотенечная ткань* мол дәсмоли.

ПОЛОТЕ́НЦЕ сущ. дәсмол.

ПОЛОТНО́ сущ. 1. голинә мол кәтони; 2. ә сәр кәтон кәширә оморијо шикил; 3. ә механизмһо лент; 4. назукә тараф ән тиҹә (бурранијо) карасти.

ПОЛОТНЯ́НЫЙ прил. кәтони: 1. ән кәтон; 2. әз кәтон дуз биријо, сохтә оморијо; 3. кәтон вәдәшәндәнијо.

ПОЛО́ТЬ, ВЫ́ПОЛОТЬ гл. әләг сохтә. II *по́лка* сущ. әләг сохтәји.

ПОЛОУ́МНЫЙ прил. хојкир, ҹинкир, кәмәгүл. II *полоу́мие* сущ. хојкири, ҹинкири, кәмәгүли.

ПО́ЛОЧНЫЙ прил. рафи: 1. ән раф; әри раф һәмәл оморәнијо; 3. рафә хуно һистијо.

ПОЛОШИ́ТЬ гл. тәрсундә, гәришуги вәнкәстә.

ПОЛОШИ́ТЬСЯ гл. тәрсирә, сәһмүстә.

ПОЛПУТИ́ сущ. нимәрәћ, нимәј рәћ.

ПОЛСЛО́ВА сущ. ни́мкоф, нимәкоф, нимәј коф.

ПОЛТИ́НА см. *полтинник.*

ПОЛТИ́ННИК сущ. нимрубли, пәнҹоһкәпикә, дәһшоһинә (пул).

ПОЛТОРА́, ПОЛТОРЫ́ сущ. јәкиним (јәки нә јәнимә). II *полу́торный* јәкиними.

ПОЛТОРА́СТА сущ. садипәнҹоһ.

ПОЛУВЕКОВО́Й см. *полвека.*

ПОЛУГО́ДИЕ сущ. ним сал, нимәј сал, нимсали, шәшмәһи (әз товунәј ән ингәдәр вәхт).

ПОЛУГОДИ́ЧНЫЙ прил. нимсали,: 1. ән ним сал; 2. ним сал бирәнијо; 3. әри нимсали вәхт һистијо.

ПОЛУГОДОВА́ЛЫЙ прил. шәшмәһи(-ә). *Шестимесячный ребёнок* шәшмәһә һәјил.

ПОЛУГОДОВО́Й см. *полугодичный.*

ПОЛУГОЛО́ДНЫЙ прил. нимәкиснә, нимәсироји, нимәкиснә-нимәсироји.

ПОЛУГРА́МОТНЫЙ прил. кәмсавод.

ПОЛУ́ДА сущ. 1. гобһој металирә гәләј зәрәји; 2. ә и гобһо зәрә оморәнијо гәләј.

ПОЛУ́ДЕННЫЙ прич. 1. пишнәвији: 1. ән пишнәви; 2. ә пишнәви кироштијо, биријо.

ПОЛУДЕ́ТСКИЙ прил. һәјилә хуно, һонкој һәјил.

ПОЛУДИ́КИЙ прил. нимә вәћши.

ПОЛУДИ́ТЬ гл. гәләј зәрә (дорә).

ПОЛУЗНА́ЙКА прил. нимәкү (данандәји ју бинәлү нистијо, кор хүштәрә хуб нәс данүстәнијо).

ПОЛУИ́МЯ сущ. кутәћә нум, нум һәјили. *Мардахай – Марик* Мәрдәхәј – Морик; *Николай – Коля* Николај – Колја.

ПОЛУЛЕЖА́ТЬ гл. јә кәм тик дәкәштә.

ПОЛУЛИТРО́ВЫЙ см. *пол-литра.*

ПОЛУМГЛА́ сущ. 1. нимәторики, торик-товуши; 2. думон.

ПОЛУМЁРТВЫЙ прил. нимәмир, нимәҹун.

ПОЛУМЕ́СЯЦ сущ. нимәмәнк (битәв нистијо мәнк)

ПОЛУМЕ́СЯЧНЫЙ прил. нимәмәhи: 1. ән нимәj мәh; әри нимәj мәh hистијо; 2. әри нимәj мәh hисоб биријо.

ПОЛУМРА́К сущ. нимәторики, торик-товуши.

ПОЛУНО́ЧНИК сущ. шәвhо тә дир мәhәл нәс хисирәнијо, чүникә сохтәнијо, јә новкә кәштәнијо одоми.

ПОЛУНО́ЧНИЧАТЬ гл. шәвhо тә дир мәhәл нә хисирә, чүникә сохтә, јә новкә кәштә.

ПОЛУ́НОЧНЫЙ, ПОЛУНО́ЧНЫЙ см. *полночь*.

ПОЛУОБОРО́Т сущ. нимәчарустәји.

ПОЛУОТКРЫ́ТЫЙ прил. нимәрәhо.

ПОЛУПАЛЬТО́ сущ. нимәпалтун.

ПОЛУСАПО́ЖКИ сущ. нимәчәкмә, (бугозү кутәhә чәкмә).

ПОЛУСВЕ́Т сущ. кәмә үшүг, торик-товуши.

ПОЛУСМЕ́РТЬ сущ. *до полусмерти* тә нимәмири, тәнимәмүр бирә. *До полусмерти избить* тә нимәмүр бирә күштә.

ПОЛУСО́ГНУТЫЙ прил. гузбирә нимәгәд биријо (гәд биријо, тә нимә гәд биријо, гузбијо).

ПОЛУСО́Н сущ. ховәлүји.

ПОЛУСО́ННЫЙ прил. ховолү (битәв нә хисиријо, јә новкә сәлт хәбәр нә биријо).

ПОЛУСУ́МРАК сущ. ториктовуши.

ПОЛУ́ТОРНЫЙ прил. јәкиними (әри јәки ним ән чүникә hистијо, јә новкә әри јәки ним ән чү пәjмунәjикә hәмәл оморәнијо). *Полуторная кровать* јәодоминими кроват.

ПОЛУТЬМА́ сущ. нимәторики (кәмә шүги, hонкој торики).

ПОЛУУЛЫ́БКА сущ. сүпүлә хәндә (ә кучәво вәди бирәнијо хәндә).

ПОЛУЧА́С сущ. разг. редко. то же, что *полчаса*.

ПОЛУЧАСОВО́Й прил. нимсәhәти.

ПОЛУЧА́ТЕЛЬ сущ. вәкүрдәкор: 1. чүникәрә вәкүрдәнијо одоми; 2. ә почтәво оморәнијо чиhорә вәкүрдәнијо одоми, јә новкә идорә. II *получа́тельница* әзини зән (духтәр).

ПОЛУЧИ́ТЬ, ПОЛУЧА́ТЬ гл. вәкурдә: 1. дорә оморәнијорә, кәштә оморәнијорә; 2. ә кәрдә вәкирдә (әри сохтә).; 3. әз дорунү чүникә вәдәшәндә; 4. ә чү hоликә офторә; нәсәг; 5. коф, чозә вәкүрдә. II *получе́ние* сущ. вәкурдәји (см. *получить*).

ПОЛУЧИ́ТЬСЯ, ПОЛУЧА́ТЬСЯ гл. hәмәл оморә: 1. ә чикә оморә; 2. ә сәр оморә, 3. hәмәл оморә. II *получе́ние* сущ. hәмәл оморәји (см. *получиться*).

ПОЛУ́ЧКА сущ. 1. вәкүрдәји, вәкүрдә оморәји; 2. моhош.

ПОЛУША́ЛОК сущ. чүкләшол, кәләјәлуг.

ПОЛУША́РИЕ сущ. 1. јә нимәј ән Хори; 2. нимәшар (нимәј ән шар; 3. ә тәhәр ән и hистијо чи.

ПОЛУШУТЯ́ нареч. ә нимәhәнәкәво (нимәзарфотәво).

ПОЛЦЕНЫ́ сущ. нимәгимәт (нимәј ән гимәтү) *За полцены* ә нимәј гимәтү, ә нимәгимәти, ә h овоји.

ПОЛЧАСА́ сущ. нимсәhәт (нимәј сәhәт, 30 минут. II *полча́сика, получа́сика* нимсәhәтлә. II *получа́совой* прил. нимсәhәти (ним сәhәт кәширәнијо).

ПО́ЛЧИЩЕ сущ. 1. кәлә ләшкәр ән дүшмә; 2. әз товунәј амбари ән киhојикә.

ПОЛШАГА́, ПОЛУШАГА́ сущ. нимлүнк, нимәлүнк (дуразијү ним лүнк hистијо hәрә).

ПО́ЛЫЙ прил. говгуш (гәдү буш hистијо).

ПО́ЛЫМЯ то же, что *пламя*.

ПОЛЫ́НЬ сущ. јовшон: 1. савзә; 2. перен. 2. дәрд, јә новкә дорд овурдәнијо киникә, чүникә. II *полы́нный* прил. јовшони: 1. ән јовшон; 2. јовшон вәроморијо чикә; 3. әз јовшон сохтә оморијо.

ПОЛЫНЬЯ́ сущ. јүрә бәјә нәбәрдијо, јә новкә бәјәјү ворихтијо чикә (ә бәјә зәријо никәрә, ноhур).

ПОЛЫСИ́ТЬ см. *лысить*.

ПОЛЫХА́ТЬ гл. 1. см. *пылать* 1. *и* 2.; 2. су кирдә сухтә.

ПОЛЫХНУ́ТЬ гл. см. *полыхать* 2.

ПО́ЛЬЗА сущ. 1. хәјр; 2. гәзонч, мәhмәлә.

ПО́ЛЬЗОВАТЬ то же, что *лечить*.

ПО́ЛЬЗОВАТЬСЯ гл. истифадә сохтә.

ПО́ЛЬСКИЙ прил. полјаки: ән полјакhо, ән зувун үшү, ә зиндәкунишү, ә културашү, ән Полша, ән ториху, ән хорију; ә Полша, ән полјhакhо бирәнијорә хуно. *Польский язык* зувун полјаки. *По-польски* нареч. ә полјаки.

ПОЛЬСТИ́ТЬ, *-СЯ* см. *льстить, -ся*.

ПОЛЬЩЁННЫЙ прил. әз тәhәриф hәз кәширәнијо.

ПОЛЮБИ́ТЬ гл. хостә, јүрә хош оморә, ошуг бирә.

ПОЛЮБИ́ТЬСЯ гл. әз јү киникәрә хош оморә, ә јү ошуг бирә.

ПОЛЮБОВА́ТЬСЯ см. *любоваться*.

ПОЛЮБО́ВНО нареч. ə хубирəво, ə хостəjирəво, ə дустирəво, ə разијəтирəво, кофсүз-кəлəчсүз.

ПОЛЮБО́ВНЫЙ прил. ə хубирəво, ə хостəjирəво, ə дустирəво, ə разијəтирəво, кофсүз-кəлəчсүз бирəнијо.

ПОЛЯ́КИ сущ. полјакhо (хəлг, амбари одомиhој ən Полша). II *поля́к* полјак (јəки əз и одомиhо. II *поля́чка, по́лка* зən (духтəр) ən и хəлг.

ПОЛЯ́НА сущ. 1. тала (ə вишə кəлə нистијо завзəкəји); 2. ə миклəј чүникə вəди h истијо сəррəhојə чикə. II *поля́нка* уменьш. талалə.

ПОМ кутəh əз коф помощник сущ. кумəкчи.

ПОМА́ДА сущ. помада.

ПОМАДИТЬ, НАПОМА́ДИТЬ гл. помада зəрə (совустə). II *пома́дный* прил. помадаји: 1. ən помада; 2. əри помада hистијо.

ПОМА́ДИТЬСЯ гл. ə хүштə помада зəрə (совустə).

ПОМА́ЗАТЬ гл. рүгəни, јə новкə рушумə чи совустə (ə чүникə).

ПОМА́ЗАТЬ, -СЯ см. *мазать, -ся*

ПОМАЗО́К сущ. əри ə чүникə рүгəн, јə новкə рушумə чи совустə кист.

ПОМАЛЕ́НЬКУ нареч. тəhəди нəсохтə, јовош-јовош.

ПОМА́ЛКИВАТЬ гл. сəс хүштəрə бурра, коф нə сохтə.

ПОМА́ЛУ нареч. 1. разг. кəм-кəм; 2. устар. и прост. јовош-јовош, тəhəди нəсохтə.

ПОМАНИТЬ см. *манить*.

ПОМА́СЛИТЬ см. *маслить*.

ПОМАХА́ТЬ гл. вəчовундə (јə чəнд бо) чүникəрə. *Помахать рукой* дəс вəчовундə.

ПОМА́ХИВАТЬ гл. həрə- həрə вəчовундə. *Помахивать хвостом* həрə- həрə дүмə вəчовундə.

ПОМЕ́ДЛИТЬ гл. дир сохтə, əри бəгдəји hиштə.

ПОМЕЛО́ сущ. чару (ə əхирү луку, лиф, шох вəпучундə оморијо чубуг).

ПОМЕНЯ́ТЬ, -СЯ см. *обменять, -ся.*

ПОМЕРА́НЕЦ сущ. норунч.

ПОМЕРА́НЦЕВЫЙ прил. норунчи: 1. ən норунч; əз норунч вəкүрдə оморəнијо, həзүр сохтə оморəнијо; 3. ə рəнг норунч hистијо.

ПОМЕРЕ́ТЬ, ПОМИРЯ́ТЬ гл. мүрдə. *Помереть со смеху* əз хəндə мүрдə.

ПОМЕРЕ́ЩИТЬСЯ см. *мерещиться*.

ПОМЕ́РИТЬ, -СЯ см. *мерить, -ся*.

ПОМЕ́РКНУТЬ см. *меркнуть.*

ПОМЕРТВЕ́ЛЫЙ прил. митосəјəг:1. рəнгү рəнг миторə хуно сүпəнч hистијо; 2. чүмү-чару нəс сохтəнијо, хүшк биријо, кəј биријо.

ПОМЕРТВЕ́ТЬ см. *мертветь*.

ПОМЕСТИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. кəлə, фирəh, амбарə чи күрдəнијо, ə јү амбарə чи доштəнијо.

ПОМЕСТИ́ТЬ, ПОМЕЩА́ТЬ гл. 1. чикə офтə, чикə сохтə əри чүникə; 2. дəнорə, дорə, норə ə чү чојикə əри чүникə; 3. дəфүс сохтə, дорə (ə козит, журнал). II *помещение* сущ. дəнорəји, дорундəји.

ПОМЕСТИ́ТЬСЯ, ПОМЕЩА́ТЬСЯ гл. 1. əри хүштə чикə офтə, сохтə; 2. ə чүчојикə дəнорə, дорə, норə оморə; 3. дорүштə, дəрафтə. II *помещение* сущ. дорүштəји, донəрə оморəји.

ПОМЕ́ТА сущ. нүјүстə оморə нүшунə, хəт. *Книга с пометами на полях* ə гирогhојү хəтhо нүјүстə оморијо китоб.

ПОМЕ́ТИТЬ, ПОМЕЧА́ТЬ нүшунə вəнорə, нүшунəји сохтə.

ПОМЕ́ТКА см. *помета.*

ПОМЕ́ХА сущ. чəтини, чүникə сохтə нəс киштəнијо, чəтини həмəл овурдəнијо.

ПОМЕ́ШАННЫЙ прич. 1. гəриш, хојкир, чинкир; 2. перен. јүрə əз чүникə сəхт хош оиорəнијо, хојкир ən чүникə hистијо. *Он помешан на музыке* у хојкир ən музикаји.

ПОМЕ́ШАННЫЙ прич. гəриш сохтə оморијо, вохорундə оморијо.

ПОМЕША́ТЕЛЬСТВО сущ. гəриши, хојкири, чинкири.

ПОМЕША́ТЬ[1] гл. чүникə сохтə нə hиштə.

ПОМЕША́ТЬ[2] гл. јə кəм гəриш сохтə, вəхорундə.

ПОМЕША́ТЬСЯ гл. 1. гəриш, хојкир, чинкир бирə; 2. јүрə əз чүникə сəхт хош оиорə, хојкир ən чүникə бирə.

ПОМЕЩА́ТЬ см. *поместить.*

ПОМЕЩА́ТЬСЯ гл. 1. см. *поместиться*; 2. норə, дəнорə оморə.

ПОМЕ́ЩИК сущ. мүлкəдор. II *поме́щица* 1. əзини зəн (духтəр). 2. зəн ən мүлкəдор. II *поме́щичий и поме́щицкий* прил. мүлкəдори; ən мүлкəдор.

ПОМЁРЗНУТЬ гл. 1. əз хиники тəлəф бирə (амбарhо); 2. јə кəм вəхт ə хиники мундə.

ПОМЁТ[1] сущ. сəрки, зүлг.

ПОМЁТ[2] сущ. ə јə бо зəндə дорəнүто балаhој ən бəhзи həјвонhо (ən сəк, ən давшон).

ПОМИДО́Р сущ. помодур.

ПОМИДО́РИНА сущ. jə помодур. II *помидо́рный* прил. помодури: 1. ən помодур; 2. əз помодур сохтə оморијо; 3. ə рəнг помодур hистијо; гирмизи.

ПОМИДО́РКА сущ. помодурлə.

ПОМИДО́РИНА сущ. jə помодур, jə кӯлəj ən помодур.

ПОМИ́ЛОВАНИЕ сущ. бəхширəји, hовунӯрə бəхширəји.

ПОМИ́ЛОВАТЬ гл. бəхширə, hовунӯрə бəхширə.

ПОМИЛОСЕ́РДСТВОВАТЬ см. *милосердствовать.*

ПОМИ́МО нареч. əз киникə, чӯникə совоји (бəхшəј). *Помимо тебя ни с кем не говорил* əз тӯ совоји ə јəкирəвош коф нə сохтəм; *помимо своих детей, растить плямяников* əз həјилhој хӯштə совоји хəhərзəрəhо-бирорзəрəhој хӯштəрəш доштəни.

ПОМИ́Н см. *поминовение.* <> *И помину нет* hич ə јор дəшəндəкориш нисти, hич ə јориш нисти; *легок на помине* (разг.) əз товунəј ə сəр коф хӯштə оморə вəдироморənијо.

ПОМИНА́ТЬ гл. см. *помянуть.* <> *Не поминать лихо* ə пəсəјӯ коф нə сохтə, нумӯрə ə хəрəби нə кəширə; *поминать добром (добрым словом)* нумӯрə ə хуби кəширə;

ПОМИ́НКИ сущ. борухо (миторə сəхт сохтə бəгдə, ə hӯзəт мӯрдə вокундə оморənијо сифро).

ПОМИНОВЕ́НИЕ сущ. 1. см. *помянуть;* 2. тəфило хундə: ə соги ən зиндə, jə новкə əри нəшумој мӯрдə.

ПОМИНУ́ТНО нареч. həр минут, ə həр минут.

ПОМИНУ́ТНЫЙ прил. həрминути: 1. сəриминут, нəпојистə бирənијо; 2. сəри минут, əри həр минут ћисоб бирənијо.

ПОМИРА́ТЬ 1. см. *помереть*; 2. то же, что *умирать.*

ПОМИРИ́ТЬ гл. боришмиш сохтə.

ПОМИРИ́ТЬ, -СЯ см. *мирить, -ся.*

ПО́МНИТЬ гл. ə јор хӯштə кӯрдə (доштə), əз јор нə вəдəшəндə.

ПО́МНИТЬСЯ гл. ə јор мундə, əз јор нə вəдарафтə.

ПОМНО́ГУ нареч. амбар-амбар, бул-бул.

ПОМНОЖА́ТЬ то же, что *множить* 1.

ПОМНО́ЖИТЬ см. *множить. Поумножить пять на три* пəнчə ə сəсə зəрə.

ПОМОГА́ТЬ см. *помочь.*

ПОМО́И сущ. гобшурə ов (h гобhој чихурə шуштə бəгдə бирənијо чӯлкијо ов).

ПОМО́ЙКА сущ. кујə, зибилхунə (əри зир-зибилə, чӯлкијо овə шəндə hистијо чикə).

ПОМО́Л сущ. 1. орд кəширəји (ə јəсијов), əри ордкəширə сохтə оморənијо кор; 2. əз и кор бəгдə вəкӯрдə оморənијо орд. *Мука мелкого помола* сов кəширə оморијо орд.

ПОМО́ЛВИТЬ гл. нум кӯрдə, гӯдӯши сохтə.

ПОМО́ЛВКА сущ. гӯдӯши, нум кӯрдəји.

ПОМОЛИ́ТЬСЯ гл. тəфило хундə, лово хостə.

ПОМОЛОДЕ́ТЬ см. *молодеть.*

ПОМОЛО́ТЬ гл. 1. кəширə (ə јəсијов); 2. кəширə вəрастə.

ПОМО́ЛЬНЫЙ прил. кəширани (ə јəсијов), əри (ə јəсијов) кəширə hистијо.

ПОМОРИ́ТЬ см. *морить.*

ПОМОРО́ЗИТЬ гл. 1. бəјə дорə чӯникəрə; 2. бəјə зəрə (бəрдə) чӯникəрə.

ПОМО́РСКИЙ прил. помори, поморјеји; ən поморho, ən поморје.

ПОМО́РЩИТЬСЯ гл. jə кəм руј хӯштəрə, пошони хӯштəрə, лов-лəhəј хӯштəрə гӯчундə (ə гӯч дировундə).

ПОМО́РЬЕ сущ. поморје (ə софон ən Россија хори).

ПОМО́РЫ сущ. поморho (ə Сафон ən Рассија зивистənијо хəлг уруси). II *помо́р* помор (јəки əз одомиho ən и хəлг). II *помо́рка* əзини зən (духтəр).

ПОМО́СТ сущ. курпи, мəјду (əз тəхтə гӯч сохтə оморијо hӯндурки). (мəјду, курпи).

ПОМОТА́ТЬ см. *мотать*[1].

ПОМОЧИ́ТЬСЯ см. *мочиться.*

ПОМО́ЧЬ, ПОМОГА́ТЬ гл. кумəки сохтə.

ПОМО́ЩНИК сущ. кумəкчи, зирдəси. II *помо́щница* əзини зən, духтəр.

ПО́МОЩЬ сущ. кумəки. *С помощью* jə новкə *при помощи* ə кумəки киникəрəво.

ПО́МПА[1] сущ. дəбдəбə, кəлə шори.

ПО́МПА[2] то же, что *насос.*

ПОМПЕ́ЗНОСТЬ сущ. дəбдəбə, дəбдəбəји.

ПОМПЕ́ЗНЫЙ прил. дəбдəбəји, дəбдəбəлӯ.

ПОМРАЧЕ́НИЕ сущ. сијəh бирəји (сохтə оморəји), торик бирəји (сохтə оморəји), думонлӯ бирəји (сохтə оморəји).

ПОМРАЧИ́ТЬ, ПОМРАЧА́ТЬ гл. сијəh сохтə, торик сохтə, думонлӯ сохтə. Лицо помрачило горе дəрд рујӯрə торик сохти.

ПОМРАЧИ́ТЬСЯ, ПОМРАЧА́ТЬСЯ гл. сијәһ бирә (сохтә оморә), торик бирә (сохтә оморә), думонлү бирә (сохтә оморә).

ПОМУТИ́ТЬ, -СЯ см. *мутить, -ся*.

ПОМУТИ́ТЬ см. *мутнеть*.

ПОМУ́ЧИТЬ гл. јә кәм сәһәр дорә.

ПОМУ́ЧИТЬСЯ гл. јә кәм сәһәр кәширә.

ПОМЧА́ТЬ гл. 1. тәрә-тәһәди, лап зури-зури бәрдә, вәдәбәрдә; 2. см. *помчаться*.

ПОМЧА́ТЬСЯ гл. сәхт һәј сохтә (һәсбә, һәрәбәрә), сәхт вирихтә, зури-зури рафтә.

ПО́МЫСЕЛ сущ. фикир, мәһшәво, војкә.

ПОМЫ́СЛИТЬ гл. 1. фикир сохтә, војә сохтә; 2. чүникә сохтә војистә.

ПОМЫ́ТЬ, -СЯ см. *мыть, -ся*.

ПОМЯ́НУТЬ гл. 1. ә јор овурдә, нумүрә күрдә; 2. борухо дорә, әшково хундә (әри мүрдә).

ПОМЯ́ТЫЙ прил. 1. јә кәм һәл бириjo (сохтә оморијо); 2. гәдәгәд сохтә оморијо; 3. перен. куфтә, јаралү сохтә оморијо.

ПОМЯ́ТЬ гл. 1. јә кәм һәл сохтә, нәрм сохтә; 2. гәдәгәд сохтә; 3. перен. куфтә, јаралү сохтә.

ПОМЯ́ТЬСЯ[1] гл. јә кәм һәл бирә, гәдәгәд бирә;

ПОМЯ́ТЬСЯ[2] гл. јә кәм ә фикир дәмундә, кәј бирә.

ПОНАДЕ́ЯТЬСЯ см. *надеяться*.

ПОНА́ДОБИТЬСЯ гл. кәрәк бирә.

ПОНАПРА́СНУ нареч. нәһәг, ә нәһәги, ә нәһәги чикә.

ПОНАСЛЫ́ШКЕ нареч. ә шинирәһо киро (күрдә).

ПОНАЧА́ЛУ нареч. әз сүффтә, әз сәр, әз сәрсүфтә.

ПОНЕВО́ЛЕ нареч. нәвојистә, нәхостә, војист нә војист; чорәсүз.

ПОНЕДЕ́ЛЬНИК сущ. дүшобот.

ПОНЕДЕ́ЛЬНИЧНЫЙ прил. дүшоботи: 1. ән дүшобот; 2. һәр дүшобот бирәнијо.

ПОНЕМНО́ГУ нареч. кәм-кәм, јовош-јовош. II *понемно́жку и понемно́жечку* уменьш. кәмлә-кәмлә, јовошлә-јовошлә.

ПОНЕ́РВНИЧАТЬ см. *нервничать*.

ПОНЕСТИ́ гл. 1. бәрдә (овурдә); 2. кәширә(сәһәр, нәгумо, чозә); 3. сәр вәкүрдә вирихтә; 4. кәширә бәрдә; 5. сәр күрдә ләгләги сохтә, куш бәрдә; 6. ә шигири сохтә сәр күрдә.

ПОНЕСТИ́СЬ см. *нестись*.

ПО́НИ сущ. по́ни (чинс ән бујү кудәкә һәсб).

ПОНИ́ЖЕННЫЙ прич.1. дәрә бириjo (сохтә оморијо), фураморијо (фушәндә оморијо); 2. кәм бириjo (сохтә оморијо).

ПОНИ́ЗИТЬ, ПОНИЖА́ТЬ гл. дәрә сохтә: 1. фушәндә; 2. сар сохтә; 3. кәм сохтә. || *понижéние* сущ. дәрә сохтәји 1. фушәндәји; 2. сар сохтәји; 3. кәм сохтәји.

ПОНИ́ЗИТЬСЯ гл. 1. дәрә бирә (сохтә оморә), фураморә (фушәндә оморә); 2. кәм бирә (сохтә оморә). II *понижéние* сущ. 1. дәрә бирәји (сохтә оморәји), фураморәји (фушәндә оморәји); 2. кәм бирәји (сохтә оморәји).

ПОНИЗО́ВЫЙ прил. 1. ә дәрә һистијо, әз дәрә кироштәнијо; 2. ә дәрәј никәрә һистијо. *Понизовые города* ә дәрәј никәрә һистијо шәһәрһо.

ПОНИЗО́ВЬЕ сущ. ә дәрәј (ә әхир) никәрә һистијо чикәһо.

ПО́НИЗУ нареч. 1. ә дәрә, әз дәрә; 2. сар, әз сари, әз руј хори.

ПОНИКА́ТЬ гл. см. *поникнуть*.

ПОНИ́КНУТЬ см. *никнуть*.

ПОНИМА́НИЕ сущ. вәрасирәји, ә сәр офторәји.

ПОНИМА́ТЬ гл. вәрасирә, ә сәр офторә.

ПОНИМА́ЮЩИЙ прил. вәрасирәкор, ә сәр офторәкор, вәрасирәнијо, ә сәр офторәнијо.

ПОНОЖО́ВЩИНА сущ. кордәкәши (чәнк ә кордәрәво).

ПОНО́С сущ. шүгәмрави (шүгәм хәрәб бирәји).

ПОНОСИ́ТЬ[1] гл. вәшмәрдә, биобур сохтә.

ПОНОСИ́ТЬ[2] гл. 1. ә (сәр) дәс кәрдундә; 2. јә вәхт әводуни ән киникәрә вокундә. *Поносить пальто брата* палтун ән биро хүштәрә вокундә.

ПОНО́ШЕННЫЙ прил. нимдошт, вокундәоморә. II *поно́шенность* сущ. нимдошти, вокундә оморәји.

ПОНРАВИ́ТЬСЯ см. *нравиться*.

ПОНТО́Н сущ. понтон. II *понто́нный* прил. понтони: 1. ән понтон; 2. әз понтонһо дуз сохтә оморијо.

ПОНУДИ́ТЬ, ПОНУЖДА́ТЬ гл. мәчбур сохтә. II *понужде́ние* сущ. 1. мәкбур сохтәји (сохтә оморәји); 2. мәчбури, чәбүр.

ПОНУКА́ТЬ, ПОНУКНУ́ТЬ гл. чүникәрә зу соху куфтирә мәчбур сохтә, ә сәрү тәһәди вәнорә. II *понуканье* сущ. чүникәрә зу соху куфтирә мәчбур сохтәји, ә сәрү тәһәди вәнорәји.

ПОНУ́РИВАТЬ см. *понурить*.

ПОНУ́РИВАТЬСЯ см. *понуриться.*

ПОНУ́РИТЬ гл. 1. п*онурить голову* дәрдлүдәрдлү сәрә дулулу сохтә; 2. п*онурить плечи* (*шею*) дүшһорә (кәрдәнә) дулулу сохтә.

ПОНУ́РИТЬСЯ гл. дәрдлү-дәрдлү сәрә (сәр хүштәрә) дулулу күрдә.

ПОНУ́РЫЙ прил. дилкир, дәрдлү, сәргуз. II сущ. *пону́рость* дилкири, дәрдлүји, сәргузи.

ПОНЫ́НЕ нареч. тә (тәјтә) имуһој, тә (тәјтә) и вәхт; тә (тәјтә) и сәһәт, имуһојиш.

ПОНЮ́ХАТЬ см. *нюхать.*

ПОНЯ́НЧИТЬ см. *нянчить.*

ПОНЯ́ТИЕ сущ. вәрасирәји: 1. әз товунәј јә чи чүникә данүстәји; 2. тәһәр вә гәдәр чүникәрә данүстәји;

ПОНЯ́ТЛИВЫЙ прил. зиһүмлү (чүникәрә зу вә һәсонт вәрасирәнијо, ә сәр офторәнијо). II *поня́тливость* сущ. зиһүмлүји (чүникәрә зу вә һәсонт вәрасирәји, ә сәр офторәји).

ПОНЯ́ТНЫЙ прил. вәрасирәни, ә сәр офторәни, мәһлүм һистијо.

ПОНЯТО́Й сущ. шоһод. II *понятая* әзини зән (духтәр).

ПОНЯ́ТЬ гл. вәрасирә, ә сәр офторә. <> *Дать понять* һүм сохтә, дәшнәвундә.

ПООБЕ́ДАТЬ см. *обедать.*

ПООБЕ́ЩАННЫЙ см. *обещанный.*

ПООБЕЩА́ТЬ, -СЯ см. *обещать, -ся.*

ПОО́ДАЛЬ гл. јә кәм ә дур.

ПООДИНО́ЧКЕ нареч. јәки-јәки, тәк-тәк, ә тәһнәји.

ПООСТОРО́ЖНИЧАТЬ см. *осторожничать.*

ПООЧЕРЁДНЫЙ прил. нуботи (ә нуботәво бирәнијо, сохтә оморәнијо).

ПООЧЕРЁДНО нареч. ә нуботәво, пәспәсә јәки.

ПООЩРЕ́НИЕ сущ. ә һәвәс овурдәји, бәхшә дорәји, перен. ләһәјүрә ширин сохтәји.

ПООЩРИ́ТЬ, ПООЩРЯ́ТЬ гл. ә һәвәс овурдә, бәхшә дорә, перен. ләһәјүрә ширин сохтә.

ПОП сущ. (кәшиш ән проваслав). II *по́пик* поплә. II *попо́вский* прил. попи; ән поп.

ПО́ПА сущ. кунлә (ән һәјил).

ПОПА́ДАТЬ гл. офторә (амбар, пәс-пәсә јәки).

ПОПАДА́ТЬ, -СЯ см. *попасть, -ся.*

ПОПАДЬЯ́ сущ. зән ән кәшиш.

ПОПА́РИТЬСЯ см. *париться.*

ПОПА́РНО нареч. чүфт-чүфт, дүдүји-дүдүји.

ПОПАСТИ́ гл. јә кәм хорундә (мол-гәрәрә).

ПОПА́СТЬ, ПОПАДА́ТЬ гл. 1. вохурдә, расирә; дуз зәрә (ә кулләрәво, ә ухәво вә әзини чиһорәво). *Пуля попала ему в ногу* куллә ә пој ән у вохурд; 2. кировундә. *Попасть ниткой в ушко иглы* русмурә ә сулај дәрзә кировундә; 3. перен. офтә, вәрасирә, ә чикәјү куфтирә; 4. ә чиробәчиро чикәһо офторә. *Попасть под суд* ә суд офторә; *попасть в беду* ә болә офторә; 5. оморә вәдироморә, расирә. *Мы попали домой к вечеру* иму ә хунә шәһәнкумтәһо расирим. <> *Как попало* чүтам бисто; *куда (где) попало* әчә бисто; *что попало* чү бисто.

ПОПА́СТЬСЯ, ПОПАДА́ТЬСЯ гл. 1. офторә. *Попасться в ловушку* ә чәлә офторә; 2. күрдә оморә, ә тур офторә; 3. растоморә, ә пишојү вәдироморә; 4. ә дәс офторә. <> *попасться на глаза (кому)* ә чумү вохурдә; *первый попавшийся* 1. јәкимүн раст оморијо; 2. ки бисто.

ПОПА́ХИВАТЬ гл. јә кәм бүј кирдә, хәрәбә бүј дорә.

ПОПЕНЯ́ТЬ см. *пенять.*

ПОПЕРЕМЕ́ННО нареч. ә нуботәво, пәспәсә јәки, дү јәкирә дәкиш сохтәрәво.

ПОПЕРЕ́ЧНЫЙ прил. ә фирәһи (фирәһәвунә) норә омоијо.

ПОПЕ́РЧЕННЫЙ прич. истиути, истиути сохтә оморијо, истиут зәрә оморијо.

ПОПЕРЁД нареч. пишотә (әз киникә пишо, тәјтә киникә);

ПОПЕРЁК нареч. ә фирәһәвунә, ә фирәһи.

ПОПЕРХНУ́ТЬСЯ гл. сарб овурдә (әз чүникә бәгдә).

ПОПЕ́РЧИТЬ, ПОПЕРЧИ́ТЬ см. *перчить.*

ПОПЕЧЕ́НИЕ сущ. ә хәјол киникә бирәји, ә у кумәки сохтәји.

ПОПЕЧИ́ТЕЛЬ сущ. ә хәјол киникә бирәнијо, ә у кумәки сохтәнијо одоми, коллектив. II *попечи́тельница* әзини зән (духтәр).

ПОПИВА́ТЬ гл. һәрә- һәрә, кәм-кәм хурдә, һәнчирә.

ПОПИЛИ́ТЬ гл. 1. мушар кәширә (зәрә); 2. перен. дәһно зәрә.

ПОПИРА́ТЬ гл. 1. ә сәр киникә, чүникә вәрафтә појистә, вошиширә; 2. перен. вәшмәрдә, вәдорә киникәрә; 3. ә чүникә фикир нәдорә хәлолуши овурдә әри киникә.

ПОПИ́САТЬ см. *писать.*

ПОПИСА́ТЬ гл. јә кәм вәхтә ә хәт нүјүстәрәво кировундә.

ПОПИ́СКИВАТЬ гл. һәрә- һәрә чув зәрә.

ПОПИ́СЫВАТЬ гл. ḥәрә- ḥәрә хәт нүјүстә.

ПОПИ́ТЬ гл. 1. јә кәм хурдә, һәнчирә; 2. тәшнәји хүштәрә хүрд сохтә.

ПО́ПКА[1] разг. то же, что *попугай.*

ПО́ПКА[2] см. *попа.*

ПОПЛАТИ́ТЬСЯ см. *платиться.*

ПОПЛЕСТИ́ гл. јә кәм чүникә бофтә.

ПОПЛЕСТИ́СЬ гл. сәр күрдә ә куҹәво, ә чәтинирәво рәḥ рафтә, кәшумолә рафтә.

ПОПЛУТА́ТЬ гл. рәḥә вир сохтә.

ПОПЛЯСА́ТЬ гл. јә кәм вәҹәстә.

ПОПЛЯ́СЫВАТЬ гл. 1. ḥәрә- ḥәрә вәҹәстә; 2. Вәҹәстә вәрастә.

ПОПО́ВИЧ сущ. кук ән кәшиш.

ПОПО́ВНА сущ. духтәр ән кәшуш.

ПОПОИ́ТЬ гл. киникәрә ов дорә әри хурдә, ов хорундә.

ПОПО́ЙКА сущ. хурдә-бәрдә (ә әрәги-шоробәво).

ПОПОЛА́М нареч. 1. дуз нимә, дуз ә нимәји; 2. ә ḥәрмәḥи јә чиро бәхшһо.

ПОПО́ЛДНИЧАТЬ гл. чи пишнәвијирә хурдә.

ПОПОЛЗТИ́ см. *ползти.*

ПОПОЛНЕ́НИЕ сущ. ә сәрү таза чи зијод бирәји (сохтә оморәји).

ПОПОЛНЕ́ТЬ см. *полнеть.*

ПОПО́ЛНИТЬ, ПОПОЛНЯ́ТЬ гл. зијод сохтә (ә сәрү чүникә оморәрәво).

ПОПО́ЛНИТЬСЯ, ПОПОЛНЯ́ТЬСЯ гл. пуртә бирә, ә сәрү чүникә зијод сохтә бәгдә амбар (кәлә) бирә.

ПОПОЛУ́ДНИ нареч. әз пишнәви бәгдә. *В три часа пополудни* әз пишнәви сә сәḥәт бәгдә, сәḥәт сәсә руз.

ПОПОЛУ́НОЧИ нареч. әз нимәшәв бәгдә. *В два часа пополуночи* әз нимәшәв дү сәḥәт бәгдә, сәḥәт дүдү шәв.

ПОПО́МНИТЬ гл. әз јор нә вәдәшәндә, ә дүл доштә, ә јор дәшәндә (амбари вәхт әз товунәј хәрәби).

ПОПРАВИ́МЫЙ прил. дузбирәни (у, коми ки, имбу дуз сохтә: ә тараф хуби).

ПОПРА́ВИТЬ, ПОПРАВЛЯ́ТЬ гл. дуз сохтә: 1. һәвәлирә хуно, кәрәкирә хуно сохтә, ә сәлигә вәнкәстә. *Поправить свою причёску* мујһој хүштәрә дуз сохтә. ; 2. гәләтиһорә. *Поправить ошибку* гәләтирә дуз сохтә; 3. гәләтијүрә бурбундә.

ПОПРА́ВИТЬСЯ, ПОПРАВЛЯ́ТЬ гл. 1. гәләтиһој хүштәрә дуз сохтә; 2. хуб бирә (әз нәчоги); 3. хубтә бирә (әз һәвәлинә).

ПОПРАВЛЕ́НИЕ сущ. 1. дуз бирәји, сохтәји (гәләтиһорә); 2. хуб бирәји (әз нәчоги).

ПОПРА́ТЬ гл. разг. вошиширә, ә зир пој дәшәндә.

ПОПРЕКА́ТЬ, ПОПРЕКНУ́ТЬ гл. 1. дәḥно зәрә; 2. ә рујү зәрә.

ПОПРЁК сущ. дәḥно (ә хәрәбирәво), сәркуш.

ПОПРИВЕ́ТСТВОВАТЬ см. *приветствовать.*

ПО́ПРИЩЕ сущ. мәјду (чүникә сохтә оморәнијо чикә).

ПОПРО́БОВАТЬ см. *пробовать.*

ПОПРОСИ́ТЬ, -СЯ см. *просить, -ся.*

ПО́ПРОСТУ нареч. биḥәјб, һә һәчи, хүштәрә нәкиширә.

ПОПРОША́ЙКА то же, что *нищий.*

ПОПРОША́ЙНИЧАТЬ гл. вәчивәчији сохтә: 1. см. *нищенствовать*; 2. мигорор чүникә хостә. II *попроша́йничество* сущ. вәчивәчији (вәчирәји сохтәји). II *попроша́йнический* прил. вәчивәчиј; ән вәчивәчи.

ПОПРОЩА́ТЬСЯ то же, что *проститься* 1.

ПОПРЫГУ́Н сущ. хүштәрә вошә-фүшә сохтәнијо, динҹ нәспојистәнијо, ә појистә чикә вәҹәстәнијо одоми. II *попрыгу́нья* әзини зән (духтәр).

ПОПРЯ́ТАТЬ гл. пәḥәнү сохтә.

ПОПРЯ́ТАТЬСЯ гл. пәḥәнү бирә.

ПОПУГА́Й сущ. тутигуши. II *попугаичий, попугайный и попугайский* прил. тутигушији; ән тутигуши.

ПОПУГА́ЙНИЧАТЬ гл. тутигушији сохтә (коф јәкикәһорә вәкоруш сохтә).

ПОПУГА́ТЬ гл. јә кәмлә тәрсундә.

ПОПУ́ДРИТЬ, -СЯ см. *пудрить,-ся.*

ПОПУЛЯ́РНЫЙ прил. 1. ә формајү, зувуну күрдә һәммә вәрасирәнијо (ә сәр офторәнијо); 2. јүрә амбари шинохтәнијо.

ПОПУСТИ́ТЬ гл. устар. һиштә, рәḥ дорә, пишојүрә нәкүрдә.

ПО-ПУСТО́МУ см. *попусту.*

ПО́ПУСТУ нареч. ә нәһәги, ә нәһәги чикә.

ПОПУ́ТАТЬ гл. ә сәр вәдәшәндә, фирихурдә сохтә. *Чёрт тебя попутал спорить* шәḥәту түрә ә сәр вәдәшәндәбу әри ḥүҹәт сохтә.

ПОПУ́ТНЫЙ прил. 1. ә киникәрәво, чүникәрәво јә рәḥ (ә јә рәḥәво), ә јә тараф рафтәнијо; 2. ә чү корикәрәво ә јә вәхт сохтә оморәнијо зијодијә кор.

ПОПУ́ТЧИК сущ. ћәрмәћ рәћи (ә киникәрәво әјәки јә рәћә рафтәнијо одоми. || *попутчица* әзини зән (духтәр).

ПОПЫТА́ТЬ гл. разг. чәћд (чәћди) сохтә.

ПОПЫТА́ТЬСЯ см. *пытаться*.

ПОПЫ́ТКА сущ. чәћд, чәћди.

ПОПЫ́ХИВАТЬ гл. ћәрә-ћәрә дурә, буг рәћо дорә.

ПОПЯ́ТИТЬ, -СЯ см. *пятить, -ся*.

ПОПЯ́ТНЫЙ прил. пәсәво рафтәнијо.

ПО́РА сущ. буши, ћәрә, сула.

ПОРА́ сущ. 1. вәхт, вәћдә. *В ту пору (тогда)* у вәћдә (умуhој); 2. в знач. сказ. вәхти, вәхтүни, вәћдәјүни. *Пора домой* вәхт ән ә хунәрафтәји; *с тех пор как,* союз әз у вәхтәво ки,.. <> *До сих пор* тә имуhој; *до поры до времени* тә кәјикә, тә бирә, дирә; *с давних пор* әз зурәво; *с данных пор* әз и вәхт; *с каких пор?* әз кәјәво?, әз чү вәхтәво?; *с этих пор* әз и вәхтәво.

ПОРАБО́ТАТЬ гл. јә кәм кор сохтә.

ПОРАВНЯ́ТЬСЯ гл. рафтә ә јон киникә, чүникә расирә.

ПОРАДЕ́ТЬ см. *радеть*.

ПОРА́ДОВАТЬ, -СЯ см. *радовать, -ся*.

ПОРАЖЕ́НИЕ. сущ. вәнорәји (ә бәћс, ә чәнк, ә дәћво), лов-тум сохтә оморәји. *Потерпеть поражение* вәнорә; 2. јаралү бирәји (сохтә оморәји).

ПОРАЗИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. мәћтијори, мәћтијор сохтәнијо. *Поразительная красота* мәћтијоријә рачи.

ПОРАЗИ́ТЬ, ПОРАЖА́ТЬ гл. 1. зәрә, јаралү сохтә. *Поразить пулей* ә кулләрәво зәрә; 2. ловтум сохтә, бәрдә (ә бәћс, ә чәнк, ә дәћво). *Поразить вражские войска* ләшкәр дүшмәрә ловтум сохтә; 3. мәћтијор сохтә, мәћтәл ћиштә, сохтә.

ПОРАЗИ́ТЬСЯ, ПОРАЖА́ТЬСЯ гл. мәћтијор бирә, мәћтәл иундә, ћәјру бирә.

ПОРАЗМЫ́СЛИТЬ гл. әз дорун фикир сохтә, хуб-хуб фикир сохтә.

ПОРА́НИТЬ гл. 1. јаралү сохтә киникәрә кәмлә, јә новкә хүштәрә)

ПОРА́НИТЬСЯ гл. јаралү бирә (сохтә оморә)

ПОРАСКИДА́ТЬ гл. ћәммәрә, јә новкә амбарирә ә инчо-унчо шәндә, лов сохтә.

ПОРАССКАЗА́ТЬ гл. амбар, јә новкә әри амбарho коф сохтә (әз товунәј чүhојикә).

ПОРАСТИ́, ПОРАСТА́ТЬ гл. 1. кәлә бирә, бүј вошәндә; 2. рүјүрә дор-дирәх, савзә дәкирдә.

ПОРВА́ТЬ гл. 1. пара сохтә; 2. ћәрәрә бурра (ә киникәрәво); 3. ћәрәрәчирә, вәчирә; 4. хунәрычә сохтә (јарарә).

ПОРВА́ТЬСЯ гл. 1. пара бирә (сохтә оморә); 2. ћәрә бурра оморә (ән јәки ә киникәрәво).

ПОРЕДЕ́НИЕ сущ. 1. кәм бирәји; 2. дурәдур бирәји.

ПОРЕДЕ́ТЬ см. *редеть*.

ПОРЕ́З сущ. 1. ә чүникәрәво бурра јаралү сохтәји; 2. чикәј әзини бурраји, әзини јара.

ПОРЕ́ЗАТЬ гл. 1. ә тичә чирәво бурра јаралү сохтә; 2. јә чәнд гәдәрикә вәнчирә; 3. јә чәнд гәдәрикәрә бурра, күштә (мол-гәрәрә).

ПОРЕ́ЗАТЬСЯ гл. 1. чүчојикәј хүштәрә бурра јаралү сохтә; 2. перен. бурра оморә (әз имтоhон).

ПОРЕКОМЕНДОВА́ТЬ см. *рекомендовать*.

ПОРЕШИ́ТЬ гл. 1. см. *решить* 1.; 2. вәрасундә, ә әхир расундә. *Решить дело миром* корә ә шолумирәво вәрасундә; 3. күштә, ә әхирү вәдарафтә.

ПО́РИСТЫЙ прил. ћәрә- ћәрә, сула-сула (ћистијо). II *пористость* ћәрәћәрәји, суласулаји.

ПОРИЦА́НИЕ сущ. дәћно, кулуп, дәћно зәрәји, хәрәб сохтәји, кулуп зәрәји.

ПОРИЦА́ТЬ гл., дәћно зәрә, хәрәб сохтә, кулуп зәрә.

ПОРИЦА́ТЬСЯ гл. дәћно зәрә оморә, хәрәб сохтә оморә, ә јү кулуп зәрә оморә.

ПО́РКА[1-2] см. *пороть*[1-2]

ПОРНОГРА́ФИЯ сущ. порнографија.

ПО́РОВНУ нареч. (әри) ћәммә јә гәдәр, јә чиро.

ПОРО́Г сущ. конә. *За порогом* ә буру, *на порог не пускать кого* ә хунә нәћдә иштә киникәрә; *на пороге* 1. ә нәзникини; 2. ә ләћәј дәри.

ПОРО́ДА сущ. 1. чинс; 2. устар. шивдо, ћәсүл; 3. рүји гәд ән хорирә ћәмәл овурдәнијо минералho әјәки.

ПОРОДИ́ТЬ, ПОРОЖДА́ТЬ гл. 1. зәндә, офуррә. *Я тебя породил, я тебя и убью (Гоголь)* мә түрә офуррәм, ћә мәш түрә микүшүм (Гоголь); 2. перен. сәбәб ән чүникә бирә, офуррә.

ПОРОДНИ́ТЬ, -СЯ см. *роднить, -ся*.

ПОРОЖДЕ́НИЕ сущ. зәндә оморәји; 2. офуррә оморәји, ћәмәл оморијо.

ПОРО́ЖНЫЙ прил. буш (ә гәдү чи нәдәријо). *Порожный ящик* бушә јәшик.

ПОРОЖНЯ́К сущ. буш, шәләсүз рафтәнијо транспорт.

ПОРОЖНЯКО́М нареч. бущ, шәләсүз, одомисүз.

ПО́РОЗНЬ нареч. чиро-чиро, әз јәки́ һәрәлү, чиро. *Жить порознь* әз јәки чиро зивистә; 2. јәки-јәки, тәк-тәк. *Входить порознь* јәки-јәки дироморә.

ПОРО́Й нареч. һәрә- һәрә, бәһзи бо.

ПОРО́К сущ. 1. һәјб, кәмчуки; 2. јовоји.

ПОРОНЯ́ТЬ гл. һәммәрә, јә новкә амбарирә вәнкәстә (пәспәсә јәки).

ПОРОСЕ́НИЕ. Сущ. зәндәји, бала дорәји (ән хук).

ПОРОСЁНОК. сущ. балај хук, хуклә, чошкә.

ПОРОСИ́ТЬСЯ гл. зәндә, бала дорә (әз товунәј хук).

ПО́РОСЛЬ сущ. шив (әз чыч, тум, кутук вә дироморәнијо).

ПОРОСЯ́ТИНА сущ. кушт ән балај хук.

ПОРОСЯ́ то же, что *поросёнок (в пословицах)* хуг (ә мәсәлһој уруси).

ПОРОСЯ́ТИНА сущ. кушт ән балај хук (хурдәнијә чирә хуно).

ПО́РОТЫЙ прил. 1. тох сохтә оморијо, тохһојү вәкәндә, бурра оморијо; әз тохһо чиро сохтә оморијо; 2. ә тичә чирәво бурра оморијо, јаралү сохтә оморијо.

ПОРО́ТЬ[1] гл. 1. тох сохтә, тохһојүрә вәкәндә, бурра; әз тохһо чиро сохтә; 2. ә тичә чирәво бурра, јара вәнорә; 3. хәр-хәрә кофһо сохтә.

ПОРО́ТЬ[2], **ВЫ́ПОРОТЬ** гл. ә гәјишәво, шушәво зәрә, дәдорә.

ПОРО́ТЬСЯ гл. 1. тох бирә (сохтә оморә); 2. пара бирә, әз тохһо вәкәндә оморә.

ПО́РОХ сущ. барут. <> *держать порох сухим* ә дәһво һәзүр бирә; *как порох* барутә хуно (әз товунәј түндәхојә, зу әз хүштә вәдарафтәнијо одоми); *пороху не нюхал* ә винијү бүј барут нә вәхурди.

ПОРОХОВНИ́ЦА сущ. гоб барути.

ПОРОХОВО́Й прил. барути: 1. ән барут. *Пороховой дым* дурәј барути; 2. әри барутә дошта һистијо. *Пороховой погреб* зирзими барути; 3. барут вәдәшәндәнијо (һәзүр сохтәнијо). *Пороховой завод* завод барути.

ПОРО́ЧИТЬ гл. 1. хәрәб сохтә; 2. локолү сохтә, бәднум сохтә. II *поро́чение и опоро́чение* сущ. 1. хәрәб сохтәји; 2. локолү сохтәји, бәднум сохтәји.

ПОРО́ЧНЫЙ прил. 1. хәрәб, һәјблү; 2. јово. II *поро́чность* сущ. 1. хәрәби, һәјблүји; 2. јовоји.

ПОРО́ША сущ. таза вәрф (руји гәд ән шәһәнкум, јә новкә шәв оморијо вәрф).

ПОРО́ШИТЬ гл. 1. рихтә (әз товунәј совә вәрф); 2. рихундә (совә чиһорә).

ПОРОШКО́ВЫЙ прил. тузә хуно һистијо; разг. парашуки. *Порошковое лекарство* дәрмуј парашуки.

ПОРОШО́К сущ. туз, тузә хуно сов һистијо чи, разг. парашук.

ПОРО́Ю см. *порой.*

ПОРТ сущ. порт (әри појистәј кәмиһо дуз сохтә оморијо бәхш ән чикәј ови). <> *воздушный порт* аеропорт. II *портО́вый* прил. порти: 1. ән порт; 2. ә порт һистијо; 3. јүрә порт һистијо.

ПОРТА́Ч сущ. фәрсүзә, хәрәбә корсох.

ПО́РТИТЬ гл. 1. хәрәб сохтә; 2. һәкәл-питик сохтә (әри киникә).

ПО́РТИТЬСЯ гл. хәрәб бирә, кәрәксүз бирә.

ПОРТКИ́, ПОРТЫ́ см. см. *штаны.*

ПОРТМОНЕ́ сущ. гоб пули, кисәј пули.

ПОРТНО́Й сущ. дәрзи. II *портни́ха* әзини зән (духтәр). II *портновский* прил. дәрзији, ән дәрзи.

ПОРТНЯ́ЖНИЧАТЬ, ПОРТНЯ́ЖИТЬ гл. 1. дәрзији, дәрзикори сохтә; 2. духтә, пәлү сохтә.

ПОРТНЯ́ЖНЫЙ прил. дәрзији, ән дәрзикори, ән кор дәрзи.

ПОРТРЕ́Т сущ. портрет. II *портре́тный* прил. портрети: 1. ән портрет; 2. ә портрет һистијорә хуно.

ПОРТРЕТИ́СТ сущ. портретчи (портрет кәширәнијо, гүч сохтәнијо уста). || *портретистка* әзини зән (духтәр).

ПОРТСИГА́Р сущ. портсигар, гоб папироси.

ПОРТУГА́ЛЬСКИЙ прил. португали: ән португалһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән зиндәкунишү, ән културашү; ән Португалија, ән хоријү, ән торихү; ә Португалија, ән португалијајиһо һистијорә хуно). *Португальский язык* зувун португали.

ПОРТУГА́ЛЬЦЫ сущ. португалһо (хәлг, амбари одомиһој ән португалија). II *португа́лец* португал (јә одоми ән и хәлг). II *португа́лка* әзини зән (духтәр).

ПОРТФЕ́ЛЬ сущ. портфел. II *портфе́льный* прил. портфели: 1. ән портфел. *Портфельный ключик* очорлај портфели. 3. портфел вәдәшәндәнијо.

ПОРТЬЕ́ сущ. ләһәјдәри.

ПОРТЬЁРА сущ. пэрдэ (пишоjдэри, jэновкэ пишоjпэнчэрэjи)

ПОРТЬЁРНЫЙ прил. пэрдэjи: 1. эн пэрдэ; 2. эри пэрдэ hистиjо.

ПОРТЯ́НКА сущ. питови (эри поjэ дэпучундэ hистиjо тэнкдурэзэ тикэj мол).

ПОРТЯ́НОЧНЫЙ прил. питовиjи: 1. эн питови; 2. эри питови hэмэл оморэниjо.

ПОРУБИ́ТЬ гл. бурра, вэнчирэ, вэнкэстэ амбар, jэ новкэ hэммэрэ.

ПОРУ́БКА сущ. 1. э вишэ дорhорэ бурраjи, вэнчирэjи; 2. дорhо бурра омориjо чикэj эн вишэ; 3. ихтиjорсүз вишэрэ бурра.

ПОРУ́БЛЕННЫЙ прич. бурра, вэнчирэ, вэнкэстэ омориjо.

ПОРУ́БЩИК сущ. э вишэ дорhорэ буррaниjо, вэнчирэниjо, вэнкэстэниjо одоми.

ПОРУГА́НИЕ сущ. нифри, нифри сохтэjи, вэшмэрдэjи, нэтэври, нэтэвриjэ кофhо сохтэjи, дэhно, дэhно зэрэjи.

ПОРУГА́ТЬ[1] то же, что *побранить*.

ПОРУГА́ТЬ[2]. гл. бизу сохтэ, бибур, тэбэрэ сохтэ, hонкор сохтэ.

ПОРУГА́ТЬСЯ см. *ругаться*.

ПОРУ́КА сущ. зомуни. <> *на поруку (взять, отдать)* э зомуни (дорэ, вэкүрдэ).

ПОРУКОВОДИ́ТЬ. гл. 1. jэ кэм (вэхт) рэhбэри, кэлэjэти сохтэ, э сэр вэнкэстэ, рэh бурбундэ.

ПОРУМЯ́НИТЬ. гл. jэ кэм гирмизи сохтэ.

ПОРУМЯ́НИТЬСЯ. гл. jэ кэм гирмизи сохтэ (руj хүштэрэ), гирмизинэ рэнг зэрэ.

ПОРУЧА́ТЬ см. *поручить*.

ПОРУЧА́ТЬСЯ гл. 1. чүникэ сохтэj эн киникэрэ, э виhтэj хүштэ вэкирдэ; эри чүникэ боворими дорэ; 2. гэдэгэ зэрэ оморэ.

ПОРУЧЕ́НЕЦ сущ. гуллугвэрову (э кор гуллуг эн кэлэj хүштэрэ вэровундэниjо одоми).

ПОРУЧЕ́НИЕ сущ. 1. э киникэ гэдэгэ зэрэ омориjо кор (эри сохтэ); 2. гэдэгэ зэрэjи.

ПОРУ́ЧЕННЫЙ прич. гэдэгэ зэрэ омориjо.

ПОРУЧИ́ТЕЛЬ сущ. эри киникэ зомуни поjистиjо одоми. II *поручи́тельница* эзини зэн (духтэр).

ПОРУЧИ́ТЬ, ПОРУЧА́ТЬ гл. гэдэгэ зэрэ (э киникэ чүникэ соху, jэ новкэ э хэjол киникэ бу). II *поруче́ние* сущ. гэдэгэ зэрэjи.

ПОРУЧИ́ТЬСЯ см. *ручаться*.

ПОРУ́ШИТЬ, -СЯ см. *рушить, -ся*.

ПОРХА́ТЬ, ПОРХНУ́ТЬ гл. пар зэрэ (эз jэ чикэ э jэ чикэjкэ рафтэ).

ПО́РЦИЯ сущ. порс: 1. эри jэ одоми хурдэ hисоб бириjо чи (э ресторан, кафе); 2. э фикир күрдэ омориjо гэдэр, бэхш эн чүникэ. II *порцио́нный* прил. порси: 1. эн порс; 2. порс-порс рэhо дорэ оморэниjо.

ПО́РЧА сущ. 1. хэрэб бирэjи (сохтэ оморэjи), хэрэб сохтэjи; 2. перен. нэчог бирэjи (эз эри jү сохтэ оморэjи hэкэл-питик).

ПО́РЧЕНЫЙ прич. хэрэб бириjо (сохтэ омориjо).

ПО́РШЕНЬ сущ. поршен. II *поршнево́й* прил. поршени: 1. эн поршен; 2. э кумэки поршенэво кор сохтэниjо.

ПОРЫ́В[1] сущ. 1 hэjэбо сэхт, кучлү бирэjи. *Порыв ветра* hэjэбо сэхт бирэjи эн ворвори; 2. hэjэбо сэхт э hэвэс оморэjи, вэдэрэширэjи; 3. сэхтэ, кучлүjэ воjкэ.

ПОРЫ́В[2] сущ. бурраjи, бурра оморэjи. *Порыв провода* буррaj эн тэл;

ПОРЫВА́ТЬ см. *порвать*.

ПОРЫВА́ТЬСЯ гл. 1. см. *порваться* 2; 2. бурра оморэ; 3. эри чүникэ сохтэ чэhти сохтэ, чун сухундэ.

ПОРЫЖЕ́ЛЫЙ прил.

ПОРЫ́СКАТЬ гл. jэ кэм (вэхт) тэрэтэhэди, вирих-вирих кэштэ чүникэрэ.

ПОРЫ́ТЬ гл. jэ кэм (вэхт) вэкэндэ, пэс-пэс сохтэ (хорирэ).

ПОРЫХЛЕ́ТЬ см. *рыхлеть*.

ПОРЯБЕ́ТЬ см. *рябеть*.

ПОРЯ́ДКОВЫЙ прил. чэркэjи (э чэркэ чикэ бурбундэниjо).

ПОРЯ́ДКОМ нареч. 1. амбар, лап, лап амбар, хэjли; 2. чүтам кэрэкикэ, кэрэк hистиjо гэдэр.

ПОРЯ́ДОК сущ. чэркэ: 1. дуз норэ оморэjи эн чүhоjикэ. *Привести в порядок что-н.* чүникэрэ э чэркэрэво норэ; 2. пэспэсэjэки рафтэjи эн чүникэ. Рассказать всё по порядку. <> *Всё в порядке* hэммэ хуби (дузи); *для порядка (поря́дку)* hэммэ хуб (дуз) бу куфтирэ.

ПОРЯ́ДОЧНЫЙ[1] прил. дуз (норэ оморэ hэдэтhоj зиндэкунирэ э вичдонэво э чикэ овурдэниjо).

ПОРЯ́ДОЧНЫЙ[1] прил. дүрүчд (амбар кэлэ hистиjо.

ПОСАДИ́ТЬ см. *сажать*.

ПОСА́ДКА сущ. 1. см. *сажать*; 2. чикэ, э чүчоj дор-дирэх коштэ оморикэ, hэмикэ и коштэ омориjо чиhо; 3. фураморэ вэ нүштэj эн парустэниjо апапатhо; 4. тэhэр нүштэjи, нүштэнкэ хүштэрэ доштэjи (э сэр hэсб).

ПОСА́ДОЧНЫЙ прил. 1. коштəни (əри коштə hистијо чикə, јə новкə дор-дирəх); 2. əри нүштə (нүшундəј) парустəнијо апаратhо hистијо, дуз сохтə оморијо; 3. коштəнијо. *Посадочные машины* коштəнијо мошинhо.

ПОСАЖЁНЫЙ прич. 1. коштə оморијо; 2. нүшундə оморијо; 3. дəшəндə оморијо; 4. вəнүшундə оморијо; 5. норə оморијо.

ПОСА́ПЫВАТЬ гл. həрə- həрə фыс-фыс сохтə (јовошлə).

ПОСА́ХАРИТЬ см. *сахарить*.

ПОСВА́ТАТЬ, -СЯ см. *сватать, -ся*.

ПОСВЕТЛЕ́ТЬ см. *светлеть*.

ПОСВЕТЛИ́ТЬ гл. үшүглү, үшүг- үшүг сохтə.

ПО́СВИСТ сущ. фыд (тəhəрз фыд зəрəји).

ПОСВИСТА́ТЬ, ПОСВИСТЕ́ТЬ гл. фыд зəрə.

ПОСВИ́СТЫВАТЬ гл. јə кəм, јовошлə, həрə-həрə фыд зəрə.

ПО-СВО́ЙСКИ нареч. 1. јүрə војистəрə хуно; 2. ə həрəј дустə (нəзникə) одомијо бирəнијорə хуно.

ПОСВЯТИ́ТЬ[1] гл. 1. хəбəрдор сохтə, тониш сохтə ə; 2. ə hүзəт ən киникə чүникə сохтə, офуррə.

ПОСВЯТИ́ТЬ[2] гл. вəзифəјүрə кəлə сохтə (ə həдəthорə ə чикə овурдəрəво).

ПОСЕ́В сущ. 1. коштəји, тум шəндəји. *Время посева* вəхт ən коштəји, тум шəндəји; 2. коштə, шəндə оморијо тум. *Посевы взошли* коштə омориhо вəромори. II *посевно́й* прил. 1. коштəни, тум шəндəни; 2. əри коштə, тум шəндə hистијо, həзүр сохтə оморијо.

ПОСЕДЕ́ЛЫЙ прил. мујү (сəрү) сипи бирijо.

ПОСЕДЕ́НИЕ сущ. муј (сəр) сипибирə, (сипи бирəји).

ПОСЕДЕ́ТЬ гл. муј сəрү сипи бирə, дијəш сипи бирə.

ПОСЕЙЧА́С нареч. тə имуhој, тə и сəhəт; тə имуhојинə вəхт.

ПОСЕКРЕ́ТНИЧАТЬ гл. ə пəhəнүки коф сохтə, пəhəнүкијə кофhо сохтə. *Старушка любила посекретничать* кəлəзəнлəрə пəhəнүкијə кофhо сохтə хош оморəнбу.

ПОСЕЛЕ́НЕЦ сущ. 1. ə јəкиш нəзивисстијо чикə əри зивистə јəкимүн бо оморијо одоми; 2. ə əзини чикə фирсорə оморијо одоми. II *поселенка* əзини зəн (духтəр).

ПОСЕЛЕ́НИЕ сущ. 1. одомиhо зивистəнүthо чикə. 2. ə чү кор киројикə, чозəрə хуно, əри зивистə ə јə чикəјкə фирсорə оморəји.

ПОСЕЛИ́ТЬ гл. 1. киникəрə əри зивистə чикə (хунə), јə новкə хори дорə; 2. вəнкəстə, həмəл овурдə. *Поселить вражду между друзьями* ə həрəј hовурhо чəнк (чəвги) вəнкəстə.

ПОСЕЛИ́ТЬСЯ см. *селиться*.

ПОСЕЛЯ́НИН сущ. кəндчи (ə кəнд, ə диh зивистəнијо одоми); *поселя́нка* əзини зəн (духтəр).

ПОСЕЛЯ́ТЬ 1. см. *поселить*; 2. то же, что *селить*.

ПОСЕЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. см. *селиться;* 2. дəрафтə ə киникə, ə чүникə. *в душе поселяется страх* ə дүл тəрс дəрафтə.

ПОСЕРЕБРИ́ТЬ см. *серебрить*.

ПОСЕРЕДИ́ см. *посередине.*

ПОСЕРЕДИ́НЕ нареч. 1. ə миклə, ə минчи; 2. ə миклəј ən чүникə, əз јə чəнд чиhо, одомиhо ə јə гəдəр дури, ə минчи ən yhо; 3. ə гəд ən чүникə (чүникə бирə вəхт).

ПОСЕРЕ́ТЬ см. *сереть.*

ПОСЕРЁДКЕ, ПОСЕРЕ́ДЬ нареч. и предлог то же, что *посередине.*

ПОСЕТИ́ТЕЛЬ сущ. сəркəш, оморəкор (ə јон киникə, ə чү чојикə оморəнијо, сəр кəширəнијо одоми). II *посети́тельница* əзини зəн (духтəр).

ПОСЕТИ́ТЬ, ПОСЕЩА́ТЬгл. сəр кəширə:1. оморə вədироморə; 2. ə јон киникə, ə чүчојикə оморə; вəди бирə. II *посеще́ние* сущ. сəр кəширəји.

ПОСЕ́ТОВАТЬ см. *сетовать.*

ПОСЕ́ЧЬ[1] гл. то же, что *пересечь*[2]*;* 2. см. *высечь*.

ПОСЕ́ЧЬ[2] гл. бурра, вəнчирə (амбарhорə.

ПОСЕЩА́ЕМОСТЬ сущ. гəдəр ən ə чүчојикə оморəкорhо.

ПОСЕ́ЯТЬ гл. 1. коштə, тум шəндə; 2. вəнкəстə вир сохтə; 3. перен. тəрс вəнкəстə, дүлəпəсəји овурдə ə чүчојикə.

ПОСЁЛОК сущ. диh.

ПОСИДЕ́ЛКИ сущ. тучилəhо (зимусту ə јə чикə кура бирə, вəхт кировундəји ən чојилhој кəнд).

ПОСИДЕ́ТЬ гл. јə кəм (вəхт) нүштə.

ПОСИ́ЛЬНЫЙ прил. кучү рафтəнијо, əз дəсү вəроморəнијо. *Посильная работа* кучү рафтəнијо кор; *оказать посильную помощь* əз дəсү вəроморəнијо кумəкирə сохтə.

ПОСИНЕ́ЛЫЙ прил. ковубирə (кову, ковутə бирijо).

ПОСИНЕ́ТЬ см. *синеть*.

ПОСКОЛЬЗНУ́ТЬСЯ, ПОСКА́ЛЬЗЫВАТЬСЯ гл. поjу чəмүстə (шириш хурдə), поjу чəмүстə офторə.

ПОСКО́ЛЬКУ нареч. чүнки, ə у киро ки,.. куфтирə, чəнд гəдəр ки. *Поскольку ты согласен, я не возражаю* тү разини куфтирə, мəш разинүм.

ПОСКУПИ́ТЬСЯ см. *скупиться.*

ПОСКУЧА́ТЬ гл. jə кəм (вəхт) бигəрор бирə, гəрор нə күрдə.

ПОСКУЧНЕ́ТЬ см. *скучнеть*.

ПОСЛАБЕ́ТЬ гл. əз куч офторə, кучсүзтə бирə.

ПОСЛАБЛЕ́НИЕ сущ. буши, руj дорəjи, рəħ дорəjи, ə чүникə чум бəстəjи, кушəсовуjи сохтəjи.

ПОСЛА́НЕЦ сущ. əлчи (əри чү корикə киникə фирсориjо оломи).

ПОСЛА́НИЕ сущ. 1. əри киникə нүjүстə омориjо когоз; 2. jə корсох ən ħүкмот (jə новкə чəħмəт) əри jə корсохикəj ħүкмот нүjүстиjо когоз.

ПОСЛАСТИТЬ см. *сластить*.

ПОСЛА́ТЬ, ПОСЫЛАТЬ гл. 1. фирсорə: 1) киникəрə ə чүчоjикə əри чү корикə. *Послать на работу* ə кор фирсорə; 2)ə киникə расү куфтирə. *Деньги по почте* ə почтəво пул фирсорə; 2. шəндə ə коми тарафикə. *Послать камень вдогонку* ə пəсəjү сəнг шəндə.

ПО́СЛЕ нареч. и пред. бəгдə. *После уже будет поздно* бəгдə дир имбу; *после работы* əз кор бəгдə.

ПОСЛЕВОЕ́ННЫЙ прил. əз дəħво бəгдəjи.

ПОСЛЕДИ́ТЬ гл. ə пəсəjү кəштə, дəниширə. *Последить за ребёнком* ə ħəjил дəниширə.

ПОСЛЕ́ДКИ сущ. əхириħо, əхир-түхириħо (мундəjиħоj ən чүникə).

ПОСЛЕ́ДНИЙ прил. əхири: 1. ən таза, тазалə вəдироморијо. *Последний номер журнала* əхири нумир ən журнал; 2. лап хəрəб, ən хəрəб ħистијо. *Изругать последними словами (непристойно)* ə ən хəрəбə кофħорəво вəшмəрдə; 3. ə чəркəj ən чүħоjикə пəсəjи. *Последний день месяца* əхири руз ən мəħ; 4. чү мундикə.

ПОСЛЕ́ДОВАТЕЛЬ сущ. рəħ киникəрə рафтəнијо, мəħшовоjү ən киникəрəво jəки ħистијо одоми.

ПОСЛЕ́ДОВАТЕЛЬНО нареч. пəспəсəjəки, jəки ə пəсəj ən уникə.

ПОСЛЕ́ДОВАТЕЛЬНЫЙ прил. пəспəсəjəки, jəки ə пəсəj ən уникə оморəнијо.

ПОСЛЕ́ДОВАТЬ гл. 1. ə пəсəjү рафтə; 2. əз чүникə бəгдə, əз пəсəj чүникə бирə, ħəмəл оморə; 3. киникəрə хуно, ə чү киројикə сохтə.

ПОСЛЕ́ДСТВИЕ сущ. əгибəт, əхир ən чүникə.

ПОСЛЕ́ДУЮЩИЙ прил. оморəние, ə пəсəj киникə, чүникə оморəнијо.

ПОСЛЕ́ДЫШ сущ. əхири (ən чүклəjи) ħəjил ən күфлəт; разг. шутл. Кунтəштəхор.

ПОСЛЕЗА́ВТРА сущ. пə́рсəбəħ (əз сəбəħинə jə руз бəгдə оморəнијо руз).

ПОСЛЕСЛО́ВИЕ сущ. əхири коф, пəсини коф (автор, jə новкə китобə дəфүс сохтəкор ə əхир китоб дорəнијо мəħлүмот).

ПОСЛО́ВИЦА сущ. куфтирəj (коф) бəбəħо.

ПОСЛУЖИ́ТЬ гл. 1. см. *служить*; 2. Jə кəм (вəхт) кор сохтə, гуллуг сохтə. 3. бирə. *Послужить причиной* сəбəб бирə.

ПОСЛУ́ШАТЬ гл. 1. jə кəм (вəхт) шинирə, куш доштə. *Ваши речи послушала, теперь слушайте мои (Островский)* кофħошмурə шинирүм, имүħоj мəрə куш дорит (Островски); 2. ə коф дəниширə, коф шинирə. *Послушать отца* ə коф бəбə дəниширə.

ПОСЛУ́ШАТЬСЯ см. *слушаться*.

ПОСЛУ́ШНЫЙ прил. ə коф дəниширəкор, куш доштəкор, гуллугвəрову (гуллуг вəровундəкор).

ПОСЛЫШАТЬСЯ см. *слышаться*.

ПОСЛЮНИ́ТЬ см. *слюнить*.

ПОСМА́ТРИВАТЬ гл. ħəрə- ħəрə дəниширə (фом сохтə, чум вəнорə, чум кəрдундə).

ПОСМЕ́ИВАТЬСЯ гл. 1. ħəрə- ħəрə хəндүстə; 2. рүхшəнд сохтə, ə зирбиги хəндүстə.

ПОСМЕ́ННЫЙ прил. нуботи (нуботənубот, ə нуботəво бирəнијо).

ПОСМЕ́РТНЫЙ прил. əз мүрдəj ən киникə бəгдə бириjо, ə сəр оморијо.

ПОСМЕ́ТЬ см. *сметь*.

ПОСМЕ́ШИЩЕ сущ. 1. рүхшəнд сохтəjи, ə дəс дəшəндəjи; 1. у, ə ки, ə чү рүхшəнд сохтəнүткə, хəндүстəнүткə.

ПОСМЕЯ́НИЕ сущ. рүхшəнд сохтəjи, ə дəс дəшəндəjи, вəчəвундəjи.

ПОСМЕЯ́ТЬСЯ см. *смеяться*.

ПОСМОТРЕ́ТЬ гл. 1. см. *смотреть*; 2. *посмотрим* мивиним, мидəнишим (бəгдə миданим, ħəл мисохим).

ПОСМОТРЕ́ТЬСЯ см. *смотреться* 1.

ПОСО́БИЕ сущ. 1. китоб нубоjи; 2. əри чүникə вомухтə кəрəк бирəнијо чи; 3. кумəки (ə пулəво).

ПОСОБИ́ТЬ, ПОСОБЛЯ́ТЬ гл. кумәки сохтә.

ПОСОБЛЯ́ТЬ см. *пособить*.

ПОСО́БНИК сущ. кумәкчи (әри хәрәбә корһо). II *посо́бница* әзини зән (духтәр).

ПОСО́БНИЧЕСТВО сущ. кумәкчији (ә хәрәбә корһо кумәк бирәји, кумәки сохтәји).

ПОСО́ВЕСТИТЬСЯ см. *совестить*ся.

ПОСОВЕ́ТОВАТЬ см. *советовать*.

ПОСОВЕ́ТОВАТЬ, -СЯ см. *советовать, -ся*.

ПОСОДЕ́ЙСТВОВАТЬ см. *содействовать*.

ПОСО́Л[1] сущ. 1. разг. посол (рангү ән кәлә һистијо әлчи; 2. әлчи (ә чү гуллуг киројикә ә јо киникә фирсорә оморијо одоми).

ПОСО́Л[2] см. *засол*.

ПОСОЛИ́ТЬ см. *солить*.

ПОСОЛОВЕ́ТЬ см. *соловеть*.

ПОСО́ЛЬСТВО сущ. разг. посоллуг (посол рәһбәрјәти сохтәнијо идорә вә и идорә дәријо хунә).

ПО́СОХ сущ. дәстәчу. II *посошо́к* уменьш дәстәчулә.

ПОСО́ХНУТЬ гл. сәлт хүшк бирә.

ПОСОЧУ́ВСТВОВАТЬ гл. дәрд киникәрә ә сәр офторә, дүлү сухтә; перен. ә јарајү мәлһәм вәнорә.

ПОСОШО́К сущ. 1. дәстәчулә; 2. разг. шутл. пишој ә рәһ вәдарфтә хурдә оморәнијо әхири пәјләј әрәги, шороб.

ПОСПА́ТЬ гл. јә кәм хисирә.

ПОСПЕВА́ТЬ гл. 1. см. *поспеть*; 2. то же, что *спеть*[1].

ПОСПЕ́ТЬ[1] гл. 1. см. спеть1; 2. разг. расирә, һәзүр бирә.

ПОСПЕ́ТЬ[2] то же, что *успеть* 1.

ПОСПЕША́ТЬ гл. тәһәди сохтә.

ПОСПЕШИ́ТЬ см. *спешить*.

ПОСПЕ́ШНО нареч. зури-зури, тәһәди, тәрә-тәһәди. *Поспешно уехал* тәрә- тәһәди рафт.

ПОСПЕ́ШНЫЙ прил. зури-зури, тәһәди, тәрә- тәһәди бирәнијо.

ПОСПО́РИТЬ см. *спорить*.

ПОСПОСО́БСТВОВАТЬ см. *способствовать*.

ПОСПРОСИ́ТЬ, ПОСПРОША́ТЬ гл. пүрсирә вомухтә, пүрсирә.

ПОСРАМИ́ТЬ, ПОСРАМЛЯ́ТЬгл. 1. биобур сохтә, тәбәрә сохтә; 2. һәјбүрә вокундә; 2. һәјб дорә, хәчәләти дорә киникәрә. II *посрмление* сущ. биобур сохтәји, тәбәрә сохтәји.

ПОСРЕДИ́ нареч. и пред. 1. ә микләјү, ә һәрәјү, ә гәдү. *Посреди улицы* ә миклә̀ј кучә; 2. ә миклә.

ПОСРЕДИ́НЕ см. *посреди*.

ПОСРЕ́ДНИК сущ. 1. һәрәчи (һәрә дуз сохтәкор); 2. дәлол; 3. мүнсүф. II *посре́дница* әзини зән (духтәр).

ПОСРЕ́ДНИЧАТЬ гл. һәрәчији сохтә.

ПОСРЕ́ДНИЧЕСКИЙ прил. һәрәчији; ән һәрәчи.

ПОСРЕ́ДНИЧЕСТВО сущ. һәрәчији (кор ән һәрәчи).

ПОСРЕ́ДСТВЕННО нареч. бобот, мијонә. *Он играет непосредственно* у бобот возирә.

ПОСРЕ́ДСТВЕННОСТЬ сущ. боботи, мијонәји.

ПОСРЕ́ДСТВЕННЫЙ прич. бобот, мијонә.

ПОСРЕ́ДСТВО сущ. 1. то же, что *посредничество*; 2. п*осредством чего* предлог ә кумәки чүникәрәво, ә чү рәһәвојикә.

ПОССО́РИТЬ, -СЯ см. *ссорить, -ся*.

ПОСТ[1] сущ. тәһәнит.

ПОСТ[2] сущ. 1. гәрәвулчи, јә новкә дәстәј гәрәвулчиһо; 2. иһо гәрәвули сохтәнүтһо чикә, објект.

ПОСТА́ВИТЬ[1] **ПОСТАВЛЯ́ТЬ** гл. һәзүр сохтә, дорә, фирсорә, овурдә. *Поставлять сырьё для завода* әри завод мол һәзүр сохтә (фирсорә).

ПОСТА́ВИТЬ[2] гл. 1. см. *ставить*; 2. норә (ә чүникә әрәги, јә новкә шороб һәг дорә).

ПОСТА́ВКА сущ. расундәји (ә сүфтә разијәтирәво чүникә фирсорәји).

ПОСТАВЩИ́К сущ. расундәкор (мол фирсорәнијо, расундәнијо одоми, јә новкә идорә).

ПОСТАМЕ́НТ сущ. постамент (зир ән һәјкәл).

ПОСТА́НЫВАТЬ гл. һәрә-һәрә нолә зәрә (кәширә).

ПОСТАРА́ТЬСЯ гл. 1. см. *стараться*; 2. чунсухуни сохтә (әри кор).

ПОСТАРЕ́НИЕ сущ. пирбирә (пир бирәји).

ПОСТАРЕ́ТЬ гл. пир бирә.

ПОСТА́ЯТЬ гл. јә кәм, јә новкә кәм-кәм һәл бирә.

ПОСТЕЛИ́ТЬ, СЯ см. *стлать, -ся*.

ПОСТЕ́ЛЬ гл. 1. лүһүф-дүшәк; 2. лүһүф-дүшәк дәшәндә оморијо чикә. II *посте́льный* прил. лүһүф-дүшәки; 1. ән лүһүф-дүшәк; 2. әри лүһүф-дүшәк һистијо.

ПОСТЕПЕ́ННЫЙ прил. јовош-јовош, тәһәди нәсохтә бирәнијо.

ПОСТЕСНЯ́ТЬСЯ см. *стесняться*.

ПОСТИГА́ТЬ см. *постичь*.

ПОСТИЖЕ́НИЕ сущ. ə сəр офторəји, вəрасирəји, ə əгүл дəрафтəји.

ПОСТИЖИ́МЫЙ прил. ə сəр офторəни, вəрасирəни, ə əгүл дəрафтəни.

ПОСТИЛА́ТЬ см. *стлать*. II *постилка* сущ. 1. ə руј чүникə дəчирəји; 2. дəчирə оморијо чи; 3. лүһүф –дүшəк дəшəндəји (əри хисирə). II *постилочный* прил. əри руј чүникə дəчирə һистијо.

ПОСТИРА́ТЬ гл. 1. шуштə вəрастə (палтарə); 2. јə кəм (вəхт) палтар шуштə.

ПОСТИ́ТЬСЯ гл. тəһənит күрдə.

ПОСТИ́ЧЬ, ПОСТИ́ГНУТЬ гл. 1. ə сəр офторə, вəрасирə, ə əгүлү дəрафтə; 2. ə сəр киникə чүникə оморə. *Его постигли несчастия* ə сəр ən у бəдбəхти омори.

ПОСТЛА́ТЬ см. *стлать*.

ПО́СТНИЧАТЬ см. *поститься*.

ПО́СТНЫЙ прил. 1. ругəнсүз, куштнəдəри. *Постный суп* куштнəдəријə суп; 2. тəһəнити: 1) ən тəһəнит; 2)ə вəхт тəһəнит сохтə оморəнијо; 3. перен. дəрдлү, дүлхүрд.

ПОСТОВО́Й I сущ. ə пост појистијо одоми; II прил. 1. пости; 2. ən пост; 3. ə пост појистијо, чүникəрə гəрəвули сохтəнијо.

ПОСТОЛЬКУ: *постольку… поскольку..* союз. унгəдəр ки,..

ПОСТОРОНИ́ТЬСЯ см. *сторониться*.

ПОСТОРО́ННИЙ I сущ. кəс, нəшинохəјə одоми, нəзник нистијо одоми; II прил. 1. кəс, ə киникə нəзник нистијо; 2. ən кəс һистијо.

ПОСТОЯ́ЛЕЦ сущ. һəмхунə, ə киро нүштијо одоми.

ПОСТОЯ́ННО нареч. һəмишə, мигəрор, һəмишəји.

ПОСТОЯ́ННЫЙ прил. һəмишəји: 1. һич вəхт нəс бурранијо, дəкиш нəс бирəнијо; 2. əри амбарə (дуразə) вəхт ə фикир күрдə оморијо. II *постоя́нство и постоя́нность* сущ. һəмишəлуги, һəмишə бирəји.

ПОСТОЯ́ТЬ гл. 1. јə кəм (вəхт) ə чүчојикə ə пој појистə; 2. ə пəсəјү појистə, əри јү вəдироморə.

ПОСТРАДА́ВШИЙ прич. и в знач. сущ. зараркəш, зарардирə, хəлəлуши кəширəкор (хурдəкəр).

ПОСТРАДА́ТЬ см. *страдать*.

ПОСТРАЩА́ТЬ гл. тəрсундə.

ПОСТРЕ́Л сущ. нəдинч, шулуг. II *пострелёнок* уменьш. нəдинчлə, шулуглə.

ПОСТРЕ́ЛИВАТЬ гл. һəрə-һəрə зəрə (ə кулləрəво).

ПОСТРЕЛЯ́ТЬ гл. 1. јə кəм (вəхт) шəндə (куллə); 2. (ə кулləрəво) зəрə амбариһорə, јə новкə һəммəрə.

ПОСТРИ́ЧЬ, ПОСТРИГА́ТЬ гл. чирə, дуз сохтə (мујһој сəрə).

ПОСТРИ́ЧЬСЯ, ПОСТРИГА́ТЬСЯ гл. сəр (хүштəрə) чирə, мујһорə дуз сохтə.

ПОСТРО́ЕНИЕ сущ. вокундəји (вокундə оморəји), күнчундəји (күнчундə оморəји).

ПОСТРО́ИТЬ, -СЯ гл. 1. см. *строить, -ся*.

ПОСТРО́ЙКА сущ. 1. вокундəнкə сохтə оморəнијо кор; 2. вокундə оморијо чи (хунə); 3. чикə, ə чүчој вокундəнүткə.

ПОСТУ́КИВАТЬ гл. һəрə-һəрə тəнгəтəнг сохтə (куфтə, сəс вəдəшəндə).

ПОСТУПА́ТЕЛЬНЫЙ прил. пишово рафтəнијо, пишово фирсорə оморијо. II *поступа́тельность* сущ. пишово рафтəји, пишово фирсорə оморəји.

ПОСТУПИ́ТЬ, ПОСТУПА́ТЬ гл. 1. оморə, оморə расирə, дироморə ə кəрəкијə чикə. *В комиссию поступило заявление* ə комисија əризə диромори; 2. ə чүчојикə дəрафтə, вəкүрдə оморə. *Поступить в университет* ə университет дəрафтə; 3. чүникə сохтə, чү корикə сохтə. *Поступить правильно* дуз сохтə, дузə кор сохтə.

ПОСТУПИ́ТЬСЯ, ПОСТУПА́ТЬСЯ гл. (əз чүникə) кироштə, дəс кəндə. *Поступиться своими интересами* əз хəјр хүштə кироштə.

ПОСТУПЛЕ́НИЕ сущ. 1. см. *поступить*; 2. оморə расиријо чи, ə чүчојикə диромориjo пул, материалһо. *Новые поступления в библиотеке* ə китобхуно таза диромориһо (китобһо).

ПОСТУ́ПОК сущ. һəмəл, сохтəкор (сохтијо кор) ən киникə. *Хороший, плохой поступок* хубə, хəрəбə кор.

ПОСТУЧА́ТЬ(-СЯ) см. *стучать(-ся)*.

ПОСТФА́КТУМ нареч. постфактум, əз пəси (чүникə бирə, вəрастə бəгдə).

ПОСТЫДИ́ТЬ гл. јə кəм һəјб, хəчəлəти дорə.

ПИСТЫДИ́ТЬСЯ см. *стыдиться*.

ПОСТЫ́ДНЫЙ прил. һəјблү (əзуни, ə коми киро хəчəлəти кəширə кəрəкикə). || *постыдность* сущ. биобури, һəјблүји.

ПОСТЫ́ЛЫЙ прил. 1. сəхт визор сохтијо; 2. зəһлə бəрдənијо, вəрəхширəни, вəрəхширə дорənијо; 3. бирач бириjo.

ПОСУ́ДА сущ. 1. гоб-гичог; 2. гоб. *Посуда для керосина* гоб нәфти. II *посу́дный* прил. гоб-гичоги: 1. ән. гоб-гичог; 2. әри гоб-гичог һистијо. *Посудный магазин* тукуј гоб-гичоги.

ПОСУ́ДИНА см. 1. гоб (әри чи, ов хурдә һистијо јә гоб); 2. перен. лодкә, кәми (күһнә бирijо).

ПОСУДИ́ТЬ гл. ә товунәј чүникә фикир сохтә, фикир хүштәрә куфтирә.

ПОСУДОМО́ЕЧНЫЙ, ПОСУДОМО́ЙНЫЙ прил. гобшур(-и) (әри гоб шуштә һистијо). *Посудомоечная машина* мошин гобшур.

ПОСУДОМО́ЙКА. сущ. гобшур: 1. гобһорә шуштәнијо корсох); 2. гоб шуштәнијо мошин.

ПОСУЕТИ́ТЬСЯ гл. һә нәһәги, буш-буш чәһти сохтә, һәчинәво-һәчуново вирихтә, ә дәс-поj офторә.

ПОСУ́Л. сущ. имид, коф (әри чүникә дорә оморијо).

ПОСУЛИ́ТЬ, -СЯ см. *сулить, ся*.

ПОСУРО́ВЕТЬ см. *суроветь*.

ПО́СУХУ нареч. ә хүшкирәво, ә хүшкә рәһәво.

ПОСУ́ШЕННЫЙ прич. хүшк сохтә оморијо.

ПОСЧАСТЛИ́ВИТЬСЯ гл. бәхтү күрдә, овурдә.

ПОСЧИТА́ТЬ, -СЯ см. *считать*[1], *-ся*.

ПОСЫ́Л сущ. 1. һүлзәрә; 2. пишоводорә (пишово дорәји), пишовокәширә (ә пишо кәширәји), ә пишо кәширә оморәји.

ПОСЫЛА́ТЬ см. *послать*.

ПОСЫ́ЛКА сущ. 1. см. *послать*; 2. разг. посилкә (ә почтәво, јә новкә ә дәс киникә әри киникә фирсорә оморијо бәстә чи). II *посылочка* уменьш. посилкәлә. II *посылочный* прил. посилкәји. *Посылочный ящик* јәшик посилкәји.

ПОСЫ́ЛЬНЫЙ I сущ. әри чүникә, чү коникә фирсорә оморәнијо одоми; II прил. 1**.** корү гуллугвәровундә һистијо; 2. когозһорә бәхш сохтәнијо.

ПОСЫ́ПАТЬ, ПОСЫПА́ТЬ гл. рихундә, тиһи сохтә, шәндә ә сәр (руј) ән чүникә; ә совә чирәво руjүрә дәкирдә. *Посыпать дорожку песком* ә рәһлә гум тиһи сохтә; *посыпать хлеб сахаром* ә руј нун шәкәр (туз) шәндә.

ПОСЫ́ПАТЬСЯ гл. рихтә, тиһи бирә, шәндә оморә. *Посыпались листья* вәлкһо рихти.

ПОСЯГА́ТЕЛЬСТВО сущ. гәст сохтәји, дәс дураз сохтәји, һәлово бирәји.

ПОСЯГНУ́ТЬ, ПОСЯГА́ТЬ гл. гәст сохтә, дәс дураз сохтә, һәлово бирә.

ПОТ сущ. әрәг (әз чәндәк вәдироморәнијо нәми). <> *Вогнать в пот* әрәг иштә сохтә, мәндә сохтә, әз һол вәнкәстә, әз куч вәнкәстә; *в поте лица* ә әрәг пишонирәво. II *потово́й* прил. әрәги: 1. ән әрәг; 2. әрәг чиро сохтәнијо.

ПОТАЁННЫЙ прил. пәһәнү (әз кәс пәһәнү сохтә оморијо, куфтирәни нистијо, әз чум дур һистијо).

ПОТАЙНО́Й прил. пәһәнү, пәһәнүки. *Потайной ход* пәһәнүкијә рәһ.

ПОТАКА́ТЬ гл. хүштәрә ә нәвинирәки вәнорә (әри нәкүрүмә кор сохтәј ән киникә рәһ дорә, ә корү чүм бәстә, кумәки сохтә). II *пота́кание* сущ. хүштәрә ә нәвинирәки вәнорәји.

ПОТА́ЛЬ сущ. чәгчәги, когозә хуно назукә метал әри чүһојикәрә вәравундә; разг. сүрх.

ПОТА́СКАННЫЙ см. *потрёпанный*.

ПОТА́СКУХА сущ. гәһбә, зуно, јово. II *пота́скушка* уменьш. зунолә, гәһбәлә.

ПОТАСО́ВКА сущ. чәнк, јәкирәкүши, дәдивәни.

ПОТАТУ́ЙКА см. *удод*.

ПОТА́ТЧИК сущ. рәһ дорәкор, чүм бәстәкор, хүштәрә ә нәвинирәнки вәнорәкорә одоми.

ПОТАЩИ́ТЬ гл. 1. сәр күрдә кәшумолә овурдә; 2. перен. јә курундә чирә ә дәс вәкүрдә, јә новкә ә кул вәнорә бәрдә (овурдә), шәлә кәширә, 3. ә чәтинирәво, јовош-јовош бәрдә (овурдә) чүникәрә; 4. перен. дүздирә.

ПОТАЩИ́ТЬСЯ гл. 1. кәшумолә рафтә (оморә), кәшуморә бәрдә (овурдә) оморә; 2. перен. ә чәтинирәво, јовош-јовош рафтә (ә чүчојикә)

ПОТВО́РСТВО сущ. рәһ дорәји, хүштәрә ә нәвинирәки вәнорәји,кумәки сохтәји, пишојүрә нә күрдәји (әз товунәј хәрәбә кор).

ПОТВО́РСТВОВАТЬ гл. рәһ дорә, хүштәрә ә нәвинирәки вәнорә, кумәки сохтә, пишојүрә нә күрдә (әз товунәј хәрәбә кор).

ПОТВО́РЩИК сущ. рәһ дорәкор, хүштәрә ә нәвинирәки вәнорәкор, кумәки сохтәкор, пишојүрә нә күрдәкор (ән хәрәбә корә).

ПОТЕМНЕ́ЛЫЙ прил. (рәнгү) сијәһ бирijо.

ПОТЕМНЕ́НИЕ сущ. 1. торик бирәји; 2. (рәнгү) сијәһ бирәји.

ПОТЕМНЕ́ТЬ гл. 1. торик бирә; 2. (рәнгү) сијәһ бирә.

ПОТЕ́НИЕ сущ. әрәг сохтәји.

ПОТЕПЛЕ́НИЕ сущ. кәрмтә бирәји, кәрм вәроморәји.

ПОТЕПЛЕ́ТЬ гл. кәрмтә бирә, кәрм вәроморә.

ПОТЕРЕ́ТЬ гл. 1. совустә; 2. совустә үшүгүшүг сохтә; 3. совустә сов сохтә; 4. рушумә чи, јә новкә маз совустә.

ПОТЕРЕ́ТЬСЯ см. *тереться*.

ПОТЕ́РНА сущ. пәһәнүкијә рәһ.

ПОТЕРПЕ́ВШИЙ прил. и в знач. сущ. зарари виниријо, зарари винирәкор, зарари кәширәкор, зарардирә; разг. догвәки. II *потерпе́вшая* әзини зән (духтәр).

ПОТЕРПЕ́ТЬ гл. 1. јә кәм (вәхт) сабур сохтә, тоб дорә; 2. зарари винирә, зарари кәширә; чәтини кәширә, чәтини винирә; разг. дог вәкүрдә.

ПОТЕ́РЯ сущ. вир биријо (сохтә оморијо) чи.

ПОТЕ́РЯННЫЙ прил. хүштәрә вир сохтијо: 1. әз ћәвәс офторијо; 2. әз обур офторијо, хүрд биријо.

ПОТЕРЯ́ТЬ, -СЯ гл. *терять,-ся*.

ПОТЕСНИ́ТЬ(-СЯ) см. *теснить*(*-ся*).

ПОТЕ́ТЬ гл. 1. әрәг сохтә; 2. ә сәр чүникә амбар кор сохтә вә сәһәр кәширә. || *поте́ние* сущ. 1. әрәг сохтәји; 2. ә сәр чүникә амбар кор сохтәји вә сәһәр кәширәји.

ПОТЕ́ХА сущ. кәјф.

ПОТЕ́ЧЬ гл. сәр күрдә рихтә.

ПОТЕША́ТЬ, -СЯ см. *потешить, -ся*.

ПОТЕ́ШИТЬ, -СЯ см. *тешить, - ся*.

ПОТЕ́ШНЫЙ прил. 1. хәндәји, хәндундәнијо, дүл вәбәрдәнијо; 2. әри дүл вәбәрдә, вәхт кировундә, кәјф сохтә ћистијо.

ПОТЁК сущ. тари (чикәј ән рихтијо әз рушумә чи).

ПОТЁМКИ сущ. торики, гәрәнту. <> *В потёмках быть* әз ћичиш хәбәрү нә бирә.

ПОТЁРТОСТЬ сущ. 1. әз амбар вокундә оморә, кор бирә рафтәји (ән чүникә); 2хорустәји (хорустә оморијо чикәј ән пуст).

ПОТЁРТЫЙ прил. 1. әз амбар вокундә оморә, кор бирә рафтијо (чүникә); 2. хорустә оморјои (ә товунәј пуст).

ПОТИРА́ТЬ гл. ћәрә- ћәрә совустә, чүникә совустә.

ПОТИ́СКАТЬ гл. јә кәм чикәјүрә тәнк сохтә, шиһирә.

ПОТИХО́НЬКУ нареч. 1. јовош-јовош, тәһәди нәсохтә. *Ехать, брести потихоньку* јовош-јовош рафтә; 2. ә пәһәнүки. *Потихоньку ушёл из дома* ә пәһәнүки рафти әз хунә.; 3. јовош-јовош (ә чүклә сәсәво). *Напевать потихоньку* јовош-јовош (мәһәни) хундә.

ПОТЛИ́ВОСТЬ сущ. амбарә әрәг сохтәји.

ПОТЛИ́ВЫЙ прил. амбарә әрәг сохтәнијо. II *потли́вость* сущ. амбарә әрәг сохтәји.

ПО́ТНЫЙ прил. 1. ћәммәјү әрәг ћистијо; 2. ә рујү буг нүштијо, әрәг сохтијо.

ПОТОВО́Й прил. әрәги: 1. ән әрәг; 2. әрәг ћәмәл овурдәнијо.

ПОТОГО́ННЫЙ прил. 1. әрәг вәдәшәндәнијо (ћәмәл овурдәнијо), әри әрәг сохтә ћистијо. *Потогонные средства* әри әрәг сохтә ћистијо дәрмуһһ.

ПОТО́К сущ. 1. сајл; 2. никәрә. *Горный поток* әз дог оморәнијо никәрә; 3. ћәрә нәбурра ћәммә ә јәки рафтәниһо (оморәнијо) амбарә киһојикә, чүһојикә; 4. Тип ән кор, ә коми ки, әри чүникә вәдәшәндә ћәммә операсијаһо нәпојистә сохтә оморә.

ПОТОЛКОВА́ТЬ гл. јә кәм (вәхт) коф сохтә, ихтилот сохтә.

ПОТОЛО́К сущ. 1. бун ән хунә (әз дору); 2. пар зәрәнијо апаратһо вәрафтә данүстәнијо ән амбарә ћүндүри. II *потоло́чный* прил. буни: 1. ән бун; 2. әри бун ћистијо.

ПОТОЛСТЕ́ТЬ см. *толстеть*.

ПОТО́М нареч. бәгдә: 1. мест. нареч. әз пәсәј киникә јә кәм кироштә. *Я потом приеду* мә бәгдә мијом;. 2. союз. әз у бәхшәј, әз куфтирә оморијо сәрзијоди.

ПОТО́МСТВЕННЫЙ прил. 1. ән бәбә-кәләбәбә, бәбә-кәләбәбәји; 2. әри фәрзәндһо мундәнијо.

ПОТО́МСТВО сущ. 1. фәрзәндһо; 2. ћәјилһо (кукһо, духтәрһо); балаһој ән ћәјвонһо.

ПОТОМУ́ I нареч. ә у киро, ә у сәбәб. *Я был занят, потому не мог прийти* мәрә кор бу, ә у киро нә данүстүм оморә; II союз. ә у киро ки, чүнки. *Не приду, потому что некогда* нијом, чүнки вәхт нисти мәрә.

ПОТОНУ́ТЬ см. *тонуть*.

ПОТОНЧА́ТЬ см. *тончать*.

ПОТО́П сущ. сајл: 1. амбар ов вәроморәји, ћәммә чикәһорә ов шиширәји; 2. ә Танах киро, ә сохтә ћовунһој инсонһо күрдә, јә чозәрә хуно ә битәв хори ов ворәморәји. II *пото́пный* прил. сајли; ән сајл.

ПОТО́ПАТЬ см. *топать*.

ПОТОПИ́ТЬ[1] гл. јә кәм сухундә (пичә), аташ вәнорә, чүчојикәрә кәрм вәровундә. II *пото-*

пле́ние сущ. јə кəм сухундəји (пичə), аташ вəнорəји, чӵчојикəрə кəрм вəровундəји.

ПОТОПИ́ТЬ[2] см. *топить*[2].

ПОТОПТА́ТЬ гл. см. *топтать*.

ПОТОРА́ПЛИВАТЬ то же, что *торопить*.

ПОТОРА́ПЛИВАТЬСЯ гл. тəһəди сохтə.

ПОТОРОПИ́ТЬ, -СЯ см. *торопить, -ся*.

ПОТОЧИ́ТЬ гл. јə кəм (вəхт) тич сохтə. *Поточить нож* кордəрə јə кəм тич сохтə.

ПОТРА́ВА сущ. савзаһорə, коштəһорə хəрəб, тəлəф сохтəји.

ПОТРАВИ́ТЬ[1-2] см. *травить*[1-2].

ПОТРА́ТИТЬ, -СЯ см. *тратить, -ся*.

ПОТРА́ФИТЬ, ПОТРАФЛЯ́ТЬ см. *трафить*.

ПОТРЕ́БА сущ. војистəји, кəрəки.

ПОТРЕБИ́ТЕЛЬ сущ. чи восторəкор, хəрч сохтəкор, чирə кор сохтəкор.

ПОТРЕБИ́ТЬ см. *потреблять*.

ПОТРЕБЛЕ́НИЕ сущ. 1. əри кəрəки хӵштə чӵникəрə хəрч сохтəји, кор сохтəји; 2. хурдəји.

ПОТРЕБЛЯ́ТЬ гл. 1. əри кəрəки хӵштə чӵникəрə хəрч сохтə,кор сохтə; 2. хурдə.

ПОТРЕ́БНОСТЬ сущ. миһточи, кəрəки.

ПОТРЕ́БНЫЙ прил. кəрəки, кəрəк һистијо.

ПОТРЕ́БОВАТЬ-(СЯ) см. *требовать(-ся)*.

ПОТРЕВО́ЖЕННЫЙ прич. бирəһəт сохтə оморијо.

ПОТРЕВО́ЖИТЬ-(СЯ) см. *тревожить(-ся)*.

ПОТРЕПА́ТЬ(-СЯ) см. *трепать(-ся)*.

ПОТРЕ́СКАТЬСЯ см. *трескаться*.

ПОТРЕ́СКИВАТЬ гл. 1. һəрə- һəрə чырт-чырт сохтə; 2. чатбирəјо дорə сəс чырт дорə; 3. амбар, зури-зури коф сохтə.

ПОТРЁПАННЫЙ прич. 1. кӵһнə биријо, пара-пара биријо; 2. перен. мəндə биријо, вəмундијо. II *потрёпанность* сущ.1. кӵһнə бирəји, пара-пара бирəји; 2. перен. мəндə бирəји, вəмундијо.

ПОТРО́ГАТЬ гл. вəхурдə, дəс зəрə (јə чəнд бо).

ПОТРОХА́ сущ. һəсиб; разг. ичолəт. *Со всеми потрохами* перен. битəв, һəммə.

ПОТРОШЁННЫЙ прич. ичолəтӵ тəмиз сохтə (вəдəшəндə) оморијо.

ПОТРОШИ́ТЬ, ВЫПОТРОШИТЬ гл. 1. ичолəтӵрə тəмиз сохтə (вəдəшəндə); 2. ə гəдӵ дəријорə вəдəшəндə əри дӵзди.

ПОТРУДИ́ТЬСЯ гл. јə кəм (вəхт) кор сохтə, зəһмəт кəширə, ə хӵштə лог вəнорə.

ПОТРЯСЕ́НИЕ сущ. 1. шовундəји, шовундə оморəји; 2. лəрзирəји, лəрзундə оморəји, чӵмустəји, чӵмундə оморəји; 3. сəһмӵстəји.

ПОТРЯСТИ́, ПОТРЯСА́ТЬ гл. 1. шовундə; 2. лəрзундə, чӵмундə; 3сəһмундə.

ПОТРЯ́ХИВАТЬ гл. јə кəм, һəрə-һəрə шовундə, (лəрзундə, чӵмундə).

ПОТУ́ГИ сущ. 1. əри чӵникə (сохтə) куч зəрəји (кəширəји); 2. əри чӵникə сохтə чəһти (амбари вəхт нəһəги).

ПОТУ́ПИТЬ, ПОТУПЛЯ́ТЬ гл. кəј бирə, əз һəјб, јə новкə ə фикир дəмундəнкə сəрə, чумһорə гуз кӵрдə.

ПОТУ́ПИТЬСЯ гл. сəрə гуз кӵрдə, дəрəво дəниширə.

ПОТУСКНЕ́ЛЫЙ см. торик, сӵпəнч биријо. II *потускне́лость* сущ. торик, сӵпəнч бирəји.

ПОТУСКНЕ́ТЬ см. *тускнеть*.

ПОТУ́СКНУТЬ см. *тускнеть*.

ПОТУХА́ТЬ см. *тухнуть*[1] *и гаснуть. Огонь потухает* аташ əдəј мӵрдə.

ПОТУ́ХНУТЬ см. *тухнуть*[1]

ПОТУ́ХШИЙ прил. 1. мӵрдијо (əз товунəј аташ, ӵшӵг); 2. перен. сӵпəнч биријо, биһол биријо.

ПОТУЧНЕ́ТЬ см. *тучнеть*.

ПОТУШИ́ТЬ[1] см. *тучшить*[1].

ПО́ТЧЕВАТЬ см. *угостить. Потчевать вареньем* ə миробо гиног сохтə.

ПОТЯГА́ТЬСЯ см. *тягаться*.

ПОТЯ́ГИВАТЬ гл. јə кəм, јовош-јовош кəширə. *Потягивать трубку* јовош-јовош гəјлон кəширə.

ПОТЯ́ГИВАТЬСЯ то же, что *тянуться. Потягиваться спросонья* дəсһо-појһорə кəширə (разг. коһлиһорə тиһи сохтə).

ПОТЯЖЕЛЕ́ТЬ см. *тяжелеть*.

ПОТЯНУ́ТЬ гл. 1. см. *тянуть* ; 2. сəр кӵрдə кəширə.

ПОТЯНУ́ТЬСЯ1. см. *тянуться* ; 2. сəр кӵрдə кəширə оморə.

ПОУ́ЖИНАТЬ см. *ужинать*.

ПОУМНЕ́ТЬ см. *умнеть*.

ПОУТРУ́, ПО́УТРУ то же, что *утром*.

ПОУЧА́ТЬ гл. ə киникə чӵникə вомухтə, укут дорə, нубо дорə. II *поуче́ние* сущ. укут, нубо.

ПОФАРТИ́ТЬ см. *фартить*.

ПОХА́БНИЧАТЬ гл. биəдəбə, нəтəвријə кофһо сохтə, һəјосӵзи сохтə.

ПОХА́БНОСТЬ сущ. биəдəби, јовоји, һəјосӵзи.

ПОХА́БНЫЙ прил. 1. биəдəб, һəјосӵз, јово; 2. шəроһо, биобур. ||*поха́бность* сущ. биəдəби, јовоји, һəјосӵзи.

ПОХА́ЖИВАТЬ гл. 1. ҳарə- ҳарə ə чӯ ҷоjикə оморə; 2. jовош-jовош, тəҳəди нəсохтə, кəштə-кəштə рафтə.

ПОХВАЛА́ сущ. тəҳəриф. *Заслужить похвалу* ə тəҳəриф лоjиг бирə.

ПОХВА́ЛЕННЫЙ прич. тəҳəриф дорə оморијо.

ПОХВА́ЛИВАТЬ гл. 1. jə чəнд бо тəҳəриф дорə; 2. ҳарə- ҳарə тəҳəриф дорə.

ПОХВАЛИ́ТЬ гл., разиjəти бурбундə.

ПОХВАЛИ́ТЬ, -СЯ см. *хвалить, -ся*.

ПОХВАЛЬБА́ сущ. разг. хӯштəрə тəҳəриф дорəjи.

ПОХВА́ЛЬНЫЙ прил. тəҳəрифи: 1. ə тəҳəриф лоjиг ҳистијо; 2. ə тəҳəрифəво ҳистијо. II *похва́льность* сущ. тəҳəрифиjи: 1. ə тəҳəриф лоjиг бирəjи; 2. ə тəҳəрифəво бирəjи.

ПОХВА́ЛЯТЬСЯ гл. см. *хвалиться, хвастаться*.

ПОХВА́РЫВАТЬ гл. зу-зу нəчог (бимор) бирə.

ПОХВАСТА́ТЬ, -СЯ см. *хвастать, -ся*.

ПОХИТИ́ТЕЛЬ сущ. вирухундəкор, дӯздирəкор (чӯникарə, киникарə вирихундијо одоми). II *похити́тельница* əзини зəн (духтəр).

ПОХИ́ТИТЬ, ПОХИЩА́ТЬ гл. дӯздирə, вирухундə (ə пəҳəники вəкирдə, бəрдə).

ПОХИХИ́КАТЬ гл. хəндӯстə, ҳир- ҳир зарə.

ПОХЛЁБКА сущ. рушуминə (əз картошкə, jə новкə əз дон сохтə оморəнијо рушуминə).

ПОХЛОПОТА́ТЬ см. *хлопотать*.

ПОХМЕЛЕ́ТЬ см. *хмелить*.

ПОХО́Д[1] сущ. рафтəjи.

ПОХО́Д[2] сущ. сəрзиjоди (jə кəм зиjоди:ə пəjмундəки, ə ҳисоб).

ПОХОДАТА́ЙСТВОВАТЬ см. *ходатайствовать*.

ПОХОДИ́ТЬ[1] гл. суj зарə, jə кəм ухшəш зарə.

ПОХОДИ́ТЬ[2] гл. jə кəм рəҳ рафтə, кəштə.

ПО́ХОДЯ нареч. 1. рафтə-рафтə, нəнӯштə, тарə-тəҳəди. *Есть походя* рафтə-рафтə хурдə; 2. сəрпоjи, ə ҳарəj ən jə корикəҳо. *Нельзя решать вопросы походя* мəсəлəҳорə ə сəрпоjи нибу ҳəл сохтə.

ПОХОЖДЕ́НИЕ сущ. ə сəр киникə оморијо корҳо.

ПОХО́ЖИЙ прил. 1. ə киникə, ə чӯникə ухшəш (суj) зарəнијо, ə хомунəj ən киникə, ən чӯникə ҳистијо; 2. вв. сл. кујкə, ҳəчи дан ки. *Вы, похоже, нездоровы* ишму кујкə нəчогит.

ПОХОЛОДА́НИЕ сущ. хиник бирəjи, хиникиҳо сəр кирдəjи. *Наступило похолодание* хиникиҳо сəр кирди.

ПОХОЛОДА́ТЬ см. *холодать*.

ПОХОЛОДЕ́ТЬ см. *холодеть*.

ПОХОЛОДНЕ́ТЬ см. *холоднеть*.

ПОХОРОНИ́ТЬ см. *хоронить*.

ПОХОРО́ННЫЙ прил. 1. əри миторə вəкӯрдə ҳистијо, сохтə оморəнијо; 2. 2. перен. *похоронная* когоз мӯрдəjи (əз товунəj мӯрдəjи ən ləшкəри əри одомиҳоjӯ фирсорə оморəнијо когоз).

ПО́ХОРОНЫ сущ. митовəкӯрдə (миторə вəдəбəрдə, рəҳ сохтə, говрə сохтə вə ə и киро сохтə оморəнијо jə корикəҳо).

ПОХОРОШЕ́ТЬ см. *хорошеть*.

ПОХОХОТА́ТЬ гл. jə кəм (вəхт) шəггə зарə хəндӯстə.

ПОХРАБРЕ́ТЬ см. *храбреть*.

ПОХРА́ПЫВАТЬ гл. jовошлə, ҳарə-ҳарə пих зарə. II *похра́пывание* jовошлə, ҳарə-ҳарə пих зарəjи.

ПОХРОМА́ТЬ гл. jə кəм вəхт ləнкӯстə.

ПОХУДА́НИЕ прил. ləгəр бирəjи.

ПОХУДЕ́ТЬ см. *худеть*.

ПОЦА́ПАТЬСЯ см. *цапаться*.

ПОЦАРА́ПАТЬ см. *царапать*.

ПОЦЕЛОВА́ТЬ, -СЯ гл. *целовать, -ся*.

ПОЦЕЛУ́Й сущ. моч. II *поцелуйный* прил. мочи; ən моч.

ПОЧА́ВКАТЬ гл. 1. jə кəм (вəхт) марч-марч сохтə; 2. Jə чəнд бо марч-марч сохтə.

ПОЧАЕВА́ТЬ см. *почаёвничать*.

ПОЧАЁВНИЧАТЬ гл. 1. jə кəм (вəхт) чоj хурдə; 2. чоj хурдə, тəшнəjирə хӯрд сохтə.

ПОЧА́ЙНИЧАТЬ см. *почаёвничать*.

ПОЧА́СНЫЙ, ПОЧАСОВО́Й прил. сəри сəҳəт ҳисоб бирəнијо, сохтə оморəнијо.

ПОЧАСОВИ́К сущ. сəрисəҳəти (əз кор сəри сəҳəт пул вəкӯрдəнијо корсох).

ПОЧАТЬ сл. сӯфтə схтə 1. то же, что *начать* 1.; 2. əз битəвə чи jəкимӯн бəхшə вəкирдə.

ПОЧА́ХНУТЬ см. *чахнуть*.

ПО́ЧВА сущ. 1. хок, хори (руjи гəд ən хори); 2. перен. бинə, бинəбору; дəстəк; сəбəб. <> *На почве* (ə чӯникə) киро; *почва ушля из-под ног* хори əз зир поjмə вирихт. II *по́чвенный* прил. 1. хорији; ən хори; 2. ə хори дəриjо; 3. бинəjӯ, сəбəрӯ ҳ истијо.

ПОЧВОВЕ́Д сущ. хоришинох, хокшинох (хорирə, хокə вəмухтəнијо сəни ҳəткор).

ПОЧВОВЕ́ДЕНИЕ сущ. хоришинохи, хокшинохи (ə товунəj ən хок, ən хори ḫилм). II *почвове́дческий*. прил. хоришинохийи, хокшинохийи: ən хоришинохи, ən хокшинохи.

ПОЧЕМУ́ нареч. əри чү (əрчү), ə чү киро. *Почему не отвечаешь?* əрчү човоб нəс дорə?; 2. ə и (ə у) киро(-ш). *Он забыл адрес, почему и не писал* у адресə əз jор вədəшəнди, ə у кирош когоз нə нүjүсти.

ПОЧЕМУ́-ЛИБО см. *почему-нибудь*.

ПОЧЕМУ́-НИБУДЬ нареч. ə чү(-никə) киро. *Почему-нибудь не приедешь, сообщи* ə чүникə киро нə оморикə, хəбəр расун.

ПОЧЕМУ́-ТО нареч. əри чүникə, ə чү киројикə. *Почему-то обиделся* ə чү киројикə гəḫри бири.

ПО́ЧЕРК сущ. хəт (тəḫərз ə дəсəво нүjүстəj ən киникə). *Красивый почерк* рачə хəт; 2. дəстихəт. *Творческий почерк художника* дəстихəт ən художник.

ПОЧЕРНЕ́ЛЫЙ прил. сијəḫ, торик бирijо.

ПОЧЕРНЕ́ТЬ см. *чернеть*[2]. *Стены потемнели от копоти* дуворḫо əз гурум сијəḫ бирəт.

ПОЧЕРПНУ́ТЬ, ПОЧЕРПА́ТЬ гл. вəкүрдə, вədəшəндə (əз чүчојкə).

ПОЧЕРСТВЕТЬ см. *черстветь*.

ПОЧЕСА́ТЬ, -СЯ см. *чесать, -ся*.

ПО́ЧЕСТЬ сущ. ḫүрмət, ḫүзət.

ПОЧЕ́СТЬ сущ. ḫисоб сохтə, данүстə. *Почесть своим долгом* əри хүштə гərд ḫисоб сохтə, данүстə.

ПОЧЁМ нареч. ə чəнд? *Почём купили костюм* костумə ə чəнд вəсторəjт?

ПОЧЁСЫВАТЬ гл. ḫərə- ḫərə хорустə (ə нəхүрəво).

ПОЧЁСЫВАТЬСЯ гл. 1. ḫərə- ḫərə хорə-хорə дорə; 2. пəсəj кəрдəн хүштərə хорустə; 3. ḫərə- ḫərə хүштərə хорустə.

ПОЧЁТ сущ. ḫүрмət, ḫүзət, ковут.

ПОЧЁТНОСТЬ сущ. ḫүрмətлүji, ḫүзətлүji, ковути.

ПОЧЁТНЫЙ прил. ḫүрмətлү, ḫүзətлү. *Почётный гость* ḫүрмətлүjə гиног.

ПОЧИВА́ТЬ то же, что *спать* 1.

ПОЧИ́Н сущ. сүфтə: 1. jəкимүни ən чүникə, ə дод-вəстод əз чүникə jəкүмүн фурухтə омориjо чи; 2. чү корикərə сəр күрдəji.

ПОЧИНИ́ТЬ, ПОЧИНЯ́ТЬ см. *чинить*.

ПОЧИ́НКА сущ. см. *чинка*.

ПОЧИ́НОЧНЫЙ прил. əри гүчсохтə, дузсохтə, пəлүсохтə ḫистијо.

ПОЧИ́НЩИК сущ. гүч, дуз сохтəнијо одоми (хүрдə, хəрəбə чиḫорə).

ПОЧИ́СТИТЬ(СЯ) гл. см. *почистить(-ся)*.

ПОЧИТА́Й нареч. 1. имбу куфтирə ки, ḫисоб сох ки ; 2. jогин ки.

ПОЧИТА́НИЕ сущ. сəр зəрəji, ḫүрмətүрə доштəji, ḫисоб сохтəji.

ПОЧИТА́ТЕЛЬ сущ. ə киникə (чүникə) сəр зəрəнијо, ḫүрмətүрə доштəнијо, ḫүрмət сохтəнијо одоми. II *почита́тельница* əзини зəн (духтəр).

ПОЧИТА́ТЬ[1] гл. ḫүрмət сохтə, ə jор дəшəндə, сəр зəрə.

ПОЧИТА́ТЬ[2] гл. 1. jə кəм (вəхт) хундə; 2. хундə.

ПОЧИТА́ТЬ[3] см. *почесть*.

ПОЧИ́ТЫВАТЬ гл. ḫərə-ḫərə, кəм-кəм хундə.

ПОЧИ́ТЬ гл. 1. рəḫət бирə, хисирə; 2. то же, что *умереть*.

ПО́ЧКИ сущ. дугуḫо (дəмүштə ḫəмəл овурдəнијо вə чиро сохтəнијо чүфтə органḫој ən ən ḫəjвонḫо вə ən инсон).

ПО́ЧТА сущ. почт. II *почто́вый* прил. почти: 1. ən почт; 2. əри почт ḫистијо.

ПОЧТАЛЬО́Н сущ. почталjон (когозḫорə ə адресḫо бəрдəнијо корсох ən почт). || *почтальо́нка* əзини зəн (духтəр). II *почтальо́нский* прил. почталjони; ən почталjон.

ПОЧТЕ́НИЕ сущ. ḫүрмət, ḫүзət, ḫүрмət күрдəji (доштəji).

ПОЧТЕ́ННЫЙ прил. ḫүрмətлү, ḫүзətлү, бүзүрк. II *почте́нность* сущ. ḫүрмətлүji, ḫүзətлүji, бүзүрки.

ПОЧТИ́ нареч. имбу куфтирə ки, ə гəдəр чүникə, ə нəзники чəндгəдəрикə. *Истратил почти что тысячу манатов* ə нəзники ḫозор монət хəрч сохтəм; *он почти выздоровел* имбу куфтирə ки, у хуб бири;

ПОЧТИ́ТЕЛЬНО нареч. ə ḫүрмətəво, ə ḫүзətəво.

ПОЧТИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. ḫүрмətлү, ḫүзətлү, бүзүрк. II *почтительность* сущ. ḫүрмətлүji, ḫүзətлүji, бүзүрки.

ПОЧТИ́ТЬ гл. ḫүрмət сохтə, ḫүрмət бурбундə, ə ḫүрмətəво ə jор овурдə (дəшəндə).

ПОЧТО́ нареч. əри чү, əрчү, ə чү киро.

ПОЧУ́ВСТВОВАТЬ(-СЯ) см. *чувствовать(-ся)*.

ПОЧУДА́ЧИТЬ см. *чудачить*.

ПОЧУ́ДИТЬСЯ) см. *чудиться*.

ПОШАБА́ШИТЬ см. *шабашить*.

ПОША́ЛИВАТЬ гл. jə кəм, həрə- həрə шулуги сохтə,

ПОШАЛИ́ТЬ гл. jə кəм (вəхт) шулуги сохтə.

ПОША́РИТЬ см. *шарить*.

ПОША́РКАТЬ см. *шаркать*.

ПОШАТНУ́ТЬ гл. 1. чумундə гəд сохтə, jон сохтə; 2. перен. ə лəхс овурдə.

ПОШАТНУ́ТЬСЯ гл. 1. лəj-луj хурдə, чумустə; 2. чумустə шəфт (гəд) бирə, jон пojистə; 3. перен. ə лəхс оморə.

ПОША́ТЫВАТЬСЯ гл. шовундə оморə, чумустə, чумундə оморə, əз чикə вəчəвундə оморə (həрə- həрə).

ПОШВЫ́РИВАТЬ гл. həрə- həрə шəндə, пəртово дорə.

ПОШЕВЕ́ЛИВАТЬ гл. həрə- həрə чумундə, шовундə.

ПОШЕВЕ́ЛИВАТЬСЯ гл. чумустə: 1. həрə-həрə чумустə; 2. təhəди сохтə.

ПОШЕВЕЛИ́ТЬ(-СЯ) см. *шевелить(-ся)*.

ПОШЕВЕЛЬНУТЬ(-СЯ) см. *шевельнуть(-ся)*.

ПОШЕЛОХНУ́ТЬСЯ см. *шелохнуться*.

ПОШИ́Б сущ. хосиjət.

ПОШИ́В, ПОШИ́ВКА сущ. духтə, духтəjи, духтə оморəjи.

ПОШИ́ВОЧНЫЙ прил. əри духтə hистиjо.

ПОШИ́ТЬ гл. 1. духтə, духтə həзур сохтə; 2. jə кəм (вəхт) духтə.

ПОШЛЕ́ТЬ гл., шит бирə, хəрəб бирə, биhор бирə.

ПОШЛЕ́Ц то же, что *пошляк*.

ПО́ШЛО нареч. шит -шит, хəрəб, нətəври.

ПО́ШЛОСТЬ сущ. шити, хəрəби, нətəвриjи, нəкурум.

ПО́ШЛЫЙ прил. шит, хəрəб, нətəври, нəкурум. *Пошлый анекдот* шитə овсунə.

ПОШЛЯ́К сущ. разг. jəлəг, шəрəhо, шитə одоми. II *пошля́чка* əзини зəн (духтəр).

ПОШЛЯ́ТИНА сущ. хəрəб, шит, нəкурумə коф, jə новкə кор.

ПОШТУ́ЧНО нареч. jəки-jəки, тəк-тəк

ПОШТУ́ЧНЫЙ прил. jəки-jəки, тəк-тəк hисоб бирəниjо, 1əки-jəки сохтə оморəниjо.

ПОШУТИ́ТЬ гл. 1. ə зарфотово ə киникə хəндустə; 2. jə кəм (вəхт) зарфот (hənək) сохтə.

ПОШУ́ЧИВАТЬ гл. həрə- həрə зарфот (hənək) сохтə.

ПОЩА́ДА сущ. рəhм, ə киникə рəhм сохтəjи, бəхширəjи.

ПОЩАДИ́ТЬ см. *щадить*.

ПОЩЕКОТА́ТЬ см. *щекотать*.

ПОЩЁЛКИВАТЬ см. *щёлкать*.

ПОЩЕ́ЧИНА сущ. 1. силлə; 2. перен. бизу.

ПОЩИ́ПАТЬ см. *щипать*.

ПОЩИ́ПЫВАТЬ гл. 1. həрə-həрə быбына вəкурдə; 2. həрə-həрə кəндə, вəкəндə.

ПОЩУ́ПАННЫЙ прич. дəсədəс бириjо (сохтə омориjо).

ПОЩУ́ПАТЬ см. *щупать*.

ПОЭ́ЗИЯ сущ. поезиjа.

ПОЭ́МА сущ. поема.

ПОЭ́Т сущ. шоир. II *поэ́тесса* əзини зəн (духтəр).

ПОЭ́ТО́МУ нареч. ə и киро, ə и сəбəб, əрчγ ки

ПОЯВИ́ТЬСЯ, ПОЯВЛЯ́ТЬСЯ гл. вəди бирə, ə пишоj чум вəдироморə. <> *Появиться на свет* ə hилом оморə (əз дəдəj бирə). II *появле́ние* сущ. вəди бирəjи, ə пиhоj чум вəдироморjи.

ПО́ЯС сущ. 1. кишт, кишитибəнд; 2. кишти (дуразə тəнкə тикəj мол, шнур, гəjошвə jəчиhojкə əри оводунирə ə кишт пojундə; 3. ə həрəj дγ паралел дəриjо бəхш ən руj хори; 2. ə həрəj дγ меридиан дəриjо бəхш ən руj хори. II *поясо́к* сущ. киштилə.

ПОЯСНИ́ТЬ, ПОЯСНЯ́ТЬ гл. ə сəр вəнкəстə, jə кəм хурдə сохтə (кофə). II *поясне́гие* сущ. ə сəр вəнкəстəкор, хурдə сохтə (кофə). II *поясни́тельный* прил. əри ə сəр вəнкəстə, хурдə сохтə (кофə) hистиjо.

ПОЯСНИ́ЦА сущ. дəрəj кишт (киштибəнд). *поясни́чный* прил. кишти: 1ən кишт; 2. ən кишт hистиjо.

ПОЯСНО́Й прил. кишти: 1. ən кишт (киштибəнд); 2. ə кишт (киштибəнд) бəстə оморəниjо: 3. тə киштибəнд сохтə оморəниjо.

ПРА... приставка ə jə кофикəрəво дурə гohумирə бурбундəниjо коф həмəл овурдə.

ПРАБА́БКА, ПРАБА́БУШКА сущ. дəдəj ən кəлəбəбə, ən бəбəхолу; ən кəлəдəдəj, jə новкə ən дəдəjхолу.

ПРА́ВДА дузи I сущ.: 1. софəсоф hистиjо, ə соф hистиjорəво дуз оморəниjо. *Сказать правду* дузирə куфтирə; 2. сəдиги, həги, həгə кор. *Искать правду* дузирə кəштə; 3. дуз бирəjи. *Твоя правда (ты прав)* тγ дузи; II союз. омо ки, ə кəрдə вəкурдə кəрəки ки. *Погуляли хорошо, правда устали* хуб кəштим, дузи вəмундим. <> *по правде говоря (сказать), правду говоря (сказать)* дузирə куфтиримкə; *правдами и неправдами* həр чγтам бисто, воjист ə ду-

зирәво, војист ә дуркунирәво; *что правда, то правда* дуз һә дузи.

ПРАВДИ́ВОСТЬ сущ. дузи (ә тараф дузи бирәји).

ПРАВДИ́ВЫЙ прил. јүрә дуз коф сохтә хош оморәнијо, әри дузи кәћти сохтәнијо.

ПРАВДОИСКА́ТЕЛЬ сущ. дузкәшт, һәгикәшт (дузи, һәги кәштәнијо одоми). || *правдоиска́тельница* әзини зән (духтәр).

ПРАВДОЛЮ́Б сущ. дузихоһ, һәгихоһ (дузи, хостәнијо, тәрафдор дузи һистијо одоми). || *правдолю́бка* әзини зән (духтәр).

ПРАВДОЛЮ́БЕЦ то же, что *правдолюб*. II *правдолю́бица* әзини зән (духтәр).

ПРАВДОПОДО́БИЕ, ПРАВДОПОДО́БНОСТЬ сущ. дузтәһәри, ә дуз ухшәш зәрәји.

ПРАВДОПОДО́БНЫЙ прил. дузтәһәр, ә дуз ухшәш зәрәнијо.

ПРА́ВЕДНИК сущ. сәдиг (ә ћәлолирәво зивистәнијо, јүрә Һовун нистијо одоми). || *праведница* әзини зән (духтәр).

ПРА́ВЕДННЫЙ сущ. сәдиг: 1. һәг, дуз, биҺовун, Һәдәтһој динирә ә ҹикә овурдәнијо; 2. устар. ә һәги, ә дузи күрдә һистијо. II *праведность* сущ. сәдиги.

ПРА́ВИЛО сущ. 1. әри рәћбурбундә норә оморијо гәрор; 2. ә Һәрәј бәҺзи корһо һәмишә бирәнијо тәфәҺәти; 3. әри чүникәрә дуз, һомовор сохтә һистијо карасти; 4. мәћшовоһо, тәһәрз ән хүштәрә ә рәћ бәрдәји, Һәдәт; 5. дүм (ән сәк, күрк, түлки); 6. тараз (әри дузи ән борурә, сувогә дәниширә һистијо хиткәш).

ПРА́ВИЛЬНО нареч. 1. дуз, дүрүст. *Часы работают правильно* сәҺәт әдәј дуз кор сохтә; 2. в знач. сказ. ду́зи, һәчиш кәрәки, һә һәчуни.

ПРАВИЛЬНЫЙ прил. дуз, дүрүст. || *правильно* сущ. дузи, дүрүсти.

ПРАВИ́ТЕЛЬ сущ. сәрвор ћүкмот, кәләј дәвләт, парчоһ. II *прави́тельница* әзини зән (духтәр).

ПРАВИ́ТЕЛЬСТВО сущ. ћүкмот. II *правительственный* прил. ћүкмоти: 1. ән ћүкмот; 2. ән ћүкмот һистијо.

ПРА́ВИТЬ[1] гл. 1. кәләјәти сохтә, ә рәћ бәрдә. II *правле́ние* сущ. кәләјәти сохтәји, ә рәћ бәрдәји.

ПРА́ВИТЬ[2] гл. 1. дуз сохтә; 2. ә ҹикәјү кировундә (вәдироморијорә). II *пра́вка* сущ. дуз сохтәји.

ПРА́ВИТЬСЯ гл. дуз сохтә оморә.

ПРА́ВКА сущ. 1. дуз сохтәји (сохтә оморәји); 2. ә ҹикәјү кировундәји (кировундә оморәји); 3. тиҹ сохтәји.

ПРАВЛЕ́НИЕ сущ. 1. идорә сохтәји (сохтә оморәји), сәркәләји сохтәји, ә рәћ бәрдәји (корә); 2. идорә (одомиһо).

ПРА́ВЛЕНЫЙ прил. дуз сохтә оморијо.

ПРА́ВНУК сущ. нишрә (кук ән нәвә).

ПРА́ВНУЧКА сущ. нишрә (духтәр ән нәвә).

ПРА́ВО[1] сущ. 1. һәг; 2. ихтијор.

ПРА́ВО[2] сущ. дузи. *Я, право, не знаю, что мне делать* мә, дузи, нәстанүм чү сохумкә.

ПРАВОВЕ́РИЕ сущ. диндори (ә чү диникә бовор сохтәји).

ПРАВОВЕ́РНОСТЬ см. *правоверие*.

ПРАВОВЕ́РНЫЙ прил. диндор, дати (ә чү диникә сәхт бовор сохтәнијо).

ПРАВОМО́ЧИЕ сущ. ихтијор (битәв).

ПРАВОМО́ЧНОСТЬ сущ. ихтијор бирәји.

ПРАВОМО́ЧНЫЙ прил. јүрә ихтијор һистијо.

ПРАВОСЛА́ВИЕ сущ. православи, дин православи.

ПРАВОСЛА́ВНЫЙ I сущ. православ II прил. православи: 1. ән дин православһо; 2. ә и дин бовор сохтәкор.

ПРАВОТА́ сущ. һәги, дузи, расти.

ПРА́ВЫЙ[1] прил. раст (ә тараф дәс расти һистијо). *Правая нога* пој расти.

ПРА́ВЫЙ[2] прил. 1. һәг, сәдиг, раст, дуз. 2. дузә кофһо куфтирәнијо, дузә корһо сохтәнијо, дуз фикир сохтәнијо; 3. Һовун нәс сохтәнијо, битәхсир. *Разберись, кто прав, кто виноват* дәниш биниш ки раст, ки тәхсиркорикә;

ПРАВША́ сущ. ә дәс растирәво әз дәс чәпи хубтә кор сохтәнијо одоми.

ПРА́ВЯЩИЙ прил. и прич. рәћбәр ((ә дәвләт кәләјәти сохтәнијо, ә рәћ бәрдәнијо, ә сәр ћүкмот појистијо).

ПРА́ДЕД, ПРАДЕ́ДУШКА сущ. бәбәј ән кәләбәбә, ән кәләдәдәј, ән бәбәхолу, ән дәдәјхолу.

ПРА́ЗДНЕСТВО сущ. кәлә шори (ә хотур киникә, чүникә миҺид кировундәји).

ПРА́ЗДНИК сущ. миҺид: 1. кор нистијо, рәћәти сохтәнүтһо руз; 2. ә чүникә киро шори кировундәнүтһо руз; 3. ә хотур (Һүзәт) ән киникә, чүникә норә оморијо руз шори; 4. ә Һәдәтһо вә дин киро ә јор рвурдәнүтһо руз.

ПРА́ЗДНИЧЕК сущ. миҺидлә.

ПРА́ЗДНИЧНЫЙ прил. миӈиди: 1. ән миӈид; 2. әри миӈид һистијо; 3. ә хотур коми миӈидикә сохтә (кировундә) оморәнијо. *Праздничный стол* сифрој миӈиди.

ПРА́ЗДНОВАНИЕ сущ. миӈид сохтәји (кировундәји), сохтә (кировундә) оморәји.

ПРА́ЗДНОВАТЬ гл. миӈид сохтә (кировундә).

ПРА́ЗДНОСТЬ сущ. 1. тәнбәли, оворәји; 2. һичиш нә сохтәји, бикори.

ПРАЗДНОШАТА́НИЕ сущ. һәрчојији (буш-буш, оворә-оворә, бикор кәштәји).

ПРА́ЗДНОША́ТАЮЩИЙСЯ прил. и в знач. сущ. һәрчоји (буш-буш, оворә-оворә, бикор кәштәкор).

ПРА́ЗДНЫЙ прил. 1. тәнбәл, оворә; 2. һичиш нәс сохтәнијо, бикор.

ПРА́КТИК сущ. практик : 1. одоми ән кор; 2. практикај ән кор хүштәрә хуб данүстәнијо, и кор хүштәрә амбар сохтијо одоми.

ПРА́КТИКА сущ. практика.

ПРАКТИКА́НТ сущ. практикант (әри ә чүчојикә, ә чү сәниӈатикә кор сохтә ӈәзүр бирә практика кироштәнијо одоми. II *практика́нтка* әзини зән (духтәр). || *практика́нтский* прил. практиканти; ән практикант.

ПРАКТИКОВА́ТЬ гл. 1. әз практика кировундә; 2. практика кироштә.

ПРАКТИКОВА́ТЬСЯ, НАПРАКТИКОВА́ТЬСЯ гл. 1. әз практика кировундә оморә; 2. практика кироштә.

ПРАМА́ТЕРЬ сущ. кәлә дәдәј (әз јү коминикә јә әгрәбә сәр күрдәнијо зән).

ПРАОТЕ́Ц сущ. кәлә бәбә (әз јү коминикә јә әгрәбә сәр күрдәнијо бәбә мәрд).

ПРАОТЦО́ВСКИЙ прил. бәбә-кәләбәбәји, ән бәбәһо-кәләбәһо. *Праотцовские обычаи* һәдәтһој ән бәбәһо-кәләбәбәһо.

ПРАПРАБА́БКА см. *прабабушка*.

ПРАРОДИ́ТЕЛЬ см. *праотец*.

ПРАРОДИ́ТЕЛЬНИЦА см. *праматерь*.

ПРАХ сущ. хокистәр, туз: 1. сухтијо, пуч бирijo, ә туз чарустијо совә хок, јә новкә јә чијикә); 2. перен. у, коми ки, пуч бирә, һәмишә нәс мундә, һилим-һоволим; 3. әз мито мундијо.

ПРА́ЧЕЧНАЯ сущ. чомә (оводуни) шуштәнүтһо чикә, хунә.

ПРА́ЧЕЧНЫЙ прил. чомәшури, оводунишури (әри оводунишуштә һистијо).

ПРА́ЧКА сущ. чомәшур, оводунишур (ә дәсәво чомә шуштәнијо зән, духтәр).

ПРАЩА́ сущ. сәнгшән.

ПРЕБЫВА́НИЕ сущ. бирәји, појистәји, зивистәји. *Место постоянного пребывания* чикәј ән һәмишә зивистәји јү (һәмишә зивистәнијо чикәјү).

ПРЕБЫВА́ТЬ гл. бирәји, појистәји, зивистә (ә јә чикә). *Пребывать в городе* ә шәһәр појистә.

ПРЕВЗОЙТИ́, ПРЕВОСХОДИ́ТЬ гл. зәвәрдәс бирә (ә чү чикә киро һүндүр, ә чүникә, киникә киро кәлә, кучлү) бирә.

ПРЕВОЗВЫ́СИТЬ, ПРЕВОЗВЫША́ТЬ гл. зәвәрдәс сохтә, һүрмәтлү сохтә, тәһәриф дорә. || II *превозвыше́ние* сущ. зәвәрдәс сохтәји, һүрмәтлү сохтәји, тәһәриф дорәји.

ПРЕВОЗМО́ЧЬ, ПРЕВОЗМОГА́ТЬ гл. ә виһтәјү вәроморә, кучү расирә.

ПРЕВОЗНЕСТИ́, ПРЕВОЗНОСИ́ТЬ гл. амбар, сәхт тәһәриф дорә. II *превознесе́ние* сущ. амбар, сәхт тәһәриф дорәји.

ПРЕВОЗНОСИ́ТЬСЯ, ПРЕВОЗНЕСТИ́СЬ гл. устар. 1. хүштәрә тәһәриф дорә, тәкабури сохтә; 2. амбар, сәхт тәһәриф дорә ооморә. II *превознесе́ние и превознощение* сущ. хүштәрә тәһәриф дорәји, тәкабури сохтәји.

ПРЕВОСХОДИ́ТЬ см. *превзойти*.

ПРЕВОСХО́ДНО нареч. лап хуб, лап рач. *Он превосходно говорит по-русски* у ә уруси лап хуб коф сохтә.

ПРЕВОСХО́ДНЫЙ прил. 1. зәвәрдәс, зијод; 2. лап хуб, лап рач.

ПРЕВОСХО́ДСТВО сущ. зәвәрдәси, зијоди (ә киникә, чүникә күрдә зәвәрдәс, зијод бирәји).

ПРЕВРАТИ́ТЬ, ПРЕВРАЩА́ТЬ гл. чарундә (ә чүникә), ә јә һоликә вәнкәстә. || *превраще́ние* сущ. чарундәји (ә чүникә), ә јә һоликә вәнкәстәји.

ПРЕВРАТИ́ТЬСЯ, ПРЕВРАЩА́ТЬСЯ гл. чарустә (ә чүникә), ә јә һоликә офторә. *Вода превратилась в лёд* ов ә килид чарусти. II *превраще́ние* сущ. чарустәји (ә чүникә), ә јә һоликә офторәји.

ПРЕВРА́ТНОСТЬ сущ. 1. дәкиш бирәји; 2. һә ә јәбо дәкиш бирәји.

ПРЕВРА́ТНЫЙ прил. 1. дәкиш бирәнијо; 2. дуркуни (дузирә чарундәнијо).

ПРЕВЫ́СИТЬ, ПРЕВЫША́ТЬ гл. 1. зијод бирә: 1) әз чүникә кәлә тә, дүручдтә, амбартә

бирә; 2) ә чү киројикә әз киникә, әз чүникә хубтә бирә; 2. зијод сохтә (әз кәрәк һистијо амбартә сохтә); 3. әз виһтә вәдарафтә.

ПРЕВЫ́ШЕ нареч. 1. әз чүникә һүндүртә, дүрүҹдтә, кәләтә. *Летит превыше гор* әз догһо һүндүртә парустә; 2. әз киникә, чүникә зијод бирәрәво. <> *превыше всего* әз һәр чи зијодтә.

ПРЕГРАДИ́ТЬ, ПРЕГРАЖДА́ТЬ гл. 1. бурра (рәһә); чапар, бору, дувор кәширә; 2. әри чүникә бирә рәһ нә дорә. II *преграждéние* бурраји (рәһә); чапар, бору, дувор кәширәји.

ПРЕГРЕШЕ́НИЕ сущ. 1. ә һовун офторәји, һовун сохтәји; 2. һовун

ПРЕГРЕШИ́ТЬ гл. ә һовун офторә, һовун сохтә.

ПРЕД см. *перед*. *Пред ним* ә пишој ән у.

ПРЕДАВА́ТЬ, -СЯ см. *предать, -ся*.

ПРЕДА́НИЕ сущ. мәһәси, һагада (әз товунәј биријо кор, әз ләһә ә ләһә кирошдијо, кәләтәһо әри фәрзәндһо сохтијо ихтилот.

ПРЕ́ДАННОСТЬ сущ. дузи, вәфо.

ПРЕ́ДАННЫЙ прич. дуз, вәфолү.

ПРЕДА́ТЕЛЬ сущ. хоһин; одомифурух (киникәрә фурухтијо, бивәфо вәдироморијо одоми). II *предáтельница* әзини зән (духтәр).

ПРЕДА́ТЕЛЬСКИЙ прил. хоһини, одомифурухи: 1. ән хоһин,ән одомифурух. 2. хоһин; одомифурух сохтијо, сохтәнијо.

ПРЕДА́ТЕЛЬСТВО сущ. хоһини, одомифурухи (хоһин, одомифурух сохтијо, сохтәнијо кор).

ПРЕДА́ТЬ гл. 1. хоһини сохтә, фурухтә, ә дәс дорә; 2. дорә (ә ихтијор ән киникә, чүникә). *Предать суду* ә суд дорә; <> *Предать забвению* фурмуш сохтә (әз јор вәдәшәндә); *предать земле* говрә сохтә; *предать огню и мечу* әз аташ, әз гилинҹ кировундә;

ПРЕДА́ТЬСЯ гл. 1. ә тараф киникә кироштә, хоһин бирә, фурухтә оморә; 2. бовор сохтә, кәвилә јәки сохтә (ә киникәрәво).

ПРЕДБА́ННИК сущ. сирој һомум (ә һомум әри оводуни вәкәндә ҹикә).

ПРЕДВАРИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. пишоји, сүфтәји, һәвәли; 1. әз чүникә пишо бирәнијо; 2. әзуни, коми ки, миданү дәкиш бирә.

ПРЕДВАРИ́ТЬ гл. пишокири күрдә: 1. әз товунәј чүникә пишотә хәбәр дорә; 2. чүникәрә әз киникә пишотә сохтә.

ПРЕДВЕ́СТИЕ сущ. нүшунә, коми ки, әз товунәј бирәнијә кор пишоки хәбәр дорә.

ПРЕДВЕ́СТНИК сущ. хәбәрчи, хәбәррасун (у, коми ки, ә товунәј бирәнијә кор пишоки хәбәр дорә). II *предвéстница* әзини зән (духтәр), јә новкә чүникә.

ПРЕДВЕЧЕ́РНИЙ прил. пишојшәһәнкуми.

ПРЕДВЕЩА́НИЕ см. *предвестие.*

ПРЕДВЕЩА́ТЬ гл. пишоки, пишотә, әз сүфтә, әз һәвәл хәбәр дорә (расундә).

ПРЕДВЗЯ́ТЫЙ прил. гәсти-гәрәзи (әз товунәј пишоки һәмәл оморијо фикир, мәһшово). II *предвзя́тость* сущ. гәсти-гәрәз.

ПРЕДВИ́ДЕНИЕ сущ. басарат (бәгдә буһо корһорә пишоки винирә, ә сәр офтәрәји, ә сәр офторә данүстәји).

ПРЕДВИ́ДЕТЬ гл. бәгдә буһо корһорә пишоки винирә, ә сәр офтәрә. II *предви́дение* сущ. басарат (бәгдә буһо корһорә пишоки винирәји, ә сәр офтәрәји).

ПРЕДВИ́ДЕТЬСЯ гл. пишоки вәди бирә, кузәт сохтә оморә.

ПРЕДВКУСИ́ТЬ, ПРЕДВКУША́ТЬ гл. ләзәт ән јә хубә чирә пишоки ә пишој чумһој хүштә овурдә. II *предвкушéние* сущ. ләзәт ән јә хубә чирә пишоки ә пишој чумһој хүштә овурдәји.

ПРЕДВОДИ́ТЕЛЬ сущ. кәлә, сәрвор, рәһбәр, рәһбурбунә одоми. II *предводи́тельница* әзини зән (духтәр).

ПРЕДВОДИ́ТЕЛЬСКИЙ прил. кәләји, рәһбәри, ән кәлә, ән рәһбәр, ән рәһбубу.

ПРЕДВОДИ́ТЕЛЬСТВОВАТЬ прил. кәләји, кәләјәти, рәһбәрјәти, рәһбубуни сохтә. II *предводи́тельство* сущ. кәләјәти, рәһбәрјәти, рәһбубуни

ПРЕДВОЕ́ННЫЙ прил. пишојдәһвоји (әз дәһво пишо, ә пишој дәһво биријо).

ПРЕДВОЗВЕ́СТИЕ см. *предвестие.*

ПРЕДВОЗВЕСТИ́ТЬ, ПРЕДВОЗВЕЩА́ТЬ гл. пишоки хәбәр дорә. II *предвозвешéние* сущ. пишоки хәбәр дорәји (дорә оморәји).

ПРЕДГО́РЬЕ сущ. пишојдоги (ә пишој, дәрәј дог вәкосиријо хори, ҹикә).

ПРЕДДВЕ́РИЕ сущ. 1. конә, ләһә (әри ә чүҹојикә дәрафтә һистијо ҹикә); 2. һәвәл, сәр күрдәнијо вәхт ән чүникә; пишо.

ПРЕДЗИ́МНИЙ прил. пишојзииустунәји.

ПРЕДЗИ́МЬЕ сущ. пишој зимусту (әхир ән појиз).

ПРЕДИСЛО́ВИЕ сущ. сәркоф. <> *без (всяких) предисловий* кофсүз-кәләҹсүз.

ПРЕДЛО́Г сущ. вojнə, дəстəвуч (əри чүникə сохтə сəбəб бирəнијо (jə новкə сəбəбə хуно вəди бирəнијо чүникə).

ПРЕДЛОЖИ́ТЬ, ПРЕДЛАГА́ТЬ сл. тəклиф сохтə. II *предложе́ние* сущ. тəклиф сохтəји.

ПРЕДМЕ́СТЬЕ сущ. ə шəһəр вокосиријо, омо əн шəһəр нистијо диһ.

ПРЕДМЕ́Т сущ. 1. чи, чүникə jə чи; 2. објект, сəбəб (у, əз товунəј ки, чү коф рафтəникə). *Предмет спора* сəбəб əн һүчəтсохтəји; 3. нубо (һилм).

ПРЕДМО́СТНЫЙ прил. ləһəjкүрпији.

ПРЕДМО́СТЬЕ сущ. ləһəj күрпи (пишој күрпи, ə күрпи дəрафтəнүtho чикə).

ПРЕДНАЗНА́ЧИТЬ, ПРЕДНАЗНАЧА́ТЬ гл. пишоки ə фикир күрдə, доштə, чиро сохтə). II *предназначе́ние* сущ. пишоки ə фикир күрдəји, доштəји, чиро сохтəји).

ПРЕДНАМЕ́РЕННОСТЬ сущ. 1. ə гəстəво бирəји (сохтə оморəји), данүстə-данүстə сохтə оморəји, ə вojкəј хүштəрəво сохтəји; 2. гəст, вojкə.

ПРЕДНАМЕ́РЕННЫЙ прич. 1. ə гəстəво бирijo (сохтə оморijo), данүстə-данүстə сохтə оморijo, ə вojкəjүрəво сохтə оморijo.

ПРЕДО см. *пред*.

ПРЕ́ДОК сущ. бəбə-кələбəбə.

ПРЕДОПЛА́ТА сущ. биһ (пишоки дорə оморəнијо пул).

ПРЕДОПРЕДЕЛЕ́НИЕ 1. пишоки (пишотə) данүстəји, һəл сохтəји (ə чү фикирикə оморəји); 2. устар. гисмəт, бəхт, мозол, ə пишони нүjүстə оморijo.

ПРЕДОПРЕДЕЛИ́ТЬ, ПРЕДОПРЕДЕЛЯ́ТЬ гл. пишоки (пишотə) данүстə, һəл сохтə, бурбундə.

ПРЕДОРОГО́Й. прил. лап буho, əз гəдəр зијод буho.

ПРЕДОСТА́ВИТЬ, ПРЕДОСТАВЛЯ́ТЬ гл. 1. ə ихтијор киникə дорə (əри кор сохтəjү); 2. ихтијор дорə киникəрə, (əри чүникə).

ПРЕДОСТАВЛЕ́НИЕ сущ. 1. ə ихтијор киникə дорəји (əри кор сохтəjү); 2. ихтијор дорəји киникəрə (əри чүникə)

ПРЕДОСТРЕ́ЧЬ, ПРЕДОСТЕРЕГА́ТЬ гл. хəбəрдор сохтə, пишојүрə вəкүрдə, ə хəjолү бирə. II *предостре́жение* сущ. хəбəрдор сохтəји, пишојүрə доштəји.

ПРЕДОСТОРО́ЖНОСТЬ сущ. һитjоти (пишој əн тəрсə вəкүрдəнијо кор).

ПРЕДОСУДИ́ТЕЛЬНОСТЬ сущ. хəрəби, һəjбəчəри.

ПРЕДОСУДИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. хəрəб, һəjблү, сəркуши. *Предосудительный поступок* хəрəбə (сəркушијə) кор.

ПРЕДОТВРАТИ́ТЬ, ПРЕДОТВРАЩА́ТЬ гл. пишојүрə күрдə (појундə).

ПРЕДОТВРАЩЕ́НИЕ сущ. пишојүрə ə вəхтү күрдəји (појундəји), пишојү ə вəхтү күрдə (појундə) оморə.

ПРЕДОХРАНИ́ТЬ, ПРЕДОХРАНЯ́ТЬ гл. пишоки ə хəjолү бирə, доштə, гəрəвулијүрə кəширə. II *предохране́ние* сущ. пишоки ə хəjолү бирəји, доштəји, гəрəвулијүрə кəширəји.

ПРЕДПЛЕ́ЧЬЕ сущ. 1. базу (ən инсон); 2. əз остугуj дүш тə пəнчə һистијо бəхш əн дəс (ən пишоји пој ən шыдралүjə һəjвон).

ПРЕДПОЛОЖЕ́НИЕ сущ. ə мəһшово овурдəји, һисоб сохтəји (чүникə бијо бу куфтирə).

ПРЕДПОЛОЖИ́ТЬ, ПРЕДПОЛАГА́ТЬ гл. 1. ə фикир хүштə овурдə, һəчи һисоб сохтə ки, чүникə бијо бу; 2. чүникə сохтəрə ə мəһшово овурдə, план кəширə.

ПРЕДПОСЛА́ТЬ, ПРЕДПОСЫЛА́ТЬ гл. сəркоф, фикир нүjүстə (куфирə). *Докладчик предпослал своему докладу несколько замечаний* докладчи ə пишој доклад хүштə jə чəнд фикирho куфти.

ПРЕДПОСЛЕ́ДНИЙ прил. əз əхири пишоји (пишо h истијо).

ПРЕДПОСЫ́ЛКА сущ. əз jү чүникə һəмəл оморəнијо, вəхүштəнијо (кор, чи, мəһшəво).

ПРЕДПОЧЕ́СТЬ, ПРЕДПОЧИТА́ТЬ гл. 1. зијодтə данүстə, һисоб сохтə; 2. 2. дијəш хуб данүстə, дијəш зəjод күрдə.

ПРЕДПОЧТЕ́НИЕ сущ. зијодтə данүстə (күрдə) оморəји, һисоб сохтə оморəји.

ПРЕДПРА́ЗДНИЧНЫЙ прил. пишојмиһиди (əз пишој миһид бирəнијо).

ПРЕДПРИИ́МЧИВЫЙ прил. кордан (əз дəсү кор вəроморəнијо).

ПРЕДПРИНИМА́ТЕЛЬ сущ. 1. сəһибкор, сəһиб ən чикəкор ho; 2. кордан (əз дəсү кор вəроморəнијо одоми). II *предпринимате́льница* əзини зəн (духтəр). II *предпринимате́льский* прил. сəһибкори, ən сəһибкор.

ПРЕДПРИНЯ́ТЬ, ПРЕДПРИНИМА́ТЬ гл. сəр күрдə чүникə сохтə.

ПРЕДРАССВЕ́ТНЫЙ прил. пишојсəбəһи, ториктовуши.

ПРЕДРЕ́ЧЬ, ПРЕДРЕКА́ТЬ см. *предсказать*.

ПРЕДРЕШИ́ТЬ, ПРЕДРЕША́ТЬ гл. пишоки ћәл сохтә, ә јә фикир оморә.

ПРЕДСЕДА́ТЕЛЬ сущ. сәрнүш, вичирә оморәнијо (ә коллектив, ә сәброни), кәләј коллектив. II *председа́тельница и председа́тельша* әзини зән (духтәр).

ПРЕДСЕДА́ТЕЛЬСТВО сущ. сәрнүши, кәләјәти (кор ән сәрнүш, ән кәләј коллектив, ән сәбронирә бәрдәкор).

ПРЕДСЕДА́ТЕЛЬСТВОВАТЬ гл. сәрнүши, кәләјәти сохтә (ә коллектив, ә сәброни).

ПРЕДСКАЗА́НИЕ сущ. 1. пишоки куфтирәји, хәбәр дорәји (әз товунәј бирәнијо кор); 2. әз товунәјү пишоки куфтирә, хәбәр дорә оморијо чи.

ПРЕДСКАЗА́ТЕЛЬ сущ. нови (пишоки хәбәр дорәнијо, буһо корә пишоки куфтирәнијо одоми). II *предсказа́тельница* әзини зән (духтәр).

ПРЕДСКАЗА́ТЬ, ПРЕДСКА́ЗЫВАТЬ гл. новији, новијәти сохтә (пишоки хәбәр дорә, буһо корә пишоки куфтирә).

ПРЕДСМЕ́РТНЫЙ прил. пишој мүрдә, әз мүрдәји пишо бирәнијо, сохтә оморәнијо.

ПРЕДСТАВИ́ТЕЛЬ сущ. 1. әз нум киникә чүникәрә расундәнијо, әз нум ән у коф сохтәјијо одоми; 2. әз јә групп чунлуһо, јә новкә чунсүзһо јәки.

ПРЕДСТА́ВИТЬ гл. 1. бурбундә, дорә кирә, чүрә ә киникә: 2. тониш сохтә кирә, чүрә ә кинкәрәво; 3. бурбундә (киникәрә, чүникәрә ә чүникә лојиг данүстә); 4. ә пишој чумһој хүштә овурдә киникәрә, чүникәрә.

ПРЕДСТА́ВИТЬСЯ гл. нм-фомилә хүштәрә куфтирә тониш бирә; 2. ә пишој чумһо оморә, ә мәћшово оморә; 3. ә мәјду вәдироморә, ћәмәл оморә, ә дәс офторә; 4. хүштәрә вәнорә,.. хуно бурбундә. *Представиться глухим* хүштәрә ә кари вәнорә.

ПРЕДСТАВЛЯ́ТЬ гл. 1. см. *представить*; 2. ә чүчојикә ә чикәј киникә (киһојикә) бирә, фикир јүрә (үшүрә) расундә.

ПРЕДСТА́ТЬ, ПРЕДСТАВА́ТЬ гл. 1. вәдироморә, ә пишој киникә, чүникә појистә.

ПРЕДСТОЯ́ТЬ гл. ә пишо бирә, ә пишо појистә, кузәт сохтә оморә (бәгдәһо).

ПРЕДСТОЯ́ЩИЙ прил. бирәни, пишоји, ә пишо ћистијо, кузәт сохтә оморәнијо.

ПРЕДУБЕДИ́ТЬ гл. пишоки ә мувәћү дәшәндә, фирихурдә сохтә, фикирүрә дәкиш сохтә (ә товунәј киникә, чүникә).

ПРЕДУБЕЖДЕ́НИЕ сущ. пишоки ә мувәћ дәшәндә оморијо дуркунә фикир (ә товунәј киникә, чүникә).

ПРЕДУБЕЖДЁННЫЙ прич. пишоки фикирү дәкиш сохтә оморијо, фирихурдә сохтә оморијо, фурмундә оморијо.

ПРЕДУВЕ́ДОМИТЬ, ПРЕДУВЕДОМЛЯ́ТЬ гл. пишоки расундә, хәбәрдор сохтә, хәбәр дорә.

ПРЕДУВЕДОМЛЕ́НИЕ сущ. пишоки хәбәрдор бирәји (сохтә оморәји), ә јү пишоки хәбәр расмрәји (расундә оморәји).

ПРЕДУГАДА́ТЬ, ПРЕДУГА́ДЫВАТЬ гл. фәһм сохтә, пишоки данүстә.

ПРЕДУГОТО́ВИТЬ, ПРЕДУГОТОВЛЯ́ТЬ гл. ә вәхтү ћәзүр сохтә, пишоки ћәзүр сохтә.

ПРЕДУМЫ́ШЛЕННО нареч. ә гәстәво, данүстә-данүстә. *Сделать предумышленно* ә гәстәво сохтә.

ПРЕДУМЫ́ШЛЕННОСТЬ сущ. ә гәстәво бирәји (сохтә оморәји).

ПРЕДУМЫ́ШЛЕННЫЙ прич. ә гәстәво бирijo (сохтә оморијо), данүстә-данүстә сохтә оморијо.

ПРЕДУПРЕДИ́ТЬ, ПРЕДУПРЕЖДА́ТЬ гл. 1. (пишоки) хәбәрдор сохтә; 2. пишојүрә күрдә (вәкүрдә); 3. пишокири сохтә.

ПРЕДУПРЕЖДЕ́НИЕ сущ. 1. хәбәрдор сохтәји (сохтә оморәји; 2. пишојүрә күрдәји (вәкүрдәји); 3. пишокири сохтәји.

ПРЕДУСМОТРЕ́ТЬ, ПРЕДУСМА́ТРИВАТЬ гл. ә фикир (мәћшово) күрдә, пишоки ә фикир вәкүрдә.

ПРЕДУСМОТРИ́ТЕЛЬНО нареч. ә ћитјотирәво; әри ћитјоти.

ПРЕДУСМОТРИ́ТЕЛЬНОСТЬ сущ. ћитјоти.

ПРЕДУСМОТРИТЕ́ЛЬНЫЙ прил. ћитјот (пәсәј корә пишоки фикир сохтәнијо).

ПРЕДУ́ТРЕННЫЙ прил. пишојсәбәћи. *Предутренний ветерок* пишојсәбәћи ворворилә.

ПРЕДЧУ́ВСТВИЕ сущ. кувоји (ә дүл дәкуфтәји, пишоки вәрасирәји).

ПРЕДЧУ́ВСТВОВАТЬ гл. кувоји зәрә, ә дүлү дәкуфтә, пишоки вәрасирә.

ПРЕДШЕ́СТВИЕ *в предшествии кого* әз киникә пишотә, ә пишој киникә.

ПРЕДШЕ́СТВЕННИК сущ. әз киникә, чүникә) пишотә (һәвәлтә) бирijo, чүникә сохтијо одоми. II *предше́ственница* әзини зән (духтәр).

ПРЕДШЕ́СТВОВАТЬ гл. әз киникә, чүникә) пишотә (һәвәлтә) бирә, чүникә сохтә.

ПРЕДШЕ́СТВУЮЩИЙ прил. әз киникә, чүникә пишотә (һәвәлтә) бирijo, чүникә сохтijo.

ПРЕДЪЯВИ́ТЕЛЬ сущ. дорәкорә, бурбундәкорә, овурдә расундәкорә одоми. II *предъяви́тельница* әзини зән (духтәр).

ПРЕДЪЯВИ́ТЬ, ПРЕДЪЯВЛЯ́ТЬ гл. дорә, бурбундә, овурдә расундә. II *предъявление* сущ. дорәji, бурбундәji, овурдә расундәji.

ПРЕДЫДУ́ЩИЙ прил. пишоji (әз имуһojинә, әз һистijo пишо (пишоки, пишотә) бирijo, һистijo.

ПРЕЕ́МНИК сущ. ворис, хәләф (әз киникә бәгдә кор jүрә бәрдәнijo, сохтәнijo одоми). II *прее́мница* әзини зән (духтәр).

ПРЕЕ́МСТВО сущ. әз мирос ә ворис кироштәji, дорә оморәji.

ПРЕ́ЖДЕ нареч. пишоки: 1. әз киникә, чүникә һәвәл; ә пишој киникә, чүникә; 2. әз имуһој пишо, һәвәлһо; 3. әз чүникә пишо, әз сәр. <> *Прежде времени* әз вәхтү пишо. *Прежде всего* әз һәрчи пишо.

ПРЕЖДЕВРЕ́МЕНЫЙ прил. бивәхт, әз вәхтү пишо сәр кирдijo.

ПРЕЖДЕВРЕ́МЕННОСТЬ сущ. бивәхти, әз вәхтү пишо сәр күрдәji.

ПРЕ́ЖНИЙ прил. 1. һәвәли, пишоji, кироштijo; 2. һәвәл бирijo.

ПРЕЗЕ́НТ то же, что *подарок*.

ПРЕЗИДЕ́НТ сущ. президент. II прил. президенти; ән президент.

ПРЕЗИРА́ТЬ гл. 1. ә биһүрмәтирәво дәниширә ә киникә, чүникә; 2. киникәрә, чүникәрә чи һисоб нә сохтә, чүникәрә ә вәч нә күрдә.

ПРЕЗРЕ́НИЕ сущ. ә киникә, чүникә ә биһүрмәтирәво дәниширәji (дәниширә оморәji); 2. чи һисоб нә бирәji (сохтә нә оморәji) ән киникә, чүникә.

ПРЕЗРЕ́ТЬ см. *презирать*.

ПРЕИМУ́ЩЕСТВЕННЫЙ прил. әз һәммә амбар, әз һәммә зијод һистijo

ПРЕИМУ́ЩЕСТВО сущ. 1. амбари, ән амбари, әз һәммә амбари; 2. әз һәммә пишоji.

ПРЕИСПО́ДНЯЯ сущ. геһином (разг. чәһәннәм).

ПРЕИСПО́ЛНИТЬ, ПРЕИСПО́ЛНЯТЬ гл. пур сохтә, дәшәндә. *Преисполниться радостью* ори дәшәндә.

ПРЕКЛОНЕ́НИЕ сущ. 1. гузбирә, гуз бирәji (ә пишој киникә, чүникә), сәрзәрә, сәр зәрәji; 2. лугонә һүрмәт, һүрмәтүрә доштәji.

ПРЕКЛОНЁННЫЙ прич. гуз бирijo (сохтә оморijo), гәд бирijo (сохтә оморijo).

ПРЕКЛОНИ́ТЬ, ПРЕКЛОНЯ́ТЬ гл. 1. гуз күрдә, гәд сохтә, дулулу сохтә. *Преклонить голову* сәрә гуз күрдә; 2. ә сәр вәнкәстә, рази сохтә.

ПРЕКЛОНИ́ТЬСЯ, ПРЕКЛОНЯ́ТЬСЯ гл. һүрмәтүрә кирдә, сәр зәрә.

ПРЕКЛО́ННЫЙ прил. оһил (кәләмәрд, кәләзән), ә сал дәрijo одоми. II *преклóнность* сущ. оһили (кәләмәрди, кәләзәни, ә сал дәбирәji).

ПРЕКОСЛО́ВИТЬ гл. нәразији бурбундә, коф вәкәрдундә, сәр зәрә.

ПРЕКРА́СНО нареч. лап хуб, лап рач.

ПРЕКРА́СНЫЙ прил. 1. лап рач. 2. лап хуб *Прекрасное лицо* лап рачә сифәт; 2. лап хуб. *Прекрасный характер* лап хубә хосијәт; 3. *прекрасно* уби, кофсүз һәчини. <> *Прекрасный пол* шутл. рачә чи (ә товунәj зән). II *прекра́сность* сущ. 1. лап рачи. 2. лап хуби.

ПРЕКРАТИ́ТЬ, ПРЕКРАЩА́ТЬ гл. буррә, појундә, доштә. II *прекраще́ние* буррәji, појундәji, доштәji.

ПРЕКРАТИ́ТЬСЯ, ПРЕКРАЩА́ТЬСЯ гл. вәрастә, појистә, ә әхир расирә. II *прекраще́ние* вәрастәji, појистәji, ә әхир расирәji.

ПРЕЛЕ́СТНЫЙ прил. лап рач.

ПРЕ́ЛЕСТЬ сущ. рачи.

ПРЕЛОМИ́ТЬ, ПРЕЛОМЛЯ́ТЬ гл. хүрд сохтә. II *преломле́ние* сущ. хүрд сохтәji.

ПРЕЛОМИ́ТЬСЯ, ПРЕЛОМЛЯ́ТЬСЯ гл. хүрд бирә (сохтә оморә). II *преломле́ние* сущ. хүрд бирәji (сохтә оморәji).

ПРЕ́ЛОСТЬ сущ. пысырәji (әз кәрми, нәми хәрәб бирәji).

ПРЕ́ЛЫЙ прил. пысырә, пысыриjo (әз кәрми, нәми хәрәб биријo).

ПРЕЛЬ сущ. пысырәки (пысыриjo, пысырәнијo чи).

ПРЕЛЬСТИ́ТЕЛЬ сущ. устар. фурмундәкор, әз рәһ вәдәшәндәкор, әз сәр вәдәшәндәкор, ә тәмәһ вәнкәстәкорә одоми.

ПРЕЛЬСТИ́ТЬ, ПРЕЛЬЩА́ТЬ гл. 1. һәjру сохтә; 2. ә тараф хүштә кәширә; 3. перен. әз рәһ (әз сәр) вәдәшәндә, ә тәмәһ вәнкәстә. II *прельще́ние* сущ. 1. һәjру сохтәji; 2. ә тараф

хӯштә кәширәји; 3. перен. әз рәһ (әз сәр) вәдәшәндәји, ә тәмәһ вәнкәстәји.

ПРЕЛЬСТИ́ТЬСЯ, ПРЕЛЬЩА́ТЬСЯ гл. 1. һәјру бирә; 2. әз рәһ (әз сәр) вәдарвфтә, ә тәмәһ офторә, фурмундә оморә.

ПРЕЛЮБОДЕ́Й сущ. устар. зуно (әз зән хӯштә бәхшәј ә јә зәникәрәво бирәнијо мәрд).

ПРЕЛЮБОДЕ́ЙКА сущ. устар. зуно (әз шүвәр хӯштә бәхшәј ә јә мәрдикәрәво бирәнијо зән).

ПРЕЛЮБОДЕ́ЙСТВОВАТЬ гл. устар. зунојн сохтә.

ПРЕЛЮБОДЕЯ́НИЕ сущ. устар. зунојн, зунојн сохтәји: әз зән (шүвәр) хӯштә бәхшәј ә јә зәникәрәво (мәрдикәрәво) бирәји.

ПРЕМИ́НУТЬ гл. әз јор (дәс) вәдәшәндә.

ПРЕМНО́ГО нареч. амбар, лап амбар, әз гәдәр зијод.

ПРЕМУ́ДРОСТЬ сущ. лап әгүлмәнди, һохмәлүји, хохоми.

ПРЕМУ́ДРЫЙ прил. лап әгүлмәнд, һохмәлү, хохом.

ПРЕМЬЕ́РА сущ. премјера (јәкимүн томәшәј ән пјес, ән филм, ән програм сирки).

ПРЕНЕБРЕЖЕ́НИЕ сущ. 1. ә чүникә, киникә фикир нә дорәји, үһорә ә һисоб нә күрдәји, кәрәк һистијо корә нә сохтәји; 2. ә киникә, чүникә киро кәләкәди сохтәји.

ПРЕНЕБРЕ́ЧЬ, ПРЕНЕБРЕГА́ТЬ гл. 1. ә чүникә, киникә фикир нә дорә, үһорә ә һисоб нә кирдә, кәрәк һистијо корә нә сохтә; 2. ә киникә, чүникә киро кәләкәди сохтә.

ПРЕ́НИЕ[1] сущ. пысырәји (әз кәрми, әз нәми).

ПРЕ́НИЯ[2] сущ. һүчәт (ә һәрәј амбарә одомиһо ә товунәј чүникә).

ПРЕОБЛАДА́НИЕ сущ. әз һәммә зәвәрдәс бирәји, ә кәләји, ә гәдәр киро әз киникә, чүникә зијод бирәји.

ПРЕОБЛАДА́ТЬ гл. әз һәммә зәвәрдәс бирә, ә кәләји, ә гәдәр киро әз киникә, чүникә зијод бирә.

ПРЕОБРАЖЕ́НИЕ сущ. чирјојү дәкиш бирәји: 1. см. *преобразить, -ся*; 2. јәки әз двахдәһ миһој ән православһо.

ПРЕОБРАЗИ́ТЬ, ПРЕОБРАЖА́ТЬ гл. чирјојүрә дәкиш сохтә, ә јә чиројкә сохтә, хуб сохтә. II *преображе́ние* сущ. чирјојүрә дәкиш сохтәји, ә јә чиројкә сохтәји, хуб сохтәји.

ПРЕОБРАЗИ́ТЬСЯ, ПРЕОБРАЖА́ТЬСЯ гл. 1. чирјој хӯштәрә дәкиш сохтә; 2. ә хомунәј чүникә бирә, ә чүникә чарустә.

ПРЕОБРАЗОВА́НИЕ сущ. 1. чирјојүрә дәкиш сохтәји; 2. ә хомунәј чүникә сохтәји, ә чүникә чарундәји.

ПРЕОБРАЗОВА́ТЕЛЬ сущ. дәкишсох: 1. чүникәрә јә чиројкә сохтијо, сохтәнијо одоми. II *преобразовательница* әзини зән (духтәр).

ПРЕОБРАЗОВА́ТЬ, ПРЕОБРАЗО́ВЫВАТЬ гл. әз бинә дәкиш сохтә, ә јә чирјојкә вәнкәстә, јә чиројкә сохтә.

ПРЕОДОЛЕ́НИЕ сущ. күчлү вәдироморәји (әз киникә, чүникә), ә виһтәјү вәроморәји (ән киникә, чүникә),.

ПРЕОДОЛЕ́ТЬ гл. күчлү вәдироморә(әз киникә, чүникә), ә виһтәјү вәроморә(ән киникә, чүникә).

ПРЕОДОЛИ́МЫЙ прил. ә виһтәјү вәроморә бирәнијо, әз һәрә вәкүрдә бирәнијо.

ПРЕПАРА́Т сущ. 1. препарат; 2. дәрму.

ПРЕПИРА́ТЕЛЬСТВО сущ. һүчәт, һүчәт сохтәји.

ПРЕПИРА́ТЬСЯ гл. һүчәт сохтә.

ПРЕПОДАВА́ТЕЛЬ сущ. мәһлүм (ә ошколә, институт нубо дорәнијо сәниһәткор.

ПРЕПОДАВА́ТЕЛЬСТВО сущ. мәһлүми (кор, сәниһәт ән мәһлүм).

ПРЕПОДАВА́ТЬ[1] гл. 1. нубо дорә; 2. мәһлүми сохтә. II *преподава́ние* сущ. нубодорә, нубо дорәји.

ПРЕПОДАВА́ТЬ[2] см. *преподать*.

ПРЕПОДАВА́ТЬСЯ гл. дорә, вомухтә оморә (әз товунәј нубо).

ПРЕПО́ДАННЫЙ прич. устар. дорә оморијо (мәслаһәт).

ПРЕПОДА́ТЬ гл. устар. дорә, вомухтә. *Преподать совет* мәслаһәт дорә.

ПРЕПОДНЕСТИ́, ПРЕПОДНОСИ́ТЬ гл. дорә, бәхширә, расундә.

ПРЕПОДНОШЕ́НИЕ сущ. дорәји, бәхширәји, расундәји.

ПРЕПОРУЧИ́ТЬ, ПРЕПОРУЧА́ТЬ гл. гәдәгә зәрә, иһтибор сохтә. II *препоруче́ние* сущ. гәдәгә зәрәји, иһтибор сохтәји.

ПРЕПОЯ́САННЫЙ прич. киштү бәстә оморијо.

ПРЕПОЯ́САТЬ гл. киштүрә бәстә, ә киштү кишти, јә новкә јә чијикә бәстә (вәпучундә).

ПРЕПРОВОДИ́ТЬ, ПРЕПРОВОЖДА́ТЬ гл. фирсорә, ә рәһ дәкундә (дәшәндә).

ПРЕПРОВОЖДЕ́НИЕ сущ. фирсорә, фирсорәји, ә рәһ дәкундәји (дәшәндәји).

ПРЕПЯ́ТСТВИЕ сущ. монић (пишој чуникә сохтәрә кӳрдәнијо чи, кор).

ПРЕПЯ́ТСТВОВАТЬ гл. монић бирә, монићи сохтә.

ПРЕРВА́ТЬ, ПРЕРЫВА́ТЬ гл. 1. бурра, пойундә; 2. коф сохтәкорә пойундә, кофӳрә бурра.

ПРЕРВА́ТЬСЯ, ПРЕРЫВА́ТЬСЯ гл. 1. бурра, пойундә оморә; 2. кофӳ пойундә (бурра) оморә.

ПРЕРЕКА́НИЕ сущ. ћӳчәт, ћӳчәт сохтәји, кофәкоф, кофәкоф сохтәји.

ПРЕРЕКА́ТЬСЯ гл. ћӳчәт сохтә, кофәкоф сохтә.

ПРЕРЫ́ВИСТЫЙ прил. бурра-бурра, пойистә-пойистә бирәнијо.

ПРЕРЫ́ВНЫЙ то же, что *прерывистый*.

ПРЕСЕ́ЧЬ, ПРЕСЕКА́ТЬ гл. ширп бурра, пойундә, пишојӳрә кӳрдә. II *пересече́ние* сущ. ширп бурраји, пойундәји, пишојӳрә кирдәји

ПРЕСЕ́ЧЬСЯ, ПРЕСЕКА́ТЬСЯ гл. бурра оморә, пойундә оморә, пишојӳ кӳрдә оморә. II *пересече́ние* сущ. бурра оморәји, пойундә оморәји, пишојӳ кӳрдә оморәји.

ПРЕСЛЕ́ДОВАТЕЛЬ сущ. ә пәсәј киникә, чӳникә кәштәкорә одоми. II *преследовательница* әзини зән (духтәр).

ПРЕСЛЕ́ДОВАТЬ сущ. ә пәсәјӳ кәштә: 1. ән киникә; 2. әри ә јә кәрәки хӳштә расирә чәћти сохтә; 3. ә пәсәпәсәјӳ рафтә: әри кӳрдә, кӳштә; 4. динч нә ћиштә, сәћәр дорә; 5. ә сәрӳ чӳникә овурдә, визор сохтә. II *преследование* сущ. ә пәсәј киникә, чӳникә кәштәји

ПРЕСЛОВУ́ТЫЙ прил. бәднум (јӳрә ћәммә шинохтәнијо).

ПРЕСМЫКА́ТЬСЯ гл. 1. ә сәр шӳгәм рафтә; 2. минәћәфи сохтә, ә пишој киникә, чӳникә сәргузи сохтә. II *пресмыка́тельство* сущ. 1. ә сәр шӳгәм рафтәји; 2. минәћәфи сохтәји, ә пишој киникә, чӳникә сәргузи сохтәји.

ПРЕСМЫКА́ЮЩИЕСЯ гл. 1. ә сәр шӳгәм рафтәнијо; 2. минәћәфи сохтәнијо, ә пишој киникә, чӳникә сәргузи сохтәнијо.

ПРЕСНОВО́ДНЫЙ прил. ширинәови: 1. овӳ ширин ћистијо; 2. ә (гәд) ширинә ов зивистәнијо. *Пресноводные рыбы* ә ширинә ов зивистәнијо чәћћо.

ПРЕ́СНОСТЬ сущ. 1. ширини (әз товунәј ов); 2. перен. шити, мӳнӳксӳзи.

ПРЕ́СНЫЙ прил. 1. ширин. *Пресная вода* ширинә ов; 2. перен. шит, мӳнӳксӳз.

ПРЕСС сущ. пресс (әри чӳникәрә шиширә, дузсохтә ћистијо мошин). II *пре́ссовый* прил. пресси; ән пресс.

ПРЕССОВА́ТЬ гл. пресс сохтә, ә прессәво шиширә. II *прессова́ние и прессо́вка* сущ. пресс сохтәји, ә прессәво шиширәји. II *прессова́льный и прессо́вочный* прил. пресси; әри прессохтә ћистијо.

ПРЕССО́ВЩИК сущ. прессчи (ә пресс кор сохтәнјо, дәнишрәнијо корсох). II *прессовщи́ца* әзини зән (духтәр).

ПРЕСТА́ВИТЬСЯ то же, что *умереть*. II *преставле́ние* мӳрдәји.

ПРЕСТАРЕ́ЛЫЙ то же, что *старый* 1. II *престарелость* сущ. лап пири.

ПРЕСТИ́Ж сущ. ћӳрмәт, ићтибор, никнуми.

ПРЕСТИ́ЖНЫЙ прил. ћӳрмәтлӳ, ићтиборлӳ, никнум. II *прести́жность* прил. ћӳрмәтлӳји, ићтиборлӳји, никнуми.

ПРЕСТО́Л сущ. 1. то же, что *трон*; 2. ә килсә ә миклә пойистијо ћӳндӳрә стол.

ПРЕСТУПИ́ТЬ, ПРЕСТУПА́ТЬ гл. чӳникәрә ә гәстәво ә чикә нә овурдә.

ПРЕСТУПЛЕ́НИЕ сущ.1. ә инсонћо, ә чићошӳ кирдә сохтә оморәнијо тәрсә, хәрәбә кор; 2. нәкӳрӳмә кор, ћәмәл нәсоминијо кор.

ПРЕСТУ́ПНИК сущ. ћовункор (ћовункорә одоми). II *престу́пница* әзини зән (духтәр).

ПРЕСТУ́ПНОСТЬ сущ. ћовункори.

ПРЕСТУ́ПНЫЙ прил. 1. ћовункори ћистијо; 2. ћовун сохтијо.

ПРЕСЫ́ТИТЬСЯ, ПЕРЕСЫЩА́ТЬСЯ гл. 1. сироји бирә, лап (амбар) сироји бирә; 2. перен. ә визор оморә.

ПРЕСЫЩЕ́НИЕ сущ. 1. сироји бирә, лап (амбар) сироји бирә; 2. перен. дӳлӳрә зәрәји, ә визор овурдәји.

ПРЕСЫ́ЩЕННОСТЬ сущ. сиројији, лап (амбар) сиројији.

ПРЕСЫ́ЩЕННЫЙ прил. 1. лап (амбар) сироји биријо (сохтә оморијо); 2. перен. дӳлӳ зәрә оморијо, ә визор оморијо; 3. лап (амбар) сироји.

ПРЕТВОРИ́ТЬ, ПРЕТВОРЯ́ТЬ гл. сохтә.

ПРЕТВОРИ́ТЬСЯ, ПРЕТВОРЯ́ТЬСЯ гл. бирә, сохтә оморә.

ПРЕТЕ́НЗИЯ сущ. шикојәт, биразији.

ПРЕТЕРПЕ́ТЬ, ПРЕТЕРПЕВА́ТЬ гл. 1. тоб дорә, кировундә (амбарә чићо, корћо); 2. дәкиш (јә чиројкә) сохтә оморә.

ПРЕТИ́ТЬ гл. вәрәхширә дорә киникәрә (әз јү киникәрә вәрәхширә оморә).

ПРЕТЬ гл. 1. тәһсирә (әз кәрми, әз нәми); пысырә; 2. әз кәрми буг күрдә, әрәг сохтә, нәм бирә; 3. пәзирә, дәм кәширә (ә сәр чүклә аташ).

ПРЕУВЕЛИЧЕ́НИЕ сущ. кәлә сохтәји (см. *преувеличить*).

ПРЕУВЕЛИ́ЧИВАНИЕ сущ. кәлә сохтә оморәји (см. *преувеличить*).

ПРЕУВЕЛИ́ЧИТЬ, ПРЕУВЕЛИ́ЧИВАТЬ гл. кәлә сохтә: 1. әз һистијојү кәләтә, дүрүчдтә бурбундә; 2. кофә (ә сәр коф коф вәнорә).

ПРЕУМЕНЬША́ТЬ см. *преуменьшить.*

ПРЕУМЕНЬШЕ́НИЕ сущ. чүклә, кәм сохтә оморәји.

ПРЕУМЕ́НЬШИТЬ, ПРЕУМЕНЬШИ́ТЬ гл. чүклә (кәм) сохтә (әз һистијојү чүкләтә (кәмтә) бурбундә.

ПРЕУСПЕ́ТЬ, ПРЕУСПЕВА́ТЬ гл. 1. ә чү корикә пишово рафтә; 2. хуб зивистә вә корһој хүштәрә хуб ә рәһ бәрдә. II *преуспева́ние и преуспея́ние* сущ. ә чү корикә пишово рафтәји.

ПРЕХОДЯ́ЩИЙ прил. кироштәнијо, амбар нәс мундәнијо, гојими-гәдими нистијо.

ПРЕЦЕДЕ́НТ сущ. преседент (әри бијовһо корһо мисал бирәнијо, јә новкә у корһорә һәг дорәнијо кор).

ПРЕЧИ́СТЫЙ прил. 1. лап тәмиз; 2. разг. мучучи; 3. сүфт

ПРИ пред. 1. ә јон, ә нәзники ән чүникә. *Город при реке* ә јон никәрә шәһәр; 2. кирә чүникә бирәјирә бурбундә. *При желании можно всего добиться* одомирә војисткә ә һәрчү миданү расирә; 3. вәхтә, дәврә, вәзијәтә бурбундә. *При царе Давиде* ә дәвр Довит һә-Милих; *при свете лампы* ә үшүг ләмпә.

ПРИБА́ВИТЬ, ПРИБАВЛЯ́ТЬ гл. 1. зијод сохтә, ә сәрү оморә; 2. фирәһ сохтә, дураз сохтә; 3. перен. чог бирә, курунд бирә; 4. перен. кәлә сохтә, вәмасундә. || *прибавле́ние и приба́вка* сущ. 1. зијод сохтәји, ә сәрү оморәји; 2. фирәһ сохтәји, дураз сохтәји; 3. перен. чог бирәји, курунд бирәји

ПРИБА́ВИТЬСЯ, ПРИБАВЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. зијод бирә, кәлә бирә, амбар бирә; 2. см. *прибавить* 3. 3. зијод сохтә оморә; 4. перен. кәлә сохтә оморә, вәмасундә оморә, ә сәрү вәнорә оморә. || *прибавле́ние и приба́вка* сущ. 1. зијод бирәји, кәлә бирәји, амбар бирәји; 2. 3. зијод сохтә оморәји; 3. перен. кәлә сохтә оморәји.

ПРИБЕДНИ́ТЬСЯ, ПРИБЕДНЯ́ТЬСЯ гл. 1. хүштәрә ә һонији вәнорә, һони бурбундә; 2. перен. хүштәрә јозуг бурбундә, бәдбәхт бурбундә.

ПРИБЕЖА́ТЬ, ПРИБЕГА́ТЬ гл. вирих-вирих оморә, вирих-вирих расирә.

ПРИБЕ́ЖИЩЕ сущ. ә хотур кумәки әри ә јонү рафтә чикә, чи, одоми.

ПРИБЕРЕ́ЧЬ, ПРИБЕРЕГА́ТЬ гл. дошта, ә хојолү бирә, ә пәсә шәндә, вәчирә, кура сохтә. *Приберечь деньги на лето* әри һәминони пул кура сохтә.

ПРИБИРА́ТЬ см. *прибрать*.

ПРИБИ́ТЬ[1], **ПРИБИВА́ТЬ** гл. 1. мих зәрә, ә михәво вәкосундә; 2. нүшундә, сәхт вәкосундә; 3. һүл зәрә, чүмүндә ә чүчојикә фирсорә, шәндә. || *прибива́ние* сущ. мих зәрә вәкосундәји.

ПРИБИ́ТЬ[2], **ПРИБИВАТЬ** гл. куфтә, дәдорә, күштә. *Боится отца*: *прибьёт* әз бәбә тәрсирәни: микүшү.

ПРИБИ́ТЬСЯ гл. оморә, гәриш бирә.

ПРИБЛИЖЕ́НИЕ сущ. 1. нәзник овурдәји, нәзник овурдә оморәји; 2. нәзник оморәји.

ПРИБЛИЖЁННОСТЬ[1] сущ. нәзники.

ПРИБЛИЖЁННОСТЬ[2] сущ. нәзники, гоһуми.

ПРИБЛИЖЁННЫЙ[1] прич. дуз, битәв нистијо. II *приближённость* прил. дуз, битәв нәбирәји.

ПРИБЛИЖЁННЫЙ[2] прил. ә кәләкорсох нәзник һистијо, иһтибор ән урә гәзонч сохтијо.

ПРИБЛИЗИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. нәзник, ә чүникә нәзник һистијо.

ПРИБЛИ́ЗИТЬ, ПРИБЛИЖА́ТЬ гл. 1. нәзник овурдә, нәзник сохтә; 2. перен. кутәһ сохтә (вәхтә). II *приближе́ние* сущ. нәзник овурдәји, нәзник сохтәји.

ПРИБЛИ́ЗИТЬСЯ, ПРИБЛИЖА́ТЬСЯ гл. нәзник оморә, нәзник бирә. II *приближе́ние* сущ. нәзник оморәји, нәзник бирәји.

ПРИБЛУ́ДНЫЙ прил. рәһ вир сохтијо (ә хунәј кәс, ә нәшинохә чикә, ә јә нәхирикә офторијо).

ПРИБОЛЕ́ТЬ см. *прихворнуть*.

ПРИБО́Р сущ. прибор: 1. әри чүчүникә кәрәк һистиһо чиһо әјәки; 2. әри чү корикә сохтә кәрәк бирәнијо апарат. II *прибо́рный* прил. прибори: 1. ән прибор; 2. әри прибор һистијо.

ПРИБО́РКА сущ. тәмизсохтә, вәчи-пучу, чару-пару, вәчирәји.

ПРИ́БРАННЫЙ прил. тәмиз сохтә оморијо, вәчи-пучу сохтә оморијо, чару-пару зәрә оморијо, вәчирә оморијо.

ПРИБРА́СЫВАТЬ см. *прибросить*.

ПРИБРА́ТЬ, ПРИБИРА́ТЬ гл. 1. тәмиз сохтә, чару-пару зәрә; 2. вәчирә, вәчи-пучу сохтә. *Прибрать на столе* сәр столә вәчирә. <> *Прибрать к рукам* ә дәс вәкүрдә. II *прибо́рка* сущ. тәмизсохтә, вәчи-пучу, чару-пару, вәчирәји.

ПРИБРА́ТЬСЯ, ПРИБИРА́ТЬСЯ гл. 1. тәмиз сохтә оморә, чару-пару зәрә оморә, вәчи-пучу сохтә оморә; 2. перен. мүрдә, әз хори вәкүрдә оморә. II *прибо́рка* сущ. тәмиз сохтә оморәји, чару-пару зәрә оморәји, вәчи-пучу сохтә оморәји.

ПРИБРЕСТИ́ гл. ә кучәво оморә вәдироморә, ә чәтинирәво оморә расирә.

ПРИБЫВА́НИЕ сущ. амбар бирәји, зијод бирәји.

ПРИ́БЫЛЬ сущ. 1. гәзонч, мәһмәлә; 2. перен. хәјр. *Какая мне в этом прибыль?* әз и ә мә чү хәјри?; 3. зијод бирәји, вәрафтәји; 4. зијодбирәји. *Прибыль населения* зијодбирәји ән одомиһо ән чүчојикә.

ПРИ́БЫЛЬНЫЙ прил. гәзончлү, мәһмәләлү. II *при́быльность* сущ. гәзончлүји, мәһмәләлү.

ПРИБЫ́ТИЕ сущ. оморәји, оморә вәдироморәји, расирәји.

ПРИБЫ́ТЬ, ПРИБЫВА́ТЬ гл. 1. оморә, оморә вәдироморә, расирә; 2. зијод (амбар) бирә, вәрафтә. *Вода в реке прибыла* ә никәрә ов зијод (амбар) бири. II *прибыва́ние* сущ. 1. оморәји, оморә вәдироморәји, расирәји; 2. зијод (амбар) бирәји, вәрафтәји.

ПРИВА́Л сущ. привал: 1. см. *привалить*; 2. чри рәһәтисохтә појистәји, һәмикә әри појистә чикә.

ПРИВАЛИ́ТЬ, ПРИВА́ЛИВАТЬ гл. 1. вәдорә, вәдорә појундә; 2. перен. оморә тиһи бирә. II *привальный* прил. привали; ән привал.

ПРИВА́РИТЬ, ПРИВА́РИВАТЬ гл кәрм сохтә вәкосундә, разг. сварка сохтә. *прива́ривание и прива́рка* сущ. кәрм сохтә вәкосундәји, разг. сварка сохтәји.

ПРИВА́РОК сущ. 1. чи гәзгүји; 2. әри чи гәзгүји сохтә һистијо чиһо. II *прива́рочный* прил. 1. әри чи гәзгүји сохтә кәрәк бирәнијо; 2. әри ә кәрмсохтәрәво вәкосундә һистијо, разг. әри сварка сохтә һистијо.

ПРИВЕЗТИ́, ПРИВОЗИ́ТЬ гл. овурдә, ә чүникә вәнорә овурдә. II *прово́з и прово́зка:* 1. овурдәји, ә чүникә вәнорә овурдәји; 2. ә чүникә вәнорә овурдә оморијо чи.

ПРИВЕРЕ́ДА то же, что *приведник*.

ПРИВЕРЕ́ДЛИВЫЙ прил. музи, шулуг, нәһс. II *привере́дливость* сущ. музији, шулуги, нәһси.

ПРИВЕРЕ́ДНИК сущ. музи, шулуг, нәһсә одоми. II *привере́дница* әзини зән (духтәр).

ПРИВЕРЕ́ДНИЧАТЬ гл. музији, шулуги, нәһси сохтә.

ПРИВЕ́РЖЕНЕЦ сущ. тарафдор ән киникә, чүникә һистијо одоми. II *приве́рженка* әзини зән (духтәр).

ПРИВЕ́РЖЕННЫЙ прил. тарафдор ән киникә, чүникә һистијо. II *приве́рженность* тарафдори (тарафдор ән киникә, чүникә бирәји).

ПРИВЕРНУ́ТЬ, ПРИВЁРТЫВАТЬ гл.: чарундә: 1. чарундә, чәрх дорә, бәстә (сәхт сохтә); 2. кәм, чүклә сохтә (аташә); 3. разг. әз рәһ (ә чүчојикә) дәрафтә.

ПРИВЕРТЕ́ТЬ см. *привернуть* 1.

ПРИВЕ́С сущ. гәдәр зијод биријо ән курунди.

ПРИВЕ́СИТЬ, ПРИВЕ́ШИВАТЬ гл. вәкәширә, дулулу сохтә. II *приве́шивание и приве́ска* сущ. вәкәширәји, дулулу сохтәји.

ПРИВЕ́СИТЬСЯ гл. дулулу бирә, сохтә ооморә.

ПРИВЕ́СОК сущ. 1. то же, что *довесок*; 2. ә чүникә зијод сохтә оморијо, зијоди вәнорә оморијо кәрәксүзә чи.

ПРИВЕСТИ́, ПРИВОДИ́ТЬ гл. 1. овурдә. *Привести детей домой* һәјилһорә ә хунә овурдә; 2. овурдә вәдировундә (расундә). *Дорога привела нас в деревню* имурә рәһ овурд ә диһ вәдировунд; 3. чүникә сохтә, ә һәмәл овурдә. *Привести в действие* ә кор овурдә (вәнкәстә); 4. бурбундә, ә јор вәнкәстә. *Привести цитату* ситат бурбундә. <> *Не приведи бог* худо нәјоро (нә бијоро); *привести в негодность* хәрәб сохтә: *привести в чувство* (*в сознание*) ә хүштә дировундә. II *приведе́ние и приво́д* 1. овурдәји; 2. овурдә вәировундәји; 3. һәмәл овурдәји.

ПРИВЕСТИ́СЬ, ПРИВОДИ́ТЬСЯ гл. ә сәр оморә, гисмәт бирә. *Не привелось мне там бывать* ә үнчикә бирә ә мә гисмәт нә бисто.

ПРИВЕ́Т сущ. шолум (әри ә киникә мәһрибони, хубә ловоһој хүштәрә бурбундә куфтирә оморә). <> *Ни ответа, ни привета* јә

хәбәр нисти (әз киникә). II *приве́тик* уменьш. шолумлә. II *приве́тный* то же, что *приветливый*.

ПРИВЕ́ТЛИВЫЙ прил. мәһрибон, хотурхоһ, II *приве́тливость* сущ. 1. мәһрибони, хотурхоһи.

ПРИВЕ́ТСТВИЕ сущ.1. разијәти (бурбундәји) ә киникә (ә сохтә корү киро); 2. шолум куфтирәји ә киникә.

ПРИВЕ́ТСТВОВАТЬ гл. 1. разијәти бурбундә ә киникә (ә сохтә корү киро); 2. шолум куфтирә ә киникә.

ПРИВИ́ВКА сущ. пәјвәнд, әри пәјвәнд сохтә бирәнијо кор.

ПРИВИДЕ́НИЕ сущ. рүһ, рүһ ән мүрдијо, јә новкә ә инчикә нистијо (ә пишој чум ән киникә оморәнијо) одоми.

ПРИВИ́ДЕТЬСЯ см. *видеться*.

ПРИВИНТИ́ТЬ, ПРИВИ́НЧИВАТЬ гл. ә винтәво сәхт сохтә (бәстә). II *привѝнчивание* сущ. ә винтәво сәхт сохтәји (бәстәји).

ПРИВИРА́ТЬ см. *приврать*.

ПРИВИ́ТИЕ сущ. 1. пәјвәнд сохтә оморәји; 2. вәрдүш сохтә оморәји.

ПРИВИ́ТЬ, ПРИВИВА́ТЬ гл. 1. пәјвәнд сохтә; 2. вәрдүш сохтә.

ПРИВИ́ТЬСЯ, ВРИВИВА́ТЬСЯ гл. 1. пәјвәнд сохтә оморә; 2. вәрдүш сохтә оморә.

ПРИ́ВКУС сущ. 1. дод, дәһәм ән чүникә; 2. ә хурдәнијә чи дәкундә оморијо зијодијә дәһәм.

ПРИВЛЕ́ЧЬ, ПРИВЛЕКА́ТЬ гл. 1. кәширә ә хүштә нәзник овурдә; 2. ә хүштә вәрдүш сохтә, һүрмәт һиштә сохтә; 3. әри чүникә сохтә мәчбур сохтә; 4. әри ә чүчојикә оморә һороj зәрә.

ПРИВНЕСТИ́, ПРИВНОСИ́ТЬ гл. зијоди дәшәндә чүникәрә. II *привнесе́ние* сущ. зијоди дәшәндәји чүникәрә

ПРИВО́Д[1] сущ. 1. см. *привести*; 2. ә кучәао овурдә (ә суд, ә полисија ә һороjзәрәрәво нәоморијорә).

ПРИВО́Д[2], **ПРИ́ВОД** сущ. әри чиробәчиро мошинһорә ә кор дәшәндә механизм.

ПРИВОДИ́ТЬ см. *привести*.

ПРИВОДНИ́ТЬСЯ, ПРИВОДНЯ́ТЬСЯ гл. ә руј ов нүштә (ә товунәј самолјот, јә новкә ән парашүтчи). II *приводне́ние* сущ. ә руј ов нүштәји.

ПРИВО́З сущ. 1. см. *привезти*; 2. овурдә оморијо чиһо. *На базаре сегодня большой привоз* имбуруз ә базар амбарә мол овурдәт.

ПРИВОЗИ́ТЬ см. *привезти*.

ПРИВО́ЗКА сущ. овурдәји, әри овурдә сохтә оморәнијо кор.

ПРИВОЗНО́Й, ПРИВО́ЗНЫЙ прил. әз чој овурдә оморијо. *Привозные фрукты* әз чој (овурдә) оморијо мәјвәһо.

ПРИВОЛОЧИ́ТЬ, ПРИВОЛА́КИВАТЬ см. *приволочь*.

ПРИВОЛО́ЧЬ гл. кәширә овурдә, кәшумолә овурдә.

ПРИВО́ЛЬЕ сущ. сущ. 1. фирәһи, фирәһә чикә; 2. азади, фирәһһәвуни (зиндәкуни).

ПРИВО́ЛЬНЫЙ прил. 1. фирәһ, фирәһәвун; 2. азад. II *приво́льность* сущ. 1. фирәһи; 2. азади.

ПРИВОРА́ЧИВАТЬ см. *привернуть*.

ПРИВОРОЖИ́ТЬ гл. 1. јә кәм хүшк сохтә; 2. нәшунас сохтә (ә һәкәл-питикәво).

ПРИВРА́ТНИК сущ. ләһәјдәри (ә ләһәј дәр појистәнијо гәрәвул). II *приврáтница* әзини зән (духтәр).

ПРИВРА́ТЬ, ПРИВИРА́ТЬ гл. дурку куфтирә, шигири сохтә, јә кәм ә сәрү вәнорә (коф).

ПРИСКОЧИ́ТЬ, ПРИВСКА́КИВАТЬ гл. хүштәрә вошәндә, зу вәхүштә.

ПРИВСТА́ТЬ, ПРИВСТАВА́ТЬ гл. кәмлә вәхүштә (әз чикәј хүштә). Хүштәрә јә кәм тик күрдә.

ПРИВХОДИ́ТЬ гл. ә гәд чүникә дәбирә (зијодијә, гирог чирә хуно).

ПРИВЫКА́НИЕ сущ. вәрдүши, вәрдүш бирәји, вәрдүш сохтәји, һәдәт, һәдәт сохтәји.

ПРИВЫ́КНУТЬ, ПРИВЫКА́ТЬ гл. вәрдүш бирә, вәрдүш сохтә, һәдәт сохтә.

ПРИВЫ́ЧКА сущ. вәрдүш, һәдәт.

ПРИВЫ́ЧНЫЙ прил. һәдәти, һәдәт сохтә оморијо, вәрдүши бириjо. II *привы́чность* сущ. һәдәти, һәдәт бирәји.

ПРИВЯ́ЗАННОСТЬ сущ. бәстә бирәји, бәстә оморәји (ә киникә, чүникә нистијо һүрмәт киро).

ПРИВЯЗА́ТЬ, ПРИВЯ́ЗЫВАТЬ гл., бәнд сохтә, бәстә (ә јә чәнд чиро мәһноһо).

ПРИВЯЗА́ТЬСЯ, ПРИВЯ́ЗЫВАТЬСЯ гл. бәнд бирә: 1. бәстә оморә; 2. перен. вәкосирә, дәс нә кәндә.

ПРИВЯ́ЗКА сущ. 1. бәстәји, бәстә оморәји; 2. бәстә оморијо чи.

ПРИВЯЗНО́Й прил. бәстәни, бәстә оморәнијо.

ПРИВЯ́ЗЧИВОСТЬ сущ. бәнд бирәји: 1. мәһрибони; 2. дәснәкәни, зәһлә бәрдәји, визор сохтәји.

ПРИВЯ́ЗЧИВЫЙ прил. бәнд бирәнијо: 1. мәһрибон; 2. дәснәкән, зәһлә бәрдәнијо, визор сохтәнијо.

ПРИВЯ́ЗЫВАНИЕ сущ. бәнд сохтәји бәстәји, бәстә оморәји,. бәнд сохтә оморәји.

ПРИ́ВЯЗЬ сущ. бәнд (әри киникәрә, чүникәрә бәстә кәрәк бирәнијо чи: раса, гәјиш, зинчир).

ПРИВЯ́ЛИВАТЬ см. *привялить.*

ПРИВЯ́ЛИТЬ гл. јә кәм хүшк сохтә.

ПРИВЯ́НУТЬ, ПРИВЯДА́ТЬ гл. јә кәм сүпәнч бирә.

ПРИ́ГАРЬ сущ. дәһәм ән сухтәји (сухтә чирә хурдәнкә дорәнијо дәһәм).

ПРИГВОЗДИ́ТЬ, ПРИГВОЖДА́ТЬ гл. 1. мих зәрә, мих зәрә појудә, сәхт сохтә; 2. то же, что *приковать*.

ПРИГИБА́НИЕ сущ. јә гәм гәд бирәји, сохтәји, сохтә оморәји.

ПРИГИБА́ТЬ, -СЯ гл. см. *пригнуть, -ся*.

ПРИГЛА́ДИТЬ,ПРИГЛА́ЖИВАТЬ гл. һомвор сохтә: 1. ә тимор сохтәрәво. *Пригладить волосы* мујһорә тимор (һомвор) сохтә; 2. перен. дуз сохтә. || *пригла́живание* сущ. һомвор сохтәји: 1. ә тимор сохтәрәво; 2. перен. дуз сохтәји.

ПРИГЛАСИ́ТЬ, ПРИГЛАША́ТЬ гл. һорој зәрә: 1. чү корикә соху куфтирә хоһиш сохтә; 2. ә чү чојикә бијов куфтирә хоһиш сохтә. II *пригласи́тельный* прил. әри һоројзәрә һистијо.

ПРИГЛАШЕ́НИЕ сущ. һорој зәрәји, һорој зәрә оморәји: 1. әри чү корикәрә сохтә; 2. әри ә чү чојикә оморә.

ПРИГЛУШЁННЫЙ прич. јә кәм чүклә сохтә оморијо, тасирә, тасундә оморијо.

ПРИГЛУШИ́ТЬ, ПРИГЛУШАТЬ гл. јә кәм чүклә сохтә, тасундә.

ПРИГЛЯДЕ́ТЬ, ПРИГЛЯ́ДЫВАТЬ см. *присмотреть*.

ПРИГЛЯДЕ́ТЬСЯ, ПРИГЛЯ́ДЫВАТЬСЯ гл. 1. см. *присмотреться*; 2. разг. зәһлә тиһи сохтә, вәрәхшундә.

ПРИГЛЯ́НУТЬСЯ гл. ә чум хуш вәди бирә, ә дүл нүштә, бәкән сохтә оморә.

ПРИГНА́ТЬ[1], **ПРИГОНЯТЬ** гл. һәј сохтә овурдә. *Пригнать стадо в село* нәхирә ә диһ овурдә. II *пригон* сущ. һәј сохтә овурдәји.

ПРИГНА́ТЬ[2], **ПРИГОНЯТЬ** гл. күнчундә, ә чикәјү дәшәндә, кировундә, дуз нүшундә.

ПРИГНУ́ТЫЙ прил. јә кәм(-лә) гәд бирijo, сохтә оморијо.

ПРИГНУ́ТЬ, ПРИГИБА́ТЬ гл. јә кәм(-лә) гәд сохтә. II *пригибание* сущ. јә кәм(-лә) гәд сохтәји.

ПРИГНУ́ТЬСЯ, ПРИГИБА́ТЬСЯ гл. јә кәм(-лә) гәд бирә, сохтә оморә. II *пригибно́й* сущ. јә кәм(-лә) гәд бирәнијо.

ПРИГОВА́РИВАТЬ[1] гл. кор сохтә-сохтә чүникә куфтирә.

ПРИГОВА́РИВАТЬ[2] см. *приговорить*

ПРИГОВО́Р сущ. тәхсирнумә.

ПРИГОВО́РЁННЫЙ прил. тәхсиркор бирijo (һисоб сохтә оморијо)

ПРИГОВОРИ́ТЬ, ПРИГОВА́РИВАТЬ гл. киникәрә тәхсиркор һисоб сохтә, дин бурра, чү чозәјикә дорә

ПРИГОДИТЬСЯ, ПРИГОЖДА́ТЬСЯ гл. (әри чүникә) кәрәк бирә, һәмәл оморә.

ПРИГО́ДНОСТЬ сущ. (әри чүникә) һәмәл оморәји.

ПРИГО́ДНЫЙ прил. (әри чүникә) кәрәк бирәнијо, һәмәл оморәнијо. II *приго́дность* прил. (әри чүникә) кәрәк бирәји, һәмәл оморәји.

ПРИГО́ЖИЙ прил. 1. рач, хунширин. *Пригожая девица* рәчә духтәр; 2. хуб. *Пригожий денёк* хубә рузлә. II *пригожество и пригожесть* сущ. 1. рачи, хунширини; 2. хуби.

ПРИГО́Н сущ. 1. һәј сохтә овурдәји; 2. порог (әри мол-гәрә чапар сохтә оморијо чикә).

ПРИГО́НКА сущ. күнчундәји, ә чикәјү дәшәндәји, кировундәји, дуз нүшундәји.

ПРИГОНЯ́ТЬ см. *пригнать*[1, 2].

ПРИГОРЕ́ЛЫЙ прил. зирү јә кәм сухтијо, чихи күрдијо.

ПРИГОРЕ́ТЬ, ПРИГОРА́ТЬ гл. зирү сухтә (ән рушуминә, јә новкә ән вәбурчундә оморијо чи).

ПРИ́ГОРОД сущ. ә бинәј кәлә шәһәр һистијо, ә јү вәкосирijo диһ.

ПРИ́ГОРОДНЫЙ прил. 1. ә бинәј кәлә шәһәр һистијо, ә јү вәкосирijo; 2. тә әзини чикәһо рафтәнијо, дур нәс рафтәнијо (ә товунәј транспорт).

ПРИГОРОДИ́ТЬ гл. чапар сохтә ә чүникәрәво јәки сохтә.

ПРИГОРО́ДКА сущ. чапар.

ПРИ́ГОРШНЯ, ПРИГО́РШНЯ сущ. 1. кәфhоj ән дәс, jә новкә ән дү дәс ә jәки, ә гәдбирә әнкүштәрәво, әри чүникә вәкирдә, jә новкә ә у чүникә дәкундә; 2. ә әзини кәф (кәфhо) дәс доштәнијо чи.

ПРИГОРЮ́НИТЬСЯ, ПРИГОРЮ́НИВАТЬСЯ гл. дүлхүрд бирә, дилкир бирә, бикәјф бирә.

ПРИГОТО́ВИТЬ, ПРИГОТА́ВЛИВАТЬ, ПРИГОТОВЛЯ́ТЬ гл. hәзүр сохтә. II *приготовле́ние* сущ. hәзүр сохтәји. || II *приготови́тельный* прил. әри пишоки hәзүр сохтә hистијо (ә хундәји, jә новкә ә чүникә).

ПРИГОТО́ВИТЬСЯ, ПРИГОТА́ВЛИВАТЬСЯ, ПРИГОТОВЛЯ́ТЬСЯ гл. hәзүр бирә, hәзүр сохтә оморә. II *приготовле́ние* сущ. hәзүр бирәји (сохтә оморәји).

ПРИГРЕ́ЗИТЬСЯ см. *грезиться*.

ПРИГРЕСТИ́[1], **ПРИГРЕБА́ТЬ**[1] гл. хијәh зәрә вәчирә (кура сохтә) ә јон ән чүникә.

ПРИГРЕСТИ́[2], **ПРИГРЕБА́ТЬ**[2] гл. хијәh зәрә-зәрә нәзник оморә (ә сәр ов).

ПРИГРЕ́ТЬ, ПРИГРЕВА́ТЬ гл. кәрм вәровундә (сохтә) киникәрә, чүникәрә(ә кәрмә чикә).

ПРИГРЕ́ТЬСЯ, ПРИГРЕВА́ТЬСЯ гл. кәрм вәроморә (ә кәрмә чикә).

ПРИГРОЗИ́ТЬ см. *грозить*.

ПРИГУБИ́ТЬ, ПРИГУ́БЛИВАТЬ гл. ловhорә вәкосундә (зәрә), әри дәһәм чүникәрә данүстә

ПРИДАВИ́ТЬ, ПРИДА́ВЛИВАТЬ гл. 1. шиширә, hәл сохтә. *Придавить палец дверью* әнкүштә ә дәрәво шиширә hәл сохтә (әнкүштә ә hәрәј дәр дәјиштә hәл сохтә); 2. зулм сохтә (ә киникә).

ПРИДА́ННИЦА сущ. јүрә амбара чиhиз hистијо духтәр.

ПРИДА́НОЕ сущ. чиhиз.

ПРИДА́ТОК сущ. 1. ә чүникә зијоди вәрijо, вәнорә оморијо чи, зијодијә бәхш ән чүникә; 2. ә чәндәк чунлү вәроморијо зијоди.

ПРИДА́ТЬ, ПРИДАВА́ТЬ гл. 1. (зијоди) дорә; 2. зијод сохтә, куч (күвәh) дорә. || *придание* сущ. (зијоди) дорәји; 2. зијод сохтәји, куч (күвәh) дорәји.

ПРИДА́ЧА сущ. 1. см. придать; 2. сәрзијоди (зијоди дорә оморијо чи).

ПРИДВИЖНО́Й прил. әз чикә чүмундә оморәнијо, чикәјүрә дәкиш сохтә бирәнијо.

ПРИДВИ́НУТЫЙ прил. нәзник овурдә (кәширә) оморијо.

ПРИДВИ́НУТЬ, ПРИДВИГА́ТЬ гл. нәзник овурдә (кәширә). II *придвиже́ние* сущ. нәзник овурдәји (кәширәји).

ПРИДВИ́НУТЬСЯ, ПРИДВИГА́ТЬСЯ гл. нәзник оморә, ә нәзники кәширә оморә. II *придвиже́ние* сущ. нәзник оморәји, ә нәзники кәширә оморәји).

ПРИДЕ́ЛАТЬ ПРИДЕ́ЛЫВАТЬ гл. 1. гүч сохтә, вәкосундә бәнд сохтә, сәхт сохтә, кировундә; 2. прост. сохтә вәрастә. *Все дела приделал, можно и погулять* hәммә корhорә вәрастәм, имуhоj кәшдәш имбу. II *приде́лывание* гүч сохтәји, сохтә вәрастәји.

ПРИДЕРЖА́ТЬ, ПРИДЕ́РЖИВАТЬ гл. күрдә, појундә, күрдә појундә.

ПРИДЕ́РЖИВАТЬСЯ гл. 1. күрдә оморә, појундә оморә, күрдә појундә оморә; 2. курдә, сәхт күрдә; 3. перен. тарафдорү бирә, ә пәсәјү рафтә.

ПРИДИ́РА сущ. музи (бүхтүнкор, бүхтүчи, ә кәс hәләво бирәкор, нәhәгијә сәркуш зәрәкорә одоми).

ПРИДИРА́ТЬСЯ см. *придраться*.

ПРИДИ́РКА сущ. бүхтү, војнә, hәләво, нәhәгијә сәркуш.

ПРИДИ́РЧИВОСТЬ сущ. бүхтүнкори, бүхтүчији, ә кәс hәләво бирәји, нәhәгијә сәркуш зәрәји.

ПРИДИ́РЧИВЫЙ прил. бүхтүнкор, бүхтүчи, ә кәс hәләво бирәкор, нәhәгијә сәркуш зәрәкор.

ПРИДОРО́ЖНЫЙ прил. ә сәр, ә јон рәh hистијо.

ПРИДРА́ТЬСЯ гл. војнә кәштә, нәhәги hәләво бирә, hүчәт сохтә.

ПРИДУ́МАТЬ, ПРИДУ́МЫВАТЬ гл. 1. фикир сохтә, фикир сохтә офтә; 2. әз хүштә hәмәл овурдә, офтә, чү сохтә кәрәкикә ә мәhшовојү оморә.

ПРИДУ́МКА то же, что *выдумка*.

ПРИДУ́МЩИК сущ. разг. хүштәрә ә нәдани, ә әгүлсүзи вәноријо одоми. || *приду́мщица* әзини зән (духтәр).

ПРИДУ́РИВАТЬСЯ гл. хүштәрә ә нәдани, ә әгүлсүзи вәнорә.

ПРИДУРКОВА́ТОСТЬ сущ. кәмәгүли, сәрсәрији, кичбәсәри (хүштәрә ә нәдани, ә әгүлсүзи вәнорәји).

ПРИДУРКОВА́ТЫЙ прил. кәмәгүл, сәрсәри, кичбәсәр (хүштәрә ә нәдани, ә әгүлсүзи вәноријо).

ПРИДУШИ́ТЬ гл. тасундә, тасундә күштә.

ПРИЕДА́ТЬСЯ см. *приесться*.

ПРИЕ́ЗД сущ. оморәји, оморә вәдироморәји (ә чүникә вәнүштә).

ПРИЕЗЖА́ТЬ см. *приехать*.

ПРИЕ́ЗЖИЙ прил. әз чүчојикә оморијо одоми, гәриб.

ПРИЕ́МЛЕМЫЙ прил. һәмәл оморәнијо, коми ки, имбу вәкүрдә.

ПРИЕ́СТЬСЯ гл. 1. хурдә, сироји бирә; 2. перен. ә визор оморә, визор сохтә оморә.

ПРИЕХАТЬ гл. (ә чүникә вәнүштә) оморә.

ПРИЁМ сущ. 1. см. *принять*; 2. јә бо сохтә оморәнијо кор. *Выпить стакан воды в два приёма* јә пәјлә овә ә ду бо хурдә; 3. гиноглуг, ә һүзәт (хотур) ән киникә, чүникә гиногһорә кура сохтәји; 4. әри чүникә сохтә рәһ, һәмәл.

ПРИЁМКА см. *принять*.

ПРИЁМЫШ сущ. ә куки, јә новкә ә духтәри вәкүрдә оморијо һәјил.

ПРИЖА́ТИЕ сущ. 1. шиширә вәкосундәји, вәкосундә оморәји ә чүникә; 2. перен. сәһәр нәгумо дорәји, кәширәји.

ПРИЖА́ТЫЙ прил. 1. шиширә вәкосундә оморијо ә чүникә; 2. перен. сәһәр нәгумо дорә оморијо.

ПРИЖА́ТЬ, ПРИЖИМА́ТЬ гл. 1. киникәрә, чүникәрә шиширә вәкосундә ә чүникә; 2. перен. сәһәр дорә, нәгумо дорә, чүникә соху куфтирә мәчбур сохтә. <> *Прижать к стене* ә дувор вәкосундә.

ПРИЖА́ТЬСЯ, ПРИЖИМА́ТЬСЯ гл. хүштәрә ә чүникә шиширә вәкосундә.

ПРИЖЕ́ЧЬ, ПРИЖИГА́ТЬ гл. сухундә, дог сохтә. <> *Прижечь рану йодом* јарарә ә јодәво сухундә. II *прижига́ние* сущ. сухундәји, дог сохтәји.

ПРИЖИВА́Л, ПРИЖИВА́ЛЬЩИК сущ. устар. ә хунәј ого (мүлкәдор) зивистәнијо һонијә мәрд.; 2. һовојихур, ә һисоб кәс зивистәнијо мәрд. II *прижива́лка и прижива́льщица* әзини зән (духтәр).

ПРИЖИГА́ТЬ см. *прижечь*.

ПРИЖИ́ЗНЕННЫЙ прил. сог һисти, ә согијү, јү һистијә вәхт биријо, сохтә оморијо.

ПРИЖИМА́ТЬ, -СЯ см. *прижать, -ся*.

ПРИЖИ́МИСТОСТЬ сущ.

ПРИЖИ́МИСТЫЙ прил. сәхт, сәгәт (әз хәрч тәрсирәнијо). II *прижи́мистость* сущ. сәхти, сәгәти (әз хәрч тәрсирәји).

ПРИЖИТО́Й, ПРИЖИ́ТЫЙ прил. бич, мәмзир ((әз зән-шүвәр ништуһо зән вә мәрд биријо).

ПРИЖИ́ТЬ, ПРИЖИВА́ТЬ гл. киникәрә әз ә јүрәво зән мәһ нистијо одоми һәјил бирә.

ПРИЖИ́ТЬСЯ гл. вәрдүш бирә.

ПРИЗ сущ. приз.

ПРИЗАДУ́МАТЬСЯ, ПРИЗАДУ́МЫВАТЬСЯ гл. фикир сохтә, ә фикир рафтә, әз товунәј чүникә амбар фикир сохтә.

ПРИЗА́НЯТЬ, ПРИЗАНИМА́ТЬ гл. гәрд сохтә, ә гәрд вәкүрдә (јә кәм).

ПРИЗВА́ТЬ, ПРИЗЫВА́ТЬ гл. һороj зәрә. II *призывной* прил. әри һорojзәрә һистијо.

ПРИЗВА́ТЬСЯ, ПРИЗЫВА́ТЬСЯ гл. ә салдати рафтә.

ПРИ́ЗВУ́К сущ. зијодијә сәс.

ПРИЗЕМЛЕ́НИЕ сущ. ә хори нүшундәји (рә).

ПРИЗЕМЛИ́ТЬ, ПРИЗЕМЛЯ́ТЬ гл. ә хори нүшундә (парустәнијо апаратһорә). II *приземле́ние* сущ. ә хори нүштә (ә товунәј парустәнијо апаратһо.

ПРИЗЕМЛИ́ТЬСЯ, ПРИЗЕМЛЯ́ТЬСЯ сущ. ә хори нүштә, фураморә (парустәнијо апаратһо). II *приземле́ние* сущ. ә хори нүшундәји (парустәнијо апаратһорә).

ПРИ́ЗМА сущ. призма.

ПРИЗМАТИ́ЧЕСКИЙ прил. призмаји: 1. ән призма; 2. призмарә хуно һистијо; 3. ә призмарәво һистијо.

ПРИ́ЗНАК сущ. нүшунә.

ПРИЗНА́НИЕ сущ. 1. шинохтәји, шинохтә оморәји; 2. рази бирәји, ә разијәти оморәји; 3. һүрмәт, нум, иһтибор; 4. ә кәрдән вәкирдәји.

ПРИЗНА́ТЕЛЬНОСТЬ сущ. разијәти.

ПРИЗНА́ТЕЛЬНЫЙ прил. рази һистијо, разијәти бурбундәнијо.

ПРИЗНА́ТЬ, ПРИЗНАВА́ТЬ гл. 1. шинохтә. *Признать по голосу* әз сәс шинохтә; 2. һисоб сохтә, әз товунәј киникә, чүникә ә јә фикир оморә. *Признать нужным* кәрәк һисоб сохтә; 3. ә кәрдән вәкүрдә, рази бирә.

ПРИЗНА́ТЬСЯ, ПРИЗНАВА́ТЬСЯ гл. 1. чүникәрә ә кәрдән вәкүрдә (әз товунәј хүштә). *Признаться в своих ошибках* гәләтиһој хүштәрә ә кәрдән вәкүрдә; 2. вводн. сл. дузи, һәгәти. *Признаюсь, ваше выступление мне не понравилось* дузи, мәрә әз кофсохтәшму хош нә омо.

ПРИЗО́Р то же, что *присмотр*.

ПРИ́ЗРАК сущ. 1. хәјол, сојә, ә пишој чум оморәнијо, ә хомунәј киникә, чүникә hистијо киникә, чүникә; 2. хүрсәк, хүрсәк шиширәји.

ПРИ́ЗРАЧНЫЙ прил. 1. ә хәјол (ә мәћшово) оморәнијо, сојәрә хуно вәди бирәнијо; 2. мәћшовоји, соф нистијо. II *при́зрачность* сущ. 1. ә хәјол (ә мәћшово) оморәји, сојәрә хуно вәди бирәји; 2. мәћшовоји, соф нәбирәји.

ПРИЗРЕ́ТЬ, ПРИЗРЕВА́ТЬ гл. киникәрә дошtә, ә хәјлү бирә. II *призре́ние* сущ. киникәрә доштәји, ә хәјлү бирәји.

ПРИЗЫ́В сущ. 1. hороj, дод, hороj зәрәји, hороj зәрә оморәји, дод сохтәји; 2. ә јә вәхт ә салдати hороj зәрә оморәнијо кәдәhо (hәммә ә јәки).

ПРИЗЫВА́ТЬ, -СЯ гл. см. *призвать, -ся*.

ПРИЗЫВНИ́К сущ. ә салдати hороj зәрә оморијо чојил.

ПРИЗЫВНО́Й прил. 1. әри ә салдати hорөјзәрә hистијо; 2. ә салдати hороj зәрәни hистијо.

ПРИИМА́ТЬ гл. *принять*.

ПРИ́ИСК сущ. мәћдон (әз хори сүрх, алмас, платин вәдәшәдәнүtho вә әз хок тәмиз сохтәнүtho чикә). II *приисковый* прил. мәћдони: 1. ән мәћдон; ә мәћдон бирәнијо.

ПРИИСКА́НИЕ сущ. кәштә, кәштәји, кәштә офтәји.

ПРИЙСКАННЫЙ прич. офтә оморијо, кәштә офтә оморијо.

ПРИИСКА́ТЕЛЬ сущ. ә мәћдон кор сохтәнијо одоми. II *приискательница* әзини зән (духтәр).

ПРИИСКА́ТЬ, ПРИЙСКИВАТЬ гл. кәштә, кәштә офтә.

ПРИЙТИ́, ПРИХОДИ́ТЬ гл. 1. оморә. *Прийти домой* ә хунә оморә; 2. расирә, оморә расирә. *Пришла пора учиться* вәхт хундәји омори. <> *Прийти в ветхость* күhнә бирә; *прийти в восторг* шор бирә; *прийти в голову (на ум, на мысль)* ә әгүлү (фикүрү) оморә; *прийти в чувство* ә хүштә дироморә; *прийти в ярость* кәћәз бирә.

ПРИЙТИ́СЬ, ПРИХОДИ́ТЬСЯ гл. 1. бирә, дуз оморә, ћәмәл оморә, әз дүлү бирә. *Шапка пришлась ему на голову* шопкә ә сәр ән у хуб бисто; 2. офторә. *Пятое число пришлось на пятницу* пәнчүм мәh ә оринә офтори; 3. гисмәтү офторә. *Им пришлось нелегко на чужбине* әри ән уho ә гәриби ћәсонт нә бири; 4. кәрәк бирә. *Вам придётся подождать* ишму бијо кузәт сохит.

ПРИКА́З сущ. разг. приказ.

ПРИКАЗА́НИЕ сущ. приказ, приказ сохтәји (дорәји).

ПРИКАЗА́ТЬ, ПРИКА́ЗЫВАТЬ гл. приказ сохтә (дорә).

ПРИКА́ЛЫВАТЬ см. *приколоть*.

ПРИКА́НЧИВАТЬ см. *прикончить*.

ПРИКАРМА́НИТЬ, ПРИКАРМА́НИВАТЬ гл. әри хүштә вәкүрдә, ә чиб хүштә дәшәндә.

ПРИКА́РМЛИВАТЬ гл. 1. см. *прикормить*; 2. әз бинәлүјә чијү бәхшәј зијодијә чи дорә, хорундә. II *прика́рмливание* сущ. әз бинәлүјә чијү бәхшәј зијодијә чи дорәји, хорундәји.

ПРИКАСА́ТЬСЯ см. *прикоснуться*.

ПРИКАТИ́ТЬ, ПРИКА́ТЫВАТЬ гл. кулу-кулу (дәшәндә-дәшәндә) овурдә.

ПРИКИ́НУТЬ, ПРИКИ́ДЫВАТЬ гл. 1. ә сәрү оморә, зијод сохтә; 2. ћисоб сохтә. *Прикинуть в уме* ә фикир хүштә ћисоб сохтә.

ПРИКИ́НУТЬСЯ, ПРИКИ́ДЫВАТЬСЯ то же, что *прикидываться*.

ПРИКИПЕ́ТЬ, ПРИКИПА́ТЬ гл. душирәнкә ә гирогho јә новкә ә кун гоб вәкосирә.

ПРИКЛАДНО́Й прил. ћәмәли (ә практика кор бирәнијо).

ПРИКЛА́ДЫВАТЬ, -СЯ см. *приложить, -ся*.

ПРИКЛЕ́ЕННЫЙ прич. вәкосирә, вокосундә оморијо.

ПРИКЛЕ́ИВАНИЕ сущ. вәкосирәји, вокосундә оморәји.

ПРИКЛЕ́ИТЬ, ПРИКЛЕ́ИВАТЬ гл. вокосундә (ә ширишәво). II *прикле́ивание* сущ. вокосундәји (ә ширишәво).

ПРИКЛЕ́ИТЬСЯ, ПРИКЛЕ́ИВАТЬСЯ гл. вәкосирә, вокосундә оморә (ә ширишәво). *прикле́ивание* сущ. вәкосирәји, вокосундә оморәји.

ПРИКЛЕ́ЙКА сущ. 1. ; 2. вокосирәји, вокосундә оморәји; 2. вокосундә оморијо чи.

ПРИКЛОНИ́ТЬ, ПРИКЛОНЯ́ТЬ гл. јә кәм гуз күрдә. *Приклонить ветку* лүкәрә гуз кирдә.

ПРИКЛЮЧЕ́НИЕ сущ. гозијә, бирәкор, ә сәр оморә кор.

ПРИКЛЮЧИ́ТЬСЯ, ПРИКЛЮЧА́ТЬСЯ гл. бирә, ћәмәл оморә, ә сәр оморә. *Что с тобой приключилось* түрә чү бири (ә сәр тү чү омори)?

ПРИКОВА́ТЬ, ПРИКО́ВЫВАТЬ гл. 1. куфтә сәхт сохтә, куфтә вокосундә; 2. ә чүникә бәстә, чүмүстә нәhиштә.

ПРИКО́Л сущ. поjэ (э ри чүникэрэ бэстэ э хори зэрэ оморијочи).

ПРИКОЛОТИ́ТЬ, ПРИКОЛА́ЧИВАТЬ гл. мих зэрэ, э михэво вокосундэ чүникэрэ.

ПРИКОЛО́ТЬ, ПРИКА́ЛИВАТЬ гл. 1. э сэнчэгэво, э бызбызэjэ чирэво э чүникэ вэнорэ (вэжосундэ); 2. э бызбызэjэ чирэво күштэ.

ПРИКО́ЛЬНЫЙ прил. поjэjи (см. *прикол*).

ПРИКОМАНДИРОВА́ТЬ, ПРИКОМАНДИРО́ВЫВАТЬ гл. jэ кэм вэхт э чүчојикэ (э кор) фирсорэ.

ПРИКО́НЧИТЬ, ПРИКА́НЧИВАТЬ гл. 1. вэрасундэ, тэ эхир хэрч сохтэ; 2. күштэ, э хирү вэдарафтэ.

ПРИКО́РМ см. *прикормка*.

ПРИКОРМИ́ТЬ гл. (хурдэнијэ) чи дорэ э хүштэ вэрдүш сохтэ, jэ новкэ э дэс вэкүрдэ.

ПРИКО́РМКА сущ. (хурдэнијэ) чи дорэрэво э хүштэ вэрдүш сохтэjи, jэ новкэ э дэс вэкүрдэji.

ПРИКОРНЕ́ВОЙ прил. э сэр чыч вэбирэнијо (вэроморэнијо).

ПРИКОРНУ́ТЬ гл. хүштэрэ э киникэ вэдорэ, jэ новкэ э гиг дарафтэ хисирэ.

ПРИКОСНОВЕ́НИЕ сущ. дэс зэрэji, вохурдэji.

ПРИКОСНУ́ТЬСЯ, ПРИКАСА́ТЬСЯ гл. дэс зэрэ, вохурдэ. II *прикоснове́ние* сущ. дэс зэрэji, вохурдэji.

ПРИКРА́СА сущ. jэравуш (кофэ вэравундэji, эри чулү сохтэ).

ПРИКРА́СИТЬ, ПРИКРА́ШИВАТЬ см. *приукрасить*.

ПРИКРА́СЫ сущ. jэравуш. *Рассазывать без прикрас* jэравуш нэвэнорэ коф сохтэ.

ПРИКРЕПИ́ТЬ, ПРИКРЕПЛЯ́ТЬ гл. 1. зэрэ,сэхт сохтэ, бэнд сохтэ, вэкосундэ; 2. э ихтијор киникэ дорэ (эри гуллуг сохтэ). II *прикрепление* сущ. 1. зэрэji,сэхт сохтэji, бэнд сохтэji, вэкосундэji; 2. э ихтијор киникэ дорэji (эри гуллуг сохтэ).

ПРИКРЕПИ́ТЬСЯ, ПРИКРЕПЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. вэкосирэ; 2. э ихтијор киникэ дорэ оморэ (эри гуллуг сохтэ). II *прикрепление* сущ. 1. вэкосирэji; 2. э ихтијор киникэ дорэ оморэji (эри гуллуг сохтэ).

ПРИКРИ́КНУТЬ, ПРИКРИ́КИВАТЬ гл. бочэh зэрэ э сэр киникэ, чүникэ.

ПРИКРУТИ́ТЬ, ПРИКРУ́ЧИВАТЬ гл. 1. чэрх дорэ чүникэрэ бэстэ, вэкосундэ; 2. чэрх дорэ сэхт сохтэ (винтэ, гajкэрэ); 3. чэрх дорэ чүклэ сохтэ, кутэh сохтэ (пилтэрэ).

ПРИКРЫ́ТИЕ сущ. 1. см. *прикрыть, -ся*; 2. сэрпуш (эри сэр чүникэрэ дэкирдэ hэмэл оморэнијо чи); 3. киникэрэ, чүникэрэ доштэнијо бэхш эн лэшкэр.

ПРИКРЫ́ТЬ, ПРИКРЫВА́ТЬ гл. 1. пэhэнү сохтэ, вэди нэбу куфтирэ. *Прикрыть чей-н. обман* дуркунэки эн киникэрэ пэhэнү сохтэ; 2. бэстэ, нист сохтэ. *Давно пора прикрыть эту лавочку* и тукурэ эз зурэво г бэстэ кэрэк бу; 3. сэрүрэ вэнорэ, дэкүрдэ, пэрдэ кэширэ. *Прикрыть кострюлю крышкой* э сэр гэзгу сэрпуш вэнорэ; 4. пишо сохтэ, тэ эхир нэh, hэрэлү hиштэ. *Прикрыть дверь* дэрэ пишо сохтэ.

ПРИКРЫ́ТЬСЯ, ПРИКРЫВА́ТЬСЯ гл. 1. пэhэнү сохтэ оморэ, вэди нэбу куфтирэ; 2. бэстэ, нист сохтэ оморэ; 3. сэрү вэнорэ оморэ, дэкүрдэ оморэ; 4. пишо сохтэ оморэ, тэ эхир нэh, hэрэлү мундэ.

ПРИ́КУП сущ. зијоди вэкүрдэ оморијо горт (э гумор). II *прикупно́й* прил. зијоди вэкирдэ оморијо.

ПРИКУПИ́ТЬ, ПРИКУПА́ТЬ гл. 1. зијоди вэсторэ; 2. зијоди вэкирдэ (гортэ э гумор).

ПРИ́КУС сущ. лэhэрэ бэстэнки дэндүho э сэрjэки нүштэji.

ПРИКУСИ́ТЬ гл. jовошлэ (суклэ) hэнч вэкүрдэ, шиширэ.

ПРИКУ́СЫВАТЬ гл. 1. см. *прикусить*; 2. э дэндүрэво хүрд сохтэ, hэнч зэрэ хурдэ.

ПРИЛАГА́ТЬ см. *приложить*.

ПРИЛА́ДИТЬ, ПРИЛА́ЖИВАТЬ гл. гүч сохтэ, дуз сохтэ.

ПРИЛА́ДИТЬСЯ, ПРИЛА́ЖИВАТЬСЯ то же, что *подладиться*.

ПРИЛАСКА́ТЬ гл. 1. см. *ласкать*; 2. э jү хуб дэниширэрэво э hэвэс овурдэ; 3. перен. эри хүштэ вэкирдэ, эн хүштэ сохтэ.

ПРИЛГА́ТЬ, ПРИЛЫГА́ТЬ см. *прилгнуть*.

ПРИЛГНУ́ТЬ гл. дуркунэки вэнорэ (э сэр коф).

ПРИЛЕГА́ТЬ, ПРИЛЕ́ЧЬ гл. 1. хуб нүштэ, вэкосирэ. *Платье прилегает к телу* булшэj э тэну хуб нүшти; 2. э бинэjү бирэ, хүштэрэ вэдорэ. *Поле прилегает к лесу* зими э бинэj вишэji.

ПРИЛЕЖА́НИЕ сущ. чэhти сохтэji (э кор, э хундэji).

ПРИЛЕЖА́ТЬ гл. 1. чэhти сохтэ, чун сухундэ; 2. то же, что *прилегать*.

ПРИЛЕПИ́ТЬ, ПРИЛЕПЛЯ́ТЬ гл. вәкосундә.

ПРИЛЕПИ́ТЬСЯ, ПРИЛЕПЛЯ́ТЬСЯ, ПРИЛЕ́ПЛИВАТЬСЯ гл. вәкосирә.

ПРИЛЕТЕ́ТЬ, ПРИЛЕТА́ТЬ гл. 1. оморә, парустә (пар зәрә) оморә 2. вирих-вирих (видов-видов) оморә, тәрәтәһәди оморә.

ПРИЛЕ́ЧЬ гл. дәкәштә: 1. дураз бирә (јә кәм); 2. нүштә (әз товунәј тәхүл, савзә); 3. см. *прилегать* 2.

ПРИЛЁТ сущ. оморәји, парустә (пар зәрә) оморәји.

ПРИЛЁТНЫЙ прил. оморијо, парустә (пар зәрә) оморијо (әз товунәј гәрмбә гушһо).

ПРИЛИ́В сущ. 1. вәхт-вәхт вәрафтәј ов ә дәрјо; 2. кура бирәј ән чүникә.

ПРИЛИЗА́ТЬ, ПРИЛИ́ЗЫВАТЬ гл. 1. ә зувунәво лисирә; 2. мујһорә лап абар тимор сохтә, дуз сохтә.

ПРИЛИЗА́ТЬСЯ, ПРИЛИ́ЗЫВАТЬСЯ гл. мујһој ән сәр хүштәрә лап абар тимор сохтә, дуз сохтә; 2. лисирә оморә; 3. әз гәдәр зијод тимор сохтә оморә, дуз сохтә оморә.

ПРИЛИПА́ЛА сущ. вокосирә мундәнијо, дәс нәс кәндәнијо одоми; разг. гәмиш.

ПРИЛИ́ПНУТЬ, ПРИЛИПА́ТЬ гл. 1. вәкосирә мундә; 2. перен. дәс нә кәндә, визор сохтә, зәһлә бәрдә.

ПРИЛИ́ПЧИВЫЙ прил. 1. һәсонт вәкосирәнијо; 2. перен. дәс нәс кәндәнијо, визор сохтәнијо, зәһлә бәрдәнијо. II *прилипчивость* сущ. һәсонт вәкосирә

ПРИЛИ́ТЫЙ прил. кәнә дәкундә оморијо, ә сәр чүникә дәкундә оморијо.

ПРИЛИ́ТЬ, ПРИЛИВА́ТЬ гл. 1. оморә, оморә рихтә (әз товунәј рушуминә); 2. разг. кәнә дәкундә.

ПРИЛИ́ТЬСЯ см. *прилить* 1.

ПРИЛИ́ЧИЕ сущ. әдәб (ә кофһо, корһој хүштә тәрбијәлүји, һүрмәтдори).

ПРИЛИ́ЧНЫЙ прил. 1. әдәблү, тәрбијлү, һүрмәтдор; 2. сарфәлү, лојиг һистијо; 3. лап хуб. II *прили́чность* сущ. 1. әдәблүји, тәрбијлүји, һүрмәтдори; 2. сарфәлүји, лојиги.

ПРИЛОВЧИ́ТЬСЯ гл. разг. вәрдүш бирә, уста бирә.

ПРИЛОЖЕ́НИЕ сущ. 1. см. *приложить*; 2. ә сәр чүникә зијод сохтә оморијо чи, ә чүникә вәкәсундә оморијо чи.

ПРИЛОЖИ́ТЬ, ПРИЛАГА́ТЬ гл. 1. нәзник овурдә, ә јү вәкәсундә, вәнорә. *Приложить руку ко лбу* дәсә ә пишони вәнорә; 2. ә чүникәрәво әјәки норә (дорә). *Приложить документы к заявлению* ә әризәрәво документһорәш дорә; 3. ә чүникә кори сохтә.

ПРИЛОЖИ́ТЬСЯ гл. 1. ловһорә вәкосундә, моч сохтә. *Приложиться к знамени* һәләмә моч сохтә; 2. лап нәзник овурдә (руј, чумһо, куш хүштәрә). *Приложиться лбом к стеклу* пишонирә ә шишә вәкосундә; 3. зијод бирә, сохтә оморә. *Остальное приложится* мундәјиш имбу.

ПРИЛУНЕ́НИЕ сущ. ә мәнк нүштәји, нүшундә оморәји.

ПРИЛУНИ́ТЬСЯ, ПРИЛУНЯ́ТЬСЯ гл. ә мәнк нүштә. II *прилуне́ние* сущ. ә мәнк нүштәји.

ПРИЛЬНУ́ТЬ гл. 1. см. *льнуть*; 2. то же, что *приникнуть*.

ПРИЛЮ́ДНО нареч. ә пишој чәһмәт, ә пошој кәсһо, ә пишој хәләјиг.

ПРИМА́ЗАТЬСЯ, ПРИМА́ЗЫВАТЬСЯ гл. 1. ә хотур хәјр хүштә ә чүникә дәрафтә, хүштәрә вогундә, ә киһојикә пәлү бирә; 2. ә вози дәбирә, ә сәр возичи норијо пул чәнгәдәрикә вәнорә диромора (ә гумор).

ПРИМАНИ́ТЬ, ПРИМА́НИВАТЬ гл. 1. фурмундә, ә чүникә дадан сохтә; 2. хүштәрә ширин овурдә әри киникә. II *прима́нивание* сущ. 1. фурмундәји, ә чүникә дадан сохтәји; 2. хүштәрә ширин овурдәји (әри киникә).

ПРИМА́НКА сущ. әри һәјвонһорә күрдә, јә новкә күштә ә чәлә донәрәнүтһо хурдәнијә чи).

ПРИМА́ННЫЙ см. *приманочный*.

ПРИМА́НОЧНЫЙ прич. әри фурмундә овурдә һистијо.

ПРИМЕНИ́ТЬ, ПРИМЕНЯ́ТЬ гл. ә кор вәнкәстә,ә кор дәшәндә. II *примене́ние*. ә кор вәнкәстәји,ә кор дәшәндәји.

ПРИМЕ́Р сущ. мәсәл: 1. әри чүникәрә субут сохтә бурбундәнүтһо кор); 2. әри вәмухтә вә хубә хуно бурбундә һистијо кор. <> *К примеру* мәсәл коф.

ПРИМЕ́РИТЬ, **ПРИМЕРЯ́ТЬ, ПРИМЕ́РИВАТЬ** гл. (оводунирә) вокундә кәләчүкләјијүрә данүстә.

ПРИМЕ́РИТЬСЯ, ПРИМЕРЯ́ТЬСЯ. см. *приноровиться*.

ПРИМЕ́РКА сущ. (оводунирә) вокундә кәләчүкләјијүрә данүстәји.

ПРИМЕСТИ́ гл чару зәрә, ә чүчојикә кировундә.

ПРИМЕ́ТА сущ. нүшунә, симон.

ПРИМЕТА́ТЬ гл. см. *метать*[2].

ПРИМЕ́ТИТЬ гл. винирә, ә чумү вохурдә (чүникә).

ПРИМЕ́ТЛИВЫЙ прил. һәр чүрә винирәнијо, ә һәр чи фикир дорәнијо.

ПРИМЕ́ТНЫЙ прил. вәди бирәнијо, ә чум вохурдәнијо. II *приме́тность* вәди бирәји, ә чум вохурдәји.

ПРИМЕЧА́ТЬ гл. 1. винирә, фикир дорә ә чүникә; ә нүшунәһојү киро ә јор кирдә; 2. ә пәсәјү кәштә.

ПРИМЕША́ТЬ, ПРИМЕ́ШИВАТЬ гл. гәриш сохтә.

ПРИМЁРЗНУТЬ, ПРИМЕРЗА́ТЬ гл. әз хиники вәкосирә. II *примерза́ние* сущ. әз хиники вәкосирәји.

ПРИМИНА́ТЬ см. *примять*.

ПРИМИРЕ́НИЕ сущ. 1. шолуми; 2. шолуми бирәји, сохтәји.

ПРИМИРЁННОСТЬ сущ. шолуми, разијәти.

ПРИМИРИ́ТЕЛЬ ә һәрә шолуми вәнкәстәкор, шолуми сохтәкорә одоми. II сущ. *примири́тельница* әзини зән (духтәр).

ПРИМИРИ́ТЬ гл. шолуми сохтә.

ПРИМИРИ́ТЬСЯ гл. 1. ә киникәрәво шолуми сохтә; 2. рази бирә, тоб дорә.

ПРИМИРЯ́ТЬ см. *примирить*.

ПРИМИРЯ́ТЬСЯ см. *примириться*.

ПРИМКНУ́ТЬ, ПРИМЫКА́ТЬ гл. 1. ә чүникә нәзник овурдә, вәкосундә; 2. ә чүникә нәзник оморә, вәкосирә; 3. дәрафтә (ә дәстә). II *примыка́ние* ә чүникә нәзник оморәји, вәкосирәји.

ПРИМО́ЛКНУТЬ, ПРИМОЛКА́ТЬ гл. сәс хүштәрә бурра, коф нә сохтә.

ПРИМО́РСКИЙ прил. гирогдәрјоји, ә гирог дәрјо һистијо.

ПРИМО́РЬЕ сущ. гирог (ән) дәрјо, ә гирог дәрјо һистијо чикә.

ПРИМОСТИ́ТЬ, ПРИМА́ЩИВАТЬ гл. норә, күнчундә (ә иһтиборсүзә чикә).

ПРИМОСТИ́ТЬСЯ, ПРИМА́ЩИВАТЬСЯ гл. норә оморә, күнчундә оморә (ә иһтиборсүзә чикә).

ПРИМОЧИ́ТЬ гл. тара чүникә вәнорә (ә дорд дорәнијо чикә).

ПРИМО́ЧКА сущ. рушумә дәрму (коми ки, ә јүрәво әри ә дорд дорәнијо чикә вәнорә ә јүрәво пәмбәрә, чунәјирә тар сохтәнүт).

ПРИ́МУС сущ. примус. *при́мусный* прил. примуси: 1. ән примус; 2. әри примус һистијо.

ПРИМЧА́ТЬСЯ гл. зу, тәрәтәһәди оморә.

ПРИМЫКА́ТЬ гл. 1. ә бинәј чүникә норә, ә јү вәкосундә; 2. ә бинәј чүникә норә оморә, ә јү вәкосундә оморә; 3. ә киникәрә, чүникәрәво јәки бирә, ә пәсәј киникә, чүникә рафтә.

ПРИМЫ́СЛИТЬ, ПРИМЫШЛЯ́ТЬ гл. әз хүштәји күнчундә (дуз сохтә), фикир сохтә ә сәрү вәнорә, шигири сохтә.

ПРИМЯ́ТЬ, ПРИМИНА́ТЬ гл. әз зәвәрү шишрә јә кәм һәл сохтә.

ПРИНАДЛЕЖА́ТЬ гл. ән киникә, ән чүникә бирә. II *принадле́жность* гл. ән киникә, чүникә бирәји.

ПРИНАДНАРО́ДНЫЙ прил. пишојчәһмәти (ә пишој чәһмәт, ә пишој чум ән һәммә бирәнијо).

ПРИНАРЯДИ́ТЬ, ПРИНАРЯЖА́ТЬ гл. вәравундә, сәр-тән јүрә рач вокундә.

ПРИНАРЯДИ́ТЬСЯ, ПРИНАРЯЖА́ТЬСЯ гл. вәрајистә, хүштәрә вәравундә, сәр-тән хүштәрә рач вокундә.

ПРИНЕВО́ЛИТЬ см. *неволить*.

ПРИНЕСТИ́, ПРИНОСИ́ТЬ гл. 1. овурдә; 2. дорә, зәндә. *Кошка принесла трёх котят* назу сә бала зәнди; 3. дорә, расундә. *Принести пользу* хәјр дорә; *принести вред* зарар дорә; 4. сохтә. *Принести благодарность* разијәти сохтә; *принести в жертву* гурбу сохтә (чүникәрә). <> *Принести присягу* сәвкәнд (шовһо) хундә; *принести свои извинения* миһиллоји хостә.

ПРИНЕСТИ́СЬ гл. тәрәтәһәди оморә, хүштәрә расундә.

ПРИНИ́ЖЕННЫЙ прил. бизу (сәргуз) сохтә оморијо.

ПРИНИ́ЗИТЬ, ПРИНЖА́ТЬ гл. 1. бизу сохтә; 2. сар, кутәһ, кәм сохтә. II *приниже́ние* сущ. 1. бизу сохтәји; 2. сар, кутәһ, кәм сохтәји.

ПРИНИ́КНУТЬ, ПРИНИКА́ТЬ гл. гәд, јә новкә гуз бирә ә чүникә вокосирә. *Приникнуть ухом к двери* куш хүштәрә ә дәр вокосундә.

ПРИНИМА́ТЬ, -СЯ см. *принять, -ся*.

ПРИНОРОВИ́ТЬ, ПРИНОРА́ВЛИВАТЬ гл. дуз овурдә (ә чүникәрәво), вәнкәстә. *Приноровить свой отъезд к концу месяца* рафтәј хүштәрә ә әхир мәһ вәнкәстә.

ПРИНОРОВИ́ТЬСЯ, ПРИНОРА́ВЛИВАТЬСЯ гл. дүз оморә, вәрдүш бирә.

ПРИНО́С сущ. овурдәји, овурдә оморәји.

ПРИНОСИ́ТЬ см. *принести*.

ПРИНО́СНЫЙ прил. 1. овурдә оморијо (әз јә чикәјкә); 2. ворвори овурдијо, сајл овурдијо.

ПРИНОШЕ́НИЕ сущ. 1. овурдәји, овурдә оморәји; 2. бәхшә; 3. гурбуни;

ПРИНУДИ́ЛОВКА сущ. мәчбуријә кор.

ПРИНУДИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. мәчбури сохтә оморәнијо. II *принуди́тельность* сущ. мәчбурији (мәчбури сохтә оморәји).

ПРИНУДИ́ТЬ, ПРИНУЖДА́ТЬ гл. мәчбур сохтә. II *принужде́ние* мәчбур сохтәји, мәчбур бирәји.

ПРИНУЖДЁННЫЙ прич. 1. мәчбур сохтә оморијо; 2. ә мәчбурирәво сохтә оморијо. II *принуждённость* сущ. 1. мәчбур сохтә оморәји; 2. ә мәчбурирәво сохтә оморәји.

ПРИ́НЦИП сущ. принсип.

ПРИНЮ́ХАТЬСЯ, ПРИНЮ́ХИВАТЬСЯ гл. 1. ә чү бујикә вәрдүш бирә; 2. бујә шинохтә.

ПРИНЯ́ТИЕ сущ. 1. вәкүрдәји, вәкүрдә оморәји; 2. хурдәји, хурдә оморәји (ә товунәј дәрму).

ПРИ́НЯТЬ гл. 1. вәкүрдә (дорә оморијо чјникәрә, киникәрә); 2. хурдә (дәрмурә); 3. данүстә, әри јү оморә, ћисоб сохтә (кирә, чүрә киникәрә, чүнмкәрә хуно). *Принять в шутку* зарфот ћисоб сохтә. <> *Принять в долю* ћәрмәћ вәкүрдә; *принять за чистию монету* бовор сохтә, дуз данүстә; *принять на веру* бовор сохтә, *принять на себе* ә сәр хүштә вәкүрдә.

ПРИНЯ́ТЬСЯ, ПРИНИМА́ТЬСЯ гл. сәр күрдә: 1. чү корикә сохтә; 2. ә киникә кори сохтә; 3. чыч рәћо дорә.

ПРИОБОДРИ́ТЬ. ПРИОБОДРЯ́ТЬ гл. (јә кәм) дүл дорә, ә ћәвәс овурдә, дүлүрә шор сохтә.

ПРИОБОДРИ́ТЬСЯ, ПРИОБОДРЯ́ТЬСЯ гл. (јә кәм) ә ћәвәс оморә, дүлү шор бирә.

ПРИОБРЕСТИ́, ПРИОБРЕТА́ТЬ гл. 1. ә дәс вәкүрдә, ә дәс кировундә; 2. восторә, хүррә (ә пуләво); 3. гәзонч сохтә. *Приобрести славу* хубә нум гәзонч сохтә. II *приобрете́ние* сущ. 1. ә дәс вәкүрдәји, ә дәс кировундәји; 2. восторәји, хүррәји (ә пуләво); 3. гәзонч сохтәји.

ПРИОБРЕТА́ТЕЛЬ сущ. 1. вәстрәкор, ә дәс вәкүрдәкорә одоми; 2. битәв һүмүр хүштә ә пәсәј пул, чәзонч кәштијо одоми.

ПРИОБРЕТА́ТЕЛЬСТВО сущ. ә пәсәј пул, чәзонч кәштәји.

ПРИОБРЕТЕ́НИЕ сущ. 1. см. *приобрести;* 2. Вәстрәкорә оморијо, ә дәс кировундә оморијо чи.

ПРИОБРЕТА́ТЬСЯ гл. 1. ә дәс вәкүрдә (кировундә) оморә; 2. восторә, хүррә оморә (ә пуләво).

ПРИОБЩИ́ТЬ, ПРИОБЩА́ТЬ гл. 1. әри чү корикә сохтәјү рәћ дорә, ә гәд чү корикә дәшәндә; 2. То же, что присоединить.

ПРИОБЩИ́ТЬСЯ, ПРИОБЩА́ТЬСЯ гл. сәр күрдә чү корикә сохтә, ә гәд кор дәрәфтә.

ПРИОДЕ́ТЫЙ прил. 1. тәнү вокундә оморијо; 2. тән хүштәрә рач вокундијо, хүштәрә вәравундијо.

ПРИОДЕ́ТЬ гл. 1. тәнүрә вокундә, оводуни дорә киникәрә; 2. тәнүрә рач вокундә, јүрә вәравундә.

ПРИОСА́НИТЬСЯ, ПРИОСА́НИВАТЬСЯ гл. разг. хүштәрә кәширә, ә тәкабурирәво појистә. II *приоса́нивание* сущ. хүштәрә кәширәји, ә тәкабурирәво појистәји.

ПРИОСТАНОВИ́ТЬ, ПРИОСТАНА́ВЛИВАТЬ гл. појундә. II *приостановле́ние и приостано́вка* сущ. појундәји.

ПРИОСТАНОВИ́ТЬСЯ, ПРИОСТАНА́ВЛИВАТЬСЯ гл. појистә.

ПРИОТВОРИ́ТЬ, ПРИОТВОРЯ́ТЬ гл. јә кәм вокундә, јә кәм ћәрәлү сохтә.

ПРИОТВОРИ́ТЬСЯ, ПРИОТВОРЯ́ТЬСЯ гл. јә кәм вокундә оморә, јә кәм ћәрәлү бирә.

ПРИОТКРЫ́ТЬ, ПРИОТКРЫВА́ТЬ гл. вокундә: 1. јә кәм рәћо ћиштә; 2. чү корикәкәрә сәр кирдә, бинәјүрә норә.

ПРИОТКРЫ́ТЬСЯ, ПРИОТКРЫВА́ТЬСЯ гл. јә кәм вокундә оморә.

ПРИОХО́ТИТЬ гл. ә ћәвәс овурдә (вәнкәстә), ләћәјүрә ширин сохтә.

ПРИОХО́ТИТЬСЯ гл. ә ћәвәс оморә (офторә), ләћәјү ширин бирә.

ПРИПАДА́ТЬ гл. 1. см. *припасть*[1, 2]; 2. ә сәр коми појикә офторә. *Припадать на левую ногу* ә сәр пој чәпи офторә.

ПРИПА́Й сущ. нәсчүмүстәнијо чидид (ә гирог никәрә ћәмәл оморијо).

ПРИПА́ЙНЫЙ[1] прил. лиђими; әри лиђимзәрә ћистијо.

ПРИПА́ЙНЫЙ[2] прил. ән чилид гирогникәрәји.

ПРИПА́РИТЬ, ПРИПА́РИВАТЬ гл. ә нәмә чирәво кәрм вәровундә, буг вәдәшәндә.

ПРИПАСТИ́, ПРИПАСА́ТЬ гл. 1. ћәзүр сохтә, кура сохтә әри кәрәкијә вәхт; 2. ћәзүр доштә.

ПРИПА́СТЬ[1] гл. гуз бирә, гәд бирә, вокосирә, хүштәрә шиширә. *Припасть к груди матери* хүштәрә ә синәј дәдәј шиширә.

ПРИПА́СТЬ[2], **ПРИПА́ДАТЬ** гл. 1. ә нәкуми вәдироморә, мәћлүм бирә

ПРИПА́СЫ сущ. әри ћитјоти ћәзүр сохтә оморәнијо хурдәнијә чиho, материалho.

ПРИПА́ХИВАТЬ гл. хәрәбә буј дорә, сәр күрдә пысырә.

ПРИПАЯ́ТЬ, ПРИПА́ИВАТЬ гл. лићим зәрә, лићим зәрә вокосундә. II *припа́ивание и припайка* сущ. лићим зәрәји, лићим зәрә вокосундәји. II *припайный и припаечный* прил. лићими: 1. ән лићим, ән лићимзәрә; 2. әри лићимзәрә ћистијо.

ПРИПЕКА́ТЬ, ПРИПЕ́ЧЬ гл. сухундә, кәрм сохтә, кәрм вәровундә.

ПРИПЕРЕ́ТЬ, ПРИПИРА́ТЬ гл.1. вәдорә кирә, чүрә ә киникә, чүникә; 2. вокосундә, сәхт шиширә. *Припереть бревном ворота* гәјилә ә дугоз вәдорә; 3. пишо сохтә. *Приприте окно, покуда больной здесь* пәнчәрәрә пишо сохит, чүнки инчикә нәчог дәри; 4. простореч. вульг. оморә вәдироморә. *Припёр к нам и сидит* омори ә јон иму, нүштәш нүшти; 5. простореч. вульг. овурдә, дәдарундә овурдә. *Приперли на себе три мешка* ә кул хүштә сә чәјтән дәдарундәт.

ПРИПЕРЕ́ТЬСЯ то же, что *припереть* 4.

ПРИПЕЧА́ТАТЬ, ПРИПЕЧА́ТЫВАТЬ гл. 1. дәфүс зәрә, зијоди дәфүс зәрә; 2. пичәт зәрә (вәнорә).

ПРИПЁК[1] сущ. ћиз (ә хәрч бирә орд киро курундијү амбар бирәј ән бүрчирә нун;

ПРИПЁК[2] сущ. 1. сәхтә кәрми ән офтоји; 2. офтоји сәхт кәрм вәровундијо чикә.

ПРИПИСА́ТЬ, ПРИПИ́СЫВАТЬ гл. 1. сәрзијоди нүјүстә; 2. нүјүстә, ә чүникә дәшәндә; 3. чүникәрә сәбәб ћисоб сохтә, әз киникә чустә.

ПРИПИ́СКА сущ. 1. сәрзијоди нүјүстәји; 2. ә товунәј планә пур сохтәји дуркунә мәћлумот.

ПРИПИ́СЫВАНИЕ сущ. 1. сәрзијоди нүјүстәји; 2. 3. чүникәрә сәбәб ћисоб сохтәји, әз киникә чустәји.

ПРИПЛА́ТА сущ. 1. зијоди дорәји, сәрзијоди дорәји (пул); 2. зијоди дорә оморијо пул.

ПРИПЛА́ТИТЬ, ПРИПЛА́ЧИВАТЬ гл. зијоди дорә, сәрзијоди дорә (пул).

ПРИПЛЕСТИ́, ПРИПЛЕТА́ТЬ гл. чәтәг сохтә: 1. бофтә, бәстә чүрә ә чү, ; 2. перен. ә чү коникә гәриш сохтә, нәћәги ә јор овурдә киникәрә, чүникәрә.

ПРИПЛО́Д сущ. бала, баладорә (ә ћәјвонho).

ПРИПЛЫ́ТЬ, ПРИПЛЫВА́ТЬ гл. 1. чап (үзкүм зәрә оморә; 2. ә кәмирәво оморә.

ПРИПЛЮ́СНУТЫЙ прич. тәск, парт (ћәчи дан ки, шиширә омори). *Приплюснутый нос* партә вини. II *приплю́снутость* сущ. тәски, парти (ћәчи шиширә оморя хуно).

ПРИПЛЮСНУТЬ гл. шиширә, ћәл сохтә.

ПРИПЛЮСОВА́ТЬ, ПРИПЛЮСО́ВЫВАТЬ гл. ә сәрү оморә (ћисоб сохтәнкә). *Приплюсовать единицу* ә сәрү јәки оморә.

ПРИПЛЯ́СЫВАТЬ гл. појћорә ә тәћәр вәчәстә чүмундә.

ПРИПОДНЯТЫЙ прил. шор, ћәвәслү.

ПРИПОДНЯ́ТЬ, ПРИПОДНИМА́ТЬ гл. јә кәмлә тик күрдә, вәшәндә.

ПРИПОДЫМА́ТЬ см. *приподнять*.

ПРИПО́Й сущ. лићим.

ПРИПОЛЗТИ́, ПРИПОЛЗА́ТЬ гл. ә сәр шүгәм оморә, ә чорчәнки оморә.

ПРИПОМИНА́НИЕ сущ. ә јор овудәји, ә јор дәшәндәји.

ПРИПО́МНИТЬ, ПРИПОМИНА́ТЬ гл. ә јорү оморә, ә јор хүштә вәнкәстә (әз товунәј кироштијо корho).

ПРИПО́МНИТЬСЯ, ПРИПОМИНА́ТЬ гл. ә јор оморә, ә јор офторә.

ПРИПРА́ВА сущ. ћәдововот (у, коми ки, әри дәћәмлү сохтә ә гәд чи, ән нухоруш дәкундәнүт)

ПРИПРА́ВИТЬ, ПРИПРАВЛЯ́ТЬ гл. 1. ә гәд чи (нухоруш) ћәдововот дәкундә (әри дәћәмлү сохтә); 2. кофhој хүштәрә, ихтилот хүштәрә ә хубә кофhорәво вәравундә.

ПРИПРЫ́ГИВАТЬ см. *подпрыгнуть*.

ПРИПРЯ́ТАТЬ, ПРИПРЯ́ТЫВАТЬ гл. пәћәнү сохтә, доштә.

ПРИПУГНУ́ТЬ ПРИПУ́ГИВАТЬ гл. јә кәмлә тәрсундә.

ПРИПУ́ДРЕННЫЙ прич. јә кәм пудри зәрә оморијо

ПРИПУ́ДРИТЬ, ПРИПУ́ДРИВАТЬ гл. јә кәм пудри зәрә.

ПРИПУ́ДРИТЬСЯ, ПРИПУ́ДРИВАТЬСЯ гл. ә тән, ә руј хүштә пудри зәрә.

ПРИПУ́ТАТЬ, ПРИПУ́ТЫВАТЬ см. *приплести*.

ПРИПУ́ХЛОСТЬ сущ. чүклә вәмаслә.

ПРИПУ́ХЛЫЙ прил. јә кәм вәмасиријо.

ПРИПУ́ХНУТЬ, ПРИПУХА́ТЬ гл. јә кәм вәмасирә.

ПРИРАБО́ТАТЬ, ПРИРАБА́ТЫВАТЬ гл. зијодијә гәзонч сохтә.

ПРИРАБО́ТКА сущ. зијодијә гәзонч сохтәји, сохтә оморәји.

ПРИ́РАБОТОК сущ. зијодијә гәзонч.

ПРИРАВНЯ́ТЬ, ПРИРА́ВНИВАТЬ гл. ә киникә, чүникә тој сохтә, ә киникә чүникә тој данүстә.

ПРИРАСТИ́, ПРИРАСТА́ТЬ гл. 1. кәлә бирә, амбар бирә; 2. вокосирә, ә чүникәрәво јәки (битәв) бирә. II *приращение* сущ. кәлә бирәји, амбар бирәји.

ПРИРЕВНОВА́ТЬ см. *ревновать*.

ПРИРЕ́ЗАТЬ, ПРИРЕЗА́ТЬ гл. бурра чиро сохтә, ә сәр чүникә вәнорә (зијод сохтә). || *прире́з* сущ. 2. бурра чиро сохтә, ә сәр чүникә вәнорәји (зијод сохтәји).

ПРИРЕ́ЗАТЬ, ПРИРЕ́ЗЫВАТЬ гл. бурра, сәрүрә бурра күштә (һәјвонә, мүргә).

ПРИРЕЗНО́Й прил. бурра чиро сохтә, ә сәр чүникә вәнорә (зијод сохтә) оморијо (хори, вишә).

ПРИРЕ́ЧНЫЙ прил. ә јон никәрә һистијо, ә гирог никәрә һистијо.

ПРИРО́ДА сущ. тәбиәт: 1. ә пәсәпишој одомиһо (ә руј хори) һистијо һәммә чунлүһо вә чунсүзһо әјәки; 2. перен. һәсүл, хосијәт.

ПРИРО́ДНЫЙ прил. тәбиәти: 1. ән тәбиәт; 2. ә тәбиәт һистијо; 3. әз дәдәј бирә вәхтәво ә коми дәвләтикә һистијо; 4. то же, что *прирождённый*.

ПРИРОЖДЁННЫЙ прич. 1. әз дәдәјоморә һистијо; 2. перен. һәсүл, сүфт, соф.

ПРИРО́СТ сущ. зијод бирәји, кәлә бирәји, амбар бирәји.

ПРИРУЧИ́ТЬ, ПРИРУЧА́ТЬ гл. вәмухтә, ә дәс вәрдүш сохтә.

ПРИРУЧИ́ТЬСЯ, ПРИРУЧА́ТЬСЯ гл. вәрдүш бирә (ә одоми).

ПРИСА́ЖИВАТЬСЯ см. *присесть*.

ПРИСА́ЛИВАТЬ гл. см. *присолить*.

ПРИСВА́ИВАНИЕ сущ. әз сәри хүштә вәкүрдәји, ән хүштә сохтәји, ән хүштә һисоб сохтәји.

ПРИСВА́ТАННЫЙ прич. нумкир сохтә оморијо, нумкүрдәхунд һистијо, әри јү гүдүши биријо.

ПРИСВА́ТАТЬ, ПРИСВА́ТЫВАТЬ гл. 1. әри киникә нумкүрдә кәштә; 2. хозмунији сохтә.

ПРИСВА́ТАТЬСЯ, ПРИСВА́ТЫВАТЬСЯ гл. нумкүрдә хостә, нумкүрдәхунд бирә.

ПРИСВОЕ́НИЕ сущ. 1. әз сәри хүштә вәкүрдәји, ән хүштә сохтәји, ән хүштә һисоб сохтәји; 2. нум дорәји, нум норәји киникәрә, чүникәрә.

ПРИСВО́ИТЬ, ПРИСВА́ИВАТЬ гл. 1. әз сәри хүштә вәкүрдә, ән хүштә сохтә, ән хүштә һисоб сохтә; 2. нум дорә, нум норә киникәрә, чүникәрә.

ПРИСЕДА́НИЕ сущ. 1. ә гили-гили нүштәји; 2. јә кәмлә нүштәји.

ПРИСЕ́СТ *в один присест* ә јә бо нүштәнки (әз чикә нәвәхүштә, ә јә бо). *Съесть всё за один присест* һәммәрә ә јә бо нүштәнки хурдә.

ПРИСЕ́СТЬ, ПРИСЕДА́ТЬ, ПРИСА́ЖИВАТЬСЯ гл. 1. ә гили-гили нүштә; 2. јә кәмлә нүштә.

ПРИСКАКА́ТЬ, ПРИСКА́КИВАТЬ гл. 1. хүштәрә вошәндә-вошәндә оморә; 2. тәрәтәһәди оморә (ә һәсбәво).

ПРИСКО́РБИЕ сущ. овул, дәрд.

ПРИСКО́РБНЫЙ прил. дәрдлү, овули.

ПРИСКУ́ЧИТЬ, ПРИСКУ́ЧИВАТЬ гл. визор сохтә, дүлкир сохтә.

ПРИСЛА́ТЬ, ПРИСЫЛА́ТЬ гл. фирсорә, ә рәһ дәшәндә. II *присы́лка* сущ. 1. фирсорәји, фирсорә оморәји; 2. фирсорә оморијр чи.

ПРИСЛО́ВЬЕ сущ. разг. мәсәл, куфтирәј бәбәһо.

ПРИСЛОНИ́ТЬ, ПРИСЛОНЯ́ТЬ гл. вәдорә, вәкосундә (чүникәрә јон күрдә, зәвәри тарафүрә вәкосундә).

ПРИСЛОНИ́ТЬСЯ, ПРИСЛОНЯ́ТЬСЯ гл. хүштәрә вәдорә, вәкосундә.

ПРИСЛУ́ГА сущ. 1. гуллугчи ән хунә (духтәр, зән); 2. гуллугчиһој ән хунә.

ПРИСЛУ́ЖИВАНИЕ сущ. гуллугчији сохтәји.

ПРИСЛУ́ЖИВАТЬ гл. 1. гуллугчији сохтә; 2. гуллуг вәровундә. II *прислу́живание* сущ. гуллугчији сохтәји.

ПРИСЛУ́ЖНИК сущ. 1. см. слуга; 2. гуллуг бурбундәнијо одоми, минәһәфи сохтәнијо одоми. II *прислу́жница* әзини зән (духтәр).

ПРИСЛУ́ШАТЬСЯ, ПРИСЛУ́ШИВАТЬСЯ гл. куш доштә: 1. куш дәкоштә (әри чүникәрә шинирә); 2. Перен. ә фикир вәкүрдә, рази бирә; 3. вәрдүш бирә, дијә ә вәч хүштә нәкирдә.

ПРИСМИРЕ́ТЬ гл. динч бирә.

ПРИСМИРИ́ТЬ, ПРИСМИРЯ́ТЬ гл. динч сохтә.

ПРИСМО́ТР сущ. дәниширәји: 1. чум вәнорәји, фом сохтәји; 2. зирчуми сохтәји.

ПРИСМОТРЕ́ТЬ, ПРИСМА́ТРИВАТЬ гл. дәниширә: 1. чум вәнорә, фом сохтә; 2. зирчуми сохтә.

ПРИСМОТРЕ́ТЬСЯ, ПРИСМА́ТРИВАТЬСЯ гл. 1. хуб дәниширә; 2. чумү вәрдүш бирә, хутә бирә, бәләд бирә.

ПРИСНИ́ТЬСЯ см. *сниться*.

ПРИСНОПА́МЯТНЫЙ прил. әз јор нәс вәдарафтәнијо, амбар ә јор мундәнијо.

ПРИСОБА́ЧИТЬ гл. бәстә, чәтәг сохтә.

ПРИСОВЕ́ТОВАТЬ см. *советовать*.

ПРИСОВОКУПИ́ТЬ, ПРИСОВОКУПЛЯ́ТЬ гл. 1. ә сәрү оморә, һәммәрә кура сохтә; 2. ә сәр куфтирә оморијо коф вәнорә, сәрзијоди куфтирә.

ПРИСОЕДИНЕ́НИЕ сущ. 1. ә чүникәрәво јәки сохтәји (сохтә оморәји); 2. бәстәји, чәтәг сохтәји (сохтә оморәји) (ә чүникәрәво); 3. ә чүникә гәриш бирәји (сохтә оморәји) ән киникә, чүникә.

ПРИСОЕДИНИ́ТЬ, ПРИСОЕДИНЯ́ТЬ гл. 1. ә чүникәрәво јәки сохтә, ә сәр чүникә оморә (зијод сохтә); 2. бәстә, чәтәг сохтә (ә чүникәрәво); 3. ә чүникә гәриш сохтә киникәрә, чүникәрә.

ПРИСОЕДИНИ́ТЬСЯ, ПРИСОЕДИНЯ́ТЬСЯ гл. 1. ә чүникәрәво јәки бирә; 2. бәстә оморә, чәтәг бирә (ә чүникәрәво).

ПРИСОЛИ́ТЬ гл. јә кәм мүнүк зәрә (шәндә).

ПРИСО́С сущ. сущ. 1. кәширәји, кәширә оморәји (һово, ов вә јә чиһојкә); 2. әри (һово, ов вә јә чиһојкә) кәширә һистијо аппарат.

ПРИСОСА́ТЬСЯ, ПРИСА́СЫВАТЬСЯ гл. вәкосирә мундә (ә чүникә).

ПРИСОСЕ́ДИТЬСЯ гл. ә јон киникә нүштә, чикә күрдә.

ПРИСО́ХНУТЬ, ПРИСЫХА́ТЬ гл. хүшк бирә вәкосирә (ә чүникә).

ПРИСПЕ́ТЬ гл. 1. оморә, расирә: 1. ә киникә, ә чүникә; 2. ә товунәј вәхт, вәһдә.

ПРИСЕ́ПШНИК сущ. һәрмәһ ән хәрәбә корһо.

ПРИСПНУ́ТЬ гл. јә кәм хисирә.

ПРИСПОСО́БИТЬ, ПРИСПОСА́БЛИВАТЬ гл. дуз овурдә, күнчундә, һәмәломорәни сохтә, һәмәл овурдә.

ПРИСПОСО́БИТЬСЯ, ПРИСПОСА́БЛИВАТЬСЯ гл. дуз оморә, һәмәл оморә, күнчүстә.

ПРИСПОСОБЛЯ́ТЬ см. *приспособить*.

ПРИСПОСОБЛЯ́ТЬСЯ см. *приспособиться*.

ПРИСПУСТИ́ТЬ, ПРИСПУСКА́ТЬ гл. фушәндә, јә кәм дәрәво фушәндә.

ПРИСТАВА́ЛА сущ. дәс нәс кәндәнијо, зәһлә бәрдәнијо, рәһәти нәс дорәнијо, сәгүз бирә вокосирәнијо одоми.

ПРИСТАВА́ТЬ см. *пристать*.

ПРИСТА́ВИТЬ, ПРИСТАВЛЯ́ТЬ гл. 1. ә јонү норә, ә јү вәжосундә, вәдорә; 2. амбар сохтә, кәлә сохтә, чәтәг сохтә; 3. әри ә киникә, чүникә дәниширә, ә хәјолү бирә, ә јонү норә. II *приставле́ние* сущ. 1. ә јонү норә оморәји, ә јү вәжосундә, вәдорә оморәји; 2. амбар сохтә оморәји, кәлә сохтә оморәји, чәтәг сохтә оморәји; 3. әри ә киникә, чүникә дәниширә, ә хәјолү бирә ә јонү норә оморәји.

ПРИСТАВУ́ЧИЙ прил. һич дәс нәс кәндәнијо, һәмишә визор сохтәнијо.

ПРИСТА́НИЩЕ сущ. әри појистә, зивистә һәмәл оморәнијә чикә).

ПРИ́СТАНЬ сущ. 1. күрпи (әри појистәј кәмиһо ә гирог дәрјо, никәрә, ноһур һистијо чикә); 2. см. *пристанище*.

ПРИСТА́ТЬ, ПРИСТАВА́ТЬ гл. 1. вәкосирә; 2. перен. күрдә (нәчоги); 3. ә пәсәјү офторә, дәс нә кәндә, сәгүз бирә вокосирә, коф шәндә, һәлово бирә

ПРИСТЁГАННЫЙ прич. ә сәрјәки духтә (ворә зәрә) оморијо.

ПРИСТЕГА́ТЬ, ПРИСТЁГИВАТЬ гл. ә сәрјәки духтә (ворә зәрә).

ПРИСТЕГНУ́ТЬ, ПРИСТЁГИВАТЬ гл. 1. дукмәһојүрә бәстә; 2. ә јон дәбәстә (һәсбә). II *пристёгивание* сущ. 1. дукмәһојүрә бәстәји; 2. ә јон дәбәстәји (һәсбә). II *пристяжно́й* прил. дукмәвәри, ә дукмәрәво бәстә оморәнијо.

ПРИСТО́ЙНЫЙ прил. тәрбијәлү, һәјолү. II *присто́йность* прил. тәрбијәлүји, һәјолүји.

ПРИСТРА́ИВАТЬ[1-2], **-СЯ**[1-2] см. *пристроить*[1-2], *-ся*.

ПРИСТРА́СТИЕ сущ. 1. һәвәс, нашунаси; 2. тарафдори, рујкири, гәст.

ПРИСТРАСТИ́ТЬ гл. 1. ә һәвәс овурдә, ә һәвәс вәнкәстә, нашунас сохтә.

ПРИСТРАСТИ́ТЬСЯ гл. сәхт ә ћәвәс офторә, оморә, нашунас бирә.

ПРИСТРА́СТНЫЙ прил. тарафдор, руjкир, тарафкир. II *пристра́стность* сущ. тарафдор, руjкир, тарафкир.

ПРИСТРЕЛЕ́ННЫЙ прич. зәрә оморијо, күштә оморијо (ә кулләрәво).

ПРИСТРЕЛИ́ТЬ, ПРИСТРЕ́ЛИВАТЬ гл. ә кулләрәво зәрә.

ПРИСТРЕЛЯ́ТЬ, ПРИСТРЕ́ЛИВАТЬ гл. күллә шәндә, дуз гәрәз күрдә-нәкүрдәjи ән jәрәгә вомухтә.

ПРИСТРЕЛЯ́ТЬСЯ, ПРИСТРЕ́ЛИВАТЬСЯ гл. күллә шәндә, тә зәрәни ћистијо чи дурирә вомухтә. II *пристрелка* сущ. тә зәрәни ћистијо чи дурирә әри вомухтә күллә шәндәjи.

ПРИСТРО́ИТЬ[1] гл. 1. ә jон чүникә сәрзијоди вокундә; 2. дәшәндә, дуз сохтә (ә кор).

ПРИСТРО́ИТЬ[2] гл. ә чәркә, ә jон пишоки појистијо сәрзијоди појундә;

ПРИСТРО́ИТЬСЯ[1] гл. 1. ә jон чүникә сәрзијоди вокундә оморә; 2. дәрафтә, дуз бирә (ә кор).

ПРИСТРО́ИТЬСЯ[2] гл. ә чәркә ә jон пишоки појистијо сәрзијоди појундә оморә.

ПРИСТРОЧИ́ТЬ, ПРИСТРА́ЧИВАТЬ гл. ә руjү духтә (амбари вәхт ә мошин).

ПРИСТРУ́НИВАТЬ см. *приструнить*.

ПРИСТРУ́НИТЬ, ПРИСТРУ́НИВАТЬ гл. ә дәс вәкүрдә, расаjүрә кәширә, дәс-појүрә вәчирә.

ПРИСТУ́КНУТЬ, ПРИСТУ́КИВАТЬ гл. 1. куфтә, тинг-тинг сохтә; 2. перен. зәрә күштә (ә кулләрәво, jә новкә әз сәрү чүникә зәрәрәво).

ПРИ́СТУП сущ. 1. ә сәр киникә рафтә (ә чәнк); 2. сәхт бирә вәхт ән нәчоги.

ПРИСТУПИ́ТЬ, ПРИСТУПА́ТЬ гл. 1. сәр күрдә (әри чүникә сохтә); 2. нәзик рафтә чүникә хостә, минәт сохтә.

ПРИСТУПИ́ТЬСЯ гл. нәзик рафтә, ә нәзникиjү рафтә.

ПРИСТЫДИ́ТЬ см. *стыдить*.

ПРИСТЫЖЁННЫЙ прич. jүрә ћәjб, хәчәләти дорә оморијо, гирмизи бирijо (сохтә оморијо). II *пристыженность* ћәjбкәши, jүрә ћәjб, хәчәләти дорә омори.

ПРИСТЯ́ЖКА сущ. 1. ә jон дәбәстәjи (ћәсбә); 2. ә jон дәбәстә оморијо ћәсб.

ПРИСТЯЖНО́Й прил. 1. ә jон дәбәстә оморијо; 2. в знач. сущ. см. *пристяжка* 2.

ПРИСУДИ́ТЬ, ПРИСУЖДАТЬ гл. дорә: 1. кор бурра, чозә бурра (суд); 2. ә ћүкүм ән судәво киникәрә, чүникәрә ә киникә; 2. ә фикир киникәрәво чүникә. II *присужде́ние* сущ. 1. кор бурраjи, чозә дорәjи, чозә вәкүрдәjи (ә суд); 2. ә ћүкүм ән судәво киникә, чүникә ә киникә дорә оморәjи; 2. ә фикир киникәрә чүникә дорә оморәjи.

ПРИСУ́ТСТВИЕ сущ. имућој (изму, ә и вәхт) ә чүчојикә бирәjи, дәбирәjи.

ПРИСУ́ТСТВОВАТЬ гл. имућој (изму, ә и вәхт) ә чүчојикә бирә, дәбирә.

ПРИСУШИ́ТЬ то же, что *приворожить*.

ПРИСУ́ЩИЙ прил. ән киникә (ћистијо), ән киникәрә хуно.

ПРИСЧЁТ сущ. амбар (зијод) ћисоб сохтә (дорә) ооорijo пул.

ПРИСЧИ́ТАННЫЙ прич. амбар (зијод) ћисоб сохтә (дорә) ооорijo.

ПРИСЧИТА́ТЬ, ПРИСЧИ́ТЫВАТЬ гл. амбар (зијод) ћисоб сохтә (дорә). II *присчитывание* сущ. амбар (зијод) ћисоб сохтәjи (дорәjи). II *присчёт* сущ. ћисоб сохтә оморијо гәдәр.

ПРИСЫЛА́ТЬ см. *прислать*.

ПРИСЫЛА́ТЬСЯ гл. фирсорә оморә, ә рәћ дәшәндә оморә.

ПРИСЫ́ЛКА сущ. 1. фирсорәjи, фирсорә оморәjи; 2. фирсорә оморијо чи.

ПРИСЫ́ПАТЬ, ПРИСЫПА́ТЬ гл. 1. ә нәзникиjү тиһи сохтә, ә бинәjү дәкундә; 2. сәрзијоди тиһи сохтә, дәкундә, шәндә; 3. jә кәмлә ә руjү шәндә (тиһи сохтә). II *присыпа́ние* сущ. ә сәрү, ә jонү тиһи сохтәjи, шәндәjи.

ПРИСЫ́ПКА сущ. 1. см. *присыпать*; 2. ә нәчогә чикә шәндәнүтћо дәрмуj тузи).

ПРИСЫХА́ТЬ см. *присохнуть*.

ПРИСЯ́ГА сущ. сәвкәнд, шовћо.

ПРИСЯГА́ТЬ, ПРИСЯГНУ́ТЬ гл. сәвкәнд (шовћо) дорә киникәрә әри чүникә.

ПРИСЯ́ЖНЫЙ прил. 1. сәвкәнди, шовћоjи; ән сәвкәнд, ән шовћо; 2. разг. шутл. ћәмишәjи, ћәмишәки. *Присяжный остряк* ћәмишәки зарфотчи; 3. п*рисяжный.* то же, что *присяжный заседатель* jоннүш суд.

ПРИТАИ́ТЬСЯ, ПРИТА́ИВАТЬСЯ гл. пәћәнү бирә, хүштәрә нә бурбундә, вәди нә бирә.

ПРИТАНЦО́ВЫВАТЬ гл. вәчәстә-вәчәстә рафтә, jә новкә појћорә вәчовундә (вәчәстәкә бирәнијорә хуно).

ПРИТА́ПТЫВАТЬ[1] см. *притопывать*.

ПРИТА́ПТЫВАТЬ[2] см. *притоптать*

ПРИТАЧА́ТЬ гл. духтә, бәхијә бәрдә, чәтәг сохтә. II *прита́чивание* сущ. бәхијә бәрдәји, чәтәг сохтәји.

ПРИТА́ЧКА сущ. духтәји (духтә оморәји), бәхијә бәрдәји (бәрдә оморәји), чәтәг сохтәји (сохтә оморәји).

ПРИТАЩИ́ТЬ, ПРИТА́СКИВАТЬ гл. кәшүмолә овурдә, кәширә овурдә, кәшу- кәшу овурдә.

ПРИТАЩИ́ТЬСЯ, ПРИТА́СКИВАТЬ гл. 1. кәшүмолә оморә, ә чәтинирәво оморә; 2. оморә.

ПРИТВО́РА см. *притворщик*.

ПРИТВОРИ́ТЬ, ПРИТВОРЯ́ТЬ гл. пишо сохтә (дәрә, пәнчәрәрә).

ПРИТВОРИ́ТЬСЯ[1], **ПРИТВОРЯ́ТЬСЯ**[1] гл. пишо бирә (сохтә оморә).

ПРИТВОРИ́ТЬСЯ[2], **ПРИТВОРЯ́ТЬСЯ**[2] гл. әри фурмундә ә јә шилкимикә дәрафтә, хүштәрә вәнорә (јә чиројкә бурбундә). *Притвориться больным* хүштәрә нәчогә хуно бурбундә, хүштәрә ә нәчоги вәнорә, *притвориться спящим* хүштәрә ә хисираки вәнорә.

ПРИТВО́РНОСТЬ сущ. дуркуни, дуркунәкији, хүштәрә вәнорәрәји.

ПРИТВО́РНЫЙ прил. һистијорә хуно бурбундә нәс оморәнијо, дурку, дуркунәки.

ПРИТВО́РСТВО см. *притворность*.

ПРИТВО́РЩИК сущ. шигир, хүштәрә (ә түлкији) вәнорәнијо одоми.

ПРИТЕКА́ТЬ см. *притечь*.

ПРИТЕРЕ́ТЬ гл. хоруст,ә ә чикәјү нүшундә (күнчундә). II *притира́ние* сущ. хоруст,ә ә чикәјү нүшундәји (күнчундә).

ПРИТЕРЕ́ТЬСЯ, ПРИТИРА́ТЬСЯ гл. хорустә оморә бәгдә хуб нүштә. II *притирание* сущ. хоруст оморә бәгдә хуб нүштәји.

ПРИТЕРПЕ́ТЬСЯ гл. хутә бирә, тоб дорә (ә јә хәрәби).

ПРИТЕСНЕ́НИЕ сущ. зулум сохтәји, сәһәр дорәји, омон-әвирүрә вәчирәји.

ПРИТЕСНИ́ТЕЛЬ сущ. зулумкор, сурул (зулум сохтәнијо, сәһәр дорәнијо одоми). II *притесни́тельница* әзини зән (духтәр).

ПРИТЕСНИ́ТЬ, ПРИТЕСНЯ́ТЬ гл. зулум сохтә, сәһәр дорә, омон-әвирүрә вәчирә. II *притесни́тельный* прил. зулум сохтәнијо, сәһәр дорәнијо.

ПРИТЕ́ЧЬ гл. 1. оморә вәди бирә ә чүчојикә (ә товунәј рихтәнијо чи; 2. перен. ә чүчојикә амбар оморә, вәди бирә.

ПРИТИРА́ТЬ гл. 1. см. *притереть*; 2. јә кәмлә чүникә совустә.

ПРИТИ́СНУТЬ, ПРИТИ́СКИВАТЬ гл. сәхт шиширә, вошиширә.

ПРИТИ́ХНУТЬ, ПРИТИХА́ТЬ гл. 1. јовош бирә; 2. һороj-боčәһә појудә, хүштәрә динч бәрдә.

ПРИ́ТКАННЫЙ прич. сәрзијоди духтә оморијо, ә духтә һистијо духтә вәкосундә оморијо.

ПРИТКНУ́ТЬ, ПРИТЫКА́ТЬ гл. вогундә, шиширә.

ПРИТКНУ́ТЬСЯ, ПРИТЫКА́ТЬСЯ гл. вогундә оморә, шиширә оморә.

ПРИТО́К сущ. 1. ә чүчојикә оморә вәди бирәји; 2. ә чү чојикә амбар оморәји, вәди бирәји; 3. гул (ә кәлә никәрә рихтәнијо никәрә).

ПРИ́ТОЛОКА сущ. дүшдәр, сәрдәр (зәвәри тир ән дәр). II *при́толочный* прил. дүшдәри, сәрдәри: 1. ән дүшдәр, ән сәрдәр; 2. әри дүшдәр, әри сәрдәр һәмәл оморәнијо.

ПРИТО́М союз. әз и бәхшәј, бәгдә, һәмикә, јәкикә, сәрзијоди. *Он работает и притом учится* у кор сохтә, һәмикә хундәни.

ПРИТОМИ́ТЬ гл. мәндә сохтә, әз ћол вәнкәстә, әз күвәћ вәнкәстә.

ПРИТОМИ́ТЬСЯ гл. мәндә бирә, әз ћол офторә, әз күвәћ офторә.

ПРИТО́Н сущ. мәкәл (гуморхунә, тирјәкхунә, јовохунә; лула, күлвә).

ПРИТОНОНОСОДЕРЖА́ТЕЛЬ сущ. гуморхунә, тирјәкхунә, јовохунә доштәнијо одоми.

ПРИТО́ПНУТЬ, ПРИТО́ПТЫВАТЬ гл. појә ә хори зәрә.

ПРИТОПТА́ТЬ, ПРИТА́ПТЫВАТЬ гл. ә појһорәво вошиширә.

ПРИТОПТА́ТЬСЯ, ПРИТА́ПТЫВАТЬСЯ гл. ә зир појһо вошиширә оморә.

ПРИТОРГОВА́ТЬ см. *торговать*.

ПРИТОРМОЗИ́ТЬ, ПРИТОРМА́ЖИВАТЬ гл. 1. тормоз дорә, појундә; 2. перен. јә балалә појундә, пишојүрә күрдә.

ПРИ́ТОРНЫЙ прил. 1. лап ширин; 2. хошоморәни ширинтәһәр; 3. перен. хунширин.

ПРИТОРОЧИ́ТЬ, ПРИТОРА́ЧИВАТЬ гл. 1. ә гәјишһорәво бәстә (ә јәһәр); 2. пәлү сохтә, пәлү духтә.

ПРИТО́ЧНЫЙ прил. гули (ән никәрә).

ПРИТРО́НУТЬСЯ, ПРИТРА́ГИВАТЬСЯ гл. 1. јовошлә вохурдә, дәс зәрә; 2. дәһәмүрә винирә.

ПРИТУПИ́ТЬ, ПРИТУПЛЯ́ТЬ гл. 1. күл сохтә; 2. кут сохтә. II *притупле́ние* сущ. 1. күл сохтәји; 2. кут сохтәји.

ПРИТУПИ́ТЬСЯ гл. 1. күл бирә; 2. кут бирә. II *притупле́ние* сущ. 1. күл бирәји (сохтә оморәји); 2. кут бирәји (сохтә оморәји).

ПРИТУШИ́ТЬ гл. кәм сохтә, јә новкә күштә (аташә, товушә).

ПРИ́ТЧА сущ. мәсәл (кутәһә тәрбијијә ихтилот).

ПРИТЫКА́ТЬ см. *приткнуть*.

ПРИТЯГА́ТЕЛЬНЫЙ прил. ә һәвәс овурдәнијо, ә тараф хүштә кәширәнијо.

ПРИТЯЖЕ́НИЕ сущ. дү јәкирә кәширәји ән чиһо.

ПРИТЯНУ́ТЬ, ПРИТЯ́ГИВАТЬ гл. кәширә: 1. кәширәрәво пишово овурдә, кәширә нәзник овурдә; 2. сирог-пүрси сохтә киникәрә.

ПРИУГОТО́ВИТЬ, ПРИУГОТОВЛЯ́ТЬ гл. һәзүр сохтә.

ПРИУДА́РИТЬ, ПРИУДАРЯ́ТЬ гл. 1. јовошлә зәрә; 2. перен. сәр күрдә зури-зури сохтә (чү коникәрә); 3. сәр күрдә ә пәсәјү кәштә, гуллуг сохтә (зәнә).

ПРИУКРА́СИТЬ, ПРИУКРАША́ТЬ гл. 1. јә кәм вәравундә. *Приукрасить комнату цветами* хунәрә ә күлһорәво вәравундә; 2. әз товунәј чүникә, киникә коф сохтәнкә урә әз һистијојү рачтә бурбундә.

ПРИУКРА́СИТЬСЯ, ПРИУКРАША́ТЬСЯ гл. 1. вәрајистә; 2. вәравундә оморә.

ПРИУКРА́ШИВАНИЕ сущ. 1. 1. Вәравундәји; 2. вәрајистәји вәравундә оморәји.

ПРИУКРА́ШИВАТЬ см. *приукрасить*.

ПРИУКРА́ШИВАТЬСЯ см. *приукраситься*.

ПРИУМЕНЬША́ТЬ см. *приуменшить*.

ПРИУМЕНЬШИ́ТЬ, ПРИУМЕ́НЬШИТЬ гл. јә кәм кәм сохтә. II *приуменьшение* сущ. јә кәм кәм сохтәји, кәм бирәји.

ПРИУМНО́ЖИТЬ, ПРИУМНОЖА́ТЬ гл. амбар сохтә, зијод сохтә. II *приумноже́ние* сущ. амбар сохтәји, зијод сохтәји.

ПРИУМНО́ЖИТЬСЯ, ПРИУМНОЖА́ТЬСЯ гл. амбар бирә, зијод бирә. II *приумноже́ние* сущ. амбар бирәји, зијод бирәји.

ПРИУМОЛКА́ТЬ см. *приумолкнуть*.

ПРИУМО́ЛКНУТЬ, ПРИУМОЛКА́ТЬ гл. јә кәм вәхт сәс (коф) нә сохтә.

ПРИУНЫ́ТЬ, ПРИУНЫВА́ТЬ гл. лүлхүрд бирә, дүлкир бирә.

ПРИУСТА́ТЬ гл. разг. јә кәм вәмундә, мәндә бирә.

ПРИУТИ́ХНУТЬ, ПРИУТИХА́ТЬ гл. 1. һороj-бочәһ хүштәрә појундә, сәс хүштәрә бурра; 2. динч бирә (әз тәрс, әз булә вә ә јә корикәһо киро).

ПРИУ́ЧЕННЫЙ прич. вәмухтә оморијо, вәрдүш оморијо.

ПРИУЧИ́ТЬ, ПРИУЧА́ТЬ гл. вәмухтә, вәрдүш сохтә киникәрә ә ки, ә чү. || *приуче́ние* сущ. вәмухтәји, вәрдүш сохтәји киникәрә ә ки, ә чү.

ПРИУЧИ́ТЬСЯ, ПРИУЧА́ТЬСЯ гл. 1. вәмухтә, вәрдүш бирә, һәдәт сохтә; 2. вәмухтә оморә, вәрдүш сохтә оморә.

ПРИХВА́РИВАТЬ гл. зу-зу нәчог (бимор) бирә.

ПРИХВАСТНУ́ТЬ, ПРИХВА́СТЫВАТЬ гл. јә кәм хүштәрә тәһәриф дорә.

ПРИХВАТИ́ТЬ, ПРИХВА́ТЫВАТЬ гл. 1. вәкүрдә, ә хүштәрәво бәрдә. *Прихватить еды на дорогу* әри рәһ (хурдәнијә) чи вәкирдә; 2. һәјәбо дорд дорә. *Живот прихватило* шүгәмәдорди кирд; 3. офтә, восторә, вәкирдә. *Прихватить деньги в долг* ә гәрд пул вәкирдә; 4. кирдә. *Путников прихватила метель* ә рәһ бирәкорһорә зүһбә кирд; 5. бәјә зәрә. *Цветы прихватило заморозками* күлһорә бәјә зәри; 6. кирдә шиширә. *Прихватить драчуна за локти* чәнкәсурә әз гулһојү кирдә.

ПРИХВОРНУ́ТЬ гл. разг. јә кәм бикәјф бирә, сукә нәчог бирә.

ПРИ́ХВОСТЕНЬ то же, что *подхалим*.

ПРИХЛЕБА́ТЕЛЬ сущ. һовојихур, јәлхур, әз кәс хурдәкор, ә хәјр хүштә әри киникә минәһәфи сохтәкор. II *прихлебательница* әзини зән (духтәр).

ПРИХЛЕБА́ТЕЛЬСТВО сущ. һовојихури, јәлхури

ПРИХЛЁБЫВАТЬ, ПРИХЛЕБНУ́ТЬ гл. хурдә, дуг-дуг хурдә.

ПРИХЛО́ПНУТЬ, ПРИХЛО́ПЫВАТЬ гл. 1. пишо сохтә, зәрә пишо сохтә (дәрә, пәнчәрәрә; 2. бәстә, гили сохтә, нист сохтә; 3. дәрә, (пәнчәрәрә) пишо сохтәнки ә һәрәјү дәһиштә (шиширә); 4. күштә, мито сохтә; 5. чәк зәрә.

ПРИХЛЫ́НУТЬ гл. (hə ə jəбо) оморə тиhи бирə.

ПРИХО́Д сущ. 1. оморə, оморəји; 2. ə дəс оморəнијо, дироморəнијо пул. *Приход перевешивает расход* дироморијо пул əз вədарафтијо (əз хəрч) амбари.

ПРИХОДИ́ТЬ см. *прийти*.

ПРИХОДИ́ТЬСЯ гл. 1. см. *прийтись*; 2. бирə. *Она мне приходится тёткой* у холəјмуни (həмəјмуни).

ПРИХО́ДОВАТЬ, ОПРИХО́ДОВАТЬ гл. ə чəркəј дироморəнијо чиhо, пулhо нүјүстə.

ПРИХО́ДЯЩИЙ прил. оморəкор (əри чү корикə сохтə оморијо).

ПРИХО́ЖАЯ то же, что *передняя*.

ПРИХОРА́ШИВАНИЕ сущ. 1. вəравундəји, дијəш рачтə сохтəји (киникəрə, чүникəрə); 2. вəрајүстəји, хүштəрə вəравундəји.

ПРИХОРА́ШИВАТЬ, ПРИХОРОШИ́ТЬ гл. вəравундə, дијəш рачтə сохтə (киникəрə, чүникəрə).

ПРИХОРА́ШИВАТЬСЯ, ПРИХОРОШИ́ТЬСЯ гл. вəрајүстə, хүштəрə вəравундə.

ПРИХОТЛИ́ВЫЙ прил. əркəвон.

ПРИХРА́МЫВАНИЕ сущ. јə кəмлə ləнкүстəји.

ПРИХРА́МЫВАТЬ гл. јə кəмлə ləнкүстə.

ПРИЦЕ́Л см. *прицеливание*.

ПРИЦЕ́ЛИВАНИЕ сущ. гəрəз күрдəји.

ПРИЦЕ́ЛИТЬ, ПРИЦЕ́ЛИВАТЬ гл. гəрəз күрдə.

ПРИЦЕ́ЛИТЬСЯ, ПРИЦЕ́ЛИВАТЬСЯ гл. 1. гəрəз күрдə; 2. зирчуми сохтə.

ПРИЦЕНИ́ТЬСЯ, ПРИЦЕ́НИВАТЬСЯ, ПРИЦЕНЯ́ТЬСЯгл. гимəт сохтə, гимəт данүстə.

ПРИЦЕ́П сущ. 1. см. *прицепка* 1.; 2. дəбəстə оморијо hарəбə (ə пəсəј мошин,трактор вə ən јə чиhојкə; 3. дəбəстə оморијо вогун.

ПРИЦЕПИ́ТЬ, ПРИЦЕПЛЯ́ТЬ гл. 1. бəстə, дəбəстə. *Прицепить вагон к поезду* вогунə ə поезд дəбəстə; 2. вогундə, кировундə, бəстə, вənорə. *Прицепить бант* бант бəстə.

ПРИЦЕПИ́ТЬСЯ, ПРИЦЕПЛЯ́ТЬСЯ гл. вокосирə, вокосирə мундə.

ПРИЦЕ́ПКА сущ. 1. бəстəји, дəбəстəји, бəстə оморəји, дəбəстə оморəји; 2. вогундəји, кировундəји, бəстəји, вənорəји, вогундə оморəји, кировундə оморəји, бəстə оморəји, вənорə оморəји; 3. см. *прицеп* 2.

ПРИЧА́Л сущ. 1. ə јон чүникə овурдə бəстəји; 2. раса, дуволə; 3. күрпи (əри кəми ə јонү појистə).

ПРИЧА́ЛИТЬ, ПРИЧА́ЛИВАТЬ гл. 1. нəзник овурдə бəстə (кəмирə, дирижаблə); 2. оморə ə јонү појистə; 3. перен. ə тараф киникə кироштə.

ПРИЧЕСА́ТЬ, ПРИЧЁСЫВАТЬ гл. 1. шунə зəрə; 2. мујhорə дуз сохтə.

ПРИЧЕСА́ТЬСЯ, ПРИЧЁСЫВАТЬСЯ гл. 1. сəр хүштəрə шунə зəрə; 2. мујhој хүштəрə дуз сохтə.

ПРИЧЕ́СТЬ, ПРИЧИ́ТЫВАТЬ гл. 1. см. *присчитать*; 2. см. *причислить* 2.

ПРИЧЁМ союз. то же, сто *притом*.

ПРИЧЁСКА сущ. 1. шунə зəрəји, шунə зəрə оморəји; 2. ə шунəзəрəрəво, чирəрəво, бофтəрəво мујhој сəрə дорə оморијо форма.

ПРИЧЁСЫВАНИЕ сущ.1. шунə зəрəји; 2. мујhорə дуз сохтəји; 3. сəр хүштəрə шунə зəрəји; 4. мујhој хүштəрə дуз сохтəји.

ПРИЧИ́НА сущ. сəбəб. *Быть причиной* сəбəб бирə. *По какой причине*? ə чү (сəбəб) киро? *По причине* (*чего-л.*) ə сəбəб (ən чүникə) киро.

ПРИЧИНИ́ТЬ, ПРИЧИНЯ́ТЬ гл. сохтə, сəбəб ən чүникə бирə (ən нəкүрүмə кор). *Причинить беспокойство кому-н.* киникəрə бирəћəт сохтə.

ПРИЧИ́СЛИТЬ, ПРИЧИСЛЯ́ТЬ гл. 1. ə сəрү оморə (дироморə); 2. ћисоб сохтə, ə чү дəстəјикə дəшəндə.

ПРИЧИТА́НИЕ сущ. 1. кирјə сохтəји; 2. кирјə.

ПРИЧИТА́ТЬ, гл. кирјə сохтə.

ПРИЧИТА́ТЬСЯ гл. ə чүникə киро həг расирə. *Ему причитается тысяча рублей* ə у hозор рубл расирə.

ПРИЧИ́ТЫВАТЬ см. *причесть*.

ПРИЧМО́КНУТЬ, ПРИЧМО́КИВАТЬ гл. марч-марч сохтə. II *причмо́кивание* сущ. марч-марч сохтəји.

ПРИЧУ́ДА сущ. 1. мүhүчүзи; 2. назфурухи, əркəвони.

ПРИЧУ́ДИТЬСЯ см. *чудиться*.

ПРИЧУ́ДЛИВЫЙ прил. 1. мүhүчүз; 2. назнази, назфурух, əркəвон.

ПРИЧУ́ДНИК сущ. 1. мүhүчүзə одоми; 2. назнази, əркəвон; назфурухə, əркəвонə одоми. || *причу́дница* əзини зəн (духтəр).

ПРИШВАРТОВА́ТЬ, -СЯ см. *швартовать, -ся*.

ПРИШЕ́ЛЕЦ сущ. 1. гәриб, әз јә чикәјкә оморијо одоми; 2. у, коми ки әз јә планетикә омори. || *пришéлица* әзини зән (духтәр).

ПРИШЕПЁТЫВАТЬ гл. [с] вә [з]-рә [ш] вә [ж]-рә хуно куфтирә.

ПРИШЕ́СТВИЕ сущ. оморәји, вәди бирәји.

ПРИШЁПТЫВАТЬ гл. јовош коф сохтә, чүникә куфтирә.

ПРИШИБИ́ТЬ, ПРИШИБА́ТЬ гл. 1. зәрә гәд сохтә, шүкәст сохтә; 2. күштә, мито сохтә.

ПРИШИ́БЛЕННЫЙ прил. ә јү зулм сохтә оморијо. II *пришúбленность* сущ. ћол ән ә јү зулм сохтә оморијо.

ПРИШИ́ВКА сущ. 1. у, коми ки, духтә омори, духтә оморәни (ә чүникә).

ПРИШИВНО́Й прил. духтә оморијо.

ПРИШИ́ТЫЙ прич. 1. духтә оморијо (ә чүникә); 2. мих зәрә вокосундә оморијо (чүникә)

ПРИШИ́ТЬ, ПРИШИВА́ТЬ гл. 1. духтә (ә чүникә); 2. мих зәрә вокосундә чүникәрә; 3. бүхтү вәнорә, нәһәги тәхсиркор сохтә. II *пришива́ние* сущ. духтәји, духтә оморәји.

ПРИ́ШЛЫЙ прил. әз чој оморијо, инчикәји нистијо, гәриб.

ПРИШПИ́ЛИТЬ, ПРИШПИ́ЛИВАТЬ гл. ә сәнчәгәво вәкосундә.

ПРИЩЕМИ́ТЬ, ПРИЩЕМЛЯ́ТЬ гл. шиширә ћәл сохтә.

ПРИЩЕ́ПОК то же, что *черенок* 3.

ПРИЮ́Т сущ. 1. әри тәћнојә пирһо, јәтимһо вә хунәсүзһорә доштә чикә (хунә).

ПРИЮТИ́ТЬ гл. киникәрә ә хунәј хүштә доштә, чикә дорә.

ПРИЮТИ́ТЬСЯ гл. әри хүштә чикә (см. *приют*) офтә, сохтә.

ПРИЯ́ЗНЕННО нареч. ә дустирәво, ә мәјрибонирәво, ә хотурхоһирәво.

ПРИЯ́ЗНЕННЫЙ. то же, что *дружственный*. II *прия́зненность* сущ. дусти, мәјрибони, хотурхоһи.

ПРИЯ́ЗНЬ сущ. дусти, мәјрибони, хотурхоһи.

ПРИЯ́ТЕЛЬ сущ. дуст, ћовур, тониш. II *приятельница* әзини зән (духтәр). II *прия́тельский* прил. дусти, ћовури, тониши; ән дуст, ән ћовур, ән тониш.

ПРИЯ́ТНЫЙ прил. 1. хошоморәни, рач; 2. ћәз дорәнијо. II *прия́тность* сущ. хуби, хуши, рачи.

ПРО пред. 1. әз товунәј киникә, чүникә. *Рассказывать про экскурсию* әз товунәј әкскурсија коф сохтә; 2. әри, киро. *Это не про нас* и әриму нисти. <> *Говорить про себя* ә дүл хүштә коф сохтә.

ПРОАНАЛИЗИ́РОВАТЬ см. *анализировать.*

ПРО́БА сущ. разг. проб (әри хуби-хәрәбирә ән чүникәрә данүстә вәкүрдә оморәнијо бәхшү).

ПРО́БА сущ. разг. проб (ә сүрхи-нүгрәјијә чиһо зәрә оморәнијо вә сүфти ән металә бурбундәнијо гәдәр).

ПРОБА́ЛТЫВАТЬСЯ см. *проболтаться*[1]

ПРОБАРАБА́НИТЬ см. *барабанить*.

ПРОБАСИ́ТЬ гл. ә голинә сәсәво хундә (коф сохтә).

ПРОБЕ́Г сущ. 1. вирихтәји, рафтәји (дуразә рәһә ә спорт); 2. тәјтә ремонт бирә рафтијо рәһ ән мошин; 3. мәмзүл, рәһ; 4. ә рәһ бирәји.

ПРОБЕ́ГАТЬ гл. јә кәм вәхтә ә вирихтәрәво, вирих-вирих сохтәрәво кировундә.

ПРОБЕГА́ТЬ гл. 1. см. *пробежать*; 2. рафтә, киропітә (рәһә, мәмзүлә, ә товунәј транспорт).

ПРОБЕЖА́ТЬ гл. 1. вирихтә, видовустә әз јон чүникә, јә новкә әз гәд чүникә киропітә; 2. вәди бирә вә зу сур бирә, киропітә; 3. вирих-вирих чү мәмзүликәрә киропітә; 4. тәрә-тәһәди хундә.

ПРОБЕЖА́ТЬСЯ гл. јә кәм вирих-вирих сохтә.

ПРОБЕ́Л сущ. 1. һәрә, буши, бушә чикә (ә текст); 2. перен. һәјб, кәми, кәми сохтәнијо чи.

ПРОБИРА́ТЬ, -СЯ см. *пробрать, -ся*.

ПРОБИ́РКА сущ. шишәј тести (әз јә тараф сәхт һистијо лулә шишәји).

ПРОБИ́РОВАНИЕ сущ. проб зәрәји, вәнорәји (ә чиһој сүрхи-нүрәји).

ПРОБИ́РОВАТЬ гл. 1. пробүрә офтә, данүстә, бурбундә; 2. проб зәрә (вәнорә).

ПРОБИ́ТИЕ сущ. 1. сула сохтәји (вәкәндәји); 2сула сохтә (вәкәндә) киропітәји; 2. вокундәји (ɾәһ).

ПРОБИ́ТЬ, ПРОБИВА́ТЬ гл. 1. см. *бить*; 2. зәрә чүникәрә сула сохтә, сула вәкәндә (әри киропітә). *Пробить стену* ә дувор сула вәкәндә; *пуля пробила дверь* куллә дәрә сула сохти; 3. ә кучәво ә сәр овурдә, кировундә. *Пробить проект* пројектә кировундә.

ПРОБИ́ТЬСЯ, ПРОБИВА́ТЬСЯ гл. 1. чәтиниһорә әз сәр сохтә киропітә, шиширә ки-

роштэ. *Отряд пробился к реке* дэстэ э чэтинирэво э никэрэ раси; 2. чуникэ сохтэнкэ амбарэ сэhэр хурдэ, вэхт вир сохтэ. *Пробиться целый день над задачей* битэв руз э сэр мэсэлэ сэhэр хурдэ; 3. разг. э чэтинирэво вэдарафтэ, зивистэ. *Пробиться до весны* э чэтинирэво э вэсал вэдарафтэ.

ПРО́БКА сущ. 1. прап: 1)руjи тараф эн пуст бэhзи дорho; 2. э jгурэврэво сэр бутилкэрэ сэхт сохтэнчтho чи; 2. пропкэ (эри рэhэт кироштэ чэтини hэмэл овурдэнijо амбар кура бирэj эн мошинho э кучэ, эн одомиho э тэнкэ рэh).

ПРО́БКОВЫЙ прил. прапи: 1. эн прап; 2. эз прап сохтэ оморijо; 3. эз дорhoj прапи hэмэл оморijо.

ПРОБЛЕ́МА сущ. проблем, чэтинэ мэсэлэ. II *пробле́мный* прил проблеми (проблем, чэтин hистijо).

ПРО́БЛЕСК сущ. 1. товушлэ (hэ э jэбо чэстэнijо үшүг). 2. хүштэрэ jэ кэмлэ (зэhифлэ) бурбундэjи эн чуникэ

ПРОБЛЕСНУ́ТЬ, ПРОБЛЕ́СКИВАТЬ гл. товуш дорэ, чэстэ. *Сквозь тучи проблеснула молния* эз hэрэj думон hэ э jэбо товуш эн бирэнгинэ вэди бисто.

ПРО́БОВАТЬ, ПОПРО́БОВАТЬ гл. 1. дэнширэ, фэhм сохтэ. *Пробовать свои силы* гувот хүштэрэ фэhм сохтэ; 2. дэhэмүрэ винирэ; 3. эри чуникэ чэhти сохтэ.

ПРОБОДА́ТЬ[1] гл. э сүркэво зэрэ сула сохтэ.

ПРОБОДА́ТЬСЯ[2] гл. сула сохтэ. *Прободение желудка* шүгэмэ сула сохтэ. II *пробода́ние* сущ. сула сохтэji.

ПРОБО́ИНА сущ. сула.

ПРОБО́Й сущ. 1. сула сохэ оморэji; 2. гүлп (эри килитэ вэнорэ сулajэ тикэj метал)

ПРОБО́ЙНИК сущ. сулавэкэ (эри сула вэнкэстэ hистijо карасти дэси).

ПРОБОЛЕ́ТЬ[1] гл. jэ кэм вэхт нэчог (бимор) бирэ. *Он проболел всю зиму* у битэв зимусту нэчог бири.

ПРОБОЛЕ́ТЬ[2] гл. jэ кэм вэхт дорд дорэ. *Ушибленная рука проболит недолго* вэхурдijо дэс jэ hофтэ дорд дорэ.

ПРОБО́ЛТАННЫЙ прич. 1. гэриш сохтэ оморijо; 2. шовундэ оморijо.

ПРОБО́ЛТАННЫЙ прич. эз лэhэ вэдэшэндэ оморijо (эз товунэj куфтирэjү кэрэк нистijо коф).

ПРОБОЛТА́ТЬ[1] гл. 1. гэриш сохтэ; 2. шовундэ.

ПРОБОЛТА́ТЬ[2] гл. 1. лэгляги сохтэ; 2. эз лэhэ вэдэшэндэ (куфтирэ кэрэк нистijо кофэ).

ПРОБОЛТА́ТЬСЯ[1] гл. 1. jэ кэм вэхт бикор кэштэ; 2. э нэhэгijэ (кэрэксүзэ) корэво вэхт хүштэрэ кировундэ.

ПРОБОЛТА́ТЬСЯ[2] см. *проболта́ть*[2] 2.

ПРОБО́Р сущ. гүчүм (myjhорэ чиро сохтэнijо хит). *Прямой пробор* (*посредине головы*) дузэ гүчүм (эз миклэj сэр).

ПРОБО́РКА сущ. дэhно, дэhно зэрэji, обурүрэ тиhи сохтэji, вэшмэрдэji.

ПРОБОРМОТА́ТЬ см. *бормота́ть*.

ПРОБОРОНИ́ТЬ, ПРОБОРА́НИВАТЬ гл. молэ кэширэ (рундэ оморijо хорирэ).

ПРО́БОЧНИК то же, что *штопор* 1.

ПРО́БОЧНЫЙ прил. прапи: 1. эн прап; 2. эри прап вэ чиhoj прапи дуз сохтэ hистijо; 3. эз прап (дор) сохтэ оморijо.

ПРОБРА́ТЬ гл. 1. кироштэ, кори сохтэ. *Мороз пробрал меня до костей* хиники э остугyhoj мэ кори сохти; 2. күрдэ, вэнорэ. *Меня пробрала дрожь* мэрэ лэрз вэнори; 3. тэмиз сохтэ; 4. гүчүм чиро сохтэ; 5. бүзмэ вэнорэ.

ПРОБРА́ТЬСЯ гл. кироштэ: 1. э чэтинирэво, хүштэрэ вогундэрэво; 2. э чүчojикэ jовошлэ, jэкиш нэ винирэ.

ПРОБРИ́ТЬ, ПРОБРИВА́ТЬ гл. э hэрэj myjho jэ зул чирэ.

ПРОБРЮЗЖА́ТЬ см. *брюзжа́ть*.

ПРОБУДИ́ТЬ гл. хэбэр сохтэ (эз хов).

ПРОБУДИ́ТЬСЯ гл. хэбэр бирэ (эз хов).

ПРОБУЖДА́ТЬ см. *буди́ть*.

ПРОБУЖДЕ́НИЕ сущ. 1. хэбэр бирэji; 2. хэбэр сохтэji.

ПРОБУРА́ВИТЬ см. *бура́вить*.

ПРОБУРИ́ТЬ см. *бури́ть*.

ПРОБУРЧА́ТЬ см. *бурча́ть*.

ПРОБЫ́ТЬ гл. э чүчojикэ (эчэjикэ) киникэрэ хунojикэ, чүтамикэ бирэ, пojистэ, зивистэ, мундэ. *Он месяц пробыл без работы* у jэ мэh бикор мунди; *пробыл все лето в деревне* битэв hэминон э диh пojисти.

ПРОВА́Л сущ. 1. вэчарустэji, фурогустэji (чикэ). *Глубокий провал в горах* лугэнэ вфурогустэji э догho; 2. э сэр нэ оморэji, вэчарустэji эн чү корикэ.

ПРОВА́ЛИВАТЬ[1] *проваливай(те)* сур бош(ит) - бура(jт) эз инчо.

ПРОВА́ЛИВАТЬ[2], **-СЯ** см. *провали́ть, -ся*.

ПРОВАЛИ́ТЬ гл. 1. Э курунди хүштэрэво шиширэ вэчарундэ, фурагундэ. *Снег провалил*

крышу вәрф бунә вәчарунди; 2. вәчарундә (чү корикәрә). *Провалить хорошее начинание* јә хубә корә вәчарундә; 3. бурра. *Провалить на экзамене кого-н.* киникәрә ә имтоһон бурра (хәрәбә гимәт дорә); 4. рад сохтә.

ПРОВАЛИ́ТЬСЯ гл. вәчарустә: 1. ә чү лугонинкә офторә. *Провалиться в яму* ә чол офторә; 2. әз курунди ән чүникә, әз күһнәји фурогустә. *Мост провалился* күрпи вәчаруст; 3. кор нәкирдә, ә сәрбәһәм нә оморә. *Планы провалились* планһо вәчаруст; 4. бурра оморә (ә имтоһон); 5. вир бирә, сур бирә. *Пошёл в магазин и куда-то провалился* ә туку рафт вә әчәјикә сур бисто; 5. ә чүхүри (чүхурәки) дәрафтә. *Щёки провалились* гутинәһо ә чухурәки дәрафти; 7. *Провались* вир бош, сур бош.

ПРОВАЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. Јә кәм вәхт дураз бирә, дәкәштә мундә; 2. дәкәштә, нәчог бирә.

ПРОВАРИ́ТЬ, ПРОВА́РИВАТЬ гл. 1. чүникәрә тәјтә хуб дүширә дүшундә; 2. әри чүникәрә дүшундә чәнд гәдәрикә вәхт кировундә.

ПРОВАРИ́ТЬСЯ, ПРОВА́РИВАТЬСЯ гл. 1. дүширә, хуб дүширә, дүширә һәзүр бирә; 2. јә кәм дүширә.

ПРОВА́ЩИВАТЬ см. *провощить*.

ПРОВЕ́ДАТЬ, ПРОВЕ́ДЫВАТЬ гл. 1. сәр кәширә (ә киникә); 2. хәбәр данүстә,вомухтә, пүрсирә.

ПРОВЕ́ЗТИ, ПРОВОЗИ́ТЬ гл. 1. ә чүникә вәнорә бәрдә (овурдә), ә чикәјү расундә. *Провезти кратчайшим путём* ә ән нәзникә рәһәво расундә; 2. әз нәзники чүникә кировундә (бәрдә, овурдә). *Провезти мимо дома* әз нәзники хунә кировундә; 3. ә хүштәрәво бәрдә (овурдә). *Провезти книги в чемодане* китобһорә ә чемодон дәнорә бәрдә (овурдә).

ПРОВЕ́РИТЬ гл. дузи-дуркуни, јә новкә сүфти ән чүникәрә данүстә, вәмухтә.

ПРОВЕ́РКА сущ. дузи-дуркуни, јә новкә сүфти ән чүникәрә данүстәји, вәмухтәји.

ПРОВЕРНУ́ТЬ, ПРОВЁРТЫВАТЬ гл. 1. сула сохтә, сула вәнкәстә; 2. ә сәрбәһәм овурдә, зу сохтә (корә); 3. чәрх дорә ә кор овурдә (вәнкәстә); чәрх дорә әз гәд чүникә кировундә.

ПРОВЕРТЕ́ТЬ гл. 1. см. *провернуть* 1.; 2. чәрх дорә, чәрхәчәрх дорә, чәрхәдуду дорә.

ПРОВЕ́С сущ. 1. әз кәрәк һистијо курундијү нәс расирәнијо. *В этом мешке муки три кило провеса* ә и чәјтән сә кило орд кәми (нәс расирә); 2. әз куринди гәд биријо, дулулу биријо, шүгәм дорijo чикә.

ПРОВЕ́СИТЬ[1], **ПРОВЕ́ШИВАТЬ**[1] гл. әз кәрәк һистијо кәм кәширә (ә тирозу).

ПРОВЕ́СИТЬ[2], **ПРОВЕ́ШИВАТЬ**[2] гл. 1. ә таразәво дузи ән чүникәрә дәнишрә; 2. ә һово хүшк сохдә (дулулу сохтә).

ПРОВЕСТИ́, ПРОВОДИ́ТЬ гл. 1. кировундә: 1)әри әз сү чојикә кирошtә кумәки сохтә; 2)сохтә, ә чикә овурдә, офуррә (чү корикәрә); 3)ә сәрбәһәм овурдә; 2. луб оморә, фурмундә; 3. хит кәширә; ә хитәво бурбундә; 4. кәширә, дәшәндә (рәһ); 5. јә кәм вәхт ә чүчојикә појистә, зивистә.

ПРОВЕ́ТРИТЬ, ПРОВЕ́ТРИВАТЬ гл. 1. һовојүрә (ән хунәрә) дәкиш сохтә; 2. ә һово норә, ә ворвори вәшәндә (хәрәб нәбу куфтирә). *Проветрить зимнюю одежду* оводуниһој зимустинәјирә ә ворвори вәшәндә.

ПРОВЕ́ТРИТЬСЯ, ПРОВЕ́ТРИВАТЬСЯ гл. 1. һовојү дәкиш бирә (сохтә оморә); 2. Һово кәширә; 3. ә Һово норә оморә, ә ворвори вәшәндә оморә.

ПРОВЕЩА́ТЬ см. *вещать*[2].

ПРОВЕ́ЯТЬ гл. вор дорә (тәхүлә).

ПРОВИА́НТ сущ. хурдәнијә чиһо.

ПРОВИ́ДЕНИЕ сущ. басарат, пишоки винирәји, ә пишој чум овурдәји.

ПРОВИ́ДЕТЬ гл. пишоки винирә, ә пишој чум овурдә (бәгдә буһо корһорә).

ПРОВИ́ДЕЦ сущ. һәзон (бәгдә буһо корһорә пишоки винирәнијо одоми). || *провиди́ца* әзини зән (духтәр).

ПРОВИЗИО́ННЫЙ прил. хурдәнијәчиһи; ән хурдәнијә чиһо.

ПРОВИ́ЗИЯ сущ. хурдәнијә чиһо.

ПРОВИ́ЗОР сущ. провизор (корсох ән әртек, институт фармасептирә вәрастијо одоми). || *провизорша* әзини зән (духтәр).

ПРОВИНИ́ТЬСЯ гл. тәхсиркор бирә, һовункор бирә, нәкүрүмә кор сохтә.

ПРОВИ́ННОСТЬ сущ. тәхсиркор бирәји, һовункор бирә.

ПРОВИНТИ́ТЬ гл. сула сохтә, сула вәнкәстә (ә винтәво, буровәво).

ПРОВИНЦИ́АЛ сущ. провинсиал, разг. кәндчи (ә провинсија әз дәдәј биријо вә ә унчикә зивистијо одоми). II *провинциа́лка* әзини зән (духтәр).

ПРОВИНЦИА́ЛЬНЫЙ прил. провинсијаји: 1. ән провинсија; 2. разг. овом, пәсмундә, дүлтәмиз.

ПРОВИ́НЦИЯ сущ. провинсија (әз кәлә шәһәрһој мәркәзи дур һистијо чикәј ән дәвләт).

ПРОВИРА́ТЬСЯ см. *провраться*.

ПРОВИ́СНУТЬ, ПРОВИСА́ТЬ гл. дулулу бирә, гәд бирә.

ПРОВО́Д сущ. тәл метали (әри електрикә кировундә).

ПРО́ВОД сущ. кировундәји, кировундә оморәји.

ПРОВОДИ́ТЬ[1] гл. 1. см. *провести*; 1. әз хүштә кировундә. *Металл хорошо проводит электричество* метал тукә (әлектрикә) хуб кировундә.

ПРОВОДИ́ТЬ[2] гл. 1. рәһ сохтә, ә рәһ дәшәндә киникәрә. *Проводить друга на вокзал* һовур хүштәрә ә вогзол рәһ сохтә; 2. ә чүчојикә фирсорә, ә рәһ дәшәндә; 3. рафтәкорә рәһ сохтә.

ПРОВОДНИК сущ. 1. рәһбурбу; 2. ә вогун вә ә вогун вәбирәкорһо дәниширәнијо корсох ән рәһ һовуни;

ПРОВОДНИ́К сущ. тукә, кәрмирә, үшүгә әз хүштә хуб кировундәнијо чи.

ПРОВОДНИКО́ВЫЙ прил. тәли, ә тәләво сохтә оморәнијо.

ПРО́ВОДЫ сущ. рәһсохтә, ә рәһ дәшәндәји (дәкундәји), рәһ сохтәји: 1. см. *проводить*; 2. кәштәһо (ә вәраәтәјә ән миһид вә ән јә корикәһо киро).

ПРОВОЖА́ТЫЙ прил. рәһсох (ә рәһ дәкундәкорә одоми, рәһ сохтәнијо одоми; рәһбурбу).

ПРОВОЖА́ТЬ см. 1. *проводить*[1]; 2. *проводить*[2].

ПРОВО́З сущ. ә чүникә вәнорә бәрдәји (овурдәји, ә чикәјү расундәји.

ПРОВОЗГЛА́СИТЬ, ПРОВОЗГЛАША́ТЬ гл. ә шорирәво, тәнтәнәрәво куфтирә, расундә (ә амбара одомијо). II *провозглаше́ние* сущ. ә шорирәво, тәнтәнәрәво куфтирәји

ПРОВОЗИ́ТЬ[1] гл. јә кәм вәхт бәрдә-овурдә сохтә (киникәрә, чүникәрә).

ПРОВОЗИ́ТЬ[2] см. *привезти*.

ПРОВОЗИ́ТЬСЯ гл. 1. вәхт хүштәрә ә возиһо, шулигиһо кировундә; 2. јә кәм вәхт ә хојол киникә бирә, гуллугүрә вәровундә.

ПРОВОЗНО́Й, ПРОВО́ЗНЫЙ прил. 1. әри бәрдә-овурдә һистијо; 2. сущ. әри бәрдә (овурдә) вәкүрдә оморәнијо һәг (пул).

ПРОВОКА́ТОР сущ. провокатор, һәрәгәришсох, мәхәшифо *провокаторша* әзини зән (духтәр).

ПРОВОКА́ТОРСКИЙ прил. провокатори, һәрәгәришсохи, мәхәшифоји; ән провотор, ән һәрәгәришсох, ән мәхәшифо. II *провокаторша* әзини зән (духтәр).

ПРОВОКА́ЦИЯ сущ. провокасија, һәрәгәришсохи, мәхәшифоји.

ПРО́ВОЛОКА сущ. тәл (русмурә хуно металијә чи). II *проволочный* прил. тәли: 1. ән тәл; 2. әз тәл, ә тәләво гүч сохтә оморијо.

ПРОВОЛОЧИ́ТЬ, ПРОВОЛА́КИВАТЬ гл. 1. кәширә, кәшу-кәшу (кәшумолә бәрдә; 2. дураз кәширә (чү корикәрә).

ПРОВОЛО́ЧКА сущ. разг. неодобр. појундәји, пишојүрә күрдәји, дир сохтәји.

ПРОВОЛО́ЧЬ см. *проволочить* 1.

ПРОВОНЯ́ТЬ гл. 1. бујкүрдә, әз јү хәрәбә бујоморә; 2. бујдорә, хәрәбә бујпур сохтә.

ПРОВОРА́ЧИВАТЬ гл. см. *провернуть*.

ПРОВО́РНЫЙ прил. бәчид (зури-зури, тәһәди- тәһәди кор сохтәнијо). II *прово́рность* сущ. бәчиди.

ПРОВОРОВА́ТЬСЯ, ПРОВОРО́ВЫВАТЬСЯ гл. зу-зу ә сәр дүзди күрдә оморә.

ПРОВОРО́НИТЬ см. *воронить*.

ПРОВО́РСТВО сущ. бәчиди.

ПРОВОРЧА́ТЬ см. *ворчать*.

ПРОВОЦИ́РОВАТЬ гл. провокасија сохтә: 1. әри ә киникә, чүникә сохтә киникәрә туфтуф дорә; 2. провокасија кировундә.

ПРОВОЩИ́ТЬ, ПРОВА́ЩИВАТЬ прич. мум зәрә (совустә), муми сохтә.

ПРОВРА́ТЬСЯ гл. әз ә куфтирәј хүштәрәво дуркунәки хүштәрә бурбундә.

ПРОВЫ́ТЬ гл. јә кәм вәхт зуволи зәрә.

ПРОВЯ́ЛИТЬ см. *вялить*.

ПРОГА́ВКАТЬ *гавкать*.

ПРОГАДА́ТЬ, ПРОГА́ДЫВАТЬ гл. 1. вир сохтә, вәнорә; зарари кәширә (винирә); 2. ә фол дәнишрә.

ПРОГИ́Б сущ. 1. шәфт бирәји, гәд бирәји; 2. шәфти (шәфт бириjо чикә), гәди (гәд бириjо чикә).

ПРОГИБА́ТЬ, -СЯ см. *прогнуть, -ся*.

ПРОГЛА́ДИТЬ, ПРОГЛА́ЖИВАТЬ гл. уту зәрә (кәширә): 1. сәхт, хуб; 2. јә кәм вәхт.

ПРОГЛА́ТЫВАНИЕ сущ. фубәрдә оморәји (фубәрдә оморәијо).

ПРОГЛОТИ́ТЬ, ПРОГЛА́ТЫВАТЬ гл. фубәрдә.

ПРОГЛЯ́ДЕТЬ, ПРОГЛЯ́ДЫВАТЬ гл. 1. дәниширә, әз чум кировундә; 2. дәниширә нәвинирә, әз чум вирухундә. <> *Проглядеть глаза* чумһој хүштәрә хәрәб сохтә (әз амбар корсохтә); чумһојү сипи бирә (әз кузәтсохтә).

ПРОГЛЯНУ́ТЬ, ПРОГЛЯ́ДЫВАТЬ гл. вәди бирә, хүштәрә бурбундә.

ПРОГНА́ТЬ, ПРОГОНЯ́ТЬ гл. 1. зу, тәһәди кироштә рафтә (ә мошинәво, ә јә чијикәрәво); 2. һәј сохтә (мол-гәрәрә); 3. гуј сохтә, вәдәшәндә фирсорә; груб. пиш сохтә.

ПРОГНЕ́ВАТЬ гл. һоси сохтә, әз хүштә вәдәшәндә, әз виһтә вәдәшәндә, гәһр дорә.

ПРОГНЕ́ВАТЬСЯ гл. һоси бирә, әз хүштә вәдарафтә, әз виһтә вәдарафтә, гәһр оморә. <> *Не прогневайтесь* гәһр нәјәовку (нә бијовку) ишмурә.

ПРОГНЕВИ́ТЬ см. *гневить*.

ПРОГНИ́ТЬ, ПРОГНИВАТЬ гл. битәв пысырә, тәһсирә.

ПРОГНО́З сущ. прогноз (јә кор чүтам бирәниникә вә чүтам вәрастәниникә ә дәс дәријә мәһлүмотһо киро куфтирәји).

ПРОГНОЗИ́РОВАТЬ гл. прогноз дорә. II *прогнози́рование* прогноз дорәји.

ПРОГНОЗИ́СТ сущ. прогнозчи (ә товунәј чүникә прогноз дорәнијо сәниһәткор).

ПРОГНО́СТИКА сущ. прогноз (рәһһој прогноз норәји; сәниһәт прогноз дорәји).

ПРОГНУ́ТЬ, ПРОГИБА́ТЬ гл. шәфт (гәд) сохтә. II *проги́б* сущ. шәфти (гәди) шәфт (гәд) биријо чикәј ән чүникә). II *прогиба́ние* сущ. шәфт (гәд) сохтәји.

ПРОГНУ́ТЬСЯ, гл. шәфт (гәд) бирә: 1. әз курунди; 2. кәмәрү. II *проги́б* сущ. шәфти (гәди) шәфт (гәд) сохтә оморијо чикәј ән чүникә). II *прогиба́ние* сущ. шәфт (гәд) бирәји.

ПРОГОВОРИ́ТЬ ПРОГОВА́РИВАТЬ гл. 1. јә кәм вәхт коф сохтә; 2. куфтирә, һә әјәбо әз ләһә вәдәшәндә (кофә).

ПРОГОВОРИ́ТЬСЯ, ПРОГОВА́РИВАТЬСЯ гл. һә әјәбо әз ләһә вәдәшәндә (кофә).

ПРОГОГОТА́ТЬ см. *гоготать*.

ПРОГОЛОДА́ТЬ гл. јә кәм вәхт киснә мундә.

ПРОГОЛОДА́ТЬСЯ гл. јүрә киснә бирә, чи хурдә војистә.

ПРОГОЛОСО́ВАННЫЙ прич. ә сәс норә оморијо.

ПРОГОЛОСОВА́ТЬ см. *голосовать*.

ПРОГО́Н[1] сущ. 1. һәј сохтәји, һәј сохтә оморәји; 2. мол-гәрә һәј сохтә оморәнијо рәһ; 3. тәнкәрәһи (ә диһ)

ПРОГО́Н[2] сущ. битәв томошәрә дәниширәј ән режиссор).

ПРОГО́Н[2] сущ. сәнәгит (кәлә пәрдү, у пәрдүјкәһо ә сәрү вәнорә оморәнијо пәрдү).

ПРОГОНЯ́ТЬ см. *прогнать*.

ПРОГОРЕ́ТЬ, ПРОГОРА́ТЬ гл. сухтә: 1. битәв, вәрастә, ә хокистәр чарустә; 2. хәрәб бирә, сула бирә; 3. јә кәм вәхт; 4. перен. ә чү корикә, вәнорә.

ПРОГО́РКЛЫЙ гл. тәлһ, тәлһ биријо (әз пысыра),

ПРОГО́РКНУТЬ см. *горкнуть*.

ПРОГРА́ММА сущ. програм.

ППРОГРАММИ́РОВАНИЕ сущ. програм күрдәји (әри ћСМ — ћисоб сохтәнијо мошин)

ПРОГРАММИ́РОВАТЬ гл. програм күрдә (әри ћСМ — ћисоб сохтәнијо мошин)

ПРОГРАММИ́СТ сущ. програмист (сәниһәткор ән прогрмкүрдәји). II *программи́стка* әзини зән (духтәр).

ПРОГРЕ́БАТЬ см. *прогрести*.

ПРОГРЕМЕ́ТЬ см. *греметь*.

ПРОГРЕ́СС сущ. прогрес, пишово рафтәји (ә чү корикә).

ПРОГРЕССИ́ВНЫЙ прил. прогрессив (јовош-јовош пишово рафтәнијо, кучлү бирәнијо, кәлә бирәнијо, амбар бирәнијо).

ПРОГРЕССИ́РОВАТЬ гл. јовош-јовош пишово рафтә, кучлү бирә, кәлә бирә, амбар бирә).

ПРОГРЕСТИ́, ПРОГРЕБА́ТЬ гл. 1. хијәһ зәрә вәчирә (тәмиз сохтә); 2. јә кәм вәхт хијәһ зәрә.

ПРОГРЕ́ТЬ, ПРОГРЕВА́ТЬ гл. кәрм сохтә (битәв, кәрәк һистијорә хуно).

ПРОГРЕ́ТЬСЯ, ПРОГРЕВА́ТЬСЯ гл. кәрм вәроморә битәв, кәрәк һистијорә хуно).

ПРОГУДЕ́ТЬ см. *гудеть*.

ПРОГУ́Л сущ. прогул (ә кор, ә нубо нә оморәји).

ПРОГУ́ЛИВАТЬ гл. 1. см. *прогулять*; 2. ә кәштә бәрдә, кәрдундә.

ПРОГУ́ЛИВАТЬСЯ гл. 1. см. *прогуляться*; 2. кәрдундә оморә.

ПРОГУ́ЛКА сущ. кәштәһо (әри рәһәти сохтә ә тәмизә һово кәштәји).

ПРОГУ́ЛОЧНЫЙ прил. кәштәни: 1. ән кәштә; 2. әри кәштә һистијо.

ПРОГУ́ЛЬЩИК сущ. прогул сохтијо одоми, ә кор, ә нубо нә оморијо одоми.

ПРОГУЛЯ́ТЬ гл. 1. кәштә; 2. (сәрү ә кәштә гәриш бирәји) чүникәрә әз дәс вәдәшәндә; 3. прогул сохтә, ә кор нә вәдарафтә, ә нубо нә рафтә; 4. кәјф сохтә, пијонискәји сохтә.

ПРОГУЛЯ́ТЬСЯ гл. јә кәм кәштә.

ПРОДАВЕ́Ц сущ. фурухтәкор (чүникә фурухтәнијо одоми). II *продавщи́ца* әзини зән (духтәр).

ПРОДА́ВИТЬ, ПРОДА́ВЛИВАТЬ гл. сәхт шиширә гәд (хүрд) сохтә.

ПРОДАВИ́ТЬСЯ, ПРОДА́ВЛИВАТЬСЯ гл. әз сәхт шиширә гәд (хүрд) бирә.

ПРОДА́ЖА сущ. фурухтәји, фурухтә оморәји.

ПРОДА́ЖНОСТЬ сущ. одомифурухи.

ПРОДА́ЖНЫЙ прил. 1. фурухтәни. *Продажная цена* фурухтәнијә гимәт; *продажная вещь* фурухтәнијә чи; 2. одомифурух.

ПРОДА́ТЬ, ПРОДАВА́ТЬ гл. 1. фурухтә; 2. перен. михәнәти сохтә, хоһини сохтә.

ПРОДА́ТЬСЯ, ПРОДАВА́ТЬСЯ гл. 1. фурухтә оморә; 2. перен. хоһин бирә.

ПРОДВИ́НУТЫЙ прич. 1. кәширә оморијо, пишово кәширә оморијо; кировундә оморијо; 2. пишово дорә (фирсорә) оморијо.

ПРОДВИ́НУТЬ, ПРОДВИГА́ТЬ гл. 1. кәширә, пишово кәширә; 2. 2. пишово дорә, пишово фирсорә.

ПРОДВИ́НУТЬСЯ, ПРОДВИГА́ТЬСЯ гл. 1. пишово рафтә; 2. чәнд гәдәрикә рәһ рафтә; 3. разг. пишово кәширә оморә; 4. перен. пишово рафтә. *Дело двинулось* кор пишово рафти. II *продвиже́ние* сущ. пишово рафтәји.

ПРОДЕВА́ТЬ см. *продеть*.

ПРОДЕВА́ТЬСЯ см. *продеться*.

ПРОДЕ́Л сущ. гургут. II гургути: 1. ән гургут; 2. әри гургут һистијо; 3. әз гургут сохтә оморијо.

ПРОДЕ́ЛАТЬ, ПРОДЕ́ЛЫВАТЬ гл. 1. сохтә, ә чикә овурдә. *Проделать огромную работу* кәлә кор сохтә; 2. сула вәкәндә ә чүникә. *Проделать окошко* пәнчәрәлә вәкәндә.

ПРОДЕ́ЛКА сущ. һәмәл-чәмәл, нәкүрүмә кор, јә новкә зарфотијә кор.

ПРОДЕМОНСТРИ́РОВАТЬ см. *демонстрировать*.

ПРОДЕРЖА́ТЬ гл. 1. јә кәм вәхт ә дәс, ә сәр зани, ә гәл хүштә күрдә (дошtә) чүникәрә; 2. јә кәм вәхт киникәрә ә чүчојикә појундә; 4. ә әз һәмәл оморәнијо вәхт амбартә ә (ки) хүштә дошtә.

ПРОДЕРЖА́ТЬСЯ гл. 1. јә кәм вәхт әз чүникә күрдә, чү чиројикә појистә; 2. јә кәм вәхт хүштәрә дошtә, дәкиш нә бирә; 3. ә пишој чәтинијо појистә, чәнд гәдәрикә, тәјтә кәјикә.

ПРОДЕ́ТЬ, ПРОДЕВА́ТЬ гл. вокундә (әз тәнкә сулалә кировундә). *Продеть нитку в иголку* русмурә ә дәрзә вокундә).

ПРОДЕШЕВИ́ТЬ, ПРОДЕШЕВЛЯ́ТЬ гл. лап учуз сохтә, лап учуз фурухтә.

ПРОДЁРГАТЬ гл.1. кәширә вәдәшәндә (ә јә чәнд бо); 2. јә кәм вәхт и корә сохтә.

ПРОДЁРНУТЬ, ПРОДЁРГИВАТЬ гл. *продеть*.

ПРОДИРА́ТЬ, -СЯ см. *продрать, -ся*.

ПРОДИРИЖИ́РОВАТЬ гл. дирижори сохтә.

ПРОДЛИ́ТЬ, ПРОДЛЕВА́ТЬ гл. дураз сохтә (вәхтә, вәһдәрә). II *продление* сущ. дураз сохтәји (вәхтә, вәһдәрә).

ПРОДЛИ́ТЬСЯ см. *длиться*.

ПРОДМА́Г сущ. *сокращение: продоволственный магазин* тукуј хурдәнијә чиһо.

ПРОДОВО́ЛЬСТВИЕ сущ. хурдәнијә чиһо.

ПРОДОЛБИ́ТЬ см. *долбить*.

ПРОДОЛГОВА́ТЫЙ прил. тәнкдураз. II *продолгова́тость* сущ. тәнкдурази.

ПРОДОЛЖА́ТЕЛЬ сущ. (пәсәј) кор ән киникәрә бәрдәнијо одоми. II *продолжа́тельница* әзини зән (духтәр)

ПРОДОЛЖА́ТЬ гл. 1. пәсәј корә бәрдә (сохтә); 2. см. *продолжить*.

ПРОДОЛЖА́ТЬСЯ гл. 1. пәсәјү рәфтә (бирә), сохтә оморә; 2. дураз сохтә оморә.

ПРОДО́ЛЖЕННЫЙ прич. 1. пәсәјү рәфтијо (биријо), сохтә оморијо; 2. дураз сохтә оморијо.

ПРОДО́ЛЖИТЬ гл. 1. дураз кәширә, амбар (зијод) сохтә; 2. пәсәјүрә овурдә (сохтә).

ПРОДО́ЛЬНЫЙ прил. дуразәвунә (ә дурази) норә оморијо.

ПРОДОХНУ́ТЬ гл. нәфәс кәширә, әз дору нәфәс кәширә.

ПРОДРА́ТЬ гл. пара сохтә, лов сохтә (овдуни).

ПРОДРА́ТЬСЯ гл. 1. пара бирә (сохтә оморә), лов бирә (сохтә оморә) (оводуни);

2. перен. хүштәрә вогундә, хүштәрә вогундә кироштә.

ПРОДРО́ГНУТЬ гл. әз хиники ләрзирә.

ПРОДУВА́ТЬ см. *продуть*.

ПРОДУВНО́Й[1] прил. дуллоб, бич, мәмизир.

ПРОДУВНО́Й[2] прил. вор, һово кәширәнијо, әри дәм кәширә һистијо.

ПРОДУ́КТ сущ. 1. ә зәһмәт инсонәво һәмәл оморәнијо чи; 2. хурдәнијә чиһо; 3. әз чүникә бирәнијо, һәмәл оморәнијо.

ПРОДУ́КЦИЯ сущ. ә јә чикәкор вәдәшәндә, һәмәл оморәнијо чиһо (һәммә әјәки).

ПРОДУ́МАННЫЙ прич. хуб фикир сохтә оморијо, һәртарафи фикир сохтә оморијо. II *продуманность* сущ. хуб фикир сохтә оморәји, һәртарафи фикир сохтә оморәји.

ПРОДУ́МАТЬ, ПРОДУ́МЫВАТЬ гл. 1. јә кәм вәхт фикир сохтә, ә фикир дәмундә; 2. хуб фикир сохтә, һәртарафи фикир сохтә.

ПРОДУ́ТЬ гл. 1. пуф (вор) зәрә тәмиз сохтә; 2. хиники дорә, ә јү хиники вохурдә; 3. разг. киникәрә бәрдә (ә гумор).

ПРОДУ́ТЬСЯ, гл. разг. ә гумор вәнорә.

ПРОДУШИ́ТЬ гл. бүј дорә (ә хүштә кәшү куфтирә).

ПРОДУШИ́ТЬСЯ гл. бујә ә хүштә кәширә.

ПРОДЫРЯ́ВИТЬ, ПРОДЫРЯ́ВЛИВАТЬ гл. сула вәнкәстә ә чүникә; пара сохтә.

ПРОДЫРЯ́ВИТЬСЯ, ПРОДЫРЯ́ВЛИВАТЬ гл. сула бирә, пара бирә.

ПРОДЫША́ТЬСЯ гл. јә чәнд бо әз дору рәһәт нәфәс кәширә.

ПРОЕДА́ТЬ, -СЯ см. *проесть, -ся*.

ПРОЕ́ЗД сущ. сущ. 1. см. *проехать*; 2. рәһ, кироштә бирәнијо чикә. *Загородить проезд* пишој рәһә күрдә; 3. әз јә паралелә кучә ә уникә рафтәнијо кутәһә кучә.

ПРОЕ́ЗДИТЬ гл. 1. ә рәһ хәрч сохтә. *Проездить все деньги* һәммә пулһорә ә рәһ хәрч сохтә; 2. ә чүникә вәнүштә јә кәм кәштә.

ПРОЕЗДНО́Й I сущ. билет, әри ә чүникә вәнүштә рафтә һистијо; II прил. 1. әри ә чүникә вәнүштә рафтә һистијо; 2. әри ә чүникә вәнүштә рафтә һәмәл оморәнијо.

ПРОЕ́ЗДОМ нареч. сәррәһи, ә чүчојикә рафтәнкә, ә сәр рәһ.

ПРОЕЗЖА́ТЬ, -СЯ см. *проехать, -ся*.

ПРОЕ́ЗЖИЙ прил. кироштәкор: 1. әз јон киникә кироштәнијо; 2. әри чүникә һәј сохтә дуз сохтә оморәнијо, һәмәл оморәнијо рәһ.

ПРОЕ́КТ сущ. проект.

ПРОЕКТИ́РОВАНИЕ[1] сущ. 1. проект дуз сохтәји (кәширәји, һәзүр сохтәји), проектү дуз сохтә (кәширә, һәзүр сохтә) оморәји; 2. әри винирә һәзүр бирәји, ә фикир хүштә күрдәји, војә сохтәји.

ПРОЕКТИ́РОВАНИЕ[2] сущ. 1 геом. проексија кәширәји; 2. ә екран шикил (проексијај) ән чүникәрә вәнкәстәји.

ПРОЕКТИ́РОВАТЬ[1] гл. 1. проектүрә дуз сохтә (кәширә, һәзүр сохтә); 2. ә фикир хүштә күрдә, војә сохтә, әри винирә. һәзүр бирә.

ПРОЕКТИ́РОВАТЬ[2] гл. 1 геом. проексијајүрә кәширә; 2. ә екран шикилүрә (проексијајүрә) вәнкәстә.

ПРОЕКТИРО́ВЩИК сущ. проектчи (сәниһәтү проекткәширә һистијо сәниһәткор). II *проектиро́вщица* әзини зән (духтәр).

ПРОЕ́КТНЫЙ прил. проекти, ә проект ә фикир вәкүрдә оморијо, ә проектәво күнчундә оморијо.

ПРОЕ́КЦИЯ сущ. проексија.

ПРОЕ́СТЬ, ПРОЕДА́ТЬ гл. 1. хурдә сула сохтә, вәчарундә. 2. разг. әри хурдә хәрч сохтә.

ПРОЕ́СТЬСЯ, ПРОЕДА́ТЬСЯ гл. әри хурдә хәрч бирә вәрастә (пул).

ПРОЕ́ХАТЬ, ПРОЕЗЖА́ТЬ гл. 1. кироштә, әз гәдү кироштә рафтә, киникәрә, чүникәрә кироштә рафтә; 2. чәнд гәдәрикә рәһ рафтә, ә рәһ бирә.

ПРОЕ́ХАТЬСЯ, **ПРОЕЗЖА́ТЬСЯ** гл. 1. ә чүникә вәнүштә јә кәм кәштә; 2. ә киникә рүхшәнд сохтә.

ПРОЁМ сущ. 1. чикәј дәр, чикәј пәнчәрә (ә дувор); 2. ә чүникә вәкәндә оморијо сула.

ПРОЖА́РИТЬ, ПРОЖА́РИВАТЬ гл. 1. бурчундә; 2. вәбурчундә; 3. тә хуб бирә бурчундә (вәбурчундә); 4. јә кәм вәхт чүникә бурчундә, јә новкә вәбурчундә.

ПРОЖА́РИТЬСЯ, ПРОЖА́РИВАТЬСЯ гл. 1. бурчирә; 2. вәбурчирә.

ПРОЖДА́ТЬ гл. јә кәм вәхт ә киникә, чүникә дәниширә (кузәт сохтә).

ПРОЖЕВА́ТЬ, ПРОЖЁВЫВАТЬ гл. хуб (кәрәк һистијорә хуно) чавустә. *Прожевать пищу* чирә хуб чавустә.

ПРОЖЕ́КТ сущ. 1. әри бијовһо вәхтһо план күрдә; 2. то же, что *проект*.

ПРО́ЖЕЛТЬ сущ. зәрдтәһәр, ә зәрдәво гәришә рәнг.

ПРОЖЕ́ЧЬ, ПРОЖИГА́ТЬ гл. 1. ә аташәво, јә новкә ә чүникәрәво сухундә сула сохтә.

Прожечь сигаретой ə сигаретəво сухундə; 2. jə кəм сухтə-сухтə hиштə. *Прожечь свечу до утра* шəhəмə тə сəбəh сухтə-сухтə hиштə.

ПРОЖЖЁННЫЙ прич. 1. ə аташəво, jə новкə ə чүникəрəво сухундə сула сохтə оморијо; 2. перен. хəрч биријо (сохтə оморијо).

ПРОЖИВА́НИЕ сущ. 1. зивистəји; 2. хəрч сохтəји.

ПРОЖИВА́ТЬ гл. зивистə: 1. см. *прожить*; 2. ə чү чојикə зивистə.

ПРОЖИВА́ТЬСЯ см. *прожиться*.

ПРОЖИГА́ТЕЛЬ сущ. пучкинəндə (оворəjə зиндəкуни кировундəнијо, зиндəкуни хүштəрə пуч сəхтəнијо одоми). II *прожига́тельница* əзини зəн (духтəр).

ПРОЖИГА́ТЬ гл. 1. см. *прожечь*; 2. *прожига́ть жизнь* разг. hүмүр хүштəрə пуч сохтə. II *прожига́ние* сущ. 1. сухундəји; 2. разг. hүмүр хүштəрə пуч сохтə.

ПРОЖИ́ЛИНА см. *прожилка*.

ПРОЖИ́ЛКА сущ. рак, раклə.

ПРОЖИ́РЕННЫЙ прич. рүгəни сохтə оморијо, ə хүштə рүгəн вəчириjо (кəширијо).

ПРОЖИ́ТИЕ сущ. *на прожитие* əри зивистəји.

ПРОЖИ́ТОЧНЫЙ прил. *прожиточный минимум* əри зивистə кəрəк hистијо ən кəмə чи (нофуго).

ПРОЖИ́ТЬ, ПРОЖИВА́ТЬ гл. 1. зивистə: 1. jə вəhдə зиндə мундə. *Прожить девяносто лет* навод сал зивистə; 2. həр чүтам кири, jə новкə ə чүчојикə чəнд гəдəрикə вəхт кировундə; 2. əри зиндəкуни хəрч сохтə.

ПРОЖИ́ТЬСЯ, ПРОЖИВА́ТЬСЯ гл. хəрч сохтə оморə (əри зиндəкуни, кəjф).

ПРОЖО́РЛИВЫЙ прил. бəдшүгəм, вəсəхур. II *прожорливость* сущ. бəдшүгəми, вəсəхури.

ПРО́ЗА сущ. проза. II *прозаи́ческий* прил. прозаји: 1. ən проза; 2. ə прзарəво нүjүстə оморијо.

ПРОЗА́ИК сущ. прозаик (ə прозарəво нүjүстəнијо одоми).

ПРОЗВА́НИЕ сущ. 1. см. *прозвище*; 2. нум.

ПРОЗВА́ТЬ, ПРОЗЫВА́ТЬ гл. нум, лəгəб дорə.

ПРОЗВА́ТЬСЯ гл. jүрə нум, лəгəб дорə оморə.

ПРОЗВЕНЕ́ТЬ см. *звенеть*.

ПРО́ЗВИЩЕ сущ. лəгəб (ə чү корү, хосијəтү киројикə одомирə дорə оморијо нум).

ПРОЗВОНИ́ТЬ гл. 1. зинк зəрə (сохтə); 2. ə зинкəво куфтирə, хəбəр расундə; 3. jə кəм вəхт зинк зəрə; 4. əри ə телефон коф сохтəји хəрч сохтə

ПРОЗВУЧА́ТЬ гл. 1. сəс сохтə, зинк зəрə, шинирə оморə; 2. мəhлүм бирə, вəди бирə (ə товунəj сəс). *В его словах прозвучало неудовольствие* əз кофhoj ən у нəразији мəhлүм бу.

ПРОЗЕВА́ТЬ см. *зевать*.

ПРО́ЗЕЛЕНЬ сущ. савзтəhəр, ə савзəво гəришə рəнг.

ПРОЗИМОВА́ТЬ см. *зимовать*.

ПРОЗНА́ТЬ, ПРОЗНАВА́ТЬ гл. данүстə, вəмухтə.

ПРОЗОДЕ́ЖДА сущ. оводуни (палтар) кори.

ПРОЗОРЛИ́ВЕЦ сущ. басаратлүjə, чумрəhоjə одоми.

ПРОЗОРЛИ́ВЫЙ прил. басаратлү, чумрəhо, бијовhо корhорə винирə данүстəнијо. II *прозорли́вость* сущ. басаратлүји, чумрəhоји, бијовhо корhорə винирə данүстəји.

ПРОЗРА́ЧНОСТЬ сущ. рүшуни.

ПРОЗРА́ЧНЫЙ прил. рүшун. II *прозра́чность* сущ. рүшуни.

ПРОЗРЕ́ТЬ, ПРОЗРЕВА́ТЬ гл. чумү вокундə оморə: 1. винирə данүстə. *Слепой прозрел* чумhoj кур вокундə омори; 2. ə сəр офторə, вəрасирə. *Заблуждался, но теперь прозрел* чəшмиш бирəбүрүм, омо имуhoj чумhojмə вокундə омори. II *прозре́ние* сущ. чумү вокундə оморəји: 1. винирə данүстəји; 2. hə ə jə бо ə сəр офторəји, вəрасирəји.

ПРОЗЫВА́ТЬ см. *прозвать*.

ПРОЗЫВА́ТЬСЯ гл. 1. jүрə чү нумикə, jə новкə чү лəгəбикə бирə; 2. см. *прозва́ться*.

ПРОЗЯ́БАТЬ гл. ə куч-бəлорəво зивистə, чəтини кəширə.

ПРОЗЯ́БНУТЬ гл. jүрə сəхт хиник бирə, бəjə бəрдə.

ПРОИГРА́ТЬ, ПРОИ́ГРЫВАТЬ гл. 1. вəнорə; 2. əз дəс вəдəшəндə, вир сохтə; 3. зəрə (hово, музика). II *прои́грывание* сущ.1. вəнорəји; 2. əз дəс вəдəшəндəји, вир сохтəји; 3. зəрəји (hово, музика).

ПРОИГРА́ТЬСЯ, ПРОИ́ГРЫВАТЬСЯ гл. вəнорə, бирə-нəбирəj хүштəрə вəнорə.

ПРО́ИГРЫШ сущ. 1. вəнорəји (ə вози); 2. вəнорə оморијо пул; 3. зарари, вирсохтəји. II *про́игрышный* прил. бихəjр, зарари овурдəнијо (дорəнијо).

ПРОИЗВЕСТИ́ гл. 1. сохтә, кировундә. *Произвести ремонт* ремонт сохтә; 2. һәмәл овурдә, вәнкәстә. *Произвести переполох* гәришмәтили вәнкәстә. <> *Произвести на свет* зәндә, ә һилм овурдә;

ПРОИЗВОДИ́ТЕЛЬ сущ. 1. У, коми ки, чүникә һәзүр сохтә; 2. бала офуррәнијо әркәк.

ПРОИЗВОДИ́ТЬ гл. 1. см. *произвести*; 2. сохтә, һәзүр сохтә, вәдәшәндә чү чиһојикәрә. *Завод производит станки* завод дәзкоһһо вәдәшәндә.

ПРОИЗВОДИ́ТЬСЯ, ПРОИЗВЕСТИ́СЬ гл. 1. сохтә оморә, һәзүр сохтә оморә, вәдәшәндә оморә, чү чиһојикә; 2. бирә, рафтә, ә чикә оморә. *Производится подсчёт голосов* сәсһо әдәј шумордә оморә.

ПРОИЗВО́ДСТВО сущ. 1. сохтәји (сохтә оморәји), кор винирәји (винирә оморәји), ә чикә овурдәји (оморәји. *Производство работ ночью* корһорә шәв сохтәји; *производство дознания* силист сохтәји; 2. чүникә вәдәшәндәји (вәдәшәндә оморәји), һәзүр сохтәји (сохтә оморәји. *Производство стали* пулад вәндәшәндәји.

ПРОИЗВО́Л сущ. сәрсәбили. <> *на произвол судьбы (оставить, бросить кого)* киникәрә сәрсәбил һиштәји, рәһо дорәји.

ПРОИЗВО́ЛЬНЫЙ сущ. сәрсәбил: 1. азад, ә ихтијор хүштә һистијо; 2. ә војистәј хүштәрәво сохтә оморәнијо.

ПРОИЗНЕСТИ́, ПРОИЗНОСИТЬ гл. куфтирә, коф сохтә. *Правильно произнести слово* кофә дуз куфтирә; *произнести речь* коф сохтә. II *произнесе́ние* сущ. куфтирәји, коф сохтәји.

ПРОИЗНОШЕ́НИЕ сущ. тәһәрз ән кофә куфтирә.

ПРОИЗОЙТИ́, ПРОИСХОДИТЬ гл. бирә: 1. ә сәрбәһәм оморә, ә чикә оморә, сохтә оморә; 2. һәмәл (офуррә) оморә әз киникә, чүникә.

ПРОИЗРАСТА́ТЬ, ПРОИЗРАСТИ́ гл. вәроморә, кәлә бирә, лов бирә (ә товунәј ән дордирәх). II *произраста́ние* вәроморәји, кәлә бирәји, лов бирәји (ә товунәј ән дор-дирәх).

ПРОИСКА́ТЬ гл. јә кәм вәхт кәштә (чүникәрә, чүһојикәрә).

ПРО́ИСКИ то же, что *интриги* 1.

ПРОИСТЕ́ЧЬ, ПРОИСТЕКА́ТЬ гл. бирә, һәмәл оморә (әз чүникә бәгдә).

ПРОИСХОДИ́ТЬ см. *произойти*.

ПРОИСХОЖДЕ́НИЕ сущ. бирәји, һәмәл оморәји.

ПРОИСШЕ́СТВИЕ сущ. гозијә (бирәкор, бирijо кор).

ПРОЙДО́ХА сущ. разг. бич, мәмзир.

ПРОЙТИ́, ПРОХОДИ́ТЬ гл. 1. кироштә, рафтә, кироштә рафтә. *Поезд прошёл по мосту* поезд әз сәр күрпи кирошт; *пройти рядом* әз јонү кироштә; 2. рафтә, рәһ рафтә. *Автомобиль за час прошёл 90 километров* мошин ә јә сәһәт 90 километр рафт; *он прошёл несколько шагов и остановился* у јә чәнд лүнк рафт (шәнд) вә појист; 3. лов бирә, расирә (сәс, хәбәр). *Прошла весть о победе* әз товунәј бәсгуни хәбәр (ә һәммә тарафһо) лов бисто; 4. рихтә, ворустә, тиһи бирә, оморә. *Ночью прошёл сильный дождь* шәв кәлә воруш омо; 5. (ә чиробәчиро мәһноһо) кироштә. *Лето прошло очень быстро* һәминон лап зу кирошт; *пройти школу* ошколә (нубо) кироштә; *спектакль прошёл успешно* томошә хуб кирошт; 6. бурра, појистә, кироштә. *Головная боль прошла* дорд ән сәр мә појист (кирошт, бурри).

ПРОЙТИ́СЬ, ПРОХА́ЖИВАТЬСЯ гл. 1. рафтә, кәштә, һәчинәво-һәчунәво рәфтә; 3. вәчәстә- вәчәстә кироштә; 3. перен. ә чүникә дәс зәрә, ә рујү дәс кәрдундә; мүшт (мүштһо) зәрә.

ПРОК сущ. разг. хәјр, гәзонч.

ПРОКАЖЕ́ННЫЙ сущ. зәһми (зәһм вәкирдијо нәчог). II *прокажённая* әзини зән (духтәр).

ПРОКА́ЗА[1] сущ. зәһм (ә јәкикә кироштнијо нәчоги, ләрбә бирәј ән пуст, јә новкә ән јә органикәһој тән).

ПРОКА́ЗА[2] сущ. нәдинчи, шулуги дәчәли. *Детские проказы* нәдинчиһој һәјили.

ПРОКА́ЗНИК сущ. нәдинч, шулуг, дәчәл. II *проказница* әзини духтәр.

ПРОКА́ЗНИЧАТЬ ПРОКА́ЗИТЬ гл. нәдинчи сохтә, шулуги сохтә.

ПРОКАЛИ́ТЬ, ПРОКА́ЛИВАТЬ гл. сәхт товундә. II *прока́ливание* и *прока́лка* сущ. сәхт товустәји, сәхт товундә оморәји.

ПРОКАЛИ́ТЬСЯ, ПРОКА́ЛИВАТЬСЯ гл. сәхт товустә.

ПРОКА́ЛЫВАТЬ см. *проколоть*.

ПРОКАНИТЕ́ЛИТЬСЯ гл. вәхт кировундә.

ПРОКА́ПЧИВАТЬ, -СЯ см. *прокоптить, -ся*.

ПРОКА́ПЫВАТЬ, -СЯ[1] см. *прокопать, -ся*[1];

ПРОКАРАУ́ЛИТЬ гл. 1. хәрәбә гәрәули сохтә; 2. јә кәм вәхт гәрәули сохтә.

ПРОКАТА́ТЬ[1], **ПРОКА́ТЫВАТЬ**[1] гл. војордә (нувәбәрә, јә новкә урә хуно ћистијо чирә ә сәр чүникә кәрдундә).

ПРОКАТА́ТЬ[2], **ПРОКА́ТЫВАТЬ**[2] гл. јә кәм вәхт кәрдундә. (ә мошин, ә лодкә, ә јә чијикә)

ПРОКАТА́ТЬСЯ гл. кәм вәхт кәштә (ә мошин, ә ћәсб, ә јә чијикә)

ПРОКАТИ́ТЬ, ПРОКА́ТЫВАТЬ гл. 1. кәрдундә. *Прокатить на автомобиле* ә мошин кәрдундә; 2. чәрх дорә, чәрхә-чәрх фирсорә, чәрхәдуду дәшәндә; 3. ћәј сохтә кирошә; 4. әз ћәрә вәдәшәндә, рад сохтә (ә пәћәнүки сәс дорәнкә).

ПРОКАТИ́ТЬСЯ, ПРОКА́ТЫВАТЬСЯ гл. 1. кәштә (ә мошин, ә ћәсб, ә јә чијикә); 2. чәрх дәрафтә-дәрәфтә рафтә, чәрхәдуду дәрафтә-дәрафтә рафтә.

ПРОКА́ШИВАТЬ см. *прокосить*.

ПРОКА́ШЛЯТЬ, ПРОКА́ШЛИВАТЬ гл. 1. јә кәм вәхт сүврүстә, нәчог бирә; 2. сүврүстә, бугоз хүштәрә тәмиз сохтә.

ПРОКА́ШЛЯТЬСЯ, ПРОКА́ШЛИВАТЬСЯ гл. сүврүстә, сүврүстә бугоз хүштәрә тәмиз сохтә.

ПРОКВА́СИТЬ, ПРОКВА́ШИВАТЬ гл. 1. турш сохтә; 2. ћиштә турш бу.

ПРОКВА́СИТЬСЯ, ПРОКВА́ШИВАТЬСЯ гл. турш бирә, турши зәрә.

ПРОКИПЕ́ТЬ гл.1. јә кәм вәхт дүширә. *Вода прокипела полчаса* ов ним сәћәт дүшири; 2. кәрәк ћистијорә хуно дүширә, хуб дүширә.

ПРОКИПЯ́ТИТЬ гл. кәрәк ћистијорә хуно дүшундә, хуб дүшундә.

ПРОКИ́СНУТЬ, ПРОКИСА́ТЬ гл. турш бирә, туршов бирә, тәћсирә.

ПРОКЛА́ДКА сущ. 1. кәширәји, дәшәндәји, кәширә оморәји, дәшәндә оморәји. *Прокладка железной дороги* рәћ ћовуни кәширәји; 2. ә ћәрәј чүћојикә дәнорә оморәнијо чи.

ПРОКЛАДНО́Й прил. ә ћәрәј чүћојикә дәнорә оморәнијо.

ПРОКЛА́ДЫВАТЬ см. п*роложить*.

ПРОКЛАЖА́ТЬСЯ ПРОКЛАЖДА́ТЬСЯ устар. прост. то же, что *прохлаждаться*.

ПРОКЛЕВА́ТЬ, ПРОКЛЁВЫВАТЬ гл. дундуг-дундуг сохтә, ә дундугәво сула сохтә.

ПРОКЛЕ́ИТЬ, ПРОКЛЕ́ИВАТЬ гл. 1. шириши (клеји) сохтә, шириш (клеј) зәрә; 2. јә кәм вәхт ә чүћојикә клеј зәрә. II *проклеи́ка и проклеи́вание* сущ. шириши (клеји) сохтәји, шириш (клеј) зәрәји.

ПРОКЛИНА́ТЬ гл. 1. см. *проклясть*; 2. вәшмәрдә, нифри сохтә, дәћно зәрә.

ПРОКЛЮ́НУТЬ см. *проклевать*.

ПРОКЛЮ́НУТЬСЯ, ПРОКЛЁВЫВАТЬСЯ гл. дундуг-дундуг сохтә вәдироморә, ә дундугәво сула сохтә вәдироморә.

ПРОКЛЯ́СТЬ гл. сущ. нифри сохтә, гәргүш сохтә, вәшмәрдә.

ПРОКЛЯ́ТИЕ сущ. нифри, гәргүш, ләћнәт.

ПРОКЛЯ́ТЫЙ прил. 1. нифри, гәргүш сохтә оморијо; 2. разг. худо гәргүшсохтә.

ПРОКОВЫЛЯ́ТЬ гл. ләј-луј хурдә, ләј-луј хурдә-хурдә рафтә.

ПРОКО́Л сущ. 1. сула (ә чүникә вәкәндә оморијо); 2. ә сәрбәћәм нәоморәји ән чү корикә.

ПРОКОЛА́ЧИВАТЬ см. *проколотить*.

ПРОКОЛЕСИ́ТЬ гл. ә чәрхвәријә чи вәнүштә јә кәм кәштә.

ПРОКО́ЛКА см. *прокол* 1.

ПРОКОЛОТИ́ТЬ гл.1. ә чүникә бызбызәјә чирә шиширә сула вәнкәстә; 2. куфтә тузүрә вәдәшәндә; 3. ә чүникәрәво куфтә, дәдорә.

ПРОКО́ЛОТЫЙ прич. 1. ә бызбызәјә чирәво сула сохтә оморијо; 2. ә бызбызәјә јәрәгәво күштә, јә новкә јаралү сохтә оморијо.

ПРОКОЛО́ТЬ[1] гл. 1. јә кәм вәхт вәнчирә, пара сохтә, тикә-тикә сохтә. *Весь день проколол дрова* битәв руз ћүзүм вәнчирәм;

ПРОКОЛО́ТЬ[2], **ПРОКА́ЛЫВАТЬ** гл. сула вәнкәстә, сула сохтә (јә бызбызәјә чирә шиширәрәво). II *прока́лывание и прако́лка* сула вәнкәстәји, сула сохтәји. II *прако́лочный* прил. 1. ән сула вәнкәстәји (сохтәји); 2. әри сула вәнкәстә (сохтә) ћистијо.

ПРОКОНТРОЛИ́РОВАТЬ гл. контрол сохтә, дәниширә.

ПРОКОПА́ТЬ, ПРОКА́ПЫВАТЬ гл. 1. вәкәндә (ә дуразәвунә, ә фићәвунә, лугон сохтә. *Прокопать канаву* әрх вәкәндә; 2. вәкәндә ә чүникә сула вәнкәстә, рәћ сохтә. *Прокопать холм* доћорә вәкәндә (сула сохтә); 3. јә кәм вәхт (хори) вәкәндә. II *прока́пывание* сущ. вәкәндәји, лугон сохтәји.

ПРОКОПА́ТЬСЯ[1] гл. вәкәндә-вәкәндә әри хүштә рәћ сохтә; 2.

ПРОКОПА́ТЬСЯ[2] гл. вәхору-вәхору сохтә, пәс-пәс сохтә (вәхт кировундә).

ПРОКОПТИ́ТЬ, ПРОКА́ПЧИВАТЬ гл. 1. (ә) ћис дорә, ә ћисәво (дурәрәво) хүшк сох-

тə (чəҳə, куштə); 2. ҳис дорə, ҳиси сохтə киникəрə, чүникəрə.

ПРОКОПТИ́ТЬСЯ гл. 1. ə ҳисəво (дурəрəво) хүшк бирə (сохтə оморə); 2. ҳис (дурə) күрдə.

ПРОКОРМИ́ТЬ, -СЯ см. *кормить, -ся*.

ПРОКО́С сущ. ə дəрjозəво зəрə (чирə) оморијо зул.

ПРОКОСИ́ТЬ, ПРОКА́ШИВАТЬ гл. зəрə, чирə: 1. jə зул ən чүникəрə; 2. jə кəм вəхт.

ПРОКРА́СИТЬ, ПРОКРА́ШИВАТЬ гл. 1. рəнг зəрə; 2. jə кəм вəхт чүникəрə рəнг зəрə. II *прокра́ска* сущ. 1. рəнг зəрəjи; 2. jə кəм вəхт рəнгкори сохтəjи.

ПРОКРА́СТЬСЯ, ПРОКРА́ДЫВАТЬСЯ гл. ə чүчојикə дəрафтə (ə пəҳənүки, ə дүзди-дүзди).

ПРОКРАХМА́ЛИТЬ, ПРОКРАХМА́ЛИВАТЬ гл. крəхмоли сохтə, крəхмолзəрə сохтə оморə.

ПРОКРАХМА́ЛИТЬСЯ, ПРОКРАХМА́ЛИВАТЬСЯ гл. крəхмоли сохтə оморə, крəхмол зəрə оморə.

ПРОКРИЧА́ТЬ гл. 1. см. *кричать*; 2. jə кəм вəхт hорој-бочəҳ сохтə.

ПРОКРУТИ́ТЬ, ПРОКРУ́ЧИВАТЬ гл. 1. см. *крутить*; 2. ə чəрх дəшəндə чүникəрə; 3.3. jə кəм чүникəрə чəрх дорə. II *прокру́чивание* сущ. чəрх дорəjи, ə чəрх дəшəндəjи.

ПРОКУКАРЕ́КАТЬ см. *кукарекать*.

ПРОКУРАТУ́РА сущ. прокуратура: 1. законҳо ə чикə оморə-нəоморəjирə дəниширəнијо идорəj ən дəвлəт; 2. ə идорə кор сохтəнијо одомиҳо.

ПРОКУРИ́ТЬ, ПРОКУ́РИВАТЬ гл. 1. чүчојикəрə дурəj тутун пур сохтə; 2. jə кəм вəхт (тутун, сигарет) кəширə; 3. əри тутун, сигарет хəрч сохтə (пулə).

ПРОКУРИ́ТЬСЯ, ПРОКУ́РИВАТЬСЯ гл. кəширə, jə кəм вəхт дурə рəҳо дорə; 2. дурə кəширə (əз тутун, сигарет).

ПРОКУРО́Р сущ. прокурор: 1. ə прокуратура кор сохтəнијо вəзифəлүjə одоми; 2. ə судҳо тəхсирнумəj ən тəхсиркорə хундəнијо одоми.

ПРОКУ́С сущ. ҳəнч, чикəj дəндүҳо, чикəj ҳəнч.

ПРОКУСА́ТЬ гл. ҳəнч вəкүрдə, ҳəнчəҳəнч сохтə.

ПРОКУСИ́ТЬ, ПРОКУ́СЫВАТЬ гл. ҳəнч вəкүрдə, дəндү дəшəндə сула сохтə.

ПРОКУТИ́ТЬ, ПРОКУ́ЧИВАТЬ гл. 1. ə кəjфҳо хəрч сохтə (пулə); 2. кəjф кəширə, вəхтə ə кəjфҳо кировундə.

ПРОКУТИ́ТЬСЯ, ПРОКУ́ЧИВАТЬСЯ гл. əз бирə-нəбирəj хүштə мундə, бирə-нəбирəj хүштəрə ə кəjфҳо хəрч сохтə.

ПРОЛАГА́ТЬ см. *проложить*.

ПРОЛА́ЗА то же, что *проныра*.

ПРОЛА́МЫВАТЬ, -СЯ см. *проломать, -ся*.

ПРОЛА́ЯТЬ см. *лаять*.

ПРОЛЕГА́ТЬ см. *пролечь*.

ПРОЛЕЖА́ТЬ, ПРОЛЁЖИВАТЬ гл. 1. jə км вəхт hə həчи, jə новкə нəчог бирəнкə дəкəштə; 2. дəкəштə мундə, ə jə чикə кəрəксүз мундə; 3. əз амбар дəкəштə чүчојүникə jара бирə.

ПРО́ЛЕЖЕНЬ сущ. jара (əз амбар дəкəштə ҳəмəл оморəнијо гəнчурə чикəj ən лəшə).

ПРОЛЕ́ЗТЬ, ПРОЛЕЗА́ТЬ гл. 1. ə чүчојикə ə пəҳənүки дəрафтə; 2. хүштəрə ə чүчојикə ə кучəво вогундə; 3. ə фурмундəкирəво, ə мəмизирəво ə чүчојикə дəрафтə, хүштəрə вогундə, ə хубə, сарфијə кор расү куфтирə.

ПРОЛЕПЕТА́ТЬ см. *лепетать*.

ПРОЛЁТ[1] сущ. 1. чум ə күрпи. *Мост с шестью пролётами* шəшчумə күрпи; 2. мəмзүл (əз jə чикə тə jəкикə hистијо рəҳ; 3. ə ҳəрəj ən дү чи бушə чикə.

ПРОЛЁТ[2] сущ. парустəjи (см. *пролететь*).

ПРОЛЕТА́ТЬ[1] гл. jə кəм вəхт парустə (пар зəрə).

ПРОЛЕТА́ТЬ[2] см. *пролететь*.

ПРОЛЕ́ТЕТЬ гл. 1. зу тəҳəди рафтə, кирошто. *Пролетела молодость* чојили зу кирошт; 2. парустə (пар зəрə) кирошто чүникəрə. *Самолёт пролетел горы* самолјот сəр догҳорə кирошт; 3. пар зəрə чəнд гəдəрикə рəҳ рафтə; 4. кирошто, рафтə. II *пролёт* сущ. парустə (пар зəрə) кироштəjи.

ПРОЛЕ́ЧИВАТЬ см. *пролечить*.

ПРОЛЕ́ЧЬ, ПРОЛЕГА́ТЬ гл. дəкəштə, дураз бирə, кирошто.

ПРОЛИВА́ТЬСЯ гл. 1. см. *пролиться*; 2. рихундə оморə, тиҳи сохтə оморə.

ПРОЛИ́ТЬ, ПРОЛИВА́ТЬ гл. рихундə, тиҳи h сохтə (нəгəстəнки). <> *Пролить кровь чью* хун ən киникəрə рихундə (киникəрə күштə, jə новкə jаралү сохтə. II *пролитие* сущ. рихундəjи, тиҳи сохтəjи (нəгəстəнки).

ПРОЛИ́ТЬСЯ, ПРОЛИВА́ТЬСЯ гл. рихтə, тиҳи бирə. II *пролитие* сущ. рихтəjи, тиҳи бирəjи.

ПРОЛОЖИ́ТЬ, ПРОКЛАДЫВАТЬ гл. дəшəндə: 1. ə ҳəрəj чүҳојикə дəнорə; 2. кəширə, вокундə (рəҳ вə jə чиҳикəҳорə).

ПРОЛОМА́ТЬ гл. 1. хӀурд сохтэ; 2. сула сохтэ.

ПРОЛОМА́ТЬСЯ гл. 1. см. *проломиться*; 2. хӀуштэрэ хӀурд сохтэ, хӀуштэрэ э наз вэнорэ, наз дорэ, наз фурухтэ.

ПРОЛОМИ́ТЬ гл. 1. шиширэ хӀурд сохтэ; 2. шиширэ сула сохтэ; 3. дорд дорэ, хӀурд бирэ (чӀ чӀойикэj эн тэн). *Проломило в боку всю ночь* битэв шэв пэhлӀj мэ дорд дори.

ПРОЛОМИ́ТЬСЯ гл. хӀурд бирэ (э зир курунди).

ПРОЛОПОТА́ТЬ см. *лопотать*.

ПРОМА́ЗАТЬ[1], **ПРОМА́ЗЫВАТЬ** гл. 1. рӀугэн зэрэ, рӀугэн совустэ, рӀугэнмоли сохтэ; 2. jэ кэм вэхтэ э рӀугэн совустэрэво кировундэ. II *промá́зывание и промá́зка* сущ. рӀугэн зэрэjи, рӀугэн совустэjи, рӀугэнмоли сохтэjи.

ПРОМА́ЗАТЬ[2] см. *мазать*[2].

ПРОМА́РГИВАТЬ см. *проморгать*.

ПРОМА́СЛИТЬ, ПРОМА́СЛИВАТЬ гл. рӀугэни сохтэ, рӀугэн совустэ (зэрэ).

ПРОМА́СЛИТЬСЯ, ПРОМА́СЛИВАТЬСЯ гл. рӀугэни сохтэ оморэ, рӀугэн совустэ (зэрэ) оморэ.

ПРОМА́ТЫВАТЬ[1] см. *промотать*[1].

ПРОМА́ТЫВАТЬ[2] см. *промотать*[2]**.**

ПРОМА́ТЫВАТЬСЯ см. *промотаться***.**

ПРО́МАХ сущ. 1. дуз зэрэ нэданӀустэjи; 2. чэшмиши, чэшмиш бирэjи.

ПРОМАХНУ́ТЬСЯ гл. 1. дуз зэрэ нэданӀустэ, дуз нэ зэрэ; 2. чэшмиш бирэ.

ПРОМА́ЧИВАТЬ см. *промочить*.

ПРОМЕ́ДЛИТЬ гл. дир сохтэ, эри бэгдэjи hиштэ. II *промедле́ние* дир сохтэjи, эри бэгдэjи hиштэjи.

ПРОМЕ́Ж сущ. э и (у) hэрэ, э hэрэшӀ.

ПРОМЕ́ЖНОСТЬ сущ. кэзун. II *проме́жностный* прил. кэзуни; эн кэзун.

ПРОМЕЖУ́ТОК сущ. hэрэ (чӀhоjикэрэ эз jэки чиро сохтэниjо вэхт, jэ новкэ чикэ).

ПРОМЕЛЬКНУ́ТЬ гл. 1. см. *мелькать*.

ПРОМЕНЯ́ТЬ, ПРОМЕ́НИВАТЬ гл. 1. дэкиш сохтэ; 2. зиjод данӀустэ (кирэ,чӀурэ эз киникэ, чӀуникэ. *Ни на кого тебя не поменяю* тӀурэ э jэкирэвош дэкиш ни сохум.

ПРОМЕ́РИТЬ, ПРОМЕ́РИВАТЬ гл. 1. чӀуникэрэ пэjмундэ; 2. дуз нэ пэjмундэ. II *проме́ривание* сущ. чӀуникэрэ пэjмундэjи.

ПРОМЕРЯ́ТЬ см. *промерить* 1.

ПРОМЕСИ́ТЬ, ПРОМЕ́ШИВАТЬ гл. 1. jэ кэм вэхт чӀуникэрэ гэриш сохтэ, э муч овурдэ; 2. хуб э муч овурдэ. II *проме́шивание* сущ.1. jэ кэм вэхт чӀуникэрэ гэриш сохтэ, э муч овурдэ; 2. хуб э муч овурдэjи.

ПРОМЕСТИ́ гл. чару зэрэ (hэммэj эн чӀуникэрэ).

ПРОМЕТА́ТЬ[1] см. *метать*.

ПРОМЕТА́ТЬ[2] см. *промести*.

ПРОМЕТНУ́ТЬ гл. зэрэ (гэрэз кӀурдэ) нэ данӀустэ.

ПРОМЕША́ТЬ, ПРОМЕ́ШИВАТЬ гл. 1. jэ кэм вэхт чӀуникэрэ гэриш сохтэ; 2. хуб, кэрэк hистиjорэ хуно гэриш сохтэ, э муч овурдэ.

ПРОМЕ́ШКАТЬ, ПРОМЕ́ШКАТЬСЯ гл. дир бирэ, кушэсови сохтэ, чӀуникэрэ эз дэс вэдэшэндэ.

ПРОМЁРЗНУТЬ, ПРОМЕРЗА́ТЬ гл. 1. бэjэ зэрэ, чилид зэрэ; 2. jӀурэ сэхт хиник бирэ. || *промерза́ние* сущ. jӀурэ сэхт хиник бирэjи, бэjэ зэрэjи.

ПРОМИНА́ТЬ, -СЯ см. *промять, -ся*.

ПРОМО́ЗГЛЫЙ прил. 1. хиник вэ нэм; 2. эз нэми пысыриjо, сэлт пысыриjо,

ПРОМО́ИНА сущ. ов шуштэ hэмэл овурдиjо чолчки, чухурэки.

ПРОМОКА́НИЕ сущ. тар бирэjи.

ПРОМОКА́ШКА сущ. когоз хӀушкӀ.

ПРОМО́КНУТЬ, ПРОМОКА́ТЬ гл. хӀушк сохтэ (э когоз хӀушккӀурэво).

ПРОМО́КНУТЬ гл. хӀушк сохтэ (э когоз хӀушкӀурэво). II *промока́ние* сущ. хӀушк сохтэjи(э когоз хӀушкӀурэво). II *промокательный* прил. овкэш, хӀушкӀ (овэ, нэмирэ кэширэниjо, хӀушк сохтэниjо). *Промока́тельная бумага* когоз хӀушкӀ.

ПРОМО́ЛВИТЬ гл. разг. чӀуникэ куфтирэ, сэс хӀуштэрэ вэдэшэндэ. *Он ни слова не промолвил* у jэ кофиш нэ куфти.

ПРОМОЛЧА́ТЬ гл. коф нэ куфтирэ: 1. човоб нэдорэ, эз човоб вирихтэ; 2. чэнд гэдэрикэ вэхт коф нэ сохтэ.

ПРОМОРГА́ТЬ гл. кушэсовуjи сохтэ, эз дэс вэдэшэндэ.

ПРОМОРИ́ТЬ гл. 1. jэ чэнд гэдэр вэхт киснэ доштэ; 2. э чӀу чӀойикэ доштэ, вэдарафтэ нэhиштэ.

ПРОМОРО́ЗИТЬ, ПРОМОРА́ЖИВАТЬ гл. 1. хиники дорэ, бэjэ дорэ; 2. э хиники доштэ, э бэjэ доштэ.

ПРОМОТА́ТЬ см. *мотать*[2].

ПРОМОТА́ТЬСЯ, ПРОМА́ТЫВАТЬСЯ гл. хэрч сохтэ, пуч сохтэ (пулэ, молэ), сӀунч бирэ, hони бирэ.

ПРОМОЧИ́ТЬ, ПРОМА́ЧИВАТЬ гл. тар сохтә. <> *Промочить горло* бугозә тар сохтә (јә кәм әрәги-шороб хурдә).

ПРОМОЩЁННЫЙ прич. кәширә, дәшәндә, күнчундә оморијо (күрпи).

ПРОМУРЛЫ́КАТЬ см. *мурлыкать*.

ПРОМУ́ЧИТЬ гл. сәһәр дорә, нәгумо дорә.

ПРОМУ́ЧИТЬСЯ гл. сәһәр кәширә (хурдә), нәгумо кәширә

ПРОМЧА́ТЬСЯ гл. лап сәхт (зу) бәрдә, һәј сохтә, кирошта. *Время промчалось быстро* вәхт лап зу кирошт.

ПРО́МЫСЕЛ сущ. 1. сәниһәт, пишә; 2. мәһдән. *Нефтяной промысел* мәһдән нәфти; 3. вәтәкә. *Рыбные промыслы* вәтәкәј чәһи.

ПРОМЫ́ТЬ, ПРОМЫВА́ТЬ гл. 1. шуштә, шуштә тәмиз сохтә, ов зәрә; 2. шуштә бәрдә (вәчарундә, сула сохтә); 3. шуштә, јә новкә гәриш сохтәрәво чиро сохтә; 4. чәнд гәдәрикә вәхтә ә шуштәрәво кировундә. II *промывание* сущ. шуштәји, шуштә тәмиз сохтәји.

ПРОМЫЧА́ТЬ см. *мычать*.

ПРОМЯ́МЛИТЬ см. *мямлить*.

ПРОМЯ́ТЬ, ПРОМИНА́ТЬ гл. 1. шиширә һәл сохтә, гәд сохтә; 2. ә кор овурдә (амбар дәкәштә, мундә бәгдә). II *промина́нка* шиширә һәл сохтәји, гәд сохтәји.

ПРОМЯ́ТЬСЯ гл. 1. ә хүштә дәмундә, ә јә фикир оморә нәданүстә; 2. әчинәво-һәчунәво кәштә (әри кәји ән тән хүштәрә вокундә).

ПРОМЯУ́КАТЬ см. *мяукать*.

ПРОНА́ШИВАТЬ, СЯ см. *проносить*.

ПРОНЕСТИ́, ПРОНОСИ́ТЬ гл. 1. бәрдә (чәнгәдәрикә. вәхт, јә новгә рәһ ә шәләрәво рафтә). *Пронести ребёнка на руках до дома* һәјилә тә хунә ә сәр дәсho бәрдә; 2. ә киникәрә, чуникәрәво әз јон киникә, чуникә киро шта. *Пронести транспаранты мимо трибун* ә транспарантһорәво әз нәзники трибуна киро шта; 3. киро шта (әз товунәј тәрс, дорд, нәчоги). *Думаю, что отец рассердился, да пронесло* фикир әдәм сохтә ки, бәбәјму һоси бисто, омо кирошт; 4. ә дәс вәкүрдә әз чүчојикә кировундә. *Пронести стол в дверь* столә әз дәр кировундә; 5. шүгәм рафтә. *От этой кислятины пронесёт* әз и туршинә одомирә шүгәм мирав.

ПРОНЕСТИ́СЬ, ПРОНОСИ́ТЬСЯ гл. 1. зури-зури кирошта (рафтә, вирихтә, пар зәрә) ә чүчојикә, јә новкә әз нәзники киникә, чуникә. *Автомобиль пронёсся мимо дома* мошин зури-зури әз нәзники хунә кирошт; 2. зу кирошта, зу рафтә. *Годы пронеслись* салһо зу кирошту т; 3. зу расирә, зу лов бирә. *Пронёсся слух* хәбәр лов бисто.

ПРОНЗИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. тич (чуникәрә сула сохтә данүстәнијо); 2. кәлә, кушә кар сохтәнијо (сәс); 3. ә дорүј чуникә дәрафтәнијо, кори сохтәнијо (ворвори, хиники).

ПРОНЗИ́ТЬ, ПРОНЗА́ТЬ гл. лугон сула сохтә, әз јә тараф ә у тарафикәјү кирошта.

ПРОНИЗА́ТЬ, ПРОНИ́ЗЫВАТЬ гл. ә дорүј киникә, чуникә дәрафтә.

ПРОНИКНОВЕ́ННЫЙ прич. әз дүл оморәнијо, әз дүли куфтирә оморәнијо, ә одоми кори сохтәнијо. *Проникновенные слова* әз дүл оморәнијо кофһо.

ПРОНИ́КНУТЬ, ПРОНИКА́ТЬ гл. ә дорүј ән чуникә дәрафтә: 1. кирошта, расирә, хүштәрә вогундә. *Воры проникли в дом* дүздһо ә хунә дәрафтәт; 2. ә сәр офторә, вәрасирә. *Проникнуть в суть дело* ә дорүј кор дәрафтә.

ПРОНИ́КНУТЬСЯ, ПРОНИКА́ТЬСЯ гл. әз дору ә сәр офторә, вәрасирә. II *проникновение* сущ. әз дору ә сәр офторәји, вәрасирәји.

ПРОНИМА́ТЬ см. *пронять*.

ПРОНИЦА́ТЬ см. *проникнуть*.

ПРОНО́С сущ. бәрдә, бәрдәнкә сохтә оморәнијо кор.

ПРОНОСИ́ТЬ[1] гл. 1. ә дәс вәкүрдә кәрдундә. *Весь день проносил ребёнка на руках* һәјилә битәв руз ә сәр дәс кәрдундәм; 2. вокундә (ә тән). *Он проносил своё пальто три года* у, палтун хүштәрә сә сал вокунди; 3. тә дурра вокундә.

ПРОНОСИ́ТЬ[2] см. *пронести*.

ПРОНОСИ́ТЬСЯ[1] гл. вокундә оморә (оводуни, мәһс).

ПРОНОСИ́ТЬСЯ[2] см. *пронестись*.

ПРОНУМЕРОВА́ТЬ см. *нумеровать*.

ПРОНЫ́РА сущ. хүштәрә ә һәммә чикәһо шиширәнијо, бич, мәмзир.

ПРОНЫ́РЛИВЫЙ прил. хүштәрә ә һәр чикә вогундәнијо, бич, мәмизир. II *пронырливость* сущ. бичи, мәмизири; хосијәт ән әзини одоми.

ПРОНЮ́ХАТЬ, ПРОНЮХИВАТЬ то же, что *разузнать*.

ПРОНЯ́ТЬ, ПРОНИМА́ТЬ гл. 1. ә дору дәрафтә, кирошта; 2. ә киникә, чуникә сәхт кори сохтә.

ПРООПЕРИ́РОВАТЬ см. *оперировать*.

ПРОПАГА́НДА сущ. пропаганда.

ПРОПАГАНДИ́РОВАТЬ гл. пропаганда бәрдә.

ПРОПАГАНДИ́СТ сущ. пропагандист, пропаганда бәрдәнијо одоми. II *пропагандистка* әзини зән (духтәр).

ПРОПАГАНДИ́СТСКИЙ прил. пропагандаји, пропагандисти: 1. ән прпагандист; 2. әз пропагандистә кура биријо, ћәмәл оморијо.

ПРОПАДА́ТЬ гл. 1. см. *пропасть*; 2. амбари вәхтә ә јә чикәјкә кировундә.

ПРО́ПАДОМ нареч. *пропади пропадом* разг. вир-сур кәрдо, ә хори дараво. *Да пропади он пропадом вместе со своими деньгами у* вир-сур кәрдо ә пулћој хүштәрәво ә јә чикә.

ПРОПА́ЖА сущ. 1. вир бирәј ән чүникә; 2. вирбирә чи, вир биријо чи.

ПРОПАЛИ́ТЬ, ПРОПА́ЛИВАТЬ гл.1. сухундә; 2. чүх дорә. *Пропалить кур* кәркћорә чүх дорә.

ПРОПА́ЛЫВАТЬ см. *прополоть*.

ПРОПА́РИТЬ, ПРОПА́РИВАТЬ гл. ә буг дорә (дошtә). II *пропа́ривание, пропа́рка* сущ. ә буг дорәји. || II *пропа́рочный* прил. әри ә буг-дорә ћистијо.

ПРОПА́РИТЬСЯ, ПРОПА́РИВАТЬСЯ гл. ә буг дорә (дошtә) оморә (кәрәк ћистијорә хуно); 2. јә кәм ә буг појистә.

ПРОПА́РЫВАТЬ гл. см. *пропороть*.

ПРО́ПАСТЬ[1] сущ. 1. лугонә, тикә чүхури; 2. перен. кәлә тәфәћәт; 3. ә чү кор киројикә ә ћәрәј кићојикә ћәмәл оморијо дури. *После ссоры между друзями возникла пропасть* әз чәнк бәгдә ә ћәрәј ћовурћо дури ћәмәл омо.

ПРО́ПАСТЬ[2] сущ. лап амбар. *Народу там пропасть* ә унчикә лап амбарә одомини.

ПРОПА́СТЬ, ПРОПАДА́ТЬ гл. 1. вир бирә. *Пропали нужные бумаги* кәрәкијә когозћо вир бири; 2. сур бирә (винирә, шинирә нә оморә); 3. хәрәб бирә, пуч бирә. II *пропа́жа* сущ. вир бирәји.

ПРОПАХА́ТЬ, ПРОПА́ХИВАТЬ гл.1. чүтам кәрәкикә рундә; 2. әз чә тә чәјикә рундә; 3. әз дүли, хуб сохтә, вомухтә чүникәрә; 4. јә чәнгәдәр вәхт хори рундә. II *пропа́хивание и пропа́шка* сущ. рундәји, чүтам кәрәкикә рундәји. II *пропашно́й* прил. рундәни, әри рундә ћистијо.

ПРОПА́ХНУТЬ гл. буј күрдә, ә хүштә буј вәчирә.

ПРОПА́ЩИЙ прил: 1. вир биријо, офтә, вәкәрдундә нәјовћо; 2. имидсүз, әри ћичиш ћәмәл нәјовћо.

ПРОПЕ́ЛЛЕР сущ. пропеллер, фырфыра.

ПРОПЕ́РЧИТЬ, ПРОПЕРЧИ́ТЬ, ПРОПЕ́РЧИВАТЬ гл. амбарә истиут зәрә.

ПРОПЕ́ТЬ гл. 1. мәћәни хундә; 2. әз мәћәни хундә сәсә вир сохтә; 3. јә кәм вәхтә ә мәћәни хундәрәво кировундә.

ПРОПЕЧА́ТАТЬ, ПРОПЕЧА́ТЫВАТЬ гл. 1. (ә козит-журнал) нүјүстә, мәћүм сохтә; 2. дәфүс сохтә.

ПРОПЕ́ЧЬ, ПРОПЕКА́ТЬ гл. 1. кәрәк ћистијорә хуно (хуб) бүрчундә; 2. јә кәм вәхт чүникә бурчундә.

ПРОПЕ́ЧЬСЯ, ПРОПЕКА́ТЬСЯ гл. кәрәк ћистијорә хуно (хуб) бүрчирә.

ПРОПИВА́ТЬ, -СЯ см. *пропить, -ся*.

ПРОПИЛИ́ТЬ, ПРОПИ́ЛИВАТЬ гл. 1. тә чү чикәјүникә мушар кәширә (зәрә), ә мушарәво буррә. *Пропилить до середины* тә микләјү мушар кәширә; 2. јә кәм вәхт мушар кәширә. *Весь день пропилил дрова* битәв руз ћүзүм мушар кәширәм. II *пропи́ливание и пропи́лка* сущ. тә чү чикәјүникә мушар кәширәји (зәрәји), ә мушарәво буррәји.

ПРОПИСА́ТЬ, ПРОПИ́СЫВАТЬ гл. нүјүстә: 1. ә чүчојикә зивистәји ән киникә ә паспортү, јә новкә ә китобћој ћүкмоти; 2. әри нәчог дәрму, јә новкә чүникә мәсләћәт; 3. јә кәм вәхт чүникә.

ПРОПИСА́ТЬСЯ, ПРОПИ́СЫВАТЬСЯ гл. ә чүчојикә зивистәји хүштәрә ә паспорт, јә новкә ә китобћој ћүкмоти ћиштә нүјүсүт.

ПРОПИ́СКА сущ. ә чүчојикә зивистәји ән киникәрә әз тараф одомићој ћүкмот ә китоб кировундәји, јә новкә ә пасаортү нүјүстәји.

ПРОПИСНО́Й прил. кәлә (ә товунәј ћәрфћо). *Фамилия пишется с прописной буквы* фомилә ә кәлә ћәрфәво нүјүстә оморә.

ПРО́ПИСЬЮ нареч. ә кофәво (ә рәгәмовә нәћ). *Написать цену прописью* гимәтә ә кофәво нүјүстә.

ПРОПИТА́НИЕ сущ. нофуго, хурдәнијә чиho.

ПРОПИ́ТАННЫЙ прич. нофугојүрә дорә оморијо, чи дорә сироји сохтә оморијо.

ПРОПИТА́ТЬ[1], **ПРОПИ́ТЫВАТЬ** гл. тар сохтә, јә новкә ћиштә чүникәрә ә хүштә кәшү.

ПРОПИТА́ТЬ[2] то же, что *прокормить*.

ПРОПИТА́ТЬСЯ[1], **ПРОПИ́ТЫВАТЬСЯ** гл. тар ббирә, јә новкә чүникәрә ә хүштә кәширә.

ПРОПИТА́ТЬСЯ[2] то же, что *прокормиться*.

ПРОПИ́ТЫЙ прил. ə əрəги-шороб хəрч бирijо,рафтijо (пул).

ПРОПИ́ТЬ, ПРОПИВА́ТЬ гл. ə əрəги-шороб хəрч сохтə, дорə (пулə). II *пропи́тие* сущ. ə əрəги-шороб хəрч сохтəjи, дорəjи (пулə).

ПРОПИ́ТЬСЯ, ПРОПИВА́ТЬСЯ гл. бирə-нəбирəj хӯштəрə ə əрəги-шороб хəрч сохтə, дорə.

ПРОПИХА́ТЬ, ПРОПИ́ХИВАТЬ гл. ə jə чəнд бо hӯл зəрəрəво вогундə.

ПРОПИХА́ТЬСЯ, ПРОПИ́ХИВАТЬСЯ гл. ə jə чəнд бо hӯл зəрəрəво вогундə оморə.

ПРОПИХНУ́ТЬ гл. ə кучəво вогундə.

ПРОПИХНУ́ТЬСЯ см. *пропихаться*.

ПРОПЛА́ВАТЬ гл. jə кəм вəхт үзкүм зəрə.

ПРОПЛА́КАТЬ, ПРОПЛА́КИВАТЬ гл. jə кəм вəхт киристə, кирjə сохтə.

ПРОПЛЕ́СНЕВАТЬ гл. кара кирдə.

ПРОПЛУТА́ТЬ гл. рəҳ вир сохтə.

ПРОПЛЫ́ТЬ, ПРОПЛЫВА́ТЬ гл. 1. үзкүм зəрə; 2. үзкүм зəрə рафтə, əз jон чүникə кироштə; 3. пəс- пəсə jəки кироштə, рафтə.

ПРОПОВЕ́ДНИК сущ. дарашкуj (дараш куфтирəнijо одоми).

ПРОПОВЕ́ДОВАНИЕ сущ. дарашкуфтирə, дараш куфтирəjи.

ПРОПОВЕ́ДОВАТЬ, ПРОПОВЕ́ДАТЬ гл. дараш куфтирə.

ПРО́ПОВЕДЬ сущ. дараш.

ПРОПО́Й сущ. *на пропой или на пропой души* разг. əри пијонискəjи.

ПРОПО́ЙЦА сущ. əрəгихур, разг. пијонискə

ПРОПОЛА́СКИВАТЬ см. *полоскать*.

ПРОПОЛА́СКИВАТЬСЯ гл. 1. шуштə оморə; 2. ов зəрə оморə.

ПРОПОЛЗТИ́, ПРОПОЛЗА́ТЬ гл. 1. кəшумолə, ə сəр шүгəм рафтə; 2. кəшу-кəшу, кəшумолə кироштə (əз jон чүникə).

ПРОПО́ЛИС сущ. пропрлис, дəрəмум.

ПРОПОЛОСКА́ТЬ гл. 1. см. *полоскать*; 2. jə кəм вəхтə ə овзəрəрəво кировундə.

ПРОПОЛО́ТЬ, ПРОПА́ЛЫВТЬ гл. 1. əлəг сохтə (чүчојикəрə); 2. jə кəм вəхтə ə əлəгсохтəрəво кировундə. II *прополка и пропалывание* сущ. əлəгсохтə (əлəг сохтəjи). II *пропо́лочный* прил. əлəги: 1. ən əлəг; 2. əри əлəгсохтə hистijо.

ПРОПОРО́ТЬ, ПРОПА́РЫВАТЬ гл. ə jə быздызəjə чирəво сула сохтə.

ПРОПОТЕ́ЛЫЙ прил. əрəг сохтijо.

ПРОПОТЕ́ТЬ, ПРОПОТЕВА́ТЬ гл. 1. jə кəм вəхт чəтинə кор сохтə; 2. əрəг сохтə; 3. амбар (сəхт) əрəг сохтə, həммəjү əрəг бирə.

ПРО́ПУСК сущ. 1. см. *пропустить*; 2. əри ə чүчојикə дəрафтə докумет; 3. ə чүникə рəҳо дорə оморијо чикə.

ПРОПУСТИ́ТЬ, ПРОПУСКА́ТЬ гл. рəҳо дорə: 1. əри ə чүчојикə дəрафтə, əз чүчојикə кироштə. *Плотная штора не пропустит свет* голиндə пəрдə үшүг рəҳо нидү; 2. кировундə (дəниширə, гимəт дорə бəгдə); 3. гуллуг сохтə. *Столовая пропускает тысячу человек* ошхонə hозор одоми рəҳо дорə: 4. киникəрə, чүникəрə рəҳ дорə, кироштə hиштə. *Пропустить детей впрёд* həjилhорə ə пишо рəҳо дорə; 5. нəоморə (ə соброни, нубо). *Пропустить урок* нуборə рəҳо. дорə; 6. кушəсови сохтə, əз дəс вəдəшəндə. *Пропустить свой автобус* автобус хӯштəрə рəҳо дорə. II *пропуска́ние* сущ. рəҳо дорəjи.

ПРОПЫЛИ́ТЬ гл. тузи сохтə.

ПРОПЫЛИ́ТЬСЯ гл. тузи бирə, тузи сохтə оморə.

ПРОРАБО́ТАТЬ, ПРОРАБА́ТЫВАТЬ гл. 1. чəнгəдəрикə кор сохтə. *Проработать три года* сə сал кор сохтə; 2. бинəлү вəмухтə чүникəрə, həртарафи тониш бирə ə чүникəрəво; 3. дəҳно зəрə киникəрə. II *прораба́тывание* сущ. чəнгəдəрикə кор сохтəjи.

ПРОРАБО́ТКА сущ. 1. бинəлү вəмухтə оморəjи; 2. дəҳно зəрə оморəjи.

ПРОРАСТА́НИЕ сущ. 1. əз həрəj чүникə шив вəдəшəндəjи; 2. шив дорəjи (шəндəjи).

ПРОРАСТИ́, ПРОРАСТА́ТЬ гл.1. əз həрəj чүникə шив вəдəшəндə; 2. шив дорə (шəндə).

ПРО́РВАННЫЙ прич.1. парə бирə (сохтə оморə) ə jү сула офторијо (вəнкəстə оморијо); 2. ов шуштиүо бəрдиj (вəчарундијо).

ПРОРВА́ТЬ, ПРОРЫВА́ТЬ гл. 1. пара сохтə ə чүникə сула вəнкəстə; 2. шуштə бəрдə, шуштə вəчарундə. *Прорвало плотину* бəндə ов шушти бəрдə (вəчарундə); 3. hə jəбо лов бирə (парт шəндə), hоси бирə; 4. əз həрəj чүникə кироштə.

ПРОРВА́ТЬСЯ, ПРОРЫВА́ТЬСЯ гл. 1. пара бирə ə чүникə сула вəнкəстə; 2. лов бирə, əри чүникə рəҳ сохтə; 3. ə кучəво əри хӯштə рəҳ сохтə; 4. ə куч ən чүникəрəво хүрд бирə, вəчарустə.

ПРОРЕВЕ́ТЬ гл. 1. мəҳ зəрə (həjвон); 2. бочəҳ зəрə, hорој мдəшəндə (одоми); 3. киристə, шивən дəшəндə.

ПРОРЕДИ́ТЬ гл. зијодирә вәдәшәндә.

ПРОРЕ́З сущ. 1. вәкәндәји, бурраји; 2. бурра оморијо чикә, вәнкәстә оморијо сула.

ПРОРЕ́ЗАТЬ, ПРОРЕ́ЗЫВАТЬ гл. 1. јә кәм вәхт чүникә бурра; 2. ә чүникә (ә тичә чирәво) сула вәнкәстә; 3. ә дуразәвунә, јә новкә әз и тарафү, ә у тарафикәју бурра. *Прорезать лес железной дорогой* вишәрә ә рәћ ћовунирәво бурра.

ПРОРЕ́ЗАТЬСЯ, ПРОРЕ́ЗЫВАТЬСЯ гл. 1. тазалә вәдироморә, ә мәјду вәдироморә. *Прорезался талант* талантү ә мәјду вәдиромори; 2. әз ћәрәј чүникә кирошtә вәдироморә *Прорезался зуб* дәндү вәдиромори.

ПРО́РЕЗЬ сущ. сула.

ПРОРЖА́ВЕТЬ, ПРОРЖАВЕ́ТЬ гл. парс күрдә, әз парс хәрәб бирә.

ПРОРЖА́ВЛЕННЫЙ прич. парскүрдә, парс күрдијо, әз парс хәрәб биријо.

ПРОРИСОВА́ТЬ, ПРОРИСО́ВЫВАТЬ гл. 1. ә шикил хуб вәди бирәнијо хитћо кәширә; 2. јә кәм вәхт шикил кәширә.

ПРОРИЦА́НИЕ сущ. новији, пишоки хәбәр дорәји, бијовћо корћорә дәнүстәји.

ПРОРИЦА́ТЕЛЬ сущ. нови. II *прорица́тельница* әзини зән (духтәр).

ПРОРИЦА́ТЬ гл. новији сохтә, пишоки хәбәр дорә, бијовћо корћорә дәнүстә.

ПРОРО́К сущ. нови. II *проро́чица* әзини зән (духтәр).

ПРОРОНИ́ТЬ, ПРОРА́НИВАТЬ гл. 1. куфтирә; 2. рәћо дорә, нә винирә, фикир нә дорә.

ПРОРО́ЧЕСКИЙ прил. новији; ән нови.

ПРОРО́ЧЕСТВО сущ. новији, новијәти, пишоки хәбәр дорә дәнүстәји (әз товунәј бијовћо корћо).

ПРОРО́ЧЕСТВОВАТЬ гл. новији, новијәти сохтә.

ПРОРО́ЧИТЬ гл. пишоки хәбәр дорә (әз товунәј бијовћо корћо).

ПРОРУБИ́ТЬ, ПРОРУБА́ТЬ гл. 1. дорћорә бурра рәћ вокундә; 2. ә тәвәрәво (нәчәгәво) бурра (вәнчирә), сула вәнкәстә. II *прорубáние* сущ. дорћорә бурра рәћ вокундәји.

ПРО́РУБЬ гл. ә чилид ән никәрә, ән ноћур вәкәндә (вәнкәстә) оморијо сула.

ПРОРЫ́В сущ. 1. шуштә бәрдәји, шуштә вәчарундәји (вәчарустәји); 2. чүникә зәрә кирошtәји.

ПРОРЫВА́ТЬ[1], **-СЯ**[1] см. *прорвать*[1], *-ся*[1].

ПРОРЫВА́ТЬ[2] **СЯ**[2] гл. 1. см. *прорыть*[2], *-ься*[2].

ПРОРЫ́ТЬ гл. 1. то же, что *прокопать*. *Прорыть канаву* әрх вәкәндә; 2. јә чәнгдә вәхт чүникә вәкәндә. II *проры́тие, прорыва́ние и проры́вка* сущ. чүникә вәкәндәји.

ПРОРЫ́ТЬСЯ гл. 1. вәкәндә (ә гәдү) дәрафтә, вәкәндә әри хүштә рәћ сохтә; 2. вохорундә, кәштә, пәс-пәс сохтә.

ПРОСАДИ́ТЬ[1], **ПРОСА́ЖИВАТЬ**[1] гл. ә бызбызәјә чирәво сула сохтә, вогундә, зәрә.

ПРОСАДИ́ТЬ[2] **ПРОСА́ЖИВАТЬ**[2] гл. хәрч сохтә (амбар);

ПРОСА́ДКА сущ. фурогустәји, нүштәји.

ПРОСА́ЛЕННЫЙ прич. амбарә пиј, гүчүр зәрә оморијо, рүгәни сохтә оморијо.

ПРОСА́ЛИВАТЬ[1] см. *просолить*.

ПРОСА́ЛИВАТЬ[2] см. *просалить*.

ПРОСА́ЛИВАТЬ[1], **-СЯ**[1] см. *просолить, -ся*.

ПРОСА́ЛИВАТЬ[2], **-СЯ**[2] см. *просалить, -ся*.

ПРОСА́ЛИТЬ гл. амбарә пиј, гүчүр зәрә, рүгәни сохтә.

ПРОСА́ЛИТЬСЯ гл. пији (гүчүри, рүгәни) бирә, пијә (гүчүрә, рүгәнә) ә хүштә кәширә.

ПРОСВА́ТАТЬ, ПРОСВА́ТЫВАТЬ гл. әри нүмкүрдәхунди рази бирә (ә товунәј ән кәдә, јә новкә ән духтәр).

ПРОСВЕ́РЛИВАТЬ см. *просверлить*.

ПРОСВЕ́РЛИВАТЬСЯ гл. ә чәрх дәрафтәнијо карастирәв чүникә сула сохтә оморә.

ПРОСВЕРЛИ́ТЬ см. *сверлить*.

ПРОСВЕ́Т сущ. 1. фирәји ән дәр, јә новкә ән пәнчәрә; 2. зул ән үшүуг (ән товуш); 3. әз чүникә кирошtәнијо зул ән үшүг; 4. ә чүникә, јә новкә ә ћәрәј чүћојикә дәријо сула.

ПРОСВЕТИ́ТЬ[1], **ПРОСВЕЩА́ТЬ** гл. киникәрә данандәји дорә, данандәји, култура лов сохтә. II *просвеще́ние* сущ. киникәрә данандәји дорәји, данандәји, култура лов сохтәји.

ПРОСВЕТИ́ТЬ[2], **ПРОСВЕ́ЧИВАТЬ** гл. әри дорунүрә вомухтә әз киникә, чүникә үшүг кировундә. II *просве́чивание* сущ. әри дорунүрә вомухтә әз киникә, чүникә үшүг кировундәји.

ПРОСВЕТИ́ТЬСЯ[1], **ПРОСВЕЩА́ТЬСЯ** гл. данандәји вәкирдә, култура вәмухтә. II *просвеще́ние* сущ. данандәји вәкирдәји, култура вәмухтәји.

ПРОСВЕТИ́ТЬСЯ[2], **ПРОСВЕ́ЧИВАТЬСЯ** гл. ә үшүг дәшәндә оморә, үшүг сохтә (дорә) оморә.

ПРОСВЕТЛЕ́НИЕ сущ. 1. үшүглү бирәји, товуш дорәји; 2. перен. шор бирәји, ә рујү шори вәди бирәји; 3. әгүлү, мувәћү палаш бирәји.

ПРОСВЕТЛЁТЬ см. *светлеть*.

ПРОСВЕ́ЧИВАТЬ гл. 1. см. *просветить*[2]; 2. үшүгү әз чүникә киропштә. *Солнце просвечивало через шторы* үшүг ән офтоји әз пәрдә әдәнбу киропштә; 3. әз һәрәј чүһојикә үшүг (товүш) дорә, вәди бирә.

ПРОСВЕЩЕ́НИЕ сущ. 1. см. *просветить*[1], *-ся*[2]4 2. данани, һохмо; пишово рафтяйи, культура.

ПРОСВИ́РНИК см. *мальва*.

ПРОСВИСТА́ТЬ см. *просвистеть*.

ПРОСВИСТЕ́ТЬ, ПРОСВИ́СТЫВАТЬ гл. 1. см. *свистеть*; 2. ә фыдәво һово (мелодија) зәрә. *Просвистеть марш* ә фыдәво марш зәрә; 3. јә чәнд вәхт фыд зәрә.

ПРО́СЕДЬ сущ. ә муј (хәз) офторијо бәһзи сипијиһо (сипрә мујһо).

ПРО́СЕКА, ПРО́СЕК сущ. ә вишә әз дорһо тәмз сохтә оморијо зул.

ПРОСЕ́СТЬ, ПРОСЕДА́ТЬ гл. нүштә, фурагустә. *Изба просела* дәхмә нүшти (фурагусти). || *проседа́ние* сущ. нүштәји, фурагустәји; II *проседа́ка* сущ. 1 нүштәји, фурагустәји; 2. нүштијо, фурагустијо чикә.

ПРОСЕ́ЧЬ, ПРОСЕКАТЬ гл. ә тичә чирәво зәрә бурра, пара сохтә. II *просека́ние* сущ. ә тичә чирәво зәрә бурраји, пара сохтәји.

ПРОСЕ́ЧЬСЯ, ПРОСЕКАТЬСЯ гл. ә тичә чирәво зәрә бурра, пара сохтә оморә.

ПРОСЕ́ЯТЬ, ПРОСЕ́ИВАТЬ гл. вичирә (гәрбол, ордович зәрә). II *просе́ивание* сущ. вичирәји (гәрбол, ордович зәрәји).

ПРОСЕ́ЯТЬСЯ, ПРОСЕ́ИВАТЬ гл. вичирә оморә (гәрбол, ордович зәрә оморә). II *просе́ивание* сущ. вичирә оморәјији (гәрбол, ордович зәрә оморәји).

ПРОСЁЛОК сущ. рәһ хоки (ә һәрәј дү чүклә диһ дәријо). II *просёлочный* прил. хоки. *Просёлочная дорога* рәһ хоки.

ПРОСИГНАЛИЗИ́РОВАТЬ см. *сигнализировать*.

ПРОСИГНА́ЛИТЬ см. *сигналить*.

ПРОСИДЕ́ТЬ, ПРОСИ́ЖИВАТЬ гл. 1. јә кәм вәхт нүштә, нүштә мундә. *Весь вечер просидел у окна* битәв шәһәнкум ә пишој пәнчәрә нүштәм; *просидел три года в деревне* сә сол ә диһ мундәм (сә салә ә диһ кировундәм); 2. әз амбар нүштә хәрәб сохтә. *Просидеть брюки* амбар нүштә, шоволә гүчәгүч сохтә.

ПРОСИНИ́ТЬ гл. 1. синкә зәрә, сиикә дәријә ов зәрә, ә синкә дәријо ов шуштә. *Хорошенько просините халаты* хәләтһорә хуб синкә зәнит; 2. јә кәм вәхт чүһојикәрә синкә зәрә. *Два часа просинила бельё* дү сәһәт оводуниһорә синкә зәрәм.

ПРОСИ́ТЕЛЬ сущ. хостәкор (чүникә хостәнијо, хоһиш сохтәнијо одоми). II *проси́тельница* әзини зән (духтәр).

ПРОСИ́ТЕЛЬНЫЙ прич. хостәнијо, војистәнијо (әз киникә, чүниникә һәр чү кири хостәнијо).

ПРОСИ́ТЬ, ПОПРОСИ́ТЬ гл. 1. хостә, војистә; 2. һорој зәрә. *Просить гостей к столу* гиногһорә ә сәр стол һорој зәрә; 3. минәт сохтә; 4. вәчи-вәчији сохтә.

ПРОСИ́ТЬСЯ, ПОПРОСИ́ТЬСЯ гл. 1. ичозә хостә; 2. јүрә ә буру рафтә војистә (һәјилә); 3. минәт сохтә (әз товунәј хүштә).

ПРОСИЯ́ТЬ гл. 1. үшүг дорә, вәшәг дорә; 2. шор бирә, хотурхоји сохтә.

ПРОСКАКА́ТЬ гл. 1. киропштә рафтә; 2. тәһәди киропштә, хүштәрә вошәндә-вошәндә киропштә; 3. хүштәрә вошәндә-вошәндә, вошә-фушә сохтә-сохтә рафтә; 4. вирих-вирих сохтә.

ПРОСКА́КИВАТЬ[1] см. *проскакать*.

ПРОСКА́КИВАТЬ[2] см. *проскочить*.

ПРОСКА́ЛЬЗЫВАТЬ см. *проскользнуть*.

ПРОСКВОЗИ́ТЬ гл. хиники дорә (ә ворвори).

ПРОСКЛОНЯ́ТЬ см. *склонять*.

ПРОСКОБЛИ́ТЬ гл. ә чүникәрәво хорустә, сула сохтә.

ПРОСКОЧИ́ТЬ, ПРОСКА́КИВАТЬ гл. 1. зу, тәһәди әз јон чүникә вирихтә, рафтә. *Заяц проскочил перед глазами* хәркуш әз пишој чум иму вирихт; 2. зу әз сәр чүникә киропштә, дәрафтә ә чүкојикә. *Проскочить в сад через ограду* әз сәр чапар зу ә бог дәрафтә; 3. һәсонтлә вә кузәт нәсохтәнки ә чүчојикә расирә, вәрафтә. *Проскочить в начальники* ә кәләји вәрафтә; 4. офторә, ә чүчојикә дәрафтә. *Монета проскочила в дыру* пул ә сула офто.

ПРОСКРЕСТИ́, ПРОСКРЕБА́ТЬ гл. хорустә, ә нәхүһорә хорустә, сула сохтә чүникәрә.

ПРОСКУЧА́ТЬ гл. јә кәм вәхт гәрор нә күрдә, дүләпәји кәширә.

ПРОСЛА́БИТЬ см. *слабить*.

ПРОСЛА́ВИТЬ, ПРОСЛАВЛЯ́ТЬ гл. нумүрә, һүрмәтүрә вошәндә. II *прославле́ние* сущ. нумүрә, һүрмәтүрә вошәндәји.

ПРОСЛА́ВИТЬСЯ, ПРОСЛАВЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. нумӱ, ћүрмәтү вәрафтә; 2. хәрәбә нум гәзонч сохтә. II *прославле́ние* сущ. 1. нум, ћүрмәт гәзонч сохтәји; 2. тәћәриф дорә оморәји.

ПРОСЛА́ВЛЕННЫЙ прич. 1. нум, ћүрмәт гәзонч сохтијо; 2. тәћәриф дорә оморәнијо.

ПРОСЛА́ИВАТЬ см. *прослоить*.

ПРОСЛЕДИ́ТЬ, ПРОСЛЕ́ЖИВАТЬ гл. 1. ә пәсәј киникә кәштә; 2. ә пәсәј кор кәштә, вәмухтә. || *просле́живание* сущ. 1. ә пәсәј киникә кәштәји; 2. ә пәсәј кор кәштәји, вәмухтәји.

ПРОСЛЕ́ДОВАТЬ гл. ә чүчојикә рафтә, әз јон киникә, јә новкә ә пәсәјү рафтә.

ПРОСЛЕЗИ́ТЬСЯ гл. киристәни бирә, чумћојү ћәрси бирә, пур бирә.

ПРОСЛОИ́ТЬ, ПРОСЛА́ИВАТЬ гл. гәд-гәд, гәдбәгәд норә. II *прослáивание* сущ. гәд-гәд, гәдбәгәд норәји.

ПРОСЛО́ЙКА сущ. 1. см. *прослоить*; 2. ә ћәрәј гәдћо назукә гәд, јә новкә хит.

ПРОСЛУЖИ́ТЬ, ПРОСЛУ́ЖИВАТЬ гл. 1. чәнд гәдәрикә вәхтә ә кор, ә гуллуг кировундә; 2. чәнд гәдәрикә кор бирә, кор сохтә оморә.

ПРОСЛУ́ШАТЬ, ПРОСЛУ́ШИВАТЬ гл. 1. куш дошто; 2. шинирә. II *прослу́шание и прослушивание* сущ. куш доштәји.

ПРОСЛЫ́ТЬ см. *слыть*.

ПРОСЛЫ́ШАТЬ гл. шинирә, шинирә данүстә, хәбәр данүстә.

ПРОСМА́ТРИВАТЬ см. *просмотреть*.

ПРОСМА́ТРИВАТЬСЯ гл. хуб (ћәртврафи) вәди бирә. II *просмо́тр* сущ. хуб (ћәртврафи) дәнишираји.

ПРОСМО́ТР сущ. 1. зу, тәћәди әз чум кировундәји, фом сохтәји, хундәји ә чүникәрәво тониш бираји; 2. јә кәм вәхт чүникәрә дәнишираји, томошә сохтәји; 3. әз чумү вирихтәји, дәнишираји, нәвинираји.

ПРОСМОТРЕ́ТЬ гл. 1. зу, тәћәди әз чум кировундә, фом сохтә, хундә ә чүникәрәво тониш бирә; 2. јә кәм вәхт чүникәрә дәнишираји, томошә сохтә; 3. әз чумү вирихтә, дәнишираји нәвинирә.

ПРОСМОТРО́ВЫЙ прил. томошәји (әри чүникә дәнишираји, томошә сохтә ћистијо).

ПРОСНУ́ТЬСЯ гл. хәбәр бирә: 1. әз хов; 2. перен. зиндә бирә, ә хүштә диморә.

ПРО́СО сущ. әрзү. II *просяно́й* прил. әрзүји: 1. ән әрзү; 2. әз әрзү сохтә оморијо.

ПРОСО́ВЫВАТЬ, -СЯ см. *просунуть, -ся*.

ПРОСОЛИ́ТЬ, ПРОСА́ЛИВАТЬ гл. мүнүков сохтә (ә чүникә амбарә мүнүк зәрә). || *проса́ливание* сущ. мүнүков сохтәји (ә чүникә амбарә мүнүк зәрәји). || *просо́л* сущ. мүнүков, мүнүкови ән чүникә.

ПРОСОЛИ́ТЬСЯ, ПРОСА́ЛИВАТЬ гл. мүнүков бирә (ә чүникә амбарә мүнүк зәрә оморә). II *проса́ливание* сущ. мүнүков бирәји (ә чүникә амбарә мүнүк зәрә оморәји).1.

ПРОСО́С сущ. ов шуштијо чикә, ов вәкәндијо сула.

ПРОСО́ХНУТЬ,ПРОСЫХА́ТЬ гл. хүшк бирә. II *просыхание* сущ. хүшк бирәји.

ПРОСПА́ТЬ, ПРОСЫПА́ТЬ гл. 1. јә кәм вәхт хисирә; 2.3. хисирә дәмундә, әз кәрәк ћистијо амбар хисирә; 3. хисирә мундә, чүникәрә нәвинирә, рәћо дорә.

ПРОСПА́ТЬСЯ гл. 1. амбар хисирә бәгдә хәбәр бирә; 2. хисирә бәгдә (әз пијони) ә хүштә диморә.

ПРОСПИРТОВА́ТЬ, ПРОСПИРТО́ВЫВАТЬ гл. спирти сохтә, ә спирт дәнорә.

ПРОСПИРТОВА́ТЬСЯ, ПРОСПИРТО́ВЫВАТЬСЯ гл. спирти сохтә оморә, ә спирт дәнорә оморә.

ПРОСПО́РИТЬ, ПРОСПО́РИВАТЬ гл. 1. ә ћүчәт вәнорә, мәрчә вәнорә; 2. јә кәм вәхт ћүчәт сохтә.

ПРОСПРЯГА́ТЬ см. *спрягать*.

ПРОСРО́ЧИТЬ, ПРОСРО́ЧИВАТЬ гл. вәхтүрә (вәћдәјүрә) кировундә. II *просро́чка* сущ. 1. вәхтү (вәћдәјү) кироштәји; 2. вәхтүрә (вәћдәјүрә) кировундәји.

ПРОСТА́ВИТЬ, ПРОСТАВЛЯ́ТЬ гл. нүјүстә (ә әри чүникә дошто оморијо чикә.

ПРОСТА́ИВАТЬ см. *простять*.

ПРОСТА́К сущ. 1. тәмизәдүлә одоми, дорун-дорунә корћо нәданүстәнијо одоми. II *проста́чка* әзини зән (духтәр).

ПРОСТАЧО́К сущ. уменьш. см. *простак*.

ПРОСТЕГА́ТЬ см. *стегать*[2].

ПРОСТЕ́НОК сущ. ћәрәј ән дәрћо вә пәнчәрәћој дувор.

ПРОСТЕРЕ́ТЬ, -СЯ см. *простирать, -ся*[1].

ПРОСТЕ́ЦКИЙ прил. дүлтәмиз, хотурхоћ.

ПРОСТИРА́ТЬ[1], **ПРОСТЕРЕ́ТЬ** гл. фирәћ сохтә: 1. ә коми тарафикә кәширә; 2. перен. фирсорә, рәћ бурбундә.

ПРОСТИРА́ТЬ[2] гл. 1. хуб шуштә,шуштә вәрастә (палтарә); 2. үә кәм вәхт палтар шуштә.

ПРОСТИРА́ТЬСЯ[1], **ПРОСТЕРЕ́ТЬСЯ** гл. 1. ə чүчојикə дəбирə, чикə күрдə: 2. перен. кəширə оморə, дураз бирə, дəкəштə.

ПРОСТИРА́ТЬСЯ[2], **ПРОСТИ́РЫВАТЬСЯ** гл. хуб шуштə оморə.

ПРОСТИРНУ́ТЬ гл. тəрəтəһəди шуштə вəрастə (кəмə чирə)

ПРОСТИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. бəхширəни (əзуни, коми ки имбу бəхширə, тəхсиркор нə сохтə). II *прости́тельность* сущ. бəхширəни (у, коми ки имбу бəхширə, тəхсиркор нə сохтə).

ПРОСТИТУ́ИРОВАТЬ гл. 1. гəһбəји (јовоји) сохтə; 2. ə гəһбəји вəрдүш сохтə; 3. хүштəрə ə пул фурухтə.

ПРОСТИТУ́ТКА сущ. 1. гəһбə, јово; 2. хүштəфурух.

ПРОСТИТУ́ЦИЯ сущ. гəһбəји, јовоји.

ПРОСТИ́ТЬ, ПРОЩА́ТЬ гл. бəхширə: 1. əз тəхсирү (һовунү) кироштə, 2. ə киникə чүникəрə; *Простить долг* кому-н. ə киникə гəрдə бəхширə. <> *Последнее прости (сказать)* һүмүрбоги чиро бирə. II *проще́ние* сущ. бəхширəји.

ПРОСТИ́ТЬСЯ, ПРОЩА́ТЬСЯ гл. 1. əз дү јəки «согбоши» куфтирə (рафтəнжə). 2. əз чү чојикə рафтə, чиро бирə. II *проще́ние* сущ. 1. əз дү јəки «согбоши» куфтирəји (рафтəнжə). 2. əз чү чојикə рафтəји, чиро бирəји.

ПРО́СТО нареч. һəһəчи: 1. һəсонт, чəтини нə кəширə; 2. дуз, һəммə данүстəнки, гəһрији нəбирəнки; 3. ə һонијəтирəво; 4. нəгəстəнки, јүрə нə војистəнки; 5. зијодијə корһо (чəтинијо) нəсохтəнки; 6. һистијорə хуно (вəравундə-фуравундəсүз).

ПРОСТОВА́ТЫЙ прил. нəмəки, кгүлү пур нистијо.

ПРОСТОВОЛО́СЫЙ прил. разг. сəрбирəһнə (ə товунəј зəн).

ПРОСТОДУ́ШНИЧАТЬ гл. дүлтəмизи сохтə.

ПРОСТОДУ́ШНЫЙ прил. дүлтəмиз.

ПРОСТО́Й[1] прил. 1. əз јə чиро чи һəмəл оморијо, ə јə чиһојкəрəво гəриш нистијо; 2. чəтин нистијо, һəсонт вəрасирə бирəнијо; 3. һəммəрə хуно һистијо, əз уһоникə тəфəһəтијү нистијо; 4. лап хуб нистијо, һəр чүтамкири гүч сохтə оморијо; 5. хотурхоһ, дүлтəмиз, тəкабури нə данүстəнијо; 6. нəмəки, дорун-бурун нə данүстəнијо. <> *Простой карандаш* сијə карандаш; *просто так* һə һəчи.

ПРОСТО́Й[2] сущ. бикор (корсүз) појистəји (мундəји), буш појистəји (мундəји).

ПРОСТОКВА́ША сущ. дуг. II *простоква́шный* прил. дуги: 1. ən дуг; 2. ə дугəво, əз дуг сохтə оморијо.

ПРОСТОНА́ТЬ гл. 1. нолə зəрə; 2. нолə зəрə-зəрə куфтирə; 3. јə кəм вəхтə ə нолə (нолəзəрəрəво) кировундə.

ПРОСТО́Р сущ. бəјтуни, фирəһи: 1. фирəһə, бушə чикə; 2. рəһəти, азади.

ПРОСТОРЕ́ЧИЕ сущ. зувун, тəһəрз кофсохтəј ən кəмсоводə одоиһо, зувун хəлəјиг.

ПРОСТО́РНЫЙ прил. бəјтуни, фирəһ, кəлə. *Просторный зал* фирəһə зол; 2. перен. рəһəт, азад. II *просто́рность* сущ. бəјтуни, фирəһи, кəлəји.

ПРОСТОРОЖИ́ТЬ гл. 1. гəрəвулијүрə кəширə; 2. гəрəвулијрə кəширə-кəширə сур сохтə.

ПРОСТОФИ́ЛЯ сущ. кəмəгүл, кəмсавод, овом.

ПРОСТОЯ́ТЬ, ПРОСТА́ИВАТЬ гл. појистə, мундə. *Жара простояла всё лето* битəв һəминон кəрм бисто; *поезд простоял три часа* поезд сə сəһəт мунд; *дом ещё простоит много лет* хунə һəлə амбарə салһо мимуну. II *простáивание* сущ. појистəји, бирəји.

ПРОСТРА́ГИВАТЬ см. *прострогать*.

ПРОСТРА́ННЫЙ прил. 1. фирəһ, кəлə хоријо күрдијо; 2. амбар дураз вə һəртарафи (əз товунəј чүникə). II *простра́нность* сущ. фирəһи, кəлə хоријо күрдəји.

ПРОСТРА́НСТВО сущ. 1. чикə; 2. һəсму; 3. буши, бушə чикə, хори.

ПРОСТРА́ЦИЯ сущ. дүлхүрди, ə һичиш һəвəс нəбирəји.

ПРОСТРА́ЧИВАТЬ см. *прострочить*.

ПРОСТРЕ́Л сущ. 1. зəрə сула сохтəји; 2. сəхтə дорд дорəји, хүрд бирəји ən кишт.

ПРОСТРЕЛИВАТЬ гл. 1. см. *простре́лить*; 2. чүчојикəрə кулləбаран сохтə.

ПРОСТРЕЛИ́ТЬ гл. 1. зəрə сула сохтə (ə кулləрəво, ухəво); 2. дорд дорə (əз товунəј хиники вохурдəнкə бирəнијо дорд).

ПРОСТРЕЛЯ́ТЬ гл. јə кəм вəхт куллə шəндə.

ПРОСТРИ́ЧЬ, ПРОСТРИГА́ТЬ гл. чирə (мујə).

ПРОСТРОГА́ТЬ, ПРОСТРУГА́ТЬ гл. рундə, риндə зəрə (кəширə).

ПРОСТРОЧИ́ТЬ гл. сириг зəрə (кəширə).

ПРОСТРУ́ГИВАТЬ см. *простругать*.

ПРОСТРОЧИТЬ см. *строчить*.

ПРОСТУ́ДА сущ. хиники вохурдəји (нəчог бирəји). II *простýдный* сущ. хиникивохурдəјијн: 1. ən хиникивохурдəји; 2. əз хиникивохурдə биријо, ћəмəл оморијо.

ПРОСТУДИ́ТЬ, ПРОСТУЖА́ТЬ гл. хиники дорə (нəчог сохтə) киникəрə.

ПРОСТУДИ́ТЬСЯ, ПРОСТУЖА́ТЬСЯ гл. ə јӯ хиники вохурдə, хӯштəрə хиники дорə (нəчог бирə.

ПРОСТУЖА́ТЬСЯ см. *простудиться.*

ПРОСТУ́ЖЕННЫЙ прил. 1. ə јӯ хиники вəхурдијо; 2. əз хиники нəчог биријо.

ПРОСТУ́ЖИВАТЬ см. *простудить.*

ПРОСТУ́ЖИВАТЬСЯ см. *простудиться.*

ПРОСТУ́КАТЬ, ПРОСТУ́КИВАТЬ гл. куфтə, тəнг-тəнг сохтə. II *простýкивание* сущ. куфтəји, тəнг-тəнг сохтəји.

ПРОСТУПИ́ТЬ, ПРОСТУПА́ТЬ гл. вəдирəморə: 1. ə руј вəроморə (əз гəд чӯникə), 2. вəди бирə (əз зир чӯникə).

ПРОСТУПА́ТЬ гл. ћовун, нəкӯрӯмə кор, тəхсир.

ПРОСТУЧА́ТЬ гл. 1. см. *стучать*; 2. см. *простукать*

ПРОСТЫВА́ТЬ см. *простыть*.

ПРОСТЫ́НКА сущ. рујдӯшəкилə, разг. простинəлə.

ПРОСТЫНЯ́ сущ. рујдӯшəки, разг. простинə. II *простыня́нный* прил. рујдӯшəкији, разг. простинəји: 1. ən əри рујдӯшəки (ən простинə); 2. əри рујдӯшəки (əри простинə) ћəмəл оморəнијо.

ПРОСТЫ́ТЬ ПРОСТЫ́НУТЬ гл. 1. хиник бирə; 2. ə јӯ хиники вохурдə, јӯрə əз хинки бəјə бəрдə. <> *И след простыл* вирихт, сур бисто.

ПРОСУ́НУТЬ, ПРОСО́ВЫВАТЬ гл. шиширə, вогундə: 1. ə чӯникə, чӯ чојикə; 2. перен. то же, что *протащить* 2.

ПРОСУ́НУТЬСЯ, ПРОСО́ВЫВАТЬ гл. 1. хӯштəрə (ə чӯникə, чӯ чојикə) шиширə, вогундə; 2. (ə чӯникə, чӯ чојикə) шиширə, вогундə оморə.

ПРОСУ́ШИВАТЬСЯ гл.1. см. *просушиться*; 2 хӯшк бирə.

ПРОСУШИ́ТЬ ПРОСУ́ШИВАТЬ гл. хӯшк сохтə (битəв, чӯтам кəрəкикə). || *просу́шивание* сущ. хӯшк сохтəји (битəв, чӯтам кəрəкикə).

ПРОСУШИ́ТЬСЯ, ПРОСУ́ШИВАТЬСЯ гл. 1. хӯшк бирə; 2. оводинињо вə məћchoj хӯштəрə (ə тəнӯ вəри) хӯшк сохтə.

ПРОСУ́ШКА сущ. хӯшксохтə, хӯшк сохтəји.

ПРОСУЩЕСТВОВА́ТЬ гл. зивистə, мундə. *На такую зарплату вполне можно просуществовать* ə əзин моћошəво софиш имбу зивистə.

ПРОСЧЁТ сущ. шуморуш: 1. шумордəји, ћисоб сохтəји, шумордə оморəји, ћисоб сохтə оморəји; 2. дуз нə шумордəји, дуз ћисоб нə сохтə нə оморəји.

ПРОСЧИТА́ТЬ, ПРОСЧИ́ТЫВАТЬ гл. 1. шумордə (чӯћојикəрə); 2. дуз нə шумордə; 3. јə кəм вəхт шумордə.

ПРОСЧИТА́ТЬСЯ, ПРОСЧИ́ТЫВАТЬСЯ гл. 1. дуз нə шумордə, зијоди дорə икəрə; 2. ə ћисобћо, фикирћој хӯштə гəлəти рəћо дорə.

ПРО́СЫП, ПРОСЫ́П 1. *без просыпу спать* амбар вə сəхт хисирə; 2. *без просыпу пить* прост. ə товунəј ћəрə-мочол нəдорə хурдəји (əрəги-шоробə).

ПРОСЫ́ПАТЬ, гл. 1. рихундə, тиһи сохтə; 2. чəндгəдəрикə (вəхт) хисирирə; 3. əз хов дир вəхӯштə, дир хəбəр бирə; 3. хисирə дəмундə (чӯникəрə ћəрзо дорə).

ПРОСЫПА́ТЬ[1] см. *про́спать*.

ПРОСЫПА́ТЬ[2] см. *просы́пать*.

ПРОСЫ́ПАТЬСЯ гл. рихтə, рихундəоморə, тиһи сохтə оморə.

ПРОСЫПА́ТЬСЯ[1] см. *про́снуться*.

ПРОСЫПА́ТЬСЯ[2] см. *просы́паться*.

ПРОСЫХА́ТЬ см. *просохнуть*.

ПРО́СЬБА сущ. хоћиш: 1. əри војкəј хӯштəрə ə чикə овурдə ə киникə лəћə вокундə; 2. то же, что *прошение*.

ПРОСЯНО́Й. прил. əрзӯји: 1. ən əрзӯ; 2. əз əрзӯ биријо (ћəмəл оморијо).

ПРОТА́ИВАТЬ см. *протаять*.

ПРОТА́ЛИНА сущ. вəрф ћəл биријо фə хори вəди ћистијо чикə

ПРОТА́ЛКИВАТЬ см. *протолкать*.

ПРОТА́ЛКИВАТЬСЯ см. *протолкаться*.

ПРОТА́ПЛИВАТЬ гл.1. см. *протопить*; 2. то же, что *топить*[1] 1. *и* 2.

ПРОТА́ПЛИВАТЬСЯ разг. см. *протопиться*.

ПРОТА́ПТЫВАТЬ разг. см. *протоптать*.

ПРОТА́РА́НИВАТЬ то же, что *таранить* 2.

ПРОТАРА́НИТЬ см. *таранить*.

ПРОТАСКА́ТЬ гл. 1. то же, что *проносить* 1.; 2. кəрдундə; 3. кəширə, кəшу-кəшу бəрдə, кəшумолə сохтə.

ПРОТА́ЧИВАТЬ см. *проточить*.

ПРОТАЩИ́ТЬ, ПРОТА́СКИВАТЬ гл. 1. кәширә, кәшу-кәшу бәрдә, кәшумолә сохтә; 2. ә пәһәнүки кировундә, бәрдә, овурдә.

ПРОТА́ЯТЬ, ПРОТА́ИВАТЬ гл. ћәл бирә, бәјәјү ворихтә.

ПРОТЕЖЕ́ сущ. сәћиблү, кумәклү (ә пәсәјү киһојикә појистијо, кумәкү ћистијо одоми).

ПРОТЕЖИ́РОВАТЬ гл. әри киникә сәћиб, кумәк бирә (ә пәсәјү појистә, кумәки сохтә). II *протежи́рование* сущ. әри киникә сәћиб, кумәк бирәји.

ПРОТЕ́З сущ. протез (ә формај ән бәхш тән дуз сохтә оморијо, јә новкә урә дәкиш сохтәнијо чи). II *проте́зный* прил. протези: 1. ән протез; 2. протез гүч сохтәнијо.

ПРОТЕКА́ТЬ 1. см. *протечь*; 2. бирә, рафтә. II *протека́ние* сущ. дәгүстәји, рихтәји.

ПРОТЕ́КЦИЯ сущ. дустбази, гоһумбази, тарафдори. II *протекцио́нный* прил. дустбазији, гоһумбазији, тарафдорији; ә дустбазирәво, гоһумбазирәво, тарафдорирәво бирәнијо.

ПРОТЕРЕ́ТЬ гл. 1. совустә сула сохтә; 2. покундә тәмиз сохтә.

ПРОТЕРЕ́ТЬСЯ гл. 1. әз совустә сула бирә; 2. покундә тәмиз сохтә оморә.

ПРОТЕРПЕ́ТЬ гл. јә кәм вәхт тоб дорә.

ПРОТЕСА́ТЬ, ПРОТЁСЫВАТЬ гл. тироширә (ә дуразовунә). II *протёсывание и протёска* сущ. тироширәји (ә дуразовунә).

ПРОТЕ́СТ гл. нәразији, нәразијәти.

ПРОТЕСТА́НТ[1] сущ. устар. нәрази (нәразији,нәразијәти бурбундәнијо одоми).

ПРОТЕСТА́НТ[2] сущ. ә протестанти бовор сохтәнијо одоми 2. әз чүникә нәразији бурбундәнијо одоми. *протестантка* әзини зән, духтәр.

ПРОТЕСТАНТИ́ЗМ, ПРОТЕСТА́НТСТВО сущ. протестанти (ә 16 садсали әз протестанти чиро биријо тараф ән христиани). II *протестáнтский* прил. протестантији: 1. ән протестант; 2. ә протестанти бирәнијорә хуно.

ПРОТЕСТОВА́ТЬ гл. нәразији бурбундә (сохтә).

ПРОТЕ́ЧЬ, ПРОТЕКА́ТЬ гл. 1. кироштә, рафтә; 2. дәгүстә. II *проте́чка*1. кироштәји, рафтәји; 2. дәгүстәнијо чикә.

ПРО́ТИВ сущ. 1. ә пишој киникә, чүникә; әз киникә, чүникә ә у киликә. *Против меня была дверь в кабинет* ә пишој мә дәр ән кабинет бу; 2. рујбәруј; 3. ә хәрәби ән чүникә; 4. ә чүникә күрдә; 5. в знач сказ. разг. *не согласен* рази нисти. *Ты хочешь ехать? Нет, я против* түрә рафтә војистәни? Нәһ, мә рази нистүм.

ПРО́ТИВЕНЬ сущ. соч, тово. II *протвешо́к* уменьш. сочлә, товолә. II *про́тивный* сочи, товоји: 1. ән соч, әг тово; 2. ә соч, ә тово сохтә оморијо.

ПРОТИ́ВНИК сущ. 1. душмә; 2. мониһ. II *проти́вница* әзини зән, духтәр.

ПРОТИВОРЕЧИ́ВОСТЬ сущ. кофһошү ә дү јәкирәво дуз нә оморәји, нә күрдәји.

ПРОТИВОРЕЧИ́ВЫЙ прил. ә дү јәкирәво дуз нәс оморәнијо, нәс күрдәнијо.

ПРОТИВОРЕ́ЧИЕ сущ. ә дү јәкирәво дуз нә оморә, нә күрдә.

ПРОТИВОСТОЯ́ТЬ гл. ә кинижәрәво (чүникәркво) дуз нә оморә, рујбәруј појистә.

ПРОТИРА́НИЕ сущ. 1. совустә сула (хәрәб) сохтәји; 2. покундә тәмиз сохтәји; 3. хорустә сов сохтәји.

ПРОТИРА́ТЬ, -СЯ см. *протереть*.

ПРОТИ́РКА сущ. 1. совустә сула (хәрәб) сохтәји; 2. покундә тәмиз сохтәји; 3. хорустә сов сохтәји; 4. луку (әри чүникәрә покундә ћистијо тикәј мол).

ПРОТИ́РОЧНЫЙ прил. 1. әри хорустә (совустә) ћистијо; 2. әри чүникәрә покундә (хорустә) ћистијо.

ПРОТИ́СКАТЬСЯ, ПРОТИ́СКИВАТЬСЯ гл. ә јә чәнд бо шиширәрәво, вогундәрәво кировундә оморә.

ПРОТИ́СНУТЬ ПРОТИ́СКИВАТЬ гл. ә шиширәрәво, вогундәрәво кировундә.

ПРОТИ́СНУТЬСЯ гл. ә хүштәрә шиширәрәво, вогундәрәво кироштә.

ПРОТКНУ́ТЬ, ПРОТЫКА́ТЬ гл. шиширә, вогундә, дәшәндә, сула сохтә.

ПРОТЛЕ́ТЬ гл. 1. сусүз сухтә вәрастә; 2. пысырә.

ПРОТО́К сущ. 1. әз никәрә чиро гул; 2. әз јә ноһур ә јә ноһурикә рихтәнијо никәрә.

ПРОТО́КА то же, что *проток*.

ПРОТОКО́Л сущ. протокол.

ПРОТОКОЛИ́РОВАТЬ гл. протлкол нүјүстә.

ПРОТОКО́ЛЬНЫЙ прил. протлколи: 1. ән протокол: 2. протоколә хуно кутәћ, конкрет.

ПРОТОЛКА́ТЬ гл. ћүләћүл сохтәрәво кировундә.

ПРОТОЛКА́ТЬСЯ, ПРОТА́ЛКИВАТЬСЯ гл. ћүләћүл сохтәрәво әз ћәрәј одомиһо кироштә.

ПРОТОЛКНУ́ТЬ, ПРОТА́ЛКИВАТЬ гл. ћүл зәрә кировундә

ПРОТОЛКНУ́ТЬСЯ то же, что *протолкатся*.

ПРОТОЛКОВА́ТЬ, ПРОТОЛКО́ВЫВАТЬ гл. чоф, ихтилот сохтэ (амбар).

ПРОТОМИ́ТЬ гл.1. мэндэ сохтэ, визор овурдэ; 2. богомбу сохтэ (сибэ, омбурурэ, пијозэ,..)

ПРОТОМИ́ТЬСЯ гл. 1. мэндэ бирэ, визор оморэ; 2. богомбу сохтэ оморэ (сиб, омбурур, пијоз,..).

ПРОТО́ПАТЬ гл. 1. пој hорэ куф-куфтэ кирошта); 2. пој куфтэ.

ПРОТОПИ́ТЬ, ПРОТА́ПЛИВАТЬ гл. 1. аташ вэнорэ; сэхт кэрм вэровундэ; 2. јэ кэм вэхтэ э аташ вэнорэрэво кировундэ.

ПРОТОПИ́ТЬСЯ, ПРОТА́ПЛИВАТЬСЯ гл. 1. дэкэсирэ, кэрэк hистијорэ хуно кэрм вэроморэ (э товунэј пич).

ПРОТОПТА́ТЬ, ПРОТА́ПТЫВАТЬ гл. 1. зузу кироштэрэво, вошиширэрэво hэмэл овурдэ (рэh); 2. э пој вокундэ дурра, пара сохтэ (мэhсэ).

ПРОТОРГОВА́ТЬ, ПРОТОРГО́ВЫВАТЬ гл. 1. дод-вэстод сохтэнкэ зарари кэширэ; 2. јэ вэhдэ кор дод-востоди сохтэ.

ПРОТОРГОВА́ТЬСЯ, ПРОТОРГО́ВЫВАТЬСЯ гл. э кор дод-востоди зарар сохтэ јэ нэбукэ ихт бирэ; 2. јэ вэhдэ кор дод-вэстоди сохтэ.

ПРОТО́РЖКА сущ. зарари (э дод-востод)

ПРОТОРИ́ТЬ, ПРОТОРЯ́ТЬ гл. (рэh) вэнкэстэ, дэшэндэ, вокундэ, эри рафтэ hэмэл оморэни сохтэ.

ПРОТОТИ́П сущ. *прототип*.

ПРОТО́ЧИНА сущ. ов шуштэ hэмэл овурдијо сула.

ПРОТОЧИ́ТЬ, ПРОТА́ЧИВАТЬ гл. 1. хурдэ, хурдэ сула сохтэ (кўрм, бўhўлў); 2. сула сохтэ, сула вэкэндэ (э карастирэво); 3. шуштэ, шуштэ сула вэкэндэ (э ововo, дэгэво); 4. тик сохтэ, бызбызэ сохтэ (тэхтэрэ, металэ).

ПРОТО́ЧНЫЙ прил. рафтэнијо, рихтэнијо, нэпојистијо (э товунэј ов, эн нohур). II *прото́чность* сущ. рафтэји, рихтэји, нэпојистэји (э товунэј ов, эн нohур).

ПРОТРА́ЛИВАТЬ см. *тралить* 2.

ПРОТРА́ЛИТЬ гл. см. *тралить*.

ПРОТРАНЖИ́РЕННЫЙ прич. хэрч сохтэ оморијо, пуч сохтэ оморијо (пул)

ПРОТРЕЗВЕ́ТЬ то же, что *протрезвиться*.

ПРОТРЕЗВИ́ТЬ, ПРОТРЕЗВЛЯ́ТЬ гл. ујог сохтэ. II *протрезвле́ние* сущ. ујог сохтэји.

ПРОТРЕЗВИ́ТЬСЯ, ПРОТРЕЗВЛЯ́ТЬСЯ гл. ујог бирэ, э хўштэ дироморэ. II *протрезвле́ние* сущ. ујог бирэји, э хўштэ дироморэји.

ПРОТРУБИ́ТЬ см. *трубить*. *Протрубить уши* кушhојўрэ дэнк сохтэ.

ПРОТУРИ́ТЬ см. *турить*.

ПРОТУХА́ТЬ, ПРОТУ́ХНУТЬ[1] см. *тухнуть*[1].

ПРОТУ́ХНУТЬ[2] см. *тухнуть*[2].

ПРОТЫКА́ТЬ см. *проткнуть*.

ПРОТЯ́ВКАТЬ см. *тявкать*.

ПРОТЯ́ГИВАТЬ, -СЯ см. *протянуть, -ся*.

ПРОТЯЖЕ́НИЕ сущ. 1. дурази, 2. hэрэ.

ПРОТЯЖЁННЫЙ прич. дураз hистијо, дураз.

ПРОТЯЖНО́Й прил. дураз сохтэнијо, эри чўникэрэ дураз сохтэ hистијо.

ПРОТЯ́ЖНОСТЬ сущ. дурази.

ПРОТЯ́ЖНЫЙ прил. јовош, дураз кэширэнијо (э товунэј сэс).

ПРОТЯНУ́ТЬ, ПРОТЯ́ГИВАТЬ гл. дураз сохтэ: 1. э чў дурэзиникэ кэширэ, дэчирэ; э коми тарафикэ бэрдэ; 3. э дэсэво (эри э киникэ дорэ; 4. дир сохтэ; 5. дураз кэширэ (кофэ); <> *протянуть ноги*. 1. пој hорэ дураз сохтэ; 2. мўрдэ, чунў вэдарафтэ.

ПРОТЯНУ́ТЬСЯ, ПРОТЯ́ГИВАТЬ гл. дураз бирэ.

ПРОУ́ЛОК сущ. тэнкэрэћи (тэнкэ, чўклэ кучэ). || II *проу́лочный* прил. тэнкэрэћијн; эн тэнкэрэћи.

ПРОУРЧА́ТЬ см. *урчать*.

ПРОУЧИ́ТЬ, ПРОУ́ЧИВАТЬ гл. нубојўрэ дорэ: 1. чозэјўрэ дорэ, дэћно зэрэ,; 2. вомухтэ (јэ кэм вэхт).

ПРОУЧИ́ТЬСЯ гл. нубо хундэ (јэ вэћдэ чўникэ вомухтэ).

ПРОУ́ШИНА сущ. сула (эри чўникэ кировундэ).

ПРОФА́Н сущ. бисавод, нэдан, бихэбэр.

ПРОФЕССИОНА́Л сущ. сэнићэткор, профессионал. II *профессиона́лка* эзини зэн (духтэр).

ПРОФЕССИОНА́ЛИЗМ сущ. сэнићэткори, профессионализм (сэнићэт хўштэрэ хуб данўстэји).

ПРОФЕССИОНА́ЛЬНОСТЬ сущ. сэнићэткори (сэнићэт хўштэрэ хуб дэнўстэји).

ПРОФЕССИОНА́ЛЬНЫЙ прил.1. сэнићэти,пишэји: 1. эн сэнићэт (эн пишэ), эн сэнићэткор; 2. эри сэнићэткорho hистијо.

ПРОФЕ́ССИЯ сущ. сәниһәт, пишә.

ПРОФЕ́ССОР сущ. профессор.

ПРОФЕ́ССОРСКИЙ прил. профессори, ән профессор.

ПРОФЕ́ССОРСТВО сущ. профессори: 1. вәзифәј ән профессор; 2. кор ән профессор.

ПРОФЕССУ́РА сущ. 1. вәзифәј ән профессор; 2. профессорһо.

ПРОФИЛА́КТИКА сущ. профилактика: 1. әри пишој нәчогирә кӯрдә сохтә оморәнијо корһо; 2. әри пишој хәрәб, хӯрд бирәји ән техникарә вәкӯрдә сохтә оморәнијо корһо. II *профилакти́ческий* прил. проликтикаји (әри профилактика бәрдә һистијо (кәрәк бирәнијо).

ПРО́ФИЛЬ сущ. профил.

ПРОФИЛЬТРОВА́ТЬ см. *фильтровать*.

ПРОФИНТИ́ТЬ гл. бәдхәрчи сохтә, һәчинкво- һәчункво хәрч сохтә.

ПРОФИ́Т сущ. гәзонч, хәјр.

ПРОФУ́КАТЬ, ПРОФУФУ́КАТЬ. то же, что *профинтить*.

ПРОФТЕХШКО́ЛА сущ. ошколәј сәниһәти-техникаји.

ПРОХА́ЖИВАТЬСЯ см. *пройтись*.

ПРОХАРЧИ́ТЬСЯ гл. әри хурдә хәрч сохтә вәрасундә (пулә), пулсӯз мундә.

ПРОХВАТИ́ТЬ, ПРОХВА́ТЫВАТЬ гл. 1. ә чәндәк (тән) кироштә, кори сохтә. *Мороз прохватил до костей* хиники ә остугуһој мә кори сохти; 2. кӯрдә, сәхт кӯрдә, һәнч вәкӯрдә. *Собака прохватила сапог* сәк чәкмәрә кӯрд; 3. ә шӯгәмәдәрди офторә, ә шӯгәмрави офторә.

ПРОХВОРА́ТЬ см. *проболеть*[1].

ПРОХВО́СТ сущ. әчлоф. II *прохво́стка* әзини зән (духтәр).

ПРОХИНДЕ́Й сущ. дуллоб (мәмизир, одомифурму). II *прохинде́йка* әзини зән (духтәр). II *прохинде́йский* прил. дуллоби; ән дуллоб.

ПРОХЛА́ДА сущ. сәрини. *Вечерняя прохлада* сәрини шәһәнкуми.

ПРОХЛАДИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. сәрин сохтәнијо (ә кәрми).

ПРОХЛАДИ́ТЬСЯ, ПРОХЛАЖДА́ТЬСЯ гл. хӯштәрә сәрини дорә (ә һово вәдарафтә, јә новкә хиникә ов хурдә).

ПРОХЛА́ДНЫЙ прил. сәрин: 1. јә кәмлә хиниктә (әвир); 2. ә чӯникә, киникә киро бивәч. II *прохла́дность* сущ. сәрини: 1. јә кәмлә хиниктә бирәји (әвир); 2. ә чӯникә, киникә киро бивәчи.

ПРОХЛАЖДА́ТЬСЯ гл. 1. см. *прохладиться*; 2. тәнбәли сохтә, ә кор чун нә сухундә.

ПРОХЛО́ПАТЬ, ПРОХЛО́ПЫВАТЬ гл.

ПРОХО́Д сущ. 1. кироштә, рафтә (әз чӯчојикә); 2 рәһ. *Проход через мост закрыт* әз сәр кӯрпи рәһ нист (гилини). <> *Не давать проходу* (кому) рәһәт нә һиштә, ә визор овурдә, дәс нә кәндә; *прохода* (*проходу*) *нет* от кого-чего әз дәсӯ рәһәти нисти, һич динч нәс һиштә.

ПРОХОДИ́МЕЦ сущ. разг. презр. дуллоб, әчлоф, вичдонсӯз.

ПРОХОДИ́МЫЙ прич. 1. кироштә бирәнијо, кироштә һәмәл оморәнијо; 2. кироштә оморијо. *Проходимые нами в институте дициплины* ә институт кироштәјмһо нубоһо.

ПРОХОДИ́ТЬ[1] гл. кәштә.

ПРОХОДИ́ТЬ[2] см. *пройти*.

ПРОХОДНО́Й прил. әз гәдӯ кироштә ә чӯчојикә рафтә бирәнијо; сиро.

ПРОХО́ЖИЙ прил. рәһкирор: 1. әз нәзники кироштәнијо, ә чӯ чојикә рафтәнијо; 2. әз рәһ кироштәнијо, тониш нистијо. II *прохо́жая* әзини зән (духтәр).

ПРОХРИПЕ́ТЬ см. *хрипеть*.

ПРОХУДИ́ТЬСЯ гл. хәрәб бирә, пара бирә, сула бирә.

ПРОЦВЕТА́НИЕ сущ. ә фирәһовунирәво зивистәји, шорә зиндәкуни кировундәји, пишово рафтәји, корӯ кӯрдәји, пәнчә-пару шәндәји.

ПРОЦВЕТА́ТЬ, ПРОЦВЕСТИ́ гл. ә фирәһовунирәво зивистә, шорә зиндәкуни кировундә, пишово рафтә, корӯ кӯрдә, пәнчә-пару шәндә.

ПРОЦЕДИ́ТЬ, ПРОЦЕ́ЖИВАТЬ гл. палундә. II *процеживание* сущ. палундәји; палундәнкә сохтә оморәнијо кор.

ПРОЦЕ́НТ сущ. просент.

ПРОЦЕНТИ́РОВАТЬ гл. ә просентәво һисоб сохтә, ә просент зәрә.

ПРОЦЕ́НТНЫЙ прил. просенти: 1. ән просент; 2. ә просентәво бурбундә оморәнијо; 3. ә јәкимӯн бәхшӯ чәнд просент ән чӯникә бурбундәнијо коф. *Пятидесятипроцентный* пәнчоһпросентә.

ПРОЦЕ́НТЩИК сущ. сәләмчи, ә сәләмово (просентәво пул ә гәрд дорәнијо одоми. II *проце́нтщица* әзини зән, духтәр.

ПРОЦЕ́СС сущ. просес.

ПРОЦИТИ́РОВАТЬ см. *цитировать*.

ПРО́ЧЕРК сущ. хит; нә вәбирәји, јә новкә рәһо дорә оморәји ән чүникәрә бурбундәнијо хит.

ПРОЧЕРКНУ́ТЬ, ПРОЧЁРКИВАТЬ гл. хит кәширә

ПРОЧЕСА́ТЬ, ПРОЧЁСЫВАТЬ гл. 1. шунә зәрә хуб тәмиз сохтә, војордә (пәшмә); 2. хорустә хунәрычә сохтә. II *прочёсывание* сущ. шунә зәрә хуб тәмиз сохтәји, војордәји (пәшмә).

ПРОЧЕ́СТЬ см. *читать*.

ПРОЧЁС сущ. 1. шунә зәрә хуб тәмиз сохтә оморәји, војордә оморәји (пәшм); 2. хорустә оморијо чикә.

ПРО́ЧИЙ прил. јәкикә, јә чијикә.

ПРОЧИ́СТИТЬ, ПРОЧИЩА́ТЬ гл. тәмиз сохтә: 1. гәд ән чүникәрә; 2. јә кәм вәхт чүникәрә тәмиз сохтә, тәмизкори сохтә. II *проч и́стка* сущ. тәмиз сохтәји әри тәмиз сохтә бирәнијо кор).

ПРОЧИТА́ТЬ, ПРОЧИ́ТЫВАТЬ гл. хундә: 1. см. читать; 2. јә кәм вәхт хундә.

ПРО́ЧИТЬ гл. пишоки куфтирә (буһо корә).

ПРОЧИХА́ТЬСЯ гл. сарб овурдә рәһәт бирә.

ПРО́ЧНЫЙ прил. сәхт: 1. ә кучәво вәчарундә, хәрәб сохтә оморәнијо; 2. һәмишәји, чарундә, дәкиш сохтә нәс бирәнијо. II *про́чность* сущ. сәхти.

ПРОЧТЕ́НИЕ сущ. хундәји: 1. см. *читать*; 2. хүрдә сохтәји, ә сәр вәнкәстәји.

ПРОЧЬ I нареч. ә гирог, ә дур, ә у кил әз киникә, әз чүникә. *Отбросить прочь* ә гирог шәндә; II межд. вир бош, сүр бош, дур бош. <> *Руки прочь* дәс кән(-ит); *не прочь* һәзүрүм, разинүм, дәринүм.

ПРОШВЫРНУ́ТЬСЯ гл. кәштә.

ПРОШЕ́ДШИЙ прич. кироштијо, кироштә рафтијо.

ПРОШЕ́НИЕ сущ. устар. әризә.

ПРОШЕПТА́ТЬ гл. пичәпич коф сохтә.

ПРОШЕ́СТВИЕ сущ. *по прошествии* в знач. предлога әз пәси, әз чүникә бәгдә.

ПРОШИБИ́ТЬ ПРОШИБА́ТЬ гл. 1. зәрә хүрд сохтә; 2. сәхт кори сохтә; 3. то же, что *пронять* 2.

ПРОШИ́ТЬ, ПРОШИВА́ТЬ гл. 1. духтә (әз дү руј); бәхијо бәрдә оморә; 2. тех. сула вәкәндә (ә метал). II *прошива́ние* сущ. 1. духтә (әз дү руј); бәхијо бәрдә; 2. тех. сулавәкәндә. II *прошивно́й* прил. 1. әз дү руј духтә оморијо; 2. күбәлү, бәхијолү; күбәји, бәхијоји.

ПРОШЛОГО́ДНИЙ прил. поринә: 1. пор бирijo; 2. ән кироштијо сал.

ПРО́ШЛЫЙ прил. әз имуһојинә пишо бирijo, кироштијо. *В прошлом году* ә кироштијо сал, пор

ПРОШЛЯ́ПИТЬ гл. әз дәс вәдәшәндә; хәрәб кор сохтә.

ПРОШНУРО́ВАТЬ см. *шнуровать*.

ПРОШПАТЛЕВА́ТЬ гл. шпакловка зәрә, шпатловка совустә

ПРОШТАМПОВА́ТЬ см. *штамповать*.

ПРОШТРА́ФИТЬСЯ см. *провиниться*.

ПРОШТУКАТУ́РИТЬ гл. хуб сувог зәрә (кәширә).

ПРОЩА́Й(ТЕ) 1. Частица сог (саламат) бош(ит) (сәлт, јә новкә ә амбарә вәхт рафтәнки куфтирә оморә); 2. в знач. сказ. дијә нист, нибу, сур бири.

ПРОЩА́ТЬ см. *простить*.

ПРОЩА́ТЬСЯ см. *проститься*.

ПРО́ЩЕ нареч. срав. ст. к *простой*; см. *простой*[1, 2].

ПРОЩЕВА́Й(ТЕ) то же, что *прощай(те)*.

ПРОЩЕЛЫ́ГА сущ. прост. бран. дуллоб, оворә.

ПРОЩЕ́НИЕ сущ. бәхширәји, бәхширә оморәји, әз тәхсирү (һовунү) кироштәји. <> *прошу прощения* мићилло сохит, бәхләимши әдәм хостә.

ПРОЩУ́ПАТЬ, ПРОЩУ́ПЫВАТЬ гл. дәсәдәс сохтәрәво (ә дәсәво) вомухтә; ә дәсәво кәштә офтә. II *прощу́пывание* сущ. дәсәдәс сохтәрәво (ә дәсәво) вомухтәји; ә дәсәво кәштә офтәји.

ПРОЩУ́ПАТЬСЯ, ПРОЩУ́ПЫВАТЬСЯ гл. дәсәдәс сохтәрәво (ә дәсәво) вомухтә оморә; ә дәсәво кәштә офтә оморә.

ПРОЭКЗАМЕНОВА́ТЬ, -СЯ гл. см. *экзаменовать, -ся*.

ПРОЯВИ́ТЬ, ПРОЯВЛЯ́ТЬ гл. бурбундә, вәди сохтә. *Проявить героизм* икиди бурбундә <> *Проявить себя* хүштәрә бурбундә. II *проя́вка* сущ. әри хүштәрә бурбундә сохтә оморәнијо кор. II *проявле́ние* сущ. бурбундәји, вәди сохтәји.

ПРОЯВИ́ТЬСЯ, ПРОЯВЛЯ́ТЬСЯ гл. бурбундә оморә, вәди бирә, ә мәјду вәдироморә. II *проявле́ние* сущ. бурбундә оморәји, вәди бирәји, ә мәјду вәдироморәји.

ПРОЯСНЕ́ТЬ, ПРОЯСНЕ́ТЬСЯ гл. рүшун бирә, дәкүрдәјијү кирошtә (ә товунәј рузкор).

ПРОЯСНЕ́ТЬ, ПРОЯСНЕ́ТЬСЯ гл. вәрасирә оморә, мәһлүм бирә.

ПРОЯ́СНИВАТЬ, ПРОЯ́СНИВАТЬСЯ см. *проя́снеть*.

ПРОЯСНИ́ТЬСЯ гл.1. вокундэ, мэӈлүм бирэ (сохтэ оморэ): 2. разг. э сэр вэнкэстэ, хүрдэ сохтэ оморэ.

ПРУД сущ. ноһур. II *прудовой* прил. ноһури: 1. эн ноһур: 2. э ноһур дэбирэнијо. *Прудовая рыба* чэӈ ноһури.

ПРУДИ́ТЬ гл. бэнд кэширэ, пишој никэрэрэ бэстэ.<> *Хоть пруд пруди* лап амбар, эз гэдэр зијод, бул.

ПРУЖИ́НА сущ. пружин, пуржин. II *пружи́нный* прил. пружини: 1. эн пружин; 2. эри пружин гүчсохтэ һистијо; 3. э пружинэво һистијо.

ПРУЖИ́НИТЬ, НАПРУЖИ́НИТЬ гл. пружинэ хуно гэд бирэ, пружинэ хуно вэчирэ вокундэ сохтэ.

ПРУЖИ́НИТЬСЯ, НАПРУЖИ́НИТЬСЯ гл. пружинэ хуно вэчирэ вокундэ оморэ.

ПРУСА́К сущ. прусак (рэнгү зэрдэ таракан).

ПРУСАКИ́ сущ. пруссијајиһо (э Пруссија эз дэдэј бирэтһо, јэ новкэ э унчикэ зивистэнүтһо одомиһо. II *прусачка* эзини зэн (духтэр).

ПРУ́ССКИЙ прил. пруссијаји: эн пруссија, эн пруссијајиһо; эн зувун үшү, эн зиндэкунишү, эн културашү, эн хоришү, эн тарих үшү; э Пруссија, эн пруссијајиһо бирэнијорэ хуно.

ПРУТ сущ. чубуг, шуш. II *пру́тик и прутóк* уменьш. чубуглэ, шушлэ. II *прутяно́й* прил. чубуги, шуши (эз чубуг, эз шуш сохтэ оморијо).

ПРУТÓК сущ. тэл (эри чуруб, чикэт,.. бофтэ). II *прутико́вый* прил. чубуги, шуши: 1. эн чубуг, эн шуш; 2. чубугэ хуно, э тэһэр эн чубуг (эн шуш) һистијо.

ПРЫГ в знач. сказ. хүштэрэ шэнд (вэшэнд). *Прыг в воду* у хүштэрэ э гэд ов шэнд.

ПРЫ́ГАЛКИ см. *скакалка*.

ПРЫ́ГАТЬ, ПРЫ́ГНУТЬ гл. 1. һоволэнк шэндэ, хүштэрэ шэндэ, хүштэрэ вэшэндэ; 2. перен. сэхт, зури-зури куфтэ (дүл). II *прыганье* сущ. һоволэнк, хүштэрэ шэндэји, хүштэрэ вэшэндэји; 2. перен. сэхт, зури-зури куфтэји (э товунэј дүл).

ПРЫГУ́Н сущ. 1. һоволэнк шэндэнијо спортсмен, хуб һоволэнк шэндэнијо одоми; 2. э јэ чикэ нүштэ нэс данүстэнијо, гэрор нэс күрдэнијо одоми. II *прыгу́нья* эзини зэн (духтэр).

ПРЫГУ́ЧИЙ прил. хуб һоволэнк шэндэнијо

ПРЫЖО́К сущ. һоволэнк, хүштэрэшэндэ, хүштэрэ вэшэндэји.

ПРЫ́СКАТЬ, ПРЫ́СНУТЬ гл. рихундэ, шэхтэ сохтэ, шэхтэ зэрэ, шэндэ э сэр чүникэ.

ПРЫЩ сущ. гэрэмих (э сифэт вэроморэнијо чүклэ чингол). II *прыщик* гэрэмихлэ, чинголлэ.

ПРЫЩА́ВЕТЬ, ОПРЫЩА́ВИТЬ гл. гэрэмих (чингол) вэромор.

ПРЫЩА́ВОСТЬ сущ. гэрэмихи, гэрэмих (чингол) вэбирэји.

ПРЫЩЕВА́ТЫЙ прил. гэрэмих (чингол) вэроморијо, гэрэмих (чингол) шириријо.

ПРЯДЕ́НИЕ сущ. војэрдэ (војэрдэнкэ сохтэ оморэнијо кор).

ПРЯДЕ́ЛЬНОСТЬ сущ. војэрдэ бирэнијо чи.

ПРЯ́ДЕНЫЙ прил. војэрдэ (војэдэ оморијо).

ПРЯДИ́ЛЬНЫЙ прил.1. војэрдэнијо (эри чүникэрэ војэрдэ һ истијо). *Прядильная машина* војэрдэнијо мошин; 2. эри војэрдэ һэмэл оморэнијо.

ПРЯДИ́ЛЬНЯ сущ. чүникэ војэрдэнүтһо чикэ (фабрик, корхунэ).

ПРЯДИ́ЛЬЩИК сущ. русму һэзүр сохтэнијо корсох. II *пряди́льщица* эзини зэн (духтэр).

ПРЯ́ДКА сущ. русму војэрдэнијо корсох.

ПРЯДЬ сущ. 1. јэ пэнчэ муј, русму; 2. бофтэ оморијо русму, дуволэ. II *пряд* 1. јэ пэнчэлэ муј, русму; 2. бофтэ оморијо русмулэ, дуволэлэ

ПРЯ́ЖА сущ. русму (э војэрдэрэво һэмэл оморијо).

ПРЯ́ЖКА сущ. тугэ (эри гэјиш кировундэ һистијо чи).

ПРЯ́ЛКА сущ. болуш-гэјтон.

ПРЯМЁХОНКИЙ прил. димдуз, димбэдуз.

ПРЯМИЗНА́ сущ. дузи.

ПРЯМИ́К сущ. дузэ рэһ, эн нэзникэ рэһ.

ПРЯМИКО́М нареч. дуз, димдуз, димбэдуз.

ПРЯ́МО нареч. дуз. *Идти прямо* дуз рафтэ. <> *говорить прямо* э руј куфтирэ; 2. част. лап, дузиш. *Я прямо поражён* мэ лап мэһтэл мундэм; *он прямо герой* у дузиш икиди.

ПРЯМОДУ́ШНЫЙ прил. дуз, тэмизэдүл. *Он прямодушный человек* у тэмизэдүлэ одомини. II *прямоду́шие* сущ. дузи, тэмизэдүли (дүлү гэлп нэбирэји).

ПРЯМО́Й прил. 1. дуз. *Прямая линия* дузэ хит; 2. дуз, тэмизэдүл, соф; 3. суфт, софиш, дузиш; 4. в знач. сущ. *прямая* дузэ хит.

ПРЯМОУГО́ЛЬНИК сущ. дузкүнчэ (күнчһојү дуз һистијо чоркүнчэ).

ПРЯМОУГО́ЛЬНЫЙ прил. дузкүнчә (күнчү, јә новкә јә күнчојү дуз һистијо).

ПРЯ́НИК сущ. прјаник (ширинә нәрмә гогол).

ПРЯ́НИЧНИК сущ. прјаникчи (прјаник бурчундәкор).

ПРЯ́НИЧНЫЙ прил. прјаники: 1. ән прјаник; 2. әри прәник сохтә, јә новкә әри фурухтә һистијо; 3. прјаникә хуно һистијо.

ПРЯ́НОСТЬ сущ. 1. һәдәвијот; 2. һәдәвијотһо.

ПРЯ́НЫЙ прил. 1. һәдәвијоти, һәдәвијотдәри, һәдәвијотлү. *Пряные блюда* һәдәвијотлүјә чиһо.

ПРЯСТЬ[1] гл. русму вошундә (әз пәшм, әз лиф кәтон, әз јә чиһојкә).

ПРЯСТЬ[2] гл. *прясть ушами* кушһорә вәчовундә (ә товунәј һәјвоһо).

ПРЯ́ТАНЬЕ сущ. пәһәнү сохтәји, пәһәнү бирәји

ПРЯ́ТАТЬ, СПРЯТА́ТЬ гл. пәһәнү сохтә. II *пря́танье* сущ. пәһәнү сохтәји.

ПРЯ́ТАТЬСЯ, СПРЯТА́ТЬСЯ гл. 1. пәһәнү бирә; 2. пәһәнү сохтә оморә; || *пря́танье* сущ. 1. пәһәнү бирәји; 2. пәһәнү сохтә оморәји.

ПРЯ́ТКИ сущ. пәһәнүкивози (вози һәјили: әз возичиһи мундәјиһорә, пәһәнү бирәкорһорә кәштә).

ПРЯ́ХА сущ. пәшмвојор (ә дәсәво пәшм војәрдәнијо зән).

ПСАЛЬТЫ́РЬ сущ. теһилим (әз китобһој Тиро јәки).

ПСА́РНЫЙ прил. ән сәк доштәнүтһо чикә.

ПСА́РНЯ сущ. сәкду (әри сәкдоштә чикә). II *пса́рный* прил. сәкдуји: 1. ән сәкду; 2. әри сәкдоштә һистијо).

ПСА́РЬ сущ. сәкдор (ә сәкду әсәкһо дәниширәнијо нүкәр).

ПСЕ́ВДО… мәһној ән дурку, гәлп дорәнијо јәкимүн бәхш ән кофһо. *Псевдонаука* дуркунә һилм.

ПСЕВДОНИ́М сущ. нум, ләгәб.

ПСИ́НА сущ. 1. кушт сәки; 2. буј ән сәк; 3. кәлә, дүрүчдә сәк.

ПСИ́НЫЙ прил. сәки, ән сәк. *Псиный запах* буј сәки.

ПСИХ сущ. чинкир, хојкир, кәһәз.

ПСИХАНУ́ТЬ гл. чинкир, хојкир, кәһәз бирә.

ПСИХИА́ТР сущ. психиатр (сәниһәткор ән психиатрија).

ПСИХИАТРИ́ЧЕСКИЙ прил. психиатријаји, ән психиатрија.

ПСИХИАТРИ́Я сущ. психиатрија (әз товунәј хојкирһо вә әри иһорә хуб сохтә һистијо һилм).

ПСИ́ХИКА сущ. психика (винирәјү, вәрасирәјү ә инсон һәмәл овурдәнијо фикирһо, мәһшоһо әјәки).

ПСИХОВА́ТЬ гл. разг. кәһәз бирә (хүштәрә ә хојкири вәнорә, хүштәрә хојкирә хуно бәрдә).

ПСИХО́З сущ. психоз (кәһәзи, хојкири, гәриши).

ПСИХО́ЛОГ сущ. психолог.

ПСИХОЛОГИ́ЧЕСКИЙ прил. психолог.

ПСИХОЛО́ГИЯ сущ. психологија.

ПСИХОПА́Т сущ. психопат, хојкир, гәриш). II *психопатка* әзини зән, духтәр.

ПСИХОПАТИ́ЧЕСКИЙ прил. психапати, психопатијаји; ән психапати, ән психопатијаји

ПСИХОПАТИ́Я сущ. психопатија, хојкири, гәриши, кәһәзи.

ПТА́ХА, ПТА́ШКА см. птичка 1.

ПТЕНЕ́Ц сущ. бәһә, вәчә, балај гуш. II *птенчик* сущ. бәһәлә, вәчәлә.

ПТИ́ЦА сущ. гуш, мүрг. *Певчая птица* хундәнијо гуш. <> *Жить как птица небесная* бидәрд, дәрдисәрсүз зивистә; *птица высокого полёта* кәлә, күбүрә одоми.

ПТИЦЕВО́Д сущ. гушчи (корү гушдоштә һистијо одоми).

ПТИЦЕВО́ДСТВО сущ. гушчији (кор ән гуш доштәнијо одоми).

ПТИЦЕВО́ДЧЕСКИЙ прил. гушчији (әри гушдоштә һистијо).

ПТИЦЕКОМБИНА́Т сущ. комбинат гуши (кәрк-вәчәји).

ПТИЦЕЛО́В сущ. гушкир (корү хундәнијо гушһорә күрдә һистијо одоми).

ПТИЦЕЛО́ВСТВО сущ. гушкири (сәниһәт ән гушкир).

ПТИЦЕФЕ́РМА сущ. фирмај гуши (кәрквәчәји).

ПТИ́ЧИЙ прил. гуши, мүрги: 1. ән гуш, ән мүрг. *Птичье гнездо* лулај гуши; *птичий рынок* базар гуши; 2. перен. ә гуш, ә мүрг ухшәш зәрәнијо. <> *С птичьего полёта* лап әз һүндүри.

ПТИ́ЧКА сущ. 1. разг. гушлә; 2. разг. гуш, нүшунә.

ПТИ́ЧНИК сущ. 1. гуш (мүрг) доштәнүтһо чикә; кәркәлу; 2. гушкир, гушбаз; 3. гуш доштәнијо, ә гушһо дәниширәнијо одоми. II *пти́чница* әзини зән, духтәр.

ПУ́БЛИКА сущ. ҹәһмәт, хәләјиг.

ПУБЛИ́ЧНО нареч. ә пишој ән ҹәһмәт, ән хәләјиг.

ПУ́ГАЛО сущ. 1. әри гушһорә тәрсундә норәнүтһо кудил; 2. перен. лап бишәлкә, мүһүҹүзә одоми; 3. перен. ә ҹун тәрс вәнкәстәнијо киникә, чүникә.

ПУ́ГАННЫЙ прич. тәрсиријо, тәрсундә оморијо; сәһмүстијо, әз һәр чи тәрсирәнијо.

ПУГА́ТЬ, ПУГНУ́ТЬ гл. 1. тәрсундә, булә дорә; 2. ә ләхәс вәнкәстә. II *пуга́нье* сущ. 1. тәрсундәји, булә дорәји; 2. ә ләхәс вәнкәстәји.

ПУГА́ТЬСЯ, ИСПУГА́ТЬСЯ гл. 1. тәрсирә; 2. ә ләхәс офторә.

ПУГЛИ́ВЫЙ прил. тәрсәнкоһ (әз һәммә, әз һәр чи тәрсирәнијо). II *пугли́вость* сущ. тәрсәнкоһи (хосијәт ән тәрсәнкоһ).

ПУ́ГОВИЦА сущ. дукмә. II *пу́говка* уменьш. дукмәлә (чүклә дукмә).

ПУ́ГОВИЧНЫЙ прил. дукмәји: 1. ән дукмә; 2. әз дукмә сохтә оморијо; 3. ә тәһәрз, ә форм дукмә һистијо.

ПУД сущ. пуд (курундијү 16,38 кг. һистијо күһнә пәјмунәј уруси). *Пуд соли съесть с кем-н.* ә јәки нун-мүнүк амбар хурдәји (киникәрә хуб шинохтәји). II *пудик* пудлә.

ПУ́ДЕЛЬ сущ. пудел (гиргирәмујә сәк).

ПУДОВО́Й, ПУДО́ВЫЙ прил. пуди: 1. јәпуди (курундијү јә пуд һистијо; 2. перен. лап курунд.

ПУ́ДРА сущ. пудри (хубә буј дорәнијо туз косметикаји). <> *Сахарная пудра* туз ән шәкәр, совә шәкәр.

ПУ́ДРЕНИЕ сущ. пудризәрә, пудри зәрәји (совустәји).

ПУ́ДРЕНИЦА сущ. гоб пудрији.

ПУ́ДРЕНЫЙ прич. пудризәрә, пудри зәрә (совустә) оморијо

ПУ́ДРИТЬ гл. пудри зәрә, пудри совустә. II *пу́дренье* сущ. пудризәрә, пудри зәрәји (совустәји).

ПУ́ДРИТЬСЯ гл. ә хүштә пудри зәрә (совустә). II *пу́дренье* сущ. ә хүштә пудри зәрәји (совустәји).

ПУЗА́Н сущ. кәләшүгәм (шүгәмү кәлә һистијо одоми); устар. разг. баданов. II *пузанчик* уменьш. ласк. кәләшүгәмлә.

ПУЗА́ТЫЙ прил. 1. кәләшүгәм (шүгәүмү кәлә һистијо); 2. кудәк, фирәһ, јонһојү вәдироморијо. II *пузатость* сущ. кәләшүгәми.

ПУ́ЗО сущ. шүгәм. *Пузо отрастил* шүгәм кәлә сохти.

ПУЗЫРЁК сущ. 1. шишәлә (гобләј шишәји). *Пузырёк для лекарства* шишәләј дәрмуји; 2. гәбәрлә.

ПУЗЫ́РЬ сущ. 1. кәф (ә гәд рушумә чи һәмәл оморәнијо гәдү һоводәријә шарлә). *Мыльный пузырь* кәф сәһәбуји; 2. гәбәр; 3. анат. пуфдәди, кисә. *Жёлчный пузырь* (кисәј) зәһлә).; 4. ә гәдү ов, јә новкә һово пур сохтә оморијо мешок); 5. чогә булулә һәјил.

ПУ́КАТЬ, ПУ́КНУТЬ гл. вор һәрзо дорә (вульг. тиз кәндә).

ПУЛЕВО́Й прил. кулләји: 1. ән куллә; 2. әз куллә һәмәл оморијо. *Пулевая рана* јарај кулләји.

ПУЛЕМЁТ сущ. пулемјот. *Трещит как пулемёт* кдәј пулемјотә хуно сәс сохтә (әдәј кәләкәлә, зури-зури коф сохтә). II *пулемётный* прил. пулемјоти: 1. ән пулемјот; 2. ә пулемјотәво һистијо; 3. әри пулемјот һистијо

ПУЛЕМЁТЧИК сущ. ән пулемјотчи (әз пулемјот шәндәнијо солдат). II *пулемётчица* әзини зән, духтәр.

ПУ́ЛЬКА[1] сущ. пулка (ә вози префранс јә дәс возирәји).

ПУ́ЛЬКА[2] сущ. кулләлә.

ПУЛЬНУ́ТЬ см. *пулять*.

ПУЛЬС сущ. пулс (куфтәј ән дүл). II пульсовый прил. пулси; ән пулс.

ПУЛЬСИ́РОВАТЬ сущ. 1. куфтә (ә товунәј дүл); 2. рихтә, вәди бирә (вәхт-вәхт, ә дәкиш бирәрәво).

ПУ́ЛЯ сущ. куллә.

ПУЛЯ́РКА сущ. әри хурдә доштә оморијо ҹојилә кәрк.

ПУЛЯ́ТЬ, ПУЛЬНУ́ТЬ гл. разг. шәндә (чүникәрә ә чүҹојикә, јә новкә ә сәр киникә), куллә шәндә. II *пуля́нье* шәндәји (чүникәрә ә чүҹојикә, јә новкә ә сәр киникә), куллә шәндәји.

ПУ́МА см. пу́ма (кәлә вәһшијә пишик америкаји), кугуар.

ПУНКТ сущ. пункт: 1. әри чүникә норә оморијо, вәди бирәнијо ҹикә; 2. әри чү корикә һистијо идорә, јә новкә бәшх ән идорә; 3. ә нүјүстә оморијо, јә новкә ә доковор ҹиројә бәхш. *Договор из пяти пунктов* пәнҹ пунктә доковор. II *пунтик* уменьш. пунктлә.

ПУНКТИ́Р сущ. пунктир (әз ә нәзники јәки һистијо нүгтәһо, јә новкә чүклә хитләһо һәмәл оморијо дузә хит). II *пункти́рный* прил. пунктири. *Пунктирная линия* пунктиријә хит.

ПУНКТУА́ЛЬНОСТЬ сущ. дузи, дуз ə вəхтγ ə чикə овурдəји, сəлигəлγји.

ПУНКТУА́ЛЬНЫЙ прил. сəлигəлγ, корə ə вəхтγ сохтəкор. II *пунктуальность* сущ. дузи, дуз ə вəхтγ ə чикə овурдəји, сəлигəлγји.

ПУ́НКЦИЯ сущ. пунксија (əри нəчогə хуб сохтə јə чикəј ən тəнγрə ə шприсəво, јə новкə ə јə карастикəрəво сула сохтəји).

ПУНШ сущ. пγнч (ром, шəкəр вə ов ən мəјвəһо əјəки дγшундəнкə һəмəл оморəнијо чи).

ПУП то же, что *пупок* 1.

ПУПО́К сущ. 1. ноф; 2. чинəдун (ən гушһо). II *пупо́чек* уменьш. нофлə. II *пупо́чный и пупко́вый* прил. нофи; ən ноф.

ПУПЫ́РЧАТЫЙ прил. чупур-чупур. II *пупы́рчатость* сущ. чупур-чупури.

ПУПЫ́РЫШЕК сущ. 1. чупур; 2. то же, что *прышик*.

ПУРГА́ сущ. зγһбə, вəрф ə буронəво (кəлə ворворирəво).

ПУРГОВАТЬ гл. ə зγһбə дəмундə, тоб дорə.

ПУ́РПУР сущ. пурпур: 1. тγндə гирмизинə рəнг; 2. əз гирмизинə мол духтə оморијо вə һоширирə бурбундəнијо буһолγјə оводуни.

ПУРПУ́РНЫЙ, ПУ́РПУ́РНЫЙ, ПУРПУ́РОВЫЙ прил. пурпур, тγндəгирмизи. II *пурпу́рность и пу́рпурность* сущ. пурпури тγндəгирмизији.

ПУСК сущ. 1. рəһо дорəји, рəһо дорə оморəји; 2. ə кор дəшəндəји (вəнкəстəји); ə кор дəшəндə оморəји, ə кор вəнкəстə оморəји.

ПУСКАЙ частица и союз. разг. то же, что *пусть*. *Я не прав, пускай так* мə дуз нистγм, һəчи бошуку.

ПУСКА́ТЬ, -СЯ см. *пустить, -ся*.

ПУСТЕ́ТЬ, ОПУСТЕ́ТЬ гл. буш бирə, тиһи бирə. II *опусте́ние* сущ. буш бирəји, тиһи бирəји.

ПУСТИ́ТЬ гл.1. (ə чγрбəчиро мəһноһо) рəһо дорə. *Пустить воду* ов рəһо дорə; *пустить в продажу* ə фуруш рəһо дорə; 2. ништə, ичозə дорə, рəһ дорə. *Пустить ночевать* əри шəв хисирə рəһо дорə; 3. ə кор дəшəндə (вəнкəстə). *Пустить мотор* моторə ə кор дəшəндə; 4. шəндə. *Пустить камень в окно* ə пəнчəрə сəнг шəндə; 5. вədəшəндə, лов сохтə. *Пустить слух* сəс лов сохтə. <> *Пустить в расход* ə кулləрəво зəрə (кγштə); *пустить ко дну* гəрг сохтə; *пустить корень* чыч шəндə; *пустить кровь* хун вəкγрдə; *пустить пыль в глаза* фурмундə, шигири сохтə.

ПУСТИ́ТЬСЯ гл. 1. ə рəһ офторə, вирихтə, тəрətəһəди рафтə ə чγчојикə; 2. сəр кγрдə чγникə сохтə.

ПУСТОБРЁХ и ПУСТОБРЁШКА сущ. разг. ləглəг, ловго, шигир, амбаркофсох, дуразкəш.

ПУСТОВА́ТЬ гл. буш (тиһи) бирə, буш (тиһи) мундə.

ПУСТОГОЛО́ВЫЙ прил. сəрбуш, кəмəгγл, нəмəки.

ПУСТОЗВО́Н сущ. бушбугоз, ləглəг.

ПУСТОЗВО́НИТЬ гл. 1. бушбугози,ləглəги сохтə, амбар коф сохтə, дураз кəширə; 2. кофкəрдуји сохтə, хəбəрбəри сохтə. II *пустозво́нство* сущ. 1. бушбугози,ləглəги; 2. кофкəрдуји, хəбəрбəри.

ПУСТО́Й прил. 1. ə чγрбəчиро мəһноһо буш, тиһи; 2. перен. мəһносγз, гимətсγз; буш. *Пустой разговор* мəһносγзə куфтику; 3. перен. бинəсγз, бинəнədəри. *Пустой слух* биннədəријə сəс (хəбəр). <> *Переливать с пустого на порожнее* əз буш ə тиһи рихундə (бушə ихтилотһо, бушбушə корһо сохтə; *с пустыми руками* дəсбуш.

ПУСТОЛА́ЙКА сущ. һə нəһəги равустəнијо сəк.

ПУСТОМЕ́ЛЯ то же, что *пустослов*.

ПУСТОПОРО́ЖНЫЙ разг. то же, что *пустой* 2.

ПУСТОСЛО́В сущ. ləглəг, бушбушə кофһо сохтəнијо одоми.

ПУСТОСЛО́ВИТЬ гл. ləглəги сохтə, бушбушə, мəһносγзə кофһо сохтə. II *пустосло́вие* ləглəги; бушбушə, мəһносγзə кофһо сохтəји.

ПУСТОТА́ сущ. буши: 1. ə чγрбəчиро мəһноһо буш, тиһи бирəји; 2. бушə чикə; 3. перен. мəһносγзи.

ПУСТОТЕ́ЛЫЙ прил. гədбуш (гədγ буш һистијо). II *пустотелость* сущ. гədбуши (гədγ буш бирəји).

ПУСТОЦВЕ́Т сущ. бəһəрсγз: 1. бот. бəһəр нəс дорəнијо кγл; вокундəмунд хγшк бирə тиһи бирəнијо кγл; 2. перен. имидһојγ ə буши вədарафтијо одоми.

ПУСТЫ́ННИК то же, что *отшельник*.

ПУСТЫ́ННОСТЬ сущ. буши, одомисγзи.

ПУСТЫ́ННЫЙ прил. 1. см. *пустыня*; 2. буш, одомисγз, јəкиш нəс зивистəнијо; 3. динч, кəмə одоми зивистəнијо.

ПУСТЫ́НЯ сущ. чγл: 1. савзи нəвəријо, јə новкə сəхт кəм вəријо, одоми нəс зивистəнијо кəлə хори); 2. одоми нəс зивистəнијо, јə новкə кəм зивистəнијо чикə.

ПУСТЫ́РЬ сущ. бушә хори (ә нәзники хунәһо һистијо вокундә нә оморијо хори, јә новкә чикәј вәчорустијо хунә).

ПУСТЫ́ШКА сущ. 1. гәдү бушә чи; 2. перен. сукә одоми.

ПУСТЬ I част. бил, бијил. *Пусть идёт* бил бијов (буров); *пусть будет по-вашему* бил ишму куфтирә бу; 2. хуб, бошку, буку. *Ну пусть, я согласен* һә бошку, мә разинүм; II союз. һистикәш (һисткәш), бистокәш. *Пусть поздно, но я пойду* дир бистокәш, мә мирам.

ПУСТЯ́К сущ. һичиш: 1. бушә кор, мәһносүзә кор. *сердиться из за пустякаов* ә сәрбәти һичиш кәһәз бирә; 2. гимәтсүзә, фәрсүзә чи. *Подарил какой-то пустяк* чүникә, јә фәрсүзә чи бәхшири. <> *Пара пустяков* лап һәсонти, һичиш нисти, чүни бәкә.

ПУСТЯКО́ВИНА см. *пустяк*.

ПУСТЯКО́ВЫЙ, **ПУСТЯ́ЧНЫЙ** прил буш, гимәтсүз, мәһносүз. II *пустя́чность* буши, гимәтсүзи, мәһносүзи.

ПУТА́НА то же, что *проститутка.*

ПУ́ТАНИК сущ. корнәдан (хүштәрәш, кәсәш чәшмиш сохтәнијо одоми).

ПУ́ТАНИЦА сущ. гәришмәтили, гәтмәгәриши. *Путаница вышла (получилось)* гәришмәтили бисто).

ПУ́ТАНЫЙ прил. гәришмәтил, гәтмәгәриш. II *пу́таность* сущ. гәришмәтили, гәтмәгәриши.

ПУ́ТАТЬ гл. гәриш сохтә: 1. әнкүл сохтә. *Путать верёвки* дуволәрә әнкүл сохтә; 2. гәришмәтил сохтә. *Путать бумаги на столе* ә сәр стол вәријо когозһорә гәриш сохтә; 3. чәшмиш сохтә, гәләт сохтә.

ПУ́ТАТЬСЯ гл.: 1. гәриш бирә, әнкүл бирә; 2. чәшмиш бирә, гәләт бирә; 3. ә појһо вәбүчирә; 4. ә хәрәбә одомиһорәво нүштә-вәхүштә сохтә, фирихурдә бирә; 5. гәриш сохтә оморә; 6. чәшмиш сохтә оморә.

ПУТЕВОДи́ТЕЛЬ сущ. рәһбурбу (әз товунәј музејһо, маршрутһој туристи вә чикәһој торихи мәһлумотһо дорәнијо китоблә).

ПУТЕВО́ДНЫЙ прил. рәһбурбу, рәһ бурбундәнијо, әри рәһбурбудә һистијо. <> *Путеводная звезда* рәһ бурбундәнијо астара.

ПУТЕВО́Й прил. рәһи; ән рәһ. *Путевой сторож* гәрәул ән рәһ.

ПУТЕ́ЕЦ сущ. рәһвоку (рәһһој һовуни вокундәнијо, уһорә гуллуг сохтәнијо сәниһәткор), корсох ән рәһһој һовуни).

ПУТЕ́ЙСКИЙ прил. рәһи; ән рәһ.

ПУТЕУКЛА́ДОЧНЫЙ прил. рәһ кәширәнијо,релс дәчирәнијо, әри рәһкәширә,релсдәчирә һистијо.

ПУТЕУКЛА́ДЧИК сущ. рәһкәш, релсдәчи (рәһ кәширәнијо,релс дәчирәнијо мошин).

ПУТЕШЕ́СТВЕННИК сущ. һиломкәшт, кәштәкор, ә кәштә вәдарафтәнијо одоми. II *путеше́ственница* сущ. әзини зән, духтәр.

ПУТЕШЕ́СТВИЕ сущ. кәшт, кәштәји, һиломкәшти.

ПУТЕЩЕ́СТВОВАТЬ гл. кәштә, һиломкәшти сохтә (ә појәдә, јә новкә ә чүникә вәнүштә әз јү зивистәнијо чикә ә дуртәһо әри тониш бирә, рәһәти сохтә рафтә).

ПУТЁВЫЙ прил. хуб,кәрәк һистијорә хуно һистијо.

ПУ́ТНИК сущ. чиргә (ә вишә вошиширә, јә новкә буррә оморијо рәһ).

ПУТИ́НА сущ. чәһ күрдәнүтһо вәһдә. II прил. чәһкири, ән чәһкири, әри чәһкүрдә һистијо.

ПУ́ТНЫЙ прил.1. кордан, әгүлмәнд; 2. хуб, вәрзирәни.

ПУ́ТЫ сущ. бухов.

ПУТЬ сущ. рәһ (ә јә чәнд мәһноһо). *Водные путы* рәһһој ови; *действовать мирным путём* ә рәһ шолумирәво кор сохтә; *каким путём?* ә чү рәһәво?; *кратчайший путь* ән нәзникә рәһ; *проложить путь* рәһ вокундә; рәһ дәшәндә; *сбиться с пути* рәһә вир сохтә; *собираться в путь* ә рәһ һәзүр бирә.

ПУХ сущ. 1. паргу; 2. ә руј мәјвәһо, савзиһо, тумһо вәбирәнијо назукә мујә хуно пәрдә; 3. ә пуст вәбирәнијо назукә кутәһә мујһо.

ПУ́ХЛОСТЬ сущ. булули, пури, голини.

ПУ́ХЛЫЙ прил.1. булул вә нәрм, јә кәм вәмасирә; 2. голин, дүрүчд. II *пухлость* сущ. бимбулул.

ПУ́ХНУТЬ, ВСПУ́ХНУТЬ, ОПУ́ХНУТЬ гл. вәмасирә.

ПУХОВИ́К сущ. 1. дүшәк паргу, болуш паргу; 2. астарү ә пирәво һистијо лободә (курткә).

ПУХО́ВКА сущ. әри пудри совустә нәрмә болушлә.

ПУХОВО́Й, ПУХО́ВЫЙ прил. паргуји (әз паргу, јә новкә ә паргурево сохтә оморијо).

ПУЧЕГЛА́ЗИЕ сущ. домбуләчуми (лап пишово вәдироморәји ән чумһо).

ПУЧЕГЛА́ЗЫЙ прил. домбуләчум (чумһојү кәлә һистијо вә пишово вәдироморијо). II *пучегла́зость* сущ. домбуләчуми.

ПУ́ЧИТЬ гл. 1. вәмасирундә, булул сохтә; 2. то же, что *таращить*.

ПУЧИ́ТЬСЯ гл. 1. вәмасирә, булул бирә; 2. то же, что *таращиться*.

ПУЧО́К сущ. дәстә. II *пучко́вый* прил. дәстәји.

ПУ́ШЕЧНЫЙ прил. тупи: 1. ән туп; 2. ә сәс туп ухшәш зәрәнијо, лап кәлә; 3. әз туп шәндә оморәнијо; 4. туп гүч сохтәнијо (вәдәшәндәнијо).

ПУ́ШИНКА сущ. совә паргу, совә муј.

ПУШИ́СТОСТЬ сущ. 1. ховлүјү, мујлүји; 2. нәрми, субуки. *Пушистость волос* нәрми ән мујһо.

ПУШИ́СТЫЙ прил. 1. ховлү, мујлү; 2. лап нәрм, субук.

ПУШИ́ТЬ гл. 1. војәрдә, војәрдә нәрм сохтә, ворә-ворә сохтә (пәшмә); 2. пәпүли сохтә (мујә); 3. перен. дәһно зәрә, вәшмәрдә, нифри сохтә.

ПУ́ШКА[1] сущ. туп.

ПУ́ШКА[2] прост. *на пушку* 1. ә фурмундәкирәво; 2. һовоји, пулсүз.

ПУШКА́РСКИЙ прил. тупчији.

ПУШКА́РЬ сущ. тупчи (туп гүч сохтәнијо одоми).

ПУШНИ́НА сущ. әри хәз, мол хәзи рафтәнијо, һәмәл оморәнијо пуст ән һәјвон.

ПУШНО́Й прил. хәзи: 1. әри хәз һәмәл оморәнијо; 2. хәзү гимәтлү һистијо (ә товунәј вәһшијә һәјвон).

ПУ́ЩА сущ. мәркә вишә, сигә вишә.

ПУ́ЩЕ нареч. амбартә, кучлүтә.

ПУ́ЩЕННЫЙ прил. 1. (ә јә чәнд мәһноһо) рәһо дорә оморијо; 2. шәндә оморијо; 3. лов сохтә оморијо (хәбәр).

ПФЕ́НИНГ сущ. пфенинг (хүрдәјә пул ән Германија).

ПЧЕЛА́ сущ. һәнк. || *пче́лка* сущ. һәнклә. II *пчелиный* прил. һәнки: 1. ән һәнк; 2. һәнк һәзүр сохтәнијо.

ПЧЕЛОВО́Д сущ. һәнкдор (һәнк доштәнијо одоми).

ПЧЕЛОВО́ДНЫЙ, ПЧЕЛОВО́ДЧЕСКИЙ прил. һәнкдори, ән һәнкдор.

ПЧЕЛОВО́ДСТВО сущ. һәнкдори, һәнк доштәји.

ПЧЕ́ЛЬНИК сущ. 1. то же, что паѕека; 2. то же, что *пасечник*. II *пче́льница* әзини зән (духтәр).

ПШЕНИ́ЦА сущ. кәндүм. II *пшени́чка* сущ. кәндүмлә, јә донлә кәндүм.

ПШЕНИ́ЧНЫЙ прил. кәндүми 1. ән кәндүм; 2. әз кәндүм (һәзүр) сохтә оморијо: 3. ә рәнг кәндүм һистијо.

ПШЕНО́ сущ. әрзү. II *пшённый* прил. әрзүји: 1. ән әрзү; 2. әз әрзү сохтә оморијо. *Пшённая каша* ош әрзүји.

ПШИК сущ. һичиш, јә чиш, һич.

ПЫ́ЖИК сущ. пижик: 1. чојилә марал сәфони (тә јәиәһә); 2. пуст ән әзини марал. II *пы́жиковый* прил. пижики: 1. ән пижик; 2. әз пижик духтә, һәзүр сохтә оморијо.

ПЫ́ЖИТЬСЯ гл. 1. күч зәрә, әз пуст вәдарафтә; 2. хүштәрә бурбундә, хүштәрә кәширә.

ПЫЛ сущ. 1. сәхтә кәрми ән аташ; 2. һәвәс.

ПЫЛА́ТЬ гл. 1. су күрдә, су күрдә сухтә; 2. перен. гирмизи бирә (әз ә сәрү хун вәшәндә); 3. перен. сәхт ә һәвәс оморә.

ПЫЛЕВИ́ДНЫЙ прил. тузтәһәр, ә тәһәрз туз һистијо, тузә хуно һистијо.

ПЫЛЕСО́С сущ. тузкәш, тузвәчи; разг. пилесос. II *пылесо́сный* прил. тузкәши, тузвәчији; разг. пилесоси: 1. ән тузкәш, ән тузвәчи; разг. ән пилесос; 2. әри тузкәширә, әри тузвәчирә һистијо.

ПЫЛЕСО́СИТЬ, ПРОПЫЛЕСО́СИТЬ гл. пилесос зәрә, ә тузкәшәво, тузвәчирәво тәмиз сохтә.

ПЫЛИ́НКА сущ. тузлә.

ПЫЛИ́ТЬ гл. тузи сохтә, туз вәшәндә, туз шәндә.

ПЫЛИ́ТЬСЯ гл. тузи бирә, јурә туз шиширә.

ПЫ́ЛКИЙ прил. су күрдәнијо (зу әз хүштә вәдарафтәнијо). II *пы́лкость* су күрдәји (зу әз хүштә вәдарафтәји).

ПЫЛЬ сущ. туз. II *пылища* сущ. тузоног (амбарә туз ә јә чикә). II *пылево́й* прил. тузи *(әз туз* һәмәл оморијо*;* II *пы́льный* прил. тузи (рујү ә тузәво дәкирдә оморијо).

ПЫРЯ́ТЬ, ПЫРНУ́ТЬ гл. вогундә, шиширә, зәрә, сула сохтә (ә кордә вә ә јә чијикәрәво).

ПЫТА́ТЬ гл. 1. сәһәр дорә, нәгумо дорә; 2. пүрсирә данүстә чүникәрә.

ПЫТА́ТЬСЯ, ПОПЫТА́ТЬСЯ гл. чәһт сохтә.

ПЫ́ТКА сущ. 1. сәһәр, нәгумо; 2. перен. гәһр дорәји, визор сохтәји.

ПЫТЛИ́ВОСТЬ сущ. һәр чирә данүстә војистәји.

ПЫТЛИ́ВЫЙ прил. һәр чирә данүстә војистәнијо

ПЫ́ТОЧНЫЙ прил. сәһәри, нәгумоји, сәһәр, нәгумо дорәнијо.

ПЫХТЕ́ТЬ гл. 1. хур зәрә, чәтин нәфәс кәширә; 2. перен. әри чүникә амбар, омо нәәги сәһәр кәширә; 3. буг, газ рәһо дорәнкә кутәһә бурра-бурражә сәсһо вәдәшәндә.

ПЫ́ШКА сущ. 1. булулә, нәрмә булки, пирожни; 2. булулә чогә һәжил, јә новкә зән. || *пы́шечка* сущ. булулә, нәрмә булкилә, пирожнилә.

ПЫ́ШНО нареч. ә дәбдәбәрәво.

ПЫШНОВОЛО́СЫЙ прил. голинәмуј (мујһојү голин, амбар һистијо).

ПЫ́ШНЫЙ прил. 1. дәбдәбәлү, дәбдәбәји; 2. рач; 3. голин, амбар (мујһо).

ПЬЯНЕ́ТЬ, ОПЬЯНЕ́ТЬ гл. разг. сәрхуш (пијон) бирә. II *опяне́ние* сәрхуш (пијон) бирәји.

ПЬЯ́НИТЬ, ОПЬЯНИ́ТЬ гл. разг. сәрхуш (пијон) сохтә.

ПЬЯ́НИЦА сущ. разг. пијонискә (амбар пијон бирәнијо одоми).

ПЬЯ́НКА сущ. пијонискәји: 1. әрәги-шороб амбар хурдәји; 2. әри әзини кор кура бирәји.

ПЬЯ́НСТВО сущ. сәрхуши (пијонискәји).

ПЬЯ́НСТВОВАТЬ гл. сәрхуши (пијонискәји) сохтә.

ПЬЯ́НЫЙ прил. 1. разг. пијон, дәм; 2. зу пијон сохтәнијо, зу күрдәнијо. *Пьяное вино* зу күрдәнијо шороб

ПЬЯНЬ сущ. собир. прост. презр. пијонһо, сәрхушһо, пијонискәји сохтәнүтһо одомиһо.

ПЯДЬ сущ. вичә.

ПЯ́ЛИТЬ гл. *пялить глаза* на кого-что прост. неодобр. Тич дәнишире ә киникә, чүникә.

ПЯ́ЛИТЬСЯ гл. 1. на кого-что то же, что *пялить глаза*; 2. хүштәрә тик күрдә, вәди бирә. *Пялиться из окна* әз пәнчәрә вәди бирә.

ПЯ́ТА сущ. добон. <> *Под пятой* ә зир појү; ә зир зулумү: *с (от) головы до пят* әз сәр тә пој *ходить по пятам* ә пәсәјү рафтә. II *пятовой и пя́тный* прил. добони: 1. ән добон; 2. добонә хуно һистијо.

ПЯТА́К сущ. пәнчкәпики(-ә).

ПЯТАЧО́К сущ. 1. см. *пятак*; 2. буз ән хук; 3. перен. булулә чүклә мәјдулә, јә новкә тәнкә чикә. II *пятачко́вый* прил. пәнчкәпики (гимәтү пәнч кәпик һистијо.

ПЯТЕРНО́Й прил. разг. 1. пәнч бо зијод; 2. Пәнчбәхши (ә гәдү пәнч бәш дәријо.

ПЯТЕРНЯ́ сущ. пәнчә (пәнч әнкүшт ә кәф дәс дәсәво ә јәки).

ПЯ́ТЕРО числит. 1. пәнч донә; 2. пәнч чүникә.

ПЯТЁРКА сущ. 1. пәнч; 2. пәнчи; 3. разг. пәнчнумирә (трамвај, автобус, троллејбус). II *пятёрочка* уменьш. 1. пәнчлә; 2. пәнчилә; 3. разг. пәнчнумиралә.

ПЯТЁРОЧНИК сущ. һәмишә пәнчи вәкирдәнијо һәжил ошколәји. II *пятёрочница* әзини духтәр.

ПЯТИАЛЬТЫ́ННЫЙ сущ. устар. 15 кәпики пул.

ПЯТИГОДИ́ЧНЫЙ прил. пәнчсали (пәнч сал бирәнијо).

ПЯТИДЕСЯТИЛЕ́ТИЕ сущ. пәнчоһсали: 1. әз и пәнчһ сал пишо бириjo кор; 2. пәнчоһ сали вәхт.

ПЯТИДЕСЯТИЛЕ́ТНИЙ прил. 1. пәнчоһсали; 2. пәнчоһсалә (пәнчоһ сал истијоһ, пәнчоһ сал зивистијо.

ПЯТИДЕСЯ́ТЫЙ числит. пәнчоһимүн.

ПЯТИКЛА́ССНИК сущ. һәјил ән пәнчимүн клас, ә пәнчимүн клас хундәнијо һәјил. II *пятикла́ссница* әзини духтәр.

ПЯТИКЛА́ШКА сущ. прост. то же, что *пятиклассник, пятиклассница*.

ПЯТИКНИ́ЖИЕ сущ. Тиро (јәкимүн пәнч китоб ән Танах).

ПЯТИКОНЕ́ЧНЫЙ прил. пәнчкүнчә.

ПЯТИКРА́ТНО нареч. пәнч бо, пәнчгәд.

ПЯТИКРА́ТНЫЙ прил. пәнч бо бирәнијо, пәнч бо зијод бириjo. II *пятикратность* сущ. пәнч бо бирәји, пәнч бо зијод бирәји.

ПЯТИЛЕ́ТИЕ сущ. 1. пәнчсали; 2. пәнч сал томом бирәји.

ПЯТИЛЕ́ТКА сущ. 1. пәнчсали, пәнчсали дәвр; 2. пәнчсали план; 3. пәнчсалә.

ПЯТИЛЕ́ТНИЙ прил. 1. пәнчсали; 2. пәнчсалә.

ПЯТИПА́ЛЫЙ прил. пәнчәнкүштә (ә појһодәсһојү пәнч әнкүшт вәријо).

ПЯТИРУБЛЁВКА сущ. разг. пәнчрубли; 1. гәдарү пәнч рубл. һистијо пул).

ПЯТИСО́ТЕННЫЙ прил. пәнчсади: 1. пәнчсад рубли; 2. ә пәнчсад рубл вәрзирәнијо.

ПЯТИСОТЛЕ́ТИЕ сущ. пәнчсадсали: 1. дәвр, вәһдә: 2. әз бирәјү пәнчсад сал кироштәји.

ПЯТИСОТЛЕ́ТНИЙ прил. пәнчсадсали: 1. см. *пятисотлетие*; 2. пәнчсад сал һистијо, јә новкә бириjo.

ПЯТИСО́ТЫЙ прил. пәнчсадимүн.

ПЯТИТО́НКА сущ. пәнчтони (пәнч тон куринди вәжүрдәнијо мошин).

ПЯТИТЫ́СЯЧНЫЙ прил. 1. пәнчһозоримүн: 1. пәнч һозор; 2. гимәтү пәнч һозор һистијо; 3. пәнч һозор донә һәмәл оморијо.

ПЯ́ТИТЬ, ПОПЯ́ТИТЬ гл. кирә, чүрә пәсәво хүл зәрә, фирсорә.

ПЯ́ТИТЬСЯ, ПОПЯ́ТИТЬСЯ гл. 1. јовош-јовош пәсәво рафтә; пәсәво- пәсәво рафтә.

ПЯТИУГО́ЛЬНИК сущ. пәнчкүнчә (фигур ән һәндәсәји, јә новкә ә и ухшәш зәрәнијо чи.

ПЯТИУГО́ЛЬНЫЙ прил. пәнчкүнчи (јүрә пәнч күнч һистијо).

ПЯТИЭТА́ЖНЫЙ прил. пәнчмәртәбәји.

ПЯ́ТКА сущ. добон. *От головы до пятки* әз сәр тә поj; *показать пятки* вирихтә, әз һәрә вәдарафтә.

ПЯТНА́ДЦАТЬ числит. паздәһ. II *пятна́дцатый* числит. порядк. паздәһимүн.

ПЯТНА́ТЬ гл. 1. локо вәнорә, локолү(-ји) сохтә (кирә, чүрә); 2. бизу сохтә, биһүрмәт сохтә (кирә).

ПЯТНИ́СТЫЙ прил. локолү, хол-хол, холхоли. *Пятнистый олень* холхолијә марал. II *пятни́стость* сущ. локолүји, холхолији.

ПЯ́ТНИЦА сущ. оринә (әз рузһоj һофтә јәки). II *пя́тничный* прил. оринәји: 1. ән оринә; 2. рузһоj оринә бирәнијо.

ПЯТНО сущ. локо, хол. || II *пя́тнышко* сущ. локолә, холлә.

ПЯТО́К сущ. пәнч, пәнч донә (јә чиро чиһо). *Пяток яблок* пәнч (донә) сиб.

ПЯ́ТЫЙ числит. пәнчимүн: 1. ә чәркәj чүһојикә әз чоримүн бәгдә оморәнијо; 2. ә пәнч бәхш сохтәнкә мундәнијо.

ПЯТЬ числит. пәнч. <> *Дай пять* бијо дәстүрә кирүм (шишүм). *Пятый пункт* устар. пәнчимүн пункт: 1. (һәвәлһо) ә анкетһо милләтә бурбундәнијо пункт; 2. әз милләт чүһури бирәји. *Пятое колесо в телеге* ә һәрәбә пәнчимүн чәрх (ә товунәj зијоди, чәрәксүз бирәји ән чүникә).

ПЯТЬДЕСЯ́Т числ. пәнчоһ. || *пятидеся́тый* числ. порядк пәнчоһимүн.

ПЯТЬСО́Т числит. пәнчсад. II *пятисо́тый* числ. порядк пәнчсадимүн.

ПЯ́ТЬЮ нареч. пәнч бо. *Пятью пять – двадцать пять* пәнч бо пәнчи – бист пәнч.

Р

РАБ сущ. бәндә, гул. II *рабы́ня и раба́* әзини зән (духтәр). || *рабский* прил. бәндәји, гули: 1. ән бәндә, әнгул; 2. кофсүз, кәләчсүз ә киникә мити бирәнијо, ә кофү дәнишрәнијо.

РА́ББИ сущ. раби – мәһлүммә (ә гәдимиһо мәһлүм, бәгдәһо – данандәј ән Тиро вә Тәлмүд, ә пишој нум ән киникә куфтирә оморә: *рабби Иуда* раби Јовдо).

РАБОВЛАДЕ́ЛЕЦ сущ. гулдор (јүрә гул һистијо одоми). II *рабовладе́лица* әзини зән.

РАБОВЛАДЕ́ЛЬЧЕСКИЙ прил. гулдори; ән гулдор.

РАБОВЛАДЕ́НИЕ сущ. гулдори (сәһиб гулһо бирәји).

РАБО́ТА сущ. ә јә чәнд мәноһо кор. *Трудная работа* чәтинә кор; *педагогическая работа* кор педагогикаји; *поденная работа* рузинә кор; *осушительные работы* кор хүшксохтәји; *искать работу* кор кәштә; *напечатать работу в журнале* корә ә журнал дәфүс сохтә. <> *в работу взять* ә кор вәкирдә. *Чья работа*? и кор ән кини? (ирә ки сохди?). II *рабо́тка, работёнка и работёшка* уменьш. корлә). II *рабо́тный* см. *рабочий*[2].

РАБО́ТАТЬ гл. ә јә чәнд мәһноһо кор сохтә. *Машина хорошо работает* мошин әдәј хуб кор сохтә; *работать лучше всех* әз һәммә хуб кор сохтә; *работать учителем* мәһлүм кор сохтә. <> *Работать над собой* ә сәр хүштә кор сохтә.

РАБО́ТАТЬСЯ гл. әри корсохтә һәвәс (дүл) бирә, кор сохтә војистә. *Сегодня мне хорошо работается* имбуруз әдәм хуб кор сохтә (кормә әдәј хуб рафтә).

РАБО́ТНИК сущ. корсох: 1. кор сохтәәнијо одоми; 2. чү коникә сохтәнијо одоми; 3. әри киникә кор сохтәнијо одоми; *рабо́тница* әзини зән (духтәр).

РАБОТОДА́ТЕЛЬ сущ. корди (кор дорәнијо, ә кор вәкирдәнијо одоми), сәһибкор.

РАБОТОРГО́ВЕЦ сущ. дод-вәстод гули сохтәнијо, гул восторә-фурухи сохтәнијо одоми.

РАБОТОРГО́ВЛЯ сущ. дод-вәстод гули сохтәји, гул восторә-фурухи сохтәји.

РАБОТОСПОСО́БНЫЙ прил. кордан, кор сохтә данүстәнијо, әз дәсү кор вәроморәнијо. II *работоспосо́бность* сущ. кордани, кор сохтә данүстәји, әз дәсү кор вәроморәји.

РАБОТЯ́ГА сущ. зәһмәткәш (корсох, әз дүли-чуни кор сохтәнијо одоми).

РАБОТЯ́ЩИЙ прич. зәһмәткәш (корсох, әз дүли-чуни кор сохтәнијо).

РАБО́ЧИЙ[1] сущ. корсох, фәһлә. II *рабо́чая* әзини зән (духтәр).

РАБО́ЧИЙ[2] прил. 1. фәһлә, фәһләји; ән фәһлә. *Рабочий человек* фәһләјә одоми; 2. зәһмәткәш, чофокәш. *Рабочий народ* зәһмәткәшә хәлг; 3. корсох, кор сохтәнијо. *Рабочие части машины* кор сохтәнијо бәхшһој ән мошин; 4. кори; ән кор. *Рабочий день* руз ән кор; *рабочий костюм* оводуни кори. <> *рабочие руки* корсохһо, фәһләһо. *В рабочем порядке* ә вәхт кор, әз кор чиро нәбирә.

РА́БСКИЙ прил. гули, бәндәји: 1. ән гул, ән бәндә; 2. гулә хуно, бәндәрә хуно һистијо.

РА́БСТВО сущ. гули, бәндәји (һол ән гул, ән бәндә).

РАВВИ́Н сущ. раби (гуллугчи ән дин, кәләј ән диндорһој чүһурһо). II *раввинский* прил. рабији, ән раби.

РАВВИНА́Т сущ. рабанут (соброни ән рабиһо, дин бурраји ән рабиһо).

РА́ВЕНСТВО сущ. боробәри: 1. ә гимәт, ә гәдәр киро јә чиро бирәји; 2. вәзијәт ән одомиһо јә чиро бирәји.

РАВНЕ́НИЕ сущ. 1. бәрабәр бирәји, јәки бирәји; 2. бәрабәр сохтәји, јәки сохтәји; 3. гичи күрдәји, күнчундәји; 4. ә јәки дуз овурдәји, јәки сохтәји; 5. дуз бирәји (сохтә оморәји), һомовор бирәји (сохтә оморәји).

РАВНИ́НА сущ. дузи, дузә хори.

РАВНО́ I нареч. јә чиро, хуно. *Равно красивы горы и леса* вишәһош догһорә хуно рачүт; II в знач сказ. бирә. *Три плюс два равно пяти* ә сәр сәсә дүдү оморәнки пәнч бирә; III сказ. һәмикә, хуно. <> *Всё равно* 1. һәммә јәкини, тәфәһәт нисти; 2. чүтам бистикәш; 3. куфтирә кофи, јәкини.

РАВНО́БЕ́ДРЕННЫЙ прил. јонһојү ә јә дурази һистијо (ә товунәј сәкүнчә). *Равнобедренный треугольник* јонһојү ә јә дурази һистијо

сәкүнчә. II *равнобе́дренность* сущ. јонһојү ә јә кәләји бирәји ән сәкүнкчә.

РАВНОВЕЛИ́КИЙ прил. кәләјишү (бүј үшү) јә чиро һистијо. II *равновели́кость* сущ. кәләјишү (бүј үшү) јә чиро һистијо.

РАВНОВЕ́СИЕ сущ. 1. тарази, курунди јәки бирәји. *Равновесие сил* тарази ән күвәһһо (кучһо); 2. перен. динчи, рәһәти. *Душевное равновесие* дүлдинчи; *вывести из равновесия* әз хүштә вәдәшәндә, һоси сохтә. *равнове́сный* 1. тараз һистүтһо, курундишү јәки һистүтһо; 2. ә киникәрә тој, јә чиро һистүтһо.

РАВНОДЕ́НСТВИЕ сущ. дуразишү јәки бирәји ән шәв вә руз.

РАВНОДУ́ШНЫЙ прил. бивәч, фикир нәс дорәнијо, ә хојол һичиш нистијо. II *равноду́шие* сущ. бивәчи, фикир нәдорәји, ә хојол һичиш нәбирәји.

РАВНОЗНА́ЧНЫЙ прил. мәһ̣ношү јә чиро һистиһо; II *равнозна́чность* сущ. мәһ̣ношү јә чиро бирәји.

РАВНОМЕ́РНЫЙ прил. ә чүникә киро һәмишә јә чиро бирәнијо. II *равноме́рность* сущ. ә чүникә киро һәмишә јә чиро бирји.

РАВНОСИ́ЛЬНЫЙ прил. 1. куч үшү (күвәһ үшү) јә чиро һистиһо; 2. киникәрә, чүникәрә хуно жистијо, јәки һистијо.

РАВНОСТОРО́ННЫЙ прил. мат. тарафһојү јәки (ә јә кәләји) һистијо. *Равносторонний треугольник* тарафһојү јәки һистијо сәкүнчә.

РАВНОЦЕ́ННОСТЬ сущ. 1. гимәтү (бүһојү) јәки бирәји, ә јә гимәт бирәји; 2. перен. мәһ̣нојү јәки бирәји, гимтү јәки бирәјо.

РАВНОЦЕ́ННЫЙ прил. 1. гимәтү (бүһојү) јәки һистиһо, ә јә гимәт һистиһо; 2. перен. мәһ̣нојү јәки һистиһо, гимтү јәки һистиһо.

РА́ВНЫЙ прил. 1. тараз, јәки, јә чиро, бәрабәр. *Равные силы* бәрабәрә кучһо; 2. тој. *Он не имеет равных себе* урә тој нисти. II *ра́вность* сущ. ә киникәрәво, чүникәрәво 1. тараз, јәки, јә чиро, бәрабәр бирәји; 2. тој бирәји.

РАВНЯ́ТЬ, СРАВНЯ́ТЬ гл. 1. тараз овурдә, бәрабәр сохтә; 2. тој күрдә.

РАВНЯ́ТЬСЯ гл. 1. тараз сохтә оморә, бәрабәр сохтә оморә; 2. тој күрдә оморә, јәки күрдә оморә; 3. тараз бирә, бәрабәр бирә; 4. хүштәрә тој күрдә; 5. бирә, бәрабәр бирә. *Трижды три равняется девяти* сә бо сәсәји нүһ бирә.

РАГУ́ сущ. рагу (әз хүрдә-хүрдә вәнчирә оморәнијо күшт, чәһ, јә новкә савзи бирәнијо нухоруш).

РАД в знач. сказ. 1. шо́рүм (-и, -им, -ит, -үт). шо́ри. *Все рады приходу весны* һәммә ә оморәј вәсал шори; 2. һәзүр, ә һәвәсәво. *Он всегда рад помочь* у әри кумәки сохтә һәмишә һәзүри <> *и сам не рад* хүштәни мәш пәшмунум; *рад, не рад; хоть рад, хоть не рад* војист, нә војист; *рад стараться* әз дүли, чуни (һәзүрүм).

РА́ДА сущ. ра́да (парламент).

РАДА́Р сущ. радар. II *рада́рный* прил. радари прил. радари; ән радар. *Радарная станция* стаансијај радари.

РАДЕ́ТЕЛЬ сущ. устар. 1. кумәки сохтәкор, ә хәјолү бирә, чун сухундәкор; 2. ә бәһзи динһо вирих-вирих, вошә-фушә сохтәрәво хүштәрә интило сохтәкор.

РАДЕ́ТЬ, ПОРАДЕ́ТЬ гл. 1. кумәки сохтә, ә хәјолү бирә, чун сухундә; 2. ә бәһзи динһо вирих-вирих, вошә-фушә сохтәрәво хүштәрә интило сохтә. II *раде́ние* сущ. 1. кумәки сохтәји, ә хәјолү бирәји, чун сухундәји; 2. ә бәһзи динһо вирих-вирих, вошә-фушә сохтәрәво хүштәрә интило сохтәји.

РАДЁХОНЕК, РАДЁШЕНЕК прил. амбар шор.

РА́ДЖА, РАДЖА́ сущ. раджа (ә һиндистон титул кнјази вә јүрә и титул һистијо одоми).

РА́ДИ пред. ә … киро, әри.., ә хотур.., ә һүрмәт.., ә һүзәт.. *Ради дела* ә хотур кор; *ради нашей дружбы помоги мне* ә һүрмәт дустиму киро ә мә кумәки сох; *ради смеха* әри јә хәндә.

РАДИА́ТОР сущ. радиатор. II *радиа́торный* прил. радиатори; ән радиатор.

РАДИА́ЦИЯ сущ. радиасија. || II *радиа́ционный* прил. радиасијаји; ән радиасија.

РА́ДИЙ сущ. ра́диум (елемент кимјәә, метал). II *ра́диевый* прил. ра́диуми: 1. ән радииум; 2. әз радиум, ә радиумәво сохтә оморијо.

РАДИКУЛИ́Т сущ. радикулит (нәчоги ән һәримә үлүк ән шыдракәмәр).

РА́ДИО сущ. радио 1. тәһәрз ән сәсһорә вә сигналһорә дорә вә күрдә; 2. ә товунәј сәсһорә вә сигналһорә дорә вә күрдә һистијо һилм; 3. әри и сәсһорә вә сигналһорә күрдә һистијо апарат; 4. и сәсһорә вә сигналһорә лов сохтәнијо идорә.

РА́ДИО[1]**..** радио- (јәкимүн бәхшү ә товунәј радио бирәјирә бурбундәнијо коф). *Радиостанция* радиостансија.

РА́ДИО[2]**..** радио-(јәкимүн бәхшү ә товунәј радиум бирәјирә бурбундәнијо коф). *Радиотелескоп* радиотелескоп.

РАДИОГРА́ММА сущ. радиограмм.

РАДИО́ЛА сущ. радиола.

РАДИОЛОКА́ТОР сущ. радиолокатор.

РАДИОЛОКА́ЦИЯ сущ. радиолокасија.

РАДИОЛЮБИ́ТЕЛЬ сущ. радиоһәвәскор.

РАДИОСЛУ́ШАТЕЛЬ сущ. радиокушдор.

РАДИОСПО́РТ сущ. радиоспорт.

РАДИОСТА́НЦИЯ сущ. радиостансија.

РАДИ́РОВАТЬ гл. ә радиорәво хәбәр дорә.

РАДИ́СТ сущ. радист, радиочи (ә радиорәво хәбәр дорәнијо вә күрдәнијо сәниһәткор). II *ради́стка* әзини зән (духтәр).

РА́ДИУС сущ. радиус.

РА́ДОВАТЬ, ОБРА́ДОВАТЬ, ПОРА́ДОВАТЬ гл. шор сохтә, шори дорә киникәрә.

РА́ДОВАТЬСЯ, ОБРА́ДОВАТЬСЯ, ПОРА́ДОВАТЬСЯ гл. шор бирә, шори сохтә.

РАДО́Н сущ. родон (елемент кимјәји). II *радо́новый* прил. родони: 1. ән родон; 2. ә гәдү родон дәријо.

РА́ДОСТНЫЙ прил. шорији: 1. ән шори; 2. шори сохтәнијо; 3. шори дорәнијо; 4. шори бурбундәнијо.

РА́ДОСТЬ сущ. шори: 1. әз чүникә шор бирәји; 2. шорә, хубә кор; 3. шор сохтәнијо чүникә. <> *На радостях* разг. ә шориһо. *С какой радости?* разг. неодобр. әрчү, ә хотур чү?

РА́ДУГА сущ. 1. ковунә; 2. рәнгәбәрәнгә зул.

РА́ДУЖНЫЙ[1] прил. 1. ковунәји: 1. ән ковунә; 2. ковунәрә хуно рәнгәбәрәнг һистијо.

РА́ДУЖНЫЙ[2] прил. шори дорәнијо, ә чум нүштәнијо.

РАДУ́ШИЕ сущ. меһрибони, гиногхоһи, ә шорирәво, әз дүли һүрмәт.

РАДУ́ШНЫЙ прил. меһрибон, хотурхоһ, гиногхоһ, һүрмәтчи.

РАЖ сущ. һүрш, һосијәти. <> *Войти (прийты) в раж* һүршлү (һоси) бирә, әз хүштә вәдарафтә.

РАЗ[1] сущ. 1. бо, дов, дәс. *Несколько раз* јә чәнд дәс; *один раз* јә бо; *в следующий раз* и дәсикә; 2. р*аз, два, три* јәки, дүү, сәсә. <> *В самый раз* лап ә вәхтү. *На этот раз* и дәс; *раз и навсегда* һәмишәлуг. *Раз на раз не приходится* һәмишә јә чиро нәс бир.

РАЗ[2] нареч. јә бо, јә дов. <> *Ра́з как-то* јәбо, јә кәм әз и пишо.

РАЗ[3] союз. разг. әкәр, һәчуникә, һәчиникә, имуһој ки. *Раз они идут, и я пойду* әкәр уһо рафтанүткә, мәш мирам. <> *Раз… то (так)* союз. һәчуникә, бошку.

РАЗАГИТИ́РОВАТЬ гл. 1. ә рәһ овурдә; 2. әз сәр вәдәшәндә.

РАЗА́ХАТЬСЯ гл. ох кәкәширә, сәр күрдә ох кәкәширә.

РАЗБА́ВИТЬ, РАЗБАВЛЯ́ТЬ гл. (ов, јә новкә јә чијикә) гәриш сохтә, рушум сохтә. *Разбавить спирт водой* ә спирт ов гәриш сохтә.

РАЗБАЗА́РИТЬ, РАЗБАЗА́РИВАТЬ гл. ловтум (сивун-тувун) сохтә, хәрч сохтә, пуч сохтә, ә һич-пуч фурухтә.

РАЗБА́ЛИВАТЬСЯ[1-2] см. *разболе́ться*[1-2].

РАЗБАЛО́ВАННЫЙ прич. хәрәб сохтә оморијо, әркәвон сохтә оморијо.

РАЗБАЛОВА́ТЬ гл. сәхт әркәвон сохтә.

РАЗБАЛОВА́ТЬСЯ то же, что *расшалиться.*

РАЗБА́ЛТЫВАТЬ[1-2] см. *разболта́ть*[1-2].

РАЗБЕ́Г сущ. вирихтәји, видовустәји (әри һоволәнк шәндә).

РАЗБЕ́ГАТЬСЯ гл. вирихтә, видовустә (амбар, ә чүчојикә).

РАЗБЕЖА́ТЬСЯ гл. 1. әри хуб оһволәнкшәндә јә кәм вирихтә (видовустә); 2. ә чиро-чиро тарафһо вирихтә; 3. лилов-лилов хурдә (чумһо, сәр).

РАЗБЕРЕДИ́ТЬ см. *бередить*.

РАЗБИВА́ТЬ см. *разбить*.

РАЗБИВА́ТЬ, -СЯ см. *разбить, -ся*

РАЗБИНТОВА́ТЬ, РАЗБИНТО́ВЫВАТЬ гл. бинтүрә вәкәндә.

РАЗБИРА́ТЬ гл. 1. см. *разобрать;* 2. вичирә бәгдә хуб дәниширә.

РАЗБИРА́ТЬСЯ гл. 1. см. *разобра́ться*; 2. вәчарундә оморә; 3. вәсторә оморә, вәсторә вәрасундә оморә; 4. күнчундә оморә, ә чикәһојү норә оморә; 5. ә сортһо чиро сохтә оморә; 6. перен. вәмухтә оморә, данүстә оморә; 7. вәрасирә оморә, сәр кәндә оморә.

РАЗБИ́ТИЕ сущ. 1. хүрд сохтәји (сохтә оморәји); 2. бәхш сохтәји (сохтә оморәји), 4. күнчундәји, күнчундә оморәји (суко); 5. куфтәји, куфтә оморәји; 6. күштәји, күштә оморәји, лов-тум сохтәји (сохтә оморәји; 7. пуч сохтә оморијо, ә пучи вәдәшәндә оморијо; хүрдә сохтәји (сохтә оморәји).

РАЗБИ́ТЫЙ прил. 1. хүрд сохтә оморијо; 2. бәхш сохтә оморијо, 4. күнчундә оморијо (суко, чодур); 5. куфтә оморијо; 6. күштә оморијо, лов-тум ссохтә оморијо; 7. перен. мәндә, бимор.

РАЗБИ́ТЬ, РАЗБИВА́ТЬ гл. 1. хүрд сохтә, бурра. *Разбить стакан* пәјләрә хүрд сох-

тә; 2. бәхш сохтә, чиро сохтә. *Разбить книгу на участки* китобә ә бәхшһо чиро сохтә; 3. вәнкәсдә, дәшәндә *Разбить сад* бог вәнкәстә: 4. күнчундә. *Разбить палатку* суко (чодур) күнчундә; 5. зәрә, шүкәст сохтә, куфтә; 6. перен. пуч сохтә, ә пучи вәдәшәндә, лов тум сохтә. *Разбить надежду* имидүрә ә пучи вәдәшәндә; 6. бурра, дүздирә. *Воры разбили лавку* дүздһо тукурә буррурут; 7. перен. хүрдә сохтә (пулә).; 8. вошиширә, ә муч овурдә (хәмирә).

РАЗБИ́ТЬСЯ, РАЗБИВА́ТЬСЯ гл. 1. хүрд бирә, бурра оморә; 2. бәхш бирә, чиро бирә. *Разбиться на отряды* ә дәстәһо чиро бирә; 3. шүкәст бирә, ћәл бирә; 4. перен. пуч бирә, вәчарустә, ә пучи вәдарафтә, *Разбилась последняя надежда* әхири имид ә пучи вәдарафт.

РАЗБОГАТЕ́ТЬ см. *богатеть*.

РАЗБО́Й сущ. рәћбури, сүнч сохтәји, рәћзәни, гәчәгчији.

РАЗБО́ЙНИК сущ. 1. рәћбур, рәћзән, гәчәгчи; 2. перен. вәћши, залум; 3. разг. шутл. нәдинч, шулуг, бәдмәзәндә (ћәјил). II *разбо́йница* әзини зән (духтәр).

РАЗБО́ЙНИЧАТЬ гл. 1. рәћбури, рәћзәни, гәчәгчији сохтә; 2. перен. вәћшији, залуми сохтә

РАЗБО́ЙНИЧЕСТВО сущ. рәћбури, рәћзәни, гәчәгчији (әзини кор).

РАЗБО́ЙНЫЙ прил. рәћбури, рәћзәни, гәчәгчији; ән рәћбур, ән рәћзән, ән гәчәгчи

РАЗБОЛЕ́ТЬСЯ[1] гл. сәхт, амбар нәчог (бимор) бирә.

РАЗБОЛЕ́ТЬСЯ[2] гл. сәхт дор дорә. *Голова разболелась* сәрмә әдәј дорд дорә.

РАЗБО́ЛТАННЫЙ прич. 1. вәчәстәнијо, сәхт нистијо, чүмүстәнијо; 2. нәдинч (шулуг) биријо.

РАЗБОЛТА́ТЬ[1], **РАЗБА́ЛТЫВАТЬ**[1] гл. 1. гәриш сохтә, шовундә; 2. буш сохтә, әз чикә чүмундә; 3. сәрсәбил рәћо дорә. II *разба́лтывание* сущ.1. гәриш сохтәји, шовундәји; 2. буш сохтәји, әз чикә чүмундәји; 3. сәрсәбил рәћо дорәји.

РАЗБОЛТА́ТЬ[2], **РАЗБА́ЛТЫВАТЬ**[2] гл. әри һәммә куфтирә.

РАЗБОЛТА́ТЬСЯ[1], **РАЗБА́ЛТЫВАТЬСЯ** гл. 1. гәриш бирә, шовундә оморә; 2. буш бирә, әз чикә күмүстә.

РАЗБОЛТА́ТЬСЯ[2], гл. сәр күрдә нәпојистә куфтирә.

РАЗБОМБИ́ТЬ гл. (ә сәр чүникә) бомбә шәндә, бомбә шәндә вәчарундә, тићорут сохтә.

РАЗБО́Р сущ. 1. вәкәндәји, вәкәндә оморәји; 2. вәсторәји, вәсторә вәрасундә оморәји; 3. ә чикәћојү норәји (норә оморәји); 3. перен. вомухтәји, вомухтә оморәји; 4. хүрдә сохтәји (сохтә оморәји); 5. перен. вәрасирәји (ә сәр офторә оморәји).

РАЗБО́РКА сущ. 1. см. *разобрать, -ся;* 2. ә һәрәј дүшмәјәти сохтәнүтһо одомиһо (дәстәһо) чәнк ә јәкикүшүрәво.

РАЗБО́РНЫЙ прил. вәкәндә оморәнијо, вәкәндә вәчирә оморәнијо (модел, мебел).

РАЗБРАНИ́ТЬ гл. разг. вәшмәрдә биобур сохтә, обурүрә бәрдә, сәхт дәћно зәрә.

РАЗБРАНИ́ТЬСЯ гл. 1. сәхт вәшмәрдә (дүјәкирә вәшмәрдә); 2. гәћри бирә, ә дүјәкирәво чәнк күрдә.

РАЗБРА́СЫВАТЬ см. *разбросать*.

РАЗБРА́СЫВАТЬСЯ гл. 1. см. *разбросаться*; 2. әз гүлп амбарә кор күрдә, ә һәр кор дәс вәнорә; 3. шәндә оморә, лов сохтә оморә, тум сохтә оморә, пәртәво дорә оморә; 4. перен. вор дорә оморә.

РАЗБРЕСТИ́СЬ гл. 1. лов бирә, һәрки ә јә тараф рафтә; 3. перен. дәћот бирә.

РАЗБРО́Д сущ. биразији, гәришуги.

РАЗБРОСА́ТЬ гл. 1. шәндә, вәчарундә; 2. лов сохтә; 3. вор дорә (пулә). II *разбра́сывание, разбро́ска и разбро́с* сущ. 1. шәндәји, вәчарундәји; 2. лов сохтәји; 3. вор дорәји (пулә).

РАЗБРОСА́ТЬСЯ гл. 1. то же, что *раскинуться*; 2. ә пәсә-пишој хүштә чүтам бистә норә, дәчирә.

РАЗБРЫ́ЗГАТЬ, РАЗБРЫ́ЗГИВАТЬ гл. 1. шәндә, шәхтә сохтә (ә сәр чүникә рушумә чирә); 2. шәндә вәрасундә.

РАЗБРЫ́ЗГАТЬСЯ, РАЗБРЫ́ЗГИВАТЬСЯ гл. шәхтә бирә, ә шәхтәрәво лов бирә.

РАЗБРЮЗЖА́ТЬСЯ гл. сәр күрдә дәјчији, музији сохтә (нәпојистә).

РАЗБУДИ́ТЬ см. *будить*.

РАЗБУ́ХНУТЬ, РАЗБУХА́ТЬ гл. вәмасирә: 1. әз нәми фирәһ бирә; 2. разг. сәхт кәлә бирә, дүрүчд бирә. II *разбухáние* сущ. вәмасирәји: 1. әз нәми фирәһ бирәји; 2. разг. сәхт кәлә бирәји, дүрүчд бирәји.

РАЗБУШЕВА́ТЬСЯ гл. сәр күрдә чолгу зәрә.

РАЗБУЯ́НИТЬСЯ гл. сәр күрдә әз хүштә вәдарафтә, чәвги сохтә.

РАЗВА́ЖНИЧАТЬСЯ гл. кәләкәди сохтә, хүштәрә буобундә.

РАЗВА́Л сущ. 1. вәчарустәји, вәкәндә оморәји; 2. перен. хәрәбә бирәји, тиһорут бирәји, мүрдәји; 3. хәрәбәји, тиһорути.

РАЗВА́ЛЕЦ, РАЗВА́ЛЦА сущ. только в выражении *с развальцем* 1. лəj дорə дорə рафтəји); 2. перен. тəнбəл- тəнбəл, нəдүл-нəдүл (кор сохтəји).

РАЗВА́ЛИНА сущ. 1. хәрәбәји (мундәјиһој ән вәчарустәји). *Развалины старого города* хәрәбәјиһој ән гәдимә шәһәр; 2. перен. әз ћол офторијо одоми (ә нәчоги, ә пири киро.

РАЗВАЛИ́ТЬ, РАЗВА́ЛИВАТЬ гл. 1. вәчарундә, вәнкәстә; 2. перен. хәрәбә сохтә, килбәкил сохтә; 3. кумә-кумә тиһи сохтә.). II *развáл и развáлка* сущ. хәрәбә сохтәнкә, вәчарундәнкә бирәнијо кор.

РАЗВАЛИ́ТЬСЯ, РАЗВА́ЛИВАТЬСЯ гл. 1. вәчарустә, офторә; 2. перен. хәрәбә бирә, килбәкил бирә; 3. лов сохтә оморә, дәкәрдундә оморә.

РАЗВАЛЮ́ХА, РАЗВАЛЮ́ШКА сущ. хәрәбәји.

РАЗВАЛЯ́ТЬ, РАЗВА́ЛИВАТЬ гл. разг. тәхтә (тәхтәрә хуно) сохтә.

РАЗВАРИ́ТЬ, РАЗВА́РИВАТЬ гл. ћәл дүшундә.

РАЗВАРИ́ТЬСЯ, РАЗВА́РИВАТЬСЯ гл. 1. ћәл дүширә; 2. ћәл дүшундә оморә.

РАЗВАРНО́Й прил. ћәл дүширијо.

РА́ЗВЕ частица и союз.1. бәкә. *Разве вы не видите?* Бәкә ишму нәс винирәнит? 2бәлкә. *Разве пойти к врачу*? бәлкә ә духтир рафтә кәрәки? 3. в сочет. со сл. әнчәг. *Они похожи разве лишь манерами* уһо әнчәг ә корһошү күрдә ә јәки ухшәш зәрәнүт.

РАЗВЕВА́ТЬ гл. 1. чүмундә, вәчовундә. *Ветер развевает знамена* ворвори ћәләмһорә әдәт вәчовундә; 2. лов сохтә, тум сохтә (ә куч ворворирәво).

РАЗВЕВА́ТЬСЯ гл. 1. чүмүстә, вәчәстә. 2. лов бирә, тум бирә (ә кухчворворирәво).

РАЗВЕ́ДАТЬ, РАЗВЕ́ДЫВАТЬ гл. 1. пүрсирә данүстә, пүрүш сохтә вомухтә.; 2. ә пәсәј чүникә кәштәрәво данүстә (вомухтә). II *развéдывание* сущ. ә пәсәј чүникә кәштәрәво данүстәји (вомухтәји). II *развéдовательный* прил. әри ә пәсәј чүникә кәштәрәво данүстә(вомухтә) ћистијо.

РАЗВЕДЕ́НЕЦ сущ. толог ћистијо одоми.

РАЗВЕ́ДКА сущ. 1. әри чү корикә чүникәрә вомухтәји; 2. кор ән ә товунәј дүшмә вә ән у ћистијо хори мәћлумот вомухтәнијо бәхшһој лəшкәри вә и мәћлумот; 3. и корә сохтәнијо дəстəj лəшкәри.

РАЗВЕ́ДЧИК су. кәштәкор (әримәћлумот вомухтә). II *развéдчица* әзини зән (духтәр).

РАЗВЕЗТИ́[1]**, РАЗВОДИ́ТЬ**[2] гл. 1. (ә чүникә вәнорә) ә чиробәчиро чикәһо бәрдә норә. *Развезти детей по домам* ћәјилһорә ә хунәһошү бәрдә норә.

РАЗВЕЗТИ́[2]**, РАЗВОДИ́ТЬ**[2] гл. 1. мәндә сохтә, әз ћол вәнкәстә; 2. хәрәб сохтә (рәћә); 3. дураз кәширә (кофә, ихтилотә).

РАЗВЕНЧА́ТЬ, РАЗВЕ́НЧИВАТЬ гл. әз ћүрмәт, әз иһтибор, әз чум вәнкәстә. II *развенча́ние* сущ. әз ћүрмәт, әз иһтибор, әз чум вәнкәстәји.

РАЗВЕРЕДИ́ТЬ см. *вередить*.

РАЗВЕ́РЗНУТЬ, РАЗВЕРЗА́ТЬ гл. устар. фирәһ, ћәрәлү сохтә.

РАЗВЕ́РЗНУТЬСЯ, РАЗВЕРЗА́ТЬСЯ гл. устар. фирәһ, ћәрәлү бирә (сохтә оморә).

РАЗВЕРНУ́ТЬ, РАЗВЁРТЫВАТЬ гл. 1. вокундә, лов сохтә. *Развернуть ковёр* холинчәрә лов сохтә; 2. перен. фирәһ сохтә, амбар сохтә; 3. лəшкәрә дәчирә; 4. дуз сохтә, чарундә.

РАЗВЕРНУ́ТЬСЯ, РАЗВЁРТЫВАТЬСЯ гл. 1. вокундә оморә, лов сохтә оморә. 2. перен. фирәһ сохтә оморә, амбар сохтә оморә; 3. дәчирә оморә (яә товунәј лəшкәр); 4. дуз сохтә оморә, чарундә оморә.

РАЗВЕРСТА́ТЬ, РАЗВЁРСТЫВА́ТЬ то же, что *распределить*. II *развёрстка* сущ. бәхш сохтәји, чиро сохтәји

РАЗВЁРНУТЫЙ прил. 1. вокундә оморијо, лов сохтә оморијо. ; 2. перен. фирәһ сохтә оморијо, амбар сохтә оморијо; 3. дәчирә оморијо (лəшкәр) ; 4. дуз сохтә оморијо, чарундә оморијо.

РАЗВЕ́РСТЫЙ прил. устар. фирһәһ, вокундәоморә.

РАЗВЕРТЕ́ТЬ, РАЗВЕ́РЧИВАТЬ гл. 1. чәрх (буров) дорә вәкәндә, буш сохтә; 2. чәрх (буров) дорә фирәһ сохтә (суларә); 3 чәрх дорә, чәрх дорә ә кор вәнкәстә (мошинә).

РАЗВЕРТЕ́ТЬСЯ, РАЗВЕ́РЧИВАТЬСЯ гл. 1. чәрх (буров) дарафтә буш бирә; 2. 1. чәрх (буров) дарафтә фирәһ бирә (сула); 3. ә чәрх дарафтәрәво ә кор офторә.

РАЗВЕ́С, РАЗВЕ́СКА сущ. 1. ә тирозу кәширә бәхш сохтәји (сохтә оморәји); 2. устар. сәнгһој тирозуји. <> *На развес* кило-кило (ә тирозу кәширә).

РАЗВЕСЕЛИ́ТЬ гл. шор сохтә, хәндундә, дүлүрә вәбәрдә.

РАЗВЕСЕЛИ́ТЬСЯ гл. шор бирә, хәндүстә, дүлү вәрафтә.

РАЗВЕ́СИСТЫЙ прил. гул-будоглү, лүкәлү. II *развесистость* сущ. гул-будоглүји, лүкәлүји.

РАЗВЕ́СИТЬ, РАЗВЕ́ШИВАТЬ гл. 1. ә тирозу кәширәво чиро сохтә; 2. шәндә (гул-будог); 3. вошәндә (оводунирә). <> *Развесить уши* ләһәрә вокундә куш доштә. II *развёсочный* 1. прил. 1. әри пәјмундә һистијо; 2. сущ. р*азвесочная* әри пәјмундә һистијо чикә.

РАЗВЕСНО́Й прил. тирозуји (јәки-јәки нәһ, ә тирозу кәширә фурухтә оморәнијо.

РАЗВЕСТИ́[1] **РАЗВОДИ́ТЬ**[1] гл. 1. ә чикәјү бәрдә. *Развести детей по домам* һәјилһорә ә хунәһошү бәрдә; 2. норә. *Развести часовых* гәрәвулһорә норә; 3. чиро сохтә, һәрәлү сохтә. *Развести спорщиков* һүчәт сохтәкороһрә чиро сохтә; 4. толог дорә. <> *Развести руками* мәһтәл бирә.

РАЗВЕСТИ́[2], **РАЗВОДИ́ТЬ**[2] то же, что *растворить*[2]. *Развести сахар* шәкәрә һәл сохтә. *Развести спирт* ә спирт ов гәриш сохтә.

РАЗВЕСТИ́[3] **РАЗВОДИ́ТЬ**[3] гл.1. коштә, доштә; 2. дәшәндә (бог). 3. чүникәрә дураз кәширә; 4. сухундә, вәнорә (аташ).

РАЗВЕСТИ́СЬ[1], **РАЗВОДИ́ТЬСЯ**[1] гл. 1. толог вәкүрдә, чиро бирә; 2. һәл бирә.

РАЗВЕСТИ́СЬ[2], **РАЗВОДИ́ТЬСЯ**[2] гл. доштә оморә, зијод бирә (сохтә оморә).

РАЗВЕ́СЧИК сущ. тирозучи, молкәш.

РАЗВЕТВИ́ТЬ, РАЗВЕТВЛЯ́ТЬ гл. гулһо (шохһо), лүкәһо чиро сохтә. II *разветвле́ние* сущ. гулһо (шохһо), лүкәһо чиро сохтәәји.

РАЗВЕТВИ́ТЬСЯ, РАЗВЕТВЛЯ́ТЬСЯ гл. ә гулһо (шохһо) чиро бирә. II *разветвле́ние* сущ. ә гулһо (шохһо) чиро бирәји.

РАЗВЕТВЛЕ́НИЕ сущ. 1. ә гулһо (шохһо) чиро бирәји (сохтәји); 2. рәһһо чиро бирәнијо чикә; 2. гулһо, шохһо, лүкәһо.

РАЗВЕТВЛЁННЫЙ прил. ә гулһо (шохһо) чиро биријо (сохтә оморијо).

РАЗВЕ́ШАТЬ гл. 1. дўлўў сохтә (ә чиробәчиро чикәһо; 2. вошәндә (оводуни).

РАЗВЕ́ШЕННЫЙ прич. кәширә оморијо (ә тирозу).

РАЗВЕ́ШИВАТЬ см. *развесить и развешать*.

РАЗВЁРТКА сущ. 1. әри вокундә, вокундә бирәнијо кор; 2. чәрх (буров) дорәрәво вәкәндәнкә, буш сохтәјнкә бирәнијо кор; 3. метал бурранијо карасти.

РАЗВИ́ЛИНА сущ. 1. һәчә; 2. дүрәһә (рәһһо чиро бирәнијо чикә).

РАЗВИ́ЛИСТЫЙ прил. һәчәји, һәчәрә хуно һистијо.

РАЗВИ́ЛКА, РАЗВИ́ЛОК см. *разветвление* 2.

РАЗВИНТИ́ТЬ гл. 1. винтүрә вәкәндә, буров дорә; 2. перен. разг. хәрәб сохтә, шулуг сохтә.

РАЗВИНТИ́ТЬСЯ, РАЗВИ́НЧИВАТЬСЯ гл. 1. винтүрә вәкәндә оморә, буров дорә оморә; 2. перен. разг. хәрәб сохтә оморә, шулуг сохтә оморә.

РАЗВИ́НЧЕННЫЙ нареч. 1. винтү вәкәндә оморијо, буров дорә оморијо; 2. перен. разг. хәрәб сохтә оморијо, шулуг сохтә оморијо.

РАЗВИ́ТИЕ сущ. 1. пишово рафтәји, пишово бәрдәји; 2. әгүлмәнд бирәји, әгүлмәнд сохтәји.

РАЗВИТО́Й прил. 1. пишово рафтијо; 2. әгүлмәнд, данандә, кордан.

РАЗВИ́ТЬ[1], **РАЗВИВА́ТЬ**[1] гл. бофтәјүрә, вошундәјүрә вәкәндә.

РАЗВИ́ТЬ[2], **РАЗВИВА́ТЬ**[2] гл. 1. пишово бәрдә (фирсорә); 2. зијод сохтә, куч дорә. || *разви́тие* сущ.1. пишово бәрдәји (фирсорәји); 2. зијод сохтәји, куч дорәји.

РАЗВИ́ТЬСЯ[1], **РАЗВИВА́ТЬСЯ**[1] гл. бофтәјү, вошундәјү вәкәндә оморә.

РАЗВИ́ТЬСЯ[2], **РАЗВИВА́ТЬСЯ**[2] гл. 1. пишово рафтә; 2. зијод бирә, кучлү бирә.

РАЗВЛЕ́ЧЬ, РАЗВЛЕКА́ТЬ гл. 1. сәрүрә ә чүникәрәво гәриш сохтә; 2. дүлүрә вәбәрдә, әз фикир дур сохтә, вәхтүрә хуш кировундә. II *развлече́ние* сущ. 1. сәрә ә чүникәрәво гәриш сохтә, сожтә оморәји; 2. вози.

РАЗВЛЕ́ЧЬСЯ, РАЗВЛЕКА́ТЬСЯ гл. 1. сәрү ә чүникәрәво гәриш бирә; 2. дүлү вәрафтә, әз фикир дур бирә. II *развлече́ние* сущ. 1. сәрү ә чүникәрәво гәриш бирәји; 2. дүлү вәрафтәји, әз фикир дур бирәји.

РАЗВО́Д[1] сущ. 1. бәрдәји, бәрдә оморәји ән һәр чи ә чикәјү; 2. норәји, норә оморәји (һәр чи ә чикәјү); 3. чиро (һәрәлү) сохтәји (сохтә оморәји).

РАЗВО́Д[2] сущ. коштәји, коштә оморәји, доштәји, дошта оморәји.

РАЗВО́Д[3] сущ. толог, толог вәкирдәји, толог дорәји, чиро бирәји;

РАЗВОДИ́ТЬ[1-2-3], **-СЯ**[1-2] см. *развести*[1-2-3], *-сь*[1-2].

РАЗВО́ДКА сущ. 1. чиро сохтэји, чиро бирэји, һэрэлү сохтэји, һэрэлү бирэји; 2. кэширэји, гэд сохтэји; 3. дэндүһој мушара һэрэлү сохтэнијо карасти, кэлбэти.

РАЗВОДНО́Й прил. 1. вокундэнијо, һэрэлү сохтэнијо (э товунэј карасти); 2. вокундэ оморэнијо, һэрэлү бирэнијо; 3. тологи, эн чиробирэји. *Разводное свидетельство* когоз тологи.

РАЗВО́ДЫ сущ. 1. нэхүш. *Скатерть с разводами* нэхүшлүјэ сифро; 2. локо. *Чернильные разводы* локој чернили (рэнги).

РАЗВО́ДЬЕ сущ. 1. сајл; 2. э һэрэј чилидһо овијэ чикэ.

РАЗВОДЯ́ЩИЙ сущ. гэрэвулһорэ дэнишрэнијо, э постһо э рэһ дэкундэнијо, постһорэ дэнишрэнијо лэшкэри.

РАЗВОЕВА́ТЬСЯ гл. шулуги сохтэ, чэнк вэнкэстэ, эз хүштэ вэдарафтэ.

РАЗВО́З сущ. (э чүникэ вэнорэ) бэрдэји, бэрдэ оморэји.

РАЗВОЗИ́ТЬ[1-2] см. *развезти*[1-2].

РАЗВОЗИ́ТЬСЯ гл. (э чүникэ вэнорэ) бэрдэ оморэји, бэрдэ бэхш сохтэ оморэји

РАЗВО́ЗКА сущ. 1. см. *развоз*; 2. һэрэбэ (эри мол бэрдэ).

РАЗВОЗНО́Й прил. кэрдундэни: 1. кэрдундэ фурухтэ оморэнијо (мол); 2. э кээрдундэрэво сохтэ оморэјијо. *Развозная торговля* кэрдундэнијэ дод-вэстод.

РАЗВО́ЗЧИК сущ. шэлэкулэчи (молэ кэрдундэ фурухтэнијо одоми). II *развóзчица* эзини зэн (духтэр).

РАЗВОЛНОВА́ТЬ гл. дүлэпэсэ сохтэ.

РАЗВОЛНОВА́ТЬСЯ гл. дүлэпэ бирэ.

РАЗВОРА́ЧИВАТЬ гл. 1. см. *развернуть и разворотить*.

РАЗВОРА́ЧИВАТЬСЯ см. *развернуться*.

РАЗВОРОВА́ТЬ гл. дүздирэ (амбарэ чиһорэ).

РАЗВОРО́Т сущ. 1. см. *развернуть, -ся*; 2. э јонјэки һистијо дү сэһифэј эн вокундэ оморијо дэфтэр, журнал, китоб.

РАЗВОРОТИ́ТЬ, РАЗВОРАЧИВАТЬ гл. разг.1. вэчарундэ, хэрэбэ сохтэ; 2. хүрдэхүрд сохтэ, лиһчим-лиһчим сохтэ.

РАЗВОРЧА́ТЬСЯ гл. мигији, дэјчији, гүдгүди сохтэ (һэрэ нэдорэ).

РАЗВРА́Т сущ. 1. зунољи; 2. Эхлогсүзи, тэрбијэјү хэрэби.

РАЗВРАТИ́ТЕЛЬ сущ. эз рэһ вэдэшэндэкор, эхлогсүзи вомухтэкэр, э зунэји бэрдэкор. II *развратúтельница* эзини зэн (духтэр).

РАЗВРАТИ́ТЬ, РАЗВРАЩА́ТЬ гл. эз рэһ вэдэшэндэ, э хэрэбэ рэһ бэрдэ, эхлогсүзи (зунољи) вомухтэ. II *развращéние* сущ. эз рэһ вэдэшэндэји, э хэрэбэ рэһ бэрдэји, эхлогсүзи (зунољи) вомухтэји.

РАЗВРАТИ́ТЬСЯ гл. зунољи вэмухтэ (эз рэһ вэдарафтэ, э хэрэбэ рэһ рафтэ, эхлогсүзи сохтэ.

РАЗВРА́ТНИК сущ. зуно, эхлогсүз. II *развра́тница* эзини зэн (духтэр).

РАЗВРА́ТНИЧАТЬ гл. зунољи, эхлогсүзи сохтэ.

РАЗВРА́ТНЫЙ прил. зуно, эхлогсүз. II *развра́тность* зунољи, эхлогсүзи.

РАЗВРАЩЁННОСТЬ сущ. зунољи, эхлогсүзи.

РАЗВЬЮ́ЧИТЬ, РАЗВЬЮ́ЧИВАТЬ гл. шэлэјүрэ фушэндэ (эн һэјвонэ).

РАЗВЯЗА́ТЬ, РАЗВЯ́ЗЫВАТЬ гл. 1. вэкэндэ, вокундэ. *Развязать узел* энкүлэ вэкэндэ; 2. перен. һэл сохтэ (јэ чэтинэ мэсэлэрэ, һүчэтэ,); 3. перен. сэрсэбил рэһо дорэ; 4. перен. сэр күрдэ, һэмэл овурдэ.

РАЗВЯЗА́ТЬСЯ, РАЗВЯ́ЗЫВАТЬСЯ гл. 1. вэкэндэ, вокундэ оморэ; 2. хилос бирэ, јэхэн хүштэрэ хилос сохтэ.

РАЗВЯ́ЗКА сущ. 1. вэкэндэји, вокундэји, вэкэндэ оморэји, вокундэ оморэји; 2. перен. һэл сохтэји (сохтэ оморэји); 3. перен. сэр күрдэји, сэр күрдэ оморэји; 4. перен. эхир, эхир-тухур.

РАЗВЯ́ЗНЫЙ прил. рујлү, һэјосүз, хүштэрэ эз һичиш нэс кэширэнијо, һэјбнэдан.

РАЗГАДА́ТЬ гл. 1. офтэ, тэһбил сохтэ, һэл сохтэ. *Разгадать загадку* тапмачарэ офтэ; 2. фэһмүстэ, фэһм сохтэ, вэрасирэ. *Разгадать чьи-л. намерения* војкэј киникэрэ вэрасирээ.

РАЗГА́ДКА сущ. 1. офтэји, офтэ оморэји, тэһбил сохтэји (сохтэ оморэји), һэл сохтэји (сохтэ оморэји); 2. фэһмүстэји, фэһмүстэ оморэји, фэһм сохтэји (сохтэ оморэји вэрасирэји, вэрасирэ оморэји.

РАЗГА́ДЧИК сущ. офтэкор, тэһбил сохтэкор, һэл сохтэкор. II *разгáдчица* эзини зэн (духтэр).

РАЗГА́Р сущ. 1.

РАЗГИ́Б сущ. 1. дуз сохтэ, вокундэ (гэдирэ); 2. гэдијү дуз сохтэ оморијо чикэ.

РАЗГИБА́ТЬ, -СЯ см. *разогнуть, -ся*.

РАЗГИЛЬДЯ́Й сущ. ҳилим-ҳоволим, фәрсүз, бисәлигә, тәнбәл. II *разгилдяйка* әзини зән (духтәр).

РАЗГИЛЬДЯЙНИЧАТЬ гл. ҳилим-ҳоволими сохт (фәрсүзи, бисәлигәји, тәнбәли) сохтә.

РАЗГИЛЬДЯ́ЙСТВО сущ. ҳилим-ҳоволими, фәрсүзи, бисәлигәји, тәнбәли.

РАЗГЛАГО́ЛЬСТВОВАНИЕ сущ. ләгләги сохтәји, амбар ҡоф сохтәји.

РАЗГЛАГО́ЛЬСТВОВАТЬ гл. ләгләги сохтә, амбар ҡоф сохтә. II *разглагольствование* сущ. ләгләги сохтәји, амбар ҡоф сохтәји.

РАЗГЛА́ДИТЬ, РАЗГЛА́ЖИВАТЬ гл. 1. гүчиҳорә, гәдиҳорә дуз сохтә; 2. уту зәрә.

РАЗГЛА́ДИТЬСЯ, РАЗГЛА́ЖИВАТЬСЯ гл. 1. гүчиҳојү, гәдиҳојү дуз сохтә оморә; 2. уту зәрә оморә.

РАЗГЛАСИ́ТЬ, РАЗГЛАША́ТЬ гл. 1. ә ҳилом лов сохтә, әри ҳәммә куфтирә; 2. вокундә, вокундә куфтирә (сўрә).

РАЗГЛАСИ́ТЬСЯ, РАЗГЛАША́ТЬСЯ гл. 1. ә ҳилом лов сохтә оморә, әри ҳәммә куфтирә оморә; 2. вокундә, вокундә куфтирә оморә (сўр).

РАЗГЛАШЕ́НИЕ сущ. 1. ә ҳилом лов сохтәји (сохтә оморәји), әри ҳәммә куфтирәји (куфтирә оморәји; 2. вокундәји, вокундә куфтирә оморәји (сўр).

РАЗГЛЯДЕ́ТЬ, РАЗГЛЯ́ДЫВАТЬ гл. 1. то же, что *расмотреть* ; 2. перен. то же, что *распознать*.

РАЗГНЕ́ВАТЬ гл. кәҳәз сохтә, ҳүршлү сохтә, әз хүштә вәдәшәндә.

РАЗГНЕ́ВАТЬСЯ гл. кәҳәз бирә, ҳүршлү бирә, әз хүштә вәдарафтә.

РАЗГОВА́РИВАТЬ гл. коф сохтә, ихтилот сохтә.

РАЗГОВЕ́ТЬСЯ, РАЗГОВЛЯ́ТЬСЯ гл. ә пәсәј тәҳәнит ҳәрчүкири субукә чи хурдә.

РАЗГОВО́Р сущ. ихтилот, коф; 2. коф-кәләч. <> *Без разговорв* дураз нәкәширә, вәхтә вир нәсохтә; *и разговора (разговору) быть не может* о чём 1. јә кофиш ни данү бирә; әз хүштә мәҳлүми.

РАЗГОВОРИ́ТЬ гл. разг. 1. ә коф күрдә, коф ҳиштә сохтә; 2. сәрүрә ә коф гәриш сохтә; 3. әз фикүрү дур сохтә јүрә.

РАЗГОВОРИ́ТЬСЯ гл. 1. сәрү ә коф гәриш бирә; 2. ихтилот (коф) сәр күрдә.

РАЗГОВО́РНИК сущ. әри зувун вомухтә китоблә.

РАЗГОВО́РНЫЙ прил. кофи, ихтилоти: 1. ән коф, ән ихтилот; 2. әри коф (ихтилот) ҳистијо.

РАЗГОВО́РЧИВОСТЬ сущ. ихтилотсохи, кофсохи, коф амбар сохтәји.

РАЗГОВО́РЧИВЫЙ прил. ихтилотсох, кофсох, коф амбар сохтәнијо.

РАЗГОВО́РЧИК сущ. 1. ихтилотлә; 2. бушбушә, хәрәбә ихтилот, коф-кәләч,

РАЗГО́Н сущ. 1. гүј сохтәји, гүј сохтә оморәји; 2. оморә-оморә сәхт кәј сохтәји; 3. нист сохтәји (сохтә оморәји), вәчарундәји, вәчарундә оморәји; 4. ә ҳәрәј дү чикә ҳистијо рәҳ; 5. паз (ә ҳәрәј дү бәхш ән чүникә норә оморәнијо чи (ә кор дүлкәри).

РАЗГО́НИСТЫЙ прил. разг. ҳәрәлү, дурәдур.

РАЗГОНЯ́ТЬ, -СЯ см. *разогнать, -ся.*

РАЗГОРЕ́ТЬСЯ, РАЗГОРА́ТЬСЯ гл. 1. су күрдә, су күрдә сухтә (дәкәсирә).

РАЗГОРОДИ́ТЬ гл. бәхш сохтә, ҳәрәјүрә бурра, ә дуворәво (борурәво, чапарәво) чиро сохтә. *Разгородить комнату* ҳәрәј утогә бурра.

РАЗГОРОДИ́ТЬСЯ гл. ә ҳәрә дувор (бору, чапар) кәширә чиро сохтә оморә.

РАЗГОРЯЧИ́ТЬ гл. ҳоси сохтә, кәҳәз сохтә, ҳүршлү сохтә.

РАЗГОРЯЧИ́ТЬСЯ гл. ҳоси бирә, кәҳәз бирә, ҳүршлү бирә.

РАЗГРА́БИТЬ, РАЗГРАБЛЯ́ТЬ гл. сүнч-туву сохтә, бирә-нәбирәјүрә бәрдә (ә кучәво).

РАЗГРА́БЛЕНИЕ сущ. сүнч-туву сохтәји (сохтә оморәји), бирә-нәбирәјүрә бәрдәји, бирә-нәбирәјү бәрдә оморәји (ә кучәво).

РАЗГРАНИЧЕ́НИЕ сущ. чиро бирәји, чиро сохтәји, хит-нушу кәшторәји, норәји, дүрүст бурбундәји.

РАЗГРАНИ́ЧЕННЫЙ прич. чиро бириҗо, чиро сохтә оморијо, хит-нушу кәшторә оморијо, норә оморијо, дүрүст бурбундә оморијо.

РАЗГРАНИЧИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. чиро сохтәнијо; 2. хит-нушу бурбундәнијо

РАЗГРАНИ́ЧИТЬ, РАЗГРАНИ́ЧИВАТЬ гл. чиро бирә, чиро сохтә, хит-нушу кәшторә, норә, дүрүст бурбундә.

РАЗГРАНИ́ЧИТЬСЯ, РАЗГРАНИ́ЧИВАТЬСЯ гл. әз дү-јәки чиро бирә.

РАЗГРАФИ́ТЬ см. *графить*.

РАЗГРЕСТИ́ гл. лов сохтә, лов-тум сохтә, шәндә. *Разгрести золу руками* хокистәрә ә дәсәво лов сохтә.

РАЗГРО́М сущ. 1. лов-тум сохтәји, лов-тум сохтә оморәји; 2. вәчарундәји, вәчарундә омрәји, ә хорирәво јәки сохтәји (сохтә оморәји), вәчарундә хәрәбә сохтәји (сохтә оморәји).

РАЗГРОМИ́ТЬ гл. 1. лов-тум сохтә; 2. вәчарундә, ә хорирәво јәки сохтә, вәчарундә хәрәбә сохтә.

РАЗГРУ́ЖЕННЫЙ, РАЗГРУЖЁННЫЙ прич. 1. тиһи сохтә оморијо, шәләјү фушәндә оморијо; 2. корү кәм сохтә оморијо, субук сохтә оморијо.

РАЗГРУЗИ́ТЬ, РАЗГРУЖА́ТЬ гл. 1. тиһи сохтә, шәләјүрә фушәндә; 2. корүрә кәм сохтә, субук сохтә. || *разгру́зка* сущ.1. тиһи сохтәнкә, шәләјүрә фушәндәкә сохтә оморәнијо кор; 2. әри корүрә кәм (субук) сохтә бирәнијо кор.

РАЗГРУЗИ́ТЬСЯ, РАЗГРУЖА́ТЬСЯ гл. 1. тиһи бирә; 2. корү кәм бирә, субук бирә. 3. тиһи сохтә оморә, шәләјү фушәндә оморә. II *разгру́зка* сущ. 1. тиһи бирәнкә сохтә оморијо кор; 2. корү кәм (субук бирәкә сохтә оморијо кор). 3. тиһи сохтә оморәнкә, шәләјү фушәндә оморәкә сохтә оморијо кор.

РАЗГРУ́ЗОЧНЫЙ прил. шәлә тиһи (буш) сохтәнијо; әри шәлә тиһи (буш) сохтә һистијо.

РАЗГРЫЗА́ТЬ, РАЗГРЫЗА́ТЬ гл. 1. ә дәндүрәво хүрд сохтә, бурра, вәнчирә; 2. чавустә.

РАЗГУ́Л сущ. 1. гудузи, һәрки-һәркији; 2. кәјф, хурдә-бәрдә, пијонискәји.

РАЗГУ́ЛИВАТЬ гл. 1. см. *разгулять*; 2. кәштә (војистәј хүштәрә хуно).

РАЗГУ́ЛЬЕ сущ. шори, кәјф.

РАЗГУ́ЛЬНЫЙ сущ. сәрсәри (вәхт хүштәрә ә кәјфһо, кәштәһо кировундәнијо.

РАЗГУЛЯ́ТЬ гл. 1. дүлүрә вәбәрдә, кәрдундә (һәјилә); 2. әз фикир дур сохтә киникәрә.

РАЗГУЛЯ́ТЬСЯ, РАЗГУ́ЛИВАТЬСЯ гл. 1. ә хүштә диромора, гул-базу вәчовундә; 2. разг. сәрү ә кәјф гәриш бирә; 3. разг. ховү вирихтә.

РАЗДАВИ́ТЬ см. давить.

РАЗДА́ВЛЕННЫЙ прич. 1. һәл сохтә оморијо, шиширә һәл сохтә оморијо; 2. шиширә оморијо, шиширә шүкәст сохтә оморијо, шиширә хүрд сохтә оморијо; 3. перен. лов тум сохтә оморијо; 4. перен. күштәоморијо;

РАЗДА́ИВАТЬ, -СЯ гл. см. *раздоить, -ся*.

РАЗДАРИ́ТЬ, РАЗДА́РИВАТЬ гл. бәхш сохтә, бәхширә, бәхшә дорә; бәхш сохтә вәрастә.

РАЗДА́ТЧИК сущ. бәхшсох (чүникәрә бәхш сохтәнијо корсох). II *разда́тчица* әзини зән (духтәр).

РАЗДА́ТЬ[1], **РАЗДАВА́ТЬ**[1] гл. бәхш сохтә, дорә. *Раздать зарплату* моһош. *Раздать деньги* пул бәхш сохтә. II *разда́ча* әри дорә, бәхш сохтә бирәнијо кор. II *разда́точный* прил. ән бәхш сохтәји, ән дорәји; 2. әри бәхшсохтә, әри дорә һистијо.

РАЗДА́ТЬ[2], **РАЗДАВА́ТЬ**[2] гл. фирәһ сохтә, дураз сохтә. *Раздать сапоги на колодке* чәкмәһорә ә голуб зәрә, фирәһ сохтә.

РАЗДА́ТЬСЯ[1], **РАЗДАВА́ТЬ**[1] гл. шинирә оморә. *Раздался выстрел* сәс куллә омо.

РАЗДА́ТЬСЯ[2], **РАЗДАВА́ТЬ**[2] гл. 1. һәрәлү бирә. *Толпа раздалась* чәһмәт һәрәлү бисто; 2. фирәһ бирә. *Сапоги раздались* чәкмәһо фирәһ бисто; 3. шутл. вәмасирә, чог бирә.

РАЗДВА́ИВАТЬ, -СЯ см. *раздвоить, -ся*.

РАЗДВИЖНО́Й прил. һәлү бирәнијо, вокундә оморәнијо.

РАЗДВИ́НУТЬ, РАЗДВИГА́ТЬ гл. 1. һәрәлү сохтә, вокундә; 2. фирәһ, дураз сохтә. || *раздвиже́ние* сущ. 1. һәрәлү сохтәји, вокундәји; 2. фирәһ, дураз сохтәји.

РАЗДВИ́НУТЬСЯ гл. 1. һәрәлү бирә, вокундә оморә; 2. фирәһ, дураз бирә, сохтә оморә. II *раздвиже́ние* сущ. 1. һәрәлү бирәји, вокундә оморәји; 2. фирәһ, дураз бирәји, сохтә оморәји.

РАЗДВО́ЕННЫЙ прич. и прил. 1. һәчә бириjo, чиро бириjo, һәрәлү бириjo; 2. ә ду чикә бириjo.

РАЗДВОИ́ТЬ, РАЗДВА́ИВАТЬ гл. һәчә сохтә, чиро сохтә, һәрәлү сохтә. II *раздвое́ние* сущ. һәчә сохтәји, чиро сохтәји, һәрәлү сохтәји.

РАЗДВОИ́ТЬСЯ гл. һәчә бирә, чиро бирә, һәрәлү бирә; 2. һәчә сохтә оморә, чиро сохтә оморә, һәрәлү сохтә оморә. II *раздвое́ние* сущ. һәчә бирәји, чиро бирәји, һәрәлү бирәји; 2. һәчә сохтә оморәји, чиро сохтә оморәји, һәрәлү сохтә оморәји.

РАЗДЕВА́ЛКА сущ. 1. әри палтар вәкәндә һистијо утог (чикә); 2. палтар доштәнүтһо утог (чикә).

РАЗДЕВА́ЛЬЩИК сущ. палтар доштәнијо, ә палтарһо дәниширәнијо одоми. II *раздева́льщица* әзини зән (духтәр).

РАЗДЕВА́ТЬ, -СЯ см. *раздеть, -ся*.

РАЗДЕ́Л сущ. 1. бәхш сохтәји, ә бәхшһо чиро сохтәји, бәхш сохтә оморәји, ә бәхшһо чиро сохтә оморәји; 2. бәхш (ә еитоб, ә документ вә ә јә чиһојкә); 3. чүникә чиро бирәнијо чикә.

РАЗДЕ́ЛАТЬ, РАЗДЕ́ЛЫВАТЬ гл. 1. гүч сохтә, ћәзүр сохтә, ә хомунәј чүникә сохтә; 2. фирәћ сохтә, кәлә сохтә (суларә); 3. перен. вәшмәрдә, обүрүрә тиһи сохтә; куфтә, чозә дорә. II *разделывание* сущ.1. гүч сохтә, ћәзүр сохтәји, ә хомунәј чүникә сохтәји; 2. фирәћ сохтәји, кәлә сохтәји (суларә); 3. перен. вәшмәрдәји, обүрүрә тиһи сохтәји; куфтәји, чозә дорәји.

РАЗДЕ́ЛАТЬСЯ, РАЗДЕ́ЛЫВАТЬСЯ гл. 1. вәрастә, вәрасундә. *Разделаться с долгами* ә гәрдһорәво вәрастә; 2. бәдәлүрә дорә, әз виһтәјү вәроморә, чозәнүрә дорә, ә јү бурбундә. *Хорошо, я с ним разделаюсь* бошку, мә ә у имбурбунум.

РАЗДЕЛЕ́НИЕ сущ. 1. бәхш сохтәји, бәхш бирәји; 2. чиро сохтәји, чиро бирәји; 3. ћәрәлү сохтәји, ћәрәлү бирәји.

РАЗДЕЛИ́ТЬ, РАЗДЕЛЯ́ТЬ гл. 1. бәхш сохтә; 2. чиро сохтә; 3. ћәрәлү сохтә; 4. ә коф, ә фикир ән киникәрәво рази бирәји.

РАЗДЕЛИ́ТЬСЯ, РАЗДЕЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. бәхш бирәји; 2. чиро бирәји; 3. ћәрәлү бирәји. 4. нәразилуги винирә.

гл. 1. кәшү-кәшү сохтә, кәширә вәдәшәндә; 2. кәндә, вәдәшәндә.

РАЗДЕ́ЛЬНЫЙ прил. чиро-чиро, тәћно: 1. ә јәкирәвош сохтә нәс омоәнијо, һә јү сохтәнијо. *Раздельное написание слов* кофһорә чиро-чиро нүјүстәји; 2. бәхшһој ән чүникәрә вәди сохтәнијо.

РАЗДЕЛЯ́ТЬ, -СЯ то же, что *делить, -ся*.

РАЗДЕ́ТЬ, РАЗДЕВА́ТЬ гл. тәнүрә (оводунијүрә) вәкәндә. II *раздева́ние* сущ. тәнүрә (оводунијүрә) вәкәндәји.

РАЗДЕ́ТЬСЯ, РАЗДЕВА́ТЬСЯ гл. тән (оводуни) хүштәрә вәкәндә. II *раздева́ние* сущ. тән (оводуни) хүштәрә вәкәндәји.

РАЗДЁРГАТЬ, РАЗДЁРГИВАТЬ кәширә тикә- тикә сохтә.

РАЗДЁРНУТЬ, РАЗДЁРГИВАТЬ гл. кәширә ћәрәлү, чиро сохтә. *Раздёрнуть занавески* пәрдәорә кәширә ћәрәлү (чиро) сохтә.

РАЗДИРА́ТЬ гл. 1. см. *разодрать;* 2. перен. чиро сохтә, чәнк (дәһво) вәнкәстә, гәһри сохтә,; 3. перен. сәһәр дорә, дорд дорә, пара сохтә. *Крики больного раздирают душу* бочәћһој ән нәчог әдәт дүлә пара сохтә.

РАЗДИРА́ТЬСЯ гл. 1. см. *разодраться*; 2. пара-пара бирә.

РАЗДИРА́ЮЩИЙ прил. дәрд дорәнијо, тәрсундәнијо, ћәләчикәр сохтәнијо, дүлә пара сохтәнијо. *Раздирающие крики* ћәләчикәр сохтәнијо бочәћһо.

РАЗДО́БРЕННЫЙ прич. 1. (дүлү) нәрм сохтә оморијо, ә рәћм овурдә оморијо, ә инсоф овурдә оморијо; 2. хуб сохтә оморијо.

РАЗДОБРЕ́ТЬ гл. чог бирә, хуб бирә.

РАЗДО́БРИТЬ гл. 1. нәрм сохтә, ә рәћм овурдә, ә инсоф овурдә; 2. хуб сохтә.

РАЗДО́БРИТЬСЯ, РАЗДА́БРИВАТЬСЯ гл. ә рәћм оморә, ә инсоф оморә.

РАЗДОБРЯ́ТЬ см. *раздобрить*.

РАЗДОБЫ́ТЬ, РАЗДОБЫВА́ТЬ гл. офтә, ә дәс кировундә (ә чәтинирәво.

РАЗДОИ́ТЬ, РАЗДА́ИВАТЬ гл. ши́рә (ширдүширәря) амбар (зијод) сохтә.

РАЗДОИ́ТЬСЯ, РАЗДА́ИВАТЬСЯ гл. сәр күрдә кәрәк һистијо гәдәр шир дорә.

РАЗДОЛБИ́ТЬ, РАЗДА́ЛБЛИВАТЬ гл. 1. ә зәрәрәво (куфтәрәво) фирәћ сохтә; 2. ә зәрәрәво (куфтәрәво) хәрәб сохтә, вәчарундә

РАЗДО́ЛЬЕ сущ. 1. бәјтуни, кәһәши, фирәһәвуни; 2. перен. сәрсәбили, кәјф.

РАЗДО́ЛЬНЫЙ прил. 1. Бәјтун, кәһәш, фирәћ; 2. бул, фирәһәвун; 3. перен. сәрсәбил.

РАЗДО́Р сущ. чәнк, чәвги, гәһр. *Ссоры и раздоры* чәнк вә чәвги.

РАЗДОСА́ДОВАТЬ дүлхүрд сохтә, пәшму сохтә.

РАЗДРАЖЕ́НИЕ сущ. ћоси бирәји (сохтәји), ћүршлү бирәји (сохтәји); 3. ә кор овурдәји.

РАЗДРАЖИ́ТЕЛЬ сущ. ә кор овурдәнијо.

РАЗДРАЖИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. см. *раздражить*; 2. зу ћоси бирәнијо; әз хүштә вәдарафтәнијо.

РАЗДРАЖИ́ТЬ, РАЗДРАЖА́ТЬ гл. 1. ћүршлү сохтә, ћоси сохтә; 2. ә кор овурдә

РАЗДРАЖИ́ТЬСЯ, РАЗДРАЖА́ТЬСЯ гл. 1. ћүршлү бирә, ћоси бирә; 2. ә кор овурдә оморә.

РАЗДРАЗНИ́ТЬ, РАЗДРА́ЗНИВАТЬ гл. 1. ћүршлү сохтә, ћоси сохтә, ћәләво бирә, вәмүрдә; 2. перен. ә ћәвәс овурдә, ә тәмәћ вәнкәстә.

РАЗДРА́Й сущ. 1. то же, что *раздор;* 2. разијәти нәбирәји, гәтмәгәриши.

РАЗДРАКО́НИТЬ, РАЗДРАКО́НИВАТЬ то же, что *разгромить*.

РАЗДРОБИ́МЫЙ прил. хүрдә сохтә бирәнијо, вәнчирә бирәнијо, гургут сохтә бирәнијо, пара сохтә бирәнијо.

РАЗДРОБИ́ТЬ см. *дробить*.

РАЗДРОБИ́ТЬСЯ см. *дробиться*.

РАЗДРОБЛЁННЫЙ, РАЗДРО́БЛЕННЫЙ прич. хӀрдә сохтә оморијо, вәнчирә оморијо, ә бәхшһ чиро сохтә оморијо. II *раздроблённость, раздро́бленность* хӀрдә сохтә оморәји, вәнчирә оморәји, ә бәхшһо чиро сохтә оморәји.

РАЗДРУЖИ́ТЬ гл см. разг. һәрәшӀрә зәрә, гәһри сохтә (киһоријојикә).

РАЗДРУЖИ́ТЬСЯ гл. һәрәшӀ вохурдә, гәһри бирә, дустирә бурра.

РАЗДУ́МАТЬ гл. фикир хӀштәрә дәкиш сохтә.

РАЗДУ́МАТЬСЯ, РАЗДУ́МЫВАТЬСЯ гл. фикир сохтә, ә фикир рафтә, фикир хӀштәрә ә јә чикә кура сохтә.

РАЗДУ́МЫВАТЬ гл. 1. см. *раздумать*; 2. Фикир сохтә, бини-вәки сохтә.

РАЗДУ́МЬЕ сущ. фикир сохтәји, ә фикир рафтәји, фикир.

РАЗДУ́ТЫЙ прил. 1. пуф зәрә оморијо, пуф зәрә дәкәсундә оморијо (аташ, тов); 2. ә хизәво вор зәрә оморијо; 3. ә һоворәвә пур сохтә оморијо; 4. перен. вәмасундә оморијо, кәлә сохтә оморијо, әз гәдәр зијод амбар сохтә оморијо; 5. ворвори бәрдијо, лов сохтијо, вәчарундијо.

РАЗДУ́ТЬ, РАЗДУВА́ТЬ гл. 1. пуф зәрә, пуф зәрә дәкәсундә (аташә); 2. ә хизәво вор зәрә; 3. ә һоворәвә пур сохтә; ; 4. перен. вәмасундә, кәлә сохтә оморијо, әз гәдәр зијод амбар сохтә; 5. ворвори бәрдә, лов сохтә, вәчарундә. || *раздувание* сущ. 1. пуф зәрәји, пуф зәрә дәкәсундәји (аташә); 2. ә хизәво вор зәрәји; 3. ә һоворәвә пур сохтәји; ; 4. перен. вәмасундәји, кәлә сохтә оморәји, әз гәдәр зијод амбар сохтәји; 5. ворвори бәрдәји, лов сохтәји, вәчарундәји

РАЗДУ́ТЬСЯ, РАЗДУВА́ТЬСЯ гл. вәмасирә. II *раздýтие* сущ. вәмасирәји.

РАЗДУШИ́ТЬ гл. амбарә духи зәрә, духи шәндә (ә кинижә, ә чуникә).

РАЗДУШИ́ТЬСЯ гл. (ә хӀштә) амбарә духи зәрә, духи шәндә.

РАЗЕВА́ТЬ см. *разинуть*.

РАЗЖА́ЛОБИТЬ, РАЗЖА́ЛОБЛИВАТЬ гл. (ә хӀштә киро) дүлүрә нәрм сохтә, ә инсоф овурдә.

РАЗЖА́ЛОБИТЬСЯ, РАЗЖА́ЛОБЛИВАТЬСЯ гл. дүлү нәрм бирә, ә инсоф оморә, јүрә јозуги оморә.

РАЗЖА́ЛОВАТЬ гл. устар. вәзифәјүрә фушәндә. II *разжалование* сущ. устар. вәзифәјүрә фушәндәји.

РАЗЖА́ТЫЙ прич. вокундә оморијо, һәрәлү сохтә оморијо.

РАЗЖА́ТЬ, РАЗЖИМА́ТЬ гл. вокундә, һәрәлү сохтә. II *разжима́ние* сущ. вокундәји, һәрәлү сохтәји. II *разжи́м* сущ. вокундәнкә, һәрәлү сохтәнкә бирәнијо кор. II *разжимно́й и разжи́мный* вокундә, һәрәлү сохтә оморәнијо.

РАЗЖА́ТЬСЯ, РАЗЖИМА́ТЬСЯ гл. вокундә оморә, һәрәлү бирә (сохтә оморә). || *разжима́ние* сущ. вокундә, һәрәлү сохтә оморәји.

РАЗЖЕВА́ТЬ, РАЗЖЁВЫВАТЬ гл. 1. чавустә; 2. перен. ә сәр вәнкәстә, чавустә ә лә̄әјү дәнорә. II *разжёвывание* сущ. 1. чавустәји; 2. перен. ә сәр вәнкәстә, чавустә ә лә̄әјү дәнорәји.

РАЗЖЕ́ЧЬ, РАЗЖИГА́ТЬ гл. 1. дәкәсундә, сухундә, су дорә; 2. сәхт товундә, гирмизи сохтә (һовунә). II *разжига́ние* сущ. 1. дәкәсундәји, сухундәји, су дорәји; 2. сәхт товундәји, гирмизи сохтәји (һовунә). II *ро́зжиг* сущ. дәкәсундәнкә, сухундәәкә, су дорәнкә сохтә оморәнијо кор.

РАЗЖЕ́ЧЬСЯ, РАЗЖИГА́ТЬСЯ гл. 1. дәкәсирә, сухтә, су кирдә; 2. перен. һоси бирә, су кирдә.

РАЗЖИ́ВА сущ. 1. гәзонч, хәјр; 2. ошир бирәји.

РАЗЖИВА́ТЬСЯ см. *разжиться*.

РАЗЖИ́Г сущ. 1. дәкәсундәји, сухундәји, су дорәји; 2. сәхт товундәји.

РАЗЖИ́ГАНИЕ сущ. 1. дәкәсундәји, сухундәји, су дорәји; 2. сәхт товундәји; 3. перен. туф-туф дорәји.

РАЗЖИ́ГАТЬ, гл. 1. дәкәсундә, сухундә, су дорә; 2. сәхт товундә; 3. перен. туф-туф дорә.

РАЗЖИДИ́ТЬ, РАЗЖИЖА́ТЬ гл. рушум сохтә, ә хәстә чи чүникә рушумтә чи гәриш сохтә. II *разжиже́ние* сущ. рушум сохтәји, ә хәстә чи чүникә рушумтә чи гәриш сохтәји.

РАЗЖИДИ́ТЬСЯ РАЗЖИЖА́ТЬСЯ гл. рушум бирә, рушумтә бирә. II *разжиже́ние* сущ. рушум бирәји, рушумтә бирәји.

РАЗЖИМА́ТЬ, -СЯ см. *разжать, -ся*.

РАЗЖИМНО́Й, РАЗЖИ́МНЫЙ прил. 1. әри вокундә (һәрәлүсохтә) һистијо; 2. вокундә оморәнијо; һәрәлү бирәнијо.

РАЗЖИРЕ́ТЬ см. *жиреть*.

РАЗЖИ́ТЬСЯ, РАЗЖИВА́ТЬСЯ гл. перен. 1 һошир бирә; 2. офтә, ә дәс кировундә.

РАЗЗАВО́Д сущ. прост. *на раззавод* әри доштә, әри зијодсохтә.

РАЗЗАДО́РИТЬ, РАЗЗАДО́РИВАТЬ гл. разг. ә ћәвәс овурдә.

РАЗЗАДО́РИТЬСЯ РАЗЗАДО́РИВАТЬСЯ гл. разг. ә ћәвәс оморә.

РАЗЗВОНИ́ТЬ, РАЗЗВА́НИВАТЬ гл. разг. неодобр. ә ћилом лов сохтә, әри ћәммә куфтирә.

РАЗЗНАКО́МИТЬСЯ гл. разг. дустирә, ћәрәрә бурра, гәћри бирә (ә киникәрәво).

РАЗЗОЛО́ЧЕННЫЙ прил. сүрхи сохтә оморијо (ов сүрх зәрә оморијо, ә русмуј сүрхирәво духтә оморијо).

РАЗЗУДЕ́ТЬСЯ, РАЗЗУ́ЖИВАТСЯ гл. разг. 1. сәхт сухов-сухов (күч-күч) дорә, сәр күрдә дорд дорә; 2. перен. ћәвәс оморә, ә ћәвәс оморә.

РАЗЗЯ́ВА то же, что *разиня*.

РАЗЗЯ́ВИТЬ то же, что *разинуть*.

РАЗИ́НУТЬ гл. вокундә, јәлә сохтә, ћәрәлү сохтә. <> *Разинув рот* 1. кушәсовији сохтә,; ләћәрә јәлә сохтә, ћәринә зәрә.

РАЗИ́НЯ сущ. ләћәјәлә, ләћәјү јәлә ћистијо одоми.

РАЗИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. ћәјру сохтәнијо, мәћтәл сохтәнијо. II *рази́тельность* сущ. ћәјрући, мәћтәли.

РАЗИ́ТЬ[1], **ПОРАЗИ́ТЬ** гл. дәдорә, ә јәрәгәво зәрәрәво, хәрәбә сохтә.

РАЗИ́ТЬ[2] гл. разг. буј оморә, буј зәрә.

РАЗЛАГА́ТЬ, -СЯ гл. см. *разложить, -ся*.

РАЗЛА́Д сущ. 1. биразији (ә ћәрә); 2. чәнк, чәвги, гәћр.

РАЗЛА́ДИТЬ, РАЗЛА́ЖИВАТЬ гл. 1. хәрәб сохтә; 2. вәчарундә.

РАЗЛА́ДИТЬСЯ, РАЗЛА́ЖИВАТЬСЯ гл. 1. хәрәб бирә; 2. вәчарустә.

РАЗЛА́КОМИТЬ гл. 1. дадан сохтә; 2. ләћәјүрә ширин сохтә.

РАЗЛА́КОМИТЬСЯ гл. 1. дадан бирә 2. ләћәјү ширин бирә.

РАЗЛА́МЫВАТЬ см. *разломать и разломить*.

РАЗЛА́МЫВАТЬСЯ гл. 1. р*азломаться и разломиться*; 2. хүрд бирә (ә товунәј нәчоги).

РАЗЛА́ПИСТЫЙ прил. раглү-ришәлү, пәнчәлү, лукәлү (лүкәћојү абар ћистијо). *Разлапистый дуб* лүкәлүјә палуд).

РАЗЛА́ПЫЙ прил. пәнчәлү, ришәлү.

РАЗЛА́ЯТЬСЯ гл. 1. сәр күрдә равустә; 2. перен. сәр күрдә вәшмәрдә.

РАЗЛЕЖА́ТЬСЯ гл. дәкәштә мундә (јүрә вәхүштә нәвојистә, тәнбәл бирә, әри вәхүштә коћоли сохтә.

РАЗЛЕ́ЗТЬСЯ, РАЗЛЕЗА́ТЬСЯ то же, что *расползтись* 3.

РАЗЛЕНИ́ТЬСЯ, РАЗЛЕ́НИВАТЬСЯ гл. тәнбәл бирә, бихүт бирә.

РАЗЛЕПИ́ТЬ, РАЗЛЕПЛЯ́ТЬ гл. разг. 1. вәкәндә, чиро сохтә (вокосирә чирә); 2. вокосундә (ә ћәр тараф).

РАЗЛЕПИ́ТЬСЯ, РАЗЛЕПЛЯ́ТЬСЯ гл. вәкәндә оморә, чиро бирә (ә товунәј вокосирә чи).

РАЗЛЕТА́ТЬСЯ см. *разлететься*.

РАЗЛЕТЕ́ТЬСЯ гл. 1. пар зәрә рафтә, пар зәрә лов бирә; 2. хүрд бирә, тикә-тикә бирә, лићчим- лићчим бирә.

РАЗЛЁТ разг. 1. пар зәрә рафтәји, пар зәрә лов бирәји; 2. күч.

РАЗЛЕ́ЧЬСЯ гл. рәћәт дәкәштә, дураз бирә.

РАЗЛЁЖИВАТЬСЯ гл. разг. неодобр. Дәкәштә, ә биәдәбирәво дураз бирә.

РАЗЛИ́В сущ. 1. вәдәрәхширәји, лов бирәји; 2. сајл; сајл оморијо чикә; 3. докундәји, докундә оморәји, тићи сохтәји, тићи сохтә оморәји

РАЗЛИВА́ТЬСЯ гл. 1. см. *разлиться*; 2. перен. ширин-ширин хундә, чәћ-чәћ зәрә; *Соловей разливается* болбол әдәј чәћ-чәћ зәрә; 3. перен. ә зувун кирдә, зувун рихундә; 4. разг. сәхт киристә.

РАЗЛИВНО́Й прил. 1. әри рушуминәрә тиићсохтә ћистијо апарат; 2. әз пишкәћо тићи сохтә (пәјлә-пәјлә) фурухтә оморәнијо.

РАЗЛИНОВА́ТЬ, РАЗЛИНО́ВЫВАТЬ гл. дузә хитћо кәширә (ә чүникә әри хәт нүјүстә). II *разлинова́ние* сущ. дузә хитћо кәширәји (ә чүникә әри хәт нүјүстә).

РАЗЛИНО́ВКА сущ. (ә чүникә әри хәт нүјүстә) дузә хитћо кәширәнкә сохтә оморәнијо кор.

РАЗЛИТО́Й прил. амбарә чикәј ән чүникәрә рихтијо (тићи биријо).

РАЗЛИ́ТЬ, РАЗЛИВА́ТЬ гл. 1. дәкундә, пўр сохтә. *Разлить гостям чай* әри гиногћо чој дәкундә; 2. вәчарундә тићи сохтә. *Разлить воду по столу* овә ә сәр стол вәчарундә; 3. рихундә; 4. шиширә, вәдәрәхширә, лов бирә (ов). <> *Водой не разольёшь* перен. әз ћәрәшү ов нәс кирошгә (әз товунәј лап нәзникә дустћо). II *разлива́ние* сущ. дәкундәји, рихундәји, тићи сохтәји, вәчарустәји (әз товунәј рушуминә). II *разли́вка* сущ. дәкундәнкә, рихундәнкә, тићи

сохтәнкә, вәчарустәнкә бирәнијо кор (әз товунәј рушуминә).

РАЗЛИ́ТЬСЯ, РАЗЛИВА́ТЬСЯ гл. 1. вәдәрәхширә. *Река разлилась* никәрә вәдәрәхшири; 2. рихтә, вәчарустә. *Вино разлилось по скатерти* шороб ә сәр сифро вәчаруст; 3. перен. лов бирә. II *разлитие* сущ. 1. вәдәрәхширәји; 2. рихтәји, вәчарустәји; 3. перен. лов бирәји.

РАЗЛИЧА́ТЬСЯ гл. 1. тәфәһәт дорә, чиро бирә, 2. тәфәһәт норә оморә, чиро сохтә оморә. II *различительный* прил. тәфәһәтирә бурбундәнијо.

РАЗЛИ́ЧИЕ сущ. тәфәһәт. *Между ними большая разница* ә һәрәј ән yho кәлә тәфәһәт дәри.

РАЗЛИЧИ́ТЬ, РАЗЛИЧА́ТЬ гл. шинохтә, винирә, тәфәһәт норә. *Различить в темноте* ә торики шинохтә. II *различе́ние* сущ. шинохтәји, винирәји, тәфәһәт норәји.

РАЗЛИ́ЧНЫЙ прил. 1. тәфәһәтү һистијо, һәвәлирә хуно нистијо; 2. чиробәчиро, чиро-чиро. *Различные товары* чиробәчиро молһо. *Различные мнения* чиро-чиро фикирһо. II *разли́чность* сущ. тәфәһәти, тәфәһәт бирәји.

РАЗЛОЖИ́ТЬ[1], **РАСКЛА́ДЫВАТЬ** гл. 1. дәчирә, ә чикәһошү норә, күнчундә. *Разложить вещи* чиһорә күнчундә; 2. дәшәндә, вокундә. *Разложить ковёр* холинчәрә дәшәндә; 3. бәхш сохтә, бәхшәбәхш сохтә (пулә вә јә чиһојкәрә); 4. вәнорә, дәкәсундә (аташә, товә). II *раскла́дка* сущ. 1. дәчирәнкә, ә чикәһошү норәнкә, күнчундәнкә, 2. дәшәндәнкә, вокундәнкә, 3. бәхш сохтәкә (пулә вә јә чиһојкәрә) сохтә оморәнијо кор.

РАЗЛОЖИ́ТЬ[2], **РАЗЛАГА́ТЬ** гл. 1. чиро сохтә (ә бәхшһојү); 2. хәрәб сохтә, әз рәһ вәдәшәндә, ә бәдә рәһ бәрдә. II *разложе́ние* сущ. 1. чиро сохтәји (ә бәхшһојү); 2. хәрәб сохтәји, әз рәһ вәдәшәндәји, ә бәдә рәһ бәрдәји.

РАЗЛОЖИ́ТЬСЯ, РАСКЛА́ДЫВАТЬСЯ гл. 1. дорушtә, ә чикәһошү норә оморә. *Все книги разложились на двух полках* һәммә китобһо ә дү раф дорушт.; 2. дәчирә, ә чикәһошү норә, күнчундә. *Он разложился и начал работать* у, чиһој хүштәрә ә јон хүштә дәчи вә сәр кирд кор сохтә; 3. дәшәндә оморә, вокундә оморә (сифро, холинчә,..); 4. бәхш сохтә оморә (пул вә јә чиһојкә);

РАЗЛОЖИ́ТЬСЯ, РАЗЛАГА́ТЬСЯ гл. 1. чиро бирә, ә бәхшһо чиро бирә; 2. пысырә, буј күрдә, (мәјит); 3. перен. хәрәб бирә, әз рәһ вәдарафтә. II *разложе́ние* сущ.1. чиро бирәји, ә бәхшһо чиро бирәји; 2. пысырәји, буј күрдәји (мәјит); 3. перен. хәрәб бирәји, әз рәһ вәдарафтәји.

РАЗЛО́М сущ. 1. хүрд бирәји, хүрд сохтәји; 2. бәхш бирәји, чиро бирәји; 3. чикәј хүрди.

РАЗЛОМА́ТЬ, РАЗЛА́МЫВАТЬ гл. 1. хүрд сохтә, тикә-тикә сохтә; 2. вәкәндә вәчарундә.

РАЗЛОМА́ТЬСЯ, РАЗЛА́МЫВАТЬСЯ гл. 1. хүрд бирә, тикә-тикә бирә; 2. вәкәндә бирә, вәчарустә; 3. перен. хурд бирә, наз дорә.

РАЗЛОМИ́ТЬ, РАЗЛА́МЫВАТЬ гл. хүрд сохтә ә бәхшһојү чиро сохтә.

РАЗЛОМИ́ТЬСЯ, РАЗЛА́МЫВАТЬСЯ гл. хүрд бирә ә ә бәхшһо чиро бирә.

РАЗЛОХМА́ТИТЬ, СЯ см. *лохматить, -ся*.

РАЗЛУ́КА сущ. 1. чироји, дури; 2. чиробирә, чиро бирәји, дур бирәји. *Настал час разлуки* вәһдәј чиробирә омори.

РАЗЛУЧИ́ТЬ, РАЗЛУЧА́ТЬ гл. дустһорә әз дүјәки чиро сохтә, дур сохтә. || *разлуче́ние* сущ. чиро бирәји, чиро бирәји, чиро сохтәји.

РАЗЛУЧИ́ТЬСЯ, РАЗЛУЧА́ТЬСЯ гл. дү әз јәки чиро бирә, дур офторә.

РАЗЛУ́ЧНИК сущ. чиросох, һәрәзән.

РАЗЛЮБИ́ТЬ, РАЗЛЮБЯ́ТЬ гл. дијә нә хостә, дијә нә војистә, хиник бирә.

РАЗМАГНИ́ТИТЬ, РАЗМАГНИ́ЧИВАТЬ гл. перен. 1. магнитсүз сохтә; 2. әз һәвәс вәнкәстә, сүст сохтә, дәспојүрә ворухундә.

РАЗМАГНИ́ТИТЬСЯ, РАЗМАГНИ́ЧИВАТЬСЯ гл. перен. 1. магнитсүз бирә; 2. әз һәвәс офторә, сүст бирә, дәспојү ворихтә.

РАЗМА́ЗАТЬ, РАЗМА́ЗЫВАТЬ гл. 1. ә һәммәјү чуникә совустә; 2. перен. вәравундә, дураз кәширә (кофә). II *разма́зка* сущ. 1. ә һәммәјү чуникә совустәји; 2. перен. вәравундәји, дураз кәширәји (кофә).

РАЗМА́ЗАТЬСЯ, РАЗМА́ЗЫВАТЬСЯ гл. ә һәммәјү чуникә совустә оморә.

РАЗМАЗНЯ́ сущ. буругов: 1. рушумә шилово; 2. пренеб. луку-рушtәјә одоми; 3. неодобр. әз товунәј мәһлүм нистијо, вәрасирә нәс бирәнијо чи.

РАЗМАЛЕВА́ТЬ, РАЗМАЛЁВЫВАТЬ гл. килов зәрә (хәрәб рәнг зәрә, хәрәб кәширә) шикилә.

РАЗМА́ЛЫВАТЬ см. *размолоть*.

РАЗМА́РИВАТЬ, -СЯ см. *разморить, -ся*.

РАЗМА́ТЫВАТЬ, -СЯ см. *размотать, -ся*.

РАЗМА́ХАТЬ гл. чумундә, шовундә, вәчовундә.

РАЗМАХА́ТЬСЯ гл. нәпојистә чумундә, шовундә, вәчовундә.

РАЗМА́ХИВАТЬ гл. 1. дәс-поj вәчовундә; 2. см. *размахать*.

РАЗМАХНУ́ТЬ гл.1. фирәһ вокундә (гулбазурә; 2. см. *размахать*.

РАЗМА́ЧИВАТЬ см. *размочить*.

РАЗМА́ШИСТЫЙ прил. 1. фирәһ, һәрәлү, кәлә. *Размашистый шаг* кәлә лүнк; 2. перен. сәлигәсүз, jә кәм пәтjорә.

РАЗМЕЖЕВА́НИЕ сущ.1. чиро бирәjи, чиро сохтәjи; 2. чапар, мәрз кәширә (кәширә оморә).

РАЗМЕЖЕВА́ТЬ, РАЗМЕЖЁВЫВАТЬ гл. чиро сохтә, бәхш сохтә, мәрз кәширә. || *размежева́ние* сущ. 1. чиро сохтәjи; 2. чапар, мәрз кәширәjи.

РАЗМЕЖЕВА́ТЬСЯ, РАЗМЕЖЁВЫВАТЬСЯ гл. 1. чиро сохтә оморә, бәхш сохтә оморә, мәрз кәширә оморә; 2. перен. чиро бирә, дур бирә, дәс кәндә. *размежева́ние* сущ. 1. чиро бирәjи; 2. чапар, мәрз кәширә оморәjи.

РАЗМЕЛЬЧИ́ТЬ см. *мельчить*.

РАЗМЕ́Н сущ. 1. хүрдә сохтәjи, хүрдә сохтә оморәjи; 2. дәкиш сохтәjи.

РАЗМЕ́ННЫЙ прил. хүрдә. *Разменная монета* хүрдә пул (әри дүрүчдә пулә хүрдәсохдә рәһо дорә оморијо пул).

РАЗМЕНЯ́ТЬ, РАЗМЕ́НИВАТЬ гл. дәкиш сохтә 1. хүрдә сохтә (пулә); 2. jә хунәрә ән кәми ә дү хунәрәво.

РАЗМЕНЯ́ТЬСЯ, РАЗМЕ́НИВАТЬСЯ гл. 1. ә һәрәjәки (ә дү-jәкирәво) дәкиш сохтә. *Разменяться книгами* китобһорә ә дү-jәкирәво дәкиш сохтә; 2. хүрдә сохтә оморә (пул); 3. перен. хүрдәjә корһо сохтә, ә хүрдәjә корһо сәр вәнорә.

РАЗМЕ́Р сущ. 1. размер. *Размер костюма* размер ән костөм; 2. кәлә-чүкләjи. *Размер комнаты* кәлә-чүкләjи ән хунә (утог); 3. гәдәр. *Размер зарплаты* гәдәр ән моһош.

РАЗМЕ́РЕННО нареч. ә jә размер, jә чиро. II *разме́шивание* сущ.

РАЗМЕ́РИТЬ, РАЗМЕРЯ́ТЬ гл. пәjмундә

РАЗМЕСИ́ТЬ, РАЗМЕ́ШИВАТЬ гл. ә муч овурдә (гәриш сохтә вә вошиширә). || II *разме́шивание* сущ. ә муч овурдәjи. II *разме́ска* сущ. ә муч овурдәнкә бирәнијо кор.

РАЗМЕСТИ́ гл. 1. чару зәрә, чару зәрә тәмиз сохтә; 2. хијәһ зәрә тәмиз сохтә (вәрфә).

РАЗМЕСТИ́ТЬ, РАЗМЕЩА́ТЬ гл. 1. норә, күнчундә, һәр чирә ә чикәjү норә, ә чикәһошү норә, нүшундә, дәчирә. II *размеще́ние* сущ. күнчундәjи, һәр чирә ә чикәjү норәjи.

РАЗМЕСТИ́ТЬСЯ, РАЗМЕЩА́ТЬСЯ гл. нүштә, ә чикәj хүштә нүштә, чикәj хүштәрә күрдә. II *размеще́ние* сущ. нүштәjи, ә чикәj хүштә нүштәjи, чикәj хүштәрә күрдәjи.

РАЗМЕТА́ТЬ[1], **РАЗМЁТЫВАТЬ** гл. лов сохтә, вор дорә, шәндә. *Ветер разметал бумаги* ворвори когозһорә лов сохти.

РАЗМЕТА́ТЬ[2] см. *размести*.

РАЗМЕТА́ТЬСЯ, РАЗМЁТЫВАТЬСЯ гл. 1. тартапил сохтә; 2. лов сохтә оморә.

РАЗМЕ́ТИТЬ, РАЗМЕЧА́ТЬ гл. нүшунә вәнорә, нүшунә зәрә. II *разме́тка* сущ. нүшунә (ә чүникә вәнорә оморәнијо); 2. нүшунә вәнорәjи, нүшунә зәрәjи.

РАЗМЁТЧИК сущ. нүшунәвәни (нүшунә вәнорәнијо фәһлә). II *разметчица* әзини зән (духтәр).

РАЗМЕЧТА́ТЬСЯ гл. воjә сохтә, ә фикир воjә дәмундә.

РАЗМЕША́ТЬ гл. гәриш сохтә. II *разме́шивание* сущ. гәриш сохтәjи.

РАЗМЕ́ШИВАТЬ см. *размесить и размешать*.

РАЗМЕЩА́ТЬ см. *разместить*.

РАЗМЕЩА́ТЬ, -СЯ гл. см. *разместить, -ся*.

РАЗМИНА́ТЬ гл. 1. См. *размять*; 2. то же, что *мять*.

РАЗМИНИ́РОВАТЬ гл. әз минәһо тәмиз сохтә. II *размини́рование* әз минәһо тәмиз сохтәjи.

РАЗМНОЖА́ТЬСЯ гл. см. 1. р*азмножиться*; 2. зәндә зијод бирә.

РАЗМНОЖЕ́НИЕ сущ. 1. зијод бирәjи (сохтәjи), амбар бирәjи (сохтәjи); 2. зәндә зијод бирәjи.

РАЗМНО́ЖИТЬ, РАЗМНОЖА́ТЬ гл. 1. зијод сохтә, амбар сохтә; 2. зәндә зијод сохтә.

РАЗМНО́ЖИТЬСЯ гл. 1. зијод бирә, амбар бирә; 2. зәндә зијод бирә.

РАЗМОЗЖИ́ТЬ гл. зәрә лиһчим- лиһчим, тикә-тикә сохтә, шиширә.

РАЗМОИ́НА сущ. чухурәки (ә зир ов, jә новкә ә хори ов шуштә һәмәл овурдијо чикә).

РАЗМО́КНУТЬ, РАЗМОКА́ТЬ гл. әз ов (әз нәми) вәмасирә, нәрм бирә.

РАЗМО́Л сущ. 1. см. *размолоть*; 2. то же, что *помол* 2.

РАЗМОЛА́ЧИВАТЬ см. *разомолотить*.

РАЗМОЛА́ЧИВАТЬСЯ см. *разомолотиться*.

РАЗМО́ЛВКА сущ. гәһри бирәји.

РАЗМОЛО́ТЬ, РАЗМАЛЫВАТЬ гл. 1. ә јәсијов кәширә; 2. куфтә тузә хуно сохтә. || *размо́льный* прил. 1. әри ә јәсијов кәширә һистијо; 2. әри куфтә тузә хуно сохтә һистијо.

РАЗМОРИ́ТЬ, РАЗМАРИВАТЬ гл. разг. әз ћол вәнкәстә, мәндә сохтә (ә кәрмирәво).

РАЗМОРИ́ТЬСЯ, РАЗМАРИВАТЬСЯ гл. разг. әз ћол офторә, мәндә бирә (әз кәрми).

РАЗМОРО́ЗИТЬ, РАЗМОРА́ЖИВАТЬ гл. бәјәјүрә ворихундә. II *размора́живание* сущ. бәјәјүрә ворухундәји.

РАЗМОРО́ЗИТЬСЯ, РАЗМОРА́ЖИВАТЬСЯ гл. бәјәјү ворихтә. II *размора́живание* сущ. бәјәјү ворихтәји.

РАЗМОТА́ТЬ, РАЗМА́ТЫВАТЬ гл. вокундә, вәкәндә (вәчирә, бучундә оморијо чирә). II *разма́тывание* сущ. вокундәји, вәкәндәји (вәчирә, бучундә оморијо чирә).

РАЗМОТА́ТЬСЯ, РАЗМА́ТЫВАТЬСЯ гл. вокундә, вәкәндә оморә (әз товунәј вәчирә, бучундә оморијо чи). II *разма́тывание* сущ. вокундә, вәкәндә оморәји (әз товунәј вәчирә, бучундә оморијо чи).

РАЗМОЧИ́ТЬ гл. ә гәд ов нәрм сохтә, вәмасундә. II *разма́чивание* сущ. ә гәд ов нәрм сохтәји, вәмасундәји. II *размо́чка* сущ. әри ә гәд ов нәрм сохтә, вәмасундә сохтә оморәнијо кор.

РАЗМУСО́ЛИТЬ, РАЗМУСО́ЛИВАТЬ гл.1. һәммәјүрә туфи сохтә; 2. перен. зијоди коф сохтә (әз товунәј чүникә).

РАЗМЫ́В сущ. 1. ов шуштә бәрдәји, вәчарундәји; 2. ов шуштә бәрдијо чикә.

РАЗМЫКАТЬ, РАЗМЫ́КИВАТЬ гл. устар. и разг. јовош-јовош әз јор вәдәшәндә.

РАЗМЫКА́ТЬ, -СЯ см. *разомкнуть, -ся*.

РАЗМЫ́СЛИТЬ гл. фикир сохтә, ә фикир хүштә бини-вәки сохтә.

РАЗМЫ́ТЬ, РАЗМЫВА́ТЬ гл. гл. 1. тар, нәм сохтәрәво сүпәнч, нәвинирәни сохтә.; 2. ә шәх овәво вәчарундә. II *размыва́ние* сущ. 1. тар, нәм сохтәрәво сүпәнч, нәвинирәни сохтәји.; 2. ә шәх овәво вәчарундәји.

РАЗМЫШЛЕ́НИЕ сущ. 1. фикирсохтә (фикир сохтәји). *Дать время на размышление* әри фикирсохтә вәхт дорә;2. фикир, мәћшово. *Загрузиться в размышление* ә фикир дәмундә.

РАЗМЫШЛЯ́ТЬ гл. 1. см. *размыслить*; 2. ә фикир рафтә, әз дору фикир сохтә.

РАЗМЯГЧИ́ТЬ, РАЗМЯГЧА́ТЬ гл. нәрм сохтә. II *размягче́ние* сущ. нәрм сохтәји.

РАЗМЯГЧИ́ТЬСЯ, РАЗМЯГЧА́ТЬСЯ гл. нәрм бирә. II *размягче́ние* сущ. нәрм бирәји (сохтә оморәји).

РАЗМЯКА́ТЬ гл. 1. см. *размякнуть*; 2. то же, что *мякнуть*. II *размяка́ние* сущ. 1. нәрм бирәји; 2. пачирәји.

РАЗМЯ́КНУТЬ гл. 1. см. *мякнуть*; 2. перен. бићол, бихүт, сүст бирә.

РАЗМЯ́ТЬ, РАЗМИНА́ТЬ гл. 1. см. *мять*; 2. ә кор овурдә, вәчовундә.

РАЗМЯ́ТЬСЯ, РАЗМИНА́ТЬСЯ гл. 1. нәрм бирә, нәрмтә бирә; 2. ә дәс-пој вәхәвундәрәво чәндәк хүштәрә әз сүсти, бихүти вәдәшәндә.

РАЗНА́ШИВАТЬ, -СЯ см. *разносить, -ся*.

РАЗНЕ́ЖИТЬ, РАЗНЕ́ЖИВАТЬ гл. 1. дүлүрә нәрм сохтә, рәћмәдүл сохтә; 2. әркәвон сохтә (ә були, фирәһәвуни вәрдүш сохтә).

РАЗНЕ́ЖИТЬСЯ, РАЗНЕ́ЖИВАТЬСЯ гл. 1. дүлү нәрм бирә, рәћмәдүл бирә; 2. әркәвон вәрдүш бирә (ә були, фирәһәвуни дошта оморә).

РАЗНЕ́РВНИЧАТЬСЯ гл. сәхт кәһәз бирә, әз хүштә вәдарафтә.

РАЗНЕСТИ́, РАЗНОСИ́ТЬ гл. 1. бәрдә бәхш сохтә. *Разнести письма* когозһорә бәхш сохтә; 2. ә гәд амбарһо лов сохтә. *Разнести слух* хәбәр лов сохтә; 3. ә чүникә чикәјкә кировундә, нүјүстә. *Разнести сведения по карточкам* мәһлүмотһорә ә карточкәһо кировундә; 4. вәчарундә, тикә-тикә сохтә, лов (лов-тутунә) сохтә. *Ветер разнёс тучи* ворвори булудһорә лов сохт; 5. перен. разг. вәшмәрдә, дәһно зәрә. II *разнесе́ние* сущ. 1. бәрдә бәхш сохтәји; 2. ә гәд амбарһо лов сохтәји.

РАЗНЕСТИ́СЬ, РАЗНОСИ́ТЬСЯ гл. 1. лов бирә. *Весть быстро разнеслась* хәбәр зу лов бисто.

РАЗНИМА́ТЬ см. *разнять*.

РАЗНИ́ТЬСЯ гл. тәфәһәти дорә, әз дүјәки тәфәһәт үшү бирә.

РА́ЗНИЦА сущ. тәфәһәт. <> *Какая разница*? чү тәфәһәти?

РАЗНОБО́Й сущ. ә јәки дуз нә оморәји, јә чиро нә бирәји, гәришуги.

РАЗНОВЕ́С сущ. чүклә сәнгһој тирозуји.

РАЗНОВЕ́СКА, РАЗНОВЕ́СОК сущ. чүклә сәнг тирозуји.

РАЗНОВИ́ДНОСТЬ сущ. чиробәчироји, сорт, вариант.

РАЗНОВИ́ДНЫЙ прил. чиробәчиро.

РАЗНОВРЕ́МЕННОСТЬ сущ., ə чиробəчиро вəхтһо бирəji, ən чиробəчиро вəхтһо бирəji

РАЗНОВРЕ́МЕННЫЙ. прил. ə чиробəчиро вəхтһо бириjо.

РАЗНОГЛА́ЗЫЙ. прил. 1. рəнг чумһojγ jə чиро нистиjо; 2. шəфтəчумһо; чəпə чумһо (һистиjо).

РАЗНОГЛА́СИЕ сущ.1. фикирһо ə jəки дуз нə оморəji, ə чγрбəчиро мəћшовоһо бирəji; 2. ə jəки дуз нə оморəji. *В показаниях свидетелей имеются разногласия* кофһоj ən шоһодһо ə jəки дуз нəс оморə.

РАЗНОГЛА́СИТЬ гл. устар.1. ə jə фикирикə бирə, рази нə бирə; 2. дуз нə оморə.

РАЗНОГОЛО́СИЦА сущ. 1. сəсһо ə jəки дуз нə оморəji; 2. перен. ə jəки дуз нəс оморəнijо фикирһо бирəji.

РАЗНОЛИ́КИЙ прил. сифəтһошγ чиробəчиро һистиjо. II *разноликость* сущ. сифəтһошγ чиробəчиро бирəji.

РАЗНОМА́СТНЫЙ прил. 1. рəнгγ ə jəкикə киро jə чироjкə һистиjо.

РАЗНОМЫ́СЛИЕ сущ. фикирһошγрə əз jəки тəфəһəт бирəji.

РАЗНООБРА́ЗИТЬ гл. чиробəчиро сохтə.

РАЗНООБРА́ЗИТЬСЯ гл. чиробəчиро бирəji (сохтə оморəji).

РАЗНООБРА́ЗНЫЙ прил. чиробəчиро (ə һəрəшγ тəфəһəт дəриjо, jə чиро нистγтһо. || *разнообра́зие и разнообра́зность* сущ. чиробəчироji (ə һəрəшγ тəфəһəт дəбирəji, jə чиро нəбирəji.

РАЗНОРАБО́ЧИЙ сущ. сəниһətсγзə фəһлə.

РАЗНОРЕЧИ́ВЫЙ прил. кофһошγ ə jəкирəво дуз нəс оморəнijо.

РАЗНО́С сущ. 1. см. *разнести*; 2. вəшмəрдəji, дəһно зəрəji.

РАЗНОСИ́ТЬ[1], **РАЗНА́ШИВАТЬ** гл. вокундə фирəһ сохтə (мəћсə). II *разна́шивание и разно́ска* сущ. вокундə фирəһ сохтə (мəћсə).

РАЗНОСИ́ТЬ[2] см. *разнести*.

РАЗНОСИ́ТЬСЯ, РАЗНА́ШИВАТЬСЯ гл. əз вокундə фирəһ бирə, əри вокундə хуб бирə.

РАЗНОСИ́ТЬСЯ гл. см. *разнестись*.

РАЗНО́СКА см. *разносить и разнести*.

РАЗНОСО́Л сущ. 1. əри бəгдəji докундə оморијо овкγрдəһо; 2. разг. əз чиробəчиро чиһо сохтə оморијо дəһəмлγjə чи.

РАЗНОСТОРО́ННИЙ прил. 1. һəртарафи (əз товунəj ən һəр чи ən чγникə һистиjо); 2. матем. тарафһojγ jə чиро нистиjо.

РА́ЗНОСТЬ сущ. тəфəһəт 1. чиробəчиро бирəji, ə jəки ухшəш нə зəрəji; 2. əз jə гəдəр чəндгəдəрикəрə вəдарафтə бəгдə мундəнijо гəдəр.

РАЗНО́СЧИК сущ. бəхшсох (чγһojикəрə бəхш сохтəнijо одоми). *Разносчик газет* козит бəхшсох. II *разно́счица* əзини зəн (духтəр).

РАЗНОТРА́ВЬЕ прил. чиробəчиро савзəһо вəриjочикə.

РАЗНОХАРА́КТЕРНЫЙ прил. хосиjətһошγ чиробəчиро һистиjо.

РАЗНОЦВЕ́ТНЫЙ прил. рəнгəбəрəнг. II *разно́цветность* сущ. рəнгəбəрəнги (рəнгһojγ чиробəчиро бирəji).

РАЗНОЯЗЫ́ЧНЫЙ прил. 1. ə чиробəчиро зувунһо нγjγстə оморијо; 2. əз ə чиробəчиро зувунһо коф сохтəкорһо кура бириjо.

РА́ЗНЫЙ прил. 1. һə jə чиро нистиjо, ə jəки ухшəш нистиjо; 2. һəр ки, һəр чγ бисто, чγтами бисто; 3. һə əзуни нəһ, jə чироjкə.

РАЗНЮ́НИТЬСЯ, РАЗНЮ́НИВАТЬСЯ гл. виз зəрə (киристə, воj зəрə).

РАЗНЮ́ХАТЬ, РАЗНЮ́ХИВАТЬ гл. 1. əз буjγ шинохтə; 2. ə пəсəjγ кəштə, əз пəһəнγки вəмухтə.

РАЗНЯ́ТЬ, РАЗНИМА́ТЬ гл. 1. вəкəндə, чиро сохтə чγрə əз чγникə; 2. ə кучəво чиро сохтə кирə əз киникə

РАЗОБИ́ДЕТЬ гл. разг. сəхт гəһри сохтə, дγлхγрд сохтə.

РАЗОБИ́ДЕТЬСЯ гл. сəхт гəһри бирə, дγлхγрд бирə.

РАЗОБЛАЧИ́ТЕЛЬ сущ. һəjбһо, пəћəникиjə фикирһо, дуркунəкиһоj ən киникəрə ə руj вəдировундиjо одоми. II *разоблачительница* сущ. əзини зəн (духтəр).

РАЗОБЛАЧИ́ТЬ, РАЗОБЛАЧА́ТЬ гл. 1. пəћəникиjə фикирһо, дуркунəкиһо, һəjбһоj ən киникəрə ə руj вəдировундə; 2. разг. шутл. сəр-тəн ən киникəрə вəкəндə (костумγрə, палтунγрə). II *разоблаче́ние* сущ. 1. пəћəникиjə фикирһо, дуркунəкиһо, һəjбһоj əнкиникəрə ə руj вəдировундəji; 2. разг. шутл. сəр-тəн ən киникəрə вəкəндəji (костумγрə, палтунγрə).

РАЗОБЛАЧИ́ТЬСЯ, РАЗОБЛАЧА́ТЬСЯ гл. 1. пəћəникиjə фикирһо, дуркунəкиһо, һəjбһоj ən киникə ə руj вəдироморə (вəдировундə оморəji); 2. сəр-тəнγ вəкəндə оморə (костумγ, палтунγ). II *разоблаче́ние* сущ. 1. пəћəникиjə фикирһо, дуркунəкиһо, һəjбһоj ən киникə ə руj вəдироморəji (вəдировундə оморəji);

2. сәр-тәнү вәкәндә оморәји (костумү, палтунү).

РАЗО́БРАННЫЙ прич. 1. вәкәндә оморијо; 2. вәсторә, вәсторә вәрасундә; 3. ә чикәһојү норә оморијо; 3. перен. вомухтә оморијо; 4. хүрдә сохтә оморијо; 5. перен. вәрасирә, ә сәр офторә оморијо.

РАЗОБРА́ТЬ, РАЗБИРА́ТЬ гл. 1. вәкәндә. *Разобрать машину* мошинә вәкәндә; 2. вәкирдә, вәсторә, вәсторә вәрасундә. *Покупатели разобрали весь товар* мүштәриһо һәммә молһорә вәсторут; 3. һәр чирә ә чикәјү норә; 3. перен. вомухтә; 4. хүрдә сохтә; 5. перен. вәрасирә, ә сәр офторә. *Я не разобрал, что он говорил* куфтиряһој ән урә мә нә вәрасирүм. || *разбо́рка* сущ. вәкәндәнкә, вәкирдә, вәсторә вәрасундәнкә, вәмухтәнкә сохтә оморијо кор.

РАЗОБРА́ТЬСЯ гл. 1. вәкәндә оморә; 2. вәсторә, вәсторә вәрасундә оморә; 3. ә чикәһојү норә оморә; 3. перен. вомухтә оморә; 4. хүрдә сохтә оморә; 5. перен. вәрасирә, ә сәр офторә оморә.

РАЗОБЩЕ́НИЕ сущ. әз јәки чиро бирәји (сохтәји), дур бирәји (сохтәји); гәһрији, рафтә-оморә нәбирәји.

РАЗОБЩЁННЫЙ прич. әз јәкикә чиро бирију (сохтә оморијо), дур бирију (сохтә оморијо); гәһри бирију, рафтә-оморә нәс сохтәнију.

РАЗОБЩИ́ТЬ, РАЗОБЩА́ТЬ гл. јәкирә әз јәкикә чиро сохтә, дур сохтә, гәһри сохтә. || *разобще́ние* сущ. јәкирә әз јәкикә чиро сохтәји, дур сохтәји, гәһри сохтәји.

РАЗОБЩИ́ТЬСЯ, РАЗОБЩА́ТЬСЯ гл. әз јәки чиро бирә (сохтә оморә), дур бирә (сохтә оморә), гәһри бирә (сохтә оморә). II *разобще́ние* сущ. әз јәки чиро бирәји (сохтә оморәји), дур бирәји (сохтә оморәји), гәһри бирәји (сохтә оморәји).

РА́ЗОВЫЙ прил. јәбоји, јә бо бирәнијо, әри јә бо һистијо (һәмәл оморәнијо). II *разовость* сущ. јәбоји, јә бо бирәји, әри јә бо бирәји (һәмәл оморәји).

РАЗОГНА́ТЬ гл. гуј сохтә: 1., лов сохтә; 2. вәдәшәндә.

РАЗОГНУ́ТЬ, РАЗГИБА́ТЬ гл. дуз сохтә (ша́фтә, га́дә чирә). II *разгиба́ние* сущ. дуз сохтәји (ша́фтә, га́дә чирә).

РАЗОГНУ́ТЬСЯ, РАЗГИБА́ТЬСЯ гл. дуз бирә, дуз сохтә оморә (ә товунәј шәфтә, гәдә чи). II *разгиба́ние* сущ. әри дуз бирә, дуз сохтә оморә (әз товунәј шәфтә, гәдә чи) бирәнијә кор. II *разгибно́й* прил. дуз сохтәни (әри дуз сохтә һистијо).

РАЗОГРЕ́ТЬ, РАЗОГРЕВА́ТЬ гл. кәрм сохтә, кәрм вәровундә. II *разогрева́ние и разогре́в* сущ. кәрм сохтәји, кәрм вәровундәји.

РАЗОГРЕ́ТЬСЯ, РАЗОГРЕВА́ТЬСЯ гл. кәрм бирә, кәрм вәроморә. II *разогрева́ние и разогре́в* сущ. кәрм бирәји, кәрм вәроморәји, кәрм сохтә оморәји, кәрм вәровундә оморәји.

РАЗОДЕ́ТЬ, РАЗОДЕВА́ТЬ гл. сәр-тәнүрә хуб, рач вокундә, вәравундә.

РАЗОДЕ́ТЬСЯ, РАЗОДЕВА́ТЬСЯ гл. сәр-тән хүштәрә хуб, рач вокундә, вәравундә.

РАЗОДОЛЖИ́ТЬ, РАЗОДОЛЖА́ТЬ гл. мәһтәл сохтә (ә нәкуми сохтијо кораво).

РАЗОДРА́ТЬ, РАЗДИРА́ТЬ то же, что *разорвать* 1.

РАЗОДРА́ТЬСЯ, РАЗДИРА́ТЬСЯ гл. 1. то же, что *разорваться* 1.; 2. сәхтә чәнк кирдә.

РАЗОЗЛИ́ТЬ, -СЯ см. *злить, -ся*.

РАЗОЙТИ́СЬ, РАСХОДИ́ТЬСЯ гл.1. лов бирә рафтә, һәрки ә јә чикә рафтә; 2. фурухтә вәрастә оморә, хәрч бирә вәрастә; 3. һәл бирә, һәл бирә рафтә; 4. рујбәрују рафтәнки ә јәки нәвохурдә, дур бирә; 5. әз дү јәки дур бирә, чиро бирә, гәһри бирә;6. чиро сохтә оморә, һәрки ә јә тараф кәширә оморә; 7. нәрази бирә, чиробәчиро бирә. II *расхожде́ние* сущ. нәрази бирәји, чиробәчиро бирәји.

РА́ЗОМ нареч. разг. 1. ә јә бо, ә јәбо нүштәнки; 2. һә ә јә бо; ә нәкуми.

РАЗОМКНУ́ТЬ, РАЗМЫКА́ТЬ гл. 1. вокундә, һәрәлү сохтә; 2. дурәдур сохтә. II *размыка́ние и размычка* сущ. 1. вокундәји, һәрәлү сохтәји; 2. дурәдур сохтәји.

РАЗОМКНУ́ТЬСЯ гл. 1. вокундә оморә, һәрәлү бирә (сохтә оморә); 2. дурәдур бирә (сохтә оморә). II *размыка́ние и размычка* сущ. 1. вокундә оморәји, һәрәлү бирәји (сохтә оморәји); 2. дурәдур бирәји (сохтә оморәји).

РАЗОМЛЕ́ТЬ, РАЗОМЛЕВА́ТЬ гл. әз һол офторә, вомундә, мәндә бирә (әз кәрми)

РАЗОПРЕ́ТЬ, РАЗОПРЕВА́ТЬ гл. 1. әз пысырә вәмасирә, нәрм бирә; 2. әз һол офторә, мәндә бирә (әз әрәг), әз кәрми бүрчирә.

РАЗОРА́ТЬСЯ гл. 1. сәр күрдә кәлә һәр зәрә; 2. перен. кәлә-кәлә нифри-гәргүши сохтә.

РАЗОРВА́ТЬ, РАЗРЫВА́ТЬ гл.1. пара сохтә, тикә-тикә сохтә; 2. појундә, һәрәјүрә бурра; 3. сәхт зәрә лов сохтә, ә бәхшһојү чиро сохтә.

II *разры́в* сущ. 1. пара сохтәји; 2. лов сохтәји. II *разры́вно́й* прил. 1. пара бирәнијо; 2. лов бирәнијо.

РАЗОРВА́ТЬСЯ, РАЗРЫВА́ТЬСЯ гл. 1. сәхт зәрә лов сохтә оморә, ә тикәһо бәхш бирә; 2. дурра, тәјтә сула бирә; 3. пој ундә оморә, һәрәјү бурра оморә; 3. әз дору лов бирә; 2. әри ә амбарә чикәһо рафтә, амбарә корһо расирә чәһти сохтә.

РАЗОРИ́ТЕЛЬ сущ. у, коми ки: 1. сүнч сохти (әз бирә-нәбирә һишти, һони сохти); 2. вәчарунди, хәрәбә сохти, чи-чәмүрә талаш сохти. II *разори́тельница* әзини зән (духтәр).

РАЗОРИ́ТЬ, РАЗОРЯ́ТЬ гл. 1. сүнч сохтә (әз бирә-нәбирә һиштә, һони сохтә); 2. вәчарундә, хәрәбә сохтә, чи-чәмүрә талаш сохтә. II *разоре́ние* сущ. 1. сүнч сохтәји (әз бирә-нәбирә һиштәји, һони сохтәји); 2. вәчарундәји, хәрәбә сохтәји, чи-чәмүрә талаш сохтәји.

РАЗОРИ́ТЬСЯ гл. 1. сүнч бирә, бирә-нәбирәјү әз дәсү вәдарафтә, һони бирә; 2. вәчарундә оморә, хәрәбә бирә (сохтә оморә), чи-чәмү талаш бирә (сохтә оморә). II *разоре́ние* сущ. 1. сүнч бирәји, бирә-нәбирәјү әз дәсү вәдарафтәји, һони бирәји; 2. вәчарундә оморәји, хәрәбә бирәји (сохтә оморәји), чичәмү талаш бирәји (сохтә оморәји).

РАЗОРУЖЕ́НИЕ сущ. 1. јәрәгү әз дәсү вәкүрдә оморәји, јәрәгсүз мундәји; 2. әри дәһвосохтә кәрәк бирәнијо чиһорә кәм сохтә, јә новкә битәв нист сохтә бирәнијо корһо.

РАЗОРУЖИ́ТЬ, РАЗОРУЖА́ТЬ гл. јәрәгүрә әз дәсү вәкирдә, јүрә јәрәгсүз ипиштә.

РАЗОРУЖИ́ТЬСЯ, РАЗОРУЖА́ТЬСЯ гл. јәрәгү әз дәсү вәкүрдә оморә, јәрәгсүз мундә.

РАЗОРЯ́ТЬСЯ гл. 1. см. *разори́ться;* 2. прост. неодобр. амбар вә дураз коф сохтә.

РАЗОСЛА́ТЬ, РАССЫЛА́ТЬ гл. фирсорә: 1. ә чиробәчиро чикәһо; 2. һәммәрә, јәкирәш нә һиштә. II *рассы́лка* сущ. фирсорәји (әри фирсорә сохтә оморәнијо кор). II *рассы́лочный* прил. фирсорәни; әри фирсорә һистијо.

РАЗСПА́ТЬСЯ гл. разг. амбар хисирә(хисирә ә сәхтә хов дәмундә).

РАЗОСТЛА́ТЬ, РАССТЕЛИ́ТЬ гл. лов сохтә, дәшәндә (ә руј чүникә). *Разостла́ть ковёр* холинчә дәшәндә. II *расстил и расстилка* сущ. лов сохтә, дәшәндәји (ә руј чүникә).

РАЗОСТЛА́ТЬСЯ гл. 1. лов сохтә оморә, дәшәндә оморә (ә руј чүникә); 2. лов бирә.

РАЗОТКРОВЕ́ННИЧАТЬ гл. сәр күрдә дүл хүштәрә вокундә, дүл хүштәрә тиһи сохтә.

РАЗО́ХАТЬСЯ гл. ә сәр күрдә ох-уф сохтә.

РАЗОХО́ТИТЬ гл. әри чүникә һәвәс овурдә.

РАЗОХО́ТИТЬСЯ гл. әри чүникә ә һәвәс оморә.

РАЗОЧАРОВА́НИЕ сущ. имидү бурра оморәји, имидү вәкүрдә оморәји, дүлкир бирәји, дүлхүрд бирәји; 2. әз һәвәс офторәји: пәшму бирәји.

РАЗОЧАРО́ВАННОСТЬ гл. имидсүзи, дүлхүрди, дүлкири, пәшмујәти.

РАЗОЧАРО́ВАННЫЙ прич. 1. имидү бурра оморијо, имидү вәкүрдә оморијо, дүлкир биријо, дүлхүрд биријо; 2. әз һәвәс офторијо, пәшму биријо.

РАЗОЧАРОВА́ТЬ, РАЗОЧАРО́ВЫВАТЬ гл. 1. имидүрә бурра, имидүрә вәкүрдә, дүлкир сохтә, дүлхүрд сохтә; 2. әз һәвәс вәнкәстә, пәшму сохтә.

РАЗОЧАРОВА́ТЬСЯ, РАЗОЧАРО́ВЫВАТЬСЯ гл. 1. имидү бурра оморә, имидү вәкирдә оморә, дүлкир бирә, дүлхүрд бирә; 2. әз һәвәс офторә, пәшму бирә.

РАЗРА́ВНИВАТЬ см. *разровня́ть.*

РАЗРАЗИ́ТЬ гл. кого (что) *разрази (пусть разрази́т) меня гром, если я вру!* Дурку куфтирәнүмкә,әрә бирәнгинә зәно!

РАЗРАЗИ́ТЬСЯ, РАЗРАЖА́ТЬСЯ гл. һә јә бо, ә нәкуми сәхт (кучлү) сәр күрдә (чүникә). *Гроза разрази́лась* һә јә бо туфон сәр кирд.

РАЗРАСТИ́СЬ, РАЗРАСТА́ТЬСЯ гл. кәлә (амбар, зијод) бирә. || II *разраста́ние* сущ. кәлә (амбар, зијод) бирәји.

РАЗРЕВЕ́ТЬСЯ гл. 1. сәр күрдә кәлә-кәлә мәһ зәрә (ә товунәј мол-гәрә)); 2. разг. сәр күрдә кәлә-кәлә киристә.

РАЗРЕДИ́ТЬ, РАЗРЕЖА́ТЬ гл. 1. һәрә-һәрә сохтә, дурәдур сохтә; 2. сигијүрә кәм сохтә. II *разреже́ние* сущ. 1. һәрә-һәрә сохтәји, дурәдур сохтәји; 2. сигијүрә кәм сохтәји.

РАЗРЕДИ́ТЬСЯ, РАЗРЕЖА́ТЬСЯ гл. 1. һәрә-һәрә бирә (сохтә оморә), дурәдур бирә (сохтә оморә); 2. сигијү кәм бирә (сохтә оморә). II *разреже́ние* сущ. 1. һәрә-һәрә бирәји (сохтә оморәји), дурәдур бирәји (сохтә оморәји); 2. сигијү кәм бирәји (сохтә оморәји).

РАЗРЕ́З сущ. 1. бурраји, бурра сула вәнкәстәји; 2. параји, бурра оморијо чикә, бурра сула вәнкәстә оморијо чикә

РАЗРЕЗА́ЛЬНЫЙ прич. бурраниһо, әри бурра истиһо.

РАЗРЕЗА́НИЕ сущ. 1. бурраји, бурра оморәји; 2. вәнчирәји, вәнчирә оморәји; 3. бәхш сохтәји, бәхш сохтә оморәји.

РАЗРЕ́ЗАННЫЙ прич. 1. бурриjо, бурра оморијо; 2. вәнчириjо, вәнчирә оморијо; 3. бәхш сохтијо, бәхш сохтә оморијо.

РАЗРЕ́ЗАТЬ, РАЗРЕЗА́ТЬ гл. бурра. *Разрезать нарыв* дүмбәлә бурра; 2. вәнчирә. *Разрезать хлеб* нунә вәнчирә; 3. бәхш сохтә. *Разрезать землю* хорирә бәхш сохтә. II *разрезно́й* прил. 1. буррани, вәнчирәни, бәхш сохтәни; 2. әри бурра, вәнчирә, бәхш сохтә һистијо.

РАЗРЕКЛАМИ́РОВАТЬ гл. разг. тәһәриф дорә, реклам сохтә,

РАЗРЕША́ТЬСЯ гл. 1. см. *разрешиться*; 2. Рәһ дорә оморә, ичозә дорә оморә.

РАЗРЕШЕ́НИЕ сущ. 1. һәл сохтәји, һәл сохтә оморәји; 2. 1. рәһ дорәји (дорә оморәји), ичозә дорәји (дорә оморәји ихтијор дорәји (дорә оморәји); 3. ичозә, *С вашего рарешения* ә ичозәшмурәво.

РАЗРЕШИ́МЫЙ прил. коми ки, һәл имбу, һәл бирә миданү. II *разреши́мость* сущ. һәл бирә данүстәји.

РАЗРЕШИ́ТЬ, РАЗРЕША́ТЬ гл. 1. рәһ дорә, һиштә, ичозә дорә; 2. һәл сохтә (ә чиро-чиро мәһноһо); 3. пов. накл. *Разрешите* ичозә дит, рәһ дит. *Разрешите пройти* рәһ дит кирорум.

РАЗРЕШИ́ТЬСЯ гл. 1. һәл бирә; 2. вәрастә, ә әхир расирә; 3. *устар.* хилос бирә, зәндә *Разрешиться мальчиком* кук зәндә.

РАЗРИСОВА́ТЬ, РАЗРИСО́ВЫВАТЬ гл. ә шикилһорәво, узорһорәво кәширәрәво вәравундә. II *разрисо́вка* сущ. ә шикилһорәво, узорһорәво кәширәрәво вәравундәји.

РАЗРОВНЯ́ТЬ гл. һомовор сохтә. дуз сохтә.

РАЗРОДИ́ТЬСЯ то же, что *родить* зәндә (ә товунәј чәтинә, курундә зәндәји).

РАЗРО́ЗНЕННО нареч. тәк-тәк, чиро-чиро.

РАЗРО́ЗНЕННЫЙ прич. 1. тојәтој биријо (сохтә оморијо), тој-дәкиш биријо (сохтә оморијо).

РАЗРО́ЗНИВАТЬ см. *разрознить*.

РАЗРО́ЗНИВАТЬСЯ гл.1. см. *разрозниться*; 2. Тојәтој сохтә оморә, тој-дәкиш сохтә оморә.

РАЗРО́ЗНИТЬ см. *рознить*.

РАЗРО́ЗНИТЬСЯ гл. тојәтој бирә, тој-дәкиш бирә.

РАЗРОНЯ́ТЬ гл. разг. вәнкәстә (пәспәсә јәки, кәм-кәм).

РАЗРУ́Б сущ. чикәј бурраји, чикәј параји.

РАЗРУБИ́ТЬ, РАЗРУБА́ТЬ гл. вәнчирә, тикә-тикә сохтә (куштә), пара сохтә.

РАЗРУ́БКА сущ. вәнчирәји, вәнчирә оморәји, тикә-тикә сохтәји (сохтә оморәји) (кушт), пара сохтәји (сохтә оморәји).

РАЗРУГА́ТЬ, РАЗРУ́ГИВАТЬ см. *разбранить*.

РАЗРУГА́ТЬСЯ, РАЗРУ́ГИВАТЬСЯ гл. ә киникәрәво чәнк кирдә, гәһри бирә, дүјәкирә вәшмәрдә, нифри сохтә.

РАЗРУМЯ́НИТЬ, РАЗРУМЯ́НИВАТЬ гл. кунә кәширә, гирмизи сохтә.

РАЗРУМЯ́НИТЬСЯ, РАЗРУМЯ́НИВАТЬСЯ гл. кунә кәширә, гирмизи бирә (сохтә оморә).

РАЗРУ́ХА сущ. хәрәбәји, тиһорути, килбәкили.

РАЗРУШЕ́НИЕ сущ. 1. вәчарустәји, вәчарундә оморәји; хәрәбә, тиһорут, килбәкил бирәји (сохтә оморәји); нист, пуч, зир-зәвәр сохтәји (сохтә оморәји).

РАЗРУШИ́ТЕЛЬ сущ. вәчарундәкор (у коми ки, чүникәрә вәчарунди, вәчавундәни). II *разруши́тельница* әзини зән (духтәр).

РАЗРУШИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. вәчарундәнијо, хәрәбә (тиһорут) сохтәнијо. *Разрушительная сила* вәчарундәнијо куч.

РАЗРУ́ШИТЬ, РАЗРУША́ТЬ гл. вәчарундә, хәрәбә (тиһорут, килбәкил) сохтә; 2. нист сохтә, сур сохтә, пуч сохтә, зир-зәвәр сохтә. II *разруше́ние* сущ. вәчарундәји, хәрәбә сохтәји, нист сохтәји.

РАЗРУ́ШИТЬСЯ, РАЗРУША́ТЬСЯ гл. 1. вәчарустә, хәрәбә (тиһорут, килбәкил) бирә; 2. нист бирә, сур бирә, пуч бирә, зир-зәвәр бирә. 2. хәрәбә (тиһорут, килбәкил) сохтә оморә. II *разруше́ние* сущ. вәчарустәји (вәчарундә оморәји), хәрәбә бирәји (сохтә оморәји).

РАЗРЫ́В сущ. 1. бурраји, бурра оморәји; 2. ловбирә, лов бирәји. *Разрыв бомбы* ловбирәј ән бомбә; 3. һәрә, бураји, бурра оморијо чикә; 4. перен. дуз нә оморәји. *Разрыв между словом и делом* кор ә кофәво дуз нәоморәји.

РАЗРЫВА́ТЬ см. *разорвать*.

РАЗРЫВА́ТЬСЯ гл. 1. см. *разорваться*; 2. разг. ә јә чәнд чикә бирә (әри һә ә јәбо һәммә корһорә вәрастә чәһти сохтә <> *Душа (сердце) разрывается* дүл одоми әдәј лов бирә; *разрываться на части* ә чәнд чикә бирә.

РАЗРЫВНО́Й прил. лов бирәнијо (сохтәнијо). *Разрывная пуля* лов сохтәнијо куллә.

РАЗРЫДА́ТЬСЯ гл. сәр күрдә сәхт киристә.

РАЗРЫ́ТЬ, РАЗРЫВА́ТЬ гл. вәкәндә, вәкәндә шәндә. II *разты́тие* сущ. вәкәндәји, вәкәндә шәндәји.

РАЗРЫХЛЕ́НИЕ сущ. нәрм сохтәји, нәрм сохтә оморәји.

РАЗРЫХЛЁННЫЙ прич. нәрм бириjо, нәрм сохтә оморијо.

РАЗРЫХЛИ́ТЕЛЬ сущ. нәрмсох: 1. нәрм сохтәнијо чи; 2. нәрм сохтәнијо мошин.

РАЗРЫХЛИ́ТЬ, РАЗРЫХЛЯ́ТЬ см. *рыхлить*.

РАЗРЯ́Д[1] сущ. 1. разрjад; 2. чәркә, груп. *Нельзя включить в разряд отличников* ә чәркәј хуб хундәкорһо нибу дәшәндә; 3. мат. мәртәбә.

РАЗРЯ́Д[2] сущ. бушбирә, буш бирәји, бушсохтә, буш сохтәји, *Разряд ружья* туфанкә буш сохтәји; *разряд батареи* буш бирәји ән батари.

РАЗРЯДИ́ТЬ[1], **РАЗРЯЖА́ТЬ**[1] гл. тәнүрә рач вокүндә, вәравундә.

РАЗРЯДИ́ТЬ[2], **РАЗРЯЖА́ТЬ**[2] гл. буш сохтә (туфәнкә, батарирә).

РАЗРЯДИ́ТЬСЯ[1], **РАЗРЯЖА́ТЬСЯ**[1] гл. тән хүштәрә рач вокүндә, хүштәрә вәравундә.

РАЗРЯДИ́ТЬСЯ[2], **РАЗРЯЖА́ТЬСЯ**[2] гл. буш бирә (әз товунәј туфәнк, батари).

РАЗРЯЖА́ТЬ см. *разрядить*[1].

РАЗРЯЖА́ТЬ см. *разрядить*[2].

РАЗРЯЖА́ТЬСЯ[1] см. *разрядиться*[1].

РАЗРЯЖА́ТЬСЯ[2] гл. 1. см. *разрядиться*; 2. буш сохтә оморә.

РАЗУБЕДИ́ТЬ, РАЗУБЕЖДА́ТЬ гл. фикир jүрә дәкиш сохтә (әри фикир хүштәрә дәкиш сохтә jүрә мәчбур сохтә).

РАЗУБЕДИ́ТЬСЯ, РАЗУБЕЖДА́ТЬСЯ гл. фикир хүштәрә дәкиш сохтә (ә jә чијикә бовор сохтә).

РАЗУВА́ТЬ, -СЯ см. *разуть, -ся*.

РАЗУВЕ́РИТЬ, РАЗУВЕРЯ́ТЬ гл. фикирүрә дәкиш сохтә. II *разувере́ние* сущ. фикирүрә дәкиш сохтәји.

РАЗУВЕ́РИТЬСЯ, РАЗУВЕРЯ́ТЬСЯ гл. фикир хүштәрә дәкиш сохтә, дијә бовор нә сохтә. II *разувере́ние* сущ. фикир хүштәрә дәкиш сохтәји, дијә бовор нә сохтәји.

РАЗУЗНА́ТЬ, РАЗУЗНАВА́ТЬ гл. данүстә, вомухтә, пүрсирә данүстә, һәртарафи вомухтә.

РАЗУКРА́СИТЬ, РАЗУКРА́ШИВАТЬ гл. вәравундә (амбар, jә новкә амбарә чикәрә).

РАЗУКРА́СИТЬСЯ, РАЗУКРА́ШИВАТЬСЯ гл. вәрајистә (хүштәрә вәравундә).

РАЗУКРУПНЕ́НИЕ сущ. хүрдә бирәји (сохтәји), чүклә бирәји (сохтәји), бәхш бирәји(сохтәји).

РАЗУКРУПНИ́ТЬ, РАЗУКРУПНЯ́ТЬ гл. хүрдә сохтә, чүклә сохтә, ә чүклә бәхшһо чиро сохтә. II *разукрупне́ние* сущ. хүрдә сохтәји, чүклә сохтәји, ә чүклә бәхшһо чиро сохтәји.

РАЗУКРУПНИ́ТЬСЯ, РАЗУКРУПНЯ́ТЬСЯ гл. хүрдә бирә (сохтә оморә), чүклә бирә (сохтә оморә), ә чүклә бәхшһо чиро бирә (сохтә оморә). II *разукрупне́ние* сущ. хүрдә бирәји (сохтә оморәји), чүклә бирәји (сохтә оморәји), ә чүклә бәхшһо чиро бирәји (сохтә оморәји).

РА́ЗУМ сущ. әгүл, һоһмо (әз товунәј чүникә фикир сохтә данүстәји ән одоми).

РАЗУМЕ́НИЕ сущ. фикир, вәрасирәји.

РАЗУМЕ́ТЬ гл. фикир сохтә, вәрасирә, ә сәр офторә.

РАЗУМЕ́ТЬСЯ гл. фикир сохтә оморә, вәрасирә бирә (оморә),

РАЗУ́МНИК сущ. әгүлмәнд, әгүлмәндә одоми, кордан, корданә одоми. II *разу́мница* әзини зән (духтәр).

РАЗУ́МНЫЙ прил. әгүлмәнд, әгүллү, кордан. II *разу́мность* сущ. әгүлмәнди, әгүллүји, кордани.

РАЗУТЕ́ШИТЬ гл. дүл дорә, дүлүрә вәбәрдә, хомуш сохтә.

РАЗУ́ТЫЙ прил. поjбирәһнә, мәһсоjү вәкәндә оморијо.

РАЗУ́ТЬ, РАЗУВА́ТЬ гл. поjбирәһнә сохтә, мәһсоjүрә вәкәндә. <> *Разуй глаза* чумһоjтүрә воку (хуб дәниш).

РАЗУ́ТЬСЯ, РАЗУВА́ТЬСЯ гл. поjбирәһнә бирә, мәһсоj хүштәрә вәкәндә.

РАЗУЧИ́ТЬ, РАЗУ́ЧИВАТЬ гл. хуб вомухтә, әзбәр сохтә (әри әз пәси куфтирә). *Разучить роль* ролә хуб вомухтә. II *разу́чивание* сущ. хуб вомухтәји, әзбәр сохтәји (әри әз пәси куфтирә).

РАЗУЧИ́ТЬСЯ, РАЗУ́ЧИВАТЬСЯ гл. әз jор вәдәшәндә (сохтә данүстијо корә). *Разучиться играть на рояле* ә роjал зәрәрә әз jор вәдәшәндә.

РАЗЪЕДА́ТЬ гл. хурдә: 1. см. *разъесть*; 2. перен. әз дору вәчарундә.

РАЗЪЕДА́ТЬСЯ см. *разъесться*.

РАЗЪЕДИНИ́ТЬ, РАЗЪЕДИНЯ́ТЬ гл. чиро сохтә, буррә. *Разъединить друзей* һовурһорә

чиро сохтә. II *разъедине́ние* сущ. чиро сохтәји, бурраји

РАЗЪЕДИНИ́ТЬСЯ, РАЗЪЕДИНЯ́ТЬСЯ гл. чиро бирә (сохтә оморә). II *разъедине́ние* сущ. чиро бирәји (сохтә оморәји).

РАЗЪЕ́ЗД сущ. 1. см. *разъехаться*; 2. ә амбарә чикәһо рафтәји; 3. разјезд (ә јә рәһәј һовуни әри әз пишо оморәнијо појездә рәһ дорә һистијо чикә вә чикәј појистә).

РАЗЪЕ́ЗДИТЬ, РАЗЪЕ́ЗЖИВАТЬ гл. разг. һәј сохтәрәво хәрәб сохтә (рәһә).

РАЗЪЕ́СТЬ, РАЗЪЕДА́ТЬ гл. хурдә, хәрәб сохтә (парс вә јә чијикәһо). *Ржавчина разъела железо* парс һовунә хурди.

РАЗЪЕ́СТЬСЯ, РАЗЪЕДА́ТЬСЯ гл. разг. 1. амбар хурдә; 2. әз хурдә чог бирә.

РАЗЪЕ́ХАТЬСЯ, РАЗЪЕЗЖА́ТЬСЯ гл. 1. лов бирә рафтә (һәрки ә јә тараф); 2. чиро бирә. *Супруги разъехались* зән-шүвәр чиро бирәт; 3. рәһәт рафтә, ә ду-јәки нә вохурдә.; 4. ә дү јәки раст нә оморә (ә рәһ); 5. рафтә, түртүр бирә (оводуни).

РАЗЪЁМ сущ. вәкәндәји, вәкәндә оморәји (ән мошин вә ән јә чиһојкә). II *разъёмный.* вәкәндә, чиро биркнијо, деталһојүрә чиро сохтә бирәнијо.

РАЗЪЯРИ́ТЬ, РАЗЪЯРЯ́ТЬ гл. кәһәз, һоси, хүршлү сохтә.

РАЗЪЯРИ́ТЬСЯ, РАЗЪЯРЯ́ТЬСЯ гл. кәһәз, һоси, хүршлү бирә (сохтә оморә).

РАЗЪЯСНЕ́НИЕ сущ. ә сәр вәнкәстәји.

РАЗЪЯСНИ́ТЬ, РАЗЪЯСНЯ́ТЬ гл. ә сәр вәнкәстә, вәрасирәни сохтә. II *разъясне́ние* сущ. ә сәр вәнкәстәји, вәрасирәни сохтәји. II *разъясни́тельный* прил. 1. ә сәр вәнкәстәнијо, вәрасирәни сохтәнијо; 2. әри ә сәр вәнкәстә һистијо.

РАЗЪЯСНИ́ТЬСЯ, РАЗЪЯСНЯ́ТЬСЯ гл ә сәр вәнкәстә оморә.

РАЗЪЯ́ТЬ, РАЗЫМА́ТЬ гл. чиро сохтә.

РАЗЫГРА́ТЬ, РАЗЫ́ГРЫВАТЬ гл. 1. возирә (пјес); 2. зәрә (һово, музика); 3. вәрастә, возирә вәрастә (возирә); 4. возирә (лотрија); 5. ә дәс дәшәндә

РАЗЫГРА́ТЬСЯ, РАЗЫ́ГРЫВАТЬСЯ гл. 1. амбар вози сохтә, сәрү ә вози гәриш бирә; 2. сәр кирдә ә һәвәсәво возирә, музика зәрә; 3. куч хүштәрә бурбундә.

РАЗЫСКА́ТЬ, РАЗЫ́СКИВАТЬ гл. кәштә (бәгдә) офтә. II *разы́скивание и разыска́ние* сущ. кәштә (бәгдә) офтәји.

РАЗЫСКА́ТЬСЯ, РАЗЫ́СКИВАТЬСЯ гл. кәштә (бәгдә) офтә оморә. II *разыска́ние* сущ. кәштә (бәгдә) офтә оморәји.

РАЙ сущ. ганһидин, чәннәт: 1. ә дин киро: мүрдә бәгдәсәдигһо офторәнијо чикә; 2. перен. әри зивистә сукә, хубә чикә. II *ра́йский*

РАЙО́Н сущ. рајон. II *райо́нный* прил. рајони, ән рајон.

РАЙОНИ́РОВАТЬ гл. ә рајонһо чиро сохтә. II *райони́рование* сущ. ә рајонһо чиро сохтәји.

РА́ЙСКИЙ прил. ганһидини (чәннәти): ән ганһидин (ән чәннәт); 2. шори дорәнијо (овурдәнијо).

РАК[1] сущ. рак[1], сартан (ә ширинә ов, јә новкә ә дәрјо зивистәнијо һәјвон). II *ра́ковый и ра́чий* прил. раки, сартани: 1. ән рак, ән сартан; 2. әз рак (әз сартан) сохтә оморијо (әри хурдә).

РАК[2] сущ. рак[2], вәмас (нәчоги). II *ра́ковый* прил. раки: 1. ән рак; 2. әзини нәчоги күрдијо. *Раковый больной* нәчог раки.

РА́КОВИНА сущ. 1. кушмоһи (ә гәдү бәһзи шыдрасүзә һәјвонһо зивистәнијо сәхтә чи); 2. ә и чи ухшәш зәрәнијо бәһзи предметһо; 3. ә гәд ән ә голуб тиһи сохтә оморијо бетон, јә новкә метал дәријо буши.

РА́КОВИСТЫЙ прил. кушмоһирә хуно һистијо, ә кушмоһи ухшәш зәрәнијо.

РА́КОВЫЙ[1-2] см. *рак*[1-2]

РАКУ́ШКА сущ. кушмоһилә.

РА́МА сущ. 1. һәшијә (әри чүникәрә дәнорә һистијо чоркүнкчә, јә новкә булулә чи; 3. рама (ән мошин вә ән јә апаратикәһо).

РА́МКА сущ. һәшијәлә, чүкләјә һәшијә.

РА́МЧАТЫЙ прил. һәшијәји: 1. ә һәшијәрәво, һәшијәләрәво һистијо; 2. Һәшијәрә хуно һистијо.

РАМОТЁС сущ. һәшијәчи, рамкә гүч сохтәнијо уста.

РА́НА сущ. 1. јара. *Нанести рану* јара вәнорә (зәрә), јаралү сохтә; 2. перен. дәрд. II *ра́нка* уменьш. јаралә. II *ранево́й I* сущ. јараји; ән јара.

РАНГ сущ. ранг. II *ра́нговый* прил. ранги; ән ранг.

РА́НЕЕ см. *раньше* 3. *и* 4.

РАНЕ́НИЕ сущ. 1. јаралү бирә (сохтә оморә), јаралү сохтә, 2. јара.

РА́НЕНЫЙ прич. јаралү биријо (сохтә оморијо), јаралү.

РАНЕ́Т сущ. ранет (сорт ән сиб).

РАНЁХОНЬКО сущ. разг. амбар зу, лап зу.

РА́НЕЦ сущ. сумкә (сәрү гили бирәнијо вә ә кәмәр вәнорәнүһто).

РАНИ́МЫЙ прил. ә јү коф зу вохурдәнијо, һәр чирә ә дүл вәкүрдәнијо, зу гәһри бирәнијо.

РА́НИТЬ гл. 1. јаралү сохтә; 2. перен. јара вәнорә.

РА́ННИЙ прил. 1. сүфтәји, һәвәли; 2. әз вәхт хүштә пишотә бирәнијо; 3. һәвәли, ән гәдими; 4. зу расирәнијо.

РА́НО сущ. зу: 1. ә кәллај кәјикә; 2. ә һәвәл ән зиндәкуни; 2. тәјтә вәхтү, әз вәхт хүштә пишотә.

РАНЬ сущ. сәбәһмундә.

РА́НЬШЕ 1. см. рано; 2. нареч. ишоки, сүфтә, һәвәл. *Раньше слушай, а потом говори* һәвәл шин, бәгдә күј; 3. нареч. һәвәлһо, пишокиһо. *Здесь раньше жила наша семья* һәвәлһо ә инчикә күфләт иму зивистәнбу. зу, 4. предлог пишо, зутә, пишотә. *Я не вернусь раньше вечера* мә әз шәһәнкум зутә ни вокоштум; 5. предлог әз киникә, чүникә пишотә, зутә. *Он встал рано, а я ещё раньше* у в зу вәхүшти, омо мә әз у зутә;

РА́ПОРТ сущ. ра́порт.

РАПОРТОВА́ТЬ гл. ра́порт дорә.

РАПС сущ. рапс. II *рапсовый* прил. рапси: 1. ән рапс; 2. әз рапс сохтә оморәнијо.

РАРИТЕ́Т сущ. әнтиг(-ә) (лап чәтин офтә оморәнијо чи).

РА́СА сущ. ра́са.

РАСИ́ЗМ сущ. расизм, расисти.

РАСИ́СТ сущ. расист.

РАСИ́СТСКИЙ прил. расиисти, ән расист.

РАСКАЛИ́ТЬ, РАСКАЛЯ́ТЬ гл. сәхт кәрм сохтә, товундә.

РАСКАЛИ́ТЬСЯ, РАСКАЛЯ́ТЬСЯ гл. сәхт кәрм бирә сохтә оморә, товустә (товундә оморә).

РАСКА́ЛЫВАТЬ, -СЯ см. *расколоть, -ся*.

РАСКА́ПЫВАТЬ см. *раскопать*.

РАСКА́РКАТЬСЯ, РАСКА́РКИВАТЬСЯ гл. 1. сәр күрдә сәхт гәр зәрә; 2. перен. сәр кирдә амбар коф сохтә вә хәрәбә хәбәр дорә.

РАСКА́РМЛИВАТЬ см. *раскормить*.

РАСКА́Т сущ. 1. вокундәји (вәчирә, јә новкә дәпучундә оморијо чирә); 2. чәрхәдуду дорәји (булулә, чәрхә чирә); 3. уту зәрәји, һомовор сохтәји; 4. војәрдәји, вокундәји (күндәј хәмирә); 5. курумпинә.

РАСКАТА́ТЬ, РАСКА́ТЫВАТЬ гл. 1. вокундә (вәчирә, јә новкә дәпучундә оморијо чирә); 2. чәрхәдуду дорә (булулә,чәрхә чирә); 3. уту зәрә, һомовор сохтә; 4. војәрдә, вокундә (күндәј хәмирә). II *раска́тка* сущ. 1. вокундәји (вәчирә, јә новкә дәпучундә оморијо чирә); 2. чәрхәдуду дорәји (булулә,чәрхә чирә); 3. уту зәрәји, һомовор сохтәји; 4. војәрдәји, вокундәји (күндәј хәмирә).

РАСКАТА́ТЬСЯ, РАСКА́ТЫВАТЬСЯ гл. 1. вокундә оморә (вәчирә, јә новкә дәпучундә оморијо чи); 2. назук бирә, тәск бирә (војәрдә оморә).

РАСКА́ШИВАТЬ см. *раскосить*.

РАСКА́ШЛЯТЬСЯ, РАСКА́ШЛИВАТЬСЯ гл. сәр кирдә сәхт сүврүстә.

РАСКА́ЯНИЕ сущ. пәшмүји, пәшмүјәти, тубә.

РАСКА́ЯТЬСЯ, РАСКА́ИВАТЬСЯ гл. пәшму бирә, пәшмүјәти кәширә, тубә сохтә.

РАСКВАРТИРОВА́ТЬ, РАСКВАРТИРО́ВЫВАТЬ гл. һәр кәсә ә хунәһошү нүшундә.

РАСКВАРТИРОВА́ТЬСЯ, РАСКАРТИРО́ВЫВАТЬСЯ гл. ә хунәһо нүштә.

РАСКВА́СИТЬ, РАСКА́ВШИВАТЬ гл. зәрә куфтә, јаралү сохтә, зәрә хуни сохтә. *Расквасить нос* зәрә винијүрә хуни сохтә.

РАСКВИТА́ТЬСЯ гл. 1. һәг-һисоб кәширә, сәрәсәр бирә, һәг-һисоб бурра вәрастә; 2. перен. бәдәлүрә (гәрдирә) вәдарафтә, гисос вәкирдә.

РАСКИДА́ТЬ, РАСКИ́ДЫВАТЬ см. *разбросать*.

РАСКИДА́ТЬСЯ, РАСКИ́ДЫВАТЬСЯ см. *разбросаться*.

РАСКИ́ДИСТЫЙ прил. лүкәһојү фирәһ вәроморијо, ә гирог лов биријо. II *раски́дистость* сущ. лүкәһојү фирәһ вәроморәји, ә гирог лов бирәји.

РАСКИДНО́Й прил. гәд сохтә оморәнијо (бирәнијо), вокундә-вәчирә бирәнијо.

РАСКИ́НУТЬ, РАСКИ́ДЫВАТЬ гл. 1. һәчинво-һәчунәво шәндә, һәрәлү сохтә; 2. лов сохтә, дәшәндә чүчојикәрә күрдә. *Раскинуть ковёр* холинчәрә дәшәндә; 3. фирәһ сохтә. <> *Раскинуть умом (мозгами)* разг. хуб вәрасирә, фикир сохтә.

РАСКИ́НУТЬСЯ, РАСКИ́ДЫВАТЬСЯ гл. 1. дәсһо-појһорә лов сохтә нүштә, јә новкә дәкәштә; 2. ә јә фирәһә чикә дәбирә, бирә.

РАСКИПЯТИ́ТЬСЯ см. *кипятиться*.

РАСКИСА́ТЬ см. *раскиснуть*.

РАСКИ́СНУТЬ, РАСКИСА́ТЬ гл. 1. турш бирә, туршов бирә, туршов бирә вәдәрәх-

ширə; 2. перен. мəндə бирə, вомундə, əз ћол рфторə.

РАСКЛА́Д сущ. чикəjу вə бирəj ən норə оморијо, бəхш сохтə оморијо чи.

РАСКЛА́ДКА сущ. 1. норəји, норə оморəји (ə чиро-чиро чикəћо); 2. дəчирəји, дəчирə оморəји; 3. лов сохтəји, дəшəндəји (сифрорə); 4. бəхш сохтəји (сохтə оморəји).

РАСКЛАДНО́Й прил. гəд бирəнијо, гəд бирə вокундə оморəнијо, вəчирə, воукундə оморəнијо; 2. вəкəндə (чиро сохтə) вəчирə оморəнијо.

РАСКЛА́ДЫВАТЬ, -СЯ см. *разложить, -ся*.

РАСКЛА́НЯТЬСЯ, РАСКЛА́НИВАТЬСЯ гл. сəр зəрə (дӳ-jəкирə винирəнкə, jə новкə чиро бирəнкə).

РАСКЛЕВА́ТЬ, РАСКЛЁВЫВАТЬ гл. дундугу (дундуг – дундуг) сохтə

РАСКЛЕ́ИВАТЬСЯ гл. 1. см. *расклеиться*; 2. вəкəндə оморə; 3. (ə həммə чикəћо) вокосундə оморə.

РАСКЛЕ́ИТЬ, РАСКЛЕ́ИВАТЬ. гл. 1. вəкəндə, чиро сохтə; 2. вəкосундə (ə амбарə чикəћо). II *расклéйка и расклéивание* сущ. 1. вəкəндəји, чиро сохтəји; 2. вəкосундəји (ə амбарə чикəћо).

РАСКЛЕ́ИТЬСЯ, РАСКЛЕ́ИВАТЬСЯ гл. 1. вəкəндə оморə, чиро сохтə оморə; 2. перен. ə сəрбəћəм нə оморə, ћəмəл нə оморə, ə буши вəдарафтə. *Дело расклеилось* кор ə сəрбəћəм нə омо; 3. перен. нəчог бирə, əз ћол офторə.

РАСКЛЕ́ЙЩИК сущ. вəкосундəкор (ə ширишəво вəкосундəнијо одоми). II *расклейщица* əзини зəн (духтəр).

РАСКЛЕПА́ТЬ, РАСКЛЁПЫВАТЬ гл. 1. вəкəндə, чиро сохтə (ə ширишəво вəкосундə оморијо чирə); 2. зəрə чиро сохтə (чи металирə). || II *расклёпывание и раслёпка* сущ. 1. вəкəндəји, чиро сохтəји (ə ширишəво вəкосундə оморијо чирə); 2. зəрə чиро сохтəји (чи металирə). II *расклёпочный* прил. 1. вəкəндə оморəнијо, чиро бирəнијо (əз товунəj ə ширишəво вəкосундə оморијо чи); 2. ə зəрəрəво чиро бирəнијо (ə товунəj чи метали).

РАСКЛИ́НИВАТЬ см. *расклинить*.

РАСКЛИ́НИВАТЬСЯ гл. 1. см. *расклиниться;* 2. пазӳ вəдəшəндə оморə; 2. паз зəрə пара сохтə оморə.

РАСКЛИ́НИТЬ, РАСКЛИНИ́ТЬ гл. 1. пазӳрə вəдəшəндə; 2. паз зəрə пара сохтə. II *расклúнивание* сущ. 1. пазӳрə вəдəшəндəји; 2. паз зəрə пара сохтəји.

РАСКЛИ́НИТЬСЯ, РАСКЛИНИ́ТЬСЯ гл. əз паз пара бирə. II *расклúнивание* сущ. əз паз пара бирəји, ə пазəво пара сохтə оморəји.

РАСКО́ВАННЫЙ прич. и прил. буховсӳз: буховӳ вəкəндə оморијо (војистəj хӳштəрə сохтə данӳстəнијо). II *раскованность* сущ. буховсӳзи: буховӳ вəкəндə оморəји (војистəj хӳштəрə сохтə данӳстəји).

РАСКОВА́ТЬ, РАСКО́ВЫВАТЬ гл. 1. нəлћӳрə вəкəндə; 2. буховӳрə вəкəндə; 3. куфтə назук сохтə (ћовунə). II *раско́вка* сущ. 1. нəлћӳрə вəкəндəји; 2. буховӳрə вəкəндəји; 3. куфтə назук сохтəји (ћовунə).

РАСКОВА́ТЬСЯ, РАСКО́ВЫВАТЬСЯ гл. нəлћӳ офторə, нəлћ хӳштəрə вир сохтə. II *раско́вка* сущ. нəлћӳ офторəји, нəлћ хӳштəрə вир сохтəји.

РАСКОВЫРЯ́ТЬ, РАСКОВЫ́РИВАТЬ гл. вохорундə, чӳклə тикəлəћоj ən чӳникəрə вəдəшəндə, ə дорујӳ дəрафтə (сула сохтə).

РАСКО́КАТЬ гл. вəнкəстə хӳрд сохтə.

РАСКОЛОТИ́ТЬ, РАСКОЛА́ЧИВАТЬ гл. 1. зəрə пара (чиро) сохтə, хӳрд сохтə, вəчарундə; 2 куфтə фирəћ, дураз сохтə (пустə); фирəћ сохтə (чəкмəрə). 3. вəкəндə (мих зəрə оморијо jəшикə вə jə чићojкəрə).

РАСКОЛО́ТЬ гл. 1. пара сохтə, вəнчирə; 2. перен. тəфӳргə вəнкəстə,чиро сохтə; 3. хӳрд сохтə (əри дуз куфтирə мəчбур сохтə).

РАСКОЛО́ТЬСЯ, РАСКА́ЛИВАТЬСЯ гл. 1. пара бирə, вəнчирə оморə; 2. перен. ə ћəрəшӳ тəфӳргə офторə,чиробирəји; 3. хӳрд бирə (əри дуз куфтирə мəчбур сохтə оморə). II *раскáливание, раскóлка и раскóл* сущ. 1. пара бирəји, вəнчирə оморəји; 2. перен. ə ћəрəшӳ тəфӳргə офторəји, чиро бирəји; 3. хӳрд бирəји (əри дуз куфтирə мəчбур сохтə оморəји).

РАСКОЛУПА́ТЬ, РАСКОЛУ́ПЫВАТЬ см. *расковырять*.

РАСКОПА́ТЬ, РАСКА́ПЫВАТЬ гл. 1. вəкəндə. *Раскопать землю* хорирə вəкəндə; 2. вəкəндə офтə, вəкəндə вəдəшəндə. *Археологи раскопали древние погребения* археолорћо əз зир хори гəдимə говроћо офтət; 3. перен. разг. офтə, ə мəjду вəдəшəндə; 4. перен. вəмухтə, данӳстə.

РАСКО́ПКА сущ. 1. вəкəндəји, вəкəндə оморəји; 2. хорирə вəкəндəји, корроћоj археолојијаји бəрдəји.

РАСКОРМИ́ТЬ, РАСКА́РМЛИВАТЬ гл. разг. чог сохтə (əри хурдə амбарə чи дорəрово).

II *раска́рмливание и раско́рмка* сущ. чог сохтәји (әри хурдә амбарә чи дорәрово).

РАСКОРЧЕВА́ТЬ, РАСКОРЧЁВЫВАТЬ см. *корчевать*.

РАСКОРЧЁВЫВАНИЕ сущ. әз дорһо, кутукһо тәмиз сохтәји, сохтә оморәји.

РАСКОРЯ́КА сущ. појһорә фирәһ, һәрәлү норәнијо одоми.

РАСКОРЯ́ЧИТЬ, РАСКОРЯ́ЧИВАТЬ гл. појһорә фирәһ, һәрәлү норә.

РАСКОРЯ́ЧИТЬСЯ, РАСКОРЯ́ЧИВАТЬСЯ гл. појһој хүштәрә фирәһ, һәрәлү норә.

РАСКО́С сущ. чәп (чәпәвунә) зәрә оморијо дәстәк (пәрдү).

РАСКОСИ́ТЬ, РАСКА́ШИВАТЬ гл. 1. дәстәкһорә чәпәвунә зәрә; 2. һир, чәп сохтә (чумһорә).

РАСКО́СЫЙ прил. һир, чумһојү чәп һистијо. II *раско́сость* сущ. һир, чәпи (чәп бирәји ән чумһо).

РАСКОШЕ́ЛИВАТЬСЯ см. *раскошелиться*.

РАСКОШЕ́ЛИТЬСЯ, РАСКОШЕ́ЛИВАТЬСЯ гл. сәр кирдә хәрч сохтә, әз сәгәти дәс кәндә.

РАСКО́ШЕННЫЙ прич. 1. дәстәкһо зәрә (чәпәвунә) оморијо, ә дәстәһорәво сәхт сохтә оморијо; 2. чәп сохтә оморијо.

РАСКРА́ДЕННЫЙ прич. битәв дүздирә оморијо, һәммәјү дүздирә оморијо.

РАСКРА́ДЫВАТЬ см. *раскрасть*.

РАСКРА́ИВАТЬ см. *раскроить*.

РАСКРА́СИТЬ гл. 1. рәнг зәрә; 2. рәнги-рәнги, рәнгәбәрәнг сохтә.

РАСКРА́СКА сущ. 1. рәнг зәрә оморәји; 2. рәнги-рәнги рәнгәбәрәнг сохтә оморәји; 3. рәнгәбәрәнгә шикил, нәхүш; 4. әри рәнгсохтә һистијо шикилвәријә китоб һәјили.

РАСКРАСНЕ́ТЬСЯ то же, что *разрумяниться*.

РАСКРА́СТЬ, РАСКРА́ДЫВАТЬ гл. битәв дүздирә, һәммәјүрә дүздирә, тә әхир дүздирә.

РАСКРЕПИ́ТЬ, РАСКРЕПЛЯ́ТЬ гл. сәхт сохтә.

РАСКРЕПИ́ТЬСЯ, РАСКРЕПЛЯ́ТЬСЯ гл. буш сохтә оморә.

РАСКРИТИКОВА́ТЬ гл. сәхт (амбар) хәрәб сохтә.

РАСКРИЧА́ТЬ гл. разг. неодобр. бочәһ (сәс) дәшәндә.

РАСКРИЧА́ТЬСЯ гл. разг. 1. һороj бочәһ сохтә.

РАСКРОИ́ТЬ гл. 1. пәјмундә бурра (молә); 2. пара сохтә.

РАСКРОШИ́ТЬ, -СЯ см. *крошить, -ся*.

РАСКРУТИ́ТЬ, РАСКРУ́ЧИВАТЬ гл. 1. вокундә (вошундә, бофтә оморијо чирә); 2. чәрх дәшәндә. II *раскру́чивание* сущ. 1. вокундәји (вошундә, бофтә оморијо чирә); 2. чәрх дәшәндәји.

РАСКРУТИ́ТЬСЯ, РАСКРУ́ЧИВАТЬСЯ гл. 1. вокундә оморә (вошундә, бофтә оморијо чи); 2. сәр кирдә зури-зури чәрх дәрафтә.

РАСКРЫ́ТИЕ сущ. 1. вокундәји; 2. вәди сохтәји, бурбундәји, бурбундәји; 3. перен. сәрүрә вокундәји (ән корә, ән сўрә), ә мәјду вәдшәндәји.

РАСКРЫ́ТЬ, РАСКРЫВА́ТЬ гл. 1. вокундә. *Раскрыть сундук* сундугә вокундә; *раскрыть двери* дәрһорә вокундә; *раскрыть пошире рот* лаһәрә фирәһ вокундә; 2. вәди сохтә, бурбундә. *Раскрыть грудь* синәрә вәди сохтә; 3. перен. сәрүрә вокундә (ән корә, сурә), ә мәјду вәдәшәндә. *Он раскрыл мне причину своей радости* у әри мә вокунд әрчү шори сохтәникә, *я раскрыл ему сердце* мә әри ән у дүл мәрә вокундум.

РАСКРЫ́ТЬСЯ, РАСКРЫВА́ТЬСЯ гл. 1. вокундә оморә; 2. вәди бирә, бурбундә, бурбундә оморә; 3. перен. сәрү вокундә оморә (ән кор, ән сўр), ә мәјду вәдироморә (вәдәшәндә оморә).

РАСКУДА́ХТАТЬСЯ гл. 1. гүрт-гүрт сохтә; 2. перен. һә нәһәги һов зәрә, бочәһ зәрә.

РАСКУПИ́ТЬ, РАСКУПА́ТЬ гл. һәммәрә вәсторә.

РАСКУ́ПОРИТЬ, РАСКУ́ПОРИВАТЬ гл. вокундә,сәрүрә вәкәндә (ән гилијә чирә). II *раску́порка и раску́поривание* сущ. вокундәји,сәрүрә вәкәндәји (ән гилијә чирә).

РАСКУ́ПОРИТЬСЯ, РАСКУ́ПОРИВАТЬСЯ гл. вокундә оморә, сәрү вәкәндә оморә (ән гилијә чи).

РАСКУРИ́ТЬ, РАСКУ́РИВАТЬ гл. кәширәрәво сухундә.

РАСКУРИ́ТЬСЯ, РАСКУ́РИВАТЬСЯ гл. 1. сухтә (папирос, сигарет, тутун), 2. сәр кирд нәпојистә папирос кәширә.

РАСКУ́РКА сущ. разг. 1. сухундәји (папиросә, сигаретә, тутунә); 2. әри папирос дәпучундә когоз.

РАСКУСИ́ТЬ, РАСКУ́СЫВАТЬ гл. 1. һәнч вәкирдә; 2. перен. ә сәр офторә, хуб шинохтә, ә дәндү зәрәрәво данүстә. II *раску́сывание* сущ. һәнч вәкирдәји.

РАСКУ́ТАННЫЙ прич. вәкәндә оморијо, вокундә оморијо (дәпучундә оморијо чи).

РАСКУ́ТАТЬ, РАСКУ́ТЫВАТЬ гл. вәкәндә, вокундә (дәпучундә оморијо чирә).

РАСКУ́ТАТЬСЯ, РАСКУ́ТЫВАТЬСЯ гл. вәкәндә оморә, вокундә оморә (дәпучундә оморијо чи).

РАСКУТИ́ТЬСЯ, РАСКУ́ЧИВАТЬСЯ, гл. 1. сәрү ә әрәги-шороб хурдә (ә кәјф) гәриш бирә; 2 бәдхәрчи сохтә, амбарә пул хәрҷ сохтә.

РАСПА́Д сущ. вәчарустәји, хәрәбә бирәји, чиро-чиро бирәји.

РАСПАДА́ТЬСЯ см. *распасться*.

РАСПАКОВА́ТЬ, РАСПАКО́ВЫВАТЬ гл. вокундә, вәдәшәндә (ә гоб дәшәндә, бәстә оморијо чирә). II *распако́вывание и распако́вка* сущ. вокундәји, вәдәшәндәји (ә гоб дәшәндә, бәстә оморијо чирә).

РАСПАКОВА́ТЬСЯ, РАСПАКО́ВЫВАТЬСЯ гл. 1. вокундә, вәдәшәндә (ә гоб дәријо, бәстә һистијо чиһој хүштәрә); 2. вокундә оморә, вәдәшәндә оморә (әз товунәј ә гоб дәријо, бәстә оморијо чи). II *распако́вывание и распако́вка* сущ. вокундә оморәји, вәдәшәндә оморәји (әз товунәј ә гоб дәријо, бәстә оморијо чи).

РАСПАЛИ́ТЬ, РАСПАЛЯ́ТЬ гл. 1. сәхт кәрм вәровундә (сохтә), товундә; 2. перен. аташүрә зијод сохтә, кәһәз сохтә (киникәрә).

РАСПАЛИ́ТЬСЯ, РАСПАЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. сәхт кәрм вәроморә, товустә; 2. аташү зијод бирә, кәһәз бирә.

РАСПА́РИТЬ, РАСПА́РИВАТЬ гл. 1. лош дорә, дәхсундә (ә гәд ов, јә новкә ә бугәво нәрм сохтә); 2. тәјтә әрәг сохтә кәрм вәровундә (ә гәд буг). II *распа́ривание и распа́рка* сущ.1. лош дорәји, дәхсундәји (ә гәд ов, јә новкә ә бугәво нәрм сохтәји); 2. тәјтә әрәг сохтә кәрм вәровундәји (ә гәд буг).

РАСПА́РИТЬСЯ, РАСПА́РИВАТЬСЯ гл. 1. лош дорә оморә, дәхсундә оморә (ә гәд ов, јә новкә ә бугәво нәрм сохтә оморә); 2. тәјтә әрәг сохтә ә гәд буг дәмундә. II *распа́ривание и распа́рка* сущ. 1. лош дорә оморәји, дәхсундә оморәји (ә гәд ов, јә новкә ә бугәво нәрм сохтә оморәји); 2. тәјтә әрәг сохтә ә гәд буг дәмундәји.

РАСПА́РЫВАТЬ см. *пороть*[1] 1.

РАСПА́РЫВАТЬСЯ см. *пороться*.

РАСПА́СТЬСЯ, РАСПАДА́ТЬСЯ гл. 1. вәчарустә, тикә-тикә бирә. *Стена распалась от землетрясения* әз зимиләрз дувор вәчаруст; 2. перен. лов бирә. *Каолиция распалась* каолисија лов бисто. II *распаде́ние и распа́д* 1. вәчарустәји, тикә-тикә бирәји; 2. перен. лов бирәји.

РАСПАХА́ТЬ, РАСПА́ХИВАТЬ гл. рундә (хорирә). II *распа́шка* сущ. 1. рундәји, рундә оморәји; 2. рундә оморијо хори. II *распа́хивание* сущ. рундәји (хорирә).

РАСПАХНУ́ТЬ, РАСПА́ХИВАТЬ гл. вокундә, битәв вокундә, јәлә сохтә. II *распа́хивание* сущ. вокундәји, битәв вокундәји, јәлә сохтәји.

РАСПАХНУ́ТЬСЯ, РАСПА́ХИВАТЬСЯ гл. вокундә оморә, битәв вокундә оморә, јәлә сохтә оморә. II *распа́хивание* сущ. вокундә оморәји, битәв вокундә оморәји, јәлә сохтә оморәји.

РАСПАШНО́Й[1] прил.

РАСПАШНО́Й[2] прил. рундәни, әри рундә һистијо.

РАСПАШО́НКА сущ. дукмәсүзә шәји һәјили.

РАСПАЯ́ТЬ, гл. 1. лиһимүрә һәл сохтә, лиһимүрә чиро сохтә; 2. һәл сохтәрәво хәрәб сохтә, вәчарундә (чи металирә). || *распайка* сущ. һәл сохтәрәво хәрәб сохтәји, вәчарундәји (чи металирә).

РАСПАЯ́ТЬСЯ, РАСПА́ИВАТЬСЯ гл. 1. лиһимү һәл бирә, лиһимү чиро бирә; 2. әз һәлбирә гәд-гуд бирә, хәрәб бирә (ә товунәј чи метали). II *распайка* сущ. әз һәлбирә гәд-гуд бирәји, хәрәб бирәји (ә товунәј чи метали).

РАСПЕВА́ТЬ гл. 1. см. *распеть*; 2. разг. мәһәни хундә (кәлә-кәлә, шор-шор).

РАСПЕЛЕНА́ТЬ, РАСПЕЛЁНЫВАТЬ гл. дәскирәјүрә вәкәндә, гиндогүрә вокундә.

РАСПЕЛЕНА́ТЬСЯ, РАСПЕЛЁНЫВАТЬСЯ гл. әз дәскирә вәдироморә, әз гиндог вәдироморә, гиндогү вокундә оморә.

РАСПЕРЕ́ТЬ, РАСПИРА́ТЬ гл. 1. шиширә, ә кучәво чүникәрә фирәһ сохтә, лов сохтә; 2. дәстәк, дәстәкһо норә.

РАСПЁРТЫЙ прил. 1. ә дәстәкәво, дәстәкһорәво појундә оморијо; 2. шиширә ә кучәво лов сохтә оморијо; 3. чрг сохтә, вәмасундә оморијо.

РАСПЕТУШИ́ТЬСЯ см. *петушиться*.

РАСПЕ́ТЬ, РАСПЕВА́ТЬ гл. 1. хундә (мәһәни); 2. хундә сәсә вокундә, хуб сохтә.

РАСПЕ́ТЬСЯ, РАСПЕВА́ТЬСЯ гл. 1. сәрү ә мәһәнихундә гәриш бирә; 2. хундә-хундә хубтә хундә.

РАСПЕЧА́ТАТЬ РАСПЕЧА́ТЫВАТЬ гл. 1. окундә, вәкәндә (ә ширишәвәво вәкосунәдә оморијо, пичәт зәрә оморијо чирә); 2. амбар дәфүс сохтә (ә зијод сохтәнијо апарат). II *распеча́тывание и распеча́тка* сущ. 1. окундәји, вәкәндәји (ә ширишәвәво вәкосунәдә оморијо чирә); 2. амбар дәфүс сохтәји (ә зијод сохтәнијо апарат).

РАСПЕЧА́ТАТЬСЯ гл. вокундә оморә, вәкәндә оморә (ә товунәј ә ширишәвәво вәкосунәдә оморијо, пичәт зәрә оморијо чи).

РАСПЕ́ЧЬ гл. дәһно зәрә, обурүрә рихундә.

РАСПИВА́НИЕ сущ. хурдәји, һәнчирәји (ә јәки).

РАСПИВА́ТЬ см. *распить*.

РАСПИ́ВОЧНЫЙ прил. ә фурухтәнүтһо чикә хурдә оморәнијо (әрәги, шороб).

РАСПИ́Л сущ. 1. әри ә мушарәво бурра сохтә оморәнијо кор; 2. тәһәрз ән ә мушарәво бурра; 3. ә мушарәво бурра оморијо чикәј ән чүникә.

РАСПИ́ЛИВАНИЕ сущ. мушар кәширә оморәји, ә мушарәво бурра оморәји.

РАСПИЛИ́ТЬ, РАСПИ́ЛИВАТЬ гл. мушар кәширә, ә мушарәво бурра.

РАСПИ́ЛКА, РАСПИЛО́ВКА сущ. см. мушар кәширәји (кәширә оморәји), ә мушарәво бурраји (бурра оморәји).

РАСПИНА́ТЬ см. *распять*.

РАСПИНА́ТЬСЯ гл. разг. неодобр. сәһәр кәширә (ә хотур киникә амбарә куч вәнорә, коф куфтирә).

РАСПИРА́ТЬ см. *распереть*.

РАСПИСА́НИЕ сущ. чәдвәл. *Расписание уроков* чәдвәл ән нубоһо.

РАСПИСА́ТЬ, РАСПИ́СЫВАТЬ гл. 1. ә чиробәчиро чикәһо нүјүстә; 2. заг (мәһр) сохтә; 3. һәртарафи, рач, вәравундә-вәравундә коф сохтә; 4. рәнг зәрә, нәхүшһо кәширә (ә чүникә). II *распи́сывание и распи́ска* сущ. 1. ә чиробәчиро чикәһо нүјүстәји; 2. заг (мәһр) сохтәји; 3. һәртарафи, рач, вәравундә-вәравундә коф сохтәји; 4. рәнг зәрәји, нәхүшһо кәширәји (ә чүникә).

РАСПИСА́ТЬСЯ, РАСПИ́СЫВАТЬСЯ гл. 1. гул кәширә; 2. перен. ә кәрдән хүштә вәкирдә; 3. заг бирә (сохтә оморә); 4. разг. сәрү ә нүјүстә гәриш бирә. II *распи́сывание и распи́ска* сущ. 1. гул кәширәји; 2. перен. ә кәрдән хүштә вәкүрдәји; 3. заг бирәји (сохтә оморәји); 4. разг. сәрү ә нүјүстә гәриш бирәји.

РАСПИСНО́Й прил. нәхүшлү, шикиллү, күллү, јаравушлү. *Расписные стены* нәхүшлүјә дуворһо.

РАСПИ́ТЬ, РАСПИВА́ТЬ гл. хурдә, һәнчирә ә киһојикәрәво әјәки (әрәги-шоробә)

РАСПИХА́ТЬ, РАСПИ́ХИВАТЬ гл. 1. һүл зәрә, һүләһүл сохтә кироштә; 2. вогундә, дәнорә (ә чиро-бәчиро чикәһо). *Распихать все по карманам* һәммәрә ә чибһо вогундә.

РАСПЛА́ВИТЬ, -СЯ см. *плавить, -ся*.

РАСПЛА́ВКА сущ. ћәл сохтәји.

РАСПЛА́КАТЬСЯ, РАСПЛА́КИВАТЬСЯ гл. сәр күрдә сәхт киристә.

РАСПЛАНИ́РОВАТЬ, РАСПЛАНИРОВА́ТЬ см. *планировать*.

РАСПЛАНИРО́ВКА см. *планировка*.

РАСПЛАСТА́ТЬ, РАСПЛА́СТЫВАТЬ гл. 1. см. *пластать*; 2. фирәһ лов сохтә, ә фирәји тараф дәкәрдундә.

РАСПЛАСТА́ТЬСЯ, РАСПЛА́СТЫВАТЬСЯ гл. ә сәр руј (ә фирәји тараф) дәкәштә, дураз бирә.

РАСПЛА́ТА сущ. 1. ћисоб сохтәји, ћисоб кәширәји 2. дорәји (гәрдә); 3. перен. гисос вәкүрдәји; 4. перен. чозә.

РАСПЛАТАТИ́ТЬСЯ, РАСПЛА́ЧИВАТЬСЯ гл. 1. ћисоб сохтә, ћисоб кәширә 2. битәв дорә (гәрдә); 3. перен. гисос вәкүрдә, чозәјүрә дорә, бәдәлүрә дорә; 4. перен. чозәјүрә кәширә, човоб дорә.

РАСПЛЕСКА́ТЬ, РАСПЛЁСКИВАТЬ гл. шәхтә сохтә, чәрх дорә шәндә.

РАСПЛЕСКА́ТЬСЯ, РАСПЛЁСКИВАТЬСЯ гл. рихтә, вәчарустә, шәхтә бирә (сохтә оморә

РАСПЛЕСТИ́, РАСПЛЕТА́ТЬ гл. вокундә (бофтә оморијо чирә).

РАСПЛЕСТИ́СЬ, РАСПЛЕТА́ТЬСЯ гл. вокундә оморә (бофтә оморијо чи).

РАСПЛОДИ́ТЬ, -СЯ см. *плодить, -ся*.

РАСПЛЫ́ВЧАТЫЙ прил. 1. хуб вәди нистијо; 2. перен. хуб мәһлүм нистијо, хуб вәрасирә нәсбирәнијо. II *расплы́вчатость* сущ. 1. хуб вәди нәбирәји; 2. перен. хуб мәһлүм нәбирәји, хуб вәрасирә нәбирәји.

РАСПЛЮ́ЩИТЬ, РАСПЛЮ́ЩИВАТЬ гл. тәск сохтә, шиширә (ә куфтәрәво, јә новкә ә зәрәрәво).

РАСПЛЮ́ЩИТЬ, РАСПЛЮ́ЩИВАТЬ гл. тәск бирә, шиширә оморә (ә куфтәрәво, јә новкә ә зәрәрәво).

РАСПОЗНА́ТЬ, РАСПОЗНАВА́ТЬ гл. шинохтә, дәнүстә, вәрасирә. II *распозна́ние и распознава́ние* сущ. шинохтәји, дәнүстәји, вәрасирәји.

РАСПОЛАГА́ТЬ[1] гл. 1. ә ихтијорү дәбирә, јүрә чүникә бирә. *Я не располагаю свободным временем* мәрә бушә вәхт нисти; 2. устар. ә фикирү дәбирә, сохтә војистә (чүникә). *Располагать поехать в район* ә фикир мә ә рајон рафтә дәбу.

РАСПОЛАГА́ТЬ[2] см. *расположить*.

РАСПОЛАГА́ТЬСЯ см. *расположиться*.

РАСПОЛАГА́ЮЩИЙ прил. ә ихтијорү чүникә дәријо, јүрә чүникә һистијо.

РАСПОЛЗА́ТЬСЯ гл. амбар ә шүгәмо рафтә (ә чү чојикә).

РАСПОЛЗТИ́СЬ, РАСПОЛЗАТЬ гл. 1. ә итараф-утараф рафтә, лов бирә (ә шүгәмо); 2. рихтә, вәчарустә, һәвәли шикил хүштәрә вир сохтә; 3. әз кәширәји, әз күһнәји пара бирә, тиһи бирә (мол, оводуни); 4. голин бирә, чог бирә.

РАСПОЛОЖЕ́НИЕ[1] сущ. 1. күнчундә, ә чикәһојү норәји, дәчирәји, дәчирә оморәји; 2. дәчирә (норә) оморијо чикә.

РАСПОЛОЖЕ́НИЕ[2] сущ. 1. ћүрмәт; 2. ћәвәс, војкә.

РАСПОЛО́ЖЕННЫЙ прич. 1. күнчундә, ә чикәһојү норә, дәчирә оморијо; 2. бәхш сохтә, планү күрдә оморијо(әри вәхт вә јә чиһојкә);3. ә дүлү әри киникә ћүрмәт дәријо.

РАСПОЛОЖИ́ТЬ[1] гл. 1. күнчундә, ә чикәһојү норә, дәчирә,; 2. бәхш сохтә, план күрдә (әри вәхт вә јә чиһојкә).

РАСПОЛОЖИ́ТЬ[2] гл. ә дүл киникә әри јәкикә ћүрмәт һәмәл овурдә.

РАСПОЛОЖИ́ТЬСЯ[1] гл. 1. күнчундә оморә, ә чикәһојү норә оморә, дәчирә оморә; 2. чикә күрдә, нүштә,. *Расположиться в вагоне* ә вогун әри хүштә чикә күрдә;

РАСПОЛОЖИ́ТЬСЯ[2] гл. ә фикир чүникә бирә, ћәзүр сохтә оморә. *Расположиться идти в кино* әри ә кино рафтә ћәзүр сохтә оморә.

РАСПОЛОСОВА́ТЬ см. *полосовать*.

РАСПО́РКА сущ. тир, томосә (әри чүникәрә кәрәк һистијорә хуно појундә).

РАСПОРОТЬ, -СЯ см. *пороть*[1]*, -ся*.

РАСПОРОРЯДИ́ТЕЛЬ сущ. рәһбәри сохтәнијо одоми, чәрхәкчи. II *распоряди́тельница* әзини зән (духтәр).

РАСПОРЯДИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. кордан, әгүлмәнд, әз дәсү кор вәроморәнијо. II *распоряди́тельность* сущ. рәһбәри сохтә данүстәји (ә рәһ бәрдә данүстәји).

РАСПОРЯДИ́ТЬСЯ, РАСПОРЯЖА́ТЬСЯ гл. 1. то же, что *приказать*; 2. сәрбәрәһи сохтә. II *распоряже́ние* сущ. 1. приказ сохдәји (дорәји); 2. сәрбәрәһи сохтәји.

РАСПОЯ́САТЬ, РАСПОЯ́СЫВАТЬ гл. гәјишүрә (киштијүрә, кәмәрүрә) вәкәндә.

РАСПОЯ́САТЬСЯ, РАСПОЯ́СЫВАТЬСЯ гл. гәјиш (кишти, кәмәр) хүштәрә вәкәндә; 2. гәјишү (киштијү, кәмәрү) вәкәндә оморә.

РАСПРА́ВА сущ. 1. чозә, чозә дорәји, гисос вәкүрдәји, әри чүникә мәчбур сохтәји; 2. устар. суд вә буррај ән судә ә чикә овурдәји.

РАСПРА́ВИТЬ, РАСПРАВЛЯ́ТЬ гл. 1. дуз сохтә, һомовор сохтә; 2. дураз сохтә (појһо, дәсһој хүштәрә).

РАСПРА́ВИТЬСЯ, РАСПРАВЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. дуз бирә, һомовор сохтә оморә. *Складки расправились* гүчһо дуз бири; 2. чозә дорә, гисос вәкирдә.

РАСПРА́ВИТЬСЯ, РАСПРАВЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. чозә дорә, гисос вәкирдә; 2. әз виһтәјү вәроморә, вәрастә (ә киникәрәво, чүникәрәво).

РАСПРЕДЕЛЕ́НИЕ сущ. дуз бирijo, һомовор сохтә оморијо.

РАСПРЕДЕЛЁННЫЙ прич. бәхш сохтә оморијо

РАСПРЕДЕЛИ́ТЕЛЬ сущ. 1. чүникәрә бәхш сохтәнијо корсох, јә новкә апарат; 2. чүһокиһојикәрә ә кәрәк һистјо чикәһо фирсорәнијо идорә. *II*

РАСПРЕДЕЛИ́ТЬ, РАСПРЕДЕЛЯ́ТЬ прил. 1. бәхш сохтә (ә һәрәј киһојикә); 2. дәчирә, норә, күнчундә; 3. хундәјирә вәрастә бәгдә ә чикәкорһошү фирсорә. II *распреде́ление* сущ. 1. бәхш сохтәји ә (һәрәј киһојикә); 2. дәчирәји, норәји, күнчундәји; 3. хундәјирә вәрастә бәгдә ә чикәкорһошү фирсорәји.

РАСПРЕДЕЛИ́ТЬСЯ, РАСПРЕДЕЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. бәхш бирә (сохтә оморә), фирсорә оморә; хундәјирә вәрастә бәгдә ә чикәкорһошү фирсорә оморә. II *распределение* сущ. 1. бәхш бирәји (сохтә оморәји), фирсорә оморәји; хундәјирә вәрастә бәгдә ә чикәкорһошү фирсорә оморәји.

РАСПРО́БОВАТЬ гл. дәһәмүрә дәниширә (винирә).

РАСПРОДА́ЖА сущ. фуруш (әри һистијо молә фурухтә вәрастә сохтә оморәнијо кор).

РАСПРОДА́ЖНЫЙ прил. фуруш вәдәбәрдә оморијо.

РАСПРОДА́ТЬ, РАСПРОДАВА́ТЬ гл. ә фруш норә (һистијо молә фурухтә вәрастә).

РАСПРОСТИ́ТЬСЯ гл. чиро бирә, согбоши куфтирә

РАСПРОСТРАНЕ́НИЕ сущ. 1. лов бирәји, лов сохтәји; 2. фирәһ бирәји, фирәһ сохтәји.

РАСПРОСТРАНЁННЫЙ прич. лов биријо, амбар раст оморәнијо. II *распространённость* сущ. лов бирәји, амбар раст оморәји.

РАСПРОСТРАНИ́ТЕЛЬ сущ. чуникәрә лов сохтәнијо одоми. II *распространи́тельница* әзини зән (духтәр).

РАСПРОСТРАНИ́ТЬ, РАСПРОСТРАНЯ́ТЬ гл. лов сохтә: 1. фирәһ, кәләтә сохтә; 2. чикәј кор сохтәјирә амбар сохтә; 3. һәммә данүстәни, вәрасирәни сохтә; 4. бүј дорә пәсә-пишорә. II *распростране́ние* сущ. лов сохтәји.

РАСПРОСТРАНЯ́ТЬСЯ, РАСПРОСТРАНИ́ТЬСЯ гл. см. 1. дәријо чикәј хүштәрә фирәһ, кәлә сохтә; 2. то же, что *простираться*[1]; 3. дураз кәширә, әз товунәј чуникә амбар коф сәхтә. II *распростране́ние* сущ. 1. дәријо чикәј хүштәрә фирәһ, кәлә сохтәји; 2. дураз кәширәји, әз товунәј чуникә амбар коф сәхтәји.

РАСПРОЩА́ТЬСЯ *распроститься*.

РАСПРЫ́СКАТЬ, РАСПРЫ́СКИВАТЬ то же, что *разбрызгать*.

РАСПРЫ́СКИВАТЬ см. *распрыскать*.

РА́СПРЯ сущ. чәвги, мидәвһијәти.

РАСПРЯМИ́ТЬ, РАСПРЯМЛЯ́ТЬ гл. дуз сохтә (гәдә, шәфтә чирә). II *распрямле́ние* сущ. дуз сохтәји (гәдә, шәфтә чирә).

РАСПРЯМИ́ТЬСЯ, РАСПРЯМЛЯ́ТЬСЯ гл. дуз бирә, дуз сохтә оморә (гәдә, шәфтә чи). II *распрямле́ние* сущ. дуз бирәји, дуз сохтә оморәји (ә товунәј гәдә, шәфтә чи).

РАСПРЯ́ЧЬ, РАСПРЯГА́ТЬ гл. вәкәндә, раһо дорә (дәбәстә оморијо һәјвонә). II *распря́жка* сущ. вәкәндәји, раһо дорәји (дәбәстә оморијо һәјвонә).

РАСПРЯ́ЧЬСЯ, РАСПРЯГА́ТЬСЯ гл. вәкәндә оморәји, раһо дорә оморәји (ә товунәј дәбәстә оморијо һәјвон).

РАСПСИХОВА́ТЬСЯ гл. кәһәз бирә, әз хүштә вәдарафтә.

РАСПУГА́ТЬ, РАСПУ́ГИВАТЬ гл. тәрсундә, гуј (лов) сохтә.

РАСПУСТЁХА то же, что *неряха*.

РАСПУ́ГИВАТЬСЯ гл. тәрсундә, гуј (лов) сохтә оморә.

РАСПУСКА́НИЕ сущ. 1. вокундәји (күл), күл вокундәји; 2. вокундәји, фирәһ сохтәји (сохтә оморәји); 3. тиһи сохтәји (сохтә оморәји); 4. һәл бирәји (ә гәд рушумә чи); 5. лов сохтәји (хәбәрә); 6. рихундәји, рихундә оморәји.

РАСПУСТИ́ТЬ, РАСПУСКА́ТЬ гл. 1. раһо дорә. *Распустить учеников на каникулы* тәлмидһорә ә каникул раһо дорә; 2. перен. сәр-сәбил раһо дорә; 3. вокундә. *Распустить паруса* јәлкәнһорә вокундә; 4. буш сохтә. *Распустить ремень* гәјишә буш сохтә; 5. һәл сохтә. *Распустить краску в воде* рәнгә ә гәд ов һәл сохтә; 6. лов сохтә, раһо дорә. *Распустить слухи* дуркунә хәбәрһо лов сохтә (раһо дорә); 7. разг. рихундә. II *ро́спуск и распуска́ние* сущ. раһо дорәји.

РАСПУСТИ́ТЬСЯ, РАСПУСКА́ТЬСЯ гл. 1. күл вокундә; 2. вокундә, вәкәндә омрә, буш бирә; 3. тиһи бирә; 4. перен. тәрбијәсүз бирә, ә коф куш нә доштә. II *распуска́ние* сущ. 1. күл вокундәји; 2. вокундәји, вәкәндә омрәји, буш бирәји; 3. тиһи бирәји; 4. перен. тәрбијәсүз бирәји, ә коф куш нә доштәји.

РАСПУ́ТАТЬСЯ, РАСПУ́ТЫВАТЬСЯ гл. 1. вәкәндә оморә; 2. нареч. мәһдүм бирә; 3. хилос бирә, вәрастә (әз гәрд).

РАСПУ́ТИЦА сущ. раһһо малади бирәнијо вәхт.

РАСПУ́ТНИК сущ. әхлогсүз, зуно (әхлогсүзи, зуноји сохтәнијо одоми). II *распу́тница* әзини зән (духтәр).

РАСПУ́ТНИЧАТЬ гл. әхлогсүзи сохтә, зуноји сохтә.

РАСПУ́ТНЫЙ прил. әхлогсүз, зуно (әхлогсүзи, зуноји сохтәнијо).

РАСПУ́ТСТВО сущ. әхлогсүзи, зуноји (тәһәрз зиндәкуни ән зуно).

РАСПУ́ТСТВОВАТЬ см. *распутничать*.

РАСПУ́ТЬЕ сущ. чәһдәј раһ (дүдү, јә новкә амбарә раһһо чиро бирәнијо чикә).

РАСПУ́ХНУТЬ, РАСПУХА́ТЬ гл. вәмасирә: 1. (ә нәчоги киро); 2. разг. чог бирә, голин бирә; 3. перен. лап кәлә бирә, амбар бирә. *Штаты учреждения распухли* штат ән идорә вәмасири. II *распуха́ние* сущ. вәмасирәји.

РАСПУШИ́ТЬ см. *пушить*.

РАСПУ́ЩЕННЫЙ прич. 1. тәрбијәсүз, ә сәри-вәри хүштә һистијо; 2. әхлогсүз, зуно.

II *распу́щенность* сущ. 1. тәрбијәсүзү, ә сәривәри хүштә мундәји; 2. әхлогсүзи, зуноји.

РАСПЫЛА́ТЬСЯ гл. разг. 1. су күрдә, дәкәсирә; 2. перен. гирмизи бирә (рәнгү).

РАСПЫЛЁННЫЙ прич. тузә хуно лов сохтә оморијо.

РАСПЫ́Л *на распыл пустить* что, *на распыл пошло* что прост. ә ворвори дорә омори (әз товунәј хәрч, ән бәдхәрчи).

РАСПЫЛИ́ТЕЛЬ гл. тузшән (парашок, јә новкә рушумә чирә тузә хуно шәндәнијо аппарат).

РАСПЫЛИ́ТЬ, РАСПЫЛЯ́ТЬ гл. туз сохтә: 1. чуникәрә хүрдә сохтә, ә туз чарундә; 2. кучлујә һово зәрә тузә хуно һистијо чиһорә лов сохтә; 3. перен. хүрдә сохтә, вәчарундә, ловтум сохтә, лов сохтә (ә һәр тараф). II *распыле́ние* сущ. туз сохтәји.

РАСПЫЛИ́ТЬСЯ, РАСПЫЛЯ́ТЬСЯ гл. туз бирә (сохтә оморә): 1. хүрдә чиләһорә хуно лов бирә (сохтә оморә); 2. то же, что *раздробиться*. II *распыле́ние* сущ. туз бирәји (сохтә оморәји).

РАСПЯ́ЛИТЬ, РАСПЯ́ЛИВАТЬ гл. 1. дарам кәширә дураз (фирәһ) сохтә; 2. чумһорә кәлә сохтә.

РАСПЯ́ЛКА сущ. голуб (әри дарам кәширәкәширә). II *распя́лочный* прил. әри дарам кәширәкәширә һистијо.

РАСПЯ́ТИЕ сущ. 1. ә чормих кәширәји, чормих; 2. хоч (ә шикил ән ә чормих кәширә оморијо һ**ИСОВӘВО**).

РАСПЯ́ТЬ, РАСПИНА́ТЬ гл. ә чормих кәширә (поjһо-дәchојүрә ә хочә хуно дуз биријо күрдүнһо ә михәво зәрә).

РАССА́ДА сущ. шитил. II *рассадный* прил. шитил (әри шитил һистијо).

РАССАДИ́ТЬ, РАССА́ЖИВАТЬ гл. 1. нүшундә: 1)һәммәрә ә чикәһошү; 2). әз дү-јәки чиро-чиро; 2. һәрә- һәрә сохтә, вәдәшәндә һәрәһошүрә амбар сохтә (ән дор-дирәхә); 3. разг. сәхт јаралү сохтә.

РАССА́ДНИК сущ. 1. шитил коштә оморијо чикә; 2. перен. бинә, чүникә кура биријо, вәдироморәнијо чикә.

РАССА́ЖИВАТЬСЯ гл. *рассесться*[1]

РАССА́СЫВАТЬСЯ см. *рассосаться*.

РАССВЕСТИ́, РАССВЕТА́ТЬ гл. сәбәһ бирә, үшүг бирә.

РАССВЕ́Т сущ. 1. пишојсәбәһ, пишој офтоји вәдироморә; 2. перен. сүфтәји дәвр ән чүникә.

РАССВЕ́ТНЫЙ прил. пишојсәбәһи, пишој офтоји вәдироморә бирәнијо.

РАССВИРЕПЕ́ТЬ см. *свирепеть*.

РАССВОБОДИ́ТЬСЯ гл. сәрсәбили сохтә, хүштәрә јүрә војистәрә хуно бәрдә, амбар нәдинчи сохтә.

РАССЕДА́ТЬСЯ см. *рассесться*[2].

РАССЕДЛА́ТЬ, РАССЁДЛЫВАТЬ гл. јәһәрүрә вәкирдә. II *рассёдлывание* сущ. јәһәрүрә вәкирдәји.

РАССЕДЛА́ТЬСЯ, РАССЁДЛЫВАТЬСЯ гл. јәһәрү вәкирдә оморә. II *рассёдлывание* сущ. јәһәрү вәкиррдә оморәји.

РАССЕ́ИВАНИЕ сущ. 1. шәндәји (тумә); тум сохтәји; вичирәји; 2. лов сохтәји, лов сохтә оморәји; 3. гуј сохтәји (сохтә оморәји), гујбәгуј сохтәји. (сохтә оморәји); 4. перен. вәчарундәји, вәчарундә оморәји.

РАССЕКА́ТЬ см. *рассечь*.

РАССЕКРЕ́ТИТЬ гл. әри сура вокундәји норә оморијо гәдәгәнә вәкирдә.

РАССЕРДИ́ТЬ, -СЯ см. *сердить, -ся*.

РАССЕРЧА́ТЬ см. *серчать*.

РАССЕ́СТЬСЯ[1], **РАССА́ЖИВАТЬСЯ** гл. 1. һәр кәс ә чикәј хүштә нүштә; 2. неодобр јүрә војистәрә хуно нүштә, амбарә чикә кирдә.

РАССЕ́СТЬСЯ[2] гл. нүштә, чат бирә.

РАССЕЧЕ́НИЕ сущ. 1. ә чүникәрәво зәрә ә дү чикә сохтәји (сохтә оморәји), тикә-тикә сохтәји(сохтә оморәји), вәнчирәји, бурраји; 2. сәхт јаралү сохтәји (сохтә оморәји); 3. перен. ә дү чикә сохтәји (сохтә оморәји).

РАССЕ́ЧЬ, РАССЕКА́ТЬ гл. 1. ә чүникәрәво зәрә ә дү чикә сохтә, тикә-тикә сохтә, вәнчирә, бурра; 2. сәхт јаралү сохтә; 3. перен. ә дү чикә сохтә. *Шоссе рассекло лес на две части* шоссе вишәрә ә дү чикә сохти.

РАССЕ́ЯНИЕ сущ. 1. тум шәндәји, коштәји; 2. гуј сохтәји, фирсорәји (ә чиробәчиро тарафһо; 3. перен. әз хәрәбә фикирһо дур сохтәји ; 4. дурәдур сохтәји, һәрәлү сохтәји; 5. әз һәрә вәкирдәји, нист сохтәји.

РАССЕ́ЯННЫЙ прич. 1. тум шәндә, коштә оморијо; 2. гуј сохтә, фирсорә оморијо (ә чиробәчиро тарафһо; 3. перен. әз хәрәбә фикирһо дур сохтә оморијо; 4. дурәдур сохтә, һәрәлү сохтә оморијо; 5. әз һәрә вәкирдә, нист сохтә оморијо.

РАССЕ́ЯТЬ, РАССЕВА́ТЬ и РАССЕ́ИВАТЬ гл.1. тум шәндә, коштә; 2. гуј сохтә, фирсорә (ә чиробәчиро тарафһо; 3. перен. әз хәрәбә

фикирho дур сохтэ; 4. дурэдур сохтэ, hэрэлγ сохтэ; 5. эз hэрэ вэкирдэ, нист сохтэ.

РАССЕ́ЯТЬСЯ, РАССЕ́ИВАТЬ гл. 1. э кэлэ чикэ, э амбарэ чикэho лов бирэ; 2. эз куч офторэ, сигижγ, γшγгγ кэм бирэ; 3. hэр чγтам кири, э чиробэчиро тарафho вирихтэ; 4. чγникэ сохтэ, сэр хγштэрэ э чγникэрэво гэриш сохтэ.

РАССИДЕ́ТЬСЯ, РАССИ́ЖИВАТЬСЯ гл. э jэ чикэ амбар нγштэ, мундэ.

РАССКА́З сущ. 1. ихтилот; 2. эз товунэj чγникэ коф сохтэjи, куфтирэji.

РАССКАЗА́ТЬ, РАССКА́ЗЫВАТЬ гл. ихтилот сохтэ (коф сохтэ, куфтирэ).

РАССКА́ЗЧИК сущ. ихтилотчи (эз товунэj чγникэ коф сохтэнijo, куфтирэнijo одоми. II *расска́зчица* эзини зэн (духтэр).

РАССКАКА́ТЬСЯ гл. разг. hэсбэ сэхт hэj сохтэ.

РАССКРИПЕ́ТЬСЯ гл. сэр кирдэ сэхт чингэчинг сохтэ.

РАССЛАБЕ́ТЬ, РАССЛАБЕВА́ТЬ то же, что *расслабнуть*.

РАССЛА́БИТЬ РАССЛАБЛЯ́ТЬ гл. эз hол вэнкэстэ, омунсγз сохтэ. II *расслабле́ние* сущ. эз hол вэнкэстэji, омунсγз сохтэji.

РАССЛА́БЛЕННЫЙ прич. эз hол офторijo (вэнкэстэ оморijo), омунсγз, мэндэ бирijo (сохтэ оморijo). || *расслáбленность* сущ. holсγзи (биhоли), омунсγзи, мэндэji.

РАССЛА́БНУТЬ гл. эз hол офторэ, омунсγз, мэндэ бирэ, вомундэ.

РАССЛА́ВИТЬ, РАССЛАВЛЯ́ТЬ гл. 1. устар. лап амбар тэhэриф дорэ; 2. эри амбарho коф сохтэ (хэрэбирэ, эз товунэj киникэ, чγникэ)

РАССЛЕ́ДОВАТЬ гл. hэртарафи дэниширэ, вэмухтэ. II *рассле́дование* сущ. hэртарафи дэниширэji, вэмухтэji.

РАССЛОИ́ТЬ, РАССЛА́ИВАТЬ гл. э тэбэгэho чиро сохтэ. II *расслое́ние и расслóйка* сущ. э тэбэгэho чиро сохтэji, тэбэгэ- тэбэгэ сохтэji.

РАССЛОИ́ТЬСЯ, РАССЛА́ИВАТЬСЯ гл. э тэбэгэho чиро бирэ (сохтэ оморэ). II *расслое́ние и расслóйка* сущ. э тэбэгэho чиро бирэji (сохтэ оморэji), тэбэгэ- тэбэгэ бирэji (сохтэ оморэji).

РАССЛУ́ШАТЬ см. *расслышать*.

РАССЛЫ́ШАТЬ гл. хуб шинирэ.

РАССМА́ТРИВАТЬ гл. 1. дэниширэ, эз чум кировундэ; 2. винирэ (чγникэрэ хуно).

РАССМЕШИ́ТЬ см. *смешить*.

РАССМЕЯ́ТЬСЯ, РАССМЕ́ИВАТЬСЯ гл. лап сэхт хэндγстэ.

РАССМОТРЕ́ТЬ гл. 1. дэниширэ, эз чум кировундэ, винирэ. *В темноте мы с трудом рассмотрели дорогу* иму э торики рэhэ э кучэво эдэмбирим винирэ; 3. дэниширэ, э доруну дарафтэ, вэмухтэ (чγ мэсэлэрэjикэ). II *рассма́тривание и рассмотре́ние* сущ. дэниширэji, эз чум кировундэji.

РАССОВА́ТЬ, РАССО́ВЫВАТЬ гл. вогундэ, шиширэ, дэнорэ (э амбарэ чикэho).

РАССО́Л сущ. 1. шуров, мγнγков (эн овкγрдэ чи); 2. шурэ ов эн лиманho вэ шурэ hohурho. II *рассольный* сущ. шурови, мγнγкови; эн шуров, эн мγнγков

РАССО́ЛЬНИК сущ. рассолник (э гэдγ овкγрдэ хиjор дэбирэнijo шиловоj кγштдэри, jэ новкэ чэhдэри).

РАССО́РИТЬ гл. hэрэшγрэ зэрэ, гэhри сохтэ, э hэрэшγ чэнк вэнкэстэ.

РАССОРИ́ТЬ гл. 1. э hэр тарафγ зибил тиhи сохтэ; 2. пуч сохтэ (пулэ).

РАССО́РИТЬСЯ, РАССО́РИВАТЬСЯ гл. hэрэшγ вохурдэ, hэрэшγ зэрэ оморэ, гэhри бирэ, гэhри сохтэ оморэ, э hэрэшγ чэнк офторэ (вэнкэстэ оморэ).

РАССОРТИРОВА́ТЬ см. *сортировать*.

РАССОСА́ТЬСЯ, РАССА́СЫВАТЬСЯ гл. 1. нγштэ, hэл бирэ (э товунэj вэмас) 2. разг. jовош-jовош кэм бирэ, сур бирэ. II *рассасывание* сущ.1. нγштэji, hэл бирэji (э товунэj вэмас) 2. разг. jовош-jовош кэм бирэji, сур бирэji.

РАССО́ХНУТЬСЯ, РАССЫХА́ТЬСЯ гл. эз хγшки чат бирэ.

РАССПРО́С сущ. пγрсиш (эри пγрсирэ, вомухтэ сохтэ оморэнijo кор).

РАССПРОСИ́ТЬ, РАССПРА́ШИВАТЬ гл. пγрсирэ, пγрсирэ вэмухтэ. II *расспра́шивание* сущ. пγрсирэji, пγрсирэ вэмухтэji.

РАССРЕДОТО́ЧЕНИЕ сущ. (э чγклэ бэхшhорэво) э кэлэ хориho норэji, кγнчундэji (лэшкэрэ, гушунэ).

РАССРЕДОТО́ЧИТЬ, РАССРЕДОТО́ЧИВАТЬ гл. (э чγклэ бэхшhорэво) э кэлэ хориho норэ, кγнчундэ (лэшкэрэ, гушунэ). II *рассредото́чение* сущ. (э чγклэ бэхшhорэво) э кэлэ хориho норэji, кγнчундэji (лэшкэрэ, гушунэ).

РАССРЕДОТО́ЧИТЬСЯ гл. (э чγклэ бэхшhорэво) э кэлэ хориho норэ оморэ, кγнчундэ оморэ (э товунэj лэшкэр, гушун). II *рас-*

средото́чение сущ. чӏуклэ бэхшӏорэво) э кэлэ хориӏо норэ оморэји, кӏунчундэ оморэји (э товунэј лэшкэр, гушун).

РАССРО́ЧИТЬ, РАССРО́ЧИВАТЬ гл. вэхтӏурэ э јэ чэнд чикэ (тилит) сохтэ. II *рассро́чивание и рассро́чка* сущ. вэхтӏурэ э јэ чэнд чикэ (тилит) сохтэји.

РАССРО́ЧКА сущ. пул эн чӏуникэрэ э јэ чэнд бо (тилит) дорэји.

РАССТАВА́НИЕ сущ. 1. чиро бирэји; 2. дэс кэндэји, тэрк сохтэји; 3. вэхт эн чиробирэ.

РАССТА́ВИТЬ, РАССТАВЛЯ́ТЬ гл. 1. э кэрэк ӏистијо чикэӏо норэ, кӏунчундэ, дэчирэ. *Расставить книги по полкам* китобӏорэ э рафӏо дэчирэ; 2. ӏэрэӏошӏурэ амбар сохтэ; 3. фирэӏ сохтэ. *Расставить рукава у платья* гулӏӏој эн булшэјэ фирэӏ сохтэ. II *расстано́вка* сущ. 1. э кэрэк ӏистијо чикэӏо норэји, кӏунчундэји, дэчирэји; 2. ӏэрэӏошӏурэ амбар сохтэји; 3. фирэӏ сохтэји.

РАССТА́ВИТЬСЯ, РАССТАВЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. э кэрэк ӏистијо чикэӏо норэ, кӏунчундэ, дэчирэ оморэ; 2. ӏэрэӏошӏу амбар бирэ (сохтэ оморэ); 3. фирэӏ бирэ (сохтэ оморэ).

РАССТАРА́ТЬСЯ гл. амбар чэӈти сохтэ.

РАССТА́ТЬСЯ, РАССТАВА́ТЬСЯ гл. чиро бирэ: 1. эз јон киникэ, эз чӏчојикэ рафтэ; 2. киникэсӏз, чӏуникэсӏз мундэ. II *расстава́ние* сущ. чиро бирэји.

РАССТЕГА́Й сущ. гэдӏ вэди ӏистијо гитоб. II *расстега́йчик* уменьш. эзини гитоблэ.

РАССТЕГНУ́ТЬ, РАССТЁГИВАТЬ[1] гл. дукмэјӏрэ вокундэ, јэхэнӏрэ вокундэ, энкӏулӏрэ вокундэ.

РАССТЕГНУ́ТЬСЯ, РАССТЁГИВАТЬСЯ гл. 1. дукмэӏој хӏштэрэ вокундэ; 2. дукмэјӏ вокундэ оморэ, јэхэнӏ вокундэ оморэ, энкӏулӏ вокундэ оморэ.

РАССТЕ́ЛЕННЫЙ прич. дэшэндэ, лов сохтэ оморијо (э руј, э сэр чӏуникэ).

РАССТЕЛИ́ТЬ см. *разостлать*.

РАССТЕЛИ́ТЬСЯ см. *расстилаться*.

РАССТИ́Л сущ. дэшэндэ, лов сохтэји (э руј, э сэр чӏуникэ).

РАССТИЛА́ТЬ, -СЯ гл. см. *разостлать, -ся*.

РАССТОЯ́НИЕ сущ. ӏэрэ, рэӏ (э ӏэрэј дӏ чи). <> *Держать кого-нибудь на почтительном расстоянии от себя* эз киникэ нэзник нэ појистэ, дур бирэ, урэ пишово рэӏо нэ дорэ

РАССТРА́ИВАТЬ, - СЯ см. *расстроить, -ся*.

РАССТРЕ́Л сущ. 1. кулләзэрэ, куллэ зэрэ оморэји; 2. чозэј кулләји.

РАССТРЕЛЯ́ТЬ, РАССТРЕ́ЛИВАТЬ гл. 1. куллэ зэрэ, э кулләрэво зэрэ; 2. шэндэ вэрасундэ (патронӏорэ); 3. лулэј эн јэрэгэ кэлэ сохтэ (э амбар куллэ шэндэрэво).

РАССТРИ́ЧЬ, РАССТРИГА́ТЬ гл. чирэ (э гэјчирэво бурра). II *остриже́ние* чирэји (э гэјчирэво бурраји).

РАССТРО́ИТЬ, РАСТРА́ИВАТЬ гл. вэчарундэ: 1. дузбирэ дэстэрэ; 2. хэрэб сохтэ, зарари бурбундэ; 3. чӏуникэ сохтэ нэ ӏиштэ; 5. сази эн карасти музикајирэ.

РАССТРО́ИТЬСЯ, РАСТРА́ИВАТЬСЯ гл. вэчарустэ: 1. э товунэј дузбирэ дэстэ; 2. хэрэб бирэ, зарари винирэ; 3. э сэрбэӏэм нэ оморэ; 4. сэхт дулхурд, дулкир бирэ; 5. сази хӏштэрэ вир сохтэ (э товунэј эн карасти музикаји).

РАССТРО́ЙСТВО сущ. вэчарустэји, вэчарундэји: 1. э дузбирэ дэстэ битэв гэришмэтили ӏэмэл оморэји. 2. хэрэб бирэји (сохтэји) (вэчарундэји); 2. дулхурд, дулкир бирэји (сохтэји).

РАССТУПИ́ТЬСЯ, РАССТУПА́ТЬСЯ гл. 1. ӏэрэлӏ (чиро) бирэ, рэӏ дорэ; 2. чат бирэ, чирро бирэ (хори, доӈор); 2. сэхтирэ сэгэтирэ) шэндэ; вотурон бирэ.

РАССУДИ́ТЕЛЬНО нареч. э эгӏлэво (эгӏлмэндирэво), э ӏохморэво *Рассудительно поступать* э ӏохморэво кор сохтэ.

РАССУДИ́ТЕЛЬНОСТЬ сущ. эгӏллӏји, эгӏлмэнди, э ӏохмолӏји.

РАССУДИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. эгӏллӏ, эгӏлмэнд, э ӏохмолӏ.

РАССУДИ́ТЬ гл. 1. э товунэј дузи-дуркуни эн киӏојикэ э јэ фикир оморэ; 2. ӏэртарафи фикир сохтэ бэгдэ коф хӏштэрэ куфтирэ.

РАССУ́ДОК гл. эгӏл, ӏохмо, мэӈшово.

РАССУ́ДОЧНЫЙ прил. эгӏллӏ, ӏохмолӏ. II *рассу́дочность* сущ. эгӏллӏји, ӏохмолӏји.

РАССУЖДА́ТЬ гл. 1. фикир сохтэ, мэӈшовој хӏштэ овурдэ; 2. фикир хӏштэрэ куфтирэ (эз товунэј чӏуникэ).

РАССУЖДЕ́НИЕ сущ. 1. фикир, мэӈшово; 2. коф, коф-кэлэч, фикир куфтирэји (эз товунэј чӏуникэ). *Выполнить приказ без обсуждений* приказэ кофсӏз э чикэ овурдэ.

РАССУПО́НИТЬ, РАССУПО́НИВАТЬ гл. вэкэндэ (гэјиш эн бојундуругэ).

РАССУПО́НИТЬСЯ, РАССУПО́НИВАТЬСЯ гл. вэкэндэ оморэ (эз товунэј гэјиш эн бојундуруг).

РАССУ́ЧИТЬ, РАССУ́ЧИВАТЬ гл. 1. вәкәндә (бофтә оморијо чирә); 2 фушәндә (гәд сохтә вәчирә оморијо чирә).

РАССУ́ЧИТЬСЯ, РАССУ́ЧИВАТЬСЯ гл. 1. вәкәндә оморә (ә товунәј бофтә оморијо чи); 2 фушәндә оморә(ә товунәј гәд сохтә вәчирә оморијо чи).

РАССЧИ́ТАННО нареч. ә гәстәво, данүстә-данүстә.

РАССЧИ́ТАННОСТЬ сущ. ә гәстәво бирәји (сохтә оморәји), данүстә-данүстә охтәји.

РАССЧИТА́ТЬ гл. 1. шумордә; 2. ә фикир күрдә (вәкүрдә); 3. әз кор вәдәшәндә, һәг-һисобүрә дорә; 4. ә гәстәво сохтә. II *расчёт* сущ. 1. шуморуш; 2. һәг-һисоб.

РАССЧИТА́ТЬСЯ гл. 1. һәг-һисоб кәширә, дәс кәндә; 2. гисос вәкирдә; 3. воен. шумордә.

РАССЧИ́ТЫВАТЬ гл. 1. См. *рассчитать*; 2. имид бирә, бовор сохтә.

РАССЧИ́ТЫВАТЬСЯ гл. 1. см. *рассчитаться*; 2. чозәнүрә кәширә, тарпүрә кәширә.

РАССЫЛА́ТЬ см. *разослать*.

РАССЫЛА́ТЬСЯ гл. фирсорә оморә, ә рәһ дәшәндә (дәкундә) оморә. (ә амбарә чикәһо).

РАССЫ́ЛКА сущ. фирсорәји, (фирсорәнкә, ә рәһ дәшәндәнкә сохтә оморәјијо кор)

РАССЫ́ЛОЧНЫЙ прил. әри фирсорә, ә рәһ дәшәндә һистијо.

РАССЫ́ПАТЬ, РАССЫПА́ТЬ, гл. 1. лов сохтә, лов-тум сохтә, рихундә. *Рассыпать сено для просушки* савзәрә әри хүшкбирә лов сохтә; 2. дәкундә пур сохтә, дәкундә. *Рассыпать муку по мешкам* ордә ә чәјтәнһо дәкундә. II *рассыпа́ние* сущ. 1. лов сохтәји, лов-тум сохтәји, рихундәји; 2. 2. дәкундә пур сохтәји, дәкундәји.

РАССЫ́ПАТЬСЯ, РАССЫПА́ТЬСЯ гл. 1. лов бирә, лов-тум бирә, рихтә; 2. дәкундә пур сохтә оморә, дәкундә оморә. II *рассыпа́ние* сущ. 1. лов бирәји, лов-тум бирәји, рихтәји; 2. дәкундәрәво пур сохтә оморәји, дәкундә оморәји.

РАССЫ́ПКА сущ. 1. лов бирәји (сохтәји), лов-тум бирәји (сохтәји), рихтәји, рихундәји; 2. дәкундәји, дәкундә оморәји; 3. субук бирәји.

РАССЫ́ПЧАТЫЙ прил. сов бирәнијо, зу сов бирәнијо. II *рассы́пчатость* сущ. зу сов бирәји.

РАСТА́ЛКИВАТЬ см. *растолкать*.

РАСТА́ПЛИВАТЬ[1-2] см. *растопить*[1-2].

РАСТА́ПЛИВАТЬСЯ[1-2] см. *растопиться*[1-2].

РАСТА́ПТЫВАТЬ см. *растоптать*.

РАСТАСКА́ТЬ, РАСТА́СКИВАТЬ гл.1. бәрдә (ә јә чәнд бо, бәхш-бәхш); 2. разг. дүздирә бәрдә.

РАСТАСОВА́ТЬ, РАСТАСО́ВЫВАТЬ гл. 1. чиро сохтә, ә чиро-чиро чикәһо күнчундә; 2. гәриш сохтә (гортһој гуморирә).

РАСТАСО́ВКА сущ. 1. чиро сохтәји, ә чиро-чиро чикәһо күнчундәји; 2. гәриш сохтәји (гортһој гуморирә).

РАСТА́ЧИВАТЬ гл. см. *расточить*[1].

РАСТАЩИ́ЛОВКА сущ. дүзди, кәнови, дүздирәји, кәновундәји, дадарундәји (әз сәһибсүзи).

РАСТАЩИ́ТЬ гл. 1. см. *растаскать*; 2. кәширә фирәһ сохтә; 3. перен. чиро (дур) сохтә.

РАСТА́ЯТЬ гл. 1. һәл бирә, һәл бирә вәрастә.

РАСТВО́Р[1] сущ. 1. һәрәлү сохтә оморијо бәхшһој ән карасти һәмәл овурдәнијо күнч; 2. һәрәј ән вокундә һистијо дү лят пәнчәрә, дәр, дәрвозә.

РАСТВО́Р[2] сущ. раствор: 1. сәхт, јә новкә рушумә чирә ә гәд ов, јә новкә ә јә рушуминәјкә һәл сохтәнкә һәмәл оморәнијо чи), малад; 2. ә гәд ән јә рушуминә јә рушуминәјкәрә, сәхтә чирә, јә новкә газа хуно һистијо чирә һәл сохтәнкә һәмәл оморәнијо рушуминә.

РАСТВОРЕ́НИЕ сущ. 1. һәл бирәји (сохтә оморәји); 2. һәл сохтәји.

РАСТВОРИ́МЫЙ прич. һәл бирәнијо, һәл сохтә бирәнијо. II *раствори́мость* сущ. һәл бирәји, һәл сохтә бирәји.

РАСТВОРИ́ТЕЛЬ сущ. һәлсох (ә гәд хүштә јә чијикәрә һәл сохтәнијо чи).

РАСТВОРИ́ТЬ[1], **РАСТВОРЯ́ТЬ**[1] гл. вокундә, һәрәлү сохтә (ләтһој пәнчәрәрә, дәрә, дәрвозәрә).

РАСТВОРИ́ТЬ[2], **РАСТВОРЯ́ТЬ**[2] гл. һәл сохтә: 1. ә гәд чүникә; 2. то же, что *замесить*.

РАСТВОРИ́ТЬСЯ[1], **РАСТВОРЯТЬСЯ**[1] гл. вокундә оморә, һәрәлү бирә (ә товунәј ләтһој пәнчәрә, дәр, дәрвозә).

РАСТВОРИ́ТЬСЯ[2], **РАСТВОРЯТЬСЯ**[2] гл. һәл бирә (ә гәд ән лушумә чи). II *растворе́ние* сущ. һәл бирәји (ә гәд ән лушумә чи).

РАСТЕКА́ТЬСЯ см. *растечься*.

РАСТЕ́ЛИВАТЬСЯ см. *растелиться*.

РАСТЕЛИ́ТЬСЯ гл. разг. бала дорә (ә товунәј ков).

РАСТЕ́НИЕ сущ. дор-дирәх, симәһ (ә хори вәроморәнијо, хурдәј хүштәрә әз әвир вә әз хори вәкирдәнијо организм).

РАСТЕНИЕВО́Д сущ. дор-дирəхə вəмухтəнијо сəниһəткор.

РАСТЕНИЕВО́ДСТВО сущ. дор-дирəхə вəмухтəнијо һилм.

РАСТЕРЕБИ́ТЬ гл. вəхорундə: 1. əри чүникə сохтə мəчбур сохтə, чүмундə; 2. вəкəндə (вəдəшəндə) əз чыч; 3. кəшү- кəшү сохтə, гəриш сохтə; 4. хорустə, хунəрычə сохтə (јарарə).

РАСТЕРЕ́ТЬ, РАСТИРА́ТЬ гл. совустə: 1. хүрдə сохтə; 2. сəхт-сəхт; 3. ə руј чүникə (чүникəрə). II *растирание* и расти́рка сущ. совустəји.

РАСТЕРЕ́ТЬСЯ, РАСТИРА́ТЬСЯ гл. совустə оморə 1. хүрдə бирə; 2. сəхт-сəхт; 3. ə руј чүникə. II *растирание* сущ. совустə оморəји.

РАСТЕ́РЗАННЫЙ прич. 1. пара-пара, тикə-тикə сохтə оморијо; 2. лов-тум сохтə оморијо; 3. перен. мəндə, үлмənə. II *растерза́ние* сущ. 1. пара-пара, тикə-тикə сохтə оморəји; 2. лов-тум сохтə оморəји.

РАСТЕРЗА́ТЬ, РАСТЕ́РЗЫВАТЬ гл. 1. пара-пара, тикə-тикə сохтə; 2. лов-тум сохтə; 3. перен. мəндə, үлмənə сохтə.

РАСТЕ́РЯННЫЙ прич. хүштəрə вир сохтијо, ə хүштə дəмундијо, чəшмиш биријо, чəшмиш. II *расте́рянность* сущ. хүштəрə вир сохтəји, ə хүштə дəмундəји, чəшмиш бирəји, чəшмиши.

РАСТЕРЯ́ТЬ, РАСТЕ́РИВАТЬ гл. кəм-кəм (јовош-јовош) вир сохтə (амбариһорə, амбарə).

РАСТЕРЯ́ТЬСЯ, РАСТЕ́РИВАТЬСЯ гл. 1. кəм-кəм (јовош-јовош) вир бирə; 2. хүштəрə вир сохтə, ə хүштə дəмундə, чəшмиш бирə.

РАСТЕРЯ́ХА сущ. јорфурмиш (əхүштənəдəри, һилим-һоволимə одоми, фикирү ə јə чикə нистијо одоми). II *растеря́ша* əзини зəн (духтəр); *растеря́шка* уменьш. əзини һəјил.

РАСТЕ́ЧЬСЯ, РАСТЕКА́ТЬСЯ гл. 1. рихтə, рихтə лов бирə, рихтə рафтə; ə сəр чүникə лов бирə; 3. рафтə-рафтə лов бирə.

РАСТИ́, ВЫРАСТИ гл. 1. зивистə кəлə бирə, буј вошəндə; 2. вəроморə (ə товунəј дордирəх); 3. кəлə, дүрүчдтə бирə; 4. кучлү бирə; 5. пишово рафтə.

РАСТИРА́ТЬ, -СЯ см. *растереть, -ся*.

РАСТИ́СКАННЫЙ прич. вогундə, шиширə оморијо (ə амбарə чикəһо).

РАСТИ́ТЕЛЬНОСТЬ сущ. 1. дор-дирəх, савзəһо - һəммə əјəки, ə јə чикə вəроморијо əзини чиһо; 2. ə тəн, ə сəр, руј, вəроморијо муј.

РАСТИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. дор-дирəхи; ən дордирəх.

РАСТИ́ТЬ, гл. 1. доштə, кəлə сохтə; 2. то же, что *воспитывать*. II *расти́ние* сущ. 1. доштəји, кəлə сохтəји;2. тəрбијə дорəји.

РАСТЛЕННЫЙ прич. əхлогсүз, зуно, ə хəрəбə рəһ кəширə оморијо. II *растле́нность* сущ. əхлогсүзи, зуноји, ə хəрəбə рəһ дəбирəји.

РАСТЛИ́ТЕЛЬ сущ. киникəрə ə əхлогсүзи, ə хəрəбə рəһ бəрдијо, јə новкə бəрдəнијо одоми. II *растли́тельница* əзини зəн (духтəр).

РАСТЛИ́ТЬ, РАСТЛЕВА́ТЬ гл. 1. ə кучəво духтəријүрə бəрдə; 2. ə хəрəбə рəһ кəширə (духтəрə). II *растле́ние* сущ. 1. ə кучəво духтəријүрə бəрдəји; 2. ə хəрəбə рəһ кəширəји (духтəрə).

РАСТОЛКА́ТЬ гл. һүл зəрə: 1. əри кироштə рəһ сохтə; 2. хəбəр сохтə.

РАСТОЛКНУ́ТЬ см. һүлəһүл чиро сохтə.

РАСТОЛКОВА́ТЬ, РАСТОЛКО́ВЫВАТЬ гл. ə сəр вəнкəстə.

РАСТОЛО́ЧЬ см. *толочь*.

РАСТОЛСТЕ́ТЬ гл. чог бирə, голин бирə.

РАСТОПИ́ТЬ[1], **РАСТА́ПЛИВАТЬ**[1] гл. сухундə, дəкəсундə, аташ вəнорə. || *растопка и растапливание* сущ. сухундəји, дəкəсундəји, аташ вəнорəји.

РАСТОПИ́ТЬ[2], **РАСТА́ПЛИВАТЬ**[2] гл ћəл (рушум) сохтə (ə кəрм вəровундəрəво). II *растапливание* сущ. ћəл сохтəји (ə кəрм вəровундəрəво).

РАСТОПИ́ТЬСЯ[1], **РАСТА́ПЛИВАТЬ**[1] гл. 1. дəкəсирə, сухтə (аташ).

РАСТОПИ́ТЬСЯ[2], **РАСТА́ПЛИВАТЬСЯ**[2] гл. ћəл (рушум) бирə(ə кəрм вəроморəрəво).

РАСТО́ПКА сущ. 1. сухундəји, дəкəсундəји, аташ вəнорəји; 2. мичə (əри сухундə кəрəк бирəнијо хүшкə гəчор, пуст дор, чүп). II *расто́почный* прил. сухундəни (əри сухундə кəрəк нистијо).

РАСТО́ПТАННЫЙ прич. амбар вокундəоморə, вокундə оморијо (ə товунəј мəһс).

РАСТОПТА́ТЬ, РАСТА́ПТЫВАТЬ гл. вошиширə, ə зир пој ћəл сохтə, хəрəб сохтə, ə əхирү вədарафтə.

РАСТОРГА́ТЬСЯ гл. појундə оморə (кор сохтəји ən разијти).

РАСТО́РГНУТЫЙ прич. кор сохтəјијү појундə оморијо (ən разијти).

РАСТО́РГНУТЬ, РАСТОРГА́ТЬ гл. батил сохтə (пишој ən корсохтəји ən чүникəрə: ən ра-

зијәтирә појундә). II *расторже́ние* сущ. батил сохтәји (пишој ән корсохтәји ән чүникәрә: ән разијәтирә појундәји).

РАСТОРГОВА́ТЬСЯ, РАСТОРГО́ВЫВАТЬСЯ гл. 1. хубә (куркуријә) дод-вистод (алвәр) сохтә; 2. һәммәј молә фурухтә вәрасундә.

РАСТОРМОШИ́ТЬ гл. 1. шовундә (ҹүмундә) хәбәр сохтә; 2. перен. ә кор овурдә.

РАСТОРО́ПНЫЙ прил. дирибош, кордан (ә кор бәҹид һистијо, зури-зури кор сохтәнијо). II *расторо́пность* сущ. дирибоши, кордани (ә кор бәҹид бирәји, зури-зури кор сохтәји).

РАСТОСКОВА́ТЬСЯ гл. дүлхүрд, дүлкир бирә; дәрд, дүләпәсәји кәширә.

РАСТОЧА́ТЬ, РАСТОЧИ́ТЬ гл. 1. лов (гуј) сохтә (амбарһорә); 2. бәдхәрҹи, пучкүнәндәји сохтә, ә нәһәгә ҹикәһо хәрҹ сохтә. II *расточе́ние* сущ. 1. лов (гуј) сохтәји (амбарһорә); 2. бәдхәрҹи, пучкүнәндәји сохтәји, ә нәһәгә ҹикәһо хәрҹ сохтәји.

РАСТОЧИ́ТЕЛЬ сущ. бәдхәрҹ, пучкүнәндә (ә нәһәгә ҹикәһо хәрҹ сохтәнијо одоми). II *расточи́тельница* әзини зән (духтәр).

РАСТОЧИ́ТЕЛЬНЫЙ прич. бәдхәрҹ, пучкүнәндә (амбар вә ә нәһәгә ҹикәһо хәрҹ сохтәнијо). II *расточи́тельность* сущ. бәдхәрҹи, пучкүнәндәји.

РАСТОЧИ́ТЬ[1], **РАСТА́ЧИВАТЬ** гл. 1. хорустә, тироширә, тироширә фирәһ сохтә; 2. шуштә, шуштә бәрдә, шуштә вәчарундә. II *расто́чный* 1. хорустәнијо, тироширәнијо, тироширә фирәһ сохтәнијо; 2. шуштәнијо, шуштә бәрдәнијо, шуштә вәчарундәнијо.

РАСТОЧИ́ТЬ[2] см. *расточать*.

РАСТРАВИ́ТЬ, РАСТРА́ВЛИВАТЬ и РАСТРАВЛЯ́ТЬ гл. 1. то же, что *раздражить*; 2. то же, что *раздразнить*; 3. лугон сохтә, јә новкә вәмасундә (ә чүникәјикәрәво).

РАСТРАНЖИ́РИВАТЬ то же, что *транжирить*. II *растранжи́рование* сущ. разг. пуч сохтәји, пуч-һич сохтәји, бәдхәрҹи сохтәји.

РАСТРАНЖИ́РИТЬ см. *транжирить*.

РАСТРА́ТА сущ. 1. хәрҹ; бәдхәрҹи; 3. нәһәги хәрҹ сохтә оморәјо пул, мол.

РАСТРА́ТИТЬ, РАСТРА́ЧИВАТЬ гл. 1. хәрҹ сохтә; 2. ә јү иһтибор сохтә оморијо пулә, молә ә хәјр хүштә (нәһәги) хәрҹ сохтә.

РАСТРА́ТИТЬСЯ, РАСТРА́ЧИВАТЬСЯ гл. 1. пул хүштәрә хәрҹ сохтә; 2. перен. куҹ хүштәрә әри чүклә корләһо хәрҹ сохтә.

РАСТРА́ТЧИК сущ. пулхур (ә јү иһтибор сохтијо пулә хурдијо, ә хәјр хүштә хәрҹ сохтијо одоми). II *растра́тчица* әзини зән (духтәр).

РАСТРЕВО́ЖИТЬ, РАСТРЕВО́ЖИВАТЬ гл. 1. сәхт бирәһәт сохтә, ә тәрс вәнкәстә; 2. ә нәгәстәнки вохурдәрәво дорд һәмәл овурдә.

РАСТРЕВО́ЖИТЬСЯ, РАСТРЕВО́ЖИВАТЬСЯ гл. сәхт бирәһәт бирә, ә тәрс офторә.

РАСТРЕЗВО́НИТЬ, РАСТРЕЗВО́НИВАТЬ то же, что *раззвонить*.

РАСТРЕПА́ТЬ, РАСТРЁПЫВАТЬгл. 1. см. *трепать*; 2. гәтмәгәриш сохтә, бисәлигә сохтә, гәдәгәд сохтә; 3. прост. неодобр. ләгләги сохтә, әри һәммә куфтирә.

РАСТРЕПА́ТЬСЯ, РАСТРЁПЫВАТЬСЯ гл. 1. гәтмәгәриш бирә, гәдәгәд бирә;2. лов, пәпүли бирә.

РАСТРЕ́СКАТЬСЯ гл. чатәчат бирә (ә амбарә ҹикә).

РАСТРЕ́СКИВАТЬСЯ см. *растрескаться*

РАСТРЁПА сущ. 1. бисәлигә, боһи; 2. то же, что *растеряха*.

РАСТРЁПАННЫЙ прич. бисәлигә, гәтмәгәриш. *Растрёпанные мысли* гәтмәгәришә фикирһо.

РАСТРО́ГАННЫЙ прич. дүлкир биријо, һәјфбәри кәширәнијо, јозугбәри сохтәнијо. II *растрёпанность* сущ. дүлкир бирәји, һәјфбәри кәширәји, јозугбәри сохтәји.

РАСТРО́ГАТЬ гл. ә дүлү вохурдә, дүлүрә курунд сохтә, киристәни сохтә.

РАСТРО́ГАТЬСЯ гл. ә дүлү вохурдә, дүлү курунд бирә (сохтә оморә), киристәни бирә (сохтә оморә).

РА́СТРУБ сущ. рәһәтирә хуно һистијо чи. II *растру́бный* прил. ләһәјү фирәһ, рәһәтирә хуно һистијо.

РАСТРУБИ́ТЬ гл. разг. дуду зәрә, ә һәммә куфтирә, ә битәв һилом расундә (кофә).

РАСТРУСИ́ТЬ то же, что *растрясти* 1.

РАСТРЯСТИ́, РАСТРЯ́СЫВАТЬ гл. 1. лов сохтә, тиһи сохтә; 2. шовундә, һүл зәрә хәбәр сохтә; 3. шовундә мәндә сохтә, зарари зәрә.

РАСТРЯ́СЫВАТЬ см. *растрясти*.

РАСТУШЕВА́ТЬ, РАСТУШЁВЫВАТЬ гл. туши сохтә, туш совустә, сијәһи зәрә. || *растушёвка* сущ. туши сохтәнкә, туш совустәнкә, сијәһи зәрәнкә бирәнијо кор

РАСТЯЖЕ́НИЕ сущ. 1. см. *растянуть;* 2. кәширә оморәји ән бәхшој ҹәндәк.

РАСТЯЖИ́МЫЙ прич. 1. (кәширә) дураз сохтә оморәнијо; 2. чиробәчиро вәрасирә оморәнијо, ә сәр офторә бирәнијо. II *растяжи́мость* сущ. 1. (кәширә) дураз сохтә оморәји; 2. чиробәчиро вәрасирә оморәји, ә сәр офторә бирәји.

РАСТЯ́НУТЫЙ I прич. әз гәдәр амбар дураз. II *растя́нутость* сущ. әз гәдәр амбар дурази.

РАСТЯНУ́ТЬ, РАСТЯ́ГИВАТЬ гл. 1. кәширә дураз сохтә; 2. амбар дураз сохтә; 3. фирәһ сохтә; 4. дәкирдә (ә сәр чуникә).

РАСТЯНУ́ТЬСЯ, РАСТЯ́ГИВАТЬСЯ гл. 1. дураз бирә; 2. фирәһ бирә; 3. дәкәштә дураз бирә.

РАСТЯ́ПА сущ. фәрсуз, корнәдан, әхуштәнәдәри, зиндә мито.

РАСФАСО́ВАННЫЙ прич. оморијо

РАСФАСОВА́ТЬ см. *фасовать*.

РАСФАСО́ВКА сущ. кәширә ә гобһ дәшәндәји.

РАСФОРМИРОВА́ТЬ, РАСФОРМИРОВЫВА́ТЬ гл. вәчарундә, нәһиштә. || *расформирова́ние* сущ. вәчарундәји, нәһиштәји. II *расформиро́вка* сущ. вәчарундәнкә, нист сохтәнкә бирәнијо кор.

РАСФРАНТИ́ТЬСЯ гл. разг. тәнә рач вокундә, ә мудәво вокундә.

РАСФРАНЧЁННЫЙ прил. тәнә рач вокундијо, ә мудәво вокундијо. II *расфранчённость* сущ. тәнә рач вокундәји, ә мудәво вокундәји.

РАСХА́ЖИВАТЬ гл. һәчинәво-һәчунәво кәштә.

РАСХВАЛИ́ТЬ, РАСХВА́ЛИВАТЬ гл. (амбар) тәһәриф дорә.

РАСХВА́СТАТЬСЯ гл. разг. хуштәрә тәһәриф дорә.

РАСХВАТА́ТЬ, РАСХВА́ТЫВАТЬ гл. разг. тапарундә, ширп вәкирдә.

РАСХВОРА́ТЬСЯ, РАСХВА́РЫВАТЬСЯ гл. разг. сәхт нәчог бирә.

РАСХИТИ́ТЕЛЬ сущ. дүзд, гәнов (дүздиријо, јә новкә дүзди сохтәнијо одоми).

РАСХИ́ТИТЬ, РАСХИЩА́ТЬ гл. кәм-кәм, ә чиро-чиро вәхтһо дүздирә, ә пәһәнүки бәрдә. II *расхище́ние* сущ. -кәм, ә чиро-чиро вәхтһо дүздирәји, ә пәһәнүки бәрдәји.

РАСХЛЕБА́ТЬ, РАСХЛЁБЫВАТЬ гл. 1. һәммәрә хурдә; 2. вәрасирә, ә күчәво һәл сохтә (јә чәтинә мәсәләрә).

РАСХЛОПОТА́ТЬСЯ гл. чәһти сохтә, ә дәспој офтоәрә, вирих-вирих сохтә.

РАСХЛЯ́БАННЫЙ прич. ә шовундәрәво буш сохтә, чүмундә оморијо. || *расхля́банность* сущ. ә шовундәрәво буш бирәји (сохтји), чүмүстәји (чүмундәји).

РАСХЛЯ́БАТЬСЯ, РАСХЛЯ́БЫВАТЬСЯ гл.1. ә шовундәрәво буш бирә, чүмустә; 2. перен. хәрәб бирә (ә нәдәниширәји, викир нә дорәји киро).

РАСХНЫ́КАТЬСЯ гл. сәр күрдә вој, виз, војвиз, дуринә зәрә, ох-уф сохтә.

РАСХО́Д сущ. 1. хәрч; 2. әри чүникә кор бирәји, хәрч бирәји. <> *В расход вывести* (пускать, списать) 1. күштә, нист сохтә; 2. ә кулләрәво зәрә. II *расхо́дный* хәрчи: 1. ән хәрч; 2. әри хәрч һистијо.

РАСХОДИ́ТЬСЯ[1] гл. 1. појәдә рәһ рафтә, ә рәһрафтә вәрдүш бирә; 2. зу-зу кәштә (појәдә); 3. кәлә бирә, кучлү бирә, чолгу зәрә. *Буря расходилась* туфон кучлү бисто; 4. кәһәз, һүршлү бирә, әз хүштә вәдарафтә.

РАСХОДИ́ТЬСЯ[2] *разойтись*.

РАСХО́ДОВАТЬ гл. хәрч (кор) сохтә. II *израсхо́дование* сущ. хәрч (кор) сохтәји.

РАСХО́ДОВАТЬСЯ гл. 1. ә хәрч офторә, хәрч сохтә; 2. хәрч бирә (сохтә оморә). 3. кор сохтә оморә. II *израсхо́дование* сущ. 1. ә хәрч офторәји, хәрч сохтәји; 2. хәрч бирәји (сохтә оморәји). 3. кор сохтә оморәји.

РАСХОЖДЕ́НИЕ сущ. 1. чиро бирәји; 2. чироји, фикир үшү дуз нә оморәји.

РАСХО́ЖИЙ прил. 1. хуб (зу) фурухтә оморәнијо, ә кор рафтәнијо; 2. һәррузинә (һәмишә кор бирәнијо). *Расхожая одежда* һәррузинә оводуни.

РАСХОЛОДИ́ТЬ, РАСХОЛА́ЖИВАТЬ гл. хиник сохтә, пәшму сохтә, әз һәвәс вәнкәстә.

РАСХОТЕ́ТЬ гл. разг. дијә нә војистә, әз һәвәс офторә. *Я расхотел спать* дијә мәрә хисирә нә војист.

РАСХОХОТА́ТЬСЯ гл. кәлә-кәлә хәндүстә, шәггә зәрә.

РАСХРАБРИ́ТЬСЯ гл. разг. дүллү бирә, чүрәһәтлү бирә.

РАСХРИ́СТАННЫЙ то же, что *растерзанный*.

РАСЦАРА́ПАННЫЙ прич. гәрмог бәрдә оморијо, гәрмог-гәрмог сохтә оморијо.

РАСЦАРА́ПАТЬ, РАСЦАРА́ПЫВАТЬ гл. гәрмог бәрдә, гәрмог-гәрмог сохтә.

РАСЦАРА́ПАТЬСЯ, РАСЦАРА́ПЫВАТЬСЯ гл. гәрмог бәрдә оморә, гәрмог-гәрмог сохтә оморә.

РАСЦВЕСТИ́, РАСЦВЕТА́ТЬ гл. 1. кӏул вəдəшəндə, кӏул вокундэ; 2. перен. хуб бирэ; 3. перен. амбар бирэ, зийод бирэ, пишово рафтэ.

РАСЦВЕ́Т сущ. 1. кӏул вəдəшəндəйи, кӏул вокундəйи; 2. перен. амбар бирəйи, зийод бирəйи, пишово рафтəйи.

РАСЦВЕТИ́ТЬ, РАСЦВЕ́ЧИВАТЬ гл. рəнгəбəрəнг сохтэ, вəравундэ.

РАСЦВЕТИ́ТЬСЯ гл. рəнгəбəрəнг сохтэ, вəравундэ оморэ.

РАСЦВЕ́ТКА сущ. 1. əри рəнгəбəрəнг сохтэ, вəравундэ бирəнийо кор; 2. рəнг, рəнгӏо, кӏулӏо дуз оморəйи.

РАСЦЕЛОВА́ТЬ гл. моч сохтэ (сəхт, амбар).

РАСЦЕЛОВА́ТЬСЯ гл. дӏ jəкирэ моч сохтэ (сəхт, амбар).

РАСЦЕНИ́ТЬ, РАСЦЕ́НИВАТЬ гл. гимэт норэ (дорэ).

РАСЦЕ́НКА сущ. 1. гимэт норəйи (дорəйи); 2. гимэт, тариф.

РАСЦЕ́НОЧНЫЙ прич. гимэти, эн гимэт, гимэт норэнийо. *Расценочная комиссия* гимэт норэнийо комиссийа.

РАСЦЕПИ́ТЬ, РАСЦЕПЛЯ́ТЬ гл. чиро сохтэ (бэстэ, дэбэстэ оморийо чӏуникэрэ). *Расцепить вагоны* вогунӏорэ киро сохтэ. II *расце́пка* сущ. чиро сохтэнкэ бирэнийо кор.

РАСЦЕПИ́ТЬСЯ, РАСЦЕПЛЯ́ТЬСЯ гл. чиро бирэ, чиро сохтэ оморэ (бэстэ, дэбэстэ оморийо). II *расце́пка* сущ. чиро бирэнкээ сохтэ оморэнийо кор).

РАСЧЕКА́НИТЬ см. *чеканить*[1].

РАСЧЕРТИ́ТЬ, РАСЧЕ́РЧИВАТЬ гл. хит кэширэ, хитэхит сохтэ.

РАСЧЕ́РЧЕННЫЙ прич. хит кэширэ оморийо, хитэхит сохтэ оморийо, хитӏо кэширэ оморийо.

РАСЧЕСА́ТЬ, РАСЧЁСЫВАТЬ гл. 1. шунэ зэрэ; 2. хорустэ, хорустэ вэкэндэ. *Расчесать рану* jэрарэ хорустэ вэкэндэ, хунэрычэ сохтэ. II *расчёсывание* сущ. 1. шунэ зэрэйи; 2. хорустэйи, хорустэ вэкэндэйи.

РАСЧЕСА́ТЬСЯ, РАСЧЁСЫВАТЬСЯ гл. 1. шунэ зэрэ (сэр хӏуштэрэ), шунэ зэрэ оморэ; 2. хорустэ (хӏуштэрэ). II *расчёсывание* сущ. 1. шунэ зэрэйи (сэр хӏуштэрэ), шунэ зэрэ оморэйи; 2. хорустэйи (хӏуштэрэ).

РАСЧЕ́СТЬ, РАССЧИ́ТЫВАТЬ см. что *рассчитать* 1. *и* 3.

РАСЧЕ́СТЬСЯ, РАССЧИ́ТЫВАТЬСЯ см. *рассчитаться* 1. *и* 2.

РАСЧЁСКА сущ. 1. шунэзэрэ (шунэ зэрэнкэ сохтэ оморэнийо кор); 2. разг. шунэ.

РАСЧЁТ сущ. 1. ӏисоб; ӏисоб сохтэйи, ӏисоб сохтэ оморэйи; 2. ӏэг- ӏисоб; ӏэг- ӏисоб сохтэ (кэширэ); 3. ӏэг- ӏисобӯрэ дорэйи (эз кор вэдэшэндэйи); 4. перен. имид, план, фикир. *По моим расчётам он уже приехал* э фикир мэ киро у тэ имуӏоj омори; *поездка в город не входила в мои расчёты* э шэӏэр рафтэ э план мэ нэ дэбу; 5. хэjр. *Нет никакого расчёта ехать* рафтэрэ jэ хэjрӯ нисти; 6. груп, дэстэ. (э пулjомот, туп, миномjот дэниширэнийо). <> *Безналичный расчёт* нэгдсӯзэ ӏэг-ӏисоб; *за наличный расчёт* э нэгдэ пулэво; *наличный расчёт* нэгдэ ӏэг- ӏисоб. II *расчётный* сущ. ӏисоби, ӏэг- ӏисоби: 1. эн ӏисоб, эн ӏэг- ӏисоб; 2. эри ӏисоб,эри ӏэг- ӏисоб сохтэ ӏистийо.

РАСЧЁТЛИВЫЙ гл. ӏэг-ӏисоб хӏуштэрэ данӯстэкор. II *расчётливость* сущ. ӏэг-ӏисоб хӏуштэрэ данӯстэjи.

РАСЧИ́СЛИТЬ, РАСЧИСЛЯ́ТЬ гл. ӏисоб сохтэ, э ӏисобӏо киро бэхш сохтэ.

РАСЧИ́СТИТЬ, РАСЧИЩА́ТЬ гл. тэмиз сохтэ.

РАСЧИ́СТИТЬСЯ, РАСЧИЩА́ТЬСЯ гл. тэмиз бирэ (сохтэ оморэ).

РАСЧИХА́ТЬСЯ гл. сарб овурдэ, пэспэсэjэки сарб овурдэ.

РАСЧИХВО́СТИТЬ гл. вэчарундэ, тиӽбэтиӽо сохтэ.

РАСЧЛЕНИ́ТЬ, -СЯ см. *членить, -ся*.

РАСЧЛЕНЯ́ТЬ то же, что *членить*. || *расчлене́ние* сущ. э бэхшӏоjӯ чиро сохтэjи.

РАСЧЛЕНЯ́ТЬСЯ то же, что *члениться*. II *расчлене́ние* э бэхӽшоj хӏуштэ чиро бирэjи, э бэхшӏоjӯ чиро сохтэ оморэjи.

РАСЧУ́ВСТВОВАТЬСЯ то же, что *растрогаться*.

РАСЧУ́ХАТЬ гл. 1. эз бужӯ, эз дэӽэмӯ шинохтэ, чӏуникэрэ вэрасирэ.

РАСШАЛИ́ТЬСЯ гл. шулуги вэнкэстэ, нэдинчи сохтэ, э шулуги сэр кирдэ.

РАСШАТА́ТЬ, РАСША́ТЫВАТЬ гл. 1. э чумундэрэво бинэjӯрэ буш сохтэ; 2. перен. хэрэб сохтэ.

РАСШАТА́ТЬСЯ, РАСША́ТЫВАТЬСЯ гл. 1. эз чумундэ бинэjӯ буш бирэ, 2. перен. хэрэб бирэ.

РАСШВЫРЯ́ТЬ, РАСШВЫ́РИВАТЬ гл. *шэндэ*, пэртово дорэ.

РАСШЕВЕЛИ́ТЬ, РАСШЕВЕ́ЛИВАТЬ гл. 1. чӏмундэ (чӏуникэрэ), ӈолӏурэ дэкиш сохтэ; 2. вэхорундэ; 3. перен. э кор овурдэ.

РАСШЕВЕЛИ́ТЬСЯ, РАСШЕВЕ́ЛИВАТЬСЯ гл. 1. чӏмӏустэ; 2. перен. э кор оморэ.

РАСШИБИ́ТЬ, РАСШИБА́ТЬ гл. 1. зэрэ, куфтэ, шӏкэст сохтэ; 2. сэхт зэрэ хӏрд сохтэ.

РАСШИБИ́ТЬСЯ, РАСШИБА́ТЬСЯ гл. 1. зэрэ, куфтэ, шӏкэст сохтэ оморэ; 2. эз сэхт-зэрэ хӏрд бирэ (сохтэ оморэ).

РАСШИ́БЛЕННЫЙ прич. зэрэ, куфтэ, шӏкэст сохтэ оморијо.

РАСШИВНО́Й прил. нэхӏшлӏ. *Расшивное полотенце* нэхӏшлӏӏэ дэсмол.

РАСШИРЕ́НИЕ сущ. 1. фирэh бирэји (сохтэји, сохтэ оморэји); 2. фирэhи (фирэhэ тараф эн чӏуникэ).

РАСШИ́РЕННЫЙ I прич. фирэh биријо (сохтэ оморијо); II прил. фирэh.

РАСШИРИ́ТЕЛЬ сущ. фирэhсох (фирэh сохтэнијо карасти).

РАСШИРИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. фирэh (hэртарафи) хӏрдэ сохтэнијо (э сэр вэнкэстэнијо), фирэh (hэртарафи) вэрасирэ бирэнијо.

РАСШИ́РИТЬ, РАСШИРЯ́ТЬ гл. фирэh сохтэ, амбар сохтэ. *Расширить отверстие* сларэ фирэh сохтэ; *расширить школьную сеть* ошколэhорэ амбар сохтэ. II *расшире́ние* сущ. фирэh сохтэји, амбар сохтэји.

РАСШИ́РИТЬСЯ, РАСШИРЯ́ТЬСЯ гл. фирэh бирэ, амбар бирэ. II *расширение* сущ. фирэh бирэји, амбар бирэји.

РАСШИ́ТЬ, РАСШИВА́ТЬ гл. 1. вэкэндэ (духтэрэ); 2. нэхӏш духтэ. II *расши́вка* сущ. вэкэндэнкэ (духтэрэ), jэ новкэ нэхӏш духтэнкэ сохтэ оморэнијо кор. II *расшива́ние* сущ. 1. вэкэндэји (духтэрэ); 2. нэхӏш духтэји.

РАСШИФРОВА́ТЬ, РАСШИФРО́ВЫВАТЬ гл. 1. шифрӏрэ вокундэ; 2. перен. хундэ (чэтин хундэ оморэнијорэ; 3. перен. хӏрдэ сохтэ, пӏрӏш сохтэ.

РАСШИФРО́ВКА сущ. 1. шифрӏ вокундэ оморэји; 2. перен. хундэ оморэји; 3. перен. хӏрдэ сохтэ оморэји, пӏрӏш сохтэ оморэји.

РАСШИФРО́ВЩИК сущ. шифрвоку (корӏ шифр вокундэ hистијо сэниӈэткор). II *расшифро́вщица* эзини зэн (духтэр).

РАСШНУРОВА́ТЬ, РАСШНУРО́ВЫВАТЬ гл. гэjтонӏрэ вэкэндэ (буш сохтэ). II *расшнуро́вка* сущ. гэjтонӏрэ вэкэндэнкэ (буш сохтэнкэ) бирэнијо кор. II *расшнуро́вывание* сущ. гэjтонӏрэ вэкэндэји (буш сохтэји).

РАСШНУРОВА́ТЬСЯ, РАСШНУРО́ВЫВАТЬСЯ гл. 1. гэjтонӏ вэкэндэ оморэ (буш бирэ); 2. гэjтонhоj хӏштэрэ (эн оводуниhоj хӏштэрэ) бэстэ. II *расшнуро́вывание* сущ. 1. гэjтонӏ вэкэндэ оморэји (буш бирэји); 2. гэjтонhоj хӏштэрэ (эн оводуниhоj хӏштэрэ) бэстэји.

РАСШУМЕ́ТЬСЯ гл. 1. hорој-бочэӈ сохтэ (дэшэндэ); 2. перен. чэвги сохтэ, нфри-гэргӏши сохтэ.

РАСЩЕ́ДРИТЬСЯ, РАСЩЕ́ДРИВАТЬСЯ гл. вотурон (дэсдӏлфирэh) бирэ (эз э фикир кирдэ оморијо амбартэ дорэ).

РАСЩЕ́ЛИНА сущ. 1. тэнкэ, тэнкэ парајэ доӈор (э доrhо); 2. лугонэ сула (говгуши) э дор, э сэнг.

РАСЩЕМИ́ТЬ, ЗАЩЕМЛЯ́ТЬ гл. вокундэ, hэрэлӏ сохтэ (шиширэ оморијорэ).

РАСЩЕ́П сущ. параји (э дуразэвунэ бурра, jэ новкэ пара сохтэ оморијо чикэj эн чӏуникэ).

РАСЩЕПИ́ТЬ, ЗАЩЕПЛЯ́ТЬ гл. 1. э дӏ чикэ пара сохтэ; 2. хӏрдэ сохтэ, эри э бэхшhо чиробирэ мэчбур сохтэ.

РАСЩЕПИ́ТЬСЯ гл. 1. вэнчирэ оморэ; 2. пара сохтэ оморэ; 3. э бэхшhојӏ чиро бирэ.

РАСЩЕПЛЕ́НИЕ сущ. 1. вэнчирэји, вэнчирэ оморэји; 2. пара сохтэји, пара сохтэ оморэји; 3. э бэхшhојӏ чиро бирэји (сохтэ оморэји).

РАСЩЁЛКНУТЬ, РАСЩЁЛКИВАТЬ гл. хӏрд сохтэ, пара сохтэ.

РАСЩИПА́ТЬ, РАСЩИ́ПЫВАТЬ гл. вojордэ, э лифhојӏ чиро сохтэ. *Расщипать шерсть* пэшм вojодэ.

РА́ТНИК сущ. стар. то же, что *воин*.

РА́ТНЫЙ прил. лэшкэри, дэhвоји, икиди.

РА́ТОВАТЬ гл. сохтэ вэ куфтирэ (э хэjр, jэ ноаэ э зарар эн киникэ).

РАТЬ сущ. 1. то же, что *войско*; 2. чэнк, дэhво.

РА́УТ сущ. раут (кэлэ гиноглуги шэви).

РАФИНА́Д сущ. шэкэр (рафинад), тэмиз сохтэ оморијо тикэтикэjэ шэкэр. II *рафина́дный* прил. шэкэри (рафинади): 1. эн шэкэр, эн рафинад; 2. эри шэкэр (вафинад) hэзӏрсохтэ hистијо.

РАФИНИ́РОВАННЫЙ прил. тэмиз (сӏфт) сохтэ оморијо. II *рафини́рованность* тэмиз (сӏфт) сохтэ оморэји.

РАФИНИ́РОВАТЬ гл. 1. тэмиз (сӏфт) сохтэ. *Рафинировать нефть* нэфтэ тэмиз сохтэ; 2. Рафинадэ хуно сохтэ, э рафинад чарундэ.

РАХДОНИ́ТЫ сущ. рәһданһо (ә һәвәл ә Миклəји садсалиһо ә һәрəј ән Европај Христиани вә Мизрəһ мусулмунəји додвəстод сохтəтһо точирһој чуһурһо).

РАХИ́Т сущ. рахит (нəчоги һəјили). II *рахити́ческий и рахити́чный* прил. рахити јүрə нəчоги рахит һистијо).

РАХИ́ТИК сущ. рахити (јүрə нəчоги рахит һистијо һəјил). II *рахити́чка* əзини духтəр.

РАЦИО́Н сущ. расион, бəхш, гəдəр хурдəнијə чиһо (əри чəнгəдəр вəхтикə чиро сохтə оморијо чиһо, јə новкə нормај ән иһо)).

РА́ЦИЯ сущ. расија (кəрдундə бирənијо стансијај ән радио).

РАЧЕ́НИЕ сущ. чəһт, чун сухундəји, гејрəт.

РА́ЧИЙ прил. раки, ән рак.

РАЧИ́ШКА сущ. раклə.

РАЧО́К сущ. чүклə рак.

РАЩЕ́НИЕ сущ. 1. доштəји, кəлə сохтəји, дошта оморəји, кəлə сохтə оморəји; 2. дураз бирəји, дураз сохтəји, дураз сохтə оморəји (муј).

РВАНИ́НА то же, что *рвань*.

РВАНУ́ТЬ гл. 1. см. *рвать;* 2. күрдə вə сəхт кəширə; 3. чү корикəрə зу, тəһəди сохтə; 4. һəјəбо сəр кирдə. *Рванул ветер* һəјəбо ворвори сəр кирд; 5. дəдарундə, вəкəндə.

РВАНУ́ТЬСЯ гл. һəјəбо вəхүштə, вирихтə, хүштəрə тик вошəндə.

РВА́НЫЙ прил. пара: 1. тикəтикə бирijo; 2. сула-сула, сула бирijo; 3. перен. гирогһојү дуз нистијо.

РВАНЬ сущ. 1. пара-пара, түтүр, парајə чи; 2. əз русму мундə тикəлəһо; 3. перен. хəрəбə одоми.

РВАНЬЁ сущ. 1. кəширəји, кəширə вəкəндəји; 2. парапарајə оводуни, парајə мəһс.

РВАТЬ[1] гл. 1. кəширə, вədəшəндə, кəширə вədəшəндə, вəкəндə. *Рвать зуб* дəндүрə кəширə (вədəшəндə); 2. тапарундə, вəкирдə. *Рвать из рук* əз дəс тапарундə; 3. чирə, кəндə. *Рвать цветы* күл чирə; 4. пара сохтə, дурра (оводунирə); 5. лов сохтə. *Рвать динамитом* ə динамитəво лов сохтə; 6. перен. хүрд сохтə (дүлүрə). <> *Рвать и метать* һоси (кəһəз) бирə, əз хүштə вədарафтə; *рвать горло* бугоз хүштəрə пара сохтə, чоч сохтə; *рвать на куски* тикə-тикə сохтə; *рвать на себе волосы* мүјһој хүштəрə вədəшəндə (овули);

РВАТЬ[2] гл. вəрəхширə, дүлү гəриш бирə.

РВА́ТЬСЯ гл. 1. пара бирə, дурра; 2. лов бирə; 3. буррирə, тикə-тикə бирə; 4. чəһти сохтə.

РВАЧ сущ. кəндəкор (ə зарар винирəји ән јəкикəһо нədəниширə, əри хəјр хүштə чəһти сохтəнијо одоми).

РВЕ́НИЕ сущ. əри чүникə амбар чəһти сохтəји.

РВО́ТА сущ. вəрəхширəји. II *рво́тный* прил. вəрəхшундəнијо, əри вəрəхширə һистијо

РДЕТЬ гл. 1. гирмизи бирə; 2. һəјəбо вəди бирə (ə товунəј гирмизијə чи). II *рде́ние* сущ.1. гирмизи бирəји; 2. һəјəбо вəди бирəји (ə товунəј гирмизијə чи).

РДЕ́ТЬСЯ то же, что *рдеть* 2.

РЕАБИЛИТА́ЦИЯ сущ. реаблитасија: 1. ə тəмизи вədəшəндəји, һəвəли хубə нумүрə (һүрмəтүрə) вəкəрдундəји; 2. əз чəтинə нəчоги вə јаралүји бəгдə һəмəл оморијорə əз һəрə вəкирдəји.

РЕАБИЛИТИ́РОВАННЫЙ прич. реаблитасија сохтə оморијо (ə тəмизи вədəшəндə оморијо, һəвəли хубə нумү (һүрмəтү) вəкəрдундə оморијо).

РЕАБИЛИТИ́РОВАТЬ гл. реаблитасија сохтə (ə тəмизи вədəшəндə, һəвəли хубə нумүрə, һүрмəтүрə вəкəрдундə).

РЕАБИЛИТИ́РОВАТЬСЯ гл. реаблитасија бирə, сохтə оморə (ə тəмизи вədарафтə (вədəшəндə оморə), һəвəли хубə нумү (һүрмəтү) вəкəрдундə оморə.

РЕАГИ́РОВАНИЕ сущ. ə чү корикəјкə киро фикир хүштəрə бурбундəји.

РЕАГИ́РОВАТЬ гл. ə чү корикəјкə киро фикир хүштəрə бурбундə.

РЕАКТИ́ВЫ сущ. реактивһо (ə јə чиһикəрəво гəриш сохтəнкə, реаксија кимјəји һəмəл овурдəнијо чиһо).

РЕАКТИ́ВНОСТЬ сущ. реактиви (реаксија һəмəл овурдə данүстəји).

РЕА́КТОР сущ. реактор.

РЕА́КЦИЯ сущ. реаксија: 1. см. *реагирование*; 2. һол одоми сəхт дəкиш бирəји, əз һол офторəји; 3. ə дү јəки кори сохтəји ән чиһо (ə физика, кимја).

РЕАЛИЗА́ЦИЯ сущ. реализасија: 1. ə зиндəкуни кировундəји (кировундə оморəји); 2. фурухтəји, фурухтə оморəји, фурухтə ə пул чарундəји (чарундə оморəји).

РЕАЛИЗОВА́ТЬ гл. реализасија сохтə: 1. ə зиндəкуни кировундə; 2. фурухтə, фурухтə ə пул чарундə.

РЕАЛИЗОВА́ТЬСЯ гл. реализасија бирә: 1. ә зиндәкуни кирошта; 2. фурухтә оморә, фурухтә ә пул чарундә оморә.

РЕА́ЛЬНЫЙ прил. 1. реал, соф, кәрчәк; 2. соф, софә-соф биријо, hистијо. II *реа́льность* 1. реали, софи, кәрчәки; 2. соф, софә-соф бирәји, hисти.

РЕБЁНОК сущ. hәјил, бала. *Грудной ребёнок* соворә hәјил. II *ребёночек* сущ. hәјиллә, балалә.

РЕБРИ́СТЫЙ прил. дәндәји, тил-тил.

РЕБРО́ сущ. 1. дәндә: 2. матем. тил. <> *Пересчитать ребра* дәндәhојүрә хүрд сохтә. II *рёбрышко* сущ. дәндәлә.

РЕБЯ́ТА сущ. hәјилhо, кукhо, кәдәhо. II *ребя́тки* уменьш. ласк. чүклә hәјилләhо, кукләhо, кәдәләhо. II *ребя́тушки* ласк. hәјилләhо, кукләhо, кәдәләhо.

РЕБЯТЁНОК то же, что *ребёнок*.

РЕБЯТНЯ́ сущ. hәјилhо.

РЕБЯ́ЧЕСКИЙ прил. hәјили: 1. ән hәјил (hистијо). *Детский крик* бочәh hәјили; 2. hәјилә хуно, субук(сук). *Ребяческие выходки* корhој hәјили.

РЕБЯ́ЧЕСТВО сущ. hәјили, кор hәјили, субуки (суки), hәјил-hәјилә корhо.

РЕБЯ́ЧИЙ прил. hәјили, ән hәјил. *Ребячьи игрушки* возиhој hәјили.

РЕБЯ́ЧИТЬСЯ гл. hәјили сохтә, hәјил бирә, хүштәрә hәјил хуно бәрдә, хүштәрә субук (сук) бәрдә.

РЕБЯ́ЧЛИВЫЙ прил. 1. hәјили сохтәнијо, хүштәрә hәјил хуно бәрдәнијо хүштәрә субук (сук) бәрдәнијо. *Ребячливый нрав* хосијәт hәјили; 2. hәјилә хуно hистијо. II *ребя́чливость* сущ. разг. hәјили, субуки (суки).

РЕВА́НШ сущ. реванш (гисос вәкирдәји, гәрдирә вәдәшәндәји, hәјфә нә дәhиштәји). II *рева́ншиный* прил. реванши.

РЕВАНШИ́СТ сущ. реваншчи (гисосчи, hәјфвәдәшән).

РЕВЕ́ТЬ гл. 1. бәh, мәh зәрә; 2. лап кәлә-кәлә кириста; 3. кириста.

РЕВИ́ЗИЯ сущ. ревиз: 1. әри дәкишуки сохтә чүникәрә әз дорун дәнишира; 2. әри дузи-дуркунирә данүстә сохтә кор ән киникәрә дәнишира (вәмухтә). II *ревизио́нный* прил. ревизи, ән ревиз.

РЕВИЗОВА́ТЬ гл. ревиз сохтә.

РЕВИЗО́ВКА сущ. ревиз сохтәји.

РЕВИЗО́Р сущ. ревизор (ревиз сохтәнијо одоми). II *ревизо́рша* әзини зән (духтәр). II *ревизо́рский* прил. ревизори, ән ревизор.

РЕВМАТИ́ЗМ сущ. ревматизм, вор (нәчоги).

РЕВМА́ТИК сущ. ревматик (јүрә вор күрдәнијо одоми).

РЕВМАТИ́ЧЕСКИЙ прил. ревматизми, ревматики, ән ревматизм, ән ревматик

РЕВМЯ́ нареч. *ревмя реветь* лап сәхт вә кәлә-кәлә (кириста, бәh зәрә, мәh зәрә).

РЕВНИ́ВЕЦ сущ. кәмиһтибор (ә јүрә хостәји ән киникә бовор нәс сохтәнијо одоми). II *ревни́вица* әзини зән.

РЕВНИ́ВОСТЬ

РЕВНИ́ВЫЙ прил. 1. кәмиһтибор (ә јүрә хостәји ән киникә бовор нәс сохтәнијо); 2. ә тәмизә дүләво, ә hитјотирәво ә хәјол киникә бирәнијо. II *ревни́вость* сущ. кәмиһтибори (ә јүрә хостәји ән киникә бовор нәсохтәји).

РЕВНИ́ТЕЛЬ сущ. ә кәмиһтибориәво ә хәјол ән киникә бирәнијо одоми. II *ревни́тельница* әзини зән (духтәр).

РЕВНОВА́ТЬ, ПРИРЕВНОВА́ТЬ гл. кәмиһтибори сохтә.

РЕ́ВНОСТНЫЙ прил. чәhти сохтәнијо, әз әз дүли-чуни кор сохтәнијо. II *ре́вностность* сущ. чәhти сохтәји, әз әз дүли-чуни кор сохтәнји.

РЕ́ВНОСТЬ[1] сущ. 1. кәмиһтибори (ә јүрә хостәји ән киникә бовор нәсохтәји).

РЕ́ВНОСТЬ[2] сущ. әз әз дүли-чуни кор сохтәји.

РЕВОЛЮ́ЦИЯ сущ. революсија (әз бинә дәкиш бирәји ән чүникә). II *револю́ционный* прил. революсијаји: 1. ән революсија; 2. ә революсија бирәнијо.

РЕВУ́Н сущ. 1. визчи, виззән (амбар кириста-нијо hәјил); 2. ә Африкај Дороми чинс ән мәјму).

РЕГА́ЛИЯ сущ. регалија: 1. (нүшунәј парчоhјәти hистијо чи: тәхт, точ, дәстәчү); 2. орден, медал.

РЕ́ГЕНТ сущ. регент: 1. Нәләлүги парчоhјәти сохтәнијо одоми; 2. дирижор ән хор. II *ре́гентша* әзини зән (духтәр). II *ре́гентский* прил. регенти; ән регент.

РЕГИО́Н сущ. регион. II *регионáльный* прил. региони: 1. ән регион; 2. ән јә регион hистијо.

РЕГИСТРА́ТОР сущ. регистратор: 1. ә идорә дироморәнијо вә вәдарафтәнијо когозhорә ә дәфтәр нүјүстәнијо корсох; 2. автоматик нүјүстәнијо апарат. II *регистра́торский* прил. регистратори, ән регистратор.

РЕГИСТРИ́РОВАТЬ гл. нүјүстә (ә дәфтәр). II *регистри́рование* сущ. нүјүстәји.

РЕГИСТРИ́РОВАТЬСЯ гл. нүјүстә оморә (ә дәфтәр). II *регистри́рование* сущ. нүјүстә оморәји.

РЕГЛА́Н реглан: I сущ. дүшү вә гулү әз јә битәвә тикәј мол духтә оморијо оводуни; II прил. һәчи духтә оморијо.

РЕГРЕ́СС сущ. пәсә мундәји, пәсәво рафтәји.

РЕГРЕССИ́ВНЫЙ прил. пәсәво бәрдәнијо, пәсә һиштәнијо. II *регресси́вность* сущ. пәсәво бәрдәји, пәсә һиштәји.

РЕГРЕССИ́РОВАТЬ гл. пәсәво бәрдә, пәсә һиштә.

РЕГУЛИ́РОВАТЬ, РЕГУЛИ́РОВЫВАТЬ гл. 1. ә јә тәһәрз овурдә; 2. дуз (гүч) сохтә. *Регулировать часы* сәһәтә дуз (гүч) сохтә. II 1. ә јә тәһәрз овурдәји; 2. дуз (гүч) сохтәји.

РЕГУЛИРО́ВЩИК дуз сохтәнијо, чүникәрә ә јә тәһәрз овурдәнијо корсох, сәниһәткор. II *регули́ровщица* әзини зән (духтәр).

РЕГУЛЯ́РНЫЙ прил. мигәрор: 1., дуз. *Регулярный ход машины* дуз корсохтәји ән мошин; 2. һәмишә һистијо (ә товунәј ләшкәр). II *регуля́рность* сущ. мигәрори, дузи.

РЕДАКТИ́РОВАТЬ гл. дәниширә вә дуз сохтә (текстә). II *редактирование, реда́кция и редакту́ра* сущ. дәнишә вә дуз сохтәји (текстә).

РЕДА́КТОР сущ. редактор (текстә дәниширә вә дуз сохтәнијо одоми). II *реда́кторша* әзини зән (духтәр). II *реда́кторский* прил. редактори, ән редактор.

РЕДА́КЦИЯ сущ. редаксија: 1. текстә дәниширә вә дуз сохтәји; 2. әз тараф киникә дәниширә вә дуз сохтә оморијо текст. *Новая редакция* таза редаксија; 3. һәммә редакторһој ән јә чикә; 4. редааксија нүштәнијо чикә (хунә). *Он уехал в редакцию* у ә редаксија рафт.). II *реда́кционный* прил. редаксијаји, ән редаксија.

РЕДЕ́ТЬ, ПОРЕДЕ́ТЬ гл. әз дү јәки дурәдур бирә, кәм бирә. II *пореде́ние* сущ. әз дү јәки дурәдур бирә, кәм бирә.

РЕ́ДЕЧКА сущ. дуруплә.

РЕДИ́С сущ. разг. редискә (рәнг пустү сипи, чәһроји, јә новкә гирмизи бирәнијо, булул, јә новкә дуразтәһәрә чүклә дуруп).

РЕДИ́СКА сущ.1. то же, что *редис*; 2. јә редискәлә.

РЕ́ДКИЙ прил. 1. әз дү јәки дурәдур һистүтһо, појистәто; 2. сиг нистијо, бәхшһојү әз дү јәки дур һистијо; 3. лап дир-дир бирәнијо. II *ре́дкость* сущ.1. әз дү јәки дурәдурбирәји, појистәји; 2. сиг нәбирәји, бәхшһојү әз дү јәки дур бирәји; 3. лап дир-дир бирәји.

РЕДКОЛЕ́СЬЕ сущ. длорһојү дурәдур һистијо вишә.

РЕ́ДКОСТНЫЙ прил. кәм бирәнијо, кәм офтә оморәнијо, кәм вәди бирәнијо.

РЕ́ДКОСТЬ сущ. 1. кәми, һәрә- һәрәји; 2. буши; 3. кәм-кәм бирәнијо кор; 4. кәм офтә оморәнијо чи.

РЕ́ДЬКА сущ. дуруп. <> *Хуже горькой редьки* әз тәлһә дуруп хәрәбтәји (ә товунәј визор сохтәнијо, зәһлә бәрдәнијо одоми). II *редечный* прил. дурупи: 1. ән дуруп; 2. әз дуруп сохтә оморијо.

РЕЕ́СТР сущ. реестр, чәдвәл. II *reéстровый* реестри, ән реестр.

РЕ́ЕЧКА сущ. томосәлә (рејкалә).

РЕ́ЕЧНЫЙ прил. томосәји (рејкаји): 1. ән томосә (ән рејка); 2. әз томосә (әз рејка) дуз сохтә оморијо.

РЕЖИ́М сущ. режим.

РЕЖИССЁР сущ. режиссор. II *режиссёрский* прил. режиссори, ән режиссор.

РЕЖИССИ́РОВАТЬ гл. 1. режиссори сохтә 2. режиссор бирә (әри томошә).

РЕЖИССУ́РА сущ. 1. кор, сәниһәт ән режиссор; 2. тәһәрз томошәрә норәј ән режиссор; 3. режиссорһо.

РЕ́ЖУЩИЙ прил.1. бурранијо, тич; 2. вәнчирәнијо (дорд).

РЕЗА́К сущ. 1. кәлә, фирәһә кордә; 2. әри чүникәрә бурра һистијо бәхш ән мошин, јә новкә ән карасти.

РЕ́ЗАННЫЙ прич. 1. бурра оморијо; 2. вәнчирә оморијо; 3. пара сохтә оморијо.

РЕЗАНУ́ТЬ см. *ре́зать* 1., 5., 6., 7.

РЕ́ЗАНЫЙ прил. 1. бурра оморијо; 2. вәнчирә оморијо; 3. Бурра оморијо: јон зәрә оморијо, әз јон зәрә оморијо, чәпәвунә зәрә оморијо (туп, шар).

РЕ́ЗАТЬ гл. 1. бурра; 2. вәнчирә; 3. пара сохтә; 4. вәкәндә, хорустә, нәхүш вәнорә (ә чүникә); 5. вәнчирә (дорд). *В желудке режет* гоб чихурмә әдәј вәнчирә мәрә; 6. бәрдә. *Яркий свет режет глаза* сәхтә үшүг чумһорә әдәј бәрдә; 7. бурра: јон зәрә, әз јон зәрә, чәпәвунә зәрә (тупә, шарә); 8. разг. ә рујү зәрә (куфтирә). <> *Резать правду в глаза* дузирә ә рујү зәрә, ә гәд чумһојү куфтирә. II *ре́зательный* прил. әри бурра (вәнчирә һистијо. II *ре́зание* сущ.1. бурраји, бурра оморәји; 2. вәнчирәји,

вәнчирә оморәји; 3. пара сохтәји, пара сохтә оморәји.

РЕ́ЗАТЬСЯ гл. 1. вәдироморә, вәроморә. *У ребёнка зубы режутся* гәјилә дәндү әдәј вәдироморә; 2. прост. ә ћәвәсәво возирә (возирә).

РЕЗВИ́ТЬСЯ гл. вози сохтә, вози-возилаћо сохтә, куфтирә-хәндүстә сохтә.

РЕ́ЗВОСТЬ сущ. 1. бәчиди, сәхт вирихтәји; 2. зиндәји, шулуги.

РЕЗВУ́НЬ сущ. разг. шорә, хәндәкунә кәдә (кук). II *резву́нья* и *резву́шка* әзини духтәр.

РЕ́ЗВЫЙ прил. 1. бәчид, сәхт вирихтәнијо; 2. зиндә, шулуг, хәндәкун II *ре́звость* 1. бәчиди, сәхт вирихтәји; 2. зиндәји, шулуги, хәндәкуни.

РЕЗЕ́КЦИЯ сущ. резексија (орган ән чәндәкә, јә новкә бәхшүрә бурра вәдәшәндәји). II *резекцио́нный* прил. резексијаји; әри резексија сохтә ћистијо.

РЕЗЕ́РВ сущ. резерв (әри ћитјоти доштә оморијо чүникә).

РЕЗЕРВИ́РОВАТЬ гл. резерв (әри ћитјоти) доштә.

РЕЗЕРВИ́СТ сущ. резервист (ә бәћзи дәвләтћо ә резерв ћистијоғләшкәри).

РЕЗЕРВУА́Р сущ. резервуар, чән (әри ов, нәфт, газ доштә гоб).

РЕЗЕ́Ц сущ. 1. кордә (әри буррә, вәнчирә карасти); 2. јәки әз дү пишоји дәндүћо.

РЕЗЕЦИ́РОВАТЬ гл. бурра (см. *резекция*).

РЕЗИДЕ́НТ сущ. резидент.

РЕЗИДЕ́НЦИЯ сущ. резиденсија.

РЕЗИ́НА сущ. резин. *Изделия из резины* әз резин сохтә оморијо чићо.

РЕЗИ́НИТЬ гл. резини сохтә, резиндәри сохтә.

РЕЗИ́НКА сущ. 1. резин, хәттәмизсох, хәтпузмишкү; 2. гәјтон резини, рүштәј резини, русмуј резини.

РЕЗИ́НОВЫЙ прил. резини: 1. ән резин; 2. әз резин сохтә оморијо; 1. әри чићој резини вәдәшәндә (сохтә) ћистијо.

РЕЗИ́НЩИК сущ. резинчи (корсох ән резин кор бирәнијо чикә). II *рези́нщица* әзини зән (духтәр).

РЕ́ЗКА сущ. вәнчирәји, бурра оморәји, вәнчирә оморәји.

РЕ́ЗКИЙ прил. 1. амбар кучлү, амбар түнд, амбар сәхт; 2. ћә ә јә бо вә сәх т(амбар). *Резкое падение темпратуры* ћә ә јә бо вә сәхт фураморәји ән темпратура; 3. курунд. *Резкий ответ* курундә човоб.

РЕЗНИ́К сущ. шоћед, гәсобчи.

РЕЗНО́Й прил. 1. Вәкәндә (оморијо), вәнчирә (оморијо. *Резной узор* вәкәндә нәхүш; 2. нәхүшвәкәни. *Резной инструмент* гәләм (карасти) нәхүшвәкәни.

РЕЗНЯ́ сущ. гиллигон (амбарә одомикүши). <> Резня в Куль-кате гиллигонћој ән Гилот.

РЕЗНУ́ТЬ см. *резать* 5., 6., 8.

РЕЗО́Н сущ. мәћно, ә әгүл дәрафтәнијо сәбәб. *И в этом есть резон* ә иш јә мәћно дәри; *привести резоны* сәбәбћо бурбундә.

РЕЗОНА́НС сущ. резонанс.

РЕЗОНА́НСНЫЙ прил. резонанси: 1. ән резонанс; 2. ә резонанс овурдәнијо, резонансә кучлү сохтәнијо, әри резананс ћистијо.

РЕЗО́ННЫЙ прил. мәћнолү, ә әгүл дәрафтәнијо, сәбәблү.

РЕЗУЛЬТА́Т сущ. әхир (ән чү корикә). *В результате* ә әхир

РЕЗУЛЬТАТИ́ВНЫЙ прил. әхирү хуб бирәнијо (биријо). II *результати́вность* сущ. әхирү хуб бирәји, јә корә хубә әхир бирәји.

РЕЗУЛЬТА́ТНЫЙ прил. әхирү зәрә оморијо. *Результатный счёт* әхиру зәрә оморијо ћисоб.

РЕ́ЗЧЕ нареч. дијәш амбартә кучлү, дијәш амбартә түнд, дијәш амбартә сәхт.

РЕ́ЗЧИК сущ. нәхүшзән, нәхүшвәкән (ә сәр сәнг, остугу, ћүзүм вә јә чићојкә нәхүш вәкәндәнијо уста). II *ре́зчица* әзини зән (духтәр).

РЕ́ЗЧИЦКИЙ прил. нәхүшвәкәни, ән нәхүшвәкән.

РЕ́ЗЫВАТЬ см. *резать*.

РЕЗЬ сущ. сәхтә вәнчирәнијо дорд.

РЕЗЬБА́ сущ. 1. ә сәхтә чи нәхүш вәкәндәји; 2 ә сәхтә чи вәкәндә оморијо нәхүш; 3. ә чүникә спиралијә вәкәндәји.

РЕЗЬБО́ВЩИК сущ. нәхүшвәкән (ә сәхтә чићо нәхүш вәкәндәнијо одоми). II *резьбовщица* әзини зән (духтәр).

РЕЗЮМЕ́ сущ. кутәћи ән куфтирә, нүјүстә оморијо.

РЕЗЮМИ́РОВАТЬ гл. кутәћ сохтә (куфтирә, нүјүстә оморијорә)

РЕИНФЕ́КЦИЯ сущ. реинфексија (јә нәчогирә дүборә күрдәји).

РЕЙД[1] сущ. ә гирог дәрјо әри појистәј кәмићо ћәмәл оморәнијо чикә;

РЕЙД[2] сущ. бәсгу, әри дәћво сохтә тәрә-тәћәди ә пәсәј дүшмә кироштәји.

РЕ́ЙДЕР сущ. рејдер (әри кәмићој дүшмәрә мәћв сохтә тәћно кор бәрдәнијо кәми). II *ре́йдерский* прил. рејдери; ћәчи сохтә оморәнијо.

РЕ́ЙКА сущ. рейка, томосә, тәнкә тәхтә. II *реечный* прил. рейкаји (томосәји): 1. ән рейка (ән томосә); 2. әз рейкаһо (томосәһо) сохтә оморијо.

РЕЙС сущ. рейс (ә норә оморә маршрутәво рафтәнијо рәһ ән самолјот, ән кәми вә ән јә чиһојкә).

РЕ́ЙСОВЫЙ прил. рейси (һә ә јә норә оморијо маршрутәво рафтәнијо).

РЕЙСФЕ́ДЕР сущ. рейсфедер: (әри ә тушәво хит кәширә һистијо карасти).

РЕ́ЙСШИНА сущ. рейсшина (әри паралелә хитһо кәширә һистијо карасти).

РЕ́ЙТИНГ сущ. рейтинг, разг. ћүрмәт (гәдәр шинохо бирәји ән киникә, ән филм, ән томошә, ән гозит-журнал). *Рейтинг президента падает* рејтинг ән президент әдәј фураморә.

РЕЙТУ́ЗЫ сущ. рејтуз: 1. тәнкә шовол; 2. шовол-чуруби (тәнкә, дуразә трикотажие шовол зәни, јә новкә һәјили). II *рейтузный* прил. рејтузи;

РЕКА́ сущ. никәрә 1. әз чүшмә тә әхир ә рәһ хүштәрәво рафтәнијо ов; 2. перен. сајл, амбарә чи. *Людские реки заполнили улицы* никәрәһој одомији кучәһорә пур сохтәбирүт; 3. *река, рекою* в знач. нареч. сајлә хуно, овә хуно. *Слёзы льются рекой* һәрс сајлә (ов никәрә) хуно әдәј рихтә. *ре́ченька* ласк. никәрәлә. II *речной* прил. никәрәји: 1. ән никәрә; 2. ә никәрә дәбирәнијо; 3. ә никәрә кор сохтәнијо.

РЕКВИЗИ́РОВАТЬ гл. әз дәсү вәкирдә (ә хәјр ћүкмот). II *реквизи́ция* сущ. әз дәсү вәкүрдәји (ә хәјр ћүкмот).

РЕКВИЗИ́Т сущ. реквизит: 1. әри томошә бурбундә кәрәк бирәнијо чиһо; 2. ә документһо дәрафтәнијо мәһлүмотһо.

РЕКЛА́МА сущ. 1. реклам; 2. тәһәриф. II *рекла́мный* прил. реклами: 1. ән реклам; 2. әри реклам һистијо; 3. реклам сохтәнијо.

РЕКЛАМА́ЦИЯ сущ. рекламасија (әз хәрәби мол шикојәт сохтәји вә ә у киро бәдәлүрә хостәји). II *рекламацио́нный* прил. рекламсијаји; әри рекламасија дорә оморәијо.

РЕКЛАМИ́РОВАТЬ гл. 1. реклам сохтә; 2. лап амбар тәһәриф дорә; 3. рекламасија дорә (дәниш *рекламация*).

РЕКЛАМИ́СТ сущ. рекламчи: 1. реклам дуз сохтәнијо; 2. хүштәрә амбар тәһәриф дорәнијо. II *рекламистка* әзини зән (духтәр).

РЕКОМЕНДА́ТЕЛЬНЫЙ прил. мәсләһәт һистијо, мәсләһәт винирә оморијо.

РЕКОМЕНДА́ЦИЯ сущ. 1. мәсләһәт винирәји (винирә оморәји), хубә фикир куфтирәји (куфтирә оморәји); 2. мәсләһәт, хубә фикир.

РЕКОМЕНДОВА́ТЬ гл. 1. мәсләһәт винирә; 2. әз товунәјү хубә фикир куфтирә

РЕКОМЕНДОВА́ТЬСЯ гл. 1. мәсләһәт винирә оморә; 2. хүштәрә тониш дорә.

РЕКОНСТРУИ́РОВАНИЕ сущ. дүборә гүч, дуз сохтәји (сохтә оморәји).

РЕКОНСТРУИ́РОВАТЬ гл. дүборә гүч, дуз сохтә.

РЕКОНСТРУИ́РОВАТЬСЯ гл. дүборә гүч, дуз сохтә оморә.

РЕКОНСТРУ́КЦИЯ сущ. дүборә гуч, дуз сохтәнкә бирәнијо кор.

РЕКО́РД сущ. рекорд.

РЕКОРДИ́СТ сущ. 1. то же, что *рекордсмен;* 2. ә чү чиһојикә киро нормара әмбар киро-штијо ћәјвон.

РЕКО́РДНЫЙ прил. рекорди, ән амбар, ән зәвәр, ән кәлә. *Рекордная добыча нефти* ән амбарә нәфт вәдәшәндәји.

РЕКОРДСМЕ́Н сущ. рекордсмен (рекорд бурбундијо одоми). II *рекордсме́нка* әзини зән, духтәр). II *рекордсме́нский* прил. рекордсмени, ән рекордсмен.

РЕ́КТОР сущ. ректор. II *ре́кторский* прил. ректори, ән ректор.

РЕЛЕ́ сущ. реле (әри ткә дәкәсундә-күштә прибор). II *релейный* прил. релеји: 1. ән реле; 2. ә релерәво һистијо.

РЕЛИ́ГИЯ сущ. дат, дин. II *религио́зный* прил. дати, дини: 1. ән дат (ән дин); 2. диндори.

РЕЛИ́КВИЯ сущ. әз кироштә салһо јоровурдә хуно вә һәзиз доштә оморәнијо чи.

РЕЛЬС сущ. релс: 1. ә рәһ һовуни әз сәрү чәрхһо рафтәнијо тәнкә тир полади). *Вагон сошёл с рельсов* вогун әз релс чәмүсти; 2. перен. рәһ. *Встать на новые рельсы* таза рәһ кирдә. II *ре́льсовый* прил. релси: 1. ән релс; 2. әри әз сәр релс рафтә һистијо.

РЕ́ЛЬСА то же, что *рельс*.

РЕМЕ́НЬ сущ. гәјиш. II *реме́нный* прил. гәјиши: 1. ән гәјиш; 2. әз гәјиш, ә гәјишәво сохтә оморијо.

РЕМЕ́СЛЕННИК сущ. сәниһәткор (ә әндаза киро кор сохтәнијо одоми); *реме́сленница* әзини зән (духтәр).

РЕМЕ́СЛЕННИЧАТЬ гл. сәниһәткори сохтә, ә шаблон киро кор сохтә.

РЕМЕСЛО́ сущ. сәниһәт: 1. әри чүникәһорә ә дәсәво гүч сохтәрә вомухтәји; 2. перен. ә дорә оморә әндаза киро кор сохтәји; 3. пишә, кор.

РЕМЕШО́К сущ. гәјишлә, чүклә гәјиш, тәнкә гәјиш. II *ремешко́вый* прил. гәјиши: 1. ән гәјиш; 2. әз гәјишһо һәмәл оморијо.

РЕМО́НТ сущ. ремонт: 1дуз, гүч сохтәји (хәрәб, хүрд биријо чирә); 2. чикәј ән мүрдијо һәсбһорә пур сохтәји; 3. мол-гәрәрә ә чојилһошүрә зијод сохтәји. II *ремо́нтный* прил. ремонти: 1. ән ремонт; 2. әри ремонтсохтә һистијо.

РЕМОНТЁР сущ. ремонтјор (әри ләшкәр һәсбһо вәсторәнијо одоми).

РЕМОНТИ́РОВАТЬ гл. ремонт сохтә: 1дуз, гүч сохтә (хәрәб, хүрд биријо чирә); 2. чикәј ән мүрдијо һәсбһорә пур сохтә; 3. мол-гәрәрә ә чојилһошүрәрәво зијод сохтә.

РЕМО́НТНИК сущ. ремонт сохтәнијо фәһлә, уста. II *ремо́нтница* әзини зән (духтәр).

РЕНЕГА́Т сущ. хоһин (мәһшовој хүштәрә дәкиш сохтә, ә тараф дүшмә кироштијо). II *ренега́тка* әзини зән (духтәр). II *ренега́тский* прил. хоһини, ән хоһин.

РЕНЕГА́ТСТВО сущ. хоһини (сохтијо корһој ән хоһин).

РЕНОМЕ́ сущ. устар. нум, һүрмәт.

РЕ́НТА сущ. рент (әз пул, мол вә хори һәмишә вәкирдә оморәнијо гәзонч, хәјр). II *ре́нтный* прил. ренти: 1. ән рент; 2. әз рент оморәнијо.

РЕНТА́БЕЛЬНЫЙ прил. рентабллү, хәјрлү (ә хәрчсохтә вәрзирәнијо, зарари нәс дорәнијо). II *рента́бельность* сущ. рентабллүји, хәјрлүји (ә хәрчсохтә вәрзирәји, зарари нә дорәји).

РЕНТГЕ́Н сущ. ренткен.

РЕНТГЕ́НОВСКИЙ прил. ренткени: 1. ән рентген; 2. ә рентгенәво сохтә оморәнијо.

РЕНТГЕНОГРА́ММА сущ. ренткенограм (ә кумәки үшүг ренткенирәво вәкирдә оморәнијо шикил).

РЕНТГЕНОГРА́ФИЯ сущ. ренткенографија (ә кумәки үшүг ренткенирәво шикил ән дорун чиһорә кәширәји).

РЕНТГЕНОДИАГНО́СТИКА сущ. ә кумәки ренткенографијарәво ә организм биријо дәкишукиһорә данүстәји.

РЕНТГЕНО́ЛОГ сущ. ренткенолок (ә ренткенолокија вә үшүг рентгинирәво нәчоғһорә хуб сохтәнијо сәниһәткор).

РЕНТГЕНОЛОГИ́ЧЕСКИЙ прил. ренткенолокијаји (см. *рентгенология*).

РЕНТГЕНОЛО́ГИЯ сущ. ренткенолокија (әз товунәј методһој ә үшүг рентгинирәво нәчоғһорә хуб сохтәји һистијо һилм).

РЕНТГЕНОТЕРАПИ́Я сущ. ә үшүг рентгинирәво нәчоғһорә хуб сохтәји.

РЕОРГАНИЗОВА́ТЬ гл. дәкиш сохтә, јә чиројкә дуз сохтә (һәмәл овурдә). II *реорганиза́ция* сущ. дәкиш сохтәји, јә чиројкә дуз сохтәји (һәмәл овурдәји). II *реорганизованный* прич. дәкиш сохтә оморијо, јә чиројкә дуз сохтә (һәмәл овурдә) оморијо.

РЕ́ПА сущ. дуруп. II *ре́пка* уменьш. дуруплә. II *ре́пный и ре́повый* прил. дурупи; ән дуруп.

РЕПАТРИА́НТ сущ. репатриант (ә јә чикәјкәһо зивитә, јә новкә ә јәсири офторә бәгдә ә вәтән хүштә вокоштијо одоми). II *репатриа́нтка* әзини зән (духтәр).

РЕПАТРИА́ЦИЯ сущ. репатриасија, ә вәтән хүштә вокоштәји (ә јә чикәјкәһо зивитә, јә новкә ә јәсири офторә бәгдә).

РЕПАТРИИ́РОВАТЬ гл. ә вәтән хүштә вокоштә (ә јә чикәјкәһо зивитә, јә новкә ә јәсири офторә бәгдә).

РЕПЕРТУА́Р сущ. репертуар (ә театр, ә сирк, ә кино вә ә јә чикәјкәһо бурбундә бијовһо һәммә томошәһо ә јәки). II *репертуа́рный* прил. репертуари: 1. ән репертуар; 2. ә репертуар дәшәндә оморијо.

РЕПЕТИ́РОВАТЬ гл. репетисија сохтә: 1. вәкоруш сохтә, вәмухтә; 2. ә хәрәб хүндәнијо һәјил кумәки сохтә.

РЕПЕТИ́РОВАТЬСЯ гл. репетисија сохтә оморә, вәкоруш сохтә оморә, вәмухтә оморә.

РЕПЕТИ́ТОР сущ. репетитор (хәрәб хүндәнијо һәјилә ә хунә ә нубәһо һәзүр сохтәнијо мәһлүм). II *репети́торша* әзини зән (духтәр). II *репети́торский* прил. репетитори, ән репетитор.

РЕПЕТИ́ЦИЯ сущ. 1. репетисија, вәкоруш сохтәји, вәмухтәји; 2. әри чү корикә һәзүр бирәји; 3. устар. зинк (ән сәһәт чиби).

РЕ́ПИЦА сущ. бүздүм (әхир ән шыдракәмәр ән һәјвонһо, дүм сәр кирдәнијо тиктирәкијә чикә).

РЕ́ПЛИКА сущ. реплика: 1. човоб, нәразији ә кофһој ән кофсохтәкор; 2. ә суд нәразијәти ән әз тарафһо јәки; 3. ә гозит, јә новкә ә журнал вәдироморәнијо вә нәразији бурбундәнијо чүклә статјалә.

РЕПОРТА́Ж сущ. репортаж: 1. әз товунәј ә нәзники бирәнијо корһо хәбәрһо; 2. кор ән и хәбәрһорә фирсорәнијо одоми. II *репорта́жный* прил. репортажи; ән репортаж.

РЕПОРТЁР сущ. репортјор (әз товунәј и сәһәт кироштәнијо корһо мәһлумот дорәнијо корсох ән козит, ән журнал, ән радио, ән телевизор). II *репортёрша* әзини зән (духтәр). II *репортёрский* прил. репортјори, ән репортјор.

РЕПРЕССИ́РОВАТЬ гл. репрессија сохтә, ҷозә дорә.

РЕПРЕ́ССИЯ сущ. репрессија (әз тараф дәвләт сохтә оморәнијо корһој ҷозәји). II *репресси́вный* прил. репрессијаји: 1. ән репрессија; 2. репрессија һистијо

РЕПРОДУ́КТОР см. *громкоговоритель*.

РЕПРОДУ́КЦИЯ сущ. репродуксија: 1. әз јә шикил шикил вәдәшәндәји; 2. һәчи вәдәшәндә оморијо шикил. II *репродукцио́нный* прил. репродуксијаји; әри репродуксија сохтә һистијо.

РЕПС сущ. репс (назукә, гоимә кәтони, јә новкә әврүшүмијә мол). II *ре́псовый* прил. репси; 1. ән репс; 2. әз репс духтә, сохтә оморијо.

РЕПТИ́ЛИЯ см. *пресмыкающиеся*.

РЕПУТА́ЦИЯ сущ. репутасија, иһтибор, нум (киникәрә, чүникәрә ә хубиһојү, јә новкә ә хәрәбијојү киро чәһмәт дорәнијо гимәт).

РЕ́ПЧАТЫЙ прил. дурупи, ә дуруп ухшәш зәрәнијо, дәнишоһу дурупә хуно һистијо. *Репчатый лук* јә сәр пијоз (јә новкә хүшкә пијоз).

РЕСНИ́ЦА сущ. бүрк (әз ә гирорһој чум вәбирәнијо мујһо јәки). II *ресни́чка* бүркләк.

РЕСПИРА́ТОР сущ. респиратор (ләһәрә вә бугозә әз зәһәрлүјә газһо вә түзһо доштәнијо прибор.

РЕСПИРАТО́РНЫЙ прил. респиратори: 1. ән респиратор; 2. ән рәһһој нәфәси һистијо; 3. әри нәфәскәширә һистијо.

РЕСПУ́БЛИКА сущ. республика. II *республика́нский* прил. публикаји, ән республика.

РЕСПУБЛИКА́НЕЦ сущ. республикачи. II *республика́нка* әзини зән (духтәр).

РЕССО́РА сущ. рессор. II *рессо́рный* прил. рессори: 1. ән рессор; 2. ә рессорәво һистијо.

РЕСТАВРА́ТОР сущ. реставратор: 1. реставрасијо сохтәнијо сәниһәткор; 2. тарафдор ән реставрасија сохтә һистијо одоми. II *реставра́торский* прил. реставратори, ән реставратор.

РЕСТАВРА́ЦИИЯ сущ. реставрасија (күһнә чиһорә, вәчарустијорә ә һәвәли ћолү овурдәји). II *реставрацио́нный* прил. реставрасијаји: 1. ән реставрасија; 2. әри реставрасијасохтә һистијо.

РЕСТАВРИ́РОВАТЬ гл. реставрасија сохтә.

РЕСТОРА́Н сущ. ресторан, ошхонә. II *рестора́нчик* уменьш. ресторанлә. II *рестора́нный* прил. ресторани (ошхонәји): 1. ән ресторан (ән ошхонә); 2. ә ресторан (ә ошхонә) сохтә оморијо.

РЕСТОРА́ТОР устар. сәһибресторан, ошхонәчи.

РЕТИ́ВОЕ сущ. дүл.

РЕТИ́ВЫЙ прил. (һинәрмәнд, бәчид, гуллугвәрову). II *ети́вость* сущ. дүллүји (һинәрмәнди, бәчиди, гуллугвәровуни).

РЕТИРОВА́ТЬСЯ гл. әз пәһәнүки рафтә (әз һәрә вәдарафтә).

РЕТРОГРА́Д сущ. күһнәпәрәст, пәсә мундијо, јүрә әз тазајә корһо хош нәс оморәнијо одоми. II *ретрогра́дка* әзини зән (духтәр).

РЕТРОГРА́ДНЫЙ прил. күһнәпәрәст, пәсә мундәкор, јүрә әз тазајә корһо хош нәс оморәнијо. II *ретрогра́дность* сущ. күһнәпәрәсти, пәсә мундәји, јүрә әз тазајә корһо хош нәоморәји.

РЕТУШЁР сущ. ретушчи, ретушсох (ретуш сохтәнијо одоми). II *ретушёрский* прил. ретушчији; ән ретушчи.

РЕТУШИ́РОВАТЬ гл. ретуш сохтә (ә тушәво дуз сохтә, әри хуб вәдироморәји ән шикил ә сәрү ә тушәво кор сохтә). II *ретушёвка* сущ. әри ретуш сохтә, ә тушәво дуз сохтә бирәнијо кор; ретуш. II *ретуши́рование* сущ. ретуш сохтәји (сохтә оморәји).

РЕТУШИ́РОВАТЬСЯ гл. ретуш сохтә оморә (ә тушәво дуз сохтә оморә, әри хуб вәдироморәји ән шикил ә сәрү ә тушәво кор сохтә оморә).

РЕ́ТУШЬ сущ. ре́туш (ә тушәво дуз сохтәји, әри хуб вәдироморәји ән шикил ә сәрү ә тушәво кор сохтәји).

РЕФЕРЕ́НДУМ сущ. референдум (сәхт кәрәкијә корһој дәвләтирә әри ћәл сохтә ә сәс норә, фикир хәлгә вәмухтә).

РЕ́ФЕРИ, РЕФЕРИ́ сущ. мүнсүф (ә спорт), судја.

РЕФЛЕ́КС сущ. рефлекс.

РЕФЛЕ́КТОР сущ. рефлектор.

РЕФО́РМА сущ. реформа (чүникәрә дәкиш сохтәји). *Реформа денег* пулә дәкиш сохтәји. II *рефо́рменный* прил. реформаји; ән реформа.

РЕФОРМА́ТОР сущ. реформатор(реформа кировундәнијо, ә чү корикә дәкишуки сохтәнијо одоми). II *реформа́торский* прил. реформатори: 1. ән реформатор; 2. реформатор сохтәнијо.

РЕФОРМИ́РОВАТЬ гл. реформа бәрдә (кировундә), дәкиш сохтә.

РЕФОРМИ́СТ сущ. реформист, реформачи (тәрафдор ән реформа һистијо одоми). II *рефо́рми́стка* әзини зән (духтәр).

РЕФРИЖЕРА́ТОР сущ. рефрижератор.

РЕФРИЖЕРА́ТОРНЫЙ прил. рефрижератори: 1. ән рефрижератор; 2. ә рефрижераторәво һистијо; 3. ән рефрижератор һистијо.

РЕХНУ́ТЬСЯ гл. разг. гәриш бирә (хојкир, чинкир бирә). *Рехнулся от радости* әз шори гәриш бири.

РЕЦЕНЗЕ́НТ сущ. ресензент (ресензија нүјстәнијо одоми). II *рецензе́нтка* әзини зән (духтәр). II *рецензе́нтский* прил. ресензенти; ән ресензент.

РЕЦЕНЗИ́РОВАТЬ гл. әз товунәј чүникә ресензења нүјүстә.

РЕЦЕ́НЗИЯ сущ. ресензења (әз товунәј чүникә фикир хүштәрә нүјүстәји). II *рецензио́нный* прил. ресензењаји; ән ресензија.

РЕЦЕ́ПТ сущ. ресепт.

РЕЦЕПТУ́РА сущ. ресептура (рәһһој ән ресептә дуз нүјүстәји вә дәрму һәзүр сохтәји). II *рецептýрный* прил. ресептураји: 1. ән ресептура; 2. ә ресептәво рәһо дорә оморәијо (ә товунәј дәрму).

РЕЦИДИ́В сущ. 1. дуборәкүји (дуборә вокәштәј ән хуббирә һисоб сохтә оморијо нәчоги; 2. дуборә бирәји ән јә (хәрәбә) кор.

РЕЦИДИВИ́СТ сущ. ресидивист (ә сохтијо һовун киро чозә кәширә бәгдә, дуборә (јә новкә јә чәдборә) у хәрәбә корә сохтијо одоми. II *рецидивистка* әзини зән.

РЕЧИ́ВОСТЬ сущ. разг. 1. амбаркофсохи; 2. зувундурази.

РЕЧИ́СТЫЙ прил. разг. 1. амбаркофсох; 2. зувундураз.

РЕ́ЧКА сущ. чүклә(-јә) никәрә. II *реченька* ласк. никәрәлә.

РЕЧНИ́К сущ. корсох ән кәмиһој никәрәји. II *речни́ца* әзини зән (духтәр).

РЕЧНО́Й прил. никәрәји; 1. ән никәрә; 2. ә никәрә сохтә оморәнијо, ә никәрә вәдәшәндә оморәнијо; 3. әри ә никәрә кәштә (ә корһој никәрәји киро) һистијо

РЕЧЬ сущ. кофсохи: 1. фикир хүштәрә ә кофәво куфтирә данүстәји; 2. тәһәрз вә чиробәчироји ән зувун; 3. сәсү вәдироморәнијо зувун; 4. чү куфтирәнүткә; кофһо, куфтику, ихтилот; 5. ә товунәј чүникә ә пишој (амбарә) одомиһо коф сохтәји.

РЕША́ТЬ, -СЯ см. *решить, -ся*.

РЕША́ЮЩИЙ прил. 1. һәл сохтәнијо (чү мәсәләрәјикәрә); 2. јәкимүн, ән кәрәки.

РЕШЕ́НИЕ сущ. 1. һәл сохтәји (сохтә оморәји), човоб офтәји (офтә оморәји). *Решение вопроса* мәсәләрә һәл сохтәји; 2. човоб, човоб ән мәсәлә; 3. ә јә фикир оморәји.

РЕШЕТО́ сущ. гәрбол. <> *Решетом воду носить* ә гәрболәво ов овурдә (бихәјрә кор сохтә). II *решётный* прил. гәрболи: 1. ән гәрбол; 2. әз гәрбол кировундә оморијо.

РЕШЁТКА сущ. 1. решоткә, устар. пәнчәрә; 2. тур; 3. чапар, борү. <> *Посадить за решётку* ә гомбур (гәзомот) дәшәндә; *за решёткой сидеть* ә гомбур (гәзомот) нүштә.

РЕШИ́МОСТЬ сущ. чүрәһәт (әри чү корикә сохтә ә дүлү тәрс нә дәбирәји, ә фикирү оморијо корә әри сохтә һәзүр бирәји).

РЕШИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. чүрәһәтлү: 1. әз сохтә корһој хүштә пәсә нәс појистәнијо; 2. ә сәр коф хүштә појистијо, сәхт појистијо. II *решительно* нареч. ә чүрәһәтәво.

РЕШИ́ТЬ, РЕША́ТЬ гл. һәл сохтә: 1. човобүрә офтә (ән мәсәләрә); 2. ә јә фикир оморә, бурра бәстә. <> *Решено и подписано* һәл бисто, вәраст. II *реше́ние* сущ. һәл сохтәји.

РЕШИ́ТЬСЯ, РЕША́ТЬСЯ гл. 1. һәл сохтә оморә; 2. ә јә фикир оморә, бурра бәстә оморә; чүрәһәт сохтә; 4. разг. вир сохтә. *Решился ума* әгүл хүштәрә вир сохти. II *реше́ние* сущ. һәл бирәји (сохтә оморәји).

РЕ́ШКА сущ. решка (керб нәвәријо тараф ән пул метали).

РЕ́ЯТЬ гл. 1. парзәрә, ә һовоји ләј дорә; 2. јовош-јовош чүмүстә (ә товунәј һәләм).

РЁВ сущ. 1. бәһ, мәһ (кәлә, дураз кәширәнијо бочәһ ән һәјвон); 2. разг. лап кәлә кирјә.

РЁВА сущ. разг. амбар киристәнијо одоми.

РЖА сущ. парс.

РЖА́ВЕТЬ, РЖАВЕ́ТЬ, ЗАРЖА́ВЕТЬ и ЗАРЖАВЕ́ТЬ гл. парс күрдә. <> *Не заржавеет* что

за кем прост. вир нибу, гәрдхунд ни́муну киникә. II *ржа́вление* сущ. парс кирдәји.

РЖА́ВОСТЬ сущ. парсији.

РЖА́ВЧИНА сущ. 1. парс; 2. чикәј ән парс; 3. ә руј бәһзи чиһо вәбирәнијо михәкијә локо. II *ржа́вчинный* прил парси, парс күрдијо.

РЖА́ВЫЙ прил. парси; 1. ән парс; 2. парс күрдијо; 3. ә парсәво һистијо; 4. ә рәнг парс һистијо. II *ржа́вость* сущ. парси (ә парсәво бирәји).

РЖАТЬ гл. 1. ә хәндә ухшәш зәрәнијо сәс вәдәшәндә (ә товунәј һәсб); 2. перен. ә и тәһәрз хәндүстә. II *ржа́ние* сущ.1. ә хәндә ухшәш зәрәнијо сәс вәдәшәндәји (ә товунәј һәсб); 2. перен. ә и тәһәрз хәндүстәји.

РИ́ГА сущ. әри дәрзһорә хүшк сохтә кәлә ковду.

РИКОШЕ́Т сущ. рикошет (ә чүникә вохурдә бәгдә вокәштәји, ә јә тарафикә рафтәји ән куллә вә ән јә чиһојкә). II *рикоше́тный* прил. рикошети: 1. ән рикошет; 2. ә рикошетәво вохурдијо.

РИНГ сущ. ринг (әри бокс возирә мәјдулә).

РИС сущ. дунә, чолтук. II *ри́совый* прил. дунәји (чолтуки): 1. ән дунә (ән чолтук); 2. чолтук коштә оморијо (хори); 3. әз дунә сохтә оморијо. *Рисовый суп* шиловој дунәји.

РИСК сущ. риск: 1. тәрс кузәт бирәји; 2. ә әхирү хуб бирәји имид бәстәрәво кор сохтәји. <> *Риск благородное дело* разг. шутл. имбу риск сохтә, синәмиш сохтә. II *рисковый* прил. риски; тәрс бирә данүстәји.

РИ́СКА сущ. хит, нүшүнә (әри ә сәрү кор сохтә ә детәл хит кәширәји).

РИСКО́ВАННЫЙ прил. рисклү: 1. ә рискәво һистијо, тәрсирәни. *Так поступать рискованно* һәчи сохтә рисклүни; 2. перен. лап һәдәти нистијо, дүсәрә, дүмәһноји. *Рискованные шутки* рисклүјә зарфотһо. II *риско́ванность* сущ. рисклүји.

РИСКОВА́ТЬ, РИСКНУ́ТЬ гл. риск сохтә: 1. ә риск, ә тәрс нәдәнишрә кор хүштәрә сохтә; 2. киникәрә (чүникәрә) ә зир тәрс дәһиштә.

РИСКО́ВЫЙ прил. рисклү: 1. см. *рискованный*; 2. әз риск нәс тәрсирәнијо.

РИСОВА́ЛЬЩИК сущ. шикилкәш: 1. јүрә (ә дәсәво) шикил кәширә хош оморәнијо одоми; 2. (ә дәсәво) шикил кәширә данүстәнијо одоми; 3. ә карандаш нә перорәвә шикил кәширәнијо одоми. II *рисовальщица* әзини зән (духтәр).

РИСО́ВАННЫЙ прич. кәширә оморијо (ә товунәј шикил).

РИСОВА́ТЬ гл. 1. ә карандаш, гәләм, күмүр, јә новкә аквареләво шикил кәширә; 2. (ә кофәво) ә пишој чум овурдә; 3. ә чү тәһәрзикә ә мәһшовој хүштә овурдә. II *рисова́ние* сущ. 1. (ә дәсәво) шикил кәширәји; 2. ә ошколә әри шикилкәширәрә вомухтә һистијо нубо. II *рисова́льный* прил. әри шикилкәширә һистијо.

РИСОВА́ТЬСЯ гл. 1. вәди бирә. *Вдали рисовались крыши домов* әз дур әдәнбу буңһој хунәһо вәди бирә; 2. перен. хүштәрә бурбундә.

РИСОВО́Д сущ. чолтукчи, дунәчи (чолтук коштә, гуллуг сохтәнијо одоми).

РИСОВО́ДСТВО сущ. чолтуккори, дунәкори (чолтук коштәји вә доштәји). II *рисоводческий* прил. чолтуккоријн, ән чолтккори.

РИСУ́НОК сущ. шикил (ә карандаш, гәләм, күмүр, јә новкә ә аквареләво кәширә оморијо). II *рису́ночный* прил. шикили, ән шикил.

РИСУ́НЧАТЫЙ прил. шикиллу, нәхүшлү, шикилвәри, нәхүшвәри.

РИТМ сущ. ритм.

РИТМИЗИ́РОВАТЬ, РИТМИЗОВА́ТЬ гл. ритми сохтә, ә ритм вәнкәстә. || *ритмиза́ция* сущ. ритми сохтәји (сохтә оморәји), ә ритм вәнкәстәји (вәнкәстә оморәји).

РИ́ТМИКА сущ. ри́тмика.

РИТМИ́ЧЕСКИЙ прил. прил. ритми: 1. ән ритм; 2. ә ритмәво бирәнијо.

РИТУА́Л сущ. ритуал. II *ритуа́льный* прил. ритуапи, һәдәти.

РИФ[1] сущ. риф[1] (чәркәј ән зирови доһорһо).

РИФ[2] сущ. риф[2] (ә јелкән вәбирәнијо вә әри јүрә кәширә һистијо чәркәј ән сулаһо, јә новкә ән әнкүлһо).

РИ́ФЛИ сущ. хитһо (ә јәкә, јә новкә ә штампәво ә чүникә вәнорә оморијо дузә чәркәһој ән ән чухурәкијо, јә новкә кутиһо).

РИ́ФМА сущ. рифма, гафијә.

РИФМОВА́ТЬ гл. 1. ә дү јәкирәво гафијә бирә; 2. ә гафијә дәшәндә; 3. гафијә офтә.

РО́БА сущ. оводуни фәһләји (амбари вәхт әз кәтон, јә новкә әз брезент духтә оморәнијо).

РОБЕ́ТЬ гл. ә хүштә бовор нәсохтәји киро тәрсирә, хүштәрә кәширә.

РО́БКИЙ прил. 1. ә хүштә бовор нәсохтәји киро тәрсирәнијо; 2. һәјбкәш, хүштәрә кәширәнијо.

РО́БОСТЬ сущ. 1. ə хӯштə бовор нəсохтəји киро тəрсирəји; 2. ҳəјбкəши, хӯштəрə кəширəји.

РО́БОТ сущ. робот (ə корҳој инсон ухшəш зəрəнијо корҳо сохтəнијо автомат).

РОВ сущ. хəндəк (ə хори ҳистијо, јə новкə вəкəндə оморијо гирогҳојӯ ҳӯндӯр вə чəпə дуразə чухурəки). II *ро́вик* хəндəклə, чуклə хəндəк.

РОВЕ́СНИК сущ. тој (ə киникəрəво əз јə сал ҳистијо одоми). II *рове́сница* əзини зəн (духтəр).

РО́ВНО прост. 1. союз. хуно, ҳонкој. *Летит, ровно птица* əдəј парустə, ҳонкој гуш; 2. частица кујкə.

РО́ВНОСТЬ сущ. 1. дузи, ҳомовори; ə јӯ ҳӯндӯрəки, назуки, гəди нəдəбирəји; 2. ə кəлə-чуклəји киро јə чиро бирəји; 3. ҳҳəмишə јə чиро бирəји.

РО́ВНЫЙ прил. дуз: 1. дуз, ҳомовор ҳистијо; ə јӯ ҳӯндӯрəки, назуки, гəди нəдəријо. *Ровная дорога* дузə рəҳ, *ровная доска* ҳомоворə тəхтə; 2. ə кəлə-чуклəји киро јə чиро ҳистијо; 3. ҳəмишə јə чиро ҳистијо.

РО́ВНЯ, РОВНЯ́ сущ. тој, тој-туш (ə киникəрəво тој ҳистијо одоми).

РОВНЯ́ТЬ гл. дуз сохтə, ҳомовор сохтə.

РОВНЯ́ТЬСЯ гл. 1. дуз бирə, ҳомовор бирə; 2. тој бирə (ə киникəрəво).

РОГ[1] сущ. сӯрк[1] (ə сəр бəҳзи ҳфјвонҳо вəроморəнијо тəк, јə новкə чуфтə чи). *Рог козла* сӯрк ən кəчи. II *рожо́к* сӯрклə.

РОГ[2] сущ. сӯрк[2]: 1. ə хомунəј сӯрк ҳистијо гəдӯ бузə гоб; 2. сӯркə хуно ҳистијо карасти музикаји; 3. ə əхир ən чӯникə вəди бирəнијо гəдə, бызбызајə чикəјӯ; 4. шофар.

РОГА́ЛИК, РО́ГАЛИК см. *рожок* 6.

РОГА́СТЫЙ прил. разг. сӯрквəри, сӯркҳојӯ кəлə ҳистијо.

РОГА́ТИК сущ. 1. сӯрквəријə бӯҳӯлӯ; 2. Сӯрквəријə балə ҳəјвонлə.

РОГА́ТИНА сущ. 1. əхирӯ ҳəчəји ҳистијо дуразə чубуг; 2. əри хӯрс зəрə дуразə дӯм чубуги вəрijo јəрəг.

РОГА́ТКА сущ. 1. ҳəчəвəријə чубуг; 2. сəнгшəн.

РОГА́ТЫЙ прил. 1. сӯрклӯ, сӯрквəри; 2. ə тəҳəр сӯрк ҳистијо; 3. разг. гурумсог (зəнӯ ə јəкикəрə бирəнијо мəрд).

РОГА́Ч сущ. 1. əркəкə марал, јə новкə јə ҳəјвоникə; 2. јӯрə ə сӯрк ухшəш зəрəнијо зəвəри чӯнəҳо вəријо бӯҳӯлӯ; 3. фурмундə оморијо шӯвəр; 4. əри əз тов, тəнӯ гоб вəдəшəндə карасти.

РОГОВИ́ДНЫЙ прил. сӯрки, сӯркə хуно ҳистијо, ə сӯрк ухшəш зəрəнијо.

РОГОВО́Й прил. сӯрки: 1. ən сӯрк; 2. əз сӯрк сохтə оморијо, əз сӯрк ҳəмəл оморијо.

РОГО́З сущ. гəмиш губији, гəмиш ови (ə губи вəроморəнијо гəмиш).

РОГО́ЗНЫЙ прил. гəмиши: 1. ən гəмиш; 2. əз гəмиш сохтə оморəнијо.

РОГОНО́СЕЦ сущ. гурумсог (зəнӯ јӯрə фурмундијо мəрд).

РОГУ́ЛИНА см. *рогуля*.

РОГУ́ЛЬКА сущ. 1. см. *рогуля*; 2. см. *рогалик*.

РОГУ́ЛЯ сущ. ə сӯрк ухшəш зəрəнијо чи, ҳəчəјијə чи.

РОД[1] сущ. мишпəҳ. II *родово́й* прил. мишпəҳи: 1. ən мишпəҳ; 2. ən мишпəҳ ҳистијо.

РОД[2] сущ. 1. сорт, чиро; 3. метод, тəҳəрз;

РОД[3] сущ. грам. чинс. *Мужской род* чинс мəрди (мəрдунə); *женский род* чинс зəни (зəнунə).

РОДДО́М сущ. сокращение: родильный дом. разг. роддом; болнисəј зəндəзəнҳо. II *роддо́мовский* прил. роддоми; ən роддом, ən болнисəј зəндəзəнҳо.

РО́ДИЕВЫЙ прил. родиуми, ən родиуми;

РО́ДИЙ сущ. родиум (əз груп платин ҳистијо рəнгӯ нӯгрəјијə метал).

РОДИ́ЛЬНИЦА сущ. 1. см. *роженица*; 2. зəндəзəн (зəндијо зəн).

РОДИ́ЛЬНЫЙ прил. ən зəндəји: 1. зəндəзəни, ən зəндəзəнҳо, əри зəндə (зəндəзəнҳо) ҳҳистијо. *Родильный дом* болнисəј зəндəзəнҳо; 2. зəндəнкə бирəнијо. *Родильная лихорадка* гӯзӯрмəј зəндəји.

РОДИ́МЧИК сущ. лəрз вə əз хӯштə рафтəји (ən соворə ҳəјил вə зəндəзəн).

РОДИ́МЫЙ прил. ҳəзиз, сугд.

РО́ДИНА сущ. вəтəн.

РО́ДИНКА сущ. хол (əз дəлəјоморə).

РОДИ́НЫ сущ. əз дəдəј бирəј ҳəјилə миҳид сохтəји.

РОДИ́ТЕЛИ сущ. бəбə-дəдəј (бəбə нə дəдəј ən ҳəјилҳој хӯштə). II *роди́тельский* прил. бəбə-дəдəји, ən бəбə-дəдəј.

РОДИ́ТЕЛЬ сущ. устар. бəбə.

РОДИ́ТЕЛЬНИЦА сущ. устар. и прост. дəдəј.

РОДИ́ТЬ, РОЖА́ТЬ и РОЖДА́ТЬ гл. 1. зəндə; 2. бəҳəр дорə; 3. офуррə, ҳəмəл овурдə чӯникəрə, киникəрə. <> *В чём мать родила*

әздәдәјоморә, тәнбирәһнә. II *рожде́ние* сущ. 1. зәндәфи; 2. бәһәр дорәји; 3. офуррәји.

РОДИ́ТЬСЯ гл. 1. ә һилом оморә, әз дәдәј бирә; 2. кәлә бирә, бәһәрдорә; 3. офуррә оморә, һәмәл оморә. II *рожде́ние* сущ. 1. ә һилом оморәји, әз дәдәј бирәји; 2. кәлә бирәји, бәһәр дорәји; 3. офуррә оморәји, һәмәл оморәји.

РÓДИЧ сущ. 1. одоми ән әгрәбә; 2. устар. и ирон. гоһум.

РОДНИ́К сущ. билог (овү әз дорун хори вәдироморәнијо чүшмә). II *роднико́вый* прил. билоги: 1. ән билог; 2. әз билогһо һәмәл оморијо.

РОДНИ́ТЬ, ПОРОДНИ́ТЬ гл. гоһум, нәзник сохтә (киһојикәрә ә дү-јәкирәво).

РОДНИ́ТЬСЯ, ПОРОДНИ́ТЬСЯ гл. ә јәки гоһум, нәзник бирә

РОДНИЧО́К[1] сущ. ә кәлләј сәр ән соворә һәјил һәлә нәрм мундијо, ә остугујү нәчарустијо чикә.

РОДНИЧО́К[2] сущ. билоглә.

РОДНО́Й I прил. 1. сугд. *Родной брат* сугдә бирор; 2. һәзиз; II сущ. гоһум. II *ро́дне́нкий* ласк. сугдлә.

РОДНЯ́ сущ. 1. гоһумһо, гоһум-әгрәбә; 2. гоһум

РОДОВИ́ТЫЙ прил. һәсүллү, һәсүлмәнд (әз күһнә аристократә әгрәбә һистијо). II *родови́тость* сущ. һәсүллүји, һәсүлмәнди (әз күһнә аристократә әгрәбә бирәји).

РОДОВО́Й[1] прил. мишпәһи. *Родовое поместье* мүлк мишпәһи.

РОДОВО́Й[2] прил. (ән) зәндәји. *Родовые боли* дордһој зәндәји.

РОДОВСПОМОЖЕ́НИЕ сущ. ә бордорә зән, ә зәндәзән вә ә зәндәнијо зән кумәки медисинәји. II *родовспомогательный* прил. әри ә бордорә зән, ә зәндәзән вә ә зәндәнијо зән кумәки медисинәји сохтә һистијо.

РОДОНАЧА́ЛЬНИК сущ. 1. бинәј ән јә әгрәбә әз јү сәр кирдәнијо одоми; 2. перен. бинәј ән јә корә норијо одоми. II *родоначальница* әзини зән.

РОДОСЛО́ВИЕ сущ. 1. торих ән мишпәһ; 2. одомиһој ән јә мишпәһә ә чәркәрәво нүјүстәји.

РОДОСЛО́ВНЫЙ прил. 1. одомиһој ән јә мишпәһ ә чәркәрәво нүјүстә оморијо. 2. сущ. то же, что *родословие*.

РО́ДСТВЕННИК сущ. гоһум (ә киникәрәво јүрә гоһум һистијо одоми). *Дальний родственник* дурә гоһум. II *ро́дственница* әзини зән (духтәр).

РО́ДСТВЕННЫЙ прил. гоһум:1. јүрә ә киникәрәв гоһуми һистијо; 2. ә јәкикә нәзник һистијо. *Родственные народы* гоһумә хәлгһо; 3. әз дүли хостәнијо, гоһуми бурбундәнијо. II *ро́дственность* сущ. гоһуми, нәзники.

РОДСТВО́ сущ. 1. гоһуми ; 2. гоһумһо, гоһум-әгрәбә; 4. нәзники, ухшәши.

РО́ДЫ, РОДЫ́ сущ. зәндәји (ә һилом һәјил, бала оморәји). II *родово́й* прил. ән зәндәји; ә вәхт зәндәји бирәнијо.

РОЕ́ВНЯ сущ. сәбәт (әри ә јә пәтәкикә кировундә һәнкһорә вәчирәнүтһо).

РО́ЖА[1] сущ. гирмизинә вәдәшәндәјиһо (нәчоги ән пуст).

РО́ЖА[2] сущ. 1. рујү, сифәт, сир-сифәт; 2. рујү лап бирач һистијо одоми.

РОЖА́ТЬ см. *родить*.

РОЖДА́ЕМОСТЬ сущ. гәдәр зәндәјиһо (ә јә вәкирдә оморијо вәхт чәнд һәјил ә һилом оморикә).

РОЖДА́ТЬ, -СЯ см. *родить, -ся*.

РОЖДЕ́НИЕ сущ. 1. зәндәји, зәндә оморәји; 2. әз дәдәј бирә руз; миһид ән и руз.

РОЖДЕСТВО́ сущ. әз дәдәј биријо руз ән һисов (әз миһидһој ән хочпәрәстһо јәки); 2. әз дәдәј бирәји ән һисов.

РОЖЕ́НИЦА, РОЖЕНИ́ЦА сущ. зәндәзән (тазалә зәндијо зән).

РОЖО́К сущ. 1. сүрклә; 2. ә сүрк ухшәш зәрәнијо чилә; 3. әри соворә һәјилә чи дорә һистијо бутилкә; 4. әри мәһсвокундә һистијо лапаткәрә хуно чи; 5. рожок (карасти музиканти); 6. гәдә, тәнкә сипрә нунлә.

РО́ЗА сущ. күлвәрд (разг. гизилкүл). II *ро́зочка* уменьш. күлвәрдлә (разг. гизилкүллә). II *ро́зовый* прил. күлвәрди (разг. гизилкүли): 1. ән күлвәрд (разг. ән гизлкүл); 2. әз күлвәрд (разг. әз гизилкүл) сохтә оморијо; 4. ә рәнг ән күлвәрд (разг. ән гизүлкил) һистијо: очугә гирмизи, чәһроји.

РО́ЗАН сущ. күл ән күлвәрд (ән гизүлкил). || II *роза́нчик* уменьш. күллә ән күлвәрд (ән гизүлкил).

РО́ЗАНЧИК, РОЗА́НЧИК сущ.1. см. *розан*; 2. булки (кәлләјү ә тәһәр ловбирә күл һистијо).

РОЗА́РИЙ сущ. күлхунә күлвәрди, гизилкүли.

РО́ЗГА сущ. 1. әри чозә дорә назукә чүбуг, шив; 2. ә әзини чубугәво зәрәји.

РО́ЗГОВЕНЬЕ, РАЗГО́ВЕНЬЕ сущ. 1. әз тәһәнит вәдироморәји (јәкимүн бо чи хурдәји); 2. (ә христианһо) әз тәһәнит бәгдә јәкимүн бо кушт хурдәнүтһо руз.

РО́ЗДАННЫЙ прич. бәхш биријо, бәхш сохтә оморијо.

РО́ЗДЫХ сущ. јә кәм рәһәти, нәфәс кәширәји.

РОЗЕ́ТКА сущ. розетка: 1. чүклә бүлмәлә (әри миробо, һәсәл, шәкәр вә јә чиһојкә); 2. әз вәлкһо, ләчәкһој күл ә тәһәрз вокундә күл дуз сохтә оморәнијо јәрәшуг архетектураји вә заркари; 3. ә оводуни духтә оморәнијо күлә хуно јәрәшуг (әз лент, гәјтон); 4. әри приборһој електрикирә кировундә чикә. II *розе́точка* уменьш. розеткалә; II *розе́точный* прил. розеткаји; ән розетка.

РО́ЗЖИГ сущ. 1. сухундә(-ји), судорә, су дорәји; 2. әри сухундә, су дорә һистијо чи.

РО́ЗЛИВ сущ. дәкундәји, тиһи сохтәји (ә гобһо).

РОЗМАРИ́Н сущ. розмарин: 1. әз вәлкһо вә күлһојү хубә бүј оморәнијо рүгән кәширәнүтһо дор, јә новкә кулә; 2. сорт ән ширинә сиб.

РОЗМАРИ́НОВЫЙ прил. розмарини: 1. ән розмарин; 2. әз розмарин вәкирдә, сохтә оморәнијо.

РО́ЗНИТЬ, РАЗРО́ЗНИТЬ гл. чиро сохтә: 1. јәкирә әз јәкикә; 2. бәхшә әз битәв.

РО́ЗНИТЬСЯ то же, что *разниться*.

РО́ЗНИЦА сущ. 1. чүникәрә тәк-тәк, кәм-кәм фурухтәји; 2. һәчи фурухтә оморәнијо мол. II *ро́зничный* прил. тәк-тәк, кәм-кәм фурухтә, јә новкә восторә оморәнијо.

РО́ЗНО нареч. чиро-чиро, тәк-тәк.

РОЗНЬ сущ. 1. дүшмәјәти, мидәвһији, гәһрији, чәнкинә; 2. в знач. сказ. јәки нистүт, тәфәһәт һисти.

РОЗОВЕ́ТЬ гл. 1. чәһроји (очугә гирмизи) бирә; 2. чәһроји вәди бирә.

РО́ЗОВЫЙ[1] прил. чәһроји, гизилкүли: 1. ә рәнг гизүлкил һистијо. *Розовое платье* чәһројиә булшәј; 2. рач, ширин. *Розовые мечти* рачә (ширинә) војкәһо.

РО́ЗОВЫЙ[2] прил. гизүлкили: 1. ән гизүлкил. *Розовый куст* куләј гизүлкили; 2. ән гизүлкил; 3;әз ләчәкһој гизилкүл һәзүр сохтә оморијо. *Розовое варенье* миробој гизилкүли.

РО́ЗОЧКА сущ. 1. гзлкүллә; 2. ә тәһәр гзлкүл һистијо чи сүрхи.

РО́ЗЫГРЫШ сущ. 1. возирә, возирә вәрастә, возирә вәрасундә; 2. ә бәһзи возиһо: јәкиш нәбәрдәји.

РОИ́ТЬ гл. ә јә чикә (дәстә) кура сохтә (һәнкһорә).

РОИ́ТЬСЯ гл. 1. ә дәстә вәчирә оморә, дәстә кура бирә (ә товунәј күфләт ән һәнкһо); 2. ә дәстәрәво (күфләтәво) парустә; 3. перен. карванә хуно пәс-пәсә јәки рафтә. II *рое́ние* сущ.1. ә дәстә вәчирә оморәји, дәстә кура бирәји (ә товунәј күфләт ән һәнкһо); 2. ә дәстәрәво (күфләтәво) парустәји; 3. перен. карванә хуно пәс-пәсә јәки рафтәји.

РОЙ сущ. 1. күфләт ән һәнкһо (јә новкә ән јә парустәнијо бүһүлүһојкә); 2. перен. амбрарә киникә, чүникә, карван.

РОК[1] сущ. бәдмозоли.

РОК[2] сущ. рок (музикај естрадаји, ә карастијој ән електрони зури-зури зәрә оморәнијо). II *ро́ковый* прил. роки; ән рок. *Роковая музыка* музикај роки.

РОКИРОВА́ТЬСЯ гл. рокировка (чикәдәкиши) сохтә.

РОКИРО́ВКА сущ. рокировка, чикәдәкиши (чикәј ән шоһ нән тупә ә јә вәхт дәкиш сохтәји).

РОК-МУ́ЗЫКА сущ. рок-музика (то же, что *рок*[2]).

РОКОВО́Й прил. 1. әхирү хәрәби, јә новкә мүрдәји һистијо; 2. бәди, дәрд овурдәнијо (әз бәдмозоли); 3. ә хүштәрәво хәрәби, бәдмозоли овурдәнијо.

РОЛ сущ. 1. рол (ә механизмһо чәрх дәрафтәнијо вал, силиндр); 2. то же, что *рулон*.

РОЛЕВО́Й см. *рольный*.

РО́ЛИК сущ. ролик. II *роликовый* прил. ролики, чәрхвәри.

РОЛЬ[1] сущ. рол: 1. драматург нүјүстијо вә актјор возирәнијо образ; 2. ә пјес, ә филм возирәнијоодоми уфтирәнијоһәммә кофһо; 3. ә чү корикә сохтәәнкә вәди бирәнијо чикәј ән киникә.

РОЛЬ[2] сущ. рол: 1. то же, что *рол* 2. II *ро́льный* прил. роли: 1. ән рол; 2. ролә хуно һистијо.

РОМ сущ. ром.

РОМА́Н сущ. роман.

РОМАНИ́СТ сущ. романист (роман нүјүстәнијо одоми). II *романи́стка* әзини зән (духтәр).

РОМА́НС сущ. романс

РОМБ сущ. ромб.

РОМБО́ИД сущ. ромбоид, паралелограм.

РОМБО́ЭДР сущ. ромбоедр (һәммә тарафһоjу ромб һистиjо фигур һәндәсәjи; парплелопипед).

РО́МОВЫЙ прил. роми: 1. ән ром; 2. ә ромово сохтә оморијо.

РОНЯ́ТЬ гл. вәнкәстә: 1. әз дәс рәһо дорә. *Неси, не роняй* бәр, нә вәнкән; 2. рихундә. *Ронять оперение* парһоjрә вәнкәстә; 3. нәвоjистәнки офторә һиштә, вир сохтә. *Ронять из кармана платок* әз чиб jәjлугә вәнкәстә; 4. нәданүстәки шәндә, һүл зәрә әз чү чоjикә. *Ронять книги с полки* китобһорә әз раф вәнкәстә; 5. перен. дәрә фушәндә. *Ронять своё достоинство* хүштәрә әз гимәт (һүрмәт) вәнкәстә. <> *Ронять слёзы* һәрс рихундә.

РО́ПОТ сущ. 1. нәразиjи, шикоjәт, дәjчиjи; 2. вәрасирә нәс бирәниjо сәсһо.

РОПТА́ТЬ гл. дәjчиjи, нәразиjи, шикоjәт сохтә. II *роптáние* сущ. дәjчиjи, нәразиjи, шикоjт сохтәjи.

РОСА́ сущ. шәһ. II *росúнка* сущ. шәһлә. II *рóсный* см. *росистый*. II *росянóй и рося́ный* прил. шәһи; ән шәһ.

РОСИ́СТЫЙ прил. шәһи (ә рүjү амбарә шәһ вәриjо).

РОСКО́ШЕСТВО сущ. 1. jүрә були, дәбдәбә хош оморәjи; 2. бәдхәрчи.

РОСКО́ШЕСТВОВАТЬ гл. ә були, фирәһәвунирәво зивистә, дәбдәбәjиjә зиндәкуни кировундә.

РОСКО́ШНИЧАТЬ то же, что *роскошествовать*.

РОСКО́ШНЫЙ прил. 1. дәбдәбәлү, һошир; 2. разг. лап хуб, лап рач;

РО́СКОШЬ сущ. 1. һошири, дәбдәбә; 2. ә зиндәкуни зиjодиjә чи; буһолү, омо кәрәк нистиjо чи; 3. були, амбар бирәjи.

РО́СЛЫЙ прил. һүндүр, бүjдураз, буjкәләj, дураз. II *рóслость* сущ. һүндүри, бүjдурази, буjкәләjи, дурази.

РО́СПУСК сущ. 1. рәһо (һәрзо) дорәjи. *Роспуск учащихся на каникулы* һәjилһорә ә каникул рәһо дорәjи; 2. бәстәjи, бәстә оморәjи ән чүникә; 3. буш бофтәjи, дур-дур бофтоjи; 4. см. *расплывь*.

РО́СПУСКИ сущ. әри шалмон бәрдә дуразә һәрәбә (киршә).

РОССИ́ЙСКИЙ прил. урусиjәти, русиjаjи: 1. ән Урисиjәт, ән урусиjәтиһо; ән зувунһошү, ән зиндәкунишү; ән һәдәтоһошү, ән культурашү; ән Урисиjәт, ән хориjү, ән ториху; ән урусиjәтиһо вә ә Урусиjәт һистиjорә хуно. Российский флаг һәләм ән Урусиjәт (ән Русиjа).

РОССИ́ЯНЕ сущ. урусиjәтиһо (русиjаjиһо), амбари вәхт Урусһо куфтирә оморә (ә Урисиjәт, ә Русиjа зивистәнүтһо одомиһо. II *россия́нин* русиjаjи (jәки әз и одомиһо. II *россия́нка* әзини зән (духтәр).

РО́ССКАЗНИ сущ. нәгүл, шигирә кофһо, боһорими нистиjо кофһо.

РО́ССЫПЬ сущ. 1. лов, лов тум бириjо чи; 2. ә гәдү хүрдәjә тикәоһоj ән гимәтлүjә менралһо кура бириjо хок.

РОСТ сущ. 1. буj, бала. *Строиться по росту* ә буj кирә поjистә; 2. кәлә бирәjи, буj вошәндәjи; 3. перен. амбар, кәлә, зиjод, күчлү бирәjи; 4. сәләми. *Дать деньги в рост* пулә ә сәләми дорә.

РОСТОВЩИ́К сущ. сәләмчи (ә сәләми пул дорәниjо одоми). II *ростовщи́ца* әзини зән (духтәр).

РОСТОВЩИ́ЧЕСКИЙ прил. сәләмчиjи, ән сәләмчи, ән сәләмчиjи.

РОТ сущ. лә̄һә. *Полоскать рот* лә̄һәрә ов зәрә. <> *В рот не возьмёшь* бидә̄һәми, хурдәни нисти, ә лә̄һә бәрдәни нисти; *в рот нейдёт* сироjи бирәм, сәхт сирojинүм; *мимо рта (прошло, пролетало)* әз гәд лә̄һәjму вәдарафт, хурдә нә данүстим, әз дәс вәдарафт; *не брать в рот (чего-н.)* ә лә̄һә нә зәрә (нә хурдә); *разжевать и в рот положить* чавустә, ә лә̄һәjүш донорә (лап хуб ә сәр вәнкәстә). || II *рóтик и ротóк* уменьш. лә̄һәлә. II *роти́ще* увел. кәләjә лә̄һә, кәлә̄лә̄һә. II *ротовой* прил. лә̄һәjи; ән лә̄һә. *Ротовая полость* гәд (гәриш) ән лә̄һә.

РОТАЦИ́ЗМ сущ. ротасизм (һәрф «р»-рә дуз куфтирә нәданустәjи.

РОТОЗЕ́Й сущ. 1. то же, что *зевака*; 2. оворә (оворә-оворә кәштәниjо одоми. II *ротозе́йка* әзини зән (духтәр).

РОТОЗЕ́ЙНИЧАТЬ гл. оворәjи сохтә.

РОТОЗЕ́ЙСТВО сущ. оворәjи сохтәjи; оворәjи. II *ротозе́йский* прил. оворәjи; ән оворә.

РО́ХЛЯ сущ. дирноһ, дирноһә одоми.

РО́ЩА сущ. чүклә̄jә вишә. *Дубовая роща* палудлуг; *вишневая роща* әлүбә̄һәлилуг. II *ро́щица* уменьш. чүклә̄jә вишәлә.

РОЯЛИ́СТ сущ. парчоһпәрәст. II *роялúстка* әзини зән (духтәр). II *роялúстский* прил. парчоһпәрәсти, ән парчоһпәрәст.

РОЯ́ЛЬ сущ. роjал (карасти музикаjи, әз фортепианаһо jәки). II *роя́льный* прил. роjали, ән роjал.

РТУТЬ сущ. чивә (елемент химjәи, ә рәнг нүгрә һистиjо рушумә метал). II *ртю́тный* прил. чивәjи: 1. ән чивә; 2. ә рәнг чивә һистиjо;3ә гәдү кивә дәриjо; 4ә чивәрәвокор сохтәниjо; 5. әз чивә (ә кивәрәво) сохтә омориjо.

РУБА́НОК сущ. риндә. II *руба́ночный* прил. риндәjи; ән риндә.

РУБАНУ́ТЬ см. *рубить*.

РУБА́ТЬ то же, что *есть*[1] 1.

РУБА́ХА то же, что *рубашка* 1.

РУБА́ШКА сущ. 1. шәjи; 2. чүникәрә дәпучундиjо пуст, руj, пилкә; 3. пәсәj ән горт возиjи; 4. рәнг ән пәшм. II *руба́шечка* уменьш. шәjилә. II *руба́шечный* прил. шәjиjи: 1. ән шәjи; 2. әри шәjи һәмәл оморәниjо.

РУБЕ́Ж сущ. jә чирә әз jә чиjикә чиро сохтәниjо хит.

РУБЕ́Ц[1] сущ. 1. чикәj ән jара (ә пуст); 2. чикәj бурраjи (ә кордә, jә новкә ә jә чиһикәрәво); 3. гирог ән чүникә; 4. духтә омориjо чикә (ә оводуни).

РУБЕ́Ц[2] сущ. 1. шүгәмбә; 2. әз шүгәмбә сохтә омориjо хурдәниjә чи.

РУБИ́Н сущ. jагут, рубин (буоһлүjә сәнг). *Кольцо с рубином* әнкүштәри ә jагутәво (рубинәво).

РУБИ́НОВЫЙ прил. jагути, рубини: 1. ән jагут (ән рубин); 2. ә jагутәво (ә рубинәво) һистиjо: 4. әз jагут (әз рубин) сохтә омориjо; ә рәнг jәгут (ән рубин) һистиjо, тухә гирмизи.

РУБИ́ТЬ, РУБАНУ́ТЬ сущ. 1. бурра, вәнчирә, вәнчи-вәнчи сохтә. *Рубить дерево* дорә бурра; *рубить дрова* һүзүм вәнчирә; *рубить капусту* кәләмә вәнчи-вәнчи сохтә; 2. вокундә (әз дор, тир, тәхтә). *Рубить избу* әз дор хунә вокундә.

РУБИ́ТЬСЯ гл. чәнк кирдә (ә гилинч-хәнчәрәво).

РУ́БИЩЕ сущ. чундурә (парапарajә) оводуни.

РУ́БКА[1] сущ. дәхмә.

РУ́БКА[2] сущ. 1. бурраjи, вәнчирәjи, вәнчи-вәнчи сохтәjи; 2. вокундәjи (әз дор, әз тир, әз тәхтә).

РУБЛЁВИК см. jәрубли: 1. буһоjү jә рубл һистиjо күһнә пул һовуни (метали); 2. прост. то же, что *рубль*.

РУБЛЁВКА сущ. jәрубли (разг. jәмонәти) пул.

РУБЛЁВЫЙ прил. jәрубли (разг. jәмонәти): 1. jә рубли (ә товунәj пул); 2. гимәтү учуз һистиjо, буһо нистиjо.

РУ́БЛИК сущ. рубллә, jәрублилә (разг. монәтилә, jәмонәтилә).

РУБЛИ́ШКО сущ. рубллә, (разг. jәрублилә (разг. монәтилә, jәмонәтилә).

РУБЛЬ сущ. 1. рубл (разг. монәт); 2. jәрубли (разг. jәмонәти). II *ру́блик* уменьш. рубллә, jәрублилә (разг. монәтилә, jәмонәтилә).

РУ́БРИКА сущ. рубрика.

РУБРИКА́ЦИЯ сущ. ә рубрикаһо чиро сохтәjи.

РУБЦЕВА́ТЬСЯ гл. хүшк бирә (ә товунәj jара) II *рубцева́ние* хүшк бирәjи (ә товунәj jара).

РУ́ТАНЬ сущ. нифри, гәргүш (кофһоj нифри-гәргүши вә ә иһорәво бирәниjо чәнк).

РУГА́ТЕЛЬ сущ. нифрисох, гәргүшсох (амбар нифри сохтәниjо одоми). II *руга́тельница* әзини зән (духтәр).

РУГА́ТЕЛЬНЫЙ прил. нифриjи, ә нифрирәво һистиjо.

РУГА́ТЕЛЬСКИЙ то же, что *бранный*.

РУГА́ТЕЛЬСТВО сущ. нифри-гәргүшиjә коф.

РУГА́ТЬ гл. 1. нифри (гәргүш) сохтә; 2. дәһно зәрә, обурүрә бәрдә.

РУГА́ТЬСЯ, РУГНУ́ТЬСЯ гл. 1. Нәлоjигә кофһо сохтә, нәтәвриһо куфтирә; 2. ә дү jәкирәво нифри-гәргүши сохтә, дү jәкирә бизу сохтә.

РУГНЯ́, РУГОТНЯ́ сущ. нифри; нифри-гәргүш, дәһно.

РУДА́ сущ. 1. филиз (ә гәдү буһолүjә металһо дәбирәниjо хок).

РУДНИ́К сущ. мәһдон. *Медные рудники* мәһдонһоj мүси.

РУДНИКО́ВЫЙ, РУДНИ́ЧНЫЙ прил. мәһдони, ән мәһдон. *Рудничный газ* газ мәһдони.

РУДОКО́П сущ. мәһдонвәкән (фәһләj ән мәһдон).

РУЖЕ́ЙНИК сущ. 1. туфанкгүчсох (туфанк гүч сохтәниjо уста).

РУЖЬЁ сущ. туфанк. <> *Быть* (*стоять*) *под ружьём* ә дәһво (чәнк) һәзүр бирә; *в ружьё стать* ә чәркә поjистә; *ставить под ружьё* ә салдати һороj зәрә. II *ружьецо́* уменьш. туфанклә. II *ружейный* прил. туфанки: 1. ән туфанк; 2. әри туфанк һистиjо; 2. ә туфонкәво сохтә оморәниjо.

РУИ́НА сущ. 1. хәрәбә, хәрәбәји, вәчарустәји.; 2. перен лап пир, әз дәс-поj офторијо одоми. II *руи́нный* прил. хәрәбәји:

РУКА́ сущ. 1. дәс; 2. гул; 3. хәт, гул. *Это не моя рука* и хәт мә нисти; 4. тараф, јон. *На правой руке* ә тараф раст; 5. тарафдор, кумәкчи. <> *вернуться с пустыми руками* дәсбуш вокәштә; *взять (брать) себя в руки* хүштәрә ә дәс вәкүрдә; *в руках держать* ә дәс дошtә; *держать руку* (чью) тарафүрә күрдә; *из рук вон* (*плохо*) лап хәрәби, әри hичиш hәмәл нијов; *мастер на все руки* әз дәсү hәр кор вәроморәни; *махнуть рукой* дәс кәндә, фикир нә дорә; *на руку* (*кому*) ә хәjрүни; *на руку не чист* дәсү дуз (тәмиз) нисти, дүзди, дузә одоми нисти; *на скорую руку* зу, тәрәтәһәди, сәрпоји; *под рукой* лап ә нәзники, ә зир дәс; *под руку идти* гулә-гул рафтә; *по рукам ходить* әз дәс ә дәс кәштә; *рука руку моет* дәс дәсә шуштә. II *ру́ченька* ласк *и ручо́нка* уменьш.-ласк. дәслә; гуллә.

РУКА́В сущ. 1. гул (ән оводуни). *Длинные рукава* дуразәгул, гулдураз; *короткие рукава* нимәгул, гулкутәһ; 2. гул (әз никәрә чиро бирәнијо); 3. шланг (әри ов, газ, совә чи дорә).

РУКАВИ́ЦА сущ. әлчәк (битәв дәсә әjәки вә новкә jә әнкүштә чиро дәкүрдәнијо). II *рукави́чка* уменьш. әлчәклә.

РУКА́СТЫЙ прил. 1. дуразәгул (гулhojү дураз hистијо); 2. перен. дәслү (әз дәсү кор вәроморәнијо), кордан.

РУКОБИ́ТИЕ сущ. дәсә ә дәс сәхт зәрәји, дәс дорәји (ә разијәти ән чүникә оморәjирә бурбундәји).

РУКОВОДИ́ТЕЛЬ сущ. рәһбәр, кәлә. II *руководи́тельница* әзини зән (духтәр). II *руководи́тельский* прил. рәһбәри: 1. ән рәһбәр; 2. әри рәһбәр hистијо.

РУКОВОДИ́ТЬ гл. рәһбәри, рәһбәрjәти сохтә; кәләји, кәләjәти сохтә.

РУКОВОДИ́ТЬСЯ гл. әри кор сохтә чүникәрә әри хүштә рәһбәр кирдә.

РУКОВО́ДСТВО сущ. 1. рәһбәрhо, кәләһој ән идорә; 2. рәһбәри рәһбәрjәти, кәләји, кәләjәти; 3. әри кор ә дәс рәһбәр күрдә оморәнијо чүникә.

РУКОВО́ДСТВОВАТЬСЯ см. *руководиться*.

РУКОВОДЯ́ЩИЙ прил. рәһбәри, рәһбәрjәти, кәләји, кәләjәти сохтәнијо, рәһ бурбундәнијо.

РУКОДЕ́ЛИЕ сущ. 1. ә дәсәво сохтә оморәнијо кор; 2. ә дәсәво һәзүр сохтә (бофтә, вәчирә, духтә) оморијо чи. II *рукоде́льный* прил. ә дәсәво һәзүр сохтә (бофтә, вәчирә, духтә) оморијо).

РУКОМО́ЙНИК сущ. дәсрүjшур.

РУКОПА́ШНЫЙ сущ. jәрәгсүз, jә новкә ә хиникә jәрәгәво бирәнијо.

РУКОПИ́СНЫЙ прил. дәсхәтији: 1. ән дәсхәти; 2. әри дәсхәтијорә дошtә hистијо; 3. ә дәсәво нүjүстә оморијо.

РУ́КОПИСЬ сущ. дәсхәти: 1. ә дәсәво нүjүстә оморијо текст; 2. тәjтә китоб дәфис сохтәји вәдироморијо нүшунәһој нүjүстәји. II *рукопи́сный* прил. дәсхәтији: 1. ән дәсхәти; 2. әри дәсхәтијорә дошtә hистијо; 3. ә дәсәво нүjүстә оморијо.

РУКОПЛЕСКА́НИЕ сущ. чәкзәрә; чәк зәрәји.

РУКОПЛЕСКА́ТЬ гл. чәк зәрә.

РУКОПОЖА́ТИЕ сущ. дү jәкирә дәс дорәји, дәс дү jәкирә күрдәји.

РУКОПРИКЛА́ДСТВО сущ. дәдорәји, куфтәји (ә мүштәво, тәпикәво).

РУКОЯ́ТКА, РУКОЯ́ТЬ сущ. 1. дәстәк, дүм (кор сохтәнкә әри күрдә hистијо чикәj ән чүникә); 2. әри ә кор вәнкәсә hистијо бәхш ән мошин, механизм. II *рукоя́точный* прил. дәстәки, дүми: 1. ән дәстәк, ән дүм; 2. ә дәстәкәво, ә дүмәво hистијо.

РУЛЕВО́Й прил. 1. ән рул; 2. ә руләво hистијо; 3. рулә ә рәһ бәрдәнијо; ә (пәсәj) рул нүштијо.

РУЛЕ́Т сущ. рулет: 1. ә гәдү чүникә дәбирәнијо, ә батон ухшәш зәрәнијо чи хәмијә; 2. остугујо вәдәшәндә оморијо, jүрә дуразә, булулә форма дорә оморијо буд. II *руле́тный* прил. рулети: 1. ән рулет; 2. ә тәһәрз рулет hистијо.

РУЛЕ́ТКА сущ. рулетка: 1. әри дуразирә пәjмундә вәчирә оморәнијо лент; 2. вози гумори.

РУЛИ́ТЬ гл. рулә чарундә: 1. әри ә кәрәк hистијо тараф рафтә; 2. ә хори hәj сохтә, бәрдә (мошинә, аеропланә, самолjотә).

РУЛО́Н сущ. ә тәһәр лулә бучол дорә бәстә оморијо нәрмә чи. *рулон Бумаги, линолеум в рулонах* когоз, линолиум рулони. II *рулоновый* прил. рулони: 1. ән рулон; 2. рулонә хуно вәчирә оморијо.

РУЛЬ сущ. рул (әри мошинә, кәмирә, параходә hәjсохтә hистијо механизм). II *рулевой* прил. 1. рули; ән рул; 2. в знач. сущ. ә кәми рулә ә рәһ бәрдәнијо одоми.

РУМЫ́НСКИЙ. прил. румини: ән руминhо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән тәһәр зин-

дәкунишү, ән Руминијо, ән хоријү, ән торихү; ән руминһо, ә Руминија һистијорә хуно. *Румынский язык* зувун румуни.

РУМЫ́НЫ сущ. руминһо (хәлг, амбари одомиһој ән Руминија). II *румын* румин (јәки әз и одомиһо). II *румынка* әзини зән (духтәр).

РУМЯ́НА сущ. румјана, гирмизини (әри ә руј совустә һистијо гирмизинә, чәһројијә рәнг). II *румя́ный* прил. 1. рујү кунә доријо, гирмизи биријо; 2. үшүглүјә гирмизи, тухә чәһроји.

РУМЯ́НЕЦ сущ. кунә (гирмизини).

РУМЯ́НИТЬ гл. 1. гирмәзи сохтә; 2. румјәна совустә.

РУМЯ́НИТЬСЯ гл. 1. гирмәзи бирә; 2. гирмәзи сохтә оморә; 3. ә руј хуштә румјәна совустә.

РУНДУ́К сущ. рундуг 1. сәрү тик кирдә оморәнијо кәлә јәшик; 2. ә сәр кәми металијә сундуг.

РУНО́[1] сущ. пәшм ән куспәнд.

РУНО́[2] сущ. кәләј ҹәһһо (ҹәһи).

РУ́ПОР сущ. рупор: 1. әри сәсә кәлә сохтә һистијо әхирү фирәһә лулә; 2. фикирһо, мәһшәвоһој киникәрә куфтирәнијо, лов сохтәнијо одоми. II *ру́порный* прил. рупори: 1. ән рупор; 2. ә рупорәво һистијо.

РУСА́К сущ. хокискәријә довшон, хәркуш (рәнг хүштәрә симусту нә һәминон јә ҹиро доштәнијо).

РУСА́ЛКА сущ. һүри (пәри) ови, духтәр ән дәрјо. II *руса́лочка* уменш.-ласк. һүриләј (пәриләј) ови, духтәрләј ән дәрјо.

РУСЕ́ТЬ, ОБРУСЕ́ТЬ гл. ә урус чарустә.

РУСЕ́ТЬ гл. разг. мујһојү гиргир, очугә шабалути бирә.

РУ́СЛО сущ. 1. рәһ ән ов никәрә; 2. рәһ.

РУ́СЛОВЫЙ, РУСЛОВО́Й прил. рәһи, ән рәһ (ән чүникә).

РУСЛООЧИСТИ́ТЕЛЬНЫЙ сущ. никәрәтәмизсох (зир никәрәрә тәмиз сохтәнијо).

РУСОВОЛО́СЫЙ прил. мујһојү хирмови һистијо.

РУСОФИ́Л сущ. русофил, уруспәрәст. II *русофи́льство* сущ. русофили, уруспәрәсти.

РУСОФО́Б сущ. русофоб, уруснәхоһ. II *русофо́бство* сущ. русофоби, уруснәхоһи.

РУ́ССКИЕ прил. урусһо: хәлг, амбари одомиһој ән Урисијәт (ән Русија). II *русский* урус (јәки әз и одомиһо); II *русская* әзини зән (духтәр).

РУ́ССКИЙ прил. уруси: ән урусһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културашү, ән Урисијәт (ән Русија), ән хоријү, ән торихү; ән урусһо, ә Урисијәт (ә Русија) һистијорә хуно. *Русский язык* зувун уруси. *По-русски* нареч. ә уруси.

РУСТ сущ. нәтирширә сәнг.

РУСТОВА́ТЬ гл. ә нәтироширә сәнгәво кирдә (борурә, дуворә). II *русто́вка* сущ. (борурә, дуворә) ә нәтироширә сәнгәво кирдәнкә сохтә оморәнијо кор.

РУ́СЫЙ прил. 1. хирмови, очугә шабалути (рәнг); 2. рәнг мујһојү хирмови, очугә шабалути истијо (одоми).

РУТИ́НА сущ. күһнәпәрәсти.

РУТИНЁР сущ. күһнәпәрәст. II *рутинёрский* прил. күһнәпәрәсти, ән күһнәпәрәст.

РУ́ХЛЯДЬ сущ. ҹур-ҹундур, күһнә чи-чәм.

РУ́ХНУТЬ гл. 1. ә сәсәво офторә, вәчарустә; 2. перен. ширп сур бирә, сәлт вәчарустә. *Надежды рухнули* имидһо вәчаруст.

РУЧА́ТЕЛЬСТВО сущ. зомуни појистәји (бирәји).

РУЧА́ТЬСЯ гл. зомуни појистә (бирә).

РУЧЕ́Й сущ. чүклә никәрә. II *ручеёк* уменьш. чүклә никәрәлә.

РУ́ЧЕНЬКА сущ. дәслә.

РУЧИ́ЩА сущ. кәлә дәс.

РУ́ЧКА[1] сущ. 1. дүм, гүлп (чүникәрә әри вәкирдә, кирдә ҹикәдәс) 3. гәләм (әри хәт нүјүстә).

РУ́ЧКА[2] сущ. дәслә

РУЧНИ́К сущ. разг.1. курундә кәчук дәси; 2. то же, что *ручнист*.

РУЧНИСТ сущ. кор дәси сохтәнијо корсох, јә новкә әз дәс чи фурухтәнијо одоми. II *ручница* әзини зән (духтәр).

РУЧНО́Й прил. дәси: 1. ән дәс; 2. әри ә дәсәво кор сохтә дуз сохтә оморијо; 3. ә дәсәво ә кор вәнкәстә оморәнијо; 4. ә дәсәво (гүч, дуз) сохтә оморијо; 5. чүклә, субук, әри ә дәс бәрдә һистијо (ә товунәј шәлә); 6. вәрдүш сохтә оморијо (һәјвон).

РУШЕ́НИЕ сущ. 1. вәчарундәји, ә хори вәнкәстәји; 2. куфтәји (әри донә әз пустү ҹиро сохтә).

РУШИ́ЛЬНЫЙ прил. әри куфтә (донә әз пустү ҹиро сохтә) һистијо.

РУ́ШИТЬ[1] гл. вәчарундә: 1. чүникә, јә кәлә чирә хәрәбә сохтә, ә хори вәнкәстә; 2. перен. күштә, хок хори сохтә. II *руше́ние* сущ.1. чүникә, јә кәлә чирә хәрәбә сохтәји, ә хори вәнкәстәји; 2. перен. күштәји, хок хори сохтәји.

РУ́ШИТЬ[2] гл. куфтэ (әри донә әз пустү чиро сохтэ). II *рушéние* сущ. куфтэји (әри донә әз пустү чиро сохтэ). II *руши́льный* прил. куфтэни, әри куфтэ һистијо.

РУ́ШИТЬСЯ гл. 1. вэчарустэ, нист бирэ; 2. куфтэ (әри донә әз пустү чиро сохтэ) оморэ.

РЫ́БА сущ. чэһ. II *ры́бка, ры́бонка* уменьш. чэһлэ. II *ры́бный* прил. чэһи: 1. әз чэһ сохтэ оморијо; 2. чэһү амбар һистијо, әчә чэһ амбар дәрикә; 3. әри чэһ һистијо; 4. разг. бүј оморәнијо, ә чэһәво чүлки биријо. II *ры́бий* прил. чэһи: 1. ән чэһ; 2. перен. сүст, мүрдәдүл, хиник.

РЫБА́К сущ. чэһкир. II *рыба́чка* әзини зән (духтәр). II *рыба́цкий и рыба́чий* прил. чэһкири; ән чэһкир.

РЫБА́ЛИТЬ гл. чэһ кирдэ.

РЫБА́ЛКА сущ. чэһкири, чэһ кирдәји (ән һәвәскорһо).

РЫ́БАРЬ, РЫБА́РЬ устар. чэһ кирдәнијо одоми.

РЫБА́ЧИТЬ гл. чэһ кирдэ, чэһкири сохтэ.

РЫ́БИНА сущ. разг. кәләчэһ, јә кәлә чэһ.

РЫ́БНИК сущ. 1. сәниһәткор ән чэһкири; 2. ә вәтәкәј чэһи кор сохтәнијо фәһлә; 3. чэһфурух.

РЫБОВО́Д сущ. чэһдор (чэһ доштә, кәлә сохтәнијо сәниһәткор).

РЫБОВО́ДСТВО сущ. чэһдори (чэһ доштә, кәлә сохтәји). II *рыбово́дный* прил. әри чэһ доштә һистијо.

РЫБОВО́З сущ. мошин чэһбәри (әри зиндәјә чэһ бәрдә һистијо мошин).

РЫБОЛО́В сущ. чэһкир (чэһ кирәнијо, корү чэһкирдә һистијо одоми).

РЫБОЛОВЕ́ЦКИЙ прил. 1. корү чэһкирдә һистијо; 2. әри чэһкирдә һистијо

РЫБОЛО́ВНЫЙ прил. чэһкири: 1. Ән чэһкир; 2. әри чэһкирдә һистијо.

РЫБОЯ́ДНЫЙ прил. чэһхур. *Рыбоядные животные* чэһхурә һәјвонһо.

РЫВО́К сущ. 1. курундә чирэ ә дәсәво һә ә јә бо әз сәр зәвәр тик кирдәји; 2. һә ә јә бо чү коријкә сохтәји.

РЫГА́ТЬ гл. руваки сохтәнки кәлә сәс вәдәшәндә. II *рыга́ние* сущ. руваки сохтәнки кәлә сәс вәдәшәндәји.

РЫДА́ЛЕЦ сущ. кирјәсох (әри киникә, чүникә зар-зар киристәнијо одоми).

РЫДА́ТЬ гл. кирјә сохтэ (әри киникә, чүникә зар-зар киристэ). II *рыда́ние* сущ. кирјәсохи, кирјә сохтәји (әри киникә, чүникә зар-зар киристәји).

РЫЖЕБОРО́ДЫЙ прил. рәнг рушү зәрд-гирмизи һистијо.

РЫЖЕВОЛО́СЫЙ прил. рәнг мујһојү зәрд-гирмизи һистијо.

РЫЖЕ́ТЬ гл. гирмизи бирэ, күрән бирэ.

РЫ́ЖИЙ прил. күрән, зәрд-гирмизи.

РЫК сущ. шырынә. *Львиный рык* шырынәј ән шир.

РЫКА́ТЬ, РЫ́КАТЬ гл. шырынә зәрэ. II *рыка́ние и ры́канье* сущ. шырынә зәрәји.

РЫКНУ́ТЬ, РЫ́КНУТЬ см. *рыкать*.

РЫ́ЛО сущ. 1. буз (пишово вәдироморијо тараф ән сәр ән бәһзи ћәјвонһо); 2. прост., бран. лов-буз (хәрәбә сифәт ән инсон).

РЫЛОВОРО́Т сущ. бишәлкә одоми.

РЫ́ЛЬЦЕ сущ. 1. см. *рыло* 1.; 2. буз ән чојник, лулэј чојник (јә новкә ән јә гобикә).

РЫ́НОК сущ. базар. II *ры́ночный* прил. базари: 1. ән базар; 2. ә базар фурухтэ оморәнијо; 3. әри ә базар фурухә сохтэ оморијо.

РЫ́ПАТЬСЯ гл. әри чүникә чәһти сохтэ, ә кор гәриш бирэ, динч нэ нүштэ.

РЫ́СКАТЬ гл. 1тәрәтәһәди вирихтэ (әри чүникәрә кәштэ); 2. әз рәһ хүштэ вәдарафтэ, коһ һәчунәво, коһ һәчинәво рафтэ (әз товунәј транспорт). II *ры́скание* сущ. 1тәрәтәһәди вирихтәји (әри чүникәрә кәштэ); 2. әз рәһ хүштэ вәдарафтәји, коһ һәчунәво, коһ һәчинәво рафтәји (әз товунәј транспорт).

РЫ́ТВИНА сущ. чухурәки (ә рәһ чәрх ћәмәл овурдијо, јә новкә ов шуштијо лугони).

РЫ́ТЫЙ прил. 1. вәкәндә оморијо (ә товунәј хори); 2. перен. әри чүникә кәштэ вәхорундә, ә и тараф, у тараф шәндә оморијо; 3. ховлү, ховвәри. *Рытый бархат* ховлүјә мәхбәр.

РЫТЬ гл. 1. вәкәндә (хорирэ); 2. перен. әри чүникә кәштэ вәхорундә, ә и тараф, у тараф шәндә.

РЫТЬЁ сущ. вәкәндәји, вәкәндә оморәји (әз товунәј хори).

РЫ́ТЬСЯ гл. 1. вәхорундә, вәхору-вәхору сохтэ, әз гәдү чүникә кәштэ; 2. перен. кәштэ, чәһти сохтэ; 3. әри чүникә кәштэ вәкәндә (хорирэ).

РЫХЛЕ́НИЕ сущ. 1. нәрм бирәји; 2. перен. тиһи бирәји (ә товунәј одоми).

РЫХЛЕ́ТЬ гл. 1. нәрм бирэ; 2. перен. тиһи бирэ (ә товунәј одоми).

РЫХЛИ́ТЕЛЬ сущ. хоринәрмсох, хокнәрмсох (әри хорирә, хокә нәрмсохтә hистијо карасти).

РЫХЛИ́ТЬ гл. нәрм сохтә (хорирә). II *рыхле́ние* сущ. нәрм сохтәји (хорирә).

РЫ́ХЛЫЙ прил. 1. нәрм; 2. буш. II *ры́хлость* сущ. 1. нәрми; 2. буши.

РЫХЛЯ́К сущ. 1. ћәсонт сов бирәнијо сәнг; 2. ләгәрә, зәћифә одоми.

РЫЧА́Г сущ. ричаг (әри чүклә кучә ә кәлә куч тојсохтә карасти). *Поднять рычагом* ә ричагәво тик кирдә (вәшәндә). II *рычажо́к* сущ. ричаглә. II *рыча́жный* прил. ричаги, ән ричаг.

РЫЧА́НИЕ сущ. 1. шырынә зәрәји; 2. бочәћ зәрәји, hорој дәшәндәји, ә ћүршәво коф сохтәји.

РЫЧА́ТЬ гл. 1. шырынә зәрә (ә товунәј ћәјвонho); 2. перен. бочәћ зәрә, hорој дәшәндә, ә ћүршәво коф сохтә. II *рыча́ние* сущ. 1. шырынә зәрәји (ә товунәј ћәјвонho; 2. перен. бочәћ зәрәји, hорој дәшәндәји, ә ћүршәво коф сохтәји.

РЬЯ́НЫЙ прил. сәхт зәћмәткәш, ћәвәслү. II *рья́ность* сущ. сәхт зәћмәткәши, ћәвәслүји. II *рья́но* нареч. ә зәћмәтәво, ә ћәвәсәво.

РЭ́КЕТ, РЕ́КЕТ сущ. ре́кет, ре́кети (ә тәрсундә вә кучбунирәво пул кәсә әз дәсү вәкирдәји).

РЭКЕТИ́Р, РЕКЕТЁР сущ. ре́кет, рекети́р (рекети сохтәнијо одоми).

РЮКЗА́К сущ. чибдәријә сумкәј кәмәри.

РЮ́МКА сущ. румка (әри шоробхурдә појвәријә чүклә гоб), пәјлә. II *рю́мочка* сущ. румкалә. II *рю́мочный* прил. румкаји, ән румка.

РЯБЕ́ТЬ гл. 1. чуркум-чуркум, хол-хол, локо-локо бирә; 2. вәди бирә (ә товунәј чуркум-чуркумә, рәнгәбәрәнгә чи).

РЯБИ́НА[1] сущ. чумхурузи (дорү вә мәјвәјү).

РЯБИ́НА[2] сущ. чуркум, хол, локо.

РЯБИ́НКА[1] сущ. чумхурузилә

РЯБИ́НКА[2] сущ. холлә, локолә.

РЯБИ́ННЫЙ прил. чумхурузији: 1. ән чумхурузи; 2. әз чумхурузи сохтә оморијо.

РЯБИ́НОВКА сущ. әрәги чумхурузији.

РЯБИ́НОВЫЙ прил. 1. см. *рябинный*; 2. тәлћә гирмизи.

РЯБИ́ТЬ гл. 1. 1. чуркум-чуркум, хол-хол, локо-локо сохтә; 2. разг. перен. әзкил-чингил чирә (ә товунәј чумho).

РЯБО́Й прил. чуркум-чуркум, хол-хол, локо-локо

РЯ́ВКАТЬ, РЯ́ВКНУТЬ гл. 1. шырынә зәрә (ә товунәј ћәјвонho); 2. перен. ә сәр киникә ә ћүршәво hорој дәшәндә, бочәћ зәрә. II *ря́вканье* сущ. 1. шырынә зәрәји (ә товунәј ћәјвонho); 2. перен. ә сәр киникә ә ћүршәво hорој дәшәндәји, бочәћ зәрәји.

РЯД сущ. 1. чәркә; 2. гүчүм; 3. пәспәсәјәки оморијо (оморәнијо) корho; 4. перен. јә чәндиho, чәнди чәндиho. II *рядок* уменьш. 1. чәркәлә; 2. гүчүмлә.

РЯДИ́ТЬ[1] гл. тәнүрә вокундә, вәравундә.

РЯДИ́ТЬ[2] гл. ә киро кирдә, ә зувун кирдә (киникәрә).

РЯДИ́ТЬСЯ[1] гл. 1. тән хүштәрә вокундә, хүштәрә вәравундә; 2. оводуни маскаради вокундә.

РЯДИ́ТЬСЯ[2] гл. 1. ә киро кирдә оморә (киникә); 2. ә разилуги оморә (ә товунәј гимәт).

РЯДКО́М нареч. разг. 1. ә јә бо; 2. то же, что *рядом*.

РЯДОВО́Й I сущ. салдат; II прил. 1. чүклә. *рядовой работник* чүклә корсох 2. чәркәји (ә чәркәрәво hистијо).

РЯ́ДОМ нареч. 1. јонбәјон. *Сидеть рядом* јонбәјон нүштә; 2. лап нәзник, ә бинәјәки, ә бинәјү, ә нәзникијү, ә гуншијәтијү. *Живу рядом с театром* ә нәзники ән театр зивистәнүм.

РЯ́ДЫШКОМ уменьш. см. *рядом*.

РЯ́ЖЕНЫЙ прил. палтар (оводуни) маскаради вокундијо.

РЯ́ЖЕНЬЕ сущ. палтар (оводуни) маскаради вокундәји, әз и бәхшәј: әзини оводуни вокундәнүtho миһид.

РЯ́СА сущ. гобој ән кәшуш.

С

С (СО) пред. 1. ə: 1) ə киникəрəво, чуникəрəво; 2) ə кумəки чүникəрəво, ə јə рəћəво; 3) ə чү корикəјикə киро. *С нашего согласия* ə разијəти имурəво; 4) ə чүникə сəр кирдəји киро, кирдə. *С детства* əз ћəјили; *с самого утра* əз сəбəћмундə;; 2. əз (əз чүчој, əз сəр чүникə). *Упасть с крыши* əз бун офторə, *убирать посуду со стала* гоб-гичогə əз сəр стол вəчирə.

САБЗА́ сущ. сəбзə (тумсүзə кишмиш).

СА́БЛЯ сущ. (шəфтə) гилинч. II *сабелька* уменьш. гилинчлə.

САБО́ сущ. сабо (зирү тəхтəјијə мəћс).

САБОТА́Ж сущ. саботаж (ə гəстəво ə кор нə вədиромəрəји вə ə ћəчирəво пишој корə појундəји).

САБОТА́ЖНИК сущ. саботажчи, саботаж сохтəнијо одоми. II *сабота́жница* əзини зəн (духтəр).

САБОТА́ЖНИЧАТЬ см. *саботировать*.

САБОТИ́РОВАТЬ гл. саботаж сохтə, пишој корə кирдə. II *саботи́рование* сущ. саботаж сохтəји.

СА́ВАН сущ. əхрəти. II *са́ванный* прил. əхрəтији: 1. ən əхрəти; 2. əри əхрəти ћистијо.

САГИТИ́РОВАТЬ см. *агитировать*.

САД сущ. бог: 1. дорћо, күлћо коштə оморијо хори; 2. ə и хори коштə оморијо дорћо, күлћо. II *са́дик* уменьш. боглə.

САДАНУ́ТЬ гл. разг. сəхт дədорə, зəрə.

САДИ́ЗМ сущ. садизм (киникəрə əри ћəз вəкирдəј хүштə чозə, сəћəр дорəји).

СА́ДИК сущ. богчə: 1. боглə; 2. əри тəрбијəј чүклə ћəјилћо ћистијо чикə.

САДИ́СТ сущ. садист (корћој садизми сохтəнијо одоми). II *сади́стка* əзини зəн. II *сади́стский* прил. садисити; ən садист.

САДИ́ТЬ гл. 1. см. *сажать* 1.; 2. ə чикəј сохтə оморијо кор куфтирə оморə. *Садить пулю за пулей (стрелять беспрерывно)* ћəрə нədорə шəндə (күлləрə).

САДИ́ТЬСЯ[1-2] см. *сесть*[1-2].

СА́ДНИТЬ, САДНИ́ТЬ гл. сухов-сухов, хорə-хорə дорə. *Саднит в горле* бугозмə ədəј хорə-хорə дорə.

САДО́ВНИК сущ. богбон (ə бог дəниширəнијо одоми). II *садо́вница* əзини зəн (духтəр). II *садо́вический и садо́вничий* прил. богбони; ən богбон.

САДОВО́Д сущ. богчи (сəнићətү богкоштə вə гуллугсохтə ћистијо одоми).

САДОВО́ДСТВО сущ. богчији: 1. əз товунəј бог коштəји вə гуллуг сохтəји ћистијо ћилм; 2. бог коштəји вə гуллуг сохтəји. II *садоводческий* прил. богчији, ən богчи, ən богчији.

САДО́ВЫЙ прил. боги: 1. ən бог; 2. ə бог вəрəморəнијо; 3. ə бог коштə, кəлə сохтə оморијо.

САДО́К сущ. 1. ћəјвон, чəћ доштəнүтћо чикə. II *садко́вый* прил. 1. əри ћəјвон, чəћ доштə ћистијо.

СА́ЖА сущ. гурум, дурə. II *са́жевый* прил. гуруми; ən гурум.

САЖА́ЛКА сущ. 1. јəралмаси (картошкə) коштəнијо вə шитил дəшəндəнијо мошин.

САЖА́ТЬ гл. 1. коштə. *Сажать цветы* күл коштə; 2. нүшундə. *Сажать гостей* гиногћорə нүшундə; 3. вəнүшундə. *Сажать в вагон* ə вогун вəнүшундə; 4. дəшəндə, кировундə. *Сажать птицу в клетку* гушə ə гəфəс дəшəндə; 4. дəшəндə, нүшундə. *Сажать в тюрму* ə түрмə дəшəндə; 5. дəнорə, дəбəстə (əри бурчундə). *Сажать хлебы в печь* нунћорə ə тəнү дəбəстə (дəнорə). II *сажа́ние* сущ. 1. коштəји; 2. нүшундəји; 3. вəнүшундəји; 4. дəшəндəји, кировундəји; 5. дəнорəји, дəбəстəји.

СА́ЖЕНЕЦ сущ. гəлəм, шитил. II *са́женцевый* прил. гəлəми, шитили: 1. ən гəлəм, ən шитил; 2. əз гəлəм, əз шитил вəроморијо.

СА́ЖЕ́НЫЙ прил. гəлəми (əз гəлəм вəроморијо, əз тум нə).

САЖЕ́НЬ, СА́ЖЕНЬ сущ. сажен (3 аршин, јə новкə 2,134 метро).

САЗ сущ. саз (карасти музикаји ə тəлəво, ə Закавказија, Ирон, Əфгостон вə ə јə дəвлəтикəћој ən мизрəћ лов бири).

САЗА́Н сущ. сазан (чəћ). II *сазанный* прил. сазани: 1. ən сазан; 2. əз сазан, ə сазанəво сохтə оморијо.

САЙГА́К, САЙГА́ сущ. сајгак (ə чəјрон ухшəш зəрəнијо ћəјвон). II *сайга́чий* прил. сајгаки;ən сајгак.

СА́ЙРА сущ. сајра (чəҳ). II *сайровый* прил. сајраји: 1. ən сајра; 2. əз сајра сохтə оморијо.

СА́КЛЯ сущ. дəхмə (ə догһој Кафказ хунəј диһи).

САКСАУ́Л сущ. саксаул (дор). II *сасаксау́ловый и саксау́льный* прил. саксаули, ən саксаул.

САЛА́ГА сущ. разг. пренебр. шутл. салага (һəлə корə хуб нəвомухтијо чојилə матрос, салдат вə ə сүфтəји курсһо хундəнијо курсант). || II *салажёнок* уменьш. салагалə.

САЛА́ЗКИ сущ. 1. чүклə киршəлəј тəхтəји; 2. ə əзини киршə ухшəш зəрəнијо чəјистəнијо детал ən мошин.

САЛА́ЗОЧНЫЙ прил. киршəји: 1. ən киршə; 2. тех. ə киршəрəво һистијо.

САЛА́Т сущ. 1. салат (əз хүрдə-хүрдə вəнчирə оморијо тəрəвəз, хојə, савзи вə јə чијикəһо ћəзүр биријо хиникə хурдəнијə чи); 2. коһу.

САЛА́ТНИК, САЛА́ТНИЦА сущ. гоб салати. II *сала́тный салатовый* прил. салати: 1. ən салат; 2. əри салатсохтə һистијо; 3. очугə савз (ə рəнг коһу.

СА́ЛИТЬ гл. 1. рүгəн зəрə, рүгəн совустə (ə чүникə); 2. ə јəкишү əз вирихтəнијо возичиһо расирə вə ə у дəсə, јə новкə тупə зəрə.

СА́ЛКИ сущ. јəкирəкирдəки (вози ћəјили).

СА́ЛО[1] сущ. 1. пиј, кəмтə, дүмбə; 2. əз иһо вəкирдə оморəнијо чи.

СА́ЛО[2] сущ. руј овə кирдəнијо назукə чилид, јə новкə ə овəво гəришə вəрф.

САЛО́Н сущ. салон. II *сало́нный* прил. салони: 1. ən салон; 2. ə салон һистијо, дəбиријо.

САЛФЕ́ТКА сущ. салфеткə: 1. əз чи хурдə бəгдə əри ловһорə тəмиз сохтə дəсмол; 2. чүклə сифро; 3. əри тəмизи вə гигеена јə тикəлəј мол. II *салфе́точка* уменьш. салфеткəлə. II *салфе́точный* прил. салфеткəји: 1. ən салфеткə; 2. əри салфеткə һистијо.

СА́ЛЬДО сущ. салдо (ə һəг-ћисоб ə ћəрəј хəрч нəн гəзонч дəриjо тəфəһат).

СА́ЛЬНИК сущ. 1. ə шүгəм пиј кура бирəнијо чикə; 2. салник (ћəрəј ən чүмүстəнијо вə нəсчүмүстəнијо деталһорə кирдəнијо детал.

СА́ЛЬНОСТЬ[1] сущ. биəдəби, нəтəвриjи.

СА́ЛЬНОСТЬ[2] сущ. рүгəниjи.

СА́ЛЬНЫЙ[1] прил. биəдəб, нəтəври. *Сальные шутки* биəдəбə зарфотһо.

СА́ЛЬНЫЙ[2] прил. пиjи, кəмтəји, рүгəни: 1. ən рүгəн (ən пиј, ən кəмтə); 2. əз рүгəн (əз пиј, əз кəмтə) сохтə оморијо; рүгəни сохтə оморијо; 3. əз рүгəн вəмундијо, мундијо (локо, чикə).

САЛЮ́Т сущ. салјут. II *салю́тный* прил. салјути: 1. ən салјут; 2. əри салјут дорə (вəшəндə) һистијо.

САЛЮТОВА́ТЬ гл. салјут дорə (вəшəндə). *Салютовать встречному кораблю* ə пишо оморəнијо кəмирə салјут дорə; *салютовать десятью залпами из двадцати орудий* əз бист туп əјəки дəһ бо шəндəрəво салјут дорə.

САЛЯ́МИ сущ. салјами (сорт ən сəхтə, хүшкə калбаси).

САМ, САМА́, САМО́ мест. (мн. *сами*). Јү, хүштəнү, хүштəнијү. *Я сам* мə хүштəнмə; *ты сам* тү хүштəнтү; *он сам* у хүштəнү; *они сами* үшү хүштəнишү. <> *Сам не свой* ə хүштə нə дəри (нə дəрүм); *сам себе голова (хозяин)* шүштəнү огој хүштəји; *сам* (*сама, само*) *собой* хүштəнијү, əз сəри хүштə.

САМА́Н сущ. 1. кəрпүч хоки (ə малад ləмбə, пəјин вə јə чиһикəһо гəриш сохтəрəво бурра оморəнијо); 2. ləмбə.

САМА́НКА сущ. əз кəрпүч хоки вокундə оморијо хунə.

САМА́ННЫЙ, САМА́НОВЫЙ прил. 1. ən кəрпүч хоки; 2. əз кəрпүч хоки вокундə оморијо; 3. ləмбəји, ən ləмбə; 4. ə ləмбəрəво сохтə оморијо.

САМБИ́СТ сущ. самбист, самбочи (самбо возирəнијо спортчи).

СА́МБО[2] сущ. самбо (вози спорти: киштидарафтə).

САМ-ДЕВЯ́Тнеизм. 1. нүһ гəд, нүһ бо амбар; 2. ə јүрəво нүһ.

САМ-ДРУ́Г неизм. əјəки, һəрдүшү.

САМЕ́Ц сущ. əркəк: 1. əз чинс мəрди һистијо ћəјвон; 2. сəхт зиндəјə мəрд.

СА́МКА сущ. дүши: 1. əз чинс зəни һистијо ћəјвон; 2. сəхт вəшəглүјə зəн.

САМО́.. јəкимүн бəхш ən бəһзи кофһо бирə вə и мəһноһорə дорə: 1. хүштəрə, хүштəни хүштəрə. *Самовосхваление* хүштəни хүштəрə тəһəриф дорəји; 2. əз хүштəји, хүштəнү. *Самовозгорание* хүштəнү су кирдəји (сухтəји); 3. əз сəри хүштə.

САМОБИЧЕВА́НИЕ сущ. 1. хүштəрə сəһəр, нəгумо дорəји; 2. тəхсир хүштəрə ə сəр офтəрə, пəшмујəти, хəчəлəти кəширəји.

САМОБИЧУ́ЩИЙ прил. хуштәрә тәхсиркор данүстәнијо, хәчәләти кәширәнијо.

САМОВА́Р сущ. симовор (әри овушундә гоб). *Сидеть за самоваром* чој хурдә. II *самова́рчик* уменьш. симоворлә, чүклә симовор. II *самова́рный* прил. симовори, ән симовор.

САМОВА́РНИЧАТЬ гл. чој симовори хурдә (ә пишој, ә јон симовор).

САМОВНУШЕ́НИЕ сущ. хуштәни хуштәрә (ә чүникә) боворими дорә.

САМОВОЗГОРА́ЕМОСТЬ сущ. хуштәнү су кирдә (сухтә) данүстәји.

САМОВОЗГОРА́НИЕ сущ. хуштәнү су кирдәји (сухтәји).

САМОВОЗГОРЕ́ТСЯ, САМОВОЗГОРА́ТСЯ гл. хуштәнү су кирдә (сухтә).

САМОВО́ЛЬНИЧАТЬ гл. сәрсәбили сохтә. II *самово́лие и самово́льство* сущ. сәрсәбили, һәрки-һәркији. II *самово́льник* сущ. сәрсәбил (сәрсәбили сохтәнијо одоми).

САМОВО́ЛЬНО нареч., әз сәри хуштә, хуштәнијү, јүрә војистәрә хуно.

САМОВО́ЛЬНЫЙ прил. әз сәри хуштә, јүрә војистәрә хуно сохтәнијо, сәрсәбил. II *самово́льность* сущ. әз сәри хуштә, јүрә војистәрә хуно сохтәји, сәрсәбили.

САМОВОСПЛАМЕНИ́ТЬСЯ, САМОВОСПЛАМЕНЯ́ТЬСЯ гл. әз сәри хуштә, хуштәнијү су кирдә, сухтә. II *самовоспламене́ние* сущ. әз сәри хуштә, хуштәнијү су күрдәји, сухтәји.

САМОВОСХВАЛЕ́НИЕ сущ. хуштәрә (хуштәни хуштәрә) тәһәриф дорәји.

САМОГО́Н, разг. **САМОГО́НКА** сущ. әрәги дәси. *Варить, гнать самогон (самогонку)* әрәги дәси кәширә. II *самого́нный* прил. әрәгикәши, әри әрәги кәширә һистијо.

САМОГОНОВАРЕ́НИЕ сущ. әрәгикәши (әрәги дәси кәширәји).

САМОГОНОКУРЕ́НИЕ сущ. әз пәһәнүки әрәги дәси кәширәји.

САМОГО́НЩИК сущ. әрәгикәш (әрәги дәси кәширәнијо одоми). II *самого́нщица* әзини зән (духтәр).

САМОДВИ́ЖУЩИЙСЯ прил. хуштәнијү рафтәнијо (ә кумәки ән механизм хуштәрәво).

САМОДЕ́ЛКА сущ. дәси, әдәсгүчбирә (ә хунә, ә дәсәво гүч биријо чи).

САМОДЕ́ЛЬНЫЙ прил. дәси, әдәсгүчбирә (ә хунә, ә дәсәво гүч биријо, сохтә оморијо).

САМОДЕ́ЛЬЩИНА сущ. хәрәбә, бирачә әдәсәгүчбирә чи.

САМОДЕРЖА́ВИЕ сущ. парчоһјәти (ә Урусијәт тә революсија биријо монархија).

САМОДЕ́РЖЕЦ сущ. парчоһ, монарх. II *самоде́ржица* сущ. әзини зән (духтәр).

САМОДОВЛЕ́ЮЩИЙ прич. мәһнојү һистијо, гимәтү һистијо.

САМОДОВО́ЛЬНО нареч. әз хуштә разијирәво, һәјбһој хуштәрә нәвинирәрәво, хуштәрә әз кәс зәвәр кирдәрәво.

САМОДОВО́ЛЬНЫЙ прил. әз хуштә рази һистијо, һәјбһој хуштәрә нәс винирәнијо, хуштәрә әз кәс зәвәр кирдәнијо. II *самодово́льство* сущ. әз хуштә разији, такабури, хуштәрә әз кәс зәвәр кирдәји.

САМОДУ́Р сущ. хојкир, сәрсон, данүстәј хуштәрә сохтәкор, разг. кәләсәр.

САМОДУ́РСТВОВАТЬ, САМОДУ́РНИЧАТЬ гл. хојкири, сәрсони, кәләсәри сохтә, данүстәј хуштәрә сохтә. II *самоду́рство* сущ. нәһси, хојкири, сәрсони, кәләсәри, сәрсәбили.

САМОЗАБВЕ́НИЕ сущ. 1. ә киникә, чүникә киро хуштәрә, хәјр хуштәрә әз јор вәдәшәндәји, гурбу дорәји; 2. сәхт ә һәвәс оморәји, (сәр) хуштәрә вир сохтәји.

САМОЗАБВЕ́ННЫЙ прил. 1. ә киникә, чүникә киро хуштәрә, хәјр хуштәрә әз јор вәдәшәндәнијо, гурбу дорәнијо; 2. сәхт ә һәвәс оморәнијо, (сәр) хуштәрә вир сохтәнијо.

САМОЗАГОТО́ВКА сущ. әри бәгдәји хуштә, ә хост-војист хуштәрәво вәчирә (кура сохтә, доштә).

САМОЗВА́НЕЦ сущ. нумгәлп, нумдүзд (хуштәрә јә одомикәрә хуно бурбундәнијо, нум ән јәкикәрә вәкирдијо одоми). II *самозва́нка* әзини зән (духтәр).

САМОЗВА́НСТВО сущ. нумдүзди (нум кәсә әри хуштә вәкирдәји).

САМОЗВА́НЫЙ прил. нумдүзд (нум кәсә әри хуштә вәкүрдијо).

САМОИЗЛЕЧЕ́НИЕ сущ. хуштәни хуштәрә хуб сохтәји (әз нәчоги), әри хуштә дәрзә-дәрмү сохтәји.

САМОКОНТРО́ЛЬ сущ. ә пәсәј чунсоги хуштә, ән кор хуштә кәштәји (дәнишираји).

САМОКРИ́ТИКА сущ. ә сохтә корһој хуштә дәбирә һәјбһорә вокундәји, куфтираји.

САМОКРУ́ТКА[1] сущ. ә дәсәво дәпучундә оморијо папирос.

САМОКРУ́ТКА[2] сущ. 1ә кәдәрәво вирихтијо духтәр; 2 әз пәһәники бәбә-дәдәј хуштә зән хостәји (ә шүвәр рафтәји).

САМОЛЁТ сущ. самалут; устар. аэроплан. II *самолётный* прил. самалути: 1. ән самалут; 2. ә кумәки самалутәво сохтә оморәнијо.

САМОЛЁТОВОЖДЕ́НИЕ сущ. сәниһәт самалутбәрдәји (-һәјсохтәји).

САМОЛЁТОСТРОЕ́НИЕ сущ. самалутгүчсохи: 1. самолут вәдәшәндәји; 2. әз и товунә һистијо һилм.

САМОЛИ́ЧНЫЙ прил. хүштәнү, хүштәни јү сохтијо.

САМОЛО́В сущ. чәлә (әри һәјвон вә гуш кирдә).

САМОЛЮ́Б см. *самолюбец*.

САМОЛЮ́БЕЦ сущ. хүштәнхоһ (хүштәрә амбар хостәнијо одоми).

САМОЛЮБИ́ВЫЙ. прил. хүштәнхоһ (хүштәрә амбар хостәнијо).

САМОЛЮ́БИЕ сущ. хүштәнхоһи (хүштәрә амбар хостәји).

САМОМНЕ́НИЕ сущ. ловгоји, такабури, әз хүштә разији, әз товунәј хүштә ә кәлә фикирһо бирәји.

САМОНАДЕ́ЯННЫЙ. прил. јүрә ә куч хүштә амбар имид һистијо, бовор сохтәнијо. II *самонадея́нность* сущ. ә куч хүштә амбар имид бирәји, бовор сохтәји.

САМОНАЗВА́НИЕ сущ. хүштәни хүштәрә доријо нум ән јә хәлг. *Джууро – самоназвание евреев Кавказа* чувурһо – чувурһој Кавкази хүштәрә һәчи куфтирәнүт.

САМООБЛАДА́НИЕ сущ. сабур, хүштәрә дошtә (ә дәс вәкирдә) данүстәји, хүштәрә вир нәсохтәји.

САМООБМА́Н сущ. сущ. хүштәрә фурмундәји, хүштәни хүштәрә фурмундәји.

САМООБОЛЬЩЕ́НИЕ сущ. хүштәрә фурмундәји, ә хәјол (фикир) офторәји. *Пустое самообольщение* бушә хәјол.

САМООБОРО́НА сущ. хүштәни хүштәрә дошtәји (әз киһојикә, әз чүһојикә), ә хәјол хүштә бирәји.

САМООБРАЗОВА́НИЕ сущ. әз сәри хүштә (мәһлүмсүз) хундәји, вәмухтәји, данандәји хүштәрә зијод сохтәји.

САМООБРАЗОВА́ТЕЛЬНЫЙ прил. әри әз сәри хүштә (мәһлүмсүз) хундәји, вәмухтәји, данандәји хүштәрә зијод сохтәји һистијо.

САМООБСЛУ́ЖИВАНИЕ сущ. хүштәрә (хүштәни хүштәрә) гуллуг сохтәји, ә хүштә дәниширәји.

САМООБУЧЕ́НИЕ см. *самообразование*.

САМООКУПА́ЕМОСТЬ сущ. хәрч хүштәрә вәдәшәндәји, дорә данүстәји.

САМООПРЕДЕЛЕ́НИЕ сущ. хүштәшинохи: 1. ә зиндәкуни, ә гәд чәһмәт чикәј хүштәрә данүстәји; 2. мәгсәд хүштәрә данүстәји ән хәлг.

САМООПРЕДЕЛИ́ТЬСЯ гл. хүштәрә шинохтә (ә зиндәкуни, ә гәд чәһмәт чикәј хүштәрә данүстә).

САМООПРАВДА́НИЕ сущ. хүштәрә ә тәмизи вәдәшәндәји, хүштәрә дуз вәдәшәндәји.

САМООТВЕ́РЖЕННЫЙ прил. разг. хүштәкүш (ә хәјр кор чәһмәти әз хәјр хүштәрә гурбу дорәијо). II *самоотверженность и самоотвержение* сущ. хүштәкүши (ә хәјр кор чәһмәти хәјр хүштәрә гурбу дорәји).

САМООТРЕЧЕ́НИЕ сущ. әз бирә-нәбирәј хүштә кироштәји, хүштәрә әз һәрчи һиштәји.

САМООЦЕ́НКА сущ. хүштәни хүштәрә гимәт дорәји.

САМОПОЖЕ́РТВОВАНИЕ сущ. хүштәрә гурбу дорәји, әз бирә-нәбирәј хүштә кироштәји (дәс кәндәји).

САМОПРОИЗВО́ЛЬНЫЙ прил. әз сәри хүштә, әз хүштәји биријо (һәмәл оморијо). II *самопроизво́льность* сущ. әз сәри хүштә, әз хүштәји бирәји (һәмәл оморәји).

САМОРЕКЛА́МА сущ. хүштәрә реклам сохтәји.

САМОРО́ДНЫЙ прил. 1. ә тәбиәт тәмиз офтә оморәнијо; 2. ә товунәј талант, данани: әздәдәјоморә.

САМОРО́ДОК сущ. 1. ә тәбиәт тәмиз офтә оморәнијо тәмизә тикәј ән метал; 2. лап талантлүјә одоми.

САМОСВА́Л сущ. самосвал (шәләј хүштәрә хүштәнү тиһи сохтәнијо автомобил).

САМОСЕ́В сущ. 1. әз вәроморијо әз сәри хүштә рихтијо тум; 2. һәчи вәроморијо дордирәх.

САМОСЕ́Й, САМОСЕ́ЙКА то же, что *самосев*.

САМОСОЖЖЕ́НИЕ сущ. хүштәрә су дорәји, хүштәрә сухундәји.

САМОСОЗНА́НИЕ сущ. хүштәрә, мәһноj бирәј хүштәрә, ә гәд чәһмәт рол хүштәрә ә сәр офторәји.

САМООХРАНЕ́НИЕ сущ. ә хәјол хүштә бирәји, хүштәрә дошtәји.

САМОСПЛА́В сущ. һүзүмһо вә шалмонһорә ә гәд никәрә дәшәндә фирсорәји.

САМОСТОЯ́ТЕЛЬНЫЙ прил.1. чиро hистијо, әри хуштә hистијо; 2. ә куч хүштәрәво, кумәки јәкиш нәбирә сохтијо.

САМОСУ́Д сущ. суд, ћүкмот нәданүстә киникәрә чозә дорәји.

САМОТА́СКА см. *конвейер*.

САМОТЁК сущ.1. әз сәри хүштә рихтәји, рафтәји (ов, совә чиho); 2. перен. чүникәрә hә hәчи, плансүз сохтәји. II *самотёчный* прил. прил. 1. hә hәчи. әз сәри хүштә рафтәнијо; 2. перен. hә hәчи, плансүз сохтә оморијо.

САМОТЁКОМ нареч. 1. әз сәри хүштә; 2. перен. hә hәчи, плансүз.

САМОТКА́НИНА, САМОТКА́НКА сущ. ә хунә духтә, бофтә оморијо мол, оводуни.

САМОУБИ́ЙСТВЕННЫЙ прил. 1. хүштәкүши, әри хүштәрә күштә hистијо; 2. әри хүштәнү, әри чуну тәрс hистијо.

САМОУБИ́ЙСТВО сущ. хүштәкүши, хүштәрә күштә војистәји.

САМОУБИ́ЙЦА сущ. хүштәкүш (хүштәрә күштијо одоми).

САМОУВАЖЕ́НИЕ сущ. ә хүштә (ә хүштәнн хүштә) ћүмәт сохтәји, ћүрмәт хүштәрә доштәји.

САМОУВЕ́РЕННЫЙ прич. әз хүштә орхојин hистијо, ә хүштә, ә биһовуни хүштә бовор сохтәнијо. II *самоуве́ренность* сущ. әз хүштә орхојин бирәји, ә хүштә, ә биһовуни хүштә бовор сохтәји.

САМОУНИЖЕ́НИЕ, САМОУНИЧИЖЕ́НИЕ сущ. хүштәрә бигәдүр, биһүрмәт сохтәји.

САМОУПРА́ВЕЦ сущ. данүстәј (војистәј) хүштәрә сохтәнијо одоми, сәрсәбил.

САМОУПРАВЛЕ́НИЕ сущ. данүстәј (војистәј) хүштәрә сохтәји, сәрсәбили.

САМОУПРА́ВНЫЙ прил. данүстәј (војистәј) хүштәрә сохтәнијо, сәрсәбил.

САМОУПРА́ВСТВО сущ. сәрсәбили, hәрки-hәркији, әз виһтә вәдарафтәји.

САМОУПРА́ВСТВОВАТЬ, САМОУПРА́ВНИЧАТЬ гл. сәрсәбили сохтә, hәркиhәркији сохтә, әз виһтә вәдарафтә.

САМОУСПОКОЕ́НИЕ сущ. орхојин бирәји, хүштәрә дүл дорәји.

САМОУСПОКО́ЕННОСТЬ сущ. орхојини, дүләпәсәји нәбирәји.

САМОУСПОКО́ИТЬСЯ,САМОУСПОКА́ИВАТЬСЯ гл. орхојин бирә, хүштәрә дүл дорә, дүләпәсәји нәкәширә.

САМОУСТРАНЕ́НИЕ сущ. хүштәрә ә гирог кәширәји, әз корhој хүштә дур бирәји.

САМОУСТРАНИ́ТЬСЯ, САМОУСТРАНЯ́ТЬСЯ гл. хүштәрә ә гирог кәширә, әз корhој хүштә дур бирә.

САМОУЧИ́ТЕЛЬ сущ. әри чүникәрә хүштәнијү (әз сәри хүштә) вомухтә рәһбәрјәти (китоб).

САМОУ́ЧКА сущ. чүникәрә хүштәнијү (әз сәри хүштә) вомухтијо одоми.

САМОХВА́Л сущ. ловго, шигир, хүштәрә тәһәриф дорәнијо одоми. II *самохва́лка* әзини зән (духтәр).

САМОХВА́ЛЬСТВОВАТЬ гл. ловгоји, шигири сохтә, хүштәрә тәһәриф дорә. II *самохва́льство* сущ. ловгоји, шигири, хүштәрә тәһәриф дорәји.

САМОХО́Д, САМОХО́ДКА сущ. хүштәнү рафтәнијо мошин, механизм.

САМОЦВЕ́Т сущ. рәнглүјә, товушлүјә (товуш дорәнијо) сәнг.

САМОЦВЕ́ТНЫЙ прил. рәнглү, товушлү (ә товунәј буһолүјә сәнг).

САМОЦЕ́ЛЬ сущ. мәгсәд.

САМОЧИ́ННЫЙ прил. 1. әз сәри хүштә, әз сәри-вәри хүштә сохтә оморијо; 1. ә хост-војистүрәвро сохтә оморијо. II *самочи́нность* hәрки-hәркији, сәрсәбили.

САМОЧИ́НСТВОВАТЬ гл. hәрки-hәркији, сәрсәбили сохтә, әз сәри-вәри хүштә сохтә. II *самочи́нство* сущ. hәрки-hәркији, сәрсәбили.

СА́МОЧКА сущ. дүшилә.

САМОЧУ́ВСТВИЕ сущ. кәјф, ћол (ән одоми).

СА́МЫЙ прил. 1. хүштәнү. *Это он самый* и у хүштәнини; 2. hә и. *В этом самом месте* hә ә и чикә; 3. ән, лап. *Самый лучший товар* ән хубә мол; *в самом центре города* лап ә миклә шәһәр; *у самого моря* лап ә гирог дәрјо.

САНГВИ́Н, САНГВИ́НА сущ. 1. гирмизинә нәрмә карандаш; 2. ә и карандашәво кәширә оморијо шикил.

САНГВИ́НИК сущ. хунү дүширәнијо, шорә, вәшәглүјә одоми.

САНГВИНИ́ЧЕСКИЙ прил. хунү дүширәнијо, вәшәглү, шор.

САНДАЛЕ́ТЫ сущ. садалет, сәндәли (субукә туфли hәминони).

СА́НИ сущ. киршә.

САНИТА́Р сущ. санитар (ә корhој гигејенәји ән нәчогhо вә јаралүhорә сохтәнијо чүклә

корсох ән медисина). II *санита́рка* әзини зән (духтәр). II *санита́рский* то же, что *санитарный*.

САНИТАРИ́Я сущ. санитарија (әри тәмизи, чунсоги одомиһо сохтә оморәнијо корһо).

САНИТА́РНЫЙ прил. санитаријаји: 1. ән саитарија; 2. корһој санитаријајирә сохтәнијо.

СА́НКИ сущ. 1. то же *сани*; 2. чүклә киршә, киршәлә. II *са́ночки* уменьш. киршәлә.4 II *са́ночный* прил. киршәји; ән киршә.

САНКЦОНИ́РОВАНИЕ сущ. санксија вәнорәји, ичозә дорәји.

САНКЦИОНИ́РОВАТЬ гл. санксија вәнорә, ичозә дорә.

СА́НКЦИЯ сущ. санксија.

СА́ННЫЙ прил. киршәји: 1. ән киршә. *Санные полозья* ләтһој киршәји (ән киршә); 2. ә киршәрәво ссохтә оморәнијо, әри ә киршәрәво корсохтә һистијо.

САНТЕ́ХНИК сущ. сантехник (сәниһәткор ән техникај санитаријаји).

САНТЕ́ХНИКА сущ. сантехника (техникај санитаријаји).

САНТЕХНИ́ЧЕСКИЙ прил. сантехникаји, ән сантехника.

САНТИМЕ́ТР сущ. сантиметр (әз сад бәхш метро јәки). II *сантиметро́вый* прил. сантиметри (дуразијү јә сантиметр һистијо).

САПО́Г сущ. чәкмә (гурдү дуразә мәһс). II *сапожо́к* уменьш. чәкмәлә. II *сапожный* прил. чәкмәји: 1. ән чәкмә; 2. әри чәкмәдухтә һистијо.

САПО́ЖНИК сущ. чәкмәчи: 1. мәһс духтәнијов пәлү (пинә) сохтәнијо уста; 2. перен. кор хүштәрә хуб нәс сохтәнијо.

САПФИ́Р сущ. сапфир, коврә јагут.

САПФИ́РНЫЙ, САПФИ́РОВЫЙ прил. сапфири: 1. ән сапфир; 2. әз сапфир сохтә оморијо; 3. ә рәнг сапфир һистијо.

САРА́ИШКО см. *сараюшка*.

САРА́Й сущ. омбор (әри чи-чәм норә чикә); устар. ковду. II *сара́йчик* уменьш. ковдулә. II *сара́юшка* унич. хәрәбә ковдулә. II *сара́йный* прил. ковдуји, ән ковду.

САРАНЧА́ сущ. молиһ. II *саранчовый* прил. молиһи; ән молиһ.

САРАФА́Н сущ. сарафан (гулсүзә булшәј). II *сарафа́нчик* уменьш. сарафанлә. || II *сарафа́нный* прил. сарафани: 1. ән сарафан; 2. әри сарафандухтә һистијо.

СА́РЖА сущ. саржа (мол астари).

САРКА́ЗМ сущ. 1. рүхшәндијә хәндә; 2. ә рүхшәндијә, тәлһә коф, дәһно.

САРКАСТИ́ЧЕСКИЙ, САРКАСТИ́ЧНЫЙ прил. ә рүхшәндирәво, тәлһирәво куфтирә оморијо.

САРКОФА́Г сущ. саркофаг (кәлә топут, говрә)

САТАНА́ сущ. садан, шәһәту. *Сатана там правит бал* ә унчикә садан әдәј огојәти сохтә. *Муж и жена одна сатана* посл. хок мәрд нән зән әз јә чикә вәкирдә омори. II *сатанинский* прил. садани: 1. ән садан; 2. саданә хуно һистијо; зобу, хоһин.

САТАНЕ́ТЬ гл. прост. әз хүштә вәдарафтә, сәхт һоси бирә.

САТЕЛЛИ́Т сущ. сателлит: 1. ә Гәдимә Рум ә хәјол киникә биријо јәрәглү; 2. куфтирәј ән јәкикәрә сохтәнијо одоми (дәвләт, һүкмот); 3. спутник ән астара.

САТИ́Н сущ. сәтин (мол, парча). II *сати́новый* прил. сәтини: 1. ән сәтин; 2. әз сәтин духтә оморијо.

САТИ́РА сущ. сати́ра. II *сатири́ческий* прил. сати́рәји, ән сатира.

САТИ́РИК сущ. сати́рик (сатира нүјүстәкорә одоми).

САТРА́П сущ. сатрап: 1. ә гәдимә Ирон әз тараф парчоһ норә оморијо кәләј ән јә чикә; 2. перен. залум, бирәһм.

САТУРА́ТОР сущ. сатуратор (ә рушуминәһо әри газзәрә һистијо апарат.

СА́УНА сущ. саүна (ә бугхонәјү сәхт кәрмә хүшкә һово вә хиникә чорһовуз дәријо һомум ән финһо).

САФЬЯ́Н сущ. сафјан (рәнг зәрә оморијо назукә нәрмә чәрм куспәнди, јә новкә кәчији). II *сафья́новый и сафья́нный* прил. сафјани: 1. ән сафјан; 2. әз сафјан духтә, сохтә оморијо.

СА́ХАР сущ. шәкәр. II *сахаро́к* уменьш. шәкәрлә, тикәләј шәкәр. II *са́харный* прил. шәкәри: 1. ән шәкәр; 2. ә шәкәрәво, әз шәкәр сохтә оморијо.

САХАРИ́Н сущ. сахарин (ә чикәј шәкәр кор бирәнијо сипрә туз). || II *сахариновый* прил. сахарини, ән сахарин.

СА́ХАРИСТЫЙ, САХАРИ́СТЫЙ прил. шәкәри: 1. ширин (шәкәрә хуно һистијо); 2. шәкәрлү (ә гәдү шәкәр дәријо).

СА́ХАРИТЬ гл. шәкәри сохтә (ә гәдү шәкәр дәкундә, ә сәрү шәкәр шәндә, ширини зәрә).

СА́ХАРНИЦА сущ. шәкәрдәку (әри шәкәр дәкундә гоб).

СА́ХАРНЫЙ прил. шәкәри: 1. ән шәкәр; 2. ә шәкәрәво, әз шәкәр сохтә оморијо; 3. перен. устар. шип-ширин, хошоморәни. *Сахарные губы* шәкәриjә (шип-ширинә) ловһо. *Сахарная свёкла* чугундур шәкәри.

САХАРОВА́Р сущ. шәкәрдүшу (шәкәр дүшундәнијо сәниһәткор).

САХАРО́ЗА сущ. сахароза (шәкәр гәмиши, jә новкә чугундури). II *сахаро́зный* прил. сахарозаји; ән сахароза.

САХАРОЗАВО́Д сущ. завод шәкәри.

САХАРОЗАВО́ДЧИК сущ. сәһиб ән завод шәкәри. II *сахарозаво́дчица* әзини зән (духтәр).

САЧКОВА́ТЬ гл. әз кор вирихтә, тәнбәли сохтә, оворәји сохтә.

САЧО́К[1] сущ. тур дәси (әри чәһ, jә новкә пар зәрәнијо бүһүлүһорә кирдә ә дәстәкәво һистијо тур).

САЧО́К[2] сущ. тәнбәл, оворә, әз кор вирихтәнијо одоми.

СБА́ВИТЬ, СБАВЛЯ́ТЬ то же, что *убавить*. *Сбавить цену* гимәтә фушәндә. *Сбавить на рубль* jә монәт фураморә.

СБА́ВКА сущ. 1. кәм сохтәји, вәдарафтәји, әз сәрү вәкирдәји; 2. фушәндәји, дәрә сохтәји (гимәтә); 3. кутәһ сохтәји; 4. субук бирәји, лә-гәр бирәји.

СБА́ГРИТЬ гл. әз сәр хүштә сохтә, дур сохтә (киникәрә, чүникәрә).

СБАЛАНСИ́РОВАТЬ гл. 1. см. *балансировать*; 2. тараз овурдә, ә разијәти оморә.

СБА́ЛТЫВАТЬ см. *сболтать*

СБЕ́ГАТЬ гл. зу, тәһәди рафтә (ә чү чојикә).

СБЕЖА́ТЬ, СБЕГА́ТЬ гл. 1. фураморә, вирих- вирих фураморә, тәһәди фураморә; 2. ә пәһәнүки вирихтә, әз һәрә вәдарафтә; 3. рафтә, вир бирә. *Со стен сбежала краска* рәнг ән дувор рафти.

СБЕЖА́ТЬСЯ гл. вирих- вирих кура бирә (ә jә чикә), ә чү чојикә вирих- вирих оморә (ә товунәj амбарә одомиһо.

СБЕРЕЖЕ́НИЕ сущ. 1. доштә оморәји, ә хәjолү бирә оморәји; 2. кура бирәји, вәчирә оморәји.

СБЕРЕЖЁННЫЙ прил. 1. доштә оморијо, ә хәjолү бирә оморијо; кура биријо, вәчирә оморијо.

СБЕРЕ́ЧЬ, СБЕРЕГА́ТЬ гл. доштә: 1. нәһәги, ә кәрәксүзә чикә хәрч нә сохтә; 2. вир бирә, jә новкә зарари кәширә нә һиштә. II *сбережение* сущ. доштәји: 1. нәһәги, ә кәрәксүзә чикә хәрч нә сохтәји; 2. вир бирә, jә новкә зарари кәширә нә һиштәји. II *сберега́тельный* прил. омонәти (әри омонәтһорә доштә һистијо).

СБЕРЕ́ЧЬСЯ, СБЕРЕГА́ТЬСЯ гл. мундә, битәв мундә, дәс зәрә нә оморә, хәрч нә бирә.

СБИВА́ТЬ[1-2] см. *сбить*[1-2].

СБИВА́ТЬСЯ гл. 1. см. *сбиться*; 2. ухшәш зәрә, ә хомунәj чүникә бирә

СБИ́ВКА сущ. 1. зәрә, вәнкәстәји; 2. зәрә, хүрд сохтәји; 3. кут сохтәји; 4. гәд сохтәји ((мәһс вә jә чиһојкәрә); 5. мих зәрәји; 6. зәрә, гәриш сохтәји (рүгәнә, хојәрә).

СБИ́ВЧИВОСТЬ сущ. чәшмиши.

СБИ́ВЧИВЫЙ прил. чәшмиш, чәшмиш бирijo. II *сби́вчивость* сущ. чәшмиши, чәшмиш бирәји.

СБИРА́ТЬ то же, что *собирать*.

СБИТЬ[1] гл. 1. зәрә, вәнкәстә; 2. куфтә, шәфт сохтә; 3. фушәндә, кәм сохтә; 4. әз дузә рәһ вәдәшәндә, чәшмиш сохтә; 5. перен. чарундә, дәкиш сохтә (коф); 6. фурмундә, әз рәһ вәдәшәндә.

СБИТЬ[2] гл. 1. зәрә jәки сохтә. *Сбить ящик из досок* әз тәхтәһо jәшик вәчирә; 2. шовундә; 3. разг. ә jә чикә кура сохтә.

СБИ́ТЬСЯ[1], **СБИВА́ТЬСЯ**[1] гл. 1. зәрә оморә, офторә; 2. куфтә оморә, шәфт бирә; 3. фушәндә оморә, кәм бирә; 4. әз дузә рәһ вәдәрафтә, чәшмиш бирә. вәкәрдундә оморә; 5. перен. чарундә, дәкиш сохтә (ә товунәj коф); 7. фурмундә оморә, әз рәһ вәдәрафтә.

СБИ́ТЬСЯ[2], **СБИВА́ТЬСЯ**[2] гл. 1. зәрә, jәки сохтә. *Сбить ящик из досок* әз тәхтәһо jәшик вәчирә; 2. шовундә; 3. разг. ә jә чикә кура сохтә.

СБЛИЖЕ́НИЕ сущ. 1. нәзник оморәји, нәзник овурдәји; 2. перен. дуст бирәји, дуст сохтәји; 3. нәзники.

СБЛИ́ЗИТЬ, СБЛИЖА́ТЬ гл. 1. нәзник овурдә (сохтә); 2. дуст сохтә.

СБЛИ́ЗИТЬСЯ, СБЛИЖА́ТЬСЯ гл. 1. нәзник бирә (сохтә оморә); 2. дуст бирә (сохтә оморә).

СБО́ИНА сущ. пүчүл.

СБОИ́ТЬ гл. рәһрафтәj хүштәрә вир сохтә (ә товунәj һәсб).

СБОЙ[1] сущ. рәһрафтәj хүштәрә вир сохтәји (ән һәсб).

СБОЙ[2] сущ. сәрә-почә. II *сбо́йный* прил. сәрә-почәји: 1. ән сәрә-почә; 2. әз сәрә-почә сохтә оморәнијо.

СБО́КУ нареч. 1. әз јон, әз гирог; 2. ә јон, ә гирог.

СБОЛТА́ТЬ, СБА́ЛТЫВАТЬ гл. 1. шовундә; 2. Шовундә, гәриш сохтә. II *сба́лтывание* сущ. шовундә гәриш сохтәји.

СБОЛТНУ́ТЬ[1] см. *сболтать*.

СБОЛТНУ́ТЬ[2] гл. әз лаһәј хүштә вәдәшәндә, куфтирә (куфтирәјү кәрәк нистијо кофә).

СБОР сущ. 1. собрать, -ся; 2. вәчирә, күрдә, кура сохтә оморијо чиһо, һәммә әјәки; 3. ә чүникә киро, јә новкә әри чүникә кирдә оморијо, јә новкә вәчирә оморијо; 4. әри ә чүчојикә рафтә һәзүр бирәји.

СБО́РИЩЕ сущ. кумкә (ә јә чикә вәчирәји, кура бирәји ән одомиһо), мәһрәкә.

СБО́РКА сущ. 1. вәчирәнкә, кура сохтәнкә, күрд сохтәнкә бирәнијо кор; 2. бүзмә (ә оводуни).

СБО́РНИК сущ. јә чәнд чиро материалһо, документһо, нүјүстәһо ә јә чикә кура сохтә оморијо китоб.

СБО́РНЫЙ прил. вәчирә оморијо, кура сохтә оморијо, күрд сохтә оморијо. II *сбо́рность* сущ. әз чиро-чиро бәхшһо, блокһо вәчирә оморијо.

СБО́РОЧНЫЙ прил. вәчирәни, кура сохтәни, күрд сохтәни; әри вәчирә, кура сохтә, күрд сохтә һистијо.

СБО́РЧАТЫЙ прил. бүзмәји, бүзмәлү. *Сборчатое платье* бүзмәлүјә булшәј.

СБО́РЩИК см. сущ. 1. вәчирәкор, вәчирәнијо одоми; 2. кура сохтәкор, кура сохтәнијо одоми.

СБРА́СЫВАТЬ, -СЯ см. *сбросить, -ся*;

СБРЕ́НДИТЬ гл. 1. тәрсирә, хүштәрә вир сохтә; 2. әгүлә вир сохтә, һәмикә хәрхәри сохтә, куфтирә.

СБРЕСТИ́ гл. ә гирог кирошта, рафтә.

СБРЕСТИ́СЬ, СБРЕДА́ТЬСЯ гл. кура,күрд бирә (кәм-кәм, јовош-јовош).

СБРЕХНУ́ТЬ гл. разг. дурку куфтирә, шигири (ловгоји) сохтә.

СБРИТЬ, СБРИВА́ТЬ гл. чирә (сәрә, рушә).

СБРОД сущ. хәрәбә одомиһо (әјәки).

СБРО́ДНЫЙ прил. нәгәстәнки ә јә чикә кура бирәтһо.

СБРОС сущ.1. шәндәји, шәндә оморәји; 2. кәм сохтәји, вәдарафтәји, кәм сохтә оморәји, вәдарафтә оморәји; 3. ә базар, әри фурухтә вәдәшәндәји (вәдәшәндә оморәји).

СБРО́СИТЬ гл. 1. шәндә, пәртәво дорә (ә дәрә), фушәндә; 2. вәкәндә (оводунирә); 3. см. *сбавить* 1.; 4. ә базар, әри фурухтә вәдәшәндә (молә); 5 перен. вәчарундә; 5. вәдарафтә (ә һисоб).

СБРО́СИТЬСЯ гл. 1. хүштәрә шәндә (ә дәрә). 2. то же, что *сложиться* 1.

СБРО́СКА см. *сброс* 1, 2 *и* 3.

СБРЫ́ЗНУТЬ, СБРЫ́ЗГИВАТЬ гл ә сәр чүникә шәндә (ов, дәрму вә јә чиһојкәрә). II *сбры́згивание* сущ. ә сәр чүникә шәндәји (ов, дәрму вә јә чиһојкәрә).

СБЫВА́ТЬ, -СЯ см. *сбыть, -ся*;

СБЫТ сущ. рафтәји (фурухтәји, восторәји). *Эти товары имеют хороший сбыт* и молһо хуб рафтә.

СБЫ́ТОВЫЙ, СБЫТОВО́Й прил. әри чүникә фурухтә һистијо.

СБЫ́ТОЧНЫЙ пр буһо, ә сәр (сәрбәһәм) бијовһо. *Сбыточное ли это дело*? и буһо кори?

СБЫТЬ[1] гл. 1. фурухтә; 2. әз сәр сохтә, дур сохтә.

СБЫТЬ[2] гл. 3. кәм бирә, фураморә. *Вода в реке сбыла* ә никәрә ов фурамори (кәм бири).

СБЫ́ТЬСЯ гл. 1. бирә, һәмәл оморә, ә сәр (сәрбәһәм) оморә; 2. устар. ә сәрү оморә (ән киникә, ән чүникә).

СВА́ДЬБА сущ. һәрси. *Справить свадьбу* һәрси сохтә. II *свадебка* уменьш. һәрсилә. II *свадебный* прил. һәрсији, ән һәрси. *Свадебные песни* мәһәниһој һәрсији; *свадебный пир* сүһүдој ән һәрси.

СВА́ЙКА сущ. 1. күһнә вози уруси (ә и вози кәлә михә һәчи шәндәнүт ки, бизбызајијү ә миклә ән ә хори һистијо чәрх даров); 2. мих әри ән и вози.

СВА́ЙНЫЙ прил. ә сәр дәстәкһо (појәһо) вокундә оморијо.

СВАЛ см. *валить*[1].

СВАЛИ́ТЬ, СВА́ЛИВАТЬ гл. 1. шәндә (ә дәрә). *Свалить снег с крыши* вәрф ән бунә шәндә; 2. чүтам бистә тиһи сохтә, вәчирә. *Свалить дрова в кучу* һүзүмә чүтам бисто вәчирә; 3. перен. вәчарундә, вәнкәстә. *Свалить с трона* әз тәхт вәнкәстә; 4. ә сәр киникә, чүникә вәнорә, вошәндә (тәхсирә, корә). *Он все свалил на свою болезнь* у һәммәрә ә сәр нәчоги хүштә вошәнд.

СВАЛИ́ТЬСЯ, СВА́ЛИВАТЬСЯ гл. 1. офторә, тиһи бирә (әз чүҹојикә, ә чүникә); 2. ә хори офторә (чүникә јә курундә чи). *Дерево свалилось* дор офтори; 3. перен. ә сәр киникә офторә, шәлә бирә; 4. перен. бирә, оморә, рихтә (тиһи бирә). *Свалилась неожиданная беда* јә нәкумијә болә омо.

СВА́ЛКА сущ. 1. шәндәји (шәндә оморәји; ә хори тиһи сохтәји (сохтә оморәји; 2. чүтам бисто шәндәји (тиһи сохтәји); 3. кәрәк нистиһо чиһорә, зир-зибилә шәндәнүтһо ҹикә, кујә; 4. чүтам бисто шәндә оморијо чиһо; 5. јәкикүши, дәдивәни.

СВА́ЛОЧНЫЙ прил. әри кәрәк нистиһо чиһорә, зир-зибилә шәндә һистијо (ә товунәј ҹикә, кујә).

СВА́ЛЬНЫЙ см. *валить*[1].

СВАЛЯ́ТЬ, СВА́ЛИВАТЬ гл. 1. ә муҹ овурдә; 2. пәшмә, пара куфтә чүникә ћәзүр сохтә); 3. һәр чүтам кири сохтә (чүникәрә).

СВАЛЯ́ТЬСЯ, СВА́ЛИВАТЬСЯ гл. кинкол бирә (ә товунәј муј, пәшм).

СВА́РА сущ. һорәј-боҹәћ, нифри-гәргүши, ҹәнк.

СВАРГА́НИТЬ гл. тәрәтәһәди, һәр чүтам кири сохтә.

СВАРЕ́НИЕ сущ. амбар дүшундәји (хурдәнијә чирә).

СВАРИ́ТЬ, СВА́РИВАТЬ гл.1. дүшундә; 2. кәрм сохтә вокосундә (разг. сварка сохтә). <> *Каши (пива) не сваришь* зувун офтә нәс бирә (нибу).

СВАРИ́ТЬСЯ гл.1. дүширә, дүширә ћәзүр бирә; 2. ћәл бирә (ә гоб чихур); 3. кәрм сохтә вокосундә оморә (разг. сварка бирә).

СВА́РКА сущ. кәрм сохтә вокосундәји (разг. сварка).

СВАРЛИ́ВЕЦ сущ. ћәшәри (ҹәнкәсурә одоми, ћүҹәтә одоми, амбар коф сохтәнијо одоми, нифри-гәргүш сохтәнијо одоми). II *сварли́вица* әзини зән (духтәр).

СВАРЛИ́ВЫЙ прил. ћәшәри (ҹәнкәсур, ћүҹәт, амбар коф сохтәнијо, нифри-гәргүш сохтәнијо). II *сварли́вость* сущ. ћәшәрији.

СВАРНО́Й прил. ә сваркәрәво гүч (дуз) сохтә оморијо.

СВА́РОЧНЫЙ прил. сваркаји: 1. ән сварка; 2. әри сваркасохтә һистијо; 3. см. *сварной*.

СВА́РЩИК сущ. кәрм сохтә вокосундәнијо уста (разг. сварка сохтәнијо уста); *сва́рщица* әзини зән (духтәр).

СВАТ сущ. 1. хозмуни; 2. мәрдгәблә.

СВА́ТАНЬЕ сущ. хозмунији сохтәји, ә хозмуни рафтәји.

СВА́ТАТЬ гл. 1. хозмуни фирсорә, духтәр хостә; 2. перен. мәсләћәт винирә (киникәрә әри чүникә).

СВА́ТАТЬСЯ гл. әри хүштә хозмунији сохтә, зән хостә.

СВАТОТА́СТВО сущ. хозмуни фирсорәји, духтәр хостәји.

СВА́ТЬЯ сущ. зәнгәблә.

СВА́ХА сущ. хозмуни (зән).

СВА́Я сущ. дәстәк, појә. II *сва́йный* прил. дәстәки, појәји: 1. ән дәстәк, ән појә; 2. ә дәстәкәво (ә појәрәво дуз биријо; 3. ә сәр дәстәкһо (појәһо) вәнорә оморијо.

СВЕ́ДЕНИЕ сущ. мәһлүмот: 1. әз товунәј чүникә данүстәји; 2. хәбәр. *Представить сведение о чём-н.* әз товунәј чүникә мәһлүмот дорә.

СВЕДЕ́НИЕ сущ. 1. фушәндәји (фушәндә оморәји); 2. бәрдәји, бәрдә оморәји; 3. раст овурдәји (овурдә оморәји); 4. нәзник овудәји (овурдә оморәји); 5. чарундәји. *Сведение серьёзного дела к шутке* корә ә зарфот чарундәји; 6. ә јә тарафикә чарундәји (кофә, ихтилотә); 7. тәмиз сохтәји, фирсорәји (локорә).

СВЕ́ДУЩИЙ прил. данандә; хәбәрдор, кордан, әз кор сәру вәдорфтәкор.

СВЕЖЕВА́ЛЬЩИК сущ. молкән, ичолот молә вәдәшәндәнијо фәћлә.

СВЕЖЕВА́ТЬ гл. пуст молә кәндә вә ичолотүрә вәдәшәндә (ән күштә омријо молә). II *свежева́ние* сущ. пуст молә кәндәји вә ичолотүрә вәдәшәндәји.

СВЕЖЕЗАМОРО́ЖЕННЫЙ и СВЕЖЕМОРО́ЖЕНЫЙ прил. таза-таза бәјә дорә оморијо.

СВЕЖЕВСКО́ПАННЫЙ прич. таза(-лә) вәкәндә оморијо (ә товунәј хори).

СВЕЖЕИСПЕЧЁННЫЙ прич. 1. таза(-лә) бурҹундә оморијо; 2. перен. таза, таза(-лә) вәрастијо. *Свежеиспечённый учитель* таза вәрастијо мәһлүм.

СВЕ́ЖЕНЬКИЙ прил. тазалә, типтаза.

СВЕЖЕПРОСО́ЛЬНЫЙ прил. таза мүнүк зәрә оморијо, кәм мүнүк зәрә оморијо.

СВЕ́ЖЕСТЬ сущ. 1. тазаји; 2. сәрини, сәринә әвир, тәмизә әвир.

СВЕЖЕ́ТЬ гл. 1. хиник бирә, сәрин бирә, сәринтә бирә (ә товунәј әвир, ов); 2. дијәш үшүглү бирә, дәјәш таза бирә (ә товунәј ә хори

вəроморəнијо чиһо); 3. перен. вəшəглӯ, дијəш вəшəглӯ бирə (ə товунəј одоми).

СВЕ́ЖИЙ прил. 1. таза, јə новкə таза бирijо (сохтə оморijо); 2. таза кирдə оморijо, тазə һəзӯр сохтə оморijо, хəрəб нəбирijо; 3. хиник; 4. вəшəглӯ, вəшəг хӯштəрə вир нəсохтијо; 5. һəлə кор нəбирijо, чӯлки нə бирijо, тəмиз; 6. сəрин, тəмиз (ə товунəј əвир),

СВЕЗТИ́, СВОЗИ́ТЬ гл. ə чӯникə вəнорə 1. бəрдə, овурдə; 2. фушəндə, фуравундə.

СВЕКЛОВИ́ЦА сущ. чугундур шəкəри. II *свеклови́чный* прил. чугундури: 1. ən чугундур шəкəри; 2. əз чугундур шəкəри сохтə оморəнијо.

СВЕКЛОВО́Д сущ. чугундурчи, корӯ чӯгӯндуркоштə һистијо корсох.

СВЕКЛОВО́ДСТВО сущ. чӯгӯндуркоштə, чӯгӯндур коштəји (јə корə хуно).

СВЕКЛОУБО́РКА сущ. чӯгӯндур вəчирəји.

СВЕКО́ЛЬНИК сущ. 1. чəгəндил (вəлкһој ən чӯгундур); 2. əз чӯгундур сохтə оморəнијо чи.

СВЕКО́ЛЬНЫЙ прил. чӯгундури: 1. ən чугундур; 2. əз чугундур сохтə оморijо; 3. ə рəнг чугундур һистијо.

СВЕКРО́ВКА см. *свекровь*.

СВЕКРО́ВЬ, СВЕКРО́ВУШКА сущ. хӯсӯр, гəблə, зəнгəблə (дəдəј ən шӯвəр).

СВЕРБЕ́ТЬ гл. сухов-сухор дорə, хорə-хорə дорə. II *свербёж* сущ. сухов-сухор, хорə-хорə.

СВЕРГА́ТЬ см. *свергнуть*.

СВЕРГА́ТЬСЯ гл. 1. см. *свергнуться*; 2. вəнкəстə оморə, фушəндə оморə, чарундə оморə.

СВЕ́РГНУТЫЙ прил. 1. вəнкəстə, фушəндə, чарундə оморijо; 2. вəнкəстə, вəчарундə оморijо.

СВЕ́РГНУТЬ, СВЕРГА́ТЬ гл. вəчарундə: 1. вəнкəстə, фушəндə. *Свергнуть памятник* һəјкəлə вəчарундə; 2. вəнкəстə,. *Свергнуть власть* һӯкмотə вəчарундə.

СВЕ́РГНУТЬСЯ, СВЕРГА́ТЬСЯ гл. вəчарустə, офторə, фураморə,

СВЕРЖЕ́НИЕ сущ. вəнкəстəји, вəчарундəји, фушəндəји, чарундəји.

СВЕРЖЁННЫЙ прич. вəнкəстə оморijо, вəчарундə оморijо, фушəндə оморijо, чарундə оморijо.

СВЕ́РЗИТЬ гл. разг. вəнкəстə, ə дəрə шəндə, фушəндə.

СВЕ́РЗИТЬСЯ гл. офторə (əз зəвəр ə дəрə).

СВЕ́РИТЬ, СВЕРЯ́ТЬ гл. гичи кирдə (ə чӯникəрəво, киникəрəво дуз оморə-нəморəјијӯрə данӯстə).

СВЕ́РИТЬСЯ, СВЕРЯ́ТЬСЯ гл. əз чӯникə мəһлӯмот вомухтə (əз китоб, əз лӯгəт, əз католог).

СВЕРКА́НИЕ сущ. 1. вəшəг дорəји, ӯшӯг дорəји, чəстəји, бəрəнг-бəрəнг сохтəји. *Сверкание молнии* бирəнгинə чəстəји; 2. вəшəг, бəрəнг-бəрəнг, товуш. *Сверкание бриллианта* бəрəнг-бəрəнг ən бриллиант.

СВЕРКА́ТЬ, СВЕРКНУ́ТЬ гл. вəшəг дорə, ӯшӯг дорə, чəстə.

СВЕРЛИ́ЛЬНЫЙ прил. əри сула сохтə (вəкəндə) һистијо, сула сохтəнијо (вəкəндəнијо). *Сверлильный станок* сула сохтəнијо (вəкəндəнијо) станок.

СВЕРЛИ́ТЬ гл. сула сохтə: 1. сула вəкəндə (ə буровово); *Сверлить доску* тəхтəрə сула сохтə 2. зəрə, хурдə (əз товунəј бӯһӯлӯһо). *Гусеница сверлит древесину* кӯрм əдəј һзӯмə хурдə; 3. сухов-сухов дорə, хорə-хорə дорə, дорд дорə. *Эта мысль сверлит мой мозг* и фикир мувəһмəрə ədəj сула сохтə. II *сверле́ние* сущ. сула сохтəји.

СВЕРЛИ́ТЬСЯ гл. сула сохтə оморə, ə јӯ сула вəкəндə оморə. II *сверле́ние* сущ. сула бирəји (сохтə оморəји).

СВЕРЛО́ сущ. 1. буров (əри ə чӯникə сулавəкəндə һистијо карасти); 2. дəрзə, нəштəр (ən бӯһӯлӯһо, кӯрмһо). II *сверлово́й* прил. буровi; ən буров.

СВЕРЛО́ВОЧНЫЙ см. *сверлильный*.

СВЕРЛО́ВЩИК сущ. сулавəкəн, суласох (фəһлə). II *сверло́вщица* əзини зəн (духтəр). II *сверло́вщицкий* прил. сулавəкəни, суласохи; ən сулавəкəн, ən суласох

СВЕРЛЯ́ЩИЙ прич. 1. сулавəкəн, сула вəкəндəнијо, суласох, сула сохтəнијо; 2. сəхтə дорд, вəнчи-вəнчи сохтəнијо дорд.

СВЕРНУ́ТЬ, СВЁРТЫВАТЬ и СВОРА́ЧИВАТЬ гл. 1. вошундə, лулəрə хуно сохтə, сəхт дəпучундə; 2. ə гӯч дироморə, гəд бирə (əз товунəј вəлкһо); 3. ə гӯч дировундə, чӯклə сохтə ə чӯклə чикə дəнорə; 4. ə јə тарафикə чарундə; 5. сəхт чарундəрəво, зəрəрəво хӯрд сохтə. *Свернуть ключ* очорə хӯрд сохтə.

СВЕРНУ́ТЬСЯ, СВЁРТЫВАТЬСЯ и СВОРАЧИВАТЬСЯ гл. 1. вошундə, лулəрə хуно сохтə, сəхт дəпучундə оморə; 2. ə гӯч дировундə, чӯклə сохтəрəво ə чӯклə чикə дəнорə оморə;

3. бурра (шир); 4. ə jə тарафикə чарустə; 5. перен. кор пойистə, кəм бирə. *Производство свернулось* кор кəм бири.

СВЁРСТАННЫЙ прич. 1. ə вəрəгho чиро сохтə оморијо, вəрəг-вəрəг бəстə оморијо; 2. разг. II hомовор сохтə оморијо.

СВЕРСТА́ТЬ см. *верстать*.

СВЕ́РСТНИК то же, что *ровесник*. *сверстница* əзини зəн (духтəр).

СВЕРХ пред. 1. ə сəрү, əз рүјү. *Сверх пальто он надел плащ* ə сəр палтун плаш вокунди; 2. зијод, гирог. *Сверх сил* əз гувот зијод; *сверх плана* əз план гирог; 3. зијоди, бəхшəј, сəрзијоди. *Сверх того* əз у бəхшəј, əз у зијоди; 4. нəдəниширə. *Сверх ожидания* ə кузəтсохтə нəдəниширə.

СВЕРХГИГА́НТ сущ. лап кəлə, лап гувотлү hистијо чуникə.

СВЕРХЗВУКОВО́Й прил. əз сəс зу рафтəнијо.

СВЕРХМЕ́РНЫЙ прил. əз гəдəр зијод.

СВЕРХМО́ЩНЫЙ прил. ən гувотлү, ən кучлү, лап амбар кучлү. *Сверхмощный паровоз* лап амбар кучлүjə паровоз.

СВЕРХПЛА́НОВЫЙ прил. əз план гирог, əз план зијод.

СВЕРХПРИ́БЫЛЬ сущ. сəрзијодијə гəзонч, зијодијə гəзонч, сəрзијəдијə хəјр.

СВЕРХСВЕТОВО́Й прил. əз үшүг зу рафтəнијо.

СВЕРХСКОРОСТНО́Й прил. лап сəхт (зу) рафтəнијо.

СВЕРХСМЕ́ТНЫЙ прил. əз смета зијоди.

СВЕРХСРО́ЧНИК см. *сверхсрочнослужащий*.

СВЕРХСРО́ЧНОСЛУЖАЩИЙ прил. ə војистəј хүштəрəво əз вəхт хүштə зијод гуллуг сохтəнијо солдат.

СВЕ́РХУ нареч. 1. əз зəвəр. *Вода падает сверху* ов ədəj əз зəвəр рихтə; 2. əз рүј, əз сəр, əз рүјү, əз сəрү. *Масло испортилось только сверху* рүгəн hə əз рүј хəрəб бири; 3. ə рүј, ə сəр ən чүникə; 4. перен. əз зəвəр, əз рəhбəрho. <> *Сверху донизу* 1)əз зəвəр тə дəрə; 2) перен. əз сəр тə пој; 3)əз həммə чикəho; *смотреть* (*глядеть*) *сверху вниз* (на кого) əз зəвəр дəниширə (ə киникə), hисоб нə сохтə (киникəрə).

СВЕРХУРО́ЧНЫЙ прил. əз вəхт кор зијоди (сохтə оморијо). *Сверхурочная работа* əз вəхт кор зијодијə кор.

СВЕРЧА́ТЬ гл. чур зəрə, чур-чур сохтə.

СВЕ́РЧЕННЫЙ прил.1. пучундə, вошундə оморијо; 2. чəрх дорə (чарундə) хəрəб сохтə оморијо; 3. чəрх дорə (чарундə) вəдəшəндə оморијо.

СВЕРЧО́К сущ. чурчурак.

СВЕРШЕ́НИЕ сущ. ə чикə оморəји, həмəл оморəји.

СВЕРШИ́ТЬ, СВЕРША́ТЬ см. *совершить* 1. *и* 3.

СВЕРШИ́ТЬСЯ, СВЕРША́ТЬСЯ гл. см. *совершиться*.

СВЕС сущ. чара (бурунə вəдироморијо зəвəр ən чүникə).

СВЕ́СИТЬ, СВЕ́ШИВАТЬ гл.1. дулулу сохтə; 2. пəјмундə.

СВЕ́СИТЬСЯ, СВЕ́ШИВАТЬСЯ гл. 1. дулулу бирə (сохтə оморə); 2. пəјмундə оморə.

СВЕСТИ́, СВОДИ́ТЬ гл. 1. бəрдə. *Свести детей в школу* həјилhорə ə ошколə бəрдə; 2. дəрəво фуравүндə. *Свести ребёнка с лестницы* həјилə əз сүлмə фуравундə; 3. ə гирог кировундə, кəширə. *Свести лошадь с дороги* həсбə əз рəh ə гирог кəширə; 4. ə јəки нəзник овурдə, вокосундə, бəнд сохтə;. 5 раст овурдə, дуст сохтə, həрəшүрə дуз сохтə; 6. вəчирə кура сохтə, күрд сохтə. *Свести всех в зал* həммəрə ə зол кура сохтə; 7. јəки сохтə. *Свести отряды в полк* əз дəстəho jə полк дуз сохтə; 8. расундə, кəм сохтə. *Свести расходы к минимуму* хəрчhорə ə минимум расундə; 9. бурра, вəнчирəрəво нист сохтə (вишəрə, дорhорə); 10. тəмиз сохтə, фирсорə. *Снести пятно* локорə тəмиз сохтə. <> *Свести концы с концами* ə кучəво (jə тəəр) ə рəh рафтə; *свести дружбу* дуст бирə; *свести с ума* хојкир сохтə; *свести счёты* həг-hисоб кəширə, гəрдирə вəдəшəндə; *свести в гроб* күштə, ə əхирү вəдарафтə.

СВЕСТИ́СЬ, СВОДИ́ТЬСЯ гл. чарустə (кəм, чүклə бирəрəво ə jə кəмə, кəрəксүзə, məhносүзə чи).

СВЕТ[1] сущ. 1. үшүг, товуш.; 2. үшүг дорəнијо, сохтəнијо (лəмпə, шəhəм вə jə чиhојкə). *Зажечь свет* үшүгə дəкəсундə; *на свету* ə үшүг; 3. перен. үшүги, хубə руз, хубə зиндəкуни; 4. разг. сəбə́h, сəбə́hмундə. <> *В два света* jүрə ə сəрсəрјəки дү чəркə пəнчəрə hистијо (ə товунəј хунə); *до свету* сəбəh нə бирə; *ни свет ни заря* сəбəh нə бирə, ə торик-товуши; *свет очей* (*моих*) үшүг (товуш) чүмоhjмə. II *световой* прил. үшүги: 1. ən үшүг; 2. үшүглү.

СВЕТ[2] сущ. 1. hилом; 2. устар. аристократho, огоho. <> *Белый свет* дүнјо, hилом, *весь свет* битəв дүнјо, битəв hилом, həммə; *на край све-*

та ə əхир ḥилом, ə у тарафикəj дүнjо; *нет на свете* мүрди; *новый свет* таза дүнjо, Америка; *отправить на тот свет* күштə, ə у ḥиломикə фирсорə; *произвести на свет* зəндə, ə дүнjо овурдə; *тот свет* у ḥиломикə; *ругать на чём свет стоит* əз лəḥəj хүштə оморəрə куфтирə, вəшмəрдə тəбəрə сохтə; *Старый свет* күḥнə дүнjо: Авропа, Асија, Африка.

СВЕТА́ТЬ гл. сəбəḥ бирə, үшүг бирə. *Зимой поздно светает* зимусту дир сəбəḥ бирə (үшүг бирə).

СВЕТЁЦ сущ. əри пиjəсуз, чирог вəнорə чикə; пиjəсуз, чирог.

СВЕТИ́ЛО сущ. астара: 1. үшүг дорəнижо, jə новкə үшүг вəкəрдундəнижо ə ḥовоjи вəриjо чи; 2. ḥүрмəтлү, кəлə сəниḥəткор, jүрə ḥəммə шинхтəнижо, кəлə одоми.

СВЕТИ́ЛЬНИК сущ. 1. үшүг дорəнижо прибор, лəмпə; 2. пиjəсуз, чирог.

СВЕТИ́ЛЬНЯ сущ. 1. пилтə; 2. то же, что *светильник* 2.

СВЕТИ́ТЬ гл. 1. үшүг (рəḥо) дорə; 2. үшүг сохтə (чүникəрə); 3. вəди бирə. II *свети́льный* прил. үшүги (əри үшүгдорə ḥистижо).

СВЕТИ́ТЬСЯ гл. үшүг (товуш) дорə: 1. əз хүштə, jə новкə вəкəрдундəрə. *В кольце светится рубин* ə гош ən əнкүшдəри рубин əдəj үшүг дорə; 2. перен. хүштəрə бурбундə (ə товунəj шори ə руj, ə чумḥо вəди бирə). II *свече́ние* сущ. үшүг (товуш) дорəji.

СВЕ́ТЛЕНЬКИЙ прил. үшүглүлə.

СВЕТЛЕ́ТЬ гл. үшүглү вəди бирə: 1., товуш дорə; 2. ə товунəj сəбəḥ бирəji; 3. перен. вəшəглү бирə (шор бирə, ə руjү шори вəди бирə); 4. перен. палаш бирə (ə товунəj ən мувəḥ, ən əгүл); 5. ə товунəj ранглүjə чи. II *просветле́ние* сущ. үшүглү вəди бирəji.

СВЕТЛЕ́ТЬСЯ то же, что *светлеть* 5.

СВЕТЛО́ нареч. 1. пар-пар, үшүг-үшүг. *Лампа горит достаточно светло* лəмпə əдəj пап-пар сухтə; 2. в знач. сказ. үшу́ги. *На улице ещё светло* буру ḥəлə үшүги.

СВЕ́ТЛОСТЬ сущ. 1. үшүглүji; 2. вəшəглүji; 3. очуги (ən рəнг).

СВЕ́ТЛЫЙ прил. 1. үшүглү. *Светлая комната* үшүглүjə хунə (утог); 2. рушун. *Светлый день* рушунə руз; 3. палаш, соф. *Светлый ручеек* палашə билог (чүшмə); 4. очуг, рəнгү очуг ḥистижо. *Светлое платье* рəнгү очугə булшəj;

СВЕТЛЫ́НЬ сущ. разг. амбарə үшүги.

СВЕТЛЯ́К, СВЕТЛЯЧО́К сущ. шəв үшүг дорəнижо бүḥүлүлə (күрмлə).

СВЕТОБОЯ́ЗНЬ сущ. үшүгтəрси (нəчоги: əз үшүг дорд дорəji ən чумḥо).

СВЕТОВО́Й прил. үшүги: 1. ən үшүг; 2. ə үшүгəво сохтə оморəнижо. *Световой сигнал* сигнал үшүги.

СВЕТОВО́Д, СВЕТОПРОВО́Д сущ. үшүгкирову (үшүгə кировундəнижо гəдү бушə лулəj метали, jə новкə рушунə чубуг). II *светово́дный и светопрово́дный* прил. үшүгкирову (үшүгə кировундəнижо).

СВЕТОЗА́РНЫЙ прил. үшүг дорəнижо, вəшəг дорəнижо.

СВЕТОЛЕЧЕ́НИЕ сущ. ə үшүгəво дəниширəji, хуб сохтəji (нəчогə).

СВЕТОМАСКИРО́ВКА сущ. үшүгə (үшүг дорəнижо чиḥорə) дəкирдəji, пəḥəнү сохтəji.

СВЕТОМАСКИРО́ВОЧНЫЙ прил. əри үшүгə (үшүг дорəнижо чиḥорə) дəкүрдə, пəḥəнүсохтə ḥистижо.

СВЕТОПРЕСТАВЛЕ́НИЕ сущ. 1. (ə христианḥо) əхир ḥилом; 2. перен. гəтмəгəриши.

СВЕТОТЕ́ХНИК сущ. техник ən корḥоj үшүги.

СВЕТОТЕ́ХНИКА сущ. техниикаj ən үшүг (рəḥоj ən ə үшүгəво кор сохтə вə урə ə jə енержикə чарундəjирə вəмухтəнижо бəхш ən ḥилм вə ən техника).

СВЕТОФО́Р сущ. светофор. II *светофо́рный* прил. светофори: 1. ən светофор; 2. ən светофор ḥистижо; 3. ə светофорəво сохтə оморəнижо.

СВЕ́ТОЧ сущ. үшүг, товуш.

СВЕ́ТСКИЙ прил. 1. аристократи, огоjи; 2. перен. ə (ən) аристакратḥо бирəнижорə хуно; 3. дати (дини) ḥистижо, дүнjоji.

СВЕЧА́ сущ. шəḥəм. II *свечно́й* прил. шəḥəми: 1. ən шəḥəм; 2. əри шəḥəм вəдəшəндə ḥистижо; 3. əри шəḥəм фурухтə ḥистижо. II *све́чка* сущ. шəḥəмлə.

СВЕЧЕ́НИЕ сущ. үшүг (товуш) дорəji (дорə данүстəji).

СВЕЧЕРЕ́ТЬ гл. шəḥəнкум бирə, шəв бирə, торик бирə, торики кирдə.

СВЕЧНИ́К сущ. 1. шəḥəмвəки (ə пəсəj ḥətон нən ḥəрүс шəḥəм кирдəнижо одоми); 2. шəḥəмчи (шəḥəм дуз сохтəнижо вə фурухтəнижо одоми).

СВЕ́ШАТЬ, -СЯ гл. *вешать*[2], *ся*[2].

СВЕ́ШИВАТЬ, -СЯ гл. *свесить, -ся.*

СВЁКЛА сущ. чугундур. II *свекóльный* прил. чугундури: 1. ән чугундур. *Свекольный лист*; 2. әз чугундур, ә чугундурәво сохтә оморијо. *Свекольный борщ* борш чугунри (чугундурдәријә борш); 3. гирмизи-кову (ә рәнг гирмизинә чугундур һистијо).

СВЁКОР сущ. гәблә, хүсүр, мәрдгәблә (бәбәј ән шүвәр).

СВЁРТОК сущ. 1. әнкүл (ә чүникә дәпучундә оморијо чиһо); 2. то же, что *сгусток*. *Свёрток крови* ләхтәј хун.

СВЁРТЫВАЕМОСТЬ сущ. хәст бирәји, ә ләхтә чарустәји.

СВИВА́ЛЬНИК сущ. дәсбәнд (әри гиндог соворә һәјилә бәстә дуразә тикәј мол).

СВИВА́ТЬ гл. 1. см. *свить*; 2. бәстә, дәбәстә (һәјилә ә куфорә, ә гиндог). II *свива́льный* прил. дәсбәнди: 1. ән дәсбәнд; 2. әри дәсбәнд һәмәл оморәнијо.

СВИВА́ТЬСЯ см. *свиться*;

СВИДА́НИЕ сущ. сүфтә ә разијәти оморә бәгдә дү-јәкирә винирәји (ән дүдү, јә новкә ән јә чәнд одоми); 2. сүфтә ә разијәти оморә бәгдә дү-јәкирә винирәји ән дү јәкирә хостәкорһо (мәрд нә зән).

СВИДЕ́ТЕЛЬ сущ. шоһод. II *свиде́тельница* әзини зән (духтәр). II *свиде́тельский* прил. шоһоди: 1. ән шоһод; 3. ән шоһод һистијо.

СВИДЕ́ТЕЛЬСТВО сущ. 1. шоһоди (әз товунәј чүникә); 2. субут; 3. когоз (дузи ән чүникәрә бурбундәнијо документ). *Свидетельство о браке* когоз загс.

СВИДЕ́ТЕЛЬСТВОВАТЬ гл. 1. шоһоди дорә; 2. субут сохтә.

СВИ́ДЕТЬСЯ гл. дү јәкирә винирә (әри чүникә, чү корикә).

СВИЛЬНУ́ТЬ, СВИ́ЛИВАТЬ гл. зу (тәһәди) әз һәрә вәдарафтә.

СВИЛЕВА́ТЫЙ прил. әнкүли, әнкүл- әнкүл (ә товунәј һүзүм). II *свилева́тость* сущ. әнкүлији (ә товунәј һүзүм).

СВИЛЬ сущ. әнкүл 1. ә һүзүм; 2. ә шишә, ә луг.

СВИНА́РНИК, СВИНА́РИЯ сущ. хукду (хук доштәнүтһо чикә).

СВИНА́РНЫЙ прил. хукдуји: 1. ән хук доштәнүтһо чикә; 2. ән хук доштәји.

СВИНА́РЬ сущ. хукдор, ә хукһо дәниширәнијо одоми. II *свина́рка* әзини зән (духтәр).

СВИНЕ́Ц сущ. гургушу (куфтә оморәнијо нәрмә, курундә метал).

СВИНИ́НА сущ. кушт хуки (әри хурдә).

СВИ́НКА[1] сущ. свинка, паротит (нәчоги һәјили).

СВИ́НКА[2] сущ. хуклә.

СВИНОВО́Д сущ. хукдор (корү хукдоштә һистијо одоми).

СВИНОВО́ДСТВО сущ. хукдори (хүк доштәји). II *свиноводческий* прил. хукдорији; ән хукдори.

СВИНО́Й прил. хуки: 1. ән хук; 2. ән хук һистијо; 3. әз пуст хук, әз кушт хук сохтә оморәнијо.

СВИНОМА́ТКА сущ. бала дорәнијо хук.

СВИНОПА́С сущ. хукһорә хорундәнијо одоми, чүбон ән хукһо.

СВИНОФЕ́РМА сущ. фермај хуки (хукдори).

СВИ́НСКИЙ. прил. хуки: 1. боһи, сәлигәсүз; 2 бәдә мәһәси.

СВИ́НСТВО сущ. хуки: 1. битәмизи, боһији, сәхт бисәлигәји; 2. әчлофи, бәдә мәһәсији.

СВИНТИ́ТЬ, СВИ́НЧИВАТЬ гл. 1. ә винтәво, винтһорәво сәхт сохтә (бәстә); 2. чәрх дорә вәкәндә. II *сви́нчивание* 1. ә винтәво, винтһорәво сәхт сохтәји (бәстәји); 2. чәрх дорә вәкәндәји.

СВИНЦО́ВЫЙ прил. гургушуји: 1. ән гургушу; 2. әз гургушу һистијо, сохтә оморијо, ә гургушурәво һистијо; 3. ә рәнг гургушу һистијо. II *свинцо́вость* сущ. 1. ә рәнг гургушу бирәји; 2. перен. курунди.

СВИНЧА́ТКА сущ. 1. гургушудәријә ошуг (әри ошуг-ошуг возирә); 2. јә тикә гургушу.

СВИ́НЧЕННЫЙ прич. 1. ә винтәво, винтһорәво сәхт сохтә (бәстә) оморијо; 2. чәрх дорә вәкәндә оморијо (винт); 3. чәрх дорә хәрәб сохтә оморијо (винт).

СВИНЬЯ́ сущ. хук: 1. чәндәкү дүрүчд вә појојү кутәһ һистијо дүнәхүји һәјвон; 2. дүши ән и һәјвон ; 3. әри кушт, чәрм вәкирдә доштә оморәнијо әзини һәјвон хунәји; 4. перен. әз товунәј боһијә одоми; 5. перен. әчлоф, хәрәбә корһо сохтәнијо одоми. II *свинья́чий* прил. хуки, ән хук.

СВИНЯ́ЧИТЬ гл. хуки сохтә, хүштәрә хукә хуно бәрдә.

СВИРЕ́ПЫЙ прил. зобу: 1. залум, хунхур, вәһши, бирәһм; 2. лап һүршлү; 3. лап күчлү, хәрәбәји овурдәнијо. *Свирепый мороз* зобунә хиники. II *свире́пость* сущ. зобуји, зобуни

СВИРИСТЕ́ТЬ гл. чиринг-чиринг сохтә.

СВИСА́ТЬ, СВИ́СНУТЬ гл. дулулу бирә (сохтә оморә).

СВИСТ сущ. фыд, сәс ән фыд.

СВИСТА́ТЬ см. *свистеть*. <> *Ищи-свищи* разг. бура, фыд тӳрә зән.

СВИСТЕ́ТЬ гл. 1. фыд зәрә; 2. ә фыдәво hорој зәрә. II *Свистеть в кармане (денег нет)* прост. шутл. ә чибмә әдәј сичон вәчәстә (пул нисти).

СВИ́СТНУТЬ, СВИСТАНУ́ТЬ гл. 1. см. *свистеть*; 2. прост. сәхтә мӳшт зәрә; 3. дӳздирә. *У меня свистнули часы* сәһәтмәрә дӳздирәт.

СВИСТО́К сущ. фыд: 1. әри фыдзәрә дуз сохтә оморијо карасти; 2. әзини карасти вәдәшәндәнијо сәс. II *свистко́вый* прил. фыди; ән фыд.

СВИСТУ́ЛЬКА сущ. 1. фыд; 2. фыд зәрәнијо возилә.

СВИСТУ́Н сущ. 1. јӳрә фыдзәрә хош оморәнијо одоми; у, коми ки, фыд зәрә; 2. әз дәсӳ кор нәс вәроморәнијо, нәһәгијә бәһ-буһ сохтәнијо одоми. II *свисту́нья* әзини зән (духтәр).

СВИ́ТА[1] сущ. ә јә кәлә (һӳрмәтлӳјә) одомирәво рафтанӳтһо (урә рәһ сохтәнӳтһо) одомијо.

СВИ́ТА[2], **СВИ́ТКА** сущ. ә күһнә вәхтһо: әз ә дәс бофтә оморијо мол духтә оморијо дураз вә фирәһә рујди оводуни.

СВИ́ТЕР сущ. сви́тер (ә һүндӳрә кәрдәнәво нистијо јәхәнӳ гилијә чикәт).

СВИ́ТОК сущ. мәкило (луләрә хуно бучундә оморијо ә когоз, јә новкә ә јә чиһикә вәријо дәсхәти).

СВИТЬ см. *вить*.

СВИ́ТЬСЯ гл. 1. булул дәрафтә; 2. бофтә, вошундә оморә.

СВИХНУ́ТЬ то же, что *вывихнуть*. <> *Свихнуть с ума* устар. и прост. әз әгӳл вәдарафтә.

СВИХНУ́ТЬСЯ гл. 1. хојкир бирә; 2. перен. әз рәһ вәдарафтә.

СВОБО́ДА сущ. 1. азади; 2. кәһәши.

СВОБО́ДНО нареч. 1. азад; 2. һәсонт, һәсонтлә; 3. фирәһ, кәһәш.

СВОБО́ДНЫЙ прил. 1. азад; 2. һәсонт; 3. буш, бикор. *Свободное место* бушә чикә; 4. кәһәш, фирәһ (ә товунәј оводуни); 5. кәрәк нистијо, зијоди. *Нет ли у тебя свободных денег*? Зијодијә пул нисти ми тӳрә?

СВОБОДОЛЮБИ́ВЫЙ прил. азадихоһ (јӳрә азади војистәнијо, хош оморәнијо, азади хостәнијо). II *свободолю́бие* сущ. азадихоһи (азади војистәји, хош оморәји, хостәји).

СВОД сущ. 1. см. *сведе́ние*; 2. ә јә чикә кура сохтә оморијо текстһо, зокуһо, документһо; 3. тог.

СВОДИ́ТЬ[1] см. *свести*.

СВОДИ́ТЬ[2], **-СЯ** см. *свести, -сь*.

СВО́ДКА сущ. 1. см. *свести*; 2. мәһлумотнумә (мәһлумотһо кура сохтә оморијо документ).

СВО́ДНИК сущ. һәрәчи. (ә хәјр хӳштә һәрәј мәрд нән зәнә дуз сохтәнијо одоми). II *сво́дница, сво́дня* әзини зән (духтәр).

СВО́ДНИЧАТЬ гл. һәрәчији сохтә.

СВО́ДНИЧЕСТВО сущ. һәрәчији (ә хәјр хӳштә һәрәј мәрд нән зәнә дуз сохтәји). II *сво́днический* прил. һәрәчији; ән һәрәчи.

СВО́ДНЫЙ прил.1. кура сохтә оморијо, әз чиробәчиро чикәһо вәчирә оморијо; 2. укәј. *Сводный брат* укәјә бирор.

СВО́ДЧАТЫЙ прил. тоглӳ, тогвәри (ә тогәво, тогһорәво нистијо).

СВОЕВЛА́СТИЕ см. *своеволие*.

СВОЕВЛА́СТНЫЙ то же, что *своевольный*.

СВОЕВО́ЛЬНИК сущ. ә сәри-вәри хӳштә нистијо (мундијо), војистәј хӳштәрә сохтәнијо одоми. II *своево́льница* әзини зән (духтәр).

СВОЕВО́ЛЬНИЧАТЬ гл. ә сәри-вәри хӳштә мундә, војистәј хӳштәрә сохтә.

СВОЕВО́ЛЬНЫЙ прил. ә сәри-вәри хӳштә нистијо (мундијо), војистәј хӳштәрә сохтәнијо. II *своево́лие и своево́льство* сущ. ә сәри-вәри хӳштә бирәји (мундәји).

СВОЕВРЕ́МЕННО нареч. ә вәхтӳ, ә вәһдәјӳ.

СВОЕВРЕ́МЕННОСТЬ сущ. ә вәхтӳ бирәји.

СВОЕВРЕ́МЕННЫЙ прил. ә вәхтӳ (ә вәһдәјӳ) бирәнијо. *Своевременный приход на работу* ә кор ә вәхтӳ оморә. II *своевременность* ә вәхтӳ (ә вәһдәјӳ) бирәји.

СВОЕКОРЫ́СТИЕ сущ. тәмәһкори, әри хәјр хӳштә чәһти сохтәји.

СВОЕКОРЫ́СТНЫЙ прил. тәмәһкор, әри хәјр хӳштә чәһти сохтәнијо. II *своекоры́стие* сущ. тәмәһкори, әри хәјр хӳштә чәһти сохтәји.

СВОЕНРА́ВИЕ сущ. нәһси, јәһи, ә фикирӳ оморәрә сохтәји.

СВОЕНРА́ВНОСТЬ см. *своенравие*.

СВОЕНРА́ВНЫЙ прил. нәһс, јәһ, ә фикирӳ оморәрә сохтәнијо. II *своенра́вие и своенра́вность* сущ. нәһси, јәһи, ә фикирӳ оморәрә сохтәји.

СВОЕОБРА́ЗНЫЙ прил. хӳштәрә хуно, ә јәкиш ухшәш нәс зәрәнијо, јәкирәш хуно нистијо. II *своеобра́зие и своебра́зность*. сущ.

ə jəkiш uxшəш nəzərəji, jəkirəш xuno nəbirəji.

СВОЕОБЫ́ЧНЫЙ то же, что *своеобразный*. || II *своеобы́чность* см. *своеобразность*.

СВОЗ, СВОЗИ́ТЬ[1] см. *свезти*.

СВОЗИ́ТЬ[2] гл. bərdə və pəsəvo ovurdə.

СВОЙ, *СВОЯ, СВОЁ* мест. 1. ən mə, ən tү, ən jү. *Мы свои дела совершим* иму korhoj имурə мивəрасим; 2. ən хүштəнү. *Он пришёл к нам со своей сестрой* у ə jon иму ə хəhəр хүштərəvo омори; 3. ən хүштəнү hистијо; 4. əнjүни́ (rohум, нəзник). <> *По-своему* 1)војистəj, данүстəj хүштərə хуно; 2)ə хосијət хүштə кирдə; *Остаться при своих* разг. 1)*в азартных играх* ə возиhoj гумори: нə вəнорə; 2. hичиш нəвəкирдə, мојə-тубо вəрастə.

СВО́ЙСКИЙ прил. ən имуни. *Это наше свойское дело* и кор ən ən имунини.

СВО́ЙСТВЕННИК сущ. гəблə, rohум. II *свойственница* əзини зəн (духтəр).

СВО́ЙСТВЕННЫЙ прил. əнчəг ən jү hисətијо, əз jəкикəho тəfəhətирə бурбундənијо хосијət, сифət.

СВО́ЙСТВО сущ. хосијət, сифət.

СВОЙСТВО́ сущ. rohуми, гəблəji, гəблəjəti.

СВОЛОТА́ сущ. прост. бран. то же, что *сволочь* 2.

СВОЛОЧИ́ТЬ, СВОЛАКИВАТЬ см. *своло́чь*.

СВО́ЛОЧЬ сущ. 1. əчлоф, хəрəбə одоми; 2. хəрəбə одомиho.

СВОЛО́ЧЬ, СВОЛАКИВАТЬ гл. 1. кəширə əз чүникə вəкəндə, кəндə; 2. кəшу-кəшу бəрдə (ə чүчојикə).

СВО́РА сущ. 1. ə jə раса бəстə оморијо дү сəк, jə новкə дү чүфт сəк; 2. лəтəj сəkho.; 3. то же, что *створка*; 4. перен. разг. през. дəстə, кəлə.

СВОРА́ЧИВАТЬСЯ *свернуть, -ся и своротить*.

СВО́РКА сущ. гəjиш (сəkə бəстəнүtho).

СВОРОТИ́ТЬ гл. 1. чарундə, əз чикəjү чүмундə; 2. чарундə, ə jон кəширə, ə jə тарафикə кəширə; чарустə; 4. вəнкəстə, фушəндə, шəндə (дəрəво); 5. вədəшəндə (гулүрə, пojүрə).

СВОЯ́К сущ. 1. бочəнəг (шүвəр балдуз); 2. см. *свойственник*.

СВОЯ́ЧЕНИЦА сущ. балдуз (хəhəр ən зəнү).

СВЫ́КНУТЬСЯ, СВЫКА́ТЬСЯ гл. 1. вомухтə, вəрдүш бирə, бəлəд бирə, hадət сохтə; 2. хутə бирə.

СВЫСОКА́ нареч. 1. əз зəвəр, əз hүндүрəки; 2. ловго-ловго, ə такабурирəво.

СВЫ́ШЕ I нареч. 1. əз зəвəр, əз худо, əз həсму; 2. əз зəвəр, əз кəлə корсохho. *По предписанию свыше* əз зəвəр кjфтирə оморијорəво; II предлог əз чүникə зијодтə, амбартə. *Пришло свыше двадцати человек* əз бист одоми амбартə оморəбу.

СВЯ́ЗАННЫЙ прич. 1. бəстə оморијо, пучундə оморијо, бəстə; 2. бофтə, вошундə оморијо; азад нистијо, 2. дəс-пojү бəстə hистијо. 3. бофтə, вошундə оморијо.

СВЯЗА́ТЬ, СВЯ́ЗЫВАТЬ. гл. 1. бəстə, пучундə; 2. дəс-пojүрə бəстə; 3. бофтə, вошундə. II *свя́зывание* сущ. 1. бəстəji, пучундəji; 2. дəспojүрə бəстəji; 3. бофтəji, вошундəji.

СВЯЗА́ТЬСЯ, СВЯ́ЗЫВАТЬСЯ гл. 1. бəстə, пучундə оморə; 2. дəс-пojү бəстə оморə; 3. бофтə, вошундə оморə. II *свя́зывание* сущ. 1. бəстə, пучундə оморəji; 2. дəс-пojү бəстə оморəji; 3. бофтə, вошундə оморəji.

СВЯ́ЗКА сущ.1. бəстəji, пучундəji; 2. дəстə (əjəки бəстə оморијо jəчиро чиho); 3. пəспəсəjəки рафтəнүtho вə ə расарəво ə jəки бəстə оморијо одомиho (ə хотур hитjоти).

СВЯЗНО́Й хəбəрчи, хəбəррасу: I прил. əри хəбəррасундə hистијо; II сущ. 1. əз командир ə кəлəjү хəбəр расундənијо вə овурдənијо солдат; 2. əз кəштəкор ə мəркəз хəбəр расундənијо одоми. II *связна́я* əзини зəн (духтəр).

СВЯЗУ́ЮЩИЙ прил. бəстənијо.

СВЯТИ́ЛИЩЕ сущ. мигдош.

СВЯТИ́ТЬ. гл. тəмиз сохтə, əз hовунhojү кироштə.

СВЯТО́Й прил. мигдош, тəмиз.

СВЯ́ТОСТЬ сущ. мигдоши, тəмизи.

СВЯЩЕ́ННИК сущ. раби, кəшиш, мола, II *священ́нический* прил. кəшиши, ən кəшиш.

СВЯЩЕ́ННИЧЕСТВО сущ. ə дин гуллуг сохтəji.

СВЯЩЕННОСЛУЖИ́ТЕЛЬ сущ. одоми ən дин, ə дин гуллуг сохтəкорə одоми.

СГИБ сущ. гəди (гəд сохтə оморијо, jə новкə бирijо чикəj ən чүникə).

СГИБА́ТЬ, -СЯ см. *согнуть, -ся*.

СГИ́БНУТЬ гл. мүрдə; hич бирə; пуч бирə; гəрг бирə.

СГЛА́ДИТЬ, СГЛА́ЖИВАТЬ гл. 1. hомовор сохтə, дуз сохтə; 2. перен. əз həрə вəкирдə, кəм сохтə. *Сгладить противоречие* нəразијирə əз həрə вəкирдə.

СГЛА́ДИТЬСЯ, СГЛА́ЖИВАТЬСЯ гл. 1. hомовор бирə (сохтə оморə), дуз бирə (сохтə оморə); 2. перен. əз həрə вəкирдə, оморə.

СГЛАЗ сущ. чум, чум сохтәји, ә чум рафтәји.

СГЛА́ЗИТЬ гл. чум сохтә.

СГЛОДА́ТЬ, СЛА́ДЫВАТЬ гл. хурдә, тәмиз сохтә.

СГЛУПА́, СГЛУ́ПУ нареч. әз әгүлсүзи, әз кәмәгүли; разг. әз хәри.

СГЛУПИ́ТЬ см. *глупить.*

СГНИ́ТЬ, СГНИВАТЬ см. *гнить.*

СГНОИ́ТЬ см. *гноить.*

СГО́ВОР, СГОВО́Р сущ. игрор: 1. ихтилотһо бәрдә ә јә разијәти оморәји; 2. ә разијәти оморәји ән бәбә-дәдәј ән нумкүрдәхундһо; игри-мигри. II *сгово́рный* прил. игри-мигрији.

СГОВОРЁННОСТЬ сущ. ә разијәти, ә јә разијәти оморәји.

СГОВОРИ́ТЬ, СГОВА́РИВАТЬ гл. игри-мигри сохтә.

СГОВОРИ́ТЬСЯ, СГОВА́РИВАТЬСЯ гл. ә јә разијәти оморә.

СГОВО́РЧИВОСТЬ сущ. рујнәрми, зу рази бирәји, ә коф дәниширәји.

СГОВО́РЧИВЫЙ прил. рујнәрм, зу рази бирәнијо, ә коф дәниширәнијо.

СГОН, СГО́НКА сущ. 1. гуј сохтә ә јә чикәјкә фирсорәји; 2. гуј сохтә ә јә чикә вәчирәји (кура сохтәји); 3. фирсорәји.

СГОНЯ́ТЬ[1] гл. һәј сохтә: 1. тәрә-тәһәди вирихтә, јә новкә ә чүникә вәнүштә ә чүчојикә рафтә; 2. ә гуллуг фирсорә.

СГОНЯ́ТЬ[2] см. *согнать.*

СГОРА́ТЬ см. *сгореть.* II *сгора́ние* сущ. 1. сухтәји; 2. пуч бирәји.

СГО́РБИТЬ, -СЯ см. *горбить, -ся.*

СГОРЕ́ТЬ см. *гореть*

СГОРЯЧА́ сущ. әз һүрш, ә сәр һүрш.

СГОТО́ВИТЬ см. *готовить*

СГРЕСТИ́, СГРЕБА́ТЬ гл. 1. чиргил зәрә, чиргил зәрә вәчирә, јәбо зәрә (вәчирә); 2. хијәһ зәрә, хијәһ зәрә вәчирә, хијәһ зәрә шәндә; 3. тәпарундә.

СГРУДИ́ТЬСЯ гл. вәчирә, кура бирә (ә јә чикә).

СГРУЗИ́ТЬ, СГРУЖА́ТЬ гл. тиһи (буш) сохтә (шәләрә). II *сгру́зка* сущ. тиһи (буш) сохтәји.

СГРУППИРОВА́ТЬ, -СЯ см. *группировать, -ся.*

СГРЫЗТЬ, СГРЫЗА́ТЬ гл. 1. хүрд сохтә хурдә (ә дәндүрәво); 2. чавустә.

СГУБИ́ТЬ см. *губить.*

СГУСТИ́ТЬ, СГУЩА́ТЬ гл. хәст сохтә, хәсттә сохтә. II *сгуще́ние* сущ. хәст сохтәји, хәсттә сохтәји.

СГУСТИ́ТЬСЯ, СГУЩА́ТЬСЯ гл. хәст бирә, хәсттә бирә. II *сгуще́ние* сущ. хәст бирәји, хәсттә бирәји.

СГУ́СТОК сущ. хәсти, ләхтә. *Сгусток крови* ләхтәј хун. II *сгусто́вый* ләхтәји: 1. ән ләхтә; 2. ләхтәрә хуно һистијо.

СГУЩА́ЕМОСТЬ сущ. хәст, хәсттә бирәји (бирә данүстәји).

СГУЩЁНКА сущ. хәстә шир (разг. хүшкә шир).

СГУЩЁННОСТЬ сущ. хәсти

СДА́БРИВАТЬ см. *сдобрить.*

СДАВА́ТЬ, -СЯ[1] см. *сдать, - ся*[1].

СДАВА́ТЬСЯ[2] гл. әри јү оморә, ә мәһшовојү оморә. *Мне сдаётся, что…* әри мә һәчи әдәј оморә ки,..

СДАВИ́ТЬ, СДА́ВЛИВАТЬ гл. ә кучәво шиширә, һәл сохтә.

СДА́ВЛЕННЫЙ прич. 1. әз һәр тараф шиширә оморијо; 2. тасундә оморијо, кәм сохтә оморијо (ә товунәј сәс).

СДА́ТЧИК сущ. дорәкор (ә киникә чүникәрә дорәнијо одоми). II *сда́тчица* әзини зән (духтәр).

СДАТЬ гл. 1. ә киникә дорә; 2. бәхш сохтә (гортһорә әри возирәкорһо); 3. зәһиф, һочиз, хәрәбтә сохтә; 4. кәм сохтә, кучсүз сохтә; 5. зијодијүрә вәкәрдундә, дорә (ән пулә); 6. имтоһон дорә; 7. ә киро дорә; 8. пәсәво рафтә, пәсәво појистә, вәнорә (чәнкә, дәһворә).

СДА́ТЬСЯ[1] гл. 1. вәнорәј хүштәрә ә кәрдән вәкирдә; 2. әз чүникә кироштә.

СДА́ТЬСЯ[2] см. *сдаваться*[2].

СДА́ТЬСЯ[3] гл. кәрәк бирә (әри чүникә).

СДА́ЧА[1] сущ. 1. ә киникә дорәји; 2. бәхш сохтәји (әри возирәкорһо гортһорә); 3. зијодијүрә вәкәрдундәји, дорәји (ән пулә); 4. имтоһон дорәји; 5. ә киро дорәји; 6. пәсәво рафтәји, пәсәво појистәји, вәнорәји; 7. вәкәрдундә оморәнијо зијоди ән пул.

СДА́ЧА[2] см. *сдаться*[1].

СДВА́ИВАТЬ см. *сдвоить.*

СДВИГ сущ. 1. әз чикә чүмундәји (чүмундә оморәји), әз чикә вәчәвундәји (вәчәвундә оморәји); 2. перен. дәкишуки, пишово рафтәји, пишворафтә. *Сдвиг в работе* ә кор пишово рафтәји.

СДВИ́ЖКА см. *сдвиг*.

СДВИ́НУТЬ, СДВИГА́ТЬ гл. 1. әз чикә чүмундә, әз чикә вәчәвундә, чикәјүрә дәкиш сохтә; 2. кәширә шәндә, кәширә вәнкәстә; 3. кәширә нәзник овурдә (вәкосундә), кәширә ә јәкирәво дуз овурдә.

СДВИ́НУТЬСЯ, СДВИГА́ТЬСЯ гл. 1. әз чикә чүмүстә (чүмундә оморә), чикәјү дәкиш бирә (сохтә оморә); 2. кәширә нәзник овурдә оморә.

СДВО́ИТЬ, СДВОИ́ТЬ гл. чүфт сохтә, дүгәд сохтә. II *сдвое́ние и сдва́ивание* сущ. чүфт сохтә бирәји, дүгәд сохтә бирәји.

СДЕ́ЛАТЬ, -СЯ см. *делать, -ся*.

СДЕ́ЛКА сущ. 1. разилуг, дод-вәстод (алвәр); 2. ә разилуги оморәји, кофә (дүлә) јәки сохтәји.

СДЕ́ЛЬНЫЙ прил. ә сохтә кор киро дорә оморәнијо (ә товунәј һәг). II *сде́льность* сущ. ә сохтә кор киро дорә оморәји (ә товунәј һәг).

СДЕ́ЛЬЩИК сущ. ә сохтә кор хүштә киро һәг вәкүрдәнијо корсох (фәһлә). II *сде́льщица* әзини зән (духтәр).

СДЕ́РЖАННЫЙ прич. сабурлү, һитјот, хүштәрә дошtә данүстәнијо, нәфс хүштәрә кирдә данүстәнијо. II II *сде́ржанность* сущ. сабурлүји, һитјоти, хүштәрә дошtә данүстәји, нәфс хүштәрә кирдә данүстәји.

СДЕРЖА́ТЬ, СДЕ́РЖИВАТЬ гл. 1. појундә: 1) пишојүрә кирдә; 2) перен. пәһәну сохтә; 2. ә сәр коф хүштә појистә.

СДЕРЖА́ТЬСЯ, СДЕ́РЖИВАТЬСЯ гл. сабур сохтә, хүштәрә дошtә, нәфс хүштәрә кирдә.

СДЁРНУТЬ, СДЁРГИВАТЬ гл. кәширә, кәширә вәкирдә.

СДЕ́ТЫЙ прил. вәкәндә оморијо (ә товунәј оводуни).

СДИРА́ТЬ гл. 1. то же, что *драть* 3.; 2. әз јәкикә вәчирә, ә нум хүштә куфтирә. II *сдира́ние и сди́рка* сущ. 1. кәндәји; 2. әз јәкикә вәчирә вә ә нум хүштә куфтирәји. II *сди́рочный* прил. кәндәнијо, кәндәнүһо, әри кәндә һистијо. *Сдирочный инструмент* әри кәндә һистијо карасти.

СДИРА́ТЬСЯ см. *содраться*.

СДО́БА сущ. 1. ә гәд хәми дәкундәнүһо чиһо (рүгән, хојә, шир); 2. әз әзини хәми сохтә оморәнијо гоголһо.

СДО́БИТЬ гл. ә гәд хәми рүгән, хојә, шир дәкундә.

СДО́БНЫЙ прил. рүгәни: 1. ә гәдү рүгән, хојә, шир дәријо; 2. перен. разг. шутл. чог, голин (доми).

СДО́БРИТЬ, СДА́БРИВАТЬ гл. дәһәмлү сохтә (ә гәдү чүникә дәкундә).

СДО́ХНУТЬ см. *дохнуть*.

СДРУЖИ́ТЬ гл. дуст сохтә, нәзник сохтә.

СДРУЖИ́ТЬСЯ гл. дуст бирә, нәзник бирә.

СДУВА́ТЬ см. *сдуть*.

СДУВА́ТЬСЯ гл. пуф зәрә оморә.

СДУРЕ́ТЬ гл. әгүлә вир сохтә, сукә кор сохтә, кич бирә; неодобр. хәр бирә.

СДУРИ́ТЬ гл. әгүлсүзи сохтә, неодобр. хәр-хәри сохтә.

СДУ́РУ нареч. әз әгүлсүзи, әз кәмәгүли, әз кичи; разг. әз хәри. *Сдуру рассказал секрет* әз әгүлсүзи мә сура куфтурум.

СДУТЬ, СДУВА́ТЬ, СДУ́НУТЬ гл. 1. пуф зәрә, ә ворәво, вәрворирәво шәндә, вәчирә. *Сдуть пепел с папиросы* хокистәр папиросә пуф зәрә; 2. әз јәкикә вәчирә (хәтә). *Сдул у меня задачу* мәсәләрә әз мә вәчири. II *сдува́ние* сущ. 1. пуф зәрәји, ә ворәво, вәрворирәво шәндәји, вәчирәји; 2. әз јәкикә вәчирәји, ән хүштә сохтәји.

СДЫХА́ТЬ см. *дохнуть* (*о человеке* прост. пренебр.).

СДЮ́ЖИТЬ гл. күвәһлү бирә (чүникә сохтә данүстә). *Взялся, но не сдюжил* војист сохум, күвәһмә нә бисто.

СЕА́НС сущ. сеанс 1. ә дорә оморијо вәхт чү коликәрә һәрәрә нәбуррә сохтәји); 2. ә кинотеатр әз ә јә руз бурбундә оморәнијо филмһо јәки).

СЕБЕ́[1] част. әри хүштә, әз хүштәји. *Он сидит себе и поёт* у әри хүштә нүшти вә әдәј мәһәни хундә. <> *Ничего себе* зобу нисти, хәрәб нисти, боботи, һәчи дијә.

СЕБЕ́[2] см. *себя*.

СЕБЕСТО́ИМОСТЬ сущ. мојәјү (ә сәрбәһәм оморијо гимәтү).

СЕБЯ́ мест. 1. јүрә, хүштәнүрә, мәрә, хүштәнмәрә; 2. ә хүштә киро. <> *Брать* (*взять*) *на себя* ә сәр хүштә вәкирдә; *выходить из себя* әз хүштә вәдаратә, һоси бирә; *за собой* ә пәсәј хүштә; *каждый отвечает за себя* һәр кәс әри хүштә човоб дорә; *от себя* 1)әз хүштә; 2)әз нум хүштә; *прийти в себя* ә хүштә дироморә; *про себя* (*читать*) јовош хундә, ә дүл хүштә хундә; *сам* (*сама, само*) *собой* әз хүштәји, әз сәри хүштә; у *себя* ә хунәј хүштә.

СЕБЯЛЮ́БЕЦ сущ. хӯштәнхоһ (хӯштәләрә хостәнијо одоми).

СЕБЯЛЮБИ́ВЫЙ сущ. хӯштәнхоһ (хӯштәләрә хостәнијо). II *себялю́бие* сущ. хӯштәнхоһи (хӯштәләрә хостәји).

СЕ́ВЕР сущ. софон (ә доромәво рубәруј һистијо тапаф ән ӈилом). II *се́верный* прил. софони: 1. ән софон; 2. ә тараф софон бирәнијо.

СЕВЕРЯ́НИН сущ. софони (ә софон әз дәдәј биријо, јә новкә ә унчикә зивистәнијо одоми). II *северя́нка* әзини зән (духтәр).

СЕГМЕ́НТ сущ. сегмент. II *сегме́нтный* прил. сегменти: 1. ән сегмент; 2. ән сегмент һистијо; 3. сегментә хуно һистијо. II *сегмента́рный* прил., сегменти (әз сегментһо ӈәмәл оморијо).

СЕГО́ДНЯ нареч. имбуруз: 1. ә имбурузинә руз; 2. перен. нареч. имуһој, ә исәӈәтинә вәхт; 3. и, имуһојинә руз; 4. имуһој, и сәӈәт. <> *Не сегодня, завтра* имбуруз нәӈ, сәбәӈ разг. ә нәзники, ә оморәнијо рузһо; *на сегодня* имбурузи, әри имбуруз; *не сегодня – завтра* имбуруз-сәбәӈ, лап ә и нәзники, лап зу; *сегодня вечером* имбуруз шәӈәнкум; *сегодня утром* имбуруз сәбәӈмундә.

СЕГО́ДНЯШНИЙ прил. имбурузи(-нә), имбуруз (имуһој) бирәнијо. *Сегодняшняя газета* имбурузинә гозит; *с сегодняшнего дня* әз имбурузәво, әз имбуруз сәр кирдә.

СЕГОЛЕ́ТКИ, *сеголетка* сущ. имисалинә (имсали чүклә чәһ, јә новкә ӈәјвон).

СЕДА́ЛИЩЕ сущ. 1. әри нүштә һистијо чикәј одоми; јон; 2. әри нүштә һистијо чикә (тәхт, кресло, стул).

СЕДЕ́ЛЬНИК сущ. јәһәр гүч сохтәнијо уста.

СЕДЕ́ЛЬНЫЙ прил. јәһәри: 1. ән јәһәр; 2. ә јәһәр бәстә оморәнијо.

СЕДЕ́ЛЬЦЕ сущ. јәһәрлә.

СЕДЕ́ТЬ гл. мујү сипи бирә

СЕДИНА́ сущ. сипији (сипијә муј, сипи биријо муј).

СЕДЛА́ТЬ, СЕДЛЯ́ТЬ гл. јәһәр вәнорә. II *седла́ние* сущ. јәһәр вәнорәји.

СЕДЛО́ сущ. јәһәр: 1. әри нүштә ә кәмәр ӈәсб вәнорәнүтһо чи; 2. әри ә велосипед мотосиклет нүштә әз пуст сохтә омооријо чи; 3. ә дог ә ӈәрәј дү гуг дәбирәнијо чухурәки. II *седе́льце и сёдлышко* уменьш. јәһәрлә. II *седе́льный* прил. јәһәри: 1. ән јәһәр; 2. ә јон јәһәр бирәнијо.

СЕДЛОВИ́НА сущ. чухурәки.1. ән кәмәр ӈәјвон; 2. ә кәлләј дог ә ӈәрәј дү гуг дәбирәнијо.

СЕДЛО́ВКА сущ. 1. ә кәмәрү јәһәр вәнорәји (вәнорә оморәји); 2. тәһәрз ән јәһәр вәнорәји.

СЕДОБОРО́ДЫЙ прил. сипрәруш (рушү сипи һистијо).

СЕДОВЛА́СЫЙ, СЕДОВОЛО́СЫЙ прил. сипрәмуј (мујү сипи һистијо).

СЕДО́Й прил. 1. сипи. *седые волосы* сипијә мујһо; 2. мујү сипи биријо; 3. разг. хокистәри (думон). <> *До седых волос* (*дожить*) пир бирә, мујһо-рушһојү сипи бирә.

СЕДО́К сущ. 1. сәрнүш (ә ӈәрәбәрәво, ә мошинәво, вә ә јә чијикә вәнүштә рафтәнијо одоми); 2. ӈәсбәлү.

СЕДЬМО́Й числит. ӈофтимүн. *Седьмой ряд* ӈофтимүн чәркә; *четверть седьмого* ә ӈофти паздәһ минут кор сохти; *ему пошёл седьмой десяток* у ә ӈофтимүн дәһсали пој дәнори.

СЕЗО́Н сущ. сезон: 1. әз чор вәхтһој сал јәки; 2. әри чү корикә сохтә лап хуб күнчүстәнијо (ӈәмәл оморәнијо) вәхт ән сал.

СЕЗО́ННИК сущ. корсох сезони. II *сезо́нница* әзини зән (духтәр).

СЕЗО́ННЫЙ прил. сезони: 1. ән сезон; 2. ә коми сезоникәрәво дуз оморәнијо; 3. әри битәв сезон ә фикир кирдә оморијо. II *сезо́нность* сущ. сезонији (чүнкәрә ә коми вәхт ән саликә сохтә ӈәмәл оморәји, сохтә бирәји).

СЕЙ сущ. и, һә и. *По сей день* тә и руз (тә имбуруз; *до сих пор* тә имуһој (тә и вәхт).

СЕЙМ сущ. сејм (ә бәӈзи дәвләтһо нум ән парламент). II *се́ймовый* прил. сејми: 1. ән сејм; 2. ә сәјм бирәнијор; ән сејм һистијорә хуно.

СЕЙФ сущ. сејф: 1. нәссухтәнијо шкоб, кассәј һовуни; 2. ә бонкһо әри буһолүјә чиһорә дәнорә чикә.

СЕЙЧА́С нареч. и сәӈәт, имуһој: 1. имуһој и вәхт; 2. нареч. ширп, лап зу; 3. нареч. разг. һә имуһој, лап ә и нәзники; 4. нареч. ширп, ә јә бо дәнишрәнки. 5. *сейчас!* һәјсәӈәт! (ә сәрбәһәм нә оморәји ә чүникәрә бурбундәнијо зарфотијә коф).

СЕКАНУТЬ см. *сечь*[2].

СЕКА́ТОР сущ. гәјчи богбони (әри лүкәһој дорһорә бурра һистијо гәјчи).

СЕКА́Ч сущ. 1. согот, тичә кордә, карасти, механизм әри чүникәрә бурра, вәнчирә; 2. ә дәрәји дәндүһојү лап кучлү һистијо кәлә әркәкә гобон вә пишик дәрјоји.

СЕКИ́РА сущ. секира (дуразәдүмә тәвәрә хуно һистијо јәрәг).

СЕКРЕ́Т[1] сущ. сур (пэҥэнүкијэ кор). *Выдать секрет* сурэ дорэ (вокундэ).

СЕКРЕ́Т[2] сущ. секрет (пост гэрэвули, патрул гэрэвули эн лэшкэр).

СЕКРЕТА́РЬ сущ. катиб (корҥој хэт-гэлэми эн тэҥно одоми, јэ новкэ эн идорэрэ бэрдэнијо одоми). II *секрета́рша* эзини зэн (духтэр).

СЕКРЕ́ТНИЧАТЬ гл. 1. чүникэрэ пэҥэнү (сура хуно) доштэ; 2. пичэпич сохтэ, э пэҥэнүки коф сохтэ.

СЕКРЕ́ТНЫЙ прил. 1. сурлү, пэҥэнү; 2. сура хуно доштэ оморэнијо. || II сущ. *секре́тность* 1. сурлүји, пэҥэнүји; 2. сура хуно доштэ оморэји.

СЕКС сущ. секс (э корҥој чинси киро бирэнијо һэр чи).

СЕКСО́ЛОГ сущ. сексолог (сэниҥэткор эн сексолокија).

СЕКСОЛО́ГИЯ сущ. сексолокија (корҥој сексирэ вэмухтэнијо ҥилм).

СЕКСУА́ЛЬНЫЙ прил. эшглү. II *сексуа́льность* сущ. эшглүји.

СЕ́КТА сущ. секта.

СЕКТА́НТ сущ. сектант (э секта дэријо одоми, тарафдор сектанти). II *секта́нтка* эзини зэн (духтэр).

СЕКТА́НТСКИЙ прил. сектанти: 1. эн сектант; 2. эз сектантҥо дуз бириjo.

СЕКТА́НТСТВО сущ. 1. сектанти; 2. сектантҥо.

СЕ́КТОР сущ. сектор. || II *се́кторный* прил. сектор: 1. эн сектор; 2. секторэ хуно һистијо.

СЕКУ́НДА сущ. секунд: 1.1/60 бэхш эн јэ минут; 2. разг. эн кэмэ вэхт. II *секу́ндочка* уменьш. секундлэ, јэ секундлэ. II *секу́ндный* прил. секунди: 1. эн секунд; 2. э сэҥэт секундҥорэ бурбундэнијо; 4. э јэ секунд бирэнијо, јэ секунд кэширэнијо.

СЕКУНДОМЕ́Р сущ. секундпэјму (вэхтэ э бэхшһој эн секундэво, э секундэво, э минутэво вэ э сэҥэтэво бурбундэнијо прибор). II *секундоме́рный* прил. секундпэјмуји: 1. эн секундпэјму; 2. э секундпэјмурэво сохтэ оморэнијо.

СЕКУ́ЩИЙ прил. чүникэрэ вэнчирэнијо, бурранијо, тикэ-тикэ сохтэнијо.

СЕ́КЦИЯ сущ. сексија (јэки эн јэ битэвэ чирэ ҥэмэл овурдијо бэхшһо). II *секционный* прил. сексијаји: 1. эз сексијаһо ҥэмэл оморијо; 2. э сексијаһо бирэнијо, сохтэ оморэнијо.

СЕЛАДО́Н сущ. зэнбаз, чумшур (амбари вэхт э товунэј кэлэмэрдҥо).

СЕ́ЛЕЗЕНЬ сущ. эркэкэ бадбад.

СЕЛЕЗЁНКА сущ. сүпүл. II *селезёночный* прил. сүпүли; эн сүпүл.

СЕЛЕКЦИОНЕ́Р сущ. селексијанер, селексијачи.

СЕЛЕ́КЦИЯ сущ. лексија (эри таза сортҥој эн э хори вэрэморэнијо чиҥорэ вэ чинсһој эн ҥэјвонодрэ ҥэмэл овурдэ һистијо ҥилм).

СЕЛЕ́НИЕ сущ. кэнд, диҥ.

СЕЛЁДКА сущ. сүлэткэ (чэһ). || II *селёдочка* сущ. сүлэткэлэ. II *селёдочный* сущ. сүлэдкэји: 1. эн сүлэткэ; 2. эз сүлэткэ, э сүлэткэрэво сохтэ оморијо.

СЕЛЁДОЧНИЦА сущ. гоб сүлэдкэји (эри сүлэткэ донорэ дуразэ бүлмэ).

СЕЛИ́ТЬ гл. эри зивистэ чикэ дорэ, эри э чүчојикэ зивистэ рэҥ дорэ.

СЕЛИ́ТЬСЯ гл. эри зивистэ чикэ кирдэ, э чүчојикэ кирошто.

СЕЛИ́ШКО сущ. кэндлэ, диҥлэ.

СЕЛИ́ЩЕ, СЕ́ЛИЩЕ сущ. 1. э гэдимиҥо кэнд (диҥ) бириjo чикэ; 2. кэлэ кэнд (диҥ).

СЕЛО́ сущ. кэнд (диҥ), кэлэ кэнд (диҥ). II *се́льский* прил. кэнди: 1. эн кэнд, эн одомиҥој кэнд; 2. э кэнд бирэнијо; 3. эз шэһэр э гирог һистијо.

СЕЛЬ сущ. сајл (кэлэ ворушһо оморэнкэ вэ вэрфһо ҥэл бирэнкэ эз догһо оморэнијо хоксэнг гэришэ кэлэ овһо). II *селевой и селевый* прил. сајли; эн сајл.

СЕЛЬДЕРЕ́Й сущ. кэрэвүз. II *сельдерейный* прил. кэрэвүзи; эн кэрэвүз.

СЕЛЬДЬ сущ. сүлэткэ. II *се́льдевый и сельдяно́й* прил. сүлэткэји: 1. эн сүлэткэ; 2. эри сүлэткэ кирдэ, доштэ һистијо. *Сельдяная бочка* пишкэј сүлэткэји.

СЕЛЬМА́Г сущ. (*сельский* магазин) тукуј кэнди.

СЕ́ЛЬСКИЙ прил. кэнди (диҥи): 1. эн кэнд; 2. э кэнд бирэнијо; 3. э кэнд зивистэнијо, кор сохтэнијо.

СЕЛЬЦО́ сущ. кэндлэ (диҥлэ).

СЕЛЬЧА́НИН сущ. кэндчи, э кэнд зивистэнијо одоми. II *сельча́нка* эзини зэн (духтэр).

СЕЛЯ́НИН то же, что *крестьянин*. II *селя́нка* эзини зэн (духтэр).

СЁМ|СЕМ, СЕ́М-КА част. бијил (бил), поj, поj јэ бо. *Сем-ка подумаем* поj јэбо, фикир сохим.

СЕМА́НТИКА сущ.: 1. см. *сематиология*; 2. мәһно. II *семантический* прил. семантикаји, ән семантика.

СЕМАСИО́ЛОГ сущ. семасиолог (сәниһәткор ән семасиологија).

СЕМАСИОЛО́ГИЯ сущ. семасиолокија (әз мәһно вә дәкишбирәји ән кофһо, кәлмәһо коф сохтәнијо бәхш ән зувуншинохи). II *семасиологический* прил. семасиолокијаји, семасиологи; ән семасиолокија, ән семасиолог.

СЕМЕ́ЙНЫЙ прил. мишпәһи, куфләти: 1. күфләтлү (јүрә күфләт һистијо); 2. ән күфләт, ән зиндәкуни күфләт; 3. әри күфләт һистијо; 4. ән күфләт һистијо; 5. см. *семейственный*. II *семе́йность* сущ. күфләтлүји (јүрә күфләт бирәји).

СЕМЕ́ЙСТВЕННОСТЬ сущ. 1. күфләт хүштәрә хостәји, јүрә әз зиндәкуни күфләти хош оморәји; 2. перен. ә пәһәнүки сохтә оморәји, ә гоһумбазирәво (дустбазирәво) сохтә оморәји (ән чү корикә).

СЕМЕ́ЙСТВЕННЫЙ прил. 1. күфләт хүштәрә хостәнијо, јүрә әз зиндәкуни күфләти хош оморәнијо; 2. перен. ә пәһәнүки сохтә оморәнијо, ә гоһумбазирәво (дустбазирәво) сохтә оморәнијо (кор).

СЕМЕ́ЙСТВО сущ. 1. мишпәһ, күфләт; 2. груп ән јә чәнд ә јәки нәзник һистијо инсоһо, ән һәјвоһо вә савзәһә (дорһо).

СЕМЕНИ́ТЬ гл. зури-зуријә чүклә лүнкләһо шәндә.

СЕМЕНИ́ТЬСЯ гл. расирә, ә дәвр ән тумдорә дарафтә.

СЕМЕННИ́К сущ. туми, тумлуг: 1. әри тум вәкирдә чүникә коштә оморијо чикә; 2. әри тум вәкирдә коштә оморијо, јә новкә кутукү (чычү) доштә оморијо дор, савзә; 3. хоја. II *семенни́ковый* прил. туми, тумлуги: 1. әри тум вәкүрдә чүникә коштә оморијо (ә товунәј чикә); 2. әри тум вәкирдә коштә оморијо, јә новкә кутукү (чычү) доштә оморијо.

СЕМЕННО́Й прил. туми: 1. ән тум; 2. әз тумкоштә вәкүрдә оморәнијо; 3. әри коштә, тумшәндә һистијо; 4. мојә рәһо дорәнијо (хојә).

СЕМЕНОХРАНИ́ЛИЩЕ сущ. омбор туми, тум доштәнүтһо чикә.

СЕ́МЕРО числ. 1. һофт. *Семеро братьев* һофт бирор; 2. һофт чүфт. *На меня смотрело семеро глаз* ә мә әдәнбу һофт чум дәниширә; 3. һофт чи (донә). *Семеро саней* һофт киршә.

СЕМЕ́СТР сущ. семестр. II *семестро́вый* семестри: 1. ән семестр; 2. ә вәхт семестр, јә новкә ә әхир семестр бирәнијо.

СЕ́МЕЧКО сущ. 1. ә гәд ән мәјвә дәбирәнијо тум (гингәл). *Яблочное семечко* тум ән сиб; 2. тум (ән күлсәбәһи); 3. тумлә. II *се́мечковый* прил. туми: 1. ән тум. *Семечковая шелуха* пилкәј ән тум; 2. әз тум сохтә оморијо; 3. тумдәри, гингәлдәри, ә тумәво (гингәләво) һистијо.

СЕМЁРКА сущ. һофти: 1. нум ән «7»; 2. һофтхоли горт; 3. һофт одоми дәријо груп. II *семёрочка* уменьш. һофтилә.

СЕМИ́- һофт- (ә јәкимүн бәхш ән кофһо бирә вә мәһној һофт, һофт донәј әз јү бәгдә оморәнијорә бурбундә). *Семирублёвый* һофтрубли(-монәти).

СЕМИАРШИ́ННЫЙ прил. һофтаршини(-ә).

СЕМИВЁРСТНЫЙ прил. һофтвәрси(-ә).

СЕМИДЕСЯТИЛЕ́ТИЕ сущ. 1. һофтодсали; 2. һофтодсали дәвр

СЕМИДЕСЯ́ТЫЙ прил. һофтодимүн.

СЕМИЖИ́ЛЬНЫЙ прил. һофтчунә.

СЕМИКЛА́ССНИК сущ. һәјил ән һофтимүн клас, ә һофтимүн клас хундәнијо һәјил. II *семикла́ссница* әзини духтәр.

СЕМИКЛА́ССНЫЙ прил. һофткласи.

СЕМИКРА́ТНЫЙ прил. һофтгәди(-ә).

СЕМИЛЕ́ТИЕ сущ. сущ. һофтсали: 1. дәвр, вәхт; 2. һофт сал томом бирәји ән чүникә.

СЕМИЛЕ́ТНИЙ прил. һофтсали: 1. ән һофт сал; 2. һофт сал кироштәнијо (бирәнијо); 3. һофтсалә биријо (ә товунәј һәјиллә).

СЕМИЛИНЕ́ЙКА сущ. һофти пилтә.

СЕМИМЕ́СЯЧНЫЙ прил. һофтмәһи(-ә): 1. һофт мәһ биријо; 2. һүмүрү һофт мәһ һистијо; 3. ә һофт мәһәји әз дәдәј биријо

СЕМИМИ́ЛЬНЫЙ прил. һофтмили. *Семимильное расстояние* һофтмили рәһ. <>*Семимильными шагами идти* лап зу рафтә, лап зу пишово рафтә.

СЕМИНА́Р сущ. семинар.

СЕМИНАРИ́СТ сущ. семинарист: 1. ә семинарија хундәнијо одоми; 2. семинаријарә вәрастијо одоми.

СЕМИНА́РИЯ сущ. семинарија (нум ән бәһзи ошколәһо).

СЕМИСОТЛЕ́ТИЕ сущ. һофтсадсали: 1. дәвр, вәхт; 2. һофтсад сал томом бирәји ән чүникә.

СЕМИСОТЛЕ́ТНИЙ прил. һофтсадсали (-ә): 1. һофтсадсалијү томом биријо; 2. һофтсадсал бирәнијо, биријо.

СЕМИСО́ТЫЙ числ. ћофтсадимүн.

СЕМИТО́ЛОГ сущ. семитолог (сәниһәткор ән семитолокија).

СЕМИТОЛО́ГИЯ сущ. семитолокија (зувун вә културај ән семитһорә вомухтәнијо һилмһо әјәки). II *семитологи́ческий* прил. семитологијаји, ән семитологија.

СЕМИ́ТСКИЙ, СЕМИТИ́ЧЕСКИЙ прил. семити: ән семитһо, ән зувунһошү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културашү, ән үшү зивистәнүтһо хориһо, ән торих үшү; ә семитһо һистијорә хуно. *Семитские языки* зувунһој семити (һәрәби, ашури, чуһури, иврити). *Семитские народы* хәлгһој семити.

СЕМИ́ТЫ сущ. семитһо: 1. зувун үшү ә јәки нәзник һистијо хәлгһој ән Африкај Сәфони вә Мизрәһи вә Асијај Дәроми-Мәһәрови (ә гәдимиһо: вавилониһо, јәһудиһо, финикиһо вә јәкикәһо; ә имуһојинә дәвр: кушиһо, суријајиһо, чуһурһо, һәрәбһо); 2. одомиһој ән и хәлгһо.

СЕМИТЫ́СЯЧНЫЙ прил. 1. һофтһозори; 2. һофтһозоримүн.

СЕМИЦВЕ́ТНЫЙ прил. һофтрәнгә.

СЕМИЧАСОВО́Й I сущ. сәһәтһофти; 1. әри сәһәт һофт куфтирә оморијо чүникә; 2. сәһәт һофт ә рәһ офторәнијо чүникә (поезд, самолјот вә јә чиһојкә); II прил. 1. һофтсәһәти (һофт сәһәт кәширәнијо); 2. сәһәтһофти (әри сәһәт һофт куфтирә оморијо).

СЕМНА́ДЦАТЬ числит. колич. һәвдәһ. II *семна́дцатый* порядк. һәвдәһимүн.

СЕМЬ числит. колич. һофт. II *седьмо́й* порядк. һофтимүн.

СЕМЬДЕСЯТ числит. колич. һофтод. II *семидесятый* һофтодимүн.

СЕМЬЮ́ нареч. һофт бо, һофт караз. *Семью семь – сорок девять* һофт бо һофти - чүлнүһ.

СЕМЬЯ́ сущ. мишпәһ, күфләт. II *семе́йка* уменьш. күфләтлә. II *семе́йный* прил. мишпәһи, күфләти.

СЕМЬЯНИ́Н сущ. 1. күфләтлүјә одоми; 2. кәләј ән куфләт; 3. күфләт хүштәрә хостәнијо одоми. || *семьяни́нка* әзини зән

СЕ́МЯ сущ. тум. II *се́мечко* уменьш. тумлә. II *семенно́й* прил. туми (тум вәдәшәндәнијо, ә тумәво кор сохтәнијо).

СЕМЯДО́ЛЯ сущ. ләпә. II *семядо́льный* прил. ләпәји, ләпәлү, ләпәдәри.

СЕНА́Т сущ. сенат. *сена́тский* прил. сенати; ән сенат.

СЕНА́ТОР сущ. сенатор (ә сенат дәријо одоми). II *сена́торский* прил. сенатори: 1. ән сенатор; 2. сенатор сохтәнијо.

СЕ́НИ сущ. сиро. II *се́нцы* уменьш. сиролә. II *се́нечный и сенно́й* прил. сироји: 1. ән сиро; 2. ә сиро һистијо.

СЕННИ́К сущ. 1. сүмәр пур сохтә оморијо дүшәк, чәјтән; 2. см. *сеновал*.

СЕ́НО нареч. сүмәр (әри мол-гәрәрә дорә чи, хүшк сохтә оморијо кијов). II *сенцо́* уменьш. сүмәрлә, кијовлә.

СЕНОВА́Л сущ. әри сүмәрдоштә чикә.

СЕНОГНО́Й сущ. сүмәрпысу (ә вәхт кијовзәрә оморәнијо воруш).

СЕНОКО́С сущ. 1. кијов зәрәји; 2. әри кијовүрә зәрә чиро сохтә оморијо чикә; 3. вәхт ән кијов зәрәји. || II *сенокосный* прил. әри кијовзәрә һистијо.

СЕНОКОСИ́ЛКА сущ. кијовзән (әри кијовзәрә мошин).

СЕНОКОШЕ́НИЕ см. *сенокос* 1.

СЕНОСУШИ́ЛКА сущ. кијовхүшксох (мошин).

СЕНСАЦИО́ННЫЙ прил. сенсасијаји, һәнкомәји.

СЕНСА́ЦИЯ сущ. сенсасија, һәнкомә.

СЕНТЯ́БРЬ сущ. сентјабр, мәһ сентјабр. <> *Глядеть (смотреть) сентябрём* устар. разг. дүлхүрд бирә, мәгбун бирә. II *сентя́брский* прил. сентјабри: 1. ән сентјабр. *Сентябрьские дни* рузһој сентјабри.; 2. ә сентјабр бирәнијо. *Сентябрьские дожди* ворушһој сентјабри.

СЕНЬ сущ. сојә, сәр чүникәрә, киникәрә дәкүрдәнијо чи, чодрә.

СЕПАРАТИ́ВНЫЙ прил. сепаратизми, ән сепаратизм.

СЕПАРАТИ́ЗМ сущ. сепаратизм: әри чиро (тәһно) бирә чәһти сохтәји. II *сепарати́стский* прил. сепаратизми; ән сепаратизм.

СЕПАРАТИ́СТ сущ. (тарафдор ән сепаратизм, ән чиробирәји). II *сепарати́стский* прил. сепаратисти; ән сепаратист

СЕПАРА́ТНЫЙ прил. чиро, тәһно, јәтарафи. *Сепаратный мир* јәтарафи шолуми.

СЕПАРА́ТОР сущ. сепаратор: 1. јә чирә әз јәкикә, јә новкә бәхш ән јә чирә әз јү әри чиро сохтә һистијо апарат; 2. гәјмогә әз шир чиро сохтәнијо апарат. II *сепара́торный* прил. сепаратори; ән сепаратор.

СЕ́ПИЯ сущ. сепија: 1. ә гәдү михәкијә рәнг дәбирәнијо мәрчон дәрјоји; 2. әз үшүг вә әвир

дәкиш нәсбирәнијо михәкијә рәнг; 3. ә әзини рәнгәво кәширә оморијо шикил.

СЕ́ПСИС сущ. сепсис (нәчоги ән хун). II *септи́ческий* прил. сепсиси, ән сепсис.

СЕ́РА сущ. 1. күкүрд (елемент кимјаји); 2. чүлк ән куш. II *се́рный* прил. күкүрди: 1. ән күкүрд; 2. әз күкүрд сохтә оморијо; 3. ә гәдү күмүр дәријо.

СЕРА́ЛЬ сущ. 1. сарај; 2. ћәрәмхунә: 1. зәнћој ән сарај; 2) перен. зәнћој ән јә ћоширә мусулму.

СЕРАФИ́М сущ. серафим (ә христианћо шәшгәнәдә молох). II *серафи́мский* прил. серафими; ән серафим.

СЕ́РБСКИЙ прил. серби: ән сербћо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән тәћәрз зиндәкунишү, ән културашү, ән Сербија, ән хоријү, ән торихү; ә Сербија, ән себћо нистијорә хуно.

СЕ́РБЫ сущ. сербћо (хәлг, православо, амбари одомиһој ән Сербија). II *серб* сущ. серб (јәки әз и одомиһо; II *сербка и серби́нка* әзини зән (духтәр).

СЕРВА́НТ сущ. сервант (шкоб гобгчәоги, чүклә буфет).

СЕРВИ́З сущ. сервиз (әри кәрәк нистијо гәдәр одоми ә сәр стол дәчирә оморәнијо битәв гоб-гичог). *Сервиз на двенадцать персон* дуваздаћодомијинә сервиз. II *серви́зный* прил. сервизи: 1. ән сервиз; 2. әз и, јә новкә әз јә сервизикә нистијо. *Сервизная тарелка* бүлмәј сервизи

СЕРВИРОВА́ТЬ гл. гобгичогә вә хурдәнијә чиһорә ә сәр стол дәчирә (норә). II *сервиро́вка* сущ. 1. гобгичогә вә хурдәнијә чиһорә ә сәр стол дәчирәји (норәји); 2. ә сәр стол дәчирә оморијо гобгичог.

СЕ́РВИС сущ. сервис, гуллуг.

СЕРДЕ́ЧНИК[1] сущ. чубуг (ә дорун чүникә дәбирәнијо вә ә јү чүниә вәпучундә, јә новкә кировундә оморәнијо чи).

СЕРДЕ́ЧНИК[2] сущ. 1. дүлнәчог (дүлү нәчог нистијо одоми; 2. то же, что *кардиолог*.

СЕРДЕ́ЧНЫЙ I сущ. 1. ћәзизә одоми; 2. дүлхоһ, јүрә хостәнүтћо, ћәзиз нистијо одоми; II прил. 1. дүли, ән дүл. *Сердечные болезни* нәчогиһој дүли; 2. дүлхоһ ћәзиз, мәһрибон, хостәкор; 3. ошуги (ән кәдә нә духтәр). II *серде́чность* сущ. мәһрибони, дүлхоһи, нәзники.

СЕРДИ́ТЫЙ I сущ. ћүршлүјә одоми, түндә одоми; II прил. 1. ћүршлү, түнд (хосијәт), түндәхој, әз хүштә вәдарафтәнијо; 2. тәрсундәнијо, тәрс овурдәнијо. || *серди́тость* сущ. гәһр, ћүрш, ћүршлүји; түндәхоји.

СЕРДИ́ТЬ гл. ћүршлү сохтә, әз хүштә вәдәшәндә, түндәхој сохтә.

СЕРДИ́ТЬСЯ гл. ћүршлү бирә, әз хүштә вәдәрафтә, түндәхој бирә.

СЕРДОБО́ЛЬНИЧАТЬ гл. назукәдүли, рәћмәдүли, рәћмәкүни сохтә (бурбундә).

СЕРДОБО́ЛЬНЫЙ прил. назукәдүл, рәћмәдүл, рәћмәкүн. II *сердобо́льность* сущ. разг. назукәдүли, рәћмәдүли, рәћмәкүни.

СЕ́РДЦЕ[1] сущ. дүл. <> *от чистого сердца* әз дүли-чуни; *отлегло от сердца* дүлү(-мә) рәћәт бисто; *положа руку на сердце* әз дүли, ә очугә дүләво; *по сердцу* әз дүлүни, ә дүлү әдәј нүштә; *сердце не лежит* (к кому, чему) ә дүлмә, ә дүлјү нәс нүштә; *сорвать сердце* (на ком, чём) дүл хүштәрә тиһи сохтә, ћүрш хүштәрә рихундә (ә сәр киникә, чүникә); *сердце моё!* чунмә, чикәрмә!; *сердце упало (скинуло)* дүлмә офто; *от полноты сердца (души)* әз хостәји дүлмә; ; *сердце не на месте* дүлмә ә чикә нә дәри; *сердце кровью облилось* әз дүлмә әдәј хун ворустә. II *серде́чко и сердчишко* уменьш. дүллә. II *сердечный* прил. 1. дүли, ән дүл; 2. ән нәчогиһој дүл; 3. хотурхоһ, дүлтәмиз; 4. ә дүл ћәмәл оморәнијо (әз товунәј гәһр, ћүрш).

СЕ́РДЦЕ[2] сущ. дүл (ә гәд бәһзи кәлмәһо: гәһр, ћүрш). *Сказать с сердцем* әз дүли куфтирә (ә гәһрәво, ә ћүршәво).

СЕРДЦЕБИЕ́НИЕ сущ. дүлкуфтәји: 1. куфтәји ән дүл; 2. зури-зури (сәхт) куфтәји ән дүл (әз нәчоги, әз тәрс, әз јә корикәһо).

СЕРДЦЕВЕ́Д сущ. устар. шутл. психолог, одомишинох, дүл одомирә данүстәкор (хундәкор). II *сердцеве́дка* әзини зән (духтәр).

СЕРДЦЕВИ́ДНЫЙ прил. ә тәәһрз дүл нистијо, ә дүл ухшәш зәрәнијо. || II *сердцеви́дность* ә тәһәрз дүл бирәји, ә дүл ухшәш зәрәји.

СЕРДЦЕЕ́Д сущ. разг. шутл. дүлбәр (ә хүштә бәнд сохтәнијо одоми). II *сердцее́дка* әзини зән (духтәр).

СЕРЕБРЁННЫЙ прич. нүгрәји сохтә оморијо, ә ов нүгрә дәшәндә оморијо, ә нүгрә кирдә оморијо.

СЕРЕБРИ́СТЫЙ прил. : нүгрәји: 1. ә рәнг нүгрә зәрәнијо вәшәглүјә сипи; нүгрәрә хуно үшүг дорәнијо; 2. ә гәдү нүгрә дәријо; сипији дәријо.

СЕРЕБРИ́ТЬ гл. нүгрәји сохтә, ә ов нүгрә дәшәндә, ә нүгрә кирдә. || II *серебре́ние* сущ.

нүгрәји сохтәји (сохтә оморәји), ә ов нүгрә дәшәндәји (дәшәндә оморәји), ә нүгрә крдәји (кирдә оморәји).

СЕРЕБРИ́ТЬСЯ гл. 1. нүгрәрә хуно вәди бирә; 2. нүгрәји бирә.

СЕРЕБРО́ сущ. нүгрә: 1. вәшәг дорәнијо хокискәријә-сипрә буһолүјә метал; 2. әз и метал һистијо чиһо; 3. амбари бәхшү нүгрә, јә новкә никел һистијо хүрдә пул; 2. ов нүгрә дорә оморијо русму. II *сере́бряный* прил. нүгрәји: 1. ән нүгрә; 2. әз нүгрә сохтә оморијо, ә нүгрә кирдә оморијо, ә ов нүгрә дәшәндә оморијо; 3. ә рәнг нүгрә һистијо, рәнгү рәнг нүгрәрә хуно һистијо.

СЕРЕБРОНО́СНЫЙ прил. нүгрәдәри, ә гәдү нүгрә дәријо (ә товунәј хокһој доги). II *серебронóсность* сущ. нүгрәдәрији, ә гәдү нүгрә дәбирәји.

СЕРЕБРЯ́НИК сущ. нүгрәкори сохтәнијо уста.

СЕРЕ́БРЯНЫЙ прил. нүгрәји: 1. ән нүгрә; 2. вәшәглүјә сипи, ә рәнг нүгрә һистијо; 3. перен. овозлү, зинк зәрәнијо (ә товунәј сәс).

СЕРЕДИ́НА сущ. миклә, минчи. *В середине города* ә миклә шәһәр; *середина дня* миклә руз. II *серединный* прил. микләји, минчији.

СЕРЕДНЯ́К сущ. 1. тәһно кор сохәнијо, ә зәһмәт хүштәрәрәво күфләт хүштәрә доштә данүстәнијо, ә бирәји хүштә киро ә һәрәј һони нән һошир дәријо кәндчи; 2. оһилә одоми; 3. күфләт ән микләји кук.; 4. корү нә хуб, нә хәрәб нистијо. II *средня́чка* әзини зән (духтәр).

СЕРЕ́ТЬ гл. 1. хокистәри бирә (рәнгү), дијәш хокистәри бирә (рәнгү) бирә; 2. вәди бирә (ә товунәј хокистәријә чи).

СЕРЁДКА сущ. прост. гәд, дорүј ән чүникә.

СЕРЁЖКА прил. кушворлә: 1. чүклә кушвор; 2. хушворә хуно дулулу бирәнијо күлләһо.

СЕРЖА́НТ сущ. сержант. II *ержа́нтский* прил. сержанти; ән сержант.

СЕРИ́ЙНЫЙ прил. серијаји, ән ә серијарәво рәһо дорә оморијо. II *сери́йность* сущ. серијаји, ә серијарәво рәһо дорә оморәји.

СЕ́РИЯ сущ. серија: 1. әз пәс-пәсәјәки омрәнијо чәркәј ән чүһојикә јәки (әз јә чиро һистијо чиһо; 2. разрјад, категоријәј ән гимәтлүјә когозһо, документһо; 3. јә чиројә бәхш ән кәлә филм.

СЕ́РКА сущ. рәнгү хокистәријә һәсб, сәк, пишик.

СЕ́РНА сущ. кәчидоги; антилоп доги.

СЕРНИ́СТЫЙ прил. күкүрди, күкүрддәри (ә гәдү күкүрд дәријо). *Сернистые минералы* күкүрддәријә минералһо.

СЕРОГЛА́ЗЫЙ прил. рәнг чумһојү хокистәри һистијо, алајә чум.

СЕРП сущ. чин: 1әри тәхүлә әз бинә чирә кәрәсти дәси; 2. ә и ухшәш зәрәнијо чи.

СЕРПАНТИ́Н сущ. серпантин: 1. рәнгәбәрәнгә тәнк-дуразә лент когози); 2. шәфтәшәфтә рәһ доги. II *серпантинный и серпанти́новый* серпантини: 1. ән серпантин; 2. Серпантинә хуно һистијо; 3. әз серпантин сохтә оморијо.

СЕРПОВИ́ДНЫЙ прил. чинтәһәр (ә тәһәрз чин һистијо).

СЕРЧА́ТЬ см. *сердиться*.

СЕ́РЫЙ прил. 1. хокистәри (рәнг); 2. перен. бирәнг, сүпәнч; 3. перен. дәкирдә (ә товунәј һово); 4. в знач. сущ. давшон (хәркуш).

СЕРЬГА́ сущ. кушвор. II *серёжка* уменьш. кушворлә.

СЕРЬЁЗНЕТЬ гл. курунд бирә, сабурлү бирә.

СЕРЬЁЗНОСТЬ сущ. 1. курунди, сабурлүји (әри сохтә кор, коф хүштәрә фикир сохтәји); 2. ә јү боворими бирәји (коф); 3. перен. софи, сүфти, зарфотсүзи; 4. әз товунәј чүникә ә фикир рафтәји; 5. разг. зобуји.

СЕРЬЁЗНЫЙ прил. 1. курунд, сабурлү (әри сохтә кор, коф хүштә фикир сохтәкор); 2. ә јү боворими һистијо (коф); 3. перен. соф, сүфт, зарфотсүз; 4. әз товунәј чүникә ә фикир рафтијо; 5. разг. зобу.

СЕ́ССИЯ сущ. сессија. II *сессио́нный* прил. сессијаји, ән сессија.

СЕСТРА́ сущ. хәһәр. <> *двоеродная сестра* духтәрләлә, духтәрхолу, духтәрһәмә, духтәрхолә. II *сестри́ца и сестри́чка* ласк. 1. хәһәрлә; 2. разг. ә хәһәр!

СЕСТРЁНКА сущ. 1. хәһәрлә (салү чүклә һистијо); 2. прост. хәһәрләјмә (амбари вәхт чојилә мәрд ә чәјилә зән куфтирә).

СЕ́СТРУ́ХА то же, что *сестра*.

СЕСТЬ[1], **САДИ́ТЬСЯ**[1] гл. нүштә: 1. ә чүчојикә, чикә кирдә; 2. вәнүштә. *Сесть в машину* ә мошин нүштә; 3. дәрафтә (әз товунәј офтоји); 4. фураморә. *Птица села на дерево* гуш ә дор нүшт; *самолёт сел на аэродром* самолут ә аеродром нүшт; 6. сәр кирдә. *Сесть за книгу* ә китобхундә нүштә.

СЕСТЬ[2], **САДИ́ТЬСЯ**[2] гл. нүштә: 1. дәрафтә, кутәһ (чүклә) бирә. *После стирки рубашка*

села шуштэ бэгдэ шэји нүшти; 2. кучү кэм бирэ. *Аккумулятор сел* аккумулјатор нүшти. 3. фурагустэ. *Фундамент сел* бинэбору нүшти.

СЕТЕВО́Й прил. тури: 1. эн тур; 2. эз турһо һэмэл оморијо.

СЕ́ТКА сущ. тур (чүклэ): 1. хит-хит (хунэ-хунэ) сохтэ оморијо руј эн чүникэ; 2. эри хурдэнијэ чиһо, јэ новкэ чүклэ чиһо бэрдэ туртурэ сумкэ; 3. чэдвэл, шкала. II *се́точка* уменьш. чүклэ турлэ. II *се́точный* прил. тури: 1. эн тур; турэ хуно һистијо.

СЕ́ТОВАТЬ гл. 1. шикојэт, килэји сохтэ; 2. һэјфбэри сохтэ. II *се́тование* сущ. 1. шикојэт, килэји сохтэји; 2. һэјфбэри сохтэји; 3. шикојэт, килэји.

СЕ́ТЧАТЫЙ прил. тури (турэ хуно һистијо, э тур ухшэш зэрэнијо), тур-тур, туртури.

СЕТЬ сущ. 1. тур (эри чэһкирдэ, гушкирдэ); 2. перен. э чү чүчоэјикэ һистијо рэһһо, каналһо һэммэ эјэки.

СЕ́ЧА сущ. дэһво, јэкикүши, чэнк.

СЕЧЕ́НИЕ[1] см. сечь[1].

СЕЧЕ́НИЕ[2] сущ. 1. см. сечь[2]; 2. бурраји, бурра оморијо чикэ.

СЕ́ЧЕНЫЙ прил. тироширэ оморијо.

СЕ́ЧКА сущ. 1. см. *сечь*[2]; 1. *и* 2.; 2. гимэку; 3. нимду, хүрдэки; 4. эри һэјвонһорэ дорэ вэнчирэ кијов э орд, јэ новкэ э кэпэкэво.

СЕЧЬ[1], **ВЫ́СЕЧЬ** гл. чозэ дорэ: э шушэво, гэјишэво зэрэ. II *сече́ние* сущ. чозэ дорэји: э шушэво, гэјишэво зэрэји.

СЕЧЬ[2] гл. 1. вэнчирэ, пара сохтэ; 2. зэрэ, бурра; 3. бурра бэгдэ тироширэ. II *сече́ние* сущ. 1. вэнчирэји, пара сохтэји; 2. зэрэји, бурраји; 3. бурра бэгдэ тироширэји.

СЕЧЬ[3] гл. вэрасирэ, э сэр офторэ.

СЕ́ЧЬСЯ гл. 1. устар. дэһво сохтэ, јэкикүши сохтэ, чэнк кирдэ; 2. рихтэ, тиһи бирэ (муј); 3. рафтэ, түтүр бирэ, гирогһојү тиһи бирэ (мол); 4. вэнчирэ оморэ, пара сохтэ оморэ; 5. тироширэ оморэ; 6. э гэмчилэво зэрэ оморэ.

СЕ́ЯЛКА сущ. тумшэн, тум шэндэнијо мошин. II *се́ялочный* прил. тумшэни: 1. эн тумшэн; 2. эри тумшэндэ һистијо.

СЕ́ЯЛЬЩИК сущ. тумшэн (корсох). II *се́яльщица* сущ. эзини зэн (духтэр).

СЕ́ЯНЕЦ сущ. туми (эз гэлэм нэһ, эз тум вэроморијо дор-дирэх, савзи).

СЕ́ЯНЫЙ прил. 1. вичирэоморэ (вичирэ оморијо). *Сеяная мука* вичирэоморэ орд; 2. эз гэлэм нэһ, эз тум вэроморијо.

СЕ́ЯНКА сущ. вичирэ (кэпэксүзэ) орд.

СЕЯТЕЛЬ сущ. `1. тумшэн (тум шэндэнијо одоми; 2. перен. лов сохтэкор (э гэд одомиһо: хэбэрэ, фикирэ, саводэ).

СЕ́ЯТЬ гл. 1. тум шэндэ (коштэ). *Сеять пшеницу* кэндүм коштэ; 2. перен. э гэд одомиһо лов сохтэ (хэбэрэ, фикирэ, саводэ). *Сеять раздоры* нэразији вэнкэстэ; 3. перен. рихундэ, лов сохтэ; 4. вичирэ. *Сеять муку* ордэ вичирэ; 5. шэндэ (эз товунэј хүрдэјэ воруш, вэрф). *Туча сеяла дождь* булуд эдэнбу хүрдэ-хүрдэ воруш шэндэ. II *се́яние* сущ. 1. тум шэндэји (коштэји); 2. перен. э гэд одомиһо лов сохтэ оморэји (эн фикир, эн савод); 3. перен. рихундэ, лов сохтэ оморэји; 4. вичирэ оморэји (эн орд). II *сев* сущ. тум шэндэји (коштэји).

СЁ мест. указ. и (э бэһзи чикэһо). *То да сё* у нэ и. *Поговорим о том о сём* эз һэрчи кири коф сохим. *Не то ни сё* нэ у нэ и.

СЁМГА сущ. салмон (эзмоһијо һистијо куштү чэһројијэ чэһ). II *сёмужка* уменьш. салмонлэ. II *сёмужый* прил. салмони: 1. эн салмон; 2. эз салмон сохтэ оморијо.

СЖА́ЛИТЬСЯ гл. јозугбэри сохтэ (јүрэ э киникэ јозуги оморэ, рэһм сохтэ, дүлү сухтэ, дэрдүрэ кэширэ).

СЖА́ТЫЙ[1] прил. 1. шиширэ, чүклэ сохтэ оморијо; 2. кутэһ сохтэ оморијо; 3. кутэһ. II *сжатость* сущ. кутэһи.

СЖАТЬ[1], **СЖИМА́ТЬ** гл. 1. шиширэ, чүклэ сохтэ; 2. куч сохтэ, куч бурбундэ (э киникэ); 3. эјэки вэкэсундэ, сэхт-сэхт шиширэ. II *сжа́тие* 1. шиширэ, чүклэ сохтэји; 2. куч сохтэји, куч бурбундэји (э киникэ); 3. эјэки вэкэсундэји, сэхт-сэхт шиширэји.

СЖАТЬ[2] см. *жать*[2].

СЖА́ТЬСЯ, СЖИМА́ТЬСЯ гл. 1. э гүч диморэ (дэрафтэ); 2. э сэрјэки шиширэ оморэ. II *сжима́ние* сущ. 1. э гүч диморэји (дэрафтэји); 2. э сэрјэки шиширэ оморэји.

СЖЕВА́ТЬ, СЖЁВЫВАТЬ гл. разг. чавустэ, хурдэ.

СЖЕЧЬ см. *жечь*.

СЖИВА́ТЬ см. *сжить*.

СЖИГА́НИЕ сущ. сухундэји.

СЖИГА́ТЬ то же, что *жечь* 1. II *сжига́ние* сущ. сухундэји, су дорэји.

СЖИДИ́ТЬ, СЖИЖА́ТЬ гл. рушум сохтэ (разг. э ов чарундэ). II *сжиже́ние* сущ. рушум сохтэји (разг. э ов чарундэји).

СЖИДИ́ТЬСЯ гл. рушум бирэ, (разг. э ов чарустэ).

СЖИМА́ТЬ, -СЯ см. *сжать*[1], *-ся*.

СЖИНА́ТЬ то же, что *жать*[2].

СЖИ́ТЬ гл. куч бурбундэ, куч бурбундэ вэдэшэндэ, гуj сохтэ. <> *Сжить со света* чум дорэ, ушуг нэ дорэ, эз чун визор сохтэ.

СЖИ́ТЬСЯ, СЖИВА́ТЬСЯ гл. 1. э дУ jэки вэрдуш бирэ, бэлэд бирэ, дуст бирэ; 2. перен. hэдэт сохтэ, вэрдуш бирэ. II *сживáние* 1. э дУ jэки вэрдуш бирэjи, бэлэд бирэjи, дуст бирэjи; 2. перен. hэдэт сохтэjи, вэрдуш бирэjи.

СЖУ́ЛИТЬ см. *жулить*.

СЖУ́ЛЬНИЧАТЬ см. *жульничать*.

СЗА́ДИ эз пэсэ: I нареч. эз пэсэjи тараф; II пред. э пэсэj киникэ, чуникэ.

СЗЫВА́ТЬ см. *созвать*.

СИБИРЯ́К сущ. сибири, э сибир зивистэнижо одоми. II *сибиря́чка* эзини зэн (духтэр). II *сибиря́цкий* прил. сибиридж; эн сибири.

СИ́ВКА, СИВКА́, СИВКО́ сущ. коврэ hэсб.

СИВУ́ХА сущ. хэрэб тэмиз сохтэ оморижо эрэги.

СИ́ВЫЙ прил. хокистэри, э кову зэрэнижо (рэнг).

СИГА́РА сущ. сигар. II *сига́рка* уменьш. сигарлэ. II *сига́рный* прил. сигари: 1. эн сигар; 2. сигарэ хуно hистижо.

СИГАРЕ́ТА сущ. сигарет (мУштУксузэ папирос). II *сигаре́тка* уменьш. сигаретлэ. II *сигаре́тный* прил. сигарети; эн сигарет.

СИГАРООБРА́ЗНЫЙ прил. сигартэhэр (э тэhэрз сигар hистижо). II *сигарообра́зность* сущ. сигартэhэри (э тэhэрз сигар бирэjи).

СИГА́РОЧНИК сущ. сигарчи (сигар бучундэнижо уста). II *сига́рочница* сущ. 1. сигар бучундэнижо зэн (духтэр); 2. гути сигари.

СИГА́ТЬ, СИГАНУ́ТЬ гл. hоволэнк шэндэ, хуштэрэ вошэндэ (амбари вэхт вирихтэнкэ).

СИГНА́Л сущ. сигнал. II *сигнальный* прил. сигнали: 1. эн сигнал; 3. эри сигнал дорэ (зэрэ) hистижо.

СИГНАЛИЗА́ТОР сущ. сигнализатор (эри сигналдорэ hистижо апарат).

СИГНАЛИЗА́ЦИЯ сущ. сигнализасижа: 1. сигнал дорэjи (дорэ оморэjи); 2. эри сигнал дорэ hистижо апарат; 3. э чучojикэ гэбул бижижо hэммэ сигналho эjэки.

СИГНАЛИЗИ́РОВАТЬ, СИГНАЛИЗОВАТЬ гл. 1. сигнал дорэ (зэрэ); 2. перен. хэбэр дорэ, хэбэрдор сохтэ, мэhлумот дорэ (э товунэj чуникэ).

СИГНА́ЛИТЬ гл. см. *сигнализировать* 1.

СИГНА́ЛЬНЫЙ прил. сигнали, эн сигнал.

СИГНА́ЛЬЩИК сущ. сигналчи (сигнал дорэнижо одоми).

СИДЕ́ЛКА сущ. нэчогэ гуллуг сохтэнижо зэн.

СИ́ДЕНЬ сущ. кутурум (амбар нУштэнижо, jэ новкэ jУрэ кэштэ хош нэс оморэнижо одоми).

СИДЕ́НЬЕ сущ. чикэнУштэ (эри нУштэ hистижо чикэj эн мебел). *Сиденье стула* чикэнУштэj эн стул.

СИДЕ́ТЬ гл нУштэ: 1. дэрэj чэндэкэ э сэр чУникэ вэнорэ, поjhорэ гэд, jэ новкэ дураз сохтэ вэ эз чикэ нэ чУмУстэ. *Сидеть на кресле* э кресло нУштэ; 2. мундэ, поjистэ, вэхт кировундэ. *Я месяц сидел в деревне* мэ jэ мэh э диh нуштум; 3. э зир ов фураморэ. *Корабль сидит глубоко* кэми э лугони нУшти; 4. э чучojикэ дэмундэ, дэшэндэ оморэ. *Сидеть в тюрьме* э тУрмэ нУштэ; 5. jУрэ кирдэ, э jУ рач дорэ. *Костюм сидит на нём* костjум э тэн эн у нУшти; 6. чУ коникэ сохтэ. <> *Сидеть (быть, жить) на шее* у кого шэлэ бирэ эри киникэ; *сидеть в девках* духтэр мундэ; *сидеть в долгах по уши* (*по горло*) тэ бугоз э гэрд дэмундэ; *сидеть на яйцах* э гУрт нУштэ. II *сидение* сущ. нУштэjи.

СИДЕ́ТЬСЯ гл. нУштэ вojистэ (данУстэ). *Мне не сидится дома* мэ э хунэ нУштэ нэсданУм.

СИДР сущ. сидр (шороб сиби). II *сидровый* прил. сидри, эн сидр.

СИДЯ́ЧИЙ прил. 1. нУштэнкэ бирэнижо; 2. э jэ чикэ поjистэнкэ, jэ новкэ кор нУштэни сохтэнкэ бирэнижо; 3. эри нУштэ hистижо.

СИЕ́ см. *сей*.

СИ́ЖИВАТЬ см. *сидеть*.

СИЗА́РЬ сущ. коврэ ковтэр.

СИЗЕ́ТЬ гл. кову бирэ.

СИЗИНА́ сущ. тухэ ковуjи.

СИЗОКРЫ́ЛЫЙ прил. коврэгэнэд (гэнэдhojУ кову hистижо).

СИ́ЗЫЙ прил. тухэкову, тух кову, тэлhэ кову, ким-кову. II *сизость* тухэковуjи.

СИ́ЛА сущ. гувот, кувэh, куч (э чиробэчиро мэhноho). <> *Всеми силами* э битэв куч хУштэрэво, *в силу* устар. разг. э кучэво э кучhоболэhорэво, *изо всех сил* эз бтэв куч хУштэ, э битэв гувот хУштэрэво; *от силы* эн амбар, бисто-бисто; *под силу* кУч мирасУ; *через силу* э кучэво; *по мере сил* э куч (расирэjи) киро. II *силенка* уменьш. кучлэ, чУклэ кучлэ. II *силища*

увел. кәлә куч. II *силово́й* кучи; ә кучәво һәмәл (сохтә) оморәнијо.

СИЛА́Ч сущ. күчлүјә (гувотлүјә) одоми. II *сила́чка* әзини зән (духтәр).

СИЛИКА́Т сущ. силикат: 1. минерал; 2. әз и сохтә оморијо чиһо (шишә кәрпүч, сәмәнд вә вә чиһојкә). II *силика́тный* прил. силикати: 1ән силикат; 2. әз силикат сохтә оморијо).

СИЛИКО́З сущ. силикоз (нәчоги пишәји ән ә мәһдон кор сохтәнијо фәһләһо).

СИ́ЛИТЬСЯ гл. куч зәрә, чәһти сохтә, чәкәвәк сохтә.

СИЛКО́М, СИЛО́М нареч. ә кучәво.

СИЛОВО́Й прил. 1. гувоти, кучи; 2. ә гувот, куч ән чүникәрә кор сохтәнијо.

СИ́ЛОЙ, СИ́ЛОЮ нареч. ә кучәво, јүрә нәвојистәнки.

СИЛО́К сущ. чәлә.

СИЛОМЕ́Р сущ. кучпәјму (то же, что динамометр).

СИ́ЛОС сущ. силос. II *си́лосный* прил. силоси: 1. ән силос; 2. әри силос һәзүрсохтә һистијо.

СИЛОСОВА́ТЬ, СИЛОСО́ВЫВАТЬ гл. силос һәзүр сохтә. II *силосова́ние* сущ. силос һәзүр сохтәји.

СИЛУЭ́Т сущ. силует: 1. ә фон ән јә рәнгикә кәширә оморијо шикил; 2. перен. сијәји (ә торики, ә думон сојәрә хуно вәди бирәнијо чи); 3. хитһој ән оводуни.

СИЛЬНОДЕ́ЙСТВУЮЩИЙ прил. сәхт кори сохтәнијо, лап кучлү. *Сильнодействующее лекарство* сәхт кори сохтәнијо (лап кучлүјә) дәрму.

СИ́ЛЬНЫЙ кучлү, гувотлү. *Сильный человек* кучлүјә одоми; *сильная лощадь* кучлүјә һәсб; *сильный мотор* кучлүјә мотор; *сильное государство* кучлүјә дәвләт; *силен в математике* ә математика кучлүни, *сильный ветер* сәхтә ворвори. <> *Сильные мира сего* кәлә, күбүрә одомиһо, *сильный пол* мәрдһо.

СИ́МВОЛ сущ. символ, нүшунә. *Голубь – символ мира* ковтәр символ ән шолумини.

СИМВО́ЛИКА сущ. символһо.

СИМВОЛИ́ЧЕСКИЙ прил. символи: 1. ән символ; 2. һәг ән чүникәрә дорәнки: лап кәм.

СИММЕТРИ́ЧЕСКИЙ см. *симметричный*.

СИММЕТРИ́ЧНЫЙ прил. симметријаји (ә симметријарәво һистијо.

СИММЕ́ТРИЯ, СИММЕТРИ́Я сущ. симметрија.

СИМПАТИЗИ́РОВАТЬ гл. симпатија бурбундә: 1. јүрә әз киникә хош оморә; 2. ә киникә нәзники, мәһрибони бурбундә.

СИМПАТИ́ЧНЫЙ прил. ә хүштә симпатија һәмәл овурдијо, әри хүштә һүрмәт гәзонч сохтијо, рач һистијо.

СИМПА́ТИЯ сущ. симпатија (ә дү јәки һүрмәт, хошоморәји).

СИМПАТЯ́ГА сущ. хунширинә одоми, һәзизә одоми.

СИМПО́ЗИУМ сущ. симпозиум.

СИМПТО́М сущ. симптом, нүшунә.

СИМУЛИ́РОВАТЬ гл. хүштәрә вәнорә: ә дуркунәки чүникә бирәјирә бурбундә. *Симулировать болезнь* хүштәрә ә нәчоги вәнорә.

СИМУЛЯ́НТ сущ. хүштәрә ә чүјиникә вәноријо одоми. II *симуля́нтка* әзини зән (духтәр).

СИМФО́НИЯ сущ. симфонија.

СИНАГО́ГА сущ. нимаз (чүһурһо тәфило хундәнүтһо хунә). II *синагогальный* прил. нимази: 1. ән нимаз; 2. ә нимаз бирәнијо.

СИНЕВА́ сущ. ковүји, коврә рәнг.

СИНЕГЛА́ЗЫЙ прил. коврәчум (чумһојү кову һистијо).

СИНЕДРИО́Н сущ. синһедрин.

СИНЕ́ЛЬ сущ. синел (әри лүчү, ә оводуни зәни әри јәрәшүт вәнорә мәхбәријә гәјтон). II *сине́лька* уменьш. синеллә. II *сине́льный и сине́левый* прил. синели: 1. ән синел; 2. әз синел сохтә оморијо.

СИ́НЕНЬКИЕ сущ. прост. то же, что *баклажаны*.

СИНЕ́НИЕ сущ. кову бирәји, коврә рәнг зәрәји.

СИ́НЕНЬКИЙ прил. ковулә.

СИНЕ́ТЬ гл. 1. кову, ковутә бирә. *Синеть от холода* әз хиники кову бирә; 2. вәди бирә (ә товунәј коврә чи).

СИНЕ́ТЬСЯ то же, что *синеть* 2.

СИНЁНЫЙ прил. 1. кову сохтә оморијо, коврә рәнг зәрә оморијо; 2. милов зәрә оморијо.

СИ́НИЙ прил. кову: 1. әз рәнгһој спектр јәки; 2. сәхт сүпәнч биријо, ә и рәнг һистијо (ә товунәј пуст).

СИНИ́ЛЬНЫЙ прил. әри милов, синкә зәрә һистијо.

СИНИ́ТЬ гл. кову сохтә 1. коврә рәнг зәрә; 2. синкә зәрә (ә синкәлүјә ов дәнорә). II *си́нька* сущ. 1. әри коврә рәнг зәрә сохтә оморәнијо кор; 2. әри молә, когозә кову сохтә һистијо рәнг.

СИНО́НИМ сущ. синоним (ә јә кофикәрәво мәһнојү јәки јәновкә нәзник һистијо коф, кәлмә. *Глаза* и *очи* чумһо вә һәјнәһо). II *синонимический* прил. синоним: 1. ән синоним; 2. синоним һистијо, мәһнојү јәки һистијо. *Синонимические слова* синонимә кофһо.

СИНОНИ́МИКА сущ. синонимика (синонимһој ән јә зувун).

СИНО́ПТИК сущ. синоптик (сәниһәткор ән синоптика).

СИНО́ПТИКА сущ. синоптика (ә атмосфер кироштәнијо корһорә вәмухтәнијо вә әз товунәј һово мәһлумот дорәнијо бәхш ән метеорологија). II *синоптический* прил. синоптикаји, ән синоптика.

СИ́НТАКСИС сущ. синтасис. II *синтаксический* прил. синтасиси; ән синтасис.

СИ́НТЕЗ сущ. синтез.

СИНТЕЗИ́РОВАТЬ гл. синтез сохтә.

СИНТЕ́ТИКА сущ. синтетика.

СИНТЕТИ́ЧЕСКИЙ сущ. синтези: 1. ән синтез; 2. ә синтез кирдә сохтә оморәнијо; 3. ә синтезәво һәмәл оморәнијо; 4. синтез сохтәрәво вәкирдә оморәнијо.

СИ́НУС сущ. синус (функсијај тригонометријаји).

СИНХРОНИЗА́ТОР сущ. синхронизатор (синхронизм һәмәл овурдәнијо механизм).

СИНХРОНИ́ЗМ сущ. синхронизм (ә вәхт киро әсәрјәки офторәји ән дүдү, јә новкә ән амбарә корһо, просесһо). II *синхрони́ческий* прил. синхронизми; ән синхронизм.

СИНХРОНИ́ЧЕСКИЙ прил. синхронијаји; ән синхронија, ән синхронизм.

СИНХРОНИ́Я сущ. синхронија (һол ән ә вәхт киро әсәрјәки офторијо дүдү, јә новкә амбарә корһо, просесһо). II *синхрони́ческий* прил. синхронијаји; ән синхронија, ән синхронија.

СИНХРО́ННЫЙ прил. синхронизм һәмәл овурдәнијо, синхронизмијү һистијо.

СИНЬ сущ. 1. см. *синева*; 2. коврә рәнг.

СИНЬО́Р сущ. синјор (ә Италија: ого).

СИНЬО́РА сущ. синјора (ә Италија: хонум).

СИНЬОРИ́НА сущ. синјорита (хонум – духтәр).

СИНЮ́ХА сущ. гәнчур,ковуји (әз бәһзи нәчогијо кову бирәји ән пуст).

СИНЮ́ШНЫЙ см. 1. см. *синюха*; 2. гәнчур, кову (әз бәһзи нәчогиһо кову биријо). II *синю́шность* гәнчури, ковуи (әз бәһзи нәчогијо кову бирәји).

СИНЯ́К сущ. гәнчур, ковуји (ә чәндәк).

СИОНИ́ЗМ сущ. сијонизм (мәгсәдү чуһурһорә ә јә чикә курасохтә вә дәвләт үшүрә һәмәл овурдә һистијо идеологија). II *сиони́стский* прил. сијонисти; ән сијонистһо.

СИОНИ́СТ сущ. сијони, сијонист (тарафдор ән сијонизм).

СИП[1] сущ. сип (вәһшиијә гуш).

СИП[2] сущ. хүрүнә, хүр.

СИПЕ́НЬЕ сущ. 1. хүр зәрәји, фыс зәрәји; 2. чыз-чыз сохтәји; 3. тәчундәји, хорә-хорә дорәји, хүшк бирәји (ән бугоз).

СИПЕ́ТЬ. гл. хүр зәрә, фыс зәрә. || II *сипенье* сущ. хүр зәрәји, фыс зәрәји.

СИ́ПЛОСТЬ сущ. хүр, фыс дәбирәји, кирдәји (ән сәс).

СИ́ПЛЫЙ прил. хүрдәри, фысдәри, кирдә (әз товунәј сәс). II *сиплость* хүр, фыс дәбирәји, кирдәји (ән сәс).

СИ́ПНУТЬ гл. кирдә, хүр зәрә (ә сәс).

СИПОТА́ сущ. хүр (ә бугоз).

СИРЕ́НА сущ. сирена: 1. ә мифолокијаф ән гәдимијә јәвәниһо нимәчәһ-нимәзән һистијо чунлү; 2. сәхтә сәс дорәнијо дўдў вә әзини сәс.

СИРЕ́НЕВЫЙ прил. сирени 1. ән сирен; 2. әз сирен сохтә оморијо; 3. ә рәнг сирен һистијо.

СИРЕ́НЬ сущ. сирен, јасәмән (дор вә хушәрә хуно һистијо күл ән и).

СИ́РЕЧЬ союз, устар. јәһәни(м), ә јә кофикәрәво (куфтирә омокә).

СИРИ́ЙЦЫ сущ. суријајиһо (ә Сурија зивистәнијо одомиһо). II *сири́ец* суријаји (јәки әз и одомиһо); *сири́йка* әзини зән (духтәр).

СИРИ́ЙСКИЙ прил. суријаји: ән суријајиһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү; ән тәһәрз зиндәкунишү, ән културашү, ән Сурија, ән хоријү, ән торихү; ән суријајиһо, ә Сурија һистијорә хуно. *Сирийский диалект арабского языка* ләһчәј суријаји ән зувун һәрәби. *По-сирийски* нареч. ә суријаји.

СИРО́П сущ. сироп, шәрбәт (шәкәр гәриш сохтә оморијо ов, јә новкә ов ән мәјвә). II *сиропный* прил. сиропи; ән сироп.

СИРОТА́ сущ. 1. јәтим (бәбәшү, дәдәшү јә новкә әз иһо јәкишү мүрдијо һәјил); 2. перен. биново, бикәс (тәһно һистијо, гоһумсүз, нәзникә одомисүз мундијо. II *сиро́тка и сироти́нка* уменьш. ласк. јәтимлә, јәтимчә.

СИРОТЕ́ТЬ гл. 1. јәтим бирә, јәтим мундә; 2. биново, бикәс мундә, тәһно мундә.

СИРОТЛИ́ВЫЙ прил. јәтим (бисаһиб, бикәс, тәһно, јозуг). II *сиротли́вость* сущ. јәтими (бисаһиби, бикәси, тәһноји, јозуги).

СИРО́ТСТВО сущ. јәтими: 1. һол ән јәтим; 2. перен. тәһноји.

СИ́РЫЙ прил. 1. јәтим, јәтим мундијо; 2. перен. тәһно, јозуг, биново, һочизи, бәдмозол. II *си́рость* сущ.1. јәтими, јәтим мундәји; перен. тәһноји, јозуги, биновоји.

СИСТЕ́МА сущ. систем. II *систе́мный* прил. системи: 1. ән систем; 2. ә системәво, әри ә систем киро сохтә һистијо, сохтә оморәнијо.

СИСТЕМАТИЗИ́РОВАТЬ гл. ә систем вәнкәстә (дәшәндә). II *систематиза́ция* сущ. ә систем вәнкәстәји (дәшәндәји), вәнкәстә (дәшәндә) оморәји.

СИСТЕМА́ТИКА сущ. систематика (ә систем овурдәји (дәшәндәји).

СИСТЕМАТИ́ЧЕСКИЙ прил. сисматикаји: 1. ә јә системәво бирәнијо; 2. һәмишә, пәспәсәјәки бирәнијо.

СИ́ТЕЦ сущ. чит (назукә мол пәмбәји). II *ситцевый* прил. чити: 1. ән чит; 2. әз чит сохтә оморијо.

СИ́ТНИК сущ. разг. әз ордович зәрә оморијо орд биријо нун.

СИ́ТНЫЙ прил. 1. вичирә оморијо, ордәвич зәрә оморијо (ә товунәј орд); 2. әз әзини орд бурчундә оморијо.

СИ́ТО сущ. 1. ордәвич; 2. гәрбол (әри совә, хүрдәјә чиһорә вичирә ә турәво һистијо чи). II *ситовый* прил. гәрболи; ән гәрбол.

СИ́ФИЛИС сущ. сифилис (нәчоги мосурәһи). II *сифилити́ческий* прил. сифилиси: 1. ән сифилис; 2. сифлис кирдијо.

СИФИЛИ́ТИК сущ. сифлис кирдијо одоми. II *сифилити́чка* әзини зән.

СИФО́Н сущ. сифон: 1. әри рушуминәрә ә чиро-чиро һүндири һистијо гобһо әз јәкишү ә уникә рихундә (тиһи сохтә гәдә лулә; 2. әри хурдәнијә ов газ зәрә һистијо әзини чи. II *сифо́нный* прил. сифони: 1. ән сифон; 2. сифонә хуно кор сохтәнијо.

СИЕМИНУ́ТНЫЙ прил. һәјминути (ән һә имуһој һистијо).

СИЯ́ см. *сей*.

СИЯ́НИЕ сущ. вәшәг дорәји: 1. товуш дорәји; 2. әз шори, мозолмәнди, хостәји; 3. үшүг (товуш).

СИЯ́ТЬ гл. вәшәг дорә: 1. товуш рәһо дорә. *Высоко на небе сияло солнце* (*М. Горький*) ә һүндүрәки, ә һәсму офтоји әдәнбу вәшәг дорә (М. Горки); 2. перен. әз шори, мозолмәнди, хостәји). *Глаза его сияли радостью* чумһојү әз шори әдәнбу вәшәг дорә.

СКАБРЁЗНИЧАТЬ гл. разг. биәдәбә, нәлојигә, нәтәвријә кофһо сохтә.

СКАБРЁЗНОСТЬ сущ. 1. нәтәвријә, биәдәби, нәлојиги; 2. нәтәвријә коф, биәдәбә коф, нәлојигә коф

СКАБРЁЗНЫЙ прил. нәтәври, биәдәб, нәлојиг.

СКАЗА́НИЕ сущ. һагадә, нәгүл.

СКАЗАНУ́ТЬ гл. куфтирә (чикәјү нистијо кофә).

СКАЗА́ТЬ гл. 1. см. *говорить*; 2. вводн. сл. *скажем* күјим ки, биним ки. <> *как сказать* чү күјум, чү данүм; *ну и сказал!* омо куфтири һо!; *по правде сказать* дузи, ә дузирәво; *ничего не скажешь* коф ниданү бирә.

СКАЗА́ТЬСЯ, СКА́ЗЫВАТЬСЯ гл. 1. куфтирә, хәбәрдор сохтә (әз товунәј корһој хүштә); 2. хәбәр дорә (әз товунәј хүштә дуркунәкирә).

СКАЗИ́ТЕЛЬ сущ. нәгүлчи: (нәгүл, дараш коф сохтәнијо одоми. II *скази́тельница* әзини зән (духтәр).

СКА́ЗКА сущ. нәгүл: 1. ә товунәј нәбиријо одомһо, корһо, амбари вәхт ән сиһирчиһо ихтилотһо; 2. разг. дуркунәки. II *ска́зочка* уменьш. нәгүллә.

СКА́ЗОЧНИК сущ. нәгүлчи (нәгүл дуз сохтәнијо, јә новкә коф сохтәнијо одоми). II *ска́зочница* әзини зән (духтәр).

СКА́ЗОЧНЫЙ прил. нәгүли: 1. ән нәгүл; 2. перен. лап рач, әнчәг ә нәгүлһо бирәнијо.

СКАЗУ́ЕМОЕ сущ. грам. хәбәр.

СКА́ЗЫВАТЬ гл. куфтирә, коф сохтә, нәгүл сохтә.

СКА́ЗЫВАТЬСЯ см. *сказаться*.

СКАКА́ЛКА сущ. раса (әри раса-раса возирә). II *скака́лочка* уменьш. расалә.

СКАКА́НЬЕ сущ. 1. тәрәтәһәди рафтәји, һоволәнк шәндә-шәндә (хүштәрә вошәндә-вошәндә) вирихтәји; 2. һәсб һәј сохтәји (зури-зури). 3. перен. разг. һә ә јәбо дәкиш бирәји.

СКАКА́ТЬ, СКАКНУ́ТЬ *и* **СКАКАНУ́ТЬ** гл. 1. тәрәтәһәди рафтә, һоволәнк шәндә-шәндә (хүштәрә вошәндә-вошәндә) вирихтә; 2. һәсб һәј сохтә (зури-зури). 3. перен. разг. һә ә јәбо дәкиш бирә.

СКАКОВО́Й прил. әри возиһој һәсбһәјсохи һистијо.

СКАКУ́Н сущ. 1. сәхт вирихтәнијо һәсб; 2. разг. сәхт вирихтәнијо, хуб һәсб һәј сохтәнијо одоми. II *скаку́нья* әзини зән (духтәр).

СКАЛА́ сущ. доһор, кәлә сәнг (һүндүр вә бызбызә).

СКАЛИ́СТЫЙ прил. доһори, доһор- доһор, амбарә доһорһо (кәлә сәнгһо) һистијо. II *скалистость* сущ. доһори, доһор-доһори, доһорһо (кәлә сәнгһо) смбар һистијо чикә.

СКА́ЛИТЬ гл. *скалить зубы* 1. см. *скалиться*; 2. прост. неодобр. хәндүстә, һир- һир сохтә.

СКА́ЛИТЬСЯ гл. дәндүоһј хүштәрә бурбундә.

СКА́ЛКА сущ. 1. нувобәр (булулә чу: әри хәми воjәрдә вә әри оводуни дузсохтә); 2. ә и ухшәш зәрәнијо чи. II *ска́лочка* уменьш. нувобәрлә. II *ска́лочный* прил. нувобәри: 1. ән нувобәр; 2. нувобәрә хуно һистијо.

СКАЛОЛА́З сущ. ә доһорһо вәрафтәнијо спортсмен. II *скалола́зка* әзини зән (духтәр).

СКАЛОЛА́ЗАНИЕ сущ. ә һүндүрә доһорһо вәрафтәји (ә спорт). II *скалола́зный* прил. әри ә доһорһо вәрафтә һистијо.

СКА́ЛЫВАТЬ[1-2] см. *сколоть*[1-2].

СКА́ЛЬНЫЙ прил. доһори: 1. ән доһор; 2. әз доһорһо һәмәл оморијо.

СКАЛЬП сущ. скалп: ә муjһојүрәво кәндә (вәкәндә) оморијо пуст ән сәр.

СКА́ЛЬПЕЛЬ сущ. кордәј чәррәһи, нәштәр.

СКАЛЬПИ́РОВАТЬ гл. пуст ән сәрурә кәндә (вәкәндә). II *скальпи́рование* сущ. пуст ән сәрурә кәндәји (вәкәндәји).

СКАМЕ́ЙКА сущ. скамејка. II *скаме́ечка* скамејкалә. II *скаме́ечный* прил. скамејкаји; ән скамејка.

СКАМЬЯ́ то же, что *скамейка*.

СКАНДА́Л сущ. чәнк, чәвги, кофәкоф, биобури.

СКАНДАЛИЗИ́РОВАТЬ гл. киникәрә һоси сохтә, әз хүштә вәдәшәндә.

СКАНДАЛИ́СТ сущ. чәнк, чәвги, кофәкоф, биобури сохтәнијо одоми. II *скандали́стка* әзини зән (духтәр).

СКАНДА́ЛИТЬ гл. биобури, кофәкоф сохтә, чәнк, чәвги вәнкәстә.

СКАНДА́ЛЬНЫЙ прил. 1. чәнки, чәвгиjи. *Скандальное дело* чәнки, чәвгиjә кор; 2. биобур (биобури сохтәнијо). *Скандальный человек* биобурә одоми.

СКАНДИНА́ВСКИЙ прил. скандинавијаји: ән скандинавијајиһо; ән зувун үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културашү; ән Скандинавија, ән хориһојү, ән торихү; ән скандинавијајиһо, ә Скандинавија һистијорә хуно. *Скандинавские языки* зувунһој скандинавијаји.

СКАНДИНА́ВЫ сущ. скандинавијајиһо (ә Скандинавија вә ә бәһзи адаһој ән софон Европа бәзивистәнүтһо одомиһо). II *скандина́в* скандинавијаји (јәки әз и одомиһо). II *скандина́вка* әзини зән (духтәр).

СКАНЬ то же, что *филигрань* 1.

СКА́ПЛИВАТЬ то же, что *копить*. II *ска́пливание* сущ. вәчирәји, кура сохтәји, зијод сохтәји.

СКА́ПЛИВАТЬСЯ то же, что *накапливаться*. II *ска́пливание* сущ. кура бирәји, вәчирә оморәји.

СКАПУ́ТИТЬСЯ гл. прост. мүрдә.

СКА́ПЫВАТЬ см. *скопать*.

СКАРБ сущ. кәлә, дүллүк, һәммә чиһој ән хунә.

СКА́РЕД, СКА́РЕДА и СКА́РЕДНИК то же, что *скряга*.

СКА́РЕДНИЧАТЬ гл. сәгәти, тәмәһкори, чумкиснәји сохтә.

СКА́РЕДНЫЙ прил. сәгәт, тәмәһкор, чумкиснә (һистијо). II *ска́редность* сущ. сәгәти, тәмәһкори, чумкиснәји.

СКАРЛАТИ́НА сущ. скарлатина (нәчоги, амбари вәхт һәјилһо кирдәнијо).

СКАРЛАТИ́ННЫЙ, СКАРЛАТИНО́ЗНЫЙ прил. скарлатинаји: 1. ән скарлатина; 2. скарлатина кирдијо.

СКА́РМЛИВАТЬ см. *скормить*.

СКАТ[1] сущ. күнәји.

СКАТ[2] сущ. ух, ә у кировундә оморијо чәрхәһорәво.

СКАТ[3] сущ. скат (чәһ).

СКАТА́ТЬ, СКА́ТЫВАТЬ гл. 1. см. *катать*; 2. бучундә, луләрә хуно сохтә, булул сохтә; 3. то же, что *списать* (в 3 знач.) II *скатывание* сущ. бучундәји, луләрә хуно сохтәји, булул сохтәји.

СКА́ТЕРТЬ сущ. сифро. II *скатёрка* сущ. сифролә, чүклә сифро. II *ска́тертный* прил. сифроји: 1. ән сифро; 2. әри сифро һәзүрсохтә һистијо. *Скатертная бахрома* лүчүј сифроји.

СКАТИ́ТЬ, СКА́ТЫВАТЬ гл. 1. күлүкулу дорә, сәрдәрәво рәһо дорә; 2. разг. то же, что *скатиться* (*в* 1 знач.). II *скатывание* сущ. күлүкулу дорәји, сәрдәрәво рәһо дорәји.

СКАТИ́ТЬСЯ, СКА́ТЫВАТЬСЯ гл. 1. кулукулу дәрафтә, сәрдәрәво фураморә; 2. перен. әз ћүрмәт, әз иħтибор офторә.

СКА́ТКА сущ. 1. бучундәнкә, луләрә хуно сохтәнкә, булул сохтәнкә бирәнијо кор; 2. луләрә хуно бучундә ә дүш вәнорәнүтhо шинел.

СКА́ТЫВАТЬ[1] то же, что *катать* (в 3 знач.)

СКА́ТЫВАТЬ[2] см. *скатить*.

СКА́ТЫВАТЬ[3] см. *скатать*.

СКАФА́НДР сущ. скафандр. II *скафа́ндрный* прил. скафандри; ән скафандр.

СКА́ЧАННЫЙ прич. кәширә, тиhи сохтә оморијо (ов, hово вә јә чиhојкә).

СКА́ЧКА сущ. 1. тәрәтәhәди рафтәји, hоволәнк шәндә-шәндә (хүштәрә вошәндә-вошәндә) вирихтәји; 2. ħәсб hәј сохтәји (зури-зури). 3. перен. разг. hә ә јәбо дәкиш бирәји.

СКА́ЧКИ сущ. бәħс ħәсби (ħәсб hәјсохтәји).

СКАЧО́К сущ. hоволәнк, вошә-фушә, вәра-фура.

СКА́ШИВАНИЕ[1] сущ. чирә, зәрә, чирәји, зәрәји.

СКА́ШИВАНИЕ[2] сущ. гәдбирә, гәд бирәји.

СКА́ШИВАТЬ[1] то же, что *косить*[1] (*в* 1 *знач.*).

СКА́ШИВАТЬ[2] то же, что *косить*[2] (*во* 2 *знач.*).

СКА́ШИВАТЬСЯ гл. 1. см. *коситься*[1] 2. перен. вәнчирә оморә, күштә оморә.

СКА́ЩИВАТЬ см. *скосить*.

СКВА́ЖИНА сущ. 1. тәнкә сула, параји; 2. чол (ә хори ә карастирәво әвәкәндә оморијо лугонә чәрхә сула); 3. буши, чүклә сулалә ә чүникә. II *скважинный* прич. чолвәкәни (әри чолвәкәндә hистијо).

СКВА́ЖИСТЫЙ, СКВА́ЖНЫЙ прил. суладәри: 1. ә суларәво hистијо; 2. ә јү буши дәријо, әз јү ов, газ кироштәнијо.

СКВАЛЫ́ГА, СКВАЛЫ́ЖНИК сущ. сәгәт, тәмәħкор, чумкиснәјә одоми. II *сквалыжница* әзини зән (духтәр).

СКВАЛЫ́ЖНИЧАТЬ гл. сәгәти сохтә, тәмәħкори сохтә, чумкиснәји сохтә.

СКВАЛЫ́ЖНЫЙ прил. сәгәт, тәмәħкор, чумкиснә.

СКВА́СИТЬ см. *квасить*.

СКВА́СИТЬСЯ гл. мојә зәрә оморә; ә ов кирдә оморә.

СКВА́ШЕННЫЙ прич. мојәзәрә (мојә зәрә оморијо, хәмирә дәкундә оморијо; овкирдә (ә ов кирдә оморијо).

СКВА́ШИВАТЬ см. *сквасить*.; 2. ә ов кирдә, мојә зәрә.

СКВА́ШИВАТЬСЯ гл. 1. см. *сквaситься*. 2. ә ов кирдә оморә, мојә зәрә оморә.

СКВЕР сущ. (чүклә) бог шәhәри.

СКВЕ́РИК сущ. богләј шәhәри.

СКВЕ́РНА сущ. устар. хәрәбә, мурдар чүникә, әнәтәври.

СКВЕРНА́ВЕЦ сущ. хәрәбә одоми, мурдарә одоми, нәтәврику. II *скверна́вка* әзини зән (духтәр).

СКВЕРНЕ́ТЬ. гл. дијәш мурдар бирә, дијәш хәрәб бирә, дијәш јәләг бирә.

СКВЕРНОСЛО́В сущ. јәләг, биħәјо, нәтәвријә кофhо сохтәнијо одоми. II *скверносло́вка* әзини зән (духтәр).

СКВЕРНОСЛО́ВИЕ сущ. хәрәбә, мурдарә, нәлојигә кофhо; нифри, нәтәври.

СКВЕРНОСЛО́ВИТЬ гл. хәрәбә, мурдарә, нәлојигә кофhо сохтә, нифри сохтә, нәтәври куфтирә.

СКВЕ́РНЫЙ прил. мурдар, хәрәб, вәрәхширәни, нәлојиг, бишәлк. II *скверность* сущ. мурдари, хәрәби, нәлојиги, бишәлки.

СКВИТА́ТЬ гл. гәрдхунд нәмундә 1. дорә, вәрастә. *Сквитать долги* гәрдhорә дорә, гәрдхунд нә мундә; 2. ħәјфә вәдарафтә, сәрәсәр сохтә, hәг-ħисоб кәширә.

СКВИТА́ТЬСЯ гл. 1. hәг-ħисобә кәширә вәрастә; 2. ħәјф хүштәрә вәдарафтә.

СКВОЗИ́ТЬ гл. 1. әз дү тараф ворвори зәрә, зәрә кироштә (hово, вор); 2. үшүг рәħо дорә, вәди бирә. *Через щель сквозит свет* әз сула әдәј үшүг кироштә; 3. әз јә тарафү у тарафикә вәди бирә; 4. перен. јә кәм вәди бирә, мәhлүм бирә. *В его словах сквозит ирония* әз кофој ән у рүхшәнди вәдини.

СКВОЗНО́Й прил. 1. дү тарафү рәħо hистијо, ә дү тараф вәдарафтәнијо; 2. ә чүчојикә нәпојистә рафтәнијо, кироштә рафтәнијо; 3. перен. hәр тараф корә вәрасирәнијо; 4. ħәрәħәрә, дурәдур hистијо.

СКВОЗНЯ́К сущ. әз рујбәруј hистијо рәħојә чикә зәрәнијо вор.

СКВОЗЬ нареч. 1. әз микләјү, әз минчијү, әз гәдү, әз ħәрәјү. *Смотреть сквозь дверную щель* әз ħәрәј дәр дәниширә; 2. см. *насквозь*.

СКВОРЧА́ТЬ сущ. чыз-чыз сохтә (вәбүрчирәнкә).

СКЕЛЕ́Т сущ. скелет: 1. каркас ән чүникә; 2. чәндәкә ħәмәл овурдәнијо hәммә остугуhо әјәки; 3. лап ләгәрә одоми, јә пуст јә остугу. II *скелетный* прил. скелети: 1. ән склет; 2. ән

склет hистијо; 3. склетә хуно hистијо, сәхт ләгәр.

СКЕ́ПТИК сущ. скептик: 1. тарафдор ән спектисизм 1.; 2. ә hәр чи (кор) ә шәкәво дәниширәнијо одоми.

СКЕПТИ́ЦИЗМ сущ. скептисизм: 1. ә вәрасирә бирәји ән соф hистијо корho, чиho бовор нәссохтәнијо идеологија; 2. ә hәр чи (кор) ә шәкәво дәниширәји, бовор нәсохтәји.

СКЕПТИ́ЧЕСКИЙ, СКЕПТИ́ЧНЫЙ прил. шәклу, ә шәкәво дәниширәнијо.

СКЕПТИ́ЧНОСТЬ см. *скептицизм (во* 2 *знач.)*.

СКИДА́ТЬ, СКИ́ДЫВАТЬ гл. 1. әз (сәр) чүникә шәндә (ә јә чәнд бо); 2. шәндә, ә јә чикә вәчирә (кура сохтә). II *ски́дывание* сущ. 1. әз (сәр) чүникә шәндәји (ә јә чәнд бо); 2. шәндә, ә јә чикә вәчирәји (кура сохтәји).

СКИ́ДКА сущ. 1. см. *скидать и скинуть*; 2. гимәт ән чирә фушәндә оморијо гәдәр.

СКИ́НУТЬ, СКИ́ДЫВАТЬ гл. 1. әз чүчојикә шәндә, фушәндә; јә тарафүрә фушәндә; әз парчојәти вәнкәстә; 2. ә тән вәријорә вәкәндә; мујә, парә шәндә; вәлкhој хүштәрә тиhи сохтә; әз чү корикә хилос бирә; 3. гимәт ән чирә фушәндә.

СКИ́НУТЬСЯ, СКИ́ДЫВАТЬСЯ см. *сложиться*[1].

СКИ́ПЕТР сущ. дәстәчуј ән парчоh (јәки әз нүшунәhој парчohјәти).

СКИПЕ́ТЬСЯ, СКИПА́ТЬСЯ гл. дүшундәнки, јә новкә ћәл сохтәнки сәхт бирә, ә кут чарустә.

СКИПИДА́Р сущ. скипидар (әз әрәги дәси кәширә оморәнијо рушуминә). II *скипида́рный* прил. скипидари: 1. ән скипидар;2. ә скипидарәво, әз скипидар сохтә оморијо.

СКИРД, СКИРДА́ сущ. тәнкдуразә тојәј кијов.

СКИРДОВА́ТЬ гл. тојә зәрә, тојә норә. II *скирдова́ние* сущ. тојәзәрә, тојәнорә, тојә зәрәји, тојә норәји. II *скирдо́вка* сущ. тојә зәрәнкә, тојә норәнкә сохтә оморәнијо кор; II *скирдова́льный* прил. әри тојәзәрә (тојәнорә) hистијо, hәмәл оморәнијо

СКИРДОПРА́В сущ. тојәзән, тојәбини (кијовә, јә новкә ләмбарә ә тојә вәнорәнијо одоми).

СКИ́СНУТЬ, СКИСА́ТЬ гл. 1. турш бирә, туршов бирә; 2. дүлхүрд бирә, дүлкир бирә, пәшму бирә, хүшк бирә, кәј бирә. II *скиса́ние* сущ. 1. турш бирәји, туршов бирәји; 2. дүлхүрд бирәји, дүлкир бирәји, пәшму бирәји, хүшк бирәји, кәј бирәји

СКИТ сущ. скит: 1. ә православhо: әз килсә дур бирәтhо нәзирho зивистәнүтho чүклә диh; 2. әз килсә дур биријо бәхш ән килсә бирәнијо дурә чикә.

СКИТА́ЛЕЦ сущ. сәбил, сәркәрду, оворә, сәрсәри, хунә-чикәсүз hистијо одоми. II *скита́лица* әзини зән (духтәр).

СКИТА́ЛЬЧЕСКИЙ прил. сәбил, сәркәрду, дәрбәдәр, хунә-чикәсүз (hистијо).

СКИТА́ЛЬЧЕСТВО сущ. сәбили, сәркәрдүји, дәрбәдәри, хунә-чикәсүзи.

СКИТА́ТЬСЯ гл. сәбили сохтә, сәркәрдүји сохтә, дәрбәдәр кәштә, оворәји сохтә. II *скита́ние* сущ. сәбили сохтәји, сәркәрдүји сохтәји, дәрбәдәр кәштәји, оворәји сохтәји.

СКИ́ФСКИЙ прил. скифи: ән скифho, ән зувунhој гәбиләhошү, ән тәhәр зиндәкунишү, ән иho кәштәнијо вә зивистәнијо хориho, ән торих үшү; ән скифho hистијорә хуно. *Скифские языки* зувунhој скифи.

СКИ́ФЫ сущ. скифho (әз ерајму пишо ә сәфон ән Сијә дорјо зивистәтho одомиho). II *скиф* скиф (јәки әз и одомиho. II *ски́фка* әзини зән (духтәр).

СКЛАД[1] сущ. склад, 1. омбор (әри чүhојикәрә дошtә чикә; 2. әри бәгдәји ә јә чикә вәчирә оморијо чиho.

СКЛАД[2] сущ. 1. характер, хосијәт, тәhәрз. *Склад жизни* тәhәрз ән зиндәкуни; 2. мәћно, әјәки дуз оморәји, күрдәји ән кофho, фикирho. *Ни складу, ни ладу нет* кофhојүрә нә hәвәлүни, нә әхирү.

СКЛА́ДЕНЬ сущ. 1. гәд бирәнијо, вәчирә оморәнијо чи. *Железный метр – складень* гәд бирәнијо метрој hовуни; 2. дүләтә, јә новкә сәләтә икона.

СКЛАДИ́РОВАТЬ гл. ә омбор (ә склад) норә. II *складирование* сущ. чүникәрә ә омбор (ә склад) норәји.

СКЛАДИ́РОВАТЬСЯ гл. ә омбор (ә склад) норә оморә.

СКЛА́ДКА сущ. 1. бүзмә (дуз дугәд сохтә вә чарундә оморәнијо чүг ән мол, ән когоз; 2. гәди ән мол; 3. гүч (ә пуст). II *скла́дочка* чүклә ән коф *складка.*

СКЛАДНО́Й нареч. гәд бирәнијо, вәчирә оморәнијо.

СКЛА́ДНОСТЬ сущ. 1. хуб (гүч, дуз) сохтә оморәји, рәһәти; 2. мәһнолүји, дузи, әјәки дуз оморәји (ән фикир, ән коф); 3. хуби, рачи.

СКЛА́ДНЫЙ прил. 1. бүј-бухунлү; 2. нәрмәруј, хосијәтү хуб һистијо; 3. хуб (гүч, дуз) сохтә оморијо, рәһәт; 4. мәһнодәри, дуз, әјәки дуз оморәнијо (ә товунәј фикир, коф).

СКЛА́ДОЧНЫЙ прил. склади, омбори (әри чүникә норә дуз сохтә оморијо).

СКЛАДСКО́Й прил. склади, омбори: 1. әри склад (әри омбор) һистијо; 2. ә склад (ә омбор) сохтә оморәнијо.

СКЛА́ДЧАТЫЙ прил. бүзмәји, бүзмәлү (ә бүзмәһорәво, әз бүзмәһо һистијо).

СКЛА́ДЧИК сущ. омбордор. || *скла́дчица* II әзини зән (духтәр).

СКЛА́ДЧИНА сущ. кура сохтәји (әри чү корикә пул, јә новкә чи норәји ән јә кәм одомиһо). II *скла́дчинный* прил. кура сохтә оморијо (әри чү корикә јә кәм одомиһо норијо).

СКЛА́ДЫВАТЬ, -СЯ[1-2] гл. 1. см. *сложить, ся*[1-2].

СКЛЕВА́ТЬ, СКЛЁВЫВАТЬ гл. дундуг зәрә хурдә.

СКЛЕ́ИТЬ, СКЛЕ́ИВАТЬ гл. 1. вокосундә (ә ширишәво); 2. перен. дуз сохтә, һәвәл буһорә хуно сохтә.

СКЛЕ́ИТЬСЯ, СКЛЕ́ИВАТЬСЯ гл. 1. вокосирә (ә ширишәво); 2. перен. дуз бирә, һәвәл буһорә хуно бирә.

СКЛЕП сущ. говрәхунә (топутә ә миторәво норәнүтһо әз руј хори дәрәтә чикә, хунә).

СКЛЕПА́ТЬ, СКЛЁПЫВАТЬ гл. пәрчим сохтә (зәрә), вокосундә. II *склёпывание* пәрчим сохтәји (зәрәји), вокосундәји.

СКЛЁПКА сущ. 1. пәичим сохтәји, вокосундәји; 2. чикәј ән пәрчим.

СКЛЁПОК сущ. хүрдијү пәрчим сохтә (зәрә) оморијо.

СКЛЁПОЧНЫЙ прил. пәрчимсохи, әри пәрчимсохтә һистијо.

СКЛЕРОДЕ́РМА, СКЛЕРОДЕРМИ́Я сущ. склеродермија (нәчоги: ә гүч дироморә вә сәхт бирәј ән пуст).

СКЛЕРО́З сущ. склероз (нәчоги: сәхт, хүшк) бирәј ән органһој чәндәк). II *склеро́зный* прил. склерози; әз склероз нәчог һистијо.

СКЛЕРО́ТИК сущ. склерози; әз склероз нәчог һистијо одоми. II *склероти́чка* әзини зән (духтәр).

СКЛИ́КАТЬ, СКЛИКА́ТЬ гл. һорәј зәрә, һорој зәрә ә јә чикә вәчирә (кура сохтә).

СКЛО́КА сущ. гл.1. чәнк, чәнк кирдәји, һүчәт сохтәји; 2. интрига, пој дүјәкирә кәширәји, зир пој дүјәкирә вәкәндәји; куфтику.

СКЛОН сущ. кунәји. <> *На склоне лет* (*жизни, дней*) ә пирә вәхт, пир бирәнкә, *склон неба* һәсму.

СКЛОНЕ́НИЕ сущ. 1. гуз кирдәји, јә тарафүрә дәрәво фушәндәји; 2. перен. чү корикәрә соху куфтирә рази сохтәји.

СКЛОНИТЬ гл. 1. гуз кирдә, јә тарафүрә дәрәво фушәндә; 2. перен. чү корикәрә соху куфтирә рази сохтә. *Склонить в свою сторону* ә тараф хүштә чарундә.

СКЛОНИ́ТЬСЯ гл. 1. гуз бирә, јә тарафү дәрәво фураморә; 2. перен. әри чү корикәрә сохтә рази бирә.

СКЛО́ННОСТЬ сущ. 1. јүрә һәмишә әри чүникә сохтә һәвәс бирәји; 2. һәвәс, әз чүникә хош оморәји, хостәји, војә сохтәји.

СКЛО́ННЫЙ прил. 1. јүрә һәмишә әри чүникә сохтә һәвәс һистијо; 2. һәвәслү, јүрә әз чүникә хош оморәнијо хостәнијо, војә сохтәнијо.

СКЛОНЯ́ТЬ[1] гл. грам. ә һолһо кировундә.

СКЛОНЯ́ТЬ[2] см. *склонить*

СКЛОНЯ́ТЬСЯ[1] гл. грам. ә һолһо кировундә оморә.

СКЛОНЯ́ТЬСЯ[2] см. *склониться*.

СКЛО́ЧЕННЫЙ прич. әнкүл биријо, әнкүл сохтә оморијо (ә товунәј мујһо).

СКЛО́ЧНИК сущ. чәнкәсур (ә һәрә чәнк, коф-кәләч вәнкәстәнијо одоми). II *скло́чница* әзини зән (духтәр).

СКЛО́ЧНИЧАТЬ гл. чәнкәсури сохтә, ә һәрә чәнк, коф-кәләч вәнкәстә, һәрә зәрә. II *скло́чнический* прил. чәнкәсури; ән чәнкәсур.

СКЛО́ЧНЫЙ прил. чәнкәсури сохтәнијо, ә һәрә чәнк, коф-кәләч вәнкәстәнијо, һәрә зәрәнијо. *Склочный человек* һәрә зәрәнијо одоми.

СКЛЯ́НКА[1] сущ. устар. разг. 1. кәрдәндуразә чүклә гоб шишәји. II *скля́ночка* уменьш. кәрдәндуразә чүклә гоблә шишәји. II *скля́ночный* прил. 1. ән кәрдәндуразә гоб. шишәји; 2. и гобә хуно һистијо.

СКЛЯ́НКА[2] сущ. 1. ним сәһәт (вәхт) ән морјакһо. 2. һәвәлһо ә кәмиһо ним сәһәт вәхтә бурбундијо сәһәт гуми.

СКОБА́ сущ. 1. нәлһә хуно карасти (әри деталһој мошинһорә пәјмундә); 2. әри чиһој тәхтәјирә вокосундә гәд сохтә оморијо зул ән

hовун; 3. гүлп (ән гоб, ән дәр, ән сундуг вә ән jə чиhojкə).

СКО́БЕЛЬ сущ. скобел (әри пуст дорə кəндə, рундə hистијо, əз дү тарафү әри күрдə гулпhо вəријо кəлə кордə). II *ско́бельный* прил. скобели; ән скобел.

СКОБЛЁНЫЙ прил. ə тичə чирəво рујү тəмиз сохтə (вəкирдə) оморијо, jə новкə хүрдə-хүрдə вəнчирə оморијо.

СКОБЛИ́ТЬ гл. ə тичə чирəво рујүрə тəмиз сохтə (вəкирдə), jə новкə хүрдə-хүрдə вəнчирə. II *скобле́ние* сущ. ə тичə чирəво рүj ән чүникəрə тəмиз сохтəји, вəкүрдəји, jə новкə хүрдə-хүрдə вəнчирəји.

СКОБЯНО́Й прил. әри субукə чиhoj hовуни гүч сохтə вə фурухтə hистијо. *Скобяная лавка* тукуj ән чиhoj hовуни.

СКО́ВАННЫЙ прич. 1. бухов вəнорə оморијо, ə бухов дəшəндə оморијо; 2. ə чəтини вəнкəстə оморијо. II *ско́ванность* сущ. 1. ə бухов дəшəндə оморəји; 2. ə чəтини вəнкəстə оморəји.

СКОВА́ТЬ, СКО́ВЫВАТЬ гл. 1. hовунə куфтəрəво чүникə дуз сохтə, гүч сохтə, həмəл овурдə; 2. куфтə сəхт сохтə, ə jəки вокосундə (тикəhoj hовунирə); 3. перен. вокосундə, нəзник овурдə; 4. бухов вəнорə, ə бухов дəшəндə; 5. перен. ə чилидəво дəкирдə, бəjə дорə.

СКОВОРОДА́, СКОВОРО́ДКА сущ. тово (əри чүникə вəбурчундə hистијо гоб), прост. сковоротка. II *сковородный* прил. товоји (сковородкəји): 1. ən тоао (ən сковоротка); 2. ə тово сохтə оморəнијо.

СКОВЫ́РИВАТЬ см. *сковырнуть*.

СКОВЫРНУ́ТЬ, СКОВЫРЯ́ТЬ, СКОВЫ́РИВАТЬ гл. вəхорундə - вəхорундə вəкəндə, вəдəшəндə;

СКОВЫРНУ́ТЬСЯ гл. разг. офторə, чарустə, вəчарустə.

СКОК сущ. 1. *скакать*; 2. в знач. сказ. вирихт, вəдарафт əз hарə.

СКОЛ сущ. 1. *см. сколка*; 2. гəлпə, чикəj гəлпə.

СКО́ЛОК сущ. 1. гəлпə; 2. ухшəш ən чүникə.

СКОЛОТИ́ТЬ, СКОЛА́ЧИВАТЬ гл. 1. зəрə, зəрə вокосундə; 2. вəчирə, дуз сохтə. *Сколотить из досок* əз тəхтəho вəчирə; 3. перен. дуз сохтə, həмəл овурдə. *Сколотить блоки* блокho həмəл овурдə; 4. перен. вəчирə, кура сохтə. *Сколотить небольшую сумму денег* jə кəм пул кура сохтə; 5. разг. зəрə вəдəшəндə. II *скола́чивание* сущ. зəрə вокосундəји, вəчирəји, дуз сохтəји, həмəл овурдəји. кура сохтəји.

СКОЛО́ТЬ[1]**, СКА́ЛЫВАТЬ**[1] гл. ə зəрəрəво гəлпə вəкəндə. II *ска́лывание* сущ. ə зəрəрəво гəлпə вəкəндəји.

СКОЛО́ТЬ[2]**, СКА́ЛЫВАТЬ**[2] гл. ə кəрм сохтəрəво əjəки вокосундə. II *ска́лывание* сущ. ə кəрм сохтəрəво əjəки вокосундəји.

СКОЛУПНУ́ТЬ, СКОЛУ́ПЫВАТЬ гл. вəкəндə, гəлпə вəкəндə.

СКОЛЬ нареч. чəнд гəдəр, чəнд. *Сколь красивы горы!* чəнгəдəр рачүт догhо!

СКОЛЬЗИ́ТЬ, гл. 1. чəjистə; 2. чəмүстə, чəмүстə офторə; 3. зу вə hарəрə нəбурра, нəпојистə кироштə, рафтə; 4. перен. бииhтибори сохтə, əз hарə вəдарафтə. II *скольже́ние* сущ. 1. чəjистəји; 2. чəмүстəји, чəмүстə офторəји; 3. зу вə hарəрə нəбурра, нəпојистə кироштəји, рафтəји.

СКО́ЛЬЗКИЙ прил. 1. чəмчəмəки; 2. перен. бииhтибор; 3. дүмəhноји.

СКОЛЬЗНУ́ТЬ гл. 1. см. *скользить*; 2. перен. бииhтибори сохтə, əз hарə вəдарафтə.

СКО́ЛЬЗКИЙ прил. прост. чəмчəмəки, чəмүстəнијо.

СКО́ЛЬКО нареч. чəнд, чəнд гəдəр (разг. чəнгəдə). *Сколько ему лет?* у чəнд салаји?; *сколько я не старался, не мог решить задачу* чəнд гəдəр чəhти сохтумкəш мəсəлəрə həл сохтə нə данүстүм

СКО́ЛЬКО-ЛИБО мест. нареч. чəнд гəдəр бисто (разг. чəнгəдə бисто).

СКО́ЛЬКО-НИБУДЬ мест. нареч. 1. jə кəм, чүтам бисто, jə кəмиш букə; 2. ə jə чəндикə, ə киhojикə.

СКО́ЛЬКО-ТО мест. нареч. и числит. то же, что *сколько нибуд*.

СКОМА́НДОВАТЬ см. *командовать*.

СКОМБИНИ́РОВАТЬ см. *комбинировать*.

СКО́МКАТЬ см. *комкать*.

СКОМОРО́Х сущ. тəлхəк: 1. ə гəдимијə Урисијət сəркəрдујə актjор; 2. ə зарфотhoj хүштəрəво дүл кəchорə вəбəрдəнијо одоми. II *скоморо́ший* прил. тəлхəки, ən тəлхəк.

СКОМОРО́ШЕСТВО, СКОМОРО́ШНИЧЕСТВО сущ. тəлхəки (кор ən тəлхəк).

СКОМОРО́ШНИЧАТЬ прил. тəлхəки сохтə, хүштəрə тəлхəкə хуно бəрдə. II *скомро́шничание* сущ. тəлхəки сохтəји, хүштəрə тəлхəкə хуно бəрдəји.

СКОМПЛЕКТОВА́ТЬ см. *комплектовать*.

СКОМПОНО́ВАННЫЙ см. *компонованный*.

СКОМПОНОВА́ТЬ. см. *компоновать*.

СКОМПРОМЕТИ́РОВАТЬ см. *компрометировать*.

СКОНДЕНСИ́РОВАТЬ см. *конденсировать*.

СКОНСТРУИ́РОВАТЬ см. *конструировать*.

СКОНФУ́ЗИТЬ, -СЯ см. *конфузить, -ся*.

СКОНЦЕНТРИ́РОВАТЬ, -СЯ см. *концентрировать, -ся*.

СКОНЧА́НИЕ сущ. 1. əхир, вəрастəри; 2. мӳрдəри, əхирəт. <> *До скончания века* həмишəри, тə гиjəмəт.

СКОНЧА́ТЬСЯ гл. мӳрдə, вəрастə, киpоштə.

СКООПЕРИ́РОВАТЬ см. *кооперировать*.

СКООРДИНИ́РОВАТЬ см. *координировать*.

СКОПА́ТЬ, СКА́ПЫВАТЬ гл. бил зəрə дуз сохтə, бил зəрə hомовор сохтə.

СКОПЕ́Ц то же, что *кастрат*. II *ско́пческий* прил. əхтəри;. ən əхтə бириjо.

СКОПИДО́М сущ. разг. сəгəтə одоми. II *скопидо́мка* əзини зəн (духтəр).

СКОПИДО́МНИЧАТЬ, СКОПИДО́МСТВОВАТЬ гл. сəгəти сохтə. || II *скопидо́мничество и скопидо́мство* сущ. сəгəти сохтəри.

СКОПИДОМО́К сущ. разг. шутл. сəгəт (əри бəгдəри вəчирə, кура сохтəниjо одоми)

СКОПИ́РОВАТЬ см. *копировать*.

СКОПИ́ТЬ, -СЯ см. *копить, -ся*.

СКО́ПИЩЕ сущ. кӳмкə (ə jə чикə кура бирəтhо одомиhо əjəки).

СКОПЛЕ́НИЕ сущ. 1. кура бирəри, кура сохтəри, ə jə чикə вəчирəри (вəчирə оморəри); 2. ə jə чикə кура бирəтhо одомиhо, чиhо.

СКО́ПЛЕННЫЙ, СКОПЛЁННЫЙ прич. кура бириjо, кура сохтə омориjо, ə jə чикə вəчирə омориjо.

СКОПНИ́ТЬ см. *копнить*.

СКО́ПОМ нареч. həммə əjəки; həммə ə jə чикə.

СКОРБЕ́ТЬ гл. дулкир бирə, дəрд кəширə, овул кирдə.

СКО́РБНЫЙ прил. дəрдлӳ, дулкир, овулдор. II *ско́рбность* сущ. дулкир бирəри, дəрд кəширəри, овул кӳрдəри, дəрдлӳри.

СКОРБУ́Т то же, что *цинга*.

СКОРБЬ сущ. 1. овул, кəлə дəрд; 2. бəдбəхти, бəдмозоли; 3. устар. нəчоги, дорд, сəhəр.

СКОРЕ́Е нареч. 1. зутə, дижəш зу, тəhəди; 2. амбар, амбартə, амбари. *Он скорее похож на мать, чем на отца* у əз бəбəj хӳштə амбартə ə дəдəj хӳштə ухшəш зəрə.

СКОРЁЖИТЬ, -СЯ см. *корежить, -ся*.

СКОРЛУПА́ сущ. битəвə пилкə (ən хоjə, ən гəрəбəч). II *скорлу́пка* уменьш. битəвə пилкəлə (ən хоjə, ən гəрəбəч).

СКОРМИ́ТЬ, СКА́РМЛИВАТЬ гл. хорундə, əри киникəрə, чӳникəрə хорундə хəрч сохтə, вəрасундə.

СКОРНЯ́ЖНЫЙ прил. ən (əри) хəзчиjи, пустичиjи hистиjо.

СКОРНЯ́К сущ. хəзчи, пустичи (əз пуст хəз, пусти həзур сохтəниjо одоми). II *скорня́чка* əзини зəн (духтəр).

СКО́РО нареч 1. зу, тəhəди, ширп; 2. ə и зури, ə и нəзники, ə имуhoj, и сəhəт.

СКОРО́БИТЬ, -СЯ см. *коробить, -ся*.

СКОРОВА́РКА сущ. əри чирə зу душундə (сохтə) лəhəjӳ бəстə оморəниjо гəзгу (пити).

СКОРОГОВО́РКА сущ. 1. зури-зури коф сохтəjи; 2. əз чəтин куфтирə оморəниjо кофhо дуз сохтə омориjо, əри зури-зури куфтирə hистиjо кəлмəhoj зарфоти. II *скороговорочный* прил. əри зури-зури куфтирə hистиjо.

СКОРО́МИТЬСЯ, СКОРО́МНИЧАТЬ гл. ə тəhəнит кəмə чи хурдə.

СКОРОПАЛИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. тəрəтəhəдиjи, тəрəтəhəди сохтə омориjо. *скоропали́тельность* сущ. тəрəтəhəдиjи, тəрəтəhəди сохтə оморəjи.

СКО́РОПИСЬ сущ. 1. тəрəтəhəди нӳjӳстə омориjо дəсхəти; 2. *разг.* сгенографиjа. II *скороПи́сный* прил. тəрəтəhəди нӳjӳстə омориjо (ə товунəj дəсхəти).

СКОРОПО́РТЯЩИЙСЯ прил. зу хəрəб бирəниjо.

СКОРОПОСТИ́ЖНО нареч. ə нəкуми, бивəхт (ə товунəj мӳрдəjи).

СКОРОПОСТИ́ЖНЫЙ прил. ə нəкуми, бивəхт бириjо (ə товунəj мӳрдəjи). II *скоропости́жность* сущ. ə нəкуми мӳрдəjи.

СКОРОПРЕХОДЯ́ЩИЙ прич. амбар нəсмундəниjо, амбар нəскəширониjо, зу киpоштəниjо.

СКОРОСПЕ́ЛКА сущ. 1. зу расирəниjо бəhəр, зу кəлə бирəниjо həjвон; 2. лап зу, кəрəк hистиjорə хуно həзур нəбирə ə мəjду вəдиромориjо одоми.

СКОРОСПЕ́ЛЫЙ прил. 1. зу расирəниjо (ə товунəj бəhəр), зу кəлə бирəниjо (ə товунəj həjвон); 2. перен. лап зу, кəрəк hистиjорə хуно həзур нəбирə ə мəjду вəдиромориjо. II *скороспе́лость* сущ. 1. зу расирəjи ən бəhəр, зу кəлə

бирəji əн ћəjвон; 2. лап зу, кəрəк ћистијорə хуно ћəзүр нəбирə ə мəjду вədироморəji.

СКОРОСТНО́Й прил. 1. лап зу рафтə данүстəнijo; 2. зу сохтə, вədəшəндə оморəнijo; 3. ən зу (зури-зури) корсохтəji, əри зу (зури-зури) корсохтə ћистијo.

СКОРОСТРЕ́ЛЬНЫЙ прил. зури-зури (пəспəсəjəки) куллə шəндəнijo. II *скоростре́льность* сущ. 1. зури-зури (пəс-пəсəjəки) куллə шəндə данүстəji; 2. гəдəр ən ə jə минут шəндəнijo куллəћoj ən jə jəрəг.

СКО́РОСТЬ сущ. 1. зуjи (ə jə вəкирдə оморијo вəхт рафтијo рəћ ən чүникə); 2. зуjи-jовоши ən сохтə оморијo кор. II *скоростно́й* прил. 1. лап зу рафтəнijo. *Скоростной поезд* зу рафтəнијo поезд; 2. əри зу сохтə ћистијo.

СКОРОСШИВА́ТЕЛЬ сущ. əри когоздухтə папка.

СКОРОТА́ТЬ см. *коротать*.

СКОРОТЕ́ЧНЫЙ прил. зу кироштəнijo, зу рафтəнijo, кутəћ. II *скоротéчность* сущ. зу кироштəji, зу рафтəji, кутəћи.

СКОРОХО́Д сущ. 1. зу, зури-зури (рəћ) рафтəнијo одоми; 2. устар. ћəвəлћo ə пишоj ћəсб-ћəрəбə вирихтијo нүкəр.

СКОРПИО́Н сущ. əгрəб (огулүjə бүћүлү). II *скорпионный* прил. əгрəби, ən əгрəб.

СКОРРЕКТИ́РОВАТЬ см. *корректировать*.

СКО́РЧИТЬ, -СЯ см. *корчить, -ся*.

СКО́РЫЙ прил. 1. сəхт рафтəнijo, зу (зури-зури) рафтəнijo. *Скорый поезд* сəхт рафтəнijo поjезд; *идти скорым шагом* зури-зури рафтə; 2. тəћəди, тəрəтəћəди (бирəнijo, сохтə оморəнijo). *Скорая помощь* тəћəдијə кумəки; 3. перен. тəћəди сохтəнijo, бисабур. *Какой ты скорый?* тү чү бисабурə одомини? 4. нəзник, зу. *В скором времени* ə и зури, ə и нəзники. <> *на скорую руку* тəрəтəћəди, зури-зури; *скор на руку* əз дəс бəчиди.

СКОСИ́ТЬ[1-2] см. *косить*[1-2].

СКОСОБО́ЧИТЬСЯ см. *кособочиться*.

СКОСТИ́ТЬ, СКА́ШИВАТЬ гл. разг. вədарафтə, кəм сохтə (əз ћисоб).

СКОТ сущ. мол: 1. мол-гəрə, мол; 2. перен. разг. əчлоф, ћəjвон (нифри). II *скотский* прил. молгəрəji, моли: 1. ən мол-гəрə; 2. əри мол-гəрə ћистијo; 3. разг. ən мол-гəрə ћистијорə хуно.

СКОТИ́НА см. *скот*.

СКО́ТНИК сущ. ə мол (мол-гəрə) дəниширəнijo одоми. II *ско́тница* əзини зəн (духтəр).

СКОТОБО́ЙНЯ то же, что бойня. II *скотобо́йный* прил. гəсобхунəji (əри молкүштə ћистијo).

СКОТОВО́Д сущ. молдор (сəниҳəтү молдори ћистијo одоми). II *скотово́дческий* прил. молдори 1. ən мол доштəнijo; 2. мол доштəнijo. *Скотоводческие племена* мол доштəнijo шывдаћo.

СКОТОВО́ДСТВО сущ. молдори (дүрүчдə мол доштəji, бəхш ən ћəjвондорирə хуно). II *скотово́дческий* прил. молдорији; ən молдори.

СКО́ТСКИЙ прил. устар. моли (мол-гəрəji): 1. ən мол (ən мол-гəрə); 2. молгəрəрə хуно ћистијo (ə товунəj хосијəт). II *ско́тство* сущ. моли (мол-гəрəji): 1. ən мол-гəрəрə; зидəкунијү, 2. зидəкуни ћəjвони бирəji; 3. перен. əчлофи, ћəjвони.

СКРА́ДЫВАТЬ гл. 1. то же, что *утаивать*; 2. перен. чүникəрə пəћəнү сохтə.

СКРА́ДЫВАТЬСЯ гл. перен. кəм вədибирəни сохтə оморə.

СКРА́СИТЬ, СКРА́ШИВАТЬ гл. вəравундə, рəнг зəрə, килов зəрə, ћəjбүрə пəћəнү сохтə, вədинəбирəни сохтə. *Прекрасня игра актёров скрасила недостатки пьесы* рач возирəji ən актjорћo ћəjбћoj ən пjесə пəћəнү сохтəбу.

СКРА́СИТЬСЯ, СКРА́ШИВАТЬСЯ гл. вəди нəбирə, пəћəнү бирə, ə чум нəвохурдə.

СКРЕБЛО́ сущ. см. *скребок*.

СКРЕБНИ́ЦА сущ. металијə шоткə (əри ћəсбћорə тəмиз сохтə).

СКРЕБО́К сущ. əри хорустə (амбрə вəхт лапаткəрə хуно ћистијo) карасти. II *скребковый* прил. хорустəнijo.

СКРЕ́ЖЕТ сущ. сəс ən чингəчинг.

СКРЕЖЕТА́ТЬ гл. сəс ən чингəчинги вədəшəндə (чићорə əjəки совустəнкə). II *скрежетание* сущ. сəс ən чингəчинги вədироморəji (чићорə ə jəки совустəнкə)

СКРЕ́ПА сущ. чићорə, jə новкə бəхшћoj чићорə ə jəки бəнд сохтəнији чи.

СКРЕПИ́ТЬ, СКРЕПЛЯ́ТЬ гл. 1. сəхт бəнд сохтə; 2. бəстə, чəтəг сохтə; 3. дузијүрə тəстиг сохтə.

СКРЕ́ПКА сущ. 1. əри бəндсохтə бирəнijo кор; 2. см. *скрепа*; 2. сəнчəг (əри когозоћрə əjəки бəнд сохтə).

СКРЕПЛЕ́НИЕ сущ. сəхт бəнд сохтəji.

СКРЕПЛЁННЫЙ прич. əjəки сəхт бəнд сохтə оморијo.

СКРЕСТИ́ гл. 1. хорустэ, вэкэндэ, гэрмог бэрдэ (э сэхтэ чирэво); 2. совустэ, тэмиз сохтэ (э сэхтэ чирэво).

СКРЕСТИ́СЬ гл. сэс эн хорустэји, чингэчинг вэдэшэндэ (э чуникэрэ хорустэрэво).

СКРЕСТИ́ТЬ, СКРЕЩИВА́ТЬ гл. 1. хочэ хуно вэнорэ (дү чирэ э сэрјэки); 2. чэлэг сохтэ (чиробэчиро ћэјвонћо, јэ новкэ дор-дирэхэ. II *скрещива́ние* сущ. 1. хочэ хуно э сэрјэки вэнорэ оморэји; 2. чэлэг сохтэ оморэји (э товунэј чиробэчиро ћэјвонћо, јэ новкэ дордирэх).

СКРИВИ́ТЬ, -СЯ см. *кривить, -ся*.

СКРИЖА́ЛИ сущ.

СКРИП сущ. чиг-чиг, чиринг-чиринг.

СКРИПА́Ч сущ. скрипкачи, скрипка зэрэнијо одоми. II *скрипа́чка* эзини зэн (духтэр).

СКРИПЕ́ТЬ, СКРИ́ПНУТЬ гл. чиг-чиг, чиринг-чиринг, хирч-хирч сохтэ. II *скрипе́ние* сущ. чиг-чиг, чиринг-чиринг, хирч-хирч сохтэји.

СКРИ́ПКА сущ. скрипка (чортэлэ карасти музикаји). II *скрипи́чный* прил. скрипкаји: 1. эн скрипка; 2. э скрипка зэрэ оморэнијо, эри скрипка нүјүстэ оморијо.

СКРИПУ́ЧИЙ прил. чиг-чиг, чиринг-чиринг, хирч-хирч сохтэнијо. II *скрипу́честь* сущ. чиг-чиг, чиринг-чиринг, хирч-хирч сохтэји.

СКРОИ́ТЬ см. *кроить*.

СКРО́МНЕНЬКИЙ прил. чүклэј эн коф *скромный*.

СКРО́МНИК сущ. хүштэрэ тэћэриф нэсдорэнијо одоми, ћэјбкэшэ одоми, динчэ одоми, сэснэкүјэ одоми. II *скро́мница* эзини зэн (духтэр).

СКРО́МНОСТЬ сущ. 1. хүштэрэ тэћэриф нэдорэји, сохтэ корћој хүштэрэ э чум нэ дэшэндэји; 2. ћэјбкэши, динчи, сэснэкүји; 3. кэлэ нэ бирэји, э кучэво вэс сохтэји, чүклэји.

СКРО́МНЫЙ прил. 1. хүштэрэ тэћэриф нэсдорэнијо, сохтэ корћој хүштэрэ э чум нэс дэшэндэнијо; 2. ћэјбкэш, динч, сэснэкү; 3. кэлэ нистијо, э кучэво вэс сохтэнијо, балалэ.

СКРО́ПАННЫЙ прил. 1. э дирноћирэво, нэданирэво сохтэ оморијо; 2. сэнкилисијэћ сохтэ оморијо.

СКРОПА́ТЬ см. *кропать*.

СКРО́ШЕННОСТЬ сущ. тикэ-тикэ тиһи бирэји.

СКРОШИ́ТЬСЯ гл. тикэ-тикэ тиһи бирэ.

СКРУПУЛЁЗНЫЙ прил. 1. амбар (лап) дуз, дүрүст; 2. музи, тарафдор эн дузи, эн дүрүсти.

СКРУТИ́ТЬ, СКРУ́ЧИВАТЬ гл. 1. см. *крутить*; 2. чэрх дорэрэво бэстэ; 3. разг. мэндэ сохтэ, эз ћол вэнкэстэ.

СКРУТИ́ТЬСЯ, СКРУ́ЧИВАТЬСЯ гл. чэрх дорэ оморэ, вошундэ оморэ, бэстэ оморэ.

СКРУ́ТКА сущ. 1. вошундэји, вэпучундэји, дэпучундэји; 2. э дэс дэпучундэ оморијо папирос.

СКРУ́ЧИВАНИЕ сущ. 1. вошундэ оморэји, вэпучундэ оморэји, дэпучундэ оморэји; 2. перен. вэпучундэ сэхт бэстэји (бэстэ оморэји); 3. перен. мэндэ бирэји (сохтэји); эз ћол офторэји (вэнкэстэји).

СКРЫ́ТНИЧАТЬ гл. сур дошто (нэдорэ), фикирћо, мэћшовој хүштэрэ эри кэс нэскуфтирэ. II *скры́тничанье* сущ. сур доштэји (нэдорэји), фикирћо, мэћшовој хүштэрэ эри кэс нэкуфтирэји.

СКРЫ́ТНЫЙ прил. сурдор (сур доштэнијо, фикирћо, мэћшовоћој хүштэрэ эри кэс нэскуфтирэнијо). II *скры́тность* сущ. сур доштэји (нэдорэји), фикирћо, мэћшовоћој хүштэрэ эри кэс нэкуфтирэји.

СКРЫ́ТЫЙ прил. 1. вэди нистијо, эз чум дур нистијо; 2. эн киникэ ћистијо, омо ћэлэ кэс нэстанијо. II *скры́тость* сущ. 1. вэди нэбирэји, эз чум дур бирэји; 2. эн киникэ бирэји, омо ћэлэ кэс нэданүстэји.

СКРЫТЬ, СКРЫВА́ТЬ гл. пэћэнү сохтэ: 1. киникэ нэ биофу; 2. јэкиш нэ данү. II *скрытие* сущ. пэћэнү сохтэји.

СКРЫ́ТЬСЯ, СКРЫВА́ТЬСЯ гл. пэћэнү бирэ: 1. киникэ нэ биофу куфтирэ; 2. вирихтэ, эз чум вир бирэ, сур бирэ.

СКРЮ́ЧЕННЫЙ прич. 1. гэд бирijo (сохтэ оморијо), шэфт бирijo (сохтэ оморијо); 2. гэд бирijo, шэфт бирijo.

СКРЮ́ЧИТЬ, -СЯ см. *крючить, -ся*

СКРЯ́ГА. сущ. сэгэт, сэхт, лап сэхтэ одоми.

СКРЯ́ЖНИЧАТЬ гл. сэгэти, сэхти сохтэ.

СКРЯ́ЖНИЧЕСТВО сущ. сэгэти, сэхти.

СКУДЕ́ТЬ гл. 1. кэм бирэ, зэћиф бирэ, кучсүз бирэ; 2. ћони, косиб бирэ. II *оскудение* сущ.1. кэм бирэји, зэћиф бирэји, кучсүз бирэји; 2. ћони, косиб бирэји.

СКУДНЕ́ТЬ см. *скудеть*.

СКУ́ДНЫЙ прил. 1. кэм, зэћиф, кучсүз; 2. э јү чуникэ вэс нэссохтэнијо; 3. ћони, косиб. II *ску́дность и ску́дость*. сущ. 1. кэми, зэћифи, кучсүзи; 2. э јү чуникэ вэс нэссохтэји; 3. ћонији, косиб. ћонијијэти.

СКУДОУ́МНЫЙ прил. кəмəгүл, əз əгүл косиб. II *скудоу́мие* сущ. кəмəгүли, əз əгүл косиби.

СКУ́КА сущ. 1. мəндəји, дүлкири, дүлхүрди (əз бикори); 2. ћəвəссүзи, сүсти. *На вечеринке была страшная скука* тучи лап суст кирошт. II *скучи́ща* с увел. кəлə мəндəји, дүлкири, дүлхүрди.

СКУКО́ЖИТЬСЯ см. *кукожиться*.

СКУ́КСИТЬСЯ см. *кукситься*.

СКУЛА́ сущ. остугу вə и остугу ћистијо чикəј ən зир чум.

СКУЛА́СТЫЙ прил. остугүћој ən зир чумћојү амбар вədироморијо. II *скула́стость* сущ. остугүћој ən зир чумћојү амбар вədироморəји.

СКУЛЁМАТЬ см *кулёмать*.

СКУЛИ́ТЬ гл. 1. зуволи зəрə, виз зəрə (əз товунəј ћəјвон); 2. перен. виз зəрə, киристə, норустə. II *скулёж* сущ. визинə, киристəји, норустəји.

СКУ́ЛЬПТОР сущ. ћəјкəлтирош. II *ску́льпторский* прил. ћəјкəлтироши, ən ћəјкəлтирош.

СКУЛЬПТУ́РА сущ. 1. ћəјкəл гүч сохтəји (ə тироширəрəво, вənчирəрəво, куфтəрəво, вəкосундəрəво, вəкəндəрəво); 2. ћəјкəлћо. II *скульптурный* прил. ћəјкəли, ə тəћəр ћəјкəл ћистијо.

СКУ́МБРИЯ сущ. скумбрија (чəћ). II *скумбриевый* прил. скумбријаји: 1. ən скумбрија; 2. əз скумбрија сохтə оморијо.

СКУНС сущ. скунс: 1. хəзү михəки, јə новкə сијəћ бирənијо бала ћəјвонлə; 2. хəз ənи ћəјвон. II *ску́нсовый* прил. скунси: 1. ən скунс; 2. əз хəз скунс сохтə, дүхтə оморијо.

СКУПЕРДЯ́Й то же, что *скряга*. II *скупердя́йка* əзини зən (дүхтəр).

СКУПЕРДЯ́ЙНИЧАТЬ сəгəти, сəхти сохтə.). II *скупердя́йство* сущ. сəгəти, сəхти, сəгəти сохтəји, сəхти сохтəји.

СКУПЕ́Ц сущ. сəгəт, сəхт, сəгəтə одоми, сəхтə одоми.

СКУПИ́ТЬ, СКУПА́ТЬ гл. восторə, амбар восторə, əз чиро-чиро чикəћо восторə, восторə кура сохтə. II *скупочный* прил. ər амбар вəсторə ћистијо.

СКУПИ́ТЬСЯ гл. сəгəти, сəхти сохтə.

СКУ́ПКА сущ. восторəји, амбар восторəји, əз чиро-чиро чикəћо восторəји, восторə кура сохтəји.

СКУПО́Й прил. 1. сəгəт, сəхт, чумтəнк; 2. лап кəм, лап зəћиф, лап чүклə. II *ску́пость* сущ. 1. сəгəти, сəхти, чумтəнки; 2. лап кəми, лап зəћифи, лап чүклəји.

СКУ́ПЩИК сущ. молə ər бућо фурухтə восторənијо одоми. II *ску́пщица* əзини зən (дүхтəр).

СКУЧА́ТЬ гл. 1. гəрор нə кирдə; 2. дүлəпəсə бирə (əз киникə).

СКУ́ЧЕННЫЙ прич. кура сохтə ə тənки, тənкə чикə дəшəндə оморијо. || II *ску́ченность* сущ. кура сохтə ə тəнки, ə тənкə чикə дəшəндə оморəји.

СКУ́ЧИТЬ, СКУ́ЧИВАТЬ гл. вəчирə, кура сохтə (ə јə чүклə чикə дəшəндə). II *ску́чивание* сущ. вəчирə, кура сохтəји (ə јə чүклə чикə дəшəндəји).

СКУ́ЧИТЬСЯ, СКУ́ЧИВАТЬСЯ гл. кура бирə, кура сохтə оморə (ə јə чүклə чикə). II *ску́чиванье* сущ. кура бирəји, кура сохтə оморəји (ə јə чүклə чикə).

СКУЧНЕ́ТЬ гл. дүлкир бирə, дүлхүрд бирə, дүлəпəсəји кəширə, гəрор нəкирдə.

СКУ́ЧНЫЙ прил. 1. дүлкир, дүлхүрд, дүлəпəсə ћистијо, шор нистијо. *Сегодня он очень скучный* у имбуруз лап дүлхүрди; 2. дүлкир сохтənијо, дүлхүрд сохтənијо, дүлəпəсə сохтənијо, визор сохтənијо. II *ску́чность* дүлкири, дүлхүрди, дүлəпəсəји кəширəји, гəрор нəкүрдəји.

СКУ́ШАТЬ гл. хурдə: 1. чүникəрə (хурдənијə чирə), шутл. дəбəрдə; 2. ə хəрəбə коф човоб нədорə.

СЛАБА́К сущ. зəћиф, кучсүз, зəћифə одоми, кучсүзə одоми. II *слаба́чка* əзини зən (дүхтəр).

СЛА́БЕНЬКИЙ прил. уменьш.-ласк. к слове *слабый*.

СЛАБЕ́ТЬ гл. зəћиф бирə, əз куч офторə.

СЛАБИНА́ сущ. 1. бушə чикə, дулулүји. *Дать слабину* буш сохтə (расарə, дуволəрə); 2. зəћифи, зəћифə чикəј ən чүникə.

СЛАБИ́НКА см. *слабина*.

СЛАБИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. ər шүгəмə нərм (буш) сохтə ћистијо.

СЛА́БИТЬ гл. шүгəмү рафтə.

СЛА́БНУТЬ гл. 1. см. *слабеть*; 2. буш бирə.

СЛАБОГОЛО́ВЫЙ прил. сərбуш, сərхərəб, кəмəгүл, кич.

СЛАБОГРУ́ДЫЙ прил. шүшлүкћојү нəчог, зəћиф ћистијо. II *слабогру́дность* сущ. шүшлүкћојү нəчог, зəћиф бирəји.

СЛАБОДУ́ШНЫЙ прил. мүрдəдүл, зəћиф, бигејрəт. II *слабоду́шие* сущ. мүрдəдүли, зəћифи, бигејрəти.

СЛАБОНЕ́РВНЫЙ прил. ḥоси, зу əз хӯштə вəдарафтəнијо. II *слабонервность* ḥосијн, зу əз хӯштə вəдарафтəји.

СЛАБОСИ́ЛЬНЫЙ прил. кəмгувот, биомун, гувотсӯз. *слабоси́лие и слабоси́льность* кəмгувоти, биомуни, гувотсӯзи.

СЛА́БОСТЬ сущ. 1. (ə јə чəнд мəḥḥноḥо) зəḥифи; 2. биомуни, кучсӯзи, гувотсӯзи; 3. лəгəри, чунсӯзи; 4. буши, дарам кəширə нəоморəји, дулулуји.

СЛАБОУ́МИЕ сущ. кəмəгӯли, əз əгӯл зəḥиф бирəји.

СЛАБОУ́МНЫЙ прил. əз əгӯл зəḥиф ḥистијо, кəмəгӯл.

СЛАБОХАРА́КТЕРНОСТЬ сущ. дӯлназуки, хосијтӯ нəрм бирəји.

СЛАБОХАРА́КТЕРНЫЙ прил. дӯлназук, хосијтӯ нəрм ḥистијо.

СЛА́БЫЙ прил. ḥолуш: 1. (ə јə чəнд мəḥḥноḥо) зəḥиф; 2. биомун, кучсӯз, гувотсӯз; 3. лəгəр, чунсӯз; 4. буш, дарам кəширə нистијо, дулулу. <> *Слабое место* зəḥифə чикə, тараф; *слабый на язык* лəглəг, миги; *слабый пол* зəнḥо.

СЛА́ВА сущ. 1. хубə нум, ḥӯрмət; 2. овозə, сəс. *О нём идёт дурная слава* əз товунəј ən у хəрəбə (бəдə) овозə дəри. <> *Дети, слава богу, здоровы* ə Худо шӯкӯр, ḥəјилḥо сог-саламатӯт; *опять у него дома не все слава богу* ə хунəј ən у кəнə корḥо хуб нисти; *слава богу*! ə Худо шӯкӯр!

СЛАВИ́СТ сущ. славист (филолокијај ən слајанḥорə данӯстəкорə сəниḥəткор). II *славистский* прил. см. *славистический*.

СЛАВИ́СТИКА сущ. славистика (см. *славяноведение*).

СЛАВИСТИ́ЧЕСКИЙ прил. славистикаји, слависти; ən славистика, ən славист.

СЛА́ВИТЬ гл. 1. ḥӯрмətӯрə вошəндə, ḥӯрмətлӯ сохтə; 2. тəḥəриф дорə, бəникору хундə; 3. бəднум сохтə, биобур сохтə, тəбərə сохтə.

СЛА́ВИТЬСЯ гл. 1. шинохтə оморə. *Город славится своими садами* шəḥəр ə боrḥој хӯштərəво шинохтə оморə; 2. тəḥəрифлӯ бирə, тəḥəриф дорə оморə.

СЛА́ВНЫЙ[1] прил. тəḥəрифмəнд: 1. бӯзӯрк. *Славные сыны нашей Родины* бӯзӯркə кукḥој ən Вətəн иму; 2. нумлу, јӯрə ḥəммə шинохтəнијо;

СЛА́ВНЫЙ[2] прил. лап рач, хошоморəни, лап хуб.

СЛАВОЛЮ́БИЕ сущ. тəḥəрифхоḥи, тəшнəј тəḥəриф бирəји.

СЛАВОСЛО́ВИТЬ гл. лап амбар тəḥəриф дорə. || II *славосло́вие* сущ. лап амбар тəḥəриф дорəји.

СЛАВЯ́НЕ сущ. славјанḥо (јəки əз ən кəлə групḥој ə мизрəḥи вə микläји бəхшḥој Авропа, ḥəмикə ə бəхш Асијаји ən Урисијət ḥистијо, ə зувун вə култура киро гоḥумə хəлгrо). II *славянин* сущ. славјан (јə одрми əз и хəлгrо). II *славя́нка* əзини зəн (духтəр).

СЛАВЯНИЗА́ЦИЯ сущ. славјан сохтəји, ə славјан чарундəји (ə зувун вə ḥədətrо киро).

СЛАВЯНИЗИ́РОВАННЫЙ прич. славјан биријо (сохтə оморијо), ə славјан чарустијо (чарундə оморијо).

СЛАВЯНИЗИ́РОВАТЬ гл. славјан сохтə, ə славјан чарундə (ə зувун вə ḥədətrо киро).

СЛАВЯНИЗИ́РОВАТЬСЯ гл. 1. славјан бирə; 2. славјан сохтə оморə.

СЛАВЯНИ́ЗМ сущ. славјанизм: 1. əз зувун славјəни ə славјани нистијо зувун кироштəји ən коф; 2. əз гəдимə зувун славјани ə зувун уруси кироштəји ən коф.

СЛАВЯНОВЕ́Д сущ. славјаншинох.

СЛАВЯНОВЕ́ДЕНИЕ сущ. славјаншинохи (əз товунəј хəлгrој славјани, торих үшӯ, зувунḥошӯ, литературашӯ ḥистијо ḥилмḥо əјəки). II *славяновéдческий* прил. славјаншинохији, славјаншинохи; ən славјаншинохи, ən славјаншинох.

СЛАВЯНОФИ́Л сущ. славјанпəрəст. II *славянофи́лка* əзини зəн (духтəр).

СЛАВЯНОФИ́ЛЬСТВО гл. славјанпəрəст, славјанпəрəсти сохтəји. II *славнофи́льский* прил. славјанпəрəсти, ən славјанпəрəст.

СЛАВЯНОФО́Б сущ. славјанофоб (славјанḥорə нəсхостəнијо одоми, дӯшмəј ən славјани). *славнофобский* прил. славјанофоби, ən славјанофоб.

СЛАВЯ́НСКИЙ прил. славјани: ən славјанḥо, ən зувунḥошӯ, ən тəḥəр зиндəкунишӯ, ən културашӯ, ən үшӯ зивистəнӯтrо хориḥо, ən торих үшӯ; ə славјəḥо ḥистијорə хуно. *Славянские народы* хəлгrој славјани. *Славянские языки* зувунḥој славјани.

СЛАВЯ́НСТВО сущ. собир. славјанḥо (хəлгrој славјани).

СЛАГА́ЕМОЕ сущ. 1. ə чуникəрəво (чӯḥојикəрəво) чəḥм сохтə оморənијо; 2. јə бəхш ən битəвə чуникə.

СЛАГА́ТЬ см. *сложить*.

СЛАД сущ. *сладу нет (с кем, чем)* әз виһтәјү вәроморә нәс бирә (ән ки, ән чү).

СЛА́ДИТЬ, СЛА́ЖИВАТЬ гл. 1. гүч сохтә, дуз сохтә, һәзүр сохтә, вәчирә; 2. ә дү јәкирәво дуз овурдә, тәрәз сохтә; 3. әз виһтәјү вәроморә, ә рәһ рафтә, зувун офтә.

СЛА́ДИТЬСЯ см. *ладиться*.

СЛА́ДКИЙ прил. ширин: 1. дәһәм ән шәкәәр, ән һәсәл дорәнијо; 2. перен. дәһәмлү, ләзәтлү; 3. әри бујсохтә, шинирә хуш һистијо, һәз дорәнијо; 4. перен. шор, мозолмәнд. II *сла́дость* сущ. ширини.

СЛАДКОВА́ТЫЙ прил. ширинтәһәр, јә кәм ширин һистијо.

СЛАДКОЕ́ЖКА см. *сластёна*.

СЛАДКОЗВУ́ЧНЫЙ прил. хуб, хош оморәнијә сәсһо рәһо дорәнијо.

СЛАДКОРЕЧИ́ВЫЙ прил. ширинәзувун, ширинкофсох, зувунү ширин һистијо, ширин-ширин коф сохтәнијо. II *сладкоре́чие* сущ. ширинәзувуни, ширинкофсохи, зувунү ширин бирәји, ширин-ширин коф сохтәји.

СЛА́ДОСТНЫЙ то же, что *сладкий*.

СЛА́ДОСТЬ сущ. 1. дәһәмлүји, ләзәтлүји; 2. ширини, дәһәм, ләзәт, һәз; 3. только мн. *сладости* ширини, ширинијһо. *Восточные сладости* ширинијһој мизрәһи.

СЛА́ЖЕННЫЙ прич. 1. гүч сохтә оморијо, дуз сохтә оморијо, һәзүр сохтә оморијо; 2. дуз овурдә оморијо, һәмишәји, һәмишә рафтәнијо, ә рәһү вәнкәстә оморијо. дуз сохтә оморијо. II *сла́женность* сущ.), ә јәки дуз оморәји (овурдә оморәји); һәмишә бирәји (рафтәји).

СЛА́ЖИВАТЬ то же, что *сладить*.

СЛА́ЖИВАТЬСЯ то же, что *ладиться*

СЛА́ЗИТЬ, СЛА́ЗАТЬ см. *лазить, лазать*.

СЛА́МЫВАТЬ см. *сломить*.

СЛА́МЫВАТЬСЯ гл. 1. См. *сломиться*; 2. хүрд сохтә оморә; 3. перен. әз куч вәнкәстә оморә, зәһиф сохтә оморә, ихтијорү әз дәсү вәкирдә оморә.

СЛАСТЁНА сущ. ширинихур (јүрә ширини, ширинә чи хош оморәнијо одоми).

СЛАСТИ́ТЬ гл. ширини зәрә, ширини дәкундә, ширин сохтә.

СЛАСТЬ сущ. 1. только мн. *сласти* ширини, ширинијһо; 2. перен. разг. кәјф дорәнијо чи, хушә чи, һәз дорәнијо чи, ләзәт дорәнијо чи.

СЛАТЬ то же, что *посылать*.

СЛАЩА́ВЫЙ прил. 1. јә кәм ширин, ширинтәһәр, дүл гәриш сохтәнијо ширини; 2. перен. шит, мүнүксүз. II *слащáвость* сущ. 1. јә кәм ширини, ширинтәһәри; 2. перен. шити.

СЛАЩЁНЫЙ прил. ширин, ширинидәри.

СЛЕ́ВА нареч. әз чәп, әз тараф чәп.

СЛЕВА́ЧИТЬ см. *левачить*.

СЛЕГА́ сущ. (мн. *слеги*) голинә чубуг, тир.

СЛЕГКА́ нареч. 1. јовошлә, һәсонтлә, субуклә; 2. јә кәм, јәнчигир, кәмлә.

СЛЕД сущ. 1. мундијо, јә новкә доштә оморијо нүшунәј ән чиникә; 2. ә руј ән чү чиникә вәмундијо чикәј ән чүникә; 3. ригаз (чүникә рафтә бәгдә мундијо рымыз); 4. разг. зир ән добон вә ән пошнәј пој, ләпүр.

СЛЕДИ́ТЬ[1] гл. 1. дәниширә, ә пәсәјү дәниширә (кәштә). *Следить за ежедневной печатью* рузбәрузинә козетһо-журналһорә дәниширә; 2. перен. хуб куш доштә, хуб дәниширә; 3. дәниширә, чум вәнорә, фикир дорә, *Следить за собой* ә хүштә дәниширә, (фикир дорә); 4. ә пәсәјү кәштә; II *слежéние* сущ. ә пәсәјү кәштәји, чум вәнорәји. II *слежка* сущ. ә пәсәјү кәштәнкә, чум вәнорәнкә сохтә оморәнијо кор.

СЛЕДИ́ТЬ[2] гл. ләпүр вәјиштә, чикә һиштә, чүлки (мурдар) сохтә, локо вәјиштә.

СЛЕ́ДОВАТЕЛЬ сущ. разг. устар. силистчи. II *сле́довательский* прил. силистчији, ән силистчи.

СЛЕ́ДОВАТЕЛЬНО, СЛЕ́ДСТВЕННО союз. 1. ә и киро, ә и сәбәб; 2. һәчиникә. *Следовательно, я прав* һәчиникә мә дузум.

СЛЕ́ДОВАТЬ гл. 1. ә пәсәјү рафтә, ә пәсәјү кәштә; 2. ә пәсәјү оморә. *За весной следует лето* ә пәсәј вәсал һәминон оморә; 3. ә рәһ офторә, рафтә (ә чүчојикә). *Автобус следует в Баку* автобус әдәј ә Боку рафтә; 4. перен. сохтә, ә чикә овурдә. *Следовать правилам* һәдәтоһрә ә чикә овурдә; 5. кәрәк бирә. *Работу следует закончить в срок* корә ә вәхтү вәрастә кәрәки; 6. расирәни бирә, расирә, дорәни бирә. *Сколько с меня следует?* әз мә чәнд гәдәр расирә? чәнд гәдәр бијо дүм? <> *Как следует* чүтам кәрәкикә, кәрәкирә хуно.

СЛЕ́ДОМ нареч. ә пәсәј, әз пәсәј киникә, чүникә.

СЛЕДОПЫ́Т сущ. ләпүрчи, ләпүр шинохтәнијо.

СЛЕ́ДСТВИЕ[1] сущ. әз чүникә, чү корикә вәдироморәнијо, мәһлүм бирәнијо, әхир.

СЛЕ́ДСТВИЕ[2] сущ. силист.

СЛЕ́ДУЕМЫЙ прич. расирәни: I сущ. пул; II прич. расирәни һистијо. *Следуемые мне деньги* ә мә расирәнијә пул.

СЛЕ́ДУЮЩИЙ I прил. 1. ә пәсәјҝ рафтәнијо, әз јҝ бәгдә рафтәнијо, ә пәсәјҝ кәштәнијо; 2. рафтәнијо (ә чҝ ӌојикә). *Автобус, следующий на вокзал* ә вогзол рафтәнијо автобус; 3. ә пәсәјҝ оморәнијо, әз јҝ бәгдә оморәнијо. *Следующий за мной человек* ә пәсәј мә (әз мә бәгдә) оморәнијо одоми; 4. перен. ә чикә овурдәнијо, сохтәнијо; 5. оморәнијо, фәрдәји, пәсини, иникә, уникә. *В следующую неделю* ә оморәнијо ӈофтә; II сущ. *следующее* и, иӈо, дәрәји чҝӈојикә. *Неоходимо сделать следующее* и корӈорә сохтә кәрәки; III мест. дәрәји, ә дәрә бурбундә оморәнијо, и, јә әзини. *Получена телеграмма следующего содержания* јә әзини телеграм вәкирдә омори.

СЛЕЖА́ТЬСЯ, СЛЁЖИВАТЬСЯ гл. нҝштә, сәхт бирә (әз амбар ә јә чикә мундә). II *слёживание* сущ. нҝштәји, сәхт бирәји (әз амбар ә јә чикә мундә).

СЛЕ́ЖКА сущ. ә пәсәјҝ рафтәји, ә пәсәјҝ кәштәји, дәнишираји.

СЛЕЗА́ сущ. 1. ӌәрс (ән чум); 2. ӌәрслә; 3. кирјә, киристәји, ӌәрс рихундәји. *Довести до слёз* кирусундә, ӌәрсҝрә рихундә; 4. чҝникәрә бурранки ә бурра оморијо чикә вәбирәниј дугләј нәми. <> *Пролить (пустить) слёзы* ӌәрс рихундә, киристә; *сквозь слёзы* ә чум ӌәрсираво, киристә- киристә. II *слези́нка и слёзка* уменьш. ӌәрслә. II *слёзный* ӌәрси: 1. ән ӌәрс; 2. ӌәрс пур һистијо. *Слёзные очи* ӌәрсијә чумӈо.

СЛЕЗИ́ТЬСЯ гл. ӌәрси бирә, ә ӌәрсәво пур бирә (ә товунәј чумӈо).

СЛЕЗЛИ́ВОСТЬ сущ. амбар киристәји.

СЛЕЗЛИ́ВЫЙ прил. чумӌәрси: 1. амбар киристәнијо; 2. киристәнијо, дәрдлҝ. II *слезли́вость* сущ. чумӌәрси: 1. амбмар киристәји; 2. дәрдлҝји.

СЛЁЗООТДЕЛЕ́НИЕ см. ӌәрс рихундәји ән јәӌәј ӌәрси. II *слёзоотдели́тельный* прил. ӌәрс рихундәнијо ӌәрс рихундәнијо; әри ӌәрсрихундә һистијо.

СЛЕЗОТЕЧЕ́НИЕ сущ. амбарә ӌәрс рихундәји (ә товунәј јәӌәј ӌәрси).

СЛЕЗОТОЧИ́ВЫЙ прил. 1. әз ӌәрсрихтә сәӌәр кәширәнијо; 2. ӌәрсбијор (әз чум ӌәрс овурдәнијо). *Слезоточивый газ* ӌәрс овурдәнијо газ. II *слезоточи́вость* сущ. 1. әз ӌәрсрихтә сәӌәр кәширәји; 2. ӌәрсбијори (әз чум ӌәрс овурдәји).

СЛЕЗОТОЧИ́ТЬ гл. ӌәрс рихундә, әз ӌәрсрихтә сәӌәр кәширә.

СЛЕЗТЬ, СЛЕЗА́ТЬ гл. 1. фураморә. *Слезть с крыши* әз бун фураморә; *слезть с дерева* әз дор фураморә; *слезть с автобуса* әз автобус фураморә; 2. дулулу бирә. *Пояс слез* гәјиш дулулу бири; 3. рихтә, тиһи бирә, ворихтә, офторә. *Ноготь слез* нәхҝ офтори.

СЛЕПЕ́Ц сущ. кур: 1. курә одоми; 2. перен. фурмундә оморәнијо, ӌәммә винирәнијо чирә нәсвинирнијо одоми.

СЛЕПИ́ТЬ[1] гл. чумӌојҝрә бәрдә (ә ҝшҝгәво), дәнишираә, винирә нәһиштә.

СЛЕПИ́ТЬ[2], **СЛЕПЛЯ́ТЬ** гл. 1. вокосундә, сәхт сохтә (ә ширишәво, ә вокосирәнијо чирәво; 2. гҝч сохтә (ә ширишәво вокосундәрәво).

СЛЕПИ́ТЬ[3] см. *лепить*.

СЛЕПИ́ТЬСЯ, СЛЕПЛЯ́ТЬСЯ гл. вокосирә (әз товунәј ширишијә, ширишвәријә чи).

СЛЕ́ПНУТЬ гл. кур бирә, чумӈојҝ кирдә оморә.

СЛЕПОГЛУХОНЕМО́Й прил. кур-кар-лол (кур, кар, лол һистијо).

СЛЕПО́Й кур: I сущ. у, коми ки, чумӈојҝ чи нәс винирә; II прил. 1. чумојҝ чи нәс винирәнијо; 2. фурмундә оморәнијо, ӌәммә винирәнијо чирә нәсвинирнијо, нәкуми; 3. овом, нәдан; 4. хәрәб вәди һистијо; пәнчәрәсҝз; 5. чумбәстәки сохтә оморәнијо, ә торики, ә думони сохтә оморәнијо. <> *Слепая кишка* курә рури.

СЛЕПОРОЖДЁННЫЙ прил. әз дәдәјоморә кур һистијо, әз дәдәј кур биријо.

СЛЕПОТА́ сущ. кури: 1. чумӈојҝ чи нәвинирәји; 2. овоми, нәдани. <> *Цветная слепота* см. *дальтонизм*.

СЛЕПЫ́Ш сущ. 1. кур, кура одоми; 2. курә муш (ӈяйвон).

СЛЕСА́РИТЬ, СЛЕСА́РНИЧАТЬ гл. слесари сохтә.

СЛЕСА́РНЫЙ прил. слесари: 1. ән слесар; 2. ән ә сәр метал кор сохтәји.

СЛЕ́САРЬ сущ. сле́сар (чиӈој металирә гҝч сохтәнијо фәӈлә - сәниӈәткор. II *сле́сарский* прил. слесари, ән слесар.

СЛЕТА́ТЬ[1] гл. 1. пар зәрә ә чҝчојикә рафтә вә вокоштә; 2. перен. разг. зури-зури, тәрәтәӈәди ә чҝчојикә рәфтә.

СЛЕТА́ТЬ[2]**, -СЯ**[1] см. *слететь, -ся*.

СЛЕТА́ТЬСЯ[2] гл. вәрдүши ән әјәки пар зәрәјирә вәкирдә.

СЛЕТЕ́ТЬ, СЛЕТА́ТЬ гл. 1. пар зәрә ә чүчојикә фураморә, ә сәр киникә, чүникә нүштә; 2. әз зәвәр фураморә, офторә; 3. пар зәрә әз чүкојикә рафтә; 4. то же, что *соскочить*.

СЛЕТЕ́ТЬСЯ, СЛЕТА́ТЬСЯ гл. парустә, әз чиробәчиро чикәһо оморә кура бирә (амбарһо).

СЛЕЧЬ гл. дәкәштә: 1. нәчог бирә; 2. разг. дураз бирә.

СЛЁТ сущ. 1. пар зәрә оморәји, 2. пар зәрә ә јә чикә кура биријо дәстәј гушһо; 3. вәчирә оморәји, кура бирәји; 4. ә јә чикә кура бирәтһо (әри чү корикә) одомијо әјәки.

СЛЁТАННОСТЬ сущ. вәрдүши ән әјәки пар зәрәји, ә јәки пар зәрә данүстәји.

СЛЁТОК сущ. әз лула офторијо, омо пар зәрә нәстанијо бәһә, вәчә.

СЛИВ сущ. 1. дәкундәји, дәкундә оморәји, тиһи сохтәји, тиһи сохтә оморәји; 2. палундәји, палустәји; 3. гәриш сохтәји, гәриш сохтә оморәји (ә гәд чүникә); 4. лилову.

СЛИ́ВА сущ. коволу: 1. дор мәјвәји јә новкә кулә; 2. бәһәр ән и дор; 3. һүзүм, тәхтәј ән и дор. II *сли́вовый* прил. коволујн: 1. ән коволу; 2. ән коволу һистијо; 3. әз дорһој коволујн һәмәл оморијо; 4. әз коволу, ә коволурәво сохтә оморијо.

СЛИВА́ТЬ, -СЯ см. *слить*[1], *-ся*.

СЛИ́ВКИ сущ. гәјмог 1. әз руј шир кирдә оморәнијо хәстә, рүгәнијә чи; 2. ән хубә бәхш ән чүникә. <> *Снимать сливки* гәјмогүрә кирдә. II *сли́вочный и сли́вковый* прил. гәјмоги: 1. ән гәјмог; 2. әз гәјмог, ә гәјмогәво сохтә оморијо.

СЛИВНО́Й прил. 1. әз чиро-чиро гобһо ә јә гоб тиһи сохтә оморијо, гәриш сохтә оморијо; 2. әри чүникә тиһи сохтә (дәкундә) һистијо.

СЛИВНЯ́К сущ. 1. коволулуг (бог коволујн); 2. см. *сливянка*.

СЛИ́ВОЧНИК сущ. гоб гәјмоги.

СЛИВЯ́НКА сущ. ликјор коволујн.

СЛИЗА́ТЬ, СЛИ́ЗЫВАТЬ гл. лисирә, лисирә тәмиз сохтә, ә зувунәво вәкирдә хурдә.

СЛИ́ЗИСТЫЙ прил. гилизи: 1. ән гилиз; 2. ә гәдү гилиз дәријо, ә гилизәво дәпүчирә һистијо; 3. гилиз рәһо дорәнијо; 4. разг. гилизә хуно һистијо, шириш.

СЛИ́ЗКИЙ прил. гилизи: 1. шириш; 2. ә гилизәво дәпүчирә һистијо.

СЛИЗНУ́ТЬ см. *слизать*.

СЛИЗЬ сущ. гилиз. || *слизево́й* прил. то же, что *слизистый*.

СЛИНЯ́ТЬ см. *линять*.

СЛИПА́НИЕ сущ. 1. вокосирәји; 2. бәстә, кирдә оморәји (ә товунәј чум).

СЛИПА́ТЬ гл. бәстә, вокундә нәһиштә.

СЛИ́ПНУТЬСЯ, СЛИПА́ТЬСЯ гл. 1. ә дүјәки вокосирә; 2. бәстә, кирдә оморә (ә товунәј чум).

СЛИ́ТНЫЙ прил. 1. вокосиријо, битәв биријо; 2. ә товунәј нүјустә оморәј ән кофһо: чиро нистијо, ә тирерәво (дефисәво) нүјүстә нәоморијо. II *сли́тность* сущ. әјәки вокосирәји, чиро нәбирәји, битәви.

СЛИ́ТОК сущ. 1. һәл сохтә ә јә кәрәк һистијо голуб тиһи сохтә оморијо вә хиник биријо тикәј метал; 2. тикәј сүрх, јә новкә ән нүгрә (әз хори вәдәшәндә, офтә оморијо).

СЛИТЬ[1] гл. 1. тиһи сохтә, буш сохтә; 2. палундә, рујүрә вәчирә (вәкирдә). *Слить сливки с молока* гәјмог ән ширә вәчирә; 3. дәкундә, гәриш сохтә (ә јә гоб); 4. перен. јәки сохтә (јә чәнд донәрә). *Слить два завода* дү заводә јәки сохтә.

СЛИТЬ[2] см. *лить*[2].

СЛИ́ТЬСЯ, СЛИВА́ТЬСЯ гл. 1. ә товунәј рушуминә: гәриш бирә, 2. јәки бирә (јәки ә гәд јәкикә һәл бирә бәгдә). || *слива́ние* 1. ә товунәј рушуминә: гәриш бирәји, 2. јәки бирәји (јәки ә гәд јәкикә һәл бирә бәгдә).

СЛИЧЕ́НИЕ сущ. дәнишрәји, дәнишрә оморәји, вомухтәји, вомухтә оморәји (тәфәһәти, јәновкә үхшәши ән киникә, чүникә, ә киникәрәво, чүникәрәво).

СЛИЧЁННЫЙ прич. дәнишрә оморјо; вомухтә оморијо (тәфәһәти, јә новкә үхшәши ән киникә, чүникә, ә киникәрәво, чүникәрәво).

СЛИЧИ́ТЬ, СЛИЧА́ТЬ гл. дәнишрә, вомухтә (тәфәһәти, јәновкә үхшәши ән киникәрә, чүникәрә, ә киникәрәво, чүникәрәво). II сущ. *сличе́ние* дәнишрә, вомухтә (тәфәһәти, јәновкә үхшәши ән киникәрә, чүникәрә, ә киникәрәво, чүникәрәво).

СЛИ́ШКОМ нареч. лап, амбар, гәдәрсүз, әз гәдәр зијод. *Слишком дорого* амбар буһоји.

СЛИЯ́НИЕ сущ. 1. гәриш бирәји, гәриш сохтә оморәји, јәки сохтәји, јәки сохтәј оморәји; 2. дү никәрә ә јәки гәриш бирәнијо чикә.

СЛОБОДА́ сущ. слобода: 1. диһ, кәлә диһ; 2. устар. гирог шәһәр, ә гирог шәһәр һистијо

диһ. II *слобо́дка* уменьш. слободалэ. II *слободско́й* прил. слободаји: 1. эн слобода; 2. э слобода һистијо; 3. э слобода зивистэнијо.

СЛОБОЖА́НИН сущ. э слобода зивистэнијо одоми; *слобожа́нка* эзини зэн (духтэр).

СЛОВА́КИ сущ. словакһо: хэлг, амбари одомиһој эн Словакија. II *слова́к* словак (јэки эз и одомиһо. II *слова́чка* эзини зэн (духтэр).

СЛОВА́РНИК то же, что *лексикограф*. II *слова́рница* эзини зэн (духтэр).

СЛОВА́РЬ сущ. лүгэт: 1. китоб, э коми ки, кофһо э тэрчүмэ, јэ новкэ э тэмсирэво вэри; 2. һэммэ кофһој эн јэ зувун. II *слова́рик* лүгэтлэ. II *слова́рный* прил. лүгэти: 1. эри лүгэт дузсохтэ һистијо; 2. лексикаји.

СЛОВА́ЦКИЙ прил. словакијаји, словаки: эн словакһо, эн зувун үшү, эн миллэт үшү, эн тэһэр зиндэкунишү, эн културашү, эн Словакија, эн хоријү, эн ториху; эн словакһо, э словакија һистијорэ хуно. *Словацкий язык* зувун словаки. *По-словацки* нареч. э словаки.

СЛОВЕ́НСКИЙ прил. словенијаји, словени: эн словенһо, эн зувун үшү, эн миллэт үшү, эн тэһэр зиндэкунишү, эн културашү, эн Словенија, эн хоријү, эн ториху; эн словенһо, э словнија һистијорэ хуно. *Словенский язык* зувун словени. *По-словенский* нареч. э словени.

СЛОВЕ́НЦЫ сущ. словенһо: 1. хэлг, амбари одомиһој эн Словенија). II *словен* словен (јэки эз и одомиһо. II *словенка* эзини зэн (духтэр).

СЛОВЕ́СНИК сущ. устар. разг. 1. фило́лог (филолокирэ хундијо вэрастијо одоми; 2. э ошкэлэ мэһлүм эн зувун вэ литература; 3. э факултет филологијаји хундэнијо тэлэбэ. II *слове́сница* эзини зэн (духтэр).

СЛОВЕ́СНЫЙ прил. 1. сэрзувуни; 2. устар. филолокијаји.

СЛО́ВНИК сущ. э лүгэт э элифборэво дорэ оморијо чэркэј кофһо.

СЛО́ВНО нареч. 1.. хуно. *Плывёт словно утка* бадбадэ хуно үзкүм зэрэ: 2. һэчи дан ки, һэчданки. *Словно кто стучит* һэчи тан ки, киникэ әдәј дәрэ куфтэ.

СЛО́ВО сущ. 1. коф. *Не нахожу слов* коф нэс офтэнүм; *слова не добиться от кого-н.* коф нэс бирэ вэдэшэндэ (кэндэ) эз киникэ; *родное слово* зувун дэдэји; *словом не обмолвился* јэ кофиш нэ куфти (һич коф нэ сохт); 2. зувун. *Родное слово* зувун дэдэји; 3. коф сохтэји. *Дар слова* коф сохтэ данүстэји; 4. фикир, мэһшово. *Сказать слово* фикир хүштэрэ куфтирэ. <> *Нет слов!* мэрэ коф нист! *Одним словом* э јэ кофэво. *Слов нет* э сэрү коф нэ вэри. II уменьш. *словечко* сущ. кофлэ.

СЛОВОБЛУ́ДИЕ, СЛОВОБЛУ́ДСТВО сущ. лэгляги, бушэ коф һо (коф-кэлэч), нэкүрүмэ кофһо, нэтэври.

СЛОВОИЗЛИ́ЯНИЕ сущ. дүл хүштэрэ тиһи сохтэји.

СЛО́ВОМ нареч. э јэ кофэво, кутэһи, э эхир. *Словом, всё обошлось благополучно* э јэ кофэво, һэммэ хуб вэраст.

СЛОВООБРАЗОВА́НИЕ сущ. коф дузбирэји, коф дузсохтэји. II *словообразова́тельный* прил. кофдузсох, коф дуз сохтэнијо. *Словообразовательный суффикс* кофдузсохэ суффикс.

СЛОВООХО́ТЛИВЫЙ прил. јүрэ кофсохтэ хош оморэнијо. II *словоохотливость* сущ. кофсохтэ хош оморэји.

СЛОВОПРЕ́НИЕ сущ. коф-кэлэч, һүчэт, бэһс.

СЛОВОПРОИЗВО́ДСТВО сущ. коф дузсохтэји.

СЛОВЦО́ сущ. кофлэ.

СЛОВЧИ́ТЬ см. *ловчить*.

СЛОГ сущ. һичэ (э јэ нэфэс куфтирэ оморэнијо сэс, јэ новкэ сэсһо). *Делить слова на слоги* кофэ э һичэһо чиро сохтэ. *Читать по слогам* һичэ- һичэ хундэ.

СЛОГООБРАЗУ́ЮЩИЙ прил. һичэдузсох (э товунэј сэс: э хүштэрэво һичэ һэмэл овурдэнијо).

СЛОЕ́НИЕ сущ. гэд-гэд, гэдбэгэд бирэји (сохтэ оморэји).

СЛОЁНЫЙ прил. тутији (э товунэј хэми; бүрчирэ бэгдэ гэд-гэд бирэнијо).

СЛОЖЕ́НИЕ сущ. 1. вэчирэји, вэчирэ оморэји, кура сохтэји (сохтэ оморэји); 2. чэһм сохтэји, э сэр јэки оморэји; 3. перен. эз сэр хүштэ вэкирдэји, эз сэр хүштэ шэндэји (корэ, тэхсирэ).

СЛОЖИ́ТЬ, СЛАГА́ТЬ гл. 1. вэчирэ, кура сохтэ, э сэрсэрјэки вэнорэ. *Сложить вещи в чемодан* чиһорэ э чемодон вэчирэ; 2. чэһм сохтэ, э сэрү оморэ, э сэрү вэнорэ; 3. вокундэ, кирдэ (дувор, бору, тов вэ јэ чиһикэһо); 4. дуз сохтэ, һэмэл овурдэ; 5. перен. күнчундэ (шејр, мэһэни); 6. тиһи сохтэ, фушэндэ (шэлэрэ); 7. эз сэр хүштэ сохтэ (шэндэ); 8. гэд сохтэ, дэпучундэ, гэд сохтэ норэ. <> *Сложа руки* һичиш нэсохтэ. *Сложить голову* э дэһво мүрдэ;

СЛОЖИ́ТЬСЯ[1], **СКЛА́ДЫВАТЬСЯ** гл. 1. ћәрмәћ бирә, пул норә; 2. перен. 3. ә форма офторә, расирә.

СЛОЖИ́ТЬСЯ[2], **СКЛА́ДЫВАТЬСЯ** гл. ћәмәл оморә, дуз бирә, офуррә оморә; 2. ә форма офторә, расирә.

СЛО́ЖНОСТЬ сущ. 1. әз јә чәнд чиро чиһо, бәхшһо, елементһо ћәмәл оморәји; 2. чәтини (вәрасирәјү, ћәлсохтәјү чәтин бирәји).

СЛО́ЖНЫЙ прил. 1. әз јә чәнд чиро чиһо, бәхшһо, елементһо ћәмәл оморијо; 2. чәтин (вәрасирәјү, ћәлсохтәјү чәтин һистијо).

СЛОЙ́СТОСТЬ сущ. гәд-гәд, гәдбәгәд бирәји, гәдбәгәди.

СЛОЙ́СТЫЙ прил. гәд-гәд, гәдбәгәд һистијо, гәдбәгәд.

СЛОИ́ТЬ гл. гәд-гәд сохтә, гәдбәгәд сохтә.

СЛОИ́ТЬСЯ гл. гәд-. гәд бирә (сохтә оморә), гәдбәгәд бирә (сохтә оморә).

СЛОЙ сущ. 1. гәд; 2. тәбәгә. *Широкие слои населения* амбарә тәбәгәһој ән одомиһо.

СЛОМ сущ. хүрди: 1., хүрд бирәји, хүрд сохтә оморәји; 2. хүрд бирijo чикә.

СЛОМА́ТЬ. гл. см. *ломать*.

СЛОМА́ТЬСЯ гл.1. см. *ломаться*; 2. перен. хүрд бирә (сохтә оморә), әз күч офторә, вәнкәстә оморә киникә.

СЛОМИ́ТЬ, СЛА́МЫВАТЬ. гл. 1. хүрд сохтә, вәчарундә; 2. перен. хүрд сохтә, әз күч вәнкәстә (киникә).

СЛОМИ́ТЬСЯ, СЛА́МЫВАТЬСЯ. гл. 1. хүрд бирә, хүрд сохтә оморә; 2. перен. хүрд бирә, әз күч офторә.

СЛОН сущ. фил. <> *делать из мухи слона* әз мәкәз фил гүч сохтә. || II *сло́ник* уменьш. филлә. II *слоно́вый и слоно́вий* прил. фили, ән фил. *Слоновая кость* остугуј фил(и).

СЛОНЁНОК сущ. балај фил.

СЛОНИ́ХА сущ. дүшијә фил.

СЛО́ПАТЬ см. *лопать*

СЛУГА́ сущ. 1. гулугчи, нүкәр; 2 бәндә.

СЛУЖА́НКА сущ. гәрәвош, гуллугчи ән хунә.

СЛУ́ЖАЩИЙ I прил. корсох, гуллуг сохтәнијо; II сущ. корсох, гуллугчи. II *служащая* әзини зән (духтәр).

СЛУЖА́КА сущ. хубә корсох, хуб гуллуг сохтәнијо корсох.

СЛУ́ЖБА сущ. 1. кор сохдәји, гуллуг сохдәји; 2. кор, јә новкә чикәкор ән корсох, ән гуллугчи. II *служе́бный* прил. 1. кори, гуллуги, ән гуллуг; 2. перен. әри чүникә (кумәки) һистијо.

СЛУЖИ́ВЫЙ I прил. гуллугчији, ән гуллуг; II сущ. гуллугчи, солдат.

СЛУЖИ́ЛЫЙ прил. гуллугчи, ә солдати бирijo.

СЛУЖИ́ТЕЛЬ сущ. гуллугчи: 1. устар. нүкәр; 2. корсох. *Служитель науки* гуллугчи ән ћилм. II *служи́тельница* әзини зән (духтәр). II *служи́тельский* прил. гуллугчији, ән гуллугчи.

СЛУЖИ́ТЬ гл. 1. гуллуг сохтә, гуллугчији сохтә, војкәј киникәрә вәровундә; 2. кор сохтә, кор хүштәрә ә чикә овурдә; 3. перен. сәбәб бирә; 4. ә солдати бирә. II *служе́ние* сущ. 1. кор сохтәји, гуллуг сохтәји; 2. религ. әри нимазхундә һистијо.

СЛУ́ЖКА сущ. ә монастир гуллугчи.

СЛУКА́ВИТЬ см. *лукавить*.

СЛУПИ́ТЬ см. *лупить*[1].

СЛУХ сущ. 1. шинирә, шинирәји, шинирә данүстәји; 2. музикарә дуз вәрасирәји вә дуз зәрә (хундә) данүстәји; 3. сәс, овозә (ә товунәј киникә, чүникә). <> *На слух* ә шинирәрәво, ә күшәво; *ни слуху ни духу* нә хәбәри нә әтәр (хәбәр-әтәр нисти). II *слухово́й* прил. шинирәни: 1. ән шинирә; 2. әри шинирә һистијо.

СЛУХА́Ч сущ. 1. сигналһој ән радиорә ә күшәво кирдәнијо сәниһәткор; 2. разг. музикарә ә шинирәрәво зәрә данүстәнијо одоми.

СЛУ́ЧАЕМ см. *случайно* 2.

СЛУ́ЧАЙ сущ. 1. кор, бирәкор, бирijo кор, гозијә. *Со мной произошёл странный случай* ә сәр мә мүһүчүзә кор омори; 2. кузәт нәсохтә бирijo кор; 3. вәхт, момент, фурсат. *При случае заходи к нам* түрә вәхт бистокә ә хунәјму бијо; 4. бо, дәс. *Отложим беседу на другой случай* ихтилотә әри ән и дәсикә бијилим. <> *В случае* әкәр, кори; *в случае чего* әкәр, -кә; *в случае надобности* кәрәк бистокә; *в таком (этом) случае* һәчуникә (һәчиникә); *на первый случай* әри јәкимүн дәс (бо); *ни в коем случае* һич вәхт, чү бистокәш; *при случае* ә чикәјү офтокә.

СЛУЧА́ЙНО нареч. 1. нәгәстәнки, нәвојистәнки; 2. бәһзи бо, нә данүстәнки. <> *Не случайно* бинәсүз нисти.

СЛУЧА́ЙНОСТЬ сущ. 1. нәгәстәнки, нәвојистәнки бирәји; 2. ә әгүл нәоморәни, кузәт нәс бирәнијо кор.

СЛУЧА́ЙНЫЙ прил. 1. ћәрә- ћәрә бирәнијо; 2. нәгәстәнки, нәвојистәнки бирәнијо.

СЛУЧИ́ТЬ, СЛУЧА́ТЬ гл. әри чүфт бирә мәчбур сохтә (ћәјвонһорә, әри бала вәкирдә).

II *слу́чка* ћэјвонћорэ эри чүфт бирэ мэчбур сохтэнкэ бирэнијо кор.

СЛУЧИ́ТЬСЯ, СЛУЧА́ТЬСЯ гл. 1. бирэ, э сэрбэћэм оморэ. *Что случилось?* чү бири?; *случиться с кем-нибудь* э сэр киникэ оморэ; 2. разг. гисмэт бирэ. *Ему не случилось побывать там* э унчикэ бирэ э у гисмэт нэ бисто; 3. разг. нэгэстэнки э мэјду вэдироморэ, мэћлүм бирэ, вэди бирэ.

СЛУ́ШАТЕЛЬ сущ. шинирэкор, куш доштэкор: 1. у, коми ки, киникэрэ куш дошта; 2. э бэћзи ошколэћо тэлэбэ. II *слу́шательница* эзини зэн (духтэр). II *слу́шательский* прил. эн куш доштэкор; эри кушдоштэ ћистијо.

СЛУ́ШАТЬ, ПРОСЛУ́ШАТЬ гл. куш дошта 1. киникэрэ, чүникэрэ шинирэ; 2. э кор дэнишрэ (э суд); 3. кирошта, вомухтэ; 4. фикир дорэ; 5. пов. накл. *слушай(те)* куш дор(-ит), э мэ дэниш(-ит). II *слу́шание и прослу́шивание* сущ. 1. шинирэји, куш доштэји; 2. э кор дэнишрэји, э кор дэнишрэ оморэји (э суд).

СЛУ́ШАТЬСЯ, ПОСЛУ́ШАТЬСЯ гл. 1. э коф дэнишрэ, кофэ шинирэ, кофэ э чикэ овурдэ; 2. *слу́шаюсь* частица эдэм шинирэ (бошку, сохтэ мијов).

СЛУШО́К сущ. разг. неодобр. то же, что *слух* 3.

СЛЫТЬ гл. киникэрэ, чүникэрэ хуно шинохтэ оморэ.

СЛЫХА́ТЬ, СЛЫ́ХИВАТЬ гл. 1. то же, что *слышать* (1 и 4); 2. в знач. вв. сл. вэдини, кујкэ. *У него, слыхать, дела хорошо* кујкэ, корћој эн у эдэј хуб рафтэ; 3. в знач. сказ. шинирэ оморэ. *Ничего не слышно* ћичиш шинирэ нэс оморэ.

СЛЫ́ШАТЬ, УСЛЫ́ШАТЬ гл. 1. шинирэ; 2. шинирэ данүстэ; 3. перен. разг. вэрасирэ, э сэр офторэ; 4. мэћлүмот шинирэ э товунэј киникэ, чүникэ; 5. *слышишь* (*слышите*) вводн. сл. шинирэни (шинирэнит). *Приходи непременно, слышишь*! кофсүз бијо, шинирэни!

СЛЫ́ШАТЬСЯ гл. 1. шинирэ оморэ; 2. перен. разг. вэрасирэ, э сэр офторэ оморэ.

СЛЫ́ШИМОСТЬ сущ. шинирэ оморэји, шинирэ оморэ данүстэји.

СЛЫ́ШНО нареч. 1. в знач сказ. эдэј шинирэ оморэ (бирэ). *Отсюда хорошо слышно* эз инчо эдэј хуб шинирэ оморэ; 2. в знач. сказ. разг. хэбэр ћисти, сэс ћисти. *Что у вас слышно нового*? Э тарафћошму чү таза хэбири?

СЛЫ́ШНЫЙ прил. 1. шинирэ бирэнијо, шинирэ оморэнијо; 2. *слышно* в знач. сказ. эзини хэбэри, эдэт куфтирэ ки. *Что слышно нового*? Чү таза хэбэри?

СЛЫШЬ и СЛЫШЬ-КА вводн. сл. 1. дэниш, ћэчи дэниш, дэниш јэ бо, шин. *Слышь, не обманывай меня!* дэниш, мэрэ нэ фурмун ћо!; 2. вэдини, кујкэ. *Он, слышь, сам придёт* вэдини, у, хүштэнү мијов.

СЛЮБИ́ТЬСЯ гл. 1. дү јэкирэ хостэји; 2. см. *полюбиться*.

СЛЮБЛЯ́ТЬСЯ см. *слюбиться*.

СЛЮНА́ сущ. гилиз, туф (ов эн лэћэ). II *слю́нный* прил. гилизи, туфи: 1. эн гилиз, эн туф; 2. гилиз, туф рэћо дорэнијо.

СЛЮ́НИ то же, что *слюна*. II *слю́нки* уменьш. гилизлэ, туфлэ. *Слюнки текут* ов лэћэјү эдэј рихтэ; *глотать слюнки* түфэ фубэрдэ.

СЛЮНИ́ТЬ гл. гилизи сохтэ, туфи сохтэ.

СЛЮНИ́ТЬСЯ гл. гилизи бирэ, туфи бирэ, гилизи сохтэ оморэ, туфи сохтэ оморэ.

СЛЮНООТДЕЛЕ́НИЕ сущ. ов лэћэ (гилиз, туф) рэћо дорэји. II *слюноотдели́тельный* прил. туф рэћо дорэнијо.

СЛЮНОТЕЧЕ́НИЕ сущ. амбар ов лэћэ (туф, гилиз) рихтэји (тићи бирэји).

СЛЮНТЯ́Й сущ. 1. гилизи (эз лэћэјү ћэмишэ гилиз рихтэнијо одоми); 2. бивэчэ, хосијэтсүзэ одоми.

СЛЮНЯ́ВИТЬ, НАСЛЮНЯ́ВИТЬ то же, что *слюнить*.

СЛЮНЯ́ВЫЙ прил. гилизи: 1. ов лэћэјү рихтэнијо (эз лэћэјү гилиз тићи бирэнијо); 2. эз гилиз чүлки биријо.

СЛЯ́КОТЬ гл. рушумэ малад (э хори, э рэћ).

СЛЯ́МЗИТЬ см. *лямзить*.

СЛЯ́ПАТЬ гл. ћэр чүтам кири (тэрэтэћэди) сохтэ.

СМА́ЗАТЬ, СМА́ЗЫВАТЬ гл. 1. э чүникэ, киникэ совустэ, зэрэ (ругэнијэ, хэстэ, вокосирэнијо чирэ); 2. фирсорэји (совустэ, зэрэ оморијо рэнгэ); 3. перен. гэриш сохтэ; 4. то же, что *ударить*. II *сма́зывание* сущ.1. э чүникэ, киникэ совустэји, зэрэ (ругэнијэ, хэстэ, вокосирэнијо чирэ); 2. фирсорэји (совустэ, зэрэ оморијо рэнгэ); 3. перен. гэриш сохтэји.

СМА́ЗАТЬСЯ, СМА́ЗЫВАТЬСЯ гл. 1. э хүштэ чүникэ совустэ, зэрэ; 2. рафтэ, тэмиз бирэ. II *сма́зывание* сущ.1. э хүштэ чүникэ совустэји, зэрэји; 2. рафтэји, тэмиз бирэји.

СМА́ЗКА сущ. 1. совустэји, зэрэји, совустэ оморэји, зэрэ оморэји (э чүникэ чүникэрэ);

2. фирсорәји, гәриш сохтәји; 3. рүгән, әри ә чүникә совустә һистијо чи.

СМАЗЛИ́ВЫЙ прил. перен. хунширин, рач. II *сма́зливость* сущ. перен. хунширини, рачи.

СМАЗНО́Й прил. пиј зәрә оморијо (пуст, чәрм).

СМА́ЗЧИК сущ. рүгәнзән (корү ә чүһојикә рүгәнсовустә һистијо фәһлә). II *сма́зчица* әзини зән (духтәр).

СМАК сущ. 1. дәһәм, ләзәт, иштоһо. *Есть со смаком* ә иштоһорәво (ләзәтәво) хурдә; 2. мәһно, һәвәс, хәјр. *Он тебе весь смак по делу расскажет* у әри тү битәв мәһној ән корә коф мисоху.

СМАКОВА́ТЬ гл. 1. ә ләзәтәво, ә иштоһорәво хурдә; 2. перен. ә ләзәтәво сохтә, ихтилот сохтә, кировундә.

СМА́ЛЕЦ сущ. кәмтәј хуки (һәл сохтә оморијо пиј ән хук).

СМА́ЛУ нареч. әз һәјили, әз балаләји.

СМАНИ́ТЬ, СМА́НИВАТЬ гл. 1. фурмундә овурдә, фурмундә кура сохтә (ә јә чикә). *Сманить птиц к рассыпанным зернам* дон шәндәрәво гушһорә кура сохтә; 2. киникәрә фурмундә, әри кор хүштәрә, чикәј хүштәрә шәндә боворими дорә. || II *сма́нивание* 1. фурмундә овурдәји, фурмундә кура сохтәји (ә јә чикә); 2. киникәрә фурмундәји, әри кор хүштәрә, чикәј хүштәрә шәндә боворими дорәји.

СМАРА́ГД сущ. устар. зүмрүд. II *смарагдовый* прил. зүмрүди: 1. ән зүмрүд; 2. әз зүмрүд, ә зүмрүдәво сохтә оморијо.

СМАСТЕРИ́ТЬ см. *мастерить*.

СМА́ТЫВАТЬ, -СЯ см. *смотать, -ся*.

СМАХА́ТЬ гл. тәһәди рафтә, тәһәди рафтә вокәштә ә чүчојикә.

СМА́ХИВАТЬ[1] гл. разг. ә киникә оморә, јә кәм ухшәш зәрә. *Он сильно смахивает на своего деда* у сәхт ә кәләбәбәј (бәбәхолуј) хүштә ухшәш зәрә.

СМА́ХИВАТЬ[2] см. *смахнуть*

СМАХНУ́ТЬ гл. 1. түтүр сохтә, куфтә, түтүр сохтәрәво (куфтәрәво) тәмиз сохтә; 2. зәрә вәнкәстә; 3. гуј сохтә; 4. разг. вәчарундә (вәнкәстә).

СМА́ЧИВАТЬ см. *смочить*.

СМА́ЧНЫЙ прил. 1. дәһәмлү; 2. перен. ширин, ләзәтлү (әз товунәј коф, ихтилот). II *сма́чность* сущ. 1. дәһәмлүји; 2. перен. ширин, ләзәтлүји (әз товунәј коф, ихтилот).

СМЕЖИ́ТЬ, СМЕЖА́ТЬ гл. бәстә (чумһорә).

СМЕ́ЖНИК сущ. 1. гунши, һәмсојә, ә јәкикәрәво чапарһошү (борүһошү) јәки һистијо одоми; 2. әри јәкикә деталһо вә јә чиһојкә һәзүр сохтәнијо фабрик, завод.

СМЕ́ЖНОСТЬ сущ. ә бинәј јәкикә бирәји, ә јәкикә вокосирәји.

СМЕ́ЖНЫЙ прил. 1. ә бинәј јәкикә һистијо, ә јәкикә вокосиријо; 2. перен. ә јәкикә нәзник һистијо, үшүрә һәрмәһијә корһо һистијо. II *смежность* сущ. 1. ә бинәј јәкикә бирәји, ә јәкикә вокосирәји; 2. перен. ә јәкикә нәзник бирәји, үшүрә һәрмәһијә корһо бирәји.

СМЕКА́ЛИСТЫЙ прил. һоһмолү, фәһмлү, хуб вәрасирәкор. II *смека́листость* сущ. һоһмолүји, фәһмлүји, хуб вәрасирәји.

СМЕКА́ЛКА сущ. һоһмо, фәһм, хуб вәрасирәји.

СМЕКА́ТЬ, СМЕКНУ́ТЬ гл. вәрасирә, фәһмүстә, ә сәр офторә (ә товунәј чүникә).

СМЕЛЕ́ТЬ гл. дүллү бирә, чүрәһәтлү бирә.

СМЕ́ЛО нареч. ә чүрәһәтәво, нәтәрсирә; 2. разг. ә һәсонтирәво, ә рәһәтирәво, һәсонт, рәһәт. *Здесь смело разместятся двадцать человек* ә инчо рәһәт бист одоми мидору.

СМЕ́ЛОСТЬ сущ. 1. чүрәһәт, икиди, дүллүји; 2. дүл, һинәр, гејрәт. <> *брать (взять) на себя смелость* чүрәһәт сохтә.

СМЕ́ЛЫЙ прил. 1. тәрснәдан, чүрәһәтлү; 2. таза, таза һәмәл оморијо; 3. әз хуши, әз тәрбијә дур һистијо, чәнк кәштәнијо; 4. *смело* нареч. нәтәрсирә, ә һәсонтирәво.

СМЕЛЬЧА́К сущ. чүрәһәтлүјә, икидә, дүллүјә одоми.

СМЕ́НА сущ. нубот: 1. дәкиш сохтәји, дәкиш сохтә оморәји; 2. вәхт, ә коми ки, и вәрастәнки корсохһо дәкиш бирә; 3. ә и вәхт дәкиш бирәнијо групај одомиһо; 4. дәкишуки (оводуни). <> *На смену* әз киникә, чүникә бәгдә. II *сменный* прил. 1. нуботи (ән кор нуботи); 2. дәкиш бирәнијо, дәкиш сохтә оморијо.

СМЕНИ́ТЬ, СМЕНЯ́ТЬ гл. дәкиш сохтә.

СМЕНИ́ТЬСЯ, СМЕНЯ́ТЬСЯ гл. дәкиш бирә (сохтә оморә).

СМЕ́ННИК сущ. ә нуботәво кор сохтәнијо, киникәрә дәкиш сохтәнијо одоми (ә нубот). II *сме́нница* әзини зән (духтәр).

СМЕ́ННОСТЬ сущ. 1. см. *сменный*; 2. ә нуботәво бирәји ән кор.

СМЕ́ННЫЙ прил. нуботи: 1. см. *смена и сменить*; 2. вәхт-вәхт дәкиш бирәнијо (сохтә оморәнијо).

СМЕ́НЩИК сущ. ə нуботəво кор сохтəнијо корсох. II *сме́нщица* əзини зəн (духтəр).

СМЕНЯ́ЕМОСТЬ сущ. дəкиш бирəји, дəкиш сохтə оморəји, дəкиш бирə данүстəји.

СМЕНЯЕМЫЙ прил. дəкиш бирəнијо, дəкиш сохтə оморəнијо.

СМЕНЯ́ТЬ[1] гл. дəкиш сохтə (киникарə, чүникарə ə киникарəво, чүникарəвоə.

СМЕНЯ́ТЬ[2] см. *сменить*.

СМЕРДЕ́ТЬ гл. устар. буј дорə, əз јү буј һүрс оморə.

СМЕ́РИТЬ см. *мерить*.

СМЕРКА́ТЬСЯ СМЕ́РКНУТЬСЯ гл. торик бирə, торики кирдə.

СМЕРТЕ́ЛЬНЫЙ прил. 1. см. *смерть*; 2. күштəнијо, мито сохтəнијо, əхирү мүрдəји бирəнијо; 2. перен. лап зобу, биомон; 3. хүштəрə лап зобу бурбундəнијо. *Смертельная вражда* зобунə дүшмəјəти.

СМЕ́РТНИК сущ. мүрдəнијə одоми, күштə оморəнијə одоми (у одоми, коми ки, бијо күштə бијов). II *сме́ртница* əзини зəн (духтəр).

СМЕ́РТНОСТЬ сущ. мүрдəји, гəдəр мүрдəји, шуморуш ən мүрдəһо.

СМЕ́РТНЫЙ прил. мүрдəни 1. см. *смерть*; 2. һəмишə нəс зивистəнијо, кəјикə мүрдəнијо. *Все люди смертны* һəммə одомиһо мүрдəнинүт; 3. то же, *смертельный*.

СМЕРТОНО́СНЫЙ прил. мүрдəји овурдəнијо, чунə вəдəшəндəнијо.

СМЕРТОУБИ́ЙСТВО то же, что *убийство*.

СМЕРТЬ сущ. мəрг, һəчəл, мүрдəји. *Преждевременная смерть* бивəхтə (бимəһəлə) мүрдəји; *не бояться смерти* əз мəрк нə тəрсирə; *скоропостижная смерть* нəкумијə һəчəл. <> *До смерти* лап амбар, лап сəхт; *как смерть (бледный)* миторə хуно сүпəнч; *пасть смертью храбрых* икидһорə хуно мүрдə; *при смерти* ə сəр чун вəри; *умереть не своей смертью* ə һəчəл хүштəрəвр нəмүрдə; *устал до смерти* лап сəхт вомундəм.

СМЕРЧ сущ. бучол-бучол дəрафтəнијо, гум вə овə, ə тəһəрз дувор, јə новкə рəһəти вəбəрдəнијо ворвори.

СМЕСИ́ТЕЛЬ сущ. гəришсох (əри чүһојикарə гəриш сохтə һистијо аппарат). II *смеси́тельный* прил. гəришсохи (əри чүһојикарə гəришсохтə һистијо).

СМЕСИ́ТЬ см. *месить*.

СМЕСТИ́ гл. 1. чару зəрə, чару зəрə тəмиз сохтə, чару зəрə шəндə; 2. чару зəрə вəчирə (кура сохтə); 3. перен. күштə, нист сохтə, сур сохтə, əз һəрə вəкирдə. *Смести с лица земли (кого-н.)* əз рүј хори нист сохтə (киникарə).

СМЕСТИ́ТЬ, СМЕЩА́ТЬ гл. 1. чикəј чүникарə дəкиш сохтə; 2. əз кирдијо чикə, əз кор вəдəшəндə. II *смеще́ние* сущ.1. чикəј чүникарə дəкиш сохтəји; 2. əз күрдијо чикə, əз кор вəдəшəндəји.

СМЕСТИ́ТЬСЯ, СМЕЩА́ТЬСЯ гл. чикəј хүштəрə дəкиш сохтə.

СМЕСЬ сущ. гəришуг: 1. ə јə чикə вəчирə оморијо чиро-чиро чиһо; 2. чиробəчиро чиһорə гəриш сохтəнки һəмəл оморəнијо чи. II *сме́севый и сме́совый* прил. гəришуги; ən гəришуг.

СМЕ́ТА сущ. смета (һисоб ən ə фикир кирдə оморијо хəрчһо вə гəзончһо). II *сме́тный* прил. сметаји: 1. ən смета; 2. ə смета ə фикир кирдə оморијо.

СМЕТА́НА сущ. сметан. II *сметáнный* прил. прил. сметани: 1. ən сметан; 2. əз сметан, ə сметанəво сохтə оморијо.

СМЕТА́ТЬ[1-2] см. *мета́ть*[1-2]

СМЕТА́ТЬ[3.] см. *смести*.

СМЕ́ТЛИВЫЙ, СМЕ́ТЛИВЫЙ прил. һəг-ћисоб хүштəрə данүстəкор. *сме́тливость и сметли́вость* сущ. һəг-ћисоб хүштəрə данүстəји.

СМЕ́ТЧИК сущ. сметачи (смета күрдəнијо корсох).

СМЕТЬ гл. 1. чүрəһəтлү бирə, дүллү бирə; 2. ихтијорү бирə, һəгү бирə. *Не смеешь этого делать* əри ирə сохтə ихтијор тү нисти; *ты не смеешь так говорить* əри һəчи куфтирə түрə һəг нисти.

СМЕХ сущ. хəндə, гəһгəһə. *Разразиться смехом* гəһгəһə зəрə (хəндүстə). <> *без смеху* бизарафот; *в смеху* əри хəндə, ə зарафотəво; *и смех и грех, смех и горе* һəм хəндəјини, һəм киристəни; *не до смеха (смеху) кому* чикəј хəндүстəјү нисти; *поднять на смех* рүхшənd сохтə, ə дəс дəшəндə; *смеха ради* əри јə хəндə, əри зарафот.

СМЕХОТА́ сущ. лап хəндəјијə, хəндүстəнијə чүникə. *Смехота да и только* лап хəндəјини (нəндүстəнини).

СМЕХОТВО́РНЫЙ прил. бинəнəдəри (əнчəг хəндəји, хəндүстəни, хəндундəнијо).

СМЕ́ШАННОСТЬ сущ. гəриш бирəји, гəришуг бирəји.

СМЕ́ШАННЫЙ прич. гəриш: 1. ə гəдү чүникə дəкундə оморијо. *Вино, смешанное с водой* ə овəво гəришə шороб; 2. əз чүрбəчиро чиһо

ҳəмəл оморијо. *Смешанные языки* гəришə зувунҳо. II *смешанность* сущ. гəриши, гəриш бирəји, гəришуг бирəји.

СМЕША́ТЬ см. *мешать*[2] *и смешивать*.

СМЕША́ТЬСЯ[1], **СМЕ́ШИВАТЬСЯ** гл. 1. см. *мешаться*[2]; 2. гəриш бирə (сохтə оморə) чү ə чүникəрəво.

СМЕША́ТЬСЯ[2] гл. гəриш бирə, əз хүштə вəдарафтə, сəрсон бирə, чəшмиш бирə.

СМЕШЕ́НИЕ сущ. гəриш сохтəји (сохтə оморəји): 1. ə гəдү чүникə дəкундə оморəји. *Смешение вина с водой* ə шороб ов гəриш сохтəји; 2. бисəлигəји вəнкəстəји (вəнкəстə оморəји); 3. чəшмиш сохтəји.

СМЕ́ШИВАТЬ гл. гəриш сохтə: 1. ə гəдү чүникə дəкундə. *Смешать вино с водой* ə шороб ов гəриш сохтə; 2. бисəлигəји вəнкəстə. *Кто-то смешал мои бумаги* киникə ҳəммə когозҳојмəрə гəриш сохти; 3. чəшмиш сохтə.

СМЕШИ́НКА сущ. сүпүлə хəндə.

СМЕШИ́ТЬ, НАСМЕШИ́ТЬ гл. хəндундə (киникəрə).

СМЕШЛИ́ВЫЙ прил. 1. хəндəкүл (зу-зу вə əри ҳəр хүрдə кориш хəндүстəнијо; 2. хəндəји (хəндундəнијо). II *смешли́вость* сущ. 1. хəндəкүли (зу-зу вə əри ҳəр хүрдə кориш хəндүстəји; 2. хəндəји (хəндундə данүстəји).

СМЕШНО́Й прил. хəндəји: 1. хəндəнијо ; 2. хəндүстəни, рүхшəнди.

СМЕШО́К сущ. хəндəлə; разг. сүпүлə хəндə.

СМЕЩА́ТЬ, -СЯ см. *сместить, -ся*.

СМЕЯ́ТЬСЯ гл. 1. хəндүстə; 2. ə дəс дəшəндə, рүхшənд сохтə; 3. перен. разг. зарафот сохтə.

СМЁТКА[1] сущ., фəҳм (зу вəрасирəји, зу ə сəр офторəји).

СМЁТКА[2] см. *метать*[2].

СМЁТКИ сущ. хокору: 1. əз чүникə мундијо хүрдə чилəҳо ə јə чикə; 2. əз чарузəрə мундијо зибил.

СМИ́ЛОВАТЬСЯ, СМИ́ЛОСТИВИТЬСЯ гл. устар. јозугбəри сохтə, рəҳм сохтə, рəҳмү оморə, дүлүсухуни сохтə.

СМИНА́ТЬ гл. 1. см. *смять*; 2. то же, что *мять* 2.

СМИРЕ́НИЕ сущ. 1. см. *смириться;* 2. динчи, сəргузи, фəгири, тобиҳ бирəји.

СМИРЕ́ННИК сущ. динчə одоми, сəргузə одоми, фəгирə одоми, тобиҳ биријо одоми. || *смире́нница* əзини зəн (духтəр).

СМИРЕ́ННИЧАТЬ гл. хүштəрə фəгир бурбундə, сəргузи сохтə.

СМИРЕ́ННЫЙ прил. динч, сəргуз, фəгир, тобиҳ сохтə оморијо. II *смире́нность* сущ. динч, сəргуз, фəгир, тобиҳ сохтə оморəји.

СМИРИ́ТЬ, СМИРЯ́ТЬ гл. динч сохтə, рəҳət сохтə, тобиҳ сохтə.

СМИРИ́ТЬСЯ, СМИРЯ́ТЬСЯ гл. динч бирə, рəҳət бирə, тобиҳ бирə. II *смире́ние* сущ. динч бирəји, рəҳət бирəји, тобиҳ бирəји.

СМИ́РНЫЙ прил. динч. сəргуз, фəгир, тобиҳ. II *смирность* сущ. динчи, сəргузи, фəгири, тобиҳи.

СМОГ сущ. думон (ə кəлə шəһəрҳо: тасундəнијо, ə əз мошинҳо вəдироморəнијо газəво, дурəрəво, гурумəво гəришə ҳово).

СМО́КВА сущ. əнчир (дор вə мəјвəј ən и дор). II *смо́квичный* прил. əнчири; ən əнчир.

СМОКО́ВНИЦА сущ. əнчирдор, дор əнчири.

СМОЛА́ нареч. гəтрон, разг. сијəсəгүз.

СМОЛЕВО́Й, СМОЛЁВЫЙ прил. гəтрони: 1. ən гəтрон; 2. ə гəдү гəтрон дəјијо; 3. гəтронə хуно биријо.

СМОЛЁНЫЙ прил. гəтрон зəрə оморијо, гəтрон совустə оморијо.

СМОЛИ́СТЫЙ прил. гəтрони: 1. ə гəдү гəтрон, јə новкə амбарə гəтрон дəријо; 2. рəнгү, бујү ən гəтронə хуно ҳистијо.

СМОЛИ́ТЬ гл. гəтрони сохтə: 1. гəтрон зəрə, гəтрон совустə; 2. то же, что курить 1.

СМО́ЛКНУТЬ, СМОЛКА́ТЬ гл. коф нə сохтə, сəс хүштəрə бурра.

СМОЛОВА́Р то же, что см. *смолокур*.

СМОЛОГО́Н то же, что *смолокур*.

СМО́ЛОДУ нареч. əз чојили.

СМОЛОКУ́Р сущ. гəтронкəш (гəтронкəши сохтəнијо корсох).

СМОЛОКУРЕ́НИЕ сущ. гəтронкəши (əз дор гəтрон, скипидар вə күмүр вəкирдəји, кəширəји).

СМОЛОКУ́РИЯ сущ. гəтрон кəширəнүҳо чикə.

СМОЛО́ТЬ см. *молоть*[1].

СМОЛЧА́ТЬ гл. лəһəј хүштəрə бəстə, коф нə сохтə, сəс хүштəрə бурра, човоб нə дорə.

СМОЛЬ сущ. *как смоль* (*о волосах)* гəтронə хуно, сипсијəһ (ə товунəј мујҳо).

СМОЛЯНО́Й прил. гəтрони: 1. ən гəтрон; 2. ə рəнг гəтрон ҳистијо; 3. ə гəтронəво, əз гəтрон сохтə оморијо; 4. ə јү гəтрон совустə (зəрə) оморијо.

СМОНТИ́РОВАТЬ см. *монтировать*.

СМОРГНУ́ТЬ гл. чумhорə бəстə-вокундə, чүникəрə вəдəшəндə.

СМОРИ́ТЬ, СМА́РИВАТЬ гл. əз hол вəнкəстə, мəндə сохтə.

СМОРКА́ТЬ, СМОРКНУ́ТЬ гл. фүм сохтə (винирə тəмиз сохтə). II *сморка́нье* сущ. фүм сохтəји (винирə тəмиз сохтəји).

СМОРКА́ТЬСЯ, СМОРКНУ́ТЬСЯ гл. фүм сохтə (вини хүштəрə тəмиз сохтə). II *сморка́нье* сущ. фүм сохтəји (вини хүштəрə тəмиз сохтəји).

СМОРО́ДИНА сущ. онкур-сонкур (кулə вə туршə-ширинə мəјвəј ən и кулə). II *сморо́динный и сморо́диновый* прил. онкурсонкури: 1. ən онкур-сонкур; 2. əз онкурсонкур, ə онкурсонкуряво сохтə оморијо.

СМОРО́ДИННИК сущ. онкурсонкурлуг (кулəhој онкурсонкури вəријо чикə).

СМОРО́ЗИТЬ гл. разг. куфтирə (буш-бушə, нəкүрүмə кофhо).

СМО́РЩИТЬ, -СЯ гл. см. *морщить, -ся*.

СМОТА́ТЬ, СМА́ТЫВАТЬ гл. 1. вəпучундə; 2. вокундə, вəкəндə (ənкүлə). II *смо́тка* сущ. 1. вəпучирənкə, вəпучундənкə сохтə оморənијо кор; 2. ворихтənкə, вокундənкə (вəкəндənкə) бирənијо кор.

СМОТА́ТЬСЯ, СМА́ТЫВАТЬСЯ гл. 1. вəпучирə; 2. ворихтə (əз товунəј ənкул); 3. перен. сур бирə, вирихтə, əз hарə вəдарафтə.

СМОТР сущ. дəниширəји, əз чум кировундəји.

СМОТРЕ́ТЬ гл. дəниширə: 1. əз чум кировундə; 2. кəштə; 3. томошə сохтə; 4. нəчогə; 5. чум вəнорə; 6. појистə, мəhтəл мундə; 7. перен. вəди бирə. *Ты смотришь молодцом* түлап чојил вədини; 8. ə чүникə, ə тараф чүникə бирə. *Окна его комнаты смотрят в сад* пənчəрohој ən утогу ə бог ədəј дəниширə; 9. вомухтə, вəкирдə. *Смотри на товарищей, учись у них* ə hовурhој тү дəниш, əз yhо вомух; 10. винирə. *Смотрю (я), неправильно вы поступили* ədəм дəниширə винирə ки, ишму дузə кор нə сохтəјт; 11. пов. накл. *смотри(те)* дəниш, дəниш виниш, дəнишит, винишит. *Смотри, всё было в порядке* дəниш, hар чи ə чикəјү бу; 12. фикир дорə. *Ты не смотри на него* тү ə у фикир нə ди (нə дəниш). <>. *Смотреть в гроб (в могилу)* јə појү ə говрə, јə појү инчо бирə; *смотреть в лицо кому* нətəрсирə дəниширə ə киникə, мəрдə хуно ə пишојү вədироморə ən киникə; *смотреть во все глаза* чорчумə бирə; *смотреть в рот* ə лəhəјү дəнишрə.

СМОТРЕ́ТЬСЯ гл. 1. ə хүштə дəниширə (ə кузки); 2. хуб вəди бирə.

СМОТРИ́ТЕЛЬ сущ. дəниширəкор (ə чүникə дəниширəнијо, ə хəјолү бирənијо одоми). II *смотри́тельница* əзини зəн (духтəр). II прил. дəниширəкори, ən дəниширəкор.

СМОТРОВО́Й, СМОТРО́ВЫЙ прил. 1. əри чүникəрə дəниширə hистијо; 2. əри ə хəјол чүникə бирə hистијо.

СМОЧИ́ТЬ, СМА́ЧИВАТЬ гл. јə кəм тар сохтə, (нəм) сохтə. <> *Смочить горло (глотку)* бугозə тар сохтə (јə кəм хурдə). II *сма́чивание* сущ. јə кəм тар (нəм) сохтəји.

СМОЧЬ см. *мочь*[1].

СМОШЕ́ННИЧАТЬ см. *мошенничать*.

СМРАД сущ. 1. hүрс, бүј hүрс, хəрəбə бүј; 2. см. *чад*.

СМРА́ДНОСТЬ сущ. hүрс, хəрəбə бүј.

СМРА́ДНЫЙ прил. 1. hүрси, бүјү хəрəб hистијо; 2. устар. бишəлк, мурдар. II *смра́дность* сущ. hүрси, хəрəбə бүј бирəји.

СМУГЛЕ́ТЬ гл. кəндүмитə (сијəhтə) бирə.

СМУГЛОЛИ́ЦЫЙ прил. кəндүми (сифəтү кəндүми hистијо одоми). *Смуглолицый ребёнок* кəндүмијə кук.

СМУ́ГЛЫЙ прил. кəндүми (рəнг пустү сијəтəhəр hистијо. II *смуглость* сущ. кəндүмији (рəнг пустү сијəтəhəр бирəји).

СМУГЛЯ́НКА сущ. кəндүмијə зəн, духтəр.

СМУДРИ́ТЬ см. *мудрить*.

СМУ́ТА сущ. 1. гəришуги, həркиhəркији, шулуги; 2. чəнк, гəргəшə, гəhрији; 3. дəвр гəришугији, дəвр həркиhəркији.

СМУТИ́ТЬ гл. 1. мəhтəл сохтə, чəшмиш сохтə. 2. гəришуги, həркиhəркији, гəргəшə, шулуги вəнкəстə.

СМУТИ́ТЬСЯ гл. мəhтəл бирə, чəшмиш бирə, шəрмəндə бирə.

СМУ́ТНЫЙ прил. 1. гəришуг, həркиhəрки, гəргəшəји. *Смутное время* гəришугə дəвр; 2. перен. дəкирдə, думонлү, нəвəрасирəни. II *сму́тность* 1. гəришуги, həркиhəркији, гəргəшəји; 2. перен. дəкирдəји, хуб вəди нəбирəји.

СМУТЬЯ́Н сущ. гəришуги, гəргəшə вəнкəстənијо одоми, hарə гəриш сохтənијо одоми. II *смутья́нка* əзини зəн (духтəр).

СМУТЬЯ́НИТЬ гл. гəришуги вəнкəстə, гəргəшə вəнкəстə, hарə гəриш сохтə.

СМУХЛЕВА́ТЬ см. *мухлевать*.

СМУ́ШКА сущ. пуст ән тазалә биријо гузилә. II *сму́шковый* прил. ән әзини пуст; 2. әз әзини пуст духтә оморијо.

СМУЩА́ТЬ, -СЯ см. *смутить, -ся*;

СМУЩЕ́НИЕ сущ. мәћтәл, чәшмиш, шәрмәндә бирәји, мәћтәли, чәшмиши, шәрмәндәји. II *сму́щенность* сущ. мәћтәли, чәшмиши, шәрмәндәји.

СМУЩЁННЫЙ прич. мәћтәл, чәшмиш, шәрмәндә сохтә оморијо.

СМЫВ сущ. шуштәји, шуштә оморәји, шуштә бәрдәји.

СМЫВА́ЛЬНЫЙ см. *смывной* 2.

СМЫВА́ТЬ, -СЯ см. *смыть, -ся*.

СМЫ́ВКА сущ. шуштәнкә, шуштә оморәнкә, шуштә тәмиз сохтәнкә, шуштә тәмиз сохтә оморәнкә сохтә оморәнијо кор.

СМЫКА́ТЬ, -СЯ см. *сомкнуть, -ся*.

СМЫСЛ сущ. 1. мәћно; 2. хәјр, војә, нијәт; 3. устар. әгүл, hoћmo. <> *В смысле чего* предлог ә чүникә киро. *В том смысле, что* союз. ә у мәћно ки.

СМЫ́СЛИТЬ гл. вәрасирә, данүстә, ә сәр офторә.

СМЫТЬ, СМЫВА́ТЬ гл. 1. шуштә, шуштә тәмиз сохтә; 2. шуштә бәрдә (ов); 3. перен. хүштәрә ә тәмизи вәдәшәндә; 4. перен. разг. вульг. дәдарундә, дүздирә; 5. вәнчирә, күштә. II *смыва́ние* сущ. шуштәји, шуштә оморәји, шуштә тәмиз сохтәји, шуштә тәмиз сохтә оморәји. II *смывочный и смыва́льный* прил. әри шуштә, әри тәмизсохтә hистијо. II *смывной* прил. 1. әри шуштә, әри тәмизсохтә hистијо; 2. у, коми ки, шуштә оморәни, јә новкә имбу шуштә.

СМЫ́ТЬСЯ, СМЫВА́ТЬСЯ гл. 1. шуштә оморә, шуштә тәмиз сохтә оморә; 2. перен. разг. әз ћәрә вәдарафтә, сур бирә.

СМЫ́ЧКА сущ. 1. јәкирә ә јәкикә лап нәзник овурдәји, вокосундәји; јәки ә јәкикә вокосирәји, вокосундә оморәји; 2. чүникә вокосиријо чикә; 3. перен. разг. разилуги, јәки бирәји; корhо ә јәки дуз оморәји.

СМЫШЛЁННОСТЬ сущ. әгүл, фәhм, hoћmo, чумрәhоји.

СМЫШЛЁНЫЙ прил. әгүлмәнд, фәhмлү, hoћmoлү, чумрәhо. II *смышлённость* сущ. әгүллүји, фәhмлүји, hoћmoлүји, чумрәhоји.

СМЯГЧИ́ТЬ, СМЯГЧА́ТЬ гл.1. ә чиро-чиро мәћноhо нәрм сохтә; 2. перен. сук (субук) сохтә. II *смягче́ние* сущ. 1. ә чиро-чиро мәћноhо нәрм сохтәји, 2. перен. сук (субук) сохтәји || II *смягчи́тельный* сущ. нәрм сохтәнијо; әри нәрмсохтә hистијо.

СМЯГЧИ́ТЬСЯ, СМЯГЧА́ТЬСЯ гл. 1. ә чиро-чиро мәћноhо нәрм бирә; 2. перен. сук (субук) бирә. II *смягче́ние* сущ. 1. ә чиро-чиро мәћноhо нәрм сохтә оморәји; 2. перен. сук (субук) сохтә оморәји.

СМЯ́КНУТЬ, СМЯКА́ТЬ гл. 1. (сәлт) нәрм бирә: 2. перен. әз hол офторә, hәл бирә.

СМЯТЕ́НИЕ сущ. гәришуги, вәлвәлә, шивиш, бирәћәти; 2. тәрс, hәзоб, гәргәшә; 3. устар. см. *смута*.

СМЯТЕ́ННЫЙ прич. сәхт дүләпәсә hистијо, чәшмиш биријо, хүштәрә вир сохтијо, бирәћәт биријо. II *смяте́нность* сущ. сәхт дүләпәсәји, дүләпәсә бирәји, бирәћәти, чәшмиши, чәшмиш бирәји, хүштәрә вир сотәји, бирәћәт бирәји.

СМЯТЬ, СМИНА́ТЬ гл. 1. см. *мять*; 2. перен. ә нәкумијә бәсгунираво тәрсундә, әри вирихтә мәчбур сохтә (дүшмәрә). 3. перен. хүрд сохтә, әз hәвәс вәнкәстә.

СМЯ́ТЬСЯ 1. см. *мяться*.

СНАБДИ́ТЬ, СНАБЖА́ТЬ гл. ә киникә, ә чүникә (киникәрә, чүникәрә) кәрәкијә чиhо дорә.

СНАБДИ́ТЬСЯ, СНАБЖА́ТЬСЯ гл. киникәрә, чүникәрә кәрәкијә чиhо дорә оморә.

СНАБЖЕ́НЕЦ сущ. киникәрә, чүникәрә кәрәкијә чиhо дорәнијо одоми (идорә).

СНАБЖЕ́НИЕ сущ. киникәрә, чүникәрә кәрәкијә чиhо дорәји.

СНАБЖЕ́НЧЕСКИЙ прил. әри киникәрә, чүникәрә кәрәкијә чиhо дорә hистијо.

СНА́ДОБЬЕ сущ. дәрму (әз савзәhә вә јә чиhојкә hәзүр сохтә оморәнијо гәришуг).

СНА́ЙПЕР сущ. снајпер. II *сна́йперский* прил. снајпери, ән снајпер.

СНАРУ́ЖИ нареч. әз буру: 1. әз буруни тараф; 2. ә буруни тараф ән чүникә.

СНАРЯ́Д сущ. 1. куллә. *Артилерийский снаряд* кулләј ән туп; 2. тир (карасти). *Гимнастический снаряд* тир ән кимнастикаји.

СНАРЯДИ́ТЬ, СНАРЯЖА́ТЬ гл. дорә (кәрәкијә чирә), hәзүр сохтә.

СНАРЯДИ́ТЬСЯ, СНАРЯЖА́ТЬСЯ гл. hәзүрлуги винирә (әри ә чүчојикә рафтә кәрәкијә чиhорә кура сохтә).

СНАРЯЖЕ́НИЕ сущ. 1. дорәји (кәрәкијә чи), hәзүр сохтәји; 2. hәзүрлуги винирәји (әри ә чүчојикә рафтә кәрәкијә чиhорә кура

сохтәји); 3. киникәрә, чүникәрә әри чүникә дорәнүтһо чиһо.

СНАСТЬ сущ.1. карастиһо, әри чү корикәһојикә сохтә чиһо. *Портновская снасть* карастиһој дәрзији; 2. расаһо, зинчирһо (ә кәми).

СНАХА́ЛЬНИЧАТЬ см. *нахальничать*.

СНАЧА́ЛА. нареч. 1. һәвәл, пишо; 2. әз һәвәл, әз пишо; 3. јәбојкәш, әз сәр.

СНА́ШИВАТЬ см. *сносить*[1].

СНЕГ сущ. вәрф. *Белый как снег* вәрфә хуно сипи. *Идёт снег* вәрф әдәј оморә. <> *Как снег на голову* ә нәкуми, ә јә бо; *прошлогодний снег* перен. разг. кәрәк нистијо чи, мәһносүзә чи. II *снежо́к* уменьш. вәрфлә. II *снегово́й и сне́жный* прил. вәрфи: 1. ән вәрф; 2. әз вәрф сохтә оморијо; 3. рујүрә вәрф дәкирдијо; 4. вәрф овурдәнијо.

СНЕГОВА́Л сущ. әз курунди вәрф офторәј ән дорһо.

СНЕГОВИ́К сущ. одоми вәрфи (әз вәрф дуз сохтә оморијо һәјкәл одоми).

СНЕГОЗАДЕРЖА́НИЕ сущ. вәрфдори (әри нәмирә вә дор-дирәхә әз бәјәбәрдә доштә вәрфә доштәји).

СНЕГООЧИСТИ́ТЕЛЬ сущ. вәрфтәмизсох (рәһһорә, кучәһорә әз вәрф тәмиз сохтәнијо мошин).

СНЕГОПА́Д сущ. вәрфрихи, вәрф рихтәји (амбар, кәлә).

СНЕГОПА́Х сущ. вәрфчару (әри зу һәл нәбирәјү вәрфә чарундәнијо карасти).

СНЕГОТА́ЯНИЕ сущ. вәрфһәлбирә (һәл бирәј ән вәрф).

СНЕГОХО́Д сущ. әри әз сәр (лугонә) вәрф рафтә һистијо автомобил.

СНЕГУ́РКА то же, что *снегурочка*.

СНЕГУ́РОЧКА сущ. духтәрлә вәрфи (ә нәгүлһој уруси: ә зир офтоји вәсали һәл бирәнијо духтәрлә).

СНЕДА́ТЬ гл. 1. см. *есть* ; 2. сәһәр дорә, дәрд дорә, перен. күштә. *Зависть его снедает* бәхили әдәј күштә урә.

СНЕДЬ сущ. хурдәни, хурдәнијә чи, әри хурдә һистијо чи.

СНЕЖИ́НА сущ. јә донәј вәрф.

СНЕЖИ́НКА сущ. јә донәлә вәрф.

СНЕЖНИ́ЦА сущ. 1. ә вәсал ә сәр чилид кура бирәнијо һәлбирә ов; 2. кури вәрфи (нәчоги: әз ә зир офтоји дорәнијо товуш ән вәрф дорд дорәји ән чум).

СНЕ́ЖНЫЙ прил. вәрфи: 1. ән вәрф; 2. әз вәрф сохтә оморијо; 3. ә вәрфәво дәкүрдә оморијо; 4. ә товуши киро вәрфә хуно һистијо.

СНЕЖО́К сущ. 1. вәрфлә; 2. чүклә тупләрә хуно сохтә оморијо вәрф вә ә сәрјәки әзини тупләһо шәндәнүтһо вози.

СНЕСТИ́[1], **СНОСИ́ТЬ** гл. 1. то же, что *отнести*; 2. фушәндә, фуравундә (әз зәвәр ә дәрә); 3. ә кучәво шәндә, вәнкәстә, чикәјүрә дәкиш сохтә; 4. вәчарундә. *Снести старый дом* күһнә хунәрә вәчарундә; 5. зәрә, буррә, вәнчирә. *Срубить голову саблей* сәрә ә гилинчәво зәрә; 6. ә гирог бәрдә, кәширә; 7. овурдә, расундә (амбарә чиһорә). *Снести чемоданы в одно место* чемодонвһорә ә јә чикә овурдә; 8. тоб дорә, нәразијәти нә бурбундә.

СНЕСТИ́[2] см. *нести*[2].

СНЕСТИ́СЬ[1], **СНОСИ́ТЬСЯ** гл. ә јәки нәзник бирә, ә дү јәки чүникә хәбәр дорә.

СНЕСТИ́СЬ[2] гл. *нестись*[2].

СНИ́ЗИТЬ, СНИЖА́ТЬ гл. фушәндә: 1. дәрә сохтә, дәрәтә сохтә; 2. нүшундә, сар сохтә, сартә сохтә. II *снижение* сущ. фушәндәји.

СНИ́ЗИТЬСЯ, СНИЖА́ТЬСЯ гл. фураморә: 1. дәрәво, дәрәтә; фураморә, 2. ә дәрә, дәрәтә, нүштә. II *снижение* сущ. фураморәји.

СНИЗОЙТИ́ гл. 1. фураморә, ә сәрү нүштә, ә дәс вәкирдә; 2. ә киникә ә һүрмәтәво, ә рәһмбәрирәво дәниширә (әз зәвәр).

СНИ́ЗУ нареч. әз дәрә: 1. зәвәро, ә зәвәри тараф. *Подняться снизу вверх* әз дәрә ә зәвәр вәрафтә; 2. әз дәрәји тараф, әз зир, әз бинә; 3. перен. зз дәрәһо, әз тараф чәһмәт, ә коф чәһмәтәво.

СНИ́ЗЫВАТЬ см. *снизить*.

СНИ́КНУТЬ, СНИКА́ТЬ гл. 1. см. *никнуть*; 2. перен. күвәһсүз бирә, әз һәвәс офторә. II *сникание* сущ. 1. пачирәји, гәд бирәји; 2. перен. күвәһсүз бирәји, әз һәвәс офторәји; 3. перен. офторәји, биһол бирәји.

СНИМА́ТЬ, -СЯ гл. 1. См. *снять, -ся.*

СНИ́МОК сущ. шикил, сурәт.

СНИСКА́ТЬ, СНИ́СКИВАТЬ гл. гәзонч сохтә, ә дәсү дироморә, офтә оморә.

СНИСХОДИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. нәрм, һүрмәтдор, рәһмәдүл; 2. тәкабур. II *снисходи́тельность* сущ. 1. нәрми, һүрмәтдори, рәһмәдүли; 2. тәкабури.

СНИСХОДИ́ТЬ см. *снизойти*.

СНИСХОЖДЕ́НИЕ сущ. 1. нәрмәдүли бурбундәји, рәһм сохтәји; 2. тәкабури сохтәји.

СНИ́ТСЯ гл. ә хов винирә, ә хову оморә, ә ховү дироморә. <> *И (во сне) не снилось* һич ә ховүш ниомо.

СНО́ВА нареч. дүборә, әз сәр, таза, јәбојкәш, кәнә, кәнәш.

СНОВА́ТЬ[1] гл. зури-зури һәчиново вә һәчунәво рафтә. II *снова́ние* сущ. зури-зури һәчиново вә һәчунәво рафтәји.

СНОВА́ТЬ[2] гл. әри бофтә бинә һәзүр сохтә. II *снова́ние* сущ. әри бофтә бинә һәзүр сохтәји.

СНОВИДЕ́НИЕ сущ. хов, хов винирәји, ә хов винирә оморәнијо чиһо. *II*

СНОГСШИБА́ТЕЛЬНЫЙ прил. амбар мәһтәл сохтәнијо. II *сногсшиба́тельность* сущ. амбар мәһтәл сохтәји.

СНОП сущ. дәстә: 1. дәрз (ән тәхүл); 2. әз јә чикә вәдироморәнијо купәј ән үшүг, ән чуркум (аташ). II *снопо́вый* прил. дәрзи: 1. ән дәрз; 2. дәрзә хуно бәстә оморијо.

СНОПОВЯЗА́ЛКА сущ. дәрзбәст (әри гутһој тәхүлә бурра в дәрзбәстә һстијо механизм).

СНОРО́ВИСТЫЙ, СНОРОВИ́СТЫЙ прил. кордан, бәчид, әз дәсү кор вәроморәнијо. II *снорóвистость и сноровúстость* сущ. кордани, бәчиди, әз дәсү кор вәроморәји.

СНОРО́ВКА сущ. кордани, әз дәсү кор вәроморәји, вәрдүши.

СНОС[1] *сносу нет* нәс дурра, дуррани нист (ә товунәј ән оводуни, ән мәһс).

СНОС[2] см. *снести*.

СНОСИ́ТЬ[1] гл. 1. киникәрә, чүникәрә ә чүчојикә бәрдә вә овурдә); 2. то же, что *износить*.

СНОСИ́ТЬ[2], **-СЯ** см. *снести, -сь*.

СНО́СНЫЙ прил. бобот, мијонә, тобдорәни, кировундәни. II *сно́сность* сущ. боботи, мијонәји, тобдорәнији, кировундәнији.

СНОТВО́РНЫЙ прил. хов дорәнијо, хов овурдәнијо, хисундәнијо. *Снотворный порошок* дәрмуј (ән) хов. II *снотво́рность* сущ. хов дорәји, хов овурдәји, хисундәји.

СНОХА́ сущ. һәрүс (зән ә бәбәј нә дәдәј шүвәр хүштә киро). II *сно́шенька* ласк. һәрүслә.

СНОХОЖДЕ́НИЕ сущ. шәвкәрди.

СНОШЕ́НИЕ сущ. 1. нәзники, дусти; 2. нәзники ән мәрд нән зән (зән-шүвәрә хуно).

СНУ́ЛЫЙ прил. мүрдијо, хисиријо (ә товунәј чәһ).

СНЮ́ХАТЬСЯ, СНЮ́ХИВАТЬСЯ гл. 1. дү јәкирә әз буј шинохтә; 2. перен. прост. презр. нәзник бирә, әз пәһәнүки ә разилуги оморә, кофә јәки сохтә.

СНЯ́ТИЕ сущ. 1. вәкирдәји, вәкирдә оморәји; 2. вәдәшәндәји, вәдәшәндә оморәји; 3. вәкәндәји, вәкәндә оморәји (әз тә́нү); 4. перен. пуч сохтәји, нист сохтәји, һич сохтәји, пуч сохтә оморәји, нист сохтә оморәји, һич сохтә оморәји; 5. бурраји, зәрәји, бурра оморәји, зәрә оморәји; 6. вәчирәји, чирәји вәчирә оморәји, чирә оморәји расирә бәгдә (тәхүл, бәһәр); 7. перен. әз һәрә вәкирдәји, вәкирдә оморәји; 8. һәмхунә вәкүрдәји, вәкүрдә оморәји.

СНЯТО́Й прил. *снятое молоко* рујү вәкирдә оморијо шир.

СНЯТЬ гл. 1. ә чүрбәчиро мәһноһо вәкирдә; 2. вәдәшәндә. *Снять с работы* әз кор вәдәшәндә;3. вәкәндә (әз тә́нү); 4. перен. пуч сохтә, нист сохтә, һич сохтә; 5. бурра, зәрә. *Снявши голову, по волосам не плачут* пословица сәрү бурра оморијо әри мујһо нә кирисү; 6. пәсәво һорој зәрә, вәкирдә. *Снять караул* гәрәвулә вәкирдә; 6. расирә бәгдә вәчирә, чирә (тәхүлә, бәһәрә). *Снять ячмень* чүјә вәчирә, *снять яблоки* сибһорә чирә;. *Снять противоречие* нәразијирә әз һәрә вәкирдә; 8. бурра (гортһорә); 9. пүрсирә вәкирдә, силист сохтә вәкирдә; 10. һәмхунә кирдә.

СНЯ́ТЬСЯ, СНИМА́ТЬСЯ гл. 1. чиро бирә; 2. ә рәһ офторә; 3. шикилү кәширә оморә; 4. ә кино кәширә оморә.

СО предлог см. ә чикәј *с* кор сохтә оморә.

СО… приставка ә чикәј *с..* кор сохтә оморә.

СОА́ВТОР сущ. һәрмәһ (ән ә јәки нүјүстәтһо, һәмәл овудәтһо јә чи).

СОА́ВТОРСТВО сущ. һәрмәһи (ән ә јәки нүјүстә оморијо һәмәл овудәтһһо јә чи). II *соавторский:* һәрмәһији: 1. ән ә јәки һәмәл овудәтһо чи); 2. чүникәрә ә јәки һәмәл овудәји.

СОБА́КА сущ. сәк: 1. һәјвон хунәји; 2. перен. разг. ә товунәј бәдодојә, зобунә одоми;. <> *Вот где собака зарыта* софи ән мәтләб; *каждая (всякая) собака* һәр сәк-хук, һәр әз рәһ кироштәкор; *как кошка с собакой (живут)* сәк нә пишикә хуно (зивистәнүт); *как собак нерезанных* кого-н. ләтәј сәкһорә хуно; *собака на сене* нә јү михуру, нә кәсә мидү; *собака собакой* сәкә хуно, хәрәб; *собак вешать* на кого-н. вәшмәрдә, һовункор сохтә киникәрә; *собаку съел* на чём-н. чикүрәш данүстәни, бикирәш; *с собаками не сыщешь* кого офтә нибу киникәрә. II *соба́чка*

уменьш. сәклә. II *собачий* прил. сәки: 1. ән сәк; 2. әз пуст сәк сохтә оморијо; 3. перен. разг. лап чәтин, курунд; 4. перен. разг. бәд, зобу.

СОБАКОВЕ́ДЕНИЕ сущ. сәкдори (сәк доштәји вә чинсhошүрә хуб сохтәји).

СОБАКОВО́Д сущ. сәкдор (корү сәкдоштә вә чинсhошүрә хубсохтә hистәјо сәниәәткор).

СОБАКОВО́ДСТВО сущ. сәкдори (сәк доштә вә чинсhошүрә хубсохтәји) || *собаководческий* прил. сәкдорији: 1. ән сәкдори; 2. әри сәкдоштә hистијо.

СОБАЧЁЙ см. *собачник*

СОБА́ЧИТЬСЯ гл. вульг. прост. сәкәрави сохтә (вәшмәрдә, нифри сохтә).

СОБА́ЧКА[1] сущ. 1. ә туфак овчији әри кулләрә рәhодорә шиширәнүthо детал 2. пишој ән пәсәво вокоштәј ән дәндүлүјә чәрхә кирдәнијо дәндүрә хуно hистијо детал.

СОБА́ЧКА[2] сущ. сәклә.

СОБА́ЧЛИВЫЙ прил. hәшәри, hәјвәрә, нифри-гәргүш сохтәнијо, бәдәдо, шәрәhо.

СОБА́ЧНИК сущ. 1. сәкбаз; 2. корү сәhибсүзә сәкhорә кирдә hистијо корсох. II *соба́чница* әзини зән (духтәр).

СОБАЧО́НКА сущ. сәклә

СОБЕЗЬЯ́ННИЧАТЬ см. *обезьянничать*.

СОБЕСЕ́ДНИК сущ. әз ә дүәјәкирәво коф (ихтилот) сохтәкорhо јәкишү.

СОБЕСЕ́ДОВАНИЕ сущ. коф (ихтилот), коф (ихтилот) сохтәји.

СОБИРА́НИЕ сущ. вәчирәји, кура сохтәји, вәчирә оморәји, кура сохтә оморәји.

СОБИРА́ТЕЛЬ сущ. вәчирәкор, кура сохтәкор (чүникә вәчирәнијо, кура сохтәнијо одоми). II *собира́тельница* әзини зән (духтәр).

СОБИРА́ТЬ, -СЯ см. *собрать, -ся*.

СОБЛАГОВОЛИ́ТЬ гл. устар. разијәти бурбундә, ихтијор дорә.

СОБЛА́ЗН сущ. 1. ләhәјүрә ширин сохтәнијо, әз рәh (әз сәр), вәдәшәндәнијо чи. *Ввести* кого-н. *в соблазн* киникәрә әз рәh (әз сәр) вәдәшәндә; 2. әз рәh вәдарафтәји, әз сәр вәдарафтәји, hовун сохтәји.

СОБЛАЗНИ́ТЕЛЬ сущ. киникәрә фурмундәнијо, әз рәh вәдәшәндәнијо, әз сәр вәдәшәндәнијо, ә тәмәh вәнкәстәнијо одоми. II *соблазни́тельница* әзини зән (духтәр).

СОБЛАЗНИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. фурмундәнијо, әз рәh вәдәшәндәнијо, әз сәр вәдәшәндәнијо, ә тәмәh вәнкәстәнијо.

СОБЛАЗНИ́ТЬ, СОБЛАЗНЯ́ТЬ гл. 1. ләhәјүрә ширин сохтә, ә тәмәh (ә hәвәс) вәнкәстә; 2. әз рәh вәдәшәндә, фурмундә, әз сәр вәдәшәндә.

СОБЛАЗНИ́ТЬСЯ, СОБЛАЗНЯ́ТЬСЯ гл. 1. ләhәјү ширин бирә, ә тәмәh (ә hәвәс) офторә; 3. әз рәh вәдарафтә, фирихурдә бирә, әз сәр вәдәрафтә.

СОБЛЮДА́ТЬ см. *соблюсти*.

СОБЛЮСТИ́ гл. дуз (кәрәк hистијорә хуно) сохтә, ә чикә овурдә.

СОБОЛЕ́ЗНОВАТЬ гл. 1. сәрсогбу дорә; 2. ә дәрд (овул) ән киникә hәрмәh бирә.

СОБОЛЁНОК сущ. балај самур

СО́БОЛЬ сущ. 1. самур; 2. хәз ән самур. II *собо́лий* прил. самури: 1. ән самур; 2. әз пуст самур духтә, сохтә оморәнијо. II *собо́линый* прил. самури: 1. см. *соболий*; 2. перен. мәхбәрә хуно, әврүшүмә хуно, сиг вә вәшәглү.

СОБОЛЯ́ТНИК сущ. 1. овчи ән самурhо. II *соболя́тница* әзини зән (духтәр); 2. самур доштәнүthо hәјвонхунә.

СОБО́Р сущ. 1. устар соброни; 2. ә шәhәр, ә монастир кәләји, јә новкә ән кәлә килсә.

СОБО́РНЫЙ прил. 1. кәлә килсәји; 2. ән кәлә кисә; 3. устар. чәһмәти, ән әјәки hистијо, hәммә әјәки сохтәнијо.

СОБО́РОВАНИЕ сущ. әз суphој ән килсәј христиани јәки: әчәндәк сәхт нәчог hистијо, јә новкә ә сәр чун вәријо одоми рүгән совустәји (ә праваславhо).

СОБО́РОВАТЬ гл. ә чәндәк сәхт нәчог hистијо, јә новкә ә сәр чун вәријо одоми рүгән совустә (ә праваславhо).

СОБОРЯ́НИН сущ. корсох ән дин, корсох ән килсә (кәшуш, дјакон, дјачок).

СОБРА́НИЕ сущ. 1. соброни (ә јә чикә кура бирә чү мәсәләрәјикәрә hәл сохтәји ән одомиhо, ән коллектив; 2. ә јә чикә кура сохтә оморијо чиhо әјәки; 3. нум ән бәhзи вичирә оморәнијо органhо.

СО́БРАННЫЙ прич. вәчирә оморијо: 1. кура сохтә оморијо; 2. чирә оморијо; 3. күнчундә, гүч сохтә оморијо.

СОБРА́Т сущ. бироркили (ә кор киро нәзник hистијо hовур).

СОБРА́ТЬ, СОБИРА́ТЬ гл. вәчирә: 1. кура сохтә; 2. чирә; 3. күнчундә, гүч сохтә. II *сбор* сущ. вәчирәји (әри вәчирә, јә новкә вәчирәнкә сохтә оморәнијо кор). II *сбо́рка* сущ. вәчирәји (бәхшhој ән механизмhорә). II *собира́ние* вә-

чирәји, вәчирә оморәји. II *сбо́рный* прил. вәчирә оморијо: 1. әри курабирә һистијо чикә; 2. ә чиро-чиро чикәһо кура бирәтһо; 3. әз чиробәчиро чиһо дуз сохтә оморијо. II *сбо́рочный* прил. әри вәчирә һистијо.

СОБРА́ТЬСЯ, СОБИРА́ТЬСЯ гл. 1. кура бирә, вәчирә; 2. һәзүр бирә. *Собираться в гости* әри ә гиноглуги рафтә һәзүр бирә; 3. фикир сохтә, ә фикирү оморә. *Собираться уехать* рафтәрә фикир сохтә.

СО́БСТВЕННИК сущ. 1. сәһиб ән чүникә, сәһибмүлк, сәһибкор, сәһиб; 2. әри јүрә дијәш амбартә чи бирә чәһти сохтәнијо одоми. II *со́бственница* әзини зән (духтәр).

СОБСТВЕННОРУ́ЧНЫЙ прил. 1. ә дәсти дәс хүштәрәво нүјүстијо; 2. ә дәс хүштәрәво сохтијо.

СО́БСТВЕННОСТЬ сущ. 1. битәв (соф) ән киникә, ән чүникә һистијо дүллүк, кәлә; 2. әри чүникә сәһиббирә һистијо ихтијо.

СО́БСТВЕННЫЙ прил. 1. ән хүштәни киникә һистијо; 2. ән јү, ән хүштәнијү,ән хүштәни хүштә. *Видеть собственными глазами* ә чумһој хүштәрәво винирә; 3. соф, сүфт, сүгд. *Собственный смысл слова* сүгдә мәһној ән коф.

СОБУТЫ́ЛЬНИК сущ. һәрмәһ ән әрәги-шороб хурдәји, ән кәјф сохтәји.

СОБЫ́ТИЕ сущ. 1. биријо кор, гозијә; 2. кәрәкијә, мәһнолүјә факт ән зиндәкуни.

СОВА́ сущ. бәјгуш. II *сови́ный* прил. бәјгуши: 1. ән бәјгуш; 2. ән бәјгуш һистијорә хуно. II *совёнок и совёнка* балај ән бәјгуш.

СОВА́ТЬ, СУ́НУТЬ гл. 1. вогундә, дәнорә, шиширә ә кучәво; 2. рушвә дорә. <> *Совать голову в петлю* ә дәс хүштәрәво әри хүштә чол вәкәндә; *сова́ть свой нос* куда-н. вини хүштәрә шиширә ә чүчојикә.

СОВА́ТЬСЯ, СУ́НУТЬСЯ гл. 1. дәрафтә, хүштәрә вогундә, хүштәрә шиширә ә кучәво; 2. хүштәрә вогундә, хүштәрә шиширә ә кор ән киникә; 3. перен. дәс нә кәндә, визор сохтә, гәмиш бирә вәкосирә. <> *Соваться с носом (со своим носом)* вини хүштәрә шиширә ә кор кәс.

СОВЕРШЕ́ННО нареч. 1. соф, сүфт, лап хуб, һәјбсүз; 2. битәв, кофсүз, кофсүз-кәләчсүз, сәлт.

СОВЕРШЕННОЛЕ́ТИЕ сущ. ә сал расирәји (зәнхостәни, шүвәри бирәји).

СОВЕРШЕННОЛЕ́ТНЫЙ прил. ә сал расиријо (зәнхостәни, шүвәри).

СОВЕРШЕ́ННЫЙ прил. 1. соф, сүфт, лап хуб, һәјбсүз; 2. битәв, кофсүз, кофсүз-кәләчсүз, сәлт. II *совершенность* сущ. 1. софи, сүфти, лап хуби, һәјбсүзи; 2. битәви, кофсүзи, кофсүз-кәләчсүзи, сәлти.

СОВЕРШЕ́ННЫЙ: *совершенный вид* – ә грамматика вәрастәј ән чү корикәрә бурбундәнијо һол.

СОВЕРШЕ́НСТВОВАНИЕ сущ. хуб сохтәји, хуб сохтә оморәји.

СОВЕРШЕ́НСТВОВАТЬ гл. хуб сохтә. II *соверше́нствование* сущ. хуб сохтәји.

СОВЕРШЕ́НСТВОВАТЬСЯ гл. 1. хуб бирә; 2. хуб сохтә оморә. II *соверше́нствование* сущ. хуб бирәји, хуб сохтә оморәји.

СОВЕРШИ́ТЕЛЬ сущ. 1. сохтәкор (чүникә сохтијо одоми). *Совершитель греха* һовун сохтәкор; 2. бурбундәкор (бурбундијо одоми). *Совершитель подвига* икиди бурбундәкор.

СОВЕРШИ́ТЬ, СОВЕРША́ТЬ гл. 1. сохтә. *Совершить грех* һовун сохтә; 2. бурбундә. *Совершить подвиг* икиди бурбундә; 3. вәрасундә, ә сәрбәһәм овурдә, ә әхир расундә. II *соверше́ние* сущ. 1. сохтәји; 2. бурбундәји; 3. вәрасундәји.

СОВЕРШИ́ТЬСЯ, СОВЕРША́ТЬСЯ гл. 1. бирә, һәмәл оморә. *Совершилось важное событие* јә кәрәкијә кор бири; 2. вәрастә, ә әхир расирә, ә сәрбәһәм оморә. II *соверше́ние* сущ. 1. бирә, һәмәл оморә; 2. вәрастәји, ә әхир расирәји, ә сәрбәһәм оморәји.

СО́ВЕСТИТЬ то же, что *стыдить*.

СО́ВЕСТИТЬСЯ гл. һәјб кәширә, хәчәләти кәширә, инсофү рәһ нәдорә.

СО́ВЕСТЛИВЫЙ прил. һәјбкәш, обурлү, һәјолү, инсофлү. II *со́вестливость* сущ. һәјбкәши, обурлүји, һәјолүји, инсофлүји.

СО́ВЕСТНО в знач сказ. һәјби. *Не совестно ли вам?* ишмурә һәјб нәс оморә?; *мне за вас совестно* мәрә ә чикәшму әдәј һәјб оморә.

СО́ВЕСТЬ сущ. 1. вичдон, инсоф, рәһм; 2. обур, һәјо. <> *Лежит на совести* чьей тәгсир ә јү вәри; *на совесть* әз дүли, ә вичдонәво, ә инсофәво; *работать на совесть* әз дүли (ә вичдонәво) кор сохтә.

СОВЕ́Т сущ. 1. мәсләһәт. *Дать совет* мәсләһәт дорә; 2. мәсләһәтчиһо; 3. устар. дусти, разијәти, меһрибони. *Жить в совете* ә меһрибонирәво зивистә.

СОВЕ́ТНИК то же, что *советчик*.

СОВЕ́ТОВАТЬ гл. мәсләһәт дорә (норә).

СОВЕ́ТОВАТЬСЯ гл. мәсләһәт сохтә, пурсирә.

СОВЕ́ТЧИК сущ. мәсләһәтчи, мәсләһәт дорәнијо одоми. II *совéтница* әзини зән (духтәр).

СОВЕЩА́НИЕ сущ. күрдбирәји, ичлос (әри әз товунәј чуникә мәсләһәт сохтәји).

СОВЕЩА́ТЬСЯ гл. күрд бирә, ичлос сохтә (әз товунәј чуникә әјәки мәсләһәт сохтә).

СО́ВКА сущ. 1. чуклә гуш (әз дәстәј бәјгушһо); 2. совка (ә дор-дирәх зарали зәрәнијо пәлпәлуј шәви).

СО́ВКИЙ прил. ә һәр чи вини хүштәрә шиширәнијо, ә һәр кор гәриш бирәнијо.

СОВЛАДА́ТЬ гл. сохтә данүстә, әз виһтәјү вәроморә.

СОВЛАДЕ́ЛЕЦ сущ. һәрмәһ (әз үшүрә һәрмәһијә чи һистијо одомиһо јәки). II *совладе́лица* әзини зән (духтәр).

СОВЛЕ́ЧЬ, СОВЛЕКА́ТЬ гл. устар. вәдәшәндә, вәкәндә, вокундә, вәкирдә. II *совлече́ние* сущ. вәкәндәји, вәкәндә оморәји, вәдәшәндәји, вәдәшәндә оморәји, вокундә оморәји; вәкирдә оморәји.

СОВМЕСТИ́МЫЙ прил. 1. ә јәки дуз оморә данүстәнијо, јәки бирә данүстәнијо; 2. ә јә чикә бирә данүстәнијо, ә јә чикә дорушта данүстәнијо; 3. дуз оморәнијо. II *совмести́мость* сущ. 1. ә јәки дуз оморә данүстәји, јәки бирә данүстәји; 2. ә јә чикә бирә данүстәји, ә јә чикә дорушта данүстәји; 3. дуз оморәји.

СОВМЕСТИ́ТЕЛЬ сущ. ә јә вәхт ә дүдү, јә новкә ә амбартә чикә, вәзифо кор сохтәнијо одоми. || *совместительница* әзини зән (духтәр).

СОВМЕСТИ́ТЕЛЬСТВО сущ. ә јә вәхт ә дү, јә новкә ә амбартә чикә, вәзифо кор сохтәји.

СОВМЕСТИ́ТЬ, СОВМЕЩА́ТЬ гл. ә јәки дуз овурдә, јәки сохтә. II *совмещение* сущ. ә јәки дуз овурдәји, јәки сохтәји.

СОВМЕСТИ́ТЬСЯ, СОВМЕЩА́ТЬСЯ гл. 1. ә јәки дуз оморә; 2. ә јә вәхт ә јә чикә бирә. II *совмещение* сущ. 1. ә јәки дуз оморәји; 2. ә јә вәхт ә јә чикә бирәји.

СОВМЕ́СТНЫЙ прил. 1. ә киникәрәво һистијо, сохтә оморәнијо; 2. ә киникәрәво һәрмәһ һистијо. II *совме́стно* нареч. ә јәки, ә јә чикә. II *совме́стность* сущ. 1. ә киникәрәво бирәји, сохтә оморәји; 2. ә киникәрәво һәрмәһ бирәји.

СОВМЕЩА́ТЬ гл. 1. см. *совместить*; 2. ә јә вәхт ә дү, јә новкә амбартә чикә, вәзифо кор сохтә.

СОВО́К сущ. кәшкүл, чолов, хокәндаз. II *сово́чек* уменьш. кәшкүллә, чоловлә, хокәндазлә. II *совковый* прил. чолови; ән чолов. *Совковая лопата* лапаткәј чолови.

СОВОКУПИ́ТЬ, СОВОКУПЛЯ́ТЬ гл. устар. јәки сохтә, ә јә чикә вәчирә.

СОВОКУПИ́ТЬСЯ, СОВОКУПЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. Јәки бирә, кура бирә, вәчирә оморә; 2. рази бирә, кофә јәки сохтә; дүлә јәки сохтә; 3. нәзники сохтә (зән-шүвәрә хуно).

СОВОКУПЛЕ́НИЕ сущ. 1. Јәки бирәји, кура бирәји, вәчирә оморәји, јәки сохтәји, јәки сохтә оморәји; 2. рази бирәји, кофә јәки сохтәји, дүлә јәки сохтәји; 4. нәзники, нәзник бирәји, нәзники сохтәји (зән-шүвәрә хуно).

СОВОКУПЛЁННЫЙ прич. устар. јәки сохтә оморијо, ә јә чикә вәчирә оморијо.

СОВОКУ́ПНОСТЬ сущ. 1. см. совокупный; 2. чәһм ән чүһојикә.

СОВОКУ́ПНЫЙ прил. ә јә чикә, әјәки һистијо.

СОВПАДЕ́НИЕ сущ. 1. ә јәки дуз оморәји, јә чиро бирәји; 2. ә сәрјәки офторәји, дуз нүштәји; 3. ә чү коркәрәво ә јә вәхт офторәји.

СОВПА́СТЬ, СОВПАДА́ТЬ гл. 1. ә јәки дуз оморә, јә чиро бирә; 2. ә сәрјәки офторә, дуз нүштә; 3. ә чү коркәрәво ә јә вәхт офторә.

СОВРАТИ́ТЕЛЬ сущ. әз рәһ вәдәшәндәкор, фурмундәкор, әз сәр вәдәшәндәкор, ә хәрәбә рәһ кәширәкор. II *соврати́тельница* әзини зән (духтәр).

СОВРАТИ́ТЬ, СОВРАЩА́ТЬ гл. 1. әз рәһ вәдәшәндә, фурмундә, әз сәр вәдәшәндә, ә хәрәбә рәһ кәширә; 2. пуч сохтә, ә номусү һәләво бирә (ән зән). II *совраще́ние* сущ. 1. әз рәһ вәдәшәндәји, фурмундәји, әз сәр вәдәшәндәји, ә хәрәбә рәһ кәширәји; 2. пуч сохтәји, ә номусү һәләво бирәји (ән зән).

СОВРА́ТЬ см. *врать*.

СОВРЕМЕ́ННИК сущ. ә киникәрәво, чүникәрәво ә јә дәвр (вәхт) зивистәнијо одоми. II *совреме́нница* әзини зән (духтәр).

СОВРЕМЕ́ННОСТЬ сущ. 1. ә зомонәрәво, дәврәво дуз оморәји, пој кәширәји; 2. имуһојинә дәвр, и зомонә.

СОВРЕМЕ́ННЫЙ прил. зомонәји: 1. ә киникә, чүникәрәво әз јә зомонә, әз јә дәвр һистијо; 2. ән и зомәнә, ән и дәвр һистијо;

3. ə зомонəj хүштəрəво поj кəширəнијо, дуз оморəнијо, пəсə нəмундијо.

СОВСЕ́М нареч. 1. би́злибитəв, битəв, лап, сəлт. *Стало совсем темно* сəлт торик бисто; 2. hич, jə чирош. *Я его совсем не знаю* мə урə hич нəс шинохтəнүм.

СОГБЕ́ННЫЙ прил. кəмəргəд, кəмəргуз: кəмəрү гəд (гуз) биријо. *Согбенный старик* кəмəрү гəд биријо пирəмəрд.

СОГЛА́СИЕ сущ. 1. разилуг, разијəти. *Дать согласие* разилуг дорə; 2. фикир jəки бирəји, дүл jəки бирəји, дусти; 3. дуз оморəји.

СОГЛАСИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. əри шолумисохтə, əри разилуги hистијо.

СОГЛАСИ́ТЬ, СОГЛАША́ТЬ гл. шолуми вəнкəстə, дуз сохтə: рази сохтə, разијəтијүрə (разилугијүрə) вəкирдə. II *согласи́тельный* прил. əри шолуми сохтə, əразилуги вəнкəстə, рази сохтə hистијо.

СОГЛАСИ́ТЬСЯ, СОГЛАША́ТЬСЯ гл. 1. рази бирə, разилуги дорə; 2. разг. ə кəрдə (кəрдəн хүштə) вəкирдə; 3. коф дорə, вəhдə дорə. II *согласи́тельный* прил. 1. əри рази бирə, разилуги дорə hистијо; 2. разг. ə кəрдə (кəрдəн хүштə) вəкүрдə hистијо.

СОГЛАСОВА́НИЕ сущ. 1. ə чүникəрəво дуз овурдəји, дуз овурдə оморəји; 2. рази сохтəји, рази сохтə оморəји.

СОГЛАСО́ВАННЫЙ прил. ə разијəти (разилуги)оморəтhо. II *согласованность* сущ. ə разијəти (разилуги) оморəји.

СОГЛАСОВА́ТЬ, ОГЛАСО́ВЫВАТЬ гл. 1. мəслəhəт сохтə, ə jə фикир оморə, əри чүникə разијəти вəкирдə; 2. ə чүникəрəво дуз овурдə.

СОГЛАСОВА́ТЬСЯ, СОГЛАСО́ВЫВАТЬСЯ гл. дуз оморə, кирдə.

СОГЛАША́ТЬ, -СЯ см. *согласить, -ся*.

СОГЛАШЕ́НИЕ сущ. 1. разијəти, разилуги, рази бирəји. *Прийти в соглшение* ə разијəти оморəји; 2. разилуг.

СОГЛЯДА́ТАЙ сущ. ə пəсəj киникə кəштəнијо, шпиони сохтəнијо одоми.

СОГНА́ТЬ, СГОНЯ́ТЬ гл. фирсорə: 1. гуj сохтə əз чүчојикə; 2. тəмиз сохтə; 3. гуj сохтə ə jə чикə вəчирə (кура сохтə). II *сго́нка* сущ. фирсорəји (əри тəмизсохтə бирəнијо кор). II *сго́нный* прил. фирсорəни: əри гуj сохтə ə jə чикə вəчирə (кура сохтə) hистијо.

СО́ГНУТЫЙ прил. *и* прич. гəд, гəдəгəд биријо (сохтə оморијо); 2. кəмəрүрү гəд биријо (сохтə оморијо).

СОГНУ́ТЬ, -СЯ см. *гнуть, -ся*.

СОГРАЖДАНИ́Н сущ. həмвəтəни, устар. разг. həмшəhəри.

СОГРЕВА́НИЕ сущ. кəрм бирəји (вəроморəји, сохтə оморəји), чəрм сохтəји

СОГРЕ́ТЬ, СОГРЕВА́ТЬ гл. кəрм вəровундə: 1. кəрм сохтə, дүшдүши сохтə; 2. ə кəрми хүштəрəво. II *согрева́ние* сущ. кəрм сохтəји, кəрм вəровундəји. II *согрева́тельный* прил 1. кəрм вəровундəнијо, əри кəрм вəровундə hистијо; 2. кəрм сохтə оморəнијо.

СОГРЕ́ТЬСЯ, СОГРЕВА́ТЬСЯ гл. кəрм бирə, кəрм вəроморə, кəрм сохтə оморə, кəрм вəровундə оморə. II *согрева́ние и согре́в* сущ. кəрм бирəји, кəрм вəроморəји, кəрм сохтə оморəји, кəрм вəровундə оморəји.

СОГРЕШЕ́НИЕ сущ. hовун, хəрəбə кор.

СОГРЕШИ́ТЬ см. *грешить*.

СО́ДА сущ. со́да.

СОДЕ́ЙСТВИЕ сущ. кумəки. *Оказать содействие* кумəки сохтə, кумək бирə.

СОДЕ́ЙСТВОВАТЬ гл. кумək бирə, кумəки сохтə; сəбəб бирə.

СОДЕРЖА́НИЕ сущ. 1. доштəји, доштə оморəји. *Содержание дома в чистоте* хунəрə дəмиз доштəји; 2. доштə оморəји, ə чүникə дəбирəји; 3. ə гəдү дəбирəји, əз чү кура бирикə; 4. əз чүникə коф сохтə оморəји, чүникə бурбундə оморəји (ə китобhо, ə шикилhо вə ə jə чиhојкə); 5. перен. мəhноj ən чүникə; 6. ə гəд ən jə чи чүникə дəбирəји; 7. устар. нофуго (əри зивистəjү киникəрə дорə оморəннијо хəрчи, пул, моhош). *Получить месячное содержание* мəjинə пулə (моhошə) вəкүрдə.

СОДЕРЖА́НКА сущ. разг. jүрə ошнə доштəнијо зən.

СОДЕРЖА́ТЕЛЬ сущ. сəhиб, доштəкор (чү чикəjкəрə доштəнијо одоми). *Содержа́тель кафе* сəhиб ən кафе. II *содержа́тельница* əзини зən (духтəр).

СОДЕРЖА́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. см. *содержание*; 2. мəhнолү, хубə мəhно дəрijo. II *содержа́тельность* сущ. мəhнолүji.

СОДЕРЖА́ТЬ гл. гл. доштə (ə чиробəчиро мəhноhо. *Содержать большую семью* кəлə күфлəтə доштə; *кроликов содержать в клетке* давшонhорə ə гəфəс доштə; *лекарство содержит опий* ə гəд дəрму тирjək дəри.

СОДЕРЖА́ТЬСЯ гл. 1. дəштə оморəи (ə чиробəчиро мəhноhо; 2. дəбирə, ə гəдү дəбирə.

СОДЕРЖИ́МОЕ сущ. дәрижо чиһо, ә гәд чүникә дәрижо чиһо.

СОДЕ́ЯТЬ гл. см. *совершить* 1.

СОДЕ́ЯТЬСЯ гл. устар. прост. бирә, сохтә оморә. Ч*то с тобой содеялось?* чү бири түрә?

СО́ДОВЫЙ 1. прил. содаји: 1) ән сода; 2. ә содарәво сохтә оморијо, ә гәдү сода дәрижо; 2. в знач. сущ. *содовая* (то же, что *содовая вода*) со́да, ов содаји (ә гәдү газ, мүнүк вә сода дәрижо ов).

СОДОКЛА́Д сущ. зијодијә доклад (ә јәкимүн доклад киро јә одомикә сохтәнијо).

СОДОКЛА́ДЧИК сущ. дүјүмүн докладчи (зијодијә доклад сохтәнијо одоми).

СОДО́М сущ. гәришуги, синәтһиноми, һороj бочәһ.

СОДРА́ТЬ см. *драть*.

СОДРА́ТЬСЯ, СДИРА́ТЬСЯ гл. кәндә оморә, вәкәндә оморә (әз товунәj назукә гәд ән чүникә.

СОДРОГА́НИЕ сущ. 1. см. *содрогнуться*; 2. ләрзирәји, чүмүстәји, ә ләрз офторәји (әз һүрш, әз тәрс, әз ләхәс).

СОДРОГНУ́ТЬСЯ, СОДРОГА́ТЬСЯ гл. 1. хүштәрә вошәндә; 2. ләрзирә, чүмүстә, ә ләрз офторә; 3. сәхт һоси бирә, сәһмүстә.

СОДРУ́ЖЕСТВО сущ. дусти, јәки бирәји ән дустһо.

СОЕДИНЕ́НИЕ сущ. 1. јәки сохтәји, јәки сохтә оморәји.

СОЕДИНИ́МЫЙ прич. јәки бирәнијо, јәки бирә данүстәнијо, вокосирәнијо, вокосирә данүстәнијо. II *соедини́мость* сущ. јәкибирәји, јәки бирә данүстәји, вокосирәји, вокосундә оморәји, вокосирә данүстәји.

СОЕДИНИ́ТЕЛЬ сущ. 1. јәкисох, вокосундәкор; 2. бәнд, бог.

СОЕДИНИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. јәки сохтәнијо, вокосундәнијо.

СОЕДИНИ́ТЬ, СОЕДИНЯ́ТЬ гл. 1. јәки сохтә (әз јә чәнд донә јә битәв сохтә); 2. бәстә (јәкирә ә јәкикәрәво); 3. ә һәрәj киһојикә, чүһојикә рәһ дуз сохтә.

СОЕДИНИ́ТЬСЯ, СОЕДИНЯ́ТЬСЯ гл. јәки бирә, вокосирә, бәстә оморә.

СОЖАЛЕ́НИЕ сущ. 1. 1. һәјфбәри, һәјфбәри сохтәји; 1. пәшмујәти, пәшму бирәји, пәшмујәти кәширәји; 3. јозугбәри, јурә јозуги оморәји, рәһмбәри, рәһм сохтәји.

СОЖАЛЕ́ТЬ гл. 1. һәјфбәри сохтә; 1. пәшму бирә, пәшмујәти кәширә; 3. јурә јозуги оморә, рәһм сохтә;

СОЖЖЕ́НИЕ сущ. сухундәји, сухундә оморәји.

СОЖИ́ТЕЛЬ сущ. 1. ә киникәрәво ә јә чикә (ә јә утог) зивистәнијо одоми; 2. устар. ошнә, (мәрд).

СОЖИ́ТЕЛЬНИЦА сущ. 1. ә киникәрәво ә јә чикә (ә јә утог) зивистәнијо зән (духтәр); 2. устар. ошнә (зән).

СОЖИ́ТЕЛЬСТВО сущ. 1. ә киникәрәво ә јә чикә (ә јә утог) зивистәји; 2. ә киникәрәво ошнәјәти сохтәји, мәһрсүз (загссүз) зивистәји.

СОЖРА́ТЬ см. *жрать*.

СОЗВА́ТЬ гл. һороj зәрә, ә јә чикә вәчирә, кура сохтә.

СОЗВОНИ́ТЬСЯ, СОЗВА́НИВАТЬСЯ гл. әри дү јәки ә телефон зинк зәрә.

СОЗВУ́ЧИЕ сущ. ә музика сәсһо әјәки дуз оморәји.

СОЗВУ́ЧНЫЙ прил. 1. ә музика әјәки дуз оморәнијо (ә товунәj сәсһо); 2. әјәки дуз оморәнијо, ухшәш зәрәнијо.

СОЗДА́НИЕ сущ. 1. офуррәји, офуррә оморәји, ә мәјду вәдироморәји (вәдировундә оморәји), ә һәсүл оморәји (овурдә оморәји); 2. офуррә оморијо чи, һәсүл сохтә оморијо чи; 3. разг. инсон, чун, рача чи.

СОЗДА́ТЕЛЬ сущ. офуррәкор: 1. гүч сохтәкор, ә һәсүл овурдәкор; 2. Худо. II *созда́тельница* әзини зән (духтәр).

СОЗДА́ТЬ, СОЗДАВА́ТЬ гл. офуррә, ә мәјду вәдировундә, ә һәсүл овурдә.

СОЗДА́ТЬСЯ, СОЗДАВА́ТЬСЯ гл. офуррә оморә, ә мәјду вәдировундә оморә, ә һәсүл овурдә оморә.

СОЗЕРЦА́НИЕ сущ. винирәји, вәрасирәји.

СОЗЕРЦА́ТЕЛЬ сущ. ә чүникә әнчәг дәнишрәнијо, винирәнијо, һичиш нәс сохтәнијо, пассивә одоми. II *созерца́тельница* әзини зән (духтәр).

СОЗЕРЦА́ТЕЛЬНЫЙ прил. әнчәг дәнишрәнијо, һичиш нәсохтәнијо, пассив, хәјолпәрәст. II *созерца́тельность* сущ. әнчәг дәнишрәји, һичиш нәсохтәји, пассиви.

СОЗЕРЦА́ТЬ гл. винирә, һичиш нәсохтә дәнишрә.

СОЗИДА́НИЕ сущ. офуррәји, һәмәл овурдәји.

СОЗИДА́ТЕЛЬ то же, что *созда́тель*. II *созида́тельница* әзини зән (духтәр).

СОЗИДА́ТЕЛЬНЫЙ прил. чүникә офуррәнијо, һәмәл овурдәнијо. II *созида́тельность* сущ. чүникә офуррә, һәмәл овурдә данүстәји.

СОЗИДА́ТЬ см. *создать*.

СОЗНАВА́ТЬ гл. 1. см. *сознать;* 2. ə пəсə-пишо hистијорə ə вəрасирəјирəво вəмухтə.

СОЗНАВА́ТЬСЯ гл. см. *сознаться*.

СОЗНА́НИЕ сущ. 1. əгүл, hохмо, hиломə вəрасирəји; 2. данүстəји, ə сəр офторəји; 3. ə кəрдə вəкирдəји; 4. фикир; 5. то же, что *сознательность*. <> *До потери сознания (делать)* тəјтə əз хүштə рафтə (сохтə); *потерять сознание* əз хүштə рафтə, сүст бирə; *прийти в сознание* хүштə дироморə, хəбəр бирə.

СОЗНА́ТЕЛЬНОСТЬ сущ. 1. см. *сознательный*; ə гəстəво бирəји, ə гəстəво сохтə оморəји; 2. hиломə вəрасирə, ə сəр офторə данүстəји.

СОЗНА́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. əгүллү, hохмолү; 2. hиломə вəрасирəнијо,ə сəр офторəнијо; 3. ə гəстəво сохтə оморијо, данүстə-данүстə сохтə оморијо.

СОЗНА́ТЬ то же, что *осознать*.

СОЗНА́ТЬСЯ гл. ə кəрдə вəкирдə: 1. əз нəбирəј хүштəрə вəрасирə бəгдə куфтирə; 2. hовун хүштəрə. <> *Нельзя не сознаться…, надо сознаться…* ə кəрдə вəкүрдə кəрəки.

СОЗОРНИЧА́ТЬ см. *озорничать*.

СОЗРЕВА́НИЕ сущ. рəсирəји.

СОЗРЕВА́ТЬ см. *созреть*.

СОЗРЕ́ЛЫЙ прил. рəсирə, рəсириjо.

СОЗРЕ́ТЬ см. *зреть*[1].

СОЗЫВА́ТЬ см. *созвать*.

СОИЗВОЛЕ́НИЕ сущ. 1. војистəји, əри чүникə рəh дорəји, рəhм сохтəји, кəрəк данүстəји, лојиг данүстəји; 2. ичозə дорəји, hиштəји.

СОИЗВО́ЛИТЬ, СОИЗВОЛЯ́ТЬ гл. 1. војистə, əри чүникə рəh дорə, рəhм сохтə, кəрəк данүстə, лојиг данүстə; 2. ичозə дорə, hиштə.

СОИЗМЕРИ́МЫЙ прил. 1. ə андаза кирдə пəјмундə бирəнијо; 2. перен. ə чүникə кирдə гимət дорə бирəнијо. II *соизмери́мость* сущ. 1. ə андаза кирдə пəјмундə бирəји; 2. перен. ə чүникə кирдə гимət дорə бирəји.

СОИЗМЕ́РИТЬ, СОИЗМЕРЯ́ТЬ гл. 1. ə андаза кирдə пəјмундə; 2. перен. ə чүникə кирдə гимət дорə. II *соизмере́ние* сущ. 1. ə андаза кирдə пəјмундəји; 2. перен. ə чүникə кирдə гимət дорəји.

СОИМЕ́ННИК сущ. устар. əдəш. (нумү ə jəкикəрəво jə чиро hистијо одоми).

СОИСКА́ТЬ то же, что *снискать*.

СОЙТИ[1] гл. 1. фураморə. *Сойти с вагона* əз вокун фураморə; 2. нүштə, кирдə. *Ночь сошла* шəв кирд; 3. вəдарафтə. *Сойти с дороги* əз рəh вəдарафтə; 4. вəкəндə оморə, кəндə оморə. *Кожа сошла с пальца* пуст ən ənкүшт мə кəндə омори; 5. рафтə, сүпəнч бирə (рəнг вə jə чиhojкə). *Румянец сошёл с лица* гирмизини ən рүjү рафт. <> *Сойти в могилу* мүрдə (ə говрə дəрафтə); *сойти с (своего) пути* əз рəh (хүштə) вəдарафтə. *сойти с ума* əз əгүл вəдарафтə, чинкир бирə.

СОЙТИ[2]**, СХОДИ́ТЬ** гл. 1. разг. ухшəш зəрə, ə хомунəjү бирə; 2. ə сəрбəhəм оморə, həмəл оморə. *Сойдёт и так* həчиш həмəл мијов.

СОЙТИ́СЬ, СХОДИ́ТЬСЯ гл. 1. ə дү-jəки раст оморə, рүjбəрүj оморə, рүjбəрүj вəдироморə; 2. кура бирə, күрд бирə, вəчирə; 3. ə jəки дуз оморə; 4. перен. дү-jəкирə офтə, дуст бирə, нəзник бирə; 5. перен. ə jəкирəво зивистə (зəн нə мəрд); 6. ə jə вəхт (ə вəhдə) бирə; 7. дуз бирə, ə сəр оморə (кор).

СОК сущ. ов. *Фруктовый сок* ов ən мəjвə. II *со́ковый* прил. ови: 1. ən ов мəjвə; 2. əз ов мəjвə сохтə оморијо.

СОКВАРТИРА́НТ сущ. həмхунə, ə киникəрəво ə jə хунə зивистəнијо одоми).

СОКОВЫЖИМА́ЛКА сущ. оввəдəшəн (əри ов ən мəjвəрə, тəрəвəзə вəдəшəндə hистијо апарат).

СОКРАТИ́ТЬ, СОКРАЩА́ТЬ гл. 1. кутəh сохтə; 2. кəм сохтə (гəдəрүрə); 3. вəдəшəндə (əз кор); 4. перен. дəс-пojүрə вəчирə. II *сокраще́ние* сущ. 1. кутəh сохтəји; 2. кəм сохтəји (гəдəрүрə); 3. вəдəшəндəји (əз кор); 4. перен. дəс-пojүрə вəчирəји.

СОКРАТИ́ТЬСЯ, СОКРАЩА́ТЬСЯ гл. 1. кутəh бирə; 2. кəм бирə (гəдəрү); 3. вəдəшəндə оморə (əз кор); 4. перен. хүштəрə вəчирə. II *сокраще́ние* сущ. 1. кутəh бирəји; 2. кəм бирəји (гəдəрү); 3. вəдəшəндə оморəји (əз кор); 4. перен. хүштəрə вəчирəји.

СОКРОВЕ́ННЫЙ прил. пəhəнү сохтə (доштə) оморəнијо.

СОКРО́ВИЩЕ сущ. 1. хəзинə, пул, мол; 2. гимəтлүjə чиho; 3. перен. əри киникə лап həзиз вə гимəтлү hистијо одоми, jə новкə чи.

СОКРО́ВИЩНИЦА сущ. хəзинə (гимəтлүjə чиho доштə оморијо чикə).

СОКРУША́ТЬСЯ гл. лап дүлхүрд (дүлкир) бирə.

СОКРУШЕ́НИЕ[1] сущ. дәрд, дүлкири, дүлхүрди, пәшмүјәти.

СОКРУШЕ́НИЕ[2] см. *сокрушить*.

СОКРУШЁННЫЙ прич. 1. нист сохтә оморијо, вәчарундә оморијо, хәрәбә сохтә оморијо; 2. дүлкир сохтә оморијо, дүлхүрд сохтә оморијо, пәшму сохтә оморијо. II *сокрушённость* сущ. 1нист сохтә оморәји, вәчарундә оморәји, хәрәбә сохтә оморәји; 2. дүлкир сохтә оморәји, дүлхүрд сохтә оморәји, пәшму сохтә оморәји.

СОКРУШИ́ТЕЛЬ сущ. у, коми ки, нист сохтә,вәчарундәни, хәрәбә сохтә, јә новкә нист сохти, вәчарунди, хәрәбә сохти киникәрә, чүникәрә. II *сокруши́тельница* әзини зән (духтәр).

СОКРУШИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. нист сохтәнијо, вәчарундәнијо, хәрәбә сохтәнијо; 2. перен. курундә хәләлушиһо овурдәнијо. II *сокруши́тельность* сущ. 1. нист сохтә данүстәји, вәчарундә данүстәји, хәрәбә сохтә данүстәји; 2. перен. курундә хәләлушиһо овурдә данүстәји.

СОКРУШИ́ТЬ, СОКРУША́ТЬ гл. 1. нист сохтә, вәчарундә, хәрәбә сохтә; 2. дүлкир сохтә, дүлхүрд сохтә, пәшму сохтә.

СОКРЫ́ТЫЙ прич. *и* прил. 1. пәһәнү бирijо; 2. пәһәнү сохтә оморијо; 3. пәһәнү.

СОКРЫ́ТЬ гл. пәһәнү сохтә, ә пәһәнүки дошта. II *сокры́тие* сущ. пәһәнү сохтәји.

СОЛГА́ТЬ см. *лгать*.

СОЛДА́Т сущ. солдат. II *солда́тик* уменьш. ласк. солдатлә. II *солда́тский* прил. солдати; ән солдат.

СОЛДА́ТКА сущ. 1. устар. зән ән солдат; 2. зән ән ә дәһво мундијо солдат.

СОЛДАТНЯ́, **СОЛДАТЬЁ** сущ. солдатһо.

СОЛДА́ТСТВО сущ. солдати (гуллуг, кор ән солдат).

СОЛДА́ТЧИНА см. *солдатство*.

СОЛДАТЬЁ сущ. устар. разг. см. *солдатня*.

СОЛЕВАРЕ́НИЕ сущ. мүнүкдүшуни (ә душундәрәво әз ов дәрјо мүнүк вәкирдәји). || II *солеваренный* прил. мүнүкдүшуни ((әри мүнүкдүшундә һистијо).

СОЛЕВА́РНЯ, **СОЛЕВА́РНИЦА** сущ. мүнүк дүшундәнүтһо чикә.

СОЛЕВО́Й прил. мүнүки; ән мүнүк.

СОЛЕ́НЬЕ сущ. ә шуринә (ә мүнүк, ә шуров кирдә оморијо хурдәнијо чи); разг. овкирдә (чи).

СОЛЕРАЗРАБО́ТКИ сущ. мәһдон мүники.

СОЛЁНОСТЬ сущ. мүнүклүји, шури.

СОЛЁНЫЙ прил. 1. мүники, мүнүкдәри; 2. шур; 3. ә мүнүк (ә шуров) кирдә оморијо; 4. перен. биәдәб, бируј.

СОЛИДАРИЗИ́РОВАТЬСЯ, СОЛИДАРИЗОВА́ТЬСЯ гл. һәмфикир бирә, һәмфикири бурбундә.

СОЛИДА́РНОСТЬ сущ. һәмфикири, фикирә јәки сохтәји (ә киникәрәво).

СОЛИДА́РНЫЙ прил. һәмфикир (ә киникәрәво ә јә фикир һистијо).

СОЛИ́ДНЫЙ прил. 1. разг. оһил, пир; 2. кәлә, амбар 3. курунд, һәмсоләлү; 4. бүзүрк, кәлә. II *солидность* сущ. 1. разг. оһили, пири; 2. кәләји, амбари 3. курунди, һәмсоләлүји; 4. бүзүрки, кәләји.

СОЛИ́РОВАТЬ гл. соло зәрә, соло хундә. II *соли́рование* сущ. соло зәрәји, соло хундәји.

СОЛИ́СТ гл. солист (нумрәј хүштәрә тәһно ә чикә овурдәнијо одоми). II *соли́стка* әзини зән (духтәр).

СОЛИ́ТЬ гл. мүнүк зәрә: 1. әри дәһәмлү сохтә ә чүникә мүнүк дәкундә; 2. ә мүнүк кирдә, ә шуров дошта. II *соление* сущ. мүнүк зәрәји.

СО́ЛНЕЧНЫЙ прил. офтојији: 1. ән овтоји; 2. ә енержи ән офтојирәво кор сохтәнијо;3. ә үшүг офтојирәво һистијо; 4. перен. шор, вәшәглү.

СО́ЛНЦЕ гл. офтоји. <> *До солнца* тә офтоји вәдироморә, тә үшүг бирә. II *со́лнышко* ласк. офтојилә.

СОЛНЦЕПЁК сущ. офтоји вохурдәнијо чикә, офтоји кәрм вәровундәнијо чикә, зир офтоји.

СО́ЛО сущ. соло. II *со́льный* прил. солоји: 1. соло ә чикә оморәнијо; 2. соло ә чикә овурдәнүтһо (ә товунәј карасти музикаји).

СОЛОВЕ́Й сущ. болбол (рач хундәнијо гушлә). II *соловьиха* дүшијә болбол. II *солове́йчик* уменьш. ласк. болболлә. II *соло́вушко и солове́йко* ласк. болболлә. II *соловьиный* прил. болболи; ән болбол.

СОЛОВЕ́ТЬ гл. хумор бирә, сүст бирә, кәј бирә.

СОЛО́ВЫЙ прил. рәнгү зәрдтәһәрә һәсб.

СО́ЛОД сущ. сәмәни (әри пивә, квас,әрәги һәзүрсохтә кор бирәнијо чи). II *солодо́вый* прил. сәмәнији: 1. ән сәмәни; 2. әз сәмәни, ә сәмәнирәво сохтә оморијо. II *солодо́веный* прил. сәмәнији (әри сәмәнисохтә һистијо).

СОЛО́ДКА сущ. бујан (чычҝ ə медисинə, əри хурдə, ə техника кор бирəнијо савзə). II *солодко́вый* прил. бујани: 1. ən бујан; 2. əз бујан, ə бујанəво сохтə оморəнијо. *Солодковый корень* чыч ən бујан.

СОЛО́МА сущ. ləмбə, сүмəр. II *соло́мка* уменьш. ləмбəлə, сүмəрлə. II *соло́менный* прил. ləмбəји: 1. ən ləмбə; 2. ə ləмбəрəво, əз ləмбə сохтə оморијо; 3. ə рəнг ləмбə hистијо; зəрд. <> *Соломенный вдовец* букв. шутл. олмонəј ləмбəји (hələлугə əз зəн хүштəрəво нəс зивистəнијо мəрд). *Соломенная вдова* букв. шутл. олмонəј ləмбəји (hələлугə əз шүвəр хүштəрəво нəс зивистəнијо зəн).

СОЛО́МИНА сущ. јə ləмбə. || *соломинка* уменьш. јə ləмбəлə.

СОЛО́МКА сущ. ləмбəлə 1. см. *солома;* 2. əз ləмбə сохтə оморијо чүникə; 3. əри спичкə əз тəхтə бирəнијо чүп; 4. бəҕзи сортhој ən конфетhо, јə новкə ən печениhо (ə тəhəр назукə чүбүг, јə новкə назукə лулəлə).

СОЛОМОРЕ́ЗКА сущ. ləмбəвəнчи (ləмбə вəнчирəнијо мошин).

СОЛОНИ́НА сущ. мүнүкзəрə кушт (мүнүк сохтə оморијо кушт). II *солони́нный* прил. мүнүкзəрəкушт; ən мүнүк сохтə оморијо кушт.

СОЛО́НКА сущ. мүнүкдоку.

СОЛОНОВА́ТЫЙ прил. шуртəhəр, шурə хуно.

СОЛОНЦЕВА́ТОСТЬ сущ. шури (ə хок шури дəбирəји).

СОЛОНЧА́К сущ. шүри, шурахок, шурахори.

СОЛО́ЩИЙ прич. вəсəхур, чумтəнк.

СОЛЬ сущ. мүнүк. *Морская соль* мүнүк дəрјоји. *Столовая соль* мүнүк чији.

СО́ЛЬНЫЙ прил. соло (тəҥноји зəрə, хундə оморəнијо). II *сольца* сущ. мүнүклə. II *соляной* прил. мүнүки: 1. ən мүнүк; 2. ə гəдү мүнүк дəријо, ə мүнүкəво hистијо.

СОЛЯ́Р, СОЛЯ́РКА сущ. солјарка (əз нəфт кəширə оморəнијо вə əри сухундə кəрək бирəнијо чи).

СОМКНУ́ТЬ, СМЫКА́ТЬ гл. 1. гили сохтə, сəхт сохтə, битəв сохтə; 2. бəстə (чумhорə). II *смыка́ние* сущ. 1. гили сохтəји, сəхт сохтəји, битəв сохтəји; 2. бəстəји (чумhорə).). II *смычка* сущ. гили сохтəнкə, сəхт сохтəнкə, бəстəнкə (чумhорə) бирəнијо кор.

СОМКНУ́ТЬСЯ гл. 1. гили бирə, сəхт бирə, битəв бирə; 2. бəстə оморə (чумhо). II *смыка́ние* сущ. 1. гили бирəји, сəхт бирəји, битəв бирəји; 2. бəстə оморəји (чумhо). II *смычка* сущ. гили бирəнкə, сəхт бирəнкə, бəстə оморəнкə (чумhо) сохтə оморəнијо кор.

СОМНЕВА́ТЬСЯ гл. бовор нə сохтə, шəк сохтə.

СОМНЕ́НИЕ сущ. шəк, боворими нəбирəји, бовор нəсохтəји.

СОМНИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. ə јү боворими нистијо, шəклү hистијо; 2. дүмəҕнолү (əзуни, коми ки, јə чиројкəш имбу вəрасирə). II *сомнительность* сущ. 1. ə јү боворими нəбирəји, шəклүји; 2. дүмəҕнолүји.

СОН сущ. хов. *Мне снится* мəрə хов кирди, мəрə əдəј хов оморə; *без сна* ховсүз; *увидеть во сне* ə хов винирə.

СОНА́ТА сущ. соната.

СОНАТИ́НА сущ. сонатина (чүклə соната, сукə соната).

СОНЕ́Т сущ. сонет. II *сонéтный* прил. сонети; ən сонет.

СОНЕ́ТКА сущ. бала зинклə (həвəлhо ə хунəј огоhо əри гуллугчирə сəс сохтə биријо зинк).

СОНЛИ́ВЕЦ сущ. хисүм (јүрə хисирə хош оморəнијо одоми). II *сонли́вица* əзини зəн (духтəр).

СОНЛИ́ВОСТЬ сущ. хисирə хош оморəји, хисирə војистəји.

СОНЛИ́ВЫЙ прил. хисүм (јүрə хисирə војистəнијо). II *сонли́вость* сущ. хисирə војистəји.

СОНМ сущ. одомиhо, амбара одомиhо (ə јə чикə).

СО́НМИЩЕ. см. *сонм.*

СО́ННИК сущ. тəҕбилсохтəј ховhо вəријо китоб.

СО́ННЫЙ прил.1. ховəлү; 2. хисиријо. *Разбудить сонных детей* хисиријо ҕəјилhорə хəбəр сохтə; 3. ховои, ən хов, хов дорəнијо, хисундəнијо; 4. бихүт, сүст.

СО́НЯ сущ. ховхоh: 1. хисүм (јүрə хисирə хош оморəнијо, амбар хисирəнијо одоми); 2. ə муш ухшəш зəрəнијо ҕəјвон.

СООБРАЖА́ТЬ см. 1. *сообразить*; 2. вəрасирə, фикир сохтə.

СООБРАЖЕ́НИЕ сущ. 1. фикир сохтəји, бини-вəки сохтəји; 2. ə сəр офторəји, вəрасирəји, данүстəји; 3. hоҕмо, фəhм; 4. фикир, коф.

СООБРАЗИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. hоћмолӯ, фәhмлӯ, зу вәрасирәнијо, уjог. II *сообрази́тельность* сущ. hоћмолӯји, фәhмлӯји, зу вәрасирәји, уjоги.

СООБРАЗИ́ТЬ гл. 1. фикир сохтә, бини-вәки сохтә; 2. ә сәр офторә, вәрасирә, данӯстә.

СООБРА́ЗНЫЙ прил. ә чӯникә киро hистијо, ә чӯникә кирдә hистијо, ә чӯникәрәво дуз hистијо. II *сообра́зность* сущ. ә чӯникә киро бирәји, ә чӯникә кирдә бирәји, ә чӯникәрәво дуз оморәји.

СООБРАЗО́ВАНЫЙ прич. ә чӯникә киро сохтә оморијо, ә чӯникә кирдә сохтә оморијо.

СООБРАЗОВА́ТЬ, СООБРАЗОВЫВА́ТЬ гл. ә чӯникә киро сохтә, ә чӯникә кирдә сохтә, ә чӯникәрәво дуз овурдә.

СООБРАЗОВА́ТЬСЯ, СООБРАЗО́ВЫВАТЬСЯ гл. ә чӯникәрәво (кирдә, киро) дуз оморә.

СООБЩА́ нареч. әjәки, ә jә чикә.

СООБЩЕ́НИЕ сущ. 1. куфтирәји, мәhлӯмот дорәји, хәбәр дорәји; 2. мәhлӯмот, хәбәр; 3. рәh.

СООБЩЁННЫЙ прич. 1. куфтирә оморијо, мәhлӯмот дорә оморијо, хәбәр дорә оморијо; 2. дорә оморијо.

СОО́БЩЕСТВО сущ. груп ән әри чӯ корhојикә ә jә чикә кура бирәтhо одомијо, хәлгhо, дәвләтhо.

СООБЩИ́ТЬ, СООБЩА́ТЬ гл. 1. куфтирә, мәhлӯмот дорә, хәбәр дорә; 2. дорә; 3. кировундә (нәчогирә). II *сообщение* сущ. 1. куфтирәји, мәhлӯмот дорәји, хәбәр дорәји; 2. дорәји; 3. кировундәји (нәчогирә).

СООБЩИ́ТЬСЯ, СООБЩА́ТЬСЯ гл. 1. бәстә оморә, jәки бирә, вокосирә; 2. хәбәр дорә оморә, мәhлӯм сохтә оморә, дәшновундә оморә; 3. кироштә, кировундә оморә (әз товунәj нәчоги).

СОО́БЩНИК сущ. hәрмәh ән хәрәбә корhо. II *соо́бщница* әзини зән (духтәр). II *соо́бщический* прил. hәрмәhи ән хәрәбә корhо.

СООРУДИ́ТЬ, СООРУЖА́ТЬ гл. 1. чӯникә вокундә; 2. разг. гӯч сохтә, hәзӯр сохтә; 3. перен. разг. кӯнчундә, hәмәл овурдә.

СООРУЖЕ́НИЕ сущ. 1. см. *соорудить*; 2. вокундә омрijо кәлә чи.

СООТВЕ́ТСТВЕННО нареч. 1. ә чӯникә дәниширә, ә чӯникә киро, ә чӯникә кирдә; 2. дуз омрәнијорә хуно, кәрәк hистијорә хуно.

СООТВЕ́ТСТВЕННЫЙ см. *соответствующий*.

СООТВЕ́ТСТВИЕ сущ. кӯнчәjиш (дуз морәји, jәки бирәји, jә чиро бирәји).

СООТВЕ́ТСТВОВАТЬ гл. кӯнчӯстә (дуз оморә, әjәки кирдә, hәмәл оморә).

СООТВЕ́ТСТВУЮЩИЙ прил. кӯнчӯстәнијо (дуз морәнијо, әjәки кирдәнијо, hәмәл оморәнијо).

СООТЕ́ЧЕСТВЕННИК сущ. hәмвәтән, hәмшәhәри, ә jӯрәво әз jә дәвләт hистијо одоми. II *сооте́чественница* әзини зән (духтәр).

СОПА́ТКА то же, что *нос*.

СОПЕ́ЛКА то же, что *сопель*.

СОПЕ́ЛЬ сущ. дуду (әз флejтәhо jәки).

СОПЕРЕЖИВА́ТЬ, СОПЕРЕЖИ́ТЬ гл. дәрдӯрә киникәрә кәширә, ә дәрдӯ hәрмәh бирә. II *сопережива́ние* сущ. дәрдӯрә киникәрә кәширәји, ә дәрдӯ hәрмәh бирәји.

СОПЕРИ́ВАТЬ см. *оперировать*.

СОПЕ́РНИК сущ. мониһ. II *соперница* әзини зән (духтәр).

СОПЕ́РНИЧАТЬ гл. мониһи сохтә. II *соперничество* сущ. мониһи сохтәји.

СОПЕ́ТЬ гл. фыс зәрә, фыс-фыс сохтә. II *сопе́ние* сущ. фыс зәрә, фыс-фыс сохтә.

СО́ПКА сущ. hӯндурәки, чӯклә дог, вулкан. II *со́почный* прил. hӯндурәкиjи; ән hӯндурәки.

СОПЛЕМЕ́ННИК сущ. hәмшивда (ә киникәрәво әз jә шивда, әз jә хәлг hистијо одоми). II *сопплеме́нница* әзини зән (духтәр).

СОПЛЕМЕ́ННЫЙ прил. hәмшивда (ә киникәрәво әз jә шивда, әз jә хәлг hистијо).

СО́ПЛИ сущ. хӯлм. II *соплюшки* уменьш. хӯлмлә.

СОПЛИ́ВЕЦ сущ. 1. винихӯлми, хӯлминәвини (әз винијӯ хӯлм рихтәнијо одоми). 2. соворә hәjил (ә рӯхшәндирәво).

СОПЛИ́ВЫЙ прил. 1. винихӯлми, хӯлминәвини (әз винијӯ хӯлм рихтәнијо); 2. совор, корнәдан (ә рӯхшәндирәво). II *сопливость* сущ. винихӯлмиjи, хӯлминәвиниjи.

СОПЛЯ́ сущ. 1. см. *сопли* 2. совор.

СОПЛЯ́К сущ. 1. винихӯлмијә hәjил, хӯлминәвини; 2. соворә hәjил (ә рӯхшәндирәво); 3. бивәч, фәрсӯз.

СОПОСТАВИ́МЫЙ прич. әjәки туш кирдә бирәнијо.

СОПОСТА́ВИТЬ, СОПОСТАВЛЯ́ТЬ гл. киhојикәрә, чӯhојикәрә әjәки туш кирдә, тәфәһәт бирә-нәбирәjирә данӯстә. II *сопо-*

ставле́ние сущ. киҥојикәрә, чүҥојикәрә әјәки туш кирдәји (әри тәфәһәт бирә-нәбирәјирә данүстә).

СОПРА́НО сущ. сопрано: 1. сәс зәни; 2. ә и сәсәво хундәнијо зән. II *опра́нный* прил. сопраноји: 1. ән сапроно; 2. ә и сәсәво хундәнијо.

СОПРЕДЕ́ЛЬНЫЙ прил. гунши ҥистијо, ә бинәјү ҥистијо, ә јәкикә вокосирijо. II *сопреде́льность* сущ. гуншији, ә бинәј јәки́ бирәји, ә јәки́ вокосирәји.

СОПРЕ́ТЬ см. *претъ*.

СОПРИКАСА́ТЬСЯ, СОПРИКОСНУ́ТЬСЯ гл. 1. ә бинәјәки бирә, ә јәки вокосирә, гунши бирә; 2. перен. ә дү јәкирәво бәстә бирә; 3. ә јәки вохурдә; 4. перен. ә јәкирәво кор үшү бирә.

СОПРИКОСНОВЕ́НИЕ сущ. 1. ә бинәјәки бирәји, ә јәки вокосирәји, гунши бирәји; 2. перен. ә дү јәкирәво бәстә бирәји; 3. ә јәки вохурдәји; 4. перен. ә јәкирәво кор үшү бирәји.

СОПРИЧА́СТНОСТЬ сущ. ҥәрмәһ бирәји, дәсү дәбирәји (ә хәрәбә кор).

СОПРИЧА́СТНЫЙ прил. ҥәрмәһ ҥистијо, дәсү дәријо (ә хәрәбә кор). II *соприча́стность* сущ. ҥәрмәһ бирәји, дәсү дәбирәји (ә хәрәбә кор).

СОПРОВОДИ́ТЕЛЬ сущ. ә јүрәво рафтәкор, ә рәһ дәкундәкор, рәһ сохтәкор. II *сопроводительница* әзини зән (духтәр).

СОПРОВОДИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. ә јүрәво рафтәнијо, ә рәһ дәкундәнијо, рәһ сохтәнијо, ә јүрәво фирсорә оморәнијо, ә јонү фирсорә оморәнијо. *Сопроводительное письмо* ә јүрәво фирсорә томорәнијо когоз.

СОПРОВОДИ́ТЬ см. *сопровождать* 2. *и* 3.

СОПРОВОЖДА́ТЬ гл. 1. ә јүрәво рафтә, ә рәһ дәкундә, рәһ сохтә; 2. әјәки рафтә, јонбәјон рафтә; 3. ә јә вәхт сохтә; 4. ә чүникәрәво әјәки фирсорә, ә сәрү вәнорә. II *сопровожде́ние* сущ. ә јүрәво рафтәји, ә рәһ дәкундәји, рәһ сохтәји.

СОПРОВОЖДА́ТЬСЯ гл. 1. ә јүрәво рафтә оморә, ә рәһ дәкундәморә, рәһ сохтә оморә; 2. әјәки рафтә оморә, јонбәјон рафтә оморә; 3. ә јә вәхт сохтә оморә, ә јә вәхт бирә (ә сәр оморә); 4. ә чүникәрәво әјәки фирсорә оморә, ә сәрү вәнорә оморә.

СОПРЯЖЁННЫЙ прич. дәбәстә оморијо, әјәки бәстә оморијо. II *сопряжённость* сущ. дәбәстә оморәји, әјәки бәстә оморәји.

СОПРЯ́ЧЬ, СОПРЯГА́ТЬ гл. дәбәстә, әјәки бәстә. II *сопряже́ние* сущ. дәбәстәји, дәбәстә оморәји, әјәки бәстәји. әјәки бәстә оморәји.

СОПУ́ТСТВОВАТЬ гл. 1. ә киникәрәво әјәки рафтә, ҥәрмәһ рәһи бирә; 2. ә јә вәхт бирә, ә јүрәвво оморә. *Этой болезни сопутствует высокая температура* ә и нәчогирәво сәхтә аташ оморә. II *сопу́тствование* сущ. ә киникәрәво әјәки рафтәји, ҥәрмәһ рәһи бирәји.

СОР сущ. хокору, зибил-зибил.

СОРАЗМЕ́РИТЬ, СОРАЗМЕРЯ́ТЬ гл. кәлә-чүкләјијүрә дуз овурдә (ән чүникәрәво). II *соразмере́ние* сущ. кәлә-чүкләјијүрә дуз овурдәји (ән чүникәрәво).

СОРАЗМЕ́РЕНЫЙ прил. 1. кәлә-чүкләјијүрә дуз ҥистијо (ән чүникәрәво); 2. дуз, ә размерһојү киро дуз оморәнијо. 3. *соразме́рно* нареч. ә размерһојү киро дуз.

СОРА́ТНИК сущ. 1. боһоримијә ҥәрмәһ дәһвоји; 2. әри чү корикә ҥәрмәһ ҥистијо одоми. II *соратница* әзини зән (духтәр).

СОРВАНЕ́Ц сущ. нәдинч, шулуг (ҥәјил).

СОРВА́ТЬ, СРЫВА́ТЬ гл. 1. вәкәндә, кәндә, тәпарундә; 2. чирә; 3. ҥүрш хүштәрә нүшундә (ә киникә); 4. дәдарундә, тәпарундә чүникәрә (ә ҥәримирәво, јә новкә сәһибүрә нәвојистәнки). <> *Сорвать с места* гуј сохтә (әз чүчојикә, әз чүникә). *Сорвать горло (глотку, голос)* бугозә (гонирә, сәсә) чоч сохтә (әз бочәһ, әз кәлә сәс). *Сорвать банк* бо́нкә вәкирдә (ә гумор).

СОРВА́ТЬСЯ, СРЫВА́ТЬСЯ гл. 1. вәкәндә, кәндә оморә 2. чирә оморә; 3. ҥүрш хүштәрә нүшундә; 4. дәдарундә, тәпарундә оморә чүникә (ә ҥәримирәво, јә новкә сәһибүрә нәвојистәнки); 4. офторә. <> *Сорваться с места* разг. неодоб. вирәһ (дыдал) дорә. *Как с цепи сорвался* ҥәчи дан ки, зинчирә бурруру вирихти.

СОРВИГОЛОВА́ сущ. нәдинч, шулуг, аташ-парпара, гучи.

СОРГАНИЗО́ВАННЫЙ прич. дуз сохтә оморијо, ә ҥәмәл овурдә оморијо.

СОРГАНИЗОВА́ТЬ, -СЯ см. *организовать, -ся*.

СОРЕВНОВА́НИЕ сущ. тәһәрот (бәһс, бәһсбәрдә, бәһс бәрдәји, ә бәһс дәрафтәји).

СОРЕВНОВА́ТЕЛЬНЫЙ прил. әри бәһсбәрдә ҥистијо, ән бәһс бәрдәји.

СОРЕВНОВА́ТЬСЯ гл. бәһс бәрдә, ә бәһс дәрафтә (ә киникәрәво).

СОРИЕНТИ́РОВАТЬ, -СЯ см. *ориентировать, -ся*.

СОРИ́НКА сущ. тузлә, јә донәләј ән туз.

СОРИ́ТЬ гл. 1. хокору (зибил) тиҥи сохтә; 2. перен. бәдхәрчи сохтә.

СО́РНЫЙ прил. 1. әләги, коштә оморијо савзиһорә ә әләгәво дәпучундијо; вәчиријо. 2. хокоруји (зибили): 1) ән хокору (ән зибил); 2) хокорудәри, ә гәдү хокору (зибил) дәријо, тәмиз нәбиријо.

СОРНЯ́К сущ. әләг. II *сорняко́вый* прил. әләги; ән әләг.

СОРО́ДИЧ сущ. 1. гоһум; 2. ә киникәрәво әз јә хәлг, милләт, әгрәбә һистијо, ә јүрәво ә јә чикә әз дәдәј бирijо одоми.

СО́РОК числ. чүл. *Сорок лошадей* чүл һәсб. II *сороковой* числит. порядк. чүлүмүн. <> *Огневые сороковые* јәловлүјә чүлүмүн салһо.

СОРО́КА числ. 1. гәчәлә (гуш); 2. то же, что *трещотка*. II *соро́чий* прил. гәчәләји; ән гәчәлә.

СОРОКА́.. чүл.. (ә бәһзи кофһо чүл донәј ән ә дүјүмүн бәхш ән коф һистијо чирә бурбундәнијо јәкимүн бәхш ән коф). *Сорокаметровый* чүлметроји.

СОРОКАВЕ́ДЕРНЫЙ прил. чүлбәдрәји (ә јү чүл бәдрә чүникә доруштәнијо).

СОРОКАЛЕ́ТИЕ сущ. чүлсали: 1. әз бирәјү чүл сал кироштијо кор; 2. чүлүмүн сол ән бирәјү.

СОРОКАЛЕ́ТНИЙ прил. 1. чүлсалә (әз бирәјү чүл сал кироштијо); 2. чүлсали: 1)чүл сали һистијо, чүл сали бирәнијо; 2)әри чүл сал ә фикир кирдә оморијо.

СОРОКОВИ́НЫ см. *сорочины*.

СОРОКО́ВКА сущ. әз чүл бәхш јә бәхш ән пишкәрә кирдәнијо шишә (гоб).

СОРОКОВО́Й прил. чүлимүн.

СОРОКОНО́ЖКА сущ. чүлпоjә (бүһүлү).

СОРОКОУ́СТ сущ. чүлә (чүлрузи овул ән мүрдәји ән киникә, тә чүлүмүн руз хундә оморәнијо лово).

СОРО́ЧЕЧНЫЙ прил. шәјији; ән шәји.

СОРО́ЧИЙ прил. гәчәләји; ән гәчәлә.

СОРОЧИ́НЫ сущ. чүлә: 1. чүлүмүн руз ән мүрдәји; 2. и руз дорә оморәнијо борухо.

СОРО́ЧКА сущ. 1. шәји; 2. пәсәј ән горт возији; 3. чехол; 4. мол чехоли. <> *Родиться в сорочке* мозолмәнд бирә.

СОРТ сущ. сорт. II *сортово́й* прил. сорти: 1. ән коми сортикә һистијо; 2. ән коми сортикә бирәји киро һистијо.

СОРТИ́Р сущ. һәчәтхунә.

СОРТИРОВА́НИЕ см. *сортировка*.

СОРТИРО́ВАННЫЙ прич. ә сортһо чиро бирijо (сохтә оморijо).

СОРТИРОВА́ТЬ гл. ә сортһо чиро сохтә. II *сортировочный* прил. ә сортһо чиро сохтәнијо. *Сортировочная машина* ә сортһо чиро сохтәнијо мошин.

СОРТИРОВА́ТЬСЯ гл. ә сортһо чиро бирә (сохтә оморә).

СОРТИРО́ВКА сущ. 1. әри ә сортһо чиро сохтә бирәнијо кор; 2. ә сортһо чиро сохтәнијо мошин, механизм

СОРТИРО́ВЩИК сущ. ә сортһо чиро сохтәнијо фәһлә. II *сортиро́вщица* әзин зән (духтәр).

СОРТОВА́ТЬ см. *сортировать*.

СОСА́ТЬ гл. 1. чумустә; 2. ә хүштә кәширә; 3. перен. дорд дорә (шүгәм, дүл). II *соса́ние* сущ. чумустәји, чумустә оморәји. II *сосате́льный* прил. ән чумустә, әри чумустә һистијо.

СОСВА́ТАТЬ см. *сватать*.

СОСЕ́Д сущ. гунши, һәмсојә. *Плохой сосед* хәрәбә гунши, бәдә һәмсојә. II *соседушка* әзини зән (духтәр).

СОСЕ́ДИТЬ гл. гунши бирә, гуншуј(әт)и сохтә.

СОСЕ́ДНИЙ прил. гунши һистијо: 1. ә нәзники, ә гуншијәти һистијо; 2. ә гүншијәти зивистәнијо.

СОСЕ́ДСТВО сущ. 1. гүншијәти; 2. собир. гуншиһо.

СОСИ́СКА сущ. сасиско́ (амбари вәхт дүшундә оморәнијо назукә калбаси.

СО́СКА сущ. разг. сускә. II *со́сочка* уменьш. сускәлә. II *со́сочный* сускәји; ән сускә.

СОСКОБЛИ́ТЬ, СОСКА́БЛИВАТЬгл. хорустә, вәкәндә, хорустә тәмиз сохтә, вәкәндә тәмиз сохтә. II *соскабли́вание* сущ. хорустә оморәји, вәкәндә оморәји, хорустә тәмиз сохтә оморәји, вәкәндә тәмиз сохтә оморәји.

СОСКОЛЬЗНУ́ТЬ, СОСКА́ЛЬЗЫВАТЬ гл. чәмүстә дәрәво фураморә, офторә. || II *соска́льзывание* сущ. чәмүстә дәрәво фураморәји, офторәји.

СОСКОЧИ́ТЬ, СОСКА́КИВАТЬ гл. 1. хүштәрә (ә дәрә) шәндә; 2. ә јә бо вәди нәбирә (ә нәкумијә чүникә киро); 3. әз чүникә чиро бирә офторә. II *соска́кивание* сущ. 1. хүштәрә (ә дәрә) шәндәји; 2. ә јә бо вәди нәбирәји (ә нәкумијә чүникә киро); 3. әз чүникә чиро бирә офторәји.

СОСКРЕСТИ́, СОСКРЕБА́ТЬ гл. 1. хорустә; 2. тәмиз сохтәнкә хорустә; 3. перен. дүләпәсә сохтә, дәрд сохтә.

СОСКУ́ЧИТЬСЯ гл. бигәрор бирә, дүлкир бирә, дүләпәсә бирә, гәрор нә кирдә.

СОСЛА́ТЬ, ССЫЛА́ТЬ гл. чозәрә хуно ә дурә чикәһо фирсорә (әри зивистә). II *ссы́лка* сущ. чозәрә хуно ә дурә чикәһо фирсорәји (әри зивистә).

СОСЛА́ТЬСЯ гл. әри чүникәрә ә дузи вәдәшәндә чүникә бурбундә. II *ссы́лка* сущ. әри чүникәрә ә дузи вәдәшәндә чүникә бурбундәји.

СО́СЛЕПА, СО́СЛЕПУ нареч. әз кури, ә кури киро, нәвинирәји киро.

СОСЛО́ВИЕ сущ. тәбәгә.

СОСЛУЖИ́ВЕЦ сущ. һәрмәһ кори, һәрмәһ гуллуги (әз ә јә чикә кор сохтәкорһо одомиһо јәки). II *сослужи́вица* әзини зән (духтәр).

СОСЛУЖИ́ТЬ гл. ә киникә гуллүг бурбундә, гуллүгүрә вәровундә.

СОСНА́ сущ. нарат, дор нарати. II *со́сенка* уменьш. наратлә, чојилә дорләј нарати. II *сосно́вый* прил. нарати: 1. ән нарат; 2. нарат вәрији, нарат ворәморији; 3. әз нарат сохтә оморәнији; әз нарат вәкирдә оморәнији.

СОСНУ́ТЬ гл. јә кәм хисирә.

СОСНЯ́К сущ. наратлуг, вишәј нарати.

СОСО́К сущ. буз нәнә. II *сосо́чек* сущ. бузләј нәнә. II *сосочный и сосково́й* прил. бузнәнәји; 2. ән буз нәнә.

СОСО́ЧЕК сущ. нәнәлә: 1. см. *сосок*; 2. ә руј пуст, ән дордирәх вәроморәнијо чингол.

СОСРЕДОТОЧЕ́НИЕ сущ. 1. ә јә чикә вәчирәји, кура бирәји (сохтәји); 2. ә јә чикә вәчирә оморәји, кура сохтә оморәји.

СОСРЕДОТО́ЧЕННОСТЬ сущ. ә јә чикә вәчирәји, кура сохтәји.

СОСРЕДОТО́ЧЕННННЫЙ прич. ә јә чикә вәчирә оморијо, кура сохтә оморијо.

СОСРЕДОТО́ЧИЕ сущ. чүникә кура биријо (сохтә оморијо) чикә.

СОСРЕДОТО́ЧИТЬ, СОСРЕДОТО́ЧИВАТЬ гл. ә јә чикә вәчирә, кура сохтә. II *сосредоточение* сущ. ә јә чикә вәчирәји, кура сохтәји.

СОСРЕДОТО́ЧИТЬСЯ, СОСРЕДОТО́ЧИВАТЬСЯ гл. ә јә чикә вәчирә, кура бирә.0 II *сосредоточение* сущ. 1. ә јә чикә кура бирәји (сохтә оморәји); 2. ә јә чикә вәчирә оморәји, кура сохтә оморәји.

СОСТА́В сущ. күнчәјиш: 1. одомиһо, чиһо әјәки һәмәл овурдијо чи); 2. әз чүһојикәрә әјәки гәриш сохтәји биријо чи; 3. әјәки бәстә оморијо вогунһо, поезд;

СОСТАВИ́ТЕЛЬ сущ. күнчундәкор: 1. дуз сохтәкор, автор; 2дәчирәкор, вәчирәкор. II *состави́тельница* әзини зән (духтәр).

СОСТА́ВИТЬ, СОСТАВЛЯ́ТЬ гл. күнчундә: 1. норә, дәнорә ә чүчојикә; 2. офуррә; 3. ә винирәһој хүштә киро һәмәл овурдә; 4. вәчирә, курә сохтә, битәв сохтә; 5. ә јонү норә, бәстә; 6. чикәјүрә дәкиш сохтә (әз зәвәр ә дәрә); 7. әз хүштә һәмәл овурдә. II *составле́ние* сущ. күнчундәји.

СОСТА́ВИТЬСЯ, СОСТАВЛЯ́ТЬСЯ гл. күнчундә оморә. II *составле́ние* сущ. күнчундә оморәји.

СОСТАВНО́Й прил. күнчәјиши: 1. әз јә чәнд бәхшһо күнчундә оморијо; 2. ә гәд күнчундә оморијо чи дәријо.

СОСТА́РИТЬ, -СЯ см. *старить, -ся*.

СОСТЁГАННЫЙ прич. 1. дүхтә оморијо (әјәки); 2. бәнд сохтә оморијо, бәстә оморијо ә чүникә.

СОСТЕГА́ТЬ гл. 1. дүхтә (әјәки); 2. бәнд сохтә, бәстә ә чүникә.

СОСТЁГИВАТЬ[1] см. *состегать*.

СОСТЁГИВАТЬ[2] см. *состегнуть*.

СОСТЁГИВАТЬСЯ гл. 1. дүхтә оморә (әјәки); 2. бәнд сохтә оморә, бәстә оморә ә чүникә.

СОСТЁГИВАТЬСЯ гл. вәкәндә оморә (ә товунәј дукмәһо).

СОСТЁГНУТЫЙ вәкәндә оморијо (дукмәһо).

СОСТЕГНУ́ТЬ гл. вәкәндә (дукмәһорә).

СОСТИ́РАННЫЙ прич. шуштә оморијо, шуштә тәмиз сохтә оморијо (локо, чүлк).

СОСТИРА́ТЬ гл. шуштә, шуштә тәмиз сохтә, фирсорә (локорә, чүлкә).

СОСТИРА́ТЬСЯ гл. шуштә оморә, шуштә тәмиз сохтә оморә, рафтә (локо, чүлк).

СОСТИ́РЫВАТЬ,-СЯ см. *состирать,-ся*.

СОСТОЯ́НИЕ сущ. 1. бирә, бирәји. *Состояние на службе* ә гуллуг бирәји; 2. һол. *Больной в тяжёлом состоянии* һол ән нәчог курунди; 3. мол, дәвләт, кәлә. *Человек с состоянием* дәвләтү омбар һистијо одоми.

СОСТОЯ́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. 1. дәвләтлү, һошир; 2. бинәлү, сүфт, дуз.

СОСТОЯ́ТЬ гл. 1. ә чүникә һәмәл оморә, ә гәдү чүникә дәбирә; 2. ә гәд ән чүникә дәбирә; 3. ә дәстә дәбирә, әз ә груп дәбирәкорһо бирә; 4. ә чүчојикә кор (гуллуг) сохтә.

СОСТОЯ́ТЬСЯ гл. бирә, ә сәр (сәрбәһәм) оморә, сәр кирдә. *Спектакль не состоялся* томошә ә сәрбәһәм нә омо.

СОСТРАДА́НИЕ сущ. дәрд кәширәји, јозугбәри сохтәји (ә дәрд, ә бәдбәхти ән киникә киро), јозугбәри.

СОСТРАДА́ТЕЛЬНОСТЬ сущ. дәрд, рәһм, дүлсухуни, рәһмәдүли.

СОСТРАДА́ТЕЛЬНЫЙ прил. рәһмсох, дүлсуху, рәһмәдүл, чунсуху, јозугбәри сохтәнијо. II *сострада́тельность* сущ. дәрд, рәһм, дүлсухуни, рәһмәдүли, јозугбәри.

СОСТРИ́ТЬ см. *остричь*[2].

СОСТРИ́ЧЬ, СОСТРИГА́ТЬ, гл. чирә вәкирдә (мујә, пәшмә).

СОСТРОГА́ТЬ, СОСТРА́ГИВАТЬ гл. тиро-ширә, риндә зәрә, тәмиз сохтә.

СОСТРУГА́ТЬ, СОСТРУ́ГИВА́ТЬ см. *состругать*.

СОСТРО́ИТЬ гл. 1. см. *остроить*[1].

СОСТРЯ́ПАТЬ см. *стряпать*.

СОСТЫКОВА́ТЬ, СОСТЫКО́ВЫВАТЬ 1. см. *стыковать*; 2. перен. ә разијәти овурдә, дуз овурдә.

СОСТЫКОВА́ТЬСЯ, СОСТЫКО́ВЫВАТЬСЯ 1. см. *стыковаться*; 2. перен. ә разијәти оморә, дуз оморә.

СОСТЯЗА́НИЕ сущ. бәһс, бәһс бәрдәји: 1. әри әз киникә зәвәрдәс бирә чәһти сохтәји; 2. һүчәт сохтәји.

СОСТЯЗА́ТЕЛЬ сущ. бәһс бәрдәкор, әз бәһс бәрдәкорһо јәки. II *состяза́тельница* әзини зән (духтәр).

СОСТЯЗА́ТЬСЯ гл. бәһс бәрдә: 1. әри әз киникә зәвәрдәс бирә чәһти сохтә; 2. һүчәт сохтә. II *состяза́тельный* прил. бәһси, һүчәти.

СОСУ́Д сущ. 1. гоб (әри рушумә, совә чи дәкундә); 2. анат. рак (әз гәдү хун рафтәнијо луләрә хунә оргән). II *сосу́дистый* прил. раки: 1. ән рак; 2. әз ракһо һәмәл оморијо.

СОСУ́ЛЬКА сущ. чилид (рихтәнкә ә тәһәр дуразә конус бәјә зәрәнијо ов).

СОСУ́Н сущ. 1. ширмәст (һәлә шир дәдәјә хурдәнијо һәјил, јә новкә балај һәјвон); 2. соворә һәјил. II *сосуно́к* сущ. 1. ширмәстлә; 2. соворә һәјиллә.

СОСУЩЕСТВОВА́ТЬ гл. ә киникәрәво, ә чүникәрәво ә јә вәхт, јә новкә ә јә чикә зивистә. II *сосуществова́ние* сущ. ә киникәрәво, ә чүникәрәво ә јә вәхт, јә новкә ә јә чикә зивистәји.

СОСЧИТА́ТЬ, -СЯ см. *считать*[1], *-ся*.

СОТВОРИ́ТЬ см. *творить*[1].

СОТВОРИ́ТЬСЯ см. *твориться*.

СОТВО́РЧЕСТВО сущ. әјәки́ (һәрмәһи) офуррәји, сохтәји.

СОТЕ́ЙНИК сущ. тово (зирү голин вә гирһојү һүндүр һистијо).

СО́ТЕННЫЙ прил. сади: 1. әз сад донәј ән чүникә дуз биријо (һәмәл оморијо); 2. гимәтү сад монәт (рубл) һистијо.

СО́ТКА сущ. 1. әз сад бәш ән һектар јәкијү; 2. әзини бәхш (ән һектар); 3. әз сад јәки (ән чүникә).

СОТКА́ТЬ см. *ткать*.

СО́ТНИК сущ. устар. сотник (ә ләшкәр Урусијәт, ә вәхт чар сәрвор ән дәстә). II *со́тничиха* зән ән әзини одоми. II *со́тницкий и со́тничий* прил. сотники; ән сотник.

СО́ТНЯ сущ. сади: 1. әз чүникә сад донә һистијо; 2. сад монәт (рубл); 3. әз сад одоми дуз биријо дәстәј ләшкәри. II *со́тенка* уменьш. садилә. II *со́тенный* прил. садији: 1. садмонәти, садрубли; 2. бүһојү сад монәт (рубл) һистијо

СОТОВА́РИЩ сущ. һәрмәһ.

СО́ТОВЫЙ прил. шони: 1. ән шон; 2. ә шон дәбирәнијо. *Сотовый мёд* һәсәл шони. 2. ә радиотехника ә шон ухшәш зәрәнијо чи.

СОТРУ́ДНИК сущ. корсох: 1. ә чүчојикә кор сохтәнијо одоми; 2. ә киникәрәво јә чикә кор сохтәнијо одоми; һәрмәһ кори. II *сотру́дница* әзини зән (духтәр). II *сотру́днический* прил. 1. ән корсохи; 2. ән кор һәрмәһи.

СОТРУ́ДНИЧАТЬ гл. 1. ә киникәрәво ә јә чикә кор сохтә; һәрмәһү бирә. 2. ә чүчојикә кор сохтә, корсох ән чү идорәјикә бирә. II *сотру́дничество* сущ. 1. ә јә кор һәрмәһи дәбирәји; 2. корһој һәрмәһи; 3. ә коми идорәјикә кор сохтәји.

СОТРЯСА́ТЬ см. *сотрясти*.

СОТРЯСА́ТЬСЯ гл. 1. см. *сотрястись*; 2. шовундә оморә, чүмундә оморә, ләрзирә; 3. перен. хәләлуши хурдә.

СОТРЯСЕ́НИЕ сущ. 1. шовундәји, чүмундәји, ләрзундәји, шовундә оморәји, чүмундә оморәји, ләрзирәји;; 2. перен. хәләлуши дорәји (хурдәји).

СОТРЯСТИ́, СОТРЯСА́ТЬ гл. 1. шовундә, чүмундә, ләрзундә; 2. перен. хәләлуши дорә. II *сотрясение* сущ. 1. шовундәји, чүмундәји, ләрзундәји; 2. перен. хәләлуши дорәји

СОТРЯ́СТИСЬ гл. 1. чүмүстә, ләрзирә; 2. перен. хәләлуши хурдә. II *сотрясение* сущ. 1. шо-

вундэ оморэји, чүмундэ оморэји, лэрзирэји; 2. хэлэлуши кэширэји.

СОТЫ сущ. шон һэнки.

СО́ТЫЙ прил. садимүн.

СОУ́ЗНИК сущ. һэрмэһ гомбури, эјэки (э јэ чикэ) э дустоги бирэтһо (һистүтһо).

СОФА́ сущ. софа (сара фирэһэ диван).

СОХА́ сущ. 1. хиш (эри хори рундэ карасти); 2. э гэдимијэ Урисијэт эри налог хори пэјмунэ.

СОХА́ТИНА сущ. күшт марали.

СОХА́ТЫЙ I сущ. см. лось; II прил. сүркһојү һэчэји һистијо (эз товунэј марал).

СО́ХНУТЬ гл. хүшк бирэ 1. нэми хүштэрэ вир сохтэ; 2. лэгэр бирэ, э чүп чарустэ; 2. пачирэ, сүпэнч бирэ.

СОХОЗЯ́ИН сущ. эз сэһибһо јэки, һэрмэһ.

СОХРАНИ́ТЬ, СОХРАНЯ́ТЬ гл. доштэ: 1. э хэјолү бирэ, вир бирэ нэһиштэ; 2. һистирэ хуно һиштэ. II *сохране́ние* сущ. доштэји.

СОХРАНИ́ТЬСЯ, СОХРАНЯ́ТЬСЯ гл. доштэ оморэ: 1. э хэјолү бирэ оморэ, вир нэ бирэ ; 2. һистирэ хуно мундэ. II *сохране́ние* сущ. доштэ оморэји.

СОЦИАЛИ́ЗМ сущ. сосиализм.

СОЦИАЛИ́СТ сущ. сосиалист (тарафдор эн сосиализм, эз э партијај сосоалисти дэријо одомиһо јэки).

СОЦИАЛИ́СТИЧЕСКИЙ прил. сосиализми: 1. эн сосиализм; 2. э дэвр сосиализм бирэнијо; 3. э принсипһој сосиализмэво сохтэ оморијо.

СОЦИА́ЛЬНЫЙ прил. сосиали: 1. эз товунэј зиндэкуни инсонһо һистијо; 2. эри (зиндэкуни) одомиһо һистијо, чэһмэти.

СОЦИО́ЛОГ сущ. сосиалог (сэниһэткор эн сосилокија).

СОЦИОЛО́ГИЯ сущ. сосиалокија (эз товунэј зиндэкуни инсонһо һистијо һилм).

СОЧЁНЫЙ прил. чарундэ (ову вэдэшэндэ) оморијо. *Сочёный мёд* чарундэ оморијо һэсэл.

СОЧЕТА́ЕМОСТЬ сущ. э чүникэрэво дуз оморэ данүстэји.

СОЧЕТА́НИЕ сущ. 1. э чүникэрэво дуз овурдэји; 2. јэки бирэји, дуз бирэји, эјэки дуз оморэји.

СОЧЕТА́ТЬ гл. эјэки, э јонјэки һистүтһорэ јэки сохтэ, дуз сохтэ, э разилүги овурдэ.

СОЧЕТА́ТЬСЯ гл. јэ́ки бирэ, дуз бирэ, эјэки дуз оморэ.

СОЧИНЕ́НИЕ сущ. 1. күнчундэји: 1) нүјүстэји, куфтирэји; 2)эз хүштэји күнчундэји, куфтирэји; 3)нүјүстэј литератураји (поема, роман, драм, повест вэ јэ чиһојкэ); 2. э дорэ оморијо тема киро, һэјилһој ошколэји э хунэ, јэ новкэ э класс э фикир хүштэрэво нүјүстэнүтһо хэт.

СОЧИНИ́ТЕЛЬ сущ. күнчундэкор: 1. нүјүстэкор, куфтирэкор; 2. эз хүштэји күнчундэнијо, дурку куфтирэнијо одоми. II *сочини́тельница* эзини зэн (духтэр).

СОЧИНИ́ТЬ, СОЧИНЯ́ТЬ гл. күнчундэ: 1. нүјүстэ, куфтирэ. *Сочинить поэму* поема нүјүстэ; 2. эз хүштэји күнчундэ, дурку куфтирэ. *Сочинить небылицу* нэбирэ корэ куфтирэ; 3. грам. эјэки дуз овурдэ, бэстэ.

СОЧИ́ТЬ гл. дэгүндэ (эз хүштэ чүникэ, јэ рушумирэ дүг-дуг чиро сохтэ), рихундэ.

СОЧИ́ТЬСЯ гл. дэгүстэ (рихтэ): 1. эз хүштэ чүникэ, јэ рушумирэ дүг-дуг рэһо дорэ; 2. эз чүникэ дуг-дуг тиһи бирэ.

СОЧЛЕНИ́ТЬ, СОЧЛЕНЯ́ТЬ гл. э јэ чикэ вэчирэ, кура (күрд) сохтэ. II *сочлене́ние* сущ. э јэ чикэ вэчирэји, кура (күрд) сохтэји.

СО́ЧНЫЙ прил. 1. овлү, амбарэ овдэри. *Сочное яблоко* овлүјэ сиб; 2. таза, вэшэглү. *Сочные краски* вэшэглүјэ рэнгһо; 3. перен. хуш, лэзэтлү. *Сочный голос* хушэ сэс. II *со́чность* сущ. 1. овлүји; 2. тазаји, вэшэглүји; 3. перен. хуши, лэзэтлүји.

СОЧУ́ВСТВЕННЫЙ прил. дүлсуху(-н), чунсуху(-н); э дэрд киникэ һэрмэһ һистијо. II *сочу́вственность* сущ. эри киникэ дүл сухтэји; э дэрдү һэрмэһ бирэји, дүлсухуни, чунсухуни.

СОЧУ́ВСТВИЕ сущ. э дэрд киникэ һэрмэһ бирэји, эри киникэ чун (дүл) сухундэји.

СОЧУ́ВСТВОВАТЬ гл. эри киникэ дүлү сухтэ, дүл сухундэ; э дэрдү һэрмэһ бирэ, дүлсухуни сохтэ, чунсухуни сохтэ.

СОШЕ́СТВИЕ см. *сойти*[1].

СО́ШКА сущ. 1. хишлэ; 2. дэстэк. <> *Мелкая сошка* перен. разг. чүклэ одомилэ, һочизэ одомилэ.

СО́ШНЫЙ прил. хиши: 1. эн хиш; 2. э хишэво сохтэ оморијо.

СО́Я сущ. со́ја (эз похлэһо јэки). II *со́евый* прил. сојаји: 1. эн соја; 2. эз соја, э сојарэво сохтэ оморијо.

СПАД сущ. 1. см. *спасть*; 2. нүштэји, кэм бирэји, фураморэји.

СПАДА́ТЬ 1. см. *спасть*; 2. јовош-јовош фураморэ.

СПАЗМ, СПА́ЗМА сущ. спазма (гичӏ бирəји, кирдəји); гилинчəвор. II *спазмати́ческий и спасти́ческий* прил. спазмаји: 1. ən спазма; 2. əз спазма бирəнијо.

СПА́ИВАТЬ[1] см. *споить*.

СПА́ИВАТЬ[2], **-СЯ** см. *спаять, -ся*.

СПА́ЙКА сущ. 1. лиӄим зəрəји, лиӄим зəрə оморəји, ə лиӄимəво, вокосирəји; 2. чикəј лиӄимзəрəји, чикəј вокосундəји; 3. əз нəчоги, əз јара бəгдə вəкосирəји ən бəхшӏој чəндəк; 4. перен. дусти, разијəти; ӏəмфикири, јəки бирəји.

СПАЛИ́ТЬ см. *палить*[1].

СПА́ЛЬНАЯ то же, что *спальня* 1.

СПА́ЛЬНЫЙ прил. 1. чикəхисирə (ə товунəј утог, хунə); 2. əри хисирə ӏистијо; 3. ə чикəхисирəрəво ӏистијо.

СПА́ЛЬНЯ сущ. 1. чикəхисирə, əри хисирə утог (хунə); 2. əри əни хунə мебел. II *спа́ленка* уменьш. чикəхисирəлə, əри хисирə утоглə (хунəлə).

СПА́РИВАНИЕ 1. богомбу сохтə оморəји (ə ов ən хӯштəнӯ ə сəрсəхтə гоб душундə оморəји); 2. чӯфт сохтə оморəји (ə товунəј əркəк нə дӯши).

СПА́РИТЬ, СПА́РИВАТЬ гл. чӯфт сохтə: 1. əз дӯдӯ јə чӯфт ӄəмəл овурдə; 2. əркəк нə дӯширə əјəки. II *спа́ривание* сущ. чӯфт сохтə

СПА́РИТЬСЯ, СПА́РИВАТЬСЯ гл. чӯфт бирə (сохтə оморə): 1. ə киникəрəво, чӯникəрəво јə чӯфт ӄəмəл овурдə; 2. əркəк нə дӯши əјəки. II *спа́ривание* сущ. чӯфт бирəји (сохтə оморəји.

СПА́РХИВАТЬ см. *спорхнуть*.

СПА́РЫВАТЬ см. *спороть*.

СПАС[1] сущ. спас (нум ən ə ӄəминон бирəнијо сə миӈидӏој христианӏо чиро-чиро).

СПАС[2] сущ. *спасу нет* прост. 1. əз ки, əз чӯ нибу хилос бирə; 2. əз товунəј лап кучӏӯјə чи.

СПАСА́ТЕЛЬ сущ. хилоссох: 1. корӯ хилоссохтə ӏистијо сəниӈəткор; 2. хилос сохтəнијо кəми. II *спасательский* прил. хилосохи (əри хилоссохтə ӏистијо, хилос сохтəнијо).

СПАСЕ́НИЕ сущ. 1. хилос сохтəји, вəрасундəји; 2. əз чəтини вəдарафтə (вəдəшəндə) бирəји; 3. у, коми ки əз чəтини хилос сохтəни.

СПАСИ́БО I в знач. сказ. сог кəрдо, худо рази. *Спасибо соседу, что помог, один бы я не справился* сог кəрдо гунши ки, кумəки сохт, тəӈно əз дəс мə нивəромо; II част. сог боши, худо рази. *Спасибо и на том* ə у кирош сог боши; 3. в знач. сущ. согбоши́. *Большое спасибо* кəлə согбоши; 4. в знач. вв. сл. худо рази ки, хуби ки. *Спасибо, вовремя доставили письмо* хуби ки, когозə ə вəхтӯ расундит.

СПАСИ́БОЧКИ, СПАСИ́БОЧКО см. *спасибо* 3.

СПАСИ́ТЕЛЬ сущ. 1. хилоскор, хилоссох, вəрасундəкор; 2. ə хистианоӏо - Јəшуӏо, ə чуӏурӏо - Мошијəӄ. II *спаси́тельница* əзини зəн (духтəр).

СПАСИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. хилос сохтəнијо, вəрасундəнијо, əри хилоссохтə ӏистијо.

СПАСОВА́ТЬ см. *пасовать*[1].

СПАСТИ́ гл. хилос сохтə, вəрасундə.

СПАСТИ́СЬ гл. хилос бирə, вəрастə, чун хӯштəрə хилос сохтə.

СПАСТЬ гл. 1. чиро бирə офторə (рихтə); 2. кəм бирə, фураморə, чӯклə бирə.

СПАТЬ гл. хисирə: 1. ə хов дəбирə; 2. пələмӯрд бирə, кор-бор нə сохтə; 3. ə киникəрəво (зəн нə мəрд ə јəки). <> *Спать вечным сном* мӯрдə.

СПА́ТЬСЯ гл. хов оморə, хов кирдə, хисирə. *Мне не спится* мəрə хов нəс оморə; *хорошо спится под утро* пишојсəбəӄ одомирə хубə хов оморə.

СПАЯ́ТЬ гл. 1. лиӄим зəрə, лиӄим зəрə вокосундə (сəхт сохтə); 2. вокосундə (ə чуникə); 3. перен. чиронəбирəни сохтə, дуст сохтə.

СПАЯ́ТЬСЯ гл. 1. лиӄим зəрə оморə, лиӄим зəрə вокосундə (сəхт сохтə) оморə; 2. вокосундə оморə (ə чуникə); 3. перен. дуст бирə, јəки бирə.

СПЕКТА́КЛЬ сущ. томошə, томошəј театри.

СПЕКТР сущ. спектр. II *спектра́льный* прил. спектри; ən спектр.

СПЕКУЛИ́РОВАТЬ, СПЕКУЛЬНУ́ТЬ гл. спекулјанти сохтə.

СПЕКУЛЯ́НТ сущ. спекулјəнт, алверчи: 1. əри гəзонч хӯштə чуникəрə востəрə вə буӏотə фурухтəнијо одоми); 2. чӯ корикəрə ə хəјр хӯштə чарундəнијо одоми. II *спекуля́нтский* прил. спекулјанти, алверчији; ən спекулјəнт, ən алверчи.

СПЕКУЛЯ́ЦИЯ сущ. спекулјəнти, алверчији: 1. чуникəрə əри гəзонч хӯштə востəрə вə ə буӏоји фурухтəји; 2. чӯ корикəрə ə хəјр хӯштə чарундəји.

СПЕЛЕНА́ТЬ см. *пеленать*.

СПЕ́ЛОСТЬ сущ. расирəји (əри хурдə ӄəмəл оморəји).

СПЕ́ЛЫЙ прил. расирә, расиријо (әри корсохтә һәмәл оморәнијо). II *спе́лость* сущ. расирәји (әри корсохтә һәмәл оморәји).

СПЕРВА́ нареч. һәвәл, әз һәвәл, әз сәр, сүфтә, пишоки.

СПЕРВОНАЧА́ЛЬНО, СПЕРВОНАЧА́ЛУ нареч. әз һәвәл, ә һәвәл.

СПЕ́РЕДИ нареч. 1. әз пишо, әз пишоји тараф; 2. ә пишо; 3. ә пишој киникә.

СПЕРЕ́ТЬ[1] гл. разг. шиширә, һәл сохтә.

СПЕРЕ́ТЬ[2] см. *переть*.

СПЕ́РМА сущ. сперма, зәрәһ.

СПЕСИ́ВЕЦ сущ. кәләкәд (кәләкәдә одоми), такабур (такабурә одоми). II *спеси́вица* әзини зән (духтәр).

СПЕСИ́ВИТЬСЯ гл. кәләкәд бирә, кәләкәди сохтә, такабури сохтә.

СПЕСИ́ВО нареч. ә кәләкәдирәво, ә такабурирәво.

СПЕСИ́ВЫЙ прил. кәләкәд, такабур. II *спеси́вость* сущ. кәләкәди, такабури.

СПЕСЬ сущ. кәләкәди, такабури, ловгоји

СПЕТЬ[1] гл. расирә (корсохтәни) бирә.

СПЕТЬ[2] см. *петь*.

СПЕ́ТЬСЯ, СПЕВА́ТЬСЯ гл. 1. сәсһошү әјәки дуз оморә, ә әјәки хундә вәрдүш бирә; 2. әри чүникә (чү корикә) ә разијәти оморә.

СПЕХ сущ. тәһәди, тәһәди сохтәји. *Не к спеху* тәһәди нә сохтәш имбу.

СПЕЦ сущ. 1. см. *специалист*.

СПЕЦИАЛИЗА́ЦИЯ сущ. һә әри ә јә чүникә корсохтә (корбирә) һистијо, ә фикир кирдә оморәји.

СПЕЦИАЛИЗИ́РОВАТЬ гл. 1. чү сәниһәтикә вомухтә; 2. һә әри ә јә чүникә корсохтә (корбирә) һиштә, ә фикир кирдә.

СПЕЦИАЛИЗИ́РОВАТЬСЯ гл. сәниһәт вәкирдә, сәниһәт вомухтә.

СПЕЦИАЛИ́СТ сущ. 1. сәниһәткор (корсох ән чү сәниһәтикә). II *специали́стка* әзини зән (духтәр);

СПЕЦИА́ЛЬНОСТЬ сущ. сәниһәт, пишә.

СПЕЦИА́ЛЬНЫЙ сущ. 1. әнчәг, һә әри чүникә һистијо. 2. әри чүникә киро, ә хотур чүникә һистијо.

СПЕ́ЦИЯ сущ. 1. һәдәвот; 2. устар. дәрму.

СПЕЦО́ВКА см. *спецодежда*.

СПЕЦОДЕ́ЖДА сущ. оводуни кори.

СПЕЧЬ, СПЕКА́ТЬ гл. бурчундә (ә сәхтә кәрмирәво, јә битәвә чирә хуно). || *спека́ние* сущ. бурчундәји.

СПЕ́ЧЬСЯ гл. бүрчирә: 1. то же, что *запечься*; 2. ә сәхтә кәрмирәво, јә битәвә чирә хуно. II *спека́ние* сущ. бурчирәји.

СПЕ́ШИТЬ, СПЕ́ШИВАТЬ гл. појәдә сохтә киникәрә (әз һәсб, јә новкә әз мошин фушәндә). II *спе́шивание* сущ. киникәрә појәдә сохтәји.

СПЕШИ́ТЬ гл. 1. тәһәди сохтә (әри чүникәрә зутә сохтә, ә чүчојикә зутә расирә чәһти сохтә); 2. ә сәр киникә тәһәди вәнорә; 3. пишо рафтә (вәхтә дуз нәбурбундә). <> *Не спеша* јовош-јовош, тәһәди нә сохтә.

СПЕ́ШИТЬСЯ, СПЕ́ШИВАТЬСЯ гл. 1. ә појәдә рафтә сәр кирдә; 2. әз һәсб, јә новкә әз мошин фураморә. II *спе́шивание* сущ. појәдә бирәји (әз һәсб, јә новкә әз мошин фураморәји).

СПЕ́ШКА сущ. тәһәди сохтәји, вирихәвирих сохтәји.

СПЕ́ШНЫЙ прил. 1. тәһәди, вирихәвирих сохтә оморијо; 2. тәһәди, вирихәвирих сохтә кәрәк һистијо. II *спе́шность* сущ. тәһәдији, вирихәвирихи.

СПИВА́ТЬСЯ см. *спиться*.

СПИДО́МЕТР сущ. спидометр.

СПИЛ сущ. 1. чүникәрә ә мушарәво бурраји; 2. чикәј ән и бурра.

СПИЛИ́ТЬ, СПИ́ЛИВАТЬ гл. 1. мушар зәрә, ә мушарәво бурра; 2. ә јәкәрәво дуз сохтә. II *спи́ливание* сущ. 1. чүникәрә ә мушарәво бурраји; 2. ә јәкәрәво дуз сохтә. II *спи́лка* сущ. чүникәрә ә мушарәво бурранкә, ә јәкәрәво дуз сохтәнкә бирәнијо кор.

СПИНА́ сущ. кәмәр (бәхш ән чәндәк – әз кәрдән тә кишт). <> *За спиной* перен. ә пәһәнүки, ә хәвләти, ә зирдәси; *на собственной спине испытать* ә сәрү оморә, ә чум хүштәрәво винирә; *повернуться спиной* к кому-чему 1. кәмәрә чарундә ә киникә, ә чүникә; 2. фикир нә дорә; *стоять за спиной* чьей ә пәсәј киникә појистә.

СПИ́НКА сущ. 1. кәмәрлә 2. кәмәр, әри кәмәрә вәдорә чикә (ә стул, ә күрси).

СПИННО́Й прил. кәмәри: 1. ән кәмәр; 2. ә кәмәр вәријо. *Спинной хребет* шыдрәкәмәр, шыдрај ән кәмәр. <> *Спинной мозг* үлүк ән шыдрәкәмәр, һәримә үлүк.

СПИРА́ЛЬ сущ. спирал. || *спира́лька* уменьш. спираллә. II *спира́льный* прил. спирали: 1. ән спирал; 2. спиралә хуно, ә тәһәр спирал һистијо

СПИРА́ТЬ см. *спереть*[1].

СПИРТ сущ. спирт. II *спиртно́й и спиртово́й* прил. спирти: 1. ән спирт; 2. ə спиртəво, əз спирт сохтə оморијо.

СПИРТО́ВКА сущ. лəмпəј спирти (ə спиртəво сухтəнијо лəмпə). II *спиртно́вочный* прил. спирти (ə спиртəво сухтəнијо).

СПИСА́НИЕ сущ. əз ћисобу вəдəшəндəји (вəдəшəндə оморəји), əз сəрү вəкирдəји (вəкирдə оморəји).

СПИСА́ТЬ, СПИ́СЫВАТЬ гл. 1. нүјүстə (əз ригинал вəчирə); 2. дəниширə шикилүрə кəширə əз оригинал; 3. əз јəкикə вəчирə, ән хүштəрə хуно бурбундə; 4. ə сəр хəрчи нүјүстə; 5. ə морјакћо: вəдəшəндə (əз кəми).

СПИСА́ТЬСЯ, СПИ́СЫВАТЬСЯ гл. 1. əри дү-јəки когоз нүјүстə; 2. вəдарафтə, вəдəшəндə оморə (əз кор).

СПИ́СОК сущ. список.

СПИ́СОЧЕК сущ. спискло.

СПИ́СЫВАНИЕ сущ. 1. вəчирəји, вəчирə оморəји, нүјүстəји, нүјүстə оморəји, əз јəкикə вəчирəји (вəчирə оморəји); 2. копијəјүрə вəдəшəндəји, копијəјү вəдəшəндə оморəји, дəниширə шикилүрə кəширəји, дəниширə шикилү кəширə омəрəји; 3. əз ћисобу вəдəшəндə омрəји, əз сəрү вəкирдə омрəји.

СПИТО́Й прил. бəдрəнг (ə сəрү јə чəнд ов дəкундə оморијо, тухи хүштəрə вир сохтијо чој).

СПИ́ТЬСЯ, СПИВА́ТЬСЯ гл. сəрхуш бирə, ə əрəги-шороб вəрдүш бирə.

СПИХНУ́ТЬ, СПИ́ХИВАТЬ гл. 1. ћүл зəрə, ћүл зəрə вогундə; 2. перен. гүј сохтə, вəдəшəндə, əри вəдарафтə мəчбур сохтə. II *спи́хивание* сущ. ћүл зəрə, ћүл зəрə вогундəји.

СПИ́ЦА сущ. 1. тəл (əри чүникə бофтə); 2. дəндə (ән чəрх). <> *последняя спица в колеснице* ə јə кор ћич јə ролүш нистијо одоми.

СПИЧ сущ. кутəћə соги (ə сəр сифро куфтирə оморənијо).

СПИ́ЧЕЧНИЦА сущ. гобспичкəји.

СПИ́ЧКА сущ. спичкə. <> *Как спичка* спичкəрə хуно, чүпə хуно, химхүшк (лап лəгəр). II *спичечный* прил. спичкəји: 1. ән спичкə; 2. спичкəрə хуно ћистијо.

СПЛАВ[1] сущ. гəришуг (ән дүдү, јə новкə ән амбартə ћəл бирə вə гəриш сохтə оморə бəгдə сəхт биријо чићо).

СПЛАВ[2] см. *сплавить*.

СПЛА́ВАТЬ гл. разг. үзкүм зəрə тə чүчојикə рафтə вə вəкəштə.

СПЛА́ВИТЬ[1], **СПЛАВЛЯ́ТЬ** гл. ћəл сохтə ə јəки вокосундə (дүдү, јə новкə амбартə сəхтə чићорə). II *сплавле́ние* сущ. ћəл сохтə ə јəки вокосундəји.

СПЛА́ВИТЬ[2], **СПЛАВЛЯ́ТЬ** гл. 1. ə никəрəрəво фирсорə (ов дорə: тəхтə- шалмонə); 2. перен. əз хүштə дур сохтə (киникəрə, чүникəрə). II *сплавле́ние* сущ. ə никəрəрəво фирсорəји (ов дорəји: тəхтə-шалмонə). II *сплавно́й* прил. 1. əри ə никəрəрəво фирсорə ћистијо; 2. ə никəрəрəво фирсорə оморијо

СПЛА́ВИТЬСЯ, СПЛАВЛЯ́ТЬСЯ гл. ћəл бирə ə јəки вокосирə (ə товунəј металћо). II *сплавле́ние* сущ. ћəл бирə ə јəки вокосирəји.

СПЛА́ВЩИК сущ. тəхтə-шалмонə ə никəрəрəво фирсорənијо корсох. II *сплавщица* əзини зəн (духтəр).

СПЛАНИ́РОВАТЬ см. *планировать*[1].

СПЛА́ЧИВАТЬ, -СЯ см. *сплотить, -ся*.

СПЛЁСНУТЫЙ прич. ов зəрə оморијо, ə сəрү ов шəндə шуштə оморијо.

СПЛЕСНУ́ТЬ, СПЛЁСКИВАТЬ гл. ов зəрə: 1. ə сəрү ов шəндə; 2. ə сəрү ов рихундə суклə шуштə.

СПЛЕСТИ́, СПЛЕТАТЬ гл. бофтə: 1. см. *плести*; 2. вəпучундə, əнкүл сохтə (дү əхир ән чүникəрə). II *сплета́ние* бофтəји, вəпучундəји.

СПЛЕСТИ́СЬ, СПЛЕТАТЬСЯ гл. бофтə оморə, вəпүчирə (əјəки). II *сплета́ние* бофтə оморəји, вəпүчирəји.

СПЛЕ́ТНИК сущ. хəбəрбəр, кофкəрду. II *сплётница* əзини зəн (духтəр).

СПЛЕ́ТНИЧАТЬ гл. хəбəрбəри сохтə, кофкəрдуни сохтə.

СПЛЕ́ТНЯ сущ. хəбəр, хəбəрбəри, кофкəрдуни.

СПЛЁВЫВАТЬ см. *сплюнуть*.

СПЛИН сущ. дүлкири, күлхүрди, дəрд.

СПЛОТИ́ТЬ, СПЛА́ЧИВАТЬ гл. 1. бəстə, битəв сохтə, јəки сохтə, нəзник сохтə; 2. сəхт, ə бинəбинəјəки бəстə; 3. перен. бəстə, нəзник сохтə.

СПЛОТИ́ТЬСЯ, СПЛА́ЧИВАТЬСЯ гл. бəстə оморə, јəки бирə, нəзник бирə.

СПЛО́ТКА сущ. əри бəстə (битəв сохтə, нəзник овурдə) бирənијо кор.

СПЛОХОВА́ТЬ гл. хəрəб сохтə (чү корикəрə дуз нə сохтə, дəћот бирə).

СПЛОЧЕ́НИЕ сущ. 1. бәстәји, битәв сохтәји, нәзник сохтәји, бәстә оморәји, битәв сохтә оморәји, нәзник сохтә оморәји; 2. јәки бирәји, нәзники.

СПЛОЧЁННЫЙ сущ. дуст, меһрибон, фикир үшү јәки һистијо. II *сплочённость* сущ. дусти, меһрибони, фикир үшү јәки бирәји,

СПЛОША́ТЬ то же, что *оплошать*.

СПЛОШНО́Й прил.1. нәбуррәнијо, битәв һистијо, һәрә-һәрә нистијо. *Сплошной гранит* битәвә гранит; 2. битәв, һәммәрә дәкүрдијо, ә һәммә чикәһо һистијо; 3. разг. лап сәхт, лап кучлү.

СПЛОШЬ нареч. 1. һәрәсүз, ә һәммәјү, сәрәсәр. *Сплошь закрасить стену* дуворә сәрәсәр рәнг зәрә; 2. битәв, һәммә. <> *Сплошь да и рядом* һәмишә, һәр минут, сәри лүнк.

СПЛУТОВА́ТЬ см. *плутовать*.

СПЛЫТЬ, СПЛЫВА́ТЬ гл.1. ә овәво рәфтә, ов бәрдә. *Мостки сплыли в половодье* күрпиләһорә сајл бәрд; 2. вәдәрәхширә. *Молоко сплыло* шир вәдәрәхши; 3. перен. кироштә рафтә, нист (сур) бирә, кироштә. <> *Было да сплыло* бу, омо ов бәрд (нист, вир бисто).

СПЛЫ́ТЬСЯ, СПЛЫВА́ТЬСЯ см. *слиться*.

СПЛЮ́НУТЬ гл. туф шәндә.

СПЛЮ́СНУТЬ, -СЯ см. *сплющить, -ся*.

СПЛЮ́ЩИТЬ, СПЛЮ́ЩИВАТЬ гл. назук (тәхтә) сохтә.

СПЛЮ́ЩИТЬСЯ, СПЛЮ́ЩИВАТЬСЯ гл. назук (тәхтә) бирә.

СПЛЯСА́ТЬ см. *плясать*.

СПОДВИ́ЖНИК сущ. һәрмәһ, тарафдор (әри чү корикә кумәки сохтәнијо одоми, кумәкчи). II *сподви́жница* әзини зән (дхтәр).

СПО́ДЛИЧАТЬ см. *подличать*.

СПОДО́БИТЬ гл. тој сохтә (киникәрә, чүникәрә ә чүникә лојиг данүстә).

СПОДО́БИТЬСЯ гл. тој бирә, тој сохтә оморә (киникә, чүникә ә чүникә лојиг бирә, лојиг данүстә оморә).

СПОДРУ́ЧНИК сущ. зирдәси, кумәкчи. II *сподру́чница* әзини зән (духтәр).

СПОДРУ́ЧНЫЙ[1] прил. һәсонт, рәһәт, һәсонт сохтә бирәнијо, һәсонт кор бирәнијо. *Это дело мне сподручно* и әри мә һәсонтә кори.

СПОДРУ́ЧНЫЙ[2] устар. то же, что *сподручник*.

СПО́ЕННЫЙ прич. 1. хорундә оморијо, хәрч биријо (әрәги-шороб); 2. сәрхуш (пијон) сохтә оморијо, ә әрәги-шороб вәрдүш (хутә) сохтә оморијо.

СПОЗАРА́НКУ, СПОЗАРА́НОК нареч. әз сәбәһмундә, әз торик-товуши, сәбәһ нәбирә.

СПОЗНА́ТЬСЯ, СПОЗНАВА́ТЬСЯ гл. устар. дуст бирә, нәзник бирә, тониш бирә.

СПОИ́ТЬ, СПА́ИВАТЬ гл. 1. разг. хорундә (рушуминәрә әри хурдә дорә, хәрч сохтә); 2. ә әрәги-шороб вәрдүш (хутә) сохтә.

СПОКО́ЙНЫЙ прил. 1. динч; 2. рәһәт; 3. орхојин, дүлдинч, бирәһәт нистијо, дүләпәсә нистијо. <> *будьте спокойны* бирәһәт нә бошит; *спокойной ночи!* шәв ишму хуш бу! II *споко́йность* сущ. динчи, рәһәти, орхојини.

СПОКО́ЙСТВИЕ сущ. 1. сәссүзи, мәрк. *В лесу царило спокойствие* ә вишә сәссүзи бу; 2. динчи; 3. орхојини.

СПОКО́Н: то же, что *испокон*.

СПОЛЗТИ́, СПО́ЛЗАТЬ гл. 1. кәшумолә, јә новкә јовош-јовош, ә чәтинирәво фураморә; 2. ә кучәво (кәшумолә) рафтә; 3. перен. әз дузә рәһ хүштә вәдарафтә, ә шәфтә рәһ офторә. II *исполза́ние* сущ. 1. кәшумолә, јә новкә јовош-јовош, ә чәтинирәво фураморәји; 2. ә кучәво (кәшумолә) рафтәји.

СПОЛЗТИ́СЬ, СПОЛЗА́ТЬСЯ гл. кәшумолә рафтә, ә јә чикә кура бирә.

СПОЛНА́ нареч. то же, что *полностью*.

СПОЛОСНУ́ТЬ, СПОЛА́СКИВАТЬ гл. ов зәрә. II *спола́скивание* сущ. ов зәрәји.

СПО́НСОР сущ. спо́нсор. II *спо́нсорский* прил. спо́нсори: 1. ән спонсор; 2. ән спонсор һистијо; 3. ә кумәки спонсорәво сохтә оморәнијо.

СПОР сущ. 1. бәһс, һүјчәт; 2. нәразији (суд һәл сохтәнијо). <> *Спору нет* разг. ә сәрү коф нә вәри. *На спор* разг. ә мәрчәво.

СПО́РИТЬ, ПОСПО́РИТЬ гл. 1. бәһс бәрдә, һүчәт сохтә, кофәкоф сохтә; 2. чәнк кирдә, сохтә; 3. мәрч кирдә.

СПО́РИТЬСЯ и СПОРИ́ТЬСЯ гл. разг. ә товунәј кор, һәмәл: ә сәрбәһәм оморә, һәмәл оморә.

СПО́РНОСТЬ гл. чәнкији, чәвгији, бәһсәбәһсији.

СПО́РНЫЙ прил. бәһси, һүчәти (бәһс, һүчәт һәмәл овурдәнијо). *Спорное дело* һүчәтијә кор. II *спорность* сущ. бәһсији, һүчәтији.

СПО́РОК сущ. ворихтијо (чиро биријо) чикәј ән күһнәјә рүји оводуни.

СПОРО́ТЬ, СПА́РЫВАТЬ гл. вәкәндә, чиро сохтә.

СПОРТ сущ. спорт.

СПОРТИ́ВНЫЙ прил. спорти: 1. ән спорт; 2. спортсменә хуно вәди һистијо; 3. әри спортсохтә һистијо.

СПОРТСМЕ́Н сущ. спортсмен (һәмишә спорт сохтәнијо, јә новкә сәниһәтү спорт һистијо одоми). II *спортсме́нка* әзини зән (духтәр). II *спортсме́нский* прил. спортсмени; ән спортсмен.

СПОРХНУ́ТЬ, СПА́РХИВАТЬ см. *слететь* 1.

СПО́РЩИК сущ. һүчәт, һүчәткор (јүрә һүчәтсохтә хош оморәнијо одоми). II *спо́рщица* әзини зән (духтәр).

СПО́РЫЙ прил. зу бирәнијо, хуб вәрастәнијо (әз товунәј кор, һәмәл.

СПО́СОБ сущ. рәһ, тәһәрз. *Способ решения задачи* тәһәрз (рәһ) ән мәсәләрә һәлсохтә.

СПОСО́БНОСТЬ сущ. данани, басарат, чуникә сохтә данүстәји.

СПОСО́БНЫЙ прил. данан, басаратлү, чуникә сохтә данүстәнијо, кордан.

СПОСО́БСТВОВАТЬ. гл. кумәки сохтә, рәһ дорә, сәбәб бирә.

СПОСПЕ́ШЕСТВОВАТЬ. устар. см, *способствовать*.

СПОСЫЛАТЬ см. *послать*.

СПОТКНУ́ТЬСЯ, СПОТЫКНУ́ТЬСЯ гл. 1. пој ә чүникә вохурдә, дәмундә. *Сподкнувшись о камень, чуть не упал* пој мә ә сәнг вохурд, кәм мундәбу биофтонум; 2. перен. дәмундә, појистә, чәшмиш бирә. *Споткнуться о непонятное слово* ә јә нәвәрасирәнијә коф дәмундә.

СПОХВАТИ́ТЬСЯ, СПОХВА́ТЫВАТЬСЯ гл. һә ә јә бо ә әгүлү (ә фикиру, ә мәһшовојү) оморә, һә ә јә бо ә јорү офторә.

СПРА́ВА нареч. әз раст, әз тараф рәст, әз јон расти.

СПРАВЕДЛИ́ВЫЙ прил. 1. дуз, дүрүст, һәг. *Все это совершенно справедливо* һәммәј ән иһо соф дузи; 2. инсофлү, сәдиг. *Справедливый человек* сәдигә одоми. II *справедли́вость* сущ. 1. дузи, дүрүсти, һәги; 2. инсофлүји, сәдиги.

СПРА́ВИТЬ, СПРАВЛЯ́ТЬ гл. 1. ә һәдәт киро (миһид) кировундә. *Справить праздник* миһид кировундә; 2. восторә, һәзүр сохтә, духтә. *Справить себе новый костюм* әри хүштә таза костјум вәсторә.

СПРА́ВИТЬСЯ, СПРАВЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. сохтә данүстә, әз виһтәјү вәроморә; 2. гәрдирә вәдарафтә, чозәнүрә дорә; <> *Справиться с собой* хүштәрә ә дәс вәкирдә.

СПРА́ВИТЬСЯ, СПРАВЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. пүрсирә данүстә, сирог сохтә, хәбәр вәкирдә; 2. дәниширә. *Справиться в словаре* ә лүгәт дәниширә. II *спра́вочный* прил. сироги, әри сирог данүстә һистијо.

СПРА́ВКА сущ. 1. киникә әз товунәј чүникә пүрсирә вәкирдијо мәһлүмот, хәбәр, сирог; 2. справкә́, когоз (әз товунәј ән и һистијо документ).

СПРА́ВОЧНИК сущ. китоб сироги.

СПРА́ШИВАТЬ см. *спросить*.

СПРА́ШИВАТЬСЯ гл. 1. см. *спроситься*; 2. пүрсирә оморә, хәбәр вәкирдә оморә; 3. хостә оморә.

СПРЕССОВА́ТЬ см. *прессовать*.

СПРЕССОВА́ТЬСЯ, СПРЕССО́ВЫВАТЬСЯ гл. пресс бирә (әз ә јә чикә амбар мундә сиг бирә). II *спрессо́вывание* пресс бирәји (әз ә јә чикә амбар мундә сиг бирәји).

СПРИНЦЕВА́ТЬ гл. шәхтә сохтә, ов шәндә (назуклә, әри ән и кор һистијо апаратәво). II *спринцева́ние* сущ. шәхтә сохтәји, ов шәндәји (назуклә, әри ән и кор һистијо апаратәво). II *спринцо́вка*

СПРИНЦО́ВКА сущ. 1. шәхтә сохтәји, ов шәндәји (назуклә, әри ән и кор һистијо апаратәво)4 2. шәхтә сохтәнкә, ов шәндәнкә бирәнијо кор; 3. әри ән и кор һистијо апарат.

СПРОВА́ДИТЬ, СПРОВА́ЖИВАТЬ гл. гуј сохтә, әз сәр сохтә, фирсорә.

СПРОВОЦИ́РОВАТЬ см. *провоцировать*.

СПРОЕКТИ́РОВАТЬ см. *проектировать*[1].

СПРОС сущ. 1. пүрсирәји, пүрсирә оморәји, хәбәр вәкирдә оморәји, пүрсиш; 2. хостәји, хостә оморәји.

СПРОСИ́ТЬ, СПРА́ШИВАТЬ гл. 1. пүрсирә, хәбәр вәкирдә; 2. хостә. <> *Без спроса, без спросу* нәпүрсирә, әз сәри-вәри хүштә. II *спра́шивание* сущ. 1. пүрсирәји, хәбәр вәкүрдәји; 2. хостәји.

СПРОСИ́ТЬСЯ, СПРА́ШИВАТЬСЯ гл. 1. әри чүникә сохтә рүхсәт хостә; 2. *спро́ситься* пүрсирә мијов (әз товунәј сохтә оморијо корһо).

СПРОСО́НОК см. *спросонья*.

СПРОСО́НЬЯ нареч. разг. ховолү-ховолү, нимәхисирә.

СПРОСТА́ нареч. һә һәчи, ә тәмизә дүләво, гәсдсүз.

СПРОХВАЛА́ сущ. јә тәһәр, һәвәссүз, ковунәсүз, әзсәрсохтәки.

СПРО́ШЕННЫЙ прич. 1. пӯрсирэ оморијо, хэбэр вэкирдэ оморијо; 2. хостэ оморијо.

СПРУТ сущ. спрут, ћэштпојэ (јӯрэ ћэшт пој вэријо ћэјвон дэрјоји).

СПРЫ́ГНУТЬ, СПРЫ́ГИВАТЬ гл. хӯштэрэ шэндэ (дэрэво). II *спры́гивание* сущ. хӯштэрэ шэндэји.

СПРЫ́СКИ сущ. ширини (э хотур чӯникэ восторэји, јэ новкэ чӯникэрэ вэрастэји дорэ оморэнијо гиноглуг).

СПРЫ́СНУТЬ, СПРЫ́СКИВАТЬ гл.1. э сэрӯ ов шэндэ, тар сохтэ; 2. ширинијӯрэ хурдэ. II *спры́скивание* сущ. э сэрӯ ов шэндэји, тар сохтэји.

СПРЯМИ́ТЬ, СПРЯМЛЯ́ТЬ гл. дуз сохтэ, димдуз сохтэ. II *спрямле́ние* сущ. дуз сохтэји, димдуз сохтэји.

СПРЯСТЬ см. *прясть*[1].

СПРЯ́ТАТЬ, -СЯ см. *прятать, -ся*.

СПУГНУ́ТЬ СПУ́ГИВАТЬ гл. э тэрсундэрэво гуј сохтэ. II *спу́гивание* сущ. э тэрсундэрэво гуј сохтэји.

СПУД сущ. 1. по*д спудом* э пэћэнӯкијэ чикэ, хэрч нэсохтэ, э кор нэвэнкэстэ; 2. из *под спуда* эз пэћэнӯкијэ чикэ.

СПУСК сущ. 1. фушэндэји, фуравундэји, фураморэји, фушэндэ оморэји, фуравундэ оморэји; 2. кунэји, дэрэво фураморэнӯтћо чикэ; 3. шиширэ оморэнкэ чэхмогэ э кор вэнкэстэнијо чикэј эн туфанк, эн автомат.

СПУСКА́ТЬ см. *спустить*.

СПУСКА́ТЬСЯ гл. 1. см. *спуститься*; 2. фушэндэ оморэ, фуравундэ оморэ (сэрдэрэво); 3. э ов дэшэндэ, нӯшундэ оморэ; 4. рэћо дорэ оморэ; 5. бэхширэ оморэ, чозэсӯз рэћо дорэ оморэ.

СПУСТИ́ТЬ гл. 1. фушэндэ, фуравундэ (сэрдэрэво); 2. э ов дэшэндэ, нӯшундэ (кэмирэ); 3. эз чӯникэ рэћо дорэ (газа, овэ), буш сохтэ; 4. рэћо дорэ (газ); 5. перен. бэхширэ, кировундэ, руј дорэ, фикир нэ дорэ, чозэсӯз рэћо дорэ; 6. разг. лэгэр бирэ. *он спустил два кило* у дӯ кило лэгэр бири; 7. вэнорэ, ћэчиноэо-ћэчунэво хэрч сохтэ, ворвори дорэ, пуч сохтэ (пулэ). *Спустить все деньги в карты* ћэммэј пул хӯштэрэ э горт (э гумор) вэнорэ. <> *Спустить жир (жиры)* разг. лэгэр бирэ; *спустить шкуру (с кого)* пустӯрэ кэндэ, дэдорэ, куфтэ, ћэл-ћэлим сохтэ (киникэрэ).

СПУСТИ́ТЬСЯ гл. 1. фураморэ (сэрдэрэво); 2. перен. нӯштэ (думон, торики); 3. сэрдэрэво үзкүм зэрэ.

СПУСТЯ́ пред. эз чӯникэ бэгдэ, чэнд гэдэрикэ вэхт кироштэ бэгдэ. *Спустя год* јэ сал бэгдэ, јэ сал кироштэ бэгдэ.

СПУ́ТАТЬ, -СЯ см. *путать, -ся*.

СПУ́ТНИК сущ. 1. ћэрмэћ: 1) у, коми ки э киникэрэво јэ рэћэ рафтэ; 2) у коми ки, э киникэрэво (чӯникэрэво) бирэ; 2. спутник (э пэсэ-пишој планет чэрх дэрафтэнијо чи. *Луна – спутник Земли* Мэнк спутник эн Хорини. II *спу́тница* см. *спутник* 1. эзини зэн (духтэр).

СПЬЯ́НА, СПЬЯ́НУ нареч. э пијони, пијон - пијон.

СПЯ́ТИТЬ гл. эз эгӯл вэдарафтэ, эгӯл хӯштэрэ хурдэ.

СПЯ́ЧКА сущ. хов, э хов рафтэји (э хов рафтэрэ хуно бирэнијо ћол эн бэћзи ћэјвонћо). *Зимняя спячка* хов зимустунэји.

СРАБО́ТАННОСТЬ[1] сущ. разилуги (э гэд корсохћо).

СРАБО́ТАННОСТЬ[2] сущ. хурдэ оморэји, назук бирэји, кӯћнэ бирэји, хэрэб бирэји.

СРАБО́ТАННЫЙ прил. хурдэ оморијо, назук бирijo, кӯћнэ бирijo, хэрэб бирijo.

СРАБО́ТАТЬ, СРАБА́ТЫВАТЬ гл. 1. ћэзӯр сохтэ, гӯч сохтэ; 2. кор сохтэ, кор винирэ. || II *сраба́тывание* сущ. 1. ћэзӯр сохтэји, гӯч сохтэји; 2. кор сохтэји, кор винирэји.

СРАБО́ТАТЬСЯ, СРАБА́ТЫВАТЬСЯ гл. 1. хурдэ оморэ, эз кор сохтэ назук бирэ, кӯћнэ бирэ, хэрэб бирэ; 2. вэрдүш бирэ, хутэ бирэ (эри э јэ чикэ кор сохтэ). II *сраба́тывание* сущ. 1. хурдэ оморэји, эз кор сохтэ назук бирэји, кӯћнэ бирэји, хэрэб бирэји; 2. вэрдүш бирэји, хутэ бирэји (эри э јэ чикэ кор сохтэ).

СРАВНЕ́НИЕ сущ. 1. э јэки тој кирдэји, јэ чиро бирэ-нэбирэрэшӯрэ данӯстэји; 2. э јэки ухшэши, јэ новкэ тэфэћэтишӯрэ вомухтэји. <> *По сравнению* с кем, чем пред. э киникэ, чӯникэ кирдэ (дэнишрэ).

СРАВНЁННЫЙ прич. э јэки тој кирдэ оморијо, јэ чиро бирэ-нэбирэрэшӯ данӯстэ оморијо.

СРА́ВНИВАТЬ[1] см. *сравнить*.

СРА́ВНИВАТЬ[2] см. *сравнять*.

СРАВНИ́МЫЙ прич. э јэкирэво тој (гичи) кирдэ оморнијо. II *сравни́мость* э јэкирэ тој (гичи) кирдэ бирэји.

СРАВНИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. э јэкикэ кӯрдэ (дэнишрэ) ћистијо (сохтэ оморэнијо). II *сравнительно* нареч. э јэкикэ кирдэ (дэнишрэ). *Нынче теплее сравнительно с прошлым*

годом ə поринə сал кирдə (дəниширə) имуhој кəрми.

СРАВНИ́ТЬ гл. ə јəки тој (гичи) кирдə, јə чиро бирə-нəбирəрəшүрə данүстə, ə јəки ухшəши, јə новкə тəфəһətишүрə вомухтə. II *сравне́ние* и *сра́внивание* сущ. ə јəки тој (гичи) кирдəји, јə чиро бирə-нəбирəрəшүрə данүстəји, ə јəки ухшəши, јə новкə тəфəһətишүрə вомухтəји.

СРАВНИ́ТЬСЯ, СРА́ВНИВАТЬСЯ гл. ə јəки тој бирə, јəки бирə, пој кəширə.

СРАВНЯ́ТЬ см. *равнять*.

СРАВНЯ́ТЬСЯ гл. 1. тој бирə; 2. то же, что испо́лниться.

СРАЖА́ТЬ см. *сразить*.

СРАЖА́ТЬСЯ, СРАЗИ́ТЬСЯ гл. 1. чəнк кирдə, дəһво сохтə, јəкикүши сохтə; 2. разг. возирə, вози сохтə (ə һəвəсəво).

СРАЖЕ́НИЕ сущ. дəһво: 1. кəлə чəнк ən ləшкəрho; 2. перен. чəвги, һүчəт.

СРАЖЁННЫЙ прич. *и* прил. 1. зəрə вəнкəстə оморијо, күштə оморијо (мүрдијо); 2. ə дəһво мүрдијо.

СРАЗИ́ТЬ то же, что *убить*.

СРА́ЗУ нареч. ширп: 1. ə јə бо, лап зу. *Сьел всё сразу* ширп хурд һəммəрə; 2. ə сəр дəс, (һə) у сəһət. *Сразу сообразил* у ширп вəраси; 3. разг. ə инчо, ə и нəзники.

СРАМ сущ. бəднуми, биобури, рујсијəһи, һəјб, һор.

СРАМИ́ТЬ гл. 1. бəднум сохтə, биобур сохтə, локолү сохтə, рујсијəһ сохтə; 2. разг. вəшмəрдə, дəһно зəрə, һəјб дорə.

СРАМИ́ТЬСЯ гл. 1. хүштərə бəднум сохтə, хүштərə биобур сохтə, хүштərə локолү сохтə; 2. бəднум сохтə оморə, биобур сохтə оморə, локолү сохтə оморə; 3. бəднум бирə, биобур бирə; 4. разг. вəшмəрдə оморə, дəһно зəрə оморə.

СРАМНИ́К сущ. бəднум, биобур, биһəјо, обурсүз, һəјосүз, һəјблү. II *срамни́ца* əзини зəн (духтəр).

СРАМНО́Й прил. устар. нətəври (биобур, биһəјо, обурсүз, һəјблү). *Срамные слова* нətəврија кофho.

СРАМОТА́ сущ. биобури, биһəјоји, обурсүзи, һəјосүзи, һəјб, һəјблүји, нətəври.

СРАСТА́НИЕ сущ. вокосирəји, вəроморəји (ə чүникə).

СРАСТА́ТЬСЯ см. *срастись*.

СРАСТИ́СЬ, СРАСТА́ТЬСЯ гл. вокосирə, вəроморə (ə чүникə). *Переломная кость хорошо срослась* хүрдə остугу хуб вокосири. II *сраще́ние* сущ. вокосирəји, вəроморəји (ə чүникə).

СРАСТИ́ТЬ, СРА́ЩИВАТЬ гл. 1. вокосундə, əри ə бинəјү вəроморə мəчбур сохтə; 2. јəки сохтə, бəстə (ə чүникə).

СРЕАГИ́РОВАТЬ см. *реагировать*.

СРЕ́БРЕНИК сущ. гəдимијə хүрдə пул нүгрəји.

СРЕБРИ́СТЫЙ см. *серебристый*.

СРЕБРИ́ТЬ см. *серебрить*.

СРЕБРИ́ТЬСЯ см. *серебриться*.

СРЕБРО́ устар. то же, что *серебро* 1.

СРЕБРОВИ́ДНЫЙ прил. ə нүгрə ухшəш зəрəнијо, нугрəрə хуно һистијо.

СРЕБРОЛЮ́БЕЦ сущ. пулпəрəст, тəмəһкор, пулпəрəстə одоми, тəмəһкор одоми.

СРЕБРОЛЮБИ́ВЫЙ прил. пулпəрəст, тəмəһкор.

СРЕБРОЛЮ́БИЕ сущ. пулпəрəсти, тəмəһкори.

СРЕБРОНО́СНЫЙ прил. геол. нүгрəдəри, нүгрəлү, ə гəдү нүгрə дəрију. II *сребронóсность* сущ. геол. ə гəдү нүгрə дəбирəји.

СРЕДА́[1] сущ. 1. пəсə пишој ən чүникəрə дəкүрдəнијо чи, јү һистијо чикə; 2. инсон вə организмho зивистəнијо. *Он из рабочей среды* у əз һəрəј фəһлəһo вəдиромори.

СРЕДА́[2] сущ. чоршобот (сəјимүн руз ən һофтə).

СРЕДИ́, СРЕДЬ нареч. 1. ə миклəјү, ə минчијү. *Среди зимы* ə миклəј зимусту: 2. ə гəд јəкикəһo, ə һəрəј јəкикəһo. *Среди маков росла роза* ə гəд лалаһo (гобхүрдкүһo) гүзүлкүл (күлвəрд) вəромори.

СРЕДИ́НА то же, что *середина*. II *среди́нный* прил. миклəји, минчији.

СРЕДНЕВЕКО́ВЫЙ прил. ən миклəји садсалиһo, ə миклəји садсалиһo бириһo.

СРЕДНЕВЕКО́ВЬЕ сущ. ист. миклəји садсалиһo.

СРЕ́ДНИЙ прил. 1. миклəји. *Средний брат* миклəји бирор; 2. перен. бобот, мијонə. <> *Нечто среднее* јə мијонəјə чи; *средний палец* миклəји əнкүшт.

СРЕДОТО́ЧИЕ сущ. мəркəз.

СРЕ́ДСТВО сущ. 1. əри чүникə сохтə рəһ, тəһəрз, карасти; 2. капитал, бирəји; 3. пул, хəрчи, дəвлəт. *Человек со средствами* һоширə (пуллүјə, бирəкорə) одоми; 3. дəрму, чорə.

СРЕДЬ то же, что *среди*.

СРЕЗ сущ. бурраји, буррачикә, чикәј ән бурраји, бурра оморијо чикә.

СРЕ́ЗАННЫЙ прич. буррә, бурра оморијо, кутәһ.

СРЕ́ЗАТЬ, СРЕЗА́ТЬ гл. бурра: 1. зәвәр ән чүникәрә; 2. перен. кәм сохтә, чүклә сохтә; 3. перен. разг. кофүрә поjундә, чәшмиш сохтә; 4. перен. ә имтоһон гимәт нәдорә; 5. зәвәри бәхш гортһорә ә дәрә норә (ә гортвози). <> *Срезать мяч* тупә чәпәвунә зәрә (ә вози). II *сре́зывание, резáние* сущ. бурраји.

СРЕ́ЗАТЬСЯ, СРЕЗА́ТЬСЯ и СРЕ́ЗЫВАТЬСЯ гл. бурра оморә (ә имтоһон).

СРЕПЕТИ́РОВАТЬ см. *репетировать*.

СРИСОВА́ТЬ, СРИСО́ВЫВАТЬ гл. ә чүникә дәниширә шикилүрә кәширә (ә дәсәво). II *срисо́вывание* сущ. ә чүникә дәниширә шикилүрә кәширәји (ә дәсәво). II *срисо́вка* сущ. ә чүникә дәниширә шикилүрә (ә дәсәво) кәширәнкә сохтә оморәнијо кор.

СРИФМОВА́ТЬ см. *рифмовать*.

СРОВНЯ́ТЬ см. *ровнять*.

СРОДНИ́ сущ. гоһу́ми: 1. гоһумијү расирәни. *Он мне сродни* у ә мәрәво гоһу́ми; 2. ухшәш зәрә, хуноjи, һонкоj чүникәји. *Старый человек сродни больному* пирә одоми нәчогә хуно бирә.

СРОДНИ́ТЬ гл. нәзник сохтә, дуст сохтә (киһоjикәрә).

СРОДНИ́ТЬСЯ гл. 1. нәзник бирә, дуст бирә (ә киникәрәво); 2. вәрдүш бирә.

СРО́ДНЫЙ прил. гоһум һистијо (ухшәш зәрәнијо, нәзник һистијо). II *сро́дность* сущ. гоһуми (ухшәши, нәзники).

СРО́ДСТВЕННИК то же, что *родственник*. II *ро́дственница* әзини зән (духтәр).

СРОДСТВО́ сущ. гоһуми (ә амбари корһо вә ә һәмәл оморәји киро әjәки ухшәш зәрәји вә нәзник бирәји).

СРО́ДУ нареч. әз дәдәj бирә ә и кино (jәбош, һич вәхт, ә битәв һүмүр). *Я сроду не видел такого* мә ә битәв һүмүр мә әзини чи нә винирәм.

СРОИ́ТЬ см. роить.

СРОИ́ТЬСЯ гл. ә jә чикә (дәстә) кура сохтә оморә (ә товунәj һәнкһо).

СРОК сущ. 1. вәхт. *На короткий срок* ә кәмә вәхт; *до срока* әз вәхт пишо; 2. вәһдә. *Дать срок* вәһдә дорә; 3. кор (суд бурранијо вәхт).

СРО́ЧНО нареч. зу, тәһәди, дир нәбирә.

СРО́ЧНОСТЬ сущ. тәһәдиji.

СРО́ЧНЫЙ прил. 1. зу, тәһәди сохтә оморијо; 2. вәһдә норә оморијо (әри ә чикә овурдәjү вәхт норә оморијо); 3. ә норә оморијо вәхт ә сәр оморәнијо. II *сро́чность* сущ. 1. зу, тәһәди сохтә оморәји; 2. вәһдә норә оморәји; 3. ә норә оморијо вәхт ә сәр оморәји.

СРУБ сущ. 1. бурраји, бурра оморәји; 2. дор бурра оморијо чикә; 3. әз jә чәнд чәркәj тирһо вокундә оморијо чи (хунә, бору, чол). II *сру́бный и срубно́й* прил. тири: 1. ән тир; 2. әз тирһо сохтә (вокундә оморијо).

СРУБИ́ТЬ, СРУБА́ТЬ гл. 1. бурра; 2. бурра вәнкәстә, jә новкә тироширә; 3. әз тирһо вәчирә (вокундә). II *сруба́ние* 1. бурраји; 2. бурра вәнкәстәји, jә новкә тироширәји.

СРЫВ сущ.1. бурраји, бурра оморәји, вәкәндәји, вәкәндә оморәји; 2. чирәји, чирә оморәји; 3. бурраји, поjундәји, бурра оморәји, поjундә оморәји.

СРЫВА́ТЬ[1] см. *сорвать*. <> *Срывать цветы удовольствия* хүштәрә ә биһори вәнорә.

СРЫВА́ТЬ[2] см. *срыть*.

СРЫВА́ТЬСЯ гл. 1. см. *сорваться*; 2. вәкәндә оморә; 3. чирә оморә.

СРЫГНУ́ТЬ, СРЫ́ГИВАТЬ гл. разг. вәрәхширә. II *сры́гивание* сущ. вәрәхширәји.

СРЫ́ТЫЙ прил. вәкәндә вәчарундә оморијо, вәкәндә нист сохтә оморијо.

СРЫТЬ. гл. вәкәндә вәчарундә, вәкәндә нист сохтә. II *сры́тие и срыва́ние* сущ. вәкәндә вәчарундәји, вәкәндә нист сохтәји.

СРЯ́ДУ нареч. устар. прост. то же, что *подряд*[2].

ССА́ДИНА сущ. гәрмог рафтијо, пустү хорустә оморијо чикәj ән тән, лугон нистијо jара.

ССАДИ́ТЬ, ССА́ЖИВАТЬ гл. 1. фушәндә, фуравундә (нүштијорә); 2. гәрмог бәрдә, хорустә, jаралү сохтә. II *ссáживание* сущ. 1. фушәндәји, фуравундәји (нүштијорә); 2. гәрмог бәрдәји, хорустәји, jаралү сохтәји.

ССЕЛЕ́НИЕ сущ. әз чиробәчиро чикәһо ә jә чикә овурдә оморәји (әри зивистә).

ССЕЛЁННЫЙ прич. әз чиробәчиро чикәһо ә jә чикә овурдә оморијо (әри зивистә).

ССЕЛИ́ТЬ, ССЕЛЯ́ТЬ гл. әз чиробәчиро чикәһо ә jә чикә овурдә (әри зивистә). II *сселение* сущ. әз чиробәчиро чикәһо ә jә чикә овурдәји (әри зивистә).

ССЕЛИ́ТЬСЯ, ССЕЛЯ́ТЬСЯ гл. әз чиробәчиро чикәһо ә jә чикә оморә (әри зивистә). II *сселение* сущ. әз чиробәчиро чикәһо ә jә чикә оморәји (әри зивистә).

ССЕЧЬ, ССЕКÁТЬ гл. бурра, зәрә (зәвәр ән чуникәрә). *Ссечь сетку саблей* лүкәрә ә гилинчәво бура.

ССÓРА сущ. 1. дүшмәјәти, чәнк, нәразији, гәһрији; 2. дәһво, кофәкоф, нифри-гәргүш.

ССÓРИТЬ гл. ә һәрәшү чәнк вәнкәстә, нәразији вәнкәстә, һәрәшүрә зәрә, гәһри сохтә.

ССÓРИТЬСЯ гл. 1. чәнк кирдә, кофәкоф сохтә, һәрәјү вохурдә; 2. гәһри бирә, нәрази бирә.

ССÓХНУТЬСЯ, ССЫХÁТЬСЯ гл. 1. хүшк бирә; 2. хүшк бирә дәрафтә, ә гүч дироморә, шәфт бирә. II *ссыхание* сущ. 1. хүшк бирәји 2. хүшк бирә дәрафтәји, ә гүч дироморәји, шәфт бирәји.

ССУ́ДА сущ. ссуда, гәрд. II *ссу́дный* прил. ссудаји: 1. ән ссуда; 2. әри ссуда дорә һистијо.

ССУДИ́ТЬ, ССУЖÁТЬ гл. ссуда дорә (ә гәрд дорә).

ССУТУ́ЛИТЬ, -СЯ см. *сутулить, -ся*.

ССУ́ЧИВАТЬ гл. вошундә, воҗәрдә.

ССУЧИ́ТЬ см. *сучить*.

ССЫЛÁТЬ, -СЯ см. *сослать, -ся*.

ССЫ́ЛКА[1] сущ. чозәрә хуно ә јә чикәјкә фирсорә оморәји (әри зивистә) вә ә әзини чикә кировундә оморијо вәхт.

ССЫ́ЛКА[2] сущ. 1. ситат овурдәји, ситат овурдә оморәји; 2. бинәјүрә сәбәбүрә бурбундәји; 3. ситат.

ССЫ́ЛЬНЫЙ прил. чозәрә хуно ә јә чикәјкә әри зивистә фирсорә оморијо одоми. II *ссы́льная* әзини зән (духтәр).

ССЫ́ПАТЬ, ССЫПÁТЬ гл. 1. дәкундә, јә новкә рихундә (совә чирә). *Ссыпать муку в мешок* ордә ә чәјтән дәкундә; 2. бәрдә, ә чуникә дорә (тәхүлә). *Ссыпать зерно в элеватор* тәхүлә ә елеватор дорә. II *ссыпа́ние* сущ. дәкундәји, јә новкә рихундәји (совә чирә). II *ссы́пка* сущ. дәкундә, јә новкә рихундә (совә чирә) сохтә оморәнијо кор.

ССЫХÁТЬСЯ см. *ссохнуться*.

СТАБИЛИЗÁТОР сущ. стабилизатор.

СТÁВИТЬ гл. 1. норә. *Ставить на голосование* ә сәс норә: *ставить пямятник* һәјкәл норә; *ставить книгу на стол* китобә ә сәр стол норә; 2. вәнорә *ставить банки* бонкә вәнорә; 3. појундә. *Ставить часового* гәрәвул норә; 4. тик норә., тик сохтә. 5. вокундә, гүч сохтә, күнчундә; 6. разг. ә кор норә. *Ставить нового заведующего* тазә кәлә норә; 7. һисоб сохтә кирә, чүрә; 8. дорә; фирсорә. <> *Ставить в вину* тәхсиркор сохтә; *ставить в известность* хәбәрдор сохтә, хәбәр дорә; *ставить в упрёк* что-н. кому-н дәһно зәрә киникәрә; *ставить в тупик* ә чәтини вәнкәстә; *ставить на (свое) место* чикәјүрә бурбундә, ә чикәјү нүшүндә; *ставить рекорд* рекорд зәрә; *ставить себя на чьё место* хүштәрә ә чикәј киникә норә, ә чикәј киникә данүстә; *ставить часы* сәһәтә дуз сохтә.

СТÁВКА сущ. 1. ставка (ә вәхт дәһво сәрвор ән ләшкәр, јә новкә штабү нүштәнијо чикә); 2. ә миклә норәнүтһо, јә новкә ә бонк диморәнүтһо пул (ә гумор); 3. орхојин бирәји имид, боворими, орхојини. *Нельзя делать ставку на слабость врага* ә зәһифи ән дүшмә нибу имид бирә; 4. гәдәр ән моһош; 4. нормај ән налог. <> *Очная ставка* рујбәруј сохтәји.

СТÁВЛЕННИК сущ. әз тараф киникә ә вәзифә норә оморијо одоми, «одоми» ән киникә. II *ста́вленница* әзини зән (духтәр).

СТАВНÓЙ прил. ә јә чикә сәхт сохтә оморијо, нәсчүмүстәнијо.

СТАВРИ́ДА сущ. ставрида (чәһ).

СТАДИÓН сущ. стадион.

СТÁДИТЬСЯ гл. ә нәхир, ә кәлә кура бирә.

СТÁДИЯ сущ. дәвр, дәвру. *Последняя стадия болезни* әхири дәвр ән нәчоги.

СТÁДНЫЙ прил. нәхири: 1. ән нәхир; 2. ә нәхир зивистәнијо; 3. ә нәхирәво зивистәнијо. II *стадность* сущ. нәхир-нәхир зивистәји, ә нәхирәво зивистәји.

СТÁДО сущ. нәхир.

СТАЖ сущ. стаж: 1. гәдәр вәхт ән јә чикә кор сохтәји ән киникә, јә новкә салһој ән корсохтәји); 2. тазә корсох әри корә вәмухтә кәрәк бирәнијо вәхт.

СТАЖЁР сущ. стажјор, стажчи (стаж кироштәнијо одоми). II *стажёрка* әзини зән (духтәр).

СТАЖИ́РОВАТЬ, СТАЖИРОВÁТЬ гл. стаж кироштә (дәниш *стаж* 2). II *стажиро́вка* сущ. стаж кироштәји.

СТАЖИ́РОВАТЬСЯ, СТАЖИРОВÁТЬСЯ то же, что *стажировать*.

СТÁИВАТЬ см. *стаять*.

СТÁЙЕР сущ. стајер (ә дуразә рәһһо вирихтәнијо спортсмен). II *стайерский* прил. стајери; ән стајер.

СТÁЙКА сущ. нәхирлә, дәстәлә.

СТÁЙНЫЙ прил. дәстәји: 1. ән дәстә; 2. ә дәстәрәво рафтәнијо (парустәнијо).

СТАКА́Н сущ. пэjлэ. *Гранёный стакан* хиjорхиjорэ пэjлэ. II *стака́нчик и стака́шек* уменьш. пэjлэлэ. II *стака́нный* прил. пэjлэjи; эн пэjлэ.

СТАЛЕВА́Р сущ. поладһэлсох (корү поладһэлсохтэ һистиjо фаһлэ).

СТАЛЕЛИТЕ́ЙНЫЙ прил. поладтиһисохи (эри полад тиһисохтэ һистиjо).

СТАЛЕПЛАВИ́ЛЬНЫЙ прил. поладһэлсохи: 1. эн полад һэл сохтэjи; 2. эри поладһэлсохтэ һистиjо.

СТА́ЛКИВАТЬ, -СЯ см. *столкнуть, -ся*.

СТАЛЬ сущ. полад (сэхтэ нүгрэjиjэ метал).

СТАЛЬНО́Й прил. полади: 1. эн полад; 2. эз полад сохтэ оморијо; 3. э рэнг полад һистиjо, нүгрэjирэ хуно.

СТАМЕ́СКА сущ. эскэнэ. II *стаме́сочный* прил. эскэнэjи; эн эскэнэ.

СТАН[1] сущ. тэн, буj-бухун (эн одоми).

СТАН[2] сущ. киһоjикэ поjистиjо чикэ, лакер.

СТАН[3] сущ. 1. эри кэлэ деталһо вэдэшэндэ кэлэ мошин, jэ новкэ мошинһо эjэки; 2. хонэ (эри бофтэ).

СТАНДА́РТ сущ. стандарт.

СТАНДА́РТНОСТЬ сущ. 1. стандарти; 2. перен. шаблони.

СТАНДА́РТНЫЙ прил. 1. стандарти (стандарт һистиjо); 2. перен. шаблони (шаблон һистиjо).

СТАНИ́ЦА[1] сущ. станитса (кэлэ диһ казаки). II *стани́чный* прил. станитсаjи: 1. эн станитса; 2. э станитса зивистэнијо, э станитса һистиjо

СТАНИ́ЦА[2] сущ. дэстэ, кэлэ. *Станица журавлей* дэстэj эн дурнаһо.

СТАНИ́ЧНИК сущ., э станитса зивистэнијо казак. II *станичница* эзини зэн (духтэр).

СТАНОВИ́ТЬСЯ см. *стать*[1-2].

СТАНОВИ́ЩЕ, СТАНО́ВИЩЕ сущ. чикэпоjистэ, поjистэнүтһо чикэ.

СТАНО́К[1] сущ. дэскоһ: 1. эри э сэр эн бэһзи сэхтэ материалһо корсохтэ һистиjо мошин); 2. эри jэрэгһоj кулләjирэ э сэрү вэнорэ вэ бэстэ бинэj метали; 3. эри шикилкэширэ шикилэ, гравjурарэ вэнорэнүтһо зир. II *станко́вый* прил. дэскоһи: 1. эн дэскоһ; 2. э сэр дэскоһ вэнорэ оморијо; 3. э дэскоһ һэзүр сохтэ оморијо.

СТАНО́К[2] сущ. станок (э күһнэ вэхтһо э Сибир: стансиjаj һэсби-һэрэбэjиjэ почти. II *станочный* прил. станоки; эн станок.

СТАНО́ЧНИК сущ. дэскоһчи (э дэскоһ кор сохтэнијо фаһлэ. II *стано́чница* эзини зэн (духтэр).

СТАНЦЕВА́ТЬ см. *танцевать*.

СТА́НЦИЯ сущ. э jэ чэнд чиро мэһноһо: стансиjа. *Железнодорожная станция* стансиjаj эн һовунэрэһ; *телефоная станция* стансиjаj телефони; *электрическая станция* стансиjаj електрики. II *станцио́нный* прил. стансиjаjи: 1. эн стансиjа; 2. э стансиjа кор сохтэнијо, бирэнијо.

СТА́ПТЫВАТЬ см. *стоптать*.

СТАРА́НИЕ сущ. чэһт сохтэjи, чун сухундэjи.

СТАРА́ТЕЛЬ сущ. сүрхвэдэшэн, сүрхкэшт (э күһнэ рэһһорэво сүрх кэштэнијо фэһлэ). II *стара́тельница* эзини зэн (духтэр).

СТАРА́ТЕЛЬНЫЙ прил. чэһтсох, чунсуху; чэһти сохтэнијо, чун сухундэнијо. II *стара́тельность* сущ. чэһти, чун сухуни.

СТАРА́ТЕЛЬСКИЙ прил. сүрхвэдэшэни, сүрхкэшти; эн сүрхвэдэшэн, эн сүрхкэшт. *Старательские работы* корһоj сүрхкэшти; *старательская партия* дэстэj эн сүрхкэштһо.

СТАРА́ТЬСЯ гл. чэһт сохтэ, чун сухундэ.

СТАРЕ́ЙШИНА сущ. 1. кэлэj эн мишпэһ, эн чэһмэт; 2. э гэд чэһмэт, эн коллектив эн кэлэ, һүрмэтлү вэ кофу кироштэнијо одоми.

СТАРЕ́ТЬ гл. 1. пир бирэ; 2. күһнэ бирэ; 3. эз пирһо һэмэл оморэ, э гэд пирһо лов бирэ. *Население стареет* одомиһоj эн чүчоjикэ эдэт пир бирэ (гэдэр эн пирэ одомиһо эдэj зиjод бирэ). II *старе́ние* сущ. 1. пир бирэjи; 2. күһнэ бирэjи.

СТА́РЕЦ сущ. 1. пир, кэлэмэрд (э товунэj һүрмэтлүjэ одоми); 2. пирэ монах, нэзир. II *ста́рица* эзини зэн (дэниш *старец* 1.).

СТАРИ́К сущ. пирэмэрд, кэлэмэрд, пирэ мэрд. II *ста́ричок* уменьш. ласк. кэлэмэрдлэ, пирэмэрдлэ.

СТАРИКА́Н сущ. разг. шутл. пир, пирэмэрд.

СТАРИКА́ШКА сущ. ласк. разг. шутл. пирэмэрдлэ.

СТАРИКО́ВСКИЙ прил. пири, пирэмэрди; эн пирэмэрд. *Стариковская походка* рэһрафтэj пирэмэрди.

СТА́РИНА см. *былина*.

СТАРИНА́[1] сущ. 1. күһнэ дэврһо, кироштиjо вэхтһо; 2. күһнэ һэдэтһо; 3. лап дурэ пишоки рузһо; 4. гэдимиjэ чиһо.

СТАРИНА́[2] сущ. то же, что *старик*. II *стари́нушка* эзини зэн.

СТАРИ́НКА сущ. күһнэ дэб, куһнэ һэдэт. <> *держаться старинки* куһнэ һэдэтһорэ кирдэ,

әз күһнә корһо дәс нәкәндә; *по старинке* ә күһнә һадәтһорәво.

СТАРИ́ННЫЙ прил. 1. гәдими. *Старинная книга* гәдимијә китоб; 2. күһнә, зујинә (әз зурәво һистијо). *Старинный друг* күһнә дуст.

СТА́РИТЬ гл. 1. пир, пиртә сохтә; 2. пир бурбундә, вәди сохтә. *Борода его старит* руш әдәј урә пир бурбундә.

СТА́РИТЬСЯ то же, что *стареть*.

СТАРИЧИ́НА сущ. пир, пирәмәрд.

СТА́РКА сущ. старка (сорт ән түндә әрәги).

СТАРОВЕ́Р сущ. 1. см. *старообрядец*; 2. күһнәпәрәст, әз күһнә фикирһо, әз күһнә вәрдүшиһо дәс нәс кәндәнијо одоми. II *старове́рка* әзини зән (духтәр).

СТАРОДА́ВНИЙ прил. гәдими, зујинә: 1. зу биријо, зу кироштијо; 2. ә гәмиһо биријо, јә новкә әз гәдимиһо мундијо.

СТАРОЖИ́Л сущ. ә чү чикәјикә амбар зивистәнијо одоми. II *старожи́лка* әзини зән.

СТАРОМО́ДНЫЙ прил. күһнәмуд (ә күһнәјә мудәво сохтә оморијо). II *старомо́дность* сущ. күһнәмуди (ә күһнәјә мудәво сохтә оморәји).

СТАРООБРА́ЗНЫЙ прил. ә пир ухшәш зәрәнијо,ә хомунәј пир һистијо. || II *старообра́зность* сущ. ә пир ухшәш зәрәји,ә хомунәј пир бирәји.

СТАРОРЕЖИ́МНЫЙ прил. күһјнәрежими; ән күјнәрежим. *Старорежимные времена* дәвр ән күһнәрежим.

СТАРОСВЕ́ТСКИЙ прил. устар. күһнәһиломи (гәдими, ән күһнә дәвр һистијо, ән имуһојинә дәвр нистијо).

СТАРОСЛАВЯ́НСКИЙ прил. 1. күһнәслављани. *Старославянский язык* зувун күһнәслављани; 2. ә зувун күһнәслављани нүјүстә оморијо.

СТА́РОСТА сущ. 1. устар. кәндхудо; 2. рәһбәр (әри корһој ән јә чүклә коллективә ә рәһ бәрдә норә, јә новкә вичирә оморијо одоми).

СТА́РОСТЬ сущ. 1. пири. *На старости лет* ә пирә вәхт хүштә, ә пирә сал хүштә; 2. пирһо (ә товунәј пирә одомиһо). *Старость осмотрительна* пирһо һитјот бирәнүт.

СТАРТ сущ. 1. старт (чү коликә сәр кирдә оморәнијо түтәм); 2. и кор сәр күрдәнијо чикә.

СТАРТОВА́ТЬ гл. старт вәкирдә (перен. сәр кирдә).

СТАРУ́ХА сущ. пирәзән, кәләзән, пирә зән. II *стару́шка* уменьш.-ласк. пирәзәнлә, кәләзәнлә. II *старушо́нка* унич. (ә рүхшәндирәво) пирәзән, кәләзән. II *стару́шечий* прил. пирәзәни, кәләзәни; ән пирәзән, ән кәләзән

СТА́РЧЕСКИЙ прил. пири, кәләмәрди-кәләзәни; ән пир, ән кәләмәрд-кәләзән.

СТАРШЕКЛА́ССНИК сущ. ә кәләкласс хундәнијо һәјил. II *старшекла́ссница* әзини духтәр.

СТАРШЕКУ́РСНИК сущ. ә зәвәри курс хундәнијо тәләбә. II *старшекурсница* әзини зән (духтәр).

СТА́РШЕНЬКИЙ прил. кәләлә.

СТА́РШИЙ кәлә: I сущ. 1. салү ә сал киникә киро амбар һистијо одоми; 2. ә сәр коллектив, јә новкә ән груп кәләјәти сохтәнијо одоми; II прил. 1. салү ә сал киникә киро амбар һистијо; 2. кәләји, ә күфләт салү ән амбар һистијо. *Старшая сестра* кәлә хәһәр; 3. әз киникә зәвәрдәс һистијо; 4. ә ошколәрә вәрастә нәзник һистијо. *Старший класс* кәлә класс. II *ста́ршенький* прил. уменьш.-ласк. кәләлә.

СТАРШИНСТВО́ сущ. кәләји, кәләјәти (әз киһојикә чиро ә сал, ә кор, ә кор ләшкәри, ә вәзифә зәвәр, јәкимүн бирәји).

СТАРШО́Й прил. кәләји, бүхрәји (ә сал, ә вәзифә киро кәләтә һистијо).

СТА́РЫЙ I сущ. пир (амбар зивистијо одоми: кәләмәрд, јә новкә кәләзән); II прил. 1. пир (амбар зивистијо, ә сал расиријо. *Старый человек* пирә одоми; 2. ә чиро-чиро мәһноһо күһнә. *Старый знакомый* күһнә тониш; *старый быт* күһнә зиндәкуни; *старая сеть* күһнә тур; 3. гәдими. ; 4. һәвәли. *Вернуться в старую квартиру* ә һәвәли хунә вәкәштә. <> *По-старому* һәвәлирә хуно; *стар и мал, и стар, и млад, старый и малый* әз кәлә тә чүклә, әз пир тә һәјил; *Старый свет* Авропа, Асија, Африка.

СТАРЬЁ сущ. мн. нет. күһнә-мүһнә: 1. күһнәјә чиһо, чур-чундур, нимдоштә оводуни; 2. пренеб. ә товунәј әз зурово мәһдүм һистијо; 3. пренеб. пирһо, пирә одомиһо.

СТАРЬЁВЩИК сущ. күһнәјә чиһо вәчирәнијо одоми. II *старьёвщица* әзини зән (духтәр).

СТАСКА́ТЬ гл. овурдә, кәширә овурдә (ә јә чәнд бо ә јә чикә).

СТА́СКИВАТЬ гл. 1. см. *стаскать и стащить*; 2. ә кучәво вәкәндә, кәширә.

СТАСОВА́ТЬ см. *тасовать*.

СТАТИ́СТ сущ. статист: 1. кофсүзә рол взирәнијо актјор; 2. корү ә чү чикәјикә, ә чү

кориkə əнчəг дəбирə hистијо одоми. II *стати́стка* əзини зəн (духтəр).

СТАТИ́СТИК сущ. статистик (сəниhəткор ən статистика).

СТАТИ́СТИКА сущ. статистика: 1. hилм; 2. əз товунəj амбар бирəнијо корhо бəрдə оморəнијо hисоб. II *статисти́ческий* прил. статистикаји; ən статистика

СТА́ТНЫЙ прил. буjлӯ-бухунлӯ, бӯjӯртмə. II *статность* сущ. буjлӯ-бухунлӯји, бӯjӯртмəји.

СТА́ТОР сущ. ста́тор. II *ста́торный* прил. статори; ən статор.

СТА́ТУС сущ. статус. *Статус-кво* həмəл оморијо, hистијо hол.

СТАТУ́Т сущ. статут (норə оморијо, ə закон дəшəндə оморијо hол). II *стату́тный* прил. статути; ən статут.

СТАТУ́ЭТКА сущ. həjкəллə, чуклə həjкəл (амбари вəхт jəрəшугə хуно ə хунə доштə оморəнијо).

СТА́ТУЯ сущ. həjкəл. <> *Как статуя (стоять, сидеть)* həjкəлə хуно (појистə, нӯштə). II *статуа́рный* прил. həjкəли: 1. həjкəлə хуно, ə тəhəр həjкəл hистијо; 2. ən həjкəл hистијорə хуно. II *ста́туйный* прил. həjкəли: 1. ən həjкəл; 2. əри həjкəл гӯчсохтə hистијо.

СТАТЬ[1], **СТАНОВИ́ТЬСЯ**[1] гл. 1. појистə (тик). *Волосы стали дыбом* муjhојмə быз-быз појистəбу; 2. појундə (рəhрафтəрə); 3. рафтə, ə сəр чуникə појистə; 4. дорушта. *Стол здесь не станет* стол ə инчо ни дору; 5. сəр кирдə чуникə сохтə. *Он взял книгу и стал читать* у китобə вəкирд вə сəр кирд хундə; 4. бирə. *Он стал очень нервным* у сəхт hоси бири; 5. расирə, вəс бирə. *Станет ли у тебя сил?* куч тӯ мирасӯ ми? 7. бəjə бəрдə (зəрə), чилид кирдə. *Река стала* никəрəрə бəjə зəри.

СТАТЬ[2], **СТАНОВИ́ТЬСЯ**[2] гл. 1. бирə, ə сəр оморə. *Что такое с ним стало после болезни*? Əз нəчоги бəгдə урə чӯ бири?; 2. сəр кирдə. *Учился, теперь стал работать* хунд вəраст, имуhој сəр кирди кор сохтə; 3. дəкиш бирə, əз jə hол ə jə hоликə кироштə. *Он стал умнее* у əгӯлмənд(тə) бири; 4. разг. нӯштə, ə сəр оморə. *Пальто мне стало за 500 долларов* палтун ə мə ə 500 доллар нӯшт; 5. вəс бирə. *Запасов хватит до весны* hитjотиhо тə вəсал вəсси. <> *Во что бы то ни стало* həр чӯтам бистокə; *стать во главе* чего ə сəр чуникə кəлəjəти сохтə; *стать между* кем ə həрəшӯ дəрафтə; *стать в дружскую (короткую) ногу* с кем дуст бирə, дусти сохтə, нəзники сохтə; *стать на одну доску* с кем хӯштəрə ə киникə тој сохтə; *ни стать, ни сесть не умеет* хӯштəрə нəста ə рəh бəрдə.

СТАТЬ[3] сущ. 1. буj-бухун; 2. перен. хосијəт. <> *Под стать* ə jӯ кирдə. *С какой стати* ə чӯ киро (кӯрдə)?

СТА́ТЬСЯ гл. бирə, ə сəр оморə. *Может статься* миданӯ бирə, бəлкə.

СТАТЬЯ́ сущ. статjа. II *стате́йка* уменьш. статjалə.

СТАЦИОНА́Р сущ. стасионар: 1. həмишə ə jə чикə бирəнијо идорə; 2. əри дəкəштəj нəчогhо чикəhојӯ hистијо бимиорхунə.

СТАЦИОНА́РНЫЙ прил. стасионари: 1. ən стасионар; 2. əри дəкəштəj нəчогhо чикəhојӯ hистијо; 3. həмишə ə jə чикə бирəнијо.

СТАЧА́ТЬ см. *тачать*.

СТА́ЧИВАТЬ, -СЯ гл. см. *сточить, -ся*.

СТА́ЧКА см. *забастовка*.

СТАЧНО́Й прил. бəхијоји.

СТАЩИ́ТЬ гл. 1. нəпӯрсирə вəкирдə, дӯздирə; 2. см. *стаскивать*.

СТА́Я сущ. лəтə, кəлə, разг. сӯрӯ. II *ста́йка* уменьш. лəтəлə, кəлəлə, разг. сӯрӯлə. II *ста́йный* прил. лəтəји, кəлəји, разг. сӯрӯји: 1. ən лəтə, ən кəлə, разг. ən сӯрӯ; 2. ə лəтəрəво (кəлəрəво, разг. сӯрӯрəво) зивистəнијо.

СТА́ЯТЬ гл. həл бирə, нист бирə, ə ов чарустə (ə товунəj вəрф, чилид).

СТВОЛ сущ. 1. тəн (ə jӯ лукəhо вəроморəнијо, əз чыч тə гуг hистијо бəхш ən дор-дирəх; 2. лулə (ə jəрəг); 3. анат. рак, рышə; 4. əз кон (дорун) ə буру вəдироморəнијо чикəj ən шахта.

СТВОЛО́ВЫЙ прил. от слова *ствол*.

СТВОР сущ. 1. см. *створка*; 2. кирдəји, дəкирдəји; 3. əри вəра-фурај ən овə дуз сохтə, вокундə оморијо чи). II *ство́рный* прил. бəстəнијо, дəкирдəнијо

СТВО́РКА. сущ. лəт (jəки əз вокундə вə бəстə оморəнијо бəхшhо, нимəj ən чуникə), тој.

СТВОРО́ЖИТЬСЯ, СТВОРА́ЖИВАТЬСЯ, гл. бурра (ə товунəj шир), ə творок чарустə. II *створаживание* сущ. бурраји (ə товунəj шир), ə творок чарустəји.

СТВО́РОЧКА. сущ. лəтлə, тојлə.

СТВО́РЧАТЫЙ прил. лəти, лəтлӯ (ə товунəj дəр, пəнчəрə вə jə чиhојкə).

СТЕАРИ́Н. сущ. стеарин (əри шəhəм гӯчсохтə вə сəhəбудушундə кор бирəнијо сипи, jə

новкэ зэрдтэһэрэ рүгэнијэ чи). II *стеари́новый* прил. стеарини: 1. эн стеарин; 2. эз стеарин сохтэ, јэ новкэ вэкирдэ оморэнијо.

СТЁБЕЛЬ сущ. 1. пој (бэхш эн дор-дирэх). *Стебель пшеницы* пој эн кэндүм; 2. дүмлэ. *Стебель листа* дүмлэј эн вэлк.

СТЕГА́ЛЬНЫЙ прил. эри сиригзэрэ һистијо.

СТЕГА́ЛЬЩИК сущ. сиригчи, сиригзэн (сириг зэрэнијо, бэрдэнијо одоми). II *стега́льщица* эзини зэн (духтэр).

СТЕГА́ТЬ[1], **СТЕГНУ́ТЬ и СТЕГАНУ́ТЬ** гл. дэдорэ, э гэмчилэво, э шивэво зэрэ. II *стега́нье* сущ. дэдорэји, э гэмчилэво, э шивэво зэрэји.

СТЕГА́ТЬ[2] гл. сириг зэрэ (бэрдэ). *Стегать одеяло* лүһүфэ сириг зэрэ. II *стёжка* сущ. сириг зэрэнкэ сохтэ оморэнијо кор. II *стега́льный* прил. эри сириг зэрэ (бэрдэ) һистијо.

СТЕЗЯ́ сущ. устар. рэһ.

СТЕК сущ. гэмчил, гирмоч, шив.

СТЁКА сущ. гэлэм эн һэјкэлтирош (осткгуји, јэ новкэ һүзүми).

СТЕКА́ТЬ, -СЯ см. *стечь, -ся*.

СТЕКЛЕНЕ́ТЬ, ОСТЕКЛЕНЕ́ТЬ гл. шишэрэ хуно бирэ, э шишэ чарустэ.

СТЕКЛО́ сущ. 1. шишэ; 2. гобһој шишэји, эз шишэ гүч сохтэ оморијо чиһо. II *стёклышко* сущ. шишэлэ, тикэлэј эн шишэ. <> *Как стёклышко* шишэлэрэ хуно, тибтэмиз, сүфт. II *стеклянный* прил. шишэји: 1. эн шишэ; 2. шишэрэ хуно һистијо, нэсчүмүстэнијо; 3. эз шишэ сохтэ оморијо. II *стекольный* прил. шишэји: 1. эри шишэ һэзүрсохтэ һистијо; 2. эри э шишэрэво корсохтэ һистијо; 3. эн шишэ, чиһој шишэји вэдэшэндэ һистијо. *Стекольный завод* завод шишэји.

СТЕКЛОВИ́ДНЫЙ прил. шишэји, э шишэ ухшэш зэрэнијо, шишэрэ хуно һистијо. II *стеклови́дность* сущ. шишэјији, э шишэ ухшэш зэрэји, шишэрэ хуно бирэји.

СТЕКЛОВЫДУВА́ЛЬЩИК см. *стеклодув*.

СТЕКЛОВЫДУВНО́Й см. *стеклодувный*.

СТЕКЛОДЕ́Л сущ. шишэчи, э шишэ вэдэшэндэнүтһо чикэ кор сохтэнијо фэһлэ.

СТЕКЛОДУ́В сущ. шишэчи, шишэпуфзэн (э пуфзэрэрэво чиһој шишэји гүч сохтэнијо фэһлэ).

СТЕКЛОДУ́ВНЫЙ прил. шишэпуфзэни: 1. эн э пуфзэрэрэво чиһој шишэји гүч сохтэји; 2. эри эн и кор һистијо.

СТЕКЛЯ́РУС сущ. собир. миһрэј шишэји. II *стекля́русный* прил. 1. эн миһрэј шишэји; 2. эз миһрэһој шишэји, јэ новкэ э иһорэво сохтэ оморијо.

СТЕКЛЯ́РУСНИК сущ. устај эн миһрэһој шишэји.

СТЕКЛЯ́РУСНЫЙ прил. эн миһрэј шишэји, эз миһрэһој шишэји сохтэ оморијо.

СТЕКЛЯ́ШКА сущ. 1. чүклэ чилэј шишэји, јэ новкэ тикэј эн шишэ; 2. дуворһојү шишэји һистијо чүклэ хунэ.

СТЕКО́ЛЬНЫЙ прил. шишэји: 1. эн шишэ; 2. эз шишэ сохтэ оморијо.

СТЕКО́ЛЬЩИК сущ. шишэчи: 1. э шишэ вэдэшэндэнүтһо чикэ кор сохтэнијо фэһлэ; 2. корһој шишэји сохтэнијо одоми. II *стекóльщица* эзини зэн (духтэр).

СТЕЛИ́ТЬ, -СЯ см. *стлать, -ся*.

СТЁЛЬНАЯ прил. бордор (эз товунэј ков, комиш, марал, фил вэ јэ һэјвоникэһо). II *стёльность* сущ. бордори (һол эн бордорэ комиш, марал, фил вэ јэ һэјвоникэһо).

СТЕМНА́ нареч. эториктовуши, торик һисти, сэбэһ нэбирэ.

СТЕМНЕ́ТЬ см. *темнеть*.

СТЕМНЕ́ТЬСЯ гл. торики диромрэ.

СТЕНА́ сущ. дувор. <> *в стенах* чего) э гэд эн чүникэ, э һэрэј эн чүникэ; *в четырёх стенах (сидеть, жить)* э һэрэј чор дувор (нүштэ, зивистэ); *как об стену горох* һэчи дан ки, э дувор эдэј куфтирэ; *и у стен есть уши* дуворһорэш куш вэри; *на стену лезть* э дувор вэрафтэ (эз һүрш); *стена об стену* дувор э дувор, лап э бинэјэки, дэр э дэр. II *сте́нка* уменьш. дуворлэ. II *стенно́й* прил. дувори: 1. эн дувор; 2. э дувор сохтэ оморијо, јэ новкэ сохтэ оморэнијо; 3. э дувор вэријо; 4. эри э дувор вэнорэ һистијо. II *стеново́й* прил. дувори (эри дувор вошэндэ, норэ, вокундэ һистијо).

СТЕНА́ТЬ гл. вој зэрэ, вој-виз зэрэ, војзари сохтэ. II *стена́ние* сущ. 1. вој зэрэји, вој-виз зэрэји, војзари сохтэји; 2. и корһорэ сохтэнкэ вэдироморэнијо сэс.

СТЕНД сущ. стенд. II *сте́ндовый* прил. стенди: 1. эн стенд; 2. э стенд дэнишрэ оморэнијо.

СТЁНКА сущ. 1. см. *стена*; 2. дуворлэ; 3. гироги тараф эн чүникэ; 4. дуворэ кирдэнијо шкоб, э амбарэ чумһорэво. <> *Поставить к стенке* разг. куллэ зэрэ.

СТЁННИК сущ. күрм эн дор.

СТЕНОБИ́ТНЫЙ прил. ист. дуворвэчарүји (э гэдимиһо эри дувор эн гэлэрэ вэчарундэ, суласохтэ биријо карсти дэһвоји).

СТЕНОБО́ЙНЫЙ см. *стенобитный*.

СТЕНОГРА́ММА сущ. стенограм. II *стенографи́ммный* прил. стенограми (ə рəh стеногрфијарəво нүјүстə оморијо).

СТЕНОГРАФИ́РОВАТЬ гл. стеногрфијајүрə нүјүстə. II *стенографи́рование* сущ. стеногрфијајүрə нүјүстəји.

СТЕНОГРАФИ́СТ сущ. стеногрфист (сəниһəткор ən стенографија). II *стенографи́стка* əзини зəн (духтəр).

СТЕНОГРА́ФИЯ сущ. стенографија (təһərз ən куфтирə оморənијо кофһорə ə нүшунəһорə зури-зури нүјүстəји). II *стенографи́ческий* стенографијаји: 1. ən стенографија; 2. ə рəh стенографијарəво нујустə оморијо.

СТЕНОКАРДИ́Я сущ. мед. стенокардија (јəки əз нəчогиһој дүл, нəчоги ən артеријаһој дүл).

СТЕ́НОПИСЬ сущ. ə дувorho шикил кəширəји. *стенопи́сный* прил. ən, јə новкə əри ə дувор шикилкəширə hистијо.

СТЕНЯ́ЩИЙ прил. вој зəрəкор, вој-виз зəрəкор, војзари сохтəкор.

СТЕПЕ́ННИЧАТЬ гл. тəкабури сохтə, хүштəрə кəширə, кəлəкəди сохтə.

СТЕПЕ́ННЫЙ прич. 1. курунд, сабурлү; 2. оһил. *Человек степенного возраста* оһилə одоми. II *степенность*. сущ. курунди, сабурлүји.

СТЕ́ПЕНЬ сущ. 1. андаза (ə јəкикə дəниширə кəлəји-чүклəји, хуби-хəрəби вə јə корикəһој ən чүникərə бурбундəнијо пəјмунə); 2. појистијо, јə новкə расиријо мəртəбə, бүлүнди ən киникə, ən чүникə.

СТЕПНЯ́К сущ. чүли: 1. ə чүл бирəнијо ћəјвон; 2. ə чикəһој чүли зивистəнијо одоми. II *степня́чка* əзини зəн (духтəр): дəниш *степняк* 2.

СТЕПЬ сущ. чүл, сəhро, бијобу. II *степно́й* прил. чүли: 1. ən чүл; 2. ə чүл бирəнијо, зивистəнијо, вəроморəнијо.

СТЕ́РВА то же, что *стервец*.

СТЕРВЕНЕ́ТЬ гл. гудуз бирə, əз виһтə вəдарафтə, кəһəз бирə.

СТЕРВЕ́Ц см. хəрəбə одоми, мурдарə одоми.

СТЕРВО́ЗА то же, что *стерва*.

СТЕРВОЯ́ДНЫЕ сущ. (ед. *стервоя́дное*) лəшхурho (лəш хурдəнијо ћəјвонho).

СТЕРВЯ́ТНИК сущ. лəшхур: 1. лəш хурдəнијо лəј; 2. лəш хурдəнијо ћəјвон.

СТЕРЕ́ТЬ, СТИРА́ТЬ гл. 1. ə совустəрəво тəмиз, јə новкə нист сохтə; 2. совустə сов сохтə; 3. совустə јəралү сохтə, хорустə. II *стира́ние* сущ. ə совустəвəво тəмиз, сов, јаралү сохтəји.

СТЕРЕ́ТЬСЯ, СТИРА́ТЬСЯ гл. 1. əз совустəрə тəмиз, јə новкə нист бирə; 2. ə совустəрəво сов сохтə оморə; 3. əз совустə јəралү бирə, хорустə оморə. II *стира́ние* сущ. ə совустəвəво тəмиз, сов, јаралү бирəји.

СТЕРЕ́ЧЬ гл. 1. ə хəјол ən киникə, чүникə бирə, гəрəвулијүрə кəширə; 2. вəдибирəј ən киникərə кузət сохтə, ə пəсəјү кəштə; 3. гəрəвули сохтə, ə пəсəјү кəштə.

СТЕРЕ́ЧЬСЯ см. *остерегаться*.

СТЕ́РЖЕНЬ сущ. чубуг: 1. ух, гул бирənијо дуразə чүникə, (ə мошинһo, механизмһo вə ə јə чиһојкə); 2. перен. бинə, бинəбору, мəркəз ən чүникə. *Стержень всей работы* бинəј ən битəв кор. II *стерженёк* уменьш. чубуглə.

СТЕРЖЕНЕВО́Й прил. 1. ə ухəво, гулəво hистијо; 2. бинəлү, мəркəзлү; 3. ən кəрəки.

СТЕРИЛИЗА́ТОР сущ. стрелизатор (əри стрелизасија сохтə апарат).

СТЕРИЛИЗАЦИО́ННЫЙ прил. стрелизасијаји; ən стрелизасија.

СТЕРИЛИЗА́ЦИЯ сущ. стрелизасија: 1. тəмиз сохтəји, микробhорə күштəји (ə сəхтə кəрми вə ə чиһој кимјајирəво); 2. əхтə сохтəји (сохтə оморəји).

СТЕРИЛИЗОВА́ТЬ гл. стрелизасија сохтə.

СТЕРИ́ЛЬНЫЙ прил. 1. сəлт микробсуз, əз микробhо сəлт тəмиз сохтə оморијо; 2. бала нəс дорənијо, əхтə сохтə оморијо. II *стерильность* сущ. тəмизи, микробсузи; 2. 2. бала нə дорə, əхтə сохтə оморəји.

СТЕРПЕ́ТЬ гл. 1. тоб доə; 2. хурдə (хəрəбə кофə), хүштəрə доштə (əз хəрəбə корho).

СТЕРПЕ́ТЬСЯ гл. вəрдүш бирə, һəдəт сохтə, тоб дорə.

СТЕСА́ТЬ, СТЁСЫВАТЬ гл. тироширə, руј ən чүникərə вəкирдə. II *стёсывание* сущ. тироширə, руј ən чүникəрə вəкирдəји.

СТЕСНИ́ТЬ, СТЕСНЯ́ТЬ гл. 1. чикəјүрə тəнк сохтə; 2. кəм сохтə; 3. зəһмəт дорə, чəтини дорə киникərə; 4. перен. тəнки дорə.

СТЕСНИ́ТЬСЯ гл. 1. дорушtə, дү-јəкирə шиширə; 2. хүштəрə тəнки дорə.

СТЕСНЯ́ТЬСЯ гл. 1. см. *стесниться*; 2. јүрə һəјб оморə, хəчəлəти кəширə, шəлмəндə бирə; 3. јүрə зəһмəт, хəчəлəти дорə оморə.

СТЕТОСКО́П сущ. стетоскоп (əри зəрəј ən дүл вə чикərə дəниширə hистијо лулə).

СТЕЧЕ́НИЕ сущ. 1. јәки бирәји, кура бирәји, ә јә чикә вәчирәји; 2. ә јә чикә кура биријо амбарә одомиһо.

СТЕЧЬ гл. рафтә, рафтә тиһи бирә.

СТЕ́ЧЬСЯ гл. 1. (оморә) јәки бирә; 2. перен. күрд бирә, ә јә чикә кура бирә.

СТЁГАНКА сущ. лободә (әз сиригзәрә мол духтә оморијо курткә).

СТЁГАНЫЙ прич. сиригзәрә (сириг зәрә оморијо).

СТЁЖКА[1] сущ. 1. сиригзәрә, сириг зәрәји; 2. сириг.

СТЁЖКА[2] сущ. рәһлә, рымызлә, чиргә.

СТЁРТОСТЬ гл. совустә, јә новкә амбар кор бирәји рафтәји, хурдә оморәји.

СТЁРТЫЙ прич. 1. әз совустә, јә новкә әз амбар кор бирәји рафтијо, хурдә оморијо; 2. перен. пәрсудә, мәһлум нистијо.

СТИ́БРЕННЫЙ прич. дүздирә оморијо, дәдарундә оморијо.

СТИ́БРИТЬ гл. дүздирә, дәдарундә.

СТИ́ГМА, СТИГМА́Т сущ. 1. дәгмә; 2. устар. чикәј јара; 3. мед. нүшүнә, локо,чикәј дәрзә, чикәј нәштәр (кордә).

СТИГМА́ТИК сущ. јаралү-гәлпәлү, ә тәнү амбарә јара (ләрбә) вәријо одоми.

СТИЛО́ГРАФ сущ. стилограф, гәләм-карандаш (јә тарафү перо, јә тарафикәјү карандаш һистијо гәләм).

СТИЛЬ[1] сущ. рәһ, тәһәр(-з).

СТИЛЬ[2] сущ. стил, салшумори. *Старый стиль* күһнәјә стил (салшумори).

СТИЛЯ́ГА сущ. стилјага, мудбаз (чојилә одоми). II *стиля́жка* әзини духтәр.

СТИ́МУЛ сущ. сти́мул (әри чүникә сохтә сәбәб, һәвәс).

СТИМУЛИРОВАТЬ гл. сти́мул дорә (әри чү коникә сохтә сәбәб бурбундә, ә һәвәс вәнкәстә).

СТИПЕНДИА́Т сущ. стипендиат (стипендија вәкүрдәнијо одоми). II *стипендиа́тка* әзини зән (духтәр).

СТИПЕ́НДИЯ сущ. стипендија.

СТИ́РАНЫЙ прич. шуштә: 1. тәмиз (шуштә оморијо); 2. таза нистијо, ә шур дорә оморијо.

СТИРА́ТЬ[1] гл. шуштә (чи молирә, оводунирә). II *сти́рка* сущ. шуштәнкә сохтә оморәнијо кор. II *стиральный* прил. палтаршур (әри палтаршуштә һистијо). *Стиральная машина* мошин палтаршур.

СТИРА́ТЬ[2]**, -СЯ** см. *стереть, -ся*.

СТИРА́ТЬСЯ[2] гл. шуштә оморә (әз товунәј палтар).

СТИ́РКА сущ. шуштәји, шуштә оморәји (әз товунәј палтар).

СТИ́РОЧНЫЙ прил. палтаршури (әри палтаршуштә кор бирәнијо). *Стирочное мыло* сәһәбуј палтаршури.

СТИ́СНУТЬ, СТИ́СКИВАТЬ гл. 1. шиширә, һәл сохтә; 2. ә тәнки вәнкәстә.

СТИ́СНУТЬСЯ, СТИ́СКИВАТЬСЯ гл. 1. шиширә оморә, һәл сохтә оморә; 2. ә тәнки вәнкәстә оморә.

СТИХ[1] сущ. лит. 1. шејр, широ; 2. јә чәркәј ән и. II *стишо́к* уменьш. шејрлә, јә чәркәләј ән шејр. II *стихово́й* прил. шејри; ә шејрәво һистијо.

СТИХ[2] сущ. разг. 1. кәјф, һол; 2. күрдәји, кичи, гәриши. *На него стих нашёл* кәнә кичијү омори.

СТИХИ́Я сущ. кучһој тәбијәти (аташ, ов, әвир, хори).

СТИ́ХНУТЬ, СТИХА́ТЬ гл. кәм бирә, јовош бирә.

СТИХОВЕ́ДЕНИЕ сущ. шејршинохи.

СТИХОВЕ́ДЧЕСКИЙ прил. шејршинохији; ән шејршинохи. *стиховедческие проблемы* проблемһој шејршинохи.

СТИХОСЛОЖЕ́НИЕ сущ. лит. шејр нүјүстәји, шејр күнчундәји.

СТИХОТВОРЕ́НИЕ сущ. шејр.

СТИХОТВО́РЕЦ сущ. устар. шаир, шејрнүјүс.

СТИХОТВО́РНЫЙ прил. шејри; ән шејр.

СТИХОТВО́РСТВО, СТИХОТВОРЧЕСТВО сущ. шаири, шејрнүјүси.

СТИШО́НКИ сущ. разг. хәрәбә шејрһо, мәһносүзә шејрһо.

СТЛА́НИК сущ. бот. сар, ә хори дәкәштәнијо дор-дирәх.

СТЛАТЬ гл. сәрүрә дәкирдә (ә чүникәрәво), ә руј дәшәндә (чүникәрә).

СТЛА́ТЬСЯ гл. 1. дәкүрдә оморә, дәшәндә оморә, лов сохтә оморә (ә сәр, руј ән чүникә); 2. лов бирә, нүштә, дәкирдә, дәпучундә (әз товунәј думон); 3. дураз бирә, дураз бирә-бирә рафтә; 4. разг. чикәј хүштәрә дәшәндә, әри хүштә лүһүф-дүшәк дәшәндә.

СТО числ. сад. *По сто* сад-сад, сади-сади. <> *На все сто* разг. хуб, лап хуб, лап рач. II *сотый* порядк. садимүн.

СТОГ сущ. тојә. *Стог сена* тојәј кијов. II *стожо́к* уменьш. тојәлә. II *стогово́й* прил.

тојәји: 1. ән тојә; 2. ә тојә зәрә оморијо, ә тојә вәријо.

СТО́ГНА сущ. стар. мәјду, кәлә кучә (ә шәһәр).

СТОГОВА́ЛЬЩИК сущ. тојәзән.

СТОГОВА́НИЕ, СТОГОМЕТА́НИЕ сущ. тојә зәрәји, ә тојә вәчирәји. тојә зәрә оморәји, ә тојә вәчирә оморәји.

СТОГОВА́ТЬ, СТО́ЖИТЬ гл. тојә зәрә, ә тојә вәчирә.

СТОГОМЕТА́ТЕЛЬ сущ. тојә зәрәнијо мошин.

СТОГРАММО́ВЫЙ прил. садграми, садграмә.

СТОЖИ́ЛЬНЫЙ прил. гәјишәбугә.

СТОЖИ́ШКО сущ. тојәлә (чүклә вә хәрәбә тојә).

СТОЖИ́ЩЕ сущ. кәлә тојә.

СТОЖО́К сущ. уменьш.-ласк. тојәлә.

СТО́ИМОСТЬ сущ. 1. буһо, гимәт. *Стоимость купленной вещи* буһој (гимәт) ән вәсторә оморијо чи.

СТО́ИТЬ гл. 1. гимәтү ингәдәри. *Билет стоит сорок рублей* билет ә чүл рубли, гимәт ән билет чүл рубли; 2. вәрзирә, лојиг бирә. *Один стоит семерых* јәкијү ә һофт үшү мәрзү; 3. ә сәр оморә, нүштә. *Это стоило мне очень дорого* и ә мә лап буһо нүшт; 4. кәрә́ки, хәјрлү́ни, мәрзү. *Эту пьесу стоит посмотреть* и пјес ә дәниширә мәрзү. <> *ничего не стоит* һичиш нисти, һәсонти; *не стоит того* ә фикирсохтә ни вәрзү; *гроша медного (ломаного) не стоит* ә јә сијә кәпикиш ни вәрзү.

СТО́ЙБИЩЕ сущ. 1. нәхир әри рәһәтисохтә појундәдәнүтһо чикә; 2. диһ ән гәрәчиһо.

СТО́ЙКА[1] сущ. 1. ә дәстә појистәтәһәрз ән одоми; 2. дураз сохтијо дәchoj хүштәрә ә чүникә вәдорә тик појисәтәји (ә кимнастика).

СТО́ЙКА[2] сущ. 1. дәстәк, миһ; 2. һүндүрә дастулкә (әри чи фурухтә).

СТО́ЙКИЙ прил. 1. мундәни, нәрафтәни, нәкироштәни, сәхт. *Стойкий запах* мундәнијә буј; 2. перен. тоблү, тобди, ә сәр коф појистәкор, чунсәхт.

СТО́ЙКОСТЬ сущ. 1. мундәнији, нәрафтәнији, нәкироштәнији, сәхти; 2. тоблүји, тобдији, ә сәр коф појистәји, чунсәхти.

СТО́ЙЛО сущ. ковду (әри јә һәјвонә доштә чиро чикә).

СТОЙМЯ́ нареч. тик, тим-тик, ә сәр пој.

СТОК сущ. әри оврафтә (оврихтә) чикә (әрх, лилову вә јә чиһојкә); 2. һәчи рафтәнијо, рихтәнијо (ов вә јә чиһојкә).

СТОКЛЕ́ТОЧНЫЙ прил. садхунәји.

СТОКРА́Т устар. *и* **СТОКРА́ТНО** нареч. сад бо,сад бо зијод, садгәд, амбар-амбар.

СТОКРА́ТНЫЙ прил. садбоји, садбојинә (сад бо биријо, сад бо амбар биријо, амбарабоји).

СТОЛ[1] сущ. стол, шүлһон. II *сто́лик* уменьш. столлә, шүлһонлә. II *Столо́вый* прил. столи, шүлһони: 1. ән стол, ән шүлһон; 2. әри стол (сәр стол) һистијо, ә вәхт чихурдә кәрәк бирәнијо.

СТОЛ[2] сущ. тәхт (ә Гәдимә Урусијәт). II *стольный* прил. тәхти; ән тәхт. *Стольный град* појтәхт.

СТОЛБ сущ. дәстәк, миһ, сутун. <> *Поставить к позорному столбу* биобур, тәбәрә сохтә; *позвоночный столб* анат. шыдра; *стоять столбом* тик, тим-тик, һәјкәлә хуно појистә

СТОЛБЕНЕ́ТЬ, ОСТОЛБЕНЕ́ТЬ гл. хүшк бирә, хүшк бирә мундә, мат бирә. II *остолбене́ние* сущ. хүшк бирәји, хүшк бирә мундәји, мат бирәји.

СТОЛБЕ́Ц сущ. сутун (ә гозит, ә журнал).

СТО́ЛБИК сущ. сутунлә.

СТОЛБОВО́Й прил. 1. миһи, сутуни; 2. ә сутуновә, миһәво һистијо.

СТОЛЕ́ТИЕ сущ. садсали: 1. сал һистијо дәвр, вәхт; 2. сад салә бирәји ән киникә, чүникә.

СТОЛЕ́ТНИЙ прил. садсалә, садсали: 1. сад сал биријо, ә сад сал һәмәл оморијо; 2. әри сад сал һистијо; 3. јүрә сад сал һүмүр һистијо, сад сал вәхт һистијо; 4. разг. күһнә, гәдими.

СТОЛЕ́ТНИК то же, что *алоэ*.

СТОЛЕ́ШНИЦА сущ. рүји тәхтәј ән стол (ән шүлһон).

СТО́ЛИК сущ. столлә (шүлһлә).

СТОЛИ́КИЙ прил. садрүјә, амбаррүјә; букв. јүрә сад рүј вәријо.

СТОЛИТРО́ВЫЙ прил. садлитрә, садлитри (сад литр күрдәнијо).

СТОЛИ́ЦА сущ. појтәхт. II *столи́чный* прил. појтәхти: 1. ән појтәхт; 2. ән појтәхт, ән ә појтәхт зивистәкорһо һистијо; 3. ә појтәх һистијо, ә појтәхт зивистәнијо; ә појтәхт (гүч) сохтә оморијо.

СТОЛКА́ТЬ гл. һүл зәрә, әз чикә чүмундә (ә јә чәнд бо).

СТОЛКНОВЕ́НИЕ сущ. 1. вохурдәји (ә товунәј ән рујбәруј оморәнүтһо дү чи); 2. чәвги,

чәнк, дәһво; 3. перен. кофһошӷ ә јәки дуз нәоморәји.

СТОЛКНУ́ТЬ, СТА́ЛКИВАТЬ гл. 1. һӷл зәрә, әз чикә чӷмундә, әз зәвәр ә дәрә вәнкәстә; 2. туш овурдә, раст овурдә, вохурундә; 3. ә һәрәшӷ биразији, чәвги вәнкәстә;

СТОЛКНУ́ТЬСЯ, СТА́ЛКИВАТЬСЯ гл. 1. дӷ ә јәки вохурдә; 2. нәгәстәки раст оморә; 3. винирә, тониш бирә. II *столкновение* сущ. 1. дӷ ә јәки вохурдәји; 2. нәгәстәки раст оморәји; 3. винирәји, тониш бирәји.

СТОЛКОВА́ТЬСЯ, СТОЛКО́ВЫВАТЬСЯ гл. коф сохтә, рази бирә, ә разијәти оморә, зувун офтә (ә киникәрәво).

СТОЛО́ВАЯ сущ. 1. чи хурдәнӷтһо утог; 2. мебел (әри әзини утог); 3. ошхунә, разг. столовиј. II *столо́вский* прил. ошхунәји: 1. ән ошхунә; 2. ә ошхунә бирәнијо, сохтә оморијо.

СТОЛО́ВЫЙ прил. чији, чихури: 1. ән чији, ән чихури; 2. әри чихурдә һистијо. *Столовая ложка* ләгәј чихури.

СТОЛО́ЧЬ гл. 1. см. *толочь*; 2. ә чӷникәрәво гәриш сохтә куфтә. *Столочь сахар с корицей* шәкәрә ә дорчинәвә гәриш сохтә куфтә.

СТОЛП сущ. сутун: 1. ә архитектура: гәлә, дувор; 2. перен. ирон. кӷбӷр, дӷрӷчдә одоми.

СТОЛПИ́ТЬСЯ гл. вәчирә, кура бирә ә јә чикә (амбарә одоми).

СТОЛПООБРА́ЗНЫЙ прил. сутуни, гәләји, сутунә хуно (гәләрә хуно) һистијо

СТОЛПОТВОРЕ́НИЕ сущ. мәһносүзә һороj-бочәһ, гәтмәгәришуги (әз амбар бирәји одомиһо).

СТОЛЧЁННЫЙ прич. 1. см. *истолчённый*; 2. гәриш сохтә куфтә одомијо.

СТОЛЬ нареч. устар. һәчу, унгәдәр. *Это не столь хорошо* и һәчуш хуб нисти.

СТО́ЛЬКО нареч. унгәдәр, ингәдәр. *Где ты достал столько книг?* Ингәдәр гитобә әз чӷчој офтәј?

СТО́ЛЬКО-ТО мест. нареч. филон гәдәр, чәнд гәдәрикә.

СТОЛЯ́Р сущ. хәррот (тәхтәкори сохтәнијо фәһлә). II *столя́рский* прил. хәрроти: ән хәррот.

СТОЛЯ́РКА сущ. разг. хәрротхунә.

СТОЛЯ́РНИЧИТЬ, СТОЛЯ́РИТЬ гл. хәрроти сохтә.

СТОЛЯ́РНИЧЕСТВО сущ. хәрроти (кор ән хәррот).

СТОЛЯ́РИЯ сущ. хәрротхунә.

СТОЛЯ́РНЫЙ прил. 1. хәрроти, хәрротији; ән хәррот ән хәрроти. *Столярная работа* кор хәрроти 2. *столярная* в знач. хәрротхунә.

СТОМАТО́ЛОГ сущ. стоматолог (сәниһәдкор ән стоматолокија).

СТОМАТОЛОГИ́ЧЕСКИЙ прил. стоматолокијаји: 1. ән стоматолокија; 2. ән стоматолокија һистијо.

СТОМАТОЛО́ГИЯ сущ. стомотолокија (нәчогиһој ән дәндӷһорә, ән чәһәк вә гәд ләһәрә вәмухтәнијо бәхш ән медисина).

СТОН сущ. виз, визинә, војзари, кирјә.

СТОНА́ТЬ гл. виз зәрә: 1. војзари сохтә, кирјә сохтә; 2. перен. шикојәт сохтә, нәрази бирә.

СТОО́КИЙ прил. садчумә, һәр чирә винирәнијо.

СТОП межд. пој: 1. әри рафтанијо, јә новкә кор сохтәнијорә појундә һистијо нӷшунә јә новкә сигнал; 2. ән рафтанијо, јә новкә кор сохтәнијорә појундә һистијо, и корә сохтәнијо.

СТОПА́[1] сущ. 1. зир ән пој; 2. перен. устар. пој. <> *по стопам кого (идти, следовать)* ә рәһ кинәкәрәво (ә пәсәј киникә) рафтә.

СТОПА́[2] сущ. 1. купә, туп (ә сәр-сәр јәки вәчирә оморијо јә чиро чиһо); 2. јә туп когоз (һозор донә).

СТОПА́[3] сущ. гәдәһ (әри шороб).

СТОПИ́ТЬ[1] гл. 1. ћәл сохтә ә јәки гәриш сохтә; 2. разг. ћәл сохтә.

СТОПИ́ТЬ[2] гл. сухундә, аташ вәнорә.

СТО́ПКА[1] сущ. пәјләлә, чӷклә рәјлә (әри шороб).

СТО́ПКА[2] сущ. туплә (см. *стопа*[2]).

СТО́ПЛЕННЫЙ прич. 1. ћәл сохтә ә јәки гәриш сохтә оморијо; 2. разг. ћәл сохтә оморијо.

СТО́ПОРИТЬ гл. 1. поjудә; 2. перен. дир сохтә.

СТО́ПОРИТЬСЯ гл. 1. поjудә оморә; 2. перен. дир сохтә оморә.

СТОПРОЦЕ́НТНЫЙ прил. 1. садпросенти(-ә); 2. битәв, сәлт, сӷфт. II *стопроце́нтность* прил.1. садпросентији (-әји); 2. битәви, сәлти, сӷфти.

СТОПТА́ТЬ, СТА́ПТЫВАТЬ гл. 1. см. *топтать*; 2. вокундә, јәтарафә гәд, шәфт сохтә (мәһсә).

СТОРГОВА́ТЬ, -СЯ см. *торговать, -ся*.

СТОРИ́ЦЕЙ, СТОРИ́ЦЕЮ, нареч. сад гәд зијод, гәд-гәд зијод.

СТО́РОЖ сущ. гәрәвул (гәрәвули чүникәрә кәширәнијо, ә хәјолү бирәнијо корсох). II *сторожи́ха* әзини зән (духтәр).

СТОРОЖЕВО́Й прил. гәрәули: 1. ән гәрәул; 2. әри ә чүникә дәниширә, гәрәвули сохтә һистијо.

СТОРОЖИ́ТЬ см. *стеречь*.

СТОРО́ЖКА сущ. гәрәулхунә.

СТОРОНА́ сущ. тараф, кил, јон, чикә. *В стороне леса* ә тараф вишә; *чужая сторона* гәрибә чикә; *правая сторона улицы* тараф расти ән кучә; *по ту сторону реки* ә у тарафикәј (киликәј) никәрә; *оборотная сторона медали* пәсәји тараф ән медал; *я знаю его с наилучшей стороны* мә урә әз ән хубә тараф шинохтәнүм; *дядя со стороны матери* холу (бирор ән дәдәј); *сторона треугольника* тараф (кил) ән сәкүнчи.

СТОРОНИ́ТЬСЯ гл. 1. ә гирог кироштә, ә јә тарафикә кироштә, рәһ дорә; 2. перен. вирихтә, дур бирә (әз киникә).

СТОРО́НКА сущ. тараф, кил, чикә.

СТОРО́ННЫЙ прил. кәс, нәшинохә.

СТОРО́ННИК сущ. тарафдор (ә рәһ ән киникәрәво рафтәнијо, тарафүрә кирдәнијо одоми). II *сторо́нница* әзини зән (духтәр).

СТОСКОВА́ТЬСЯ гл. дүлкир бирә, гәрор нә кирдә.

СТОУ́СТЫЙ прил. әз сад ләһә вәдироморијо, әз амбарә одомиһо шинирә оморијо. шинирә оморәнијо.

СТОЧИ́ТЬ, СТА́ЧИВАТЬ гл. 1. тич сохтә; 2. хорустә дуз сохтә, һомовор сохтә. II *ста́чивание* сущ. 1. тич сохтәји; 2. хорустә дуз, һомовор сохтәји.

СТОЧИ́ТЬСЯ, СТА́ЧИВАТЬСЯ гл. хурдә оморә, назук бирә (әз тичсохтә).

СТО́ЧНЫЙ прил. 1. рафтәнијо, рихтәнијо (ә чүчојикә). *Сточные воды* чүлкијә (мурдарә) овһо, ов ән ворүш; 2. әри оврафтә һистијо. *Сточная труба* лилову.

СТОШНИ́ТЬ см. *тошнить*.

СТО́Я нареч. ә сәрпоји, ә пој-поји. *Стоя выпил стакан чая* ә сәрпоји јә пәјлә чој хурдум.

СТО́ЯК сущ. чүникәрә доштәнијо дәстәк, миһ, тикә лулә.

СТОЯ́ЛЫЙ прил. 1. әз зурәво мундијо, күһнә бириjo, хәрәб бириjo; 2. амбар ә јә чикә мундијо, чүмү-чару нәсохтијо.

СТОЯ́НКА сущ. чикәпојистә: 1. әри појистә чикә; 2. мәскән ән ә дәвр сәнги зивистијо одомиһо.

СТОЯ́ТЬ гл. 1. ә чиро-чиро мәһноһо: појистә. *Стоять на ногах* ә пој појистә; *волосы стоят дыбом* мујһо быз-быз појисти; 2. бирә, вәбирә. *Вчера стояла сильная жара* ди сәхтә кәрми бу; *тарелка стоит на столе* бүлмә ә сәр стол вәри; 3. перен. кор нә сохтә, појистә. *Часы стоят* сәһәт кор нәс сохтә; *завод сегодня стоит* завод имбуруз кор нәс сохтә; 4. хунә кирдә, зивистә; 5. ә тарафү бирә, ә пәсәјү појистә. <> *не стою за расходами* әз хәрч нәс тәрсирәнүм; *стоит одной ногой в могиле (в гробу)* јә појү инчоји, јә појү ә гур; *стоять выше* кого әз киникә зәвәрдәс бирә;*стоять* за кем ә пәсәј киникә појистә; *стоять колом в горле* әз бугозү нә рәфтә (әз товунәј дәһәмсүзә чи); *стоять на плохом (дурном) пути* ә хәрәбә рәһ офторә, хүштәрә хәрәб бәрдә; *стоять на своём* ә сәр коф хүштә појистә.

СТОЯ́ТЬСЯ гл. појистә војистә, јә новкә данүстә.

СТОЯ́ЧИЙ прил. 1. тик. *Стоячий воротник* тикә варатник; 2. ләс, нәсрафтәнијо, нәсрихтәнијо. *Стоячая вода* нәсрихтәнијо ов.

СТОЯЧО́К сущ. чүникәрә доштәнијо дәстәклә, миһлә, тикә лулә.

СТО́ЯЩИЙ прил. разг. вәрзирәни, вәрзирәнијо, гимәтлү, хәјрү һистијо. *стоящий работник* гимәтлүјә корсох.

СТРАВИ́ТЬ, СТРА́ВЛИВАТЬ и СТРАВЛЯ́ТЬ гл. 1. ә јәки вәнкәстә, ә һәрәшү чәнк сохтә; 2. ћәләво сохтә (сәкә); 3. разг. хәрч сохтә, пуч сохтә; 4. сухундә (холә, зикилә).

СТРА́ГИВАТЬ, СЯ см. *стронуть, -ся;*

СТРАДА́ сущ. 1. бичин, ә һәминон куркуријә вәхт ән корһој чүли; 2. перен. зәһмәт, сәһәр, нәгумо.

СТРАДА́ЛЕЦ сущ. һоси (амбар сәһәр, нәгумо кәширијо, кәширәнијо одоми), чофокәш. II *страда́лица* әзини зән (духтәр).

СТРАДА́ЛЬЧЕСКИЙ прил. сәһәри, нәгумоји, һәзоби, сәһәрлү, нәгумолү, һәзоблү.

СТРАДА́НИЕ сущ. сәһәр кәширәји, нәгумо кәширәји, һәзоб кәширәји, чофо кәширәји.

СТРАДА́ТЕЛЬНЫЙ прил. сәһәрлү, нәгумолү, һәзоблү.

СТРАДА́ТЬ гл. 1. сәһәр кәширә, нәгумо кәширә, һәзоб кәширә, чофо кәширә; 2. фикирүрә кәширә, ә дәрдү мундә. *Страдать о больном друге* фикир ән нәчогә һовур хүштәрә кәширә; 3. бимор бирә, нәчоги кәширә, *Страдать головными болями* әз сәрәдорди сәһәр кә-

ширә; 4. зарар винирә, зарар кәширә. *Раньше эти места страдали от новоднения* әвәлһо и чикәһо әз сајлһо зарари винирәнбүрүт; 5. перен. зәһиф бирә, хәрәб бирә. *У него страдает грамотность* савод ән у зәһифи; 6. разг. дүләпәсә бирә, дүлкир бирә.

СТРАЖ то же, что *сторож*.

СТРА́ЖА сущ. јәрәглүјә гәрәвул, дәстәј гәрәвулһо. *Приставить стражу* гәрәвул норә. <> *На страже* чего ә гәрәвули ән чүникә. *Взять под стражу* кирдә, дустог сохтә.

СТРА́ИВАТЬ см. *строить*.

СТРАНА́ сущ. үлкә: 1. јүрә чиро дәвләт һистијо, јә новкә јә дәвләтикә ә рәһ бәрдәнијо хори; 2. ә чографијајү киро чиро сохтә оморијо хори. *Жаркие страны* кәрмә үлкәһо; 2. дәвләт. *Страны Ближнего Востока* үлкәһој ән Нәзнкә Мизрәһ. <> *Страны света* чор нүгтәј ән үфүг: сәфон, дәром, мизрәһ, миһәров.

СТРАНИ́ЦА сущ. сәһифә: 1. јә руј ән вәрәг китоб, дәфтәр; разг. вәрәг; 2. јә дәвр, ән зиндәкуни. II *страничка* уменьш. сәһифәлә. II *страничный* прил. сәһифәји; ән сәһифә.

СТРА́ННИК сущ. сәркәрду (ә амбарә чикәһо кәштәнијо одоми), гәриб. II *стра́нница* әзини зән (духтәр). II *стра́нический* прил. сәркәрдуни; ән сәркәрду. *Странническая жизнь* зиндәкуни сәркәрдуни; ән сәркәрду.

СТРА́ННИЧАТЬ гл. кәштә (ә амбарә чикәһо), сәркәрдуни сохтә.

СТРА́ННЫЙ прил. 1. гәрибә, мүһүчүз, нәвәрасирәни, биһәдәти; 2. Устар. гәриб, сәркәрду. II *стра́нность* сущ. 1. гәрибәји; 2. биһәдәтији.

СТРАНОВЕ́ДЕНИЕ см. *география*.

СТРАНОВЕ́ДЧЕСКИЙ см. *географический*.

СТРА́НСТВИЕ см. *странствование*.

СТРА́НСТВОВАНИЕ сущ. кәштәји (ә амбарә чикәһо), сәркәрдуни сохтәји.

СТРА́НСТВОВАТЬ сл. кәштә (ә амбарә чикәһо), сәркәрдуни сохтә.

СТРАСТНО́Й прил. *страстная неделя* әз пасха пишо әхири һофтә.

СТРА́СТНЫЙ прил. һәвәслү. II *страстность* сущ. һәвәслүји.

СТРАСТЬ[1] сущ. һәвәс: 1. кәлә, сәхт војистәји; 2. шәгигә, сәхт хостәји (киникәрә). II *страсти́шка* уменьш. һәвәслә.

СТРАСТЬ[2] сущ. тәрс.

СТРАТЕ́Г сущ. стратег (стратегија данүстәнијо одоми).

СТРАТЕ́ГИЯ сущ. стратегија: 1. һилм дәһвоји, дәһвосохи); 2. әри дәһвосохтә битәвә план; 3. әри рәһбәрјәти сохтә план кирдә данүстәји.

СТРАТОНА́ВТ сущ. стратонавт (ә стратосфера вәрафтәнијо одоми).

СТРАТОСФЕ́РА сущ. стратосфера (руји бәхш ән атмосферај хори).

СТРА́УС сущ. јәһәно (ән кәлә вирихтәнијо, пар зәрә нәстанијо мүрг). II *стра́усовый* прил. јәһәноји: 1. ән јәһәно; 2. әз парһој јәһәно һистијо, сохтә оморијо.

СТРАХ сущ. 1. тәрс; 2. мн. разг. тәрсә (тәрсирәнијә) чиһо. <> *Под страхом* чего әз чүникә тәрсирә-тәрсирә; *страха ради* әз тәрс, әз тәрс чун хүштә; *у страха глаза велики* тәрс кәмә кор нисти.

СТРАХ сущ. разг. амбар, әз гәдәр зијод, сәхт. *Страх люблю купаться* тәншуштә амбар хош оморә мәрә.

СТРАХОВА́ТЕЛЬ сущ. сүрховотсох, сүрховотчи (сүрховот сохтәнијо одоми). II *страхова́тельница* әзини зән (духтәр).

СТРАХОВА́ТЬ гл. 1. сүрховот сохтә; 2. ә хәјолү бирә, доштә. II *страхова́ние* сущ. 1. сүрховот сохтәји; 2. ә хәјолү бирәји, доштәји. II *страхо́вка* сущ. әри сүрховот сохтә бирәнијо кор.

СТРАХО́ВКА сущ. 1. сүрховот бирәји, сүрховот сохтәји, сүрховот сохтә оморәји; 2. сүрховот; 3. договор ән сүрховот; 4. пул ән сүрховот. II *страхово́й* прил. сүрховоти: 1. ән сүрховот; 2. әри сүрховотсохтә һистијо.

СТРАХО́ВЩИК сущ. сүрховот сохтәнијо идорә.

СТРА́ЧИВАТЬ см. *строчить*.

СТРАШЕ́ННЫЙ прич. сәхт (амбар) тәрсирәни.

СТРАШИ́ЛО, СТРАШИ́ЛА см. *страшилище*.

СТРАШИ́ЛИЩЕ сущ. 1. сәхт тәрсундәнијо чи; 2. амбар бирачә, бишәлкә одоми.

СТРАШИ́ТЬ гл. тәрсундә, һәләчикәр сохтә.

СТРАШИ́ТЬСЯ гл. тәрсирә, һитјот бирә.

СТРА́ШНЫЙ прил. 1. тәрсирәни; 2. разг. лап күчлү, лап зобу, лап сәхт. <> *Ничего страшного* разг. јә тәрсү нисти;

СТРАЩА́ТЬ то же, что *пугать*.

СТЕ́РЖЕНЬ сущ. шәх (лугонә чикәј ән никәрә ә сәхт рафтәнијо овәво). II *стержнево́й* прил. шәхи; ән шәх.

СТРЕКА́Ч *дать (задать) стрекача* зу (тәһәди) вирихтә, дыдал дорә.

СТРЕ́КОТ сущ. 1. чарт-чарт (сәс чат бирәји ән чуникәрә хуно); 2. перен. зури-зури, нәпојстә коф сохтәји, ләгләги.

СТРЕКОТА́НИЕ сущ. 1. чарт-чарт сохтәји (әз товунәј бәһзи буһулуһо вә гушһо); 2. перен. зури-зури, нәпојстә коф сохтәји, ләгләги сохтәји.

СТРЕКОТА́ТЬ гл. 1. чарт-чарт сохтә (әз товунәј бәһзи буһулуһо вә гушһо); 2. перен. зури-зури, нәпојстә коф әохтә, ләгләги сохтә.

СТРЕКОТНЯ́ см. *стрекот*.

СТРЕКОТУ́ХА сущ. ләгләг (зури-зури, нәпојстә коф әохтәнијо одоми).

СТРЕЛА́ сущ. ух:.1. назукә бызбызәјә чубуг јәрәгә хуно. *Пустить стрелу* ух шәндә; 2. әри курунди тикқурдә назукә һистијо, рафтә-оморә сохтәнијо бәхш ән кран; 3. нум ән бәһзи тәнк- дуразә деталһој ән механизмһо. II *стре́лка* уменьш. ухлә.

СТРЕ́ЛКА сущ. 1. әгрәб (ә сәһәт, ә компас вә ә јә чиһојкә); 2. ух; 3. шикил ән ух, нүшунәј ән ух; 4. ухә хуно нәхүш; 5. һачәји ән нәхүј һәјвон; 6. ә рәһһој новуни әри поездә ә јә рәһикә кировундә һистијо механизм. II *стре́лочка* уменьш. әгрәблә.

СТРЕЛКО́ВЫЙ прил. әри кулләшәндә һистијо (әз товунәј автомат, пулемјот, пистолет, туфанк).

СТРЕЛОВИ́ДНЫЙ прил. ухи, ухә хуно һистијо, ә ух ухшәш зәрәнијо.

СТРЕЛО́К сущ. 1. әз јәрәг шәндә танүстәнијо. *Стрелок из лука* ухшән (ух шәндә данүстәнијо); 2. куллә шәндәнијо; 3. солдат ән ләшкәр поједәһо.

СТРЕЛООБРА́ЗНЫЙ см. *стреловидный*.

СТРЕЛОПОДО́БНЫЙ см. *стреловидный*.

СТРЕ́ЛОЧНИК сущ. рәһчиросох (ә рәһ новуни рәһә чиро сохтәнијо одоми). II *стре́лочница* әзини зән (духтәр).

СТРЕЛЬБА́ сущ. кулләшәндә, куллә шәндәји; 2. зәрәји (ә кулләрәво); 3. разг. күрт-күрт сохтәји, дорд дорәји (ән куш).

СТРЕ́ЛЬБИЩЕ сущ. әри кулләшәндә чиро сохтә оморијо чикә, полигон. II *стрельби́щный* прил. 1. әри кулләшәндә чиро сохтә оморијо; 2. ән әзини чикә.

СТРЕ́ЛЯНЫЙ прил. 1. зәрә оморијо(ә кулләрәво); 2. чәнк виниријо, дәһво виниријо; 3. шәндә оморијо, кор биријо. *Стрелянные гильзы* шәндә оморијо килзһо; *стрелянное ружьё* кор биријо туфанк.

СТРЕЛЯ́ТЬ, СТРЕЛЬНУ́ТЬ гл. 1. шәндә (куллә, ух, сәнг); 2. зәрә, күштә (ә кулләрәво); 3. дорд дорә, күкт-күрт сохтә (әз товунәј куш); 4. әз киникә чүникә хостә вәкирдә.

СТРЕЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. зәрә оморә, күштә оморә (ә кулләрәво); 2. хүштәрә зәрә, күштә (ә кулләрәво); 3. дү јәкирә зәрә (ә дуел).

СТРЕМГЛА́В нареч. лап зури-зури, тәрә-тәһәди, бирәнгинәрә хуно, ворворирә хуно, ухә хуно. *Он стремглав побежал* у ворворирә хуно кирошт рафт.

СТРЕМИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. лап зури-зури, тәрә-тәһәди, бирәнгинәрә хуно рафтәнијо, бирәнијо. II *стреми́тельность* сущ. лап зури-зури, тәрә-тәһәди, бирәнгинәрә хуно рафтәји, бирәји.

СТРЕМИ́ТЬ гл. расундә, фирсорә, туш овурдә. II *стремление* сущ. расундәји, фирсорәји, туш овурдәји.

СТРЕМИ́ТЬСЯ гл. 1. чәһти сохтә, чун сухундә, нәзник рафтә; 2. зу, тәһәди рафтә, расирә ә чүчојикә. II *стремление* сущ. 1. чәһти сохтәји, чун сухундәји, нәзник рафтәји; 2. зу, тәһәди рафтәји, расирәји ә чүчојикә.

СТРЕМНИ́НА сущ. 1. шәх, ә никәрә сәхт рафтәнијо чикәј ов; 2. тикә доһор.

СТРЕ́МЯ сущ. 1. үзәнки. 2. см. *стремнина* 1.

СТРЕМЯ́НКА сущ. кәрдундә бирәнијо, јә новкә дулулу сохтә оморәнијо субукә нәрдуву (сүлмә).

СТРЕНО́ЖИТЬ гл. см. *треножить*.

СТРЕ́СКАТЬ гл. амбар хурдә, вәсәхури сохтә.

СТРЕСС сущ. стресс, хәләлуши.

СТРЕХА́ сущ. чара (дулулу биријо дәрәји чикәј ән бун).

СТРЕЧО́К сущ. *дать (задать) стречка* то же, что дать (*задать*) *стрекача*.

СТРИГА́ЛЬ см. *стригальщик*.

СТРИГА́ЛЬНЫЙ прил. әри пәшм һәјвонһорә чирә һистијо.

СТРИГА́ЛЬЩИК сущ. пәшмчи (ә мошинәво пәшм ән гуспәнд вә дәвәрә чирәнијо фәһлә). II *стрига́льщица* әзини зән (духтәр).

СТРИГУ́Н, СТРИГУНО́К сущ. јәсалә һәсб.

СТРИ́ЖЕННЫЙ прич. 1. мујү, јә новкә пәшмү чирә оморијо; 2. мујү кутәһ сохтә оморијо; 3. бурра, кутәһ сохтә оморијо (ә товунәј лүкәһо, савзәһо).

СТРИ́ЖКА сущ. 1. чирәји (чирәнкә сохтә оморәнијо кор); 2. фасон ән сәрчирә.

СТРИПТИ́З сущ. стриптиз (тәнбирәһнәјә вәчәстәнүтһо нумер ән естрадаји).

СТРИПТИЗЁР сущ. стриптиз вәчәстәнијо артист. II *стриптизёрша* әзини зән (духтәр).

СТРИХНИ́Н сущ. стрихнин (ән кучлүјә зәһәр).

СТРИЧЬ гл. чирә: 1. зәрә, јә новкә кутәһ сохтә (мујә); 2. муј ән киникәрә, ән чүникәрә, јә новкә пәшм ән чүникәрә әз бинә бурра.

СТРИ́ЧЬСЯ гл. чирә оморә.

СТРОГА́ЛЬ, СТРОГА́ЛЬЩИК сущ. тирошырәкор (чүникәрә тироширәнијо, риндә зәрәнијо одоми).

СТРО́ГАНЫЙ прич. 1. тироширә, риндә зәрә оморијо; 2. назуклә тикә-тикә сохтә оморијо.

СТРОГА́ТЬ, СТРУГА́ТЬ гл. 1. тироширә, риндә зәрә; 2. назуклә тикә-тикә сохтә. II *строга́ние* сущ.1. тироширәји, риндә зәрәји; 2. назуклә тикә-тикә сохтәји.

СТРОГА́Ч сущ. сәхтә дәһно, тәнбиһ (чозәрә хуно).

СТРО́ГИЙ прил. сәхт, зобу.

СТРО́ГОСТЬ сущ. сәхти, зобуји.

СТРОЕВО́Й[1] прил. дураз, дуз, әри чүникә вокундә һәмәл оморәнијо (ә товунәј дор).

СТРОЕВО́Й[2] см. *строй*[2].

СТРОЕ́НИЕ сущ. 1. вокундәји, вокундә оморәји; 2. вокундә оморијо чи, хунә; 3. әјәки дуз оморәји бәхшһој ән јә битәвә чи.

СТРОЕ́НИЦЕ сущ. вокундә оморијо чүклә чилә.

СТРОИ́ТЕЛЬ сущ. 1. вокундәкор. *Строители университета* университетә вокундәкорһо; 2. перен. күнчундәкор, һәмәл овурдәкор.

СТРОИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. ән вокундәји, ән вокундә оморәнијо; 2. әри вокундә һистијо.

СТРОИ́ТЕЛЬСТВО сущ. 1. корү вокундә вә дуз сохтә һистијо бәхш һилми вә техникаји; 2. вокундәји, гүч сохтәји; 3. то же, что *стройка* 2.

СТРО́ИТЬ[1] гл. 1. вокундә. *Строить дом* хунә вокундә; 2. һәмәл овурдә; 3. гүч сохтә (мошин, механизм); 4. ә чәркә појундә; 5. күнчундә; 6. матем. кәширә. *Строить треугольник* сәкүнчә кәширә. <> *Строить глазки* чум-гош вәчовундә; *строить из себя дурака* хүштәрә ә хәри вәнорә; *строить рожу* сәрсифәтә гүчундә.

СТРОИ́ТЬ[2]**, ПОСТРО́ИТЬ** гл. ә чәркә појундә. II *постро́ение* сущ. ә чәркә појундәји.

СТРОИ́ТЬ, СТРА́ИВАТЬ гл. 1. сәгәдә сохтә, сәсәји-сәсәји бәстә, сәсәји-сәсәји вошундә; 2. ә сә чәркә дәчирә.

СТРО́ИТЬСЯ[1] гл. 1. вокундә оморә (хунә, күрпи, завод вә әзини чиһо); 2. әри хүштә хунә вокундә.

СТРО́ИТЬСЯ[2]**, ПОСТРО́ИТЬСЯ** гл. ә чәркә појистә (појундә оморә). || II *постро́ение* сущ. ә чәркә појистәји (појундә оморәји).

СТРОЙ[1] сущ. 1. күнчундә оморијо систем ән дәвләти вә чәһмәти; 2. әјәки дузоморәј, күнчүстәј ән бәхшһој чүникәрә һәмәл овурдијо систем.

СТРОЙ[2] сущ. чәркәј ә норә оморијо уставово ә јонјәки, ә јә хит поистијо одомиһо вә әз јә чәнд әзиниһо дуз биријо дәстә.

СТРО́ЙКА сущ. 1. вокундәји, вокундә оморәји; вокундә оморәнијо; 2. чүникә вокундәнүтһо чикә.

СТРО́ЙНЫЙ прил. 1. ләгәр (тәнү дуз вә рач һистијо. *Стройная девушка* ләгәрә духтәр; 2. дуз вә рач күнчундә оморијо.

СТРОКА́ сущ. сәтр (ә јә хит нүјүстә, јә новкә дәфис биријо һәрфһо, кофһо, нүшунәһо). <> *Строка в строку* һәрфү ә һәрфүрәво, кәлмәјү ә кәлмәјүрәво *Читать между строк* перен. фикирүрә (мәһнојүрә) вәрасирә (ә сәр офторә).

СТРО́НУТЬ, СТРА́ГИВАТЬ гл. вохурдәрәво, шиширәрәво чүмундә.

СТРО́НУТЬСЯ, СТРА́ГИВАТЬся гл. вохурдәрәво, шиширәрәво чүмүстә (чүмундә оморә).

СТРО́НЦИЙ сущ. стронсиум (елемент кимјәји: лап субукә зәрдә метал). II *стро́нциевый* прил. стронсиуми: 1. ән стронсиум; 2. ә гәдү стронсиум дәријо.

СТРОПИ́ЛО сущ. әри бун бәстә зәвәрһошү әјәки, дәрәһошү ә дуворһо вокосундә оморәнијо дү тир; дәстәк, шоһтир.

СТРОПТИ́ВЕЦ сущ. јәһ, нәһс, һүчәт; јәһә одоми, нәһсә одоми, һүчәтә одоми. II *стропти́вица* әзини зән (духтәр).

СТРОПТИ́ВЫЙ прил. јәһ, нәһс, һүчәт. II *стропти́вость* сущ. јәһи, нәһси, һүчәти.

СТРОФА́ сущ. бәнд (ә шејр).

СТРО́ЧЕННЫЙ прич. 1. ә мошин палтардух духтә оморијо; 2. бәхијо бәрдә оморијо; 3. перен. зури-зури, тәрәтәһәди нүјүстә оморијо.

СТРОЧЁНЫЙ прил. бәхијо бәрдә оморијо

СТРОЧИ́ТЬ гл. 1. ə мошин палтардух духтə; 2. бəхијо бəрдə; 3. перен. зури-зури, тəрəтəһəди нүјүстə; 4. перен. куллə шəндə (əз автомат).

СТРО́ЧКА[1] сущ. 1. духтəји, бəхијо бəрдəји, духтə оморəји, бəхијо бəрдə оморəји; 2. чикəдухтə, бəхијо.

СТРО́ЧКА[2] см. *строка*.

СТРУГ[1] сущ. струг: 1. əри һүзүмə рундə карасти дəси; 2. хорирə вəкəндəнијо вə чарундəнијо мошин.

СТРУГ[2] сущ. струг (гəдимијə тəхтəјијə лодкəј никəрəји).

СТРУ́ЖКА сущ. тарашə, разг. стручкə (ə тичə карастирчво ə сəрү кор бирəнкə вəдирəморəнијо назукə бучол-булə бəкш ən сəхтə чи (ən һүзүм, ən метал).

СТРУИ́ТЬ гл. назуклə, кəмлə рихундə, рəһо дорə (овə, үшүгə, бујə).

СТРУИ́ТЬСЯ гл. назуклə, кəмлə рихтə, рəһо дорə оморə (ов, үшүг, бүј).

СТРУКТУ́РА сущ. структур. II *структурный* прил. структури; ən структур.

СТРУНА́ сущ. 1. тəл (ən карасти музикаји); 2. только мн. перен. карасти музикаји; 3. тəл, кириш, дуволə. <> *слабая струна* чья-н. назукə чикəј ən чүникə; *тронуть (задеть) чувствительную (больную, деликатную) струну* кого ə дорд дорəнијо чикəјү вохурдə. II *струнка* сущ. тəллə. II *струнный* прил. тəли: 1. ən тəл; 2. ə тəлһорəво, ə кумəки тəлһорəво сохтə оморəнијо (ə товунəј карасти музикаји; 3. ən əзини карастијо һистијо, ə əзини карастијо зəрə оморəнијо.

СТРУП сущ. куз (хүшки ən лəрбə, ən чикəј сухтəји, јə новкə гирог ən хуб бирəнијо јара). II *струпный* прил. кузи, ən куз, кузлү.

СТРУ́СИТЬ см. *трусить*.

СТРУХНУ́ТЬ см. *стру́сить*.

СТРУЧКО́ВЫЙ прил. похлəји.

СТРУЧО́К сущ. бот. 1. похлə (ə бəһзи дирəхһо ə гəдү тум дəријо дүлəтə дураза пуст). 2. дулулу бирəнијо тəнкдуразə мəјвə. II *стручковый* прил. похлəји, похлəрə хуно һистијо.

СТРЯ́ПАТЬ, СОСТРЯ́ПАТЬ гл. 1. разг. чи сохтə (əри хурдə); 2. перен. тəрəтəһəди, чүтам бисто гүч сохтə, дуз сохтə, күнчундə, һəмəл овурдə.

СТРЯПНЯ́ сущ. разг. 1. см. стряпать; 2. сохтə оморијо тəрəтəһəди, чүтам бисто сохтə оморијо чи (əри хурдə); 3. перен. тəрəтəһəди, чүтам бисто гүч сохтə оморијо, дуз сохтə оморијо, күнчундə оморијо, һəмəл оморијо чүникə.

СТРЯПУ́ХА сущ. кəјвони.

СТРЯСТИ́, СТРЯСА́ТЬ гл. куфтə, шовундə вəнкəстə, рихундə (тиһи сохтə).

СТРЯСТИ́СЬ гл. бирə, ə сəрү оморə (ə товунəј бəдбəхти). *Что с тобой стряслось*? түрə чү бири?

СТРЯХНУ́ТЬ, СТРЯ́ХИВАТЬ гл. 1. куфтə, шовундəрəво шəндə; 2. перен. əз сəр сохтə (шəндə), əз хүштə дур сохтə (хəрəбə корһорə).

СТУДЕНЕ́ТЬ гл. 1. хиник бирə; 2. һəлим бирə.

СТУДЕНИ́СТЫЙ прил. һəлимə хуно һистијо. || II *студени́стость* сущ. һəлимə хуно бирəји.

СТУДЕ́НТ сущ. студент, тəлəбə (ə институт, ə университет, ə консерваторија хундəнијо одоми). II *студе́нтка* əзини зəн (духтəр). II *студе́нческий* прил. студенти, тəлəбəји: 1. ən студент, ən тəлəбə; 2. əри студенһо, əри тəлəбəһо һистијо

СТУДЕ́НЧЕСТВО сущ. 1. студенһо (тəлəбəһо); 2. студенти, тəлəбəји.

СТУДЁНЫЙ прил. лап хиник, чилидə хуно.

СТУ́ДЕНЬ сущ. ə чүклə тикəлəһој кушт, јə новкə ə чəһəво сохтə оморəнијо, əз хиниксохтə хəст бирəнијо чи кушти, јə новкə чəһи, разг. хилəдис;

СТУДИ́ТЬ гл. хиник сохтə, хиники дорə.

СТУ́ДИЯ сущ. студија.

СТУ́ЖА сущ. сəхтə хиники, бəјə, сəрмо.

СТУК[1] сущ. тəнг, тəгəтəнг (чүникə сəхтə чи офторə, јə новкə вохурдəнкə оморəнијо сəс)

СТУК[2] в знач сказ. *стукнул* зə, куфт.

СТУ́КАНЬЕ сущ. куфтəји, зəрəји, тəнг-тəнг.

СТУ́КАТЬ гл. то же, что *стучать*; 2. перен. разг. ə мошинкə нүјүстə. II *стука́нье* сущ. куфтəји, зəрəји, тəнг-тəнг.

СТУКА́Ч то же, что *доносчик*.

СТУ́КНУТЬ гл. 1. см. *стукать и стучать*; 2. перен. разг. томом бирə, кироштə. *Мне стукнуло сорок* чүл сали мə томом бисто; 3. бирə, рəсирə (ə товунəј нəкумијə хəрəбə кор).

СТУ́КНУТЬСЯ см. *удариться*.

СТУКОТНЯ́ сущ. тəнгəтəнг, тəнг-тунг; тəрəнг-тəрунг.

СТУЛ[1] сущ. стул, күрси (əри нүштə предмет ən мебел). II *стульчик* уменьш. стуллə.

СТУЛ[2] сущ. 2. мед. ə буру рафтəји. ; 3. зир (ə механизмһо вə ə јə чиһојкə).

СТУ́ПА сущ. дәстәһәвәнк, һәвәнкдәстә, һәвәнк. *Толочь воду в ступе* буш-бушә кофһо, бихәјрә корһо сохтә.

СТУ́ПКА уменьш. дәстәһәвәнклә.

СТУПА́ТЬ гл. 1. см. *ступить*; 2. *ступай(-те)!* бура (-јт)! *Ступай отсюда* бура әз инчо.

СТУПЕ́НЧАТОСТЬ сущ. сүлмәлүји, сүлмәсүлмәји, гирогвәриј.

СТУПЕ́НЧАТЫЙ прил. 1. сүлмәвәри, сүлмәји, сүлмәлү; 2. пәс-пәсәјәки, јәки ә пәсәј ән јәкиkә сохтә оморәнијо. II *ступенчатость* сущ. сүлмәлүји, сүлмәсүлмәји.

СТУПЕ́НЬ сущ. 1. әри вәрафтә, јә новкә фураморә поjә вонорәнүтһо плита, тәхтә; 2. етап, мәртәбә.

СТУПИ́ТЬ, СТУПА́ТЬ гл. 1. лүнк вәчирә, поj норә, поj вәнорә: 2. разг. шиширә, вошиширә.

СТУПНЯ́ сущ. 1. см. *стопа* 1.; 2 пәнчә.

СТУЧА́ТЬ, СТУ́КНУТЬ гл. 1. куфтә, тәнгдәнг сохтә, тинг-тинг сохтә; 2. зәрә, куфтә (ә товунәј дүл).

СТУЧА́ТЬСЯ 1. гл. 1. куфтә, тәнг-тәнг сохтә. *Стучатся в дверь* 1) дәрә куфтә; 2) перен. нәзник бирә, оморә расирә, лаһаj дәрә кирдә.

СТУШЕВА́ТЬСЯ, СТУШЁВЫВАТЬСЯ гл. 1. тушү рафтә, тонү сипи бирә (ән шикил); 2. разг. вирихтә, әз һәрә вәдарафтә; 3. перен. хүштәрә вир сохтә, чәшмиш бирә, гог бирә.

СТУШИ́ТЬ гл. *тушить*[2].

СТЫД сущ. 1. обур, обур -һәјо, хәчәләти, һәјб. *Испытывать стыд* хәчәләти кәширә; 2. биобури, обурсүзи, рүсвәһи.

СТЫДИ́ТЬ гл. дәһно зәрә, һәјб дорә, хәчәләти дорә, гирмизи сохтә.

СТЫДИ́ТЬСЯ гл. јүрә һәјб оморә, хәчәләғи кәширә, гирмизи бирә.

СТЫДЛИ́ВЕЦ сущ. обурлијә одоми, һәјбкәшә одоми. II *стыдли́вица* әзини зән (духтәр).

СТЫДЛИ́ВЫЙ прил. һәјбкәш, обурлү, һәјолү. II *стыдли́вость* сущ. һәјбкәши, обурлүји, һәјолүји, хүштәрә кәшираји.

СТЫ́ДНО в знач сказ. һа́јби, хәчәләти́ни. *Мне стыдно за вас* мәрә ә чикәшму әдәj һәјб оморә, әдәм хәчәләти кәширә; *стыдно вам* әришму һәјби.

СТЫ́ДНЫЙ прил. һәјби́, һәјблү, һәјбә́, биобур. *Стыдные слова* һәјбијә (һәјблүјә, һәјбә) кофһо.

СТЫДО́БА сущ. һәјб (ә товунәј һәјблүјә, биобурә чүникә). II *стыдо́бушка* уменьш. һәјблүјә чүникәлә.

СТЫК сущ. чикәвокосирә (дү әхир ән чүһојикә сәхт вокосиријо чикә).

СТЫКОВА́ТЬ, СТЫКО́ВЫВАТЬ гл. сәрә ә сәр, әхирә ә әхир вокосундә. II *стыкование* сущ. сәрә ә сәр, әхирә ә әхир вокосундәји. *стыко́вка* сущ. һәчи вокосундәнкә сохтә оморијо кор. II *стыко́вочный* прил. әри сәрә ә сәр, әхирә ә әхир вокосундә һистијо.

СТЫКОВА́ТЬСЯ, СТЫКО́ВЫВАТЬСЯ гл. сәр ә сәр, әхир ә әхир вокосирә, вокосундә оморә. II *стыкование* сущ. сәр ә сәр, әхир ә әхир вокосирәји, вокосундә оморәји. II *стыко́вка* сущ. һәчи вокосирәнкә (вокосундә оморәнкә) биријо кор. II *стыко́вочный* прил. әри сәр ә сәр, әхир ә әхир вокосирә, вокосундә оморә һистијо.

СТЫ́ЛЫЙ прил. хиник биријо, хиникбирә, хиник.

СТЫТЬ, СТЫ́НУТЬ гл. 1. хиник бирә; 2. разг. бәјә бәрдә, чилид кирдә.

СТЫ́ЧКА сущ. 1. чәнк, дәди- дәди; 2. перен. чәвги, кофәкоф, һүчәт.

СТЮАРДЕ́ССА сущ. стүардесса.

СТЯ́Г сущ. һәләм.

СТЯГА́ТЬ см. *стягивать*.

СТЯ́ГИВАТЬ, СЯ см. *стянуть, -ся*.

СТЯЖА́ТЕЛЬ сущ. тәмәһкор, чумтәнк, дәдарундәкор (әри хәјр, әри гәзонч хүштә чәһти сохтәнијо одоми). II *стяжа́тельница* әзини зән (духтәр). II *стяжа́тельский* прил. тәмәһкори, чумтәнки; ән тәмәһкор, ән чумтәнк.

СТЯЖА́ТЕЛЬСТВО сущ. тәмәһкори, чумтәнки, дәдарундәји (әри хәјр, әри гәзонч хүштә чәһти сохтәји).

СТЯЖА́ТЬ гл. 1. тәмәһкори, чумтәнки сохтә, дәдарундә, гәзонч сохтә; 2. ә дәс овурдә, кировундә, һошир бирә.

СТЯ́ЖКА сущ. 1. см. *стянуть*[1] *и стянуться*; 2. гәрмог (әри вокунһорә әјәки дәбәстә).

СТЯЖНО́Й прил. кәширә бәстә оморәнијо.

СТЯНУ́ТЬ[1], **СТЯГИВАТЬ**[1] гл. 1. кәширә бәстә; 2. вәчирә, кура сохтә, күрд сохтә (ә јә чикә); 3. кәширә, әхирһошүрә әјәки вокосундә; 4. то же, что *свести*.

СТЯНУ́ТЬ[2], **СТЯГИВАТЬ**[2] гл. 1. ә кучәво вәкәндә, кәшумолә овурдә; 2. дүздирә, дәдарундә. II *стя́гивание* сущ. 1. ә кучәво вәкәндәји, кәшумолә овурдәји; 2. дүздирәји, дәдарундәји.

СТЯНУ́ТЬСЯ, СТЯ́ГИВАТЬСЯ гл. 1. дәрафтә, кутәһ бирә, тәнк бирә; 2. разг. кәширә бәстә, ә кишт хүштә бәстә (гәјишә, киштирә); 3. јо-

вош-јовош вәчирә, кура бирә, күрд бирә (ә јә чикә). II *стя́гивание* сущ. 1. дәрафтәји, кутәһ бирәји, тәнк бирәји; 2. разг. кәширә бәстәји, ә кишт хүштә бәстәји (гәјишә, киштирә); 3. јовош-јовош вәчирәји, кура бирәји, күрд бирәји (ә јә чикә).

СУББО́ТА сущ. шобот, руз шобот (фәрдәј ән оринә). II *суббо́тный* прил. шоботи: 1. ән шобот; 2. ә шобот бирәнијо.

СУБМАРИ́НА сущ. субмарина (зирови кәми, лодкә).

СУБПРОДУ́КТЫ сущ. ичоләт вә сәрәпочәј ән күштә оморијо мол.

СУБСИДИ́РОВАНИЕ сущ. субсидија дорәји (ә пуләво, јә новкә ә чирәво кумәки сохтәји).

СУБСИДИ́РОВАТЬ гл. субсидија дорә (ә пуләво, јә новкә ә чирәво кумәки сохтә).

СУБСИ́ДИЯ сущ. субсидија (әз тараф дәвләт, јә новкә идорәһо ә пуләво, ә чирәво кумәки).

СУБТИ́ТР сущ. субтитр ((ә дәрәј ән кадр кино вәбирәнијо хәт).

СУБТРО́ПИКИ сущ. субтропикһо (әз тропикһо ә дәром, јә новкә ә софон һистијо хорињо, кәрмә чикәһо). II *субтропи́ческий* прил. субтропики: 1. ән субтропикһо; 2. ә субтропикһо һистијо.

СУБЪЕ́КТ сущ. субјект: 1. әз товүнәјү коф сохтә оморәнијо, фикир куфтирә оморәнијо одоми; 2. одоми.

СУВЕНИ́Р сущ. сувенир, чи бәхшәји, чи јоровурди.

СУГЛИ́НОК сущ. ә гәдү кил, гум (амбари кил) дәријо хок. II *сугли́нистый* прил. килдәри, киллү, ә киләво гәриш һистијо.

СУГРЕ́В: *для сугреву* әри кәрм вәроморә (ә товунәј әрәги-шороб).

СУГРО́Б сущ. кумәј вәрфи (ворвори ә јә чикә кура сохтијо вәрф).

СУГУ́БЫЙ прил. 1. устар. дүгәд, дүгәд зијод; 2. перен. лап кәлә.

СУД сущ. мәһкәмә, суд: 1. ә һәрәј ән чиро-чиро одомиһо, јә новкә ән идорәһо бирәнијо һүчәтијо корһорә дәнишираәнијо вә һәл сохтәнијо идорәј һүкмоти); 2. ә әзини корһо дәнишираји; 3. ә әзини кор дәнишираәнијо одомиһо.

СУДА́К сущ. зоол. сәкдон (чәһ). II *суда́чий* прил. сәкдони; ән сәкдон.

СУДА́РЫНЯ

СУ́ДАРЬ сущ. устар. ого, әдон (бәһзи бо ә рүхшәндирәво). II *суда́рыня* сущ. хонум.

СУДЕ́БНЫЙ прил. мәһкәмәји, суди; ән әһкәмә, ән суд.

СУДЕ́ЙСКИЙ прил. мәһкәмәји, суди; шофети (судјаји, һәкими); ән мәһкәмә, ән суд, ән шофет (ән судја, ән һәким).

СУДЁНЫШКО сущ. чүклә кәмилә, хәрәбә кәми.

СУДИ́МОСТЬ сущ. ә суд офторәји; әри јү суд бирәји, кор бурра оморәји.

СУДИ́ТЬ[1] гл. 1. тәхсирүрә куфтирә, фикир куфтирә; 2. суд сохтә, ә кор дәнишираә; 3. дәһно зәрә, тәхсиркор сохтә.

СУДИ́ТЬ[2] гл. гисмәт бирә. *Мне не суждено больше встречаться с ним* јәбојкәш урә винирә ә мә гисмәт нибу.

СУДИТЬСЯ гл. суди кор сохтә, ә киникәрәво чү мәсәләјикәрә ә суд һәл сохтә.

СУ́ДНО[1] сущ. әри ә буру рәфтә, пишов сохтә гоб.

СУ́ДНО[2] сущ. кәми. II *воздушное судно* то же, что *самолёт*. II *судёнышко* уменьш. кәмилә. II *судово́й* прил. кәмији: 1. ән кәми; 2. ә кәми бирәнијо; 3. ә кәмирәво сохтә оморәнијо.

СУДОВЛАДЕ́ЛЕЦ сущ. сәһибкәми (сәһиб ән кәми).

СУДОВОДИ́ТЕЛЬ сущ. кәмиһәјсох (кәми һәј сохтәнијо, бәрдәнијо одоми). II *судоводи́тельский* прил. кәмиһәјсохи; ән кәмиһәјсох.

СУДО́К сущ. 1. гобсоуси (әри соус, турши, сүркә дәкундә гоб); 2. әри хурдәнијә чиһо бәрдә ә сәрсәрјәки вәбирәнијо јә чәнд пити.

СУДОМО́ЙКА сущ. гобшур (гоб шуштәнијо корсох – зән).

СУДОМО́ЙНЯ сущ. гоб шуштәнүтһо чикә.

СУДОРАБО́ЧИЙ сущ. фәһләј ән кәми.

СУ́ДОРОГА сущ. гилинчәвор, раккәши.

СУ́ДОРОЖНЫЙ прил. раккәшији; 1. раккәширәрә хуно бирәнијо; 2. әз раккәши бирәнијо.

СУДОСТРОЕ́НИЕ сущ. кәмигүчсохи (кор ән кәмигүчсох).

СУДОХО́ДНЫЙ прил. кәми кор сохтә данүстәнијо, әри кәмичији һәмәл оморәнијо.

СУДОХО́ДСТВО сущ. кәмичији, рафтәј ән кәмиһо.

СУДЬБА́ сущ. 1. мозол; 2. бәхт, гисмәт. <> *Какими судьбами?* тү әчә, инчикә әкә?; *не судьба* (кому-чему) гисмәтү нисти; *оставить на произвол судьбы* сәрсәбил һиштә, тип-тәһно рәһо дорә.

СУДЬЯ́ сущ. судја, ћәким; устар гози. II *суде́йский* прил. судјаји: 1. ән судја; 2. әри судја (судјаћо) ћистијо.

СУЕВЕ́Р сущ. әз зиндәкуни ә гирог ћистијо чићо (корћо), јә новкә ә чүникә бовор сохтәнијо одоми.

СУЕВЕ́РИЕ сущ. әз зиндәкуни ә гирог ћистијо чићо (корћо), јә новкә ә чүникә бовор сохтәји.

СУЕВЕ́РНЫЙ прил. әз зиндәкуни ә гирог ћистијо чићо (корћо), јә новкә ә чүникә бовор сохтәнијо.

СУЕСЛО́ВИЕ то же, что *пустословие*.

СУЕТА́ сущ. 1. бушә чи, кәрәксүзә чи, гимәтсүзә чи, ћилим-ћоволим; 2. зијодијә, кәрәксүзә тәћәдији, вирих-вирихи (ә чикәкор, ә корћо).

СУЕТИ́ТЬСЯ гл. ћәчунәво-ћәчинәво вирихтә, ә дәс-пој офторә, чәћти сохтә, тәћәди сохтә.

СУЕТЛИ́ВЫЙ прил.1. ћәмишә ә нәћәги чәћти сохт, тәћәди, вирих-вирих сохтәнијо; 2. бирәћәти дорәнијо, сәрдорди дорәнијо, сәћәр дорәнијо (әз товунәј кор вә јә чићојкә).

СУЕТНЯ́ см. *суета* 2.

СУ́ЗИТЬ, СУЖА́ТЬ и СУ́ЖИВАТЬ гл. тәнк сохтә. II *суже́ние* сущ. тәнк сохтәји.

СУ́ЗИТЬСЯ, СУЖА́ТЬСЯ и СУ́ЖИВАТЬСЯ гл. тәнк, тәнктә бирә (сохтә оморә). II *суже́ние* сущ. тәнк бирәји (сохтә оморәји).

СУК сущ. 1. лүкә (ән дор); 2. әнкүл (ә тәхтә, ә күрдүн).

СУ́КА сущ. 1. гәнчуг: 1. дүшијә сәк; 2. прост. бран. әчлоф, ћәрәмзәдә. II *су́чка* уменьш. 1. дүшијә сәклә; 2. прост. бран. әчлофлә, ћәрәмзәдәлә. II *су́кин* прил. 1. дүшијә сәки; 2. ән дүшијә сәк.

СУКНО́ сущ. моћуд (голинә пәшмијә, јә новкә пәмбәјијә мол). <> *Под сукно положить* фикир нәдорә; *под сукном лежать* хисирә мундә дәнишире нәоморә. II *суко́нце и сукнецо́* уменьш. моћудлә.

СУКНОВА́Л сущ. моћуд шиширәнијо уста.

СУКНОВА́ЛЬНЫЙ прил. 1. моћуд шиширәнијо; 2. әри моћудшиширә ћистијо (ә товунәј мошин мошин, уста).

СУКНОДЕ́ЛИЕ сущ. моћуд вәдәшәндәји (ћәзүр сохтәји).

СУКОВА́ТЫЙ прил. 1. лүкәлү (лүкәћојү амбар ћистијо); 2. әнкүли (ә амбарә әнкүләво ћистијо).

СУКО́НКА сущ. луку (тикәј ән моћуд, јә новкә ән јә моликәј пәшми, әри чүникә тәмиз сохтә).

СУКО́НЩИК сущ. моћудчи: 1. устај моћуди; 2. моћудфурух (моћуд фурухтәнијо одоми).

СУКО́ТНАЯ прил. бордор (ә товунәј дүшијә пишик, дүшијә шир, дүшијә давшон вә ән бәћзи дүшијә ћәјвонћојкә). II *суко́тность* сущ. бордори (ән дүшијә пишик, дүшијә шир, дүшијә давшон вә ән бәћзи дүшијә ћәјвонћојкә)

СУ́КРОВИЦА сущ. 1. зәрдов; 2. рымов (рым ә хунәво). II *су́кровичный* прил. зәрдови; рымови; ән зәрдов, ән рымов.

СУЛЁНЫЙ прил. ә кәрдә вәкирдә оморијо.

СУЛИ́ТЬ гл. 1. то же, что *обещать*; 2. пишоки куфтирә, коф дорә.

СУЛИ́ТЬСЯ гл. 1. См. *обещаться*: 2. ә кәрдә вәкирдә оморә.

СУЛТА́Н[1] сущ. султан (ә бәћзи дәвләтћој мусулмунәји титул ән парчоћ вә јүрә и титул ћистијо одоми). II *султанский* прил. султани: 1. ән султан; 2. ән султан ћистијо; 3. ә дәс султан дәријо, султан ә рәћ бәрдәнијо.

СУЛТА́Н[2] сущ. кәкүл (ә сәрдәки јәравушә хуно вәнорә оморәнијо дәстәј пари, јә новкә муји).

СУМА́ сущ. сумкә, чәјтән, кисә, турбә (моли).

СУМАСБРО́Д сущ. хојкир, чинкир, әгүлсүзә одоми, разг. хәрә одоми. II *сумасбро́дка* әзини зән (духтәр).

СУМАСБРО́ДНЫЙ прил. хојкири, чинкири сохтәнијо, војистәј хүштәрә сохтәнијо, разг. хәри сохтәнијо.

СУМАСБРО́ДСТВО сущ. хојкири, чинкири, әгүлсүзи, разг. хәри сохтәји.

СУМАСБРО́ДСТВОВАТЬ, СУМАСБРО́ДНИЧАТЬ и СУМАСБРОДИ́ТЬ гл. хојкири, чинкири, војистәј хүштәрә, разг. хәри сохтә.

СУМАСШЕ́ДШИЙ прил. 1. хојкир, чинкир; 2. әри хојкирћо, чинкирћо ћистијо. *Сумасшедший дом* хојкирхунә. <> *Как сумсашедший* разг. лап сәхт (зобу, кучлү, кәлә). *Хохочет как сумасшедший* лап сәхт әдәј хәндүстә.

СУМАСШЕ́СТВИЕ сущ. хојкири, чинкири.

СУМАСШЕ́СТВОВАТЬ гл. хојкири, чинкири сохтә.

СУМАТО́ХА сущ. гәришмәтили, ћәрәгәриши, вирихәвирихи, ә дәс-пој офторәји, ћороj-бочәћ, зүлзүлә, тәрс.

СУМАТО́ШИТЬСЯ гл. ә дәс-пој офторә, тәрсирә, чәшмиш бирә.

СУМАТО́ШЛИВОСТЬ, СУМАТО́ШНОСТЬ сущ. ә дәс-пој офторәји, тәрсирәји, чәшмиш бирәји.

СУМАТО́ШЛИВЫЙ, СУМАТО́ШНЫЙ прил. ə дəс-поj офторəнијо, тəрсирəнијо, чəшмиш бирəнијо, тəһəди сохтəнијо, хүштəрə зу вир сохтəнијо.

СУ́МАХ сущ. сумог: 1. ховсүзə холинчə; 2. дор, кулə вə мəjвəj ən и дор.

СУМБУ́Р сущ. сəхтə гəришмəтли, битəвə сəлигəсүзи.

СУМБУРИТЬ гл. гəришмəтили сохтə, гəришмəтилə коф сохтə.

СУМБУ́РНЫЙ прил. гəришмəтил (һистијо). II *сумбу́рность* сущ. гəришмəтили (бирəји).

СУ́МЕРКИ сущ. торик-товуши. II *сумере́чный* прил. дəкирдə һистијо, торик-товуш һистијо.

СУ́МЕРНИЧАТЬ гл. ə торик-товуши нүштə, ə торик-товуши нүштə ихтилот сохтə.

СУМЕ́ТЬ гл. сохтə данүстə (чүникəрə), əз дəсү вəроморə.

СУ́МКА сущ. сумкə, турбə, кисə (əри чүникə дəнорə вə бəрдə əз мол, пуст, jə новкə əз jə материаликə сохтə оморијо гоб). II *су́мочка* уменьш. сумкəлə. II *су́мочный* прил. сумкəји: 1. ən сумкə; 2. əри сумкə духтə һистијо.

СУ́ММА сущ. 1. һəммəjү (ən ə сəрjəки оморəнүтһо чиһо); 2. һəммəj пул.

СУММИРОВАТЬ гл. ə сəрjəки оморə.

СУ́МНИЧАТЬ см. *умничать*.

СУ́МРАК сущ. торик-товуши, нимəторики, дəкирдəји

СУ́МРАЧНЫЙ прил. 1. торик-товуш, нимəторик (һистијо); 2. перен. бирази, дүлхүрд, торикəсифəт. II *су́мрачность* сущ. торик-товуши, нимəторик (бирəји); 2. биразији, дүлхүрди, торикəсифəти.

СУМЧА́ТКА сущ. зоол. кисəлүjə һəjвон.

СУ́МЧАТЫЙ прил. зоол. кисəлү. *Сумчатые животные* кисəлүjə һəjвонһо.

СУМЯ́ТИЦА сущ. вирихəвирихи, гəришмəтили.

СУНДУ́К сущ. сундуг. II *сундучо́к* уменьш. сундуглə, сундугчə. II *сундучный* прил. сундуги: 1. ən сундуг; 2. əри сундуг һистијо.

СУННИ́ЗМ сущ. рел. сүннији, сүннијəти.

СУННИ́Т сущ. рел. сүнни. II *сунни́тский* прил. рел. сүннији, ən сүнни, ən сүнниһо, ən сүнnијəти.

СУ́НУТЬ, -СЯ гл. см. *совать, -ся*.

СУП сущ. суп, шилово. II *су́пчик и супец* уменьш. суплə, шиловолə. II *суповóй* прил. супи, шиловоји: 1. ən суп; 2. əри супсохтə, супхурдə һистијо.

СУПЕРМЕ́Н сущ. супермен (хүштəрə əз һəммə зијод, зəвəр һисоб сохтəнијо одоми).

СУ́ПЕСОК, СУ́ПЕСЬ сущ. əз гум (амбаријү) нə кил һистијо совə хок.

СУПО́НЬ сущ. əри хомутə кəширə гəjиш.

СУПОРО́САЯ, СУПОРО́СНАЯ прил. бордор (ə товунəj хук, пурсуг, чəчу вə jə дүшијə һəjвоникəһо). II *супоросость* и *супоросность* сущ. бордори (ə товунəj хук, пурсуг, чəчу вə jə дүшијə һəjвоникəһо).

СУПОСТА́Т сущ. дүшмə, гəним. II *супоста́тка* əзини зəн (духтəр).

СУПРУ́Г сущ. 1. шүвəр, перен. мəрд; 2. у*спруги* шүвəр нə зəн. II *супру́жский* прил. зəн-шүвəри; ən зəн-шүвəр.

СУПРУ́ГА сущ. то же, что *жена*.

СУПРУ́ЖЕСТВО сущ. зəн-шүвəри, зиндəкуни мəһри. II *супру́жеский* прил. зəн-шүвəриjи, мəһри; ən зəн-шүвəриjи.

СУПРУ́ЖНИК прост. шутл. то же, что шүвəр.

СУПРУ́ЖНИЦА прост. шутл. то же, что *супруга*.

СУРГУ́Ч сущ. сургуч. II *сургучный* прил. сургучи: 1. ən сургуч; 2. əз сургуч сохтə оморијо.

СУРДОПЕДАГО́Г сущ. сурдопедагок (лолһо-карһорə нубо дорəнијо мəһлүм).

СУРДОПЕДАГО́ГИКА сущ. сурдопедагокика (рəһһоj ən лолһо-карһорə нубодорəји).

СУ́РИК сущ. сурик (норунчи вə гирмизи-михəкијə рəнг). II *су́риковый* прил. сурики: 1. ən сурик; 2. ə гəдү сурик дəријо; 3. ə рəнг сурик һистијо).

СУРО́ВЕТЬ гл. 1. залум бирə, зобу бирə; 2. һоси бирə; 3. перен. сəхт бирə, курунд бирə, чəтин бирə; 4. перен. əри зиндəкуни хəрəб бирə.

СУРО́ВО нареч. 1. лап ə залумирəво, лап зобу; 2. ə һүршəво, ə дурдумогəво.

СУРО́ВЫЙ прил. 1. залум, зобу; 2. һоси, дурдумоглү; 3. перен. сəхт курунд, чəтин; 4. перен. əри зиндəкуни хəрəб һистијо; хиник, бəjə. II *суро́вость* сущ. 1. залуми, зобуни; 2. һосиjи, дурдумоглүji; 3. хиники перен. сəхт курунди, чəтини; 4. перен. əри зиндəкуни хəрəб бирəji; хиники.

СУРОВЬЁ сущ. хомə мол (русму), рангзəрəjү нə нəварастијо, хүшк нəбиријо мол (русму).

СУРРОГА́Т сущ. суррогат (əнчəг ə бəһзи ухшəшијо киро əри сүфт бəдəл бирə данүстəнијо чи). II *суррога́тный* прил. суррогати.

СУРЬМА́ сущ. сӳрмэ. II *сурьмяный* прил. сӳрмэји: 1. эн сӳрмэ; 2. э гэдӳ сӳрмэ дэрији; 3. тухэ кову.

СУРЬМИ́ТЬ гл. сӳрмэ зэрэ, сӳрмэ кэширэ.

СУРЬМИ́ТЬСЯ гл. э муjhо, э гошhо, э бӳркhој хӳштэ сӳрмэ зэрэ (кэширэ).

СУСА́ЛИТЬ гл. э рујӳ зарвэрэг кэширэ.

СУСА́ЛИТЬСЯ гл. э рујӳ зарвэрэг кэширэ оморэ.

СУСА́ЛЬ сущ. зарвэрэг (эри рујӳ бэһзи чиһорэ кэширэ назукэ вэрэг сӳрхи, нӳгрэји, гургушуји, гэлэји).

СУСА́ЛЬНЫЙ прил. зарвэрэги: 1. эн зарвэрэг; 2. эри эз сӳрх, нӳгрэ, гургушу, гэлэј назукэ вэрэглэһо һэзурсохтэ һистијо; 3. э рујӳ зарвэрэг кэширэ оморијо.

СУСТА́В сущ. анат. бэнд (чӳмӳстэ данӳстэнијо вогосирэји остугуһој эн инсон вэ һэјвоньо). II прил. анат. бэнди; эн бэнд.

СУСТА́ВЧАТЫЙ прил. бэнди, бэнд-бэнд һистијо, эз чиро-чиро бэхшһо һэмэл оморијо.

СУТА́Ж сущ. сутаж (эри чӳникэрэ вэравундэ һистијо русмуј эврӳшими).

СУТА́НА сущ. сутана (руји дуразэ оводуни эн католикһо).

СУТЕНЁР сущ. сутенјор (э һисоб эн гэһбэјэ зэн зивистэнијо мэрд).

СУ́ТКИ сущ. руз, јэ шэв-руз, суткэ. *Через двое суток* дӳ руз (суткэ) бэгдэ; *круглые сутки* шэв-руз. II *суточный* прил. шэв-рузи, суткэји: 1. јэ суткэ һистијо; 2. э јэ суткэ, э гэд јэ суткэ бирijо; 3. эри јэ суткэ э фикир кирдэ оморијо; 4 эри јэ суткэ вэкирдэ оморијо, һисоб бирijо.

СУ́ТОЛОКА сущ. һӳлэһӳл (эн амбарэ одомиһо).

СУ́ТОЛОЧНЫЙ прил. һӳлэһӳһли: амбарэ һӳлэһӳл, вирихэ-вирих һистијо. II *су́толочность* сущ. һӳлэһӳһли: амбарэ һӳлэһӳли, вирихэ-вирих бирэји.

СУТУ́ЛИТЬ гл. кэмэрӳрэ гэд сохтэ. *Был прям, да годы ссутулули* димдуз бу, салһо кэмэрӳрэ гэд сохтэт.

СУТУ́ЛИТЬСЯ гл. кэмэрӳ гэд бирэ

СУТУ́ЛЫЙ прил. кэмэрӳ јэ кэм гэд һистијо. II *сутýлость* сущ. кэмэргэди, јэ кэм кэмэрӳ гэд бирэји.

СУТЬ[1] сущ. бинэјӳ, дорунӳ, мэһнојӳ, мэтлэбӳ. *Войти в суть дела* бинэј корэ вэмухтэ.

СУТЬ[2] сущ. һист, -ӳт. *Львы и тигры суть хищные животные* ширһо нэ пэлэнкһо вэһшијэ һэјвоньоһојӳт. <> *Это не суть важно* и лап кэрэк нисти.

СУТЮ́ЖИТЬ, СУТЮ́ЖИВАТЬ гл. уту зэрэ (кэширэ).

СУФЛЕ́ сущ. суфле.

СУФЛЁР сущ. суфљор (э вэхт томошэ эри актјорһо кофһој ролһорэ куфтирэнијо корсох). II *суфлёрский* прил. суфљори; эн суфљор.

СУФЛИ́РОВАТЬ гл. суфљори сохтэ.

СУХА́РНИК сущ. 1. сухори бурчундэнијо корсох; 2. јӳрэ сухори хурдэ хош оморэнијо одоми.

СУХА́РНИЦА сущ. гоб сухоријн, эри сухоридонэрэ гоб.

СУХА́РЬ сущ. сухори 1. хӳшкэ тикэј эн нун; 2. хӳшк, хӳштэнхоһ, хиникэ одоми. II *сухáрик* уменьш. сухорилэ. II *сухáрный* прил. сухоријн: эн сухори. *Сухарный цех хлебозавода* сех сухорији эн завод нуни; 2. эз сухори, э сухорирэво сохтэ оморијо.

СУ́ХО нареч. 1. хиник. *Его встретили очень сухо* э у лап хиник дэнишируӳт; 2. в знач. сказ. хӳшки, хӳшк бири. *На улице сухо* кучэ хӳшки; *в горле сухо* бугоз мэ хӳшк бири.

СУХОВЕ́Й сущ. хӳшкэ кэрмэ ворвори. II *суховейный* прил. хӳшкэ кэрмэ ворворијн; э хӳшкэ кэрмэ ворворирэво.

СУХОГРУ́З сущ. хӳшкэ шэлэ (хӳшкэ молһо бэрдэнијо кэми.

СУХОГРУ́ЗНЫЙ прил. эри хӳшкэ шэлэ (хӳшкэ молһо вэ э гобһо дэријо рушумэ чиһорэ бэрдэ һистијо.

СУХОЖИ́ЛИЕ сущ. чарчи (куштэ э остугу вэкосундэнијо, гэд-гуд бирэнијо сэхтэ чи). II *сухожильный* прил. чарчији; эн чарчи.

СУХО́Й прил. хӳшк 1. э гэдӳ нэми нэдэријо, тар нистијо; 2. нэмијӳ вэкирдэ оморијо, тар нистијо; 3. овсӳз, маладсӳз. *Сухая дорога* хӳшкэ рэһ; 4. кӳһнэ, хӳшк бирijо, јэ новкэ сохтэ оморијо; 5. лэгэр, чулаз; 6. разг. меһрибони, ширинэ зувунијӳ нистијо, рујсӳз. разг. <> *сухо на сухо* химхӳшк; *держать порох сухим* барутэ хӳшк дошгэ. II *сýхонький* уменьш. хӳшклэ, хӳштэһэр.

СУХОЛЮ́Б сущ. хӳшкихоһ (хӳшки хостэнијо дор-дирэх).

СУХОЛЮБИ́ВЫЙ прил. хӳшкихоһ (хӳшки хостэнијо). *Сухолюбивые растения* хӳшкихоһэ дор-дирэх. II *сухолюбивость* сущ. хӳшкихоһи.

СУХОМЯ́ТКА сущ. хүшкәчи, хүшкә (хурдәнијә) чи, тәһнонун.

СУХОПУ́ТНЫЙ прил. хүшкији (әри әз хүшки рафтә һистијо), ән хүшки. *Сухопутные войска* ләшкәр хүшкији.

СУХОПУ́ТЬЕ сущ. хүшки, хушкәрәһ.

СУХОРУ́КИЙ прил. гулхүшк (гулү хүшк бирijo).

СУХОСТО́Й[1] сущ. әз чычһо хүшк бирijo дорһо. II *сухостойный* прил. әз чычһо хүшк бирijo.

СУХОСТО́Й[2] сущ. пүштүхүшки (пишој зәндә әз ширдорә појистәји мол-гәрә). II *сухостойный* прил. пүштүхүшк (пишој зәндә әз ширдорә појистијо).

СУХОТА́ сущ. 1. разг. хүшки; 2. хүшк вә кәрмә әвир, бугоног.

СУХО́ТКА сущ. разг. дорд дорәнијо ләгәри.

СУХОФРУ́КТЫ сущ. хүшкәмәтәһһо (хүшкәмәјвәһо), әнчинә.

СУХОЩА́ВОСТЬ см. *худощавость*.

СУХОЩА́ВЫЙ прил. см. *худощавый*.

СУХОЯДЕ́НИЕ сущ. хүшкәчи хурдәји, нухорушсүз ә рәһ рафтәји.

СУХОЯ́ДЕЦ сущ. хүшкәчи хурдәнијо одоми, нухорушсүз ә рәһ рафтәнијо одоми.

СУЧЁНЫЙ прил. вошундә һистијо.

СУЧИ́ТЬ гл. 1. вошундә, бофтә; 2. војәрдә (хәмирә); 3. ћәл сохтә, шиширә; 4. чүмундә, вәчовундә, ә дү-јәки вокосундә (вохурундә). II *сучéние* сущ. 1. вошундәји, бофтәји; 2. војәрдәји (хәмирә); 3. ћәл сохтәји, шиширәји; 4. чүмундәји, вәчовундәји, ә дү-јәки вокосундәји (вохурундәји).

СУ́ЧКА сущ. гәнчуглә.

СУЧКОРЕ́З сущ. шох вәнчирәнијо мошин.

СУЧКОРУБ сущ. лүкәһој ән күрдүһорә бурранијо корсох.

СУЧО́К уменьш. и ласк. к суш. *сук*.

СУ́ША сущ. хүшки. *На суше и на море* ә хүшки нә дәрјо.

СУШЁНЫЙ прил. хүшк, хүшк сохтә оморијо. *Сушёная рыба* хүшкә чәһ.

СУШЕ́НЬЕ см. *сушение*.

СУШИ́ЛКА сущ. 1. хүшк сохтәнијо апарат; 2. мәјвә вә јә чиһојкәрә хүшк сохтәнүтһо чикә.

СУШИ́ЛО сущ. *сушилка*.

СУШИ́ЛЬНЫЙ прил. хүшксох (әри чүникә хүшксохтә һистијо).

СУШИ́ЛЬНЯ см. *сушилка* 2.

СУШИ́ТЬ гл. хүшк сохтә. II *сушéние* сущ. хүшк сохтәји.

СУШИ́ТЬСЯ гл. 1. оводуни хүштәрә хүшк сохтә; 2. хүшк бирә (сохтә оморә).

СУ́ШКА[1] сущ. 1. сушка (һәлгәрә хуно гоголә).

СУ́ШКА[2] сущ. хүшк бирәји, хүшк сохтәји, хүшк сохтә оморәји

СУШНЯ́К сущ. хүшкә дор, лүкә, шох.

СУШЬ сущ. 1. хүшки (ән әвир), ворушсүзи; 2. хүшкә чиһо; 3. бушә шон ән һәнк.

СУЩЕСТВО́[1] сущ. см. *сущность*.

СУЩЕСТВО́[2] сущ. зиндәјә чи, инсон, јә новкә ћәјвон.

СУЩЕСТВОВА́НИЕ сущ. бирәји, ә һилом бирәји, сог бирәји, зивистәји, зиндәкуни, зиндәји, һүмүр. <> *Прекратить существование* 1. нист бирә, сур бирә; 2. мүрдә.

СУЩЕСТВОВА́ТЬ гл. 1. бирә; 2. зивистә, һүмүр кировундә, зиндәкуни кировундә. *Существовать своим трудом* ә зәһмәт хүштәрәво зивистә.

СУ́ЩИЙ прил. 1. устар. һистијо, сог; 2. перен. соф, сүфт.

СУ́ЩНОСТЬ сущ. бинә, мәһно, мәтләб.

СУЯ́ГНОСТЬ сущ. бордори (ән куспәндһо, ән кәчибһо).

СУЯ́ГНАЯ сущ. бордор (әз товунәј куспәнд, кәчи, чәјрон вә јә бордорә ћәјвоникәһо).

СФАБРИКОВА́ТЬ см. *фабриковать*.

СФАЛЬЦЕВА́ТЬ см. *фальцевать*

СФАЛЬШИ́ВИТЬ см. *фальшивить*

СФАНТАЗИ́РОВАТЬ см. *фантазировать*.

СФЕ́РА сущ. сфера.

СФЕРИ́ЧЕСКИЙ прил. сфераји (сферарә хуно һистијо, шарә хуно һистијо, булул).

СФЕРИ́ЧНЫЙ прил. сфераји (булул).

СФОКУСИ́РОВАТЬ см. *фокусировать*.

СФОРМИРОВА́ТЬ, -СЯ см *формировать, -ся*.

СФОРМОВА́ТЬ см. *сформовать*.

СФОРМУЛИ́РОВАТЬ см. *формулировать*.

СФОТОГРАФИ́РОВАТЬ, -СЯ см. *фотографировать, -ся*.

СФУГОВА́ТЬ см. *фуговать*.

СХАЛТУ́РИТЬ см. *халтурить*.

СХВАТИ́ТЬ, СХВА́ТЫВАТЬ гл. 1. см. *хватать*[1] 1. и 2.; 2. бирә, кирдә (нәчоги). *Схватить насморк* тумов кирдә; 4. разг. ширп вәрасирә, ә сәр офторә; 5. бәнд сохтә, бәстә, вокосундә, сәхт сохтә. <> *Схватить в объятия* гәл кирдә.

СХВАТИ́ТЬСЯ, СХВА́ТЫВАТЬСЯ гл. 1. см. *хвата́ться* 1.; 2. чәнк кирдә, ә кишти дәрафтә; 3. разг. ширп вәхүштә, хүштәрә шәндә. <> *Схвати́ться за го́лову* кур-пәшму бирә;

СХВА́ТКА сущ. 1. чәнк, дәһво, јәкикүши; 2. чәвги, ћүчәт; нифри-гәргүши; 3. бәнд, гәрмог.

СХВА́ТКИ сущ. дорд. *Родовые схватки* дордһој зәндәји.

СХЕ́МА сущ. схем.

СХЕМАТИЗИ́РОВАТЬ гл. схемә хуно бурбундә. II *схематиза́ция* сущ. схемә хуно бурбундәји.

СХЕМАТИ́ЧЕСКИЙ прил. схеми: 1. схемә хуно бурбундә оморијо; 2. э́н кәрәкијә чикәһојү бурмундә оморијо.

СХЕМАТИ́ЧНЫЙ то же, что *схематический*.

СХИМИ́ЧИТЬ см. *химичить*.

СХИТРИ́ТЬ см. *хитрить*.

СХЛЕСТНУ́ТЬСЯ, СХЛЁСТЫВАТЬСЯ гл. ә дү-јәки вәбүчирә.

СХЛОПОТА́ТЬ см. *выхлопотать*.

СХЛЫ́НУТЬ гл. 1. оморә вәкәштә, вохурдә вәкәштә (ә товунәј ов, ләпүр); 2. перен. кәм бирә, вәкәштә.

СХОД сущ. 1. фураморәји; 2. кура бирәји, күрд бирәји, ә јә чикә вәчирәји;

СХОДИ́ТЬ[1] гл. 1. рафтә; ә чүкојикә рафтә вәкәштә; 2. ә буру вәдарафтә.

СХОДИ́ТЬ[2-3], **СЯ** см. *сойти*[1-2], *-сь*. <> *Не сходи́ть с языка́ (с уст)* әз зувун(-ү) нәофторә.

СХО́ДНИ сущ. күрпи тәхтәји, кәрдундә бирәнијо күрпи (ә кәмиһо вә ә јә чикәјкәһо).

СХО́ДНОСТЬ сущ. 1. ә јәки ухшәш зәрәји, јә чиро бирәји, ә хомунәј јәки бирәји; 2. разг. дуз оморәји, дәс дорәји, һәмәл оморәји.

СХО́ДНЫЙ прил. 1. ухшәш, јә чиро, ухшәш зәрәнијо, ә хомунәјү һистијо; 2. дуз оморәнијо, дәс дорәнијо, һәмәл оморәнијо. II *схо́дность* сущ. ухшәши, ухшәш зәрәји.

СХО́ДСТВОВАТЬ гл. устар. ухшәш зәрә, ә хомунәјү бирә.

СХО́ЖЕСТЬ см. *сходство*.

СХО́ЖИЙ прил. устар. прост. ухшәш, ухшәш зәрәнијо (ә дәнишкоһ киро). II *схожесть* сущ. ухшәши, ухшәш зәрәји.

СХОРО́НЕННЫЙ прич. 1. говрә сохтә оморијо; 2. перен. пәһәнү сохтә оморијо 3. нист сохтә, пуч сохтә оморијо.

СХОРОНИ́ТЬ, -СЯ см. *хоронить, -ся*.

СЦА́ПАТЬ см. *цапать*.

СЦАРА́ПАТЬ, СЦАРА́ПЫВАТЬ и СЦАРА́ПНУТЬ гл.1. хорустә, хорустә тәмиз сохтә; 2. гәрмог бәрдә.

СЦЕДИ́ТЬ, СЦЕ́ЖИВАТЬ гл. палундә, палундә чиро сохтә, палундә дәкундә. II *сце́живание*. сущ. палундәји, палундә чиро сохтәји, палундә дәкундәји.

СЦЕМЕНТИ́РОВАТЬ см. *цементировать*.

СЦЕ́НА сущ. сәһнә (әри томошәбурбндә дуз сохтә оморијо мәјдулә).

СЦЕНА́РИЙ сущ. ссенари.

СЦЕНАРИ́СТ сущ. ссенарист (ссенари нүјүстәкор). II *сценари́стка* әзини зән (духтәр).

СЦЕНИЧНЫЙ прил. сәһнәји (әри ә театр возирә һәмәл оморәнијо). II *сценичность* сущ. сәһнәји (әри ә театр возирә һәмәл оморәји).

СЦЕП сущ. 1. бәстәји, бәстә оморәји, дәбәстәји, дәбәстә оморәји; 2. гәрмог (әри чүһојикәрә әјәки бәстә һистијо чи); 3. ә јәки дәбәстә оморијо јә чәнд платформа, јә новкә мошин.

СЦЕПИ́ТЬ, СЦЕПЛЯ́ТЬ гл. 1. бәстә, дәбәстә (јәкирә ә јәкикә); 2. чәтәг сохтә (әнкүшthој дәсhорә әјәки).

СЦЕПИ́ТЬСЯ, СЦЕПЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. бәстә оморә, дәбәстә оморә (ә јәки); 2. вокосундә оморә, кировундә оморә (ә јәки); 3. перен. разг. чәнк кирдә, јәкикүшү сохтә, ә кишти дәрафтә.

СЦЕ́ПКА см. *сцеп*.

СЦЕПЛЕ́НИЕ сущ. 1. см. *сцепить, -ся;* 2. ә јәки вокосирәји, кироштәји; 3. ә јәки гәриш бирәји, вәпүчирәји.

СЦЕПНО́Й прил. 1. бәстәни, дәбәстәни (әри бәстә, дәбәстә һистијо); 2. бәстә, дәбәстә бирәнијо.

СЦЕ́ПЩИК сущ. дәбәстәкор (вокунә ә вокун, јә новкә ә паравоз дәбәстәнијо корсох ән рәһ һовуни). II *сце́пщица* әзини зән (духтәр).

СЧА́ЛИТЬ, СЧА́ЛИВАТЬ гл. бәстә (ә зинчирәво, ә расарәво). *Счалить баржи* баржһорә ә јәки бәстә. II *счалка* сущ. 1. ә јәки бәстәји ; 2. зинчир, расај кәмији.

СЧАСТЛИ́ВЕЦ сущ. мозолмәнд, хушбәхт, бәхтәвәр, мозолмәндә одоми, хушбәхтә одоми, бәхтәвәрә одоми. II *счастли́вица* әзини зән (духтәр).

СЧАСТЛИ́ВЧИК сущ. разг. мозолмәнд (һәр корү хуб, дуз оморәнијо одоми).

СЧА́СТЛИВО нареч. 1. ә мозолмәндирәво, ә хушбәхтирәво, ә бәхтәвәрирәво; 2. саламат, ә саламатирәво. *Счастливо отделаться* саламат ҹиро бирә. <>. *Счастливо (счастливо оставаться)!* сог бошит!, саламат бошит!

СЧАСТЛИ́ВЫЙ прил. 1. мозолмәнд, хушбәхт, бәхтәвәр; 2. хуби, бәхтәвәри, мозолмәнди овурдәнијо.

СЧА́СТЬЕ сущ. бәхт, мозол, мозолмәнди, хушбәхти, бәхтәвәри. <> *К счастью или по счастью* әри мозолмәндини, әз хушбәхтини.

СЧЕРТИ́ТЬ, СЧЕ́РЧИВАТЬ гл. копијәјүрә кәширә (ән чертјожә, ән планә вә ән јә чииһојкәрә).

СЧЕСА́ТЬ, СЧЁСЫВАТЬ гл. 1. шунә зәрә, тәмиз сохтә; 2. хорустә, кәндә. II *счёсыване* сущ. 1. шунә зәрәји, тәмиз сохтәји; 2. хорустәји, кәндәји.

СЧЕСТЬ см. *считать* 1. <> *Дни сочтены* әри һүмүрү кәм мунди, әхири рузһој хүштәрә әдәј зивистә; *не счесть (не сочтешь)* кого-чего гәдәрү (ћисобү) нисти,

СЧЕ́СТЬСЯ см. *считаться*.

СЧЕТВЕРИ́ТЬ гл. јәки сохтә, күрд сохтә (чор бәхш ән чүникәрә, чор чирә).

СЧЁС сущ. 1. шунә зәрә тәмиз сохтәји; 2. әз шунә зәрә тәмиз сохтә оморәји (әз товунәј муј, пәшм; 3. ҹикәј хорустәји.

СЧЁСКА см. *счёс* 1.

СЧЁСЫВАТЬ см. *счесать*.

СЧЁСЫВАТЬСЯ см. *счесаться*.

СЧЁТ сущ. 1. шуморуш, ћисоб; 1. шумордәји, ћисоб сохтәји; 3. һәг- ћисоб. <> *Без счёту* амбар; *в два счёта* ә сәр дәс, ә јә чумбәстәки; *в конечном счёте, в последнем счёте я* ә әхир; *закрыт счёт* һәг-ћисобә бәстә (гили сохтә); *знать счёт деньгам* гәдүр пул хүштәрә данүстә; *на счёт* кого- чего ә товунәј киникә-чүникә; *на чужой счёт* ә ћисоб кәс; *ровным счётом* битәв.

СЧЁТЕЦ уменьш. от сл. *счёт*.

СЧЁТНЫЙ прил. 1. ћисоби (әри ћисобсохтә, шумордә һистијо); 2. ћисобдори

СЧЕТОВЕДЕ́НИЕ см. *счётоводство*.

СЧЕТОВО́Д сущ. ћисобдор.

СЧЕТОВО́ДСТВО сущ. ћисобдори (кор ән ћисобдор). II *счетово́дный* прил. ћисобдорији (әри корһој ћисобдорирә бәрдә һистијо). *Счетоводные книги* дәфтәрһој ћисобдорији. II *счетово́дческий* прил. ћисобдорији; ән ћисобдор, ән ћисобдори. *Счетоводческие курсы курсој* ћисобдорији.

СЧЁТ сущ. ћисоб 1. см. *счесть и считать*[1]; 2. әхир ән вози; 3. әри фүрүхтә оморијо чи, јә новкә сохтә оморијо кор һистијо һәгә бурбундәнијо когоз. <> *Без счёту* или *счёту нет* кому-чему разг. һәг-ћисобу нисти (лап амбари). *В конечном счёте* ә әхир. *За счёт кого* ә ћисоб ән киникә. *На этот счёт* разг. ә и киро, ә и кирдә. *Не в счёт* дәри нисти. *Терять счёт* һәг-ћисоб вир сохтә. *ровным счётом* разг. нә кәм, нә амбар.

СЧЁТНЫЙ прил. 1. әри ћисобсохтә һистијо. 2. ән ћисобдори.

СЧЁТЧИК сущ. 1. ћисобсох (ћисоб сохтәнијо корсох). II *счётчица* әзини зән (духтәр). 2. әри чүникәрә ћисобсохтә һистијо апарат.

СЧЁТЫ[1] сущ. һәг- ћисоб (ә киникәрәвојикә кәширә оморәнијо);

СЧЁТЫ[2] сущ. чуткә. *Считать на счёты* ә чуткә(-рәво) ћисоб сохтә.

СЧИ́СТИТЬ, СЧИЩА́ТЬ гл. тәмиз сохтә. II *счи́стка* сущ. тәмиз сохтәји (тәмиз сохтәнкә бирәнијо кор).

СЧИ́СТИТЬСЯ, СЧИЩА́ТЬСЯ гл. рафтә, тәмиз бирә.

СЧИ́ТАННЫЙ прич. шумордә бирәнијо, лап кәм (әзуни, коми ки, имбу шумордә).

СЧИТА́ТЬ[1] гл. шумордә: 1. јәки-дүдү (рәгәмһорә пәс-пәсәјәки); 2. гәдәрүрә данүстә; 3. ћисоб сохтә, ә фикир вәкирдә; *Я так считаю, что* мә һәчи әдәм ћисоб сохтә ки. <> *Считать свёзды* астараһорә шумордә, јә кориш нә сохтә, ләһәрә вокундә ә һовоји дәниширә; *не считать денег (казны)* пулү вәлкәвушә хуноји; *считать дни (часы, минуты)* сәһәтһорә (минутһорә) шумордә. II *счита́ние* сущ. шумордәји, ћисоб сохтәји.

СЧИТА́ТЬ[2], **СЧИ́ТЫВАТЬ** гл. текстә хундә, дуз бирәјијүрә данүстә. II *счи́тка* сущ. текстә хундә, дуз бирәјијүрә данүстәји.

СЧИТА́ТЬСЯ, СОСЧИТА́ТЬСЯ гл. 1. ћисоб сохтә, бәгдә дорә; 2. киникәрә, чүникәрә ә ћисоб кирдә, ә у фикир дорә; 3. киникәрә хуно данүстә оморә. <> *Это не считается* и ћисоб нисти (и дәри нисти).

СЧИ́ТЧИК сущ. текстә хундә, дуз бирәјијүрә данүстәнијо одоми. II *счи́тчица* әзини зән (духтәр).

СЧИЩА́ТЬ, -СЯ см. *счистить, -ся*.

СШИБИ́ТЬ, СШИБА́ТЬ гл. 1. зәрә вәнкәстә, һүл зәрә. *Сшиб прохожего с ног* рәһкирорә һүл зә вәнкәст; 2. перен. кәм сохтә, нист сохтә чүникәрә.

СШИБИ́ТЬСЯ, СШИБА́ТЬСЯ гл. ә дү јәки вохурдә, ә дәһво дәрафтә, чәнк кирдә,

СШИВНО́Й прил. тохдәри, әз битәвә мол духтә нәоморијо.

СШИТЬ, СШИВА́ТЬ гл. 1. духтә; 2. духтә ә јәки вокосундә. II *сшива́ние* сущ. 1. духтәји; 2. духтә ә јәки вокосундәји.

СЪЕДА́НИЕ сущ. хурдәји.

СЪЕДА́ТЬ гл. хурдә: 1. то же, что *есть*[1] 1. и 2.; 2. фубәрдә (ә товунәј хәрчи).

СЪЕДЕ́НИЕ сущ. *отдать на съедение* кого-что кому битәв ә ихтијорү дорә, ә пәнчәјү дорә, куспәндә ә күрк гәдәгә зәрә.

СЪЕДО́БНЫЙ прил. хүрдәни, әри хүрдә һәмәл оморәнијо. II *съедо́бность* сущ. хүрдәнији, әри хүрдә һәмәл оморәји.

СЪЕЗД[1] сущ. 1. кәнисо, сјезд; 2. кура бирәји, вәчирә оморәји, оморәји;

СЪЕЗД[2] сущ. 1. фураморәји. *Съезд из горы* әз дог фураморәји; 2. кунәји (әз чүчојикә фураморәнүтһо чикә). *Крутой съезд к реке* әри ә никәрә фүраморә һүндүрә кунәји.

СЪЕ́ЗДИТЬ гл. 1. рафтә ә чүкојикә, појистә вә пәсәво вәкәштә ; 2. прост. сәхт зәрә (вәнорә, кәширә).

СЪЕЗЖА́ТЬ, -СЯ см. *съехать, -ся*.

СЪЕ́ЗЖИЙ прил. 1. әз јә чикәјкә оморијо; 2. ә чү чој оморәнүткә, кура бирәнүткә.

СЪЕСТНО́Е сущ. хурдәни, хурдәнијә чи, әри хурдә һистијо чи.

СЪЕСТНО́Й прил. хурдәни, әри хурдә һистијо.

СЪЕСТЬ см. *есть*[1].

СЪЕ́ХАТЬ гл. 1. фүраморә әз чүникә. *съехать с горки* әз күнәји фураморә; 2. разг. чәмүстә, ә сәр јон гәд бирә; 3. разг. ә јә чикәјкә рафтә (әри зивистә). II *съезжа́ние* сущ. 1. әз чүникә фүраморәји; 2. разг. чәмүстә ә сәр јон гәд бирәји; 3. разг. ә јә чикәјкә рафтәји (әри зивистә).

СЪЕ́ХАТЬСЯ гл. 1. ә дү јәки раст оморә, рујбәруј оморә; 2 (ә чүникә вәнүштә) оморә кура бирә, вәчирә, күрд бирә.

СЪЕХИ́ДНИЧАТЬ см. *ехидничать*.

СЪЁЖИТЬ, СЪЁЖИВАТЬ гл. шиширә, ә гүч дировундә.

СЪЁЖИТЬСЯ, СЪЁЖИВАТЬСЯ гл. шиширә оморә, ә гүч дироморә.

СЪЁМ см. *снять*.

СЪЁМКА сущ. 1. вәкирдәји, вәкирдә оморәји; 2. вәдәшәндәји, вәдәшәндә оморәји; 3. вәчирәји, вәчирә оморәји, кура сохтәји, кура сохтә оморәји, чирәји, чирә оморәји; 4. киро, ә киро вәкирдәји, ә киро вәкирдә оморәји; 5. кино кәширәји.

СЪЁМОЧНЫЙ прил. от сл. *снять и съёмка*.

СЪЁМЦЫ сущ. устар. мошә (әри сухтә куз ән шәһәмә вәкирдә).

СЪЁМЩИК сущ. хунәрә ә киро вәкирдијо одоми јә новкә идорә. II *съёмщица* әзини зән (духтәр).

СЪЯ́БЕДНИЧАТЬ см. *ябедничать*.

СЪЯЗВИ́ТЬ см. *язвить*.

СЫ́ВОРОТКА сущ. зәрдов. II *сы́вороточный* прил. зәрдови: 1. ән зәрдов; 2. әз зәрдов сохтә оморәнијо.

СЫ́ГРАННЫЙ прич. 1. әјәки вәдүш һистијо, дуз оморәнијо (ә товунәј возичиһо, музика зәрәкорһо. *Сыгранная футболная команда* возичиһојү әјәки вәрдүш һистијо командәј футболи.

СЫГРА́ТЬ см. *играть*.

СЫГРА́ТЬСЯ, СЫ́ГРЫВАТЬСЯ гл. ә дү јәки вәрдүш бирә, әз дү јәки вомухтә (әз товунәј артистһо, музикантһо вә возичиһо).

СЫ́ЗДЕ́ТСТВА см. *сызмала.*

СЫ́ЗМАЛА, СЫ́ЗМАЛЬСТВА нареч. әз һәјили, әз чүкләји.

СЫ́ЗНОВА нареч. прост. дүборә, јәбојкәш.

СЫН сущ. кук, писәр. II *сынок, сыни́шка и сыну́ля* уменьш. ласк. куклә. II *сыно́вний* прил. куки; ән кук.

СЫНИ́ШКА сущ. куклә.

СЫНО́К сущ. 1. куклә; 2. разг. (ә) кукмә, (ә) кукләјмә (пирә одоми ә һәјил, јә новкә ә чојилә мәрд куфтирәнијо коф).

СЫ́ПАТЬ, СЫПНУ́ТЬ и СЫПАНУ́ТЬ гл. 1. лов сохтә, рихундә, тиһи сохтә (совә, хүрдәјә чирә); 2. перен. шәндә, рихтә, ворустә. (ә товунәј хүрдәјә ворүш, вәрф); 3. перен. тиһи сохтә (амбар вә зури-зури коф сохтә.

СЫ́ПАТЬСЯ сущ. 1. лов бирә, рихтә (ә товунәј совә, хүрдәјә чи); 2. то же, что *сыпать. Снег сыплется* вәрф әдәј рихтә (ворустә); 3. перен. лов бирә, шинирә оморә (ә товунәј зури-зуријә сәсһо, кофһо. *Сыплется соловьиная трель* әз һәр гил чәһ-чәһ ән болболһо әдәј шинирә оморә; 4. тиһи бирә, ворә-ворә, ловәлов бирә (ә товунәј мол, парча).

СЫПЕ́Ц сущ. пысырәпәјин, пысырыјо пәјин, сов биријо торф.

СЫПУ́ЧЕСТЬ сущ. сови, тум бирәнијо, тум бирә данүстәнијо.

СЫПУ́ЧИЙ прил. сов, дон-дон (әз сов бирәнијо чиһо һәмәл оморијо). II *сыпу́честь* сущ. сови, тум бирә данүстәји.

СЫПЬ сущ. вәдәшәндәји (әз бәһзи нәчогијо бәгдә ә тән вәдироморәнијо чүклә чинголләһо).

СЫР сущ. пәни. *Как сыр в масле (кататься)* разг. ә гәд були-фирәһәвуни зивистә. II *сыро́к* сущ. 1. пәнилә; 2. тикәј ән бурраширо. II *сы́рный* прил. пәнији: 1. ән пәни; 2. әри пәни һәзүрсохтә кәрәк бирәнијо, һәмәл оморәнијо.

СЫР-БО́Р сущ. *откуда сыр-бор разгорелся* и гәришмәтили әзчә вәхүшт.

СЫРЕ́ТЬ гл. нәм бирә, нәми кәширә, тар бирә.

СЫРЕ́Ц сущ. хом, тә әхир һәзүр сохтә нәоморијо чүникә.

СЫ́РНИК сущ. гитоб (гогол) пәнији.

СЫРОВА́Р сущ. пәникир (пәни кирдәнијо, һәзүр сохтәнијо корсох).

СЫРОВАРЕ́НИЕ сущ. пәникирдә, пәни кирдәји. II *сыровáрный и сыровáренный* прил. пәникүрдәни, әри пәникүрдә һистијо.

СЫРОДЕ́Л см. *сыровар*.

СЫРОДЕ́ЛИЕ см. *сыроварение*. II *сыродельный* прил. пәни вәдәшәндәнијо (сохтәнијо).

СЫРО́Й прил. 1. нәм, тар; 2. чик, нәбирә (нәдүширә, нәбүрчирә); 3. нәбирә (кол, нәрасирә); 4. хом; 5. перен. нимәлит; 6. в знач сказ. *сыро* әвир (һово) нәмишини. II *сы́рость* сущ. 1. нәми, тари; 2. чики, нәбирәји; 3. коли; 4. хоми.

СЫ́РОМЯТЬ, СЫРОМЯ́ТЬ сущ. хомә пуст (чәрм).

СЫ́РОСТЬ сущ. 1. нәми, нәмиши, тари; 2. нәмә чикә (хори), тарә чикә (хори).

СЫРЬЁ сущ. 1. хомәмол (әри һәзүрә чи рәһо дорә ә сәрү кор сохтә оморәнијо мол); 2. ә сәрү тә әхир кор сохтә нәоморијо, кәрәк һистијорә хуно һәзүр сохтә нәоморијо.

СЫСК сущ. кәштәји вә офтәји (һовункорһорә).

СЫСКА́ТЬ, СЫ́СКИВАТЬ гл. кәштә вә офтә.

СЫСКА́ТЬСЯ, СЫ́СКИВАТЬСЯ гл. офтә оморә.

СЫТЕ́ТЬ гл. сироји бирә.

СЫ́ТНЫЙ прил. 1. зу сироји сохтәнијо; 2. устар. хәјрлү, рүгәни. II *сы́тность* сущ. сироји сохтә данүсдәји.

СЫ́ТЫЙ прил. сироји: 1. хурдә сәлт сироји биријо; 2. перен. әз чүникә, әз чү корикә рази һистијо; 3. миһточи нәстанијо; 4. хорундә оморијо (ә товунәј мол-гәрә). II *сы́тность* сущ. сиројији.

СЫЧ сущ. 1. курәјополог; 2. перен. мызы, рүјторикә одоми.

СЫЧУ́Г сущ. шүлдү. II *сычу́жный* прил. шүлдүји: 1. ән шүлдү; 2. ә шүлдүрәво сохтә оморијо.

СЫЧУ́ЖИНА сущ. мојәј шүлдүји (әри пәни һәзүр сохтә).

СЫ́ЩИК сущ. ә пәсәј киһојикә кәштәнијо пәһәнүкијә агент. II *сы́щица* әзини зән (духтәр).

СЮДА́ нареч. инчо, ә инчо, ә и кил (тараф). *Иди сюда* инчо (ә инчо, ә и кил) бијо.

СЮЖЕ́Т сущ. сүжет. II *сюже́тный* прил. сүжети: 1. ән сүжет; 2. јүрә сүжет һистијо.

СЮРПРИ́З сущ. сүрприз: 1. кузәт сохтә нәс оморәнијо кор, хәбәр; 2. кузәт сохтә нәс оморәнијо чи, бәхшә. II *сюрпри́зный* прил. сүрпризи; ән сүрприз.

СЮРТУ́К сущ. сүртүк (әтәкү дураз бирәнијо тәнкә пинчәк мәрди). II *сюртучо́к* уменьш. сүртуклә. II *сюрту́чный* прил. сүртүки: 1. ән сүртүк; 2. әри сүртүк һистијо.

СЮСЮ́КАНЬЕ сущ. 1. тазалә сзвун вокундәкорһорә хуно коф сохтәји; 2. перен. ә һәјиләво сохтәнүтһорә хуно коф сохтәји.

СЮСЮ́КАТЬ гл. 1. тазалә сувун вокундәкорһорә хуно коф сохтә; 2. перен. ә һәјиләво сохтәнүтһорә хуно коф сохтә.

СЯК нареч. разг. *так и сяк*; *то так, то сяк* һәм һәчи, һәм һәчу; һәчиш, һәчуш; коһ һәчи, коһ һәчу.

СЯ́КНУТЬ гл. вәрастә.

СЯКО́Й см. *такой-сякой*.

СЯМ нареч. см. *там-сям*.

Т

ТА см. *тот. Та книга* у китоб.

ТАБА́К сущ. тутун, тəмбоку. <> *Дело табак* кор хəрəби. II *табачо́к* сущ. тутунлə, тəмбокулə. II *табачи́ще* увел. тундə тутун, тундə тəмбоку. II *таба́чный* прил. тутуни, тəмбокуји: 1. ən тутун, ən тəмбоку; 1)əз тутун, əз томбоку сохтə, вəкирдə оморијо; 2. ən тутункори вə тутунфурухи hистијо; 2)ə рəнг тутун (савзтəhərə михəки) hистијо.

ТАБАКА́: цыплёнок-табака сущ. табака (ə дуразəвунə ə ду чикə сохтə вə вəбурчундə оморијо вəчə).

ТАБАКЕ́РКА сущ. гути тутуни. II *табаке́рочный* прил. ən гути тутуни; əри гути тутуни hистијо.

ТАБАКОВО́Д сущ. тутунчи: корү тутун (тəмбоку) коштə hистијо сəниhəткор.

ТАБАКОВО́ДСТВО сущ. тутунчији, тутун коштəји. II *табакаво́дческий* прил. тутунчијији; ən тутунчији. *Табаководческая фирма* фирмај тутунчији.

ТАБАКОКУРЕ́НИЕ сущ. тутункəши (вəрдуши ən тутун кəширəји).

ТАБА́ЧНИК сущ. 1. тутунчи, ə тутунчији кор сохтəнијо одоми; 2. тутун кəширəнијо, буј сохтəнијо одоми.

ТАБА́ЧНИЦА сущ. 1. см. *табачник* 1. əзини зən (духтəр); 2. см. *табакерка*.

ТА́БЕЛЬ сущ. та́бел. II *та́бельный* прил. та́бел, ən табел.

ТА́БЕЛЬЩИК сущ. та́белчи (ə табел дəнишəрəнијо одоми). II *та́бельщица* əзини зən (духтəр).

ТАБЛЕ́ТКА сущ. таблеткə (дəрму). II *табле́точный* прил. таблеткəји; ən таблеткə.

ТАБЛИ́ЦА сущ. чəдвəл. II *табли́чка* уменьш. чəдвəллə. II *табли́чный* прил. чəдвəли; ən чəдвəл.

ТАБЛО́ сущ. табло. *Световое табло* таблој үшүги.

ТА́БОР сущ. та́бор: 1. həвəlhо ə Урусијət лəшкəр казакhо ə həрəбəhорəво појистијо чикə); 2. шəлəј гəрəчи; 3. овчиhо, молдорhо, јə кəм одомиhо појистəнијо чикə. II *та́борный* прил. та́бори; ən та́бор.

ТАБУ́ сущ. табу (ə сүфтəји, həвəли одомиhо: hərим); 2. перен. гəдəгəн.

ТАБУ́Н сущ. кəлə. *Табун лошадей* кəлəј həсбhо, *ходить табуном* кəлə кирдə рафтə. II *табу́нный* кəлəји: 1. ən кəлə; 2. ə кəлə дəријо, ə кəлə доштə оморəнијо.

ТАБУНИ́ТЬСЯ гл. кəлə вəчирə, ə кəлə кура бирə.

ТАБУ́НЩИК сущ. кəлəчи (нəхирчи ən кəлə). II *табу́нщица* əзини зəн (духтəр).

ТАБУРЕ́Т, ТАБУРЕ́ТКА сущ. табуреткə. || II *табуре́тный* прил. табуреткəји; ən табуреткə.

ТАВЕ́РНА сущ. таверна (ə бəhзи дəвлəтhој мəhəрови чүклə ошхунəлə).

ТАВРЁННЫЙ прич. дəгмəвəри, ə јү дəгмə вəнорə (зəрə) оморијо.

ТАВРЁНЫЙ прил. дəгмəлү, ə јү дəгмə вəријо (ə товунəј мол-гəрə).

ТАВРИ́ТЬ гл. дəгмə вəнорə, зəрə (ə мол-гəрə).

ТАВРИ́ТЬСЯ гл. ə јү дəгмə вəнорə (зəрə) оморə.

ТАВРО́ сущ. дəгмə: 1. ə həјвоникəhо вəнорə, зəрə оморəнијо нүшунə; 2. əри и нүшунəрə зəрə карасти. II *тавро́вый* прил. дəгмəји; ən дəгмə.

ТАГА́Н сущ. сəјчəг. || II *тагано́к* уменьш. сəјчəглə. II *тага́нный* прил. сəјчəги; ən сəјчəг.

ТАДЖИ́КИ сущ. точикhо (хəлг, амбари одомиhој ən Точикстон). II *таджи́к* точик (јəки əз и одомиhо). II *таджи́чка* əзини зən (духтəр).

ТАДЖИ́КСКИЙ прил. точики: ən точикhо, ən зувун үшү, ən миллəт үшү, ən тəhəр зиндəкунишү, ən культурашү, həмикə ən Точикстон, ən хорију, ən ториху,; ən точикhо, ə Точикстон hистијорə хуно. *Таджикский язык* зувун точики. *По-таджикски* нареч. ə точики.

ТАЁЖНИК сущ. тајгаји (ə тајга зивистəнијо, кор сохтəнијо одоми). II *таёжница* əзини зən (духтəр). II *таёжнический* прил. тајгајији: ən тајгаји (ən ə тајга зивистəнијо, кор сохтəнијо).

ТАЗ сущ. таз, локон, тəшт. II *тазик* уменьш. тазлə, локонлə, тəштлə.

ТАИ́НСТВЕННЫЙ прил. 1. сурлү; 2. пәһәнү, нәвәрасирәни. II *таи́нственность* сущ. 1. сурлүји; 2. пәһәнүји, вәрасирә нәбирәји.

ТАИ́ТЬ гл. пәһәнү сохтә, пәһәнү доштә, ә руј нә вәдировундә, нә бурбундә. <> *Таить в себе* то же, что *таить. Что греха таить* ә кәрдә вәкүрдә кәрәки.

ТАИ́ТЬСЯ гл. 1. пәһәнү бирә; 2. пәһәнү сохтә оморә; 3. дәбирә. *В недрах земли таится много богатств* ә зир хори нәвәрастәнијә гимәтлүјә чиһо пәһәнү.

ТАЙГА́ сущ. тајга (ә софон ән Авропа вә Асија мәркә вишә). II *таёжный и тайговый* прил. тајгаји: 1. ән тајга; 2. ә тајга бирәнијо, зивистәнијо; 3. ән тајга, ән ә унчикә зивистәкорһорә хуно һистијо.

ТАЙКО́М нареч. пәһәнү, ә пәһәнүки, ә хәвләти, ә зирдәси, ә дүзди- пәһәнүки.

ТАЙМ сущ. тајм (јә бәхш ән вози).

ТА́ЙНА сущ. сур. *Не тайна ни* для кого сур нисти әри киникә, һәммә данүстәни.

ТАЙНИ́К сущ. 1. пәһәнүкијә чикә; 2. устар. рәһ зирхорији; 3. тур (әри гушһо вә чүклә һәјвонләһорә кирдә). *В тайниках души (сердца)* ә дорун (шәгәгәј) дүл.

ТА́ЙНЫЙ прил. 1. пәһәнүки. *Тайное голосование* пәһәнүкијә сәсдорә; 2. сәрпиширә, әдүлдәри. *Тайная мечта* пәһәнүкијә војкә. II *тайность* сущ. то же что *тайна. По тайности, в тайности* ә пәһәнүки, ә хәлвәти.

ТАЙФУ́Н сущ. тајфун. II *тайфу́новый* тајфуни; ән тајфун.

ТАК I нареч. 1. һәчи, и чиро, һәчу. *Он так силён, что…* у һәчи кучлү һисти ки,..; *писать нужно так* һәчи нүјүстә кәрәки; *пусть останется так* бијил һәчу муну; 2. ингәдә(-р). *Я так много ходил, что еле стою на ногах* мә нигәдә кәштәм ки, ә кучәво ә (сәр) пој појистәм; 3. унгәдәш, унгәдәриш, һәчуш. *Он не так уж умён* у унгәдәш әгүлмәнд нисти; 4. һә һәчи. *Я сказал это так* мә ирә һә һәчи куфтурум; II союз һәчуникә бирәни ки, ә чикәј ән и ә әхир кофһо кә зијод сохтәнүт). *А если ты думал что-то другое, так объяснись* јә чиһикә фикир сохтәјкә, ә сәр вәнкән; III част.1. һичиш. *Что с тобою ? –Так.* түрә чү бири? – Һичиш; 2. әри, дузи. *Так вы не ошиблись* әри, ишму дуз бирәјт; *так вы правы* дузи, ишму һәгит. <> *все так* бил һәчу бу, *давно бы так* әз зурәво һәчи мијост бирә; *за так* һә һәчи, һовоји, ћиноми; *и так и сяк; то так то сяк, и так и этак* һәчуш, һәчиш; һәр чиро, јә һәчи, јә һәчу; *так себе* бобот, нә хәрәб, нә хуб.

ТА́КАТЬ[1] гл. разг. әри-әри куфтирә

ТА́КАТЬ[2] гл. тәнгәтәнг сохтә.

ТАКЕЛА́Ж сущ. такелаж (һәммә расаһој ән кәми). II *такела́жный* прил. такелажи; ән такелаж. *Такелажные работы* корһој такелажи.

ТАКЕЛА́ЖНИК сущ. такелажчи (корһој такелажи сохтәнијо фәһлә).

ТА́КЖЕ нареч. и в знач. союза һәмикә, һәмикәш. *Мы тоже согласны* имуш разиним.

ТАКИ́ част. разг.1. әхир ки, кәнәш, чүтам бистокә, *Успел-таки на поезд* әхир ки, ә поезд раси; 2. дузи, дузиш.

ТАКО́В мест. в знач. сказ. һәчини, һәчуни. *Таково наше мнение* фикир иму һәчини. <> *И был таков* чүникә сохтә бәгдә сур бисто.

ТАКО́ВСКИЙ прил. ә ћүрмәт лојиг нистијо, ә јү боворими нистијо.

ТАКО́Й мест.1. һәчи, әзини, и чиро, јә әзини. *Такой работник нам нужен* имурә јә әзини корсох кәрәки; 2. һәчи, һәчу. *Он такой силач!* у һәчи кучлү һисти ки; 3. әзуни, јә әзуни. *Он закричал таким голосом, что* у ә јә әзуни сәсәво бочәһ дәшәнд ки. <> *В таком роде, такого рода* һәчи, ә и ухшәш, ирә хуно; *в таком случае* һәчи бирәнкә, имуһој ки, һәчини; *есть такое дело*! бошку! разинүм! хуб!; *что такое*? чү бири? чүни?; *что же (ж) такого?* чү бири бәкә?

ТАКО́Й-СЯКО́Й мест. разг. филон-филон бирә.

ТАКО́Й-ТО мест. филонкәс, киникә.

ТАК-С част. ду́зи, һа́чини.

ТА́КСА[1] сущ. мәзәндә, нирх, тәхс.

ТА́КСА[2] сущ. такса (појһојү кутәһ вә шәфт һистијо чүклә сәк). II *та́ксовый* прил. 1. әри мәзәндә, әри нирх, әри тәхс норә һистијо; 2. ә мәзәндә, ә нирх, ә тәхс киро норә оморијо.

ТАКСИ́ сущ. такси. *Нанять такси* такси кирдә.

ТАКСИ́РОВАТЬ гл. мәзәндә норә, нирх норә, тәхс норә. II *такса́ция* сущ. тәхс норәји. II *таксацио́нный* прил. 1. ән тәхс норәји; 2. әри тәхснорә һистијо.

ТАКСИ́СТ сущ. таксист (шофер ән такси). II *такси́стка* әзини зән (духтәр).

ТАК-СЯК нареч. в знач. сказ. разг. бәд нисти, боботи, зобу нисти, хәрәб нисти

ТА́К-ТАКИ част. разг. кәнә(-ш) дијә,.. нәдәниширә, әхир ки. *Он так-таки добился своего* у, әхир ки, ә војистәј хүштә раси.

ТÁКТИК сущ. та́ктик, тактикачи, тактика данүстәкор.

ТÁКТИКА сущ. тактика. II *такти́ческий* прил. тактикаји: 1. ән тактика; 2. ә тактикарәво сохтә оморәнијо.

ТÁК-ТО 1. нареч. һәчи, пәс һәчи (һәчу). 2. част. ду́зи, әри. <> *так-то так* әри, дузиш.

ТАЛÁНТ сущ. талант.

ТАЛА́НТЛИВЫЙ прил. талантлү. II *тала́нтливость* сущ. талантлүји.

ТАЛДЫ́ЧИТЬ гл. јә кофә һә куфтирә.

ТАЛИСМÁН сущ. тилсим (әри сәһибү мозолмәнди овурдәнијо чи). *Носить на груди талисман* ә синәј хүштә тилсим кәрдундә.

ТÁЛИЯ[1] сущ. кишт. II *талийка* назукә киштлә.

ТÁЛИЯ[2] сущ. 1. дү дәст горт гумори; 2. јә дәс, кон (ә гумор). *Сыграть талию* јә дәс горт возирә.

ТАЛМУ́Д сущ. Тәлмүд (әз китбһој дини ән чуһурһо јәки).

ТАЛМУДИ́СТ сущ. тәлмүдчи.

ТАЛМУДИ́ЧЕСКИЙ прил. тәлмүди: 1. ән Тәлмүд; 2. ә Тәлмүд вәријо.

ТАЛО́Н сущ. талон, пәтә. II *тало́нный* прил. талони; ән талон.

ТÁЛЫЙ прил. һәл, һәл биријо (әз кәрми).

ТАЛЬНИ́К сущ. чүклә сүкүд, сүкүд куләји. II *тальнико́вый* прил. сүкүди: 1. ән сүкүд; 2. әз сүкүд сохтә оморијо.

ТАЛЬЯ́НКА сущ. талјанка (јәчәркәји гармон).

ТАМ. нареч.1. ә унчо, ә у чикә, ә унчикәһо, ә у чикәһо. *Там видно будет* ә унчо вәди имбу. <> *и там и сям* һәм ә унчикә, һәм ә инчикә (ә һәммә чикәһо).

ТАМАДÁ сущ. томотә, сәрпоји.

ТÁМОШНИЙ прил. унчикәји, ә унчикә нистијо, ә инчикә нистијо.

ТАМПО́Н сущ. тампун (әри хунә појундә, јә новкә хүшксохтә ә сәр јара вәнорәнүтһо, јә новкә ә буши дәнорәнүтһо тикәј ән чунәји, ән пәмбә). II *тампонный* прил. тампуни; ән тампун.

ТАМПОНИ́РОВАТЬ гл. тампун, пәмбә вәнорә. II *тампона́да* сущ. тампун вәнорәји (дәнорәји).

ТÁМ-СЯ́М нареч. 1. ә чү чој бисто, ә чиробәчиро (чиро-чиро) чикәһо; 2. и *там и сям* ә һәммә чикәһо.

ТÁНГЕНС сущ. танкенс (ә тригонометрија функсијај ән күнч).

ТÁНДЕМ ТАНДЕ́М сущ. тандем (ә чиро мошинһо, јә новкә бәхшһој ән уһо ә јү пәспәсәјәки күнчундә оморијо мошин, механизм).

ТÁНЕЦ сущ. вәчәстә. II *танцева́льный* прил. вәчәстәји: 1. ән вәчәстәји; 2. әри вәчәстә нистијо, кәрәк бирәнијо; 3. әри вәчәстә һәмәл оморәнијо (ә товунәј музика).

ТАНИ́Н сущ. танин (ә медисина, ә техника кор бирәнијо, әз чычһој дор-дирәх вәкирдә оморәнијо чи). II *танинный* прил. танини: 1. ән танин; 2. ә гәдү танин дәријо; 3. ә кумәки танинәво сохтә оморәнијо.

ТАНК[1] сущ. танк[1] (мошин дәһвоји ә кучлүјә јәрәгһорәво). II *та́нковый* прил. танки: 1. ән танк; 2. ә танкһорәво дәһво бәрдәнијо; 3. әри танк һәјсохтә, ә танкәво дәһвобәрдә нистијо.

ТАНК[2] сущ. танк[2] (ә гәдү дәријо рушуминәрә әри доштә, јә новкә бәрдә нистијо бак). II *та́нковый* прил. танки: 1. ән танк; 2. ә танкәво нистијо, ә сәрү танк вәријо.

ТÁНКЕР сущ. танкер (әри нәфт вә јә рушумә чиһојкәрә ә танкәво бәрдә кәми). II *та́нкерный* прил. танкери: 1. ән танкер; 2. танкер нистијо.

ТАНКЕ́ТКА сущ. танкет (сәхт рафтәнијо чүклә танк).

ТАНКЕ́ТКИ сущ. танкетка: 1. добонү әз зәвәр ә дәрә голин бирәнијо добонлүјә мәһс зәни; 2. добон ән и мәһс.

ТАНКИ́СТ сущ. танкист, танкчи. II *танки́стский* прил. танкисти, танкчији; ән танкист, ән танкчи.

ТАНКОДРО́М сущ. танкодром (әри танкә вомухтә мәјду).

ТАНТÁЛ сущ. тантал (лап чәтин һәл бирәнијо вә кәм офтә оморәнијо рәнгү хокистәријә метал). II *танта́ловый* прил. тантали: 1. ән тантал: 2. әз тантал сохтә оморијо.

ТАНЦЕВÁЛЬНЫЙ прил. әри вәчәстә нистијо, *Танцевальная музыка* әри вәчәстә нистијо музика.

ТАНЦЕВÁТЬ гл. вәчәстә. II *танцева́ние* сущ. вәчәстә, вәчәстәји.

ТАНЦО́Р сущ. вәчәстәкор (вәчәстәнијо, вәчәстә данүстәнијо одоми). II *танцо́рка* әзини зән (духтәр).

ТАНЦПЛОЩÁДКА сущ. әри вәчәстә мәјду.

ТАПЁР сущ. тапјор (ә чүклә ресторанһо вә ә вәчәстәнүтһо чикәһо музика зәрәнијо одоми).

ТÁПКИ разг. см. *тапочки*.

ТА́ПЛИВАТЬ[1] см. *топить*[1].

ТАПЛИВАТЬ[2] гл. см. *топить*[2].

ТА́ПОЧКИ сущ. добонсүзә субукә мәһс.

ТА́РА гл. та́ра: 1. молә бәстәнүтһо, пучундәнүтһо гоб (јәшик, гути, пишкә, кисә, пакет); 2. молә әри нәбәстә, нәпучундә фирсорә һистијо чи (контејнер вә јә чиһојкә).

ТАРАБА́НИТЬ гл. прост. куфтә, дәдорә кәлә сәс вәдәшәндә.

ТАРАБА́РСКИЙ прил. мәһносүз, нәвәрасирәни. *Тарабарский язык* нәвәрасирәнијә зувун.

ТАРАКА́Н сущ. таракан. II *тарака́ний и тарака́новый* прил. таракани: 1. ән таракан; 2. ән таракан һистијорә хуно.

ТАРАКА́ШКА сущ. тараканлә: 1. чүклә таракан; 2. бүһүлүлә.

ТАРА́Н сущ. 1. ист. мәнчәниг (һәвәлһо әри дуворһој ән галаһорә суласохтә вә вәчарундә бириjо ә бузу һовуваријә тир; 2. таран: 1) самолјот, кәми, танк ән хүштәрә ә әзини чиһој дүшмә зәрәји; 2)лап ә дорун ән дүшмә һистијо чикәһо дәрафтәји.

ТАРА́НЕНИЕ сущ. гл. ә таран рафтәји, таран сохтәји.

ТАРА́НИТЬ 1. ист. ә мәнчәнигәво зәрә, вәчарундә; 2. таран сохтә: 1) самолјот, кәми, танк ән хүштәрә ә ә әзини чиһој дүшмә зәрә; 2)лап ә дорун ән дүшмә һистијо чикәһо дәрафтә.

ТАРАНТА́ сущ. разг. ләглаг, амбар коф сохтәнијо одоми.

ТАРАНТИ́ТЬ см. ләглаги сохтә, амбар (нәпојистә) коф сохтә.

ТАРА́НТУЛ сущ. тарантул (кәлә огулүјә бүһ).

ТАРАРА́М сущ. разг. һороj-бочәһ.

ТАРАРА́ХНУТЬ, ТАРАРА́ХАТЬ гл. прост. то же, что *трахнуть*.

ТАРАТО́РА, ТАРАТО́РКА сущ. ләглаг, амбар (нәпојистә) коф сохтәнијо одоми.

ТАРАТОРИ́ТЬ гл. ләглаги сохтә, амбар (нәпојистә) коф сохтә.

ТАРАХТЕ́ТЬ гл. тәрәнг-турунг сохтә (вәнкәстә).

ТАРА́ЩИТЬ гл. чумһорә кәлә сохтә (дәниширә). <> *Таращить глаза* на кого чумһорә кәлә сохтә ә сәр киникә.

ТАРА́ЩИТЬСЯ гл. кәлә бирә (ә товунәј чумһо).

ТАРЕ́ЛКА сущ. бүлмә: 1. әри чихурдә гоб. *Глубокая тарелка* чухурә бүлмә; *мелкая тарелка* тәскә бүлмә; 2. карасти музикаји (дүиск метали). II *таре́лочка* уменьш. бүлмәлә. II *таре́лочный* прил. бүлмәји; ән бүлмә.

ТАРИ́Ф сущ. нирх, тариф (әри чүникәрә кор сохтәји норә оморијо гимәт (һәг). *Железнодорожный тариф* нирх ән рәһ һовуни.

ТАРИФИКАЦИО́ННЫЙ прил. тарификасијаји; ән тарификасија.

ТАРИФИЦИ́РОВАТЬ гл. тарификасија сохтә (нирх норә) тарификасијајүрә кирдә. II *тарифика́ция* сущ. тарификасија, нирх норәји). *Тарификация заработной платы,* нирх норәји ән мәјинә (моһош).

ТА́РНЫЙ прил. та́раји: 1. ән тара; 2. хүштәнү тара һистијо; 3. әри тара гүчсохтә һистијо.

ТА́РТАР сущ. кејном (ә нәгүлһој грекһо, јәваниһо).

ТАРТИ́НКА сущ. нун-кәрә (ә рујү кәрә зәрә оморијо тикәј нун). II *тарти́ночный* прил. нун-кәрәји: 1. ән нун-кәрә; 2. әри нун-кәрә һистијо.

ТАРХУ́Н сущ. тәрхун (савзи). II *та́рхунный* прил. тәрхуни: 1. ән тәрхун; 2. әз тәрхун, ә тәрхунәво сохтә оморијо.

ТА́РЫ-БА́РЫ сущ. һәтәрән-пәтәрән.

ТАСКА́ТЬ гл. 1. бәрдә (ә кул, ә дәс, әз гулү кирдә, ә хүштәрәво); 2. һәмишә ә хүштә доштә; 3. кәширә вәдәшәндә (әз чүчојикә); 4. дүздирә, кәновундә; 5. чозә дорә, кушүрә, мујһојүрә кәширә; 5. кәшумолә бәрдә. <> *Еле ноги таскать* ә кучәво рәһ рафтә.

ТАСКА́ТЬСЯ гл. 1. бәрдә оморә (ә кул, ә дәс, әз гулү кирдә, ә хүштәрәво); 2. һәмишә ә хүштә доштә оморә ; 3. кәширә вәдәшәндә оморә (әз чүчојикә); 4. дүздирә, кәновундә оморә; 5. чозә дорә оморә (кушү, мујһојү кәширә оморә (; 5. кәшумолә бәрдә оморә.

ТАСОВА́ТЬ гл. 1. гәриш сохтә (гортһој возијирә); 2. таза дәчирә, јә чиројкә дәчирә. II *тасовка* сущ. 1. гәриш сохтәји (гортһој возијирә); 2. таза дәчирәји, јә чиројкә дәчирәји.

ТА́ТА то же, что *тятя*.

ТАТА́КАТЬ, ТАТА́КНУТЬ то же, что *такать*[2]. II *татаканье* сущ. тәнгәтәнг сохтәји.

ТАТА́РНИК сущ. казур (тәлүлүјә савзи әләги).

ТАТА́РСКИЙ прил. татари: ән татарһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културашү, ән Татарстон, ән хоријү, ән торихү; ә Татарстон, ән татарһо һистијорә хуно. *Татарский язык* зувун татари. *По-татарски* нареч. ә татари.

ТАТА́РЫ сущ. татарҺо; 1. хәлг, амбари одомиҺоj ән Татарстон II *тата́рин* татар (јәки әз и одомиҺо. II *тата́рка* әзини зән (духтәр). *Крымские татары* татарҺоj крими.

ТА́ТСКИЙ прил. тати: ән татҺо; ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културашү, ән үшү зивистәнүтҺо хориҺо, ән торих үшү; ән татҺо Һистијо хуно. *Татский язык* зувун тати. *По-татски* нареч. ә тати.

ТАТУИ́РОВАТЬ гл. тату кәширә.

ТАТУИРО́ВКА сущ. тату: 1. ә чәндәк инсон ә дәрзәрәво сула сохтә вә рәнг дәшәндәрәво шикилҺо вә нәхүшҺо кәширәји; 2. ә и рәһәво кәширә оморијо шикилҺо вә нәхүшҺо.

ТА́ТЫ сущ. татҺо: 1. хәлг, ә гирогдәрјоj ән Азәрбачан вә ә дәром ән Догүстү зивистәнијо; 2. одомиҺоj ән и хәлг. II *тат* тат (јәки әз и одомиҺо); *татка* әзини зән (духтәр).

ТАТЬ сущ. дүзд, гәчәг, рәһбур. <> *Как тать в ночи* јовошлә, әз пәһәнүки, јәкиш нәвинирә.

ТАТЬБА́ сущ. дүзди, гәчәги, рәһбури.

ТАФТА́ сущ. тәфтә (јә сорт ән мол әврүшүми). II *тафтяно́й* прил. тәфтәји: 1. ән тәфтә; 2. әз тәфтә духтә оморијо.

ТАХИКАРДИ́Я сущ. тахикардија (зури-зури куфтәји ән дүл).

ТАХТА́ сущ. тәхт (фирәһә диван).

ТАЧА́НКА сущ. тачанка (чорчәрхә, дүһәсбә, сукә һәрәбә).

ТА́ЧАННЫЙ прич. духтә оморијо.

ТАЧА́ТЬ гл. бәхијә духтә.

ТА́ЧКА сущ. тачка (јәчәрхә һәрәбәј дәси). II *та́ечный* прил. тачкаји (һәрәбәј дәсији): ән тачка (ән һәрәбәј дәси).

ТАЩИ́ТЬ гл. 1. кәширә бәрдә, кәшү-кәшү бәрдә (әз хори чиро нәсохтә); 2. әз чүчојикә кәширә вәдәшәндә (ә руј); 3. ә кул хүштә бәрдә (курундә чирә); 4. перен. дүздирә, кәновундә.

ТАЩИ́ТЬСЯ гл. 1. кәширә бәрдә оморә, кәшү-кәшү бәрдә оморә (әз хори чиро нәсохтә); 2. әз чүчојикә кәширә вәдәшәндә оморә (ә руј); 3. ә кул киникә бәрдә оморә (курундә чи); 4. перен. дүздирә оморә, кәновундә оморә.

ТА́ЯТЬ гл. һәл бирә: 1. әз кәрми рушум бирә, ә ов чарустә; 2. ләгәр бирә, хушк бирә (әз нәчоги, әз дәрд); 3. јовош-јовош кәм бирә-бирә, вир бирә. II *та́яние* сущ. һәл бирәји.

ТВА́РНЫЙ прил. ә дин: офуррә оморијо, худо офурријо.

ТВАРЬ сущ. 1. устар. чунлүјә чи; 2. презр. күрк, хәрәбә одоми.

ТВЕРДЕ́ТЬ гл. сәхт бирә, дијәш сәхт бирә. II *затверде́ние* сущ. сәхт бирәји.

ТВЕРДИ́ТЬ гл. 1. һәмишә јә чирә куфтирә; 2. әри вомухтә, әри ә јор кирдә вәкоруш сохтә.

ТВЕРДОКА́МЕННЫЙ прил. сәхтәсәнги.

ТВЕРДОЛО́БЫЙ прил. гог, әгүлсүз.

ТВЕРДЬ сущ. 1. *земная твердь* хори, хүшки; 2. *небесная твердь* һәсму.

ТВЁРДОСТЬ сущ. сәхти: 1. формај хүштәрә дошtә данүстәји, кәлә-чүклә нә бирәји; 2. ә чәтинирәво шиширә, бурра оморәји; 3. дәкиш нәбирәји, Һистијорә хуно мундәји; 4. кучлүји, ә сәр коф хүштә појистәји.

ТВЁРДЫЙ прил. сәхт: 1. формај хүштәрә дошtә данүстәнијо, кәлә-чүклә нәс бирәнијо; 2. ә чәтинирәво шиширә, бурра оморәнијо; 3. дәкиш нәсбирәнијо, Һистијорә хуно мундәнијо; 4. кучлү, ә сәр коф хүштә појистәнијо. <> *твёрдый знак* ъ (нум ән и һәрф уруси)

ТВОЙ *твоя, твоё* мест. ән тү. <> *По-твоему* куфтирәј түрә хуно: 1) нареч. түрә војистәнијорә хуно, ә војкәј түрәво. *Будь по-твоему* тү куфтирәрә хуно бошку; 2) нареч. тү сохтәнијорә хуно; 3) вводн. сл. ә фикир тү киро.

ТВОРЕ́НИЕ сущ. офуррәји (офуррә оморијо чи). *Творение Шалома Алейхема* офуррәјиҺоj ән Шолум Әлејхим.

ТВОРЕ́Ц сущ. офуррәкор: 1. чүникә офурријо, офуррәнијо одоми); 2. (ә кәлә «О»-рәво) ә дин: Худо (офуррәкор ән Һиломә хуно).

ТВОРИ́ТЬ[1], **СОТВОРИ́ТЬ** гл. офуррә.

ТВОРИ́ТЬ[2], **ЗАТВОРИ́ТЬ** гл. 1. Һәзүр сохтә. *Творить известь* һәк Һәзүр сохтә; 2. сохтә. *Творить добро* хуби (ники) сохтә.

ТВОРИ́ТЬСЯ, гл. бирә, һәмәл оморә (ә товунәј ән јә мүһүчүзә, хәрәбә кор).

ТВОРО́Г, ТВО́РОГ сущ. творог, шур (овү чиро сохтә оморәнијо буррашир).

ТВОРО́ЖИСТЫЙ прил. твороки (творокә хуно Һистијо, ә творок ухшәш зәрәнијо). II *творожистость* сущ. творокији (творокә хуно бирәји, ә творок ухшәш зәрәји).

ТВОРО́ЖНИК сущ. творок дәријә гогол.

ТВОРО́ЖНИЦА сущ. гоб твороки.

ТВО́РЧЕСТВО сущ. офуррәји: 1. инсон чүникә һәмәл овурдәнкә, офуррәнкә сохтәнијо кор; 2. и корә сохтәнкә һәмәл овурдијо, офурријо чи.

ТЕА́ТР[1] сущ. театр[1]: 1. томошә; 2. и томошә бурбундә оморәнијо чикә; 3. һәммә әзини томошәһоj ән јә нүјүсдәкор.

ТЕА́ТР[2] сущ. театр[2] (корhоj дəҳвоjи рафтəнижо (бирəнижо чикə (хори).

ТЕАТРА́Л сущ. ҳəвəскор ən театр[1], ə театр амбар рафтəнижо одоми. II *театра́лка* əзини зəн (духтəр).

ТЕАТРА́ЛЬНЫЙ прил. театри: 1. ən театр; 2. əри ə театр возирə hистижо; əри корсохоj театрə ҳəзүрсохтə hистижо.

ТЕАТРОВЕ́Д сущ. театршинох (сəниҳəткор ən театршинохи). II *театровéдческий* прил. театршинохи; ən театршинох.

ТЕАТРОВЕ́ДЕНИЕ сущ. театршинохи (театрə вəмухтəнижо ҳилм). II *театровéдческий* прил. театршинохиjи; ən театршинохи.

ТЕ́ЗИС сущ. тезис.

ТЕИ́ЗМ сущ. худобоворими, разг. теизм (Худорə ə ҳилом бирəкор, урə офуррəкор вə ə рəҳ бəрдəкорə хуно данүстəнижо ҳилм философи-дини).

ТЕКСТ сущ. текст. II *текстовый* прил. 1. тексти; 2. ə текст дəриjо.

ТЕКСТИ́ЛЬ сущ. текстил.

ТЕКСТО́ВКА сущ. текстовка (ə зир шикил нүjүстə оморəнижо кутəҳə текст).

ТЕКУ́ЧИЙ прил. 1. рафтəнижо, рихтəнижо, рушум; 2. дəкиш бирə данүстəнижо; зу-зу дəкиш бирəнижо. II *теку́честь* сущ. 1. рафтə, рихтə данүстəjи, рушуми; 2. дəкиш бирə данүстəjи; зу-зу дəкиш бирəjи.

ТЕКУ́ЧКА сущ. рузбəрузинə (həмишə hистижо) кор.

ТЕКУ́ЩИЙ прил. исəҳəти(-нə), имҳоjи(-нə), имбурузи(-нə). *Текущий год* и сал (имисал).

ТЕЛЕВИ́ДЕНИЕ то же, что *телевизия*.

ТЕЛЕВИЗИО́ННЫЙ прил. телевезиjаjи: 1. ən телевизиjа; 2. ə телевизиjа дорə (бурбундə) оморəнижо.

ТЕЛЕВИ́ЗИЯ сущ. телевизиjа (шикилҳоj ən объектҳорə ə дур дорjи вə ə екран бурбундəjи).

ТЕЛЕВИ́ЗОР сущ. телевизор. II *телеви́зорный* прил. телевизори; ən телевизор.

ТЕЛЕ́ГА сущ. 1. ҳəрəбə ҳəjвон кəширənижо чорчəрхə ҳəрəбə; 2. то же, что *жалоба*.

ТЕЛЕГРА́ММА сущ. телеграм. II *телегра́ммный* прил. телеграми: 1. ən телеграм; 2. əри телегам hистижо.

ТЕЛЕГРА́Ф сущ. телеграф. II *телегра́фный* прил. телеграфи: 1. ən телеграф; 2. крү телеграф фирсорə hистижо; 3. ə телеграфəво фирсорə оморəнижо; 4. əри телеграф фирсорə hистижо.

ТЕЛЕГРАФИ́РОВАТЬ гл. телеграф зəрə, ə телеграфəво хəбəр дорə.

ТЕЛЕГРАФИ́СТ сущ. телеграфист, телеграфчи: 1. сəниҳəткор ən телеграф; 2. телеграм вəкирдə вə фирсорəнижо корсох. II *телегра́фи́стка* əзини зəн (духтəр).

ТЕЛЕГРАФИ́Я сущ. телеграфиjа (корhоj телеграфирə вəмухтəнижо нубо).

ТЕЛЕ́ЖКА сущ. ҳəрəбəлə. II *теле́жечный* прил. || II ҳəрəбəjи; ən ҳəрəбə.

ТЕЛЕФО́Н сущ. телефон. II *телефо́нный* прил. телефони: 1. ən телефон; 2. ə телефонəво сохтə оморəнижо.

ТЕЛЕФОНИ́СТ сущ. телефонист, телефончи: 1. сəниҳəткор ən телефонҳо; 2. ə стансиjа телефони кор сохтəнижо одоми. II *телефони́стка* əзини зəн (духтəр).

ТЕЛЕ́Ц то же, что *телёнок*. <> *Золотой телец* пул, сүрх, ҳошири.

ТЕЛЕЦЕ́НТР сущ. мəркəз ən телевезиjа.

ТЕЛЕШО́М нареч. тəнбирəҳнə.

ТЕЛЕЭКРА́Н сущ. телеекран (екран ən телевизор).

ТЕЛЁНОК сущ. кусəлə (балаj ən ков, ən марал вə ən jə дүнəхүjи ҳəjвоникəҳо). II *теля́чий* прил. кусəлəjи: 1. ən кусəлə, 2. пуст кусəлə сохтə оморижо; 3. əз кушт кусəлə сохтə оморижо; 4. ən кусəлə hистижорə хуно.

ТЕ́ЛИК разг. то же, что *телевизор*.

ТЕЛИ́ТЬСЯ гл. зəндə (əз товунəj ков, марал вə ən jə дүнəхүjи бордорə ҳəjвоникəҳо).

ТЕЛИ́ЦА см. *тёлка*.

ТЕ́ЛО сущ. 1. чи. *Твёрдое тело* сəхтə чи, *жидкое тело* рушумə чи; *геометрическое тело* чи həндəсəjи; 2. тəн (организм ən одоми, jə новкə ən ҳəjвон, ə дəнишкоҳү кирдə. *Температура тела* кəрми ən тəн; 3. бəхш ən и организм, сəрсүз вə дəсho, поjhосүз. <> *Войти в тело* чог бирə, ə хүштə дироморə; *спасть с тела* лəгəр бирə, фурагустə.

ТЕЛОГРЕ́ЙКА сущ. лободə, чондуни.

ТЕЛОДВИЖЕ́НИЕ сущ. тəнə, чəндəкə чүмундəjи, вəчовундəjи.

ТЕЛО́К то же, что *телёнок*.

ТЕЛОХРАНИ́ТЕЛЬ сущ. чундор (ə хəjол киникə бирəнижо, чунүрə доштəнижо одоми). II *телохрани́тельница* əзини зəн (духтəр).

ТЕ́ЛЬНИК, ТЕЛЬНЯ́ШКА сущ. зиршəjини (зулазулə зири шəjи ən матросho).

ТЕЛЯ́ см. кусәлә (ә кофһој бәбәји ән урусһо). *Ласковое теля двух маток сосёт* меһрибонә кусолә пүштүј ән дү дәдәјә михуру.

ТЕЛЯ́ТИНА сущ. кушт кусәләји (әри хурдә).

ТЕЛЯ́ТНИК[1] сущ. кусәләдор (ә кусәләһо дәниширәнијо одоми). II *теля́тница* әзини зән (духтәр).

ТЕЛЯ́ТНИК[2] сущ. ковдуј кусәләји (әри кусәләдоштә чикә).

ТЕЛЯ́ЧИЙ см. *телёнок*.

ТЕМ мест. унгәдә(-р). *Чем больше, тем лучше* чәнд гәдәр амбар бистокә, унгәдәр хуби. <> *Тем не менее* ә и нәдәниширә.

ТЕ́МА сущ. 1. тема; 2. мәтләб.

ТЕМА́ТИКА сущ. тематика, темаһо.

ТЕМАТИ́ЧЕСКИЙ прил. 1. темаји, тематикаји; 2. әри чү темајикә һистијо.

ТЕМБР сущ. тембр. II *те́мбровый* тембри; ән тембр. *Тембровые различия инструментов* тәфәгәтиһој тембри ән карастиһој музикаји.

ТЕМЕННО́Й прил. гуги, ән гуг, ән гуг сәр. *Теменная кость* остугуј ән гуг сәр.

ТЕ́МЕНЬ сущ. разг. торики.

ТЕМНЕ́ТЬ, ПОТЕМНЕ́ТЬ гл. торик бирә: 1. тух, тухтә бирә. *Серебро темнеет* нүгрә торик бирә ; 2. ә товунәј әвир. *День темнеет* руз әдәј торик бирә. <> *В глазах темнеет* ә пишој чүмһој мә әдәј торики оморә. II *потемне́ние* сущ. торик бирәји

ТЕМНИ́ТЬ гл. 1. торик сохтә, тух сохтә; 2. перен. фурмундә, чәшмиш сохтә.

ТЕМНИ́ЦА сущ. гомбур.

ТЕМНИ́ЧНЫЙ прил. гомбури: 1. ән гомбур; 2. ә гомбур дәријо; 3. ә гомбур кироштијо.

ТЕМНОБРО́ВЫЙ прил. гошсијәһ, сијәһәгош (гошһојү сијәһ һистијо).

ТЕМНОВА́ТЫЙ прил. јә кәм тух, сијәһтәһәр, ә сијәһ зәрәнијо.

ТЕМНОВОЛО́СЫЙ прил. сијәмуј, мусијәһ (мујһојү сијәһ һистијо).

ТЕМНОГЛА́ЗЫЙ прил. сијәчум, чумсијәһ (чумһојү сијәһ һистијо).

ТЁМНО-ГОЛУБО́Й прил. тухә һоворәнги.

ТЁМНО-ЖЁЛТЫЙ прил. тухә зәрд.

ТЁМНО-ЗЕЛЁНЫЙ прил. тухә савз.

ТЁМНО-КАШТА́НОВЫЙ прил. тухә шабалуди.

ТЕМНОКО́ЖИЙ прил. пустсијәһ.

ТЁМНО-КРА́СНЫЙ прил. тухә гирмизи.

ТЕМНОЛИ́ЦИЙ прил. тухәкәндүми (ә товунәј сифәт, руј одоми).

ТЕМНОТА́ см. *тьма* 1.

ТЕМП сущ. темп (гәдәр ән зу сохтәји ән чүникә). <> *В темпе* зу, тәһәди. II *темповый* прил. темпи: 1. ән темп; 2. ә чү темпәвојикә сохтә оморәнијо.

ТЕМПЕРА́МЕНТ сущ. темперамент, вәшәг, һәвәс.

ТЕМПЕРА́МЕНТНОСТЬ сущ. темпераментлүји, вәшәглүји, һәвәслүји.

ТЕМПЕРА́МЕНТНЫЙ прил. темпераментлү, вәшәглү, һәвәслү.

ТЕМПЕРАТУ́РА сущ. температур: 1. гәдәр ән кәрми-хиники; 2. аташ, кәрми ән тән.

ТЕМПЕРАТУ́РИТЬ гл. разг. аташү вәрафтә, кәрми тәнү вәрафтә. *Больной каждый вечер температурит* аташ ән нәчог һәр шәв вәрафтәни.

ТЕМЬ см. *тьма*[1].

ТЕ́МЯ сущ. гуг ән сәр, кәкүл. II *темечко* уменьш. гуглә (гугләј ән сәр). II *теменно́й* прил. гуги; ән гуг сәр.

ТЕНДЕ́НЦИЯ сущ. тенденсија, мәһшово, фикир.

ТЕНЕВО́Й прил. сојәји: 1. ән сојә; 2. ә сојә һистијо, ә сәрү сојә офторәнијо; 3. хүштәнү сојә һистијо; 4. перен. ширп вәди нәсбирәнијо хәрәбә тараф ән чүникә.

ТЕНЕЛЮБИ́ВЫЙ прил. сојәхоһ, ә сојәји хуб ворәморәнијо.

ТЕНЁТА сущ. устар. тур (әри вәһшијә һәјвонһорә кирдә).

ТЕНЁК сущ. сојә (сојәлүјә чикә).

ТЕНИ́СТЫЙ прил. сојәји, сојәлү. II *тенистость* сущ. сојәлүји

ТЕ́ННИС сущ. те́ннис. *Настольный теннис* сәрстоли теннис. II *те́ннисный* прил. тенниси: 1. ән теннис; 2. әри теннсвозирә һистијо.

ТЕННИСИ́СТ сущ. теннисист, теннисчи (возичи ән теннис). II *теннисистка* әзини зән (духтәр).

ТЕ́ННИСКА сущ. теннискә (нимәгулә рујшәјини).

ТЕНТ сущ. тент (әри пишој ворушә вә офтојирә кирдә јелкән).

ТЕНЬ сущ. сојә. <> *Только (одна) тень осталась* от кого әз јү јә сојә мунди (амбар ләгәр бири). II *тенево́й* прил. сојәјә: 1. ән сојә; 2. ә сојәрәво һистијо; 3. әри сојәвәнкәстә һистијо.

ТЕ́НЬКАТЬ, ТЕ́НЬКНУТЬ гл. чинг-чинг сохтә.

ТЕО́ЛОГ сущ. теолог (корһој худошинохирə вомухтəнијо сəниһəткор).

ТЕОЛО́ГИЯ то же, что *богословие.* || II *теологи́ческий* прил. теологи, теологијаји, ən теолог, ən теологија.

ТЕОРЕ́МА сущ. теорем.

ТЕОРЕ́ТИК сущ. теóријачи.

ТЕО́РИЯ сущ. теóрија.

ТЕПЕ́РЕШНИЙ прил. разг. имуһојинə, исəһəтинə (имуһој, исəһəт һистијо)

ТЕПЕ́РЬ нареч. имуһој, һə имуһој, ə исəһəтинə вəхт.

ТЕПЛЕ́ТЬ гл. кəрм бирə, кəрм вəроморə.

ТЕ́ПЛИТЬСЯ гл. чүклə су рəһо дорə, кəмə үшүг дорə.

ТЕПЛИ́ЦА сущ. шишəхунə, разг. парник (əри чүникə коштə вə кəлəсохтə рујү дəкүрдə һистијо чикə).

ТЕПЛИ́ЧНЫЙ прил. шишəхунəји (парники): 1. ən шишəхунə (ən парник); 2. ə шишəхунə (ə парник) коштə вə кəлə сохтə оморијо.

ТЕПЛО́[1] сущ. кəрми. *Сидеть в тепле* ə кəрми нүштə. II *тепло́й* прил. кəрмији: 1. ən кəрми; 2. ə кəрмирəво кор (кори) сохтəнијо.

ТЕПЛО́[2] нареч. 1. кəрм; 2. в знач. сказ. ка́рми. *Сегодня тепло* имбуруз кəрми; 3. голин. *Ты оделся слишком тепло* тү тəнə амбар голин вокундəј.

ТЕПЛОВО́З сущ. тепловоз. II *тепло́возный* прил. тепловози: 1. ən тепловоз; 2. əри тепловоз һистијо.

ТЕПЛОВО́Й прил. кəрмији: 1. ən кəрми. *Тепловая энергия* енержи ən кəрми; 2. ə кумəки кəрмирəво кор сохтəнијо.

ТЕПЛОКРО́ВНЫЕ сущ. хункəрмһо (хункəрмə һəјвонһо).

ТЕПЛОЛЮБИ́ВЫЙ прил. кəрмихоһ (əз товунəј кəрми хостəнијо, ə кəрмə чикə зивистəнијо һəјвонһо вə дор-дирəх).

ТЕПЛОМЕ́Р сущ. кəрмипəјму.

ТЕПЛООБМЕ́Н сущ. просес ən кəрмирə əз кəрмтə чи ə хиниктə чи дорəји.

ТЕПЛООТДА́ЧА сущ. кəрмидорəји (əз јə чи ə јə чијикə кироштəји ən кəрми).

ТЕПЛОПРОВО́Д сущ. лулəј (турбəј) ən кəрмəови (кəрмəбуги).

ТЕПЛОПРОВО́ДНОСТЬ сущ. кəрмирə кировундə (дорə) данүстəји.

ТЕПЛОПРОВО́ДНЫЙ прил. кəрмирə кировундəнијо.

ТЕПЛОТЕ́ХНИК сущ. сəниһəткор ən техникај кəрми.

ТЕПЛОТЕ́ХНИКА сущ. техникај кəрми (əз товунəј кəрми вəкирдə вə урə корсохтə һистијо бəхш ən һилм вə техника). II *теплотехни́ческий* прил. ən техникај кəрми (əри кəрми вəкирдə вə урə корсохтə һистијо).

ТЕПЛОХО́Д сущ. теплоход. II *теплодный* прил. теплоходи; ən теплоход.

ТЕПЛУ́ШКА сущ. разг. кəрмилə: 1. ə вəхт дəһво ə гəдү печ дəбиријо вогун шəлəји (əри одомиһорə бəрдə); 2. кəрмə утог (əри кəрм вəроморə чикə).

ТЕПЛЫ́НЬ сущ. бугоног (сəхт кəрмə əвир).

ТЕПЛЯ́К сущ. кəрмə чикə, сəрү дəкирдə һистијо чикə, кəрм вəровундə оморəнијо чикə (əри зимусту корсохтə).

ТЕРАПЕ́ВТ сущ. мед. терапевт, разг. духтир чуни.

ТЕРАПИ́Я сущ. мед. терапија1. нəчогоһој дорујирə хуб сохтə вə пишој ən иһорə күрдəјирə вомухтəнијо бəхш ən медисина; 2. хүштəни ən и нəчогиһорə хуб сохтəји. II *терапевти́ческий* прил. терапевти, терапевтикаји; ən терапевт, ən терапевтика.

ТЕРЕБИ́ЛЬЩИК сущ. кəтонкуф, кəтон куфтəнијо фəһлə. II *теребильщица* əзини зəн (духтəр

ТЕРЕБИ́ТЬ гл. 1. кəширə, кəшү-кəшү сохтə, дəсəдəс сохтə, дундугу сохдə; 2. вəкəндə, вədəшəндə, кəндə, ворə-ворə сохтə; 3. перен. визор сохтə, дəнк сохтə, динч нəһиштə.). II *теребле́ние* сущ. вədəшəндəји, ворə-ворə сохтəји, дундугу сохтəји. II *теребильный* прил. кəтонкуфи, кəтон куфтəнијо. *Теребильная машина* кəтон куфтəнијо мошин.

ТЕ́РЕМ сущ. терем (ə сəр хунə утог). II *теремо́к* сущ. балахунəлə.

ТЕРЕ́ТЬ гл. 1. совустə; 2. сов сохтə; 3. хорустə (јарa сохтə).

ТЕРЕ́ТЬСЯ гл. 1. покундə (дəс-рујү хүштəрə, тəн хүштəрə; 2. совустə оморə, хүштəрə совустə; 3. разг. ə визор овурдə, дəс нəкəндə.

ТЕРЗА́НИЕ сущ. 1. пара-пара сохтəји, лов сохтəји; 2. перен. сəһəр дорəји, нəгумо дорəји.

ТЕРЗА́ТЬ гл. 1. пара-пара сохтə, лов сохтə; 2. перен. сəһəр дорə, нəгумо дорə.

ТЕРЗА́ТЬСЯ гл. сəһəр нəгумо кəширə (хурдə).

ТЕ́РМИН сущ. термин. *Термины физики* терминһој ən физика.

ТЕРМИ́СТ сущ. темист (металһорә кәрм вәровундә, ә сәр үшү кор сохтәнијо сәниһәткор).

ТЕРМИ́Т[1] сущ. хим. термит (сухтәнкә лап сәхтә кәрми дорәнијо совә чи). II *термити́ный* прил. хим. термити: 1. ән термит; 2. ә гәдү термит дәријо; 3. әз термит сохтә оморијо.

ТЕРМИ́Т[2] сущ. термит, сипрә (сипијә) мучинә. II *термити́ный* прил. прил. термити; ән термит.

ТЕРМОДИНА́МИКА сущ. физ. термодинамика (әз товунәј рафтәји ән кәрми вә ә чиһо кори сохтәјүјү һистијо бәхш ән физика). II *термодинами́ческий* прил. физ. термодинамикаји, ян термодинамика.

ТЕРМО́МЕТР сущ. термометр, кәрмипәјму.

ТЕ́РМОС сущ. те́рмос (әри чирә һәмишә ә јә темпратур доштә һистијо гоб). II *те́рмосный* прил. те́рмоси: 1. ән термос; 2. ә термос дәријо; 3. ә термос һәзүр сохтә оморијо.

ТЕРМОСТА́Т сущ. термостат (әри температурә јә чиро доштә прибор).

ТЕРМОСТО́ЙКИЙ см. *теплостойкий*.

ТЕ́РНИЕ сущ. тәлүлүјә дор-дирәх вә тәлүј ән иһо.

ТЕРНИ́СТОСТЬ сущ. тәлүлүји.

ТЕРНИ́СТЫЙ прил. 1. тәлүлү, тәлүвәри, тәлүһојү амбар һистијо; 2. чәтин, курунд. <> *Тернистый путь* чәтинә, курундә рәһ ән зиндәкуни. II *терни́стость* сущ. чәтини, курунди.

ТЕРНО́ВНИК сущ. бот. куләј (дор) күкәми. II *терно́вниковый* прил. ән куләј күкәми.

ТЕРПЕЛИ́ВО нареч. ә сабурәво.

ТЕРПЕЛИ́ВОСТЬ сущ. сабурлүји, тоб.

ТЕРПЕЛИ́ВЫЙ прил. сабурлү (јүрә хубә сабур һистијо). II *терпели́вость* сабурлүји.

ТЕРПЕ́НИЕ сущ. омун, сабур, тоб. *Выйти из терпения* тоб нә дорә, әз хүштә вәдарафтә; *вооружаться терпением* сабур сохтә, сабур хүштәрә ник сохтә.

ТЕРПЕ́ТЬ гл. 1. вәтовустә, сабур сохтә, тоб дорә; 2. ә сәрү чү корикә оморә, кировундә, кәширә. *Терпеть неудачу* хәлолуши кәширә; *терпеть насмешку* ә рүхшәнди мундә. <> *Бумага всё стерпит* чү војисткә мидани нүјүстә, когоз һәр чирә вәтовустәни; *время (дело) терпит* һәлә вәхт һисти; *время (дело) не терпит (отлагательства)* корә нибу дир сохтә.

ТЕРПЕ́ТЬСЯ гл. сабурү расирә. <> *Не терпится* кому сабур нисти.

ТЕРПИ́МЫЙ прил. 1. вәтовустә бирәнијо, тоб дорә бирәнијо; 2. ә фикир, ә дәнишкоһ, ә сохтәнијо корһој ән киникә ә сабурәво дәниширәнијо. II *терпи́мость* сущ. 1. вәтовустәји, вәтовустә оморәји, тоб дорәји, тоб дорә оморәји, сабур сохтәји, сабур сохтә оморәји; 2. омун, сабур, тоб. <> *Дом терпимости* гәһбәхунә.

ТЕ́РПКИЙ прил. тәчундәнијо, ләһәрә тәчундәнијо. II *те́рпкость* сущ. тәчундәнији, ләһәрә тәчундәнији.

ТЕ́РПНУТЬ гл. кәј бирә, сүст бирә, хисирә, хүшк бирә, чубугә хуно бирә.

ТЕРРИТО́РИЯ сущ. территорија (хори, чикә). II *территориа́льный* прил. территоријаји: 1. ән территорија; 2. әз јә территорија (хори) зивистәкорһо вәчирә (кура сохтә) оморијо.

ТЕРРО́Р сущ. террор. II *террористи́ческий* прил. террори; ән террор.

ТЕРРОРИЗИ́РОВАНИЕ сущ. тәрсундәји, ә тәрс вәнкәстәји.

ТЕРРОРИЗИ́РОВАННЫЙ нареч. тәрсундә оморијо, ә тәрс вәнкәстә оморијо.

ТЕРРОРИЗИ́РОВАТЬ, ТЕРРОРИЗОВА́ТЬ гл. террор сохтә: 1. ә рәһ терроәво әз һәрә вәкирдә; 2. ә чүникәрәво тәрсундә, һәмишә ә тәрс вәнкәстә.

ТЕРРОРИ́ЗМ сущ. терроризм, террорчији.

ТЕРРОРИ́СТ сущ. террорист, террорчи. II *террори́стка* әзини зән (духтәр). II *террори́стский* прил. террористи (террорчији); ән террорист (ән террорчи).

ТЕРЯ́ТЬ гл. ә чиробәчиро мәһноһо вир сохтә. <> *Терять в весе* ләгәр бирә; *ничего терять* кому әз јә чиш тәрсү нисти; *терять зрение* кур бирә; *терять из виду* әз јор вәдәшәндә; *терять слух* кар бирә.

ТЕРЯ́ТЬСЯ гл. 1. ә чиробәчиро мәһноһо вир бирә, вир сохтә оморә; 2. хүштәрә вир сохтә, чәшмиш бирә; 3. әз куч офторә, кәм бирә; 4. вир бирә вәдарафтә, ә чум нә вохурдә. <> *Теряться в догадках (предположениях)* човоб офтә нә данүстә, сәр кәндә нәданүстә, чәшмиш бирә.

ТЕСА́К сущ. 1. воен. ист. гилинч; 2. согот.

ТЕСА́ТЬ гл. ә соготәво тироширә (тироширә чүникә дуз сохтә, тироширә һомовор сохтә). II *тесание* сущ. ә соготәво тироширәји. II *тёска* сущ. ә соготәво тироширәнкә сохтә оморәнијо кор.

ТЕСЁМКА см. *тесьма*.

ТЕСЁМЧАТЫЙ прил. тесмәји,тәсмәчәји, ленти: 1. әз тесмә (әз тәсмәчә, әз лент) сохтә оморијо; 2. тесмәрә хуно (тесмәчәрә хуно, лентә хуно) һистијо.

ТЕСИ́НА сущ. назукә тәхтә.

ТЕСНИ́НА сущ. тәнкә (әз һәрәј догһо (доһорһо әри кироштә тәнкә рәһ)

ТЕСНИ́ТЬ гл. 1. шиширә, тәнки һәмәл овурдә; 2. ә сәрү рафтә бәсгуни сохтәрәво әри пәсәворафтә мәчбур сохтә; 3. ә тәнки вәнкәстә. II *тесне́ние* сущ. тәнки һәмәл овурдәји; ә тәнки вәнкәстәји.

ТЕСНИ́ТЬСЯ гл. 1. ә бинәјәки, ә дү јәки нәзник појистә; 2. шиширә, тәнк сохтә оморә; 2. һәмишә ә тәнкә чикә зивистә.

ТЕСНОТА́ сущ. тәнки: 1. сиги, чикәтәнки; 2. фирәһовуни нәбирәји; 3. ә тәнкә чикә кура бирәји ән одомиһо; 4. шиширәји, тәнкәнәфәси кәширәји.

ТЕ́СНЫЙ прил. 1. тәнк, фирәһ нистијо; 2. фирәһи-дуразијү кәрәк һистијорә хуно нистијо; 3. сиг; 3. ә бинәјәки, нәзник-нәшник һистүтһо; 4. перен. нәзник (дуст).

ТЕСО́ВЫЙ прил. әз назукә тәхтә сохтә оморијо.

ТЕСТ сущ. тест. II *те́стовый* прил. тести; ән тест.

ТЕ́СТО сущ. 1. хәми; 2. малад (тузә хуно чирә ә овәво гәриш сохтәнкә һәмәл оморијо хәстә чи. *Бетонное тесто* малад бетони.

ТЕСТОДЕ́Л см. *тестомес*.

ТЕСТОМЕ́С сущ. хәмисох, хәмирә ә муч овурдәнијо одоми.

ТЕСТОМЕСИ́ЛКА сущ. хәмирә ә муч овурдәнијо мошин.

ТЕСТООБРА́ЗНЫЙ прил. хәмирә хуно һистијо. II *тестообра́зность* сущ. хәмирә хуно бирәји.

ТЕСТЬ сущ. мәрдгәблә, хүсүр (бәбәј ән зәнү). II *те́стюшка* уменьш. ласк. мәрдгәбләлә, хүсүрлә.

ТЕСЬМА́ сущ. те́сма, тәсмәчә; лент.

ТЕТ-А-ТЕ́Т нареч. устар. ирон. рујбәруј, дүдүшү әјәки.

ТЁТЕНЬКА сущ. уменьш. ласк. холәлә, һәмәлә.

ТЕТЁРА см. *тетёрка*.

ТЕ́ТЕРЕВ сущ. зоол. хуруз вишәји. II *тетеревиный* прил. ән хуруз вишәји һистијо.

ТЕТЁРКА, ТЕТЕ́РЬКА сущ. кәрк вишәји.

ТЕТИВА́ сущ. дарам кәширә оморијоијо дуволә, тәл.

ТЕТРА́ДКА сущ. чүклә дәфтәр.

ТЕТРА́ДНЫЙ прил. дәфтәри: 1. ән дәфтәр; 2. әри дәфтәр һистијо.

ТЕТРА́ДОЧКА сущ. дәфтәрлә.

ТЕТРА́ДОЧНЫЙ см. *тетрадный*.

ТЕТРА́ДЬ сущ. дәфтәр.

ТЕ́ХНИК сущ. техник.

ТЕ́ХНИКА сущ. техника.

ТЕХНИ́ЧЕСКИЙ прил. ә чиробәчиро мәһноһо техникаји.

ТЕХНИ́ЧКА сущ. 1. хори чару зәрәнијо зән, духтәр (корсох); 2. мошин, әри кумәки техникаји сохтә.

ТЕХНО́ЛОГ сущ. технолок (сәниһәткор ән технологија).

ТЕХНОЛО́ГИЯ сущ. технологија: 1. әз товунәј рәһһој корсохтәји ән материалһо һистијо һилм; 2. һәммә проссесһој ән әзини корсохтәји әјәки. II *технологи́ческий* прил. технолокијаји; ән технолокија.

ТЕЧЕ́НИЕ сущ. 1. рихтәји; 2. рихтәнијо чи; 3. рафтәји.

ТЕЧЬ[1] гл. 1. рихтә; 2. рихтә рафтә; 3. кироштә, кироштә рафтә. *Время течёт очень быстро* вәхт әдәј лап зу кироштә; <> *Слюнки текут* әз ләһәјү ов әдәј рихтә.

ТЕЧЬ[2] сущ. 1. дәгүстә, рихтә, вәдироморә (әз сула); 2. разг. сула, чати.

ТЕ́ШИТЬ гл. 1. дүлвәбәри сохтә. 2. хәндундә, рази сохтә. *Тешить ребят* һәјилһорә хәндундә.

ТЕ́ШИТЬСЯ гл. 1. дүл хүштәрә вәбәрдә; 2. ә киникә хәндүстә, јүрә ә дәс дәшәндә, рүхшәнд сохтә, вәчовундә.

ТЁЗКА сущ. әдәш (ә киникәрәво нумү јә чиро һистијо).

ТЁЛКА сущ. дүкә (чојил, јәбош нәзәндијо ков). II *тёлочка и телу́шка* уменьш. дүкәлә.

ТЁМНЫЙ прил. 1. торик; 2. тух, түнд, сијәһ; 3. перен. нәвәрасирәни, вәди нистијо. *Тёмное место текста* нәвәрасирәнијә чикәј ән текст; 4. перен. сијәруј, дәрдлү, дүлхүрд; 5. перен. овом, чојил. <> *С темна до темна, от темна до темна* әз пишојсәбәһ тә шәһәнкум, әз тори-ки тә торики. *тёмная мука* сијәһә орд; *тёмное пятно* перен. сијәһә локо; *тёмный лес* для кого мәһлүм нисти, вәрасирәнијү нисти; *темным-темно* типторик.

ТЁПЛЫЙ прил. 1. кәрм; 2. лолә. *Тёплая вода* лоләјә ов; 3. перен. меһрибон, рујхәндәји. *Тё-*

плое чувство меһрибони; 4. перен. хошији, тимори. <> *Тёплая компания* дәстәј ән ә чиб даравһо, одомифурмуһо, бәдһәмәлһо; *сказать пару тёплых слов* јә-дү рачә (рүгәнијә) коф куфтирә. II *теплота* сущ. кәрми. II *тёпленький* уменьш. кәрмлә.

ТЁРН сущ. бот. 1. см. *терновик*; 2. күкәм.

ТЁРТЫЙ прил. 1. совустә оморијо; 2. хорустә оморијо; 3. сов сохтә оморијо.

ТЁС сущ. назукә, тәнкә тәхтә.

ТЁСАНЫЙ прил. тироширә, тироширә оморијо.

ТЁТКА сущ. 1. холә (хәһәр ән дәдәј; 2. һәмә (хәһәр ән бәбә); 3. ә сал дәријә зән. II *тётенька и тётушка* ласк. 1. холәлә; 2. һәмәлә.

ТЁТЯ сущ. холә, һәмә. 1. см. *тётка*; 2. ә нумүһорәво әјәки ә һүрмәтәво зәнә һорој зәрәнүт. II *тётенька, тётечка и тётушка* ласк. холәлә.

ТЁША, ТЁШКА сущ. шүгәм ән бәһзи чәһһо (әри хурдә һәмәл оморәнијо).

ТЁЩА сущ. зәнгәблә (дәдәј ән зәнү).

ТИА́РА сущ. точ.

ТИБЕ́ТСКИЙ прил. тибети: ән тибетиһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културашү, ән Тибет, ән хоријү; ә Тибет, ән тибетиһо һистијорә хуно. *Тибетский язык* зувун тибети. *По-тибетски* нареч. ә тибети.

ТИБЕ́ТЦЫ сущ. тибетиһо (јәки әз гәдимијә хәлгһој ән Микләји Асија, бинәлүјә одомиһој ән Тибет). II *тибе́тец* тибети (јәки әз и одомиһо). II *тибе́тка* әзини зән (духтәр).

ТИГР сущ. пәләнк. II *тигро́вый* прил. пәләнки: 1. ән пәләнк; 2. зәрд ә сијәһә зулһорәво (ә рәнг пуст ән пәләнк һистијо). II *тигри́ный* прил. пәләнки: 1. ән пәләнк; 2. ән пәләнк һистијорә хуно.

ТИГРЁНОК сущ. балај ән пәләнк.

ТИГРИ́ЦА сущ. дүшијә пәләнк.

ТИГРОЛО́В сущ. пәләнкир (пәләнк кирдәнијо одоми), овчуј ән пәләнк.

ТИК[1] сущ. тик (кушт ән сәрә, дүшһорә, кәрдәнә вә јә чикәјкәһој ән тәнә јүрә нәвојистә вәшәндәнијо, шәндәнијо нәчоги һосији).

ТИК[2] сущ. тик (әри руј ән дүшәкә, ән мебелә вә ән јә чиһојкәрә кәширә зулзулә мол пәмбәји, јә новкә кәтони).

ТИ́КАТЬ гл. куфтә, тинг-тинг сохтә (әз товунәј сәс ән кор сохтәнијо сәһәт). II *ти́каньe* сущ. куфтәји, тинг-тинг сохтәји.

ТИКА́ТЬ гл. разг. вирихтә, дыдал дорә, әз һәрә вәдарафтә.

ТИК-ТАК звукопдр. разг. тинг-тәнг (сәс ән кор сохтәнијо сәһәт).

ТИП сущ. тип. II *ти́пик и ти́пчик* типлә. II *типово́й и типи́ческий* прил. типи: 1. әри чүникә тип, нүшунә һистијо; 2. ә чү типәвојикә дуз оморәнијо, күнчүстәнијо.

ТИПИЗИ́РОВАТЬ гл. 1. ә типһо чиро сохтә; 2. тип сохтә. II *типиза́ция* сущ. 1. ә типһо чиро сохтәји; 2. тип сохтәји.

ТИ́ПИК сущ. типлә (типә одомилә).

ТИПОГРА́ФИЯ сущ. типографија.

ТИПОГРА́ФСКИЙ прил. типографијаји; ән типографија. *Типографский работник* корсох ән типографија.

ТИПУ́Н сущ. нәчоги ән гушһо (ә бәш зувунү зикил ворәморәји). <> *типун тебя на язык* түрә вином, зувүн тү хүшк кәрдо! лол кәрдош!

ТИРА́Ж сущ. тираж. II *тира́жный* прил. тиражи: 1. ән тираж; 2. әри тиражә кировундә һистијо.

ТИРАЖИ́РОВАТЬ. гл. тиражүрә данүстә, бурбундә. II *тира́жирование* сущ. тиражүрә данүстәји, бурбундәји.

ТИРА́Н сущ. тиран: 1. залумә парчоһ; 2. перен. залум, хунхур; 3. ә гәдимә Гресија (Јаван): ә парчоһјәти ә кучәво сәһиб биријо одоми. II *тира́нка* әзини зән.

ТИРА́НИТЬ. гл. тирани сохтә (зулум сохтә, сәһәр дорә).

ТИРАНИ́ЧЕСКИЙ прил. тирани: 1. ән тиран; 2. залум, тиранә хуно һистијо.

ТИРА́НСТВО сущ. тирани: 1. залуми, зулумкори; 2. зулм.

ТИРА́НСТВОВАТЬ гл. тиранији сохтә: 1. залуми сохтә, зулумкори сохтә; 2. зулм дорә, зулм бурбундә.

ТИРЕ́ сущ. тирә (–).

ТИС сущ. бот. тис (һәмишә савз, һүзүмү лап сәхтә дор).

ТИ́СКАТЬ[1] **ТИ́СНУТЬ**[1] гл. шиширә, һәл сохтә. II *ти́сканье* сущ. шиширәји, һәл сохтәји.

ТИ́СКАТЬ[2] **ТИ́СНУТЬ**[2] гл. дәфүс зәрә (сохтә). II *ти́скальный* прил. дәфүси: 1. ән дәфүсзәрә; 2. әри дәфүсзәрә һистијо.

ТИ́СКАТЬСЯ гл. хүштәрә шиширә, вогундә (ә тәнкә чикә).

ТИСКИ́ сущ. 1. мәнкәнә; 2. перен. зулум, куч, нәгумо. II *тисковый* прил. мәнкәнәји; ән мәнкәнә.

ТИСНЕ́НИЕ сущ. 1. нәхүш, шикил шиширәји; 2. ә и рәһәво вәкирдә оморијо нәхүш, шикил.

ТИТА́Н[1] сущ. титан: 1. ә гәдимијә нәгүлһој јаваниһо киро, әз ә чүкләтә худоһорәво дәһво сохтијо вә дәһворә вәноријо кәләтә худоһо јәки); 2. кәлә корһо сохтијо, кәлә чиһо офүрријо одоми. *Титан науки* титан ән һилм.

ТИТА́Н[2] сущ. хим. титан (сәхтә сипрә метал, елемент кимјәји). II *тита́новый* прил. титани: 1. ән титан; 2. ә гәдү титан дәријо.

ТИТА́Н[3] сущ. титан (кәлә овкәрмсох).

ТИТАНИ́ЧЕСКИЙ прил. бизүрк, кәлә, дүрүчд, гувотлу (ән титан һистијорә хуно).

ТИ́ТУЛ[1] сущ. ти́тул: 1. ә бәһзи дәвләтһо әз киникә ә чүкләтәһојү кироштијо, јә новкә дорә оморијо нум. *Титул графа* титул графи; 2. ә сохтә бүзүркә, кәләјә, хубә корһојү киро киникәрә дорә оморијо нум. *Титул чемпиона* титул чемпиони.

ТИ́ТУЛ[2] сущ. титул:нүјүстәкорү, нуму, вәдироморә чикәјү вә салү дәфүс биријо сәһифәј ән китоб.

ТИТУЛОВА́ТЬ гл. ә титулүрәво (ә нумүрәво, вәзифәјүрәво) һороj зәрә.

ТИ́ТЬКИ сущ. пүштүј ән зән (ән дәдәј, ән дүши).

ТИФЛОПЕДАГО́Г сущ. тифлопедагог (курһо вә хәрәб винирәнијо һәјилорә нубо дорәнијо мәһлүм).

ТИФЛОПЕДАГО́ГИКА сущ. тифлопедагогика (әз товунәј курһо вә хәрәб винирәнијо һәјилорә нубодорә һистијо һилм). II *тифлопедагоги́ческий* прил. тифлопедагогикаји; ән тифлопедагогика.

ТИ́ХИЙ прил. 1. јовош, курунд; 2. сәссүз, сәснәкү; 3. динч; 4. ләс (рафтәј ән ов). <> *В тихом омуте черти водятся* әз сәргуз тәрс; *тихий час* сәһәт ән рәһәтисохи. II *тихость* сущ. динчи, мулојими.

ТИ́ХНУТ гл. разг. динч бирә, сәсү кәм бирә, сәссүз бирә.

ТИХОВО́ДНЫЙ прил. овү јовош рафтәнијо (әз товунәј никәрә).

ТИХОВО́ДЬЕ сущ. овү јовош рафтәнијо чикәј ән никәрә

ТИХОМО́ЛКОМ нареч. сәсүз, сәснәкү, јовош-јовош.

ТИХО́НЯ сущ. динчә одоми, мулојимә одоми, фәгирә одоми.

ТИХОХО́Д сущ. 1. у, коми ки, јовош-јовош рәһ рафтә; 2. јовош рафтәнијо транспорт.

ТИХОХО́ДНЫЙ прил. јовош (јовош- јовош) рафтәнијо. II *тихоходность* сущ. јовош (јовош- јовош) рафтәји.

ТИШИНА́ сущ. 1. сәссүзи; 2. динчи.

ТИШКО́М нареч. разг. јовош- јовош, курунд-курунд.

ТИШЬ то же, что *тишина*. <> *Тишь да гладь* сәссүзини, динчини.

ТКАНИ́НА сущ. тикәј ән мол.

ТКА́НЫЙ прил. бофтә (ә бофтәнијо дәзкоһ һәзүр сохтә оморијо). *Тканые узоры* бофтә нәхүшһо.

ТКАНЬ сущ. мол. *Шерстяная ткань* мол пәшми. II *тканьевый* прил. моли: 1. ән мол; 2. әз мол духтә, сохтә оморијо.

ТКАНЬЁ сущ. 1. духтәји, духтә оморәји; 2. духтә (духтә оморијо) чиһо, молһо.

ТКА́НЕВЫЙ прил. духтә, духтә оморијо, нәхүшлү.

ТКАТЬ, СОТКА́ТЬ гл. 1. сиг бофтәрәво мол, парча һәзүр сохтә; 2. тур бофтә.

ТКА́ЦКИЙ прил. әри духтә (бофтә) һистијо. *Ткацкое дело* кор духтәји, бофтәји.

ТКАЧ сущ. духтәкор, бофтәкор (ә дәзкоһ мол, парча һәзүр сохтәнијо фәһлә. II *тка́чиха* әзини зән (духтәр).

ТКА́ЧЕСТВО сущ. техникај духтәји, бофтәји.

ТКНУ́ТЬ, -СЯ см. *тыкать*[1], *-ся*.

ТЛЕН сущ. устар. 1. см. *тление*; 2. пысырәки, тәһсирәки, пысыријо чи, тәһсиријо чи, пучә чи.

ТЛЕ́ННЫЙ прил. пуч бирәнијо, һәмишәји нистијо, һилим-һоволим. II *тле́нность* сущ. пучи, гоими нәбирәји, һилим-һоволими.

ТЛЕТЬ гл. 1. пысырә, тәһсирә, хәрәб бирә, әз пысырә вәчарустә; 2. јовош-јовош сухтә, сусүз сухтә; 3. перен. ә пәһәнүки мундә (зивистә), вәди нәбирә. II *тле́ние* сущ. 1. пысырәји, тәһсирәји, хәрәб бирәји; 2. јовош-јовош сухтәји, сусүз сухтәји.

ТЛЕ́ТЬСЯ см. *тлеть* 2. и 3.

ТМИН сущ. зирә (савзә вә тум ән и). II *тми́нный* прил. зирәји: 1. ән зирә; 2. ә зирәрәво, әз зирә сохтә оморијо.

ТО союз. 1. ундә, у вәхт, у вәһдә. *Если так, то я не согласен* әкәр һәчиникә, ундә мә рази нистүм; 2. коһ. *То снег, то дождь идёт* коһ вәрф,

коһ воруш әдәј оморә; 3. мест. у. *В то время* у вәхт.

-ТО́ част. 1. һисткә, -икә. *Где-то* ә чү чојикә; *что-то* чүникә; 2. ки. *Всех-то видел* һәммәрә ки, винирәм; 3. һә. *Тебя-то мне и надо* һә тү кәрәки мәрә.

ТОВА́Р сущ. мол, мәтәһ (әри фурухтә һистијо чи). <> *Товар лицом показать* руј ән молә бурбундә (хубә тараф ән молә бурбундә). II *това́рный* прил. моли: 1. ән мол; 2. ән молбәрдә, шәләбәрдә һистијо; 3. әри додвәстод сохтә һистијо.

ТОВА́РИЩ сущ. 1. ћовур; 2. ћәрмәћ; кумәкчи. II *това́рка* әзини зән.

ТОВА́РИЩЕСКИЙ прил. ћовури: 1. ән ћовур; 2. ән ћовур һистијо; 4. ә ћовурһорәво әјәки сохтә оморәнијо.

ТОВА́РИЩЕСТВО сущ. 1. ћовури; 2. курә бирә кор ћәрмәћи сохтәнүтһо одомиһо әјәки; 3. ћәрмәћи.

ТОВА́РНОСТЬ сущ. фурухтәнији (әри ә базар вәдәбәрдә мол ћәзүр сохтә данүстәји).

ТОВА́РНЫЙ прил. 1. моли. *Товарный склад* омбор моли; 2. боркәши. (әри чүникәрә әз јә чикә ә јә чикәјкә бәрдә һистијо). *Товарный вагон* вокун боркәши; 3. фурухтәни, әри фурухтә һистијо, ә базар вәдәшәндә оморәнијо. *Товарный хлеб* фурухтәнијә тәхүл.

ТОВАРОВЕ́Д сущ. молшинох.

ТОВАРОВЕ́ДЕНИЕ сущ. молшинохи. || II *товарове́дческий* прил. молшинохији, молшинохи; ән молшинохи, ән молшинох.

ТОВАРООБМЕ́Н сущ. молдәкиши (мол дорә, мол вәкирдәји).

ТОВАРООТПРАВИ́ТЕЛЬ сущ. молә фирсорәкор, бор фирсорәкор.

ТОВАРОПОЛУЧА́ТЕЛЬ сущ. молә вәкирдәкор, сәһибмол, фирсорә оморијо молә вәкирдәни һистијо одоми.

ТОГДА́ нареч. 1. умуһој, у вәхт, у вәһдә. *Тогда он был молод* умуһој у чојил бу; 2. ундә. *Не хочешь? Тогда не знаю, что делать* түрә нәс војистә? Ундә нәстанүм чү сохумкә.

ТОГДА́ШНИЙ прил. умуһојинә, у вәхтинә, у вәһдәјинә.

ТОГО́ I част. ино, чүникә (коф сохтәнкә, коф нә офтәнки әри паузарә пур сохтә куфтирә оморә); II в знач. сказ. чүникәји (сәрү хәрәби, пијони, јә әзуни чи нисти).

ТОЖДЕ́СТВЕННЫЙ прил. јә чиро һистијо, ухшәш зәрәнијо (ә чүһојикә). II *тождéственность* сущ. јә чиро бирәји, ухшәш зәрәји (ән чүһојикә).

ТО́ЖДЕСТВО, ТО́ЖЕСТВО сущ. јәчиро бирәји, әјәки ухшәш зәрәји.

ТО́ЖЕ нареч. һәмикә, -иш, -ш. *Я тоже пойду* мәш мирам; *тоже мне шаматисты!* уһош әри мә шоһматчи бирәт!

ТОК[1] сущ. 1. рафтәји, рихтәји. *Ток реки* рафтәј ән (ов) никәрә; 2. тук (ә тәләво рафтәнијо електронһо). *Трамвай стал, нет тока* трамвај појист, тук нисти.

ТОК[2] сущ. гушһо вәчирә оморә, чүфт бирәнүтһо чикә.

ТОК[3] сущ. хирмон (әри тәхүлә куфтә, тәмиз сохтә һистијо чикә).

ТОКА́РНАЯ сущ. корһој токари сохтәнүтһо чикә.

ТОКА́РНЫЙ прил. токари, харрати; ән токар, ән харрат.

ТО́КАРЬ сущ. 1. токар; 2. харрат;

ТО́КМО см. *только*.

ТОКОВА́НИЕ сущ. ә вәхт чүфтбирә јәкирә һорој зәрәји ән гушһо (әркәк дүширә, бәһзи бо дүши әркәкә).

ТОКОВА́ТЬ гл. ә вәхт чүфтбирә бәһзи гушһо дү-јәкирә һорој зәрә (әркәк дүширә, бәһзи бо дүши әркәкә).

ТОКОВИ́ЩЕ[1] см. *ток*[2].

ТОКСИКО́З сущ. токсикоз (әз зәһәрлүјә чиһо нәчог бирәји ән организм).

ТОКСИКО́ЛОГ сущ. токсиколог (сәниһәткор ән токсиколокија).

ТОКСИКОЛО́ГИЯ сущ. токсиколокија (әз товунәј зәһәрһо вә әз иһо бирәнијо нәчогиһо һистијо һилм).

ТОКСИ́Н сущ. зәһәр, огу. II *токси́ческий* прил. зәһәри, огуји; ән зәһәр, ән огу.

ТОКСИ́ЧНЫЙ прил. зәһәрлү, огулү. II *токси́чность* сущ. зәһәрлүји, огулүји.

ТОЛ сущ. тол (әри чүникәрә лов сохтә һистијо чи), тротил.

ТО́ЛИКА сущ. чәндгәдәрикә – кәмләј ән чүникә.

ТОЛК[1] сущ. 1. мәһно, әгүллүјә коф (фикир). *Рассуждать с толком* әгүллүјә фикир куфтирә; 2. хәјр. *Какой в нём толк* әз у чү хәјри; 3. коф, коф-кәләч, *Не придавать значения толкам* ә кофһо-кәләчһо фикир нә дорә. *Бéз толку* мәһнојү, хәјрү нист. *Что толку?* Чү мәһнојүни, чү хәјрүни?

ТОЛК[2] в знач. сказ. hул зə(-ри). *Тихонько толк ногой* ə поjəво jовошлə hул зəн.

ТОЛКАНУ́ТЬСЯ см. *толкнуться*. II *толка́тельный*.

ТОЛКА́ТЬ, ТОЛКНУ́ТЬ, ТОЛКАНУ́ТЬ гл. 1. hул зəрə. *Толкать* кого-н. *в спину* киникəрə əз кəмəрy hул зəрə; 2. спорт. шəндə, вошəндə. *Толкать штангу* штангə вошəндə (тик кирдə); 3. перен. пишово дорə, пишово фирсорə, кумəки сохтə. *Толкать дело вперёд* корə пишово фирсорə; 4. перен. hиштə соху, мəчбур сохтə, сəбəб бирə. II *толка́ние* сущ. hул зəрəjи. II *толка́тельный* 1. ən hул зəрəjи; 2. əри hулзəрə hистиjо.

ТОЛКА́ТЬСЯ гл. 1. hул зəрə (киникəрə); 2. hулəhул сохтə, дy jəкирə hул зəрə; 3. ə гəд одомиho оворə-оворə, бикор кəштə; 4. разг. хyштəрə вогyндə, шиширə.

ТОЛКА́Ч сущ. 1. hулзəн (поjездə əз пəсə hул зəрəниjо дyjмyн локомотив); 2. перен. корə пишово фирсорəниjо (вəнкəстəниjо) одоми; 3. дəстəj ən дəстə-həвəнк.

ТОЛКНУ́ТЬСЯ см. *толкаться* 4.

ТОЛКОВА́НИЕ сущ. 1. ə сəр вəнкəстəjи, əри вəрасирəjy чəhти сохтəjи; 2. хyрдə сохтəjи, мəhноjyрə куфтирəjи; 3. коф сохтəjи, ихтилот сохтəjи; 4. тəhбил сохтəjи (ховə).

ТОЛКОВА́ТЕЛЬ сущ. 1. ə сəр вəнкəстəкор, хyрдə сохтəкор (əзини одоми); 2. тəhбил сохтəкор (əзини одоми). II *толкова́тельница* əзини зəн (духтəр).

ТОЛКОВА́ТЬ гл. 1. ə сəр вəнкəстə, əри вəрасирəjy чəhти сохтə; 2. хyрдə сохтə, мəhноjyрə куфтирə; 3. коф сохтə, ихтилот сохтə; 4. тəhбил сохтə (ховə). II *толкова́ние* сущ. 1. ə сəр вəнкəстəjи, əри вəрасирəjy чəhти сохтəjи; 2. хyрдə сохтəjи, мəhноjyрə куфтирəjи; 3. коф сохтəjи, ихтилот сохтəjи; 4. тəhбил сохтəjи (ховə).

ТОЛКО́ВЫЙ прил. 1. əгyллy, кордан; 2. вəрасирəни, ə сəр офторəни; 3. пyрyш (хyрдə) сохтəниjо. II *толко́вость* сущ. əгyлмəнди, кордани, вəмухтə данyстəjи; ə əгyлмəндиррəво, данандəjирəво кор сохтəjи.

ТО́ЛКОМ нареч. ə əгyлмəндирəво, ə корданирəво.

ТОЛКОТНЯ́ сущ. hулəhул (ə тəнкə чикə дy jəкирə hул зəрəjи).

ТОЛКУ́ЧКА сущ. 1. hулəhул, амбарə одоми hистиjо чикə; 2. мəjдyj дод-вəстоди, кyhнə чиho фурухтəнytho базар.

ТОЛМА́Ч сущ. дилмонч.

ТОЛМА́ЧИТЬ гл. 1. дилмончи сохтə; 2. хyрдə сохтə, ə сəр вəнкəстə.

ТОЛОКНО́ сущ. 1. əз чогyндə чyj кəширə оморијо орд; 2. əз əзини орд сохтə оморијо ош.

ТОЛО́ЧЬ гл. ə куфтəрəво хyрдə сохтə, ə туз чарундə. II *толчение* ə куфтəрəво хyрдə сохтəjи, ə туз чарундəjи.

ТОЛПА́ сущ. кумкə, чəhмəт, хəлəjиг: 1. ə jə чикə кура биријо одомиho; 2. əз jəкикəho тəфəhəт ушy нистијо одомиho əjəки.

ТОЛПИ́ТЬСЯ гл. кумкə кирдə, кура бирə.

ТОЛСТЕ́ТЬ, ПОТОЛСТЕ́ТЬ гл. голин бирə.

ТОЛСТИ́ТЬ гл. разг. то же, что *полнить*. *Пиджак слишком широк и толстит его* пенчəк амбар фирəhи вə урə ədəj голин бурбундə.

ТОЛСТОБРЮ́ХИЙ прил. олинəшyгəм: I сущ. шyгəмy голин hистијо одоми; II прил. шyгəмy голин hистијо.

ТОЛСТОЗА́ДЫЙ прил. пəсəкəлə (пəсəjy кəлə вə голин hистијо). II *толстоза́дость* пəсəкəлəjи (пəсəjy кəлə вə голин бирəjи).

ТОЛСТОКО́ЖИЙ прил. пустголин: 1. пустy голин hистијо, jə новкə əз голинə пуст hистијо). *Толстокожий арбуз* пилкəголинə гəрпyз; 2. перен. хуб нəс вəрасирəниjо, гог, ə jy коф нəсдарафтəниjо. II *толстоко́жесть* сущ. пустголини.

ТОЛСТОПУ́ЗЫЙ прил. кəлəшyгəм, шyгəмголин (шyгəмy голин, кəлə hистијо). || *толстопузость* сущ. кəлəшyгəм, шyгəмголин

ТОЛСТОСТЕ́ННЫЙ прил. дуворголин (дуворy голин hистијо). II *толстосте́нность* дуворголини.

ТОЛСТОСУ́М сущ. пулголин, пулy амбар hистијо, hошир.

ТОЛСТОТА́ см. *толщина*.

ТОЛСТУ́НЬЯ см. *толстуха*.

ТОЛСТУ́ХА сущ. чогə (голинə) зəн. II *толсту́шка* уменьш. ласк. чогə (голинə) зəнлə.

ТО́ЛСТЫЙ прил. голин: 1. ə фирəjи, ə дурази, ə hyндири кəлə hистијо. *Толстая книга* голинə китоб; 2. ə товунəj тəн (чəндəк) одоми: чог. *Толстая женщина* голинə зəн; 3. ə товунəj сəс: дəрə. II *то́лстенький* уменьш. голинлə. II *толщина́ и толстость* сущ. голини.

ТОЛСТЯ́К сущ. чогə мəрд, голинə мəрд, разг. дабас. II *толстячо́к* уменьш. ласк. чоглə, чогə мəрдлə, голинə мəрдлə, разг. дабаслə.

ТОЛСТЯ́ЧКА см. *толстуха*.

ТОЛЧЕ́Я[1] то же, что *толкотня*.

ТОЛЧЕ́Я[2] сущ. јәсијов (әри чүникәрә куфтә, сов сохтә һистијо чи).

ТОЛЧЁНЫЙ прил. куфтәоморә, совбирә, куфтә оморијо, сов сохтә оморијо.

ТОЛЧО́К[1] сущ. һүл. || II *толчковый* прил. һүли: 1. әи һүл; 2. әри һүлзәрә һистијо.

ТОЛЧО́К[2] то же, что *толкучка* 2.

ТО́ЛЩА сущ. амбар голин һистијо гәд әи чүникә, әз руј ә лугони.

ТОЛЩИНА́ сущ. голини.

ТОЛЩИ́НКА сущ. 1. голинә чикәј әи чүникә; 2. дүшәкчә.

ТОЛЬ сущ. тол (әри изолјасија сохтә вә ә бунһо кәширә һәмәл оморәнијо гәтронзәрә кардон). II *толево́й* прил. толи: 1. әи тол; 2. әз тол, ә толәво сохтә оморијо.

ТО́ЛЬКО част. 1. э́нчәг. *Только он может решить этот вопрос* и мәсәләрә әнчәг у мидәнү һәл сохтә; 2. нэ́лә. *Все готовы, а он только начал одеваться* һәммә һәзүри, омо у һәлә сәр күрди әри тән вокундә; II союз. 1. э́нчәг, о́мо. *Я согласен ехать, только не сейчас* мә разинүм әри рафтә, омо (әнчәг) имуһоj нәһ; 2. мунд, хуно. *Только скажешь, я приду* тү куфтирәмунд, мә мијом.

ТОМ сущ. том (әз ә товунәј әи чүникә нүјүстә оморијо китобһо јәки). II *то́мик* уменьш. томлә.

ТОМАГА́ВК сущ. томагавк (ә Америкај Софони тәвәр дәһвоји).

ТОМА́Т сущ. томат: 1. помодур; 2. пүрәј әи помодур. II *тома́тный и тома́товый* прил. томати (помодури): 1. әи томат (әи тпомодур); 2. әз томат (әз помодур) сохтә оморијо.

ТОМИ́ТЕЛЬНОСТЬ сущ. мәндә бирәји, визор бирәји.

ТОМИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. мәндә сохтәнијо, визор сохтәнијо. II *томительность* сущ. мәндәји, визори.

ТОМИ́ТЬ гл. 1. мәндә сохтә, әз һол вәнкәстә, визор сохтә, чунүрә вәдәшәндә; 2. сәһәр дорә, нәгумо дорә; 3. пәзундә; 4 гәтрон зәрә (совустә); 5. металә тә куфтәни бирә кәрм сохтә; 6. әз һовун пулад вәкирдә.

ТОМИ́ТЬСЯ гл. 1. вомундә, мәндә бирә, әз һол офторә, визор бирә, чунү вәдарафтә; ; 2. сәһәр кәширә, нәгумо кәширә; 3. пәзирә, нәрм бирә, дәм кәширә.

ТОМЛЕ́НИЕ сущ. 1. мәндә сохтәји (бирәји), әз һол офторәји (вәнкәстәји), визор бирәји (сохтәји), чунү вәдәшәндә оморәји; 2. сәһәр кәширәји, нәгумо кәширәји; 3. вомундәји, мәндәји; 4. пәзирәји, пәзундәји, дәм кәширәји; 5. гәтрон зәрәји (зәрә оморәји); 6. һовунә әри нәрм сохтә кәрм вәровундәји; 7. әз һовун пулад вәкирдәји.

ТО́МНЫЙ прил. мәндә, југур. II *то́мность* сущ. мәндәји, југури.

ТОН сущ. тон: 1. муз. пәрдәј сәси; 2. куфтәј әи дүл; 3. овоз, сәс, интонасија; 4. тәфаһәти әи рәнгһо; 5. хосијәт, тәһәрз әи ә одомиһорәво ә рәһ рафтәји, әи зиндәкуни. II *то́нный* прил. тони, әи тон.

ТО́НКИЙ прил. ә чиробәчиро мәһноһо назук. *Тонкая линия* назукә хит; *тонкая талия* назукә кишт; *тонкая тетрадь* назукә дәфтәр; *тонкие кишки* назукә руриһо; *тонкие чулки* назукә чурубһо; *тонкий голос* назукә сәс; *тонкий юмор* назукә јумор. II *то́ненький* прил. уменьш. назуклә.

ТОНКОКО́ЖИЙ прил. пустназук, пилкәназук (пустү, пилкәјү назук һистијо).

ТОНКОЛИСТОВО́Й прил. вәлкназук (вәлкү назук һистијо).

ТОНКОНО́ГИЙ прил. појназук, заниназук (појү, занијү назук һистијо).

ТОНКОРУ́ННЫЙ прил. пәшмназук (ә товунәј куспәнд): 1. пәшмү назук һистијо; 2. әи пәшмү назук һистијо. II *тонкору́нность* сущ. пәшмназуки.

ТОНКОСТЕ́ННЫЙ прил. дуворназук (дуворү назук һистијо).

ТО́НКОСТЬ сущ. назуки.

ТОНКОШЕ́ИЙ прил. кәрдәнназук (кәрдәнү назук һистијо).

ТОНКОШЁРСТНЫЙ, ТОНКОШЁРСТЫЙ прил. пәшмназук: 1. пәшмү назук һистијо; 2. әз назукә пәшм һистијо. II *тонкошёрстность* сущ. 1. пәшмназуки; 2. назукәпәшми.

ТО́ННА сущ. тон (һозор кило). II *тонный* прил. тони (јәтони, јәтонә).

ТОННА́Ж сущ. тоннаж 1. курунди әи кәми ә нүштәј хүштәрәво әз дәрјо вәдәшәндәнијо ов, ә тонәво); 2. бәрдә данүстәнијо бор әи кәми, әнвокун, әи автомобил.

ТОННЕ́ЛЬ см. *туннель*.

ТО́НУС сущ. тонус. II *тони́ческий* прил. тонуси.

ТОНУ́ТЬ, ТО́ПНУТЬ гл. 1. гәрг бирә, мүрдә; 2. Дәмундә (ә губи, ә малади, ә гәд совә чи); 3. гәрг бирә данүстәји; 4. вир бирә, вәди нә бирә.

ТОНЧА́ТЬ гл. назук, назуктә бирә.

ТО́НЯ сущ. 1. вәтәкә, чәһ кирдәүтһо чикә; 2. тур шәндәји (әри чәһкирдә).

ТОП см. *топот*.

ТОПА́З сущ. топаз (буһолүјә рәнгәбәрәнгә сәнг). II *топа́зовый* прил. топази: 1. ән топаз; 2. әз топаз сохтә оморијо.

ТО́ПАТЬ, ТОПНУТЬ гл. пој куфтә: 1. појһој хүштәрә ә хори зәрә, појкуфи сохтә; 2. прост. шутл. рафтә (ә чүчојикә). II *то́панье* сущ. појкуфи (појһој хүштәрә ә хори зәрәји, пој куфтәји).

ТОПИ́ТЬ[1] гл. 1. сухундә, аташ вәнорә; 2. кәрм сохтә (хунәрә).

ТОПИ́ТЬ[2] 1. ћәл сохтә (рүгәнә вә јә чиһојкәрә); 2. дүшундә (ширә).

ТОПИ́ТЬ[3] гл. гл. 1. гәрг сохтә. *Топить вражеские корабли* кәмиһој ән дүшмәрә гәрг сохтә; 2. тасундә (ә гәд ов); 3. перен. разг. сур сохтә, нист сохтә.

ТОПИ́ТЬСЯ[1] гл. 1. сухтә, сухундә оморә, вәнорә оморә (әз товунәј аташ); 2. кәрм бирә, кәрм вәроморә, кәрм сохтә оморә (ә товунәј хунә). 3. дүшундә оморә (шир).

ТОПИ́ТЬСЯ[2] гл. 1. ћәл сохтә оморә (рүгән вә јә чиһојкә). 2. дүшундә оморә (шир).

ТОПИ́ТЬСЯ[3] гл. 1. хүштәрә тасундә (ә гәд ов); 2. тасундә оморә (ә гәд ов); 2. гәрг бирә (сохтә оморә).

ТО́ПКА сущ. 1. вәнорәји, сухундәји, вәнорә оморәји, сухундә оморәји (ә товунәј аташ); 2. кәрм сохтәји, кәрм сохтә оморәји (ә товунәј хунә); 3. тов. *Топка паравоза* тов ән паравоз.

ТО́ПКИЙ прил. губији, малади (ә товунәј хори).

ТОПЛЁНЫЙ прич. ћәлсохтә (ћәл сохтә оморијо), дүширә (дүшундә оморијо). *Топлёное масло* ћәлсохтә рүгән.

ТО́ПЛИВО сущ. сухтәни, сухундәни, сухтәнијо чи (әри кәрми вәкирдә). *Жидкое топливо* рушумә сухундәни; *твёрдое топливо* сәхтә сухундәни (күмүр, ћүзүм, торф). II *то́пливный* прил. сухундәнији: 1. әри сухундә кор бирәнијо; 2. әри сухундәнијә чиһорә бәрдә, дошtә, дорә ћистијо.

ТОПЛЯ́К сущ. ә овәво (әз никәрә) фирсорәнки гәрг бирәнијо тир, дор, ћүзүм.

ТОПО́ГРАФ сущ. топограф.

ТОПОГРА́ФИЯ сущ. топографија. II *топографи́ческий* прил. топографијаји; ән топографија.

ТО́ПОЛЬ сущ. говог (дор), дор говоги. II *то́полевый* прил. 1. говоги; ән говог. II *тополи́ный* прил. говоги: 1. ән говог; 2. әз говогһо ћәмәл оморијо.

ТОПО́Р сущ. тәвәр (нәчәг). II *топо́рик* уменьш. тәвәрлә (нәчәглә).

ТОПОРИ́ЩЕ сущ. дүм ән тәвәр (ән нәчәг).

ТОПО́РНЫЙ прил. прил. тәвәри (нәчәги): 1. ән тәвәр (ән нәчәг); 2. ә тәвәрәво сохтә оморијорә хуно ћистијо; 3. бишәлк (рач нистијо). II *топо́рность* сущ. тәвәрији (нәчәгији): 1. хуб гүч сохтә нә оморијо чи; 2. хуб гүч сохтә нә оморәји.

ТОПО́РЩИТЬ, ВСТОПО́РЩИТЬ гл. тик (тимтик) норә, појундә.

ТОПО́РЩИТЬСЯ, ВСТОПО́РЩИТЬСЯ гл. тик (тимтик) појистә, норә оморә, појундә оморә.

ТО́ПОТ сущ. тәнгәтәнг: сәс ән појһо (рәћ рафтәнки, пој куфтәнки).

ТОПОТА́ТЬ то же, что *топать*.

ТОПОТНЯ́ сущ. 1. тәнгәтәнг (сәс) ән појһо; 2. појһорә зәрә-зәрә (тәнгәтәнг сохтә-сохтә) вәчәстәји.

ТОПТА́ТЬ гл. појәпој сохтә: 1. ә појһорәво шиширә, вошиширә; 2. пој зәрә-зәрә (тәнгәтәнг сохтә-сохтә) рафтә. II *топта́ние* сущ. појәпој сохтәји.

ТОПТА́ТЬСЯ гл. 1. ә чикәј хүштә пој куфтә; 2. чүклә лүнкләһһо шәндә-шәндә, һә нәһәги һәчинәво һәчунәво рафтә. II *топта́ние* сущ. ә чикәј хүштә пој куфтәји.

ТОПТЫ́ГИН сущ. ләгәб ән хүрс (ә нәгүлһој урусһо).

ТОПЧА́Н сущ. тәхт (әри хисирә).

ТО́РА сущ. Тиро. *Пятикнижие Моисеево* Тирој Миши.

ТОРБАСА́, ТОРБАСЫ́, ТОРБАЗА́ сущ. торбаса (әз пуст марал духтә оморијо субукә гунчдуразә чәкмә).

ТОРГ[1] сущ. 1. дод-вәстод, дод-вәстод сохтәји; 2. гимәт сохтәји; 3. устар. базар.

ТОРГ[2] сущ. идорәј ән дод-вәстоди.

ТОРГА́Ш сущ. 1. додвәстодсох, дод-вәстод сохтәкор, разг. алвәрчи (амбари вәхт ә рүхшәндирәво); 2. хәјр хүштәрә әз һәр чи пишо данүстәнијо одоми; 3. дод-вәстод хүрдәвоти сохтәнијо одоми. II *торга́шеский* прил. ән әри хәјр, гәзонч хүштәрә кәштәји.

ТОРГА́ШЕСТВО сущ. хәјр, гәзонч хүштәрә кәштәји (әз һәр чи пишо данүстәји).

ТОРГОВА́ТЬ гл. 1. додвәстод сохтә; 2. восторә-фурухи сохтә; 3. вокундә бирә (ә твунәј туку); 4. гимәт сохтә, гимәтә коф сохтә. || II *торговый* прил. додвәстоди: 1. ән додвәстод; 2. әри додвәстод сохтә hистијо.

ТОРГОВА́ТЬСЯ гл. 1. гимәт сохтә (әри дәрәтә вәсторә, вәкирдә); 2. ћүчәт сохтә (әри хәјр хүүштә). II *торговля* сущ. 1. гимәт сохтәји (әри дәрәтә вәсторә, вәкирдә); 2. ћүчәт сохтәји (әри хәјр хүүштә).

ТОРГО́ВЕЦ сущ. додвәстодсох, додвәстодчи, точир.

ТОРГО́ВЛЯ сущ. додвәстодсохи (кор ән додвәстод сохтәкор).

ТОРГО́ВЫЙ прил. додвәстоди: 1. ән додвәстод; 2. дод-вәстод сохтәнијо; 3. әри фурухтә мол вәдәшәндәнијо.

ТОРЕ́Ц сущ. 1. ә фирәһәвунә бурра оморијо тир, күрдүн; 2. бурра оморијо- кутәћә тараф ән чүникә; 3. назукә, амбари вәхт шәшкүнчә, тикәләј ән бурра оморијо күрдүн, әри ә кучә дәчирә;.

ТОРЖЕ́СТВЕННЫЙ прил. 1. дәбдәбәлү, тәнтәнәлү; 2. күбүр. II *торже́ственность* сущ. 1. дәбдәбәлүји, тәнтәнәлүји; 2. күбүри.

ТОРЖЕСТВО́ сущ. 1. дәбдәбә, миһид, тәнтәнә, шори; 2. бәсгуни.

ТОРЖЕСТВОВА́ТЬ гл. миһид сохтә, шори сохтә.

ТО́РЖИЩЕ сущ. чикәј ән додвостоди, базар.

ТО́РМОЗ сущ. то́рмоз: 1. әри мошинә, поездә вә јә чиһојкәрә појундә hистијо механизм; 2. перен. чүникәрә пишово рафтә нәс hиштәнијо чи.

ТОРМОЗИ́ТЬ, ТОРМОЗНУТЬ гл. тормоз дорә: 1. јовош сохтә, појундә; 2. перен. пишој чүникәрә кирдә, дир сохтә. II *торможе́ние* сущ. тормоз дорәји.

ТОРМОЗИ́ТЬСЯ, ЗАТОРМОЗИ́ТЬСЯ гл. појистә (әз пишорафтәј хүштә).

ТОРМОЗНО́Й прил. тормози: 1. ән тормоз 2. ә тормозәво hистијо.

ТО́РНЫЙ прил. дуз, hомовор, кор биријо (ә товунәј рәћ).

ТОРОВА́ТОСТЬ сущ. 1. вотурони, бәдхәрчи; 2. перен. бәчиди, кордани.

ТОРОВА́ТЫЙ прил. 1. вотурон, бәдхәрч; 2. перен. бәчид, кордан. II *тороватость* сущ. 1. вотурони, бәдхәрчи; 2. перен. бәчиди, кордани.

ТОРОПИ́ТЬ, ПОТОРОПИ́ТЬ гл. 1. ә сәрү тәһәди вәнорә, тәһәди hиштә соху; 2. оморәј ән чүникәрә пишово вәнкәстә.

ТОРОПИ́ТЬСЯ, ПОТОРОПИ́ТЬСЯ гл. тәһәди сохтә. <> *не торопясь* јовош-јовош, тәһәди нәсохтә.

ТО́РОПКИЙ прил. 1. тәһәди сохтәкор; 2. сабурсүз,

ТОРОПЛИ́ВО нареч. 1. тәһәди, тәрәтәһәди, зу-зу; 2. ә сабурсүзирәво.

ТОРОПЛИ́ВЫЙ прил. hәмишә тәһһәди сохтәнијо, бисабур (сабурсүз). II *торопливость* сущ. hәмишә тәһһәди сохтәји, бисабури (сабурсүзи).

ТОРОПЫ́ГА сущ. hәмишә тәһһәди сохтәнијо, бисабурә одоми.

ТОРО́С, ТО́РОС сущ. тикәј чилид (ә дәрјоho, никәрәhој ән софони, әз шиширәоморәј ән чилидho ћәмәл оморәнијо).

ТОРО́СИСТЫЙ прил. ә тикәhој чилидәво пур hистијо. II *торо́систость* сущ. ә тикәhој чилидәво пур бирәји.

ТОРОСИ́ТЬ гл. тикәhој чилидә ә сәрјәки вәчирә.

ТОРОСИ́ТЬСЯ гл. ә сәрјәки вәчирә оморә, кура бирә (ә товунәј тикәhој чилид).

ТОРОШЕ́НИЕ сущ. тикәhој чилид ћәмәл оморәји вә ә сәрјәки вәчирәји.

ТОРПЕ́ДА сущ. торпеда (әз сәри хүштә рафтәнијо минај зирови). II *торпе́дный* прил. торпедаји (ә тлопедарәво hистијо. *Торпе́дный катер* катер торпедаји.

ТОРПЕДИ́РОВАТЬ гл. воен. 1. ә торпедарәво зәрә, лов сохтә, гәрг сохтә; 2. перен. вәчарундә. II *торпеди́рование* 1. ә торпедарәво зәрәји, лов сохтәји, гәрг сохтәји; 2. перен. вәчарундәји.

ТОРПЕДИ́СТ сущ. воен. торпедачи (апарат торпедарә ә рәћ бәрдәнијо солдат).

ТОРС сущ. тән (чәндәк ән одоми вә ћәјкәл ән и).

ТОРТ сущ. торт. II *то́ртовый* прил. торти; ән торт.

ТОРФ сущ. торф. II *торфяно́й* прил. торфи: 1. ән торф; 2. әз торф сохтә оморијо; 3. әри торфвәдәшәндә hистијо; 4. ә тофәво кор сохтәнијо.

ТОРФОРАЗРА́БО́ТКИ сущ. торф вәдәшәндәнүtho (вәдәшәндә оморәнијо) чикә. II *торфоразрабо́точный* прил. ән торфвәдәшәндәји.

ТОРФЯНИ́К[1], **ТОРФЯ́НИК** сущ. 1. губи торфи; 2. ə торф вəдəшəндəнутhо чикə кор сохтəнијо фəhлə.

ТОРФЯНИ́К[2] сущ. торф вəдəшəндəнијо вə ə сəрү кор сохтəнијо сəниһəткор.

ТОРФЯНИ́СТЫЙ прил. торфү амбар hистијо (ə товунəј чикə).

ТОРЦЕВА́ТЬ гл. 1. əхирhој ən күрдүнə мушар зəрə, дуз сохтə; 2. күрдүн дəчирə (ə чүчојикə). II *торцо́вочный* прил. əри ə сəр күрдүnhо кор сохтə hистијо.

ТОРЧА́ТЬ гл. 1. əз чүникə, чүчојикə вəдироморə тик појистə ; 2. перен. бирə, појистə, нə кирштə. *Торчать перед глазами* əз пишој чумhојү нə кирштə.

ТОРЧКО́М, ТОРЧМЯ́ прил. перен. разг. тик, тимтик.

ТОРЧО́К сущ. пишово, зəвəро вəдиморијо, тик појистијо чүникə.

ТОСКА́ сущ. 1. дəрд, həсрəти. *Тоска по родине* həсрəти ən вəтəн; 2. дүлтəнки, дүлкири, дүлхүрди. *Его чтение вызывает тоску* хүндəј ən у дүлкир сохтə. II *то́щища* кəлə дəрд.

ТОСКЛИ́ВЫЙ прил. 1. дəрдлү, дəрдəчəр; 2. дəрдбијор, дүлхүрд сохтəнијо. II *тосклúвость* сущ. 1. дəрдлүји, дəрдəчəри; 2. дəрдбијори, дүлхүрд сохтəји.

ТОСКОВА́ТЬ гл. дəрд кəширə, дүлхүрд бирə, дүлкир бирə.

ТОСТ[1] сущ. тост, соги (ə соги киникə пəјлə вəкирдə). *Произнести тост* тост куфтирə.

ТОСТ[2] сущ. гугузə тикəј нун.

ТОТ та, то, мн. те. 1. у. *С того времени* əз у вəхтəво; 2. уникə, у..-кə. *С того берега* əз у гирогикəј никəрə; 3. јəкикə. *Он сел не в тот вагон* у ə јə вогуникə вəнүшти; *он стал совсем не тот* у сəлт јəкикə бири; 4. јəки, јəкикə. *Тот танцует, а тот поёт* јəки(-шү) ədəj вəчəстə, јəкикə(-шү) ədəj (мəһəни) хундə; 5. в знач. сущ. *тот был настоящий друг* у софə дуст бу. <> *Два года тому назад* əз и дү сал пишо; *и без того* усүзиш, həчиникəш; *и тому же* həмикə, сəрзијоди;*ни с того ни с сего* hə həчи, сəбəбү нəбирə; *… тому назад* пишо,.. həвəл; *тот или другой, тот или иной* јə у, јə уникə; *тот свет* у hилом(-икə).

ТОТА́ЛЬНЫЙ прил. əри həммə hистијо, əри həммə сохтə оморənијо. II *тота́льность* сущ. əри həммə бирəји, əри həммə сохтə оморəји.

ТОТЕ́М сущ. тотем (сүфтəји одомиһо əри хүштə худо hисоб сохтəтhо чи).

ТО́-ТО част. разг. 1. həри, мəсəлəш hə ə унчикəји; кориш ə унчоји; 2. ə у кирош, əри ən уш, ə и сəбəб.

ТО́ТЧАС, ТОТЧА́С нареч. hə у сəһəт, ширп, зу.

ТО́ЧЕЧНЫЙ прил. нүгтəји: 1. нүгтəрə хуно hистијо; 2. əз нүгтəhо həмəл оморијо; 3. ə тараф јə нүгтə, чикə фирсорə оморијо.

ТОЧЁНЫЙ прил. 1. тич, тич сохтə оморијо; 2. ə дəзкоһ токари тироширə оморијо; 3. перен. хитhојү хуб, тəмиз вəди hистијо.

ТОЧИ́ЛКА сущ. тичсох (əри тироширə, тичсохтə hистијо карасти).

ТОЧИ́ЛО сущ. 1. əри тироширə hистијо карасти; 2. чəрх (əри кордə вə јə чиһојкəрə тичсохтə).

ТОЧИ́ЛЬЩИК сущ. тичсох (тич сохтəнијо, тироширəнијо корсох). *точи́льщица* əзини зəн (духтəр).

ТОЧИ́ТЬ гл. 1. тич сохтə; 2. тироширə, гүч сохтə (ə станок харрати); 3. сула сохтə, хурдə, хəрəб сохтə (ə товунəј парс, күвə, күрм); 4. перен. сəһəр дорə, мəндə сохтə; 5. перен. лов-тум сохтə, бəдхəрчи сохтə, пуч сохтə. II *точе́ние* сущ. 1. тич сохтəји; 2. тироширəји. II *то́чка* сущ. тич сохтəнкə, тироширəнкə бирəнијо кор.

ТОЧИ́ТЬСЯ гл. 1. тич сохтə оморə; 2. тироширə, гүч сохтə оморə (ə станок харрати); 3. дəгүстə.

ТО́ЧКА[1] сущ. 1. ə чиробəчиро мəһноһо нүгтə; 2. виһтə, əхир; 3. чикə, пункт; 4. в знач. межд. вəсси. <> *В самую точку* ə чикəјү (офторə); *до точки дойти (довести)* əз виһтə вədарафтə (вədəшəндə); *до точки знать* чикүрəш, бикүрəш данүстə; *смотреть (глядеть) в одну точку* чум хүштəрə ə јə нүгтə дəкоштə; *ставить точку* варастə, бурра (кофə).

ТО́ЧКА[2] см. *точить*.

ТО́ЧНО I нареч. дуз, димдуз, дүрүст, нүгтə-бəнүгтə; лап, битəв. *Точно в три часа* дуз ə сəһəт сəсə; II част. ду́зи, hа́чини, hа́чуни. *Точно, я здесь был* дузи, мə ə инчикə бирүм; III вводн. сл. дузи́ш, софи́ш, hə дузи́ш. *Она точно красива* у софиш рачи; IV союз.. хуно, кујкə, həчи дан ки. *Кричит, точно сумасшедший* хојкирə хуно ədəj бачəһ зəрə.

ТО́ЧНЫЙ прил. дуз, дүрүст. II *то́чность* сущ. дузи, дүрүсти.

ТОЧЬ: *точь в точь* нареч. битəв, јə чиро, лап, нəгтə-бəнүгтə.

ТОШНИ́ТЬ гл. дӀлӀ гәриш бирә, вәрәхширә кирдә. *Меня тошнит* мәрә вәрәхширә кирди.

ТО́ШНО в знач. сказ. вәрәхширәнини, вәрәхширә кирди.

ТОШНОТА́ сущ. дӀлгәриши, вәрәхширәји. II *тошно́тный* прил. вәрәхширәни: 1. ән дӀлгәриши, ән вәрәхширәји; 2. см. *тошнотво́рный*.

ТОШНОТВО́РНЫЙ прил. дӀлә гәриш сохтәнијо, вәрәхшундәнијо. II *тошнотво́рность* сущ. дӀлгәриши, вәрәхширәји.

ТО́ШНЫЙ прил. 1. визор сохтәнијо; 2. см. *тошнотво́рный*; 2. дӀлгәришсох, вәрәхширәни; 2. хәрәб, мурдар, бујкир.

ТОЩА́ТЬ, ОТОЩА́ТЬ гл. разг. ләгәр бирә.

ТО́ЩИЙ прил. 1. ләгәр, чулаз; 2. буш, пур нистијо. 3. то же, что *скудный* 1.<> *На тощий желудок* ә киснәјә шүгәм; *тощий кошёлок* бушә чиб, бушә кисә (пули).

ТПРУ́ межд. тырр (әри һәспә појундә сохтәнүтһо сәс).

ТРАВА́ сущ. савзә. <> *как трава, трава травой* дәһәм савзә әдәј дорә, савзәрә хуноји; *травой поросло* әз јор вәдарафти; *хоть трава не расти* һич ә вәчү нисти.

ТРАВИ́НА сущ. кәлә гут ән савзә.

ТРАВИ́НКА сущ. јә гутлә ән савзә.

ТРАВИ́ТЬ[1], **ПОТРАВИ́ТЬ**[1] гл. 1. огу (зәһәр) дорә күштә. *Травить мышей* мушһорә огү дорә күштә; 2. перен. зәһәрлү сохтә. *Травить себя алкоголем* хүштәрә ә алкоголәво зәһәрлү сохтә; 3. перен. таза сохтә. *Травить рану* јарајүрә, дәрдүрә таза сохтә; 4. һиштә појәпој сохут, вошишундә, хорундә, хәрәб сохтә (коштәһорә); 5. перен. разг. бәдхәрчи сохтә; 6. перен. һәләво сохтә (сәкһорә, һәјвонһорә ә киникә, ә чүникә); 7. перен. һәләво бирә (ә киникә), ә пәсәјү кәштә, визор сохтә.

ТРАВИ́ТЬ[2], **ПОТРАВИ́ТЬ**[2] гл. 1. јовош-јовош буш сохтә, рәһо дорә (кәширә оморијо чирә); 2. кәм рәһо дорә (газә).

ТРАВИ́ТЬ[3] гл. ләгләги (бушбушә кофһо) сохтә.

ТРАВИ́ТЬСЯ[1] гл. огу хурдә (ә огурәво хүштәрә күштә).

ТРА́ВКА сущ. 1. савзәлә; 2. наркотик (ә хори вәоморәнијо).

ТРА́ВМА сущ. травма, вәхурдәји.

ТРАВМАТИ́ЗМ сущ. травматизм (травма, вәхурдәји бирәји).

ТРАВМАТО́ЛОГ сущ. травматолог (сәниһәткор ән травматолокија).

ТРАВМАТОЛОГИ́ЧЕСКИЙ прил. 1. травматолокијаји; ән травматолокија; 2. әри травмаһо, ә уһо кумәкисохтә һистијо.

ТРАВМАТОЛО́ГИЯ сущ. травматолокија (травмаһорә, уһорә хуб сохтәј ән уһорә вә пишошүрә вәкүрдәјирә вомухтәнијо бәхш ән медисина).

ТРАВМИ́РОВАТЬ гл. 1. травма дорә (зәрә); 2. һоси (сәрсон) сохтә.

ТРА́ВНИК сущ. устар. савзәшинох (савзәһој дәрмујирә вәчирәнијо вә ә иһорәво нәчогһорә хуб сохтәнијо одоми). II *тра́вница* әзини зән (духтәр).

ТРАВНИ́К сущ. 1. то же, что *тра́вник*; 2. ә гәдү савзәһо дәријо әрәги; 3. әз товунәј савзәһо вә ә тәһәрз иһорәво нәчогһорә хубсохтәји вәријо күһнә китоб.

ТРАВОЛЕЧЕ́НИЕ сущ. ә савзәһорәво нәчогһорә хуб сохтәји.

ТРАВОСЕ́ЯНИЕ сущ. савзә коштәји.

ТРАВОСТО́Й сущ. савзәкәји.

ТРАВОЯ́ДНЫЙ прил. савзәхур (савзә хурдәнијо). *Травоядные животные* савзәхурә һәјвонһо.

ТРАВЯНИ́СТЫЙ прил. 1. см. *трвяной;* 2. савзәјү сиг һистијо, сигә савзә вәромоијо; 3. перен. разг. дәһәмсүз, дәһәм савзә дорәнијо, дәһәм сүмәр дорәнијо. II *травяни́стость* сущ. 1. савзәјү сиг бирәји; 2. перен. разг. дәһәмсүзи, дәһәм савзә дорәји.

ТРАВЯНО́Й прил. савзәји: 1. ән савзә; 2. әз савзә сохтә оморијо; 3. әз савзә, әз савзәһо, ә савзәрәво һәзүр сохтә оморијо; 4. ә рәнг савзә һистијо, савз.

ТРАГЕДИ́ЙНЫЙ прил. тракедијаји, ән тракедија, тракедија һистијо.

ТРАГЕ́ДИЯ сущ.: тракедија: 1. әз жанрһој театр јәки (ә әхир кибүр мүрдәнијо томошә); 2. бәдбәхти. II *траги́ческий* прил. тракедијаји: 1. тәрсирәни, тәрсундәнијо, ләрзундәнијо; 2. разг. шутл. лап чәтин, ә чәтини вәнкәстәнијо.

ТРА́ГИК сущ. трагкик: 1. тракедија нүјүстәнијо одоми; 2. ролһој тракедијаји возирәнијо артист.

ТРАГИ́ЧЕСКИЙ прил. тракедијаји: 1. см. тракедија; 2. тәрсирәни, ләрзирәни, ә хәләлуширәво пур һистијо.

ТРАГИ́ЧНЫЙ то же, что *трагический* 2.

ТРАДИЦИО́ННОСТЬ сущ. һәдәтији.

ТРАДИЦИО́ННЫЙ прил. ḥәдәти: 1. ән ḥәдәт; 2. ә ḥḥдәт киро бирәнијо; 3. ḥәдәтә доштәнијо; 4. күḥнә бириjо; мәчбури бириjо. II *традицио́нность* сущ. ḥәдәтији (ḥәдәтә доштәји).

ТРАДИ́ЦИЯ сущ. ḥәдәт.

ТРАЕКТО́РИЯ сущ. трајекторија; 1. рымыз ән рафтәј jә чи (jә нүгтә); 2. рымыз ән шәндә оморијо куллә. II *траекто́рный* прил. трајекторијаји, ән трајекторијај.

ТРАК сущ. трак (jә бәхш ән тыртыл трактор).

ТРАКТ сущ. тракт: 1. кәлә рәḥ; 2. рафтәнијо рәḥ, маршрут.

ТРАКТА́Т сущ. трактат.

ТРАКТИ́Р сущ. устар. трактир (ошхунә). II *тракти́рчик* уменьш. трактирлә. II *тракти́рный* прил. трактири; ән трактир.

ТРАКТИ́РЩИК сущ. устар. трактирчи (ошхунәчи, сәḥиб ән трактир). II *тракти́рщица* әзини зән (духтәр).

ТРАКТОВА́ТЬ гл. 1. пүрүш (хүрдә. тәḥбир) сохтә; 2. коф куфтирә, фикир хүштәрә куфтирә, вәрасирәj хүштәрә куфтирә. II *трактовка и трактова́ние* сущ. 1. пүрүш (хүрдә, тәḥбир) сохтәји, 2. коф куфтирәји, фикир хүштәрә куфтирәји, вәрасирәj хүштәрә куфтирәји.

ТРА́КТОР сущ. тра́кттор (разг. тирәхтур). II *тракто́рный* прил. трактори: 1. ән трактор; 2. ә трактарәво, ә кумәки трактарәво сохтә оморијо.

ТРАКТОРИ́СТ сущ. трактторист, траторчи (тирәхтурчи). II *трактористка* әзини зән (духтәр).

ТРАКТОРОСТРОЕ́НИЕ сущ. трактор вәчирәји, трактор вәдәшәндәји. II *тракторострои́тельный* прил. трактори; трактор вәчирәнијо, трактор вәдәшәндәнијо. *Тракторостроительный завод* завод трактори (трактор вәдәшәндәнијо завод).

ТРАЛ сущ. трал: 1. конусә хуно ḥистијо тур чәḥкири; 2. әри зирови минаḥорә кирдә карасти; 3. әри зир дәрjорә вәмухтә вә ә унчо дәбирәнијо ḥәjвоноḥорә,савзәḥорә кирдә апарат. II *траловый* прил. трали: 1. ән трал; 2. ә кумәки траловә сохтә оморәнијо; 3. траллү (ә талаво ḥистијо).

ТРА́ЛЕНИЕ сущ. 1. ә тралаво чәḥ кирдәји; 2. ә тралаво минаḥорә кирдәји; 3. ә тралаво зир дәрjорә вомухтәји.

ТРА́ЛИТЬ гл. ә тралаво: 1. чәḥ кирдә; 2. минаḥорә күрдә; 3. зир дәрjорә вомухтә.

ТРА́ЛЬЩИК сущ. кәми трали (әри минаḥорә кирдә тираллүjә кәми).

ТРАМБОВА́НИЕ см. ә куфтәрәво, шиширәрәво, вошиширәрәво чүникәрә сәхт, jә новкә дуз сохтәји.

ТРАМБО́ВАННЫЙ прич. ә куфтәрәво, шиширәрәво, вошиширәрәво сәхт, jә новкә дуз сохтә оморијо.

ТРАМБОВА́ТЬ гл. ә куфтәрәво, шиширәрәво, вошиширәрәво чүникәрә сәхт, jә новкә дуз сохтә. II *трамбо́вочный* прил. әри ә куфтәрәво, шиширәрәво, вошиширәрәво чүникәрә сәхт, jә новкә дуз сохтә ḥистијо.

ТРАМБО́ВКА сущ. ә 1. см *трамбовать*; 2. әри сәхтсохтә ḥистијо карасти дәси.

ТРАМВА́Й сущ. трамвај, трамвој. II *трамва́йный* прил. трамвоји; ән трамвој.

ТРАМВА́ЙЩИК сущ. разг. трамвојчи (ә трамвој кор сохтәнијо одоми). II *трамвайщица* әзини зән (духтәр).

ТРАМПЛИ́Н сущ. трамплин. II *трамплинный* прил. трамплини; ән трамплин.

ТРАНЖИ́Р, ТРАНЖИ́РА сущ. бәдхәрч, чирә пуч (пуч-ḥич) сохтәнијо одоми). II *транжи́рка* әзини зән (духтәр).

ТРАНЖИ́РИТЬ гл. разг. пуч сохтә, пуч-ḥич сохтә, бәдхәрчи сохтә, II *транжи́рство* сущ. бәдхәрчи, бәдхәрчи сохтәји.

ТРАНЗИ́Т сущ. транзит 1. әз jә чикә ә jә чикәjкә рафтәнијо одомиḥо, jә новкә молḥорә әз сәjимүн чикә кировундәји; 2. шәләрә (молә) ә ḥәрә дәријо стансиḥо нәфушәндәји. II *транзитный* прил. транзити: 1. ән транзит; 2. транзит рафтәнијо.

ТРАНЗИ́ТНИК сущ. транзит рафтәнијо одоми. II *транзи́тница* әзини зән (духтәр).

ТРАНС сущ. транс (ә вәхт ḥипноз, ән екстаз вә ән jәчијикә кирдәји ән hoḥмо, хүштәрә вир сохтәји, сүст бирәји).

ТРАНСЛИ́РОВАТЬ гл. транљасија сохтә (см. *трасляция*). II *трасляцио́нный* прил. транслjасијаји; ән транслjасија сохтәји.

ТРАНСЛЯ́ЦИЯ сущ. транслjасија: 1. кофә, музикарә, шикилә әз чү корикә бирәнијо чикә ә радиорәво, ә телевизијарәво дорәји; 2. ḥәчи дорә оморәнијо чи. II *трасляцио́нный* прил. транслjасијаји; ән транслjасија.

ТРАНСПЛАНТА́Т сущ. трансплант (ә jә оргәнизмикә, jә новкә ә jә чикәjкәj ḥә ән у организм трансплантасија бириjо кушт, орган).

ТРАНСПЛАНТА́ЦИЯ сущ. трансплантасија (куш т, јә новкә орган ән организмә ә јә оргәнизмикә, јә новкә ә јә чикәјкәј һә ән у организм вәкосундәји).

ТРАНСПЛАНТИ́РОВАТЬ гл. трансплантасија сохтә.

ТРА́НСПОРТ сущ. транспорт: 1. мошин, кәми, самолјот, поjезд вә бор, одоми бәрдәнијо jә чиһојкә; 2. бәрдәји, бәрдә оморәји. *Транспорт хлеба по железной дороге* тәхүлә ә рәһ һовунирәво бәрдәји; 3. jә партија бор (мол). *Большой транспорт хлопка* кәлә партијај пәмбә. *транспортный* прил. транспорти: 1. ән транспорт; 2. әри транспорт һистијо; 3. ә транспорт кор сохтәнијо; 4. әри ә транспортәво фирсорә һистијо.

ТРАНСПОРТИ́Р сущ. транспортир (күнч пәjмундәнијо карасти (хиткәш). II *транспорти́рный* прил. транспортири: 1. ән транспортир; 2. ә кумәки транспортирәво сохтә оморәнијо.

ТРАНСПОРТИ́РОВАТЬ гл. әз jә чикә ә jә чикәјкә, jә новкә ә чүчојикә бәрдә (ә чүникә вәнорә). II *транспорти́рование* сущ. әз jә чикә ә jә чикәјкә, jә новкә ә чүчојикә бәрдә (ә чүникә вәнорә).

ТРА́НСПОРТНИК сущ. корсох ән транспорт. II *тра́нспортница* әзини зән (духтәр).

ТРАП сущ. трап: 1. сулмә, нәрдуву (ә кәми); 2. әри ә самолјот вәрафтә, әз самолјот фураморә сүлмә.

ТРАПЕ́ЗА, ТРА́ПЕЗА сущ. ә монастир: 1. әри һәммә норә оморијо сифро; 2. хурдәнијә чиһо вә чи хурдәји.

ТРАПЕ́ЗНАЯ, ТРА́ПЕЗНАЯ сущ. ошхунәј ән монастир.

ТРАПЕ́ЦИЯ сущ. мат. трапесија (дү тарафү паралел һистијо, дү тарафикәјү паралел нистијо чоркүнчә).

ТРА́ССА сущ. трасса: 1. тараф кироштәји ән рәһә, каналә, ән (ов, газ) рафтәнијо) луләрә бурбундәнијо хит; 2. рәһ; 3. рәһ бурбундәнијо куллә, ракет ә һовоји һиштәнијо рыгаз.

ТРА́ТИТЬ гл. хәрч сохтә. II *тра́та* сущ. 1. хәрч сохтәји; 2. хәрч.

ТРА́ТИТЬСЯ гл. хәрч сохтә (пулһој хүштәрә). II *тра́та* сущ. хәрч сохтәји (пулһој хүштәрә).

ТРА́УР сущ. 1**.** овул; 2. оводуни овули.

ТРА́УРНЫЙ прил. овули: 1. ән овул; 2. овулә бурбундәнијо. II *тра́урность* сущ. 1. овулији; 2. ә овул дәбирәји.

ТРАФАРЕ́Т, сущ. трафарет.

ТРАФАРЕ́ТИТЬ гл. ә трафаретәво кәширә, нүjүстә.

ТРАФАРЕ́ТКА сущ. 1. трафаретлә; 2. гәләм, кист трафарети.

ТРАФАРЕ́ТНЫЙ прил. трафарети: 1. ән трафарет; 2. ә кумәки трафаретәво сохтә оморијо.

ТРАХ 1. межд. тәрәнг (ә товунәј сәс ән офторәји, хүрд бирәји, лов бирәји); 2. в знач. сказ. вәно, зә, кәши. *Он его трах по спине* у jәки вәно әз кәмәрү.

ТРАХЕ́Я сущ. мед. трахеја, гони (әри нәфәс һистијо чикәј ән бугоз). II *трахе́йный* прил. мед. трахејаји; ән трахеја.

ТРА́ХНУТЬ, ТРА́ХАТЬ гл. 1. кәлә сәс хурдбирәји, һороји, ловбирәји оморәнијо кор сохтә; 2. перен. сәхт зәрә, дәдорә.

ТРА́ХНУТЬСЯ, ТРА́ХАТЬСЯ гл. ә тәнгәтәрәнгәво офторә; 2. тарп вохурдә.

ТРАХО́МА сущ. мед. трахома (нәчоги ән чум). II *трахо́мный* прил. трахомаји; 1. ән трохома; 2. Трахомалү.

ТРЕ́БОВАНИЕ сущ. 1. тәләб сохтәји, хостәји; 2. һороj зәрәји (бијов куфтирә).

ТРЕ́БОВАТЕЛЬНЫЙ прил. тәләбсох, тәләб сохтәнијо. II *тре́бовательность* сущ. тәләбсохи.

ТРЕ́БОВАТЬ гл. 1. тәләб сохтә, хостә,; 2. һороj зәрә (бијов куфтирә).

ТРЕ́БОВАТЬСЯ гл. 1. тәләб сохтә оморә, хостә оморә, ; 2. һороj зәрә оморә (бијов куфтирә).

ТРЕБУХА́ сущ. 1. рури-шүгәмбә (ән күштә оморијо мол); разг. ичоләт. II *требухо́вый* прил. рури-шүгәмбәји (ичоләти): 1. ән рури-шүгәмбә, 2. әз рури-шүгәмбә (әз ичоләт) сохтә оморијо.

ТРЕВО́ГА сущ. 1. тәрс, тәрсирәји, тәрс кузәт сохтәји; 2. сигнал әз товунәј ән и; 3. хәлолуши.

ТРЕВО́ЖИТЬ гл. 1. тәрсундә, ә тәрс вәнкәстә, хәлолуши дорә; 2. бирәһәт сохтә; 3. вохорундә (jарарә).

ТРЕВО́ЖИТЬСЯ гл. 1. тәрсирә, бирәһәт бирә, хәлолуши хурдә; 2. хүштәрә сәһәр дорә, сәһәр кәширә; 3. бирәһәт сохтә оморә, хәлолуши дорә оморә.

ТРЕВОЛНЕ́НИЕ сущ. бирәһәти, тәрс, хәлолуши, сәһәр.

ТРЕГЛА́ВЫЙ прил. 1. сәсәрә, сәсәри. *Треглавый змей* сәсәрә мар; 2. сәгомборәји. *Треглавая синагога* сәгомборәји нимаз.

ТРЕГУ́БЫЙ прил. ловпара, ловү лов давшонә хуно һистијо.

ТРЕ́ЗВЕННИК сущ. әрәги-шороб нәсхурдәнијо, ә ләһәј хүштә әзини чиһо нәсзәрәнијо одоми. II *тре́звенница* әзини зән.

ТРЕЗВЕ́ТЬ, ОТРЕЗВЕ́ТЬ гл. пијонијү кироштә, әгүлү ә сәрү оморә.

ТРЕЗВО́Н сущ. 1. сәсһој зинки, сәс ән әјәки зәрә оморәнијо һәммә зинкһо; 2. перен. һорој-боҹәһ сохтәји, ә һилом сәс дәшәндәји, ә һилом сәс лов сохтәји.

ТРЕЗВО́НИТЬ гл. 1. һәммә зинкһорә әјәки зәрә (ә килсә); 2. перен. һорој-боҹәһ, мәһрәкә дәшәндә.

ТРЕ́ЗВЫЙ прил. 1. пијон нистијо; 2. әрәги-шороб нәсхурдәнијо; 3. перен. әгүлмәнд, әгүлү ә сәрү вәријо, чумрәһо. II *тре́звость* сущ. 1. пијон нәбирәји; 2. әрәги-шороб нәхурдәји; 3. перен. әгүлмәнди, әгүлү ә сәрү вәбирәји, чумрәһоји.

ТРЕЗУ́БЕЦ прил. сәдәндүји: 1. ә әхирү сә дәндү вәријо дәстәчу; 2. ә сә бызбызәјә дәндүрәво һистијо јәрәг.

ТРЕКЛЯ́ТЫЙ см. *проклятый*.

ТРЕЛЕВА́ТЬ гл. бурра оморијо дорһорә, шохһорә әри ә чүникә вәнорә, кәширә, ә јон рәһ овурдә.

ТРЕ́НИЕ сущ. 1. әз сәр ә јү вокосиријо чи рафтәј ән чүникәрә чәтин сохтәнијо куҹ); 2. совустә оморәји, совустәји (әз сәр ә јү вокосиријо чи рафтәји ән чүникә); 3. корә пишово рафтә нәс һиштәнијо чәвги, һ\үҹәт дүшмәји.

ТРЕНО́ГА см. *треножник*.

ТРЕНО́ГИЙ, ТРЁХНО́ГИЙ прил. сәпојә (јүрә сә пој вәријо).

ТРЕНО́ЖИТЬ гл. бухов вәнорә (ә сә пој, јә новкә ә дү пишоји појһој ән һәјвон).

ТРЕНО́ЖНИК сущ. сәјәҹәг (әри ә сәрү чүникә вәнорә сәпојә зиргоби).

ТРЕ́НЬКАТЬ, ТРЕ́НЬКНУТЬ гл. тринг-тринг сохтә: 1. ҹиро-ҹиројә назукә сәсһо рәһо дорә; 2. ә тәлијә карасти музикаји нәбәләдә хуно зәрә.

ТРЕПА́ЛО сущ. лифвојор (әри лифвојордә һистијо карасти).

ТРЕПА́ЛЬЩИК сущ. лиф куфтәнијо, војордәнијо фәһлә. II *трепальщица* әзини зән (духтәр).

ТРЕПА́Н сущ. мед. трепан (әри остугу сула-сохтә һистијо карасти ҹәррәһи).

ТРЕПАНИ́РОВАТЬ гл. мед. сула сохтә (остугурә).

ТРЕПА́ТЬ гл. 1. гәриш сохтә, кинкол сохтә; 2. кәндә, бурра; 3. ҹозә дорә кәширә (кушә, мујә); 4. пара сохтә, лов сохтә, түртүр сохтә (палтарә, мәһсә); 5. түтүр сохтә, тәмиз сохтә, шунә зәрә (пәшмә вә јә чиһојкәрә); 6. разг. тимор сохтә, кәмәрүрә куфтә. <> *Его треплет лихорадка* у әз гүзүрмә әдәј ләрзирә: *трепать нервы* (кому-н.) һоси сохтә (киникәрә); *трепать* (чьё-н.) *имя* әз пәсәј киникә коф сохтә; *трепать языком* буш-бушә кофһо сохтә, шигири сохтә. II *трёпка* 1. гәриш сохтәји, кинкол сохтәји; 2. ҹозә дорә (кушә, мујә) кәширәји; 3. пара сохтәји, лов сохтәји, түртүр сохтәји (палтарә, мәһсә); 4. түтүр сохтәји, тәмиз сохтәји, шунә зәрәји (пәшмә вә јә чиһојкәрә.

ТРЕПА́ТЬСЯ гл. 1. разг. кәшумолә (әз хори) рафтә (әз товун бәл бујшәј вә ән јә чиһојкә); 2. күһнә бирә, түртүр бирә, хәрәб бирә; 3. разг. рафтә, оворә-оворә (сојил-сәркәрду) кәштә; 4. перен. буш-бушә кофһо сохтә.

ТРЕПА́Ч сущ. ләгләг, дурку, шигир. II *трепачка* әзини зән (духтәр).

ТРЕ́ПЕТ сущ. ләрз, тәрс, ләхс. *Привести* (кого-н.) *в трепет* тәрсундә, ләрзундә (киникәрә)

ТРЕПЕТА́НИЕ см. *трепет*.

ТРЕПЕТА́ТЬ гл. 1. ләрзирә; 2. перен. мүрдә-дәкәсирә сохтә; 3. перен. ә ләрз оморә, ә ләхс оморә. II *трепета́ние* сущ. 1. ләрзирәји; 2. перен. мүрдә-дәкәсирә сохтәји; 3. перен. ә ләрз оморәји, ә ләхс оморәји.

ТРЕ́ПЕТНЫЙ прил. 1. ләрзирәнијо; 2. ә ләхәс офторијо, һоси биријо; 3. тәрсирәнијо. II *тре́петность* 1. ләрзирәји; 2. ә ләхәс офторәји, һоси бирәји; 3. тәрсирәји.

ТРЕПЛО́ то же, что *трепач*.

ТРЕПОТНЯ́ сущ. разг. ловгоји, шигири, ләгләги.

ТРЕПЫХА́ТЬСЯ, ТРЕПЫХНУ́ТЬСЯ разг. 1. тартапил сохтә; 2. перен. һоси бирә, дүләпәсә бирә. II *трепыха́ние* сущ. 1. тартапил сохтәји; 2. перен. һоси бирәји, дүләпәсә бирәји.

ТРЕСК сущ. 1. чарт, дәнг (сәс ән хүрдбирәј, ловбирәј ән чүникә; 2. чартәчарт, дәнгәдунг,

тарап-туруп; 3. чур, сəс əн чур-чур. <> *С треском провалиться* биобур бирə.

ТРЕСКА́ сущ. треска (ə дəрижоһоj сəфони дəбирəнижо чəһ). II *трескóвый* прил. трескаjи; əн треска.

ТРЕ́СКАНИЕ сущ. чатбирə, чат бирəjи.

ТРЕ́СКАТЬ[1] гл. вульг. вогундə, дəбəрдə (хурдə).

ТРЕ́СКАТЬ[2] см. *треснуть*.

ТРЕ́СКАТЬСЯ[1] гл. чат бирə.

ТРЕ́СКАТЬСЯ[2] см. *треснуться*.

ТРЕСКО́ВЫЙ прил. трескаjи: 1. əн треска; 2. əз треска вəкирдə, вəдəшəндə оморəнижо. *Тресковый жир* рүгəн əн треска.

ТРЕСКОТНЯ́ сущ. 1. чарт-чарт, парт-парт; 2. перен. ə һороj –бочəһəво, зури-зури, нəпоjстə коф сохтəjи.

ТРЕСКУ́ЧИЙ прич. 1. Чат бирəнижо, əз jү сəс чатбирəjи оморəнижо; 2. мəһносүз, омо кəлəкəлə һистижо (ə товунəj сəс, коф).

ТРЕ́СНУТЬ, ТРЕ́СКАТЬ гл. 1. чырт сохтə; 2. чат бирə, хүрд бирə; 3. перен. ə пучи вəдарафтə, сəр-зир бирə, ə зарар офторə; 4. перен. дəдорə, зəрə, сəхт вəнорə, сəхт зəрə. <> *Хоть тресни* лов бисторикəш, чат зəрикəш; *трясти со злости* əз һүрш лов бирə. II *тресканье* сущ. 1. чырт сохтəjи; 2. чат бирəjи, хүрд бирəjи; 3. перен. ə пучи вəдарафтəjи, сəр-зир бирəjи, ə зарар офторəjи; 4. перен. дəдорəjи, зəрəjи, сəхт вəнорəjи, сəхт зəрəjи.

ТРЕ́СНУТЬСЯ, ТРЕ́СКАТЬСЯ гл. сəхт вохурдə (ə чүникə).

ТРЕСТ сущ. трест. II *тре́стовский* прил. трести; əн трест.

ТРЕСТА́ числ. тар (нəм) сохтə оморижо лəмбəj əн кəтон, jə новкə əн гəлəмтум.

ТРЕТЕ́ЙСКИЙ прил. мүнсифи. *Третейский суд* суд əн мүнсифһо.

ТРЕ́ТИЙ числ. сəjимүн: 1. ə чəркəj əн jə чиро чиһо əз дүjүмүн бəгдə оморəнижо; 2. в знач. сущ. əз сə бəхш jəки; 3. в знач. сущ. десерт (чи хурдə бəгдə дорə оморəнижо ширинə чи, чəрəз, мəjвə. <> *В третьем году* пирор; *третьей* мижонə, бобот; *до третьих петухов* пишоjсəбəһ; ə ториктовуши.

ТРЕТИ́РОВАТЬ гл. ə киникə ə биһүрмəтирəво дəниширə, һисоб нə сохтə, ə дəс дəшəндə. II *третирование* сущ. ə киникə ə биһүрмəтирəво дəниширəjи, һисоб нə сохтəjи, ə дəс дəшəндəjи.

ТРЕТИ́ЧНЫЙ прил. сəjимүни. *Третичный период в истории* сəjимүн дəвр ə торих əн Хори.

ТРЕТЬ сущ. сəjимүн бəхш (əн ə сə чикə бирижо, jə чиро һистижо бəхшһо jəки). *Треть времени* сəjимүн бəхш əн вəхт (əз сə бəхш əн вəхт jəки).

ТРЕТЬЕКЛА́ССНИК сущ. ə сəjимүн клас хундəнижо һəjил. II *третьеклáссница* əзини духтəр.

ТРЕТЬЕКЛА́ШКА. то же, что *третьеклассник, третьеклассница*.

ТРЕТЬЕКУ́РСНИК сущ. тəлəбəj əн сəjимүн курс. *третьеку́рсница* əзини зəн (духтəр).

ТРЕТЬЕСО́РТНЫЙ прил. сəjимүн сорт, сəjимүн сорт һистижо. *Третьесортный товар* сəjимүн сорт мол.

ТРЕТЬЕСТЕПЕ́ННЫЙ прил. гимəтсүз, кəрəксүз.

ТРЕТЬЯ́К сущ. 1. дүсалə кусəлə; 2. хəрəбə мол.

ТРЕУГО́ЛКА сущ. устар. сəкүнчə шљапа.

ТРЕУГО́ЛЬНИК сущ. сəкүнчə (фигур һəндəсəjи). *Прямоугольный треугольник* jə күнчү дуз һистижо сəкүнчə. <> *Любовный треугольник* сə одоми (дү мəрд нə jə зəн, jə нокə дү зəн нə jə мəрд).

ТРЕУГО́ЛЬНЫЙ прил. сəкүнчи: 1. ə формаj сəкүнчə һистижо; 2. jүрə сə күнч һистижо.

ТРЕУ́Х сущ. устар. сəкушə (пəсəjүш фураморəнижо кушвəриjə пəпəх).

ТРЕФ сущ. религ. һəримə чи, кошир нистижо, əри хурдə һəмəл нəсоморəнижо чи (ə дин чууһри киро). II *трефной* прил. религ. һərим, кошир нистижо, əри хурдə һəмəл нəсоморəни (ə дин чуһури киро).

ТРЕ́ФЫ сущ. сижəһə горт (ə рүjү сижəһə сəвəлкə хоч вəрижо горт возижи),

ТРЕЩА́ТЬ гл. 1. чат бирə, чарт сохтə; 2. чартə-чарт сохтə; 3. амбар (нəпоjистə) коф сохтə, лəгləни сохтə.

ТРЕ́ЩИНА сущ. чат, чати, чат бирижо чикə. II *тре́щинка* уменьш. чатилə. II *тре́щинный* прил. чат бирижо.

ТРЕЩО́ТКА сущ. 1. чəх-чəх; 2. амбар (нəпоjистə) коф сохтəнижо одоми; лəгləг.

ТРЁП то же, что *трепотня*.

ТРЁПАНЫЙ прил. 1. воjордə оморижо, тəмиз сохтə оморижо, түтүр сохтə оморижо (ə товунəj əн лиф, пəшм); 2. күһнə бирижо, пара бирижо, түртүр бирижо (ə товунəj палтар вə jə

чиһојкә); 3. пәпүл, кинкол бириjо (ә товунәj муj).

ТРЁПКА сущ. 1. см. *трепать*; 2. ковуjи (әз зәрә, дәдорә).

ТРЁХА́КТНЫЙ прил. сәпәрдәjи, *Трёхактная пьеса* сәпәрдәjи пjес.

ТРЁХВАЛЕ́НТНЫЙ прил. хим. сәваленти.

ТРЁХВЁРСТНЫЙ прил. сәвәрси (дуразиjү сә вәрс һистиjо).

ТРЁХВЕРШИ́ННЫЙ прил. сәгугә, сәсәрә.

ТРЁХГЛА́ВЫЙ см. *треглавый*.

ТРЁХГОДИ́ЧНЫЙ прил. сәсали (сә сал кәширәнијо). *Трёхгодичные курсы* сәсали курс.

ТРЁХГОДОВА́ЛЬНЫЙ прил. сәсалә, сәсалә һистиjо.

ТРЁХГОДОВО́Й см. *трёхгодичный*.

ТРЁХГРАННЫЙ прил. сәрүjә. *Трёхгранная призма* сәрүjә призма.

ТРЁХДНЕ́ВНЫЙ прил. сәрузә, сәрузи (сә руз кәширәнијо).

ТРЁХЗУБЧА́ТЫЙ прил. сәдәндүjи.

ТРЁХЗУ́БЫЙ см. *трезубчатый*.

ТРЁХКИЛОМЕ́ТРОВЫЙ прил. сәкилометри (дуразиjү сә километр һистиjо).

ТРЁХКОЛЁСНЫЙ прил. сәчәрхә.

ТРЁХКО́МНАТНЫЙ прил. сәхунәjи (разг. сәутоги, сәутогә).

ТРЁХКРА́ТНЫЙ прил. сәбоjи (сә бо бирәнијо, сә бо зијод бириjо).

ТРЁХЛЕ́ТИЕ сущ. сәсали: 1. сә сал вәхт;. 2. сәрсали ән сә сал пишо бириjо кор.

ТРЁХЛЕ́ТНИЙ прил. сәсали: 1. сә сал һистиjо, бирәнијо, ә сә сал һәмәл оморијо; 2. әри сә сал ә фикир кирдә оморијо; 3. һүмүрү сә сал һистиjо.

ТРЁХЛЕ́ТОК сущ. сәсалә (сәсали һәjвон).

ТРЁХМА́СТНЫЙ прил. сәрәнгә (һәjвон).

ТРЁХМЕ́СТНЫЙ прил. сәодомиjә, сәодоминә, сәчикәjи.

ТРЁХПА́ЛЫЙ прил. сәәнкүштә, сәәнкүшти (ә товунәj jүрә ә поjһојү әнчәг сә әнкүшт вәриjо һәjвон).

ТРЁХРУБЛЁВКА сущ. сәрублә, сәрубли пул.

ТРЁХРЯ́ДКА сущ. разг. сәчәркәjи гармон.

ТРЁХРЯ́ДНЫЙ прил. сәчәркәjи.

ТРЁХСЛО́ЙНЫЙ прил. сәгәдә, сәгәди. *Трёхслойная фанера* сәгәдә фанер.

ТРЁХСМЕ́НКА сущ. разг. сәнуботи кор.

ТРЁХСОТЛЕ́ТИЕ сущ. сәсадсали: 1. вәхт; 2. әз сәрү сәсад сал кироштәjи; 2. сәсад сал бирәjи ән jә кор.

ТРЁХСТВО́РЧАТЫЙ прил. сәләтә, сәләти. *Трёхстворчатое зеркало* сәләтә күзки.

ТРЁХСТОРО́ННИЙ прил. сәтарафә, сәтарафи.

ТРЁХТО́НКА сущ. сәтонә, сәтони (сә тон шәләә вәкирдәниjо мошин).

ТРЁХТЫ́СЯЧНЫЙ I числ. сәһозоримүн; II прил. сәһозори. 1. гимәтү сәһозор һистиjо; 2. сә сәһозор донә һистиjо.

ТРЁХЦВЕ́ТНЫЙ прил. сәрәнгә (сә рәнг зәрә оморијо).

ТРЁХЧАСОВО́Й прил. 1. сәсәһәтә, сәсәһәти (сә сәһәт вәхт кәширәнијо); 2. сәһәтсәсәjи (әри сәһәт сәсә куфтирә оморијо).

ТРЁХЭТА́ЖНЫЙ прил. сәмәртәбәjи: 1. һүндүрijү сә мәртәбә һистиjо; 2. перен. әз товунәj ән чәтин вәрасирә бирәнијо коф (кәлмә).

ТРЁШКА, ТРЁШНИЦА ТРЁШНИК сущ. сә монәт, сәмонәти.

ТРИ сәсә: 1. числит. колич. шумордәнки. *Три больше, чем два* сәсә әз дүдү амбари (кәләjи); 2. сущ. гимәт (ә хундәjи киро дорә оморәнијо); 3. сә *Трижды три девять* сә бо сәсәjи нүjи.

ТРИБУ́НА сущ. трибуна: 1. әри коф сохтә дуз сохтә оморијо һүндүрәки; 2. әри чүникәрә томошә сохтәj чәһмәт ә чәркәһорәво дәчирә оморијо скамејкаһо.

ТРИБУНА́Л сущ. трибунал.

ТРИВИА́ЛЬНОСТЬ сущ. күһнәjи, бирачи, хәрәби (ән чүникә)

ТРИВИА́ЛЬНЫЙ прил. таза нистијо, хуб нистијо.

ТРИГОНОМЕ́ТРИЯ сущ. мат. тригонометрија. II *тригонометри́ческий* прил. мат. тригонометријаjи. *Тригонометрическая функция* функсијај тригонометријаjи.

ТРИДЕВЯ́ТЫЙ числ. фольк. ә нәгүлһој уруси: лап дур, һофт парчоһјәти (дәрjо) ә у тараф, ә у тарафикәj һилом.

ТРИ́ДЕВЯТЬ числ. фольк. *тридевять земель* см. *тридевятый*.

ТРИДЕСЯ́ТЫЙ числ. фольк. см. *тридевятый*.

ТРИДЦАТИЛЕ́ТИЕ сущ. сисали: 1. си сал бириjо дәвр, вәхт; 2. си сал бирәjи ән чү корикә.

ТРИДЦАТИЛЕ́ТНИЙ прил. 1. сисали: 1 бирәjијү си сал һистиjо; 2) ә си сал бириjо, һәмәл оморијо; 3)әри си сал ә фикир кирдә оморијо; 3) jүрә си сал вәхт һистиjо; 2. сисалә (jүрә си сал һүмүр һистиjо.

ТРИДЦАТИРУБЛЁВЫЙ прил. си рубли, гимәтү си рубл һистијо.

ТРИДЦА́ТКА сущ. разг. си рубл.

ТРИ́ДЦАТЬ числ. си. *Тридцать человек* си одоми. II *тридцатый* числ. сијимүн. *Тридцатые годы (с 30-го по 39-й год какого-н. столетия* сијимүн салһо (әз 30-мүн тәјтә 39-мүн сал ән коми садсалиникә).

ТРИ́ЖДЫ нареч. сә бо, сә дәс. *Трижды три – девять* сә бо сәсәји –нүһ; *трижды ему об этом напомнил* сә бо ирә ә јор ән у дәшәндәм.

ТРИЗМ сущ. домомәст (нәчоги: лаһә вокундә нәоморәји).

ТРИКО́ сущ. трико: 1. мол пәшми (әри рујн оводуни); 2. ә тән вокосирәнијо трикотажијә костјум; 3. трикотажијә пантолонһој зәни. II *трико́вый* прил. трикоји (әз трико духтә оморијо).

ТРИКОТА́Ж сущ. трикотаж: 1. ә мошин бофтә оморијо мол; 2. әз и мол духтә оморијо оводуни. II *трикота́жный* прил. трикотажи: 1. ән трикотаж; 2. әз трикотаж сохтә, духтә оморијо.

ТРИКОТА́ЖНИК сущ. трикотажчи (корсох ән корхонәј трикотажи). II *трикота́жница* әзини зән (духтәр).

ТРИЛИ́СТНИК сущ. сәвәлки (вәлкү әз сә вәлк һәмәл оморәјо дор-дирәх).

ТРИЛЛИО́Н сущ. триллион.

ТРИЛО́ГИЯ сущ. трилогија.

ТРИНА́ДЦАТЬ числ. сиздәһ. II *трина́дцатый* сиздәһимүн.

ТРИ́О сущ. трио.

ТРИО́Д сущ. триод (сәелектоди лампә).

ТРИП сущ. трип (ховлүјә мәхбәр пәшми).

ТРИ́ППЕР сущ. триппер (см. *гонорея*).

ТРИ́СТА числ. сәсад, сә сади. *Триста рублей* сәсад рубл. II *трёхсотый* числ. сәсадимүн.

ТРИ́ТИЙ прил. тритиум (курундә изотоп ән һидроκен).

ТРИТО́Н сущ. тритон: 1. ә күһнә нәгүлһој ән грекһо (јеваниһо) нимәјү одоми, нимәјү чәһ һистијо худо; 2. зоол. ә хомунәј кәртәнкәлә нистијо һәјвон.

ТРИУ́МФ сущ. триумф (кәлә бәсгуни, ә һүзәт ән и – шори).

ТРИЦИ́КЛ сущ. сәчәрхә мошинпоји (мошин).

ТРО́ГАНИЕ сущ. 1. вохурдәји, вокосирәји, дәс зәрәји, вәхорундәји, вохурундәји, вокосундәји, дәс зәрә оморәји, вәхорундә оморәји; 2. перен. кори сохтәји, ә лаχәс овурдәји, ә киникә һәлаво бирә бирәһәт сохтәји; 3. перен. ә кор киникә гәриш бирәји.

ТРО́ГАТЬ[1] гл. 1. вохурдә, вокосирә, дәс зәрә, вәхурундә; 2. дәс зәрә, вәкирдә; 3. бирәһәт сохтә, һәлаво бирә, инчимиш сохтә; 4. ә кор киникә гәриш бирә.

ТРО́ГАТЬ[2] перен. кори сохтә, ә лаχәс овурдә.

ТРО́ГАТЬ[3] гл. ә рәһ офторә, әз чикә чүмундә, һәј сохтә.

ТРО́ГАТЬСЯ[1], **ТРО́НУТЬСЯ**[1] гл. бирәһәт бирә әз киникә, ә киникә јәзуги оморә, јәзугбәри сохтә.

ТРО́ГАТЬСЯ[2], **ТРО́НУТЬСЯ**[2] гл. ә рәһ офторә, ә әз чикә чүмундә оморә, һәј сохтә оморә.

ТРО́Е сущ. 1. сә(-сә). *Трое друзей* сә һовур(-һо); 2. сә донә. *Трое суток* сә руз; 3. сә чүфт *трое брюк* сә шовол.

ТРОЕБРА́ЧНЫЙ прил. 1. сәјимүн бо мәһр биријо; 2. әз сәјимүн мәһр биријо.

ТРОЕЖЁН, ТРОЕЖЕ́НЕЦ сущ. сәзәнә (јүрә сә зән нистијо, ә сә зәнәво мәһр нистијо мәрд). II *троежёнство* сущ. сәзәни (јүрә ә јә вәхт сә зән бирәји, ә сә зәнәво мәһр бирәји.

ТРОЕКРА́ТНЫЙ прил. сәбо(-ји), сә бо бирәнијо (ә товунәј ән јә чи). *После троекратного напоминания* сә бо ә јорү дәшәндә бәгдә.

ТРО́ЕЧНИК сущ. һәмишә мијонәјә гимәт вәкирдәнијо тәлмид. II *тро́ечница* әзини духтәр.

ТРОИ́ТЬСЯ гл. 1. сә бо зијод бирә; 2. сәсә вәди бирә; 3. сә бо зијод сохтә оморә; 4. сәгәдә сохтә оморә, сәсә-сәсә вәчирә оморә; 5. ә сә чикә бирә.

ТРО́ИЦА сущ. религ. 1. ә христианһо: сә чиро вәди һистијо худо (худо-- кук, худо – бәбә, худо -- гәдүшә рүһ); 2. Троиса (әз дуваздәһ миһидһој христианһо јәки).

ТРО́ИЦЫН. см. *троица* 2.

ТРО́ЙКА сущ. 1. сәсә, сәсәји; 2. сәсәји (ә ошколә әри тәләбәһо нүјүстәнүтһо мијонәјә гимәт); 3. тројка (сәһәсби һәрәбә, јә новкә киршә); ә јонјәки дәбәстә оморијо сә һәсб; 4. костјум (пичәк, шовол, жилеткә). II *тро́ечка* уменьш. сәсәјилә.

ТРОЙНИ́К сущ. ә јү сә донә јә чиро чи дәријо, јә новкә сә чиро пәјмундә оморәнијо чи. *Ружьё-тройник* сәлуләји туфанк. *Доска-тройник* сәнумрә тәхтә.

ТРОЙНО́Й прил. 1. сәвојнә, сәгәд, сәвојнә амбар, сә бә амбар, сә гәд зијод.; 2. сәбәхши (әз сә донә јәчироји бәхшһо һистијо).

ТРО́ЙНЯ сущ. сәдунаји (әјәки биријо сә һәјил ән јә дәдәј).

ТРОЙНЯ́ШКА сущ. әз сәдунајиһо јәки (*см. тройня*).

ТРО́ЙСТВЕННЫЙ прил. 1. то же, что *троякий*; 2. сәтарафи (сә тараф әз товунәјү ә разијәти оморијо вә гул кәширијо). II *тро́йственность* сущ. сәтарафији (сә тараф әз товунәј чүникә ә разијәти оморәји вә гул кәширәји).

ТРОЙЧА́ТКА сущ. 1. әз сә әјәки вокосириjо јә новкә вәроморијо бәхшһо һистијо чи; 2. ә гәдү сә чи дәрijо.

ТРОЛЛЕ́ЙБУС сущ. троллејбус. II *троллейбусный* прил. троллејбус; ән троллејбус.

ТРОМБ сущ. тромб: 1. ә раг һәмәл оморәнијо ләхтәј хуни; 2. луләһорә пур сохтәнијо вә пишој рафтәнијо рушуминәрә кирдәнијо хәсти ән чиһо.

ТРОМБО́З сущ. тромоз (тромб, тромбһо һәмәл оморәји).

ТРОМБО́Н сущ. тромон (луләрә хуно һистијо карасти музикаји). II *тромбо́нный* прил. тромбони; ән тромбон.

ТРОН сущ. тәхт (парчоһ нүштәнијо вәрајүстә чикә). II *тро́нный* прил. тәхти; ән тәхт. *Тронный зал* тәхт ән парчоһ дәбирәнијо зол.

ТРО́НУТЫЙ прил. ә сәрү һово оморијо, гәриш биријо, хојкир биријо.

ТРО́НУТЬ[1] гл. 1. см. *трогать*[1]; 2. перен. разг. јә кәмлә кори сохтә.

ТРО́НУТЬ[2-3] см. *трогать*[2-3].

ТРО́НУТЬСЯ[1] гл. 1. см. *трогаться*[1]; 2. сәр кирдә хәрәб бирә; 3. разг. ә сәрү һово оморә, гәриш бирә, хојкир бирә. <> *Тронуться в рост* буј вошәндә, кәлә бирә.

ТРО́НУТЬСЯ[2] гл. *трогаться*[2].

ТРОПА́ сущ. 1. чиргә (вошширәоморә тәнкә рәһлә); 2. перен. рәһ, рәһ ән зиндәкуни. II *тро́пка* уменьш. чиргәлә.

ТРОПИ́НКА см. *тропа и тропка.*

ТРОС сущ. трос (гәнәпи, полади, јә новкә синтетикајијә нәрмә канат), раса. *Стальной трос* трос полади. II *тро́совый* прил. троси: 1. ән трос; 2. әз трос сохтә оморијо; 3. ә тросәво сохтә оморијо.

ТРОСТИ́НКА сущ. назукә гут ән гәмиш; гутлә, савзәлә. *Как тростинка* кто гәмишә хунојн, ним-назукләји (ә товунәј лап ләгәрә одоми).

ТРОСТНИ́К сущ. гәмиш. *Сахарный тростник* гәмиш шәкәри. II *тростнико́вый* прил. гәмиши: 1. ән гәмиш; 2. амбарә гәмиш вәријо; 3. әз гәмиш сохтә, вәкирдә оморијо.

ТРО́СТОЧКА сущ. субукә, назукә дәстәчү.

ТРОСТЬ сущ. дузә, амбари вәхт, назукә чубуг.

ТРОТИ́Л сущ. тротил (әри лов сохтә чи кимјәји). II *тротиловый* прил. тротили: 1. ән тротил; 2. әз тротил сохтә оморијо.

ТРОТУА́Р сущ. тротуар, соку, сокуј ән кучә. II *тротуа́рный* прил. тротуари, сокуји: 1. ән тротуар, ән соку; 2. ә сәр тротуар, ә сәр соку вәријо.

ТРОФЕ́Й сущ. трофеј (әз дүшмә кирдә (вәкирдә) оморијо кәлә, јәрәгһо, техника). II *трофейный* прил. трофеји (трофеја хуно кирдә оморијо).

ТРОЮ́РОДНЫЙ прил. дурә гоһум һистијо.

ТРОЯ́К сущ. устар. сәсәји, сә рубли (монәти).

ТРОЯ́КИЙ прил. сә чиро, ә сә хомунә һистијо. II *тро́якость* сущ. сәчироји, ә сә хомунә бирәји.

ТРУБА́ сущ. 1. лулә. *Дымовая труба* лулә әри дурәвәдарафтә; *самоварная труба* лулә симовор; 2. труба: 1)музикаји, дуду; 2) лулә (ов, газ буг рафтәнијо). <> *Водосточная труба* лилову; *выпустить (пустить) в трубу* хәрч сохтә, ә кәјф вәнорә: *дело труба* корһо шулу́ги (хәрәби). II *тру́бка* уменьш. луләлә, трубәлә. II *тру́бочный* прил. трубәји, луләји: 1. ән трубә (ән лулә); 2. әз трубәһо (әз луләһо) сохтә оморијо.

ТРУБА́Ч сущ. трубәчи (трубә зәрәнијо музикант).

ТРУБИ́ТЬ гл. 1. әз трубә, јә новкә әз ә јү ухшәш зәрәнијо карасти сәс вәдәшәндә; 2. дуду зәрә, хәбәр лов сохтә; 3. ә сәс трубәрәво сигнал дорә.

ТРУ́БКА сущ. 1. трубәлә; 2. трубкә, гәјлон (әри тәмбоку кәширә); 3. луләлә; 4. трубкә (ән телефон). || II *тру́бочка* уменьш. трубкәлә. II *тру́бочный* прил. трубкәји: 1. ән трубкә; 2. әри әз трубкә кәширә һистијо.

ТРУБОПРОВО́Д сущ. әри рафтәј ов, нәфт, газ вә јәчиһикәһо ә јәки вокосундә оморијо трубәһо (луләһо); разг. трубә. II *тру́бопрово́дный* прил. трубәкәши; әри трубәкәширә һистијо.

ТРУБОУКЛА́ДЧИК сущ. трубәдәчи (луләдәчи): 1. трубәһорә (луләһорә) норәнијо, дәчирәнијо одоми; 2. әри ән и кор һистијо кран.

ТРУБОЧИ́СТ сущ. товһорә, трубәһој (лулһој) печһорә тәмиз сохтәнијо фәһлә.

ТРУ́БЧАТЫЙ прил. луләрә (трубәрә, гәјлонә) хуно һистијо.

ТРУД сущ. 1. зәһмәт; 2. кор; 3. чәһти, сәһәр; 2. офуррә оморијо, гүч сохтә оморијо чи. <> *Без труда* ә һәсонтирәво; *египетский труд* перен. лап чәтинә кор; *с трудом* ә чәтинирәво, ә сәһәрәво. II *трудово́й* прил. кори, зәһмәти: 1. ә корәво, зәһмәтәво бирәнијо; 3. әз кор, әз зәһмәт вәкирдә оморәнијо; 4. ә корәво, ә зәһмәтәво киројтәнијо.

ТРУДИ́ТЬСЯ гл. 1. кор сохтә, зәһмәт кәширә; 2. чәһти сохтә, сәһәр кәширә.

ТРУДНОВОСПИТУ́ЕМЫЙ прил. чәтин тәрбијә бирәнијо. II *трудновоспиту́емость* сущ. чәтин тәрбијә бирәји.

ТРУДНОДОСТУ́ПНЫЙ прил. чәтин расирә, ә јонү рафтә бирәнијо. II *труднодосту́пность* сущ. чәтин расирә, ә јонү рафтә бирәји.

ТРУ́ДНОСТЬ сущ. тәтини. *Преодолеть трудности* чәтинијһорә әз һәрә сохтә.

ТРУ́ДНЫЙ прил. 1. тәтин, мүшкүл. *Трудный вопрос* чәтинә мәсәлә; 2. курунд, тәрсирәни. *Трудное положение* курундә һол; 3. сәһәри, зәһмәти.

ТРУДОВО́Й прил. 1. кори (зәһмәти). *Трудовой кодекс* кодекс кори; 2. корсох, зәһмәткәш. *Трудовое население* зәһмәткәшә одомиһој ән чүчојикә; 3. ә зәһмәтәво ә дәс оморијо, ә әрәг пишонирәво гәзонч сохтә оморијо. *Трудовые деньги* ә зәһмәтәво гәзонч сохтә оморијо пулһо.

ТРУДОЁМКИЙ прил. зәһмәтлү (зәһмәтү амбар һистијо). II *трудоёмкость* сущ. курунди, зәһмәтү амбар бирәји.

ТРУДОЛЮБИ́ВЫЙ прил. корсох, зәһмәткәш (јүрә корсохтә хош оморәнијо). II *трудолю́бие* сущ. јүрә корсохтә хош оморәји.

ТРУДОСПОСО́БНЫЙ прил. корсох, кор сохтә данүстәнијо. II *трудоспосо́бность* сущ. корсохи, кор сохтә данүстәји.

ТРУДОУСТРО́ИТЬ, ТРУДОУСТРА́ИВАТЬ гл. киникәрә ә кор вәкирдә (дәшәндә), әријү кор дуз сохтә.

ТРУДОУСТРО́ИТЬСЯ, ТРУДОУСТРА́ИВАТЬСЯ гл. кор офтә, ә кор дәрафтә.

ТРУДОСТРО́ЙСТВО сущ. ә кор дәшәндәји, кор дуз сохтәји (әри киникә).

ТРУДЯ́ГА сущ. зәһмәткәш, амбар зәһмәткәшә одоми, јүрә корсохтә амбар хош оморәнијо одоми.

ТРУДЯ́ЩИЙСЯ прил. зәһмәткәш (ә зәһмәт хүштә киро вәкирдәнијо пуләво зивистәнијо).

ТРУ́ЖЕНИК сущ. зәһмәткәш (зәһмәт кәширәнијо, кор сохтәнијо одоми). II *тру́женица* әзини зән (духтәр).

ТРУП сущ. 1. мәјит, мито; 2. чәндәк, ләш. <> *Только через мой труп* әнчәг мәрә күштә бәгдә, әнчәг мә мүрдә бәгдә. II *тру́пный* прил. 1. мәјити, митоји, ләши, чәндәки; 2. ән мәјит, ән мито, ән чәндәк, ән ләш.

ТРУ́ППА сущ. тру́ппа (дәстәј ән артистһој театр вә сирк).

ТРУС сущ. тәрсәнкоһ, тәрсәнкоһә одоми. II *трусли́ха* әзини зән (духтәр).

ТРУ́СИКИ сущ. турсиклә (см *трусы*).

ТРУ́СИТЬ гл. тәрсирә: 1. тәрсәнкоһ бирә, ; 2. әз киникә, әз чүникә тәрсирә.

ТРУСИ́ТЬ[1] гл. шовундә, чүникәрә рихундә.

ТРУСИ́ТЬ[2] гл. јовош-јовош вирихтә, һәсбә јовош һәј сохтә.

ТРУСИ́ТЬСЯ гл. шовундә оморә, шовундә тиһи сохтә оморә.

ТРУСЛИ́ВЫЙ прил. әз һәр чи тәрсирәнијо, һәсонт тәрсундә оморәнијо. II *трусли́вость* сущ. тәрсәнкоһи, әз һәр чи тәрсирәји.

ТРУ́СОСТЬ см. *трусливость*.

ТРУСЦА́ I сущ. јовош-јовош (тәһәди нәсохтә) вирихтәји.

ТРУСЫ́ сущ. турсик: 1. кутәһә шовол спорти: 2. әз зири оводиниһој мәрди, јә новкә зәни јәки.

ТРУ́ТЕНЬ сущ. 1. әркәкә һәнк (ә күфләт һәнки); 2. перен. һовојихур, һәзүрхур. II *трутневой* прил. әркәкә һәнки; ән әркәкә һәнк.

ТРУХА́ сущ. 1. пәл, совә пысырәки, туз; 2. совә савзә, совә сүмәр; 3. перен. разг. чүти-пурти, кәрәксүзә чи.

ТРУХЛЯ́ВЕТЬ гл. пысирә,. пысирә рихтә, пысирә ә туз чарустә.

ТРУХЛЯ́ВИТЬ гл. пысундә, пысундә ә туз чарундә.

ТРУХЛЯ́ВЫЙ прил. пысирә, пысирәки, сов бирә рихтәнијо, пысирә рихтәнијо. II *трухля́вость* сущ. пысирәкији, пысирә рихтәји.

ТРУХНУ́ТЬ см. *струхнуть*.

ТРУЩО́БА сущ. чәтин киројтә бирәнијо, сигә дор-дирәх вәријо чикә; 2. әз мәркәз дур һистијо чикә, пәһәнүкијә чикә; 3. перен. оводу нистијо, битәмиз, күјнә, хәрәбәјијә хунә, һәмикә хуноһојү лап нәзник-нәзник вокун-

дә оморијо, мурдар һистијо бәхш ән шәһәр. II *трущо́бный* прил. хәрәбә, тиһорут, битәмиз (һистијо).

ТРЫН-ТРАВА́ в знач. сказ. *всё* (*всё на свете*) *трын-трава* кому прост. әри әну һәр чи (ә и дүнјо) бушә чини, мәһносүзи.

ТРЮК сущ. трјүк: 1. устајәти, һинәр; 2. перен. луб, фурмундәки.

ТРЮКА́Ч сущ. 1. трјүкчи, устај трјүки; 2. перен. лубчи, фурмундәкор.

ТРЮМ сущ. трјум (ә кәми омбор вә әри механизмһорә норә чикә).

ТРЮМО́ сущ. трүмо (һүндүрә тикә кузки).

ТРЯПИ́ЦА сущ. лукулә (чүклә луку). II *тряпи́чный* прил. лукуји.

ТРЯПИ́ЧНИК сущ. 1. әнчәг ә пәсәј пал-палтар кәштәнијо, әнчәг ә пал-палтар фикир дорәнијо одоми. 2. устар. лукувәчи, чундурвәчи (луку, чундури вәчирәнијо, вәсторәнијо одоми). II *тряпи́чность* прил. 1. әнчәг ә пал-палтар фикир дорәји; 2. луку, чундури вәчирәји.

ТРЯПИ́ЧНЫЙ прил. лукүји: 1. ән луку; 2. әз луку сохтә оморијо; 3. разг. әз мол пәмбәји сохтә оморијо; 4. разг. перен. нәрм, нәрмәрәрүј, лукурә хуно һистијо (ә товунәј одоми). II *тряпи́чность* сущ. разг. перен. нәрми, нәрмәрүји, лукурә хуно бирәји (ә товунәј одоми).

ТРЯ́ПКА сущ. луку: 1. тикәј ән мол (күһнә); 2. разг. неодобр. рачә, мудмудијә оводуни; 3. перен. разг. пренеб. әз товунәј нәрмәрүјә одоми. II *тря́почка* уменьш. лукулә. II *тряпочный* лукүји: 1. ән луку; 2. әз луку сохтә оморијо.

ТРЯПЬЁ сущ. 1. луку-муку, чур-чундур; 2. перен. шутл. оводуниһој зәни.

ТРЯСИ́НА сущ. 1. губијијә чикә; 2. чәтинә, тәнкә чикә. II *трясинный* прил. губијијә чикәји.; ән губијә чикә.

ТРЯ́СКИЙ. прил. 1. чүмундәнијо, шовундәнијо, вәчовундәнијо; 2. һәсонт чүмундә (шовундә, вәчовундә) оморәнијо. II *тряскость* 1. чүмундә, шовундә, вәчовундә оморәји; 2. һәсонт чүмундә (шовундә, вәчовундә) оморәји.

ТРЯСТИ́, ТРЯХНУ́ТЬ гл. 1. шовундә; 2. ләрзундә. *Больного трясёт* нәчогә әдәј ләрзундә; 3. түтүр сохтә. *Трясти ковёр* холинчәрә (сумогә) түтүр сохтә; 4вәчәвундә (һәчинәво-һәчунәво бәрдә). II *трясе́ние* сущ. 1. шовундәји, вәчәвундәји; 2. ләрзундәји; 3. түтүр сохтәји. II *тряска* сущ. шовундәнкә, ләрзундәнкә, түтүр сохтәнкә бирәнијо кор.

ТРЯСУ́ЧИЙ прил. вәчәстәнијо, ләрзирәнијо, чүмүстәнијо. II *трясучесть* вәчәстәнији, ләрзирәнији, чүмүстәнији.

ТРЯСУ́ЧКА сущ. 1. ләрз, гүзүрмә, аташ; 2. дәс-пољү, сәрү ләрзирәнијо одоми; 3. разг. перен. сәгәт (ә сәр пулһој хүштә ләрзирәнијо одоми.

ТРЯХНУ́ТЬ 1. см. *трясти*; 2. разг. шовундә (кисәј пулирә, сәгәти нәсохтә). <> *тряхнуть стариной (молодостью)* күһнәһорә (чојилирә) ә јор овурдә.

ТРЯХНУ́ТЬСЯ гл. 1. шовундә оморә; 2. түтүр сохтә оморә.

ТСС! межд. шүш (әри сәссүз, коф нәсохтә појистә һорој зәрәји).

ТУАЛЕ́Т сущ. туалет: 1. оводуни: 2. оводуни вокундәји, хүштәрә ә сәлигә овурдәји; 3. ә пишојү хүштәрә вәравундәнүһо стол ә кузкирәво; 4. то же, что *уборная*. II *туале́тный* прил. туалети; 2. ән туалет.

ТУБЕРКУЛЁЗ сущ. туберкулез, устар. чехотка (нәчоги)

ТУБЕРКУЛЁЗНИК сущ. 1. то же, что *фтизиатр;* 2. нәчоги туберкулез (чехотка) кирдијо одоми II *туберкулёзница* әзини зән (духтәр).

ТУБЕРКУЛЁЗНЫЙ прил. туберкулези, чехоткаји: 1. ән туберкулез (ән чехотка); 2. әзини нәчоги кирдијо; 3. әри хубсохтәји вә пишојүрә кирдәји ән и нәчоги һистијо.

ТУВИ́НСКИЙ прил. туваји: ән тувајиһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән һәдәтһошү, ән тәһәрз зиндәкунишү, ән културашү, ән Тува, ән ториху; ән тувајиһо, ә Тува һистијорә хуно. *Тувинский язык* зувун ән туваји. *По-тувински* нареч. ә туваји.

ТУВИ́НЦЫ сущ. тувајиһо (хәлг, амбари одомиһој ән Тува) || II *тувинец* туваји (јәки әз и одомиһо). || II *тувинка* әзини зән (духтәр).

ТУ́ГО I нареч. 1. дарам, сәхт. *Тугo натянуть струну* тәлә дарам (сәхт) кәширә. <> *Тугo-натугo* лап дарам, лап сәхт; 2. курунд. *Тугo слышать* курунд шинирә; 3. сиг, тә ләһә, тә ловләһә. *Тугo набить чемодан* чемодонә тә ләһә пур сохтә; II в знач. сказ. разг. куру́нди, со́хти, чәти́ни, хәро́би, хуб ни́сти. *С деньгами у него тугo* ә пул киро новој ән у курунди.

ТУГОДУ́М сущ. гог (дир вәрасирәнијо мәрд). II *тугоду́мка* әзини зән (духтәр).

ТУГО́Й прил. 1. дарам, сәхт, тәнк. *Тугая струна* дарамә тәл; 2. сәхт пур, тә ләһә пур (һистијо), шиширә оморијо. *Тугой чемодан*

тə ləһə пурə чемодон; 3. перен. јовош, курунд, чəтин. *Тугой на ухо* курунд шинирəкор.

ТУГОПЛА́ВКИЙ прил. чəтин ћəл бирəнијо (температурəј ћəлбирəјӯ əз температурəј ћəлбирəј ћовун амбар ћистијо). II *тугопла́вкость* сущ. чəтин ћəл бирəји

ТУГОУ́ХИЙ прил. курунд шинирəнијо. II *тугоу́хость* сущ. курунд шинирəји.

ТУДА́ нареч. ə у кил, ə у јон, ə у сəр, ə ӯ тараф,ə ун чој (ə унчо). <> *Ни туда ни сюда* ə јə тарафиш; *туда ему и дорога* хуб бисто! бил, чозəј хӯштəрə кəшӯ; *то туда то сюда* пишово пəсəво, коһ ə у кил, коһ ə и кил.

ТУДА́-СЮДА́ нареч. 1. ə чиробəчиро тарафһо; 2. в знач. сказ. јə кор нисти, ћəмəл мијов.

ТУ́ЖИТЬ гл. прост. дəрд кəширə, дӯлкир бирə, дӯлəпəсə бирə.

ТУ́ЖИТЬСЯ гл. разг. 1. куч кəширə; 2. перен. чəћти сохтə.

ТУЗ сущ. туз:1. ас (јəхолə горт гумори); 2. перен. разг. кофӯ кироштəнијо одоми, ћурмəтлӯјə одоми.

ТУЗЕ́МЕЦ сущ. устар. инчикəји, ə инчикə зивистəнијо одоми. II *тузе́мка* əзини зəн (духтəр).

ТУЗЕ́МНЫЙ прил. инчикəји, ə и чикə зивистəнијо, ən инчикəји.

ТУЗИ́ТЬ гл. сəхт куфтə (дəдорə, кӯштə), шӯкəст сохтə.

ТУК[1] сущ. устар. пиј, рӯгəн.

ТУ́К[2] в знач. сказ. разг. зə, тəнг сохт.

ТУ́КАТЬ, ТУ́КНУТЬ гл. зəрə, тəнг-тəнг сохтə. II *ту́канье* сущ. зəрəји, тəнг-тəнг сохтəји.

ТУ́КАТЬСЯ, ТУ́КНУТЬСЯ гл. ə чӯникə вохурдə тəнг (сəс) сохтə. II *ту́канье* сущ. ə чӯникə вохурдə тəнг (сəс) сохтəји.

ТУ́ЛОВИЩЕ сущ. чəндəк (ən инсон, јə новкə ən ћəјвон сəрсӯз вə дəс-појсӯз), тəн. II *туловищный* прил. чəндəки; ən чəндəк.

ТУЛУ́П сущ. пусти (дураз, фирəһ). II *тулу́пный* прил. пустији: 1. ən пусти; 2. əри пустидухтə ћистијо.

ТУМА́К сущ. разг. мӯшт, мӯшт зəрəји. *Дать тумака* мӯшт зəрə, мӯшт кəширə.

ТУМА́Н сущ. думон. || II *тума́нный* прил. думони: 1. ən думон; 2. думонлӯ; 3. ə думонəво дəпӯчириjо, торик; 4. перен. нəвəрасирəни.

ТУМА́НИТЬ гл. 1. ə думонəво дəкирдə, думон кəширə; 2. торик сохтə, думонлӯ сохтə.

ТУМА́НИТЬСЯ гл. 1. ə думонəво дəкирдə оморə, думон кəширə; 2. торик бирə, думонлӯ бирə.

ТУМА́ННОСТЬ сущ. 1. думони, думонији, думонлӯ; 2. астр. думонə хунə ћистијо кирдбирəј ən астараһо; 3. перен. дəкӯрдəји, торики; 4. перен. нəварасирəнији, сəрдəпичирəкији.

ТУ́МБА сущ. ту́мба: 1. əри афиша вə јə чиһикəһо вокосундə əз тəхтə сохтə оморəнијо силиндрə хуно чи; 2. əз товунəј чог вə чӯмӯ-чару сохтə нəстанӯстəнијо одоми; 3. əри чӯникə вənорə фирəһə зир; 4. ə гирог кучə, јə новкə ən соку вə ə кəмиһо појистəнијо чикə бирəнијо фирəһə, сара сутун. II *ту́мбочка* сущ. 1. ту́мбалə; 2. тумбочкə (сарə, чӯклə шкоб).

ТУ́НДРА сущ. тундра. II *ту́ндровый и ту́ндренный* прил. тундраји: 1. ən тундра; 2. ən тундра ћистијо; 3. ə тундра бирəнијо (зивистəнијо).

ТУНЕЯ́ДЕЦ сущ. ћовојихур, ћəримхур (ə зəћмат кəсəво, ə ћисоб кəс зивистəнијо одоми). II *тунея́дка* əзини зəн (духтəр). II *тунея́дский* прил. ћовојихури; ən ћовојихур.

ТУНЕЯ́ДСТВОВАТЬ гл. ћовојихури сохтə, ə ћисоб кəс зивистə.

ТУННЕЛЕСТРОЕ́НИЕ сущ. туннелвокуни, туннел вокундəји.

ТУННЕ́ЛЬ сущ. туннел (ə зир дорһо, јə новкə ə зир хори кəширə оморијо рəћ). II *туннéльный* прил. туннели: 1. ən туннел; 2. туннелə хуно ћистијо.

ТУПЕ́ТЬ гл. 1. кут бирə, кӯл бирə, хəрəб бирə; 2. перен. əз куч офторə, 3. гог бирə.

ТУПИ́К сущ. 1. сəрбəстə кучə, јə əхирӯ бəстə ћистијо кучə; 2. чорəсӯзи, рəћсӯзи. II *тупико́вый* прил. 1. сəрбəстə, јə əхирӯ бəстə ћистијо (ə товунəј кучə); 2. чорəсӯз, рəћсӯз (əри чӯникə рəћ нистијо).

ТУПИ́ТЬ гл. кут сохтə, кӯл сохтə, хəрəб сохтə.

ТУПИ́ТЬСЯ гл. кут, кӯл бирə (сохтə оморə).

ТУПИ́ЦА сущ. гог (хəрəб вəрасирəнијо одоми).

ТУПОГОЛО́ВЫЙ прил. кут, гог, корə дир ə сəр офторəнијо, сəрӯ кор нəссохтəнијо. II *тупого́ловость* сущ. кути, гоги, кор нəварəсирəји, сəрӯ кор нəсохтəји.

ТУПО́Й прил. 1. кут, кӯл; 2. перен. курунд, хəрəб. *У него тупой слух* у курунд шинирə; 3. перен. гог, нəс вəрасирəнијо; 4. перен. кəм, ћəмишə ћистијо, сук (ə товунəј дорд); 5. перен. ћочиз.

ТУПОНО́СЫЙ прил. винифирəһ, дундугфирəһ.

ТУПОУ́МНИЧАТЬ гл. разг. гоги хӯштәрә бурбундә, сәрхәрәби хӯштәрә бурбундә.

ТУПОУ́МНЫЙ прил. гог, сәрхәрәб, кәмәгүл, разг. хәр. II *тупоу́мие* сущ. гоги, сәрхәрәби, кәмәгүли, разг. хәри.

ТУР[1] сущ. тур: 1. јә чиро етап ән чү корикә; 2. јә чиројә бәхш ән возиһо (горт, шоһмат вә јә возикә). *Третий тур шахматных игр* сәјимүн тур ән возиһој шоһмати; 3. јә бо чәрх дәрафтәји (вәчәстәнкә).

ТУР[2] сущ. тур: 1. вәһшијә нарков (үкүз); 2. кәчидоги.

ТУРА́ сущ. разг. туп (ә шоһмат).

ТУРБА́ЗА сущ. турба́за (базај туристи).

ТУРБИ́НА сущ. турбин (ә бугәво, ә газәво, ә рафтәнијо овәво кор сохтәнијо мотор). II *турби́нный* прил. турбини: 1. ән турбин; 2. әри турбин һистијо; 3. ә турбинәво бирәнијо, кор сохтәнијо.

ТУРБИ́НЩИК сущ. турбинчи (турбин гүч сохтәнијо, јә новкә у дәнишираәнијоә сәниһәткор).

ТУРБОВИНТОВО́Й прил. турбовинти: винтү (фырфырәјү) ә турбин газирәво чәрх дәрафтәнијо. *Турбовинтовой самолёт* самолјот турбовинти.

ТУРБОВО́З сущ. турбовоз (ә турбин газирәво кор сохтәнијо локомотив). II *турбово́зный* прил. турбовози; ән турбовоз.

ТУРБОСТРОЕ́НИЕ сущ. турбин вәдәшәндәји. II *турбострои́тельный* прил. турбин вәдәшәндәнијо; әри турбин гүчсохтә һистијо.

ТУРБОХО́Д сущ. кәми турбини.

ТУРЕ́ЦКИЙ прил. түрки: ән түркһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән һәдәтһошү, ән тәһәрз зиндәкунишү, ән културашү, ән Түркијә, ән хоријү, ән торих үшү; ән түркһо, ә Түркијә һистијорә хуно). *Турецкий язык* зувун түрки.

ТУРИ́ЗМ прил. туризм, туристи, кәштәји. II *туристический* прил. туризми; ән туризм.

ТУРИ́СТ прил. турист. II *тури́стка* прил. әзини зән зән (духтәр) II *тури́стский* прил. туристи; ән турист.

ТУРИ́ТЬ гл. гуј сохтә; разг. пиш сохтә.

ТУ́РКИ прил. түркһо (хәлг, амбари одомиһој ән Түркијә). II *ту́рок* түрк (јәки әз и одомиһо. II *турча́нка* әзини зән (духтәр).

ТУРКМЕ́НСКИЙ прил. түркмәни: ән түркмәнһо; ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән һәдәтһошү, ән тәһәрз зиндәкунишү, ән културашү, ә Түркмәнстон ән түркмәнһо һистијо. *Туркменский язык* зувун түркмәни. *По-туркменски* нареч. ә түркмәни.

ТУРКМЕ́НЫ прил. түркмәнһо (хәлг, амбари одомиһој ән Түркмәнстон). II *туркме́н* түркмән (јәки әз и одомиһо). II *туркменка* әзини зән (духтәр).

ТУРЛЫ́КАТЬ гл. разг. гур-гур сохтә.

ТУРНЕ́ сущ. 1. кәштәји; 2. турне (ә чој рафтәји ән артистһо вә спортсменһо).

ТУРНИКЕ́Т сущ. турникет: 1. әри одомиһорә ә нуботәво јәки-јәки кировундә һистијо, чәрх дәрафтәнијо дәр; 2. мед. әри хү́нә појундә карасти.

ТУРНИ́Р сущ. турнир. II *турни́рный* прил. турнири; ән турнир.

ТУРНУ́ТЬ см. *туримь*.

ТУРУ́СЫ сущ. прост. буш-бушә кофһо, нәһәгијә ләгләги.

ТУ́СКЛО I нареч. торик, сүпәнч; II предик. тори́ки, сүпа́нчи.

ТУ́СКЛЫЙ прил. 1. торик, сүпәнч, товуш нәс дорәнијо; 2. лиһәһ, палаш нистијо; 3. перен. сүпәнч, үшүгү кәм һистијо. II *ту́склость* сущ. торики, сүпәнчи.

ТУСКНЕ́ТЬ, ТУ́СКНУТЬ гл. 1. вәшәг, товуш хӯштәрә вир сохтә; 2. перен. һочиз бирә, сонхүрд бирә, сүпәнч бирә (ә товунәј одоми); 3. сүпәнч, лиһәһ, торик вәди бирә.

ТУТ нареч. инчо(-ј), ә инчо(-ј), ә инчикә, ә и чикә., ә и чој. *Что тут делать* ә инчо чү имбу сохтә. <> *И всё тут* һәчни, һәчиш мијост бирә; *не тут -то было* нә бисто, мәкуфтирәрә нә бисто; *тут как тут* нумүрә ки, кушүрә кәш; *тут же* һә ә инчо, ширп.

ТУ́ТА и ТУТ сущ. бот. тут, дор тути (мәјвәјү ширин вә хурдәни, вәлкү әри хујдәј борәмә һәмәл оморәнијо дор). II *туто́вый* сущ. тути: 1. ән тут; 2. әз тут сохтә оморәнијо; 2. тутә хурдәнијо вә әврүшүм дорәнијо; 3. ә тут зарари зәрәнијо; 4. әз тут сохтә оморәнијо.

ТУТО́ВКА: *тутовая водка* сущ. әрәги тути (әз тут кәширә оморијо әрәги).

ТУ́ТОВНИК, ТУТО́ВНИК сущ. бот. 1. тут, дор тути; 2. тутлуг (дорһој тути коштә оморијо чикә).

ТУТОВО́Д сущ. туткор (туткори сохтәнијо одоми).

ТУТОВО́ДСТВО сущ. туткори (әри әврүшүм һәзүр соххтә дорһој тути коштә вә доштәји).

ТУ́ТОШНИЙ то же, что *здешний*.

ТУФ сущ. туф. II *ту́фовый* прил. туфи: 1. ән туф; әз туф һәмәл оморијо; 3. әз туф сохтә оморијо.

ТУ́ФЛИ сущ. туфлиһо (појә тә ошугү дәкирдәнијо мәһс). II *ту́фельный* прил. туфлији; ән туфли.

ТУХЛИ́НКА сущ. буjләj ән буjкирдә чи.

ТУ́ХЛЫЙ прил. хәрәб биријо вә буj дорәнијо. II *ту́хлость* сущ. хәрәб бирәји вә буj оморәји.

ТУХЛЯ́ТИНА сущ. 1. хәрәб биријо вә буj дорәнијо хурдәнијә чи; 2. сәхтә буj ән хәрәб биријо хурдәнијә чи.

ТУ́ХНУТЬ[1] гл. мүрдә, әз сухтә појистә (ә товунәj аташ, үшүг).

ТУ́ХНУТЬ[2] гл. хәрәб бирә, хәрәбә буj рәһо дорә.

ТУ́ЧА сущ. сијә булуд (вәрф, воруш, тәкәрк овурдәнијо булуд). II *ту́чка* уменьш. булудлә. II *тучевой* прил. булуди: 1. ән булуд; 2. ә булуд ухшәш зәрәнијо.

ТУЧНЕ́ТЬ гл. чог бирә, голин бирә, дијәш чог бирә, дијәш голин бирә.

ТУ́ЧНИК сущ. лап чогә одоми.

ТУ́ЧНЫЙ прил. 1. чог, лап голин; 2. бәрәкәтлү, гувотлү (ә товунәj хори); 3. овлү вә сиг вәроморијо (ә товунәj савзә, савзәкәји). II *ту́чность* 1. чоги, лап голини; 2. бәрәкәтлүји, гувотлүји (ә товунәj хори); 3. овлүји вә сиг вәроморәји (ә товунәj савзә, савзәкәји).

ТУ́ША сущ. перен. 1. чәндәк ән шәһидо вә бәдиго сохтә оморијо һәjвон; 2. голинә, чогә дүрүчдә одоми.

ТУШЕВА́ТЬ гл. 1. туш зәрә, туш кәширә, сојә вәнкәстә (ә шикил); 2. перен. то же, что *вуалировать*. II *тушева́ние* сущ. туш зәрәји, туш кәширәји, сојә вәнкәстәји (ә шикил). II *тушёвка и затушёвка* сущ. әри тушзәрә, тушкәширә, сојәвәнкәстә әохтә оморәнијо кор (ә товунәj шикил). II *тушева́льный* прил. туши (әри тушзәрә һистијо).

ТУШЕВА́ТЬСЯ см. *стушеваться*.

ТУШЁВКА сущ. 1. см. *стушевать*; 2. сојә, хитһо (ә шикил).

ТУШЁНКА сущ. пәзундә вә дошtә оморијо кушт. II *тушёночный* прил. әри пәзундә вә дошtә һистијо (ә товунәj кушт).

ТУШЁНЫЙ прил. пәзундә оморијо, ә бугәво дүшүндә оморијо (әри хурдә).

ТУШИ́ТЬ[1] гл. 1. күштә (үшүгә, аташә). *Тушить свечу* шәһәмә күштә; 2. перен. нүшундә. *Тушить гнев* һүршә нүшүндә; 3. пишојүрә кирдә, пәһәнү сохтә. II *туше́ние* сущ. 1. күштәји (үшүгә, аташә); 2. перен. нүшундәји; 3. пишојүрә күрдәји, пәһәнү сохтәји.

ТУШИ́ТЬ[2] гл. пәзундә, ә бугәво дүшүндә. II *туше́ние* сущ. пәзундәји, ә бугәво дүшүндәји.

ТУ́ШКА сущ. 1. шәһидо вә бәдиго сохтә оморијо чәндәк ән һәjвонлә (ән чүклә һәjвон (гуш, чәһ).

ТУШЬ сущ. туш (әри шикил кәширә, хәт нүjүстә рәнг). II *тушевый* прил. туши: 1. ән туш; 2. ә тушәво сохтә оморијо; 3. әз туш сохтә оморијо.

ТЩА́НИЕ сущ. чәһти, чәһти сохтәји, гејрәт.

ТЩА́ТЕЛЬНЫЙ прил. әз дүли, ә сәлигәрәво сохтә оморијо.

ТЩА́ТЕЛЬНОСТЬ сущ. чәһти, сәлигә, әз дүли сохтәји.

ТЩЕДУ́ШНЫЙ прил. битоб, зәһиф, күвәһсүз, мәндә. II *тщеду́шие* сущ. битоби, зәһифи, күвәһсүзи, мәндәји. II *тщеду́шность* сущ. битоби, зәһифи, күвәһсүзи, иәндәји.

ТЩЕСЛА́ВИЕ сущ. ә jү һүрмәт сохут куфтирә хүштәрә бурбундәји, тәкабури сохтәји.

ТЩЕСЛА́ВНЫЙ прил. тәкабур, ловго.

ТЩЕ́ТА сущ. бихәjри, мәһносүзи.

ТЫ мест. тү. <> *Вот ну тебя!* дәс кән! сур бош!

ТЫК в знач. сказ. разг. jә синкили зә.

ТЫ́КАНЬЕ[1] сущ. 1. ә чүникәрәво зәрәји; 2. вогундәји, кәзирәји, шиширәји; 3. синкили зәрәји, ә jә дуразә тичә чирәво һүл зәрәји.

ТЫ́КАНЬЕ[2] сущ. разг. ә чикәj «ишму» «тү» куфтирәји.

ТЫ́КАТЬ[1] гл. 1. ә чүникәрәво зәрә; 2. вогундә, кәзирә, шиширә; 3. синкили зәрә, ә jә дуразә тичә чирәво һүл зәрә.

ТЫ́КАТЬ[2] гл. разг. ә чикәj «ишму» «тү» куфтирә.

ТЫ́КАТЬСЯ гл. 1. хүштәрә шиширә, вогундә, хүштәрә зәрә; 2. буш-буш кәштә, оворә-оворә кәштә. <> *Тыкаться носом* (перен.) пинәки зәрә.

ТЫ́КВА сущ. күдү. II *ты́квенный* прил. күдүји: 1. ән күдү; 2. әз күдү, ә күдүрәво сохтә оморијо.

ТЫЛ сущ. ә чиробәчиро мәһноһо пәсә. <> *В тыл ударить (зайти)* ә пәсә зәрә (киро-штә). II *тыловой* прил. пәсәји, ә пәсә һистијо.

ТЫ́ЛЬНЫЙ прил. ә пәсә һистијо, ә пәсәји тараф һистијо.

ТЫ́СЯЧА числ. һозор. II *тысчо́нка* уменьш. һозорлә.

ТЫСЯЧЕГОЛО́СЫЙ прил. əз hозорhорəво ləhəhо шинирə оморəнијо.

ТЫСЯЧЕЛЕ́ТИЕ сущ. hозорсали: 1. hозор сал вəхт; 2. hозорсал пишо бирəји (ən чуникə).

ТЫСЯЧЕЛЕ́ТНИЙ прил. hозорсали: 1. hозор сал биријо вə бирəнијо; 2. əри hозор сал (əри амбарə вəхт) ə фикир кирдə оморијо; 3. јурə hозор сал hүмүр hистијо.

ТЫ́СЯЧНЫЙ прил. 1. hозоримүн; 2. əз hозор јəки. *Тысячная часть* əз hозор бəхш јəки; 3. ə hозор монəт (рубл, доллар,..) вəрзирəни; 4. ə hозорhорəво шумордə оморəнијо.

ТЫЧИ́НА сущ. ə хори вогундə оморијо поjə, чубуг.

ТЫЧКО́ВЫЙ прил. тик (тиковунə) норə оморијо. *Тычковый кирпич* тик норə оморијо кəрпүч.

ТЫЧО́К сущ. 1. тик норə оморијо чи; 2. мүшт, синкили. <> *На тычке* ə бирəhəтə чикə.

ТЬМА[1] сущ. 1. торики, үшүг нəбирəји; 2. перен. нədани, пəсмундəји.

ТЬМА[2] сущ. 1. ə гədимə Урусијəт дəh hозор; 2. амбар, лап амбар.

ТЬФУ межд. туфу, тфу.

ТЮБЕТЕ́ЙКА сущ. əрəгчи.

ТЮ́БИК сущ. түбик (ə гədү дəријо ə шиширəрəво вədəшəндə оморəнијо метали, jə новкə пластмасијə лулəлə).

ТЮК сущ. түк, тоjə. *Тюк хлопка* jə тоjə пəмбə.

ТЮ́КАТЬ, ТЮКНУТЬ гл. разг. 1. см. *тюкать*; 2. буррə, пара сохтə, jовошлə зəрə. \II *тю́канье* сущ. буррəји, пара сохтəји, jовошлə зəрəји.

ТЮ́ЛЕВЫЙ прил. түли: 1. ən түл; 2. əз түл духтə оморијо.

ТЮЛЕГАРДИ́ННЫЙ прил. түл пəрдəји (пишоjпəнчəрəји).

ТЮЛЕНЁК сущ. сəковилə.

ТЮЛЕ́НИЙ прил. сəковији: 1. ən сəкови; 2. əз пуст сəкови сохтə, духтə оморəнијо.

ТЮЛЕ́НИНА сущ. кушт ən сəкови.

ТЮЛЕ́НЩИК сущ. сəкови зəрəнијо (күрдəнијо) одоми.

ТЮЛЕ́НЬ сущ. сəкови (ширхурə həjвон дəрjоји). II *тюле́невый* прил. сəковији (əз пуст сəкови сохтə, духтə оморијо). II *тюле́ний* прил. сəковији: 1. ən сəкови; 2. əз пуст сəкови сохтə, духтə оморијо.

ТЮЛЬ сущ. түл, тур (назукə туртуријə мол). II *тю́левый* прил. түли: 1. əз түл духтə оморијо.

ТЮЛЬПА́Н сущ. 1. лалə; 2. разг. гобхүрдкүү. II *тюльпа́нный* прил. лалəји; ən лалə.

ТЮРБА́Н сущ. чалма.

ТЮРЕ́МЩИК сущ. 1. ə дустоrhо дəниширəнијо одоми; 2. перен. залумə одоми. II *тюре́мщица* əзини зəн (духтəр).

ТЮ́РКИ сущ. түркhо: нум ən кəлə груп ə зувунhој түрки коф сохтəнүtho хəлгho, ən азəрбајчəниhо, башгирho, газахho, гиргизho, татарho, түркмəнho, түркho, үзбəкho, чувашho вə jəкикəho).

ТЮРКО́ЛОГ сущ. түрколог, түркшинох (сəниhəткор ən түрколокија, ən түркшинохи).

ТЮРКОЛО́ГИЯ сущ. түрколокија, түркшинохи (ə товунəj зувун, литература, торих ən j түркho hистијо hилм). II *тюркологи́ческий* прил. түрколокијаји, түркшинохији; ən түрколокија, ən түркшинохи.

ТЮ́РКСКИЙ прил. түрки: ən түркho; ən зувунhошү, ən тəhəрз зиндəкунишү, ən ə зувунhhој түрки коф сохтəнијо дəвлəтho, ən торих үшү; ən түркho, ə ə зувунho түрки коф сохтəнијо дəвлəтho hистијорə хуно). *Тюркские языки* зувунhој түрки.

ТЮРЬМА́ сущ. түрмə, гəзомот. II *тюре́мный* прил. түрмəји, гəзəмоти: 1. ən түрмə, ən гəзəмот; 2. ə түрмə (ə гəзомот) дəријо.

ТЮ́РЯ, ТЮ́РЬКА сущ. дугрəмоч. II *тю́рька* уменьш. дугрəмочлə.

ТЮРЯ́ГА то же, что *тюрьма*.

ТЮ́ТЬКАТЬСЯ гл. назүрə кəширə (хүррə).

ТЮ-ТЮ́ в знач. сказ. нисти, сур бири, вəрасти.

ТЮТЮ́Н сущ. тутун.

ТЮФЯ́К сущ. 1. ləмбə, jə новкə jə чијикə пур сохтə оморијо вə ə чикəj дүшəк hистијо чəjтəн; 2. перен. разг. тəнбəлə, дирноhə одоми; hələмəрд. II *тюфячный* прил. ləмбə, jə новкə jə чијикə пур сохтə оморијо

ТЯ́ВКАТЬ, ТЯ́ВКНУТЬ гл. həрə-həрə равустə. II *тявканье* сущ. həрə-həрə равустəји.

ТЯ́ГА сущ. 1. кəширəнијо, чүмундəнијо гувот; 2. мошинhој ən ə рəh новуни (паровозho, електровозho вə jə чиhојкə); 3. hоворə кəширəји. *В печи хорошая тяга* ə печ hово ədəj хуб кəширə оморə; 4. həвəс. *У него большая тяга к чтению* урə əри хундə кəлə həвəс. <> *Дать тягу* вирихтə, əз həрə вədарафтə, дидал дорə.

ТЯГА́ТЬ гл. кəширə 1. вədəшəндə; 2. перен. сирог-пүрси сохтə, ə товунəj чүникə пүрсирə.

II *тягáльный* прил. кәширәнијо, әри кәширә һистијо.

ТЯГÁТЬСЯ гл. разг. 1. кәшү-кәшү сохтә, ә бәһс дәрафтә, һүчәт сохтә ә киникәрәво.

ТЯГÁЧ сущ. әри чүһојикәрә кәширә һистијо мошин, трактор.

ТЯ́ГОСТНЫЙ прил. 1. курунд, чәтин, сәһәрлү, нәгумолү; 2. тәлһ. *Тягостное известие* тәлһә хәбәр. **ТЯ́ГОСТНОСТЬ** сущ. куруни, чәтини, сәһәр, нәгумо.

ТЯ́ГОСТЬ сущ. 1. курунди, чәтини, сәһәр, нәгумо. *Тягость войны* курунди ән дәһво; 2. курунә бор (шәлә), әри киникә бор (шәлә) бирәји. 3. мәндәји, момундәји, биһоли. <> *Быть в тягость* кому әри појү бухов бирә.

ТЯ́ГОТА см. *тягость*.

ТЯГОТЕ́НИЕ сущ. кәширәји: 1. физ. дү-јәкирә (хосијәт ән һәммә чиһо); 2. һәвәс.

ТЯГОТЕ́ТЬ гл. 1. кәширә оморә. *Луна тяготеет к Земле* Мәнк рујә Хори кәширә оморә; 2. һәвәс бурбундә; 3. әз сәрү кәм нәбирә. *Несчастья тяготеют над ним* бәдмозоли әз сәрү кәм нәс бирә.

ТЯГОТИ́ТЬ гл. 1. шиширә, курунди сохтә; 2. перен. шәлә (бор) бирә әри киникә.

ТЯГОТИ́ТЬСЯ гл. вомундә, визор бирә, ә бугоз оморә, мәндә бирә.

ТЯГУЧИЙ прил. 1. кәширә оморәнијо, дураз (фирәһ) бирәнијо; 2. хәст, вокосирәнијо, ; 3. перен. әз гәдәр зијод дураз, амбар кәширәнијо; 4. перен. јовош, тәһәди нәссохтәнијо.

ТЯ́ЖБА сущ. кәшмәкәш. II *тя́жебный* прил. кәшмәкәши.

ТЯЖЕЛЕ́ННЫЙ прил. 1. лап курунд; 2. лап чәтин.

ТЯЖЕЛЕ́ТЬ гл. 1. курунд (курундтә) бирә; 2. перен. мәндә бирә, чәтини кәширә.

ТЯЖЕЛОВЕ́С[1] сущ. курундә пәһливон (курундијү амбар һистијо пәһливон).

ТЯЖЕЛОВЕ́С[2] сущ. топаз (сәнг).

ТЯЖЕЛОВЕ́СНЫЙ прил. 1. курундә бор кәширәнијо; 2. перен. курунд, чәтин вәрасирә оморәнијо. II *тяжеловéсность* сущ. күрүнди.

ТЯЖЕЛОВО́З сущ. курундә бор кәширәнијо һәсб.

ТЯЖЕЛОДУ́М то же, что *тугодум*.

ТЯ́ЖЕСТЬ сущ. 1. курун(-д)и; 2. Чәтини; 3. курундә чи.

ТЯЖЁЛЫЙ прил. 1. ә чиробәчиро мәһноһо курун(-д). *Тяжёлый груз* курунә бор (шәлә); *тяжёлая работа* курунә кор; 2. чәтин. *Тяжёлая задача* чәтинә мәсәлә; 3. сәһәрлү, ногумолү, шорисүз. *Мне было тяжело, но прошло* әри мә лап сәһәр бу, омо кирошт. <> *Тяжёлая рука* курунә дәс; *тяжёлая вода* курунә ов; *с тяжёлым сердцем* һәвәссүз, дүлсүз.

ТЯ́ЖКИЙ прил. лап курун(-д), лап чәтин. *Тяжкий труд* лап чәтинә кор. *Тяжкий характер* лап курунә хосијәт. II *тя́жкость* лап куруни, лап чәтини.

ТЯЖКОДУ́М сущ. дир вәрасирәкор, дир чүмүстәкорә одоми.

ТЯНУ́ТЬ гл. кәширә: 2. сохт, дарам сохтә; 3. ә чү рәһикә бәрдә, әз рәһ вәдәшәндә; 4. кәшү-кәшү бәрдә, кәшүмолә бәрдә; 5. јүрә војистә; 6. һоворә *Печь хорошо тянет* печ әдәј хубә һово кәширә; 7. оморә. *От окна тянет холодом* әз пәнчәрә әдәј хининки оморә; 8. дураз бәрдә, дир сохтә. *Он тянет с ответом* у әдәј човобә дир сохтә; 9. кәширә, фубәрдә; 10. дүздирә, кәновундә; 11. разг. оморә (куринди ән чүникә). *Арбуз тянет на десять кило* гәрпүз дәһ кило омо; 12. вәрәхширә оморә. <> *Тянуть время* вәхтә дураз сохтә, дир сохтә;; *тянуть сок (соки)* из кого-чего чунүрә вәдәшәндә, шиширә овүрә вәдәшәндә; *тянуть* чью *руку (сторону)* ә тараф киникә бирә, тараф киникәрә кирдә. II *тяну́льный* прил. кәширәнијо (әри кәширә һистијо). *Тянульная машина* кәширәнијо мошин.

ТЯНУ́ТЬСЯ гл. 1. кәширә оморә; 2. дураз сохтә оморә, кәширә дураз сохтә оморә, дарам кәширә оморә; 3. дәс-појә дураз сохтә; 4. перен. расирә, вәс сохтә; 5. чүникә сохтә војистә, һәвәс бурбундә; 6. дураз бирә рафтә, пәс-пәсә јәки рафтә,7. разг. әри хүштәрә расундә чәһти сохтә, әри расирә чәһти сохтә. *Тянуться за товарищами* әри ә һәрмәһһој хүштә расирә чәһти сохтә.

ТЯНУ́ЧКА сущ. конфет сәгүз.

ТЯ́П: *тяп да ляп или тяп-ляп* шап-шуп или тит-тап (әри тәрәтәһәди вә хәрәб сохтә оморәји корә бурбундәји).

ТЯ́ПАТЬ гл. разг. 1. бурра, вәнчирә, зәрә (ә тәвәрәво, кордәрәво вә ә јә чиһојкәрәво); 2. тәпарундә, тәпарундә вәкирдә; 3. әз сәр сохтә; 4. хурдә, вошәндә (әрәги-шорәбә); 5. вульг. дүздирә, дәдарундә.

ТЯ́ПКА сущ. 1. гијмәку; 2. кәрки.

ТЯ́ПНУТЬ гл. 1. см. *тяпать*; 2. һәнч вәкирдә, ә дәндүһорәво кирдә.

ТЯ́ТЯ, ТЯ́ТЬКА сущ. обл. прост. бәбә. II *тятенька* ласк. бәбәләјмә.

У

У[1] межд. 1. ə, əj. *У, лентяй*! əj, тəнбəл!; 2. həj вој! *У, как страшно* həj вој, чү тəрси!

У[2] пред. 1. ə бинəјү, ə јоиү, ə нəзникијү. *Стоять у двери* ə јон дəр појистə; 2. ə сəрү. *Стоять у власти* ə сəр ћүкмот појистə; 3. ən, -ə, -рə. *У певца сильный голос* сəс ən хундəкор кучлүни; *у меня нет свободного времени* мəрə бушə вəхт нисти; 4. ə јоиү, ə јүрəво. *Жить у родителей* ə бəбə-дədəј хүштəрəво зивистə; 5. əз. *Узнай у товарища* əз ћовуртү пүрс.

УБА́ВИТЬ, УБАВЛЯ́ТЬ гл. кəм сохтə: 1. јə бəхшүрə вəкирдəрəво, дəрə сохтə (фушəндə). *Убавить расходы* хəрчћорə кəм сохтə; *убавить цену* гимəтə дəрə фушəндə; 2. кутəћ сохтə, тəнк сохтə; 3. курундијүрə, гədəрүрə. *Убавить в весе* курунијүрə кəм сохтə. II *убавление* сущ. кəм сохтəји.

УБА́ВИТЬСЯ, УБАВЛЯ́ТЬСЯ гл. кəм бирə 1. гədəрү, шуморушү ; 2. фураморə. *Воды убавилось в реке* ə никəрə ов фурамори; 3. кутəћ бирə. *дни убавились* рузћо кутəћ бири. II *убавление* сущ. кəм бирəји.

УБАЮ́КАТЬ см. *убаюкивать*.

УБАЮ́КИВАТЬ гл. 1. нəгүј-нəнəм хундə, хисундə; 2. перен. орхојин сохтə, хисундə, ə зир сəрү болуш дəнорə. II *убаю́кивание* сущ. 1. нəгүј-нəнəм хундəји, хисундəји; 2. перен. орхојин сохтəји, хисундəји, ə зир сəрү болуш дəнорəји.

УБЕДИ́ТЕЛЬНО нареч. ə боворимирəво, ə боворими дорəрəво.

УБЕДИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. боворими дорəнијо, бовор сохтəни hистијо; 2. поворими дорə данүстəнијо. II *убеди́тельность* сущ. поворими бирəји, разијəти бирəји.

УБЕДИ́ТЬ, УБЕЖДА́ТЬ гл. 1. боворими дорə; 2. рази сохтə. II *убежде́ние* сущ. 1. боворими дорəји; 2. рази сохтəји; 3. фикир, бовор сохтə оморəнијо чи, кор.

УБЕДИ́ТЬСЯ, УБЕЖДА́ТЬСЯ гл. 1. бовор сохтə; 2. рази бирə. II *убеждение* сущ. 1. бовор сохтəји; 2. рази бирəји.

УБЕЖА́ТЬ гл. 1. вирихтə, вирихтə рафтə; 2. вирихтə пəћəнү бирə, ə пəћəнүки рафтə, ə пəћəнүки вирихтə.

УБЕЖДЁННЫЙ прич. рази бириjо, бовор сохтиjо, бовор сохтəнијо. *Он в этом совершенно убеждён* ү ə и соф бовор сохти; *быть убеждённым* рази бирə. II *убеждённость* сущ. боворими, бовор сохтəји.

УБЕ́ЖИЩЕ сущ. əри пəћəнүбирə чикə, далда.

УБЕЛИ́ТЬ, УБЕЛЯ́ТЬ гл. сипи сохтə, битəв сипи сохтə.

УБЕРЕ́ЧЬ, УБЕРЕГА́ТЬ гл. доштə, ə хəјолү бирə. *Уберечь вещи от сырости* чиhорə əз нəми доштə.

УБЕРЕ́ЧЬСЯ, УБЕРЕГА́ТЬСЯ гл. доштə оморə, хүштəрə доштə. *Уберечься от простуды* хүштəрə əз хиники доштə.

УБИВА́ТЬ см. *убить*.

УБИВА́ТЬСЯ гл. хүштəрə күштə: 1. амбар дəрд кəширə ə товунəј киникə, чүникə; 2. ə хүштə рəћм нəсохтə, битəв куч хүштəрə ə сəр чүникə вəнорə.

УБИ́ЙСТВЕННЫЙ прил. 1. зарарлү, күштəнијо, лап хəрəб, нист сохтəнијо. *Убийственный климат* зарарлүјə климат; 2. лап сəхт, лап зобу. *Убийственная жара* лап сəхтə кəрми.

УБИ́ЙСТВО сущ. күштəји, күштə оморəји.

УБИ́ЙЦА сущ. одомикүш (у, коми ки, одоми күшти).

УБИРА́ТЬ, -СЯ см. *убрать, -ся*;

УБИ́ТЫЙ I прич. күштəоморə (күштə оморијо). *Убитый молнией* əз бирəнгинə мүрдијо, бирəнгинə зəријо; II в знач. сущ. күштəоморə (күштə оморијо одоми). *Убитые и раненые* мүрдəћо вə јаралүћо; III прил. перен. амбар дəрдлү, сəхт дүлкир, сəхт дүлхүрд. <> *Как убитый* мүрдəрə хуно, миторə хуно; *молчать как убитый* коф нə сохтə, ə лəћə ов вəкүрдə појистə; *спать как убитый* миторə хуно хисирə. II *уби́тость* сущ. күштə оморəји.

УБИ́ТЬ гл. 1. ə чиробəчиро мəћноћо күштə; 2. перен. разг. (ə бушə чикə) хəрч сохтə). *Убить много времени* амбарə енержи хəрч сохтə; 3. разг. зəрə. *Убить туза козырем* тузə ə козирəво зəрə. <> *Не убий* нə күш (əз мисвоћој Худо јəки. *Убить время* вəхтə күштə. II *убиение* сущ. күштəји (мито сохтəји). II *убо́йный*

прил. 1. кӯштәни (әри мол-гәрә кӯштә hистијо; 2. Кӯштәнијо (мито сохтәнијо.

УБИ́ТЬСЯ гл. сәхт кӯштә (куфтә) оморә, сәхт вохурдә (мӯрдә).

УБЛАГОТВОРИ́ТЬ, УБЛАГОТВОРЯ́ТЬ гл. амбар рази сохтә. II *облаготворе́ние* сущ. амбар рази сохтәји.

УБЛАЖИ́ТЬ, УБЛАЖА́ТЬ гл. дӯлӯрә вәбәрдә, назӯрә хӯррә, әркәвон сохтә. || *облаже́ние* сущ. дӯлӯрә вәбәрдәји, назӯрә хӯррәји, әркәвон сохтәји.

УБЛЮ́ДОК сущ. бич, ћрәмзәдә. 1. чинс нистијо ћәјвон, гәриш; 2. ћәјвонә хуно hистијо одоми; 3. бич (әз бәбәј хӯштә нәбиријо ћәјил).

УБЛЮ́ДОЧНЫЙ прил. 1. чинс нистијо (ә товунәј ћәјвон); 2. ћәјвонә хуно hистијо (ә товунәј одоми); 3. бич (әз бәбәј хӯштә нәбиријо).

УБО́ГИЙ прил. 1. вәчивәчи, мискин,фәгир, ћони, ћочиз; 2. бинәво, бичорә, шӯкәст, шӯл. II *убо́гость* сущ. 1. вәчивәчији, мискини,фәгири, ћонији, ћочизи; 2. бинәвоји, бичорәји, шӯкәсти, шӯли.

УБО́ЖЕСТВО сущ. 1. устар. шӯли, шӯкәсти, ә тән ћәјб дәбирәји; 2. буши, кәрәксүзи, мәћносүзи, мискини.

УБО́ИНА сущ. 1. кушт, кушт ән кӯштә (шәћидо) сохтә оморијо ћәјвон; 2. әри кушт доштә оморәнијо мол (ћәјвон).

УБО́Й сущ. кӯштәји, шәћидо сохтәји. *Убой скота* мол кӯштәји. <> *Кормить на убой* әри кӯштәји чог сохтә; *посылать на убой* ә мӯрдә фирсорә.

УБО́ЙНЫЙ прил.1. әри кушт доштә оморијо, кӯштәни, шәћидо сохтәни. *Убойный скот* кӯштәнијә (шәћидо сохтәнијә) мол; 2. әри молкӯштә (шәћидосохтә) hистијо. *Убойный пункт* мол кӯштәнӯtho чикә; 3. кӯштәнијо, лов сохтәнијо. *Убойная сила артиллерийского огня* куштәнијә кӯч ән аташ артиллерија.

УБО́Р то же, что *убранство. Головной убор* сәрдәки (ә сәр вәнорәнӯtho чи).

УБО́РИСТЫЙ прил. сиг, ә јә чәркәјӯ амбарә ћәрф дорӯштәнијо. II *убо́ристость* сущ. сиги, ә јә чәркә амбарә ћәрф дорӯштәји.

УБО́РКА сущ. вәчирә, курасохтә, вәчирәји, курасохтәји, вәчирә оморәји; кура сохтә оморәји.

УБО́РНАЯ сущ. утог туалети 1. ә театр артистho оводуни вокундәнӯtho утог; 2. әри ә буру рафтә утог.

УБО́РЩИК сущ. 1. чӯчојикәрә вәчирәнијо, тәмизи сохтәнијо корсох; 2. әз чӯчојикә чићорә вәчирәнијо, ә јә чикәјкә бәрдәнијо корсох. II *убо́рщица* әзини зән (духтәр).

УБОЯ́ТЬСЯ гл. тәрсирә, сәћмӯстә.

УБРА́НСТВО сущ. 1. вәрајистәји, вәравундә оморәји, дәнишкоћ; 2. сәр-тәни, јәравуш.

УБРА́ТЬ, УБИРА́ТЬ гл. вәчирә: 1. вәкирдә, ә јә чикәјкә норә. *Убрать посуду со стола* гобћорә әз сәр стол вәчирә; 2. кура сохтә. *Вовремя убрать хлопок* пәмбәрә ә вәхтӯ вәчирә; 3. вәдәшәндә, дур сохтә; 4. ә сәлигә вәнкәстә, чару пару зәрә, бини-вәки сохтә, шушт-руфт сохтә. *Убрать комнату* утогә вәчирә; 4. вәравундә. *Убрать зал цветами* золә ә күлhорәво вәравундә. II *убо́рка и убира́ние* сущ. вәчирәји (вәчирәнкә сохтә оморәнијо кор). II *уборочный* сущ. 1. ән вәчирәји; 2. әри вәчирә hистијо.

УБРА́ТЬСЯ, УБИРА́ТЬСЯ гл. 1. вәчирә, ә сәлигә вәнкәстә (чӯникәрә); 2. сәр-тән вокундә, хӯштәрә вәравундә, вәрајистә-фурајистә. 3. рафтә, hиштә рафтә, сур бирә. *Убраться подобру-поздорову* сог-саламат hиштә рафтә.

УБЫВА́ТЬ см. *убыть*.

У́БЫЛЬ сущ. 1. кәмбирә, кәм бирәји, фураморәји. *Убыль воды в реке продолжается* ов ән никәрә hәлә әдәј кәм бирә (фураморә); 2. гәдәр ән вир биријо.

УБЫ́ТОК сущ. зарар. <> *терпеть (нести) убытки* зарар кәширә, зарар винирә.

УБЫ́ТОЧНЫЙ прил. зарари, арарлӯ, зарар овурдәнијо. II *убыточность* сущ. зарарији, зарар.

УБЫ́ТЬ, УБЫВА́ТЬ гл. 1. кәм бирә, фураморә, чӯклә бирә; 2. әз чӯникә (әз чәркәј чӯникә) вәдарафтә. *Убыть в отпуск* ә отпуск вәдарафтә. II *убывание и убытие* сущ. 1. кәм бирәји, фураморәји, чӯклә бирәји; 2. әз чӯникә (әз чәркәј чӯникә) вәдарафтәји.

УВАЖА́ЕМЫЙ прил. ћүрмәтлӯ: 1. ә јӯ ћүрмәт сохтәнӯtho, ћүрмәт винирәнијо; 2. күбүр.

УВАЖА́ТЬ гл. ћүрмәт сохтә: 1. ә ћүрмәтәво дәнишира ә киникә. *Всеми уважаемый человек* һәммә ћүрмәт сохтәнијо одоми; 2. кофүрә hисоб сохтә вә чӯникәрә ә чикә овурдә; 3. хош оморә, хостә.

УВАЖЕ́НИЕ сущ. ћүрмәт. *Питать уважение* к кому-н. ћүрмәт ән киникәрә доштә; *достойный уважения* ә ћүрмәт лојиг hистијо.

УВАЖИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. ћүрмәтдор (ћүрмәт киникәрә доштәнијо, ә у ћүрмәт сохтәнијо;

2. әри әз тәхсир киникә чироштә вәс һистијо. II *уважи́тельность* сущ. 1. һүрмәтдори (һүрмәт киникәрә доштәји, ә у һүрмәт сохтәји; 2. әри әз тәхсир киникә чироштә вәс сохтәји.

УВА́ЖИТЬ гл. 1. ә һүрмәт ән киникә кирә војкәј (војистәј) ән киникәрә ә чикә овурдә); 2. ә киникә һүрмәт сохтә, војкәјүрә (војистәјүрә) сохтә.

У́ВАЛЕНЬ сущ. тәнбәл, дирноһә одоми.

УВАРИ́ТЬ, УВА́РИВАТЬ гл. тә һәзүр бирә дүшундә. II *ува́ривание* сущ. тә һәзүр бирә дүшундәји.

УВАРИ́ТЬСЯ, УВА́РИВАТЬСЯ гл. 1. тә һәзүр бирә дүширә; 2. әз дүширә кәм бирә. || II *ува́ривание* сущ. 1. тә һәзүр бирә дүширәји; 2. әз дүширә кәм бирәји.

УВЕДОМИ́ТЕЛЬ сущ. хәбәр дорәнијо, хәбәр расундәнијо одоми.

УВЕ́ДОМИТЬ, УВЕДОМЛЯ́ТЬ то же, что *известить*. II *уведоми́тельный*. прил. әз товунәј чүникә хәбәр дорәнијо. *Уведомительное письмо* хәбәр дорәнијо когоз.

УВЕДОМЛЕ́НИЕ сущ. 1. әз товунәј чүникә хәбәр дорәји; 2. ә јү әз товунәј чүникә хәбәр вәријо документ, когоз.

УВЕЗЁННЫЙ прич. 1. бәрдә оморијо (ә чүникә вәнорә); 2. дүздирә оморијо, вурухундә оморијо.

УВЕЗТИ́, УВОЗИ́ТЬ гл. бәрдә, вәкирдә бәрдә (ә чүникә вәнорә); II *увоз* сущ. бәрдәји, вәкирдә бәрдәји (ә чүникә вәнорә).

УВЕКОВЕ́ЧИТЬ, УВЕКОВЕ́ЧИВАТЬ гл. әз јор нәвәдарафтәни сохтә, һәмишәји сохтә. II *увековéчение* әз јор нәвәдарафтәни сохтәји, һәмишәји сохтәји.

УВЕЛИЧИ́ТЕЛЬ см. *фотоувеличитель*.

УВЕЛИЧИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. кәлә сохтәнијо. *Увеличительное стекло* кәлә сохтәнијо шишә.

УВЕЛИ́ЧИТЬ, УВЕЛИ́ЧИВАТЬ гл. 1. амбар сохтә, зијод сохтә; 2. кәлә сохтә, фирәһ сохтә; 3. күчлү сохтә. II *увеличéние* сущ. 1. амбар сохтәји, зијод сохтәји; 2. кәлә сохтәји, фирәһ сохтәји; 3. күчлү сохтәји.

УВЕЛИ́ЧИТЬСЯ, УВЕЛИ́ЧИВАТЬСЯ гл. 1. амбар бирә, зијод бирә; 2. кәлә бирә, фирәһ бирә; 3. күчлү бирә. II *увеличéние* сущ. 1. амбар бирәји, зијод бирәји; 2. кәлә бирәји, фирәһ бирәји; 3. күчлү бирәји.

УВЕНЧА́ТЬ гл. см. *венчать*.

УВЕНЧА́ТЬСЯ, УВЕ́НЧИВАТЬСЯ гл. ә хубирәво (хубә корәво) вәрастә.

УВЕ́НЧИВАТЬ гл. 1. ә сәр киникә точ вәнорә; 2. јүрә кәлә нум дорә, ә сохтә корһојү киро гимәт дорә.

УВЕ́РЕННОСТЬ сущ. 1. дүлдинчи, јогини, орхојини; 2. боворими, имид; 3. һинәр, сәхти,

УВЕ́РЕННЫЙ I прич. прил. бовор сохтијо, дүлдинч, орхојин. <> *Будь(-те) уверены* орхојин бош(-ит). II *уве́ренность* 1. дүлдинчи, јогини, орхојини; 2. боворими, имид.

УВЕ́РИТЬ, УВЕРЯ́ТЬ то же, что *убедить* 1.

УВЕ́РИТЬСЯ, УВЕРЯ́ТЬСЯ гл. бовор сохтә, дүлдинч бирә, јогин сохтә.

УВЕРНУ́ТЬСЯ, УВЁРТЫВАТЬСЯ и УВОРА́ЧИВАТЬСЯ гл. 1. хүштәрә доштә, хүштәрә ә гирог кәширә; 3. перен. ә кәрдән нәвәкирдә.

УВЕ́РОВАТЬ гл. бовор сохтә, јогин сохтә, имид бәстә.

УВЕСЕЛЕ́НИЕ сущ. 1. дүл вәбәрдәји, хәндундәји, шор сохтәји; 2. шори, томошә, вози.

УВЕСЕЛЯ́ТЬ, УВЕСЕЛИ́ТЬ гл. шор сохтә, дүлүрә вәбәрдә, сәрүрә ә јә хубә кор гәриш сохтә.

УВЕ́СИСТЫЙ прил. лап курун(-д). *Увесистый камень* лап курунә сәнг. II *уве́систость* сущ. лап куруни, курун бирәји.

УВЕСТИ́, УВОДИ́ТЬ гл. 1. бәрдә, ә хүштәрәво бәрдә, ә пәсәј хүштә бәрдә. *Увести детей погулять* һәјилһорә ә кәштә бәрдә; 2. вурухундә, дүздирә, кәновундә; 3. әз киникә дур сохтә, ә тараф хүштә кәширә.

УВЕ́ЧИТЬ гл. шүкәст (шүл) сохтә.

УВЕ́ЧИТЬСЯ гл. 1. шүкәст (шүл) бирә; 2. шүкәст (шүл) сохтә оморә.

УВЕ́ЧНЫЙ прил. шүкәст (шүл).

УВЕ́ЧЬЕ сущ. шүкәсти (шүли); *Получить увечье* шүкәсти (шүл) вәкирдә.

УВЕ́ШАТЬ, УВЕ́ШИВАТЬ гл. вәнорә, дулулу сохтә, ә һәммә чикәһо (тарафһо) вәнорә, дәкирдә (чүникәрә ә чүникәрәво. *Увешать стены картинами* ә һәммә дуворһо шикил вәнорә.

УВЕЩА́НИЕ сущ. 1. см. *увещать*; 2. дәһно зәрәји, мәсләһәт норәји.

УВЕЩА́ТЬ, гл. рази сохтә (дәһно зәрә вә мәсләһәт дорәрәво).

УВЕЩЕВА́НИЕ см. *увещание* 2.

УВЕЩЕВА́ТЬ см. *увещать*. II *увещевательный* прил. дәһно зәрәнијо, мәсләһәт дорәнијо.

УВЁРТКА сущ. бичи, мәмизири, фурмундәји, лоб, фәнд.

УВЁРТЛИВЫЙ прил. 1. бәчид; 2. перен. бич, мәмизир, дуллоб. II *увёртлиаость* 1. бәчиди; 2. перен. бичи, мәмизири, дуллоби.

УВИВА́ТЬ см. *увить*.

УВИВА́ТЬСЯ гл. разг.1. ә пәсә-пишојγ дәчарустә, ә сәрγ дәчарустә, әз бинәјγ дәс нәкәндә; 2. вәпучундә оморә, дәпучундә оморә.

УВИДА́ТЬ см. *увидеть*.

УВИДА́ТЬ *(-СЯ)* см. *видать (-ся)*

УВИ́ДЕТЬСЯ см. *видеться.*

УВИЛЬНУ́ТЬ, УВИ́ЛИВАТЬ гл. 1. вирихтә, сәр хγштәрә хилос сохтә, чун хγштәрә хилос сохтә; 2. перен. ә кәрдән нә вәкирдә, вирихтә. *Увильнуть от ответа* әз човоб вирихтә. II *увиливание* сущ. вирихтәји, сәр хγштәрә хилос сохтәји, чун хγштәрә хилос сохтәји.

УВИ́ТЬ, УВИВА́ТЬ гл. 1. пучундә; 2. дәпучундә.

УВЛАЖНИ́ТЕЛЬ сущ. нәмсох, нәм сохтәнијо апарат. II *увлажни́тельный* прил. әри нәмсохтә hистијо.

УВЛАЖНИ́ТЬ, УВЛАЖНЯ́ТЬ гл. нәмиши дорә, нәм сохтә, тар сохтә. II *увлажне́ние* сущ. нәмиши дорәји, нәм сохтәји, тар сохтәји.

УВЛАЖНИ́ТЬСЯ, УВЛАЖНЯ́ТЬСЯ гл. нәмиши кәширә, нәм бирә, тар бирә, ә хγштә нәми кәширә. II *увлажне́ние* сущ. нәмиши кәширәји, нәм бирәји, тар бирәји, ә хγштә нәми кәширәји.

УВЛЕЧЕ@*НИЕ* сущ. 1. бәрдә, кәширә бәрдәји, кәшγмолә бәрдәји; 2. хошоморәни сохтәји, ә тараф хγштә кәширәји; 3. ә хγштә ошуг сохтәји, бәнд сохтәји.

УВЛЕЧЁННЫЙ прич. ә чγникә бәнд биријо. II *увлечённость* сущ. ә чγникә бәнд бирәји.

УВЛЕ́ЧЬ, УВЛЕКА́ТЬ гл. 1. бәрдә, кәширә ә хγштәрәво бәрдә, кәшγмолә бәрдә; 2. хошоморәни сохтә, ә тараф хγштә кәширә; 3. ә хγштә ошуг сохтә, бәнд сохтә.

УВЛЕ́ЧЬСЯ, УВЛЕКА́ТЬСЯ гл. 1. јγрә хош оморә, сәрγ ә чγникә гәриш бирә; 2. ошуг бирә, бәнд бирә.

УВО́Д сущ. 1. бәрдәји, бәрдә оморәји; 2. вурухундәји, дγздирәји, вурухундә оморәји, дγздирә оморәји.

УВОДИ́ТЬ см. *увести*.

УВОДИ́ТЬСЯ гл. 1. бәрдә оморә; 2. вурухундә оморә, дγздирә оморә.

УВО́З сущ. 1. бәрдәји, бәрдә оморәји; 2. вурухундәји, вурухундә оморәји.

УВОЗИ́ТЬ см. *увезти*.

УВО́ЛЕННЫЙ прич. 1. вәдәшәндә оморијо (әз кор); 2. рәћо дорә оморијо. *Уволенный в отпуск* ә отпуск рәћо дорә оморијо.

УВО́ЛИТЬ, УВОЛЬНЯ́ТЬ гл. 1. вәдәшәндә (әз кор); 2. рәћо дорә. II *увольне́ние* 1. вәдәшәндәји (әз кор); 2. рәћо дорәји

УВО́ЛИТЬСЯ, УВОЛЬНЯ́ТЬСЯ гл. вәдафтә, рәћо дорә оморә. II *увольне́ние* 1. вәдарафтәји, вәдәшәндә оморәји (әз кор); 2. рәћо дорә оморәји.

УВОЛО́ЧЬ, УВОЛА́КИВАТЬ гл. 1. кәшγкәшγ, кәшγмолә бәрдә. *Уволочь мешок в подвал* чәјтәнә ә зирдәрә кәшγ-кәшγ бәрдә; 2. перен. ә пәћәнγки бәрдә, дγздирә.

УВОРОВА́ТЬ, УВОРО́ВЫВАТЬ гл. разг. дγздирә (кәновундә).

УВРАЧЕВА́ТЬ см. *врачевать*.

УВЫ́ межд. ћәјф. *Увы, я не успел с ним увидеться* ћәјф, мә урә винирә нә данγстγм; *увы, надежды нет* ћәјф, имид нисти.

УВЯДА́НИЕ сущ. 1. пачирәји, хγшк бирәји, сγпәнч бирәји (әз товунәј дор-дирәх); 2. перен. чојилирә вир сохтәји, сγпәнч бирәји (әз товунәј одоми).

УВЯДА́ТЬ то же, что *вянуть*.

УВЯЗА́ТЬ[1], **УВЯ́ЗЫВАТЬ** гл.1. бәстә, пучундә. *Увязать вещи* чиhорә бәстә; 2. перен. ә јәкирәво дуз овурдә. II *увя́зывание* сущ. 1. дәмундәји, дәмундә мундәји (ә губи, малади); 2. перен. вәпγчирә мундәји, сәр хγштәрә вир сохтәји, ә чәтини офторәји. II *увя́зка* сущ. 1. бәстәји, пучундәји; 2. дуз овурдәји.

УВЯЗА́ТЬ[2] см. *вязнуть*.

УВЯЗА́ТЬСЯ[1], **УВЯ́ЗЫВАТЬСЯ** гл. 1. бәстә оморә, пучундә оморә; 2. вәчи-пучу сохтә, чиhој хγштәрә ә гобhо вәчирә, бәстә; 3. ә јәки дуз оморә.

УВЯЗА́ТЬСЯ[2], **УВЯ́ЗЫВАТЬСЯ** гл. разг. ә пәсәјγ рафтә, ә пәсәјγ офторә, ә пәсәјγ кәштә.

УВЯ́ЗНУТЬ см. *вязнуть*.

УВЯ́НУТЬ гл. см. *увядать*.

УГАДА́ТЬ, УГА́ДЫВАТЬ гл. 1. вәрасирә, дузә човоб офтә; 2. кирә, чγрә шинохтә; 3. то же, что *угодить*. II *уга́дывание и уга́дка* фикир сохтә човоб чγникәрә зу офтоји

УГА́ДЧИК прил. офтокор (фикир сохтә човоб чγникәрә зу офтәнијо одоми). II *уга́дчица* әзини зән (духтәр).

УГА́Р[1] сущ. дәм (әз битәв нәсухтијо кγмγр вәдирәморәнијо тасундәнијо газ), газ дәми.

УГА́Р[2] сущ. 1. кор сохтэ бэгдэ мундэнижо шэндэ оморэнижо чиho; 2. кор сохтэнки кэм бирэji (вир бирэji) эн чиho.

УГАСА́ТЬ, УГА́СНУТЬ см. *гаснуть*. II *угаса́ние* сущ. 1. мӳрдэji (эз товунэj аташ, ӱшӳг, hэвэс); 2. эз куч офторэji, биhол бирэji.

УГЛЕВОДОРО́Д сущ. hидркарбонат.

УГЛЕВО́ДЫ сущ. карбоhидратho.

УГЛЕВО́З сущ. кӳмӳр сэнги бэрдэнижо кэми. II *углевозный* прил. эн кӳмӳр бэрдэнижо; 2. эри кӳмӳрбэрдэ hистижо.

УГЛЕДОБЫ́ЧА сущ. кӳмӳр (сэнги) вэдэшэндэji.

УГЛЕЖЖЕ́НИЕ сущ. кӳмӳрсухуни (hӱзӳмэ сухундэрэво кӳмӳр hэзӳр сохтэji).

УГЛЕЖО́Г сущ. кӳмӳрсухун ((hӱзӳмэ сухундэрэво кӳмӳр hэзӳр сохтэнижо фэhлэ).

УГЛЕКИСЛОТА́ сущ. хим. карбон диоксид.

УГЛЕКО́П сущ. кӳмӳрвэдэшэн (э шахтэj кӳмӳри кор сохтэнижо фэhлэ).

УГЛЕМО́ЙКА сущ. кӳмӳр шуштэнытho чикэ.

УГЛЕРЕ́ЗКА сущ. кӳмӳрвэнчи, кӳмӳр вэнчирэнижо мошин.

УГЛЕРО́Д сущ. хим. карбон (елемент кимjэji). II *углеро́дный* прил. хим. карбони: эн карбон; 2. эз карбон hэмэл оморижо, э гэдӳ карбон дэрижо.

УГЛОВА́ТЫЙ прил. тилвэри, булул нистижо, тинкол-тинкол. II *углова́тость* сущ. тилвэрижи, булул нэ бирэji, тинкол-тинколи.

УГЛОВО́Й прил. кӳнчи: 1. эн кӳнч; 2. кӳнчэ хуно гэд сохтэ оморижо, эз хӳштэ кӳнч hэмэл овурдижо; 3. э тинкэ hистижо. *Угловой дом* кӳнчи хунэ; 4. э кӳнч hистижо. *Угловая комната* кӳнчи утог; 5. кӳнчэ хуно hистижо.

УГЛОМЕ́Р сущ. кӳнчпэjму (эри кӳнчпэjмундэ hистижо карасти). II *угломе́рный* прил. кӳнчпэjмуни: 1. эн кӳнчпэjму; 2. эри кӳнчпэjмундэ hистижо.

УГЛУБИ́ТЬ, УГЛУБЛЯ́ТЬ гл. 1. лугон, лугонтэ сохтэ; 2. э лугони дэшэндэ, лугон зэрэ, дэшэндэ. II *углубле́ние* сущ. 1. лугон, лугонтэ сохтэji; 2. э лугони дэшэндэji, лугон зэрэji, дэшэндэji.

УГЛУБИ́ТЬСЯ, УГЛУБЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. лугон, лугонтэ бирэ; 2. э лугони эн чӳникэ дэрафтэ; 3. перен. э фикир-хэjол дэрафтэ (дэмундэ); <> *Углубиться в себя* э фикир рафтэ.

УГЛУБЛЕ́НИЕ сущ. 1. лугон сохтэji (сохтэ оморэji); 2. лугон бирэji, сэхт бирэji, зобу бирэji. *Углубление кризиса* лугон бирэji эн кризис; 3. лугони, фурогустэji, чолэки.

УГЛУБЛЁННО нареч. лугон, дорун, эз бинэ.

УГЛУБЛЁННОСТЬ сущ. лугони, доруни, бинэлӳji.

УГЛЯДЕ́ТЬ, УГЛЯ́ДЫВАТЬ гл. разг. 1. винирэ, дэнишырэ винирэ. *Углядел красивый камешек в песке* э гэд гум jэ рачэ сэнглэ винирӳм; 2. дэнишырэ, э хэjолӳ бирэ, чум вэнорэ.

У́ГНАННЫЙ прич. 1. hэj сохтэ, фирсорэ оморижо (э чӳчojикэ); 2. hэj сохтэ, бэрдэ оморижо (э чӳчojикэ); 3. дӳздирэ оморижо (молгэрэ, jэ новкэ мошин).

УГНА́ТЬ, УГОНЯ́ТЬ гл. 1. hэj сохтэ, бэрдэ (э чӳчojикэ); 2. дӳздирэ (мол-гэрэрэ, jэ новкэ мошинэ); 3. hэj сохтэ, гуj сохтэ, фирсорэ (э чӳчojикэ). || *угон* hэj сохтэji, дӳздирэji, гуj сохтэji, фирсорэji.

УГНА́ТЬСЯ гл. расирэ: 1. э пэсэjӳ рафтэ, расирэ; 2. перен. э киникэрэво тоj бирэ.

УГНЕЗДИ́ТЬСЯ гл. лула кирдэ, э jэ тэнки эри хӳштэ чикэ сохтэ.

УГНЕТА́ТЕЛЬ сущ. залум, сэhэрди, нэгумоди. II *угнета́тельница* эзини зэн (духтэр).

УГНЕТА́ТЕЛЬСКИЙ прил. 1. залумиji, сэhэрдиji, нэгумодиji; 2. э залумирэво, э сэhэрдижирэво, э нэгумодижирэво сохтэ оморэнижо.

УГНЕТА́ТЬ, УГНЕСТИ́ гл. зулум дорэ, сэhэр дорэ, нэгумо дорэ.

УГНЕТЕ́НИЕ сущ. 1. зулум дорэji, сэhэр дорэji, нэгумо дорэji; 2. чэтинэ, сэhэрлӳjэ hол.

УГНЕТЁННЫЙ I прич. зулум кэширижо, сэhэр кэширижо; II прил. зулумкэш, jозуг, фэгир.

УГОВО́Р сущ. 1. боворими дорэji, э jэ рэh овурдэji, рази сохтэji, э зувун кӳрдэji, мэслэhэт. *Он не поддаётся никаким уговорам* урэ hич чиро э jэ рэh овурдэ нэс бирэ; 2. перен. разижэти, рази бирэji, кофэ jэки сохтэji. II *угово́рный* прил. 1. эз товунэjӳ э разижэти оморэтho; 2. э чӳрэво имбукэ киникэрэ рази сохтэ.

УГОВОРИ́ТЬ, УГОВА́РИВАТЬ гл. боворими дорэ, э jэ рэh овурдэ, э сэр вэнкэстэ, рази сохтэ, э зувун кирдэ. II *угова́ривание* сущ. боворими дорэji, э jэ рэh овурдэji, э сэр вэнкэстэji, рази сохтэji, э зувун кирдэji.

УГОВОРИ́ТЬСЯ, УГОВА́РИВАТЬСЯ гл. э разижэти оморэ, эз jэки коф вэкирдэ.

УГОДИ́ТЬ гл. 1. рази сохтэ, эри кору ҳэмэл оморэ, хэjр дорэ (киникэрэ); 2. офторэ. *Лиса угодила в капкан* тулки э чэлэ офто; 3. вохурдэ, расирэ. *Он угодил лбом в дверь* пишони эн у э дэр вохурд; 4. вокосундэ, зэрэ, кэширэ. *Угодил ему кулаком в грудь* э синэjу jэ мушт вокосунд.

УГО́ДЛИВЫЙ прил. эри гуллуг бурбундэ чэҳти сохтэнижо, чикэкири сохтэнижо, хуштэрэ э чум дэшэндэнижо. II *угóдливость* сущ. гуллуг бурбундэji, чикэкири сохтэji, хуштэрэ э чум дэшэндэji.

УГО́ДНИК сущ. 1. эри гуллуг бурбундэ чэҳти сохтэнижо одоми, чикэкири сохтэнижо одоми. II *угóдница* эзини зэн (духтэр); 2. э христианҳо вэ э jэ диникэҳо нум эн бэҳзи Худорэ хош оморэнижо корҳо сохтижо тэмизэ одомиҳо. <> *Дамский угодник* зэнбаз.

УГО́ДНИЧАТЬ гл. гуллуг бурбундэ, чикэкири сохтэ.

УГО́ДНИЧЕСТВО сущ. гуллуг бурбундэji, чикэкири сохтэji.

УГО́ДНО в знач. сказ. кэрэки. Ч*то вам угодно?* ишмурэ чу кэрэки?; *кому угодно высказаться?* кирэ коф сохтэ вожистэ? <> *Где угодно* эчэ бисто, эчэ ишмурэ вожист; *если вам угодно* ишмурэ вожистэникэ; *как вам угодно* вожэстэшмурэ хуно; *какой угодно* чутами бисто бошку; *как угодно* чутэрз бисто бошку, *кто угодно* ки бисто бошку, ҳэр кэс; *куда угодно* эчэ бисто бошку, э ишмурэ вожистэнижо чикэ; *сколько угодно* чэнд гэдэр бисто, ишмурэ чэн гэдэр вожист.

УГО́ДНЫЙ прил. вожистэни, кэрэки, хэjрлу. II *угодность* сущ. вожистэни, кэрэки, хэjрлу бирэji.

УГО́ДЬЕ сущ. эри коштэ jэ новкэ овчиji сохтэ ҳэмэл оморэнижо чикэ, хори. *Рыбные угодья* чэҳ курдэнутҳо чикэҳо.

УГОЖДА́ТЬ см. *угодить*.

УГОЖДЕ́НИЕ сущ. 1. рази сохтэji; 2. хуби.

У́ГОЛ сущ. кунч. 1. мат. ду jэкирэ буррэнижо ду хит ҳэмэл овурдэнижо фигур ҳэндэсэji. *Тупой угол* кутэ кунч; *острый угол* тичэ кунч; 2. ду чи, jэ новкэ ду тараф эн чуникэ э jэки раст оморэнутҳо чикэ, тинкэ. *На углу улицы* э тинкэj кучэ; 3. э киро дорэ оморижо бэхш эн хунэ. *В углу комнаты* э jэ кунч эн утог; 4. перен. эри зивистэ jэ тэнкэ чикэ, далда. <> *в глухом углу* э дурэ чикэҳо; *из-за угла* э пэҳэнуки, э зирдэси; *медвежий угол* хэлвэтэ чикэ, эз бэспоj дурэ чикэ; *поставить в угол* э кунч поjундэ, дэҳно зэрэ; *прижать (припереть) в угол* э кунч шиширэ, э дувор вокосундэ. II *уголóк* уменьш. кунчлэ. II *угловóй* прил. кунчи; эн кунч.

У́ГОЛЬ сущ. кумур: 1. эз хори вэдэшэндэ оморэнижо сэхтэ чи (эри сухундэ). *каменный уголь* кумур сэнги; 2. ҳузумэ сухундэрэво ҳэмэл оморэнижо сухундэнижэ сэхтэ чи. *Древесный уголь* кумур ҳузуми; 2. jэ тикэ кумур. II *уголёк* уменьш. ласк. кумурлэ, jэ тикэлэj кумур.

У́ГОЛЬНИК сущ. 1. см. *угольщик;* 2. кумурхунэ, гоб кумури.

УГО́ЛЬНИК сущ. сэкунчэ, jэ новкэ кунчэ хуно ҳистижо карасти чертjожи.

У́ГОЛЬНЫЙ прил. кумури: 1. эн кумур; 2. эри кумур вэдэшэндэ, доштэ, бэрдэ ҳистижо; 3. э гэдэ кумур дэрижо; 4. эз кумур вэкирдэ оморэнижо; 5. э кумурэво кор сохтэнижо; 5. э кумурэво сохтэ оморэнижо; 4. э кумур ухшэш зэрэнижо.

УГО́ЛЬНЫЙ см. *угловой* 1. и 2.

У́ГОЛЬЩИК сущ. кумурчи: 1. э кумур вэдэшэндэнутҳо чикэ кор сохтэнижо сэниҳэткор; 2. то же, что *углежог;* 3. кумур фурухтэнижо одоми; 4. то же, что *углевоз.* II *у́гольщица* эзини зэн (духтэр). II *угольщицкий* прил. кумурчиji; эн кумурчи.

УГОМО́Н сущ. динчи. *Угомону нет* динч сохтэ нэс бирэ кирэjикэ. *На шалунов угомону нет* эз нэдинчҳо динчи нисти.

УГОМОНИ́ТЬ, УГОМОНЯ́ТЬ гл. динч сохтэ.

УГОМОНИ́ТЬСЯ, УГОМОНЯ́ТЬСЯ гл. динч бирэ.

УГО́Н, УГОНЯ́ТЬ гл. см *угнать*.

УГО́НЩИК сущ. дузд (киникэрэ, чуникэрэ дуздирирэ бэрдижо, jэ новкэ дуздирэ бэрдэнижо одоми).

УГОРА́ЗДИТЬ гл. фирихурдэ сохтэ, эз сэр вэдэшэндэ. *Чёрт меня угораздил поехать!* шэҳэту мэрэ эз сэр вэдэшэнд бурам куфтирэ.

УГОРЕ́ЛЫЙ прил. 1. эз дурэ тасирриjо. 2. эгулэ вир сохтиjо.

УГОРЕ́ТЬ[1], **УГОРА́ТЬ** гл. 1. эз дурэ тасирэ; 2. эгулэ вир сохтэ.

УГОРЕ́ТЬ[2], **УГОРА́ТЬ** гл. кэм бирэ (эз ҳэл сохтэ оморэ, эз сухтэ, эз э сэру кор сохтэ оморэ).

У́ГОРЬ[1] сущ. чэҳ-мар.

У́ГОРЬ[2] сущ. вэдэшэндэji, чингол.

УГОСТИ́ТЬ гл. э шорирэво гиног сохтэ (э хурдэни, э ҳэнчирэни, э кэширэни).

УГОСТИ́ТЬСЯ гл. разг. тэ сироji хурдэ, рази бирэ.

УГОТО́ВАННЫЙ прич. ћəзур сохтə оморијо.

УГОТО́ВИТЬ гл. ћəзур сохтə. II *уготовле́ние* ћəзур сохтəји.

УГОЩЕ́НИЕ сущ. 1. гиног сохтəји; 2. хурдəнијə чиho (ə чүрəво гиног сохтəнүткə).

УГРЕВА́ТЫЙ прил. тəнү вəдəшəндијо, чингол-чингол биријо. II *угрева́тость* сущ. тəнү вəдəшəндəји, чингол-чингол бирəји.

УГРЕ́ТЬСЯ гл. кəрм бирə, кəрм вəроморə.

УГРЕВО́Й прил. чингол-чинголи, вəдəшəдəји ən чингол-чингол.

УГРО́БИТЬ см. *гробить*.

УГРОЖА́ТЬ гл. тəрсундə, булə дорə.

УГРО́ЗА сущ. 1. булə; 2. тəрс, хəто.

УГРО́ХАТЬ гл. хəрч сохтə, лап амбар хəрч сохтə.

УГРЫЗЕ́НИЕ сущ. ћəл бирəји, хəчəлəти кəширəји (əз ћəјб, əз пəшмујəти).

УГРЮ́МЫЙ прил. дүлкир, дүлхүрд, торикəруј, əз ловү хəндə нəс рафтəнијо. II *угрю́мость* сущ. дүлкири, дүлхүрд,торикəруји, əз ловү хəндə нəрафтəји.

УГУ част. үhү (əри).

УДА́ сущ. устар. то же, что *удочка*.

УДА́В сущ. боа (дүрүчдə огусүзə мар тропики). II *удавный и удавовый* прил. боаји; ən боа.

УДАВА́ТЬСЯ см. *удаться*.

УДАВИ́ТЬ, -СЯ см. *давить, -ся*.

УДА́ВЛЕННИК сущ. хүштəрə ə горинə вокоширијо одоми, тасундə оморијо одоми. II *уда́вленница* əзини зəн (духтəр).

УДАЛЕ́Ц сущ. икид, нəтəрс, тəрснəдан (ə дүлү тəрс нəдəријо одоми).

УДАЛЁННЫЙ I прич. см. *далёкий* 1. *и* 2. II *удалённость* сущ. дури.

УДАЛИ́ТЬ, УДАЛЯ́ТЬ гл. 1. дур сохтə; 2. гүј сохтə, вəдəшəндə (əз кор); 3. кəширə, вəдəшəндə. *Удалить гнилой зуб* пысырə дəндүрə кəширə. 4. тəмиз сохтə, фирсорə. *Удалить пятно с одежды* əз оводуни локорə фирсорə. II *удале́ние* сущ. 1. дур сохтəји; 2. гүј сохтəји, вəдəшəндəји (əз кор); 3. кəширə, вəдəшəндəји; 4. тəмиз сохтəји, фирсорəји.

УДАЛИ́ТЬСЯ, УДАЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. дур бирə; 2. рафтə, кироштə, сур бирə. II *удале́ние* сущ. 1. дур бирəји; 2. рафтəји, кироштəји, сур бирəји.

УДАЛО́Й, УДА́ЛЫЙ прил. икид, нəтəрс, тəрснəдан.

У́ДАЛЬ, УДАЛЬСТВО́ сущ. икиди, нəтəрсирəји, тəрснəдани.

УДА́Р сущ. 1. зəрəји, зəрбə. *Удар кулаком* мүшт зəрəји; 2. сəс (ən зинк, ən чат бирəји; ən бирəнгинə, ən вəчарустəји). *Удар колокола* сəс ən зинк; 3. куфтəји. *Удар пульса* куфтəј ən дүл; 4. бəдбəхти, хəрəбə хəбəр; 5. ə нəкуми ə сəр дүшмə дəрафтəји.

УДА́РИТЬ, УДАРЯ́ТЬ гл. 1. ə чиробəчиро мəђhoho: зəрə; 2. ə нəкуми ə сəр дүшмə дəрафтə; 3. вохурдə. *Пуля ударила в стену* кулə ə дувор вохурд; 4. перен. кори сохтə. *Вино ударило по голову* шороб ə сəрү зəри; 5. əз ђəрə вəкирдə; 6. разг. hə ə јə бо сəр кирдə. *Ударили морозом* hə ə јə бəјə бо зə. <> *Кровь ударила в голову* хун ə сəрү зəри; *не ударить в грязь лицом* биобур нəбирə, ə ђүрмəтəво əз виђтəјү вəроморə; *ударить во все колокола* разг. ə həммəј ђилом лов сохтə (кофə, хəбəрə);*ударить по карману* ə чиб зарари зəрə.

УДА́РИТЬСЯ, УДАРЯ́ТЬСЯ гл. 1. вохурдə, расирə. *Мяч ударился в стену* туп ə дувор вохурд; 2. сəр кирдə. *Удариться в бегство* сəр кирдə вирихтə; *удариться в слёзы* сəр кирдə киристə. <> *Удариться об заклад* мəрч кирдə.

УДА́РНЫЙ прил. 1. зəрбəји, ən зəрбə, ən зəрəји; 2. ə зəрəрəво, ə зəрбəрəво бирəнијо; 3. сəхтə зəрбə зəрəнијо; 4. əз товунəј ən кəрəкијə корho бирəнијо; 5. лап тəђəди, лап кəрəки, əри бəгдəји hиштə ђəмəл нəс оморəнијо.

УДА́ТЬСЯ гл. 1. ə сəрбəhəм оморə, ђəмəл оморə; 2. ə чүникə расирə, сохтə данүстə. *Ему не удалось поехать* у рафтə нə данүст.

УДА́ЧА сущ. овурдəји, кирдəји (ən кор). *Ему всегда удача* кор ən у həмишə кирдəни, бəхтү хундəни.

УДА́ЧЛИВЫЙ прил. бəхтəвəр, корү күрдəнијо, мозолмənд. II *удачливость* сущ. бəхтəвəри, корү кирдəји, мозолмənди,

УДА́ЧНИК сущ. бəхтəвəр (бəхтəвəрə одоми, корү кирдəнијо одоми, мозолмəндə одоми). II *удачница* əзини зəн (духтəр).

УДА́ЧНЫЙ прил. 1. ə хубирəво вəрастијо, ə сəрбəhəм оморијо; 2. хуб. *Удачно подобранные примеры* хуб вичирə оморијо мисалho.

УДВА́ИВАНИЕ сущ. дүгəд зијод сохтəји.

УДВО́ИТЬ, УДВА́ИВАТЬ гл. дүгəд амбар, кучлү сохтə. II *удвое́ние* дүгəд амбар, кучлү сохтəји.

УДВО́ИТЬСЯ, УДВА́ИВАТЬСЯ гл. дүгәд амбар, кучлү бирә; II *удвое́ние* дүгәд амбар, кучлү бирәји.

УДЕ́Л[1] сущ. удел: 1. ә гәдимә Урусијәт хориһој ән јә кнјаз-феодал; 2. хориһој ән күфләт император Урусијәт.

УДЕ́Л[2] сущ. устар. гисмәт, бәхт, бәхш.

УДЕЛИ́ТЬ, УДЕЛЯ́ТЬ гл. дорә, чиро сохтә, чиро сохтә дорә.

УДЕРЖА́НИЕ сущ. 1. кирдә, офторә нәһиштәји, појундәји, појундә оморәји; 2. кирдә оморијо пул.

УДЕРЖА́ТЬ, УДЕРЖА́ТЬСЯ гл. појундә: 1. кирдә, офторә нәһиштә; 2. дошта; 3. кирдә, бәхш ән чүникәрә нәдорә; 4. кирдә, рәһо нәдорә; 5. чүникә сохтә нәһиштә ; 6 мәһлүм, вәди бирә нәһиштә. II *удéрживание и удержа́ние* сущ. појундәји.

УДЕРЖА́ТЬСЯ, УДЕ́РЖИВАТЬСЯ гл. појистә: 1. нә офторә; 2. ә чикәј хүштә мундә, пәсәво нә рафтә; 3. вәди бирә нәһиштә, хүштәрә әри чүникә нәсохтә мәчбур сохтә; 4. мундә, дошта оморә.

УДЕШЕВИ́ТЬ, УДЕШЕВЛЯ́ТЬ гл. учуз (учузтә) сохтә. II *удешевле́ние* сущ. учуз (учузтә) сохтәји.

УДИВИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. мәһтәлбирәни. *Удивительный человек* мәһтәлбирәнијә одоми; 2. лап рач, лап хуб. II *уди́вительность* сущ. мәһтәли.

УДИВИ́ТЬ, УДИВЛЯ́ТЬ гл. мәһтәл сохтә.

УДИВИ́ТЬСЯ, УДИВЛЯ́ТЬСЯ гл. мәһтәл бирә (мундә). II *удивле́ние* сущ. мәһтәли, мәһтәл бирәји (мундәји).

УДИ́ЛИЩЕ сущ. чубуг (әри русмуј ән дәрзәгирә бәстә).

УДИРА́ТЬ см. *удрать*.

УДИ́ТЬ гл. чәһ кирдә (ә дәрзәгирәво). II *уже́ние* сущ. чәһ кирдәји (ә дәрзәгирәво).

УДИ́ТЬСЯ гл. кирдә оморә (ә дәрзәгирәво), ә дәрзәгир вәроморә (ә товунәј чәһ).

УДЛИНЁННОСТЬ сущ. дурази, тәнкдурази.

УДЛИНЁННЫЙ I прич. дураз сохтә оморијо; II прил. тәнкдураз. *Удлинённое лицо* тәнкдуразә сифәт. II *удлинённость* сущ. дурази, тәнкдурази.

УДЛИНИ́ТЬ, УДЛИНЯ́ТЬ гл. дураз сохтә. II **удлинение** сущ. дураз сохтәји.

УДЛИНИ́ТЬСЯ, УДЛИНЯ́ТЬСЯ гл. дураз бирә. *Дни удлинились* рузһо дураз бири. II **удлинение** сущ. дураз бирәји (сохтә оморәјији).

УДМУ́РТСКИЙ прил. удмурти: ән удмуртһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән һәдәтһошү, ән тәһәрз зиндәкунишү, ән културашү, ән Удмуртија, ән хорију, ән торихү; ән удмуртһо, ә Удмуртија һистијорә хуно). *Удмуртский язык* зувун удмурти. *По-удмуртски* нареч. ә удмурти.

УДМУ́РТЫ сущ. удмуртһо (хәлг, амбари одомиһој ән Удмуртија). II *удмурт* удмурт (јәки әз и одомиһо). II *удмуртка* әзини зән (духтәр).

УДО́БНЫЙ прил. 1. рәһәт, хуб, күнчүстәни; 2. кәрәк һистијо, ә чикәјү офторијо; 3. һәмәл оморәнијо, һәјб нистијо. II *удобность* сущ. рәһәти.

УДОБОВАРИ́МЫЙ прил. 1. зу һәл бирәнијо, субук (ә организм). *Удобоваримая пища* зу һәл бирәнијо (хурдәнијә) чи; 2. һәсонт вәрасирә оморәнијо. II *удобовари́мость* сущ. 1. зу һәл бирәји, суки; 2. һәсонт вәрасирә оморәји.

УДОБОПОНЯ́ТЬНЫЙ прил. һәсонт вәрасирә бирәнијо, һәсонт ә сәр офторә бирәнијо. II *удобопоня́тьность* сущ. һәсонт вәрасирә бирәји, һәсонт ә сәр офторә бирәји.

УДОБРЕ́НИЕ сущ. 1. күбрә дорәји; 2. күбрә. *Химические удобрения* күбрәһој кимјәји.

УДО́БРИТЬ, УДОБРЯ́ТЬ гл. күбрә дорә.

УДО́БСТВО сущ. 1. рәһәти, рәһәт бирәји; 2. рәһәт һистијо чикә, әри рәһәт зивистә, корсохтә һистио чиһо.

УДОВЛЕТВОРЕ́НИЕ сущ. 1. расундәји, расундә оморәји, дорәји, дорә оморәји; 2. рази сохтәји (сохтә оморәји; 3. разијәти, рази бирәји, рази мундәји. *С большим удовлетворением* ә кәлә разијәтирәво.

УДОВЛЕТВОРЁННЫЙ прил. рази һистијо, разијәти бурбундәнијо.

УДОВЛЕТВОРИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. мијонә, рази сохтәнијо, вәс сохтәнијо. *Удовлетворительный ответ* рази сохтәнијо човоб. II *удовлетворительно* сущ. ән дәрәјә хубә гимәт. || *удовлетвори́тельность* сущ. рази сохтәји, вәс бирәји.

УДОВЛЕТВОРИ́ТЬ, УДОВЛЕТВОРЯ́ТЬ гл. рази сохтә 1. војкәј киникәрә ә чикә овурдә; 2. ә војкәрәво дуз оморә; 3. расундә, чүникә дорә *Удовлетворить потребности населения* кәрәкиһој ән одомиһорә расундә; 4. бәдәлүрә дорә. II *удовлетворение* сущ. рази сохтәји.

УДОВЛЕТВОРИ́ТЬСЯ, УДОВЛЕТВОРЯ́ТЬСЯ гл. рази бирә, рази мундә. II *удовлетворение* сущ. рази бирәји (мундәји).

УДОВО́ЛЬСТВИЕ сущ. 1. кәјф, ләзәт, ћәз. *Доставить удовольствие* ләзәт дорә; *испытывать удовольствие* ћәз кәширә; 2. разијәти. *С удовольствием* ә разијәтирәво.

УДОВО́ЛЬСТВОВАТЬСЯ см устар. *довольствоваться*.

УДО́Д сущ. купкуп (дундугү шәфтә, рәнгәбәрәнгә гуш). II *удодовый* прил. купкупи; ән купкуп.

УДО́Й сущ. гәдәр ән ә јә бо, јә новкә ә јә вәкирдә вәхт дүширә оморијо шир. II *удойный* прил. амбарә шир дорәнијо (ә товунәј ћәјвонћо).

УДО́ЙНОСТЬ сущ. 1. амбарә шир дорәји; 2. см. *молочность*.

УДОРОЖА́НИЕ сущ. бућо бирәји, гимәтү вәрафтәји (ән чүникә).

УДОРОЖЁННЫЙ прич. бућо сохтә оморијо.

УДОРОЖИ́ТЬ, УДОРОЖА́ТЬ гл. бућо сохтә, гимәтүрә вошәндә.

УДОСТО́ИТЬ, УДОСТА́ИВАТЬ гл., лојиг данүстә: 1. нум, орден-медал вә јә чићојкә дорә; 2. ә киникә фикир дорә, чүникә сохтә. <> *Удостоить чести* ћүрмәт сохтә.

УДОСТО́ИТЬСЯ УДОСТА́ИВАТЬСЯ гл. 1. лојиг винирә оморә (чүникә: нум, орден-медал вә јә чиојћкә вәкирдә); 2. ә јү фикир дорә оморә.

УДОСУ́ЖИТЬСЯ, УДОСУ́ЖИВАТЬСЯ гл. зәћмәт (сәћәр) кәширә (әри чүникә сохтә вәхт офтә, мочол офтә).

УДОЧЕРИ́ТЬ, УДОЧЕРЯ́ТЬ гл. ә духтәри вәкирдә. II *удочере́ние* сущ. ә духтәри вәкирдәји.

У́ДОЧКА сущ. шәст (әри чәћкүрдә ә јү русму вә дәрзәгир бәстә оморијо чүбүг).

УДРА́ТЬ, УДИРА́ТЬ гл. вирихтә, әз ћәрә вәдарвфтә, дыдал дорә.

УДРУЖИ́ТЬ, УДРУЖА́ТЬ гл. дусти сохтә, гуллуг бурбундә. *Вот так удружил!* әзини дусти (сохти ә рүхшәндирәво куфтирә оморә): зарари зәри, хәрәби сохти (нәданүстәнки).

УДРУЧЁННЫЙ прич. то же, что *подавленный*.

УДРУЧИ́ТЬ, УДРУЧА́ТЬ гл. 1. дүләпәсә сохтә; 2. дүлкир сохтә, дүлхүрд сохтә; пәшму сохтә.

УДУ́МАТЬ, УДУ́МЫВАТЬ гл. фикир сохтә, ә мәћшәво овурдә.

УДУШИ́ТЬ, УДУША́ТЬ гл. прил. тасундә. II *удушение* сущ. тасундәји.

УДУ́ШЛИВЫЙ прил. тасундәнијо: 1. ћовосүз, нәфәс кәширә нәсбирәнијо; 2. бугозүрә зәћәрлү сохтәнијо, нәфәс кәширә нәсћиштәнијо.

УДУ́ШЬЕ сущ. тәнкәнәфәси, нәфәскүрдәји.

УЕДА́ТЬ см. *уесть*.

УЕДИНЕ́НИЕ сущ. 1. әз одомићо дур бирәји; 2. ә јә тәћнојә чикә рафтәји, ә тәћноји бирәји.

УЕДИНЁННЫЙ прил. 1. тәк, тәћно, әз јәкикәћо дур биријо; 2. әз одомићо зивистәнијо чикә дур биријо. II *уединённость* сущ. 1. тәк, тәћно, әз јәкикәћо дур бирәји; 2. әз одомићо зивистәнијо чикә дур бирәји.

УЕДИНИ́ТЬ, УЕДИНЯ́ТЬ гл. мүћүс сохтә, ә одомићорәво кофсохтә нә ћиштә, әз одомићо дур сохтә, тәћно ћиштә. II *уедине́ние* сущ. мүћүс сохтәји, тәћно ћиштәји.

УЕДИНИ́ТЬСЯ, УЕДИНЯ́ТЬСЯ гл. әз одомићо дур бирә, ә јә тәћнојә чикә рафтә, ә хәлвәти кироштә. II *уедине́ние* сущ. әз одомићо дур бирә, ә јә тәћнојә чикә рафтә,

УЕ́ХАТЬ, УЕЗЖА́ТЬ гл. рафтә (ә сәр чүникә, ә чүникә вәнүштәрәво).

УЖ[1] сущ. марови, мар ови. II *ужиный и ужовый* прил. маровији; ән марови.

УЖ[2] I то же, что *уже;* II частица 1. ћә дузиш. *Уж я вас долго ждал* ћә дузиш, мә ишмурә амбар кузәт сохтум; 2. дијә. *Не знаю как уж сказать* нәсданүм дијә чүтам күјумкә; 3.-иш, -ш. *Не так уж плохо* унгәдәриш (унгәдәш) хәрәб нисти.

УЖА́ЛИТЬ см. *жалить*.

УЖА́РИТЬ, УЖА́РИВАТЬ гл. хуб вәбурчундә. II *ужа́ривание* сущ. хуб вәбурчундәји.

УЖА́РИТЬСЯ, УЖА́РИВАТЬСЯ гл. 1. хуб вәбүрчирә; 2. әз вәбүрчирә субук бирә.

У́ЖАС сущ. 1. тәрс, војшәг; 2. зәћм; 3. в знач. нареч. лап амбар (хуб, јә новкә хәрәб); 4. в знач. сказ. ћист, -и. *Ужас как жарко* чү кәрми!; *ужас как вкусно* чү дәћәмлүни!

УЖАСНУ́ТЬ, УЖАСА́ТЬ гл. сәхт тәрсундә, ә војшәги вәнкәстә.

УЖАСНУ́ТЬСЯ, УЖАСА́ТЬСЯ гл. сәхт тәрсирә, ә војшәги офторә.

УЖА́СНЫЙ прил. 1. сәхт тәрсирәни, сәхтә војшәги; 2. лап сәхт, лап зобу. *Ужасная боль* лап сәхтә дорд; 3. разг. лап хәрәб (хуб). *Ужасная погода* лап хәрәбә ћово.

УЖЕ́ нареч. дијә. *Он уже не маленький* у дијә ћәјил нисти.

УЖЕ́ЛИ, УЖЕ́ЛЬ нареч. устар. *неужели*.

УЖЕ́НИЕ сущ. кирдә, ә дәрзәгирәво кирдә (чәћә).

УЖЕСТОЧИ́ТЬ, УЖЕСТОЧА́ТЬ гл. сәхт, сәхттә, зобу сохтә.

УЖИВА́ТЬСЯ, УЖИ́ТЬСЯ гл. зивистә: 1. ә разијәтирәво (ә киникәрәво); 2. ә таза чикә вәрдүш бирә; 3. дәбирә (ә чүникәрәво ә јә чикә).

УЖИ́ВЧИВОСТЬ сущ. ә чү чикәјикә вә киһојикәрәво ә рәһ рафтәји.

УЖИ́ВЧИВЫЙ прил. ә чү чикәјикә вә киникәрәво зивистә вә ә рәһ рафтә данүстәнијо. II *ужи́вчивость* сущ. әчү чикәјикә вә киникәрәво зивистә вә ә рәһ рафтә данүстәји.

УЖИ́МКА сущ. сәр-сифәт хүштәрә ә гүч дировундәји, шәфт сохтәји.

У́ЖИН сущ. чи шәви: 1. шәв хурдә оморәнијо чи; 2. әри шәвхурдә һәзүр сохтә оморијо чи. II *у́жинный* прил. 1. ән чи шәви, ән шәв хурдә оморәнијо чи; 2. әри шәвхурдә һистијо (сохтә оморијо).

У́ЖИНАТЬ, ПОУ́ЖИНАТЬ гл. чи шәвирә хурдә, шәв чи хурдә.

УЖО́ 1. нареч. бәгдә, јә кәм бәгдә, вәхт бирәнкә; 2. частица пој (јәбо)! мивини! мидәниши! имбурбунум! (буләрә хуно куфтирә оморә). *Ужо я тебя!* мә ә тү имбурбунум!

УЖО́НОК сущ. балај ән марови.

УЗА́ сущ. дәрәмум, прополис. II *узо́вый* прил. дәрәмуми: 1. ән дәрәмум; 2. ә дәрәмумәво, әз дәрәмум сохтә оморәнијо.

УЗАКОНЕ́НИЕ прил. ә закон вәнкәстә (дәшәндә) оморәји, законә хуно сохтә оморәји.

УЗАКО́НИТЬ, УЗАКО́НИВАТЬ гл. ә закон вәнкәстә (дәшәндә), законә хуно сохтә.

УЗБЕ́КСКИЙ прил. үзбәки: ән үзбәкһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културашү, ән Үзбәкстон, ән торихү, ән хоријү; ә Үзбәкстон, ән үзбәкһо һистијорә хуно. *Узбекский язык* зувун үзбәки. *По-узбекски* нареч. ә үзбәки.

УЗБЕ́КИ сущ. үзбәкһо (хәлг, амбари одомиһој ән Үзбәкстон). II *узбе́к* үзбәк (јәки әз и одомиһо. II *узбе́чка* әзини зән (духтәр).

УЗДА́ сущ. 1. чилов. *Держать в узде* кого-н. чиловүрә ә дәс хүштә кирдә, ә зир дәс хүштә доштә (киникәрә); 2. чүникәрә доштәнијо, пишојүрә кирдәнијо чи. II *узде́чный и уздяно́й* чилови; ән чилов. *Уздечное кольцо* һәлгәј ән чилов.

УЗДЕ́ЧКА то же, что *узда* 1.

У́ЗЕЛ[1] сущ. әнкүл: 1. (әхирһој ән чүһојикә сәхт бәстә оморијо чикә. *Завязать узлом* әнкүл сохтә; 2. дү-јәкирә бурранүтһој чикәј ән чүһојикә (ән магистралһо, хитһој ән телефон, ән телеграф); 3. ә јә тикәј мол дәпучундә вә бәстә оморијо чиһо.

У́ЗЕЛ[2] сущ. кәми ә јә сәһәт јә мил рафтәнијо зүји.

УЗИ́ЛИЩЕ сущ. устар. гомбур.

У́ЗИТЬ гл. сущ. 1. тәнк сохтә; 2. ләгәр бурбундә, тәнк бурбундә.

У́ЗКИЙ прил. 1. тәнк; 2. перен., тәнк, јәтарафи. II *у́зкость* сущ. тәнки.

У́ЗКО, УЗКО́ нареч. тәнк, тә́нки (әз кәрәк һистијо тә́нки)

УЗКОГЛА́ЗЫЙ прил. тәнкәчум (чумү тәнк һистијо). II *узкогла́зие* сущ. тәнкәчуми.

УЗКОКОЛЕ́ЙКА сущ. разг. тәнкә рәһ һовуни.

УЗКОЛИ́СТНЫЙ, УЗКОЛИ́СТЫЙ прил. вәлктәнк (вәлкү тәнк һистијо).

УЗКОЛО́БЫЙ прил. пишонитәнк (пишонијү тәнк һистијо). II *узколо́бость* сущ. 1. тәнки ән пишони; 2. перен. нәдани.

УЗКОПЛЕ́ЧИЙ прил. дүштәнк (дүшү тәнк һистијо).

У́ЗКОСТЬ см. *узость*.

УЗЛИ́СТОСТЬ сущ. әнкүлији, әнкүллүји, әнкүлдәриј.

УЗЛИ́СТЫЙ прил. әнкүли, әнкүллү, әнкүлдәри.

УЗЛОВА́ТЫЙ см. *узлистый*.

УЗНАВА́ЕМЫЙ прил. шинохо (шинохтә бирәнијо). II *узнаваемость* сущ. шинохоји (шинохтә бирәји).

УЗНА́ТЬ, УЗНАВА́ТЬ гл. данүстә: 1. шинохтә; 2. шинирә. *Узнать новость* таза хәбәр данүстә; 3. пүрсирә, вомухтә,хәбәр вәкирдә. *Узнайте, дома ли он* дан виним у ә хунәјикә; 4. тониш бирә. *Узнать характер людей* хосијәт одомиһорә данүстә. II *узнава́ние* сущ. данүстәји.

У́ЗНИК сущ. дустог (ә гомбур дәријо одоми). II *у́зница* әзини зән (духтәр). II *у́знический* прил. дустоги; ән дустог.

УЗО́Р сущ. нәхүш, күл, јәравуш. *Узор ткани* нәхүш ән мол; *узор ситца* күл ән чит.

УЗО́РНЫЙ прил. нәхүши: 1. ән нәхүш. *Узорные линии* хитһој ән нәхүш.; 2. нәхүшлү, ә нәхүшәво һистијо. *Узорные ткани* нәхүшлүјә молһо.

УЗО́РЧАТЫЙ прил. нәхүшлү, күллү. II *узо́рчатость* сущ. нәхүшлүји, күллүји.

У́ЗОСТЬ сущ. 1. тәнки; 2. тәнкә (әри кироштә ән тәнк һистијо чикә.

УЗРЕ́ТЬ гл. 1. см *зреть*[2]; 2. разг. шутл. винирэ, дэнишырэ.

УЗУРПА́ТОР сущ. узурпатор (һэг эн киникэрэ эз дэсү вэкирдижо одоми). II *узурпа́торша* эзини зэн (духтэр). II *узурпа́торский* прил. узурпатори; эн узурпатор.

УЗУРПИ́РОВАТЬ гл. узурпатори сохтэ ((һэг эн киникэрэ эз дэсү вэкирдэ). || *узурпа́ция* сущ. узурпатори сохтэжи ((һэг эн киникэрэ эз дэсү вэкирдэжи).

У́ЗУС сущ. дэб, һэдэт.

У́ЗЫ сущ. 1. устар. зинчир, бухов; 2. перен. бог, бэнд (бэстэнижо, јэки сохтэнижо чи).

УЙГУ́РСКИЙ прил. ујгури; эн ујгурһо., эн зувун үшү, эн миллэт үшү, эн тэһэр зиндэкунишү, эн культурашү, эн үшү зивистэнүтһо хориһо, эн ториху; эујгурһо һистијорэ хуно. *Уйгурский язык* зувун ујгури. *По-уйгурски* нареч. э ујгури.

УЙГУ́РЫ сущ. ујгурһо (хэлг, э Китај, э Эфгонстон вэ Миклэји Асија зивистэнијо одомиһо). II *уйгу́р* ујгур (јэки эз и одомиһо. II *уйгу́рка* эзини зэн (духтэр).

У́ЙМА сущ. амбар (лап амбарэ киникэ, чүникэ). *Уйма пыли на полках* э рафһо лап амбарэ туз нүшти; *истратил уйму денег* лап амбарэ пул хэрч сохти.

У́ЙМИЩА см. *уйма*.

УЙТИ́, УХОДИ́ТЬ гл. рафтэ: 1. эз јэ чикэ э јэ чикэјкэ; 2. вэдарафтэ; 3. 4. вирихтэ, вирихтэ пэһэнү бирэ, вирихтэ хилос бирэ, 4. дур бирэ. *Уйти от дел* эз кор дур бирэ; 5. хэрч бирэ (сохтэ оморэ). *За месяц ушло много денег* э и мэһ амбара рафти; 6. дэмундэ, дэрафтэ. *Уйти в размышления* э фикир рафтэ; 7. кирошто. *Молодость ушла* чојили рафти; 9. дэрафтэ, кирошто. *Свая ушла в землю на метр* поја јэ метро э хори дэрафти; 10. вэдэрэхширэ; 11. пишово (эз товунэј сэһэт). II *ухо́д* сущ. рафтэји.

УКА́З сущ. фэрмон. II *ука́зный* прил. фэрмони: 1. эн фэрмон; 2. э фэрмонэво, э законэво норэ оморијо.

УКАЗА́ТЕЛЬ сущ. рэһбурбу; 1. чүникэрэ бурбундэнијо хэт, ух, прибор, јэ новкэ јэ чијикэ. 2. китоб, э китоб вэријо чэдвэл.

УКАЗА́ТЬ, УКА́ЗЫВАТЬ гл. 1. бурбундэ; 2. нүшуно дорэ; 3. приказ дорэ. <> *Указать двери* (*на дверь*) гуј сохтэ; *указать место* э чикэ нүшундэ. II *указа́ние* сущ. 1. дэстур, мэслэһэт; 2. бурбундэји, бурбундэ оморэји.

УКА́ЗКА сущ. чубуг (эри чүникэ бурбундэ һистијо).

УКА́ЗЧИК сущ. рэһбурбурбу (эри чүникэ сохтэ э киникэ рэһ бурбундэнијо одоми). II *ука́зчица* эзини зэн (духтэр).

УКА́ЛЫВАТЬ см. *колоть* 1. *и* 5.

УКАРАУ́ЛИТЬ, УКАРАУ́ЛИВАТЬ, гл. гэрэвулијүрэ кэширэ (дошто, э хэјолү бирэ, э пэсэјү кэштэ).

УКАТА́ТЬ, УКА́ТЫВАТЬ гл. 1. эз сэрү чүникэ кэрдундэ, јэ новкэ амбар мошин һэј сохтэрэво һомовор, дуз сохтэ; 2. эз һол вэнкэстэ. *Жизнь укатала* кого-н. зиндэкуни эз һол вэнкэсти киникэрэ. II *укатывание* сущ. һомовор, дуз сохтэји (э сэрү чүникэ кэрдундэрэво, јэ новкэ амбар мошин һэј сохтэрэво). II *ука́тка* эри һомовор, дуз сохтэ э сэрү чүникэ кэрдундэји, јэ новкэ амбар мошин һэј сохтэји.

УКАТА́ТЬСЯ, УКА́ТЫВАТЬСЯ гл. 1. эз сэрү чүникэ кэрдундэ, јэ новкэ амбар мошин һэј сохтэрэво һомовор, дуз бирэ (сохтэ оморэ; 2. эз һол офторэ (вэнкэстэ оморэ).

УКАТИ́ТЬ, УКА́ТЫВАТЬ гл. 1. кулу-кулу дорэ; 2. разг. (э чүникэ вэнүштэ) рафтэ. *Они вчера укатили в деревню* уһо ди э диһ рафтүт.

УКАТИ́ТЬСЯ, УКА́ТЫВАТЬСЯ гл. кулу-кулу рафтэ, кулу-кулу дэрафтэ.

УКА́ТКА сущ. 1. эз сэрү чүникэ кэрдундэ, јэ новкэ амбар һэј сохтэрэво һомовор, дуз сохтэ оморэји; 2. эз һол офторэји (вэнкэстэ оморэји).

УКАЧА́ТЬ, УКА́ЧИВАТЬ гл. 1. тэ хисирэјү чүмундэ; 2. кирдэ, дүлү гэриш бирэ (э кэми, э мошин вэ э јэ чиһикэһо). II *ука́чивание* сущ. 1. тэ хисирэјү чүмундэји; 2. кирдэји, дүлү гэриш бирэји (э кэми, э мошин вэ э јэ чиһикэһо).

УКАЧА́ТЬСЯ, УКА́ЧИВАТЬСЯ гл. эз шовундэ (чүмундэ) оморэји эз һол офторэ.

УКЛА́Д сущ. рэһ, тэһэрз. *Уклад жизни* тэһэрз зиндэкуни.

УКЛА́ДКА сущ. 1. вэчирэји, күнчундэји, вэчирэ оморэји, күнчундэ оморэји; 2. дэкирдэји, норэји, дэчирэји, дэкирдэ оморэји, норэ оморэји, дэчирэ оморэји.

УКЛА́ДОЧНЫЙ прил. от сл. *уложить*.

УКЛА́ДЧИК сущ. дэчирэкор (э гобһо вэчирэнијо фэһ**ЛЭ**). II *укла́дчица* эзини зэн (духтэр).

УКЛА́ДЫВАТЬ, -СЯ[1] см. *уложить, -ся*.

УКЛА́ДЫВАТЬСЯ[2] см. *улечься*.

УКЛО́Н сущ. 1. кунəји; 2. əз рафтəнијо рəћ чарустəји; 3. сəниһəт вичирəји, ə чүникə ћəвəс бурбундəји; 4. перен. əз норə оморијо рəћ ə гирог вədарафтəји.

УКЛОНИ́ТЬСЯ гл. 1. ə јон кироштə, хүштəрə ə гирог кəшироə; 2. чарустə. *Дорога уклонилась вправо* рəћ ə раст чаруст; 3. дур бирə, ə гирог вədарафтə; 4. перен. ə кəрдəн нəвəкүрдə, əз сəр сохтə. II *уклоне́ние* сущ. 1. дур бирəји, ə гирог вədарафтəји; 2. ə кəрдəн нəвəкүрдəји, вирихтəји.

УКЛО́НЧИВЫЙ прил. əз чүникə ə гирог вədарафтијо, дуз нистијо, əз дүли нистијо. *Уклончивый ответ* дуз нистијо човоб.

УКО́КАТЬ см. *кокать*.

УКОКО́ШИТЬ гл. разг. күштə, мито сохтə, чунүрə вədəшəндə.

УКО́Л сущ. мед. 1. шиширəји, шиширə оморəји, кəзирəји. *Укол иголкой* дəрзə шиширəји; 2. дəрзə, дəрзə зəрəји. *Сделать укол больному* ə нəчог дəрзə зəрə; 3. разг. чикədəрзə (чикəј дəрзə); 4. перен. кəзирəји, бизу сохтəји, ə дүлү вохурдəји.

УКОЛО́ТЬ, -СЯ см. *колоть*[2].

УКОМПЛЕКТОВА́ТЬ см. *комплектовать*.

УКО́Р, УКО́РА сущ. дəһно, нəразији, сəрзəни. <> *Не в укор (будь) сказано* кому ə хотурү нə вохуруку.

УКОРЕНИ́ТЬ, УКОРЕНЯ́ТЬ гл. 1. чыч дəшəндə; 2. перен. дəб дəшəндə (вəнкəстə). || *укорене́ние* сущ. 1. чыч дəшəндəји; 2. перен. дəб дəшəндəји (вəнкəстəји).

УКОРЕНИ́ТЬСЯ, УКОРЕНЯ́ТЬСЯ гл. 1. чыч күрдə; 2. перен. чыч вəнкəстə, 3. дəб дəшəндə (вəнкəстə). II *укорене́ние* сущ. 1. чыч кирдəји; 2. перен. чыч вəнкəстəји, 3. дəб дəшəндəји (вəнкəстəји).

УКОРИ́ЗНА см. *укор*.

УКОРИ́ЗНЕННО нареч. ə биразијирəво, ə рүхшəндирəво.

УКОРИ́ТЬ, УКОРЯ́ТЬ гл. бизу сохтə, дəһно зəрə, коф зəрə, сəр зəрə.

УКОРОТИ́ТЬ, УКОРАЧИВАТЬ гл. кутəһ, кудəк сохтə. <> *Укоротить хвост* кому мум сохтə киникəрə; *укоротить язык* кому зувунүрə кутəһ сохтə. II *укороче́ние* сущ. кутəһ, кудəк сохтəји, кудəк сохтəји.

УКОРОТИ́ТЬСЯ,, **УКОРАЧИВАТЬСЯ** гл. кутəһ, кудəк бирə. *Дни укоротились* рузһо кутəһ бирət.

УКОРО́ЧЕННЫЙ прич. кутəһ, кудəк сохтə оморијо. II *укоро́ченность* кутəһ, кудəк сохтə оморəји.

УКО́С сущ. 1. савзəзəрə, савзə зəрəји; 2. гəдəр ən зəрə оморијо савзə.

УКОСИТЬ гл. һəммəрə зəрə (чирə), зəрə (чирə) вəрастə.

УКРА́ДЕННЫЙ прич. дүздирə оморијо, дүздирə.

УКРА́ДКОЙ нареч. ə дүзди-дүзди, ə пəһəнүки, ə јəкиш нəкуфтирəки.

УКРАИ́НСКИЙ прил. украинаји: ən украинајиһо, ən зувун үшү, ən миллəт үшү, ən зиндəкунишү, ən культурашү, ən Украина, ən хоријү, ən торихү; ə Украина, ən украинајиһо һистијорə хуно. *Украинский язык* зувун украинаји. *По-украински* нареч. ə украини.

УКРАИ́НЦЫ сущ. украинајиһо (хəлг, амбари одомиһој ən Украина). II *украи́нец* украинаји (јəки əз и одомиһо). II *украи́нка* əзини зən (духтəр).

УКРА́СИТЬ, УКРАША́ТЬ гл. вəравундə, јаравуш дорə.

УКРА́СИТЬСЯ, УКРАША́ТЬСЯ гл. вəрајистə, вəравундə оморə.

УКРА́СТЬ см. *красть*.

УКРАША́ТЕЛЬ гл. вəравүндəкор (вəравундəнијо, јəравуш вənорəнијо одоми).

УКРАШЕ́НИЕ сущ. 1. вəравундəји, јаравуш дорəји. *Украшение ёлки* јолкəрə вəравундəји; 2. јəравуш, чичи. *Ёлочные украшения* чичиһој јолкəји.

УКРЕПИ́ТЬ, УКРЕПЛЯ́ТЬ гл. 1. сəхт сохтə; 2. куч дорə, гувот дорə. II *укрепле́ние* сущ. 1. сəхт сохтəји; 2. куч дорəји, гувот дорəји. II *укрепи́тельный* прил. сəхт сохтənијо, куч дорənијо.

УКРЕПИ́ТЬСЯ, УКРЕПЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. сəхт бирə; 2. кучлү бирə, гувотлү бирə. II *укрепле́ние* сущ. 1. сəхт бирəји; 2. кучлү бирəји, гувотлү бирəји.

УКРО́МНЫЙ прил. динч, пəһəнү, тəһно, хəлвəт. *Укромное местечко* хəлвəтə чикəлə. II *укро́мность* сущ. динчи, пəһəнүји, тəһноји, хəлвəти.

УКРО́П сущ. бот. шивит. II *укро́пный* прил. шивити: 1. ən шивит; 2. əз шивит, ə шивитəво сохтə оморијо.

УКРОТИ́ТЕЛЬ, сущ. һəјвонһорə вомухтənијо, ə дəс вəрдүш (хутə) сохтənијо одоми. II *укроти́тельница* əзини зən (духтəр).

УКРОТИ́ТЬ, УКРОЩАТЬ гл. 1. ћəjвонћорə вомухтə, ə дəс вəрдүш (хутə) сохтə; 2. динч сохтə, нүшундə, хисундə, кəм сохтə, хиник сохтə. *Укротить гнев* ћүршүрə нүшундə. II *укроще́ние* сущ. 1. ћəjвонћорə вомухтəjи, ə дəс вəрдүш (хутə) сохтəjи; 2. динч сохтəjи, нүшундəjи, хисундəjи, кəм сохтəjи, хиник сохтəjи.

УКРОТИ́ТЬСЯ, УКРОЩАТЬСЯ гл. 1. ə дəс вəрдүш (хутə) бирə; 2. динч бирə, хиник бирə, нүштə. II *укроще́ние* сущ. 1. ə дəс вəрдүш (хутə) бирəjи; 2. динч бирəjи, хиник бирəjи, нүштəjи.

УКРУПНИ́ТЬ, УКРУПНЯ́ТЬ гл. кəлə (дүрүчд) сохтə, кəлəтə (дүрүчдтə) сохтə. II *укрупне́ние* сущ. кəлə (дүрүчд) сохтəjи.

УКРУПНИ́ТЬСЯ, УКРУПНЯ́ТЬСЯ гл. кəлə (дүрүчд) бирə, сохтə оморə. II *укрупне́ние* сущ. кəлə (дүрүчд) бирəjи, сохтə оморəjи.

УКРЫВА́ТЕЛЬ сущ. ћовунə, jə новкə ћовункорə пəћнү сохтəнијо одоми. II *укрыва́тельница* əзини зəн (духтəр).

УКРЫВА́ТЕЛЬСТВО сущ. ћовунə, jə новкə ћовункорə пəћнү сохтəjи. II *укрыва́тельский* прил. ən ћовунə пəћнү сохтəнијо, ən ћовунə пəћнү сохтəjи.

УКРЫ́ТИЕ сущ. 1. дəкрдəjи, дəкирдə оморəjи; 2. пəћəнү сохтəjи, пəћəнү сохтə оморəjи; 3. əри пəћнүбирə чикə.

УКРЫ́ТЫЙ I прич.1. дəкирдə оморијо; 2. пəћəнү сохтə оморијо; II прил. пəћəнү.

УКРЫ́ТЬ, УКРЫВА́ТЬ гл. 1. (рујүрə) дəкирдə; 2. пəћəнү сохтə, доштə. *Укрыть от дождя* əз воруш доштə. II *укрыва́ние* 1. (рујүрə) дəкирдəjи; 2. пəћəнү сохтəjи, доштəjи.

УКРЫ́ТЬСЯ, УКРЫВА́ТЬСЯ гл. 1. (рүj хүштəрə) дəкрдə; 2. пəћəнү бирə, хүштəрə доштə; 3. пəћəнү мундə, əз чум вирихтə.

У́КСУС сущ. сүркə. II *у́ксусный* прил. сүркəjи: 1. ən сүркə; 2. ə гəдү сүркə дəријо, сүркə зəрə оморијо.

У́КСУСНИК и У́КСУСНИЦА сущ. сүркəдоку (əри сүркə дəкундə, ə сəр стол норə ћистијо гоб).

УКУ́ПОРИТЬ, УКУПО́РИВАТЬ см. *закупорить*. II *укупорива́ние* бəстəjи (сулај ən чү гобикəрə сəхт, сəхт-сəхт гили сохтəjи). II *укупо́рка* 1. сулај гобə сəхт бəстəнкə сохтə оморəнијо кор; 2. əри и корə сохтə ћистијо карасти. II *уку́порочный* прил. əри сулај чүникəрə бəстə ћистијо, ћəмəл оморəнијо.

УКУ́С сущ. 1. дəндү дəшəндəjи, кəзирəjи, ћəнч вəкирдəjи; 2. чикəj ən дəндү (ən кəзирəjи, ən ћəнч).

УКУСИ́ТЬ гл. 1. дəндү дəшəндə; 2. кəзирə; 3. ћəнч вəкирдə.

УКУ́ТАТЬ, УКУ́ТЫВАТЬ гл. дəпучундə, пучундə, сəхт сохтə. II *уку́тывание* сущ. дəпучундəjи, пучундəjи, сəхт сохтəjи.

УКУ́ТАТЬСЯ, УКУ́ТЫВАТЬСЯСЯ гл. дəпундə оморə, пучундə оморə, сəхт сохтə оморə. II *уку́тывание* сущ. дəпундə оморəjи, пучундə оморəjи, сəхт сохтə оморəjи.

УЛА́ВЛИВАТЬ см. *уловить*.

УЛА́ДИТЬ, УЛА́ЖИВАТЬ гл. 1. дуз сохтə, ə рəћү вənкəстə, ћəл сохтə. *Уладить дело* корə ə рəћү вənкəстə; *уладить спорный вопрос* ћүчəтијə мəсəлəрə ћəл сохтə; 2. устар. шолуми вənкəстə, рази сохтə. II *ула́живание* сущ. 1. дуз сохтəjи, ə рəћү вənкəстəjи, ћəл сохтəjи; 2. устар. шолуми вənкəстəjи, рази сохтəjи.

УЛА́ДИТЬСЯ, УЛА́ЖИВАТЬСЯ гл. 1. дуз бирə, ə рəћү офторə, ћəл сохтə оморə; 2. устар. ə рəћ рафтə, дуз оморə. II *ула́живание* сущ. 1. дуз бирəjи, ə рəћү офторəjи, ћəл сохтə оморəjи; 2. устар. ə рəћ рафтəjи, дуз оморəjи.

УЛА́МЫВАТЬ см. *уломить*.

УЛЕЖА́ТЬ гл. дəкəштə, дəкəштə мундə (ə чүчојикə).

У́ЛЕЙ сущ. 1. кəндү; 2. пətək (чикəj ћəнкћо).

УЛЕПЁТЫВАТЬ, УЛЕПЕТНУ́ТЬ гл. тəрə-тəћəди рафтə, вирихтə.

УЛЕСТИ́ТЬ гл. ə гилигү дəрафтə, əз сəр вəдəшəндə, фурмундə.

УЛЕТЕ́ТЬ, УЛЕТА́ТЬ гл. 1. парустə, пар зəрə рафтə; 2. перен. зу рафтə, вирихтə; 3. кирошtə, кирошtə рафтə (ə пəсə ћиштə).

УЛЕТУ́ЧИТЬСЯ, УЛЕТУ́ЧИВАТЬСЯ гл. пар зəрə: 1. ə газ, ə буг чарустə вир бирə; 2. перен. разг. шутл. рафтə, вир бирə, сур бирə.

УЛЕ́ЧЬСЯ, УКЛА́ДЫВАТЬСЯ гл. 1. дəкəштə, дураз бирə. *Улечься на диван* ə сəр диван дəкəштə; 2. дорустə (əри дəкəштə); 3. нүштə (əз товунəj совə чићо); 4. динч бирə.

УЛЕЩА́ТЬ, УЛЕ́ЩИВАТЬ см. *улестить*.

УЛИЗНУ́ТЬ гл. вирихтə, дыдал дорə, əз ћəрə вəдарафтə, əз пəћəнүки рафтə.

УЛИ́КА сущ. субут. || *ули́ковый* прил. субути; ən субут.

УЛИ́ТКА, УЛИ́ТА сущ. илбиз. II *ули́тковый* прил. илбизи: 1. ən илбиз; 2. илбизə хуно ћистијо.

УЛИТКООБРА́ЗНЫЙ прил. илбизи, ə тəһəр илбиз һистијо.

У́ЛИЦА сущ. 1. кучə; 2. перен. разг. буру. *На улице жарко* буру сəхт кəрми. <> *Оказаться на улице*: 1. хунəсүз-чикəсүз мундə; 2. корсүз мундə; *с улицы* һəр ки бисто, рəһкирор. II *у́лочка и у́личка* уменьш. кучəлə. II *у́личный* прил. кучəји: 1. ən кучə; 2. ə кучə һистијо; 3. ə кучə кироштəнијо, бирəнијо; 4. ə кучə вədарафтəнијо. *Уличная дверь* дəр буруји; 5. амбари вəхтə ə кучə кировундəнијо; 6. нəтəври, нəлојиг.

УЛИЦЕЗРЕ́ТЬ см. *лицезреть*.

УЛИЧИ́ТЬ, УЛИЧА́ТЬ гл. сəр корүрə вокундə, бизу сохтə, ə мəјду вədəшəндə, ə сəр һовун кирдə. II *уличе́ние* сущ. сəр корүрə вокундəји, бизу сохтəји, ə мəјду вədəшəндəји, ə сəр һовун күрдəји.

УЛО́В сущ. гədəр ən күрдə оморијо чəһһо.

УЛОВИ́МЫЙ прил. 1. күрдə оморəнијо; 2. вəрасирə (ə сəр офторə, фəһмүстə, шинирə) бирəнијо; 3. перен. офтə бирəнијо, доштə, кирдə бирəнијо.

УЛО́ВИСТЫЙ прил. ə јүрəво амбарə чəһ кирдə бирəнијо, əри чəһкүрдə хуб һистијо.

УЛОВИ́ТЬ, УЛА́ВЛИВАТЬ гл. 1. кирдə; 2. вəрасирə, ə сəр офторə, фəһмүстə, шинирə; 3. перен. офтə, доштə, кирдə доштə. II *ула́вливание* сущ. 1. кирдəји; 2. вəрасирəји, ə сəр офторəји, фəһмүстəји, шинирəји; 3. перен. офтəји, доштəји, кирдə доштəји.

УЛО́ВКА сущ. луб, бичи, фənд.

УЛОЖИ́ТЬ, гл. 1. дəкəрдундə (дураз сохтə), хисундə; 2. норə, күнчундə, ə гобһо вəчирə; 3. дəкирдə; 4. дəчирə; 5. разг. күштə.

УЛОЖИ́ТЬСЯ гл. 1. чи-чəм хүштəрə вəчирə (əри ə рəһ вədарафтə һəзүр бирə); 2. дорушта. *Все вещи уложились в чемодан* һəммə чиһо ə чемодон дорушт.

УЛОМА́ТЬ гл. хүрд сохтə (ə кучəво рази сохтə, боворими дорə). II *ула́мывание* сущ. хүрд сохтəји (ə кучəво рази сохтəји, боворими дорəји).

УЛУЧИ́ТЬ, УЛУЧА́ТЬ гл. əри чүникə кəрəкијə вəхт офтə.

УЛУЧШЕ́НИЕ сущ. 1. хуб (хубтə) сохтəји; 2. ə тараф хуби дəкишуки рафтəји.

УЛУ́ЧШИТЬ, УЛУЧША́ТЬ гл. хуб (хубтə) сохтə. II *улучшение* сущ. хуб (хубтə) сохтəји

УЛУ́ЧШИТЬСЯ, УЛУЧША́ТЬСЯ гл. хуб (хубтə) бирə. II *улучшение* сущ. хуб (хубтə) бирəји (сохтə оморəји).

УЛЫБА́ТЬСЯ гл. хəндүстə 1. ə хəндəрəво шори хүштəрə бурбундə; 2. перен. бəхтү хундə.

УЛЫ́БКА сущ. хəндə, хəндүстəји. II *улы́бочка* уменьш. хəндəлə, сүпүлə хəндə.

УЛЫБНУ́ТЬСЯ гл. 1. см. *улыбаться*; 2. ə сəрбəһəм нə оморə, ə буши вədарафтə, əз дəс вədарафтə. *Подарку улыбнулся* бəхшə əз дəс вədарафт.

УЛЫ́БЧИВЫЙ прил. хəндəкүл (ə рујү хəндə вəбирəнијо, һəмишə хəндүстəнијо).

УЛЬТИМАТИ́ВНОСТЬ сущ. ултиматумə хуно бирəји.

УЛЬТИМАТИ́ВНЫЙ прил. ултиматумə хуно һистијо. II *ультимати́вность* сущ. ултиматумə хуно бирəји.

УЛЬТИМА́ТУМ сущ. ултиматум (əри чүникəрə ə чикə нəовурдəји киро пишоки булə дорəји).

УЛЬТРАЗВУ́К сущ. ултрасəс. || II *ультразвукова́й* прил. ултрасəси; ən ултрасəс.

УЛЬТРАКОРО́ТКИЙ прил. ултракутəһ.

УЛЬТРАМАРИ́Н сущ. ултрамарин (товушлүјə коврə рəнг). II *ультрамари́новый* прил. ултраиарини: 1. ən ултрамарин; 2. ə рəнг ултрамарин һистијо

УЛЮЛЮ́КАТЬ гл. 1. һој сохтə (əри сəкһорə ə сəр һəјвонһо туј-туф дорə) ; 2. ə дəс дəшəндə, ə һəрə вənкəстə. II *улюлю́канье* сущ. 1. һој сохтəји; 2. ə дəс дəшəндəји, ə һəрə вənкəстəји.

УМ сущ. 1. əгүл; 2. мувəһ, һоһмо; 3. јор. <> *В уме ли ты?* ə сəртү əгүл дəри? (тү чү соохтəкə вəрасирəни?). *Два пишем, один в уме* дүдү нүјүсим јəки ə јор. *И в уме нет* нич ə əгүлмəш нə дəри. *На ум наставит* кого ə əгүл овурдə киникəрə. *Прийти на ум* ə əгүлү оморə. *Сходить с ума* əз əгүл вədарафтə.

УМАЛЕ́НИЕ сущ. 1. кəм бирəји, кəм сохтəји; 2. перен. бизу сохтəји, бизу сохтə оморəји, биһүрмət сохтəји, биһүрмət сохтə оморəји, əз һүрмət офторəји.

УМАЛИ́ТЬ, УМАЛЯ́ТЬ гл. 1. кəм сохтə; 2. перен. бизу сохтə, биһүрмət сохтə.

УМАЛИШЁННЫЙ прич. хојкир, чинкир (əз əгүл вədарафтијо). *Дом умалишённых* хојкирхунə.

УМА́ЛЧИВАТЬ см. *умолчать*.

УМА́СЛИТЬ, УМА́СЛИВАТЬ гл. рүгəни сохтə: 1. рүгəн зəрə, амбарə рүгəн совустə; 2. перен. ə зувун крдə, рази сохтə. II *умасливание* сущ. 1. рүгəн зəрəји, амбарə рүгəн совустəји; 2. перен. ə зувун кирдəји, рази сохтəји.

УМА́ЯТЬ, УМА́ИВАТЬ гл. разг. әз ћол вәнкәстә, мәндә сохтә.

УМА́ЯТЬСЯ см. *маяться*.

УМЕ́ЛЕЦ сущ. кордан, хубә уста; перен. дәchoj сүрхи. II *уме́лица* әзини зән (духтәр).

УМЕ́ЛЫЙ прил. кордан (кор данүстәнијо, әз дәсү кор вәроморәнијо. II *уме́лость* сущ. кордани, устајәти.

УМЕ́НИЕ сущ. данүстәји, әз дәсү кор вәроморәји.

УМЕНЬША́ЕМОЕ сущ. мат. кәмбирә (әз јү јә әдәдикә вәдарафтәнүtho, вәдәшәндәнүtho әдәд).

УМЕНЬШИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. чүкләсох (чүклә сохтәнијо): 1. см. *уменьшить*. *Уменьшительное стекло* чүкләсохә шишә; 2. чүкләсохи (коф дуз сохтәнкә, әри чүкләјијүрә бурбундә hистијо). *Уменьшительные суффиксы* суффиксој чүкләсохи.

УМЕ́НЬШИТЬ, УМЕНЬША́ТЬ гл. 1. кәм сохтә, чүклә сохтә; 2. кәмтә сохтә, чүкләтә сохтә. II *уменьше́ние* сущ. 1. кәм сохтәји, чүклә сохтәји; 2. кәмтә, чүкләтә сохтәји.

УМЕ́НЬШИТЬСЯ, УМЕНЬША́ТЬСЯ гл. кәм бирә, чүклә бирә. II *уменьше́ние* сущ. кәм бирәји, чүклә бирәји.

УМЕ́РЕННЫЙ прил. мијонә: 1. нә кәлә, нә чүклә, нә амбар, нә кәм; 2. нә кәрм, нә хиник (ә товунәј әвир). II *уме́ренность* сущ. мијонәји.

УМЕРЕ́ТЬ, УМИРА́ТЬ гл. мүрдә. <> *Умереть со смеху* әз хәндә сүст бирә; *хоть умри* мүрдикәш, пара бисторикәш. *Чуть не умер* кәм мундәбу мүрү. II *умирание* сущ. мүрдәји.

УМЕ́РИВАТЬ см. *умерить*[2].

УМЕРТВИ́ТЬ, УМЕРЩВЛЯ́ТЬ гл. 1. күштә (мито сохтә); 2. кәј сохтә. II *умерщвле́ние* сущ. 1., күштәји, мито сохтәји), 2. кәј сохтәји.

УМЕСТИ́ТЬ, УМЕЩА́ТЬ гл. дорундә, күнчундә (битәв, ә кәрәк hистијо чикә). II *уме́щение* сущ. дорундәји, күнчундәји (битәв, ә кәрәк hистијо чикә).

УМЕСТИ́ТЬСЯ, УМЕЩА́ТЬСЯ гл. дорүштә, кирдә (битәв, ә кәрәк hистијо чикә). II *уме́щение* сущ. дорүштәји, кирдәји (битәв, ә кәрәк hистијо чикә).

УМЕ́СТНЫЙ прил. ә чикәјү офторијо. *Уместный вопрос* ә чикәјү офторијо пүрсүш. II *уме́стность* сущ. ә чикәјү офторәји.

УМЕ́ТЬ гл. сохтә данүстә, әз дәсү вәроморә, данүстә. *Я не умею это делать* мә ниданүм и корә сохтә. II *уме́ние* сущ. сохтә данүстәји, әз дәсү вәроморәји, данүстәји.

УМЕЩА́ТЬ см. *уместить*.

УМЕ́ЮЧИ нареч. ә дананирәво, ә устәјәтирәво.

УМИЛЕ́НИЕ сущ. нәрмәдүли, јозугбәри, меhрибони.

УМИЛИТЕ́ЛЬНЫЙ прил. нәрмәдүли, јозугбәри, меhиибони овурдәнијо.

УМИЛИ́ТЬ, УМИЛЯ́ТЬ гл. нәрмәдүл, јозугбәр, меhиибон сохтә, ә нәрмәдүли, јозугбәри, меhиибони hорој зәрә.

УМИЛИ́ТЬСЯ, УМИЛЯ́ТЬСЯ гл. нәрмәдүл, јозугбәр, меhиибон бирә, ә инсоф оморә.

УМИЛОСЕ́РДИТЬ гл. см. *умилостивить*.

УМИ́ЛОСТИВИТЬ, УМИЛОСТИВЛЯ́ТЬ гл. ә рәћм, ә инсоф овурдә, меhиибон сохтә. II *умилостивле́ние* сущ. ә рәћм, ә инсоф овурдәји, меhиибон сохтәји.

УМИ́ЛЬНЫЙ прил. меhрибон, хушәрүј, дүлназук; 2. хотурхоh, минәћәф, дүлнәрм. II *умильность* сущ. меhрибони, хушәрүји, дүлназуки; 2. хотурхоhи, минәћәфи.

УМИНА́ТЬ, -СЯ см. *умять, -ся*.

УМИРА́НИЕ сущ. 1. мүрдә, мүрдәји; 2. перен. сур бирәји, мүрдә вәрастәфи, мүрдә рафтәји.

УМИРА́ТЬ см. *умереть*.

УМИРОТВОРЕ́НИЕ сущ. 1. динч сохтәји (сохтә оморәји), (шолуми вәнкәстәји (вәнкәстә оморәји); 2. динчи, шолуми.

УМИРОТВОРЁННЫЙ прич. динч сохтәнијо, шолуми вәнкәстәнијо. II *умиротворённость* сущ. динч сохтәји, шолуми вәнкәстәји.

УМИРОТВОРИ́ТЕЛЬ сущ. динчисох, шолумисох (динчи, шолуми сохтәнијо одоми). II *умиротвори́тельница* әзини зән (духтәр).

УМИРОТВОРИ́ТЬ, УМИРОТВОРЯ́ТЬ гл. динчи сохтә, шолуми вәнкәстә.

УМНЕ́ТЬ гл. әгүлмәнд (әгүллү) бирә.

У́МНИК сущ. әгулмәнд: 1. әгүллүјә одоми; 2. ирон. әри хүштәрә әгүлмәнд бурбундә чәћти сохтәнијо одоми; 3. хубә корhо сохтәнијо одоми (амбари вәхт әри ћәјилә тәћәриф дорә куфтирә оморәнијо кофи). II *у́мница* сущ. әзини зән (духтәр). II *у́мничка* уменьш. әгүлмәндлә.

У́МНИЦА сущ. 1. см. *умник;* 2. әгулмәнд (әгүлмәндә, корданә одоми).

У́МНИЧАТЬ гл. әри хүштәрә әгүлмәнд бурбундә, әри хүштәрә әгүлмәнд бурбундә чәћти сохтә.

УМНОЖА́ТЬ см. *множить*.

УМНОЖА́ТЬСЯ см. *множиться*.

УМНОЖЕ́НИЕ сущ. зәрәји (чәндә ә чәндикә); амбар сохтәји, зијод сохтәји.

УМНО́ЖИТЬ, -СЯ см. *множить, -ся*.

У́МНЫЙ прил. әгүллү, әгүлмәнд, hоћмолү. II *у́мность* сущ. әгүллүји, әгүлмәнди, hоћмолүји.

УМОЗАКЛЮЧЕ́НИЕ сущ. ә јә фикир оморәји, фикир куфтирәји.

УМОЗАКЛЮЧИ́ТЬ, УМОЗАКЛЮЧА́ТЬ гл. ә јә фикир оморә, фикир куфтирә.

УМОИССТУПЛЕ́НИЕ сущ. әгүлә вир сохтәји, гог бирәји.

УМОИССТУПЛЁННЫЙ прил. гог, әгүлә вир сохијо, гог биријо.

УМО́КНУТЬ, УМОКА́ТЬ гл. тар бирә, нәмирә ә хүштә кәширә.

УМОЛА́ЧИВАТЬ см. *умолотить*.

УМОЛА́ЧИВАТЬСЯ гл. куфтә оморә, хүрдә сохтә оморә.

УМОЛИ́ТЬ, УМОЛЯ́ТЬ гл. ә минәтәво рази сохтә, ә минәт-синәтәво хостә.

У́МОЛК: *без умолку* нәпојистә, hәрә нәдорә. *Говорить без умолку* нәпојистә коф сохтә.

УМО́ЛКНУТЬ, УМОЛКА́ТЬ гл. сәс хүштәрә бура, сәс нә вәдәшәндә, коф нә сохтә.

УМОЛО́Т то же, что *обмолот*. II *умоло́тный* прил. донү амбар hистијо, пур.

УМОЛЧА́ТЬ, УМА́ЛЧИВАТЬ гл. ә гәстәво нә куфтирә, әз сәрү кироштә, пәћәнү сохтә. II *умолча́ние* сущ. ә гәстәво нәкуфтирәји, әз сәрү кироштәји, пәћәнү сохтәји.

УМОЛЯ́ЮЩИЙ прил. 1. минәтчи, минәт сохтәкор; 2. минәт бурбундәнијо.

УМОПОМЕША́ТЕЛЬСТВО сущ. хојкири, чинкири, разг. гәриши.

УМОПОМРАЧЕ́НИЕ см. *умопомешательство*.

УМОПОМРАЧИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. ә әгүл нәдарафтәни, мәћтәл сохтәнијо.

УМОРИ́ТЬ см. *морить*.

УМОРИ́ТЬСЯ гл. амбар мәндә бирә, әз ћол офторә.

УМОТА́ТЬ см. *мотать*[1].

УМОЩНИ́ТЬ гл. кучлүтә сохтә. (дијәш кучлү сохтә). II *умощне́ние* сущ. кучлүтә сохтәји.

У́МСТВЕННЫЙ прил. әгүли, hоћмоји, фикири; ән әгүл, ән hоћмо, ән фикир. *Умственный труд* кор фикири.

У́МСТВОВАНИЕ сущ. разг. хүштәрә әгүлмәнд бурбундәји.

У́МСТВОВАТЬ гл. разг. хүштәрә әгүлмәнд бурбундә.

УМУДРИ́ТЬ, УМУДРЯ́ТЬ гл. киникәрә әгүл дорә, әгүлмәнд сохтә.

УМУДРИ́ТЬСЯ, УМУДРЯ́ТЬСЯ гл. разг. әз дәсү вәроморә, ә војистәј хүштә расирә, рәћ хүштәрә офтә.

УМЧА́ТЬ гл. зури-зури бәрдә, вәкирдә вирихтә.

УМЧА́ТЬСЯ гл. 1. (ә чүникә вәнүштә) зури-зури рафтә, сәхт вирихтә; 2. кироштә, зу оморә кироштә. *Умчались юные годы* салhој чојили зу кироштут рафтүт.

УМЫВА́ЛЬНИК сущ. дәсрујшур, разг. муhоник.

УМЫКА́НИЕ сущ. вирихундәји, вәкирдә вирихтәји (hәрүсә, духтәрә); дүздирәји.

УМЫКНУ́ТЬ, УМЫКА́ТЬ гл. вирихундә, вәкирдә вирихтә (hәрүсә, духтәрә); дүздирә.

У́МЫСЕЛ сущ. гәсд (әри чүникә сохтә пишоки ә фикир кирдә оморијо хәрәбә кор).

УМЫ́ТЬ, УМЫВА́ТЬ гл. 1. дәс-рујүрә шуштә; 2. шуштә. <> *Умыть руки* хүштәрә ә гирог кәширә, гәриш нә бирә. II *умывание* сущ. дәс-рујүрә шуштәји.

УМЫ́ТЬСЯ гл. дәс-руј хүштәрә шуштә.

УМЫ́ШЛЕННЫЙ прил. гәсди (ә гәсдәво сохтә оморијо, оморәнијо). II *умы́шленность* сущ. гәсди (ә гәсдәво сохтә оморәји, ә гәсдәво бирәји).

УМЯГЧИ́ТЬ, УМЯГЧА́ТЬ см. *смягчить*.

УМЯГЧИ́ТЬСЯ УМЯГЧА́ТЬСЯ см. *смягчиться*.

УМЯ́ТЬ, УМИНА́ТЬ гл. 1. гәдәгәд сохтә донәрә; 3. амбар хурдә.

УМЯ́ТЬСЯ, УМИНА́ТЬСЯ гл. вошиширә оморә, гәдәгәд бирә, нүштә.

УНАВО́ЖИВАТЬ, УНАВА́ЖИВАТЬ гл. пәјин шәндә (дорә).

УНАВА́ЖИВАТЬСЯ гл. пәјин шәндә (дорә) оморә.

УНАВО́ЗИТЬ см. *навозить*.

УНАСЛЕ́ДОВАТЬ гл. 1. мирос сохтә; 2. ә бәбә-дәдәј оморә; 3. гәбул сохтә, вәкирдә (чүникәрә).

УНЕСТИ́, УНОСИ́ТЬ гл. 1. бәрдә, вәкирдә бәрдә, вәкирдә рафтә, ә хүштәрәво бәрдә; 2. разг. дүздирә.

УНЕСТИ́СЬ, УНОСИ́ТЬСЯ гл. 1. зури-зури рафтә, сәхт вирихтә; 2. перен. кироштә, киро-

штə рафтə, оморə кироштə, сур бирə, нист бирə. *Годы унеслись* салһо омо кирошт.

УНИВЕРСА́Л сущ. универсал: 1. əз дəсγ һəр кор вəроморəнијо, јγрə амбарə сəниһəтһо һистијо корсох; 2. ə пəсəј нγштəнијə чикəһојγ əри шəлə норə чикə һистијо сəрγ дəкирдəјə мошин.

УНИВЕРСА́ЛЬНЫЙ прил. универсал, һəртарафи. II *универсальность* сущ. 1. универсали; 2. һəртарафијн.

УНИВЕРСИТЕ́Т сущ. университет. II *университе́тский* прил. университети: 1. ən университет; 2. ə университет хундəнијо, нубо дорəнијо, ə бирəји киро һистијо; 3. ən университет һистијо.

УНИЖА́ТЬ см. *унизить*.

УНИЖЕ́НИЕ сущ. 1. бизу сохтəји, əз һγрмəт вəнкəстəји; 2. бизу бирəји, əз һγрмəт офторəји.

УНИ́ЖЕННЫЙ прич.. бизу сохтə оморијо, əз һγрмəт вəнкəстə оморијо. II *уни́женность* сущ. бизу сохтə оморəји, əз һγрмəт вəнкəстə оморəји.

УНИЗА́ТЬ, УНИ́ЗЫВАТЬ гл. дəчирə (вəчирəрəво, духтəрəво дəпучундə).

УНИЗИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. бизу, биһγрмəт, разг. нимпулə сохтəнијо. II *унизи́тельность* сущ. бизу, биһγрмəт, разг. нимпулə сохтəји.

УНИ́ЗИТЬ, УНИЖА́ТЬ гл. бизу, биһγрмəт, разг. нимпулə сохтə.

УНИ́ЗИТЬСЯ, УНИЖА́ТЬСЯ гл. хγштəрə бизу сохтə, əз һγрмəт вəнкəстə.

УНИКА́ЛЬНЫЙ прил. тəк, тојγ нистијо, тојγ офтə нəс оморəнијо. II *уникальность* сущ. тојγ нəбирəји, тојγ офтə нə оморəји.

У́НИКУМ сущ. тојγ нистијо, тојγ офтə нəс оморəнијо чи, одоми.

УНИМА́ТЬ, -СЯ см. *унять, -ся*.

УНИТА́З сущ. унитаз. || *унита́зный* прил. унитази; ən унитаз.

УНИФИЦИ́РОВАТЬ гл. унификасија сохтə, јə чиро сохтə. II *унифика́ция* сущ. унификасија (јəки сохтəји, јə чиро сохтəји).

УНИФО́РМА сущ. униформа (ə кор, ə гуллуг киро һистијо оводуни).

УНИЧИЖА́ТЬ, УНИЧИЖИ́ТЬ гл. бизу сохтə, əз һγрмəт вəнкəстə.

УНИЧИЖА́ТЬСЯ, УНИЧИЖИ́ТЬСЯ гл. устар. 1. хγштəрə бизу сохтə, əз һγрмəт вəнкəстə; 2. бизу сохтə оморə, əз һγрмəт вəнкəстə оморə.

УНИЧИЖЕ́НИЕ сущ. 1. бизу сохтəји, əз һγрмəт вəнкəстəји; 2. бизу бирəји, хγштəрə əз һγрмəт вəнкəстəји; 3. бизу сохтə оморəји, əз һγрмəт вəнкəстə оморəји.

УНИЧТОЖЕ́НИЕ сущ. 1. кγштəји, кγштə оморəји, нист сохтəји, нист сохтə оморəји, мито сохтəји, мито сохтə оморəји; 2. əз һəрə вəкирдəји (вəкирдə оморəји); 4. перен. разг. шутл. хурдəји, хурдə оморəји, һəнчирəји, һəнчирə оморəји; 5. перен. ə һичи-пучи вəдəшəндəји (вəдəшəндə оморəји).

УНИЧТО́ЖИТЬ, УНИЧТОЖА́ТЬ гл. 1. кγштə, нист сохтə, мито сохтə; 2. əз һəрə вəкирдə; 3. перен. разг. шутл. хурдə, һəнчирə; 4. бизу сохтə, нумγрə ə хори зəрə.

УНИЧТО́ЖИТЬСЯ, УНИЧТОЖА́ТЬСЯ гл. нист бирə, мито бирə, əз һəрə вəкирдə оморə, һич-пуч бирə.

УНОСИ́ТЬ, СЯ см. *унести, -сь*.

У́НТЫ, УНТЫ́ сущ. ед. *у́нта* унта (əз пуст марал духтə оморијо дγразə чəкмə). II *унта́йка* уменьш. у́нталə.

У́НЦИЯ сущ. унсија (əри курунди пəјмунə – 29 г.).

УНЫВА́ТЬ, УНЫ́ТЬ гл. нəимид бирə, дγлкир бирə, дγлхγрд бирə, дəрд кəширə.

УНЫ́ЛЫЙ прил. нəимид, дəрдлγ, дγлхγрд. II *унылость* сущ. нəимиди, дəрдлγји, дγлхγрди.

УНЫ́НИЕ сущ. нəимиди, дəрдлγји, дγлхγрди, əз һəвəс офторəји, дəрд, овил. *Впасть в уныние* дγлхγрд бирə, əз һəвəс офторə, нəимид бирə,

УНЯ́ТЬ, УНИМА́ТЬ гл. 1. динч сохтə, лəһəјγрə кирдə; 2. доштə, појундə, пишојγрə кирдə. II *уня́тие* сущ. 1. динч сохтəји, лəһəјγрə кирдəји; 2. доштəји, појундəји, пишојγрə кирдəји.

УНЯ́ТЬСЯ, УНИМА́ТЬСЯ гл. 1. динч бирə, лəһəј хγштəрə кирдə; 2. хγштəрə доштə, тəрк сохтə; бурра, појистə, кироштə, нγштə, хиник бирə. *Боль унялась* дорд бурри; *гнев унялся* һγршγ нγшти.

УПА́ВШИЙ прич. нγштијо (ə товунəј əз тəрс, əз лəхəс кирдијо сəс).

УПА́Д: *до упаду* тəјтə əз һол офторə.

УПАДА́ТЬ см. *падать*.

УПА́ДОК сущ. офторəји (һол ən кəрəк һистијорə хуно корсохтə нəсданијо).

УПАКО́ВАННЫЙ прич. ə гобһо вəчирə оморијо, вəчирə бəстə оморијо.

УПАКОВА́ТЬ см. *паковать*.

УПАКО́ВКА сущ. 1. вәчи- пучу сохтәји, ә гобһо вәчирәји, вәчирә бәстәји; 2. әри бәстә материал, әри вәчи-пучу сохтә гоб.

УПАКО́ВОЧНЫЙ I прил. 1. әри вәчи- пучу сохтә һистијо; II в знач. сущ. *упаковочная* әри вәчи- пучу сохтә һистијо чикә.

УПАКО́ВЩИК сущ. вәчи -пучу сохтонијо, мол бәстәнијо корсох. II *упаковщица* әзини зән (духтәр).

УПАКО́ВЫВАТЬ см. *паковать*.

УПАСТИ́ гл. хилос сохтә, дошто. <> *упаси бог, боже упаси* худо нә бурбуно, худо нә сохо.

УПА́СТЬ см. *падать*.

УПЕКА́ТЬ[1-2] см. *упечь*[1-2].

УПЕКА́ТЬСЯ см. *упечься*.

УПЕРЕ́ТЬ[1], **УПИРА́ТЬ** гл. 1. вәдорә, вәкосундә. *Упереть бревно в стену* тирә ә дувор вәдорә; 2. дәкоштә. *Упереть глаза* в кого-н. чумһорә ә киникә дәкоштә.

УПЕРЕ́ТЬ[2] гл. дүздирә (кәновундә), дәдарундә. *Уперли книгу* китобә кәновундәт.

УПЕРЕ́ТЬСЯ, УПИРА́ТЬСЯ гл. 1. вәдорә оморә, вокосундә оморә, вәдорә; 2. раст оморә, вохурдә, рујбәруј вәдироморә; 3. перен. нәһси сохтә, ә сәр коф хүштә појистә. <> *упёрся как бык (баран)* нәһсијү кирди.

УПЕ́ЧЬ[1], **УПЕКА́ТЬ**[1] гл. бурчундә, хуб бурчундә.

УПЕ́ЧЬ[2], **УПЕКА́ТЬ**[2] гл. ә дурһо, јә новкә јүрә нәвојистә фирсорә.

УПЕ́ЧЬСЯ, УПЕКА́ТЬСЯ гл. хуб бурчирә, хуб бурчундә оморә.

УПЁРТЫЙ прич. нәһс, јә корә кирдә појистијо. *Упёртый как баран* куспәндә хун нәһси.

УПИСА́ТЬ[1] **УПИ́СЫВАТЬ**[1]гл. дорундә, күнчундә (хәтә).

УПИСА́ТЬ[2], **УПИ́СЫВАТЬ**[2]гл. ә иштоһорәво, тә әхир хурдә.

УПИСА́ТЬСЯ, УПИ́СЫВАТЬСЯ гл. дорүштә, күнчундә оморә (ә товунәј нүјүсә оморәнијо).

УПИ́ТАННЫЙ прич. чог. II *упитанность* сущ. чоги.

УПИ́ТЬСЯ гл. 1. тә сироји хурдә (һәнчирә); 2. тә пијон бирә хурдә (һәнчирә); 2. ћәз кәширә, ләзәт вәкирдә.

УПЛА́ТА см. *плата*.

УПЛАТИ́ТЬ см. *платить*.

УПЛЕТА́ТЬ, УПЛЕСТИ́ гл. разг. шутл. дәбәрдә (ә иштоһорәво хурдә).

УПЛОТНЕ́НИЕ сущ. 1. сиг бирәји (сохтәји); 2. сәхт бирәји, јә чикәј ән чүникә; 3. әри пишој рушуминә, буг вә газ вәдарафтәрә појундә һистијо чи.

УПЛОТНИ́ТЕЛЬ сущ. 1. см. *уплотнение* 3.; 2. сигсох, сиг сохтәнијо апарат, карасти.

УПЛОТНИ́ТЬ, УПЛОТНЯ́ТЬ гл. сиг сохтә: 1. сәхт сохтә; 2. ә хунә амбартә одоми нүшүндә; 3. перен. битәв пур сохтә, ә гәд чүникә амбартә чи дәкундә.

УПЛОТНИ́ТЬСЯ, УПЛОТНЯ́ТЬСЯ гл. сиг бирә: 1. сәхт бирә; 2. ә одоми дәријо хунә сәрзијоди нүштә; 3. перен. битәв пур бирә (ә товунәј ән вәхт кор.

УПЛОЩЁННЫЙ прич. тәск (разг. тәхтә) сохтә оморијо. II *уплощённость* сущ. тәски, тәск сохтә оморәји.

УПЛОЩИ́ТЬСЯ, УПЛОЩА́ТЬСЯ гл. тәск бирә (сохтә оморә). II *уплоще́ние* сущ. тәск бирәји (сохтә оморәји).

УПЛЫ́ТЬ, УПЛЫВА́ТЬ гл. 1. үзкүм зәрә рафтә, үзкүм зәрә дур бирә, үзкүм зәрә-зәрә рафтә; 2. перен. кирошто, кирошто рафтә, сур бирә.

УПОВА́НИЕ сущ. имид сохтәји (бәстәји), бовор сохтәји, имид.

УПОВА́ТЬ гл. имид сохтә (бәстә), бовор сохтә.

УПОДО́БИТЬ, УПОДОБЛЯ́ТЬ гл. тој сохтә, кирдә (ә киникәрәво, ә чүникәрәво). II *уподо́бле́ние* сущ. тој сохтә, кирдә (ә киникәрәво, ә чүникәрәво).

УПОДО́БИТЬСЯ, УПОДОБЛЯ́ТЬСЯ гл. тој бирә (ә киникәрәво, ә чүникәрәво), ухшәш зәрә (ә киникә, ә чүникә). II *уподо́бле́ние* сущ. тој бирәји (ә киникәрәво, ә чүникәрәво), ухшәш зәрәји (ә киникә, ә чүникә).

УПОЕ́НИЕ сущ. кәјф, ләзәт, ћәз.

УПОЁННЫЙ, прич. хумор биријо, ә ћәвәс оморијо, пијон биријо. II *упоённость* сущ. хумор бирәји, ә ћәвәс оморәји, пијон бирәји.

УПОЙТЕЛЬНЫЙ прил. кәјф дорәнијо, *ләзәт* дорәнијо, ћәз дорәнијо.

УПОКО́ИТЬ см. *покоить*.

УПОКО́ИТЬСЯ гл. рәһәт бирә (мүрдә). II *упокоение* сущ. рәһәт бирәји (мүрдәји).

УПОЛЗА́ТЬ см. *уползти*.

УПОЛЗТИ́, УПОЛЗА́ТЬ гл. ә шүгәмо рафтә.

УПОЛНОМО́ЧЕННЫЙ I прич. вәкил сохтә оморијо; II *уполномо́ченная* сущ. әзини зән (духтәр).

УПОЛНОМО́ЧИЕ сущ. *по уполномочию* кого-чего ə вəкил сохтəji, ə гəдəгə зəрəji ən киникə, ən чуникə киро

УПОЛНОМО́ЧИТЬ, УПОЛНОМО́ЧИВАТЬ гл. вəкил сохтə киникəрə, гəдəгə зəрə.

УПОЛО́ВНИК разг., то же, что *половник*.

УПОМИНА́НИЕ сущ. 1. ə jор вəнкəстəji, дəшəндəji, овурдəji; 2. нумурə кирдəji, кəширəji, нумӱ кирдə оморəji.

УПО́МНИТЬ гл. ə jор кирдə.

УПОМЯНУ́ТЬ, УПОМИНА́ТЬ гл. ə jор овурдə, нумӱрə кирдə.

УПО́Р сущ. 1. см. *упереть*[1]; 1. дəстəк. <> *В упор (выстрелить)* əз нəзники куллə зəрə; *смотреть в упор* чумhорə дəкоштə дəниширə, чумhорə дəкоштə.

УПО́РНЫЙ прил. 1. нəhс, əз коф хӱштə пəсə нəпоjистəкор; 2. həмишəji, нəскироштəнijо, həрəjӱ бурра нəс оморəнijо, нəспоjистəнijо. *Упорный кашель* нəскироштəнijо сӱврə. II *упорность* сущ. нəhси, əз коф хӱштə пəсə нəпоjистəji.

УПО́РНЫЙ см. *упереть*[1], *-ся*.

УПО́РСТВОВАТЬ гл. нəhси сохтə, əз коф хӱштə пəсə нəпоjистə.

УПОРХНУ́ТЬ гл. пар зəрə рафтə, парустə рафтə.

УПОРЯ́ДОЧИТЬ, УПОРЯ́ДОЧИВАТЬ гл. ə рəhӱ норə, ə сəлигə вəнкəстə. II *упоря́дочивание* сущ. ə рəhӱ норəji, ə сəлигə вəнкəстəji.

УПОРЯ́ДОЧИТЬСЯ, УПОРЯ́ДОЧИВАТЬСЯ гл. ə рəh хӱштə офторə,, ə сəлигə офторə. II *упоря́дочивание* сущ. ə рəh хӱштə офторəji, ə сəлигə офторəji.

УПОТРЕБИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. кор сохтə оморəнijо, хəрч сохтə оморəнijо. II *употреби́тельность* сущ. кор сохтə оморəji, хəрч сохтə оморəji.

УПОТРЕБИ́ТЬ, УПОТРЕБЛЯ́ТЬ гл. 1. əри чуникə, чӱ корикə кор сохтə, хəрч сохтə. *употребить деньги на поездку* пулə əри ə чӱчojикə рафтə хəрч сохтə; 2. хурдə, фубəрдə. *Употребить лекарство внутрь* дəрму хурдə; 3. дəшəндə, хəрч сохтə (коф сохтəнки, нӱjӱстəнки). *Употребить непонятные слова* нəвəрасирəнijо кофhо хəрч сохтə. II *употребление* сущ. кор сохтəji, хəрч сохтəji.

УПОТРЕБЛЯ́ТЬ гл. 1. см. *употребить*; 2. ə əрəги-шороб хурдə вəрдӱш бирə.

УПОТРЕБЛЯ́ТЬСЯ гл. кор бирə (сохтə оморə). II *употребление* сущ. кор бирəji (сохтə оморəji).

УПРА́ВА сущ. 1. ə киникəрə, ə чуникəрə рəh рафтəji; 2. управа (ə Урисијət нум ən бəhзи идорəhо).

УПРАВИ́ТЕЛЬ сущ. рəhбəр (корhорə ə рəh бəрдəнijо одоми. II *управи́тельница* əзини зəн (духтəр).

УПРА́ВИТЬСЯ, УПРАВЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. вəрастə (сохтə вəрастə); 2. əз виhтəjӱ вəроморə, сохтə данӱстə. *С ним не управишься* əз виhтəj ən у нибу вəроморə.

УПРАВЛЕ́НЕЦ сущ. ə управа кор сохтəнijо одоми. II *управи́тельница* əзини зəн (духтəр).

УПРАВЛЕ́НИЕ сущ. 1. ə рəh бəрдəji (бəрдə оморəji), рəhбəри сохтəji (сохтə оморəji). *Управление государством* дəвлəтə ə рəh бəрдə; 2. идорə.

УПРАВЛЯ́ЕМОСТЬ сущ. ə рəh бəрдə (həj сохтə) бирəji.

УПРАВЛЯ́ЕМЫЙ прил. ə рəh бəрдə, рəhбəри сохтə бирəнijо. II *управля́емость* сущ. ə рəh бəрдə, рəhбəри сохтə бирəji).

УПРАВЛЯ́ТЬ гл. ə рəh бəрдə, рəhбəри (рəhбəрjəти) сохтə. II *управле́ние* сущ. ə рəh бəрдəji, рəhбəри (рəhбəрjəти) сохтəji.

УПРАВЛЯ́ЮЩИЙ сущ. рəhбəр (мӱдур, кəлəj ən идорə). II *управляющая* əзини зəн (духтəр).

УПРАЗДНИ́ТЬ, УПРАЗДНЯ́ТЬ гл. əз həрə вəкирдə, нист сохтə. II *упразднéние* сущ. əз həрə аəкирдəji, нист сохтəji.

УПРА́ШИВАТЬ см. *упросить*.

УПРЕДИ́ТЬ, УПРЕЖДА́ТЬ гл. 1. пишокири сохтə; 2. пишojӱрə кирдə. II *упрежде́ние* сущ. 1. пишокири сохтəji; 2. пишojӱрə кирдəji.

УПРЕКНУ́ТЬ, УПРЕКА́ТЬ гл. дəhно зəрə, сəр зəнə, коф зəрə.

УПРЕ́ТЬ см. *преть*.

УПРЁК сущ. дəhно, сəрзəни, кофзəни.

УПРОСИ́ТЬ, УПРА́ШИВАТЬ гл. минəт сохтəрəво ə рəh овурдə, рази сохтə. II *упра́шивание* сущ. минəт сохтəрəво ə рəh овурдəji, рази сохтəji.

УПРОСТИ́ТЬ, УПРОЩА́ТЬ гл. həсонт сохтə. II *упроще́ние* сущ. həсонт сохтəji.

УПРОСТИ́ТЬСЯ гл. həсонт бирə. II *упроще́ние* сущ. həсонт бирəji.

УПРО́ЧИТЬ, УПРО́ЧИВАТЬ гл. сəхт сохтə. II *упро́чивание* сущ. сəхт сохтəji.

УПРО́ЧИТЬСЯ, УПРО́ЧИВАТЬСЯ гл. сəхт бирə (сохтə оморə). II *упро́чивание* сущ. сəхт бирəji (сохтə оморəji).

УПРОЧНИ́ТЬ, УПРОЧНЯ́ТЬ гл. дијәш сәхт сохтә. II *упрочне́ние* сущ. дијәш сәхт сохтәји.

УПРОЩЕ́НИЕ сущ. 1. см. *упростить*; 2. дәкишуки, чүникәрә һәсонт сохтәји.

УПРО́ЩЕННЫЙ прич. ә рәһ овурдә оморијо, рази сохтә оморијо. II *упрощённость* сущ. ә рәһ овурдә оморәји, рази сохтә оморәји.

УПРОЩЕ́НЕЦ сущ. һәсонтсох (һәсонт сохтәнијо одоми).

УПРОЩЕ́НИЕ сущ. һәсонт сохтәји (сохтә оморәји).

УПРОЩЁННЫЙ прич. һәсонт сохтә оморијо.

УПРУ́ГИЙ прил.1. ә јү бирәнијо кучә појундә бәгдә ә һәвәли һол хүштә вокоштәнијо; 2. сәхт, омо шиширә оморәнијо. II *упругость* сущ. 1. ә јү бирәнијо кучә појундә бәгдә ә һәвәли һол хүштә вокоштәји; 2. сәхт, омо шиширә оморәји.

УПРЯ́ЖКА сущ. 1. ә јә чикә дәбәстә оморијо јә чәнд һәсб, јә новкә јә һәјвоникәһо); 2. дәбәстә оморијо һәрәбә.

У́ПРЯЖЬ сущ. әри һәјвонә ә һәрәбә, јә новкә ә јә чијикә дәбәстә һистијо (кәрәк бирәнијо) чиһо.

УПРЯ́МЕЦ сущ. һиллә (јәһә одоми, нәһсә одоми, разг. кәләсәрә одоми). II *упря́мица* әзини зән (духтәр).

УПРЯ́МИТЬСЯ гл. һилләји (јәһи, нәһси, разг. кәләсәри) сохтә, ә һичишәвош рази нә бирә.

УПРЯ́МСТВО сущ. һилләји (јәһи, нәһси, кәләсәри), ә ә һичишәвош рази нә бирәји.

УПРЯ́МСТВОВАТЬ см. *упрямиться*.

УПРЯ́МЫЙ прил. јәһ, нәһс, кәләсәр: 1. ә сәр коф хүштә сәхт појистәнијо, ә коф јәкиш нәс дәниширәнијо; 2. јәһи, нәһси бурбундәнијо.

УПРЯ́ТАТЬ, УПРЯ́ТЫВАТЬ гл. разг. 1. пәһәнү сохтә; 2. перен. дәшәндә, вогундә, шиширә (ә гәзомот, ә гомбур), фирсорә.

УПУСТИ́ТЬ гл. 1. нәгәстәнки рәһо (һәрзо) дорә: 1. кирдә нәданүстә; 2. нәданүстәнки рафтә, вир бирә һиштә, вир сохтә; 3. перен. әз дәс вәдәшәндә;

УПУЩЕ́НИЕ сущ. нәгәстәнки, нәданүстәнки хәто рәһо дорәји.

УПЫРЬ см. *вампир*.

УРА́ межд. ура! урәј! <> *На ура* 1. ура куфтирә-куфтирә; 2. һәзүр нәбирә, һәзүрлуги нәвинирә.

УРАВНОВЕ́СИТЬ, УРАВНОВЕ́ШИВАТЬ гл. тараз сохтә (курундијүрә дуз овурдә). II *уравнове́шение* сущ. тараз сохтәји (курундијүрә дуз овурдәји).

УРАВНОВЕ́ШЕННЫЙ прич. динч, дәкиш нәс бирәнијо (ә товунәј хосијәт). II *уравнове́шенность* сущ. динчи, дәкиш нә бирәји (ә товунәј хосијәт).

УРАВНЯ́ТЬ гл. тој сохтә, тараз сохтә. II *уравне́ние и ура́внивание* тој сохтәји, тараз сохтәји. II *уравни́тельный* прил. тој сохтәнијо, тараз сохтәнијо.

УРАГА́Н сущ. туфон, түндә ворвори. II *урага́нный* прил. туфони: 1. ән туфон; 2. туфонә хуно һистијо, тиһорути вәнкәстәнијо.

УРАГА́ННЫЙ прил. 1. туфони, түндә ворвори; 2. туфонә хуно һистијо, тиһорути вәнкәстәнијо.

УРАЗУМЕ́ТЬ, УРАЗУМЕВА́ТЬ, гл. вәрасирә, ә сәр офторә. II *уразуме́ние* сущ. вәрасирәји, ә сәр офторәји.

УРА́Н сущ. уран (сипрә меғал, елемент кимјәји). II *ура́новый* прил. урани: 1. ән уран; 2. әри уран вәкирдә һистијо; 3. ә гәдү уран дәрijo, әз уран һәмәл оморијо.

УРАСТИ́, УРАСТА́ТЬ гл. 1. чүклә бирә; 2. савзә (дор-дирәх) шиширә, вәроморә (һәммәрә).

УРВА́ТЬ гл. кәндә (чәнгәдирикә чирә әри хүштә вәкирдә).

УРВА́ТЬСЯ гл. вәхт офтә, мочол офтә, әз һәрә вәдарафтә. *Еле урвался из дому* әри әз хунә вәдироморә ә кучәво мочол офтум.

УРЕГУЛИ́РОВАТЬ см. *регулировать*.

УРЕ́ЗАННЫЙ прич. бурра оморијо, кәм сохтә оморијо, кутәһ сохтә оморијо, кудәк сохтә оморијо.

УРЕ́ЗАТЬ, УРЕЗА́ТЬ и УРЕ́ЗЫВАТЬ гл. бурра: 1. кутәһ сохтә, кудәк сохтә; 2. перен. кәм сохтә. *Урезать расходы* хәрчһорә кәм сохтә. II *урезáние, уре́зывание* сущ. бурраји: 1. кутәһ сохтәји, кудәк сохтәји; 2. перен. кәм сохтәји. II *урез* сущ. бурраји: 1. бурранкә сохтә оморәнијо кор; 2. буррә оморијо бәхш ән чүникә.

УРЕ́ЗНИК сущ. кордәј чәкмәчији.

УРЕЗО́НИТЬ, УРЕЗО́НИВАТЬ гл. боворими дорә, рази сохтә, ә сәр вәнкәстә (сәбәб бурбундәрәво).

УРЕМИ́Я сущ. уремија (нәчоги ән чикәр). II *уремический* прил. уремијаји; ән уремија.

УРЕ́ТРА сущ. биол. дәмүштә рихтәнијо канал.

УРЕТРИ́ТЬ гл. мед. уретрит (нәчоги ән дәмүштә рихтәнијо канал).

УРИ́НА сущ. дəмӏштə.

У́РНА сущ. урна: 1. əри хокистəр əн сухундə оморијо митерə дəнерə гоб; 2. əри сəсдерə hистијо јəшик; 3. гоб, ваза, гəдəh; 4. гоб зибили.

У́РОВЕНЬ сущ. 1. hӏндури; 2. симсоh.

УРОВНЯ́ТЬ, УРА́ВНИВАТЬ гл. дуз, hомовор сохтə.

УРО́Д сущ. həјбəчəр, həјбəчəрə одрми. II *уро́дец* уменьш. həјбəчəрлə, həјбəчəрə одомилə. II *уро́дка* əзини зəн (духтəр).

УРО́ДИНА см. *урод*.

УРОДИ́ТЬ гл. 1. зəндə, офуррə; 2. бəhəр дорə вə кəлə сохтə.

УРОДИ́ТЬСЯ гл. 1. чыч кəндə, буј вошəндə; расирə; 2. ухшəш зəрə, оморə. *Уродиться в отца* ə бəбəј хӏштə оморə.

УРО́ДИХА см. *урод*.

УРО́ДЛИВЫЙ прил. həјбəчəр, мӏhӏчӏз: 1. həјбəчəр вəди hистијо; 2. бишəлк, рач нистијо; 3. тəрбијəсӏз. II *уро́дливость* сущ. həјбəчəри, мӏhӏчӏзи.

УРО́ДОВАТЬ гл. həјбəчəр, мӏhӏчӏз сохтə: 1. həјбəчəр вəди сохтə; 2. шӏкəст сохтə; 3. перен. дəкиш сохтə, хəрəб сохтə. II *уро́дование* сущ. həјбəчəр, мӏhӏчӏз сохтəји.

УРО́ДОВАТЬСЯ гл. хӏштərə həјбəчəр, мӏhӏчӏз сохтə: 1. хӏштərə шӏкəст сохтə; 2. шилким хӏштərə дəкиш сохтə. II *уро́дование* сущ. хӏштərə həјбəчəр, мӏhӏчӏз сохтəји.

УРО́ДСКИЙ то же, что *уродливый*.

УРО́ДСТВО сущ. 1. мӏhӏчӏзи, həјбəчəри, бирачи; 2. перен. шəфти, хəрəби.

УРОЖА́Й сущ. 1. həсӏл, бəhəр, həсӏл бириjо чи; 2. перен. були, амбар вəчирə оморијо əзини чиho.

УРОЖА́ЙНОСТЬ сущ. 1. həсӏл; 2. амбар həсӏл бирəји.

УРОЖДЁННАЯ прич. устар. фомилəј духтəрију, ə шӏвəр нəрафтə пишо бириjо фомилəјӏ.

УРОЖДЁННЫЙ прич. бинəлӏ (ə инчикə əз дəдəј бириjо, əз инчикə hистијо.

УРОЖЕ́НЕЦ сущ. ə чӏчојикə əз дəдəј бириjо одоми. *Уроженец города Москвы* ə Москов əз дəдəј бириjо одоми. II *урожéнка* əзини зəн (духтəр).

УРО́К сущ. нубо (ə чиробəчиро мəhноho). *Это ему урок* и əри ən у бил нубо бу. <> *Брать уроки* чего нубо вəкӏрдə; *давать уроки* нубо дорə; *дать урок* кому нубојӏрə дорə. II *уро́чный* прил. нубоји: 1. ən нубо; əри нубо hистијо.

УРО́ЛОГ сущ. уролог (духтир – сəниhəткор ən уролокија).

УРОЛОГИ́ЧЕСКИЙ прил. уролокијаји; ən уролокија.

УРОЛО́ГИЯ сущ. уролокија (ə нəчогhој ən систем пишовсохтəји дəниширəнијо бəхш ən медисина). II *урологи́ческий* сущ. уролокијаји; ən уролокија.

УРО́Н сущ. зарари. *Терпеть урон* от кого-*н*. əз киникə зарари винирə.

УРОНИ́ТЬ см. *ронять*.

УРУГВА́ЙСКИЙ прил. уругваји: ən уругвајиho; ən зувун ӏшӏ, ən həдəтhошӏ, ən зиндəкунишӏ, ən културашӏ, ən Уругвај, ən хоријӏ, ən ториxӏ; ən уругвајиho, ə Уругвај hистијорə хуно). *По-уругвайский* нареч. ə уругваји.

УРУГВА́ЙЦЫ сущ. уругвајиho: амбари одомиhој ən Уругвај. II *уругва́ец* уругваји (јəки əз и одомиho). II *уругва́йка* əзини зəн (духтəр).

УРЧА́ТЬ гл. гур-гур, мыр-мыр, шыр-шыр сохтə. II *урчание* сущ. гур-гур, мыр-мыр, шыршыр сохтəји.

УРЫВА́ТЬ см. *урвать*.

УРЫ́ВКАМИ нареч. бəhзи бо, həрə-həрə, həрə дорə-дорə.

УРЮ́К сущ. хӏшкə мушмушу (ə гингəлəво). II *урю́ковый и урю́чный* прил. хӏшкə мушмушуји: 1. ən хӏшкə мушмушу; 2. əз хӏшкə мушмушу сохтə оморијо.

УСАДИ́ТЬ, УСА́ЖИВАТЬ гл. 1. нӏшундə; 2. коштə. *Усадить клумбы цветами* ə локho кӏл коштə; 3. вогундə, кӏнчундə, норə. II *уса́живание* 1. нӏшундəји; 2. коштəји;3. вогундəји, кӏнчундəји, норəји.

УСА́ДКА сущ. 1**.** коштəји, коштə оморəји; 2. ə гӏч дироморəји, сиг бирəји (əз тарбирə, əз хӏшкбирəји, əз хиники, əз бəјə).

УСА́ДЬБА сущ. ə диh хунə, ə јонӏ hистијо ковдуho, богho, мӏлкhорəво əјəки.

УСАЖА́ТЬ см. *усадить*.

УСА́ЖИВАТЬСЯ *см. усесться*.

УСА́ЛЕННЫЙ прич. ə пијəво, ə рӏгənəво билисмол сохтə оморијо.

УСА́СТЫЙ прил. разг. кəлəбигho (бигӏ кəлə, голин hистијо).

УСА́ТЫЙ прил. биглӏ, бигвəри (јӏрə биг, јə новкə кəлə биг вəриjо).

УСА́Ч сущ. бигӏ кəлə, голин hистијо одоми.

УСВА́ИВАНИЕ см. *усвоение*.

УСВА́ИВАТЬСЯ гл. 1. вәкүрдә, вәрасирә оморә, ә сәр офторә оморә; 2. вәрдүш сохтә оморә, һәдәт сохтә оморә; 3. хурдә һәл сохтә оморә.

УСВО́ЕННЫЙ прич. 1. вәкирдә оморијо, вәрасирә оморијо, ә сәр офторә оморијо, хуб ә јор күрдә оморијо; 2. вәрдүш сохтә оморијо, һәдәт сохтә оморијо; 3. хурдә һәл сохтә оморијо.

УСВО́ИТЬ, УСВА́ИВАТЬ гл. 1. вәкирдә, вәрасирә, ә сәр офторә, хуб ә јор кирдә; 2. вәрдүш сохтә, һәдәт сохтә; 3. хурдә һәл сохтә. II *усвое́ние* сущ. 1. вәкидәји, вәрасирәји, вәкирдә оморәји, вәрасирә оморәји; 2. вәрдүш сохтәји, һәдәт сохтәји, вәрдүш сохтә оморәји, һәдәт сохтә оморәји; 3. хурдә һәл сохтәји (сохтә оморәји).

УСВОЯ́ЕМЫЙ прич. 1. вәрасирә бирәнијо, һәсонт; 2. хурдә һәл сохтә бирәнијо. II *усвоя́емость* сущ. 1. вәрасирә бирәји, һәсонти; 2. хурдә һәл сохтә бирәји.

УСЕ́ИВАТЬ см. *усеять*.

УСЕ́РДИЕ сущ. чәһт (әри чү корикәрә хуб, әз дүли ә чикә овурдәји куч вәнорәји).

УСЕ́РДНО нареч. әз дүли чәһт сохтәрәво.

УСЕ́РДНЫЙ прил. чәһти сохтәнијо (әри чү корикәрә хуб, әз дүли ә чикә овурдәји).

УСЕ́РДСТВОВАТЬ гл. чәһт сохтә (әри чү корикәрә хуб, әз дүли ә чикә овурдәји).

УСЕ́СТЬ гл. нүштә (ә сәрү кор бирә, јә новкә сиг сохтә бәгдә чүклә бирә).

УСЕ́СТЬСЯ, УСА́ЖИВАТЬСЯ гл. нүштә: 1. рәһәт, јә новкә амбар; 2. әри кор сохтә.

УСЕЧЁННЫЙ прич. бурра оморијо, бурра кутәһ (кудәк) сохтә оморијо.

УСЕ́ЧЬ[1] гл. бурра, бурра кутәһ (кудәк) сохтә. II *усече́ние* сущ. бурраји, бурра кутәһ (кудәк) сохтәји, бурра оморәји, бурра кутәһ (кудәк) сохтә оморәји.

УСЕ́ЧЬ[2], **УСЕКА́ТЬ** гл. вәрасирә (ә сәр офторә).

УСЕ́ЯТЬ, УСЕ́ИВАТЬ гл. сәрүрә (рујүрә) ә амбарә чиһорәво дәкирдә, ә сәрү (рујү) амбарә чиһо лов сохтә. *Звёзды усеяли небо* рүј һәсмурә астарәһо дәкирди.

УСЕ́ЯТЬСЯ, УСЕ́ИВАТЬСЯ гл. дәкирдә оморә, ә сәрү (рујү) амбарә чиһо лов бирә.

УСИДЕ́ТЬ, УСИ́ЖИВАТЬ гл. 1. нүштә, нүштә мундә, әз чикәј хүштә нәвәхүштә. *Еле усидел от боли* әз дорд ә кучәво нүштәбүрүм; 2. разг. хурдә (вәрасундә). *Весь пирог усидели* битәв пирогә хурдут.

УСИ́ДЧИВО нареч. ә сабурәво, ә һәмсоләрәво. *Усидчиво работать* нүштә,ә сабурәво кор сохтә.

УСИ́ДЧИВЫЙ прил. сабурлү, һәмсоләлү (ә сәр кор амбар нүштә данүстәнијо). II *усидчивость* сущ. сабурлүји, һәмсоләлүји.

У́СИКИ сущ. 1. биг, чүклә биг; 2. бот. зоол. биглә (ә гут, јә новкә ә вәлкһој дор-дирәх вәроморәнијо мујә хуно чиһо).

УСИ́ЛЕННЫЙ прич. кучлү (кәлә, хуб) сохтә оморијо.

УСИ́ЛИЕ сущ. 1. куч, гувот; 2. чәһти, гејрәт.

УСИЛИ́ТЕЛЬ сущ. кучлү сохтәнијо апарат.

УСИ́ЛИТЬ, УСИ́ЛИВАТЬ гл. кучлү, гувотлү сохтә, кучүрә зијод сохтә. II *усиле́ние* сущ. кучлү, гувотлү сохтәји, кучүрә зијод сохтәји.

УСИ́ЛИТЬСЯ, УСИ́ЛИВАТЬСЯ гл. дијәш кучлү, гувотлү бирә. II *усиле́ние* сущ. дијәш кучлү, гувотлү бирәји.

УСКАКА́ТЬ, УСКА́КИВАТЬ гл. тәрә-тәһкәди рафтә (вирихтә).

УСКОЛЬЗНУ́ТЬ, УСКОЛЬЗА́ТЬ гл. 1. чәмүстә. *Рыба ускользнула из рук* чәһ чәмүст офто әз дәсмә; 2. перен. вирихтә, әз һәрә вәдарафтә; 3. перен. разг. вәди нәбирә. II *ускольза́ние* сущ. чәмүстәји.

УСКОРЕ́НИЕ сущ. 1. 1. зу сохтәји (сохтә оморәји), ә сәрү тәһәди вәнорәји (вәнорә оморәји); 2. пишово вәнкәстәји (вәнкәстә оморәји), нәзник овурдәји (овурдә оморәји).

УСКО́РЕННЫЙ прич. 1. зу сохтә оморијо, ә сәрү тәһәди вәнорә оморијо; 2. пишово вәнкәстә оморијо, нәзник овурдә оморијо.

УСКО́РИТЬ, УСКОРЯ́ТЬ гл. 1. зу сохтә, ә сәрү тәһәди вәнорә; 2. пишово вәнкәстә, нәзник овурдә. II *ускоре́ние* сущ. 1. зу сохтәји, ә сәрү тәһәди вәнорәји; 2. пишово вәнкәстәји, нәзник овурдәји.

УСКО́РИТЬСЯ, УСКОРЯ́ТЬСЯ гл. 1. зу сохтә оморә, ә сәрү тәһәди вәнорә оморә; 2. пишово вәнкәстә оморә, нәзник овурдә оморә.

УСЛА́ВЛИВАТЬСЯ см. *условиться*.

УСЛА́ДА сущ. дүлхуши, дүлшори, кәјф, ләзәт, шори дорәнијо чүникә.

УСЛАДИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. дүл хушсох, дүл шорсох, кәјф (ләзәт, һәз, шори) дорәнијо.

УСЛАДИ́ТЬ, УСЛАЖДА́ТЬ гл. дүлүрә хуш сохтә, кәјф дорә, ләзәт дорә, шор сохдә. II *усла-*

ждение сущ. дӀлӀрэ хуш сохтэји, кэјф дорэји, лэзэт дорэји, шор сохдэји.

УСЛАДИ́ТЬСЯ, УСЛАЖДА́ТЬСЯ гл. кэјф кэширэ, лэзэт кэширэ, ћэз кэширэ, шори сохтэ. II *услаждение* сущ. кэјф кэширэји, лэзэт кэширэји, ћэз кэширэји, шори сохтэји.

УСЛА́ТЬ, УСЫЛА́ТЬ гл. фирсорэ (э рэћ дэшэндэ, дур сохтэ).

УСЛЕДИ́ТЬ, УСЛЕ́ЖИВАТЬ гл. дэниширэ: 1. э пэсэјч кэштэ; 2. э хэјолӀ бирэ; 3. чум вэнорэ (вир нэбу куфтирэ).

УСЛО́ВИЕ сущ. 1. бэрэнкоћ (эри чӀникэ ћэмэломорэ ћистијо) 2. игрор (э сэр коф, јэ новкэ э нӀјӀстэрэво бэстэ оморэнијо); 3. эз э разијэти оморэкорћо јэки норијо шэрт.

УСЛО́ВИТЬСЯ, гл. э разијэти оморэ, игрор сохтэ.

УСЛО́ВЛЕННЫЙ прич. пишоки игрор сохтэ оморијо, разијэти вэкирдэ оморијо. II. *усло́вленность* сущ. пишоки игрор сохтэ оморэји, разијэти вэкирдэ оморэји.

УСЛО́ВЛИВАТЬСЯ, УСЛА́ВЛИВАТЬСЯ, см. *условиться*.

УСЛО́ВНЫЙ прил. шэрти: 1. энчэг э пишоки игрор сохтэкорћо мэћлӀм ћистијо; 2. энчэг бэћзи шэртћорэ э чӀикэ овурдэнкэ ћэмэл оморэнијо; 3. э мэћшово оморијо, соф нистијо. II *усло́вность* сущ. шэртији.

УСЛОЖНИ́ТЬ, УСЛОЖНЯ́ТЬ гл. э чэтини вэнкэстэ, мӀшкӀл сохтэ, чэтин сохтэ. II *усложнение* сущ. э чэтини вэнкэстэји, чэтин сохтэји

УСЛОЖНИ́ТЬСЯ, УСЛОЖНЯ́ТЬСЯ гл. э чэтини офторэ, мӀшкӀл бирэ, чэтин бирэ. II *усложнение* сущ. э чэтини офторэји, мӀшкӀл бирэји, чэтин бирэји.

УСЛУ́ГА прил. гуллуг, мэдэд; 1. эри јэкикэ хэјр овурдэнијо кор эн киникэ. 2. корћој хунэји эн киникэрэ сохтэји.

УСЛУЖЕ́НИЕ сущ. 1. гуллуг, мэдэд; 2. эри јэкикэ хэјр овурдэнијо кор сохтэји; 3. гуллугчији сохтэји, нӀкэри сохтэји.

УСЛУЖИ́ТЬ, УСЛУ́ЖИВАТЬ гл. 1. гуллуг бурбундэ, мэдэд сохтэ; 2. эри јэкикэ хэјр овурдэнијо кор сохтэ.

УСЛУ́ЖЛИВЫЙ прил. 1. гуллуг сохтэнијо, мэдэд бурбундэнијо; 2. эри јэкикэ хэјр овурдэнијо кор сохтэнијо.

УСЛУ́ЖНИК сущ. устар. 1. гуллугчи, нӀкэр; 2. гуллуг бурбундэнијо, мэдэд сохтэнијо одоми. II *услу́жница* устар. эзини зэн (духтэр).

УСЛЫХА́ТЬ, -СЯ см. *слыхать, -ся*.

УСМА́ТРИВАТЬ см. *усмотреть*.

УСМЕХНУ́ТЬСЯ, УСМЕХА́ТЬСЯ гл. суклэ (јовошлэ) хэндӀстэ, сӀпӀлэ хэндэ сохтэ.

УСМЕ́ШКА сущ. хэндэ, сӀпӀлэ хэндэ, рӀхшэндијэ хэндэ.

УСМИРИ́ТЕЛЬ сущ. 1. динч сохтэнијо: 2. хисундэнијо.

УСМИРИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. эри динчсохтэ ћистијо: 2. эри хисундэ, эри тасундэ ћистијо

УСМИРИ́ТЬ, УСМИРЯ́ТЬ гл.1. динч сохтэ: 2. тобиђ, сохтэ, хисундэ. II *усмире́ние* сущ. 1. динч сохтэји; 2. тобиђ, сохтэји, хисундэји.

УСМОТРЕ́ТЬ, УСМА́ТРИВАТЬ гл. 1. винирэ (киникэрэ, чӀникэрэ); 2. то же, что *уследить* 2.; 3. ћисоб сохтэ, винирэ. *Усмотреть в этом ошибку нельзя* ирэ нибу гэлэт ћисоб сохтэ.

УСНАСТИ́ТЬ, УСНАЩА́ТЬ гл. разг. вэравундэ (амбари вэхт эз товунэј ихтилот, эн коф). II *уснащение* сущ. вэравундэји.

УСНУ́ТЬ то же, что *заснуть*. *Он уснул* у хиси. *Уснуть навеки* перен. мӀрдэ. *Рыба уснула* чэћ хисири.

УСО́БИЦА сущ. чэнк, чэвги, дэђво, јэкикӀшӀ (э јэ чӀикэ, э ђэрэј одомиђој эн јэ чӀикэ).

УСО́ВЕСТИТЬ см. *совестить*.

УСО́ВЕСТИТЬСЯ гл. разг. гирмизи бирэ, пэшму бирэ, хэчэлэти кэширэ, ђэјб кэширэ.

УСО́ВЕЩИВАТЬ см. *совестить*.

УСОМНИ́ТЬСЯ гл. бовор нэ сохтэ, э шэк офторэ, шэк сохтэ.

УСО́ПШИЙ прил. устар. мӀрдэ, мӀрдијо.

УСО́ХНУТЬ, УСЫХА́ТЬ гл. хӀшк бирэји киро чӀклэ (кэм, субук) бирэ. II сущ. *усыха́ние* хӀшк бирэји киро чӀклэ (кэм, субук) бирэји.

УСПЕВА́ЕМОСТЬ сущ. хуб хундэји, расундэји (нубоћорэ).

УСПЕВА́ТЬ гл. 1. см. *успеть*; 2. хуб хундэ, расундэ (нубоћорэ).

УСПЕ́ТЬСЯ гл. имбу расирэ (тэђэди сохтэ кэрэт нисти, ћэлэ вэхт нисти.

УСПЕ́ТЬ гл. расирэ: 1. э вэхтӀ чӀ корикэрэ сохтэ, э чӀчојикэ оморэ; 2. э мэтлэб хӀштэ. II *успева́ние* сущ. расирэји.

УСПОКО́ЕННОСТЬ сущ. дӀлэкэрми, дӀлдинчи, орхојини.

УСПОКО́ИТЬ, УСПОКА́ИВАТЬ гл. 1. динч сохтэ, рэћэт сохтэ, дӀлэкэрми дорэ, дӀлдинч сохтэ; 2. кэм сохтэ, нэрм сохтэ, сук сохтэ. *Лекарство успокоило боль* дэрму дордэ кэм сохт. II *успокое́ние* сущ. 1. динч сохтэји, рэћэт сохтэји, дӀлэкэрми дорэји, дӀлдинч сохтэји;

2. динчи; 3. орхojини. II *успокои́тельный* прил. динч сохтәнијо, рәһәт сохтәнијо, дүләкәрми дорәнијо, дүлдинч сохтәнијо.

УСПОКО́ИТЬСЯ, УСПОКА́ИВАТЬСЯ гл. 1. динч бирә, рәһәт бирә; 2. дүлдинч бирә; 3. бурра, кәм бирә, појистә; 4. рази бирә, орхојин бирә. II *успокое́ние* сущ. 1. динч бирәји, рәһәт бирәји; 2. дүлдинч бирәји; 3. бурраји, кәм бирәји, појистәји; 4. рази бирәји, орхојин бирәји.

УСТА́ сущ. ләһә, ловһо. <> *на устах у всех* ә ләһәј ән һәммә дәри (һәммә данүстәни, һәммә әдәј куфтирә).

УСТА́В сущ. устав.

УСТАВА́НИЕ сущ. вомундәји, мәндә бирәји.

УСТАВА́ТЬ см. *устать*. <> *Не уставая (делать)* нәвомундә, нәпојистә (сохтә).

УСТА́ВИТЬ, УСТАВЛЯ́ТЬ гл. норә: 1. күнчундә, дәчирә; 2. сәр, руј ән чүникәрә битәв кирдә. <> *Уставить глаза* чумһорә дәкоштә.

УСТА́ВИТЬСЯ, УСТАВЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. дорүштә. *Все книги уставились в шкафу* һәммә китовбһо ә шкоб дорүшт; 2. норә оморә; 3. дәниширә, појистә ә киникә, чүникә.

УСТА́ЛОСТЬ сущ. мәндәји, вәмундәји.

УСТА́ЛЫЙ прил. мәндә, вәмундијо (әз корсохтә әз һол офторијо).

У́СТАЛЬ устар. см. *усталость*. <> *Без устали* мәндә нәбирә, мәндәји нәданүстә.

УСТАНОВИ́ТЬ, УСТАНА́ВЛИВАТЬ гл.1. гүч сохтә, дуз сохтә, күнчундә, норә; 2. ә рәһү вәнкәстә, һәмәл овурдә; 3. субут сохтә, ә мәјду вәдәшәндә; 4. ә тараф чүникә кирдә, гәрәз кирдә; 5. см. *уставить*.

УСТАНОВИ́ТЬСЯ, УСТАНА́ВЛИВАТЬСЯ гл. 1. дуз бирә, сәр кирдә, һәмәл оморә; 2. ә јә һол офторә, ә форма офторә, чикәј хүштәрә кирдә.

УСТАНО́ВКА сущ. 1. гүч бирәји (сохтә оморәји), дуз бирәји (сохтә оморәји, күнчундәји, күнчундә оморәји, норәји, норә оморәји, һәмәл оморәји (овурдәји); 2. механизм. *Заводские установки* механизмһој заводи.

УСТАНО́ВЩИК сущ. вәчирәкор, күнчундәкор (вәчирәнијо одоми, күнчундәнијо одоми). *Установщик машин* мошин күнчундәкор. II *устано́вщица* әзини зән (духтәр).

УСТАРЕВА́ТЬ то же, что *стареть* 2.

УСТАРЕ́ЛЫЙ прил. күһнә биријо, күһнә. II *устаре́лость* сущ. 1. күһнәји, күһнә бирәји, 2. пири, пир бирәји.

УСТАРЕ́ТЬ см. *стареть*.

УСТА́ТОК см. *усталость*.

УСТА́ТЬ, УСТАВА́ТЬ гл. вомундә, мәндә бирә.

УСТЕ́ЛЕННЫЙ см. *устланный*.

УСТЕЛИ́ТЬ см. *устлать*.

УСТЕРЕ́ЧЬ, УСТЕРЕГА́ТЬ гл. доштә, ә хәјолү бирә. *Устеречь ребёнка от простуды* һәјилә әз хиники доштә.

УСТЕРЕ́ЧЬСЯ, УСТЕРЕГА́ТЬСЯ г гл. ә хәјол хүштә бирә, хүштәрә доштә.

УСТИЛА́ТЬ см. *устлать*.

УСТЛА́ТЬ, УСТЕЛИ́ТЬ гл. (ә руј, ә сәр чүникә) дәкирдә, дәчирә, дәшәндә. *Устлать пол коврами* ә хори (ән хунә) холинчәһо дәшәндә. II *усти́лка* сущ. (ә руј, ә сәр чүникә) дәкирдә, дәчирә, дәшәндәнкә сохтә оморәнијо кор. II *устила́ние* сущ. (ә руј, ә сәр чүнкә) дәкүрдәји (дәкирдә оморәји), дәчирәји (дәчирә оморәји), дәшәндәји. (дәшәндә оморәји).

У́СТНЫЙ прил. сәрзувуни, сәрләһәји, куфтирә оморәнијо (нүјүстә нәс оморәнијо). II *у́стность* сущ. сәрзувунији, куфтирә оморәји.

УСТО́Й[1] сущ. 1. дәстәк, појә; 2. бинә, бинәбору.

УСТО́Й[2] сущ. гәјмог, сәхт бирijо руј ән рушуминә.

УСТО́ЙЧИВОСТЬ сущ. 1. нәчүмүстәји, нәофторәји, ә чикәј хүштә сәхт појистәји; 2. перен. мигәрори, дәкиш нәбирәји, һистирә хуно мундәји.

УСТО́ЙЧИВЫЙ прил. 1. нәсчүмүстәнијо, нәсофторәнијо, ә чикәј хүштә сәхт појистијо; 2. перен. мигәрор, дәкиш нәсбирәнијо, һистирә хуно. мундәнијо.

УСТОЯ́ТЬ гл. појистә: 1. хүштәрә доштә, нә офторә. *Устоять на ногах* ә сәр пој појистә; 2. ә пишој чүникә, киникә тоб дорә, куч (хүштәрә) бурбундә; 3. ә сәр фикир хүштә појистә, фурмундә нәоморә.

УСТОЯ́ТЬСЯ гл. 1. палаш бирә. *Мутная вода устоялась* лиһәһә ов палаш бири; 2. руј кирдә, гәјмог бәстә; 3. јә чиро мундә, дәкиш нә бирә.

УСТРАНИ́ТЬ, УСТРАНЯ́ТЬ гл. әз һәрә вәдәшәндә, 1.: ә гирог норә, дур сохтә, сур сохтә; 2. вәкирдә, тәләф сохтә, нист сохтә.

УСТРАНИ́ТЬСЯ, УСТРАНЯ́ТЬСЯ гл. әз һәрә вәдарафтә (әз чү корикә ә дур појистә, гәриш нәбирә.

УСТРАШИ́ТЬ, УСТРАША́ТЬ гл. тәрсундә, ә чунү тәрс (ләрз) вәнкәстә. II *устраше́ние* сущ. тәрсундәји, ә чунү тәрс (ләрз) вәнкәстәји.

УСТРАШИ́ТЬСЯ, УСТРАША́ТЬСЯ гл. тәрсирә, ә пишој киникә ә дүлү тәрс офторә.

УСТРЕМИ́ТЬ, УСТРЕМЛЯ́ТЬ гл. ә тараф ән киникә, чүникә зу бәрдә, фирсорә, чарундә. II *устремле́ние* сущ. ә тараф ән киникә, чүникә зу бәрдәји, фирсорәји, чарундәји.

УСТРЕМИ́ТЬСЯ, УСТРЕМЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. зури-зури рафтә, бәрдә (ә сәр, ә тараф ән киникә, чүникә, әри чүникә); 2. чарустә, дәнишира, дәкоштә. *Все взоры устремились к трибуне* һәммә чумһорә ә трибуна дәкоштәбу. II *устремле́ние* сущ. 1. зури-зури рафтәји, бәрдәји (ә сәр, ә тараф ән киникә, чүникә, әри чүникә); 2. чарустәји, дәнишираји, дәкоштәји (чумә).

УСТРЕМЛЕ́НИЕ сущ. зури-зури рафтәји (ә сәр, ә тараф ән киникә, чүникә, әри чүникә); 2. војкә, чәһти.

УСТРЕМЛЁННЫЙ прич. 1. зури-зури рафтијо, фирсорә оморијо (ә сәр, ә тараф ән киникә, чүникә, әри чүникә); 2. чарундә, дәкоштә оморијо.

УСТРОЙ́ТЕЛЬ сущ. дуз сохтәнијо, һәмәл овурдәнијо одоми. II *устро́йтельница* әзини зән (духтәр).

УСТРО́ИТЬ, УСТРА́ИВАТЬ гл. һәмәл овурдә: 1. сохтә, дуз сохтә; 2. ә кор хүштәрәво сохтә, һәмәл овурдә. *Устроить скандал* чәнк сохтә; 3. сәлигә сохтә, хуб вәди сохтә; 4. әри киникә кәрәк һистијорә вәкирдә, офтә, војистәјүрә хуно сохтә; 5. ә чүчојикә чикә дорә, нүшундә; 6. әри киникә сарфәлү бирә. II *устро́ение и устро́йство* сущ. һәмәл овурдәји.

УСТРО́ИТЬСЯ гл. һәмәл оморә: 1. кәрәк һистијо тәһәрз бирә, ә сәлигә офторә. *Всё устроилось* һәр чи кәрәк һистијо хуно бисто; 2. ә чүчојикә дарафтә, дуз бирә. *Устроиться на работу* ә кор дәрафтә; 3. чикә офтә, ә чүчојикә зиндәкуни хүштәрә дуз сохтә.

УСТРО́ЙСТВО сущ. дәсткоһ: 1. см. *устроить, -ся*; 2. ә дү-јәки киро појистәји ән конструксијај чүникә; 3. норә оморијо рәһ, тәһәрз ән чүникә; 4. вокундә оморијо чи техникаји, механизм, мошин, апарат.

УСТУ́П сущ. пишово вәдироморијо чикәј ән чүникә, пилокон, тинкол.

УСТУ́ПИСТЫЙ прил. чүчојикәјү пишово вәдироморијо, пилокон-пилокон, тинкол-тинкол.

УСТУПИ́ТЬ, УСТУПА́ТЬ гл. 1. ә киникә сәр зәрә, ә јүрәво рази бирә; 2. војистәј хүштәрәво ә хәјр киникә әз чүникә дәс кәндә; 3. ә чүникә киро әз киникә, чүникә дәрәтә, хәрәбтә бирә.

УСТУ́ПКА сущ. 1. ә кијикә сәр зәрәји, ә јүрәво рази бирәји; 2. војистәј хүштәрәво ә хәјр киникә әз чүникә дәс кәндәји; 3. ә чүникә киро әз киникә, чүникә дәрәтә, хәрәбтә бирәји.

УСТУ́ПЛЕННЫЙ прич. 1. ә хәјр киникә дәс кәндә, јүрә дорә оморијо; 2. фурухтә оморијо.

УСТУ́ПЧАТЫЙ прил. пилокон-пилокон, тинкол-тинкол. II *устýпчатость* сущ. пилоконә хуно бирәји, тинкол-тинкол бирәји.

УСТУ́ПЧИВЫЙ прил. зу рази бирәнијо, рујнәрм, ә војистәј хүштәрәво, ә хәјр јәкикә әз чүникә дәс кәндәнијо. II *устýпчивость* сущ. зу рази бирәји, рујнәрми, ә војистәј хүштәрәво ә хәјр јәкикә әз чүникә дәс кәндәји.

УСТЫДИ́ТЬ, УСТЫЖА́ТЬ гл. һәјб дорә (гирмизи сохтә, хәчәләти дорә). II *устыже́ние* сущ. һәјб дорә (гирмизи сохтәји, хәчәләти дорәји).

УСТЫДИ́ТЬСЯ, УСТЫЖА́ТЬСЯ гл. һәјб кәширә (гирмизи бирә, хәчәләти кәширә). *Устыдиться своего поведения* әз сохтә кор хүштә хәчәләти кәширә. II *устыже́ние* сущ. һәјб кәширәји (гирмизи бирәји, хәчәләти кәширәји).

У́СТЬЕ сущ. ләһә: 1. никәрә ә дәрјо, ә ноһур, јә новкә ә јә никәрәјкә рихтәнијо чикә); 2. әри чүникә вәдирәморә һистијо сула. *Устье трубы* ләһәј ән лулә; 3. аташ вәдирәморәнијо чикә. *Устье вулкана* ләһәј вулкан. II *устьице* уменьш. ләһәлә. II *устьево́й и у́стьевый* прил. ләһәји: 1. ән ләһә; 2. ә пишој ләһә һистијо.

УСУГУБИ́ТЬ, УСУГУ́БИТЬ гл. амбар, кучлү, курунд сохтә. II *усугубле́ние* сущ. амбар, кучлү, курунд сохтәји.

УСУГУБИ́ТЬСЯ, УСУГУ́БИТЬСЯ гл. амбар, кучлү, курунд бирә. II *усугубле́ние* сущ. амбар, кучлү, курунд бирәји.

УСУГУБЛЯ́ТЬ см. *усугубить*.

УСУГУБЛЯ́ТЬСЯ гл. см. *усугубиться*; 2. амбар, кучлү, курунд, сәхтә оморә.

УСУ́ШКА сущ. хүшк бирәнкә субук бирәји.

УСЫ сущ. (ед. *ус*) биғһо, биг: 1. ә сәр зәвәри лов вәријо мујһо. *Отрастить усы* биг вәһиштә: 2. ә сәр зәвәри лов ән бәһзи һәјвонһо вәријо сәхтә мујһо; 3. см. *усик*. <> *Сами с усами* имуш әз уһо хәрәбтә нистим.

УСЫЛА́ТЬ см. *услать*.

УСЫЛА́ТЬСЯ гл. ә рәһ дәшәндә оморә, фирсорә оморә.

УСЫНОВИ́ТЕЛЬ сущ. ә куки (духтәри) вәкирдәкор. II *усынови́тельница* әзини зән (духтәр).

УСЫНОВИ́ТЬ, УСЫНОВЛЯ́ТЬ гл. ә куки (духтәри) вәкирдә. II *усыновление* сущ. ә куки (духтәри) вәкирдәји.

УСЫПА́ЛЬНИЦА сущ. одомиһој ән јә мишпәһә, күфләтә әри говрә сохтә һистијо чикә.

УСЫ́ПАТЬ, УСЫ́ПАТЬ гл. лов сохтә, руј ән чүникәрә дәкирдә *Усыпать дорожки песком* ә рәһлә гум лов сохтә.

УСЫПИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. хисундәнијо, хов дорәнијо (дәрму вә јә чиһојкә); 2. перен. визор, мәндә сохтәнијо.

УСЫПИ́ТЬ, УСЫПЛЯ́ТЬ гл. 1. ә хов дорә, хисундә. *Больного усыпили перед операцией* нәчогә әз операсија пишо хисундут; 2. огу (зәһәр) дорә күштә (һәјвонә). II *усыпле́ние* сущ. 1. ә хов дорәји, хисундәји; 2. огу (зәһәр) дорә күштәји (һәјвонә); 3. перен. хов, сүсти.

УСЫХА́ТЬ см. *усохнуть*.

УСЬ в знач. пов. накл. кис (әри сәкә һәләво сохтә сәс).

УТАИ́ТЬ, УТА́ИВАТЬ гл. 1. пәһәнү сохтә, ә пәһәнүки дошта; 2. әз пәһәнүки ән хүштә сохтә, дүздирә. II *ута́ивание и ута́йка* сущ. пәһәнү сохтәји, ә пәһәнүки доштәји. *Сказать правду без утайки* дузирә пәһәнү нәсохтә куфтирә.

УТА́ПТЫВТЬ см. *утоптать*.

УТАЩИ́ТЬ, УТА́СКИВАТЬ гл. 1. бәрдә, вәкирдә бәрдә, кәшу-кәшу бәрдә; 2. ә кучәво бәрдә; 3. дүздирә, дәдарундә, әз пәһәнүки вәкирдә.

У́ТВАРЬ сущ. гоб-гичог.

УТВЕРДИ́ТЬ, УТВЕРЖДА́ТЬ гл. 1. сәхт сохтә, бәстә, кировундә чүрә ә чүникә; 2. ә сәр дузбирәји ән чүникә сәхт појистә, субут сохтә. *Утвердить свою невиновность* битәхсири хүштәрә субут сохтә; 3. әри киникәрә ә кор норә әхири кофә куфтирә.

УТЕПЛИ́ТЕЛЬ сущ. кәрм сохтәнијо (вәровундәнијо) чүникә.

УТЕПЛИ́ТЬ, УТЕПЛЯ́ТЬ гл. кәрм сохтә (вәровундә). II *утепле́ние* сущ. кәрм сохтәји (вәровундәји). II *утепительный* прил. әри кәрмсохтә һистијо.

УТЕРЕ́ТЬ, УТИРА́ТЬ гл. покундә, хүшк сохтә (тарә чүникәрә). *Утереть слёзы* һәрсһорә покундә.

УТЕРЕ́ТЬСЯ гл. 1. руј хүштәрә покундә, хүшк сохтә; 2. хәрәбә коф шинирә, ә имидһој хүштә фурмундә оморә.

УТЕРПЕ́ТЬ гл. сабур сохтә, тоб дорә, хүштәрә дошта (појундә).

УТЕ́РЯ сущ. 1. вир бирәји (сохтәји); 2. вир бириjо чи.

УТЕРЯ́ТЬ, -СЯ гл. *терять, -ся*.

УТЕСНИ́ТЬ, УТЕСНЯ́ТЬ см. *притеснить и стеснить*. II *утесне́ние* сущ. 1. чүникәрә ә чүникә сиг вогундәји; 2. чүчојикәрә чүклә сохтәји, тәнк сохтәји.

УТЕ́ХА сущ. 1. вози, кәјф, ләзәт, һәз; 2. см. утешение.

УТЕ́ЧКА сущ. 1. см. *утечь*; 2. кәм бирәји (ә рихтәји, тији бирәји киро).

УТЕ́ЧЬ, УТЕКА́ТЬ гл. 1. рихтә, рихтә рафтә; 2. перен. кироштә, кироштә рафтә; 3. перен. разг. вирихтә, вирихтә рафтә, чун хүштәрә хилос сохтә.

УТЕШЕ́НИЕ сущ. 1. дүлдинчи, хомуши, шори; 2. у, коми ки, дүлдинч, хомуш, шор сохтә.

УТЕШИ́ТЕЛЬ сущ. дүлвәбәр, дүл дорәкор, хомуш сохтәкор шор сохтәкор (әзини одоми).

УТЕШИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. дүл вәбәрдәнијо, дүл дорәнијо, дүлдинч сохтәнијо, хомуш сохтәнијо, шор сохтәнијо.

УТЕ́ШИТЬ, УТЕША́ТЬ гл. дүлүрә вәбәрдә, дүл дорә, дүлүрә динч сохтә, хомуш сохтә, шор сохтә.

УТЕ́ШИТЬСЯ, УТЕША́ТЬСЯ гл. дүлү динч бирә, хомуш бирә, шор бирә.

УТЕ́ШНЫЙ см. *утешительный*.

УТЁНОК сущ. бадбадлә (урдәклә), вәчәј ән бадбад (ән урдәк),

УТЁС сущ. тикә (тиктирәкијә) доһор.

УТЁСИСТЫЙ прил. тиктирәкијојү амбар һистијо, доһор-доһор. II *утёсистость* сущ. тиктирәкијојү амбар бирәји, доһо -доһори.

УТИЛИЗА́ТОР сущ. әри хәјр вәкирдә шәндәнијо чиһорә кор сохтәнијо одоми (мошин).

УТИ́ЛЬ сущ. утил (әри ә сәрү корсохтә һәмәл оморәнијо шәндәнијә чиһо). II *утильный* прил. утили: 1. ән утил; утил һистијо.

УТИЛЬСЫРЬЁ то же, что *утиль*.

УТИРА́ЛЬНИК сущ. дәсмол.

УТИРА́ТЬ, -СЯ см. *утереть, -ся*.

УТИ́СКАТЬ, УТИ́СКИВАТЬ гл. ә чәтинирәво вогундә, шиширә дорундә.

УТИ́ХНУТЬ, УТИХА́ТЬ гл. динч бирә, бурра, әз куч офторә, јовош бирә, кәм бирә, хисирә.

УТИХОМИ́РЕННЫЙ прич. динч сохтә оморијо, сәсү бурра оморијо.

УТИХОМИ́РИТЬ, УТИХОМИ́РИВАТЬ гл. динч сохтә, сәсүрә бурра.

УТИХОМИ́РИТЬСЯ, УТИХОМИ́РИВАТЬСЯ гл. динч бирә, сәс хүштәрә бурра.

У́ТИЦА сущ. дүшијә бадбад (урдәк). *Селезень утицу подзывает* әркәкә бадбад дүшијә бадбадә hорој зәрә.

УТИШИ́ТЬ, УТИША́ТЬ гл. 1. то же, что *усмирить;* 2. динч сохтә, хисундә.

У́ТИЩА сущ. разг. дүрүчдә бадбад (урдәк), кәлә бадбад (урдәк).

У́ТКА сущ. 1. бадбад (урдәк); 2. әри пишовсохтә нәчогә мәрдhорә дорәнүthо бузвәријә гоб; 3. дуркунә хәбәр.

УТКНУ́ТЬ, УТЫКА́ТЬ гл. вогундә, шиширә, пәhәнү сохтә. <> *уткнуть нос* во что разг. неодобр. винирә вогундә (ә чү корикә). II *уткнутый* прич. вогундә оморијо, пәhәнү сохтә оморијо.

УТКНУ́ТЬСЯ гл. 1. дәрафтә, ә чүникә дәмундә; 2. перен. чумә докоштә, чумә нә вәкирдә; <> *Уткнутся в книгу* чумә яз китов нә вәкүрдә.

У́ТЛЫЙ прил. күhнә, пысырәки, бииһтибор. II *у́тлость* сущ. күhнәји, пысырәкији, бииһтибори.

УТОЛИ́ТЬ, УТОЛЯ́ТЬ гл. 1. күштә, хисундә; 2. бурра, динч сохтә, кәм сохтә, појундә; *Утолить жажду* тәшнәјирә күштә; *утолить боль* дордә појундә. II *утоле́ние* сущ. 1. күштәји, хисундәји. *Для утоления жажды* әри тәшнәјирә күштә; 2. динч сохтәји, кәм сохтәји. II *утоли́тельный* прил. динч сохтәнијо, кәм сохтәнијо, хисундәнијо.

УТОЛСТИ́ТЬ, УТОЛЩА́ТЬ гл. голин сохтә. II *утолще́ние* сущ. голин сохтәји

УТОЛСТИ́ТЬСЯ, УТОЛЩА́ТЬСЯ гл. голин бирә. II *утолще́ние* сущ. голин бирәји.

УТОЛЩЁННЫЙ прич. голин, чог биријо (сохтә оморијо). II *утолщённость* голин, чог биријоји (сохтә оморәји).

УТОМИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. мәндә сохтәнијо, әз hол вәнкәстәнијо, визор сохтәнијо.

УТОМИ́ТЬ, УТОМЛЯ́ТЬ гл. мәндә сохтә, әз hол вәнкәстә, визор сохтә.

УТОМИ́ТЬСЯ, УТОМЛЯ́ТЬСЯ гл. вомундә, мәндә бирә, әз hол офторә, визор бирә.

УТОМЛЕ́НИЕсущ. 1. вомундәји, мәндәји; әз hол офторәји.

УТОМЛЁНОСТЬ сущ. вомундәји, мәндәји, мәндә бирәји.

УТОМЛЁННЫЙ I прич. вомундијо, мәндә биријо; II прил. мәндә.

УТОМЛЯЕМОСТЬ сущ. вомундә данүстәји ән организм.

УТОНУ́ТЬ см. *тонуть*.

УТОНЧЕ́НИЕ сущ. 1. назук (назуктә) сохтәји; 2. назук (назуктә) сохтә оморәји.

УТОНЧЁННОСТЬ сущ. назуки.

УТОНЧЁННЫЙ, УТО́НЧЕННЫЙ прич. назук (назуктә) сохтә оморијо. II *утончённость, утóнченность* сущ. назуки, назук сохтәји.

УТОНЧИ́ТЬ, УТОНЧА́ТЬ гл. назук (назуктә) сохтә.

УТОНЧИ́ТЬСЯ, УТОНЧА́ТЬСЯ гл. назук (назуктә) бирә.

УТОНЯ́ТЬ см. *утонить*.

УТОНЯ́ТЬСЯ гл. 1. см. *утониться*; 2. назук (назуктә) сохтә оморә.

УТО́П сущ. гәрг бирәји.

УТО́ПАТЬ гл. 1. то же, что *утоптать*; 2. то же, что *уйти*.

УТОПА́ТЬ см. *утопить*.

УТОПА́ЮЩИЙ. сущ. гәрг бирәнијо одоми.

УТОПИ́ЗМ сущ. утопизм (ә сәрбәhәм нәсоморәнијо војкә, ә утопија бовор сохтәји). II *утопи́ческий* прил. утопијаји.

УТОПИ́СТ сущ. утопист: 1. тарафдор ән утопијијә созиализм; 2. хәјолпәрәст.). II *утопи́стка* әзини зән (духтәр). II *утопи́стский* прил. утописти; ән утопист.

УТОПИ́ТЬ, -СЯ см. *топить*[1], *-ся*[1].

УТОПИ́ЧНЫЙ прил. утопијаји (утопија hистијо, нәс бирәнијо).

УТО́ПИЯ сущ. утопија (ә сәрбәhәм нәсоморәнијо, нәсбирәнијо војкә).

УТО́ПЛЕННИК сущ. гәргбирә (у, коми ки гәрг бири, јә новкә сохтә омори). II *утóпленница* әзини зән (духтәр).

УТОПТА́ТЬ, УТА́ПТЫВАТЬ гл. вошиширә (ә појәво), појәпој сохтә.

УТОЧИ́ТЬ гл. ә тич сохтәрәво тәнк сохтә.

УТОЧИ́ТЬСЯ гл. әз тичсохтә тәнк бирә.

У́ТОЧКА сущ. бадбадлә (урдәклә)

УТО́ЧКА сущ. әз тичсохтә тәнк бирәји, ә тич сохтәрәво тәнк сохтә оморәји.

УТОЧНЕ́НИЕ сущ. 1. дијәш дүрүст (дуз) сохтәји (сохтә оморәји); 2. әри дузи, дүрүстирә данүстә фикир, мәһшово).

УТОЧНИ́ТЬ, УТОЧНЯ́ТЬ гл. дијәш дүрүст (дуз) сохтә.

УТОЧНИ́ТЬСЯ, УТОЧНЯ́ТЬСЯ гл. дијәш дүрүст (дуз) сохтә оморә.

УТРА́ИВАТЬ, -СЯ см. *утроить, -ся*.

УТРАМБОВА́ТЬ, УТРАМБО́ВЫВАТЬ см. *трамбовать*.

УТРАМБОВА́ТЬСЯ, УТРАМБО́ВЫВАТЬСЯ гл. ә куфтәрәво, шиширәрәво, вошиширәрәво сәхт бирә;

УТРАМБО́ВКА сущ. 1. ә куфтәрәво, шиширәрәво, вошиширәрәво сәхт, јә новкә дуз сохтәји (сохтә оморәји); 2. сәхт пур бирә, чикә нәмундә.

УТРА́ТА сущ. 1. вир (сур) сохтәји (сохтә оморәји); 2. вир биријо (сохтә оморијо) чүникә, киникә, зарари.

УТРА́ТИТЬ, УТРА́ЧИВАТЬ гл. әз киникә, чүникә бирә (мундә), киникәрә, чүникәрә вир (сур) сохтә.

УТРА́ТИТЬСЯ, УТРА́ЧИВАТЬСЯ гл. вир (сур) бирә, нист бирә.

У́ТРЕННИЙ прил. сәбәһмундәји: 1. ән сәбәһмундә; 2. әри сәбәһмундә һистијо; 3. сәбәһмундә бирәнијо.

У́ТРЕННИК сущ. 1. ә вәсал вә појизи бирәнијо сәбәһмундәји хиники; 2. сәбәһмундәји томошә (әри һәјиһо).

У́ТРЕЧКОМ нареч. сәбә́һ мундәлә, сәбә́һ-сәбә́һ.

У́ТРЕШНИЙ см. *утренний*.

У́ТРО сущ. сәбә́һ, сәбә́һмундә. *Ранним утром* сәбә́һмундә әз зусәһәри; 2. п*о утрам* сәбә́һојмундә; *с утра до вечера* әз сәбә́һ тә шәв. <> *С добрым утром* сәбә́һ (ишму) ә хәјр бу. II *у́тречко* уменьш. сәбә́һлә, сәбә́һмундәлә. II *у́тренний* прил. сәбә́һи, сәбә́һмундәји: 1. ән сәбә́һ, ән сәбә́һмундә; 2. сәбә́һмундә бирәнијорә хуно; 3. әри сәбә́һмундә кәрәк бирәнијо; 4. сәбә́һмундә бирәнијо, вәдироморәнијо, сохтә оморәнијо.

УТРО́БА сущ. 1. шүгәм; 2. дорун. *Ненасытная утроба* бәдшүгәм. II *утро́бный* прил. шүгәми: 1. ән шүгәм; 2. ә гәд шүгәм бирәнијо.

УТРО́БИСТЫЙ прил. кәлә шүгәм, шүгәмлү, чог.

УТРО́ИТЬ гл. сә бо, сә гәд амбар (зијод) сохтә. II *утрое́ние* сущ. сә бо, сә гәд амбар (зијод) сохтәји.

УТРО́ИТЬСЯ гл. сә бо, сә гәд амбар (зијод) бирә. II *утрое́ние* сущ. сә бо, сә гәд амбар (зијод) бирәји.

У́ТРОМ нареч. сәбә́һмундә, сәбә́һ-сәбә́һ. *Встать рано утром* сәбә́һмундә әз зүһәри вәхүштә.

УТРУДИ́ТЬ, УТРУЖДА́ТЬ гл. устар. зәһмәт (сәһәр) дорә, бирәһәт сохтә. II *утруждение* сущ. зәһмәт (сәһәр) дорәји, бирәһәт сохтәји.

УТРУДИ́ТЬСЯ, УТРУЖДА́ТЬСЯ гл. устар. зәһмәт (сәһәр) кәширә, бирәһәт бирә. II *утруждение* сущ. зәһмәт (сәһәр) кәширәји, бирәһәт бирәји.

УТРЯСТИ́, УТРЯСА́ТЬ гл. 1. шовундә кәм сохтә, шовундә ә дәрә нүшундә, шовундә сиг сохтә; 2. разг. шовундә мәндә сохтә, әз һол вәнкәстә; 3. перен. разг. ә рәһү вәнкәстә, дуз сохтә.

УТРЯСТИ́СЬ, УТРЯСА́ТЬСЯ гл. 1. әз шовундә кәм бирә, нүштә, сиг бирә; 2. перен. разг. ә рәһ хүштә офторә, дуз бирә.

УТУЧНИ́ТЬ, УТУЧНЯ́ТЬ гл. чог (голин) сохтә. II *утучне́ние* сущ. чог (голин) сохтәји.

УТУЧНИ́ТЬСЯ, УТУЧНЯ́ТЬСЯ гл. чог (голин) бирә. II *утучне́ние* сущ. чог (голин) бирәји.

УТЫ́КАТЬ гл. вогундә: 1. амбарә чирә ә һәммә чикә; 2. чүникәрә пур сохтә.

УТЫКА́ТЬ разг. см. *уткнуть* и *утыкать*.

УТЫКА́ТЬСЯ разг. см. *уткнуться*.

УТЮ́Г сущ. уту. II *утюжо́к* уменьш. утулә. II *утю́жный и утюго́вый* прил. утуји: 1. ән уту; 2. әри уту һистијо.

УТЮ́ЖЕНИЕ сущ. уту зәрәји, уту зәрә оморәји.

УТЮ́ЖИТЬ гл. 1. уту зәрә, уту кәширә; 2. перен. тимор сохтә; 3. дуз, һомовор сохтә (чүчојикәрә).

УТЮ́ЖКА сущ. 1. уту зәрәји, уту кәширәји; 2. перен. тимор сохтәји; 3. дуз, һомовор сохтәји (чү чојикәрә).

УТЯЖЕЛИ́ТЬ, УТЯЖЕЛЯ́ТЬ гл. курун(-д) сохтә. II *утяжеле́ние* сущ. курун(-д) сохтәји.

УТЯЖЕЛИ́ТЬСЯ, УТЯЖЕЛЯ́ТЬСЯ гл. курун(-д) бирә. II *утяжеле́ние* сущ. курун(-д) бирәји.

УТЯНУ́ТЬ, УТЯ́ГИВАТЬ гл. 1. кәширә бәрдә, кәшү-кәшү бәрдә; 2. перен. бурра, нәдорә; 3. перен. дадарундә, дүздирә. II *утя́жка* сущ. кәширә бәрдәнкә сохтә оморәнијо кор вә кәширә бәрдәји.

УТЯ́ТИНА сущ. кушт бадбади (урдəки).

УФ межд. уф (вомундəјирə, мəндəјирə бурбундə). *Уф, устал!* уф вомундум.

УХ межд. пох (мəћтəлирə, мəћтəлбирəјирə бурбундə). *Ух, как жарко* пох, чӯ кəрми.

УХА́ сущ. уха (əз чəҳ сохтə оморəнијо овлӯјə нухоруш).

УХА́Б сущ. чолə-чухур, чухурəки (ə рəћ).

УХА́БИСТЫЙ прил. чолə-чухури, чухурəкијн. *Ухабистая дорога* чолə-чухуријə рəћ. II *ухáбистость* сущ. чолə-чухурији.

УХАЖЁР сущ. разг. зəнбаз (ə пəсəј зəнҳо кəштəнијо). II *ухажёрский* прил. зəнбази; ən зəнбаз.

УХАЖЁРКА сущ. ə пəсəјӯ киникə кəштəнијо зəн јə новкə духтəр.

УХА́ЖИВАТЬ гл. гуллуг бурбундə: 1. ə киникə кумəки сохтə, ə хəјол киникə-чӯникə бирə; 2. ə зəн, духтəр дəниширə (əри ə дəс вəкирдə). II *ухáживание* сущ. гуллуг бурбундəји.

УХВА́Т сущ. гəрмог (əри ə пич гоб дəшəндə вə вəдəшəндə).

УХВАТИ́ТЬ, УХВА́ТЫВАТЬ гл. 1. (сəхт) кирдə. *Ухватить за ногу* əз појӯ кирдə; 2. вəрасирə, ширп ə сəр офторə. *Он сразу ухватил мою мысль* у фикир мəрə ширп ə сəр офто.

УХВАТИ́ТЬСЯ, УХВА́ТЫВАТЬСЯ гл. кирдə, сəхт кирдə. *Обеими руками ухватиться* дӯдəсə сəхт кирдə.

УХИТРИ́ТЬСЯ, УХИТРЯ́ТЬСЯ то же, что *умудриться*. *Ухитрился пройти незаметно* ə хəлвəти кирошто данӯст.

УХИЩРЕ́НИЕ сущ. бичи, фəнд, луб, фурмундəки.

УХИЩРЁННЫЙ прич. ə бичирəво, фəндəво бирəјијо. II *ухищрённость* сущ. ə бичирəво, фəндəво бирəји.

УХИЩРЯ́ТСЯ гл. бичи сохтə, луб оморə, фəнд кировундə.

УХЛЁСТЫВАТЬ то же, что *ухаживать* 2.

УХЛО́ПАТЬ, УХЛО́ПЫВАТЬ гл. разг. 1. кӯштə (мито сохтə); 2. хəрч сохтə.

УХМЫ́ЛКА сущ. зирбигијə хəндə, сӯпӯлə хəгдə, хəндə.

УХМЫЛЬНУ́ТСЯ см. *ухмыляться*.

УХМЫЛЯ́ТСЯ, УХМЫЛЬНУ́ТСЯ сущ. зирбиги хəндӯстə, сӯпӯлə хəгдə сохтə, хəндӯстə.

УХНА́ЛЬ сущ. мих нəлћи.

У́ХНУТЬ, У́ХАТЬ гл. 1. сəс сохтə. *Вдали ухнул гром* əз дур сəс бирəнгинə омо; 2. ə ҳоројəво "пох" куфтирə; 3. ə јə бо шəндə, рихундə, тиһи сохтə; 4. офторə; 5. ə јə бо хəрч сохтə; 6. вир бирə, сур бирə; 7. əз кучи зəрə.

У́ХНУТЬСЯ, У́ХАТЬСЯ гл. ə тəнгə-турунгəво офторə.

У́ХО сущ. куш. *Туг на ухо* кушӯ əдəј курунд шинирə; *глух на одно ухо* јə кушӯ кари; *шапка с ушами* кушвəријə пəпəх. <> *В одно ухо вошло, в другое вышло* ə јə кушӯ дəрафт, əз уникə вəдиромо; *дуть (петь) в уши* кому коф кəрдундə, киләји сохтə, хəбəрбəри сохтə; *и ухом не вести* ҳич ə вəчӯш нисти; *как своих ушей не увидишь* пəсəј сəр тӯрə винирикə (мивини); *мимо ушей пропустить* ə вəч хӯштə нə кирдə, хӯштəрə ə нəшинирəки вəнорə; *по уши* тəјтə бугоз, битəв; *нарвать (натрепать, оборвать) уши* кушҳојӯрə кəширə; *он по уши погряз в долгах* у тəбугоз ə гəд гəрди дəри: *уши трещат* (от кого, чего) кушҳојмə дəнк бисто. II *ушной* прил. куши; ən куш.

УХО́Д[1] см. *уйти*.

УХО́Д[2] см. *ухаживать*.

УХОДИ́ТЬ[1] см. *уйти*.

УХОДИ́ТЬ[2] гл. мəндə сохтə, əз ћол вəнкəстə, сəћəр дорə.

УХОДИ́ТЬСЯ гл. 1. мəндə бирə, əз ћол офторə, сəћəр хурдə; 2. динч бирə (əз пəсəј кəштəҳо).

УХО́ЖЕННЫЙ прил. гуллуг сохтə оморəнијо, ə јӯ дəниширəнӯтҳо. II *ухóженность* сущ. гуллуг сохтə оморəји, ə јӯ дəниширə оморəји.

УХУДШЕ́НИЕ сущ. 1. см. *ухудшить, ся*; 2. ə тараф хəрəби дəкиш бирəји.

УХУ́ДШИТЬ, УХУДША́ТЬ гл. 1. хəрəб сохтə; 2. курунд сохтə.

УХУ́ДШИТЬСЯ, УХУДША́ТЬСЯ гл. 1. хəрəб бирə; 2. курунд бирə (ə товунəј нəчоги).

УЦЕЛЕ́ТЬ гл. сог мундə, битəв мундə.

УЦЕНИ́ТЬ, УЦЕ́НИВАТЬ гл. гимəтӯрə (буҳојӯрə) фушəндə, учуз сохтə.

УЦЕ́НКА сущ. 1. гимəтӯрə (буҳојӯрə) фушəндəји (кəм сохтəји), учуз сохтəји; 2. гимəтӯ фушəндə (кəм сохтə) оморəји, учуз сохтə оморəји.

УЦЕПИ́ТЬ, УЦЕПЛЯ́ТЬ гл. кирдə, вокосундə.

УЦЕПИ́ТЬСЯ, УЦЕПЛЯ́ТЬСЯ гл. кирдə оморə, вокосирə.

УЧА́СТВОВАТЬ гл. шофиҳ бирə: 1. ə гəд кор дəбирə, əз јə корə сохтəкорҳо јəки бирə; 2. ə чӯ коникə јӯрə бəхш дəбирə.

УЧА́СТИЕ сущ. шофиҳ бирәји: 1. ә гәд кор дәбирәји, әз jә корә сохтәкорһо jәки бирәји; 2. ә чү корикә jүрә бәхш дәбирәји; 3. меһрибони, дүлсухуни.

УЧАСТИ́ТЬ, УЧАЩА́ТЬ гл. зу-зу (зури-зури) сохтә. II *учаще́ние* сущ. зу-зу (зури-зури) сохтәји.

УЧАСТИ́ТЬСЯ гл. зу-зу (зури-зури) бирә. II *учаще́ние* сущ. зу-зу (зури-зури) бирәји.

УЧА́СТЛИВЫЙ прил. меһрибон, дүлсуху(-н). II *участливость* сущ. меһрибони, дүлсухуни.

УЧА́СТНИК сущ. шофиҳ: 1. ә гәд кор дәрijо, дәбиријо одоми, әз jә корә сохтәкорһо jәки; 2. ә чү корикә jүрә бәхш дәрijо одоми.

УЧА́СТОК сущ. jә бәхш ән чүникә.

У́ЧАСТЬ сущ. бәхт, гисмәт.

УЧАЩА́ТЬ см. *участить*.

УЧАЩА́ТЬСЯ гл. 1. см. *участиться*; 2. зу-зу (зури-зури) сохтә оморә.

УЧАЩЕ́НИЕ сущ. зу-зу (зури-зури) бирәји, амбар бирәји.

УЧАЩЁННЫЙ прич. зу-зу (зури-зури) бирәнијо, амбар бирәнијо. II *учащённость* сущ. зу-зу (зури-зури) бирәји, амбар бирәји.

УЧА́ЩИЙСЯ сущ. тәлмид (ә ошколә хундәнијо одоми); II *учащаяся* әзини духтәр.

УЧЕ́БНИК сущ. китоб (әри хундәји һистијо).

УЧЕ́БНЫЙ прил. 1. ән хундәји, әри хундәји һистијо; 2. әри чү корһојикәрә вомухтә һистијо.

УЧЕ́НИЕ сущ. 1. хундәји; 2. вомухтәји. *Учение уроков* нүбоһорә вомухтәји; 3. ҳилм.

УЧЕНИ́К сущ. тәлмид: 1. ә ошколә хундәнијо ҳәјил; 2. әз киникә вомухтәнијо, рәҳүрә рафтәнијо одоми. II *ученица* әзини зән (духтәр).

УЧЕНИ́ЧЕСКИЙ прил. тәлмиди (хундәји): 1. ән тәлмид; 2. әри тәлмид һистијо; 3. ә тәлмиди, ә ҳәјили бирәнијо, хоми, нәбүрчирәји.

УЧЕНИ́ЧЕСТВО сущ. вәхтһој (салһој) тәлмиди (хундәји);

УЧЁБА сущ. хундәји, вәмухтәји.

УЧЁНОСТЬ сущ. данани, ҳилмлүји (ә ҳилм амбар данүстәји).

УЧЁНЫЙ прил. данандәји, разг. алими: 1. чүникә хундијо, вәмухтијо; 2. ҳилмлү, амбар данүстәнијо; 2. ҳилми; 4. *учёный* сущ. данандәј, разг. алим.

УЧЁТ сущ. 1. ә фикир вәкирдәји (вәкирдә оморәји); 2. ҳисоб, ә ҳисоб вәкирдәји (вәкирдә оморәји); ; 3. учот. *Стать на учёт* ә учот пojистәји; *сняться с учёта* әз учот вәдәрафтә.

УЧЁТЧИК сущ. ҳисобдор (ҳисоб бәрдәнијо одоми). II *учётчица* әзини зән (духтәр). II *учётчицкий* прил. ҳисобдори; ән ҳисобдор.

УЧИ́ЛИЩЕ сущ. ошколә (сәниҳәт дорәнијо).

УЧИНИ́ТЬ, УЧИНЯ́ТЬ см. *чинить*[3].

УЧИ́ТЕЛЬ сущ. мәһлүм. II *учи́тельница* әзини зән (духтәр). II *учи́тельский* прил. мәһлүми: 1. ән мәһлүм; 2. әри мәһлүмһо ҳистијо.

УЧИ́ТЕЛЬСКАЯ сущ. утог ән мәһлүмһо (ә ошколә әри рәҳәтисохтәј мәһлүмһо ҳистијо утог).

УЧИ́ТЕЛЬСТВО сущ. 1. мәһлүми. *Учительские годы* салһој мәһлүми; 2. мәһлүмо (әјәки).

УЧИ́ТЕЛЬСТВОВАТЬ гл. мәһлүми сохтә.

УЧИ́ТЫВАТЬ см. *учесть*.

УЧИ́ТЬ гл. вомухтә (ә киникә, киникәрә); 1. нубо дорә. *Учить русскому языку* зувүн урусирә вомухтә (ә ки); 2. чүникәрә. *Учить уроки* нүбоһорә вомухтә; 3. устар. нубојүрә дорә, күштә, ҷәзо дорә. <> *Учить уму-разуму* нубојүрә дорә.

УЧИ́ТЬСЯ гл. вомухтә (хүштәнү): 1. чүникәрә; 2. нубо (савод, сәниҳәт) вәкирдә. II *учение* сущ. вомухтәји (ән хүштәнү).

УЧРЕДИ́ТЕЛЬ сущ. бинәјүрә норәкор, бинәборујүрә норәкор, дуз сохтәкор, ҳәмәл овурдәкор. II *учреди́тельница* әзини зән (духтәр). II *учреди́тельский* прил. 1. ән дуз сотәкор, ән ҳәмәл овурдәкор; 2. әри дуз сохтә, әри ҳәмәл овурдә ҳистијо.

УЧРЕДИ́ТЬ гл. бинәјүрә норә, бинәборујүрә норә, дуз сохтә, ҳәмәл овурдә. II *учреди́тельный* прил. әри бинәјүрә норә, бинәборујүрә норә, дуз сохтә, ҳәмәл овурдә ҳистијо.

УЧРЕЖДЕ́НИЕ сущ. 1. бинәјүрә норәји, бинәборујүрә норәји, дуз сохтәји, ҳәмәл овурдәји; 2. идорә. *Государственное учреждение* идорәј ҳүкмот(-и).

УЧТИ́ВЫЙ прил. ҳүрмәтчи (ҳүрмәт бурбундәнијо, сохтәнијо).

УЧУДИ́ТЬ см. *чудить*.

УЧУ́ЯТЬ, УЧУ́ИВАТЬ гл. ә дүлү дәкуфтә.

УША́НКА сущ. разг. кушвәријә пәпәх.

УША́СТЫЙ прил. күшвәри, кәләкушһо (күшһојү кәлә ҳистијо).

УША́Т сущ. гүлпвәријә чоллок.

УША́ТЫЙ см. *ушастый*.

УШИ́Б сущ. 1. зәрә, вохурдә, ћәл (кову) сохтәји (бирәји) (чәндәк ән киникә); 2. зәрә, вохурдә ћәл (кову) биријо чикәј ән чәндәк.

УШИБИ́ТЬ, УШИБА́ТЬ гл. зәрә, вохурдә ћәл (кову) сохтә (чәндәк ән киникәрә).

УШИБИ́ТЬСЯ, УШИБА́ТЬСЯ гл. әз зәрә, вохурдә ћәл (кову) бирә (чәндәк ән киникә).

УШИ́ТЫЙ прич. духтә, тәнк (кутәћ) сохтә оморијо.

УШИ́ТЬ, УШИВА́ТЬ гл. духтә: 1. тәнк (кутәћ) сохтә; 2. чүникәрә ә ћәммәјү; 3. әз сәр тә әхир.

У́ШКО, УШКО́[1] см. *ухо*.

УШКО́[2] сущ. 1. куш, гүлп; 2. сула, чум (ән дәрзә).

УШКУ́Й сущ. ист. ушкуј (кәми, кәлә лодкә).

УШКУ́ЙНИК сущ. ист. ушкујчи (ә Гәдимә Урусијәт: ә ушкујәво гәчәги сохтијо одоми).

У́ШЛЫЙ то же, что *дошлый*.

У́ШНИК сущ. разг. духтир куши.

УШНО́Й прил. куши; ән куш. *Ушные болезни* нәчогиһој куши.

УЩЕ́ЛИСТЫЙ прил. амбарә дәрәһојү (чкхуриһојү) ћистијо.

УЩЕ́ЛЬЕ сущ. дәрә (ә догћо тәнкә лугонә чикә).

УЩЕМИ́ТЬ, УЩЕМЛЯ́ТЬ гл. 1. шиширә, шиширә ћәл сохтә, ә ћәрәј чүникә дәћиштә. *Ущемить палец дверью* әнкүштә ә ћәрәј дәр дәћиштә; 2. бизу сохтә; 3. ә чәтини вәнкәсәтә, ћәләво бирә. II *ущемле́ние* сущ. 1. шиширәји, шиширә ћәл сохтәји, ә ћәрәј чүникә дәћиштәји; 2. бизу сохтәји; 3. ә чәтини вәнкәсәтәји, ћәләво бирәји.

УЩЕ́РБ сущ. сущ. зарар. *Без ущерба для дела* ә кор зарар нәзәрә; *нанести ущерб* зарар зәрә.

УЩЕРБЛЁННЫЙ прич. 1. см. *ущербный*; 2. бизу сохтә оморијо.

УЩЕРБЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. см. *ущебиться*; 2. бизу сохтә оморә.

УЩЕ́РБНЫЙ прил. 1. ә зарари дәријо; 2. ћәдәти нистијо, вәс нәссохтәнијо ә чү киројикә (әз товунәј хосијәт, ән хој).

УЩИПНУ́ТЬ см. *щипать*.

УЮ́Т сущ. рәћәти, сәлигә.

УЮ́ТНЫЙ прил. рәћәт, сәлигәлү. II *ую́тность* сущ. рәћәти, сәлигәлүји.

УЯЗВИ́МЫЙ прил. 1. зу хүрд бирәнијо, зу гәһри бирәнијо; 2. ћочиз, кучсүз.

УЯЗВИ́ТЬ, УЯЗВЛЯ́ТЬ гл. бизу сохтә, дүлхүрд сохтә, јаралү сохтә, кәзирә. II *уязвле́ние* сущ. бизу сохтәји, дүлхүрд сохтәји, јаралү сохтәји, кәзирәји.

УЯСНИ́ТЬ, УЯСНЯ́ТЬ гл. 1. вәрасирә, ә сәр офторә; 2. ә сәр вәнкәстә. II *уясне́ние* сущ.1. вәрасирәји, ә сәр офторәји; 2. ә сәр вәнкәстәји.

УЯСНИТЬСЯ, УЯСНЯ́ТЬСЯ гл. вәрасирә оморә, мәћлүм бирә. II *уясне́ние* сущ. вәрасирә оморәји, мәћлүм бирәји.

Ф

ФА́БРА сущ. фа́бра (әри биг нә рушә зәрә сијә рәнг).

ФА́БРИКА сущ. фа́брик. II *фабри́чный* сущ. фабрики: 1. ән фабрик; 2. ә фабрик сохтә оморијо.

ФАБРИКА́НТ сущ. фабрикант (сәһиб ән фабрик). II *фабрика́нтша* әзини зән (духтәр). II *фабрика́нтский* прил. фабриканти; ән фабрикант.

ФАБРИКА́Т сущ. фабрикат (ә фабрик һәзүр биријо мол).

ФАБРИКОВА́ТЬ, ФАБРИКА́ЦИЯ гл. 1. молә ә фабрик һәзүр сохтә оморәнијорә хуно сохтә; 2. перен. һәмәл овурдә, гәлпә кор сохтә.

ФА́БРИТЬ гл. устар. фа́бра зәрә, ә фабрарәво рәнг сохтә (бигә нә рушә).

ФА́БРИТЬСЯ гл. устар. 1. биг нә руш хүштәрә рәнг зәрә; 2. ә фабрарәво рәнг сохтә оморә.

ФАБРИ́ЧНЫЙ I сущ. ә фабрик кор сохтәнијо одоми; II прил. 1. ән фабрик; 2. ә фабрик кор сохтәнијо; 3. ә фабрик сохтә оморијо; 4. ә фабрик һәзүр сохтә оморијо.; 5. ә чү чој фабрик һистикә. *Фабричный город* шәһәр фабрики.

ФА́ЗА сущ. 1. дәвр; 2. астр., геол., тех., физ. фа́за. II *фа́зный* прил. фа́заји, фазалү. II *фа́зовый* прил. фа́заји; ән фаза.

ФАЗА́Н сущ. кәрк вишәји.

ФАЙДЕШИ́Н сущ. фојдәшин (назукә мол әврүшүми). II *файдеши́новый* прил. фојдәшини: 1. ән фојдешин; 2. әз фојдешин духтә оморијо.

ФА́КЕЛ сущ. шәһмәлә. II *фа́кельный* прил. шәһмәләји; ән шәһмәлә. *Факельный свет* үшүг ән шәһмәлә.

ФА́КЕЛЬЩИК сущ. 1. шәһмәләчи, шәһмәлә бәрдәнијо одоми; 2. ә шәһмәләрәво чүникәрә сухундәнијо одоми. II *фа́кельщица* әзини зән (духтәр).

ФАКИ́Р сущ. 1. дәрвүш, факир; 2. сиһһирбаз, чумбәнд. II *факи́рский* прил. факири; ән факир.

ФАКТ сущ. факт.

ФАКТИ́ЧЕСКИЙ прил. соф, дуз, ә фактһорәво дуз оморәнијо.

ФАКТИ́ЧНОСТЬ сущ. софи, дузи, ә фактһорәво дуз оморәји.

ФАКТИ́ЧНЫЙ прил. ә фактһорәво дуз оморәнијо, соф һистијо, дуз һистијо.

ФА́КТОР сущ. 1. сәбәб; 2. дәлил; 3. мат. фактор.

ФАКТУ́РА сущ. фактура.

ФАКТУРИ́СТ сущ. фактурачи, фактура нүјүстәнијо одоми.

ФАКТУ́РНЫЙ прил. фактураји; ән фактура. *Фактурная книга* дәфтәр фактураји.

ФАКУЛЬТЕ́Т сущ. факултет. II *факультетский* прил. прил. факултети; ән факултет.

ФАЛ сущ. фал (ә кәмиһо әри јелкәнһорә, һәләмһој сигналирә вә јә чиһојкәрә вошәндә раса). II *фаловый* прил. фали; ән фал.

ФАЛА́НГА[1] сущ. фала́нга[1]*:* 1. ист. ә Испанија партијај фашистһо; 2. ист. ә гәдимә грекһо чәркәј ән појәдәһо.

ФАЛА́НГА[2] сущ. анат. фала́нга[2] (луләјијә остугуј ән әнкүшт).

ФАЛА́НГА[3] сущ. фала́нга[3] (бүһүлү).

ФА́ЛДА сущ. пәсәји бәл (әтәк) (ән фрак, ән мундир, ән сүртук).

ФАЛЬСИФИКА́ТОР сущ. чарундәкор (чүникәрә чарундәнијо, софә хуно бурбундәнијо одоми). II *фальсифика́торша* әзини зән (духтәр). II *фальсифика́торский* прил. чарундәкори; ән чарундәкор.

ФАЛЬСИФИКА́ЦИЯ сущ. 1. см. *фальсифицировать*; 2. чарундә оморијо, гәлпә чи.

ФАЛЬСИФИСИ́РОВАТЬ сл. чарундә (дәкиш сохтә, әри софә хуно бурбундә). II *фальсифиси́рованный* прил. чарундә оморијо, гәлп.

ФАЛЬЦ сущ. 1. чикәј гәди ән вәрәг дәфүси; 2. назукә вәлкһој металирә вәкосундәнкә мундәнијо чикәј тох, гәди.

ФАЛЬЦЕВА́НИЕ сущ. гәд сохтәји (дәфүс биријо вәрәгһорә, козитһорә).

ФАЛЬЦЕВА́ТЬ гл. гәд сохтә: 1. дәфүс биријо вәрәгһој дәфүсирә; 2. вәкосундә гирогһој ән вәлкһој металирә). II *фальцева́ние и фальцо́вка* сущ. гәд сохтәји. II *фальцева́льный* прил. әри гәдсохтә һистијо.

ФАЛЬШИ́ВИТЬ гл. 1. разг. дүркүји, дүркунәкији сохтә; 2. дуз нә хундә, музикарә дуз нә зәрә.

ФАЛЬШИ́ВКА сущ. соф (дуз) нистијо чӀуникэ (когоз, докумен).

ФАЛЬШИВОМОНЕ́ТЧИК сущ. 1. гэлпэ пул бурракор; 2. перен. дурку, одомифурму.

ФАЛЬШИ́ВОСТЬ сущ. 1. разг. дӀуркӀуји, дуркунэкији сохтэји; 2. перен. дуз нэ хундэји, музикарэ дуз нэ зэрэји.

ФАЛЬШИ́ВЫЙ прил. чарундэоморэ; гэлп, соф (дуз) нистијо. II *фальши́вость* сущ. чарундэ оморэји; гэлпи, соф (дуз) нэбирэји.

ФА́ЛЬШИТЬ см. *фальшивить*.

ФАЛЬШЬ сущ. 1. дуркунэки, луб, одомифурмуни; 2. перен. дуз нэ хундэји, музикарэ дуз нэ зэрэји; 3. дӀрујэји, гэлпэдӀли, дуркукуји.

ФАМИ́ЛИЯ сущ. фомилэ (нум эн мишпэӀ, эн эгрэбэ). II *фамильный* прил. фомилэји (мишпэӀи, эгрэбэји); эн фомилэ (эн мишпэӀ, эн эгрэбэ).

ФАМИ́ЛЬНЫЙ прил. фомилэји (мишпэӀи, эгрэбэји); эн фомилэ (эн мишпэӀ, эн эгрэбэ).

ФАНА́Т сущ. фанат (э киникэ, чӀуникэ хэјру hистијо одоми). II *фана́тка* эзини зэн (духтэр).

ФАНАТИ́ЗМ сущ. фанатизм, фанати (фикирhо, мэӀшовоhо вэ корhој эн фанат).

ФАНА́ТИК сущ. фанатик: 1. тэ кэј бирэ э дин хӀуштэ бэстэ hистијо одоми; 2. э коми корикэ эз дӀули бэстэ hистијо одоми. II *фанатка* эзини зэн (духтэр).

ФАНЕ́РА сущ. фанер. II *фане́рный* прил. фанери: 1. эн фанер; 2. эз фанер, э фанерэво сохтэ оморијо.

ФАНЕРОВА́ТЬ гл. фанер кэширэ (э руј чӀуникэ). II *фанеро́вка* сущ. фанер кэширэји(э рујӀу).). II *фанерово́чный* прил. фанери (эри эз фанер чиhо гӀусохтэ hистијо).

ФА́НЗА[1] сущ. фа́нза (мол эврӀушӀуми).

ФА́НЗА[2] сущ. фа́нза (э Китај, э Кореја хунэј кэнчи).

ФАНТАЗЁР сущ. фантазјор, хэјолпэрэст. II *фантазёрка* эзини зэн (духтэр). II *фантазёрский* прил. фантазјори, хэјолпэрэсти; эн фантазјор, эн хэјолпэрэст.

ФАНТАЗИ́РОВАТЬ гл. фантазјори (хэјолпэрэсти) сохтэ. II *фантази́рования* сущ. фантазјори (хэјолпэрэсти) сохтэји.

ФАНТА́ЗИЯ сущ. фантазија, хэјол.

ФАНТА́СТ сущ. фантаст: 1. хэјолпэрэст; 2. эз товунэј корhој фантастикаји нӀујӀустэнијо одоми. II *фанта́стка* эзини зэн (духтэр).

ФАНТА́СТИКА сущ. фантастика, нэјолпэрэсти (эз товунэј э хэјол, э мэӀшово оморэнијо нӀујӀустэ оморијо китоб вэ јэ чијикэ).

ФА́НТИК сущ. биӀи, рэнгэбэрэнгэ когоз конфети.

ФАНТО́М сущ. хэјол, мӀуӀчӀузэ кор.

ФАНФА́РА сущ. фанфара: 1. дуразэ луларэ хуно hистијо мӀусијэ карасти музикаји; 2сэркӀурдэј эн миӀидэ, јэ новкэ эн парадэ хэбэр дорэнијо сигнал. II *фанфа́рный* прил. фанфараји: 1. эн фанфара; 2. э фанфара зэрэ оморэнијо; 3. фамфарарэ хуно hистијо.

ФАНФАРИ́СТ сущ. фанфарачи (фанфара зэрэнијо музикант).

ФАНФАРО́Н сущ. ловго, такабур, шигир.

ФАНФАРО́НСТВО сущ. ловгоји, такабури, шигири, хӀуштэрэ кэширэји.

ФА́РА сущ. фа́ра, фонор (э автомобил, э локомотив вэ э јэ чиhојкэ вэбирэнијо лэмпэј електрики).

ФАРАО́Н[1] сущ. 1. пэрhӀу (э гэдимиhо э Мисраим парчоhој вэ нумӀу); 2. то же, что *полицейский* 2.

ФАРАО́Н[2] сущ. фараон (гортвози гумори).

ФАРМАКО́ЛОГ сущ. фармаколог (сэниӀэткор эн фармаколокија).

ФАРМАКОЛО́ГИЯ сущ. фармаколокија (эз товунэј дэрмуhо, э организм инсонhо вэ Ӏэјвонhо корисохтэј эн иhо hистијо ӀилӀм). II *фармалоги́ческий* прил. фармаколокијаји; эн фармаколокија.

ФАРМАЦЕ́ВТ сущ. фармасевт (фармасевтикарэ хундэ вомухтијо корсох эн эптек).

ФАРМАЦЕ́ВТИКА сущ. фармасевтика (эз товунэј дэрму офтэ, ӀэзӀурсохтэ, доштэ вэ рэӀодорэ hистијо нубоhо эјэки). II *фармаце́втический* прил. фармасевтикаји, фармасевти; эн фармасевтика, эн фармасевт.

ФАРМАЦИ́Я см. *фармацевтика*.

ФАРС сущ. 1. комедијарэ хуно вэди hистијо сукэ томошэј театри; 2. разг. дӀрујэјијэ, биӀоријэ чӀуникэ.

ФАРТ сущ. мозолмэнди, хушбэхти.

ФАРТИ́ТЬ то же, что *везти*[2].

ФАРТО́ВЫЙ прил. лап хуб, рач, мозоллӀу, хушбэт.

ФА́РТУК сущ. пишосинэ. II *фа́ртучный* прил. пишосинэји: 1. эн пишосинэ; 2. эри пишосинэдухтэ hистијо.

ФАРФО́Р сущ. фарфор: 1. эз э аташ довом дорэнијо килэ сухундэрэво вэкирдэ оморэ-

нијо сипрә сәхтә материал луги; 2. әз әзини материал һистијо гоб-гичог. II *фарфо́ровый* прил. фарфори: 1. ән фарфор; 2. әз фарфор сохтә оморијо.

ФАРШ сущ. куфтәкушт (куфтә, јә новкә ә мошин кәширә оморијо кушт). II *фа́ршевый* прил. куфтәкушти: 1. ән куфтәкушт; 2. әз куфтәкушт сохтә оморијо.

ФАРШИРОВА́ТЬ гл. гәд дәнорә, ә гәдү куфтәкушт дәнорә, гәдүрә пур сохтә.

ФАРШИРО́ВКА сущ. гәд дәнорәји, гәдүрә пур сохтәји.

ФАС сущ. пишоји, руји тараф ән чүникә.

ФАСА́Д сущ. фасад (пишоји, руји тараф ән хунә). II *фаса́дный* прил. фасади: 1. ән фасад; 2. ә фасад һистијо.

ФА́СКА сущ. фа́ска (тич сохтә оморијо тараф ән кордә, шәфт сохтә оморијо гирог ән кардон, јә новкә ән шишә)

ФАСОВА́ТЬ, РАСФАСОВА́ТЬ гл. кәширә, јә новкә бәхш сохтә бәгдә ә гобһо вәчирә. II *фасо́вка* сущ. кәширә, јә новкә бәхш сохтә бәгдә әри ә гобһо вәчирә сохтә оморәнијо кор.

ФАСО́ВОЩИК сущ. кәширә ә гобһо вәчирәнијо одоми. II *фасо́вщица* әзини зән (духтәр).

ФАСО́ЛЕВЫЙ прил. мочи (похләји, лобјәји): 1. ән моч (ән похлә, ән лобјә); 2. әз моч (әз похлә, әз лобјә) сохтә оморијо.

ФАСО́ЛЬ. сущ. моч, похлә, лобјә.

ФАСО́Н сущ. фасон: 1. чүникә духтә оморијо нүмунә); 2. то же, что *форс*. II *фасо́нный* прил. 1. фасони. *Фасонистый пиджак* фасонијә пинчәк; 2. фасонлү (фурс дорәнијо).

ФАСО́НИТЬ гм. *форсить*.

ФАСО́НЩИК. сущ. фасончи (чиһој фасони һәзүр сохтәнијо уста).

ФАТ сущ. модбаз, сукә одоми.

ФАТА́. сущ. фата (әз кружево, әз әврүшүм һистијо субукә сәрдәки зәни). *Свадебная фата* фатај һәрсији.

ФАТАЛИ́ЗМ. сущ. фатализм (ә гисмәт, ә бәхт бовор сохтәји).

ФАТАЛИ́СТ сущ. фаталист (ә гисмәт, ә бәхт бовор сохтәнијо одоми).

ФА́ТУМ сущ. гисмәт, бәхт.

ФА́УНА сущ. фауна (ә јә дәвләт, јә новкә ә јә дәвр бирәнијо һәммә һајвоһо).

ФАШИ́СТ сущ. фашист. II *фашистский* прил. фашисти: 1. ән фашист; 2. фашистһо сохтәнијо.

ФАШИ́СТВУЮЩИЙ прил. фашисти сохтәнијо, хүштәрә фашистә хуно бәрдәнијо.

ФАЭТО́Н[1] сущ. 1. фәјтун: 1)бунү вокундә оморәнијо һәрәбә; 2) бунү вокундә оморәнијо субукә автомобил. II *фаэто́нный* прил. фәјтуни; ән фәјтун.

ФАЭТО́Н[2] сущ. зоол. фаетон (парустәк дәрјоји).

ФАЯ́НС сущ. 1. луг, фајанс; 2. гобһој луги (фајанси). II *фая́нсовый* прил луги, фајанси (әз луг, әз фајанс сохтә оморијо).

ФЕДЕРАЛИ́ЗМ сущ. федерализм: 1. әз күрд бирәј ән јә чәнд чиро-чиро дәвләтһо јә дәвләт һәмәл оморәји); 2. әз күрд бирәј ән јә чәнд чәһмәтһо вә организасијаһо јә организасија һәмәл оморәји).

ФЕДЕРАЛИ́СТ сущ. федералист (тарафдор ән федерализм).

ФЕДЕРА́ЦИЯ сущ. федерасија: 1. әз күрд бирәј ән јә чәнд чиро-чиро дәвләтһо һәмәл оморијо дәвләт); 2. әз күрд бирәј ән јә чәнд чәһмәтһо в организасијаһо һәмәл оморијо организасија). II *федера́льный и федерати́вный* прил. федерасијаји; ән федерасија.

ФЕКА́ЛИИ сущ. нәчис. II *фека́льный* прил. нәчиси.

ФЕ́ЛЬДШЕР сущ. фелдшер (кумәкчи ән духтир). II *фельдшери́ца* әзини зән (духтәр). II *фе́льдшерский* прил. фелдшери; ән фелдшер.

ФЕЛЬЕТО́Н сущ. фелјетон. II *фельето́нный* прил. фелјетони; ән фелјетон.

ФЕЛЬЕТОНИ́СТ сущ. фелјетончи (фелетон нүјүстәнијо одоми). II *фельетони́стка* әзини зән (духтәр).

ФЕМИНИ́ЗМ сущ. феминизм (әри зәнһорәш ә мәрдһорәво јә чиро һәг бирә чәнк бәрдәји ән зәһо).

ФЕМИНИ́СТ сущ. феминист (тарафдор ән феминизм). II *фемини́стка* әзини зән (духтәр). II *фемини́стский* прил. феминисти; ән феминист.

ФЕН сущ. фен (әри мујә хүшксохтә карасти туки).

ФЕ́НИКС сущ. феникс (ә нәгүлһо киро хүштәрә сухундәнијо вә әз хохокистәр дүборә һәмәл оморәнијо гуш, символ ән һәмишә тазабирәји).

ФЕНО́Л сущ. хим. фенол. II *феноловый* прил. хим. феноли: 1. ән фенол; 2. ә гәдү фенол дәријо.

ФЕНОМЕ́Н, ФЕНО́МЕН сущ. феномен.

ФЕОДА́Л сущ. феодал (ә дәвр феодализм сәһиб ән кәлә хориһо).

ФЕОДАЛИ́ЗМ сущ. феодализм (әз капитализм пишоки биријо формасија). II прил. феодали: 1. ән феодализм, ән феодал; 2. ән феодал hистијо.

ФЕРЗЬ сущ. ферз, вәзир (ә шоhмат ән кучлүјә фигур). II *фе́рзевый и ферзево́й* прил. ферзи (вәзири); ән ферз (ән вәзир).

ФЕРЛАКУ́Р сущ. зәнбаз.

ФЕ́РМА[1] сущ. ферма (ә хори хүштә, јә новкә ә hәмхунә вәкирдә оморијо хори дуз сохтә оморијо чикәкор).

ФЕ́РМА[2] сущ. фе́рма (әз чубугhој метали, јә новкә әз тирhо күнчундә оморијо чи).

ФЕ́РМЕННЫЙ прил. фермаји; ән ферма.

ФЕРМЕ́НТ сущ. фермент, мојә. II *ферме́нтный* прил. ферменти: 1. ән фермент; 2. ә ферментәво биријо.

ФЕ́РМЕР сущ. фе́рмер (сәhиб ән ферма, јә новкә урә ә hәмхунә вәкирдијо одоми).

ФЕ́РМЕРСКИЙ прил. фе́рмери; ән ферма.

ФЕРТ сущ. 1. ферт (гәдимә нум ән hәрф «ф»; 2. разг. рујлү, әз хүштә разијә одоми.

ФЕСТИВА́ЛЬ сущ. фестивал. II *фестива́льный* прил. фестивали: 1. ән фестивал; 2. ә фестивал бирәнијо, сохтә оморәнијо.

ФЕТИ́Ш сущ. фетиш (ә јү сәр зәрәнүtho, бовор сохтәнүtho чи, бит, hовдәзәрә).

ФЕТИШИЗИ́РОВАТЬ гл. ә фетиш (ә бит) чарундә. II *фетишизация* сущ. ә фетиш чарундәји (чарундә оморәји).

ФЕТИШИЗИ́РОВАТЬСЯ гл. ә фетиш (ә бит) чарундә оморә.

ФЕТИШИ́ЗМ сущ. фетишизм: 1. битпәрәсти, ә битhо (hовдәзәрәhо) сәр зәрәји; 2. перен. ә чүникә сәр зәрәји.

ФЕФЁЛА сущ. прост. пренеб. бинәдурә, бишәлкә одоми.

ФЕТЮ́К сущ. овомә одоми.

ФЕХТОВА́ЛЬНЫЙ прил. гилинч зәрәрә вомухтәји.

ФЕХТОВА́ЛЬЩИК сущ. гилинчә гилинч возирәнијо спортсмен. II *фехтова́льщица* әзини зән (духтәр).

ФЕХТОВА́ТЬ гл. гилинч зәрә, гилинчә-гилинч возирә. II *фехтова́ние* сущ. гилинч зәрәји, гилинчәгилинч возирәји. II *фехтова́льный* прил. әри гилинчә-гилинч возирә hистијо.

ФЕШЕНЕ́БЕЛЬНОСТЬ сущ. лап рачи, дәбдәбәји, мудмудији.

ФЕШЕНЕ́БЕЛЬНЫЙ прил. лап рач, дәбдәбәлү, мудмуди. II *фешене́бельность* сущ. лап рачи, дәбдәбәји, мудмудији.

ФЕ́Я сущ. пәри (ә нәгүлhој ән Европај мәhәрови сиhирчијә зән).

ФИ межд. туфу, тфу.

ФИА́ЛКА сущ. бәнәвшә. II *фиа́лковый* прил. бәнәвшәји: 1. ән бәнәвшә; 2. ә рәнг бәнәвшә hистијо, бәнәвш.

ФИА́СКО сущ. фиаско (нәкирдәји, вир сохтәји, ә зарари офторәји).

ФИ́ГА[1] сущ. әнчир (дор әнчири вә мәјвәјү). II *фи́говый* прил. әнчири: 1. ән әнчир; 2. әз әнчир сохтә оморијо.

ФИ́ГА[2], **ФИГ** то же, что *кукиш*. <> *Ни фига* hиичиш, сәлт hиичиш. *Иди (ты) на́ фиг* вир (сўр) бош. *До фига чего* лап амбар чүникә. *Фигу с маслом получишь* ә тү hчиш нәс расирә.

ФИ́ГЛИ-МИ́ГЛИ сущ. финдили-фәнд (зарфот, нәвәрасирәнијә, нәкирүмә корhо).

ФИГНЯ́ сущ. прост. нәвәрзирәнијә, кәрәксүзә чи.

ФИГО́ВЫЙ прил. лап хәрәб.

ФИГУ́РА сущ. фигур. *Геометрическая фигура* фигур hәндәсәји; *восковые фигуры* фигурhој муми; *у неё красивая фигура* урә рачә фигур вәри. II *фигу́рка* уменьш. фигурлә.

ФИГУРА́НТ сущ. фигурант: 1. ә гәд груп вәчәстәнијо артист (ә балет); 2. кофсүзә ролhо возирәнијо актјор; 3. әз шигалат фигурhо hәзүр сохтәнијо ширинички. II *фигура́нтка* әзини зән (духтәр).

ФИГУРИ́РОВАТЬ гл. (ә гәд чү корикә) бирә, дәбирә. II *фигури́рование* сущ. (ә гәд чү корикә) бирәји, дәбирәји.

ФИГУРИ́СТ сущ. спорт. фигурист (фигурhо бурбундәнијо спортсмен). II *фигури́стка* әзини зән (духтәр). II *фигу́ристий* прил. фигуристи; ән фигурист.

ФИГУ́РИСТЫЙ прил. фигурлү, фигурү рач hистијо.

ФИГУ́РКА сущ. фигурлә.

ФИГУ́РНЫЙ прил. фигури: 1. ән фигур; 2. ә хомунәј фигур hәндәсәји hистијо.

ФИ́ЗИК сущ. физик (сәниһәткор ән физика).

ФИ́ЗИКА сущ. фи́зика (hилм).

ФИЗИО́ЛОГ сущ. физиолог (сәниһәткор ән физиолокија).

ФИЗИОЛО́ГИЯ сущ. физиолокија. II *физиологи́ческий* прил. физиолокијаји; ән физиолокијај.

ФИЗИОНО́МИЯ сущ. физиономија (руј, сифәт).

ФИЗКУЛЬТУ́РА сущ. физкултура. II *физкульту́рный* прил. физкултураји; ән физкултура.

ФИЗКУЛЬТУ́РНИК сущ. физкултурник (физкултура сохтәнијо одоми). II *физкульту́рница* әзини зән (духтәр).

ФИКСИ́РОВАТЬ гл. 1. бурбундә, нүјүстә, јә новкә ә мувәһ хүштә доштә; 2. мигәрор сохтә, дәнүстә; 3. һиштә, доштә (һистијорә хуно); 4. фикирүрә ә јә чикә кура сохтә, рәһ бурбундә.

ФИКТИ́ВНЫЙ прил. фиксијаји (дурку, һәмәлкүнчи). II *фикти́вность* сущ. дуркүји, һәмәлкүнчији.

ФИ́КЦИЯ сущ. фиксија: 1. дуркунәки, һәмәлкүнчи; 2. әз дузи (софи) дур һистијо, омо әри чүникә субутә хуно кор бирәнијо фикир).

ФИЛАНТРО́П сущ. филантроп (ә нәбиркорһо дәс күрдәнијо, кумәки сохтәнијә одоми). II *филантро́пка* әзини зән (духтәр).

ФИЛАНТРО́ПИЯ сущ. филантропија (ә нәбиркорһо дәс күрдәји, кумәки сохтәји). II *филантро́пический* прил. филантропијаји, филантропи; ән филантропи, ән филантропија.

ФИЛАРМО́НИЯ сущ. филармонија. II *филармони́ческий* прил. филармонијаји; ән филармонија.

ФИЛЕ́[1] сущ. ә тур русмуји вәчирәји, духтәји. II *филе́йный* прил. ә тур русмуји вәчирә (духтә) оморијо.

ФИЛЕ́[2] сущ. 1. нәрмә (нәрми ән күшт, остугујү вәдәшәндә оморијо күшт); 2. мәлһә. II *филе́йный* прил. нәрмәји: 1. ән нәрмә; 2. әз нәрмә сохтә оморијо.

ФИЛЁНКА сущ. фило́нка: 1. ә рамкә дәнорә оморәнијо назукә тәхтә, јә новкә фанер; 2. рәнгһорә чиро сохтәнијо рәнглүјә хит.

ФИЛИА́Л сущ. филиал. II *филиа́льный* прил. филиали; ән филиал.

ФИЛИГРА́НЬ сущ. филигран: 1. әз назукә тәл сүрхи-нүгрәји кружеворә хуно бучол дорәрәво сохтә оморијо чи; 2. ә когоз нушунәј ови. II *филигра́нный* прил. филигрpreни; ән филигран.

ФИ́ЛИН сущ. јополог (дүрүчдә гуш, әз бәјгушһо јәки).

ФИЛИППИ́НСКИЙ прил. филиппини: ән филиппиниһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културашү, ән Филиппин, ән хоријү, ән торихү; ән филиппиниһо, ә Филиппин һистијорә хуно. II *филиппинские языки* зувунһој филиппиниһо.

ФИЛИППИ́НЦЫ сущ. филиппиниһо (амбари одомиһој ән Филиппин һистијо јә груп хәлг). II *филиппи́нец* филиппини (јәки әз и одомиһо). II *филиппи́нка* әзини зән (духтәр).

ФИЛИСТИ́МЛЯНЕ сущ. фәләстиниһо, пәләштимһо (әз ерајму пишо ә XII садсали чуһурһорә вәдәшәндә, ә гирог дәрјо һистијо бәхш ән Исроилә күрдәтһо хәлг).

ФИЛО́ЛОГ сущ. филолог (сәниһәткор ән филологија).

ФИЛОЛО́ГИЯ сущ. филологија (китобһо вә зувун ән хәлгә вәмухтәнијо һәммә һилмһо әјәки). II *филологический* прил. филологијаји; ән филологија.

ФИЛО́Н сущ. тәнбәл, бикор.

ФИЛО́НИТЬ гл. тәнбәли, бикори сохтә.

ФИЛО́СОФ сущ. фило́соф: 1. сәниһәткор ән философија; 2. разг. ә һәммә корһој зиндәкуни ә әгүлмәндирәво, динчирәво, сабурәво дәнширәнијо одоми). II *филосо́фский* прил. философи; ән философ.

ФИЛОСО́ФИЯ сущ. филосо́фија (әз товунәј законһој пишоворафтәји ән тәбиәт, ән зиндәкуни инсонһо вә ән мәһшово һистијо һилм).

ФИЛОСО́ФСТВОВАТЬ гл. философи сохтә. II *филосо́фствование* сущ. философи сохтәји.

ФИ́ЛЬКИН прил. *фильки́на гра́мота* разг. ә бисавадирәво нүјүстә оморијо когоз (документ), бушә когоз.

ФИЛЬМ сущ. филм: 1. әри шикилһој кинорә кәширә лент сселүлоди; 2. лент кинојо, шикил кинојо. II *фильмовой* прил. филми; ән филм.

ФИЛЬМОСКО́П сущ. филмоскоп (әри диафилмһорә ә екран бурбундә апарат).

ФИЛЬМОТЕ́КА сущ. филмотека (архив ән кинофилмһо). II *фильмоте́чный* прил. филмотекаји; ән филмотека.

ФИЛЬТР сущ. филтр. II *фи́льтровый* прил. филтри: 1. ән филтр; 2. ә филтрәво һистијо.

ФИЛЬТРАЦИО́ННЫЙ прил. филтрасијаји; ән филтирасија.

ФИЛЬТРА́ЦИЯ сущ. филтрасија (әз филтр кировундәји), палундәји.

ФИЛЬТРОВА́ТЬ гл. палундә, филтрасија сохтә (әз филтр кировундә). II *фильтрова́ние* сущ. әз филтр кировундәји, палундәји. II *фильтрова́льный* прил. филтри (әри палундә, әз филтр кировундә һистијо).

ФИНА́Л сущ. финал (әхир, вәрастәји, әхири бәхш ән чүникә). II *финальный* прил. финали: 1. ән финал; 2. ә финал дәбирәнијо.

ФИНАЛИ́СТ сущ. финалчи (ә финал ән возиһој спорти вәдарафтијо спортсмен, јә новкә команда). II *финали́стка* әзини зән (духтәр).

ФИНАНСИ́РОВАТЬ гл. пул (рәһо) дорә. II *финанси́рование* сущ. пул (рәһо) дорәји.

ФИНАНСИ́СТ сущ. финансист: 1. сәниһәткор ән корһој финасирә бәрдәји вә ән һилмһој финаси; 2. капиталист, кәлә операсијаһој финанси бәрдәнијо одоми, бонкир. II *финанси́стка* әзини зән (духтәр).

ФИНА́НСОВЫЙ прил. 1. финанси; 2. разг. пули.

ФИНА́НСЫ сущ. 1. һәммә пулһој ән јә дәвләт, јә новкә ән јә идорә; 2. разг. пул, корһој пули. II *фина́нсовый* прил. 1. финанси; 2. разг. пули.

ФИ́НИК сущ. хирмов (хурдәнијә мәјвәј ән палмај хирмови). II *фи́никовый* прил. хирмови: 1. ән хирмов ; 2. әз хирмов, ә хирмово сохтә оморијо.

ФИНИ́ФТЬ сущ. минә. II *финифтьевый и финифтяный* прил. минәји: 1. ән минә; 2. мәнә зәрә оморијо.

ФИ́НИШ сущ. фи́ниш (әхир, әхири бәхш ән вози спорти). II *фи́нишный* прил. финиши; ән финиш.

ФИНИШИ́РОВАТЬ гл. ә финиш оморә (расирә). II *финиши́рование* сущ. ә финиш расирәји.

ФИНЛЯ́НДЦЫ сущ. финһо, финљандијајиһо (амбари одомиһој ән Финљәндија). II *финля́ндец* фин, финљандијаји (јәки әз и одомиһо) II *финля́ндка* әзини зән (духтәр). *Финский язык* зувун фини. *По-фински* нареч. ә фини.

ФИ́ННЫ см. *финляндцы*.

ФИ́НСКИЙ прил. фини, финљандијаји: ән финһо, ән финљандијајиһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән тәһәр зиндәжунишү, ән културашү, ән Финљандија, ән хоријү, ән торихү; ә Финљандија, ән финһо һистијорә хуно.

ФИНТ сущ. финт (әри мониһә фурмундә сохтә оморәнијо кор).

ФИНТИ́ТЬ гл. финт бурбундә: 1. фурмундә, хүштәрә ә бичи вәнорә; 2. разг. чикәкири сохтә.

ФИНТИФЛЮ́ШКА сущ. разг. 1. хүрдәхурушә чиһо (әри чүникәрә вәравундә); 2. кәмәгүлә, нәмәкијә зән.

ФИОЛЕ́ТОВЫЙ прил. бәнәвш, бәнәвшәји (ә рәнг бәнәвшә һистијо).

ФИ́РМА сущ. фи́рма. II *фирменный* прил. фирмаји; ән фирма.

ФИСКА́Л сущ. перен. хәбәрбәр, чугул. II *фиска́лка* әзини зән (духтәр).

ФИСКА́ЛИТЬ гл. хәбәрбәри сохтә, чугули сохтә. II *фиска́льство* сущ. хәбәрбәри, чугули.

ФИСТА́ШКА сущ. 1. пүстә; 2. дор пүстәји. II *фиста́шковый* прил. пүстәји: 1. ән пүстә; 2. әз пүстә, ә пүстәрәво сохтә оморијо; 3. ә рәнг ләпәј пүстә һистијо.

ФИТА́ сущ. фита (тә 1917-мүн сал ә әлифбој уруси дәбиријо вә «Ф»-рә хуно куфтирә оморијо һәрф – «Ѳ»).

ФИТИ́ЛЬ сущ. пилтә, фитил. II *фитилёк* сущ. пилтәлә, фитиллә. II *фитильный* прил. пилтәји (фитили): 1. ән пилтә (ән фитил); 2. ә пилтәрәво (фитиләво) сухундә оморәнијо.

ФИТЮ́ЛЬКА сущ. 1. лап чүклә чилә; 2. перен. кудмол, чыртон,

ФИ́ФТИ-ФИФТИ в знач. прил. нимә-нимә.

ФЛАГ сущ. һәләм (ә чубуг, јә новкә ә раса бәстә оморијо тикәј рәнгәбәрәнгә мол, амбари вәхт ә емблемәво). <> *Выкинуть флаг* һәләм вәнорә, һәләм вошәндә; *под флагом* (чего) ә зир һәләм ән (чүникә). II *фла́жный и фла́говый* прил. һәләми; ән һәләм.

ФЛАГШТО́К сущ. чубуг ән һәләм.

ФЛАЖО́К сущ. һәләмлә.

ФЛАКО́Н сущ. флакон (сәхт гили бирәнијо чүклә шишә (гоб шишәји). II *флако́нчик* сущ. флаконлә. II *флако́нный* прил. флакони; ән флакон.

ФЛАНГ сущ. гәнәд (тараф раст, јә новкә тараф чәп ән дәстә, ән фронт).

ФЛАНЕ́ЛЬ сущ. фланел (мол кәтони, јәновкә пәшми). II *флане́левый и флане́льный* прил. фланели: 1. ән фланел; 2. әз фланел сохтә оморијо.

ФЛЕ́ЙТА сущ. флејта (нәфәсијә карасти музикаји). II *флейтовый* прил. флејтаји; ән флејта.

ФЛЕЙТИ́СТ сущ. флејтазән (флејта зәрәнијо одоми). II *флейти́стка* әзини зән (духтәр).

ФЛИРТ сущ. наз, нумкүрдәвози.

ФЛИРТОВА́ТЬ гл. нумкүрдәвози сохтә.

ФЛО́РА сущ. флора (һәммә дор-дирәх ән јә дәвләт, јә новкә ән јә дәвр ән хори).

ФЛОТ сущ. флот (һәммә кәмиһој ән јә дәвләт, јә новкә ән јә дәрјо). II *фло́тский* прил. флоти: 1. ән флот; 2. в знач. сущ. матрос (ә флот гуллуг сохтәнијо одоми).

ФЛОТИ́ЛИЯ сущ. флотилија: 1. ə јə никəрə, губи, дəрјо һистијо кəмиһој дəһвоји; 2. дəстəј ən кəмиһо.

ФЛЯ́ГА сущ. флјага (əри ə гəјиш кəрдундə гоб ови). II *фля́жный и фля́жечный* прил. флјагаји; ən флјага.

ФОЙЕ́ сущ. фоје (ə театр, ə кинотеатр пишој томошə əри рəһəти сохтəј томошəчиһо зол).

ФОКСТРО́Т сущ. фокстрот (əри вəчəстəј ən дʏ одоми һистијо музика). II *фокстро́тный* прил. фокстроти: 1. ən фокстрот; 2. ə ритм ən фокстрот зəрə оморəнијо.

ФО́КУС сущ. фокус.

ФОКУСИ́РОВАТЬ гл. 1. ə фокус вəчирə (кура сохтə); 2. фокусə офтə.

ФО́КУ́СНИК сущ. фокусчи (фокусһо бурбундəнијо артист ən естрада, ən сирк). II *фо́кусница* əзини зəн (духтəр).

ФО́КУСНИЧАТЬ гл. 1. фокус вəдəшəндə (бурбундə; 2. шулуги сохтə; 3. ћəрими сохтə. II *фокусничанье* сущ. 1. фокус вəдəшəндəји (бурбундəји; 2. шулуги сохтəји; 3. ћəрими сохтəји.

ФОЛИА́НТ сущ. фолиант (голинə кəлə китоб). II *фолиантовый* прил. фолианти: 1. ən фолиант; 2. лап кəлə һистијо.

ФОЛЬГА́, ФО́ЛЬГА сущ. фолга, зар, зарлʏјə вəрəг метали. II *фольговый и фо́льговый* прил. фолгаји: 1. ən фолга; 2. əз фолга сохтə оморијо; 3. ə фолгарəво вəравундə оморијо.

ФОЛЬКЛО́Р сущ. фолклор (хəлг ə сəрзувини офурријо: нəгʏлһо, дастанһо, кофһој бəбəһо вə јə чиһојкə). II *фолькло́рный* прил. фолклори; ən фолклор.

ФОЛЬКЛОРИ́СТ сущ. фолклорчи (сəниһ əткор ən фолклор). II *фольклористка* əзини зəн (духтəр). II *фольклори́стский* прил. фолклорчији; ən фолклорчи.

ФОН[1] сущ. фон: 1. ə сəрʏ шикил кəширə оморəнијо рəнг; 2. пəсəји план ən шикил.

ФОН[2] сущ. сəс, хир-хир (ə апарaтһој радиоји, ə телефон).

ФОНА́РЩИК сущ. устар. фонорчи, фонордəкəсу (фонорһој ən кучəрə дəкəсундəнијо вə ə уһо дəниширəнијо корсох).

ФОНА́РЬ сущ. фонор. II *фона́рик* уменьш. фонорлə. II *фона́рный* прил. фонори: ən фонор.

ФОНД сущ. фонд. <> *Золотой фонд* фонд сʏрхи: 1)һистијо сʏрх (əри бəгдəји); 2)ən хубə данандəһој ən дəвлəт. II *фондовый* прил. фонди: 1. ən фонд; 2. ən хориһој фондирə фурухтə һистијо.

ФОНДИ́РОВАТЬ гл. фонд вокундə, ə фонд кировундə. II *фондирование* сущ. фонд вокундəји, ə фонд кировундəји.

ФОНЕНДОСКО́П сущ. фонендоскоп (əри корсохтəј ən дулə вə ən шʏшлʏкə куш доштə һистијо апарат).

ФОНЕ́ТИКА сущ. фонетика. II *фонети́ческий* прил. фонетикаји: 1. ən фонетика; 2. ən фонетика һистијо.

ФОНОГРА́ММА сущ. фонограм (лент, диск ə нʏјʏстə оморијо сəсəво). II *фонограмный* прил. фонограми: 1. ən фонограм; фонограмə хуно һистијо.

ФОНОТЕ́КА сущ. фонотéка (архив ən фонограмһо вə нʏјʏстə оморијо сəсһо). II *фонотéчный* прил. фонотекаји; ən фонотека.

ФОНТА́Н сущ. фантан, разг. фантал: 1. əз лулə, əз сулə гʏл зəрə вəдироморəнијо рушуминə, газ; 2. əри оввəдироморə вокундə оморијо архитектурəјијə чи). II *фонта́нный* прил. фантани; ən фантан.

ФОНТАНИ́РОВАТЬ гл. фантан зəрə, гʏл зəрə. II *фонтани́рование* сущ. фантан зəрəји, гʏл зəрəји.

ФОРДЫБА́КА сущ. јəһ, нəһс (јəһи, нəһси сохтəнијо одоми).

ФОРДЫБА́ЧИТЬ, ФОРДЫБА́ЧИТЬСЯ гл. јəһи сохтə, нəһси сохтə.

ФО́РМА сущ. форма. *Земля имеет форму шара* хори ə формај шари; *форма для шляп* əри шлəпаһо форма; *форма протокола* формај ən протокол; *форма управления* формај ə рəһ бəрдəји; *школьная форма* формај ошколəји. II *формальный* прил. формал: 1. ə законəво ə форма кирдə сохтə оморијо; 2. əнчəг ə форма киро сохтə оморијо, ə соф һистијо дəниширə нəоморијо.

ФОРМАЛИ́ЗМ сущ. формализм (ə зарари кор нəдəниширə, винирəнијо формарə ə чикə овурдəји).

ФОРМАЛИ́Н сущ. формалин (дезинфексија сохтəнијо дəрму). II *формали́новый* прил. формалини: 1. ən формалин; 2. ə гəдʏ формалин дəријо.

ФОРМАЛИ́СТ сущ. формалист: 1. ə кор хʏштə формал дəниширəнијо одоми; 2. тəрафдор ən формализм. II *формалистка* əзини зəн (духтəр). II *формали́стский* прил. формалисти, формализми; ən формалист, ən формализм.

ФОРМА́Т сущ. формат (пәјмунәј ән вәлк дәфүси). II *форма́тный* прил. формати, ән чү форматикә һистијо.

ФОРМА́ЦИЯ сущ. формасија, дәвр. II *формацио́нный* прил. формасијаји; ән формасија

ФО́РМЕННЫЙ прил. 1. формаји, ә чү формајикә киро духтә оморијо; 2 јүрә чү формајикә һистијо; 3. лап, соф, сүфт. *Это форменное безобразие* и лап биобурини.

ФОРМИРОВА́ТЬ гл. 1. дуз сохтә, күнчундә, офуррә, һәмәл овурдә; 2. ә форма вәнкәстә, јә тәһәр сохтә. II *формирова́ние и формиро́вка* сущ. дуз сохтәји, офуррәји, күнчундәји; 2. ә форма вәнкәстәји, јә тәһәр сохтәји.

ФОРМИРОВА́ТЬСЯ гл. 1. дуз сохтә оморә, күнчундә, офуррә оморә, һәмәл овурдә оморә,; 2. ә форма вәнкәстә оморә, јә тәһәр сохтә. оморә. II *формирова́ние и формиро́вка* сущ. 1. дуз бирәји, күнчундә оморәји, офуррә оморәји, 2. ә форма офторәји, јә тәһәр сохтә оморәји.

ФОРМОВА́ТЬ гл. форма дорә, ә голуб дәшәндә. II *формова́ние и формо́вка* сущ. форма дорәји, ә голуб дәшәндәји.

ФОРМОВО́Й прил. 1. голуби, әри голуб һәмәл оморәнијо; 2. әз голуб вәдироморијо, ә голуб сохтә оморијо.

ФОРМО́ВОЧНЫЙ прил. 1. см. *формовой* 1.; 2. әри ә голуб дәшәндә һистијо.

ФОРМО́ВЩИК сущ. голубчи (чиһорә форма дорәнијо, ә голуб дәшәндәнијо фәһлә, сәниһәткор). II *формовщица* әзини зән (духтәр).

ФО́РМУЛА сущ. формула. *Математическая формула* формулај математикаји; *формула серной кислоты* хим. формулај ән турши күкүрди.

ФОРМУЛИ́РОВАТЬ гл. кутәһ вә дүрүст куфтирә, бурбундә. II *формули́рование* сущ. кутәһ вә дүрүст куфтирәји, бурбундәји, куфтирә оморәји, бурбундә оморәји.

ФОРМУЛИРО́ВКА сущ. 1. см. *формулирование;* 2. формула, кутәһ сохтә оморијо фикир.

ФОРС сущ. фурс, ловгоји, тәкәбури.

ФОРСИ́РОВАННЫЙ прич. кучлү, тәһәди сохтә оморијо.

ФОРСИ́РОВАТЬ гл. 1. кучлү сохтә; 2. дәһво сохтә-сохтә (чәнк кирдә-кирдә) кироштә. II *форси́рование* сущ. 1. кучлү сохтәји, зу сохтәји; 2. дәһво сохтә-сохтә (чәнк кирдә-кирдә) кироштәји.

ФОРСИ́ТЬ гл. фурс дорә, ловгоји сохтә, такабури бурбундә.

ФОРСУ́Н сущ. фурсчи (фурс дорәнијо, ловгоји сохтәнијо, такабури бурбундәнијо одоми). II *форсу́нья* әзини зән (духтәр).

ФОРСУ́НКА сущ. форсунка. II *форсу́ночный* прил. форсункаји: 1. ән форсунка; 2. ә форсункәрәво кор сохтәнијо.

ФОРТ сущ. гәләчә.

ФО́РТЕ форте: I нареч. кәлә-кәлә, гувотлү, ә кәлә сәсәво; II сущ. һәчи зәрә оморәји вә зәрә оморәнијо чикәј ән пјес музикаји.

ФОРТЕПИА́НО, ФОРТЕПЬЯ́НО, сущ. фортепиано, разг. пианино. II *фортепиа́нный, фортепья́нный* прил. фортепианоји: 1. ән фортепиано; 2. әри ә фортепиано зәрә һистијо; 3. ә фортепиано зәрә оморәнијо.

ФОРТИ́ССИМО нареч. форти́ссемо (әз форте дијәш кучлүтә вә кәфләтә).

ФО́РТОЧКА, ФО́РТКА сущ. нәфәскәш (әри әвирә дәкиш сохтә һистијо чүклә чумләј ән пәнчәрә), дәрчә.

ФОРТУ́НА сущ. бәхт, гисмәт, мозол.

ФОСФА́Т сущ. хим. фосфат: 1. мүнүк ән турши фосфори; 2. минерал. II *фосфа́тный* прил. фосфати: 1. ән фосфат; 2. ә гәдү фосфат дәријо.

ФО́СФОР сущ. хим. фо́сфор (зу су кирдәнијо вә үшүг дорәнијо елемент кимјәји). II *фо́сфорный* прил. фосфори: 1. ән фосфор; 2 ә гәдү фосфор дәријо; 3. ә фосфорәво сохтә оморијо.

ФОСФОРИ́ЧЕСКИЙ прил. хим. фосфорә хуно сүпәнчә үшүг дорәнијо.

ФО́ТО сущ. фото (шикил ән фотографијаји).

ФО́ТОГЕНИ́ЧНЫЙ прил. шикилү ә фото нә кино хуб, рач офторәнијо. II *фотогени́чность* шикилү ә фото нә кино хуб, рач офторәји.

ФОТО́ГРАФ сущ. фотограф, шикилкәш (сәниһәткор ән фотографија), сурәтвәки.

ФОТОГРАФИ́РОВАТЬ гл. ә фоторәво шикүлүрә кәширә, сурәтүрә вәкирдә. II *фотографи́рование* сущ. ә фоторәво шикүлүрә кәширәји, сурәтүрә вәкирдә.

ФОТОГРАФИ́РОВАТЬСЯ гл. 1. ә фоторәво шикил (сурәт) хүштәрә кәширә һиштә; 2. ә фоторәво кәширә оморә (шикилү, сурәтү). II *фотографи́рование* сущ. 1. ә фоторәво шикил (сурәт) хүштәрә кәширә һиштәји; 2. ә фоторәво кәширә оморәји (шикилү, сурәтү).

ФОТОГРА́ФИЯ сущ. фотографија, сурәткәши: 1. ә фоторәво шикил (сурәт) кәширәји; 2. ә фоторәво кәширә оморијо шикил (сурәт); 3. фотографхунә (әри шикил фотоји кәширә идорә). II *фотографический* прил. фотогра-

фијаји: 1. ән фотографија; 2. ə кумəки фотографијарəво вəкирдə оморијо; 3. əри фотографијо hистијо.

ФОТОЛЮБИ́ТЕЛЬ сущ. фотоћəвəскор (ћəвəскор ән шикилкəши, сурəтвəкији). II *фотолюби́тельница* əзини зən (духтəр). II *фотолюби́тельский* прил. фотоћəвəскори; ән фотоћəвəскор.

ФОТОСИ́НТЕЗ сущ. фотосинтез (ə дордирəх вə ə бəћзи ћəјвонћо енержи ән офтоји ə енержи кимјəји чарустəнијо просес).

ФОТОСНИ́МОК сущ. фотошикил, сурəт (шикил фотографи).

ФОТОТЕ́КА сущ. фототека (архив ән фотошикилћо вə негативћо).

ФОТОТЕЛЕГРА́ММА сущ. фототелеграм (ə фототелеграфəво фирсорə оморəнијо телеграм).

ФОТОТЕЛЕГРА́Ф сущ. фототелеграф (шикилћо, хəтћо вə јə чиһојкəрə ə телеграф фирсорəнијо апарат). II *фототелегра́фный* прил. фототелеграфи: 1. ән фототелеграф; 2. ə фототелеграфəво сохтə оморəнијо.

ФОТОФО́БИЯ то же, что *светобоязнь*.

ФОТОХРО́НИКА сущ. фотохроника (бирију корһорə ə фотошикилһорəво (сурəтһорəво) бурбундəји). II *фотохроника́льный* прил. фотохроникаји, ән фотохроника.

ФОТОЭЛЕМЕ́НТ сущ. фотоелемент (енержи ән үшүгə ə енержи ән елекрики чарундəнијо апарат). II *фотоэлеме́нтный* прил. фотоелементи; ән фотоелемент

ФОТОЭФФЕ́КТ сущ. фотоеффект (енержи ән үшүг ə енержи ән елекрики чарустəнкə бирəнијо кор).

ФРАГМЕ́НТ сущ. фрагмент: 1. бəхш, тикəј ән текст; 2. хүрди,тикəј ән гəдимијə чи).

ФРАГМЕНТА́РНЫЙ прил. фрагменти: 1. фрагментə хуно hистијо; 2. перен нимəлит, битəв нистијо.

ФРА́ЗА сущ. фра́за, коф. II *фразовый* фразаји, кофи; ән фраза, ән коф.

ФРАКЦИОНЕ́Р сущ. фраксијачи; *фракционе́рка* зини зən (духтəр).

ФРАКЦИОНИ́РОВАТЬ гл. фраксијачији сохтə.

ФРАКЦИО́ННЫЙ прил. фраксијаји: 1. ән фраксија; 2. ə фраксија дəријо; 3. əри фраксија кор сохтəнијо.

ФРА́КЦИЯ[1] сущ. фра́ксија (јə груп одомиһој ән ə парламенг дəријо партија, əри чү коликə күрд бирəтћо одомиһој ән партија.

ФРА́КЦИЯ[2] сущ. фра́ксија (бəхш ән рушум, ән тум бирəнијо вə ән тикəји hистијо чи).

ФРАНТ сущ. франт, мудбаз: (ə мудəво вокундəнијо, рач вокундəнијо одоми).

ФРАНТИ́ТЬ гл. ə мудəво вокундə, фурс дорə.

ФРАНЦУ́ЗСКИЙ прил. французи (ән французһо, ән зувун үшү, ән миллəт үшү, ән һəдəтһошү, ән тəһəр зиндəкунишү, ән культурашү, ән Франсија, ән хоријү, ән ториху; ән французһо ə Франсија hистијорə хуно). *Францу́зский язык* зувун французи. *По-французски* нареч. ə французи.

ФРАНЦУ́ЗЫ сущ. французһо (амбари одомиһој ән Франсија). II *францу́з* француз (фəки əз и одомиһо). II *францу́женка* əзини зəн (духтəр).

ФРАХТ сущ. фрахт: 1. рəћхəрчи ән ə рəћ овирəво бəрдə оморијо шəлə); 2. ə киро вəкиррдə оморијо кəмирəво бəрдə оморијо шəлə.

ФРАХТОВА́ТЕЛЬ сущ. кирочи, ə киро вəкирдəкор (əри шəлəһој хүштəрə бəрдə кəми ə киро вəкирдијо одоми, јə новкə идорə).

ФРАХТОВА́ТЬ гл. ə киро вəкирдə (əри шəлəһој хүштəрə бəрдə кəми ə киро вəкирдə). II *фрахто́вка* сущ. ə киро вəкүррдəји (вəкирдə оморəји).

ФРЕЗА́, ФРЕ́ЗЕР сущ. фрезер: 1. дəндүвəријə булулə карасти (əри ə сəр чиһој тəхтəји, метали, пластмаси корсохтə); 2. ə кордəһорəво hистијо барабанү чəрх дəрфтəнијо мошин (əри хокə совсохтə, сəнгə хүрдəсохтə вə торфвəдəшəндə). II *фре́зерный* прил. фрезери: 1. ән фрезер; 2. ə фрезерəво hистијо; 3. ə кумəки фрезерəво вəкирдə оморијо.

ФРЕЗЕРОВА́ТЬ гл. ə фрезерəво кор сохтə (ə сəр чүникə). II *фрезеровка* сущ. ə фрезерəво кор сохтəји (ə сəр чүникə). II *фрезерова́льный* прил. əри ə фрезерəво кор сохтə hистијо.

ФРИВО́ЛЬНЫЙ прил. сук, биəдəб (əдəбсүз). II *фриво́льность* сущ. 1. суки, биəдəби; 2. нəтəвријə коф.

ФРИКАДЕ́ЛЬ(КА) сущ. фрикадел (чүклə, булулə куфтəкушт əри ə гəд чи дəкундə).

ФРИЦ сущ. фрис (фашистһој ән нимисһорə дорə оморијо рүхшəндијə нум).

ФРОНТ сущ. фронт (ə чиробəчиро мəһноһо). II *фронтово́й* прил. фронти; ән фронт. *Фронтово́й товарищ* һəрмəһ фронти (дəһвоји).

ФРОНТА́ЛЬНЫЙ прил. фронти: 1. см. *фронтовой*; 2. рујə фронт ән дүшмə чарундə омо-

ријо, руjбәруj; 3. ә руjи тараф ән чүникә hистијо.

ФРОНТОВИ́К сущ. фронтовик: ә фронт (ә дәһво) биријо одоми. II *фронтови́чка* әзини зән (духтәр).

ФРУКТ[1] сущ. мәjвә, разг. сиб-омбуру. II *фруктовый* прил. мәjвәjи: 1. ән мәjвә; 2. мәjвә овурдәнијо (дорәнијо); 3. әз мәjвә, ә мәjвәрәво сохтә оморијо.

ФРУКТ[2] сущ. прост. пренеб. тикәj лиһәм (әз товунәj иһтиборсүзә одоми). II *фру́ктик* уменьш. тикәләj лиһәм.

ФРУКТО́ЗА сущ. фруктоза (шәкәр мәjвәjи). II *фруктозный* прил. фруктозаjи: 1. ән фруктоза; 2. ә фруктозарәво сохтә оморијо.

ФТИЗИА́ТР сущ. фтизиатр (духтир ән чехоткәjи).

ФТИЗИАТРИ́Я сущ. мед. фтизиатриjа (әз товунәj чехоткәjи вә ирә хубсохтәjи hистијо бәхш ән һилм медисинәjи). II *фтизиатри́ческий* прил. фтизиатриjаjи; ән фтизиатриjа.

ФТИРИА́З сущ. мед. фтириаз (нәчоги ән пуст), шубучиjи.

ФТОР сущ. фтор (рәнгсүзә зәһәрлүjә газ). II *фто́ристый* прил. фтори, ә гәдү фтор дәриjо.

ФУ межд. туфу! тфу! (нәразиjи, гәһр бурбундәнијо кофи). *Фу, какая гадость* тфу, чү мурдарини.

ФУГА́НОК сущ. дуразә риндә.

ФУГОВА́ТЬ гл. 1. риндә зәрә (кәширә); 2. риндә зәрә оморијо тәхтәһорә ә jәки кировундә, вокосундә. II *фугóвка* сущ. 1. риндә зәрәjи (кәширәjи); 2. риндә зәрә оморијо тәхтәһорә ә jәки кировундәjи, вокосундәjи. II *фугова́льный и фугóвочный* прил. әри риндәзәрә hистијо.

ФУЖЕ́Р сущ. фужер (hүндүрә поj вәриjә кәлә бокал). II *фуже́рный* прил. фужери; ән фужер.

ФУ́КНУТЬ, ФУ́КНУТЬ гл. 1. пуф зәрә, пуф зәрә күштә (әз товунәj аташ); 2. фук вәкирдә (сәнгә ә вози шашки).

ФУКСИ́Н сущ. фуксин (гирмизиjә рәнг анилини).

ФУЛЯ́Р сущ. фулjар (назукә нәрмә мол әврүшүми). II *фуля́ровый* прил. фулjари: 1. ән фулjар; 2. әз фулjар сохтә оморијо.

ФУНДА́МЕНТ сущ. бинә, бинәбору. II *фунда́ментный* прил. бинәборуjи: 1. ән бинәбору; 2. әри бинәбору hистијо.

ФУНДАМЕНТА́ЛЬНЫЙ прил. бинәлү, сәхт. II *фундаментáльность* сущ. бинәлүjи, сәхти.

ФУНДУ́К сущ. 1. фундуг; 2. дор фундуги.

ФУНИКУЛЁР сущ. фуникулjор (ә тикә кунәjиһо күнчундә оморијо вә ә канатәво кәширә оморәнијо рәһ һовуни). II *фуникулёрный* прил. фуникулjори, ән фуникулjор.

ФУ́НКЦИЯ сущ. функсиjа.

ФУНТ[1] сущ. күрәнкә, фунт (пәjмунәj курунди: уруси – 409,5 грам, инкилиси – 453,6 грам). II *фу́нтик* уменьш. күрәнкәлә, фунтлә. II *фунтовой* прил. jәфунти (курундиjү jә фунт hистијо).

ФУНТ[2] сущ. фунт (ә бәһзи дәвләтһо пул). *Английский фунт* фунт инкилиси (фунт стерлинг). II *фунтовой* прил. jәфунти (гимәтү jә фунт hистијо).

ФУ́НТИК сущ. 1. см. *фунт*[1]; 2. әз когоз дуз әохтә оморијо конусә хуно пакетлә.

ФУРА́Ж сущ. фураж (әри хурдәj һәjвонһо вә гушһоj хунәjи куҷлүjә чиһо, чинәһо).

ФУРА́ЖКА сущ. фуражка. II *фура́жечный* прил. фуражкаjи: 1. ән фуражка; 2. әри фуражка hистијо. *Фуражечный материал* мол фуражкаjи.

ФУРГО́Н сущ. фургон (әри шәләрә доштә гилијә һәрәбә, jә новкә әри бәрдә гилијә мошин). II *фурго́нный* прил. фургони; ән фургон.

ФУРГО́НЩИК сущ. фургончи.

ФУ́РИЯ сущ. 1. бәдгилиг, тәлһәзувун, ҷәнкәсур, дәjчијә зән; 2. фурија (ә африка бирәнијо амбар огулүjә мари).

ФУ́РМАН сущ. фургончи.

ФУРО́Р сущ. әз шори кәлә hороj (сәс). *Произвести фурор* әз шори кәлә hороj дәшәндә (сәс сохтә).

ФУРУ́НКУЛ сущ. мед. дүмбәл.

ФУРУНКУЛЁЗ сущ. мед. фурункулjоз (нәчоги, амбара дүмбәлһо вәдәшәндәjи). II *фурункулёзный* прил. мед. фурункулjози: 1. ән фурункулjоз; 2. амбарә дүмбәл вәдәшәндиjо.

ФУРЧА́ТЬ гл. разг. гур-гур сохтә. *В животе фурчит* шүгәм мә әдәj гур-гур сохтә.

ФУТ сущ. фут (дуразиjү 30,479 см. hистијо пәjмунәj инкилиси вә күһнә уруси).

ФУТБО́Л сущ. футбол. II *футбольный* прил. футболи; 1. ән футбол; 2. әри футболвозирә hистијо. *Футбольный мяч туп* футболи.

ФУТБОЛИ́СТ сущ. футболчи (футбол возирәнијо возичи). II *футболи́стка* әзини зән (духтәр).

ФУТЛЯ́Р сущ. футлjар (әри чүникәрә дәнорә вә доштә гоб, гути, чехол). II *футлярчик*

уменьш. футӏjарлә. II *футлярный* прил. футӏjари; ән футӏjар.

ФУФА́ЙКА сущ. чондуни (бофтә оморијо кәрмә шәји). II *фуфа́ечный* прил. чондунији: 1. ән чондуни; 2. әри чондуни hистијо.

ФУФУ́ 1. әз сәр сохтәјирә хуно, ә сәрпоји, јә тәhәр; 2. әри јә хәндә.

ФЫ́РА сущ. партәвини.

ФЫ́РКАТЬ, ФЫ́РКНУТЬ гл. 1. фыс зәрә (әз вини ә сәсәво hово, буг вәдәшәндә, әз вини, әз ловhо сәс вәшәндәрәво хәндүстә); 2. разг. зирзувуни коф сохтә, дәјчији сохтә. II *фы́ркание* сущ. 1. фыс зәрәји (әз вини ә сәсәво hово, буг вәдәшәндәји, әз вини, әз ловhо сәс вәшәндәрәво хәндүстәји); 2. разг. зирзувуни коф сохтәји, дәјчији сохтәји.

ФЫРЧА́ТЬ см. *фыркать*.

ФЬЮТЬ см. фыд зәрәји.

ФЮЗЕЛЯ́Ж сущ. фүзелјаж. II *фюзеляжный* прил. фүзелјажи; ән фүзелјаж.

Х

ХАБА́ЛКА сущ. разг. ћəјосүзə, рујлүјə зəн.

ХАБА́ЛЬНЫЙ прил. разг. ћəјосүз, рујлү.

ХАБА́Р, ХАБАРА́ сущ. рушвəт.

ХАВРО́НЬЯ сущ. разг. шутл. хук.

ХАВТА́ЙМ сущ. нимəј вози (ən ə тупəво ћистијо бəћзи возиһо).

ХАДЖ сущ. религ. ћоч (ə Мəккə рафтə вə ə Кəəбə гурбуни күштəји ən мусулмуһо).

ХАДЖИ́ сущ. религ. ћочи.

ХА́ЖИВАТЬ см. *ходить*.

ХАЗА́РСКИЙ прил. хəзəрији :ən хəзриһо, ən зувун үшү, ən тəћəр зиндəкунишү, ən културашү, ən дəвлəт үшү, ən хоришү, ən торих үшү; ən хəзəрijo, ə дүвлəт үшү биријо. *Хазарское государство* дəвлəт ən хəзəрһо.

ХАЗА́РЫ сущ. хəзəриһо (ə VII-X садсалиһо ə ћəрəј ən никəрəһој Днепр вə Волга зивистијо хəлг). II *хаза́р(-ин)* хəзəри (јə одоми əз и хəлг). II *хаза́рка* əзини зəн (духтəр).

ХАЙЛИ́ТЬ гл. вульг. боҷəћ зəрə, ћов дəшəндə.

ХАЙЛО́ сущ. бугоз, гони.

ХАКА́ССКИЙ прил. хакаси: ən хакасһо, ən зувун үшү, ən ћдəтһошү, ən тəћəрз зиндəкунишү, ən културашү, ən Хакасија, ən хоријү, ən торихү; ən хакасһо, ə Хакасија ћистијорə хуно).

ХАКА́СЫ сущ. хакасһо (хəлг, амбари одомиһој ən Хакасија). II *хакас* хакас (јəки əз и одомиһо). II *хакаска* əзини зəн (духтəр).

ХА́КИ ха́ки: 1. прил. ə рəнг хок, јə новкə савзтəћəр; 2. сущ. ə и рəнг ћистијо мол.

ХА́ЛА сущ. ха́ла (дуразə буров-буровə нун).

ХАЛА́Т сущ. хəлəт. II *хала́тик* сущ. хəлəтлə.

ХАЛА́ТНЫЙ[1] прил. 1. динч, тəнбəл, коһол; 2. ə киникə, чүникə, ə кор хүштə дүл нəс вəнорəнијо.

ХАЛА́ТНЫЙ[2] прил. хəлəти: 1. ən хəлəт; 2. əри хəлəтдухтə ћистијо.

ХАЛВА́ сущ. ћəлво. II *халво́вый* прил. ћəлвоји; ən ћəлво.

ХАЛВИ́ЧНИК сущ. ћəлвочи (ћəлво сохтəнијо одоми). II *халви́чница* əзини зəн (духтəр).

ХАЛИ́Ф сущ. ист. хəлиф. <> *Халиф на час* јəсəћəти ћəлиф. II *хали́фский* прил. ћəлифи: 1. ən ћəлиф; 2. ən ћəлиф ћистијо.

ХАЛИФА́Т сущ. хəлифəт. II *халифа́тский* прил. ћəлифəти: 1. ən ћəлифəт; 2. ən ћəлифəт ћистијо.

ХАЛТУ́РА сущ. халтура: 1. əз дүли сохтə нəоморијо, ə наданирəво сохтə оморијо кор; 2. əз кор хүштə гирог пул гəзонч сохтəји. II *халту́рка* халтуралə.

ХАЛТУ́РИТЬ гл. халтура сохтə.

ХАЛТУ́РНЫЙ прил. халтураји (халтура ћистијо).

ХАЛТУ́РЩИК сущ. халтурачи (халтура сохтəнијо одоми). II *халту́рщица* əзини зəн (духтəр).

ХАЛЦЕДО́Н сущ. халседон (əз кварсһо јəки). II *халцедо́новый* прил. халседони: 1. ən халседони; 2. əз халседон сохтə оморијо.

ХАЛЯ́ВА и ХОЛЯ́ВА *на халяву (холяву)* прост. 1. ћə ћəчи, ћəр чүтам кири; 2. ə ћовоји, пулсүз.

ХАМ сущ. през. гəнəчогсүзə одоми, рујлүјə одоми, тəрбијəсүзə одоми. II *ха́мка* əзини зəн (духтəр).

ХАМЕЛЕО́Н сущ. хамелеон: 1. ə рəнг ən јү бирəнијо чикə киро рəнг хүштəрə дəкиш сохтəнијо кəртəнкəлə; 2. перен. разг. фикир, хосијəт хүштəрə ə чүникə киро зу-зу дəкиш сохтəнијо одоми. II *хамелео́нский* прил. хамелеони: 1. ən хамелеон; 2. перен. разг. фикир, хосијəт хүштəрə ə чүникə киро зу-зу дəкиш сохтəнијо.

ХАМЕ́ТЬ гл. разг. гəнəчогсүз, тəрбијəсүз бирə.

ХАМИ́ТЬ гл. гəнəчогсүзи, рујсүзи, тəрбијəсүзи сохтə, хүштəрə ћəјвонə хунə бəрдə.

ХАМОВА́ТЫЙ прил. разг. инсонјəтијү нистијо, гəнəчогсүз.

ХАМСА́ сущ. хамса (ə хомунəј залум ћистијо чəћ дəрјоји). II *хамсо́вый* прил. хамсаји; ən хамса.

ХА́МСТВО сущ. гəнəчогсүзи, рујлүји, тəрбијəсүзи, ћəјвони.

ХАМЬЁ сущ. гəнəчогсүзһо, рујсүзһо, тəрбијəсүзһо, ћəјвонə хуно ћистүтһо.

ХАН сущ. хон.

ХАНА́ в знач. сказ., кому, чему əхирүни ən киникə, ən чүникə.

ХАНДРА́ сущ. гәрор нәкирдәји, дүлхурди, дәрд, дүлкири.

ХАНДРИ́ТЬ гл. гәрор нәкирдә, дүл хүштәрә хурдә, дәрд кәширә, дүлкир бирә.

ХАНЖА́ сущ. дәлило (дүрүјә одоми, хүштәрә худошинохә хуно бурбундәнијо одоми).

ХА́НЖЕСТВО сущ. дәлилоји (дүрүјәји, хүштәрә худошинохә хуно бурбундәји).

ХАНЖИ́ТЬ гл. дәлилоји сохтә (дүрүјәји сохтә, хүштәрә худошинохә хуно бурбундә).

ХА́НСТВО сущ. хони: 1. нум, титул ән хон; 2. хон рәћбәри сохтәнијо чикәћо.

ХА́ОС сущ. хаос, гәриш-мәтили.

ХАОТИ́ЧЕСКИЙ прил. хаоси, гәриш-мәтил.

ХАОТИ́ЧНЫЙ см. *хаотичный*. II *хаоти́чность* сущ. гәриш-мәтили.

ХАП сущ. ћәп: 1. тапарундәји (ћә ә јәбо кәширә вәкирдәји); 2. чүникәрә ән хүштә сохтәји.

ХА́ПАТЬ, ХА́ПНУТЬ гл. ћәп сохтә: 1. тапарундә; 2. ән хүштә сохтә.

ХАПУ́ГА сущ. ћәп сохтәкор: 1. дәдарундәнкор, тапарундәкор; 2. рушвотхур, дүзд.

ХАРАКИ́РИ сущ. харакири (ә гәд самурајћој ән Јапонија ћәдәт: шүгәм хүштәрә ә хәнчәрәво пара сохтәрәво хүштәрә күштәји).

ХАРА́КТЕР сущ. характер, хосијәт.

ХАРАКТЕРИЗОВА́ТЬ гл. 1. характеристика дорә; 2. бурбундә.

ХАРАКТЕРИ́СТИКА сущ. характеристика, хосијәтнумә.

ХАРАКТЕРИСТИ́ЧЕСКИЙ прил. характеристикаји, хосијәтнумәји: 1. хосијот ән киникәрә бурбундәнијо; 2. әз товунәј корү, хосијәтү дорә оморәнијо (документ); 3. битәвә бәхш ән дәћи логарифм.

ХА́РКАНЬЕ сущ. разг. бугозә сәс вәдәшәндәрәво тәмиз сохтәји: хәјф, туф шәндәји.

ХА́РКАТЬ, ХА́РКНУТЬ гл. разг. хәјф, туф шәндә (бугозә ә сәс вәдәшәндәрәво тәмиз сохтә). II *ха́рканье* сущ. хәјф, туф шәндәји (бугозә ә сәс вәдәшәндәрәво тәмиз сохтәји)

ХАРЧ см. *харчи*.

ХАРЧЕ́ВНЯ сущ. 1. устар. учузә чићо дорәнүтћо ошхунә; 2. учузә, хәрәбә хурдәнијә чићо бирәнијо чикә. II *харче́венный* прил. устар. ошхунәји; ән ошхунә.

ХАРЧИ́ сущ. устар. чићо, хурдәнијә чис.

ХАРЧО́ сущ. харчо (кушт куспәндирәво сохтә оморәнијо, дәмтуршрә хуно ћистијо чи).

ХА́РЯ сущ. 1. руј, сифәт, бинәдурә сифәт; 2. устар. маска.

ХАСИ́Д сущ. религ. ћәсид (тарафдор ән ћәсидзм).

ХАСИДИ́ЗМ сущ. религ. ћәсиди, ћәсидзм (ә XVIII садсали ә гәд чуһурһој ән Авропа лов биријо фикирћо).

ХА́ТА сущ. хунәлә, дәхмә.

ХА́ТКА сущ. хунәлә, дәхмәлә.

ХА-ХА́, ХА-ХА-ХА́ межд. (әри сәс ән кәләјә хәндәрә бурбундә) ha-há, ha-ha-há.

ХА́ХАЛЬ сущ. вульг. лути, ошнә.

ХА́ХАНЬКИ сущ. хәндә, зарфот.

ХА́ЯТЬ гл. бизу сохтә, хәрәб сохтә, вәшмәрдә, дәћно зәрә.

ХВАЛА́ сущ. кәлә тәћәриф.

ХВАЛЕ́БНЫЙ прил. тәћәриф дорәнијо, әри тәћәрифдорә ћистијо.

ХВАЛЁНЫЙ прил. тәћәрифи, тәћәриф дорә оморијо.

ХВАЛИ́ТЬ, ХВА́ЛИВАТЬ гл. тәћәриф дорә. II *хвале́ние* сущ. тәћәриф дорәји.

ХВАЛИ́ТЬСЯ, ХВА́ЛИВАТЬСЯ см. *хвастаться*.

ХВА́СТАТЬ, ХВАСТНУ́ТЬ и ХВАСТАНУ́ТЬ 1. то же, что *хвастаться*; 2. то же, что *лгать*.

ХВА́СТАТЬСЯ гл. хүштәрә тәћәриф дорә, ловгоји сохтә. II *хва́станье* сущ. хүштәрә тәћәриф дорәји, ловгоји сохтәји.

ХВАСТЛИ́ВЫЙ прил. хүштәрә тәћәриф дорәнијо, әз хүштә рази ћистијо, ловго, шигир. II *хвастли́вость* сущ. ловгоји, шигири.

ХВАСТОВСТВО́ сущ. ловгоји, шигири (чүникәј хүштәрә амбар тәћәриф дорәји).

ХВАСТУ́Н сущ. ловго, шигир, хүштәрә тәћәриф дорәнијо одоми. II *хвастуньа* әзини зән (духтәр). II *хвастуни́шка* сущ. ловголә, шигирлә.

ХВАТ сущ. бәчидә одоми, икидә одоми.

ХВАТА́ТЬ[1] гл. 1. кирдә; 2. тапарундә. <> *Хватать за душу* әз дүлү бирә; *хватать за сердце* әз дүлү хәбәр дорә; *хватать на лету* әз новоји кирдә; *этого ещё не хватало* јә и кәм бу. II *хвата́ние* сущ. 1. кирдәји; 2. тапарундәји. II *хвата́тельный* прил. күрдәнијо, тапарундәнијо. *Хватательные органы насекомых* күрдәнијо органћој ән бүћүлүћо.

ХВАТА́ТЬ[2] 1. см. хватить[2;]; 2. вәс бирә.

ХВАТА́ТЬСЯ гл. 1. вәкосирә, кирдә; 2. кирдә оморә, тапарундә оморә. <> *Хвататься за ум* әгүлү ә сәрү оморә, әгүлмәнд бирә.

ХВАТИ́ТЬ[1] гл. 1. *хватать*[1]; 2. зу хурдә, зури-зури хурдә; 3. кәширә, кировундә. *Хватить страху* тәрс кировундә; 4. зәрә, хәрәб сохтә. *Морозом хватило посевы* коштәһорә бәјә зәри. <> *Хватить греха на́ душу* һовун сохтә; *Хватить через край* әз хүштә вәдарафтә, зијоди коф сохтә.

ХВАТИ́ТЬ[2] гл. 1. вәс сохтә, расирә; 2. разг. кучү расирә (рафтә), сохтә данүстә. *Его сил не хватит на это дело* ә и кор куч ән у нирав.

ХВАТИ́ТЬСЯ[1] гл. разг. сәр кирдә кәштә киникәрә, чуникәрә.

ХВАТИ́ТЬСЯ[2] см. *хвататься*.

ХВА́ТКА сущ. кирдәји (чуникәрә кирдә данүстәји).

ХВАТЬ в знач сказ. 1. кирд, тапарунд; 2. вокосунд, зә: дәниши вини.

ХВОРА́ТЬ гл. бимор (нәчог) бирә.

ХВОРО́БА см. *хворь*.

ХВО́РОСТ сущ. офторијо хүшкә лүкәһој дор, шох, гәчор. II *хворостяно́й* прил. шохи: 1. ән шох; 2. әз шох сохтә оморијо.

ХВОРОСТИ́НА сущ. дуразә хүшкә шох.

ХВО́РЫЙ прил. бимор, нәчог: 1. сущ. нәчогә одоми; 2. прил. бимор, нәчог һистијо.

ХВОРЬ, ХВО́РОСТЬ сущ. прост. бимори, нәчоги, азар.

ХВОСТ сущ. ә чиробәчиро мәһноһо: дүм. <> *Вертеть (вилять) хвостом* мәмизири (бичи) сохтә; *в хвосте плестись* перен. әз һәммә пәсә мундә; *поджать хвост* хүштәрә вәчирә, дијәш һитјот бирә; *показать хвост* разг. вирихтә; *укоротить хвост* кому зувунүрә кутәһ сохтә; *наступить на хвост* кому дүмүрә шиширә. II *хво́стик и хвости́шко* уменьш. дүмлә. II *хвостище* увел. дүрүчдә дүм, кәлә дүм. II *хвосто́вой* прил. 1. дүми; ән дүм; 2. әхири, пәсәји. *Хвостовые вагоны* пәсәји вогунһо.

ХВОСТА́СТЫЙ прил. дүмү кәлә (дураз) һистијо.

ХВОСТА́ТЫЙ прил. дүмлү, дүмвәри, јә новкә дүмү кәлә (дураз) һистијо.

ХВОСТЕ́Ц сущ. буздүм (ә әхир шыдракәмәр вәријо чүклә остугулә).

ХВО́СТИК сущ. дүмлә: 1. см. *хвост*; 2. әхирү, бурутә вәдироморијо бәхш ән чуникә. *Буква с хвостиком* дүмвәријә һәрф (һ-рә хуно).

ХЕ́ДЕР[1] сущ. хедер (ошколәј чуһури).

ХЕ́ДЕР[2] сущ. хедер: 1. чирәнијо апарат ән комбајн; 2. чирәнијо мошин.

ХЕ́РЕС сущ. херес (сорт ән түндә шороб онкури).

ХЕРУВИ́М сущ. керув (ә христианһо әз молохһо јәки). II *херуви́мский* прил. керуви (молохи); ән керув (ән молох).

ХЕ-ХЕ́, ХЕ-ХЕ-ХЕ́ межд. (әри чүкләјә хәндәрә бурбундә) һи-һи́, һи- һи- һи́.

ХИБА́РА, ХИБА́РКА сущ. разг. дәхмәлә.

ХИ́ЖИНА сущ. дәхмә, һонијә хунәлә.

ХИ́ЖИНКА сущ. дәхмәлә.

ХИЛЕ́ТЬ гл. ләгәр бирә, кучсүз бирә, әз һол офторә.

ХИ́ЛЫЙ прил. ләгәр, биһол, чунсүз. II *хи́лость* сущ. ләгәри, биһоли, чунсүзи.

ХИЛЯ́К сущ. ләгәрә одоми, биһолә одоми, чунсүзә одоми. II *хиля́чка* әзини зән (духтәр).

ХИМЕ́РА сущ. 1. нәбирәнијә, мүһүчүзијә војкә, фантазија; 2. һәјкәл ән әчдәһо.

ХИ́МИК сущ. кимјәчи (сәниһәткор ән кимјә, јә новкә ә чикәкорһој кимјәји кор схтәнијо одоми).

ХИМИ́ЧЕСКИЙ прил. кимјәји: 1. ән кимјә; 2. ән кимјә вомухтәнијо корһо; 3. ә гәдү чиһој кимјәји дәријо; 4. ә методһој кимјәрәво сохтә оморәнијо. *Химический анализ* анализ кимјәји.

ХИМИ́ЧИТЬ гл. дуллоби сохтә, фурмундә.

ХИ́МИЯ сущ. кимјә.

ХИ́НА разг. хинә (то же, что *хинин*). II *хи́нный* прил. хинәји: 1. ән хинә; 2. ә хинәрәво, әз хинә сохтә оморијо.

ХИНИ́Н сущ. хинин (әз чыч ән дор хинәји вәкирдә оморәнијо тәлһә, сипрә туз). II *хини́нный* прил. хинини; ән хинин.

ХИРЕ́ТЬ сущ. 1. ләгәр бирә, биһол бирә, чунсүз бирә; 2. перен. сүпәнч бирә, вәшәгү мүрдә.

ХИРОМА́НТ сущ. хиромант, фолчи. II *хирома́нтка* әзини зән (духтәр).

ХИРОМА́НТИЯ сущ. хиромантија, фолчији (ә кәф дәс дәниширә гисмәт вә хосијәт одомирә куфтирәји).

ХИРУ́РГ сущ. хирург, чәррәһ.

ХИРУРГИ́ЧЕСКИЙ прил. хирурги, чәррәһи; ән хирург, ән чәррәһ. *Хирургические инструменты* карастиһој хирурги.

ХИРУРГИ́Я сущ. хирургија, чәррәһи (һилм).

ХИТРЕ́Ц сущ. мәмизирә одоми. һәрим. II *хитру́нья* әзини зән (духтәр).

ХИТРИ́ТЬ гл. мәмизири сохтә.

ХИ́ТРОСТНЫЙ см. *хитрый* 3.

ХИ́ТРОСТЬ сущ. 1. и, бичи; 2. кордани.

ХИТРОУ́МНЫЙ прил. 1. амбар мәмизир, амбар бич; 2. амбар гәриш, сәхт чәтин.

ХИ́ТРЫЙ прил. 1. мәмизир, бич, шәһәту; 2. кордан; 3. гәриш, чәтин.

ХИТРЮ́ГА сущ. мәмизирлә.

ХИ́ХАНЬКИ то же, что *хаханки. Хиханьки да хиханьки* һир- һир хәндүстәји.

ХИХИ́КАТЬ, ХИХИ́КНУТЬ гл. ә рүхшәндирәво хәндүстә, зирбиги хәндүстә. II *хихи́канье* сущ. ә рүхшәндирәво хәндүстәји, зирбиги хәндүстәји.

ХИЩЕ́НИЕ сущ. дүздирәји, кәновундәји, дүзди, кәнови.

ХИ́ЩНИК сущ. вәһши:1. вәһшијә һәјвон; 2. перен. чи кәсә ә кучәво ән хүштә сохтәрәво, дүздирәрәво һошир бирәнијо одоми. II *хи́щница* әзини зән, духтәр (дәниш *хишник* 2).

ХИ́ЩНИЧАТЬ гл. 1. вәһшији сохтә; 2. дүзди, гәчәги сохтә.

ХИ́ЩНИЧЕСКИ нареч. вәһширә хуно, ә тәһәр вәһши.

ХИ́ЩНОСТЬ сущ. вәһшији (тәмәһкори, чумтәнки).

ХИ́ЩНЫЙ прил. вәһши; 1. һәјвонһорә хурдәнијо; 2. тәмәһкор, чумтәнк.

ХЛАД то же, что *холод*.

ХЛАДЕ́ТЬ устар. см. *холодеть*.

ХЛАДНОКРО́ВИЕ сущ. сабур вә динчи хүштәрә доштәји.

ХЛАДНОКРО́ВНО нареч. ә динчирәво (ә сабур вә палашә мувәһәво).

ХЛАДНОКРО́ВНОСТЬ сущ. динчи (сабурлүји вә палашә мувәһи).

ХЛАДНОКРО́ВНЫЙ прил. динч (сабурлү вә палшә мувәһ).

ХЛА́ДНЫЙ устар. то же, что *холодный*.

ХЛАМ сущ. чур-чундур, чурти-пурти, гимәтсүзә, кәрәксүзә чиһо.

ХЛАМИ́ДА сущ. 1. хиламида (ә гәдимә грекһо ә хомунәј плаш биријо оводуни); 2. разг. лободә.

ХЛЕБ сущ. 1. нун; 2. тәхүл, дон. <> *Водить хлеб-соль* с кем нун бурра, дусти сохтә ә киникәрәво; *забыть (чью, какую) хлеб-соль* нун-мүнүк (ән киникәрә) әз јор вәдәшәндә, нунү ә сәр занијү вәбирә; *отбивать хлеб* у кого нунүрә әз дәсү вәкирдә; *с хлеба на квас перебиваться* ә һонијијирәво зивистә, хәрәб зивистә; *хлеб насущный* әри зивистә кәрәк һистијо; рузинә. II *хле́бушко, хле́бушек и хлебец* сущ. нунлә, гоголлә.

ХЛЕБА́ТЬ, ХЛЕБНУ́ТЬ гл. хурдә (овлүјә чирә, рушуминәрә).

ХЛЕ́БНИЦА сущ. гоб нуни.

ХЛЕ́БНЫЙ прил. 1. нуни: 1)ән нун; 2)әри нунсохтә һистијо, *Хлебный магазин* тукуј нуни; 2. тәхүли ән тәхүл. *Хлебный амбар* омбор тәхүли; 3. нунлү, нундәри, хәјрлү, гәзончлү.

ХЛЕБОБУ́ЛОЧНЫЙ прил. нуни (әри нун, гогол бурчундә һистијо.

ХЛЕБОЗАВО́Д сущ. завод нуни. II *хлебозаво́дский* прил. 1. ән завод нуни; 2. ән завод нуни һистијо.

ХЛЕБОПА́ШЕСТВО сущ. ранчбәри (кор ән тәхүл коштәнијо одомиһо). II *хлебопа́шеский* ранчбәри (ән ранчбәр, ән тәхүл коштәји).

ХЛЕБОПА́ШЕЦ сущ. ранчбәр.

ХЛЕБОПЕЧЕ́НИЕ сущ. сущ. нунбурчуни, нун бурчундәји.

ХЛЕБОПЕКА́РНЯ см. *пекарня*.

ХЛЕБОПЁК то же, что *пекарь*.

ХЛЕБОРЕ́З сущ. нунвәнчи (кору нунвәнчирә һистијо одоми).

ХЛЕБОРЕ́ЗКА сущ. нунвәнчи: 1. см. хлеборез; 2. нун вәнчирәнијо мошин.

ХЛЕБОРО́Б сущ. ранчбәр (тәхүл коштәнијо кәндчи). II *хлеборо́бский* прил. ранчбәри; ән ранчбәр.

ХЛЕБОСО́Л сущ. гиногхоһ (гиногпәрәстә одоми). II *хлебосо́лка* әзини зән (духтәр).

ХЛЕБОСО́ЛЬНЫЙ прил. гиногхоһ, гиногпәрәст.

ХЛЕБОСО́ЛЬСТВО сущ. гиногхоһи, гиногпәрәсти.

ХЛЕВ сущ. ковду: 1. әри мол-гәрә доштә хунә); 2. перен. әз товунәј битәмизә хунә, јә новкә битәмизи ән хунә.

ХЛЕСТА́ТЬ, ХЛЕСНУ́ТЬ гл. 1. зәрә (ә чубугәво, ә гәмчиләво, ә гопозәво); сәхт рихтә, јә новкә шәхтә сохтә, ә сәсәво; 3. амбар хурдә (әрәги-шоробә).

ХЛЕСТА́ТЬСЯ, ХЛЕСНУ́ТЬСЯ гл. 1. хүштәни хүштәрә зәрә, дәдорә; 2. дү-јәкирә зәрә (ә чубугәво, ә гәмчиләво, ә гопозәво); 3. зәрә, дәдорә оморә (ә чубугәво, ә гәмчиләво, ә гопозәво); 4. амбар хурдә оморә (әрәги-шоробә).

ХЛЁБОВО сущ. прост. бургов (рушумә биләзәтә, дәһәмсүзә хурдәнијә чи).

ХЛИ́ПАТЬ гл. һиркә сохтә, киристә.

ХЛОБЫСТА́ТЬ, ХЛОБЫСТНУ́ТЬ то же, что *хлыстать*.

ХЛОП в знач сказ. 1. шарп сохтә вәно, шарп сохтә зә. *Хлоп по его лицу* әз рујӷ шарп јәки зә; 2. шарп сохтә офто,ә шарпәшарпәво офто.

ХЛО́ПАНЬЕ сущ. 1. ә чӷникәрәво зәрә сәс (парт) вәдәшәндәји; куллә шәндәји; 2. чәк зәрәји; 3. ә јә бо хурдәји, вошәндәји (әрәги-шоробә).

ХЛО́ПАТЬ, ХЛО́ПНУТЬ гл. 1. ә чӷникәрәво зәрә, сәс (парт) вәдәшәндә; куллә шәндә; зәрә, шарп-шарп сохтә; 2. чәк зәрә; 3. ә јә бо хурдә, вошәндә (әрәги-шоробә).

ХЛО́ПАТЬСЯ, ХЛО́ПНУТЬСЯ гл. шарп сохтә офторә, вохурдә.

ХЛО́ПЕЦ сущ. кук, разг. кәдә.

ХЛОПКОВО́Д сущ. пәмбәчи (пәмбәчији сохтәнијо одоми, сәниһәткор ән пәнбәчији).

ХЛОПКОВО́ДСТВО сущ. пәмбәчији (пәмбә коштәји). II *хлопково́дческий* прил. пәмбәчији; ән пәмбәчи.

ХЛО́ПКОВЫЙ прил. пәмбәји: 1. ән пәмбә; 2. әз пәмбә сохтә оморијо; 3. әз пәмбә вәкирдә оморијо. *Хлопковое масло* рүгән пәмбәји.

ХЛОПКОКОМБА́ЙН сущ. кобајн пәмбәвәчини.

ХЛОПКОПРЯДЕ́НИЕ сущ. пәмбәвојори, пәмбә војордәји.

ХЛОПКОПРЯДИ́ЛЬНЫЙ прил. пәмбәвојори, әри пәмбә војордә һистијо.

ХЛОПКОРО́Б сущ. пәмбәчи (пәмбә коштәнијо одоми).

ХЛО́ПОК сущ. пәмбә. II *хлопко́вый* прил. пәмбәји; ән пәмбә. II *хлопча́тый* прил. пәмбәји (әз пәмбә сохтә оморијо).

ХЛОПО́К сущ. 1. чәк; 2. сәс ән куллә.

ХЛОПОТА́ТЬ гл. чәһти сохтә.

ХЛОПОТИ́ШКИ см. *хлопоты*.

ХЛОПОТЛИ́ВЫЙ прил. мәндә сохтәнијо (кор вә јә чијикә); 1. чәһти сохтәнијо, чунсухун; 2. гәјгукәш. II *хлопотли́вость* сущ. мәндә сохтәји (кор вә јә чијикә); 1. чәһти сохтәји, чунсухуни; 2. гәјгукәши.

ХЛО́ПОТНЫЙ см. *хлопотливый*.

ХЛОПОТНЯ́ сущ. дәрди-сәр, зәһмәт, сәһәр.

ХЛОПОТУ́Н сущ. сәһәркәш (һәмишә чәһти сохтәнијо, сәһәр кәширәнијо одоми). II *хлопоту́нья* әзини зән (духтәр).

ХЛО́ПОТЫ сущ. дәрди-сәр: 1. амбар чәһти сохтәји; 2. ә гәјгуј киһојикә (чӷһојикә) мундәји, ә и киро зәһмәт, сәһәр кәширәји.

ХЛОПУ́ШКА сущ. 1. әри ә чӷникә парт сохтә зәрә һистијо чи. *Хлопушка для мух* мәкәзкүш; 2. луләлә хуно һистијо, вокундәнкә парт шәндәнијо вози јолкәји.

ХЛОПЧА́ТКА сущ. разг. мол пәмбәји.

ХЛОПЧА́ТНИК сущ. куләј пәмбәји, пәмбә.

ХЛОПЧА́ТНИКОВЫЙ прил. 1. ән куләј пәмбәји; 2. әз куләј пәмбәји вәкирдә оморәнијо.

ХЛОПЧАТОБУМА́ЖНЫЙ прил. пәмбәји: 1. ән пәмбә; 2. әри ә пәмбәрәво кор сохтә вә әз у русму (үплүк), мол һәзүрсохтә һистијо; 3. әз пәмбә һәзүр сохтә оморијо.

ХЛОР сущ. хлор (елемент кимјәји). II *хло́ристый* прил. хлорлү (ә гәдү хлор дәријо). II *хло́рный* прил. хлори: 1. ән хлор; 2. ә гәдү хлор дәријо.

ХЛОРИ́РОВАТЬ гл. хлори сохтә. II *хлори́рование* сущ. хлори сохтәји.

ХЛОРОФИ́ЛЛ сущ. хлорофил. II *хлорофи́лловый* прил. хлорофили; ән хлорофил.

ХЛОРОФО́РМ сущ. хлороформ (наркоз, әри хисундә дәрму). II *хлорофо́рмный* прил. хлороформи; ән хлороформ.

ХЛЫ́НУТЬ гл. 1. ә шыршырәво тиһи бирә, сајлә хуно рихтә; 2. гүл зәрә, гүл зәрә вәдироморә; 3. перен. һәммә ә јәки оморә (рафтә); оморә тиһи бирә (амбарә одомиһо).

ХЛЫСТ сущ. гәмчил, гирмоч, назукә чубуг. II *хлы́стик* уменьш. гәмчиллә, гирмочлә, назукә чубуглә.

ХЛЫЩ сущ. такабури сохтәнијо кәдә, сукә кәдә, кәмәгүлә кәдә.

ХЛЮСТ сущ. рујлү, хүштәрә ә һәммә чикәһо шиширәнијо одоми.

ХЛЯ́БАТЬ гл. чүмүстә, вәчәстә (ә чӷникә хуб бәстә нәоморәји киро).

ХЛЯБЬ сущ. лугони, лугонә чикә.

ХЛЯ́СТИК сущ. ә кәмәр оводуни, әз молү һистијо тәнкә гәјиш.

ХМЕЛЕ́ТЬ см. *пьяне́ть*.

ХМУ́РИТЬ гл. ловбўзә дўлўлў сохтә,

ХМУ́РИТЬСЯ гл. 1. ловбўзә дўлўлў сохтә, 2. дәкирдә оморә, ә булудәво дәпүчирә.

ХМУ́РОСТЬ сущ. 1. торикорујји; 2. дәкүрдәји (ә товунәј әвир).

ХМУ́РЫЙ прил. 1. торикорүј; 2. дәкүрдәји (ә товунәј әвир).

ХНА сущ. хинә: 1. ә дәром вәроморәнијо, зәрд-гирмизинә рәнг дорәнијо савзи; 2. Әз вәлкһој ән и вәкирдә оморәнијо рәнг.

ХНЫ межд. *хоть бы хны* разг. һич ә вәчү нисти.

ХНЫ́КАТЬ, ХНЫ́КНУТЬ гл. киристэ, воj зэрэ, виз зэрэ. II *хны́канье* сущ. 1. киристэjи, воj зэрэjи, виз зэрэjи;.2. кирjэ, воj, виз.

ХО́БОТ сущ. вини. *Хобот слона* вини эн фил.

ХОД сущ. 1. см. *ходить*; 2. рафтэjи (э коми тарафикэ). *Ход поезда* рафтэjи эн поjезд; 3. кор сохтэjи, кор. *Ход часов* кор сохтэjи эн сэhэт; 4. рэh. *Два часа ходу* дӯсэhэти рэh; *Ход со двора* рэh эз мэhэлэjи; 5. дэр. *Чёрный ход* пэсэjи дэр.

ХОДА́ТАЙ сущ. 1. э хэjол киникэ бирэкор, эз корӯрэ дуз сохтэкор; 2. э суд э чикэjӯ кор киникэрэ бэрдэкор.

ХОДА́ТАЙСТВО сущ. хоhиш, эризэ. *Подать ходатайство* эризэ дорэ.

ХОДА́ТАЙСТВОВАТЬ гл. хоhиш сохтэ, эризэ дорэ.

ХОДИ́ТЬ гл. 1. рафтэ, рэh рафтэ; 2. вокундэ. *Ходить в шубе* пусти вокундэ; 3. дэниширэ, гуллуг сохтэ. *Ходить за больным* э нэчог дэниширэ (гуллуг сохтэ); 4. кор сохтэ. *Часы ходят хорошо* сэhэт хуб ӯдэj кор сохтэ; 5. рафтэ оморэ; 6. кэштэ, ловбирэ (бухтӯ, хэбэр); 7. э буру вэдарафтэ, пишов сохтэ. <> *Ходить гоголем* хуштэрэ кэширэ, тэкабури сохтэ; *ходить по миру* вэчивэчиjи сохтэ.

ХО́ДКИЙ прил. зу рафтэнijо: 1. зури-зури, сэхт рафтэнijо. *Ходкий конь* зу рафтэнijо hэсб; 2. мӯштэрикир, зу фурухтэ оморэнijо (мол). II *хо́дкость* сущ. зу рафтэjи: 1. зури-зури, сэхт рафтэjи; 2. мӯштэрикири, зу фурухтэ оморэjи (э товунэj мол).

ХОДО́К сущ. 1. рэhкирор, поjэдэ; 2. кордан, эз дэсӯ кор вэроморэнijо одоми; 3. рэh, эри киро штэ чикэ.

ХО́ДОМ нареч. прост. зури-зури (э товунэj рэhрафтэjи, вирихтэjи).

ХОДУ́ЛИ сущ. тоjог (э ушӯ эри поjвэнорэ чикэhо вэриjо вэ эри кэлэ лӯнкhо шэндэ hистиjо дӯ чу).

ХОДУ́ЛЬНЫЙ прил. тоjоги; эн тоjог.

ХОДУ́Н сущ. 1. гул эн кӯрӯк (эри кӯрӯкэ э кор овурдэ hистиjо чубуг); 2. только мн. поjhо.

ХО́ДЧЕ прил. 1. дижэш зу (сэхт) рафтэнijо; 2. дижэш амбар кор бирэнijо, фурухтэ оморэнijо).

ХОДЬБА́ сущ. рафтэjи, рэh офтэjи, кор сохтэjи.

ХОДЯ́ЧИЙ прил. 1. рэh рафтэнijо, кэштэнijо, рэh рафтэ данӯстэнijо, кэштэ данӯстэнijо; 2. кор бирэнijо. <> *Ходячая газета* хэбэрчи, хэбэрбэр, кофкэрдунэ одоми.

ХОЖДЕ́НИЕ сущ. рафтэjи, кэштэjи (э поjэдэ).

ХО́ЖЕНО в знач сказ. рэh офтори, кэштэ омори. *Не мало хожено по здешним местам* э и чикэhо рэh иму амбар офтори.

ХОЗЯ́ИН сущ. 1. сэhиб; 2. сэhибкор; 3. кэлэj кӯфлэт, сэhибхунэ. *Гости и хозяин* гиногhо вэ сэhибхунэ; 3. разг. шӯвэр, мэрд. <> *Быть хозяином своего слова (своему слову)* сэhиб эн коф хуштэ бирэ; *сам себе хозяин* хуштэнӯ огоj зӯштэjи.

ХОЗЯ́ЙКА сущ. 1. см. *хозяин*; 2. зэн (эн мэрд); 3. хунэрэ хуб э рэh бэрдэнijо зэн; 4. разг. зэн хунэjи. *Домашняя хозяйка* (э jэ чикэш кор нэс сохтэнijо, энчэг хунэ вэ кӯфлэт хуштэрэ э рэh бэрдэнijо зэн).

ХОЗЯ́ЙНИЧАТЬ гл. 1. сэhиби сохтэ; 2. огоjэти сохтэ. II *хозя́йничанье* сущ. 1. сэhиби сохтэjи; 2. огоjэти сохтэjи.

ХОЗЯ́ЙСТВЕННО нареч. бэдхэрчи нэсохтэ, зарарсӯз.

ХОЗЯ́ЙСТВО сущ. кэлэ.

ХОЗЯ́ЙЧИК сущ. чуклэ сэhибкорлэ.

ХОЗЯ́ЮШКА см. *хозяйка*.

ХОККЕ́ИСТ сущ. хоккеjчи.

ХОККЕ́Й сущ. хоккеj (вози сэрчилиди). II *хокке́йный* прил. хоккеjи: 1. эн хоккеj; 2. эри хоккеj возирэ hистиjо.

ХО́ЛЕНЫЙ, ХОЛЁНЫЙ прил. 1. эркэвон; 2. тэмиз, рач, сэлигэлӯ.

ХОЛЕ́РА сущ. холера (нэчоги). II *холе́рный* прил. холераjи: 1. эн холера; 2. холера кирдиjо (э товунэj одоми); 3. холера лов биридjо (э товунэj чикэ).

ХОЛЕ́РИК сущ. тӯндэ одоми, зу hоси бирэнijо одоми, зу эз хуштэ вэдарафтэнijо одоми.

ХОЛЕРИ́НА сущ. холерина (э холера ухшэш зэрэнijо нэчоги).

ХОЛЕРИ́ЧЕСКИЙ прил. тӯнд, зу hоси бирэнijо, зу эз хуштэ вэдарафтэнijо (э товунэj одоми).

ХОЛЕЦИСТИ́Т сущ. холесистит (нэчоги эн зэhлэ).

ХО́ЛИТЬ гл. хуб дэниширэ, хуб гуллуг сохтэ, назурэ хуррэ.

ХОЛЛ сущ. холл.

ХОЛМ сущ. тэпэ (булулэ hӯндурэки). II *холми́к* уменьш. тэпэлэ.

ХОЛМИ́СТЫЙ прил. тәпә-тәпә (амбарә тәпә hистијо). II *холми́стость* сущ. тәпә-тәпәји (ә товунәј ән амбарә тәпәhо hистијо чикә).

ХО́ЛОД сущ. хиники 1. хиник бирәји ән чүникә; 2. хиникә әвир; 3. хиникә вәһдәј ән сал; 4. кәрм сохтә нә оморијо, хиникә чикә (хунә); 5. ә киникә хуб нәдәниширји, хиник дәниширәји. II *холодо́к* уменьш. хиникилә, кәмә хиники. II *холоди́ще* увел. сәхтә хиники. II *хо́лодовый и холодо́вый* прил. хиникији: 1. ән хиники; 2. ән хиники сохтәнијо, ән хиникирә доштәји, ән кори сохтәјү.

ХОЛОДА́ТЬ гл. хиник бирә: 1. хиниктә бирә; 2. әз хиники сәһәр кәширә.

ХОЛОДЕ́ТЬ гл. хиник бирә.

ХОЛОДИ́ЛЬНИК сущ. хиниксох: 1. ә гәдү хиник сохтәнијо механизм дәријо шкоб; 2. әри чиhорә хиник доштә вокундә оморијо чикә, идорә.

ХОЛОДИ́ЛЬНЫЙ прил. хиниксохи: 1. әри чүникәрә хиник сохтә hистијо; 2. әри температурарә фушәндәрәво хиник сохтә hистијо.

ХОЛОДИ́НА сущ. разг. чәгүш (лап сәхтә хиники).

ХОЛОДИ́ТЬ гл. хиник сохтә.

ХОЛОДНЕ́ТЬ то же, что *холодать*. хиник бирә (ә товунәј ән әвир, ән hово).

ХОЛОДНОКРО́ВНЫЕ сущ. зоол. хунхиникhо (температурај тән үшү ә бирәнүтhо чикә киоо дәкиш бирәнијо һәјвонhо).

ХОЛО́ДНЫЙ прил. хиник 1. температурајү кәм hистијо, кәрм сохтә нәоморијо, кәрми нәс дорәнијо; 2. кәрми нәс винирәнијо, сәфони; 3. кәрм сохтә нәс оморәнијо, јә новкә кәм кәрм сохтә оморәнијо; 4. кәм кәрм вәровундәнијо, кәмә кәрми дорәнијо; 5. рәнгү ә рәнг ән ов, ән hово нәзник hистијо. *Холодные краски* хиникә рәнгhо (кову, хокистәри, hоворәнги, бәнәвш); 6. кәрмисүз, јә новкә ә кәмә температурә һәзүр сохтә оморәнијо; 7. хо́лодно в знач. сказ. хини́ки. II *холо́дность* сущ. хиники́.

ХОЛОДО́К сущ. 1. см. *холод*; 2. ә сојә сәрини, сәринә чикә, сојәлә.

ХОЛОДРЫ́ГА сущ. чәгүш (сәхтә хиники).

ХОЛОСТЁЖЬ сущ. субојә чојилә одомиhо.

ХОЛОСТИ́ТЬ гл. әхтә сохтә (һәјвонә). II *холощёние* сущ. әхтә сохтәји (һәјвонә).

ХОЛОСТО́Й[1] прил. 1. субој; 2. буш, кулләсүз. *Холостой патрон* бушә патрон; 3. ә бугә нә рафтијо (ә товунәј һәјвон).

ХОЛОСТО́Й[2] прил. буш-буш, хәјрсүз, кәрәксүз. *Холостой ход машины* буш-буш кор сохтәји ән мошин.

ХОЛОСТЯ́К сущ. субојә мәрд. II *холостя́цкий* прил. субоји; ән субој. *Холостяцкая жизнь* зиндәкуни субоји.

ХОЛОСТЯ́ЧКА сущ. субојә зән.

ХОЛОЩЁНЫЙ прил. әхтә сохтә оморијо, әхтә.

ХОЛСТ сущ. 1. голинә кәтон; 2. ә рәнгhој рүгәнирәво кәширә оморијо шикил. II *холщовый* прил. голинә кәтони: 1. ән голинә кәтон; 2. әз голинә кәтон духтә оморијо.

ХОЛСТИ́НА см. *холст* 1.

ХОЛСТИ́НКА сущ. 1. см. *холст* 1.; 2. назукә мол кәтони, јә новкә пәмбәји.

ХОЛУ́Й сущ. 1. устар. нүкәр, кәдә; 2. минәһәф. II *холуйский* прил. кәдәји (нүкәри); ән кәдә (ән нүкәр). *Холуйское поведение* корhој кәдәји.

ХОЛУ́ЙСТВО сущ. кәдәји, нүкәри, минәһәфи.

ХОЛУ́ЙСТВОВАТЬ гл. минәһәфи сохтә, нукәри сохтә.

ХОМУ́Т сущ. 1. хомут; 2. һәлгә, бәнд. <> *Вешать (себе) на шею хомут* әри хүштә шәлә сохтә. II *хому́тный* прил. хомути; ән хомут.

ХОР сущ. 1. хор; 2. перен. сәс, hорој-бочәһ. II *хоровой* прил. хори: 1. ән хор; 3. јә чәнд одоми хундәнијо.

ХОРВА́ТСКИЙ прил. хорвати: ән хорватhо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән һәдәтhошү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културашү, ән Хорватија, ән хоријү, ән торихү; ән хорватhо, ә Хорватија hистијорә хуно. *Хорватский язык* зувун хорвати. *По-хорватски* нареч. ә хорвати.

ХОРВА́ТЫ сущ. хорватhо (хәлг, амбари одомиhој ән Хорватија). II *хорва́т* хорват (јәки әз и одомиhо). II *хорва́тка* әзини зән (духтәр).

ХО́РДА[1] сущ. 1. хорда (ә һәрәј дү нүхтәј ән шәфтә хит дәмундәнијо дузә хит).

ХО́РДА[2] сущ. шыдракәмәр ән инсон вә ән бәһзи һәјвонhо.

ХОРЕ́Я сущ. хореја (нәчоги; әз сәри хүштә чүмүстәј ән дәcho-појho).

ХОРИ́СТ сущ. хорист, артист хори, ә хор хундәнијо одоми. II *хори́стка* әзини зән (духтәр).

ХО́РКАНЬЕ сущ. хүр зәрәји, хүр-хүр сохтәји.

ХО́РКАТЬ гл. хүр зәрә, хүр-хүр сохтә.

ХОРМЕ́ЙСТЕР сущ. хормејстер (рәһбәр ән хор). II *хорме́йстерский* прил. хормејстери: ән хормејстер.

ХО́РОМ нареч. ә хорәво, һәммә әјәки, ә јә чикә, әз јә лаһә

ХОРО́МИНА сущ. хунә.

ХОРО́МЫ сущ. 1. устар. кәлә хунә; 2. шутл. һәлишони.

ХОРОНИ́ТЬ гл. 1. сәхт сохтә, говрә сохтә; 2. перен. әз јор вәдәшәндә; 3. устар. пәһәнү сохтә, сур сохтә.

ХОРОНИ́ТЬСЯ гл. разг. пәһәнү бирә (әз киникә).

ХОРОХО́РИТЬСЯ гл. кәләкәди сохтә, әз хүштә вәдарафтә.

ХОРО́ШЕНЬКИЙ сущ. 1. см. *хороший*; 2. то же, что *миловидный*;

ХОРОШЕ́НЬКО нареч. хублә, хуб-хуб, ә хубирәво, кәрәкирә хуно.

ХОРОШЕ́ТЬ гл. 1. хуб (хубтә) бирә, рач (рачтә) бирә.

ХОРО́ШИЙ прил. 1. хуб, рач; 2. нәзник, дүлтәмиз; 3. лојиглү, обурлү. <> *Всего хорошего* сог бошит; *по-хорошему:* 1. ә хубирәво; 2. кәрәк һистијорә хуно; *находиться на хорошем пути (дороге)* ә хубә рәһ бирә; *хорошее дело* хубә кори.

ХОРО́ШО I нареч. хуб, рач. *Он хорошо пишет* у рач нүјүстә; II в знач сказ. ху́би, ра́чи. *Здесь очень хорошо* инчикә лап ху́бу; III част. 1. (буләрә хуно) хуб! бошку! *Хорошо, я тебе покажу* бошку, мә ә тү имбурбунум; 2. бошку. *Я приду через час, хорошо?* Мә јә сәһәт бәгдә мијом, бошку?

ХОРУГВЕНО́СЕЦ сущ. һәләмдор (һәләмә бәрдәнијо одоми).

ХОТЕ́НИЕ сущ. војистәји, војә сохтәји, војә, војкә, нәфс.

ХОТЕ́ТЬ гл. војистә, војә сохтә. *Если хотите (хочешь)* миданү бирә; *как хотите (хочешь)* чүтам војистәникә; *плевать хочу* һич ә вәчмә нисти; *хочешь не хочешь* војист нә војист. *Приди хоть сейчас, хоть завтра* војист һәј сәһәт, војист сәбәһ бијо.

ХОТЕ́ТЬСЯ см. *хотеть*.

ХОТЬ I союз 1. һисткәш, һистикәш. *Он хоть и стар, но выглядит молодым* у пир һистикәш, чојил вәдини; *хоть убей его, он ничего не скажет* урә күштикәш һичиш ни күјү; II. союз војист. *Приди хоть сейчас, хоть завтра* војист һәјсәһәт, војист сәбәһ бијо; III част. букәш, һич нә бистокә. *Скажи хоть одно слово* букәш јә коф күј; *хоть один раз* һич нә бистокә јәбо; IY. част. лап. *Могу пойти хоть сейчас* лап һәјсәһәт миданүм рафтә.

ХОТЯ́ союз 1. см. *хоть* 1.; 2. нәдәнишрә, – кәш. *Учился он хорошо, хотя приехал позже других* у әз јәкикәһо дир оморәбукәш хуб хундәнбу; 3. о́мо.

ХОХЛА́ТКА сущ. кәкүлвәријә кәрк, мүрг (гуш).

ХОХЛА́ТЫЙ прил. кәкүлвәри, кәкүллү. *Хохлатый голубь* кәкүллүјә ковтәр.

ХО́ХЛИТЬ гл. пархорә тик сохтә, быз-быз сохтә.

ХО́ХЛИТЬСЯ гл. пархојү тим-тик бирә, быз-быз бирә.

ХО́ХМА сущ. зарфот, хәндәјијә чүникә.

ХОХМА́Ч сущ. зарфотчи (јүрә зарфотсохтә, хәндундә хош оморәнијо одоми).

ХОХМИ́ТЬ гл. зарфот сохтә, хәндәји сохтә.

ХОХО́Л[1] сущ. кәкүл. II *хохолок* кәкүллә.

ХОХО́Л[2] сущ. устар. разг. хохул (украинаји). II *хохлушка* әзини зән (духтәр).

ХО́ХОТ сущ. хәндә, гәһгәһә. II *хохото́к* хәндәлә, гәһгәһәлә.

ХОХОТА́ТЬ, ХОХОТНУ́ТЬ гл. ә гәһгәһәрәво хәндүстә, кәләкәлә хәндүстә.

ХОХОТУ́Н сущ. хәндәкүн (амбар вә кәләкәлә хәндүстәнијо одоми). II *хохоту́нья* әзини зән (духтәр).

ХОХОТУ́ШКА то же, что *хохотунья*.

ХРАБРЕ́ТЬ гл. икид, чүрәһәтлү (чүрәһәтлүтә) бирә.

ХРАБРЕ́Ц сущ. икид, чүрәһәтлү (икидә, чүрәһәтлүјә одоми).

ХРА́БРОСТЬ сущ. икиди, чүрәһәтлүји, мәрди.

ХРА́БРЫЙ прил. икид, чүрәһәтлү, мәрд.

ХРАМ сущ. мигдош: 1. әри ә дин гуллуг сохтә һистијо чикә (килсә, нимаз, мәсчид); 2. перен. әри ә һилм, ә сәниһәт, ә кәлә мәһшовоһо һистијо чикә. *Храм науки* мигдош һилми. II *хра́мный и храмово́й* прил. мигдоши; ән мигдош.

ХРАНЕ́НИЕ сущ. доштәји, доштә оморәји.

ХРАНИ́ЛИЩЕ сущ. чүникә доштә оморәнијо чикә. *Хранилище старинных книг* гәдимијә китобһо доштә оморәнијо чикә.

ХРАНИ́ТЕЛЬ сущ. доштәкор (ә хәјол чүникә, киникә бирәнијо одоми). II *храни́тельница* әзини зән (духтәр).

ХРАНИ́ТЬ гл. 1. доштэ; 2. ə хэjолγ бирэ. <> *Хранить молчание* коф нэ сохтэ; *хранить в памяти (в сердце, в душе)* ə jор (ə дγл) хγштэ доштэ, hич вэхт əз jор нэ вэдэшэндэ; *хранить в тайне* пэhэнγ доштэ (эри jэкиш нэ куфтирэ). II *хране́ние* сущ. 1. доштэjи; 2. ə хэjолγ бирэjи.

ХРАНИ́ТЬСЯ гл. 1. доштэ оморэ; 2. ə хэjолγ бирэ оморэ.

ХРАП[1] сущ. 1. пих, пих зэрэjи; 2. сэс ən пих.

ХРАП[2] сущ. 1. зувун (эри кор сохтэнижо бэхшhоj ən механизмhорэ пojундэ механизм); 2. ə кэмиhо шэлэ тик кирдэнижо гэрмог).

ХРАП[3] сущ. 1. ə рγj вэрф назукэ чилид; 2. hомовор нистижо чилид.

ХРАПЕ́ТЬ, ХРАПАНУ́ТЬ гл. 1. пих зэрэ; 2. перен. разг. сэхт хисирэ. II *храпе́ние* сущ. пих зэрэjи, пих.

ХРАПУ́Н сущ. разг. пих зэрэнижо одоми. II *храпу́нья* əзини зэн (духтэр).

ХРЕБЕ́Т сущ. 1. шыдракэмэр; 2. прост. кэмэр; 3. чəркэдогhо. II *хребто́вый* прил. 1. шыдракэмэри; ən шыдракэмэр; 2. чəркэдогhоjи; ən чəркэдогhо.

ХРЕН сущ. 1. хринк (чычγ лап кэлэ hистижо савзи); 2. чыч ən и савзи. <> *Хрен редьки не слаще* хринк əз дуруп ширин нисти. II *хрено́к* хринклэ. II *хрено́вый* прил. хринки: 1. ən хринк; 2. ə хринкэво, əз хринк сохтэ оморижо.

ХРЕНО́ВЫЙ прил. 1. см. *хрен*; 2. хэрəб, кэрəксγз.

ХРЕСТОМА́ТИЯ сущ. мигро (əз текстhо, jэ новкэ əз бэхшhоj текстhо вэчирэ оморижо китоб).

ХРИЗОЛИ́Т сущ. хризолит (буhолγjэ сэнг). II *хризоли́товый* прил. хризолити: 1. ən хризолит; 2. əз хризолит, ə хризолитэво сохтэ оморижо.

ХРИП сущ. хγр зэрэjи, хγр, хγринэ.

ХРИПЕ́ТЬ гл. 1. хγр зэрэ; 2. ə хγрэво коф сохтэ. II *хрипе́ние* сущ. хγр зэрэjи.

ХРИПЛИ́ВЫЙ прил. хγрдэри, jэ кэм ə хγрэво hистижо (ə товунэj сэс). II *хрипли́вость* сущ. хγр дэбирэjи, jэ кэм ə хγрэво бирэjи (ən сэс).

ХРИ́ПНУТЬ гл. хγр зэрэ, кирдэ (ə товунэj сэс).

ХРИПОТА́ сущ. хγр, кирдэjи (ə товунэj сэс).

ХРИПУ́Н сущ. хγр-хγр, хγр зэрэнижо одоми.

ХРИСТАРА́ДНИЧАТЬ гл. устар. прост. вэчивэчижи сохтэ.

ХРИСТИАНИ́Н сущ. христиан, хочпэрэст, hисови. II *христиа́нка* əзини зэн (духтэр). II *христиа́нский* прил. христиани, хочпэрэсти, hисови; ən христиан, ən хочпэрэст, ən hисови.

ХРИСТИА́НСТВО сущ. христиани, дин христиани, хочпэрэсти.

ХРИСТО́С сущ. Христос (ə бэhзи чикэhо христианhо ə чикэj Исус Христос куфтирэнγтhо коф), Jэшу.

ХРИСТО́СОВАНИЕ сущ. религ. ə миhид пасха дγ-jэкирэ моч сохтэjи (hэдэт).

ХРИСТО́СОВАТЬСЯ гл. ə миhид пасха миhид дγ-jэкирэ симантубу куфтирэ вə сэбо моч сохтэ. II *христо́сование* сущ. и корэ сохтэjи.

ХРОМ[1] сущ. хром: 1. елемент кимjэjи, очугэ хокистэриjэ метал; 2. зэрдэ рэнг. II *хро́мовый* прил. хроми: 1. ən хром; 2. ə гэдγ хром дэриjо; 3. ə кумэки хромэво сохтэ оморэнижо.

ХРОМ[2] сущ. хром (сорт ən назукэ нэрмэ пуст). II *хро́мовый* прил. хроми: 1. ən хром; 2. əз хром сохтэ (духтэ) оморижо.

ХРОМА́ТЬ гл. лэнкγстэ: 1. ə кутэh бирэjи, jэ новкэ нэчог бирэjи ən пój кирэ хуб рэh нэ рафтэ; 2. перен. hолγ хуб нэбирэ, hэjбγ бирэ.

ХРОМЕ́ТЬ гл. лэнк бирэ, лэнкγстэ.

ХРОМЕ́Ц сущ. устар. лэнк (лэнкэ одоми).

ХРОМИ́РОВАТЬ гл. хром зэрэ, хроми сохтэ (чиhоj металирэ). II *хроми́рование* сущ. хром зэрэjи; хроми сохтэjи. II *хромиро́вка* сущ. хромзэрэjи (эри хроми зэрэ) бирэнижо кор.

ХРО́МОВЫЙ прил. хим. хроми: 1. ən хром; 2. ə гэдγ хром дэриjо; 3. ə хромэво сохтэ оморижо.

ХРОМО́Й лэнк: I сущ. у, коми ки лэнкγстэни; II прил. 1. jэ пojγ кутэh hистижо, лэнкγстэнижо; 2. пojγ хγрд hистижо, jэ новкэ чγмγстэнижо (ə товунэj мебел).

ХРОМОНО́ГИЙ прил. 1. лэнк; 2. пojγ хγрд, шγкэст hистижо (ə товунэj мебел).

ХРОМОНО́ГОСТЬ сущ. лэнки.

ХРОМОНО́ЖКА сущ. разг. лэнкэ одоми.

ХРОМОСО́МА сущ. хромосом. II *хромосо́мный* прил. хромосоми; ən хромосом.

ХРОМОТА́ сущ. лэнкγстэjи (лэнкэлэнк рафтэjи).

ХРОМУ́ША сущ. лэнк.

ХРО́НИК сущ. мед. хроники нэчог, jγрэ хроники нэчоги hистижо одоми (см. *хронический*).

ХРО́НИКА сущ. хроника, салнумэ. II *хроника́льный* прил. хроникаjи, салнумэjи: 1. ən хроника, ən салнумэ; 2. ə хроникарэво (ə сал-

нумәрәво) һистијо; 3. дуз, ә документәво һистијо.

ХРОНИКЁР сущ. хроникачи (әри гозит хәбәр вә материалһо вәчирәнијо одоми, корсох ән гозит). II *хроникёрский* прил. хроникачији; ән хроникачи.

ХРОНИ́ЧЕСКИЙ прил. хроники: 1. ә товунәј нәчоги: дураз кәширәнијо, амбарә вәхт бирәнијо; 2. јүрә дураз кәширәнијо нәчоги һистијо.

ХРОНОЛО́ГИЯ сущ. хронолокија: 1. ә вәхт киро пәс-пәсәјәки нүјүстә оморәји ән ә торих биријо корһо; 2. торих; 3. вәхт ән бирәј корһорә вә нүјүстә оморәј документорә офтәнијо кумәкчијә предмет торихи. II *хронологи́ческий* прил. хронолокијаји; ән хронолокија.

ХРОНО́МЕТР сущ. хронометр (лап дуз кор сохтәнијо сәһәт).

ХРОНОСКО́П сущ. хроноскоп (әри ән кутәһә вәхтһорә пәјмундә һистијо сәһәт). II *хроноскопи́ческий* прил. хроноскопи; ән хроноскоп.

ХРУ́ПАТЬ, ХРУ́ПНУТЬ гл. 1. хүрд бирә, чат бирә; 2. хирт-хирт сохтә-сохтә хурдә. II *хрупа́нье* сущ. 1. хүрд бирә, чат бирәји; 2. хирт-хирт сохтә-сохтә хурдәји.

ХРУ́ПКИЙ прил. ләмләмәзу: 1. зу хүрд бирәнијо. *Хрупкая посуда* зу хүрд бирәнијо гоб; 2. перен. ләгәр, сүст, зәһиф.

ХРУ́ПКОСТЬ сущ. ләмләмәзуји:1. зу хүрд бирәји; 2. перен. ләгәри, сүсти, зәһифи.

ХРУ́ПНУТЬ гл. 1. см. *хрупать*; 2. ә сәсәво хүрд, чат бирә.

ХРУСТ сущ. чинг (сәс ән хүрдбирәји, ән чатбирәји).

ХРУСТА́ЛЬ сущ. хрустал: 1. хубә товуш вә бәрәнг-бәрәнг дорәнијо шишә; 2. әз әзини шишә сохтә оморијо гобһо. II *хруста́льный* прил. хрустали: 1. ән хрустал; әз хрустал сохтә оморијо.

ХРУСТА́ЛЬНЫЙ прил. хрустали, хрусталә хуно (тәмиз, палаш: ә товунә ән ов, ән әвир).

ХРУСТА́ЛЬЩИК сущ. хрусталчи (ә хрусталһо вәдироморәнијо чикә кор сохтәнијо одоми). II *хруста́льщица* әзини зән (духтәр).

ХРУСТЕ́ТЬ, ХРУ́СТНУТЬ гл. 1. хирч-хирч сохтә; 2. ә хирчхирчәво чавустә.

ХРУ́СТСКИЙ сущ. чингәчинги: 1. чнгәчинг сохтәнијо; 2. ә сәс чингәво хүрд бирәнијо.

ХРЫЧ сущ. пирә одоми. II *хрычо́вка* әзини зән.

ХРЮ межд. хур-хур (хукһо вә јә һәјвоникәһо вәдәшәндәнијо сәс).

ХРЮ́КАТЬ, ХРЮ́КНУТЬ гл. хур-хур сохтә (әз товунәј хук). II *хрю́канье* сущ. хур-хур сохтәји, хур-хур.

ХРЮ́ШКА сущ. разг. хук.

ХРЯК см. 1. гобон (әркәкә хук); 2. әхтәјә хук.

ХРЯ́СТНУТЬ гл. 1. хүрд бирә, чат бирә; 2. вәнорә, дәдорә, зәрә.

ХРЯ́СТНУТЬСЯ гл. сәхт вәхурдә, офторә.

ХРЯЧО́К сущ. чојилә гобон (әркәкә хук).

ХРЯЩ[1] сущ. чарчи (остугуһој ән склетә ә јәки вокосундәнијо, гәд бирәнијо сәхтә кушт).

ХРЯЩ[2] сущ. 1. дүрүчдә гум, хүрдә сохтә оморијо сәнг; 2. голинә кәтон.

ХРЯЩЕВА́ТОСТЬ[1] сущ. чарчијији.

ХРЯЩЕВА́ТОСТЬ[2] сущ. дүрүчдә гумә хуно бирәји.

ХРЯЩЕВА́ТЫЙ[1] прил. чарчији; ән харчи.

ХРЯЩЕВА́ТЫЙ[2] прил. дүрүчдә гумә хуно һистијо (ә гәдү дүрүчдә гум, хүрдә сәнг дәријо).

ХУ́ДЕНЬКИЙ прил. 1. ләгәрлә, чылызлә; 2. разг. паралә, сулалә; 3. устар. һонилә.

ХУДЕ́ТЬ гл. ләгәр бирә. II *похуде́ние* сущ. ләгәр бирәји.

ХУДИ́ТЬ гл. ләгәр бурбундә (вәди сохтә).

ХУ́ДО[1] сущ. разг. хәрәби, зобуни.

ХУ́ДО[2] см. *худой*[2].

ХУДО́БА сущ. устар. кәлә, мүлк, мол.

ХУДОБА́ сущ. ләгәри, хүшки ән чәндәк.

ХУДО́ЖНИК сущ. 1. сәниһәткор; 2. шикилкәш, суратқәш (ә дәсәво шикил кәширәнијо одоми); 3. перен. үстај ән кор хүштә. II *художница* әзини зән (духтәр).

ХУДО́Й[1] прил. ләгәр, чулаз.

ХУДО́Й[2] прил. 1. разг. пара, сула. *Худые носки* парајә чурубһо; *худое ведро* сулајә бәдрә; 2. хәрәб; 4. устар. һони.

ХУДОРО́ДНЫЙ прил. 1. устар. һәсүлү мәһүм нистијо, һәсүлсүз; 2. кәмә бәһәр дорәнијо (ә товунәј хори). II *худоро́дство* сущ. устар. һәсүлү мәһүм нәбирәји, һәсүлсүзи.

ХУДОСО́ЧИЕ сущ. биһоли (ләгәри, чулази, хунсүзи, зәһифи ән организм).

ХУДОСО́ЧНЫЙ прил. биһол (ләгәр, чулаз, хунсүз, зәһиф).

ХУДОЩА́ВЫЙ прил. чог нистијо, ләгәр. II *худощавость* сущ. чог нәбирәји, ләгәри.

ХУ́ДШИЙ прил. 1. см. *плохой и худой*[2]; 2. ән хәрәб, лап хәрәб.

ХУДЫ́ШКА сущ. разг. лəгəрə һəјил, чулазə һəјил.

ХУ́ЖЕ прил. 1. см. *плохой и худой*[2]; 2. в знач. сказ. хəрəби, дијəш хəрəби.

ХУЛА́ сущ. устар. нифри, дəһно, гəргүш, бəдкүји.

ХУЛЕ́НИЕ сущ. ə хəрəбијү коф сохтəји, əз пəсəјү коф сохтəји, нифри сохтəји, хəрəб сохтəји.

ХУЛИГА́Н сущ. хулиган. II *хулиганка* əзини зəн (духтəр).

ХУЛИГА́НИТЬ, ХУЛИГА́ННИЧАТЬ гл. хулигани сохтə.

ХУЛИГА́НСТВО сущ. хулигани (ə чəһмəт, ə одоми биһүрмəти бурбундəнијо корһо). II *хулига́нский* прил. хулигани; ən хулиган.

ХУЛИГА́НСТВОВАТЬ гл. хулигани сохтə.

ХУЛИГА́НСТВУЩИЙ прил. хулигани сохтəнијо.

ХУЛИГАНЬЁ сущ. хулиганһо.

ХУЛИ́ТЕЛЬ сущ. устар. ə хəрəби кəс коф сохтəнијо, əз пəсəј кəс коф сохтəнијо, нифри сохтəнијо, киникəрə хəрəб сохтəнијо одоми. II *хули́тельница* əзини зəн (духтəр).

ХУЛИ́ТЬ гл. ə хəрəби кəс коф сохтə, əз пəсəј кəс коф сохтə, нифри сохтə, јүрə хəрəб сохтə.

ХУРА́Л сущ. хурал (ə Монголија вичирə оморəнијо орган һүкмоти).

ХУРМА́ сущ. хирмов, разг. хирмов доги (ə дəром вəроморəнијо дор вə мəјвəј ən и).

ХУ́ТОР сущ. ху́тор 1. ə гəдү хунə вə кəлəј ən сəһибү дəријо мүлк; 2. ə дəром ən Урусијət чүклə диһ. II *хуторо́к* сущ. ху́торлə. II *хуторской* прил. ху́тори; ən хутор.

ХУТОРЯ́НИН сущ. ху́тори: 1. ə ху́тор зивистəнијо одоми; 2. сəһиб ən ху́тор. II *хуторя́нка* сущ. ə ху́тор зивистəнијо зəн (духтəр).

ХЫ межд. ү (бовор нəсохтəји вə рүхшəндирə бурбундə).

Ц

ЦАП межд. кирд, тәпарунд.

ЦА́ПАТЬ, ЦА́ПНУТЬ гл. 1. кирд, тәпарундә. *Цапать из рук* әз дәсү тапарундә; 2. ә пәнчәј хүштә кировундә, ә чәнк хүштә кировундә; 3. вәнорә, зәрә, кировундә. II *ца́панье* сущ. кирдәји, тәпарундәји.

ЦА́ПАТЬСЯ гл. разг. 1. гәрмог бәрдә; 2. перен. чәнк кирдә, нифри-гәргүши сохтә, дүјәкирә гәрмог-гәрмог сохтә.

ЦА́ПКА сущ. кәрки (карасти).

ЦА́ПЛЯ сущ. довдог (мүрг).

ЦАП-ЦАРА́П в знач сказ. кирд, гәрмог-гәрмог сохт, тәпарунд.

ЦАРА́ПАТЬ, ЦАРА́ПНУТЬ гл. 1. гәрмог бәрдә; 2. хитәхит сохтә (ә сәхтә чирәво). II *цара́панье* сущ. 1. гәрмог бәрдәји; 2. хитәхит сохтәји (ә сәхтә чирәво).

ЦАРА́ПАТЬСЯ, ЦАРА́ПНУТЬСЯ гл. сущ. 1. ә гәрмогбәрдә вәрдүш бирә; 2. дү-јәкирә гәрмог-гәрмог сохтә; 3. разг. перен. нифри-гәргүши сохтә.

ЦАРА́ПИНА сущ. гәрмог, чикәј гәрмог. II *цара́пинка* сущ. гәрмоглә, чикәләј гәрмог.

ЦАРЕ́ВИЧ сущ. кук ән чар (ән парчоһ).

ЦАРЕ́ВНА сущ. духтәр чар (ән парчоһ).

ЦАРЕ́НИЕ сущ. парчоһи сохтә.

ЦАРЕУБИ́ЙСТВО сущ. парчоһкүши (парчоһрә күштәји).

ЦАРЕУБИ́ЙЦА сущ. парчоһкүш (парчоһрә күштијо одоми).

ЦАРЁК сущ. уменьш. к сл. *царь* парчоһлә.

ЦАРИ́ЗМ сущ. чаризм (ә сәрү чар појистијо монархија)

ЦАРИ́СТСКИЙ прил. чаризми; ән чаризм. *Царистская политика* политикај чаризми.

ЦАРИ́ТЬ гл. чари сохтә, парчоһи сохтә.

ЦАРИ́ЦА сущ. 1. чар (зән), мәлкә; 2. зән ән чар, зән ән парчоһ.

ЦА́РСКИЙ прил. чари (парчоһи), милихи: 1. ән чар, ән парчоһ, ән милих; 2. парчоһјонә, бүлүнд, һошир, вәрајистә; 3. ән чар (ән парчоһ), ән милих һистијо.

ЦА́РСТВО сущ. 1. парчоһи, парчоһјәти; 2. огоји, огојәти; 3. дәвләт (ә сәрү чар, парчоһ појистијо); 4. һилом. *Царство животных* һилом ән һәјвонһо.

ЦА́РСТВОВАТЬ гл. 1. чари сохтә, парчоһи сохтә; 2. огојәти сохтә. II *ца́рствование* сущ. 1. чари сохтәји, парчоһи сохтәји; 2. огојәти сохтәји.

ЦАРЬ сущ. чар, парчоһ, милих. <> *Без царя в голове* кичи, сәрсүзи; *царь в голове* (у кого) әгүлмәнди; *царь-девица* рач рачһо; *царь зверей* шир, аслан; *царь небесный* худо, офуррәкор.

ЦА́ЦА сущ. ловго, тәкабвур.

ЦА́ЦКАТЬСЯ гл. разг. назүрә кәширә, назүрә хүррә, ә назүрәво вәчәстә, ә сәрү дәчарустә.

ЦВЕСТИ́ гл. 1. вәроморә, савз бирә (ә товунәј дор-дирәх); 2. күл вәдәшәндә; 3. перен. пишово рафтә, пәнчә-пару шәндә; 4. перен. рач бирә, хуб бирә. II *цвете́ние* сущ. 1. күл вәдәшәндәји; 2. күлһо, күл вәдәшәндијо дор-дирәх.

ЦВЕТ[1] сущ. 1. рәнг. *Красный цвет* гирмизијә рәнг;

ЦВЕТ[2] сущ. 1. күл. *Цвет яблони* күл ән сиб; 2. перен. ән хуб ән чүникә, күлү, гәјмогү. <> *В цвете (во цвете) лет* ә ән хубә салһој ән һүмүр хүштә.

ЦВЕТА́СТЫЙ прил. күллү, рәнгәбәрәнг. II *цветастость* сущ. күллүји, рәнгәбәрәнги.

ЦВЕ́ТИК см. *цветок.*

ЦВЕТИ́СТОСТЬ сущ. рәнгәбәрәнги, рәнгији.

ЦВЕТИ́СТЫЙ прил. 1. күллү; 2. рәнгәбәрәнг, хитхити; 3. перен. вәрајистә, вәравундә оморә. *Цветисто выражаться* вәравундә- вәравундә коф сохтә. II *цвети́стость* сущ. 1. күллүји; 2. рәнгәбәрәнги, хитхитији.

ЦВЕТИ́ТЬ гл. 1. рәнгәбәрәнг сохтә; 2. вәравундә, рәнг дорә.

ЦВЕТНИ́К сущ. күллуг (күл вәријо, күл коштә оморијо чикә). II *цветнико́вый* прил. күллуги; ән күллуг.

ЦВЕТНО́Й прил. рәнглү 1. әз сијәһ вә сипи бәхшәј јә рәнгикә, јә новкә јә рәнгикәһо зәрә оморијо. *Цветные металлы* рәнглүјә металһо; 2. әз сипијә одомиһо нистијо.

ЦВЕТОВО́Д сущ. кулчи (күл коштә вә доштәнијо одоми).

ЦВЕТОВО́ДСТВО сущ. кулчийи (кор ән кулчи).

ЦВЕТО́К сущ. бот. кул.

ЦВЕТОНО́ЖКА сущ. бот. ә сәрү кул вәриjо гут.

ЦВЕТОНО́СНЫЙ прил. бот. кул вәдәшәндәнијо, куллү.

ЦВЕТО́ЧЕК сущ. куллә. <> *Это ещё цветочек* и һәлә чуни бәкә.

ЦВЕТО́ЧНИЦА сущ. 1. кулфурух (кул фурухтәниjо зән); 2. әри кул jәшик.

ЦВЕТО́ЧНЫЙ прил. кули: 1. ән кул, ән кулһо; 2. ән кул, ән кулһо һистијо; 3. әри кулһо, әри кулкоштә һистијо; 4. әз кулһо сохтә оморијо, бофтә оморијо.

ЦВЕТУ́ЩИЙ прич. 1. кул вәдәшәндәнијо; 2. ә тазалә кул вәдәшәндәнијо вәхт хуштә һистијо.

ЦЕДИ́ЛКА сущ. ошпалу, әри чуникәрә палүндә һистијо гоб.

ЦЕДИ́ТЬ гл. 1. палүндә; 2. әз тәнкә чикәлә тиһи сохтә; 3. jоврш-jовош кәширә, фубәрдә; 4. перен. jовош-jовош куфтирә. II *цежéние* сущ. палүндәjи. II *цеди́льный* прил. әри палүндә һистијо.

ЦЕДИ́ТЬСЯ гл. 1. палүндә оморә; 2. jоврш-jовош тиһи сохтә оморә. II *цежéние* сущ. палүндә оморәjи.

ЦЕ́ДРА сущ. седра (хушкә пуст ән лимон), jә новкә ән портохол.

ЦЕ́ЖЁНЫЙ прил. палүндә оморијо.

ЦЕ́ЗИЙ прил. хим. сезиум (ә рәнг нүгрә һистијо нәрмә метал).

ЦЕЙТНО́Т сущ. сеjтнот (ә шоһмат әри фикир сохтә вәхт нәрасирәjи).

ЦЕЛЕ́БНЫЙ прил. әри чунсоги хәjр (хуб) һистијо, нәчогә хуб сохтәнијо. *Целебные воды* әри чунсоги хәjрлүjә овһо. II *целéбность* сущ. әри чунсоги хәjрлүjи (хуби), нәчогә хуб сохтә данүстәjи.

ЦЕЛЕВО́Й прил. кәрәки (әри jә вojистәнијә корә сохтә һистијо).

ЦЕЛЕНАПРА́ВЛЕННЫЙ прил. мәгсәдлү (ә jә мәгсәдәво сохтә оморијо). II *целенапра́вленность* сущ. мәгсәдлүjи (ә jә мәгсәдәво сохтә оморәjи).

ЦЕ́ЛЕНИЕ сущ. 1. гәрәз кирдәjи; 2. перен. ә фикир вәкирдәjи, зирчуми сохтәjи; 3. перен. әз мәһшовоjү кироштәjи, вojистәjи.

ЦЕЛЕСООБРА́ЗНЫЙ прил. хәjрлү, кәрәклү. II *целесообра́зность* сущ. хәjрлүjи, кәрәклүjи.

ЦЕЛИКО́М нареч. битәв, һәммә ә jә чикә.

ЦЕЛИНА́ сущ. 1. хомә хори, хомә хок; 2. перен. дәс зәрә нә оморијо, битәв мундијо. II *целинный* прил. хом. *Целинные земли* хомә хориһо.

ЦЕЛИ́ННИК сущ. ә хомә хориһо кор сохтијо, сохтәнијо одоми. II *цели́нница* әзини зән (духтәр).

ЦЕЛИ́ТЕЛЬ сущ. хубсох (нәчогә хуб сохтәнијо, чунсоги дорәнијо одоми). II *целительница* әзини зән (духтәр).

ЦЕЛИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. (нәчогә) хуб сохтәнијо, чунсоги дорәнијо, әри кунсоги хәjрү һистијо. II *цели́тельность* сущ. (нәчогә) хуб сохтә данүстәjи, чунсоги дорә данүстәjи.

ЦЕ́ЛИТЬ гл. 1. гәрәз кирдә; 2. перен. зирчуми сохтә.

ЦЕЛИ́ТЬ гл. хуб сохтә (нәчогә).

ЦЕ́ЛИТЬСЯ см. *целить* 1.

ЦЕЛКО́ВЫЙ сущ. 1. устар. jәрубли нүгрәjи; 2. разг. jә рубл. II *целко́вик* уменьш. 1. устар. jәрублиәj нүгрәjи; 2. разг. jә рубллә.

ЦЕЛЛОФА́Н сущ. селлофан (әри чуникә дәпучундә вә ә jә чикәjкәһо кор бирәнијо палашә плjонкә). II *целлофа́новый* прил. селлофани: 1. ән селлофан; 2. әз селлофан сохтә оморијо.

ЦЕЛЛЮЛО́ЗА сущ. селлүлоза. II *целлюло́зный* прил. селлүлозаји: 1. ән селлүлоза; 2. әз селлүлоза сохтә оморијо.

ЦЕЛОВА́НИЕ сущ. 1. моч сохтә оморәjи, моч сохтәjи, моч; 2. устар. сәвкәнд.

ЦЕЛО́ВАННЫЙ прич. моч сохтә оморијо.

ЦЕЛОВА́ТЬ гл. моч сохтә. II *целова́ние* сущ. моч сохтәjи.

ЦЕЛОВА́ТЬСЯ гл. дүjәкирә моч сохтә. II *целова́ние* сущ. дүjәкирә моч сохтәjи.

ЦЕ́ЛОЕ прил. битәв, jә битәв.

ЦЕЛОМУ́ДРЕННЫЙ прил. 1. батулла, духтәр, тәмиз; 2. сәнуһо. II *целому́дренность* сущ. 1. батуллаjији, духтәрији, тәмизији; 2. сәнуһоjији.

ЦЕЛОМУ́ДРИЕ сущ. 1. батуллаjи, духтәри, тәмизи; 2. сәнуһоjи.

ЦЕ́ЛОСТНОСТЬ сущ. битәви: 1. әз дору битәв бирәjи; 2. бәхш нә бирәjи.

ЦЕ́ЛОСТНЫЙ прил. битәв (әз дору битәв һистијо).

ЦЕ́ЛОСТЬ сущ. битәви, дәс зәрә нә оморәjи. <> *В целости и сохранности* сог-саламат.

ЦЕ́ЛЫЙ прил. 1. битәв, пур; 2. jә хәjли, кәлә, jә гәм, jә һилом; 3. саламат, сог, сог-саламат; jәки, чиро нәбирәни. *Целыми днями* ә чәндрузһорәво. <> *Целая вечность* лап амбарә

вәхт; *целый короб (вестей, новостей)* јә һилом (хәбәр); *целый и невредимый (цел и невредим)* сог-саламат. II *це́лость* сущ. 1. битәви, пури; 2. амбари, кәләји; 3. саламати, соги.

ЦЕЛЬНОМЕТАЛЛИ́ЧЕСКИЙ прил. битәвә метали (битәв әз метал гуч сохтә оморијо).

ЦЕ́ЛЬНЫЙ прил. 1. битәв, јә битәв; 2. ә гәдү чи гәриш нәбиријо; 3. то же, что *целостный;* 4. то же, что *целый*.

ЦЕМЕ́НТ сущ. сәмәнд. II *цеме́нтный* прил. сәмәнди: 1. ән сәмәнд; 2. әз сәмәнд һистијо, сохтә оморијо.

ЦЕМЕНТИ́РОВАННЫЙ прич. 1. сәмәнди сохтә оморијо, ә сәмәндәво сәхт сохтә оморијо; 2. перен. јәки сохтә оморијо, сәхт сохтә оморијо, сиг сохтә оморијо.

ЦЕМЕНТИ́РОВАТЬ гл. 1. сәмәнди сохтә, ә сәмәндәво сәхт сохтә; 2. перен. јәки сохтә, сәхт сохтә, сиг сохтә. II *цементи́рование* сущ. 1. сәмәнди сохтәји, ә сәмәндәво сәхт сохтәји; 2. перен. јәки сохтәји, сәхт сохтәји, сиг сохтәји.

ЦЕНА́ сущ. гимәт: 1. бүһо, нирх. *Государственная цена* нирх дәвләти; *назначить цену* гимәт норә; 2. гәдүр. *Цена дружбы* гәдүр дусти. <> *Грош цена* (кому, чему) ә јә кәпикиш ни вәрзү; *дорогой ценой* амбар бүһо (ә чәтинирәво); *знать цену* (кому, чему) гәдүрүрә данүстә: *набить себе цену* хүштәрә ә мәзәндә вәнорә. II *ценово́й* прил. гимәти; ән гимәт.

ЦЕ́НЗОР сущ. сензор (гозитһо-журналһорә, театрһорә әз чум кировундә вомухтәнијо одоми). II *цензорский* прил. сензори; ән сензор.

ЦЕНЗУ́РА сущ. сензура: 1. гозитһо-журналһорә, театрһорә әри вомухтә, данүстә әз чум кировундәји; 2. и корә сохтәнијо орган ән дәвләт.

ЦЕНЗУ́РНЫЙ прил. 1. сензураји; ән сензура; 2. перен. разг. нәтәври нистијо.

ЦЕНЗУРОВА́ТЬ гл. әз сензура кировундә, әз чум кировундә.

ЦЕНИ́ТЕЛЬ сущ. гимәтди: 1. гимәт норәкор (гимәт норә данүстәнијо одоми); 2. гәдүр-гимәт данүстәнијо одоми. II *ценительница* әзини зән (духтәр).

ЦЕНИ́ТЬ гл. гимәт дорә: 1. гимәт ән чүникәрә куфтирә; 2. гәдүрүрә данүстә.

ЦЕНИ́ТЬСЯ гл. гимәтү дорә оморә 1. гимәтү куфтирә оморә; 2. гәдүрү данүстә оморә.

ЦЕ́ННИК сущ. гимәтбурбу (гимәт ән чиһорә бурбундәнијо чәдвәл, ә сәр чи вәбирәнијо гимәт.

ЦЕ́ННОСТЬ сущ. 1. ә пуләво бурбундә оморәнијо бүһој ән чүникә, гимәт; 2. бүһолүјә чи, гимәтү амбар һистијо чи.

ЦЕ́ННЫЙ прил. 1. бүһолү, гимәтлү, вәрзирәни; 2. гимәтү бурбундә оморијо; 3. перен. кәрәки, хәјрлү.

ЦЕНООБРАЗОВА́НИЕ сущ. гимәт һәмәл оморәји.

ЦЕНТ сущ. сент (әз сад бәхш јә бәхш ән пул бәһзи дәвләтһо).

ЦЕ́НТНЕР сущ. сентнер (сад кило). II *це́нтнеровый* прил. сентнери: 1. ән сентнер; 2. курундијү јә сентнер һистијо.

ЦЕНТР сущ. 1. ә чүрбәчирә мәһноһо мәркәз; 2. миклә.

ЦЕНТРАЛИЗОВА́ТЬ гл. ә мәркәз кура сохтә (вәчирә). II *централиза́ция* ә мәркәз кура сохтәји (вәчирәји).

ЦЕНТРА́ЛКА сущ. дүлүләји туфанк овчији.

ЦЕНТРА́ЛЬНЫЙ прил. 1. мәркәзи, ә мәркәз һистијо; 2. микләји, ә миклә һистијо; 3. перен. ә́н кәрәки. II *центральность* сущ. 1. мәркәзији; 2. кәрәкији.

ЦЕНТРИ́РОВАТЬ гл. ә мәркәзәво дуз овурдә. II *центри́рование* сущ. ә мәркәзә дуз овурдәји.

ЦЕНТРИФУ́ГА сущ. сентрофуга. II *центрифу́гальный* прил. сентрофугаји.

ЦЕНТРОВА́ТЬ гл. 1. ә мәркәз ән чүникә сула вәкәдә; 2. то же, что *центри́ровать*. II *центри́ровка* сущ. әри ә мәркәз ән чүникә сула вәкәдә сохтә оморәнијо кор. II *центрирова́льный* прил. мәркәзкәшти (әри мәркәзә офтә, ә мәркәз сула вәкәндә һистијо).

ЦЕНТРОВО́Й прил. 1. мәркәзи: 1. ә мәркәз һистијо, ә миклә һистијо; 2. мәркәзлү.

ЦЕП сущ. тәхүлкуф (әри тәхүл еуфтә һистијо карасти дәси).

ЦЕПЕНЕ́ТЬ гл. кәј бирә, хүшк бирә, хүшк бирә мундә (ә чүникә киро). II *оцепене́ние* кәј бирәји, хүшк бирәји, хүшк бирә мундәји.

ЦЕ́ПКА сущ. назукә чүклә зинчирлә.

ЦЕ́ПКИЙ прил. сәхт вокосирәнијо, сәхт кирдәнијо, нәхүвәри. *Цепкие пальцы* нәхүвәријә әнкүштһо.

ЦЕПЛЯ́ТЬ гл. 1. См. *цепля́ться*; 2. кировундә, кировундә кәширә; 3. дулулу сохтә.

ЦЕПЛЯ́ТЬСЯ гл. кирошта (ә чүникә); кирошта дулулу бирә; 3. перен. вокосирә, кирдә, кирдә рәһо нәдорә.

ЦЕПНО́Й прил. зинчири: 1. ән зинчир; 2. ә конструксијәү зинчир дәрijо; ә кумәки

зинчирәво кор сохтәнијо; 3. ә зинчирәво бәстә оморијо.

ЦЕПО́ЧЕЧНЫЙ прил. зинчирләји: 1. ән зинчирлә; 2. зинчирә хуно ә чәркә бәстә оморијо; 3. бәхш ән зинчир hистијо; 4. ә конструксијајӯ зинчирлә, јә новкә зинчирләhо дәријо;

ЦЕПО́ЧКА сущ. 1. зинчирлә: 1)чӯклә назукә зинчир; 2)зинчирә хуно гӯч сохтә оморијо чи; 2. чәркәј ән пәспәсәјәки појистијо одомиhо, чиhо.

ЦЕПЬ сущ. зинчир.

ЦЕ́РБЕР сущ. сербер: 1. ә нәгӯлhој ән грекhо (јаванhо) ә ләhәј дәр ән кејном гәрәвули сохтәнијо сәсәрә сәк ; 2. залум, залумә гәрәвулчи.

ЦЕРКВЁНКА см. *церквушка*.

ЦЕРКВУ́ШКА сущ. килсәлә.

ЦЕРКО́ВНИК сущ. динпәрәст (ә килсәј христиани динә гуллуг сохтәнијо одоми).

ЦЕРКО́ВНОСЛУЖИ́ТЕЛЬ сущ. одоми ән дин, одоми ән килсә.

ЦЕРКО́ВНОСТЬ сущ. устар. 1. диндори; 2. hәдәthој дини, hәдәthој килсәји.

ЦЕРКО́ВНЫЙ прил. килсәји: 1. ән килсә; 2. ән килсә hистијо; ә килсә гуллуг сохтәнијо.

ЦЕ́РКОВЬ сущ. килсә. II *це́рковка, церко́вка и церквушка* уменьш. килсәлә. II *церко́вный* прил. килсәји: 1. ән килсә; 2. ән килсә hистијо; 3. ә килсә бирәнијо, кирошtәнијо; 4. дини.

ЦЕСАРЕ́ВИЧ сущ. әз јӯ бәгдә чар бирәни hистијо кук ән чар. II *цесаревна* әзини духтәр.

ЦЕХ сущ. сех. II *цеховóй* прил. сехи; ән сех.

ЦЕХИ́Н сущ. сехин (пул сӯрхи ән гәдимә Венесија).

ЦЕХОВО́Й прил. сехи; ән сех.

ЦЕЦЕ́ сущ. зоол. сесе (нәчоги ховбәрдәји овурдәнијо, хунә кәширәнијо мәкәз Африкаји).

ЦИА́Н сущ. сиан (бујӯ тәлhә бодон дорәнијо рәнгсӯзә зәhәрлӯјә газ). II *циа́новый* прил. сиани (ә гәдӯ сиан дәријо).). II *циа́нистый* прил. сиани (ә сианәво гәриш hистијо).

ЦИВИЛИЗА́ЦИЯ сущ. сивилизасија.

ЦИВИЛИЗО́ВАННЫЙ прил. сивилизасијаји hистијо.

ЦИВИЛИЗОВА́ТЬ гл. сивилизасијаји сохтә

ЦИГА́РКА сущ. ә луләрә хунә когозәво дәпучундә оморијо томбоку, ә дәс гӯчбирә папирос.

ЦИКЛ сущ. сикл, дәвр, чәрх. II *цикловой* прил. 1. сикли, дәври; 2. см. *цикличный*. II *циклический* прил. сикли, дври, чәрхи: 1. ә сикләво, дәвр-дәвр бирәнијо; 2. сикл hәмәл овурдәнијо.

ЦИКЛЕВА́ТЬ гл. ә чәрхәво руј ән чиhој тәхтәјирә hомовор сохтә. II *циклева́ние* сущ. ә чәрхәво руј ән чиhој тәхтәјирә hомовор сохтәји. II *циклёвка* сущ. ә чәрхәво руј ән чиhој тәхтәјирә hомовор сохтәнкә бирәнијо кор.

ЦИКЛИ́ЧНЫЙ прил. сикли, дәври, ә сикләво (дәврәво) бирәнијо. II *цикли́чность* сущ. сикли, дәри, ә сикләво (дәврәво) бирәји.

ЦИКЛО́Н сущ. 1. сиклон (ә хӯштәрәво кәлә ворушhо вә сәхтә ворвориhо овурдәнијо чәрхә дуду дәвафтәнијо hово.

ЦИКЛОНИ́ЧЕСКИЙ прил. сиклони: 1. ән сиклон; 2. сиклонә хуно hистијо.

ЦИКЛО́ННЫЙ прил. сиклони.

ЦИКЛО́П сущ. сиклоп: 1. ә нәгӯлhој грекhо (јаваниhо) јәчумә див; 2. ә ширинә ов зивистснијо јәчумә hәјвон.

ЦИКЛОПИ́ЧЕСКИЙ прил. сиклопи (лап аӯрӯчд).

ЦИКО́РИЙ сущ. 1. бот. кәсни (савзи); 2. хӯшк сохтә оморијо чыч ән и савзи. II *цико́рный* прил. кәснији: 1. ән кәсни; 2. әз кәсни, ә кәснирәво сохтә оморијо.

ЦИЛИ́НДР сущ. силиндр: 1. мат. фигур ән hәндәсәји; 2. детал ән мотор; 3. гугӯ hӯндӯрә сәхтә шљапа.

ЦИЛИНДРИ́ЧЕСКИЙ прил. силиндри: 1. ән силиндр; 2. силиндрә хуно hистијо.

ЦИЛИ́НДРОВЫЙ прил. силиндри: 1. ән силиндр; 2. деталӯ силиндр hистијо.

ЦИМБАЛИ́СТ сущ. симбалзән (симбал зәрәнијо одоми).

ЦИМБА́ЛЫ сущ. симбал (ә рујӯ тәлhо кәширә оморијо гутирә хуно карасти музикаји).

ЦИНГА́ сущ. синга (әз витаминсӯзи ә чәhәkhој ләhә hәмәл оморәнијо нәчоги).

ЦИНГО́ТНЫЙ прил. сингаји: 1. ән синга; 2. синга кирдијо; 3. әри ә снгарәво нәчог бирәкорhо hистијо.

ЦИНИ́ЗМ сущ. биобури (обурсӯзи), биhәјоји (hәјосӯзи), биҳори (hорсӯзи), бишәрми, hәјбнәдани.

ЦИ́НИК сущ. биобур (обурсӯз), биhәјо (hәјосӯз), биҳор (hорсӯз), бишәрм, hәјбнәданә одоми.

ЦИНИ́ЧЕСКИЙ см. *циничный*.

ЦИНИ́ЧНЫЙ прил. биобур (обурсӯз), биhәјо (hәјосӯз), биҳор (hорсӯз), бишәрм,

ҳəjбнəдан. II *цини́чность* сущ. биобури (обурсүзи), биҳəjоји (ҳəjосүзи), биҳори (ҳорсүзи).

ЦИНК сущ. хим. синк (куфтə оморəнијо, рəнгү ə кову зəрəнијо сипрə метал). II *ци́нковый* прил. синки: 1. ən синк; 2. синк зəрə оморијо, синки сохтə оморијо; 3. ə гəдү синк дəријо, əз синк сохтə оморијо.

ЦИНО́ВКА сущ. ҳəстили (əз ləмбə, əз гəмиш бофтə оморијо сəхтə чи).

ЦИНО́ВОЧНЫЙ прил. ҳəстилији: 1. ən ҳəстили; 2. əри ҳəстилибофтə ҳистијо; 3. əз ҳəстили сохтə оморијо.

ЦИРК сущ. сирк. II *цирково́й* прил. сирки: 1. ən сирк; 2. ə сирк ҳистијо.

ЦИРКА́Ч сущ. сиркач (артист ən сирк). II *цирка́ческий* прил. сиркачи; ən сиркач.

ЦИРКА́ЧЕСТВО сущ. сиркачи: 1. возиҳој сирки бурбундəји; 2. перен. сирк вəдəшəндəји. II *циркаческий* прил. сиркачији; ən сиркачи.

ЦИРКУЛИ́РОВАТЬ гл. 1. дəвр сохтə, чəрх дəрафтə (хурдə). *Кровь циркулирует по телу* хун ə чəндəк одоми чəрх дəрафтə; 2. лов бирə, кəштə. *В городе циркулируют слухи* ə шəһəр хəбəрһо ədət кəштə; 3. разг. пəсəво-пишово, һəчунəво-һəчинəво рафтə. *Циркулировать по бульвару* ə булвар һəчунəво-һəчинəво кəштə.

ЦИ́РКУЛЬ сущ. пəркор, сиркул. II *ци́ркульный* прил. пəркори, сиркули: 1. ən пəркор, ən сиркул; 2. чəрхə хуно ҳистијо.

ЦИРКУЛЯ́Р сущ. сиркулјар (ə дəрəји идорəһо фирсорə оморəнијо когозһо, мəслəһətһо). II *циркуля́рный* прил. 1. сиркулјари. *Циркулярное письмо* когоз сиркулјари; 2. чəрх, булул, чəрхə хуно ҳистијо.

ЦИРЮ́ЛЬНИК сущ. устар. доллок, сəрчи, сəррушчи (одоми).

ЦИРЮ́ЛЬНЯ сущ. доллокхунə, чикəкор ən сəррушчи.

ЦИСТЕ́РНА сущ. систерн: 1. əри нəфт, бензин вə јə рушиминəһојкəрə доштə вə бəрбијор сохтə ҳистијо кəлə гоб; 2. əри нəфт, бензин вə јə рушиминəһорə бəр-бијор сохтə ҳистијо вогун, јə новкə автомобил.

ЦИСТИ́Т сущ. мед. нəчоги ən пишовдон.

ЦИТАДЕ́ЛЬ сущ. гəлə.

ЦИТА́ТА сущ. ситат (əз јə тема ҳистијорə хуно вəкүрдə оморијо бəхш). II *цита́тный* прил. ситати; əз цитатһо дуз биријо.

ЦИТА́ТЧИК сущ. ситатчи (јүрə əз јəкикəһо ситат овурдə хош оморəнијо одоми).

ЦИТИ́РОВАТЬ гл. ситат овурдə.). II *цита́ция* сущ. 1. ситат овурдəји (овурдə оморəји); 2. только мн. ситатһо. II *цити́рование* сущ. ситат овурдəји (овурдə оморəји).

ЦИ́ТРА сущ. ситра (ə рујү təлһо кəширə оморијо, гутирə хуно ҳистијо сəкүнчə карасти музикаји).

ЦИ́ТРУС сущ. ситрус (лимон, норунч, портохол, грејпфрут вə јə мəјвəјкəһо). II *ци́трусовый* прил. ситруси; ən ситрус.

ЦИФЕРБЛА́Т сущ. сиферблат. II *цифербла́тный* прил. сиферблати: 1. ən сиферблат; 2. ə сиферблатəво ҳистијо.

ЦИ́ФРА сущ. ədəd. II *цифрово́й* прил. ədəди; ə ədədһорəво бурбундə оморијо.

ЦО́КАЛЬЩИК сущ. «ч»-рə «ц»-рə хуно куфтирəнијо, јə новкə һərдүј ən иһорə ə «ц»-рəво гəриш сохтəнијо одоми.

ЦО́КАТЬ[1], **ЦО́КНУТЬ** гл. 1. чик, чəг, чик-чик, чəг-чəг сохтə; 2. ныч сохтə. II *цо́канье* сущ. 1. чик, чəг, чик-чик, чəг-чəг сохтəји; 2. ныч сохтəји.

ЦО́КАТЬ[2] гл. «ч»-рə «ц»-рə хуно куфтирə, јə новкə һərдүј ən иһорə ə «ц»-рəво гəриш сохтə. II *цо́канье* сущ. «ч»-рə «ц»-рə хуно куфтирəји, јə новкə һərдүј ən иһорə ə «ц»-рəво гəриш сохтəји.

ЦО́КОЛЬ сущ. бинə: 1. голиндтə чикəј ən дəрəј дувор, ən ҳəјкəл; 2. əри ləмпəј електрикирə ə патрон чəрх дорə ҳистијо металијə чикəјү.

ЦО́КОТ сущ. чик, чəг, чик-чик, ныч-ныч.

ЦОКОТА́ТЬ гл. 1. чик, чəг, чик-чик, ныч-ныч сохтə; 2. разг. зу-зу, нəпојистə коф сохтə.

ЦОКОТУ́ХА сущ. разг. амбар кофсох, лəглəг, миги.

ЦУГ сущ. пəс-пəсə јəки дəбəстə оморəји ən ҳəсбһо. II *цугово́й* прил. пəс-пəсə јəки дəбəстə оморијо.

ЦУКА́Т сущ. ə шəкəрəво душундə вə нимəхүшк сохтə оморијо мəјвə, јə новкə пу́стү. II *цука́тный* прил. 1. ə шəкəрəво душундə вə хүшк сохтə оморијо; 2. əз əзини мəјвə ҳəзүр сохтə оморијо.

ЦУНАМИ сущ. суннами (əз зимиларз, јə новкə əз вулкан ə зир океан ҳəмəл оморəнијо, хəрəбəји вəнкəстəнијо лап кəлə ləпүр).

ЦЫБИК сущ. устар. гути чоји, јəшик чоји.

ЦУ́ЦИК сущ. прост. ласк. тулалə.

ЦЫГА́НЕ, ЦЫГА́НЫ сущ. гәрәчиһо, сиганһо (хәлг, ә амбарә дәвләтһо кӳчә хунә зивистәнүтһо одрмиһо). II *цыга́н* гәрәчи, сиган (јәки әз и одрмиһо. II *цыга́нка* әзини зән (духтәр).

ЦЫГА́НОЧКА сущ. 1. духтәрләј гәрәчи; 2. ә урусһо ново (әри вәчәстә).

ЦЫГА́НСКИЙ прил. гәрәчији (сигани): ән гәрәчиһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културвшү, ән үшү зивистәнүтһо чикәһо, ән тарих ән у чикәһо; ән гәрәчиһо һистијорә хуно. *Цыганский язык* зувун гәрәчији. *Цыганский табор* күч гәрәчији. *Цыганское лицо* руј (сифәт) гәрәчији. *По-цыгански* нареч. ә гәрәчији.

ЦЫГА́НЩИНА сущ. ә стил ән мәһәниһој гәрәчиһо (сигәнһо) нүјүстә оморијо мәһәнијо вә иһорә ә тәһәрз гәрәчиһо хундәји.

ЦЫ́КАТЬ, ЦЫ́КНУТЬ гл. тәрсундә, вәчәгундә (ә һоројәво, бочәһәво). II *цы́канье* сущ. тәрсундәји, вәчәгундәји (ә һоројәво, бочәһәво).

ЦЫ́ПКА сущ. кәрк, јә новкә вәчә. II *цы́почка* уменьш. кәркләә, јә новкә вәчәлә.

ЦЫ́ПКИ сущ. чатәчат (әз ворвори ә појһо, дәсһо вә сифәт һәмәл омрәнијо чатиһо).

ЦЫПЛЁНОК сущ. вәчәј ән кәрк, ән куркур вә ән јәкикәһо). II *цыпля́чий* прил. вәчәји: 1. ән вәчә; 2. ән вәчәрә хуно, ә хомунәј вәчә һистијо.

ЦЫ́ПОЧКИ сущ. *на цыпочках (ходить), на цыпочки (встать)*ә буз әнкүштһо рафтә, ә буз појһо појистә.

ЦЫ́ПУШКА см. *цыпочка*.

ЦЫ́П-ЦЫ́П межд. чиб-чиб, ӈү-ӈү (әри кәркәһорә һорәјзәрә һистијо сәс).

ЦЫЦ межд. шүш, сәс түрә бур.

Ч

ЧАБА́Н сущ. чубон (амбари вәхт куспәндһорә хорундәнијо нәхирчи). II *чаба́нский* прил. чубони; ән чубон.

ЧАБРЕ́Ц сущ. бот. кәкликоту. II *чабрецовый* прил. кәкликотуји: 1. ән кәклиоту; 2. әз кәкликоту, ә кәкликотурәво сохтә оморијо.

ЧА́ВКАНЬЕ сущ. ләһәрә марч-марч сохтәји.

ЧА́ВКАТЬ, ЧА́ВКНУТЬ гл. марч-марч сохтә: 1. чи хурдәнкә сәchoj марчи вәдәшәндә; 2. то же, что *чмока́ть*. II *ча́вканье* сущ. марч-марч сохтәји.

ЧАВЫ́ЧА, ЧАВЫЧА́ сущ. зоол. чавича (чәһ, сорт ән моһи). II *чавычо́вый* прил. чавичаји: 1. ән чавича; 2. әз чавича сохтә оморијо.

ЧАД сущ. 1. дурә, буг, дәм; 2. перен. әгүлә кәј сохтәнијо, думонлү сохтәнијо чи.

ЧАДИ́ТЬ гл. дурә дорә.

ЧА́ДНЫЙ прил. 1. дурә сохтәнијо, буг рәһо дорәнијо; 2. перен. сүст, кәј сохтәнијо.

ЧА́ДО сущ. устар. фәрзәнд, һәјил (кук, духтәр). II *ча́душко* уменьш. фәрзәндлә.

ЧАДОЛЮБИ́ВЫЙ прил. устар. һәјилхоһ (һәјилһој хүштәрә хостәнијо). II *чадолю́бие* сущ. устар һәјилхоһи (һәјилһој хүштәрә хостәји).

ЧАДРА́ сущ. чодрә.

ЧАЕВО́Д сущ. сәниһәткор ән чој (ән чојкори).

ЧАЕВО́ДСТВО сущ. чојкори (чој коштәји вә доштәји). II *чаево́дческий* прил. чојкорији; ән чојкори.

ЧАЕВЫ́Е сущ. чојпули (гуллуг вәровундәкорә сәрзијоди бәхширә оморәнијо пул).

ЧАЕПИ́ТИЕ сущ. чој хурдәји.

ЧАЁВНИК сущ. чојхур (јүрә чојхурдә хош оморәнијо одоми). II *чаёвница* әзини зән (духтәр).

ЧАЁВНИЧАТЬ гл. чој хурдә (вәхтә ә чојхурдәрәво кировундә).

ЧАЕТОРГО́ВЛЯ сущ. дод-вәстод чоји.

ЧАЙ́НКА сущ. хүшкә чојлә (јә тикәләј ән хүшкә чој).

ЧАЙ[1] сущ. чој. *Зеленый чай* савзә чој. II *чаёк* уменьш. чојлә. II *чайный* прил. чоји: 1. ән чој; 2. әри чојхурдә һистијо.

ЧАЙ[2] частица прост. 1. частица әхи, вәдини ки, 2. вводн. сл. бәлкәш, јогин ки.

ЧА́ЙКА сущ. чәһхур (гуш).

ЧА́ЙНАЯ прил. чојхунә, разг. чојчи.

ЧА́ЙНИК сущ. чојник: 1. чојдон (әри ов кәрмсохтә вә чојә рәнг вәкирдә һистијо гүлп вә лулә вәријо гоб); 2. корнәданә одоми. II *ча́йничек* уменьш. чојниклә. II *ча́йниковый* чојники (чојдони): 1. ән чојник (чојдон); 2. ән чојник (әнчојдон) һистијо.

ЧА́ЙНИЦА сущ. чојдоку (әри хүшкә чој дошtә һистијо гоб).

ЧА́ЙНИЧАТЬ см. *чаёвничать*.

ЧА́ЙНЫЙ[1] *чайная роза* күл чоји (сорт ән гүзүлкүл).

ЧА́ЙНЫЙ[2] прил. чоји: 1. ән чој; 2. чојә хуно һистијо; 3. ә рәнг чој һистијо; 4. әри чојхурдә һистијо.

ЧАЙХАНА́ см. *чайная*.

ЧАЙХА́НЩИК сущ. чојчи, чојхунәчи.

ЧАЛ сущ. зинчир, раса (әри кәмирә ә күрпи бәстә).

ЧА́ЛИТЬ гл. бәстә, кәширә бәстә (кәмиһорә, парустәнијо апаратһорә).

ЧА́ЛИТЬСЯ гл. ә гирог дәрјо (никәрә) оморә, бәстә оморә (әз товунәј кәмиһо).

ЧА́ЛКА сущ. 1. см. *чал*; 2. кәширә бәстәји.

ЧАЛМА́ сущ. чалма.

ЧА́ЛЫЙ прил. чал (ә товунәј рәнг һәјвонһо: ә мујү сипрә холһо вәријо).

ЧАН сущ. чән. *Красильный чан* чән күпчији (рәнгзәни). II *чаново́й* прил. чәни: 1. ән чән; 2. ә гәд чән сохтә оморәнијо; 3. ә чәнәво кор сохтәнијо.

ЧА́РА см. *чарка*.

ЧА́РКА сущ. гәдәһ, пәјлә (әри шороб хурдә).

ЧАРОВА́ТЬ гл. 1. ә тилсим вәнкәстә киникәрә, һәкәл-питик сохтә әри киникә; 2. һәјру сохтә, фирихурдә сохтә, мәһтијор сохтә. II *чарова́ние* сущ. 1. сиһирчији, ә тилсим вәнкәстәји, һәкәл-питик сохтәји; 2. һәјру сохтәји, фирихурдә сохтәји, мәһтијор сохтәји

ЧАРОВНИ́К сущ. 1. сиһирчи, ә тилсим вәнкәстәкор, һәкәл-питик сохтәкор; 2. һәјру

сохтәкор, фирихурдә сохтәкор, мәһтиjор сохтәкор; *чаровни́ца* әзини зән (духтәр).

ЧАРОДЕ́Й сущ. 1. сиһирчи, тилсимчи, ћәкәл-питикчи; 2. ћәjру сохтәкор, фирихурдә сохтәкор, мәһтиjор сохтәкор. II *чародéйка* әзини зән (духтәр).

ЧАРОДЕ́ЙСТВО то же, что *чары*.

ЧА́РЫ сущ. 1. сиһир, тилсим, ћәкәл-питик; 2. рачи, ћәjруни.

ЧАС сущ. сәһәт: 1.60 минут, jә новкә әз бистчор бәхш ән шәв-руз jә бәхшү hистиjо вәхт; *В два часа* ә сәһәт дүдү; *Который час?* сәһәт чәнди?; *В первом часу* ә jәкиjи кор сохтә; 2. jә әзини бәхш. *Час назад* jә сәһәт әз и пишо; 3. әри нубо чиро биријо вәхт (45 jәновкә 30 минут; 4. вәхт, вәһдә. *В часы досуга* ә бушә вәхт. <> *В добрый час!* рәһ ник! худо кумәк! *На часах стоять* ә гәрәвули поjистә, ә нубот бирә; *сей же час* hәj (hә и) сәһәт; *последний (смертный) час* әхири нәфәс, мүрдәjи; *пробил час* вәхтү омори, вәһдәjү омори; *час в час* дуз ә вәхтү; *час от часу* сәһәтбәсәһәт. II *часи́к* уменьш. ласк. сәһәтлә. II *часо́к* уменьш. ласк. 1. сәһәтлә; 2. jә сәһәтлә (вәхт).

ЧАСО́ВЕНКА см. *часовня*.

ЧАСО́ВНЯ сущ. чүклә килсә. II *часо́венный* прил. чүклә килсәjи; ән чүклә килсә.

ЧАСОВО́Й[1] прил. воен. гәрәвул, нуботчи (ә гәрфвули поjистиjо ләшкәри).

ЧАСОВО́Й[2] прил. 1. jәсәһәти. *Часовой перерыв* jәсәһәти рәһәти; 2. сәһәтjәкиjи (сәһәтjәки ә рәһ офторәниjо). *Часовой поезд* сәһәтjәкиjи поjезд.

ЧАСОВО́Й[3] прил. сәһәти; 1. ән сәһәт; 2. ән сәһәт hистиjо. *Часовая стрелка* әгрәб сәһәти. <> *Часовой мастер (часовых дел мастер)* сәһәтсаз.

ЧАСОВЩИ́К сущ. 1. сәһәтсаз; 2. сәһәт гүч сохтәниjо уста; 3. устар. сәһиб ән тукуj сәһәти. II *часовщи́цкий* прил. сәһәтсазиjи; ән сәһәтсаз. *Часовщичий инструмент* карасти сәһәтсазиjи.

ЧА́СОМ нареч. разг. 1. бәһзи бо, бәһзи вәхт, ћәрә-ћәрә; 2. ћәjәбо, нәгәстәнки.

ЧАСТЕ́НЬКО нареч. зу-зу.

ЧАСТИ́К сущ. 1. сигә тур чәһкири; 2. ә әзини турәво кирдә оморијо чәһ.

ЧАСТИКО́ВЫЙ прил. 1. сиг. *Частиковый невод* сигә тур; 2. ә сигә турәво кирдә оморијо. *Частиковая рыба* ә сигә турәво кирдә оморијо чәһ.

ЧАСТИ́ТЬ гл. 1. тәһәди сохтә, чү корикәрә тәрәтәһәди сохтә. *Не части, говори помедленнее* тәһәди нәсох, jовош- jовош күj; 2. зу-зу рафтә (оморә) ә чүчојикә.

ЧАСТИ́ЦА сущ. 1. чүклә бәхш ән jә битәвә чи; 2. ән чүклә бәхш ән материја.

ЧАСТИ́ЧКА уменьш. к сл. *частица* 1.

ЧАСТИ́ЧНЫЙ прил. jә кәм, jә бәхш ән чүникә hистиjо. II *части́чность* сущ. jә кәми, jә бәхши (jә бәхш ән чүникә

ЧА́СТНИК сущ. разг. дод-востод сохтәкор (әри хүштә, тәћно). II *ча́стница* әзини зән (духтәр). II *ча́стнический* прил. ән чиро-чиро одомиho hистиjо (чәһмәти нистиjо).

ЧА́СТНОЕ сущ. гисмәт (бәхш сохтәнки мундәниjо).

ЧА́СТНЫЙ прил. 1. ә jә бо биријо, hәмишә нәс бирәниjо. *Частный случай* hәмишә нәс бирәниjо кор; 2. ән киникә (ән jә одоми) hистиjо. *Частная собственность* мол-мүлк ән jә одоми; 3. тәћо, чиро.

ЧА́СТО нареч. 1. зу-зу, сәрилүнк. *Мы часто ходим в театр* иму ә театр зу-зу рафтәним; 2. сиг, нәзник-нәзник. *Деревья посажены часто* дорћо сиг коштә омори.

ЧАСТОКО́Л сущ. чапар (әз ә бинәjәки дәшәндә оморијо поjәћо дуз биријо).

ЧАСТОТА́ сущ. 1. сиги, ә дүjәки нәзники; 2. зу-зу бирәjи, сохтә оморәjи ән jә чи.

ЧАСТО́ТНЫЙ прил. к сл. *частота*.

ЧАСТУ́ШЕЧНИК сущ. частушкачи, частушка куфтирәкор. II *частушечница* әзини зән (духтәр).

ЧАСТУ́ШКА сущ. частушка, мәjхунә. II *частýшечный* прил. частушкаjи; ән частушка.

ЧА́СТЫЙ прил. 1. сиг, сиг-сиг, голин; 2. дү ә jәки нәзник. *Частые станции* дү ә jәки нәзникә стансиjаho; 3. зу-зу. *Частое дыхание* зу-зу нәфәс кәширәjи.

ЧАСТЬ сущ. 1. бәхш; 2. jә бәхш; 3. бәхшә.

ЧА́СТЬЮ нареч. jә бәхшү, битәв нәћ.

ЧАСЫ́[1] сущ. сәһәт. *Карманные часы* сәһәт чиби; <> *Песочные часы* сәһәт гуми; *солнечные часы* сәһәт офтоjиjи.

ЧАСЫ́[2] см. *час*.

ЧАТЬ см. *чай*[2].

ЧА́ХЛЫЙ прил. пачирә: 1. сүпәнч; 2. ләгәр, чулаз. II *ча́хлость* сущ. пачирәjи: 1. сүпәнчи; 2. ләгәри, чулази.

ЧА́ХНУТЬ гл. пачирә: 1. сүпәнч бирә; 2. ләгәр бирә, чулаз бирә.

ЧАХО́ТКА сущ. чухутkә (нәчоги). <> *Карманная чахотка* разг. шутл. пулсүзи. II *чахо-*

точный прил. 1. чухуткәлү, чухуткәји; 2. перен. чунсүз, чулаз.

ЧА́ША сущ. 1. чом (әри шоробхурдә); 2. булулә гоб; 3. кәлә гоб ови.

ЧА́ШЕЧКА сущ. 1. чомлә, чашкәлә; 2. анат. остугуј ән сугрәзани.

ЧА́ШКА сущ. 1. чом, чашкә; 2. анат. остугуј ән сугрәзани; 3. чум ән тирозу.

ЧА́ЩА сущ. мәркә вишә, сигә вишә.

ЧАЩО́БА см. *чаща*.

ЧА́ЯНИЕ сущ. имид, војкә, һәмәл.

ЧА́ЯТЕЛЬНО нареч. фигин ки, вәдини ки.

ЧА́ЯТЕЛЬНЫЙ прил. устар. војә сохтә оморәнијо.

ЧА́ЯТЬ сущ. дәниширә, имид бәстә, војә сохтә.

ЧВА́НИТЬСЯ гл. разг. ловгоји сохтә, хүштәрә тәһриф дорә, такабури сохтә.

ЧВАНЛИ́ВЫЙ прил. разг. ловго, такабур, хүштәрә тәһәриф дорәкор. II *чванли́вость* сущ. разг. ловгоји, такабури.

ЧВА́ННЫЙ см. *чванливый*.

ЧВА́НСТВО сущ. ловгоји, такабури, хүштәрә тәһәриф дорәји.

ЧЕБОТА́РЬ сущ. чәкмәчи, мәһсдух. II *чеботáрский* прил. чәкмәчији; ән чәкмәчи һистијо.

ЧЕБУРА́ХНУТЬ гл. ә тәнгәтунгәво зәрә, јә новкә шәндә.

ЧЕБУРА́ХНУТЬСЯ гл. ә тәнгәтунгәво офторә, јә новкә вәнкәстә оморә.

ЧЕБУРЕ́К сущ. чебурәк (вәбурчундә оморијо гитоб кушти).

ЧЕБУРЕ́ЧНАЯ сущ. чебурәкхунә (ә инчикә вәбурчундә оморијо чебурек дорәнүтһо ошхунә).

ЧЕГО́ I нареч. әри чү?, әрчү?; II межд. чүтам? чү? чү бири? чүни?

ЧЕГО́-ТО см. *что-то*[1].

ЧЕЙ мест. ән ки?, ән кини? <> *чей бы то ни был* ән ки бистокә бошуку.

ЧЕЙ-ЛИ́БО мест. ән һәр ки бисто, ән ки бисто.

ЧЕЙ-НИБУ́ДЬ мест. ән һәр кини, ән киникә.

ЧЕЙ-ТО мест. ән киникә (сәһибү вәди нисти).

ЧЕК[1] сущ. 1. чик; 2. талон, квитанси.

ЧЕК[2] сущ. әри дунәкоштә һистијо (гиогһојү хок дорә оморијо хори).

ЧЕКА́Н сущ. 1. см. *чеканка*; 2. голуб, штемпл (әри пул, медал бурра); 3. һәчи бурра оморијо пул метали; 4. әри чүһојикәрә ә куфтәрәво вокосундәји карасти.

ЧЕКА́НИТЬ[1] гл. 1. куфтә, бурра (пул, медап); 2. нәхүш шиширә, куфтә (ә метал); 3. перен. тәмиз куфтирә, тәмиз коф сохтә; 4. ә куфтәрә вокосундә (металә).

ЧЕКА́НИТЬ[2] гл. зәрә (зәвәр ән шивһорә, јә новкә зәвәри шивһорә)

ЧЕКА́НКА[1] сущ. 1. куфтәји, куфтә оморәји, бурраји, бурра оморәји (ән пул, ән медап); 2. пул метали; 3. нәхүш (ә метал); 4. ә куфтәрәво вокосундәји (вокосундә оморәји).

ЧЕКА́НКА[2] сущ. зәрәји (зәвәр ән шивһорә, јә новкә зәвәри шивһорә)

ЧЕКА́НОЧНЫЙ прил. әри куфтә, әри бурра һистијо (пул, медал).

ЧЕЛО́[1] сущ. пишони. <> *Бить челом* хоһиш сохтә, минәт сохтә.

ЧЕЛО́[2] сущ. лә̂һә (ә кәләјә пичһо).

ЧЕЛОБИ́ТЧИК сущ. ист. әризәчи, шикојәтчи.

ЧЕЛОВЕ́К сущ. 1. одоми, инсон; 2. кәс; 3. јә одоми; 4. ист. нүкәр, гуллугчи (ә Урисијәт ә дәвр чар); 5. устар. офисиант, корсох ән ошхунә. II *челове́чек* уменьш. одомилә. II *челове́чишка* унич. одомилә.

ЧЕЛОВЕКОЛЮБИ́ВЫЙ прил. одомихоһ (ә дүлү одомихоһи дәријо).

ЧЕЛОВЕКОЛЮ́БИЕ сущ. одомихоһи (одомиһорә хостәји, ә дүлү ә одомиһо киро рәһм дәбирәји).

ЧЕЛОВЕКОНЕНАВИ́СТНИК сущ. одоминәхоһ (ә дүлү әри одомиһо нәхоһи, гәһр, һинһо дәријо одоми).

ЧЕЛОВЕКОНЕНАВИ́СТНИЧЕСТВО сущ. одоминәхоһи (ә дүлү әри одомиһо нәхоһи, гәһр, һинһо дәбирәји).

ЧЕЛОВЕКООБРА́ЗНЫЙ прил. ә хомунәј одоми һистијо, одомирә хуно һистијо.

ЧЕЛОВЕ́ЧЕСКИЙ прил. одомији, инсони: 1. ән одоми, ән инсон; 2. ән одоми, ән инсон һистијо; 3. әз одомиһо кура биријо; 4. одомиһо сохтијо.

ЧЕЛОВЕ́ЧЕСТВЕННЫЙ см. *человеческий*.

ЧЕЛОВЕ́ЧЕСТВО сущ. инсонһо, инсонјәти.

ЧЕЛОВЕ́ЧИНА сущ. разг. кушд одомији.

ЧЕЛОВЕ́ЧНЫЙ прил. одомији, инсони, одомихоһ, ә хәјол одомиһо бирәнијо, рәһмлү, ә одоми лојиг һистијо. II *челове́чность* сущ. одомијәти, инсонјәти, одомихоһи, инсонхоһи.

ЧЕ́ЛЮСТЬ сущ. 1. чунэ; 2. протез (гүчбирэ дэндүһо дэшэндэ оморијо пластинка). II *челюстно́й* прил. анат. чунэји: 1. эн чунэ; 2. эри нэчогиһоj чунэрэ хубсохтэ һистијо; 3. э чунэрэво һистијо.

ЧЕМ союз. 1.-инчэ, -јинчэ. *Чем торопиться, выйдем лучше раньше* тэһэди сохтэјинчэ, јэ кэм зутэ вэдарафтэјму хуби; 2. эз.. нэ, э..-киро. *Сегодня жарче, чем вчера* имбуруз эз дијинэ киро кэрми; 3. чэнд гэдэр. *Чем больше, тем лучше* чэнд гэдэр амбар бисто, ун гэдэр хуби.

ЧЕМОДА́Н сущ. чимодон (чомэдон). II *чемода́нчик* уменьш. чимодонлэ (чомэдонлэ). II *чемода́нный* прил. чимодони (чомэдони); эн чимодон (эн чомэдон).

ЧЕМПИО́Н сущ. чемпион. II *чемпионка* эзини зэн (духтэр). II *чемпионский* прил. чемпиони; эн чемпион.

ЧЕМПИОНА́Т сущ. чемпионат.

ЧЕМПИО́НСТВО сущ. чемпиони (нум эн чемпион). *Получить чемпионство* чемпиони вэкирдэ.

ЧЕПЕ́Ц сущ. лэчэк, мэндил (сэноврэј зэни).

ЧЕПУХА́ сущ. разг. бушэ чи, лэглэги, мэһносүзэ коф. *Говорить (нести) чепуху* буш-буш коф сохтэ.

ЧЕПУХО́ВИНА см. *чепуха*.

ЧЕПУХО́ВЫЙ прил. разг. 1. бущ, мэһносүз; 2. лап кэм, јэ минчигир (јэнчигир).

ЧЕ́ПЧИК сущ. лэчэклэ, мэндиллэ.

ЧЕ́РВА[1] сущ. лисэк (хојэј) эн һэнк.

ЧЕ́РВА[2] см. *черви*.

ЧЕРВЕОБРА́ЗНЫЙ прил. күрмэ хуно һистијо, э тэһэр күрм һистијо.

ЧЕ́РВИ, ЧЕ́РВЫ. сущ. дүл (э гортһоj возији нум эн гирмизинэ горт, э шикил эн дүлэво).

ЧЕРВИ́ВЕТЬ гл. күрми бирэ, күрм офторэ.

ЧЕРВИ́ВЫЙ прил. күрми, э гэдү күрм дэријо. II *черви́вость* сущ. күрмији, күрмибирэји, э гэдү күрм дэбирэји.

ЧЕРВИ́ТЬ гл. лисэк (хојэ) норэ (э товунэј һэнк).

ЧЕРВЛЁНЫЙ прич. устар. тухэ (түндэ) гирмизи.

ЧЕРВОБО́Й сущ. күрм зэрэји, күрм хурдэји.

ЧЕРВОБО́ЙНЫЙ прил. күрм зэријо, күрм хурдијо.

ЧЕРВОВО́Д сущ. борэмэчи (сэниһэткор эн борэмэчији).

ЧЕРВОВО́ДСТВО сущ. борэмэчији.

ЧЕРВО́НЕЦ сущ. 1. эшрэфи (һэвэлһо 5 вэ 10 монэти пул сүрхи); 2. только мн. сүрх, пул сүрхи; 3. червон (э 1922-47-мүн салһо э СССР дэһ монэти пул когози, дэһи).

ЧЕРВО́ННЫЙ[1] прил. гирмизи.

ЧЕРВО́ННЫЙ[2] см. *червонец*.

ЧЕРВО́ННЫЙ[3] см. *черви*.

ЧЕРВО́НЧИК уменьш. к сущ. *червонец*.

ЧЕРВОТО́ЧИНА сущ. 1. күрм зэријо (сула сохтијо) чикэј эн чүникэ; 2. перен. хэрэби, эз дору хэрэб бирэ данүстэји. II *червото́чинка* күрм зэријо (сула сохтијо) чикэлэ. II *червото́чный* прил. күрм зэријо (сула сохтијо), күрми.

ЧЕРВЬ сущ. күрм. II *червяной* прил. күрми: 1. эн күрм; 2. эри күрм һистијо.

ЧЕРВЯ́К сущ. 1. *черв*[1]; 2. трапесијарэ хуно винт.

ЧЕРВЯКО́ВЫЙ прил. күрми; эн күрм. *Червяковые яички* хојэһоj эн күрм.

ЧЕРДА́К сущ. чордог. II *черда́чный* прил. чордоги; эн чордог.

ЧЕРДА́ЧНИК сущ. э чордог зивистэнијо.

ЧЕРЕВИ́КИ сущ. добонү һүндүрэ чэкмэј зэни.

ЧЕРЕВИ́ЧКИ сущ. добонү һүндүрэ чэкмэлэјј зэни.

ЧЕРЕДА́[1] то же, что *очередь*.

ЧЕРЕДА́[2] сущ. савзэј губији

ЧЕРЕДОВА́ТЬ гл. э нуботэво дэкиш сохтэ (јэ́кирэ э јэ́кикэрэво). II *чередова́ние* сущ. э нуботэво дэкиш сохтэји (јэкирэ э јэкикэрэво).

ЧЕРЕДОВА́ТЬСЯ гл. э нуботэво дэкиш бирэ, сохтэ оморэ (јэ́ки э јэ́кикэрэво). *чередова́ние* сущ. э нуботэво дэкиш сохтэ оморэји (јэки э јэкикэрэво).

ЧЕ́РЕЗ нареч. 1. эз сэр (эн чүникэ). *Прыгнуть через канаву* эз сэр эрх лэнк шэндэ; 2. эз. *Смотреть через окно* эз пэнчэрэ дэниширэ; 3. з гэду, эз миклэјү, эз һэрэјү. *Проехать через город* эз гэд шэһэр һэј сохтэ рафтэ; 4. э кумэкијүрэво, э рэһүрэво, э јүрэво. *Оповестить через газету* э козитэво расундэ; 5. бэгдэ, кироштэ бэгдэ. *Приду через час* јэ сэһэт бэгдэ мијом.

ЧЕРЕМИ́ССКИЙ прил. то же, что и *марийский*.

ЧЕРЕМИ́СЫ сущ. черемисһо (һэвэли нум эн мариһо).

ЧЕРЕМША́ сущ. пијоз вишэји (дэһэм сир дорэнијо совзэ).

ЧЕРЕНКОВА́ТЬ гл. гэлэм сохтэ. II *черенкова́ние* сущ. гэлэм сохтэји

ЧЕРЕНО́К сущ. 1. дүм (ән карасти, чиқәдәс); 2. гәләм: 1) әри ә дор зәрә чубуг ән дор мәјвәји; 2) ә хори дәшәндә оморәнијо вә чыч дорәнијо чубуг ән дор мәјвәји.

ЧЕ́РЕП сущ. кәллә (остугуhojj ән сәр, hәммә әјәки). II *черепно́й* прил. кәлләји, ән кәлә.

ЧЕРЕПА́ХА сущ. бәгәк. <> *Как черепаха, черепахой (ехать, идти)* тәнбәл-тәнбәл, бәгәкә хуно (рафтә). II *черепаший* прил. бәгәки; ән бәгәк.

ЧЕРЕПА́ХОВЫЙ прил. бәгәки: 1. ән бәгәк; 2. әз бәгәк (гүч) сохтә оморијо; 3. әз кушт бәгәки сохтә оморијо (әри хурдә чи).

ЧЕРЕПА́ШИЙ прил. бәгәки: 1. см. *черепаха*; 2. перен. разг. лап јовош (hистијо).

ЧЕРЕПА́ШКА сущ. бәгәклә.

ЧЕРЕПИ́ТЧАТЫЙ прил. 1. луги (әз луг сохтә оморијо).

ЧЕРЕПИ́ЦА сущ. луг (әри бунә дәкирдә әз сухундә кил (күл) сохтә оморијо чи). II *черепи́чный* прил. луги: 1. ән луг; 2. әри луг hәзүрсохтә hистијо; 3. әз луг сохтә оморијо.

ЧЕРЕПКО́ВЫЙ прил. луги (ә товунәј тикәј хүрдбирә гоб луги).

ЧЕРЕПО́К сущ. луглә (тикәј хүрдбирә гоб луги).

ЧЕРЕПУ́ШКА сущ. чүклә гоблә луги (чом, бүлмә, гәдәh).

ЧЕРЕСЧУ́Р нареч. лап амбар, әз гәдәр зијод.

ЧЕРЕ́ШНЯ сущ. 1. бәһәли; 2. дор бәһәлији. II *чере́шневый* прил. бәһәлији: 1. ән бәһәли; 2. ән бәһәли hистијо; 3. әз бәһәли сохтә оморијо; 4. ә рәнг бәһәли hистијо.

ЧЕРЁД сущ. нубот. *В свой черёд* ә нубот хүштә.

ЧЕРЁМУХА сущ. бәһәли гуши.

ЧЕРКА́ТЬ, ЧЁРКАТЬ гл. разг. 1. нүјүстә, хит кәширә; 2. хитәхит сохтә. II *черканье и чёркание* сущ. 1. нүјүстә, хит кәширәји; 2. хитәхит сохтәји.

ЧЕРКЕ́СКА сущ. чәркәзи, чухај чәркәзи.

ЧЕРКЕ́ССКИЙ прил. чәркәзи: ән чәркәзhо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културашү, ән үшү зивистәнүтhо хориhо, ән торих үшү; ән чәркәзhо, ә Карачеево-Черкесија hистијорә хуно. *Черкесский язык* зувун чәркәзи. *По-черкесски* нареч. ә чәркәзи.

ЧЕРКЕ́СЫ сущ. чәркәзhо (хәлг, үшү хүштәрә hорој зәрәнүтhо нум ән адигејhо). II *черкес, черкесец* чәркәз (јә одоми әз и хәлг). II *черке́шенка* әзини зән (духтәр).

ЧЕРКНУ́ТЬ[1] гл. јә кәм (хәт) нүјүстә.

ЧЕРКНУ́ТЬ[2] см. *черкать*.

ЧЕ́РМНЫЙ прил. түндә гирмизи, гипгирмизи.

ЧЕРНА́ВКА сущ. кәндүмијә зән (духтәр).

ЧЕРНЕ́ТЬ гл. 1. сијәh бирә, сијәhтә бирә; 2. вәди бирә.

ЧЕРНЕ́ТЬСЯ то же, что *чернеть* 2.

ЧЕРНЕ́Ц устар. то же, что *монах*. II *черни́ца* то же, что *монахиня*.

ЧЕРНЁНЫЙ прил. сијәh сохтә оморијо (ә товунәј метал). II *черне́ние* сущ. минә зәрәји, сијәh сохтәји (ә руј метал).

ЧЕРНИ́КА сущ. сијәкүлә. II *черни́чный* прил. сијәкүләји: 1. ән сијәкүлә; 2. әз сијәкүлә сохтә оморијо.

ЧЕРНИ́ЛА сущ. рәнг, разг. чернил (әри хәт рүјүстә). II *черни́льный* прил. рәнги, разг. чернили: 1. ән чернил; 2. әри чернил ћәзүрсохтә hистијо.

ЧЕРНИ́ЛЬНИЦА сущ. дивит (гоб рәнги, чернили).

ЧЕРНИ́ТЬ гл. 1. сијәh сохтә, сијәhә рәнг зәрә; 2. перен. локо вәнорә, ә сәрү бүхтү вәнорә, биобур сохтә, бәднум сохтә; 3. минә зәрә (металә). II *черне́ние* сущ. 1. сијәh сохтәји, сијәhә рәнг зәрәји; 2. перен. локо вәнорәји, ә сәрү бүхтү вәнорәји, биобур сохтәји, бәднум сохтәји; 3. минә зәрәји (металә).

ЧЕРНИ́ЧИНА сущ. сијәкүләлә (јә күләј ән сијәкүлә).

ЧЕРНОБОРО́ДЫЙ прил. сијәhәруш; рушсијәh, рушү сијәh hистијо.

ЧЕРНОБРО́ВЫЙ прил. сијәгош, гошсијәh, hгошојү сијәh hистијо.

ЧЕРНОВА́ТЫЙ прил. сијәhтәhәр, ә сијәhә рәнг зәрәнијо.

ЧЕРНОВОЛО́СЫЙ прил. сијәмујhо, мујсијәh, мујhојү сијәh hистијо.

ЧЕРНОГЛА́ЗЫЙ прил. сијәчумhо, чумсијәh, чумhојү сијәh hистијо.

ЧЕРНОГО́РСКИЙ прил. черногоријајији: ән черногоријајиhо, ән зувун үшү; ән милләт үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културашү, ән үшү зивистәнүтhо хориhо, ән торих үшү, ән Черногорија, ән хоријү, ән торихү; ән черногоријајиhо, ә Черногорија hистијо хуно.

ЧЕРНОГО́РЦЫ сущ. черногоријајиhо (хәлг, амбари одомиһој ән черногорија). II *черногóрец* черногоријаји (јәки әз и одомиhо. II *черногóрка* әзини зән (духтәр).

ЧЕРНОЗЁМ сущ. сијəхок, əри коштə хуб hистијо сијəhə хок. II *чернозёмный* прил. сијəхоки: 1. əн сијəhə хок; 2. хокӏ сијəh hистијо (ə товунəј хори).

ЧЕРНОКО́ЖИЙ прил. сијəh, пустсијəh (пустӏ сијəh hистијо).

ЧЕРНОЛЕ́СЬЕ сущ. вишəј вəлквəријə дорho.

ЧЕРНОЛИ́ЦЫЙ прил. рəнг рујӏ кəндӏми, јə новкə сијəh hистијо.

ЧЕРНОМА́ЗЫЙ прил. разг. рəнг рујӏ кəндӏми, муjhојӏ сијəh hистијо.

ЧЕРНОРАБО́ЧИЙ сущ. сəниһətсӏзə фəһлə (јӏрə сəниһət нистијо корсох).

ЧЕРНОСЛИ́В сущ. бот. сијəковолу (хӏшк сохтə оморијо). II *черносливный и черносли́вовый* прил. сијəковолуји: 1. əн сијəковолу; 2. əз сијəковолу, ə сијəковолурəво сохтə оморијо.

ЧЕРНОСТО́П см. *чернотроп*.

ЧЕРНОТА́ сущ. сијəhи. *Чернота цвета* сијəhи əн рəнг, *чернота волос* сијəhи əн əн муjhо: *чернота души* сијəhи əн дӏл.

ЧЕРНОТРО́П сущ. хиникиhој појизи тə вəрф оморə, јə новкə həлə вəрф нəдəпӏчиријо рəһ.

ЧЕРНУ́ШКА сущ. 1. кəндӏми, муjhојӏ сијəh hистијо зəн (духтəр); 2. сијəтум; 3. хурдəнијə суги.

ЧЕРНЬ[1] сущ. овомə одомиһо.

ЧЕРНЬ[2] сущ. сијəhə минə (ə рујӏ метал: əн сӏрх, əн нӏгрə).

ЧЕРНЯ́ВЫЙ прил. кəндӏми вə сијəмуј.

ЧЕРПА́К сущ. кəмчə. II *черпа́ковый* прил. кəмчəји: 1. əн кəмчə; 2. ə кəмчəрəво кор сохтəнијо.

ЧЕРПА́ЛКА сущ. кəмчə, чамтас.

ЧЕ́РПАТЬ, ЧЕРПНУ́ТЬ гл. 1. вəдəшəндə; 2. перен. вəкирдə. *Черпать силы* гувот вəкирдə. II *черпа́ние* сущ. 1. вəдəшəндəји; 2. перен. вəкирдəји. II *черпа́льный* прил. вəдəшəндəни (əри чӏуникə вəдəшəндə, вəкирдə (hиститјо).

ЧЕ́РПАТЬСЯ гл. вəдəшəндə оморə, вəкирдə оморə.

ЧЕРСТВЕ́ТЬ гл. 1. кӏhнə бирə, хӏшк бирə. *Хлеб быстро черствеет* нун əдəј зу хӏшк бирə; 2. перен. сəнгəдӏл бирə.

ЧЕРТА́ сущ. 1. хит, рымыз: 1. тəнкə зул. *Тонкая черта* тəнкə хит; *подчеркнуть чертой написанное* əз зир нӏјӏстə оморијо хит кəширə; 2. гирог əн чӏуникə, чӏуникə ə гəдӏ дəмундəнијо хит. *В черте города* ə гəд шəһəр; 3. нӏшунə. II *чёрточка* хитлə, рымызлə.

ЧЕРТЁЖ сущ. чертјож.

ЧЕРТЁЖНИК сущ. чертјожчи (сəниһəкор ən черјож кəширəји). II *чертёжница* əзини зəн (духтəр). II *чертёжнический* прил. чертјожчији; ən чертјожчи.

ЧЕРТЁНОК сущ. шəһətулə: 1. балај шəһətу; 2. шулуг (ə товунəј һəјил).

ЧЕРТИ́ТЬ[1] гл. 1. хит кəширə; 2. чертјож кəширə; 3. чертјожкəширə əри хӏштə сəниһət сохтə; чертјожкəш бирə. II *черчение* сущ. 1. хит, чертјож кəширəји; 2. Чертјожкəши (нубој ən əзини корho).

ЧЕРТИ́ТЬ[2] гл. разг. пијон бирə, шулуги сохтə.

ЧЕРТО́ВКА сущ. һəлбӏс, шəһətу (ə товунəј зəн, духтəр).

ЧЕРТОВНЯ́ то же, что *чертовщина*.

ЧЕРТО́ВСКИЙ прил. 1. см. *чёрт*; 2. то же, что *чёртов* 2.

ЧЕРТОВЩИ́НА сущ. һəлбӏс- һəлбӏсə корho, һəлбӏсијə корho.

ЧЕРТОПОЛО́Х сущ. гəнгəл. II *чертополо́ховый* прил. гəнгəли: 1. ən гəнгəл; 2. əз гəнгəл һəмəл оморијо.

ЧЕРТЫХА́ТЬСЯ гл. разг. нифри-гəркӏуши сохтə, дӏ-јəкирə шəһətу (һəлбӏс) куфтирə).

ЧЕРЧЕ́НИЕ сущ. 1. хит, чертјож кəширəји; 2. чертјожкəши.

ЧЕСА́ЛКА сущ. шунə (əри пəшмə, кəтонə тəмиз сохтə вə шунəзəрə hистијо карасти).

ЧЁСАНЫЙ прил. 1. хорустə оморијо (əри хорəрə, суховə кəмсохтə); 2. шунə зəрə оморијо (муjhо); 3. ə шунəрəво, јə новкə ə шоткəрəво тəмиз сохтə оморијо вə војордə оморијо (əри русму вошундə).

ЧЕСА́ТЬ гл. 1. хорустə (əри хорəрə, суховə кəмсохтə); 2. шунə зəрəји (муjhорə); 3. ə шунəрəво, јə новкə ə шоткəрəво тəмиз сохтəји вə војордəји (əри русму вошундə); 4. разг. перен. чӏ корикəрə əз дӏли вə зури-зури сохтə. II *чеса́ние* сущ. 1. хорустəји (əри хорəрə, суховə кəмсохтə); 2. шунə зəрəји (муjhорə); 3. ə шунəрəво, јə новкə ə шоткəрəво тəмиз сохтəји вə војордəји (əри русму вошундə). II *чеса́льный* прил. əри пəшмə, кəтонə тəмизсохтə вə шунəзəрə hистијо.

ЧЕСА́ТЬСЯ гл. 1. хорустə (чӏчојкəј шӏштəрə); 2. хорə дорə; 3. шунə зəрə оморə (муjhој хӏштəрə). II *чеса́ние* сущ. 1. хорустəји (чӏчојикəј шӏштəрə); 2. хорə дорəји; 3. шунə зəрəји (муjhој хӏштəрə).

ЧЕСНО́К сущ. сир. II *чесночо́к* уменьш. *сирлə*. II *чесночный* прил. сири: 1. ən сир; 2. ən сир hистијо; 3. əз сир, ə сирəво сохтə оморијо.

ЧЕСО́ТКА сущ. 1. хорә, хорә-хорә; 2. мед. хоруш (нәчоги ән пуст, сәхтә хорә).

ЧЕСО́ТОЧНЫЙ прил. хоруши: 1. ән шоруш; 2. хорә дорәнијо: 3. хоруш кирдијо; 4. әри әзини нәчоґһорә хубсохтә һистијо.

ЧЕ́СТВОВАТЬ гл. ә кникә симантубу сохтә, ћүрмәт бурбундә. II *че́ствование* сущ. ә кникә симантубу сохтәји, ћүрмәт бурбундәји.

ЧЕСТИ́ТЬ гл. вәшмәрдә, обурүрә бәрдә, бићүрмәт сохтә.

ЧЕСТНО́Й прил. 1. ћүрмәтлү; 2. сәдиг.

ЧЕ́СТНЫЙ прил. 1. дуз, тәмиз, тәмизәдүл; 2. әз норә оморијо ћәдәтћо нәс вәдарафтәнијо. II *че́стность* сущ. 1. дузи, тәмизи, тәмизәдүли; 2. әз норә оморијо ћәдәтћо нә вәдарафтәји.

ЧЕСТЬ сущ. 1. ћүрмәт; 2. хубә, тәмизә нум; 3. ә ћүрмәт лојиг һистијо корһо, хосијәтћој одоми; 4. тәмизи ән духтәр.

ЧЕСУЧА́ сущ. чәсунчә (зәрдтәһәрә сигә мол әврүшүми). II *чесуче́вый* прил. чәсунчәји: 1. ән чәсунчә; әз чәсунчә духтә оморијо.

ЧЕТА́ сущ. 1. чүфт, дү чи, јә новкә дү одоми; 2. зән нә шүвәр, дү нумкүрдәхунд.

ЧЕТВЕ́РГ сущ. пәршобот. II *четверго́вый* прил. пәршоботи: 1. ән пәршобот; 2. пәршобот, пәршоботћо (һәр пәршобот) бирәнијо.

ЧЕТВЕРЕ́НЬКИ сущ. чорчәнки. *На четвереньки (стать)* ә чорчәнки (појистә); *на четвереньках (стоять, ходить, ползать)* ә чорчәнки (појистә, рафтә).

ЧЕТВЕРНО́Й прил. чор бо кәлә, чоргәд амбар.

ЧЕТВЕРНЯ́ сущ. чордонәји: 1. ә шүгәм бордор чор бала; 2. әјәки дәбәстә оморијо чор һәсб.

ЧЕ́ТВЕРО сущ. чор донә киникә, чүникә әјәки. *Их было четверо* уһо чор одоми бирүт.

ЧЕТВЕРОКЛА́ССНИК сущ. ә чорүмүн класс хундәнијо тәлмид.

ЧЕТВЕРОКУ́РСНИК сущ. ә чорүмүн кус хундәнијо тәлмид (тәләбә).

ЧЕТВЕРОНО́ГИЙ I прил. чорпоја, чорпоји (јүрә чор пој вәријо). *Четвероногое животное* чорпоја ћәјвон; II чорпоја (әз товунәј ћәјвонћо, әз мәјму бәхшәј).

ЧЕТВЕРОСТИ́ШИЕ сущ. чорчәркәји шејр, јә новкә чорчәркәји бәнд.

ЧЕТВЕРТА́К сущ. 1. чорәк ән сади, бистпәнч рубл; 2. чорәк ән рубл, бистпәнч кәпик, пәнч шоһи. II *четверта́ковый* бистпәнч рубли, бистпәнч кәпики: 1. јә пул; 2. гимәтү бистпәнч рубл, бистпәнч кәпик һистијо.

ЧЕТВЕРТИ́НКА сущ. 1. см. *четвертушка;* 2. чүлүк (әз чор бәхш јә бәхш ән литирә кирдәнијо шишәј әрәгији, шороби).

ЧЕТВЕРТОВА́НИЕ сущ. чорпара сохтәји; одомикүши (чозә); һәвәл дәсһо- поһорә, бәгдә сәрә чиро сохтәји.

ЧЕТВЕРТОВА́ТЬ гл. чорпара сохтә (см. *четвертование*).

ЧЕТВЕРТУ́ШКА сущ. чорәк (әз чор бәхш јә бәхш ән чүникә).

ЧЕ́ТВЕРТЬ сущ. 1. чорәк: әз чор бәхш јә бәхш ән битәвә чи; 2. чәтвәр (әз чор бәхш јә бәхш ән чүникә); 3. рубә (пәјмунәј ән тәхүл); 4. руб (әз чор бәхш јә бәхш ән сал хундәји); 5. вичә.

ЧЕ́ТВЕРТЬФИНА́Л сущ. әз чор јәки ән финал.

ЧЕТВЁРКА сущ. 1. чор, чори; 3. чорнумирә (№4-әво бурбундә оморәнијо чиһо). *Троллейбус №4* троллејбус №4; 3. чорһәсби һәрәбә.

ЧЕТВЁРОЧНИК сущ. әз нубоһој хүштә амбари вәхт «чор» вәкүрдәнијо тәлмид. II *четвёрочница* әзини духтәр.

ЧЕТВЁРТКА сущ. разг. 1. әз чор бәхш јәки; 2. әз чор бәхш јә бәхш ән әри хәтнүјүстә һистијо когоз.

ЧЕТВЁРТЫЙ 1. прил. чоримүн. *Четвёртый номер* чоримүн нумир; II сущ. чорәк (әз чор бәхш јә бәхш ән чүникә).

ЧЕТЫ́РЕ числ. чор. <> *в четырёх стенах сидеть (жить)* ә һәрәј чор дувор дәмундә (зивистә).

ЧЕТЫ́РЕЖДЫ нареч. чор бо, чор дәс.

ЧЕТЫ́РЕСТА числ. чорсад.

ЧЕТЫРЁХГОДИ́ЧНЫЙ прил. чорсали (чор сал бирәнијо).

ЧЕТЫРЁХКРА́ТНЫЙ прил. чорбоји, чоркаразә, чоркарази.

ЧЕТЫРЁХЛЕ́ТИЕ сущ. чорсали: 1. чор сал бирәнијо вәхт; 2. сәрсали ән чор сал бирijo кор.

ЧЕТЫРЁХЛЕ́ТНИЙ прил. чорсалә: 1. чор сал бирijo; 2. салү чор сал һистијо.

ЧЕТЫРЁХПА́ЛЫЙ прил. чорәнкүштә: ә појү, јә новкә ә дәсү әнчәг чор әнкүш вәрijo (ә товунәј ћәјвон).

ЧЕТЫРЁХРУ́ЧНЫЙ прил. чордәси (ә чор дәсәво зәрә оморәнијо карасти музикаји).

ЧЕТЫРЁХСОТЛЕ́ТИЕ сущ. чорсадсали: 1. чорсад сал биријо вәхт; 2. сәрсали ән әз и чорсад сал пишо биријо кор.

ЧЕТЫРЁХСОТЛЕ́ТНИЙ прил. чорсадсали, чорсадсалә.

ЧЕТЫРЁХТЫ́СЯЧНЫЙ прил. 1. числ. чорһозоримүн; 2. прил. чорһозори.

ЧЕТЫРЁХУГО́ЛЬНИК сущ. мат. чоркүнчә (фигур һәндәсәји).

ЧЕТЫРЁХУГО́ЛЬНЫЙ прил. чоркүнчи: 1. јүрә чор күнч һистијо; 2. ә чоркүнчә ухшәш зәрәнијо.

ЧЕТЫРЁХЧАСОВО́Й прил. чорсәһәти.

ЧЕТЫРЁХЭТА́ЖНЫЙ прил. чормәртәбәји.

ЧЕТЫ́РНАДЦАТЬ числ. чордәһ. II *четы́рнадцатый* чордәһимүн: 1 сущ. у, коми ки ә чү чәркәјикә әз сиздәһимүн бәгдә оморә; 2. числ. шумордәнки, нумир зәрәки әз сиздәһ бәгдә оморәнијо вә бирәнијо.

ЧЕХАРДА́ сущ. 1. әнзәли (вози, јәки әзвозирәкорһо вирихтә хүштәрә әз сәр кәмәр гуз күрдијо возичи шәндәји); 2. гәришмәтили, зузу дәкиш бирәји.

ЧЕ́ХИ сущ. чехһо: хәлг, амбари одомиһој ән Чехија. II *чех* сущ. чех (јәки әз и одомиһо). II *че́шка* әзини зән (духтәр).

ЧЕХЛИ́ТЬ гл. ә рујү чехол кәширә, ә чехол дәнорә.

ЧЕХО́Л сущ. чехол. II *чехо́льчик* уменьш. чехоллә. II *чехо́льный* прил. чехоли: 1. ән чехол; 2. әри чехол һистијо.

ЧЕЧЕВИ́ЦА сущ. мәрчүмәк. II *чечеви́чка* сущ. мәрчүмәклә. II *чечеви́чный* прил. мәрчүмәки: 1. ән мәрчүмәк; 2. әз мәрчүмәк, ә мәрчүмәкәво сохтә оморијо.

ЧЕЧЕ́НСКИЙ прил. чәчәни: ән чәчәнһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү; ән һәдәтһошү, ән тәһәрз зиндәкунишү, ән културашү,ән Чәчәнистон, ән хорију, ән торихү; ән чәчәнһо, ә Чәчәнистон һистијорә хуно). *Чеченский язык* зувун чәчәни. *По-чеченски* нареч. ә чәчәни.

ЧЕЧЕ́НЦЫ сущ. чәчәнһо: хәлг ән Кавказ софони, амбари одомиһој ән Чәчәнистон). II *чече́нец* чәчән (јәки әз и одомиһо). II *чече́нка* әзини зән (духтәр).

ЧЕ́ШСКИЙ прил. чехи: ән чехһо, ән зувун үшү, ән һәдәтһошү, ән милләт үшү, ән тәһәрз зиндәкунишү, ән културашү, ән Чехија, ән хорију, ән торихү; ән чехһо, ә Чехија һистијорә хуно. *Чешский язык* зувун чехи. *По-чешски* нареч. ә чехи.

ЧЕШУ́ЙКА сущ. пул, јә пул (ә пуст ән бәһзи һәјвонһо: ән чәһ, ән мар вәбирәнијо).

ЧЕШУ́ЙЧАТОСТЬ сущ. пуллүји.

ЧЕШУ́ЙЧАТЫЙ прил. пуллү, пулвәри. II *чешу́йчатость* сущ. пуллүји.

ЧЕШУ́Я сущ. пул, ә пуст һәјвон вәријо һәммә пулһо әјәки.

ЧЁРТОЧКА сущ. 1. хитлә (кутәһә хит); 2. см. *дефис*.

ЧЁЛКА сущ. чолкә (муј сәрә дуз сохтәнкә ә пишони фушәндә оморәнијо мујһо). II *чёлочка* чолкәлә.

ЧЁЛН сущ. әз јә битәвә дор тироширә оморијо лодкә.

ЧЁРНЫЙ прил. 1. ә чиро-чиро мәһноһо сијәһ; 2. түнд, тух; 3. чүлки, билисмол; 4. перен. дәрдлү; 4. перен. хәрәб, хунрыз; 5. курунд, сәһәрлү (кор, заһмәт); 6. в знач. сущ. сијәһи (сијәһә оводуни). <> *Называть белое чёрным* сипирә сијәһ куфтирә; *чёрная дорога* сијәһә рәһ (асвалт, битиум дорә оморијо рәһ); *чёрная икра* сијәһә кура; *между* кем-то *пробежала чёрная кошка* әз һәрәшү сијәһә пишик кирошти, һәрәшү вохурди; *чёрное золото* сијәһә сүрх (нәфт); *чёрное пятно* сијәһә локо; *чёрный порох* дурә дорәнијо барут; *чёрный хлеб* сијәһә нун; *чёрный ход* пәсәји дәр; *черным-черно* 1. сипсијәһ; 2. перен. лап, амбар сијәһ.

ЧЁРСТВОСТЬ сущ. 1. күһнәји, сәхти; 2. сәнгәдүли, залуми.

ЧЁРСТВЫЙ прил. 1. күһнә, сәхт. *Черствый хлеб* күһнәјә нун; 2. сәнгәдүл, залум. *Черствый человек* сәнгәдүлә одоми. II *черствость* сущ. 1. күһнәји, сәхти; 2. сәнгәдүли, залуми.

ЧЁРТ сущ. һәлбүс, шәһәту, шид. <> *До черта* лап амбар; *к чертям* гуј сохтә, сур сохтә; *на кой чёрт (на черта)* әрчү, әри чү, ә чү киро; *ни к чёрту не годится* әри һичиш һәмәл нијов; *ни черта нет* һичиш нисти, јә чиш нисти; *чёрт знает кто (что, какой, куда)* ки данүстә ки (чү, чүтами, әчә); *чёрт его знает* нәстәнүм, чү данүм; *чёрт не брат* кому јәкирәш һисоб нәс сохтә; *чёрт ногу сломит* шәһәтуш сәр ниданү кәндә; *чёрт с ним (тобой, ними)* јә кор нист, фикир нәди; *что за чёрт* и чүни? II *чёртик* уменьш. һәлбүслә, шәһәтулә, шидлә. II *черто́вский* прил. һәлбүси: 1. ән һәлбүс; 2. ән һәлбүс һистијорә хуно; 3. мүһүчүз; 4. сәхт чәтин, амбар курунд. II *черта́чий* прил. һәлбүси: 1. ән һәлбүс; 2. ән һәлбүс һистијо.

ЧЁРТОВ прил. һәлбүси: 1. см. *чёрт;* 2. әри кәләји, амбари, күјчлүји ән чүникәрә бурбундә кор бирә; 3. ә бәһзи кәлмәһо әри гимәт дорә кор бирә. <> *Чёртова дюжина* һәчи 13-рә куфтирәнүт. *Чёртова кожа* устар. разг. голинә сијә молә (парчарә) куфтирәнүт.

ЧЁРТУШКА сущ. прост. шутл. шәһәтулә (ә зарфотәво һәчи һороj зәрәнүт).

ЧЁТ сущ. *чёт и нечёт* чүфт-тәк (вози).

ЧЁТКИ сущ. тәсбиһ.

ЧЁТКИЙ прил. 1. вәди, хуб, вәди һистијо; 2. перен. дүрүст, дуз; 3. перен. һәмишәји, хуб, сәлигәлү. II *чёткость* сущ. 1. хуб вәди бирәји; 2. дүрүсти, дузи; 3. һәмишәји, хуби, сәлигәлүји.

ЧЁТНЫЙ прил. чүфт.

ЧИЖ сущ. дуркунә болбол.

ЧИ́ЖИК[1] сущ. уменьш. дуркунә болболлә.

ЧИ́ЖИК[2] сущ. чигинд, чигиндлә (әз дү тараф бызбызә сохтә оморијо чүклә чүбүглә, комирә ки, ә јә чубугикәрәво (чурәво) зәрәнүт.

ЧИК чиг: I в знач. сказ. чиг, чиг сохтә. *Ножницами чик* ә гәјчирәво чиг сохтә; II межд. лап кутәһә сәс ән чат бирәјирә, јә новкә зинк ән бурранијо предмет металирә бурбундәнијо.

ЧИ́КАТЬ, ЧИ́КНУТЬ гл. чиг-чиг сохтә. II *чи́канье* сущ. чиг сохтәји, чиг-чиг сохтәји.

ЧИ́КАТЬСЯ гл. чү корикә сохтә, вәхт хүштәрә күштә.

ЧИК-ЧИРИ́К, ЧИРИ́К-ЧИРИ́К межд. звукоподр. чик-чик (сәс ән гушә бурбундәји).

ЧИЛИ́ЙСКИЙ прил. чилији: ән чилијиһо, ән зувун үшү, ән һәдәтһошү, ән тәһәрз зиндәкунишү, ән милләт үшү, ән културашү, ән Чили, ән хоријү, ән ториху; ән чилијиһо ә Чили һистијорә хуно). *По-чилийски* нареч. ә чилији.

ЧИЛИ́ЙЦЫ сущ. чилијиһо (хәлг, амбари одомиһоj ән Чили). II *чили́ец* чилији (әз и одомиһо јәки). II *чили́йка* әзини зән (духтәр).

ЧИН сущ. чин.

ЧИНА́Р, ЧИНА́РА сущ. чинор (дор). II *чина́ровый* прил. чинори: 1. ән чинор; 2. әз һүзүм ән чинор (гүч) сохтә оморијо; 3. әз чинор, чинорһо һәмәл оморијо.

ЧИ́НЕННЫЙ прич. 1. дуз сохтә оморијо, гүч сохтә оморијо; 2. пәлү сохтә оморијо.

ЧИНИ́ТЬ[1] гл. 1. дуз сохтә, гүч сохтә; 2. пәлү сохтә. II *чи́нка* сущ. 1. дуз сохтәји, гүч сохтәји; 2. пәлү сохтәји.

ЧИНИ́ТЬ[2] гл. чүникә сохтә (јә хәрәбә кор).

ЧИНИ́ТЬСЯ[1] гл. 1. дуз сохтә оморә, гүч сохтә оморә; 2. пәлү сохтә оморә.

ЧИНИ́ТЬСЯ[2] гл. чүникә сохтә оморә (јә хәрәбә кор).

ЧИ́ННЫЙ прил. сабурлү, сәнуһо, оһил, тәрбијәлү.

ЧИНО́ВНИК сущ. чиновник: 1. корсох ән дәвләт; 2. перен. кор хүштәрә әз дүли нәс сохтәнијо, бүрократ. II *чино́внический и чино́вничий* прил. чинивники; ән чиновник.

ЧИНО́ВНИЦА сущ. зән ән чинивник.

ЧИНОДРА́Л сущ. презр. чиновник, һәмәлдан.

ЧИНУ́ША то же, что *чиновник* 2.

ЧИ́РЕЙ сущ. разг. дүмбәл, гәбәр.

ЧИРИ́КАТЬ, ЧИРИ́КНУТЬ гл. чырт сохтә, чырт-чырт сохтә, чик-чик сохтә, чув-чув сохтә. II *чири́канье* сущ. чырт, чырт-чырт, чырт-чырт сохтәји.

ЧИРК в знач. сказ. чырт сохт. *Чирк спичкой – стало светлее* спичкәрә чырт сохт – үшүг бисто.

ЧИ́РКАТЬ, ЧИ́РКНУТЬ гл. чырт сохтә, кәширә (чүникәрә әз руј чүникә). II *чирканье* сущ. чырт сохтәји, кәширәји (чүникәрә әз руј чүникә).

ЧИ́СЛЕННОСТЬ сущ. шуморә, шуморуш, гәдәр. *Численность населения* шуморәј ән (ә чүчојикә зивистәнијо) одомиһо.

ЧИСЛИ́ТЕЛЬ сущ. сурәт.

ЧИСЛИ́ТЕЛЬНОЕ сущ. шуморуш (ә грамматика шумордәнки гәдәр чиһорә бурбундәнијо коф).

ЧИ́СЛИТЬ гл. һисоб сохтә. *Числить больным* нәчог һисоб сохтә; *числить дни* рузһорә һисоб сохтә.

ЧИ́СЛИТЬСЯ гл. һисоб бирә (сохтә оморә).

ЧИСЛО́ сущ. 1. мат. әдәд; 2. гәдәр, шуморуш; 3. рәгәм; 4. руз, торих, вәхт, чәсло. *В первых числах апреля* ә сүфтәји рузһоj ән апрел; *какое сегодня число?* имбуруз чәндүм чәслоји?; *проставить число* торихә нүјүстә. <> *без числа* гәдәрсүз; *в числе..* ә гәд.., ә һәрәј.., ә чәркәј..; *в числе пришедших был один врач* ә гәд оморәкорһо јә духтир дәбу.

ЧИСТИ́ЛИЩЕ сущ. ә христианһо (пишоки, тәјтә ә ганһидин офторә), ношумој ән мүрдә әз һовунһо тәмиз сохтә оморәнијо чикә.

ЧИ́СТИЛЬЩИК сущ. тәмизсох (корү чүникәрә тәмизсохтә һистијо одоми). II *чи́стильщица* әзини зән (духтәр).

ЧИ́СТИТЬ гл. тәмиз сохтә: 1. тузүрә, чүлкүрә покундә; 2. пустүрә, пилкәјүрә кәндә (ән мәјвәрә, ән чәһә вә ән јә чиһојкәрә); 3. дүздирә.

II *чи́стка* сущ. әри тәмиз сохтә бирәнијо кор. II *чищенье* сущ. тәмиз сохтәји. II *чисти́тельный* прил. әри чүникәрә тәмиз сохтә hистијо. II *чищенье* сущ. тәмиз сохтә оморәји

ЧИ́СТИТЬСЯ гл. 1. сәр-тән хүштәрә тәмиз сохтә; 2. тәмиз сохтә оморә; 3. покундә оморә; 4. пилкәјү, пустү кәндә оморә (ән мәјвә, ән чәһ вә ән јә чиһојкә) II *чи́стка* сущ. тәмиз сохтә оморәнкә бирәнијо кор. II *чищенье* сущ. тәмиз сохтә оморәји.

ЧИ́СТКА сущ. тәмиз сохтәји: 1. см. *чистить, -ся*; 2. әри корү нәс кирдәнијо одомиһорә әз организасијо вәдәшәндәји.

ЧИСТОГА́Н сущ. нәгд, нәгдә пул.

ЧИСТОГА́НОМ нареч. нәгд (тәмиз, нәкирдә вәкирдә оморијо пул); 2. то же, что *нажива*.

ЧИСТОКРО́ВНЫЙ прил. чинс, хунсүфт. *Чистокровная лошадь* хунсүфтә һәсб. II *чистокро́вность* сущ. чинси, хунсүфти.

ЧИСТОПИСА́НИЕ сущ. hүснихәт.

ЧИСТОПЛО́ТНОСТЬ сущ. 1. тәмизкори, 2. дузи, тәмизи, сәнуһоји.

ЧИСТОПЛО́ТНЫЙ прил. 1. тәмизкор, 2. перен. дуз, тәмиз, сәнуһо. II *чистопло́тность* сущ. 1. тәмизкори, 2. перен. дузи, тәмизи, сәнуһоји.

ЧИСТОПЛЮ́Й сущ. 1. тәмизкоријү тә вәрәхширә кирдә hистијо одоми; 2. әз һәр чи һәјб кәштәнијо одоми. II *чистоплю́йство* сущ. 1. тәмизкоријү тә вәрәхширә күрдә бирәји; 2. әз һәр чи һәјб кәштәји.

ЧИСТОПОРО́ДНЫЙ прил. чинс, хунсүфт. *Чистопородный бык* чинсә бугә (нарков). II *чистопоро́дность* сущ. чинси, хунсүфти.

ЧИСТОПРО́БНЫЙ прил. тәмиз, сүфт.

ЧИСТОСЕРДЕ́ЧНЫЙ прил. дүлтәмиз, дүлсүфт. II *чистосерде́чие* сущ. дүлтәмизи, дүлсүфти. II *чистосерде́чность* сущ. дүлтәмизији, дүлсүфтији.

ЧИСТОСО́РТНОСТЬ сущ. софи, сүфти, сорттәмизи.

ЧИСТОСО́РТНЫЙ прил. сүфт, сорттәмиз (гәриш нистијо, әз јә сорт hистијо. II *чистосо́ртность* сущ. софи, сүфти, сорттәмизи.

ЧИСТОТА́ сущ. 1. ә чиробәчиро мәһноһо тәмизи, софи; 2. сүфти; 3. сәлигә, сәлигәлүји; 4. перен. дузи.

ЧИ́СТЫЙ прил. 1. ә чүрбәчиро мәһноһо тәмиз, соф; 2. перен. дуз, локосүз, сонуһо; 3. холис, сүфт, һәсүл; 4. буш. <> *За чистые деньги* ә нәгдә пуләво; *на чистом воздухе* ә тәмизә әвир; *по чистой совести жить* дуз зивистә; *с чистым сердцем* ә тәмәзә дүләво, әз дорун дүл; *чистые деньги* разг. нәгдә пул.

ЧИСТЮ́ЛЯ сущ. тәмизихоһ, (јүрә амбар тәмизи војистәнијо, лап тәмизкорә одоми).

ЧИТА́ЛКА см. *читальня*.

ЧИТА́ЛЬНЫЙ прил. әри китоб, козит хундә hистијо

ЧИТА́ЛЬНЯ сущ. ә китобхунә әри китоб, козит хундә hистијо чикә, разг. читални.

ЧИ́ТАННЫЙ прич. хундә оморијо; 2. вәрасирә оморијо; 3. мәһно дорә оморијо, тәһбил сохтә оморијо.

ЧИТА́ТЕЛЬ сущ. хундәкор: 1. ә китоб, козит хундәнүтһо чикә рафтәнијо одоми; 2. нүјүстә омориһо текстһорә хундәнијо одоми. II *чита́тельница* әзини зән (духтәр). II *чита́тельский* прил. хундәкори: 1. ән хундәкор; 2. әз хундәкорһо күрд биријо (см. *читатель*).

ЧИТА́ТЬ гл. 1. хундә (китоб, козит); 2. вәрасирә, ә сәр офторә; 3. мәһно дорә, тәһбил сохтә; 4. куфтирә, хундә. *Читать лекцию* лексија хундә. <> *Читать в сердцах (душе)* дүл үшүрә хундә, мәһшовошүрә вәрасирә. II *чита́ние* сущ. 1. китоб, козит хундәји; 2. мәһно дорәји, тәһбил сохтәји.

ЧИТА́ТЬСЯ гл. 1. хундә оморә; 2. вәди бирә, вәрасирә оморә, ә сәр офторә оморә.

ЧИ́ТКА сущ. хундәји: 1. кәлә-кәлә (ә пишој јә груп кушдоштәкор); 2. ә театр ролә әри вомухтә.

ЧИ́ТЫВАТЬ см. *читать*.

ЧИФИ́Р сущ. чифир (лап тухә чој).

ЧИХ 1. в знач. сказ. сарб овурд; 2. межд. һәп-чи (сарб, сәс ән сарб).

ЧИХА́ТЬ, ЧИХНУ́ТЬ гл. 1. сарб овурдә; 2. разг. туф шәндә, һисоб нә сохтә. II *чиха́ние* сущ. 1. сарб овурдәји; 2. разг. туф шәндәји. II *чиха́тельный* прил. сарб овурдәнијо (дорәнијо). *Чихательный газ* сарб овурдәнијо газ.

ЧИХИ́РЬ сущ. шороб.

ЧИ́ЩЕ прил. тәмизтә, дијәш тәмиз.

ЧИ́ЩЕНЫЙ прич. 1. тәмиз сохтә оморијо.

ЧЛЕН сущ. 1. јә бәхш ән битәв, јәки әз битәвә һәмәл овурдәнијо амбарә бәхшһо; 2. јә чиро орган ән организм инсон, јә новкә ән һәјвон; 3. әз ә чү групикә дәриһо одомиһо һәр кәс.

ЧЛЕ́НИК сущ. бәнд (әз чәндәк ән бәһзи һәјвонһорә – ән ракһорә, бүһүлүһорә - һәмәл овурдәнијо бәхшһо јәки).

ЧЛЕ́НИСТЫЙ прил. бәндлү (см. *членик*).

ЧЛЕНИ́ТЬ гл. пара-пара сохтә, чиро-чиро сохтә, ә бәхшhојγ чиро сохтә. II *членéние* сущ. ә бәшhо чиро сохтәји.

ЧЛЕНИ́ТЬСЯ гл. 1. әз чиро-чиро бәхшhо һәмәл оморә; 2. ә чиро-чиро бәхшhо чиро бирә (сохтә оморә). II *членéние* сущ. ә бәшhо чиро бирәји (сохтә оморәји).

ЧЛЕНОВРЕДИ́ТЕЛЬ сущ. хγштәрә, јә новкә јәкикәрә ә гәстәво шγкәст сохтијо одоми.

ЧЛЕНОВРЕДИ́ТЕЛЬСТВО сущ. хγштәрә, јә новкә јәкикәрә ә гәстәво шγкәст сохтәји.

ЧМО́КАНЬЕ сущ. 1. марч-марч сохтәји; 2. әз чγникә чиро бирәнкә ә сәс марч ухшәш зәрәнијо сәс вәдәшәндәји; 3 моч сохтәји.

ЧМО́КАТЬ, ЧМО́КНУТЬ гл. 1. марч-марч сохтә; 2. әз чγникә чиро бирәнкә ә сәс марч ухшәш зәрәнијо сәс вәдәшәндә; 3 моч сохтә.

ЧМО́КАТЬСЯ, ЧМО́КНУТЬСЯ гл. шутл. дγјәкирә моч сохтә, мочәмоч бирә.

ЧО́КАТЬСЯ гл. пәјлә зәрә, пәјләhорә әјәки зәрә. II *чоканье* сущ. пәјлә зәрәји, пәјләhорә әјәки зәрәји.

ЧО́КНУТЫЙ прил. хојкир, гәриш, сәрсон.

ЧО́КНУТЬСЯ[1] гл. хојкир (гәриш, сәрсон) бирә.

ЧО́КНУТЬСЯ[2] см. *чокаться*.

ЧОХ см. *чих*

ЧОХА́ сущ. чухә (рујди оводуни мәрди).

ЧО́ХОМ нареч. hәммә әјәки, битәв, чиро нәсохтә.

ЧРЕВА́ТЫЙ прил. һәмәл овурдәнијо (әз јγ бәгдә чγникә јә хәрәбә кор бирәнијо). II *чрева́тость* сущ. һәмәл оморәји.

ЧРЕ́ВО сущ. дорун: 1. шγгәм; 2. гәд ән јә кәләјә, курундә чи).

ЧРЕВОВЕЩА́НИЕ сущ. ловhорә нә чγмундә коф сохтә данγстәји, hәчи дан ки, коф әдәј әз дорун шγгәмγ вәдироморә.

ЧРЕВОВЕЩА́ТЕЛЬ сущ. ловhорә нә чγмундә коф сохтә данγстәнијо одоми.

ЧРЕВОУГО́ДИЕ сущ. устар. шγгәмпәрәрәсти (бәдшγгәми, вәсәхури, әз хурдә сироји нәбирәји, чумтәнки).

ЧРЕВОУГО́ДНИК сущ. шγгәмпәрәрәст (бәдшγгәм, вәсәхур, әз хурдә сироји нәсбирәнијо, чумтәнкә одоми).

ЧРЕВОУГО́ДНИЧАТЬ гл. шγгәмпәрәрәсти (вәсәхури, чумтәнки, бәдшγгәми сохтә. II *чревоугóдничество* сущ. шγгәмпәрәрәсти (вәсәхури, чумтәнки, бәдшγгәми) сохтәји.

ЧРЕДА́ то же, что. *череда*.

ЧРЕЗ см. разг. *через*.

ЧРЕЗВЫЧА́ЙНЫЙ прил. 1. бәтәр (лап амбар, лап зијод, лап кәлә; 2. ә фикир кирдә нә оморијо (әри чγникә тәрәтәһәди һәмәл овурдә оморијо). II *чрезвыча́йность* сущ. бәтәри (лап амбари, лап зијоди, лап кәләји).

ЧРЕЗМЕ́РНОСТЬ сущ. гәдәрсγзи, әз гәдәр зијод бирәји, әз әндаза ә буру бирәји.

ЧРЕЗМЕ́РНЫЙ прил. гәдәрсγз (әз гәдәр зијод һистијо, әз әндаза ә буру һистијо). II *чрезме́рность* сущ. гәдәрсγзи (әз гәдәр зијод бирәји, әз әндаза ә буру бирәји).

ЧРЕ́СЛА сущ. кәмәр, кишт. *Препоясать чресла* кәмәрγрә (ә киштирәво) бәстә.

ЧТЕ́НИЕ сущ. 1. хундәји (козитә, китобә, нγјγстә оморијо текстә); 2. хундә оморәнијо текст; 3. лексија.

ЧТЕЦ сущ. хундәкор (нγјγстә оморијо текстә хундәнијо одоми). II *чти́ца* әзини зән (духтәр).

ЧТИ́ВО сущ. хундә оморәнијо текст (китоб), омо хуб нистијо.

ЧТИ́МЫЙ прил. ә јγ һγрмәт сохтә оморәнијо, гәдγрγ данγстә оморәнијо, ә һγрмәтәво ә јор дәшәндә оморәнијо.

ЧТИТЬ гл. һγрмәт сохтә, гәдγрγрә данγстә, ә һγрмәтәво ә јор дәшәндә.

ЧТО[1] мест. 1. чγ? *Что это?* и чγни?; *что с вами?* Ишмурә чγ бири?; 2. в знач. сказ. чγтами? *Что больной* нәчог чγтами?; 3. в знач. нареч. әрчγ? Әри чγ? *Что ты задумался?* әрчγ ә фикир рафти?; *что ты так кричишь?* тγ әрчγ hәчи hороj дәшәндә?; 4. ә чәнд?, чәнд? *Что стоит эта книга?* и китоб ә чәнди?; 5. јә чи. *Если что случится, скорее извести* јә чи бистокә, зу хәбәр ди; 6. чγни?; чγ бири? *Что случилось?* чγ бири?; 7. чγ имбу? *Что если я опоздаю?* мә дир бисторумкә чγ имбу? <> *Знаешь что?* данγстәни чγни?; *что делать!* чγ сохим*!,* чγ мидани сохтә!; *что надо* кәрәк нистијорә хуно; *что ты (вы)* тγ (ишму) чγ куфтирә (-нит), ниданγ бирә.

ЧТО[2] союз. 1. ки. *Досадно, что ты опоздал* һәјф ки, тγ дир бистори; 2. hәчи дан ки,.. хуно; 3. војист.., војисткә.. *Что в древне, что в городе* војист ә диһ, војист ә шәһәр. <> *Что ни день* руз-бәруз.

ЧТОБ, ЧТО́БЫ союз.. киро, куфтирә (амбари вәхт ә бинәј ән иһо ки куфтирә оморә). *Тороплюсь, чтобы успеть на поезд* әдәм тәһәди

сохтэ ки, э поезд дир нэ бошум. <> *Чтобы ты лопнул!* тӳрэ вином ки, парт шэнош!

ЧТО-ЛИ́БО см. *что-нибудь*.

ЧТО-НИБУ́ДЬ мест. jэ чи, hэрчӳ кири.

ЧТО́-ТО[1] мест. чӳникэ. *Чего-то не хватает* чӳникэ вэс нэс сохтэ.

ЧТО́-ТО[2] нареч. 1. jэ кэм. *Мне что-то нездоровится* мэ jэ кэм бикэjфӳм; 2. эрчӳникэ, эри чӳникэ. *Что-то руки трясутся* эрчӳникэ дэchojмэ эдэj лэрзирэ.

ЧУ межд. дэниш! Виниш! Шин! шинирэни! *Чу, что-то зашелестело в траве* Шин! Чӳникэ э гэд савзэ эдэj сэс сохтэ.

ЧУБ сущ. кэкӳл. II *чу́бик и чу́бчик* уменьш. кэкӳллэ.

ЧУБА́РЫЙ прил. холлӳ, холхоли.

ЧУБА́СТЫЙ прил. кэкӳлӳ кэлэ hистijо.

ЧУБА́ТЫЙ прил. кэкӳлӳ (лэhлэh э кэкӳлэво).

ЧУБУ́К[1] сущ. чубуг эн гэjлон (гэдӳ бушэ чулэj hӳзӳми).

ЧУБУ́К[2] сущ. чубуг (гэлэм эн тэhэнк).

ЧУВАШИ́, ЧУВА́ШИ сущ. чувашho: хэлг, амбари одомиhoj эн Чувашија. II *чува́ш* чуваш (jэки эз и одомиho). II *чува́шка* эзини зэн (духтэр).

ЧУВА́ШСКИЙ прил. чуваши: эн чувашho, эн зувун ӳшӳ, эн hадэтhошӳ, эн миллэт ӳшӳ, эн тэhэрз зиндэкунишӳ, эн культурашӳ, эн Чувашија, эн хоријӳ, эн торихӳ; эн чувашho, э Чувашија бирэниhорэ хуно. *Чувашский язык* зувун чуваши. *По-чувашски* нареч. э чуваши.

ЧУ́ВСТВЕНОСТЬ сущ. 1. см. *чувственный;* 2. эшглӳjи.

ЧУ́ВСТВЕННЫЙ прил. 1. хуб вэрасирэ, винирэ, шинирэ, данӳстэ оморэнијо; 2. э эшг, э hэвэс овурдэнијо.

ЧУ́ВСТВИЕ см. *чувство*.

ЧУВСТВИ́ЛИЩЕ сущ. вэрасирэji вэ данӳстэji эн одоми.

ЧУВСТВИ́ТЕЛЬНОСТЬ сущ. 1. хуб вэрасирэ, винирэ, шинирэ данӳстэji; 2. дӳлназуки, дӳлнэрми, hэр корэ э дӳл вэкирдэji.

ЧУВСТВИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. 1. хуб вэрасирэ, винирэ, шинирэ данӳстэнијо; 2. дӳлназук, дӳлнэрм, hэр корэ э дӳл вэкирдэнијо.

ЧУ́ВСТВО сущ. 1. вэрасирэ, винирэ, шинирэ данӳстэji; 2. эшг.

ЧУ́ВСТВОВАТЬ гл. вэрасирэ, винирэ, шинирэ, данӳстэ, э дӳлӳ дэкуфтэ. II *чувствование* сущ. вэрасирэji, винирэji, шинирэji, данӳстэji, э дӳлӳ дэкуфтэji.

ЧУ́ВСТВОВАТЬСЯ гл. вэрасирэ (винирэ, шинирэ, данӳстэ) оморэ.

ЧУВЯ́КИ сущ. чувок (добонсӳзэ мэhс эн кавказиho). II *чувя́чный* прил. чувоки: эн чувок; 2. эри чувокдухтэ hистијо.

ЧУГУ́Н сущ. 1. чугун; 2. гэзгуj (гоб) чугуни.

ЧУГУ́НКА сущ. 1. пич чугуни; 2. устар. рэh hовуни.

ЧУГУ́ННЫЙ прил. чугуни: 1. эн чугун; 2. эз чугун сохтэ оморијо; 3. э рэнг чугун hистијо; 4. лап курунд.

ЧУГУ́НОЛИТЕ́ЙНЫЙ прил. чугунhэлсохи (эри чугун hэлсохтэ hистијо). *Чугунолитейный завод* завод чугунhэлсохи.

ЧУДА́К сущ. мӳhӳчӳз (э корhojӳ мэhтэл мундэнӳtho одоми. II *чуда́чка* эзини зэн (духтэр).

ЧУДАКОВА́ТЫЙ прил. jэ кэм мӳhӳчӳз, мӳhӳчӳзтэhэр (э товунэj одоми). II *чудакова́тость* сущ. jэ кэм мӳhӳчӳзи, мӳhӳчӳзтэhэри.

ЧУДА́ЧЕСТВО сущ. мӳhӳчӳзи, мӳhӳчӳзэ корho.

ЧУДА́ЧИТЬ см. *чудить*.

ЧУДЕСА́ см. *чудо*.

ЧУДЕ́СИТЬ то же, что *чудить*.

ЧУДЕ́СНИК сущ. сиhирчи, мӳhӳчизиho сохтэнијо одоми.

ЧУДЕ́СНЫЙ прил. лап рач, лап хуб (hистијо). II *чуде́сность* сущ. лап рачи, лап хуби.

ЧУДИ́ТЬ гл. мӳhӳчӳзи сохтэ, мӳhӳчӳзиho бурбундэ.

ЧУ́ДИТЬСЯ гл. э пишоj чум оморэ, э мэhшово оморэ

ЧУ́ДИЩЕ см. *чудовище*.

ЧУДНО́Й прил. мӳhӳчӳз (э корhojӳ мэhтэл мундэнӳtho).

ЧУ́ДНЫЙ прил. 1. лап рач, лап хуб; 2. устар. мэhтэл мундэни, мӳhӳчӳз.

ЧУ́ДО сущ. 1. мӳhӳчӳзи. *Не верить в чудеса* э мӳhӳчӳзиho бовор нэ сохтэ; 2. мӳhӳчӳз; 3. в знач. сказ. чӳ рачи. <> *Чудо как..* амбар, лап амбар.

ЧУДО́ВИЩЕ сущ. 1. див, эчдэho, лап дӳрӳчд; 2. перен. кӳрк, вэhши, залум.

ЧУДО́ВИЩНЫЙ прил. 1. лап дӳрӳчд. *Чудовищный зверь* лап дӳрӳчдэ hэjвон; 2. перен. тэрсирэни. II *чудо́вищность* сущ. дӳрӳчди, тэрсирэнији, тэрс.

ЧУДОДЕ́Й сущ. 1. сиhирчи; 2. см. *чудак*. II *чудодейка* эзини зэн (духтэр).

ЧУДОТВО́РЕЦ сущ. мӳhӳчӳзиho бурбундэнијо одоми. II *чудотворница* сущ. эзини зэн (духтэр).

ЧУДОТВО́РНЫЙ прил. мӳҺӳчӳзиҺо бурбундәнијо, мәҺтәл сохтәнијо. II *чудотворность* сущ. мӳҺӳчӳзиҺо бурбундәји, мәҺтәл сохтәји.

ЧУДО-Ю́ДО сущ. див (ә нәгӳлҺо).

ЧУЖА́К сущ. 1. гәриб (әз јә чикәјкә оморијо одоми, јә новкә ҺәјвоН; 2. кәс. II *чужа́чка* әзини зән (духтәр).

ЧУЖАНИ́Н см. *чужак.*

ЧУЖБИ́НА сущ. гәриби, гәрибә хори (дәвләт).

ЧУЖДА́ТЬСЯ гл. дур бирә, дур кәштә, вирихтә (әз киникә, әз чӳникә). *Чуждаться друзей* әз Ноvурhо вирихтә.

ЧУ́ЖДЫЙ прил. 1. ән јәкикә, ән јәкикәҺо Ниститјо, ән јӳ ниститјо, ән кәс; 2. устар. гоНум ниститјо, кәс. II *чу́ждость* сущ. 1. ән јәкикә, ән јәкикәҺо бирәји, ән јӳ нәбирәји, кәси; 2. устар. гоНум нәбирәји, кәси.

ЧУЖЕЗЕ́МЕЦ сущ. одоми ән јә хорикә, ән јә дәвләтикә. II *чужезе́мка* әзини зән (духтәр).

ЧУЖЕЗЕ́МНЫЙ прил. ән јә хорикә, ән јә дәвләтикә Ниститјо. *Чужеземные воды* оvНој ән јә хорикәҺо; *чужеземный товар* мол ән јә хорикә.

ЧУЖЕСТРА́НЕЦ, то же, что *чужеземец.* II *чужестра́нка* әзини зән (духтәр)

ЧУЖЕСТРА́ННЫЙ то же, что *иностранный.*

ЧУЖО́Й прил. 1. ән кәс, ән јәкикә, ән јӳ ниститјо. *Чужие вещи* чиНој ән кәс; 2. кәс, јәкикә; 3. ә јӳ нәзник ниститјо.

ЧУ́ЙКА сущ. дураза кафтан маНуди.

ЧУКО́ТСКИЙ прил. чукчаји: ән чӳкчаНо, ән зувун үшү; ән милләт үшү, ән тәһәр зиндәкунишү, ән културашү, ән Чукотка, ән хоријү, ән торихү; ән чӳкчаНо, ә Чукотка Ниститјо. *Чукотский язык* зувун чукчаји. *По-чукотски* ә чукчаји.

ЧУ́КЧИ сущ. чукчаНо (амбари одомиНој ән Чукотка). II *чу́кча* чукча (јәки әз и одомиНо). II *чукча́нка* әзини зән (духтәр).

ЧУЛА́Н сущ. чулан (чӳклә омбор, омборлә). II *чула́нчик* уменьш. чуланлә. II *чула́нный* прил. чулани; ән чулан.

ЧУЛО́К сущ. чуруб, гурддуразә чуруб. II *чуло́чек* сущ. чурублә. II *чуло́чный* прил. чуруби: 1. ән чуруб; 2. әри чуруб Һәзүрсохтә Ниститјо.

ЧУЛО́ЧНИК сущ. чурубчи (чуруб Һәзүр сохтәнијо уста). II *чуло́чница* әзини зән (духтәр).

ЧУМ сущ. чум (сәрү ә пуст, ә пуст ән дор, ә кәчәрәво дәкирдә оморәнијо сукәј ән хәлгНој софони).

ЧУМА́ сущ. мед. чума (нәчоги). II *чумно́й* прил. чумаји: 1. ән чума; 2. әз чума Һәмәл оморијо; 3. нәчоги чумаји кирдијо.

ЧУМА́ЗЫЙ прил. чӳлки, Ниси-паси.). II *чума́зость* сущ. чӳлкији, Ниси-пасији.

ЧУМА́К сущ. чумак (НәвәлНо әри доД-вәстод сохтә ә нарковәво ә Крым мӳнүк, чәһ, тәхүл вә јә чиНојкә бәр-бијор сохтијо кәндчи). II *чумацкий* прил. чумаки; ән чумак.

ЧУМЕ́ТЬ см. *очуметь.*

ЧУМИ́ЧКА сущ. 1. кәмчә (кәләләгә); 2. разг. устар. боһи.

ЧУМОВО́Й прил. прост. нәдинч, чинкир, хојкир (нифри).

ЧУ́НИ сущ. тирјох дуволәји.

ЧУПРИ́НА, ЧУПРУ́Н см. *чуб.*

ЧУР сущ. разг. 1. чур, коһ нист; 2. дәс нә зән; 3. дәниш.

ЧУРА́ТЬСЯ гл. 1. чур куфтирә; 2. дур бирә, вирихтә (әз чӳникә).

ЧУРБА́К разг. см. *чурбан* 1.

ЧУРБА́Н сущ. 1. кутук; 2. сәрсон, кич, сәрхәрәб (нифри).

ЧУРЕ́К сущ. нун, нун тәнүји, назукә нун. II *чуречный* прил. нуни (ә товунәј нун тәнүји, ән назукә нун): 1. ән әзини нун; 2. әри әзини нун бурчундә Ниститјо.

ЧУ́РКА сущ. кутәһә кутук, тикәј ән чӳникә (ән метал, ән Һүзүм). II *чу́рочка* кутәһә кутуклә.

ЧУР-ЧУРА́ см. *чур* 1.

ЧУ́ТКИЙ прил. 1. үјог, тич, чумрәһо. *Чуткая собака* үјогә сәк; 2. меНрибон, дүлсуху, чунсуху, вәрасирәкор. *Чуткий человек* меНрибонә одоми. II *чу́ткость* сущ. 1. үјоги, тичи, чумрәһоји; 2. меНрибони, дүлсухуни, чунсухуни, вәрасирәји.

ЧУТО́К нареч. разг. јә кәмлә, јә холлә.

ЧУ́ТОЧКА сущ. разг. јә кәмлә: 1. сущ. јә дуглә; 2. *чу́точку* нареч. лап кәм. *Устал? – Чуточку.* Вәмундәј? – Јә кәмлә.

ЧУ́ТОЧНЫЙ прил. лап балалә, бичихлә.

ЧУТЬ нареч. 1. јә кәм, кәмлә. *Чуть больше* јә кәмлә кәләтә; 2. мунд (ширп әз пәсәј чӳникә). *Чуть рассвело, мы тронулись в путь* сәбәһ бирәмунд, иму ә рәһ офторим; 3. кәм мундәбу. *Чуть не упал* кәм мундәбу биофтонум.

ЧУТЬЁ сущ. 1. офтәји, шинохтә данүстәји ән һәјвоНо (амбари вәхт ә буЈәво); 2. перен. вәрасирә данүстәји, ә дүлү дәкуфтәји, офтә дәнүстәји ән одоми.

ЧУ́ЧЕЛО сущ. кудил: 1. әри мүргһорә гуjсохтә ә хомунәj одоми гүч сохтә оморијо фигур; 2. ә чүникәрәво пур сохтә оморијо пуст ән һәjвон, ән мүрг; 3. лаһлаһи (бисәлигәjә одоми). II *чу́челко* уменьш. кудиллә. II *чу́чельный* прил. кудили: 1. ән кудил; 2. әри кудил гүчсохтә һистијо.

ЧУ́ШКА[1] сущ. чушкә: 1. хук; 2. мурдарә, чүлкијә одоми.

ЧУ́ШКА[2] сущ. чүклә тикәj ән һәл сохтә оморијо метал.

ЧУШЬ сущ. буш-бушә коф, мәһносүзә коф. <> *Городить (нести) чушь* буш-бушә кофһо сохтә.

ЧУ́ЯТЬ гл. 1. буj кәширә; 2. дәкуфтә (ә дүл). *Чуяло моё сердце* ә дүлмә дәкуфтәбу.

ЧХИ межд. звукоподр. һәпчи (сарб овурдәрә бурбундә).

Ш

ША межд. прост. шүш (ə məӈnoj вəрастə кəрəки).

ША́БАШ сущ. 1. шоботи (əри чуһурһо норə оморијо руз рəһəти); 2. ə боворимиһој ən миклəји садсалиһо киро шəви күрдбирəји ən ӈəлбүсһо.

ША́БАШ частица прост. то же, что *баста.*

ША́БАШИТЬ гл. корə вəрастə, јə новкə појундə.

ШАБЁР сущ. гунши, ӈəмсојə, ӈəрмəӈ кори.

ША́БЛОН сущ. шаблон, пəјмунə, голуб.

ША́БЛОННЫЙ прил. шаблони, пəјмунəји, голуби ӈистијо. II *шабло́нность* сущ. шаблони, пəјмунəји, голуби.

ША́ВКА сущ. ша́вка: 1. бала сəклə; 2. амбар ӈов зəрənијо, ӈороj дəшəндənијо одоми.

ШАГ сущ. 1. ə чиробəчиро məӈноһо лүнк. *Отмерить шагами* ə лүнкəво пəјмундə; *на каждом шагу* сəри лүнк; *первые шаги* јəкимүн лүнкһо; *шаг за шагом* лүнк-лүнк, јовош-јовош; 2. рафтəји. *Замедлить шаг* рафтəјирə јовош сохтə; 3. кəзун (бологӈој шовол əјəки духтə оморənијо чикə. II *шажо́к* уменьш. лүнклə. II *ша́говый* прил. 1. лүнки: 1)ən лүнк; 2)лүнк шəндənијо: 2. кəзуни.

ШАГА́ТЬ, ШАГНУ́ТЬ гл. лүнк шəндə, рəӈ рафта. II *шага́ние* сущ. лүнк шəндəји, рəӈ рафтаји.

ША́ГИСТЫЙ прил. лүнкү кəлə ӈистијо.

ША́ГОМ нареч. ə лүнкəво, лүнк- лүнк.

ШАГОМЕ́Р сущ. лүнкпəјму (ə појəво рафтə оморənијо рəӈə пəјмундənијо карости).

ШАГРЕ́НЬ сущ. шагрен: 1. ə ӈомовор нистијо рујү хитхитиһо вəријо нəрмə чəрм кəчији, куспəнди; 2. ӈəчи хитхити сохтə оморијо когоз, јə новкə келонкор. II *шагре́невый* прил. шагрени: 1. ən шагрен; 2. əз шагрен сохтə оморијо.

ША́ЙБА сущ. шајба: 1. ə зир болт, јə новкə ən гајка дənорənүтһо тəскə ӈəлгə; 3. ə вози хоккеј сəрчилиди кор бирənијо курунə чүклə дисклəј резини). II *ша́йбовый* прил. шајбаји; ən шајба.

ША́ЕЧКА сущ. чүклəј ən *шайка*[2].

ША́ЙКА[1] сущ. бəдрə (ə гирогӈојү ду гүлп вəријо сарə гоб).

ША́ЙКА[2] сущ. дəстə (əри хəрəбə корһо сохтə күрд бирəтһо одомиһо).

ШАЙТА́Н сущ. шəӈəту.

ШАКА́Л сущ. чогол (вəӈшијə ӈəјвон). II *шакалий* прил. чоголи; ən чогол.

ШАЛА́ сущ. чолтук.

ШАЛА́Ш сущ. сукə. II *шала́шный* прил. сукəји: 1. ən сукə; 2. əз сукəһо ӈəмəл оморијо.

ШАЛЕ́ТЬ гл. əгүлə вир сохтə.

ШАЛИ́ТЬ гл. 1. шулуги сохтə, нəдинчи сохтə; 2. вози сохтə, ӈənək сохтə; 3. сəрсəбили сохтə, биəдəби сохтə; 4. разг. бəсгуни сохтə, рəӈбури сохтə; 5. хуб кор нəсохтə, дуз кор нə сохтə. *Часы шалят* сəӈат дуз кор нəс сохтə.

ШАЛОВЛИ́ВЫЙ прил. 1. шулуг, нəдинч; 2. ӈənəкчи, сук. II *шаловли́вость* сущ. 1. шулуги, нəдинчи; 2. ӈənəкчији, суки.

ШАЛОПА́Й сущ. оворə, сəркəрду. II *шалопа́йский* прил. оворəји, сəркəрдуји; ən оворə, ən сəркəрду.

ШАЛОПА́ЙНИЧАТЬ гл. оворəји, сəркəрдуји сохтə.

ШАЛОПУ́Т то же, что *шалопай.*

ШАЛОПУ́ТНИЧАТЬ гл. суки, биəдəби сохтə, кəмəгүли, фəрсүзи бурбундə. II *шалопу́тство* сущ. суки, биəдəби, кəмəгүли, фəрсүзи. II *шалопу́тничание* сущ. суки, биəдəби сохтəји, кəмəгүли, фəрсүзи бурбундəји.

ШАЛОПУ́ТНЫЙ прил. сук, биəдəб, кəмəгүл, фəрсүз.

ША́ЛОСТЬ сущ. вози, ӈənək, шулуги.

ШАЛТА́Й-БОЛТА́Й сущ. оворə (кор-борү нистијо одоми).

ШАЛУ́Н сущ. нəдинч. II *шалу́нья* əзини зəн (духтəр). II *шалу́нишка* нəдинчлə.

ШАЛФЕ́Й сущ. бот. мəрмəрək (савза). II *шалфейный* прил. мəрмəрəки: 1. ən мəрмəрək; 2. əз мəрмəрək, ə мəрмəрəкəво сохтə оморијо.

ША́ЛЫЙ прил. сəрсон: 1. бəдхој, шулуг; 2. нəгəстənки, ӈəмишəки нистијо. *Шалые деньги* сəрсонə пулһо.

ШАЛЬ[1] сущ. шол (бофтə, јə новкə духтə оморијо кəлə јəјлуг). II *ша́лька* уменьш. шоллə. II *ша́левый* прил. шоли: 1. ən шол; 2. əри шол ӈистијо.

ШАЛЬ[2] сущ. сәрсони (әгүлсүзи, кичи).

ШАЛЬВА́РЫ сущ. устар. фирәһә шовол.

ШАЛЬНО́Й то же, что *ша́лый*. <> *Шальная голова* сәрсон, хојкир; *шальная пуля* нәкумијә куллә, чәмүстә куллә.

ШАЛЯЙ-ВАЛЯ́Й, ШАЛЯ́-ВАЛЯ́ нареч. чүтам бисто, һәр чүтам кири.

ШАМА́Н сущ. шаман (ә гәд ән ә рүһһо, мүһүчүзиһо бовор сохтәнүтһо хәлгһо фолчи, сиһирчи, һәкәл-питикчи). II *шама́нка* әзини зән (духтәр). II *шама́нский* прил. шамани; ән шаман.

ШАМА́НИТЬ гл. шамани сохтә.

ША́МКАТЬ, ША́МКНУТЬ гл. нәвәрасирәнијә кофһо сохтә, ә фысфысәво коф сохтә. II *ша́мканье* сущ. нәвәрасирәнијә кофһо сохтәји, ә фысфысәво коф сохтәји.

ШАМО́Т сущ. шамот: сухундә оморијо кил вә әз и кил сохтә оморијо кәрпүч. II *шамотный* прил. шамоти: 1. ән шамот; 2. әз шамот, ә шамотәво сохтә оморијо.

ШАМПА́НСКИЙ прил. шампани: *шампанские вина* шоробһој шампани.

ШАМПА́НСКОЕ сущ. шороб шампани, разг. шампански (әз сипрә онкур сохтә оморәнијо газдәријә шороб).

ШАМПИНЬО́Н сущ. шампинјон (сорт ән хурдәнијә суги). II *шампинью́нный* прил. шампинјони; ән шампинјон.

ШАМПУ́НЬ сущ. шампун (әри шуштә рушумә сәһәбу, јә новкә крем).

ШАМПУ́Р сущ. бүск. II *шампу́рный* прил. бүски; ән бүск.

ШАНДА́Л сущ. устар. гәндил, курундә шәһәмдон.

ШАНС сущ. шанс, һин, имид.

ШАНТА́Ж сущ. шантаж: 1. әри ә чүникә расирә киникәрә локолү сохтәнијә суррһојүрә лов сохтәрәво тәрсундәји (булә дорәји); 2. булә, бүлә-һәлә. II *шанта́жный* прил. шантажи; ән шантаж.

ШАНТАЖИ́РОВАТЬ гл. шантаж сохтә, булә дорә.

ШАНТАЖИ́СТ сущ. шантажист, булә-һәлә дорәкор, шантаж сохтәкор, корү шантажсохтә һистијо одоми. II *шантажи́стка* әзини зән (духтәр). II *шантажи́стский* прил. шантажисти; ән шантажист.

ШАНТРАПА́ сущ. фәрсүз (ә һичиш нәвәрзүһо одоми, бииһтиборә одоми).

ША́ПКА сущ. шопкә: 1. пәпәх, киләһ. *Меховая шапка* пәпәх хәзи; 2. сәрнумә (ә гозит әри јә чәнд мәгәлә бирәнијо, ә кәлә һәрфһорә дорә оморәнијо нум). II *ша́почка* уменьш. шопкәлә. II *ша́почный* прил. шопкәји: 1. ән шопкә; 2. әри шопкә духтә, фурухтә һистијо.

ША́ПОВА́Л сущ. пәпәхчи (әз кәчә пәпәх һәзүр сохтәнијо уста).

ША́ПОНЬКА сущ. шопкәлә, пәпәхлә.

ША́ПОЧНИК сущ. пәпәхчи, шопкәчи. II *ша́почница* әзини зән (духтәр).

ШАР сущ. туп, разг. шар. *Бильярдный шар* шар билјарди. <> *Хоть шаром покати* бим бу́ши, һичиш нә дәри.

ШАРА́Х в знач. сказ. шарп: 1. шарп сохтә зә; 2. шарп сохтә вохурд.

ШАРА́ХНУТЬ, ШАРА́ХАТЬ гл. 1. ә шарпәво зәрә, сәхт вокосундә; 2. чүникәрә ә сәр киникә шәндә; 3. нәгофили шәндә (кулләрә).

ШАРА́ХНУТЬСЯ, ШАРА́ХАТЬСЯ гл. 1. хүштәрә ә јон (ә гирог) шәндә; 2. сәхт вохурдә.

ШАРЖ сущ. шарж (ә зарафотирәво, јә новкә сатирарә хуно кәширә оморијо шикил ән киникә). II *ша́ржевый* прил. шаржи: 1. ән шарж; 2. шарж һистијо

ШАРИА́Т сущ. шәриәт (законһој мусулмунәји).

ША́РИК сущ. разг. шари́к:1. см. шар; 2. шутл. хори (ћилом); 3. ә бәһзи кәлмәһо: *шариками покрутить* шарикһорә ә кор овурдә (ә товунәј данани одоми).

ША́РИТЬ гл. кәштә, вохору-вохору сохтә.

ШАРК в знач сказ. разг. шарп, шарп јәки. *Шарк по голове кулаком* шарп јә мүшт вәно ә сәрү.

ША́РКАТЬ, ША́РКНУТЬ гл. 1. совустә, сәс вәдәшәндә; 2. појһорә (мәһсһорә) совустә-совустә рафтә; 3. шарт-шарт сохтә, шарп—шарп сохтә.

ШАРЛАТА́Н сущ. шарлатан, дуллоб. II *шарлата́нка* әзини зән (духтәр).

ШАРЛАТА́НСКИЙ прил. шарлатани: 1. ән шарлатан; 2. ән корһо, мәһәсиһој шарлатан. II *шарлата́нство* сущ. шарлатани (корһо, мәһәсиһој ән шарлатан).

ШАРЛО́ТКА сущ. шарлотка (кәтәј сиби).

ШАРМ сущ. мәстури, рачи.

ШАРМА́НКА сущ. 1. шарманка (карасти музикаји, ә дүш кировундә, кәрдундә оморәнијо ә јәшик ухшәш зәрәнијо чүклә орган); 2. перен. визор сохтәнијо, дүл фурагундәнијо кофәкоф (ихтилот).

ШАРМА́НЩИК сущ. шарманкачи, шарманка зәрәкорә одоми. II *шарма́нщица* әзини зән (духтәр).

ШАРНИ́Р сущ. шарнир. II *шарни́рный* прил. шарнири: 1. ән шарнир; 2. ә сәр шарнир, ә шарнирәво вәнорә оморијо.

ШАРОВА́РЫ сущ. устар. шовол, фирәһә шовол.

ШАРОВИ́ДНЫЙ прил. шартәһәр (булул, ә шар ухшәш зәрәнијо, шарә хуно һистијо). II *шарови́дность* сущ. шартәһәр(булули, ә шар ухшәш зәрәји, шара хуно бирәји).

ШАРОВО́Й прил. шари: 1. ән шар; 2. шарә хуно һистијо; 3. ә конструксијајү шара хуно деталһо дәријо.

ШАРОМЫ́ГА сущ. разг. јүрә ә ћисоб ән јәкикәһо Һошир бирә хош оморәнијо одоми; одомифурму. II *шаромыжка* әзини зән (духтәр).

ШАРОМЫ́ЖНИК разг. см. *шаромыга*.

ШАРООБРА́ЗНОСТЬ см. *шаровидность*.

ШАРООБРА́ЗНЫЙ см. *шаровидный*.

ШАРФ сущ. шарф. II *ша́рфик* уменьш. шарфлә.

ШАССИ́ сущ. шасси.

ША́СТАТЬ гл. разг. сәркәрдуни сохтә, оворә-оворә кәштә.

ШАСТЬ в знач сказ. һә ә јәбо диромо, һә ә јә бо вәдарафт, һә ә јә бо вирихт.

ШАТА́НИЕ сущ. 1. ләј-луј хурдәји; 2. ләрзирәји, ҹүмүстәји; 3. бикор-бикор кәштәји, сәркәрдуни сохтәји.

ШАТА́ТЬ, ШАТНУ́ТЬ гл. ҹүмундә, ләрзундә, сәһмундә, һәчинәво-һәчунәво гәд сохтә.

ШАТА́ТЬСЯ, ШАТНУ́ТЬСЯ гл. 1. ләј-луј хурдә; 2. ләрзирә, ҹүмүстә; 3. бикор-бикор кәштә, сәркәрдуни сохтә; 4. һәчинәво-һәчунәво гәд бирә.

ШАТЕ́Н сущ. шатен (мујһојү шабалуди һистијо одоми).

ШАТЁР сущ. чодур: 1. әри зивистә һәләлуг әз мол, пуст вә әз јә чоһојкә вокундә оморијо палаткә; 2. Һәсму.

ША́ТИЯ сущ. 1. дәстәј одомиһо; 2. презр. хәрәбә одомиһо, залумә одомиһо.

ША́ТКИЙ прил. 1. ҹүмүстәнијо, ләј-луј хурдәнијо; 2. перен. иҺтиборсүз, зу-зу дәкиш бирәнијо. II *ша́ткость* сущ. 1. ҹүмүстәји, ләј-луј хурдәји; 2. перен. иҺтиборсүзи, зу-зу дәкиш бирәји.

ШАТУ́Н[1] сущ. 1. шатун (детал ән мотор).

ШАТУ́Н[2] сущ. оворә, сәркәрду. II *шату́нья* әзини зән (духтәр).

ША́ФЕР сущ. мәһр бирәнкә ә јон ћәтон (Һәрүс) појистәнијо одоми (согдүш).

ШАФРА́Н[1] сущ. зәҺфәрон.

ШАФРА́Н[2] сущ. шофрон (сорт ән сиб).

ШАФРА́НОВЫЙ прил. зәҺфәрони (рәнг ән зәҺфәрон, зәрд-гирмизијә рәнг).

ШАХ[1] сущ. шоһ, парчоһ, милих. II *ша́хский* прил. шоһи; ән шоһ.

ШАХ[2] сущ. шоһ (ә вози шоһмати ә јә фигур, јә новкә ә појәдәрәво ә сәр шоһ бәсгуни сохтәји).

ШАХИ́НЯ сущ. мәлкә, зән ән шоһ.

ШАХМАТИ́СТ сущ. шоһматчи, шахматист. II *шахмати́стка* әзини зән (духтәр). II *шахмати́стский* прил. шоһматчији, шахматисти; ән шоһматчи, ән шахматист.

ША́ХМАТЫ сущ. шоһмат: 1. вози; 2. сәнгһој (фигурһој) ән шоһмат. II *шах́матный* прил. шоһмати: 1. ән шоһмат; 2. шоһматсәјәги (јә рәнг ән хунәләһој тәхтәј шоһмати дәчирә оморијо хуно).

ШАХОВА́ТЬ гл. шоһ куфтирә (ә вози шоһмати).

ША́ХТА сущ. ша́хта: 1. чол ән мәҺдон; 2. мәҺдон; 3. ә бәҺзи пичһо (ә домнаһо, ә генераторһо вә ә јә чиһикәһо) силиндр, јә новкә конусә хуно рәћојә ҹикәјү). II *ша́хтный и ша́хтенный* прил. ша́хтаји: 1. ән ша́хта; 2. әри ә ша́хта корсохтә һистијо.

ШАХТЁР сущ. ша́хтачи, шахтјо́р. II *шахтёрка* әзини зән (духтәр). II *шахтёрский* прил. шахтачији (шахтјори): 1. ән шахтачи (ән шахтјор); 2. әри шахтачи (әри шахтјор) һистијо.

ША́ШЕЧКА[1] уменьш к сл. *шашка*[1].

ША́ШЕЧКА[2] сущ. шимшиллә, гилинҹлә.

ША́ШЕЧНИЦА сущ. 1. тәхтәј шашкији, тәхтәј шоһмати; 2. гути шашкији;

ШАШИ́СТ сущ. шашки возирәнијо одоми (спортсмен).

ША́ШКА[1] сущ. 1. ә фирәһовунә бурра оморијо тәнкә тикәј ән күрдүн; 2. только мн. *шашки* шашки (вози); 3. шашка (әри чүһојикәрә ловсохтә кор бирәнијо пресс сохтә оморијо кубик проксилини, јә новкә тротили).

ША́ШКА[2] сущ. шимшил, гилинҹ.

ШАШЛЫ́К сущ. тикәкобоб, кобоб. II *шашлы́чный* прил. кобоби: 1. ән кобоб; 2. әри кобоб кәширә (бурҹундә) һистијо.

ШАШЛЫ́ЧНАЯ сущ. кобобхунә, тукуj кобобчиjи.

ША́ШНИ сущ. 1. ћәкәл-питик, корћоj ћәлбүси; 2. нүмкүрдә вози, корћоj мәрди-зәни.

ШВА́БРА сущ. швабра. II *швабровый* прил. швабраjи; ән швабра.

ШВАЛЬ сущ. 1. хәрәбә чи (чиће), зир-зибил, шәндәниjә чиће; 2. фәрсүзә одоми (одомиће), хәрәбә одоми (одомиће).

ШВА́ЛЬНЯ сущ. устар. дәрзихунә.

ШВА́РА сущ. буj (ә тутун гәриш сохтә оморәниjо чи).

ШВАРТО́В сущ. әри кәмирә бәстә канат, раса.

ШВАРТОВА́НИЕ сущ. бәстәjи (кәмирә).

ШВАРТОВА́ТЬ гл. ә күрпи нәзник норә, ә расарәво бәстә (кәмирә). II *шварто́вка* сущ. ә күрпи нәзник норәjи, ә расарәво бәстәjи (кәмирә). II *шварто́вый* прил. бәстәни: 1ән бәстә; 2. әри бәстә ћистиjо.

ШВАРТОВА́ТЬСЯ гл. ә күрпи нәзник оморә, бәстә оморә (ә товунәj кәми). II *шварто́вка* сущ. ә күрпи нәзник оморәjи, бәстә оморәjи (ә товунәj кәми).

ШВАХ сущ. в знач сказ. разг. хәрәби, бәди.

ШВЕ́ДСКИЙ прил. исвечи, шведи: ән исвечиће (ән шведће), ән зувун үшү, ән ћәдәтћошү, ән милләт үшү, ән тәћәрз зиндәкунишү, ән культурашү; ә Исвеч (Швесиjа), ән хориjү, ән торихү; ән исвечће (шведће), ә Исвеч (Швесиjа), ћистиjорә хуно. *Шведский язык* зувун шведи. *По-шведски* нареч. ә шведи.

ШВЕ́ДЫ сущ. шведће (хәлг, амбари одомиће ән Исвеч (Швесиjа). II *швед* исвечи, швед (jәки әз и одомиће). II *шведка* әзини зән (духтәр).

ШВЕ́ЙНИК сущ. ћәjот, палтардух (корү духтә ћистиjо фәћлә). II *шве́йница* әзини зән (духтәр).

ШВЕ́ЙНЫЙ прил. палтардухи: 1. ән палтардух; 2. әри оводуни духтә ћистиjо.

ШВЕЙЦА́Р сущ. швеjсар, ләћәjдәри.

ШВЕЙЦА́РСКИЙ прил. исвечрәjи: ән исвечрәjиће, ән зувунћошү, ән ћәдәтћошү, ән милләт үшү, ән тәћәрз зиндәкунишү, ән культурашү, ән Исвечрә,ән хориjү, ән торихү; ән исвечрәjиће, ә Исвечрә ћистићорә хуно. *Швейцарские часы* сәћәт свечрәjи.

ШВЕЙЦА́РЦЫ сущ. исвечрәjиће (одомиће ән Исвечрә). II *швейцарец* исвечрәjи (jәки әз и одомиће). II *швейца́рка* әзини зән (духтәр).

ШВЕ́ЛЛЕР сущ. швеллер (чикәбуррajү ә тәћәр «П» ћистиjо пәрдүj метали, jә новкә бетони).

ШВЕЦ сущ. устар. дәрзи.

ШВЕЯ́ сущ. зән (духтәр) дәрзи.

ШВЫРЯ́ТЬ, ШВЫРНУ́ТЬ гл. разг. 1. шәндә, пәртәво дорә; 2. перен. ћәчинәво-ћәчунәво хәрч сохтә, ворвори дорә. <> *Швырять деньги на ветер* пулә ћәчинәво-ћәчунәво хәрч сохтә, ворвори дорә, ћәчунәво хәрч сохтә.

ШВЫРЯ́ТЬСЯ, ШВЫРНУ́ТЬСЯ гл. 1. шәндә оморә, пәртәво дорә оморә; 2. перен. ћәчунәво-ћәчинәво хәрч сохтә оморә, ворвори дорә оморә; 3. шәндә, ә сәр дү-jәки шәндә. *Швыряться камнями* ә сәр дү-jәки сәнг шәндә; 4. перен. ћисоб нә сохтә, гимәт нә дорә; гәдүрүрә нә данүстә. <> *Швыряться деньгами* см. *швырять (швырять деньги на ветер)*.

ШЕВЕЛИ́ТЬ, ШЕВЕЛЬНУ́ТЬ гл. 1. чүмундә, ә кор вәнкәстә. <> *Шевелить мозгами* фикир сохтә. II *шевеле́ние* сущ. 1. чүмундәjи; 2. ә кор вәнкәстәjи.

ШЕВЕЛИ́ТЬСЯ, ШЕВЕЛЬНУ́ТЬСЯ гл. 1. чүмүстә; 2. ә кор офторә. II *шевеле́ние* сущ. 1. чүмундәjи; 2. ә кор вәнкәстәjи.

ШЕВЕЛЮ́РА сущ. амбарә муj ән сәр.

ШЕВИО́Т сущ. шивjот (мол пәшми). II *шевиотовый* прил. шивjоти: 1. ән шивjот; 2. әз шивjот духтә оморијо.

ШЕВРО́ сущ. шевро (назукә нәрмә пуст). II *шевро́вый* прил. шевроjи: 1. ән шевро; 2. әз шевро сохтә оморијо.

ШЕДЕ́ВР сущ. шедевр (сәнићәткор офурриће ән рачә чи).

ШЕ́ИЩА сущ. голинә кәрдән.

ШЕ́ЙКА сущ. 1. кәрдәнлә; 2. бугоз (ә мәћноj ән назукә чикәj ән чүникә); 3. кәрдәни (кушт). II *ше́ечный* прил. кәрдәнләjи; ән кәрдәнлә.

ШЕ́ЙНЫЙ прил. кәрдәни: 1. ән кәрдән; 2. әри ә кәрдән кәрдундә ћистиjо.

ШЕЙХ сущ. шәjх.

ШЕ́ЛЕСТ сущ. хиш-хиш. *Шелест листьев* хиш-хиш ән вәлкоj дорће.

ШЕЛЕСТЕ́ТЬ гл. хиш-хиш сохтә. II *шелесте́ние* сущ. хиш-хиш сохтәjи.

ШЕЛКОВИ́НА сущ. 1. лиф әврүшүми; 2. русмуj әврүшүми. II *шелкови́нный* прил. 1. ән русмуj әврүшими; 2. әз русмуj әврүшүми сохтә оморијо.

ШЕЛКОВИ́НКА см. *шелковина* 2.

ШЕЛКОВИ́СТЫЙ прил. əврүшүми (əврүшүмə хуно һистијо, нəрм, һомовор). II *шелкови́стость* сущ. əврүшүмији (əврүшүмə хуно бирəји, нəрми, һомовори).

ШЕЛКОВИ́ЦА сущ. тут: 1. дор тути; 2. мəјвəј ən и дор; 3. һүзүм ən и дор.

ШЕЛКОВИ́ЧНЫЙ прил. тути: 1. ən тут; 2. əз тут, ə тутəво сохтə оморијо.

ШЕЛКОВО́Д сущ. боромəчи (əри əврүшүм вəкирдə борəмə доштəнијо сəниһəткор).

ШЕЛКОВО́ДСТВО сущ. боромəчији (əри əврүшүм вəкирдə борəмə доштəји). II *шелково́дный* прил. боромəчијији: 1. ən боромəчији; 2. ən боромəчији һистијо.

ШЕЛКОПРЯ́Д сущ. əврүшүмвəпучу, пəлпəлүј ən борəмə.

ШЕЛКОПРЯДЕ́НИЕ сущ. əврүшүмвојори.

ШЕЛКОТКА́НЫЙ прил. əврүшүми, əз əврүшүм духтə оморијо.

ШЕЛО́М см. *шлем*.

ШЕЛОХНУ́ТЬ гл. јовош-јовош, јовошлə чүмундə, лəрзундə.

ШЕЛОХНУ́ТЬСЯ гл. јовош-јовош, јовошлə чүмүстə, лəрзирə.

ШЕЛУДИ́ВЕТЬ гл. гутур бирə.

ШЕЛУДИ́ВЫЙ прил. гутур, гутур бирijo. II *шелуди́вость* сущ. гутури, гутур бирəји.

ШЕЛУХА́ прил. 1. пүрч (пуст, пилкəј ən мəјвə-тəрəвəз); 2. һарч-пүрч (кəрəк нистијо чиһо); 3. пəл (ən дон).

ШЕЛУШИ́ТЬ гл. пустүрə кəндə, пилкəјүрə тəмиз сохтə, пəлүрə чиро сохтə. II *шелуше́ние* сущ. пустүрə кəндəји, пилкəјүрə тəмиз сохтəји, пəлүрə чиро сохтəји. II *шелуши́льный* прил. пустə кəндəнијо, пилкəрə тəмиз сохтəнијо, пəлə чиро сохтəнијо (ən мəјвə-тəрəвəзə, ən донə).

ШЕЛУШИ́ТЬСЯ гл. пуст дорə, əз пуст вəдироморə, əз пилкə чиро бирə, пустү кəндə оморə, пилкəјү тəмиз сохтə оморə. II *шелуше́ние* сущ. пуст дорəји, əз пуст вəдироморəји, əз пилкə чиро бирəји, пустү кəндə оморəји.

ШЕ́ЛЬМА, ШЕЛЬМЕ́Ц сущ. бич, мəмизир, одомифурму.

ШЕЛЬМОВА́ТЫЙ прил. бич, мəмизир, одомифурму һистијо, мəмизир һистијо, ə фикирү одомифурмуни дəријо. II *шельмова́тость* сущ. бичи, мəмизири, одомифурмуни.

ШЕЛЬМОВА́ТЬ гл. биобур сохтə, тəбəрə сохтə. II *шельмова́ние* сущ. биобур сохтəји, тəбəрə сохтəји.

ШЕЛЬФ сущ. шелф.

ШЕМАТО́Н сущ. бивəч, оворə, сəркəрду.

ШЕПЕЛЕВА́ТЫЙ прил. һарə- һарə һарфој «с» нə »з»-рə »ш» нə »ж»-рə хуно куфтирəнијо. II *шепелева́тость* сущ. һарə- һарə һарфој «с» нə »з»-рə »ш» нə »ж»-рə хуно куфтирəји.

ШЕПЕЛЯ́ВИТЬ гл. һарфој «с» нə »з»-рə »ш» нə »ж»-рə хуно куфтирə.

ШЕПЕЛЯ́ВЫЙ прил. һарфој «с» нə »з»-рə »ш» нə »ж»-рə хуно куфтирəнијо. II *шепеля́вость* сущ. һарфој «с» нə »з»-рə »ш» нə »ж»-рə хуно куфтирəји.

ШЕПОТКО́М см. *шепотом*.

ШЕПОТНЯ́ сущ. 1. пичəпич, пичи-пичи; 2. куши-куши, хəбəрбəри.

ШЕПТАЛА́ сущ. гингəлдəријə хүшкə гəјси, хүшкə шофтолу.

ШЕПТА́ТЬ, ШЕПНУ́ТЬ гл. 1. пичəпич коф сохтə, пичи-пичи сохтə; 2. куши-куши, хəбəрбəри сохтə; 3. фолчији, һəкəлпитикчији сохтə. II *шепта́ние* сущ. пичəпич, пичи-пичи сохтəји.

ШЕПТУ́Н сущ. 1. пичəпич коф сохтəнијо, пичи-пичи сохтəнијо одоми; 2. куши-куши, хəбəрбəри сохтəнијо одоми; 3. фолчи, һəкəлпитикчи. II *шептунья* əзини зəн (духтəр)

ШЕРБЕ́Т сущ. шəрбəт.

ШЕРЕ́НГА сущ. одмиһо əјонјəки ə јə хит појистəнүтһо чəркə.

ШЕРОХОВА́ТОСТЬ сущ. шəфтшури, чəгəрбугури, тинколтинколи.

ШЕРОХОВА́ТЫЙ прил. шəфт-шур, чəгəр-бугур, тинкол-тинкол (һомовор нистијо). II *шерохова́тость* сущ. шəфт-шур, чəгəр-бугур, тинкол-тинкол (һомовор нəбирəји).

ШЕРСТИ́НКА сущ. мујлəј ən пəшм.

ШЕРСТИ́СТЫЙ прил. 1. мујлү, мујвəри, пəшмлү, пəшмвəри; 2. ховлү. II *шерсти́стость* сущ. 1. мујлүји, пəшмлүји; 2. ховлүји.

ШЕРСТИ́ТЬ гл. вокосирəнкə хорə (хорəхорə) дорə (амбари вəхт əз товунəј мол пəшми). *Фуфайка шерстит шею* лободə кəрдəнмəрə ədəј хорə дорə.

ШЕРСТОБИ́Т, ШЕРСТОБО́Й сущ. пəшмкуф: 1. əри војəрдə пəшмə куфтəнијо корсох; 2. и корə сохтəнијо мошин.

ШЕРСТОБИ́ТНЫЙ, ШЕРСТОБО́ЙНЫЙ прил. пəшмкуфи, əри пəшмкуфтə һистијо. *Шерстобитная работа* кор пəшмкуфи.

ШЕРСТОБО́ЙНЯ сущ. пəшм куфтə оморəнијо чикə.

ШЕРСТОПРЯДЕ́НИЕ сущ. пәшмвошуни, әз пәшм русму (дуволә) вошундәји.

ШЕРСТОПРЯДИ́ЛЬНЫЙ прил. пәшмвошуни, әри пәшмвошундә һистијо. *Шерстопрядильная фабрика* фабрик пәшмвошуни.

ШЕРСТОПРЯДИ́ЛЬНЯ сущ. пәшм вошундәнүгһо чикә, пәшм вошундәнијо фабрик.

ШЕРСТЬ сущ. 1. пәшм; 2. русмуј пәшми; 3. мол пәшми. II *ше́рстка* уменьш. пәшмлә. II *ше́рстный* прил. пәшми: 1. ән пәшм; 2. пәшм дорәнијо; 3. амбарә пәшм дорәнијо

ШЕРСТЯ́НИК сущ. пәшмчи, пәшмкори сохтәнијо одоми.

ШЕРСТЯНО́Й прил. пәшми: 1. ән пәшм; 2. әри пәшмкори, дод-востод пәшми сохтә вә әз пәшм чүникә һәзүрсохтә һистијо; 3. әз пәшм һәзүр сохтә оморијо.

ШЕРША́ВЕТЬ гл. шәфт-шур, чәгәр-бугур, тинкол-тинкол бирә.

ШЕРША́ВЫЙ прил. шәфт-шур, чәгәр-бугур, тинкол-тинкол. II *шершáвость* прил. шәфт-шури, чәгәр-бугури, тинкол-тинколи.

ШЕСТ сущ. чу (дуразә чубуг). II *ше́стик* уменьш. чулә (дуразә чубуглә). II *шестово́й* прил. чуји: 1. ән чу; 2. чурә хуно һистијо

ШЕ́СТВИЕ сущ. просес ән ә тәнтәнәрәво, хүштәбурбунирәво рафтәји.

ШЕ́СТВОВАНИЕ сущ. ә тәнтәнәрәво, хүштәбурбунирәво рафтәји (јовош-јовош).

ШЕ́СТВОВАТЬ гл. ә тәнтәнәрәво, хүштәбурбунирәво рафтә (јовош-јовош).

ШЕСТЕРЁНКА см. *шестерня*.

ШЕСТЕРЁНОЧНЫЙ, ШЕСТЕРЁНЧАТЫЙ прил. диликдиликә чәрх, диликлүјә чәрх.

ШЕСТЕРИ́К сущ. 1. шәш һәсб (ә јә чикә дәбәстә оморијо); 2. шәш пәјмунә, јә новкә чи; 3. әз шәш чи һәмәл оморијо чи.

ШЕСТЕРНЯ́[1] см. *шестерик* 2.

ШЕСТЕРНЯ́[2] сущ. диликдиликә чәрх.

ШЕ́СТЕРО числ. 1. шәш донә; 2. шәш чи; 3. шәш чүфт.

ШЕСТЁРКА[1] сущ. 1. шәш; 2. шәшнумрә (автобус, трамвој вә јә чиһојкә; 3. шәшхоли горт возији; 4. шәш одоми, шәш чи әјәки; 5. ә јү шәш һәсб дәбәстә оморијо чи; 6. гуллугчи.

ШЕСТИГРА́ННИК сущ. геом. шәшрујә (чи).

ШЕСТИДЕСЯТИЛЕ́ТИЕ сущ. шастсали: 1. шаст сали вәхт; 2. сәрсали ән шаст сал пишо биријо кор; 3. шаст салә бирәји ән киникә, чүникә. II *шестидесятиле́тный* прил. шастсалә (шаст сал бирәнијо, јә новкә биријо).

ШЕСТИДЕСЯ́ТЫЙ прил. шастимүн. *Шестидесятый номер* шастимүн нумир; *шестидесятые годы (с 60-го по 69-й год какого-н. столетия)* шастимүн салһо (әз 60 тә 69-мүн сал ән комининикә садсали).

ШЕСТИДНЕ́ВКА сущ. шәшрузә, шәшрузи.

ШЕСТИДНЕ́ВНЫЙ прил. шәшрузи: 1. шәш руз һистијо, бирәнијо, ә шәш руз һәмәл оморијо; 2. әри шәш руз һистијо; 3. һүмүрү шәш руз һистијо.

ШЕСТИКЛА́ССНИК сущ. һәјил ән шәшимүн клас, ә шәшимүн клас хундәнијо һәјил. II *шестикла́ссница* әзини духтәр.

ШЕСТИКОПЕ́ЕЧНЫЙ прил. шәшкәпикә, шәшкәпики.

ШЕСТИКРА́ТНЫЙ прил. 1. шәш бо бирәнијо, шәш бо биријо; 2. шәш бо кәлә сохтә оморијо.

ШЕСТИЛЕ́ТИЕ сущ. шәшсали: 1. шәш сали вәхт; 2. сәрсали ән шәш сал пишо сәр кирдијо, биријо чү корикә. II *шестиле́тний* прил. шәшсалә (шәш сал биријо, јә новкә бирәнијо).

ШЕСТИПА́ЛЫЙ прил. шәшәнкүштә: ә дәсү, јә новкә ә појү (ән һәјвонһо ә пәнчәһојү) шәш әнкүшт вәриjо. II *шестипа́лость* сущ. шәшәнкүштәји.

ШЕСТИСОТЛЕ́ТИЕ сущ. шәшсадсали: 1. шәштсад сали вәхт; 2. сәрсали ән шәшсад сал пишо биријо кор; 3. шәшсад сал пишо бирәји ән киникә, чүникә. II *шестисотле́тный* прил. шәшсадсалә (шәшсад сал бирәнијо, јә новкә биријо).

ШЕСТИСТО́ПНЫЙ прил. шәшбәндә (әз шәш бәнд һәмәл оморијо шејр).

ШЕСТИТЫ́СЯЧНЫЙ прил. 1. числит. шәшһозоримүн; 2. прил. шәшһозори (гимәтјү шәш һозор һистијо); 3. шәшһозори прил. (әз шәш һозор донә һәмәл оморијо).

ШЕСТИУГО́ЛЬНИК сущ. геом. шәшкүнчә.

ШЕСТИЧАСОВО́Й прил. 1. шәшсәһәти; 2. сәһәтшәши. *Шестичасовой поезд* сәһәтшәши појезд.

ШЕСТНА́ДЦАТЬ числ. шаздәһ. II *шестнадцатый* числ. шаздәһимүн.

ШЕСТО́Й числ. 1. шәшимүн; 2. ше*стáя* в знач. сущ. шәшимүн бәхш (әз шәш бәхш јәки).

ШЕСТЬ числит. шәш.

ШЕСТЬДЕСЯ́ТЬ числит. шаст.

ШЕСТЬСО́Т числ. шәшсад.

ШЕСТЬЮ́ нареч. шәш бо. *Шестью шесть – тридцать шесть* шәш бо шәши – сившәш.

ШЕФ сущ. разг. шеф, кәлә, рәһбәр. II *шефский* прил. шефи, кәләји, рәһбәри.

ШЕ́ФСТВО сущ. шефи, кәләјәти, рәһбәрјәти.

ШЕ́ФСТВОВАТЬ гл. шефи (кәләјәти, рәһбәрјәти) сохтә.

ШЕ́Я сущ. кәрдән. *Виснуть (висеть, вешаться) на шее* кому-н. ә кәрдәнү вәнүштә, шәлә бирә әри киникә; *намылить шею* кому-н. дәһно зәрә; *свернуть шею* кому күштә (киникәрә). II *ше́йка* уменьш. кәрдәнлә. II *ше́йный* прил. кәрдәни: 1. ән кәрдән; 2. әри ә кәрдән дәшәндә (кәрдундә) һистијо.

ШЁЛК сущ. әврүшүм: 1. әз борәмә кәндә оморәнијо русмуһо; 2. әз әзини русмуһо бофтә оморәнијо мол (парча); 3. әз әзини мол һистијо оводуни; 4. перен. әз товунәј нәрмә чүникә.

ШЁЛКОВЫЙ прил. әврүшүми: 1. ән әврүшүм; 2. әри әврүшүм һәзүрсохтә һистијо; 3. әврүшүмә хуно һистијо, нәрм, һомовор; 4. перен. динч, кофкушдор (одоми).

ШЁПОТ сущ. пичәпич, пичи-пичи, јовошлә коф сохтәји.

ШЁРСТНОСТЬ сущ. пәшм дорә данүстәји ән һәјвон.

ШЁРСТНЫЙ прил. 1. см. шерст; 2. ә товунәј пәшм дорәнијо һәјвонһорә доштәји һистијо.

ШИБА́ТЬ гл. зәрә: 1. дәдорә; 2. кори сохтә.

ШИ́БКИЙ прил. зу, сәхт.

ШИ́БКО нареч. зу, зури-зури, сәхт, тәһәди.

ШИ́ВОРОТ сущ. јәхә(-н). *Поймать кого-то за шиворот* јәхәнүрә кирдә, әз јәхәнү кирдә.

ШИИ́Т сущ. религ. шоһи. II *шии́тка* әзини зән (духтәр). II *шии́тский* прил. шоһији: 1. ән шоһи; 2. ән шоһиһо һистијо.

ШИК сущ. рачи, рач вокундәји, хүштәрә вәравундәји (вәрајистәји).

ШИ́КАНЬЕ сущ. 1.«шүш» куфтирәји (әри сәссүз сохтә); 2. фыдәфыд сохтәји, гијәһ-гијәһ сохтәји).

ШИКА́РНИЧАТЬ гл. хүштәрә вәравундә, вәрајистә, рач бурбундә. II *шика́рничание* сущ. хүштәрә вәравундәји, вәрајистә, рач бурбундәји.

ШИКА́РНЫЙ прил. 1. рач; 2. лап хуб. II *шика́рность* сущ. 1. рачи; 2. лап хуби.

ШИ́КАТЬ, ШИ́КНУТЬ гл. разг. 1.«шүш» куфтирә (әри сәссүз сохтә); 2. фыдәфыд сохтә, гијәһ-гијәһ сохтә).

ШИКОВА́ТЬ, ШИКНУ́ТЬ и **ШИКАНУ́ТЬ** гл. рач вокундә.

ШИ́ЛО сущ. быз (әри чүникә суласохтә һистијо бызбызајә тәл металирә хуно карасти). II *ши́льце* уменьш. бызлә. II *ши́льный* прил. бызы, ән быз.

ШИМПАНЗЕ́ сущ. шимпанзе (ә хомунәј одоми һистијо мәјму).

ШИ́НА сущ. шин: 1. бәстәнкә нә чүмү куфтирә ә вохурдијо чикәј ән тән вәнорә оморәнијо чи; 2. ә чәмбәр ән чәрх вәнорә оморәнијо резини, јә новкә металијә кишти. II *ши́нный* прил. шини: 1. ән шин; 2. әри шин һистијо.

ШИНЕ́ЛЬ сущ. шинил. II *шине́лька* уменьш. шиниллә II *шине́льный* прил. шинили: 1. ән шинил; 2. әри шинил һистијо.

ШИНКА́РИТЬ гл. ә пәһәнүки әрәги-шороб фурухтә.

ШИНКА́РСТВО сущ. ә пәһәнүки дод-вәстод әрәгији-шороби сохтәји.

ШИНКА́РЬ сущ. устар. ә пәһәнүки әрәги-шороб фурухтәнијо одоми. II *шинкарка* әзини зән (духтәр).

ШИНКОВА́ТЬ гл. вәнчирә, хүрдә-хүрдә сохтә (кәләмә вә јә чиһојкәрә). II *шинкова́ние* сущ. вәнчирәји, хүрдә-хүрдә сохтәји. II *шинко́вка* сущ. вәнчирә, хүрдә-хүрдә сохтәнкә бирәнијо кор. II *шинко́вальный* прил. вәнчирәнијо, хүрдә-хүрдә сохтәнијо (әри вәнчирә, хүрдә-хүрдә сохтә һистијо).

ШИ́ННИК сущ. шинчи (корсох ән завод шини, шин вәдәшәндәнијо сәниһәткор).

ШИНО́К сущ. устар. ә пәһәнүки әрәги-шороб фурухтәнүтһо чүклә чикәлә).

ШИП[1] сущ. 1. тәлү; 2. ә тән ән бәһзи чунлүһо вәбирәнијо бызбызәји.

ШИП [2] см. шип (әз писәмоһиһо һистијо дүрүчдә чәһ).

ШИП [3] сущ. фыш-фыш (сәс ән дүширәји).

ШИПЕ́ТЬ гл. 1. фыш-фыш сохтә; әз һүрш хүштә тасирә-тасирә коф сохтә; 3. перен. дәјчији сохтә, нәразијәти вә һүрш хүштәрә бурбундә. II *шипе́ние* сущ. 1. фыш-фыш сохтәји; 2. әз һүрш хүштә тасирә-тасирә коф сохтәји; 3. перен. дәјчији сохтәји, нәразијәти вә һүрш хүштәрә бурбундәји.

ШИПО́ВНИК сущ. бот. чингил: 1. дор, кулә; 2. мәјвәј ән и кулә. II *шипо́вниковый* прил. чингили: 1. ән чингил; 2. ә чингиләво, әз чингил сохтә оморијо.

ШИПУ́Н сущ. разг.1. фыш-фыш сохтәкор; 2. әз һүрш хүштә тасирә-тасирә коф сохтәнијо одоми; 3. перен. дәјчији сохтәнијо, нәра-

зијәти вә ћүрш хүштәрә бурбундәнијо одоми. II *шипу́нья* әзини зән (духтәр).

ШИПУ́ЧИЙ прил. фыш-фыш сохтәнијо, дәјчији сохтәнијо, дүширәнијо, газ рәћо дорәнијо. II *шипу́честь* сущ. фыш-фыш сохтәји, дәјчији сохтәји.

ШИПУ́ЧКА сущ. газлүјә ов, шороб.

ШИРИНА́ сущ. фирәћи. *Ширина улицы* фирәћи ән кучә.

ШИ́РИТЬ гл. фирәћ сохтә, фирәћтә сохтә.

ШИ́РИТЬСЯ гл. фирәћ бирә (сохтә оморә).

ШИ́РМА сущ. ши́рма (ә утог әри ћәрәрә бурра ћистијо мол, јә новкә когоз кәширә оморијо, гәд бирәнијо вә вәчирә оморәнијо рамкәћо). II *ши́рмочка* уменьш. ши́рмалә. II *ши́рменный* прил. ши́рмаји: 1. ән ширма; 2. әри ширма ћистијо.

ШИРО́КИЙ прил. 1. фирәћ; 2. перен. кәлә. <> *Широким фронтом* әз ћәр тараф; *на широкую руку (ногу)* лап фирәћ, ә хәрч нәдәнишрә. II *широта́* сущ. фирәћи.

ШИРОКОГРУ́ДЫЙ прил. синәфирәћ (синәјү фирәћ ћистијо).

ШИРОКОКОЛЕ́ЙКА сущ. фирәћә ћовунәрәћ.

ШИРОКОКО́СТНЫЙ, ШИРОКОКО́СТЫЙ прил. остугукәлә, остугуфирәћ, остугујү кәлә ћистијо.

ШИРОКОЛО́БЫЙ прил. пишонифирәћ (пишонијү фирәћ ћистијо).

ШИРОКОНО́СЫЙ прил. винифирәћ (винијү фирәћ ћистијо).

ШИРОКОЛИ́СТЫЙ прил. вәлкфирәћ (вәлкћојү фирәћ ћистијо).

ШИРОКОПЛЕ́ЧИЙ прил. дүшфирәћ (дүшћојү фирәћ ћистијо).

ШИРОКОПО́ЛЫЙ прил. 1. бологфирәћ, бәлфирәћ (ә товунәј оводуни); 2. гирогфирәћ (ә товунәј шљапа).

ШИРОКОЭКРА́ННЫЙ прил. екранфирәћ (екрану фирәћ ћистијо).

ШИРОТА́ сущ. фирәћи.

ШИРОЧА́ЙШИЙ прил. фирәћтә, лап фирәћ.

ШИРОЧЕ́ННЫЙ прич. лап фирәћ, амбар фирәћ. *Широченная река* лап фирәћә никәрә.

ШИРПОТРЕ́Б сущ. (*товары широкого потребления*) амбар кор бирәнијо молћо.

ШИРЬ сущ. 1. см. *широта*; 2. фирәћә хори, фирәћи, дузә фирәћә хориће.

ШИ́ТЫЙ прич. I прич. духтә оморијо; II прил. духтә (духтә ћистијо), нәхүшвәри.

ШИТЬ гл. духтә: 1. оводуни, мәћс вә јә чићојкәрә; 2. нәхүш вәнорә; 3. бәнд сохтә, әјәки вокосундә, мих зәрә (тәхтәрә). <> *шито да крыто, шито-крыто* ә пәћәнүки; *ни шьёт, ни порет* нә «әри»» куфтирә, нә - нәћ».

ШИТЬЁ сущ. 1. духтәји; 2. духтә оморијо чи.

ШИ́ТЬСЯ гл. 1. духтә оморәји; зәрә оморәји, вокосундә оморәји.

ШИ́ФЕР сущ. ши́фер. II *ши́ферный* прил. ши́фери: 1. ән шифер; 2. әз шифер сохтә оморијо; 3. шиферәво дәкирдә оморијо.

ШИФО́Н сущ. шифон (нәрмә назукә мол пәшми, јә новкә пәмбәји). II *шифо́новый* прил. шифони: 1. ән шифон; 2. әз шифон духтә оморијо

ШИФОНЬЕ́Р сущ. шифонер (әри оводуни дәнорә шкоб). II *шифонерный* прил. шифонери; ән шифонер.

ШИФОНЬЕ́РКА сущ. шифонерлә (әри зири оводунићо вә чүклә чићорә дәнорә чүклә шкоблә).

ШИФР сущ. шифр: 1. әри пәћәнүкијә хәтћо нүјүстә әләфби; 2. ә китобхунәћо ә китобћо нүјүстә оморәнијо нүшүнә; 3. ә бухалтеријаћо ә чикәј нум ћисобћо нүјүстә оморәнијо нумир.

ШИФРОВА́ЛЬЩИК сущ. шифрчи (ә шифрәво, ә нүшунәћој шифрирәво нүјүстәнијо вә шифрә вокундәнијо одоми). II *шифрова́льщица* әзини зән (духтәр).

ШИФРОВА́ТЬ гл. ә шифрәво, ә нүшунәћој шифрирәво нүјүстә. II *шифровальный* прил. әри ә шифрәво, ә нүшунәћој шифрирәво нүјүстә ћистијо.

ШИФРО́ВКА сущ. 1. ә шифрәво нүјүстәји, нүјүстә оморәји; 2. разг. ә шифрәво ћистијо телеграм.

ШИФРОГРА́ММА сущ. шифрограм (ә шифрирәво фирсорә оморијо телеграм).

ШИШ сущ. 1. см. *кукиш;* 2. лап чүкләјә (гимәтсүзә) чилә.

ШИ́ШКА сущ. 1. вәмас; 2. разг. ирон. кәләодоми; 3. ә әхир ән чүникә јә булулә сәхтә чи.

ШИШКО́ВНИК то же, что *мушмула*.

ШКАЛА́ сущ. шкала. II *шка́льный* прил. шкаларји: 1. ән шкала; 2. ән шкала ћистијо; 3. ә шкаларәво ћистијо.

ШКАТУ́ЛКА сущ. сундуглә, сундугчә (әри чүклә чиләћорә дәнорә јәшиклә).

ШКАФ сущ. шкоб. II *шка́фик и шка́фчик* уменьш. шкоблә. II *шка́фный* прил. шкоби: 1. ән шкоб; 2. шкобә хуно ћистијо.

ШКВАЛ сущ. зулзүлә: 1. түндә ворвори, һә ә јәбо сәр кирдәнијо сәхтә ворвори; 2. перен. һә ә јәбо сәр күрдәнијо чүникә.

ШКВА́РКИ сущ. говормә (рүгән ћәл сохтә бәгдә мундәнијо сәхтә тикәћо).

ШКЕТ сущ. кәдә, наринә, ћәјил наринә.

ШКИ́РКА сущ. *за шкирку взять* әз пәсәј кәрдәнү кирдә.

ШКО́ДА сущ. нәдинчи, шулуги, сукә һәнәк (зарари овурдәнијо).

ШКО́ДИТЬ гл. нәдинчи (шулуги) сохтә (ә зарари зәрәрәво).

ШКОДЛИ́ВЫЙ прил. нәдинч, шулуг (јүрә зарари зәрә хош оморәнијо). II *шкодли́вость* сущ. нәдинчи, шулуги (јүрә зарари зәрә хош оморәји).

ШКО́ЛА сущ. ошколә. II *шко́лка* ошколәлә: 1. уменьш. чүкләјә ошколә; 2. унич. хәрәбә ошколә. II *шко́льный* прил. ошколәји: 1. ән ошколә; 2. әри ошколә һистијо; 3. ә ошколә бирәји вә хундәји киро һистијо.

ШКО́ЛИТЬ гл. киникәрә вәмухтә (хүштәрә чүтам ә рәћ бәрүкә). II *шко́ленье* сущ. киникәрә вәмухтәји (хүштәрә чүтам ә рәћ бәрүкә).

ШКО́ЛЬНИК сущ. ћәјил ошколәји. II *шко́льница* әзини духтәр.

ШКО́ЛЬНИЧАТЬ гл. ћәјили сохтә (хүштәрә ћәјил ошколәјирә хуно бәрдә).

ШКО́ЛЬНИЧЕСКИЙ прил. ән ћәјил ошколәји; ән ћәјил ошколәји һистијорә хуно.

ШКО́ЛЬНИЧЕСТВО сущ. ћәјили, ћәјилјәти, корһој ћәјили.

ШКОЛЯ́Р то же, что *школьник*.

ШКОЛЯ́РСКИЙ см. *школьнический*.

ШКОЛЯ́РСТВО см. *школьничество*.

ШКУ́РА сущ. 1. чәрм (кәндә омоијо пуст ән ћәјвон); 2. одомифурух. <> *заботиться о своей шкуре* ә хәјол чун хүштә бирә, әри хәјр хүшә тчәћәти сохтә; *испытать на собственной шкуре* ә сәрү оморә; *спасать свою шкуру* чун хүштәрә хилос сохтә; *шкуру (две шкуры) содрать* пустүрә кәндә.

ШКУ́РКА сущ. 1. см. *шкура* 1.; 2. пуст ән бәһзи мәјвәћо. *Снять шкурку с яблока* пуст сибә кәндә; 3. сумбәтә (когоз).

ШКУ́РНИК сущ. минәћәф, әнчәг әри хәјр (чиб) хүштә чәћти сохтәнијо одоми. II *шку́рница* әзини зән (духтәр).

ШКУ́РНИЧАТЬ гл. минәћәфи сохтә, әнчәг әри хәјр (чиб) хүштә чәћти сохтә.

ШКУ́РНИЧЕСТВО сущ. минәћәфи сохтәји, әнчәг әри хәјр (чиб) хүштә чәћти сохтәји.

ШКУ́РНЫЙ прил. 1. чәрми; ән чәрм; 2. әнчәг әри хәјр хүштә чәћти сохтә ћистијо.

ШЛАГБА́УМ сущ. шлагбаум (әри рәһә вокундә-бәстә ћистијо, вошәндә-фушәндә сохтә оморәнијо тир).

ШЛАК сущ. шлак: 1. ә руј ћәл сохтә оморијо метал вәмундијо вә әз сухтә күмүр сәнги мундијо сәхтә чиһо); 2. ә организм кура биријо, зәрари дорәнијо чиһо. II *шла́ковый* прил. шлаки: 1. ән шлак, әри шлак ћистијо; 2. ә шлакәво, әз шлак сохтә оморијо.

ШЛАНГ сущ. шланг. II *шланговый* прил. шланги: 1. ән шланг; ә шлангәво ћистијо.

ШЛЕМ сущ. шлем.

ШЛЕМОФО́Н сущ. шлемофон (ә рәдиорәво ћистијо шлемһој ән пилотһој самолјотһо, ән танкчиһо). II *шлемофо́нный* прил. шлемофони; ән шлемофон

ШЛЕПО́К сущ. шополог, пампачә (јовошлә зәрә оморәнијо).

ШЛЁНКА сущ. шлјонка: 1. пәшмү назук ћистијо чинс ән куспәнд; 2. чәрм ән әзини куспәнд

ШЛЁП в знач сказ. 1. ә чүникә нәрмә, тәскә чирәво зә; 2. шарп сохтә офто.

ШЛЁПАНЦЫ сущ. 1. шап-шап (мәћс).

ШЛЁПАТЬ гл. 1. ә чүникә нәрмә, тәскә чирәво зәрә; 2. јовош рафтә, појһорә кәшүмолә бәрдә. II *шлёпанье* сущ. 1. ә чүникә нәрмә, тәскә чирәво зәрәји; 2. јовош рафтә, појһорә кәшүмолә бәрдәји.

ШЛЁПАТЬСЯ гл. 1. шарп сохтә ә чүникә вохурдә, 2. шарп сохтә офторә.

ШЛЁПНУТЬ гл. 1. см. *шлёпать;* 2. күштә, ә кулләрәво зәрә.

ШЛИФОВА́ТЬ гл. сүфт сохтә, пәрдох сохтә (дуз сохтә, һомовор сохтә, совустәрәво чүникә гүч сохтә). II *шлифова́ние* сущ. дуз сохтәји, һомовор сохтәји, совустә чүникә гүч сохтәји. II *шлифовка* сущ. сүфт пәрдох сохтәнкә бирәнијо кор. II *шлифова́льный* прил. әри һомовор сохтә, совустә үшүг-үшүг сохтә ћистијо.

ШЛИФО́ВЩИК сущ. сүфтсох, пәрдохсох (һомовор сохтәнијо, совустә үшүг-үшүг сохтәнијо фәћлә). II *шлифо́вщица* әзини зән (духтәр).

ШЛЮЗ сущ. шлүз: 1. ә никәрә, ә канал әри овә појундә вә кәрәк бистокә рәћо доорә ћистијо дәр; 2. ә чиро-чиро һүндиријо ћистијо никәрә

вә каналһо әри кәмиһорә кировундә күнчундә оморијо механизм; 3. әри сүрхдәријә гумә шуштә һистијо тәбәгә хуно механизм. II *шлю́зный* прил. шлүзи; ән шлүз.

ШЛЮЗОВА́ТЬ гл. 1. шлүз күнчундә; 2. әз шлүз кировундә. II *шлюзо́вание* сущ. 1. шлүз күнчундәји; 2. әз шлүз кировундәји.

ШЛЮ́ХА сущ. то же, что *потаскуха*. II *шлю́шка* унич. гәһбәлә, зунолә, јоволә.

ШЛЯ́ПА сущ. 1. шлјапа; 2. перен. кәј, сүст, бихүт, мүрдәдүлә одоми. II *шляпёнка* уменьш. шлјапалә. II *шля́пный* прил. шлјапаји: 1. ән шлјапа; 2. әри шләпа һистијо

ШЛЯ́ПКА сущ. шлјапалә 1. чүклә шлјапај зәни; 2. зәвәри фирәһә бәхш ән чүникә. *Шляпка гвоздя* шлјапај ән мих; *шляпка гриба* шлјапај ән суги.

ШЛЯ́ПНИК сущ. шлјапачи, шлјападух, устај шлјапаји. II *шля́пница* әзини зән (духтәр).

ШЛЯ́ТЬСЯ гл. прост. неодобр. кәштә.

ШМАТ сущ. тикә, лугә, бәхш. *Шмат хлеба, мяса* тикәј ән нун, ән кушт.

ШМАТО́К сущ. әз чүникә бурра оморијо тикә, лугә, чүглә.

ШМЕЛЬ сущ. чурә һәнк.

ШМО́ТКИ сущ. оводуни, сәртәни.

ШМЫ́ГАТЬ[1], **ШМЫГНУТЬ** гл. 1. совустә, кәширә. *Шмыгать щёткой* шоткә кәширә; 2. һәчунәво-һәчинәво вирихтә, һәчунәво-һәчинәво һәј сохтә.

ШМЫ́ГАТЬ[2] гл. *шмыгать носом* разг. винирә кәширә.

ШМЯК межд. в знач сказ. офто, зә вәнкәст.

ШМЯ́КНУТЬ, ШМЯ́КАТЬ, гл. ә шарпәшарпәво вәнкәстә (фушәндә, рихундә). II *шмя́канье* сущ. ә шарпәшарпәво вәнкәстәји (фушәндәји, рихундәји).

ШМЯ́КНУТЬСЯ, ШМЯ́КАТЬСЯ гл. ә шарпәшарпәво офторә (фураморә, рихтә). II *шмя́канье* сущ. ә шарпәшарпәво офторәји (фураморәји, рихтәји).

ШНИ́ЦЕЛЬ сущ. шнисел (ә вәбурчундә шомокуфтә ухшәш зәрәнијо хурдәнијә чи).

ШНУР сущ. шнур: 1. гәјтон, бог; 2. изолјасија сохтә оморијо тәл електрики. II *шнурово́й* прил. шнури: 1. ән шнур; 2. ә шнурәво бәстә, духтә оморијо.

ШНУРОВА́ЛЬНЫЙ прил. ә гәјтонәво бәстә (духтә) һистијо.

ШНУРОВА́ТЬ гл. 1. ә гәјтонәво бәстә; 2. ә шунурәво, гәјтонәво духтә. II *шнурова́ние* сущ. 1. ә шунурәво,гәјтонәво бәстәји; 2. ә шунурәво,гәјтонәво духтәји. II *шнуро́вка* сущ. ә шунурәво, гәјтонәво бәстәнкә (духтәнкә) сохтә оморәнијо кор. II *шнуровальный* прил. әри ә шунурәво, гәјтонәво бәстә (духтә) һистијо.

ШНУРО́К сущ. шнурлә (назукә шнур).

ШНЫРЯ́ТЬ, ШНЫРНУ́ТЬ гл. чолгу зәрә (тәрәтәһәди һәчунәво-һәчинәво вирихтә). II *шныря́нье* сущ. чолгу зәрәји.

ШОВ сущ. бәхијо, тох: 1. духтә ә јәки вәкосундә оморијо чикәј ән мол, ән пуст. *Наложить швы* мед. јарарә духтә; 2. вәкосундә оморијо чикәј ән чүникә; 3. тәһәр ән духтә, ән вәчирә. II *шо́вный* прил. бәхијоји, тохи: 1. ән бәхијо (ән тох); әри духтә, вәкосундә һистијо.

ШОВИНИ́ЗМ сущ. шавинизм (јә миләтә әз уһоникә зәвәрдәс ћисоб сохтәнијо вә ә гәд инсоноһо миләтчији вә дүшмәјәти вәнкәстәнијо идеоложија).

ШОВИНИ́СТ сущ. шавинист (тәрәфдор ән шавинизм). II *шовини́стка* әзини зән (духтәр).

ШОВИНИСТИ́ЧЕСКИЙ прил. шавинисти; ән шовинизм, ән шовинист.

ШОК сущ. шок. II *шо́ковый* прил. шоки; ән шок.

ШОКИ́РОВАТЬ гл. ә шок вәнкәстә.

ШОКОЛА́Д сущ. шигәләт.

ШОКОЛА́ДКА сущ. шигәләтлә (плиткә, јә новкә конфет шигәләти).

ШОКОЛА́ДНЫЙ прил. шигәләти: 1. ән шигәләт; 2. әз шигәләт, ә шигәләтәво сохтә оморијо; 3. ә рәнг шигәләт һистијо, михәки.

ШО́МПОЛ сущ. 1. сүмбә (әри јәрәгһој дәсирә тәмизсохтә вә рүгәнзәрә назукә чубуг метали); 2. бүск (әри кобоббурчундә).

ШО́МПОЛЬНЫЙ прил. сүмбәји: 1. ән сүмбә; 2. әз лулә пур сохтә оморәнијо. *Шомпольные ружья* туфәнгһој сүмбәји.

ШО́РОХ сущ. чүһојикә ә јәки совустә оморәнкә вәдироморәнијо чүклә сәс.

ШОССЕ́ сущ. шоссе (рәһ). II *шоссе́йный* прил. шосселји: 1. ән шоссе; 2. ә шоссе сохтә оморәнијо.

ШОТЛА́НДСКИЙ прил. шотланди ән шотландијајиһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән һәдәтһошү, ән тәһәрз зиндәкунишү, ән културашү; ән Шотландија, ән хоријү, ән торихү; ән шотландијајиһо, ә Шотландија һистиһорә хуно). *По-шотландски* нареч. ә шотланди.

ШОТЛА́НДЦЫ сущ. шотландијајиһо (хәлг, амбари одомиһој ән Шотландија). II *шотла́ндец* сущ. шотландијаји (јәки әз и одомиһо). II *шотла́ндка* әзини зән (духтәр).

ШОФЁР сущ. шофир: автомобил, мошин бәрдәнијо (һәј сохтәнијо) одоми. II *шофёрка* әзини зән (духтәр). II *шофёрский* прил. шофири: 1. ән шофир; 2. әри шофрһорә вомухтә һистијо.

ШПА́ГА сущ. гилинч. II *шпа́жный* прил. гилинчи: 1. ән гилинч; 2. ә гилинчәво сохтә оморијо.

ШПАГА́Т сущ. дуволә, гәјтон (әри чүникәрә бәстә, јә нов дәпучундә һистијо чи). II *шпага́тный* прил. дуволәји: 1. ән дуволә; 2. әри дуволә һәзүрсохтә һистијо.

ШПАКЛЕВА́ТЬ, ШПАТЛЕВА́ТЬ гл. шпакловка зәрә, шпатловка совустә (сулаһорә, һәрәһорә, чатиһорә ә шпакловкәрәво пур сохтә).

ШПАКЛЁВКА, ШПАТЛЁВКА сущ. 1. шпакловка зәрәји, шпатловка совустәји; 2. ә клеј нә рүгәново һәзүр сохтә оморәнијо замазка.

ШПА́ЛА сущ. шпал: 1. әри релсә сәхтсохтә ә зирү донәрә оморәнијо пәрдүј һүзүми, јә новкә бетони; 2. ә петлисәһој ән офисерһој Гирмизинә ләшкәр (әз 1924 тә 1943) вәнорә оморијо чоркүнчә нүшунә. II *шпальный* прил. шпали: 1. ән шпал; ә шпаләво сохтә оморијо.

ШПАЛЕ́РА сущ. шпаљор: 1. ә дү тараф ән рәһ дәчирә оморијо чәркәј ән салдатһо; 2. ә дү тараф ән рәһ коштә оморијо чәркәј ән дорһо, јә новкә ән куләһо.

ШПАНА́ сущ. хулиганләһо, чиббурләһо, дүздләһо.

ШПАРГА́ЛИТЬ гл. әз шпаргалка вәчирә, ә шпаргалкарәво човоб дорә.

ШПАРГА́ЛКА сущ. шпаргалка: 1. һәјилһој ошколәји ә имтоһоһо әз пәһәнүки мәһәлүмһо дәниширәнүтһо, пишоки човобһо нүјүстә оморијо когозлә; 2. әри ә чүчојикә кофсохтә пишоки нүјстә оморијо когоз.

ШПАРГА́ЛОЧНИК сущ. шпаргалкачи, ә шпаргалка дәниширәнијо һәјил ошколәји.

ШПА́РИТЬ гл. ә сәрү кәрмә ов дәкундә (рихундә), ә кәрмә овәво сухундә.

ШПА́РИТЬСЯ гл. 1. дәс-пој хүштәрә ә кәрмә овәво сухундә; 2. ә кәрмә овәво сухундә оморә.

ШПИГОВА́ТЬ гл. 1. гәдүрә (һәрәһојүрә) ә пиј ән хукәво пур сохтә (ән куштә вә ән јә чиһојкәрә); 2. перен. кушүрә пур сохтә, мувәһүрә пур сохтә, ә мувәһү дәшәндә.

ШПИГОВА́ТЬСЯ гл. гәдү (һәрәһојү) ә пиј ән хукәво пур сохтә оморә (ә товунәј кушт вә ән јә чиһојкә).

ШПИГО́ВКА сущ. гәдү (һәрәһојү) ә пиј ән хукәво пур сохтә оморәји (ә товунәј кушт вә јә чиһојкә).

ШПИК[1] сущ. мүнүкбирә пиј ән хук.

ШПИК[2] сущ. разг. презр. шпик (пәһәнүкијә агент ән полисија).

ШПИ́ЛЬКА сущ. шпилкә: 1. ә сәр вәнорәнүтһо сәнчәг; 2. мих чәкмәји; 3. әри деталһорә ә јәки бәстә тәл; 4. назукә һүндүрә добон ән мәһс зәни; 5. перен. разг. гәһр, дыр, тәлһә хәрәбә коф. II *шпи́лечный* прил. шпилкәји: 1. ән шпилкә; 2. әри шпилкә һәзүрсохтә һистијо; 3. шпилкә кор (кәрәк) бирәнијо.

ШПИНА́Т сущ. бот. испоног: 1. һәвүч; 2. әз и һәвүч сохтә оморијо чи (нухоруш). II *шпина́тный* прил. бот. испоноги: 1. ән испоног; 2. әз испоног сохтә оморијо.

ШПИНГАЛЕ́Т сущ. шпингалет (әри ләтһој ән дәрә, ән пәнчәрәрә вә ән јә чиһојкәрә бәстә һистијо рафтә оморәнијо гили метали). II *шпингале́тный* прил. шпингалети; ән шпингалет.

ШПИО́Н сущ. шпион, хәбәрбәр (әз пәһәнүки ә пәсәј киникә кәштәнијо одоми). II *шпио́нка* әзини зән (духтәр).). II *шпио́нский* прил. шпиони; ән шпион.

ШПИОНА́Ж сущ. шпиони, шпионаж (сурһој ән јә дәвләт һистијо мәһлумотһорә вомухтә, дүздирә вә ә јә дәвләтикә расундәји).

ШПИО́НИТЬ гл. 1. шпиони сохтә; 2. разг. хәбәрбәри сохтә. II *шпио́нство* сущ. шпиони, шпион сохтәнијо корһо.

ШПРИЦ сущ. мед. шприс (ә зир пуст әри дәрмурә кировундә ә дәрзәрәво һистијо гәдү бушә карасти). II *шпри́цевый* прил. шприси; ән шприс.

ШПЫНЯ́ТЬ гл. 1. ә нифри, ә дәһнорәво визор овурдә; 2. һүл зәрә, вогундә.

ШРАМ сущ. чикәј ән јара (ә пуст).

ШРИФТ сущ. шрифт (формај ән нүшунәһој дәсхәти, јә новкә дәфуси). II *шрифтово́й* прил. шрифти; ән шрифт.

ШТАБ сущ. штаб. II *штабно́й* прил. штаби: 1. ән штаб; 2. ә штаб кор сохтәнијо. *Штабной офицер* офисер штаби.

ШТАБЕЛИ́РОВАТЬ гл. ә сәрсәрјәки дуз вәчирә (дәчирә).

ШТА́БЕЛЬ сущ. ә сәрсәрјәки дуз вәчирә (дәчирә) оморијо чүһојикә. II *шта́бельный* прил. ә сәрсәрјәки дуз вәчирә (дәчирә) оморијо.

ШТАБИ́СТ сущ. штабист (офисер ән штаб).

ШТАБНИ́К см. *штабист.*

ШТАМП сущ. штамп: 1. әри детал ћәзүрсохтә голуб метали, јә новкә карасти; 2. мәћс вәдәшәндәкә зијодијә чәрмә бурранијо мошин; 3. пичәт, дәгмә. II *штамповый* прил. штампи: 1. ән штамп; 2. перен. ћәммә гәбул сохтијо, ћәммә сохтәнијо.

ШТАМПОВА́ТЬ гл. штамп сохтә: 1. ә кумәки штампәво ћәзүр сохтә; 2. штамп зәрә, пичәт зәрә; 3. перен. чү корикәрә фикирсүз сохтә. II *штампова́ние* сущ. штампсохтә (штамп сохтәји). II *штампо́вка* сущ. штампсохтә (штамп сохтәнкә бирәнијо кор). II *штамповáльный* прил. штампсохи; әри штампсохтә ћистијо.

ШТАМПО́ВОЧНЫЙ прил. штампсохи: 1. ән штампсохи; 2. әри штампсохтә ћистијо; 3. ә штампсохтәрәво вәкирдә оморәнијо.

ШТАМПО́ВЩИК сущ. штампсох (ә штампсохтәрәво чүникә гүч сохтәнијо фәћлә). II *штамповщица* әзини зән (духтәр).

ШТА́НГА сущ. штанг. II *шта́нговый* прил. штанги; ән штанг.

ШТАНГИ́СТ сущ. штангист, штангчи (штанг тик кирдәнијо спортсмен).

ШТАНДА́РТ сущ. устар. ћәләм. II *штандáртный* прил. устар. ћәләми: 1. ән ћәләм; 2. ә јон ћәләм појистијо.

ШТАНИ́НА сущ. болог (ән шовол).

ШТАНЫ́ сущ. шовол (дәрәј тәнә вә һәр појә чиро-чиро дәкирдәнијо оводуни). II *штанишки и шта́ники* сущ. шоволлә. II *штанной* прил. шоволи: 1. ән шовол; 2. әри шовол ћистијо.

ШТА́ПЕЛЬ сущ. штапел (мол, парча).

ШТА́ПЕЛЬНЫЙ прил. штапели: 1. ән штапел; 2. әз штапел сохтә оморијо; 3. әз штапел духтә оморијо.

ШТАТ[1] сущ. штат (ћәмишә бирәнијо одомиһој ән јә идорә).

ШТАТ[2] сущ. штат (ә федарасија дәријо, хүштәнијү хүштәрә ә рәћ бәрдәнијо хори ән јә дәвләт).

ШТАТИ́В сущ. штатив.

ШТЕМПЕЛЕВА́ТЬ гл. штемпел зәрә (вәнорә), пичәт зәрә (вәнорә). II *штемпелева́ние* сущ. штемпел зәрәји (вәнорәји).

ШТЕ́МПЕЛЬ сущ. штемпел, печәт. II *ште́мпельный* прил. штемпели: 1. ән штемпел; 2. әри штемпел ћистијо.

ШТИБЛЕ́ТЫ сущ. шиблит (ботинкәј мәрди). II *штибле́тный* прил. шиблити: 1. ән шиблит; 2. әри шиблит, әри шиблитдухтә ћистијо.

ШТИЛЕВА́ТЬ гл. динч, нәчүмүстә појистә (ә товунәј кәми).

ШТИЛЬ сущ. ворворисүзи, ворвори нәбирәји (ә дәрјо, ә ноһур).

ШТИРБО́РТ сущ. борт расти ән кәми.

ШТО́ПАЛЬЩИК сущ. сулај ән оводунирә, ән молә ә русмурәво вәчирәнијо, пур сохтәнијо уста. II *што́пальщица* әзини зән (духтәр).

ШТО́ПАТЬ гл. сулај ән оводунирә, ән молә ә русмурәво вәчирә, пур сохтә. II *што́панье* сущ. сулај ән оводунирә, ән молә ә русмурәво вәчирәји, пур сохтәји. II *што́пальный* прил. әри сулај ән оводунирә, ән молә ә русмурәво вәчирә, пурсохтә ћистијо.

ШТО́ПКА сущ. 1. сулај ән оводунирә, ән молә ә русмурәво вәчирәји, пур сохтәји; 2. әри и корә сохтә русму; 3. ә русмурәво вәчирә, пур сохтә оморијо чикәј ән оводуни, ән мол.

ШТО́ПОР сущ. 1. прапвәкән (әри прап бутулкәрә вәкәндә ћистијо винтә хуно тәл); 2. штопор (чәрх дәрафтә-дәрафтә офторәј ән самолјот).

ШТО́РА сущ. пәрдәј пәнчәрәји (ћәчинәво-ћәчунәво кәширә оморәјнијо, јә новә вошә-фушә бирәнијо). II *што́рный* прил. нәрдәји: 1. ән пәрдә; 2. әри пәрдә ћистијо.

ШТО́РКА сущ. 1. чүкләј ән коф *штора*; 2. пәрдәлә; 3. пишој чүникәрә кирдәнијо, јә новкә бәр-бијор сохтә бирәнијо бәхш ән механизм.

ШТОРМ сущ. туфон.

ШТОРМИ́ТЬ гл. туфон бирә, туфон сәр кирдә.

ШТОРМОВА́ТЬ гл. ә туфон офторә (әз товунәј кәми).

ШТОРМОВО́Й прил. уфони: 1. ән туфон; 2. ә вәхт туфон бирәнијо; 3. зү-зу туфон бирәнијо (чикә, вәхт); 4. әри туфон ћистијо.

ШТОФ[1] сущ. устар. штоф: 1¼₁₀ ән бәдрә ћистијо пәјмунәј ән шороб вә әрәги; 2. әзини пәјмунәји шишәј әрәгији. II *што́фный* прил. штофи: 1. јәштофи (-ә), јә штоф кирдәнијо; 2. әрәги-шороби. *Штофная лавка* тукуј әрәги-шороби.

ШТОФ[2] сущ. штоф (әри ә руј мебел кәширә, јә новкә әри пәрдәдухтә һистијо курундә мол). II *што́фный* прил. штофи (ә рујү штоф кәширә оморијо).

ШТРАФ сущ. штроф (әри чү корикә чозәрә хуно пул вәкирдәји). II *штрафно́й* прил. 1. штрофи. *Штрафные деньги* пул штрофи; 2. чозәји.

ШТРАФНИ́К сущ. чозә вәкирдијо одоми.

ШТРАФНО́Й прил. штрофи: 1. ән штроф; 2. штроф сохтә оморијо.

ШТРАФОВА́ТЬ гл. штроф сохтә (чозә дорә). II *штрафова́ние* сущ. штроф сохтәји (чозә дорәји).

ШТРИХ сущ. штрих, кутәһә хитлә.

ШТРИХОВА́ТЬ гл. штрихһо вәнорә, хитһо кәширә (ә чүникә). II *штрихова́ние и штрихо́вка* штрихһо вәнорәји, хитһо кәширәји (ә чүникә).

ШТУДИ́РОВАТЬ гл. вомухтә, әз дору(н) вомухтә. *Штуди́рование* сущ. вомухтәји, әз дору(н) вомухтәји.

ШТУ́КА сущ. 1. донә (әз јә чиро һистијо, шумордә оморәнијо чиһо јәки); 2. туп. *Штука сукна* јә туп моһуд; 3. јә битәвә чи; 4. ә товунәј ән јә чи, ән бирәкор, ән одоми.

ШТУКА́РИТЬ гл. зарфотчији сохтә, һәмәлдани сохтә.

ШТУКА́РСТВО сущ. зарфотчији, һәмәлдани.

ШТУКА́РЬ сущ. устар. разг. 1. хубә уста; 2. зарфотчијә одоми, һәмәлдан.

ШТУКАТУ́Р сущ. моләкәш, сувогчи. II *штукатурский* прил. моләкәши, сувогчији; ән моләкәш, ән сувогчи.

ШТУКАТУ́РИТЬ гл. молә кәширә, сувог зәрә. II *штукату́рение и штукату́рка* молә кәширәји, сувог зәрәји.

ШТУКАТУ́РКА сущ. 1. әри молә кәширә, сувог зәрә сохтә оморәнијо кор; 2. сувог (разг. шкатур).

ШТУКАТУ́РНЫЙ прил. сувоги (разг. шкатури): 1. ән сувог (ән шкатур); 2. әри сувогзәрә (шкатурзәрә) һистијо; 3. әзсувог (әз шкатур) сохтә оморијо.

ШТУРВА́Л сущ. штурвал (чәрх ән рул кәми, ән самолјот вә ән бәһзи мошинһо).

ШТУРВА́ЛЬНЫЙ прил. штурвали: 1. ән штурвал; 2. әри штурвал һистијо; 3. ә штурваләво һистијо; 4. ә пәсәј штурвал појистијо.

ШТУРМ сущ. сәхтә һүчум.

ШТУ́РМАН сущ. шту́рман (самолјот, кәми бәрдәнијо одоми).

ШТУРМОВА́ТЬ гл. сәхтә һүчум сохтә (ә сәр чүникә).

ШТУ́ЧНЫЙ прил. јәкијәкији, тәктәки (пәјмундә нәс оморәнијо).

ШТЫК[1] сущ. штик (ә пишој туфанк бәстә оморәнијо бызбызәјә јәрәг). II *штыково́й* прил. штики: 1. ән штик; 2. ә штикәво зәрә оморијо; 3. ә штикәво бирәнијо (ә товунәј чәнк).

ШТЫК[2] сущ. чәм (ә лугони јә лапаткә вәкирдә оморәнијо руј хори). *Яма глубиной в три штыка* сә чәм лугони чол.

ШТЫРЕВО́Й прил. 1. тәллү, ухлу; 2. бузу вәнчи-вәнчи һистијо.

ШТЫРЬ сущ. 1. тәл, ух; 2. бузу вәнчивәнчијә мих.

ШУ́БА сущ. 1. шуба, пусти (дуразә руји оводуни, әз пуст, јә новкә ә пәнбәрәво сохтә оморијо); 2. пуст (пәшм) ән һәјвон. II *шу́бка* сущ. пустилә, нимәпусти, сукәпусти. II *шу́бный* прил. пустији: 1. ән пусти; 2. әри пустидухтә һистијо.

ШУБЕ́ЙКА сущ. 1. нимәпусти; 2. кудәкә пусти, хәрәбә пусти.

ШУБЁНКА см. *шубейка* 2.

ШУГА́ сущ. хәшилә чилид (никәрәһо бәјәбәрдә сәр кирдәнкә вә ә вәсал чилид һәл бирәнкә һәмәл оморәнијо назукә, нәрмә чилид).

ШУГА́ТЬ, ШУГАНУ́ТЬ гл. тәрсундә, сәһмундә, ә сәрү бочәһ дәшәндә (зәрә). II *шуга́нье* сущ. тәрсундәји, сәһмундәји, ә сәрү бочәһ дәшәндәји (зәрәји).

ШУ́ЛЕР сущ. һәрим: 1. ә гумор һәрими сохтәнијо возичи; 2. дүзд, одомифурму, дуллоб, мәмизир.

ШУ́ЛЕРСКИЙ прил. һәрими (дуллби, ән дуллоб).

ШУМ сущ. 1. сәс. *Войти без шума* сәссүз дироморә; 2. һороj-бочәһ. *Поднять шум* һороj-бочәһ дәшәндә; 3. чәвги.

ШУМЕ́ТЬ гл. 1. сәс сохтә; 2. чәвги сохтә, нәразији хүштәрә кәлә-кәлә бурбундә; 3. әз товунәј чүникә кәлә-кәлә коф сохтә, кофә ә мәсләһәт норә.

ШУМИ́ХА сущ. һороj-бочәһ, сәсәсәс

ШУМЛИ́ВОСТЬ сущ. сәсәсәси.

ШУМЛИ́ВЫЙ прил. сәсәсәс (hорој-бочәһ) сохтәнијо. II *шумли́вость* сущ. сәсәсәс (hорој-бочәһ) бирәји.

ШУ́МНЫЙ прил. 1. сәс сохтәнијо; 2. кәләкәлә коф сохтәнијо, hорој-бочәһ дәшәндәнијо; 3. әчә амбарә сәс hистикә.

ШУМОВИ́К сущ. 1. ә театр, ә радио ефектhој сәсирә һәмәл овурдәнијо корсох; 2. муз. сәсү кәлә hистијо карасти музикајирә зәрәнијо одоми; 3. См. *шумовой* 2.

ШУМО́ВКА сущ. кәфкир, кәлә лагә.

ШУМОВО́Й прил. 1. кәлә сәсho сохтәнијо, әри кәлә сәсho сохтә hистијо; 2. әз тәрс сәһмүстә хүштәрә ә сәр овчи шәндәнијо һәјвон.

ШУМО́К сущ. разг. сәслә, чүклә сәс.

ШУ́РИН сущ. бирор ән зәнү.

ШУРОВА́ТЬ гл. 1. кәрмә печә гәриш сохтә; 2. чү корикәрә зури-зури, тәрәтәһәди сохтә. II *шуро́вка* сущ. кәрмә печә гәриш сохтәји. II *шуро́вочный* прил. әри кәрмә печә гәриш сохтә hистијо.

ШУРУ́М-БУРУ́М сущ. күhнә-мүhнә, чур-чундур.

ШУРУ́П сущ. шуруп.

ШУРША́ТЬ гл. сущ. хиш-хиш сохтә, хирч-хирч сохтә. II *шурша́ние* сущ. хиш-хиш сохтәји, хирч-хирч сохтәји, хиш-хиш, хирч-хирч.

ШУ́РЫ-МУРЫ́ сущ. разг. то же, что *шашни* 2.

ШУСТ сущ. шуст (әри гәд ән лулај туфанкә тәмизсохтә вә шәфтиһојүрә дузсохтә hистијо карасти).

ШУСТОВА́ТЬ гл. ә шустәво тәмиз вә дуз сохтә (гәд ән лулај туфанкә).

ШУ́СТРИК сущ. бәчид, бәчидә одоми (амбари вәхт ә товунәј һәјилhо куфтирә оморә).

ШУ́СТРЫЙ прил. бәчид (јә корә зури-зури сохтә, јәкикәрә сәр күрдәнијо).

ШУТ сущ. 1. тәлхәк; 2. мәсгәрәчи. II *шути́ха* әзини зән (духтәр). II *шутовской* прил. тәлхәки: 1. ән тәлхәк; ә тәхәкирәво сохтә оморијо.

ШУТЕ́ЙНЫЙ прил. 1. зарфоти; 2. ә зарфотирәво сохтә оморијо.

ШУТИ́ТЬ гл. 1. зарфот сохтә, hәнәк сохтә; 2. вози сохтә. *Шутить с детьми* ә һәјилhорәво вози сохтә; 3. ә дәс дәшәндә, мәсгәрә сохтә. <> *Шутить с огнём* ә аташәво вози сохтә (әхирү хәрәб бирәнијә кор сохтә); *чем чёрт не шутит* hәр чү миданү бирә.

ШУ́ТКА сущ. 1. зарфот, hәнәк. *Сказать в шутку* ә зарфотәво куфтирә; *глупая шутка* хәрә зарфот; 2. мәзhәкә. *Шутка в одном действии* јәпәрдәји мәзhәкә. <> *Кроме шуток* зарфот ә гирог, зарфотсүз; *не на шутку обиделся* лап сәхт гәһри бири; *шутка шуткой; шутки шутками* зарфот ә чикәјү, чүтам бистокә бошуку. II *шу́точка* зарфотлә, hәнәклә.

ШУТКОВА́ТЬ то же, что *шутить*.

ШУТЛИ́ВОСТЬ сущ. 1. зарфотчији; 2. ә зарфотәво бирәји.

ШУТЛИ́ВЫЙ прил. 1. зарфотчи; 2. то же, что *шуточный*.

ШУТНИ́К сущ. зарфотчи, мәсгәрәчи. II *шутни́ца* әзини зән (духтәр).

ШУТОВСТВО́ сущ. тәлхәки (кор ән тәлхәк), мәсгәрәчији.

ШУ́ТОЧНЫЙ прил. 1. зарфоти, хәндәји; 2. лап чүклә, лап кәм.

ШУ́ШЕРА сущ. хәрәбә одомиho, биһүрмәтә одомиho.

ШУШУ́КАТЬ гл. пичи-пичи коф сохтә. II *шушу́канье* сущ. пичи-пичи, хүрди-дүрүсти сохтәји.

ШУШУ́КАТЬСЯ гл. ә дү јәкирәво пичи-пичи сохтә.

ШШ межд. ш-ш! шүш! (сәс нә сох!).

Щ

ЩАВЕ́ЛЬ сущ. бот. туршәнк. II *щавéлевый и* прил. *щавéльный* туршәнки: 1. ән туршәнк; 2. әз туршәнк, ә туршәнкәво сохтә оморијо.

ЩАДИ́ТЬ гл. 1. ә киникә рәһм сохтә, инсоф сохтә, киникәрә бәхширә. *Не щадить врага* ә дүшмә рәһм нә сохтә; 2. ә хәјолү бирә, доштә, мигојәт бирә. *Щадить своё здоровье* ә хәјол ән чунсоги хүштә бирә.

ЩЕБЕНИ́ТЬ гл. риг (чингил) дәкундә, риг тиһи сохтә.

ЩЕБЕНИ́ТЬСЯ гл. риг дәкундә оморә, риг тиһи сохтә оморә.

ЩЕ́БЕНЬ сущ. риг (чингил), хүрдә сохтә оморијо сәнг (кәрпүч). II *щéбневый* и *щебневóй* прил. риги, чингили (әз риг һистијо, әз риг сохтә оморијо).

ЩЕБЕТА́ТЬ гл. 1. ҷув-ҷув сохтә, хундә (ә товунәј гушһо); 2. зури-зури, нәпојистә коф сохтә. II *щебетание* и *щéбет* сущ. 1. ҷув-ҷув сохтәји, хундәји (ә товунәј гушһо); 2. зури-зури, нәпојистә коф сохтәји.

ЩЕБЕТУ́Н сущ. 1. һәмишә ҷув-ҷув сохтәнијо әркәкә гуш; 2. перен. амбар коф сохтәнијо одоми.

ЩЕБЕТУ́НЬЯ сущ. 1. һәмишә ҷув-ҷув сохтәнијо дүшијә гуш; 2. перен. амбар коф сохтәнијо зән (духтәр).

ЩЕБЕШО́К сущ. разг. риглә (чингиллә).

ЩЕБЁНКА см. *щебень*.

ЩЕГОЛЕВА́ТЫЙ прил. 1. тәнә рач (ә модәво) вокундәнијо; 2. рач, буһолу (ә товунәј оводуни). II *щеголевáтость* сущ. 1. тәнә рач (ә модәво) вокундәји; 2. рачи, буһолүји (ә товунәј оводуни).

ЩЕГОЛЬСКО́Й прил. лап рач, буһолү, амбар вәрајистә. *Щегольской костюм* лап рачә (буһолүјә) костјум.

ЩЕГОЛЬСТВО́ сущ. јүрә тәнә рач (ә модәво) вокундә хош оморәји.

ЩЕГОЛЯ́ТЬ, ЩЕГОЛЬНУ́ТЬ гл. 1. тәнә рач вокундә; 2. рач вокундә кәштә, фурс дорә; 3. хүштәрә бурбундә; 4. вәхт кировундә, кәштә.

ЩЕДРИ́НА сущ. сәплүк (ә сифәт әз чәгәрә, әз чүклә гәбәрлә мундәнијо чухурәкилә).

ЩЕ́ДРИТЬСЯ гл. вотурон бирә, вотурони сохтә.

ЩЕ́ДРОСТЬ сущ. вотурони, дәсдүлфирәһи.

ЩЕДРО́ТЫ сущ. содого, бәхшә.

ЩЕ́ДРЫЙ прил. 1. вотурон, дәсдүлфирәһ; 2. буһолү. *Щедрые подарки* буһолүјә бәхшәһо.

ЩЕКА́ сущ. 1. гутинә; 2. тараф јон, тәскә тараф ән чүникә. <> *На обе щеки есть (уписывать)* ә чумтәнкирәво хурдә (дәбәрдә). II *щёчка* уменьш. гутинәлә. II *щёчный* прил. гутинәји; ән гутинә.

ЩЕКА́СТЫЙ прил. гутинәголин (гутинәһојү голин, кәлә һистијо). II *щекáстость* гутинәголини (гутинәһојү голин, кәлә бирәји).

ЩЕКО́ЛДА сущ. рузәј дәр.

ЩЕКОТА́ТЬ гл. 1. гили-гили дорә; 2. тәчундә. *В горле щекочет* бугозмәрә әдәј тәчундә. II *щекотание* сущ. 1. гили-гили дорәји; 2. тәчундәји.

ЩЕКО́ТКА сущ. 1. гили-гили; 2. см. *щекотание.*

ЩЕКОТЛИ́ВЫЙ прил. 1. јүрә гили-гили оморәнијо; 2. см. *щепетильный.* II *щекотли́вость* сущ. 1. гили-гили оморәји; 2. см. *щепетильность.*

ЩЕКО́ТНО в знач сказ. гили-гили әдәј оморә. *Не трогай меня, щекотно* ә мә дәс нә зән, мәрә әдәј гили-гили оморә.

ЩЕКО́ТНЫЙ прил. гили-гили дорәнијо, гили-гили овурдәнијо.

ЩЕЛЕВО́Й прил. һәрәји (ә һәрәрәво һистијо, һәрәдәри).

ЩЕЛИ́СТЫЙ прил. һәрә-һәрә сула-сула, чатәчат.

ЩЕЛКОТНЯ́ сущ. 1. пингол зәрәји; 2. тәнгәтәнг; 3. чәһ-чәһ, хундәји (ән гушһо).

ЩЕЛКУ́Н сущ. 1. чырт-чырт сохтәнијо киникә, чүникә, чәһ-чәһ зәрәнијо гуш; 2. бүһүлү.

ЩЕЛЧО́К сущ. 1. пингол; 2. чарт-чарт, чырт-чырт; 3. перен. рүхшәнд.

ЩЕЛЬ сущ. 1. һәрә (дуразә, тәнкә сула); 2. әз гәлпәһо әри пәһәнү бирә чикә.

ЩЕМИ́ТЬ гл. 1. ә һәрәј чүникә шиширә;; 2. сухундәнијә дорд һәмәл овурдә; 3. дүлхүрд (дүлкир) сохтә.

ЩЕНИ́ТЬСЯ гл. зәндә, бала дорә (ә товунәј сәк, күрк, түлки вә ән јәкикәһо).

ЩЕНО́К сущ. тула: 1. баласәк (балај ән сәк, ән күрк, ән түлки вә ән јәкикәһо); 2. перен. прост. бран. бала кәдәлә. II *щеня́чий* прил. тулаји; ән тула.

ЩЕПА́ЛЬНЫЙ прил. әри вәнчирә, әри парасохтә, әри гәчор чиросохтә һистијо. *Щепальные инструменты* әри вәнчирә, әри парасохтә, әри гәчор чиросохтә һистиһо карастиһо.

ЩЕПА́ТЬ гл. вәнчирә, пара сохтә, гәчор чиро сохтә (әз һүзүм). II *щепа́ние* сущ. вәнчирәји, пара сохтәји, гәчор чиро сохтәји (әз һүзүм).

ЩЕ́ПКА сущ. гәчор (әз һүзүм чиро бирәнијо назукә тикәлә). *Похудел как щепка* гәчорә хуно (ләгәр) бири.

ЩЕПНО́Й прил. гәчори; ән гәчор;

ЩЕПО́ТКА то же, что *щепоть*.

ЩЕПО́ТЬ, ЩЕ́ПОТЬ сущ. быбынә.

ЩЕРБА́ТЫЙ прил. дилик-дилик, һомовор нистијо, чолә-чухурәки.

ЩЕРБИ́НА сущ. 1. диликдилики, чолә-чухурәкији; 2. чикәј сәплүк, сәплүки.

ЩЕРБИ́НКА уменьш. -ласк от сл. *щербина*.

ЩЕ́РИТЬ гл. 1. дәндүһорә бурбундә, дәндүрәгиринчи сохтә; 2. мујһорә быз-быз сохтә.

ЩЕ́РИТЬСЯ гл. сущ. 1. дәндүһој хүштәрә бурбундә, дәндүрәгиринчи сохтә; 2. мујһор хүштәрә быз-быз сохтә; 3. то же, что *улыбаться*.

ЩЕТИ́НА сущ. сәхтә муј: 1. сәхтә, дузә пәшм ән бәһзи һәјвоһо; 2. әзини пәшм әри шотка, кист дузсохтә; 3. разг. чирә нәоморијо муј ән руј.

ЩЕТИ́НИСТЫЙ прил. мујһојү дуз, сәхт һистијо.

ЩЕТИ́НИТЬ гл. мујһој хүштәрә быз-быз сохтә.

ЩЕТИ́НИТЬСЯ гл. 1. мујһојү быз-быз бирә; 2. һоси бирә, кәһәз бирә.

ЩЕТИ́НКА сущ. муј; дузә, сәхтә муј, муј (јәки).

ЩЁГОЛЬ см. муд (јүрә хуб, рач вокундә хош оморәнијо одоми). II *щеголи́ха* әзини зән (духтәр).

ЩЁКОТ сущ. чәһ-чәһ. *Щекот соловья* чәһ-чәһ ән болбол.

ЩЁЛК см. *щёлкать*.

ЩЁЛКА сущ. чатилә, һәрәлә.

ЩЁЛКАНЬЕ сущ. 1. пингол зәрәји; 2. тәнг-тәнг сохтәји; 3. чәһ-чәһ зәрәји, хундәји (ә товунәј гушһо); 4. чырт сохтәји (тумә), хүрд сохтәји (фундуг-гәрәбәчә).

ЩЁЛКАТЬ. ЩЁЛКНУТЬ гл. 1. пингол зәрә; 2. тәнг-тәнг сохтә; 3. чәһ-чәһ зәрә, хундә (ә товунәј гушһо); 4. чырт сохтә (тумә), хүрд сохтә (фундуг-гәрәбәчә).

ЩЁЛОК сущ. хокистәров (әри гоб-гичог, оводуни шуштә ә овәво гәриш сохтә оморијо хокистәр һүзүми).

ЩЁННАЯ, ЩЕ́ННАЯ прил. бордор (ә товунәј сәк, күрк, түлки вә јә ћәјвоникәһо). *Щённая сука* бордорә гәнчуг.

ЩЁТКА сущ. шоткә. II *щёточка* уменьш. шоткәлә.

ЩЁЧКА то же, что *щека* 2.

ЩИ сущ. ши (әз кәләм, испоног, туршәнк сохтә, оморијо овлүјә чи). *Кислые щи* туршә ши (әз овкирдә кәләм сохтә оморијо ши). *Зелёные щи* савзә ши (әз испоног, туршәнк сохтә оморијо ши).

ЩИ́КОЛКА см. *щиколотка*.

ЩИ́КОЛОТКА то же, что *лодыжка*.

ЩИПА́НИЕ сущ. быбынә вәкирдә.

ЩИПА́ТЬ, ЩИПНУ́ТЬ гл. 1. быбынә вәкирдә, быбынә- быбынә сохтә; 2. сухундә, сухов-сухов дорә. *Перец щиплет язык* истиут зувунмәрә әдәј сухундә; 3. кәширә, вәкәндә, кәндә. II *щипа́ние* сущ. 1. быбынә вәкирдәји, быбынә- быбынә сохтәји; 2. сухундәји, сухов-сухов дорәји; 3. кәширәји, вәкәндәји, кәндәји. II *щипа́льный* прил. әри быбына вәкирдә, кәширә вәкәндә һистијо.

ЩИ́ПКА сущ. 1. быбынә вәкирдәји (вәкирдә оморәји); 2. кәндәји, кәндә оморәји (парһој ән чүникәрә).

ЩИПКО́ВЫЙ прил. ә әнкүштәво зәрә оморәнијо. *Щипковые инструменты* ә әнкүштәво зәрә оморәнијо карастиһој музикаји.

ЩИПО́К сущ. быбынә (јә бо быбынә вәкирдәји).

ЩИПЦЫ́ сущ. әри чүникәрә вәдәшәндә, сәхткирдә, шиширә, вәдәшәндә, вәнчирә, хүрд-сохтә һистијо карасти (кәлбәти, шәкәрвәнчи, мошә, гәрәбәчхүрдсох, фундугхүрдсох).

ЩИ́ПЧИКИ уменьш.-ласк. от сл. *щипцы*.

ЩИТ сущ. гәлхән, мокин. II *щито́к* уменьш. гәлхәнлә. II *щитово́й* прил. гәлхәни: 1. ән гәлхән; 2. әз гәлхәнһо сохтә оморијо; 3. ә гәлхәнәво һистијо.

ЩИТОВИ́ДКА то же, что *щитовидная железа*.

ЩИТОВИ́ДНЫЙ прил. гәлхәни (ә хомунәј гәлхән һистијо). *Щитовидная железа* јәһәј гәлхәни.

ЩУП сущ. шуп: 1. бызбызәјә тәл полады – карасти әри ә хори дәшәндә омориһо минаһорә офтә; 2. карасти әри ә һәрәј ән деталһој механизмһо дәријо рәһә пәјмундә; 3. гәдү бушә бызбызәјә тәл, әри проб вәкирдә (кәндүмә, ордә, рүгәнә).

ЩУ́ПАЛЬЦЕ сущ. 1. сүрк (ә бүһүлүһо, ә күрмһо); 2. перен. дәс, әнкүшт, нәхү).

ЩУ́ПАТЬ гл. 1. дәсәдәс сохтә, ә дәсәво дәнишрә. *Щупать пульс* пулсә дәнишрә; 2. перен. вәмухтә. <> *Щупать глазами (взором)* кого-то әз сәр тә пој дәнишрә киникәрә. II *щу́панье и щу́пка* сущ. 1. дәсәдәс сохтәји, ә дәсәво дәнишрәји. 2. перен. вәмухтәји.

ЩУ́ПЛЫЙ прил. биһол, биомун, бикүвәһ, үлмәнә, мүрдәдүл, ләгәр, чулаз. II *щу́плость* сущ. биһоли, биомуни, бикүвәһи, үлмәнәји, мүрдәдүли, ләгәри, чулази.

Э

Э межд. ə, əj, əh.

ЭБОНИ́Т сущ. ебонит. II *эбони́товый* прил. ебонити: 1. ән ебонит; 2. əз ебонит сохтə оморијо.

ЭВА межд. прост. лə (мəћтəл мундəјирə, нəразијирə вə əзини чиһорə бурбундə.

ЭВАКУА́ТОР сущ. евакуатор (чүникəрə, киникəрə евакуасија сохтəнијо одоми).

ЭВАКУА́ЦИЯ сущ. евакуасија: 1. ə вəхт дəһво, ән зимиләрз, ән кəләовһо, ән бачар одомиһорə, идорəһорə, чиһошүрə ə саламатə чикəһо бəрдəји); 2. евакуасија сохтə оморəкəрһо мундəтһо вəхт вə чикə. II *эвакуационный* прил. евакуасијаји: 1. ән евакуасија; 2. əри евакуасија сохтə һистијо.

ЭВАКУИ́РОВАТЬ гл. евакуасија сохтə.

ЭВАКУИ́РОВАТЬСЯ гл. евакуасија бирə (сохтə оморə).

ЭВЕ́НКИ сущ. əвəнкһо: ə Мизрəћ Сибир зивистəнијо, күһнə нумү тунгусчо һистијо хəлг. II *эвенк* əвəнк (јəки əз и одомиһо. II *эвенки́йка* əзини зəн (духтəр).

ЭВЕНКИ́ЙСКИЙ прил. əвəнки: ән əвəнкһо, ән зувун үшү; ән миллəт үшү, ән тəһəр зиндəкунишү, ән културашү, ән Əвəнкија, ән хорију, ән торихү; ән əвəнкһо һистијорə хуно. *Эвенкийский язык* зувун əвəнки. *По-эвенкски* нареч. ə əвəнки.

ЭВЕ́НСКИЙ прил. əвəни: ән əвəнһо, ән зувун үшү; ән миллəт үшү, ән тəһəр зиндəкунишү, ән културашү, ән үшү зивистəнүтһо хориһо, ән торих үшү; ән əвəнһо һистијорə хуно. *Эвенкский язык* зувун əвəни. *По-эвенски* нареч. ə əвəни.

ЭВЕ́НЫ сущ. əвəнһо (ə гиргһој ән дəрјој Охот вə ə Јакутија зивистəнијо ə əвəнкһорəво гоһумə хəлг). II *эве́н* əвəн (əз одомиһој ән и хəлг јəки); II *эве́нка* əзини зəн (духтəр).

Э́ВОН прост. 1. мест. нареч. и част. то же, что *вон*; 2. межд. то же, что *эва*.

Э́ВРИКА! эврика! офтум! Вəрасирүм! (шори бурбундə).

ЭГИ́ДА сущ. гəлхəн, могин, сојə. *Под эгидой* кого, чего ə сојəј (ə зир гəнəд) ән киникə, ән чүникə.

ЭГОИ́ЗМ сущ. хүштənхоһи, егоизм, егоисти.

ЭГОИ́СТ сущ. хүштənхоһ, егоист. II *эгоисти́ческий* прил. хүштənхоһи, егоисти; ән хүштənхоһ, ән егоист.

ЭГОИСТИ́ЧНЫЙ прил. хүштənхоһ, егоист һистијо. II *эгоисти́чность* сущ. хүштənхоһи, егоисти (əзини мəћəси).

ЭГОИ́ЗМ сущ. егоисти, егоизм.

Э́ДАК см. *этак*.

Э́ДАКИЙ см. *этакий*.

ЭЗО́ПОВСКИЙ, ЭЗО́ПОВ прил. *эзоповский, эзопов язык* зувун ән Езоп (фикирə сəрпиширəки куфтирəји).

ЭЙ межд. əј! һəј (əри киникəрə һорој зəрə сəс.

ЭК[1] нареч. разг. чүтам; виниш чүтам.

ЭК[2], **Э́КА, Э́КО** част. разг. виниш, виниш јəбо, дəниш јəбо.

ЭКВАДО́РСКИЙ прил. еквадори: ән еквадориһо, ән зувун үшү, ән миллəт үшү, ән һəдəтһошү, ән тəһəрз зиндəкунишү, ән културашү, ән Еквадор, ән хорију, ән торихү; ән еквадориһо, ə Еквадор һистијорə хуно).

ЭКВАДО́РЦЫ сущ. еквадориһо (хəлг, ə Еквадор зивистəниһо амбари одомиһо). II *эквадо́рец.* еквадори (јəки əз и одомиһо). II *эквадо́рка* əзини зəн (духтəр).

ЭКВА́ТОР сущ. ква́тор.

ЭКВИВАЛЕ́НТ сущ. еквивалент (ə јə чирəво гимətү јə чиро һистијо вə дəкиш бирə данүстəнијо чи).

ЭКВИВАЛЕ́НТНОСТЬ сущ. еквиваленти (ə јə чирəво гимətү јə чиро бирəји вə дəкиш бирə данүстəји).

ЭКВИВАЛЕ́НТНЫЙ прил. еквивалент (ə јə чирəво гимətү јə чиро һистијо вə дəкиш бирə данүстəнијо).

ЭКЗА́МЕН сущ. имтоһон.

ЭКЗАМЕНА́ТОР сущ. имтоһончи (имтоһон вəкирдəнијо, сохтəнијо одоми). II *экзамена́торский* прил. имтоһончији; ән имтоһончи.

ЭКЗАМЕНАЦИО́ННЫЙ прил. имтоһони: 1. ән имтоһон; 2. əри имтоһон һистијо.

ЭКЗАМЕНОВА́ТЬ гл. имтоһон сохтə.

ЭКЗАМЕНОВА́ТЬСЯ гл. 1. имтоһон дорә; 2. имтоһон сохтә оморә.

ЭКЗА́РХ сущ. екзарх.

ЭКЗЕ́МА сущ. мед. екзема (нәчоги ән пуст). II *экзематозный* прил. мед. екземаји (јүрә нәчогм екзема һистијо).

ЭКЗЕМПЛЯ́Р сущ. екземплјар (әз јә чиро һистиһо чиһо јә тәк).

ЭКЗО́ТИКА сущ. екзотика (әз дурә чикәһо, хориһо, амбари әз кәрмә чикәһо һистијо вә әри ә јә чикәјкәһо зивистәнијо одомиһо гәриб вәди бирәнијо чи, һәдәт).

ЭКЗОТИ́ЧЕСКИЙ прил. екзотикаји (ән јә хорикәһо). *Экзотические плоды* мәјвәһој екзотикаји (гәрибә мәјвәһо).

ЭКЗОТИ́ЧНЫЙ прил. гәрибә, ә гәрибәји хүштәрәво мәһтәл һиштәнијо. II *экзоти́чность* сущ. гәрибәји, ә гәрибәји хүштәрәво мәһтәл һиштәји.

Э́КИЙ мест. виниш чү, виниш чүтами. *Экий шалун!* Виниш чү шулугә һәјиликә.

ЭКИПА́Ж сущ. екипаж. II *экипа́жный* прил. екипажи; ән екипаж.

ЭКИПИРОВА́ТЬ гл. һәммә кәрәк һистијо чиһоүјүрә дорә; оводунијүрә, мәһсүрә вокундә.

ЭКЛЕ́Р сущ. еклер (сорт ән пирожни).

ЭКЛИ́ПТИКА сущ. еклиптика (ә пәсә-пишој офтоји чәрх дәрафтәнијо рәһ ән хори).

ЭКОЛОГИ́ЧЕСКИЙ прил. еколокијаји; ән еколокија.

ЭКОЛО́ГИЯ сущ. еколокија.

ЭКОНО́М сущ. 1. бәдхәрчи нәссохтәнијо одоми; 2. то же, что *экономист*. II *эконо́мка* әзини зән (духтәр).

ЭКОНО́МИКА сущ. економика.

ЭКОНОМИ́СТ сущ. економист (сәниһәткор ән економика, ән һилмһој економикаји). II *экономи́стка* әзини зән (духтәр). II *экономи́стский* прил. економисти; ән економист.

ЭКОНО́МИТЬ гл. економија сохтә (әри кәм хәрч бирәји чәһти сохтә).

ЭКОНОМИ́ЧНЫЙ прил. економијаји (сарф һистијо, хәјрү һистијо, әри кәм хәрч бирә рәһ дорәнијо). II *экономи́чность* сущ. сарф бирәји, хәјрлү бирәји.

ЭКОНО́МИЯ сущ. економија (кәм хәрч сохтәји, бирәји).

ЭКОНО́МНИЧАТЬ гл. сәгәти (сәхти) сохтәји, лап кәм хәрч сохтәји.

ЭКРА́Н сущ. екран. II *экранный* прил. екрани: 1. ән екран; 2. әри екран һистијо.

ЭКРАНИЗА́ЦИЯ сущ. јә чрә әри ә екран, ә кино бурбундә дуз сохтәји.

ЭКРАНИЗИ́РОВАТЬ гл. әри ә екран, ә кино бурбундә дуз сохтә.

ЭКСГУМА́ЦИЯ сущ. ексгумасија (әри експертиза сохтә миторә әз сәхт сохтә оморијо чикәјү вәдәшәндәји).

ЭКСКАВА́ТОР сущ. екскаватор (хори вәкәндәнијо вә хокә вәкирдә ә јә чикәјкә норәнијо мошин). II *экскава́торный* прил. екскаватори: 1. ән екскаватор; 2. ә кумәки екскаваторәво сохтә оморәнијо; 3. әри екскаватор вәдәшәндә һистијо.

ЭКСКАВА́ТОРЩИК сущ. екскаваторчи (ә ексковатор кор сохтәнијо одоми). II *экскава́торщица* әзини зән (духтәр). II *экскава́торщицкий* прил. екскаваторчији; ән екскаваторчи.

ЭКСКРЕМЕ́НТЫ сущ. нәчис.

Э́КСКУРС сущ. éкскурс (әри мәсәләрә һәлсохтә әз кәрәкијә тема ә гирог вәдарафтәји).

ЭКСКУРСА́НТ сущ. екскурсант (ә екскурсија вәдарафтијо одоми). II *экскурса́нтка* әзини зән (духтәр). II *экскурса́нтский* прил. екскурсанти; ән екскурсант.

ЭКСКУРСИ́РОВАТЬ гл. ә екскурсија (ә кәшт) вәдарафтә.

ЭКСКУ́РСИЯ сущ. екскурсија, кәшт (кәштәји). II *экскурсио́нный* прил. екскурсијаји: 1. ән екскурсија; 2. әри екскурсија, әри екскурсантһо һистијо.

ЭКСКУРСОВО́Д сущ. рәһбәр ән екскурсија. II *экскурсово́дка* әзини зән (духтәр). II *экскурсово́дческий* прил. ән рәһбәр екскурсија, әри рәһбәрһој екскурсија һистијо.

ЭКСЛИ́БРИС сущ. екслибрис (ә дорини тараф ән мичәнәт китоб вокосундә оморәнијо вә нум ән сәһиб китобә бурбундәнијо нүшүнә).

ЭКСПАНСИОНИ́ЗМ сущ. експансионизм (см. *экспансия*).

ЭКСПАНСИОНИ́СТ сущ. експансионист (тәрафдор ән експансија).

ЭКСПАНСИОНИ́СТСКИЙ прил. експансионисти: 1. ән експансионизм; 2. ән әкспансија, ән експансионизм, ән експансионист һистијо.

ЭКСПА́НСИЯ сущ. експансија (ә кучәво хориһо вә базарһој ән јәкикәһрә ә дәс кировундәји ән дәвләтһо, јә новкә ән группһо).

ЭКСПАТРИА́НТ сущ. әз вәтән хүштә ә хоствојист хүштәрәво вәдарафтијо, јә новкә ә кучәво вәдәшәндә оморијо одоми.

ЭКСПАТРИА́ЦИЯ сущ. әз вәтән хүштә ә ә хост-војист хүштәрәво вәдарафтәји, јә новкә ә кучәво вәдәшәндә оморәји.

ЭКСПЕДИ́РОВАТЬ гл. фирсорә, вәдәшәндә, ә рәһ дәшәндә (молә). II *экспеди́рование* сущ. фирсорәји, вәдәшәндәји, ә рәһ дәшәндәји (молә).

ЭКСПЕДИ́ТОР сущ. експедитор: 1. корү молфирсорә һистијо одоми, јә новкә идорә; 2. молә фирсорәнијо, вәкирдәнијо одоми. II *экспеди́торский* прил. експедитори: 1. ән експедитор; 2. ән експедитор һистијо.

ЭКСПЕДИ́ЦИЯ сущ. експедисија: 1. фирсорәји, ә рәһ дәшәндәји, фирсорә оморәји, ә рәһ дәшәндә оморәји. *Экспедиция грузов* експедијај ән молһо; 2. фирсорәнијо идорә. *Газетная экспедиция почтамта* експедијај козити ән почтамт; 3. әри чү корикә ә кәшт вәдарафтәји. *Научная экспедиция* експедијај һилми. II *экспедицио́нный* прил. експедисијаји: 1. ән експедисија; 2. ә експедисија дуз сохтәји вә кировундәји.

ЭКСПЕРИМЕ́НТ сущ. експеримент.

ЭКСПЕРИМЕНТА́ЛЬНЫЙ прил. експерименти: 1. ән експеримент; 2. әри експеримент кировундә һистијо; 3. ә експериментәво вәкирдә оморијо.

ЭКСПЕРИМЕНТА́ТОР сущ. експериментатор (есперимент кировундәнијо одоми). II *экспериментáторский* прил. експериментатори; ән експериментатор.

ЭКСПЕРИМЕНТИ́РОВАТЬ гл. експеримент кировундә, експеримент норә. II *эксперименти́рование* сущ. експеримент кировундәји, експеримент норәји.

ЭКСПЕ́РТ сущ. експерт (әри јә мәсәлә јогинә фикир куфтирәнијо сәниһәткор).

ЭКСПЕРТИ́ЗА сущ. експертиза (әри јә мәсәлә јогинә фикир куфтирә, урә дәниширәји ән експертһо).

ЭКСПОНА́Т сущ. експонат, устар. никор (ә никорхунә бурбундә оморәнијо чи, һәјвон). II *экспонатный* прил. експонати, устар. никори; ән експонат, ән никор.

ЭКСПОНЕ́НТ сущ. експонент (ә виставка чи норәнијо одоми, јә новкә идорә; сәһиб ән експонат).

Э́КСПОРТ сущ. éкспорт: 1. ә јә дәвләтикәһо чи вәдәбәрдәји, чи фирсорәји; 2. ә јә дәвләтикәһо вәдәдәбәрдә, фирсорә оморијо чи.

ЭКСПОРТЁР сущ. експортчи (ә јә дәвләтикәһо чи вәдәбәрдијо, фирсоријо одоми, јә новкә идорә).

ЭКСПОРТИ́РОВАТЬ гл. експорт сохтә (ә јә дәвләтикә чүникә вәдәбәрдә, фирсорә). II *экспорти́рование* сущ. експорт сохтәји (ә јә дәвләтикәһо чи вәдәбәрдәји, фирсорәји).

Э́КСПОРТНЫЙ прил. експорти: 1. ән експорт; 2. експорт һистијо; 3. әри експорт һистијо.

ЭКСПРЕ́СС сущ. експресс (ән зу рафтәнијо вогун, кәми вә јә чиһојкә). II *экспрессный* прил. ексресси; ән експресс.

ЭКСПРЕССИ́ВНЫЙ прил. експресси, мәһнолү, түнд, аташлү. *Экспрессивная речь* мәһәнолүјә кофһо.

ЭКСПРЕ́ССИЯ сущ. ексрессија (түнди, зүји, аташлүји). *Говорить с экспрессией* аташлү коф сохтә.

ЭКСПРО́МТ сущ. експромт (һәзүр нәбирә куфтирә оморәнијо кофһо, шејир, зәрә оморәнијо музика).

ЭКСПРО́МТОМ нареч. һә ә јәбо, һәзүр нәбирә, ә нәкуми.

ЭКСТА́З сущ. екстаз, сәхт ә һәвәс оморәји, әз хүштә вәдарафтәји, хүштәрә вир сохтәји. *Приводить в экстаз* сәхт ә һәвәс овурдә.

ЭКСТЕ́РН сущ. екстерн (ә ошколә нәхундә әз курс ән у ошколә имтоһон дорәнијо одоми).

ЭКСТЕРНА́Т сущ. екстернат (әри курс ән ошколәрә ә екстернәво вомухтә һистијо систем).

Э́КСТРА сущ. екстра, лап хуб.

ЭКСТРАВАГА́НТНЫЙ прил. мүһүчүз, гәрибә (ә һистијо һәдәтһорәво дуз нәс оморәнијо). II *экстравага́нтность* сущ. мүһүчүзи, гәрибәји (ә һистијо һәдәтһорәво дуз нәоморәји).

ЭКСТРА́КТ сущ. екстракт (әз чүникә кәширә вә хәст сохтә оморијо чи). II *экстрактный* прил. екстракти: 1. ән екстракт; 2. әри екстракт вәдәшәндә һистијо.

ЭКСТРА́КТОР сущ. екстратор (екстракт вәдәшәндәнијо апарат).

ЭЭКСТРЕМИ́ЗМ сущ. екстримизм (тарафдор ән ән хәрәбә зобунә корһо, мәһшовоһо

бирәји). II *экстреми́стский* прил. екстремизми; ән екстремизм.

ЭКСТРЕМИ́СТ сущ. екстремист (тарафдор ән екстримизм). II *экстреми́стка* әзини зән (духтәр). II *экстреми́стский* прил. екстремисти; ән екстремист.

Э́КСТРЕННЫЙ прил. тәһәди һистијо, тәрәтәһәди һистијо. II *э́кстренность* сущ. тәһәдији, тәрәтәһәдији.

ЭЛЕВА́ТОР сущ. елеватор: 1. әри тәхүлә дошта, тәмиз сохтә, хүшк сохтә һистијо омбор; 2. әри чиһорә, шәләһорә вәбәрдә јон, јә новкә тикә транспортјор.

ЭЛЕГА́НТНЫЙ прил. рач, сәлигәлү, рачдухтә. II *элега́нтность* рачи, сәлигәлүји, рачдухтәји.

ЭЛЕКТОРА́Т сущ. електорат (ә сәчкиһој ћүкмоти, јә новкә ә јә сәчкикәһо дәбирәнүтһо одомиһо).

ЭЛЕ́КТРИК сущ. еле́ктрик (см. *электротехник*).

ЭЛЕКТРИ́К сущ. електри́к (тухә коврә рәнг).

ЭЛЕКТРИ́ЧЕСКИЙ прил. еле́ктрики (разг. туки): 1. ән електрик; 2. ә електрикәво сохтә оморәнијо, әз електрик вәкирдә оморәнијо. *Электрический свет* үшүг електрики.

ЭЛЕКТРИ́ЧЕСТВО сущ. електрик (разг. тук).

ЭЛЕКТРО- електро- (мәһ̣ној «ә електрикәво - ә тукәво кор сохтәнијо»-рә дорәнијо јәкимүн бәхш ән бәһ̣зи кофһо), туки.

ЭЛЕКТРОАВТОМА́ТИКА сущ. електроавтоматика: ә куч електрикирәво (ә тукәво) кор сохтәнијо автоматика).

ЭЛЕКТРОАППАРАТУ́РА сущ. аппараһој електрики (туки).

ЭЛЕКТРОВО́З сущ. електровоз: ә куч електрикирәво (ә тукәво) кор сохтәнијо локомотив. II *электрово́зный* прил. електровози; ән електровоз.

ЭЛЕКТРО́Д сущ. електрод. II *электро́дный* прил. електроди; ән електрод.

ЭЛЕКТРОДВИ́ГАТЕЛЬ сущ. мотор електрики (туки).

ЭЛЕКТРОДИНА́МИКА сущ. електроводинамика (әз товунәј тук һистијо бәхш ән физика).

ЭЛЕКТРОКА́Р, ЭЛЕКТРОКА́РА сущ. електрокар (ә аккумулјаторәво кор сохтәнијо моторлүјә һәрәбә).

ЭЛЕКТРОЛА́МПА сущ. електроләмпә (разг. лампочкә). II *электрола́мповый* прил. електроләмпәји (лампочкәји): 1. ән електроләмпә (ән лампочкә); 2. әри електроләмпә (лампочкә) вәдәшәндә һистијо. *Электроламповый завод* завод лампочкәји.

ЭЛЕКТРОМАГНИ́Т сущ. електромагнит (ә електрикәво магнити сохтә оморијо полад, јә новкә һовун). II *электромагни́тный* прил. електромагнити; ән електромагнит.

ЭЛЕКТРОМОБИ́ЛЬ сущ. електромобил (ә електрикәво кор сохтәнијо автомобил). II *электромобильный* прил. електромобили; ән електромобил.

ЭЛЕКТРОМОНТЁР сущ. електромонтјор, разг. монтјор.

ЭЛЕКТРОМОТО́Р сущ. електромотор: ә електрикәво (тукәво) кор сохтәнијо мотор.

ЭЛЕКТРО́Н сущ. електрон. II *электроный* прил. електрони; ән електрон.

ЭЛЕКТРО́НИКА сущ. електроника.

ЭЛЕКТРОПИЛА́ сущ. електромушар, мушар туки: ә електрикәво (тукәво) кор сохтәнијо мушар.

ЭЛЕКТРОПРО́ВОД сущ. тәл електрики.

ЭЛЕКТРОПРОВО́ДНОСТЬ сущ. електрикә (тукә) кировундә данүстәји ән чиһо).

ЭЛЕКТРОПРОВО́ДНЫЙ прил. електрикә (тукә) кировундә данүстәнијо.

ЭЛЕКТРОСАМОВА́Р сущ. симовор електрики (туки).

ЭЛЕКТРОСТА́ЛЬ сущ. ә печ електрики (туки) һәл сохтә оморијо лап хубә полад.

ЭЛЕКТРОСТА́НЦИЯ сущ. електрстансија.

ЭЛЕКТРОСУШИ́ЛКА сущ. ә електрикәво (тукәво) хүшк сохтәнијо аппарат.

ЭЛЕКТРОТЕ́ХНИК сущ. електротехник (сәниһәткор ән електротехника).

ЭЛЕКТРОТЕ́ХНИКА сущ. електротехника (әз товунәј ә кор дәшәндәји ән куч електрики һистијо һилм). II *электротехни́ческий* прил. електротехникаји: 1. ән електротехника; 2. ә електротехника кор бирәнијо.

ЭЛЕКТРОТОВА́РЫ сущ. молһој (чиһој) електрики (туки).

ЭЛЕКТРОУТЮ́Г сущ. утүј електрики (туки).

ЭЛЕКТРОХО́Д сущ. електрход: ә електрикәво (тукәво) кор сохтәнијо кәми.

ЭЛЕКТРОЭНЕ́РГИЯ сущ. енержи електрики (туки).

ЭЛЕМЕ́НТ сущ. елемент (ә чүробәчиро мәһ̣ноһо).

ЭЛИКСИ́Р сущ. еликсир (ə спирт, рүгəнһој ефири вə туршиһорəво гəриш сохтə оморијо ов ən мəјвə). II *эликсúрный* прил. еликсири; ən еликсир.

ЭЛИ́ТА сущ. елита: 1. дəстəчин (ən хубə савзиһо, мəјвəһо, тумһо, ћəјвонһо; 2. ə коми дəстəһојикə ən хубə одомиһо. II *элúтный* прил. елитаји: 1. ən елита; 2. елита һистијо, ən хуб, дəстəчин.

Э́ЛЛИПС сущ. мат. еллипс. II *эллипти́ческий* прил. еллипси: 1. ən еллипс; 2. ə тəһəр еллипс һистијо.

ЭМАЛИРО́ВАННЫЙ 1. прич. емал (минə) зəрə оморијо; I2. прил. емаллү, (минəлү).

ЭМАЛИРОВА́ТЬ гл. емал (минə) зəрə. II *эмалирова́ние и эмалировка* сущ. 1. емал (минə) зəрəји (зəрə оморəји); 2. ə чүникə вəријо емал (минə). *Эмалировка чайника потрескалась* емал (минəј) ən чојник чат бири. II *эмалирово́чный* прил. емалзəрəји (минəзəрəји): 1. ən емалзəрə (ən минəзəрə); 2. əри емалзəрə (минəзəрə) һистијо.

ЭМА́ЛЬ сущ. емал (минə). II *эма́левый и эмальный* прил. емали (минəји): 1. ən емал (ən минə); 2. емал (минə) зəрə оморијо.

ЭМАНСИПА́ЦИЯ сущ. емансипасија, азади. *Эмансипация женщин* азади ən зəнһо.

ЭМАНСИПИ́РОВАТЬ гл. азад сохтə.

ЭМБА́РГО сущ. ембарго: 1. ə јə дəвлəт мол дəбəрдəји вə əз унчикə мол вəдировундəјирə ћəрəм (ћəлоло) сохтəји; 2. чозəрə хуно кəмиһој ən јə дəвлəтə ə лиман хүштə дироморə вə əз унчо вəдарафтə нəһиштəји.

ЭМБЛЕ́МА сущ. емблема, нүшунə. *Голубь – эмблема мира* ковтəр емблемај ən шолумини.

ЭМБРИО́Н сущ. ембрион (тазалə ћəмəл оморијо чун).

ЭМИГРА́НТ сущ. емигрант (емиграсија сохтијо одоми). II *эмигра́нтка* əзини зəн (духтəр). II *эмигра́нтский* прил. емигранти; ən мигрант.

ЭМИГРА́ЦИЯ сущ. емиграсија: 1. ə хоствојист хүштəрəво, јə новкə ə кучəво əз вəтəн хүштə ə јə двлəтикə əри зивистə рафтəји); 2. рафтə бəгдə у појистијо вəхт вə чикə; 3. емигрантһо. II *эмиграционный* прил. емиграсијаји; ən миграсија.

ЭМИГРИ́РОВАТЬ гл. емиграсија сохтə (ə хост-војист хүштəрəво, јə новкə ə кучəво əз вəтəн хүштə ə јə двлəтикə əри зивистə рафтə).

ЭМИ́Р сущ. əмир.

ЭМИССА́Р сущ. емиссар, шолијəћ, елчи (əз јə дəвлəтикə ə гуллуг дəвлəти фирсорə оморијо одоми).

ЭМИ́ССИЯ сущ. емиссија (буһолүјə когозһо, билетһој бонки вə пулһој когози рəһо дорəји).

ЭМО́ЦИЯ сущ. емосија, дүл хүштəрə хурдəји.

ЭМФИЗЕ́МА сущ. мед. емфизема (ə јə чикəј ən тəн əз гəдəр зијод һово, јə новкə газ кура бирəји).

ЭНДОКРИНО́ЛОГ сущ. мед. ендокринолог (сəниһəткор ən ендокринолокија).

ЭНДОКРИНОЛО́ГИЯ сущ. ендокринолокија (јəһəһо вə нəчогиһој ən иһорə вəмухтəнијо ћилм). II *эндокринологи́ческий* прил. мед. ендокринолокија; ən ендокринолокија.

ЭНДОСКО́П сущ. ендоскоп (əри дорун ən тəнə ə үшүг дорəрəво вомухтə һистијо апарат). II *эндоскопный* прил. əри дорун ən тəнə ə үшүг дорəрəво вомухтə дуз сохтə оморијо.

ЭНДОСКОПИ́Я сущ. ендоскопија (дорун ən тəнə ə ендоскопəво дəниширəји). II *эндоскопический* прил. ендоскопијаји; ən ендоскопија.

ЭНЕРГЕ́ТИК сущ. енеркетик (сəниһəткор ən енеркетика).

ЭНЕРГЕ́ТИКА сущ. енеркетика: 1. əз товунəј енержи һистијо бəхш ən физика; 2. əз товунəј корсохтəји ən чиробəчиро енержиһо һистијо бəхш ən техника. II *энергети́ческий* прил. енеркетикаји: 1. ən енеркетика; 2. əри коминикə јə енержи вəкирдə һистијо.

ЭНЕ́РГИЯ сущ. енеркија, енержи.

Э́ННЫЙ прил. јəки, коминикə, коми бисто.

ЭНТОМО́ЛОГ сущ. ентомолог (сəниһəткор ən ентомолокија).

ЭНТОМОЛО́ГИЯ сущ. ентомолокија (əз товунəј бүһүлүһо һистијо бəхш ən зоолокија). II *энтомологи́ческий* прил. ентомолокијаји; ən ентомолокија.

ЭНТУЗИА́ЗМ сущ. лəһлүһүт.

ЭНТУЗИА́СТ сущ. лəһлүһүтлү (ə чунү лəһлүһүт дəријо одоми, корə ə ћəвəсəво сохтəнијо одоми). II *энтузиа́стка* əзини зəн (духтəр).

ЭНЦИКЛОПЕДИ́ЗМ сущ. енсиклоледизм (əз чиробəчиро тарафһој ən ћилм хəбəрдор бирəји).

ЭНЦИКЛОПЕДИ́СТ сущ. енсиклоледист (əз чиробəчиро тарафһо ən ћилм хəбəрдор һистијо одоми). II *энциклопедистка* əзини зəн (духтəр).

ЭНЦИКЛОПЕДИ́ЧЕСКИЙ прил. енсиклоледијаји: 1. ән енсиклоледија; 2. әз товунәј чиробәчиро тарафһој данани һистијо, һәртарафи.

ЭНЦИКЛОПЕ́ДИЯ сущ. енсиклоледија (әз товунәј һәммә, јә новкә чиробәчиро тарафһој данани һистијо китоб). *Большая еврейская энциклопедия* кәлә енсиклоледијај чуһури; *математическая энциклопедия* енсиклоледијај математикаји. <> *Ходячая энциклопедия* перен. зиндәјә енсиклоледија (әз һәр чи хәбәрү һистијо одоми).

ЭПИГРА́ММА сущ. епиграм (кутәһә шејр, әри ә сәр киникә хәндустә). II *эпиграммати́ческий* прил. епиграми; ән епиграм.

ЭПИ́ГРАФ сущ. епиграф (мәһноj ән әсәрә, јә новкә ән јә бәхшүрә бурбундәнијо кәлмәһо, јә новкә ситат). II *эпиграфи́ческий* прил. епиграфи; ән епиграф.

ЭПИГРА́ФИКА сущ. епиграфика (корү гәдимә китобһорә вомухтә һистијо һилм торихи). II *эпиграфи́ческий* прил. епиграфикаји, ән епиграфика.

ЭПИДЕМИО́ЛОГ сущ. епидемиолог (сәниһәткор ән епидемиолокија).

ЭПИДЕМИОЛО́ГИЯ сущ. епидемиолокија (әз товунәј әз јәки ә јәкикә кироштәнијо нәчогиһорә вәмухтә вә пишоj ән иһорә кирдә һистијо һилм). II *эпидемиологи́ческий* прил. епидемиолокијаји. *Эпидемиологическая лаборатория* лабораторијај епидемиолокијаји.

ЭПИДЕ́МИЯ сущ. епидемија (әз јәки ә јәкикә чироштәнијо вә фирәһ лов бирәнијо нәчоги). II *эпидеми́ческий* прил. епидемијаји: 1. ән епидемија; 2. әри пишоj епидемијарә кирдә һистијо; 3. перен. епидемијарә хуно лов бирәнијо, һәртарафи

ЭПИЗО́Д сущ. епизод: 1. бирijo jә чүклә кор; 2. jә чирojә бәхш ән роман, повест, драм, нәгүл, томошә, кино.

ЭПИЗОО́ТИЯ сущ. епизоотија (ә һәjвонһо азар офторәји).

ЭПИКРИ́З сущ. епикриз (ә товунәj нәчоги ән киникә нүjүстә оморијо әхири фикир).

ЭПИЛЕ́ПСИЯ, ЭПИЛЕПСИ́Я сущ. мед. епилепсија (јәки әз нәчогиһоj әзхүштәрафтәји). II *эпилепти́ческий* прил. епилепики, епилепсијаји; ән епилепик, ән епилепсија.

ЭПИЛЕ́ПТИК сущ. епилепик (jүрә нәчоги епилепсија һистијо одоми).

ЭПИЛО́Г сущ. епилог, әхир-коф. II *эпило́говый* прил. епилоги; ән епилог.

ЭПИТА́ФИЯ сущ. епитафија: 1. хәт ән сәр мосубо; 2. ә мүрдәји ән киникә киро нүjүстә оморијо шејр.

ЭПИ́ТЕТ сущ. епитет, нум, ләгәб.

ЭПИЦЕ́НТР сущ. еписентр: 1. ә сәр зимиләрз, јә новкә чүникә лов биријо чикә вәбирәнијо хори; 2. әри чүникә хүштәрә ә ән кәлә кучәво бурбундәнијо чикә.

ЭПОПЕ́Я сущ. епопеја.

Э́ПОС сущ. дастан.

ЭПО́ХА сущ. дәвр, торих, зомунә.

Э́РА сущ. 1. ера, торих, салһо. *Во втором веке нашей эры* ә дүjүмүн садсали ән ерајму; 2. дәвр, зомунә.

ЭРГ сущ. ерг (пәjмунәj ән кор вә ән енержи).

ЭРИТЕ́МА сущ. еритема (ә вәмасирәји ән ракһо киро гирмизи бирәји ән пуст).

ЭРОДИ́РОВАТЬ гл. 1. шуштә бәрдә оморә, вәчарустә; 2. см. *эрозия*. II *эрози́йный и эрози́онный* прил. 1. еррозијаји; 2. әз еррозија һәмәл оморијо.

ЭРО́ЗИЯ сущ. еррозија (битәв, јә новкә јә бәхшү вәчарустәји, хәрәб бирәји ән чүникә). *эрози́онный* прил. еррозијаји: 1. ән еррозија; 2. әз еррозија һәмәл оморијо.

ЭРОТИ́ЗМ сущ. еротизм (ә корһоj кәлин-кијови амбар һәвәс бирәји). II *эротический* прил. еротизми; ән еротизм.

ЭРО́ТИКА сущ. ерóтика (ә корһоj кәлин-кијови һәвәс бирәји вә ирә бурбундәји). II *эротический* прил. еротикаји, ән еротика.

ЭРОТИ́ЧНЫЙ прил. еротикаји; ән ерóтика. II *эротичность* сущ. еротикаји.

ЭРУДИ́РОВАННЫЙ прич. ерудит (ә чү корикә киро дорунә дананијү һистијо). II *эруди́рованность* сущ. ерудити (ә чү коникә киро дорунә дананијү бирәји).

ЭРУДИ́Т сущ. ерудит (ә чү корикә киро дорунә дананијү һистијо одоми).

ЭРУДИ́ЦИЯ сущ. ерудисија (ә чү корикә киро дорунә данани).

ЭСКА́ДРА сущ. ескадра. II *эска́дренный* прил. ескадраји: 1. ән ескадра; 2. ә гәд ескадра кор сохтәнијо.

ЭСКАЛА́ТОР сущ. ескалатор (нәпојистә кор сохтәнијо сүлмә). II *эскалаторный* прил. ескалатори; ән ескалатор.

ЭСКАЛО́П сущ. ескалоп (вәбүрчирә тикәj ән ләгәрә кушт).

ЭСКИ́З сущ. ескиз. *Эски́зный* прил. ескизи: 1. ән ескиз; 2. ескизә хуно һистијо.

ЭСКИМО́ССКИЙ прил. ескимоси: ән ескимосһо ән милләт үшү, ән зувун үшү, ән һәдәтһошү, ән тәһәрз зиндәкунишү, ән културашү, ән үшү зивистәнүтһо хорию, ән торих үшү; ән ескимосһо һистиһорә хуно).

ЭСКИМО́СЫ сущ. ескимосһо (груп ән хәлгһо, ә Америкај Сәфони, ә Гренландија, ә сәфон ән Асија зивистәнијо одомиһо). II *эскимо́с* ескимос (јәки әз и одомиһо). II *эскимо́ска* әзини зән (духтәр).

ЭСКУЛА́П сущ. устар. ирон. духтир.

ЭСПЕРАНТИ́СТ сущ. есперанточи (зувун есперанторә данүстәнијо вә урә ә јәкикәһо вомухтәнијо одоми). II *эсперанти́стка* әзини зән (духтәр).

ЭСПЕРА́НТО сущ. есперанто (һәмәл овурдә оморијо зувун).

ЭСПЛАНА́ДА сущ. еспланада: 1. ә һәрәј гәлә нән шәһәр бушә хори; 2. ә пишој кәлә хунә мәјду, буши.

ЭССЕ́НЦИЯ сущ. ессенсија (ә гәд ов ћәл сохтә оморијә парустәнијо чи).

ЭСТАКА́ДА сущ. естакада, күрпи.

ЭСТАФЕ́ТАсущ. естафета: 1. устар. 1. һәспәлү әз дәс ә дәс доријо почт; 2. тәхәрот ән командаһој спорти: вирихтәји, ә коми ки, јә возичи ә јәкикәрәво дәкиш бирә вә ә у чүникә дорә; 3. и дорә оморәнијо чи. II *эстафетный* прил. естафетаји; ән естафета.

ЭСТЕ́Т сущ. естет: 1. тарафдор ән естетизм; 2. устар. ә рачи бәнд һистијо одоми. II *эсте́тка* әзини зән (духтәр). II *эсте́тский* прил. естети; ән естет.

ЭСТЕТИ́ЗМ сущ. естетизм: 1. ә сәниһәт ә мәһној кор нәһ, ә бурујү, ә рачијү амбар фикир дорәји; 2. устар. ә рачи бәнд бирәји.

ЭСТЕ́ТИК сущ. естетик (сәниһәткор ән естетика).

ЭСТЕ́ТИКА сущ. естетика: 1. әз товунәј мәһно вә формај ән рачи (ә сәниһәт, ә зиндәкуни, ә һилом) һистијо һилм флоссофијаји; 2. рачи ән чүникә; 3. ә сәниһәт дәнишкоһи ән киникә.

ЭСТО́НСКИЙ прил. естони: ән естонһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән һәдәтһошү, ән тәһәрз зиндәкунишү, ән културашү,ән Естонија, ән хоријү, ән торихү; ән естонһо, ә Естонија һистијорә хуно). *Эстонский язык* зувун естони. *По-эстонски* нареч. ә естони.

ЭСТО́НЦЫ сущ. естонһо (хәлг, амбари одомиһој ән Естонија). II *эсто́нец* естон (јәки әз и одомиһо). II *эсто́нка* әзини зән (духтәр).

ЭСТРАГО́Н см. тәрхун. II *эстрагóнный* прил. тәрхуни: 1. ән тәрхун; 2. ә тәрхунәво, әз тәрхун сохтә оморијо.

ЭСТРА́ДА сущ. естра́да. II *эстра́дный* прил. естра́даји; ән естрада.

ЭТА́Ж сущ. мәртәбә. *Верхний этаж* зәвәри мәртәбә; *нижний этаж* дәрәји мәртәбә. II *этажный* прил. мәртәбәји: 1. ән мәртәбә; 2. ә јә мәртәбә бирәнијо.

ЭТАЖЕ́РКА сущ. рафчә (јә чәнд раф ә сәрјәки ә сәр појһо), разг. етажерка.

ЭТА́ЖНОСТЬ сущ. мәртәбәһо, шуморуш ән мәртәбәһо.

Э́ТАК нареч. то же, что *и так, и этак* һәм һәчи, һәм һәчу.

Э́ТАКИЙ прил. разг. и чиро, јә әзини.

ЭТАЛО́Н сущ. еталон, пәјмунә. II *эталóнный* прил. еталони, пәјмунәји (еталон, пәјмунә һистијо).

ЭТА́П сущ. етап: 1. јә бәхш ән рәһ; 2. јә дәвр, јә момент ән проссес; 3. јәтәб. II *этапный*: етап 1. ән етап; 2. етап һистијо.

Э́ТИКА сущ. етика: 1. ә товунәј әхлог вә ән нормаһој ән и һистијо һилм фәлсәфәји; 2. тәһәрз ән ә гәд чәһмәт хүштәрә ә рәһ бәрдәји. II *эти́ческий* прил. етикаји: 1. әзини нормаһој ән әхлог; 2. то же, что *этичный*.

ЭТИКЕ́Т сущ. етикет (норә оморијо һәдәтһо, тәһәрз хүштәрә ә рәһ бәрдәји).

ЭТИКЕ́ТКА сущ. етикет (ә сәр мол вәкосундә оморәнијо нүшунә), когоз.

ЭТИМОЛО́ГИЯ сущ. етимолокија: 1. әз товунәј һәмәломорәј кофһо һистијо бәхш ән зувуншинохи; 2. һәмәломорәј, бинәј ән коми кофикә. II *этимологи́ческий* прил. етиолокијаји; ән етиолокија.

ЭТИ́ЧНЫЙ прил. етикаји (ә һәдәтһој ән етикарәво дуз оморәнијо). II *эти́чность* сущ. етикаји (ә һәдәтһој ән етикарәво дуз оморәји).

ЭТНОГЕНЕ́З сущ. етнокенез (һәмәл оморәји ән хәлгһо). II *этногене́зный* прил. етнокенези; ән етнокенез.

ЭТНО́ГРАФ сущ. етнограф (сәниһәткор ән етнографија).

ЭТНОГРА́ФИЯ сущ.: етнографија: 1. културај ән хәлгһорә вәмухтәнијо һилм; 2. зиндәкуни, һәдәтһо вә културај ән јә хәлг. II *этнографи́ческий* прил. етнографијаји; ән етнографија.

Э́ТНОС сущ. э́тнос (ə торих һəмəл оморијо гəбилə, хəлг, миллəт).

Э́ТО и. 1. частица. *Кто это пришёл?* И кини омори?; 2. связка при сказуемом. *Любить – это прощать* хостə – бəхширəји.

ЭТО́ЛОГ сущ. ето́лог (сəниһəткор ən ето́локија).

ЭТОЛО́ГИЯ сущ. етоло́кија (ə товунəј хүштəрə ə рəһ бəрдəји һəјвоnһо нистијо һилм).

Э́ТОТ *эта, это* мест. и 1. (ə нəзники ən кофсохтəкор нистијо чирə бурбундə). *Эта или другая книга* и јə новкə јə китобикə; 2. јəкикə нəһ, нə и. *Снова эта же проблема* кəнə нə и проблеми.

ЭФЕМЕРИ́ДЫ сущ. ефемеридһо: 1. јə рузлə зивистəнијо бүһүлүһо; 2. ə рузһој ən мəһ вə ən сал киро појистəј ən мəнк- астарарə бурбундəнијо чəдвəлһо.

ЭФЕМЕ́РНЫЙ прил. нəмундəни, нəлəлуги, зу кироштəнијо, јəрузи.

ЭФЕМЕ́РЫ сущ. ефемерһо (лап зу бəһəр дорəнијо дор-дирəх).

ЭФЕ́НДИ сущ. əфəнди.

ЭФЕ́С сущ. дəстəк, дүм (ən гилинч, ən шимшил, ən хəнчəр вə ən јə чиһојкə).

ЭФИО́ПСКИЙ прил. əфиопи, һəбəши: ən əфиопһо, ən зувунһој ən иһо, ən һəдəтһошү, ən тəһəрз зиндəкунишү, ən културашү, ən Əфиопија, ən хоријү, ən торихү; ən əфиопһо, ə Əфиопија нистиһорə хуно. *Эфиопский язык* зувун əфиопи (һəбəши).

ЭФИО́ПЫ сущ. əфиопһо (одомиһој ə Əфиопија зивистəнијо хəлгһо вə əгрəбəһо. II *эфио́п* əфиоп (јəки əз и одомиһо) II *эфио́пка* əзини зən (духтəр).

ЭФИ́Р сущ. ефир.

ЭФИРОНО́С сущ. ефирлүјə дор-дирəх, ефир дорəнијо дор-дирəх.

ЭФИРОНО́СНЫЙ прил. ефирлү, ефир дорəнијо.

ЭФФЕ́КТ сущ. еффект.

ЭФФЕКТИ́ВНЫЙ прил. еффектлү. II *эффекти́вность* сущ. еффектлүји.

ЭХ межд. əh! һəјф.

ЭХО сущ. ə чүникə вохурдə вокəштəји ən сəс.

ЭХОЛО́Т сущ. ехолот (əри лугони дəрјорə пəјмундə нистијо апарат туки).

ЭШЕЛО́Н сущ. ешелон: 1. ə фирəһи, јə нокə ə лугони ən фронт, јонбəјон, јə новкə пəспəсəјəки күнчундə оморəнијо бəхшһој ən лəшкəр; 2. əри амбарə чи, јə новкə одоми бəрдə дуз сохтə оморијо поезд, јə новкə јə транспортикə. II *эшело́нный* прил. ешелони; ən ешелон.

ЭШЕЛОНИ́РОВАТЬ гл. ешелон-ешелон күнчундə. II *эшелони́рование* сущ. ешелон-ешелон күнчундəји.

Ю

ЮБИЛЕ́Й сущ. јубилеј. II *юбиле́йный* прил. јубилеји: 1. ән јубилеј; 2. ә јубилеј, ә чәндалиникәј ән киникә, чуникә киро сохтә, вәдәшәндә оморијо.

ЮБИЛЯ́Р сущ. јубилјар (у, коми ки јубилејү әдәј ә шорирәво кировундә оморә).

Ю́БКА сущ. јубка: 1. оводуни зәни әз кишт дәрәво; 2. разг. шутл. зән. II *ю́бочка* сущ. јубкалә. II *ю́бочный* прил. јубкаји: 1. ән јубка; 2. әри јубка һистијо.

Ю́БОЧНИК сущ. прост. неодобр. зәнбаз.

ЮВЕЛИ́Р сущ. заркәр (чиһој сүрхи-нүгрәји һәзүр сохтәнијо уста).

ЮВЕЛИ́РНЫЙ прил. зәркәри:1. ән зәркәр; 2. ә товунәј ә буһолүјә металһо вә сәнгһорәво вәравундә оморијо чиһо, ән уһорә һәзүр сохтәји вә фурухтәји һистијо; 3. перен. ә һәвәсәво, лап рач һәзүр сохтә оморијо.

ЮГ сущ. дәром (әз чор тараф һилом јәки). II *южный* прил. дәроми (ә дәром һистијо, ә тараф дәром појистијо).

ЮГО-ВОСТО́К сущ. дәром-мизрәһ (ә һәрәј дәром вә мизрәһ һистијо тараф).

ЮГО-ЗА́ПАД сущ. прил. дәром-мәһәров (ә һәрәј дәром вә мәһәров һистијо тараф).

ЮДА́ИКА то же, что *иудаика*.

ЮДОФИ́Л сущ. чуһурпәрәст, чуһурхоһ. II *юдофи́льский* прил. чуһурпәрәсти, чуһурхоһи; ән чуһурпәрәст, ән чуһурхоһ.

ЮДОФИ́ЛЬСТВО сущ. чуһурпәрәсти, чуһурхоһи.

ЮДОФО́Б сущ. чуһурнәхоһ (јүрә әз корһој чуһури вә әз чуһурһо гәһр оморәнијо одоми), антисемит. II *юдофо́бка* әзини зән (духтәр). II *юдофо́бский* прил. чуһурнәхоһи; ән чуһурнәхоһ.

ЮДОФО́БСТВО сущ. чуһурнәхоһи.

ЮЖА́НИН сущ. дәроми, одоми ән дәром; *южа́нка* әзини зән (духтәр).

ЮЗ сущ. јуз (чәмүстәји ән чәрхһо).

Ю́КОЛА сущ. јукола (хүшк сохтә оморијо чәһ).

ЮЛА́ сущ. 1. то же, что *волчок* ; 2. һәмишә чәрх дәрафтәнијо, динч нәс нүштәнијо одоми.

ЮЛИ́ТЬ гл. 1. һәчунәво-шәчинәво вирихтә, фырфырарә хуно чәрх дәрафтә, ә јә чикә нә нүштә; 2. перен. чикәкири сохтә, дүм вәчовундә.

Ю́МОР сущ. јумор: 1. хәндәрә вәрасирәји, хәндәјирә винирә вә бурбундә данүстәји, ә һәр чи ә хәндә-зарфотәво дәниширәји; 2. чуникәрә хәндәји, хәндүстәни бурбундәји. II *юмористи́ческий* прил. јумори, хәндәји, хәндүстәни.

ЮМОРЕ́СКА сущ. јумореска.

ЮМОРИ́СТ сущ. јумурист. II *юмори́стка* әзини зән (духтәр).

ЮМОРИ́СТИКА сущ. јумуристика.

Ю́НГА сущ. јунга (ә кәми тәлмид, јүрә мотрос бирә војистәнијо һәјил).

ЮНЕ́Ц сущ. чојиллә, кәдәлә.

Ю́НОСТЬ сущ. 1. чојили(ә һәрәј һәјили нән оһили дәријо сал һо); 2. чојилһо.

Ю́НОША сущ. чојилә кук (кәдә). II *ю́ношеский* прил. чојили: 1. ән чојил, ән чојилһо; 2. әри чојил, әри чојилһо һистијо.

Ю́НОШЕСТВО сущ. 1. чојили. *Пора юношества* дәвр ән чојили; 2. чојилһо.

Ю́НЫЙ прил. 1. чојил (ә оһили нә расиријр); 2. ән чојилһо һистијо.

ЮПИ́ТЕР[1] сущ. јупитер (әз пәнч кәлә́јә планетһо јәки).

ЮПИ́ТЕР[2] сущ. јупитер (әри кинокәширә һистијо лап кучлјүјә лә́мпәј електрики).

ЮРИДИ́ЧЕСКИЙ прил. јуристи: 1. ән јурист; 2. әри јурист һәзүрсохтә һистијо; 3. ән кор јурист һистијо; 4. әз јуристһо күрд бирijo.

ЮРИСДИКЦИЯ сущ. јурисдиксија: 1. судсохтә ихтијор бирәји; 2. һәр орган дәвләтирә ихтијорү һистијо корһо, чикәһо.

ЮРИСКО́НСУЛЬТ сущ. јуристконсулт (ә идорә мәсәләһој законирә һәл сохтәнијо мәсләһәтчи). II *юриско́нсультский* прил. јуристконсулти; ән јуристконсулт.

ЮРИСПРУДЕ́НЦИЯ сущ. јуриспруденсија: 1. һәммә һилмһој јуристи; 2. кор ән јуристһо.

ЮРИ́СТ сущ. јурист (сәниһәткор ән һилмһој јуристи). II *юри́стка* әзини зән (духтәр).

Ю́РКАТЬ см. *юркнуть*.

Ю́РКИЙ прил. бәчид, зури-зури кор сохтәнијо. II *ю́ркость* сущ. бәчиди.

Ю́РКНУТЬ, ЮРКНУ́ТЬ гл. зу пәһәну бирә, һәјәбо сур бирә.

ЮРО́Д сущ. то же, что *юродивый*.

ЮРО́ДИВЫЙ прил. 1. әгүлсүз, хојкир; 2. ә христианһо: аскет-сәрсәри. II *юро́дивая* әзини зән (духтәр).

ЮРО́ДСТВО сущ. 1. әгүлсүзи, хојкири; 2. ә христианһо: аскети-сәрсәриј.

ЮРО́ДСТВОВАТЬ гл. 1. әгүлсүзи, хојкири сохтә; 2. ә христианһо: аскети-сәрсәриј сохтә.

ЮРТ сущ. обл. хори, мүлк (ә казакһо зивистәнүтһо чикәһо).

Ю́РТА сущ. јурта (ә пустәво, ә кәчәрәво дәкирдә һистијо, кәрдундә оморәнијо конусә хуно чодур). II *ю́ртовый* прил. јуртаји; ән јурта.

ЮСТИ́ЦИЯ сущ. јустисија: 1. һәммә идорәһој суди әјәки; 2. идорәһој суди кор сохтәнијо чикәјо; 3. то же, что *юристы*.

ЮТИ́ТЬСЯ гл. бирә (ә чүникә јә тәнкә чикә доруштә). *На берегу реки ютилась деревня* ә гирог никәрә јә диһ бу.

ЮФТЬ сущ. јуфт (сорт ән нәрмә чәрм). II *ю́фтевый и юфтяно́й* прил. јуфти: 1. ән јуфт; 2. әз јуфт духтә оморијо. *Юфтевая обувь* мәһс јуфти.

Я

Я мест. мə. <> *Я не я* нəвинирəм, нəстанӯм; *(я) не я буду* мə мə нистӯм, əкəр...; *я тебя (его, вас, их)* мə тӯрə (урə, ишмурə, уhорə))... (əри тəрсундə); *по мне* ə мə киро.

Я́БЕДА сущ. 1. чугули, бӯхтӯ, хӯрди-дӯрӯсти; 2. устар. шикоjəт нӯjӯстəjи.

Я́БЕДНИК сущ. чугул, бӯхтӯкор, хӯрди-дӯрӯсти кəсə сохтəкор; 2. əризəбаз.

Я́БЕДНИЧАТЬ гл. 1. чугули сохтə, бӯхтӯ вəнорə, хӯрди-дӯрӯсти сохтə; 2. устар. шикоjəт нӯjӯстə. II *я́бедничество* сущ. 1. чугули сохтəjи, бӯхтӯ вəнорəjи, хӯрди-дӯрӯсти сохтəjи; 2. устар. шикоjəт нӯjӯстəjи.

Я́БЛОКО сущ. сиб (мəjвə). <> *Адамово яблоко* hӯлчӯг; *земляное яблоко* картошкə; *яблоку негде упасть* дəрзə шəндикə ə хори ниофтону. II *я́блочко* уменьш. сиблə. II *я́блочный* прил. сиби: 1. ən сиб; 2. əз сиб (сибho) сохтə оморијо; 3. сибӯ амбар hистијо.

Я́БЛОНЯ сущ. сибдор (дор сиби). II *я́блонька* уменьш. сибдорлə (дорлəj сиби). II *я́блоневый и я́блонный* прил. сибдори: 1. ən сибдор (ən дор сиби); 2. əз дорhоj сиби həмəл оморијо; 3. əз сибдор (дор сиби) сохтə оморијо.

ЯВИ́ТЬ, ЯВЛЯ́ТЬ гл. бурбундə, мəhлӯм сохтə. *Явить паспорт в полицию* паспортə ə полисија бурбундə.

ЯВИ́ТЬСЯ гл. 1. оморə. *Явиться вовремя* ə вəhдəjӯ оморə; 2. вədироморə, зəндə. *Явилась хорошая мысль* jə хубə фикир ə миклə вədиромо; 3. бирə. *Это явилось неожиданностью для всех* и əри həммə кузət нəсохтəнијə кор бисто.

Я́ВКА сущ. 1. оморə, оморəji. *Явка на заседание обязательна* ə соброни оморə кəрəки; 2. дӯ jəкирə ə пəhəнӯки винирəjи; и кор бирəнијо чикə.

ЯВЛЕ́НИЕ сущ. 1. биријо кор; 2. həмишə нəсбирəнијо кор; 3. оморəji, ə рӯj вədироморəji, вəди бирəji.

ЯВЛЯ́ТЬСЯ гл. 1. см. *явиться*; 2. бирə (амбари вəхт ə əхир коф "-и" нӯjӯстəрəво бурбундə оморə). *Иерусалим является столицей Израиля* Jəрушолəjим пəjтəхт ən Исроили.

Я́ВНЫЙ прил. мəhлӯм (пəhəнӯ нистијо, вəди hистијо). II *явность* мəhлӯми (пəhəнӯ нəбирəji, вəди бирəji).

ЯГА́ то же, что *баба-яга.*

ЯГДТА́Ш сущ. сумкəj (həjбəj) овчији.

ЯГНЁНОК сущ. гузи (балаj ən куəпənд). II *ягнячий* прил. гузији; ən гузи. *Ягнячья шкура* пуст гузији.

ЯГНИ́ТЬСЯ гл. зəндə, бала дорə (əз товунəj куспənд). II *ягне́ние* сущ. зəндəj ən куспənд, баладорəj ən куспənд.

Я́ГОДА сущ. 1. кӯлə-мəjвə (ə кулəho, нимəкулəho вə ə савзиho вəроморəнијо чӯклə овлӯjə мəjвə); 2. əз товунəj рачə зəн, духтəр. II *я́годка* уменьш. кӯлə-мəjвəлə.

Я́ГОДИЦА, **ЯГОДИ́ЦА** сущ. сəгри, jон. II *я́годичный и ягоди́чный* прил. сəгријu; ən сəгри.

Я́ГОДНИК сущ. 1. кулəj кӯлə-мəjвə вəроморəнијо чикə; 2. хурдəнијə кӯлə-мəjвə вəроморəнијо кулə; 3. кӯлə-мəjвə вəчирəнијо вə фурухтəнијо одоми. II *я́годница* əзини зəн (духтəр).

Я́ГОДНЫЙ прил. кӯлə-мəjвəji: 1. ən кӯлəмəjвə; 2. кӯлə-мəjвə дорəнијо, овурдəнијо (дор-дирəх); 3. əз кӯлə-мəjвə овурдəнијо дордирəх həмəл оморијо; 4. кӯлə-мəjвəjӯ бул hистијо; 5. əз кӯлə-мəjвə, ə кӯлə-мəjвəрəво сохтə оморијо.

ЯГУА́Р сущ. jагуар (пəлəк ən Америкəj дəроми). II *ягуаровый* прил. jагуари; ən jагуар.

ЯД сущ. 1. огу, зəhəр; 2. перен. гəhр вə тəлhəзувуни.

Я́ДЕРНЫЙ прил. jадроji: 1. ən jадро; 2. ən ə jадроj ən атом кироштəнијо процессho.

ЯДОВИ́ТЫЙ прил. 1. огулӯ, зəhəрлӯ. *Ядовитая змея* зəhəрлӯjə мар; 2. перен. тəлh, тəлhəзувун. *Ядовитый язык* тəлhə зувун. II *ядовитость* сущ. 1. огулӯji, зəhəрлӯji; 2. перен. тəлhи, тəлhəзувуни.

ЯДРЁНОСТЬ сущ. разг. сӯфти, сəхти, согəчуни.

Я́ДРЁНЫЙ прил. 1. лəпəлӯ (лəпəjӯ кəлə, дӯрӯчд hистијо). 2. перен. сӯфт, лап хуб, сəхт, согəчун. II *ядрёность*1. лəпəлӯji (лəпəjӯ кəлə,

дүрүчд бирәји). 2. перен. сүфти, лап хуби, сәхти, согәчуни.

Я́ДРИЦА сущ. дон ән куфтә нәоморијо гречкә.

ЯДРО́ сущ. 1. ә чиро-чиро мәһноһо јадро. *Ядро атома* јадрој ән атом; 2. ләпә, гәд (ән мәјвә). *Ядро ореха* ләпәј гәрәбәч; 3. устар. булулә кулләј ән туп. II *я́дрышко* уменьш. 1. ә чиро-чиро мәһноһо јадролә; 2. ләпәлә.

ЯДРО́ВЫЙ прил. ләпәји (гәди); ән ләпә (ән гәд).

Я́ЗВА сущ. 1. ләрбә. 2. перен. тәлһәзувуни; 3. перен. зобуни, хәрәби. II *я́звочка* уменьш. ләрбәлә. II *я́звенный* прил. ләрбәји:1. ән ләрбә; 2. нәчог ләрбәји һистијо; 3. ә товунәј һәмәл оморәји ән ләрбә һистијо.

Я́ЗВЕННИК сущ. гоб чихурү нәчог (ләрбә) һистијо одоми.

ЯЗВИ́ТЕЛЬНЫЙ прил. тәлһ, огу. *Язвительные слова* тәлһә кофһо, огујә кофһо. II *язви́тельность* сущ. тәлһи, тәлһәзувуни, огуји.

ЯЗВИ́ТЬ гл. 1. устар. јаралү сохтә; 2. перен. гәһр дорә, дүлхүрд сохтә, курундә кофһо сохтә (ә киникә).

ЯЗЫ́К[1] сущ. зувун[1]: 1. ә гәд ләһәј одоми дәријо, дод данүстәнијо вә кофһорә дуз сохтәнијо, чүмүстәнијо орган кушти; 2. зувунә (әзини орган ән һәјвон хурдәнијә чирә хуно); 3. ә дувор ән чүникә вохурдәнкә сәс дорәнијо чубуг метали. II *языч6́к* уменьш. зувунлә. II *языко́вый* прил. зувуни: 1. ән зувун; 2. әз зувун (әз зувунә) сохтә оморијо.

ЯЗЫ́К[2] сущ. зувун[2]: 1. ә тарих үшү әри фикирә расундә вә дү-јәкирә ә сәр офторәј одомиһо һәмәл оморијо рәһһој сәси, граматикаји вә лугәти; 2. хәлг, милләт информасија дорәнијо систем ән нүшунәһә (сәсһо, сигналһо); 3. коф сохтә данүстәји; 4. әри кәрәк һистијо мәһдумотһорә вәмухтә кирдә оморијо јәсир. II *языковой* прил. зувуни: 1. ән зувун; 2. ән зувун һистијо. *Языковая система* систем зувуни.

ЯЗЫКА́СТЫЙ, ЯЗЫКА́ТЫЙ прил. зувунлү, зувундураз (зувунү тич һистијо, кәлә-кәлә коф сохтәнијо). II *языка́стость, языка́тость* сущ. зувунлүји, зувундурази.

ЯЗЫКОВЕ́Д сущ. зувуншинох (сәниһәткор ән зувуншинохи).

ЯЗЫКОЗНА́НИЕ *и* **ЯЗЫКОВЕ́ДЕНИЕ** сущ. зувуншинохи (әз товунәј зувун[2] вә лингвистика һистијо һилм). II *языкове́дческий* прил. зувуншинохији; ән зувуншинохи.

ЯЗЫ́ЧЕСТВО сущ. бүтпәрәсти (ә бүтһо, һовдәзәрәһо гуллуг сохтәји). II *язы́ческий* прил. бүтпәрәстији: 1. ән бүтпәрәсти; 2. ән дәвр бүтпәрәсти һистијо, ән у вәһдәһо.

ЯЗЫ́ЧНИК сущ. бүтпәрәст. II *язы́чница* әзини зән (духтәр).

ЯЗЫЧО́К сущ. 1. анат. зувунлә; 2. зувун (ә очор вә ә јә чиһојкә; 3. даса (ә тәхүл);

ЯИ́ЧКО сущ. 1. хојәлә; 2. хојәј ән мәрд.

ЯИ́ЧНИК сущ. хојә-кундол ән зән.

ЯИ́ЧНИЦА сущ. хојәкинә (әз вәбурчундә хојә биријо хурдәнијә чи).

ЯЙЦЕВИ́ДНЫЙ прил. хојәрә хуно һистијо. II *яйцеви́дность* хојәрә хуно бирәји.

ЯЙЦЕКЛА́ДКА сущ. хојә сохтәји.

ЯЙЦЕКЛАДУ́ЩИЙ прил. хојәсох (әри бала вәдәшәндә хојә сохтәнијо). *Яйцекладущие животные* хојәсохә һәјвонһо.

ЯЙЦЕ́-МЯСНО́Й прил. әри хојә вә кушт вәкирдә доштә оморәнијо (әз товунәј мүргһој хунәји).

ЯЙЦЕНО́СКИЙ прил. хојәсох, хуб хојә сохтәнијо (әз товунәј мүрһој хунәји)). II *яйцено́скость* сущ. хојәсохи, хуб хојә сохтә данүстәји.

ЯЙЦО́ сущ. хојә. *Посадить курицу на яйца* кәркә ә гүрт нүшундә; *утиное яйцо* хојәј бадбади; *куриное яйцо* хојәј кәрки. <> *выеденного яйца не стоит* ә јә лүкијә хојәш ни вәрзү. II *яи́чко* уменьш. хојәлә. II *яи́чный* прил. хојәји: 1. ән хојә; 2. әз хојә, ә хојәһорәво сохтә оморијо; 3. зәрд, ә рәнг зәрди хојә һистијо. II *яйцево́й* прил. хојәји:; ән хојә;

ЯК сущ. јак (дүрүчдә дуразәмујә, сүркһојү кәлә һистијо наргов (ә Тибет вә микләји Асија доштә оморә).

Я́КОБЫ 1. союз. ки. Уверяет, якобы ничего не видел әдәј боворими дорә ки, һичиш нә винири; 2. частица күјкә. *Приходил якобы затем, чтобы увидеться* омори күјкә әри дүјәкирә винирәјму.

Я́КОРЬ сущ. ләнкәр (әри кәмирә ә чикәјү појундә ә дуразә зинчирәвво һистијо металијә гәрмог). II *якорёк* уменьш. ләнкәрлә. II *я́корный* прил. ләнкәри: 1. ән ләнкәр. *Якорная цепь* зинчир ләнкәри; 2. ә тәһәрз ләнкәр һистијо.

ЯКУ́ТСКИЙ прил. јакути (ән јакутһо, ән зувун үшү, милләт үшү, ән һәдәтһошу, ән тәһәрз зиндәкунишү, ән културашү, ән Јакутија, ән хоријү, ән тохиху; ән јакутһо, ә Јаку-

тија һистиһорә хуно). *Якутский язык* зувун јакути. *По-якутски* ә јакути.

ЯКУ́ТЫ сущ. јакутһо (хәлг ән груп түрки, амбари одомиһој ән Јакутија). II *яку́т* јакут (јәки әз и одомиһо). II *яку́тка* әзини зән (духтәр).

ЯКША́ТЬСЯ гл. нәзники сохтә, дусти сохтә (ә киникәрәво).

Я́ЛОВЕТЬ гл. гүсүр бирә, гүсүр мундә.

Я́ЛОВИЦА см. *яловка* 1.

Я́ЛОВИЧНЫЙ прил. әз пуст дүкә сохтә оморијо.

Я́ЛОВКА сущ. 1. гүсүрә ков; 2. пуст ән дүкә.

Я́ЛОВЫЙ прил. 1. гүсүр. *Яловая корова* гүсүрә ков; 2. ә товунәј чәрм: әз пуст чојилә ков сохтә оморијо. II *я́ловость* сущ. гүсүри.

ЯМ сущ. ист. јам: 1. тә 18 садсали ә Урусијәт рәһкиропһо һәсбһорә дәкиш сохтәтһо стансија; 2. и стансија биријо диһ. II *ямско́й* прил. јами (ә товунәј ә һәсбһорәво почтә, шәләһорә вә одомиһорә бәрдәји һистијо.

Я́МА сущ. чол: 1. ә хори вәкәндә оморијо лугони: 2. чухурәки; 3. әри чүникә дошто вәкәндә оморијо чухури (омбор); 4. устар. гомбур, гәзомот, түрмә. <> *Рыть яму* кому-н. әри киникә чол вәкәндә; ә зир појү чол вәкәндә. II *я́мка* уменьш. чоллә. II *я́мный и я́мочный* прил. чоли: 1. ән чол; 2. археол. әз товунәј ә хорирә вәкәндәрәво офтә оморијо култура.

Я́МИНА см. *яма* 1. *и* 2.

Я́МИСТЫЙ прил. чолә-чухурәки.

Я́МКА сущ. 1. см. *яма*; 2. чоллә (ә чүникә һәмәломориј чухури); II *я́мочка* уменьш. чухурәкилә.

ЯМЩИ́К сущ. јамчи (һәрәбәчи, ә һәсбһој почти). II *ямщи́цкий* прил. јамчији: ән јамчи.

ЯНВА́РЬ сущ. јанвар (јәкимүн мәһ ән сал). II *янва́рский* прил. јанвари: 1. ән јанвар; 2. ә јанвар бирәнијо.

Я́НКИ сущ. јанкиһо (ләгәб ән америкајиһо).

ЯНТА́РЬ сущ. кәһрәбо. II *янта́рный* прил. кәһробоји: 1. ән кәһрәбо; 2. ә гәдү кәһрәбо дәријо: 3. әз кәһрәбо сохтә оморијо; 4. ә рәнг кәһрәбо һистијо.

ЯПО́НСКИЙ прил. јопони: ән јопонһо, ән зувун үшү, ән милләт үшү, ән һәдәтһошү, ән тәһәрз зиндәкунишү, ә културашү, ән Јапонија, ән хоријү, ән торихү; ән јапонһо, ә Јапонија һистиһорә хуно. *Японский язык* зувун јопони. *По-японски* ә јопони.

ЯПО́НЦЫ сущ. јопонһо (хәлг, амбари одомиһој ән Јапонија). II *япо́нец* јопон (јәки әз и одомиһо). II *япо́нка* әзини зән (духтәр).

ЯР сущ. чара, чарчара, һүндүрә доһор.

ЯРЕ́М устар. см. *ярмо*.

ЯРЕ́МНЫЙ прил. бујундуруги: 1. ән бујундуруг; 2. ә зир бујундуруг дәријо; 3. перен. ә кәрдән хүштә курундә кор (шәлә) вәкирдәнијо.

ЯРИ́ТЬСЯ гл. һоси бирә, әз хүштә вәдарафтә.

Я́РКА сущ. гузи (нәзәндә куспәнд). II *я́рочка* уменьш әзини гузилә.

Я́РКИЙ сущ. үшүглү: 1. сәхтә үшүг дорәнијо, бәрәнг-бәрәнг; 2. палаш, вәшәглү; 3. перен. кучлү, ә јор мундәнијо.

Я́РКОСТЬ сущ. 1. үшүглүји, бәрәнг-бәрәнг дорәји; 2. палаши, вәшәглүји; 3. перен. кучлүји, ә јор мундәнији.

ЯРЛЫ́К сущ. јарлик: 1. ә сәр чүникә вокосундә оморијо вә нумү, курундијү, гимәтү, гәдәрү вәријо когоз; 2. перен. дәгмә. II *ярлычо́к* уменьш. јарликлә. II *ярлы́чный* прил. јарлики; ән јарлик.

Я́РМАРКА сущ. јармарка (вәхтәвәхт дуз сохтә оморәнијо базар додвәстоди). II *я́рмарочный* прил. јармаркаји: 1. ән јармарка; 2. әри јармарка һистијо.

ЯРМО́ сущ. 1. бујундуруг; 2. зулум, сәһәр, нәгумо. II *ярёмный* прил. бујундуруги (ә бујундуругәво кор сохтәнијо).

ЯРОВО́Й прил. вәсали: 1. вәсал коштә, һәминон вә појиз вәчирә оморәнијо. *Яровая пшеница* кәндүм вәсали; 2. әзини чиһо коштә оморијо.

Я́РОСТНО нареч. 1. ә һүршәво, ә гәһрәво; 2. ә залумирәво.

Я́РОСТНЫЙ прил. 1. һүршлү, гәһрлү; 2. залум, динч сохтә нәсбирәнијо. II *я́ростность* сущ. 1. һүршлүји, гәһрлүји; 2. залуми, динч сохтә нәбирәји.

Я́РОСТЬ сущ. 1. сәхтә һүрш, сәхтә гәһр; 2. залуми.

Я́РУС сущ. гәд: 1. әз чәркәһој ән ә сәрсәрјәки вәрүтһо чиһо јәки; 2. јәки әз микләји вә зәвәри мәртәбәһој ән зол томошәји јәки; 3. см. *ровень* 1. II *я́русный* прил. гәди; ән гәд.

Я́РЫЙ прил. 1. то же, что *яростный*; 2. перен. сәхт. *Ярый сторонник* сәхтә тарафкир; 3. устар. тәмиз, палаш, сүфт (әз товунәј һәл бирәнијо чи).

ЯСА́К сущ. јәсәг (ә 15-20-мүн садсалиһо әз бәһзи хәлгһој Урусијәт вәкирдә оморијо на-

лог). II *ясáчный* прил. јәсәги: 1. ән јәсәг; 2. јәсәг дорәнијо.

Я́СЛИ[1] сущ. овхур (әри һәјвонһорә хорундә гути). II *я́сельный* прил. овхури; ән овхур.

Я́СЛИ[2] сущ. јасли (кәләтәһошҝ ә кор бирә вәхт чүклә һәјилләһорә доштәнүтһо чикә). II *я́сельный* прил. јәслији: 1. ән јасли; 2. ә јасли рафтәнијо (ә сал киро ә јасли рафтә данүстәнијо).

ЯСНЕ́ТЬ гл. рушун, вәшәглү, тәмиз бирә.

ЯСНОВИ́ДЕНИЕ сущ. басарат (бијовһо корһорә винирә данүстәји).

ЯСНОВИ́ДЕЦ сущ. басаратлү (бијовһо корһорә винирә данүстәнијо одоми). II *ясновúдица* әзини зән (духтәр). II *ясновúдческий* прил. басаратлүји; ән бәсаратлү.

ЯСНОВИ́ДЯЩИЙ то же, что *ясновúдец*. II *ясновúдяшая* әзини зән (духтәр).

Я́СНЫЙ прил. 1. рушун, вәшәглү; 2. хуб вәди һистијо, хуб шинирә оморәнијо; 3. палаш, ә һичишәво лиһәһ сохтә нәоморијо; 4. фикирә хуб расундәнијо; 5. вәди (мәһлүм) һистијо; 6. *я́сно* частица мәһлүми (әри, һәчини). II *я́сненько* уменьш. вәдилә.

Я́СТВО сущ. устар. хурдәнијә чи.

ЯСТЫ́К сущ. 1. әз гәд чәһ писәмојији вәдәшәндә оморијо кура ә пәрдәјүрәво вә хүштәни ән и пәрдә. II *ясты́чный* прил. вәдәшәндә оморијо. *Ястычная икра* вәдәшәндә оморијо кура.

ЯТАГА́Н сущ. јәтәгән (шәфтә гилинч түрки).

Я́ХОНТ сущ. јахонт (күһнә нум ән јогут вә ән јә буһолүјә сәнгикәһо). II *я́хонтовый* прил. јахонти: 1. ән јахонт; 2. әз јахонт, ә јахонтәво сохтә оморијо.

Я́ХТА сущ. јáхта: 1. кәлә вә субукә јәлкәнлүјә лодкәј спорти; 2. әри кәштә вә спорт һистијо чүклә кәми). II *я́хтенный и яхтовый* прил. јахтаји; ән јахта.

ЯЧЕ́ИСТЫЙ прил. чум-чум, сула-сула.

ЯЧЕ́ЙКА сущ. 1. лугонилә, сулалә; 2. јә чүклә груп ән јә организасија.

Я́ЧЕСТВО сущ. мәнүм-мәнүми, хүштәрә пишово дорәји, мәнүми сохтәји.

Я́ЧИЙ прил. јаки; ән јак. *Ячьи рога* сүркһој јаки.

ЯЧМЕ́НЬ[1] сущ. чүј (амбари вәхт ә вәсал коштә оморәнијо тәхүл). II *ячме́нный* прил. чүји: 1. ән чүј. *Ячменная мука* орд чүји; 2. әз чүј сохтә оморијо. *Ячменный хлеб* нун чүји; 3. чүј коштә оморијо.

ЯЧМЕ́НЬ[2] сущ. рәһрувәк (ә пилиг, ә һәрәј мујһо вәдироморәнијо рымдәријә чингол).

Я́ЧНЕВЫЙ прил. әз донһој чүј сохтә оморијо. *Ячневая крупа* гургут чүји.

Я́ШМА сущ. јашма (рәнгәбәрәнгә лиһәһә сәнг).

ЯЩЕРЁНОК сущ. балај кәртәнкәлә.

Я́ЩЕРИЦА сущ. кәртәнкәлә. II *ящеричный* прил. кәртәнкәләји; ән кәртәнкәлә.

Я́ЩИК сущ. јәшик, гути. II *я́щичек* сущ. јәшиклә, гутилә. II *я́щичный* прил. јәшики: 1. ән јәшик; 2. әри јәшик гүчсохтә һистијо.

Я́ЩИЧНИК сущ. јәшик зәрәнијо (гүч сохтәнијо) одоми.

Я́ЩУР сущ. добог (нәчоги һәјвони, кәм-кәм одомији). II *я́щурный* прил. добоги: 1. ән добог; 2. добог кирдијо (бирijo).

М. Н. НАФТАЛИЕВ

Русско-еврейский (джуури) словарь

Знак информационной продукции 16+

Куратор проекта Давид Мордехаев
Ответственный секретарь Гарри Канаев
Корректор Марина Карышева
Компьютерная верстка Иван Пичугин

Формат 70 x 100 / 16. Тираж 1000 экз.
Бумага офсетная. Печать офсетная. Печ.л. 53
Подписано в печать 18.12.2023.
Заказ № ЧК-08000-23